Ч. 1 (12.657). Львів, четвер 1. січня 1931. Poczfowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Купуйте Д. Дорошенка: ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 1918 р. 510 стор. 45 ілюстрацій. 1150 7—10

Д-р Михайло Тимчук
лікар заграничних клінік
спеціяліст внутрішніх недуг і фтізіольог
тепер у ТЛУСТІМ, повіт Заліщики
лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новорođків, дітей і дорослих.
1167 3—6

Лише економічно сильні нації є сильні політично, — тому кожний українець повинен щадити, щоби скріпити економічно себе й свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська ч. 20.

! На Різдво !
Шкло, Порцеляну, Кришталі, Алябастер, Кераміку, Срібло Фражета, Альпаку
поручає фірма
ОЛЕКСАНДЕР ОНИСЬКО
вул. Галицька 20.
1179 2—3

На порозі нового року.

Львів, 1. січня 1931.

Звичайно з початком кожного нового року робиться підсумки втрат і досягнень за попередній рік. Роблять ті підсумки поодинокі установи, організації, роблять їх політики, держави, роблять і цілі національні організми. Преса є звичайно дзеркалом тих підсумків. На її сторінках находять вони різнородне освітлення, буває, що й критику, чи оборону. Сторінки світової впливової преси бувають заповнені оглядами та критичними оцінками міжнародньої політики, економічного життя і т. п.

І наша преса різнородно старається в тому часі робити підсумки нашого національного життя, але їй приходиться це з правила важко. Бо вже раз уже бувало, що такі білянсування українського життя на сторінках нашої преси підпадали неможливій безоглядности цензорського олівця. Тому то й тепер, кидаючи оком на пройдений рік нашого національного життя, мусимо бути і скупі в аналізі відносин і обережні в реєстрації та освітлюванні фактів.

Минулий 1930 рік почався в нас як кожний інший, як на теперішні відносини — нормально. Зате в Радянській Україні наше населення зазнало з початку великих страхіть у звязку з масовою і примусовою колективізацією, яку пізніше сам Сталін осудив та стримав нагло реалізаторів колективізації у її розгоні. Рівночасно відограли комуністи спішно великий політичний процес проти діячів української науки. Був це відомий процес проф. Єфремова і тов. [illegible] закінчився [illegible] вироком, який проголошено вечором у великодну суботу 1930 р. Ті події зробили на українське громадянство пригноблююче враження.

В другім половині 1930 [illegible] на нашій землі відомі [illegible] чинники при [illegible] в цілости україн[illegible] пацифікаційним [illegible] обвинувачували українські [illegible] органі[зації] та установи [illegible] відповідальність за [illegible] до того, [illegible] підписаних [illegible] відповідаль[illegible], не [illegible] чинників. По[illegible] українських [illegible] а накінець [illegible] ці [illegible] та спри[illegible] господар[illegible] поважні [illegible] і [illegible] наслідки [illegible] новому [illegible] пересту[illegible] 1931 р. І під знаком [illegible] поріг нового [року].

При кінці [illegible] ські [illegible] ви[illegible] досі [illegible] д-ра [illegible] нові [illegible] збу[illegible] тому [illegible] собів [illegible] тому [illegible] ших [illegible] одн[illegible] д-р [illegible] Ле-[illegible]

вицький і секретар УНДО д-р Л. Макарушка та посол В. Кохан сидять у тюрмі досі. Не зважаючи на все повище, не зважаючи на недостачу легкої передвиборчої агітації та пропаганди наше населення витримало при виборах іспит з повним успіхом. Серед таких виїмкових обставин осягнули ми далеко більше, ніж надіялися. І це одинокий світлий момент на фоні пережитого і одинове джерело, з якого пливе для нас надія на новий 1931 рік.

Самозрозуміло, що за останніх чотири місяці 1930 р., довелось богато пережити і нашій незалежній національній пресі. Вона несла високо прапор національної гідности, виконувала чесно завдання трибуни українського вільного слова і тому не диво, що з того приводу не раз і не два зазнавала прикрощів, попадаючи в сутички з цензурою. За минулий рік пережив наш щоденник 40 конфіскат, з чого в останніх чотирьох місяцях аж 30 (контингент чисел більше ніж з цілого одного місяця). Не зважаючи на поважні втрати, що випливали з цього для видавництва, воно всеж таки робило все можливе, щоби своєчасно експедіювати нові наклади сконфіскованих чисел та задовольняти читачів і їх потреби. За минулий рік видавництво видало окремою відбиткою з фейлетонів „Діла“ книжку В. Островського п. н. „Сміх землі“, яку дістали точні передплатники „Діла“ як премію, а тепер видає окремою відбиткою друковану в фейлетонах „Діла“ повість Альфонса Доде п. н. „Маціцький“. Цю книжку дістануть у 1931 р. на премію всі передплатники, що в перших днях січня вирівнають пренумерату за минулий рік і внесуть повну належитість за січень 1931 р.

Перебувши важні часи в останніх місяцях 1930 р. наш щоденник не може розгортати ніяких великих видавничих програм ні заповідати реформ на черговий рік. Бо програму зложити не важко, дати намір обіцянок навіть дуже легко, але зате далеко важче виконати їх у часах, які переживаємо всі, а тим самим і наш щоденник. На порозі нового року скажемо, що постараємось давати в нашому щоденнику якнайкращий щодо якости і всесторонній інформаційний матеріял, добрі фейлетони як оригінальні так і переклади, що появляться і в відбитках, а крім того самозрозуміло, що будемо ставити понад усе наше найважніше завдання, тобто — боронити природних прав нашого народу та стояти на сторожі його національних надбань. Віримо, що наше громадянство вповні підтримає наш щоденник як морально так і матеріяльно та належно оцінить його важку 51-літню службу своєму народові і на порозі нового 52-ого року його життя.

В. Г. Стід про Польщу.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 24. грудня 1930.

I.

На днях мали ми щасливу нагоду — і, треба додати велику честь — перевести довшу розмову з дипльоматом одної з великих західних держав, дуже відомого імени. Як воно інакше і не могло бути, розмова торкнулася також *недавних подій* і на подіях цих довше зупинилася; річ самозрозуміла, що не можна було про них говорити інакше, як у звязку з внутрішнім і зверхнім становищем даної держави, з оцінкою виглядів її на будучність, може вже недалеку, нарешті, й в цілою великою, необнятою проблємою цієї частини Европи.

Щодо самих відомих подій, то наш співрозмовник був про їх суть, їх підклад і характер — як на чужинця гарно поінформований.

Без найменшої пересади можна сказати, що — які небажані і які болючі ті події і не були, і скільки поту і терпінь вони й не коштували, — то результат їх був — бодай на зовні, за кордоном, перед опінією світа цілого — зовсім і абсолютно не той, на який рахувала і якого собі бажала одна сторона її акторів. Замість вижиданої мовчанки, в крайному випадку замість бажаного одобрення, вийшло щось просто противне, і то по обох боках океану. Вже сьогодні можна сконстатувати, що останніх кілька місяців, від вересня починаючи, так могутнє розвесли по всьому внутрішньому світі імя одної забутої провінції і справу одної галузки роздертого між сусідами народу, як цього навіть у приблизному розмірі й поглибленні, не зробили були навіть події, які також розпочалися були з 1. листопада 1918 року і тяглися довгими місяцями, можна сказати навіть роками...

Одним словом, результат відомої, глибоко задуманої й широко закроєної акції, був — за кордонами бодай — певне найбільшою несподіванкою з усіх, які стрінули дану республику за всіх дванацять років її історії. Тай — нема найменшого сумніву! — вони з такою реклямою менше всього були числилися.

Знаючи про те, ми не занадто вже і чудувалися, що наш сторонній співрозмовець знав усе суттєве про події. Але знати щось — одна річ, а давати чомусь оцінку — інша. А нам оцінка видавалась бодай рівно важною із освідомленістю у фактах. Кидаємо питання:

— А як ви на все те дивитеся? Ваші гороскопи? Може й поради?

Відповідь після хвилинки надуми:

— Знаєте, для мене в цих справах великий авторитет містер Стід. Прочитайте, що він про ці справи тільки що написав. Мені здається, що він добре зумів зберігти рівновагу серед пропагандистичних зусиль обоїх противних сторін. Можу Вам зрештою сказати, що так як він, думають про справу трохи не всі мої товариші по карієрі, незалежно від національности...

II.

У великому льондонському двотижневикові „The Review of Reviews“ за 15. грудня (ч. 491) відомий у світі редактор і видавець *В. Г. Стід* (Wickham Henry Steed) присвятив Польщі окремий уступ, у звязку із своїм широким і всестороннім розглядом небезпечного й критичного моменту в теперішній міжнародній політиці. Під заголовком: „The Case of Poland“ читаємо там:

„Ні одній іншій країні точне й безстороннє пізнання фактів не є потрібніше ніж Польщі, і ні одна країна не має більшого інтересу виступити перед світом з непохитною справою. Польські методи репресії, палійства і інших актів саботажу, якими провинилися деякі українські групи в Східній Галичині останньої

Львівська державна наукова бібліотека № II Г 486

осени, були брутальні до такої степені, що розважливі полики перші їх жалкують і осуджують. Хочби навіть було правда, що з Берліна підмовлено і заохочувано до цих актів, то сам факт, що вони сталися, не оправдує ані польського уряду за незаспокоєння правних українських домагань, ані тієї заслідленості, з якою він пішов на руку ворогам Польщі, відмовчи цілі українські повіти під карні загони („dragooning"). Зеслідження було тим більше, що воно спрічнило руки клеретинкам Польщі, які не залишають ніякої нагоди, щоб виступити проти польського коридору і поділу Горішньої Сілезії. В справі польського коридору поляки куди сильніші ніж думає публика Західньої Европи й Америки. Польщі нічого втратити від безсторонного провірення фактів щодо коридору тай взагалі щодо Східньої Прусії. Зпачє Польща, або радше „уряд полковників", якими маршал Пілсудський мав примху себе окружити, нівечить багато симпатій, хапаючися за методи похожі на ті, якими користувався старий режім більшовицький в Росії або фашистівська диктатура в Італії".

III.

Так думав про відомі події п. Стід — сьогодні безперечно перша особистість у світі міжнародньої публіцистики. Стід, приятель пок. Едварда VII-го і Клемансa, грав — за кулісами і на сцені — велику ролю в історії Европи останніх 30—40 років. Був начальним редактором першої на весь світ газети, був шефом пропаганди проти осередніх держав, був одним з головних акушерів Чехословаччини, і одним з великих другів польського визволення. Великим другом Польщі є він і далі; його симпатії для поляків датують ся від його приятеля пок. Войтіха Дідушицького; його холод для українців пояснювався його неприхильністю до „германофільської" формації пок. М. Василька: там і джерело його — як дуже сьогодні неоправданого! — натиску на „Берлін" у наведеній статті. Та почуття справедливости, чи то пак: слушности, — equity, fair - play — стоїть у Стіда вище його симпатій чи антипатій; яро відомі події він так висловився, як ми вище читали. І зробив він це в добре зрозумілому інтересі самої Польщі.

Чай марки Бузько
віддавна признаний за найліпший.

ЕЛІКСІР і КРЕМ до зубів „ТЛЄН".
постійно вживаний дітьми і молодю, запевнює їм у пізнішім віці здорові та міцні зуби.
— Проситься П. Т. Покупців виразно жадати препаратів Львівської фабрики „Т л є н". 856

Прохаю Шановну Редакцію помістити статю Стіда і про Стіда без страху перед цензурою. Не сконфіскуя, то дасть голос правді в інтересі також свойого власного народу. А сконфіскує і залишить білі пасмуги на місці статті Стіда і про Стіда, то і це кінець кінців нічого не шкодить. А ті, що стоять на засаді „чим гірше, тим ліпше", ще й будуть раді другій евентуальности.

IV.

Наресті ще кілька слів у звязку зі сказаним:

Думаємо, що не зрадимо ні думки п. Стіда, ні його політичного змислу, коли на підставі довгих його міркувань над „Поступом у світі", з яких ми вище вибрали тільки один коротенький пирипок, тай на підставі інших його висказів, перекажемо тут ще два-три подробиці про великого англійського громадянина в звязку з кількома сумежними питаннями і справами.

Як усі відповідальні політики міжнародньої европейської міри, так і колишній редактор „Таймсу", розуміється, знає про зобовязання — односторонне і від ніякого обовязку відплати з українсько-галицького боку незалежне — зобовязання міжнародиього права, накинене Польщі і нею приняте в протоколі з 15. березня 1923.

Як до багато інших чільних західно-европейських діячів, розуміється, так, і до нього відсилала — і то не раз — сумної слави варшавсько-„українська" „дипльоматія" свої посланці; за поблагословенням високим моральним авторитетом для відомих фантазій інтервенційних, основаних на вічно повторюваних „зрікаючих" одної країни... Доволі прочитати політичні публікації В. Г Стіда і вдуматися в його політичний світогляд, щоби не мати найменшого сумніву, що він ніколи, ні на хвилинку не міг заохочувати нікого до цих „небезпечних авантюр".

Яка то думка зрештою оповні покривається зі становищем *відповідальних* державних мужів теперішньої Англії і Франції...

Коли українська людність Східної Галичини має „правні", говорячи словами п. Стіда, домагання до держави, і коли їх ставить, то робить це не задля якихсь безпідставних і безглуздих вимчень інтервенційних, і не на підставі якихсь буцім-то високих резонів і „комбінацій" інтернаціональних, а єдино тільки на підставі своїх горожанських прав, основаних на конституції і на тих мирових договорах, з яких зродилась і на яких склалась Річпосполита.

Виконання законів і договорів не може бути умовлене ніякими відплатами, особлива-ж не тими, які товчуться по головах управських політиків. Воно лежить в інтересі супокою існуючої держави тай мирного співжиття виснажених і втомлених народів.

В. П.

З польської преси.

Єдиний голос.

„Роботнік" про т. зв. пацифікацію.

Польські соціялістичні газети були єдиними з цілої польської щоденної преси, які застереглися проти т. зв. пацифікації, виступаючи проти принципу масової відповідальности та зазначуючи своє окремішне становище загалом у польській національній політиці відносно українців. Однак самого змісту т. зв. пацифікаційної акції й оті соціялістичні газети („Роботнік", „Напшуд" і „Дзенник Людови") не торкалися; „Роботнік" оголосив свого часу заяву, що не забірає до цієї справи голосу, не знаючи, наскільки відомости про хід „пацифікації" правдиві. Мабуть одиноким польським органом, який займа безоглядно ясне і недвозначне негативне становище так до принципу масових карних експедицій як і суті діяльности таких експедицій осінню ц. р. у Східній Галичині, був варшавський журнал „Тидзень" б. віцепремієра Ста-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. СІЧНЯ 1931.

СТ. СІРОПОЛКО.

ОГЛЯД НОВИН

З ДИТЯЧОЇ ТА ПОПУЛЯРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Здається, поволі й у нас починає приймати звичай дарувати дітям книжки з нагоди Різдвяних і Великодніх свят. Що-ж, і це добре: бодай двічі на рік наше громадянство пригадає собі про існування дитячої літератури та уділить дещо зі своїх коштів на придбання дітям книжок. На жаль, самий вибір книжок для подарунку дітям нерідко робиться наосліп, на основі або зовнішнього вигляду книжки, або репутації видавництва, що випустило у світ ту чи іншу книжку. Особливо так буває тоді, коли доводиться вибирати книжку з числа новин, про які ще не було голосу критики.

Отже, гадаю, не зайвим буде подати тут короткий огляд тих новин з дитячої й популярної літератури, які вийшли у світ протягом 1930 р. у нас, в Галичині. Огляд цей не претендує на повноту, бо він містить в собі лише ті видання, які надійшли до мене від авторів чи видавців для рецензії. У своїй оцінці новин дитячої й популярної літератури виходитиму від таких головних засад: 1) зовнішній вигляд дитячої книжки має бути гарний: книжка повинна мати ілюстрації, виразний шрифт, бездоганну коректу; 2) мова книжки має бути правильна, по можливости образна, літературна; 3) зміст книжки має вповні відповідати ступеню духового розвитку читача. Щодо популярної літератури, то тут можна вказати таку засаду: питання, які обговорюються в науково-популярній книжці, повинні освітлюватися правдиво, в живій і зрозумілій формі. Отже слід вимінати тут чужі слова, якщо можна легко обійтися без них; коли-ж уживається яке чуже слово, то необхідно подати його пояснення. Для кращого зрозуміння матеріялу необхідно ілюструвати його малюнками, діяграмами, мапами й т. п. Почну свій огляд з видань, призначених для дітей молодшого віку.

Якби не розпиналися „педагоги" з Рад. України про шкідливість для дітей казки тому, що воно, мовляв, перекручує дійсність, утворюючи особливий „ідеальний" світ, вони не в силі перемогти дитячої природи, яка на всьому просторі земної кулі проходить певний ступінь свого духового розвитку через казку, як форму дитячої літератури.

Серед новин минулого року находимо такі видання казок: 1) збірник казок Хр. Андерсена під назвою „Свинопас-князенко" (так зветься перша казка цього збірника, 48 стор., 0.75 зол.). Збірник складається з шести казок, добре ілюстрованих. Нема чого розводити тут про цінність казок Хр. Андерсена, який придбав собі своїми казками невмируще ім'я серед усіх культурних народів. 2) „Казки тисяч і одної ночі". (116 стор., 1.80 зол.). Цей збірник складається з пяти ілюстрованих казок, з яких особливо змістовні „Пригоди горбатого блазня" та „Молодий суддя". На жаль, коректу переведено зле, — сила друкарських помилок, до того находимо там багато русицизмів: побіджає, не безпокійся зам. не турбуйся й т. д. Обидва ці збірники є видання „Світ Дитини". До казочної літератури можна також віднести усім знану повість Даніеля Дефо „Робінзон Крузо", повну пригод героя на безлюдним острові. Ця книжка також є видання „Світ Дитини" (112 стор., 1.80 зол.).

Для дітей молодшого віку призначено ще дві книжки видання „Св. Д.", а саме, М. Козоріс-Барилякової: „Свято матері" (24 стор., 0.60 зол.), песа, яка надається для дитячої вистави, та А. Лотоцького: „Ведмедівська попівна" (28 стор., 0.40 зол., з ілюстраціями). В цьому історичному оповіданню автор, на основі народньої пісні, описує лихий напад турків на містечко Ведмедівку за часів гетьмана П. Дорошенка та геройську смерть попівської доньки Уляпки, що зі зброєю в руках виступила в бій з ворогом. Шкода, що в цій книжці знаходимо безліч друкарських помилок (вюбили зам. любили, де диво зам. не диво, словали зам. словами й т. д.).

Для дітей середнього віку призначена нова серія книжок видання М. Таранька під назвою „Популярна Бібліотека". Покищо вийшло чотири книжки цієї серії.

1) Д. Дорошенко: „По рідному краю" (156 стор., 2.50 зол.). Книжка подає дуже цікаві відомости про минувшину наших історичних місцевостей. На жаль, автор не скрізь вніс відповідні зміни, то першого видання цієї книжки (1919 р.), а тому находимо тут відомости, які вже не відповідають сучасному станові річей на Рад. Україні (земство, дворянське зібрання й т. д.). Коректа книжки переведена недбало. Деякі ілюстрації — не виразні.

2) Д-р Л. Кобилянський: „Микола Лисенко" (94+II стор., 1.50 зол.). Автор докладно й цікаво змальовує життя й музично-артистичну діяльність М. Лисенка. Книжку прикрашено багатьома ілюстраціями.

3) М. Лункевич: „Життя первісного чоловіка" (148 стор., 2.50 зол.). М. Лункевич — один з найкращих російських популярізаторів. Можна вітати появу цеї книжки в перекладі на українську мову. Читач дізнається тут про житло, одяг, зброю, господарські знаряддя, вірування, звичаї і т. д. дикунів у давнину й в сучасну добу. Книжка має багато ілюстрацій. Шкода, що бракує оглави (цю хибу помічається і в інших виданнях М. Таранька) та належної редакції перекладу: перекладчик залишив силу російських слів, як напр., заключувати подружжа, зобразити зам. уявити і т. д. Навіть сама назва книжки подана хибно, бо російське „человек" відповідає на нашій мові слову „людина".

4) А. Котович: „Микола Гоголь" (68 стор., 1.50 зол.). Автор не зумів не тільки вясувати читачеві значіння М. Гоголя, як великого письменника, але й належно схарактеризувати головніші його твори. Автор заглиблюється в такі питання, які він не в силі вирішити, а через те — пояснення цих питань набирає у нього такого недоречного характеру, що не розбереться тут і дорослий читач. Наведу два приклади. Ось як пояснює автор сміх Гоголя крізь сльози: „Гумор у Гоголевих творах змінявся нагло на трагедії під його пером, котрі й починав письменник висловлювати, не закінчивши перших (?). А тому, що Гоголь переживав їх (?) у глибині свого серця так само, як і перші, образи трагічні виходили із під пера Гоголя не менш релєфними, як образи гумористичні. І що найголовніше: на останніх клав поет одтінок сліз, коли на перших — сторінках трагічних — накидав фон сміху". А значіння Гоголя автор вбачає в тому, що „він (Гоголь) ніколи не брехав на сторінках своїх поем — оповідань, — і в тому останньому знаходиться цілковите виправдання Гоголя-письменника".

(Докінчення буде.)

Найкращим і найпрактичнішим дарунком на Різдвяні Свята є життєва поліса Товариства

„КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18.

Про таку поліcу повинен подбати кожний батько, який любить свою родину і своїх найближчих. — — — 1157

...ислана Ту... ...голошено в тому органі цілу ...ядку статей ...ці тему, з яких деякі підлягли конфіскаті... ...ласілком конфіскат сам журнал переста... ...ходити.

А... в „Роботнику“ з дня 30. грудня 1930. ...явилася коротка передова стаття п. н. „Пацифікація“, в якій кажеться уже й про подробиці останніх подій у нашому краю. Це покищо ...ший голос із цілої польської щоденної преси, який підійшов так рішучо справу „пацифікації“ у звязку з українським внеском у сенаті, не...ручившися заглибити до змісту внеску. Перекладемо ту статейку в українському перекладі (вона не була сконфіскована):

„Варшавська цензура сконфіскувала в нашій газеті зміст внеску українських сенаторів у справі т. зв. пацифікації Східної Галичини (в оригіналі „Малопольщі“ — прим. Ред.). А проте зміст внеску, який займає 75 сторінок машинопису друку, дійде до відома польського громадянства і тоді — ми переконані в цьому — ...ше громадянство зареагує на т. зв. пацифікацію щонайменше так само, як зареагувало на Берестя.

І мусить це зробити. Бо те, що виявляє український внесок, є Берестям у сотному, тисячному ступені! (підкреслення „Роботника“ — прим. Ред.). Просто не стає слів для окреслення вини, який проймає читача українського внеску.

Закрита соймова інтерпеляція видобула на яв... таїни Берестя, один відлом санації — широко ...дно — зажадав фактів, назвиськ, які мали ...умотивувати опозиційне обвинувачення. Коли річ ...де про „пацифікацію“ Сх. Галичини, то це жадання безпредметове, тому, що український внесок вміщає саме факти, прізвища, дати й місцевости.

Наша правиця, включно з „хаделією“, ставала дотепер в оборону уряду, добачуючи в „пацифікації“ Східної Галичини акт державної необхідности. Якже заведеться, читаючи український внесок! Заведеться так само, як заведися ті, які „признаючи“ Берестя як політичний акт, проте здригається перед ним, як моральним актом. Бо для того, що діялося у Східній Галичині під покришкою „пацифікації“, нема оправдання з нікого погляду: не лише чисто людського, але теж державного. Навпаки: саме з державного становища треба признати пацифікацію, як щось просто шкідливого та цілком жахливого („potwornego“).

Є це в... умніша, найтрагічніша сторінка нашої істо... від хвилини відискання самостійности“.

Злоза куліс Берестя.

Низка інформацій про б. українських послів.

Б. посла О... ...сандра *Вислоцького* арештувано в І. тор. в ніч з 9. на 10. вересня 1930 в його селі Ганх Дитячого. Обставини, серед яких ...ичного арештовано, такі, що ми не можемо з них ...ряднього відома, аби не наражувати нашого ...ресованого, на конфіскату. Скажемо лише, що ...ого вивезено б. пос. Вислоцького поліції в супроводі 6 поліцистів. Без прощання з жінкою, штування, виведено його з ...их два кільометри до авта, ...до Бролів. У Бролах авто ...ивезено б. пос. Вислоцького Кремянець, Дубно, Ковель ...в першу чергу переведено ...як, що знову не можемо повідома наших читачів. Те ...п. Вислоцького в берестейсидів 4 тижні в Вітосом, 1 ...4 дні а Путеком і вкінці Тепер б. пос. Вислоцький ...ригідках разом з б. посформацією, що їх ми о..., який перебував в тюрмі вже ... ...ше досі не переслухано.

Б. ... *Лозинський*, арештований в ...ці б. берестейські ...ськими послами: сам один ...з Мастком удвійку ...трійку з Мастком і Путеком і Керніком ...Дібов протягом 2 тиж... ...ое. Ліщинського в Бересті не ...ших вище мотивів теж ...ницький сидить уже ...ісяцем. Безперечно ...р.

Чи українські справи вирішуть на Раді Ліги Націй.

Варшавський „Наш Пшеґльонд“ (жид.-сьвістичний щоденник), призадумуючися над порядком нарад і виглядами січневої 62-ої сесії Ради Ліги Націй, яка почнеться 19. січня та має розв'язати около 30 справ, звертає увагу на голоси англійської преси в цій справі. М. ін. „Манчестер Ґардіян“ з 23. XII., обговорюючи у вступній статті справи національних меншин на найближчій сесії Ради Л. Н. згадує спеціально положення німецької та української націй. меншин у Польщі і домагається не лише докладнішого розгляду цілої тої проблеми, але висуває під адресою Ліги вимогу зміни процедури при обмірковуванні та полагоджуванні справ, звязаних з порушенням договорів про національні меншини. Що торкається німецької меншини в Польщі, то цієї справи не можна буде відложити, тому, що німецький уряд виступив у цій справі на підставі 12. ст. меншинових договорів. Що ж торкається української справи, то автор висловлює побоювання, що її можуть відложити і тому підлає думку, щоб англ. представник виступив у цій справі так, як німці на осн. 12. ст. Автор авертається теж з покликом до Франції, Італії і Австрії, щоби вони зайняли на терені Ліги Націй прихильне для українців становище. А проте автор не перечить, що мабуть Польща буде мати у своїх політичних союзників обороняців свого становища.

—o—

Вся коляда для Рідної Школи!

Згідно з постановою всіх українських центральних установ з 3. червня 1920 р. місяць січень — це місяць „Рідної Школи“.

Тому вся духовна і світська інтелігенція, всі міщани, селяни й робітники гуртом та особисто, а також всі наші товариства (Читальні, Луги, Соколи), організації, кооопературни, під приємства, церковні брацтва, хори, орхестри та гурти колядників перешлють дар на коляду для „Рідної Школи“. Всі доходи з аматорських вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п., уладжуваних кимнебудь у місяці січні, йдуть виключно на „Рідну Школу“.

Це все виконаємо масово. Цим докажемо нашу зрілість і здисциплінованість та в ювилейному році покладемо з нагоди коляди підвалини під тривку матеріяльну підставу „Рідної Школи“ для її дальшої необхідної культурно-виховної діяльности.

Датки посилати на адресу: „РІДНА ШКОЛА“ — ЛЬВІВ, РИНОК 10.

З повиборчих містерій на Волині.

Що каже закон, а як воно в дійсности буває.

На підставі 102 арт. виб. ординації кожний виборець протягом двох тижнів від дня оголошення висліду виборів має право внести протест проти виборів, коли він зауважив якінебудь зловживання, що могли вплинути на вислід голосування. Такий протест подається предсідникові Окружної Виборчої Комісії, котрий повинен негайно оголосити про внесений протест в газеті „Монітор Польскі“, а також і в місцевих газетах, визначуючи 14-тиднєвий речинець для вношення закидів проти змісту протесту. Протягом тих 2-х тижнів кожному виборцеві вільно переглядати внесені протести в льокалі виборчої комісії і робити з них відписи. А по двох тижнях той протест Комісія висилає до Найвищого Суду, а відпис його до соймової канцелярії.

Так каже закон, а не так воно в дійсности буває. От в Кремянці на Волині сталося таке. Тут містилася Окружна Виборча Комісія ч. 58, на чолі котрої поставили суддю рівенського окружного суду Станислава Андрея Туровського, щоби пильнував законности і не допускав до ніяких зловживань. Дня 20. листопада після виборів відбулося публичне засідання Комісії, на котрому оголошено висліди виборів до сойму. Тому, що в цій окрузі в часі виборів допущено багато різного роду зловживань, дня 1. грудня вислано через пошту в Кремянці рекомендованим листом зі зворотним покитуванням протест проти виборів в окрузі Кремянець-Дубно-Здолбунове, адресований на ім'я предсідника Окружної Комісії ч. 58 в Кремянці, вул. Гірна, дім Бакимера.

Наші читачі певно думають, що в такому невеликому місті, як Кремянець, пошті не трудно буде знайти предсідника Окружної Виборчої Комісії (чей-ж то не голка, а цілий суддя) і доручити йому той рекомендований лист. І дійсно, 4. грудня автори протесту дістають офіційне повідомлення пошти, що лист той під ч. 205 доручено на подану адресу під розписку. А 6. грудня листоноша приносить назад той самий рекомендований лист з такими написами в польській мові: На адресі закреслено „Кремянець“ — написано: „Дос. Рівне, Вол.“; далі написано: „Адресат виехал до Рувного“, потім той напис хтось закреслив. Далі напис: „Належи доренчиць по мейсцу льокальним Комісії“ (видно, ту маршруту вказав якийсь начальник, може сам суддя). Нарешті останній напис: „Комісія зліквідована“ (підпис невиразний). Печатка зі штемпелем: Кшемєнец, 5. XII. 30.

Хто ту Комісію зліквідував і взагалі про яку комісію тут мова — не відомо, бо протест адресовано до предсідника Комісії, а його, тобто суддю Туровського, ніхто-ж не зліквідував. Виходить, що пошта в Кремянці така справна, що доручає лист і про це повідомляє надавця, а потім від адресата знову приймає той самий небажаний для нього лист (видно, він пахом чув, бо коверта була запечатана) і повертає надавцеві.

Така сама доля стрінула і другий протест, наданий в такий самий спосіб у Кремянці дня 3. грудня. Його повернула пошта з такими написами: „4 XII. Установлем доречинць. Не застано.“ (підпис невиразний). Далі: „4. XII. Комісія зліквідована. Пшеводнічонци внехал. (підпис невиразний, штемпель: Кшеменец, 4. XII.“).

Між тим Окружна Виборча Комісія, як сказано вище, мусіла урядувати до 18. грудня.

Виходить: були протести про зловживання при виборах, але суддя Туровський десь, моя голка, загубився, а може сховався, і... ніяких протестів нема. Очеайдно — все те розбиратиме Головна Виборча Комісія і Найвищий Суд у Варшаві, куди переслано всі матеріяли про зловживання при виборах на Волині.

Незневірений.

„Міка“

Найліпша мустарда з першої української фабрики

1173 ЛЬВІВ, вул. ГОРОДЕЦЬКА, ч. 121. 3 8

На маргінесі одного суд. рішення.

(Уваги правника.)

На маргінесі мотивів рішення окружного суду в Коломиї, як суду рекурсового в справі за убезпечення доказу, полагодженої відмовно повітовим судом в Городенці, прошу на сторінках Вашого цінного часопису помістити отсі мої замітки:

Тому, що досі не появився закон, котрий би кермував приватно-правну відповідальність урядовців адміністрації на випадок нарушення ними в урядуванні обовязуючих приписів, у таких випадках пристосовуються постанови надвірного декрету з дня 14. III. 1806 р. ч. 758 зб. з. с. Декрет той каже, що перед цивільні суди не можна позивати адміністр. урядовців з причини шкід, заподіяних їх урядуванням. Практика інтерпретувала й інтерпретує, як бачу, ті постанови в цей спосіб, що виключає також в таких випадках і позви проти державного скарбу про що декрет цей зовсім не згадує (див. орєчення Найвищого Суду, поміщене в репертуарі орєч. ч. 242).

Ранда (Randa) в монографії **„Schadenersatzpflicht nach österr.Rechte“** (III. вид., 1913) вказав на основі матеріялів, що редактори декрету з 1806 р. виходили з заложення, що позов за відшкодування проти державного скарбу є чимсь самозрозумілим і зовсім не думали його виключати. А потім Ружічка (Ružicka) в розвідці **„Die Entschädigungsklage wegen übler obrigkeitlichen Verwaltung“** з 1912 р. в дуже переконуючих виводах боронить думки, що державний скарб може бути позиваний за шкоди, заподіяні адміністраційними урядовцями.

З правила є недопускаємий позов за відшкодування проти самого урядовця, **хіба, що урядовець вей переступив межі поручені йому влади.** Все те, розуміється, відносяться до урядовців, а не до найнижчих органів влади, т. зв. фунґціонаріїв.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

УАР — Українська Аґенція Реклями
Львів, Вялова 23. Телєф. 6—36.
1197 1—1
Переводить плячову, успішну й дешеву рекляму в усіх її видах. — Поміщує оголошення в усіх українських і чуж'их пресі.

Релігійність у СРСР.

Московський Союз воюючих безбожників розіслав робітникам анкету, щоби виявити відношення робітництва до релігії. На анкету 80% робітників зачислило себе до атеїстів, решта до віруючих. „Правда" пише, що 70% цих „безбожників" всеж ходить до церкви і виконує релігійні практики й хрестять дітей. В одній фабриці 30 проц. робітників відповіло на анкету, що вірить у Бога. Багато робітників відповіло, що релігія це приватна справа кожної людини і тому не хочуть відповідати, чи вони вірять в Бога, чи ні. На Білорусі 80 проц. робітництва відповіло, що вірить в Бога. Цікаве, що аж 18 проц. членів рільничих комун, до яких належать самі комуністи, відповіло, що вони вірять в Бога.

—o—

Троцький проти Сталіна.

Париж, АТЕ. У журналі французьких прихильників Троцького „Ля Веріте" появилась стаття Троцького, в якій він піддає гострій критиці політику Сталіна та пятилітний плян упромисловлення СРСР. Троцький твердить, що все, що більшовицька преса пише про ентузіязм робітників для пятилітки та про господарський розвиток Радянщини, є звичайною брехнею. Твердження Сталіна, що СРСР економічно перевищує Америку, на думку Троцького, може викликати хіба сміх. Троцький пише: „Найбільш характеристичною прикметою соціялізму є піднесення продукції до тієї ступені, що потреби всього населення є заспокоєні. У Радянщині в третій році пятилітки, а в 13-ім році більшовизму нема ані промислових товарів, ані їжі, ані продуктів, і тому той, хто існуючий стан СРСР називає соціялізмом, є обманцем".

Різдво в Москві.

„За Свободу" подає із Москви, що в день Різдва безбожники улаштували в Москві велику антирелігійну маніфестацію, при участи кількох тисяч робітників. На чолі маніфестації їхав автомобіль, на якім були великі ляльки і карикатури папи римського, єпископів, Пуанкаре і т. д. Далі ішов відділ війська із таблицями з написами: „Смерть буржуазній Европі від наших багнетів! Смерть релігії!" На Червоній Площі маніфестантів витав хор дітей „безбожників", який відспівав кантату памяти Леніна. Председник „Союзу Безбожників" Ярославський виголосив промову проти церкви і релігії. Відтак на леді ріки зложено велику купу церковних образів і хоругов і хрестів та все це спалено під гомін „Інтернаціоналу".

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОЛЬЩА НЕ КУПУЄ АНҐОЛИ.

Польські часописи повідомляють, буцімто польський уряд переговорював із португальським у справі купна португальської кольонії в Африці, Анґолі. У тих переговорах посередничив жид зі Зґежа Шварц і богатий маран із Лісабони, Дебарос. Марш. Пілсудський прийняв був їх обох у Лісабоні на авдієнції. Кажуть, що Польща радаб там поселити кількадесять тисяч жидів, щоби здали про польську торговлю в Африці. Провадять тій акції польські промисловці та державні мужі, як кн. Януш Радзівіл, гр. Потоцький, Вежбіцький.

ПАТ уповажнений ствердити, що вістка про купно Анґолі безпідставна. Не йдуть у цій справі ніякі переговори, ані нема заміру вести такі переговори.

НЕ ПРИЙМАЮТЬ ПОЛЬСЬКИХ ВІДЗНАК.

„Роботнік" приніс вістку, що бувш. президент Польщі Войцеховський не прийняв Хреста Незалежности і відіслав його назад. Також папський нунцій о. Мармаґі не прийняв ордеру Пельоя Рестітута. „Курєр Червоний" в звязку з повищою вісткою зазначує, що про б. през. Войцеховського „Роботнік" сказав правду, та про нунція, то ні.

ПЕРЕТЯЛА СОБІ ЖИЛИ.

У Львові при вул. Глинянській ч. 4. двадцятьчотирилітня приватна урядничка Мар'я Льосор перетяла собі жили на обох руках. Її господиня застала Льосорівну вже неживу. Причина самогубства така, що її 32-літній суджений залізничник Козловський не хотів оженитися з нею.

АРЕШТУВАННЯ.

Дня 17. грудня арештували у Вибудові (пов. Бережани) дяківського кандидата Павла Мельника. Йому закидають буцімто брав участь у засіданнях УВО на полях між Вибудовом і Ценевом. Польські джерела твердять нібито збори такі відбувалися теж і в стодолі Петра Мельника, дяка у Вибудові (арештованого вже давніше). Тіж джерела твердять, буцімто Павло Мельник зізнав, що від весни 1930 р. був членом УВО а звербував його Ів. Атаманьчук із Ценева.

ВЕНІЗЕЛЬОС У ВАРШАВІ.

Грецький премієр Венізельос приїхав у Варшаву 30. грудня рано. На двірці витав його прем. Славек із усіми міністрами й мін. Залєським. Із Венізельосом приїхав директор політичного департаменту Меляс і особистий секретар Лямброс. Дня 2. січня Венізельос буде офіціяльно в Замку. Тогож дня відїде Венізельос до Атен на Відень. „Іскра" довідується, що гостина грецького премієра у Варшаві має куртуазійний характер.

50 СЕЛЯН УТЕКЛО ІЗ СРСР У ПОЛЬЩУ.

ПАТ повідомляє, що на прикордонній відтинку біля Дриси около дві години чути було в ночі 29. грудня гарматню та скорострільну пальбу. В 2. год. в ночі на польський бік хотіло втекти богато людей. За ними гонив віддія кордонної більшовицької кінноти. Деяких із утікачів убили. Всеж таки на польський бік перейшлося 50 людей. Ті селяни кажуть, що втекли з концентраційного табору в Освеї. У цьому таборі є 1000 селян. Вони довідалися, що їх на днях мають вивезти в глибину СРСР, тому розброїли сторожу, забрали зброю та нічю 26. грудня пустилися до польського кордону.

ЗАСУД ЗЛОДІЯ І ПРОВОКАТОРА.

Дня 30. грудня відбулася у Львові розправа проти Теодора Жукова та Йос. Дериня за вдор до Р. Каля у Клепарові та дир. „Феррум" Новіцького. Тоді то злодій навіть стріляли та зранили тяжко дозорця тієї фабрики Малечка. Жукова засудили на 5 літ тюрми, а його товариша Дериня на 18 місяців. Жуков відомий теж із процесу за вбийство куратора Собінського, в якім то процесі зізнавав буцімто Вербицький признався йому в келії, що вбив куратора Собінського.

КЕРОВНИЧКА ПОЧТИ КРАЛА ДОЛЯРИ ТА ФРАНКИ.

В Адамівці (пов. Ярослав) керовничка почтової агенції Генрика Бущьова довший час крала доляри та франки, так що фальшувала підписи на переказах. Крім того касу ощадности об'крала на 450 зол. У Перемишлі відбувався процес проти тієї уряднички-злодійки. Трибунал відложив розправу для відступлення актів прокураторові. Бо дирекція почт повідомила, що обвинуваченка вкрала ще й гроші таких переказів, про які акт обвинувачення не згадує.

ВБИВСТВА І САМОГУБСТВА.

У Бигдощі невисліджені злочинці вбили 72-літню власницю ресторану Павл. Рільке. Бандити ввійшовши зажадали від наймички кави. Коли наймичка хотіла йти в кухню, бандити звязали її, заткали уста та вкинули в пивницю. Коли на крик наймички зійшла з І. пов. власниця ресторану, бандити вдушили її. Потім ограбили її хату й утекли. — В Лодзі Гр. Смозін застрілив у своїй хаті жінку невідомого назвиска, а опісля й собі відібрав життя. Смозін мав великі гроші та жив веселим життям. У його хаті найшли фляшки від горівки. — У Біль Монтіні біля Ліль у Франції шахтар із Польщі вбив свою жінку, двоє дітей, 1- і 4-літнє, а потім і собі відібрав життя. — У Великім Добжині (опольського повіту) вбито 68-літню Юлію Колодій. Опісля вбивники підпалили хату, щоби затерти сліди. Арештували кількох підозрілих. — У хаті капітана-летуна Фабіяна в старшинськім домі в Скнилові на забаві пострілився підпор. летун Хоцей. Його відвезли до шпиталю. У Львові з мешкання при вул. Ґловінського забрали до шпиталю страшно окаліченого майора польських уланів із Сх. Галичини. Назвиска польські джерела не подають. У шпиталі майора зоперували.

Зміна адреси 1 зод. Можна прислати почтовими марками.

БАНДИТИ СПРИЧИНИЛИ ЗАЛ. КАТАСТРОФУ.

У Китаї на залізничім шляху Чві-Це-Чаі-Янг-Кінг бандити розкрутили на мості над рікою шруби та спричинили катастрофу поїзду. Поїзд у повному бігу впав у ріку з висоти 20 м. Досі добули 200 трупів, а 40 раненних. Бандити ограбили з поїзду все, що лише було, й зникли. Бандити забрали зі собою около 20 людей, щоби від них дістати окуп.

Оголошення до святочного числа „Діла"

яке вийде в значно збільшеним обємі і на кладі в вівторок дня 6. січня 1931 р. приймає Адміністрація „Діла" від нинішнього дня, найпізніше до понеділка 5. січня до — — — години 13. — — —

НОВИНКИ

— **Конфіскат „Діла"** в минулому, 1930-ому році було 40, з того 10 чисел нашого органу сконфісковано до кінця серпня, а рівно 30 чисел протягом чотирьох останніх місяців. У 1929-ому році цензурні умовини у Львові були дещо легші, бо тоді було „Діло" заняте тільки 29 разів. Тут мусимо зазначити, що ми, не спускаючи ніколи з ока нашого основного завдання: служити по нашим найкращим силам і нашому найліпшому розумінні українській справі, старалися всеж таки писати яко мога обережно, аби тільки уникнути просто убийчих для видавництва конфіскат. На превеликий жаль, це небагато помогло, бо „Діло" вийшло цього року аж 40 разів з білими плямами. Це повинні мати на уваві широкі круги передплатників і читачів „Діла" і з новим роком вирівняти негайно не тільки всі зобовязання супроти нашого органу за минулий рік, але й поспішити з передплатою за перші місяці 1931-го року.

— **З хроніки ревізій та арештувань.** Дня 14. грудня 1930 р. перевів комендант постерунку поліції в **Суховолі**, пов. Броди, ревізію в помешканні о. Льва Ващука. Шукано з протидержавними летючками. При ревізії забрано 6 цензурних книжок. По ревізії арештували о. Ващука і на постерунку зняли відтиски пальців, після чого відставили його до арешту при суді в Бродах. Там знова відфотографували його (з таблицею). На другий день після переслухання суддею випущено о. Ващука домів. Закидувано йому протизаконну виборчу аґітацію в церкві і підбурювання проти заряджень влади (пацифікацій).

— **Поляка.** Старшина Кружка „Рідної Школи" ім. М. Шашкевича в Станиславові почувається до милого обовязку зложити цією дорогою Вп. п. інж. К. Котецькому у Львові свою щиру подяку за виголошення свого вельми цікавого викладу п. з. „Враження з подорожі до Японії". — За Старшину Кружка: голова: **д-р Іван Волянський,** секретар: **Дмитро Макогон.** — Станиславів, 26. грудня 1930.

—**Видія „Української Студ. Громади"** в Кракові подає до відома, що її довголітній член **Ярослав Менцінський** з Перемищини одержав на рільничім Виділі Ягайлонського Університету дипльом інженіра агрономії.

— **Відкликання „Сильвестрової Ночі"** у Малім Театрі. „Сильвестрова Ніч" Союзу Міських Театрів у Львові відбудеться лише у Великому Театрі. У Малому Театрі з технічних причин сильвестрового представлення не буде. За білєти, закуплені до Малого Театру, каса М. Т. звертає гроші.

— **Гайдамацькі погрози.** Під таким заголовком „Слово Польске" повідомляє своїх читачів, що Альбіна Вонсович із площі Більчевського у Львові зголосилась на поліції зі скаргою, що її зять Микола Вертиловський, українець, буцімто погрожував їй, що як настане Україна, то він вимордує всіх поляків, між ними і свою тещу Вонсовичеву. Теща так злякалась погрози, що аж зголосила це на поліції.

— **Коли капрал залюблений.** В однім селі під Ловічем була гучна забава, на якій між іншими забавлявся капрал 18. полку Моджева-

ВИНА КОНЯКИ, ЛІКЕРИ, КОНСЕРВИ краєві і закордонні найдешевше поручає **АТЛЯС, Ринок ч. 45.**

[illegible] вовк Петшак. Капралеві подобалися [illegible], а він [illegible] чомусь більше [illegible] простого вояка Пештака [illegible] з ним, бо серце [illegible] то [illegible]. Заздрісний капраль [illegible] свого заборителя, [illegible] дівчину, щоби [illegible] [illegible] з нею [illegible] ти. Вояк Петшак відпов[illegible] а забав[illegible] не має права [illegible] [illegible] як дівчина [illegible] любить його, то [illegible] суб[illegible] не обовязує. Капраль [illegible], щоби [illegible] його слухали і так [illegible]вся, що [illegible] вояка-суперника [illegible] його [illegible]. [illegible] арештували. [illegible] пляне [illegible].

— **Дав ногам знати.** [illegible] суді в Сосновці судили [illegible] Болеслава Станка. Його [illegible] стопи і тому поліція не [illegible] обвинуваченого. Коли вже [illegible] присуд, [illegible] Станек заявив [illegible] нараз перерав [illegible] з міста без сліду. [illegible] цього комуніста [illegible], але шож? Шукай вітра в полі.

— **Літаки** не добра річ. П'ятьох старшин еспанського [illegible] корпусу брало участь у республиканській [illegible], а коли почули, що під [illegible], посідали на літаки і втікли [illegible]. Тепер еспанський уряд звернувся [illegible] уряду, щоби той бодай звернув [illegible] літаки, а летунів най уже собі [illegible] емігрантів.

— **На тихім Дунаю.** [illegible] недалеко Іссаки підчас [illegible] великий рибацький човен, а [illegible] 8 осіб. Окремий відділ [illegible] добув досі з глибини тільки 5 [illegible] рибаловців пропали без сліду. Підозрівають, що їх пожерли риби.

— **Прага стає великим містом.** Як подає „Пражер Прессе", населення столиці ЧСР за останніх десять [illegible] збільшилося на 24.5 відсотків, так що Прага має тепер 847.702 мешканців. Коли приріст населення цього міста поступатиме так і надалі, то в 1940 році Прага числитиме найменше [illegible] населення, що поставить столицю ЧСР [illegible] ряди великих европейських міст. Цікаве ще те, що найбільший зріст населення мають передмістя Праги, як Дейвице, Бжевнов, а в центральних [illegible] населення навіть зменшилось на 11 відсотків.

ПАНІ! На ялинку

найкращі
найдешевші
і найпрактичніші

ДАРУНКИ

купуте у фірмі:

„ТРИКОТ" ЛЬВІВ ГАЛИЦЬКА ч. 21.

Великий вибір [illegible]терії, білля, рукавичок, дитячого вбрання.

119 1—4

— **Ловецька пригода сина англійського короля.** Четвертий [illegible] англійського короля Юрій поїхав із братом князем Валії, на лови. Недалеко замку [illegible] князь Юрій побачив лиса і гнав за ним через річку на коні. На березі річки кінь сполошився і скинув князя. Син короля упав на землю [illegible] зломив собі рамя. Він лежить тепер у лічниці, [illegible] лікарі мусять оперувати його.

— **Необережний Альохін.** Шаховий мистець Альохін, так як [illegible] людина, має свої слабості: він любить курити в ліжку папіроси. На днях, перебуваючи в одним готелі в Осієку, він закурив собі в ліжку папіроску і заснув із нею. Від папіроски запалилась постіль і ціла кімната в одну мить стану[ла] в пожежі. Альохін схопився, але серед диму [illegible] не міг найти ключа й відчинити двері [illegible] аж на його крик прибігла готелева обслуга. Альохін зімлів і мцно попарив [illegible]. Частина його нічної сорочки згоріла на нім. Його життю не грозить небезпека.

— **Із хроніки людських нещасть.** В Альжирі в одні[м] домі, що стояв під високою скелею, відбувалося весілля. На нещастя якраз в той день [illegible] високa скеля усунулась і присипала [illegible] так що під землею згинуло майже [illegible] та пара новоженців.

— **Везли горілку.** Американська прогібіційна сторожа [illegible] на морі англ. корабель, яким [illegible] перевозили величезний транспорт [illegible], вартости 150.000 долярів. [illegible] моря, а 11 пачкарів арештовано.

— **Собачий тиф.** [illegible] преса подає, що в Берліні запанувала [illegible] досі епідемія, яку називають „собачим [illegible]". На цю недугу [illegible] за місяць 2.000 [illegible].

ВІДГУКИ ДНЯ.

Оглянувшись...

Так нам цей рік швидко махнув, як теля хвостом біля старих воріт. Ні не оглянувся чоловік, а тут уже кінець року. Правда, це тільки кінець року по новому стилі, а за чотирнацять днів може ще світ неодному вкучитися, — але рік таки вже скінчився.

Робити підсумки з нашого пільорічного життя?! Можна'... Тільки що вони виглядалиб дуже дивовижно. За перших вісім місяців хіба якісь абори, анкети чи інші ювилеї, а за останніх чотири... Ух! Було6 що підсумовувати (це слово від „суми", не від „суму"!). Але — підсумуй, коли в минулім році сума конфіскат виносила 40, а редактор хоче добре зачати новий рік.

Берім на загал.

На загал минулий рік був звичайним календарським роком, з такою самою скількістю днів, як кожний інший, крім переступного. Ріжнився тільки тим, що мав інакший поділ півріч. Вони поділилися місяцями досить нерівно, але дуже розумно. Перше півріча забрало собі вісім місяців — друге тільки чотири, але обидва вдоволені. Одно другому не думає відбирати чи додавати місяців, бо це тільки попсувалоб стиль.

Перше півріча було більше консервативне. „Хай так буде, як бувало!" — казало до всіх, не виключаючи й українських інституцій.

Друге більш поступове, жадне іновацій і повне найкращих надій. Навіть така невинна річ як назва місяців не подобалась йому і тому свої місяці перехрестило: Вересень — Берестей, Жовтень — Пацифій, Листопад — Тріюмфій, Грудень — Файдень. Ніхто не знає чому і для кого. Здається просто на те, щоби була якась новість. Бож календарське півріча не є якоюсь там українською пресою, чи опозиційними „польськими" ґазетами, які люблять робити з мухи вола, коли треба щось витягнути на загранчине світло!...

А з тим загранчиним світлом, то справді в останнім півріччу було досить мороки.

Внадилися деякі справи в загранчину пресу, так, що вже осточортіло. Возьмеш якунебудь чужинну ґазету, а там великими буквами про це та про те. Так, немов би не мали інших країн на світі. Вчіпилися одного і торочать тай торочать. Були, щоправда, поважні (і дорогі!) заходи загатити цю повінь вісток, але зроби що з людським язиком, коли він зараз пішов млинком. Так і не загатили. Бюлетинами, комунікатами і іншими долярами запихали роти — не помогло. Треба було чекати, поки самі не замовкнуть.

Думаю, що вже не довго прийдеться ждати. В Лізі Народів, або в іншій калабані втопиться весь той гомін безслідно. Хіба якийсь кандидат на катедру від ріжних конституцій схоче порпатися за матеріялами і поцікавиться 1930 роком.

Беручи далі на загал... Чи добрий був минулий рік?

Думаю: середній, але Богу дякувати, що скінчився. Всетаки ближче до кінця крізи, як запевняє ПАТ, до кінця зими, як запевняє календар, до кінця біди, як запевнила історія і до початку емеритури... в небі, як запевняє загальне положення.

Галактіон Чіпка.

Дописи.

ЖОВКІВЩИНА. *(Відібрали війтові печатку).* В селі Мокротині, жовківського повіту, начальникові громади Дмитров. Пісові відобрав член повітової ради Кулік печатку громадського уряду. Вчинив він це самовільно, без доручення Пісові якогонебудь розпорядку старостства в цій справі. Як відомо, відобрати печатку війтові має право тільки старостство і тому львівське воєвідство повинно вглянути в цю справу, тимбільше, що мешканці Мокротина бачать в цім факті насилля і переконані, що печатку відібрано Пісові тому, що згаданий війт не розбивався за заложенням в селі польської пожежної сторожі, яка там не може мати ніяких даних на істнування. Варто також зазначити, що громадська рада в Мокротині ухвалила деяку допомогу на будову українського „Народнього Дому", що дуже не подобалось деяким членам повітової ради.

СОКАЛЬ. *(З циклю заборон. — Судові розправи. — Освітня нарада).* З усяких заборон, що впали в останніх місяцях на наше життя, найприкріше діткнула наше населення заборона давати аматорські вистави по селах. У Сокальщині такі заборони сиплються як з рога обильности: в останніх тижнях сокальське старостство відмовило дозволу для 40 читалень на аматорські вистави й концерти. — Дня 13. XII. відбулася в сокальському суді розправа проти 7 селян з Пархача і Городища, обвинувачених „за нелеґальне ношення зброї". Кожного з обвинувачених засудили на 7 діб арешту. — Тогож дня відбулася розправа проти студента Івана Клімова й учителя Малькута Петра, обвинувачених у приналежности до Пласту. В акті обвинувачення сказано між ін.: „Обв. Климів їздив що понеділка до Сокаля, де сходився зі своїми товаришами в домівці Т-ва „Українська Бесіда" і там оснував нелеґальне т-во Пласт". Розправу відложено на другу половину січня для доповнення доказів. — В дні 26. грудня відбулася в Сокалі нарада голов читалень „Просвіти", що належать до сокальської філії, при участи всіх освітніх робітників на терені Сокальщини. На нараді обговорено справу відновлення нашого освітньо-культурного життя в Сокальщині і принято цілу низку постанов.

К.

ПОЗНАНЬ. *(Снізнена аґітація за ББ у православній церкві в Познані.)* Дня 7. грудня православна гарнізонова церква в Познані мала свято свого патрона, св. Миколая (перенесено з суботи на неділю). На свято це приїхав з Варшави про[illegible] військ православних о. Василь Мартиш та були присутні на Службі Божій представники військової влади: довудца Д. О. К. ген. Держановський з адютантом, к-р кінної бриґади (теж генерал) і командант міста, які в попередні роки чомусь не відважувалися вявитись до „схізматицкей каплици". Свято збільшувалось ще тим, що в цей день о. протопресвитер святкував свій трицятилітній ювилей священства. Служба Божа дійсно була величня, а бідна познанська гарнізонова церква була переповнена віруючими-військовими та цивільними, серед яких значна частина українців. Хор перевищив сам себе і співав на славу Божу, аж любо було слухати. Хором керує талановитий диригент п. Музика (українець), в хорі співає половина українців (друга половина — москалі і просто „православні" (читай „малороси"). Підчас о[б]ходження офотоґрафував „хресний ход" наш фотограф п. Коваленко з Могильна. В цей спосіб хочу підкреслити, що українці в церкві були, бо було ще й дуже багато українців-жовнірів з Волині, двох наших старшин, що служать в польській армії, досить емігрантів, та не буде мабуть недискрецією, коли скажу, що й о. Олександер Богачів (місцевий військовий священик), а також о. протопресвитер Василь Мартиш є теж українцями. Але коли почалось до проповіди, то далебі я оглядався по церкві, чи там справді на місце українців не став хто інший. О. протопресвитер застосував текст св. Письма „Да буде єдино стадо і єдин пастир" до сучасного менту й іменував пим пастирем марш. Пілсудського та накликав послухати голосу цього пастиря, так як його слухала ціла Волинь підчас останніх виборів. А пан-отець Ол. Богачів (до речі, людина надзвичайно симпатична, рідкої доброти, як кажуть: „людина з голубиним серцем") у своїй промові, зверненій до ген. Д-го (яку так і розпочав „Пане ґенерале!"), вбачав таким пастирем тут у Познані такі самого ген. Д-го, „який як батько піклується нами" та якому висловив подяку „не тільки від сірої жовнірської маси, але й від російської еміґрації". Де поділись ті Коваленки, Музики, Петренки і т. д. — не знаю, наче їх корова язиком злизала. Чи тому може не стало українців, що вони не зложили адреси ювилятові, як це зробили росіяни та грузини? А може українці — це така нація якої можна й не запримітити? Річю не менше цікавою є й те, чому українці не зложили побажань ювилятові: чи тому, що вони так розпорошені, чи може тому, що ювилят так мало ними цікавиться?

Парохіянин.

СПОРТ

Україна—Львовянка.

Змагання цих обох дружин в гаківці за мистецтво Б-кляси відбудуться в четвер 1. січня 1931 р. на „Ґданську" (кінець вул. Листопада). Початок в год. 12. вполудне. Цими змаганнями українська гокейова дружина зачинає цьогорічні змагання за мистецтво, які, надіємось, переведе з якнайкращим успіхом.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Марія Старицька, відома драматична артистка й учителька драматичної школи, донька бл. п. письменника Михайла Старицького й сестра Людмили Старицької-Черняхівської, померла у Києві коло 20. грудня 1930 р. В. їй П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 29. XII. п. р.: літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·30 золота, [illegible] 10·[illegible] зол. Ціни масла не нотовані.

Король панчіх і краваток. Жовківська 1. Сензаційні ціни. 1189 1—?

На Свята
„Народна Торговля"

поручає у своїх 24 склепах по більших містах:

СПОЖИВЧІ ТОВАРІ — муку, дріжджі, цукор, порошки до печива, меди, сушені овочі і т. п.

КОЛЬОНІЯЛЬНІ ТОВАРІ — риж, саго, горіхи, мігдали, родзинки, перець, ванілію, каву, чай, какао, та всілякі інші.

— — Руми, коняки й овочеві напитки. — —

Свої пивниці наповнила дуже дешевими і найдорощими винами: італійськими, французькими та угорськими.

Театри.

Великий Міський Театр:
Середа, 31. грудня, год. 7·30 вечором „Ніч у Сан-Себастіяні".
Четвер, 1. січня, год. 3·3 попол. „Кавалєрія Рустікана"; год. 7·30 веч. „Ніч у Сан-Себастіяні".
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечером „Ніч у Сан-Себастіяні".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Середа, 31. грудня, година 7·30 веч. „Нова подружа умова".
Четвер, 1. січня год. 3·30 "Швейк"; год. 7·30 веч. „Нова подружа умова".
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечором „Нова подружа умова".

Малий Міський Театр:
Середа, 31. грудня, год. 7·30 вечором „Скандал у Савої".
Четвер, 1. січня, год. 3·30 „Старша пані Сельбі" (ціни зниженій); год. 7·30 веч. „Скандал у Савої".
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечером „Скандал у Савої".

Театр Новин (в салі кіна „Колізей"):
Середа, 31. грудня, год. 7·30 веч. „Гільтайська трійця", а в год. 10 веч. Сильвестрова Ледута „Не дайкоси!" Виступ Гельвіни Міловської і Гатманського.
Четвер, 1. січня, год. 7·30 вечором „Гільтайська трійця".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Капітан Кров" (Джон Гаррікер).
ЛЬВ: Звукова фільма: „Неаполь співаючо місто" (Кепура, Бриг. Гельм).
ЛАРУСЕНЬ: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).
ОМ Л: Звукова фільма „Розкоші небезпеки" (Гар. Лінкер).
ПАН: Останній роман (Ів. Петрович).
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Король джезу".
ПІСНЯ: „Смертельна ідилія ширинця" та додатки.
ПРОМІНЬ: Вічне питання", „Мертвий брег".
ФАТАМОРГАНА: „Галька".
ХІМЕРА: Перлини струни (Франческа Бертіні).
СТЕЛЯ: Гробівців создання. Христа, зіснувша (Ліа Ларі).
УЛАН: „Легенда за Сходу".

Програма радіо.

Середа 31. X I. 1930.

Варшава (1411,7) 19.15 Програма дня. Гельсінгфорс (221,4) 17·47 Сарисане сольо. Лондон (365,8) 18·50 Братислава (276,9) 19·30 Радіоорхестра. Копенгаген (337,4) 19·30 Концерт. Берлін (419) 16·10 Година Зонята. Харків (426) 16·00 Повернення вечір. Стокгольм (438,8) 19·30 Скандинавська програма. Рим (441,2) 17·45 Концерт. Відень (506,8) 12·10 Концерт. Рига (329,4) 21·5 Новорічна реляція. Будапешт (370,4) 17·35, Соліст. Ленінград (1.04) 16·00 Концерт.

Четвер 1. І. 1931.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослужіння з Познані. Гельсінгфорс (221,4) 12·00 Богослужіння. Лондон (261,8) 13·40 Радіоорхестра. Берлін (419) 8·00 Концерт. Харків (426) 10·00 Концерт. Стокгольм (438,8) 19·30 Музика з ним (441,2) 12·45 Музика. Прага (488,6) 12·00 Дзвони. Відень (506,8) 16·30 Танці. Штрасбург Будапешт (550,5) 20·15 Циганська музика. Москва (1481) 16·00 Концерт для сеся.

Пятниця 2. І. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Легка музика. Гельсінгфорс (221,4) 18·40 Тріо Бетовена. Братислава (278,8) 18·40 Мадярська задніця. Лондон (356,3) 13·00 Радіоорхестра. Берлін (419) 16·30 Капеля Вадіса. Харків (426) 16·00 Конперт. Стокгольм (438,8) 21·40 Соліст. Рим (441,2) 17·00 Концерт. Талін (461) 19·05 Радіоорхестра й вокаліста (Богданівська).

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

ПОЗІР! Львівські члени „Учительської Громади" платять, евентуально вирінують свої вкладки на збіркові листи в своїх наведених або в Книгарні „Рідної Школи". 1193

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165
У т о р о к:
1. І. „Меді".
2. І. „Церковна миш".
3. І. „Циганка Аза".
4. І. „Ой не ходи Грицю".
Дня 5. І. 1931 р. переїздить театр на кільки днів до Сокаля.

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 1096
П о н е д і л о к:
1. І. „Танок Венери".
2. І. „Хмара".
В і в т о р о к:
5. І. „Танок Венери".
7. І. „Хмара".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Воскресення".
Т е р н о п і л ь:
4. І. **Відкриття сезону.** „Ой не ходи Грицю".
5. І. **Бенефіс Дружини.** „Паци Ізраїля".
10. І. „Циганка Аза".
11. І. „Хмара".
С т р у с і в:
7. І. „Воскресення".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Паци Ізраїля".
Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГРИБИ гарні вибрані (найменше 5 кг.) по 11 зол. 1 кг., повидла з чистих сливок на пудри, бочівочка 5 кг. 14 зол., чиста вівса бриндза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, вишочок 5 кг. 12 зол., — висилає франко за післятом **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів** н. Чер. 1023 7-10

ПІДПРИЄМСТВО у Львові шукає у всіх більших містах наших західніх земель, спільників з вкладом 5.000 до 10.000 зол. для відкриття філіяльних склепів. Кожний спільник заведував би річночасно склепом, забезпечуючи собі тимсамим тривку екзистенцію. Ризик виключений. Тільки серйозні зголошення рефлектантів слати під „Нічна льоната" до Адміністрації „Діла". 1192 1—2

СТАРША дівка, вдова по священику, шукає посади зараз дому у священика. О. К. у п. Білобран, Станиславів, вул. Калуш приєдна 113. 1194 1-2

Витяти! Переховати!

НОВОРІЧНИЙ ДАРУНОК!

вартости

зол. 1875

перешле п. Anna Csillag тим, що терплять на недуги волосся.

Останніми часами ріжні обманчиві оголошення, а на жаль, причиною занедбання правильного лічення так сильно тепер виступаючих недуг волосся й уживання шкідливих середників.

Щоби цьому запобігти, я постановила розіслати

100 безплатних лічень

тим терплячим на недуги волосся, які зобовяжуться приписане їм лічення точно перевести та про дійсний вислід мене повідомити.

Коли хто завважить подібні недомагання волосся, як:

парплі, випадання волосся,
роздвоювання і ломання волосся,
перетовщення або висушення волосся,
передвчасне сивіння і т. і.,

нехай негайно пришле до розсліду пробку волосся разом з виповненим, нижче поміщеним квестіонарем, після чого відішлю

вислід розсліду з відповідним лічением зовсім безплатно.

Назвище . . . . . .
Адреса . . . . . .
Знання . . . . . Вік . . . .
Чи терпите на випадання волосся? . .
Чи маєте парплі? . . . . . .
Чи волосся є сухе, чи товсте? . .
Чи шкіра голови є вражлива? . .
Чи в останніх часі перейшли які недуги? . . . . . .
Чим плекаєте волосся? . . . . .
Чи маєте хлопчиву фризуру, чи довге волосся? . . . . . .
Чи волосся є рідке, чи густе? . . .
Чи терпите болі голови? . . . . .

(Залучити 25 сот. у почтових марках на відповідь.)

361

Спішіться щоби не зголоситися запізно, бо лише **100 безплатних лічень буде роздаровано!**

Ще нині напишіть усі на адресу:

ANNA CSILLAG

KRAKÓW, Wielopole 5/361

Позір! Вистерігатися шкідливих наслідувань!

Лише Anna Csillag може кожному помогти.

ТОЛОЧУ ДЕСЕНІ на оксамітах і на плюшевих плашах навіть старих, знищених; відсвіжую, чищу, перероблюю. **Волинська**, Львів, Собіського 12, тел. 17-04. 2332a 40-?

ВІЛЬКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстараннійше Домбровскі - Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 285 6-?

ОГІХІ колоські зол. 16—, грибн вибрані 27·50, мід гірський дічевичий 22—, рижки мариновані 16—, пятнадцяте спахування, франко післяплата. — Кооператива „Збут", Косів н. Чер. 1140 4—5

ГОДИННИКИ тільки найлішних фабрик, прецизійні, відає на готівку і на гаті від десятків літ з найлішої сторони знана фірма Іван Зельтенранх, Львів, вул. Вашингтона ч. 5. 437

СУДДЯ шукає солідної товаришки життя до 28 літ. Справа поважна. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Правник". 1176 2—4

ПЕРШОРЯДНЕ фризерське заведення при вул. Принципальній до продання. — Відомість в листами Евгенія Стефанівська, Львів, вул. Строма ч. 6. І. п. 1181 2—2

ОКАЗІЙНО на продаж снитка в барвінку за 160 зол. і футро з пижиків 300 зол. в робітні футер Ю. Гаушевського, Коперника ч. 16. II. п. 1198

45-ЛІТНІЙ НАДДНІПРЯНЕЦЬ, шукає посади бухгальтера. Має сконституовану банк. Зголошення: Львів, Скрипська почт. 359 від В. Р. 1199

„ПОНЧАК" розгріваючий, знаменитий безалькогольний напиток, всюди можна дістати. Виключний виріб фабрики „Zdrój" Львів, вул. На Вале 12. Тел. 26—44. 1192 1—3

РІВЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ шукає кваліфікованого вчителя латинської та української мови. — Дирекція. 1169 2—3

ДВА ПОКОЇ І КУХНЯ без комфорту 120 зол. місячно, піврічна каппія, до винайму. — вул. Нецала ч. 15. Бічна Тарнівська. 1175 2—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

буший асистент заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подвійна печать) та **лімарської косметики**

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½ до 10, 14 - 16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділю і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапорові й електричні. Кінотерапія (скорочені) ходальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. і Костинців).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Телеф. 65—73.

Безболісно пломбує, лічить і вимає зуби. Сконструює розмаїті зуби, робить штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білій золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — II. і. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1139 2—10

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Dorotheum", Львів Сапіги 34. Тел. 15-01. Догідні умови. 2361 27—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 2 (12.658). Львів, пятниця 2. січня 1931. Рік LII.

Поштова оплата виплачена ryczałtem.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Купуйте Д. Дорошенка: ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 1918 р. 510 стор. 45 ілюстрацій. 1150 8—10

Знаєте біблійну притчу про закопані таланти?
Так само нерозумно поступає той, хто свої ощадности тримає дома, а не зложить на вкладкову книжечку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 453. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

! На Різдво !
Шкло, Порцеляну, Кришталі, Алябастер, Кераміку, Срібло Фражета, Альпаку
поручає фірма
ОЛЕКСАНДЕР ОНИСЬКО
вул. Галицька 20.
1179 3—3

СНІГІВЦІ і КАЛЬОШІ „TRETORN"
фабрики ґумових виробів А. Ц. у Гельзінґборґу (Швеція) мають всілякі прикмети.
Найкращі моделі. Незрівняні в добрій якости. Безконкуренційні ціни.
Можна дістати в головнім складі взуття
І. ШЛЯЄР, Львів, Легіонів 35.
1201

Д-р Михайло Тимчук
лікар заграничних клінік
спеціяліст внутрішніх недуг і фтізіольог
тепер у ТЛУСТІМ, повіт Заліщики
лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новороднів, дітей і дозрілих.
1167 4—6

Відокремлені голоси.

Львів, 2. січня 1931.

Вже нераз зверталося на цьому місці увагу, що час до часу польська преса, в порозумінні чи без порозуміння з більше або менше впливовими політичними чинниками, знімає дискусію на тему „вирішення" української проблеми в Польщі, і так само швидко та несподівано перестає говорити на цю дражливу тему, як несподівано говорити почала. І все остає по старому, по старому животіють, вирінають та вмирають ріжні дивогляднї теоретичні проекти „вирішення", по старому на практиці йде тактика „фортвурстельн", перервана спорадичними щораз іншими експериментаційними скоками, та по старому — чим дальше, тим стає гірше з отою проблемою і з отим вирішенням. Напр. явні погоджуються, здається, усі — від реакційної польської ендеції, через т. зв. польський демократичний табор аж до урядової санації включно, — що останні місяці, які буцім то мали бути переломові для польської національної політики, в тому розумінні, що мали в рішаючий спосіб вплинути на „вирішення" польсько-українських взаємин, нічого не вирішили, а коли на ці взаємини вплинули, то хіба лише в негативному напрямку. Всі це явно чи в душі признають і так чи інакше про це говорять: говориться про це на ріжних польських політичних сходинах, у кульоарах сойму та — передусім — у польській пресі. Знову у польській пресі на українські теми говориться на те, щоби знову (маємо це сумне, але глибоке пересвідчення) за якийсь короткий час замовкнути.

Сьогодні знову українська тема є для польської преси „модна". Пишуть про неї ріжно: і так, що цензура це конфіскує і так, наче це не редакційні статті, а комунікати установ, які з пресою — делікатню кажучи — мають дуже мало спільного; пишуть на сторінках тої самої газети речі взаємно собі суперечні (здобувся на це недавно краківський „Час"), поміщують врешті на українські теми аж закордонні дописи, які мають підтримувати — неясні зрештою — урядові тези (широко використаний у санаційній пресі допис варшавського кореспондента „Таймса", лист з Лондону „Авгура" на сторінках варшавського „Курера Поранного" і ін.). Безпосередньою притокою до тих голосів були події з останніх місяців на терені Східньої Галичини, яких відгук ще не затих. І коли би була добра воля уряду поважно й глибоко глядіти на українські справи, то безумовно польська національна політика могла би взяти з отих останніх голосів польської преси добуток неодно здорове зерно. Коли ж вони лунають у пустку і стають лише признаками епізодичної моди, тоді їхня практична вартість зводиться до вартости стільки-то кількох кілограмів газетного паперу.

До тверезих (дарма, що дуже досі нечисленних) голосів преси на українські теми долучився ще один: передова стаття у львівській „Газеті Поранній" з 1. січня ц. р. п. н. „Голос ініціятиви". Автор статті признає на вступі, що ми завжди казали, що в Польщі не тільки не доцінюється значіння української справи, але що взагалі — поза фльорверковими фразами — фактично цілими роками її зовсім не добачується. Досить, мовляв, що існує „спокій", „скуплений хочби коштом пацифікаційної акції". Автор покликується на відому вже нашим читачам статтю Бохенського з „Часу", признає її тенденцію правильною та осуджує продовжування струсиної політики. „З факту, що не вважаючи на десять літ унормованих умовин ситуація у Сх. Галичині засадничо не змінилася, треба витягти врешті логічні висновки. Чим швидше зробиться це, чим швидше признаємося до повної невдачі дотеперішньої безпрограмової тактики, тим краще. Бо чейже невідомо, чи довго ще будемо мати в цій справі догідні умовини для її свобідного і спокійного полагодження. Час пливе й час на нас натискає".

Повища стаття, як згадано, затитульована: „Голос ініціятиви". Автор уважає мабуть тим голосом статтю Бохенського; може ним бути й сама стаття „Газети Поранної". В обох цих голосах не кажеться конкретно, яку тактику повинна прийняти польська національна політика. Одиак великим поступом цих статтей є факт, що не мають вони теж аспірацій на генеральне „вирішування" української проблеми в цілій її ґлибині і ширині та що підходять до справи з практичного боку, дарма, що обмежуються лише до ствердження фактів, які досі заперечувано, або яких не добачувано.

Новим у цьому є теж явище, що признається факт, що ініціятива зміни пануючих відносин лежить у польських руках: польська сторона мала цю ініціятиву від самого початку існування польської держави по нинішній день і лише своєю ініціятивою довела ці відносини до стану, в якому вони існують нині! Коли-ж признається, що ці відносини невтішні, то й змінити їх можна не в напрямку дальших теоретичних міркувань ані дальших ризиковних експериментів на практиці. Щоби тверезо й щиро підійти до цього дражливого питання, треба стати на платформу міжнародніх і власних конституційних зобовязань та перевести їх у життя, — це та дорога, яку вказує Бохенський і співзвучні йому голоси незасліпленої шовінізмом польської публіцистики. Іншої дороги тепер хіба не можна собі уявити.

По дорозі до фашистівського інтернаціоналу.

(Від нашого кореспондента.)

Рим, грудень 1930.

Саме такий заголовок носить велика стаття А. Гравеллі, вміщена в останньому числі (ч. 11—12) римського місячника „Антиевропа".

Свого часу Ваш кореспондент присвятив окрему статтю виясненню значіння цього впливового місячника, як передового органу Мусоліні. Нагадаю лише тут, що, незабаром після виходу в світ першого числа „Антиевропи", п. Ланді-Ферреті, голова пресового бюра при голові італійського уряду, проголосив у парламенті, що „Антиевропа" є ствердженням нової фашистівської цивілізації, бо коли вимовляється „Антиевропа", вимовляється — „фашизм". І Арнальдо Мусоліні, брат диктатора, що заступив його в редакції міланського щоденника „Іль Пополь д' Італія", зазначив зі свого боку: „Наш приятель Асверо Гравеллі, що започаткував боєвий місячник під назвою „Антиевропа", — отже назвою, що криє в собі цілу програму, — має наше повне спричуття..."

Щодо самої назви „Антиевропа", що могла би викликати непорозуміння в українських читачів, то нагадаємо, що ця назва означає боротьбу проти тенденцій теперішньої Европи, з її безсилим і лицемірним демократизмом, з її дратуючим зростом комунізму, з її не менше застрашаючим наступом світової плютократії: — „Проти Европи Парижа, — писав Гравеллі у першій книзі свого журналу, — проти Москви, Женеви, наша „Антиевропа" підносить ім'я Риму". Або, як писав Шустер у IV. книзі за 1929 р.к: „Хочемо, щоби Европа перестала бути кольонією для американців з їх багатствами, для азіятів з їх всілякими забобонами, для більшовиків з їх розбитими ідеалами..." (стор. 273).

Таким чином, як бачимо, „Антиевропа", з самого початку і вельми рішуче стала на позиції, що фашизм не є собі якимсь льокальним чисто італійським рухом, — а навпаки почала вперто пропагувати ідею, що її оце — через два роки такої „антиевропейської" пропаганди, проголосив на зборах фашистівських ерархів 27. жовтня 1930. сам Мусоліні, а саме, що фашизм, як спіритуальний революційний рух має універсальне значіння.

Вище згадана стаття А. Гравеллі в останньому числі „Антиевропи" спиняється власне на цій фразі Мусоліні, розяснює її та намічує ріжні етапи для поширення фашист. ідеї в цілому світі.

З огляду саме на авторитетність журналу і його дир. Гравеллі з одного боку, і з огляду на те також, що в реєстрі революційних фашистівських сил А. Гравеллі не забув і про україн-

ський національний рух, присвятивши йому особливу увагу, вважаємо необхідним зреферувати найбільш важливі теми його статті для українських читачів.

„Прийшов уже час, — пише Гравеллі, — щоби політичні сили Европи відірвалися нарешті від своєї „симпатизуючої" до фашизму форми, і наважилися прийняти не лише їм, але й традиціональність, методи й якість, що належаться кожному з „ізмів", ускладненій і трагічній теперішній европейській ситуації. Акція, що її вимагається, має бути неухильна, як безоглядним є також закон сучасного життя. Або по одному боці, або по другому. Сидіння-ж між двома стільцями приводить зрештою до поразки, до знищення. Тому-то, щоби перемогти, треба бути певним себе, треба єднатися. Єднатися у мусолінізмі..."

„Ми находимося, — пише він далі, — в стані перманентної революції: різні національні кріси підготовлюють виникнення фашистівських сил, що жадають жити на новий лад. І ми, італійські революційні фашисти, проголошуючи універалізм фашизму, не хочемо замикатися в незалежності нашої перемоги і нашого руху: стверджуємо, що італійський фашизм буде допомагати творенню і зміцнованию аналогічних рухів і в інших країнах... Існує тактика і стратегія революції. Тепер роспочинається неминима боротьба фашизму проти його наймогутніших ворогів: необхідно знищити інтернаціональні обєднання плютократичних і комуністичних сил. Мусимо перейти з оборони в наступ, якщо не хочемо виснажитися..."

„Комуністичний міт до певної міри примусив світ рухатися і в лечому змінив уже його вигляд: бо саме прості ідеї виявляють себе, як ідеї-мотори. Ідеї, що стрясають світом. Ми також не можемо єднатися з елементами, що роблять все можливо, щоби ситуація не відмінилася. Треба входити в світ з простими ідеями... Відмінні антитеза є ясна: Або ми, або вони! Або наші ідеї, або їхні. Або наша держава, або їхня..."

І далі маленька погроза а la Гітлер у бік буржуазної Европи: „А в Европі хай уважають: іноді може бути, що крайності стикаються. Фашизм не дасть стиснути себе за шию: ми поширимо революцію..."

Ваш кореспондент не раз звертав вже увагу на цю революційність італійського фашизму, на його цілковите заперечення існуючого капіталістичного з одного і комуністичного ладу з другого боку. На їх місце фашизм хоче поставити корпоративний лад. Без корпоративізму, — сказав Мусоліні, — нема справжнього фашизму.

І тому власне, як пише далі Гравеллі, італійські фашисти відносилися з недовірям до всяких інших „фашизмів", що виникали в Европі. Вони боялися імітації їх методів і компромітації їх імення в цілях справжнісінького реакційного консерватизму, тим часом як італійський фашизм власне спрямований проти цього реакційного консерватизму.

Евг. Онацький.

(Закінчення буде.)

Про датки у церквах.

Чи потрібний дозвіл влади на збірку у церкві на „Рідну Школу"?

Надходить час традиційних колят і збірок на добродійні цілі, та зокрема на Рідну Школу. Влада неправильно применшує тут закон про збірки і карає наших священників, а стаття посла д-ра Барвінка (в „Ділі" в 23. VIII. 1930) про покарання за таку збірку о. Винницького з Глубічка — готова відстрашити наше священство від виконання доручень ординаріятів у тому напрямі. Подаючи ще від себе кілька уваг у цій справі, зазначую, що це не лише теоретичні міркування, але навпаки — це моя практична оборона клієнтів, досі успішна в усіх без виїмку випадках.

Передовсім треба підкреслити, що на основі обовязуючих постанов, датки в церкві, ужиті на добродійні: чи освітні цілі можуть бути аналізовані лише з погляду їх приватно-правного характеру, у світлі норм цивільного закону, однак в ніякому разі не можна їх розглядати на площині публично-карній.

Всякі датки чи збірки є заборонені на цілі недозволені; на цілі дозволені — *приватні* датки все і всюди допустимі, а лиш *публичні* збірки вимагають дозволу влади. Тому ясно, що лише уладження *публичних* збірок на Рідну Школу і т. п. цілі вимагає дозволу влади.

Однак церковні збірки не є ані публичні, ані навіть збірками взагалі в правному розумінню!

„Публичність" церковної збірки є повним непорозумінням. Критерії „публичности" є в праві різні. Зосібна в карному праві рішають точні дефініції поодиноких злочинів, але нема ніякої такої дефініції, що торкалась би збірки, бо це постанова *адміністраційного* права, а не *карного* в тіснішому розумінню.

Тому треба сягнути до загальних понять логіки і права.

Льогічно — не може бути мови про „публичність" там, де в гру входить лише одна особа; правно — сама більша скільвість осіб не надає характеру „публичности". Римське quilibet ex populo є тут найкращим показчиком границі між приватним та публичним характером: те, що доступне всякому в вулиці, має характер публичний; те, що доступне лише членам такої чи іншої спільноти, має характер приватний. Як участь на лекціях у школі, на політичних зборах однодумців чи хочби на забаві і т. п., обмежується до членів тих гуртів і доступ туди для кожного з вулиці є неможливий, так само збірка серед таких гуртів, звязаних постійним чи хвилевим вузлом спільноти, є приватна. Тому навіть ляїк не назве збірки серед учеників, партійних однодумців, чи учасників забави — на бібліотеку на цілі партії чи на оплату музики — публичною збіркою.

Коли ж така спільнота існує не лиш vi facti, але й правно признана, то вона творить осібну правну одиницю. В таких випадках совсім не до речі сама дискусія про публичний характер якихнебудь функцій внутрі такої одиниці бо для права не така сама цілість, як особа фізична у відношенню до осіб, які стоять поза даною спільнотою.

Церква є саме такою признаною правною особою, а тому збірки доконані внутрі частокчленів тої правної одиниці — є внутрішньою, себто приватною справою тої особи.

Крім того збірка й саме її поняття нерозривно звязані з поняттям випадковости; доразовий характер збірки є суттьою частю змісту поняття збірки. Зокрема збірка дає майно, яке є цілком різне від майна жертводавців і збираючих (т зв. Zweck- u. Sammelvermögen); теорія й практика схильні навіть признавати за таким майном окремий правно особовий характер.

Датки в церкві не є випадкові ані доразові, тому, що це постійне й нормальне джерело доходів церкви; церква є власницею всякого доходу з таких джерел і це цілком приватна справа церковного комітету розпоряджатися тим доходом, чи то згідно зі згори зановідженим планом чи то на підставі пізнішого свого рішення. Постійний характер церковних датків, складаних до диспозиції церкви, відбирає *церковним збіркам* характер і суть звичайної збірки так у льогічному як і правному розумінню. Інакше, треба би вважати й дохід жебраків „збіркою", ба навіть „публичною", бо вони не обмежені ні критерієм простору ні осіб — всюди й до всякого руку простягають. Вийшов би з цього очевидний абсурд.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 2. СІЧНЯ 1931.

СТ. СІРОПОЛКО.

ОГЛЯД НОВИН

З ДИТЯЧОЇ ТА ПОПУЛЯРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

(Закінчення.)

Коли і хто заперечував значіння М. Гоголя, як великого письменника, що оце А. Кстович відважився взяти на себе „виправдання" Гоголя-письменника?

Добре зробив би видавець, коли б стримався від поширювання цієї цілковито невдалої книжки...

Надзвичайно цінним придбанням дитячої літератури є нова книжка О. Олеся: „Княжі часи" (вид. „Неділя", 168 стор., ціна незазначена), де наш славний поет подає образний опис нашого минулого та вміло прищеплює читачеві стимул до праці для служіння своєму народові. На жаль, книжка — повна друкарських помилок. Передмову М. Голубця мало зрозуміють діти, а тому не буде шкоди, як вони її зовсім оминуть.

Досить живо відновлюють нашу старовину також історичні оповідання В. Бірчака: „Володар Ростиславич" (176 стор., з двома ілюстраціями П. І. Холодного, 2 зол.); А. Чайковського: „Сонце заходить" (207 стор., 4 зол., обидві книжки вид. Т-ва „Просвіта" у Львові). В першому оповіданню йде мова про щасливий вислід бою Володимира Ростиславича разом з Давидом Ігоровичем проти Угрів під Перемишлем у 1099 р. Автор вніс у своє оповідання епізод — приїзд грецького царенка до Володимира Ростиславича, щоби просити руку його доньки Анни. Після щасливої перемоги ворога й відбувається самий обряд сватання.

В оповіданні „Сонце заходить" автор змальовує останню спробу козацької старшини відстояти самостійність Запоріжжа, „не дати зайти козацькому сонцю". Безперечно, кожний з інтересом прочитає новий твір шановного автора. Не можу не зробити лише одного зауваження: на мій погляд, не слід сучасні вислови та епітети вкладати в уста дієвих осіб кінця 18. віку. Конкретно, чи міг донський козак на бенкеті полковника Кандиби кваліфікувати Росію, як „тюрму народів"?...

Накінець, згадаю тут „Історію України для народу" (вид. Т-ва „Просвіта" у Львові, 148 стор., 1.80 зол.), що так живо й просто написав І. Крипякевич. Книжка ілюстрована багатьма малюнками та мапою. Автор довів свій виклад до світлої хвилини нашої історії — до проголошення 21. січня 1919 р. обєднання всіх українських земель в одну державу. Будемо сподіватися, що автор незабаром випустить у світ обіцяну ним нову книжку, де розкаже історію України нових часів.

Для дітей старшого віку призначені такі книжки: 1) О. Кобилянська: „Людина" (вид. „Для школи і дому", 76 стор., 2 зол.). Це є перший твір нашої славної письменниці, що мав спочатку назву „Вона вийшла замуж".

2) Б. Лепкий: „Під ялинку" (111 стор., з багатьма ілюстраціями С. Гординського, 2.60 зол.). Автор своєю збіркою віршів і оповідань, переважно звязаних темою навколо спогадів автора про Свят-вечір, зробив красний подарунок не тільки для молоді, але й для дорослих, які при читанні цієї збірки переживуть разом з автором світлі спогади зі своїх дитячих років.

Для цієї-ж категорії читачів надаються дві історичних праці О. Терлецького: „Україна заборолом культури й цівілізації перед степовиками" (92 стор., з мапою та ілюстраціями, 1.80 зол.); „Вплив природи на історію України" (75 стор., з мапами, образками та діяграмою, 1.80 зол., обидві книжки — вид. Т-ва „Просвіта" у Львові). В першій праці автор грунтовно доводить, що Україна значно перевищує Польщу й Росію в боротьбі зі степовиками, а тим самим відіграла велику ролю для культури й цивілізації всього людства. В другій праці автор крок за кроком звясовує, як окремі умови природи України (географічні, етнографічні, господарські й т. п.) впливають на історію й майбутню долю України, та приходить до висновку, що природа України обіцяє нам славне майбутнє. Однак не можу погодитися з думкою автора, що великий простір нашої країни вплинув на те, що українське населення визначається широкими поглядами, нерад дуже скрайніми ідеями в своїх партійних програмах (соціялізм, комунізм).

Правда, — українське населення в масі своїй має широкий демократичний світогляд, але воно є далеке від комунізму, бо стоїть на грунті індивідуальности господарства.

В обох працях автор відзначується гарною, простою мовою. От тільки трохи вражають такі слова, як анішній, почетний...

Накінець, великим придбанням для нашої молоді є вихід у світ 2-ої частини 1-го тому „Кобзаря" Т. Шевченка з поясненнями д-ра М. Сабата (122 стор., 2.40 зол., вид. „Для школи і дому"). Після кожного тексту поезій Т. Шевченка (з наведенням наголосів у кожному слові) подано тут зміст і плян будови поезії. В кінці подано примітки, в яких пояснюється незрозумілі слова. Все це виконано редактором з надзвичайною вмілістю. Перед загальною вартістю тієї праці, яку перевів д-р М. Сабат над редагуванням „Кобзаря", маліють деякі огріхи, як уживання в редакційних статтях деяких чужих слів, без яких можна було-б обійтися (алюзія зам. натяк, експіяція зам. покута й ін.), або не зовсім правильне пояснення слова „шашлик".

Буде велика шкода, якщо наслідком смерти редактора припиниться дальше видання „Кобзаря", так прекрасно розпочатого небіжчиком для потреб школи й родини.

З цього стислого огляду новин дитячої та популярної літератури видно, що минулий рік не мало дав корисної лектури для нашої молоді.

На першому місці по кількості видрукованих аркушів стоїть видавництво Т-ва „Просвіта" у Львові. Треба дивуватися, як „Просвіта" спромоглася при своїй матеріяльній скруті так інтенсивно розвинути видавничу діяльність. Всі видання „Просвіти" відзначуються цілком пристойним виглядом і бездоганною коректою. А книжку Б. Лепкого: „Під ялинку" видано, як на наш час, навіть роскішно.

На другому місці по кількості видрукованих аркушів стоїть М. Таранько. Тут приходиться висловити ще більший подив тій енергії й витривалості, з якою М. Таранько присвятив себе виданню дитячої літератури. Залишається побажати більше дбайливої коректи та старанної редакції тексту в нових виданнях цього заслуженого діяча на культурно-просвітньому полі.

Тому про збірку взагалі, а тим менше публічну, не може бути й мови, а в слід за тим, не треба для церковних потреб на „Різну Школу" також окремого або пострацийного дозволу.

Не слідує робити поділу взагалі датків у церкві, в правильно вказаній збіркою, — датки є доходом церкви, а тому чи інша заява священника чи церковного комітету — є лиш обіцянкою дарувати дохід церкви на якусь ціль, в цілости чи частині. Така обіцянка дарованих правно не вяже, зібрані гроші не лиш як часть нормального доходу церкви майно церкви, але вже через само зложення грошей у спільній церковній касі — стали мусять стати власністю церкви.

Ні розпорядженням грішми з церковної каси про що рішає не якийсь *збірковий* комітет, а лише *церковний* комітет як власник, він дотержує обіцянки або ні, дає на ціли ті або інші, а навіть в разі потреби сама церква має право ці гроші вужитковати, бо жертводавцем є лише церква; тому вужиткуванням тих грошей напр. на церковні цілі ніхто не допустився би злочину спроневірення.

Тому буває вказане, щоби священники при заявах до вірних в справі датків — виразно застерігали, що *церква* пожертвує на ту чи ціль з *своїх* доходів саме таку високу суму, яка вийшла з тої „таці" чи того дня для *церкви*. Для обережности могліб священики подібати про письменні ухвали церковного комітету, які треба би лише відчитати й пояснити. Такий зміст ухвали, зужитковання в разі потреби, виключить всяку дискусію над каральністю церковних датків. Така ухвала повинна звучати: Комітет ухвалює жертвувати з церковної каси на таку то ціль *таку високу* суму, як висший буде дохід *церкви* в той „таці", чи з того дня і т. п. Річ у тім, що не *ту*, а лише *таку* суму, й не вірні, а лише церква тоскористує зі свого доходу.

Та конструкція й обережність виключить самі можність карання тих справ.

Крім того церква — на основі конкордату і канону 1503. кодексу канонічного права — має право без дозволу влади уладжувати дійсні і то публичні збірки для побожних цілей і інститутів. Щонайвище коляди могліб підпадати під поняття таких збірок, але й там церква збирає в *власну* користь, а згідно з традицією дає лише добровільно обіцянки деяких пожертв на ріжні добродійні чи освітні дозволені цілі.

Станиславів, 28. грудня 1930.

Д-р А. Перегінець.

ФОРТЕПЯНИ

ПЯНІНА, ГАРМОНІЇ, ГРАМОФОНИ І ПЛИТИ (український реп.)

Найбільший вибір. — — Догідні умови.

КОНРАД КАІМ і Син

ЛЬВІВ, вул. Коперника 11. тел. 20 45 1159 —7

В пралісах Бурми ллється кров.

АТЕ подає з Лондону, що у пралісах Бурми іде крівава боротьба збунтованих тубільців із англійцями. Під Таравадою англійці вбили 50 повстанців. В одним селі тубільці вбили одного англійця, ващо спалено ціле село.

—o—

Сталін їде на Україну.

АТЕ повідомляє з Риги, що Сталін у найближчім часі вибирається в подорож на Україну, щоби перевести інспекцію та пізнати на місцях висліди пятилітки. Сталін поїде з групою урядовців у тім поїзді, в якім їздив цар. Диктатор відвідає Харків і Донецький басейн та рільничі комуни. З Москви виїхало безліч агентів ДПУ охороняти Сталіна від замахів.

Брат Муссолінія про ревізію кордонів.

Брат Муссолінія Арнальдо помістив у „Пополо д Італія" статтю „Справедливість для народів", у якій стверджує, що тільки ревізія мирових договорів забезпечить Европі мир та відродить державність. Теперішні кордони утворено без розмислу і вони подібні до кільчастих дротів підчас війни.

СНІГІВЦІ і ЧОБОТИ

для **дітей і молоді**

в надзвичайно вибір і по зверхочуваних цінах

— поручає —

Перший спеціяльний магазин

Діточої обуви AL-SA-DO

ЛЬВІВ, вул. СИКСТУСЬКА 19. 5—3

Найновіші моделі ЖІНОЧИХ ТОРБИНОК та вибагливу ШКІРЯНУ ҐАЛЯНТЕРІЮ поручає

ФАБРИКА КУФРІВ І ТОРБ

Леопольда Розенцвайґа

1106 ЛЬВІВ, вул. СИКСТУСЬКА ч. 5. 4—5

Виборчі висліди до сенату.

КАЛУЩИНА.

Управнених до голосування до сенату в цілому повіті 35.603. Голосувало дійсно 25 005 (70.2 проц. виборців), по виказу зі староства перед станиславівською окружною комісією 29.848 (84 проц.). В порівнанні до соймових виборів є виборча фреквенція менша на 3 проц. (на селах вже були відомі штучки із дописуванням, відписуванням тощо!), але з відданих голосів листа ч. 11. виказує пропорціонально приріст 3 проц. голосів, бо 71 проц. відданих голосів (до сойму 68 проц.). Подрібні висліди подає нижче подана таблиця. Для зрозуміння цього виказу зазначуємо, що в рубриці „голосувало" під значком „ком." є подане число виборців, що дійсно віддали голоси, а під значком „Стан." число відданих голосів, виказаних староством перед окружною комісією в Станиславові.

Ч. ком.	Громада	Голосувало Ком.	Стан.	Місцеві комісії записали голосів на листу 1	11	14	20	До Станиславова дійшло голосів на листу 1	11	14	20
1.	Бабин Сер.	277	277	36	241	—	—	241	36	—	—
2.	Бабин Зар.	227	227	23	204	—	—	23	204	—	—
3.	Березниця	463	494	192	271	—	—	370	124	—	—
4.	Берлоги	253	253	26	224	3	—	26	224	3	—
5.	Болохів	260	260	11	244	5	—	11	244	5	—
6.	Хотінь	428	478	41	335	2	—	291	135	2	—
7.	Цвітова	—	157	—	—	—	—	39	126	—	—
8.	Дуброва	148	148	27	119	2	—	121	27	—	—
9.	Добрівлини	179	179	15	159	—	—	15	159	—	—
10.	Довга Кал.	112	309	9	103	—	—	206	103	—	—
11.	Довга Войн.	440	548	30	365	—	—	333	215	—	—
12.	Долпотів	376	376	67	309	—	—	309	67	—	—
13.	Довжка	—	177	—	—	—	—	131	12	—	—
14.	Дубовиця	172	173	20	148	—	—	148	20	—	—
15.	Грабівка	323	423	6	308	9	—	206	208	9	—
16.	Голинь	543	750	78	432	2	—	498	252	—	—
17.	Гуменів	178	232	26	150	—	—	80	150	—	—
18.	Ясень	480	1100	51	395	21	—	671	395	21	—
19.	Яворівка	177	177	65	112	—	—	65	112	—	—
20.	Кадобна	359	449	25	334	—	—	324	125	—	—
21.	Калуш I.	775	775	633	126	1	—	633	126	1	—
22.	Калуш II.	765	765	579	141	4	1	579	141	4	1
23.	Калуш III.	537	837	435	295	2	3	435	295	2	3
24.	Калуш IV.	518	818	415	170	1	7	415	170	1	7
25.	Камінь	337	455	5	328	4	—	123	328	4	—
26.	Конники	329	526	54	273	—	—	251	273	—	—
27.	Красна	432	560	9	402	19	—	290	250	19	—
28.	Кропивник	379	625	21	355	—	—	395	230	—	—
29.	Лядестрай	—	127	—	—	—	—	109	—	—	—
30.	Лдзіве	307	367	15	287	2	—	78	287	—	—
31.	Лука	232	232	55	175	—	—	175	55	—	—
32.	Майдан	191	261	35	154	1	—	205	53	1	—
33.	Медина	397	397	32	365	—	—	365	32	—	—
34.	Мостище	438	438	11	427	—	—	11	425	—	—
35.	Мошківці	145	145	13	131	1	—	13	131	1	—
36.	Мислів	305	305	20	277	2	—	126	177	2	—
37.	Небилів	380	880	82	234	3	55	552	234	3	55
38.	Негівці	473	473	121	349	2	—	121	349	2	—
39.	Новиця	450	1250	62	386	1	—	862	386	1	—
40.	Павлинківка	154	201	70	61	—	—	180	21	—	—
41.	Перекоси	313	313	53	256	—	—	153	156	—	—
42.	Петранка	402	682	129	264	9	—	400	264	9	—
43.	Підгорки	477	477	45	392	2	4	45	392	2	4
44.	Підмихайлє	—	929	—	—	—	—	852	67	—	—
45.	Підло	467	467	11	455	—	—	311	155	—	—
46.	Перевозець	266	266	23	243	—	—	243	23	—	—
47.	Прислоп	214	360	50	158	6	—	296	58	6	—
48.	Рівня	404	537	47	357	—	—	293	244	—	—
49.	Рипянка	195	195	77	117	—	—	77	117	—	—
50.	Середнє	155	155	50	104	—	—	104	50	—	—
51.	Сільце	237	237	51	186	—	—	186	51	—	—
52.	Сасівка Кал.	192	292	24	167	—	—	124	107	—	—
53.	Сасівка Войн.	328	328	22	300	2	—	300	22	2	—
54.	Сливки	220	322	105	113	—	—	277	44	—	—
55.	Слобода Неб.	—	150	—	—	—	—	99	51	—	—
56.	Слобода Рівн.	161	161	10	150	1	—	10	150	1	—
57.	Слобідка	114	114	12	102	—	—	12	102	—	—
58.	Станькова	500	601	7	489	4	—	364	233	4	—
59.	Студінка	440	440	36	390	3	10	36	390	3	10
60.	Томашівці I.	513	513	38	474	—	—	474	38	—	—
61.	Томашівці II.	313	410	295	12	—	—	392	15	—	—
62.	Топільсько	137	137	12	125	—	—	12	125	—	—
63.	Тужилів	252	252	21	228	—	—	21	225	—	—
64.	Угарсталь	—	136	—	—	—	—	129	3	—	—
65.	Угринів Ст.	238	238	15	223	—	—	115	123	—	—
66.	Угринів Сер.	374	374	3	367	2	—	203	167	2	—
67.	Верхня	510	614	29	475	3	—	386	225	—	—
68.	Вістова	257	257	31	214	—	—	214	31	—	—
69.	Войнилів	710	710	359	350	1	—	359	350	1	—
70.	Запій	537	539	47	490	—	—	247	290	—	—
71.	Завадка	504	660	62	461	14	—	456	201	—	—
	Збора	369	369	12	353	4	—	12	353	4	—
	Разом:	25 005 (70.2%)	29 848 (84%)	6428 (25.7%)	17.755 (71%)	138	79	17.197	11.848	117	61

Нема даних від мужів довіря з Довжки і Підмихайля, де не допущено наших мужів довіря, з Цвітової і Слободи Небилівської Томашівці II. — це колонія польська, Лядестрай і Угарсталь — це колонії німецькі.

—o—

Оголошення до святочного числа „Діла"

яке вийде в значно збільшенім обємі і накладі в вівторок дня 6. січня 1931 р. приймає Адміністрація „Діла" найпізніше до — понеділка 5. січня до години 13. —

Студентські справи.

Загальні Збори Української Студ. Громади у Варшаві.

Дня 26. XI. 1930 року у Варшаві в помешканні Українського Студентського Дому при вул. Брудзевській ч. 14 відбулися Звичайні Загальні Збори Української Студентської Громади. До Управи У. С. Г. на зимовий семестр увійшли отсі особи: 1) голова — Дмитро Нестеренко. 2) заст. голови і преса — Валеріян Сагайдаківський. 3) секретар І. — Микола Маслів, 4) секретар ІІ. — Юрій Огієнко, 5) скарбник — Емілія Нестеругівна, 6) реф. господ. та освіти. — Ірена Макарушка. 7) реф. допомоговий — Юрій Черкавський.

Нова Управа головну увагу в своїй діяльности звертатиме на зміцнення матеріяльного стану У. С. Г. у Варшаві, тим більше, що Загальні Збори доручили їй придбати по можливости власну домівку.

Слід підкреслити, що в сучасний мент матеріяльний стан Громади настільки поліпшився, Управа У. С. Г. має можливість видавати незаможним студентам допомоги, позички та навіть стипендії.

Під осуд Українського Громадянства.

Управа Української Студентської Громади у Варшаві доводить до відома Українського Громадянства, що Товариство Допомоги Студентам Українцям у Варшаві на чолі якого стоїть проф. Роман Смаль-Стоцький, дня 6. грудня м. р. викинуло Українську Студентську Громаду з помешкання, з якого Громада користала на підставі умови з Товариством Допомоги, на котре українське студентство переводило збірки. Таким чином Товариство Допомоги позбавило єдину Українську Студентську організацію у Варшаві змоги влаштовувати реферати і сходини.

Перед повідомленням Управи У. С. Г. про річницю екмісії Товариство Допомоги вже подбало про поставлення сторожа, даючи йому доручення в брутальний спосіб, уживаючи фізичної сили, усувати товаришок і товаришів за двері. Управа У. С. Г. з доручення Загальних Зборів висловляє свій рішучий протест проти такого поступування Товариства Допомоги та віддає цю справу на осуд широких кол Українського Громадянства.

ЗА УПРАВУ:

Дмитро Нестеренко, голова. *Микола Маслов,* секретар.

З життя Студентської Громади в Познані.

В познанськім університеті студіює чимале число українців, бо около 130 осіб обох потів, з котрих переважаючу кількість гуртує товариство фахове „Громада Студентів Українців". На жаль, як арештом в кожнім, а спеціяльно в українськім громадянстві це так часто буває, живе й у нашому Познані декілька ревних і тихих патріотів, котрі не уважають конечним належати до якогонебудь товариства, навіть до професійно-студентського, котре гуртує всіх студентів українців без огляду на їх політичні чи ідеольогічні переконання.

Наша Громада начислює під сім пору кругло 115 членів. У їй нутрі потворилися секції, кожді мають не й свої спеціяльні завдання. Секція позичково-допомогова „Самопоміч" дбає своїх цілей є предметом може найбільшого заінтересування серед загалу громадян. На цьому місці годиться згадати, що почина секція дістала в минулому році цінну допомогу від Ексц. Митрополита гр. Шептицького. Дальше слід назвати „Секцію Студенток", котра займається улаштовуванням чайних вечорів, вечериць, святочних комерсів і т. д. Спортова секція управляє різнорідні спорти. Окрім тих секцій істнують при Громаді два гуртки: гуртож лікарів-пострифікантів (около 30 осіб) та гуртож гігієнічний, що має на меті різні фахові реферати.

Загальна діяльність Громади проявляється в уладжуванні дискусійних рефератів на теми наукові, суспільно-політичні, ідеольогічні і т. п., святочних сходин, прогульок і т. д. Позатим істнує гарне товариське співжиття поміж членами, котре могло би бути ще краще, коли б далося якимсь способом усунути надмірне може перечулення на точці т. зв. „гонорових справ", бо це явище дійсно прибирає в останніх часах патологічний стан на терені познанської Громади.

Як що-року, так і цього року відбулися досить живі Загальні Збори, на котрих вибрано отсей виділ: Михалевський Богдан — голова, Преставшевський Олесь — заст. голови, Бережанський Василь — секретар, Гнідан Володимир — скарбник, Гарасевичівна Леся — бібліотекар, Луцький Роман — пресовий референт, Макарука Володимир — господар, Пашкевичівна Дзідзя і Кекіш Роман — виділові, Скочдополь Роман і Субтельний Богдан — контрольна комісія.

Відрубно від Громади, як товариства загально студентського, розвивається гарно ідеольогічний гурт Корпорація Чорноморе, котра обіймує в собі невелике число людей, більш охочих до праці на ідеольогічнім полі та більш зі собою вжитих. Діяльність кооперації оперта на засаді карности та однодушности. Корпорація займає визначну ролю в житті цілої Громади. Позатим Чорноморе — Нопячь перша допустила до своїх рядів українських студенток, котрі до цього часу займали в ній м'єце надзвичайних членів, а вже цього року зачинають творити свою окрему жіночу корпорацію під назвою материньої Корпорації Чорноморе. Не буде перша українська жіноча студентська корпорація.

Наприкінці варто додати, що наш гуртож став в останніх часах також предметом нагінки в познанській енеченькій пресі. На ту нагінку гуртож реагував, розуміється, дорогою легальною.

ОСТАННІ ВІСТИ

ВІДГОМІН „ПАЦИФІКАЦІЇ".

„Хвіля" повідомляє: „Менчестер Гардіен" приніс звіт делегатки Жіночої Ліги в Женеві англійки міс Шіпсгенке, яка разом із представницею австрійських жінок відвідала недавно Сх. Галичину. Рівночасно той часопис у передовиці обговорює факти подані у звіті та домагається від Англії, аби тую справу порушила на найближчій сесії Ради Ліги Націй.

Рівночасно лєондонська преса оголошує відповідь, яку дав міністр закордонних справ Гендерсон Союзові Демократичної Контролі, який із кількадесятьма послами Лейбур Парті також звернувся з петицією в українській справі. Мін. Гендерсон відповів, що всі зажалення разом із долученими до них замітками польського уряду Рада Ліги Націй розгляне докладно.

Б. БЕРЕСТЕЙСЬКІ ВЯЗНІ ВІДДАДУТЬ ОРДЕРИ.

В половині січня відбудеться у Варшаві конференція всіх польських вязнів, які сиділи у Берестю. В конференції візьмуть участь і їх оборонці. На конференції зберуть дальші докази, що ілюструють поступування військових, під яких доглядом сиділи вязні в Берестю. Є теж пропозиція, щоби вязні-посли, що сиділи в Берестю, серед яких є відзначені орденами, як напр. Білого Орла (пос. Вітос), Польонія Рестітута та військовими відзнаками Віртуті Мілітарі й Хрестом Хоробрих, щоби всі ті ордери відіслали назад до розпорядження влади.

СЛІДСТВО ПРОТИ МАЙОРА КУБАЛІ ЗДЕРЖАЛИ.

Слідство проти майора-летуна Кубалі за несубординацію закінчено. Прокуратор постановив уморити дальше слідство. Так закінчилася справа, що й за кордонами відбилася відгомоном.

ВЛОМ ДО „ЗВЯЗКУ ЛЕГІОНІСТІВ".

У „Звязку Легіоністів" у Львові при вул. Городецькій 69. у тютюневій гуртівні злодії розбили касу та забрали все що було. Готівкою забрали 9.500 зол. і брелянт вартости 70 зол.

КАСІЄР КАСИ ХОРИХ КРАВ ГРОШІ.

Проти касієра львівської Каси Хорих Йос. Гуля відбувається розправа за те, що вкрав 9 тис. зол. 50 сот.

ЩЕ РАЗ ХОТІВ УТІКАТИ?

Польські джерела повідомляють нібито Осип Коновалець, який сидить під закидом саботажі в тюрмі при вул. Казимирівській, хотів утекти відтам уже вдруге з II. поверха, куди його перенесли з I. пов. після намаганої втечі. Коновалець, мовляв, зробив собі отвір в стіні біля печі. Його перевели щераз до іншої келії.

БОЇ НА КАВКАЗІ.

Грузинське пресове бюро у Женеві повідомляє із Тифлісу, що наслідком зірвання переговорів між СРСР і кавказькими повстанцями почалися збройні сутички. Більшовики розстріляли богато визначних кавказьких діячів.

НЕВДАЛИЙ ПОХІД НА СМИРНУ.

Із Стамбулу повідомляють, що турецькі реакціонери, на випадок успіху їх замірів, плянували похід на Смирну. Арештували або помістили під поліційним наглядом 70 людей зі села Безалан, біля Менемену.

Дня 30 грудня парляментарна група національної партії вислухала урядове експозе про події в Менемені й одобрила видані розпорядки.

НЕСПОКІЙ В ІНДІЯХ.

Тижневий рапорт індійського уряду повідомляє, що в різних провінціях намагалися індійці скріпити цив. непослух, головно в околицях Бенґалю та Калькути. Агітують, щоб не платити податків і комірного. Цій акції сприяє заг. хліборобська скрута. Були акти терору. Ґен. губернатор видав розпорядки про контролю праці та про засоби, що перешкоджували би підбурюванню до неплачення податків.

—o—

НОВИНКИ

Телєф. 2-11. Піскова 22 „Власна Хата" Фотограф Лев Янушевич. 537

— **Конфіската „Діла".** Новий рік розпочали ми під злими авспіціями: вчорашнє (1) число „Діла" підпало конфіскаті аж у чотирьох місцях. Одна біла пляма всадилася у передову статтю **„На порозі нового року"**, дві великі плями в другу статтю **„В. Г. Стід про Польщу"**, четверта пляма — найбільша — в третю статтю п. з. **„Єдиний голос"**.

— **В добу грипи.** У звязку з грипою, яка панує, досвідчені лікарі радять, що на випадок цієї недуги треба передусім положитись до ліжка, бо ця недуга при простуді легко компліковується. Радять також уживати аспірину Баєра, яку можна дістати у всіх аптиках, бо ця аспірина не тільки що зменшує біль голови, але взагалі впливає дуже корисно в боротьбі організму з грипою.

— **Продовження святочних ферій.** Куратория Шкільної Львівської Округи повідомляє, що святочні ферії продовжено до 6. січня 1931. включно в усіх школах м. Львова, які святкують свята по латинському обряді. Розпорядок цей виданий у звязку з шаліючою грипою.

— **Ідеальний муж.** Львівську поліцію повідомлено, що Іван Дронґ, замешкалий при вул. Лешинського 33, побив свою жінку дрючком так сильно, що бідна жінка втратила притомність. Ідеальний муж, якого імя вказує на замилування до дрючка, буде відповідати перед судом.

— **Ще один залюблений капрал.** У Столпцях у Виленщині капрал Жигмонт Пйонткоський на забаві застрілив 18-літню Анну Барціківну за те, що вона не хотіла з ним потанцювати.

— **Загоріли на смерть.** У Букачівцях у пекарні челядники напалили в печі, засунули комин передчасно та поклалися спати. Два челядники, Паннер і Зелінгер, померли наслідком того.

— **Фанатизм сектантів.** В Городниці коло Вильна утворилась якась релігійна секта, з якою католицький священик Зельба провадив завзяту боротьбу. Сектанти довго погрожували священикові, а вкінці напали на нього в ночі і побили так, що ней бореться зі смертю.

— **Ватиканська держава** перевела на цих днях перепис свого населення. Ця держава має тільки 939 горожан, з того 495 італійців, 118 швайцарців із походження, 8 французів, 9 німців, 5 еспанців, 2 бувших голяндських горожан, одного австрійця, одного шведа і одного священика з Абісинії. Швайцарці майже всі поліціянти. Крім цього в цій державі живе 300 чужоземців.

— **Чого бажає Крамарж?** Дня 28. грудня 1930. ЧСР святкувала 70-ліття свого визначного політика Крамаржа. Майже 20.000 осіб зложило йому свій поклін. На величавім бенкеті Крамарж, промовляючи до присутніх, сказав „Єдиним моїм бажанням є побачити ще упадок більшовизму і воскресення національної Росії. Тоді я поїду до Росії приготовляти грунт для здвигнення великої всеславянської федерації, якій належить будуччина".

— **З астрономії.** В останніх днях січня 1931 р. малесенька планета Ерос віддалена буде від землі тільки на 26 міліонів кільометрів, тобто ця планета буде так близько землі, як жадне небесне тіло в останніх десятиліттях. Астрономічні обсерваторії приготовляються до нових досліджень над цією планетою, яка мандруючи у безконечних просторах, на деякий час наближиться до землі. Астрономи мають надію сфотографувати цю планету, та при помочі різних досліджень над рухами Ероса, визначити точніше віддалення землі від сонця, ніж це вдалось досі. Так само будуть досліджувати силу притягнення землею та вплив цієї сили на рухи Ероса. А планета Ерос це справді маленька планета: вона має тільки приблизно 30 км. проміру і її сила, через звичайні далековиди і голим оком тільки тому, що вона розмірно недалеко від землі, тобто — 26 міліонів кільометрів.

— **Жертви спорту.** Берлінський учитель Н. підчас лещетарської прогульки недалеко Фухсберґбавди скотився з гори в пропасть і потовкся так, що помер у лічниці. — В німецьких горах т. зв. Сентісгебірге лавіна придавила на смерть одну дівчину і двох лещетарів.

— **На електричнім кріслі.** Дня 30. грудня 1930. вранці в год. 4. в Ню Йорку виконано присуд

кари смерти на особах трьох бандитів Вільгельма Гюбеля, Осипа Калєдреси і Томи Корта. Всі вони згинули на електричнім кріслі за вбивство аптикаря і його жінки та за вбивство одного купця і його шофера. Всі три бандити були молоді, найстаршому [illegible] 22 роки.

— **Памяти Пуччінія,** який помер перед 50 роками, музичний світ Італії улаштовує цього місяця величаві концерти та ювилейні вистави опер цього композитора. Пуччіні родився 1858 р. в Люкці [illegible] вже в дитинстві виявляв нахил до музики [illegible] мати, не маючи грошей на музичні студії для сина, вислала до королевої лист з просьбою допомогти її малому Джіякомові [illegible] у листі. Королева заінтересувалась долею талановитого хлопця і призначила йому щорічну стипендію по 100 лір в на студії в Мілані. [illegible] королева, хто знає, чи людство малоб [illegible] знамениті опери Пуччінія, як „Тоска“, „Мадам Баттерфляй“ та інші. Пуччіні помер в Брюселі підчас операції недуги рака [illegible].

— **Большевики з близька.** У Парижі вийшла книжка [illegible] бувшого большовицького [illegible] Соломонова, який так як і Беседовський покинув комуністичний табір і перейшов [illegible]. Автор спомин був близьким знайомим і співробітником усіх провідників комуністичної партії. Соломонов малює цих вождів, [illegible] Леніна аж надто чорними фарбами. Ленін це дрібничкова і злобна людина, яка за найменші особисті кривди мстилася на других тоді, коли дорвалась до влади. Красін це боягуз, який зі страху, щоби його Ленін не арештував, [illegible] майже плакав. Зіновєв це спецiялiст [illegible], підчас страшного голоду в Росії спроваджував собі зпоза кордону цілі [illegible] овочів та перфуми для любовниць. [illegible] інтригант, а Чічерін за хабаря [illegible] маму. Більшість комісарів це злодії та спекулянти, які говорять про революцію, а найбільшою [illegible] тільки свої кишені. В такім дусі написані цілі два томи споминів розчарованого [illegible]. На його думку тільки Йоффе і Троцкий це чесні та ідейні комуністи.

— **Жінка все жінка.** Радянська преса пише, що Коллонтай, яку радянська влада поставила перед суд компартії, прогрішилася тим, що хоч є вона послом пролетарської держави в Штокгольмі, то вела буржуазний спосіб життя, видавала державні гроші на дорогі костюми, ходила на панські бали, носила дорогі камені, перстені і всякі інші панські витребеньки.

— **Екстреми сходяться.** З Мадриту пишуть, що в Еспанії утворилась „монархістично-соціялістична партія“. Ця партія вважає, що в економічнім Еспанія повинна йти до соціялізму, але авторитет монарха як символ держави є необхідний.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому числі „Діла“ зайшло кілька помилок. Так у передовій статті в закінченні передостаннього уступу зам. „за січень 1931 р.“ має бути: „до кінця березня 1931 р.“ Дотичне речення має виглядати так: „Цю книжку (Альфонса Доде: „Маціцький“) дістануть у 1931 р. на премію всі передплатники, що в перших днях січня вирівняють пренумерату за минулий рік і внесуть повну належитість до кінця березня 1931 р.“ — У статейці „Зпоза куліс Берестя“ вскочила між 6-ий і 8-ий рядок згори одна непотрібна стрічка. Дотичне речення має виглядати так: „Скажемо тільки, що не арештування б. пос. Вислоцького переводив комісар поліції в супроводі 6 поліцаїв і 2 агентів цивільних“. — В новинці „З хроніки ревізій та арештувань“ подано помилково, що ревізію в с. Льва Ващука у Суховолі переводжено 14 грудня 1930. Має бути: 14. XI. [illegible]

— **Веселі будуть свята.** Святочний „Зиз“, 12 сторінок друку, вже вийшов. Незвичайно цікаве число [illegible] гумор осолодить неодному гірку хвилину підчас Свят, тимбільше в ці важкі часи загальної скрути. Ціна звичайна — [illegible] сот.

СПОРТ

З Карпатського Лещетарського Клюбу.

В неділю 28 грудня 1930 вернула прогулька К.Л.К. з Чорногори. Прогулька виїхала зі Львова [illegible] в числі 10 осіб. Зі [illegible] прогулькою уладжено прогульки на [illegible] Шпиці та Говерлю. На Чорногорі [illegible] сніг. У Львові уладжено прогульку [illegible] Скалу та довкруги Львова. На обох прогульках брало участь разом понад 50 осіб.

З курсу [illegible] користає 12 осіб, [illegible] в пятницю та суботу [illegible] 14 [illegible]

В четвер 1 [illegible] прогулька в околиці [illegible] Погулянці [illegible] ресторану в [illegible] участи

В пятницю 2. січня 1931. в год. 18. виїзджає прогулька до Славська під проводом п. В. Панькова. Сходини прогульковців відбудуться в четвер в год. 19. в домівці Клюбу (Костюшка 1 а, І. пов. праворуч). В пятницю 2. ц. м. домівка Клюбу буде замкнена.

На перший день Свят (7. І.) організується прогулька до Славська. Зголошення на прогульку приймається в неділю (4. І.) у вечірніх годинах в домівці. У Славську Клюб уладив домівку, яка складається з двох кімнат та кухні, приміщення є на більше як 30 осіб. Оплата за нічліг для членів Клюбу виносить 50 сот., для нечленів 1 зол. 50 сот. за попереднім зголошенням у Клюбі. Прогульки гімназійні за попереднім зголошенням у Клюбі платять оплату членів.

—o—

Дописи.

ЗОЛОЧІВ *(Свято Просвіти.)* Дня 22. грудня м. р. святкували читальні золочівського судового повіту своє свято Просвіти в салі Т-ва ім. М. Шашкевича в Золочеві. Без уваги на неприхильні атмосферичні умовини явилося численно селянство і міщанство, зате відразу впала в очі рішучо за мала скількість інтеліґенції. В програму ввійшли, як звичайно, промови, привіти, хорові й орхестральні продукції та декламації. Вступне слово виголосив орґанізатор повіту д-р Т. Ваньо, а відтак промовив коротко до зібраних посол золочівської округи д-р Я. Олесницький. У своїй промові бесідник опрокинув клевету, будьто би в „Просвітах“ велася нелеґальна робота — „Просвіта“ всеціло віддається тільки освітньо-культурній праці серед найширших мас. На святі виступили три хори: з Ремезовець, Сасова і Почап та дві орхестри: дута з Ляцького Вел. і мандолінова із Золочева. З хорів найліпше враження викликав хор з Ремезовець, зіспіваний, з рівномірно розложеною працею на всі голоси і з доброю технікою, але зі слабшим голосовим матеріялом. Хор містечка Сасова був би дуже симпатичним хором, колиб диріґент вложив у нього більше праці. Хор з Почап має одно велике недомагання: співає тільки сопранами й альтами, а мужеські голоси майже тільки асистують на сцені. Його диріґентові можнаб також побажати, щоби при виборі пісень звертав увагу на легші народні і штучні пісні, а щойно згодом забиратися до трудніших штучних композицій, які є тепер хорові понад силу. Дута орхестра з Ляцького ставить тільки що свої перші кроки і на неї наразі можна дивитися як на відрадний прояв села в напрямі орґанізації і культурного розвитку. Приємною несподіванкою була поява аматорської мандолінової орхестри студентів-золочівців. Щодо виконання кількох пісень, які спеціяльно на свято підготовлено, то виконавці осягнули вповні свою ціль, але не можна цього сказати про надатки, які непотрібно продовжували програму (навіть після закінчення свята національним гимном), були виконані слабше і до того ще й складалися з пісень, що надаються радше для товариської прогульки. З декламацій слід підмітити, що „Посланіє до живих, мертвих і т. д.“ (рец. п. Вавріський) випало найліпше. На закінчення кілька завваг: Програму складано на місці, безпосередньо перед святом, тому мала вона всі прикмети поспіху і доривочности, наслідком чого увійшло до неї кілька слабших точок. Програма свят того покрою є ревією культурних здобутків українських мас повіту і тому повинна бути підготовлена заздалегідь і найкраще, щоби могла стати справді джерелом заохоти і піднесення духа. Серед виконавців впадала в очі відсутність золочівських міських читалень, які в першу чергу повинні взяти участь у програмі, щоби сільським читальням дати взірцевий показ мистецького виконання. Крім того багато поблизьких читалень не взяло участи в святі, а причина цього леже до половини на оспалість членів і на відсутність відповідного натиску з філії. Музично-вокальна частина програми виказала, яка велика праця чекає ще Золочівщину на полі музичної культури. Одначе на підставі зібраного на святі досвіду можна з певністю твердити, що поступаємо вперед і що при вмілому проводі наші села і містечка працюватимуть дальше відважно, не зважаючи на перешкоди в освітній роботі, які їх ще чекають. — *Золочівець.*

МШАНА, пов. Городок. *(Ювилейна академія в честь митрополита. — Обнова життя. — Смерть бл. п. о. Лукіяна Січинського.)* Ще дня 27. вересня 1930 заходом місцевого завідателя парохії: о. д-ра Ігнатія Цегельського та виділу читальні „Просвіти“ устроєно у Мшані ювилейну академію в честь Ексц. Митрополита. Відчит про житя й діяльність Ювилята виголосив о. д-р Ігнатій Цегельський. Декламували дуже удачно п. Нуся Пашкевич і Е. Чура. Мішаний хор відспівав Значина „Хвалите Господа“, Лисенка „Ой три шляхи“ та „Закувала“. Скрипковий дует відіграли п. Евген і Артем Цегельські. Виставка містерії „Св. Андрей на київських горах“ закінчила торжество. — Пацифікація, яка навістила нашу громаду, хвилево спинила наше життя, одначе тепер починається обнова. Читальню обновлено і в середині і знадвору і нині відновила свої правильні сходини. Має 130 чл. В церкві розвинулися церковні брацтва та агуртували около 150 членів. Кооператива фінансова „Гаразд“ звінчить рік значною надвишкою з дня 28. XII. приступаємо до оснування споживчої кооперативи. — Величаве Богослуження, яке відправив з нагоди нашого празника Преосв. о. мітрат Базюк, дуже підняло на дусі народ а його слова ободрення впали цілющим бальзамом на зболілі серця. — Цей рік однак приніс нам велику втрату в особі нашого пароха ювилята бл. п. о. Лукіяна Січинського, († 23. V. 1930) якого 35-літня діяльність як пароха в Мшані лишила тривалі памятники. Церква обновлена, з будинку коршми перероблена б. клясова школа, двір розпарцельований між населення, причім з двірських будинків має читальня „Просвіти“ два вигідні муровані доми, народ свідомий, карний — це все у великій мірі заслуга покійного пароха, якого память громадяни з вдякою згадують.

Мшанець.

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРГАНІВ ТА КАШЛЮ
ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ
Kaisera кармельки груднi з 3 ялицями
Можна дістати у всіх аптиках і дроґеріях. 748 12—23

БАЛИГОРОД. (Документ часу). До о. Варехи у Волі Миговій прислано такий карний наказ: Sygn. akt Kg. 1072/30/2. Do ks. Teodora Warechy, gr. k. proboszcza w Woli Michowej Nakaz karny. Sąd powiatowy w Baligrodzie dnia 27. XI. 1930 skazuje pana w myśl § 19 ustawy z d. 15/11 1867. l. 135 d. u. p. na grzywnę 150 zł., którą w razie nieściągalności zamienia się na areszt przez 5 dni w myśl art. 558 k. p. k., oraz na wzrot kosztów postępowania karnego, według art. 61, 62, i 63 rozp. Min. Spraw. z dnia 18 marca 1924. poz. 284. dz. ustaw na uiszczenie opłaty w kwocie 15 zł., ponieważ według doniesienia Posterunku Policji Państwowej we Woli Michowej z dnia 14/11. 1930 Nr. 2095/30 dnia 9. listopada 1930 r. w Woli Michowej po ukończonem nabożeństwie w cerkwi, nie zarządziwszy niedopuszczenia do zgromadzenia niewyborców, owszem nie ograniczając zebrania do wyborców, urządził zgromadzenie dla wszystkich dostępne, a nie ograniczone na zaproszonych gości, nie uwiadomiwszy o tem władzy wraz z podaniem celu, miejsca i czasu zgromadzenia i przeto dopuścił się przekroczenia z § 2 ustawy z dnia 15/11 1867. l. 135 d. u. p. Gdyby pan czuł się pokrzywdzony tym nakazem karnym, wolno panu w ciągu dni 7 od doręczenia zgłosić pisemnie lub ustnie sprzeciw w podpisanym sądzie grodzkim. Jeżeli sprzeciw nie będzie wniesiony, nakaz karny stanie się prawomocny i zostanie wykonany. — Sąd powiatowy w Baligrodzie O. II. dnia 27/11. 1930. D-r E. Wojnarowicz w. r. (sędzia powiat.) Za zgodność: Bełej, kanc.

ЗАЛІЩИЧЧИНА (З документів „пацифікації“). Нам прислано такий документ: Sąd powiatowy, Oddział III. w Zaleszczykach dnia 8. października 1930 Lcz. Ko. 300/30. Sąd powiatowy, Oddział III w Zaleszczykach w sprawie karnej przeciw Michałowi Majewskiemu i tow. o przekroczenie patentu o broni dnia 8. października 1930 r. postanawia: zatwierdzić przeprowadzoną przez Posterunek Policji Państwowej w Uhryńkowcach dnia 8. X. 1930 rewizję w mieszkaniu 1) Ks. Eliasza Bratyka, 2) nauczyciela Michała Majewskiego, 3) Hrehorego Grabowskiego, 4) Wasyla Andruszczaka, 5) Iwana Korola, 6) Albina Kałakajły, 7) Józefa Kamińskiego, 8) Michała Jaworskiego, 9) Iwana Kaczora, 10) Michała Kupczaka, 11) Iwana Hołowienyka, 12) Józefa Gajdeckiego, 13) Romana Semenyka, 14) Antoniego Piliszanskiego 15) Władysława Kowerczuka, 16) Michała Kałakajły, 17) Wasyla Hanusiaka, 18) Stefana Zubyka, 19) Marjana Harasymowicza, 20) Józefa Baczyńskiego, 21) Michała Strubickiego, 22) Włodzimierza Buska, 23) Hrycia Sztokaluka, 24) Mikołaja Skobłyniuka, 25) Iwana Szymka, 26) Marci Matijuk, 27) Mikołaja Myroniuka, 28) Iwana Myroniuka, 29) Czytelni Proświta, 30) Kooperatywy — wszystkich w Bedrykowcach po myśli art. 150 § 2 k. p. k. Uzasadnienie: Gdy istniało dostateczne podejrzenie, że u wymienionych w tenorze znajdują się przedmioty, stanowiące dowód popełnienia czynu karygodnego, a nawet w niniejszym wypadku zachodziło niebezpieczeństwo zwłoki. — L. S. Sąd powiatowy w Zaleszczykach. — A. Strutyński mp.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Микола Галаган: МОЇ СПОМИНИ. IV. частина. Львів. Видавництво „Червоної Калини" 1930, стор. 298.

Михайло Костів: ДЖІН-ГІС-ХАН ГРЯДЕ. Львів, видання „Червоної Калини" 1930, Львів, стор. 102.

Д-р Лука Луців: ДВОЄ МРІЯНИКІВ. (О. Кобилянська і Е. Якобаєн). Тернопіль-Львів 1930. Відбитка із Л. Н. В. Стор. 34.

ЖУРНАЛИ.

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК географічної секції при Українській Студентській Громаді в Кракові, під редакцією д-ра В. Кубійовича, доцента Ягайлонського університету, Краків 1930. Головний склад у книгарні Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок 10. Зміст: В. Кубійович: Мапи осель і господарських культур Східних Карпат; Іван Девайло: Оселі яру Серета; П. Бабяк, М. Габлинський; Т. Мушинський: Приріст населення у Сх. Карпатах в 1880—1910; Петро Білинюк: Розміщення населення на Закарпатті після височини; М. Ковалюк: Кути, антропо-географічна студія; Ор. Марія Рабій: Очерк антропогеографії Самбірщини; М. Кулицький: Зимаркові оселі на гал. Гуцульщині.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ. Популярно-науковий журнал „Просвіти". Ч. 4 (40). Січень 1931. Зміст: М. Дужий: На світанку історії бєлзької землі; М. Левицький: Чи убога і груба наша мова; В. Виноградник: Значіння молока; І. К.: Львівський ринок; Я. Пастернак: Вікінги; Скульптор Сергій Литвиненко; І. Раковський: Наш зоряний світ; Ю. Магалевський: Петро Холодний; Ю. Крохмалюк: Хемія на услугах народнього здоровля; С. Пастернак: Вибухи в копальнях; Г. Вагнер; М. Черкавський: Хлібне дерево; М. Островерха: Опера „Вільгельм Тель" Россінія; Анатоль К.: У світі автоматів; Р. Леммель: Лявіни; Всячина; Численні ілюстрації.

НИВА, часопис присвячений церковним і суспільним справам. Грудень, ч. 12. Зміст: Батькови народу; о. д-р Йосиф Сліпий: Митрополит Ювилят і Духовна Семинарія у Львові; о. д-р Трохимчук: Незабута прогулька; о. д-р Г. Костельник: Епоха митрополита Андрея Шептицького; о. д-р Андрій Ішак: Промова на концерті; о. Ол. Бучацький: Митрополит на відпочинку у Підлютім; о. В. К.: В ювилейний рік; о. В. Кармазин: Книжка і душпастирство; о. д-р Г. К.: Куток мови.

КУЛЬТУРА, журнал культурного, суспільного й політичного життя. Львів, січень 1931. Рік вид. IX.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА. Суспільно-економ. місячник. Ч. 12 із 1. грудня 1930. Зміст: К. Коберський: Економічні куріози; О. Мицюк: Наукова діяльність М. Туган-Барановського; О. Луцький: Організація постійної контролі ідейного проводу в більшім торговельнім підприємстві; З життя кооперації; Хроніка; Серед книг.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY, miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dziećmi. Grudzień 1930 Nr. XII.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Амалія з Ціпановських Гладиловичева, вдова по бл. п. проф. Дамяні Гладиловичу, визначнім галицькім діячу 80-их років і основнику „Діла", померла дня 30. грудня 1930 р. в Яворові у 89-тім році життя. Покійна пережила своїх дітей: син Володимир і зять Іван Прийма, директор української гімназії в Полтаві, згинули у визвольній війні, донька Ольга Приймова померла в 1925 р. В. Ій П.!

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 31. XI. п. р.: літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 10·30 зол. Ціни масла не нотовані.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 1. січня, год. 3·3 попол. „Кавалєрія Рустіяна" і „Паяци"; г. 7·30 веч. „Ніч у Сан Себастіані".

Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечером „Ніч у Сан-Себастіані".

Субота, 3. січня, година 7·30 вечором „Аїда".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 1. січня, год. 3·30 "Швейк"; год. 7·30 веч. „Нова подружа умова".

Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечором „Нова подружа умова".

Субота, 3. січня, год. 7·30 вечором „Нова подружа умова".

Малий Міський Театр:

Четвер, 1. січня, год. 2·30 „Старша пані Сельбі" (ціни знижені); год. 7·30 веч. „Скандал у Савої".

Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечором „Скандал у Савої".

Субота, 3. січня, год. 7·30 вечором „Перфуми моєї жінки".

Театр Новин (в саді кіна „Кольосей"):

Четвер, 1. січня, година 8. вечором „Гідтайська трійця".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Капітан Крек" (Джон Вейнур).

...: Звукова фільма: „Іванко Музикь" (на осн. ч-ки Ліванда Летам).

...: Звукова фільма: „Неаполь співаючє і сто" (Кенура, Брит Гельм).

...: Звукова фільма „Розкоші небезпеки" (Гар. Лльойд).

ПАН: Веселий парк.

ПАНЯС: Звукова фільма: „Король джезу".

ПАНСЯЖ: „Володар діямантів". Звук. додаток і новела.

ПРОМІНЬ: „Іншарі кохання", і виступ гумориста Журавського.

ФІЛЬГАРМОНІЯ: „Галька".

ХИМЕРА: Поранені струни (Франческа Бертіні).

СЯЙВО: Гробниця кохання. Христя, дівчинка (Ліа Ара).

УЛАН: „Загибель на Сході".

Програма радіо.

Четвер 1. І. 1931.

Варшава (1411,8) 10·15 Богослуження з Познані. Гельсінфорс (...) 12·00 Богослуження. Лондон (...) 15·00 Радіоорестра. Берлін (419) 6·00 Концерт. Харків (...) 19·00 Концерт. Стокгольм (...) 12·30 Музика. Рим (441,2) 12·05 Музика. Прага (486,2) 12·00 Дзвони Відень (516,4) 16·30 Твори Штрауса Будапешт (550,5) 20·00 Цигансьа музика. Москва (1481) 15·00 Концерт для дітей.

Пятниця 2. І. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Легка музика. Гельсінфорс (...) 18·30 Трио Бетховена. Братислава (...) 18·30 Радіо-оркестра. ... (...) 3·0 Радіоорестра. ... (...) 6·0 Концерт. ... (...) 19·05 ... (...) 19·30 Концерт. Берлін (419) 15·20 Програма дня молоді. Харків (426) 19·00 Артистичний вечір. Стокгольм (435,8) 16·00 Музика. Рим (441,2) 17·00 Концерт. Прага (486,2) 20·00 Концерт. Брукселя (508,5) 21·15 Концерт. Відень (516,4) 17·15 Твори Моцарта. Москва (1481) 12·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Угіл:

2. І. „Церковна миш".
3. І. „Цигапка Аза".
4. І. „Ой не ходи Грицю".

Дня 5. І. 1931 р. переїздить театр на кілька днів до Сокаля.

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 1096

Поморяни:

2. І. „Хмара".

Озірна:

3. І. „Танок Венери".
7. І. „Хмара".
8. І. „Пан Гвардовський".
9. І. „Воскресення".

Тернопіль:

4. І. **Відкриття сезону.** „Ой не ходи Грицю".
5. І. **Бенефіс Дружини.** „Цдач Ізраїлях".
10. І. „Цигапка Аза".
11. І. „Хмара".

Струсів:

7. І. „Воскресення".
8. І. „Пан Гвардовський".
9. І. „Цдач Ізраїля".

Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі.

Загальні Збори Української Студ. Спілки в Брні на Моравії в Ч. С. Р. Дня 3. грудня 1930 відбулися Загальні Збори Української Студ. Спілки з таким порядком: І. Відкриття Зборів. II. Звіт уступаючої Управи. III. Звіт контрольної комісії. IV. Удїлення абсолюторії уступаючій Управі. V. Вибір нової Управи VI. Вільні справи. Збори закінчено вибором нової Управи, в склад якої увійшли: Олександер Хмельовський, студ. техн. п, голова, Михайло Дутко, студ. агроном., заст. голови, Мирослав Шагута, студ. медицини, секретар, Мирослав Рушиньскі, студ. ветеринарій, скарбник, Аміята Вардак, студ. ветеринар., бібліотекар.

Подяка. Підписані буцші подіт. вязні в Городку, складають отсим щиросердечну подяку Вп. П. Пос. Д-рові Степанові Підкові, довголітньому провідникові кудт. освітнього руху Городеччини, за негайну і безкорисну правну оборону, яка вилинула на скоре їх звільнення та хто зна, чи не стала одною з причин його пізнішого арештування. Не менше щиро дякують підписані місцевим Панні під проводом Вп. Пані Біланової, які широ занялися їх прохарчуванням. — Городок 15. XII. 1930 **Остап Коцан, Юлія Гавришкевич, Іван Лопатчак, Яків Чорній.**

ДРОБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Ласкаві пп. ЧЛЕНКИНІ В Бездоганного 2 зол. — Книгарня Шевченка. 1181 2—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

СУДДЯ шукає солідної товаришки життя до 28 літ. Справа поважна. — Оголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Правник". 1176 3—4

СТАРША жінка, вдова по священику, шукає посади заряду дому у священика. О. К. у п. Білобрам, Станиславів, вул. Казимирівська 115. 1194 2-2

„ПОНЧАК" розгріваючий, знаменитий безалькогольний напиток, всюди можна дістати. Виключний виріб фабрики „Zdrój" Львів, вул. На Блоне 12. Тел. 25—44. 1195 2—3

ОДРУЖИТЬСЯ управитель вселюдної школи на селі (з виглядами переселення на посаду до більшого міста), вдовець, 45 літ, двоє дітей, з самітною, пристійною вдовою або з панною без минувшини в віці до літ 35, з віном або на посаді. Листи зі знімкою слати до Адміністрації „Діла" до дня 20/I 1931 р. для „Соренто".

КАНД. АДВ. на 6-тому році практики прийме з днем 1. лютого 1931 р. місце у адвоката. Відповіді приймає: Д-р Олекса Бай у Львові, вул. Театинська 5. 1200 3-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціаліст вед. хвороб шкіри і венерич.

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і виймає зуби. Скріплює розхитані зуби, робить штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому час. — П. т. Учителям і студентам знижені ціни. 1139 9—10

МІД

на свята по дешевій ціні продає

Пасічнича Кооператива „РІЯ"

у Львові, Вжхарська 20.

1202 1—3

„МІКА"

Найліпша мустарда з першої української фабрики

ЛЬВІВ, вул. ГОРОДЕЦЬКА, ч. 121.

1179 4—8

З причини зміни середників

продає

по фабричній ціні

фіранки, хідники, матерію меблеву, постіль.

Йосиф Шустер

ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 10.

1137 **Тел. 32—54.** 2—3

ПОЗІР! ЗАМОВЛЯЙТЕ СКОРО!

Накладом кооп. „Дружина" вийшов уже „Катехизм Українського Державника" часть II. Ціна 1 зол.

На складі кооп. є часть I., а також рівні книжки державницького змісту В. Липинського, Д. Дорошенка й інших.

Замовлення рівночасно з грішми слати на адресу:

„ДРУЖИНА" Lwów Skr. poczt. 323 (Чекове конто II. III. 410·95). 1132 4—5

Гуртом! тел. 19—41 Детайльно!

Совги всіляких систем **уже від зол. 12** і черевики до них

Гоксиові Совги С. С. М.

Черевики, кит і всілякі **приладдя до гаківки** ось, учає найдешевше лише

Яків Розенман, Львів, Академічна 26. На бажання цінники.

1163 1—3

Вже другий рік виходить одинокий український журнал

„КІНО"

Ціна числа 35 сот. Поява журналу: 1. і 15. кожного місяця. Передплата річно 12 зол., піврічно 6 зол., чвертьрічно 3 зол. Річні передплатники одержать даром річник „КІНА" з 1930 р.

Адреса: „КІНО", Львів, Вяхарська 6.

!! Надсилайте „Кіна" по всіх книгарнях і кіосках.

1—3

Присилайте передплату!

За дрібні оголошення відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 3 (12.659). Львів, субота 3. січня 1931. Poczтowa opłata zaryfowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Купуйте Д. Дорошенка: ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 1918 р. 510 стор. 45 ілюстрацій. 1150 9—10

Хочете мати певність,
що Ваш гірко запрацьований гріш не пропаде, а приноситиме добрі відсотки? Якщо так, то складайте свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Д-р Михайло Тимчук
лікар заграничних клінік
спеціяліст внутрішніх недуг і фтізіольог
тепер у ТЛУСТІМ, повіт Заліщики
лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новороднів, дітей і дозрілих. 1167 5—6

Український Народе!

Кожний нарід мусить берегти основне право на виховання своєї молоді відповідно до своїх теперішніх і майбутніх потреб. — Без повного користування цим правом занепад нації неминучий. Бо хто сповнить завдання нації, якщо не стане тих, для яких найвища мета нації це ненарушна святість, провідна зоря їхнього життя?

Пятьдесять літ пригадує „Рідна Школа" це право й обовязок української нації. Пів століття обеднує „Рідна Школа" під своїм прапором найширші народні маси. Вже три покоління рідношкільних діячів трудяться, щоби українська нація росла й кріпшала; щоб її члени задивлені в найсвітліші хвилини української минувшини, памятаючи про все те, що зустрічало український нарід на його історичному шляху, йшли послідовно й невпинно вперед.

Серед темряви, байдужности та зневіри, серед захоплюючих хвиль, а дуже часто серед незвичайно важких умовин — складено за 50 літ безліч жертв і витрачено чимало труду всього громадянства для здійснення рідношкільної ідеї, основаної на високих засадах християнської етики й моралі.

Вислідом цих збірних зусиль останніх поколінь стало те гаряче бажання національної школи, що примушує народню масу до жертв за здобуття цього основного права.

Вислідом цих зусиль є сотні істнуючих і колишніх шкіл та виховних заведень, які протягом довгого віку створила „Рідна Школа", даючи знання масам української молоді та підносячи культурний рівень нації.

Вислідом цих зусиль є це багатотисячне число молоді, вихованої в національному дусі, любові до своєї Церкви й свого Народу.

Пятьдесять літ праці завершує Товариство „Рідна Школа". — З гордістю глядить на свій досі пройдений шлях. Богата досвідом, загартована важкими ударами — збирається в новому півстолітті перевести широкі й важкі завдання. Вже ювилейний рік мусить дати товчок до здвигнення у Львові будинку для промислових шкіл. У тому році мусить повстати основний фонд, який дав би Товариству змогу не зупиняватися посеред праці. В ювилейному році мусить кожна закутина української землі під Польщею піднести клич: хочемо для наших дітей „рідної школи". — В тому році мусить кожна українська оселя й кожна українська одиниця звеличати мозольну працю останніх поколінь над національним вихованням. Кожне з них мусить і по своїм силам причинитися до створення кріпкої матеріяльної основи для „Рідної Школи", якої завданням є виховати моральну, сміливу, сильну й практичну молодь, з любовю та пошаною до праці.

Оцим проголошуємо 1931 рік, РІК ПЯТЬДЕСЯТИЛІТТЯ „Рідної Школи"

ЮВИЛЕЙНИМ РОКОМ.

Нехай у цей ювилейний рік стануть при „Рідній Школі" думкою й ділом усі ті, що мріють про інший, кращий час.

Нехай у цей ювилейний рік зникнуть перед порогом „Рідної Школи" всі ті різниці, які нас ділять.

Нехай нас усіх злучить як українців довкола великих завдань для національної майбутности — „Рідна Школа"!

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ":

Ілля Кокорудз, голова.

Д-р Мирон Коновалець, секретар.

о. Василь Балюк — І. заст. голови, *Михайло Яворський* — ІІ. заст голови, *д-р Кость Кисілевський* — скарбник, *Никифор Данів, Володимир Дениківич, Августин Домбровський, Іван Загуль-Федорчакова.*

ський, д-р Осип Залужний, Іван Корчинський, Володимир Кузьнович, Теодор Мартинець, о. Василь Наврочький, Степан Похмурський, Михайло Струтинський, Неонілля Селезінкова, Софія

† Андрей, Митрополит.
† Григорій Хомишин, Епископ Станиславівський.
† Йосафат Коциловський, Епископ Перемиський.
† Никита, Епископ Патарський.
† Григорій Лакота, Епископ Помічник Перемиський.
† Іван, Епископ Помічник Львівський.
† Іван Литишевський, Епископ Помічник Станиславівський.

Юліян Романчук.
Роман Заклинський, емер. професор — член-основник.
о. Александер Стефанович, емер. професор — член-основник.

Українська Парляментарна Репрезентація:
Голова: **Д-р Антін Горбачевський,** сенатор.
Секретар: **Дмитро Великанович,** посол.

Члени Президії:
посол *Михайло Галущинський,* посол *д-р Володимир Загайкевич,* посол *Остап Луцький,* посол *д-р Степан Баран,* посол *Сергій Хрущький,* посол *Гриць Тершаковець.*

Наукове Товариство ім. Т. Шевченка:
Голова: *д-р Кирило Студинський,* заст. голови: *д-р Володимир Левицький, д-р Мирон Кордуба.*

Просвіта:
За голову: *д-р Іван Брик,* заст. секр.: *С. Магаляс.*

Ревізійний Союз Українських Кооператив:
посол *Остап Луцький* — директор, *Іван Филипович* — директор.

Сільський Господар:
Голова: *о. Тит Войнаровський,* секретар: *інж. Андрій Бабій.*

Центробанк:
Д-р Кость Левицький, Омелян Савич.

Центросоюз:
Юліян Шепарович — директор, *інж. М. Тершаковець* — директор.

Народня Торговля:
Микола Заячківський — директор, *д-р Бариляк* — директор.

Союз Українок:
Голова: посол *Мілена Рудницька,* секретар — *Надія Макарушкова.*

Бандурист:
Голова: *Богдан Рак,* секретар: *Сид. Герасимович.*

Богословське Наукове Товариство:
о. проф. д-р Йосиф Сліпий, ректор Духовної Академії у Львові.

Боян:
Голова: *Микола Гуменний,* секретар: *Оксана Левицька.*

Будучність:
Голова: *Евстахія Тишинська,* секретар: *Ольга Гладилович.*

Відродження:
Голова: *д-р Іван Раковський,* секретар: *д-р Софія Парфанович.*

Взаїмна Поміч:
За голову: *Михайло Таранько, Андрій Зелений* — директор.

Дністер:
Володимир Дещикевич — президент, *Ярослав Колтунюк* — директор.

Зоря:
Голова: *Степан Гевак,* секретар *Іван Ковалишин.*

Луг:
Голова: *д-р Роман Дашкевич,* за секр. *Іванна Мамчаківна.*

Марійське Товариство Молоді:
Голова: *о. д-р Йосафат Марієвич,* заст. гол. *о. д-р Іван Фіголь, о. сов. Леонід Лужницький.*

Маслосоюз:
Інж. *Андрій Мидрик* — директор, інж. *Андрій Палій* — директор.

Медична Громада:
Голова: *В. Врецьона,* секретар: *Остап Воронка.*

Міщанське Брацтво:
Голова: *Теодор Голінь,* секретар: *Гладий.*

Молода Громада:
Семен Український, д-р Володимир Гнатевич.

Музичне Т-во ім. М. Лисенка:
Голова: *М. Дрималик,* секретар *Ілярion Гриневецький.*

„Сила" — Т-во Зарібників.
Голова: *о. А. Каштанюк,* секр.: *Іван Коліцький.*

Сокіл:
За голову: *Евстахій Стеблецький,* справник: *Степ. Корецький.*

Союз Адвокатів:
Голова: *д-р Кость Левицький,* За секретаря: *д-р Михайло Волошин.*

Союз Купців:
Голова: *Гр. Гонулик,* секр.: *Орест Радловський.*

Союз Українських Приватних Службовників:
За голову: *д-р Ярослав Олексишин,* секретар: *д-р М. Матюшенко.*

Товариство Охорони Могил:
Голова: *д-р Павло Кривуцький,* секретар: *Олександер Карпінський.*

Т-во Українських Студ. Політехніки „Основа":
Голова: *Микола Паринюк,* секретар: *Степан Міланич*

Українське Гігієнічне Товариство:
Голова: *д-р Мар'ян Панчишин,* секретар: *Іван Борим.*

Українське Товариство Допомоги Інвалідам
Заст. голови: *д-р І. Гижа,* секр. *М. Брилинський.*

Українське Товариство „Захоронка":
Голова: *Олена Горбинська,* секретар: *Стефанія Филиповичева*

Українське Краєве Т-во Охорони Дітей і Опіки над Молодю:
Голова: *Модест Карпинський*, секретар: *Роман Мармаш.*

Українське Товариство Лікарів:
Голова: *д-р Максим Мушка*, секретар *д-р Сетна Прийма.*

Українське Технічне Товариство:
Голова: *інж. Евген Нагірний*, секретар: *інж. Дем. Пеленський.*

Учительська Громада:
Голова: *Володимир Радзикевич*, секретар: *д-р Олена Степанів-Дашкевичева.*

Голови Повітових Кружків „Рідної Школи":
Бережани — *д-р Володимир Бемко*, Бібрка — *д-р Ярослав Дудикевич*, Бохорів — *Олександер Салях*, Богородчани — *о. Кость Білинський*, Болехівщина — *Ольга Чорненкова*, Борщів — *Петро Горальо*, Броди — *Гнат Панас*, Бучач — *д-р Михайло Гримів*, Монастириська — *о. Любомир Білинський*, Городенка — *о. Василь Комаринський*, Городок — *о. Епіфаній Рождольський*, Добромиль — *Теодозій Будзиновський*, Долина — *д-р Олександер Дереш*, Дрогобич — *д-р Віктор Пендлевський*, Жидачів — *о. Михайло Хавлюк*, Жовква — *д-р Іван Романків*, Заліщики — *Рожа Будзиновська*, Заклад — *д-р Іван Гуменський*, Збараж — *д-р Володимир Гамаль*, Зборів — *д-р Василь Душенчук*, Золочів — *д-р Осип Залужний*, Калуш — *Олександер Діяницький*, ректт. Войнилів — *о. Сербин Іванишин*, Камінка Стр. — *о. шамб. Михайло Цесельський*, Буськ — *о. Сильвестер Калинович*, совітник, Коломия — *д-р Іван Чепелевський*, Копичинці — *Василь Шмагр*, Гусятин — *о. Теодор Раченко*, Косів — *д-р Маріян Гарасимський*, Краків — *о. Павло Хрин*, Львів — *Митрофан Бадзюк*, Ліско — *о. Юліян Шнідар*, Устечки Долішні — *о. Михайло Жарський*, декан. Любачів — *о. Михайло Гірняк*, Мостиська — *інж. Микола Бурий*, Судова Вишня — *о. Степан Крупський*, Надвірна — *д-р Іван Саноцький*, Делятин — *д-р Осип Левицький*, Перемишль — *Теодор Гоза*, Перемишляни — *д-р Франц Свістель*, Печеніжин — *Осип Андрійович*, Підгайці — *Андрій Когут*, Рава Руська — *о. Антін Твердохліб*, Угнів — *Володимир Петришин*, Радехів — *д-р Ярослав Селезінка*, Рогатин — *о. в. Щербанюк*, дек., Рудки — *о. Юрій Кміт*, Самбір — *д-р Микола Галушинський*, Сокаль — *Петро Луцький*, Скалат — *о. Антін Онуфрейко*, совітник, Грималів — *о. дек. Іван Іванчук*, Снятин — *д-р Степан Булак*, Снятин — *о. прош. Йосиф Проць*, Сокаль — *д-р Лев Хомишський*, Бела — *Василь Чернецький*, Станиславів — *д-р Іван Волянський*, Галич — *о. Василь Чорей*, Старий Самбір — *Осип Білобран*, Хирів — *Климх Лещетя*, Стрий — *о. Роман Височанський*, Сянік — *Теодор Ваньчицький*, Теребовля — *Павло Чайківський*, Тернопіль — *д-р Степан Бриккович*, Товмач — *о. Зенобій Кисілевський*, Турка в. Стр. — *Евгенія Городиська*, Чортків — *д-р Михайло Росляк*, Яворів — *д-р Михайло Фільц*, Ярослав — *о. Киприян Хотинецький*, шамбелян.

По дорозі до фашистівського інтернаціоналу.

(Від нашого римського кореспондента).

(Докінчення.)

„Сили, що стоять проти фашистівської революції, являються силами европейської Вандеї, контрреволюційної, реакційної, консервативної, котра нас ненавидить, бо ми несемо нове життя Заходу... Фашистівська революція може привести до кріза інтернаціональну плютократію. Европейські відносини мусять регулюватися у змислі, який вказує фашизм, або інакше Европу чекають поважні небезпеки... Треба заповнити безодні, що поділяють европейські народи на дві категорії: з одного боку націй, що мають у своїх руках фінансову міць і в наслідок того політичні впливи, а з другого боку пригнічені, ограбовані, підбиті проти їхньої волі. Треба подумати, що гроші — не сила: дух і роспач можуть зробити більше від грошей..." ...„Перше, ніж прийде зоря спокійної Европи, багато води спливе ще до моря, — але якщо є нашим обовязком прискорити цей день спокою, то нашим обовязком є також підготовити умовини для його приходу. Перегляд трактатів зможе бути осягнений лише через духове **обєднання всіх европейських народів, зацікавлених у дійсному перегляді сучасних умовин.** Відповідно до недавніх розрахунків одного франц. журналу Европа мала би бути тепер поділена на три групи спілок: 1) франшуська група, що обіймає Францію, Бельгію, Малу Антанту і Польщу; 2) італійська група, що обіймає Італію, Угорщину, Альбанію, Болгарію і евентуально Грецію, Туреччину та Еспанію і 3) німецька група.

З цих трьох груп, лише перших дві є дійсно озброені, але третя група має очевидну тенденцію, в випадку конфлікту стати на бік італійської групи.

„Італія, додає Гравеллі, не роздавала наліво й направо ані грошей, ані зброї, щоби здобути приятелів. Народи, що наближалися добровільно до Італії і фашизму (революційного), зробили це бачучи, як нова сила повстає проти старих гегемоній, розуміючи, що прийшов час покінчити з власним приниженням, і що перед невмолимими законами економіки, як перед не менш неможливими рацією духа, **існують права рівности також і в інтернаціональних відносинах.**

„Наша позиція і наші гасла, що ми їх киляємо приятельським силам Европи не можуть бути інтерпретовані, як звичайна полеміка. Наш рух є початком великої революційної тактики й стратегії, що приведе до створення нового ладу, який грунуватиметься на авторитеті й справедливості...

„Залишаючи позаді стару дилему: Рим чи Москва, ми говоримо тепер: Нова Европа чи Стара Европа. І на цій підставі ми завязуємо новий союз европейського брацтва і кидаємо старі ідеї в огонь вічности. Фашизм є гробівцем старої Европи. І ми бачимо вже, як ростуть все нові сили нової Европи, нового фашистівського інтернаціоналу".

Далі п. Гравеллі перераховує всі оті нові сили, що можуть увійти в новий фашистівський інтернаціонал. Тут ми находимо запповців у Фінляндії, гітлерівців і штальгельмів у Німеччині, гаймверів в Австрії, національну партію в Еспанії, університетську молодь національної охорони в Румунії, кемалістів у Туреччині, Британ-фашистів в Англії, Родну Защиту і болгарських фашистів у Болгарії, національну молодь у Бельгії та українських націоналістів на Україні, взятій в етнографічному розумінні. У Польщі, — не зважаючи на її ніби то фашистівський рух санації, спрямований проти парляментаризму і т. д., — А. Гравеллі не найшов жадної організації, що відповідала би політиці революційного фашизму.

Що-ж до українців, то вважаємо потрібним подати докладний перегляд відповідного уступу на стор. 1524—25:

„В Україні, пише Гравеллі, „Антиевропа" викликала симпатичний відгомін між молодими націоналістичними силами. Вони показали в основу своєї діяльности дух жертвенности, що служить абсолютною умовиною осягнення мети їхньої акції, яка синтезується у волі створення єдиної незалежної української держави, в дусі ідеї, що походить з Риму. В такому власне дусі і з такими тенденціями розвивається націоналізм український. Директорія, що виникла з власної ініціятиви і перейняла на себе кермування рухом, обєднала в одному гурті (фало) ріжні групи, які до того себе взаїмно не визнавали, і створила таким чином одну організацію. Внаслідок того, націоналізм зробився політичним фактором національного життя.

„Україна є заборолом Заходу супроти славянського (мало би очевидячки бути — панславістичного) світу: націоналісти твердять, що Київ є для Сходу тим, чим Рим є для Заходу, і ще недавно один з них проголошував: „Коли-б скоріше міг прийти момент, коли давня столиця Східної Европи подасть руку і зєднається зі своєю старою сестрою, столицею Західної Европи і цілої Европи..."

Вважаємо, що цілий цей уступ у своїй стилізації може викликати деякі непорозуміння, але не будемо покищо над тим зупинятися, і підкреслимо лише факт зареєстрування українського націоналізму, як певного політичного фактора, що на думку італійських фашистів міг би відіграти свою ролю в боротьбі революційного фашизму за створення нового світу, що міг би увійти, як рівноправний член до фашистівського революційного інтернаціоналу, — „інтернаціоналу, — як пише Гравеллі, — збудованого на базі рівности націй; інтернаціоналу паралельних рухів, що залишають кожному з них

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. СІЧНЯ 1931.

Р. МЕТИК.

Мої спомини

ПРО ВАСИЛЯ М. ДОМАНИЦЬКОГО.

(У двацяті роковини його смерти*).

Від Редакції: Роковини смерти пок. Доманицького припадали в грудні 1930 р. На жаль ці спомини дістали ми щойно 29. грудня. Із технічних причин не можна їх було опублікувати в грудні 1930 р. Одначе думаємо, що поява їх на сторінках нашого щоденника у перших днях січня 1931 р. цілковито не обнижує вартости споминів ні тим більше не стоїть на перешкоді вшанування памяти Покійника.

Знайомство з Василем Доманицьким завдячую нашому визначному історикові та політикові, ідеольогові гетьманства п. В. К. Липинському та моєму пок. дядькові Павлові Тишковському, що поміг мені лікуватись у Закопаним на груди. Там лікувався теж пок. В. Доманицький.

В листопаді 1909 р. вислав мене, тоді туберкулічно хорого студента-правника, проф. Паранський до Закопаного і велів замешкати в пансіоні, а не в санаторії Длуського, бо стан мого здоровля не вимагав санаторійного лікування.

У поїзді в Кракові стрінувся я з В. Липинським, який знав мене з університетських часів з Кракова і довідавшись про ціль моєї їзди, порадив мені замешкати в пансіоні „Бжеро", де лежав хворий наш письменник В. Доманицький. В. Липинський, який попереднього року лікував в Закопанім плеврит, їхав тоді відвідати недужого письменника. Я справді замешкав в „Бжезі". Там перевів я спільно з Доманицьким повні 3 місяці. В часі мого побуту приїздив туди теж у гості д-р Дмитро Донцов.

Доманицький, який мав метушливу вдачу, був весь час мого перебування в Закопанім прикований до постелі. Лежав з усмішкою на лиці, в партеровій кімнаті деревляної віллі. І я мав всього один раз нагоду зауважити, що він був високого росту; було це тоді, коли вели його на веранду до лежака. Тої зими більше його навіть на веранду не виносили, був за слабий.

Свідомий того, що живе лише частиною долішніх легенів, лежав горілиць у ліжку, праворуч від входових дверей. На нічним столику біля нього повно ліків, на стіні причеплений клаптик паперу, на якім хворий найменше 5 разів денно занотував стан горячки. В пансіоні не було спеціяльного столика для хворого і наш письменник, вічно зайнятий працею, писав на вузькій дошниці у пів-сидячій позиції. Писав він у годинах вільних від горячки та від читання; таких годин було мало. Мав він підручну бібліотеку, (книжки були в скрині, що було получене з невигодою) яка росла в міру, як зростав час лікування в Закопанім. Доманицький читав щоденно київську „Раду" і „Діло", а крім того деякі періодичні наші часописи, до яких дописував. Він мав постійно при собі „Каталог Української Книгарні" і російський бібліографічний періодичний показчик.

Готовив він в той час 3-тє повне видання „Кобзаря" та видання малого „Кобзаря", написав книжку про Галичину, про Буковину, переклав Сенкевича „Янко Музикант", але найбільше клопоту мав з другим виданням Історії України Аркаса.

Працюючи над цим виданням Доманицький листувався з вдовою Миколи Аркаса, яка перебувала тоді в Миколаєві над Дніпром, та з нашими мистцями у Кракові, яким підлавав проекти до ілюстрації Історії. Брак точности й неуважливість деякого з мистців, який на час не надсилав рисунків а навіть не справдував загадки, сильно хвилювали хворого письменника. Він томився також фізично, раз-у-раз заглядаючи до тяжких томів „Історії" Грушевського та не маючи відповідного столика до читання в ліжку.

Найбільше дошкуловали хворому сильні вічні з полудня т. зв. гальні вітри, які в зимі з 1909 на 1910 р. частенько появлялися в Закопанім, та які замітно погіршили здоровля хворого. Лікар Едмунд Маєвич радив тоді пацієнтові виїхати до Аркашон біля Бордо у Франції.

Своєю лагідною вдачею, своїм розумом та любовю всякого прояву українського життя Доманицький зумів зєднати собі у пансіоні загальну симпатію та настроїв прихильно до себе всіх, які мали нагоду зустрічатися з ним розмовляним з України та до ліжка прикованим емігрантом.

Рухлива і жива вдача не дозволила хворому заниматися лише одною літературною працею. І так напр. він взяв активну участь з початком 1909 р. в вшилейним просвітянським зїзді у Львові й у стрийській виставці; дорога туди ще більше надщербила його кволий організм. Але Доманицький, як найбільший в той час по Миколі Левитським кооператор на Вел. Україні, розумів значіння стрийської молочарської спілки; за його намовою навіть управа пансіону „Бжеро" спроваджувала масло стрийської молочарської спілки до Закопаного.

Він ніколи не нарікав на свою недугу і тішо коло нього ходили, майже не замічали, що мають до діла з тяжко хворим; так він умів завсіди скермувати всю увагу людей на інші теми.

Про часи переслідування його російською поліцією в р. 1905 розказував він, що в тому році на полі його батька, священика в Кололистім на

*) Про В. Доманицького видав С. О. Єфремов книжку під заголовком „Чистому Серцем", яка вийшла р. 1911 в Київі у видавництві „Вік". Тут кажеться дещо те, про що в тій книжці не згадано

пашу свободу щодо відповідної внутрішньої лінії..."

У цьому-ж таки числі „Антиєвропи" сповіщено про видрукування в найблизчому числі статті на тему — „Проблеми України" з такими точками: Україна та частина західнього світу. 2. Море і доля України. 3. Відродження України. 4. Україна супроти сучасного світу. 5. Новий дух в Україні. 6. Політика українського націоналізму. 7. Висновки.

Евг. Онацький.

—o—

Із тайн Берестя.

Як не було з кандидатськими деклараціями берестейських вязнів?

Ми отримали таку вону подробицю із побуту українських послів у берестейській тюрмі. 14 жовтня всіх їх, а саме Вислоцького, Лящинського, Палієва, Целевича і Когута завезено до канцелярії вязничої. — кожного поодинцю, — і там комендант вязниці у присутности кількох старшин заявив кожному, що „маршалек Пілсудський згодився допустити вас до кандидування при виборах", та спитав, в якої листи хотять кандидувати. Кожний з 6 українських послів заявив, що в листи Українського Національно-Робітницького Блоку. Тоді предложено їм до підписи декларації зі згодою на кандидування. Таким робом — як довідуємося — усі українські берестейські вязні кандидатські заяви підписали.

Повищу інформацію треба буде ще — очевидно — авторитетно перевірити, коли всі українські „берестейці" вийдуть на волю. Поки що справа кандидатських заяв берестейських вязнів належить тільки до тайн Берестя: як це сталося, що тим вязням уможливлено кандидування та що сталося з їх деклараціями?

До тієї справи потрібне слідуюче пояснення:

Усі 6 названі українські ліві були намічені кандидатами в листи Українського Виборчого Блоку в різних округах, при чому деякі були наміч. головними кандидатами. Коли їх арештовано відвезено до Берестя і тримано там у повній ізоляції, без можливости якнайменшого порозуміння та навіть з'ясування собі, що було в тому (а радше стало річю високо сумнівною!), чи можна або не стати на час від вязнів кандидатські декларації, без яких вони не могли кандидувати. Щоби це перевірити двох „берестейців", а саме б. послів Палієва і Целевича, які мали кандидувати на головних місцях у станиславівській та тернопільській округах, поставлено на горішні місця державної листи, тому, що державну листу треба було згодосити раньше, отже й раньше треба було мати згоду кандидатів. Щоби цю згоду добути, вжито всіх можливих заходів; при чому робив їх однаково оборонець, адвокат д-р В. Старосольський, що й заступник листи б. сен. В. Дениневич та його заступник п. А. Косоноцький. Справу віднесено на Головній Виборчій Комісії у Варшаві, перед ген. комісаром суддею Гіжицьким, перед прокуратором Михайловським та слідчим суддею Деманом. Аналогічно були справи можности кандидування польських берестейських вязнів представники польських листи національної і „Центролеву", і то так само правні оборонці (адвокати Новодворський, Ґралінський і ін.), як теж уповноважнені листи (Возніцький і ін.). В цій справі відбулося „хожденіе від Анни до Каяфи", при чому завжди дана інстанція та даний чинник були „некомпетентні". Генеральний виборчий комісар відмовився інтервеніювати в справі добуття декларацій від берестейських вязнів, бо — мовляв — це річ партій чи то виборчих комітетів; правним оборонцям заявлено, що їм нічого мішатися до справ виборів, а уповноваженим лист сказано, що судові власти не можуть приймати в справах політичних ані таких справ полагоджувати; не було теж можливо добитися інформації, хто тут рішав, чи прокуратор чи слідчий суддя чи комендант вязниці й до нічого не довели інтервенції у кожного з них, ані у Варшаві ані теж на місці у Бересті. Від уповноваженого листи Українського й Білоруського Виборчого Блоку зложено у слідчого судді п. Деманта на письмі просьбу дати до підпису пп. Палієву й Целевичеві залучені декларації, але ані ці декларації не надійшли ані теж зложена просьба не дійшлася взагалі ніякої відповіді.

Після такої спроби з кандидатурами на державній листі рішено зняти кандидатури берестейських вязнів з окружних лист, у переконанні, що все одно їхні декларації не настінуть до означеного виборчою ординацією речення й вони самі не зможуть кандидувати, а зате цілу окружну листу можна нарazити на небезпеку у неподанні. бо коли склад головної виборчої комісії був згори відомий (більшість у ній мали представники опозиційних клюбів) і наслідком недостачі кандидатських заяв комісія скреслила з листи лише даних кандидатів, то від окружних комісій можна було сподіватися прихилі несполання для цілої листи. І ось, щойно коли оголошено окружні листи без імен берестейських вязнів — у польських газетах появилася звістка, що до головної виборчої комісії „передано" з Берести кандидатські заяви Вислоцького й Ліщинського. Зчасу тому щодом родилася у краківському „Курєрку" фотографія акту зречення з кандидатури п. Целевича.

Що сталося з деклараціями пп. Палієва і Когута, чи і коли вони їх підписали та скільки часу минуло від підписання й пересланні до Варшави хто тут врешті рішив — не можна буде ствердити щойно колись, разом з іншими цікавими тайнами Берестя.

Як відомо, з б. польських берестейських вязнів увійшли до сойму (сенату) лише: Бартіцький (ППС), Вітос („Пяст"), Корфанти (ХД) і Ліберман (ППС) — усі, які підписали кандидатські заяви ще перед своїм арештуванням і вивезенням до Берести та за тими їх у своїх партійних управах. Генеральний виборчий комісар також домагався скреслення їх кандидатур і згодився скаргу проти рішення комісії.

—o—

ЗАКАРПАТТЯ.

З перепису населення.

Міністерство внутрішніх справ Чехословаччини опублікувало частинний вислід перепису населення, переведеного, як відомо, в перших днях грудня 1930 р., з якого виходилоб, що чехословацька республика збільшилася кругло на один мілїон мешканців. Обчисляють, що ЧСР має тепер 14,650.000 населення. З тих неповних іще цифр виходить також, що населення в дійсній Чехії (Богемії) не зростає, а зменшується, зате сильний приріст населення видно на сході, себто на Закарпатті. Закарпатська Україна має 16 повітів, а статистичні викази опубліковано досі з 12 повітів. Ті викази кажуть, що приріст населення в 12 повітах Закарпаття дав 100.377 душ. По повітах цей приріст представляється так: Берегово 1930 р. 63.254, 1921 р. 52.138. Приріст 11.116. Велика Березна 1930 р. 29.212, 1921 р. 25.044. Приріст 4.168. Густ 1930 р. 71.339, 1921 р. 56.626. Приріст 14.713. Іршава 1930 р. 52.557, 1921 р. 45.430. Приріст 7.127. Перечин 1930 р. 24.276, 1921 р. 21.116. Приріст 3.160. Рагово 1930 р. 60.907, 1921 р. 51.099. Приріст 9.768. Севлюш 1930 р. 71.007, 1921 р. 60.505. Приріст 10.502. Свалява 1930 р. 54.423, 1921 р. 44.144. Приріст 10.279. Тячево 1930 р. 79.482, 1921 р. 65.653. Приріст 13.829. Ужгород 1930 р. 47.498, 1921 р. 41.180. Приріст 6.318. Волове 1930 р. 35.244, 1921 р. 30.397. Приріст 4.854. Мукачів 1930 р. 83.343, 1921 р. 69.801. Приріст 13.542.

Коли буде оголошений повний вислід чехословацької конскрипції, то приріст нашого населення на Закарпатті дасть около 150.000 душ. Тимсамим повинен піднестися дещо відсоток нашого населення в цілій державі.

Новий православний епископ на Закарпатті.

„Русскій Вістник" повідомляє, що новим православним епископом для Закарпатської України назначений битольський (Сербія) епископ Йосиф, що буде перебувати правдоподібно в Мукачеві. З цього приводу читаємо у „Свободі" в замітці п. з. „Різдвяний дарунок": „Русская Земля" і „Русскій Вестнік" повідомляють, що на Підкарпаття має прийти з Сербії новий православний епископ. Коли се пишуть офіціоз і півофіціоз православя, мусимо і ми вірити тому. Лише видно, що пересічно кождого року дістає Підкарпаття такий дарунок, значить: по одному православному епископові. Кажуть, що попередних вигнав Земський Уряд задля браку горожанства. Злі язики говорять, що в ділі горожанства нового православного епископа разом інтервеніювали в міністерстві „православний" Цурканович і папський лицар Куртяк".

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діває скоро, певно і без болю.

Український Католицький Союз.

Установчі Збори. — Хід нарад. — Зі статуту У. К. С. — Вибір Головної Ради і Ради місцевої. — Закінчення.

Львів, 1. січня 1931.

В четвер 1. ц. м. відбулися в найбільшій салі Дух. Семинарії при вул. Коперника Установчі Збори Українського Католицького Союзу. У Зборах взяли участь: Екси. митр. Шептицький, Преосв. еп. Бучко, Преосв. еп. Будка, багато духовної і світської інтелігенції обох полів зі Львова і з краю, поважне число акад. молоді і представники нашої преси. Всіх присутніх було понад 200 душ.

Збори отворив митр. Шептицький, що привитав зібраних і подав до відома, що зробив досі Ініціятивний Комітет під проводом еп. д-ра Бучка для підготовлення організації Українського Католицького Союзу. При цій нагоді митрополит зазначив, що члени У. К. С. можуть ріжнитися між собою в інтерпретації поодиноких квестій ідеольогічного характеру, — головне, аби всі вони завсіди держалися цупко й боронили католицької віри та моралі.

З черги всі присутні зложили урочисте приречення, що, вступаючи в члени У. К. С., будуть придержуватися в житті поданих вище принціпів. Відбувалося це в той спосіб, що на поіменний заклик кожний(а) з присутніх заявляв(а): „Приріkаю". Потім зібрані передали підписані заяви свого приступлення в члени У. К. С., а заяви багатьох членів з провінції і тих львівських, що задля якоїсь перешкоди не могли явитися, подано до відома окремо.

Після того вибрано Президію Зборів у складі: дир. Вол. Сінгалевич, п-і Бачинська й о. кан. Лициняк, а на секретарів покликано пп. Карпінського і Козака Маріяна.

Дир. Сінгалевич, обнявши провід, вказав на вагу моменту і на ту велику ідею, яка всіх зібрала, після чого уділив голосу през. Децикевичеві, який зреферував іменем Ініціятивного Комітету статут У. К. С. З того реферату ми довідалися, що правною основою, на якій спиратиметься У. К. С., буде форма політ. партій. У. К. С., до якого могтимуть належати і не-католики, оскільки підчиняться його постановам та будуть спочувати його ідеї, розвиватиме діяльність на цілій території Польщі. При кінці референт предложив схему цілої організації від льокальних кружків через організації окружні аж до організації централі і вказав на обовязки членів У. К. С.

По короткій дискусії зібрані приняли предложений статут без змін.

Приступлено до вибору органів Українського Католицького Союзу. Головою на внесення адв. д-ра Мих. Волошина вибрано през. Вол. Децикевича (через аклямацію), членами Головної Ради стали одноголосно: о. ігумен Климентій Шептицький, о. ректор д-р Йосиф Сліпий, проф. д-р Микола Чубатий, дир. Володимир Сінгалевич, інж. Микола Творидло, дир. Володимир Кузьмович, п-і Евстахія Тишинська, п-і Олена Гординська, п. Михайло Галібей, през. Модест Каратницький, д-р Евген Гвоздецький і п. Маріян Козак.

Зараз після того львівські члени вибрали місцеву (окружну) Раду У. К. С. в складі: голова — дир. д-р Степан Федак, члени: о. дир. Юліян Дзерович, о. Антін Каштанюк, д-р Петро Мінко, Михайло Стефанівський, Степан Воло-

линовський, Іван Олексин, Михайлина Говикевичева, Микола Чапельський, Анна Яновичівна, інж. Іван Марковський, Петро Петрик, Максим Брилинський.

З черги Збори уповажнили Гол. Раду вирішити справу членської вкладки і помістити заклик у пресі до українського громадянства, аби воно вступало масово в члени У. К. С. і ширило його ідеї.

На внесення голови У. К. С. през. Децикевича Збори рішили вислати привітні телеграми до папи, станиславівського владики Григорія і перемиського Йосафата.

При кінці Зборів дир. Сінгалевич горячо дякував екси. митр. Шептицькому за ініціятиву в цій справі, при чому зібрані уладили йому овацію, Преосв. Бучкові, през. Децикевичеві і всім членам Ініціятивного Комітету.

Підбігуновий лет „Цепеліна".

Рига. АТЕ. До Ленінграду вернувся з Берліна більшовицький вчений д-р Візе, який переговорював із д-ром Ейнером у справі зорганізування підбігунового лету „Цепеліна". Лет цей мав би відбутися в липні 1931 р. повітряним кораблем 127 П. під проводом д-ра Ейнера. Вилетів би із Фрідріхсгафену до Ленінграду, а опісля до Північної Землі. Лет обрахований на вісім днів.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОЖЕЖІ.

У Ганцевичах (біля Берестя н. Б.) вибухла пожежа тартаку поморської лісової спілки „Лєско". Згоріли до тла гала гатрів, варстат, гала обрізок, 7 столиків подвійних циркулярок, 22 гатри, одна вінда, одна шліфарка а трансмісіями та пасами, 10 вагоників, льокомобілева гала й ін., вартости 100 тисяч зол. Причина пожежі покищо невідома. — У Пінську в фабриці дикт „Лєще" вибухла пожежа. Згорів до тла магазин із матеріялом, вартости 150 тисяч зол. Причина покищо невідома. Ведуть слідство. — У фабриці обуви „Цетанія" у Варшаві, при вул. Лешно 74 вибухла пожежа. Втрати великі, одначе неустійнені. Підозрівають, що огонь повстав наслідком підпалу. Наслідком конфлікту з робітниками фабрика, в якій працювало 90 людей, була від минулої суботи нечинна.

СНІГОВІЙ УТРУДНЮЮТЬ ЗАЛ. РУХ.

Наслідком снігової задержано аж до відкликання залізничий рух у станиславівській дирекції на відтинку Пазагичі-Товмач.

САМОГУБСТВО ПОЛІЦ. АГЕНТА.

На сильвестровій забаві у Львові застрілився тайний поліційний агент Йосиф Дзяк. Поліція веде слідство.

ВЛОМИ Й АРЕШТУВАННЯ.

У союзі „Аероклюбу" у Львові при вул. Калечій 20 а під новий рік украв якийсь злодій касетку з 350 зол., 1 машину до писання, 1 патефон із плитами, все вартости 1000 зол. — Збежховській Ірені при вул. Пісковій 15 з хати вкрадено 1 золоту обручку, 2 золоті бранзолетки, 1 пару золотих ковтків, 1 пару жіночих рукавичок, 1 шовкову краватку, 1 лопатку до цукру, кілька метрів полотна. — До галянтерійної крамниці Ол. Шайнінгера при пл. Голуховських 5 вломилися злодії, вибили виставову шибу та вкрали 2 пари скарпеток, 6 пар діточих панчіх, 24 пари панчіх ріжного роду. Всього на 260 зол.

У ночі зі середи на четвер арештували у Львові Айзенбергову Гетї за крадіж сукнки, вартости 100 зол. на шкоду Фелерової (вул. Михівська 36). Мірчишина Мик. за обкрадування братів Мундів при вул. Личаківській 118, Кілінна Маріяна без заняття за крадіж булок із воза пекарні Гіса, Островського Руд. (Рицерська 26) за крадіж черевиків Коцюмбаса Ст., Тереси 2 а

МАЙОР ЗРАНИВ СТУДЕНТА.

У ніч перед новим роком у Варшаві в „Оазі" майор Соболевський пострілив ст. Хемі-бен Галіка за те, що він невідповідно поводився супроти жінки, що сиділа з майором при столику. Прицьому зранив у груди й зем власник Мінков-

Святкуймо без алькоголю!

Замість алькогольних напитків з нагоди Празника Різдва Христового на святочному столі кожної хати й кожного українського Товариства та забавового Комітету красується

артистично виконана карта „Рідної Школи", звільняюча від алькогольних напитків

Такі карти можна набути за попереднім зложенням датку (бодай 2 зол.) в Кружку або в Головній Управі „Рідної Школи" у Львові, Ринок, ч. 10.

ського, що саме туди переходив. Галіка тяжко раненого забрали до шпиталю. Майора Соболевського арештували. Ведуть слідство.

ІМІГРАЦІЯ ДО ПЕРУ ЗДЕРЖАНА.

Богато американських країн боронить перед зростаючим безробіттям розпорядками, що обмежують або здержують зовсім імміграцію. До тих держав приступило останніми часами і Перу. Воно видало своїм консулям заборону візувати пашпорти чужинцям, що хочуть виїхати до Перу. Бюлетен Еміграційного Уряду повідомляє, що концесії дані чужинцям на кольонізацію, будуть признавані й далі, наскільки концесіонар виконає умовини концесії. У звязку з тим лише емігранти кольоністи можуть дістати право на приїзд, себто і перувіянську візу.

НІМЕЧЧИНА У СІЧНЕВІЙ СЕСІЇ ЛІГИ НАРОДІВ.

Інформації „Журналь де Женев", що між. Курієре зрікся головства у січневій сесії Ради Ліги, викликали в німецькій правій пресі гострі спротиви. Гугенбергівська Тел. Уніон виступає проти коментарів женевського часопису, який мотивує крок німецького міністра закордонних справ.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕМ. МІРОНЕСКУ З БЕНЕШОМ.

Румунське посольство у Відні повідомляє: Премієр Міронеску відїхав 31. грудня 1930. у Братиславу. Там стрінувся із між. Бенешом. Обадержавні мужі розмовляли три години в готелі „Карльтон". Обговорили біжучі справи, що цікавлять обі держави. Пополудні прем. Міронеску вернувся у Відень і вечором відїхав до Швайцарії.

ЗМОВА У ТУРЕЧЧИНІ.

Турецький уряд старається здавити всякі чинники прихильности для арештуваних провідників викритої змови. Смирненська округа похожа на воєнний табор. Незбунтовані полки відіслали до Менемену. Арештування не вгавають, м. ін. арештували комманданта жандармерії в Смирні. Губернатора округи Менемен поставили перед суд. Цікаві є висліди дотеперішнього слідства. Виходить, що контреволюційний рух зорганізувала секта музулманських фанатиків Нагшбулі, із якої походить рід давніх султанів. Вони вибрали собі за терен діяльности околицю Смирни, що відома з реакційних настроїв. Уряд із премієром Ісметом башою хоче в парляменті перевести низку законів, які позволили би йому приморовлювати виїмкові засоби, щоби подібні змови не повторилися.

СТРАЙК ШАХТЯРІВ.

На 1. січня проголошено страйк шахтярів у південній Валії. Старання уряду, щоби зорганізувати збори власників копалень і шахтярів для мирної полагоди, не довели до успішних вислідів.

СПОЛОШЕНІ КОНІ ПОРАНИЛИ АВСТРІЙСЬКОГО ПОСЛА.

Віденські часописи повідомляють із Ангори: Австрійського посла в Ангорі Краля дня 31. січня переїхали сполошені коні. Пос. Краль ранений в голову має зламану руку і одно ребро.

ЛЕТ ЛЬОНДОН-КИТАЙ.

Летунка Емі Джонсон, відома з лету до Австралії, відлетіла з Льондону до Китаю. Вона задержиться насамперед у Берліні, потім у Варшаві, якінці в Москві. Опісля заверне на Омськ і понад Сибіром перелетить до Китаю.

ПОС КОЛОНТАЄВА ПЕРЕД СУДОМ.

Із Москви повідомляють, що відкликану недавно більшовицьку посолку Ол. Колонтаєву обвинуачує комісія контролі комуністичної партії за марнотравний спосіб життя на дипльоматичнім становищі та що видавала дер кавні гроші на дорогі туалети й дорогоцінности. Як гвідок обвинуачення виступатиме відомий зі справи Бесідовського Райземан. Він був недовго у Стокгольмі та контролював касові книги більшовицького посольства.

ЧУТКА ПРО СМЕРТЬ МАРШАЛА ЖОФРА.

Аг. Аваса заперечила чутки про смерть маршала Жофра. Бюлетен стверджує, що він минула спокійно. Оглядини лекарів не виявили надзвичайних змін. Маршал відпочиває спокійно. У полудне 1. січня люди зібралися були перед клінікою та побачили, що нараз відчинилися двері клініки й у всіх напрямах розбіглися журналісти до недалеких телефонів. Рівночасно розійшлися чутки, що хтось вийшов із клініки та повідомив про смерть Жофра. Один із функціонарів клініки потвердив цю чутку, а небаром потім, в год. 12.35 полковник штабу відчитав комунікат, що заперечував чутку про смерть Жофра. Всеж таки комунікат із год. 16.25 стверджує, що хорий є непритомний.

МОРСЬКИЙ ДОГОВІР.

Аг. Рейтера повідомляє, що през. Гувер оголосив відручне письмо, що морський договір увійшов у життя.

СПОРТ

Гаківка. Львовянка—Україна 0:0.

Змагання мало цікаві, бо Львовянка грала доволі брутально. Найбільше оживлення панувало в третій терції, але всі зусилля з обох сторін розбивалися на добрій обороні, так, що мечі покінчився остаточно безбрамковим вислідом. Публики до 500. Судіював п. Стшелецький.

Крім того вчора відбулися ще змагання за мист. Б-кляси між Гасмонеєю і Лехією II. з вислідом 5:0 (в.-о) у користь Гасмонеї.

Товариські змагання.

Чорні-Лехія 2:1 (1:1, 1:0, 0:0).

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·00—8·88·50, канадійський долар 8·81·00—8·81·50, чеська корона 0·26·25—0·26·50 австрійський шіллінг 1·25·50—1·26·00, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·90—0·35·20, швайцарський франк 1·73·00—1·73·20 фунт штерлінгів 43·50·00—43·60·00, радянський червінець 8·00—8·50, німецька марка 2·12·52—2·12·57

Золото: 20 корон 36·50·00—36·60·00, 20 франків 34·30·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·43·50—0·44·00, 5 австрійських корон 2·40·00—2·50·00, австрійський фльорен 1·20·00—1·25·00, російський рубель 1·90·00—2·00·00, копійки за рубель 95·00—1·00·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 23·75—23·95, пшениця селянська 20·75—21·25, жито галицьке 16·25—16·50, ячмінь галицький броварський 18·00—18·50, ячмінь на мливо 14·75—15·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 16·50—19·00, кукурудза румунська 22·00—23·00, гарбаля промислова 0·00—0·00, фасоля біла 30·00—32·00, фасоля кольорова 00·00—00·00, фасоля краса 29·00—30·00, горох пін-Вікторія 24·50—26·50, горох польний 18·00—20·00, бобик 23·00—24·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 18·50—19·50, сіно солодке красне прасоване 7·00—8·00, сіно прасоване 4·50—5·00, гречка 25·00—26·00, льон 49·00—50·00, дубінь синій 00·00—00·00, рипак 42·50—43·50, грасія кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 10·00—10·50, отруби пшеничні 11·50—12·00, крупи гречані 47·00—49·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 00·00—00·00, пеннак 00·00—00·00, просо красне 00·00—00·00, макухи льняні 26·00—27·00, мак синій 95·00—105·00, мак сивий 00·00—00·00, конюшина червона 180·00—200·00.

†

Олена Січинська

вдова по гр.-кат. свящ. і соймовому послі Миколі Січинському, мати М рослава Січинського, померла 31. ХІ. 1930 прожившн 78 років.

ПАНАХИДА відбудеться в п'ятницю дня 2. І 1931. в год. 7 веч. в каплиці Погоровного Заведення на вул. Богдановського ч 9е, а похорон в суботу дня 3. І. в 2 год. з каплиці цього заведення.

Д ти перед Різдзом.

Чи в ці метушливі передсьяточні дні ми вже не маємо досить часу на дрібні спостереження, або чи маємо забагацько страху перед сентиментальністю і тому забуваємо приглядатись дітям, коли вони переходять вулицями перед крамничними вистявами різдвяних дарунків? Вони всюди зупиняються, стають перед торгівлями іграшок і відходять від них часто із заплаканими очима, відтягнуті, або із палцями, які побудовані на обіцянках старших, чи родичів. А ці обіцянки часто є тільки звичайним обдурюванням для жарту.

Очка дітей світяться, личка рожевіють, ціла їхня істота у хворушенні і напруженні та бажанні. Діти щасливі, вони не знають фальшивих мотивів учинків для конвенансу, смутних міркувань, вони не вміють резигнувати з нічого свобідно, чи з примусу, вони не в силі скрити і затаїти своїх бажань. Коли вони говорять: „не хотів би я мати", то в них словах є виявлювання внутрішнього бажання, а рівночасно натяк, що це бажання сповниться. Діти також не знають найстрашнішого зі всіх страхіть: розчарування. Бажання, воля і осягнення лежать ще так близько біля себе, що здаються якоюсь єдністю. Щасливі діти!

Обсервація дітей перед Різдвом дає нам не тільки коротке забуття суперої, тривоги і жорстокої сучасности, не тільки коротку мрію та спогад наших діточих літ, але і пізнання цього віку, в якому ми тепер живемо, якого ми ще не знаємо. Ах, таж усі речі, які нам колись в дітячім віці здавались найвищими благами, завершеннями усякого щастя, сьогодні вже заїждженні, перестарілі, забуті. Дерев'яні коники мусіли помандрувати із гонового виставового вікна до темних магазинів, мальованих візочків уже ніхто не купує, бо діти нашого століття хочуть автівнинь, літаків, автомобілів, кораблів; світло, рух, гамір, усе те, що панує на наших вулицях, опановує також світ мрій наших дітей. Яку погорду має кількінна дитина у вирасі личка, коли побачить забавку, яка нам колись в дитинстві здавалась бо жищем! І цю погорду до „немодерних" забавок переносить дитина мабуть і на нас і ми, бачучи цю погорду, мусимо хіба соромитись, що ми так постарілись. Бо діти вміють бути безоглядно щирими, аж до жорстокости.

Але часом діточки позволяють заговорити і своїму серцю, не тільки виразом личка. Я бачив раз маленького хлопчика, який приїхав із мамусею до великої торгівлі святочних дарунків купувати щось мабуть для свого ще меншого братчика та очевидно і для себе. Крамарка поклала перед них велику коробку із блищавими воїками та стала демонструвати ці забавки. Хлопчик поглянув на блищавих воїків і скривив щось невдоволено, сказав голосно, так, як це діти вміють: „Мамусю, подивись, це такі самі вояки, як ті, що стріляли до татуся. Вони погані, я їх не хочу!".

У торгівлі запанувала бентежна мовчанка і тишина. Слово „стріляли" в діточих устах звучало так дивно, ми знали, що дитина не уявляє собі виразно, як це воно було із батьком, а тільки відчувала, що за тим словом криється щось жахливе, щось, чого цей хлопчик боїться, про що не хоче знати. Може це слово „стріляли" було вибухом довших міркувань, спогадів, що містились у маленькій головці, може це був вибух ненависти до чогось невідомого. Наше здивування скінчилось аж тоді, як мати купила хлопчикові інші забавки і вийшла з ним, а власник склепу заявив нам, що ця пригода із хлопчиком то не виїмковий випадок, що таке траплялось у його торгівлі з забавками вперше, та що блищаві воїки взагалі в східній та центральній Европі позеленіли, стали зайвим крамом, бо діти не хочуть купувати воїків. Діти стали модерними, прийшли нові часи, а мова ці діти в предтечами якихось кращих часів, якогось іншого духа... У всякому разі такі діти, як цей хлопчик мають в душі проблиск чогось нового, зерно чогось гарного, якщо вони в пізніших літах не втратять, то це не їхня вина, але наша, вина нашого злого виховання, злого приклалу, бо інакше із діточої віри повинна б вирости віра людства.

Г. К.

Обструкція. Спеціялісти недуг органів травлення кажуть, що природну гірку воду „Franciszka Józefa" можна гаряче поручати як дуже успішний домашній середник.

Настрої на Білорусі.

„Правда" нарікає, що білоруські націоналісти щораз більше опановують радянські уряди на Білорусі та використовують свої становища для націоналізму. Навіть білоруське державне видавництво не без гріха. За кілька літ воно видало тільки 7 книжок напрямку комуністичних, а інші книжки сама контрреволюційно-націоналістична література, яка навіть не пахне інтернаціоналізмом. Щобільше, комісар освіти Балицький ширить серед молоді любов до національних традицій, а в білоруській комуністичній партії підіймає голову націоналістична опозиція.

—o—

Землетрус.

Лондон. АТЕ. На островах на північ від Нової Гвінеї відчули сильний землетрус із буревієм. 6 велиці школи.

—o—

З постійної хроніки.

Рига. А. Т. Е. У Москві закінчився процес проти 85 співробітників радянських кооператив, обвинуваченних в саботажі. Головних обвинуваченних Привалова і Рункова засуджено на кару смерти, а інших на кару вязниці від 2—8 літ.

І кіргізи проти більшовиків.

Рига. А. Т. Е. В Туркестані, в селі Зеленське вибухли заворушення. Товпа кіргізів у жорстокий спосіб побила комуніста Ібабова: його повісили за ноги на дереві, потім добили палицями.

ПАНІ! На ялинку

найкращі
найдешевші
і найпрактичніші

ДАРУНКИ

купуте у фірмі:

„ТРИКОТ" ЛЬВІВ ГАЛИЦЬКА ч. 21.

Великий вибір светерів, білля, рукавичок, дитячого убрання. 2—4

НОВИНКИ

На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Різдва Христового зложили в зол. отсі Вп. Громадяни (ки): о. Мітрат Базюк Олекса — Львів 20, Антонишин Михайло — Львів 10, д-р Раковський Іван — Львів 5, Заруцький Михайло, учитель — Запитів 5, Шевчик Іван — Львів 5, Герасимович Іван — Львів 5. — Хто слідуючий?

— **Не видаваймо на марне гроша! Замість** святочних і новорічних побажань гроші на „Рідну Школу"! Переживаємо дуже важкі часи і тому не вільно нам на марне викидати гроша. Вкорінений віддавна звичай: слати особисто святочні й новорічні побажання — повинні ми вже раз закинути, бо з цього нема ніякої користи українському народові. Одначе, щоби всеж таки не зривати з традицією і дати доказ, що памятаємо про наших найближчих — повинні ми замість особистих святочних і новорічних побажань складати відповідні квоти на „Рідну Школу", яка їх оголосить в пресі. Таким чином і збережемо традицію і гроші підуть на гарну корисну ціль.

— **Українка. „Deutsche La Plata Zeitung"** з 1. листопада 1930 р. (що виходить у Буенос Айрес, в Аргентині) принесла велику статтю „Das Reich Mazenas. Ukrainisches Unabhängigkeitsbewegung". До статті доданий історичний портрет гетьмана Мазепи з українським підписом і німецьким пояснюванням і Тризубом.

— **ББ видає новий „український" часопис.** В Луцьку вийшло перше число двотижневика „Волинський Господар", який видає регіональна група Б. Б. В. Р. Часопис ілюстрований, призначений для українського селянства. Начальним редактором цього часопису є інжинір Едвард Фаль.

— **Самовбивство поліційних інспекторів.** Дня 29. грудня 1930. в Будапешті застрілився інспектор поліції Тібор Шілячі, брат мадярського письменника Людвика Шілячі, який перебуває в Америці. Він заподіяв собі смерть у кав'ярні на очах численної публики. Його смерть викликала в Будапешті велику сенсацію, тому, що він належав до аристократичних кругів, був загально знаний. Підчас війни Тібор Шілячі був ротмістром гусарів. Тогож дня в Будапешті скінчив життя самовбивством сотник поліції Зольтан Барабас, проти якого велося судове слідство за якісь зловживання. Причини самовбивства двох високих функціонарів поліції покищо держаться в тайні.

— **До чого воно йде?** Від довшого часу в Будапешті преса била на тривогу, що майже нема

Оголошення до святочного числа „Діла"

яке вийде в значно збільшеним обємі і накладі в вівторок дня 6. січня 1931 р. приймає Адміністрація „Діла" найпізніше до — понеділка 5. січня до години 13. —

дня, щоби якийсь молодий член багатих та знатних родин не наложив на себе руки. На днях поліція вислідила, що в столиці Мадярщини існує цілий клюб самовбивників, до якого належать самі члени аристократії. Члени клюбу сходились щотижня на зібрання в одній підземній нічній кав'ярні. За один тиждень застрілилось 6 членів клюбу, а жадний з них не мав більше як 24 роки. Арештовано двох членів цього клюбу, які зізнали, що всі члени клюбу присягали покинути цей світ перед закінченням 24. року життя.

— **Знов жінка із ранами Христа.** В Будапешті живе 40-літна жінка Ріна, яка перед кількома роками осліпла на очі і від тоді утримувалась тільки з ласки і жертвенности добрих людей. Перед кількома тижнями її родина завважила на тілі Ріни дивні явища, а саме, на її чолі, долонях і стопах появились криваві рани, при чому ця жінка не відчувала ніякого болю цих ран. Час до часу Ріна попадає в екстатичний стан і тоді вона переживає муки Христа. Кількох психіятрів відвідало Ріну і ці психіятри стверднли, що тут мається до діла із явищем зовсім таким, як це було у Терези Нойман в Коннерсройті. На днях Ріна оповідала, що бачила Христа. Останній раз на тілі Ріни появились стигмати першого дня різдвяних свят.

— **Помер найстарший англієць.** На самий святвеч'р у англійськім місті Кіллегнею помер Петрік Флюд, який мав 115 літ від роду. Він уродився того року, коли була битва під Ватерльо, був двічи жонатий, мав 12 дітей, 29 внуків і 9 правнуків. До 100 літ був здоровий, орав, сіяв на своїм полі. Останніх 15 літ сидів дома, майже з ніким не говорив. Ціле життя прожив на селі і ані разу не їхав залізницею, ані автомобілем. Був глибоко релігійний.

— **Самовбивство дефравданта.** У головній почті в Бремені урядовець Веркель дефравдував 30.000 марок, а коли це виявилось, він підрізав собі жили. Його урятували і він лежить у лічниці, а як видоровіє, то стане перед судом.

— **Бандити з бомбами.** В Ніцці бандити підложили бомбу під виставове вікно ювеліра і коли від вибуху бомби дорогоцінности виставлені у вікні розсипались по вулиці, бандити захопили багато золотих річей та повтікали.

— **Книжка пастора на індексі.** Ватиканський орган „Оссерваторе Романо" повідомляє, що папа заборонив читати і поширювати твір англійського священика Вільяма Ральфа Інгого тому, що автор цього твору доказує конечність розводів деяких подруж та боронить навіть цивільні шлюби.

— **За погроми жидів.** Як подає „Н. Фр. Пресе", в Каїро арештовано 90 арабів, які 1929 року брали участь у погромах жидів у Палестині і повтікали до Єгипту, побоюючись руки справедливости. Вони стануть перед судом.

— **Кого доля переслідує.** З Лондону подають, що механік Вотс, один із трьох осіб, що врятувались при страшній катастрофі воздухоплава „Р. 101", згинув на днях підчас катастрофи мотоциклю.

З кіна.

НЕАПОЛЬ — СПІВАЮЧЕ МІСТО (КІНА: МАРУСЕНЬКА, КОПЕРНИК, ЛЕВ).

Ця фільма є певнчє доказом, що найвинчайніша й оклепана фабула може стати канвою незвичайно гарної фільми, якщо вона матиме тло таке як „Неаполь — співаюче м'сто" та як найбуденіші в світі сцени виконає така чарівна артистка, як Бриґіда Гельм.

У цій фільмі акц'я сходить десь на десятий плян, про зміст забуваєш зовсім, а любуєшся тільки грою кінової зірниці, яка виконує ролю жінки такої популярної нині: жінки із виглядом янгола і з серцем демона. А все це відбувається над берегами моря, серед розкішної природи Неаполя, серед його старинних будівель і руїн. Ті, що люблять голос італійського співака Кенуре, мають нагоду чути його спів, бо він-же в цій тоновій фільмі в партнером Бриґіди Гельм і виконує головну ролю любовника. Фірма має великий успіх, завдячує Бриґіді Гельм, краєвидам з Неаполя і Кенурі, яким цікавиться цільний

О.л.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Олена Січинська, вдова по гр.-кат. священику і сойм. послі Миколі Січинському, мати Мирослава Січинського, померла 31. грудня 1930, прожиши 78 років. Панахида відбудеться в пятницю в 3. год. попол. у каплиці Похоронного заведення при вул. Кохановського ч. 96, а похорони відбудуться в суботу 3. І. 1931 р., в год. 2. попол. з каплиці названого заведення.

Покійна була незвичайно доброю матірю-патріоткою, громадянкою великих чеснот і до останніх хвиль життя інтересувалася живо всіми громадськими справами та долею свого народу. В. Їй П.!

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК за січень 1931, книжка І. Зміст: О. Б-ко: Воскреснеш ти; Улас Самчук: Скарби; Джон Рашель: Блискучий відступ; Карнет Радкліф: Боязкість Махмуда Хана; Юрій Коллярд: Спогади; д-р Ол. Бабій: Фридрих Ніцше; д-р А. Річницький: Свята Софія Київська; Елярі Седжвік: Японська загадка; Обсерватор: Щоби було, колиб; Н. Грицюк: Основні помилки марксизму; І. М.: Сучасна літературна українська мова; Д. Д.: Під новий рік; В. Бідюв: Український астроном Ол. Аленич; Бібліографія.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ. Третий річник, за січень 1931, ч. І. Зміст: Ф. Невестюк: Вірші; На порозі нового року; М. Островерха: Тиф; Ол. Вітенко: Волинські гори; Василь Горбай: Наступ на Кульпарків; Ф. Н. Вірш; Іван Карпинець: І. курінь 8. бригади УГА; Ю. Магалевський: Тихі герої; М. Андрусяк: Стрілецька мандрівка 1. січня 1920; д-р Степан Годований: Освітня справа в українських таборах в Лайчграблю; Степан Вентринович: Листи з харківського фронту; Батьківська земле, пісня на мужеський хор; Бібліографія; Прижмуренко: Видання в таборах інтернованих вояків УГА.

КУБАНСЬКИЙ КРАЇ. Орган неперіодичний, ч. VI. за листопад. Прага 1930.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ. Грудень-січень 1931. Ч. 4—5. Видає Марійське Т-во у Львові.

ЗИЗ, журнал гумору і сатири. Львів 1. січень 1931. Ч. 1. Рік VIII. Різдвяне число з багатим змістом і численними карикатурами.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам від дня 24 грудня до 1. січня за масло експортове ціна і масло десертове ціна 1 кг. 4·30 зол.; дня 1. січня 1931 літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 10·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечером „Ніч у Сан-Себастіані".
Субота, 3. січня, година 7·30 вечором „Аїда".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечором „Нова подружа умова".
Субота, 3. січня, год. 7·30 вечором „Нова подружа умова".

Малий Міський Театр:
Пятниця, 2. січня, год. 7·30 вечором „Скандал у Савої".
Субота, 3. січня, год. 7·30 вечором „Перфуми моєї жінки".

Театр Новин (в салі кіна „Кольосей"):
Пятниця, 2. січня, година 8. вечором „Гільтайська трійка". Знижки ціни.
Субота, 3. січня, година 8. вечором „Гільтайська трійка".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Капітан Крек" (Джон Берімур).
ЛЕВ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Фердинанда Гетля).
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг Гельм).
ОАЗА: Звукова фільма „Розкоші небезпеки" (Гар. Лойд).
ПАН: Весільний марш.
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Король джезу".
ПАСАЖ: „Володар діямантів". Звук. додаток і комедія.
ПРОМІНЬ: „Липарі кохання", і виступ гумориста Журавського.
ФАТАМОРГАНА: Танцюристка (Дольорес дель Ріо)
ХАЙМЕРА: Порвані струни (Франческа Бертіні).
СИНЕВЕ: Гробниця кохання. Христя, лісниківна (Ліа Мара).
УНІВА: „Загибель зі Сходу".

Програма радіо.

Пятниця 2. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17.45 Легка музика. **Гельсінгфорс** (12 1,4) 18·30 Тріо Бетовена. **Братислава** (278,8) 18.40 Мадярська авдиція. **Льондон** (356,3) 13.00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 19·30 Кавеля Вадіса. **Харків** (456) 16·00 Концерт. **Стокгольм** (415,8) 21.40 Солісти **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Талін** (401) 19·05 Радіоорхестра й ансамбль (Богданівська).

Субота 3. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17.00 Богослужения з Вильна. **Гельсінфорс** (12 1,4) 17.35 Спів. **Льондон** (356,3) 18.15 Танцова музика. **Талін** (401) 19.05 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 15·20 Програма для молоді. **Харків** (456) 19·00 Літературний вечір. **Стокгольм** (415,8) 16·00 Музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (356,2) 20.00 Концерт. **Брюсель** (509,5) 21.15 Концерт. **Відень** (516,7) 17·15 Твори Моцарта. **Москва** (1481) 12.30 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. український театр у Львові **Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.** 1165

Угода:
2. І. „Проклони жінки".
3. І. „Шельменко-денщик".
4. І. „Ой не ходи Грицю".

Дня 5. І. [illegible] театр на відпуск днів до Сокаля.

ВЕЛИКА інвентарна ВИПРОДАЖА ТРИКОТАЖІВ у ФІРМІ „OLKA" Ринок, ч. 35.

Светери, камізольки, пульовери, теплі білля, шалі, шапки, і т. п. предмети з першорядних родів вовни. 1119 6—10
20—50 % нижче фабричних цін.

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 1096

Поморяни:
2. І. „Хмара".

Озірна:
3. І. „Танок Венери".
7. І. „Хмара".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Воскресення".

Тернополь:
4. І. **Відкриття сезону.** „Ой не ходи Грицю".
5. І. **Бенефіс Дружини.** „Плач Ізраїля".
10. І. „Циганка Аза".
11. І. „Хмара".

Стрий:
7. І. „Воскресення".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Плач Ізраїля".

Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі.

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. Гіршпрунга, Личаківська 34, приймають вписи на новий, вечірний, 5-ти місячний, торговельний курс Стенографія. Писання на машинах 1186 2—4

ОРІХИ волоські зол. 16·—, гриби вибрані 57·50, мід гірський дічничий 23·—, ринки нарізані 16·—, пятизлесе опалювання, франко підприлата. — Кооперативна „Збут", Косів в. Коломиї. 1140 5—5

РІВЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ шукає кваліфікованого вчителя латинської та української мови. — Дирекція. 1169 3—5

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на зяти від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** Купую бриллянти, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 437

„ПОНЧАК" розгріваючий, знаменитий безалькогольний напиток, всюди вишна дістати. Виключний виріб фабрики „Zdrój" Львів, вул. На Блоне 12 Тел. 26—44. 1193 3—3

КАНД. АДВ. на 6-тому році практики приймає з днем 1. лютого 1931 р. місце у адвоката. Відповіді приймає: Др Олекса Бай у Львові, вул. Театинська 5. 1200 2-2

ПРИЙМУ гейчас дві панночки з удержанням до особного покою. Відомість в Адміністрації „Діла". 1207 1-3

ОЗЗІ О на продаж святка в барвінь за 160 зол. і футро з піжмурок 60 зол. в робітні футер Ю. Гаушенсь ого, Коперника ч. 16. II. п. 1198

Присилайте передплату!

Найприємнішим дарунком на Свята є Львівське Пиво експортове ясне, баварське темне, портер імперіяль чорне. 1205 1—2

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО
буващ. лікар заграничних клінік, спеціяліст сірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики
ординує в сірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові жадальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Дентист ЯКІВ НАСС
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Телеф. 65-73.
Безболісно пльомбує, лічить і виймає зуби. Скріплює розхитані зуби, робить штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі — П. І. Урядовців і студентам зниженні ціни. 1139 10—10

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ
поручає слідуючі свої видавництва:
Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.
Адреса всіх видавництв така:
BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.
В переписці треба зазначувати:
Ausland-Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: Berlin, N-o 5.111. 57—?

Жадайте всюди тільки МУШТАРДИ
„МІКА"
ЛЬВІВ, вул. ГОРОДЕЦЬКА, ч. 121.
1171 5—5

Вже другий рік виходить одинокий український журнал
„КІНО"
Ціна числа 55 сот. Поза журналу: 1. і 15. кожного місяця. Передплата річно 12 зол., піврічно 6 зол. Чвертьрічно 3 зол. Річні передплатники одержать даром річник „КІНА" з 1930 р.
Адреса: „КІНО", Львів, Бляхарська 8.
!! Жадайте „КІНА" по всіх кіосках !
2—3

НА СВЯТА!
Вуджениии і мясо
поручає знана зі своїх найкращих мясних виробів одинока українська фірма ведена після найновіших санітарно-гігієнічних приписів
Теодор Пявка
ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА ч. 16.
Тел. 59—74.
Рівночасно подає П. Т. Шановному Громадянству до засвідного відома що після відновлення свого льоднику, придбав на-нові ще технічні машини, як автомат. електр. холодильня емер. сист. „Frigidaire" 12-4 і інші т подібні машини. 1—4

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 4 (12.660). Львів, неділя 4. січня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і зозир. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Купуйте Д. Дорошенка: ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 1918 р. 510 стор. 45 ілюстрацій. 1150 10—10

Хто любить свою жінку й свої діти,
для кого не є байдужою будучність рідні і його власна, той складає свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (т. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467),
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу. 2297

Д-р Михайло Тимчук
лікар заграничних клінік
спеціяліст внутрішніх недуг і фтізіольог
тепер у ТЛУСТІМ, повіт Заліщики
лічить сухоти (початкові і в найвищому степени розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, дітей і дозрілих. 1167 6—6

Запаморочення пятирічкою.

Львів, 3. січня 1931.

З кінцем 1930 р. минув другий рік реалізації відомої господарської пятилітки у СРСР. Як звичайно так і цим разом роблять комуністи підсумки дволітніх її досягнень та розглядають, затверджують і хвалять заздалегідь заготовлені пляни продовжування пятилітки у 1931 р., як третьому з черги році її реалізації. Всесоюзна комуністична партія прийняла ще 19. грудня 1930 р. т. зв. „народньо-господарський пляни на 1931 р.", де між іншими постановами є і резолюція про сільське господарство, в якій читаємо: „Забезпечити в 1931 р. охоплення колективними господарствами для **України (Степ),** Північ Кавказу, Долішної Волги, Сер. Волги (Заволжя) пересічно не менше, як 80% селянських господарств, що означає для цих районів завершення в основному суцільної колективізації і ліквідацію куркульства як класи. Для інших зернових районів — Сибір, Урал, **Україна (Лісостеп),** Казакстан (зернові райони), забезпечити 50% колективізації селянських господарств. Для споживчої смути щодо зернових господарств 20—25%.

Попри те появилися ще й інші виможні постанови верховних органів тієї партії про господарські пляни на 1931 р. А з них найхарактеристичніша про „постачання мяса й городини". Минулорічна форсовна і насильна колективізація дала між іншим ті наслідки, що вже на самім початку 1930. не стало в СРСР омасти, мяса і городовини. Не менше круто було з хлібом. Протягом цілого року видавано всі споживчі продукти по карточках в дуже обмеженій скількости. Такий стан трівав досі і тріватиме далі. Особливо діймаючо відчували всі радянські міста недостачу мяса та товщу. До такої мясної й товщевої крізи дійшло тому, що в часі комуністичного запаморочення від колективізації селяни масово вибивали худобу, щоби її не віддавати колективам. Тому то більшовики мусіли занятися дуже пильно і „розвязанням мясної проблеми". Вони зорганізували 128 господарств, очевидно державних, обединаних у т. зв. „Скотоводі", що поставили собі за завдання постачання тучної худоби на радянський ринок. На основі заздалегідь уложеного плину має „Скотовод" у 1931 р. довести череду рогатої худоби до 2,8000.000 штук. Попри „Скотовод" покликано у минулому господарському році до життя ще й т. зв. „Свиновода", що має в 1931 р. довести свою череду до 1.000.000 штук свиней, і накінець „Вівцевода", що в 1931 р. має довести своє стадо до 4.400.000 штук овець. Попри те на т. зв. фармах робітничої кооперації мають довести стан свиней-маток до суми 130.000, а свиней на годівлю до цифри 1.200.000 штук. Всі ті мясопродукційні установи обединані в централі „Союзмясо". У 1931 р. мають ці обединані установи довести до того, щоби „мати змогу цілком забезпечити постачання мяса".

Досі постачання мяса і ярини (її доставляє „Союзплодоовоч") мали саботувати „контрреволюціонери" і тому названі установи не виявувалися якслід зі своїх завдань. У 1931 р. справа піде краще, бо минулого року, як довідуємося з постанов партії, у „Союзмясі" та „Союзплодоовочі" **розстріляно аж 48 спеців-контрреволюціонерів.** Словом, мясо буде, але треба на нього дещо підіждати, аж виросте худоба.

Обі обговорені постанови центральних органів т. зв. всесоюзної комун. партії є альфою й омегою всякої господарської мудрости на 1931 р. й для всіх комуністичних діячів у Радянській Україні. Вже й Центр. Комітет КП(б)У видав свої постанови про колективізацію, які є фотографією московських. Ріжняться вони від московських хіба тільки тим, що коли тамті мають загальний характер, то ці містять у собі ще й інструкції для місцевих колективізаторських органів влад. В останніх днях грудня 1930. відбулась у Харкові третя сесія Всеукр. Центрального Виконавчого Комітету Рад, на якій теж усе вертілось біля постанов московського центру компартії. Виголосив на цій сесії велике експозе голова харківського уряду Чубар. Він говорив про все, але найбільше про великанські, мовляв, успіхи пятирічки. „І жах бере — казав він — тих учених, які турбуються про розвиток капіталістичного ладу, бо вони вже зрозуміли, коли на одній шостій частині земської кулі, тобто в Союзі Рад. Соц. Республик здійснять пятилітній плян, що означає перемогу соціялізму, то з цього повстає велика загроза для істнування капіталістичного ладу в цілому світі". Отже говорить він про пятирічку дуже самопевно. В іншому місці своєї промови казав Чубар ще й таке: „Коли по всьому світі росте безробіття, коли в капіталістичних країнах не вистарчає робітної сили, то у нас безробіття зліквідовано, у нас найбільші труднощі утворює брак робітної сили".

Так говорив голова харківського уряду, коли цілий світ знає, що ні пятирічка не проходить успішно, ні проблема безробіття в СРСР і тим більше на Україні не розвязана. Твердить це і в СРСР т. зв. права опозиція в партії, яку безпощадно нищить сталінська партійна олігархія, твердить це на еміграції дуже авторитетно Трощький, стверджують це і численні кореспонденти европейської та американської преси, що перебувають у СРСР та мають нагоду приглядатися всім тим „успіхам" пятирічки. Врешті і сам Чубар говорить в одному місці свого експозе ось що: „За минулий рік ми мали чималі прориви у виробництві, **мали недовиконання плянів.** Звичайно, коли ми мали ці прориви, то всю увагу скупчували, щоби ліквідувати їх". Що „всю увагу скупчували" це правда, але не згідне з правдою є те, що комуністам вдалось надігнати „недовиконання плянів" та ліквідувати всі „прориви". Одначе все те не перешкаджає запамороченим пятирічкою комуністам запевняти на порозі третього року пятирічки про повні її успіхи та цілковиту премогу. Це тим дивогляднійше, що вони самі твердять, що саме третій рік пятирічки може бути для її успіхів чи невдач переломовим, бо в ньому „**в основному вирішуються майже всі господарчі питання, які ставили перед пятилітнім пляном, коли його опрацьовували".**

З польської преси.

Англійсько-польський голос.

Варшавський „Курер Поранни" був колись одним із найповажніших польських щоденників демократичного й ліберального напрямку. М. ін. саме „Курер Поранни" був газетою, в якій появилися голосні статті Пілсудського й розмови з ним, тоді, коли цей останній був фактичним лідером польського ліво-демократичного табору. Однак від часу, коли та газета перейняла на себе ролю вірного трабанта санації і свою вірність для нової влади і нового режиму почала виявляти у щораз більше розхрістаній формі, від того часу протягом несповна пяти літ впала до ряду варшавських найменше цікавих і найменше читаних газет. Будь-що-будь надзвичайно симптоматичною є поголоска, яку вже реєструє навіть польська преса, що „Курер Поранни" і його вечірне видання „Пшеґльонд Вечорни" мають перестати виходити — просто закритися або „фузіонуватись" з якоюсь новою санаційно-пресовою імпрезою, той самий „Курер", який чейже виходить уже — 55. рік і якого видавець Фризе належав де найбільших фінансово-пресових потентатів!

Цікава річ, що коли паде рівень газети, то цей упадок позначується навіть на тих відділах, які, здавалось би, повинні бути ізольовані від загальної газетної недуги. Маємо на увазі закордонні дописи, які колись займали в „Курері Поранним" мабуть найповажніше місце (поруч з ендецьким „Курером Варшавским"). Такий очевидний упадок бачимо по останньому дописі лондонського кореспондента „Кур. Пор.", скритого за псевдонімом „Авгур" — визначного співробітника поважного англійського журналу „Фортнайтлі Ревю". У листі п. н. „Радянсько-німецькі аліянси найшли препоганий відгук у Льондоні" („Кур. Пор." з дня 30. XII. 1930), найшовся теж обширний уступ про Східну Галичину і лондонський „Авгур" уважає, що життя у цій нашій країні рівнож належить до орбіти німецько-совітського аліянсу. Очевидно, полемізувати з автором цілком безцільно. Обмежимося лише до буквального перекладу його виводів, на доказ, як працює польська пропаганда і як низенько впали закордонно-політичні огляди в підупавшім „Курері Поранним":

„Таймс", відомий у цілому світі з розважливости й вірности своїх поглядів, оголосив недавно висліди анкети, яку уладив його кореспондент в справі ситуації у Східній Галичині, де, як відомо, в останніх часах польський уряд був змушений вжити строгих репресійних засобів проти провідників сепаратистичного українського руху.

Східна Галичина є краєм, положеним на захід від північних Карпат і Румунії, якого населення складається з около двох міліонів поляків і майже трьох міліонів українців та пів міліона жидів. Те, що ділить поляків і українців, не є питання расових ріжниць, — одні і другі є словянами, — лише приналежність до ріжних віроісповідань римо-католицької церкви. Анімозії поміж обома народами істнують від віків. Уряд маршала Пілсудського є прихильний щодо надачі українцям ширшої автономії, але ситуація комплікується тим, що з другого боку границі істнує Радянська Україна, безперервне вогнище інтриг і центрів протипольської пропаганди, які мають свій осідок також у Берліні і Відні.

Скільки разів траплялося, що польсько-українські відносини в Галичині ставали кращими, екстремісти зовні викликували провокаційні замішки задля нового завогнення положення.

В цю осінь — саме з причин, на які ми

вказали — екстремісти зорганізували цілу кампанію підпалів польських власностей у Східній Галичині. В деяких повітах ані одна ніч не минала без кількох пожеж домів чи господарських будівель. Мешканці деяких сіл оточували підпалячів своєю опікою не так із симпатії, як зі страху перед їх репресіями. Ціла та терористична кампанія була ведена при помочі найбільш новочасних засобів: постійно розливано якийсь плин, який починав діяти щойно після кількох годин, коли під-

На сніданнє найліпше смакує
Чай марки Бузько

палячі встигли втекти, й обертав в нівець цілий дорібок. Уряд був примушений протидіяти. До повітів, зараженних тією злочинною акцією і пропагандою, були скермовані відділи військ, які швидко привернули спокій і викрили винуватців.

Очевидно, засоби, яких треба було вхопитися, не були легідні. Інакше виглядали би вони з того боку кордону, в царстві „совітських царів", де в подібних випадках масово розстрілювано би або зрівнювано би з землею зворохоблені села. Тут ужито тілесної кари,— безумовно в деяких випадках не без надміру ревности, що стало причиною гамірної пропаганди, яку розпочато проти Польщі в европейській пресі.

Кореспондент „Таймсу", який був висланий на місце тих подій, стверджує у своїй анкеті ці надмірні ревности. Але одночасно стверджує, що рухомі відділи викрили в домах навіть у деяких українських (в ориг. руських — пр. Ред.) священників богато зброї, і каже ться про наоливлені кулемети, які найдено. Анкета „Таймсу" говорить теж про звязки, які істнують поміж українським революційним рухом і деякими ультра-націоналістичними осередками в Німеччині.

Коли ця справа вирине в Женеві, то, очевидно, виясниться, чиї це зусилля загрожують мирові Европи.

У повищих виводах, як бачимо, наївність змагається з ігноранцією. Він покликується напр. як на безпересічний авторитет — на висліди „анкети" варшавського кореспондента „Таймсу". Тимчасом цікаво, що напр. **нам взагалі нічого невідомо про якунебудь анкету, яку нібито переводив кореспондент „Таймсу".** Відомо нам лише, що п. Баркер, варшавський кореспондент „Таймсу", розїздив по Східній Галичині у товаристві генерального англійського консуля п. Севері і тому його поїздка мала характер офіціяльний, а не журналістично-інформаційний. Тому теж п. Баркер не виявляв бажання зустрічі напр. з представниками української преси ані представниками українських політичних і громадсько-культурних інституцій, обмежуючися здебільша до півофіціяльних відвідин (напр. у церковних достойників). Не виявляв теж бажання отримати докумнтарні матеріяли у справі, в якій бувім то переводив цілу анкету. Хто був її учасником, які конкретні питання та які конкретні відповіди?!

Поважний часопис „Таймс", але дивний його варшавський кореспондент.

Господарка народнім майном.

З приводу перерібки салі „Нар. Дому" у Львові.

Польський тижневик „Глос", що виходить у Львові, в ч. числі подав багато цікавих фактів про положення львівського „Народного Дому", а саме у звязку з нефортунною перерібкою його великої салі. Послухаймо, що каже про це згаданий польський часопис.

По інформаціям „Глосу" грунтовна перерібка великої салі не дала „Народному Домові" ніяких користей, що більше, ще й підкопала його фінансове положення, яке і без того було неблискуче. Але й місто, що винаймило салю „Н. Д." для третього міського театру „Різнородностей", не має з того теж ніякого зиску. Здавалось би, що висока платня в сумі 6.000 золотих місячно, яку місто платить за салю для фундації „Н. Д.", себто 72.000 зол. річно, повинна б виплатитись. А тимчасом ця справа в дійсности представляється інакше. Передовсім „Народній Дім" і без театру мав передше 50.000 золотих річного доходу із цієї салі, яку винаймав на концерти, весілля, забавові вечорі і т. д. Крім цього салю винаймали жиди на молитву підчас їхніх свят. Загально саля давала 60.000 золотих річного приходу.

Якщо взяти під увагу, що театр платить 72.000 золотих річно не тільки за саму салю, але й за всі приміщення, які до салі належать, а які раніш давали самостійні прибутки, то виявиться, що театр дає „Н. Домові" стільки, скільки приносила саля без театру. Зате є одна різниця: давніший прибуток був певний, а теперішний більше як сумнівний. Правда, місто винаймило салю на 6 літ, але по цих 6 роках салі ніхто не винайме, бо зі становища театральних інтересів ця саля не варта більше, як 3.500 золотих місячно.

А найважніше в цілій тій історії те, що і 6 тисяч зол. місячних прибутків „Н. Дім" не діставав і не буде діставати протягом цілих 4 літ, бо ця платня йде в Міську Касу Ощадности на покриття позички, яку „Народній Дім" там дістав. Таким чином замість прибутків зі салі має „Н. Д." тільки довги, речинець сплати яких починається вже з початком січня 1931.

Тепер стан фінансів „Н. Д." такий, що нема грошей навіть на сплачення процентів від довгів, які сягають одного мільона золотих. Крім довгу у Міській Касі Ощадности фундація „Н. Д." дістала позичку в Банку Господарства Краєвого і в „Товаристві Земельн. Кредиту" під фундацію села Білка в заставових паперах, на чому знов утрачено різницю в курсі.

Перерібка салі правдоподібно коштувала 600.000 золотих. „Глос" пише „правдоподібно", вказуючи тим, що справжні кошти перерібки салі нікому не відомі, бо комісар Бачинський нікому рахунків не предкладає.

—o—

Виборчі висліди до сойму.

СУДОВИЙ ПОВІТ ГАЛИЧ.

Вибори до сойму пройшли в галицькому судовому повіті найкраще зі всіх повітів станиславівської виб. округи. Згадати хочаб масове голосування в Залуквї за листою ч. 11., де саме місяць передтим переводжено пацифікації. Такі громади, як Коріпів, Козина, Пукасівці, Перлівці, Острів, Суботів, що при виборах в 1928 р. віддали голоси на славетну 6-ку або 1-ку, при теперішньому голосуванні майже в цілости віддали голоси на 11-ку. Свідомість та зрозуміння нац. єдности пішли сильно вперід.

Виказ виб. висліднів до сойму по громадам такий:

	11-ка	1-ка
1. Блюдники	513	108
2. Водники	36	119
3. Галич	179	1115
4. Деговa	—	—
5. Дубівці	390	71
6. Деліїв	368	530
7. Дорогів	380	86
8. Залуквa	706	130
9. Кінчаки Нові	188	120
10. Межигірці	447	29
11. Козина	212	60
12. Комарів	580	180
13. Крилос	682	39
14. Коріпів	101	73
15. Колодіїв	385	57
16. Лани	369	61
17—18 Маріямпіль	44	395
19. Медуха	—	—
20. Острів	183	80
21. Тумир	420	59
22. Тустань	198	65
23. Перлівці	218	14
24. Пукасівці	147	87
25. Семиківці	394	28
26. Селища	170	38
27. Суботів	151	21
28. Темерівці	93	44
29. Св. Станислав	112	118
30. Кремидів	220	180
31. Викторів	1154	104

Отжеж 11-ка дістала 9.439 голосів, 1-ка 3.861 голосів (около 28 проц.).

Слід підчеркнути, що майже що друге-третє село має у нас тепер кольоністів або поляків (невеличкий відсоток). В деяких селах, як Водники, Деліїв, Маріямпіль, діялися нечувані зловживання, які представлено докладно в нашому протесті.

Обструкція. Спеціялісти недуг органів травлення вчать, що природну гірку воду **„Franciszka Józefa"** можна гаряче поручати як дуже успішний домашній середник.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 4. СІЧНЯ 1931.

Мої спомини

ПРО ВАСИЛЯ М. ДОМАНИЦЬКОГО.

(У двацяті роковини його смерти.)

(Закінчення.)

Хворому був я ще раз за секретаря, коли на його просьбу писав до дирекції музею Красінських у Варшаві про надіслання фотографічних знимок штиха Даниїла Галаховського, апотеозуючого діяльність гетьмана Мазепи. Дирекція надіслала 2 фотографії згаданого штиха і штих був з поясненням поміщений у книжці В. К. Липинського „Z Dziejów Ukrainy".

Погрудля Мазепи зі згаданого штиха відрисувала перебуваюча тоді на лікуванню в Женеві п. Ф. Бар з Волині. Рисунок вийшов гарно та зайшла в ньому лише одна помилка, а саме, що на шоломі відрисовано тільки одно перо замість трьох.

До ділянок, якими особливо цікавився Доманицький, належала українська пісня. В часі різдвяних свят чув він зі своєї кімнати часті, які співали члени нашого гуртка в нот Д. Січинського (станиславівське видання). Доманицький умів подати негайно до кожної пісні якесь пояснення. Про пісню „Ой поїхав князь Ревуха" говорив, що вона є цікавою „сальоновою", пісню „Ой не гаразд Запорожці" назвав чисто народньою, а переглядаючи ноти до пісні „Ой не шуми луже" (піл ч. 184 збірки) добавив, що ту пісню співав залюбки Шевченко.

Коли на Новий Рік з нагоди імянин я складав Доманицькому побажання, він прислав мені привітну телєграму з київської „Просвіти" в підписами Миколи Лисенка, як голови, та 72-ох чільних членів-діячів. Рівночасно висловив побоювання, що всі „Просвіти" зліквідують, бо Столипін пристосовував щораз то гострішний курс проти всіх проявів українського життя.

В Закопанім я подужав за 3 місяці, настільки, що Доманицький глузував з мене, чому я усе ще перебуваю там, „Гальні" вітри мені вже не шкодили, коли тимчасом для Доманицького були незвичайно прикрі. На жаль, я переціновав своє здоровля. Показалося це при слідуючій пригоді.

Загорілася недалекий пансіон „Варшавянка", який мав в аренді д-р Вільчинський, що також лікував Доманицького. Бачучи недбальство закопанської пожежної сторожі, яка не явилася на час і не попривозила драбинок та всього відповідного апарядля до рятування віллі, взявся я сам помагати локалізувати вогонь і навіть пересадив якусь тяжку особу крізь партерове вікно. Потім оповів я Доманицькому цю пригоду, а по кількох днях він показував мені в новинках „Діла" замітку про недбальство закопанської сторожі та рятункову поміч перебуваючого на лікуванні українця. Мені було трохи ніяково цю новинку читати, але ще гірше було, коли я, мабуть наслідком моїх „подвигів" при пожежі, (а може теж у звязку з замерзанням в кімнаті, в якій передтим жив одна важко хворий), дістав в кінцем лютого 1910 р. сильний вибух крови, після якого розвинулося запалення легенів. Тільки тому я вже не міг виїхати з Закопаного та провожати Доманицького до Кракова, коли він виїхав до Аркашон. Він написав мені, важко хворому на прощання слова розваги.

До Кракова провожала Доманицького одна пані, яка виїхала з Закопаного до Варшави. Там, у Кракові, Доманицький коротко зупинився і замешкав у готелі Полєра, де відвідували його краківські українці, а між ними проф. Богдан Лепкий. З дороги писав мені потім Доманицький, що з Відня до Медіоляну їхалось йому поганс мабуть тому, що мав тринадяте число „пляцкарти". Потім мав я картку від Доманицького з італійської Рівіери, де він задержався в Оспедалєтті щоби відвідати недужого Бориса Грінченка, який перебував там на лікуванню разом з дружиною. Згадана кореспонденція була писана в березні 1910 р.

Я вернув зі Закопаного 1. квітня 1910 р. до Вугник в добромильськім повіті, де продовжував лікуватися в домі мого дядька, поміщика П. Тишковського. Доманицький писав до мене туди кілька разів з Аркашон біля Бордо. Пригадую собі, що він нарікав, що зле трафив, бо в Аркашон упав саме сніг, дарма, що снігів там в тому часі майже ніколи не бувало. У віллі, в якій замешкав, не було печей, щоби огріти кімнати. Хворим заопікувалося одно подружжя, якого прізвища вже не тямлю; перевели його до іншого пансіону і подбали для нього за кращу вигоду та за французьку лекатуру. Доманицький продовжав в міру сил займатися працею. В одним з листів писав він мені, що має велику журбу та фінансові клопоти. Він мав приготоване до друку третє повне видання Кобзаря, яке мало вийти у видавництві Ситіна в Москві. В наслідок одного доносу сцензуровано йому приготованого до друку Кобзаря і він стратив через те кількасот (400—500) рублів. Тут варта згадати, що — згідно з завіщенням Доманицького, попереднє повне друге видання Кобзаря перейшло тому цензуру, що на виданню видніє напис „Заходом Общества имени Т. Г. Шевченка для вспомоществованія нуждаю-

Гріх супроти молоді.

Про викинення Української Студ. Громади у Варшаві на вулицю.

(З кругів студентства.)

В перших днях грудня м. р. в житті української молоді міста Варшави стався факт, який вповні заслуговує голосним відгомоном серед українського студенства і в Польщі, і за кордоном. Річ у тому, що Управа Української Студентської Громади у Варшаві дістала від Товариства Допомоги, на чолі якого стоїть „відомий" професор Роман Смаль-Стоцький, лист, котрим згадане товариство виповіло у спосіб якнайбільш тішучий домівку для Громади в „Українському Студ. Домі", мотивуючи свій поступок ніби-то поширенням та ремонтом інтернату.

Слід підкреслити, що Управа лист цей отримала в суботу ввечері, коли мала відбутись одна з чергових традиційних зіброк Громади. Коли наші студенти, нічого про цей лист не знаючи, почали з'являтись на сходини, адміністрація дому намагалася силою нікого до помешкання не впустити...

Українська Студентська Громада уважає за свій обов'язок подати до відома ширшого загалу Українського Громадянства отсе: Ще від часу устуления з Товариства Допомоги п. ректора І. І. Огієнка Українська Студентська Громада стала помічати якусь зміну у відношенні Товариства Допомоги до У. С. Г. В цілій низці розмов представників Громади з новим головою п. Романом Смаль-Стоцьким, п. Чикаленком та іншими виявилося, що товариство, репрезентоване зазначеними особами, йдучи в розріз зі своїм безпосереднім завданням, домагається від Управи У. С. Г. чогось в ряді окремої політичної декларації, яка одна могла забезпечити співпрацю Товариства Допомоги з нашою студентською організацією. Коли Громада, як товариство професійне і взаємодопомогове, такої декларації п. Романові Смаль-Стоцькому та іншим чинникам Товариства Допомоги дати, річ зрозуміла, не могла, тоді на Українську Студентську Громаду розпочався генеральний наступ; перший етап цього наступу — це ціла низка провокаційних чуток, якими деякі особи намагалися скомпромітувати Українську Студентську Громаду, приписуючи їй назву організації збільшовиченої і таке інше. (Про це в своїм часі було спростування в „Ділі"). Другий етап, етап наразі останній, це позбавлення Української Студентської Громади права користання з помешкання в У. С. Д.

З усього того бачимо, що згадане умотивування в листі Товариства Допомоги (щодо ремонту інтернату), в якому остання виповідає нашим студентам помешкання, є цілком неслушним і дуже нефортунно видуманим претекстом, тимбільше, що до поширення інтернату Т-во Допомоги, здається, і не думає приступати. Управа Української Студентської Громади у Варшаві застосувалась до листа Товариства Допомоги і в цю хвилину підшукує нове, власне, незалежне помешкання. Але ва цьому не кінець! Українську Студентську Громаду викинули на вулицю! Українську молодь, майбутніх громадських провідників, позбавили можливости свобідно розвиватись! Нехай опінія старшого громадянства і студентства осудить поступування тих, що поповнили цей гріх супроти молоді.

—o—

МИЛО ДО ГОЛЕННЯ „ТЛЄН"
дорівнує якістю найліпшим закордонним милам, а рівночасно є від них кількакратно дешевше. 8-6

Ревізії й арештування.

ЛЬВІВЩИНА.

З *Дмитровича*, пов. Львів, пишуть нам: 23. грудня м. р. перевела поліція вже втрете ревізію у гром. Голода Томи, голови місцевої чит. „Просвіти". Тим разом шукали за бомбами, які будьтобн мав зробити його син Роман, студ. політехніки, і мав дати їх своєму батькові до переховання, а цей знова мав нібито закопати ці бомби на своєму подвірю. Нічого очевидно не найдено, а на відхідним сказав комендант, щоби Тома Голод подав доносників перед суд за „розсіяне фалшивих вісьці". Коли п. Голод звернувся до коменданта із запитом, хто має бути тим доносником, то комендант, заслоняючись урядовою тайною, не відповів нічого. *М. Ч.*

ВОЛИНСЬКІ ДІЯЧІ ЗА ҐРАТАМИ Й ДОСІ!

Нас повідомляють з Луцька, що заарештовані ще 27. XI. українські діячі з Луцька: пп. В. Островський, Ол. Ковалевський, Ів. Власовський та Ів. Бондарук, ще й досі сидять у луцькій в'язниці. Перша справа з обвинувачення за „передвиборчий терор" і ін. на внесення слідчого судді уморена; тоді щоб немилих собі людей позбавити волі надалі, їх обвинувачують у новій справі, ще більше абсурдальній, але й не менш провокаційній, а саме — ні більше ні менше, як у шпіонажі на користь Совітів. Слідство веде окружний суддя Кляйнерт. Добре поінформовані кажуть, що доля цих наших діячів шмо часу, протягом якого мають бути увязнені, залежить від адміністраційних чинників. Дещо в цій справі могли би сказати і такі панове, як П. Певний, Богуславський і к-о.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

Дня 22. XII. 1930 вийшов на волю з *бережанської тюрми* Мирослав Возняк з Підгаєць, котрий просидів там 9 тижнів. Сидять іще: Ярослав Сена, Вол. Палінський, Мих. Шидловський, Вас. Колодницький в Бережанах і Стефан Бокало в Станиславові. Всім їм закидають злочин з § 58 і 59 і підпал д-ра Станислава Кінся в Угринові

†

Володимир Букшований

сотник У. Г. А., професор Консерваторії, помер дня 1. січня 1931 р. по короткій і тяжкій недузі.

Похорони відбудуться дня 3. січня 1931 р. в год. 2-ій пополудні з каплиці Анатомії на Янівське кладовище, на які запрошує знайомих і товаришів горем прибита

ЖІНКА.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОБИВ ЛІКАРЯ.

Лікар д-р Ярослав Гинилевич їхав 1. січня санками з Левандівки до міста. На Богданівській вулиці вскочив на санки Лавр. Сидір із Богданівки та побив лікаря без причини.

ВЛОМ НА ПОЧТІ.

Дня 1. січня невідомі люди вломилися до почтового уряду в Радимні, розбили касу та забрали 30 тисяч готівкою і неустійнену досі скількість почтових марок.

ВИБУХ У ЛАЗНІ.

Дня 1. січня ок. год. 5. пополудні в Городенці вибухнув паровий котел у ритуальній лазні жидівської віроспочідної громади. В лазні було щось 20 жінок. Згинуло 3 жінки і 3-літній хлопець, 10 жінок є тяжко ранених, а кілька легко. Стан 10 ранених безнадійний. Вибух розшарпав теж палича Никифорука. У шпиталі померло ще 4 жінки, так що разом є 8 жертв.

СЛІДСТВО ПРОТИ МАЙОРА КУБАЛІ.

У звязку з вісткою, буцімто слідство проти майора Кубалі здержано повідомляють, що слідство ведуть далі, а навіть поширили його.

†

Тлінні останки бл. п.

ОЛЕНИ з Бородайкевичів ВІТОШИНСЬКОЇ

перевезено дня 29. грудня 1930 р. з Відня до Львова і зложено дня 30. грудня 1930 р. на вічний спочинок до власного гробівця на Личаківськім цвинтарі. — [R. Ія П.]

РІДНЯ.

З огляду на дотеперішні висліди про умерення слідства не може бути мови.

ЗАМЕРЗЛИ.

Люта сніговія заскочила по дорозі біля села Стрільче Вел. (пов. Здолбунів) солтиса Івана Січку. Він замерз. Такаж доля стрінула біля села Бармаки (пов. Рівне) капрала КОП-у Ст. Арцішевського. У рівенському повіті біля села Франівка найшли тіло 20-літньої Атрипини Черняк, що теж замерзла.

ПОС. ЛІБЕРМАН НЕ ЗМІНЮЄ ВІРОСПОВІДАННЯ.

Варшавський брукований „Експрес Поранни" подав був чутку будьто би пос. Ліберман поїхав до Познання до кард. Гльонда, щоби змінити віросповідання. У звязку з тією неправдивою чуткою подають, що в цьому було лише стільки правди, що пос. Ліберман іще підчас побуту в Бересті просив коменданта тюрми, щоби йому прислали священика. Цього його бажання не сповнили. Пос. Ліберман просив тому, бо чувся фізично так погано, що думав, що вже приходить йому кінець і хотів порозумітися з якоюсь людиною споза тюремних мурів. Такою людиною міг бути лише священик і йому пос. Ліберман хотів виявити свої бажання. Відколи пос. Л. вийшов із тюрми, лічиться в Отвоцьку.

ЗЕМЛЕТРУС БІЛЯ ВІДНЯ.

Дня 1. січня рано в Баден біля Відня відчуто сильний землетрус у південнім напрямку. Землетрус тревав 1 секунду, причому чути було гоготіт. Шкід не було.

АНГЛІЯ ПРОВОДИТЬ НА СЕСІЇ РАДИ Л. Н.

Міністр закордонних справ В. Британії Гендерсон згодився на німецьку пропозицію прийняти головство січневої сесії Ради Ліги Націй у заступстві німецького міністра д-ра Курціюса. Д-р Курціюс проводитиме травневою сесією.

ОКУЛІСТ-ОПЕРАТОР
Д-р Л. Максимонькс
б. секундар Загального шпиталю у Львові,
приймає в очних недугах від год. ½10—12 і від 2—5 поп.
ЛЬВІВ, ПІДВАЛЄ 7/I (Будинок „Дністра").
12-3 1—3

ПРОЦЕС УБИЙНИКА ГРУЗИНСЬКОГО МІНІСТРА.

З початком січня відбудеться в Парижі процес грузинського комуніста Цануквадзе, що вбив бувш. міністра грузинського уряду Рамішвілія. Цануквадзія боронитиме відомий оборонець Шварцбарда адв. Торе. Родину вбитого заступатиме відомий французький політичний діяч Поль Бонкур.

ЧАБАН УБИВ БАРОНА.

У замку Грубенгаген (Мекленбургія) чабан, занятий в тамошніх добрах убив кинжалом власника лицарських дібр барона фон Мальцана. Підчас арештування чабан відстрілювався з револьверу.

СТРАЙКУЄ 150.000 ШАХТЯРІВ.

З Лондону повідомляють, що в копальнях Південної Валії страйкує 150.000 шахтярів. Власники копалень нескильні до уступок. Вони є за тим, щоби зі зменшенням голи праці обвинити платню.

БІЛЬШОВИКИ АРЕШТУВАЛИ РАКА-МИХАЙЛОВСЬКОГО.

З Риги повідомляють, нібито ДПУ в Мінську арештувало бувш. білоруського посла польського сойму Рака-Михайловського. Він свого часу переїхав до Мінська з пос. білоруської Громади Тарашкевичем і Мятлою. ДПУ закидає Рак-Михайловському, що підчас польсько-більшовицької війни належав до білоруської військ. комісії та що працював у польській дефензиві. У звязку з його арештуванням приїхав із Києва до Мінська бувш. посол польського сойму Балін, який буцімто має подробиці про біл. діячів, що є на услугах дефензиви.

ІНЖИНІР УБИВ ПЕКАРЯ.

У Варшаві інжинір Ів. Волик убив власника пекарні Фр. Більського. Інж. Волик, львовянин, брат асистента львівської політехніки, після мандрівки по світі приїхав у 1928 р. у Варшаву та тут приступив як спільник до пекарні Більського з більшою сумою грошей. Більський не хотів списати з ним умови та не віддавав грошей. У суперечці Волик застрілив Більського. Волика арештували. При ньому найшли паспорт із поворотною візою до Америки та візовою візою до СРСР.

ашимся уроженцам Южной Россіи, учащимся въ висшихъ учебныхъ заведеніяхъ С. Петербурга и „Благотворительнаго общества изданія общеполезныхъ книгъ".

Здається, в серпні 1910 року Доманицький в радістю повідомив мене, що Столипін дозволив йому вертати на Україну. Однак він уже не дочекався побачити рідну землю.

В одним з чисел київської „Ради", яку я тоді передплатив і дістав кілька чисел наразі, знайшов я чорну обгортку з фотографією та некрологом на передовому місці, в якім вичитав, що Василь М. Доманицький помер 10. вересня 1910 р. в Аркашон у Франції.

Боявся його московський уряд і по смерти, бо не позволив спровадити його мощів морем до Одеси і поховати на байкальськім цвинтарі у Києві. Наказав везти тіло на Ригу і поховати тихцем в родинім селі Колодистім, що теж сталося.

Кореспонденцію від Доманицького в числі кільох листів та 2 карток, давав я читати в 1911 р. В. Б. Липинському у Кракові. Цю кореспонденцію, з іншими документами та памятками, забрала мені австрійська поліція в серпні 1914 р. з мого помешкання в Перемишлі та не видала назад, хоть я голошувався кілька разів. Потім я був примусовим біженцем, а вкінці служив при війську. Коли в році 1917 я заголосився у перемиській поліції по папері, довідався, що москалі спалили кореспонденцію і папері, які колись були заквестіоновані перемиською поліцією. Я втерпів через те проспонденцію, якою високо дорожив.

Що встиг я затямити з того часу і що було найцікавіше, те подаю до відома тим, яким все дорога память Василя М. Доманицького.

—o—

975 6—20
Можна дістати в аптеках і дрогеріях.

НОВИНКИ

— **Телєф. 2-11. Піскова 22 „Власна Хата"** Фотограф **Лев Янушевич.** 537

— **Арештування.** Дня 1. січня арештовано Володимира Габрусевича, студ. прав, у Вільхівці, пов. Бібрка. Арештований 6 тижнів тому, вийшов на волю після 3-місячної слідчої тюрми.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв, з нагоди Різдва Христового** зложили дальше в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): радн. Кокорудз Ілля — Львів 30, д-р Бурачинський Тит — Львів 20, Іван і Марія Літинські — Львів 10, Скрегота Іван — Богданівка 6, д-р Макарушка Остап — Львів 5, д-р Парфанович Софія — Львів 5, Жук Дмитро упр. школи — Павлова 4, Домбровський Августин — Львів 2. — Хто слідуючий?

На ялинку
ЗАБАВКИ І ГАЛЯНТЕРІЮ
— — поручає — —
ПЕРША КРАЄВА
КЛІНІКА ЛЯЛЬОК
1104 ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА ч. 5. 5—5

— **Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові,** вул. Чарнецького 24, мав у місяці грудні 62 числа приросту до ч. 20.957 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольогія 12, етнографія 23, історія 35, малюнок 1, репродукції 49, фотографії 68, фотокліші 13, нумізматика 4, медалі 18. Жертводавцями були пп: д-р Барвінський Б., Береза Я., Брикович І., Вітенко О., д-р Ганкевич Л., Дядинюк В., Дорошенко В., д-р Електрович В., ред. Енцикльопедії, інж. Жежіха О. з Праги, дир. Заячківський М., д-р Загайкевич Б., Зацерковний Б., радн. д-р Кочиркевич М., проф. Кіт М., о. крилош. Лициняк В., проф. Лепкий Б., Народня Організація Українців м. Львова, інж. Озаркевич І., д-р Пеленський О., д-р Полянський Ю., Рудик С., Романів В., акад. Студинський К., Ставничий І., о. д-р Скрутень ЧСВВ, Т-во „Сокіл-Батько", Сушко З., Теребушка Р., Чайковський Е., Шпитковська В., проф. Шпитковський І. Управа Музею складає всім їм щиру подяку. Відвідувачів було 51, у тім дві шкільні прогульки. — **Управа Музею.**

Всі українські
Фото- і Радіо-аматори
купують фотографічні і радіові апарати та приладдя
по найприступніших цінах, на догідних умовинах сплати
у ф-мі FOTO-RADIO-PALACE,
ЛЬВІВ, пл. МАРШАЛЬСЬКА, дім Шпрехера.
Фірма провадить і поручає тільки найновіші здобутки техніки в тих ділянках. 1—
1211

— **До всіх б. віденських Січовиків!** Старанням Юзнл. Комітету Акад. Т-ва „Січ" у Відні друкується й появиться незабаром **Ювилейний Збірник Віденської „Січи"** в обемі около 10-ти аркушів великої вісімки, богато ілюстрований, з численними спомінами, обширним історичним матеріялом та цінними літературними працями. Ця пропамятна книжка повинна знайтися в руках кожного бувшого Січовика, як милий спогад студентських днів. Ціна оправленого примірника 10 зол., у кращому виданні 15 зол. Пересилку оплачуємо самі. Книгарська ціна буде значно вища. — Замовлення і гроші слати на адресу: Д-р Юрій Вітошинський, — Wien VIII., Bennoplatz 5/9.

Жадайте всюди тільки МУШТАРДИ
„Міка"
1173 ЛЬВІВ, вул. ГОРОДЕЦЬКА, ч. 121. 6 5

Найновіші моделі ЖІНОЧИХ ТОРБИНОК та вибагливу ШКІРЯНУ ГАЛЯНТЕРІЮ поручає
ФАБРИКА КУФРІВ І ТОРБ
Леопольда Розенцвайґа
1106 ЛЬВІВ, вул. СИКСТУСЬКА ч. 5. 5—5

— **Бандитизм.** Недавно мав місце такий випадок: учень 4-ї класи луцької української гімназії Максим Нагірний ішов з Луцька до родинного села Княгининок (кілька км. від Луцька). За містом у полі дігнав його якийсь молодий чоловік-поляк (правдоподібно осадник з сусіднього села), який, розмовляючи з ним по польськи, став розпитувати, в якій школі він учиться. А коли довідався, що в українській гімназії, то з лайкою і словами: „Юж венцей до гайдамацкего гімназіюм ходзіць не бендзеш", виняв з кишені револьвер і ніби жартом ним маніпулюючи, стрілив і ранив невинного учня, на щастя, в ногу. Той окривавлений упав, а бандит віддалився в невідомім напрямку. Дирекція гімназії інтервеніювала у цій справі у старостві, як рівнож зложено донесення до прокуратури. Ведеться слідство, але покищо хлопець терпить біль, а винного... „шукай як вітра в полі".

Одиноке Стилеве Кіно набуло право висвітлювати вже від 6. ц. м. найбільшу фільму, котра в цілій Німеччині забороненa. Є це велика воєнна епопея в 14. актах п. н.:
„З ДИМОМ ПОЖЕЖ".
В головній ролі найбільший трагік світу Jean Murat

— **Хто такий ЖоФр?** Маршал Жофр в агонії. Не тільки його вітчизна Франція, але й ціла Европа слідкує за вислідом може останньої боротьби цього войовника, — боротьби з найбільш грізним ворогом, — смертельною недугою. О-

— **Хто такий Жофр?** Маршал Жофр в агонії. денній Франції. Військову освіту здобув у військовій школі в Парижі, з якої вийшов старшиною артилерії. Підчас німецько-французької війни 1870 року він як поручник командував курінем, обороняючи столицю Франції. По цій війні був старшиною кольоніяльних військ і кілька раз боровся зі збунтованими племенами, а в 1901 р. за окупування Мадагаскару його іменовано генералом. В 1911 р. дістає титул генераліссіма і назначення на становище шефа генерального штабу. В 1914 р. його висувають на становище начального вождя французької армії. Зразу придержується дефензивної тактики, а над Марною переходить до офензиви і по страшних 4-денних битвах розгромлює вперше німецькі війська. Його імя, імя „переможця знад Марни" стає гордістю Франції. Не зважаючи на гострі конфлікти між ним та урядом, Жофр дістає титул маршала Франції. В 1917 р. Жофр їде до Америки і заключає із Зединеними Державами військову конвенцію. Був одним з тих, що втягнули Зединені Держави в коловертень світової війни і тим причинився значно до перемоги Франції над Німеччиною. По війні усунувся зовсім від військовних та політичних справ. Нині цей переможець знад Марни, що похорив своїй залізній волі могутню Німеччину, веде рішаючу боротьбу проти всемогучого ворога, якого не переміг ніхто, — проти смерти. Дня 1. п. м. хорого маршала відвідав генерал Гуро і витаючись із ним спитав: „Маршале! Чи ти мене пізнаєш? Я боровся проти німців поруч із тобою над Марною! Я твій вояк!" Напівпритомний маршал розкрив очі і тихо відповів: „Я пізнаю тебе... я вже іду геть від вас!" .

ПАНІ! На ялинку
найкращі
найдешевші
і найпрактичніші
ДАРУНКИ
купуте у фірмі:
„ТРИКОТ" ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА ч. 21.
Великий вибір светерів, блюз, рукавичок, дитячого вбрання. 3—3
1190

— **Німеччина витала новий рік.** У Берліні в сильвестрову ніч поліція потягнула до відповідальности аж 397 осіб, які в нетверезому стані, із радости, що приходить новий рік стріляли на вулицях з револьверів, робили авантюри, билися і т. д. У Штуттарті тієї самої ночі зосшторчано 150 осіб за ріжні бучі. В однім ресторані в саму північ прийшло до бійки між комуністами і гітлерівцями, при чому 3 гітлерівців і 8 комуністів вернуло до дому із розбитими носами, покаліченими головами. Один гітлерівець дістав ножем у живіт і на новий рік помер. Такий „веселий" Сильвестер був і в інших містах Німеччини.

— **Аристократичний двобій.** Французький граф Таше образив у будапештанськім барі „Адмірал" мадярського барона Роберта фон Гальмос і з цього прийшло до двобою. Дня 31 XII. 1930. у касарнях Фердинанда в Будапешті обидва аристократи стріляли до себе в двобою, але так хитро, що обидва вийшли цілі.

— **Дещо про „ялинку".** Не можемо певно сказати, чи це наш корінний звичай, чи ні. Досить, що від років привикла особливо інтелігентна та міська публика мати на Святий Вечір прикрашену „ялинку" в хаті. Без неї почувались би деякі родини ніяково. Одне тільки, що на ніякому львівському подвірі ялинки не ростуть. Треба їх купити і то за добрі гроші збогачуючи хто зна яких купців. А коли так, то краще вже купити в **Миколи Домінн,** який дає частину доходу на „Рідну Школу". Його склади на ринку коло трамваєвого перестанку й напроти торгівлі Бачевського, а поза тим — на подвірі церкви св. Миколая й на театральній площі коло складу машин (ріг Сикстуської і Сапіги). Краще дістати свіжу, зелену ялинку, прикрасу для кімнати й на втіху дітям і тим чином посередньо зложити даток на „Рідну Школу", ніж купити зісохлу, пожовклу, що й свят не перестоїть.

— **До ювилею „Рідної Школи".** В ювилейнім маніфесті пропущено через недогляд підпис **„Карпатія"**, Т-во обезпечень на життя і ренти — Бронислав Янів, Ярослав Колтунюк. — В представництві **„Сільського Господаря"** поданий як секретар інж. Андрій Бабій — має бути: інж. Андрій Палій.

Оголошення до святочного числа „Діла"
яке вийде в значно збільшеним обемі і накладі в вівторок дня 6. січня 1931 р. приймає Адміністрація „Діла" найпізніше до — понеділка 5. січня до години 13. —

Повідомлення.
Отсим маю честь повідомити Вп. Пані і Панів, що з днем 1. січня 1931 р. відкрив я свою власну фризієрню, маю довголітню закордонну практику в першорядних фірмах, як також і в краю. Нагороджений за кордоном і у Львові золотою і срібною медалею на конкурсах і за свої праці одержав почесний титул міста Львова на рік 1930. Спеціяліст електричної і водної ондуляції, фарбування волосся, бров і вій.
Теодор Кутковський,
Українська фризієрня, вул. Бляхарська ч. 11. Тел. 93—21.

З судової салі.

Засуд за панцизняний хрест.

Дня 29. грудня 1930. відбулася перед окружним судом в Тернополі (судія Мешковський) карно-адміністраційна розправа проти о. Платона Карпінського, пароха в Острівчика, пов. Теребовля і його трьох парохіян Йосифа Борецького, Петра Яворського і Маріяна Щепанського, котрих староство в Теребовлі карним орєченням з 20. вересня 1930 засудило на гривну 200 зол. вглядно 14 днів арешту (о. Карпінського) і на 100 зол. вглядно 10 днів арешту (всіх трьох за переступство арт. 1 декрету начальної команди (до будства) з 3. січня 1919 В. з. ч. 5 поз. 93 і арт. 12 розпорядку президента з 6. березня 1928 В з. ч. 29 поз. 269 — про опіку над памятниками Згаданого переступства засуджені мали допуститися тим, що дня 6. травня 1930 пересунули панцизняний хрест з 1848 р., що находився в ерекціональному саді греко-кат. парохії в Острівчику, около 20 метрів без дозволу компетентної влади.

Проти засуду внесли засуджені сповоги, в наслідок якого відбулася згадана вище карна розправа в тернопільському окружному суді, на котрій обвинувачені явились особисто в товаристві свого оборонця посла д-ра Ст. Барана.

Подійсний стан справи такий: В ерекціональному саді греко-кат. парохії в Острівчику, що притикає до дороги, находився в корчах не-

Виключний склад
ҐАБРІЄЛЬ СТАРК
ЛЬВІВ, пл. МАРІЇСЬКА, ч. 11.

великий (півтора метра) камяний хрест, поставлений в 1848 р. на памятку внесення панщини. Місцева читальня „Просвіти" купила від місцевої грекo-кат. ерекції 500 квадратових метрів площі в салі за 50 долярів під будову читальняного будинку і цю трансакцію затвердив Митр. Ординаріят у Львові. В дійсности був це неужиток, поросший хашами, серед котрих був занедбаний панщиняний хрест, що стояв на частині купленої площі і тому гурток читальників рішив його відновити і дещо пересунути. Так зроблено, хрест відновлено і перенесено на яких 20 метрів.

І якраз це було не на руку деяким польським чинникам, що за всяку ціну бажали не допустити до будови читальняного дому. Війт поляк, Антоні Скальський видав заказ будови на згаданій площі, а повітовий виділ в Теребовлі затвердив заборону, а так само і воєвідський уряд в Тернополі. Постерунок поліції в Семенові про перенесення хреста зробив негайно донос до староства на о. Карпінського і згаданих вище трьох селян за самовільне пересунення панщиняного хреста, за що їх староство укарало наведеною вище карою, хоч в письмі цього староства з 2. червня 1930 ч. 1250 до виділу читальні в Острівчику стверджено, що згаданий хрест не має характеру памятки (забитку). Заходи в воєвідстві на дозвіл на перенесення хреста не довели до нічого, а що староство раз-у-раз грозило новими репресіями, то відновлений грунтовно хрест перенесено на давне місце і супроти того відпала можність будови читальняного дому на купленій площі. Противники освіти нашого селянства осягнули своє.

На судовій розправі відчитано адміністраційні взнання війта Скальського і судові зізнання гром. поліцінта Гжегожа Секоновича (поляка) — оба неправдиві і тенденційні, в яких виходило, що о. Карпінський робив все з розмислом на перекір властям і давав прикази робити так і іншим засудженим. Суд не допустив ніяких нових доказів, затвердив оречення щодо вини, а тільки знизив кару — о. Карпінському з 200 зол. зложно 14 днів на 80 зол. або 5 днів арешту, а трьом селянам зі 100 зол. або 10 днів на 30 зол. зложно на 3 дні арешту. Тому, що в даному випадку є повний брак єства, якогонебудь карнігідного вчинку — а зокрема декрету пр охорону памятників — оборонець обвинуваченних пос. д-р Баран заявив касацію до Найвищого Суду.

Цікаво, що у всіх інших випадках польські круги стараються якраз усувати всюди памяткові хрести внесення панщини. А тут було інакше.

ЛІКАР
Д-р Остап Прийма
змінив мешкання і ординує
ЛЬВІВ, ГЕҐЬМАНСЬКА 22. Тел. 61 50
1224 1—3

ВІДГУКИ ДНЯ.

ПІД СВЯТА.

Передсвяточний час для журналіста, фейлетоніста і загалом для „опіреного" зарібника, це т. з. як жнива для господаря. Нема часу і в голову почіхатися. Ще якби божий працював тільки в однім часописі. Тимчасом у нас можна працювати тільки в однім денникy, бо тільки один є, але в інших часописах: пів-одно- і дво-тижневиках можна працювати і на три руки. Нарікав навіть на це один вредукований шестокляшіст, бо до якої редакції не зголосився — всюди казали йому, що нема місця.

Але річ не в тім, скільки кожний журналіст має посад, навіть не в тім, скільки має соборної платн., а в тім, скільки він мусить перед кожними святами сплодити „святочних кавалків", щоби вдержатися через дальших три місяці на своїх посадах.

— Памятай, на позавтра святочну статтю! — каже один шеф чи один „технічний". — Може бути коротка, але щоб... знаєш... така трохи „серцещипательна". В свята люди люблять, щоб їх піпало за серце.

— Вірш є? — стрічає другий.

— Вірш?!... Тиж мені не згадував!

— Сам знаєш, що свята потребують вірша. Напиши, ти то вмієш... Навіть не конче про Різдво. Може бути про зиму, якась реміпісценція з війни, тільки не еротика... Хіба, що святочна.

В третій редакції ні про статтю, ні про вірш не згадують. І там співробітники, що втнуть і одно і друге. Зате посуха там на малий і великий фейлетон.

— Ти приніс малий фейлетон? Дуже добре, зараз піде на машину. Але, бійся Бога, давай великий, бо ми замикаємо число.

— Не маю великого.

— Ну, то напиши.

— Про що?

— Перед Різдвяними Святами і питаєш про що! Завтра конче дай.

Колиб так свята і Різдвяні і Великодні приходили раз на пять літ! Відпочав би ум по тих усіх „снігах", „ялинках", „вертепах" і „перших зірках", „дзвонах-передзвонах", „писанках" і „гаївках", які творять конечну декорацію всіх святочних писань. А так: що-року і що-року — аж сум бере.

Сядеш писати статтю про Різдво...

„Різдво — це свято мира і любови, свято родини і дітей. Забуваються провини, образи, непорозуміння. Коли блисне перша зірка, сідає рідня до Святої Вечері. Ні одна хмарка не затемнює погідного неба сімї. Та не тільки рідня! Цілий, великий, сорок пять мільонови..." гов!

Алже це вже було десь написане!? Може навіть і самим автором... Треба інакше...

Пише раз, другий, врешті за третім виглядає, що дуже оригінально. Зірку і сорок пять мільонів лишив, бо мусів. Стаття появилася, а публика:

— Десь у тих наших журналістів фантазії ні за сотика. Кожна стаття починається від зірки, а кінчиться сорок пять мільоновим!...

А вірш...

„Село закутане в снігах
На шибках сів мороз
Ось вістка вибігла на шлях
Що родиться Христос".

Банальне. Рими старі, але й тема не нова

„Там в Вефлеємі
Ангелй незримі..."

Не можна! За „незримі" попаде у „Куток мови", а такий випадок до посади не помагає.

„Там в Вефлеємі
Ангели невидні..."

Добра рима до „невидні" булоб „злидні", але як тут зараз на початку зі злиднями викочувати. Напише врешті ще інакше, а шеф тільки головою покрутить.

— Це перерібка з Лепкого?

Богу дякувати, що приймe...

З великим фейлетоном теж не ліпше.

Коли автор служив при війську, то ще двапотрі, найвище чотири рази обженеться спомінамь.

„Було то на Монте Сан Ґабріеле..."

Або:

„Нас дали на відпочинок до румунського сільця Брехашті..."

Або:

„Галицька Армія відступала на Одесу..."

Але врешті всі спомини виписані, не тільки військові а й цивільні. Нові часи не дають загалом святочних споминів. Хіба сяль і плач а потім пиши про те сидження і про той плач.

Я цього року не мав богато роботи. Так якось вложилося. Написав я всього-навсього два великі і три малі фейлетони, одно менше і одно більше оповідання, два вірші і одну статтю. Хто не вірить може переконатися, бо все це підписане і появиться в Галичині. Підписував я їх ще й тому, бо маю оправдану надію щодо поміщення мого назвиська в Укр. Енциклъопедії (переглянувши дотеперішні зшитки!). Тільки статті не позволили мені підписати, бо — мовляв — моя стаття ліпше виглядає без мого підпису. Вірю!.. Алже знаю богато людей, яких підпис богато краще виглядає без статті, як зі статтею.

Написавши всі святочні замовлення, я відітхнув. Можу якийсь час не думати про свята. Але тільки якийсь час.

Ще тиждень, ще два, ще може місяць і треба братися за Великдень.

Галактіон Чіпка.

СПОРТ

З Карпатського Лещетарського Клюбу

В неділю 4. І. ц. р. відбудеться прогулька КЛК в околиці Куртомівка-Голоско. Збірка коло янівської рогачки, останній перестанок „3". в год. 9.30. В разі відлеги прогулька не відбудеться.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Володимир Букшований, 5. поручник УГА, в останньому часі член орхестри міського театру у Львові, помер внаслідок комплікацій, спричинених грипою, по двох днях недуги в четвер 1. ц. м. в год. 11. передпол. Вістка про несподіванy смерть у силі віку бл. п. Вол. Букшованого, найкращого товариша і щирого друга, викликала у всіх тих, що його знали й цінили, щирий жаль. В. Й. П.!

Д-р Григорій Гарматій, лікар у Теребовлі, помер скоропостижно на удар серця дня 29. XII. 1930. у 58-му році життя. — Покійний був сином Василя Гарматія, українського посла до першого австрійського державного сойму у Кромериж в 1848 р. До гімназії ходив у Тернополі, а прогнаний звідти за приналежність до тайного гуртка, перенісся до Золочева і там здав матуру. Медицину студіював у Львові і був головою студ. т-ва „Громада". Працював також у Наук. Т-ві ім. Шевченка як референт друкарні. Належав довгі роки перед війною до тайного комітету, що держав звязки з Вел. Україною і працював над зреволюціонізуванням українських мас за Збручем. Як лікар на поручення Краєвого Виділу працював зразу у відділі над поборюванням венеричних недуг на Гуцульщині в Космачі, Маняві і т. д. Довгі роки був лікарем у Теребовлі і тут працював у всіх українських установах культурно-освітніх та економічних, в одних як голова, а в других як член виділу. За свій хрустальний характер і лагідну вдачу був люблений і поважаний всіми й полишив по собі глибокий жаль. Земля пером нехай буде тобі сірий Український Робітнику!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 3. січня, годинa 7:30 вечором „Аїда".

Неділя, 4. січня, год. 3:30 Казка-опера для дітей „Івась і Марисся"; год. 7:30 веч. „Ніч у Сан-Себастіяні".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 3. січня, год. 7:30 вечором „Нова подружа умова".

Неділя 4. січня, год. 7:30 вечором „Хоробрий вояк Шнейк".

Малий Міський Театр:

Субота, 3. січня, год. 7:30 вечором „Перфуми моєї дівчини".

Неділя, 4. січня, годинa 3:30 попол. Перша пані Сельб."; год. 7:30 вечором „Скандал у Савої".

Театр Новин (в саді кіна „Колосей"):

Субота, 3. січня, годинa 8. вечором „Не даймося" новорічна ревія, ціни зниженi.

Неділя, 4. січня, год. 4. і год. 8. веч. „Не даймося".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Капітан Кров" (Джон Бесмур).

ЛЕҐІЯ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Федиканда Гетяя).

МЕТРОПОЛЬ: Звукова фільма: „Незнаюче місто" (Кенура, Бриґґеальм).

ОРІЯН: Звукова фільма „Розкоші небезпеки" (Гар. Ллойд)

ПАН: Весінній маш

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Король джезу".

ПАСАЖ: „Володар діямантів". Звук. додаток і комедія.

ПРОМІНЬ „Липкі кохання", і виступ гумориста Журанського.

ФАТАМОРҐАНА. Танцюристка (Долорес дель Ріо).

ХІМЕРА: Порвані струни (Франческа Бертіні).

СИЛЬВЕТ Гробниця кохання. Христя, дівчинкіна (Ліа Мара).

УСПІХ: „Загибіль зі Сходу".

Програма радіо.

Субота 3. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17.00 Богослуженнн Вильна. **Гельсінґфорс** (221,4) 18.35 Спів. **Льондон** (356,3) 18.15 Танкова музика. **Талін** (401) 19.05 Радіооркестра. **Берлін** (419) 15.20 Програма для молоді **Харків** (426) 19.00 Артистичний вечір. **Стокгольм** (435,8) 16.00 Музика. **Рим** (441,2) 17.00 Концерт **Прага** (486,2) 20.05 Концерт. **Брюссель** (508,5) 21.15 Концерт. **Відень** (516,3) 17.15 Твори Моцарта. **Москва** (1481) 12.00 Концерт.

Неділя 4. І. 1931 р.

Варшава (1411,7) 12.15 Музичний ранок. **Гельсінґфорс** (221,4) 12.00 Богослуження. **Букарешт** (394,2) 11.00 Радіооркестра. **Берлін** (419) 8.15 Богослуження. **Рим** (441,2) 13.00 Радіоконцерт. **Прага** (486,2) 18.00 Німецька авдиція **Відень** (516,3) 17.30 Камеральна музика. **Будапешт** (550,5) 21.30 Солісти **Харків** (426) 16.00 Музика. **Москва** (1481) 15.00 Концерт.

Король панчіх і краваток. Жовківська 1. Сензаційні ціни. 1187 2—3

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Товаришів Федора Тюпика й інших, яких назвищ не знаю, з 36 коломийського австрійського полку, котрі були в 1915 р. на фронті між Почаєвом, проситься подати адреси вдовиці Мартинові Домбровському, Львів-Замарстинів, вул. Крива 6а. 1216

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Утіха:
4. І „Ой не ходи Грицю".

Сонашь:
5. І. „Троянда Стамбулу".
7. І. „Пацюк".
8. І. „Церковна Мша".
9. І. „Маруся Богуславка".
10. І. „Меді".
11. І. „Ой не ходи Грицю".

Дня 12. І. 1931 р. переїзд дружини до Камінки Струмилової на кілька вистав.

Репертуар Нового Українського Театру дир. І. Карабіневича. 1096

Озірна:
3. І. „Танок Венери".
7. І. „Хмара".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Воскресення".

Тернопіль:
4. І. **Відкриття сезону.** „Ой не ходи Грицю".
5. І. **Бенефіс Дружини.** „Пімч Ізраїля".
10. І. „Циганка Аза".
11. І. „Хмара"

Стрий:
7. І. „Воскресення".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Пімч Ізраїля".

Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі.

На Рідну Школу зложили в золотих Вп.: Стефанович і Дурбаки Львів 60 замість вінка на домовину бл. п. Северини Потилицької; фабрика вина Центросоюза Львів 20; А. Хлопецький — Варшава 25; Д. Когут Варшава 10; Т-во Українських ремісників і промисловців „Зоря" Львів 101.40 як весь дохід з концерту Хору Котка і кличе всі філії в краю до складання жертв на Рідну Школу з нагоди коляди. **Замість святочних і новорічних побажань:** дир. Яків Броніслав 30, д-р Володимир Бабій, лікар — Львів 10, Уляна і Володимир Войчаки Львів 2.— Вп. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа „Рідної Школи".** 1219

Чергові Загальні Збори членів „Союзу Українських Кушів" відбудуться 1. лютого (а неділю) 1931. в год. 9. рано в домівці Т-ва, Львів, Підвалля ч. 9, І. пов. Порядок Зборів: 1) Отворення Заг. Зборів головою Т-ва. 2) Відчитання протоколу з ост. Заг. Зборів. 3) Звіт з діяльности Ради Т-ва. 4) Звіт касовий. 5) Звіт Контрольної Комісії і внесок на уділення абсолюторії уступаючій Раді. 6) Звіти місцевих Гуртків. 7) Вибір голови Т-ва. 8) Вибір Ради Т-ва (12 членів і 4 заступників) і Контрольної Комісії. 9) Устійнення висоти членських вкладок. 10) Внески членів та ewентуалів. — Коли в год. 9. не явилось вимагане статутом число членів, то в год. 10. того-ж дня відбудуться Заг. Збори без огляду на скількість присутніх, а ухвали їх будуть правосильні. По Загальних Зборах по відбутій нарді відбудеться в домівці Т-ва свято традиційної „Просфори". Обов'язком кожного члена Т-ва явитись на Заг. Зборах і принти участь у святі „Просфори". З огляду на те, що членськими правами можуть користуватись лише такі члени, які не залягають з вкладками, проситься зазалегідь вирівнювати членські вкладки в домівці Т-ва, яка є щовечора отворена. Провінціональні Гуртки обов'язково висилають делегата на Заг. Збори зі звітом про свій Гурток. — У Львові, 1. січня 1931. — **За Раду Т-ва „Союз Українських Кушів" у Львові: Григорій Гацуляк,** голова. **Дмитро Коняк,** секретар. 1220

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 11 зол. 1 кг., повидла з чистих сливок на цукрі, бочівочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бринза, бочівочка 5 кг. 13 зол., печальний жід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, жолочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за попередньою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів н. Ломимі.** 1023 3—9

КОЛЯДИ НА ФОРТЕПІЯН в Белоровайного 2 зол. — Кінгарня Шевченка. 1181 3—3

ПРИЙМУ зейчас дві панночки з утриманням до особного покою. Відомість в Адміністрації „Діла". 1207 2—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на гаті від десятків літ в найліпшої сторони знана фірма **Іцан Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

ЕМЕРИТОВАНИЙ управитель школи гладає господині середніх літ, інтелігентної, здорової і чесної до малого господарства в місті. Першенство мають вдови по учителях. Адмін. „Діла" для „О. М." 1223 1-3

КУПЛЮ „МУЖИКІ" Реймонта в перекладі Павлика. — Матвійчук. Львів, Бакгарська 8. 1217

КОТРА ласібна, свідома українка схотіла б зійтися на спільне, тихе і скромне життя з народнім робітником середнього віку? Зголошення зі знимкою до Адміп. „Діла" під: „Ідеаліст. 1209 1—2

100 ЗОЛ. МЕШКАННЯ з харчем (або без) для панночок. Евентуально вжиток панина. — Ткачевич, Винниченка 12. 1214 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг нервів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від 4 львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. **Львів, Ясника 1,** ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1032 **Лічення жидяків.** 45—7

Совги = санки

найдешевше купиш у фірмі

А. Фрідфельд — Львів

9 Ягайлонська 9. — Телефон 34—65.

Висилка на провінцію відворотно. — На бажання безплатно цінник. 1212 1-3

ЗИМА ВЖЕ Є!

а напевно ніхто з Вас ще не забезпечився у відповідні зимові товари! Отже памятайте, що ніде в цілім краю не дістанете зимових товарів по таких просто небувалих цінах, як у нас, нехай кожний з читачів це затямить собі, що

ЛИШЕ ЗА 10·— зол.

висилаємо: 1 мужеський великий светер (навіть на найбільшого чоловіка), що застібується під шию, 6 пар грубих зимових скарпеток; 1 вафловий рушник, 3 хустинки до носа білі з кольоровими берегами і 1 рипсово-шовкову краватку останньої моди та 1 пару великих мужеських рукавичок, трикот., у середині фільц. Такий сам комплет лише замість светра до застібнення під шию — великий пульовер, мужеський або жіночий 12.— зол. — Почтова оплата такого комплету 2.— зол., яку платить відбірник. Позиці товари висилаємо кожному за посилплатою, одержавши листовне замовлення. Платиться при відборі без ризику. Купуючий нічого не ризикує, бо коли товар не подобається, приймаємо його назад і гроші звертаємо або заміняємо на інший, відповідно до бажання. Одначе ми певні, що кожний з купуючих не лише сам стане нашим постійним клієнтом, але ще й інших заохотить до купна. Замовлення просимо адресувати:

ФІРМА: „Łódzka Tkanina", ЛОДЗЬ, вул. 1-го Мая 9, скр. почт. 417.

ПОЗІР! До кожного комплету вище поданих предметів долучаємо ПРЕМІОВИЙ КУПОН. Хто надішле 5 таких купонів, одержує зовсім безплатно 1 елегантний віденський светер „пульовер", мужеський або жіночий, або 1 шкіляний годинник гарантований. Окрім цього в кожній пачці є цінна несподіванка, необхідна в кожім домі.

Для відпродавців і кооператив спеціяльний відділ зимових товарів.

ВЕЛИКА інвентарна ВИПРОДАЖА ТРИКОТАЖІВ у ФІРМІ „OLKA". Ринок, ч. 35.

Светери, камізольки, пульовери, теплі білля, шалі, шапки, і т. п. предмети з першорядних родів вовни. 1119 7—10

20—50 % нижче фабричних цін.

Памятайте!

Коли в вашій хаті терплять на

КАТАР

носа, гортанки і хрипку

вживайте негайно

Ціна зол. 1·75 **PINOMETHYL** Ціна зол. 1·75

PINOMETHYL хоронить перед катаром носа, гортанки і хрипкою, усуває наслідки катару і є дезинфекційним середником відпускових органів.

Можна дістати у всіх аптиках, дрогеріях і аптичних складах у Польщі і Данцігу.

Заступництво: **„OZON" ЛЬВІВ, вул. КОЛЛОНТАЯ ч. 8.** 1118 3—5

На Свята поручає Архикняжий Бровар

у ЖИВЦІ, заложений 1856 року, свої знамениті вироби, а саме:

„Здрій Живецький"

„Мартове"

„Портер"

і „Але".

„ПОРТЕР", вироблюваний в Архикняжім Броварі в Живці, вважаний лікарями як знаменитий відживчий середник для недужих і реконвалесцентів.

Архикняжий Бровар у Живці дістав за свої пива найвищі відзначення краєві і закордонні.

Представництва майже в усіх містах Польщі.

Архикняжий Бровар у Живці має представництво на Львів і околицю під фірмою:

„Здрій Живецький" С-ка з о. о. в. Львів, **Костюшка 24.** Ч. телеф. 13—29,

куди слід звертатися з усіма запитами і замовленнями.

Вже другий рік виходить одинокий український журнал

„КІНО"

Ціна числа 35 сот. Поява журналу: 1. і 15. кожного місяця. Передплата річно 12 зол., піврічно 6 зол., чвертьрічно 3 зол. Річні передплатники одержать даром річник „КІНА" з 1930 р.

Адреса: „КІНО", Львів, Бляхарська 8.

!! Жадайте „КІНА" по всіх кіногарнях і кіосках! 3—3

МІД

на свята по дешевій ціні продає

Пасічнича Кооператива „Р І Й"

у ЛЬВОВІ, БЛЯХАРСЬКА 20.

1202 2—3

Громада Гребенів, повіт Сколе, розписує

КОНКУРС

на проведення електричного світла в громаді Гребенів. Оферти з долученими подрібних умовин прохається вносити до 30 днів на руки Начальника громади в Гребенові. Громада Гребенів застерігає собі свобідний вибір оферти.

На зимовий сезон

совги, санки, лещата, киї і все-ляке до них приладдя. Конкуренційні ціни.

поручає фірма

„СПОРТОВЕЦЬ"

1218 **Львів, Личаківська ч. 1.** 1—2

Присилайте передплату!

ПОЗІР! ЗАМОВЛЯЙТЕ СКОРО!

Накладом кооп. „Дружина" вийшов уже „Катехизм Українського Державника" часть II. Ціна 1 зол.

На складі кооп. є часть I., а також різні книжки державницького змісту В. Липинського, Д. Дорошенка й інших.

Замовлення рівночасно з грішми слати на адресу:

„ДРУЖИНА" Lwów, Skr. pocst. 323 (Чекове конто II. Ш. 410-928). 1152 5—5

ГАРЯЧОГО! тел. 19—61 **ДЕТАЛЬ!**

САНКИ, ЛЕЩАТА, ЧЕРЕБНИКИ, до них **киї, вязання** всіляких систем, **смарн** і т. п. **приладдя до зимового спорту. ЛЬЩАТА ЗІ ВБРАННЯ** готові, на ніги, також **вітрівки** найдешевше можна дістати лише в Якова **Розенмана**

ЛЬВІВ, — АКАДЕМІЧНА 26.

1161 Власний варштат до направ. 2—3

З причини зміни середників продає

по фабричній ціні

фіранки, хідники, матерію меблеву, постіль.

Йосиф Шустер

ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 10.

1137 **Тел. 32—54.** 3—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 5 (12.661). Львів, вівторок 6. січня 1931. Poczтowa opłata zaofiarowano ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ощадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Товариство Обезпечень „Обережність" (Przezorność)
ОСНОВАНЕ в р. 1892,
яке належить до всесвітнього концерну і-ї і-ї Англійського Товариства Обезпечень THE PRUDENTIAL у Льондоні
повідомляє
що бюра Львівського Відділу будуть перенесені з днем 9. п. м. з пл. Смольки ч. 5. до камениці п. Шпрехера при вул. Академічній ч. 7. I. пов. Телеф. 17-97 і 71-75
Товариство переводить життєві, посажні, випадкові, огневі, крадіжеві і транспортові обезпечення. Ліберальні умовини, які відповідають останнім вимогам асекураційної техніки. 1234

Перед сесією Ради Ліґи Націй.

Львів, 3. січня 1931.

Меморіяли, зголошені до Ліги Націй в справі т. зв. пацифікаційної акції у Східній Галичині, збільшили знову зацікавлення нашого громадянства цією установою. В чималій мірі причинилися до цього статті в „Менчестер Ґардієн" й інтерпеляції в англійській палаті громад, а також — хоч яка обережна — відповідь мін. Гендерсона, тому, що в усіх тих писаннях і заявах згадувано про Лігу Націй, як терен, на якому буде чи повинна бути обмірковувана та справа. Долучається до цього факт, що на найближчій сесії Ради Ліги Націй, яка буде 62-ою з черги та збереться в Женеві 19. ц. м., серед поверх 30-ти справ денного порядку — поважну частину будуть творити справи національних меншин, здебільша німецької меншини у Польщі. Голосний відгук викликала у пресі „заміна" президіяльним місцем, яке належиться в ощій найближчій сесії Ради Ліги німецькому міністрові Курціюсові та який зрікся головування на ній саме тому, щоби мати більшу свободу рухів в обороні німецьких скарг з Польщі; головувати на ній буде англійський міністр Гендерсон, якого заступить Курціюс на черговій сесії Ради у червні ц. р. Усі ці моменти витворили враження, наче на найближчій сесії Ради Ліги Націй прийде до великої дебати на тему положення національних меншин взагалі та українського народу зокрема і це враження, як згадано, дещо актуалізувало зацікавлення українського громадянства Лігою Націй.

Тому не зайва річ пригадати, що в січні місяці минає саме 11 літ від часу істнування цієї найбільшої міжнародньої, — вірніше: міждержавної, — інституції. 10. січня 1920 року побачила вона світ і саме тільки-що минулий 1930 рік був роком „ювилейним". Це теж одна з обставин, яка каже ближче приглянутися діяльності Ліги Націй.

На жаль, саме той ювилейний рік не придбав Лізі Націй великої слави. Коли він позначився у всьому світі, в усіх ділянках суспільного життя, в надзвичайно негативний спосіб, то й для діяльности Ліги Націй та практичних успіхів тієї діяльности це був рік особливо „худий". На ділі в минулому році Ліга Націй не посунула ні на шаґу реалізації ані одної з тих справ, які від самого початку її істнування домагалися від неї великим голосом — розв'язки і вирішення. Отже: питання — т. зв. „господарського замирення" світа шляхом скасування усіх митних заборон та стабілізації торговельних взаємин між державами, це питання по нинішній день отверте. Женевська конвенція з квітня 1930 року фактично не ввійшла в життя: яскравим доказом цього ось хочби дальше тривання польсько-німецької торговельної війни, але передусім — шалений зріст господарської кризи у цілій Европі, кризи, яка — побіч усіх інших причин і явищ — залежна від уміння чи невміння організовано налагодити міжнародні господарські взаємини.

Другою такою неполагодженою справою — це справа роззброєння. Ми подавали вже неразна цьому місці історію усіх перипетій вічно покутуючих у Женеві безконечних роззброєневих нарад і конференцій: мабуть ні одна справа з історії світа не коштувала більше — слів і паперу, — що їх витрачено в ім'я ідеї роззброєння, на те, щоби дійсність щораз більше глузувала собі з усіх тих паперово-словесних зусиль. Ось на найближчій, цьогомісячній, Раді Ліги Націй знову мається реферувати висліди нарад підготовчої роззброєневої комісії. Згори можна знати дальший розвиток „вирішення" цього питання: піде воно напевне не по лінії справжнього роззброєння у розумінні ліквідації чи поважного зменшення істнуючого стану збройних сил, а що найвище по лінії припинення перегонів зброєння, і то з ріжними клявзулями, оговірками й застереженнями та залишенням ріжних входів і виходів, що по суті й найбільш мізерний ефект „роззброєння" поставлять під знак запиту.

Ліга Націй не стала трибуналом світа. Вона не усунула передвоєнної системи державних блюків, ані тайних договорів, не усунула постійної небезпеки війни. Істнує надалі безліч запальних справ у міжнародньому житті Европи, а між ними в першому ряді находиться також справа т. зв. національних меншин.

Скільки разів вона докочувалася до воріт Ліги Націй, стільки разів гинула в нетрях формалістики й бюралістики, або цілком не вирнаючи на засіданнях Ліги, або появляючись у скромних формах другорядного епізодичного характеру. Максімум, що в цій справі зроблено на тому женевському терені — це патетичні промови й „поради" деяких европейських кермани чів.

Тому й наше становище до Ліги Націй було нераз ясно і недвозначно формуловане. Ми апелювали кількакратно до тієї найвищої міжнародньої інстанції і завжди з однаковим успіхом: українські меморіяли десь між паперами спочивають і ледви чи з них коли вилізують. Бюрократична формалістика, спеціяльно скрупулятна й плутана у таких „драазливих матеріях", як національна проблема, була вже навіть „реформована": мандрувала ця реформа з Женеви до Льондону і Мадриду і вийшла в жалюгідній формі. Безпосередньо пошкодовані, себто національні меншини, які вносять скарги, дальше не мають можности боронити своїх справ, вони дальше залежні від доброї чи злої волі держав і коли ні одна держава скарги (меморіялу) не підтримає, то вона навіть зовсім не приходить під розгляд. Річ ясна, що в таких умовах ніяких особливих подій ніхто з Лігою Націй не може вязати, щоби потім гірко не розчаруватися.

Безумовно, у світі було би мабуть ще гірше, якби Ліги Націй зовсім не було. Безпосередні особисті зустрічі міністрів ріжних держав та бодай теоретична можність порушування на тому женевському форумі всіх тих проблем, які раніше вважалися ненарушними „внутрішніми" табу кожної держави — накладає таки на держави деяке бодай моральне зобовязання. Тому теж кожна держава старається сьогодні мати у Женеві можливо найсильніші аргументи, зачерплені з своєї закордонної і внутрішньої політики. А проте все це — мало, страшенне мало, і на практиці приймає інколи форми, що далеко відбігають від оних теоретичних міркувань.

Найближча сесія Ради Ліги Націй у січні ц. р. докаже, наскільки правда є за „оптимістами", та чи 12. рік істнування тієї інституції запишеться якимись новими, яснішими літерами в її історії.

Найкращим дарунком
з нагоди імянин, свят і хрестин є вкладкова книжечка враз з пушкою ощадности
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

З „радісної творчости" волинської хруніяди.

(Лист з Луцька.)

Розперезана хруніяда в особах новообраних послів і сенаторів ББ з Волині, яка має своїм місцем осїдку переважно „столичне" місто Луцьк, після такої великої „перемоги польської рації стану" під фірмою ББ — приступила до зміцненої „діяльности", яку хоче прибрати в організаційні форми та показати, що й за нами — мовляв — „народ..." У звязку з цим санаційна рептилька п. н. „Українська Нива", яку, як відомо, редагує ославлений Петя Певний (тепер посол ББ), в ч. 49 з дня 15. XII. пише:

„6. грудня в 8. год. веч. в помешканні редакції „Української Ниви" відбулася з ініціятиви українського громадянства (вірніше — хрунівського громадянства — прим. склад.) нарада з українськими послами і сенаторами, що пройшли з Волині до Сойму і Сенату по списку ч. 1 Безпартійного Бльоку співпраці з урядом маршала Пілсудського. На нараді були присутні, опріч хворого посла П. Певного, українські посли і сенатори: Богуславський, Бура, Головацький, Маслов, Серафимович, Скрипник і Тележинський, а також представники українського громадянства: протопресвитер П. Пащевський, проф. інж. С. Тимошенко, дир. української гімназії Б. Білецький, інж. Пилипчук, інж. Галушка, інж. Константинів, В. Сочинський, Ів. Крамаренко, Л. Михайлів, В. Ігнатович та інші. Головував на нараді інж. С. Тимошенко, секретарював посол Скрипник. Обговорено багато ріжних питань. Цією першою нарадою українського громадянства з українськими послами і сенаторами Волині започатковано організацію українського громадянства під прапором згоди і співпраці з послами й сенаторами Безпартійного Бльоку. На нараді вибрано президію майбутньої організації, у склад якої ввійшли: голова інж. проф. С. Тимошенко, заступники голови — протопресвитер П. Пащевський та інж. П. Пилипчук, секретар посол Скрипник. Нарада закінчилася в год. 12. ночі".

Цьогож дня, як подає таж „Українська Нива", відбулася конференція волинських послів і сенаторів ББ в помешканні волинського воєводи Юзефського.

„Надзвичайно миле враження" — пише „Українська Нива" — зробила на всіх присутніх щира, глибоко продумана і змістовна промова воєводи Г. Юзефського. У своїй промові, виголошеній, як завжди, в прихильному тоні для українців, п. воєвода, охоактеризувавши зна-

Виключно на Свята!
2 зол. літра меду до пиття
а також вина, лікери і горілки з першорядних краєвих фабрик поручає
КРЕБС — ПАТОКА
БАТОРІЯ 7. 1235 ЛИЧАКІВСЬКА 3.

чіння минулих виборів до сойму і сенату на Волині, ескраво накреслив цілий ряд важних питань, зв'язаних з життям Волині і зокрема українського населення..."

Словом — „благодать..." мало серця не розірвало з радости пп. Певним і Богуславським від того, що „зволив сказати п. всевода..."

А щоби „богобоязненним" пп. послам і сенаторам одинки сам Бог допоміг у їхній „тяжкій і щирій праці", то — як у тому-ж числі пише „Українська Нива" — „7. грудня в Бродській Чесно-Хресній Церкві прот. П. Пашевський відправив урочистий молебен з приводу відїзду послів і сенаторів ББ, які були присутні на молебні..."

Повище подаємо лише з дневникарського обовязку. Коментарі нехай зроблять шан. читачі самі, запамятавши собі прізвища цієї „невеличкої, а чесної компанії". Місцевий.

З польської преси.

Відгук одної демонстрації.

Під наголовком „Здичіння" находимо у польському тижневику „Пшеґльонд Віленьскі" з дня 24. грудня 1930 р. вижченаведену статтю на тему відомих останніх демонстрацій польської молоді у Львові.

„Пшеґльонд Віленьскі" є власністю відомого виленського діяча Людвіка Абрамовича, який пропагує передовсім польсько-литовське зближення. Нижченаведену статтю треба зарахувати до статтей дійсно виїмкових у польській пресі.

У львівському університеті відбулася в дні 14. жовтня 1930 інавґурація нового академічного року. Численно зібрана академічна молодь, після „побожного" вислухання Служби Божої і проповіди в костелі та після уважного вислухання вступного викладу на університеті, озброїлася безпосередньо потім у каміння, палки, ломи й дрючки та пішла — громити українські культурно-економічні й наукові установи, а також приватні крамниці й помешкання українців.

Така інавґурація польської академічної молоді у Львові не є у нас чимось надзвичайним: протягом 12 літ подібні випадки траплялися неодноразно.

Новинкою в цьогорічній інавґурації є тільки те, що університетська молодь, народова і католицька, обєднана у „Відродженню", якато організація є складовою частиною Католицької Акції в Польщі — цим разом вибила вікна в греко-католицькій духовній семинарії при вул. Коперника 36, та в жіночім монастирі Василіянок при вул. Потоцького, викликуючи нечувану паніку (була це 11.30 год. ночі) серед монахинь і сиріт, якими монастир опікується.

Добре запамятаймо собі, що повищих ексцесів допустилася молодь не соціялістична ані комуністична, лише католицька і то безпосередньо після вислухання Служби Божої та проповіди!

Та сама молодь, вводячи в діло „Католицьку Акцію", підчас одної з протиукраїнських демонстрацій знищила приблудно, в осередку міста, великий портрет Пр. Е. о. митрополита Шептицького, вбраного в літургічний одяг, роблячи це серед зловіщих і найбільш образливих просто корчемних окликів, скерованих під адресою митрополита. Відомо, що „пес бреше вітер несе" („**psie głosy nie idą pod niebiosy**"), однак це свідчить про те, що та львівська католицько-національна молодь втратила не лише католицьку, але взагалі всяку людську етику.

У католицькому світі є нечуваною річю, щоби члени Католицької Акції кидали камінням у вікна католицьких релігійно-виховавчих установ, щоби тероризували жінки й діти, щоби нищили портрет католицького архієпископа, який чимало витерпів за свої широ-католицькі переконання. І хто це робить? Еліта польського католицького громадянства, яке в своїому „католицизмі" дійшло аж до його змонополізування і яке так охоче реклямує за кордоном той свій нещасний католицизм. Така молодь — це не католицька, але поганська, тому, що її богом є сліпий шовінізм.

Але на цьому не кінець. Ці пізні напастування вчинили університетської молоді найшли у Львові і дальше палке признання старшого польського католицького громадянства. Поглянемо, що діється. Ще ні одна польська католицька організація, ані один польський католицький часопис не злобувся на те, щоби бодай в найскромнішій формі осудити останні вибрики львівської молоді. Що більше, навіть польський епископат не злобувся на те, щоби осудити ці напасти на католицькі інституції, щоби станути в обороні прилюдно зневаженого митрополита, високо заслуженого для католицької Церкви, дарма, що саме польський епископат повинен зробити це тому, що він найбільш покликаний до цього, як репрезентант Церкви в Польщі. Повинен був боронити епископської поваги хочби з уваги на власну гідність. Чи ця поведінка епископату не прилучує його стрункої поведінки у відношенні до кампанії, яку вела свого часу ентеція проти епископа Матулевича? І чи не відбилася вона жахливо на авторитеті Церкви?

Характеристичне, що католицька преса вела саме найрадикальнішу боротьбу проти українців-католиків і що в їх обороні забрали голос тільки поляки-соціялісти.

Варта пригадати, наскільки інакше, як цілком інакше поводилися німці-католики, коли за часів Бісмарка вони виступали в обороні поляків, тому, що річ ішла про католиків!

Коли в Большевії переслідують взагалі релігію, та зокрема католицизм, то нікого не не дивує. Але коли католики в католицькій державі кидаються на інших католиків, то є прояв анормальний, хоробливий, випливи незорових відносин. Коби тільки ці прояви сліпого націоналізму, взятого вкупі в отиг католицизму, не були позвіками загального у нас затроєння католицького духа тріщом шовіністичного божевілля частини польського громадянства. Коби ціле польське громадянство зорієнтувалося якнайшвидше і не дало провалити себе дальше на шкурку галицьким патріотам. Треба, щоби воно сказало дужим голосом: „Покладім край безправству — хай поверне прогнане правосудля".

Початки української нації.

(У відповідь д-рові М. Кордубі.)

Вже в короткому часі буде опублікована дискусія Українського Історично-Фільольогічного Т-ва в Празі з приводу помилкових тверджень д-ра М. Кордуби, висказаних у його статті „Найважніший момент в історії України" (ЛНВ, 1930, 6) і тоді кожний зможе сам порівняти її висновки з поглядами д-ра Кордуби. — Але як автор статті, що на неї д-р Кордуба відповів у 286. ч. „Діла", я попробую і на цьому місці дати ще кілька вияснень і доповнень. Відповідь д-ра Кордуби ні трохи мене не переконала, так що ніяких змін у своїй першій статті (в „Ділі" ч. 275) я не роблю. Навпаки, ціла ця відповідь лише підтверджує злогад, що шановний автор заблукав у сферу російської тенденційної науки і тому дуже добре сталося, що зачеплені ним питання стали темою наукових дискусій і виходить поволи на ширше поле публіцистичної полеміки. Бо в цих питаннях сходяться інтереси наукової правди з інтересами української національно-політичної думки. Та всетаки ці питання мусить вирішити холоднокровна наукова аналіза, а не таке чи інше бажання дослідника. Не поможе ні гостре перо, ні дистрогуючі [illegible] ні їдка іронія, якщо вони не будуть спиратися на трівких основах наукової правди.

Приймаючи за вихідну точку останню статтю д-ра Кордуби, мусимо собі ставити ще такі питання: Чи справді у старих літописах термін „Русь" має лише ті два значіння, що їх бачить д-р Кордуба? — Чи аргументи д-ра Кордуби, такі як спільна назва державної організації, спільна віра, або спільна літературна мова, справді доказують, що в давніх часах Київської Руси була „культурно-національна єдність" усіх східних словян, або бодай процес творення такої єдности? — Чи старо-українська література (напр. „Слово о полку Ігоря") — це справді „общеруське" майно? — Чи твердження, що початки української нації сягають до праслов'янської доби — це дійсно лише якесь „різьке непорозуміння" або „**lapsus**"? — А вкінці, чи в науковій дискусії („у XX-ім віці"), вказуючи на наукову помилковість (зн. незгідність з правдою) даної теорії, справді не можна згадувати про її вартість (чи шкідливість) з українського національного становища?

У всіх цих питаннях ніяк не можна погодитися зі становищем д-ра Кордуби. — У старих памятниках (а навіть в тих цитатах, що їх приводить д-р К.) термін „Русь" має більше значінь, а не лише ті два, що їх бачить д-р К. Щоби не зробити помилки, треба мати на увазі й еволюцію значіння цього терміну на східно-словянській території і цю обставину, що цим терміном „Русь" можна було означити або княжий рід з дружиною, або державну територію, або язиково-національну єдність. У цьому останньому розумінні термін „Русь" принявся перш за все серед українців і в цьому розумінні він ні в книжих ні в пізніших часах не обединував нас з москалями. Київська „Русь", як держава, була таки українська держава зі столицею в Київі, дарма, що її границі сягали часом і на інші східно-словянські землі, або й далі поза них. Назва „Русь" у значінні державної приналежности обіймала, що правда, короткий час усю територію східних словян, але з цього ніяк не можна робити висновку, що тим самим уже тоді почався „процес обединування всіх східних словян в одну культурно-національну цілість", — хіба що хто хоче ототожнювати поняття національности з поняттям державної приналежности, так, як це роблять напр. французи; тоді можна би сказати, що напр. галицькі українці перед війною творили з віденськими німцями австрійську „культурно-національну єдність". Але не перемішуючи цих двох понять, я не бачу ніякої доказової сили в цьому порівнанні Київської Руси з французькою державою, що його робить д-р К.; таке порівнання цілком не доказує того, що бажав собі доказати шановний автор, а саме того, що всі східні словяни обединувалися „в одну **культурно-національну цілість**". (Та „цілість" була инше державно-політична, але й вона довго не втрималася). — Теорія про таку „общеруську" культурно-національну єдність — це витвір пізнішої російської імперіялістичної ідеольогії, що вселадно запанувала й у російській науці, і не можна вважати її за „підставовий вислід цієї дотеперішньої історіографії про книжу добу нашої минувшини".

Для підтримки цієї теорії нічого не помагає ні факт спільної династії, ні факт „спільної віри", ні „інтенсивні торговельні зв'язки". Нічого не доказує і факт спільної літературної мови (навіть якби вона не українізувалася серед українців і не москвинилася серед москалів), бо-ж та мова (староболгарська) була спільна для літератури не лише східних, але й південних словян. А про ріжниці „виговору" цієї мови у р'ізних словянських народів нехай вже турбується фільольогія, а не історія. Ріжниці були досить великі і саме вони дозволяють фільольогам триматися погляду, що в ті давні часи (таксамо, як і пізніше) не було ніякої „общеруської" мови, спільної для всіх східних словян. Аналогія з нїмецькою літературною мовою, часто притягувана російськими вченими, теж нічого не доказує і взагалі всяке порівнання — це ще не доказ. — Староукраїнська література таки залишиться українською, хоч вона писана староболгарською мовою і тут нічого не помогуть такі „докази", що, мовляв, ці літературні твори переписувалися і поширялися в копіях „на півночі", отже нібито були спільні для „півдня" і „півночі", зн. для українців і москалів. Такі самі „докази" видвигав колись м. ін. російський учений А. Н. Пипін проти Огоновського (див. напр. „**Archiv für sl. Ph.**" XIII. (1891) стор. 434—463, або „Вѣстникъ Европы", 1890, сентябрь), але нині нема ніякої причини їх повторювати. — Ми не бачимо того якогось „грандіозного історичного процесу" обединування всіх східних словян в одну культурно-національну цілість, який нібито „відбувався у східній Европі в IX—XII. ст.", хоч і як завзято всугеровує нам це російська наука, а за нею й деякі українські автори.

На наш погляд історія української нації органічно звязана з історією української мови і того не можна розривати. (Історія іншої нації може бути в іншому відношенні до історії її мови). Відкидаючи готові фальшиві теорії російської науки про т. зв. „праруську" язикову спільність усіх східних словян, бачимо, що самих початків української нації, таксамо як і початків інших словянських націй, таки треба шукати у **праслов'янській добі.** І це не є ніяке „різьке непорозуміння", ані не „lapsus referentis", а один із здобутків фільольогічної науки, що його підтверджують також здобутки інших споріднених наук.

Вкінці останнє питання, принціпового характеру, я дозволю собі зясувати на одному прикладі. Чеські підроблені рукописи розглядає нинішня чеська наука з двох боків: 1. доказує, що це фальсифікати, і 2. вияснює їх користність чи шкідливість для чеського національного відродження. Подібно й українська наука не лише може, але й повинна з цих двох боків розглядати цю теорію „общеруської" культурно-національної єдности, що її нам здавна до вірування подають. І тому я ще раз дозволю собі повторити свою думку в неперекученому вигляді,

а саме, що всі основні теми з ра Кордуби, висловлені у статті „Найважливіший момент в історії України", з наукового боку помилкові, а з українського національного становища долано, що вони для нас шкідливі. Бо заганяють нас у сферу ворожої нам національно-політичної ідеології російського імперіалізму.

Д-р К. Чехович.

ЛІКАР
Д-р Остап Прийма
змінив мешкання і ординує
ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 22. Тел. 61—50
1225 2—3

Вийшли на волю.

ТЕРНОПІЛЬ.

У вязниці з пацифікацією голосною була в осені м. р. справа придержання у Львові напасійського кореспондента Дея, що насильно хотів опинитися на місці виселіи цієї пацифікації і на це опинився в польському поліційному комісаріяті. Тоді рівночасно придержано у Львові капітана англійської торгової маринарки Макогона, разом справниці. Обох їх польська поліція вивезла з Польщі і відпустила до румунської границі. В справі капітана довголітній служащий Макогона — Грещук, родом з Глубічка Волинського пов. Тернопіль, що виїхав у відвідини до свого рідного села. Тут ним заінтересувався місцевий постерунок поліції і політична поліція в Тернополі. Перведено у нього ревізію і приаретовано під вам том приналежности до УВО, а польська преса розтрубила, що найдено у нього при ревізії обтяжуючий матеріял. Арештованого Грещука після переслухання у слідчому відділі в у вязниці окружного суду в Тернополі. Та поліційне донесення показалося в цілости неправдиве і по близько двотижневім арешті, в середу 31. грудня ц. р. Грещука випущено на волю.

ЛЬВІВ.

Повідомляють нас, що п. Володимира Габрусевича, арештованого у Львові 1. ц. м., після переслухання на поліції при вул. Казимирівській ч. 30 випустили на волю з. п. м.

—o—

Що чувати на Україні.

„Комуніст" пише, що виступи українських селян проти радвлади прибрали характер політичної демонстрації і викликали замішання серед комуністів. Селяни, зібрані на віче в селі Спаським на Запоріжжі, вислали до центральної влади резолюцію, в якій домагаються, щоби арештованих і вивезених селян випустити на волю, припинити колективізацію, завернути землю селянам та винагородити їм за втрати підчас колективізації. „Комуніст" пише, що такі резолюції прислали урядові численні села.

—o—

Ще більше притиснуть селянина.

Рига. А. Т. Е. П. В. К. на внесок комісара справедливости ухвалив кільна декретів, якими обмежено права власників приватних господарств. Селяни, що не вступили до колективів не сміють дістати кредитів, ані не мають права купувати рільничі машини в державних фабриках. Крім цього ухвалено закон про охорону рільничих комун перед селянським терором.

—o—

Повстання на Бірмі.

Льондон. А. Т. Е. По здобутю головної квартири повстанців на Бірмі, англійські війська ведуть далі успішну офензиву. В останніх боях повстанці втратили 300 вбитих і 60 полонених. Здобуття головної повстанчої квартири в глибині джунглів було дуже утруднене. Англійці здобули багацько воєнного матеріялу. Правдоподібно згинув головний вождь повстанців.

В Індіях всв неспокійно.

Англійська преса сповіщає, що на новий рік у Бенаресі індуси святкували перші роковини створення національного конгресу, який вперше виставив домагання незалежности Індій. Відтак прийшло до бійки з поліцією, при чому поранено 175 осіб, між ними 30 дуже важко. У зв'язку з цими заворушеннями арештовано знову голову конгресу Неру.

ФАЛЬШИВИЙ ЛІКАР.

У Гірі. Домбровський притулився якогось Шварца зі Львова, що видавав фальшивих документів виконував лікарську практику у Сокільниках. У Келлнах він взяв собі ім'я Шварц і видавав себе за золотих.

Вся коляда для Рідної Школи.

Згідно з постановою всіх українських центральних установ з 3. червня 1920 р. місяць січень — це місяць „Рідної Школи".

Тому вся духовна і світська інтелігенція, всі міщани, селяни й робітники гуртом та особисто, а також всі наші товариства (Читальні, Луги, Соколи), організації, кооперативи, підприємства, церковні брацтва, хори, орхестри та гурти колядників перешлють дар на коляду для „Рідної Школи". Всі доходи з аматорських вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п., уладжуваних кимнебудь у місяці січні, йдуть виключно на „Рідну Школу".

Це все виконаємо масово. Цим докажемо нашу зрілість і здисциплінованість та в ювилейному році покладемо з нагоди коляди підвалини під тривку матеріяльну підставу „Рідної Школи" для її дальшої необхідної культурно-виховної діяльности.

Датки посилати на адресу: РІДНА ШКОЛА" — ЛЬВІВ, РИНОК 10.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПЕРЕД ЗАСІДАННЯМ СОЙМУ.

Пленарне засідання сойму відбудеться після 10. січня. На одним із засідань у січні прем. Славек виголосить експозе в господарських справах. Експозе виголосить і мін. Залеський ще перед сесією Ліги Націй.

ВІДПОВІДЬ АНУША ТА БАНДРОВСЬКОГО.

Б. пос. Ануш відповів у „Курері Пораннім" проф. Стан. Матковському на отвертий лист у „Роботніку" з 19. грудня. Ануш м. ін. каже, що Берестя є посуненням уряду марш. Пілсудського на арені політичної боротьби. В цьому посуненні справа невідповідного трактування берестейських вязнів є побічним моментом, хоч яскравим і прикрим, коли чутки правдиві. Винуватці повинні бути покарані. Тимбільше, коли це торкається офіцерів. Людина влади не терпить перешкод. У 1360 р. Казимир В. казав заморити голодом Борковича, познанського воєводу, за бунт, Ст. Баторій підчас війни проти Москви покарав смертю литовського сенатора Осцика, за це, що мав коншахти з царем Іваном, а в 1534 р. у Кракові відрубано голову Сам. Зборовському. Так робили люди влади, історія прославила їх імена, хоч челядь і дворяки поборених відказували на цю владу. Пілсудський не відразу став приноровлювати силу до власної суспільности. Довгий час вірив, що ворогів народу треба поборювати, а власну суспільність переконувати. Шойно в 1929 р. сказав, що сік би послів батогами на сойм, подвірі та все ще не спішився до того засобу, але й не виключав його.

Письменник Каден-Бандровський відповів на лист письменника Слонімського. Бандровський не бачить причини для протестів у справі Берестя поки уряд не дав відповіди на інтерпеляцію Центролеву. Коли на Кадена-Бандровського єпископи кидали прокльони, коли озброєні бандити вешляли за ним, ніхто не протестував проти того.

ЩО Є З ПОС. ЦЕЛЕВИЧЕМ?

Деякі часописи принесли вістку, що пос. Целевич так тяжко занедужав, що його перевезли до шпиталю на психіятричний відділ. „Слово Польске" заперечує це та каже, що пос. Целевич „проведе свята при вул. Казимирівській, а на Святвечір роздумуватиме в тиші та спокою" над своєю діяльністю.

ЗАДЕРЖАЛИ В ТЮРМІ ЩЕ ОДНОГО ПОСЛА.

Пос. Савіцького (Стр. Хл.) бувшого берестейського вязня, після ліквідації Берестя, замкнули були у варшавській тюрмі при вул. Дальній. Сл. суддя Демант згодився випустити Савіцького на волю за кавцією 5.000 зол. Савіцького не випустили на волю, бо суд у Білостоці домагався, щоби Савіцького й далі держати в тюрмі, тому що проти нього ведуть слідство за участь до поліції в с. Кишинні (білостоцьке воєводство).

УКРАЇНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО В ЛЬОНДОНІ.

Тел. Уніон повідомляє з Льондону, що там основується інформаційне українське бюро. Метою його правдиво інформувати закордон про положення у Сх. Галичині.

ЗА ПЛЯНОВАНИЙ ЗАМАХ НА МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Слідство в справі плянованого замаху на марш. Пілсудського вже скінчене. Розправа проти Згодзінського і тов. буде в половині лютого.

НОВИЙ ЛЬВІВСЬКИЙ ВІЦЕСТАРОСТА.

З Перешинського віцестароста Шпіеля переведено до воєвідського уряду в Станиславові. Його місце у Львові займе радник городського старости Мотейський.

ВИКОНАВЦІ НАПАДУ НА ПОЧТ. ВІЗ БІЛЯ БІБРКИ АРЕШТОВАНІ?

„Хвіля" повідомляє, буцімто вже арештували учасників виконавців нападу на почтовий віз біля Бібрки. Вони в найближчому часі стануть перед судом у Львові.

СМЕРТЬ НА ДАХУ ВАГОНУ.

На залізничній станції в Підвисокім (пов. Бережани) знайшли на вагоні поїзду, що приїхав із Станиславова мущину з розбитою головою. Його відставили до шпиталю в Бережанах.

НЕ ПОЩАСТИЛО БІЛЯ ВАРШАВИ.

Англійська летунка Емі Джонсон відлетіла 4. січня з Берліна. В год. 16. мусіла осісти вона на полях села Амелін (пов. Макув, варшавське воєвідство). Апарат її ушкоджений, його пильнують поліцаї. Летунці не пригодилося нічого злого. Вона є в Красносельцях у тамошнього пароха. Туди поїхав військовий аташе англійської амбасади. Покищо невідомо, як ушкоджений літак, тому й невідомо, коли летунка відлетить на Схід.

УПРАВИТЕЛЬ ПОЧТИ ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА КРАДІЖ.

Львівський суд засудив Дзедзінського Яна, почтового агента в Стрілисках Нових на 8 місяців тюрми з зарахуванням 4 міс. слідчої тюрми за це, що як управитель почти в Баківцях украв 3.309 зол. 18 сот. і 168 долярів.

ЗАМЕРЗЛИ.

На дорозі біля Заліся (пов. Золочів) найшли замерзлого Вол. Возняка біля саней навантажених бочками пива. Коней при санях не було. — 18-літній Олекса Семчишин із Бичковець (пов. Чортків) збився з дороги, як вертав кінно зі Звиняча, та замерз. Його тіло найшли два дні опісля.

ПЯНИЙ ШОФЕР.

Пяний шофер Бжостовський віхав тягаровим автом на Задвірянській вулиці у Львові до дому під ч. 8., потім на плянтаційне дерево. Шофера арештували.

САМОГУБСТВО В КОРАБ. БЮРІ.

У Львові в корабельнім бюрі Голянд-Америка Ляйн, при вул. Городецькій 91. відібрав собі життя, відкрутивши газ тамошній возьний Мар. Радовець.

МАРШАЛ ЖОФР ПОМЕР.

Дня 3. січня в год. 8.23 рано помер марш. Жофр. Покійному уладять народні похорони. Покищо тіло похоронять у палаті інвалідів опісля перенесуть до Львовесіен, бо того бажав собі покійний. Похорон буде в середу.

Англійський король Юрій переслав през. Думергові телеграму, в якій каже, що з усім англійським народом жаліє разом із французьким народом з причини смерти Жофра.

СНІГОВІЯ В МОЛДАВІЇ ТА БУКОВИНІ.

Румунські часописи повідомляють, що в Букарешті було 10 степенів вище зера, а в Буковині та Молдавії лютували сніговії, що зупинили комунікацію. Богато поїздів стануло серед поля. В Бесарабії комунікацію утруднюють густі мряки.

В Галаці відчули 2. січня землетрус.

ЗАТОНУВ КОРАБЕЛЬ.

У Констанці зловили сигнали кораблів, що благали помочі. Корабель „Кінг Лір", котрого капітан боровся в армії Врангеля, хотів рятувати норвеський корабель „Експеро", що попався на рафу. Та що „Експеро" був на більшовицьких водах, „Кінг Лір" мусів завернути, щоби змінити капітана. За той час „Експеро" мабуть затонув.

РИКОВ АМБАСАДОРОМ У РИМІ?

Є чутки, що амбасадором у Римі буде іменований Риков.

ЗЕМЛЕТРУС У КАНАДІ.

З Отави повідомляють, що там 4 години чути було підземні потрясення. Землетрус був і в Торонто.

ЗЕМЛЕТРУС У ГРЕЦІЇ.

В Атенах був сильний землетрус через 7 секунд. Осередок землетрусу у Пельопонезі. Дуже потерпів Коринт. У старомісткій дільниці завалилося богато домів. У селі Асо завалилося 10 домів і церква. Землетрус був і в Тріполіс та Спарті.

ВИБУХ БОМБИ У ПОЇЗДІ.

У ночі 3. січня в поїзді Міляно-Загреб-Білгород недалеко Загребського двірця вибухла бомба під лавкою директора підприємства із Загребу Рімая. Він ранений в ногу. Вагон той відчепили і поїзд поїхав далі.

ВЕНІЗЕЛЬОС У ВІДНІ.

Президент Австрії Міклас приймав Венізельоса та вручив йому великий хрест залізної і свій портрет із підписом і дедикацією.

Цікавий обіжник.

Нові тягарі на наше духовенство.

Нам прислано з Дрогобиччини такий цікавий документ:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Warszawa, dnia 25. listopada 1930 r. Nr. SF. 590/22. W sprawie opodatkowania duchowieństwa. Okólnik Nr. 211. Do PP. Wojewodów (**Województw Południowych**). W uzupełnieniu okólnika z dnia 3. sierpnia 1929. r. Nr. 161. S. F. 5191.2. (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 11. poz. 243.) w sprawie opodatkowania duchowieństwa, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśnia dodatkowo, co następuje: Według przepisu § 83 ustawy gminnej z dnia 11. sierpnia 1866 r. (Dz. U. Kr. Nr. 9.) — do opłacania dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót, nie mogą być pociągani pasterze dusz co do ich kongruy. Zwolnienie duchownych od dodatków komunalnych do państwowego podatku gruntowego nie zostało żadną późniejszą ustawą uchylone i ma nadal moc obowiązującą: Artykuł bowiem 76. ustawy z dnia 11. sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94 poz. 747), uchylający przepisy ustaw, sprzeczne z tą ustawą, nie może mieć w danym wypadku zastosowania, gdyż sprawa osobistych zwolnień podatkowych nie stanowi przedmiotu wspomnianej ustawy. Natomiast wymieniony na wstępie przepis § 83 ustawy gminnej nie ma mocy obowiązującej odnośnie specjalnych opłat drogowych i świadczeń drogowych w naturze, wprowadzonych ustawą z dnia 10. grudnia 1920 r. o budowie i utrzymywaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 6. poz. 32. z roku 1921). Duchowni, opłacający państwowy podatek gruntowy, mogą być pociągnięci do świadczeń drogowych w naturze, w stosunku do wysokości opłacanego przez nich podatku gruntowego, gdyż od powyższych świadczeń są zwolnione jedynie osoby i instytucje określone w art. 33. ustawy drogowej, wśród których duchowni nie są wymienieni. Również duchowni nie są zwolnieni od specjalnych opłat drogowych, ponieważ opłaty te nie są dodatkami komunalnemi do państwowego podatku gruntowego, lecz stanowią współudział zainteresowanych w kosztach budowy i utrzymania dróg i są pobierane jako opłaty specjalne, utrzymane w mocy przez art. 31 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych na podstawie art. 19. wyżej powołanej ustawy drogowej, która to ustawa żadnych zwolnień osobistych od omawianych opłat nie przewiduje, nie wyłączając nawet Skarbu Państwa. Stanowisko takie co do opłat drogowych opiera Ministerstwo na motywach wyroku Najwyższego Trybunału Administacyjnego z dnia 24. listopada 1920 r. L. Rej. 10 29., wydanego na skutek skargi gr. kat. Probostwa w Bucniowie w sprawie specjalnej opłaty drogowej. O powyższem należy zawiadomić wszystkie związki komunalne. — Korsak w. r. Dyr. Departamentu.

Lwowski Urząd Wojewódzki. We Lwowie, dnia 15. grudnia 1930 r. L. SF. 2004/1 ex 1930 r. W sprawie opodatkowania duchowieństwa opłatami drogowemi. Okólnik. Wszystkim Tymczasowym Wydziałom Powiatowym na obszarze Województwa Lwowskiego udziela się do wiadomości i zastosowania się. Okólnik niniejszy należy podać do wiadomości wszystkich urzędów parafjalnych tamtejszego powiatu. — Za Wojewodę: R. Teiszerski m. p. Naczelnik Wydz. Wydział powiatowy w Drohobyczu. L. 10542/30.

Drohobycz, dnia 21. grudnia 1930 r.

Wszystkim Zwierzchnościom gminnym w powiecie

przesyła się do wiadomości z tem, że zaległa od Księży opłata drogowa, o ile nie zostanie wyrównana w ciągu 14 dni, musi być przez Zwierzchność gminną ściągnięta w drodze egzekucji — za co czyni się p. Naczelnika osobiście odpowiedzialnym.

Zarazem [illegible] się uwagę, że wobec brzmienia wyż[illegible] przytoczonego okólnika **należy** wszystkich K[illegible]y pociągnąć do świadczeń drogowych w nat[illegible]ze i traktować ich w tym kierunku na równi z innymi mieszkańcami gminy, podlegającemi obowiązkowi wykonywania świadczeń drogowych.

Z Tymczasowego Wydziału powiatowego: Przewodniczący: Starosta Poremba[illegible]ski. Sekretarz Janicki.

Wydział powiatowy w Drohobyczu. L. 10542/30.

Drohobycz, dnia 21. grudnia 1930 r.

Wszystkim Urzędom parafjalnym w powiecie przesyła się do wiadomości.

Z Tymczasowego Wydziału powiatowego: Przewodniczący: Starosta Poremba[illegible]ski. Sekretarz: Janicki.

Одиноке Стилеве Кіно — набуло право висвітлювати вже від 6. ц. м. найбільшу фільму, котра в цілій Німеччині заборонена. Є це велика поема епопея в 14. актах п. н.:

„З ДИМОМ пожеж".

В головній ролі найбільший трагік світу Jean Murat.

З усього того виходить, що обіжник видано тільки для нашого духовенства („województw południowych"). Буде це небилиця потіха для когось, коли наші священики з лопатами в руках стануть згортати болото по дорогах! Що на це вища влада духовна?

—o—

В. О. О'КОННОР-ВІЛІНСЬКА.

З приводу смерти заслуженої української письменниці і громадянки.

В дні 19. грудня 1930 р. в Подєбрадах, в Чехії, упокоїлась вічним сном у 64 році життя талановита українська поетка та письменниця *Валерія Олександрівна О'Коннор-Вілінська.* Вона загинула трагічною смертю, кинувшись, під впливом психічно-ненормального стану, під колеса залізничого потягу.

Два роки тому, також в Подєбрадах, нагло помер чоловік В. О., інжинір О. Вілінський, який був професором та проректором Української Господарської Академії. Нагла смерть чоловіка, з яким В. О. довгий час жила в найкращій згоді та любові, тяжко відбилась на психіці небіжки — вона не переставала тужити за своїм мужем (дітей у подружжя Вілінських не було) і ця туга довела її кінець-кінців до самогубства.

В. О. Вілінська народилась на Полтавщині в родині заможних дідичів О'Коннорів. Як вказує це прізвище, батько В. О. був ірляндського походження. В. О. була спорідлена з Миколою Лисенком через свою старшу сестру Ольгу, яка була першою дружиною славетного мистця.

В. О. довгий час невтомно працювала на українській літературній ниві. Свої твори, віршовані та прозою, В. О. друкувала в усіх майже українських журналах. Твори В. О. завше відзначались гарним поетичним змістом, гарною формою і бездоганною українською мовою. Крім оригінальних поезій, В. О. давала ще багато перекладів творів видатніших сучасних французьких поетів.

Вже давно В. О. розпочала писати великий роман з життя української еміграції, що його спішила незадовго перед своєю трагічною смертю. Уривки з цього роману друкувались у празькому журналі „Нова Україна" 1928 р. під заголовком „Автомобіль" та „Крамничка".

В. О. була не тільки талановита письменниця: вона була всім своїм серцем віддана українській національній ідеї і завсіди високо тримала український національний прапор. Крім того була це людина з надзвичайно добрим та чутливим серцем, що все широ відгукалось на чуже горе: В. О. рало допомагала кожному, хто звертався до неї, чи то порадою, чи заступництвом, а коли можна було, то й грішми.

Після В. О. залишився заповіт, в якому вона висловила бажання, щоб тіло її спалено, а урну з попелом разом з попелом її чоловіка перевезено на Україну і поховано в Київі на Байковій горі, біля могили М. Лисенка.

В. О. залишила по собі ясну память у серцях всіх, що знали її ближче, як і тих, що знали її лишень як письменницю. Ми-ж, її земляки та співвітчизники, не можемо не болїти душею, що невблагана смерть вихопила зпоміж нас ще одну талановиту людину, чесну працьовницю та вірну дочку України. Схиляючи чоло перед її памятю, не перестанемо згадувати її „незлим, тихим словом".

Прага. *Д-р Л. Кобилянський*

Бояться ревізії мирових договорів.

Як подає А. Т. Е. у Білгороді утворилось товариство, що має на меті боротись проти ревізії онієтичних тенденцій в европейській політиці. Товариство це стоїть на становищі, що нарушення мирових договорів довелоб до війни. До цього товариства належить між іншим один югославянський міністр.

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяє скоро, певно і без болю.

НОВИНКИ

— **На волі.** Довідуємося, що співредактор „Українського Голосу" Евген Зиблікевич після 3. місяців ізоляції випущений на волю.

— **В Українській Порадні Матерей** відбулася дня 1. ц. м. в присутности Вел. о. Мітрата Базюка відпуска для наших найменших. Дітей обдаровано одіжою, білля і солодощами. Всім Вп. Пп. [illegible]нам, що були ласкаві на ту ціль передати свої жертви, як також ученицям промислової школи Т-ва „Труд" за вшиття білля для немовлят, — складає **Управа Порадні щиру подяку.**

— **„Запорожець за Дунаєм" у Парижі.** Паріська преса повідомляє, що дня 3. січня виставили у Парижі в салі „Пті Журналь" уперше оперу Артемовського „Запорожець за Дунаєм". Очевидячки — артисти здебільша наші земляки. У виставі брав участь артист Московського Великого Театру А. Драгулі (т. Карась), Н. Жило (?) в ролі Одарки, О. Барвінок у ролі Оксани, Б. Борисов як султан, А. Горобець як Андрій. Оперу ставив артист В. Зелицький, хор під орудою М. Чеховського, дирігент орхестри Г. Пономаренко, декоратор В. Мисин і бандурист С. Татаруля.

— **З нотаріяльних кругів.** П. Володимир Рудницький, заступник нотаря, переймає в найближчих днях ведення нотаріяту в Галичі. — В Перемишлі помер нотар Ф. Гейда. Канцелярію веде заст. нотаря п. Володимир Телесницький.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Різдва Христового** зложили дальше в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): Моравський Володимир — Познань 14, Теодор і Катерина Пилипівські — Познань 10, д-р Коновалець Мирон — Львів 5, о. Каштанюк Антін — Львів 5, Мартюк Іван — Львів 5. — Хто слідуючий?

— **Після жахливої катастрофи в Городенці.** Як це в нас писалось, в Городенці у жидівській ритуальній лазні вибух котел і спричинив смерть кількох осіб. Як голосять останні вісти, жертвою цього випадку впали: Рузя Гляцер, яку відламки котла розірвали на шматки, служ лазні Никифорук, який щойно день перед тим обняв службу в лазні і не вмів обходитись із старим мідяним котлом; далі згинули Н. Ліхтенталь і її дві дочки. На вістку про це чоловік Ліхтенталевої збожеволів. Третя дитина Ліхтенталевої, 5-літня дівчинка урятувалась чудом: натиск повітря підчас вибуху котла викинув її на вікно і там не досягли її відламки котла ні кипляча вода. Від попарення померли другого дня Н. Бірнбавм, 24-літня жінка кравця, яка була у 8. місяці вагітности, та Катерина Березук, а крім цього 17 осіб було поранених лекше. Жертви вибуху це самі жінки, тому, що нещастя сталось тоді, як в лазні могли купатись тільки особи жіночого пола. Поранені жінки підчас вибуху вибігли зі страху нагі на вулицю міста і прохожі люди скидали свої плащі й накривали нещасні жертви. Декілька жінок, опинившись просто із лазні на морозі, перестудилось. Винувата в нещастю є управа лазні, яка послуговувалась якимсь передпотоповим мідяним котлом, правдивим археольогічним предметом без термометру чи водоміра і без фахової обслуги.

— **Невдячність.** В околицях Бигдощі в селі Адамові цукорник Валігурський ідучи через річку, заломився на леді і вже потопав. Це побачив 18-літній Никодим Дудяк і побіг рятувати цукорника. Дудяк мав біля себе сокиру і коли Валігурський вже поплив під лід, Дудяк прорубав лід та витягнув цукорника з води. Але цукорник зі страху під ледом збожеволів і в приступі шалу вирвав від Дудяка сокиру і тай вдарив нею свого спасителя по голові, що той упав трупом.

— **Екзотичний гість у Празі.** Підчас своєї подорожі по Европі до Праги приїхав гіндуський магараджа Патіялі. Він брав участь у „конференції круглого стола", відтак виїхав до Парижа, Будапешту і спинився в столиці ЧСР. Президент Масарик гостив його у своїй палаті. На обіді у президента ЧСР була також жінка, дочка і син магараджі. Магараджа Патіялі є володарем країни із 2-а мільонами населення. Підчас війни він узброїв 32000 вояків і вислав їх до англійської армії, що боролась проти Німеччини та над Дарданелями. Сам магараджа кількарав відвідував ці війська на фронтах, а англійська преса хвалила коробрі відділи гіндусів із Патіялі. Сьогодні часи змінились: населення Патіялі стоїть у явній боротьбі проти Англії і сам магараджа бере активну участь у національнім гіндуськім русі.

— **Вірний до могили.** У Берліні при вул. Доміканія мешкав приватний урядовець, 71-літній Адольф Шульц, який довгі літа прожив із своєю жінкою в згоді, щастю і любови. На днях ця жінка померла у 65-ім році життя на грипу. Вірний муж попав у таку розпуку, що із жалю отруївся біля трумни своєї жінки і вранці найшли його мертвого. Довелось похоронити обидвоїх нараз.

— **Помилуваний.** Чеський суд в Оломуиці з[illegible] судив робітника Чарнецького за вбивство свого господаря на кару смерти. Найвищий суд у [illegible]

На 50 проц. дешевше сукні, плащі, трикотажі на свята продає централя жіночої конфекції БРАТИ КАРЕЛЬ, Львів, Ягайлонська 7. Філія Станиславів, Пасаж.
109 1—2

[illegible] затвердив [illegible] Мархлевський [illegible] ужаснувався [illegible] але президент Масарик пояснював [illegible] старший [illegible] зміни при суді Чарнецькому [illegible] на 15 лят вязниці.

— Аляска [illegible] долі. [illegible] кухарі Анна Петерсон [illegible] своєю господинею і [illegible] Григорієві Ганкевичеві [illegible] свій [illegible] шоби він боронив її справу в суді. Адвокат боронив, процес удався, але [illegible] Пешльова програла. Пані Пешльова [illegible] рекомендувала [illegible] на оборонця за програний процес [illegible] на нього в його канцелярії і вилила [illegible] помийними в лице.

— **Вотиви проти Анунціо.** Римське видавництво „Оттавіано" приступало до популярного видання творів Габріеля д' Анунціо, для народу. Проти цього запротестувала канцелярія папи, мотивуючи це тим, що твори Анунціо є аморальні, ворожі до релігії і здавна поміщені на індексі.

— **З поворічних подій.** У Парижі мешкав 68-літній перський князь Гадіес Абдас, який був женатий із 20-літною дівчиною із Тунісу Фарідою Шеріф. Це подружжя було якийсь час щасливе, мало синка, але коли до Парижа приїхав молодий кузин князя Могамед Алі, то все пішло шкереберть. Молода княгиня, полюбила молодого кузина свого чоловіка і наслала перському князеві роги. На самий новий рік князь накинувся на свого суперника і стріляв за ним, щоби його вбити, але кузин Могамед Алі відскочив, а куля вцілила тітку перського князя, яка пробувала втихомирити суперників. Тітка померла, а князя арештували, але слідство іде дуже важко, бо перський князь не вміє говорити по французьки.

— **Землетрус під морем.** На Тихім Океані, головно на схід від Нової Гвінеї наслідком підморського землетрусу хвилі покотились на малі острови і залили села, людей та худобу. Населення почасти рятувалось, вилізаючи на високі пальми. Підводний землетрус завважено на просторі 10.000 миль від Австралії до Південної Америки.

— **Контрреволюція в математиці.** „Красная Газета" пише, що в Москві утворилось „товариство комуністів математиків". Члени цього товариства переконані, що жадна ділянка знання не є так опанована буржуазним духом, як математика. Товариство ставить собі за мету опрацювати нові методи математики, які відповідали б комуністичній доктрині та були б оперті на матеріялізмі, а не ідеалізмі. Товариство боротиметься проти буржуазної математики, за математику марксівську.

— **Мусять женитись.** В Югославії наложено на нежонатих податок. Хто має 30 літ, а не оженився, той мусить платити податок, але тільки той, хто має річно найменше 25.000 динарів доходу, себто 4.000 золотих польських. Натомість родини, які мають 9. дітей не платять жадного податку.

— **Вбивство у вязниці.** У берлінській вязниці т. зв. Моабітів вязень Зіммір, який відбуває досмертну кару за вбивство своєї жінки, посперечавшись із другим вязнем вдарив його металевою посудою по голові так сильно, що той другого дня помер.

— **Біблія в Англії.** Як відомо, в Англії біблія належить до найбільш почитних книжок. Лондонська преса подає, що в 1930 р. в цілій Англії продано 48 мілионів примірників цієї книжки, себто 8 мілионів більше як 1929 р. На один день припадає пересічно 1000 проданих примірників.

— **Страшна статистика.** У віденськім анатомічнім інституті професор Вагнер виголосив реферат про ушляхотнення раси, в якому між іншим подав статистику зменшення народжень та збільшення віку сучасної людини. До 1900 р. пересічний вік населення Німеччини виносив 35—38 літ. сьогодні піднісся цей вік на 56—58 літ, тому, що гігієнічність в житті німців збільшилась. Зменшення народжень дітей замітне у всіх краях Европи. В Німеччині щороку штучно усуває плід ок. 500.000 жінок, з цього 25.000 жінок умирає річно при штучнім усуванню плоду. Загально в Німеччині на 1000 осіб припадає річно 17 народин. Рівночасно у Франкфурті вийшла книжка Ернеста Кана п. з. „Дер інтернаціонале Гебуртевштрайк", якої автор на підставі статистичних фактів стверджує, що у всіх державах західної Европи замітне зменшення народин і що число тих народин упадає щороку. Славянські народи покищо не виказують такого зменшення народин, але деякі симптоми вказують на те, що і славяни ідуть за сумним прикладом інших народів. Ернест Кан подає між іншим статистику населення, смертности і народин на Україні за рік 1929. З цієї статистики видно, що український нарід належить до найбільш здорових народів під тим оглядом, бо збільшення кількости народин досить значне. Щоправда, Ернест Кан здається твердить слушно, що про долю народу рішає не кількість населення, але якість.

— **Річні Загальні Збори** кружка „Рідної Школи" імени князя Льва у Львові при вул. Крупярській ч. 15. відбудуться в неділю дня 11. січня 1931. в год. 5. попол. в домівці кружка при вул. Крупярській 15. — Проситься всіх членів о численну участь. — **Старшина Кружка.**

— **Друкарські помилки.** В попереднім (4) ч. „Ліла" в новинці „Хто такий Жофр" через друкарську помилку вмішено два рази заголовок новинки, а в пятім рядку розсипано кілька слів, де повинно б бути „Він уродився в південній Франції".

З судової салі.

Епільог кровавої забави.

Перед львівським карним судом ведеться вже другий день розправа проти Станислава Мельника із Суховолі, обвинуваченого в убивстві Івана Горуса на забаві та в поранені дитини Марії Мельник. Акт обвинувачення надає цій справі дещо політичне тло, а саме представляє справу так, що Станислав Мельник прийшовши на забаву, почув, що парубки співають польську пісню. Мельник як українець і член „Луга" запротестував проти польських пісень, з цього прийшло до бійки, яка скінчилась тим, що обвинуваченний вбив Горуса та потурбував палицею Івана Олександра й ранив дитину. Обвинуваченний боронить тим, що на цій забаві був пяний як ніч і що сам не тямить як це вчо було з тим усім. Обвинуваченого боронить б. прокуратор Гіртлер

ПАНІ! На ялинку
найкращі
найдешевші
і найпрактичніші
ДАРУНКИ
купуте у фірмі:
„ТРИКОТ" Львів Галицька ч. 21.
Великий вибір светерів, білля, рукавичок, дитячого вбрання.
119 4—4

Дописи.

ПЕРЕМИШЛЬ. **(З життя філії „Просвіти").** Як тільки скінчилися вибори, філія „Просвіти" скликала до Перемишля на день 30. XI. 1930. просвітну анкету, на яку спрошено представників усіх читалень в повіті. Участь узяло около 100 просвітних працьовників, які репрезентували 34 читальні. Реферати виголосили: голова філії д-р М. Рибак, секретар д-р Біян і адв. д-р Хробак. У дискусії забирало голос кільканацять селян. Постановлено скликувати анкети якнайчастіше, а в найближчім часі відбути спеціяльні наради з головами читалень, секретарями і касірами з метою докладніше повчити їх про їх обовязки. — Дня 7. XII. 1930. відбулося в Перемишлі в салі Робітничого Дому повітове свято „Просвіти". Взяли в ньому участь хори „Перемиського Бояна" і читалень „Просвіти" з Перемишля, Мелики й Коровник. Хори виявилися зі свого завдання гарно. Читальня з Коровник виступила з власною мандоліновою комплетною орхестрою. Гарно віддала свою деклямацію п. Батицька, а бурю оплесків дістала пара малих дітей, які віддеклямували дівльог, спеціяльно написаний на той вечір одним з наших сучасних поетів, який свого назвиска не хоче подати до приявного відома. Свято отворив голова філії адв. д-р Рибак, зясовуючи в коротких словах ціль і значіння „Просвіти", а закінчилося воно живим образом укладу Вп. п. О. Кульчицької. Жаль лишень, що свято це мусіло відбутись в польськім домі. Сали Народнього Дому занята чужинцем-лікарем, який не хоче йти назустріч нашим культурним змаганням, хоч має контрактовий обовязок салю в деякі дні відступити і перед дирекцією Народнього Дому зобовязався був на день 7. XII. відступити салю філії „Просвіти". Одначе на два дні перед концертом слюб пречекання шипчно відкликав, чим наразив філію „Просвіти" на значні матеріяльні страти. — В грудні 1930 р. зазнався при філії „Просвіти" в Перемишлі культурно-освітній кружок, що складається з около 25 членів, головно студентів вищих шкіл, який поставив собі за завдання допомогу філії в її праці. — Філія віддасть у найкоротшім часі перший комплекс т. зв. мандрівної бібліотеки читальням до вжитку. Потреба такої бібліотеки в повіті відчувається дуже. — Тому, що жіноцтво повіту не бере в освітній праці поважнішої участи, філія „Просвіти" дала ініціятиву, щоби в порозумінні з іншими товариствами, в яких жіноцтво гуртується, склакати жіночу анкету. Для переведення тої справи зазнався комітет під проводом п-і радникової Шматерової. Конференція намічена на день 7. лютого 1931 р.

ДРОГОБИЧ. **(Нові шикани українського студентства).** На день 22. грудня 1930 р., год. 12. вполудне, в салі „Народнього Дому" скликав виділ Студ. Секції при Т-ві „Підгіря" в Дрогобичі звичайні сходини своїх членів. (Секція істнує при Т-ві „Підгіря" від вересня 1928 р.) Про ці сходини виділ Секції повідомив своїх членів прилюдними оголошеннями, з підписами голови та секретаря, а до деяких позамісцевих членів вислано окремі запрошення. В часі сходин, після скінчення першої точки програми, увійшло нагло на салю двох незнайомих людей, котрі відразу стали питати, що тут за „згромадзене" відбувається. Щойно пізніше, запримітивши свою невідповідну поведінку, заявили, що вони прийшли з доручення поліції. На коридорі стояв постеруновий. Поява поліції на сходинах, скликаних зовсім легально, викликала зрозуміле здивування. Заступник голови Секції, котрий проводив сходинами, заявив прибувшим, що сходини скликано згідно з вимогами статуту. Один з представників поліції заявив на те, що всякі сходини можуть відбуватися лише за запрошеннями на підставі § 2. Зараз йому вияснено, що така його інтерпретація є хибна, бо сходини членів організації управильнює статут, а не параграф 2. Одначе це вияснення було безуспішне: всіх присутніх списано, протоколи та реферати забрано. Не вважаючи на всі вияснення про легальність сходин, їх розвязано, а всіх членів усунено зі салі. Цей знаменний факт, як одну з картин, що ілюструють умовини життя українського студентства, подаємо до відома всього українського громадянства та студентства.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. *(Загальні Збори чит. „Просвіти" в Ласківцях. — Просвітне свято в Могильниці Новій.)* Дня 28. грудня 1930 р. відбулися Загальні Збори читальні „Просвіти" в Ласківцях, яка належить до найкращих у теребовельськім повіті. Це й не диво, бо Ласківці мають доволі свідомих і активних місцевих провідників. У часі відомих подій (в осени 1930) ласківчани вибудували дім для молочарні, обвели читальню гарним парканом, так, що нині справді мило подивитися на читальняний дім. Читальня має найбільшу в Теребовельщині українську бібліотеку, яка обнимає 1124 томів, у тім 745 добірних новіших видань. Щоби мати постійне джерело бібліотечного приросту, вписалася читальня в члени видавн. кооперативи „Червона Калина" і дістає книжки за половину ціни. При читальні істнує аматорський гурток, який дає вистави. Виділ читальні організував збірки на народні цілі. В 1930 році Ласківці стояли щодо вложення грошей на народні цілі на першому місці в цілому теребовельському повіті. В осени 1930 р. відійшов у стан суночинку довголітній управитель тамошньої школи, заслужений український патріот і знаменитий педагог, дир. Пасіка Андрій. На його місце ледви чи призначать українця. У всякому разі, щоби забезпечитися перед немилучою польонізацією української дітвори, основано українську захоронку. Вже вибудовано на ту ціль мурований дім, який має 7 вімнат, а місцевий сотрудник о. Рокицький спровадив Сестри Служебниці, які будуть провадити цю захоронку. Є повна надія, що захоронка стане твердинею не тільки релігійною, але й національною. — Того самого дня влаштувала читальня „Просвіти" в Могильниці Новій просвітне свято. Рано відслужив о. Яворський Іван Службу Божу за добрий розвій освітньої праці, як також за душі померших членів читальні. По середині церкви уставлено катафальон, прикрашений вінками. Після Служби Божої виголосив о. Яворський достроєну до хвилі проповідь. Вечором тогож дня відбувся в читальні концерт у честь „Просвіти". Читальняна орхестра відограла під проводом п. Дарміна кілька мужичних точок бездоганно. Мішаний хор співав дуже гарно. Дуже подобалися численно зібраній публиці деклямації, хоч малі декляматори позахрипали і місцями шпоталися. Коротке слово про просвітну працю сказав д-р Головацький Степан. З концерту було 30 зол. доходу, які рішено вислати на дар „Просвіті". — *Д-р Ст. Головацький.*

МИКОЛАЇВ н. Д. *(Розвязання т-ва „Сокіл").* Староство в Жидачеві вислало до т-ва „Сокіл" у Миколаєві н. Д. таке повідомлення про його роз-

язання: Starosta powiatowy żydaczowski, Nr.: 4641/30. Żydaczów, dnia 15. grudnia 1930. Stow. gimn. pożarnicze „Sokił" w Mikołajowie n. Dn. rozwiązane. Do zarządu Stowarzyszenia „Sokił" na ręce przewodniczącego w Mikołajowie n. Dn. powiat Żydaczów (którego statut został przyjęty przez b. Namiestnictwo dn. 19. XII. 1903. do L.: 170033, oraz wpisany do katastru Województwa w Stanisławowie pod roz. III). Ponieważ stowarzyszenie to przekracza określony statutami swój zakres działania, oraz nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia. W szczególności stwierdzonem zostało że rzeczone stowarzyszenie uprawia ćwiczenia na wzór czysto wojskowy, a to: marsze, ćwiczenia polowe, ćwiczenia laskami naśladując naukę o obchodzeniu się z karabinami, które to ćwiczenia nie należą do zadań, objętych jego statutem, gdyż nie przysposabiają członków stowarzyszenia do akcji pożarniczej. — Od niniejszego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które podać należy do Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie w terminie 14-tu dni, licząc od dnia następującego bezpośrednio po dniu doręczenia niniejszego orzeczenia. — Równocześnie postanowił Pan Wojewoda po myśli art. 87. ust. 4. rozporządzenia Prezydenta Rz. P. z 22. marca 1928. Dz. R. P. Nr. 36. poz. 341, że decyzja niniejsza jest natychmiast wykonalną, ponieważ wydaną została w interesie publicznym. O tem Zarząd Stowarzyszenia zawiadamiam wskutek reskryptu Województwa z dnia 9. XII. 1930. Nr. P. B. 2516/Mi. z tem, że równocześnie zarządzam protokolarne ustalenie i zabezpieczenie majątku rozwiązanego Stowarzyszenia, oraz opieczętowania jego ksiąg i dokumentów. — Starosta powiat.: **Rusiński** m. p.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Інж. Віктор Лучків, уродженний дня 24. VIII. 1878, помер трагічною смертю дня 29. XII. 1930. Покійний відомий був широким кругам українського громадянства як першорядний фаховець і організатор. Працював між іншим як професор в українській (тайній) політехніці у Львові, в організації Українського Технічного Т-ва і в органі „Технічні Вісти". З короткої вістки, яку ми одержали від рідні Покійника, довідуємося, що бл. п. Віктор Лучків згинув трагічно на дворці в Мисловицях, упавши підчас переїзду поїзду Освенцім-Катовиці під колеса вагону. Смерть прийшла моментально. Переведене слідство не виявило, чи цей випадок стався наслідком неуваги, чи серцевого атаку Покійного (погибший терпів від року поважно на серце). Похорони Покійного відбулися дня 4. ц. м. на католицькому цвинтарі в Мисловицях. В. Ї. П.!

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ТЕХНІЧНІ ВІСТИ. Орган Українського Технічного Т-ва у Львові. Ч. 4, жовтень-грудень 1930. Зміст: інж. М. Корначевський: Умови одержання добрих руд без шва; інж. Р. Кахникевич: Автоматична вага до найдрібнішого вугільного пороху й інших металів у спорошкованім виді; Огляд технічної літератури; Новинки; Хроніка; Комунікати.

ВІСТИ З ЛУГУ. Львів, грудень 1930. Ч. 12.

SLOVANSKY PREHLED, cislo 10, Prosinec. Praha 1930. Річник XXII, під редакцією Адольфа Черного.

ВИДІВКИ.

Лев Гец: СЕРІЯ ВИДІВОК (8 карток) репродукції із „Антольогії стрілецької творчости". 1. Мати. 2. Лірник. 3. Одчай. 4. З огню. 5. За волю України. 6. Віч на віч смерти. 7. Могила. 8. Тріюмфатор. Накладом Юрія Танчаковського. Львів, 1931.

Жертви

на будову шпиталю ім. Митр. Андрея.

Вихав 18.

Зложили: 100 ам. дол. Допомоговий Комітет, Рочестер (Дмитро Братусь). 870 зол. стрийський протопрезвітерат. 449 зол. скалатський деканат. 336 зол. збірка учениць семин. СС. Василіянок (Потоцького 95). 302 зол. стрийський деканат. 233 зол. підгаєцький деканат. 208 зол. рожнітівський деканат. 200 зол. лопатинський деканат. 133 зол. збірка п. Миколи Лазорка. 100 зол. Т-во „Будучність" з нагоди імянин Митрополита. 61 зол. київський деканат. По 58 зол.: пар. ур. Ямельниця й Орава. 57 зол. пар. ур. Криве. По 50 зол. пар. ур. Сяльно, Солонка і Поникування. 41 зол. пар. ур. Синевідсько Вижне. 27 зол. пар. ур. Підгірків. По 25 зол.: пар. ур. Яблонів і Сопіт, А. Хлопецький, Варшава. 13 зол. пар. ур. Букачівці. По 11 зол.: пар. ур. Петриків і о. Дорош. 7 зол. пар. ур. Сопіт. По 5 зол.: пар. ур. Соколівка, Поникування, Евген Витошинський, Чесники, Гриць Матійчук, пар. ур. Лопе, Солонка і Фірлеївка, Д. Когут, Варшава. 6 зол. о. Дожчевський. По 4 зол.: пар. ур. Белзець, Ол. Левицька, Колодне, пар. ур. Розгадів і Петрилка. 3 зол. пар. ур. Ратище. По 2 зол.: пар. ур. Слобода, Осип Солочанин, Краків, пар. ур. Підгірків, Бережки, Городисковичі, Ясінська і Миколаїв. Дрібні датки 3 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 5. січня, год 7·30 попол. „Кордіян", для молоді, ціни знижені; год. 7·30 веч. „Ніч у Сан-Себастіані".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 5 січня, година 7·30 веч. „Нова подружа умова".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 5. січня, година 7·30 веч. „Скандал у Савої".

Театр Новин (в саді кіна „Кольосей"):

Понеділок, 5. січня, год. год. 8. веч. „Не даймося" новорічна ревія.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Ґенерал Крек" (Джон Берімур).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Фердинанда Ґетля).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).

ОАЗА: Звукова фільма „Розкоші небезпеки" (Гар. Льойд).

ПАН: Весільний марш.

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Король джезу".

ПАСАЖ: „Водопад діямантів". Звук. додаток і комедія.

ПРОМІНЬ: На позорищі. Виступ гумориста Журавського.

ФАТАМОРГАНА: Танцюристка (Дольорес дель Ріо).

ХІМЕРА: Поранені струни (Франческа Бертіні).

СТИЛЕВЕ: Гробниця кохання. Христя, дівчинівна (Ліа Мара).

УТІХА: „Загибель зі Сходу".

Програма радіо.

Понеділок 5. І. 1930.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіотріо. **Таллін** (296,1) 19·05 Поважна музика. **Берлін** (419,) 18·25 Капеля Штайнера. **Стокгольм** (435,5) 16·00 Музика. **Рим** (441,2) 20·40 Легка музика. **Мілянo** (500,5) 12·15 Різнородности. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Махо. **Рига** (524,5) 16·00 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17·45 Органи. **Харків** (575,8) 17·30 Радіоорхестра. **Москва** (1481) 9·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Філії „Союзу Українок" у Перемишлянах відбудуться 12. січня 1931 р. в годині 1-шій пополудни в саді кооперативи „Народній Дім" у Перемишлянах. — Виділ.

ВЕЛИКА інвентарна ВИПРОДАЖА ТРИКОТАЖІВ „OLKA" у ФІРМІ Ринок, ч. 35.

Светери, камізольки, пульовери, тепле біллє, шалі, шапки, і т. п. предмети з першорядних родів вовни. 1119 8—10
20—50 % нижче фабричних цін.

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Сональ:
5. І. „Троянда Стамбулу".
7. І. „Панна".
8. І. „Церковна Миш".
9. І. „Маруся Богуславка".
10. І. „Меді".
11. І. „Ой не ходи Грицю".

Дня 12. І. 1931 р. переїзд дружини до Камінки Струмилової на відьма виставу.

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 1096

Озірна:
7. І. „Хмара".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Воскресення".

Тернополь:
5. І. **Бенефіс Дружини.** „Плач Ізраіля".
10. І. „Циганна Аза".
11. І. „Хмара".

Стрий:
7. І. „Воскресення".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Плач Ізраіля".

Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також шину біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розваженські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 888 7-7

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й Гіршпрунга, Личаківська 34, приймають записи на новий, вечірній, 5-ти місячний, торговельний курс Стенографія. Писання на машинах. 1186 3—4

РІВЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ шукає кваліфікованого вчителя латинської та української мови. — Дирекція. 1169 4—5

ГОДИННИК ВАШ буде найдішше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старовідні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

ЕМЕРИТОВАНИЙ управитель школи глядає господині середніх літ, інтелігентної, здорової і чесної до малого господарства в місті. Першенство мають вдови по учителях. Адмін. „Діла" для „О. М." 1223 2-3

Кооп. Укр. Театр у Львові, Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича у Станиславові пошукує негайно тенора-соліста. Оферти проситься слати на руки Хв. Дир. Укр. Театру ім. І. Тобілевича в Станиславові — канцелярія філії „Просвіти", вул. Сапіжинська. 1216 1-3

МАҐІСТЕР ПРАВ з річною судовою і піврічною нотаріяльною практикою шукає від 15. лютого місця у адвоката. Згодження з умовинами до Адміністрації „Діла" під „Практика". 1232 1—2

РУТИНОВАНИЙ конципієнт — судова і півторарічна адвокатська практика — обійме зараз посаду у адвоката. — Мр. Петрушкевич, Любачів. 1230 1—2

ВЛОДЗЮ! Твій лист одержала. — „Г".

ДЯК-диригент, молодий, безженний з доброю порукою, глядає посади. Петро Стрипчук — Заболотів. 1233 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

будш. лікар заграничних ліній, спеціяліст сірних, венеричних і сексуальних недуг (подова немічі) та лікарської косметики

ординує в сірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кринотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Подяка.

Всім Впр. О. Священикам, Рідні, Знайомим, Хорам „Тери. Божна" і читальні „Просвіти". Дирекції і діточкам учениць української гімназії „Р. Ш." та всім Товариствам, які віддали бл. п. Д-рові Володимирові Вітошинському, старшому міському лікареві в Тернополі, останню прислугу своєю участю в похоронах, що відбулися 3. XII. 1930, а також всім тим, що устно чи письменно зложили мені вислови співчуття в моїм великім горю складаю сердечне Спаси Біг. — **Вдова О. Вітошинська.**

Жадайте всюди тільки МУШТАРДИ

„МІКА"

ЛЬВІВ, вул. ГОРОДЕЦЬКА, ч. 121.
1174 7—8

Загальні Збори

філії Т-ва „Учительська Громада" у Львові

відбудуться дня 17. січня п. р. в 6-ій год. веч. в саді Дівочої Семинарії „Рідної Школи" при вул. Мохнацького ч. 12.

Порядок нарад: 1) Відкриття Зборів. 2) Звіт з діяльности за минулий рік. 3) Вибір нового видіду. 4) Внески й запити.

Виділ.

Совги - санки

найдешевше купиш у фірмі

А. Фрідфельд — Львів

9 Ягайлонська 9. — Телефон 34—65.

Висилка на провінцію відворотно. — На бажання безплатно цінник. 1212 2-3

на зимовий сезон

совги, санки, лещата, киї і всіляке до них приладдя. Конкуренційні ціни. — —

Поручає фірма

„СПОРТОВЕЦЬ"

1218 **Львів, Личаківська ч. 1.** 2—

Загальні Збори

Кружка „Р. Ш." ім. Б. Грінченка

відбудуться в неділю 11. січня 1931 р. в шкільній салі св. Юра ч. 5 в год. 5 з полудня зі звичайним порядком. — 1229 1—2

Старшина Кружка.

ДАРУНКИ

зі золота і срібла на Новий Рік.

Г. ГУТТЕРМАН. Сикстуська 14.
1236 1—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 6 (12.662). Львів, середа 7. січня 1931. Pocztowa opłata zwrotna uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ощадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверть-річно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 50 сот.

НА КАРНАВАЛ! Замовляти сукні лише в першорядній фірмі М. Волянська Львів, вул. Собіського ч. 12, Тел. 17—04.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК.

Зоря зійшла.

Зоря зійшла на гори й доли,
Як Ти прийшов на землю, Христе,
І розтілось ясно, як ніколи,
І проміння золотисте.
І всі питалися в просонні:
Чому на небі путь огненна —
І грають арфи невгомонні
І дрожить в основах вся вселенна?
...І взнали вже, що Ти на муки,
На бій з неправдою вродився
І — вже за меч хапались руки
І — лиш пастух Тобі вклонився.
І бій настав — як лиш на славі
Засів Ти у синедріоні...
І Юда... і Пилат лукавий...
І Хрест... і кров... на Твоїм лоні...
Та — хоч пекла з тернів корона,
І Тебе зневажили і вбили —
То Ти на страх їм встав з могили
І хрест Твій поконав Нерона!...

Під святовечірню зірку.

Львів, 6. січня 1930.

Цьогорічне свято Різдва Христового, здається, не буде в нас ні радісне ні бажурне. Бо і в найвищих моментах традиційних різдвяних звичаїв на членів української родини нагрянуть сумні й болючі реміпісценції або недавно пережитого, або ще й тепер переживаного горя. Не одно серце в українських родинах скорчиться від болю, від туги чи від жалю в той момент, коли появиться перша зірка на небезводі, що візве до спільного традиційного святовечірнього стола.

І не одно українське серце відповість на цю родинну тугу чи жаль і з поза тюремних решіток і з поза кордонів і з поза океанів не меншим болем.

Та не треба забувати, що на життя не тільки одиниці чи родини, але й народу складається нераз більше прикрощів, більше розчарувань, більше терпінь ніж радости.

І тому не можна допускати до того, щоби в таких хвилях давати себе опановувати виключно тільки почуванням, виключно тільки болючим споминам. Треба гідно й по мужеськи приймати дійсність такою, якою вона е, треба протиставити їй святу віру в перемогу світла правди над темрявою, треба силою волі примушувати себе і в горю бути собою, треба всьому лихоліттю протиставити надію на те світле і велике, що перед нами.

Непорушність святих ідеалів усе і в усіх часах треба було окупляти терпінням і болем. І тільки ті досягали свої ідеали, що і в терпінні були могутними, відпорними, що силою своєї волі гартувались у ньому та не тратили ніколи ні певности ні віри в те, за що терпіли.

На все треба бути приготованим і все треба вчитись витримувати, бо інакше можна втратити віру, а з нею і свою людську та національну гідність. Треба в усім гартуватись, щоби могти теретрівати лихо, щоби не споганити святощів, які е не тільки нашою власністю, але які е вічні, бо мають присвічувати і на шляху всіх грядучих по нас поколінь.

Тому „горі імем серця", бо й наша зоря колись таки зійде та украсить наші горизонти сяевом радісної перемоги світла справедливости над тьмою пониження.... Скріпім наші лави, сцементуймо їх непереможним духом єднання та ступаймо вперід на шляху до осягнених історією цілого нашого народу завдань. Ось так треба нам думати, ось так треба нам підходити до цього великого свята Христових народин, що символізує від двох тисяч літ у житті одиниць і народів перемогу правди над брехнею, світла над тьмою, справедливости над кривдою.

7/II. 1931.
БАЛЬ МЕДИКІВ

Навіть зі сотиків зростають міліони тому навіть найдрібніші ощадности складайте в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ.

Голоси життя.

Те життя, дійсне життя, яке переживаємо і як одиниці і як цілий народ, має такі різні голоси, а навіть такі різні нюанси голосів, що належите їх розміщення та відповідне чергування не належить ні до легких, ні до найбільших речей. У належитому розміщенні й у відповідному чергуванні міститься одно з найбільших мистецтв, бо мистецтво життя.

Як у всякому мистецтві, так і тут, відограють велику роль такі прикмети, як дарування, вдача, темперамент. Але ще важнішу роль відограє пізнання, як орудувати повищими прикметами. Цього вчить наука, а надає сили й тривкости вправа.

Тому напр. не можна рішучо говорити, що нещаслива доля народу залежна тільки від історичних умовин, лихих сусідів, незабезпечених границь, власної шляхетної вдачі тощо. А вже найгірше, то вмовити в себе роль незрозумілої ніким жертви якогось кровожадного світу, що наче паразит висисає соки з організму. Коли навіть так було би, і тоді не поможуть ніякі нарікання. Плач не поможе, поміч не прийде знівідки, ба й милосердя та змилування людського не накличемо таким робом.

Коли хто хоче жити й розвиватися, мусить увійти в умовини й вимоги життя, мусить їх зрозуміти, пізнати їх породу та вміти їх нагнути до своєї потреби й користи. Бо життя хоче, щоби його добувати, а не стояти перед ним прошаком за милостинею.

Ці уваги хотілосяб приложити до нашого власного життя. Особливо святочна хвиля Різдва дає нам до цього притоку. А слово, сказане у святочну хвилю, набирає більшого значіння, викликує сильніше враження та приневолює до застанови.

Не в цьому річ, щоби находити в собі як у народі добрі й шляхетні риси характеру та їх славословити. Як також не в цьому діло, щоби бачити саме негативне в себе лихословити та бичувати. А важне, щоби пізнати болячі до найважніших недомагань власної ментальности, їх проаналізувати й намітити лік на них.

Коли на початку статті була мова про голоси життя, то найважнішими поміж ними будуть: голос щоденних подій і потреб, голос майбутніх досягнень і можливостей, голос минулого пережитого. Всі вони разом з відповідною скалею становлять завжди тло й зміст змагань. Тоді змагання є живлово сильні, „у своєму виявленні гармонійні, у наслідках видатні й для дальшого розвитку здорово вагітні. Коли цієї скали нема, коли один з голосів живе коштом інших, виходить явище неприродне, неадібне до правильного розвитку.

У нас голос минулого пережитого сильніший, як два інші голоси, нинішньої і завтрішньої потреби. Ми навіть любуємося у власних невдачах, терпіннях, муках. Енергія у терпінні потрапить підтягнути нас до великого зриву, але не дає нам сили витримати його добутки. Ми не хочемо бути прошаками за милостинею, але наше добування життя це радше протест проти й негація існуючих умовин, а наш опір більше на словах і словесних погрозах, нікому не страшних, радше пасивний, а не ділово активний і будуючо позитивний. Взагалі наша вдача склоняє нас більше в археольогічну й контемплятивно-історичну жилу сторінку, як у технічну, конструктивну, будівничу.

Існування народу міряється цінностями, до творення яких народ віддає свої матеріяльні й моральні сили та засоби. Живий народ творить цінности нинішнього дня для завтрішнього й дальшого. Нераз треба великого запертя, щоби віддати і так скупі засоби нинішнього дня на те, щоби хтось інший користав з них як з цінностей завтра, коли ми самі того завтра не доживемо.

А деж те велике діло, ця надійна почва під творчість цінностей?

Б. Лікар держав. загальн. шпит. і клініки у Львові
Усіх лікарських наук
Д-р мед. Михайло Бойко
ординує у ЗБОРОВІ
(дім п. Каца І. пов. над трафікою п. Корчовського)
(Побіч загальної лікарської практики лічить, пльомбує і усуває зуби без болю). 1265

З М І С Т:

Микола Матіїв-Мельник: Зоря зійшла (поезія).
Під святовечірню зірку...
М. Галущинський: Голоси життя.
Симона Корбіо: Українські хиби та прикмети.
М. Матіїв-Мельник: На чужині (фейлетон).
Д-р І. Гнжа. Еволюція авторитету.
Д-р В. Левицький: Ідеольогічна еволюція серед галицьких „общеросів".
В. Софронів-Левицький: Різдвяна утреня (фейлетон).
Ол. Бабій: Коли вечірні дзвони дзвонять (поезія).
Пос. д-р Ст. Баран: Дві сойми — Львів-Варшава.
Інж. Евг. Храпливий: Аграрна антанта.
Степан Левицький: Біла жінка (фейлетон).
Проф. Д. Греголинський: Темні місця в „Відродженні Нації" В. Винниченка.
Д-р В. Кучер: Історична Різдвяна звізда.
Д-р Степан Витицький: Польська відповідь ген. Бйсові.
Софія Яблонська: З райського острівця (фейлетон).
Галактіон Чіпка: Святочна мустарда (малий фейлетон).
І. Р.: Підприємство і культура.
И. Застирець: Різдвяний подарунок аптикаря (фейлетон)
Новинки.
Оповістки.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 23. grudnia 1930 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 380 czasopisma „...ilo" z daty Lwów dnia 17 grudnia 1930 r. do Syg. VI. 1. Pr. 438/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 23. grudnia 1930 r. po wysłuchaniu zdania prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 16. grudnia 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Діло" Nr. 280 z daty Lwów dnia 17. grudnia 1930 r. zawierającego: w artyk. t. „Pacyfikacja i Berestia" w ustępie od słow „I nie dywnycia" do „urjadu" znamiona zbrodni z § 65a) uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. Zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego, zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej ustępu artykułu ma na celu pobudzić do wzgardy i nienawiści przeciw administracji Państwa, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

Це велика ділянка цілого господарського життя народу, це велика сторінка культурних і освітніх змагань народу. Далеко народові до витримання життєвої конкуренції, коли в хвилинах уларів, які на нього спадають, він потрапить допустити до того, щоби падали його господарська витривалість, його культурне й освітнє запотребування.

Коли чоловік забере добуток, коли огонь знищить майно, коли стихія відбере все надбання, кожний, хто врятував життя — бере себе поспішно в руки, засукує рукави й стає за цілу громаду до роботи. Коли перейшла пацифікація, власна гідність домагається, щоби кооператива стануда зараз до праці, щоби читальня подбала про книжку й часопис, щоби Рідна Школа дістала потрібні засоби не тільки для існуючих ще шкіл, але й для всіх тих осіб, котрі без власної вини, радше за свою відвагу працю, опинилися без хліба, щоби зв'язок між одиницями й осередком і осередними установами стан ще глибший, ще тісніший. Народня гідність домагається, щоби книжка, журнал і часопис мали потрібну консумцію, щоби мистецтво й наука найшли потрібні засоби для розвитку й студій над силами народу й завдатками на майбутнє.

Тільки таким робом добувається життя і примушується його собі служити, тоді тільки опановується умовини, тоді тільки твориться власну історію. Така жива дійсність мусить виявитися уже в найближчих днях, нині й завтра. Мусимо найти потрібну в собі силу й взяти на своє плече увесь тягар відповідальности за всі ходи життя, котрі прийдеться зробити.

Почва велика перед нами. Місця для творчої праці пребагато. До творчої роботи приднуймо якнайбільше рук і голов, будьмо скупі для себе, жертвуймо на загальне, консумуймо плоди нашої письменської і наукової творчости, живімо повним життям повного народу, а тоді щойно настане день, коли розійдеться по всіх усюдах української землі весела пісня про те, що

„нова радість стала, яка не бувала"...

ХВАЛЬНИМ ДИРЕКЦІЯМ
НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ
ЦЕНТРОСОЮЗУ
ПОВІТОВИХ СОЮЗІВ КООПЕРАТИВ І ІХ СПІВРОБІТНИКАМ ТА ВСІМ ВІДВОРЦЯМ
БАЖАЄМО ВСЬОГО НАЙКРАЩОГО
З РІЗДВОМ ХРИСТА І НОВИМ РОКОМ
фірма О. ЛЕВИЦЬКА і С-КА У ЛЬВОВІ.

Чай марки Бузько
віддавна признаний за найліпший.

Жадайте всюди тільки МУШТАРДУ
„Міка"
1173 ЛЬВІВ, вул. ГОРОДЕЦЬКА, ч. 121.

СИМОНА КОРБІО*).

Українські хиби та прикмети.

Прохаєте мене переслати Вам, мої приятелі, кілька вражінь з мого побуту в Галичині? Не є це враження вчорашні; адже минули вже три місяці від мого повороту до Бельгії, а від цього часу трапились у вас чималі події. Але врешті Галичина таки залишилася Галичиною і українці є надалі українцями. Та хочете знати, що я, чужинка, приятелька українців, думаю про вас... Нехай буде...

Пічнім від делікатної справи: від хиб бачених, зрештою, прихильним оком. Зате закінчимо апотеозою прикмет!

Роблю спершу наступ на вашу історичну хибу: недостачу звязку, єдности. Всі ви — зазятущі індивідуалісти, а тому, що з цим своїм індивідуалізмом йдете за далеко, то не можете дійти до порозуміння між-собою і ваші зусилля тишаються без успіху. Прикро це казати вам: коли поглянути на вас з боку, то ви такі пошматовані ріжницями поглядів і такі розсіяні, що ваші спроби, здається засуджені на невдачу так довго, як довго ви самі спільно не порозумієтесь.

Коли це ви зможете залишити на боці другорядні питання, щоби всі свої сили спрямувати на справи життєвої ваги? Працювати у вас нині — зрадлива річ, бо порозмовляти про долю вашої країни з десятьома українцями значить: розмовляти з десятьома українцями, що раді би себе взаємно пожерти...

Друга велика хиба — недостача організації. Люди західньої культури ледви вспіли уявити собі, як ви можете жити таким способом як живете: трохи за бігом води, довірені щасливій долі. Порядок не є вашою головною прикметою, методу праці можна найти в вас випадково, а поняття часу вам зовсім невідоме.

Все це дуже славянські риси. Знаю, що серед славян ви вважаєте себе в цьому відношенні инколи „западниками". Все — умовне... Та повірте, що хто приїзджає із західньої Европи, той не має ні на хвилину враження, що є ще в західнім краю. Захід залишився далеко, дуже далеко, зі своїм унормованим життям, що є твором обчислень і розуму. Сюди ми вертаємося від вас зі — Сходу. Можна сперечатися, чи жити тут краще чи гірше, та на кожний випадок: життя тут инакше.

Наслідок тієї основної байдужности, за яку ви, правда, не зовсім відповідальні, бо зима паде тут на органи громадського ладу: — бідота та неймовірна занедбаність, що панує по ваших містах і селах. Чужинця, що вносідає у Львові, вражає це жахливо вже від порога залізничого двірця...

Ось чоловік, якого зїдає рана, ось старушка, вкрита якоюсь проказою, простягають до вас руки... Як можна допустити до такого їх стану? Чи нема у вас шпиталів, які могли би їх захистити? А скільки виблідлих, чахоточних облич на кожній вулиці! Що вже й казати про діти!...

Так-так, видко, що ви перетерпіли багато і терпите далі. Крім нужди, недостача освіти в справах гігієни підрізує населення, як косою... Свріль бракує санітарних станиць. Підчас найбільшої спеки селяни тягнуть за собою зимові кожухи. Я бачила, як сухітники та здорові їдять з тої самої миски та сплять у тій самій кімнаті. Селянські хатки, вкриті ранном, виглядають чистенько, а проте недуги розмножуються там тому, що прості люди не знають найпростіших способів, як поборювати зарazу.

Може досить цих прикрих правд! (Знаєте, що тільки між правдивими другами можна їх казати). Перейдім до українських прикмет.

Перша, про яку можу казати з власного досвіду, це ваша гостинність. Ця гостинність була завсіди казковою. Вже Геродот, згадуючи скитські племена, прославляв їх гостинні звичаї. З византійської доби пригадуєте собі переконуючу історію про польського короля Болеслава, який найшов таку приємну гостину в Києві що не мав сили вертатися до Варшави... А щире побратимство ваших козаків, серед яких усі втікачі, всі поставлені поза законом, а якогонебудь краю прийшли, находили братерський захист.

При всіх труднощах нинішніх часів ви продовжуєте ще досі традицію своїх предків. Ніде не приймають гостей так приємно, просто та від серця, як у вас. Для чужинця побут на Україні це побут серед приятелів. Я подорожувала багато: по Франції та Англії, Голяндії та Росії. Скрізь мене приймали гарно — але тільки на українській землі, хоча я й не знала мови, я почувала себе, як дома.

А при цьому ваша національність сильно зазначена. Так сильно, що инколи видається нам: доходить до шовінізму, бо всі ви розвиваєте в собі занадто гостру чуттєвість. Оправдує вас хіба страшна боротьба, яку ви мусите вести за ідею.

Хто затримується лише у Львові, може спитати: Чому по-правді відповідає ця національна ідея?

Бо ніодно словянське місто не є таке ріжнобарвне. Етимольогічній ріжнородности назв: Львів, Львув, Львов, Лємберг... відповідає збентежлива ріжноманітність національностей, запоморочлива мішанина релігій, мов і обичаїв.

Тут польська дільниця — багата та елегантна, де проходжується уряднича кляса; там бідна „Руська вулиця" — задумана, де зпоза виставок крамниць визирає обличча Шевченка з вусищами та насупленими бровами і де по сусідству зїзджаються на базар селяни в своїх мальовничих одягах. Далі неймовірно брудні жидівські „гетта", де мущини носять заялозені кафтани, де чорні та гарні жінки нагадують геройські постаті з Біблії, де купці перехоплюють вас по дорозі та біжуть за вами, пропонуючи свій крам по зниженій ціні. А ще далі — вірмени, німці, російські емігранти.

*) Авторка цієї статті — бельгійка, зацікавилася нашим краєм, головно його народнім мистецтвом, і двома наворотами провела вакації на наших селах. У кількох французьких журналах помістила низку статтей про українське мистецтво, познайомившися із ним також на Радянській Україні. — **Редакція.**

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1931.

МИКОЛА МАТІВ-МЕЛЬНИК.

НА ЧУЖИНІ.

Сани летіли вперід і Дарочці здавалося, що вони погойдуються в повітрі. Ніби зачаровані. Перед її очами шлях, що кинувся сірою крутою биндою в її рідне село.

Уздовж дороги нависли пухнасті гіляниди інею. З ніздрів у коней пахкотять шпаркі ковпоти пари, ніби пробудилися сплячі кентаври, вхопили її і мчать понад землю. Перед нею біла шапка візника, як розкудовчена копиця. Тільки з боків попід шапку звисають обабіч дві довгі віхи, з гудзками кришталевого льоду на кінцях.

Дарочці так любо, солодко. Вона так давно була дома, так давно сідала з мамою до різдвяної вечері...

Серед моря білого снігу зникає поволі все, крутиться серед сипкої білої маси й гине. Кругом, кругом тільки білий мягкий пил, яким грається вітер, засипає яри й кидає часом густим серпанком Дарочці в лице. Вона вже віжджає в той знайомий смерековий лісок, на невеличкому пригорбі й він стоїть увесь у білій шаті, як завороженний у казці. Вона знає його, пізнає тут кожну смерічку, кожну прогалинку. Скільки разів бігла сюди гуляти з обома братчиками: Данилком і Юрчиком. Скільки разів ходила сюди з мамою... Як чудово пахла тут у літі живиця, як розпещено воркотали дикі голуби.

Ось уже та широка полянка серед горба, відки розлягається вид на село, що збилося й присіло довкола копули з похиленим срібним хрестом.

Алеж як це сталося, що вона тут нині зза світів чужих далеких, що вона знову тут на рідних, любих стежках, така розрадувана, щаслива...

Старий парубок Штефан ляскає батогом, аж луна бє, все погейкує на коней, а вони січуть ногами рожеву склицю й підкидають угору дрібними грудками.

— Добре, що ви приїхали, Дарочко... Та ви на мене не гнівайтеся, що я вам так говорю. Бо я все вам казатиму так, хочби ви навіть і по весіллі були!...

Штефан усміхається під вусом, довжезним як помело, говорить голосно й ніби гладить очами товсті стегна у коней. Скоро, скоро примчалися сани з горба і вїхали у знайому вулицю.

Дарочка вже на подвірі, вже біжить у хату. — Ні, ні — вона летить ластівкою до старого гнізда...

— Дарочка, Дарієчка, — дузінька наша мила! І вона котиться клубочком до тата, до мами і до братчиків...

І чомусь так нерозгадано в неї на душі й чомусь так дивно. Ніби давно-давно, ще маленькою, бачила вона цього візника Штефана й батькове лице і з Юрчиком говорила. Колись ніби вони повмирали... За татом плакала вона так довго... довго... Як це сталося, що вона їх знову бачить усіх?... Вона не могла нічого собі пригадати.

Хібаж це може бути инакше?... Ось вони всі вкупі її пригортають, усміхаються, цілують її так сердечно, так ніжно. І хата — вся освітлена, в чотирьох комнатах так ясно. У найбільшій тремтить під срібним повоєм яре деревце. І райські яблочка і золоті горіхи й колірові маюсінькі свічочки. Все в іскрах, у вогні жахтить, а на самій горі усміхнений янгол крильцями тріпоче...

Дарочка знає, що вона серед своїх, що вона дома. А хіба-ж вона не була тут усе, кожної хвилинки? Хіба це не правда, що вона така маленька? Якжеж їй світами йти від татка, мамусі, як їй покидати братчиків?...

Але Дарочка таки дивується... Мамочка була ніби вже сива з поораним сумним лицем — а вона бачить тепер у неї таке ніжне молоде обличча й чорні як вугілля очі.

Тільки на устах той добрий, лагідний усміх, усе любий, усе однаковий. По хаті ходить твердим кроком тато. І якась неземна втіха розстелилася по хаті і в кожнім куточку закліпало щастя діямантовими очами...

Дарочка дивується... Щоби це їй тільки снилося. Але-ж ні! Чого її дивуватись з усього. Хіба-ж це все може бути обман? Хіба це все неправда?... І вона хоче собі щось нагадати.

Янгол кинув їй під ноги золоту обручку й вона засміялася синявою очей... Вона така маленька. Вона нічого не чує, тільки ту розкіш різдвяної ночі, що змішалася в мережку тонів і кольорів і понесла її душу в невідому країну... Вона бігає розрадувана від крісла до крісла, від стола до ялинки. Її дрібонькі ноги в черевичках лоскотять по помості, як молоточки... Її всі пестять, її всі цілують, а під ялинкою моргає до неї пишна кучерява лялечка, що наче жива водить очами на всі боки. Дарочка бере її на ру-

Та треба аж виїхати на село, щоби все стало одноціле. Поза житомирськими та польськими вселями, слабо сим-тим розсіяними на великих просторах — українці живуть у своїх хатинах, що поруч перлин виблискують білизною. Галицькими селянами своїй баранячій шапці чи селянка в вишиваній сорочці, зеленавій чи рожевій спідниці, зустрічають чужинця дружбим: „Слава-Ісусу!" Коли спека на дворі, тоді запрошують його до хатини на склянку квасного молока, коли дощить — просять посеред запорошеного поля, просять присісти на візок зі сіном.

Які симпатичні люди живуть по цих селах: прості, добрі, сміливі та з вітвертою головою! Скрізь зберігають вони скарби свого народнього мистецтва, вибагливі та здорові зразки поліхромії, що є доказом генія окремішної раси і скрізь це мистецтво — від волинських низів до чарівних рямок карпатських гір — придає людям і предметам своєрідне обличчя.

Та те, що найбільше полюбляємо в вас усіх це ваша видержливість. І ми також, у Бельгії, знали живу, непереможну надію у важких хвилинах життя націй. Ми ждали століття і нарешті стали ми свобідні, тому, що не захитались. І нині з великою симпатією стежимо тут за вашими зусиллями, коли хочете зберігти свою культуру та обновити свій нарід, оригінальний і гарний, — яким був і в минувшині.

Переклав з франц. **М. Р.**

—o—

Д-Р Іван ГИЖА.

Еволюція авторитету.

„Авторитет і анархія — каже професор д-р Людник Штайн у своїй „Соціології авторитету" — це два крайні бігуни людського співжиття".

Між цими двома бігунами формується людське життя, а його форми і його зміст залежать від того, котрий бігун виявить більш притягаючу силу.

Історія стверджує, що всі форми людських організацій витворив авторитет та що чим сильнійший був авторитет, тим тривкіша й сильніша була організація. Без творчої сили авторитету людство не було б дійшло до таких суспільних форм життя, як держава й нація, або до таких організацій, як церква.

Щож це є авторитет? В лексиконі Брокгавза находимо таку дефініцію: Авторитет в найширшому змислі — це повага й на повазі основана або з повагою злучена *сила;* спеціяльніше: *духовий вплив*, який викликує глибоку пошану, а джерелом цього впливу є посідання перемагаючої правної влади, або признаної визначної мудрости, знання, чесности.

З повищої дефініції бачимо, що авторитет — це дуже складне поняття та що основним його первнем і суттю є *сила*. Нас цікавить питання, в чому уміститься *сила* авторитету, в яких формах вона проявляється та якими засобами вона підчиняє собі суспільність.

Основою і первісною формою органічних суспільних звязків була (і є) родина. Головою родини був батько, який первісно мав необмежену владу над усіми членами родини. Батьківська влада — знана в римському праві як „патрія потестас" — давала право життя і смерти над членами родини. Це був *перший авторитет*, якому безвідклично підчинювалися члени родини. На авторитеті батька роду найкраще можемо завважити, які форми розвитку переходив авторитет.

Спершу авторитет батька опирався на його *силі фізичній*. Батько боронив свою рідню перед хижим звіром і ворогом, він здобував для родини засоби до життя, своєю фізичною силою удержував єдинування родини. Авторитет батька родився у членів родини *зі страху перед його фізичною силою*. Діти підчинювалися авторитетові батька, бо знали, що він одинокий їхній володар, що його воля мусить бути свята, бо інакше чекає їх тверда батьківська рука.

Коли діти підросли і прийшли до уживання розуму, страх перед фізичною силою батька сходить на друге місце, а в гру входять інші моменти, в першій мірі довіря до батька, віра, що цей батько який убиває страшних хижаків є найсильнійший, що він все може зробити, що він дбає про них і є їхнім найліпшим оборонцем. Вони *вірили* в авторитет батька. В цій стадії чинником, який угрунтовував авторитет батька у дітей, була *віра* в його силу, а рівночасно любов і пошана до нього за все те, що він для них робив.

ФУТРА жіночі та мужеські **ШАПКИ** після найновіших журналів

виконує українська кушнірська робітня ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО ЛЬВІВ, вул. Коперника ч. 16. II. пов.

Авторитет батька не впав і тоді, коли діти стали зрілими людьми, коли родина поширилася в рід, а старий батько став головою роду. Та чинником, який тоді підтримував авторитет голови роду, не був уже страх перед його фізичною силою, ані віра в його всемогучість, лише *переконання*, що батько роду має зпоміж усіх членів найбільший досвід, який здобув у тисячних небезпеках, що цей досвід і розум старого, може вже й слабого фізично батька є для них великим скарбом, з якого можуть черпати в найтяжчих хвилинах роду. Слідом за цим ішла пошана до батька роду, яка зростала з його віком, а його особа ставала видимим знаком лучности роду.

Тут уже *розум* диктував членам роду, що у власному інтересі треба їм підчинятися авторитетові голови роду; цього авторитету боронив уже не лише він сам, а цілий рід.

Ці три еволюційні фази авторитету, себто авторитет, що базується на *страху, вірі й розумі*, бачимо у всіх проявах людського життя, в яких авторитет грав якунебудь ролю.

Якщо розглядатимемо повстання й розвиток інших суспільних звязків та їхніх авторитетів, прим. держав, побачимо, що творцями перших суспільних організацій були одиниці, які вибилися на верх своєю силою, переважно фізичною, якою примушували слабших підпорядковуватися їхній волі.

Зброєю, насильними засобами творилися перші державні організації, а підбиті племена удержував лише авторитет володаря, опертий на збройній силі. *Страх* перед карою, перед помстою, яка не знала меж, змушував підбиті племена коритися авторитетові вождя, князя, короля — чи як він там звався.

Щойно час і поступ культури вводить у державні твори суттєві зміни. Границі держави хоч вчасти стабілізуються, племінні різниці поволі затираються, а дошла приналежність до даного державного твору починає витворювати спільні риси й почуття звязку. Великий простір держави утруднює володареві безпосереднє виконування влади і змушує його до організації державного апарату. В звязку з цим замість страху перед особою володаря-завойовника, який угрунтував його авторитет, приходить німб, який щораз-то більше починає окружувати особу володаря. У підданих родиться *віра*, що їхній володар має ніким і нічим незаперечене право до влади, що ця влада з волі богів належиться лише йому і його родині. Піддані підчиняються тепер законам володаря не лише зі страху чи боязни перед карою, а й тому, що вірять у його післанництво й незаступимість, вірять у його державну мудрість, словом: вірять у могучість цісарського чи королівського авторитету. Авторитет володаря стає *мистерією*, якого торкнути ніхто не має права.

В абсолютній монархії довершилася ця фаза історичного розвитку, в якому авторитет володаря опираючи на вірі підданих у його божеське і природне право до влади.

Зглядом поняття держави й володаря, які початково покривалися, еволюціонують в тому напрямку, що особа володаря сходить на другий плян, перше місце починає займати держава. Інтереси держави йдуть перед інтересами володаря і цим державним інтересам мусить він підпорядковувати особисті інтереси. Повстає новий авторитет — авторитет держави як абстракту, опертий вже на розумових чинниках. Ці розумові чинники — це переконання, скріплене й уосновлене досвідом віків, практикою і теорією, що держава — то найвища форма організованої людської суспільности, що лише в державних формах може нормально розвиватися життя народу й одиниці, що лише держава має змогу й силу боронити збірних інтересів нації. Маєстат

Поправді щирі!

Святочні і новорічні побажання зложить кожний український батько своїм найближчим лише тоді, коли обезпечить своє життя в Іх користь в одинокім українськім Т-ві Обезпечень „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18 I.

ж і **к** та **ДИТЯЧІ** **ПАЛЬТА** **ШАПКИ** **ШАЛІ** **ШКАРПЕТИ** **РУКАВИЦІ** **ВЕЛЯ** **ЗАБАВКИ** **ЗИМОВІ ПЛАЩІ** **ГАЛОШІ** **ЧЕРЕВИКИ** **ЗИМОВІ ЧОБОТИ** **ЗИМОВІ ТУФЛІ** **ЗИМОВІ ПІДШИВКИ** **ЗИМОВІ ПІДКЛАДКИ** **ЗИМОВІ ВКЛАДКИ** **ЗИМОВІ ОКОВИ** **ЗИМОВІ ЗАСТІБКИ** **ЗИМОВІ ЗАМКИ** **ЗИМОВІ ЗАСТІБКИ** **ЗИМОВІ ЗАМКИ**

Зі стола зсунулася книжка і впала з лоскотом на землю.

Дарочка крикнула сухим, переразливим голосом і прокинулася зі сну...

— Боже мій, що це зі мною сталося? Вона все таки не могла зрозуміти, коли вона заснула, й як могла так довго спати, схиливши голову на твердий ріг стола.

Маленький будильник на столі вибивав байдужно свій звичайний ритм. Чорна стрілка показувала на кружку північ.

Дарочка гляділа на ту чорну стрілку, що поволі, але рішучо посувалася поза грубі перехрещені чертки. Скільки разів забувала вона на чужині серед тяжкої вчительської праці про час. Він проходив, як злодій, але був нецікавий, як нудний гість, що засяде в хаті й не думає скоро забиратися. А все таки, коли поглянула на ту чорну стрілку, вона чула, що дає частку свого життя якомусь страшному молохові в жертву.

Вона ще молода, а вже постарілася душою серед чужих непривітних людей, що ненавидять її...

Сотки миль закинули її сюди й вона, як придорожна верба серед чужої дітвори, здалека від усього, що таке дороге, рідне... Кругом самота, брак одного рідного слова, що гріло би душу і вповоювало би серце.

Мутне світло лямпи падало на її буйне волосся. Невеличка кімнатка була заледво освітлена. Вона була подібна до каюти самотника на поденні корабля.

А на дворі шаліла сніговія. Тонкі протяжні посвисти, то відгомін скавуління східного вітру будили тривогу.

На стіні кліпав у квадратах розклад денних занять, а на шафі стояли маленькі візочки, клітоочки та робітки з картону — праця її нечесаних і немитих школярів...

— І так ціле життя, аж до немочі, до вичерпання снаги — тільки для других, для чужих... Коли-ж для своїх!?...

Дарочка подерла в кусні картку з машиновим письмом і печаткою, де стояла заборона... їхати до мами.

Вона вхопила знову умораший лист із дому...

— І приїдь, дитинко, бо я з тобою хіба у снах та в думках самотних. Ти знаєш, яке моє життя. Дякую тобі за гроші. Вони придалися, якідко моя, так, що хіба один Бог... Нікого в мене нема, тільки стара Петриха, що відступила мені половину хати... Ще хіба відвідую гріб тата і Юрчика... А Данилка мені забрали... Куди його повезли — хто мені скаже?

Діти мої, я вас випестила, як цвіт у городі, я привикла до вас, як до сонця очі — а вас нема... Але не плач, дитинко, нехай тобі бодай присниться різдвяний сон із нашої землички.

— Горну й цілую Тебе — Твоя самотня Мати...

Під бляхою давно затетерів огонь, закостеніла вечеря і посумніла піч, як забутий гріб... Їй і так не хотілося вечеряти.

Дарочка плакала. Її очі бігали все по дрібних рядках утомленого, розбитого письма, на якому розлізлися синяві плями від сліз. Хто вгадав би, котра сльоза Дарчина, а котра мамина?...

—o—

Та треба аж виїхати на село, щоби все стало одноціле. Поза житомирськими та польськими вселями, слабо сим-тим розсіяними на великих просторах — українці живуть у своїх хатинах, що поруч перлин виблискують білизною. Галицькими селянами своїй баранячій шапці чи селянка в вишиваній сорочці, зеленавій чи рожевій спідниці, зустрічають чужинця дружбим: „Слава-Ісусу!" Коли спека на дворі, тоді запрошують його до хатини на склянку квасного молока, коли дощить — просять посеред запорошеного поля, просять присісти на візок зі сіном.

Які симпатичні люди живуть по цих селах: прості, добрі, сміливі та з вітвертою головою! Скрізь зберігають вони скарби свого народнього мистецтва, вибагливі та здорові зразки поліхромії, що є доказом генія окремішної раси і скрізь це мистецтво — від волинських низів до чарівних рямок карпатських гір — придає людям і предметам своєрідне обличчя.

Та те, що найбільше полюбляємо в вас усіх це ваша видержливість. І ми також, у Бельгії, знали живу, непереможну надію у важких хвилинах життя націй. Ми ждали століття і нарешті стали ми свобідні, тому, що не захитались. І нині з великою симпатією стежимо тут за вашими зусиллями, коли хочете зберігти свою культуру та обновити свій нарід, оригінальний і гарний, — яким був і в минувшині.

Переклав з франц. **М. Р.**

—o—

Д-Р Іван ГИЖА.

Еволюція авторитету.

„Авторитет і анархія — каже професор д-р Людник Штайн у своїй „Соціології авторитету" — це два крайні бігуни людського співжиття".

Між цими двома бігунами формується людське життя, а його форми і його зміст залежать від того, котрий бігун виявить більш притягаючу силу.

Історія стверджує, що всі форми людських організацій витворив авторитет та що чим сильнійший був авторитет, тим тривкіша й сильніша була організація. Без творчої сили авторитету людство не було б дійшло до таких суспільних форм життя, як держава й нація, або до таких організацій, як церква.

Щож це є авторитет? В лексиконі Брокгавза находимо таку дефініцію: Авторитет в найширшому змислі — це повага й на повазі основана або з повагою злучена *сила;* спеціяльніше: *духовий вплив*, який викликує глибоку пошану, а джерелом цього впливу є посідання перемагаючої правної влади, або признаної визначної мудрости, знання, чесности.

З повищої дефініції бачимо, що авторитет — це дуже складне поняття та що основним його первнем і суттю є *сила*. Нас цікавить питання, в чому уміститься *сила* авторитету, в яких формах вона проявляється та якими засобами вона підчиняє собі суспільність.

Основою і первісною формою органічних суспільних звязків була (і є) родина. Головою родини був батько, який первісно мав необмежену владу над усіми членами родини. Батьківська влада — знана в римському праві як „патрія потестас" — давала право життя і смерти над членами родини. Це був *перший авторитет*, якому безвідклично підчинювалися члени родини. На авторитеті батька роду найкраще можемо завважити, які форми розвитку переходив авторитет.

Спершу авторитет батька опирався на його *силі фізичній*. Батько боронив свою рідню перед хижим звіром і ворогом, він здобував для родини засоби до життя, своєю фізичною силою удержував єдинування родини. Авторитет батька родився у членів родини *зі страху перед його фізичною силою*. Діти підчинювалися авторитетові батька, бо знали, що він одинокий їхній володар, що його воля мусить бути свята, бо інакше чекає їх тверда батьківська рука.

Коли діти підросли і прийшли до уживання розуму, страх перед фізичною силою батька сходить на друге місце, а в гру входять інші моменти, в першій мірі довіря до батька, віра, що цей батько який убиває страшних хижаків є найсильнійший, що він все може зробити, що він дбає про них і є їхнім найліпшим оборонцем. Вони *вірили* в авторитет батька. В цій стадії чинником, який угрунтовував авторитет батька у дітей, була *віра* в його силу, а рівночасно любов і пошана до нього за все те, що він для них робив.

Авторитет батька не впав і тоді, коли діти стали зрілими людьми, коли родина поширилася в рід, а старий батько став головою роду. Та чинником, який тоді підтримував авторитет голови роду, не був уже страх перед його фізичною силою, ані віра в його всемогучість, лише *переконання*, що батько роду має зпоміж усіх членів найбільший досвід, який здобув у тисячних небезпеках, що цей досвід і розум старого, може вже й слабого фізично батька є для них великим скарбом, з якого можуть черпати в найтяжчих хвилинах роду. Слідом за цим ішла пошана до батька роду, яка зростала з його віком, а його особа ставала видимим знаком лучности роду.

Тут уже *розум* диктував членам роду, що у власному інтересі треба їм підчинятися авторитетові голови роду; цього авторитету боронив уже не лише він сам, а цілий рід.

Ці три еволюційні фази авторитету, себто авторитет, що базується на *страху, вірі й розумі*, бачимо у всіх проявах людського життя, в яких авторитет грав якунебудь ролю.

Якщо розглядатимемо повстання й розвиток інших суспільних звязків та їхніх авторитетів, прим. держав, побачимо, що творцями перших суспільних організацій були одиниці, які вибилися на верх своєю силою, переважно фізичною, якою примушували слабших підпорядковуватися їхній волі.

Зброєю, насильними засобами творилися перші державні організації, а підбиті племена удержував лише авторитет володаря, опертий на збройній силі. *Страх* перед карою, перед помстою, яка не знала меж, змушував підбиті племена коритися авторитетові вождя, князя, короля — чи як він там звався.

Щойно час і поступ культури вводить у державні твори суттєві зміни. Границі держави хоч вчасти стабілізуються, племінні різниці поволі затираються, а дошла приналежність до даного державного твору починає витворювати спільні риси й почуття звязку. Великий простір держави утруднює володареві безпосереднє виконування влади і змушує його до організації державного апарату. В звязку з цим замість страху перед особою володаря-завойовника, який угрунтував його авторитет, приходить німб, який щораз-то більше починає окружувати особу володаря. У підданих родиться *віра*, що їхній володар має ніким і нічим незаперечене право до влади, що ця влада з волі богів належиться лише йому і його родині. Піддані підчиняються тепер законам володаря не лише зі страху чи боязни перед карою, а й тому, що вірять у його післанництво й незаступимість, вірять у його державну мудрість, словом: вірять у могучість цісарського чи королівського авторитету. Авторитет володаря стає *мистерією*, якого торкнути ніхто не має права.

В абсолютній монархії довершилася ця фаза історичного розвитку, в якому авторитет володаря опираючи на вірі підданих у його божеське і природне право до влади.

Зглядом поняття держави й володаря, які початково покривалися, еволюціонують в тому напрямку, що особа володаря сходить на другий плян, перше місце починає займати держава. Інтереси держави йдуть перед інтересами володаря і цим державним інтересам мусить він підпорядковувати особисті інтереси. Повстає новий авторитет — авторитет держави як абстракту, опертий вже на розумових чинниках. Ці розумові чинники — це переконання, скріплене й уосновлене досвідом віків, практикою і теорією, що держава — то найвища форма організованої людської суспільности, що лише в державних формах може нормально розвиватися життя народу й одиниці, що лише держава має змогу й силу боронити збірних інтересів нації. Маєстат

Поправді щирі!

Святочні і новорічні побажання зложить кожний український батько своїм найближчим лише тоді, коли обезпечить своє життя в Іх користь в одинокім українськім Т-ві Обезпечень „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18 I.

ж і **к** та **ДИТЯЧІ** **ПАЛЬТА** **ШАПКИ** **ШАЛІ** **ШКАРПЕТИ** **РУКАВИЦІ** **ВЕЛЯ** **ЗАБАВКИ** **ЗИМОВІ ПЛАЩІ** **ГАЛОШІ** **ЧЕРЕВИКИ** **ЗИМОВІ ЧОБОТИ** **ЗИМОВІ ТУФЛІ** **ЗИМОВІ ПІДШИВКИ** **ЗИМОВІ ПІДКЛАДКИ** **ЗИМОВІ ВКЛАДКИ** **ЗИМОВІ ОКОВИ** **ЗИМОВІ ЗАСТІБКИ** **ЗИМОВІ ЗАМКИ** **ЗИМОВІ ЗАСТІБКИ** **ЗИМОВІ ЗАМКИ**

Зі стола зсунулася книжка і впала з лоскотом на землю.

Дарочка крикнула сухим, переразливим голосом і прокинулася зі сну...

— Боже мій, що це зі мною сталося? Вона все таки не могла зрозуміти, коли вона заснула, й як могла так довго спати, схиливши голову на твердий ріг стола.

Маленький будильник на столі вибивав байдужно свій звичайний ритм. Чорна стрілка показувала на кружку північ.

Дарочка гляділа на ту чорну стрілку, що поволі, але рішучо посувалася поза грубі перехрещені чертки. Скільки разів забувала вона на чужині серед тяжкої вчительської праці про час. Він проходив, як злодій, але був нецікавий, як нудний гість, що засяде в хаті й не думає скоро забиратися. А все таки, коли поглянула на ту чорну стрілку, вона чула, що дає частку свого життя якомусь страшному молохові в жертву.

Вона ще молода, а вже постарілася душою серед чужих непривітних людей, що ненавидять її...

Сотки миль закинули її сюди й вона, як придорожна верба серед чужої дітвори, здалека від усього, що таке дороге, рідне... Кругом самота, брак одного рідного слова, що гріло би душу і вповоювало би серце.

Мутне світло лямпи падало на її буйне волосся. Невеличка кімнатка була заледво освітлена. Вона була подібна до каюти самотника на поденні корабля.

А на дворі шаліла сніговія. Тонкі протяжні посвисти, то відгомін скавуління східного вітру будили тривогу.

На стіні кліпав у квадратах розклад денних занять, а на шафі стояли маленькі візочки, клітоочки та робітки з картону — праця її нечесаних і немитих школярів...

— І так ціле життя, аж до немочі, до вичерпання снаги — тільки для других, для чужих... Коли-ж для своїх!?...

Дарочка подерла в кусні картку з машиновим письмом і печаткою, де стояла заборона... їхати до мами.

Вона вхопила знову умораший лист із дому...

— І приїдь, дитинко, бо я з тобою хіба у снах та в думках самотних. Ти знаєш, яке моє життя. Дякую тобі за гроші. Вони придалися, якідко моя, так, що хіба один Бог... Нікого в мене нема, тільки стара Петриха, що відступила мені половину хати... Ще хіба відвідую гріб тата і Юрчика... А Данилка мені забрали... Куди його повезли — хто мені скаже?

Діти мої, я вас випестила, як цвіт у городі, я привикла до вас, як до сонця очі — а вас нема... Але не плач, дитинко, нехай тобі бодай присниться різдвяний сон із нашої землички.

— Горну й цілую Тебе — Твоя самотня Мати...

Під бляхою давно затетерів огонь, закостеніла вечеря і посумніла піч, як забутий гріб... Їй і так не хотілося вечеряти.

Дарочка плакала. Її очі бігали все по дрібних рядках утомленого, розбитого письма, на якому розлізлися синяві плями від сліз. Хто вгадав би, котра сльоза Дарчина, а котра мамина?...

—o—

володаря, опертий на вірі, незамітно погасав, а рівномірно з цим авторитет держави, опертий на розумі. Захиталася також поважно віра в божеське й нічим неоспоримe право володаря на владу, а починає здобувати собі право горожанства думка, що на чолі держави має стояти той, хто має до цього найбільші кваліфікації.

Найстрашніший удар авторитетові володаря, опертому на вірі, завдала гільотина великої французької революції, під вістрям якої впала голова Людовика XVI. Ця гільотина промостила дорогу авторитетам, опертим на розумових підставах.

Таку саму еволюцію, тільки в приспішеному темпі, переходили авторитети в світі ідей, у світі науки та у всіх інших ділянках людського життя.

В нинішніх часах нема інших авторитетів, як оперті на розумових підставах. Авторитетом став лише той, хто *силою свого духа, характеру, інтелекту* вибється в гору і цією силою підчинить собі громадянство. Нині люди підчиняються авторитетам добровільно, але наперід мусять їх визнати за авторитет, а до цього доводить їх розум.

Навіть авторитет держави, а тимбільш авторитет володарів чи державних мужів, не може в нинішніх часах *культурних народів* опиратися на *силі фізичній*, себто на війську, поліції, ані на *вірі*, а *лише на моральних цінностях і розумових чинниках*. Якщо є інакше, то це доказ, що взаному народі авторитет не перейшов ще всіх фаз еволюції, що нарід цей стоїть ще на одному з нижчих шаблів культурного розвитку, бо неоспоримим фактом є, що кожний нарід має такі авторитети, які відповідають його культурному рівневі.

Д-р Волод. Левицький.

ІДЕОЛЬОГІЧНА ЕВОЛЮЦІЯ

СЕРЕД ГАЛИЦЬКИХ „ОБЩЕРОСІВ".

Броди, 4. січня.

В останніх кількох місяцях відбулася серед галицьких „общеросів" з партії Русскої Селянської Організації вельми цікава ідеольогічна еволюція, яка найшла свій вислів у численних статтях на цю тему у львівськім „Русскім Голосі". — Статті ці походять зпід пера М. Кареніна, Камінського, Ружицького й інших. Вони настільки цікаві, що ялося з ними познакомити ширший загал українського громадянства.

Відомо, що до зовсім ще недавних часів „общероси" — як великороси, так і малороси, стояли на тім становищі, що ніякої української нації нема, не було і не може бути, — що нема і не може бути окремої української народности, якаб мала дані і право на самостійний культурний розвиток своїх окремішностей, що існує тільки одна „русска" нація, яка складається з кількох племен, яких одинокими окремішностями є дещо відмінний діялект і місцевий побут. „Русский" літературний язык це спільна культурна власність усіх племен — і творити якусь особливу „українську", чи „білоруську" літературну мову це абсурд і марна затрата енергії. — Всякі державницькі змагання українців і білорусів — це зрада супроти рідної общерусскої нації. Ці змагання представлялися не як наслідок житевих потреб і розвитку українського і білорусского народу, а відповідно до часу і обставин, як польську, австрійську, германську і яку хочете іншу інтригу — викликану юдиними грішми лютих ворогів славянства.

Ідеольогічна еволюція серед галицьких общеросів, яка, як віримо, повстала тільки з об'єктивної обсервації життевих фактів, почалася, як і треба було, від розгляду складного питання, що це таке „народ", „нація", „національність", „племя" — і до якої саме категорії підтягнути суспільне явище, якому назва: українство.

Підходячи до цього питання, п. Каренін і п. Камінський станули спершу на тім становищі, що українство, як прояв життя „малорусского" племени, має право тільки на плекання своїх культурних окремішностей, задержуючи тісну культурну і національну звязь з общерускою нацією і культурою. Так, що може істнувати тільки одна общерусска держава, культура і літературна мова. В такому розумінні українство було би „народним націоналізмом", коли общерусскість була би „державним націоналізмом". Коли зважити, що нація це окрема етнічна одиниця, яка стихійно змагає до повного культурного і політичного розвитку — а тим самим до окремої держави, то на основі повищих думок, українство нацією не є, а тільки народністю, що має право на культурний розвиток в регіональних, так сказати, рямках.

Та недавно появився в „Русскім Голосі" стаття п. Ружицького під назвою „Русь і Українство" — де автор названий там молодим українським політиком, зпоза кругів общероссів — ставить справу зовсім інакше. П. Ружицький признає за українством всі права на повний культурний і державний розвиток, на самостійну державу — а хоче тільки, щоби нова українська держава злучилася союзом з особною великорусскою і також білоруською державою і щоби таким чином створити триєдине політичне тіло. Словом, щоби таким чином замість „Єдиної Неділимої" — повстав Державний Союз, зложений з великорусскої, української і білоруської, самостійних держав.

Концепція в українських кругах не нова. Таку розвязку справи підношено вже нераз — і деякі українські політичні угрупування, як наприклад гетьманці, є і нині за такою розвязкою східного питання. — Новиною є те, що до тієї концепції приєднався також головний ідеольог „Русского Голосу" п. Каренін, а це каже думати, що до такої розвязки русско-українського спору дійшли також ширші круги галицьких общероссів. — Вже сама дискусія, яка ведеться на тему українства від довшого часу на сторінках „Русского Голосу" в спосіб високо культурний, повний такту і вдумчивости — є явищем дуже відрадним. Результати тієї дискусії, як видно з наведених голосів п. Ружицького і п. Кареніна, є несподівані і вельми додатні.

Якщоб висловлені п. Кареніном думки були поглядами не тільки його особистими, але й загалу „общероссів", то розвязка українсько-русского спору на поданій п. Ружицьким, а принятій п. Кареніном платформі — усунулаб одну з найбільших перешкод, що стоять на дорозі до порозуміння між „общероссами" й українцями.

В Різдвяний Вечір хотілосяб думати, що чейже на тому відтинку дійде колись до якого такого замирення.

ОКУЛІСТ-ОПЕРАТОР

Д-р Л. Максимонько

б. секундар Загального шпиталю у Львові,

приймає в очних недугах від год. ½10—12 і від 2—5 пол.

ЛЬВІВ, ПІДВАЛЄ 7/1 (Будинок „Дністра").

1—3

Першорядний закордонний фабрикат

АВГУСТ ФЕРСТЕР

піяніна, фортепіяни, фісгармонії

виключно „ДІМ ШОПЕНА"

Львів, Сикстуська 11. Спеціяльні полекші в сплатах.

1265 1—3

Всі українські

Фото- і Радіо-аматори

купують фотографічні і радіові апарати та приладдя

по найприступніших цінах, на догідних умовинах сплати

у ф-мі FOTO-RADIO-PALACE,

ЛЬВІВ, ул. МАРИСЬКА, дім Шпрехера.

Фірма провадить і поручає тільки найновіші здобутки техніки в тих ділянках. 12:1 2—3

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1931.

В. СОФРОНІВ-ЛЕВИЦЬКИЙ.

РІЗДВЯНА УТРЕНЯ.

У пустих, затишних кімнатах, під молошносинім рядном зимового світанку, все спало: спав великий, круглий стіл під білою скатертю, що клякнув на сіні, аж один край мережаної скатерті торкнувся землі; і на ним скляна посуда та рештки страв у погіднім, сумирнім безладді; й у вітальні чорний, оксамитний фортепян, що оперся об стіну та всміхався крізь сон рядом білих клявіш; і коло фортепяну ялинка у сріблистому вамисті. Вона сонно приплющила свої довгі зелені вії, під якими як зачаровані сльози висіли срібні цяцьки. Мягко-розкидані, ще теплі ліжка у двох спальнях дихали спокоєм і привабами лерваного сну.

Пушисті вікна співали морозом. У кімнатах пахло теплом білених груб, свята та рідні. Білий кіт обережно, з повагою витягував лапки і плив по столі: черкнув рожевим вухом до хліб., вітрив по довгім полумиску і їв. Муркотів, як дідусь над молитовником. Нараз сторожко підвів голову, звів угору пружистий, білий хвіст і полохливо помережав стежку аж у куток, під стару комоду.

... ...ув... Хлопчик-семилимок вкотив червоне яблучко з двома синіми волошками в очах, а на устах — матусин поцілунок. На ньому новенький плащик — різдвяний дарунок. У церкві зимно-зимно і плащик змучився гріти. Кохаий, новенький плащик. Хлопчик пострибав по морозі, як бабка по воді: дрібко-дрібненько аж до дому.

Навшпиньочках підійшов до ялинки.

— Мама казала, щоби ялинки не обривати, щоби йти спати.

Але ялинка проснеться: побоштуй!

Трівожно поглянув у велике зеркало. — Агу!

— Ага!

На пальчиках: Я лише один чоколядку!

— Мама казала... Мама казала йти спатки. Повів довкола сумними волошками.

— Я хочу! Я так хочу! Я тільки зірву цей місяць у срібному паперчику...

— Мама казала, що ялинка битиме своїми колючими вітками...

...У теплім татовім ліжку, на подушці поклалася ясна, кравітна хлопчикова головка. Послушний сон цілує очі, досвіток на чоло прозору руку поклав. На ялинці висить місячний серп з чоколяди у срібному паперці та срібним усміхом по усточках хлопчика ходить.

І хлопчикові сниться сон:

Десь під ялинкою стоїть дівчинка з блакитною стрічкою у волоссю і з кіскою як мишачий хвостик. Місячний серп із чоколяди у сріблистому паперці гойдається високо на гілці ялинки. Дівчинка дивиться на срібну цяцьку своїми великими сірими очицями, а по її личку горошком стікають сльози: кап, кап, кап. Правду, пухкеньку ручку зачервонілу притискає лівою долонею до себе, дивиться новими оченятами на срібну цяцьку, а сльози самі собі котяться і котяться, якби в очах танув увесь світ. Нараз віддуті усточка затріпотали у своїх кутках, срібненька ніжка підняласа і тупнула до землі:

— Мозьна-а-а!

Її права ручка витягнулася до місяця, але колюча, люта гилячка сколихнулася, лизнула своїм зеленим язиком і на ручці дівчинки залишила друга червона пруга. Дівчинка не крикнула, не глянула; лише ще дужче притиснула болючу ручку долонею до себе, а по личку з її широко отворених, упертo задивлених очей ще дужче бризнули сльози.

Так стояла дівчинка, дивилася, а сльози горо... ...ли по личку.

— Дівчинко! Дівчинко! Я дістану тобі срібний місяць з ялинки!

Він зривається, біжить, голі рученята в розхристаних рукавцях витягає до ялинки, до місяця на білій ниточці. Сколихнулася вітка: по правій ручці залекло. Пашать болючі подряпки один по другім. Він рученят не опускає. На кінчиках пальців чує вже усміх місяця. Ще трошки, ось, ось! Мліють ручки за карою лютою, за болем. Ще трошки! Мліють ручки.

І чує нараз, що держить уже срібний місяць у руках. І бачить: дівчинка вже не плаче. Дівчинка дивиться на срібний серп місяця з чоколяди у його руках і плеще в долоні і тупоче ніжками. Регочуться її повні, рожеві губки, сміються її великі, сірі очі зі сльозами на віях і танцює її кіска, як мишачий хвостик. І він чує, що її радість солодкими дрібушками скобоче його коло серця, хоч ручки пашать, так дуже пашать...

— Хлопчику, як виростеш великий, то зірвеш мені правдивий, великий місяць з неба? Чи добре?

Він так радо потягнув би її за русяву кіску як мишачий хвостик і так радо зірвав би їй ту чорну синю стрічку з волосся, щоби показати їй, яка вона маленька та слаба супроти нього. І так хотів би кликнути:

— Добре! Добре! Як виросту великий, зірву тобі правдивий, великий місяць із неба. Коли лиш схочеш... Тільки скажи!...

Але бачить: дівчинка чимраз більше розпливається у сизій млі, тане, зникає. Бачить вже тільки її сірі, великі очка, як моргають і сміються до нього зпоза морозного квіття шибок і кличе за нею:

Дівчинко!

Дивиться: білий кіт миється під столом обома лапками. Це вже не сниться.

Хлопчикові голі ручки лежать витягнуті по подушці як два жита покоси. Ранній холод коле їх своїми колючками. Місячний серп із чоколяди у срібному паперці висить як перше на ялинці у другій кімнаті і як перше сміється до нього, але червоне яблучко заснути вже не може. Воно думає свою діточу, сонячну думу.

Було тихо, лише до пушистих вікон голубами билися утренні дзвони. А білий кіт мурликав свою вічну молитву.

—o—

ОЛ. БАБІЙ.

Коли вечірні дзвони дзвонять.

Утомили мене будні:
Щастя, й розкіш, — в нітьмі блимавки облудні,
Рік за роком, — як у сліпу сірі хмари клапмутні.

Все суєтне, все у зміні:
Що вчора, втішало вчора, — вмерло нині;
Дух мій вічности бажає, але служить все хвилині.

Тільки зорі надімною
Вечорами мовлять мовою німою:
— Вічність і тебе і нас веде ласкавою рукою.

Тільки з храму кличуть дзвони:
— Будням, будням не проклони, а поклони.
Дні дочасні в вічній музиці буття—акорди, тони...

ІНЖ. Д-Р. СТ. ВАРАН.

Два сойми

Львів -- Варшава.

Тернопіль, 3. січня 1931.

У 1931 р. минає 70 літ, відколи Галичина живе конституційним життям, не рахуючи першого австрійського парляменту в Кромержіжі в 1848 р., якого існування було коротке і проминаюче. В 1861 р. створено галицький сойм на основі окремого краєвого статуту з дуже широким законодатним обсягом діяння і на основі окремої курієльної виборчої ординації, що з незначними змінами (деяке розширення краєвої автономії та ухилення посередніх виборів до австрійської палати послів) перетрівав до весни 1914 р. Соймовим законом з березня 1914 р. змінено краєвий статут і виборчу ординацію, розв'язано напередодні світової війни сойм і розписано вибори на жовтень 1914 р. У наших політичних досягненнях у колишній Австрії був це великий крок вперед, та не було вже часу на його здійснення. Вибух світової війни спричинив, що нова краєва конституція і нова виборча ординація не увійшли фактично в життя і після свого останнього засідання в березні 1914 р. галицький сойм вже більше не зійшовся, а законодатний сойм відновленої Польщі його і формально усунув. Більше як пів віковa твердиня польських політичних вплавів та перша польська школа парляментарного життя у Львові перейшли безповоротно до історії.

В лютому 1919 р. зійшовся у Варшаві перший сойм реституованої Польщі. Нові часи і нові люди, але не новий дух, якщо мова про українську справу. Відносно нас остало по суті все по старому і нетерпима історична шляхетчина зацаруvала всевладно в мурах нового варшавського сойму, як панувала довгі десятки літ в галицькому соймі. По формі та по складі наступила демократизація нової шкільної законодатної установи. Місця утребованих з галицького сойму заняли при вул. Вейській ч. 4 у Варшаві представники сірих польських селянських, дрібноміщанських і робітничих мас, що виховані на ідеольогії національної нетерпимости і легковаження нас та заборчого імперіялізму, що так пластично змалював Генрик Сенкевич, духовий батько непримиримого польського націоналізму, а у деякій мірі і найбільший поет доби польського національного романтизму — Адам Міцкевич. Загал польського політичного світа остав і досі (за дуже незначними вийнками) вірний тій політичній практиці в українському питанні, що її витворив галицький сойм. Змінилися тільки вивіски — суть остала майже без змін.

На жаль, немає у нас повної монографії розвитку нашої політичної думки і наших політичних організацій у колишній Австрії. Є тільки цінні причинки Остапа Терлецького, Івана Франка, М. Павлика, Івана Кревецького, Степана Томашівського, чимало і у Мих. Драгоманова та багато матеріялу у двох більших нарисах Костя Левицького — дуже важних для будучого дослідника як компендіюм — врешті у спомнках Олександра Барвінського і в неоголошених ще друком спомнках Евгена Олесницького, котрі вже раз належало би видати. Доволі політичних причинків знайдеться і в працях про літературне відродження акад. Мих. Возняка та дещо в історії літератури Богдана Лепкого і в різних монографіях Кирила Студинського, а відносно найновіших подій з оголошених спомнках, у першу чергу Осипа Назарука. Тюхи краще є у поляків, що мають багату мемуаристичну літературу (передовсім спомни Земаньковського і Леона Білінського), але і їм ще бракує тюру, що в історичної перспективи освітлював би цілість політичних відносин поляків в Австрії і їх взаємин до нас на всьому протязі австрійського панування. Колись така повна історична монографія появиться і в нас і у поляків, а тоді і дільність галицького сойму знайде своє відповідне освітлення.

Галицький сойм знав я близько з особистої обсервації вже перед 25 літами, пишучи перші до „Діла" звідомлення зі соймових нарад. Пізнав я там, що так кажу, три посольські генерації — сойм з років 1901—1907, де наших послів була горстка, серед якої вибивався пос. Евген Олесницький — маркантна стать у цілому соймі, а по части Андроник Могильницький і о. Богачевський. У слідуючому соймі (1908—1913) керма перейшла в руки пос. Костя Левицького і голі перше настав розкол — українці утворили окремий клюб, — а окремий менший москвофіли, що остаточно розпався на дві части. Всі групи творили незамітну горстку. В поважному числі попад 30 послів увійшли українці до останнього галицького сойму при виборах 30. червня 1913 р. і цей сойм прийняв компромісову краєву конституцію і виборчу ординацію.

Поляки в Австрії вважали сойм у Львові за свою властиву політичну арену, а не віденський парлямент, а польське Коло Соймове кермувало цілістю польської політики. Завдяки курієльній системі і знаним в історії галицьким виборам абсолютна більшість у соймі була в руках польської шляхти за весь час існування галицького сойму з незначним ухилом в останньому соймі з 1913 р.

Ця більшість диктувала певітклично в Галичині і без її згоди нічого в краю не могло статися. Була це група суцільна і свідома своєї політичної сили. Мала вона таких замітних людей як маршалок Станіслав Бадені, Войтіх Дідушицький, Давид Абрагамович, Білінський, Яворський і чимало інших, що тяжили часто цілою Австрією.

Польська демократія була в галицькому соймі безсильна і безхребетна зі своїм типовим представником пос. Романовичем. До деякого голосу почали приходити при кінці вшехполяки під проводом пос. Гломбінського як представника безоглядного польського активного шовінізму, що в міжчасі огорнув польську інтелігенцію, польське духовенство та польських діячів Східної Галичини.

Зовсім безсилими були представники польського селянства. Незрівняний агітатор, ексезуїт Стояловський розворушив вправді мазурські маси, але своєю політичною безхарактерністю для польського людового руху не створив нічого позитивного, причалювши вкінці сам як посол до вшехпольського берега. Між творцями польської людової партії (П. С. Л.) були й українці, а Іван Франко при цьому формуванні відограв неабияку позитивну ролю. Перші мазурські посли з цієї партії — нині відомі в Польщі — як Якуб Бойко, а опісля незамітний ще тоді молодий хлоп мазур Вінценти Вітос — політичних прийомів вчилися не у своїх, а у наших керманичів — Теофіля Окуневського, Евгена Олесницького і Костя Левицького. В попередньому варшавському соймі говорив я кілька разів з пос. Я. Бойком і він з пошаною згадував у розмові зі мною часи, коли як посол товаришував і співпрацював з нашим пос. Т. Окуневським. Представниками дійсної демократичної ідеї в галицькому соймі були від 90 рр. м. стол. українські посли. Між ними і мазурськими селянськими послами витворилася справдіна симбіоза, бо до 1913 р. ні одні ні другі не творили таких клюбів, що могли би самостійно ставити внески й інтерпеляції.

Те дух, що панував у галицькому соймі був нам ворожий. Слова сказані представником польської шляхти Лешком Борковським у першій каденції галицького сойму в 60 рр. м. ст. „нема Русі, ест тилько Польска і Москва", остали дороговказом для польської соймової більшости у Львові на довгі десятиліття. Дещо відмінно на українську справу дивилися представники краківських станчиків, а головно їх духовий лідер, історик Міхал Бобжинський, пізніший віцепрезидент Кр. Шк. Ради і намісник, що пояснюючи причини упадку Польщі й історію польсько-українських взаємин, сказав полякам вельми правдиве, але тверде слово. Все ж таки наше представництво в галицькому соймі почувалося на своїй землі, користало з ліберальнішого ще як у Варшаві соймового регуляміну і своїх позицій боронило навіть чинною обструкцією, що у варшавському соймі не застався навіть подумати. Одночасно галицький сойм наприкінці свого життя погодився з існуванням українського питання й українців у Галичині і хоча його не розв'язав, то все ж таки в березні 1914 р. поробив дещо значніші уступки в нашу користь на політичній і шкільній ділянці.

Так зробила шляхетсько-консервативна більшість галицького сойму — мимо спротиву східно-галицьких зубрів-полонізів, що політично підпали під вшехпольський вплив і разом з вшехполяками ставилися ворожо до українства і його стремлінь.

У відповіднім Польщі прийшли до голосу і перевага тих, яких польський шляхтич з 16 віку назвав би толішньою мовою golati et obdarti. Здемократизування публичного життя в Польщі не поліпшило нашого положення в Польщі, але навпаки. Нетерпимість і легковаження нас зросли непомірно. Правительства змінялися, не змінялися тільки їх наскрізь негативні відносини до нас. Остаточно запанувала від травня 1926 р. т. зв. санація. Українська проблема опинилася тепер на постійно у бюрах дефензиви, воєвідських відділів безпеченства, а на місцях на посторунках поліції. Табор стовідсоткової пілсудчини думає мабуть відомими засобами розв'язати українське питання, що давно вже у своїй цілости перестало бути внутрішнім питанням Польщі і жде своєї розв'язки в масштабі європейської, а навіть світової політики.

Існує деяка схожість з відносинами в Росії та на Наддніпрянській Україні і тими, що їх бачимо у Польщі, коли мова про незрівняний дилетантизм і незнане деінде гохштаплерство в публичному житті. Російська керенщина, українська петлюрівщина і польська санація зародилися і зросли на подібних почвах. Дві перші завалили те, що хотіли будувати, третю, найновшу ми тут нині переживаємо. Потравневий табор у Польщі не має ніякої виробленої програми в ніякій ділянці, а вже найменше у розв'язці українського питання. Тут дилетантизм розбрює кожного. Не має він зовсім людей з широким політичним світоглядом, що на основі фактів життя уміли би і хотіли глянути відважно і твердо в майбутність без лайки і легковаження противника.

Ігноранція в наших справах, легковаження і нетерпимість супроти нас перенеслися з колишнього сойму над Полтвою до нового сойму над Вислою. Наше представництво знайшлося тут у без порівнання гірших обставинах, як колись його попередники у Львові. Боротьба нерівна, але не без виглядів, хоч правда вже не завтра. Теперішній правлячий табор неспосібний не то до розв'язки українського питання в межах Польщі, бо сьогодні немає тут взагалі такого табору, але навіть до ведення розумної компромісової політики.

І на разі українська справа в Польщі остане на мертвій точці. Не рушать її люди з культом Сходу і східними методами. Але вірю твердо, що вона не погасне, а 1931 р. без сумніву актуалізує її дуже та посуне вперід.

—o—

ІНЖ. ЕВГЕН ХРАПЛИВИЙ.

Аґрарна антанта.

П ПОЧАТОК, ПРАЦЯ ТА МАЙБУТНІСТЬ.

„Аграрною антантою" називають порозуміння 8-ох держав східної і полуднево-східної Европи в напрямку упорядкування спільних аграрних справ, головно торговлі сільсько-господарськими продуктами. Це порозуміння створено на голосній конференції в Варшаві в серпні 1930 р.

Вже перед варшавською конференцією шукали спільних шляхів в аграрно-торговельних справах Югославія й Румунія і в місяці липні 1930 р. відбули навіть дві конференції в цих справах, першу в Букарешті, другу в Сіная. Як велику вагу прикладано до цього свідчить факт що румунський король весь час пильно стежив за нарадами цих конференцій, а деякі недискретні кореспонденти твердять, що навіть брав у нарадах участь. Нічого дивного, бож оба краї заінтересовані надзвичайно болюче в одному питанні: вивозі пшениці й кукурудзи, на якому спирається вся внутрішня аграрна політика обох держав.

У варшавській конференції брали участь Чехословаччина, Румунія, Югославія, Мадярщина, Болгарія, Естонія, Латвія і Польща. Литва не приняла запрошення. Скликання цієї конференції, яка після запевнень її аранжерів мала на меті тільки господарське зближення цих країн, оправдували конечність зарадити господарській скруті, яка спеціяльно відбилась на цих державах, що мають такі спільні справи: 1) переведення у всіх цих краях майже однакової аграрної реформи, а через те втрачення довоєнних інвестиційних капіталів, що їх інвестовано в великих посілостях та брак капіталів у хліборобстві. 2) неупорядкування збуту внутрі кожної держави, а через те переліцитовування поодиноких експортерів між собою, 3) брак порозуміння між зацікавленими державами, а через те переліцитовування їх між собою на світових ринках. Тому теж і висліди конференції відносились до таких головних справ: 1) питання кредиту в сільському господарстві; 2) зорганізування збуту сільсько-господарських продуктів внутрі поодиноких держав; 3) спільна акція на світових ринках.

До всіх аргументів, чому саме лише ці держави беруть участь в аграрній антанті, видвиг-

нено територіяльне сусідство, яке при такому порозумінні творить один комплекс, що займається своїми аграрними справами, як територіяльна господарська одиниця.

Що створення аграрної антанти було підготоване давно — це ясно. Але зрозумілим є теж, що це потягнення є важним міжнароднім політично-економічним кроком, який можна хіба порівнати з порозумінням французько-німецького важкого промислу зперед кількох літ. Що на перше місце в цілому порозумінню вибилась Польща стає ясним хочби тому, що вона між новими союзниками найбільша територіяльно і чисельно. А що через те держить в руках атут певного роду опікуна над другими, меншими аграрними державами европейського сходу і півдня — це вже належить до політичних сукцесів, які і цим разом є мабуть вислідом радше доброї кон'юнктури ніж заслуженої праці.

Порозуміння 8-ми держав дало їм безсумніву користи, але мусіло теж фактом свого повстання звернути проти себе тих, яких інтереси воно посередньо підірвало, чи старається підірвати.

Першими невдоволеними були скандинавські держави та Данія і Голяндія. Образились, що їх не запрошено. Другими були канадійські фармери, яких представник виступив різко проти аграрної антанти на Економічній Комісії Союзу Народів, що радила цієї осени. Третіми були німці, яких делеґат зложив теж низку застережень у Союзі Народів, добачуючи в порозумінні прямий наступ на добре набуті права світової торговлі інших народів.

Всі ці застереження, зроблені в ріжній формі й остроті вислову вказують на те, що факт створення аграрної антанти був дійсно болючим для тих, що нею необняті. Нема сумніву, що вони будуть боронитись перед заходами цього порозуміння, а Німеччина й Голяндія зробили це через введення дальших підвищень митних оплат.

Порозуміння мало теж за завдання протиставитись совітському збіжевому демпінгові, який обраховано не так на реальні користи для його господарів, як радше на введення замішання на світових збіжевих ринках і дальше захитання рівноваги між хліборобською продукцією і збутом продуктів у капіталістичних держав. Брак відповідного товару в демпінгового експортера й скорі оборонні заходи інших держав, навіть поза аграрною антантою, звели цей крок більшовиків до невеликого розмірно значіння.

У відповідь на застереження західних і північних держав відповідають союзники, що 1) вони не могли навіть на терені Союзу Народів добитись відповідного унормування світової торговлі хліборобськими продуктами; 2) що держави поза обединанням не хотіли розуміти, що поємність на їх промислові продукти на ринках аграрних країв йде по шляху піднесення ціни на хліборобські продукти і збільшення купчої спроможности хліборобів; 3) що грошових засобів, нагромаджених на низкий відсоток у промислових краях навіть не пробовано інвестувати в хліборобську продукцію та торговлю аграрних держав. Тому вони мусіли взятись за самодопомогу і оборону перед розвалом своєї і так вже захитаної господарки.

Варшавська конференція 8-ми держав дала дійсно реальні висліди, а не лишилась, як це було з богатьома міжнародніми конференціями, тільки на паперових ухвалах.

Вже в днях 18. до 21. жовтня 1930 р. відбулась у Букарешті конференція хліборобських експертів 8-ми держав, яка ухвалила статут Сталого Комітету Економічних Дослідів. Цей Комітет є на ділі постійним бюром аграрної антанти, яке координує і контролює працю підчинених собі окремих органів, що виконують вже практичну роботу.

Таким одним практичним органом є Технічна Комісія для справ кредитових, яка відбула засідання в днях 10. до 13. листопада 1930 р. в Варшаві. Ця Комісія, що гостила на своєму засіданні теж представника Фінляндії, дорадника польського уряду Девея та делеґата Союзу Народів Бордеса приняла постанови про необхідність організації середньо-термінового кредиту для хліборобів (1—5 літ), який буде зорганізований в усіх державах подібно та ужитий на здійснення одної з головних точок порозуміння: збуту і вивозу хліборобських продуктів.

Рівночасно відбулась Конференція Інститутів Експортових у Білгороді в днях 10—12. листопада 1930 р., в якій взяли участь делеґати Болгарії, Югославії, Польщі, Румунії і Мадярщини, себто країв, що зацікавлені у вивозі пшениці, жита та кукурудзи. Ця конференція приняла постанови про: 1) організацію і контролю вивозу та торговлі цими родами збіжжа внутрі кожної держави та 2) про створення Центрального Експортового Бюра усіх держав разом. Краєві організації для експорту мусять бути створені непізніше 31. березня 1931 р., якщо їх ще не мають згадані держави. (В Польщі є така установа, а саме Синдикат Збіжеаих Експортерів). Конференція рішила, що до Центрального Експортового Бюра можна приймати й інші держави, коли вони узискають одноголосну згоду теперішних його основників. Отже „numerus clausus".

Такто аграрна антанта стала ділом, бо ухвали варшавської конференції вийшли у стадію реалізації. Всі три головні точки порозуміння: 1) організація кредиту, 2) наладнання внутрішньої збутової організації та 3) експорт сільсько-господарських продуктів переводять в діло.

Можна бути оптимістом або песимістом у гороскопах для вислідів праці аграрної антанти. Але треба ствердити обективно, що це одинокий досі рішучий і річевий крок в повоєнній Европі, що хоче наладнати справу збуту хліборобських продуктів після згори обдуманого пляну, маючи за предмет експльоатації 8 держав з 90 міліонами населення, серед якого творять хлібороби в пересічі 70 проц. Деякі порівнують ці заходи з організацією канадійських фармерів, що стали дійсним пострахом европейських збіжевих ринків. Однак там річ в зорганізуванню продуцентів одної країни, тут ріжних держав, що досі не мали ближчих господарських взаємин. Коли ця аграрна антанта видержить напір противників, переборе неприхильність Союзу Народів і видержить конкуренцію Нового Світу, а може внедовзі й СРСР, то вона буде дійсно важним етапом в економічній політиці нової Европи.

Аграрна антанта — це по своїй терп.орії твір проти західнього промислу, американського збіжжа й радянського демпінгу. Чи вистане, щоби вона була тільки економічним порозумінням, чи може заважить вона й на політиці об'єднаних держав — покаже майбутність.

ПРОФ. ДМИТРО ГРЕГОЛИНСЬКИЙ.

ТЕМНІ МІСЦЯ

В „ВІДРОДЖЕННІ НАЦІЇ" В. ВИННИЧЕНКА

В III. части (ст. 15—16) „Відродження Нації", В. Винниченко підготовлювання гетьманського перевороту (29. IV. 1918) ділить на **пять дій.** Друга дія представлена автором так:

„...Генерал пропонує гетьманську корону субтільненькому, сентиментальному українському „поміркованому демократові". „Поміркований демократ" страшенно сориться, зітхає, то простягне руку, то одсмикне назад. Генерал нетерпеливиться й сердито хмурить мілітарні брови".

Таке саме темне місце стрічаємо в III. части „Відродження Нації" ст. 107—108 (нотка). Це місце звучить так:

„...я дозволю собі навести вирівок з листа одного відомого українського громадського діяча з „дуже поміркованого" (коли делікатно висловлюватись) табору Лист одержано мною 21. XI. 1919 року: „Винниченко, організувавши якусь з есерами повстання, як безжарий Д'Аннунціо, потайки від Національного Союзу й наперекір постановам Центр. Ком. Укр. соц.-дем. партії, й саме тоді, коли заходами Нац. Союзу ми вже мали половину міністерських портфелів, намовив до цього амбітного Петлюру та несвідомого в кадетівських справах Коновальця, і тим **примусив** безвольного Скоропадського кинутись в обійми росіян і заключити з ними договір на основі переяславських пактів, аби зберегти за собою Гетьманство. В результаті замість української держави в її історичних формах, як я і предрікав Винниченкові, ми матимем едину „Совдепію", а нарешті й „єдиную" чорносотенну Росію".

Кожний, читаючи ті місця, запитає: Хто це той „поміркований демократ", що був кандидатом на гетьмана в 1918 р.? Хто є автором листа, якого уривок цитує Винниченко? Чому автор не назвав по імени кандидата на гетьмана і чому не подав імени автора листа, який будь-що-будь мусів зробити враження на Винниченка, коли він уважав необхідним зацитувати його?

На отсі питання хочу відповісти і для історичної точности освітлити ті темні місця в „Відродженню Нації" В. Винниченка.

1.

Кандидатом на гетьмана України був бл. п. **Евген Х. Чикаленко** — відомий меценат українського руху взагалі, а зокрема: видавець перших українських дневників в Київі, „Громадської Думки" і „Ради", добродій „Наук. Т-ва ім.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. СІЧНЯ 1931.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Біла жінка.

Йошіо був японцем. Він проплив два океани, Жовте і Червоне Море, щоби побачити на другому кінці світа Европу, шумні столиці. Джерело матеріяльної сили.

Коли Йошіо вибрав Париж на місце свого постійного перебування у старому світі, то певне не тому, що хотів богато студіювати, нипати по старих і запорошених бібліотеках або слухати лекцій мудрих професорів. Для нього, як і для богатьох зпоміж нас, Париж був передовсім столицею жіноцтва, містом, де схрещуються палкі почування та свобідні вияви горячки кохання, але... але ніяк не могло це місто в його уяві, претендувати на центр духової культури.

Жіноцтво цікавило Йошія дуже. Він-же молодий юнак, повний енергії та цікавости, а його великі чорні очі виявляли сильне бажання випити чашу життя аж до дна. Тільки, як багато „далеко-орієнтальних" людей, він був несміливий. Европейська жінка, в теорії, це була для нього химерна істота, без усякого морального стриму, якої добувати взагалі не треба, бо вона сама паде в обійми, коли тільки зблизитися до неї. Нераз проголошував він подібні сентенції і сентенціонально посміхався. Але в практиці виходило щось зовсім друге. У товаристві жінок Йошіо обережно відмірював слова або насуплював брови як аскетичний бонза. З жіночим цілунком не знав би певне, що починати, як дитина зі шклянною цяцькою.

Ми зустрічалися часто в нашого спільного друга, вченого математика професора Сугімото. Йошіо почував себе тут зовсім інакше. Він весело балакав і заводив з професором предовгі словні бої. Жінка нашого друга пані Мічіко розливала в той-же час зелений, японський чай у маленечкі порцелинові чарочки.

Мічіко подобалася Йошіому. Може тому, що мала старшого вже і надто вченого чоловіка. А може тільки тому, що мала делікатні риси обличчя, ніби розрисовані на шовковому папері вибагливою рукою Гарунобу. Зрештою, я міг помилятися. Ніщо не зраджувало почувань Йошія. Їх погляди рідко схрещувалися, а обличчя не виявляли жадних почувань. Мічіко дріботіла навколо нас у свому квітистому кімоно, а Йошіо розказував щось пребачального зі своїх парубоцьких переживань.

Часом у такі настроєві моменти, наш господар складав уста до широкої усмішки і кидав у мій бік:

— Ну, а що Йошіо?... все ще невинний? — і додавав з виразом глибокого здивування:

— І в Парижі...

Це було одно з наскрізь теоретичних міркувань шановного пана професора.

Але Йошіо втратив свою „невинність". Сталось це якось випадково.

Ми вибрались одного вечора у двох, на Монмартр. Було вогко та тепло. Земля пахла раннею весною. Серед дрібненької паризької мряки розпливалися жовті плями світла, як на тепло стонованій акварелі. Ми ішли здовж рухливого бульвару. Біля нас красувались коліра-ми, пахли всякі морські ласощі. Чого там не було! Серед правдивої повені білих і чорних черепашок лінивo лежали товсті лянгусти, величезні білі тарелі вщерть виповнені смачними устрицями, їжились круглі морські їжаки і показували аматорам м'ягкі, рожеві черева, маленькі червоні краби, ніби намисто з коралів лежали скрізь навколо, а на довгих дрючках біліли жаби, обдерті зі своїх зелених одягів.

Йошіо з насолодою втягав у ніздря сильний запах морської фавни. Він-же був дитиною морських берегів.

Посередині бульвару скрипіли каруселі. Довгим рядком стояли тут примарочні буди: обдерті, сірі та вульгарні. Одні з них обіцювали невибагливим глядачам усякі дива світа в роді: малпи з двома головами або жінки з сьома пальцями на нозі. З інших вихилялися білі постаті куховарок, а величезні кітли щораз то викидали разом з клубами сірої пари дешеві французькі бублики, гофретки й тісточка. Бульвар жив і бавився по свому.

Ми станули перед входом одного дансінгу. Була це одна із цих париських „саль", що мали колись свої хвилини слави, коли богиня моди повернула в їх бік свій химерний погляд. Потім вони переходили на дешеву публику, на місця таємних побачень, куди йшли танцювати всякі закохані бідолахи, аж нарешті виповнялися по береги пів- і чвертьсвітком дівчат.

Ми зайшли до середини. Довгий коридор увів нас до просторої салі. Довкола неї амфітеатрально розміщені були столики для публики, а понад рухливою юрбою танцюючих самітно повисли льожі, ніби ластівочі гнізда. Духота була страшенна. З двох боків салі дві оркестри наперебій кидали у крутіж людських тіл хаотичну мішанину аритмічних звуків.

Ми зайняли місця в льожі і почали розглядати публику. Була це звичайна збиракина

Шевченка" у Львові і фундатор „Академічного Дому" у Львові, котрого память українська академічна молодь, перед місцем (7. XII. 1930) пошанувала врочистою академією і відслоненням його памятника в „Академічнім Домі".

Про цю кандидатуру оповідав мені сам Е. Чикаленко таке: З початком квітня 1918 р. явилися в київськім мешканню Е. Чикаленка два офіцери і в імени німецької Оберкоманди запропонували йому, щоби він, як відомий український діяч і хлібороб, прийняв гідність гетьмана. Цю пропозицію мотивували тим, що режім Центральної Ради і II уряду є шкідливим і для інтересів української державности і для інтересів німецької армії. Теперішний уряд довів до хаосу в державі і він не в силі привернути лад. Тому гетьман мусітиме розвязати Центральну Раду і II міністерство, а наставити нове ділове міністерство гетьманське.

Е. Чикаленко відповів, що це справа великої ваги, тому просить тридневної проволоки, щоби міг над цією справою поважно застановитися. Німецькі офіцери згодилися, попрощали Е. Чикаленка і вийшли.

Очевидно — ця розмова і несподівана пропозиція дуже збентежила Е. Чикаленка. Хотів насамперід порадитись зі сином. Отворивши двері до сусідної кімнати, застав там сина і між батьком („поміркованим демократом") і сином (соціял-демократом) розвинувся (характеристичний для тодішних відносин!) такий діялог:

— Ти знаєш, хто був у мене?

— Знаю. Я чув розмову, бо двері не були причинені.

— І щож ти на те?

— Переймай, батьку, владу гетьманську!

— Та як? Адже знаєш, що треба розігнати Центральну Раду! І щож ти, як соціял-демократ, скажеш тоді, як я розжену парлямент??!

— Нічо! Я як соціял-демократ буду в опозиції до тебе як гетьмана!

Чикаленко ще того самого дня дорожкою зачав обіздити своїх однодумців політичних, щоби висондувати їх опінію та розвідатись, хто з них евентуально обняв би портфель міністра. Але всі Чикаленкові приятелі політичні, хоч оцінювали політику Центральної Ради дуже песимістично, відмовлялись від міністерських тек. Мовляв — „Гетьман і міністерство супроти агітації „лівих" не вдержиться, а тоді нас повісять".

По тих політичних конференціях, Чикаленко вже на другий день повідомив німецьку Оберкоманду, що не може прийняти II пропозиції. І на тім справа кандидатури Е. Чикаленка на гетьмана України закінчилась.

Про цю кандидатуру Е. Чикаленко оповідав дня 29. XI. 1918. проф. д-рові М. Корлу5і*).

II.

При читанні вище цитованого уривку листа „одного відомого українського громадського діяча", треба звернути увагу, що цей лист, одержаний Винниченком дня 21. XI. 1919, писаний в третій особі — себто писаний **не до** Винниченка, але **про** Винниченка.

Автором цього листа був також **Е. Чикаленко.** Я був свідком події, яка викликала цитованого Винниченком листа. Писаний він був не до Винниченка безпосередньо, а через д-ра Льва Ганкевича. Генеза цього листа представляється так:

Е. Чикаленко від 22. жовтня 1919 р. мешкав у Перемишлі. Приїхав сюди без матеріяльних засобів — отже жив кредитом своїх галицьких приятелів. Я мешкав з ним під одним дахом.

Одного дня в листопаді 1919 р. (більше менше в 3 тижні по своїм приїзді до Перемишля), коли я по год. 12 вполудне вернув домів, увійшов до моєї кімнати Е. Чикаленко з листом в руках і подразненим тоном сказав: „Пише мені д-р Лев Ганкевич зі Львова, що Винниченко на його руки (не знаючи моєї теперішної адреси) *прислав мені* 15.000 німецьких марок, бо певно *довідався, що я живу в Перемишлі без гроша.* (Піднесеним голосом — схвильований): Ах, хочби прийшлось мені з голоду гинути, не можу прияти грошей від того чоловіка, що завалив Українську Державу. Винниченко і Микита Шаповал довели Україну до того, що тепер там панують більшовики..."

Опісля відчитав мені листа д-ра Льва Ганкевича і укладав відповідь на нього. Коли відповідь була готова, відчитав мені її. Відмовлявся прияти гроші від Винниченка і цю відмову умотивував. **Саме ті мотиви з Чикаленкового листа наводить Винниченко як уривок у своїм „Відродженні Нації".** Бо д-р Лев Ганкевич, як догадуюсь, одержаного від Чикаленка листа, а переслав Винниченкові. Тому в цитованім Винниченком уривку — Винниченко згадується в третій особі, бо лист був писаний не прямо до нього, а до д-ра Льва Ганкевича.

Незадовго одержав Е. Чикаленко (відповідь на листа, писаного до д-ра Л. Ганкевича) письмо від Винниченка з Відня. Одно місце в тім письмі знову схвилювало Чикаленка. А саме: В. Винниченко писав, що колиб українці не повалили були Української Держави Гетьманської, то були б її повалили більшовики. Отже як чи так вона мусіла впасти. Е. Чикаленко, відчитавши це місце, ходив схвильований по кімнаті і з досади говорив: „Таке пише державний муж український". Це письмо Винниченкове долучив Чикаленко до свого щоденника і воно правдоподібно разом зі щоденником буде опубліковане.

III.

Тяжче відповісти на питання, чому Винниченко, згадуючи про Чикаленкову кандидатуру на гетьмана і цитуючи уривок його листа, не згадує його імени. І взагалі в тритомовім „Відродженні Нації" **ані разу** не згаданий Е. Чикаленко по імени. А чейже Е. Чикаленко, як сам Винниченко пише, був „відомий український громадський діяч", знаний меценат, центральна фігура українського руху, що любив Україну *не тільки з глибини серця, але і з глибини кишені*", не згадуючи вже про особисті відносини Е. Чикаленка до Винниченка. Правда, в 1917/18 р. соціялістична дурійка відсунула Е. Чикаленка „від участи в будуванню Української Держави як буржуя і феодала*), але всеж таки він не відстав від громадського життя. Він-жеж був першим кандидатом на гетьмана і вже це одно заслугує на те, щоби цього кандидата назвати по імени, він теж був кандидатом на міністра, брав участь у нарадах, на яких державницькі елементи старались переконати Винниченка і М. Шаповала, що вони повстанням проти Української Держави Гетьманської зруйнують українську державність взагалі (одна така нарада відбулась в домі Чикаленка, а друга — в домі міністра Леонтовича); пізніше за часів Директорії Е. Чикаленко відвідав Винниченка в губернаторській палаті, (де він урядував і мешкав), щоби перестерігти його перед погубними наслідками утопійної політики Директорії і т. д. і т. д. А коли до того додати, що Е. Чикаленко був і меценатом письменницького таланту Винниченка, то дивним видається те промовчування імени „відомого українського громадського діяча" — тим дивніше, що Винниченко при малознажних подіях радо називає по імени невизначних діячів, навіть чужих людей, як Рафеса (3 рази) та всяких Моркотунів, Терентєєвих і інших.

Та це вже входить у сферу здогадів, бо дійсні причини ігнорування Е. Чикаленка є таємницею автора „Відродження Нації". Може він цю таємницю сам колись відкриє.

*) Д-р Мирон Кордуба: В посольстві до гетьмана. („Літопис Червоної Калини" ч. XII. за грудень 1930, стор. 11).

*) Е. Чикаленко: Спогади I, стор. 3–4.

—o—

Історична Різдвяна Звізда.

(Подав *о-р Володимир Кучер.*)

У євангелії Матея гл. II. зач. 3. читаємо: „Коли Ісус народився у Вифлеємі юдейськім, за панування царя Ірода, тоді прийшли зі Сходу мудрці в Єрусалим, питаючи: „Де находиться новонароджений жидівський цар, бо ми на Сході виділи звізду його, та прийшли поклонитися йому".

Що-року на Різдво слухаємо цих слів євангелиста, а ніхто з нас навіть не запитається, чи згадані євангелистом події мали місце дійсно на початку першого року християнського числення часу. Якщо розглянемося старанно і докладно в історії та астрономічних даних, так довідаємось, що зафіксування року 0 і датування народин Христа на 24. грудня не погоджується в ніякий спосіб з історичними та астрономічними подіями того часу. Перш за все Ірод помер 4 роки перед початком християнської ери. З того виходить, що відвідини Ірода трьома царями зі Сходу, а дальше масове душогубство дітей у Вифлеємі на ґрунті цього випадку мусіли відбутися на кільканайцять літ перед початком християнської ери.

Іван Кеплер перед 300 літами старався пояснити слова євангелиста науково-астрономічним способом. На його думку вифлеємська звізда була незвичайною конюнкцією Юпітера і Сатурна, яка в 7-мім році перед християнською ерою тричі по собі виступила у зіздозбірі Риб.

Одначе таке пояснення не годиться з євангелією, бо там мова тільки про одну звізду, а ніяк про дві. Не можна також приписати тексту євангелії наглого появу нової постійної звізди, яка по коротким часі промінювання опісля щезла, бо тодішні можнаби її нинішніми математичними методами виглядчити. А так воно не є. Ніщі астрономи глядають наслідки дослідів Артура Штенцля за найбільше влучні у цій справі. На повнім конкретних основах виносить Штенцель, що вифлеємською звіздою була комета Гелія, яка по кождим 75-літнім напороті наближується до орбіти землі.

Свої досліди виводить Штенцель від давніх біблійних пророцтв, в яких кажеться: „Вийде очна звізда з Якова, а одна комета зійде з Ізраїля". А євангелист Матей пише дальше: „І ця звізда, яку ми виділи на сході, посувалася скоро перед нами". Знехочений цими даними обрахував учений дорогу гелієвської комети на час народин Христа. І показалося тоді, що ця „звізда" сяла в 12-ім році перед християнською ерою. А саме комета була тоді видима вперше дня 25. серпня перед сходом сонця. У слідуючих днях вона щораз сильніше яснїла і віддалювалася поволі від сонця, щоби опісля по повнім бігу довкола землі приблизитися до нього на початку вересня; 9-того вересня щезла вона зовсім в ясних промінях сонця. Однак у половині вересня появила комета на ново, але вже при заходячім сонці; ця її поява мусіла зробити в тих часах велике вражіння на вавилонських астрономів.

Зі сильно розвиненим знанням астрономії у народів старинного Сходу знаходилось у них багато пророцтв. Тому дуже правдоподібне, що біблійна заповідь появи нової „царської звізди" була також знана не тільки Вавилонові, але й Месопотамії; отже поява нової звізди, яка для країн трьох парів-фільософів, сяла саме на західнім небосхилі, мусіла бути тільки астрономічним потвердженням правдивости пророцтва. Якщо

людей без звання і постійної адреси, перетикана екзотичними фігурами чорних синів Африки і кількома молоденькими обличчями школярик1в, що шукали тут своїх перших любовних пригод.

— Ви не танцюєте? — почули ми враз дрібний, жіночий голос.

На долині, в обіймах величезного американського негра танцювала білявка і всміхалася до нас. Був це пишний тип жінки півночі. Делікатне біле личко оживляла пара великих синіх очей, але те, що зразу приковувало погляд це було її ясно-попелясте волосся. Товариство чорного ще акцентувало ніжність її шкіри і ясність волосся.

Саме закінчився танець і я покликав її до льожі. Сіла біля нас, зі звичайною свободою легкої жіночки і зразу почала розмову з моїм другом як з представником солідніщої валюти. Йошіо відповідав їй неуважно. Він уже вірат находився у такій ситуації і ще ніколи не вдалось мені вивести його з рівноваги. А дівчина справді подобалася мені. Вона мала ще не зіпсуте личко і волосся, ах яке волосся!...

— Яка цікарна білявка! — не видержав я — вже давно не довелось бачити таких пишних, попелястих кучериків!

Дівчина подивилася мені очима.

А з Йошіем сталося щось дивного. Він насторожив вухо, глянув на мене, а потім на дівчину, нарешті вперив свій погляд в її очі. Не знаю, що сказали йому ці сині очі. Може пригадав він собі маленьких японських дітей, там далеко у рідному Ніппоні як плюють згірдливо на землю на вид синіх очей, бо скоро відвернувся від дівчини. Але цей відворот не тревав довго. Несподівано Йошіо підніс руку до голови дівчини і доторкнувся її волосся. Можна було сказати, що це розвязаний торговець бере у руки дорогоцінний і рідкий шовк. З сумежної ложі почувся здавлений жіночий регіт. Це збентежило Йошія. Він полишив волосся дівчини і прилив устами до чарки шампана і випив її аж до дна. Потому випив другу.

Тепер не було для мене більше сумніву: Йошіо був переможений. Я покликав кельнера і ми заплатили.

На вулиці мій друг довго і навчливо дрохав мого вибачення, що не відводить мене до дому. У таксі чекала вже на нього ясноволоса дівчина.

Якось за кілька днів з того часу зайшов я до професора Сугімото. Я застав тут Йошія. Він сидів в одному куточку кімнати і мовчки-лійно водив очима довкола себе.

— Ну, якже там ваша біла жінка? — спитав я, щоби нешвроком.

Йошіо не давав мені зразу відповіли, якось дивно посміхаючись.

— Ні, я можна, не треба ївикати до одної жінки, — сказав урешті сентенціонально.

Професор Сугімото мовчав. На його обличчі повисла стереотипно-ввічлива усміш а.

Пані Мічіко не розуміла французької мови. Вона вепиталась поміж нами, як великий коляровий мотиль. Припрошувала кожного з нас зокрема до свіжих японських мочі*), а потім трохи збиточно, висипала з пуделка на стіл багато маленьких, ріжнокольорових камінчиків.

Ми засіли до партії мажонга.

*) Тістечка з рижу і рибячого товщу.

—o—

приймемо, що негайно по появі комети три царі вибрались у дорогу через Пальмиру і Дамаск, то комета підходила за цей час чимраз вище та сяла чимраз ясніше. Коли царі минули вже Дамаск, комета звернула сповидно свій хід на південь; це могло наступити в половині жовтня. З такої причини царі змінили відповідно напрям їх дороги та зайшли через Юдею до Єрусалиму. Тоді „царська звізда" находилась на південнім заході від Єрусалиму. А що від царя Ірода нічого нового в справі появи нової звізди не могли довідатися, тому пішли вони дальше за звіздою і так дійшли около 28. жовтня до Вефлеєму, де в яслі, над якою сяла комета, найшли новонародженого Ісуса. Комета находилася тоді знов найближче сонця, тому видавалося, немов би вона стояла постійно над Вефлеємом. Відтак знов щезала в промінях сонця.

З отсих, коротко наведених дослідів А. Штенцля виходить, що святкування Христового Різдва постановлено в речинці, який не відповідає дійсности. Грудень і січень є найхолоднішими місяцями в Палестині, тому неможливе, щоби при температурі в границі 0° С могла худоба перебувати на вільнім воздусі та мала ще як поживу жнивну пашу. А навпаки, в жовтні це зовсім можливе. Питання, чому християнська Церква вибрала саме такий речинець для обходу Різдва Ісуса? Передовсім треба знати, що християнська Церква в перших трьох століттях зовсім не святкувала Різдва; щойно в четвертім столітті завела його святкування на 6. січня, а з кінцем цьогож століття перенесла це свято на 24. грудня, т. є на день зимового звороту сонця. Цей день також погани святкували як свято побіди сонця над зимовою ніччю. Постановою свята Христового Різдва на день свята побіди світла над темнотою хотіла християнська Церква ожизнити це поганське свято християнським духом, а через те уможливити поганам доступ до християнської Церкви. Отже святкування Хр. Різдва в дні 24. грудня зовсім не противиться правдоподібности народин Ісуса при кінці жовтня.

Взагалі святкування народин Христа зовсім не має нічого спільного з тим, що його дата року і місяця ніяк не стоїть у звязку з історичними й астрономічними подіями того часу. Тут ділянов є зовсім інша справа, а саме йде тут про духа і настрій людини, яка святкує це свято. У часах певности і горя народу свято Христового Різдва є не тільки святом побіди світла — але й святом сподіваного мира на землі.

У Львові, дня 31. грудня 1930. р.

Д-Р СТЕПАН ВИТВИЦЬКИЙ.

Польська відповідь ґен. Бліссові.

(Спомин).

Радіодепеша д-ра Панейка з 19. квітня 1919 року про інтервенцію і предложення Мирової Конференції (ген. Бліса) відносно припинення военних кроків на українсько-польськім фронті прийшла до Уряду в Станиславові у незрозумілому виді. Треба було довшого часу, щоби в головному зрозуміти її зміст і таки трудно було остаточно скласти її повний текст та — що важніше — вловити безсумнівне її значіння. Щойно в останніх днях квітня дійшла вона до Уряду в повнім і дослівнім тексті і тоді рішив Уряд виконати обняте нею доручення Найвищої Ради. Було це, як відомо, після перших наших невдач на боєвім фронті. Я управляв у тому часі ресортом закордонних справ і мені доручено виїхати в товаристві полк. Фідлєра та сотника Колтунюка на фронт для переговорів з польською командою або польським урядом.

Начальна Команда нашої Армії визначила Хирів, як місце, де можна буде мені і моїм товаришам дороги перейти фронт. Дня 1. травня вибрався я в дорогу автом зі Станиславова через Стрий-Самбір. У доставленні авта мав я деякі труднощі, бо день 1. травня був офіціяльно проголошений державним святом. Всеж таки я виїхав біля год. 10. передполуднем. Дорога була тяжка, бо весь час падав студений сніг з дощем. Під вечір я був у Самборі в кватирі полк. Кравса.

Полковник Кравс, тип енергійного, незвичайно обовязкового та у своїй службі самовідреченого старшини, просив мене після спільної офіцерської вечері на окрему розмову. Розказував мені про розміщення фронту, про його сильні та слабі місця, про ворожі приготування до наступу, але не те було головним змістом розмови. З її ходом полк. Кравс розжалобився передімною, як членом Уряду, чи не до сліз, на свої незвичайно трудні і прикрі взаємини з іншою сусідньою командою, на спричинені тим фронтові недостачі і недомагання та просив мене, щоб я своєю інтервенцією в Уряді старався те відношення вкінці наладнати.

На другий день вчасним ранком треба було виїзджати. Ми розпращались з полк. Кравсом. Мене відпроваджено на нічліг, та під вражінням розмови з полковником я довго ще не міг заснути. Пригадалась мені болюча справа принятя до нашої служби полк. Ціріца, а далі справа підполк. Стіпшіца і полк. Легара. Пригадалось мені далі, як то полк. Легар з делегатом Уряду в перших днях грудня 1918 р. обїхав був частину нашого фронту, як то замість назначених на карті штабу українських позицій він заставав польські і навідворот, як опісля він предложив проект перебудови фронту, як вкінці полк. Легарові наслідком становища Військового Секретаріяту відмовлено принятя до служби. Пригадалась мені далі моя поїздка з през. Голубовичем перед Різдвом до Начальної Команди в Бережанах, якої ціллю було порозуміння у справі нашої різдвяної офензиви на Львів, наша розмова з шефом ґенерального штабу полк. Мишковським та вкінці його несеріозна самопевність. Може булиб інакше розгорнулись події, якби принято предложення полк. Легара (тепер одного з передових мадярських ґенералів), може його предложення було би рішаюче для розвитку тих подій на боєвім фронті...

Другого дня ранком нас (себто зі мною полк. Фідлєра і сот. Колтунюка) відвезено до поблизького села під Хировом, де приняв мене хорунжий Н., командант прифронтового шпиталю, уладженого більше як взірцево у польськім місцевім дворі. Через фронт переслано запит, де і коли польська команда нас пропустить. Другого дня біля полудня вибрались ми на другий бік, проїхавши залізничим шляхом з Хирова на нашу лінію, а там зустріла нас галерівська стежа, яка, повязавши нам очі, перевела нас до кватири команди відтинка. Відносному офіцерові передали ми повновласти і стали дожидати відповіди з головної польської команди чи просто з Варшави.

Пішли в рух військові телєфони. „Галлю, тут Стрий" — „Галлю, тут Станиславів", — так телєфонічні станиці польського війська перекликалися назвами міст, на які отсе готовився їх похід. Відповіди ми не діждались. Після двохгодинних розмов нам відповіли, що польська команда мусить порозумітися зі своїм урядом і що відповідь буде нам переслана прямо до Станиславова. Вона, розуміється, не наспіла ніколи.

Польські старшини провели нас назад до української лінії. З тої хвилини почалась до нас крісова пальба з наших передних позицій, яка без упину супровожала нас доброї пів години до самої фронтової команди. То передні сторожі нашого фронту — як я дізнався пізніше — таким чином протестували проти спроб мирових переговорів.

За кілька днів почався головний польський наступ.

Обструкція. Найзнаменитші лікарі шлункових недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяла скоро, певно і без болю.

Вся коляда для Рідної Школи.

Згідно з постановою всіх українських центральних установ з 3. червня 1920 р. місяць січень — це місяць „Рідної Школи".

Тому вся духовна і світська інтеліґенція, всі міщани, селяни й робітники ґуртом та особисто, а також всі наші товариства (Читальні, Луги, Соколи), організації, кооперативи, підприємства, церковні брацтва, хори, орхестри та ґурти колядників перешлють дар на коляду для „Рідної Школи". Всі доходи з аматорських вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п., уладжуваних кимнебудь у місяці січні, йдуть виключно на „Рідну Школу".

Це все виконаємо масово. Цим докажемо нашу зрілість і здисциплінованість та в ювилейному році покладемо з нагоди коляди підвалини під тривку матеріяльну підставу „Рідної Школи" для її дальшої необхідної культурно-виховної діяльности.

Датки посилати на адресу: РІДНА ШКОЛА" — ЛЬВІВ, РИНОК 10.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1931.

СОФІЯ ЯБЛОНСЬКА.

З райського острівця.

Port-Cros, Iles d'Hyéres.

...Ваш лист не застав мене в Парижі. Я залишила Париж далеко, за хмарами. Там холод, низеньке небо, дошкульний дощик і всі гомонять: „Ратуйтеся, хто може!" Та в Парижі кавярні переливаються від бездільних артистів, що в світлі електричних лямп та мряці диму з недокурених цигарок чекають ласки з небес: трохи сонишного світла, настрою. Там малярі ганяють за своїми тінями, шукаючи себе; кидають Монтмартри на Монтпарнаси, та звідтіля виганяють їх відвічні сноби, що тягнуться за ними як покутні вірителі. Тепер вони певно сидять в якомусь новому захисті кавярні на Порт-д'Орлеан, де „розводять мистецтво".

Вони всі цієї думки, що з якоїнебудь мистецької пристані, навіть паризької, лекше дістатися до моря, до сонця, до синього неба.

Про Париж так невдячно може писати тільки та людина, що добровільно його покинула. Інакше буває з тими, кого Париж покидає.

Перед самим моїм відїздом я зустріла одного з наших малярів Хмелюка (він практикує також у поезії, бо — „це, як каже, мені не шкодить на здоровля"). Дізнавшися, що я їду на Ріверу, зараз-же мені й пропонує.

— Візьміть, будь ласка, мене зі собою. Я буду носити ваші валізки, ваш апарат, буду веслувати ваше човно, розтягати шатро на безлюдних островах, роздувати вогонь. Навіть варити дещо вмію. Людина я, як бачите, універсальна: до чого не доторкни її, зараз приліпиться.

Я дуже жалувала, що не мала ні валізок, ні човна, ні шатра, ані навіть наміченого хрестика на мапі, де мені зупинитись. Нічого крім апарату та мінятурної валізки.

Ось бачите: малярам у Парижі все стелиться проти вітру.

Вони пишуть до мене: „В нас сірі хмари, — пришліть трохи блакиту"

Я купила вже собі синій папір. Та записую його золотим олівцем, зарисовую промінями, заливаю хвилями, але це все, як бачу, тільки до безтями їх доводить.

Вони протестують: „Геть імітацію!"

Ось наш другий маляр, С. Бурачок, так розсердився на мене за мою еміґрацію, що аж присягнув записати мене на свій листок „зрадників і бойкотованих."

Ще один наш славний М. Глушенко, доказуючи мені свою вищість над перешкодами природи, помалював своє ателіє на блакитно, а в вікна повставляв жовті шкла, що хитро імітують сонце, — перемішуючи сіреньке париське світло на золотаве проміння.

Хитруни вони всі, та кожний рятується як може.

І я, як тільки могла, зараз-же чкурнула найкоротшою дорогою до синього „правдивого" неба. А потім з Марсилії авто-каром понад беріг, шукаючи за затишним теплим кутком, або за якимсь заблуканим островом.

Днів шість-я так блукала, аж нарешті маленька пляжа Леванду зупинила мою погоню.

Тамошні рибалки запросили мене якось поїхати „половити рибку" на буябес. Так ми й поїхали з ночі вабили рибку ліхтарками.

Зі світанком я помітила на овиді обриси якоїсь землі. На моє питання, рибалки відповіли недбало: — О, це нічого, це так собі закинуті острівцята. До них вправляються военні кружляки.

Туземці „Блакитного Берегу" такі гостинні, що від них не можна добути похвали для іншої країни, як тільки їхньої. Вони дощу вже зі шість місяців не бачили, навіть коли дощ щойно вчора падав. По сусідстві з ними — це все пусті та поганенькі пляжі...

Коли рибки в нас було вже досить, щоб поїсти та й інших погостити, а світанок затьмив ліхтарки, я таки настояла, щоби доїхати до тих заблуканих острівців.

Рибалки рад не рад випорожнили одну моторівку, щоби повезти мене до тих острівців, які, здавалося, рукою зловиш, а їхати прийшлося дві години. Вони все як міражі відсувалися та набили до себе.

— Ну, значить, таки існують „нездійснені мрії" та „обіцяний рай" — рішила я, висідаючи з човна на золотий пісок, до якого грілися синяві хвилі та на прозору мозаїку дрібненьких, колірових камінцят.

А довкола ліси, пальми, кактуси, мірти, цитринові кушата та шелесний бамбус.

При вїзді — на горбі старинний замок з високою баштою. Понад берегом кілька рибальських хатин та звернена лицем до моря якась велика піскова будівля, обгорнена евкаліптовими алеями.

— Це одинокий готель цього острову. У літі повно в ньому гостей, а тепер він зачинений, — пояснили мені туземці.

— Шкода, шкода, — подумала я та пішла блукати по раю.

ФОРТЕПЯНИ

ПІАНІНА, ГАРМОНІЇ, ГРАМОФОНИ І ПЛИТИ (український реп.)

Найбільший вибір. — — Догідні умови.

КОНРАД КАІМ і Син

ЛЬВІВ, вул. Коперника 11. тел. 20-45 1159 3—7

ВІДГУКИ ДНЯ.

Святочна муштарда.

Новий рік почався для мене не зовсім добре. Поминаючи кілька болючих рат, кільканадцять не болючіших видатків, одної авантюри і двох перестуд — мав я вже в цім році і літературні прикрости. Почавши від першого січня дістав я досі устно і письменно кільканадцять несмілливих запитів, що є в третім томом моєї повісти і майже кожний такий запит кінчився новорічним „вінчуванням": щоби мене ясний грім побив. Користаючи з зимової пори маю ще трохи часу на сповнення їхніх задушевних мрій, хіба, що на дворі ще більше потепліє і почнеться громовиця.

Другою літературною прикрістю був мій попередній фейлетон у „Ділі". Написав я його в поті чола і з накладом усіх своїх духових сил, щоби сяк-так виступити на арену святочного числа. На жаль, мій святочний фейлетон так дерся на світ божий, що таки того самого дня побіг у друкарню, ложився, поліз на машину і другої днини вже шкірив зуби до читаючої публики. Маю до усього ще більший жаль, як один мій знайомий до сина, який поквапився прийти на світ три місяці по шлюбі.

Але нічого не поробиш. Трапилася прикрість з одним, треба братися до другого. Може цей вийде в свій час.

Тому пишу другий...

Як я намучився, заки знайшов підхожу тему! Після кількох днів передсвяточної творчости, був я як та вичерпана криниця, до якої наконець ще хтось підійшов з відром. Треба довго почекати, заки назбирається на малий фейлетон... води.

Ще до нині рана я був у розпуці. Вода ледви слезила, а тут шеф-редактор стоїть з відром і заохочує:

— Чорт би вас (не при святі згадуючи! — прим. складача) побрав. Та давайте вже раз той фейлетон!

— Я вже раз дав! — відгризаюся, але чую, що слабо.

Редактор перестав бути офіціяльний, навіть усміхається і говорить потішаючо:

— Як не дасьте нині, то завтра можете чим собі полицю вистелити...

Трохи переборщив, бо фейлетон може цілу слідуюче Різдво. Знаю богато таких випадків з оповіданнями, статтями, а навіть з новинками.

Але написати таки треба...

Спомини з дитячих літ?!...

Геть з ними!

Нагадають мені щасливий час золотого в'єку, родинну хату, сільську поезію зими, настрій радісного свята і... Відень. Не хочу!

Спомини з юнацьких літ?!...

Геть з ними!

Нагадають мені безжурну молодість мою, товаришів зброї, романтику засніжених околиць, хеляльників у шоломах і... Київ. Не хочу!

БАЛЬ Т-ва У. С. П. „Основа" у Львові

відбудеться в суботу дня 14. лютого 1931. р. в салях „Народнього Дому". 1156

Спомини з останнього десятиліття?!..

Вічний рахунок з обставинами, маленький куток на далекій вулиці, поезія недостатку, настрій вводження кінців і... Варшава. Не хочу!

Про щож писати, куди звернутися за темою?

І нараз... перший успіх у новім році.

В редакційну кімнату входить гість, з великим кошем у правій, а з листом у лівій руці.

Українська фабрика муштарди „Міка" переслала редакції „Діла" — муштардові побажання „Веселих Свят".

— Новий видаток! — зітхає один з жонатих, оглядаючи хабар. — Щоби муштарду спробувати, треба купити шинки.

— Вистане ковбаса! — потішає другий.

Настрій помітно поліпшився. Зараз видно, що українська преса зискує на значінні в фабрикантських кругах. Що правда, тільки в тих, які щойно починають, але все таки поступ є.

— Чекайте — фантазує котрийсь на тему хабарів. — Я чув, що має повстати фабрика вудлин. На другі свята готово... — не бути муштарди.

Песимісти дуже часто мають рацію. Але в тім випадку — ні.

Коби решта, а муштарда знайдеться!...

Галактіон Чіпка.

ЛІКАР

Д-р Остап Прийма

змінив мешкання і ординує

ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 22. Тел. 61-50

1224 3—3

Одинока оказія!!! Через місяць січень фабричні ціни!!

Найбільший у Львові склад годинників і будильників

І. Домбровскі і Лев Розважевскі

вух. Академічна 2. Тел. 27/29 (Hotel Georges)

продає свій богатий вибір **годинників** через місяць січень **по фабричних цінах.**

Срібло і біжутерія найновіших фасонів. 1269 1-3

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРГАНІВ ТА КАШЛЮ ЗНАМЕНИТО ХОРОНИТЬ

Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями

Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 748 13—23

І. Р.

ПІДПРИЄМСТВО І КУЛЬТУРА.

Хто знає різні аномалії українського життя, той не може не добачувати одного дуже дивного явища, яке тодкається взаємин поміж нашими установами й нашим громадянством. І більшість установ і громадянство все ще не зясували собі докладно ані власної ролі, ані теж своїх прав та обовязків до рідних „доставців" чи то „відборців". Бо чейже все ще існують у нас установи, які є суто комерційними підприємствами, а проте у своїх претенціях до громадянства мимохіть ставлять себе на становище якихось добродійних організацій, які громадянство **мусить підтримувати виключно** з патріотичного обовязку. І навпаки: існують у нас установи, на які наше громадянство глядить наче на якісь торговельні підприємства, які власним хистом та енергією мають добувати собі фондів, що в свою чергу йдуть на цілі буцім-то зовсім далекі від національно-громадського життя. У першому випадку просимо нагадати собі факти (славити Господа: щораз рідші, щораз більше виїмкові!) зловживання гаслом „свій до свого", коли — буває — український підприємець, купець чи ремісник, а навіть інколи й культурний робітник не зовсім рахується з вимогами, смаком та культурним рівнем українського консумента й має до нього жаль за брак підтримки, тієї підтримки, яку — мовляв — імперативно диктує факт, що ти і я — українці! І знову просимо пригадати собі розпучливі покликі українських наукових та культурно-освітніх установ, що громадянство забуває на них, забуває, що ці установи не продукують ніякого краму на базар, лише творять культуру, яка не може впасти з неба, лише вимагає безперервного допливу щораз нових і то щораз більших капіталів!

„ВЕСЕЛИХ СВЯТ"

бажаю моїм П. Т. Відборцям.

Осип Стефанович

раніш Роман Зубик

ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА 16.

В умовинах нашого життя кожне нове українське підприємство є — новою національною

Доріжки засипані дрібними, ясними камінцями вються та пнуться крізь пахуче галузиння, по горбках острову.

Довго я так йшла між соняшними тінями аж до самого вершка, звідки зір охопив ціле море, що розлилося в безконечність, небо, що розпростерлося своїми ясними далечінями, весь наче обмитий морськими хвилями острівець.

Вітер струшував дозрілі червоні овочі з дерев і жовтий пилок з квіту мімози. Вивірки не боячись мене хрупотять біля мене горіхи та дактилі, а вуженята витягаються на сонці.

— Що ж? як рай то й дороги назад звідсіля нема — пригадала я собі божий закон.

Сонце вже вилізло високо, коли я обійшовши моє нове царство повернула на пляжу.

Місцеві моряки раді-би мене пригостити, та тільки в них самих хатця всього чотири, а родин на них аж шість. „Хіба поставимо вам хатку?"

Пропозиція видалася мені велика, тому я все таки застукала в двері порожнього готелю, де самітно зимувала (це тільки так кажеться, бо тут у зимі тепліше, ніж літом у нас) господиня.

Вона ввічливо зустріла мене, але не без здивування. Моя сміліть видалася їй майже підозрливою. Після ріжних запитів та розвідів вона рішила, що з завтрашнього дня я поселюся в неї під умовою, що вимоги мої будуть скромні та що я не „помру" тут з нудьги. Ось як я здобула цей острів!

Ніби завдання нескладне, але все таки не завсіди та не кожному так щастить.

Першого дня у вечір, моя господиня запалила в сальоні правдивий деревляний вогонь на триніжках у ватрані. Кажу „правдивий" тому, що в Парижі, дуже в моді, вживати до коминків порцелянових полін, під які підкладається електричні червоні лямпки, що імітують вогонь. Париж своїми вигадками взагалі перегнав природу. Отже посідавши біля „живого вогню" ми стали балакати. Вона наче ворожка відкрила мені всі секрети цього острівця, даючи мені ключі до його скарбів.

— Тут колись жили людоїди. Це мабуть давно тому. Потім вампіри сюди звозили свою добичу та своїх невільниць. Потім, це вже зовсім недавно, тут поселилися перші християнські черці. По тих останніх ще дотепер збереглися розвалини монастирів. З другого берегу стоїть загорнений у високі пальми замок самотнього князя, що науці жертвував ціле своє життя. Він звізди вивчав, ну, але про нього я вам розповім іншим вечором, — закінчила свою відвічну історію моя фея, якій самій вже до віку недалеко.

Всю ніч плюскіт хвиль, що відпливають до евкаліптових алей, своїм ритмом колисав мій сон.

А вранці ніжний блакит, що гасить бліді зорі, звістував світанок.

Потім перше золоте проміння викупавшись у морі випливає зпід води та засипає острів свіжим золотом. Зелень струшує вечірню росу, та теліпається на вітрі лискучими пелюстками. Сонце розпарує вогку землю, що глибоко зіваючи видихує свої горячі пахощі.

Перший день я тут блудила наче спяніла синявою моря, прозорим блакитом, запашним вітерком і сонцем, ніжним райським сонцем.

Тут сонце, наче для мене одної світить, бо ніхто тут не вміє так радісно витати його, начебто в-останнє. Тільки я блукаю по лісі, вдираючись в його забуте провалля, крізь гущавину гилля. Тільки я вранці заздрісно обіжджаю його човном понад дикими, самотними берегами. Тільки я виходжу вечором на терасу високої башти та мірячи її вільною ходою, сягаю зором у далечінь, наче капітан на нічній варті корабля. Часом справді мені видається, що мій корабель пливе у безконечність ночі, попиханий хвилями, поміж зорями і морем. Інколи тут море буває таке непорушне та таке прозоре, що всі зорі відблескують в ньому свої подовгасті, дрібні світила.

В такі ночі я лягаю на дно човна та колихаючись по морі поринаю в світляних просторах синього неба.

У дні, коли від землі до нас насуваються хмари, тоді зривається наш свистливий містраль та забираючи всі свої сили завзято вилітає до змагання.

Море тоді злісно кипотить, наче-би дно його залила вогняна лява. Хвилі шарпаються, бються об високі скелі та набираючи нового розгону люто відпливають на поміч містралеві, що завзято розбився. Тяжкі, сталеві хмари.

До нас він їх ніколи не пускає. Ех, яка це радість, бачити його перемогу, — коли море тихенько вспокоюється, а містраль по ніжному блакиті пливе теплими хвилями.

Острів цей це „нездійснена мрія", це „обіцяний рай" для тих, що женуть по світі, щоби викрасти та вихопити з життя радість, якої воно нам так завзято боронить.

—o—

Отворення нової косметично-перфумерійної станиці.

Львів, 27. грудня. 1930.

Наші читачки мабуть з великим зацікавленням сдухали радієвої вістки про заснування фірми „Ipic". Є це перша у Львові на европейську міру поставлена косметично-перфумерійна крамниця. Недавно відбулося свято її відкриття. У ньому брали участь представники міста, купецьких і промислових шарів і львівської преси.

Запрошені гості мали нагоду переконатися про високий рівень цієї крамниці, яка займає одно з найкращих приміщень у новій камениці Шпрехера при вул. Академічній ч. 7.

Зокрема, з добірним смаком улаштована виставка є атракцією для публики. Та ще краще вражіння робить крамниця в середині, уладжена з усіма вимогами вибагливого смаку. Пречарно розміщені, в замкнених шафах і габльотах, косметичні препарати із марками світової слави — можуть вдоволити найхимерніші вимоги клієнтелі. Але це ще не все!

Управа крамниці зрозуміла, що коли навіть найкращий препарат має принести бажані наслідки — треба гостя повчити як його раціонально вживати. Тому-то управа має при крамниці окрему гостинну кімнату, де працює вишколена за границею фахова особа. Вона зовсім безкорисно дає панам раціональних порад про плекання й уживання косметичних середників. Згідно із загально принятою засадою, що нема універсальних середників, до кожної клієнтки підходять індивідуально, та поручають їй найвідповідніші препарати. Є це дуже цінна інновація, бож звісно, скільки шкоди приносить красі нераціональне і неметодичне застосування косметичних засобів.

Коли-ж при цьому візьмемо на увагу, що поради у фірмі „Ipic" є безплатні і не зобовязують до закупів, то мусимо признати, що нова станиця розуміє своє завдання справді по европейськи, та, що вибрала найкращу дорогу, як придбати собі довіря серед широких кол клієнтелі. 1238

„ВЕСЕЛИХ СВЯТ"

всім П. Т. Відборцям фірми ОЛЕКСАНДЕР ОНИСЬКО, склад порцеляни, Львів, Галицька 20.

стійкою і, віце верза, ліквідація кожного українського підприємства, кожної будь-якої установи, є скороченням національного стану посідання.

Однак справжньою великою національною цінністю є такі підприємства, які еднають у собі комерційний і культурний характер та в одному й другому напрямку дають максимум того, чого від них вимагається: купецького хисту, організаційної ініціятиви й рухливости та високих культурницьких вартостей. До підприємств такого подвійного характеру належать м. і. книжкові видавництва. Але скільки-то видавництв існувало й існує на світі, які матеріяльно чудово просперують, прислуговуючись своїми виданнями (напр. т. зв. „лубочною", вуличною, літературою) надзвичайно мало (а то й просто негативно) національній та світовій культурі? І скільки-то теж видавництв банкротує, або завдячує егзистенцію кишені філянтропа, дарма, що кидає на ринок твори великої вартости? З того видно, що це не так легко покумати купецький інтерес з культурою. Ще важче воно у нас, де й розвиток капіталу (в якихнебуть формах) находиться у пеленках і де йде завзятий наступ чужинецьких культурних впливів. Доказом цих трудощів — факт, що було й у нас уже чимало видавництв, які пробували видавати книжки гарні, добрі й дешеві, та після нечисленних спроб — вривали свою корисну, але матеріально дефіцитову діяльність.

Тимчасом в останньому досятилітті вибилось у нас у перший ряд варстатів культурницької праці видавництво, яке саме зуміло одночасно розбудувати свої матеріяльні підстави. Це „Червона Калина", видавництво збудоване на кооперативних засадах, яке просто дивує своєю рухливістю та торговельно-організаційним хистом і серед зростаючої павперизації громадянства, серед загальних злиднів, засилює книжковий ринок не тільки щораз більшою скількістю видань, але й теж видань із щораз вищою літературною вартістю. Засноване 17/8 1921 року гуртком 16 осіб, мало в 1921/22 році 128 членів; в 1923 році 145 членів, в 1924 — 146, в 1925 — 103, в 1926 — 127, в 1927 — 157, в 1928 — 280, в 1929 — 737, а сьогодні це Видавництво має 1.195 членів. В 1921 р. вплинуло 3.700 пол. марок титулом вписового й 70.250 мп. титулом уділів; в 1922 р. — 12.000 мп. вписового та 99.000 мп. як уділи; в 1923 р. 611.000.227 мп. як вписове та 24.292.720 мп. як уділи; в 1924 р. 116.16 зол. як вписове й 218.79 як уділи; в 1925 р — 593.63 зол. як вписове і 1.686.72 зол. як уділи; в 1926 р. — 205.51 зол. як вписове і 726.86 зол. як уділи; в 1927 р. — 163.90 зол. як вписове і 965.30 зол. як уділи; в 1928 р. — 580 зол. як вписове і 2.251.70 зол. як уділи; в 1929 р. — 8.252.20 зол. як вписове і 8.581.45 зол. як уділи; і врешті в 1930 р. (до 1. XII.) — 1.899.28 зол. як вписове і 7.848.51 зол. як уділи. Розвій діяльности Видавництва слідний із слідуючих цифер: В 1922-ому, себто першому році діяльности „Червоної Калини", видала вона Календар-Альманах (8.000 прим.), 7 книжок (28.000 прим.), малий календарик (6.000 прим.) і 4 числа літературно-мистецького журналу „Митуса"; в 1923 р. — календар (5.000 прим.), календарик (3.000) і 7 книжок (9.000); в 1924 р. (важкий рік вальоризації) — календар (6.000), календарик (3.000) і 1 книжка (3.000); в 1925 р. — календар (8.000), календарик (4.000) і 3 книжки (9.000); в 1926 р. — календар (8.000), календарик (4.000) і 3 книжки (9.000); в 1927 р. — календар (8.000), календарик (8.000) і 2 книжки (6.000); в 1928 р. — календар (10.000), календарик (8.000) і 6 книжок (18.000); в 1929 р. — календар (10.000), календарик (8.000) і 8 книжок (26.000); в 1930 році — календар (10.000 прим.), календарик (8.000 прим.) і 12 книжок (36.000 прим.). Разом „Червона Калина" видала досі 10 великих Календарів-Альманахів, які мають уже свою устійнену славу, разом 76.000 примірників; 144.000 примірників книжок; 52.000 маників; 144.000 примірників книжок; 52.000 маних календариків і 9.000 примірників нот, не рахуючи 12.000 примірників 4-ох чисел „Митуси" з 1922 року і місячника „Літопис Червоної Калини", який виходить уже від 1. XI. 1929 і якого наклад постійно більшає!

„Червона Калина" стала зразком видавництва, побудованого на найздоровіших основах, якими є гроші тих, які самі бажають собі доброї і дешевої книжки! Господарює теж тими грішми Управа В-цтва так, що завжди рахується з дійсністю: видала, бувало, й одну лише книжку в рік, але поволі та вперто довела до того, що в останньому році видавала по одній книжці що місяць! Серед тих книжок є такі високо-вартісні твори, як 2 томи „Світової революції" Масарика, 4 томи споминів Дмитра Дорошенка, 3 томи споминів ген. Петрова, 5 томів споминів д-ра Степана Шухевича, 4 томи споминів М. Галагана, том споминів Андрія Чайковського, великий історичний альманах „Берестейський Мир", і т. д.; видано цілу низку белетричних творів старших і молодих письменників, як Богдан Лепкий (4 книжки), Федір Дудко, Роман Купчинський, Василь Софронів, Юрій Шкрумеляк О. Бабій і і. Не всі з виданих „Червоною Калиною" книжок є однакового літературного рівня, не про всі можна казати в суперлятивах, є більше і менше вартні, а проте цілість є без сумніву великим вкладом в українську культуру! Як теж видавці роблять, що з технічного боку їх книжки де-де кращі від пересічних напр. польських видань і що одночасно без порівнання дешевші — це вже їхня тайна.

„Червона Калина" вступає у десятий, „ювилейний", рік свого істнування. Минулих 9 літ вона не прогайнувала. Вона поглибила зацікавлення широких верств народу рідною книжкою взагалі, та історичною літературою зокрема і віддала величезні послуги культові рідної традиції. На початку того „ювилейного" року належить „Червоній Калині" щире побажання: хай здійсниться поклик останніх її Загальних Зборів, щоби кожний член „Ч. К." приєднав в цьому бодай одного нового члена; хай цих бідних 5 зол. вписового і 25 зол. уділу дасть у цьому році новий поважний капітал; хай усі вірителі сплатять свому Т-ву борги, які наросли вже до величеньких сум! Тоді „Червона Калина" стане найповажнішим видавництвом на всіх українських землях!

—o—

Традиційна Костюмівка

11. лютого. 1931.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1931.

Й. ЗАСТИРЕЦЬ.

РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК АПТИКАРЯ.

I.

При кінці гарячого місяця червня вибрався я за якимись орудками до міста. Йдучи попри одну народню інституцію думав я про ощадобережних патріотів з 1848 р. та інших, молодших від них, що звозили в своїх бричках каміння під наші установи, про тих, що жертвували свої доходи з вкафистів і вінчань і тих, що по „Бесідах" вигране з карт. Нарікав я в душі, чому вони не застерегли собі, щоби в усіх трицяти крамницях такої інституції не торгували чужинці, а тільки наші купці. Тоді і я полагоджував би там всі свої орудки і навпростець вертав би домів на обід.

Коли я таке міркував, штовхнув мене ненадійно в бік мій приятель, радник Миханько Подушкевич. Я прочуняв і кажу про що перед хвилиною думав. — Тихо — відповів він — ще хто почує. От вступіть до мене, то поговоримо свобідно і про політику. Мені привезли зі села — додав він — саме нині свіжу „кислятичу" і яйця. Я почекаю на вас, заки не полагодите того, що вам треба.

Старий радник, нежонатий, знав чим мене привабити. Він мав дві кімнати, кухню, і доходячу служницю Юльку.

— „Не держу постійної служниці, — виправдувався він передімною, — бо треба би її харчувати і все пильно глядіти, щоби не обкрадала. Це важка справа в господарстві, бо коли зникала би щодня тільки одна петрушка, то в переступнім році буде це 366 штук такої врини."

Радник Подушкевич налив два горнята квасного молока, вкроїв два кусні чорного хліба, витягнув сковороду, чи пак пательню, де держалися останки якоїсь передтижневої запражки наче застиглий столярський карук, підпалив „грімус" і вбив трое яець. Та заки почав пояснювати мені свою політику, хтось несподівано застукав у двері.

Радник впровадив елегантну даму, літ яких 45, яка почала:

— „Я чула, що маєте аж дві комнати. Дам за одну з них сто золотих місячно. Я така нещасна, опущена... не маю де притулитися."

При цих словах капнули з її очей сльози на шовкову блюзку. Жіночі сльози, хоча би які холодні, коли впадуть на чутливе серце, запалюються.

Радник вдивлявся в гарне лице дами, її живі, лискучі очі під гарними чорними бровами, що зиркали зпід високого чола і ще вищої зачіски, та мимохіть спитав її, чи вона замужня.

— „Ой, мій муж — відповіла вона плачучи, — по двайцятьвісім-літнім пожиттю прогнав мене тепер від себе кажучи: Йди собі, де хочеш, дам тобі місячно по 275 золотих. Відтак зібрав мої річи і наняв фіякра. Я мусіла його покинути. Заїхала покищо до гостинниці а від двох днів пошукую постійного мешкання."

— „Може він вас посуджував в якій невірности?" — поспитав мій приятель.

— „Недавно тому — пояснювала жінка — почув він як один ученик сказав мені на сходах: „Цілую руці!" Муж тоді голився. Миттю вибіг з гострою бритвою на сходи і почав мене ганьбити.

З дальшого недискретного оповідання тої дами вийшло таке, що це не був учень середньої школи, а вищої, літ понад 20.

— „Мій муж — додала вона — занятий весь день допізна, купував йому та мені білети до театру, на концерти і до цирку, щоби я могла трохи розвеселитися. Сама я не важилася би."

Все це вияснення видалося мені якесь непослідовне, тому я поспитав сам даму:

— „Чим-же ваш муж?"

— „Скупим аптикарем, — відповіла вона. — бо як не ставало мені 600 зол. місячно на прохарчування, тоді решту яких дві сотки він не хотів додавати. Був злісний, сварив."

Я досі цілком не знав життя аптикарів. Чув я вправді приповідку, що „не здурнів аптикаря" та гадку, висказану кимсь в одній товариській дискусії, що скорше латинські архіереї збережуть у нас римський конкордат, а Сталін, польський маршал і Троцький обцілуються на Мадейрі, ніж колинебудь згодиться трьох аптикарів, але... Тим більше зацікавило мене тепер життя тої професії. Пана Подушкевича ще більше зацікавила та пані і сто золотих місячного доходу. Це видно було по тім, що яечниця, яку він смажив, згоріла на вуголь.

— „Віднайму вам кімнату за сотку місячно, — заявив радник Миханько перебиваючи дальшу розмову — але під умовою, що пані аптикарева, як будуть собі щонебудь варити, то і мені спарять молоко а дещо куплять і мені пригріють."

— „Хитрун з того радника! — подумав я, — бо вже видно думає звільнити свою „доходячу" з обовязків. На цьому я розпрашався з приятелем і його новою льокаторкою.

II.

Минали тижні за тижнями, перейшли жнива, стали останні сливки падати з дерев.

УАР — Українська Аґенція Реклями

1197 **Львів, Валова 23. Телєф. 6—36.** 2—4

Переводить плянову, успішну й дешеву рекляму в усіх її видах. — Поміщує оголошення в усій українській і чужій пресі.

ОСТАННІ ВІСТИ

ВІДГОМІН „ПАЦИФІКАЦІЇ".

У суботу на засіданні сенатської адм. комісії приділять м. ін. відносному референтові внесення Українського Клюбу в справі „пацифікації" Сх. Галичини.

ЖІНКИ Й БЕРЕСТЯ.

У Варшаві появився отверти лист дівчок, м. н. визначних польських письменниць до посолок ББ. У листі сказано, що польський парляжент один із тих, у якім найбільше заступлені жінки. Це тому, що польська жінка здобула собі авторитет підчас неволі. Авторитет цей обовязує й тепер. Ніяка жінка не може погодитися, щоби ламано елементарні принципи етики й цивілізації, що забороняють знущатися над людиною. Винуватці в берестейській справі повинні бути покарані, а щось подібного на будуче внеможливлене.

БЕРЕСТЕЙСЬКІ СПОМИНИ ПО НІМЕЦЬКИ.

З Берліна прийшла чутка, що один із тамошніх часописів друкуватиме статті-спомини послів із Берестя. Рівночасно одна тамошня фільм. фабрика висвітлить фільму на цю тему.

ВІДГОМІН ПРОЦЕСУ ЦЕНТНЕРШВЕРА.

Чотири обвинувачені в убивстві банкира Центнершвера у Варшаві виступили свого часу проти функціонарів сл. уряду та проти держ. скарбу з домаганням відшкодування 100.000 зол. за чинну зневажу та передержування в тюрмі майже 9 місяців без причини. Рівночасно йде карне слідство проти комісаря поліції Штабґольца й управителя сл. уряду та кількох агентів. Справою побиття вязнів займеться окр. карний суд у Варшаві мабуть у половині лютого.

РІКА ЗІРВАЛА МІСТ.

У ночі з 4. на 5. січня наслідком дощів ріка Опір ушкодила міст на гостинці Сколє-Тукля у Гребенові. Комунікацію возами там перервано.

ДРАМА МУСОЛІНІЯ.

Недавно виставили в театрі в Римі драму „Кампо зі Малєо", якої зміст: життя Наполеона. Повідомляють, що цю пєсу написав Беніто Мусоліні під назвищем режисера медіоланської Скалі Джованні Форцано.

ЗГИНУЛО 15 ТУРИСТІВ.

У французьких Альпах лявіна засипала 15 туристів. Рятунок був неможливий, бо лявіна й далі посувається.

Читайте богато. святочне число „Діла".

НОВИНКИ

— Нашим передплатникам і читачам пересилаємо з нагоди Різдвяних Свят щирі побажання провести їх безжурно і почати ними новий рік серед кращих обставин як досі!

— Конфіската „Діла". Вчорашнє (5.) число „Діла" підпало конфіскаті за пізу статтю п. з. „Відгук одної демонстрації". Це друга конфіската нашого органу в 1931-ому році.

— На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Різдва Христового зложили дальше в золотих отсі Вп. Громадяни (ки): Н. Н. — Львів 12, Шкарпович Роман — Львів 10, д-р Чубатий Микола — Львів 10, Стефа й Олекса Яворські — Підгайці 10, Пугач Михайло — Борщовичі 2. — Хто слідуючий?

— **В салях Бесіди і Народної Гостинниці** відбудеться 13. січня 1931. заходом Української Захоронки **Традиційний Маланчин Вечір.** Доскіряний буфет і знаменитий зжез дають запоруку, учасникам цього вечора, веселої забави.

— **Щасливого Нового року та веселих Свят** Різдва всім своїм клієнтам бажає **фотограф Л. Янушевич, Львів, вул. Піскова 22,** (Власна Хата). Тел. 2—11.

Нині Кіно „Касіно"!

Могутня оригінальна сальонова драма Cecil-a B. de Milea п. н. „ДИНАМІТ", яка ілюструє боротьбу двох світів: вирафінованої аристократки і чоловіка праці рук,

— Загоріли. Дня 5. січня на Персенківці в официнах ресторану Мазура померли від загоріння Пилип Федик, дозорець міських бараків на Персенківці і його ожінка Розалія.

— Після смерти маршала Франції. Творець „чула над Марною" помер. Ціла Франція в жалобі. Париж тоне у чорних прапорах. Цілий ранок перед клінікою, де помер Жофр, стоять безчисленні маси народу. Тіло покійного буде виставлене два дні публично у військовій школі. У справі похоронів маршала відбувається засідання кабінету міністрів. На руки вдови великого войовника напливає безліч кондоленцій не лише з усіх сторін Франції, але і цілої Европи й Америки. Похорон Жофра відбудеться із тими самими церемоніями, що і похорон другого великого вождя французької армії Фоша. Французька преса заповнена статтями про життя і заслуги цієї небуденної людини, що вийшовши із дому батька, небагатого власника винниць у глухій провінції в Піренеях, дійшла на верхи слави і могучости та дожила хвилини, коли після побідної війни, перед ним похилялись прапори армій усіх держав Антанти підчас дефіляди під Тріумфальним Луком. Преса підкреслює його залізну волю, що не похитнулась коли підчас хвилевих невдач, простодушність і здібність до найбільшої посвяти для Франції.

— На Різдво через Сену. Італійський спортовець Гамбі переплив першого дня різдвяних свят у Парижі через ріку Сену. Минулого року підчас найбільших морозів Гамбі переплив дві ріки в Німеччині, а тому, що вчинив це на очах численної публики, заробив на тім поважну суму грошей.

Крем до зубів „Тлєн" чистить зуби, десинфекує і вибілює.

—В-во „Укр. Заг. Енцикльопедія" бажає всім Вп. співробітникам і критикам, теперішнім і будучим передплатникам та читачам, як теж прихильникам твору УЗЕ та всьому укр. Громадянству веселих Свят і щасливого Нового Року.

— Ще про сумну катастрофу в Городенні. Дня 4. д. м. відбулись похорони нових жертв вибуху котла в жидівській лазні у Городенці, які померли в лічниці, а саме Рахелі Гратаховой, Фрими Агатштайн та Мартина Лисака. На місці катастрофи працює окрема комісія, яка доходить хто саме винен в цьому нещасті. Лазню, де згинуло 11 осіб опечатано. Тому, що родини осіб, що згинули в цій катастрофі, не здобилась найбільші мешканці Городенки, там утворився окремий комітет, який організує допомогу жертвам експльозії. Стан здоровля інших осіб, поранених у лазні є далі грізний і хто зна, чи лікарям удасться вдержати їх при житті.

Я зайшов якось до радника Миханька. Застав не його, а льокаторку, паню аптикариху.

Вона поволі розплакалася і сказала, що радник Подушкевич усе дає їй закуповувати молоко, булки, крупи, а грошей не звертає, хоча знає, що муж присилає їй тільки 275 зол. у місяць. Про поворот до мужа не може й думати, бо коли її кузинка Стасеві (так звався пан аптикар), тільки на це натякнула, тоді він зараз нечемно розпращався. Крізь сльози оповідала аптикарева про свою долю. Мені жаль стало бідної жінки і тому я приобіцяв їй, що як старий, трохи досвідний чоловік, напишу до мужа, а як треба буде то й особисто буду посередником між ними. Пані аптикарева з радости винесла мені аж конфітури та хотіла смажити вечерю пригадавши собі мабуть, що радникова свого часу згоріла. Я подякував і пішов.

Другого дня вислав я на адресс її мужа лист, де почав від того, що Господь створив мужеві помічницю, далі згадав про вінчання і святі слова, що муж задля жінки покидає навіть родичів і обіщує її не покинути аж до смерти. Ці авторитети та поетичні порівняння стріляли в ціль. Возьміть, будьте ласкаві, паню аптикареву назад до себе, бо це чесна і високоморальна жінка!

На моє здивування дістав я відворотною поштою відповідь від пана аптикаря, за оплатою тільки пятьдесят коп. Листовий казав собі доплатити сорок сотиків. Я заплатив і розлерши конверт здивувався ще більше, як дістав письмо коротше від римського сенат від Цезаря після його перемоги. Аптикар написав: „Пригадайте в груди!" Чи дасія з тим аптикарем! — повторив я кільканадцять разів і перечитував відповідь. Чому я маю йому пригадати справу його рідної жінки аж перед Різдвом!? Чистий український вузол!"

Незабаром стрінув я паню аптикареву і вона їй відповідь мужа їй відома. Вона не здивувалася, а сказала, що чула, що Стась після Нового Року проти неї розводову справу.

„Відна я, — змінила — він хоче і цих 275 зол. мені не платити, бо не має державної платні. Програю в суді!"

На святого Миколи, коли всі добрі люди робили іншим ріжні приємности, написав я ще лист до аптикаря. Промовив до його чести, віку, становища. Лист загорнув у часопис, де була новинка, що одна покинена жінка відобрала собі життя. Аптикар не відписував мені. Аж на саме Різдво, коли я сідав, приніс якийсь посланець прецікаву відповідь:

Просимо Вас конечно загостити до нас вечер... Було два підписи пані аптикаревої і її мужа, Стася.

Погодилися на мою інтервенцію!" — зарадів я з утіхи, і махнувши рукою вилляв каву на чистеньку скатерть.

У гостині частували мене добрими рибами, вином, медом, тортами... Пані аптикарева не згадала мою доброту. Мені мало не вирвіг коханий гребінь із чуприни. Потім почала „примовляти" свого дорогого, любого мужа Стася, який її передучора не тільки сам зачепив, а й мешкання радника Подушкевича, але ще й завдав великої неприємности, бо купив фурт Різдвяних дарунків. Кажучи це вийшла до сусідної кімнати і запрезентувала мені якесь сільське фуфу, обкладене на коврику на рушниках американськими бобрами. Мала в устах жінки. Вона погладила його по бороді та побігла по чай.

Тоді вияснив пан аптикар мені цілу правду.

— „Моя жінка видавала що місяця забогато, бо пересічно по 700 зол. Я буцім-то задля її невірности відсунув її від себе на шість місяців. Така зміна в подружім одноманітнім житю дуже корисна. Я давав їй по 275 зол. а сам проживав сотку. За пів року придбав я тою трансакцією 1950 зол. Жінка не мала футра, тому купив я сельскіни за 1800 зол. а за решту 150 зол. справив свята. Тепер вона вже приобіцяла мені, що їй буде вистарчати в місяць на наше харчування тільки 500 зол. Вправді і ви, добродію, видали на порто..."

Я з дива не виходив на таку фінезійну економію пана аптикаря. Ідучи домів натикнувся я, по дорозі, на моє нещастя, на самого радника Миханька Подушкевича. Він шкандибав згорблений, а в руці держав грубу палицю, яку стискав судорожно.

— „Куди Бог провалить?" — спитав я його на стрічу.

Пан Подушкевич стрепенувся, а по хвилині давай до мене: „Пошо було їх годити? Аптикарева все мені купувала, парила, гріла. Якби вони були судово розвелися, дав би був аптикар і з триста золотих. І мені полекшало би! Я був уже звик без доходячої. Може би був коли і звінчався... Я ще не такий старий... Тепер йду до бюра за доходячою... Так робить приятель для приятеля?"

Сказавши це, стиснув сильніше палицю і махнув нею так злісно, що в побіг мерщій домів.

— Ось халепа, — думав я вже під коврою, — до смерти буде нарікати, що через мене не вженився і доброї служниці не має. І приятеля я віратив і ще 40 сотиків даложив до цього інтересу. Що-ж? не кожний має розум аптикаря. Знає ліки не тільки на всі недуги, але навіть на власну жінку.

Читачу!

Чи купуючи солодощі на ялинку подумав Ти, що у Львові існує наша рідна українська фабрика цукерків **„Фортуна Нова"**, яка по справді конкурencийних цінах дає добірний і здоровий товар?... Чи все ще давати нам заробляти чужинцям, коли в нас існує власний цукорковий промисл, який десяткам українських рук дає працю і заробіток?.. Виявіть ділом свою громадську виробленість і від сьогодні не купуйте солодощів іншої продукції, як тільки **„Фортуни Нової"**. — Домагайтеся всюди виробів цієї фабрики, примушуйте продавців тримати на складі цукорки та шоколядки **„Фортуни Нової"**. — Не забувайте що ця фабрика виготовила прекрасні комплекти солодких приємностей на ялинку!..

Нині купуймо тільки фабрикати „ФОРТУНИ НОВОЇ".

— **Пяна статистика тверезої держави.** Статистичне Бюро у Вашингтоні оголосило, що підчас Різдва в Зединених Державах сконфісковано 113 автомобілів, якими пачкарі перевозили алькоголь для тих людей, які на свята люблять випити чарочку, арештовано підчас різдвяних свят 1600 осіб, які забули про „сухі закони" і були пяні до непритомности, а між арештованими є і 5 суддів та 14 поліцаїв, які хоч і переслідували пяниць, то самі на Різдво підхмелились. А за цілий 1930 рік в Зединених Державах затримано 8635 автомобілів із транспортами алькоголю, вартости 3.290.800 долярів, сконфісковано 64 кораблів, що везли для тверезих американців алькоголь із Европи, арештовано 72.673 особи за те, що не любили бути сухими і прогрішились проти прогібіційних законів, на кару вязниці засуджено в тім році 22.405 осіб, а на грошеву кару засуджено стільки пяниць, що це дало державі 6.678.000 долярів приходу. Найбільше нарушують прогібіційний закон підчас Різдва і на Новий Рік. В ці дні поліція має багато клопоту і праці. Хоч влада так бореться проти мокрих, то всеж американці пють і здається будуть далі пити.

— **Сімдесятьліття фільософа.** Дня 2. ц. м. відомий фільософ і природник Вільгельм Бельше святкував 70-літні роковини свого уродження. Його твір „Любов у природі" переведений майже на всі мови світа. Бельше відомий також не лиш як дослідник природи і фільософ, але і як популярний письменник.

— **Страшний різдвяний дарунок.** Молода і вродлива вдова, 30-літна мадярка Папп із Дебрецина дістала на Різдво від одного приятеля в дарунку великого, расового пса. Ця жінка втішилась, подякувала листовно за дарунок і запросила щедрого приятеля на свята. Але на жаль у житті часто бувае так, що коли хочеш зробити комусь приємність, то мимохіть стаеш причиною навіть нещастя. Так було і тут. Подарований расовий пес чомусь нагло дістав скаженину, покусав свою господиню паню Папп і зараз нещасливу жінку відвезено до лічниці, вона також дістала напад скажености. Зараз родина її звязала і відвезла до лічниці, пані Папп покусала 5 осіб зі своєї родини і слуг. Пані Папп померла, а члени її родини лежать у лічниці.

— **Замість вінків** на домовину дорогої Мами та Бабуні Олени Січинської складаємо 200 зол. на ялинку політичним вязням і 100 зол. на „Рідну Школу". — **Климентина Авдиковичева і Теофан Глинський враз здітьми.**

— **Усій своїй Рідні, Приятелям і Знайомим** бажаю отсим Веселих Свят і багато щастя в Новім Році, а замість окремих побажань складаю 20 зол. на „Рідну Школу". — **Д-р Евген Дурделло.** 1250

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Константин Кульчицький, пенс. урядовець міністерства фінансів у Відні, помер дня 2. січня 1931 р. в шпиталі Милосерних Братів у Відні в 63-ім році життя. Померший, знаменитий правник, полишив по собі рукописи декількох новель, економічних нарисів та готовий до друку, на жаль, недокінчений нарис підручника національної економії, який переказав проф. д-рові С. Дністрянському в Празі. Похорони Покійного відбулися 4. ц. м. В. Й. П.!

Для тих, що терплять на ревматизм і недужих на ґрипу!

Незвичайно успішний середник неоціненої вартости.

Пані Т. Новікова, Вільно, вул. Доброї Ради 28, пише нам м. і. Від довшого часу я терпіла на ревматизм і подагру. Мої терпіння та болі були часто просто не стерпні. Я випробувала вже багато способів, але, на жаль, усі показалися неуспішними. Випадково я довідалася про таблетки Тогаль, — які тепер заживаю від довшого часу і можу стверднти, що успішність Тогалю є просто чудесна. Я відзискала давню свободу рухів і позбулася зовсім цих таких докучливих і прикрих болів. Недавно занедужала я на ґрипу. І в тім випадку зажила я кілька таблеток Тогаль, завдяки яким уже другого дня почувалася я зовсім бадьорою та здоровою. Направду Тогаль є середником неоціненої вартости. Подібно, як п. Н. пише кілька тисяч недужих, які при ревматизмі, подагрі, ґрипі, простуді, нервових болях та головн приймали Тогаль з успішним вислідом. Таблетки Тогаль є зовсім нешкідливі та приносять полекшу також у хронічних випадках. Тогаль у природний спосіб усуває первини хороботворчі і в зародку нищать всілякі недомагання. Оригінальні Таблетки можна дістати у всіх аптиках. Спробуйте ще нині, але жадайте безумовно лише Тогаль. Нема нічого ліпшого. 1256 1-4

На 50 проц. дешевше сукні, плащі, трикотажі на свята продає
централя жіночої конфекції БРАТИ КАРЕЛЬ,
Львів, Ягайлонська 7. Філія Станиславів, Пасаж.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 6. січня, год. 3.30 попол. „Фіялка з Монмарт"; год. 7.30 веч. „Ніч у Сан Себастіяні".

Середа, 7. січня, год. 7.30 веч. „Ніч у Сан Себастіяні".

Четвер, 8. січня, год. 7.30 веч. „Ніч у Сан Себастіяні".

Пятниця, 9. січня, год. 7.30 веч. „Ніч у Сан Себастіяні".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 6. січня, год. 3.30 попол. „Нова подружа умова"; год. 7.30 веч. „Хоробрий вояк Швейк".

Середа, 7. січня, год. 7.30 веч. „Нова подружа умова".

Четвер, 8. січня, год. 7.30 веч. „Доротея Ангерман".

Пятниця, 9. січня, год. 7.30 веч. „Доротея Ангерман".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 6. січня, год. 7.30 веч. „Вічне перо".

Середа, 7. січня, год. 7.30 веч. „Перфуми моєї жінки".

Четвер, 8. січня, год. 7.30 веч. „Перфуми моєї жінки".

Пятниця, 9. січня, год. 7.30 веч. Перфуми моєї жінки".

Театр Новин (в салі кіна „Кольосей"):

Вівторок, 6. січня, год. 8. веч. „Не займося".

Середа, 7. січня, год. 8. веч. „Не займося".

Четвер, 8. січня, год. 8. веч. „Гільтайська трійця".

Пятниця, 9. січня, год. 8. веч. „Гільтайська трійця".

Кіна.

АПОЛЬО: Чуда в Масабельських Горах. Чуда в Люрд.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Фердинанда Гетля).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).

ОАЗА: Звукова фільма: „Король комедіянтів".

ПАН: Весільний марш.

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Корабель шкезу".

ПАСАЖ: „Володар діямантів". Звук. додаток і комедія.

ПРОМІНЬ: Сильна людина.

ФАТАМОРГАНА: Таємниця (Долорес дель Ріо).

ХИМЕРА: Порвані струни (Франческа Бертіні).

СТИЛЬВЕ: З димом пожеж. (Джен Мурат).

УТІХА: „Загибіль зі Сходу".

Програма радіо.

Радіостація Львів.

Вівторок 6. І. 1931 р. год. 14.20 Концерт цитриста на 4. цитрах; 14.30 Трансмісія з Варшави; 15.00 Трансмісія з Варшави; 15.40 Програма для дітей; 16.30 Грамофонові плити; 17.00 Солісти та орхестра; 17.15 Трансмісія з Варшави; 20.00 „Богема" Пуччініх на грамофонах; 22.15 Трансмісія з Варшави.

Вівторок 6. І. 1931.

Варшава (1411,7) 20.00 „Богема" Пуччініх. **Гельсінгфорс** (221,4) 19.00 Концерт. **Льондон** (356,3) 19.00 Соліст Кувен і фортепян. **Берлін** (419) 20.00 Танки. **Рим** (441,2) 17.00 Концерт. **Прага** (486) 18.00 Німецька авдиція. **Харків** (938) 20.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 18.40 Концерт.

Середа 7. І. 1931 р.

Варшава (1411,7) 17.45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19.00 Сольо на акордіоні. **Берлін** (419) 17.05 Радіоорхестра. **Стокгольм** (435,8) 20.30 Солісти. **Рим** (441,2) 12.45 Легка музика. **Прага** (486,2) 20.50 Скрипка Санді Альби. **Відень** (516,3) 15.20 Капеля Гайгера. **Рига** (524,5) 16.00 Орхестра і солісти. **Будапешт** (550,5) 9.15 Солісти. **Харків** (938) 16.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16.00 Концерт.

Четвер 8. І. 1931 р.

Варшава (1411,7) 12.30 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17.000 Орфеон. **Льондон** (356,3) 15.00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 16.30 Солісти. **Рим** (441,2) 17.00 Музика. **Прага** (486,2) 12.30 Радіоорхестра. **Відень** (516,3) 19.30 Мандоліністи. **Будапешт** (550,5) 17.45 Мадярські арії і танки. **Харків** (938) 20.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 17.30 Концерт. **Москва** (1481) 15.00 Концерт.

Пятниця 9. І. 1931 р.

Варшава (1411,7) 17.45 Концерт мандоліністів. **Гелісінгфорс** (221,4) 18.40 Скрипкове сольо. **Льондон** (356,3) 19.40 Легка музика. **Берлін** (419) 16.30 Капеля Райса; 18.15 Народні пісні англійські, ірляндські, шкотські. **Стокгольм** (435,8) 19.30 Італійські пісні. **Рим** (441,2) 21.35 Концерт. **Прага** (486,2) 18.20 Німецька авдиція. **Ленінград** (1000) 17.30 Концерт. **Москва** (1481) 18.00 Літературова авдиція.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Вшанування памяти заслуженого громадянина. Дня 18. грудня 1930. члени просвітньо-економічних установ у Раві Руській відсвяткували перші роковини смерти свого довголітнього і заслуженого члена, бл. п. інж. Олекси Білинського. З цієї нагоди складають на „Рідну Школу" замість вінка на його могилу 10 зол.

До всіх б. віденських Січовиків! Старанням Ювіл. Комітету Акад. Т-ва „Січ" у Відні друкується й появиться незабаром **Ювилейний Збірник віденської „Січи"** в обємі около 10-ти аркушів великої вісімки, богато ілюстрований, з численними споминами, обширним історичним матеріялом та цінними літературними працями. Ця пропамятна книжка повинна знайтися в руках кожного бувшого Січовика, як милий спогад студентських днів. Ціна оправленого примірника 10 зол., у кращому виданні 15 зол. Пересилку оплачуємо самі. Книгарська ціна буде значно вища. — Замовлення і гроші слати на адресу: Д-р Юрій Вітошинський, **Wien, Bennoplatz 5/9.**

Комітет для вшанування 30-ліття наукової та громадської праці д-ра Зенона Кузелі повідомляе, що святочна академія, яку влаштовують українські товариства та інституції в Німеччині, відбудеться в четвер, 15. січня, в 8. год. вечором в салі касина побіч Нового Театру коло двірця Зоольогічний Город. Програма академії: 1. Відкриття головою Українського Академічного Товариства при Українському Науковому Інституті п. М. Антоновичем. 2. Життя й діяльність Ювілята. Реферат о. д-ра П. Вергуна, асистента Українського Наук. Інституту. 3. Наукова праця д-ра З. Кузелі. Реферат проф. унів. Д. Дорошенка, директора Українського Наук. Інституту. 4. Культурна діяльність Ювілята. Реферат проф. унів. д-ра Ст. Смаль-Стоцького. 5. Таборова діяльність Ювілята (1916—20). Реферат сотн. УГА Р. Ярого. 6. Культурна праця Ювілята в Німеччині. Реферат проф. шарльотенбурґської техніки д-ра Фіттінгера. 7. Привітання місцевих товариств і відчитання привітів, які проситься надсилати на адресу: О. д-р П. Вергун, Берлін N 24, Йоганнісштрасе 4. — **За Ювилейний Комітет: М. Антонович, О. д-р П. Вергун, В. Лебідь-Юрчик, Р. Ярий.**

Подяка. Старшина Руханкового Т-ва „Сокіл" в Раві Руській складае цею дорогою Вп. д-рові Сигетинському, Комітантинові, адвокатові в Угнові, щиру подяку за безінтересовну оборону її члена Старшини, побратима Совика Степана, перед повітовим судом в Угнові.

На Рідну Школу замість святочних і новорічних побажань зложили в золотих Вп.: Бень Василь — Запитів 5; Стефа Тисович — Замерстинів 1.50; о. Володимир Мармаш — Зашків 10; Маркіян Кисілевський 10; Стефа і Олекса Яворські — Підгайці 5, о. Любомир і Стефа Сивенькі — Славятин 10; Гриць Орищин — Львів 5; Василь Дядинюк — Львів 25.

П. Юліян Глушевський, власник кушнірської робітні у Львові зложив в нашій адміністрації слідуючі жертви: на „Рідну Школу" 5 долярів, на Т-во „Просвіта" 2 дол., на будову Національного Музею 1 дол., на „Викупно Українського Городу" 1 дол., на „Пресовий Фонд „Діла" 1 дол. та на „Робітників пера" 5 зол.

З приводу смерти бл. п. д-ра Гр. Гарматія. Замість вінця на могилу бл. п. д-ра Григорія Гарматія в Теребовлі складае о. Савин Дурбак на „Рідну Школу" 10 зол., а від парохіян в Залаві 15 зол., зібраних на соборних парастасі, відправленім за спокій його душі в неділю (4. І.) по Службі Божій. О. Дурбак пропонуе всім Вч. Отцям з деканату і теребовельського повіту, щоби в найближчу неділю по Святах в цей спосіб ушанували память найліпшого товариша, ліхаря і громадянина й одночасно допомогли „Рідній Школі".

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Сокаль:
7. І. „Пацина".
8. І. „Церковна Миш".
9. І. „Маруся Богуславка".
10. І. „Меді".
11. І. „Ой не ходи Грицю".

Дня 12. І. 1931 р. переїзд **дружини де Камюнн Струмилової** на кілька виступів.

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 1096

Озірна:
7. І. „Хмара".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Воскресення".

Тернопіль:
10. І. „Циганка Аза".
11. І. „Хмара".

Стрий:
7. І. „Воскресення".
8. І. „Пан Твардовський".
9. І. „Плач Ізраіля".

Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі.

Король панчіх і краваток. Жовківська 1. Сензаційні ціни. 1187 2—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГРАБИ гарні, вибрані (найвенче 5 кг і по 11 вол. 1 кг., повидл в чистих сливок на путру, бочівочка 5 кг 14 вол., листя овеча бринзя, бочівочка 5 кг 13 вол., пильний під з гір и 5 кг. бажанках по 23 вол., волоські горіхи, мішочок 5 кг 17 вол. — висилає фірмо за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУМЕР, Косів к. Коломиї.** 1023 9—10

Коом. Укр. Театр у Львові, Укр Нар. Театр ім. І. Тобілевича у Станиславові пошукує негайно тенора-солиста Оферти проситься слати на руки Хв. Упр. Укр. Театру ім І Тобілевича в Станиславові — канцелярія фірми „Просвіти", вул. Сапіжинська. 12.6 2-3

РЕНТОВНЕ ПІДПРИЄМСТВО у Львові пошукує у всіх більших містах наших західних земель, спільників з вкладом 6.000 до 10.000 вол. для відкриття фільольних склепів Кожний спільник чавідував би рівночасно склепом, напевнюючи собі тимсамим тривку екзистенцію. Ризик виключений. Тільки серіозні згодошення рефлектантів слати під „Певна доходна" до Адміністрації „Діла". 1192 2—2

СУДДЯ шукає солідної товариші життя до 28 літ. Справа поважна. — Згодошення слати до Адміністрації „Діла" під „Правник". 1176 4—4

ПРИЙМУ сейчас дві панночки з удержанням до особного покою. Відомість в Адміністрації „Діла" 1207 3-3

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриллянти і перли Домбровські-Рожажевські, Львів, (Готель Жорж), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 888 7—7

КОТРА засібна, свідома українка сходіб найтися на спільне, тихе і скромне життя з народнім робітником середнього віку? Згодошення зі знимкою до Адміністрації „Діла" під: „Ідеаліст. 1209 2—2

100 ЗОЛ. МЕШКАННЯ з харчем (або без) для панночок. Ексклюзивно вимог панна. — Ткаченич, Винниченка 12. 1214 2—2

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й Гіршштрунга, Личаківська 34, приймають виписи на новий, вечірний, 5-ти місячний, торговельний курс Стенографія. Писання на машинах. 1186 4—4

РІВНЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ шукає кваліфікованого вчителя латинської та української мови. — Дирекція. 1169 5—5

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

ЕМЕРИТОВАНИЙ управитель школи глядає господині середніх літ, інтелігентної, здорової і чесної до малого господарства в місті. Першенство мають вдови по учителях. Адміністрація „Діла" під „О. М." 1223 3-3

РУТИНОВАНИЙ конципієнт — судова і півторарічна адвокатська практика — обійме зараз посаду у адвоката. — Мр. Петрушкевич, Любачів. 1230 2—2

МАГІСТЕР ПРАВ з річною судовою і піврічною нотаріяльною практикою шукає від 15. лютого місця у адвоката. Згодошення з умовинами до Адміністрації „Діла" під „Практика". 1232 2—2

ДЯК-диригент, молодий, бездітний з доброю порукою, глядає посади. Інформує Стрийчук — Заболотів. 1213 2—2

Д-Р ІВАН САНОЦЬКИЙ, адвокат у Надвірній приймає негайно рутинованого конципієнта. 1251 1—3

АБСОЛЬВЕНТКА гімназії, філософії одноріччного, торговельного курсу для абітурієнтів, з добровою практикою шукає посади. Згодошення до Адміністрації „Діла" під „Абсольвентка".

СПІЛЬНИКА приймає старе, добре провадячеся підприємство з 3.000 дол. річ. дохід 1.500 вол.) до вол. „Діла" під „Оканія". 1217 4—4

УМЕБЛЬОВАНА КІМНАТА фронтова, можливо 20 км — Винниченка 31, партер. 1177 4—4

ВЕЛИКА інвентарна ВИПРОДАЖА ТРИКОТАЖІВ у ФІРМІ „OLKA" Ринок, ч. 35.

Светери, камізольки, пульовери, тепле білля, шалі, шапки, і т. п. предмети з першорядних родів вовни. 1119 9—10
20—50 % нижче фабричних цін.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (позова немічі) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. п. від год 8—9, 10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія (спеціяльні процедури) ждальні

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці)
Вінда до вжитку Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг шкіри, серця і жилавих

д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення (Рентгеном)

СТОМАТОЛЬОГ ДЕНТИСТ
Д-р Степан Дмоховський
б. лікар дентист. Поліклініні в Берліні
ЛЬВІВ, вул. СИКСТУСЬКА 35.
Новітня дентистична техніка. Рентген.

СПЕЦІЯЛІСТ ДІТОЧИХ НЕДУГ
Д-р мед. Олекса Саламанчук
лікар діточої клініки
ординує від **2—4.**
ЛЬВІВ КОРДЕЦЬКОГО ч. 9.

Дентист ЯКІВ НАСС
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Телеф. 65-73.
Безболісно пльомбує, лічить і вимає зуби. Скріплює розхитані зуби, робить штучні зуби з кавчуку, золоту, платини і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі — II. І. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1 681—1

Д-р Осип Берест
б. лікар внутр. клініки і Загаль. Шпиталя у Львові
ординує у внутрішніх і діточих недугах від 15 і. 1931 р.
в ТЕРНОПОЛІ вул. 3. МАЯ ч. 3.
1263 дім Нар. Торговлі. 1—3

Інж. Лев Левинський
архітект-будівничий
ЛЬВІВ, СОДОВА ч. 3. (бічна Потоцького) тел. 74—67).
виготовляє проекти (затверджені власним бюрою), виконує будови під власною орудою.
ЦІНИ ПРИСТУПНІ.

Загальні Збори
Кружка „Р. Ш." ім. Б. Грінченка
відбудуться в неділю 11. січня 1931 р. в шкільній салі св. Юра ч. 5 в год 5. з полудня зі звичайним порядком. — 1229 2—2 Старшинна Кружка.

ДАРУНКИ
зі золота і срібла на Новий Рік.
Г. ГУТТ-РМАН. Сикстуська 14.
1240 2—3

Присилайте передплату!

Користайте з надзвичайної оказії!!!

КРИТИЙ ГОДИННИК „АНКЕР"
з золота американського з трьома копертами.
Лише за зол. 11.

вагою вол. 60— нічого не різниться нічим від правдивого золота 14 кар. Висилаємо на листове замовлення практичний, модний, що охороняє від пороху і від розбиття шкла, плоский, точний до мінути годинник „Анкер" з 15-літньою гарантією. 2 штуки зол. 21.50. Лишої якости 14·—, 16·—, 18·—, 24·—, 30·—, 35·— зол. Ті самі підкриті 7·—, 9·—, 13·50, 18·—, 22· , 33·—, 45·—. Годинник мужеський або жіночий на руку 11·—, 13·—, 15·—, 16 , 23· зол. Стодові будильники 10·—, 12·—, 14· . Девізки в амер. золота 1·50, 2, 3·50, 5, 8. Ланюшки 1·50, 2·50 4. Бранзолетки 1·50, 2·50. За кошта пересилки платить купуючий. Рекламовий нікл. годинник 5 зол.
Польська годинникарська спілка **Efectwatch 65.**
Варшава, Новоліпє ч. 8.
Отримуємо богато листів з подякою.

Ширіть наш часопис!

Ідеально відсвіжує церу

цілковито вироблюваний у краю
ЗЕДНОЧЕННИМИ ХЕМІЧНИМИ ЗАВЕДЕННЯМИ,
1254 **Варшава, Лєшно 78.** 1—4

Гуртом! Тел. 19—61 Детайльно!
Совги всіляких систем **уже від зол. 12** і черевики до них
Гокейові Совги С. С. М.
Черевики, кії і всіляке **приладдя до гакіями** поручає найдешевше лише
Як'в Розеиман, Львів, Академічна 26.
На бажання пімники. 1163 2—3

Проводите свята серед своїх найблищих!
Памятайте забезпечити Їм майбутність і запевнити Їм безжурне Завтра
обезпеченням СЕЬЕ на ЖИТТЯ в
КОТВИЦІ
(АНКЕР)
найстаршім віденськім обезпеченевім Товаристві
Капітали і резерви перевищають **СТО ДЕСЯТЬ МІЛІОНІВ зол.**
Головне заступництво на Польщу у Львові вул. Сикстуська ч. 35,
Приймаємо кожночасно здібних аквізиторів. 1247

ЗВИЧАЙНІ Загальні Збори

Товариства „Міщанське Братство" в Тернополі — відбудуться дня 20. січня 1931 р. в великій салі „Міщанського Братства" в Тернополі — з таким денним порядком:

1) В год. 9 рано Богослуження в середній церкві.
2) Відкриття зборів в год. 11 перед пол.
3) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
4) Звіт Видїлу з діяльности за 1930 р.
5) Звіт контрольної комісії з внесенням в справі абсолюторію.
6) Вибір Видїлу.
7) Внески і запити.

Голосувати мають право тільки члени Товариства, які виплатили членську вкладку за 1930 р.

Тернополь, дня 4. січня 1931 р.
Андрій Фалендиш, О. Левандовський.
голова секретар.

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:
Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:
BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:
Ausland-Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торгівлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: Berlin, N-o 3.111. 38 7

НА СВЯТА!
Вудженини і мясо
поручає знана зі своїх найкращих мясних виробів одинока українська фірма ведена після найновіших санітарно-гігієнічних приписів
Теодор Пявка
ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА ч. 16.
Тел. 59—74.
Рівночасно подає П. Т. Шановному Громадянству до ласкавого відома що після відновлення свого льокалю, применив найновішу технічну машину, як автомат. електр. холодильня амер. сист. „Frigidaire" 1204 і інші т. подібні машини. 2—2

МІД
на свята по дешевій ціні продає
Пасічнича Кооператива „Р І Й"
у ЛЬВОВІ, БЛЯХАРСЬКА 20.
1202 3—3

ТУРФ
Schwarzlose'go
є дальше
наймодніший... з тревалим, непересічним запахом.
перфуми, квітові води, пудри, мила, картонажі цілковито вироблювані в краю
Зединеними Хемічними Заведеннями, Варшава.
1255 Де-во 78.

Меблі різного рода, можна найкористніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 28—7

Розвиток рідного промислу,

Підтримуйте рідний промисл!

не розвинок народу!

Найкращі, найтреваліші, а крім того гармонійні й мельодійні

:-: ДЗВОНИ :-:

дістанете лише в одинокій в краю

українській ліярні дзвонів

МИХАЙЛА БРИЛИНСЬКОГО

у Львові, вул. Замарстинівська, ч. 41.

Телєфон 63-56.

Солідність фірми стверджують численні похвальні листи, якими Фірма може похвалитися.

— о —

Похвальний лист!

Турівка пп. Тарнорудa ад Підволочиска
дня 24/9 1930.

ВПоважаний Пане Бриливський!

На рахунок купленних у Вас дзвонів т. є. на викупно векслів, які зістали у Вас зложені, висилаю нині 60 долярів — а 50 долярів буде вислано дня 29/9 п. р. так, що більший векселъ буде міг бути викуплений. При тій нагоді маю честь повідомити Вас, що зі закуплених у Вас дзвонів дня 10/4 1930 р. є наші парохіяни дуже вдоволені, бо дзвони мають годне гармонійний і сильний, який чути на кільки кільометрів поза село і длятого сміло можу поручити Вашу фірму всім тим, хтоби мав намір купити і мати добрі та гарні дзвони а при тім куплені на дуже догідних сплатах.

З поважанням
Йосиф Луків
член Церковної Ради в Турівці, повіт Скалат.

Запросини до передплати на рік 1930-1931.

З 1. жовтня 1930. почався четвертий рік істнування єдиного українського популярно-наук. журналу

„ЖИТТЯ і ЗНАННЯ"

На рік вийде 12 чисел. — — Кожне число по 32 сторінки багато ілюстроване.

Журнал подає знання з різних галузей науки й життя,

виносив всі важні питання науки й життя в загально доступний спосіб, подає звістки про найважніші й найновіші досягнення, здобутки й винаходи в науці й техніці і є багатим джерелом для доповнення й поширення знання, для самоосвіти, для викладів і гірнього читання по читальних і кооперативах.

Тому „Життя і Знання" повинно находитися в кожній українській родині, кожній українській читальні й кооперативі, — тому „Життя і Знання" повинні передплачувати всі, що займаються освітною й культурною працею посеред нашого народу, а перш за все наше Світле Духовенство і ВП. ПП. Адвокати, Лікарі, Інженіри, Учителі, Промисловці, а також всі школи, Бесіди й Кружки як у краю так і за кордоном.

Передплата на рік виносить 18·— зол., на 6 місяців 9·— зол., на 3 місяці 5·— зол., поодиноке число коштує 2·— зол.

За кордоном на рік виносить 4 ам. дол., на 6 міс. 2 ам. дол., на 3 міс. 1·20 ам. дол., поодиноке число коштує 0·35 ам. дол. — Для членів Т-ва „Просвіта" за кордоном 3 ам. дол. — II. і III. річники оправлені в півполотно зі золотими витисками на фронті і хребті, можна набути по 23 зол. за річник.

Просимо присилати передплату. При кожночасній зміні адреси необхідно подавати давню адресу.

Адреса Редакції й Адміністрації: Львів, Ринок, ч. 10. Товариство „Просвіта".

Societé „Prosvita", Léopol, Rynok 10. Pologne. Association „Prosvita", Lviv (Lemberg) Rynok 10. East. Galicia, Poland.

Уживайте пасту до взуття

лише

„Елєґант"

бо не лише консервує шкіру, але і дає найкращий полиск.

ЛЬВІВ, вул. Кордецького 51. Тел. 60—04.

КЛІШЕ

РЕПРОДУКЦІЙНІ ЗАВЕДЕННЯ

ШЛЄСЕРА

ЛЬВІВ, вул. СИКСТУСЬКА 10. - ТЕЛ. 48-46

ВИКОНУЄ: ДРУКАРСЬКІ КЛІШЕ ЧЕРТКОВІ · СІТКОВІ І КОЛЯРОВІ · РЕКЛЯМОВІ · РИСУНКИ ·

4-ро Лямповий Радіовий Апарат Hartley IV|30

має вже свою вироблену марку як один з найліпших 4-ро лямпових апаратів.

Дотеперішня ціна в люксусовім виконанні зол. 850 —

Тепер завдяки великій продукції ми є **в можности** продати цей апарат, **людовий тип,** в ціні **зол. 650·—** за цілу стацію з акумулятором, анодовою батерією, голосником і антеновим матеріялом.

Лев і Генрик Аппель, Львів, Легіонів 1.

Всі типи радіових апаратів постійно на складі. Найнижчі ціни; полекші у сплаті. Оферти відворотно. 1—3

ТОВАРИСТВО
Обезпечень „VITA" в Варшаві

Акційна Спілка

приймає обезпечення на **ЖИТТЯ, ВИПАДКИ і ПРАВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ на дуже догідних умовах. — Реасекурація виключно в Швайцарії у золотій валюті.**

Товариство Обезпечень „VITA" в Варшаві належить до концерну „Schweizerische Rückversicherungs-Gesellschaft" у Цірiху, яке як відомо є найбільшою Реасекураційною Інституцією на континенті.

Всілякних інформацій в обезпеченевих справах уділяє:

Відділ у Львові, вул. Гетьманська 22.

Телєфон 7—12.

На святочні дарунки

поручаємо:

„Народні Вишивки", прегарний альбом . . . зол. 3·—
„Монограми" до хрест. робіт . „ 6·—
„Засвистали козаченьки", Співанник з нот. . . . . зол. 3·—
„Сила Волі", повість для молоді . . . . . зол. 4·80
„Господарський Календар" 1931 3·—
„Веселий Календар" 1931 зол. 2·50
Стінний — відривний Календар 1·50

Замовлятн у В-ві „РУСАЛКА", Львів, Куркова 10. 1—1

„MROZOL" ГОНСЕЦЬКОГО

масть на відмороження.

Рескр. Мін. Здор. ч. 28.

Запобігає відмороженню, лічить рани з відмороження та усуває свербячку кінчин.

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ. Туберкульоза легенів є неволодна і щорічно скошує мільони людей без ріжниці пола, віку і стану. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого та тоняючого кашлю і т. п. дають лікарі **„Balsam Thiocolan-Age"** Гонсецького, що влекшує видихування флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики.

Зайвий ріст волосся на руках, ногах та під пахою усуває в дуже радикальний спосіб **Перфумований депілятор „GANSUNNE".**

Ціна 3 зол., за післяплат. 4·50.

Виключний склад:

Аптика магістра **SUSSMANA**

ЛЬВІВ, Куркова 5. Тел. 40—69.

Українці!

В нинішних тяжких часах ніхто з Вас не повинен ані сотика видавати на марно. Купуючи **масло і набіл у склепах**

„МАСЛОСОЮЗУ"

маєте певність, що Ви за Ваш тяжко запрацьований гріш **купуєте набіл найдешевший, бо він є високовартісний і нефалшований.**

При чому мусите тямити, що купуючи у нас набіл і заохочуючи до цього других, помагаєте нам розбудовувати хліборобський промисл, основу народнього добробуту.

Подаємо до Вашого відома, де находяться наші склепи:

Ч. 1. Косцюшка 1 а
Ч. 2. Ринок 10
Ч. 3. Сапіги 21
Ч. 4. Зиблікевича 49
Ч. 5. Жовківська 11
Ч. 6. Городецька 48
Ч. 7. Личаківська 34
Ч. 8. Кентшинського 28

Домагайтеся всюди тільки нашого масла зі знаком М С.

Торговельна Централя Української Кооперації

„ЦЕНТРОСОЮЗ"

ЛЬВІВ, вул. ЗІМОРОВИЧА, ч. 20|22

(Власні домн) Телєфони: 94, 21-16

Доставляє

через Кооперативні Союзи, а де таких нема, місцевим кооперативам:

Всі товарі споживчі і ґалянтерійні, матеріяли будівельні як бляху, дахівку, вапно, цемент, цвяхи. Вуголь, штучні навози, рільничі машини і знаряддя. Насіння добірних збіж і ярин у власному опакуванні.

КОСИ, СЕРПИ з охоронною маркою „Центросоюз — Львів".

М И Л О з власної кооперативної фабрики з охоронною маркою „Центросоюз".

ЕКСПОРТУЄ **яйця, фасолю.**

КУПУЄ і ПОСЕРЕДНИЧИТЬ у продажі збіжжа і інших землеплодів та уділяє усяких порад в торговельній ділянці.

Земельний Банк Гіпотечний

Акційна Спілка

ЛЬВІВ, вул. СЛОВАЦЬКОГО ч. 14.

Телефон Ч. 3—82, 52 92 і 75 32. Телеграфічна адреса: Землебанк-Львів
Конто в П. К. О. Ч. 149.000. Жировий рахунок у Банку Польськім.

Акційний капітал зол. 5,000.000. — Власна каменица.

ВИКОНУЄ всякі банкові чинности.

ПОЛАГОДЖУЄ перекази заграницю до всіх місцевостей світа.

ПЕРЕВОДИТЬ інкасо в усіх місцевостях краю і заграницею.

ПРИЙМАЄ і ВИПЛАЧУЄ вклади в золотих і доларах.

КУПУЄ й ПРОДАЄ цінні папери, девізи, валюти по курсі дня, на найкорисніших умовинах.

У всіх краях Европи й Америки власні кореспонденти.

ЧИТАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ! ПОШИРЮЙТЕ!

Єдиний на Зах.-українських Землях науковий економічно-кооперативний часопис

„КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА"

змагає до піднесення нашого кооперативного руху на вищий шабель усвідомлення й досконалости.

„Кооперативна Республика" широко інформує про наш український і світовий кооперативний рух, досліджує і обговорює всі пекучі питання економіки та кооперації.

„Кооперативна Республика" ставить собі метою перевиховання українського гром. в напрямі свідомої екон. творчости.

„Кооперативна Республика" здобула собі признання в науковому світі: до неї самі зголосили своє співробітництво такі світознані учені і кооперативні діячі, як проф. В. Тотоміянц (Берлін), Доде-Бансель (Париж).

„Кооперативну Республику" видає Центральне Обединання Західно-українських кооп. Ревіз. Союз Українських Кооп. у Львові, під ред. Др. К. Коберського, вже четвертий рік.

„Кооперативна республика" коштує річно тільки зол. 16. — піврічно зол. 8. — чвертьрічно зол. 4. Поодиноке число виносить зол. 1·50.

Для Америки 2·50 дол. річно. Набувати можна в усіх книгарнях. Передплату надсилати до Адмін. на адресу: РСУК, Львів, СЛОВАЦЬКОГО 14/III.

Найприємнішим дарунком на **Свята**

є Львівське Пиво

експортове ясне,
баварське темне,
портер імперіяль
чорне.

1205 2—2

МАШИНИ ДО ПИСАННЯ

машини до рахування, цикльостили, гектографи, реґістраційні каси, прибори до всіх бюрових машин. Прецизійна направа бюрових машин.

Юліян Ломага,

ЛЬВІВ, Сєнкевича 9. Тел. 28—70.

Центральний

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК

„Краєвий Союз Кредитовий"

у ЛЬВОВІ, Ринок ч. 10.

(Ч. телєфону: 433. Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).

як Центральна Каса українських кооператив, приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та **поміщує у наших кооперативах,** щоби піднести господарський розвій українського народу.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ! **ЧИТАЙТЕ!**

„Господарсько-кооперативний Часопис"

одинокий — богато ілюстрований тижневик, орган Центрального Обединання Української Кооперації (РСУК). Річна передплата для Кооператив перший прим. 24·— зол., кожний другий і дальші прим. 12 зол. річно, для кооператорів 12 зол. річно, окреме ч. 50 сот., для заграниці 4 ам. дол.

Кожний кооператор і кожний фізичний член кооператива зокрема повинен передплачувати

„Господарсько-Кооперативний Часопис",

бо він вчить як — через кооперацію — дійти до добробуту, визволитися від лихварів та спекулянтів, а крім цього містить богато ілюстровані загально-освітні цікаві статті, оповідання, статті з господарства, сміховинки, ноти, дає сторінку порад для „Доброї Господині" і т. д.

„Господарсько-Кооперативний Часопис",

дуже цікавий, приступно писаний, богато ілюстр. а при тім і дешевий. В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Редакція і Адміністрація:

Львів, вул. Словацького 14/III. Тел. 40—96.

Нові видання Т-ва „Просвіта":

Бірчак В.: Володар Ростиславич, зол. істор. пов. з XI. віку. — Вінетки й ілюстрації Петра Холодного. Львів, 1930 р. Стор. 176 . . . . 2·00
Вовчок М.: Інститутка, оповідання, стор. 48 . . . . . 0·80
Вовчок М.: Сестра, опов. стор. 24 . 0·40
Возняк М.: Щастя і горе Загоровських, ст. 42 . . . . . 0·60
Домбровський А.: „Рідне слово", буквар для неписьменних, стор. 75 . 1·80
Домбровський А.: Методичний провідник до книжки „Рідне слово", стор. 48 . . . . . 1·00
Заліняк М.: Діти кам'яної доби. З багатьома ілюстраціями, стор. 83 . 1·20
Котляревський І.: Твори (Енеїда, Наталка Полтавка, Москаль-Чарівник), стор. 344 . . . . . 7·00
Кошобинський М.: Для загального добра, оповідання, стор. 60 . 0·90
Крушельницький А.: Іван Франко, молоді літа, стор. 46 . . . . 0·60
Присташ М.: Наука гри в шахи з багатьома рисунками і зразками гри) стор. 130 . . . . . 2·30
Рудницький М.: Місто контрастів. Враження з Льондону, з багатьома ілюстраціями, ст. 132 . . . . 2·00
Спис пенаурованих українських пес, дозвол. владою до виставн ст. 38 . 1·50
Терлецький О.: Вілми природи на історію України. З малюнками, діяграмами й ілюстраціями стор. 74 . . 1·50
Терлецький О.: Україна заборолом культури і цивілізації перед степовинами. З ілюстраціями і картами, сторін 91 . . . . . 1·80
Федькович Ю.: Твори П. Повісти й оповідання, стор. 290 . . . . 7·00
Фотинюк Т.: Шкідники господарських росли . . . . . 2·00
Чайковський А.: Сонце заходить, велика історична повість, стор. 205 . 4·00
Великий Ілюстр. Календар „Просвіти" на р. 1931, з багатьома ілюстраціями, стор. 352 . . . . . 4·00

ЛЕПКИЙ Б.:

„ПІД ЯЛИНКУ", збірка гарно ілюстрована, стор. 112 . . . . . 2·60

Нові видання Фонду „Учітеся, брати мої":

Крипякевич І.: Історія України для народа. З багатьома ілюстр., ст. 146 1·80
Раковський І.: Рослини, їх будова й життя. Основи ботаніки. — З багатьома ілюстраціями. Львів 1927 р., сторін 494, оправлена . . . 9·00

Книгарня „Просвіти", Львів, Ринок ч. 10. II-ий поверх.

Італійська Акційна Спілка

„Загальна Асекурація в Трієсті"

Assicurazioni Generali Trieste

Рік оснування 1831.

Гарантійні капітали з кінцем 1929 р. 1 мільярд 316 мільонів ліврів або 613,519.000 зол.

Дирекція на Польщу у Варшаві.

Ґенеральна Аґенція у Львові, вул. Коперника ч. 3. (власний дім).

Телєф. 21—43, 24—19, 60—82.

Представництва й аґентури в усіх більших містах Польщі.

ПРИЙМАЄ ОБЕЗПЕЧЕННЯ: **життєві і посагові, вогневі, крадіжові з вломом, транспортові, випадкові, від відповідальности цивільно-правної, вальорів і від грабунку.**

Всі інформації устні і письменні дає безплатно!

Ґенеральна Аґенція у Львові, вул. Коперника ч. 3.

На Ялинку для дітей

поручаємо випуски

„ЗОЛОТОЇ БІБЛІОТЕКИ",

прекрасно ілюстровані, з добірним змістом.

ДОСІ ВИЙШЛИ:

Пригоди Качурина	0·80 зол.
Золота рибка	1·— „
Мати Страдниця	1·— „
Робінзон Крузо	2·80 „
Лихо з вогнем	0·50 „
Дід і баба	0·60 „
Дід Яків	0·90 „
Петрусів сон	0·60 „

Одарка Чайківського (в друку).

Адреса замовлень: **М. Матвійчук, Львів, Бляхарська 8/I.**

ГЕМОРОЇДИ.

Гемороїдальні чопики ГОНСЕЦЬКОГО (з когутиком) усувають біль, печення, кровавлення сверблячку, гоять ранки та зменшують гузи (жилики). Можна дістати в аптиках.

ТАБЛЕТКИ ВІД БОЛЮ ГОЛОВИ ДЛЯ ДОРОСЛИХ

„Kogutek-Migreno-Nervosin"

усуває найприкріші болі голови. Жадати у всіх аптиках оригінальних таблеток „Kogutek" **ГОНСЕЦЬКОГО з Варшави.** В тубці 20 таблеток.

Кожна українська громадянка на селі чи в місті повинна передплатити собі тижневик для українського жіноцтва

„ЖІНОЧА ДОЛЯ"

що виходить уже семий рік у Коломиї під редакцією **Олени Кисілевської** при співучасти наших найкращих літературних і фахових сил.

Передплата на квартал 3 зол., на півріч 6 зол., на цілий рік 11 зол. — В Канаді-Америці 2 ам. доляри.

Адреса: ЖІНОЧА ДОЛЯ", Коломия. Жадна українка не може обійтися без календаря-порадника „Жіноча Доля" на 1931 р.

З пересилкою коштує лише 2·25 зол.; в Америці-Канаді 50 ам. центів.

Для Підкарпаття ціна на „Жіночу Долю", як і всіх її видань така сама, як у краю.

Друкарські КЛІШІ до ілюстрацій

сіткові, черткові і колірові

виконує

Нововідкрите Фото-хемі-графічне Заведення

М. ЧУЧМАНА

УНІЯ

ЛЬВІВ, вул. МОХНАЦЬКОГО ч. 30.

Телєф. 92—97. **Телєф. 92—97.**

Солідність у виконанні, точність у викінченні і совісна калькуляція цін, то чесна конкуренція нашого заведеня.

Світової слави ориг. шведські **КРУЖЛІВКИ**

„АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ"

МАСНИЦІ, ВИТИСКАЧІ, АПАРАТИ „Гербера" до означування товщу в молоці, КОНОВКИ транспортові „Альфа", СТОЯКИ „Шварца" і т. п. Комплетні уряджения МОЛОЧАРЕНЬ ручних і парових. Оригінальні віденські поцинковані ПАРНИКИ „Альфа" у всіх величинах та всякі рільничі машини на догідні сплати

ПОРУЧАЄ:

ПРЕДСТАВНИЦТВО і ГОЛОВНИИ СКЛАД

Герман Ляндес, Львів,

Городецька ч. 54. Телєф. 28-05 і 78-36.

За редакцію відповідає Олександер Костик. **Видає** Видавнича Спілка „Діло". **В друкарні** Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 7 (12.663). Львів, неділя 11. січня 1931. Pocztowa opłata zaryczana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Вчіть своїх дітей ощадности
і постарайтеся для них о пушку .·.·.·. і книжку ощадности .·.·.·.
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2972

Польща в 1930 році.

Мало яка держава у світі може похвалитися, що 1930 рік був для неї щасливим роком. Але теж мало яка держава у світі може дорівнятися Польщі негативним білянсом того поганого року. Правда, деякі органи польської преси в оглядах минулорічного польського життя вцевняють, що прийшла в отому році внутрішня консолідація власного громадянства, що побідила державнобудуюча ідея, що аліквідовано ворожі затії внутрі держави та зміцнено її авторитет назовні, що переборено найважчі часи господарської кризи й започатковано рішучу її ліквідацію, що — одним словом — нема такої ділянки життя, в якій не послідувала би в Польщі поважна зміна на краще. Але ці запевнення не звучать переконуюче: бо в них брак щирости, брак віри у власні аргументи.

Ніде правди діти: бідним на політичні випадки 1930-ий рік у Польщі не був. Три зміни кабінету, розпуск парляменту й нові вибори, внутрішня боротьба за владу з такими проявами, як краківський конґрес з одного боку та Берестя з другого, та такі небуденні події, як ті, що мали місце літом і осінню мин. року у Східній Галичині — це важкий мішок вражінь, тим важчий, що й зміни кабінету й парляментарні першості та нові вибори відбувалися серед таких обставин і приймали такі форми, які надзвичайно збільшали політичне значіння тих звичайних в інших парляментарних державах актів. У трьох напрямах внутрішньо-політичне життя Польщі зазнало в минулому році небувалого досіль загострення: 1) боротьба за владу і за державний устрій поміж різними ґрупами польського громадянства довела до поділу його на два табори, між якими спалено вже всі мости якихнебудь можливостей порозуміння, наслідком чого гаслами боротьби стало взаємне винищування; 2) національній проблемі надано таку гостроту, що її розголос перестрибнув державні кордони й уперше в таких розмірах і формах зацікавив світову пресу, відбився об чужинецькі законодатні палати й докотився до порогів Ліґи Націй; 3) господарська крїза звела до мінімума число неданніх ще — урядових — оптимістів, виказуючи цифрами нестримний поступ павперизації найширших верств населення, полорожіння гроша, зріст безробіття, упадок хліборобської культури, застій у промислі й торгівлі; 4) на закордонно-політичному ґрунті не тільки німецькі атаки проти Польщі ділили в мин. році до небувалої натуги, але взагалі щораз виразніший поділ Европи на „ревізіоністичний" і „стабілізаційний" табори скомплікували міжнародне положення Польщі.

Приглянемося дещо ближче тим справам, в їх черговому порядку.

ВНУТРІШНЬО-ПОЛІТИЧНІ ПОДІЇ.

Володів на початку 1930 року уряд проф. Бартеля, іменований 30. грудня 1929 року. Але жив той кабінет недовго: помер на первородний ґріх, яким була в тому кабінеті особа полк. Пристора, „червона плахта" для ППС 14. березня сойм заявив Присторові недовіря, а що проф. Бартель солідаризувався з ним, упав цілий кабінет. Після повних двох тижнів „творення" нового кабінету пп. Шиманським і Яном Пілсудським (славні конференції Шиманського увіковічнювані фотографією) — 29. III. премєром став полк. Славек, повертаючи до уряду і полк. Пристора і мін. Шара і ґен. Складковського, — всіх, проти яких були вже вияви недовіря у соймі. В той самий день зачинено соймову сесію. У відповідь польські опозиційні кола центру й лівиці створили т. зв. IV блок („Центролїв"), 9. V. дня Бінерт апелював до президента ґвеґок на скликання надзвичайної сесії сойму; вволюючи волю конституції, президент справді скликав сесію на день 23. V., але напередодні її відкриття — відложив її на 30 днів, а в 29-му дні, 21. VI., цілком зачинив. „Центролїв" зареаґував великим приявним конґресом 5ти польських партій у Кракові, де прийнято резолюції, звернені вже безпосередньо проти осіб президента республики Мосціцького й маршала Пілсудського (29. VI.). Премієр Славек відразу заповів репресії проти ініціяторів конґресу, але приморовано їх аж після розвязання сойму.

25. VIII. неспотівано уступив полк. Славек і на чолі нового уряду станув знову марш. Пілсудський. 30. VIII. розвязано сойм і сенат, а 10. IX. арештовано кількадесятьох найчільніших діячів „Центролїву"; одночасно арештовано 5-ох б. українських послів. Ці арешти продовжувалися дальше протягом цілих виборів. Більшість арештованих вивезено до військової вязниці у Бересті Литовському, де пристосовано до вязнів спеціяльний режім; між ними найшлися б. тричократний премієр і кавалєр „Білого Орла" Вітос, б. віцепремієр Корфанти, б. мін. Кернік, лідери ППС Барліцький, Ліберман і багато інших. Арештовано й на рік вязниці засуджено бувшого 10-тилітнього каторжанина Квапінського, на пів року вязничну діячку б. пос. Космовську; одночасно заборонено плянувані масові віча й демонстрації опозиції. 16. XI. відбулися вибори: їх перебіг ще у свіжій памяті читачів. У вислід вийшло 249 послів ББ. до сойму (на всіх 444) і 76 до сенату (на 111). Виконавши свою місію: відповідного переведення виборів, — 4. XII уступив кабінет марш. Пілсудського й до влади прийшов знову полк. Славек, впроваджуючи до нового кабінету одного маршала, трьох ґенералів і пятьох полковників. 9. XII. відкрито новий сойм. Відбулися всього три плянарні засідання і вони зразу виявили безсилість нового „режіму більшости". Першим ділом ББ ухвалив собі зміну регуляміну для остаточного спутання свободи рухів опозиції взагалі й непольським клюбам зокрема. Але зараз таки показалося, що майорізація не зовсім вбиває справу: вправді вікинено негайність ендецького внеску в справі Берестя, а проте ця справа набрала такого розголосу, що усунула в тінь усі інші — і конституцію і господарські і закордонно-політичні клопоти — та закінчила під „берестейським знаком" 1930. і розпочала 1931. рік.

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ.

Попередній сойм розвязано не довівши у ньому до ніякого злагіднення міжнаціональних взаємин, а навпаки — загостривши їх через негативне відношення до найбільш річевих внесків у всіх найболючіших справах націон. культури й господарства непольських народів. Нові вибори повелено під прапором боротьби з усіми політично-незалежними непольськими таборами й підтримування лише тих, які пішли під фірмою ББ. На терені трьох східно-галицьких воєвідств вибори получено з масовими літніми підпалами та акцією т. зв. пацифікації. Історія тих подій надто відома, щоби її пригадувати у деталях, чого, зрештою українська преса не мала й не має змоги зробити у цілій повноті.

30. жовтня арештовано голову УНДО д-ра Дмитра Левицького й головного секретаря д-ра Любомира Макарушку. В кількох черговик днях вимаршовано решту президії УНДОвців. Разом найшлося у вязниці 21. б. українських послів і 3-ох б. сенаторів та ціла персонал секретаріяту Українського Клюбу у Варшаві; запечатано домівку Народньої Канцелярії у Львові. На провінції зачинено три українські ґімназії: у Рогатині, Тернополі й Дрогобичі та відібрано право приявности ґімназії в Яворові. Серед таких культурних і політичних обставин йшли у нас вибори, які проте для українців скінчилися перемогою, бо дали таки 20 мандатів до сойму і 4 до сенату. Зате білоруси не дістали змоги перевести ні одного посла й сенатора (не рахуючи одного мандату, позисканого українськими силами), німецьку парляментарну репрезентацію заведено з 21 послів до 5, жидівську з 13 до 7, причому жиди не мають у новому польському парляменті ні одного сенатора.

Український внесок на покарання справників т. зв. пацифікації, оголошений у сенаті на 84-ох сторінках друку та скарги до Ліґи Націй: 2 німецькі скарги до Ліґи Націй на полїї на Шлеську під час виборів; загострення польсько-жидівських відносин наслідком урядового фаворизування Левінів і Ґерів, та проголошення „неістнуючою" білоруську проблему з огляду на брак її фізичних представників у польських законодатних палатах — це найяскравіші зовнішні познаки того стану, який запанував у національних відносинах у Польщі. Покищо всі ще перебувають чи то у вязниці чи під слідством провідники українського народу та скорчився культурний і господарський стан посідання. Це торкається теж майже всіх непольських народів у Польщі: під цим знаком вступають вони й у новий 1931 рік.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПОЛОЖЕННЯ.

Жменька цифер: Число векслевих протестів осягне в цілому 1930 році мабуть 5½ мілїонів штук, вартости 1 мілїярда 350 мілїонів золотих. Протягом десяти місяців оголошено в Польщі 684 банкрутів супроти 516 в цілому 1929 році й 288 у 1929. Число безробітних дійшло до чверть мілїона, рахуючи лише реєстрованих в урядових бюрах та отримуючих з того титулу допомоги. Панування в 1930 році в Польщі господарська крїза, на яку у величезній мірі впливав брак внутрішньо-політичної консолідації і непевність завтрішнього дня, довів у другій половині вересня до рантовної звишки доляра, переступаючи в перших днях жовтня у приватних оборотах 9 зол. Правда, інтервенція Банку Польського спричинила поворот курсу чужих високовартних валют до давньої норми, а проте криза в усіх буквально ділянках господарського життя шалїє далі. Вишторбований бюджет до попередньої висоти 3-ох мілїярдів перечить заповідям ощадностей у державній господарці. Одночасно відсутність усяких проектів реформи податків вказує на втримання давньої фіскальної системи. В мин. році Польща знову не отримала ні одної закордонної позички й припинився майже зовсім доплив чужинецьких капіталів для приватних підприємств.

Щодо міжнародніх торговельних звязків, то заключений 6. III. 1930 року торговельний договір з Німеччиною не був ратифікований і не вийшов в життя. Навпаки: після підвишки аґрарних мит у Німеччині в квітні мин. року, яка викликала офіціяльний протест Польщі, економічні взаємини між цими двома сусідами ще погіршилися. Рахуючись з цим фактом, польський уряд шукав полекші для хліборобської скрути у господарській конвенції аґрарних держав середньої і південної Европи. 28. VIII. відбулася така міжнародня аґрарна конференція у Варшаві, однак її практичні вислїди — бодай за цього часу — нікі, а політичні — знову негативні, бо знову підкреслили німецько-польський антаґонїзм.

Зубожіння населення, а окрема нижчих села, отже зменшення покупної сили людности й сили платности платника; зменшення вартатів праці і збільшення числа безробітних; полорожіння гроша й зріст кредитового вимірку; упадок ініціятивности, загальна апатія, обмеження у щоденних цивілїзаційних вимогах людини, зріст огірчення — ось загальні явища економічної кризи в Польщі в 1930 році.

ЗАКОРДОННІ КЛОПОТИ.

Міжнародне положення Польщі стоїть безумовно під знаком зростаючого конфлікту з Німеччиною з одного боку та вічно неполаго-

жeного конфлікту з Литвою з другого Німецько-радянський союз, опертий на договорах в Рапалло (17. IV. 1922) і Берліні (24. IV. 1926) надає тому конфліктові особливої гостроти, з другогож боку німецько-французьке наближення і заходи біля відірвання Німеччини від союзу з СРСР та позичання її для протирадянського блоку — ще дужче комплікують ситуацію.

У минулому році німці розпочали — маскувану дотепер — отверту атаку на західні кордони Польщі, конкретно — на Поморя, а навіть Горішній Шлеськ. Ця атака виявляється в організованій, надзвичайно послідовній і систематичній пресовій кампанії (однаково в німецькій пресі, що й чужинецькій) та в акції політиків, економістів і дипльоматів. Виступ мін. Тревірануса в половині серпня підчас передвиборчої кампанії довів до офіціального спротиву польського міністра закордонних справ і до протинімецьких демонстрацій у Варшаві та маніфестацій ненарушности кордонів у різних містах Польщі. Німецько-польський конфлікт загострили кріваві пограничні інциденти. Однак справді поважного характеру він набрав після парляментарних виборів у Німеччині (14. IX. 1930), які дали величезну побіду скрайно-правій національно-соціялістичній партії Адольфа Гітлера, якої засадничим пастом є ревізія мирових договорів, конкретно: скинення матеріяльних тягарів (репараційні зобовязання), зворот деяких територій (Поморя, кольоній), скасування заборони зєдинитися з Австрією („Аншлюс"), розброєння побітних і заприязнених з ними держав або озброєння Німеччини та анулювання засади, що Німеччина є єдиним винуватцем останньої світової війни. Активізація закордонної політики Німеччини з прогпольським вістрям довели у Франції до атак проти примирюючої льокарненської політики Бріяна; однак упадок правого уряду Таардіє засвідчив таки більшу силу націоністичних і помірованих настроїв у французькій прилюдній опінії та викликав величезне занепокоєння у польській пресі. Подорож б. президента райхсбанку Шахта по Зєдинених Державах мала на меті вплинути на американський фінансово-політичний світ і американську прилюдну опінію у прихильному дусі для німецьких вимог ревізії плянів Юнга, при чому відомо ще з голосного меморіялу Шахта на паризькій конференції фахівців-економістів (18. IV. 1929), що він завсіди вяже погане господарське положення Німеччини й неможність виконання репараційних зобовязань з її територіяльними втратами. Паралельно заповіла наступ офіціяльна німецька політика: мін. Курціюс арікся проводу на найближчій сесії Ради Ліги Націй 19. ц. м., щоби мати більшу свободу рухів при обмірковуванні скарг німецької меншини з Горішнього Шлеська.

До контрактів польської закордонної політики слід зарахувати тридневу візиту у Варшаві (9. VI. 1930) італійського міністра закорд. справ Ґрандія; однак про вислід його політичних розмов не видано жадного комунікату, а пізніші зовнішні промови Мусоліні та опінія світової преси виразно ставлять Італію по стороні — хай і не сформованого ще і невикристалізованого — ревізіоністичного блоку держав. До закордонно-політичних посунень Польщі належить теж подорож маршала Пілсудського за кордон: по всій імовірности ця подорож не обмежиться до відпочинкового побуту на Мадейрі, лише буде використана для переведення низки політичних розмов, яких темою буде не тільки німецька ревізіоністична кампанія, але й цілий Схід Европи. Внутрішня боротьба у польському громадянстві та національна політика влади, які сьогодні замкнені у двох словах: Берестя і „пацифікація" — є безумовно великим утрудненням для ...ської закордонної політики. Вона теж находиться на переломі між 1930 і 1931 роком виразно в позиції оборонній, а наступають її противники.

ВИСНОВКИ.

Найважнішим моментом з цілого політичного життя Польщі з 1930 року є факт, що її влада перейшла в цілості в руки гурту військових людей, які організацію свого політичного табору оперли на принципах послуху й дисципліни, не оглядаються на співпрацю з ніякими іншими польськими громадянсько-політичними чинниками та є безоглядні у методах правління. В мілітаризації центральних державних інституцій ці люди не зацукалися перед введенням військових осіб на провідні становища навіть до міністерств торгу й промислу, публичних робіт та закордонних справ. Тактика „сплендід ізоляції" клюбу ББ у сеймі і сенаті й сліпої майорізації всієї решти парляменту зводить фактично на нівець парляментарний устрій. З хвилиною, коли всі три установи влади: зверхницька (президент), виконавча (уряд) і законодатна (сойм) стали однородно-санаційними, а опозицію позбавлено її характеру — заістнував устрій, відомий в історії під назвою диктатури військової олігархії.

До характеристичних явищ політичного життя Польщі в 1930 році належить безумовний моральний та організаційний занепад польського демократичного табору, який показався у низці поважних моментів боротьби ідеольогічно та організаційно кволим, інертним та апатичним. У цілій повноті виявився брак індивідуальностей. Ані демократичні верхи ані низи не дозріли до виграння „розрахунку" з противником, який виховав кадр рицикантів у культі сили та гасла „всі засоби добрі для здобуття цілі"...

Серед таких умовин важко ставити прогнози на 1931 рік. І внутрішня і міжнародня ситуація Польщі кажуть, що справді — як висловився один із державних мужів Европи — може статися у цьому році дуже багато або ніщо. В одному і другому випадку перспективи не дуже втішні.

І. Кедрин.

На снідання найліпше смакує
Чай марки Бузько

Для тих, що терплять на ревматизм і недужих на ґрипу!

Незвичайно успішний середник неоціненої вартости.

Пані Т. Новікова, Вільно, вул. Доброї Ради 25, пише нам м. і.Від довшого часу я терпіла на ревматизм і подагру. Мої терпіння та болі були часто просто не стерпні. Я випробувала вже багато способів, але, на жаль, усі показалися неуспішними. Випадково я довідалася про таблетки Тоґаль, — які тепер заживаю від довшого часу і можу стверднти, що успішність Тоґалю є просто чудесна. Я відзискала давню свободу рухів і позбулася зовсім цих таких докучливих і прикрих болів. Недавно занедужала я на ґрипу. І в тім випадку зажила я кілька таблеток Тоґаль, завдяки яким уже другого дня почувалася я зовсім бадьорою та здоровою. Направду Тоґаль є середником неоціненої вартости. Подібно, як п. Н. пише кілька тисяч недужих, які при ревматизмі, подагрі, ґрипі, простуді, нервових болях та головн приймали Тоґаль з успішним вислідом. Таблетки Тоґаль є зовсім нешкідливі та приносять полекшу також у хронічних випадках. Тоґаль у природний спосіб усуває перешкоди хороботворчі і в зародку нищать всілякі недомагання. Оригінальні Таблетки можна дістати у всіх аптиках. Спробуйте ще нині, але жадайте безумовно лише Тоґаль. Нема нічого ліпшого. 1256

Льокайство.

Варшава, 2. січня 1931.

Дня 21. листопада м. р. в митрополитальній церкві у Варшаві відправив митрополит Денис „благодарственний" молебен з приводу „світлої" виборчої перемоги ББ. На молебні були присутні волинські представники від ББ — п. Певний і К-о. Такі-ж самі молебні з наказу митрополита відправлено по всіх варшавських прав. церквах.

Цей молебен мав задемонструвати, що варшавська митрополія вже узгіднила свою політичну лінію з клюбом ББ. В звязку з тим „Українська Нива", що тепер стала офіціозом „української" групи з ББ, вже припинила свою брукову полеміку з митрополитом Денисом, прот. Берецьким та іншими русифікаторами, а в редакційній статті в ч. 50. зазначила в програмі своєї праці щодо церковних справ лише скликання „правдивого собору православної церкви в Польщі". Треба тепер думати, що правдивим собором має бути той, що відповідає бажанням митрополита й урядових чинників...

Про той „благодарственний" молебен митрополія не постидалася подати в ч. 48 свого органу „Воскресное Чтеніе". Це перший випадок такого молебня в історії православної церкви в Польщі.

ОКУЛІСТ-ОПЕРАТОР
Д-р Л. Максимонько
б. секундар Загального шпиталю у Львові,
приймає в очних недугах від год. ½10—12 і від 2—5 пол.
ЛЬВІВ, ПІДВАЛЄ 71 (Будинок „Дністра").

Українські мистці в Парижі в 1930 р.

Українські мистці в Парижі, яких є тепер біля 20-ти брали в 1930 р. участь у таких виставках: у „Сальоні Незалежних": Глущенко, Зарицька, Омельченко, Перебийніс. У „Сальоні Тюільрі": Гриценко, Левицька, Литвиненко (різьбар). Перебийніс. У „Сальоні Осіннім": Бабій, Глущенко, Гриценко, Кричевський.

В галерії „Жак" у групі виставляв Борачок. Індивідуальну виставку в галерії „Кассель" мав Кл. Редько. Його монографія вийшла цього року у видавн. „Арс" зі вступом відомого критика А. Сальмона.

Одна з кращих паризьких галерій, „Лятеліє Франсе" звернула в останніх часах спеціяльну увагу на молодих українських мистців, улаштувавши виставку Кричевського, Перебийноса й Хмелюка. У тій-же галерії другим наворотом у групі франц. мистців виставляв Глущенко і Перебийніс. На 5. січня 1931 запрошений до нової групи Св. Гординський і Кричевський.

Галерія ця має твори найкращих сучасних французьких і італійських мистців (Фаворі, Фріт, Утрільо, Моділіяні, Северіні).

Цілий ряд укр. мистців готується до найближчої виставки „Незалежних" на 1931 рік.

Евген Деслав, молодий український режісер, якого фільми: „Марш машин", „Електричні ночі", „Монпарнас" і „Робот" здобули вже йому імя на Заході, а також і в Америці й Японії, скінчив цими днями ставити для Парамавнту свою першу звукову фільму *„Світ у пораді.* Прем'єра цієї фільми йде з новим роком у великій салі Парамавнту на Великих Бульварах.

Про саму фільму будемо мати нагоду ще написати.

С. Г.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 11. СІЧНЯ 1931.

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

Схвильовані хвилини.

Поезії прозою.

Нема глибшої насолоди...

Нема глибшої насолоди, як думати над примхою долі, що дає нам вибрати друга та кохання від одного погляду!

Згадай: це була зустріч як усі інші. Я не вірив у Твою студінь, але все тепло, яке міг найти у власних вигорілих словах і очах розбавленої сусідки — я передавав їй, не Тобі...

Нема глибшої насолоди, як боронитися перед жіночою студінь, що скриває горіюче серце і перед власним теплом, що не відчуває її...

Згадай: ми не мали для себе навіть дружнього погляду. Ми не вірили, що можемо найти в собі більш як те, що найшли в нас усі інші: надто багато зневіри, щоби йти за голосом почувань, занадто багато гордощів, щоби виявити своє почування словом або порухом...

Вибрати друга та кохання від одного погляду?!

Я шукав другів, коли кохання передавало мені чашу з недопитим на дні полином, — я шукав кохання, коли други притуливши уста до чаші з любовним питвом забували за мене...

І нині можеш мені не вірити, що нема глибшої насолоди, як вірити, що наша зустріч не була як усі інші...

Книжки.

Зачини книжку, моя мала.

Вона не має в собі більше мудрости ні чуття, як Ти у хвилині безділля, коли даеш волю своїм дівочим бажанням...

Ходім навперейми схвильованою вулицею.

І я також шукав нині в книжках нових вражінь і нових ідей. Лякався, що коли промовлю до Тебе, запримітиш, що я такий самий, як підчас останньої зустрічі...

Книжки мовчали.

Це Твоя вина. Від коли я доглянув у Твоїй душі кілька таємних сторінок, герої всіх книжок не приваблюють мене...

Не дивуйся, що зачиняю найкращі книжки, коли можу відчинити двері до Тебе...

Коли Тебе нема, йду навперейми схвильованою вулицею і думаю, що все це — вина книжок. Ти находиш у них щораз нові вражіння та ідеї і не чуеш серед них голосу моїх затрівожених, збентежених бажань...

Та навіщо мені книжок, їх вражінь та ідей, коли можу слухати Тебе?

Дружба.

Віриш у дружбу? Скажи-ж: з якого кохання починається вона?

Можна кохати очима — навіть самі очі. Устами — уста. Та перший доторк рук, що лякаються свого тремтіння?

Вірю у дружбу. Та не скажу Тобі, скільки другів зрадив я з менту, коли відкрив, що кохаю інакше.

Вірю в кохання. Чи можу сказати Тобі скільки другів відкрив я, завдяки ньому — завдяки Тобі?

Можна кохати саму дружбу і вірити, що вона вартніша та тривкіша, ніж ті дорогі, живі особи від яких пяніємо на саму думку, що вони „наші..."

Можна і треба топтати пянкі пориви для другів, що не знали їх.

Та навіщо, скажи навіщо плекати в собі гордість, силу волі та вірність усім найкращим почуваниям, коли ми не всилі жертвувати ними для одного пянкого пориву?

Скажеш: „на те, щоби пройти життя горде та вірно..."

Віриш у дружбу? Скажи-ж: ціною якої гордости та вірности можна кохати Тебе?

—o—

Під ювилей „Рідної Школи".

В осені 1931 р. минає „Рідній Школі" пятьдесятка. В такому віці починає звичайно сивіти волос у людини. Тож „Рідна Школа" посивіла, не так зі старощів, як від безупинної журби й клопіт, моральних і матеріяльних.

Ті незвичайні переживання „Рідної Школи" будуть оповідані основно в Історії тов. риства, заадженій на основі протоколів і документів. Та є в її історії такі події, які не є записані в ніякім протоколі і яких тому ніякий історик не відгребе, а які прецінь є дуже характеристичні для зрозуміння даного часу й осіб.

Такі цікаві моменти хочу я сьогодні подати з памяти, щоби не пропали для нащадків.

І так передусім нашим читачам буде цікаво довідатись, серед яких обставин прийшло на світ „Руске Товариство Перагогічне" 1884 року.

Як тільки тодішня українська преса принесла звістку про намір основання „руського" товариства педагогічного, львівська польська преса вчинила крик, повний обурення, ба й здивування. Чи це можливо, щоби той малий гурток львівських руських професорів і учителів „посмів" заснувати своє окреме національне товариство? Адже нема національних педагогій, а є тільки одна педагогія, загальна, всесвітня. Могли досі гуртуватися русини-учителі для спільної педагогічної праці в польськім товаристві педагогічнім разом з Жигмонтом Савчинським і Болеславом Барановським, то чому тепер забаглося їм стати сепаратистами? А вже з дива не могло їм зійти, що між основниками майбутнього товариства знаходилося доволі багато імен, дуже льояльних австрійських урядовців, так званих інкамеровзних русинів.

Супроти такого грізного наступу на людей, що задумали основати рідне педагогічне товариство не здивує нас льояльна заява першого виділу, що товариство поклало собі мету, „помагати шкільній владі в її змаганнях до осягнення найкращих успіхів на полі шкільництва".

В початках нагадувало молоде товариство не дитинку в пеленках, але бездомну сирітку: засідання виділу відбувалися дуже рідко або в льокалі якогось товариства або в канцелярії директора академічної гімназії. Грошевих вливів за цілий рік бувало до кількасот австрійських гульденів. В 15 літ після основання товариства, тодішній касієр, вислужений директор Олександер Борковський, здаючи звіт зі своєї пілорідної діяльности, заявив, що при всіх пильних заходах здужав зібрати 700 гульденів.

Але розмах у виділі вже був і то особливо в видавничій справі, завдяки кредитові в друкарні Наукового Т-ва ім. Шевченка. Та як довги в друкарні дійшли до кольосальної на той час для Р. Т. Пед. висоти 3000—4000 гульденів, довелось видавництва спинити. У тій безвихідній скруті прийшов тоді з помічю Кость Паньківський, даруючи Р. Т. П-ому всі книжочки своєї „Дрібної Бібліотеки", які Н. Т. ім. Ш-а перебрало на власність, щоби покрити довг Р. Т. П-ого. В тих часах була та трансакція для товариства великим добродійством, тож і годиться сьогодні згадати, великого громадянина бл. п. Костя Паньківського.

Характеристичною рисою діяльности бідної „Рідної Школи" є те, що не вважаючи на тяжкі злидні, їй майже ніколи не бракувало розмаху. Коли в 1906 р. рішив виділ узятися до будови великої бурси у Львові при вул. Потоцького ч. 96, то багато наших земляків уважало той почин божевіллям. З записів пок. кардинала Сильвестра Сембратовича могло товариство дістати на ту ціль всього 34.000 корон, а тимчасом кошторис, складжений професором Ів. Левинським доходив понад 350.000!

Одначе без огляду на тяжкі фінансові перепони, будова до двох літ стануда й 250 бурсаків дістало новий власний будинок. Згаданий будинок здвигло товариство тільки завдяки свому патріотичному громадянству цілого краю, яке в часі будови зложило на нього 147.000 корон, суму на той час дуже велику.

Виключний склад
ГАБРІЄЛЬ СТАРК
ЛЬВІВ пл. МА[illegible]ЯА, ч. 11.

Зродилися питання, звідки бідні русини мають гроші на будову такої „палати" у Львові для своїх бурсаків. І от в австрійськім парламенті відзивався голос одного польського посла, що русини поставили у Львові велику бурсу за пруські марки. Саме тоді видало було товариство окремою брошурою докладний виказ всіх жертв на будову бурси. Одну таку брошуру з грубим написом по польськи червоними буквами „Пруске марки" вислано згаданому послові (імені його на жаль, не пригадую собі), а другу президентові польського парляментарного Кола. Закиди втихли, зате львівська польська преса дуже сердилася, що у Львові здвигається новий монументальний будинок, робила докори магістратові, що дозволив на концесію, бо мовляв „Львів не є вчейже смітником, на якому можна би будуватися, кому тільки захочеться".

І так завдяки розмахові „Рідної Школи" станув у Львові прекрасний будинок, який вправді товариство вдержати не було в силі, але який тепер завдяки Еєц. Митрополитові є українським сиротинцем і містить у собі дівочі школи. З надвишки, придбаної з продажі бурси, купили домівку для бурси при вул. Хшановської ч. 9. і парцелю 500 квадр. сяжнів при вул. Салівницькій. До того маєтку було би товариство ніколи не прийшло, якби було не взялось будувати бурсу при вул. Потоцького.

Так само, як зі згаданим послом до австрійського парляменту, повелося нераз товариство в „педагогічний спосіб" і з іншими особами. І звичайно з успіхом. Довідавшися раз, що в станиславівській українській гімназії висить у канцелярії дир. д-ра М. Сабата польський стінний календар після того, як наше товариство розіслало було з газетами тисячі свого стінного календаря, вислала „Рідна Школа" на адресу директора рекомендовано два примірники календаря „Рідної Школи". Чи директор зробив з тої посилки вжиток, не знаємо, але той факт зазначено було тоді й в „Ділі". Так само „педагогічно" поступало собі товариство з усіма тими особами, що в своїх письмах робили нераз дійманочі, а звичайно несправедливі докори Головній Управі Товариства. Ніяке письмо не лишилося без річевої відповіди, а зате майже ніколи не вдавалася Управа в прилюдну полеміку.

Завдяки своєму розмахові і тактові зединувало собі товариство тисячі нових членів і хоча сьогодні перебуває тяжку фінансову кризу, то таки має надію на кращу майбутність, бо нарід такому товариству загинути не дасть.

Ще про один важний момент у житті товариства треба згадати, а саме про генезу приватних гімназій „Рідної Школи". Почин заснувати приватні гімназії, вийшов не від товариства, а від поодиноких осіб, в Яворові від покійного Сидора Бриттана, а в Рогатині від о. Вані і шамбеляна о. Ст. Городецького. А саме о. Ваньо, високо ідейна людина, що як безженний парох Заланова під Рогатином, удержував майже власним коштом гімназійний курс у себе, видвигнув був думку, засновати у нас якнайбільшу кількість приватних гімназій для продукції людей з середньою освітою, щоби бодай вчасти спинити залив чужого елементу. І його енергічні заходи довели до складення Краєвого Шкільного Союзу, який узяв у свої руки ініціятиву заснування та ведення приватних гімназій. Ідея о. Ваня знайшла тоді легкий послух і голосний відгомін у нашій суспільности; на приватні гімназії поплили щедрі жертви, якими орудував виключно Кр. Шк. Союз. Протягом кількох літ повстало в Галичині 11 приватних гімназій і курсів, всі під фірмою „Українського Педагогічного Товариства", що як статутове товариство могло перед владою бути концесіонарем і керманичем тих усіх приватних наукових заведень.

А коли Кр. Шк. Союз у часі світової війни не здужав відновитися, перейшла управа всіх приватних гімназій у руки „Рідної Школи".

Яка доля зустріла під ювилейний рік дві наші найкращі приватні гімназії в Рогатині і Дрогобичі не загально відомо. З зачиненням тих обох гімназій позбавлено 640 учнів і учениць змогу побирати дальшу освіту, а кількість усієї нашої молоді у приватних гімназіях Р. Ш. зредуковано до числа 1061 дітей, коли ще чотири роки було їх 1902.

Остап Макарушка.

Часи змінюються.

Льондон. А. Т. Е. З Пешавару подають, що серед гірських племен Афганістану іде сильна пропаганда в користь повороту зверженого короля Аманули, що тепер живе в Римі. Провідники гірських племен вложили в парламенті [illegible] Шаїр Ханові домагання [illegible] Аманули.

1133 5—26

Ревізії й арештування.

БЕРЕЖАНЩИНА.

По 1. січня 1931 р. сиділа в бережанській тюрмі 93 вязнів. Серед них лютує тепер грипа й управа вязниці видала з цього приводу спеціяльні заряджения. Один з вязнів, молодий селянин Микола Вигідний з села Жовнівка пов. Бережани, покінчив недавно самогубством через повішення. Слідство в цій справі ведеться.

В останніх днях вийшли на волю з бережанської тюрми: Михайло Стельмах і Миколи Лихолат з Бишок, Дмитро Мельник з Вибудова, Василь Кілин з Краснопуші, Василь Сендецький, Петро Погорілий і Михайло Галаса з Кривого, Гринько Семеліт з Потока, бережанського повіту.

З підгаєцького повіту вийшли на волю: Степан Бакота, Гриць Іжак, Омелян Джорджик, Василь Щур, Олекса Галькович, Андрій Когут, Андрій Корпан, Іван Михайлюк, Дмитро Таньчак, Василь і Гілярій Ригайли, Ілько Залуцький, Михайло Вдовіцький і Антін Корпан.

Масові ревізії в Бережанщині не припинені. Після численних арештувань і ревізій у Кривім перенесено ту акцію до села **Саранчуки**, а звідти (по лат. Різдві) до села **Літятин**.

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРГАНІВ ТА КАШЛЮ
ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ
Kaisera карамельки грудні з 3 ялицями
Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 748 14—23

Китайці проти анґлійців.

Льондон. А. Т. Е. Китайські комуністичні війська в числі 500 осіб остріловали на ріці Янгтсе анґлійський корабель. Анґлійці відповіли вогнем і завдали комуністам поважні втрати.

Робітники проти комуністів.

Як подає А. Т. Е. в Івано-Вознесенську робітники улаштували віче проти нових розпоряджень радянської влади, потім кинулись на комуністів і побили комуніста Шимлякова до непритомности. В Ленінграді у фабриці ім. Маркса викрито серед робітників опозиційну організацію. Член цієї організації, робітник Пучков вислав до Сталіна лист, в якім пише, що пятилітка є новим способом використовування робітників, та що багато робітників невдоволені диктатурою Сталіна. Пучкова і його однодумців викинули з партії. У Москві робітники напали на комуніста Митрофанова, і викрикаючи „Бий комуністів!" побили його до непритомности.

Повстання на Бірмі.

Льондон. А. Т. Е. Боротьба анґлійських військ із повстанцями на Бірмі тревае далі. В окрузі Тараваддн повстанці ведуть далі воєнну акцію. Вчора повстанці напали на анґлійські відділи, які відбили наступ, вбиваючи 15 повстанців, а 200 осіб поранено.

Проти грипи і простуди незвичайно улюбленим середником є Тогаль. Після вживання Тогалю з початковий стадій минають негайно обидві недуги. Понад 6.000 лікарів потверджує успішне діяння Тогалю. Спробуйте ще нині — але жадайте зразків лише Тогаль. Можна дістати в усіх аптеках. (Тогаль є найкращим препаратом вуйка „зареєстрований у Польщі під ч. 1364).

975 7—20
Можна дістати в аптиках і дрогеріях.

БЕРЕСТЯ.

Дальші польські виступи.

День-у-день появляються у польській пресі ріжні нові голоси в справі Берестя, заяви, протести, полемічні статті і т. д., при чому у цьому хорі виступають шорав нові польські громадянські чинники та нові чільні діячі ріжних таборів. Очевидно ми можемо що-найбільше зареєструвати важніші факти, не подаючи повних текстів, бо це просто технічно річ виключена.

І так із голосів чільних польських публіцистів треба згадати широку статтю *Александра Свентоховського*, колишнього вождя польського позитивізму й пізнішого співробітника ендецької преси, який несподівано виступив на сторінках „Роботніка", присвячуючи свої виводи Ліберманові, Багінському, Попельові й ін. берестейським вязням. Свентоховський з великою мірою цивільної відваги розбиває деякі легенди польської шляхетчини з мин. віків та допускається аналогій берестейської трагедії в історії Польщі. З питомим собі темпераментом та надзвичайно гострим тоном виступив в обороні вязнів *Станіслав Тугут*.

Після професорського світу прийшла черга на фалю протестів із польського літературного світа. Спільної відозви польські письменники не видали тому, що не допустили до неї провідники польських письменницьких організацій *Вацлав Серошевський* і *Кадєн-Бандровський*, — обоа члени і звеличники санаційного табору. Що більше, Серошевський оголосив у польській пресі в Америці телеграму з обороною уряду в берестейській справі, а Кадєн-Бандровський пристрасно накинувся на відомого письменника з молодшої генерації *Слонімського*, який в отвертому листі вказав на нього, Кадена-Бандровського, як на одного з головних винуватців мовчанки письменників у берестейській дискусії. Ніде правди діти, виступи обох тих польських письменників мали дуже неприємний посмак автореклями й ліцитації взаємного вивищування своїх гром. вартостей та літературного таланту. Остаточно таки появилася відозва, підписана кільканацяти письменниками на чолі з Яном Непомуценом Міллером, Германом, Розтворовським, Стоттом і ін.

Різкий спільний протест оголосило кілька організацій на чолі з Лігою Оборони Прав Людини і Громадянина та жіночою організацією Мира і Свободи. Цей протест був сконфіскований.

Кількасот львівських польських і жидівських адвокатів звернулося в отвертим листом до чотирьох галицьких адвокатів, послів і сенаторів ББ, а саме: Богдановіча, Левентерца, Мошинського і Зайдлера, щоб вони причинилися до висвітлення всієї правди та покарання усіх винуватців берестейських таємниць.

Берестейську аферу актуалізувала також заява б. берестейського вязня і б. міністра Керніка, що він приймає посольський мандат. Щодо становища уряду, то польські опозиційні газети доносять, що міністр справедливости Міхайловський на найближчому засіданні правничої комісії сойму дасть відповідь на інтерпеляцію у берестейській справі. На відповідь є бувім то тепер предметом нарад уряду. У звязку з нею покликано до Варшави б. вязничного коменданта в Бересті полк. Костека-Бернацького; до марш. Пілсудського має поїхати окремий старшина з докладом про відгуки Берестя. Урядуючий військовий віцеміністр ген. Конаржевський має нібито видати в найближчих днях заборону старшинам, делегованим свого часу до берестейської вязниці, говорити з кимнебудь на тему Берестя.

Корфанти про українців.

Відгук перебування з українськими дівчами у спільній вязниці в Бересті.

На сторінках катовицької „Польонії" б. берестейський вязень і б. віцепремієр Войтіх Корфанти оголосив обширну статтю на українську тему. На жаль, майже ціла стаття, передрукована львівською „Хвилею", підлягла у Львові конфіскаті, тому можемо перетрукувати лише вступний уступ, який цензура перепустила у „Хвилі" (з 9. п. м.):

Підчас мого побуту у Бересті Лит. я пережив між іншим кілька тижнів у товаристві інтелігентного українця, який має велике значіння серед своїх, головно серед молодого покоління (редакція „Хвилі" зазначує у цьому місці, що це б. пос. Паліїв — прим. Ред.). Той провідник українського руху, гордий зі своєї ролі національного мученика, бо кілька літ перевів у польських вязницях, не робив ніякої тайни з свого негативного відношення до польської держави, але його щирість робила його радше симпатичним. Вражав мене його безмежний шовінізм, який засліплював його та не дозволив йому реально і тверезо обмірковувати дійсних відносин. Накреслені ним образи долі українського народу під польським пануванням й відношення до нього польських чинників, мусіли викликувати в мене зрозумілу резерву та прокидати сумніви й недовіря. Шовінізм, як чисто чуттєвий чинник, має те до себе, що узагальнює, осуджує свого противника в чамбул, оцінює його як мога найбільш негативно, відноситься до нього з погордою, а свій ідеал понад усе вивищує. Це не є спеціальною питоменністю українського шовінізму, лише кожного шовінізму, як такого".

Все дальше — як сказано — сконфісковано.

—o—

Берестя перед соймом.

З бюджетової комісії.

Дня 9. січня відбулися наради соймової бюджетової комісії над бюджетовим преліміпарем на 1931/32 рік. Бюджет референував віцемарш. сойму пос. Полякевич. Був присутній міністр вн. справ Складковський та головний комендант поліц. Малішевський. Перший в дискусії промовляв пос. Чапінський (ППС). Він м. ін. сказав, що адміністрація повинна бути безстороння, а тимчасом вона є іграшкою в руках одної політичної партії. Доказом того виборчі надужиття. Взагалі в адміністрації зявився новий тон терорнзму. В берестейських подіях брали теж участь органи мін-ства вн. справ. Бесідник питається міністра вн. справ, з яких джерел вийшла його ініціятива арештувати т. зв. берестейських послів. Бо він був підписаний на приказі арештування. Коли пос. Либермана катували якимсь залізним причандалом у лісі біля Седлец, був там м. і. комісар поліції. Чи п. міністрові відоме його назвище та чи почав слідство? Коли пос. Савіцький, увільнений судом у Білостоці, вийшов із тюрми, йому зараз наложили кайданки, його били страшно, грозили, що вивезуть його до Біловежської Пущі, а там скінчить, як здохлий кінь. Також було і з українським пос. Паліевом. Чи міністр зареагував на те? Справою пацифікації займуться безсумніву українські посли. Таж ця справа голосна в усьому світі. Бесідник бачив німецьку книжку з фотографіями катованих людей. В Польщі держалися збірної відповідальности, зовсім сх.-азійського принципу. Биття політ. і кримінальних вязнів мабуть буде системою в Польщі.

Пос. Римар (ендец.) критикував подібно мін-ство вн. справ і згодився низку внесень. Пос. д-ра Либермана били, хоч був уже арештований і був під охороною поліції. Бесідник має протокулярний опис побиття вже після виборів, 15. XII. ред. Мехлінського. Цитує назвища тих поліцаїв. Краківська поліція побила багато журналістів.

Пос. Матчак (укр. рад.) більшу часть промови присвятив „пацифікації" Сх. Галичини. Бесідник добачує в ній справжнє відношення уряду до українського народу. Масові пожежі, які спонукали уряд до пацифікації, були не лише в Сх. Галичині, а й в інших воєвідствах. Та урядові чинники всі ті пожежі приписали українським організаціям і зробили за них відповідальним українське населення. Тимчасом нема ніодного суд. присуду, що стверджував би, хто допустився тих проступків, тому коли їх закидують українцям, то це основане лише на здогадах. (Мін. Складковський: Я то вам ствердж у, п. после!). Львівський воєвода на пресовій конференції признав, що лише половина тих випадків може йти на рахунок українських організацій. Протестуємо против перекидання відповідальности за вчинки невідповідальних одиниць на весь нарід. Адміністрація вжила тих фактів як претексту для пацифікації. (Мін. Складковський: Це неправда, п. после.). Перевела пацифікацію навіть у таких селах, де не було ніяких випадків, при тому знущалися та били, на це можу подати фотографії. (Мін. Складковський: Знаю ті німецькі та більшовицькі брошурки.). Брали масові контрибуції, нищили майно, змушували людей підписувати петиції про розвязання українських організацій та кооператив. Знущалися над людьми, казали навіть селянам цілувати поліційні коні ззаду. Така поведінка нічим не оправдана і боронитимемося перед тим усім усіми легальними засобами. Пацифікацію вели під знаком виборів і мала вплив на них. Про це Берестя українського народу годі спокійно говорити, тяжко теж перейти над тим до порядку. До уряду, в якім є мін. Складковський, відповідальний за вибори та пацифікацію, українці не можуть мати довіря і тому голосуватимуть *проти* бюджету.

Зміни в уряді?

В останніх днях варшавська опозиційна преса зареєструвала низку поголосок, які кружляють у Варшаві на тему проектованих змін в уряді. Мають буцімто уступити мін. шляхів Кін і мін. освіти Чернінський, як „замало полковницькі" люди. Можливо, що міністром освіти став би теперішній урядуючий зост. голови клюбу ББ пос. Єнджеєвіч, з професії учитель. Директор загального департаменту в мін. освіти д-р Губіцький переходить на емеритуру, а його місце займає д-р Перацький, брат віцепремієра. Кажуть теж, що мають бути зліквідовані деякі міністерства, як міністерство праці та земельних реформ, а зате креовані нові, а саме міністерство лотунства і пропаганди. Санаційна преса заперечує цим вісткам, впевняючи, що єдиною нинішньою журбою уряду є економічні справи, яким буцімто уряд посвячує тепер весь свій час.

Арештування убивників Зі Знесіння?

В дні 8. січня органи держ. поліції придержали в Білостоці і доставили до Львова здогаданих убивників родини Груберів на Знесінні в дні 24. грудня м. р. Є ними: **Ян Ковальський**, літ 36, родом з Дубечна, пов. Володава (Сідлеччина) і **Ян Чикель**, літ 25, родом з Гродна. Оба вони працювали в гуті шкла на Знесінні, а в останніх часах були без заняття. Зі Львова виїхали вони, як запевняють, ще 23. грудня, себто напередодні убивства, і перебували кілька днів у Гостині в познанському воєвідстві, шукаючи там нібито праці в тамошній гуті шкла. Не найшовши там роботи, виїхали аж до Білостоку, де їх остаточно наслідком стежних листів придержала поліція. Звідки мали вони гроші на ті подорожі, не відомо. Львівський слідчий уряд веде тепер дальше енергійно слідство. Ні Ковальський, ні Чикель до закидуваного їм убивства не признаються. Але поліція переконана, що саме вони доконали того огидного убивства, бо оба вони в тими, яких від перших хвилин слідства пошукувано при помочі стежних листів і телеграм.

—o—

Нещасливі випадки.

З Копичинець повідомляють: Корзацького Івана, що піднаймав млин у Чорнокінцях Великих, вхопила трансмісія водного млина в хвилині закладання пасу, наслідком чого він згинув на місці. — На Катерину Лішка (Габрієлівка 25) напав у хвилині, коли вертала з банку до дому, якийсь бандит, що вирвав їй пушку Міської Каси Ощадности. На її крик бандит став утікати з пушкою, але бачучи погоню за собою, кинув пушку по дорозі і спасся бігством. За бандитом біг м. ін. і власник реальности Людвик Лехтай, якому наслідком сильного поденервування тріснула жила в голові і він помер. — У Скнилові біля Львова учень школи механіків, маніпулюючи револьвером, пострілив необережно в груди кухаря тої школи Йосифа Ніжанковського.

Хроніка в кількох рядках.

— Італійська летунська ескадра під проводом ген. Бальбо, перелетіла Атлянтик і вичалила в м. Болівія в Бразилії, 10 гідроплянів перелетіло, 2 втопилися, летунів врятовано. При старті до повороту, два гідроплани впали у воду, кількох летунів згинуло.

— Англійська летунка Емі Джонсон, яка розпочала лет з Льондону через Европу й Сибір до Владивостоку, була примушена перервати лет під Варшавою, в селі Амеліні. До Москви виїхала залізницею.

— Беля Фольдеш, б. угорський міністр і чільний економіст, оголосив статтю на тему ревізіоністичних течій в Европі, в якій заявляє, що не вважаючи на угорський сентимент до Польщі — в справі Поморя вермувати мусить Угорщиною „виключно інтерес".

— У закордонній пресі появилися вістки про переговори між Польщею і Румунією в справі продовження військового союзу.

— У вуглевому басейні Поруря відбулися бурхливі демонстрації безробітних і страйкуючих. Є чимало ранених. Арештовано м. ін. одного комуністичного посла.

—o—

КРАДІЖ У „ЦЕНТРОСОЮЗІ".

До поліції вплинуло донесення, що невідомі справники вкрали в „Центросоюзі" три скриньки мила по 42 кг. і вкрали касетку з готівкою 80 зол.

НОВИНКИ

— Телеф. 2-11. Пісікова 22 „Власна Хата" Фотограф Лев Янушевич. 557

— **В справі карт „Рідної Школи", що звільняють від альмогольних напоїв.** Ті особи, що не встигли набути таких карт з нагоди Празника Різдва Христового, — можуть і повинні набути їх з нагоди Нового Року та Йордану. — Ті кружки „Рідної Школи" і особи, що перебрали карти „Рідної Школи" і не зужиткували їх, — вволять негайно звернути їх чисті до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові, Ринок 10.

— **З трагедій перенесених учителів.** Дістаємо таке письмо: В „Ділі" з дня 10. грудня 1930. (ч. 274), в статті „Годі мовчати", з приводу перенесення українського вчительства була згадка про моє перенесення з Перегінська в Люблинщину. Хвальна Редакція без порозуміння зі мною, а на основі якихсь інформацій подала згадку в невірнім світлі. П. інсп. Ковалішин не робив мені жадних закидів і я не жадав від нього слідства. Прошу дуже в найближчому числі помістити, що 1) я не є автором ані інформатором згаданої дописки про Долинщину й вона появилась без мого відома; 2) п. інсп. Ковалішин не ставив мені закиду, про який була згадка в „Ділі" і я не домагався від нього слідства. Мене перенесено з Перегінська в Люблинщину, розлучено з жінкою-учителькою, дитиною і старенькою матерю та хорого на горло, серце і нерви позбавлено лікарської опіки, яку я мав постійно в Перегінську. — **Михайло Паньків,** учитель.

— **Смерть шведського поета.** На самий новий рік у Берліні помер визначний шведський поет і драматург Гіяльмар Бергман. Деякі його твори мали успіх на европейських сценах. Помер у 47-ім році життя від грипи, на яку занедужав підчас подорожі по Европі.

— **Смерть визначного лікаря.** Підчас різдвяних свят латинського обряду помер у Празі визначний лікар внутрішних недуг, професор університету д-р Сидяба. Умираючи, просив Сидяба, щоби замість видатків на вінки та похоронні паради, призначити гроші на медичні досліди внутрішних недуг. Покійний був добре відомий нашій українській еміграції не тільки як професор медицини, а як управитель відділу внутрішних недуг у лічниці, де лікувалось чимало українців-емігрантів, зломаних скитанням по чужині та злиднями.

Одинока оказ'я!!! Через місяць січень фабричні ціни!
Найбільший у Львові склад годинників і будильників
І. Домбровскі і Лев Розважевскі
вул. Академічна 2. Тел. 27/29 (Hotel Georges)
продає свій богатий вибір **годинників** через місяць січень по фабричних цінах.
Срібло і біжутерія найновіших фасонів. 1269 2-3

— **З любовних трагедій.** На станції Ашерслебен у Німеччині в переділі I. класи залізничого воза найдено два трупи: молодого, може 20-літнього студента і 22-літної дівчини. Обидвоє мали прострілені голови, а біля них лежав револьвер. На столику найдено лист, у якому самовбивники написали перед смертю, що відходять із цього світа тому, що родичі не позволяють їм поженитись, а в розлуці жити не можуть. Хто цей студент і хто ця дівчина, невідомо, бо при них не найдено жадного документу, жадного свідоцтва, тільки кілька любовних листів.

— **Ми і цього не маємо.** На днях у Загребі вийшли усі важніші твори фільософа Канта у хорватському перекладі професора університету Поповича. Ми 40-мілионова нація не маємо досі ні одного важнішого твору цього великого фільософа у перекладі на нашу мову.

— **Корони знов у моді.** Мадярська преса повідомляє, що з днем 1. січня в Мадярщині судові присуди будуть оголошуватись не „в імя мадярської держави", як це було цілих 10 літ, але „в імя святої мадярської корони св. Степана".

— **Японське мистецтво в Берліні.** Дня 17. ц. м. у Берліні відкривається цікава виставка, а саме виставка творів сучасних японських малярів. Виставу влаштовує японська Академія Мистецтв на запрошення німецької Академії. На відкритті будуть представники японського консуляту та кількох японських малярів. На виставі можна бачити 150 образів.

Всі українські
Фото- і Радіо-аматори
купують фотографічні і радіові апарати
та приладдя
по найприступніших цінах, на догідних умовинах сплати
у ф-мі FOTO-RADIO-PALACE,
ЛЬВІВ, ул. МАРІЇСЬКА, дім Шпретера
Фірма провадить і ворушає тільки найновші і найбільш техніки 1931. в тих ділянках. 3—3

АЛЬФЕЙ.

Дух і його одна матер'яльна форма.

(Міркування під Свят-Вечір.)

Р'ижні є енергії: тепла, руху, електрики і т. д. і т. д. Є і енергія національно-творча. Пчола з нею родиться і вона каже їй жити роєм. Мураве'ь з нею родиться і вона каже йому жити в муравлищі. Людина з нею родиться і тому людина це „зоон політікон", „гомо соціялє".

У пчоли й у муравля це інстинкт. — у людини, це один з виявів *сили творчости духа.*

Живемо в такім світі, де дух лише тоді може творити, якщо матер'ялізується, „воплотиться".

Матерія, себто уклад атомово-зробинковий, лише тоді може стати творчою, якщо приймє в себе духа, одухотвориться.

Найсильніший, матеріялізований творчий дух, це *людина.*

Найбільше одухотворена творча матерія це *гріш.*

Одно і друге — людина і гріш це *дві*, повні р'ижних, дивних та цікавих проблем, *великі загадки.*

Великі загадки... але лише для тих, що думають, для тупоголовців, ні!

*

У Св. Письмі сказано: „Віра без діл мертва!". А латинський афоризм каже: „Вана сіне вірібус іра!" — Даремний, без сильних мязів твій гнів!

І нічо не варта та національно-творча енергія, яку називаємо „любов батьківщини", якщо не дамо їй наголи перетворитись у діло, якщо вона у серці спопеліє.

І тому говориться про „дзвонки гріш!".

Своїм горячим духовим змістом він стократно перевищає кожну вогнисту фразу, мільони вітхань, мільони проклонів.

Один вложений гріш!

Або... скільки-то разів до нині співали: „Душу й тіло ми положим...", „За народ життя дамо!...", і тут і там, і там... і що з тих горячих приречень?!.. Інфляція! А либи так за кожний раз і у весь той час кожне життя, кожне тіло, кожна душа зматеріялізувалася була, звальоризувалися в творчу вартість лише одного сотика, то... було б дай його варті... а так?!... Душа, хто зна, за що вона полягла і хто її взяв, тіло вітліло, то й життя без сліду минулося!...

*

Краса царівни, чи сила лицаря-велитня лише в часі їх життя ділають як реальні сили. — позатим — це чистий звук-спомин, без значіння. Але, закляті чародійною силою ворожбита, грі важуть віками, і з того вікового сну будяться у *свій час*, у повній своїй свіжості та блеску, силі й могучості.

Навіть у своїй власній державі — національно-творча енергія не все має нагоду та змогу в діло перелитися.

А дізнте?!..

І пропадає марно одна за одною. І пропадає їх сотні тисячі лише в один час у р'ижних місцях. І пропадає їх сотні тисяч в одним лише місці протягом літ, що йдуть і минають.

Є лише один спосіб, щоби ті в часі та в просторі розкинені мінятурні енергії збиралися, згущувалися в одну велику, могучу силу лицаря-велитня і, мов зачаровані ждали свого часу пробудження, а це: матеріялізація цих енергій в творчу матерію, в гріш, в акумулятори народньої скарбниці.

— **Зріст шкільництва в ЧСР.** В цьому році в ЧСР. збільшилось число учнів народніх і середніх шкіл так, що міністерство шкільництва ввело іще 1256 нових шкільних клас. Закарпатська Україна збільшила цього року школи на 294 нових клас.

— **У країні роверів.** Як відомо, в Данії на 100 мешканців припадає аж 37 роверів. Їздять там роверами старі і молоді, хлопці і дівчата. В самій столиці Данії є 30.000 роверів, а в цілій Данії начислено на новий рік 134.000 роверів.

— **Забутий приятель Ніцшого.** В Берліні вийшов твір Теодора Лесінга п. з. „Ідішер Зельбстгас", у якім автор доказує, що найбільшими антисемітами були самі жиди, які перейшли в табор християн. Такими антисемітами були: Отто Вайнінгер, Требіш, Макс Гарден та приятель Ніцшого Павль Ре. Павль Ре приятелював із автором „Заратустри" вже як студент, зараз після вихрещення. Правдива їхня приязнь почалась 1874 року в Базелі. Автор доказує, що Павль Ре мав навіть великий вплив на розвиток світогляду Ніцшого, а саме що Ніцше засвоїв собі в нього психольогічну методу дослідів релігії та етики. Павль Ре був вихрестом і ненавидів жидів цілим серцем та соромився свого жидівського походження. Він це постарався, що Ніцше познайомився із дочкою російського генерала Лу Сальоме та бажав, щоби Ніцше оженився з нею, хоч із цього для Ніцшого вийшло тільки розчарування. Це розчарування до Лу Сальоме стало причиною і конфлікту між Ніцшем і Павлом Ре, тому цей останній покинув приятеля і виїхав до Санкт-Моріц. В 1901 р. Павла Ре найдено в горах мертвого із розбитою головою. Досі невідомо, чи це був випадок, чи самовбивство. Павль Ре лишив кілька фільософічних творів та цікаві спомини. В цих споминах він уже відносився до Ніцшого неприхильно і писав: „Шопенгавер був шарлятаном, але писав як фільософ, а Ніцше був фільософом, але писав як шарлятан". Листи, які долучує Теодор Лесінг до свого твору, кидають цікаве світло на постать Ніцшого та вносять багато нового в його життя.

— **Трумна Константина Великого.** „Н. В. Журналь" подає із Константинополя, що один німецький вчений найшов гробовець і трумну Константина Великого. Ця трумна це саркофаг із египетського каменя, такого, як в стінах храму Ірени в Константинополі. Покищо нема ближчих відомостей про цю цікаву знахідку.

— **Найбагатша жінка в світі.** Англійська графиня фон Гренард дістала від свого батька спадок в сумі 2.439.374 фунтів штерлінгів і забажала знати, чи вона найбагатша жінка, чи може є ще якась дочка Еви багатша від неї. Пані фон Гренард оголосила в пресі анкету і на її превеликий жаль виявилось, що в далекій, чарівній Японії живе собі молоденька японочка Жіона Сускукі, яка хоч має 18 літ, то є власницею цілої торговельної фльоти, плянтацій цукрових буряків і чаю, власницею фабрик заліза, а в своїй кишені має ця японочка також маленьку готівочку, а саме, — 30 мілионів фунтів штерлінгів (Один фунт = 4.50 долярів).

Дописи.

ЗБОРІВЩИНА. (Освітнє життя). Припинене в осінніх місяцях освітнє життя розпочало з грудні свою віднову. Читальні, яких не закрила влада, відчинилися для освітнього життя. Філія „Просвіти" в Зборові святкувала урочисто „День Просвіти" 8-ого грудня м. р. По богослуженню в церкві відбулася академія в салі „Рідної Школи". У святі взяли участь до три сотки міщан і селян з сусідніх сіл. Вступне слово виголосив п. Рій. Інші точки (вязанку українських народніх пісень) виконав місцевий хор і сокільська орхестра зовсім вдоволяючо; ці цінні овочі дволітньої праці дирігента й урядовця філії п. Конопи. Дохід вислано на фонд „Учітеся". Рівнобіжно відновилося й кооперативне життя за покликом Союзу П. К. Відомі події не тільки не прибили у нас творчого духа, але навпаки — навчили, що виключно в нас самих треба шукати спасення. А.

РАВА РУСЬКА. **(Документ часу).** На днях одержали ми таке письмо, якого зміст передаємо дослівно: Starostwo powiatowe w Rawie Ruskiej. L. 792-2/30. — Rawa Ruska, 18. listopada 1930. Do Zarządu Stow. Czytelnia „Proświty" w Seńkowicach, — do rąk Hrynia Koryckiego. Zgodnie z wnioskiem Starostwa, Urząd Wojewódzki we Lwowie z dnia 14. listopada 1930 L: BP. 145 proś/11. rozwiązał na mocy §. 25 ustawy o stowarzyszeniach z dnia 15. listopada 1867 Dz. p. p. № 134 po myśli §. 24. powołanej ustawy stowarzyszenie pod nazwą Czytelnia „Proświty" z siedzibą w Seńkowicach, ponieważ stowarzyszenie to nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia. W szczególności — jak dochodzenia ustaliły — do rzeczonego stowarzyszenia, opartego na statucie zatwierdzonym reskryptem Urzędu Wojewódzkiego z dnia 28. maja 1928 L: BP. 4308/1928 — niezwłocznie po jego ukonstytuowaniu się wpisała się na członków wyłącznie młodzież obojga płci, której częste zgromadzenie się w lokalu „Czytelni" doprowadziły do tego, że 10 dziewcząt stanu wolnego z Seńkowic zostało matkami nieprawego łoża. Z tego powodu wśród mieszkańców gminy powstała wielka nienawiść do tej „Czytelni", jako siedliska rozpusty i zepsucia moralnego, przyczem rodzice zabronili swym dzieciom brania udziału w jakijkolwiek działalności „Czytelni". Z powyższych przyczyn stowarzyszenie, nie mając poparcia w miejscowej ludności— zaniechało w roku 1929 swojej działalności, którą jednak bezwzględnie podtrzymywać względnie wznowić postanowił zarząd terrorem, szerzonym wśród mieszkańców gminy, celem skłonienia ich do wstępowania do stowarzyszenia. Pierwszym aktem tego terroru było podpalenie zabudowań jednego z członków zarządu, drugim zaś dnia 8. listopada 1929 zamordowano Jurka Zadorożnego, sekretarza „Czytelni", którzy obaj, jako lojalni i spokojni obywatele, posiadający znaczny wpływ na ludność — usunęli się sami z zarządu, aby temsamem niedopuszczać do demoralizacji młodzieży. Sprawcami dokonanego morderstwa i podpalenia byli członkowie „Czytelni" Paweł i Michał Hnidec, obaj zasądzeni przez Sąd okręgowy karny we Lwowie. Nadto ustalono, że rzeczone stowarzyszenie mimo swego 2½ rocznego istnienia nie rozwinęło żadnej działalności kulturalno-oswiatowej, nie posiadało biblioteki — natomiast założone przez szowinistów politycznych, siało niezgodę pomiędzy ludnością, bez względu na narodowość. Powyższe ustalone okoliczności stwierdzają dowodnie, że rzeczone stowarzyszenie, założone pod firmą kulturalno-oświatową, było w rzeczywistości siedliskiem rozpusty i zepsucia moralnego, zaś wskutek działalności terrorystycznej, szerzonej wśród mieszkańców gminy oraz siania nienawiści do państwowości polskiej, oraz lojalnej ludności — stało się zagrażającem dla bezpieczeństwa publicznego oraz pokojowego współżycia ludności, a w następstwie tegoż przestało odpowiadać warunkom swego prawnego istnienia. Od tego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które należy podać do Urzędu Wojewódzkiego w ciągu 14 dni, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia z tem, że ewent. odwołaniu nie przyznaje się mocy wstrzymującej. O powyższem zawiadamiam zarząd rzeczonego stowarzyszenia. Starosta powiatowy: Skarzyński wr. — Проти цього рішення члени читальні в Синьковичах внесли до Міністерства відклик, в якому категорично заперечили всі подані мотиви розвязання їх читальні, як незгідні з фактичним станом. Тепер ждуть нетерпеливо на полагоду свого дуже добре умотивованого відклику. — **Громадянин.**

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Ол. Бабій: ПЕРШІ СТЕЖІ. Повість із часів світової війни. Сторінок 338. Видання „Червоної Калини". Львів, 1930.

Володимир Васильківський: ЛОВИ, поема, стор. 24.

ЖУРНАЛИ.

НОВІ ШЛЯХИ. Том десятий, за січень, лютий, березень 1931.

КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО, ілюстрований місячник „Маслосоюза". Різдвяне число. Львів, 1. січня 1931. Ч. 1. Рік VI.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, тижневик для жіноцтва. Коломия. 4—11. січня 1931. Ч. 1—2.

СВІТ ДИТИНИ, ілюстрований журнал для дітей, за січень 1931. Ч. 1. Львів.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 10. січня, год. 7.30 веч. „Фальштаф", комічна опера Верді. Премієра.

Неділя, 11. січня, год. 3.30 попол. „Кармен" (Зниж. ціни). Год. 7.30 веч. „Ніч у Сан Себастіані".

Понеділок, 12. січня, год. 7.30 „Фальштаф".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 10. січня, год. 7.30 веч. „Хоробрий вояк Швейк".

Неділя, 11. січня, год. 3.30 попол. „Нова подружа умова". Год. 7.30 веч. „Хоробрий вояк Швейк".

Понеділок, 12. січня, год. 7.30 веч. „Нова подружа умова".

Малий Міський Театр:

Субота, 10. січня, год. 7.30 веч. „Вічне перо" Федора.

Неділя, 11. січня, год. 3.30 попол. „Перфуми моєї жінки". (Ціни зниж.). Год. 7.30 веч. „Екзотична кузинка".

Понеділок, 12. січня, год. 7.30 веч. „Легкодумна сестра", комедія Пежинського. (Премієра).

Кіна.

АПОЛЬО: Чуда в Масабельських Горах. Чуда в Люрд.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Фердинанда Гетля).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Брігг Гельм).

ОАЗА: Звукова фільма: „Корабель непередбачених".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Смолоскип".

ПАН: „Сильна людина".

ПАСАЖ: „Таємний ґадець". Звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „За гріхи батьків".

ФАТА МОРГАНА: „Голгофта чесної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: Королева джесбенду.

СТИЛЕВЕ: З димом пожеж (Джен Мурат).

УТІХА: „Залізна маска" (Фербенкс).

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На „Рідну Школу" зложили (з зол.): замість квітів на домовину Дорогої Мами і Бабуні Олени Січинської — Климентина Андикович-ева і Теофан Глинський з дітьми — 100; замість святочних побажань: проф. Петро Кеструба, Львів — 2, Лев Шепарович, Львів — 20, пп. Янчурі, Львів — 10. — Вл. Жертводавцям складає щиру подяку — Головна Управа.

ВЕЛИКА інвентарна ВИПРОДАЖА ТРИКОТАЖІВ у ФІРМІ „OLKA" Ринок, ч. 35.

Светери, камізольки, пульовери, тепле біллє, шалі, шапки, і т. п. предмети з першорядних родів вовни. 1119 10—10

20—50 % нижче фабричних цін.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Хор. Укр. Театр у Львові, Укр. Нар. Театр м. І. Тобілевича у Станиславові пошукує негайно тенора-соліста. Оферти проситься слати на руки Хв. Дно Укр. Театру ім. І. Тобілевича в Станиславові — канцелярія філії „Просвіти", вул. Сапіжинська. 1226 3-3

Д-р ІВАН САНОЦЬКИЙ, адвокат у Надвірній приймає негайно рутинованого конципієнта. 1251 2—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, преципійні, продає за готівку і на гати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

ДЯК-дирігент, молодий, безженний з доброю порукою, гляда посади. Петро Стрипчук — Заболотів. 1233 3—3

МОДНІ брандолетки, також іншу бижутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), тел. 27—29. 888 7—?

СПІЛЬНИКА приймє старе, добре просперуюче підприємство з 3.000 дол. (міс. дохід 1.500 зол.) до адм. „Діла" під „Оканія". 1237 2-3

АБСОЛЬВЕНТКА гімназій, фільософії і однорічного, торговельного курсу для абітурієнтів, а бюровою практикою шукає посади. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Абсольвентка".

СТАНЦІЯ ДЛЯ ДВОХ УЧЕНИКІВ нижчої гімназії. Окрема кімната, добірний харч, вілла з великим огородом. Відомість в Адміністрації „Діла".

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від і. львівської орд. від 8—9 і 2—5 в неділі від 9—1 Львів, Ясинка 1, ріг Шпсудського (Панської). Телеф. 48-01. —

1012 Лічення жиляків. 46—?

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-р Осип Берест

б. лікар внутр. клініки і Загальн. Шпиталя у Львові

ординує у внутрішніх і діточих недугах від 15 і. 1931 р.

в ТЕРНОПОЛІ вул. 3. МАЯ ч. 3.

1263 дім Нар. Торговлі. 2—3

ГУРТОВНО! Тел. 19—61. **ДЕТАЛЬНІ!**

САНКИ, ЛЕЩАТА, ЧЕРЕВИКИ, до них **кнт, вязання** всіляких систем, **смари** і т. п. **приладдя до зимового спорту. ЛЕЩАТАРСЬКІ ВБРАННЯ** готові, на міру, також **вітрівки** найдешевше можна дістати лише в Якова Розенмана

ЛЬВІВ, — АКАДЕМІЧНА 26.

1163 Власний варштат до направ. 3—3

Памятайте!

Коли в вашій хаті терплять на

КАТАР

носа, гортанки і хрипку

вживайте негайно

Ціна зол. 1·75 **PINOMETHYL** Ціна зол. 1·75

PINOMETHYL хоронить перед катаром носа, гортанки і хрипкою, усуває наслідки катару і є дезинфекційним середником відпускових органів.

Можна дістати у всіх аптиках, дротеріях і аптичних складах у Польщі і Данціґу.

Заступництво: „OZON" ЛЬВІВ, вул. КОЛЛОНТАЯ ч. 8. 1118 4—5

ДАРУНКИ

зі золота і срібла на Новий Рік.

Г. ҐУТТЕРМАН. Сикстуська 14.

1236 3—3

Ідеально відсвіжує церу

цілковито вироблюваний у краю ЗЄДИНЕННИМИ ХЕМІЧНИМИ ЗАВЕДЕННЯМИ,

1234 **Варшава, Лешно 78.** 2—4

ТУРФ Schwarzlose'go є дальше **наймодніший... з тревалим непересічним запахом,** перфуми, квітові води, пудри, мила, картонажі цілковито вироблювані в краю Зєдиненими Хемічними Заведеннями, Варшава, 1235 Лешно 78. 2—4

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 8 (12.664). Львів, вівторок 13. січня 1931. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

На парляментарній арені.

Промова посла Остапа Луцького на бюджетовій комісії міністерства внутрішніх справ дня 9. січня 1931 року.

Висока Комісіє! Серед світової війни дозріло гасло державно-політичного „права народів". Здійснювали це право і ми, українці. Оружно ми боролися за те, щоби стати господарем своєї долі на своїй землі. Нас перемогли. Ми опинилися, як колись поляки, у кількох чужих державах, між іншим у Польщі. Цей факт витворює надзвичайно тяжке положення для поневоленого народу. У XX. столітті такий факт утруднює також політику держави, що захопила чужу територію, особливо в Польщі, яка з сімома мільонами компактного українського населення бажає за всяку ціну бути чисто національною державою, не маючи до того об'єктивних підстав. Тому то ціла польська політика сваритиметься з дійсністю, є повна всяких фікцій раз-у-раз доводить до трагічної анархії. Раз зацитькується тут українське лихо смішним жонглерством самої назви нашого народу (руські, руські) і наших земель (Малопольска), то знову пробується вбити українську справу термінологічним робитгям нашого населення на племена: бойки, поліщуки, гуцули і т. п. або щонайменше на два зовсім неоправдані українські типи: галичан і волинянів. По нинішній день не введено повітового самоврядування у Галичині зі страху перед українцями. Готові від літ і дуже потрібні самоврядні закони для цілої Польщі даремно ждуть здійснення, бо з огляду на нас і при безідейній політиці „паньства народового" і для самоврядування на українській території треба би творити виїмкові закони, провокацію XX. століття. Навіть у господарській державній політиці безліч чудацтв. Навіть краківський „Час" домагається зміни доброго польського кооперативного закону тільки тому, бо дає він правну підставу також для розвитку української кооперації. Творяться державні збіжеві резерви, але не можна дати до них доступу українським рільничим організаціям. Теж саме з майже державним синдикатом для експорту худоби. При переводженні еміграції нас треба вписати найнесправедливішим контингентом. Кредитова політика державних банків не може відноситися річево до українського населення і його організацій. Творяться поступові закони про земельну реформу, але годі їх справедливо виконати, бо тоді мали би доступ до панської, буцімто польської землі на українській території переважно українські селяни. Не можна перевести справедливого закону про шкільництво. Побіч унії з українською ерархією треба творити ще одну церковну унію без української ерархії. Не можна дозволити, щоби українці провадили організовано боротьбу з алькоголізмом, бо така боротьба в межах обовязуючих законів скріплює українців і вишиває державний скарб. Перепроваджує держава сіно населення, але й його не можна справедливо перевести, бо деж буде тоді підстава для політики „паньства народового"? На фронті закордонної політики, напр. у Ліги Народів мусить представник сучасної Польщі, тобто народу, що перед війною раз-по-раз апелював до почуття справедливости в Европі й Америці, бути головним режисером урядів, що є такої ж зацікавлені в обмежуванні прав національних меншин. Таким чином на кожнім кроці у всій практичній політиці польська політика мусить сваритися з власним законодавством і тенденцією світової справедливости та світового миру, ніяким чином не може зважитися на лійсну і одну *справедливість для всіх своїх горожан*. Польську політику в справах національних меншин знаменувало донедавна те, що вона ані не мала відваги признатися до цілком явного і виразного нищення їх, ані не могла зважитися витягнути консеквенції з дійсности і дати їм, передовсім українцям усього, що їм належиться.

Я вже завязнив, яку важку ситуацію витворює для нас приналежність до чужої держави. Прошу завсіди мати на увазі ступінь нашого розвитку, недавну оружну визвольну боротьбу, неупорядкованість сходу Европи, в якому є наш материк, і той зворот польської державної політики до тенденцій політичного макіявелізму та до господарського етатизму, що з природи річи є тут нелегким для самої польської людности, а тим більше для непольських народів. Що серед такої дійсности побіч легальних українських партій та їх парляментарної репрезентації є ще революційна українська організація — УВО, — це є зрозуміле для всіх і повинні це зрозуміти передовсім поляки. При цій нагоді стверджую, що легальні українські партії і їх парляментарна репрезентація завсіди старалися тільки легальними засобами здобути у законодатних установах правну підставу для розвитку українського народу. В краю ми старалися проти всеї ворожої до нас державної політики творити власними силами культурні і матеріяльні цінности. Останне у деякій мірі нам удалося. Однак усі наші внески в законодатних установах Польщі не дали нам по нинішній день ніякого успіху.

До недавного часу в польській політиці тільки одні вшехполяки мали відвагу признаватися до планового підготовлення дійсних підстав для „паньства народового", тобто до консеквентного нищення всіх культурних, господарських і соціяльних українських установ та до заведення нас у Польщі до політично безвартісного етнографічного піску. Таку ідеольогію проповідував і в минулому році вшехпольський ідеольог Станислав Грабський, автор відомої праці „Паньство народове" і автор цілого циклю протиукраїнських статтей у вшехпольській пресі. Одначе здається мені, що навіть вшехполяки не думали, що так скоро найдеться не-вшехпольське правительство у Польщі, яке стопроцентово і брутально відважиться перевести цю ідеольогію в діло. На жаль це сталося. З польського боку підкреслюється в останнім часі Береста як найбільшу подію, характеризуючу уряд. Наші посли, запроторені у Березі, ще не є на волі і тому про цю справу тепер ще не говоримо. Натомість ще ясніше і зовсім виразно окреслює політику уряду до всього, що українське недавна т. зв. пацифікація Східної Галичини і тому головно про це буду нині говорити.

Літом минулого року почалися на цій території акти саботажу у формі підпалів збіжа та наші на польських фільварках. Годі було зразу знати, чиє це діло. Коли в польській пресі пояснювано їх як акцію української революційної військової організації, „Діло" у повній згоді з президією УНДО виступило проти доцільности такої політики, хочби вона виходила навіть з ідейних мотивів якоїнебудь української організації. Польська влада знала про це наше становище. Згодом усі легальні українські партії, що стоять на національній основі, видали спільний маніфест до українського народу з заявою, що не беруть на себе ніякої відповідальности за ці саботажі і перестерігають перед ними нарід. У цьому маніфесті всі українські партії застереглися проти цих польських голосів, що домагалися солідарної відповідальности цілої української суспільности за вище названу саботажну акцію. На жаль, все це, як і пізніші інтервенції у всіх чинників влади не могли відвести уряду від невиданого погрому всіх українських культурних і господарських організацій у безлічі сіл кількадесятьох галицьких повітів. Напротязі багатьох тижнів, в XX. столітті, в білий день, умундурована й озброєна поліція з військовими частинами та напів військовими відділами „Стшельца" переходили наші села і при акомпаніяменті т. зв. відплатної акції невідомих чинників польського суспільства, себто серед підпалів і руйнування їх бомбами українських шкіл і господарських установ навіть у Львові, полишали скрізь за собою ніде нечуване і невидане варварське спустошення. Нині ми вже передали Пану Предсідникові Комісії альбом фотографічних знимок, вимовно ілюструючий цю т. зв. пацифікацію. Дозвольте Панове, що ілюструю її ще і словним описом деяких полів, щоби ви могли мати виразне поняття, що при цій нагоді діялося з нами. Це не звичайне Берестя, це Берестя в стократній потузі!

(Тут посол Луцький відчитує яскраві завідомлення з ходу акції карної експедиції в селах Вербіж, Голгоче, Мозолівка, Зарваниця, Бокій і Богатківці, підгаєцького повіту, разом з описом знущання над послом Яворським, — у Лозівці, збаразького повіту, в Ямниці і Тязові, станиславівського повіту, в Серафинцях, городенського повіту, в деяких селах рогатинського повіту, переважно у Васютині та самім Рогатині і в Стремені, жовківського повіту — заявляючи, що це тільки доривочні епізоди масової трагедії, якої не можна нічим виправдати.) Ця частина промови, яку з огляду на місце і відомі нам факти пропускаємо, викликала загальне і велике враження на цілій Комісії.

„Стверджую — говорив посол Луцький далі — що ані військо ані поліція не шукали саботажистів, тільки замучували людей, названих на готових списках, з якими прийшли в село, провідників культурних і господарських установ.

Не мусите їхати до міста,
щоби зложити свої гроші в банку. Можете це зробити при помочі складанок Почтової Каси Ощадности, які вишле Вам на бажання безплатно
Кооперативний Банк „ДНІСТЕР"
у Львові вул. Руська ч. 20.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 2. stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 285 czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 25. grudnia 1930 r. do Sygn. VI. l. Pr. 451/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 2. stycznia 1930 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: I. uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 30 grudnia 1930 r. przez Prokur. Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Dilo" Nr. 285 z daty Lwów dnia 25 grudnia 1930 r. zawierającego: w artykule pt. „Pocziatok je a szczo dalsze" w ustępie od słów „Aresztuwannia" do „rozwiazane" znamiona zbrodni z § 65a) uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzial. redaktorowi tego czasopisma nakaz, by sprostowanie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 Dzpp t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułu ma na celu pobudzić do nienawiści przeciw administracji Państwa, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 23. grudnia 1930 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 282 czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 19 grudnia 1930 r. do Sygn. VI. l. Pr. 435/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 23. grudnia 1930 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 18. grudnia 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Dilo" Nr. 282 z daty Lwów dnia 19 grudnia 1930 r. zawierającego: I. 1) w artykule p. t. „Interpelacija" na str. 4 szpalta 3-cia tytuł wraz z artykułem w całości — znamiona zbrodni z § 65a) uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by sprostowanie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. II. Natomiast uchyla się konfiskatę dokonaną dnia 18 grudnia 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie ustępu pt. „Pozmertni zhadky" w ustępie od słów „Naslidkom" do „zowsim" umieszczonego w czasopiśmie pt. „Dilo" Nr. 282 z daty Lwów dnia 19. grudnia 1930 r. Uzasadnienie: Ad I. Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułu ma na celu pobudzić do nienawiści przeciw administracji Państwa, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Ad II. Ponieważ w treści cytowanego artykułu nie znachodzą się znamiona jakiegokolwiek przestępstwa należało konfiskatę uchylić.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

лічим не заплаваних з саботажами, вишили їх майно і руйнували українські культурні та господарські установи в безлічі місцевостей, у яких взагалі не було ніяких саботажів. Спосіб переведення акції цими карними експедиціями тут і там залякував навіть деяких польських діячів. У цім часі ми не могли нічого вдіяти. Навіть ревізори українських кооператив не могли виконувати своїх законних обовязків. Вертались побиті назад до Львова. Конфісковано всякі найобережніші звідомлення про акцію в українських газетах. Інтервенцію митрополита Шептицького у Варшаві збуто нічим. Навіть його проголошено опікуном саботажистів. Пастирського листа всіх українських епископів сконфісковано. Коли українські інституції розсаджувано бомбами, польська преса писала, що це ми самі висаджуємо у воздух свої установи. В „Ділі" сконфісковано спокійний голос в цій справі відомого приятеля Польщі, англійського політика Стіда. Тимчасом дуже близькі до уряду польські часописи могли спокійно виписувати навіть такі очевидні клевети, як те, що українська кооперація фінансує УВО. Санаційне „Слово Польске" у Львові містить горендальні статті, яких зміст і тон роблять на нас враження, що інспірує їх місцева влада.

Які наслідки цієї акції? В українськім громадянстві бачиться у цім зовсім виразну нарешті систему державної політики, яка рішилася виступити у формі відповіди на саботажі проти всіх культурних та господарських надбань конструктивної праці українського населення в Польщі. В нашім народі зросла масово психіка ворожа Польщі, скрізь помічається глибоко захована жажду пімсти. Завдяки польській пресі зросла й ненависть до українців серед польського населення. Сумніваюся, чи така дійсність є вгідна з потребами світа і навіть з польською державною рацією. Які великі втрати принесло це Польщі за границею, про це не треба широко розказувати. Пише про це без упину преса цілого світу. Польща знає опінію в цій справі також офіційних політичних чинників, навіть тих, що з таких чи інших причин не є її ворогами. Ми понесли при цій нагоді великі матеріяльні втрати, але душа нашого народу не звихнулася. Внаслід виборів, переведених по тій пацифікації і серед найлютіших виборчих утисків, переконав кіба й уряд, що українців не можна переконати терором. Ще ніколи не впало на українську листу стільки голосів, що цим разом. Що безліч голосів і мандатів загублено по дорозі, це зовсім не зміняє речі.

Коли про ці страшні полії заговорив світ і на територію Східної Галичини почали приїздити представники американських, англійських, німецьких і всесвітніх організацій, влада старалася унеможливити нам збірку матеріялів про цю пацифікацію і кожний наш апель до світа означувала як зраду держави. Серед нашої дійсности ми не можемо відректися апелю до світа. Між іншим ми, посли і сенатори українські, вже вислали в справі останніх карних експедицій петицію до Ліги Націй. Її прийнято і скорше чи пізніше вона буде предметом розмов і на цьому форумі. Одначе не дамо вмовити в себе, що ми є обектом якоїнебудь чужої політики. Це фікція, якої уряд потребує для себе. Українська політика не була, не є і не буде обектом чужої держави. Але не можемо також погодитися з тим, щоби визнавати за зраду те, що світ знає про пацифікацію". (Пос. Косидарський (ББ): А в 1919 р. що Ви робили?) Пос. Луцький: „Ще нині можемо за те брати відповідальність".

„Залежить нам рівночасно і на тому, щоби якнайдокладніше познайомити також польське громадянство зі змістом нашого внеску у справі пацифікації, зложеного в сенаті. Безоглядна польська політика проти нас не нинішня. В нашій і в вашій, панове, свідомости є страшні факти з давньої польсько-української історії. Ця справа вже раз підважила польську державність і покінчилася для нас трагедією Переяслава та страшним кінцем промотора гадяцької умови. В повнім почутті історичної ваги справи, маючи за собою повне довіря мільонів нашого народу, виявлене в лицарський спосіб при останніх виборах, опановуючи всі почуття, апелюю отсим до вашого розуму, панове, і запитую вас, пане міністре: Чи ви готові взяти на себе відповідальність за розмір і методи т. зв. пацифікаційної акції з осені мин. року у Східній Галичині, — чи виразна лінія цієї політики проти нас буде проводжена урядом далі, — чи навпаки: уряд готовий признати, що такої політики вести не можна, — чи в такім разі уряд готов покарати всіх винних і то не тільки дрібних виконавців, але й усіх видатних інспіраторів цього злочину та винагородити українцям і їх інституціям усі матеріяльні страти, які при цій нагоді без ніякої їх вини заподіяно.

Бюджет на найближчий рік з брутто видатками на 5,641.000 зол. і спеціяльно бюджет Міністерства Внутрішніх Справ, преліминуючий витрати на майже 250,000.000, у цім поверх 128,000.000 на саму державну поліцію — є надмірним тягарем для населення Польші, тягарем таким великим, що його наріл не буде могти далі нести. Це всі розуміють. Зголошується тут внески на дрібні ощадности. Це не поможе. Єдина поважна ощадність у державнім бюджеті може вийти тільки від зовсім інакшої внутрішньої політики в державі, передовсім до національних меншин, отже й до українців.

Ми і на будуче будемо в парляменті пробувати здобути легальні підстави для кращого життя нашого народу. На цім шляху не видвигаємо ніяких неактуальних справ великої політики. Передовсім мусить щезнути задуха нинішнього дня. Вона не щезне, поки уряд не узгіднить своєї політики з сучасним европейським духом, з богатьома своїми власними законами і передовсім з цими міжнародніми зобовязаннями, які Польща приняла, перебираючи нас у свої межі. Загарантована нам цими договорами територіяльна автономія є конечним постулятом нашої біжучої практичної політики, від якого не уступимо!

Дотеперішня політика проти українців не може мати довіря з нашого боку. Задля цього ми тут і на пленумі будемо голосувати проти бюджету.

*

Відповідь мін. Складковського подамо в черговому числі.

З польської преси.

„КОРФАНТИ ОБОРОНЦЕМ САБОТАЖИСТІВ".

Під повищим наголовком находимо у „Слові Польскім" ч. 10 з дня 11. ц. м. передову статтю, яку передруковуємо в цілости, лякаючися, що при скорочуванні її та переказуванні змістом можуть найбільш есенціональні місця підпасти конфіскаті. Думаємо теж, що сам підхід до обміркованої у статті справи, її зміст, соковитий стиль і тон є настільки ясні, що та стаття не вимагає ніяких коментарів.

„П. Корфанти перевів у Бересті час на розмовах з б. послами УНДО, зокрема з п. Паліївом, тим самим, який кілька тижнів тому був спрезентований у пресі на фотографії в товаристві шефа УВО п. Коновальця, як один з його найближчих співробітників.

Той-же п. Палія, один з герштів саботажної роботи, посаджений до твердині за протидержавні злочини, підчас тих розмов виплакував п. Корфантому до камізольки свої жалі з приводу „метод", які адміністраційні власти приноровлювали у Східній Малопольщі (щоби не псувати „гармонійности", залишаємо територіяльну та національну термінольогію оригіналу — прим. Ред.) з метою ліквідації саботажної акції. П. Корфанти, перейнявшись глибоко „кривдою" саботажників, відмальованою йому у дантейських красках шефом штабу й агентом Коновальця, — вийшовши з вязниці вважав за відповідне посвятити один із перших своїх прилюдних виступів, повторених негайно з великим галасом ніби-національною пресою, пропаганді тої „української" кривди й атаці на державні власти, які зважилися „методами", поданими через п. Паліїва, приборкати роботу саботажників.

„Цілими годинами — пише п. К. — мій український товариш оповідав мені речі просто жахливі про подвиги деяких польських адміністраційних і громадських чинників, як „Стшелец" і т. п. Заявляв просто, що українці воліли би ендецьке правління... Я прийшов до пересвідчення, що коли би тільки 25 відс. його оповідань полягало на правді, то це свідчило би про те, що наша політика на Сході є фатальна, короткозора і погубна та не приносить нам чести". І дальше пише п. К.: „Про пацифікаційну акцію у Східній Малопольщі говорить нині ціла Польща. На вухо оповідають собі люди страшні подробиці, які розростаються у тихих розмовах до жахливих розмірів. Говорить про них закордон. Пропаганда ворожих нам чинників використовує цю справу проти нас. Не той шкодить Польщі, хто ці речі осуджує, лише хто їх робить".

Сенс, заключений в останньому реченні моралу п. Корфантого, ясний: Не той шкодить Польщі, хто осуджує пацифікаційну акцію, яка зліквідувала злочинну протидержавну саботажну роботу, лише той, хто ті саботажі присмирив.

Ніжної душі п. Корфантого не потрясає до глибини свідомість нищеного цілими тиж

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. СІЧНЯ 1931.

Е. ОНАЦЬКИЙ.

ЩАСТЯ СТАРЕ ТА НОВЕ.

З новорічних міркувань.

Рим, у січні 1931.

„З Новим Роком, а Новим Щастям!".

Розумію дуже добре, що „з Новим Роком!" Досить лише поглянути на всі ті календарики, що дружньою гурбою надходять з Англії від усіх знайомих англійок (традиційний новорічний дарунок), або поглянути на наші грубі українські календарі „Просвіти" та „Червоної Калини", щоби в тому остаточно переконатися.

Але чому власне — „З новим щастям?". Хто власне вигадав, що ми незадоволені своїм „старим щастям", якщо воно було дійсно щастя?.. Чи ми вже в природі такі екцентричні, що вважаємо, ніби ніякого старого щастя і не було, а було лише саме старе нещастя?

Все може бути! Тим, що Вам бажають „Нового щастя" бувають звичайно такі лаконічні, (щоби не перейти норми почтової тарифи!), що ніколи не повісять, що саме вони розуміють під тим новим щастям. А про „старе" так і зовсім не згадують.

„Ти, — казав Сократ Антифонту, — щастям називаєш насолоди, розкоші... А що до мене, то я вважаю, що як Бог нічого не потребує, то потребувати небагато — це значить наближатися до Бога. І тому власне, що нема нічого кращого від Бога, то наближатися до нього, значить наближатися до найкращого у світі..." Звідсіля висновок, що щастя, се — наближення до Бога. Це — втрата всіх потреб.

На жаль, ми так звикли, що більшовики нас постійно в цьому значінні „наближають до Бога" і позбавляють „всіх потреб" (до потреби дихати і на світ Божий дивитися включно), що цей Сократовий ідеал, видається, власне належить не так до „нового", як до „старого щастя"...

В наші, не-сократові часи далеко більше поширена думка, що для щастя — і то власне для нового щастя, бо в старому у нас цього елементу завжди бракувало! — треба трошки грошей. От рівно стільки, щоби купити собі власну хату, до хати приставити гарне авто, а до авта вправного шофера... Що то значить технічний поступ! Ще яких там пятьдесять років тому український поет, гадаючи ощасливити людство, і не думав про шоферів, а хотів лише, бачите, садити „деревлята з медових пряників самих, щоб ніжки стружені свинячі і з часничком росли на них. Озерцяб там такі стояли: з лемішки-сала береги, а в них варенники плавали, та все гарячі хоч куди... Замість лози росли ковбаси... і скрізь криниці з добрим квасом, з таким, шоб в носі закрутив, і чоловік з похмілля часом до отвалу його пив..."

Не заперечую, що й таке щастя, особливо на Радянській Україні, здалосяб, після довгих років більшовицького панування, цілком новим і навіть небезпечним... І не дурно, самі більшовики думають більше про авта, що їх там будуть їм такий собі добрий американський „буржуй" — Форд у Нижньому Новгороді, аніж про дрібно-міщанські „варенички", яких за багато було у минулому...

Замість того, англійці, наприклад, найважливішим елементом щастя вважають здоровля: щоби бути дійсно щасливим, кажуть вони, не треба ніяких грошей, досить почувати себе сильним і здоровим.

Не маю жадних сумнівів, що для галицьких українців, — зокрема після осінньої „слоти" та „негоди" минулого року — відчування цілости всіх органів тіла і навіть зовнішньої епідерми, може видатися в Новому Році цілком новим щастям...

І не дурно Паскаль сперечався зі стоїками, які запевняли: „Вслідіть у себе самих, — і там ви знайдете спокій". Неправда, казав Паскаль, — прийдуть хвороби і виженуть вас із себе. Інші знов казали: „Виходьте назовні, шукайте щастя, розважуючись". І на це не погоджувався Паскаль, усе думав про хвороби. І мав рацію: ніколи не можна бути певним у сучасних обставинах, чи — саме в момент розваги, — не прийде комусь у голову перелічити вам усі ребра, чи зазирнути в таке місце, куди звичайно не заглядають...

„Щастя, — казав Паскаль, — не є в нас, ні поза нами: воно в Бозі, в нас і поза нами..." Себто по всіх усюдах. Треба лише його знайти. Але ж усі тільки те і роблять! І іноді находять. Тільки от, не знати, чи вони його находять, чи воно їх находить. Наслідки з тої знахідки, бачите, не завжди певні бувають.

Не дурно щастю тому народні легенди найчастіше надають вигляд жінки — зрадливої й непевної. Та ще й до того з одним оком на тімю!

ками державного маєтку і дорібку громадян держави, ищенного найбільше дикими методами, найбільш варварськими, справді „жахливими подвигами" підпалячів УВО, засобами, які не „в тих розмірах", але на наших очах „розростались до жахливих розмірів". Не болить п. Корфантого дійсна, погорілищем і руїнами вапалюча пімсти крівда польських громадян, не лише поляків, але й русинів, які втратили домівки, інвентар, найпримітивніші засоби до життя. Не обурюється п. Корфанти на спомин тих вихоплених із завіс залізничих шин, перерізуваних що-ночі телеграфічних дротів, ставлення громадянина держави в кожній хвилині в обличчю катастрофи, можливости втрата життя. Ні, те все п. Корфантого не зворушує і про те той „великий національний герой" не хоче памятати.

Але волосся сивіє йому з гуманітарного болю, коли від політичного герштa новочасних вандалів слухає про уроєні „кривди" саботажистів, здригається, коли чує від берлінського агента про те, „як державні власти, в обороні громадян і в імя сили та поваги держави, відважилися рішучою рукою не дозволити на дальші злочини, на поглиблення замішання і хаосу, які могли зробити з нашої ділянки наново палаючий вулькан, а в його лаві автопити і знищити вікопомний твір героїв, вірлят і польського жовніра з листопада 1918 р. І вважає, що колиб хоча „дрібна частина" з того, що йому Паліївн у Берестю оповідали, було правдою, то „гонор і мораль" Польщі булиб окриті ганьбою. Тому яка шкода для п. Корфантого і йому подібних, що Паліївн і Коновальці побідно не перевели свого саботажу, що в морі вогню, крови й заліза не перемінили в румовище Східної Малопольщі і що уряд не допустив до того... Тоді пановє Корфанті булиб у своїх гуманітарних совістях спокійні і вдоволені. „Гонор і мораль" Польщі булиб урятовані. Паліївим і Коновальцям не сталась би ніяка крівда.

І віримо — о, глибоко віримо!, — що коли п. Паліїв бачив на обличчі п. Корфантого глибоке зворушення, що малювалося під впливом оповідань про „злочинну" пацифікаційну акцію державних властей, то бажав поквітувати той сантимент кинсиняи визову й оферти: „Українці воліли би ендецьке правління..." Так, „ендецьке правління" не допустило би до „кривди" саботажистів, та стерігліб „гонору і моралі" Польщі, як стерігли його в періоді саботажів в 1922 і 1923 рр.

На щастя, нема страху, щоби мрії пп. Корфантого і Паліїва про поворот „ендецького правління" здійснилися. На щастя, існує непохитна певність, що нинішнє правління зуміє оборонити Польщу перед владою „гонорового" п. Корфантого і перед саботажем п. Паліїва. І вірити можна, що (нинішнє правління — прим. Ред.), швидко зломить уже перо в руках непочитальних і обдертих з тіни відповідальности деляторів, які за найважніше завдання вважають поширювати у світі клевети про Польщу і свідомо шкодити її найважнішим інтересам.

Як згадано на вступі, давати якісь коментарі до такої статті — річ абсолютно зайва. Це лише надзвичайно цікаве видовище, коли санаційні львівські неофіти вимовляють в — Корфантого, що він „боронить українських саботажистів" і коли підчас цілої великої філіпіки в справі т. зв. пацифікації — ані словом про саму „пацифікацію" не згадують...!

НАГІНКА

„СЛОВА ПОЛЬСКОГО" НА Б. ПОСЛА В. ЦЕЛЕВИЧА.

У „Слові Польськім" з д. 5. ц. м. надруковано слідуючу замітку п. н „Дивна спілка":

„Справа політичної нагінки на уряд під гаслом „Берестя" прийняла на терені Східної Галичини (в ориг. Малопольщі — прим. Ред.) дуже характеристичні й гідні уваги наслідки. Оце в суботнішніх числах опозиційної преси, головно на сторінках ендецьких газет, оголошується від довшого часу сердечні чолобитні під адресою д-ра Ліберманa, до якого загорілася вогненною симпатією навіть „Звіронзек Галичинув". Оподі ендецька преса принесла вістку, подягнену у вислови великого співчуття для б. берестейського вязня б. посла Целевича, якого буцім то наслідком нервової недуги мусіли перевезти з вязниці карного суду у Львові до психіятричного шпиталю.

Після розслідів справи показується, що інформація ендецьких газет є ще одною злобною брехнею. Б. посол Целевич є здоров і цілий. І — як довідуємося, — свята переведе при Казимирівській вулиці, де у свят-вечірню ніч буде в тишині і спокою передумувати той період часу, в якому був політичним представником д-ра Петрушевича у верховній колегії в УВО, а в серпні 1922 р. на окружному з'їзді бойових референтів УВО перший кинув гасло розпочати саботажну й терористичну акцію у зв'язку з виборами, переведеними тоді до сойму через Хіно-Пяст. Дальше д-р Целевич буде роздумувати у вязниці над періодом своєї праці на американському терені, коли після своєї втечі у жовтні 1922 року в Польщі, і то в жіночому переодяганні, переводив в Америці збіркову акцію на цілі якнайшвидшого збройного повстання проти Польщі.

Не дивуємося „Центролівові", що так живо цікавиться психічним здоровлям одного з бойових типів українського націоналізму. Однак дивною видається нам глибока симпатія, якою загорілася до п. Целевича ендеція. Видно Берестя докопало чудес і нині не треба дивуватися ніяким типам, які у свої братерські обійми бере ендецька партія, коби лише хотіли грати „до спілки" в протидержавній роботі".

Ми навмисне навели цю замітку цілістю, щоби вказати як у неї гармонійно поплано: цинізм насмішок над людиною, що переводить Різдвяні Свята за вязничними мурами, і доношицький розмах. Характер „revelations" про минулу діяльність п. Целевича не залишає жадного сумніву щодо джерела тих „інформацій"

Очевидно, що перевірити правдивість тих інформацій не маємо ніякої змоги: тому теж і не важко кидати „revelationями".

ПЕТИЦІЯ

УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛЯМ. РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО ЛІГИ НАЦІЙ.

В закордонній пресі появилися авторитетні інформації про те, що до Секретаріяту Ліги Націй наспіла петиція Української Парляментарної Репрезентації у справі т. зв. пацифікації, переведеної на терені Сх. Галичини у вересні і жовтні 1930 р. Петицію підписали всі українські посли і сенатори. У ній зібрано богато матеріялу, що обіймає 52 сторінки машинового письма.

Цю вістку подала за закордонною пресою вже й польська преса. А відомий українофільний краківський „Ілюстр. Курєр Годз." з 11. січня ц. р. украсив її від себе таким вимовним коментарем:

„Треба сумніватися, чи ця петиція найде відгомін у Лізі. Бо першим обовязком меншости є льояльність супроти держави. Коли ж держава змушена уживати репресій супроти антидержавних елементів, що виступають явно і злочинно проти тієї держави, то це вже не є тільки її правом, але й обовязком. Тому трудно припускати, щоби Ліга бажала і могла заслоновати своєю протекцією вбивників і підпалячів, що послугуються терором у боротьбі з державою, опираючись на односторонних, пересаджених і непровірених фактах".

Відгомін недавних подій у нашому краю

у чужинній пресі.

Англійський щоденник „Менчестер Гардіян", що перший із чужинної впливової преси помістив статті власного кореспондента про відому пацифікацію на наших землях, поміщує нові статті члена екзекутиви Міжнародньої Ліги Мира та Свободи п-ні Мері Шіпшенкс, що недавно особисто приїхала до Галичини в товаристві другої делегатки, щоби перевірити звістки про пацифікаційні події. Вона мала нагоду побувати в наших містечках і селах і не тільки оглядала в них кооперативні крамниці та читальні, але бачила також жертви військових відділів. З усього, що бачила здає дуже подрібне справоздання в статті у згаданім деннику з дня 24. грудня 1930 р.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Еміграитські побажання

і мрії.

У російській еміграитській паризькій пресі появилось інтерю з наслідником ген. Кутепова генер. Міллєром, у якому цей останній висловлюється дуже похвально про організацію та бойового духа російської „армії" в Югославії, якої перегляду він доконав недавно. „Ми готові — казав він — розпочати війну. Чекаємо тільки на прихильні міжнародні відносини і на грошову (!) допомогу, якої не відмовить нам одна з держав, що бажає собі повалення більшовизму та віддання Росії в руки російського народу. Коли Росія повстане проти комуністів, скоро явимося на границі і потягнувши за собою лави сільського населення, вирушимо на Москву, де зведемо остаточну боротьбу з ворогом нашого краю".

Такі високопарні й нереальні фрази видав російський генерал на еміграції зараз-же по відомім процесі проти інжинірів у Москві, в обороні яких ставали російські емігранти і навіть Поанкаре та інші французькі урядові особи. Міллєр хоче тим підтвердити мабуть усі сенсаційні твердження Криленка про інтервенцію та інтервенційні пляни Франції.

Одночасно у паризькому унрівському „Трізубі" появився, як доносить польська преса, своєрідний маніфест Андрія Лівицького, що стоїть нині на чолі української унрівської політичної еміграції. Автор маніфесту звертається до б. українських військових членів армії УНР, з закликом, щоби вони були зі зброєю в руках проти більшовицької диктатури на Україні. Рік 1931 — говориться у маніфесті, — буде переломовим і принесе волю Україні".

Як бачимо, то серед політичної еміграції робиться відповідний настрій. Чи не на те, щоби більшовики мали добру нагоду підготовляти та переводити нові політичні монстрпроцеси і засуджувати масово невинних, але для української культури цінних людей за звязки з закордонними центрами, що бажають інтервенції. Ті, що видають „маніфести" нічим себе не наражують, але за те там, на Україні, вони планять тапими „фарбами" сотні корисних для української культури людей до тюрми, паралізуючи таким чином їхню творчу енергію та насилаючи на весь український національний рух репресії.

—o—

(була, кажуть, у тої жінки щастя дитина, одиніська. І якось так трапилося, що загубилася та дитина. І от щастя блукає тепер по світу та за своєю дитиною шукає. Спина у щастя не згинається, око високо на голові вгору дивиться, от, щастя і хапає наомацьки, кого прийдеться. Візьме у руку, та й почне обережненько вгору підносити, аж поки до ока не підвесе. А вже як побачить, що то не її дитина, та як кине, як гримне об землю! Дехто вижив, а дехто і ноги простягнув. Так оповідає про щастя народня легенда. І має вона на увазі таких людей, що ціле життя, ніби жили щасливо, а потім наразі загинули страшною смертю, нещасливою. І має на увазі також людей злих і неморальних, що їх ніби не стигне підстерігає щастя.

Проблема відношення між моральністю життя і щастям віддавна цікавила людство. Велике зацікавлення викликала завжди історія Креза та Полікрата, що були такі щасливі за життя, але зазнали великого нещастя саме перед смертю. Хто не знає античного оповідання про Полікратовий перстень, що його самоський тиран вкинув у море, аби відвернути від себе завелике щастя, аби боявся щось втратити в своєму житті? Але на слідуючий день рибалки спіймали рибу в морі, принесли її Полікратові і в шлунку віднайшовся Полікратовий перстень. А проте після всієї тої слави й багацтва, що супроводили ціле Полікратове життя, щастя таки відвернулося від його, і він загинув розп'ятий сатрапом Лілії. Або Крез, що його імя стало синонімом взагалі багатої людини. Крез був дуже побожний і робив все, що наказувала тогочасна релігія. І тому саме його загибіль викликала загальний жаль і нарікання. „Народ не міг собі вияснити, щоби монарха, який був таким побожним за ціле своє життя, боги наразі покинули саме в той момент, коли він найбільше потребував їхньої помочі" (Масперо „Народи Сходу").

Але чи в дійсності їх долю можна вважати нещасливою? Чи в дійсності, як справедливо запитує Метерлінк, ми можемо вважати нещасливою долю Едипа, Жанни Д'Арк і Агамемнона? Ми забуваємо мимоволі про ціле їх життя і звертаємо увагу лише на останні їх кроки на життєвому шляху, що привели до смерти. Алеж смерть ніколи не бувае щасливою в очах тих, які ще не хотять вмирати. Тому ми мусимо думати про щастя цілого життя, а не про нещастя смерти.

Або краще про це зовсім не думати! Людина згадує про зуби, коли вони починають її боліти. Людина піклується про щастя, коли вже її зустріло нещастя. А до того — вона про нього не думає, вона живе! Вона віддається бурхливому потокові життя, і саме в несамовитості хвилин находить свою насолоду, бо відчуває, що борється з нею і що її перемогая... Ах, яке це щастя — перемагати!

Але для того треба добре знати, за що хто змагається! Для того треба мати свою велику ідею, — ідею, що зливалася би над дрібним себелюбством, над байдужістю, над кар'єризмом, — що запалювала би серце і мозок, і в їх полумі перетоплювала би всі щоденні злидні — в гартуванні одного великого моменту.

Дай Боже всім нам такого Нового Щастя!

З життя наших установ.

Кружок „Рідної Школи" ім. Т. Шевчека на Стрийськім передмісті у Львові.

В неділю 28-ого грудня 1930-ого р. відбулися чергові Загальні Збори Кружка „Р. Шк." ім. Т. Шевченка у Львові у власнім будинку Кружка при ул. Супінського ч. 23. Цей раз уступаюча Старшина могла похвалитися перед Зборами відрадним фактом передачі новозбудованої школи для передполудневої науки хлопців ще в листопалі м. р. До того часу наука відбувалася попольдні в будинку семинарії У. П. Т. при вул. Мохнацького ч. 12. Розуміється, що наслідком цього фреквенція учнів зросла і є надія, що буде і дальше зростати. Рівночасно Кружок при значній допомозі Головної Управи „Р. Шк." і громадянства виплачує поволі довги, затягнені на викінчення будинку. Залишається ще виправа назовні і осушення будинку довкола, про що мусить подбати нова Старшина.

На Загальних Зборах вибрали: проф. Миколу Ластовецького головою нової Старшини, п. проф. Зарицьку заступницею голови, студ. прав Богдана Ластовецького секретарем (втретє!), п. Івана Баса скарбником (вдруге!), радн. Дениса Гординського господарем, о. Петра Дзедзика і упр. Степана Шепела членами Старшини. Членами Контрольної Комісії вибрані: п. Іван Вовк, дир. Микола Мороз і радн. Микола Мельник.

Дуже неприємне враження робили на Зборах Кружка дикі випади деяких невідповідальних людей, котрі по всякій імовірности були спеціяльно зорганізовані, щоби перешкоджувати правильному ходові Загальних Зборів Кружка. *А. Л.*

Ще в справі початків української нації.

Полеміка в якій-небудь науковій справі тільки тоді хосенна і тільки тоді може причинитися до висвітлення зачепленої справи, коли вона ведеться науковою методою, значить, коли обі спорячі сторони стараються свої твердження піддержати аргументами, які мали би вартість наукових доказів. Тому, відповідаючи в „Ділі" з 28. грудня 1930 р. на закиди д-ра Чеховича, я навів потрібні доказові цитати з літопису, з торговельних договорів, покликувався на устійнені і загально відомі історичні факти і т. ін. Колиж тепер д-р Ч. у своїй дуплиці в „Ділі" з 6. І. 1931 р. тільки вдруге переповідає все те, що вже раз зовсім голословно висказав у попередній статті, і знова не подає ні одиського аргументу на підтримку своїх тез, виголошуваних з подивугідною самопевністю у проповідницько-навчальнім тоні — вважаю всяку дальшу полеміку з ним за недоцільну і зайву. Такий спосіб зовсім не доведе до вияснення зачепленого питання, бо субєктивні погляди й інсинуації ніколи не набирають наукової цїни через саме тільки голословне та вперте повторювання. *Мирон Кордуба.*

—o—

Папська енцикліка про христ.янське подружжа.

ПАТ повідомляє, що дня 8. січня ц. р. появилася в „Osservatore Romano" папська енцикліка, що починається словами „Casti connubii" і в якій говориться про христіянське подружжа. Енцикліка обіймає в оригіналі 54 сторінки машинового письма. Повний її титул такий „Про христіянське подружжа у відношенні до умовин, потреб і непорядку, що панують у родині та суспільности". В енцикліці підкреслюється, що подружжа є Божою інституцією, тайною, яку встановив Христос, а далі стверджується, що люди дуже часто понижують подружжа, висміваючи його не тільки на сцені й на екрані, в щоденниках і повістях, але й у родинному житті та забуваючи на подружі обовязки. Метою енцикліки пригадати людям святість подружжа, приверяути його гідність та вказати на засоби, якими треба уздоровити цю христіянську інституцію, що є найбільшим добром родин, народів і цілого людства. Енцикліка поділена на три розділи: у першому говориться про цілі подружжа, у другому про провини супроти дітей, подружої вірности і нерозривности подружжа, у третьому про пропаганду неопоганства.

Сензаційний скандал

у Франції.

Вся французька преса розписується широко про небувалий досі політично-фінансовий скандал, про т. зв. „Аферу Устріка". Німецька преса не скриває своєї радости, що у французькому політичному світі скоївся скандал, який дор.внує ославленій Панамі. Виявлена афера „короля біржі" Устріка скомпромітувала досі 45 осіб із дипльоматичних кол ріжних таборів і партій, а якщо вірити німецьким інформаціям, то навіть Тардіє був „кліентом Устріка", брав участь у цій великій фінансовій корупції. Політики, посли, міністри, визначні журналісти черпали прибутки із біржевих спекуляцій та стояли в контакті з Устріком. Виявилось, що шеф кабінету міністра фінансів Каджіо дістав свого часу від Устріка 180 тисяч франків, обіцявши за те стояти на услугах його біржевих спекуляцій. Палата біржі диктувала свою волю визначним політикам. Слідча комісія створена в цій справі ствердила, що дві редакції германофільських газет черпало з каси Устріка, а саме редакції часописів „Кодіціен" і „Вольонте". Слідча комісія виявляє щораз то нові чорні сторінки цієї небувалої афери. Останні відомости голосять, що учасники цієї афери, посли французького парляменту за обильні оплати допомогли Устрікові дістати дозвіл на введення до краю закорд. цінних паперів. Доказано, що високий урядовець, повірник Тардія, Міальо діставав від Устріка постійні хабарі та використовував політичні впливи для біржевих спекуляцій. Цікаве те, що найбільше скомпромітований в цій афері б. табор Тардія, т. зв. „національна більшість". Слідство проти учасників афери продовжується.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Плєнарне засідання сойму буде у вівторок.

СЕНАТ.

Маршал Рачкевич скликав засідання сенату на 13. січня.

СІРНИКОВА УМОВА.

Дня 10. ц. м. відбулося цілоденне засідання скарбової комісії, на якій розглядано сірникову умову уряду зі шведською фірмою Крейгера. В дискусії забрав голос пос. З. Пеленський. Докладний перебіг засідання подамо в найближчому числі.

ЕКСПОЗЕ МІН. ЗАЛЄСЬКОГО.

Дня 10. січня у соймовій комісії закордонних справ виголосив експозе міністр закордонних справ Залеський. М. і. сказав, що польська закордонна політика основується тепер більше ніж колинебудь на сконсолідованих силах народу, репрезентованих у парляменті. Прикметою польської закордонної політики є миролюбивість.

Про національні меншини сказав, що становище Польщі в меншиновій справі нераз мотивував на міжнародним терені. **Меншинам треба забезпечити повну свободу розвитку, національну, віроісповідну та культурну свободу.** Становище це не лише основане на польських толєрантних традиціях у тій ділянці, а подиктоване теж щирою журбою за долю наших братів, що є поза кордонами Польщі. В цьому теж розумінні стоїмо на становищі льояльного виконування постанов, що випливають із прийнятих міжнародніх зобовязань. Та при цій нагоді мушу ствердити, що польський уряд протиставиться рішучо й енергійно всяким спробам внхісновувати меншиневу справу для побічних цілей і протидержавної акції. На жаль стоїмо знову перед виступами нашого сусіда на меншиневому тлі. Наслідком форми, яку прибрали ті виступи, та наслідком засобів, якими послугується, здається, що хочуть перенести цю справу з площини строго річевих розглядів на заг.-політичний терен. Сумніваюся, щоби така тактика була в інтересі меншин і їх доброго співжиття зі суспільністю. Якже-ж уявити собі, щоби польська суспільність прикро не відчувала тих безупинних виступів по другому боці нашого кордону, спрямованих проти всього що польське, що стараються зменшити та підкопувати польський авторитет у світі, а що гірше навіть нарушувати незайманість польської держави. Ми виявляємо терпеливість і холоднокровність, та годі забувати, що коли підюджується одну сторону, не можна вимагати від другої сторони любови. Становище Польщі в тій справі ясно-виразно в ноті, переданій секретаріятові Ліги Націй. З відповіди виходить ясно щире бажання Польщі льояльно вияснити положення й усунути всі причини конфліктів і непорозумінь між польською суспільністю і меншинами.

АРЕШТУВАЛИ МИТНОГО НАДКОМІСАРЯ.

На приказ прокуратора львівського окружного суду арештували управителя прикордонної митної сторожі, надкомісаря Вільгельма Кісілевського за вимушування та хабарі.

ПАНЦИРНІ АВТА ТА ГУМОВІ ПАЛИЦІ ДЛЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

Львівська поліція одержала два панцирні авта військового типу, які можна вживати до обстрілювання зі скорострілів і газових бомб. Крім того дістала поліція якусь скількість озброєння: панцири на груди, щит, шолом і гумові палиці. Подібне зоруження дістала поліція в усіх більших містах Польщі. Від кількох днів відбуваються вправи поліцаїв в касарнях при Казимирівській вулиці у Львові. М. і. кидали газові бомби, що витискають сльози та стріляли з газової зброї. Поліцаї були в газових масках, шоломах і панцирах, що хоронять перед кулями. Хто був без масок, мусів утікати, бо газ витискав їм сльози.

НАПАВ НА ВУЛИЦІ ТА ПРОБИВ НОЖЕМ.

У Львові на вул. Зіморовича ч. 18, перед радіевим бюром два молоді опришки напали на Марію Вайхову (Свентокшиська 42) та вирвали їй торбину з грішми. На її крик пустився за ними Василь Черкес (Городецька 55) та придержав одного з них. Тоді опришок пробив Черкеса ножем. Черкес випустив його. Інші люди придержали другого опришка, 16-літнього Маріяна Кіліяна. Він зізнав, що його товариш, який пробив Черкеса, називається Вольф Зайдель. Черкеса відвезли до шпиталю.

САМОГУБСТВО.

У Львові в Стрийськім парку застрілився 23-літній Авр. Шнайд (Божнича 33) практикант фірми Брік (Сапіги 57). Причина: невилічима недуга.

АРЕШТУВАЛИ ЗЛОДІЇВ, ЩО ОБКРАЛИ ПОЧТУ В РАДИМНІ.

В ночі з 1. на 2. січня вломники вкрали на почті в Радимні около 40.000 зол. і почтовий марок вартости ок. 1000 зол. і грошеві листи. Поліція арештувала вже тих вломників, а саме Ст. Живаковського, Павла Жегошика і М. Кшешовича. Вони сидять в перемиській тюрмі. Злодії лишили на почтовім бюрку записку: „Це нам за тяжко нести, тому лишаємо вам на дорібок" — себто більону і срібних грошей понад 1000 зол. Кшешович, по фаху монтер, сповняв службу при телєфонах у Радимні. Коли йому 31. грудня виповіли службу, намовив до злому двох згаданих знакомих із Перемишля. Грошей в арештованих не відібрали.

ВБИВСТВО БІЛЯ ЦЕРКВИ.

У Добростанах (біля Городка Яг.) прийшло біля церкви до суперечки між парубками: Ів. Войцеховським, Вас. Гулем і Гр. Буком. Войцеховський, пробитий ножем у груди й руку, помер. Гуля зранили двічі в голову, а Букові відірвали палець. Причиною бійки було те, що Гуль закинув Войцеховському крадіж.

ВБИВСТВО ЦІЛОЇ СІМ'Ї.

У с. Романово (пов. Луцьк) убито родину Бондарчуків: Кирила, Гната та Марка. Ранені тяжко: Федь Бондарук, Ольга Романикова й діти. Злочинну доконали син і внук убитого Кирила Бондарука. Вони признались до вини.

КРОВАВІ СУТИЧКИ В БРЕСЛЯВІ.

До Бресляву приїхав канцл. Брінінг. Біля двірця зібралася юрба. Поліція розігнала її й опорожнювала сусідні вулиці. Як звялося канцлереве авто демонстранти підносили ворожі оклики. Один офіцир поліції був сильно контужений, бо впав із коня. Побили одного поліцая. Виновника арештували. Взагалі арештували 19 демонстрантів.

ПОМЕР КЛ. АНЕ.

У Парижі помер письменник і журналіст Кльод Ане. Він народився у Швайцарії. Його правдиве назвище Жан Шопфер.

СПОРТ

ГОКЕЙОВІ ЗМАГАННЯ У ЛЬВОВІ.

Україна-Гасмонея 4:0 (2:0, 1:0, 1:0).

Лехія-Україна 1:0 (1:0, 0:0, 0:0).

Змагання ці відбулися за золоту чашу, уфундовану Лехією, в яких беруть участь крім фундаторів ще отсі клюби: Погонь, Чорні, Україна і Гасмонея. Перші змагання в цій серії розіграла Україна з Гасмонеєю в суботу і перемогла її високоцифрово (4:0). Стрільцем усіх воріт був Труш, найліпший грач на леді, що незвичайно ефектовно обїздив усіх противників і створював поспішно перед воротами Гасмонеї небезпечні ситуації. Незлими виявилися ще Петрів у нападі й оборона з воротарем.

Другі змагання в цій-же серії з Лехією (в неділю) програла Україна 1:0, при чому цей одинокий гоель впав з відсторони („офзайту"), чого, на жаль, судця не завважив. Україна виявилася в цих змаганнях цілком рівнорядним противником А-клясової Лехії, яка виграла меч тільки завдяки щастю і вмілому обставлюванню Труша.

Суддював у суботу п. Сташелецький, у неділю п. Кухар. Публики в суботу небогато з уваги на невідповідну пору, в неділю до 700-осіб.

Погонь-Чорні 6:1 (2:0, 3:1, 0:0). Змагання за чашу Лехії. Знаменита гра Погоні, для якої чотири голі стрілив Маурер.

Львовянка-Гасмонея 4:0 (0:0, 3:0, 1:0) змагання за мистецтво Б-кляси

Вистава виробів

„Гуцульського Мистецтва" у Варшаві.

В грудні 1930 р. перед самими латинськими святами Різдва рухлива та підприємчива спілка „Гуцульське Мистецтво" з Косова влаштувала у Варшаві виставку своїх мистецьких виробів. Ця виставка зробила на варшавському ґрунті помітне враження. Відвідали її між іншим численні закордонні представництва, акредитовані в Варшаві та живо заінтересувались українським народнім мистецтвом. Деякі з них поробили поважні закупи. Крім ділового, чисто торговельного значіння для „Гуцульського Мистецтва" мала ця виставка ще й ту загальноукраїнську користь, що спопуляризувала серед впливових чужинців наші народні мистецькі вироби, як килими, вишивки, дереворізьби і т. п.

Заінтересувались виставкою і деякі варшавські круги, що виявилось між іншим тим, що „Секція підтримування краєвого виробництва" при варш. „Музею Промислу та Рільництва" надіслала „Гуцульське Мистецтво" за цю виставку „дипльомом признання".

З наведеного бачимо, що „Гуцульське Мистецтво" старається поширити якнайдалі свої взаємини у широкому світі, популяризуючи при цьому попри свої вироби ще й українське ім'я та підготовляючи таким чином чимраз-то кращі перспективи для свого власного розвитку й розросту. Побажаймо тільки, щоби ця спілка осягнула на тій дорозі якнайкращі успіхи та принесла своїми виробами і якнайліпшу славу українському імени.

Відвідувач.

Що чувати з України?

„Комуніст" пише, що довголітнього комісаря фінансів Радянської України Полоза усунено зі становища. Полоз в р. 1918 брав участь у національнім українськім русі, а потім перейшов до комуністів. В останньому році він належав до опозиції, тому його, як націоналіста усунено.

Вийшли на волю.

Дня 5. січня ц. р. вийшли на волю після майже 6 тижнів сидження в луцькій тюрмі пп. В. Островський, Ол. Ковалевський, В. Власовський та Ів. Бондарук. Слідство проти них ще не скінчене і всі вони дальше під поліційним доглядом.

НОВИНКИ

— **До наших співробітників!** Редакція „Діла" просить вибачення всіх своїх постійних вірних співробітників і тих прихильних, що прислали фейлетони та статті до різдвяного числа, а не найшли їх у ньому. Ми дістали стільки матеріялу і деяка його частина прийшла з таким спізненням, що, на жаль, не могли його використати у святочнім числі, а приневолені відложити його до найближчих чисел.

— **Традиційний Маланчин Вечір** улаштовують для членів і запрошених ними гостей Т-во „Українська Захоронка" і „Бесіда" дня 13. січня ц. р. в салях Бесіди. **Початок год. 9. веч.** Музика Кордіка.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Різдва Христового** зложили дальше отсі Вп. Громадяни(ки) зі **Заліщик:** д-р Стефанович Роман, адвокат 2 ам. дол.; в золотих: д-р Маріян Дольницький, лікар 10, Василь Баранюк, б. сенатор 4.60, Стажинська Марія 5, Ястрибський, суддя 5, Кашовський, суддя 5, Гайнський Микола 5, Волошанський, проф. 5, о. Попадюк Василь 5, Будзинська Розалія 5, Марія Скоробогач 4.20, Іван Рачок 3, Григорій Чеховяч 2.50, Жулевич, проф. 2, Сухорська Іванна 2, Дембіцька Анна 2, Фірманюкова Марія 2, пп. Деркачі 2, пп. Шухи 2, Юркова Марія 2, Сунрко Федір 2, Юрійчук 2, Панас Маріян 2, одна особа 1 зол. — Хто слідуючий?

— **Наш театр приїзжає до Львова.** Дня 19. ц. м. приїзджає на кілька вистав до Львова наша найкраща театральна трупа, що грає під фірмою Кооперативи Український Театр (станиславівський театр ім. І. Тобілевича). Гратимуть у салі „Уль" при вул. Оссолінських 10. На першу виставу підуть оперетка Офенбаха „Гарна Олена", на другу, 20. ц. м., „Жінка, яка вбила", пєса Сідней і ар.кса, на третю, 21. ц. м., „Тровада Стамбулу". Білети в цій ціні від 1 до 3 зол. раніше можна дістати в „Українськім Базарі" при вул. Руській.

— **Маланчин Вечір** в салях Народньої Гостинниці улаштовує Т-во „Українська Захоронка" в дні 13. січня.

— **Українське населення периферій Львова,** як нас повідомляють, позбавлене всякої опіки не лише зі сторони наших освітньо-культурних і політичних організацій, але й духовних. Цілі маси нашого населення, заселюючі на рідкі домки увихаються лише по центрі міста, перешкоджуючи часто-густо в праці по наших установах, але на периферіях міста до прив. мешкань ніхто не покажеться. Там живе може 80 проц. усього українського населення Львова, та ними ніхто не інтересується. Підчас виборчої роботи не заглянув туди ні один висланник виборчого комітету, ніхто не постарався, щоб наші люди одержали свої „нумерки", ніхто не дав інформації, де і як голосувати, туди ніхто не прийде за датком на „Рідну Школу", ані за іншими збірками. Це наш інформатор ствердив на самому собі, бо мешкає від весни в районі Гороховської вулиці і бачить, що тут що друга стрічна людина говорить по українськи, але всі вони забуті нашими центральними установами, що не лише ослаблює наших громадян на дусі, але й позбавляє наші народні організації цього доходу, який вони могліб мати, притягаючи до національних чинитьб теж і ці одиниці, які живуть поза центром міста. Наш інформатор говорить далі, що напр. цьогорічні Різдвяні Свята обходив без традиційної „просфори", бо парохія зовсім про те не подумала, щоб рознести „просфору" по хатах, як це роблять приходські уряди в центрі міста. А цеж не є ані праця велика, ані кошт великий, а навпаки, це є свого роду дохід даної парохії, колиб бачили, що про них хтось свій думає... А то замість нашого дяка з проосфорою — ходив по всіх домах органіст з оплатком... Треба це тим більше піднести, що на периферіях міста живе таке населення, яке дуже скоро винародовлюється. Отже опіка і звязок з тим населенням потрібні більше, як деінде.

— **Приїзд Рубінштайна до Польщі.** Відомий шаховий мистець Рубінштайн приїздить в найкоротшому часі до Польщі, де дасть низку сеансів гри одночасної і на кількадесяти шахівницях в ріжних клюбах і шахових осередках. Львівський Клюб Шахістів рішив разом із 10 львівськими клюбами і шаховими секціями уладити у Львові сеанс одночасної гри Рубінштайна. Засідання організаційного комітету в цій справі відбудеться в понеділок 12. ц. м. в год. 18.30 в льокалі Л. К. Ш. (кавярня Севілля).

— **Чехословаччина припинить допомогу емігрантам.** В чеській пресі появилась новинка, що уряд ЧСР рішив припинити всяку допомогу для еміграції із теренів б. Росії та Польщі. Ця новинка викликала серед емігрантів велике схвилювання, тому, що тисячі осіб опиниться без праці і допомоги.

— **Згорів замок архикнязя.** Як подають зі Зальцбургу, старинний замок Верфен, що належав до архикнязя Евгена, брата Карла Степана із Живця, згорів до тла. Замок був цінною історичною памяткою давньої архітектури.

— **Ідуть морози.** На Сибірі запанували великі морози, що сягають 34° Цельзія. Ця хвиля морозів котиться на південь і захід.

Чума. Французька преса подає, що в Альжирі вибухла епідемія чуми. Досі вмерло 43 особи.

— **Так мовить генерал Міллер.** Наступник генерала Кутепова, ген. Міллер у розмові з англійськими журналістами сказав, що російська еміграція при допомозі европейських держав готова утворити стотисячну армію і в слушний мент розпочати нову війну проти більшовиків. Досі еміграція вишколила 10.000 вояків. На випадок воєнної акції ген. Міллер має надію збільшити своє військо 500-тисячною армією добровольців на теренах нинішнього СРСР. Ця акція бистрим походом двигнеться на Москву.

— **Значіння цукру у відживі.** Кожним рухом, віддихом, при кожному ударі серця спалюються головні складники нашого організму. Джерелом нових сил людського тіла є між іншими складниками також цукор. Тому хибою є думати, що цукор є тільки ласкою чи додаток до страв, бо цукр є дуже важним засобом відживи. Відомо як діти пропадають за цукром. Це тому, що дїточий організм потрібує конечно складників, які є в цукрі. Доброю прикметою цукру є те, що він легкострав ний. Помилкою є погляд, що цукор спричинює недуту цукриці і псує зуби, бо причини цукриці є цілком інші, а людина, яка добре чистить устну яму матиме зуби здорові хочби живилась самим цукром. Всім відомо також, що цукор належить до дешевих харчевих продуктів, тому слід би вживати цукру далеко більше ніж це було досі.

— **Що може заздрість?** Визничний дозорець із Рівного Лукавський жив від довшого часу із жінкою в незгоді, підозріваючи, що вона зраджує його. На днях підчас сварки Лукавський вхопив багнет і пхнув ним у живіт своєї жінки. Жінка впала непритомна на землю, а заздрісний чоловік, поначивши, що він вдіяв, побіг до хати і підрізав собі бритвою горло. Все це сталось на очах дітей, які вчинили страшний крик. Збіглись сусіди і пробували урятувати жінку Лукавського, але вона зараз померла від ран.

— **Облога бандита.** Микола Коленко мав на своїй совісті кілька вбивств і нападів не тільки в Польщі, але і в Чехії, де перебував на гостинних виступах. Вкінці чеська поліція вислідила його в одній цегольні у Пеховичах недалеко Моравської Острави й окружила будинок, щоби бандита арештувати. Коленко стріляв через вікна до чеської поліції і видно мав багато муніції, бо стрілянина тревала дуже довго. Не бажаючи наражувати свого життя, поліцаї перестали наступати на цегольню, а тільки облягали її, щоби голод примусив бандита віддатись в руки влади. Так воно і сталось: Коленко сидів в опущеній цегольні дві доби, думаючи, що його лишать у спокою, а коли дуже зголоднів, то перестав стріляти і сам зложив зброю та дав себе арештувати.

— **Із трагедій на тлі колективізації.** На польсько-радянськім кордоні в районі Ракова червоноармеець Іван Горський застрілив червоного старшину Теплушкина і в листі, залишенім біля трупа написав, що вбиває цього комуніста із пімсти за те, що більшовики вислали його батька на Сибір за спротив проти колективізації. Іван Горський хотів потім утекти до Польщі, а коли це йому не вдалось, він сам застрілився, щоби не попасти в руки ДПУ.

— **Ріжні вісти.** Підчас бурі у фінськім заливі затонув рибацький корабель, а з ним затонуло 25 осіб. — На Каспійськім Морі буря спричинила смерть 53 рибаків. — Дня 8. ц. м. в Німеччині начислено 4.357.000 безробітних. — На відомого мистця боксера Карпентієра напали в Ню Йорку бандити й забрали в нього гроші, дорогоцінности та повтікали його-ж автом. — В Будапешті поліція викрила тайну комуністичну організацію на чолі із редактором Осипом Ренаєм. — Прес подає, що Троцький вибирається до Норвегії де в столиці прочитає реферат проти Сталіна. — У Лондоні померла наглою смертю підчас сну рідна сестра англійського короля, 64-літня княжна Вікторія. — За останній тиждень у французьких Альпах згинуло від нещасливих випадків 8 туристів. — На ювилейнім святі фільософа Бельше промовляв між іншими Гергардт Гавптман.

— **Подяка.** Високоповажаному д-рові Маріянові Панчишинові складаю щиру подяку за незвичайно дбайливий і вповні успішний лікарський догляд у часі мого перебування у Бригідках у Львові, по Берестю. — Богородчани, 6. січня 1931. — **Д-р Осип Когут.**

—o—

Хроніка в кількох рядках.

— З нагоди висвітлювання у Відні пацифістичної фільми, перероблені в відомої повісти „На Заході без змін", відбулися бурхливі демонстрації войовничих гаймверівців і гітлерівців. Демонстрації приймали антисемітський характер.

— Варшавська міська рада має бути розвязана; кандидатом на державного комісаря є волинський воєвода Юзефський.

—o—

З хроніки самогубств.

В будинку філії львівської політехніки при вул. Уейського ч. 1, в кабінеті проф. Губіцького, відібрав собі життя вистрілом з револьвера доцент політехніки, **інж. Кукавський Жигмонт.** Причина самогубства — нервовий розстрій.

В ночі з середи на четвер поповнила у Львові самогубство **Олена Ковальська,** зам. при вул. Войтовській ч. 6. Ковальська напалила сильно в печі, а потім заткала комин і рано була вже нежива. Причина — нещаслива любов, бо її наречений відіслав їй на днях всі листи.

На тлі родинних відносин позбавилася життя 14-літня **Лукія Зеліг,** зам. при вул. Арцішевського. Нещасна дівчина отруїлась світляним газом.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Від Ред.: На першій сторонї нинїшнього числа „Діла" найдуть читачі повідомлення окружного суду у Львові про ухвалення конфіскати поданого нижче некрольогу. Містимо його ще раз в цілости, а місце, яке було підпало конфіскаті, подаємо товстим друком.

Михайло Кіцера, селянин з Коцурова, пов. Бібрка, помер внаслідок відомих подій у Львові дня 14. грудня ц. р. Похорони відбулися у вівторок 16. ц. м. з каплиці Анатомії при вул. Пекарській на Янівське кладовище.

Покійний, молодий 30-літній господар, був одним з найкращих освітніх робітників у Бобреччині. Тип інтелігентного, освіченого селянина (скінчив чотири класи гімназії) — він горів жаждою знання і старався набуте знання подати й іншим. Був головою читальні „Просвіти" в Коцурові і працював активно у всіх освітньо-культурних та економічних господарських товариствах свого села.

Наслідком побоїв його і так слабе здоровля підупало зовсім. Не помогла й переведена тяж-

ка операція в санаторії „Віта" при вул. Листопада.

Похорони покійного Кіцери Михайла відбулися при участи кількадесятьох громадян з його села і горстки львівської інтелігенції. В поході несено чотири вінці від коцурівських установ. Іменем освітніх робітників прощав покійного діяч п. Петрик під голосні ридання усіх учасників похорону. В. Й. П.!

Данило Гриновець, емер. управитель школи в Стрілисках Нових, помер у Львові в 47-ім році життя. Похорони відбулися в Стрілисках дня 22. грудня 1930. при участи околичного духовенства і дуже чисельно зібраних місцевих та сусідніх громадян. Перед домом чит. „Просвіти" гром. Олекса Мацьків зворушливими словами прощав Покійника як зразкового учителя, горячого патріота й тихого, але ревного члена всіх місцевих установ, у яких був душею. В церкві прощав Покійного о. Теофіль Прийма, а над гробом учит. Вітошинський в імени учительства і „Взаїмної Помочі". — В. Й. П.!

Інж. Віктор Лучків, б. ректор Української Політехніки у Львові, визначний фаховець, знаменитий гідрольог, геольог і знавець водного права, помер, як ми вже подали, трагічною смертю в Мисловицях. Як тепер показується, поповнив він самогубство, кинувшись під колеса поїзду. Причина цього кроку — духова депресія, викликана постійними доносами шовіністичних кругів на Шлеську проти його особи, зокрема часті переношування, а вкінці й утрата місця. З витинків польської опозиційної преси на Шлеську, які нам прислано (ендецькі „Курєр Заходні" з 1. січня, „Експрес Заглембя" й ін.) виходить недвозначно, що причиною смерти пок. інж. Лучкова була сліпа й неперебірчива нагінка деяких польських кругів на нього за його минуле і за те, що й тепер мав відвагу подавати в персональному листку свою українську народність. Нижче містимо присланий нам допис з Катовиць про останні хвилини й похорони пок. інж. Лучкова.

*

Останні хвилини і похорон інж. Лучкова.

Катовиці, 7. січня 1931.

Про останні хвилини б. ректора Української Техніки у Львові, визначного нашого громадянина інж. Віктора Лучкова приносить преса деякі подробиці.

Їдучи з самовбивчим наміром на дворець у Мисловицях, інж. Лучків стрінув біля трамваєвої зупинки знайомого інжиніра, з яким найспокійніше балакав на обоятні вже тоді для нього теми. Відтак чекав, аж знайомий сів до трамваю, покивав на прощання рукою і пішов на дворець.

З дому не взяв зі собою нічого, тільки гроші на дорогу до Мисловець і на перонівку. В середину капелюха вложив візитну карточку, яка в дійсности одинока вилегітимувала нещасливого самовбивника, котрого голову в дрібязги рознесла льокомотива.

В неділю 4. ц. м. біля год. 3.30 попол. рушив з трупарні похід з тліннними його останками. На переді несено шість вінців, з тих один від Українського Технічного Т-ва зі Львова й один з жовто-голубими лентами від шлеських українців. Інші були від родини, його співробітників-поляків і фізичних працьовників, яких був недавно загально любленим шефом.

Священика не було.

Похоронні марші робітничої орхестри, яка йшла за вінцями і не спочивала всю дорогу, розсівали частинно важкі думи його приятелів.

За каравaном ішла його пасербиця і більш сотні ближчих і дальших знайомих.

Від брами кладовища, на якому вже давно спочиває його дружина, до розритої могили несли домовину інжиніри, українці і поляки. Промови заборонені і тільки в кількох словах подякував зібраним старий його приятель з львівської політехніки.

Грабар, сповняючи частинно обовязки духовника, почав голосно молитву, яку відтак підхоплювали присутні. З глибоким піетизмом схилились сотні голов, коли після того зацарила гнітуча мовчанка. Посипались грудки землі з рук приятелів і небавком почала рости нова могила.

Без хреста, бо це — самогубець.

Біля нього самі такі могили.

Може колись стане там памятник, скажім краще, може колись бодай кости Покійника переїдуть на рідну Землю.

Silesianus.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

НОВА ХАТА, журнал для плекання домашньої культури. Львів, січень 1931. Зміст: І. Кривченко: Поезія; Виставка у Стокгольмі і домашній промисл у Швеції (стаття Яр. Музикової); Загибаючі типи; О. Н.: Зимові радощі; А. Свенціцька: Французька жінка XVIII. віку; К. Малицька: Різдво на Далекому Сибірі; Степан Цвайг: Жінка і краєвид; Біля лямпи; Хроніка; Моди; Ріжні роботи.

ШЛЯХ ВИХОВАННЯ Й НАВЧАННЯ, педагогічно-методичний місячник. Видає „Взаїмна Поміч Українського Вчительства". Львів, 1. січень 1931. Зміст: Національне виховання; Перший педагогічний часопис на Наддніпрянщині 1910—14 р.; Значіння соціяльної психольогії для виховання; Головні напрямки сучасної психольогії; Про трудову школу на Великій Україні; Що то є педольогія??; Огляд педагогічного й освітнього руху; Хроніка, Критика; Методика і шкільна практика.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР. Орган Т-ва „Сільський Господар" у Львові, 1. січня 1931. Ч. 1. (Різдвяне число).

ВІСТИ З ЛУГУ. Львів, січень 1931. Ч. 1. Різдвяне число.

СЕЛО. Неперіодичний орган Українського Аграрного Т-ва. Прага 1931. Ч. 4.

PRASA. Organ polskiego związku wydawców. Czasopismo poświęcone sprawom wydawniczym i prasowym. Warszawa, listopad-grudzień, 1930. № III.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 12. січня, год. 7.30 „Фальштаф".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 12. січня, год. 7.30 веч. „Нова подружа умова".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 12. січня, год. 7.30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Пежинського. (Премієра).

Театр Новин (в саді кіна „Кольосей"):

Понеділок, 12. січня, година 7·30 веч. „Не даймося" ревія. Ціни знижені.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Королева гузарів. Люди-риби.

ЛЬВ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Фердинанда Гетля).

МАРУСЬЄНЬКА. Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кенура, Бриг. Гельм).

ОЛЬГА: Звукова фільма: „Корабель комедіантів".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Смолоскип".

ПАН: „Сильна людина".

ПАСАЖ: „Таємний ізадець". Звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „За гріхи батьків".

ФАТАМОРГАНА: „Голгофта чесної жінки" (Монухін).

ХИМЕРА: Королева джесбенду.

СТИЛЕВЕ: З диком пожеж. (Джен Мурат).

УТІХА: „Залізна маска" (Фербенкс).

Програма радіо.

Понеділок 12. І. 1931.

Варшава (1411,7) 16·45 Еспанські пісні. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Музичні продукції. **Талін** (296,1) 19·05 Мандолінова орхестра. **Букарешт** (394,3) 20·45 Співачка Георгеска. **Берлін** (419,1) 17·00 Пісні, співає Карл Едельберг. **Рим** (441,2) 17·30 Академія фільгармонії. **Прага** (486,2) 12·30 Радіоорхестра. **Відень** (516,4) 12·20 Капела Бухбіндера. **Будапешт** (550,5) 17·25 Концерт. **Харків** (936) 16·00 Концерт для дітей. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 23·45 Концерт.

Вівторок 13. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Популярний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Патетичне тріо Гліяка. **Берлін** (419) 16·30 Концерт молодих мистців. **Рим** (441,2) 12·15 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·20 Концерт співців. **Відень** (516,4) 12·00 Капела Гайгера. **Будапешт** (550,5) 17·25 Циганська музика. **Харків** (936) 16·00 Фрагменти опери. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 15·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Камінка Струмилова:
14. І. „Панцик", оперетка.
15. І. „Меді", оперетка.
16. І. „Церковна миш", комедія.
17. І. „Циганка Аза".
18. І. „Маруся Богуславка".

Українська Студ. Громада у Варшаві подає до відома, що з огляду на те, що вона була примушена покинути свою стару домівку, всі листи і часописи до неї слід слати на адресу: Warszawa, Poczta Główna, Skrz. № 625.

Реферат проф. Огієнка у Варшаві. В суботу дня 17. січня п. р. в салі варшавського університету відчитає проф. Іван Огієнко реферат на тему: „Свято української культури: 350-ліття Острозької Біблії".

Відчити в „Союзі Українських Купців". У домівці „Союзу Українських Купців", Львів, Підвалля ч. 9. І. пов., відбудуться такі відчити: Дня 11. січня, неділя, год. 10. рано: **Дир. Мир. Гаврисевич: „Про банк і його діла".** — Дня 18. січня, год. 10. рано: **Гр. Ганулик: „Про сучасне положення торговлі і промислу".** — Дня 25. січня п. р. год. 10. рано: **Дир. Д. Коренець: „Про виховання купецької молоді".** — Дальші відчити будуть оголошені пізніше. — Купці і промисловці повинні гремадно в означених речинцях являтись на відчити, а Видія „Союзу Українських Купців" буде теж гостим дуже радий.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВІДДАМ У покій без меблів (ексклюзивно з уживанням кухні). — Зголошення кор. Ядвиги ч. 1. партер Пришанькевич. 1—2

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 11 зол. 1 кг., повила з чистих сливок на цукрі, бочілочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бринза, бочілочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів к. Коломиї.** 1023 10-10

Д-Р ІВАН САНОЦЬКИЙ, адвокат у Надвірній приїме негайно рутинованого концепієнта. 1251 3—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації прислати почтою. — Старожитні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

СПІЛЬНИКА прийме старе, добре проспероване підприємство з 3.000 дол. (міс. дохід 1.500 зол.) до адм. „Діла" під „Оказія". 1237 3-3

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів, (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 888 7—?

КОНЦИПІЄНТА ПОШУКУЮ ЗАРАЗ. Д-р Осип Когут, Богородчани. 1296 1—3

ПЕТРО ЯРЕМКО замешкалий у Верхівцях пов. Копичинці, уроджений 1903 р. уневажнює згублену військову книжку, виставлену П. К. У. Львів місто. 1293 1—3

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ, з кількалітною адвокатською практикою і 1-річною судовою пошукує місця концепієнта від 15. лютого 1931 р. — Зголошення приймає канцелярія адвоката Д-ра О. Левицького в Делятині. 1292 1—3

ВДОВА по священику прийме зараз або дня 1. лютого 3 учеників на станцію. — Пізрів 5 А. Партер. 1298 1-2

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. Гершпрунга, Личаківська 34, приймають вписи на нонни, вечірний, 5-ти місячний, торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. 1294 1—3

СПІЛЬНИКА — до інтратного складу пошукую. — Зголошення під „Догідні умовини". 1299

ПОШУКУЮ здібного інструктора, який би приготовив мою дочку до семінарійної матури. — Умови на місці Йосиф Пушкар у Сопові поч. Коломия.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст сіврих, венеричних і сексуальних недуг (подона неміч) та лікарської косметики

ординує в сіврих недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Крнотерапія. Сепаратикові жидальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. і остинниці).
Вінда до вжитку. Телефон 38—90

Д-р Осип Берест

б. лікар вну.р. клініки і Загальн. шпиталя у Львові

ординує у внутрішніх і діточих недугах від 15 і. 1931 р.

в ТЕРНОПОЛІ вул. 3. МАЯ ч. 5, дім Нар. Торговлі. 1293 5—3

АДВОКАТ

Д-р І. Хичій

переніс адвокатську канцелярію з Усятина до Чорткова і веде її в Чорткові при вул. Міцкевича в дом. Гольмана (низче почти).

Пошукується „Ермаників" у повіті в околиці за постійною винагородою 320— зол. місячно і провізія. Оферти в польській або німецькій мові, з маркою на відповідь під „F. P. 110". Східна Агенція, Варшава, Новий Світ 16. 1297 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 9 (12.665). Львів, середа 14. січня 1931. Poczтowa opłata zryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячна 5·50 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 30 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Найліпше збережете свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20,
який приймає вкладки в золотих або в долярах на 7% і ручить за них цілим своїм майном, що обіймає **між іншим три реальности у Львові і дві більші посілости в обемі понад 2.000 моргів землі.**

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та **поміщує у наших кооперативах,** щоби піднести господарський розвій українського народу.
2972

9. лютого. 1931.
Традиційний Вечір
Комітету вдів і сиріт по священиках.

24. I. 1931
ВЕЧЕРНИЦІ
Союзу Українських Купців
Саля „Української Бесіди" — Рутовського 22.
1304 1—2

Боротьба двох культур на Україні.

Революційний рух 17-го року прибрав на В. Україні характер національного руху.

Добре розуміючи, що національне визволення українського народу може бути виборене лише власними силами, українське суспільство відразу горяче взялося за будівництво української культури. Заснування українських шкіл, „Просвіт", бібліотек-читалень, видавання українських підручників, книжок і часописів, підготовка учительства для української школи, вироблення програми з українознавства, — нового предмету навчання в школах, і т. д., — все це стало основою культурного відродження України.

Національне забарвлення революційного руху на Україні викликало активний спротив з боку російського громадянства на Україні. Бажаючи за всяку ціну відстояти давне упривілеєне своє положення, російське громадянство захищало й надалі панування російської культури на Україні під покришкою щирої симпатії до визвольних змагань українського народу: відсепарування українського народу, від російської культури, „родной, близкой и нужной украинскому народу", мовляв, неминуче поведе до страшного пониження культурного рівня на Україні.

Невиконання розпоряджень української влади, саботаж, глузування з усього українського були звичайними засобами боротьби російського громадянства проти української культури.

Не дивлячись на таке вороже ставлення російського громадянства до української культури, український нарід в особі своїх представників в Українській Центральній Раді залишався на позиції миролюбної політики щодо російського громадянства, як і до інших національних меншостей. У цьому відношенні дуже показним є факт скликання Українською Центральною Радою в днях 21—28. вересня 1917 р. в Київі з'їзду поневолених народів, який ухвалив національно-персональну автономію для національних меншостей. Але російське громадянство не вдоволилося цією автономією, — воно бажало зберегти всі старі позиції російської культури на Україні. І це вдалося йому осягнути в значній мірі в період Гетьманщини, а цілковито — в короткий період панування добровольців на Україні.

В тяжкі часи Деникінщини українську школу всіх ступнів позбавлено найосновніших запорук її правного істнування: уряд добровольчої армії не тільки не давав ні шага на утримання української школи, але ставив величезні перешкоди тим інституціям і окремим громадянам, які старалися допомогти скривдженій українській школі. Як цинічно висловився тодішній куратор київської шкільної округи, „добровольча влада робить експеримент, чи дійсно українська школа й культура мають коріння в українськім народі".

„Експеримент" міг завдати великого сорому добровольчій владі, якби тільки був у неї хоч якийсь сором: українське громадянство взяло в свої руки кермування українською школою та її фінансування й допомогло пережити це лихоліття для всієї української культури.

Черговий період опанування України російськими більшовиками, як відомо, проходить під гаслом „самовизначення націй". Щодо ставлення диктаторської влади до української культури, то тут, як і в інших питаннях, доводиться відріжнити декларативні принципи від практичного переведення їх у життя. Наркомос нераз заголошував у декретах, що „ставить своїм завданням активно працювати на користь розвитку української мови й української культури для переведення ідей пролетаріяту".

Одним з характерних покажчиків цієї „активної праці на користь розвитку української культури" може бути книжкова продукція на Рад. Україні.

Якраз цими днями вийшло у світ дуже цікаве видання Книжної Палати Сов. Росії — „Книжная продукція СССР в 1927 году" (Москва, 1930 р.), з якого довідуємося, що вся книжкова продукція Союзу Сов. Республік на підставі мови розподілялася так: російською мовою в 1927 р. видано 25.046 друкованих одиниць, а українською — 2.418. У вступній статті цього збірника находимо таке зауваження щодо цього порівнання: „украинское населеніе по отношенію к русскому населенію СССР составляет около 1/3, а то время как книг на украинском язичію печатается не в 3 раза, а в 9—12 раз меньше". Ще більше вражаючі відомости находимо в тих даних, які ілюструють книжкову продукцію УСРР. З таблиці, що показує розподіл книжкової продукції УСРР за мовою, видно, що в 1927 р. з загальної кількости 4.687 друк. одиниць на українську мову припало 2.405 друк. одиниць, на російську — 2.135. В той час, як Сов. Росія видала в 1927 р. українською мовою 13 друк. одиниць, Сов. Україна, як бачимо, видала російською мовою 2.135 друк. одиниць!

Колиб книжкова продукція Рад. України відповідала кількості населення українців і росіян на Україні, то розподіл цієї продукції в 1927 році за мовою мав би бути такий: українською мовою 3.703 друк. одиниць, а рос. мовою — 422, себто 79 проц. і 9 проц. всієї книжкової продукції Рад. України.

У боротьбу з українською книжкою виступає не лише російська книжка місцевого походження, себто та, що видана на Рад. Україні, але широкою лавою суне туди російська книжка з Сов. Росії. Поширенням на Рад. Україні російських видань з Сов. Росії займається ГИЗ (Государственное Издательство), яке переводить цю діяльність як через власних агентів, так і за допомогою українських книгарень.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 2. stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 288 czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 28. grudnia 1930 r. do Sygn. VI. l. Pr. 451/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 2. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: I. uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 30 grudnia 1930 r. przez Prokur. Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopismo. pt. „Dilo" Nr. 288 z daty Lwów dnia 28 grudnia 1930 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Pomoria i Ukraina" w ustępie od słów „Widail" do słów „naselenniam". b) w ustępie od słów „Bo ne" do końca artykułu, 2) w artykule pt. „Perszyj polityczny proces" a) w ustępie od słów „Tomu to" do „zemel", b) w ustępie od słów „szczo wsi" do „zlocznom", c) w ustępie od słów „Weś kraj" do „borotby" znamiona od ustęp 1ab), 2abc zbrodni z § 65a) uk. nadto ad ustęp 1) a) także występku z § 308 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzial. redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 Dzpp. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) ab 2) abc propagować wzgardę nienawiści przeciw jednolitemu związkowi Rzeczypospolitej przez szerzenie haseł separatystycznych, pod 1) a) szerzeniem fałszywych wieści i niestałości traktatów międzynarodowych zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 308 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.
Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 8. stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 289 czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 30 grudnia 1930 r. do Syg. VI. l. Pr. 3/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 8. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 3. stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Dilo" Nr. 289 z daty Lwów dnia 30 grudnia 1930 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Wołyń po wyborach" w całości znamiona występku z § 300, 302 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu fałszywemi przedstawieniami poniżyć w powadze zarządzenia władz w przedmiocie przeprowadzania wyborów jakiet pobudzić do nieprzyjaznego ustosunkowania się innych ugrupowań wobec stronnictwa B B W. R. co odpowiada znamionom występku z § 300, 302 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 8. stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karnu we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 1. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 1. stycznia 1931 r. do Sygn. VI. l. Pr. 1/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 8. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: a) — 1) uznać za usprawidliwioną dokonaną dnia 3 stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas „Dilo" Nr. 1. z daty Lwów dnia 1. stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Na porozi nowoho roku" w ustępie od słów „poczatyś" do „pidhotowku", 2) w artyku e pt. „Jedynyj holos" w ustępie od słów „nasze hromadianstwo" do końca artykułu zawiera znamiona ad ustęp 1) występku z § 300, 308 uk. ad ustęp 2) zbrodni z § 65a) uk., zarządić zniszczen e całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tegu nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za prekroczenie na grzywnę do 400 zł., b) uchylić powyższą konfiskatę odnośnie do artykułu pt „W. H. Stid pro Polszczu" Uzasadnienie: Ad a) Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) fałszywemi przedstawieniami zarządzeń władz wydanych celem likwidacji aktów sabotaży poniżyć w powadze zarządzenia tychże władz, jakoteż zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo, pod 2) szerzyć wzgardę i nienawiść przeciw administracji Państwa, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 300, 308 uk. Według §§ 487, 489 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Ad b) Uchylenie konfiskaty artykułu pt. „W. H. Stid pro Polszczu" nastąpiła z przyczyny, iż nie można się w nim dopatrzeć znamion jakiegokolwiek czynu karygodnego.

Na oryginale właściwe podpisy.
Ze zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

Хоча українське населення не дуже радо купує російську книжку, але це не відбивається на торгових операціях ГИЗ-у: завдяки, т. зв. системі нагрузки до дефіцитного краму, російська книжка силоміць накидується селянинові, так що торговий баланс ГИЗ-у стоїть міцно й з року в рік зростає. Напр. в 1930 р. ГИЗ визначує баланс від продажі російських книжок на Рад. Україні в сумі біля 5 міл. карб. Про те, який вжиток знаходить серед українського громадянства російська книжка, що впхали йому „в нагрузку до дефіцитного краму", можна дізнатися навіть з рад. преси: „Коли візьме селянин небажану йому книжку, то вона йде: на цигарки, на накривання глечиків тощо". („Рад. Книгар", ч. 3, 1930 р.). Розуміється, таке ставлення українського громадянства до російської книжки мало обходить російську комуністичну владу на Рад. Україні. Справді, ГИЗ намічає в своєму фінансовому пляні на 1931 р. поширити збут російських книжок на Рад. Україні на суму 15—18 міл. карбованців.

На цей план ГИЗ-у відгукнулася редакція „Рад. Книгаря" (ч. 19, 1930 р.) передовою статтею, в якій пропонується ГИЗ-ові передати справу поширення російських книжок з Сов. Росії українським книгарям, з тим, що ГИЗ-ові гарантується певна сума збуту російських книжок.

Отже російська влада намагається прямим і посереднім шляхом — зниженням продукції українських книжок та збільшенням торгових операцій ГИЗ-у щодо збуту російських книжок з Сов. Росії — затримати розвиток української культурн.

Але, треба думати, й ці засоби не в силі будуть спинити розвитку української культури, бо національна свідомість українського народу не дасть йому збочити з того шляху, на який він вступив вже з перших днів революції 17-го року.

Нехай назовні тріумфує російська культура на Сов. Україні, але не слід піддаватися цій ілюзії: українська культура глибоко пустила свої коріння в рідний ґрунт, який збереже молоді паростки навіть під чорною хмарою, щоби рясно зазеленіти й зацвісти, як тільки сонце на небі засяє.

А сонце неодмінно засяє...

Ст. Сірополко.

ФОРТЕПЯНИ

ЛЯМІНА, ГАРМОНІЇ, ҐРАМОФОНИ І ПЛИТИ (український реп.)

Найбільший вибір. — — Догідні умови.

КОНРАД КАІМ і Син

ЛЬВІВ, вул. Коперника 11, тел. 20 45 1159 4—7

Vae victis!

(Від нашого кореспондента.)

Париж, під Різдво 1931.

...мов паралітик той на роздорожу...
(І. Франко.)

Коштувала минула осінь чимало літ віку також нас, емігрантів.

Певна річ, порівнювати наші страждання із терпіннями „убогого, прибитого люду" — булоб кулею. Наші болі були тільки моральні.

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем — чутки, звістки про те, що там творить ся. Там, у самому фізичному центрі Европи. В суповійній, мирній країні. І всього в дванадцять років після тої страшенної війни, яка мала привести тріюмф справедливости й права, і дати волю пригнобленим народам і краям.

„Народе мій, замучений..."

Гей, війна війною. І колесом военне щастя котиться: раз мені, раз ворогові. Що й казати, і у военну пору

журба сон з очей проганяє,

але куди їй, цій оправданій, неминучій, природній, чесній журі, до того принижуючого, гнітучого, соромного почування безсилого гніву, який тер ваше серце, до того проймаючого жалю до народу-жертви, який давив вашу душу, і до того внутрішнього самобичування, яке паралїжувало в той час ваш мозок!

За тих кілька місяців обличчя ваше затратило останні сліди молодости, волос ваш посивів більш, як за цілих десять рапіших років (хоча й вони не такі то вже дуже бували рожами встелені), а постать ваша похилилася до старости.

Гей, ця осінь!

Скільки то разів ви, в той проклятий час, мусіли здержувати розмову навіть з найближчими, не то з чужими, бо ви почували, що голос ваш заломлюють підступаючі сльози. А невже не соромно мущині плакати?

Ви самі собі були нестерпні, а ще більше рідній жінці та дитині: ви гримали на них безвинних, доброго слова вони від вас тижнями цілими не чули в той проклятий час.

Тільки раз, один раз і нараз серед тієї клятої суєти та внутрішнього самопожирання — хвилина суповійної застанови. Було так:

З щоденного та вже буденного отупіння раптом пробудив вас голос вашого хлопчика, 8-літньої дитини. Чуєте латинську фразу, давно призабуту, і розпочинаєте прислухуватися уважніше.

.....Галіяці-переможці присилували римлян заплатити їм велику силу золота, яке мали важити на вазі, і принесли фальшиві тягарі. Коли римляни на це жалувалися, галійський ватажок Бреннус кинув свій меч на вагу і кликнув: Горе переможеним!".

Чуєте це Vae victis і під їх ударом ви знов пірнули в своє отупіння.

Та синок читає свою історію далі. Полусвідомо захоплюєте з його слів назву Верцінгеторикса і раптом зв'яжу ваше Vae victis...

.....Юлій Цезар так само не був щедрий, як не був Бреннус. Він перевів Верцингеторикса до Риму, кинув його у вязницю і після 6 років приказав його задушити. Ось-так прийшла черга на римлян сказати: Горе переможеним!" Vae victis!

Діточа лектура, з прегарно зрештою складеної для дітей знаменитим публіцистом та істориком Жаком Бенвілем „Малої Історії Франції".

Цей Жак Бенвіль — теплий прихильник Польщі. Частенько за неї писав. А сумівається він потрохи починає аж тепер. Та байдуже вам було в той момент до Бенвіля і його польонофільства. Вас вдарило зіставлення тих двох сценок з римсько-галійського минулого та їх моралі.

Якщо „Горе переможцям" — мораль...

Трохи ніяково до того признатися, та годі: вже позначали, то й скінчите:

Ці два вирвани Бенвілевого оповідання, наче ворожбитською палочкою відчарували чар отупіння, кинений на вас звістками з краю. Наче хмара роздерлася і найлійшний сяйв показався.

Ви встали, приплив енергії зломив вашу заверелу безпільність, і ви взялися за вашу працю, щоби також і свої скромні руки доложити до будування майбутности...

Наше лихоліття і занепад моралі.

(Мої міркування на межі 1930 і 1931 року.)

Рік 1930 пішов уже в минуле, полишив він на вічні часи жахливі сліди в нашім політичнім, суспільнім, економічнім і культурнім житті. Довгі часи будуть наші люди памятати і згадувати події другої половини 1930-го року.

Пережили ми і переживаємо велику фінансову скруту, пережили ми лихоліття в політичнім житті як пацифікацію, нищення наших культурних і економічних здобутків, які ми власною працею і зусиллями сотворили. Пережили ми арештування тисячів наших передових людей на селі, в повітах і краєвих організаціях. Пережили ми Берестя та інші тюрми. Все, що жило свідомим, народнім життям у всіх ділянках суспільного, політичного життя побувало в тюрмах. Вся організація спинилась.

Здавалося, що настав кінець нашій організичній праці. Пройшли вибори до сойму і сенату у Варшаві. Для всіх, що не були в тюрмі, настали часи страхіття. Не було організацій, всі чільні люди сиділи під ключем, не було людей до агітації, всякі віча, які досі гомоніли, завмерли. Кожного з нас збирав страх, що буде, що зробить наше селянство і робітництво без проводу і поради і от, виявився стихійний ралісний прояв: селяни, робітники, священники, спацифіковані без ріжниці партій, ба, навіть москвофіли, сельроби інстинктовно пішли без агітації на одну листу національної самооборони. Скількість голосів, яка впала на нашу листу, була небувала рекордова — якщо не зайшлиб виборчі чуда, в році розгублювання голосів по дорозі, ми мали би в соймі і сенаті численну, гарну репрезентацію числом та інтеліґенцією.

У тім, страшнім для нас часі, в часі лихоліття надзвичайно корисною появою для нас була постава нашого епископату з Митрополитом на чолі та його послание до народу. Дуже відрадною появою була матеріяльна, духова та лікарська поміч теж з боку епископату. Епископи відвідували спацифіковані села і попри поміч підтримували духа нещасних.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. СІЧНЯ 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Новий рік.

Говорити або писати тепер про новий рік або обмовляти старий як танцювати поміж настромленими мечами, неважко зачепитися та скалічитися.

А тих мечів настромлено тепер стільки на всіх дорогах нашого життя, що треба дуже берегтися. Вони гострі та колючі, мов високе терня. А кожний з тих мечів назначений іншим параграфом. — Ось бачиш § 58. Він найстрашніший, бо зачіпившися на нього можна вмерти. Далі йде § 65. і т. д. то знову 211. і т. д. 303. і т. д. аж до § 11. патенту з 20. квітня 1854.

Пускаючися в ту небезпечну дорогу життя добре було би відмовляти 91. Давидів псалом: „Живий в помощи Вишняго..." Особливо докладно та зі зрозумінням вимовляти отсе місце: „на руках возьмут тя (ангели) да не когда приткнеши о камінь ногу твою".

Бо справді, говорити про це, що в минулому році сталося, то треба добре заховстати язика, щоб з чимсь не виговоритися і не стягти на себе яку біду. Поліція про все за годину знатиме і розпічнеться „бадане".

У нас відавна завівся такий звичай, що люди на „Ма[illegible]н" зараз опівночі зачинають балакати, прощати старий рік, а витати новий, а вже це прощання старого року то таке, що можна від нього зараз на першому порозі ногу зломити.

Бо з минулого року хіба той буде „контентний", кому повелось вкрасти великі гроші і втекти на чужину та добре сховатися. Отож я старого року прощати себто лихословити не хочу, а краще скажу дещо з астрономії, на якій я, признаюся, стільки розуміюся, що перший-ліпший вовк.

Що таке рік?

Це такий шматок часу, якого потребує наша земля, щоб один раз переїхати на сонячній карузелі довкола сонця. До того треба нашій земельці 365 днів і починає вона свою мандрівку 23. грудня в год. 1. 13 мін. опівночі, коли сонце входить в знак козорога. Де той козоріг пасеться, про те люди не знають, хіба вчені астрономи. І це добре, бо якби люди про нього знали, то вже давно пішов би сердега під ніж на вірменську „козину", астрономи не знали би коли новий рік починається і, ми не мали би такої багатонадійної Маланки і не булоб у нас ніколи Нового Року.

Але люди нічого не можуть зрозуміти без рисунку і персоніфікації абстрактного слова.

Отож малярі сперсоніфікували старий рік як столітнього немічного, зівялого від старости дідуся, з сивою бородою, що западає на старечу зівялість (маразмус).

Замість його прощати „вічною памятю" люди лихословять, за все те, що їм за його панування поганого приключилось.

А він, поправді кажучи, нічого не винен. Що-ж він завинив у тому, що на сонці збухають пертурберанції і виходять плями з такою силою, що від того люди на землі дуріють і казяться? Чи старий рік тому винен, що вулькани погедзалались, а землетруси, чи яка інша пацифікація не дає людям жити? За щож його сердегу лихословити та проклинати?

Ми не повинні того забувати, що він нам, українцям, багато дечого доброго зробив.

От возьмім під увагу те, що в тім році збогатився наш зліденний словник одним словом, терміном многомовним, якого перше ніхто не вживав, а багато людей його зовсім не знало. Хто перше чував про „пацифікацію"? А сьогодні то вже й мала дитина знає, що воно таке і певно до гробової дошки його не забуде. Давніше то матері лякали неслухняних дітей то татарином, то коминарем чи циганом; а нині скаже мама: „тихо будь, бо зараз прийде пацифікація" і зараз бахур уговкається і сховається у куток.

Чиж це не корисне для культурного розвитку дитини? Не треба його ні бити, ні страшити гавами чи якими там чортами. Одно слово вистарчить.

Це новий здобуток у нашому культурному розвитку. Ми думаємо щораз то іншими категоріями. От напр. давніше говорив дідусь з унуком так: „Який ти, Владку, великий вирісь, коли-ж ти йдеш до гімназії?" „Як мені 10 років мине", відповідає гордо внук. А нині дідусь каже до внука: „Який ти, Несторку, вже великий

Невідрадною та сумною появою в нашім житті у часі страхіття було те, що найшовся малий гурток наших людей, а може тільки кілька одиниць, які старалися використати цей страхітливий час для своїх самолюбних амбіцій чи почестей, може гроша, ставули по стороні наших політичних противників і до санаційного органу „Слово Польске", а може й ще декуди давали ворожі та хибні інформації про наших передових людей — напр. митрополита Шептицького, закидуючи йому малопо не участь у саботажах — та кричали распни Єго. У цьому випадку вийшло таке, як народня приповідка каже „якби свиня мала роги"... але, на жаль, має лише рило, менше шкідливе.

Все марево лихоліття як страшний сон минуло і лишилося в гірких споминах, ми здали іспит зрілости, ми, всупереч усьому є переможцями, так, що кожний справедливий поляк і жид, якоїб він не був партії, це нам признає.

Є ще один страшний боляк у нашім суспільнім житті, який мене, старшого чоловіка, що щось пережив і бачив, обходить, а саме недостача етики, моралі, почуття людської гідности у деякій частині молодого нашого покоління, інтелігентного „варибку". Мене як лікаря обходить у першій мірі молоде покоління українських лікарів. Маючи за собою 68 літ тяжкої праці відчуваю, що в короткім часі піду на склад там, де „нема болізни, ні печалі". Як один в найстарших українських лікарів, уважаю за свій обовязок, обсервуючи щоденне життя, а зокрема укр. лікарів, підкреслити хиби, не у всіх, але в деякої лише частини наших лікарів, а саме брак етики та моралі. Мушу це прилюдно сказати і деякі одиниці напятнувати.

У повоєннім часі зявилася у всіх народів, а в нас, у поляків та жидів генерація лікарів з воєнними студіями, гімназіяльними, університетськими і докторатами. Про поляків і жидів не буду говорити, бо вони мають своїх передових людей і нехай вони тим журяться. Я журюся і проводжу нераз безсонні ночі у роздумуваннях над частиною (не великою) українського лікарського нарибку. Замість поширювати свої студії по шпиталях і солідно працювати, вони пустилися на легкий хліб наживи, фальшивої реклями, утримування факторів і т. д.

Переглядаючи наші часописи, календарі вичитую щодня про всяких можливих псевдо-спеціялістів, рентґенольогів. Між цими спеціялістами бачу лікарів, які не були одної днини в шпиталі. Чую про скандальні обливання хорих людей, про телефонічні лікарські консілія, бачу лікарські рецепти з заголовком примар-рентґенольог у таких, що не бувши ні одної днини в шпиталі, без засобів примітивного знання, основних засад медицини і з заголовком спеціяліста від склєрози, туберкульози, де заповідається нещасним хорим, що лікується туберкульозу щепінками у всіх стадіях туберкульози — управляється магію, оголошуються спеціялістами всіх можливих недуг без шпитальної підготовки. Є у нас значне число лікарів, дійсно учених з великим знанням, з довголітньою шпитальною, клінічною практикою, які були клінічними асистентами та дійсними примарями, але вони не вживають цих наукових титулів. Є цілий ряд молодих лікарів, які дійсно присвятилися науці, богато знають, є правдивими „спецами" у своїх ділянках і заслуговують на пошану у своїх і чужих.

В останніх днях вичитав я в польській пресі, що д-р Х., українець, лікує оригінальним апаратом д-ра Цайльайса з Ґальспах. Щодо цього дурневіта-ошуканця Цайльайса вважаю за свій горожанський обовязок освідомити нашу суспільність: Цайльайс не є жадним доктором, не то лікарем, а є собі звичайним ворожбитом, ошуканцем, який, як богато подібних, рахує на глупоту людську і жие та богатіє з глупоти людської. Цайльайс не має жадних лікарських студій, а є собі простим неосвіченим світовим ошуканцем. Наш спеціяліст, українець, у своїй наївности заіменував його лікарем, д-р мед., що є неправдою. Цайльайс має санаторії та ріжні заведення в Ґальспах, де є заняті ріжні лікарі, які для легкого хліба там виконують всілякі лікарські швіндлі по приказу Цайльайса, і в нього, в його санаторії, є на службі його син, який є лікарем. Проти ошуканця Цайльайса і лікарів поклонників ідолу золота виступили всі лікарські світочі, такі, як професор берлінського університету д-р Лязарус; він науково разом з іншими лікарями здемаскував ошуканця. Проф. д-р Лязарус навмисно поїхав на довший час до Ґальспах й перевівши все на місці, оголосив всі ошуканства, брак наукового підкладу лікування Цайльайса. Цайльайс обвинувачував професора за клевету— почався довгий процес, який скінчився звільненням професора Лязаруса, а страшним погромом Цайльайса. Пішли дальші процеси хорих, лікованих у санаторії за обманство, окалічення їх, за школи на здоровлю. Ворожбит Цайльайс уживає між іншим *деревляного патичка*, яким розпізнає хороби й потім лікує своїм апаратом. Такий апарат привіз наш лікар і заповідає лікування.

Цей сумний обяв, який вичитую щодень у пресі, наводить на мене жаль і жах, що у нас подібна погань непомітно вкрадається і деморалізує суспільність. Як старий чоловік, стоячи над гробом радію, що не потребую вже довго на це дивитись, але мучить мене те, що така гниль вкрадається в наші ряди.

Д-р Іван Куровець.

Що сказав ґен. Складковський.

Відповідь міністра внутрішніх справ на промови українських послів у бюджетовій комісії в дні 9. січня.

Під кінець дискусії над бюджетом міністерства внутрішніх справ, забрав голос міністр ґен. Складковський. Більша частина його промови була присвячена т. зв. пацифікації у Східній Галичині. Подаємо її в тексті офіціяльного соймового діярія, як своєрідний історичний документ для будучого дослідника наших часів:

„Переходжу до пацифікації Східної Галичини, з чого зроблено тут мені закид головної зради. Панове Луцький і Матчак говорили про те так, що хто не був би у Польщі, міг би подумати: як-же це все було, той сам напрямок уряду і майже той сам міністр, раньше було сяк-так, були лише дрібні конфлікти, і раптом усіх огорнуло якесь опяніння, — раптом розпочато пацифікацію, а потім однаково раптом усе скінчилося, вони ще панове посли виголосили свої гарні промови. Хіба це був якийсь удар на ум, на щастя хвилевий.

Вповаю, що так не було, що проте все те, що діялося, мало свої причини і має нині свої наслідки.

Стверджую як представник уряду, що уряд стоїть на становищі безоглядної рівности громадян в Польщі без ріжниці віросповідань і національности, зате також без ріжниці віросповідань і національности винищує всілякі зловживання одних громадян супроти других. Колиб такі самі випадки були на іншому місці, уряд мусів би применити ті самі методи з огляду на розмір тої акції. Безумовно прилучається сюди важка справа, що це була акція українців. Отже скажу коротко, що спокійне українське населення, яке нічого не завинило, було так трактоване представниками революційної акції у Східній Галичині, що воліло слухати їх, ніж уряду, тому, що уряд не охоронював його (населення) від тих, які від нього жадали: переховай пальний матеріял, переховай зброю, охорони мене перед тими, які мене пильнують. До вересня уряд на все те не впливав, а тамті грозили, що коли населення не виконає їх домагань, то вони будуть мститися. Витворився стан, якого не можна би стерпіти в ніякій державі. Революційний чинник затяжів над цілим спокійним українським населенням.

Уряду не доторкує тут ніякий закид. Він торкається тих, які той стан речей викликали. В літніх місяцях збільшилася акція саботажу. З одної української сторони пробувано викликати за кордоном фальшивий погляд, начеб ті масові випадки підпалів мали своє джерело в обезпеченевій спекуляції власників. Виявляється у тому бажання затушувати справу. В порівнанні з актами підпалів в попередніх роках їх скількість була в цьому році десятикратно менша.

(В тому місці міністр Складковський наводить уступ з українського часопису в Чікаґо „Україна" п. н. „Частинний виступ УВО", про який редакція зазначує, що він походить з кол УВО.) Сказано там, що другий раз ліється частинний виступ УВО, який має на меті в організований спосіб ширити в краю неспокій, ломити духа в польському громадянстві, викликувати психічний вплив на українські маси у ворожому для народу і польської держави дусі та поглиблювати за границею переєвідчення про непевність границь польської держави.

Автори тієї роботи мусіли бути приготовані на контракцію уряду. Не підлягає сумнівові, що ціль тої акції була протипольська пропаганда за границею. В дивний спосіб сходиться вона з ревізіоністичною акцією, яку розпочали деякі державні діячі сусідньої держави, з другого боку іншого нашого сусіда, який хоче відвернути увагу Европи від своєї власної ситуації в краю. Міністр покликується на шалену протипольську пропаганду, яку в тому часі розвинули чужі держави.

Ця акція мала також на меті ліквідацію польської кольонізації в тих сторонах. Акти саботажу були в 19 випадках звернені проти державних обектів, а в 172 проти власности приватних осіб. Тут і там потерпіли також жиди. Малося на меті стероризувати жидівських торговців, щоби увільнити українські кооперативи від їх конкуренції. Стверджую також, що до тої акції прилучилися також комуністичні сфери. Найбільше актів саботажу було в тих повітах, в яких істнували українські гімназії або сильніші спортові й культурні організації. (Міністр подає дальше сумаричний білянс випадків та описує, яких пальних матеріялів уживано).

У польському громадянстві прокинувся зрозумілий відрух, відбувалися протестаційні віча склалися комітети самооборони. Коли всі превенційні засоби, стосовані урядом, виявилися даремними, треба було вжити сильніших засобів, може важких, — але відповідальність за те паде на тих, які спровокували ті речі. Ті сильніші засоби полягали на пацифікаційній акції, яку розпочато на широку мірку при помочі суцільних відділів поліції і війська. Відділи окружали село, начальники відділів взивали війта і громадську раду та жадали видачі зброї і вибухового матеріялу. Зі села нікого не випускали, після чого відбувалася ревізія. У підозрілих осіб зривано підлоги й розшивано стріхи.

„Я тут нічого не скриваю" — каже міністр і наводить скількість карабінів, штилетів, шабель, стрільного пороху, петард, ножиць до перерізування дроту й іншого військового приладдя, найденого підчас тих ревізій. Найдено теж нелеґальну літературу. Притримано 1.799 осіб, з чого звільнено 596, а судам переказано 1143. Студентів вищих шкіл було в тому числі 220, у-

---

виріс, коли-ж тебе до криміналу замикати будуть?" „Як мені мине 14 років", каже внук, беручись під боки.

Та й мимохіть відступив від теми, та з зірок вступив обома постолами в злободенну гнойвку.

Я мав говорити про персоніфікацію таких абстрактних понять як „рік".

Малярі персоніфікують новий рік як маленького, румяненького, веселенького та всміхненого хлопчика.

А тут люди зараз лізуть до нього і жадають програми на цілий рік: „а що, а як, а який для нас буде? От ти мені це, та те, та тамте дай".

Господи! та як можна від такого жовтодаюбого дітвака жадати програми і то відразу на цілий рік! Сталін, який мудрий чоловік, а не може вийти на чисту воду зі своєю пятилітков! Ви-ж жадаєте від дитини однолітки — а самі собі не можете скласти програми хочби на один місяць і живете безпрограмно аж до смерти. Та погляньте на нього, який він ще дурненький. Хіба ні? Якби хоч трохи розуму мав, то не всміхався би сходячи до нас на землю, роздивившися між нашими гаразлами. Та він безумовно за коротко живе один рік і той увесь час марнує виключно на свій аріст. Подумати лишень: той новий рік за один рік сходить на Столітнього старця.

Його товариші по фаху на інших планетах живуть нерівно довше. Так напр. рік на нововідкритій планеті Плютоні живе аж 284 роки. Такий вік, то але! Так жили лише деякі наші біблійні патріярхи, і вони мали час набрати досвіду і порозумійшати. А за один рік — що! Уявляю собі, що наш новий рік 1931, тепер уже перебув перше зубкування і вже говорить: „мама-тата..." На Йордан, то вже буде черенними зубами ліскові горіхи гризти, а в мясниці, то вже парубочити і дівчата на вечірницях баламутити.

Даймож нашому новому рокові спокій, не допитуймося, який він для нас буде, нехай собі росте здоровий цілий рік, на многая і благая літа!

А хто має трохи життєвого досвіду і не забув, як нам було в недавній ще минувшині, той легко собі виворожить, який буде цей рік.

Отож так:

Будуть вмирати і родитися люди. Де буде перевага в числі, то викаже статистика, але аж по році.

Буде весна, літо, осінь і зима. Які вони будуть, то залежить від плям на сонці.

Зараз з осені розпічнеться сезон трусів і арештів. Кожна серія тих арештів закінчиться успішним піманням головного отамана саботажів, хочби їх мало бути зо трицять. Паління стирт залежати буде від ріжниці ціни збіжжа молоченого на торзі і немолоченого відповідно до цифри асекураційної поліси. Буде кілька політичних процесів. Грошей буде ще менше, як тепер. Податки підуть угору, а ціни продуктів униз. Горожани стануть багатіти так, як той жид, що внизу обрізав халат, а вгорі тим самим латав.

Народові стане краще жити, ублагороднитися і наблизитися до святих... турецьких.

—o—

Першорядний закордонний фабрикат
АВГУСТ ФЕРСТЕР

піяніна, фортепіани, фісгармонії
виключно „ДІМ ШОПЕНА"
Львів, Сикстуська 11. Спеціальні полекші в сплатах.
1955 3—3

ченників середніх шкіл 360. Дальше міністр наводить цифри арештованих з інших професій, м. ін. 30 священників.

Звертаю теж увагу — каже дальше ген. Складковський — на збільшену акцію тих самих сил, які були джерелом саботажу, з метою загострити протипольську пропаганду за границею. Вони старалися так представити справу, наче в Польщі, ні сіло ні впало, відбувся варварський погром українського населення. Є можливою річчю, що при того рода настрою і при вжитю військових відділів могли трапитися випадки побиття, але треба памятати, що населення, головно молодь, поводилося в провокаційний спосіб. Населення не хотіло пильнувати стирт і хат тому, що було під сильнішим терором, ніж державна влада в тому краю.

Траплялися й інші випадки. Спокійна частина населення шукала, після приходу відділів, негайного реваншу на агітаторах. Таких випадків було досить багато. Ревізії були велені безоглядно, отже могли потерпіти й невинні особи, але пацифікаційна акція спричинила очікуваний переворот в настроях населення та маніфестування льояльности на кожному кроці, а українську інтелігенцію відгороджено від селянської маси. Спокій тривав, хоча применено методи пацифікації. Такого давніше в Галичині (Малопольщі) не бувало. Спокійне населення переконалося, що не варто слухати тих, яких уряд уміє взяти за лоб.

П. Луцький казав, що урядові не вдалося настрашити селян так, щоби вони не голосували на українців. Але чи п. Луцький гадав, що це не вдалося би урядові, якщо він цього хотів би? Уряд не зробив цього, бо не хотів цього. Не хотів нікого вишити, хотів лише завести порядок. І цю мету осягнув, будь-що-будь декою дорогою, ніж повстання на весну. Коби це дало підложа для спільної праці обох народів.

Міністр стверджує вкінці, що коли відчас пацифікації були випадки побиття поліцією, — а було їх досить багато, — то ведеться тепер слідство й винуваті будуть покарані. Однак це не мало характеру системи".

—o—

Знесення конфіскати.

В. Г. СТІД ПРО ПОЛЬЩУ.

Від Ред.: У ч. 1. „Діла" з 1. січня н. р. підпала конфіскаті в двох місцях стаття нашого паризького кореспондента п. з. **„В. Г. Стід про Польщу".** Окружний суд у Львові на засіданні в дні 8. січня н. р. зняв цю конфіскату, тому ми подаємо обі дотичні місця ще раз.

I.

„Без найменшої пересади можна сказати, що — ані небажані і ані болючі ті події і не були, і скільки поту і терпінь вони й не коштували, — то результат їх був — бодай головні, за кордоном, перед опінією світа цілого — зовсім і абсолютно не той, на який рахувала і якого собі бажала одна сторона її акторів. Замість вимушеної мовчанки, в крайному випадку замість бажаного злобрення, вийшло щось просто противне, і то по обох боках окраїну. Вже сьогодні можна констатувати, що останніх кілька місяців, від вересня починаючи, так могуче рознесли по всьому культурному світі імя одної забутої провінції і справу одної галуаки роздертого між сусідами народу, як цього навіть у прибличному розмірі й поглибленні не зробили були навіть подій, які тамже розпочалися були з 1. листопада 1918 року і тяглися довгими місяцями, можна сказати навіть роками...

„Одним сл[illegible] результат підмоєї, взагалі надуманої й [illegible]со напруженої акції був — за кордонами богато — певне найбільшого посміховиська з усіх, які стрінули дану республіку за всіх дванадцять років її історії. Так — нема найменшого сумніву! — вони з такою реклямою менше всього були чекалися".

II.

У великому лондонському двотижневику „The Review of Reviews" за 15. грудня (ч. 491) відомий у світі редактор і видавець *В. Г. Стід* (Wickham Henry Steed) присвятив Польщі огромний уступ, у якому із своїм широким і всесторонним розглядом небезпечного й критичного моменту в теперішній міжнародній політиці. Під заголовком: „The Case of Poland" читаємо там:

„Ні одній іншій країні тепер в безповоротне пізнання фактів не є потрібніше від Польщі, і ні одна країна не має більшого інтересу виступити перед світом з непохитною справою. Польські методи репресій, палійства і інших актів саботажу, якими провинилися деякі українські групи в Східній Галичині останньої осени, були брутальні до такої степені, що розважливі поляки перші їх жалкують і осуджують. Хочби навіть було правда, що в Берліна підмовлено і заохочувано до цих актів, то сам факт, що вони сталися, не оправдує ані польського уряду за незаспокоєння правних українських домагань, ані тієї засліпленості, з якою він ішов на руку ворогам Польщі, віддаючи цілі українські повіти під карні загони („dragooning"). Засліплення було тим більше, що воно скріпило руки ворогам Польщі, які не залишають ніякої нагоди, щоб виступити проти польського коридору і поділу Горішньої Сілезії. В справі польського коридору поляки куди сильніші ніж думає публика Західньої Европи й Америки. Польщі нічого втратити від безсторонного провірення фактів що до коридору тай взагалі щодо Східньої Прусії. Одначе Польща, або радше „уряд полковників", якими маршал Пілсудський мав примху себе окружити, нівечить богато симпатій, хапаючися за методи похожі на ті, якими кермується старий режим більшовицький в Росії або фашистівська диктатура в Італії".

На парляментарній арені.

Сірниковий монополь і Заграничка позичка — новий тягар на консумента.

З промови посла З. Пеленського у скарбовій комісії сойму з дня 10. січня 1931 р.

В суботу, 10. січня н. р. відбулося цілоденне засідання скарбової комісії сойму, на якій розглядано предложення уряду на зміну договору щодо сірникового монополю зі знаною світовою шведською фірмою Кройгера та затягнення Польщею у тій фірми довготермінової позички на суму 32-ох мільонів американських долярів.

Референт комісії посол *Глінський* (ББ) виголосив реферат, в якім намагався представити, якою некорисною була попередня умова Польщі зі згаданою фірмою у 1925 р. і всіми можливими аргументами вказував на користи, що їх, мовляв, принесе нова умова, заключена в листопаді м. р. з тою самою фірмою. В своїм рефераті посол Глінський твердив, що підвижка ціни коробки сірників на 3 гроші (разом: 10 гр.) не зробить ріжниці для широкого загалу, бо статистика виказує, що пересічна заробітня плата в Польщі виносить на особу 4—5 зол. денно, а видаток, звязаний з підвижкою ціни сірників, буде виносити місячно 45 грошів. Затягнена 30-міл. позичка дасть спромогу урядові вжити її на інвестиційні праці. Умовини позички для Польщі є корисніші від тих, на яких одержала подібну позичку від тієї ж фірми Румунія та Югославія (!!). Сплата позички є теж корисніша від попередньої, а засоби на її сплату дасть підвишка ціни сірників (!!).

В дискусії забирали голос посол *Штраль* (НД) і посол *Зарємба* (ППС), які гостро критикували заключену тепер умову з фірмою Кройгера та вказували на її небезпеку для майбутности і на використовування консумента.

Підчас цілого засідання був присутній міністр скарбу Матушевський, що боронив тієї умови, як тільки міг.

По обідній перерві прийшов до голосу посол *З. Пеленський* (УНДО) і сказав, що для українців, як певно і для цілого загалу консументів, попередня сірникова умова була кориснішою, бо ціна на сірники була дешевша, а це є найбільшим мірилом для широких зубожілих мас. Промовець дивується, в якій статистиці референт вичитав, що денний заробіток у цілій Польщі виходить на особу по 4—5 зол. Може десь у Польщі є такі щасливці, що мають такий заробіток, на українських селах денний заробіток виносить тепер від 50 гр. до 1-ого золотого, і то тяжко дістати працю.

Референт, видно, не здає собі справи, яка нужда панує тепер серед селянських українських мас. Чейже референтові й урядові відоме обезцінення селянських продуктів, на які в додатку нема збуту. Зубожіння українського населення дійшло до того, що в цілі околиці, в яких по селах вечором не світять, бо не мають на нафту. Є й такі бідні села, де люди не мали на закупління традиційної свічки на св. Вечір. Свічку ділено на дві, а то й три части. Отже звідки приходить референт до твердження, що широкі маси легко зможуть платити підвишену ціну сірників і спричинять збільшення їх консумції? Українські селяни при підвищенні ціни на сірники хіба будуть примушені вернути до давнього „кресала", або до ще давніших часів і будуть удержувати „вічний вогонь". Одно лише цікаве, чи п. міністр не буде уважати кресала за запальничку, котра, згідно з новою умовою, має бути оподаткована на 10 зол., а за її виріб без спеціяльного дозволу буде карався від 100—5.000 зол...

Напевно п. міністр скарбу, так як і кожний у світі міністр скарбу, хотів би мати горожан, що могліб платити податки безпосередні чи посередні, якими є також оплати за монополеві вироби. Українське село по війні у своїм власнім добре зрозумілім інтересі почало власними силами відбудовуватися та розбудовувати свої економічні й господарські організації. Збудувало власними силами поважну кооперативну організацію, яка взяла у свої руки не лише доставу потрібних товарів до села, але й перерібку селянських продуктів, у першу чергу молочних. Українська молоч. централя „Маслосоюз" висилає масло у світ, за що приходить до Польщі чужа валюта, що безумовно виходить на користь урядові, який так дуже потребує чужої валюти.

Одначе це піднесення свого добробуту, а тимсамим зроблення себе здатним до плачення державних податків, не подобається тому ж урядові. Минулого року в осени українські кооперативні організації „спацифіковано". По кооперативах ім. пацифікаційні відділи та військо знищили товари або їх зареквірували, або побрали по цінах, означених ними самими. Членів нац. рад. крамарів та членів кооператив било в нелюдський спосіб. Пацифікаційні відділи нищили машинові уряджения молочарень, з яких масло йде за границю, за що п. міністр скарбу дістає чужу валюту.

Ревізійний Союз Українських Кооператив вніс в осени меморіял до Президії Ради Міністрів і Кооперативної Ради у Варшаві, яка підлягає п. міністрові скарбу. В меморіялі докладно описано, т. зв. пацифікацію української кооперації а проханням якнайскоршого висліджения і притягнення до відповідальности винних. Одначе до цієї хвилі Р. С. У. К. не одержав на це ніякої відповіди.

Коли уряд так ставиться до економічних змагань українського народу, то звідки він може вимагати від нього плачення податків і накладати на нього нові у формі підвишеної ціни на сірники, які є продуктом першої, найконечнішої потреби! В Галичині вищиться кооперативний добробут, а на північних українських землях: Волині, Поліссі та Підляшу уряд робить усякі можливі перепони українській хліборобській організації, не допускаючи до творення українських національних кооператив та організацій „Сільського Господаря".

На основі проекту уряду затягнена позичка має бути сплачена консументом, яким у Польщі, як у рільничім краю, є хлібороб. Українці у 80 проц. — це хлібороби, вони будуть платити сірникову позичку, а проект уряду не передбачує в поділі позички ані одного сотика на хліборобські цілі. Хліборобське населення має повне право домагатися якнайповажніших сум на підвисшення хліборобства, на ратування його з нужди. Українські хлібороби, що платять податки і мають платити ще й новий сірниковий податок повинні через свої економічні організації мати спромогу з цієї нової позички користати шляхом відповідного кредиту. Одначе не можемо нього надіятися від уряду, який допускає нищення українських хліборобських організацій та хотів би, щоб український хлібороб був якнайбідніщим, а проте платив точно всі почасі.

Український хлібороб не в силі платити нових посередніх податків, його бюджет серед теперішніх умовин не витримає підвишки ціни сірників, тому будемо голосувати проти проекту уряду. Одначе, оскільки ні проекти будуть прийняті більшістю комісії, то ставлю поправку до розділу кредитів у цей спосіб, щоби десять мілїонів зол. призначено на меліорацію в полудневих і східних воєвідствах, десять міл. на регуляцію потоків і рік у Карпатах та десять міл. на будову всенародніх шкіл.

Промовцеві відповів міністр скарбу, що не можна так трагічно брати положення села, бо прим. ціна жита в Польщі є навіть вища, як на світовім ринку. Коли проект розділу позички не передбачує безпосереднього приділу для хліборобства, то не можна твердити, що посередньо хліборобство з неї не скористає. А коли мова про ціну сірників, то є ще один край, також рільничий, у якім коробка сірників коштує 16 грошів.

Посол Пеленський: Який то край, п. міністре?

Міністр Матушевський: Румунія.

Посол Пеленський: Я стидавсяб рівнятися з Румунією. (Загальний сміх).

Щодо пацифікації українських кооператив, то — каже міністр — це була лише реакція уряду.

Пос. Пеленський: Прошу дати бодай один доказ, що українська кооперація дала причину до її нищення урядом.

†

Дня 31. грудня 1930 р. заснула в Бозі в 90. році життя

ДОМНА з Грабів ДІДИЦЬКА

вдова по бл. п. о. Емілїяні Дідицькім, почеснім крилошанині, декані та пароху в Мостах Великих.

Покійна була зразковою громадянкою і до останніх хвилин свого життя живо цікавилася справами українського народу. Після перевезення тлінних останків зі Львова, відбулися похорони дня 2. січня 1931 р. в Мостах Великих при численній участі місцевого громадянства. В. Ій Н

Голоси з ББ.: Підпалювали стирти.

Пос. Пеленський: Чи маєте доказ, що робив це хтось з кооператорів?

(Повстають загальні перекликування та вигуки ББ.: „Вчора на бюджетовій комісії зав'язався міністр Складковський відповідь послові Лупькому та Матчакові, чому треба було нищити ті організації".)

В голосуванні голосами послів ББ прийнято в цілости законопроект та відкинено всі поправки.

Ревізії й арештування.

ЛЬВІВ.

В понеділок 12. ц. м. в год. 7.30 рано відбулася ревізія в помешканні ред. д-ра Матвія Стахова. Шукали за пацифікаційними матеріялами. Не заквестіонували нічого, але всеж таки веліли йому явитися в поліційному бюрі, звідки після переслухання пустили домів.

Дня 9. січня вийшов на волю з Бригідок п. Павло Глембоцький, родом з Корманич, пов. Перемишль, що був арештований 7. грудня м. р. в Яструбичах, пов. Сокаль.

СОКАЛЬЩИНА.

Дня 5. січня арештовано в Комаровій Волиці, пов. Сокаль, Настю Іванчинівну, Домку Несторову й Оксану Несторівну. Їм закидають співучасть у підпалі стирт і ставлення опору владі в часі арештування селянина Нестора П. та уможливлення йому втечі.

У звязку з колядою на „Рідну Школу" переводять в Сокалі і в низці сіл Сокальщини багато доходжень та ревізій. Арештовано м. ін. п. Уласевича, міщанина з Сокаля.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗМЕНШЕННЯ ПОСОЛЬСЬКИХ ДІЄТ?

Є чутки, що на найближчім засіданні сойму клюб ББ. зголосить внесення про обнижения посольських діят на 15 проц. Такеж внесення поставить клюб ББ. у сенаті. Опозиційні клюби поширять це внесення так, щоби платні маршала сойму та сенату (які досі діставали чотири рази стільки, що посли), були лише подвійні. Опозиція поставить теж внесення на зменшення платень найвищих категорій держ. функціонарів: президента ради міністрів на 50 проц., міністрів на 30 проц., віцеміністрів на 20 проц. Вкінці, щоби директори держ. банків і держ. підприємств не діставали платень більших ніж міністри.

НЕМА ВБИВНИКІВ ІЗ ЗНЕСІННЯ?

Поліційне слідство, яке вів додатково львівський слідчий виділ у справі масового вбивства на Знесінні, вже покінчене. Дня 12. січня відставили підозрілих у докопанні вбивства Ковальського та Чикеля до суду до розпорядження сл. судді Вітошинському. Зі слідства виходило би, що оба вони не є вбивниками родини Груберів і Гамера, коли викажеться, що на Свят-Вечір були у Гостині. Коли вони там зареєстровані, то їх випустять на волю.

АРЕШТУВАЛИ ЗЛОДІЯ, ЩО ОБІКРАВ РАБІНА.

На латинський Святий Вечір злодії обікрали у Львові рабіна Ціфа (при вул. Бляхарській). Забрали тоді готівки та вартісних предметів на 30.000 зол. Поліція арештувала злодія Руд. Майблюма та відібрала в нього часть добичі.

ВБИВСТВО.

Дня 11. січня у с. Юсиптичі (пов. Жидачів) під час бійки між парубками вбито Павла Магомалу. Винновників досі не арештували.

УРЯДОВЕЦЬ АРЕШТОВАНИЙ ЗА КРАДІЖ.

48-літній Н. Червінський, урядовець дирекції публ. робіт у Станиславові украв у своїм уряді гроші, покинув жінку та дитину і виїхав до Львова. Тут тратив гроші. Червінського арештували у Львові біля гол. двірця. Мав при собі револьвер. Зізнав, що хотів скінчити самогубством.

ЗЕМЛЕТРУС У ТУРЕЧЧИНІ.

В околицях Коній (М. Азія) був землетрус. Завалилося 60 домів. Трясення не вгавають. Жертв у людях не було.

КІНО СТИЛЕВЕ! В найближчих днях висвітлить найліпшу фільму п. н. **„Геґенна душі"** в головній ролі божище тенору **Іван Можжухін.** Напрограм шампанська комедія.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРИКОРД. КОМІСАР ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА ШПІОНАЖУ.

Польського комісаря прикордонної сторожі Бєджинського, проти якого в Німеччині йшов процес за шпіонажу в звязку з прикордонним інцидентом, німецький суд засудив на 10 літ тюрми із врахуванням 7 міс. слідч. вязниці. Сконфісковану зброю й амуніцію задержують. Бєджинський обвинуваченний був, що старався розслідити військові тайни та намагався доконати вбивство.

МОРОЗИ В ІТАЛІЇ.

У півн. Італії, в околицях Триденту, морози доходять до 15 ст. Усі озера в Дольомітах замерзли. У Пієче ді Кадоро занотували 22 ст. морозу. У Фльоренції є 4 ст. морозу.

ЗАМЕРЗЛО 130 ЛЮДЕЙ.

У Китаю лютують страшні морози. В Харбіні 48 ст. Цельзія нижче зера. В Манджурії замерзли всі ріки. Над Пекіном лютує хуртовина. Рівночасно хуга нанесла богато піску в пустині Ґобі. В Пекіні 9. січня замерзло 100 людей. У Тієнцині поліція забрала тіла 30 замерзлих людей. — У Японії сніговія перервала комунікацію в богатьох місцях. В усьому краю заподіяла хуртовина великі шкоди. Розбилося, мабуть, богато кораблів.

—o—

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22 „Власна Хата" Фотоґраф Лев Янушевич.** 537

— **Курс модерних танців.** Курс танців Т. Витвицького пічнеться в суботу 17. січня в домі при вул. Зелена 7, перший поверх праворуч, — для молоді — в год. 5-ій, для старших — в год. 7-ій веч. Вписи приймаються там-же в днях 14., 15. і 16. січня від год. 6—8. веч.

— **Всім своїм Шановним Кліентам** бажає щасливого Нового Року **Ю. Глушевський,** робітня футер. 1313

— **До львівського громадянства.** Артисти нашого театру „Кооператива Український Театр" (Театр ім. Тобілевича), що приїзджають на три вистави до Львова дня 19. ц. м., звертаються з проханням до наших чільніших і заможніших громадян дати їм захист на цей короткий час у своїх домівках. Трупа складається з 30 осіб; спис артистів в „Українськім Базарі", при вул. Руській, де можна складати зголошення.

— **В інтересі приїзших з провінції.** Від приїзших з провінції чуємо часто нарікання на те, що у Львові приймають від якогось часу сторони по ріжних урядах тільки від год. 12—2. Коли хто має справу до двох урядів, не всилі її поладнати, бо поки дібється послухання в одному уряді, мине 2-га година і другий уряд для сторін уже замкнений. Через те приїзші мусять нерідко заночувати у Львові, аби щойно 2-го дня поладнати справу в другому уряді. Давніше було вигідніше для сторін, бо в одних урядах приймали людей від год. 10—12., а в інших від 12—2., так, що можна було в одному дні бути в двох, а навіть у трьох урядах. Можеб компетентні чинники пішли на руку публиці з провінції і привернули по урядах такий час принять, який обовязував давніше?

— **Від французького консуляту у Львові** дістали ми такого листа: „Французький консуль у Львові, глибоко зворушений словами переданого йому спочування з нагоди смерти маршала Жоффра, висловлює особам, що виявили його, найщирішу подяку".

— **Ще одна жертва в Городенці.** В Городенці помер на удар серця власник пекарні Ґодель Глятцер. Його невістка згинула підчас вибуху у жидівській лазні і це нещастя так схвилювало Глятцера, що занедужав і закінчив життя. Це вже дванацята жертва катастрофи в Городенці.

— **Під колесами поїзду.** Недалеко стації Берестя н. Б. через необережність дістались під залізничий поїзд урядовець Болеслав Нубінський і його жінка. Жінка згинула на місці, а Нубінський помер другого дня в лічниці. — На Волині між Лахвою і Лунинцем на залізничім шляху найдено трупа фельчера Андрія Чабика. Чи це випадок, чи самовбийство — невідомо.

— **Бабуся і внучка в полумях.** В Поланцевичах у Виленщині вибухла в ночі пожежа. Господар Борткевич і його жінка, збудившись, побачили вогонь і повтікали з хати, забувши, що на печі спить їхня 70-літня бабуня і 5-літня дочка. Заки вони стямились, полумя так охопило дім, що про рятунок було годі й думати і бабуня із внучкою згоріли в хаті на вуголь.

— **Самогіи у підльвівському селі.** Поліція викрила в селі Вальддорфі (Біля Городка), в хаті Івана Іваська, тайну горальню з усіми потрібними апаратами й технічними уладженнями. Іваськ

МИКОЛА МАТІВ-МЕЛЬНИК.

Роки.

Роки! Ви йдете скорою ходою
Вперед — веселі, в молодій безжурі —
Потім із піль весільного пропою
Відходите сердиті та понурі...

Під крок ваш бють гучні литаври,
Як з молошних шляхів ви сходите на поле
І дивний жаль стає за пишні лаври,
Що сохнуть забуті, як бадилля голе...

Ви гарні — юні, та старі — лукаві,
Ще й завдрі, що за мало горя влили —
Кидаєте шляхи кривавої слави
Й німі ховаєтесь за тюрми та могили.

А все-ж на вас ті дивні сподівання:
Що Рік новий іде і — краще буде,
Явиться Правда нам і Поєднання
І знову прийде радість поміж люди.

Що в ім'я світлої ідеї
Всі сили на землі воспрянуть
І не дрібні смішні ніґмеї —
А духа лицарі повстануть!

ко продавав спірт по 5 зол. за літру та вів бухгальтерію, з якої виходить, що мав багато попокупнів. Іваська арештували.

— **Небіщик бігає.** Недалеко Пйоткова на залізничім шляху найдено мертвого робітника Франціщка Коваля, якого віднесено до трупарні, щоби його похоронити. Другого дня, коли мали вже відбутись похорони, робітники ввійшли до трупарні і побачили, що трупарня порожна, а небіщик бігає в сорочці по подвірю. Виявилось, що Коваль був тільки в летаргу і на щастя збудився заки його похоронили.

— **Індик причиною вбивства.** В селі Костерині недалеко Каліша індик господаря Ковальського робив шкоду в саді Валентого Ховали і через того індика були між сусідами часті сварки. На днях розлючений Ховала вдарив індика буком, а його власник ставши в обороні цього індика почав із сусідом бійку, в якій взяли участь і інші члени родин обидвох ворогів. Бійка скінчилась тим, що Ковальський помер на місці, його кревний Рихновський помер другого дня, а індик ходить собі далі по подвірю та робить в саді шкоду.

— **Забезпечення журналістів у Румунії.** З днем 1. січня в Румунії введено закон згідно з яким журналіст по 10 роках праці на випадок нездібности до виконування обовязків у редакціях, дістає пенсію у висоті 40 відсотків своєї платні, а по 30 роках редакційної праці журналіст дістає 100 відс. своєї пенсії як емеритуру. Утворено окремий фонд емеритів та приступлено до будови дому для журналістів нездібних до праці.

— **Вчений песиміст.** Сензацією дня в Берліні є самовбийство одного із найвизначніших лікарів, ученого, директора клініки д-ра Горнунґа. Д-р Горнунґ був дуже поважною науковою силою і маючи заледви 40 літ здобув собі високе становище та імя в науковому світі. І хоч здавалось би, йому ніщо не бракувало до щастя, він застрілився в своїм кабінеті, лишаючи лист, в якому написав, що дійшов до крайніх меж песимізму і дальше життя вважає безцільним.

— **Скеля засипала італійське село.** Недалеко міста Лекко в північній Італії обірвалась велика скеля і засипала більшу частину села, що лежало під горою. Досі добули з під землі 3 трупи, а не відомо ще скільки трупів є під землею. Населення незасипаної частини села думаючи, що це землетрус, утікло в паніці на поля.

— **Забутий ювилей.** Цього місяця минає 100 літ від уродин Генрика Стефана, творця модерної почти та міжнародньої почтової унії. Генрик Стефан був сином бідного кравця із німецького Поморя і хоч був самоуком, то своїми здібностями добився становища директора почт цілої Німеччини. В 1874 р. він реорганізував почтову комунікацію і став ініціятором утворення світового почтового союзу. Це дало початок сучасній почтовій комунікації між усіми державами світа.

— **Нові розкопки в Єрусалимі.** Німецький дослідник старовини проф. Сукенік вернувши з Палестини, виголосив у Берліні виклад про нові розкопки в Єрусалимі. Недавно викопано в Єрусалимі кільканацять жидівських гробів, що походять із десятиліть перед Христом і з часів коли жив Ісус Христос. На гробах відчитано жидівські і грецькі написи. Цікаве, що найдено гріб на якому є також напис: „Тут спочиває Єшуа. Бар Єгозеф", що значить „Ісус син Йосифа". Очевидно, що це гріб якогось іншого Ісуса, що

мав батька, який також звався Йосифом. На гробах апереф доби Христа найдено написі імен: Йоанна, Марія, Єлисавета, Сальомея і Сафіра. Ці гроби здебільша родинні, в яких спочивало по кілька осіб в одним.

— **По смерти Кльод Ане.** Автор „Аріяни", визначний французький поет і публіцист помер у Парижі на затроєння крови у 63-ім році життя. Кльод Ане вмів помирити свій літературний хист із газетною злободневною працею. Перед війною був кореспондентом „Птіт Парізіен" у Петрограді, де написав свою голосну повість із російського життя „Аріяна", виявляючи в ній велике знання душі сучасної жінки. Зацікавившись російським жіноцтвом, він написав про нього окрему збірку психольогічних нарисів „Російські жінки". Багато подорожував, довший час жив у Америці, де викладав на університеті, перебував також в Персії, на Кавказі, у Відні і зїздив автомобілем майже цілу Европу. Знаючи добре Росію, по революції Кльод Ане написав повість а. російської революції „Коли тремтить земля". Його драми мали на сцені великий успіх. Був також великим прихильником спорту і здобув титул мистця тенісу у Франції. Сам говорив про себе, що любить більше спорт як літературу. Це не перешкоджало йому бути одним із найбільш улюблених письменників, якого твори розходились в численних виданнях та перекладах і мали своїх горячих прихильників, особливо серед жіноцтва.

—o—

З театру.

Великий Театр: „Фальштаф" — опера Вердія.

„Фальштаф", одна з останніх опер геніяльного Вердія (скінчена 1893 р. і в томуж році виставлена уперше в Міляно), відзначається незвичним музичним дотепом і зовсім новочасним розмахом, а передовсім незвичайною поліфонією. Розсіяні в ній дуже густо прегарні з музичного боку і вельми помислові пісні, а вже найкращі з них — це оповідання Фальштафа про честь (І. відслона), квартети жінок і квінтети мущин (ІІ. відслона), знаменитий виступ цілого ансамблю у трьох групах одночасно (ІІ. відслона ІІ. акту), монольог Фальштафа при вині про житейську суету (І. відслона ІІІ. акту) і розкішна кінцева фуга, що завершує виставу моралом: „Все на світі жарт, людина — це вродженний дурень".

Ця нелегка до постановки опера пройшла на львівській сцені доволі гладко завдяки виконавцеві головної партії дир. Залеському, який переростав усіх інших співаків на цілу голову не тільки ростом, але й голосом та елегантною грою. Також його маска і стрій звертали на себе загальну увагу. Взагалі креація Залеського як Фальштафа була така вдатна, що всі інші виконавці мусіли при ньому бліднути. Не диво, що суботній виступ Залеського був знову одним тріюмфом цього великого артиста.

З інших співаків того вечора слід назвати незлого барітона Зніча (Форд), тенора Грушинського (знаменитий сценічно Бардольфо), доброго баса Романовського (Пістоля) і симпатичного тенора Вронського (Фентон). З жінок: Кисілевську (Аліція), Соболевську, Космінську і Венгжинівну.

До успіху вечора причинився також гарний балет у ІІІ. дії і під кожним оглядом дбайлива режісерія. Дирігував п. Зуна. І. Н.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 13. січня, година 7·30 веч. „Фальштаф" Вердія.
Середа, 14. січня, година 7·30 веч. „Діч у Сан Себастіяні".

Театр Ріжнороднистей (в Нар. Домі):

Вівторок, 13. січня, година 7·30 веч. „Людина з портфелем".
Середа, 14. січня, година 7·30 веч. „Людина з портфелем".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 13. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Пержинського.
Середа, 14. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Пержинського.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Королева гузарів. Люди-риби.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Фердинанда Гетля).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).

ОАЗА: Звукова фільма: „Корабель коміянтів".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Смолоскип".

ПАН: „Сильна людина".

ПАСАЖ: „Таємний їздець". Звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „За гріхи батьків".

ФАТАМОРГАНА: „Годгофта чесної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: Остання карнавалова ніч (Конфетті).

СІЯЛЕВЕ: З димом пожеж (Джен Мурат).

УТІХА: „Залізна маска" (Фербенкс).

Програма радіо.

Вівторок 13. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Популярний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Патетичне тріо Глінки. **Берлін** (419) 16·30 Концерт молодих мистців. **Рим** (441,2) 12·15 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·20 Концерт слінів. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гайдера. **Будапешт** (550,5) 17·25 Циганська музика. **Харків** (938) 16·50 Фрагменти опери. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 15·00 Концерт.

Середа 14. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Орхестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Швайцарський вечір. **Берлін** (419,) 16·30 Капеля Швайдера. **Стокгольм** (438,8) 19·00 Солісти. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·30 Пісні. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля Вольфгаля. **Будапешт** (550,5) 17·00 Військова орхестра. **Харків** (938) 16·00 Український концерт. **Москва** (1481) 12·00 Концерт. **Париж** (1724,1) Швайцарський вечір.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Камінка Струмилова:
14. І. „Пацюк", оперетка.
15. І. „Меді", оперетка.
16. І. „Церковна миш", комедія.
17. І. „Циганка Аза".
18. І. „Маруся Богуславка".

Замість вінка на домовину Дорог. ого Брата проф. Янова — складають на „Рідну Школу" 20— зол. **Оля Ямрозікова і Марійка Данилевич.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ, з кількалітною адвокатською практикою і 1-річною судовою пошукує місця концепієнта від 15. лютого 1931 р. — Зголошення приймає канцелярія адвоката Д-ра О. Левицького в Делятині. 1292 2—3

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу, поручає: Домбровські-Рожанєвські, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 883 7—7

ПЕТРО ЯРЕМКО занешканий у Верхівцях пов. Копичинці, уходженний 1903 р. уневажнив згублену військову книжку, виставлену П. К. У. Львів місто. 1293 2—3

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. Гіршпрунга, Личаківська 34, приймають вписи на новий, вечірний, 5-ти місячний, торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. 1294 2—3

КОНЦИПІЄНТА ПОШУКУЮ ЗАРАЗ. Д-р Осип Когут, Богородчани. 1296 2—3

ВІДНАЙМУ покій без меблів (елементарно з ужиттям кухні). — Зголошення Кор. Ядвиги ч. 1. партер Пришлякевич. 2—2

ВДОВА по священику приїде зараз або дня 1. лютого з учениць на станцію. — Пиарів 3 А. Партер. 1298 2-2

ПОТРІБНА станція з фортепіяном для панночки. — Подати умови до Адміністрації „Діла" „для Гімназистки". 1301 1—3

„ВОРУНЬ". Подібних документів я не виставляв, а якщо такі знаходяться в Вашому посіданні, то прошу звернути їх поручним листом для перевірки. 1305

ДІМ мурований у Клепарові, 4 покої і кухня вільні, овочевий огород, продам. Ціна 22.0 0 зол., вклад 12.000 зол. решта банк. — Відомість в чемности Д-р Маєр, Косцюшка ч. 3. 1306

КАНДИДАТ адвокатури на 5-тому році практики глядає місця від 1. березня н. р. — Зголошення під „Кандидат" в Адміністрації „Діла". 1308 1—2

РЕНТОВНЕ ПІДПРИЄМСТВО у Львові пошукує у всіх більших містах наших західних земель спільників з вкладом 6.000 до 10,000 зол. для відкриття філіяльних складів. Кожний спільник заїдучав би рівночасно складом, запевнюючи собі тимсамим тріюмф експлостенцію. Ризик виключений. Тільки серіозні зголошення рефлектантів слати під „Певна льоката" до Адміністрації „Діла". 1192 1—1

4-ро Лямповий Радіовий Апарат Hartley IV 30

має вже свою вироблену марку як один з найліпших 4-ро лямпових апаратів.

Дотеперішня ціна в люксусовім виконанні зол. 850 —

Тепер завдяки великій продукції ми є в можности продяти цей апарат, **людовий тип,** в ціні **зол. 650·— за цілу стацію** з акумулятором, анодовою батерією, голосником і антеновим матеріялом.

Лев і Генрик Аппель, Львів, Легіонів 1.

Всі типи радіових апаратів постійно на складі. Найнижчі ціни; полекші у сплаті. Оферти відворотно. 2—3

ПРОДАМ господарство зі забудованнями, з 3 моргами городу і 5 моргів поди в Лісинцах коло Бережан. — Ілля Варчак. 1312 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1306 Пересвітлення Рентгеном.

АДВОКАТ

Д-р Олександер Чорненко

переносить з днем 15. лютого 1931 р. свою адвокатську канцелярію зі СОЛОТВИНИ до СТАНИСЛАВОВА

і буде її вести при вулиці Голуховського ч. 17. Телефон ч. 36.

1310 1—6

Совги = санки

найдешевше купиш у фірмі

А. Фрідфельд — Львів

9 Ягайлонська 9. — Телефон 34—65.

Висилка на провінцію відворотно. — На бажання безплатно цінник. 1212 3-3

Ширіть наш часопис!

ПРИКМЕТИ НАШОГО КАКАО:

воно має в собі 22/24 % какаового масла. Зовсім гладкий переміл без осаду. Повний аромат і темна, насичена барва.

В році 1931 пють усі.

КАКАО

Branka

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавниче Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 10 (12.666). Львів, пятниця 16. січня 1931. Poczтowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Від висоти ощадностей
відданих до вжитку українським економічним установам, залежить наша економічна самовистарчальність і незалежність.
ТОМУ СКЛАДАЙТЕ СВОЇ ОЩАДНОСТИ В Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2972

Первородні гріхи.

З приводу відновлення соймових нарад.

Львів, 13. січня 1931.

Перші дні сойму були присвячені головно місії взнайомити нових послів з кручеными ходами й переходами просторого соймового будинку, з коритарами, що лучать клюб з великою салею засідань, з комісійними салями, буфетом і готелем. Урочисте відчитання декрету про відкриття нової каденції, вибір президії і т. п. формальности були першою лекцією гімнастичних вправ „встати" й „сісти", вправ, які 249 членів нової соймової більшости виконує надзвичайно зручно, не дозволяючи собі й крихітки призадуми над отримуваними приказами та виконуючи їх совісно й одностайно здисциплінovано. Після усіх тих приготувань і формальностей сойм перервав свою діяльність на короткий час Різдвяних Свят, а позавчора почав її продовжувати, ставучи цим разом уже — так мовити — на суто діловий грунт. Розпочала радити бюджетова комісія над основним і найважнішим щорічним законом держави, яким є бюджет, та призначено перше посвяточне й ділове пленарне засідання з дневним порядком понад 30-ти справ!

Але ось зараз таки показалося, що засідання комісій та плєнуму, присвячені найбільш діловим питанням, мусять усе одно проходити в тій самій атмосфері, яка тяжіла вже над першими формальними засіданнями. І показалося також, що ця атмосфера фатально відбивається саме на цій „діловитості", про яку стільки деклямувала й деклямує санаційна преса й усі санаційні дячі, протиставляючи її „балакучості" минулих соймів. Ця діловитість має проявлятися головно в тому, що ніби не рухається „політики", а говориться лише про „конкретні справи". На ділі виходить таке, що всі порушувані на бюджетовій та інших комісіях справи не тільки вгинаються під тягарем політичної атмосфери, але й здебільша самі виявляються просто актами ріжних політичних комбінацій та експериментів.

Бо як теж можна відділити від себе „ділове" трактування про справу державної адміністрації, про функціонування урядничого й поліційного апарату, про все те, про що муситься говорити при розгляді бюджету міністерства внутрішніх справ, — першого міністерства, яким займалася бюджетова комісія, — від пануючої політичної системи, від політичних планів і ідей уряду та метод, якими уряд до них змагає?! І не лише внутрішне міністерство заражене „політичною" недугою. Коли пишемо ці рядки у Львові, у Варшаві йде пленарне засідання сойму, на якому мають у першому читанні ратифікувати 23 міжнародніх умов, м. і. т. зв. ліквідаційну умову з Німеччиною з 31. жовтня 1929 року та німецько-польську торговельну умову з 17. березня 1930: чи можна буде при цій нагоді оминути висвячення, чому ці умови мусіли так довгенько ждати на ратифікацію та які взагалі моменти внутрішньої і закордонної політики держави тісно звязані ніби-то з двома суто торговельними й фінансовими умовами з одним із сусідів? І чи вирішає справа сірникової повички, чи додаткових кредитів чи вибору нових членів Державного Трибуналу — в кожній цій і т. п. іншій справі мусить вилізти політичне шило з псевдоділового мішка. Ясно, що коли хто признає без обиняків і цілком зайвої соромливости, що всі діянки державного життя є найтісніше звязані з „політіхум", тоді не треба дивуватися й повищим явищам на парляментарному грунті; однак при вічному торочінні пустих фраз про „шкідливість політики" й благородність „аполітичної" законодатної праці — тоді ті явища є найбільш характеристичним покажчиком моменту та всіх відносин у Польщі: затроєна політична атмосфера втискається скрізь і всюди до таких справ, які може й справді повинні би рішатися поза сферою політики.

Це вина того первородного гріху, з яким розпочав життя новий сойм та з яким буде животіти до кінця свого віку. Умовини, з яких зродилася нинішня соймова більшість, були того роду, що їх не може забути ані сама більшість ані соймова опозиція. Із тих умовин самі вибори зійшли на задній плян, — на задній плян зійшов сам факт істнування 249 послів ББ, — зате на перше місце вибилися дві події безумовно найтісніше звязані з виборами: Берестя і пацифікація. На цьому місці вже писалося, що від становища уряду й урядової більшости на парляментарному грунті до тих двох справ буде у великій мірі залежати ціла дальша діяльність сойму, себто дальший уклад міжпартійних і міжнаціональних сил у Польщі. І ми висловили тоді погляд, що коли покажеться, що єдиним наміром уряду й соймової більшости є „убити" ці справи, затушувати їх, злегковажити, — то це гірко відібеться на атмосфері в соймі і поза соймом і до решти підкопає можливости якої-такої нормалізації відносин. Бо цього учить історичний досвід, що „ліквідація" таких поважних та прикрих подій, які хвилюють міліони умів і не дозволяють про нішо інше спокійно і холодно думати, — ніколи не може йти шляхом оборони зробленого промаху, лише признанням своєї вини і направленням заподіяних шкід. Тому-то, коли вбивство Маттеотія розпутало бурю в цілому опозиційному — не лише соціялістичному — таборі серед італійського громадянства і грозило великими шкодами для Італії в опінії закордону — Муссоліні негайно прилюдно і то в гострій формі осудив справників вбивства та бодай заповів їх покарання. Такі виступи, як палка оборона факту пацифікації міністром Складковським і пос. Стронським, і тактика урядової преси відносно берестейської трагедії, — такі виступи не можуть злагіднити атмосфери в соймі і в краю і вічно кажуть покутувати — первородним гріхам нового польського парляменту. Покищо істнують усі познаки, що під їх знаком буде тривати ціла бюджетова сесія: якихож позитивних вислідів можна ждати від такої сесії?!

Бебістичний посол про українців.

Відповідь пос. З. Стронського з клюбу ББ на промови послів О. Луцького й М. Матчака в бюджетовій комісії сойму.

На засіданні бюджетової комісії варшавського сойму дня 9. січня ц. р. в часі дискусії над бюджетом Міністерства Внутрішніх Справ промовляли посол Луцький і пос. Матчак, змальовуючи обширно польську політику супроти українського населення, вокреман ілюструючи докладними описами і фактами події у Сх. Галичині, що відбувались тут під фірмою т. зв. пацифікації. На ці промови відповідав міністр Складковський, але ще перед ним реагував на них східньогалицький посол з ББ Здіслав Стронський. З його промовою, дуже характеристичною для політичної ментальности східньогалицьких бебістів, хочемо тут познайомити наших читачів. Технічні трудноші не дозволили нам надрукувати її вчасніше, але ця обставина хіба не позбавляє тієї промови ні актуальности ні інтересности.

„З промов послів Луцького і Матчака, а цей останній малощо не відлякувався до зовнішніх чинників — говорив пос. Стронський — можнаб робити висновки, що у Сх. Галичині (в ориг.: Малопольсце) діялися від літ страшні речі. Тимчасом сам п. Луцький говорив про світлий розвиток українських установ як господарських так і культурних, а як же це діялося і завдяки чиїй допомозі? Чейже за австрійських часів ці установи були ледви в зародку, а війна ще більше їх підірвала. Від 1925 р., коли наслідки війни перемежено, цей розвиток змагається у трьох воєводствах і нема громади з українською більшістю, де не булоб кооператив. З української статистики виходить, що „Сільський Господар" осягнув у 1929 р. 1150 відділів і 30 тисяч членів. „Просвіта" в тому часі осягнула 320 читалень, а рівночасно розвиваються спортові організації. Цього розвитку нічим не спиняно. І чи можна подумати, що цей розвиток міг би відбуватися, колиб пристосовувано гнет?

„Належу до того табору, який у Сх. Галичині перевів разом з українським (в ориг.: руським) населенням низку намірень. У 1927 р. ми перевели вибори по містах і нема міста, де не булоб репрезентантів того населення, хоч виборча ординація уможливлювала полякам майоризування української більшости. У т. зв. комісарських повітових радах, побудованих на підставі номінації уряду, найдете теж деякий відсоток українських репрезентантів. І навіть там, де українське населення є дуже слабе, щоби здобути власне представництво, уваглядюється його, як напр.: у Торговельно-Промисловій Палаті у Львові представники українського населення опинилися завдяки польським голосам. І почала ця людність працювати разом з поляками на терені конкретних завдань. На зборах „Малопольського Рільничого Т-ва", на дорочних імпрезах, у годівельних показах, де укр. населення виступало масово і брало участь не тільки пасивно, але й активно, співтворчо, було видно, що цей процес змагається.

„Та це було сіллю в очі для когось із боку. Ту атмосферу треба було припинити. Саботажна акція почалась нагло, невідомо звідки в липні і серпні, а у вересні дійшла до найбільшого напруження. Цілий ряд українських послів, яких панове досконало знають, ще давніше, весною, на публичних зборах не тільки не щадило польському народові та урядові зневаг, але й означувало польську владу як промінаючу, а навіть заохочувало до агресивних виступів. І то цілком не була акція революційних героїв, коли на цвинтарі підрізувано хрести з польськими написами, коли атаковано безборонну польську вчительку, коли вибивано в польській школі вікна. То був початок саботажу.

„В Шікаго в часописі „Україна" оголошено офіціяльний комунікат У. В. О., який заповідав, що саботажова акція починається, щоби зробити експансивність духа польського населення. Було прилюдною тайною, що центр тієї акції є в Берліні і що її команда стоїть у близьких відносинах з тамошніми чіїсьновими колами. Найбільша активність саботажів припала на вересень, себто на час, коли почалась німецька кампанія за ревізією кордонів. Саботаж відбувався таким способом, що передовсім шкодив польським хлопам, яким палено майно. Таких фактів є 172, коли актів саботажу проти держави було 19. Протягом 2 місяців уряд не підприняв нічого, хоч саботажова акція очевидно мала на меті викликати враження, що вона стихійна, що ніхто не в силі її опанувати і що держава не може дати населенню безпеки. Коли саботажі дійшли до кульмінаційної точки, почалась пацифікація. Але прошу показати мені державу, яка на такі речі не реагувалаб?

„Знаємо плани, знаємо інструкції, щоби рівночасно улаштовувати збори, збирати мемо-

ня, протести і на закордонним терені актуалізувати українську справу. Цей саботаж був звичайним бандитизмом і вимогав поліційної охорони. В „Ділі“ появилась несконфіскована стаття того змісту, що українська боротьба має ідейний підклад, хоч є нерозумна. Це була гльорифікація саботажів. Також декларація трьох українських партій, на яку панове покликуються, не має виразного осудження саботажів, а лист митрополита був сконфіскований. Очевидно, його не можна було опублікувати. Панове твердять, що арештовано невинних, а чейже саботажова акція охоплювала кілька повітів; там де були середні українські школи, сконфісковано 1270 крісів, 586 револьверів, та кільканасот багнетів. До якого переборщення доходять ваші обвинувачення, свідчить факт, що появились клепсидри о. Мандія, який тішиться повним здоровлям, та комендія лічниці, утвореної при св. Юрі, куди стягнено 11 хлопів, щоби їх демонструвати закордонним кореспондентам. Приятелі п. Лущького є мистцями у фабрикуванні таких клевет.

„Завдяки пацифікації забезпечено можливість співжиття і співпраці. Українське населення охоронено від терору У. В. О. і хлопи, що находяться в рямках нашого табору, благословлять ту пацифікацію. Ніхто з населенням не бореться. Але не позволимо ширити антидержавну акцію та терорізувати хлопа“.

Самозрозуміло, що коментувати цієї вимовної програмової репліки посла Стронського не треба. Нехай він собі вірить у те, що завдяки пацифікації запанує між українським і польським народом ідилля.

Берестя.

Дальші протести польських установ та визначних громадян.

В останніх днях появилися в польській пресі дальші протести ріжних польських установ і поодиноких громадян проти того всього, що охрещено назвою „Берестя“. Найважніші з тих протестів такі:

Збірний протест *варшавських письменників і публіцистів* такого змісту: „З уваги на безрадність одних, або надто довгу мовчанку інших союзів і товариств, що їх уважають представниками письменницького загалу в Польщі, уважаємо за обовязок совісти приєднатися до голосів опінії, схвильованої вістями про берестейські насильства. Разом з нею домагаємося суду над тими, що допустилися тих насильств“. Підписало цей протест кількадесять (44) варшавських письменників, одначе між ними нема ні Серошевського ні Кадена-Бандровського.

Протест подібного змісту підписала теж *група письменників* (17), яку називають у Варшаві *„опортуністичною“*, а які дивляться, як то кажуть“, і на задні колеса. В протесті цих письменників, поруч протесту проти берестейських насильств, є й застереження проти використовування берестейської справи чужими чинниками на шкоду Польщі і проти надужинання совісти польських письменників у політичній грі.

Гострий протест проти знущань над вязнями у Бересті підписала теж невеличка *група письменників із Кракова.*

Окремо слід відмітити *меморіял професорів львівської політехніки*, висланий на руки през. Мосціцького. В меморіялі тому, що є зредагований в дуже рішучому тоні, виставлено домагання переведення негайного слідства в справі Берестя і гострого покарання винних. Меморіял підписали всі професори (також б. премієр Бартель), з виїмком проф. Матакевича, б. міністра в останнім уряді Пілсудського.

Своєрідний протест опублікували в пресі і *львівські польські студентські товариства й організації* в числі 48. Між ними й усі ті, що їх члени брали корпоративно участь у недавніх погромах львівських українських установ і приватних льокалів та мешкань українських громадян...

Позатим у пресі поміщений протест у справі Берестя, висланий *польським жіноцтвом* до жінок-посолок і сенаторок. Протест цей появився спершу як отверте письмо в органі „Кобєта Вспулчесна“.

Вкінці треба занотувати й індивідуальні виступи-протести проти знущань у Бересті. Сюди треба зачислити виступ відомого пілсудчика, публіциста *Владислава Студніцького*, що помістив у цій справі отвертий лист до послів і сенаторів ББ в санаційному тижневику „Пшелом“, і виступ прихильника ББ. посла Яна Сталінського, що є автором дуже гострої статті проти методів, приложованих у Бересті до політичних вязнів, яка появилася в його органі „Пшиязель Люду“.

Українство, Русь і панрусизм.*)

(З приводу статтей п. В. Кареніна в 71, 72 і 74 чч. „Русскаго Голосу“ з 1930 р. п. з. „На Святой Русскій Берег“).

Clara pacta claros faciunt amicos.

I.

Від якогось часу помічається в „Русскому Голосі“ змагання заняти у відношенні до українства ясніше означене і поважніше ніж досі становище. Висловом цього — названа вгорі стаття, котра старається зі всеруського погляду зясувати суть українства, означити його розвоєві тенденції і рівночасно визначити йому місце у всеруському „націоналізмі“, себто окреслити його відношення до двох головних всеруських цінностей вищого ступня: до Руси як нації і Росії *як держави вищого порядку* — „государства“ (імперії).

Загальний хід думок п. Кареніна такий: Існують три руські народи — великороси, малороси і білороси. Історична конечність наказує вдоволити всі їх емансипаційні змагання, від народньої школи до власного уряду включно — себто дати їм *повну* державну самостійність внутрі. Одначе та сама історична конечність наказує трьом державним руським народам сотворити союзну державу вищого ступня „государство“ чи імперію, бо тільки при повному виявленні сил усіх руських народів у формі власних держав і при рівночасному їх зосередженні у формі союзної держави — руський світ може вирішити свої важкі історичні завдання. Це союзне „государство“ — як обєднання трьох руських держав — то Росія. Висловом національної єдности трьох руських народностей є Русь зі спільною всеруською культурою і спільною всеруською мовою. Як душею великоруської, малоруської і білоруської держави є народність великоруська, малоруська і білоруська, так душею союзного всеруського „государства““ — Росії є руська нація, під котрою слід розуміти всі руські народности разом.

При такому поставленні справи малорос є членом малоруської народности, громадянином малоруської держави, а рівночасно членом руської нації і громадянином Росії, себто всеруського „государства“. Назовні супроти інших держав і націй істнує політично — Росія, національно — Русь.

Українство є еманципаційним рухом Малоросії, змаганням до її повної індивідуалізації, інакше: українство — це малоруський ренесанс. Як еманципаційний рух одної частини Руси — Малоросії — українство не сміє йти клином у Русь, розбиваючи єдність її спільних інтересів. Українство мусить задержати єдність з рештою Руси, бо інакше грозить йому руїна, котра рівночасно буде руїною Малоросії та ослабленням всієї Руси як нації і Росії як „государства“.

Досі українство було мішаниною позитивного з негативним. Позитивним у ньому було змагання до еманципації Малоросії, негативним — його негація Руси, самовбивче відречення від руськости, від руського історичного імени, відірвання від малоруського грунту, бажання знищити руську душу малоруського народу, бажання знищити його руське обличчя. Українство стало „злєйшим вразом и гонителем Руси“.

Але ті противні природі українства тенденції, тенденції прищіплені йому при народженні злими посторонніми силами, що бажали використати його для розвалу Росії та ослаблення Руси — довели сучасне українство до повної катастрофи. Українство опинилося між двома силами, котрі його використовують — між голодним европейським імперіялізмом і III. інтернаціоналом. Але українство може стати благословенням Руси. Признавши свій руський характер, увійшовши на „Святой Руссій Берег“, українство може стати опорою руської нації і „государственности“ супроти Заходу, може почати нову добу світлого воскресення не тільки самої Малої Руси, але й усієї Руси.

II.

Ось і зміст статтей п. Кареніна. Треба признати, що в порівнанні з тим, що досі про українство галицькі общероси писали — це великий поступ. Особливо відрадне це явище тепер — у часі нашого тяжкого національного положення.

Отже придивімся тій панруській концепції п. К. та спробуймо її піддати основній аналізі з погляду українських патріотів, тобто людей, що бажають з малоросів (русинів, карпаторосів та інших місцевих людей) сотворити одну українську націю.

Думка, що українство — це індивідуалізація Малоросії, може і з українського національного боку слушна, але яка вона сама в собі мрачна, яка широка і пригожа, до якої хочете інтерпретації! Що означає індивідуалізація Малоросії? В розумінні українських патріотів — це здійснення у матеріяльних, назовні видимих формах української культури й державности, нематеріяльного, ірраціонального хотіння малоросів, тобто русинів, карпаторосів та інших „ту-

*) Ця стаття була написана ще перед 15. X. 1930 р. і передана до Ред. „Діла“. В часі ревізії у звязку з арештом ред. Мудрого П забрано разом з іншими паперами і досі не повернено. На основі записок П зладжено вдруге і передано Редакції в перших днях грудня м. р.

Одинока оказія!!! Через місяць січень фабричні ціни!
Найбільший у Львові склад годинників і будильників
І. Домбровскі і Лев Розважевскі
вул. Академічна 2. Тел. 27/29 (Hotel Georgea)
продає свій богатий вибір **годинників** через місяць січень **по фабричних цінах.**
Срібло і біжутерія найновіших фасонів. 1269 3-3

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 16. СІЧНЯ 1931.

ЯР. МАНДЮКОВА.

У штучному сяйві паризької ночі.

Сірий, сажею забруджений Париж, виглядає, наче заведбаний аристократ, що живе своїми великопанськими споминами. Його дитина Поль Моран, висміває його, устами американця Вебба: Які святощі у вашій столиці? Тих кілька стільців аля Люї XV?... Чим маєте хвалитися, — розпустою?

Бідна Сена, закута у сильні, прибережні мури, пливе сумно й мляво, невдоволена тим, що з її нутра тягнуть машинами пісок, що її води засмічують сотні торговельних, брудних кораблів.

У ночі, цей заспаний, невмитий Париж, прокидається зі сну й широко відчиненими очима усміхається до світла.

Його пишні бульвари набирають дивної привабн, поринають у хвилях електричного світла; авта гудуть й пересмикаються, наче лискавка одні попри других; спішать у ріжних напрямах люди.

Мальовані обличча, зачеркнені гострою рискою луки брів купаються у світляних пасмугах, то ховаються у півтіні. Десь зі склепової вистави йде зелене світло й захоплює молоду пару, що саме цілується. Вони йдуть далі, весело вгадуючи нежданне освітлення.

Попід склепіння вулиці Ріволі тягнуться ювілірські магазини. У всякі взори уложені дорогоцінні камені відбивають у зеркалах тисячі ріжнородних іскор то переливаються між собою ніжними нюансами колірів.

Площа Конкордії, перенизана золотими кулями, що біжать через міст й гинуть на противлежному березі Ке д'орсе, біля палати Бурбонів „Посольської Палати“.

А від височенного, єгипетського обеліска, паде довга тінь, в якій чуть несамовиті шепоти жертв великої французької революції. Шляхотні душі Люї XVI., Антуанетти, Шарльоти Корде мішаються тут з душами паливод і катів революції.

Нерозривний ланцюг іде низкою горіючих світел Єлізейськими полями, блукає між деревами парку й шезає під темними склепіннями Тріумфального Луку. А там у долині горить зеленавий, таємничий вічний вогонь і лучить невидними зязками духа революції з духом великої европейської війни й спалюється в одно.

Великий, граціозний міст Олександра III. виступає якось святошно на тлі мінливої декорації. Білі, алябастрові статуї, вільні ще від сажі, виринають наче кошмарні постаті, спираються на збитому комплексі прибережних плятанів.

Млява Сена нараз відживає, вона стає казковим царством. В її нутрі хтось рухається і в ній діються таємні містерії. Прибережні світла кидаються в обійми її хвиль, ніжно туляться до її лона й хапаючись одна другої, поринають, щоб знову появитися в іншому місці.

Круглі, вогнисті кулі вужами корчаться у судорогах, розпливаються у півколах, лучаться у ріжнокольорні сітки та гинуть під темним склепінням мосту.

А там ліворуч у сутінках криється на острові середньовічний гігант „Нотр Дам“, якийсь темний, задуманий, начеб підтримуваний зеленими гіляками. Він один не бере участи у нічному гаморі. Своїми стятими вежами спирається на хмарах і тихо, непорушно тоне в мріях, ховаючи безмежні скарби людського духа.

У далині кругла палата Трокадеро обнизана подвійним вінцем. Зеленаво-мляве світло дискретно блимає в сторону парку, бігаючи по свіжих листочках й чудних квітниках, що сходять терасами до мосту Івени, а яркі, вогнисті промені весело стрибають по головах рухливої юрби.

Нечайно, на другому березі Сени, темний кістяк Айфлівської вежі здвігається. Під впливом

LUX до прання ніжних матеріялів

Lux подешевів! Лагідна і сильна піна листочків Lux нищить усякий бруд, а притім не нищить тканин.

Коліри, матеріяли, руки охороняє лагідна піна листочків LUX

тешніх" — бути собою. Хотіння малоросів та інших „місцевих людей" бути собою — це українство, його здійснення — це Україна.

Але чи в тому розумінні українство дійсно такий молоденький рух, що п. К. твердить про його народження за нашої памяти і про прищіплення йому злими, чужими силами ненависти й „отрицанія" Руси? Українські сепаратисти — як „Русскій Голос" називає українців — переконані, що воно дуже старе, таке старе, що колиб дійсно п. К. жив за часів його народження, то сим був би певно якимсь 1000-літнім Матусалем.

Маріян Козак.

(Продовження буде.)

ЗАКАРПАТТЯ.

В справі граматики д-ра І. Панкевича. — Чеський голос про закарпатські проблеми.

В педагогічнім журналі „Подкарпатська Русь" д-р І. Панкевич боронить свою граматику від нападів критики з москвофільського табору. Справа йде про шкільну граматику, якої вживалось у школах поруч граматики Волошина. Москвофіли видали „контрграматику" Федор-Добоша і стараючись, щоби міністерство освіти апробувало її, критикують українську граматику д-ра Панкевича.

Д-р Панкевич доказує у відповіді, що введення української мови в школи Закарпаття відповідає волі самого населення та що ця мова принеслаб закарпатській молоді тільки користь, бо ця молодь моглаб уживати галицьких шкільних підручників та користати з української літератури.

З нагоди цієї полеміки чеський орган „Народні Освободзені", що виходить у Празі, містить допис якогось чеха з Ужгороду, в якому читаємо: „Не було жадних перешкод, щоби на Закарпатті завести літературну мову, яка народові найбільш відповідає. Але справа має і політичний відтінок. Нині часто говориться, що якби галицькі гості були шукали в нас тільки наукової чи педагогічної праці, то не запанував би нинішній антиукраїнський антагонізм на Закарпатті, антагонізм, який приневолив і уряди змішатися в цю справу. Що правда, що ненависть до українців викликала і друга сторона (москвофіли!), яка використала для цього кожний помилковий крок українців. Та правда і те, що колиб усі українці були більше дисципліновані, якби поводились коректніше, як гості, то не булоб таких сумних явищ, як конфлікти з чеськими елементами, які на інших чеських землях відносяться до української еміграції дуже прихильно й дуже цінять працю тієї еміграції. Тому треба це розуміти так, що чехи на Закарпатті побоюються за цілість держави і кожна некоректність українців викликає реакцію".

Далі автор допису нарікає, що українці у своїх книжках, а навіть у підручниках для шкіл цькують проти росіян та висловлюються про росіян зневажливо, мовляв, москалі — це такі капапи, які навіть не є жадними славянами, а тоді, як українці мали в Київі свою державу, москалі бігали ще подерті по степах і без штанів. На думку автора допису така нагінка українців проти росіян викликає на Закарпатті нездоровий фермент. А далі читаємо, що недавно українська „Просвіта" в Ужгороді дістала позичку від уряду на свій „Народній Дім" у сумі 1 міліона ч. корон під умовиною, що гроші будуть ужиті на культурні цілі. А коли москвофіли, опанувавши „Просвітний Союз", хотіли користати з Народнього Дому та назначити спільну куратерію, то українці на це не згодились.

Допис кінчиться скаргою, що така боротьба між українцями і москвофілами тільки баламутить нарід, який вже сам не знає, за ким іти.

Під увагу громадянства.

За збільшення фреквенції української гімназії в Яворові.

Наше шкільництво переживає тепер свій найприкріший час. Польонізація обхопила всі роди шкіл, а ті, які ще існують, ледви животіють. Ліквідація українського шкільництва йде всіми можливими шляхами. Найновіша метода — це просто замикання наших шкіл.

Здавалось би, що наше громадянство зрозуміє небезпеку і візьметься за самооборону. Здавалось би, що всюди, по всіх містах і селах, повстануть наші приватні курси, школи, заведення. Здавалось би, що наше громадянство не зможе погодитися з теперішнім невиносимим станом.

Та воно так тільки здавалось би. Занадто хвилями живе наше громадянство. Занадто не звертає воно уваги на органічну, постійну і послідовну виховну працю над молодим поколінням.

Лишім і це! Ми тільки про одно, що звязане безпосередньо з усім цим: ми тільки про стан оцього нашого рідношкільного шкільництва, яке до-сьогодні ще збереглося і сповняє в теперішній мент вдвоє чи втроє важніше завдання, як його сповняло досі.

Замкнено наші гімназії в Тернополі, в Рогатині і в Дрогобичі. Деж поділася ця молодь з цих гімназій? Чекає? Чого чекає? Чекати можна все; але марнувати часу молоді не вільно! Чомуж не вписується ця молодь масово до існуючих ще гімназій „Рідної Школи"?. Куратерія не дозволяє? На це маємо ще засоби. Довідуємося, що молоді з нижчих гімназійних кляс і Куратерія не робить ніяких перепон перейти зараз до інших рідношкільних заведень!

Глянути прим. на таку *Коедукаційну Українську Гімназію „Рідної Школи" ім. О. Маковея в Яворові* (52 км. на захід від Львова) — аж жах збирає за наше громадянство. Величавий будинок на два поверхи з величезним вільним подвірям за ним і прегарною площею перед ним (заслуга пок. Сидора Британа і мец. д-ра Ст. Федака та попереднього і сьогоднішнього покоління міщанства Яворова), просторі кляси гімназії, окремі кабінети, бібліотеки, конференційна сала і т. д., дешева буреа ім. І. Франка (для бідніших і богатших учеників) — умовини для прекрасного розвитку цього нашого національно-виховного заведення. Учительський збір доповнений поважними силами. Сказати би: рідко котре за ведення має такий поважний та високо-кваліфікований і випрактикований учительський збір.

Біда тільки у фреквенції цього заведення. Пять разів більше учеників (-ниць) змогла би тут гімназія помістити. Тоді вона була би самовистарчальною. Толі й так низька оплата була би ще нижчою. А так: Коедукаційна Українська Гімназія „Рідної Школи ім. О. Маковея стоїть перед саморозвязанням! Оце ми хотіли довести до відома нашого громадянства!

Нехай ніхто опісля не кидає каменем на Яворів, яворівський Кружок „Рідної Школи", коли почує одної днини про самоліквідацію яворівської гімназії.

Яворівські громадяни робили і роблять усе можливе, щоби до цього не допустити. Але без помочі громадянства нема ніякого виходу! Яворівський повіт — один з дуже бідних, особливож тепер, по „пацифікації" і по „контрибуціях"! Городецький повіт, що досі, як знаємо, на „Рідну Школу" майже ніколи нічого не давав, а що його тепер Головна Управа „Рідної Шіколи" приділила до Яворова, досі не дав тут буквально ані сотика! На прохання Яворова до громадянства повітів тернопільського, рогатинського і дрогобицького, в яких розвязано гімназії, щоби спрямувати молодь розвязаних гімназій до яворівської гімназії, поставилося воно досить обоятно і холодно. А тут тимчасом видатки зросли (бо відпали на якийсь час звороти оплати за діти урядовців) і зобовязання Кружка „Р. Ш." супроти учительського збору побільшилися тому, що заангажовано старші і дорожчі, зате цінніші сили.

Під увагу нашого громадянства даємо цих кілька слів. Від животности нашого народу буде залежати, чи громадянство зверне належну увагу на Яворів і чи не допустить до такого сумного факту, як самоліквідація Коедукаційної Української Гімназії „Рідної Школи" ім. О. Маковея в Яворові. Ми віримо в животність і майбутність Української Нації і віримо, що з нагоди нового півріччя яворівська гімназія загуде новим, оживленим життям! Віримо, що батьки пішлють масово свої діти до української гімназії в Яворові.

—o—

електричної струї перемінюється в горючий стовп, що в одну мить гасне. Його обриси, перекинані світляною ниткою, а на вершку появляються зорі. Поволі щезають зорі й чорний кістяк виринає на заграві золитому небі.

Нараз вершком біжить анґакувата лискавка, кістяк здрігається, появляється назва фабрики „Сітроен", сріблистими струями бухає вода, і все погасає. Темними раменами перебігають іскри, вогняні язики, лизують її боки й лиється чорна, обгоріла конструкція вежі, що дає картину смутку на безмежній скатерті Марсового поля.

А там далі мріє вежа „Інвалідів" з останками великого Наполеона. Душна, підземна залізничка, звана „метро" мчить лискавкою під лискучим, білим склепінням. Змінюються обличчя у вагончиках, із тріскотом замикаються двері, одні подорожні притулюються до других, минає кілька зупинок, і ми в дільниці Монмартр.

Крик, гамір, ярмарок, видно наче в день. Грає музика, перед кавярнями на вулицях стоянки, а люди регочуться безтурботно, ллється струями вино.

По камяницях скачуть світляні постаті реклям. Тут необережний песик розбиває цілу гору посудини, вані руки ломить. Під руку підсувається агент з мастею, яка зліплює черепки. Пані сміється щаслива. Ось-там умивають дитину тільки тим милом, що вона любить, й вона щаслива підкидує пухкими ноженятами. А на розі вулиць Сен Дені й Ляфает рухливе світляне письмо нагадує, що найкращу їду й напитки дістати можна тільки в названому ресторані.

Редакції „Тан" і „Матен" крикливо виписують свої новости й заохочують до передплати.

Це дільниця, де на коні всяких „ревю".

У славному „Фолі Бержер" попри богацтво костюмів і декорацій, вабить головно світло, що зідкись пливе й зупиняється в даний мент на бажаному обекті.

Для прикладу кілька картин: легенькі, білі постаті виблискують на снігом вкриту долівку; довкола зимовий краєвид. В одну мить зручно кинені світла наказують щезати снігові, кажуть розвиватись білим постатям у різноколірну китицю квіток. Жалко стає, коли ці чарівні квітки, наче під ударом чародійної палочки, починають вянути, тратити красу, й гинути у сумних тонах.

Або: на сцені чудова пава з великим, у блакитних нюансах, хвостом. Під золотим блеском блакитне пір'я прибирає червонавий відтінок й змінюється в пахучі троянди. Голова пави повертається й стає королевою квіток, що гордо ступає з найвищого ступня. Знов зміна: на давнішу і знов: на сцені пава з пишним хвостом.

Очі не мають відпочинку ні на мить. З темряви виходять обриси морського дна, місячне сяйво просвітлює плаваючих русалок, дивовижних морських звірів. Багряний гомар жадно витягає кліщі по зелену рибку, що виринає наразі на поверхні опалевої тіни.

Страшно горить вогонь; у пекольній сцені обхоплює без жалю рожеві тіла грішниць, а зеленошкурий дідько, витягає довгі кігті й божевільно регочеться, жбурляючи з рота снопом іскор. Світляна течія йде за ним послушним слугою, залишаючи все інше в пітьмі.

А тепер загляньмо в стару палату державний театр „Комеді Франсез". Тут, пахне ще старосвіччиною, але якими теплими видаються світла кольосальних павуків. У кришталевих дармовисах заломлюється надто сильне світло й снопом різноколірних блесків паде в долину.

У нових театрах падуть дискретні півтіні зі скляного склепіння, з притьмарених лямп і дозволяють віддатись настроєві. Надто гострі барви бліднуть і дають оману краси.

Паризькі жінки, що в день виглядають наче страховища з підчорненими очима й вимальованими обличчями, стають у відповідному освітленні фантазійними княжнами, за якими в захопленні зітхає тисячі чужинців, від чорномазих до жовтошкурих включно

Засідання сойму з дня 13. ц. м.

На початку вівторкового засідання сойму складали привітання посли, що вийшли на волю за кавцією (берестейські вязні: пос. Цьолкош, Дібоа, Керник, Вітос, Савіцький та вязнені в інших тюрмах: пос. Доброх, Угнич і Врона). Комуністи домагалися дискусії й мотивування внесення в справі биття вязнів поліцією, переловсім у Луцьку. Тому, що внесення того не згоношено формально, маршал сказав, що таке домагання буде можливе щойно, як маршалові передадуть це внесення. Потім відбулася дискусія в справі ратифікації польсько-німецької умови. Пос. Рибарський (НД) сказав, що його клюб буде поборювати проект умови.

Справу вибору 8 членів трибуналу перекавали конституційній комісії, а сойм вибрав лише 4 членів до комісії контролі держ. довгів (Бирка, Голинський, Тромпчинський, Керник).

Бюджетова комісія.

Дня 13. січня бюджетова комісія голосувала над бюджетом мін-ства внутрішних справ. Усі поправки відкинули. У бюджеті мін-ства комунікації прийняли всі поправки референта пос. Ржуски (ББ), а відкинули всі інші поправки. Бюджет Найв. Контрольної Палати референтував пос. Чума (ББ). У дискусії пос. Чапінський (ППС) завважив, що громадська думка занепокоєна тим, що головою Н. К. П. іменований генерал. На це відповів голова НКП. Кшемінський, що від 31. жовтня 1930 р. перестав бути чияним старшиною. Після полагоди прелімінаря НКП. пос. Вагнер референтував бюджет емеритур і заосмотрень. Він м. і. сказав, що закон зараховує подвійно літа служби, відслужені в завойовницьких армінх. Це кривдить тих, що служили в польському війську. Може новеля скасує це. Заповів обмеження емеритур для тих, що є заразом контрактовими урядовцями. Требаб обмежувати емеритури тих, що заробляють на інших становищах, коли їх заробітки перевищають 4-кратно мінімум істнування на основі закону про доходовий податок. Це не буде торкатися вбогих, лише тих, що працювали кілька літ, а потім одержали корисні посади.

ВНЕСЕННЯ ПРО УМОРЕННЯ СУД. ПОСТУПОВАННЯ ПРОТИ БЕРЕСТЕЙСЬКИХ ВЯЗНІВ ВІДКИНЕНЕ.

Дня 13. січня було засідання регуляміновоі комісії і посольської незайманости. Справу увільнення б. берестейських вязнів і уморення судового слідства проти них референтував пос. Пужак. Його внесення в тій справі відкинено голосами ББ. У дискусії заторкнули справу вязничого регуляміну в Бересті. Представник мін-ства справедливости сказав, що поміщення вязнів у Бересті було зовсім правильне й окр. суд згідно з правними приписами відкинув зажалення оборонців. Щодо того не може дати пояснень. Комісія постановила відложити подрібну дискусію в тій справі, щоби референт міг приготовити подробиці про кожного вязня.

БЮДЖЕТ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ.

Промова пос. Міл. Рудницької.

Дня 14. січня на засіданні соймової бюджетової комісії радили над бюджетом мін-ства освіти. Мін. Червінський завував потреби свого ресорту. Він сказав, що в уряді боронить трьох принципів: щоби без огляду на тяжке положення потреб освіти та культури не зіпхнено в кут, щоби позиція мін-ства освіти в бюджеті не зменшилася та щоби заг. освіту посунути вперед. Опісля прелімінар мін-ства освіти завував реф. Стронський (ББ). Він запропонував скасувати різні видаткові позиції м. ін. зменшити позицію на евангелицьке й інші віросповідання, фахове шкільництво . У вищому шкільництві субвенції та стипендії зменшити на 52.000 зол. *організацію студій і наук української мови зменшити на 30.000 зол.*

У дискусії промовляли: пос. Поніковський (ХД). Корнецький (НД), Чапінський (ППС). Він торкнувся й меншинового шкільництва, завдав, що основано якесь *українське студіюм, про якого принципи та функціонування нічого не відомо. Це не є правильний університет, який належиться українському народові. Опісля займається бесідник справою зачинення трьох українських гімназій у Сх. Галичині. Питається, чи можна замикати гімназії за проступки деяких гімназистів. Серед внесень заголошує бесідник, щоби визначити 130.000 зол. на започаткування праць задля креування українського університету у Львові.*

Пос. Мілена Рудницька у дискусії зазначує, що українцям закидають звичайно, що момент політичної боротьби повинен бути далеко від культурних і господарських справ, а тимчасом скільки разів українці ставлять домагання чисто культурні й річеві та наводять чисто річеві аргументи, **дістають усе відповідь, що українське шкільництво, український університет, фінансова поміч для культурних установ — це все політичні справи. Від самого початку істнування польської держави освітня політика залежна була від напрямних мін-ства внутрішніх справ, та ніде це не виступило так яскраво, як минулої осені, підчас т. зв. пацифікації.** З передвоєнних часів лишилося українцям 6 державних гімназій, а що потреби українців зростали, українці творили гімназії приватні, так, що м. р. було 15 таких заведень. В осені зліквідовано 3 українські гімназії, а саме одну державку в Тернополі та дві приватні в Рогатині й Дрогобичі під претекстом протидержавної діяльности. В Дрогобичі відібрали право прилюдности ніби тому, що це заведення не виховує молоді в державнім дусі, а в Рогатині тому, що заведення прибрало шкідливий характер під моральним і політичним оглядом. Одначе не сталося нічого такого, що оправдувалоб таке мотивування. Не маємо причин для замкнення тих гімназій.

Суму 120.000 зол. призначено на якийсь український інститут у Варшаві, про який найменше знають самі українці. Я була вині в клопоті, коли товариші поляки бажали від мене інформацій в тій справі. З інституту того користає кілька одиниць. *Наук. Тво ім. Шевченка у Львові*, що має найкращу наукову славу, яке вважають українською академією наук, *не дістає ні сотика помочі.* Цікаве, що п. міністр в інтерв'ю *про саботажистів послугувався терміном „український", коли офіційно вживають терміну: „Русь", „руський".* Колиж діждемося скасування тієї ганебної спадщини по Грабським? Реасумуючи свої виводи, зазначує, що українці займають до бюджету негативне становище.

Опісля промовляв іще пос. Єремич (біл.).

Віцеміністр **о. Жонґолович** відповідаючи на промову пос. Рудницької заперечує начеб відносини між урядом і гр.-кат. курією зіпсувалися.

Опісля промовляв **міністр освіти Червінський.** Довше задержався над справами збенщостевого шкільництва. Каже, що хотів би бути міністром від отвирання шкіл, а не від їх замикання, тому теж із тяжким серцем згодився замкнути три українські гімназії. Колиж українська інтелігенція з успосіблення української молоді прихильно чи льояльно до держави робить квадратуру кола, то самособою не може дійти до порозуміння. Вкінці міністр заперечує начеб силував учителів до виб. акції та сказав, що хотів би, аби вчительство могло відіграти історичну ролю наскільки це можливо.

Вкінці пос. кс. Шидельський старався полемізувати з пос. Рудницькою, доказував, що відношення акад. сенатів до молоді було річеве та безстороннє.

На цьому засідання замкнено.

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗМІСТ ПЕТИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

Петиція українських послів і сенаторів із Польщі до Ради Ліги Націй вислана 31. жовтня 1930 р. зясовує докладно положення Сх. Галичини в міжнароднім праві на основі версайського трактату та додаткового трактату про охорону меншин, уповажнення Найв. Ради про зайняття Польщею Сх. Галичини аж по ріку Збруч польськими військами і рішення Ради Амбасадорів із 14. березня 1923., яке признало Польщі зверхнє право над Сх. Галичиною, як і мотиви, котрі дучилися зі загарантуванням Сх. Галичині чогось у ролі департаментової автономії. Петенти жаліються, що права української меншини не здійснюються в Польщі, а денкі неспокої, що трапляться по селах Сх. Галичини у вересні 1930. наслідком вільничої кризи, головнож пожежі, були претекстом для уряду до приноровлення найгострійшого режіму. Далі петиція формулує закиди в справі виборчої акції, що мала протиукраїнський характер. Петенти покликуються на залучники, що є доказом доконуваних надужить, стверджують, що богато річей годі було справдити або запротестувати на місці та просять Раду Ліги Націй розглянути справу та видати розпорядки, щоби польський уряд виконував права, які належаться українському народові. Петицію підписало 17 українських послів і сенаторів.

5 ПЕТИЦІЙ.

Із Женеви повідомляють, що до Ген. Секретаріяту Ліги Націй прийшло загалом 5 петицій у справі пацифікації Сх. Галичини. Із них 3 приймає ген. секретаріят Ліги Націй, а саме англійська петиція, паризька петиція мабуть від українських емігрантів і чеська петиція.

—o—

ТЕЛЄГРАМА АНГЛ. ПОСЛІВ ДО Л. НАЦІЙ В СПРАВІ СХ. ГАЛИЧИНИ.

„Хвіля" повідомляє: „61 послів англійської палати громад (із того 58 з Лейбур Парті) вислало до Ґенерального Секретаріяту Ліги Націй в Женеві телєграму в справі *нарушення меншинових трактатів і гострoти положення у Сх. Галичині.* Автори вимагають ґен. секретаріят реактивувати комітет трьох, щоби він розглянув петицію та безсторонно розслідив факти".

„Також із Праги повідомляють, що чеські правники утворили спеціяльну комісію для розгляду цивільних наслідків т. зв. пацифікації Сх. Галичини. Тому, що зажалення одної кооперативи до суду уморено наслідком постанови суду Вагнера у Львові, ухваленої на осн. австрійського патенту з 14. березня 1806, тому, що перед цивільним судом не вільно скаржити урядовців за винагороду шкід, заподіяних при виконуванні їх обовязків. — доказують чеські правники, що патент не може мати приноровлення, коли урядовець або його наставник переступав управнення, що виходять із виконуваної ним діяльности".

О. ЯВОРСЬКИЙ ЗРІКСЯ ПОСОЛЬСЬКОГО МАНДАТУ.

Як ми повідомляли з листи ББ вийшов м. і. послом до сойму „старорусин" парох із Радехівщини о. Яворський Йосиф. Він приняв був посольський мандат, хоч усі три гр.-кат. ординаріяти заборонили священикам кандидувати, а навіть вніс був до Риму зажалення проти суспензії. В його справі інтервеніювало у Ватикан мін-ство закордонних справ. Видно інтервенція ця була безуспішна, бо о. Яворський зрікся посольського мандату. Так то в соймі лишився лише один „старорусин", що вийшов із листи ББ, а саме комісар Народнього Дому у Львові М. Бачинський.

ПІЛСУДСЬКИЙ ІДЕ У ЛЬОНДОН?

У Варшаві кружляла чутка, що марш. Пілсудський після лікування на Мадейрі поїде у Льондон.

ТРОЦЬКИЙ ПРОЇЗДИТИМЕ ЧЕРЕЗ ЛЬВІВ?

Німеччина відмовилася дати Троцькому дозвіл переїхати через Німеччину до Норвеґії. Троцький просив польський консулят у Перемишлі, щоби йому дали візу на переїзд через Польщу. Колиб Троцький дістав візу, то поїде через Львів.

НОВА КОСТИТУЦІЯ ДЛЯ ІНДІЙ.

Проєктований рапорт конференції Круглого Стола передбачує, що законодатну владу Індії має творити сенат зі 100—150 членів і посольська палата з 250 послів. Сенат мають відновити ети в правильних відступах із виборів або іменування. Каденція палат має тревати 5 літ, коли скорше палат не розвязано. В законодатних установах буде заступлена меншина. Де димісії уряду треба буде кваліфікованої більшости 2/3 голосів. Голова підкомісії краєвої оборони на конференції Круглого Стола, мін. домініїв Томас поставив внесення, у звязку зі зменшенням скількости британського війська, щоби прискорити націоналізацію армії.

МІС ДЖОНСОН ВЕРТАЄТЬСЯ.

Анґлійська амбасада у Варшаві повідомляє, що більшовицькі знавці летунства відрадали летунці Джонсон летіти тепер малим літаком понад Сибіром. У середу виїхала Джонсон із Москви.

ПОМЕР 115-ЛІТНІЙ ДІДУСЬ.

У с. Гайнівка (Виленщина) помер 115-літній Йосиф Плютицький. Лишив 7 дітей, 55 внуків, 50 правнуків і кілька праправнуків.

—o—

СПОРТ

Гокейові змагання у Львові.

У вівторок 13. ц. м. відбулися у Львові гокейові змагання між дружиною **Клягенфурт А. К.** і дружиною **Погоні** з вислідом 0:0. Австрійські німці перевищали Погонь особливо в третій терції, але добра оборона Погоні не допустила до поразки. Суддя п. Стшелецький не признав одного голя гостей, стріленого з відсторони.

Тогож дня відбулися змагання за чашу Лехії між **Лехією** і **Гасмонеєю** з вислідом **4:0** (2:0, 1:0, 1:0) в користь першої. Суддя п. Мармоль.

Львів-Варшава.

В часі гокейових мистецтв у Криниці буде м. ін. розіграний також меч між репрезентаціями Львова і Варшави за чашу, уфундовану фабрикою чоколяди „Бранка" у Львові.

Протест України проти висліду змагань з Лехією.

Нас повідомляють, що провід секції гаківки при С. Т. „Україна" вніс протест проти висліду змагань української дружини з Лехією (1:0 в користь останньої), бо суддя п. В. Кухар не добачив і не признав одного голя, стріленого Україною. (Змагання повинні були закінчитися 1:1).

УАР — Українська Аґенція Реклями

1197 **Львів, Валова 23. Телєф. 6—36.** 3—4

Переводить плянову, успішну й дешеву рекляму в усіх її видах. — Поміщує оголошення в усій українській і чужій пресі.

Радянська преса про українізацію.

Чи українізація поступає вперед?

У „Червоній Газеті" у передовій статті п. з. „Перевибори рад і українізація" читаємо між іншим таке:

Крім того, досвід минулих перевиборів довів, що в українських районах Північного Кавказу число депутатів українців в радах знизилося, порівнюючи з попередніми виборами. Крайовий комітет партії в резолюції про українізацію сказав: „в результаті перевиборів рад у складі президій рад сталося пониження українців на 4.1 відс. і голів рад — українців на 4,9 відс.; в Райвиконкомах в 1927 році українців було 21,1 відс., а в 1929 році — 18'1 відс.".

Зниження українців в радах підчас минулих перевиборів пояснюється насамперед тим, що радянські організації приділяли недостатньої уваги висуванню до рад українців. Подруге, це пояснюється ще й тим, що радянські організації на місцях ще не доцінюють значення національної політики та українізації і не заходилися в більшовицьким завзяттям коло українізації радянського апарату. Майже не провадиться пояснювальна робота з українізації".

„Зокрема треба відмітити погані ставлення станради до українізації. Станрада передплатила українських ґазет на 30 карбованців, але не розподілила їх поміж червоними кутками і населенням і ґазети цілими жмутами по 100 по 200 валяються по станраді у школах і їх не використовують".

Афера Устріка.

Париж. А. Т. Е. Афера Устріка захоплює **цорав** ширші кола. Слідча комісія устаяила, що один із вищих урядовців міністерства фінансів мав своє конто у банку Устріка. Це конто було назначене буквою М. Г. Крім цього взять б. міністра, сенатора Дірана був співробітником банку Устріка, а один часопис Дірана дістав від Устріки 80.000 франків хабарю. Комісія переслухала сенатора Даніеля Вінкента, який тоді, як на біржу введено акції Устріка, був міністром торгівлі. Його зізнання скидали відповідальність за ці акції на міністра фінансів.

Індія матиме свою армію?

Як подає А. Т. Е. з Льондону, міністр Гомас на англійсько гіндуській конференції заявив, що він годиться на утворення гіндуської військової школи та армії, але поставив умову, щоби ця армія мала контакт із англійською армією та служила далеким цілом англійсько-гіндуського зближення.

Повстання на філіпінах.

Льондон. А. Т. Е. На філіпінських островах вибухло повстання тубильців, яке американське військо здавило. Повстанці втратили 20 убитих і 50 раненних, а серед війська було вбитих 2 старшин і 2 вояків.

Екзекуції в Індіях.

В Бомбаю повішено 4 гіндуських націоналістів, які в травні 1930 року брали участь в бунті проти англійської влади. На вістку про виконання присуду в Бомбаю вибухли заворушення: гіндуси кинулись на поліцістів, били їх і привезили їх скидати шапки на знак пошани для повішених. У Карачі підчас заворушень поранено 140 осіб.

—o—

НОВИНКИ

— Телєф. 2-11. **Піскова 22 „Власна Хата"** Фотограф Лев Янушевич. 537

— **Курс модерних танців.** Курс танців Т. Винницького почнеться в суботу 17. січня в домі при вул. Зелена 7, перший поверх праворуч, — для молоді — в год. 5-ій, для старших — в год. 7-ій веч. Вписи приймаються там-же в днях 14., 15. і 16. січня від год. 6—8. веч.

— **Конфіската „Діла".** Попереднє (9) число нашого органу підпало конфіскаті у двох місцях. Сконфісковано цілий вступ у статті д-ра Івана Курівця п. з. „Наше лихоліття і занепад моралі" та одно місце у фейлетоні Андрія Чайковського „Новий Рік" [illegible] конфіската „Діла" в цьому році.

— **Театр ім. І. Тобілевича** (Кооператива Український Театр у Львові), що приїзжає до Львова на три вистави дня 19. ц. м. повідомляє нас, що білєти на вистави можна дістати в „Українськім Базарі" при вул. Руській у ціні від 1 зол. до 4 зол.

— **Сходини львівських жінок** відбуваються у вторки, четверги і суботи між год. 6—8. веч. в клюбі Союзу Українок, Підвалля ч. 7, І. пов. Звертається увагу львівського українського жіноцтва, що читальня Союзу Українок заосмотрена в поважну скількість часописів і журналів, а яких усі члени і приведені ними гості можуть свобідно користати.

— **З гранатою проти поліції.** В селі Чорній коло Кольбушової поліція хотіла арештувати Івана Брамаржа під замітом убийства одного селянина. Іван Брамарж, окружений поліцією, кинув ручну гранату і поранив постерункового Ватру в руку і голову. Інші поліцаї стріляли з крісів, ранили Брамаржа й арештували.

— **Замерз.** Недалеко села Гордині в Самбірщині найдено на дорозі трупа умово хорого Якуба Еберта, який ідучи до дому, занедужав, упав на сніг і в ночі замерз на смерть.

— **Польський літак віхав на комин.** Підчас летунських вправ у Торуні летун Заячківський так незручно опускався на землю, що наткнувся на комин одного дому і разом з літаком скотився з даху на подвіря. Літак трошки поломився, а летун трошки потовк собі плечі.

— **В руках торгівця живим товаром.** У Варшаві пропала без сліду відома зі своєї вродливости 16-літня гімназистка Піскорська і родичі цілий тиждень не могли її відшукати. Аж на днях поліція арештувала в Ченстохові підозрілого типа, а в його товаристві цю гімназистку. Слідство виявило, що цей тип торгував живим товаром. Його імя держать ще в тайні.

— **І найсильніша людина часом заплаче.** В останнім томі своїх споминів з часів світової війни Пуанкаре сам признається, що коли довідався про програну битву і великі втрати французької армії під Льос Шампань, „увійшов до своєї бібліотеки, де була тільки його жінка і там сердечно розплакався". Цю хвилину Пуанкаре вважає найтяжчою в своїм житті. Цікаве, що Пуанкаре, як це видно з його споминів, довший час підчас війни не вірив у перемогу Франції, та був у розпуці, на думку, що німці запанують над його вітчиною. Особливо англійські державні мужі давали причину до песимізму. Англійського премієра Асквіта називає П. „гладко виголеним правником, який надається до ролі тата в комедії", але не на дипльомата підчас війни. Так само скептично говорить Пуанкаре про Льойд Джорджа, а тільки Кіченера вважає людиною залізної волі і великого таланту. Як видно зі споминів Пуанкаре, між військовими командантами армії держав Антанти панували постійні непорозуміння, конфлікти і англійські генерали пінилися зі злости, що мусять слухати французького маршала Жоффра та Фоша. Ці непорозуміння підкопували віру Пуанкаре в перемогу Франції.

— **Як люди заробляють.** Відомий співак, виконавець боєвих і любовних пісень Маврикій Шевальє заробляє річно пересічно 6 мільонів золотих. За одну годину виступу на сцені дістає часто 4000 золотих гонорару. Автор популярних комедій, як „Пан Топаз" та „Маріюш" письменник Паніоль, який має тільки 30 літ, заробляє річно 10 мільонів франків. Цей письменник є сином бідних родичів і ще недавно жив у нужді. Французький король автомобілів Андрій Цітрен має 22 мільони річного доходу.

— **Смерть жидівського маляря.** На днях помер визначний жидівський маляр Мартин Готліб. Його картини „Погром" та „Стіна Плачу" були спопулярнювані в численних репродукціях. Готліб помер у 63-ім році життя. Його молодший брат Леопольд має також своє малярське ателіє в Парижі.

— **Розстріли в Москві.** Найвищий суд у Москві затвердив присуд кари смерти на 5 урядовців радянської кооперативи, які саботували владу і ширили серед селян антирадянську агітацію. Присуд виконано.

— **Радянський музей.** Рада народних комісарів СРСР асигнувала мільон рублів на утворення военного музею ім. Ворошилова. В музею поміщено тільки картини, що гльорифікують червону армію.

Зміна адреси 1 зол. Можна приписувати почтовими марками.

— **Знов вулькан.** Вулькан Мерапі на Яві проявив свою активність. Із кратеру вибухає лява і плине на доли. Кілька сіл положених біля вулькану евакуовано. В кількох селах поліція мусіла виганяти селян силою, бо вони не хотіли покинути рідних осель.

— **Жертва праці.** Недалеко Сан Франціско завалився тунель, в якому працювало 20 робітників. Земля засипала працюючих і досі не добуто іще зпід землі ні одного робітника.

— **Жест ученого.** Фільмове виробництво в Голівуді просило професора Айнштайна грати ролю в одній науковій фільмі і запропонувало цьому вченому 200.000 долярів за 5 тижнів праці. Айнштайн відмовився, заявляючи, що його одна година наукових дослідів над скорістю світла йому дорожча, як усі гонорарі фільмового виробництва в Голівуді.

— **Антисемітизм у Румунії.** В Яссах на вулицях міста появились відозви антисемітської організації „Залізна гвардія", яку уряд розвязав за антижидівські виступи. У відозві сказано, що організація продовжуватиме свою діяльність проти жидів нелеґально.

— **Сам признався до вбивства.** Перед чотирма роками в чеським місті Чеські Броди добуто з ріки трупа невідомої жінки і поліції не вдалось ствердити ідентичности цієї жінки, та вислідити хто її вбив. Аж на днях до поліції в Празі прийшов 42-літний Франц Міллєр і сам заявив, що це він убив цю жінку, а саме тому, що вона як проститутка вкрала в нього в готелі всі його гроші. Убивши її, Міллєр вкинув трупа до ріки, а тепер сумління так його мучить, що він рішив признатись до вини

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяє скоро, певно і без болю.

— **Пожежа в домі божевільних.** В домі для божевільних у Флєрі в Франції вибухла пожежа, яка спричинила шкоду на мілїон франків. Серед умово хорих мешканців того дому повстала страшна паніка, всі почали втікати на вулицю, деякі кинулись на сторожу, що спиняла їх біля брами, кількох божевільних виломили двері, дехто скакав через вікна. Одна сестра і лікарка були замкнені в кімнаті і мусіли ратуватись утечею через вікна. Поліція і пожежна сторожа з великим трудом половили божевільних та замкнули їх в сусідніх домах.

— **Знахідки в Помпеях.** Під руїнами міста Помпеїв, засипаного вулканом 79 року по Христі, викопано недавно останки дому якоїсь багатої римлянки. У скринях в цьому домі найдено 115 штук золотих монет та багато дорогих каменів і срібні ложки, вилки, чотири вази, все це із золота. Найкраще збереглись дорогі камені і ложочки, украшені різьбою. В домі не найдено жадного кістяка; очевидно багата власниця цього дому підчас землетрусу втікла на вулицю і там згинула під лявою. Над дверима дому прочитано напис: „Менандер".

— **Двобій міністра з генералом.** Підчас останньої революції в Еспанії президент міністрів Беренгуер видав відозву до населення, в якій зневажив генерала Франка. Генерал стояв по стороні уряду і тепер видав президентові міністрів двобій. Беренгуер приняв цей двобій і на днях відбудеться вимінa стрілів між цими двома противниками.

— **Бандитизм на Корсиці.** Французька преса пише, що тепер на Корсиці скривається 14 бандитів позбавлених всяких прав. Минулого століття Корсика мала пересічно 200 бандитів. Жертвою бандитизму на Корсиці паде 30 мешканців, а в XIX. віці щороку гинуло з рук бандитів річно пересічно 150 осіб. Треба додати, що Корсика має взагалі заледви 200 тисяч мешканців.

— **Перші Загальні Збори Українського т-ва Прихильників Мистецтва у Львові** відбудуться в четвер дня 29. січня 1931 р. в год. 6. попол. в салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові при вул. Рутовського ч. 22 І. із таким денним порядком: 1) Відкриття Зборів. 2) Короткий доклад з ділянки мистецтва 3) Звіт Комітету Основателів. 4) Вибір: а) голови, 6 членів і 3 заступників Виділу на 3 роки; б) 3 членів і 2 заступників Провірної Комісії на 1 рік; в) 3 членів і 2 заступників Розємного Суду на 1 рік. 5) Внески і побажання. — Львів, дня 12. січня 1931. — **За Комітет Основателів: о. Олекса Базюк**, голова. **Амброт Березовський**, секретар.

— **При ревматизмі і простудах таблетки ГОГАЛЬ** виявилися незвичайно успішним лі-ком; таблетки **Тогаль** усувають природним способом недуготворчі елементи і приносять полекшу також у хронічних випадках. Спро-буйте їх ще нині — але жадайте завсіди **Тогаль**. Нема нічого ліпшого. Можна дістати по всіх аптиках. (**Тогаль** є швайцарським пре-паратом, зареєстрованим у Польщі під ч. 1364).

З театру.

Малий Театр: „Легкодушна сестра", комедія на 4 дії Пержинського.

З нагоди недавньої смерти автора цієї песи, міський театр відновив найкращу його комедію, що йшла тут уперше двацятькілька літ тому з Ордон-Сосновською в заголовній ролі. Загал львівської публики, хапкої на сензацію та чужі модні імена, імя Пержинського не каже нині більш як напр. Кедржинського; ця публика ста-виться дуже скептично до польських комедіо-писців, які темами й драматичною технікою ли-шаються позаду европейських. „Легкодушну сестру" оглядали з цікавістю здебільша ті, що знали її з давніх літ: хотіли переконатися, як з своєяки геройки цієї песи, чи вона за останні роки справді постарілася.

Двацятькілька літ для песи не менше, як для жінки: коли вона поруч кількох маленьких зморщок зберігла ще свою усмішку й молодечі рухи — ми щиро здивовані. Пержинський мав сильний сатиричний і драматичний нерв; хто зна, чи в драмі не був би виявив свій талант сильніше, ніж у повісті, до якої звернувся в останній добі своєї літературної діяльности.

Нинішний глядач може навіть живіше від-чувати вістря сатири „Легкодушної сестри", звернене проти тої міщанської моралі, що пе-реходить найлекші та найбільше несподівані еволюції під впливом богині Мамони. Грали песу як з нот: Зніч був дискретним колтуном, Маляновіч зворушуючою наверненою грішни-цею, Морська природною гіпокритою, Подбо-руна знаменитою спліткаркою, що майстерно плаче, Бродневич і Дамецький — першорядни-ми брудними типами, а Войдан — дуже вірним симпатиком.

Дописи.

ЛУЦЬК. **(З просвітянського руху).** В суботу 20. XII. м. р. в Луцьку в салі „Просвіти" стара-нням і силами драматичного гуртка при „Просві-ті" відбулася вистава песи „Хмара". Дуже до-бре вивязались зі своїх ролі режісер гуртка п. Дм. Степняк, п-ні Ольга Скопюкова, пп. Мико-ла Соболюк і Микола Ясінський; поминаючи деякі браки (до речі: цілком оправдані м. ін. тим, що вистава відбулась майже без проб), задо-вольняюче виконали свої ролі пп. Ніна Нетяга, Олександра Куксівна, Евгенія Кобрина, Рая Пав-лова, Ів. Скопюк, Сергій Пукса і В. Гайдюк. Під матеріяльним оглядом вистава пройшла серед-ньо. Було б бажаним, щоби гурток цею вистав-ою не обмежився. Наприкінці не можемо не додати до відома, що гарний настрій підчас ви-стави декому з присутнього громадянства пси-вала присутність посла одинки п. Тележ-го, того самого, що вславився своїми „сальонови-ми" методами поборювання всього українсько-го, що не йде по лінії його хлібодавців, у часі останніх виборів до сойму й сенату. Але-ж оскільки не помиляємося, п. Тележ-ий, як „чесна і шановна особа", „дзялач" і т. д., дістав навіть запрошення від Ради „Просвіти" за підписом урядуючого голови п. П. — Дивні діла Твої, Господи! Коли нарешті буде у нас якась громадянська етика?

ЖОВКІВЩИНА. (Ювилейний концерт у честь Митрополита). В Желдці, пов. Жовква, відбувся дня 7. І. н. р. в місцевій читальні святочний концерт у честь Ювилята кир Андрея. Програму концерту виповняли: промова п. М. Нагірняка, абсольв. теол., пісні-щедрівки Леонтовича „В полі, в полі", „Дзвони", „Над річкою беріжком", Стеценка „Нова радість ста-ла" й „Добрий вечір тобі". Хорові точки були переплітані деклямацією „Солодке серце Ісуса спасай" о. Радомського й гарно виголошеною деклямацією маленької ученици „У 30-ліття Митр. кир Андрея" О. Геретн. Реферат про життя й заслуги Митрополита виголосив п. О. Гривнак, абсольв. теол. Свято закінчив п. М. Нагірняк щирим побажанням многих літ для Ювилята, після чого хор відспівав „Многая літа". Громадяни Желдця вдячні п. М. Нагір-някові за приготовлення концерту і працю у вишколенні й проводі хором, який як слід ви-вязався зі свого завдання. Радіємо, що і в на-шій закутині ми мали змогу сплатити довг вдячности Нашому Князеві Церкви. — **Учасник.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Ол. Бабій: ПЕРШІ СТЕЖІ, повість із часів світової війни. В-во „Червона Калина", Львів 1931. Стор. 339. Вінета роботи Е. Козака. Зміст: Тишина перед бурею; З одного села шістьох стрільців; Перше вірлине гніздо; Одні за Карпа-ти, а другі до хати; Хрестини на воїнів; Дн стрілецької слави; Стрілець кохає; Щастя наро-дившись, починає вмірати; В австрійській ка-сарні; Жіноче серце; Над берегами Сочі і Пяви; На світанку; Падуть престоли. Ціна примірника 6 золотих.

Ростислав Кедро: СОНЕТИ. Видавництво „Вогні", 1931.

КИТИЧКА БАЖАНЬ на іменини, на Новий Рік і при інших нагодах. Рогатин-Львів, В-во „Сині Дзвіночки". Друга серія. Ч. 8. Стор. 80.

УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАНИК, збірник на-родніх, історичних, патріотичних, любовних пі-сень та коломийок. Впорядкував **Ю. Старше-вський.** Рогатин-Львів. В-во „Сині Дзвіночки". Ч. 7. Стор. 123.

ЖУРНАЛИ.

ВОЛЬНЕ КОЗАЦТВО, літературний і полі-тичний двотижневик. Прага, 10. січня 1931.

ГЛОБУС. Ілюстрований додаток до „Проле-тарської Правди". Ч. 23. Київ, грудень 1930.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 15. січня, година 7·30 веч. „Фальстаф" Верді.

П'ятниця, 16. січня, година 7·30 веч. „Лякме" (виступ Ени Турської-Банровської).

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 15. січня, година 7·30 веч. „Людина з портфелем".

П'ятниця, 16. січня, година 7·30 веч. „Людина з портфелем".

Малий Міський Театр:

Четвер, 15. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Пержин-ського.

П'ятниця, 16 січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Пержин-ського.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Королева гусарів". Люди-риби.

ЛЬВ: Звукова фільма: „Іванко Музи-ка" (на осн. Фердинанда Гетля).

МАРУСЕНЬКИ: Звукова фільма: „Не-аполь співаюче місто" (Кепура, Брис. Гельм).

ОАЗА: „Роман над Ріо Гранде".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Сподоскин".

ПАН: „Інтригант" (Явінгс).

ПАСАЖ: „Зачарований килим". (Пат і Патахон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Дике кохання".

ФАТАМОРГАНА: „Гонгофта чесної пін-ки" (Можухін).

ХИМЕРА: „Останнє карнавалова ніч" (Конфетті).

СТИЛЕВЕ: „Геґемон душі". (Можухін). Людина, що крутить (Бастер Кітон).

УТІХА: Пречудна брехня Ніни Пе-трович (Бригіда Гельм).

Програма радіо.

Четвер 15. І. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Університетський концерт. **Берлін** (419) 16·30 Симфонічний квартет. **Рим** (441,2) Камеральна музика. **Прага** (486,2) 16·30 Музика. **Брукселя** (508,5) 21·15 Концерт. **Відень** (516,3) 12·50 Капела Сальвінга. **Будапешт** (550,5) 19·25 Орхестра. **Харків** (938) 16·00 Концерт для дітей. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 13·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 16·45 Концерт.

П'ятниця 16. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Квінтет Лі-бермана і Кнаппа. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·30 Радіоорхестра. **Льондон** (261,3) 22·00 Радіоорхестра і хор. **Букарешт** (394,2) 20·00 „Севільський цирульник". **Берлін** (419,) 18·25 Пісні і дуети Ротштайна. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Відень** (516,3) 19·40 Пісні мурчин із Америки. **Будапешт** (550,5) 17·25 Ци-ганська музика. **Харків** (938) 16·00 У-країнські пісні. **Ленінград** (1000) 17·30 Концерт.

Субота 17. І. 1931.

Варшава (1411,7) 18·15 Чеська музи-ка: Сметана, Дворжак. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 „Мадам Батерфлай" Пуч-чінія. **Талін** (296,1) 18·40 Орхестра, со-лісти. **Берлін** (419) 19·10 Варіянти Брам-са. **Рим** (441,2) 17·00 Оперова музика. **Прага** (486,2) 21·00 Концерт: Коварович, Дворжак. **Відень** (516,3) 17·15 Бетовен, Брамс. **Будапешт** (550,5) 12·05 Циган-ська музика. **Харків** (575,8) 16·30 Кон-церт. **Ленінград** (1000) 16·00 Народня музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Каміпка Струмилова:

15. І. „Меді", оперета.
16. І. „Церковна миш", комедія.
17. І. „Циганка Ава".
18. І. „Маруся Богуславка".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фа-брик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків дит з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтен-райх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

РУТИНОВАНИЙ КОНЦИПІЄНТ, з кількалітньою адвокатською практи-кою і 1-річною судовою пошукує місця конципієнта від 15. лютого 1931 р. — Зголошення приймає канцелярія адвока-та Д-ра О. Лепшького в Делятині. 1292 3—3

КАНДИДАТ адвокатури на 5-тому році практики глядає місця від 1. березня н. р. — Зголошення під „Кан-дидат" в Адміністрації „Діла". 1305 2—2

ПЕТРО ЯРЕМКО замешкалий у Вер-хівних пов. Копичинці, уроджений 1903 р. уневажнює згублену військову книжку, виставлену П. К. У. Львів місто. 1293 3—3

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Н. Гершгорна, Личаківська 34, приймають записи на новий, вечірній, 5-ти місячний, торговельний курс. Стенографія. Писання на машинах. 1294 3—3

КОНЦИПІЄНТА ПОШУКУЮ ЗАРАЗ. Д-р Осип Когут, Богородчани. 1296 3—3

ПОТРІБНА станція з фортепіяном для панночки. — Подати умови до Адміністрації „Діла" „для Німназистки". 1301 2—3

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 888 7-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова немічі) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце, Вапофор, Дієтермія, Крио-терапія. Сепараткові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. **Телєфон 38—90.**

спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Меблі різного рода, можна най-корисніше купити у ві-домій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34, Тел. 15-01. Догідні умови. 2361 29—?

Загальні Збори

Видавничої Спілки

„ДІЛО"

кооперативи з обмеженою порукою

у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 2. лютого 1931 р. в льо-калі-редакції „Діла", Ринок ч. 10. II. пов. в год. 5. попол.

Денний порядок:

1. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2. Заподіяння з діяльности за рік 1929/30 зі звітом Контрольної Комісії і затвердженням більансу за рік 1929/30.
3. Розділ чистого зиску.
4. Внески і запити.

НАДЗІРНА РАДА.

Загальні Збори

Тов. Філія Союзу Українок в Тернополі

відбудуться дня 1. II. 1931 в год. 5. по-пол. в Читальні „Просвіти" з отсим денним порядком:

Відкриття Зборів.
Звіт з діяльности Товариства.
Касовий звіт.
Признання абсолюторій.
Вибір Нового Виділу.
Внески.

ЗА ВИДІЛ:

Ю. Шидловська — голова. 1315 — К. Навроцька секретарка.

Гуртом! Тел. 19—61 Детайльно!

Совги всіляких систем **уже від зол. 12** і черевики до них

Гокейові Совги С. С. М.

Черевики, киї і всіляке **приладдя до гаківки** поручає найдешевше лише

Яків Розенман, Львів, Академічна 26. На бажання цінники. 1163 3—3

Приєднайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 11 (12.667). Львів. субота 17. січня 1931. Poczтowa opłat. zaplacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК „ДНІСТЕР"
дає позички на догідних умовах тільки тому, хто обезпечує своє майно в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

7 II. 1931.
БАЛЬ МЕДИКІВ
1961 1-3

Пацифікація й автономія.

Варшава, дня 13. січня 1931.

Незнане донедавна нашому ширшому громадянству слово пацифікація набрало нині значного розголосу і як технічний термін своєрідної політики перейде до нашої історії. Пацифікаційною акцією Східної Галичини занялися наші посли і сенатори (очевидно за винятком волинських „реєстрових козаків" з ББ) і порушили її в першу чергу на терені польського парляменту у формі інтерпеляції Українського Сенатського Клюбу з 16. грудня м. р. і у формі окремого внеску Українського Соймового Клюбу з 13. ц. м. з долученням обширного фактичного матеріялу. Про неї заговорили в бюджетовій комісії сойму наші представники пос. Хрущький і пос. Матчак при нагоді дискусії над бюджетом міністерства внутрішніх справ, але заговорив про неї в соймі і мін. Складковський, що виправдував віломі заряджения правительства з осені мин. року і події, що їм товаришили. Все тут — по словам міністра — було в порядку, віломі заряджения були конечні, дали корисний вислід, тобто пацифікацію Східної Галичини. А що можливо буди при цій нагоді і деякі ухили від сальонового поведения, те цієї справи не треба бодай надто трагічно. Зрештою, хто правинив, того влада потягне до відповідальности.

Властивої дебати над оголошеним нині у соймі внеском Укр. Соймового Клюбу не було, бо після обовязуючого тепер регуляміну нарад з 17. грудня 1930 р. і не могло бути. Внесок піде до адміністраційної комісії і там буде нагода для наших представників занятися цією справою, якою взагалі ця справа прийде там тепер на денний порядок. Тут лишень згадаю, що сам внесок ставить два домагання: 1) вибір окремої соймової комісії з 7 членів, що мала би розслідити поїї звязані з пацифікацією і факти наведені в мотивах внеску та здати з цього звіт соймові і 2) окремий заклик до правительства, щоби само розслідило факти наведені внесконавцями відносно способу переведения пацифікації поліцією і військом, викрило і покарало винних і покрило потерпівшим заподіяні їм матеріяльні шкоди. Як уже вище сказано, нема надій, щоби були сповнені повищі домагання Українського Соймового Клюбу.

Рівночасно з початком січня ц. р. вислано до Ради Ліги Націй у Женеві на руки генерального секретаріяту окрему жалобу, яку підписали всі українські посли і сенатори польського парляменту. В узасаднені жалоби, зредагованої у французькій мові на 47 сторінках машинового письма, подано весь цей фактичний матеріял, який використано у сенатській інтерпеляції і у соймовому внеску. В петітум жалоби петенти домагаються, щоби Рада Ліги Націй розслідила факти наведені в жалобі, які відносяться до переведения пацифікації польською поліцією і військом на терені Східної Галичини в осені м. р. і в рамцях міжнародного договору про Лігу Націй заставила Польщу до сповнения її міжнародніх зобовязань відносно українського населения.

Буде це без сумніву твердий горіх для польського правительства на міжнародній арені. Про справу підписану в жалобі українських послів і сенаторів заговорили визначні політики і керманичі публичної опінії в Европі і в Америці, а фактів, які там подано, не можна збути фразами чи правничими викрутами. Інша річ, який буде практичний вислід внесеної жалоби в огляду на те, що Рада Ліги Націй не має фактичних реальних засобів для виконання свого евентуального рішення. Тут покищо може бути успіх морального значіння, але й такий може мати для нас свою неабияку політичну вартість.

А тепер про другу справу, зазначену у заголовку. Вона не стоїть у безпосередньому звязку з першою і лучиться з нею тільки у тому, що обі виринають рівночасно. Є це справа міжнародніх зобовязань Польщі супроти українського населения. Треба зазначити відразу, що не підимає її правительство, ані його преторіяни в соймі, що мають там нині безоглядну більшість. Оба ці чинники мовчать, а гробова мовчанка теперішнього потравневого правительства в українській справі датується від хвилі, коли воно прийшло до влади. Не виробило воно ніякої програми і не старалося навіть про неї думати. Було і є вражіння, що для нього ця справа прямо не істнує, а у практиці йшло воно по лінії вшехпольського табору чи санаційно-фашистівських законів у Східній Галичині. Польсько-українські взаємини стали тут сьогодні такі, яких не було від хвилі приходу польської влади.

Про територіяльну автономію для українського народу в Польщі табор Пілсудського і не думає. Думка вийшла від малого нині клюбу Польської Соціялістичної Партії (ППС). На днях провідник цієї партії пос. Недзялковський у розмові з представником Українського Соймового Клюбу подав до його відома, що Клюб ППС виготовляє вже проект закону про територіяльну автономію для українців у Польщі. Питав він рівночасно нашого представника, чи і Український Соймовий Клюб приготовить подібний внесок, на що одержав відповідь, що ні.

Змісту внеску ППС ми ще не знаємо і тому зайва річ про нього говорити. Це тим більше, що внесок матиме виключно демонстраційний характер без найменших виглядів на його здійсненя в обставинах теперішнього польського парляменту.

Полковники не дадуть на це своєї апробати, бо самі не думають і досі ніколи не думали навіть про здійсненя цього мінімум відносно українців Східної Галичини, що його ще у вересні 1922 р. оголошено у формі закону про невеличку самоуправу трьох галицьких воєвідств. Все остане по старому. Пацифікація була, а з автономії не було та нема і її тіни.

Д-р Степан Баран.

Політика і культура.

Промова посолки Мілени Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти і віроісповідань в дні 14. січня.

1½ годинна промова пос. Рудницької викликала величезне вражіння. Вже підчас промови заповнили додатково салю посли не члени комісії, які в кулюарах почули про зміст і характер цього нового українського виступу. Так як три дні тому промова посла О. Лупинського, так тепер чергова промова пос. Рудницької стала осередком зацікавлення нарадами комісії, надзвичайно актуалізуючи українську проблему. Тому подаємо також цю промову в цілости.

Старий заповіт і нова ера.

Висока Комісіє! На самому вступі я хотіла би звернути увагу на парадоксальну ситуацію, яка панує в освітній політиці уряду. Нам українцям постійно закидується, що вносимо моменти політ. боротьби до проблем, які взагалі повинні стояти осторонь від політики, себто до справ культурних і господарських. Але з другого боку, коли підносимо домагання чисто культурного характеру й оперуємо аргументами найбільш річевими, а саме — покликуємося виключно на культурні потреби населення, тоді чуємо відповідь, що справа українського шкільництва, українського університету, фінансової помочі для культурних українських установ і т. д. — належать до комплексу справ суто політичних. І справді, від самого початку істнування польської держави, однаково в ері Станислава Грабського, як і в часі післятравневого правління, шкільна політика була тісно залежна від намрямних мін-ства внутр. справ. Особливо у післятравневих часах, новостворений у 1926 р. при політичному департаменті мін-ства внутрішніх справ національний відділ сцентралізував у своїх руках культурні справи національних меншин. Однак ніколи цей факт не виступав так яскраво, як в останніх місяцях. Ніколи ще до того часу мін-ство освіти й віроісповідань не стояло так беззастережно на послугах політичної адміністрації і поліції та не виконувало так стисло розпоряджень тих чинників, як минулої осени.

На жаль, обмежений час не дозволяє мені подрібно обговорити цілости шкільних справ, звязаних з бюджетом. Мушу обмежитися до того, щоби бодай на кількох прикладах зілюструвати нову еру шкільної політики уряду відносно українського населення, ту еру, яку започатковано після розвязання минулого сойму осінню мин. року.

З предложеного нам бюджетового преліміната та зі звіту п. референта міг би дійти хтось до фальшивого погляду, що в ділянці української культури й шкільництва нічого в останнім році не змінилося. Тимчасом це не так. Маємо, як я згадала, до діла з „новою ерою". Мін-ство розвинуло в тому напрямку дуже енергійну діяльність, а та діяльність п. міністра освіти є лише складовою частиною загальної програми на розвязку української проблеми в Польщі, програми, яку польські офіціяльні чинники і польська преса назвала „пацифікацією", та яку в Европі охрещено погромом українського населення в Польщі. І лише на тлі тієї трагедії „пацифікації", яку ми пережили в останніх місяцях, зблідли болючі факти у шкільній ділянці, які надзвичайно зменшили дотеперішній і так невеличкий стан посідання. Лише на тлі таких подій, як Берестя і „пацифікація" міг проминути без належного розголосу новий замах на рештки українського шкільництва в Польщі.

Середнє шкільництво: ліквідація 3-ох гімназій.

Почну від середнього шкільництва, тому, що на цьому полі „пацифікаційна" діяльність п. міністра була найжвавіша та найбагатша у наслідки.

Як відомо, українське громадянство на терені б. австрійської займанщини врятувало свій дорібок з передвоенних часів у виді 6-ти державних гімназій. Цей дорібок був вислідом мозольної культурної роботи і важкої боротьби двох поколінь, тому, що для заснування українських гімназій була потрібною постанова галицького сойму і за кожну гімназію треба було боротися довгі роки. Той дорібок не збільшився у польській державі, а навпаки скорчився дарма, що культурні потреби українського населення зросли. Зазначую, що відсоткове відношення числа українських державних гімназій в Польщі виглядало у 1929/30 шк. році, як 2.2 проц., себто десять разів менше, ніж належить, беручи під увагу відсоткове відношення українського населення до цілого населення в Польщі. Тому, що тих 6 гімназій не могло вистарчити нам, ми творили приватні гімназії, які бодай частинно заспокоювали наші культурні потреби. Таких загально-освітніх середніх українських приватних шкіл було в минулому шкільному році 15. Коли візьмемо під увагу суспільну структуру українського народу, коли зважимо, що молодь, яка вчиться у тих гімназіях, рекрутується із найбідніших верств, з малоземельних селян і заробників, — тоді зрозуміємо, якої жертвенности українського громадянства треба на те, щоби втримати приватне

шкільництво сотиковими лептами. І ось остання осінь принесла нам ліквідацію трьох українських гімназій, а саме державної гімназії в Тернополі і 2-ох приватних гімназій: в Рогатині і Дрогобичі, основаних і утримуваних українським педагогічним товариством „Рідна Школа". Всі три школи були зліквідовані під покришкою протидержавної діяльности. Дозволю собі коротко представити Високій Комісії, серед яких обставин відбулося розвязання тих 3-ох інституцій, в яких діставало науку понад 1000 українських дітей — залишаючи собі докладний розгляд справи до освітньої комісії, в якій певне ця справа швидко найдеться.

(Продовження буде.)

—o—

Українство, Русь і панрусизм.

III.

Порвавши з тісним етнографізмом, вважаємо українським усе, що на нашій Землі сталося, все, що на ній створили місцеві люди з місцевого матеріялу. Але позитивним, гідним продовжування або культивування вважаємо тільки те, що причинялось до її унезалежнювання і до зменшування внутрішнього хаосу серед її мешканців.

Тому Свята Русь — доба київського князівства — це найдорожча традиція Української Землі. А галицькі Ростиславовичі і створена ними Галицько-Володимирська Держава — це теж суто українська держава!

Коріятовичі, Ольгердовичі і Гедиміновичі та їх окрема руська, територіально-українська політика — це також одна з картин минулого України в добі нашої приналежности до держави литовсько-польської.

„Лицарі Хреста Святого" — українська козаччина, що народилася в боротьбі з невірними, що своєю жертвенною боротьбою і лицарською честю стару провінціональну назву України винесла на поверхню тогішнього руського життя і створила з неї символ національної активности — хібаж це не одно з кільців українського ланцюха? З неї пішло „Військо Запорожське" — окрема, зразу самостійна держава народу козацького, „племени честного Яфетового", а потім васальна, а далі автономічна Малоросія, звана Гетьманщиною. Нестало Гетьманщини реальної — лишилася по ній память, память дійсної української самостійности.

З тієї памяти, з любови до минулого України виросли ті малоросійські дворяни, що писали „Історії Руссов", що старі права і вольности козацькі згадували.

Чи чужі сили могли породити мрії такого правобережного маґната, як Август Доброгорост Яблоновський, званий князем Миколою, який хотів відновлення правобережної козаччини, та незрозумілий і забутий зійшов у могилу, вірний до смерти ідеї самостійного буття для України?!

Невже не з любови до Української Землі виросли ті правобережні шляхтичі „польської культури", що, принявши участь у польському повстанні 1831 р. й опинившися потім на еміґрації на острові Джерзи (Jersey) творили громаду „Умань", визнавали свої гріхи перед Рідним Краєм і бажали служити Україні!?

А хтож вложив в уста такоїж самої правобережної шляхотської молоді напередодні 1833 р. слова, звернені до польських емісарів, що коли Русь-Україна має тільки слухати Польщі — то вони за таку приязь дякують і бажають бути окремо?!

А Михайла Чайковського, — епігона правобережної шляхти, що блукав у темряві українського життя між Польщею, Туреччиною і Москвою, а також самого лівобережного Куліша — хіба чужі сили гнали по заростях шляхах минулого України?!

А брати Бобровські, Антонович, Рильський, Свенціцький, Познанський, що хотіли бути не кольоністами-плянтаторами, а громадянами вільної України — теж це, також чужі сили?!

Народні поети першої половини XIX. ст., що по страті реальної гетьманської України оберегли до неї любов і творами своїми навіть несвідомо підготовляли відродження; Кирило-Мефодіївське Братство з месіяністичною ідеєю провідництва України серед словян; українські культурники 50-их, 60-их, 70-их рр., порґанізовані у Громадах Київа, Харкова, Полтави й Одеси, заслужені для розвитку української культури — невже це все невідоме малоросам, або — як каже А. Камінський — руським українцям, „Русскаго Голосу"?!

Хібаж була „найбільшими врагами й гонителями Руси" та галицька молодь 40-их, 50-их, 60-их рр., що вступивши під впливом українських поетів наддніпрянських на шлях рідною мовою творчого письменства, створила початок свідомого галицького українства, від Слова-Духа, від мрій, почувань і любови минулого починаючи?!

Чиж не таксамо народжувалося свідоме, активне українство дещо пізніше на Буковині і Закарпатті?!

З такого захоплення літературною Україною виросло згодом бажання творити Україну у формах новітнього життя — виросли українські політичні партії як у Галичині, так і за Збручем; прилюдняни побиваються за автономію України у всеросійській федерації, а галичани довго і витривало борються за поділ Галичини, за створення з неї окремого коронного краю, за український університет. Хібаж це зрала Руси — та боротьба за український характер Галичини, за оборону і збереження тої Руси, яку ми одірвали і яку хотіли у рідних формах двигнути якнайвище?!

А коли гасло відродження пронеслося по широкій Українській Землі — ні одна клітина її організму, ураженого переходово історичним летаргом, не лишилася байдужою. До українського політично-національного життя повертає спольщена, римокатолицька правобережна шляхта. Вячеслав Липинський і товариші, українці „польської культури", особистим мужнім прикладом, ділом і словом учать, що українство — це не мова, не звичаї і народні одяги, не окремий фізичний тип, не вишивки та гопаки — а *любов до України і всіх, що на ній живуть*, змагання спільними силами всіх синів України створити Українську Державу.

IV.

Стільки про українство в розумінні українських патріотів. Тепер-же черга поглянути на дві всеруські цінности вищого порядку, з якими п. К. хоче українство погодити — на Русь як націю і Росію як „государство".

На нашу думку єдиної, однообразної Руси нема. Коли говоримо Русь, то це означає тіснішу групу у словянському світі — групу східно-словянську, або в широкому розумінні — руську, котра ділиться на три самостійні нації: українців, великоросів і білорусів. Насильно їх зєднювати — шкідливо і нерозумно. Шкідливо, бо витрачується силу енергії у взаємній боротьбі; нерозумно, бо сила — трьох самостійних руських націй, обєднаних в момент спільної небезпеки міждержавним союзом, далеко більша, як сила буйного петербурського апарату, котрий не в силі був усю великанську енергію народів Росії своєю примітивною кулачною організацією видобути наверх.*)

Думаємо також, що буяша Росія — це не цінність вищого ступня. Росія, та довоєнна, імперська — це державна організація не великоруська, не українська, не білоруська, а безнаціональна — всеросійська. Єдина неділима Росія — це саме єдина неділима державна організація, зложена з найріжнороднійших російських елементів, відірваних від свого національного українського, великоруського і білоруського ґрунту, злучених терором і „школою" в одни безнаціональний всеросійський державний апарат. Історія єдиної неділимої Росії — це історія отого державного апарату, котрий правив державною силою: бюрократією, поліцією, армією, державною церквою — тими різними розбитими і приголомшеними російськими націями.

Але така всеросійська державна організація не створила протягом свого довгого існування єдиної, всеросійської нації. Прийшов момент паралічу державного апарату, котрий досі механічно вязав силою, терором і своїм авторитетом розпорошені, незорґанізовані різнозвичні маси в одну державну цілість — і Росія як держава перестала існувати та в одній хвилині заявилися десятки різних націй. Означе позбавлені змоги довгою своєю приналежністю до Росії виплекати власні державно-творчі сили — вони пощуміли, витратили величезну енергію, і знова стали жертвою єдиного неділимого апарату комуністичного СРСР.

Маріян Козак.

(Продовження буде.)

—o—

*) Автор, прихильник гетьманської ідеольоґії, розвиває тут і дальше погляди своєї ґрупи, з якими, очевидно, не всі українці й не у всьому погоджуються.

Ред.

На парляментарній арені.

Українські внески й інтерпеляції у соймі.

На пленарному засіданні сойму дня 13. січня ц. р. зголошено від Українського Клюбу такі внески: 1) **у справі арештованих українських послів;** 2) **у справі т. зв. пацифікації;** 3) **у справі розвязання українських гімназій у Дрогобичі, Рогатині й Тернополі** (про кожну гімназію окремий внесок); 4) **у справі виборчих надужить** і 5) **інтерпеляцію у справі поведення органів державної поліції в підгаєцькім повіті при виконуванні т. зв. пацифікаційних завдань.**

При тому слід зазначити, що маршал сойму д-р К. Світальський внеску про пацифікацію не відчитав, а на запит посла д-ра Біляка, чому так поступив, відповів, що мусить познайомитися з текстом і щойно потім на черговому засіданні зможе внесок відчитати. Таке поступування маршала є вже наслідком новоприйнятих регулямінових постанов.

—o—

ФЕЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 17. СІЧНЯ 1931.

Е. ОНАЙКИЙ.

Дон Пацифіко.

(Майже різдвяна історія.)

Містер Джемс без сумніву дуже вихована людина. І тому, довідавшися від мене про арешт д-ра Дел, британського підданого з Канади, не сказав жадного „крілкого" слова. Навіть не сплюнув, як зробив би в аналоґічних обставинах наш золотоноський дідич, на найбільшім шаблі обурення, яке стримує лише почуття пристойности. Навіть не розлився ріками бурхливої красномовности, що напевне сталося би, якби він належав до латинської раси. І навіть не підніс до неба рук, закликаючи Бога у свідки, як це зробив би можливо, який німець з домішкою жидівської крови. Лише зблід, встав, не кваплячись, глянув у вікно — чи часом не дощ? — і вийшов з хати, залишаючи мене самого з тінями незнайомих людей, що скаржилися й кликали на поміч.

Цілісенький той день я більше не бачив містера Джемса. І тільки коли покоївка мені заявила, що містер Джемс здається, затужив за батьківщиною, я вирішив зайти до його кімнати. І враз — ніби в Льондоні: так званий чорний туман висів густою запоною, десь блимало світло далекого ліхтаря (лямпа містера Джемса) і на кожному кроці виринали якісь несполівані предмети неясних обрисів. На щастя, рука досвідченого полісмена (містера Джемса), що за неї мої руки схопились як за якір надії, довела мене до місця моєї мандрівки, себто до глибокого крісла.

— Курю, — сказав містер Джемс.

— Може-б уже перестали! — зауважив я несміливо.

— Думаю, — сказав містер Джемс.

— Але-ж нічого не видно...

— Видно минуле, — сказав містер Джемс. — Я не хочу бачити сучасного. Я не хочу бачити оцих маленьких вузеньких стільців, оцієї вашої модерної обстановки, що виявляє здрібнілість тіла і замислів. Зникають великі ідеї, зникають їх великі створіння... Зникають великі люди.. Все дрібниці, дрібниці, дрібниці...

На віддалі двох кроків колихалася в хмарах висока постать, і голос доходив ніби з іншого світа. В мене перехоплювало віддих, і на очі напливали сльози.

На щастя, задзвонили по коридорі на вечеру. А за вечерою містер Джемс оповідав мені, що цілий світ — як його хата, що всі ходять у тумані, що ніхто нічого не бачить, ніхто нічого не розуміє, а імперії падають, і на їх місці зростає всілякий дрібязок.

— Нема російської імперії, нема вже австро-угорської імперії, нема вже німецької імперії...

Він нічого більше не сказав, але я знав, що він думав ще про одну імперію, йому найдорожчу.

— Чи чули ви коли про Дона Пацифіка? — звернувся він до мене нараз несполівано. І діставши заперечну відповідь, почав оповідати.

Дон Пацифіко зявився в Атенах після конституційної революції 1843 р. і довгий час не звертав на себе не то світової, а навіть і місцевої уваги. Займався він своєю комерцією і жив спокійно і тихо. І хоча звався „дон" — був собі звичайним португальським жидом, що дві третини свого життя провів в англійській фортеці Ґібральтарі, а третю, найславнішу, в грецьких Атенах.

Ніхто не зможе мабуть з певністю сказати, що саме примусило Дона Пацифіка на пятидесятому році життя проміняти твердий ґрунт Ґібральтару на луже непевний ґрунт тогішньої Греції. Але в усякому разі на доказ свого ґібральтарського перебування, Дон Пацифіко вивішував завжди кому треба й на тоеба — свій британський пат-

„СТШЕЛЕЦ" ГУЛЯЄ...

(Дещо з Чорткова.)

Напад „Стшельца" на спокійне населення в Джурині. — „Швець завинив, а коваля повісили".

Що узброєні відділи „Стшельца", які в останніх роках масово закладають по наших селах, знаються добре в знаки цілому без виїмки спокійному й беззбройному населенню, писалося у нас вже вперше і подавалося на це масу фактів. Але загально відомо, в кого складається в переважній части той елемент, що вступає у нас до „Стшельца" (Майже в кожнім селі можна найти 10—15 таких хлопців і старших, що підуть усюди і на все, де їм тільки пахне нажива в якому-небудь виді). Дати таким людям, переважно молодикам, зброю до рук — це значить видати їм на поталу ціле село. Коли ж такі узброєні гурткі „Стшельца" повстануть у кількох сумежних селах, то перед ними тремтять ціла околиця. Хто знає нинішні відносини по наших селах, тот знає добре, що у всьому вище сказаному нема ні трошки перебільшення.

Як по інших повітах, так і в Чортківщині вароїлося в останніх двох-трьох роках від таких дрібних гуртків „Стшельца" по наших селах. Організацію „Стшельца" переводить у нас відомий добре на чортківськім бруку п. Гончаренко. Такий-же гурток „Стшельца" основано недавно і в селі Джурині, а приступило до нього щось 12 членів, бо більше тоді було набирати. І ось ті хлопчаки стали пострахом села, виступаючи при кожній нагоді зі зброєю в руках і терорізуючи спокійних. Богу духа винних людей.

Про те, що ті „стшельци" вправляли в селі в часі відомих подій в осени м. р. і в часі виборів, згадаємо тільки мимоходом, бо все те бліде в порівнянні з найновішим їх виступом підчас наших Свят. А саме ті бутні хлопчаки, не знаючи ніякого стриму, не боячись нікого й нічого, уладили собі зорганізований напад на спокійних мешканців Джурина у хвилині, як вони виходили з амат. вистави в місц. чит. „Просвіти". Не було першого дня Свят пізним вечором. Джуринські „стшельци" запросили собі до помочі своїх товаришів зі Слобідки Джур. і разом з ними били тоді палками без найменшої причини всіх тих, що виходили з вистави, де тільки попало. Побили багато хлопців і дівчат, а навіть старших (як ось канадійку Теклю Винник), а найбільше змасакрували парубка Федя Блаженка, який другого дня був оглянений лікарем-фізіком у Чорткові, котрий ствердив у нього тяжке побиття.

Після того зачалося слідство — в якому напрямі, легко догадатись. А третього дня Свят вечором побив хтось тяжко одного з провідників джуринського „Стшельца", парубка Стефана Даївеньку, якого відставлено до шпиталю в Чорткові. І от тепер порушено всі сили, аби викрити злочинців. Але як? Зараз у суботу арештовано побитого першого дня Свят Федя Блаженка і парубка Миколу Вельгана. Тримали їх обох цілий день в місцевім арешті і стягали з них протоколи. В суботу вечором приїхало з Чорткова ще кількох постеруникових і тайних агентів. Вони „переслухували" цілу ніч нещасного Федя Блаженка так, що рано родина відвезла його напів живого за санях домів. Привезено негайно лікаря, який приказав забрати його зараз до шпиталю в Чорткові. Другого парубка, згаданого Вельгана, не били, лише тримали більше як добу в сільськім неопаленім арешті, де він сильно перемерз і тепер лежить слабий.

Тут треба ще згадати, що підчас того всього було в селі повно „стшельців" з сусідніх сіл: Половець і Слобідки Джуринської. Разом з постеруниковими лазили вони по цілому селі, робили ревізії, робирали людям запаси і т. д. Що пережили в тому часі люди, не треба й казати!

А в неділю вечором пішла ціла правда наверх: *згаданого „стшельца" Даївеньку побили тяжко самі таки „стшельци" з сусіднього села Слобідки Джуринської*, які засілися були в бувами на когось іншого, очевидно українця, а побили нехотячи в страшний спосіб свого власного „кумпана", якого в темноті не пізнали. Тих слобідських парубків-розбишак арештовано і вони до побиття Даївеньки признавалися відразу.

Отже швець завинив, а коваля повісили... Питаємо тепер тих, що за те відповідають: За що скатовано в поганський спосіб Федя Блаженка? І куди ми зайдемо з такими методами слідства?

Наших послів просимо порушити цю справу перед відповідним форум.

Г. С.

З міських сензацій Луцька.

Банк Купецький і Міська Каса Ощадности.

Останніми тижнями громадську опінію міста Луцька порушило викриття великої нанами в господарці жидівського Банку Купецького і Міської Комунальної Каси Ощадности. Хоч і перша і друга установи є неукраїнські, але з огляду на сензаційність справи дозволимо собі про неї наших читачів поінформувати. Справа представляє цікавість ще й з огляду на те, що в обох установах на чолі кермуючих органів стояли або стоять чолові представники санаційного ВБ, а м. ін. був. сенатор одинки Лазар Даль (вже, цілком збанкрутований)). Стан. Гусковський (вже померший), теперішній сен. кл. Станевич і інші грубі риби воєвідської санації.

В першу чергу зреферуємо справу господарки в Купецькому Банку. Цей жидівський банк заснований кілька років тому на правах кооперативи, з невеликим закладовим капіталом, завдяки господарці згаданого б. одинокарського сенатора і розбивача жидівства Лазаря Даля, який був нач. директором банку, збанкротував. Щоправда, формально ще не ліквідований, але операції майже припинив. З яскравих моментів господарки п. Даля і його хрунівської компанії, як довідуємося з певних джерел, виявлено такі, делікатно кажучи, „маніпуляції".

До банку було надіслано чужих векслів для інкасо на суму 73.000 зол. Гроші ці заінкасовано, але по належности не виплачено, бо пп. Даль і к-о їх просто собі присвоїли — чи для власної кишені чи для потреб банку, це виявлять компетентні чинники. Дирекція банку, рятуючись у зв'язку з цим від криміналу, скликала збори членів-уділовців з метою запропонувати членам внести нові додаткові уділи з тим, щоби в той спосіб покрити хоч згадані 73.000, виплати яких ріжні особи й підприємства домагаються. Але як теж довідуємося, мало розумних жидів найдеться, щоби пп. Далеві і к-о, які допровадили банк до такого стану, повірили вже хоч сотик. Кажуть, що сам Даль особисто винен Купецькому Банкові з рахунку позичок ні більше ні менше як 93.000 зол., з яких 40.000 без покриття. При тому всьому виявилося, що видавано теж великі позички, які переступали всякі норми, майже нічим не забезпечені та без дозволу органів завідування, й іншим особам з позитичного оточення п. Даля. На своє оправдання п. Даль каже, що гроші, яких бракує, переважно пішли на вибори до сойму і сенату. Чи це правда — не знати, так принаймні кажуть. Вкладчики домагаються звороту вкладів, але банк не виплачує і з певністю не виплатить. У зв'язку з цим серед тих вкладчиків зрозуміле занепокоєння й обурення.

Нишу зловживань і незаконних операцій в цьому банку замикають такі річі: один з купців зажадав звороту свого вкладу на поважну суму. Тоді п. Даль, не маючи можливости виплатити, запропонував йому підписати нові векслі з тим, що він їх адисконтує в Банку Польському і йому ще суму виплатить. Той підписав векслі, які адисконтовано справді, але наївному купцеві (вл. античного складу) п. Даль з цієї суми не виплатив ані сотика, як і досі не повернув йому вкладу. Так коротко представляється справа в Банку Купецькому. У справу панами в цьому банку — кажуть — вмішалася вже прокуратура. Чи п. Даль і його компанія з цього „інтересу" вийдуть на сухо — можна мати великі сумніви.

Тепер перейдемо до другої установи, тим разом цілком громадської, а саме Міської Комун. Каси Ощадности, де — як згадано — господарювали м. ін. ріжні „грубші риби" з луцької санації. Цю касу заложено з початку з малими оборотовими засобами як касу дрібного кредиту. Коли ж два роки тому ввійшов у силу закон про комун. каси, то згідно з цим законом каса перейшла на новий статут з ширшими завданнями. Тоді міська рада обрала надзірну раду каси з 9 осіб, з яких було 6 жидів і 3 поляки. Між іншими й жидів був обраний теж з „санаційної компанії" п. Дав, який користаючи з того, що з вибору міської ради був одночасно членом оціночної комісії скарбового уряду податків і що від нього залежав у великій мірі вимір податків, вплинув погрозами щодо виміру податків на невигідних собі членів н. ради каси жидів, а яких 3 вреклись своїх мандатів і таким чином органи завідування опинилися в руках самих санаторів-поляків і їхніх прихвостнів жидів у роді Даля, Дава і к-о. Головою правління каси був б. сенатор одинки Ст. Гусковський (недавно померший), технічним директором дуже спритний п. Клімко, головою нади. ради тепер сен. ББ п. Станевич. Викрито, що члени правління і нади. ради, згадані Гусковський, Станевич, Дав. д-р Мінівзон і їхні протеговані, згаданий Лаз. Даль, А. Кін і ін. з грубших санаційних риб Луцька, порозбирали собі позички на власні потреби на суму понад 300.00 зол., в більшости без належного покриття і без формальних ухвал органів завідування або у висоті більшій, як було ухвалено. Натомість коли звертались бідні мешканці міста, потребуючі кредитової помочі, то їм або відмовлялось або зменшувалось кредити до мінімума. Були випадки, що бідні люди благали дир. Клімка позичити хоч 100 зол., але він відмовляв, бо, мовляв, нема грошей, а в той-же час для грубших риб були десятки тисяч.

Обраної міською радою ревізійної комісії ріжними способами при помочі т. зв. влади надірної (воєвідства) до контролі свідомо не допускали, при чому, аби мати спокій, проти осіб, які з такою господаркою не погоджувались, вживали ріжних репресій. Наслідком того першу ревізійну комісію санаційна більшість ради відкликала, а обрана нова комісія зі „своїх людей" чи пак з людей невідповідних — справу легковажила. Так справа тягнулась аж до останнього місяця, коли то про господарку в міській касі стали шептати й горобці на всіх дахах Луцька. Виявлено уділення позичок на суму кількадесять тисяч зол. на половину без покриття згаданому Давові при чому спосіб одержання ним цих грошей є просто кримінальний. Це так подіяло на цього Дава, що, кажуть, він, лякаючись відповідальности, хотів уже й віштатись і щось ще в тому році, але його врятували. Нарешті міська рада заняла цею справою не на жарт, присвятивши їй кілька засідань. Особливо гостро і з повною гідністю та печалівністю про інтереси міста атакував цю господарку радний д-р І. Бронберґ, провідник незалежної групи сіоністів, якому місто

порт і почував себе з ним досить певно. Але, крім британського паспорту, Дон Пацифіко мав ще один дорогоцінний документ — що стверджував його родинні права на якісь землі в Португалії, сконфісковані в його батька за Наполеонівських воєн. На підставі цього документу Дон Пацифіко мав великі претенсії до португальського уряду. Але покищо жив спокійно та тихо, провадячи свою маленьку комерцію. Або, висловлюючись точніше: підтримував чужі комерційні справи добродійними позичками грошей на високі проценти...

І так зводив кінці з кінцями, господарюючи разом зі старенькою нянькою та молоденькою племінницею в невеличкій хатині, в осередку Атен, в одним з тих маленьких одноповерхових домків із садком навкруги, що тоді були ще такі звичайні в грецькій столиці.

Як добрий, правовірний жид, Дон Пацифіко дотримував свої суботи, ходив до синагоги і читав талмуд, — але хрестом мамагався не дуже підкреслювати надто своє жидівство, бо знав, що православні греки були не без забобонів.

Так, наприклад, у Великодний тиждень атенський народ мав звичай святкувати Страсти Господні, влаштовуючи палінаду пімсту на опудалі Юди: робили велику лялькуз соломи, обраиу в ганчірки, причеплювали до неї баранячий хвіст, замість бороди зрадника і, обносили її по місті в святочному поході, палили її в громом лайок і злими зневажливих плювків. Якщо, підчас тих церемоній, зустрічали якого жида, не рідко приймав він на себе частину всіх тих щедрот, що були призначені для зрадника Юди. Поліцейських, розуміється, на той час там не було, або вони тоді глухли та сліпли.

І тому і в той Великий Четвер, Дон Пацифіко, як завжди розважний і мудрий, замкнув щільненько свою хату, порадив служниці (що арештою була православною і тому нічим не ризикувала) не показуватися у вікні, висалив свою стареньку матір й молоденьку племінницю на віл і вирушив до Пірею, атенської пристані — щоби провести там у свого приятеля цілісенький день. Бо в Пірею завжди стоїв якийсь французький чи англійський корабель, але коли і не стоїв, то міг стояти...

І добре вчинив. Бо, коли повернувся до дому, довідався, що похід цього року був веселіший, ніж звичайно: що народ спалив Юду перед хатою жида. І що той жид, якого була хата, це саме Дон Пацифіко. І що почавши палити Юду перед хатою, народ закінчив цей святочний обряд у самій хаті Дон Пацифіка. І хто зна, чи не спалили би і його самого, якби він був тоді вдома.

Дон Пацифіко знайшов у себе провалений дах, порубану та спалену обстанову, забиту собаку і всю хату помащену брудом і калом. Зникло все, що мало якунебудь цінність, зникла служниця, а що найголовніше! — зник славнозвісний документ, що на ньому Дон Пацифіко обґрунтував свої домагання до португальського уряду.

Але залишився в руках Дона Пацифіка ще один документ — його паспорт британського громадянина.

І тут власне Дон Пацифіко входить в історію.

Дон Пацифіко побіг до британського посольства. Довідавшись у чому річ, його прийняв сам міністр, капітан Лайонс, — людина гаряча й рішуча. Лайонс запропонував Дону Пацифіку скласти листу всіх утрат, щоби прилучити її до всіх тих, які британський уряд мав представити грецькому. Листа, натурально, була вже готова. Капітан Лайонс прийняв її, навіть не перечитавши, і тільки коли Дон Пацифіко почав просити видати йому — за рахунок тих втрат — задаток на кілька тисяч драхмів — капітан Лайонс викинув його за двері.

(Докінчення буде.)

Після зазиву Ради Міністрів про конечність загальної знижки цін, знижуємо знова ціни паленої кави.

Юлій Майнль

Спеціяльний склад кави.

Львів, вул. Академічна 2 а і Ринок 18.

1522 1—2

має завдячувати, якщо прийде таки до санації в міській касі, чи пак до притягнення до належної відповідальности винних.

Нарешті на своїм засіданні 9. XII. міська рада обрала нову ревізійну комісію ради для зревізування каси. До комісії увійшли: д-р І. Бронберг, М. Чирко (укр.) Феритей, інж. Марціновський і Лянцберг. Але шож, коли рятуючи ситуацію чи радше своїх людей від судової відповідальности, воєвідський уряд цієї комісії до чинностей не допустив, мотивуючи тим, що вона, мовляв, буде шкідлива і для інтересів каси і для міста. З таким дивоглядним поглядом воєвідства погодитися хіба ті, які заслуговують на кару відповідальність за згадану господарку, або лише особи, які заінтересовані в дальших особистих користях. Натомість кожний незалежний і свідомий мешканець міста вважає, що до зревізування каси міська рада чи пак обрана нею комісія покинні всю справу наведеної пацами вивести на чисту воду. Слід негайно перевести в Міській Касі повну санацію не в розумінні санації, яка бере свій початок від травня 1926 р., а винних в такій господарці зі становищ, які займають, усунути та притягнути до судово-карної відповідальности.

Як довідуємось, воєвідський уряд з титулу т. зв. надзірної влади доручив переведення ревізії в касі своїм ревізорам п. Козловському і Мачушенкові. Але можна бути певним, що ревізія, переведена ними без участи й допомоги обраної радою ревізійної комісії, не дасть таких наслідків в інтересах установи й міста, як далеб, коли б ту комісію до її чинностей допущено. Інакше воєвідський уряд ще раз і остаточно і в цій справі виявить свою тенденційність (сторонничість) і тимсамим візьме на себе частину відповідальности за стан цієї установи. Повної санації Міської Каси і покарання винних домагається в рішучий спосіб здорова і незалежна громадська опінія міста. Міська Каса, як кредитова установа, повинна служити тим завданням, до яких покликана, а саме—уділенню кредитової допомоги передовсім працюючим і незалежним верствам міста. А це можливе лише тоді, коли органи завідування і контролі будуть складатися з людей „чистих рук" і незаінтересованих особисто. *Місцевий.*

Повстання на Україні.

Рига. АТЕ. На Радянській Україні заготовано кілька нових виступів повстанчих ватаг. На Полтавщині повстанчий відділ видав до населення відозву, накликуючи до повстання, щоби на Україні завести „диктатуру українських селян". В кількох місцях спалено рільничі комуни. В Кобилянах вбито голову місцевої ради Скнаря, а його дім спалено. Між Полтавою і Київом повстанці нападають на поїзди.

Ще про аферу Устріка.

Французька преса сповіщає, що шефа персонального виділу паризької префектури поліції Бенуа усунено зі становища. Йому доказано, що він дістав від Устріка хабаря у висоті 17.000 франків. Слідство в цій справі продовжується.

За ревізію кордонів.

Париж. АТЕ. Редактор „Республики" Кайзер виголосив у Парижі виклад, в якому, опираючись, на матеріялах зібраних у подорожі на Сході, доказував конечність ревізії кордонів. Рівночасно довідуємося, що в Парижі утворилась спеціяльна організація пацифістів, яка стоїть на становищі, що мир в Европі можна зберегти лише шляхом ревізії кордонів. На чолі організації стоїть Ромен Ролян.

Ревізії й арештування.

СОКАЛЬЩИНА.

Арештованих в сокальському повіті протягом останніх місяців було 169 осіб, з чого 34 відставлено до Львова до Бригідок, 35 випущено з Сокаля, а 100 з місцевих постеруників. Сидить у Бригідках 28 осіб дотепер.

Дня 27. січня почнеться перший процес під замітом участи у підпалах у сокальськім повіті (Бишів). Розправа відбудеться у Львові. Обвинувачені: Савчук (Забава, пов. Сокаль), Пура, Мандзюк, Сафіян (Сушно, пов. Радехів).

Дня 30. грудня 1930 р. відбулося судове переслухання сокальських пластунів, обвинуваченних у творенні націоналістичних гуртків (§ 65, 58 а, 59, 2 б).

Дня 31. VII. 1930 р. переслухувано ряд свідків у справі арештованого Стефанівського (в справі Бібрки).

Дня 13. січня відбулося остаточне закінчення слідства над пластунами й нац. гуртками. Процес відбудеться вже небавком.

Дня 31. грудня м. р. арештовано уч. VIII. кл. Кравчука Мирона й відставлено його до Львова.

До Львова перевезено з Сокаля Стефанівського Петра, обвинуваченого у співучасть нападу на Бібрку.

БЕРЕЖАНЩИНА.

З бережанської тюрми вийшов на волю дня 4. січня ц. р. урядовець філії „Просвіти" в Козовій п. Вол. Білинський, що був арештований 17. IX. м. р. під замітом саботажів і головної зради.

В тюрмі залишилося ще 101 вязнів, з того 95 політичних. З Козови сидить ще п. Мик. Трофимяк, що вже був раз вийшов на волю, а опісля після переведення у нього пацифікації відвезено його ще раз до тюрми.

Новий зшиток „Української Енциклопедії".

7-ий зшиток „Української Загальної Енциклопедії" обіймає кінець букви „Г" і дає початок букви „Ґ". Із загальних коротеньких оглядів находимо там Гимни, Гіндуську літературу, філософію, мистецтво та гіндуські мови, Глаголицю, Глиняне виробництво, Годинник, Головоногі, Голос, Голосіння, Голуби, Голяндська література та мистецтво, Гори, Горожанин, Господарство, Граматика, Грамоти, Греко-католицька церква, Греція (географія, історія, література, мітольогія, мова, музика, філософія, мистецтво), Гри, Гриби, Гроші, Громада, Грузія (географія історія, мова, література), Гуцули та Ґази.

Увесь зшиток має багатий матеріял з української історії, літератури та суспільного життя. З технічного боку можна ствердити навіть деякий поступ у порівнянні з попередніми зшитками: ілюстрації краще дібрані та виконані і деякі з них (напр. репродукції з голяндського мистецтва) першорядні.

Поворот монархії в Греції?

Букарешт. АТЕ. Румунські газети подають, що акція в напрямку повороту б. короля на грецький престол має великі успіхи. Цю акцію підтримує анґлійський король, а грецький премієр Венізельос бажає також повороту монархії.

Справа Паневропи.

З Женеви сповіщають, **що засідання паневропейської комісії відбудеться 16. ц. м. при участи представників 27 держав.** Засідання відкриє Бріян.

Засуд білоруських послів.

У Вильні закінчився процес проти 4 бувш. соймових послів білоруського сел.-роб. посольського клюбу й ін. обвинуваченних. Прокуратор закидав діяльність того клюбу як комуністичну змову, що старалася відірвати часть території від Польщі та повалити існуючий устрій. Б. пос. Гаврилюка, Дворчаніна, Криньчука та Волинця засудили кожного по 8 літ тюрми. Трьох інших обвинуваченних засудили на кару по 4 роки тюрми, а 3 по 2 роки твердині.

„Неблагонадьожні" письменники.

Управа союзу більшовицьких письменників висловила догану письменникам Солохові (?), Б. Імберові та Борисові Пильнякові (цей останній приїздить до Варшави). Їм закидають, що невірно змальовують селянську політику СРСР та не розуміють принципів марксівської точки погляду на літературу. Рівночасно видали розпорядок, щоби повістей тих письменників не видавати та не друкувати в більшовицькій пресі.

ОСТАННІ ВІСТИ

МІН. ЧЕРВІНСЬКИЙ УСТУПАЄ?

„АВС" повідомляє, буцімто в найближчому часі уступить міністр освіти Червінський. Причиною димісії є нібито те, що д-ра Перацького іменували віцеміністром освіти без відома міністра. Становище міністра освіти після Червінського зайняв би заступник голови ББ пос. Єнджейович.

БЮДЖЕТ МІН-СТВА ПРИЛЮДНИХ РОБІТ.

Дня 15. січня в соймовій бюджетовій комісії розглядали проект бюджету мін-ства прилюдних робіт. Реферував пос. Пончек (ББ), який запропонував низку редукцій. Опісля промовляв міністр прилюдних робіт мін. Найгебавер. Він між ін. признав, що уряд не сповнив свого обовязку у відношенні будування мешкань, бо відносний бюджет виконано ледви в 22 проц., лишалося би ще 160 тис. мешкань до відбудови. Скільки родин живе у землянках, того не знає, та в тій справі треба би виступити з якимсь планом. Пос. Римар (Нар. Клюб) закидав урядові марнотравство, сказав, що признає значіння Вавелю, та треба призначити на будову шкіл таку суму, як на відбудову репрезентаційних будинків. Пос. **Луцький** підкреслив фатальні відносини доріг, які є на східних окраїнах. Це відбивається шкідливо на цінах продуктів. Докінця справа в Східній Галичині була в руках самоврядування, робили не мало. Тепер накладають на людей нові тягарі, а дороги є ще гірші. Неурегульовані гірські ріки та потоки спричинюють щороку катастрофальні повені. Опісля відповідав іще мін. Найгебавер і промовляло ще кількох послів. Потім наради замкнено.

ПРОТЕСТ В ПРАВНИЧІЙ КОМІСІЇ.

Дня 20. січня буде засідання сойм. правничої комісії. На денному порядку є внесення Нар Клюбу в справі вязнення б. послів і сенаторів і поведінки з ними у Бересті та внесення Українського Клюбу в справі вязнення б. українських послів у берестейській тюрмі. Реферує справу пос. Пасхальський. Він, як зачувати, виголосить довшу промову.

СПЕЦІЯЛЬНА КОМІСІЯ ДЛЯ РОЗСЛІДУ НАДУЖИТЬ ЛУЦЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

Згідно зі заявою міністра внутрішніх справ, яку він зложив на засіданні бюджетової комісії сойму, вислали 13. січня до Луцька спеціяльну комісію, щоби розглянула на місці проступки які закидують поліційним урядовцям, що вони їх допустилися підчас переслухування арештованих під закидом комуністичної діяльности. До комісії входять: начальник адміністраційного виділу мін-ства справедливости Чапінський, надінспектор головної команди держ. поліції д-р Наґлер і інспектор політ. департаменту мін-ства внутрішніх справ д-р Пшиборовський.

ВІЧЕ ЛЬВІВСЬКИХ АКАДЕМИКІВ У СПРАВІ БЕРЕСТЯ.

Дня 15. січня відбулося в другому будинку польського Дому Техніків протестаційне віче в справі Берестя. Взяло в вічі участь 600 академиків. Після кількох промов ухвалили резолюції.

АРЕШТУВАННЯ ЗА МИТНІ НАДУЖИТТЯ.

У звязку з арештуванням у Львові управителя комісаріяту прикордонної сторожі надкомісаря Кісілевського мають арештувати ще інших співвинних у митних надужиттях. Акт обвинувачення міститиме богато надужить як на шкоду приватних людей, так і на шкоду держ. скарбу.

ВЛОМ ДО КАПЛИЦІ.

Невідомі злодії вломилися до гр.-кат. каплиці в Товмачі та вкрали підручну касу з 300 зол і фляшку вина.

„ФАБРИКА" ГРОШЕЙ.

Поліція викрила фабрику фальшивих монет у хаті І. Стеця в Наварії. В нього найшли багато 5, 2, 1-золотівок, 50, 20 і 10-сотиківки та машини, відливарню, матриці, форми і т. д. Машини ті купив Стець у Едв. Вісневського. Вісневського поліція арештувала також.

ПОРУЧНИК УБИВ ЖІНКУ.

У Кракові вбив книжалом свою жінку резервовий поручник 17 п. п. Меч. Коханек. Причина: родинні непорозуміння.

ПЕРЕВОРОТ В ЕСПАНІЇ.

Із Мадриду прийшли вістки, нібито в Еспанії введуть диктатуру, похожу на попередню, а то щоби перешкодити поширюванню революційної пропаганди.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла" і її відкликання.** Вчорашнє (10) число „Діла" підпало конфіскаті за другу частину замітки п. з. **„Зміст петиції українських послів і сенаторів до Ліги Націй"**, поданої у нас дослівно за львівською „Хвилею". Коли вже число було видруковане по конфіскаті, тоді прийшло до нас повідомлення, що ту конфіскату відкликується. Через те наші читачі дістали вчорашнє число „Діла" таки з білою плямою. Завтра подамо це місце ще раз.

— На карти **„Рідної Школи", що звільняють** від алькогольних напитків з нагоди Празника Різдва Христового зложили в зол. слідуючі Вп. Громадяни(ки): **зі Львова:** о. д-р Стасюк Омелян 4.50, Василь Микитчук 2, Онуфрик Володимир 2, Хомяк Михайло 2; **з Журавна:** д-р Лисяк Павло 3, Дармохвал Володимир 3, Паламар Іван 3, Кузик Семен 2, д-р Божик Степан 2, Слободян Трофим 2, одна особа 1; **з Володимирців** о 2: Олексюк Ярослав, Лисак Григорій, Лисак Петро, Кащій Михайло, Семчишин Павло і Іваничик Іван. — Хто слідуючий?

— **П. Олександер Носалевич,** відомий наш оперовий співак, тепер в опері у Вісбадені, переслав на руки головного редактора „Діла" В. Мудрого з нагоди нового року 50 нім. марок на „Рідну Школу". Гроші можна підняти у гол. редактора „Діла".

— **Порядок йорданських богослужень в Преображенській церкві.** В понеділок 19. ц. м., в день Богоявлення, відправиться в храмі Преображення св. Спаса Архієрейська Служба Божа. В 8.30 год. зрана початок. Після Служби Божої відбудеться торжественний похід на Ринок для Йорданського Освячення Води (від Домініканської вул.). На це церковно-народне Святкування запрошується отсим всіх вірних города Львова, а всі Товариства, Інститути, Установи і Організації проситься — на поручення Митроп. Ординаріяту, — щоби корпоративно взяли участь у Богослуженні і Водосвятті. — **Управа храму св. Спаса у Львові.**

— **Вистава мистців-пластиків.** Дня 15. січня отворено у Варшаві, в салюні Гарлінського (Мазовецька 8) четверту виставу Союзу Артистів-пластиків „Артес". Участь у виставці беруть: Отто Ган, Яніш, Кшивоблоцький, Людвик Ліле, Райхівна, Рімер, Роман Сельський, Штренґ, Тирович і Войцеховський.

— **З секції інжинірів** при Спілці, що покінчили високі школи в ЧСР, дістаємо таке письмо: В звідомленні, що його видрукував Союз організацій інжинірів українців на еміграції з приводу зїзду представників організацій інжинірів українців 15—17. листопада 1930. вмішено неправдиву інформацію про ліквідацію секції інжинірів при Спілці, закінчивших високі школи в ЧСР (стор. 43). Нам не відомо, як це сталося, що Організаційна Комісія прийняла ці невідповідаючі дійсності інформації та на основі їх зігнорувала співпрацю з секцією інжинірів Спілки, закінчивших високі школи в ЧСР. — **За секцію: Інж. Роздобудько,** голова. **П. Злепко,** секретар.

— **Смерть 102-літної українки у Львові.** На днях у Львові на Хорушині померла українка Анастазія Швец, у 102-ім році життя. До останнього часу вона ходила пішки до церкви та скаржилась перед священиками, що діти не радо пускають її до храму, побоюючись, що її переїде автомобіль.

— **Самовбивство емігранта.** На днях у Львові застрілився російський емігрант, 28-літний журналіст Семен Юріев, який був співробітником москвофільського „Русского Голосу", де підписувався під статтями псевдонімом „Витязевський".

— **Поїзд переїхав жінку.** Дня 13. січня на лінії Делятин-Коломия заліznиця переїхала Параску Мосійчук з Коршева (к. Коломиї). Сталося це тому, що в тому місці нема рампи та наслідком сильної мряки. Томуто поїзд зауважено запізно. Машина вдарила в сани взаду й викинула згадану жінку на шини. Поїзд волік змасакроване тіло на просторі около 1 км.

—**Переклади фільософічних творів на українську мову.** В „Ділі" з 11. ц. м. появилася новинка, в якій сказано, що в Білгороді вийшли сербо-хорватські переклади творів І. Канта. При цій нагоді зазначено, що український 40-мільоновий нарід не має переложеного ані одного твору Канта. Не справді велика школа, бо лектура творів Канта є великою школою думання. Вагу цієї справи мали перед очима проф. д-р Іван Мірчук і члени фільософічного семінаря українського університету в Празі. За почином проф. Мірчука підялися члени семінаря великого діла: рішили перекласти на українську мову відомий твір Канта „Пролегомена". В перекладних працях взяли участь такі члени фільософічного семінаря: д-р Кость Чехович, д-р Микола Гнатишак, д-р Пилип Деркач, Мирон Заклинський, д-р Микола Мелінишин і д-р Степан Головацький. Праця тривала два роки: внаслідок був старанний переклад згаданого твору Канта. Він ще в 1926 р. був готовий. Вже чотири роки минули, а наклядця й досі проф. Мірчук не знайшов. Одинокою перешкодою в перекладанні таких творів є брак видавців. Можеб і видавець знайшовся, але він боїться, що не буде кому читати і купувати. Переклад „Пролегомен" лежить тепер у теці проф. Ів. Мірчука, який перебуває під цю пору в Берліні. — **Д-р Ст. Годований.**

— **Зміни в розпорядках про алькоголь.** Польська рада міністрів апробувала проект зміни у справі продажі алькоголів. Між іншим проект вводить дозвіл продавати в льокалях і публичних місцях напитки із 4.5 проц. алькоголю, а досі вільно було продавати напитки тільки із 2.5 проц. алькоголю. Цю зміну введено головно з огляду на пиво, яке переважно має вищий процент алькоголю, як це було дозволено. Досі було заборонено продавати алькоголь у неділі і свята від год. 15 одного дня до год. 16 наступного, а новий проект забороняє продавати алькоголь у неділі і свята від год. 6—14.

— **„Пустельник", що збирав гроші для жінки.** Поліція в Тернополі арештувала 65-літнього Фр. Березовського, анальфабета, що під церквою та костелом у Тернополі із хрестом у руці збирав гроші на будову „косцюлка" в Рожнятах на Волині. Слідство виявило, що він брав гроші для себе. У крамниці Наталії Штайнгавзової набрав краму на 166 зол., вібито для францішканів у Кракові. Березовський признався, що ті гроші збирав для себе, бо в Тостім (пов. Залішики) мав на удержанні жінку Меланію. При ньому найшли 85 зол.

— **Крадіж револьверів.** Як подають із Варшави, із тамошнього складу військового приладдя при вул. Маріянській, комуністи викрали кілька пачок, в яких було 300 револьверів. Військова жандармерія шукає за виновниками.

— **Дещо про телефони.** Статистика виказує, що на цілім світі є 34.400.000 абонентів телефонів. Кількість тих абонентів зростає щороку на 1,750.000. Австралія має тільки 760 000 осіб, чи установ, що абонують телефон. В Америці на 100 горожан припадає 16 телефонів.

— **Жінка на шибениці.** Вже вісімдесять літ на Мадярщині не виконано жадного присуду кари смерти на жінці. Аж по 80 роках, минулого понеділка в Сольноку повішено 39-літну жінку, Кардос із Надьрова, яку свого часу засуджено підчас процесу кільканацятьох селянок, що потруїли багато осіб. Регент Мадярщини Горті відкинув просьбу про помилування.

— **Затоплене місто.** З Єрусалиму подають, що Червоне Море наслідком невідомих причин вийшло з берегів і залило більшу частину міста Акаба, при чому згинуло чимало людей. Акаба належала до найкращих міст у Трансйорданії і його звали „жидівською Геллядою".

— **Жінка вбила письменника.** Визначний швайцарський письменник і редактор Куно Гофер був жонатий із багатою мадяркою, графинею Бетляні, жив у її добрах на Мадярщині, але згодом полюбив англійку Більтон і зраджував жінку. Англійка домагалась, щоби він розвівся з жінкою і на цім тлі між ними були часті конфлікти, бо Гофер не хотів покинути жінки і не хотів зірвати з любовницею. На днях ця англійка застрілила письменника в готелі Сант Моріц, а потім убила себе. Гофер залишив двох синів. Вдова убитого письменника представляє справу зовсім інакше, як не представляли перші газетні вістки. Вона твердить, що Гофер був ідеально вірним чоловіком і не зраджував її. Ця англійка Больтон, познайомившись із письменником, залюбилась в ньому від першого погляду, а коли він оминав її, вона вишукувала його навіть при помочі тайних агентів. Застрілила його англійка якраз тому, що Гофер відкинув її любов і хотів зберегти вірність жінці.

— **Ліндберґ купив острів.** Славний летун, що вперше перелетів з Америки до Европи, купив острів, що лежить 4 милі від американського узбережжя. Цей острів зветься Гарден Айленд. На ньому буде Ліндберґ мешкати в літі зі своєю жінкою і дитиною.

— **Слон у дентиста.** До чеського міста Пшерова прибув цирк із менажерією, в якій між іншими звірятами був величезний, але лагідний і добродушний слон. Цей слон був потіхою публики, особливо дітей, які його любили та обдаровували ласощами. Але від деякого часу слон утратив добрий гумор став нервовий та навіть не хотів виходити на сцену ні приймати дарунків. Виявилось, що йому псується зуб і слон від болю втратив погідний настрій. Власник цирку покликав дентиста-лікаря і цей вивертів у зубі дірку, вичистив його та вложив у це зубище срібну пльомбу. Цікаве, що слон зовсім терпеливо переніс цілу операцію, начеб знав, що добрі люди хочуть усунути його біль зубів.

— **Чума в Альжирії.** В Альжирії епідемія чуми поширюється далі. Багато сіл, заражених чумою, евакуовано, а хати, де була ця епідемія, спалено. Кілька залізничих станцій замкнено, а пасажирів із заражених околиць віддано під

кварантанну. Коло деяких сіл поставлено санітарні стійки.

— **Морози і сніги.** В Сибірі місцями температура сягає 60° Цельзія. На лінії Самара-Златоуст у снігах застрягло кілька поїздів. На Рад. Україні наслідком снігових завій комунікація утруднена.

— **Столітня друкарська складачка.** В одній друкарні в Парижі працює складачка Олена Боне, яка має 101 літ життя. Ця старушка, побоюючись утратити працю та бажаючи грати ролю молодшої як є, скривала свій вік та працювала досі в друкарні. Аж на днях виявилось, що вона має 101 літ і уряд визначив їй досмертну пенсію й усунув із друкарні.

— **Поворот монархії в Греції?** Букарешт. АТЕ. Румунські газети подають, що акція в напрямку повороту б. короля на грецький престол має

— ***Український Наддніпрянський Хор*** під проводом Дмитра Котка (22 осіб) виступить в суботу 17. січня ц. р. в год. 8.15 веч. в салі театру „Кольосеум" (Соняшна 23) з великим популярним концертом. Білети по цінах значно зниженних можна набути в „Нар. Торговлі" (Ринок 36).

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: „ЧОЛОВІК З ТЕКОЮ", драма на 5 дій *А. Файко.*

Пєса сучасного російського письменника вовсім у нас невідомого, грана, як упевняє театральна програма, на всіх сценах Радянського Союзу. Про те, буцім-то ввійшла в репертуар европейських театрів, досі ми не чували, але віримо, що ввійти може. Незалежно від того, яку ідею хотів висловити нею автор і яку находить у ній така чи інша авдиторія, „Чоловік з текою" дає в першій мірі майстерний психольоґічний образ людини, що хоче скинути із себе весь проклін передреволюційної минущини, яка стоїть на перепоні її дальшої діяльности — наукової праці вченого, талановитого професора, залюбленого у своїй професії, а може й в карієрі.

Пєса збудована з великим сценічним хистом, вовсім пашабльоново, свобідно, а навіть із розмахом. Вона сильна головно тим, що змальовує нові соціальні умовини після більшовицького перевороту, без думки оборонять те, що кожна крівава революція мусить приносити страшного й жахливого для людей привязаних до давніх форм життя.

Вся сповідь героя пєси в останній дії нічим не впливає на настрій і вражіння глядача, який може на підставі бачених картин свобідно рішати: чи вся історія проф. Гранатова має бути приклатом сили чи занепаду нового соціяльного ладу. Хто вевлі уявити собі, як легко можна вдасти в інтерпретацію деяких дієвих осіб чорні або ясні кольори, розуміє, що від гри актора залежить у великій мірі закраплення пєси якоюсь тенденцією. Одні виходячи з такої пєси можуть казати: „Ось живий доказ, що серед таких обставин не може працювати свобідно талановита й інтеліґентна одиниця"; а інші: „Ось доказ, що варта буржуазна мораль і ціною яких понижень здобувають карієру типи, що належать до доби переможеної революцією..."

Подібну дилему можна сформулювати після більшості справжніх творів літератури, що тягнуть з собою таку ідею, яку тягнуть публіку.

Щойно приріжнячи „Доротею Ангерман" з цією пєсою бачимо, скільки в Гавптмані є старого, нудного шабльону...

Поруч Алментовича, що має вже за собою славу, незвичайну креацію створив Вершінський майже невичерпаний у ріжноманітності своїх рухів: Ходецький був зовсім неподібний до попередніх своїх ролі: Махальський дав сцену небуденного трагізму, — всі інші артисти, без вийму кожди своєї ролі.

(У вчорашній рецензії „Легкодушної сестри" в останнім рядку треба справити друк. помилку: „симпатиком" на „симпатією".) *м. р.*

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. **(Сходини секції молоді при філії „Просвіти". — Концерт у честь Митрополита. — Рада громади Ілавче на народні ціли).** Дня 4. січня ц. р. відбулися сходини секції молоді при філії „Просвіти". Запрошено 15-ох членів, що перебувають тепер у Теребовлі. На сходинах виголосив студ. Сташків Володимир реферат на тему „Українці в Америці" на основі книжки Л. Ясінчука „За океаном". Референт перейшов по черзі повні розділи книжки. З реферату п. Сташкова ми довідалися, що українська еміграція американізується, асимілюється. Щоб її врятувати і притягнути для служби рідному краєві, треба держати з нею контакт духовий. Треба дати їй такі духові цінности українські, які рівноважилиб або навіть перевищали впливи англійські (чи пак американські). В дискусії над рефератом забрав голос інж. Пасіка, який взивав наших студентів студіювати англійську мову і культуру, бо без того нема мови про духовий вплив на американську еміграцію. Д-р Годований підчеркнув, що українці в Америці — це люди з іншою психікою, вони стають на вайр англійський підприємчивими, їм (особливо молоді, вродженій в Америці) не так легко чимнебудь заімпонувати. Ми, українці, в Галичині, повинні зорганізувати виміну студентів. Нехай би американські (українські) студенти приїздили до нас, а наші могліб поїхати до Америки на рік-два. Такий живий звязок найкращий. П. Сташків завважив при кінці, що нам треба докладно знати про українців у всіх чужих краях і держати з ними звязок. Реферат був опрацьований солідно, дискусія інтересна. Шкода тільки, що на 15 „іванних" було всього 5-ох „ізбранних". Інші (особливо жіноча молодь) не прийшли, не маючи нічого на своє оправдання, крім звичайний викрут. — Того самого дня вечором вшанувало село Островець 30-літній ювилей Митрополита концертом, який відбувся в салі чит. „Просвіти" в сусіднім селі Слобідка Струсівська. Гарно підготовлений хор студ. теольогії Ю. Карпінським відспівав: Бортнянського „Возвесели", потім мужеський хор колядки Стеценка й інші хорові твори. Сильне враження на присутніх зробила деклямація Гумницького „В храмі св. Юра" Богдана Лепкого. Про заслуги Митрополита говорив місцевий парох о. Карпінський. На закінчення відспівав мішаний хор „Сотвори Господи". Свято робило дуже симпатичне враження. Весь дохід в сумі 50 зол. призначено на шпиталь ім. А. Шептицького. — Дня 22. XII. 1930 р. відбулося засідання громадської ради в селі Ілавчу, на якім ухвалювано громадський бюджет. На внесення радних українців вставлено до бюджету такі суми на народні ціли: 200 зол. на „Рідну Школу" і 100 зол. на Т-во „Просвіта". Це внесення принято одноголосно. За прикладом Ілавча повинні піти всі громадські ради в Галичині.

СОКАЛЬ. **(З гостини українського театру ім. Тобілевича).** Дня 5. січня 1931 р. загостив до Сокаля український театр ім. Тобілевича. Свій виступ зачав відіграним в салі польського „Сокола" оперетки „Троянда Стамбулу". Гра була знаменита, але каса порожна. Виставу українського театру збойкотували місцеві поляки й жиди. Збойкотували теж українці-міщани, що на такого роду імпрези не ходять, а тим більше до салі польського „Сокола". В середу 7. І. перенісся театр до української театральної салі „Народньої Торговлі", де побував до 13. січня. Дня 7. січня відіграв оперетку „Паяшик". Цим разом саля була повна. Виставлена дня 8. січня „Маруся Богуславка" випала просто імпозантно. Жива акція, гра артистів, декорації, строї — все дуже подобалося. І ця власне „Маруся Богуславка" угрунтувала славу театру Тобілевича в Сокальщині, подібно, як „Вій" не дає забути Стадника. Слід згадати, що українське громадянство Сокаля й Сокальщини любить найбільше два роди пес: українські історичні і повні сміху комедії і фарси. Слідуючі вистави: комедія „Церковна миш" (9. І.) й оперетка „Меді" (10. І.) відіграні, як і можна було сподіватися, добре, але декорації і строї багато лишали до бажання. Надто відіграно ще „Гріх" (11. І.), „Доллі" (12. І.) і новорічну ревію. З незнаних ще сокальській публиці артистів вибиваються на перше місце п-ні Ленська, п. Боровик і п. Нікітин. Бенціаль і п-ні Криваїська відомі добре ще з театру Стадника. Коли тільки загостить до Сокаля український театр, то все болюче відчувається недостача порядної театральної салі з відповідною сценою. Така саля, як саля „Нар. Торговлі" в Сокалі, надаваласяб прекрасно для малого села. Але ніяк не можна з ним погодитися в Сокалі, будь-щобудь в одним з найсвідоміших українських міст. Вина тут лежить очевидно по стороні нашої інтеліґенції. На кілька тисяч міщан і пару сотень інтелігентів нема ні одної читальні „Просвіти" в самім місті Сокалі, а треба би бодай з три. Тому й міщанство не гуртується й не цікавиться нічим українським. Зате поблизькі села, як Поториця, Конотопи й інші, були багато краще заступлені на театральних виставах, як сокальські міщани.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Іван Герасимович: „ЯК БОРОТИСЯ З АЛЬКОГОЛЕМ і КОРШМАМИ?" Наклад протиалькогольного Т-ва „Відродження", стор. 80, Львів 1931. Ціна 1·75 зол. із коштами пересилки. Замовляти на адресу: Т-во „Відродження" Львів, вул. І родзіцьких, ч. 4/III. Надходить місяць лютий, місяць протиалькогольної пропаґанди. Чимало людей хотілоб взяти участь в цій хосенній праці, але не знають як до цієї справи взятися. Вичерпуючі ради і вказівки як також готовий протиалькогольний реферат найде кожний в цім підручнику, де також подані тексти протиалькогольного закону і виконних розпорядків.

Ціни набілу у Львові.

Дня 15. січня 1930 р. ціп масла не нотовано; літра молока 0·27 зот., літра сметани 1·50 зол., копа яець 10·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр Тобілевича:

ЛЬВІВ. Саля „Уль" Осолінських 10.

Понеділок 19. І. 1931. год. 7·30 веч. „Гарна Одена". Премієра.

Вівторок 20. І. 1931. год. 7·30 веч. „Кінна, яка зібнла". Перший раз на українській сцені.

Середа 21. І. 1931. год. 7·30 веч. „Троянда Стамбулу". Остання вистава.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 16. січня, година 7·30 веч. „Лякме" (виступ Еви Турської-Бандровської).

Субота, 17. грудня, год. 3. „Кордіян"; год. 7·30 „Ніч у Сан Себастіані".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 16. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Субота, 17. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 16 січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Пятниця, 17. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Ширіть наш часопис!

Кіна.

ЯПОЛЬО: Звукова фільма: „Королева гузарів". Люди-риби.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Битва над Сомою".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Пат і Патахон" на стрільні.

ОЛЬГА: „Роман над Ріо Гранде".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Смолоскип".

ПАН: „Інтриґант" (Янінгс).

ПАСАЖ: „Зачарований килим". (Пат і Патахон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Дике кохання.".

ФАТАМОРҐАНА: „Гоаґофта чесної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: „Остання карнавалова ніч" (Конфетті).

СТИЛЕВЕ: „Геґемон душ". (Можухін) „Людина, що крутить" (Бастер Кітон).

УТІХА: „Пречудна брехня Ніни Петровни" (Бриґіда Гельм).

Програма радіо.

Пятниця 16. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Квінтет Либермана і Кнаппа. **Гельсінґфорс** (221,4) 19·30 Радіооркестра. **Льондон** (261,3) 22·00 Радіооркестра і хор. **Букарешт** (394,2) 20·00 „Севільський цирульник". **Берлін** (419,) 18·25 Пісні і дуети Ротштайна. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Відень** (516,3) 19·40 Пісні мурнів із Америки. **Будапешт** (550,5) 17·25 Циганська музика. **Харків** (938) 16·00 Українські пісні. **Ленінград** (1000) 17·30 Концерт.

Субота 17. І. 1931.

Варшава (1411,7) 13·15 Чеська музика: Сметана, Дворжак. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·30 „Мадам Батерфляй" Пуччінія. **Таллін** (296,1) 18·30 Оркестра, соліст. **Берлін** (419) 19·10 Варіянти Брамса. **Рим** (441,2) 17·00 Оперова музика. **Прага** (486,2) 21·00 Концерт: Коварович, Дворжак. **Відень** (516,3) 17·15 Бетовен, Брамс. **Будапешт** (550,3) 12·05 Циганська музика. **Харків** (575,8) 16·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Народня музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Катінка Струмилова:
16. І. „Церковна миш", комедія.
17. І. „Циганка Ана".
18. І. „Маруся Богуславка".

Український Наддніпрянський Хор під проводом Дмитра Котка (22 осіб) виступить в суботу дня 17. І. 1931 року в год. 8·15 веч. з одиноким популярним концертом у салі „Кольосеум" (Сонячна 23). 1320 1—2

Подяка. Почуваюсь до милого обовязку зложити щиру подяку Вп. Д-рові Вол. Логушеві за безінтересовну інтервенцію в моїй справі у слідчого судді і Вп. Д-рові Вол. Вознякові, Вп. Д-рові Вол. Бемові, пп. Ороновським і п. Олесі Кавківній за моральну піддержку в часі мого побуту в тюрмі. — **Володимир Білинський.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 888 8-7

ГОДИННИК ВАШ буде найлішше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

ПОТРІБНА станція з фортепіяном для панночки. — Подати умови до Адміністрації „Діла" „для Гімназистки". 1. VI 3—3

ГЛЯДАЮ і покою з кухнею в старій камениці. Чинш за 1—3 літ або відступне. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Мешкання". 1318 1—2

ПОТРІБНА здорова, лагідна, інтеліґентна економка до ведення хати. — Зголошення: Урядники, Przemyśl, skrytka pocztowa 117. 1321

JEUNE Parisienne cultivée diplômée Université Paris donne leçons français. — Bajki 36. IV. p. gauche de 16 h à 18 h. 1323 1-2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

АДВОКАТ

М-р Олександер Зеленецький

в Гусятині

відкрив дня 1-го січня 1931 р. адвокатську канцелярію в домівці кооперативи „Збруч". 1316

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:

Ausland-Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** 59—7

Поляка.

Рідня бл. п. Помійного о. Володимира Насальського, Совітника й пароха-ювилята, померлого в Ричигові дня 1. січня н. р. в 83 році життя, складає сердечну подяку всім Вс. Отцям, що взяли ласкаво участь у сумнім похоронним обряді дня 5. січня н. р.

Передовсім складає щиру подяку Вп. о. д-рові Масюхові за уділення Св. Тайн відправлення панахиди й прощання Помійного в хаті; Вс. о. Гунецькому за відправу парастасу в хаті та провід похорону; Вс. о. Ваньковичеві за прощальне слово в церкві, а Всч. о. Васильчакові за прощання над гробом. Також складає щиру подяку Всч. Отцям: Романовському, Кашові, Городецькому, Будятові, Бубнячові і Сапрунові за участь й увеличення цього похоронного обряду, а зокрема Вп. п. Вигнанському з Підвисокого і Вп. п. Величковій за щиру поміч у найтяжчих хвилинах в часі недуги та похорону. Вкінці складає щире Спаси Біг церковним Братствам з Ричигова і Новосілки, як також парохіянам, що відпровадили тлінні останки свого довголітнього пароха на місце вічного спочинку.

Ричигів, в січні 1931 р.

Софія з Насальських і о. Ігнатій Плешкевичі, Марія з Насальських і о. Никола Сікора; Стефанія з Насальських Процько; Роман, Стефанія, Марійка, Наталія, Дарія, Антін, Неоніля і Богдан — внуки; Юрій — правнук. 1317

Загальні Збори

Кружка „Рідної Школи" в Бережанах

відбудуться дня 25. січня 1931 р. в кімнатах канцелярії Кружка в 5·30 год. попол. з таким денним порядком:

1) Відкриття.
2) Відчитання протоколу.
3) Звіти Старшини, Управи школи й Контрольної Комісії.
4) Дискусія над звітами й висловлення абсолюторії.
5) Вибір нової Старшини.
6) Внески й запити.

Якби в приписаному часі не було відповідного числа членів, ті самі Загальні Збори відбудуться в тому самому місці і з тим самим денним порядком в 6 год. пополудні.

1319 **Старшина.**

Зе редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 12 (12.668). Львів, неділя 18. січня 1931. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ощадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

НІХТО НЕ ЗНАЄ,
що йому принесе будучність, тому повинен щадити на чорну годину, а свої ощадности поміщувати в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20,

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467),
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
997

7/II. 1931.
БАЛЬ МЕДИКІВ
1264 2—3

Чи Український Катол. Союз є політичною партією?

Розмова з головою Українського Католицького Союзу п. Володимиром Дицикевичем.

По установчих зборах Українського Католицького Союзу появилися в деяких органах преси, як і в деяких колах нашого громадянства, поголоски про те, що ця новозаснована організація є політичною партією. Щоби вияснити справу, звернулись ми за інформаціями до голови Католицького Союзу, б. сенатора Володимира Дицикевича. Хід нашої розмови був такий:

— З програмової декларації Ексцеленції Митрополита Андрея ясно, що Український Католицький Союз є неполітичною організацією. Тимчасом по установчих зборах Союзу появилися в українській пресі („Нова Зоря") та у львівському „Слові Польскому" замітки чи статті, в яких твердиться, що Український Католицький Союз є політичною партією. Також поголоски кружляють і серед деяких кол українського громадянства. Чи пан голова не могли би нам вияснити, звідки і на підставі чого виросли такі поголоски?

— Що такі поголоски кружляють, новоім не диво. Як сам, референтуючи на установчих зборах справу організаційного статуту, підкреслив, що створивши ми організації католиків українців даємо форму політичної партії тому, що така форма через свою гнучкість краще підходить до заміченої нами діяльности, як форма товариства, зв'язаного точними статутовими постановами. Далі слід взяти під увагу, що деякі точки нашої програми, як оборона католицької віри та моралі в політичному житті, береження прав християнської родини як основи народу, оборона нерозривности подружа і християнського виховання молоді, обстоювання суспільної справедливости та суспільної охорони селянства, робітництва і всіх суспільно покривджених, вкінці здобування для нашого народу законними засобами щораз-то більшої освіти, добробуту та прав, мають безперечно суто політичне значіння. *А проте наша організація не є політичною партією* в загально прийнятому розумінні вже тому, що вона завдячує обмежує свій круг ділання до деяких точно означених напрямків, а в справах активної політики, в яких не порушена католицька віра та мораль, полишає своїм членам повну свободу.

— Коли Український Католицький Союз не є політичною партією, то на що він буде звертати головну увагу у своїй практичній роботі та як буде її проводити в життя?

— Наші цілі і змагання є в дійсности головно етичного значіння, ми хочемо запевнити католицькій вірі та моралі належне їм місце у приходному житті, хочемо дбати про принорювання принципів християнської етики у всіх ділянках національного життя, хочемо підтримувати розвій нашого народу у християнському розумінні. Нашим гаслом, що виповнятиме цілу нашу діяльність, це кінцеві слова заклику Високопреосвященого Отця Митрополита Андрея „Христос — наша сила". Це гасло вказує нам ясно шляхи, якими нам слід іти, щоб осягнути здійснення всіх ідеалів, які нам найдорожчі і святі. У практичній роботі будемо вживати всіх тих засобів, яких уживають усі зорганізовані гуртки, як партії, так і товариства, а саме будемо перш за все поширювати організацію наших членів і вести пропаганду наших цілей шляхом улаштовування викладів, відчитів, дискусійних сходин, видавання всякого роду публікацій. Тому, що маємо на меті довести до обнови нашого національного життя на основі католицьких принципів, будемо домагатися від наших членів, щоби також у приватному житті поводилися згідно з правилами християнської етики. Робота, яка стає перед Союзом, безмежно велика, тому й домагання, які будемо ставити до наших членів, мусять бути великі.

— Чи в організаційному статуті Українського Католицького Союзу є й такі точки, які нормують працю і становище організації також у конкретних політичних справах?

— У нашому організаційному статуті нема жадних постанов, які нормували би роботу в конкретних політичних справах. Актуальними політичними питаннями могли би ми цікавитися лише тоді, якби вони торкалися принципів, на яких побудована наша організація. В таких справах будемо очевидно забирати слово й обстоювати наше становище. Інші політичні справи, які важні та актуальні вони й не були, лежать поза межами нашої діяльности та наших міркувань.

—o—

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня п. р.

(Продовження.)

ЛІКВІДАЦІЯ ТРЬОХ ГІМНАЗІЙ.

Почну від дрогобицької гімназії, яка хоча молодша від інших двох (тернопільської і рогатинської) була гордістю і радістю українського громадянства. Основана в 1918 році, вона мала від шк. р. 1905/6 повних 8 кляс. У 1926 році відбувся там уперше іспит зрілости. Фреквенція школи зростала з року на рік. В біжучому шкільному році рахувала 303/261 хлопців і 42 дівчат. На 15 учителів, які вчили у дрогобицькій гімназії, 11 було власних, а инше 4-ох доходячих з інших шкіл; з того 11 власних учителів 8 мало повні кваліфікації. Учительський збір працював над молодю з повною посвятою і зрозумінням свого завдання, добуваючи однаково, під виховавчим оглядом, як і наукового рівня дуже поважні вислідн, — це стверднли всі візитації. Керманництво школи було в руках досвідного педагога, цілою душею відданого справі виховання молоді; його працю оцінювали з повним признанням візитатори. Від кількох місяців школа містилася у власному будинку, який відповідав усім вимогам новочасної педагогіки та який здвигнено коштом пів мільона золотих, зусиллям, енергією і пожертвуванням українського громадянства дрогобицького повіту. Остання візитація школи відбулася на весні, в березні 1930 року з подібним вислідом, як і всі попередні, на повне вдоволення шкільних властей. Мушу зазначити ще, що від шкільного року 1921/22 школа мала права державних шкіл; останній раз надано їй ці права (відновлено їх) 5. червня 1930 року; зате дня 27. жовтня 1930 року п. міністр освіти й віроісповідань видав одночасно два розпорядки: першим позбавив дрогобицьку гімназію прав державних гімназій, мотивуючи це таким робом: „тому, що ця школа не виховує молоді у виразно держаному дусі і не вироблює серед неї пошани для державної влади і її розпоряджень". Одночасно теж видано друге розпорядження, що говорило про ліквідацію школи, а саме, покликуючися на австрійський закон з 1850 р. п. міністр наказав зачинити школу: „тому, що ця школа прийняла шкідливий характер під моральним і політичним оглядом". Шож сталося поміж червнем та жовтнем, що спонукало п. міністра до такої рішаючої зміни власної постанови? Прошу взяти під увагу: в червні школа отримує права державних шкіл, а в жовтні не лише відбирається їй ці права, але й зачиняється її. Отже треба ствердити, що не трапилося нічого, абсолютно нічого, що оправдувало би такі розпорядження. У кожному разі ані власникові школи, себто управі Українського Педагогічного Т-ва „Рідна Школа" в Дрогобичі, ані директорові школи ані батькам молоді не подано до відома ніяких конкретних закидів. Що більше, шкільна влада не перевела ніякого слідства, ніякого дисциплінарного доходження ані директорові, ані вчителям ані ученикам, не дала їм навіть можливости очистити себе з закидів, які роблено підчас поліційного слідства. Ціла тайна скрита в тому, що рішення зачинити школу прийнято на основі т. зв. довірочних (конфіденціомальних) інформацій поліції.

Дня 27. IX. переведено в дрогобицькому повіті і в самому Дрогобичі серед українського громадянства масові ревізії та арешти. Мушу відразу зазначити, що в дрогобицькому повіті не було ані одного акту т. зв. саботажів. Переведено також ревізії в будинку української приватної гімназії, при чому заквестіоновано легальні видавництва легальної тоді, а нині розв'язаної вже організації українського скавтінгу „Пласт", пластові відзнаки і два цикльостилі, які були власністю школи та на яких відбиване учівську газетку. Заарештовано тоді директора гімназії, одного вчителя (Байраха) і двох учнів. Арештованих заковано в кайдани і ночю з 27. на 28. IX. відставлено до слідчої вязниці у Самборі. Зараз після ревізії й по арештуваннях появилися надзвичайні видання місцевих польських газет, несконфісковані, повні найбільш провокаційних вісток. Говорилося у них, що ось в будинку української гімназії найдено при ревізії велику скількість зброї, муніції і вибухового матеріялу, що в Дрогобичі приготовлювано українську революцію чи повстання, що осередком тієї протидержавної акції була українська гімназія та її керманичем директор Кузьмович, що арештовано кількадесять учнів і вчителів і т. п. неймовірні історії. Ці інформації повторили львівські, краківські і варшавські санаційні і ендецькі щоденники, а навіть Польське Радіо.

Почалася нагінка на дрогобицьку гімназію, яка переходила всі межі пристойности. Провід у тій нагінці вів ендецький „Курєр Подкарпаця", який виходить у Дрогобичі, — і ця нагінка осягнула свою ціль. Дня 27. X. гімназію зліквідовано. Додам ще, що оба учні, вчитель і директор дрогобицької гімназії, арештовані з кінцем вересня, находяться вже від кількох тижнів на волі. Додам також, що протягом останніх літ не було не лише потреби, щоби на терені школи інгерували власти безпеки, але навіть не треба було вживати гостріших дисциплінарних кар у внутрішніх відносинах школи. Єдиний випадок трапився мин. весни, коли арештовано 2-ох учнів школи під замітом співучасти в замаху на будинок польського „Сокола" в Бориславі, який трапився у травні 1930 р. Проти одного з них слідство занехано вже давніше (Андрушко), другий (Микола Сенів), після 6-тимісячної слідчої вязниці, станув 28. XI. 1930 р. перед судом і був увільнений від вини і кари. Повторяю що

Першорядний закордонний фабрикат
АВГУСТ ФЕРСТЕР

піяніна, фортепіяни, фісгармонії
виключно „ДІМ ШОПЕНА"
Львів, Сикстуська 11. Спеціяльні подешеві в сплатах.
1265 3—3

це єдиний випадок, що два учні дрогобицької гімназії були обвинувачені в злочині саботажу, однак переведена розправа доказала повну їхню невинність. Докази невинности були такі очевидні, що прокуратор не зголосив чавіть відклику проти звільняючого присуду. (Акт обвинувачення спирався на зізнаннях 2-ох поліційних конфідентів).

Поліційне і судове слідство, ведене у звязку з арештуванням директора, одного вчителя і 2-ох учнів дрогобицької гімназії, доконаним дня 26. IX., старалося доказати протидержавну діяльність школи слідуючими закидами: 1) що гімназіяльний пласт утримував звязок з позашкільною, буцімто нелегальною організацією українських пластунів і 2) що в гімназії видавано буцімто недегальну газету начебто з протидержавним змістом. На цих закидах спиралося теж — здається — розпорядження п. міністра про ліквідацію школи, тому, що про конкретні закиди не можемо довідатися.

(Продовження буде.)

Віз і перевіз.

Центральний орган ББ про пацифікацію, Українську Парляментарну Репрезентацію і про бебістичну програму в українській справі.

У центральному органі ББ „Газеті Польській" з дня 15. січня ц. р. опублікована на передовому місці стаття п. н. „Берлінська режисерія". У ній читаємо дослівно:

„Український Парляментарний Клюб ще перед Різдвяними святами зголосив у сенаті інтерпеляцію в справі пацифікаційної акції у Сх. Галичині. Таким чином Український Клюб подав до публичного відома не тільки польській, але й заграничній опінії всі закиди й скарги супроти уряду та урядових органів, які цю акцію провели. Перед кількома днями українські посли порушили обширно цю справу на бюджетовій комісії при обговорюванні бюджету мін-ства внутр. справ і дістали щиру та вичерпуючу відповідь міністра Складковського. У тій відповіді міністр внутр. справ дуже подрібно представив фактичний стан річи і виказав, хто спричинив т. зв. саботажну акцію, яка кожної хвилі грозила домашньою війною, бо місцева польська суспільність почала шикуватись до відплатної акції. Мін. Складковський з цілою щирістю признав, що в цілости тієї акції, до якої уряд був змушений, з боку поодиноких поліційних чи військових одиниць були надужиття, але запевнив, що ведеться слідство в справі тих надужить і винні будуть покарані".

„Але найцінніщим у промові міністра Складковського було твердження, що тепер у Сх. Галичині панує цілковитий спокій і нема ніякої потреби пристосовування доразових поліційних і військових засобів. Іншими словами пацифікаційна акція цілковито сповнила свої завдання і належить до минулого. Здавалось би, що в інтересі як польської суспільности та і української треба б радуватися з тої причини і взаїмно робити все, щоби якнавчасніше прийшло успокоєння, щоби рани загоїлися якнайскоріше. Бо не треба забувати, що жалі, скарги та рани є обопільні".

„На всі жалі українців місцева польська суспільність відповідає пригадкою на сотні тих загород польських хлопів, що були спалені, вказуванням на доконувані акти терору, бандитські замахи на залізниці, що грозили катастрофою соткам невинних подорожних і т. д. і т. д."

„Непорушним фактом є, що українська суспільність почала перша, сама спровокувала ту „спробу сил", в якій мусіла улягти. І тому нині, коли як з боку уряду так і з боку польської суспільности нема тенденції правити краєм при допомозі виїмкових засобів — то й українська суспільність повинна зі свого боку робити все, щоби направду прийшло успокоєння, щоби українське населення могло далі спокійно працювати й організувати своє національне життя. Тимчасом бачимо що іншого".

„Український Клюб хоче зробити зі справи пацифікації Східної Галичини власне видання комедії п. н. „Вовки в овечій скірі", відграваної актуально польською опозиціею. Український Клюб є повний надії на успіх своєї акції. Здобув уже підтримку знаного приятеля „угнетеної" німецької меншости в Польщі п. Корфантого, не кажучи про цілковиту підтримку з боку „Роботніка".

„Становище „Роботніка" приїхала провірити у цій справі як інспекторка II. інтернаціоналу делегатка англійської партії праці і повчила польську молодь соціялістичну, як треба боротись з урядом терору в Польщі — саме того самого дня, коли в Бомбаю влада англійського соціялістичного уряду вішала 4-ох гіндуських незалежників, найближчих співробітників увязненого Гандія".

„Бажаємо згори попередити, що і та нова кампанія проти уряду, яку шикує Український Клюб у соймі — при ласкавій допомозі народової демократії, Корфантого та лівиці — не виведе нас з рівноваги і певности, що ступаємо доцільною та необхідною дорогою. Український Клюб на вівтірковому засіданні сойму зголосив обширний наглий внесок у справі пацифікаційної акції, де вичислює всякі правдиві та мнимі надужиття влади в часі тієї акції. Нагле внесення на основі нового регуляміну вимагає 75 підписів — отже може статись наглим тільки завдяки підписам польських опозиційних клюбів. Опозиція хоче з тієї справи зробити нове видовище, нову зброю до боротьби з теперішнім урядом. Отже згори заявляємо, що соймовий клюб ББ буде голосувати проти наглости цього внеску і не допустить до дискусії над ним на пленумі в теперішній хвилі. А то зі слідуючих причин:

„Передовсім вдаряє факт, що пацифікаційна акція відбулась перед кількома місяцями. Сойм зібрався більше як перед місяцем, але Український Клюб у соймі щойно тепер пригадав собі про наглість справи. Чому? З тої простої причини, що саме за кілька днів у Женеві починається сесія Ради Ліги Націй".

„Режісер з Берліна, що виступить в ролі оборонця українців у Женеві, бажає акомпаніяменту.

„Чиж можна собі представити миліший і відповідніший акомпаніямет, як дебата на цю тему у Варшаві — в польському соймі?

„Отже на замовлення режісера робиться представлення.

„Остаточно українці можуть вибирати той шлях, який уважають для себе за найліпший. Або можуть шукати угоди з польською державою, або боротися. Але в імя чого помагають їм у тому польські партії в соймі, у кавлині, коли міністр закордонних справ має в Женеві відбити брутальні німецькі напасти?

„До того скромного видовища не допустимо в тій саме хвилині. Могли ви чекати місяць з тією наглістю — можете почекати ще трохи. Це перший момент, задля якого будемо голосувати проти наглости внеску Українського Клюбу і тих польських партій, що його підписують.

„Одначе є й інші мотиви. У Сх. Галичині панує спокій. Державна рація, політичний розум і правдивий гуманітаризм диктують, аби того спокою не нарушувати, як також не перешкоджувати тому процесові психічної пацифікації, який відбувається серед обох громадянств у Сх. Малопольщі.

„Зачинати нагло нині дебату на цю тему — то викликувати поновно взаємне роздратування, взаємні жалі і скарги, шарпання ран, які починають щораз швидше гоїтися.

„Можуть сказати, що боїмося виявлення правди. Не маємо чого боятися. Факти є загально відомі. Подала їх зі страшним переборщенням німецька преса, ворожо до нас наставлена соціялістична преса цілого світа. Радше в нашому інтересі лежить поговорити про ці справи, бо дійсна правда є значно менше прикра, аніж та, яку подає ворожа нам пропаганда німецька і більшовицька.

„Якщо були зловживання, про котрі говорив міністр Складковський — то вони були не-

Всі українські
Фото- і Радіо-аматори
купують фотографічні і радіові апарати та приладдя
по найприступніших цінах, на догідних умовинах сплат
у ф-мі FOTO-RADIO-PALACE,
ЛЬВІВ, пл. МАРІЙСЬКА, дім Шпрехера.
Фірма провадить і поручає тільки найновіші здобутки техніки в тих ділянках
1443 1—3

Традиційна Костюмівка
11. II. 1931.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 18. СІЧНЯ 1931.

Е. ОНАЦЬКИЙ.

Дон Пацифіко.

(Докінчення.)

Але і без того задатку, Дон Пацифіко знайшов засоби, щоби продовжувати свою комерцію, а головне не втратити з ока своєї справи в англійському посольстві. Він почував себе занадто ображеним, і повторював невинно, що грецький уряд заплатить йому не лише за себе, а ще й за уряд португальський. Дехто з того лише глузував, завважуючи, що грецький уряд п. Колетті схитрував не платити навіть відсотків з позичок, супроти трьох великих держав. Але Дон Пацифіко не зважав на дурниці і стояв на своєму. Тоді його запросили на поліцію і тут йому пригрозили, називаючи злодієм і лихварем, заарештувати його, хоча би і в середині англійського посольства, якщо він не відмовиться від своїх претенсій. Португальський жид може там, у середині й злякався, але британський громадянин знайшов у собі досить відваги спокійно відповісти, що кожний день, який минає, несе з собою відсотки на борг грецького уряду. Після чого пішов до британського посольства й оповів про погрозу та відповідь. Англійський міністр визнав за ним повну рацію і зазначив, що його справою займається тепер в Чьондоні міністр закордонних справ Пальмерстон.

— Коли я вас покличу знову, — сказав капітан Пайонс. — надіюсь, матиму вже добрі новини.

Заки Дона Пацифіка покликали знову до англійського посольства, минуло добрих шість місяців і на місці капітана Ляйонса сидів уже новий міністр — містер Уайс.

Містер Уайс не захотів навіть відповідати на запити Дона Пацифіка, а з виглядом нудьги та досади повернув йому давню листу втрат, зроблених у памятний Великий Четвер, коли палили зрадника Юду.

— Маєте намір глузувати з британського уряду?! Одно ліжко — пятнадцять стерлінгів; одна лавка — двацять стерлінгів: двацять тисяч стерлінгів за стару хатину, що не варта й тисячі.

Дон Пацифіко відповів, що з обстановою коштувала та хатина не менше десяти тисяч. А головне разом з обстановою йому спалили дорогоцінний документ — підставу його претенсій до португальського уряду, і документ той коштує ніяк не менше, як пятьдесять тисяч стерлінгів. А він його порахував лише в двацять! Тридцять тисяч у цілому! І потім, додав з маленькою усмішкою, що правилом доброї комерції є — завжди трошки заробляти а не приробляти...

Містер Уайс відібрав назад листу втрат: — Ви, пане, шахрай не менший за греків, але маєте щастя: Пальмерстон хоче заспокоєння.

І так Дон Пацифіко ще кріпше повірив у свої тридцять тисяч стерлінгів: пан Пальмерстон *умів* хотіти.

Але тимчасом минув рік. Минув і другий. Його приятель, — другий жид — уроджений грецький, що у нього він провів день у той памятний святий Четвер, мав знайомих у французькому консуляті і звернув увагу Донові Пацифіко, що і Франція теж щось значить в Атенах. І міністр Туссенель підбивав премієра Колетті не відступити перед міністром Уайсом. Чи не думав часом Дон Пацифіко, що міністр Пальмерстон — за його гарні очі — проголосить війну великій Франції?!

Дон Пацифіко, громадянин британської імперії, відповідав: — Все може бути!

Але після того, як пройшло довгих три роки, португальський жид уже починав сумніватися в своєму британському горожанстві.

Аж одного ранку 1850 р. в січні місяці в Пірейському порті зявилася военна фльота Її Імператорської Величности — 15 великих кораблів! — і стала на якір. Вона мала ніби-то віддати честь королеві Оттонові. І справді адмірал Паркер з дружиною старшин, зійшовши на беріг склав візиту у королівській палаті. Але потім — усі візити давно вже покінчилися, а фльота й не думала відпливати. Ще деякий час відбувалися подорожі морських старшин з кораблів до посольства й назад. Але потім і ті урвалися. Дон Пацифіко дістав повідомлення, щоби був готовий покинути Грецію на одному з тих кораблів. І містер Уайс теж мав відїхати. А покищо, щоби португальський жид не злякався, до дверей йому приставили варту з кількох британських моряків.

Спохвалися з часу на час, що ось заревуть і гармати. Так собі, на честь короля Оттона. Але гармати не заревіли. Адмірал Паркер задовольнився тим, що вислав у невідомому напрямку чотири старі кальоші, які складали всю грецьку военну фльоту, і послав відділи моряків на кілька торговельних грецьких суден — на десять, потім знову на інших десять. Дон Пацифіко тотір

З ЖИТТЯ НАШИХ УСТАНОВ.

Загальні Збори Наук. Т-ва ім. Шевченка.

Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові подає до відома, що на загальних зборах в дні 28. грудня 1930 р. вибрано майже одноцушно при участи 83 членів Виділ в такому складі: Голова: д-р Кирило Студинський; Члени Виділу: д-р Іван Брик, д-р Іван Копач, д-р Кость Левицький, інж. Юліян Мудрак, д-р Станислав Старосольський, д-р Роман Цегельський; Заступники Членів Виділу: д-р Михайло Волошин, д-р Максим Музика, ред. Михайло Струтинський, інж. Микола Сторилко; Контрольна Комісія: дир. Денис Коренець, дир. Микола Заячківський, дир. Омелян Савчич.

Крім того до Виділу входять відпоручники секцій: істор.-філософічної д-р Мирон Корчба, фільольогічної Мих. Тершаковець і матем.-природоп. лікарської д-р Володимир Левицький, якого вибрано заступником голови. Секретарем став поновно д-р Роман Цегельський.

—o—

Англійсько-гіндуська конференція.

Як подає А. Т. Е. англійсько-гіндуська конференція доходить до кінця. Конституційна комісія працює далі від проводом Макдональда. Канцлер Шанкей заявив, що нова конституція передає частину власти в Індіях в руки гіндусів. В імені гіндусів промовляв магараджа Ропалю, який поважав проект конституції дуже прихильно.

Акт обвинувачення в справі замаху на Пілсудського.

Суддя для справ надзвичайної ваги закінчив слідство в справі обвинувачених у плянуванні замаху на марш. Пілсудського. Акт обвинувачення виголосив уже віцепрокуратор Грабовський. Речинець розправи визначили на 29. січня. Обвинувачуватиме віцепрокуратор Грабовський, предсідником розправи буде мабуть новоіменований віцепрезидент Кляпг. Обвинувачені: Ягодзінський, Трофімович, Белецький, Марковський і ін. Боронитимуть м. ін. адвокати Шуманський, Березовський, Смаровський і Рудзінський. Акти обвинувачення доручили вже обвинуваченим, що сидять у вязниці.

—o—

Люстрація львівських тюрем.

Дня 16. січня приїхав із Варшави до Львова вищий урядовець мін-ства справедливости р. Рудніцький. Він перевів люстрацію львівських тюрем. Зачувати, що люстрацію перевели в звязку з недавньою ревізією, яку перевів прокуратор Ліпш, аби ствердити, чи політичні вязні вдержують звязки із зовнішнім світом.

—o—

Диктатура в Еспанії?

А. Т. Е. повідомляє з Мадриду, що Еспанія стоїть напередодні введення нової диктатури, яка мала б охоронити державу від революції. Диктатором мав би бути один з генералів, який вславився у війні в Мароку. Король також висловився за диктатурою.

уникнимі; їх розслїджують і вони будуть покарані. Пацифікація — це був прояв сили у відповіді на провокацію — а в тих випадках брутальностей не можна було виминути і вони могли діткнути невинних. Одначе це спинило дальший розвій злочинної акції, яка моглаб потягнути за собою Бог знає скільки жертв людського життя.

„Бо треба памятати, що ще трохи, а Сх. Малопольща стануласб в огні домашньої війни.

„Чиж в інтересі Польщі лежало, аби хочби тепер у Женеві могли говорити, що у Сх. Малопольщі ширить ся українське повстання, чи в інтересі як польської держави, так і українського громадянства лежало, аби у Сх. Малопольщі був оголошений стан облоги, аби функціонували полеві суди?

„Правда, є такі легалісти в Польщі, які уважають, що краще, аби — в-ім ми правопорядку — полеві суди, зберігаючи формальну процедуру, засуджували на смерть, ніж щоби поліцай зіправ зухвалого провокатора.

„Ми воліємо, аби меншим коштом зберегти край від великих потрясень, які треба ліквідувати при помочі полевих судів або збройної боротьби.

„Нема теж ніякого сумніву, що воліють це широкі маси населения у Сх. Малопольщі. Пацифікаційна акція зберегла не тільки Польщу, але и українське громадянство від трагедії, що йому грозила і від правдивої домашньої війни, до якої пхали його нечесні, перекуплені Берліном і Москвою агенти або божевільні („шаленьци").

„Уряд на терені сойму дав уже запевнення, що слідство ведеться і винні у зловживаннях будуть покарані. Чогож іншого може хотіти Український Клюб, якщо направду хоче повороту до нормальних відносин у Сх. Малопольщі? Видно, що саме на тому успокоєнні йому не залежить, тільки навпаки — хоче йому перешкоджати.

„Берлінові також дуже не на руку цей спокій у Сх. Малопольщі. Але німці знані з того, що в політиці є злими режісерами. Надто прозрачна є режісерія того представления, яке Берлін хоче приготовити на засідання сойму у пятницю. І тому це представлення не вдасться.

„На закінчення хочемо ще раз ствердити, що бажаємо згідного співжиття з українським населенням у Польщі, що ми далекі від того, аби перешкоджати йому організувати своє життя національне, культурне і господарське; навпаки — хочемо дати тому населенню повні права політичні і культурні та національну свободу, але під одною умовиною — справжньої і щирої льояльности Річипосполитої й охоти згідного співжиття, а не брутальної боротьби з польським громадянством. Цього вимагаємо, від того не відступимо і ніколи не подамося перед ніяким засобом, аби запевнити пошанування прав і авторитету держави".

Наведена стаття хіба не потребує коментарів. Ми зацитували її в цілости на те, щобн наші читачі мали вірну картинку того, що думає про українську справу і чим дише до українців цей табор, що держить нині у Польщі неподільно всю владу в своїх руках. З духа тієї статті ясно пробиваєть ся одна тенденція, а саме: теперішні польські проурядові й урядові політики бажають собі, видно, тільки того, щоби Українська Парляментарна Репрезентація вела не свою власну українську політику, а щоби була знарядям у руках бебістів, тобто щоби бебісти були аранжерами української політики в Польщі, бо інакше кожний політичний крок Української Парляментарної Репрезентації буде кваліфікуватись як потягнення... берлінської режисерії.

Якщо зі статтями „Газети Польскої" взагалі можна входити в дискусію, чи висловлювати свої власні думки на їх маргінесі, то в черговому числі попробуємо це зробити.

був сказати йому, що цього вже досить; що його борг тим усім цілковито покритий. І якщо грецький уряд не має монети в потрібній кількості, — він міг би сам йому її знайти, маючи тих двацять кораблів на заставі.

Але адмірал Паркер не хотів мати діла з португальським жидом, — а квіт з каси все ще не приходив. Одного дня, його приятель — грецький жид — повідомив Дона Пацифіка, що і міністр Тувенель наказав своїй фльоті вирушити в напрямку на Атени. Зрештою, вони могли би помиритися — ці дві фльоти — хто дужчий!

Дон Пацифіко почав нервуватися. Певно, що це можливе: змагання задля його боргу між двома великими фльотами не видавалося йому нічим надзвичайним, та він не хотів би бути при тому присутнім!... Але фльота міністра Тувенеля не явилася. Замість неї явився барон Грос, що приїхав з Парижа на мирові переговори. Дон Пацифіко мусів ще чекати. Але рад, що французька фльота не явилася, а тармати англійської все були наведені на Атени. Дон Пацифіко міг чекати. В усякому разі одно було ясне: наслідком тих переговорів адмірал Паркер засекве-стрував ще десять грецьких торговельних кораблів, і їхні власники знали галас... не проти адмірала Паркера, розуміється, але проти короля Оттона і його міністра Колетті, що паралізували чесних комерсантів на такі неприємности й грошові втрати.

Тимчасом Дона Пацифіка ще раз повикликали до посольства: чи не згодний він часом відмовитися від долі португальської частини боргу.

— Ні в якому разі!

— Гаразд. Маємо наказ домагатися цілковитого заспокоєння. І тим гірше для вас, якщо справа затягнеться.

Вже пять місяців пройшло з того часу, як англійська фльота явилася в Пірейському порті. Грецію, зрештою, так до неї явили, що вона видавалася ніби його необхідною окрасою. Але одного дня барон Грос відіхав. Греки злякалися не на жарти. Вбачалася вже близька баталія між французами й англійцями, з греками в середині. І Дон Пацифіко, в якості португальського жида, починав знову сумніватися. Але в найбільш критичний момент, його знову покликали до посольства:

— Ось вам ваші тридцять тисяч!

Одночасно заревіли гармати: англійська фльота, одіймаючись з якоря, віддавала Атенам прощальний салют. А Дону Пацифіку, здавалося, що то вона йому салютує, британському громадянинові, який залишався на грецькій землі. І коли за якийсь час, прочитав він у лондонському „Таймсі", що його справа викликала в Палаті Послів довгі дебати, і що лєрд Пальмерстон боронив його в чотирогодинній промові, доводячи, що британський підданий мусить почувати себе в цілому світі певним і забезпеченим, як колишній римлянин у давній римській імперії. — Дон Пацифіко, — португальський жид, що втік з Гібральтару до Греції вправляти ся в лихварстві, — подумав, що саме він, Дон Пацифіко, почував себе так певно і забезпечено...

Містер Джеме закінчив. А я думав, що в наші часи такі історії оповідають... хіба на Різдво.

Зміна адреси 1 зол. Можна прислати почтовими марками.

Після зазиву Ради Міністрів про конечність загальної знижки цін, знижуємо знова

ціни паленої кави.

Юлій Майнль

Спеціяльний склад кави.

Львів, вул. Академічна 2 а і Ринок 18.

1309 2—2

Мін. стр і віцемін. стр освіти у відповідь на українські заклики.

У відповідь на промову пос. М. Рудницької на бюджетовій комісії забрали слово і міністр і віцеміністр освіти. Ось що сказав буквально мін. *Червінський:*

„...Є характеристичною річю, що пані Рудницька не є вдоволена, коли уряд творить українську наукову інституцію (це торкається т. зв. Українського Інституту у Варшаві — прим. Ред.).

Я хотів би бути міністром від відчинювання шкіл, а не їх закриття і з важким серцем я вгодився на закриття тих й-ох українських гімназій. Поговорім про це щиро. Річ не у віршику (з закрестіонованої учнівської газетки дрогобицької гімназії — прим Ред.) ані в інших формальних мотивах. Чому вони були зачинені, на те пані Рудницька дала сама відповідь у своїй промові. Пані Рудницька є українкою, педагогом, і правдиво твердить, що настроїти українську молодь прихильно чи льояльно до польської держави — це квадратура кола. Якщо так ставить справу український педагогічний збір, то очевидно ніколи не дійдемо до порозуміння. Прошу показати мені уряд і міністра, який міг би спокійно приймати до відома такі заяви. Коли панство відмовляєте нам право жалати, щоби укр. молодь була льояльною, то своє зусилля зверніть не лише під адресою уряду і сойму, але скермуйте їх також у сторону громадянства, тому, що інакше ніколи не скінчиться ота квадратура кола..."

Віцеміністр освіти кс. *Жонголович* заявив буквально таке:

„...Пані Рудницька сказала, що відколи я став віцеміністром освіти — запанували сердечні відносини поміж урядом і православною курією. Не пересуджую цього, але ціле життя я мріяв про те, щоби всі віросповідання у Польщі так почувалися у ній, щоби відносилися до держави з любовю. Якщо дійсно таке є відношення православного віросповідання до уряду і держави, то проте це не моя заслуга, тому, що ніякої справи Православної Церкви я не полагоджував. У своєму часі я висловився у справі ревіндикації церков, що вона не повинна бути справою суддів, лише християнської любови і мирного полагодження.

Що торкається нібито загострення взаємин з греко-католицькою курією, то пані Рудницька не згоджується тут з о. Митрополитом Шептицьким, який на зборах у позванському ратуші витав у моїй особі старого приятеля унії. Не потребую боронити коректности свого відношення до греко-кат. віросповідання. Як професор університету маю численних учеників греко-катол. священників, з якими втримую гарні взносини.

Вкінці що торкається того, наче би я байдуже глядів, як б'ється греко-кат. духовників, то цієї справи не знаю ані краще ані докладніше, ніж кожний інший. Я не був ані прокуратором, ані королівським прошаком, щоби благати ласки.

Ціла мельодія промови пані Рудницької взагалі не зміниться мого відношення до унії, але не причиняється до гармонійного співжиття..."

ФОРТЕПЯНИ

ПІАНІНА, ГАРМОНІЇ, ГРАМОФОНИ І ПЛИТИ (український реп.)

Найбільший вибір. — — Догідні умови.

КОНРАД КАІМ і Син

ЛЬВІВ, вул. Коперника 11. тел. 20 45 1159 5—7

З польської преси.

Виїмково пильне заінтересування краківської польської преси політикою Чехословаччини супроти Закарпаття.

В краківським „Ілюстрованім Курєрі Цодзенним" з дня 16. січня ц. р. появилася третя з черги стаття, тим разом п. н. „Чеські суди в обороні УВО", в якій цей брукований і перевіряний у політичній ментальности супроти всіх неполяків не тільки у Польщі, але й у цілому світі, орган знов виступає завзято проти надання автономії Закарпаттю, а попри те витягає якісь несамовиті справи невідомих членів УВО, яких мав недавно звільнити суд у Кошицях від закиду незнаних ближче злочинів. При тій нагоді цей орган висуває тезу, немов-то наш орган є знаряддям у руках чеського уряду. Цей, колись вітосівський, а нині більше як на 100 проц. санаційний орган забуває, як то він сам з запалом цитував нераз наші статті проти чеського режиму на Закарпатті, отже тимсамим і проти чеської урядової політики супроти українського населення. Але в даному випадку йому треба короткої памяти, бо кісткою в горлі стає йому автономія для Закарпаття, якої врешті ще нема і не знати коли буде. Головне для нього те, що є нова нагода до протиукраїнської нагінки.

Краківський „Час" з 16. січня ц. р. приніс на передовому місці статтю п. н. „За карпатською стіною", яка має інший характер від згаданих маячень „Курєрка", але торкається теж цієї самої теми.

До обох цих статтей повернемо при найближчій нагоді.

ПОДЯКА.

Наслідком відомих осінних подій втратила я дня 15. грудня 1930 року мужа, бл. п. о. Михайла Карпяка, пароха в Удильніку, який був обезпечений в Товаристві „Карпатія", Львів, вул. Руська ч. 18.

Отсим почуваюся до обовязку здожити прилюдну подяку Дирекції цього Товариства за скору виплату обезпеченого капіталу в квоті 1.000 амер. полярів.

1331 **Ірена Карпякова, вдова по священнику**

ОСТАННІ ВІСТИ

БУРХЛИВЕ ЗАСІДАННЯ БЮДЖЕТОВОЇ КОМІСІЇ.

Дня 16. січня бюджетова комісія сойму радила над бюджетом мін-ства справедливости. Бюджет референував пос. Зайдлер (ББ). Він згадав, що стат суддів і прокураторів є 3.800, аплікантів 1003. Це замало. На одного гор. суддю припадає ок. 4 тис. справ, на окружного 700 справ. Зрозуміле є, що адвокатів у Галичині забогато, тому треба конче установити, щоби адвокатам вільно було переселюватися. Та переселювання не уздоровить відносини в адвокатурі. При правильнім напливі нових сил стан адвокатури в Галичині стає правильний. В польських тюрмах у дні 1. грудня 1930. було 37.387 вязнів, пересічна скількість 33 тис. Малолітніх проступників до 17-го року життя було пересічно 900. Вкінці заявляє, що дальші обмеження в тій бюджетовій ділянці неможливі.

Пос. Вижиковський (Сел. Клюб) заявляє, що посли досі не дістали відповіди на інтерпеляції в берестейській справі. Невідомо, чи ведеться в тій справі слідство. Тому, що за ті карігідні факти відповідальний м. ін. попередній і теперішній міністр справедливости, як прокуратор, бесдників клюб заявляється проти прийняття бюджету мін-ства справедливости, яке передовсім відповідальне за ганьбу, що впала на Польщу в звязку з поведінкою з послами.

Пос. Недзялковський (ППС) погоджується з попереднім бесідником. Бесідник розуміє становище Стронніцтва Народового, яке не явилося на засіданні, бо вважає чимсь незвичайним, що прокуратор берестейської справи прийняв керовництво мін-ства справедливости. Бажаним є говорити про деякі річи отверто та довести до вияснення справи. За кілька днів правнича комісія займеться справою під мериторичним і політичним оглядом. Найдеться там мін. Міхаловський в характері одного з обвинуваченых у посольській інтерпеляції та внесенні Нар. Клюбу. Мін. Міхаловський, як прокуратор, подав м. ін., що берестейська тюрма це пересічний слідчий арешт і що там такий ригор, як у превенційній вязниці, ствердив, що вісти про погане трактування вязнів неправдиві, що сам бачив 4 послів, як похожали собі попід руки та що посли не ізольовані. Тепер ці вязні на волі, а ніодин із них не пригадує собі того ідилічного проходу. Міністр міг заглянути до регуляміну і довідатися, що вязні могли прохожуватися з руками на плечах. Це не регулямін сл. врешту, а спеціяльний, підписаний ком. Костеком-Бернацьким. Посилок вязням не доручували, хоч рідним давали поквітування підписані олівцем: „майор". Суддя Демант обіцяв пос. Керникові, що повідомить прок. Міхаловського про лихе трактування Керніка, та з цього нічого не вийшло. Яким правом Костек-Бернацький повідомляв вязнів, що за згодою марш. Пілсудського вільно чи не вільно кандидувати? Міністр повинен або відповісти, що інтерпеляція неправдива, а коли правдива, то треба понести відповідальність. А вічні викрути негідні нікого.

Мін. справедливости Міхаловський відповідає, що прийшов на засідання, щоби обговорити бюджет у спокійній атмосфері. У справах обговорюваних тут внесено три внесення й одну інтерпеляцію. Їх розглядатимуть відповідні комісії у відповіднім часі. Висування тих справ тепер може лише затемнити перспективи при оцінці цифр і фактів бюджету мін-ства справедливости. Тепрішнє тяжке госп. положення вимагає найбільшої обективности. Тому на нікі політ. виступи й особисті атаки не відповість.

Зголошується віцемаршал сойму Ян Пілсудський та заявляє, що хотів би говорити про бюджет, а мусить згадати і про промови обох бесідників. Панове знають, що люди говорять про Берестя по кавярнях і яка „фама" є про це в державі. Найкращою контрпропагандою булоб видрукувати промову пос. Недзялковського. Він робить відповідальним міністра за це, що говорив, що вязні прохожувалися в чвірку, а дійсно вони ходили у двійку. На це забирається тут час. Хай пос. Недзялковський розвідається, які є вязниці в Англії, Франції, Німеччині. Там не вільно сісти весь день на ліжку. Приписи подібні є по всьому світі. Пос. Недзялковський говорив про понижування судівництва. Бесідник як судовик заявляє, що польське судівництво не є проурядове.

Найближче засідання бюджетової комісії відбудеться в суботу. Обговорюватимуть бюджет мін-ства хліборобства.

(Годиться зазначити, що часть звіту польських часописів із засідання підпала конконфіскаті).

ВІДПОВІДЬ УРЯДУ У СПРАВІ БЕРЕСТЯ.

Правнича комісія матиме засідання 20. січня. На ній певно далі торкатимуться берестейської справи. Мін. Міхаловський мусітиме вже вияснити цю справу.

ЗАСІДАННЯ СОЙМУ.

Сірникова умова.

Засідання сойму 16. січня почалося від промови комун. посла Бужинського, який інтерпелював маршала в справі внесення ком. фракції за це, що не поставлено його на денному порядку. Внесення це торкається справи побиття вязнів у Луцьку. Маршал звернув бесідникові увагу, що звернувся до нього невідповідно, а коли Бужинський протестував, казав сторожі випровадити його зі салі. Опісля виключив того посла з трьох засідань.

Опісля пос. Глінський (ББ) референував закон про сірниковий монополь.

У дискусії пос. **Пеленський** критикував цілу сірникову умову та боронив у тім напрямку становища селян.

Керовник мін-ства скарбу Матушевський у промові боронив сірникову позичку.

Після промови мін. Матушевського прийняли закон про сірниковий монополь у 2-ому читанні, після відкинення всіх поправок опозиції.

ВНЕСЕННЯ В СПРАВІ ПАЦИФІКАЦІЇ.

Дня 16. січня на засіданні сойму українські посли заголосили звичайне внесення в справі пацифікації Сх. Галичини.

—o—

Меншости перед Союзом Народів.

У Ленінграді в деяких фабриках увели колективні дні відпочинку. Робітників, на яких припадає день вільний від праці, формують у відділи по 100 людей та віддають під опіку спеціяльних інструкторів. Інструктори мають дбати, щоби їх гурток провів весь день без роботи. До програми належить: відвідування музеїв, міст, спільний обід, розривки.

—o—

975 8—20

Можна дістати в аптиках і дрогеріях.

УАР — Українська Аґенція Реклями
1197 **Львів, Валова 23. Телєф. 6—36.** 4—4
Переводить плянову, успішну й дешеву рекляму в усіх її видах. — Поміщує оголошення в усій українській і чужій пресі.

НОВИНКИ

— Телєф. 2-11. **Піскова 22** „Власна Хата" Фотограф Лев Янушевич. 537

— **Гарні Пані та їх звеличники**, вродливі смотрики та їх партнери, гуляють легко і чинковно тоді, коли мають обув **Дель-Ка** Ціни як в оголошені на сторінці 3.

— **Курс модерних танців.** Курс танців Т. Витвицького почнеться в суботу 17. січня в домі при вул. Зелена 7, перший поверх праворуч, — для молоді — в год. 5-ій, для старших — в год. 7-ій веч. Вписи приймаються там-же в днях 14., 15. і 16. січня від год. 6—8. веч.

— **З преси.** З датою 7. січня ц. р. появилася у Львові „Селянська Правда" (в підзаголовку: „Селянська Одноднівка"), яку видає б. член Ц. К. Сельробу-Єдности і б. член КПЗУ Стипка Войтіх, село Деби, почта Любича, повіт Рава Руська. „Селянська Правда" обіцяє виходити в найкоротшому часі періодично. З числа, що лежить перед нами, виходить, що „Сел. Пр." пропагує творення якоїсь неозначеної ближче „української селянської партії"... — „Русскій Голос", офіціяльний орган наших москвофілів, з новим роком виходить знову як тижневик (в попередньому році виходив двічі в тижні). Зате обіцює появлятися у збільшеному обемі. — „Курер Станіславовскі", що виходив довгі роки як тижневик, появляється з новим роком двічі в тижні.

— **Вийшли на волю.** Дня 9. І. ц. р. вийшов на волю з бережанської тюрми студ. прав Ярослав Старух, що просидів вже двома наворотами майже 5 місяців. На цім місці він складає подяку Вп. д-рові Бемкові за опіку в часі перебування в арештах.

— **Наш новий артист у Львові.** До Львова приїхав з Парижа мистець-різьбар Сергій Литвиненко і влаштував свою робітню при вул. Сапіги ч. 34, де має намір виконати кілька більших композицій і портретів та присвятити свій час на проект памятника Франка. Литвиненка в Парижі зустріла прихильно тамошня критика мистців.

— **Смерть українського вченого.** В Київі помер у 60-ім році життя Андрій Лобода, визначний етнограф і фольклорист, член Академії Наук. Покійний мав свої заслуги і на педагогічно-організаційнім полі. Андрій Лобода останніми часами був співробітником „Етнографічного Вістника".

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРҐАНІВ ТА КАШЛЮ
ЗНАМЕНИТО ХОРОПЯТЬ
Kaisera КАРМЕЛЬКИ ГРУДНІ З 3 ялицями
Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях.

— **По ярмарку.** Старшина Жіночого Кружка Р. Ш. ім. Ганни Барвінок у Львові складає оцим якнайщирішу подяку усім, що в якийнебудь спосіб (грошем, датками в харчевих припасах чи в фантах) причинилися до гарного матеріяльного висліду нашого передсвяточного ярмарку. В першу чергу дякуємо львівським торговельним, фінансовим і культурним нашим установам і редакціям часописів, дальше приватним особам зі Львова і провінції, які і цього року не позабули за нас. З особливою вдячністю мусимо згадати жертвенність громадян Бібрки. За почином п. Лесі Дудикевичевої утворився там спеціяльний жіночий комітет і він перевів в місті збірку, яка дала такий вислід: готівкою за вібране й продане збіжжа 107.52 зол. — в натурі 10 кг. пшеничної мукн, пшоно, мак, цибуля, 2 курки. Крім того комітет має ще на продаж для нас 10 кг. житньої мукн, а ще деякі особи обіцяли прислати свої датки. Для вічної памяти та доброї слави подаємо імена бобрецьких громадянок, які занялися збіркою: Осипа Гринусова, Марта Костиркова, Климкова, Ольга Коцюмбасівна Іванова, Ольга Коцюмбасівна Василева, Галя Пришляківна, Наталія Коцюмбасівна, Евдокія Відонякова, Софія Охримовичева, Розалія Куплина Катруся Бойківна. Бобрецькі жінки дали доказ, що й у найгірше лихоліття свідоме, зорганізоване громадянство зуміє добути засобу на піддержання того, що є основою життя-буття кожного народу — рідної школи. Хай світять вони прикладом для інших. — **За Старшину Кружка: М. Говиковичева**, голова, **К. Малицька**, секретарка.

— **Остерігаємо!** Від якогось часу крутиться по Львові молода дівчина (висока блюндина) Стефанія С. з Винник, яка різними способами — звичайно покликуючися на свою сестру б. гімназистку і відомі загально особи — натягає людей на більші суми. Так вициганила вона гроші від кількох учительок „Рідної Школи" і СС. Василіянок. Любить теж „позичати" спортові одяги, а коли знадиться до якої хати, то й і ночує, хоч має власну хату і родину. Звертаємо увагу нашого громадянства на ту „небесну птицю".

— **Нещасливий випадок.** Осип Скорупа пробував забрати собі із товарового поїзду у Львові трохи вугля, щоби мати чим опалити хату. Через необережність упав під колеса поїзду, який переїхав йому руку та втяв її в половині. Скорупу відвезено до лічниці.

— **Самовбивство на Високім Замку.** На Високім Замку у Львові отруїлась амоніяком 23-літня служниця Регіна Гониш із Дунаєва. У непритомнім стані її відвезено на ритункове поготівля, де вона померла.

— **Жертви війни.** У Польщі є тепер 143.245 інвалідів, у самій Варшаві 5.828, на Поліссю 1690, на Волині 3276, у львівськім воєвідстві 18.076, в станиславівськім 7.917, тернопільськім 6.067. З тих інвалідів 72 проц. утратило всяку здібність до праці, 1.1 проц. втратило зір. Державну допомогу дістає 114.595 інвалідів, інші мають право тільки на безплатне лічення та непостійні допомоги.

— **Під лід.** На озері Кекжу в Познанщині заломилось на леді двох хлопців. Одного урятовано, а другий Качмарек утопився.

— **Страшна смерть.** В Заболотю, пов. Ковель, селянка Белецька, йдучи до краму, лишила вдома біля кухні трилітнього сина. Хлопець упав до великого баняка із кипячою водою і згинув в окропі.

— **Замкнення литовських товариств.** Виленська преса подає, що у Виленщині поліція закрила 2 відділи литовського товариства ім. св. Казимира. Цим товариствам закинули антипольську діяльність.

— **Жертва науки.** Німецький студент Тіль, приготовляючись у лябораторії фізикального інституту в Берліні до останнього іспиту, підчас експерименту з електричним апаратом, упав трупом, убитий електрикою.

— **Знов екзекуція на Мадярщині.** В Пятикостелі на Мадярщині фельдвебель жандармерії Олекса Амбрус напав у ночі на поштову урядницю, убив її та її дочку, потім ограбив пошту. За те Амбруса засуджено на кару смерти і повішено.

— **Інжинір шпіоном.** У Берліні арештовано німецького інжинірa Ріхтера, який довший час перебував у СРСР та стан на услугах більшовиків. У нього найдено матеріяли, які доказують, що Ріхтер був радянським шпіоном.

— **Великий землетрус в Мексику.** У Мексику був землетрус, якого не затямлено протягом десяток літ. Підчас землетрусу завалилось 50 домів, а 25 людей було поранено. Вулькан Попочатепель викидає лаву на дооколичні поля. Населення в переполосі виходить на дороги і навколішках благає в Бога помочі й милосердя. Досі було 6 осіб убитих.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напитків з нагоди Празника Різдва Христового** зложили в зол. отсі Вп. Громадяни(ки): зі **Скалату:** Шолгіня Омелян, нотар 10, о. Онуферко Антін 3, Стебельський Василь 2.50, д-р Тригубчак Арсен 2; з **Теребовлі:** о. Семенюк Н. 10, Держицька Анна 2, Боднар Марія 2, одна особа 1.50. — Хто слідуючий?

— **Семен Юрієв живе.** Подана у нас в попередньому (11) ч. „Діла" вістка про самогубство рос. емігранта, журналіста Семена Юріева (Витязевського), виявилася невірною. П. Семен Юрієв живе спокійно у Львові і тішиться повним здоровлям та не думав накладати на себе руку. Вістка ця була подана в нас за російським часописом „За Свободу".

В УСІХ КРАМНИЦЯХ
Дель-Ка
снігівці знов значно подешевіли.

СПОРТ

СХОДИНИ ЧЛЕНІВ У. С. С. К.

Ширші сходини членів УССК-у відбудуться 18. І. 1931 р. в год. 9-ій в авлі Академічного Дому.

МИСТЕЦТВА ГАКІВКИ У КРИНИЦІ.

На світових змаганнях у гаківку на леді, що відбуватимуться від 1. до 8. лютого в Криниці, не буде заступлена Німеччина ні Швайцарія. „Прагер Прессе" подає, що сталось це наслідком політичного напруження між Польщею та Німеччиною і наслідком того, що не всі швайцарці можуть дістати на той час відпустки. Отже двох фіналістів з минулого року буде бракувати. Зате буде заступлена Канада (університет у Манітобі) та Злучені Держави (гокейовий клюб у Бостоні). Крім того участь беруть: шведи, поляки, чехи, австрійці, італійці, бельгійці, англійці, французи і т. д. Японія не бере цим разом також участи у міжнародніх гокейових змаганнях.

Комітет допомоги вдовам і сиротам по сов. щекинах улаштовує дня 9. лютого в салях „Народнього Дому" вул. Рутовського 22. свій
Традиційний вечір
який виповнить: І. концерт, ІІ. забава з танцями. Точна програма небаром. 1338 1—1

Дописи.

ПІДГАЄЧЧИНА. (Документ часу). Нижче поданий відпис повідомлення про розвязання читальні „Просвіти" в Бронґалівці (пов. Підгайці). Таксамо „розвязалася" сама читальня в Бурканові-Підмурн в цьомуж повіті. Зауважуємо, що Т-во „Просвіта" у Львові не має досі повідомлення про розвязання тих читалень ні від філії в Підгайцях, ні від бувших видїлів обох названих читалень. При кінці замітимо ще, що Наук. Т-во ім. Шевченка тут ні про чому, бо по статуту майно розвязаних читалень переходить до централі, себто до Т-ва „Просвіта" у Львові. Чому письмо поліції вислано до Н. Т-ва ім. Шевченка, Бог один відає. Ось той документ часу: Posterunek Policji Państwowej w Złotnikach. Złotniki, dnia 5. I. 1931. L. 2258/30. Czytelnia Proświty w Brągalówce ad Białokrynica. Dobrowolne rozwiązanie się — przesłanie książek tegoż stow Do Naukowego Towarzystwa imieniem Szewczenki we Lwowie. Stowarzyszenie Czytelni Proświty w Brągalówce ad Białokrynica pow. Podhajce rozwiązało się dobrowolnie uchwałą Walnego Zgromadzenia, ogłoszoną w Dzienniku Woj. Tarnopolskie Nr. 17. poz. 361, a ponieważ Walne Zgromadzenie nie zarządziło majątkiem stowarzyszenia, które stanowi 23 książki, przeto po myśli § 57 statutu przechodzi takowy na wymienione Towarzystwo Naukowe im. Szewczenki we Lwowie, wobec tego książki tamt. Towarzystwa wraz z niniejszym pismem przesyła się. — Komendant post. P. P.: Koryzna, st. post.

Ціни набілу у Львові.

Дня 16 січня 1931 р. ціни масла не нотовано; літра молока 0·27 сот., літра сметани 1·50 зол., копа яєць 10·20 зол.

Для тих, що терплять на ревматизм і недужих на ґрипу!
Незвичайно успішний середник неоціненої вартости

Пані Т. Новікова, Вільно, вул. Доброї Ради 25, пише нам м. і.Від довшого часу я терпіла на ревматизм і подагру. Мої терпіння та болі були часто просто не стерпні. Я випробувала вже багато способів, але, на жаль, усі показалися неуспішними. Випадково я довідалася про таблєтки Тоґаль, — які тепер заживаю від довшого часу і можу стверднти, що успішність Тоґалю є просто чудесна. Я відзискала давню свободу рухів і позбулася зовсім цих таких докучливих і прикрих болів. Недавно занедужала я на ґрипу. І в тім випадку зажила я кілька таблєток Тоґаль, завдяки яким уже другого дня почувалася я зовсім бадьорою та здоровою. Направду Тоґаль є середником неоціненої вартости. Подібно, як п. Н. пише кілька тисяч недужих, які при ревматизмі, подагрі, ґрипі, простуді, нервових болях та голови приймали Тоґаль з успішним вислідом. Таблєтки Тоґаль є зовсім нешкідливі та приносять полекшу також у хронічних випадках. Тоґаль у природний спосіб усуває первини хороботворчі і в зародку нищать всілякі недомагання. Оригінальні Таблєтки можна дістати у всіх аптиках. Спробуйте ще нині, але жадайте безумовно лише Тоґаль. Нема нічого ліпшого. 1256

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр І. Тобілевича:

ЛЬВІВ. Сала „Уяв" Осссолінських 10.

Понеділок 19. І. 1931. год. 7·30 веч. „Чарна Олена". Прем'єра.

Вівторок 20. І. 1931. год. 7·30 веч. „Жінка, яка забила". Перший раз на українській сцені.

Середа 21. І. 1931. год. 7·30 веч. „Троянда Стамбулу". Остання вистава.

Великий Міський Театр:

Субота, 17. грудня, год. 3. „Кордіян"; год. 7·30 „Ніч у Сан Себастіані".

Неділя, 18. січня, година 3·30 попол. „Попелюшка" Валевського, для дітей, ціни зниженні; год. 7·30 веч. „Богема".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 17. січня, година 7·30 веч. „Людина з тєкою".

Неділя, 18. січня, година 3·30 попол. „Корневільські дзвони"; год. 7·30 веч. „Людина з тєкою".

Малий Міський Театр:

Субота 17. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Неділя, 18. січня, година 3·30 попол. „Вічне перо", год. 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Королева гусарів". Люди-риби.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Битва над Сомою".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Пат і Патахон" як стрільці.

ОАЗА: „Роман над Ріо Гранде".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Підтяті очка".

ПАН: „Інтригант" (Янінгс).

ПАСАЖ: „Зачарований килим". (Пат і Патахон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Дике кохання.".

ФАТАМОРГАНА: „Гонгофта честної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: „Остання карнавалова ніч" (Конфетті).

СТИЛЕВЕ: „Гегенна душі". (Можухін). „Людина, що крутить" (Бастер Кітон).

УТІХА: „Пречудна брекня Ніни Петровни" (Бригіда Гельм).

Програма радіо.

Субота 17. І. 1931.

Варшава (1411,7) 18·15 Чеська музика: Сметана, Дворжак. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 „Мадам Батерфляй" Пуччінія. **Талін** (296,1) 18·30 Орхестра, соністи. **Берлін** (419) 19·10 Варіянти Брамса. **Рим** (441,2) 17·00 Оперова музика. **Прага** (486,2) 21·00 Концерт: Коварович, Дворжак. **Відень** (516,3) 17·15 Бетовен, Брамс. **Будапешт** (550,5) 12·05 Циганська музика. **Харків** (575,8) 16·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Народня музика.

Неділя 18. І. 1931.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження. **Гельсінгфорс** (221,4) 12·00 Богослуження. **Берлін** (419) 10·00 Богослуження. **Рим** (441,2) 13·00 Радіоуніверситет. **Прага** (486,2) 18·00 Сучасні піменькі співаки. **Відень** (516,3) 10·30 Хор хлопців. **Рига** (524,5) 19·03 „Оповідання Гофмана". **Будапешт** (550,5) 11·00 Релігійна музика. **Харків** (938) 20·00 Концерт. **Москва** (1481) 15·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Хооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 1165

Камінка Струмилова:

17. І. „Циганка Аза".

18. І. „Маруся Богуславка".

Український Наддніпрянський Хор під проводом Дмитра Котка (22 осіб) виступить в суботу дня 17. І. 1931 року в год. 8·15 веч. з одиноким популярним концертом у салі „Кольосеум" (Соляна 23). 1320 2—2

З Українського Технічного Товариства у Львові. В середу 21 п. м. в год. 18 відбудеться в домівці Товариства відчит інж. Костя Котецького на тему: „Нафтовий промисл в Японії. Просимо численно явитися. Гостям раді.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, вул. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 437

ГЛЯДАЮ 1 покою з кухнею в старій камениці. Чинш за 1—3 літ або відступне. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Мешкання". 1318 2—2

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриллянти і перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 888 8—?

ПОШУКУЄТЬСЯ СТАРШОЇ ІНТЕЛІҐЕНТНОЇ ЖІНКИ для помочі господині та опіки над хорим на провінції. Зголошення виключно на письмі з умовами на адресу: Інж. Е. Храпливий, Львів, Свентокшиська 38. 1323

ЗАМІЖНЯ жіночі спітівці на Маланчиному Вечері в Гостинниці проситься звернути до Гостинниці. 1330

ХЛОПЦЯ, з покінченою 3 кл. гімназ., або 3 кл. вищої, замешкалого у Львові, **прийме на торговельну практику „Союзний Базар"** Львів, Руська ч. 20. 1327 1—2

ПАННУ ретушерку і хлопця до науки цинкографії прийме репродукційне заведення „УНІЯ" вул. Мохнацького ч. 30.

КАҐУРИ в доброму стані, сніп під футро з рукавами, за 225 зол. оказійно на продаж у робітні футер Ю. Глушевського, вул. Коперника 16/II пов.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. ліпар заграничних клінік, спеціяліст сіяних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та **лікарської косметики**

ординує в сіяних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 15—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кінотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. і остинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентґеном.

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сен. шп. від і львів. орд. від 8—9 і 2—5.

в неділю від 9—1 **Львів, Ясника 1,** ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1032 Лічення жидівок. 47—7

АДВОКАТ

Д-р Олександер Чорненко

переносить з днем 15. лютого 1931 р. свою адвокатську канцелярію до

СТАНИСЛАВОВА

і буде її вести при вулиці Ґолуховського ч. 17. Телефон ч. 36.

1310 2—6

Д-р Тома Воробець

відкрив

Лікарську Канцелярію

1333 **в Теребовлі.**

КАНАРКИ просто з ГАРЦУ

спроваджені, з ідеальним співом, які співають і при світлі по 20, 30, 40 і 50 зол. Клітки звичайні та салонові. Мішанка для птах нагороджена Золотою Медалю вже від 2 зол. Золоті рибки, зелені папужки і всілякі приладдя, завсіди на складі. Висилає до кожної місцевости **фірма „ZOON", Львів, Чарнецького 3.**

При запитах просимо долучити почтову марку. 1332

Памятайте!

Коли в вашій хаті терплять на

КАТАР

носа, гортанки і хрипку

вживайте негайно

Ціна зол. 1·75 **PINOMETHYL** Ціна зол. 1·75

PINOMETHYL коронить перед катаром носа, гортанки і хрипкою, усуває наслідки катару і є дезинфекційним середником відпускових органів.

Можна дістати у всіх аптиках, дрогеріях і аптичних складах у Польщі і Данціґу.

Заступництво: „OZON" ЛЬВІВ, вул. КОЛЛОНТАЯ ч. 6. 1118 5—5

4-ро Лямповий Радіовий Апарат Hartley IV|30

має вже свою вироблену марку як один з найліпших 4-ро лямпових апаратів.

Дотеперішня ціна в люксусовім виконанні зол. 850 —

Тепер завдяки великій продукції ми є в можности продати цей апарат, **людовий тип,** в ціні **зол. 650·—** за цілу стацію з акумулятором, анодовою батерією, голосником і **антеновим матеріялом.**

Лев і Генрик Аппель, Львів, Леґіонів 1.

Всі типи радіових апаратів постійно на складі. Найвищі ціни; полекші у сплаті. Оферти відворотно. 3—3

Користайте з надзвичайної оказії!!!

КРИТИЙ ГОДИННИК „АНКЕР"

з золота американського з трьома копертами.

Лише за зол. 11.

замість зол. 60·— нічого не ріжнитися нічим від правдивого золота 14 кар. Висилаємо на листовне заложення практичний, модний, що охороняє від пороху і від розбиття шкла, ідеяний, точний до хвилини годинник „Анкер" з 15-літньою гарантією. 2 штуки зол. 21·50 Лишої якости 14·—, 16·—, 18·—, 24·—, 30·—, 35·— зол. Ті самі відкриті 7·—, 9·—, 13·50, 18·—, 22·—, 33·—, 45·—. Годинник мужеський або жіночий на руку 11·—, 13·—, 15·—, 16·—, 23·— зол. Стодові будильники 10·—, 12·—, 14·—. Девізки з амер. золота 1·50, 2, 2·50, 3, 8. Лянцюшки 1·50, 2·50, 4. Бранзолетки 1·50, 2·50. За кошта пересилки платить купуючий. Рекламовий ілюстр. годинник 5 зол.

Польська годинникарська спілка **Efectwatch 65.**

Варшава, Новоліпє ч. 8.

Отримуємо богато листів з подякою.

ЩОДЕНЬ НАШ ЧАСОПИС!

Оголошення.

В понеділок, дня 2. лютого 1931 р. відбудуться в годині 11-тій перед полуднем у салі „Рідної Школи" в Зборові Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" в Зборові з таким порядком нарад:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
3) Звіт з діяльности уступаючої Старшини Кружка за минулий рік.
4) Звіт Контрольної Комісії і внесок на абсолюторію.
5) Вибір Старшини Кружка, Контрольної Комісії та Делегатів.
6) Внески. 1328

ЗА СТАРШИНУ КРУЖКА „РІДНОЇ ШКОЛИ" в ЗБОРОВІ:

секретар: М. Рій, в. р. голова: Д-р В. Душеньчук, в. р.

Присилайте передплату!

Ідеально відсвіжує церу

цілковито вироблюваний у краю

ЗЕДНОЧЕНИМИ ХЕМІЧНИМИ ЗАВЕДЕНЯМИ,

1254 **Варшава, Лешно 78.** 3—4

ТУРФ Schwarzlose'go

є дальше **наймодніший... з трвалим непересічним запахом,** перфуми, квітові води, пудри, мила, картонажі цілковито вироблювані в краю

Зединеними Хемічними Заведеннями, Варшава, 1255 Лешно 78. 3—4

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 13 (12.669). Львів, середа 21. січня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Лише легкодух не думає про завтра.

Розумна людина забезпечує свою і своїх близьких будучність тим, що складає свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20,

Центральний Кооперативний Банк „Краєвий Союз Кредитовий"

у Львові, Ринок ч. 10 (т. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 141.467).

як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.

2970

„Режисери української політики".

Львів, 17. січня 1930.

Від часу відкриття сойму санаційна преса не була ласкава звернути уваги ані на українську проблему, яка знову стукає до нового польського сойму, ані тим більше на українське парляментарне представництво. І не дивниця: ця тема стала настільки „драглівою", що краще її промовчувати. Аж ось раптом появилася велика передова стаття у чоловому урядовому органі, у варшавській „Ґазеті Польскій" (з д. 15. ц. м.). Статті можнаб не читати: наголовок „Берлінська режисерія" і перші три слова у тексті статті „Український Парляментарний Клюб..." — цілком достаточно вияснюють зміст і тенор статті. Замість поважно поставитися до справи мільонових мас населення, яка є найтісніше звязана зі справою цілого Сходу Европи та якої зрозуміння просякає до найбільш недоступних для неї досіль голов у Польщі (напр. Корфанти) і заточує широкі ширші кола поза Польщею, замість глядіти на українську проблему, як на одну з найважніших проблем уже не лише „домашнього" характеру, але широкі більше характеру міжнароднього, — санаційний офіціоз зайняв відоме, здавалося би, — анахронічне вже, найбільш для українців образливе й найменше в самого польського поважне становище II. Відділу: добачування у кожному кроці українського політичного проводу чужинецької руки.

Цим разом „берлінською режисерією" має бути — на думку „Ґ. П." — заголошення у сеймі того самого „пацифікаційного" внеску, який був заголошений вже в сенаті. Мовляв: У Галичині панує вже мир і тишина, українські посли теж уже використали терен сенату і соймової бюджетової комісії для порушення випадків з осени мин. року, міністр дав відповідь, і ціла історія — гадає „Ґаз. Польска" — вже вичерпана; але „Берлінові треба", щоби мати якнайкращу підготовку своєї женевської кампанії і тому „Берлін підмовив" українських послів заголосити у вівторок анальогічний маглий внесок ще й у сеймі!

Передовсім — наскрізь фальшива інформація про факт соймового внеску. Ми вже поясняли, що „пацифікаційний" внесок мав бути першим українським внеском у цьому сеймі, очевидно — внеском негайним. Брак відповідної скількости українських голосів казав авернутися за ними до інших непольських клюбів і польської лівиці. Одні і другі — крутили, не відмовлялися, але й не підписували. З ППС підписало внесок спершу лише 3-ох послів, голова польського селянського блюку пос. Руґ просто кпинував вуотрічі з українськими представниками. Заявлено українцям, що польські ліві посли мусять спершу „докладно познайомитися" з текстом внеску, а що внесок обіймав 84 сторінки, знайомлення тривало так довго, аж поки сойм розїхався на Різдвяні Свята. В останній хвилині рішено заголосити внесок бодай у сенаті й бодай у звичайному характері, сподіючися, що може після свят удасться таки заголосити внесок як негайний. Але більше, як 52 підписи — разом з українськими — зібрати таки не вдалося (треба 73) і тому на вівторковому засіданні заголошено цей внесок знову, як звичайний. Правда, маршал сойму має право допустити 5-ти хвилинне мотивування негайности внеску навіть і без потрібної скількости підписів, але нема сумніву, що марш. Світальський цього не зробить; що більше: він навіть взагалі не відчитав тоді внеску (себто тоді не прийняв його), завваживши, що теж мусить спершу „познайомитися зі змістом". Певно тому, що він у понятті маршалка теж був наслідком „берлінської режисерії".

Цікаво, що краківський „Курєрок", майже рівночасно з „Ґазетою Польскою" висунув свою українські болячки, протеґуючи українців і „режисерують" їх! Але знову таки: чому українцям поводиться на світі справді не так уже дуже світло, коли вони мають аж так багато і таких могутніх опікунів?!

Як-же можна поважно трактувати заяви на сторінках такого здавалось би поважного шолепника, як „Ґаз. Польска", коли він, секундований іншими співзгучними органами санаційної преси, договорюється до таких абсурдів, виходячи зразу з абсурдного становища? Здається, що „Ґаз. П." не повинна мати теж жадо, що читач, прочитавши кількасот рядків статті з такими виводами про „режисерію", дуже кепсько настроєний, коли доходить до кількох останніх рядків, в яких поміщено заяву — бажання „дати українському населенню повноту політ. прав і національних та культурних вольностей", заяву, за якою зараз таки слідує знову погроза „...не спинимося перед ніякими засобами..."

Українські виступи на терені нового сойму і сенату були досі наскрізь річеві, позбавлені всяких тенденцій демонстрації. Навіщож дошукуватися у них тих моментів, яких нема і навіщо комплікувати ситуацію — інвективами і образами?! Такі статті, як ота передова стаття в „Ґаз. Польскій", вражають — своїм первовим тоном. І хіба тільки первовістю, спричиненою нинішніми приворотами, з якими стрічається польський уряд, можна пояснити собі такі пісенітні ельокубрації на тему „режисерів".

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня н. р.

(Продовження.)

ЗА ЩО РОЗВЯЗАНО ДРОГОБИЦЬКУ ГІМНАЗІЮ.

Треба ствердити, що аж до 26. вересня 1930 р. українська скавтова організація „Пласт" була організацією явною і легальною, проти діяльности якої адміністраційні власти ніколи не виступали. Вона існувала як секція Краєвого Т-ва Охорони Молоді; головою Головної Управи того Товариства є суддя Апеляційного Суду, а на чолі скавтівгової секції аж до останньої хвилини її існування стояв учитель держ. семінарії, який перебуває у чинній службі. Український „Пласт" мав свій легальний орган і свої легальні видавництва, в яких оголошував свої розпорядження, та здавав звіт зі своєї діяльности. Отже це була цілком явна організація, яка оставала під контролею властей, улюблена організація української молоді, яка — стверджую це з повною відповідальністю, як мати, учителька і громадянка — мала на цю молодь якнайкорисніший вплив, та щойно в часі періоду „пацифікації" була „спацифікована", себто розвязана силою розпорядку львівського городського старости з 26. IX. 1930 р.

Що торкається другого закиду (на розвязання дрогобицької гімназії), а саме видавання газетки п. н. „Промінь" — то і тут не було ніякої конспірації. Це була учнівська газетка, видавана на підставі ухвали Педагогічної Ради з 6. II. 1930 р. в рамах міністеріяльних приписів, нормуючих видання того рода учнівських газеток. Два останні числа того часопису, які вийшли перед вакаціями 1930 р., запели очікування дирекції і Педагогічної Ради у подвійному напрямку: передовсім літературний рівень газетки показався дуже низький, по друге — зміст деяких статтей виступав явно проти приписів шкільної дисципліни. І так передостанне число було сконфісковане дирекцією гімназії за віршик, який шкодив поваді деяких членів учительського збору, а останне число за віршик п. н. „Історія", кепкуючи собі з історичних авторитетів. Після тих невдалих спроб, директор заборонив дальше видавати „Промінь", а цілий сконфіскований наклад газетки в скількості 180 примірників лежав звязаний шнурком разом зі старими зошитками в передпокою канцелярії і звідти поліція забрала його при ревізії в дні 26. IX. Зазначу також, що в біжучому році ніякого учнівського органу, згідно з поясненням дирекції і в наслідку негативного минулорічного досвіду не відновлено. Найважче „крімен" дрогобицької гімназії, це той вірших п. н. „Історія", за який директор сконфіскував газетку і заборонив видавати її. Кажуть, що у львівській кураторії і міністерстві вривали собі волосся з голови, читаючи ті єресі. Я була дуже цікава, як виглядає той учнівський „протидержавний" памфлет і зазнайомившись з ним прийшла до переконання, що або панове у львівській кураторії і міністерстві зовсім не розуміють української мови, або теж не мають ніякого почуття комізму і жадного зрозуміння для вибриків молоді, коли дітвацький жарт кваліфікують як протидержавний злочин. Той віршик, при цілій своїй коструватій формі, писав — зраджу таємницю — учень IV. кляси; віршик є комічний через абсурдне зіставлення історичних подій і постатей. Я подбала про переклад того віршика на польську мову і можу служити п. міністрові і членам комісії текстом перекладу.

Я затрималася довше на справі дрогобицької гімназії, хотячи представити високій комісії під яким претекстом знищено 12-літній дорібок українського громадянства дрогобицького повіту, відібрано кількома соткам молоді можність продовжувати науку, кинено кількадесять учительських родин у пропасть матеріяльної нужди.

Всі дотеперішні інтервенції у львівській кураторії і в міністерстві освіти, у львівському воєвідстві і міністрстві внутрішніх справ остали без наслідку. А делеґації не жадали нічого більше, тільки слідства, просили перевести дохождення, провірити закиди, зроблені поліцією директорові, учительському зборові і молоді, та розглянути матеріяли, зібрані поліцією у Дрогобичі й окружним судом у Самборі.

Ще раз повторюю, що шкільні власти не переслухали ані директора гімназії, ані вчителів ані учнів, не розслідили висліду судового слідства та не вглянули у шкільні акти, так що обвинувачена сторона взагалі не була переслухана, щоби вияснити справу і оправдати себе. Директора гімназії, довголітнього заслуженого педагога, не хотів прияти ані п. Питлянковський, куратор шкільної округи Львів, ані п. Перацький, начальник відділу середнього шкільництва в міністерстві, хоча їх обовязком було урядово

переслухати його. Видно, невигідно шкільним властям перевірити фактичний стан річей та ствердити правду. Для рішення п. міністра достаточною була опінія поліції чи слідчого уряду. Один з урядовців кураторії шкільної округи Львів, сказав дрогобицькій делегації таке: „мусимо вислати до міністерства те, що предкладає нам слідчий уряд", а начальник Перацький відповів: „для нас дані слідчого уряду е святістю, не можу бути поліціянтом, щоби ще раз контролювати те, що нам предкладає поліція". А донесення поліції були мабуть такі, як статті у „Курері Підкарпаття". Отже досить, щоби була нагінка шовіністичної преси і щоби були виссані з пальця інформації поліційних конфідентів, на те, щоби знищити наукову установу. Режисером цілої інсценізації був слідчий уряд, поліція, чи п. Сухенек, а представники шкільних властей, аж до п. міністра включно відіграли ролю статистів. Нічого дивного, що в опінії дрогобицького громадянства устійнився погляд, що рішення зліквідувати українську гімназію принято з гори, саме тому, що гімназія була зразковою школою, яка корисно розвивалася і була сіллю в оці деяких чинників. Згори уложено плян, спрепаровано цілу комедію ревізій, арештів і судового слідства, щоби мати якийсь претекст, що „школа прийняла шкідливий характер під моральним і політичним оглядом".

Зовсім анальогічна інсценізація була переведена в Рогатині і Тернополі. Отже ревізії, арештування, нагінка преси, яка розповсюджувала провокаційні відомости і вкінці зачинення шкіл без попереднього доходження шкільними властями та без очікування на вислід судового слідства.

(Продовження буде.)

Українство, Русь і панрусизм.

V.

Федерацію, як організацію малбутнього Сходу Европи, рішуче відкидаємо Нічкий емансипаційний національний рух, в тому числі й українство, не може задержатися в половині своєї дороги, вдоволившись автономією чи федерацією, котра для України означалаб супрематію і майоризацію Великоросії. Федерація означає для всякого національного руху, що у формах власної, суверенної держави нездійсненою, абликацію його провідної верстви зі своїх прав та обовязків, безсилля, щоби повести за собою власні пасивні маси, невміння без чужої помочі ними правити і в окремій державі в окрему націю зорганізуватися.

Так як федерацію в ділянці політичній — відкидаємо в ділянці національній ідею спільної всеруської культури зі спільною всеруською мовою. Відкидаємо також концепцію руської нації і малоруської народности. Всеруської культури, що обіймалаб Україну, Великоросію і Білорусь, нема. Є тільки культура великоруська, звана руською або всеруською, культура бувшої державної Росії, культура тієї правлячої верстви, вложеної з найріжнородніших елементів, відірваних від свого національного середовища, котра досі під кулачним проводом Великоросії — Росією, тобто всіма її націями, правила.

Опираючи відродження Руського Сходу на елементах національних, звязаних з землею, ми мусимо — очевидно — культуру тих елементів розвивати і творити: на Україні — українську, у Великоросії — великоруську, на Білорусі — білоруську. І не може бути двох культур на Україні — української і всеруської. Бо те, що п. Каренін називає всеруською культурою, то була культура великоруська, хоч — правда — не без поневольних або навіть і добровільних вкладів українських і білоруських.

І коли ми стоїмо на становищі національної української культури, то вона мусить бути повною, мусить обіймати ціле життя Української Нації, всіх мешканців України, а не одну їх групу в ролі селян чи селянської інтеліґенції. Нація з двома душами, з двома культурами — це заперечення всякої нації як єдности духової, культурно-історичної. Культурний дуалізм того старого типу, де українська культура була для „домашняно абихода", був можливий тільки в довоєнній Росії. Але нині, коли вже сам п. К. хоче української чи малоруської, хоч і федеративної держави — справа стоїть інакше. Бо єдність політично-територіяльна, себто держава творить націю — єдність духову, культурно-історичну і те, що загально називається культурою. А ця єдність мусить розвиватися в ніким і нічим невязаних, питомих формах.

Як існують три руські нації, так існують три руські культури: українська, великоруська і білоруська. Факт існування трьох окремих руських культур не заперечує можливости взаємовідносин між ними — взаємного впливу або користування їх особливими цінностями.

VI.

Питання самостійної української культури тісно звязане з питанням народности і нації. Амбіція малоросів, себто русинів, карпаторосів та інших „тутешніх" — бути собою, створити вищі форми громадського життя на власнім ґрунті — це українство, це індивідуалізація Малоросії, як дуже слушно каже п. К. Ми, українські патріоти, бачимо здійснення цієї індивідуалізації в Українській Державі, в єдности політично-територіяльній, в котрій остаточно завершиться процес перетворювання малоруської народности в Українську Націю, в котрій скристалізується єдність форм її духового життя — українська культура.

VII.

В основі існування всякої нації лежить містичне ядро, стихія, або — як дехто каже — ірраціональне почуття самостійности й відрубности. Змагання, що хоче цю стихію в матеріяльних, розумом означених формах здійснити — це рух національний. Українство, як дуже влучно каже п. К., є виявом малоруської стихії, духом малоруського народу, змаганням до повної його індивідуалізації.

Але сказавши таке, чи має п. К. право говорити, що українство — це „отрицанів" руського духа, руськости? Як може бути відреченням від руського духа і руськости — українство, що бажає ту Русь нашу, серед якої ми вродилися і серед якої живемо, підняти до висоти власного державно-національного життя?! Боже українство, як дух малоруського народу, як основа української нації — це також руський дух! Коли є три руські народи чи нації, то дух кожного з них є також руський!

А коли так, то чи можна нам робити закиди, що ми „злейши враги й гонителі Руси"?! І якої Руси? Боже є три Руси, три руські нації, а ми — Русь найстарша!

Ми не є „злейшими врагами й гонителями Руси", але ми є рішучими противниками монополізування великоросами Руси. І в імя Руси ми їм не дамо зарізатись, ані самі, ми — Русь найстарша — в імя московського чи петербурського видання Руси самогубцями своєї національної індивідуальности не станемо!!

І не тому ми противники галицьких общеросів, що вони борються за Русь, бо й ми за неї боремося, але тому, що для них великорос з Калуги чи Тули ближчий, ніж галицький українець, що вони свою малоруську природу нехтують, що вони тієї нашої Руси, серед якої вродилися й виросли, не культивують, що руськість для них — це великоруськість. Хібаж це все панрусизм?

Марія Козак.

(Продовження буде.)

Трансатлянтійський рейд.

Хто такий Бальбо? — Поганий початок перелету. — Нема оборонних кордонів. — Енергія фашизму та Муссолінія.

У „нас", в Італії, тільки пишуть та говорять тепер про трансатлянтійський рейд дванацяти італійських літаків з особистою участю самого міністра авіяції п. Бальбо.

Цей останній без сумніву, — вельми цікава постать: член квадрюмвірату підчас походу на Рим, що скінчився швидкою перемогою, але міг скінчитися і страшною поразкою. Він визначається великою рішучістю та кольосальною енергією. Без перебільшення можна сказати, що ніхто інший, як Бальбо, створив, — у буквальному значінні: створив італійську авіяцію, що в останні часи звертає на себе стільки уваги.

Не міг він відмовитися тепер і від другого страшного риска — особистої участи в трансатлянтійському рейді. Для кожного учасника і не-учасника рейду було ясно, що така спроба перелету океану не могла обійтися без жертв. І дійсно жертви були — три аероплани і пять осіб. Але яка велика справа обходиться без жертв? Особливо в авіяції — галузі діяльности спеціяльно для відважних. Недурно її ряди доповняються добровольцями.

Авіяція мусить здобувати ще повітря для світу, і в тім наступі, що є одною з форм війни, треба, як і в самій війні, бути готовим на все.

І, на мій погляд, найкраще, що було в цьому трансатлянтійському рейді, це саме участь самого Бальбо. Недурно часописи писали, що цей

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енцикльопедіях.

Багато разів пробували історики культури заєсувати, на підставі яких матеріяльних фактів чи зовнішніх ознак можна ствердити, чи якийсь нарід входить у коло культурних народів. Одні беруть до помочі статистичні таблиці про загальну грамотність, другі твори мистецтва та літератури, треті ждуть на силу народу, виявлену в формах державної організації, що дорівнює іншим сучасним, а є й такі, що радять зробити статистику, скільки газет або мила вживає нарід щорічно.

Є між цими критеріями також думка, що справді культурний нарід мусить мати свою енцикльопедію. Правда, не додають, що енцикльопедію рівну енцикльопедіям інших великих народів. Справа нелегка, як з усіма критеріями вартости; — філософи борються за їх заєсування від грецької доби, що дала першу енцикльопедію і перші такі критерії.

Та може нині найлекше було би погодитися з поглядом, що одною із певних ознак культурности народу є факт, що він починає злобувати собі відповідне місце в енцикльопедіях великих культурних народів. Досі це місце було зовсім пропорціональне до нашої ролі на міжнародній арені: ми були там тільки причіпкою до Росії та Австрії і те, що писали про нас, переходило через фільтр опінії наших непроханих опікунів.

Нині з формального боку справа покращала, але не зовсім. Входимо автоматично до великих енцикльопедій, а такими-же труднощами, як на сторінки „Таймса", „Тан" або „Корієре делля Сера". Не ми там інформуємо світ про себе і дуже рідко пишуть про нас наші приятелі.

Перед нами два нові видання двох великих енцикльопедій: 12 томів нового „Лєксикону Мавра" і 24-томова „Енцикльопедія Брітанніка" в 14-ім новім виданні.

У IV-ім томі Мавра находимо тришпальтову статтю про Галичину. Том цей, виданий під датою 1926, подає на підставі статистики з 1921 р. що на 7,487,924 мешканців усієї Галичини „ім'ювірно 57.9 проц. говорило польською мовою, а 35.8 проц. українською".

Історія від біди — енцикльопедична схема, нотрактована, здається, на підставі старої книги Енгеля з 1793 р.

Та ось про світову війну: „У світовій війні східна та середня Галичина страшенне зруйнована двоєкратним російським наступом, перейшла в 1919 р. (43.000 км. кв. з 4,700.000 мешканцями) до польської республики. Східна Галичина, після розпаду Австрії, проголосила себе Західно-українською Республикою, але відтак окупувала її Польща і 15 березня 1923 Рада Амбасадорів признала її Польщі під умовою признання їй автономії".

Характеристична дрібниця, що така стаття не має для свого доповнення відсилача до статті „Україна", яку находимо аж у цьогорічнім 12-ім томі.

„Україна" має трохи більш як 7 шпальт. Її перша дефініція: „Україна (урядово: Українська Совітська Республика, скорочене УССР; гляди карта) вільна радянська республика у Східній Европі, член Союзу Соц. Сов. Республик, що повстала 27. грудня 1917 з давніх російських губерній: Харківщини, Херсонщини, Катеринославщини, Київщини, Поділля, Полтавщини і части-ни губ. Таврії, Чернигівщини, Волині та Донської области, має 451.767 кв. км. з (1926 р.) 29,040.535 мешканцями (64 на 1 км)".

Після цього йдуть формальні інформації та статистика на підставі офіціяльних даних: природа, населення, освіта, господарство, Історичний огляд — реєстри дат. Та ось живіший тон. „У 1764 р. Катерина II. скасувала гетьманську почесть і зробила з України російську провінцію. При другім поділі Польщі перейшла Київщина, Волинь і Поділля також до Росії, а Галичина відпала до Австрії вже при першім поділі. Таким робом більшість українців перейшла під російське панування. Російська влада тамувала кожний національний український відрух, але не могла цей рух уповні знищити, що виявилося підчас революції з 1905-6 р., коли українці виступили негайно зі своїми домаганнями і вже в першій державній думі створили свою фракцію з 45 послів. У дальших роках, російський уряд таки зробив завоювання цим рухом і тільки вибух революції 1917 р. надав нову силу української ідеї. При помочі німецьких (армія Айхгорна) і австрійських військ Україну очистили від більшовицьких банд (столицю Київ заняли 1. березня і тут убили фельдмаршала Айхгорна до речі) Український парлямент „Центральна Рада", що стояв під впливом соціял-революціонерів, викликав невдоволення своєю соціялістичною політикою. Дня 29. квітня 1918 р. прийшло до перевороту і генерала Скоропадського вибрав селянський конгрес гетьманом України, але позбавлений підпорки від німецького уряду, наслідком німецької революції (німецька окупація тревала до 15. листопада 1918., а відступ з України до 16. березня 1919) не міг утриматись і його скинули".

(Продовження буде.)

рейд іспит не лише механіки, але і людей, їх фізичної витревалости, їх духової сили і хоробнокровности.

Ледве повітряна фльота знялась вгору на лет до далекої Америки, як один з літаків, паде і гине з усіма своїми людьми. „Зляй початок!" — сказали би люди давніх часів. „Пусте, хлопці" — каже Бальбо, — є інші на їх місце. Вперед!

Має війна свої власні перемоги, але має їх і мир. Але і для перемоги підчас миру, як для перемоги підчас війни, треба однакового завзяття, впертости й незломности духа.

Перелет через океан викликав загальне захоплення в цілому світі. Престіж Італії зріс дуже високо. Все більше забувають стару призирливу назву „макаронщиків", і замість неї щораз частішу чують назву „фашистів", що означає молодість, завзяття й відвагу. Але разом із захопленням виникають і інші почування, цілком іншого змісту. Перш за все почування якоїсь турботи. Успіх Бальбового перелету виказав дуже ясно, що нема таких „природних кордонів", що могли б оборонити країну від нападу ворога. Коли навіть Атлянтійський Океан не дає вже більш гарантій незайманости, то що вже казати про всі інші „природні границі", ріки, гори тощо, що дуже довго були в історії неперехідною межою поширення того чи іншого народу.

Не в „природних" границях лежить тепер безпека тої чи іншої держави, тої чи іншої нації, але в її духовій готовости використовувати найбільші досягнення сучасної техніки, в її здатності пристосовуватися до залізних законів сучасного життя.

І в цьому відношенні фашистівська Італія виявляє неабияку ініціятиву та енергію. Одночасно з летом Бальба до Бразилії, сам Муссоліні промовляє через радіо до американського народу, і виступає в мовних фільмах у Франції та Англії, вияснюючи по всіх усюдах методи та завдання італійської політики. Ніхто з державних мужів Европи не вживав ще сього засобу безпосереднього контакту з громадянством чужих держав світу. Ніхто не вживав ще в таких розмірах останніх здобутків людської техніки.

В радіо до Америки і в мовній фільмі в Англії, Муссоліні говорив по англійськи, в мовній фільмі у Франції говорив по французськи, до сталевих шеломів у Римі говорив по німецьки. Ось чудовий зразок людини, що ніколи не почиває на лаврах, а вперто продовжує над собою працювати, знаючи, що людському видосконаленню ніколи нема кінця, і що лише той іде вперед, хто не хоче стояти на місці.

Знання мов Муссоліні придбав на президентському кріслі. І рік, призначений на поширення фашистівської ідеольогії в світі, він хоче почати безпосереднім покликом до більших народів світу в їх рідній мові. Він говорив про тяжку світову кризу, про бажання Італії мати мир, — дав обіцянку першим ніколи не починати війни, але дав зрозуміти, що — нападений — буде боронитися. Бо політика фашизму — каже — є мирна, але не пацифістична, вона хоче миру, але не хоче **миру за всяку ціну.** І хоч як приємно і радісно віддаватися позитивній праці відбудови рідного краю, приходять моменти, коли треба забувати про всяку приємність, і треба йти умирати — чи вбивати.

Якби Муссоліні знав ще й українську мову, то певно закінчив би за Котляревським: „Як общее добро в упадку, покинь вітця, покинь і матку, лети (ось вона авіяція) повинність ісповнять".

Евг. Онацький.

Відкликання конфіскати.

У 10. ч. „Діла" з 16. січня сконфісковано, а потім відкликано конфіскату частини замітки п. з. „Зміст петиції українських послів і сенаторів до Ліги Націй". Тому, що вчора появилося „Діло" на тому місці з білою плямою, подаємо ту замітку вдруге. — Ред.

ЗМІСТ ПЕТИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ ДО ЛІГИ НАЦІЙ.

Петиція українських послів і сенаторів із Польщі до Ради Ліги Націй вислана 31. жовтня 1930 р. зясовує докладно положення Сх. Галичини в міжнародним праві на основі версайського трактату та додаткового трактату про охорону меншин, уповажнення Найв. Ради про зайняття Польщею Сх. Галичини аж по ріку Збруч польськими військами і рішення Ради Амбасадорів із 14. березня 1923., яке признало Польщі зверхниче право над Сх. Галичиною, як і мотиви, котрі лучилися із загарантуванням Сх. Галичині чогось в роді департаментової автономії. Петенти жаліються, що права української меншини не здійснюються в Польщі, а деякі неспокої, що зчаплялися по селах Сх. Галичини у вересні 1930. наслідком рільничої кризи, головнож пожежі, були претекстом для уряду до приноровлення найгострійшого режиму. Далі петиція формулює закиди в справі виборчої акції, що мала протиукраїнський характер. Петенти покликуються на залучники, що є доказом доконуваних надужить, стверджують, що богато річей годі було справдити або запротестувати на місці та просять Раду Ліги Націй розглянути справу та видати розпорядки, щоби польський уряд виконував права, які належаться українському народові. Петицію підписало 17 українських послів і сенаторів.

ПІДЧАС ІНВЕНТАРНОЇ ВИПРОДАЖІ
ЧИ НА ТЕПЕР ЧИ НА ПІЗНІШЕ
МУСИШ КУПИТИ!

Серія I. 4·90 Серія II. 5·90 Серія III. 7·90 Серія IV. 9·90
Серія V. 12·90 Серія VI. 15·90 Серія VII. 18·90 Серія VIII. 22·90
Серія IX. 25·90 Серія X. 28·90

Інвентарна випродажа почалася у всіх філіях Дешева дня 15. січня.

Засідання сойму.

Сірникова умова. — Зміна протиалькогольного закону.

Як відомо, на засіданні сойму в дні 16. ц. м. прийнято закон про сірниковий монополь у другому читанні (проти голосів Українського Клюбу і цілої опозиції). Перед голосуванням промовляв у дискусії пос. *З. Пелеиський*, якого промова була поширенням і доповненням того, що він говорив перед кількома днями на спарбовій комісії, а що вже нашим читачам відоме.

Після того прийшло на порядок нарад внесення уряду на зміну протиалькогольного закону. До цієї точки забрав слово пос. *М. Матчак*, який спротивився зміні старого закону, бо урядовий проект уможливлює цілу протикорупційну акцію, дозволяє продаж алькоголевих напитків у неділі і свята і т. д. Цей закон привернув би всюди по наших селах старі коршми і все те, що з ними звязане. Після того законопроект відіслано до комісії.

На цьому засіданні сойму перервано до год. 10.30 веч., бо соціалісти спротивилися третьому читанню закону про сірниковий монополь на тому самому засіданні. На пополудневому засіданні сойму в год. 10.30 веч., яке тревало всього 5 хвилин, прийнято голосами послів ББ той законопроект у третьому читанні.

Бюджетова комісія.

На засіданні бюджетової комісії в дні 15. січня, при бюджеті мін-ства публичних робіт забрав слово посол *О. Луцький*, який поклав спеціяльний натиск на фатальний стан доріг на зах.-українських землях, що відбивається відомно на цінах продуктів і вищить ціле господарське життя. У Сх. Галичині, як довго та справа була в руках самоврядування, роблено дуже багато. Тепер накладається на населення нові тягарі, а дороги є в гіршому стані.

Незрегульовані ріки і гірські потоки спричинюють що-року катастрофальні видини, які руйнують населення. Прелімінар не передбачує відповідної помочі. Бесідник заповідає резолюцію, якою запитає уряд опрацювати план регуляції тих рік. Уряд не взяв навіть під увагу предложених йому віднайдених передвоєнних меліораційних планів і не піднімає ініціятиви населення.

В дальшому пос. Луцький спиняється на акції відбудови і згадує про ті земляки, в яких полекши живе населення ще з часу великої війни. Акція відбудови подумана у нас не як обопільок зержали, але як кредитова акція, при якій широке поле до лізання має протекція і шикани. Фонд на відбудову треба удержати принайменше на тому самому рівні, як минулого року. Домагаємось також плану щодо регуляції рік і потоків.

Бюджети рільничі і бюджет публичних робіт вредуновано в найістотніших точках. А ніхто не має відвати, крім селянських партій, запропонувати одиноки вихід, а саме редукцію платень на 15 проц. Хто знає, чи само життя не примусить державний апарат до такої редукції?

Внесок у справі пацифікації.

На засіданні сойму 16. ц. м. зложено, як ми вже писали, до портфелю маршала внесок Українського Клюбу в справі випадків, які відбулись підчас пацифікації Сх. Галичини. Цей внесок зголошено як звичайний, бо наші посли не змогли здобути потрібної кількости підписів на зголошення наглого внеску (потрібно 75 підписів). Маршалок сойму перед зложенням внеску Українського Клюбу познайомився раніш із його змістом, згідно з новим регуляміном.

Бюджет мін-ства хліборобства.

Дня 17. січня бюджетова комісія радила над бюджетом мін-ства хліборобства. Перший говорив міністр хліборобства Янта-Полчинський. М. і. сказав він, що хліборобство всього світу переходить кризу з причини війни та її наслідків. У Польщі надпродукції збіжа нема, бо зріст тієї продукції ледви додержує кроку приростові населення. Недостача торг. організації збільшує кризу в Польщі. Уряд визначив 41 міл. зол. до кінця листопада на збіжеві премії. — Реферат про бюджет мін-ства хліборобства виголосив Стройновський (ББ). Він предложив зменшити бюджет на 4 міл. зол.

У дискусії пос. **Луцький** зазначив, що все хліборобство, велике та дрібне переживає катастрофу, а умовини збуту та приходів хліборобства у східних воєвідствах роблять положення ще тяжчим ніж на заході.

Бюджет мін-ства закордонних справ.

У соймовій бюджетовій комісії розглядали 19. січня бюджет мін-ства закордонних справ. Перед рефератом пос. Дибоського віцеміністр Бек говорив коротко про потреби мін-ства. Опісля референт вказав, що конче треба створити ще консуляти в Каїрі та півд.-африканській унії. Це коштуватиме 431.354 зол. Видаток на Лігу Націй передбачений в сумі 1,515.000 зол. Опісля предсідник Голинський апелював, щоби в дискусії не торкалися політичних справ, бо після повороту мін. Залеського із Женеви відбудеться велика дискусія над справою закордонної політики. Пос. Чапінський каже, що готов би був приноровитися до того, та на жаль ост. роками парлямент занадто мало займався тією справою. Тепер коли зростають ревізіоністичні змагання мін-ство повинно шукати більшого контакту з парляментом. Каже, що не противілають книжці фр. письменника Мартеля про польську політику, зате видають по чеськи, румунськи, сербськи книжку про Пілсудського, написану й по жидівськи Люблінером. Основою пропаганди повинен бути передовсім правопорядок у державі, щоби потім закордонні представники Польщі за кордоном не потребували тушувати ріжних помилок. Скільки то Виспянських по японськи треба видати, скільки гокейових турнірів у Криниці уладити, щоби затерти за кордоном погане враження ост. подій у Польщі. Польща молода держава, повинна пильнувати своєї опінії.

Пос. Луцький взиває міністерство, щоби тепер, хоч дуже пізно, почало ініціятиву, щоби міжнародня умова з 1923 р. в справі автономії Сх. Галичини була виконана. Жаліється, що проурядова преса виступає проти тієї автономії на Закарпатті та просить, щоби ствердили виразно, що тих статтей не інспірувало мін-ство закордонних справ. Що торкається закордонної пропаганди, то вона була би значно менше потрібна та не було би більше доцільне, коли би уся вн. політика держави не приневолювала закорд. станиць дементувати прикрі факти в краю. Щодо трактування спеціально української меншини наводить факт, що коли вдова по російськім премієрі гр. Вітте, яка жила в Брюселі, хотіла мати служницю українку, то в польськім консуляті при полагоді формальностей сказали їй, що прецінь усі українці то більшовики. Це доказ, що таке трактування української національности потрапило вже до закордонних станиць. На знак протесту вносить скреслити дотації консуляту в Брюселі на 4.795. зол.

Після промови ще кількох послів віцеміністр Бек полемізував із промовами опоз. послів. На закид пос. Луцького про інцидент у консуляті в Брюселі, каже, що міністр готов перевести слідство, бо таке поведення суперечилоб принціпові, який безоглядно обовязує в закорд службі.

На цьому закінчили наради над бюджетом мін-ства закордонних справ. Голосування відбудеться на однім із найближчих засідань.

Прелімінар земельних реформ.

У дальшій части засідання бюджетової комісії радили над прелімінарем мін-ства земельних реформ. Референтом був пос. Лянґе. Опісля мін. Козловський у промові м. і. сказав, що господарська кріза дуже шкідливо відбилася на парцеляції. Відчувається конечність урухомити більші довгоречинцеві кредити, що було можливе при ульокуванні заставних листів Банку Рільного. Щоби не допустити до роздріблювання господарств, мін-ство опрацьовує *закони про неподільність господарств, що повстали в часі комасації та парцеляції*. Мін-ство дбає теж про демографічну справу і старатиметься, щоби *перелюднені території середущої Польщі уільнити від надміру населення та перекинути його в міру засобів на східні та західні окраїни.*

Після промови міністра йшла дискусія до пізної ночі.

Експозе мін. Славека.

Зачувати, що прем. Славек виголосить експозе про господарське положення та господарський плян уряду. Буде це при другому читанні бюджетового премінаря. При тій нагоді преміер торкнеться і Берестя. Станеться це щойно з початком лютого.

ОСТАННІ ВІСТИ

СУД НАД Б. ПОСЛОМ ЖУКОМ.

Дня 16. січня рівенський окружний суд у Кремянці засудив **на два роки тяжкої вязниці б. посла Семена Жука** за промову на передвиборчому вічу, що відбулося 8. квітня 1930 р. з м. Вишгородку на Кремянеччині.

КОНГРЕС УКРАЇНСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ.

Польські газети повідомляють: Комітет протестаційної акції в Празі скликав до Женеви зізд українських емігрантів, щоби запротестувати проти відомих подій у Сх. Галичині та щоби створити пеотозиний комітет, який зайнявся би протестаційною акцією, головно в Женеві. Зізд радитиме два дні та вишле до Ліги Націй меморіял.

УРЯД ХОЧЕ ОБНИЗИТИ ЦІНИ.

Пресова конференція.

У мін-стві промислу та торговлі була 17. січня пресова конференція. Міністр Пристор зясував наміри уряду для покращання відносин у краю, а в звязку з тим до здійснення клича Економічного Комітету Ради міністрів для зниження цін. Справа в тому, щоби усунути диспропорцію в спадку цін між хліборобством, промислом, гуртом і детайлем. Тому, що хліборобські продукти найдешевші, то хлібороби платять 2—3 рази більше за промислові вироби. Знижка цін конечна теж з міжнародніх причин. Знизити ціни промислових продуктів можна обмеженням коштів адміністрації, коштів виміни.

У дискусії говорили, що ті наміри уряду звертаються проти торговлі, а кооперативи та державні підприємства не обнижуть цін. Мав би це зробити лише дрібний купець. Міністр відповів, що у Польщі забагато детайлістів і дрібних торговців.

МАРШ. ЦАР . МІН. МІХАЛОВСЬКИЙ ПЕРЕД ТОВАРИСЬКИМ СУДОМ.

„ABC" повідомляє, що 15. січня на надзв. засіданні Кола Правників розглядали берестейську справу. Промовляв президент Найв. Суду Супінський. Ухвалили (проти 3 голосів) протест проти берестейських методів. Займалися теж внесенням, яке зложив гурток членів Кола Правників про виключення з між членів бувш. мін. Царa та мін. Міхаловського. В тайнім голосуванні внесення здобуло 120 голосів проти 53. Внесення домагається, щоб обох міністрів, Царa та Міхаловського, віддати під товариський суд. „Роботнік" повідомляє, що оба міністри не ждатимуть рішення тов. суду та самі виступлять зі суду.

През. Найв. Суду Супінський виступив із „Кола Правників".

През. Найв. Суду Супінський повідомив голову управи Кола Польських Правників, що тому, що на зборах 15. ц. м. прийнято в цілости внесення Бояновича, а не прийняли його (Супінського) поправок, просить, щоби його викреслили з листи членів Кола. (Перша часть ухваленого внесення протестувала проти берестейських метод, а друга в ухвалі домагалася, щоби бувш. міністра справедливости Царa й теперішнього міністра справедливости поставити перед тов. суд).

РОЗВЯЗАННЯ КОЛА ПРАВНИКІВ.

Дня 19. січня опечатали льокаль Союзу Кола Правників, що є у будинку варшавської Адвокатської Ради. Рівночасно розвязали управу Кола Правників. Розвязання є в звязку з ухвалами Кола в справі Берестя. Влада стоїть на становищі, що ті ухвали мають політичні тенденції, що суперечить статутові.

ОБВИНУВАЧЕННЯ ЗА ВИМУШУВАННЯ ЗІЗНАНЬ.

Слідча комісія мін-ства вн. справ вислана до Луцька для ведення слідства в справі обвинувачення за вимушування зізнань від обвинуваченых у комуністичній діяльности покінчила праці. Слідство тревало 4 дні. Звіт зложать мін. Складковському і гол. комендантові поліції.

ХУРТОВИНА В ДРОГОБИЧІ ТА СТРИЮ.

У ночі з пятниці на суботу лютувала над Дрогобичем і повітом хуртовина. Вихор повалив паркани, телефонічні стовпи та поперериває телефонічні дроти. Зірвав крівлю із дзвінниці при костелі, ушкодив теж дах костела.

Хуртовина перейшла також над Стрием. Зірвала кілька дахів, ушкодила тел. дроти, електричну мережу, тому Стрий, Дрогобич і Борислав були без світла. Буря перейшла й над Солотвиною (пов. Богородчани) і повалила 17 тел. стовпів на шляху Солотвина-Дзвиняч.

ВИБУХ НА ЗАЛ. ДВІРЦІ В СТАНИСЛАВОВІ.

Дня 16. січня в бюрі уряду руху залізничого двірця в Станиславові вибухнули гази в каналі під сигналовим апаратом. Уладження ушкоджене, вилетіло 23 шиби.

ПІДРІЗАЛА СОБІ ЖИЛИ.

У Львові при вул. Жовській у лазні підрізала собі жили на руках Ст. Ковальська. Її відвезли у шпиталь.

ВЛОМ ДО ЦЕРКВИ.

У ночі з 17. на 18. січня невідомі злодії вломилися до церкви в Мишині (пов. Коломия). Розбили шафи та скарбонки та вкрали біля 1000 зол.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

У Ґдині 18 січня ударився відчіплений паровіз поїзду (що мав забрати моторовий вагон до Данцігу) з поїздом із Вейгерова. Вискочили зі шин два паровози, три особові вагони та один тягаровий. Вбитий був машиніст поїзду Зелінський і двох полорожніх. Тяжке ранених є 13 людей, лекше 28. Тяжко ранений машиніст Володимир Підгірний помер. Паляч Потульний бореться зі смертю. Шкоди є на 130.000 зол.

ЖЕНЕВСЬКІ НАРАДИ ПОЧАЛИСЯ.

У неділю в Женеві були приватні розмови м. і. між Бріяном і Курціюсом. Бріян конферував теж із мін. Бенешом, Залеським і порозумівався зі справоздавцем меншинової справи про процедуру дискусії, що має відбутися на цю тему.

Дня 19. січня передпол. британський міністр закордонних справ Гендерсон отворив 62. сесію Ради Ліги Націй. Передтим відбулося довірочне засідання Ради, на-якім полагодили низку внутр. справ. Справи розброєння ввійдуть на денний порядок 20. січня. *Над усіми меншиновими справами у звязку з німецькою нотою йтиме дискусія в середу пополудні, на короткім прилюдним засіданні.*

НЕ ЩАСТИТЬ БІЛЯ ВАРШАВИ.

Міс Джонсон вистартувала 18. січня з Варшави до Льондону. Біля Клодави літак ліпсував ся. Летунка просила телефонічно помочі у полк. Мартіна, військового аташе британської амбасади. Полковник відїхав залізницею з механіком до Клодави. Як направлять літак, міс Джонсон полетить далі.

СВЯТО ЙОРДАНУ У ЛЬВОВІ.

Львів, 19. січня 1931.

Цьогорічне свято Йордану у Львові відбулося, як і попередніми роками, дуже величаво, чому сприяла й невла погода. Учасників, що заповнили буквально цілий ринок, було ще більше, як минулого року, порядок, не зважаючи на відсутність пластунів і пластунок, зовсім добрий.

Свято почалося архієрейською Службою Божою в церкві Преображення, яку відправив в асисті численного духовенства Преосв. епископ д-р Іван Бучко. Опісля двигнувся процесіональний похід зі всіх львівських церков на ринок під гарно прибраву керницю напротив аптики Терлецького, біля якої відбулося в год. 11. традиційне свячення води. Правив знову Преосв. Бучко в окруженні членів львівської капітули і духовенства. Співав хор питомців.

Після водосвяття і многолітствія рушив знову ринком церемоніальний похід усіх процесій разом з духовенством і вірними з поворотом до церкви Преображення. Ввесь ринок загомонів від коляд і щедрівок, співаних учасниками процесій і хором питомців. У поході грала теж орхестра Т-ва „Зоря" зовсім бездоганно. Безпосередньо за Преосв. Бучком, який кропив вірних святою водою, йшли в поважному числі представники наших освітньо-культурних та економічних установ, а за ними непрогляді маси вірних.

Взагалі нинішнє свято Йордану у Львові мало просто імпозантний характер, а його велич імпонувала як своїм, так і чужим. Треба ще замітити, що підчас цілого свята трамваєвий і всякий інший рух на ринку був припинений. Після закінчення торжества вірні товпилися біля керниці ще яких дві години, щоб набрати собі свяченої води.

*

В тому самому часі відбулося біля прибраної зеленю статуї Богоматери на Марійській Площі водосвяття для греко-кат. вояків львівського гарнізону. У цьому святі взяли участь представники військової та цивільної влади, військові відділи і трохи публики. Святив воду о. майор Стеткевич в окруженні о. Григоровича й о. Ярошевича та двох військових священників латинських. Підчас свята грала військова орхестра, військо віддало приписані сальви, а на закінчення музика відіграла польський держ. гимн. Коли ми в 1. год. попол. вертали домів, то хрест біля статуї вже був звалений на землю, а коло прикрас і руштування поралися вояки з сокирами в руках повертаючи все до попереднього стану...

*

Дещо пізніше відбулося також свято Йордану біля православної церкви при вул. Францішканській для православних вояків львівського гарнізону і для горстки вірних того віросповідання. Тут грала також військова орхестра і були заступники цивільних та військових органів влади.

СПОРТ

Гокейові змагання у Львові.

Заповіджені на суботу 17. ц. м. гокейові змагання між **Україною** і **Чорними** не відбулися, бо лід до того роду змагань був того дня неможливий. Зате в неділю 18. ц. м. відбулися змагання **Чорні-Гасмонея** з вислідом 3:0 (1:0, 0:0, 2:0) і змагання **Погонь-Лехія** з вислідом 1:0 (1:0, 0:0, 0:0). Тепер табеля розгривок за чашу Лехії виглядає так: 1) Погонь 2 гри, 4 п., відношення воріт 6:1; 2) Лехія 3 гри, 4 п., 5:1; 3) Україна 2 гри, 2 п., 4:1; 4) Чорні 2 гри, 2 п., 4:5; 5) Гасмонея 3 гри, 0 п., 0:11.

Дня 2. лютого 1931 року в салі „Бесіди" вул. Рутовського ч. 22. відбудуться

Вечерниці Мистецької Школи О. Новаківського

від овіюю Українського Товариства Приязьників Мистецтва.

Лист до Редакції.

У відповідь на статтю п. н. „Наше лихоліття і занепад моралі".

До Хвальної Редакції щоденника „Діло" у Львові.

В ч. 9. „Діла" з 14. січня 1931 в новорічних міркуваннях д-ра Івана Курівця „Наше лихоліття" на стор. 3 у 2. стовпці, в уступі від слів „В останніх днях" автор накинувся у вельми образливий спосіб на лікаря Х. який лікує апаратом д-ра Цайльайса. Тому, що я є першим і єдиним лікарем у Львові, який має цей апарат, річ ясна, що закиди звернені проти мене. З цієї причини я приневолений простувати річи, невгідні з правдою:

Перш за все не я „займенував Цайльайса в своїй наївности лікарем", але цей титул є на опатентованім апараті; правдою є і фактом, що від ряду літ власником і провідником Інституту в Гальспах є радіольог д-р мед. Ф. Г. Цайльайс, під якого проводом у величавому інституті та лабораторії працюють науково лікарі, хеміки та інжинірі.

Щодо процесу Цайльайса проти проф. Лязаруса, то справа виглядала інакше, як її представляє д-р Куровець а саме в часі процесу проф. Лязарус заявив що в інституті Ц. зовсім не був а свої закиди опирав на зізнаннях третіх осіб; тому не було „погрому Цайльайса" ані виграної Лязаруса.

У всіх медичних інноваціях думки вчених бувають поділені, тому й нічого дивного, що Цайльайс має противників, але є і обективні голоси університетських професорів, як проф. Вендт, Гібнер, Еллінек, Стокляса а подібний апарат є і на клініці проф. Венкєбаха у Відні. Апаратом Цайльайса користується вже яких 150 лікарів у всій Европі, та не знані є „окаліченя" хорих, бо сама конструкція апарату на це не дозволяє. Зрештою, історія медицини виказує, як нераз геніяльні винаходи та помічення зустрічалися з ворожнечою лікарських повар, а які згодом вибороли собі належне признання, а їхніх новаторів, часто і не лікарів, зачисляли без вагання, звичайно після їх смерти, до корифеїв медицини.

„Ворожбит Цайльайс" не „вживає до розпізнавання хорів" ніякої „дерев'яної палочки", а зовсім іншого інструменту що можуть посвідчити рівні хорі, які від нас туди їздили.

„Ошуством", чи „обманством" можна орудувати хіба короткий час, а тимчасом „дурисвіт Цайльайс" працює від ряду літ і зумів зєднати собі сотні тисяч хорих річно з рівних країв суспільности з цілого світа: є там селяни, крайні бідаки, є духовенство, аристократи і люди високої інтеліґенції, а всі нарівні трактовані. Завдяки „дурисвітові" сільська закутина розвинулась у короткому часі у місто з великими комфортовими готелями та з залізничим перестанком для поспішних поїздів. Тяжко відай повірити, щоб кількатисячна маса людей денно їздила до Гальспах в цілі „окаліченя", зате фактом є, що багато рівних калік з ураженням нервів, гіхтом, артретизмом, склерозою та деякими іншими недугами, вертає домів зі значною поправою недуги, а то й цілком оздоровлених.

Слідкуючи невинно за новими лічничими засобами, двократно і на довший побут їздив я до Гальспах для критичного розсліду лічничих вислідів на кольосальному матеріялі випадків і після зрілої надуми закупив оригінальний апарат мед. д-ра Ф. Г. Цайльайса як визначний лічничий засіб до лікування відповідних недуг моїх численних пацієнтів, а не з метою їх „окалічування".

Не хочу входити в мотиви, якими руководився д-р Іван Куровець, беручись „а громадянського обовязку освідомлювати нашу суспільність", одначе в своїй лікарській совісті я спокійний, і маю надію, що при дальшій критичній обсервації і клінічнім досліді недуг моїх пацієнтів, — лікування цим новим апаратом дасть у тих недугах якнайкращі вислідн і не захитає дотеперішнім довірєм до мого лікарського кабінету, а побоювання д-ра Курівця щодо „окаліченя" вскорі розвіються.

Львів, дня 17. січня 1931.

Д-р Остап Прийма.

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяла скоро, певно і без болю.

Про долю арештованих послів.

Б. посла Олександра **Вислоцького** (УНДО), що після побуту в Бересті перебував дотепер у львівських Бригідках, перевезли на днях до слідчої тюрми в Золочеві.

Бувший посол УСРП і заступник голови тої організації Семен **Жук** сидить і досі в луцькій тюрмі та дожидає судової розправи, яка має відбутися проти нього ще в цьому місяці.

Б. посла д-ра Михайла **Західного** (УПП), що сидів одночасно з д-ром Вол. Бемком у Вронках, перевезено 6. січня ц. р. з Вронок до вязниці в Бережанах. Зачуваємо, що д-р Західний вийшов на волю у пятницю 16. ц. м. за złożeнням кавції 4.000 золотих.

В лютім мають відбутися дві розправи проти посла УНДО Володимира **Кохана**, що тепер сидить у слідчій вязниці у Львові. Докладніші дані подамо пізніше.

—o—

Відгомін за кордоном.

Велике віче у віденському університеті.

Хоч спізнено, подаємо коротко звідомлення з протестаційного віча, що відбулося 6. грудня 1930 р. в авлі віденського університету. На тому вічу явився професорський збір університету і поверх 4.000 студентів німців, а також жидів, болгар, литовців та українців. Отворив віче голова Deutsche Studentenschaft", після чого перший промовляв представник колегії професорів, радник д-р Мух. По нім виголосив довший реферат студ. Вешніґер, а дальше промовляли ще від українців студ. Роман Левицький (з Чернівець) і від литовців студ. Августайтіс, голова Литовсько-Українського Комітету у Відні. Віче закінчилося прийняттям відповідних резолюцій.

Тут замітимо, що на вічі скликувано окремими летючками. Такі летючки видали й українські студенти. Варто ще зазначити, що і перед і по вічу була відповідна інтервенція тутешнього польського посла Бадера у ректора університету проф. д-ра Ганса Іберсберґера, одного з найкращих знавців Сходу Европи серед німців і відомого приязьника українців. Те, що почув пос. Бадер і від ректора д-ра Іберсберґера і від представника німецьких студентів, було для нього — знаємо це позитивно — менше як приємне...

Протестаційне віче в Берліні.

Дня 14. січня відбулося в Берліні протестаційне віче німецького громадянства. У вічу взяли участь і українці та представники інших народів. Представник українців зголосився до слова і в коротких словах представив зібраній многочисленній публиці положення українського народу. Присутні при описі відомих подій були обурені до крайности. Рівнож українська колонія в Берліні була дуже численно заступлена на тому вічу. Віченики приняли відповідні резолюції.

Студентські справи.

Українські студенти в Берліні.

Дня 13. січня відбулись Загальні Збори Спілки Студентів Українців у Німеччині. По довшому часі бездіяльности товариство відновило свою працю з тою хвилиною, як до нього вступили нові члени, що приїхали на студії до Берліна. Загальне положення української справи та відношення до неї чужинців спонукали українське студентство взятись за активну працю в ділянці української пропаганди. Збори вирішили багато справ, звязаних з будучою працею і всі члени товариства зобовязались по своїм силам прикладати рук до праці для добра української справи. На тих-же Зборах обрано нову Управу товариства у складі: Р. Макух — голова, Д. Німилович — секретар, Я. Гумовський — скарбник, Д. Волощак, П. Кожевників і О. Семчишин — члени Управи. Товариство дає рівно інформації у справі студій у берлінських школах.

М. С.

НОВИНКИ

Вже почалася інвентарна випродажа. Спіши!

Делікатна

випродує обув за безцінь. Діточі від 5·90, жіночі від 9·90, мужеські від 8·90, снігівці від 7·90. Чи на тепер, чи на пізніше, мусиш купити!

— **Конфіската „Діла".** Попереднє (12) число „Діла" підпало конфіскаті за два місця в статті **„Бурхливе засідання бюджетової комісії".** Це вже 6-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Не все золото, що світиться.** Селянин Андрій Лелек приїхав до Львова полагоджувати якісь орудки. Коли він переходив Галицьку площею, до нього приступив якийсь драбуга і запропонував купити в нього два золоті перстені. Недосвідчений селянин, бачучи, що перстені світяться, повірив, що це золото та заплатив 100 золотих. Урадований, що зробив добрий інтерес, пішов до золотника продати ці перстені, але тут довідався, що це мідяні обручки, які не варта і одного золотого.

— **Йордан для українців вояків.** Команда залоги м. Львова улаштувала в день Йордану для вояків українців водосвятіє, яке відбулось в год. 10. на Марійській площі. Підчас богослуження грала військова музика. На тій церемонії були присутні представники військової влади.

— **Клопіт з памятниками.** При вул. Трибунальській у Львові поставлено памятник гетьмана Яблоновського. Якомусь референтові цієї справи в магістраті прийшло до голови позолотити цей памятник і це допровадило до розпуки пресу і світ мистців, які добачили в позолоченім памятнику нарушення всякого естетичного смаку та брак розуміння краси. Писалось навіть, що цей „золотий телець" не тільки що не приносить містові слави і не прикрашує його, а навпаки — компромітує Львів. Недавно у ночі хтось зробив собі збитка і намалював на обличчі памятника вуса і бороду, а ціле лице гетьмана перемалював на червоно. Цілий день магістрат мав клопіт: робітники з трудом змивали водою гетьманські вуса і бороду і аж вечором цей памятник засіяв знов своєю золотою барвою.

— **Лікар — обманець.** У Кельцях арештовано обманця Тадея Шварца, який виробив собі фальшиві лікарські документи та граючи ролю лікаря, заробляв поважні гроші, при чому неодному пацієнтові попсував здоровля замість направити. У звязку з тим у Львові арештовано друкарського складача В. Броша, який правдоподібно виробляв цьому „лікареві" фальшиві документи.

— **Старенька самовбивниця.** В селі Мостки, пов. Гродно, скочила до озера і втопилась у ньому 90-літня старушка Уляна Чаплюк. Причина самовбивства була крайна нужда.

— **Згинув славний голуб.** Голуб „Дюк", який підчас світової війни найкраще виконував службу почтового голуба англійського війська на німецькому фронті, згинув на днях в Каліфорнії. Цей славний голуб перебув два роки на фронті і літав нераз серед граду куль і гранатів та бачив своїми лагідними очима всі страхіття французько-німецьких боїв.

Куток мови.

Кооперативна Республика, економ.-суспільний місячник, ч. 1. Дивно вражає подвійна форма заголовку: на обгортці і на всіх сторінках „Республика", а на заголовній вінєті „республіка". Журнал писаний на-пів новим харківським правописом (напр. Фейерштайна; „йе" замість „е", Аллена зам. Аллена), зберігає старі форми „сеї", не признає ріжниці між родовим і місцевим відмінком, — увесь засмічений москалізмами, польонізмами і бюрократичною мовою та складнею. Напр.: „Що нарешті заговорено (зам. заговорили) у нас головно про потребу фузіонування малих союзів та творення великих, — мало того, що ухвалено навіть резолюцію в тім дусі — це треба вважати прямим наслідком господарсько-фінансової скрути", замість: „Безпосереднім наслідком господ.-фін. скрути було те, що..." А ось речення, які граматично нелегко розчовпати: „Противники цієї системи будівництва вказують на психольогічні труднощі районування, які безумовно існують, на привичку нашого села думати своїми сільськими границями". Є там на кожній сторінці такі квітки як „взгляд (взгльонд) на положення", „заходяча небезпека", „днесь" „взможення руху", „жреці штуки (!)"... Після прочитання одного із статтей такого журналу, людина затрачує всяке почування духа рідної мови

— **Перейшов на юдаїзм.** Син б. російського генерала Макаров, який перебуває хлібопашцем у Варшаві, покинув християнську віру і разом із родиною перейшов на юдаїзм. Крок цей мотивує він тим, що його прадід був жидом, вихрестився, а він хоче вернути до віри жидівської та виїхати до Палестини.

— **Шлюб правнучки Сари Бернар.** Як подає французька преса, правнучка славетної артистки Сари Бернар, Терка Гросс вінчається із внуком *померлого* недавно „старого тигра" Клеманса.

— **Зімліла на сцені.** Артистка берлінського театру Гіта Альпар занедужала на грипу, але хотіла відограти ще ролю в оперетці Легара „Світ гарний", а потім положитись до ліжка. Підчас вистави вона наслідком горячки утратила на сцені притомність, упала і виставу перервано.

— **Д'Анунціо купив собі гробовець.** Італійська преса подає, що відомий письменник Габріель д'Анунціо замовив собі в різьбаря Реінато Брощія виконання для нього гробівця, при чому заявив, що замовлення пильне, бо він надіється скоро вмерти.

— **Знов випадок летаргу.** В Констанці помер молодий хлопець, син багатого пекаря. Лікар ствердив смерть і родичі померлого приготовили похорон. В останній хвилині, коли „померлого" переносили до трумни, хлопець збудився з летаргу і застогнав та відкрив очі. Тепер хлопець зовсім здоров й оповідає, що лежачи в летаргу чув усе, що кругом нього діється, йому наче снилось, що його товариші для забави кладуть його до трумни і він також для забави грає ролю мертвого.

— **Пядесять раз женатий.** Дехто жениться один раз і нарікає, що оженився, а в Інсбруку живе 49-літний фризієр Вільгельм Вольфарт, який женився — 50 раз. Він походить з Німеччини, щороку зміняв місце свого осідку, всюди вишукував собі багату дівчину чи вдову, женився з нею, або обіцював женитись, забирав від жінки, чи нареченої гроші і зникав як камфора. Таких гріхів має цей фризієр аж 50 і аж тепер його арештовано.

— **Самовбивства у Відні.** Віденська преса поміщує статистику, з якої довідуємося що в 1930 р. у Відні 3.065 осіб скінчило життя самогубством, з чого 1447 мущин і 1618 жінок. Між самовбивцями були також 85-літні старці, та 15-літні діти.

— **Гіндус убив англійку.** Гіндуський націоналіст, який просидів 3 місяці у англійській вязниці, убив на днях у Лягорі жінку сотника та ранив її дочку. Його арештовано.

— **Особисті вісти.** Дня 9. грудня 1930 р. осягнув на Гірничій Академії в Леобен з відзначенням дипльом інжиніра гірничо-мірничого Тисовський Степан з Калуша.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Різдва Христового** зложили в зол. отсі Вп. Громадяни (ки): з **Галича:** Евген Жарський, радн. 10, д-р Лепкалюк Михайло, суддя 5, д-р Меркун Осип, адвокат 5, дир. Павлишин Дмитро, Криліс 5, зар. Боднар Вол., Криліс 5, дир. Скаліш Евген, Деліїв 3, дир. Гладишовський Іван, Острів 2.50; з **Підгаєць:** о. прелат Токар Іван 8.85, д-р Ловицький Евген, адвокат 5, Левицький Степан, нотар 5, Городиська Марія 3, д-р Евген Григорій 2, Шпундер Степан 2. — Хто слідуючий?

— **Чергові Загальні Збори** українського лікарського Товариства у Львові відбудуться в домівці при вул. Гродзіцьких 4. в суботу дня 31. січня 1931 р. в год. 18. зі звичайним денним порядком. — **За виділ: Д-р Музика,** голова. **Д-р Прийма,** секретар.

— **Нова фабрика цинкового білила.** Як довідуємося, будова фабрики цинкового білила, розпочата з кінцем 1929 р. польськими заведеннями цинкового промислу, акційної спілки в Бендзіні, буде скінчена з початком березня ц. р. Фабрика уряджена по найновішим вимогам техніки, обчислена початково на продукцію 300 вагонів цинкового білила річно. Завданням нової фабрики буде не лише заспокоїти краєвий ринок, але також і здебільша, експорт її продукції за кордон. З огляду на новочасні технічні уряджения фабрики, цинкове білило буде першорядної якости, що не ріжниться нічим в якости від цинкового білила німец. фабрик. Тому, що ціна сирого цинку тепер калькулюється дуже низько, треба сподіватися, що нововідкрита фабрика прийме також низькі ціни цинкового білила для краєвої продажі, передовсім для експорту.

— **Справлення помилок.** У статті „**Боротьба двох культур на Україні**" („Діло", ч. 9) зайшли помилки: на 1-ій стороні 3-я кол. 9-ий рядок з гори зам. „язичію" має бути: „язиче"; на 2-ій стор. 2-а кол. 3-ій рядок з гори зам. „книгарям" має бути: „книгарням".

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

О. Соколовський: РОЗВИТОК ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ з образками. Видавництво „Самоосвіта". Ч. 12. Відділ природничих наук. Ціна 40 сотиків. Наклад „Громади", стор. 27.

П. В. КУЛІШ (матеріали і розвідки) частина II. Під редакцією К. Студинського. Львів 1930. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка. — Збірник Філологічної Секції Наукових Т-ва ім. Шевченка Т. XXII. (2). Зміст: 1) Кирило Студинський: Листування і зв'язки П. Куліша з Іваном Пулюєм; 2) Листи П. В. Куліша до Івана Пулюя 1870—1886 р.; 3) Показчик назв і річей зладив Ярослав Гординський.

ЗБІРНИК МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДНИЧО-ЛІКАРСЬКОЇ СЕКЦІЇ НАУКОВОГО Т-ВА ім. ШЕВЧЕНКА. Том XXVIII—XXIX. Під редакцією Президії Секції. У Львові 1930. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка. Том присвячений академикові проф. д-рові Іванові Горбачевському, найвизначнішому українському хемікові з нагоди 85-тиліття його уродин. На початку Збірника портрет акад. Горбачевського. Збірник обіймає 300 сторінок друку звичайного формату видань Т-ва. До Збірника ввійшли наукові праці І. Кандюка, І. Фещенка-Чопівського, В. Левицького, В. Кучера, О. Орлова, А. Ластовецького, М. Зарицького, П. Герасименка й І. Шпендика, М. Куренського, Р. Єндика, Р. Миколаєвича, М. Вікула, А. П. Семенцова, Р. Цегельського і д-ра М. Болтовського.

ЖУРНАЛИ.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК, орган пасічницької секції „Сільського Господаря" та кооперативи „Рій" у Львові, січень 1931. Ч. 1. Річник IV. Новорічне число.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА. Львів, січень 1931. У змісті статті: Д. Панченка, В. Доманицького, І. Мартюка, Е. Храплівого, Д. Коренця, В. Тотомінця. Хроніка, Всячина і т. д.

INSPEKTOR PRACY, czasopismo fachowo-dyskusyjne. Warszawa, październik 1930. Zeszyt 9—10.

NAWOZY SZTUCZNE, miesięcznik, styczeń 1931. Nr. 1 (17), Rozwój.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр І. Тобілевича:

ЛЬВІВ. Сала „Уль" Осолінських 10.

Вівторок 20. І. 1931. год. 7·30 веч. „Жінка, яка вбила". Перший раз на українській сцені.

Середа 21. І. 1931. год. 7·30 веч. „Троянда Стамбулу". Остання вистава.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 20. січня, год. 7·30 вечором Фіялка з Монмарт".

Середа, 21. січня, год. 7·30 веч. „Ліда".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 20. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Середа, 21. січня, година 7·30 вечором „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 20. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Середа, 21. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевалїє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Битва над Сомою".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Пат і Патахон" як стрільці.

ОАЗА: „Роман над Ріо Ґранде".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Підтяті крила".

ПАН: „Інтригант" (Яянінгс).

ПАСАЖ: „Зачарований килим". (Пат і Патахон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Дике кохання".

ФАТАМОРГАНА: „Голгофа чесної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: „Остання карнавалова ніч" (Конфетті).

СИЛЕВЕ: „Гегенна душі". (Можухін) „Людина, що крутить" (Бастер Кітон).

УПХА: „Пречудна брехня Ніни Петровни" (Бригіда Гельм).

Присилайте передплату!

Програма радіо.

Середа 21. І. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для найменших **Гельсінгсфорс** (321,4) 17·00 Пісні і байки для дітей **Таллін** (296,1) 19·15 Військова орхестра. **Букарешт** (394,2) 12·50 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 20·00 Трio з оперн. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·25 Квартет Ондрічка. **Відень** (516,3) 15·25 Капела. **Будапешт** (550,5) 9·15 Соїсти. **Харків** (938) 16·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·00 Опера, оперетка. **Осльо** (1071,4) 20·00 Радіоорхестра.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Оцим складаю щиру подяку Вп. П. Меценасові Д-рові Герасимові за скору й успішну інтервенцію у справі мого звільнення з судових арештів у Стрию. — **Федорика Осип.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ХЛОПЦЯ, з повиченою 3 кл. гімназ., або 3 кл. вищої, замешкалого у Львові, **прийме на торговельну практику „Союзний Базар"** Львів, Руська ч. 20. 1327 2—2

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Рошкевські, Львів, (Готель Жоржа), тел. 27—29. 858 8—7

ЕМЕРИТ залізничий, пошукує обопільної опіки. — Н. Кондратенко Poste-restante Луцьк. 1341

КІМНАТА з окремим входом, умебльована, до винайму від 1. лютого, для поважних осіб. — Домагалічів ч. 9. II. пов. від 3—4 год. 1339 1—3

JEUNE Parisienne cultivée diplômée Université Paris donne leçons français. — Bajki 36. IV. p. gauche de 16 h à 18 h. 1323 2-2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на сплати від десятків дій з найліпшої сторони давна фірма **Іван Мельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5 437

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентґеном.

Виділ Т-ва „З О Р Я" у Львові подає до відома членів, що в дні 25-го січня 1931 р. в год. 10-ій перед полуднем відбудуться звичайні річні

Загальні Збори

з таким денним порядком:

1. Відкриття Загальних Зборів.
2. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
3. Звіт з діяльности Виділу, а то: секретаря, касієра, адміністратора дому і бібліотекара.
4. Звіт Контрольної Комісії і внесення на уділення абсолюторії уступаючому Виділові.
5. Вибір голови, 10 членів Виділу, 3-ох заступників і 3-ох членів Контрольної Комісії.
6. Внесення Виділу.
7. Внесення і запити членів.

Коли би в означений день на Загальні Збори в год. 10-ій перед пол. не явилося вимагане статутом число членів — Загальні Збори відбудуться годину пізніше без огляду на більшість присутніх членів.

За Виділ Т-ва „ЗОРЯ" у Львові:

Голова: С. Гевак, в. р. Секретар: Ів. Ковалишин, в. р.

Загальні Збори

Видавничої Спілки

„ДІЛО"

кооперативи з обмеженою порукою

у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 2. лютого 1931 р. в льокалі редакції „Діла", Ринок ч. 10. II. пов. в год. 5. попол.

Денний порядок:

1. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2. Заложення з діяльности за рік 1929/30 зі звітом Контрольної Комісії і затвердженням більансу за рік 1929/30.
3. Розділ чистого зиску.
4. Внески і запити.

НАДЗІРНА РАДА.

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ. Туберкульоза легенів є небезпечна і щорічно скошує мільони людей без ріжниці поля, віку та стану. — При побарвованні грудних недуг та бронхіту, впертого та тямучого кашлю і т. п., дають лікарі **„Balsam Thiocolan-Aye"** Гонсецького, що вдержує виділювання флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики. 1340 1—2

ХТО з **Львівських купить 1 число журналу „Кіно"** за 35 сот., заробляє на чисто 30 под. бо має знижки (під 35—45%) до всіх кін і місьних театрів.

Просимо жадати „Кіно" по всіх книгарнях і кіосках!

Адреса: „Кіно" Львів, вул. Блихарська ч. 8. I. пов.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів Ринок ч. 10.

Ч. 14 (12.670). Львів, четвер 22. січня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло". Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол., Чвертьрічно 15·00, Піврічно 30·00, Річно 60·00. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

У крутіжі суперечних слів і діл.

Львів, 20. січня 1931.

Центральний пресовий орган ББ „Ґазета Польска" опублікував відому вже нашим читачам статтю п. н. „Берлінська режисерія", в якій висував політичне „credo" цілого санаційного табору в українській справі. Це „кредо" не таке то дуже скомпліковане і не таке то нове. Ми до нього привикли здавна. Знане воно нам до подробиць. Бо зводиться воно до ось яких тез: а) бебісти на словах бажають „згідного співжиття з українським населенням у Польщі", вони „далекі від того, щоби перешкоджати" укр. населенню „організувати своє національне, культурне і господарське життя"; б) всякий політичний крок українців, чи то на парляментарній арені чи поза нею, що прямує саме до оборони права українського населення на організацію власного, національного, культурного і господарського життя вони вважають виливом або берлінської, або більшовицької, або й чеської режисерії, як це ствердив останніми днями „авторитетно" краківський бебістичний „Курєрок". Іншими словами: бебісти хочуть жити в згоді з українським населенням, але всіх його політичних, культурних і господарських провідників — стара це пісня! — вважають аґентами Берліна, Москви, Праги, а скоро може їх вважатимуть ще й аґентами Льондону, Мадриду і т. д.

Конкретно, у звязку з бікучим ментом „Ґазета Польска" вважає зголошення внеску про пацифікацію в сеймі виливом берлінської режисерії. І хоч бебехи розгляду — як пише „Ґ. П." — цих справ не болться, бо вони загально відомі, бо пійсна правда далеко менше примір від того, що подає „німецька й більшовицька пропаганда", то всеж вони до дискусії над тим внеском на пленумі сойму в теперішній хвилі не допустять. А не допустять тому, бо „у Сх. Галичині тепер панує спокій. Державна рація, політичний розум *і правдивий гуманітаризм* диктують, що треба робити все, щоби того спокою не нарушувати, як також не перешкаджати тому процесові психічної пацифікації, який відбувається серед обох суспільностей у Сх. Галичині".

І мабуть саме в імя „правдивого гуманітаризму" та „психічної пацифікації" варшавська „Ґазета Польска" назвала свою статтю „берлінською режисерією", а далі мабуть в імя цих самих високих гасел бебехи приписують українцям спілку в Корфантим та ендеками. З тих самих мабуть причин „Ґазета Польска" в тій-же статті написала про пацифікацію в імени цілого санаційного табору ще ось які слова: „Правда, є такі легалісти в Польщі, які вважають, що краще, щоби в імя правопорядку, полеві суди засуджували на смерть, аберіваючи формальну процедуру, ніж щоби поліція справ вухвалого провокатора. *Ми волимо, щоби меншим коштом зберегти край від великих потрясень... Нема також сумніву, що того хочуть і широкі маси населення у Сх. Галичині*". Тепер ще ясніше, чому внесок про пацифікацію назвала „Ґазета Польска" виливом „берлінської режисерії". Бож про пацифікацію взагалі говорити не можна, коли П „воліть" само населення Сх. Галичини.

Але на тому не кінець. Бо кермуючись мабуть теж гаслами „Ґазети Польскої" про оберігання „правдивого гуманітаризму" та сприяння „психічній пацифікації" львівська посестра „Ґазети Польскої" „Слово Польске" публікує цілими на українські теми „революційні" статті, ілюстровані, адитись, чинниками, що покликані стояти на сторожі публичного безпеченства, отже і психічної пацифікації, статті, що своєю тенденцією і шовіністичною закраскою затроюють бацилами національної нетерпимости всю східньо-галицьку атмосферу. Деякі з них „революційних" статтей мобілізують польську публіку проти осіб, що пробували тепер поза тюремними кратами і не в силі на них ні правильно реагувати, ні себе боронити. Словом в імя вгорі наведених гасел „Слово Польске" переводить тут на східньо-галицькому терені, правдиві „чудеса".

Але все те не перешкоджає центральному органові ББ у Варшаві писати й запевнити, що „ми (тобто ББ), — мовляв — прагнемо згідного співжиття з українським населенням у Польщі".

Для доповнення тієї картини, що висовує так наглядно суперечність між словами тієї самої статті „Ґаз. Польскої", а далі суперечність між словами і ділами санації, вартоб ще додати, що теж мабуть в імя тих самих великих гасел про „гуманітаризм", „психічну пацифікацію", та в імя заяви про бажання „згідного співжиття" з українським населенням пробувають і досі в тюрмі українські новообрані посли та відповідальні політичні діячі д-р Дмитро Левицький, д-р Л. Макарушка, Вол. Кохан, а крім того і б. берестейські вязні Целевич, Лящинський, Бисловський та Палій. Таксамо в імя гасел про „психічну пацифікацію" розвязують у краю такі товариства як „Бесіди" (Городенка), читальні „Просвіти" й інші чисто культурні т-ва. Такою то є дійсність.

Знаєте біблійну притчу про закопані таланти?

Так само нерозумно поступає той, хто свої ощадности тримає дома, а не зложить на вкладкову книжечку в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Женевські наради.

Відень, 16. січня 1931.

Значіння сучасних женевських нарад Ради Ліги Націй без порівнання більше, ніж обсяг питань поставлених формально на денний порядок. Значіння цих нарад треба міряти тим трагічним господарським та соціяльно-політичним становищем, в якім опинилася Европа на початку другого десятиліття після закінчення світової війни. В Женеві може виринути питання, чи йтиме Европа далі старим шляхом загострення господарської кризи, безробіття та соціяльних конфліктів, чи ступить на шлях спільного поборення загально-европейського лиха; чи прямуватиме далі шляхом поділу на ворожі табори держав, чи знайде шлях порозуміння та спільної інтернаціональної акції. Кожне питання містить у собі й незнану відповідь на нього. А в Женеві може залунають відповіди й на питання, яких зовсім не будуть офіціяльно висувати.

Сучасні женевські наради мають в собі деякі дуже характеристичні й цікаві риси: там виступає обезброєна Німеччина зі своїми жаданнями проти держав, озброєних, як то кажеться „до зубів", як рівнорядний партнер, на якім західним державам дуже залежить. Показується, що істнують міжнародні справи, яких самою силою зброї рішити не можна. Показується, що сім мільонів безробітних в цілій Европі, це не менша загроза, ніж мільони озброєних, особливо, коли нема ніякої запоруки, що до цих безробітних в слідуючім році не прилучаться дальші мільони. Не менш характеристично, що представник Німеччини виступає в Женеві між іншим і не в справі власної держави, а в справі, яку роками кидали до коша, — в справі т. зв. нац. меншин. Справу цю розглядатимуть не на німецьку інтервенцію, бо неж малоб вигляд вмішування в справи чужої держави, а просто в рамках умов про охорону меншостей. Але рішаючи німецькі скарги на події у звязку з виборами на Гор. Шлеську, Ліга Націй знає, що річ іде про те, щоб знайти засоби та шлях до полагодження німецько-польського конфлікту, який стоїть на перешкоді до утворення загально-европейського фронту в цілях поборення загально-европейського лиха.

Французька державна думка має скласти в Женеві новий дуже поважний іспит. Ідея Панєвропи зробила у Франції в останнім часі поважні кроки вперед. Навіть радикальні французькі кола остаточно втратили надію на еволюцію Радянщини та на участь її в майбутній европейській федерації. „Ізвестія" з 10. січня гірко скаржаться на колишніх прихильників Радянщини, Еріо та особливо сенатора Дальбіеза, який заявляє, що „демохратична Франція не має чого чекати від Сталіна та членів Політбюро. Ціла наша політика до Совітів має звернути на новий шлях".

Новій орієнтації Европи супроти Радянщини не перечить і чисто формальне питання, чи запросити до участи в нарадах представників Туреччини та московського уряду. Події останніх місяців зовсім не вказують на те, щоби Москва захотіла вязатися чимось супроти Европи, від якої вона не може видушити якоїсь позички.

Для сучасних женевських нарад дуже характеристично, що тут цікавляться не стільки господарськими справами, які досліджує европейська конференція міністрів, та усталенням формальних передумов майбутньої конференції розброєння, як німецько-польським конфліктом, що стоїть першою точкою на порядку денним праць Ради Ліги Націй. З цього зацікавлення видно, яке значіння має полагодження німецько-польського конфлікту для майбутнього не лише політичного, але й господарського розвитку Европи.

Строго юридичні формальні рямки меншостевих умов, в яких мають розвязати в Женеві цей конфлікт, могліб викликати надію, що справа національних меншостей тут не обмежиться самим полагодженням чи неполагодженням німецько-польського конфлікту, що тут будуть обговорювати й справу іншої, без порівнання численнішої „меншини", яка не має держави, що вступилась би за неї. Однак краще, навчені досвідом, таких надій не робимо собі.

Мені довелось розмовляти в часі відомих галицьких подій не з якимось державним мужем, але зі скромним секретарем Т-ва Прихильників Ліги Націй одної великої держави, який раніш був якийсь час в Галичині, визнається в тамошніх відносинах і спеціялізувався тепер у питанню меншин. Він був тої думки, що західні українці незалежно від українських національних змагань повинні використати всі можливости, які дають їм постанови про охорону національних меншин.

М. Данько.

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня ц. р.

(Продовження.)

ЗА ЩО ЗЛІКВІДОВАНО ГІМНАЗІЇ В РОГАТИНІ І ТЕРНОПОЛІ.

Рогатинська гімназія — це найстарша і найбільша українська приватна школа середнього типу, яка мала за собою 23 роки істнування та заспокоювала культурні потреби українського населення пяти повітів. Фреквенція тої гімназії доходила до 500 учнів а в 1929-30 шк. році рахувала 370. Школа мала власний гарний будинок, власних 15 учителів, а того 12 кваліфікованих. Галицький краєвий сойм прийняв перед війною постанову перейняти цю гімназію на державний кошт, але прийшла війна, по а минулій осени „пацифікація" і ми дождалися розвязання рогатинської гімназії. Длячого? Защо? Ніяких конкретних законів, ніяких конкретних фактів „шкідливої діяльности під моральним і політичним оглядом" не подано нам до відома. Ніколи передтим ані адміністраційна ані шкільна влада не виступали з закидом нельояльности ані проти учнів ані членів учительського збору.

Навіть коли прийшла „пацифікація" і масові арешти української інтеліґенції в Рогатині ніхто з членів учительського збору не був аре-

тований. Арештували лише шкільного лікаря (д-ра Вол. Вербицця) у зв'язку з організацією „Пласту". З кількох сотен молоді арештовано 3-ох учнів, але й вони від ради тижня вже на волі і слідство проти них припинено. А проте санаційні і ендецькі газети доносили, що арештовано кількадесять учнів і вчителів, що всі нитки замаху на почтовий амбулянс під Біброю ведуть до рогатинської гімназії і т. п. В Рогатині була не цікава історія з ревізією. Польська преса повідомила, що після ревізії винесено з гімназії 4 фіри зброї і військового матеріялу. В дійсности річ виглядала так: Дня 14. вересня державна поліція перевела дуже локальну і детальну ревізію у присутності 2 свідків (від 6. до 16. год.) і не найшла тоді нічого підозрілого. Заквестіонували тоді лише 2 вожі, вживані учениками до переплетницьких робіт. Зате 23. IX. карна поліційна ревізія перевела вдруге ревізію, цим разом без свідків, під неприсутність господарів, і тоді найдено одну ґранату на стриху, на тому місці, де попередня ревізія нічого не викрила і куди учні не мали доступу. Не підлягає сумнівові, що це було ділом провокації, що ґранату підкинув хтось, кому залежало на знищенні української гімназії.

Реасумуючи наведені факти треба ствердити, що й розв'язання рогатинської гімназії було неузасаднене, спиралося на односторонніх інформаціях поліції і що шкільна влада навіть не завзяла собі праці перевести слідство і провірити факти.

Вкінці кілька слів про державну гімназію у Тернополі. Ця гімназія існувала тринять кілька літ (від 1898 р.). Цю гімназію креував австрійський уряд для вшанування 50-літнього ювілею панування Франца Йосифа I. Австрія збудувала для цієї гімназії величавий шкільний будинок, а нього мурів вийшли цілі карди заслужених українських громадян. З науки в тернопільській гімназії користали передовсім діти селян, — це була справжня селянська гімназія. В хвилині розв'язання вона мала 470 учнів, але кілька літ тому фреквенція доходила до 7 і 8 сотек.

Розпорядком п. міністра розв'язано ту школу, і знову розв'язання попередили ревізії, арешти і провокаційні відомости преси. В наглині проти гімназій взяла участь молодь трьох польських гімназій в Тернополі, яка улаштувала маніфестацію під памятником Міцкевича й ухвалила резолюцію з домаганням негайної ліквідації української гімназії. (В той спосіб польські державні школи, або ті, які мають права державних шкіл, розуміють „виховання своїх учнів для згідливого співжиття усіх громадян держави"). Учнів і вчителів охрещено „саботажистами". Арештовано тоді одного вчителя (Іван Галущинський) і чимало учеників, але вчитель і переважна частина учеників уже на волі і слідство проти них припинене. Трьох учнів перебуває ще в арешті під підозрінням участи в саботажевій акції. Судової розправи досіль не було і вини тепер ніякому не доказано, але навіть коли б так було, коли б дійсно зайшов факт, що три ученики школи були замішані до саботажної акції, то чи не достаточна підстава, щоби за провину трьох одиниць карати кількасот молодців і кількадесять учителів? Замість розв'язаної української гімназії міністерство креувало польську державну гімназію для дівчат, віддаючи їй до диспозиції будинок зліквідованої української школи. Таким робом у Тернополі існують тепер 4 державні польські гімназії, а на терені тернопільського воєвідства ще інших 8 польських державних гімназій (Бережани, Броди, Бучач, Збараж, Золочів, Камінка Стр., Теребовля і Чортків), разом 12; крім того 4 польські державні учительські семінарії (Бережани, Заліщики, Чортків і Тернопіль) і польська державна промислова школа у Тернополі — разом 17 польських державних середніх шкіл. Зате на цілому великому терені тернопільського воєвідства з 800.000 українського населення — нема ні одної державної середньої школи.

Спитаєте певне, панство, що зроблено з тією поверх тисячкою української молоді, якій наслідком зачинення трьох українських гімназій відібрано можність продовжування науки.

Отже щодо тої молоді п. міністр видав такий розпорядок, що учеників 3-ох нижчих кляс можуть вписатися до якоїнебудь польської гімназії, зате ученики від IV. до VIII кл. можуть бути приняті лише за окремою згодою куратора львівської шкільної округи і то лише до польських шкіл і то лише поза Тернополем, Рогатином і Дрогобичем. Вважаю, що таке розпорядження, яке забороняє українським батькам, щоби виховували своїх дітей в українських школах, перечить постановам конституції і договору про національні меншини, зокрема перечить 109. і 110. статтям конституційного закону. На якій підставі п. міністр міг заборонити тисячці української молоді продовжувати науку в рідній мові в існуючих державних або приватних українських гімназіях? Про вибір школи для дітей рішають батьки, а не шкільна влада, тимбільше, коли річ іде про учеників і учениць, на яких не тяжіла ані тінь підозріння. Крім того таке розпорядження п. міністра не лише зачинило тисячці укр. хлопців і дівчат вступ до шкіл з рідною мовою навчання, але воно є ідентичне з унеможливленням цій молоді взагалі дальшої науки, тому, що у названих українських школах училися сини й доньки малозаможніх мешканців з дооколичних місцевостей, яким засоби не дозволяють посилати дітей на науку до далеко віддалених шкіл.

(Продовження буде.)

—o—

Українство, Русь і панрусизм.

VIII.

Як українство могло відірватись від малоруського ґрунту, коли воно саме на тім ґрунті виросло?! Як воно могло втратити звязок з народом, який по словах п. К. його суть розуміє, коли на інших місцях п. К. цінить дуже високо можливости українства — саме тому, що воно „малоруський народній націоналізм"?!

І нехай п. К. памятає, що коли наш селянин каже, що він русин, а його народність руська — то він через те ніяк не ототожнює себе з великоросом, котрого він називає москалем. Ми, галичани, вважаємо слово „руський" місцевим синонімом слова „український". Галицькі народні маси донині вживають переважно назви русин і руський, але зі свідомістю про свою окремішність. І тому, що наш селянин русин, а його народність руська і що великорос себе „русским" називає — галицькі общероси довгі часи говорили про один руський нарід, а нині про тредню руську націю.

„Si duo faciunt idem, non est idem". Приймім, що п. К. називається Володимир, що він має ще двох братів: Івана і Василя. Всі вони по спільному походженні Кареніни, але кожний з них мусить свою особу означити, зіндивідуалізувати; тому найстарший Володимир, другий Іван, а третій Василь. Хібаж прийде кому на думку казати, що вони — ті три брати — одна особа? Вони натомість творять родину й у взаємному співжитті зобовязані ту родинну спільність шанувати взаємною прихильністю, помічю й уступчивістю.

В приложенні цього порівнання до питань Руського Сходу*) бачимо шось в роді руської родини, складеної з трьох націй, що володіють у власних суверенних державах. У взаєминах міждержавних ті три руські нації повинні держатись одної лінії, лінії продиктованої спільними інтересами. Це булаб лінія взаємної, добровільної помочі і взаємних уступок для спільного добра. Але це не буде панування великоросів над українцями і білорусами, як досі—це буде співпраця у власному інтересі трьох руських націй. Співпраця можлива тільки між вільними й рівними, тому суверенна самостійність 3-х руських націй — це категоричний історичний імператив для політики Руського Сходу. Федерацію рішуче відкидаємо, але допускаємо можливість менше або більше тривких союзів, котрі тільки суверенна держава може заключувати і розвязувати.

IX.

Помиляється п. К., коли думає, що український сепаратизм веде до руїни Руси й самого українства. Метою українського сепаратизму є Українська Держава — „політична індивідуалізація Соборної Малоросії", кажучи термінольогією п. К. А метою Української Держави є не розбиття Руси, а жива участь України у всеруському житті в питомих державних формах!

Українських інтересів на Сході — в Сибірі і над Волгою — ми зможемо боронити успішно тільки як суверенна держава. Бо ми мусимо мати у відношенні до великоросів не тільки словесні заклинання „во імя добра Руси"! Власний наш розвиток мусить нам дати загарантований „зрозумінням наших потреб" у великоросів, не їх платонічним панрусизмом, а українською армією, продукцією, державним апаратом — всією матеріяльною силою суверенної держави. Словом: панрусизм як всеруська солідарність у відношенні до Сходу і Заходу можливий тільки між руськими націями, зорганізованими в суверенних державах.

X.

Для України є три можливости у політичному відношенні до своїх сусідів:

1) Збудувати власними України силами, без помочі і вмішування Москви внутрі, сильну державу, стати рівноправним супроти Великоросії політичним партнером і змагати до захоплення

*) До цього порівнання і до дальших місць пригадуємо застереження, подане в одному з попередніх чисел. — Ред.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 22. СІЧНЯ 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЙОРДАН.

За моїх часів Йордан святкували українці кожного року 18. січня. Аж десь перед тридцятьма літами пересунули Водосвяття на 19. січня. Я питався старих людей, чому воно так і мені пояснили, що „юліянці" спізнюються по „грегоріянцях" кожної сотні літ на один день.

Я довго не міг того зрозуміти, чому „грегоріянці" швидше біжать, а „юліянці" спізнюються, аж ось вичитав я в газеті, що не лише ми „юліянці" стали „пізними Іванами", але і наша земля-мати відколи сіла на сонячну карузелю вже спізнилася в своїм біґу на дві секунди. Міркую собі, що коли таке спізнення піде далі в т м самім швидкім темпі, то ми доживемо до того, що наш рік буде такий довгий як кілька років. І міркую собі далі, що це спізнення нашого юліянського календаря мусить бути в якімсь причиновім звязку зі спізненням нашої землі в біґу довкола сонця.

І коли так далі буде, то наш Йордан припадатиме колись саме на св. Івана-Купала і тоді через цілі сотні літ люди зможуть зараз після водосвяття скакати у воду і тоді що-року нагадувати собі будемо свято хрещення Русі за Володимира Великого, так, як це змалював наш артист Пеліховський.

Але не в тім суть діла, про яке хочу писати. Щорічний наш Йордан може бути для нас епохальний і буде записаний у наших анналах мовляв: „пламенними буквами".

Бо прошу не забувати, що д. 19. січня ц. р. коли на нашій Україні і по всьому світу, де живуть українці, святили воду, в той день у Женеві радили над недолею національних меншин.

Не наше питоме свято, на памятку того, як Дух Святий зявився над Йорданом-рікою, коли св. Іван хрестив Ісуса Христа. Дух святий зявився у постаті голуба, і на цю памятку у деяких наших парафіях в якийсь мент йорданської відправи випускають із рук білого голуба з синьо-жовтою стрічкою на шиї.

Ми спеціяльно цього року повинні відспівати особливу ектенію, щоб Господь осінив Духом святим тих панів райців Женевської Ліги, щоби уже раз ліга зробила порядок з меншинами, яким уже й терпцю не стає і товчуться, мов коти в завязаному мішку.

І виблагати би ще в Господа, щоб у той день чути було над Женевою могутній голос з гори: „Не обріхуйте себе і інших і робіть діло, за яке взялись по правді, а то справді культурний світ називатиме вашу шумну інституцію по німецьки: „Lüge der Völker".

Воно добре було би нам, крім „ад гок" складеної ектенії, післати до Женеви на той день фляшинку йорданської води з Бута під Берестям. Та ба! А хто їх покропить, коли там не буде либонь ні одної людини gr.-kat. obrządku?

Без того то з тої цілої наради, поради та наради нічого не вийде.

Я скільки разів нагадаю собі Женевську Лігу Націй, то зараз стає мені перед очі один суддя ще вперед пійля (сердега покінчив самогубством). Він, бувало, усі складніші справи між християнами визначував на пятницю.

Тоді викликавши справу ставав за столом, розводив руки, начеб його на хрест мали прибивати та розпочинав такою альокуцією:

„Христіяни! Погодіться, заклинаю вас на рани Господні! Сьогодні свята пятниця, день мук Христових, погодіться, гріх би був, якби ви християне в тиві сьогодні зі суду виходили! Погодіться!".

Говорив з таким пафосом, як відпустовий проповідник. І часом справді довелось йому зворушити людей, і вони годились, а як ні то відкладав справу на спочинок і вона була би спочивала аж боки до ран відлежала, коли б до того відділу не призначили іншого судію, що ті справи таки перевів.

А чи не таке саме бувае справила і в Женеві?

Зайшов був конфлікт між Грецією і Італією за якийсь там острів. Греки сунуть з жалобою до Ліги Націй. А Ліга дає мудру резолюцію: „Погодіться, нам не личить до того мішатися, бо нам такий самий добрий грек як і італієць. Отож найкраще буде, як погодите ся самі".

Таке саме було в конфлікті між Литвою і Польщею. Литовці підняли крик і внесли жалобу на Польщу до Ліги Націй.

„Погодіться, — каже Ліга, — то така дрібниця, а ви собі близькі сусіди, не личить такі справи перед світом виволікати".

І знову, по-адвокатськи говорячи, „справа спочивав". Боюся, що й тепер так буде з меншинневою справою і... йорданська вода не поможе...

Коломия, 17. січня 1931.

РЕСТОРАН „ГІГІЄНА" у Львові,
вул. Третого Мая ч. 10.
Не вважаючи на дотеперішні низькі ці'ни та добірну якість страв, знижує знову ціни страв з нинішним днем на 15 %.
Тут харчуються всі українці, що постійно мешкають у Львові та приїзжі з провінції.

керми політики трьох руських націй, ідучи за світлими традиціями Святої Руси Київської, Галицько-Володимир. Держави, литовсько-руської князівської політики, України за Богдана Хмельницького (переяславська умова і переяславська легенда — це не все одно!). Коротко: взяти у свої руки, в ім'я нашого давнього на Руси володарювання — панруську політику.

2) Друга можливість — то Україна, творена при помочі і при вмішуванні Москви внутрі, зразу федеративна, потім автономічна, а дальше вже тільки південна руська провінція, зложена з губернаторств. Ідучи тим шляхом, ми скоро діждалисяб нового „не было, нет и быть не может", а згодом і нового указу з 1876 р.

3) Є і третя можливість — дуже „легка до здійснення". За ціну територіяльних уступок збудувати коштом західних земель „народню республику" десь над Дніпром чи під Харковом, здати європейським капіталістам українські цукроварні і заводи в аренду, продати Дніпровські Пороги та радіти, що ось, мовляв, „без крови і гармат — державу построєно", де всякому (мужикові!) „своя правда і сила і воля", де своїх „панів" немає (вони будуть в нац. меншостях!), а є тільки народ і народні інтеліґенти.

Але чи таких ідилічних мрій п. А. Лівицького не попсувалиб міжнародні поїзди з написом: „Gdańsk przez Warszawę, Lwów, Kijów do Odessy, Charkowa, Rostowa" ?!

Маріян Козак.

(Закінчення буде.)

На парляментарній арені.

Короткий зміст промови пос. О. Лушкого у бюджетовій комісії при бюджеті мін-ства земельних справ д. 17. ц. м.

Промовець доказує, що нині ціле рільництво, однаково велике як дрібне, переживає катастрофу, а умовини збуту й доходовости рільництва у східних воєвідствах роблять його ситуацію ще важчою ніж на заході. Не один хлібороб шукав би виходу у ліквідації свого нарстату, але ніхто не хоче купувати його.

Промовець признає, що відколи теперішній міністр перейняв свій ресорт, слідне змагання перевести в хліборобстві якийсь плян, але — на жаль — ці зусилля спізнені. Великою помічю в тому важкому господарському положенні є м'якість та живучість самих хліборобських верств. Тут промовець накреслює досить подрібний образ енергії й ініціятиви українських кооперативних організацій, які — хоч позбавлені банкових кредитів — умію давати гарні вислідп. Однак є річю необхідною унормувати для них кредити на здорових підставах. Промовець домагається також розгляду шкід, які нанесла українському хліборобству т. зв. пацифікація. Заявляє, що українські кооперативи організують експорт збіжь і готові вивезти 250 ваґонів, але потребують невеликого кредиту, щоби вислати перші ваґони.

Самоуправні установи не повинні вести хліборобської політики в тому обсязі, в якому може вести її в кращим вислідом само громадянство. Тимчасом самоуправні інституції починають непотрібно торгувати і стають якимись торговельними бюрами. Там, де вже існує кілька хліборобських товариств, не треба нікому з них віддавати монополю на ведення хліборобської політики через самоврядування. Всі хліборобські товариства повинні працювати згідно з планом, устійненим з міністерством. Ми пробували такого узгіднення навіть в тому часі, коли не заголошувалися за субвенціями і сам львівський референт тягнеться цьому.

У зв'язку з цим усім, що діється в Польщі взагалі й на її східних землях зокрема, українці не бачать причини жалітися спеціяльно на політику міністерства хліборобства. Однак у цих важких часах ми просили би п. міністра, щоби з огляду на ті особливі трудноші, в які ми в останніх часах попали, трудноші локальні, та з огляду на поглиблення хліборобської кріси, — щоби він вестаки мав на увазі при виконуванні бюджету — нашу хліборобську кооперацію, наші рільничі товариства і наші приватні хліборобські школи.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

З документів часу.

Розвязання українських товариств у Городенці.

Нам прислано відпис таких двох документів:

I.

Starosta Horodeński.
Nr. III. 5/3/31.

Horodenka, dnia 12 stycznia 1931.

Do
Zarządu Stowarzyszenia „Ukraińska Besida"
w Horodence
na ręce Przewodniczącego
Wielebnego Ks. Wasyla Komaryńskiego w Horodence.

Urząd Wojewódzki Stanisławowski reskryptem z dnia 6. stycznia 193 Nr. B.B. 3019/Ho. orzekł na zasadzie §§ 24. i 25 ustawy z dnia 15. listopada 1857. austr. Dz. U. P. Nr. 134. rozwiązanie stowarzyszenia „Ukraińska Besida" w Horodence, powiat Horodenka, którego statut przyjął do wiadomości dnia 26. listopada 1928. do Nr. B. P. 4153/2., ponieważ stowarzyszenie to przekracza określony statutem swój zakres działania oraz nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia.

W szczególności stwierdzonem zostało, że rzeczone stowarzyszenie angażuję się w akcji politycznej antypaństwowej, czego dowodem jest znaleziony podczas rewizji, przeprowadzonej w lokalu wymienionego stowarzyszenia, 1 bloczek przeznaczony ng zbiórkę t. zw. „Bojewego Fondu".

Znaleziony materjał świadczy o tem, że stowarzyszenie to bierze udział w działalności wywrotowej, gdyż fundusze, uzyskane ze sprzedaży tych bloczków, przeznaczone są na cele UWO. t. j. organizacji wywrotowej.

Od niniejszego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które podać należy do Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie w terminie dni 14-tu, licząc od dnia następującego bezpośrednio po dniu doręczenia niniejszego orzeczenia.

Równocześnie postanowił Urząd Wojewódzki po myśli art. 87. ust. 4. rozporządzenia Prezydenta R. P. z 28. marca 1928. Dz. U. R. P. Nr. 36 por. 341, że decyzja niniejsza jest natychmiast wykonalną, ponieważ wydaną zostaje w interesie publicznym.

Równocześnie wskutek powyższego reskryptu zarządzam protokolarne ustalenie i zabezpieczenie majątku rozwiązanego stowarzyszenia oraz opieczętowanie jego ksiąg i dokumentów. — Starosta Hübner mp.

II.

Starostwo Horodeńskie Nr. III. 5/2. Horodenka, dnia 9. stycznia 1931.

Do Zarządu Czytelni Proświty Nr. l. w Tyszkowcach na ręce Przewodniczącego p. Petruniaka Petra.

Pan Wojewoda w Stanisławowie reskryptem z dnia 2. stycznia 1931. Nr. B.B. 3011/ty/30. orzekł na zasadzie §§ 24 i 25 ustawy z dnia 15 listopada 1867 austr. Dz. U. P. Nr. 134. rozwiązanie

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 22. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енциклопедіях. 2)

2. Українська революція, мова та література у „Maєра".

Фраза про вибір гетьмана Скоропадського „селянським конгресом" і про його упадок, тому, що він не дістав „піддержки німецького уряду" не досить зручно складена, коли зважити, що стаття писана імовірно симпатиком гетьмана.

Дальший текст такий:

„Провід Народньої Республики взяла в свої руки Директорія складена з 5 членів, але вже в лютні 1919. її скинули большевицькі війська. Україна була ще довго ареною завзятих воєн між большевиками і прихильниками Народньої Республики під проводом С. Петлюри, а також між большевиками і російською білою армією під проводом Денікіна; з цих воєн большевики вийшли переможцями. Вони перенесли столицю до Харкова, де має осідок уряд Радянської України від 1925 р. Україна залежна від Москви має тільки деяку самостійність у царині освіти, судівництва та народнього здоровля".

Варт зазначити, що під цим історичним оглядом наведені виключно українські джерела: Грушевський, Аркас, Єфименко, Багалій і Василенко.

А тепер окрема глава п. з. „Мова і література".

Про мову таке:

Українська мова належить до східнослов'янської мовної групи; вона найбільше посвоячена з російською мовою, так, що раніше вважали її діялектом російської (малоросійською). Вона відріжняється від російської звучнею (рос. „о" — українське „і", рос. „г" — українське „ґ"), складнею і запасом слів, у чому є сильно під впливом польської мови. Українською мовою говорить нині в чотирох державах (СРСР, Польщі, Чехословаччині та Румунії) і вона має численні говірки. Граматики Огоновського (1880), Смаль-Стоцького і Гартнера (для німців 1913) і ін. Словники Желехівського (1882), Поповича (1904) і ін.

Після цього приходить схематичний огляд літератури, що, як звичайно в таких стенографічних оглядах чужих літератур, обмежується до самих прізвищ. На перший погляд — усе гаразд: усі більші імена, але є між ними повсинення і сусідство їх поруч інших вказує, що автор не дуже ясно орієнтується в величинах. Артемовський-Гулак „перекладав також німецькі романтичні поезії" себто... „Рибалку" Шілера. Квітка-Основяненко „плекав поруч комедії також (!) оповідання" і стає „основником мистецької прози". „Романтичний напрямок початий Артемовським розвинувся відтак у лірниці, що стояла сильно під впливом народньої пісні, М. Петренка, М. Чубинського і ін."

Чубинський — лірик, а поруч нього Петренко зі своїми 14 віршами!

„Романтична поезія дійшла до шпилю свого розвитку в творчості Т. Шевченка, найбільшого поета України. Він виріс високо понад романтику людової поезії і дав своєму народові також недосяжні зразки революційно-патріотичної поезії („Сон", „Кавказ"), особисто-інтимної лірики і *епіки на народній мотив* („Катерина"). Поруч нього виступили в 1840 і 1850 роках передовсім П. Куліш, різносторонній лірик, епік (автор першої української істор. повісти Чорна Рада" 1857), драматург, перекладчик Шекспіра, Шілера і Гетого і М. Костомаров. Оба ці письменники основували в 1861 р. в Петербурзі український журнал „Основа", довкола якого згуртувалися численні молоді сили Марко Вовчок (псевдонім Марії Маркович), Д. Мордовцев, О. Стороженко високоталановитий лірик С. Руданський (1830—73) і ін. Одначе цей рух був спараліжований забороною друкувати всякі народні, головно белетристичні твори українською мовою, а заборона ця була поширена в 1876 р. на видання всякого роду. Тоді українські письменники перечесли свою діяльність до Галичини.

„Тут від 1830 років почала під впливом російської України розвиватися національна література. Найвизначнішим її представником у 1860 роках є з походження буковинець Ф. Федькович, що дає мистецькі оповідання з військового та гуцульського життя і глибоко відчуту лірику. Багато причинилися до швидкого розвитку духового життя засновані в 1860 і 1870 роках культурні товариства, як напр. „Просвіта" і Т-во ім. Шевченка" у Львові (пізніше чисто наукове), а також численні журнали та часописи.

„Рішаюче значіння для загальної української культури мало в Галичині вже покоління 1870 років, якого провідниками були І. Франко, найбільший поруч Шевченка поет і М. Павлик. Вони стояли під сильним впливом емігранта з Росії, вченого та політика М. Драгоманова. В цій духовій атмосфері шукала захисту при кінці 70 років прогнана з Росії українська література. Література, що повстає в цьому часі, має різко реалістичний, патріотичний, а навіть позивістично-утилітарний характер. Головно розвивається реалістичний роман, завдяки І. Нечуєві-Левицькому (1838—1918), П. Мирному і іншим, а також театр, над яким працюють драматурги, здебільша самі актори Старицький, Кропивницький і Тобілевич, автори успішних пєс. Найбільш ліричним талантом цієї доби є Леся Українка. Поруч неї треба згадати Б. Грінченка, В. Самійленка та А. Кримського..."

(Продовження буде.)

stowarzyszenia Czytelni Proświty w Tyszkowcach, powiat Horodenka, którego statut przyjął do wiadomości dnia 3. listopada 1925 r. do Nr. 16733/Pr. b., ponieważ stowarzyszenie to przekracza określony statutami swój zakres działania oraz nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia.

W szczególności stwierdzonem zostało, że rzeczone stowarzyszenie angażuje się w akcji politycznej antypaństwowej, czego dowodem są znalezione podczas rewizji, przeprowadzonej w lokalu czytelni, 2 bloczki przeznaczone na zbiórkę t. zw. „Bojowego Fondu". Znaleziony materjał świadczy, że wymienione stowarzyszenie bierze udział w działalności wywrotowej, gdyż fundusze, uzyskane ze sprzedaży tych bloczków, przeznaczone są na cele UOW., t. j. organizacji wywrotowej.

Od niniejszego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które podać należy do Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie w terminie dni 14-tu, licząc od dnia następującego bezpośrednio po dniu doręczenia niniejszego orzeczenia.

Równocześnie postanowił p. Wojewoda po myśli art. 87. ust. 4. rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 22. marca 1928. Dz. U. R. P. Nr. 36. poz. 341, że decyzja niniejsza jest natychmiast wykonalną, ponieważ wydaną zostaje w interesie publicznym.

Zarazem wskutek powyższego reskryptu zarządzam protokolarne ustalenie i zabezpieczenie majątku rozwiązanego stowarzyszenia oraz opieczętowania jego ksiąg i dokumentów. — Starosta Hübner mp.

*

Оба ці документи часу, які докладно ілюструють теперішні відносини в городенськім повіті, це по всякій правдоподібности тільки перші „ластівки". За ними піде мабуть дальша нагінка на наші культурно-освітні товариства — без найменшої основи.

В обох наведених письмах Воєвідство у Станиславові покликується на те, що при ревізії, а докладніше, при т. зв. пацифікації, коли виривано вікна, двері, підлоги і т. д., знайдено буцім-то бльочки на „Боевий Фонд" УВО. Зазначуємо, що в льокалях тих товариств ніхто ніколи не бачив ніяких бльочків, а дальше, що ніхто з органів влади, які переводили пацифікацію, ні словом не згадав про найдення якихнебудь бльочків. Що більше: навіть нікого не допускали до льокалів, у яких відбувалася пацифікація, жадних протоколів зі старшинами товариств не списувано й не підписувано. Вкінці треба додати, що після пацифікації суд у Городенці потвердив ревізію, не виказуючи в дотичнім письмі, що щонебудь знайдено чи заквестіоновано.

В обох цих випадках товариства внесли рекурс до Міністерства Внутрішніх Справ, одначе заки справа буде полагоджена, культурна діяльність обох товариств припинена на довший час.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПРАВНИЧА КОМІСІЯ.

Проти віцемарш. Царa. — Внесення про Берестя.

Дня 20. січня на засіданні правничої комісії перед денним порядком пос. Тромпчинський поставив внесення, щоби вибрати заступника на сьогоднішне засідання, бо голова комісії Цар у тій справі безпосередньо інтересований. Віцемарш. Цар відповів, що не розуміє інтенцій внескодавця. Пос. Тромпчинський відповідає, що справа є ясна, Цар не повинен головувати. Віцемарш. Цар пояснює, що як міністр відповідальний є лише перед держ. трибуналом, тому переходить до денного порядку. Пос. Пасхальський (ББ) референував зміст внесення клюбу ББ в справі Берестя. Щодо того, що послів арештували в ночі без приказу судової влади та що вивозили їх у зачинених автах до Берестя, референт пояснює, що прокуратор має право арештувати, коли є небезпека, що проступник може втекти. Окружний суд у Варшаві розглядав цю справу та затвердив той засіб. У деяких випадках допустиме є вязнення в військовій тюрмі. Комісія не має права інтерувати в справі ізоляції послів. Чи арештування були безосновні, то комісія не має права контролювати судову владу.

Вкінці предложив комісії до ухвалення внесок: „Високий сойм зволить ухвалити: Відкидається внесення Нар. Клюбу у справі вязнення 5. послів і поведінки з ними в берестейській тюрмі, вчасти як безосновне, вчасти як недопустиме, а то з причини колізії з уст. 87 конст."

М. і. в дискусії сказав пос. Ст. Стронський (Кл. Нар.), що вязнів, Либермана та Попеля били, Загінського викликали на коридор, щоби віддати документи, а били по лиці, Корфантому конвоєнт казав зі жести ведро і при цьому 4 рази вдарив в лице. Били Дембського в келії погасивши світло. Коли Дембський показав слади від

ударення відтворені, той сказав, що на це нема ді-

карств, йодина за гостра, вистане холодна вода. Тепер лікарі кажуть, що вязні вийшли з Берестя з надломаним здоровлям. Пригадує, що Славек у книжці про варшавську вязницю з 1917 р. каже, що там умовини були незлі, та книжку Пілсудського „За кратами вязниці і дротами таборy", де хвалить німецького генерала, що протестував проти того, аби в його твердині поступали незгідно з пруським правом. Вязні в Бересті голодували, суддю Деманта повідомляли про те, та він начеб уперше довідувався про це. Вкінці бесідник каже, що **не робить різниці між польськими й українськими вязнями. Вірить, що коли знатиме обвинувачення проти українських послів, може признає, що там є проступки, або й злочини проти держави, одначе ніколи не признає такої поведінки з українськими вязнями та послами, як це було в Бересті.** Чому примас Польщі з початком жовтня звернув увагу президента на небезпеку берестейської справи? Чому науковий світ виступив у тій справі? Польща не може істнувати в тім дусі, мусить остати вірна своїй цивілізації.

На закиди опозиції відповідав мін. справедливости Міхаловський, казав, що арештовано послів згідно із законом, в інтерпеляції нема ніяких фактів, що колідували би з обовязуючими приписами. Б. вязні вже на волі, то могли зголошувати зажалення відповідним способом, а того не зробили. Соймові внесення в тій справі не є відповідним засобом. Тому вносить відкинути внесення.

У голосуванні впала рівна скількість голосів: 11 за внесенням, 11 проти внесення. Тому, що голова комісії не покористувався правом диримування, внесення впало.

Промовляв іще пос. Жулавський (ППС) і пос. **Загайкевич** (УНДО).

У звязку зі справою Берестя бачить не меньше важний факт у відношенні уряду та соймової більшости до внесень, які хочуть безпосередньо розглянути фактичний стан. Референт і його внесення та заява представника уряду розбивають усякі ілюзії про можливости якоїсь акції, бо всі твердження про події в Бересті відкидають як згори неправдиві. Яскраві провини видно від першої хвилі виступлення поліції та її поведінки аж до ост. хвилі побуту вязнів у Бересті. Українських вязнених послів зневажували спеціяльно зогляду на національність. Пригадує слова Наполеонового міністра Фуше, коли його повідомили про розстріляння кн. Ангієн: „Це щось більше, ніж злочин, це помилка". Ці слова можна приноровити до Берестя.

У голосуванні внесення Нар. Клюбу в справі Берестя відкинули 17 голосами проти 13. Також доля стрінула внесення Українського Клюбу про Берестя.

ПРЕДСТАВНИКИ УКРАЇНСЬКОГО КЛЮБУ У ЖЕНЕВІ.

З Варшави повідомляють, що до Женеви виїхали представники Українського Клюбу д-р Олесницький та пос. М. Рудницька.

ЛЬВІВСЬКІ СТУДЕНТИ ТА БЕРЕСТЯ.

Дня 20. січня в авлі львівського університету зібрався гурт львівських студентів у звязку з чутками, нібито університетська влада виступить із репресіями проти тих студентів, що протестували проти відомих подій в Бересті н. Б. Після ухвалення резолюцій, що на випадок потреби проголосять страйк, студенти розійшлися.

Є ВЖЕ ЗНЕСІНСЬКІ ВБИВНИКИ?

Зачувати, що у висліді дальшого слідства в звязку з убийством на Знесінні, поліція попала на слід справжніх убивників. Убивники, мовляв, є ще у Львові. Їх назвища поліція ствердила, а навіть знає, де вони скриваються.

ЗАКОРДОННА СОЙМОВА КОМІСІЯ.

Відгомін франц. листа до марш. Пілсудського.

Дня 20. січня на засіданні закордонної комісії сойму голова комісії пос. Ян. Радзівіл зложив заяву, в якій сказано, що „Газета Варш." помістила текст листа голови комісії закордонних справ французького парляменту Бонкура та голови парл. групи Мартена, який то лист вони вислали 10. жовтня м. р. до марш. Пілсудського. Ян. Радзівіл заявляє, що не входить у благородні мотиви, якими кермувалися посли французького парляменту, не входить у мериторичну оцінку закидів, що вони їх роблять польському урядові, лише як голова комісії закордонних справ стверджує, що встрівання чужих політичних чинників до справ Польщі є актом непрактикованим у міжнар. відносинах і проти нього протестує. Комісія прийняла заяву до відома. Пос. Радзівіл повідомив теж присутніх, що просив мін-ство закорд. справ, аби вчило інтервеніювало в справі польських летунів, інтернованих у Німеччині, які осіли по німецькім боці.

РАДА ЛІГИ НАЦІЙ.

Дня 20. січня на засіданні Ради Ліги Націй при обговорюванні розброєнь Гендерсон просив усіх членів уряду, щоби старалися запевнити успіхи конференції. Мін. Курціюс згадав, що в Німеччині є невдоволення, тому, що проект конвенції не роззброює, а закріплює дотеперішні зброєння. Німеччина домагається паритету. Гранді сказав, що народи, які терплять від довгів, не розуміють, чому конвенцію відкладають. Та вона потребує дипл. підготовки. Бріян вірить у висліди задуманої конвенції. Залеський повідомив, що його уряд підпише факультативну клявзулю про обовязковий розем. Після дискусії прийняли звіт. Дальші наради в середу.

Бандити напали на поїзд.

На поїзд, що їхав до станції Глухо (на шляху Лодзь-Варшава), напало 6 бандитів із револьверами та зажадали від машиніста, щоби зупинив поїзд. Машиніст сигналом заалармував поліцаїв, що були в одним вагоні. Поліцаї й озброєні залізничники прискочили до бандитів. Бандити стріляли. Поліцаї зранили одного бандита. Інші бандити втекли в ліс. У лісі піддалися. Всі мали по кілька револьверів і богато муніції.

Про долю політичних вязнів.

Довідуємося, що дня 19. І. ц. р., в день Водохрещення, вивезено вісьмох українських політичних вязнів, засуджених на кількалітню тюрму в процесі Романа Біди і тов., з львівської вязниці до Дрогобича. Це отсі вязні: 1) Роман Біда (засуджений на смерть), 2) Гошовський Юліян, 3) Крушельницький Тарас, 4) Качмарський Роман, 5) Махніцький, 6) Наорлевич і 7) Ващик. Разом з ними вивезений туди також 8) Мицик Роман, засуджений за співучасть у напалі на львівського листоноша.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ.

З тернопільської тюрми вийшов на волю у першій половині січня ц. р. студ. прав Турковський Василь, арештований ще 29. серпня 1930 р.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам від 10—20 січня включно: масло експортове і десерове прима за кільо в золоті; літра молока 0·27 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 9·90 зол.

НОВИНКИ

— **Абітурієнти б. державної української гімназії в Тернополі,** що внесли подання до Куратерії про допущення їх до іспиту зрілости в зимовім речинці 1931, **подадуть негайно свої адреси** Дирекції державної гімназії з українською мовою навчання у Львові, вул. Льва Сапіги 14, щоби можна було повідомити їх в час про речинець іспиту зрілости.

— **Почтові складанки розсилаємо з нинішнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на лютий виносить 5 зол.**

— **Телєф. 2-11. Піскова 22 „Власна Хата" Фотограф Лев Янушевич.** 537

— **31. І. 1931. Укр. Студенти Лісової Інжинерії** уладжують **Вечерниці Лісників** у салях Української Бесіди (Нар. Дім). Запрошення щоденно від 13—14 в домівці „Основи", Супінського 21. (Акад. Дім). 1-3

— **Звичайні Загальні Збори Союзу Українських Адвокатів** підбудуться в неділю, 1. лютого 1931 р., в год. 4.30 пополудні, в салі „Української Бесіди" у Львові. Члени Т-ва зволять обовязково явитися. — **Виділ.** 1344 1-2

— **Ще про Йордан у Львові.** До опису цьогорічного свята Йордану у Львові слід додати, що свято в ринку звеличав своєю участю знаменито вишколений хор читальні на Жовківському передмісті. Хором у числі до 40 членів, співачок і співаків, диригував радник Купчинський. Взагалі треба ствердити, що хор під управою радника Купчинського бере завсіди радо участь у всіх наших церковно-народніх святах. — У святі Йордану на Марійській площі брали м. ін. участь, як довідуємося з польської преси, Мих. Бачинський, д-р Копистянський, д-р Лисяк і дир. Липецький, себто люди, що групуються нині біля Нар. Дому і творять усі в комплеті кількачленну т. зв. „Руску Аграрну Партію..." Співав хор бурси Нар. Дому, була теж громадка селян з Товщева. — Не від речі буде зазначити, що львівська польська преса збула імпозантне свято в ринку кількома рядками, а „Сл. Польске" і „Век Нови" не згадали про нього ні одним словом. А вшехпольський „Курєр Львовскі" написав, що свято в ринку „уладило греко-кат. духовенство при мізерній („ніякім") участи вірних". Непрогляднї маси народу, що залили були цілий ринок — це у правдолюбного репортера „Кур. Львовск-ого" називається „ніяки удзял..."

— **Свято Соборности України в Празі.** Дня 22. січня 1931 р. у Празі в „Обецнім Домі" відбудеться свято Самостійности і Соборности У. України із такою програмою: реферати академіка проф. д-ра Горбачевського, ген. Омелянович-Ма-

Павленка, проф. С. Русової, проф. С. Шелухіна, проф. Ф. Щербини та співи Українського Академічного Хору. Свято улаштовує комітет українських еміграційних організацій в ЧСР.

— **З Українського Академічного Т-ва в Берліні.** З початком нього Академічного року Т-во змінило дещо свою дотеперішню систему і започало новий цикль рефератів, які мають служити до ширшої наукової дискусії. Згідно з цією засадою відбулися досі реферати п. Ставхова: „Розвій Української Національної Думки" і п. Демковича-Добрянського: „Поняття нації". Відчити дотягли своєї цілі і спричинили живу вимину думок поміж присутніми. Дня 15. січня за ініціятивою Академічного Т-ва відбулася Святочна Академія з нагоди 30-літнього ювілею наукової і громадської діяльности д-ра Зенона Кузелі. По відкриттю зборів головою Т-ва відбулися, переважно в німецькій мові, реферати про життя та діяльність ювілята, відчитані д-ром П. Вергуном, проф. Д. Дорошенком, гот. Р. Ярим та проф. д-ром Феттінгером. Після висловлення багатьох устних привітань прочитано важніші з кількохсот телеграм. По академії відбулася товариська гутірка.

— **Цікавий розпорядок.** Старостно в Сокалі видало під датою 12. січня ц. р. наказ усім читальням сокальського повіту, щоби до двох днів, себто 14. січня ц. р., повставляли шиби, яких у них нестало підчас пацифікації. Оскільки яка читальня не виконалаб цього розпорядку, то заплатить кару в сумі сто золотих.

— **Полковник веде слідство в справі побоїв.** З Добрян коло Городка повідомляють нас, що там помер Михайло Дмитрух, 45-літній селянин, при кінці грудня 1930 р. наслідком побоїв підчас пацифікації. Після цього дня б. ц. м. до села приїхав полковник XIV. полку уланів зі Львова і випитував селян, кого улани били і хто бив. До нього зголосилось 12 тяжко побитих селян. Полковник провадив також слідство у справі помершого від побоїв Михайла Дмитрука. Зібравши потрібні дані, відїхав до Львова.

— **За дівчину.** В Ланчині хтось невідомий прострілив 19-літнього парубка Василя Грабовецького, якого відвезено до лічниці. Куля поранила його в лівий бік. Є підозріння, що Грабовецького постріляв один із його суперників, що любили ту саму дівчину що і він.

— **Молитва виявила злодіїв із Радимна.** У зв'язку з крадіжю в почтовому уряді в Радимні крім арештованих уже Живаковського, Жегошика та Кшешовича, які й признавалися до крадежі, арештували ще Йос. Робаху, його батька Федька (власника ресторану при вул. Бориславського). Магд. Живаковську (мати Живаковського) та шофера Юскевича з Динова. Украдені гроші (близько 40 тис. зол.) відшайшли вже майже всі в Перемишлі та Динові. Виявилася крадіж так, що мати Живаковського молилася, щоби її синові вдалася крадіж. Дитина чула цю молитву та виговорилася перед сусідськими дітьми.

— **Доляри такома річ.** На лінії Гдиня-Варшава арештовано в поїзді залізничників Далевського і Курика, які викрадали з поштового воза американські листи з долярами. Коли начальник пошти Наленч завважив крадіж, ці обидва залізничники примусили його присягнути, що він не подасть справи до поліції, та грозили йому смертю. В арештованих сконфісковано 34 американських листів.

— **Самовбивство вояка.** На лінії Лович-Кутно скочив під поїзд вояк 10 полку Петро Владарчик. Він згинув на місці. Які були причини того кроку виявить слідство.

— **Борис Пильняк у Варшаві.** До Варшави приїхав один з найбільших сучасних російських письменників Борис Пильняк. З нагоди його приїзду радянське посольство у польській столиці улаштувало банкет. Пильняк виголосив у Варшаві реферат про сучасну радянську літературу. Пильняк задержався у Варшаві тільки в подорожі по Европі.

—**Старшина вбив жінку і себе.** У Володимирі сотник школи підхорунжих Тадей Неві застрілив у ночі свою жінку і себе. Сталось це у приватнім помешканні сотника. Слідство виявило, що сотник був хорий підозрілою недугою, а коли переконався, що і жінка заражена, він застрілив її.

— **Бандити вбили поліцая.** У Ковні в ночі поліцай Іван Мосьолек хотів арештувати невідомих злодіїв, які виносили з каменниці крадені речі. Бандити стрілили до поліцая і вбили його. Втікаючи через залізничий шлях, один бандит упав під колеса поїзду і згинув.

— **Смертний присуд.** У Будапешті засуджено на кару смерти сотника піхоти Пінтера за вбивство майора Кіса. Причиною вбивства було те, що майор залицявся до жінки сотника, а коли цей став в обороні свого родинного щастя, майор зневажив його чинно. Тоді сотник витягнув револьвер і вбив майора. Проти присуду кари смерти внесено спротив і незабаром буде нова розправа.

—**Ранений міністр.** Підчас військових вправ у Нагитстем був присутний мадярський міністр

ВІДГУКИ ДНЯ.

Думки про смерть.

Грипа — ніби не хороба, а все-таки тяжко її перебути. Неохи відпокутував уже легковажне відношення до її сили і нині слухав шуму безлистих дерев.. на цвинтарі.

Цілий тиждень лежав я в ліжку на цю ніби не хоробу і — признаюся — був би наївно зробив заповіт, ніби мав що записувати родині. А так — тільки роздумував про смерть.

Лежу собі... Тиша... Темно... Все спить, тільки годинник не спочиває: все тік-так, тік-так, тік-так. Погані тоді думи обсідають голову... Може ці тіктаки годинника останні мої слухові враження? Може завтрішня днина не застане вже мене між клигаючими членами напівживої нації!?..

Прикро... Не нажився ще так, щоби міг без жалю відійти. Який той світ є такий є, але покидати його таки шкода.

А ще той похорон!...

Стільки клопоту для рідні — а що з того всього?! Чи бодай хоч троха вдоволення для ока і вуха покійника?

Моя життєва повинна не така, щоб давала запоруку гарного похорону. Хто буде мерщити на кладовищі тільки рати того, що знав про мене! Не розказав я за життя погад, не лишив спадщини, не тягну за собою пишних титулів..

Типовий похорон бідного та ще укр[illegible]ця та ще такого, що мав щось до діла з музами.

Став мені перед очима такий похорон.

Помер один з моїх знайомих, людина менш більш потібна життєво до мене.

Володимир Букшований йому на ім'я. Був тільки членом театральної орхестри, а колись сотником У. Г. А. І перше і друге тепер без значіння.

Скромний каравай байдуже жде перед капличею анатомії. За хвилю скінчить священик молитви і зачнеться останній похід. Ген — на далекий Янівський цвинтар через ціле місто.

Розглядаюся по учасниках.. Кілька знайомих, товаришів, а решта — все чужі, незнані лиця. Питаю — члени театральної орхестри.

Товариші орхестри! А деж товариші зброї? Сотник Букшований, комендант куріня, учасник всіх боїв рідної Армії. Деж вони?!

Пригадую собі..

Рання весна 1919. Сніг топиться в бездонним болоті околиць Судової Вишні. Від Перемишля все нові і нові транспорти, а за тим все нові і нові наступи. В маленькім, заболоченім сільці, в одно мрячне холодне пополудне цілий день пекло чисте. Гармати, скорострільні, бомби.. Ми на право, біля нас тихо. Їду довідатись про ситуацію... Проти мене виходить старшина з високим отвертим чолом, з синіми очима.

Букшований.

Лице, забризкане грязюкою, уста потріскані від горячки. Плащ цілий подертий на дротах. Видно зараз, що комендант куріня недаром командант.

— Як там у вас? — питаю.

А він усміхається і з гордістю відповідає:

— Девять наступів відбили. Осьмий і деяких прикладами, бо набоїв не стало...

Так, так... Пригадую собі. Бувало! Не раз, не два і не з одним...

Але це нині не числиться. А як і числиться, то не в нас. А як і в нас, то десь так, що ніхто не знає.

Був я на похороні. Було зі мною ще кілька, було і без мене кілька.

Решта — чужі.

Любили його за життя, пошанували по смерти. Хор зібрали, музику аж під каплицю привели.

Чую, балакають чужі:

— Чомусь то українців так мало?

Відповіли не перелаю, хоч дуже справедливе.

Опісля відходить на непрокинучий сон наш брат.

Чиж варта вмирати?!...

Ні, пожию ще!

Може зміняться часи!

Галактіон Чіпка.

народної оборони Ґембеш. Один вояк так незручно кинув ручну гранату, що вона вибухла між старшинами і ранила міністра в ногу. Його відвезли до лічниці.

— **Роковини уродин Моцарта.** Дня 27. січня припадають 150-ті роковини уродження Моцарта. У костелі св. Степана у Відні відбудеться концерт найкращих творів цього музика, а вечором в театрі виставлять одну з опер Моцарта. Уряд наказав вибити ювилейні монети із портретом великого композитора.

— **Самовбивство польського редактора.** Начальний редактор польського часопису в Америці Йосиф Любецький застрілився в місті Толедо. Біля нього лежала вбита його жінка, з якою він щойно перед 7 місяцями оженився. На столі найдено лист, в якім було написано: „Прошу наші тіла спалити". Причини самовбивства невідомі.

— **Недуга голови англійської церкви.** Примас англійської церкви, архиепископ з Кентербері занедужав на нервовий розстрій. Причиною недуги є перепрацювання. Для поправи здоровля архіепископові визначено пів року відпустки, а його обовязки переняв один з епископів.

— **Великий голод у Китаю.** У китайській провінції Шансі є страшний голод. Багато сіл вимерло із голоду зовсім. Населення кормиться травою і корінцями. Нещастя збільшують морози.

— **Для тих, що терплять на ревматизм і подагру Тоґаль** є незвичайно успішним засобом неоціненої вартости. **Тоґаль** є зовсім нешкідливий і приносить навіть полекшу в хронічних випадках. Негайно після зажиття припиняє найтяжчі болі. Спробуйте ще нині, — але жадайте завсіди лише **Тоґаль.** Нема нічого ліпшого! Можна дістати в усіх аптиках. (**Тоґаль** є швайцарським препаратом, зареєстрований в Польщі під ч. 1364).

— **Справлення друкарської помилки.** В передовиці „Діла" ч. 11. д-ра Ст. Барана під заг. „Пацифікація і автономія" зайшли друкарські помилки. А саме: в бюджетовій комісії промовляв не посол Хрущький, але пос. **Лупький,** котрого промову подало „Діло" в цілости в ч. 8. Дальше має бути не „санаційно-фашистівських законів" — тільки **загонів.**

З театру.

Український Театр ім. І. Тобілевича: „Гарна Олена", оперетка Офенбаха.

Химерною є українська публика, химерними і наші артисти. Приїдуть артисти до Львова раз на рік, добються якоїсь салі на задвірках, як і минулого року та ждуть тиждень, заки наша публика прийде поглянути на них. На день перед відїздом наляже народ на салю, аж сходи й кулісн тріщать, щоби заманіфестувати свою прихильність до рідного мистецтва: „бувайте здорові!"

За рік вернеться той-же театр і навчений минулорічним досвідом винайде ще меншу салю Недурно „Уль" називається. Не театр, а твердиня, не вхід до нього, а облога. Десятки поважних громадян із білєтами в руці не вспіли добитися до салі і відходять із ними назад. Аж лекше стає на душі, коли почуєш, що навіть у ролі представника редакції та рецензента не маєш більше прав від того, що має сильніші плечі та пястуки. Зрештою і формально — права не маєш ніякого. Управа театру вгратила голову від успіху і редакційних білєтів не прислала нам і досі.

Через ошклені двері глипнув чоловік на тінь „Гарної Олени", ствердив, що від часів старого Офенбаха не постарілася, — що ніколи ще вистава цієї оперетки так не нагадувала облоги Трої як вчора і — пішов до хати. Коли так само буде ще нині та завтра, управа нашого театру таки готова перемогти недовіря до нашої апатичної публики і винаймити на ще дві-три вистави напр. спортову палату, коли не Світязь, а тоді... як за давніх часів прийде осіб 20, всі адміністратори та актори будуть розносити по редакціях по 10 безплатних білєтів і будуть кричати: „рятуйте народне мистецтво!"

І так у колісце.

м. р.

З кіна.

КІНО *„ЛЕВ"*: „БИТВА НАД СОМОЮ".

Кажуть, що чимало знимок цієї фільми зроблено справді підчас кривавих боїв у Фляндрії, в останній світовій війні. Ця фільма ріжниться від інших воєнних тим, що до картин фронтових боїв не дочіплює звичайної індивідуальної історії, довкола якої зосереджена увага читача. „Битва над Сомою" дає низку самих картин, здебільша в окопах, у хвилини найзавзятішого наступу союзних військ на німецьку армію, що тратила місяць за місяцем позиції, здобуті на початку війни. Тонова фільма орудує тут багатими засобами, перелаючи рев гармат і гомін скорострілів. Дуже прикрі моменти атаки віч-у-віч, сцени з трупами та пораненими — притьмарені, вкриті в димом і темрявою.

Фільма має противоєнну тенденцію, дискретно зазначену; хоче болючими сценами передати жах війни.

КІНО *ПАЛЯС*: „ПІДТЯТІ КРИЛА".

Дуже добра воєнна фільма, не на зовсім нову тему, але оброблена живо, цікаво. Характеристичне в ній англійське поняття геройства, звязане з потребою виявлення своєї індивідуальности. Відношення між закоханими і нареченим має чар товариської простоти; одно порух, одно слово заступають потоки деклямації, такої частої в аналогічних ситуаціях серед славян.

Сцени боротьби літака із „Цепеліном" можуть порвати; гумористичні сценки вилетені у повалену воєнну фільму так легко, як це тільки можна зробити найкраще.

КІНО *АПОЛЬО*: „ЗА ОКЕАНОМ".

Перша фільма з Морісом Шевалія у французькій мові. Її текст дотепний як головний її інтерпретатор, композиція має найкращі риси добре складеної комедії. Сам Моріс Шевалія недавно дивувався прилюдно зі сторінок преси: що властиво люди находять у ньому такого незвичайного; адже він ані гарний, ані голосу не має, ані не творить головокружних креацій.

Відповідь на це проста — є в ньому своєрідна, небуденна сполука поміркованого гумору з безпосереднім ліризмом, свобода в рухах і словах, безжурність „небесної птахи". Авдиторія, що не розуміє ні слова з його французчини та англійщини ідe за поривом сміху від самої його міміки та розніжується від інтонації його голосу.

Ніхто з нас не дивується, що жіноцтво пропадає за таким героєм. Якби Шевалія зійшов з екрану на салю неодин із нас не вертався би до хати з кіна з тою сусідкою, з якою прийшов його оглядати. **м. р.**

Дописи.

РУДЕЧЧИНА. *(Спростування).* В ч. 274. „Діла" з 10. грудня м. р. подався допис з Чайкович, пов. Рудки, в якому описано арештування п. Чоловського-Ластовича, сина Михайла. В дописі подано невірно і неагідно з правдою, немовто підчас ревізії поліцай запитав війта (себто мене): „Може старшего?", на що я нібито мав махнути рукою і сказати: „Най іде той". Заявляю, що все те неправда, бо поліцай такого запиту до мене не ставив і тимсамим я не міг давати йому такої відповіди. Одиноке, що я говорив, було те, що коли поліцай казав п. Андрієві Чоловському-Ластовичеві збиратися до канцелярії, я радив йому добре і тепло убратися, бо прочував, що його можуть арештувати і вивезти з села. — *Іван Сороківський.*

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. *(Гостина сенаторки Кисілевської в Теребовлі).* Дня 11. І. 1931 приїхала до Теребовлі сенаторка п. Кисілевська. Використовуючи короткий час побуту, як гостя тут. філії „Союзу Українок", промовила вона до запрошених гостей. Сходини для запрошених відбулися в малій салі каси „Поміч". При вступі на салю привитала гостю голова філії „Союзу Українок" п-і Мохнацька хлібом і сіллю та коротким словом. Відтак пані К. обговорила в годинній промові вагу і значіння організації жіноцтва. Справи, порушені в промові, незвичайно важні не тільки для жіноцтва, але й для всього українського народу взагалі. Головним завданням провідниць жіночого українського руху є зорганізувати українське жіноцтво. Жіночої праці треба всюди. Народне здоровля залежить від того, щоби жінки знали засадничі річи з гігієни. Найновіші досліди над рекрутами виказують серед українців рекрутів великий процент туберкулічних. Причина тут та, що українські жінки не знають найпримітивніших правил чистоти. Лихові можна зарадити в той спосіб, що українці лікарі будуть влаштовувати для жінок по селах виклади з ділянки гігієни. Дуже важна праця чекає наше жіноцтво на полі економічнім. Жінки, що роблять більшість закупок, мусять перевести в життя клич „Свій до свого". Жінки можуть причинитися у великій мірі до уздоровлення відносин по наших сільських кооперативах. Розбудовуючи нашу торговлю, купуючи все тільки у своїх, основуючи свої робітні і паростати, дамо заняття всім тим нашим людям, які даремно вичікують державних посад, а якщо й дістануть ні посади, то йдуть на Мазури або ще дальше і там служать чужим. Організація і самоосвіта жіноцтва немислима без свого власного органу. Таким органом є „Жіноча Доля", але наше жіноцтво його рішуче за слабо передплачує. На сходинах було 59 осіб, переважно жінок з Теребовлі і кількацятьох мущин. Присутні вислухали з увагою промови п-і Кисілевської. Сходини робили гарне вражіння, а промова нашої сенаторки, виержана в оптимістичнім дусі, підбадьорювала. Одна думка псувала дещо цей гарний настрій. На салі не бачили присутні всіх тих молодих абсольвенток учит. семінарій, які, як інтеліґентний елемент, повинні на такі сходини хіба дуже охоче приходити. Кому передадуть провід теперішні провідниці жіночого руху, якщо теперішні кандидатки на провідниць утікають від проводу? Сходини закінчено відспіванням національного гимну.

Д-р Степан Годований.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Микола Стронський, луговик у Гуменці к. Щирця, помер внаслідок побоїв дня 30. XII. 1930 р. у 22-ім році життя. Похорони відбулися дня 31. XII. при величезному здвизі народу і лугового брацтва. Покійному приграваля похоронні пісні лугова орхестра з Острова. В. Й. П.!

Михайло Дмитрух, 45-літній селянин у Добрянах коло Городка, помер наслідком побоїв підчас пацифікації при кінці грудня 1930. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр І. Тобілевича:

ЛЬВІВ. Саля „Удь" Осоолінських 10.

Середа 21. І. 1931. год. 7·30 веч. „Троянда Стамбулу". Остання вистава.

Великий Міський Театр:

Середа, 21. січня, год. 7·30 веч. „Аіда".

Четвер, 22. січня, година 3·30 попол. „Попелюшка" (для дітей); година 7·30 вечором „Пташник з Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 21. січня, година 7·30 вечором „Людина з текою".

Четвер, 22. січня, година 7·30 вечором „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Середа, 21. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Четвер, 22. січня, година 7·30 вечором „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевалє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Битва над Сомою".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Пат і Патахон" як стрільці.

ОАЗА: „Роман над Ріо Ґранде".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Підтяті крила".

ПАН: „Отруйниця" (Конрад Вайт).

ПАСАЖ: „Зачарований палац". (Пат і Патахон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Людина з блакитною душею".

ФАТАМОРҐАНА: „Голгофта чесної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: „Пропаща жінка" (Мері Кід).

СТИЛЕВЕ: „Віра Мірцева". „ЦирЦарлі Чаплінa".

УТІХА: „Пречудна брехня Ніни Петровни" (Бригіда Гельм).

Програма радіо.

Середа 21. І. 1931.

Варшава (1411,7) 10·15 Програма для найменших. **Гельсінгфорс** (321,4) 17·00 Пісні і байки для дітей. **Талін** (296,1) 19·15 Військова орхестра. **Букарешт** (394,2) 12·50 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 20·00 Тріо з оперп. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·25 Квартет Ондрічка. **Відень** (516,3) 15·25 Капела. **Будапешт** (550,5) 9·15 Солісти. **Харків** (935) 16·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·00 Опера, оперетка. **Осло** (1071,4) 20·00 Радіоорхестра.

Четвер 22. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (321,4) 17·25 Спів Естери Поллес. **Берлін** (419) 19·30 Весела програма. **Рим** (441,2) 17·00 Камеральна музика. **Прага** (486,2) 12·50 Радіоорхеттра. **Відень** (516,3) 20·00 Пісні Губерта, Брамса, Шумана. **Будапешт** (550,5) 17·45 Солісти. **Харків** (935) 16·00 Концерт для дітей. **Москва** (1481) 12·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замість датків на балеві комітети зложили Вп. п. аптикар Михайло і Марія Терлецькі у Львові 50·— зол. на Український Шпиталь, а 50— зол. на „Рідну Школу".

Замість квітів на могилу бл. п. Івана Сенишина зложили пп. Паньків Володимир і інж. Пежанський Одексапдер по 10·— зол. на Ремісничу Бурсу у Львові, які можна підняти в нашій Адміністрації.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найкраще направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтерайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації приспалати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

КОРІННИЙ СКЛЕП у Львові, магазин, мешкання, за 500 долярів продам. — Ігнат, Львів, Куркова 24. 1352 1—2

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево **Домбровські-Розпажевські** Львів, (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 888 8—7

ОСОБА середніх літ займеться совісно кухнею і домашнім господарством. — Згодження до Адміністрації „Діла" під „Добра і чиста господиня". 1343 1—2

ЖІНКА старша, чесна, добре розуміється на сільськім і домашнім господарстві, пошукує місця. — Бена 12 п. у п. Хробакової, Львів. 1349

ПОКІЙ з кухнею дешево до винайму. Від 3—5 Кривчицька 11. 1350

„МОНЮШКО" вул. Зіморовича 10. поручає **фортепіяни, піяніна** в ріжних цінах на догідні сплати. 1351 1-4

ФРОНТОВА, сонячна, умебльована кімната з окремим входом при вул. Супінського 8. парт. на право до винайму. — Оглядати можна між 5—7. 1346 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 30—7

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова немічі) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах

І т. д. від год. 8½—10, 14—16.

в косметиці від 10—11 і 16—18

в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце, Вапофор, Дітермія, Кріотерапія, Сепаратні жидальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.

(біля Нар. Гостинниці)

Вінда до вжитку. Телефон 38—90

Другий рік видання!

Український журнал „КІНО" виходить 1. і 15. кожного місяця.

Передплата річно 12 зол., півр. 6 зол., чвертьрічно 3 зол.

Річні передплатники одержують даром комплет з 1930 р.

Ціна 1 числа 55 сот.

Адреса: „КІНО" Львів, вул. Бляхарська ч. 8. І. поверх.

14 БІЛИХ ДНІВ

першорядн. краєв. фабрик уряджує

Галицький Магазин Новостей

незвичайна знижка цін.

Порохівники . .	0·50 зл.
Серветки . . .	0·70 „
3 хусточки . . .	1·50 „
Полотна втр. . .	1·35 „
Зефіри і хемізети	1·40 „
Дима на підшт. .	1·40 „
Пореліна зефір .	2·20 „
Дамаст на обрус	4·00 „
Простирада відмір.	4·75 „
Ручники кухон. .	1·00 „
Підпинки під ковд.	4·40 „
Обруси і напи .	5·00 „
Ручники купел. .	1·80 „
Перкалина зефір.	1·90 „
Вставки	2·20 „

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.

Галицький Магазин Новостей

1356 Галицька 15. 1—2

Ширіть наш часопис!

Таблєтки від болю голови

ДЛЯ ДОРОСЛИХ

„Kogutek-Migreno-Nervosin" усуває найприкріші болі голови. Жадати в усіх аптиках оригінальних таблеток „KOGUTEK" **ГОНСЕЦЬКОГО в Варшаві.** В тубці 20 таблеток. 1340 1—8

Подяка.

Прибиті важким горем після невиджаданої втрати нашої найлішої і найдорожчої Матусі Регіни з Липецьких Сенищ, що упокоїлася дня 11. січня 1931 р. по короткій, а тяжкій недузі складаємо отсим найширшу подяку Всечесн. о. канонікові Курилновичеві, парохові Запитова за розважу та потіху дітей підчас недуги, як рівнож за зворушуючу відправу похоронного обряду, на який не важаючи на перебуту недавню тяжку слабість, приїхав з провінції до Львова, Всеч. о. Чемеринському, сотрудникові церкви св. Петра і Павла, Всеч. о. латинському капелянові шпиталя за випровадження Покійної, нашій дорогій Родині, приятелям та знайомим. Зокрема дякуємо селянам Запитова, що приїхали віддати Покійній останню прислугу, та всім Тим, що брали участь у цім сумнім обряді, а нам несли слова потіхи.

1345 **Доньки і зять.**

Подяка.

В важнім болю після втрати Найдорожчого Мужа та Батька Д-ра Григорія Гарматія, що помер в дні 29. грудня м. р., почуваємося до обовязку зложити горячу подяку в першу чергу усім Високопреподобним Отцям, місцевим і заміщеним, за провід і участь у похоронах, як також за зворушуючі надгробні слова. Дальше щиро дякуємо всім українським установам і їх представникам за вияви спочуття і участь у похоронах не менше читальняному хорові та орхестрі, що своїм співом і музикою супроводили Покійного на вічний супочинок. Вкінці складаємо подяку всім своїм знайомим, громадянам цілої Теребовельщини, що своєю масовою участю на похороні вшанували память Покійного і всім, що чи то устно чи письменно висказали своє співчуття.

1355 **Жінка та діти.**

Звичайні

Загальні Збори

Повітового Кружка „Рідної Школи" в Стрию відбудуться дня 25. січня 1931 р. в неділю в год. 4-ій попол. в салі Товариства „Сокіл" у Стрию — Народний Дім.

З огляду на вагу справ, які на цих зборах мають рішатися, просимо П. Членів конечно явитися.

1347 **Старшина Кружка**

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 15 (12.671). Львів, пятниця 23. січня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Ніхто вам не поможе,
коли самі собі не поможете, тому складайте свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (т. телєфону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.567).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2972

7/II. 1931.
БАЛЬ МЕДИКІВ
1264 3—3

24. I. 1931
ВЕЧЕРНИЦІ
Союзу Українських Купців
Саля „Української Бесіди" — Рутовського 22.
1304 2—2

Поділ Полісся.

(Від нашого кореспондента.)

Берестя, січень 1931.

З часописних вісток уже відомо, що з Поліського воєвідства виділено сарненський повіт і приділено до воєвідства Волинського. Ця дрібна зміна адміністративних меж на наших землях не є такою байдужою для нас, щоби ми могли перейти над нею до порядку денного.

Згори мусимо зазначити, що нас цікавить пересунення нашого українського повіту з одного воєвідства в друге з погляду наших життєвих національних інтересів. Хто думав би, що входження до того чи іншого воєвідства не має значіння для національно-культурного й економічного життя, той дуже помилявсяб. Ріжниці між Галичиною й Волинію, Волинію й Холмщиною, Поліссям і Волинію, що входять у склад ріжних воєвідств, є не малі.

Згадані ріжниці є наслідком не однакової політики на ріжних клаптиках наших земель, а неоднакова політика в свою чергу випливає з неоднакової оцінки національної свідомости й сили наших народніх мас. Витворюється таким чином своєрідна скала асимілятійних здібностей українського населення на східних землях, чи навпаки, з нашого погляду скала національної несвідомости й нестійности.

Полісся у цій скалі займає місце нижче Волині. Сарненський повіт у Поліському воєвідстві був національно найсильнішим і, як такий, не міг не впливати на інші (сусідні) повіти, як Пінський і Лунинецький. З цього погляду Сарненський повіт більше підходить до Волині. На цьому виділенні може він навіть дещо й виграє. Але наше українське Полісся безумовно програє.

Можливо, що думка мати на Поліссі повіти однакової асимілятійної здібности, між іншим, вплинула на рішення повбутися Сарненського повіту.

Щоби зрозуміти цей здогад, необхідно звернути увагу на те, що вже від кількох років у Поліському воєвідстві приміняється думка і то навіть при допомозі спеціяльних часописів, виборчих відозв, плякатів і т. д., що населення цього воєвідства є мішане: білорусько-українське або й виключно-білоруське. А деякі польські часописи писали, що в Польщі взагалі нема білоруського питання, то значить нема його й на Поліссі, як нема буцімто там уже й українського питання. Виділення Сарненського повіту з Поліського воєвідства повинноб уже остаточно переконати кого слід, що національне питання в цьому воєвідстві остаточно розв'язане.

Це теорія. Практика-ж показує, що там якась національна меншість усеж таки є. А коли вона повинно мати бути, то хай краще буде білоруська, ніж українська. Звідси й згадане вище, що в українців Полісся вмовляється, що вони білоруси: в „доводах особістих" вписується: національність білоруська; все українське вважається тут за непотрібне, бо мовляв, українців нема, і т. д.

Чи білорусинізуються цими засобами наші поліські українці? Ні, бо для цього властиво нічого не робиться, та й робота в цьому напрямі не лежить в інтересах тих, що називають українців білорусами. Але ця робота зате ослаблює українську національну свідомість, вносить у душу поліського українця якийсь хаос і намороку, стримує його національний зріст і робить його дійсно сирівим матеріялом для всяких експериментів.

До цього запоморочення пещасного поліщука-українця прикладають рук, за мовчазною згодою деяких чинників, і москалі, і це виходить на добре знову таки лише тим, що немало бачимо натуральний культурно-національний зріст поліського українця.

Вмовлювання в поліщуків-українців, що вони не українці, а білоруси, є явищем таким дивовижним, що західний европеець його напевно нелегко зрозумів би. Білорусам від цього вмовлювання, як сказано вище, жадної користи нема, бо, очевидна річ, робиться це зовсім не для того, щоби зміцнити білоруський нарід. Одначе є такі білоруси, що беруть згаданий експеримент за чисту монету, а навіть допомагають йому на нашу шкоду і без користи для себе.

Можливо, що навіть у деяких українців виринє питання: а чи справді там живуть українці? Згодимося, що заінтересована сторона може іноді брати справу занадто субєктивно. Але противна сторона не може помилятися на свою некористь, а нашу. Тому власне можемо вказати на б. ректора варшавського університету проф. Карського, з походження білоруса, який у своїй науковій розвідці (ще перед війною) етнографічну границю білоруського народу проводить (досить докладно) далеко на північ за Пинськом. Отже на південь від його границі живуть українці, що легко кожному перевірити, побалакавши зі селянами з Пинщини, Лунинеччини, Столинщини й т. д. Чистий український тип, український побут і майже чиста українська мова північного діялекту.

Правда, що по етнографічній межі між українцями й білорусами, очевидно, в наслідок переселення села в село, мішаних шлюбів і щоденних зносин затирається межа між обома мовами (що зрештою спостерігається всюди на мовних межах), попадаються в наших українських селах білоруські слова (а в білоруських наші), затрачується чистота вимови деяких звуків і т. д. Але це виняткі, які не свідчать про панівчу мову на підставі ухилів.

Справедливість вимагає ствердити, що в північних частинах Пинщини та Лунинеччини дійсно живуть і білоруси. Але загалом Поліське воєвідство є під національним оглядом українським. А тому виділення Сарненщини не повинно в наших очах і в нашому відношенні до населення цього воєвідства нічого змінити.

А може на це виділення повинні були вплинути міркування комунікації, віддалення, тяготіння до економічного центру і т. д.? На жаль, цих підстав не бачимо. Мапа Волинського воєвідства міняється дуже невигідно, зносини східних частин повіту з волинським воєвідським центром важчі, ніж з поліським (більше відалення) і т. д.

Отже важко упертися думці, що виділення Сарненщини з Поліського воєвідства не викликані згаданими вище міркуваннями *уодностайнення необілоруського населення* з певною, добре знаною нам метою.

С. Польовий.

На православні теми.

Найближчі завдання української православно-церковної праці.

I.

До останнього часу українська православно-церковна праця в Польщі спиралася на двох засадах: оборона української духовної культури від винародовляючих замагань та її поступовий розвій. Очевидно, ці засади мусять залишитися незмінними і надалі, поки українська православна інтеліґенція існує, поки вона не зрадить свого народу, поки її духова культура липнеться для неї дорогими святощами. Але стосування тих засад на практиці мусить тепер мати характер цілком інший від того, що його українські діячі практикували до останнього часу. Червоною ниткою в їх дотеперішній праці проходило бажання опертися на існуючий православний епископат та зберігти в ним духово моральну єдність. Тут була віра в нього, але була і величезна політична помилка, за яку українські діячі тяжко заплатили як особисто, так і наслідками своєї праці.

Духово — маловартний, культурно — ворожий, висунений політичною владою цей московський епископат на початку не мав ніяких виглядів для свого довшого існування: він відразу був скомпромітований так в очах населення, як і духовенства. Але він удержався й існує досі, і то у великій мірі завдяки помилковій політиці українських діячів. Вони повірили в добрий настрій своїх московських владик, в їх постанови і накази про українізацію церковного життя, в їх благословенство на українські видання і т. п.; тому вони фактично і морально підтримували цей епископат і внутрі і назовні, піднесли його авторитет, а в такий спосіб причинилися до його зміцнення, зробили з нього величину, з якою мусів рахуватися і сам польський уряд, що він був його на світ...

Почувши під собою ґрунт, епископат енергійно занявся русифікацією церкви: видатніші церковні місця зроблено монополією росіян, українську мову з проповіди, церковного діловодства та навчання релігії усунено і замінено на московську або польську, українські видання замінено російськими, благословенство на українське богослуження офіціяльно пояснено в значінні неблагословенства... і т. д.

Але шукання згоди з московським епископатом і його підтримування принесло шкоду для

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 16. stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 9. czasopisma „Діло" z daty Lwów dnia 14. stycznia 1931 r. do sygn. VI. I. Pr. 21/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 16. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 15 stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Діло" Nr. 9. z daty Lwów dnia 14. stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Nasze łyczbolittia i zanepad morali" w całości, 2) w artykule pt. Nowyj rik" w ustępie od słów „Ot wośmim" do słów „kutok" — znamiona ad ustęp 1) zbrodni z § 65a) uk., ad ustęp 2) występku z § 300 uk., zarządić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) propagować wzgardę i nienawiść do administracji Państwa, pod 2) wyszydzeniami poniżyć w powadze zarządzenia władz w przedmiocie likwidacji aktów sabotaży, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

Дня 24. с.ічня 1931 р. в салях „Народньої Гостинниці" відбудеться

„Чайний Вечір"

заходом У. Ж. С. Т. „Стріла" у Львові.

Початок в год. 20-ій Вступ за добровільними датками.

нашої церкви і з другого боку. Вороже настроєний до пастви московський епископат, зацікавлений в ній лише постільки, поскільки вона служить обєктом для матеріяльного визиску; в його програму не входило, як і тепер не входить боротися за її духовні інтереси і наражати себе на неприємности задля неї. Тільки покірливість та небажання епископату „наражати" себе, причинилися до істнування в нашій церкві дотепер „тимчасових пшенісуф" розпарцелювання церковних маєтків та до замкнення сотки церков за Бугом.

Безперечно, хай був би у нас національний епископат або принаймні „українофільський", таких важких фактів не булоб, або вони булиб лише виїмками. Польська політика це дуже добре доцінює і тому безперечно вона безоглядно буде тепер його піддержувати. Але українці мусять памятати, що московське панування в нашій церкві налалі означало би для нас не тільки дальші успіхи в обмосковленні церкви, не тільки замкнення церков за Бугом на необмежений час і дальшу розпродажу церковних маєтків. Не може тепер бути сумніву, що московський епископат не виказе тої рішучої відпорности польсько-католицьким заіханням на православні маєтки, яку повинна виявити і могла би виявити Православна Церква. Вже тепер митрополія з цілої справи оборони загрожених церков зробила матеріяльний інтерес для себе (вона наказала на рахунок цієї справи відразу стягнути з кожної загрожепої судовим процесом парохії по 100 зол. (їх є 740), а з кожної іншої по 20 зол. (їх є 1500) таким чином зберуть більше 100.000 зол. З того самого титулу заведено регулярні збірки по всіх церквах під час Богослужения).

Таким чином, загальне добро Православної Церкви та інтереси української духової культури вимагають на те, що українцям не йти з її московськими одновірцями. Не можна українському народові підлягати себе в руки тих, хто заперечує навіть право на його істнування, хто безперестанно зраджував його і зраджує. Отже не можна українцям довіряти свою душу і свою духову культуру москалям, котрі не визнають цієї душі і з ненавистю етаблятьєся до нашої культури. Після всього того, що український нарід пережив і що йому довелося бачити, вірити в якусь можливість прихильного відношення до нього з боку московської політики — це булоб стільки-ж політичним нерозумом, скільки і зрадою перед українським народом. Таким є строго льогічний висновок з занятої росіянами до українців позиції. Такою є дана нам у Польщі наука і вона мусить бути в усій повноті застосована українськими церковними дїячами в їх праці.

Verus.

С. Р. С. Р. вивозить золото.

„Дайтше Гандельсцайтунг" повідомляє, що з Москви привезли до Німецького Банку в Берліні золота вартости 21,600.000 марок. Золото важить 8 тисяч кг. У Москві сподіються, що ще більше золота вишлють туди.

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня п. р.

(Продовження.)

„ОПІКА" НАД УЧНЯМИ РОЗВЯЗАНИХ ГІМНАЗІЙ. — ЗАЯВА П. МІНІСТРА У СВІТЛІ ФАКТІВ.

В останній хвилині я довідалася про дивовижний факт. Кількадесять учнів вищих клас розвязаної української гімназії в Тернополі внесло подання до кураторії львівської шкільної округи: їх прийняли до державних польських гімназій в Теребовлі, Збаражі, Золочеві, Яворові, й інших місцевостях. Вони вже ходили до шкіл в тих місцевостях, аж ось в останніх днях, під час святочних ферій, директії зовсім усунули їх з тих шкіл без подання причин. М. ін. викинули всіх учнів VIII. кл. розвязаної тернопільської гімназії, тих самих, яких прийняли за дозволом шкільної кураторії. Що це значить? Може п. міністр зволить дати пояснення. Батьки інтервеніювали особисто в кураторії, але пп. референти не хотіли виявити ніяких причин.

Чи п. міністр здає собі справу з наслідків своїх розпоряджень? Відібрання тисячці української молоді можливости дальшої освіти, викинення її зі школи — це чейже найкращий спосіб зреволюціонізування тієї молоді, — чи п. міністр бажав собі осягнути такі наслідки, чи хотів достарчити Військовій Організації нових рядів? Прошу тільки подумати: Сотки кільканацятилітніх хлопців, відірваних від школи, від книжки, присуджених на примусове неробство, переєвідчених, що сталася їм кривда, — чи це не найкращий матеріял на революціоністів?!

У звязку з зачиненням українських гімназій п. міністр прийняв в останніх днях вересня представника ПАТ-а на розмову. У цьому інтервю п. міністр твердить, що ученики гімназій в Тернополі і Рогатині брали участь у т. зв. саботажевій акції. На якій підставі п. міністр міг висловити таке твердження, коли ні одного ученика ніякий судовий присуд не признав до цього часу винуватим участи у саботажах? Отверджую ще раз, що проти ніякого ученика розвязаних рогатинської та дрогобицької гімназій не ведеться навіть слідство за участь у саботажах і що ні один тернопільський ученик із тих, які ще сидять у слідчій вязниці, не був судово покараний.

Яким правом п. міністр робить у тому самому інтервю важку кривду учительству і закидає учительському зборові названих гімназій „злу волю та нельояльність", коли не лише всі арештовані вчителі випущені на волю (а арештованих у всіх трьох школах було тільки трьох учителів), але навіть проти жадного з них шкільна влада не виточила дисциплінарного доходження? І на яких то донесеннях поліції п. міністр опер свої важкі, повні кривди закиди про злу волю українських учителів і про участь українських учнів у саботажній акції?! Чи не краще було почекати на судові присуди, підождати, аж минеться делірієм „пацифікації"?!

Колиж п. міністр так беззастережно полягає на опініі поліції і слідчого уряду, то з однаковою слушністю міг одним почерком пера зачинити всі українські гімназії. Пан Роговський, начальник Виділу Безпеки у львівському воєвідстві сказав давно делегатам Головної Управи УПТ, що всі українські школи є „колисками бандитизму і саботажистів" і в той спосіб мотивував заборону воєвідства перевести традиційну святочну збірку для „Рідної Школи"!

НАРОДНЄ ШКІЛЬНИЦТВО. — СТАБІЛІЗАЦІЙНИЙ ДЕКРЕТ.

Трудно знищити рештки українського народнього шкільництва під покришкою, що діти у віці від 7 до 14 літ займаються саботажною акцією. Отже найдено тут інший спосіб. Ось поміж 2. і 3. соймом, вже навіть після виборів, але перед скликанням сесії п. президент видав розпорядження з датою 29. XI. 1930 р., яке появилося у Дневн. Зак. з 2. XII. 1930 ч. 82, поз: 644: Той декрет зміняє постанову виконавчого розпорядку міністра освіти з 27. I. 1925 р. до утраквізаційного закону з 31. липня 1924. Бо коли виконавчий розпорядок п. Грабського допускав можливість заголошувати декларації українських батьків кожного шкільного року аж до кінця грудня, то президентський декрет рішає, що „зміна мови навчання може прийти не швидше, як після 7-ми літ, рахуючи від дати правосильности останньої постанови про мову навчання у даній школі". Що це значить? Це значить, що українським батькам відібрано на 7 літ останню можливість, істнуючу бодай теоретично, завести назад українську мову навчання у тих школах, які в останніх роках спольонізовано або зутраквізовано.

Висока Комісіє!

Наше становище до „лекс Грабкі" віддавна відоме. Ми поборювали цей закон якнайбільше рішуче від самого його початку і будемо дальше поборювати, тому, що він став могилою українського шкільництва, що він є мабуть одною з найбільш діймаючих кривд з цілого ланцюху кривд, які стрінули український нарід у польській державі. Ми поборювали розпорядження до того закону, бо воно викривлює ще дужче на некористь українських дітей сам принцип утраквізації, вже сам собою нерозумний і шкідливий (для українців 40 легалізованих підписів, для поляків 20 підписів без потреби легалізації). Ми не захоплювалися теж ніколи ідеєю плебісциту, введеною через той закон; знаємо, скільки зловживань доконували власти при плебісцитових практиках, ми говорили теж не один раз про це з соймової трибуни та в інтерпеляціях. З року на рік таяла скількість українських шкіл, аж дійшла до числа 651 (матеріяли, що торкаються уряду, Варшава 1930, стор. 187, шкільний рік 1928-29). Протягом десятиліття ми втратили 3.000 українських шкіл.

І ось тепер, коли наш стан посідання упав до мінімального числа шістьсот кількадесяти шкіл, стабілізується той стан, відбирається нам можність відзискання утрачених шкіл. Це навіть не стабілізація нинішнього стану, тому, що невідомо, в який спосіб власти будуть інтерпретувати розпорядок президента; кажеться там про „останнє ореченнн" — „не вільно зміняти мови навчання протягом 7 літ від дати правосильности останнього ореченнн"; якщо власти будуть під „останнім ореченням" розуміти ореченнн польської шкільної влади, то очевидно буде можна під плащиком утраквізації дальше польонізувати ті мізерні рештки українського шкільництва, зате українському населенню відібрано на 7 літ всяку можність оборони.

Тепер кажеться, що шкільний плебісцит є небажаним явищем, бо заключає в собі момент боротьби, що нема потреби повторяти його що-року і досить його раз на 7 літ. Отже чомуж не

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. СІЧНЯ 1931.

МИКОЛА ЧУБАТИЙ.

До питання про початки української нації.

I.

Питання, порушене проф. М. Кордубою (в „ЛНВ" 1930/VI. і в „Ділі" з 26. XII. 1930 р. і 6. I. 1931) та Істор.-Фільол. Товариством у Празі („Діло" з 11. XII. 1930 і 4. I. 1931), належить до низки таких проблем, які можуть і повинні цікавити не лише спеціялістів-істориків чи філольогів, але й освічений загал. Та питання це таке складне, як складним є наукове поняття нації і ще більше її генези в конкретнім випадку. Як на обєктивне поняття нації складаються можливі елементи відрубности політичної, економічної, суспільно-правної, релігійної, культурно-побутової та мовної, так ясним стає, що подібні сили мусіли впливати і на повстання української нації. Виходить також, що сам історик не в силі розвязати того питання без помочі споріднених наук — історії, права, господарської, церковної літератури і т. д. І ті замітки — це лише причинок до того питання науки, без претенсії розвязувати остаточно цю складну проблему

Поставлено справу так, коли саме прийшов цей момент у житті українського народу, що він став почувати себе окремою індивідуальністю—нацією. Проф. Кордуба твердить, що тим моментом було прилучення полудневої части „Руської Землі" до литовської держави — отже кінець XIV. в., зате Історично-Фільол. Т-во каже, що це сталося „от начала", отже в доісторичних часах. Русь — по думці І.-Ф. Т-ва — все була рівнозначною з нинішньою Україною, а інші племена і простори руської держави — це були лиш периферії, заселені інородцями. Перший погляд кладе творення української нації на час найбільшої анемії політичної, господарської, церковної та взагалі культурної тої етнічної маси, з якої мала саме тоді творитися окрема нація, другий хоче бачити готову націю майже в доісторичні часи, коли всі нинішні нації мали племінно-родовий устрій та, очевидно, націями не були. В тій стадії розвою ані одна з істнуючих націй нею не була. По моїй думці творення окремої нації ледви можливе в часі політичного, господарського, правового, церковного та культурного занепаду, правдоподібніше є зовсім навпаки. В часі всестороннього розвою та зрівв творилися нації швайцарська, голяндська, німецька й інші, а нині хочби американська, бразилійська і т. д. Колиж прийшов такий момент на Україні? Мені здається, що він зачався по смерти Ярослава Мудрого, а закінчився в моментом утворення Галицько-Волинської, на ділі першої чисто Української Держави (1199). По смерти Ярослава на півночі і полудні витворюються два ядра, біля яких в XII. ст. формуються два організми, майбутні два народи: український та великоруський, з Галичем та Суждалем як столицями, аж доки ті організми зовсім не відкололися на поч. XIII. в., коли то Роман Мстиславич, обєднавши всі тоді заселені землі нинішньої України (з виїмкою малозначучої тоді Чернигівщини), проголосив себе „Самодержцем всея Руси". А Русь на переломі XII. і XIII. в. означала вже Україну, що буду старатися доказати.

Та вернім в доісторичні часи. Східна Европа — це шахівниця племен словянських і неслов'янських, а Русь — це київські поляни. Лиш мілітарною силою варягів руські князі держать їх усіх разом, і тих з доріча гор. Волги, і тих з доріча Двини, Припяти чи Дністра. Так було аж до Володимира В. включно. Відповідь автора літопису на питання **„Откуду есть пошла Руськая Земля"**? — це відповідь на процес п тання, а згодом розпаду не нації, а держави, як київська Русь накинула свою назву. Бо у всіх джерелах нашої найстаршої історії

Коли перете листками **Lux**, тоді ощаджуєте.

LUX

ДАЄ СИЛЬНУ й ЛАГІДНУ ПІНУ

реформовано закону, чому не введено іншої критерії для рішення про мову навчання, як деклярації батьків? Чому збережено сам принцип боротьби, вірівної боротьби, в якій одна польська дитина має такі права, як двоє українських дітей, — але в цій боротьбі відбирається нам тепер з рук зброю на 7 літ? Чому панове поспішилися так дуже з тим декретом? Чи п. міністр боявся, що українське населення, навчене досвідом, якою шкідливою є чужа або двомовна школа, почне масове заголошування деклараций за рідною школою? І справді в останньому році можна було зауважити деякий рух серед населення, який мав на меті відзискати втрачені школи. Отже треба було його в місці спаралїжувати, но і спрепаровано відповідний закон у формі розпорядку президента.

Але закон з дня 2. серпня 1926. про уповноваження президента виразно виключає шкільне законодавство в обсягу прав президента в ділянці оголошування законів шляхом декретів. Іншими словами: п. президент не мав законної підстави для того, щоби справу шкільного плебісциту регулювати декретом...

(Продоваження буде.)

Українство, Русь і панрусизм.

(Докінчення.)

Чи здавши українські богатства чужинцям в експльоатацію, назва „українець" не стала би швидко однозначною з назвою сторожа чужих факторій?! Чи можна би придумати більший глум над українством, як творення України для потреб якогось „місіонера західної культури"?!

XI.

Помиляється також п. К., коли думає, що українство впало через „отрицаніе" Руси. Перше всього — чи може бути „отрицаніем" Руси українство, котре політично Малу Русь індивідуалізує, чи слід ототожнювати петербурську імперію з Русею взагалі? Чи українство, борючись проти „единой-недѣлимой", не боролось зі здоваживанням одним членом, скажім: руської родини — назви Русь, котра від нас пішла і котра перше всього наша?!

За щож українство боролось і бореться, як не за рівноправність старої Київської Руси, названої пізніше Малою Русю, у руській сімї? І чи тому, що нас греки назвали „Малою Русю", ми дійсно „мала" Русь?

Чи будова України, другої побіч Москви руської скали — це руйнування Руси, чи її скріплювання? Невже краще булоб, якби була тільки великоруська скала, до котрої липнули малоруські і білоруські елимаки?! Чи така тяга на великоруську скалу — це дійсно відданість Руси, чи може скорше хід по лінії найменшого опору й утеча з того тяжкого руського фронту, де нас життя поставило і звідки нам зійти не вільно?!

Українська Держава (не українство!) провалилася не через „отрицаніе Руси", а через те, що вона у своїх верхах власного українського духа не мала, що вона жила тільки негативними ідеями, витвореними російським життям під гнітом великоруської супрематії.

Помиляється п. К., кажучи, що великороси і малоруські общероси піддержували в 1918 р. Українську Гетьманську Державу тому, що українські й общеруські інтереси сходилися. Чи тою підлержкою вважає п. К. праву і ліву великоруську, чи радше общеруську іреденту в Київі? А шпіонажа в користь Антанти, очорнювання гетьмана перед її представниками, що, мовляв, гетьман германофіл і ніякої України нема, а є тільки австро-німецька інтрига і т. д. і т. д. — чи це дійсно свідчить про їх зрозуміння українства?! (Про не дуже точно див.: Д. Дорошенко: „Історія Української Гетьманської Держави". Ужгород 1930).

XII.

Великороси, як тоді, так і тепер, не розуміють значіння українства. І покищо не віримо, щоб їх можна переконати, що українство — це тільки зовсім природний вислід малоруської індивідуалізації. Великороси все кричатимуть, що українство — „отрицаніе Руси" і що тільки вони одинокі і правдиві борці за Русь. Цеж один з найважніших їх політичних козирів! Тому-то українство зможе здобути собі зрозуміння і признання у великоросів тільки власною силою — створенням силами всіх українських людей, в тому числі й малоруських общеросів, своєї держави.

А те, що „Русскій Голос" змінив своє відношення до українства і підходить нині до нього спокійно й серіозно, вже не як до чужої інтриги, а як до „малоруського ренесансу", ми горячо витаємо і бажаємо йому мужньої відваги дальше йти тим шляхом*).

XIII.

Одначе, нині, коли панруська політика Української Держави є тільки величавою музикою будуччини, треба боронити наших основних прав до Галичини і Волині. Боротьба за політичну, культурну й економічну окремішність Галицько-Волинської Землі, боротьба за її політично-територіяльну суцільність і децентралізацію — це завдання нашої легальної політики в польській державі. До цього мусять бути поставлені всі місцеві, краєві сили, в тому числі також і галицькі общероси. По землі, крові, вірі і спільній небезпеці вони нам найближчі зі всіх місцевих груп. Ріжниці, які є між нами і ними — це наша внутрішня, хатня справа і вони ніяк не повинні бути використовувані чужими силами під кличем: **„Divide et impera".**

*) Мушу ще завважити, що пізніше, в чч. 93-94, 95 98-99 „Русск-ого Голосу", появилася стаття п. з. „Русь і українство" принята й одобрена В. Кєрепівом, котра вносить такі корективи чи радше пояснення до його концепцій, що через те заслуговує на окрему увагу. Маю тут на думці інтерпретацію „народности" і „держави", „нації" і „государства", але про це може іншим разом.

Маріян Козак.

Справленя помилки. В попередньому числі „Діла", в IX. уступі цієї статті, в передостанньому реченні пропущено між словами „загарантований" і „зрозумінням" слово „**не**". Дотичне речення має виглядати так: „Власний наш розвиток мусить нам дати загарантований **не** „зрозумінням наших потреб" у великоросів, не їх платонічним панрусизмом, а українською армією, продукцією, державним апаратом — всією матеріяльною силою суверенної держави.

Східна Галичина з англійського авта.

Щойно нині дістали ми число лєндонського „Гайнсу", з дня 18-го грудня 1930, з одною із серії статтей варшавського кореспондента п. Баркера п. з. „Український конфлікт". Кореспондент упевняє, що провів два тижні у Східній Галичині, переїздячи авт ом „через кожне місто і більше село" та бачив у цій мандрівці різні читальні та кооперативи. Подорож відбувалася в добі пацифікації. „Кооперативи мабуть ведуть ожившену торгівлю, а їхні великі вивіски помальовані у національних українських жовто блакитних колірах..."

Нічого більше.

Чому так мало українських шкіл?

„Причина, чому українці не дістають більше шкіл і установ (?!) головно в тому, що так багато із них було осідками бунту... Важко зрозуміти широку толєранцію польської адміністрації, що допустила в українських гімназіях у Рогатині та Тернополі розвинутися в осередок терористичної кампанії.

Чому на місце давніх урядовців австрійської школи приходять нові „міцні адміністративні сили", що добилися добрих успіхів на західніх територіях від Вильна до Волині?

„Адміністратори нового типу розуміють, що їх першим обовязком є дбати за лад і що інерція тільки погіршує ситуацію".

Вся стаття насвітлена людиною, що дістала офіціяльні інформації. Варт із неї навести такі кінцеві міркування: „Необхідно поглянути в очі фактові, що більшість українців глядить на поляків як на чужинців, які живуть між ними і що українці почувають себе примушеними жити проти своєї волі в чужій державі. Чи вони зможуть на дальшу мету зректися своїх змагань, щоби приєднатися до Великої України або схотять творити „буфорну" державу між Польщею

„Земля" — це синонім „Держави"*). В X—XI. в. говориться про „Руську Землю" так само, як про Лядську, Угорську чи Грецьку. Не диво отже, що Руська Земля — це поляни і полочани і новгородці, а руськими городами є рівно Київ, Чернигів, як і Полоцьк, Новгород В. чи Ростов. Очевидно: в державнім значінні. Поняття „земля" до смерти Ярослава (1054) означало цілу державу, по розпаді руської держави на уділи маємо вже богато земель-держав, які прибирають свої власні назви — земля київська, чернигівська, галицька, новгородська, суждальська та ін. Річ ясна, що дотеперішня назва „Русь" приймає тепер інше значіння.

В середині XII. в. Русь має троякe значіння. Русь в давньому розумінні — уживається постійно у відношенні до „иноземців", отже до угрів, поляків, німців, греків, половців і т. д. Русином є тоді київлянин чи суздалець, смольнянин чи галичанин. Проти чужинців виступала солідарно давня руська держава, **злучена вже тепер слабо лиш спільною династією,** спільними „снемами" (зїздами) князів, спільним правом, а передовсім спільною митрополією. В такому значінні уживається теж слово Русь, коли торжественно апелював хтось до патріотизму і солідарности князів чи населення з огляду на спільну безпеку від спільного ворога*).

Слово Русь має у XII. в. деколи і давнє вузьке значіння на означення Київщини. Прим. читаємо в Іп. (1146) літописи „Святослав же (з Новгороду)... посла к Юргьви у Суждаль... рече: пойду в Рускую землю Киеву", або „Біжашю же Святославу из Новгорола идящу в Русь к брату" (Іп. 1141). Брат його Всеволод справді сидів у Київі. Та дуже часто це поняття Руси в літописях таке неозначене, що тяжко сказати, чи мова там про Київщину, чи й про інші нині українські землі на полудні.

Та вкінці слово Русь уже від пол. XII. в. і то найчастіше, означає полудне давньої „Руської Землі" в протиставленні до півночі, отже ще нинішню Україну **(але без Галичини, яка аж у XIII. в. недвозначно вчисляється до Руси).** Це третє значіння Руси менше ярко виступає в Іпатським списку, писанім з точки погляду самої Руси (полудня), зате яркіше в Лаврентіївськім списку та в І. Новгородській літописи, писаних зі становища північних земель.

Для приміру наведемо низку цитат, у яких Суждаль та Новгород В. стоять як антитеза до полудня з Київом як осередком, отже до Руси. Літопись записує: „В томже літі пойде Дюрги с Ростовци и з Суждальци и с всими дітьми в Русь..." (Іп. 1154). Або „Тойже зими пошел бі Дюрги в Русь слишав смерть Изяславю... вниде Киев... и прия з радостью вся земля **Руская,** тогди же сіл роздає волости дітем: Андія посади **Вишогороді,** а Бориса **Турові,** Гліба **Переяславли,** а Василькови да **Поросье".** (Іп. 1155). Тут Русь взагалі інша сторона від Суждаля, в першу чергу Київщина, але також Туріщина і Переяславщина. Зате Лаврентіївська літопись докладно означає, що Переяслав лежить на Руси, щоби не мішати його з не-руським, т. зв. Заліським Переяславом в дорічу Волги. „Тогоже літа — читаємо — представися князь Ярослав Мстиславич в **Руськом Переяславли** (Лавр. 1199) Про той сам Руський Переяслав згадує продовження Лавр. літописи під рр. 1201, 1215, 1227, 1228, 1230 і ін. Отже наш Переяслав на Лівобережі — це Русь, а Заліський не є Русю.

*) Цю справу основно висьтлює Владимірскій-Буданов у своїм „Обзор-і русскаго права". Складовий елемент держави — територія (земля) стає як **pars pro toto** тесмінон на означення держави.

*) „Доколі хочете Рускую землю губити?" Або „Брате христіян діля і всея Рускоя земли умилися": (Іп. 1147).

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ФОРТЕПЯНИ

ПІАНІНА, ГАРМОНІЇ, ҐРАМОФОНИ І ПЛИТИ (український реп.)

Найбільший вибір. — — Догідні умови.

КОНРАД КАІМ і Син

ЛЬВІВ, вул. Коперника 11. тел. 20 45 1139 6—7

та Румунією, яка стала би українським Піємонтом, або схотять погодитися з тимчасовою приналежністю до польської держави — все це залежить у широкій мірі від ґри зовнішніх чинників. Ці змагання зможуть бути здійснені тільки в найближчій будуччині, завдяки війні, а якби українці прийшли до переконання, що Европа як цілість не йшла до війни, а до замирення, тоді вони злагодять свою ворожнечу супроти Польщі. Покищо нема ознак такої зміни".

*

До всіх попередніх наших інформацій на тему поїздки п. Баркера по Сх. Галичині і на тему його статтей у „Таймсі", які були цілком суперечні з інформаціями більшости інших понажних англійських щоденників про події в нашому краю, додамо останню інформацію, а саме: Редакція „Таймсу" відкликала п. Баркера з Варшави та запропонувала йому становище кореспондента у Штокгольмі, де матиме лекшу можливість орієнтації в політичних справах.

—o—

Ювилей д-ра Зенона Кузелі.

З Берліна повідомляють нас, що дня 15. січня ц. р. відбулося там свято — ювилей на честь д-ра Зенона Кузелі з нагоди 30-ліття його наукової та громадської праці. Свято випало величаво. Взяло в ньому участь 150 берлінських і позаберлінських визначних українських громадян і діячів. На свято наспіло 400 телеґрам і привітних письм. Свято влаштував окремий ювилейний комітет, на чолі котрого стояли М. Антонович і о. д-р П. Вергун. Докладніший опис ювилею подамо пізніше.

Поміч Ліґи Націй хліборобським державам.

Повідомляють, що в економічнім комітеті Ліґи Націй розглянуть справу фінансової помочі для хліборобських держав, які найбільше потерпіли наслідком довгої світової екон. кризи. До тих держав належать: Польща, Румунія, Югославія, Болгарія й Мадярщина. Їм дали би низьку процентову 6-літню позичку.

—o—

Муссоліні проти війни.

Муссоліні в розмові з французькими журналістами заявив, що він, як людина, що брала участь у війні і знає її страхіття, не бажає нової війни, так як не бажає для Італії стихійних катастроф. Хоч Італія перелюднена, то при праці і зусиллю може вижити ще 5 міліонів людей і війна для Італії не бажана.

—o—

Нові розстріли в СРСР.

Рига. АТЕ. Радянський суд у Вороніж засудив на кару смерти двох священників, яким акт обвинувачення закидав антирадянську агітацію. Рівночасно розстріляно трьох купців.

—o—

Ще на тему: Наше лихоліття і занепад моралі.

Моя відповідь д-рові Приймі.

У часописі „Діло" ч. 13. з 21-го січня 1931 помістив д-р Прийма як лист до редакції свою відповідь на мою статтю п. н. „Наше лихоліття і занепад моралі". У цьому листі пише, що д-р Куровець, як автор статті, накинувся у вельми образливий спосіб на лікаря Х., який лікує апаратом Цайльайса і його методою. В листі він явно признається, що він є цим *одиноким і першим лікарем*, який має цей апарат і заперечує взагалі існування діркованої діягностичної палочки, якою послуговується Цайльайс. Проти мого твердження, що Цайльайс власник санаторії й інших заведень у Ґальспах не є лікарем, пише д-р Прийма, що власником її є д-р Цайльайс радіольоґ і ін., заперечує карні процеси, процес д-ра Лязаруса, вченого професора внутрішньої медицини у Берліні, наслідника славного Ляйдена. Д-р Прийма покликується на авторитет таких віденських професорів як Вендте й інших, які признали лікування Цайльайса за успішне. На це все потверджу рішучо, що свого часу процес професора д-ра Лязаруса скінчився погромом Цайльайса і цілої системи лікування Цайльайса в Ґальспах, виказав йому брак лікарського знання, а його лікуванню недостачу лікарського угрунтування. Д-р Прийма в своїм спростуванні пише, що неправдою є буцім-то Цайльайс користувався в діягностичних цілях діркованим патичком, паличкою і що Цайльайс своєю методою лікування зеднав тисячі хорих селян, богатих людей, біданів, духовних і аристократів, далі пише, що він сам, д-р Прийма, довший час студіював лікування в Ґальспах і що після зрілої надуми купив апарат Цайльайса й уважає його за визначний лічничий засіб до лікування своїх численних пацієнтів. На це все твердж рішучо, що Цайльайс, власник санаторії і інших заведень у Ґальспах, не є лікарем. У заведеннях у Ґальспах, як я писав, є богато лікарів галапасів і є сам Цайльайса д-р мед., які згідно з методою Цайльайса, не лікаря, шаблёново лікують і дають перед владою правну забезпеку для старого Цайльайса шарлятана. Лікування апаратом Цайльайса не є оригінальне, бо апарат, яким послуговується Цайльайс, є винаходу французького інжиніра електротехніка Арсонвааля, а який перед 40 роками уліпшив інжинір Тесля. Апарат віддавна всім лікарям є знаний, а лікування ним називається арсонвалізацією. Це лікування має малу лічничу вартість.

На всі заміти д-ра Приймі, прохаю його, в першій мірі, щоби прочитав ч. 52 „Wiener klinische Wochenschrift" з 25. XII. 1930 р. „Seminarabende. Wiener medizinisches Doktorenkolegium", на якого засіданні 1. грудня 1930 р. в дискусії над питанням „Як ставиться наукова електротерапія до методи Цайльайса" сказав доцент віденського університету, який у році 1926 виступав як лікарський знавець в одним з карних процесів проти Цайльайса, дослівно ось-що: „*Апарат Цайльайса це злодифікований дещо апарат Арсонваля* (на основі „Hochfrequenzbestrahlung", якого лічничого ділання Цайльайс в часі розправи в суді, ані його науковий дорадник електротехнік Вендт, не могли пояснити в науковий спосіб, як знавець в суді висловився, що лічниче ділання апарату Цайльайса маловартне, хіба лише сугестивне у істеричних або нервово хорих людей, а не як це робить Цайльайс у всіх хорих на всі недуги. Діягностичну палочку („Diagnosenröhre"). Цайльайса оглядали в суді підчас розправи і про неї висловлялися знавці як про великий гумбуґ. Судово-лікарські знавці, німецькі вчені висловлялися, що ціле лікування Цайльайса основується на сугестії. Що сугестія в лікуванні є часом помічна, цього ніхто не перечить, бо до цього не треба аж великої реклями й коштовних апаратів. Як приклад подібного лікування можна навести всілякі способи ворожбитів цілого світа. Як один із них подаю з моєї лікарської практики: У селі Пійло, калуського повіту, був свого часу перед 30 літами славний ворожбит на ціле Підгіря; до нього як до Цайльайса заїздили цілими повозами богатих дідичів, воли селян, багато бідноти, вищих і менших урядовців і все це шукало поради та помочі у воловців і все це шукало поради та помочі у ворожбита. Спритний мужик ворожбит удалив собі примітивний античний склад ріжних амулетів у виді звірячих шкірок, камінчиків, живиці, смоли і фляшинок з ріжними ліками. Свого часу жандармерія захопила цілий цей античний запас і відставила до калуського суду. Візвані до розслїду лікарські знавці знайшли між іншим фляшинки з ліками, посигновані „Смердяк ч. 1", „Смердяк ч. 2" і „Смердяк ч. 3". На наше внесення післав суд ці смердяки до хемічної аналізи до Львова, і ось що виказала хемічна аналіза: смердяк ч. 1 була людська моч з додатком соди, смердяк ч. 2 була моч з додатком сальмяку, смердяк ч. 3 моч з додатком амоняку. Мужик-знахор лікував цими смердяками сотні ба й тисячі людей, бідних, панів, урядовців більших і менших з цілого Підгіря.

Як лікарський знавець, я читав зі судових актів численні зізнання й вичитав, що богато собі хвалило смердяки та що їм це помагало. Мужик-ворожбит, подібно як ворожбит Цайльайс, ріжними способами лікував дурних людей, а їх богато на світі. Річ у тім, що лікарі для реклями не повинні вживати подібного лікування. З приводу моєї статті я дістав з ріжних сторін нашого краю численні листи від лікарів, адвокатів, учителів, учительок, ріжних достойників, в яких висказують мені подяку за горожанську відвагу, що я прилюдно виступив проти галапасів в нашім суспільнім житті, проти деправації науки, надуживання ріжних наукових титулів для реклями. Д-ра Приймy прохаю не тягнути мене за язик, щоби я не потребував витягати урядових документів, які маю збережені з часів урядування нашого в Станиславові.

Д-р Куровець Іван.

На парляментарній арені.

Внесення Українського Клюбу в справі Берестя.

Внесення Українського Соймового Клюбу в берестейській справі було предметом нарад соймової правничої комісії в дні 20. січня ц. р. після відкинення анальоґічного внеску Нар. Клюбу. Референтом справи був посол з ББ Пасхальський. Від Українського Клюбу виголосив в справі цього внесення промову *посол д-р Степан Білик*. Зміст цієї промови з браку місця подамо в одному з найближчих чисел.

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енциклопедіях. 3)

3. Сучасна українська література у „Маєра".

Заки додамо до огляду німецької Енциклопедії про нашу літературу кілька заміток, доведім його до кінця для повноти картини:

„В останнім десятку XIX. ст. починає і на Україні (?) пробиватися „модернізм" („ді модерне"). Визначним імпресіоністичним оповідачем є М. Коцюбинський (1864—1913), мистець у короткому оповіданні і сильно зближений до експресіонізму Василь Стефаник (* 187?); більше реалістичною є Ольга Кобилянська, що стоїть під сильним впливом Ніцшого та Й. П. Якобсена; у французькім символізмі має свої корінні новелістичне мистецтво М. Яцкова, а ріжносторонній В. Винниченко (* 1880) є представником патольоґічного психольоґізму Достоєвського. Модерними ліриками є Б. Лепкий, М. Вороний, М. Філянський, Ґ. Чупринка і ін.

„Світова війна та революція перервали розвій літератури і довели до її поділу на дві ґрупи: на літературу Радянської України і західноукраїнську в нинішній Польщі, Румунії та Чехословаччині. Першу характеризує сильний геройсько-патетичний тон, що стоїть у повній суперечності до мягкої мелянхолії старшого покоління. Початий уже в 1913 р. М. Семенком футуристичний (експресіоністичний) рух найшов талановитих представників в особах М. Ярошенка, Ґ. Шкурупія і ін., але щораз більше затратився в бездушнім наслідуванні плодів російського футуризму. З інших напрямків маємо символістів, яких представниками є Я. Савченко, Д. Загул, що по мистецьки переклав „Фавста", Д. Дудар і ін., імпресіоністи (П. Тичина, безсумніву найзначніший поет наймолодшої України), „пролетарські" поети В. Еллан, В. Чумак і ін. Зовсім на боці стоять новокласики М. Рильський, П. Филипович, В. Кобилянський і ін., яких поезії у викінченій, суворій формі, здебільша ідилічної тематики, належать до найкращих, які дала найновіша українська література. Нова проза найшла найталановитшого свого заступника в особі Ґ. Михайличенка („Блакитний роман"). Після його смерти (1919) М. Хвильовий і його прихильники, між якими головно виділяється Ю. Яновський, звернули оповідання в напрямку романтики та імпресіонізму. Наймолодше покоління прямує до синтези патосу і реалізму, як напр. В. Підмогильний („Місто"), А. Головко („Ціна степу"), Б. Антоненко („Смерть"), П. Панч, О. Досвітний, О. Кундзіч, В. Кузьмич і ін. Також лірика йде тими самими шляхами (В. Сосюра, О. Влизько, І. Кулик). Драма находиться вся в стані ферменту.

„Наслідком політичних відносин на Радянській Україні є там або явно комуністична або політично вповні індиферентна. Зате у західноукраїнській літературі політичне роздрібнення нації є таке сильне, що всю творчість можна поділити по приналежній партійності її представників. Є там комуністи (Бобинський, Марчук, Тудор, Павлюк і ін.), поступові інтелектуалісти (їх провідник — проникливий письменник М. Рудницький), націоналісти (Донцов, Стефанович, Карашевич), клерикальні монархісти (Назарук, Лиманченко, Меріям). Сильно розвинулася в останнім часі історична повість (Лепкий, Бирчак) і воєнна белетристика: зі старших письменників треба згадати В. Стефаника, М. Черемшину і О. Кобилянську, з молодших О. Турчанського (зам. Турянського), Софронова, Мельника, Шкрумеляка і інших".

Далі мабуть важко було авторові цієї статті актуалізувати її. Ще один крок і в огляд нашої літератури попали би ті, яким нелегко було би попасти зі своїми творами в пересічний добрий, різний літературний журнал.

(Продовження буде.)

—o—

Справа пацифікації в адміністраційній комісії.

На засіданні адміністраційної комісії дня 21. січня розглядали **внесення Українського Клюбу в справі „пацифікації" Сх. Галичини.** Референт Здз. Стронський. **Він м. ін. сказав, що це внесення годі розглядати без цілости польсько-українського питання.** Говорив про „шпіонажу", саботажі й ін., що приневолило уряд хопитися гостріших засобів. Референт домагався відкинення **внесення.**

Опісля говорив **пос. Мих. Галущинський** (УНДО).

Він сказав м. ін.: Усе, що українці мають, завдячують виключно своїй праці. До всіх тих фактів, що їх **уряд означив назвою саботажів,** яких ужито **як причину** для переведення пацифікації, **українська суспільність поставилася негативно й осуджувала їх.** Пацифікація не була нічим умотивована. **Уряд оправдує пацифікацію тим, що найшли якусь скількість зброї та військових матеріялів. Матеріяли ті не мають** ніякої **боевої вартости, це в цілости майже післявоєнні** недужитки (знищені та заржавілі). Досі нікого з пацифікованих не засудили, а з тисячів арештованих майже нікого не задержали після виборів у тюрмі. Пацифікаційні відділи часто, щоби додати собі духа, пили алкогольні напитки. В тій акції брав участь Звйонзек Стшелецкі. Ціла пацифікація зверталася проти читалень „Просвіти" та кооператив. Їх розвязували, а часто, як напр. у Сокільниках, комендант постеруику сам скликав заг. збори читальні та приневолив перевести ліквідацію установи. Були невинних селян. Є кільканацять випадків убийства та смерти наслідком побиття. Бесідник кінчає заявом, що треба цю справу докладно розглянути та дати моральну сатисфакцію українському населенню й матеріяльне відшкодування за втрати. Твердження, що в спацифікованих воєвідствах спокій, є свідомим замикуванням очей на дійсність.

Пос. Цьолкош (ППС) дивується, що на засіданні нема міп. Складковського, що тепер. коли пацифікація стала предметом нарад і в Женеві, міністр нічого не має сказати в тій справі, крім короткої невистарчаючої заяви в бюдж. комісії. В 13-ім році існування Польща не посунулася вперед у розвязці нац. справи. Уряд не має програми та мабуть забуває, що в Польщі є майже 1/3 часть непольського населення, що навіть на осн. урядової статистики українців є 15 проц. Український нарід більший чисельно ніж польський. Він мав уже передсмак незалежности та не може забути того. В Польщі на 29.292 нар. шкіл , 779 українських і коліб до того додати навіть усі утраквістичні школи, то ще далеко буде до 15 проц. Не виконують міжнародніх зобовязань, відбирають українцям навіть їх нац. назву. Тому й не дивота, що українська молодь сходить на дорогу розпуки. Тієї дороги не можемо похвалити. Не хвалить її і здорово думаюча часть української суспільности. Та нечуване, щоби за вчинки одиниці відповідальний був увесь нарід. Підчас пацифікації відповідальних було два принципи: збірної відповідальности та збірні кари. Боюся, що воно не скінчиться на пацифікації українського населення, а що адміністрація і поліція можуть спацифікувати теж населення Польщі, так як вирівнювано обі національности в Бересті. Дивно воно виглядає, що пацифікація зійшлася з виборами. Урядова більшість закидає українцям, що вживають закордонної пропаганди, та не злося забувати, що й Польща часто відкликувалася до опінії світа. Пацифікація не розвязала української справи, бо спокій панує теж на цвинтарі. Відповідальний за розвязку тієї справи є впрочі ББ. Демократія та польські соціялісти відгороджуються якнайрішучіше від того всього, що діялося у Сх. Галичині підчас пацифікації.

Пос. Клещинський (ББ) каже, що в Сх. Галичині є мішане населення, так споріднене, що тяжко найти поляків не споріднених із „русінами". Джерелом боротьби між ними є Берлін. Пос. Цьолкош — каже бесідник — пригадав боротьбу за незалежність. Поляки тямлять її, тому не дадуть чужим чинникам підбурювати два братні народи до боротьби.

Пос. о. Шидельський бажає найти шлях спів життя поляків і „русинув". Щодо пацифікації то мусить звернути увагу на це, що було перед нею. Причина пацифікації є по стороні „сполеченьства руского". Розвиток „руских" інституцій і кооператив є доказом, що „русіни" мали найкращі умовини розвитку. Наслідком насильства українських організацій поляки домагалися від уряду, щоби зробив кінець злочинам. Годі повторювати ті злочини діяльністю комуністів, бо богато членів українських інституцій пригадали на гарячих учинках. Бесідник не в рять, щоби внесення Українського Клюбу вело до успокоєння умів, тому заявляється проти нього.

Пос. Мих. Бачинський „представитель рус-

кої групи ББ", заявляє, що в промові вживатиме слова „руські", а не український, бо нарід у Сх. Галичині є „руські", хоч частина його прийняла назву український. Сх. Галичини не прилучено до Польщі збройно, проти волі „руского" народу. Війну 1918 р. накинули галицько-українські політики. Це було в порозумінні з Австрією, бо Вільгельм Габсбург мав бути українським королем. Коліб народові в 1918 р. позволили свобідно заявитися, був би заявився проти війни з Польщею. Концепція тієї війни, то концепція українських інтелігентів, що мають на совісти кров більше ніж 80.000 „руского" населення, яке Австрія вивішала в світовій війні. Лише польським єпископам „русини" завдячують богато помилувань. Це не поляки, а українці перевели в 1918 р. пацифікацію „руского" населення. Грабили, брали контрибуції, вбивали масово, виконували екзекуції. Як настала Польща терор тревав далі. Селяни не бачили помочі, тому стали вірити в силу УВО. Й українське духовенство замикає перед льояльними для Польщі церковні двері. „Русинів" силують слухати українські пісні. Виховання молоді в українських школах невідповідне, бо виховують у них у ненависті до Польщі. Саботажі роблені на експорт для закордону. Сильний уряд мусів хопитися репресій. Пацифікація має свої добрі сторони, бо „руский хлоп" і УВО переконалися, що держава має досить сили, щоби ввести порядок. Уперше за весь час відчули в Сх. Галичині силу. Правда, що пацифікація створила пропасть. Означе ця пропасть утворилася між усім польським і „руским" народом з одного а українськими з другого боку. Польща помагає „рускому" населенню, дає запомоги, кредити, субвенції і т. д. Уряд усе простягав руку до згоди, та стрічав відмову українських політиків. Усі поляки повинні піддержати льояльних „русинів" у їх старанних визволитися зпід нездорових впливів. Бесідник уважає своїм обовязком голосувати проти українського внесення.

Вечором адміністраційна комісія прийняла внесення референта Здз. Стронського 18 голосами проти 6.

Після голосування пос. **Галущинський** у заяві заперечив начеб партію його субвенціонував Берлін.

Апостольський візитатор для уніятів на північно-західних землях.

Апостольська Столиця іменувала епископом редемпториста греко-кат. обряду **о. д-ра Миколу Чернецького** апостольським візитатором для всіх уніятів, що живуть у Польщі поза межами трьох українсько-католицьких дієцезій у Галичині.

Що переживали б. українські посли в Бересті.

З дискусій у правничій комісії сойму (див. вчорашнє „Діло") варто ще подати те, що там сказано про вязнів у Бересті української народности. Так пос. Черніцький (Стр. Хлопске) зазначив між іншим, що посла *Ліщинського* спеціяльно мучив майор Кот при прятанні, кажучи йому що третій або четвертий день вернув по 4 годинн витирати на колінах підлогу шматою. Ліщинський вертаючи, був такий вичерпаний, що падав на підлогу келії. — Пос. Стронський (Кл. Нар.) згадав між ін. про пос. *Когута*. А саме в ночі 11. листопада, після побиття послів Багінського і Корфантого, вернув до келії пос. Ліберман пос. Когут і відвернувся від нього, бо не хотів нічого говорити. Щойно по якімсь часі побачив побитий Ліберман, що Когут має пруги на лиці від побиття. — Пос. Жулавський (ППС) сказав м. ін. про пос. *Пальєва* таке: „Пос. Пальєва вели зі Львова з запиненою в пальто головою і вперто вели його постійно, що ледо хвиля буде застрілений.

Рада Ліги Націй.

Справа німецької меншини.

Дня 21. січня на засіданні Ради Ліги Націй прийшло на денний порядок німецьке зажалення в справі положення німців під Польщею. Референт м'н. Курціюс. Домагався створення невтральної комісії для розгляду фактів терору. Твердження мін. Курціюса старався збити мін. Залеський. Він сказав, що Польща шанує меншинові трактати. Домагався відкинення внесення д-ра Курціюса та впевняв, що польський уряд розгляне справу і винуватців покарає.

—o—

НОВИНКИ

Замість вінків на домовину бл. п. **Д-ра Вол. Вітошинського,** міського лікаря з Тернополя зложили: на Рідну Школу: Українська Бесіда 20·— зол., Т-во Сокіл 20·— зол., Союз Українок 20·— зол. На українських Інвалідів: проф. Гуньківський Осип 5 амер. долярів.

— **Наша нова крамниця у Львові.** Відома кооператива „Українське Народне Мистецтво", що від літ плекає вироби нашого народнього мистецтва, відчиняє 23. ц. м. власну крамницю з власними виробами при вул. Костюшка ч. 1. Святочне відкриття та посвячення льокалю відбудеться в пятницю 23. в год. 11.30. Нема сумніву, що ця крамниця буде не тільки між нашими крамницями, але й загально львівськими, одною із найцікавіших і притягатиме своїми зразками нашого своєрідного мистецтва увагу кожного чужинця, що шукатиме у Львові памяток оригінальної культури, несхожої з ніякою іншою.

— **Успіхи нашого театру у Львові,** що приїхав тільки на три вистави, спонукали його управу продовжити свій побут аж до неділі включно. Хоча театральна саля „Уль" — скромна, наша публика, що давно вже не бачила рідних пес і власних артистів, радо забуває за всі зовнішні так сказати чисто-матеріяльні, недостачі щоби глядіти тільки на саму сцену. „Театр ім. І. Тобілевича" міг би без труднощів повторити неодну із своїх вистав, зваживши, що наше львівське громадянство нині таке численне, що може заповнити салю з тою самою песою неодин раз. Тимчасом маємо справжню несподіванку; щодня нова песа: у четвер „Гріх" Винниченка, у пятницю „Меді", у неділю „Гетьман Дорошенко" — тільки в суботу буде повторена „Гарна Олена".

— **Концерт колядок і щедрівок.** Стараннями Кружка Р. Ш. ім. М. Шашкевича (середмістя) — дня 25. січня в неділю від год. 12. до 12.30 відспіває концертово кілька колядок і щедрівок в Волоській церкві (вул. Руська) хор д-ра Неділки, а в Преображенській церкві (вул. Краківська) славний церковний хор Преображенської церкви. На оба ті концерти Старшина Кружка, запрошує все Громадянство города Льва.

— **Самогубство в костелі.** Кандидат учительської семинарії Осип Джиганович, хорий на невилічиму недугу підрізав собі жили на руках і вчинив це в костелі оо. Домініканів у Чорткові підчас вечірнього богослуження. Його відвезено до лічниці.

— **Дещо про податки.** Польське мін-ство фінансів відложило до кінця 1931 року стягання доходового оподатку від мешканевого додатку виплаченого державним функціонарям. Ці додатки будуть потім уневажнені. Рівночасно уневажнено доходовий податок нестягнений з цієї причини 1929 року.

— **Невдала утеча вязня.** В Гродзіску, в Познанщині, вязень Скверчинський пробував у ночі втекти із вязничної келії на III. поверсі. Опускаючись через вікно на мотузі зробленім зі своєї сорочки, вязень урвав цей мотуз, упав на каміння і поломив собі ноги та зранив голову. Тепер він лежить у лічниці.

— **З Українського Фото-Товариства.** На запрошення німецького „Союза Фотоаматорів" буде „Українське Фото-Т-во" обмінюватися час до часу зразковими знимками своїх членів. Обмін такий принесе Т-ву і членам великі користи і спопулярнизує імя української фотографіки за кордоном. Тому закликаємо усіх фотоаматорів прислати на адресу Т-ва (Марка 20/І.) зразкові (непідклеєні) знимки усякого рода. Знимок повертатися не буде.

— **Звичайні Загальні Збори Союзу Українських Адвокатів** відбудуться в неділю, 1. лютого 1931 р., в год. 4.30 пополудні, в салі „Української Бесіди" у Львові. Члени Т-ва зволять обовязково явитися. — **Виділ.** 1344

— **Звичайні Загальні Збори Відділу У. Ц. К.** у Львові відбудуться в неділю, дня 25. січня 1931 р. в год. 10. рано (за відсутністю кворума при всякій кількости в 11. год.) в салі Т-ва „Луг", вул. Коперника ч. 5 (у подвірю).

— **Справлення помилки.** В попередньому (14) числі „Діла" перекручено в посмертних згадках назвище помершого внаслідок побоїв луговика **Миколи Строцького** на: Стронський.

З театру.

Український Театр ім. І. Тобілевича: „Жінка, яка вбила", песа на 5 дій з прольогом і епільогом Сіднея Гаррікса.

Ця песа, що має всі риси криміпальної фільми, з американського середовища, була колись коньком німецького сенсаційного репертуару. І автор не американець, а мадяр Вайда, що сховався за псевдонімом, щоби зробити більше враження на німецьку публику. Песа має так звані „описові ролі"; у кожній із них автор може грати на всіх струнах контрастів.

Нелегко вивести на тісній сцені, театрові, що не має складів із пишною обстановкою, песу, де дієвими особами є мілїонери. При виведенні таких пес, режисер повинен конче зводити таке середовище до наших пропорцій і викреслювати з тексту всі натяки на обстановку мілїонерів, якої глядач не бачить. Песа не стратила би нічого на тім, якбу її герої оперували

тільки сотнями долярів, а не сотнями тисяч. Хто зна, чи не можна би також зректися реалістичної обстановки, щоби вкоротити надто довгі перерви. А вже зовсім зайвими є епільог і прольог, без яких песа не втратила би нічого зі своєї сили.

Гострі конфлікти та несподівані переживань домагаються першорядних артистів. Нічого вже й казати про умовини, які сприяють акторській грі — яких нема і не може бути на нашій сцені. По настрою повної салі видко було, що авдиторія стежить із напруженням за ходом песи.

Заголовну ролю грала єдина до таких креацій зпоміж наших артисток п. О. Кривіцька, що вважає своїм першим обовязком вивчити добре текст, подбати за кожну дрібницю в одязі, переживаючи свою ролю всіма нервами та справжньою чутливістю. П. Ленська була її доброю товаришкою, зрештою у невеличкій досить безбарвній ролі. П. Базилевич був занадто холодкавий як на кримінальну креатуру, гідну якогось Манулєску; п. Боровик занадто одноманітний і за багато зрівноважений.

У перекладі сильно вражала дивна й зайва форма: „нехай пан", „нехай пані..." Англійська мова має таке саме „ви", як і наша і воно вистачає. Тому слід перекладати: „Пане Бравн, ви...", а не „нехай пан Бравн зволить..." Артисти, здебільша наддніпрянці, аперто повторяють „зараз" у значінні „тепер". **м. р.**

СПОРТ

Гокейові змагання у Львові.

В пятницю 23. ц. м. відбудуться на „Ґданську" гокейові змагання за чашу Лехії між **Україною і Погонею.** Початок: год. 3. попол. — В суботу 24. ц. м. відбудуться такіж змагання на „Ґданську" між **Україною і Чорними.** Початок: год. 3. попол. — В неділю 25. ц. м. відбудуться змагання за мистецтво Б-кляси на „Світезі" між **Україною і Гасмонеєю.** Початок: год. 12. вполудне.

Погонь-Гасмонея 2:0 (1:0, 1:0, 0:0).

Змагання за чашу Лехії. Оба голі стрілив Маврер. Суддя Сабатовський, видців до 150.

З лещетарського життя.

Карпатський Лещетарський Клюб уряджує в неділю 25. ц. м. спільну прогульку для всіх українських лещетарів в околиці Львова. Прогулька получена зі спільною знимкою. Збірка всіх лещетарів при трамваєвому перестанку на Високім Замку в год. 11. передпол. Після прогульки лещетарський дансінґ в ресторані на Погулянці (від год. 3—8).

—o—

Дописи.

РОГАТИНЩИНА. *(Ювіл. концерт у честь митрополита Шептицького).* У Васючині, пов. Рогатин, відбувся дня 14. ц.м. концерт у честь екс. митрополита. На програму зложилися: 1) святочна промова, виголошена з чуттям о. Д. Хабурським, парохом з сусіднього села Явча, в якій прелєгент вказав на велич особи достойного Ювілята і його заслуги для української церкви й народу; 2) відчит селянина Шмотологи: „Митрополит-батько українського селянина", який зробив на присутніх велике враження. Крім того співав міш. хор з Васючина, знаний зі своїх виступів у Рогатині і Ходорові, під управою свого улюбленого пароха о. Сайкевича (який і був душею цілого свята) такі пісні: Бортнянського два псальми: „Воскликніте Господеві" і „Вскую прискорбна єси" та колядки і щедрівки Леонтовича і Степового. Кульмінаційною точкою свята була деклямація п. Мончанівної Б. Лепкого „В храмі св. Юра", виголошена дуже вдачно, яка й викликала сльози на лицях усіх присутніх. Живим образом і молитвою шкільних дітей, відспіваною цілком поправно, покінчилося те гарне свято.

КРЕМЯНЕЦЬ. *(Ялинка).* От вже кілька років підряд встановився в Кремянці звичай уладжувати для української дітвори ялинку. І цього року філія „Союзу Українок" уладила 14. січня ялинку. Програма складалася зі співу, деклямації, ігр і забав під музику, а також з танців. На вечірці виступав також відомий бандурист Місевич, котрий проспівав у супроводі бандури кілька історичних дум. Дітей було коло 300, вони весело забавлялися; для них уряджено безплатний буфет і кожна дитина від діда Мороза дістала подарунок. До цього треба додати, що Союз Українок для своєї ялинки вибирав день 19. січня, на Водохреща, але цього року лаврам Союзу позаздрила так звана „українська повшехна школа" (українською вона мабуть зветься тому, що на чолі її стоїть наш землячок п. Літвінєнко, з емігрантів, і тому, що там учаться укр. діти, але всі предмети викладаються там польською мовою, а українська як предмет істнує лише на папері, при чому в шкільній бібліотеці нема навіть одної української книжки!). Щоби не перешкодити Союзові Українок, батьківський комітет тої школи рішив уладити ялинку також 19. січня і ще перед місяцем замовив єдину в місті салю ліцею, де звичайно відбуваються всі вечірки. Тим перешкодив Союзові, котрий мусів свою ялинку уладити 14. січня. Невже і тут не можна було обійтися без непотрібної конкуренції?

—o—

Жертви

на відбудову школи ім. кн. Льва у Львові.

5-ий виказ.

На будову шкільного дому, знищеного бомбою, при вул. Крупярській ч. 15, зложили дальше: 245) Молест Менцінський, артист-співак в Стокгольмі, 5 зм. дол., — по 20 зол. зложили: 246) Ірена Бонковська, Львів, викликана д-ром Олексишином, 247) д-р Холевчук М., Львів, 248) Ілько і Марія Лисі 15 зол., — по 10 зол. зложили: 249) гр.-кат. уряд парох. в Красноїлі, 250) інж. Любомир і Любов Савійки, Львів, 251) Осип Сокаль Луцьк, 252) о. Осип Логинський, Струтин Вниж., 253) Преосв. епископ Будка Никита, Львів, 254) д-р О. Лебедович, Мостиська, 255) Олександер Оннсько, Львів, 256) Сорока Микола, Львів і 257) Соня Яцик, Львів, 258) робітники кооп. „Власна Хата" у Львові 6.20, 259) гр.-кат. уряд парох. в Білобережні 6, по 5 зол. зложили: 260) д-р Богдан Питлик в Космачи, 261) о. Лев. Залужний в Заламові, 262) Володимир Книта, Львів, 263) Святослав Пачовська, Львів, 264) Іван Знесінський зі Знесіння, 265) о. Михайло Клюк, Зарудці, 266) Іван Мушинський, Мостиська, 267) д-р Іван Лепкалюк, Галич, 268) фірма „Дорожовець-Затей", Львів, 269) о. Апольон Сімович, Рожнів, 270) д-р Богдан Гнатевич, 271) проф. Осип Голинський, 272) інж. Антін Романенко, 273) Олена Сохацька 274) Надія Оницкевич, 275) Ольга Курцеба, 276) інж. Павло Дубрівний, 277) Микола Батюк, 278) Енджейовська Михайлина — усі зі Львова, 279) д-р Селелей Дмитро, Надвірна, — по 3 зол. зложили: 280) о. Микола Добрянський, Крещів, 281) о. Василь Лучький, Колодрібка, 282) Дмитро Дружбяк, 283) Іван Марко, 284) В. Андрушак — усі зі Львова, — по 2.50 зол. зложили: 285) о І. Кузик, Турильче, 286) о. Осип Каменецький, Волосів і ключе о. Ант. Навольського в Товстім і о. Олекс. Обушкевича в Печеніжині, — по 2 зол. зложили: 287) о. М. Сулятицький, Заболотів, 288) о. Марко Турчиновський, 289) Іван Вовк, 290) Іван Калитяк, 291) Володимир Яцуш, 292) Іван Вертипорох, 293) Іван Іванович, 294) Михайло Самосій — усі зі Львова, — менше ніж по 2 зол. зложило 6 осіб на квоту 7.50 зол.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам від 10—21 січня включно: масло експортове і десереве прима за кідьо 4 золоті; літра молока 0·27 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 9·90 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр І. Тобілевича:

ЛЬВІВ. Сала „Уль" Оссолінських 10.

Четвер, 22. січня, год. 7·30 вечором „Гріх" веса Винниченка.

Пятниця, 23. січня, год. 7·30 вечором „Меді" оперетка Штольца.

Субота, 24. січня, год. 730 вечором „Гарна Олеся" оперетка Офенбаха.

Неділя, 25. січня, година 7·30 вечором „Гетьман Дорошенко" драма Старицької-Черняхівської.

Вісти раніш в Українськім Базарі, а вечором при касі театру.

Великий Міський Театр:

Четвер, 22. січня, година 5·30 попол. „Попелюшка" (для дітей); година 7·30 вечором „Пташник з Тиролю".

Пятниця, 23. січня, год. 7·30 вечором „Пташник з Тиролю".

Субота, 24. січня, год. 3. попол. „Корсіян"; год. 7·30 веч. „Мадам Батерфляй".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 22. січня, година 7·30 вечором „Людина з текою".

Пятниця, 23. січня, год. 7·30 вечором „Людина з текою".

Субота, 24. січня, год. 7·30 вечором „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Четвер, 22. січня, година 7·30 вечором „Легкодушна сестра".

Пятниця, 23. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Субота, 24. січня, год. 7·30 вечором „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевальє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Битва над Сомою".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Індійська гробниця" (Конр. Вайт).

ОАЗА: „Під крівлями Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Рапсодія кохання".

ПАН: „Отруйник" (Конрад Вайт).

ПАСАЖ: „Зачарований килим". (Пат і Патахон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Людина з блакитною душею".

ФАТАМОРГАНА: „Кохання в найдахах". Княжна джезбенду.

ХИМЕРА: „Пропаща жінка" (Мері Кіз).

СТИЛЕВЕ: „Легіон засуджених". „Пат і Патахон".

УСПІХА: „Володар Сатари" (Вол. Гайдарів).

Програма радіо.

Четвер 22. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Спів Естери Поллас. **Берлін** (419) 19·30 Весела програма. **Рим** (441,2) 17·00 Камеральна музика. **Прага** (486,2) 12·30 Радіоорхеттра. **Відень** (516,4) 20·00 Пісні Губерта, Брамса, Шумана. **Будапешт** (550,5) 17·45 Солісти. **Харків** (938) 16·00 Концерт для дітей. **Москва** (1481) 12·00 Концерт.

Пятниця 23. І. 1931.

Варшава (1411,7) 20·15 Симфонічний концерт. **Гельсінгсфорс** (221,4) 19·05 Спів Арви Туль. **Берлін** (419,) 18·50 Російська народня музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,4) 15·25 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 9·15 Концерт. **Харків** (938) 20·00 Концерт. **Москва** (1481) 9·20 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·20 Концерт молодих сил.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Щиро дякую Вп. П. Д-рам Ів. Гринчишинові і Вол. Електоровичеві, адвокатам у Чорткові, за всяку поміч, уділену мені в часі мого перебування в чортківській вязниці. — **Василь Баранник.**

Взиваю того, хто заінкасував гроші, вложені Василем Колібабка (19 зол. 02 гр.), Матієм Марчишин (11 зол. 50 гр.), Гладиком (3 зол.), Ґн. Золотим (7 зол. 45 гр.), Гр. Маціборко (10 зол. 40 гр.), О. Боднарем (30 зол.) та Петром Юріїв (17 зол. 55 гр.) на будову дому „Рідної Школи" в Чорткові, в повітовані п. Лупою Семчук, директором ПСК. у Тлустім, щоб їх переслав Комітетові будови при Кружку „Рідної Школи" в Чорткові, бо касієр Комітету їх досі не перебрав. — **Василь Баранник.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також бижутерію вдасного виробу, поручає: Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 888 8—7

КІМНАТА з окремим входом, умебльована, до винайму від 1. лютого, для поважних осіб. — Дожагалічів ч. 9. II. пов. від 3—4 год. 1339 2—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на ґати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

КОРІННИЙ СКЛЕП у Львові, магазин, нешкання, за 500 долярів продам. — Ігнат, Львів, Куркова 24. 1352 2—2

ВИПОЗИЧАЛЬНЯ елегантних, нових оригінальних редутових костюмів. — Зелена 32. І. пов. 4. 1362

СТУДЕНТ прав шукає лекції з утриманням на селі або у Львові. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Студент". 1359 1—2

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ з уконченою судовою практикою глядає праці. — Ласкаві зголошення приймає в чемности канцелярія адв. Д-ра Т. Вавя в Золочеві. 1358 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і молодих

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-р Остап Прийма

орднує тепер у внутр. недугах ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лікує оригінальним апаратом Цайльайса з Гальспах. 1311 1—10

ГЕМОРОЇДИ.

Гемороїдальні чопики ГОНСЕЦЬКОГО (з когутиком) усувають біль, печення, провадження, сверблячку, гоять ранки та зменшують гузи (жилиця). 1340 Можна дістати в аптиках. 1—8

14 БІЛИХ ДНІВ

першорядн. красн. фабрик уряджує

Галицький Магазин Новостей

незвичайна знижка цін

Порошлинки	0·60	зл.
Серветки	0·70	„
З хусточки	1·50	„
Полотна мтр.	1·35	„
Зефіри і хемізети	1·40	„
Дима на підш.	1·40	„
Попеліна зефір	2·20	„
Даваст на обрус	4·00	„
Простирала відмір.	4·75	„
Ручники кухон.	1·00	„
Підпинки під конд.	4·40	„
Обруси і капи	5·00	„
Ручники купел.	1·80	„
Перкалева зефір.	1·90	„
Вешти	2·20	„

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.

Галицький Магазин Новостей

1356 Галицька 14. 2—2

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видав Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 16 (12.672). Львів, субота 24. січня 1931. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло". Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол., Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 36 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Закарпаття і Польща.

Львів, 22. січня 1931.

Кампанія санаційної преси у звязку з заповіданим автономії Закарпаття набрала такого напастливого характеру, що представник Українського Клюбу посол О. Луцький уважав за доцільне заінтерпелювати у цій справі присутнього в дні 19. ц. м. на бюджетовій комісії, при нагоді розгляду бюджету мініства закордонних справ, віцеміністра закорд. справ п. Бека та зажадати пояснення, чи ця кампанія ведеться з відома міністерства. Пан Бек, очевидно, поминув цей запит мовчанкою і ми сумніваємося теж, чи схоче цієї справи торкнутися і сам міністр Залеський, коли він поверне з Женеви. Бо це справа для польського міністерства закордонних справ подвійно прикра: при нинішньому стані польсько-українських взаємин безумовно прикрим є сам факт заповіданої автономії Закарпаття, з другогоз боку надзвичайно прикро признаватися до безсумнівного, величезного промаху, зробленого польською санаційною пресою згоряча, виключно під впливом гнівного настрою.

Ми вже звертали увагу, що єдино розумним і доцільним становищем польської преси однаково в погляду міжнародніх інтересів Польщі (добросусідські взаємини з Чехословаччиною) як і внутрішніх (нормалізація польсько-українських відносин) було би: признати слушність чеському урядові, що рішився виконати прийняті десять літ тому міжнародні і власні законодатні зобовязання щодо Закарпаття та пригадати польському урядові, що він має майже аналогічні зобовязання відносно Східної Галичини, з тією різницею, що рівень національної свідомости й стан політичної, культурної і господарської організованости українців в Польщі деде вищий від того рівня і стану на Закарпатті.

Однак замість піти цим шляхом, польська преса накинулася на Чехословаччину і її керманичів, добачуючи в пляні автономізації Закарпаття як єдину ціль — зробити пакість Польщі, та імпутуючи чеському урядові такі злочини, як підтримування революційних організацій на терені Східної Галичини і т. д. Що більше: коли „Діло" звернуло увагу польським „курєркам" на недоцільність їхньої тактики, почуло у відповіді, що воно — наше „Діло" — є мало не органом чеського міністерства закордонних справ, а його редактори чеськими агентами!

Очевидно, що крик і лайки самої справи перекреслити не можуть і приходиться до неї повертати. Повернув до неї в черги і краківський „Час" (ч. 12. з 16. І.) у великій передовій статті п. н. „За карпатською стіною". Ця стаття далеко вже відбігає від злобно-напастливого тону „Курєрка", робить деякі цікаві помічення, але — на загал — виходить з того самого заложення й оперує такими самими курйозними інформаціями, що й краківський „Курєрок".

На вступі автор згаданої статті звертає увагу, що десять літ чеський нарід мовчав про автономію Закарпаття, хоча був до неї зобовязаний (цей факт „Час" льояльно признає!), аж тепер „робиться поспішні приготування до швидкого ухвалення закону про автономію чеським соймом". Цей поспіх авторові високо підозрілий. Він твердить, що на Закарпатті „перші роки пройшли на нерозумному підтримуванні російських впливів в передвоєнному розумінні і на ґрунтуванні православя". „Навіть найвищі достойники не вагалися складати тоді заяв, що Закарпаття (Русь) трактують як поміст до Росії, як депозит, який у відповідній хвилині чехи повернуть Росії". Після того, мовляв, русофільський курс чеської політики на Закарпатті змінився поступово шораз дужче на курс українофільський; автор широко розводиться над підтримуванням офіціальними чеськими чинниками українського національного руху на Закарпатті, доходячи врешті до переєвідчення, що деякі чехи готові глядіти нині на Закарпаття як на український депозит, так само, як колись гляділи на нього, як на депозит російський. „Видно, — каже автор — що Україна буде сягати по Карпати і Сян".

До того місця можна спорити лише з фактами сильно перебільшеної а то й зовсім — на жаль — уроєної підтримки чеською владою українського національно-культурного життя на Закарпатті. Тут можна закинути „Часові", що він саме переплутав факти, бо українці користувалися на Закарпатті далеко кращими умовинами праці якраз у перших роках приналежности того краю до ЧСР, а не в пізніших, коли більшою опікою користувалася москвофільська течія. Але це ще дрібниця з тими нісенітницями, які виписав „Час" у дальших рядках. Він покликується не менше ні більше, як на відомого авантюриста „генерала" Горбанюка, спільника ославленого обманця Остряниці („Час" подає помилково „Остравіца"), як на того авторитетного діяча, який має якийсь звязок з чеським урядом, його українофільською політикою та — підпалами в Галичині! Дальше слідує анальогічно авторитетний відклик до якоїсь французської брошури, в якій згадується про тайну організацію „Меч і Кров", яку прикриває собою ужгородська „Просвіта" та яка ніби проявляє якусь терористично-визвольницьку діяльність на терені Східної Галичини. „Час" впевняє, що ці „revelacji" були стверджені на процесі 6-ти членів УВО у Кошицях і з притиском підкреслює факт увільнення обвинуваченних з судовою мотивацією, що акція УВО звертається лише проти Польщі...

Наприкінець куртуазійний кивок: „...Не маємо, очевидно, заміру мішатися до внутрішніх справ чеської республики..."

А проте не можемо зачиняти очей на те, що діється за карпатською стіною у справі, яка так діймаючо відбивається на відносинах у нашій Східній Малопольщі (термінольогія оригіналу — прим. Ред). З того, що ми сказали, виходить досить виразно, що чеські міродайні чинники пересвідчені у швидкому зрості і швидких успіхах паневропейського руху і тому рішили не лише не протиставитися йому, але сформувати в можливо найкориснішe для цілей Чехословаччини річище, маючи на оці таку мету, щоби будуча Україна за ціну відданої їй Закарпатської Руси стала приятелем Чех і шляхом для їх впливів на схід. Консеквенцій, які виходять із того для польської політики не важко накреслити.

Як сказано: коли б ЧСР дала справедливу для українців автономію Закарпаття, таку, яка запевнила би їм повні можливости національно культурного й господарського розвитку та самоуправу, то це був би радісний для нас факт виконання міжнародніх і своїх внутрішньо-законних зобовязань. Покищо відносини на Закарпатті не є того рода, щоби могли пронизувати нас рожевими надіями. На жаль не можемо підписатися під твердженнями польського щоденника щодо українофільського курсу чеської влади. Колиж правдою є, що міродайні чинники, правильно оцінюють силу, зріст і значіння українського національного руху на всіх землях, замешкалих українцями і бажають винести із цього льогічні консеквенції для своєї внутрішньої політики — то це був би лише доказ великого державно-політичного розуму та політичного передбачування керманичів чеської республики.

Жаль, що „Час" не ставить крапки над „і": які то консеквенції випливали би з того факту для польської політики. Гадаємо, що ці консеквенції повинні бути лише одні: щоби польське внутрішнє міністерство перестало кермувати закордонним міністерством, лише більше прислухувалося до інтересів закордонної політики Польщі. І щоби закордонна політика Польщі зрозуміла два факти: 1) потребу виконування міжнародніх зобовязань і 2) потреби слідкування за життям великих народів, яких частини живуть у Польщі.

Старість мусить прийти,

а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

На православні теми.

Найближчі завдання української православно-церковної праці.

II.

Замість того, щоби марнувати час і сили на шукання згоди з гнобителями української духової культури, українські православні діячі мають поставити поміж найголовніші точки своєї сучасної тактики — обєднання і консолідацію українського населення. Наша сила і наш авторитет у нас самих. Це ми мусимо собі освідомити і реалізувати. З українськими православними діячами не рахувалися тільки тому, що населення не було з ними обєднане і не творило однощільної маси. Цілком інакше буде, якщо воно згуртується: тоді наші владики будуть самі заробігати ласки в населення, будуть стреміти до згоди з ним і напевне виречуться всяких винародовлюючих українську паству замагань.

Звичайно, треба тут признати, що на шляху нашого українського обєднання будуть дуже поважні перешкоди, вони походитимуть з боку всіх тих, кому українська свідомість дуже небажана. З тими перешкодами належить боротися, а в боротьбі з ними гартувати свій національний дух. Нинішнє село досить підготовлене до того діла. Діяльність московського розпаношеного духовенства — в одного боку, вибірча праця „одинаків" — з другого, прекрасно наше село підготовили і освідомили: вони не тільки викликали незадоволення істнуючим станом річей і шукання кращого, але піднесли національну свідомість громадян. Треба ці переживання звести в береги позитивної праці та надати їм зміст.

Обєднання православного українського населення повинно сконкретизуватися і зреалізуватися на найближчому зїзді представників українських православних партій. Переведення такого зїзду треба поставити як другу точку в українській церковній програмі нинішнього часу. В цім відношенні зелений досвід дав нам Луцький зїзд 1927 року. Останній, правда, не приніс очікуваних від нього наслідків, не вважаючи на його імпозантність. Його безплідність стояла у звязку з тодішньою хибною засадою української церковно-православної тактики — порозуміння з московською церковною владою. Його ухвали були, з одного боку демонстрацією українського населення, а з другого — в істоті річей мали характер петиції до московського епископату. Останній зїзд використав примирюючі настрої зїзду, а петиції приняв по царськи: як втручання в його компетенцію, і — очевидно — відкинув їх. Будучий зїзд вже не може повторити цієї помилки. Він повинен служити виключно інтересам і цілям українського церковного обєднання, а потім — він повинен авторизувати напрямні дальшої церковної праці.

Ідеольогічне освітлення українського церковного питання, духовне виховання української православної людности, зокрема методичне підготовлення її до будучого церковного зїзду — вимагають відповідної преси. На жаль, тепер такої нема. Правда, часто і чимало про справи української православної церкви пишуть українські періодичні органи, як „Діло", „Новий Час" і ін., але вони ні трохи не усувають потреби в спеціяльному органі українського православно-церковного відродження, бо не можуть вдаватися в його детайлі або приділяти більше місця його питанням. Для української церковної праці потрібний такий орган, який не тільки містив би постійні інформації про стан церковної справи, але також виховував би населення та науково розроблював би українські церковні питання. В роках 1925—1926 виливався у Володимирі журнал „На варті", що почасти задовольняв би ці потреби. Але він мав істотні браки. Передовсім це був орган льокальний, створений духовними

і матеріяльними силами невеликого гуртка осіб. Головне ж — він, хоч на зовнішній вигляд з'являвся дуже радикальним, одначе в суті виходив з цілковито помилкової і фантастичної засади: з віри у можливість українського церковного відродження у згоді з московським епископатом, набуваючи при тому веселу науку російського філософа Кузьми Пруткова: „Никто не может сообщить несообщаемаво". Ця остання засада володимирського органу „На варті" і була головною причиною його ліквідації: не бажаючи дратувати мітроносних москалів, його видавець мінявіз назву, а нарешті і в 1927 р. відмовився дальше видавати.

Для української церковної праці потрібний орган широкий, який держався би цілою свідомою і українськи думаючою інтелігенцією, а чи-хозна би з засади будування української церковної справи без московських услуг. До створення такого органу повинні приступити українські православно-церковні діячі тепер же, бо час не жде і може на нас жорстоко відмститися!

Verus.

—o—

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня ц. р.

(Продовження.)

ВИЩЕ ШКІЛЬНИЦТВО.

Що торкається політики уряду в ділянці вищого шкільництва, то відомий є факт, що 6 міліонів українського населення не має у Польщі ані одної вищої школи. Не функціонують навіть передвоєнні зав'язки вищого шкільництва, себто українські катедри і доцентури на львівському університеті, а десятки поважних учених, признаних закордонним науковим світом, мусять посвячувати своє знання і сили науковим осередкам поза власною національною територією, або марнуються на зарібковій роботі. Нема мабуть нині поважного польського політика без ріжниці поглядів, який не признав би, що такий стан є аномалією.

Як довго нема українських вищих шкіл і наша молодь примушена користати з польських шкіл, так довго залежна вона від відношення до неї академічних властей і від відношення до неї польських товаришів. Хоча ці речі не лежать безпосередньо в інтеренції п. міністра, я проте хотіла би звернути увагу на деякі факти, які свідчать про те, серед якої нездорової, просто невиносної атмосфери наша молодь мусить здобувати собі знання.

Першою болячкою є тут сам доступ до школи. Законного „нумерус клявзус" нема, але існує, як відомо, фактичний, під плащиком вступних іспитів, обмежень у приниманні до робітень, семинарій і т. п. Тепер впроваджено ще один спосіб пересівати небажані „національні меншини": лікарські оглядини, яких вислід подається до відома університетським властям тайно, не втаємничуючи в нього заінтересованого кандидата. Ось напр. в біж. шк. році найздоровіші молоді хлопці й дівчата були відправлені з нічим, під покришкою, що лікарські оглядини вийшли некорисно.

Другою болячкою українських студентів — це утруднення їм нормального студентського життя у студентських організаціях. Ще з весною 1929 р. сенат львівського університету розвязав „Студентську Громаду" і від того часу українські студенти позбавлені своєї організації. Українські студенти внесли півтора року тому до університетських властей статут нового Т-ва п. н. „Молода Громада" і той статут досіль не затверджений. Відношення сенату львівського університету до української молоді характеризує факт, що коли в червні 1930 р. група української молоді, що стоїть на грунті католицизму, рішила оснувати окреме греко-католицьке студентське товариство, щось здається на зразок содаліції і предложила сенатові статут, на це отримала відповідь, що ректорат дозволить організацію, під умовою, коли зі статуту скреслиться слова „українець" і „український". Повторяю, що була це група релігійної і консервативної молоді, а проте їй також не дозволено організуватися. Здається, що на підставі конкордату досить для існування такого товариства апробати греко-католицького консистора.

Таке відношення університетських властей до української молоді має також болючу матеріяльну сторінку. Оце кожний студент платить при вписі 20 зол. на т. зв. стипендійний фонд. Частина тих грошей ідe на стипендії і допомоги, а частина на студентські товариства. Таким робом гроші, складані українськими студентами (20×1000=20.000 зол.) ідуть на польські організації, польські вакаційні кольонії і т. д., тому, що нема ніяких українських студентських організацій.

Від якогось часу українська молодь стрічається на львівському університеті з одним новим явищем: починають клясифікувати студентів щодо їх „благонадьожности". Були випадки, що не прийнято на дальші роки студій студентів, які були невинно арештовані і щодо яких припинено потім слідство. На цілому світі університетські власти опікуються своєю молодю, беруть її в оборону перед конфліктами з поліцією і адміністраційною владою, але іншим почуттям права і справедливости керується львівський сенат у відношенні до української молоді.

Такий стан українська молодь відчуває особливо прикро на тлі відношення до неї польських товаришів. Польські студенти ведуть просто систематичну акцію з метою унеможливити українській молоді студії у польських вищих школах. Ця акція прийняла спеціяльно яскравий характер в останню осінь і то головно на терені львівської політехніки, де українська молодь у великій меншості (на 3000 студентів — 250 українців). Українські студенти політехніки мають дотепер свою організацію („Основа") і саме проти неї польські товариші ведуть брутальну нагінку. Коли 30. XI. м. р. в будинку політехніки відбувалися загальні збори „Основи" (за дозволом ректорату і в присутности делегата сенату) група польських техніків під проводом асистентів виломила двері, вдерлася на салю і авантурою та вуличними викриками унеможливила збори. Польські техніки зривають своїм українським товаришам відзнаки і шапки, провокують їх, що якийсь час нищать габльотку Т-ва „Основа", вивішену на коридорі, силою усунули 16 українців з політехнічного інтернату в Дубляні і т. д. Серед таких умовин добувати науку - це справді мука.

Пригадую, що закон з дня 26. вересня 1922 р. про т. зв. воєвідську автономію рішає у 24. ст., що фінансовими засобами з державної скарбниці буде створений та автономічно зорганізований український університет і що згідно з 26. ст. того закону той університет мав бути оснований найпізніше до осени 1924 року. Уряд не виконав свого обовязку, хоча Український Клюб при дискусіях над бюджетом мін-ства освіти чимало разів звертав увагу сойму, сенату і уряду на недотримання урядом терміну, означеного законом, і навіть зголошував у тій справі окремі внески. Додам, що закон з дня 26. IX. 1922 року мав характер міжнароднього зобовязання, тому що лише з уваги на існування того закону Рада Амбасадорів вирішила прилучити Східну Галичину до польської держави.

(Продовження буде.)

На парляментарній арені.

Буджетова комісія.

ПРОМОВА ПОСЛА ЛУЦЬКОГО В ДИСКУСІЇ НАД БЮДЖЕТОМ МІНІСТЕРСТВА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕФОРМ.

Висока Комісіе! Українське хліборобське населення незвичайно зацікавлене бюджетом міністерства земельних реформ. Якраз це міністерство переводить парцеляцію, комасацію та меліорацію, воно порядкує сервітути і в його руках є ціле кредитування дрібного селянства Банком Рольним. Панове знаєте соціяльну структуру українського населення. Маємо на сто душ 56 хліборобів а в цім майже 80 процент господарств невистарчаючих на людське прожиття. Серед таких умовин справедливе переведення земельної реформи, доцільна перебудова господарств коштом земельного запасу, не вистарчаючого вправді — але всеж таки дуже видатного, який міститься в місцевій великій власности, є дійсно справою життя для українського селянства. Уряд запевнює нас при кожній нагоді, що його постійним наміром є заспокоїти дійсні потреби українського селянства. Колиб за цими словами крилася дійсна добра воля, уряд давно вже був би переводив ці слова в діло передовсім через міністерство земельних реформ. Всі дотеперішні уряди могли не без певних підстав думати, чи саме справедливим переведенням земельної реформи на українській території не можна би їм осягнути також найбільший успіх для державної рації. Тимчасом дійсність є така, що і нині 3/4 дискусії над отсим міністерством сходить на обговорювання кольонізації і то якраз на сході. Навіть найбільші надії на інтерес держави відходять набік, тільки тому, що справедливе переведення завдань міністерства земельних реформ скріпило би очевидно і рівночасно також українців. Побіч такої політики уряду також і місцеві польські діячі назвали свою землю польською і витвори-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. СІЧНЯ 1931.

МИКОЛА ЧУБАТИЙ.

До питання про початки української нації.

II.

Та не лиш Переяславщина є Русю, але нею є також **Чернигівщина з Сіверщиною** у відношенні до півночі. Прим. читаємо, що з Новгороду В. „Святослав... иде к Нержку и перешед Оку і ста... В тоже время **прибігоша из Руси діцки** и повідаша ему Володимера в **Чернигові** а Изяслава в **Стародубі**" (Іп. 1147). Або знову з нагоди смерти Андрія Боголюбського записано: „Увидівше смерть княжю **Ростовци и Суздальци...** ріша... князь наш убієн а дітій у него нітут, сином его мал в **Новігороді** а братья его в **Руси**" (Іп. 1175). Брати Андрія Михалко і Всеволод були в **Чернигові** у Святослава. Отже і Чернигов — це Русь.

Русею є також **північне Поділля** над горішнім Богом. Прим. записано таке: „И рече Изяслав Ростиславу Гюргевичу: иди в Бозскій... а ти постереги **землі Руской** оттолі... В тоже время Изяслав понде на Гюрія стрия своего а брата своего Володимера остави Киеві... а сина своего остави в Переяславли". (Іп. 1148). Тут Русю є *Побоже, не лиш Київ*, до *Київа стеріг* другий князь. Коли Ізяслав пізніше прогнав Ростислава з Б[illegible], то батько його в Суждалі жалує сина: „Тако мні ту части ніту в **Руской земли** и дітем моим" (Іп. 1149). Руська Земля тут полудне взагалі, а зокрема тут мова про Побоже або Переяслав, до якого, як читаємо нижче, Юрій доходив свого права.

Та не лиш Побоже, Русю є також **Волинь** по обох сторонах Горині. По великій кампанії суждальських князів на спілку з Ольговичами Чернигівськими і Володимирком галицьким проти Ізяслава київського, якому помагали угри, Володимирко відступає Ізяславові **„Руски городи:** Шюмеск, Тихомль, Вигошев, Гнойниця, Божск" (Іп. 1152), отже крайно по обох сторонах Горини і над гор. Богом.

Русь як полудне протиставиться не *лиш* Суждальщині, але й Смоленщині та т. зв. верхівським краям. Читаємо, що коли київський, волинський і переяславський князь Ізяслав прибув до Смоленська, то „Изяслав дари Ростиславу что от Руских землі и от всих царских земль, а Ростислав дари Изяславу что от верхних земель и от Варяг". (Іп. 1448). Тут протиставиться полудне північному заходові — українсько-чорноморської околиці околицям білорусько-балтійським.

На основі літописей можна навіть означити, котрі то землі в половині XII. ст. становлять Русь. В І. Новгородській літописи (1149) є згадка: „Иде архиепископ Ніфонт в **Русь** позван Изяславом и Климом митрополитом. Ставив бо его бещеть Изяслав с **епископи Руськия области** не слав царюграду". Що це є та руська **область**, точно виясняє нам Іпатська літопись (1147). У ній епископами руської області були, **епископ чернигівський Онуфрій, епископ білгородський, переяславський, юріевський, володимиро-волинський**, отже самі епископи з України. Вони то поставили митр. Клима „не слав царюграду" проти волі неукраїнських епископів: новгородського епископа Нифонта та смоленського Мануїла. Руська область — це в тім випадку докладно Україна без Галичини.

Та від поч. XIII. в. і Галичина вже Русь, бо повний титул Романа галицького — самодержець всей Руской земли, князь галичкий". Папська канцелярія (1207, 1214 і слід. рр.) Галичину титулує постійно Русю, а князів Суждаля **„dux susdaliensis"**. Тим чином бачимо, що зміст слова Русь змінюється, покриваючися на переломі XII. і XIII. в. з територією України.

Це присвоєння собі назви „Русь" для полудневої части давньої Руської Землі мало свій реальний зміст, бо в XII. в. зайшов цілий ряд таких подій, що розкололи давню одну державу на південь і північ, при чому назва Русь лишилася при півдні, поширюючися з Київщини на цілу територію нового національного організму. Такі події зайшли в політичному, господарському, суспільно-правному і церковному житті, а *можливо, що й в інших ділянках* культурного життя, про які мені важко тут рішати.

—o—

ли між собою опінію, що ця земля може перейти тільки до рук польських кольоністів. Маю великі сумніви чи та шовіністична думка ліличів є згідна навіть з державною рацією на дальшу мету. Безпартійний Бльок, так зване ББ, завсіди підкреслює, що у всіх справах і понад усе ставить інтерес держави. Дотеперішня політика міністерства земельних реформ є напевно незгідна з державним інтересом. Коли українське селянство і надалі тільки виїмково буде доходити до землі задовжуючися понад усяку господарську можливість, коли ще поважний запас дідичівської землі на українській території не перейде чимскорше до рук місцевого селянства, тоді утревалиться на цих землях вічний вулькан.

Пан міністр і шановний референт підкреслювали, що комасації у Сх. Галичині поступають дуже пильно, що меліорації також поступають дуже пильно. Не дивуйтеся тому. На цій території піле і комасація і меліорація, однак тільки тоді, коли держава дійсно схоче використати теперішне катастрофальне фінансове положення дідичів і доцільною акцією переведе рівночасно і панську землю до рук місцевого населення. Українські господарські організації пропагують відданна комасацію і меліорацію при рівночасній парцеляції. Трудности виходять з цього, що земельні уряди не вміють перевести енергійно парцеляції там-де завізки українським організаціям населення дало свою згоду на комасацію. Так є напр. в Лисятичах стрийського повіту.

В дальшій частині своєї промови запитує посол Луцький чи міністерство земельних реформ пішло на зустріч поданню комасантів з громади Лотатники стрийського повіту про кредитову поміч і звертає увагу міністерства на комасацію в Труханові скільського повіту, яка є першою пробою комасації в гірських околицях. Велику перешкоду для скорішого темпа в меліораційнім русі на українських територіях добачує бесідник в тім, що правительство занедбало по нинішний день так зв. підставові меліорації. Без уреґулювання численних рік і диких потоків годі у нас братися до плянової меліораційної акції на більшу скалю. На жаль, справа підставових меліорацій тепер остає позаду навіть в порівнанні до австрійського часу, коли їх переводив львівський краєвий виділ.

З черги звертає п. Луцький увагу комісії на чудацьку кредитову політику Банку Рольного, коли йде про українське село та його господарські організації. Чуємо, що біжучі страти дружньої нам польської хліборобської кооперації покрито субвенцією в висоті 14 мільонів зол. тоді, коли українська хліборобська кооперація не може діждатися кредитів на річевій основі. Як не має розуміти і що про це мусить думати наш селянин? Вам відомо, панове, що Банкові Рольному не вільно було дати нам навіть помічних возів на кредит. Пан референт завважив, що кредит з державних банків руйнує село висотою відсотків і короткими речинцями. Однак, чи українське село ще більше не руйнує лихварський кредит? Український господарський світ не має за це жалю до Банку. Знаємо, що там сидять фахівці, які знають кредитоздатність укр. кооперації і цінять її. Їх руки звязані ким іншим, міністерством внутрішніх справ. Для нас це все одно. Уряд є один. Його політика кредитова бє нас, але бє й саму державу.

Наприкінці своєї промови бесідник домагається введення гіпотек на Волині і Поліссі та якнайскорішої реконструкції табулі в цих підкарпатських повітах, де вона задля війни пропала.

Посол Луцький закінчив свою промову таким завваженням: Не ставимо до цьогорічного поменшеного бюджету міністерства земельних реформ ніяких дрібних внесків на його побільшення чи поменшення. Нам ідє про зміну основної лінії в політиці цього міністерства. Нам ідє про це, щоби уряд ще раз провірив стежку своєї аґрарної політики на українських землях, ще раз застановився, чи навіть в державному інтересі не годиться приступити нарешті до справедливого поширення і поліпшення варштату праці для українського хліборобського населення.

В дальшій дискусії представник ББ посол Камінський заявив, що зауваження посла Луцького могліб і навіть повинні найти відповідний відгомін. Сам міністр у своїй відповіді обіцяв держатися обєктивної стежки і до українців, коли цьому не перешкодять шкідливі чинники. Голі знати, що міністр мав при цім на увазі, одно тільки певне, що тут уже не слів треба, тільки діл.

УКРАЇНСЬКІ ЗАВВАЖЕННЯ В ДИСКУСІЇ НАД БЮДЖЕТОМ МІНІСТЕРСТВА ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ.

Нашу коротку нотатку про перебіг цієї дискусії доповнюємо таким докладнішим звідомленням про зміст промови пос. *Луцького* з цього приводу:

На вступі заявив посол *Луцький*, що застосується до просьби предсідника, щоби в бюджетовій дискусії не входити в мерітум поодиноких квестій закордонної політики. Всеж-таки з огляду на позицію в бюджеті того міністерства, яка призначує 1.019.000 зол. на виконання мирових трактатів та інших міжнародніх умов, годі українському послові не пригадати, що між цими умовами є також умова з 15. III. 1923 р. підписана від імені Польщі п. Морісом Замойським, умова, яка виразно каже, що територія Сх. Галичини дістається Польщі між іншим і тому, що сама Польща признає конечну потребу ввести територіяльну автономію для цеї країни з огляду на її етнографічний характер. Цей міжнародній акт виразно констатує, що передумовою приналежности Сх. Галичини до Польщі є саме вище назване оце її обовязання. На жаль, до нього часу не сталося нічого, що вказувало би на добру волю уряду виконати це так важне та засадниче міжнародне зобовязання. Українське населення цеї країни не має тому по нинішний день загарантованої йому оним актом правної підставки для свойого життя в державі. Властивий час для виконання цього зобовязання вже давно минув і політично справа ця вже є грубо спізнена. Всеж-таки Український Клюб рад би почути тут, або при найближчій нагоді в комісії для закордонних справ, чи пан міністр готов принайменше тепер взяти ініціятиву в тім напрямку, щоби й оце міжнародне зобовязання нарешті виконано. Саме тепер полагодження оцеї справи стає тимпаче актуальне, що Чехословаччина рішилася перевести територіяльну автономію українського Закарпаття. Деякі польські часописи і політичні обєднання гостро нападають на чехословацький уряд якраз за цю його постанову. Чи це не богатомовне? Маючи на увазі, що цей галас підносять часописи, які дуже близько стоять до уряду і є виразником його політики, українська суспільність має право думати, що хіба не діється це без сугестії міністерства заграничних справ. Для вияснення цеї справи стає потрібною виразна заява пана міністра також у цій справі.

Яке прикре враження викликує в українському суспільстві політика п. міністра закордонних справ в Лізі Націй у всіх справах, що торкаються національних меншин, бесідник вже згадував при іншій нагоді. Це саме відноситься до невиконаних зобовязань держави з інших міжнародніх умов особливо як спадкоємця по Австро-Угорщині, що дуже тяжко відбивається на українцях бувших австрійських урядовцях, залізничниках і військових.

Вкінці завважив посол Луцький, що ворожа лінія уряду до українського населення все ще є живою і в консулятах. На доказ цього навів посол Луцький такий факт: Перед кількома місяцями зявилася в брюсельськім консуляті стара ґрафиня Віте, вдова по бувшім російськім премієрі, з контрактом, який посвідчував, що вона залевнює працю у себе одній галицькій дівчині. Ця посвідка була потрібна для одержання бельґійської візи на пашпорті. Урядовець консуляту прочитавши умову став відраджувати ґр. Віте прийняти галицьку українку на службу мотивуючи не тим, що ціле українське населення в Польщі більшовицьке. Можна уявити собі, що для ґр. Віте був це найсильніший аргумент. Брюсельським українцям вдалося переконати

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енциклопедіях. 4)

4. Критичні замітки до „Маєра".

Огляд української літератури, наведений тут у перекладі, написаний живо і має кілька місць першорядної загальної характеристики. Характеристика кількох великих письменників неповна, тому, що про них є окремі згадки в інших томах. До них належать: Котляревський, Квітка, Шевченко, Куліш, Костомаров, М. Вовчок, Франко, Драгоманов, Л. Українка. Крім них в огляді поміщені розстріляним друком як замітніші Артемовський-Гулак, О. Федькович, М. Павлик, М. Коцюбинський, В. Стефаник, О. Кобилянська, В. Винниченко, П. Тичина і... Г. Михайличенко (!).

Нелегко втиснути літературу з кількасотлітньої доби в одну статтю. Та саме з огляду на недостачу місця в лексиконі, треба в такій статті жертвувати меншими іменами для більших. Автор цього огляду жертвував неодним більшим іменем для малих, часом і незамітних сучасників. Між письменниками старшої доби не находимо Свидницького ні Щоголева, що є куди більші від Мордовцева.

Павлик стає тут письменником і його вплив прирівняний до велитенської праці Франка. Дуже дивно виглядають такі поети старшого покоління як Грінченко, Самійленко та Кримський, яких згадують побіч Лесі Українки. Самійленко — справжній поет, Кримський — на-пів аматор, Грінченко — віршуючий публіцист. Згадаймо при цьому, що в 4-ім томі Маєра під іменем „Франко" находимо таку характеристику: „передовий борець українського націоналізму". Франко перевернувся би в гробі, якби почув це. Кожний німець звязує з терміном „націоналізму" дуже сильну політичну праву орієнтацію, недалеку від монархізму та клерикалізму.

Не краще є і з іншими термінами. Кажуть у нас часто, що Коцюбинський „імпресіоніст"; у Західній Европі цей термін не має нічого спільного з новелістичною технікою такого близького до Мопасана — натураліста, Чехова — реаліста і Якобсена, з яким найбільше сперіщений саме Коцюбинський, а ніколи Кобилянська. Коцюбинський без порівнання більший реаліст від Кобилянської, що дуже слабо бачить реальну дійсність і добуває свої постаті з уяви, зрештою дуже блідої.

Не вперше чуємо у нас про вплив Ніцшого та Якобсена на Кобилянську. Про Ніцшого вільно казати це тим, що нічого з нього не зрозуміли. З Якобсена взяла Кобилянська два-три настрої і трошечки манери; те, що є суттю Якобсена — глибока вражливість на коліри та його завзятущий позитивістичний світогляд не має в Кобилянської ні тіни відблиску.

Яцків узяв свій символізм не від французів, а від Е. По і заслуговував би на більше місце своєю оригінальністю. Винниченко і Достоевський? — ні слідів щонебудь спільного. Винниченко якнайдальше віддалений від психольогічної пронизливости незрівняного російського „ясновидця"; це резонер, рідний брат Арцибашева.

„Модерними ліриками є Б. Лепкий, М. Вороний, М. Філянський і Г. Чупринка".

Термін „модерний" — розтяжний як ручна гармонія. Коли модерними є Ліліенкрон і Арно Гольц (дійсна „модерна" зперед 40 літ!), тоді не є ними сучасники. В усякому разі, коли модерними є Філянський і Вороний, то не мають з ними нічого спільного Лепкий і Чупринка.

Предивно виглядає вхід у нову добу під прапором такого циркового акробата і містифікатора як Семенко. „Експресіонізм" його групи, що є здебільша барабанною пустомельщиною, може німець уявляти собі на зразок Верфеля або Дайблера. Те саме можна сказати про наших „символістів" і „імпресіоністів". Куди їм до Стефана Георге! Арно Гольц зі своїм натуралізмом давно переміг їхні намагання. Рильський в однім рядку з таким початковим талантом як Кобилянський, сильно покривджений. Його величина не менша від Тичини. У групі т. зв. класиків не згаданий її мозок: М. Зеров, ні той прецікавий факт, що вся ця група єднає класичну форму з новими ідеями нового соціяльного ладу.

Зовсім незрозумілою і дивною є метода, яка дозволяє тільки при деяких сучасних авторах додавати заголовоки їхніх творів, зовсім не більших від десятка інших. Зовсім нема в цьому огляді О. Олеся ні Черкасенка, а з галицьких Маковея, одного з найкращих наших лірників П. Карманського, далі В. Пачовського, а головно одного із найбільших новелістів: Леся Мартовича.

Можна би поставити зовсім принципіяльне питання: який глузд прикрашувати літературу сучасними молодими авторами, зовсім нескристалізованими, безбарвними, а головно таки трохи за молодими для шпальт старої Енциклопедії. Кундзіч, Вличко, Марчук, Кулик?.. а коли входимо в галицьку сучасність скажім щиро попросту „гов!" Чи не маємо ми всі ще час на таку почесть аж нам посивіє голова або бодай 5-ий хрестик ляже на плечі?

Може є дещо рації в тім, що в уступі про галицьку літературу чисте письменство йде всуміш з публіцистикою; щодо цього то в нас панує справжня саламаха. Залишім у спокою імена: — замість десяти одних можна би з однаковим правом поставити десять інших. Але Стефаник таки не був і не буде ніколи „воєнним белєтристом", як і не має нічогісенько спільного з „експресіонізмом"!

Але нехай німці кліпають з пошаною очима, що всі ці модні речі є вже й в нас від 30 літ. (Нема найменшого сумніву, що автором статті є наш земляк). Краще було би в імені правди промовчати нашу сучасну бриндзю, а натякнути на багатство нашої народньої творчости: думи, думки, коломийки, невичерпаний скарб приповідок; можна би було кинути одну фразу про „Березіль", що є справжнім европейським зусиллям, а також про незвичайно живу працю на Рад. Україні, щоби перекладами засвоїти зразки европейської літератури.

Та і те, що є, з усіма недостачами, радує серце кожного, кому байдужі дійсні нюанси, рішаючі в літературі. Адже нема в „Енциклопедії Маєра" взагалі нічого про наше народнє та індивідуальне мистецтво.

(Продовження буде.)

гр. Віте, що опінія польського консуляту є невірна. Дівчина від 3 місяців є вже в Брюселі. На око дрібний факт, але він ярко освітлює злобу для нас атмосферу в апараті міністерства для закордонних справ. З огляду на цей конкретний факт поставив посол Луцький внесок, щоби в бюджеті брюсельського консуляту викреслити квоту 4.795 зол.

Присутній в комісії віцем. Бек заявив, що негайно зарядить дохідження проти консуляту в Брюселі.

Правнича комісія.

УКРАЇНСЬКИЙ ВНЕСОК В БЕРЕСТЕЙСЬКІЙ СПРАВІ. — ПРОМОВА ПОСЛА Д-РА СТЕПАНА БІЛЯКА.

Після переголосування внеску Народового Клюбу в берестейській справі на соймовій правничій комісії, в дні 20. січня ц. р. приступлено до наради над внесенням Українського Соймового Клюбу, яке домагалося перевірення урядом берестейських подій та покарання винуватців. Справу референтував знову посол з ББ адв. *Пасхальський*, який запропонував відкинути укр. внесок, аналогічно з внеском Нар. Клюбу.

Після референта забрав слово іменем Української Парляментарної Репрезентації член правничої комісії посол д-р *Степан Біляк*, який заявив, що не може до цілої низки фактів звуження над берестейськими вязнями додати нових даних, бо українські берестейські вязні, а саме б. посли Целевич, Паліїв, Ліщинський і Вислоцький дальше остають у тюрмі, тож їх уста у тій справі ще замкнені. З нагоди дискусії над аналогічним внесенням Нар. Клюбу висказали вже подинокі громонці свій погляд на берестейську справу. Промовець стверджує, що всеж таки берестейські події не зробили на українське громадянство такого могутнього вражіння, як на польське. Причина цього та, що мартирольогія політичних вязнів в Польщі не є для українців ніякою новиною. Берестя — для укр. політ. вязнів це лише одно з нових звен в ланцюгу їхньої мартирольогії. Потвердити це може навіть нинішній референт з клюбу ББ посол Пасхальський, якому, як визначному обороицеві в політичних процесах аж надто добре відома доля укр. політ. вязнів в польських вязницях не лише за часів помаєвого уряду, але і в часі, коли уряд находився в рукаx ендеків, які тепер раптом знайшли стільки співчуття для політ. вязнів.

Зрештою, берестейські події бліднуть в обличчі жахливих подій в часі т. зв. пацифікації на терені Сх. Галичини і ті події всеціло заняли уми українського громадянства.

Та всеж таки і берестейські події відбилися болючим гомоном серед українців. Не лише тому, що потерпіли там безпосередньо репрезентанти українського народу, але ще й тому, що сионеїрячно достоїнство людини, що фізичні і психічні терпіння вязнів збільшувано наругою над українським іменем, що в круговорот втягнено і поняття національного шовінізму.

Хочу вкінці — казав посол д-р Біляк — перестерегти панів, що нині правлять польською державою, що берестейські події скріпили систему шкідливих метод, на яких наслідки не прийдеться довго ждати. Берестейські події зробили особливо на терені Сх. Галичини анархію, яка проявляється в тім, що наростає нова правляча сила, якою являється „шподовнік поліції". Помиляються ті панове в уряді, які думають, що повітом керму старости. Ні, — керманичами цілого повіту є нині „шподовніки" поліції і вони рішають, що вільно, а чого не вільно. Вони вже отверто кажуть до людей: „Тепер є наше право і робимо, що самі хочемо". Старости, воєводи — а навіть зверхними комісарі — для них вже нині не істнують. Вони небаром переростуть і ваші голови і вони будуть рішати, чи ви маєте тут сидіти, чи ні.

В тім добачує промовець корінь берестейського лиха і без огляду на формальну долю берестейських внесень на правничій комісії та пленумі сойму, радить всім заінтересованим призадуматися над сутю берестейського питання.

Промова посла д-ра Біляка викликала помітне вражіння серед присутніх, які тихцем приглакували її змістові.

Після промови д-ра Біляка посол Ст. Стронський заявив іменем Клюбу Нар., що підтримує українське внесення.

В голосуванні над укр. внесенням впало 12 голосів „за", 17 „проти" і в той спосіб українське внесення впало, аналогічно, як внесення Народового Клюбу.

*

На тому самому засіданні велику промову виголосив посол *д-р Вол. Загайкевич*, яку подамо в черговому числі.

Обструкція. Найзаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка лічить скоро, певно і без болю.

Англійсько-гіндуська конференція скінчена.

Дня 19. ц. м. закінчилась англійсько-гіндуська конференція. Наради закінчено промовою Макдональда, який доказував, що в інтересі Індії лежить утримання звязку і єдности з Англією та що нова конституція дає всім верствам і племенам гіндуського народу творити дальшу свою будуччину. Індія матиме окремий парлямент відповідальний перед спільним парляментом і урядом британської імперії. Генеральний губернер Індії буде сторожем ладу і спокою в Індії. Макдональд звернувся до гіндусів із закликом витворити в Індії дух довіря й приязни до Англії, яка не хоче поневолення Індії, тільки її розвитку. Після того промовляли представники і представниці гіндусів, які заявили, що першою умовою для унормування й оздоровлення відносин в Індії є амнестія для політичних вязнів.

—o—

Рада Ліґи Націй.

З промови мін. Курціюса. — Відповідь мін. Залеського.

В дні 21. ц. м. почалося в Женеві засідання Ради Ліги Націй при небувалому напливі публики і представників світової преси. Всі делегати на Раду й европейський комітет прибули в комплеті, таксамо увесь перзонал ґенерального секретаріяту.

Німецький міністр закордонних справ д-р **Курціюс** забрав перший слово і відчитав у ним. мові довгу (на 140 сторонах машинового письма) промову, в якій представив подрібно ті події, що розіграйся були на Горішньому Шлеську в часі виборів. На самому вступі д-р Курціюс пояснив, чому виступає в оборові ним. меншости на Гор. Шлеську як член Ради. Він заявив, що надзвичайні випадки, які там зайшли в часі виборів, викликали цей його виступ.

В дальшому мін. Курціюс, покликуючись на пресу й цитуючи проклямації з виборчого часу „Звйонзку Повстаньцуф", заявив, що цей „Звйонзек" є головним чинником неспокоїв і нападів на ним. населення на Гор. Шлеську. Взагалі промовець атакував дуже гостро цей „Звйонзек", який є відповідальний за всі інциденти.

Після того мін. Курціюс заявив, що поляки на німецькому Гор. Шлеську користуються повнотою громадянських прав, а не вибрали свого посла до ним. райхстагу тому, бо їх є за мало. Зрештою багато їх голосувало з власної волі на ним. виб. листи.

Мін. Курціюс пригадав, що польський уряд в останній своїй ноті повідомив Раду про свої зарядження у звязку з випадками на Гор. Шлеську. Промовець відкликався до Ради, аби вона заявилася щодо того, чи зарядження польського уряду вистарчають і чи він може гарантувати виконання своїх приречень. Мін. Курціюс звертається до Ради, аби вона дала меншостям щодо цього відповідні гарантії. Крім того Рада повинна заняти ся вишуканням способів, які перешкодилиб тому, аби подібні випадки повторювалися.

При кінці мін. Курціюс домагався від Ради, аби вона занялася ближче діяльністю бувших шлеських повстанців, бо як діяльність союзів тих повстанців не припиниться, то ним. меншість на Гор. Шлеську буде й дальше без прав і без оборони.

Після переведення промови мін. Курціюса на мови французьку й англійську забрав голос міністр **Залеський,** який кинув на вступі кілька уваг загального характеру про Лігу Націй і охорону меншостей. М. ін. він заявив, що основною метою, найвищою ціллю охорони меншости є загарантування розвитку держави у мирі і згідній співучасти поміж усіми чинниками населення.

Після того мін. Залеський спинився на просторому меморіялі „Фольксбунду", зазначуючи, що загострення відносин на Шлеську датується від жовтня 1930, себто від відомих виборчих промов мін. Тревіраиуса. Мін. Залеський заявив, що треба боронити меншости перед всякою небезпекою, а зокрема перед їх оборонцями. Така промова, яку перед хвилиною виголосив мін. Курціюс, може тільки загострити відносини. Вона робить на думку мін. Залеського злу прислугу меншостям.

В дальшому мін. Залеський представляв, які мінімальні управнення має на ним. Шлеську польське населення. На 542.502 поляків на Гор. Шлеську, зареєстрованих як 1- або 2-язичні, істнує 28 польських шкіл, тоді, коли на 200.000 німців на Гор. Шлеську польському є 84 шкіл німецьких. Взагалі польська меншість у Німеччині позбавлена всякої нац. оборони, підчас коли над німцями в Польщі сторожить Рада Ліги Націй, яка не дозволяє нарушити їх інтереси.

Опісля мін. Залеський розбирав випадки, наведені в меморіялі „Фольксбунду", які поділив на дві групи: 1) проступки адміністраційної влади і 2) акти терору, виконувані польськими організаціями на членах ним. меншости. З зацитованих 255 випадків польський уряд викрив і віддав під суд сам виконавців і виновників у 125 випадках, у 85 випадках слідство ведеться далі, а в 41 випадках органи влади перервали слідство, бо заінтересовані заявили, що резигнують з доходжень проти виновників. Таксамо поступив польський уряд супроти урядовців, з яких 17 стануло перед дисциплінарною комісією, а 9 одержало гостру нагану. Всі потерпівші невинно дістануть відшкодування.

Після того промовець спинився на виборах у Німеччині, де теж були ріжні випадки терору, де були й трупи. Не 30.000 — як наведено в згаданому меморіялі — тільки кілька тисяч німців було позбавлених у Катовицях і Кор. Гуті свого вин. права. В цій справі покривджені виборці мають право внести жалобу до Найвищого Суду.

При кінці мін. Залеський боронив „Звйонзек Повстаньцуф", який може і є надто ревний, але — як і інші організації комбатантів — не є політичною групою і під тим оглядом не є ніяким виїмком. Зрештою в Німеччині є подібна організація „Штальгельму". Таксамо виступив промовець в оборові шлеського воєводи, який за діяльність „Звйонзку", хоч є його почесним членом, не може нести відповідальности.

Закінчив мін. Залеський свою промову заявою, що ціла політика польського уряду пронята зусиллями підержувати всіми силами мирну співпрацю поміж усіми мешканцями держави, незалежно від раси і віри, до яких вони належать. Згідно з польською держ. рацією і польською традицією ниніші меншости на Гор. Шлеську можуть спокійно жити і розвиватися.

На пополудневому засіданні Ради переведено промову мін. Залеського на мову англійську. Після того забрав ще раз слово мін. *Курціюс*, який заявив, що промова мін. Залеського його не вдоволила і наводив дальше ріжні випадки терору над ним. меншістю в Польщі. На думку мін. Курціюса Ліга повинна приступити до політичного розгляду системи, яка довела до горішньо-шлеських випадків. У відповідь Курціюсові забрав знову слово мін. *Залеський*, який полемізував з ним і відбивав його закиди дотично терору польських адміністраційних органів супроти німців. Закінчив свою промову повідомленням, що саме перед хвилиною дістав вістку з Кеніґсберґу про те, що в окрузі Пили замкнено 19 польських шкіл.

Справа роззброєння.

Дискусія в Союзі Народів

Засідання Ради Союза Народів 20. січня присвячено справі роззброєння держав, що є членами того Союзу. Нараду в цій справі відкрив представник Еспанії Кіньонес де Леон, після чого промовляв англійський міністр закорд. справ Гендерсон. Він заявив, що проект комісії для роззброєння є великим кроком вперед і має для держав велике значіння, як товчок для скликання світової конференції в справі роззброєння. Успіх цієї справи всеж залежить не тільки від роботи комісії і Союза Народів, але від окремих держав та урядів. Всі парляменти й уряди повинні дбати, щоби версайський мировий договір та договір у Льокарні були збережені, бо це є основа для акції роззброєння світа та гарантія мира. Кожна держава відповідає за справу мира. Справа роззброєння світа є найактуальнішим питанням міжнародньої політики.

Небезпека мира є в тім, що помічається нова тенденція творення воєнних союзів держав для суперництва із Союзом Народів, який є союзом оборони мира. Треба доказати світові, що проекти роззброєння не лишаються на папері і що кожна держава готова припинити збройння.

Відтак промовляв німецький міністр закорд. справ Курціюс. На його думку проект комісії для роззброєння нічим не зобовязує держав, а може тільки послужити матеріялом для нарад конференції. Цей проект не передбачує зменшення збройь чи роззброєння взагалі, але тільки стабілізує нинішні збройння держав. Акція роззброєння може мати успіх тільки тоді, коли всі члени Союза Народів будуть урівноправнені і коли матимуть гарантію С. Н., що їхні інтереси не будуть загрожені. Німецький нарід прагне мира і прагне роззброєння.

Італійський представник, міністр Гранді домагався, щоби Рада С. Н. вже усталила термін конференції для роззброєння. Европа переживає економічну кризу, крайне безробіття і всі ці нещастя можна усунути лише тоді, як держави зменшать тягарі збройння та як між державами запанує зближення та атмосфера довіря.

Дальший бесідник Бріян заявив, що він не має причин для песимізму щодо справи роззброєння. При нинішнім стані Европі залежить не на тім, скільки воїнів та машин до вбивання має яка держава, але залежить на тім, щоби зложені

не потребували вливати ні сили тих волків, ані машин до вбивання людей. Не все, чого бажається, можна осягнути в справі роззброєння, але конференція в цій справі є на часі.

Промовляв також представник Японії, Сато, і представник Польщі Залеський, який підкреслив добру волю польської держави довести до роззброєння та заявив, що польський уряд готов підписати факультативну клявзулю міжнародного трибуналу в Газі. Продовження нарад в цій справі відбулось у четвер і тоді ухвалено резолюції та предложено пленумові.

—o—

ОСТАНЧІ ВІСТИ

КОМІСІЯ ПОСОЛЬСЬКОЇ НЕЗАЙМАНОСТИ.

Внесення про випущення на волю українських послів упало.

Дня 22. січня радила комісія посольської незайманости над внесеннями українських послів, щоби арештованих послів **Дм. Левицького, Макарушку та Кохана** випустити на волю. Референтом був пос. **Загайкевич** (УНДО).

У дискусії представник Народового Клюбу заявився **проти** внесення, а пос. Пужак (ППС) **за** внесенням. Пос. Екер (ББ) говорив проти внесення. В дискусії пос. Стипулковський (НД) поставив внесення, щоби мін-ство справедливости доповнило матеріял, даний референтові для приготування реферату. Представник мін-ства справедливости прок. Креховецький спротивився цьому, заслоняючись урядовою тайною веденого слідства й тим, що дотеперішні матеріяли є вистарчаючою основою для відкинення внесення. У висліді внесення пос. Стипулковського відкинули.

Опісля пос. **Загайкевич** предкладав ухвалити внесення Українського Клюбу. Пос. Ст. Стронський (НД) у промові пригадав представникові мін-ства справедливости, що Кл. Нар. і ББ у попередній дискусії взивали міністра, щоби справу українських послів суд перевів якнайскорше. Прокуратор Креховецький прийняв це до відома.

У голосуванні українське внесення відкинули 10 голосами проти 2.

Опісля розглядали внесення Українського Клюбу в справі випущення посла Кохана з тюрми, тому що про уморення справи вже не може бути мови, бо в тій справі запали правосильні присуди. **І це українське внесення відкинули 10 голосами проти 2.**

ЗА ЗНИЖКУ ПОСОЛЬСЬКИХ ДІЄТ.

Дня 22. січня в бюджетовій комісії при обговорюванні бюджету сойму та сенату пос. Чума поставив від ББ внесення, щоби посольські дієти обнизити на 15 проц. Знижка обовязувала би від 1. квітня ц. р. Прийняли урядовий проект про державний дороговий фонд. Уряд має до 10 літ побудувати 10.000 км. доріг за 400 м.л. зол.

ДИМІСІЯ ФРАНЦУСЬКОГО УРЯДУ.

Дня 22. січня на засіданні ради міністрів прем. Стег повідомив, що зложить през. Думергові абірну димісію всього кабінету, а саме наслідком ріжниці думок між ним. Боретом і Маєром у справі цін збіжа. Міністри запротестували проти становища премієра та зазначили, що ріжниці думок не нарушують поваги кабінету, бо в гру входить лише міністр хліборобства і державний підсекретар господарських справ. У висліді постановили полагоду справи зробити залежною від голосування в парляменті. Боре є за підвишкою цін збіжа, а проти підвишки є Маєр. Ціна збіжа підскочила із 160 фр. на 175. У парляменті кабінет упав 293 гол. проти 283. Міністри зібралися на нараду, щоби зредагувати свою димісію, яку подадуть президентові республики.

СЕСІЯ РАДИ Л. Н. СКІНЧИТЬСЯ В СУБОТУ.

У Женеві загально думають, що теперішня сесія Ради Ліги Націй закінчиться в суботу. Таке бажання висловив і Гендерсон на засіданні 22. січня.

Мін. Курціюс відкладає справу меншин?

Тел. Уніон повідомляє зі Женеви, що міродатні кола повсюдно заяву мін. Курціюса про конечність ревізії меншинової процедури так, що міністр бажає запевнити собі, аби справу поставлено на травневій або вересневій сесії Ради.

ТРОЦЬКИЙ НЕ ІДЕ ДО НОРВЕГІЇ.

З Стамбулу повідомляють, що Троцький остає там і далі. Він сказав журналістам, що не думає їхати у Норвегію. Троцького пильно слідкують агенти ДПУ та турецька поліція.

СЕРЖАНТ УКРАВ ГРОШІ І ВТІК.

У Львові в 26. п. м. сержант Ст. Лещинський украв на шкоду свого полку 2 тис. зол., так що виплачував меньше, а записував більше. Зник та втік.

САМОГУБСТВО Б. МІНІСТРА МАДЯРЩИНИ.

У Будапешті застрілився бувш. міністр внутрішніх справ Ездм. Бенішький. Його найшли на лавці над Дунаєм із простріленим виском. По-

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нове світило.

Кожний клюб у соймі має свої світила, якими хвалиться в дома і за границею, на яких ставить як на чотири тузи, які додають сплендору, надають тон і видають опінію.

Має свої світила і клюб Бебеків, хоч у такій „тижбі" тяжко бути світилом, а касарняний регулямін клюбу не дуже сприяє всякого роду світилам. Серед загального блеску умів у цій товпі можна легко не замітити світла якоїсь більшої мозківниці, хіба що вона вирветься якимсь чудом і блисне відокремлено, аж „гискри підуть".

Нагодою до такого відокремлення є соймова трибуна, з якої лекше блиснути — очевидно, коли хто має чим.

Ось недавно блиснуло нове світло клюбу Бе Бе.

Хто був би сподівався, що якийсь там урядничина від мита чи податків, який у вільних хвилях поправляє фінанси „Народнього Дому", може на ширшій арені стати гордощами великого соймового клюбу, передовим державним мужем і пр. і пр.?! А пречінь трапляється зоно нераз, хоч і не так часто, бо тільки дурні родяться щодня, — геній раз на століття.

Міхал Бачиньскій, член русскої аграрної партії, а посол партії Бе Бе, показав у соймі що потрафить, виступивши з промовою в справі пацифікації Галичини. Промови його клюбових товаришів, міністра Складковського і статті бебецьких часописів не вмилися до його заяви. Вона освітлила справу так всесторонно, що нині пацифікація представляється зовсім інакше, як виглядала на перший погляд заграничних кореспондентів, чи фотографічного апарату. Мало того, Міхал Бачиньскій витягнув на соймове світло ще страшнішу пацифікацію, яку робили в Галичині полки Галицької Армії в 1918. Коли б не та пацифікація, український нарід був би пальцем не рушив, а якби й рушив, то хіба на те, щоби наладнати добросусідські відносини з армією Галлера. Українська інтелігенція — ось той чирак на поцтивім галицько-руськім організмі, який остання пацифікація старалася зоперувати конституційними способами.

Вияснивши оттак цілу справу нове бебістичне світило злізло з трибуни, вдоволене вдоволенням своїх прикащиків.

Оповідають, що враження промови пана Міхала було громове. Навіть народові демократи забули язика в роті, а бебісти забули про що йшла річ.

Але — нема нічого без „але".

Добрий зміст не все йде в парі з доброю вимовою. Кажуть, що пан Міхал заплював не тільки себе, але й усіх послів „рускої групи", так що вони бігали до гардероби витиратися.

До представників українського народу слина не долетіла.

Галактіон Чіпка.

кійник був міністром у 1919 і 1920 р., а потім усунувся з політичного життя. Здогадуються, що причиною самогубства була невилічима недуга та грошева скрута. Беніцький працював теж як журналіст. М. і. в час. „Аз Уйшаг" у статтях виступав проти регента Мадярщини Гортія, якого обвинувачував у співучасти в убиастві двох соц. журналістів час. „Непсава". Сомогія та Вача.

—o—

НОВИНКИ

— Ексцеленція **Митрополит Андрій** виїхав на чотири дні і весь той час не буде приймати.

— **„Пролєгомена" Канта в українській мові.** Поповнюючи новинку, подану д-ром Степаном Годованим в 11. числі „Діла" за рік 1931 з суботи 17. січня, хочу подати до загального відома, що український переклад „Пролєгомен" Канта, викінчений ще в році 1925, знайшов шойно в минулому році накладця, що з ідеалізму для науки зважився на цей рисковний крок. Видавництво „Неділя" покінчило вже друк цього твору Канта в українськім перекладі, який появиться на книгарському ринку вже протягом найближчого місяця. Дальше мушу поповнити список співробітників, бо окрім поданих д-ром Годованим перекладчиків взяли в цьому ділі участь: д-р Деркачева, д-р Григоряк, д р Роздольська і д-р Савяк. Рівночасно прошу всіх товаришів співробітників подати мені тепер ині їх адреси, щоб я міг переслати їм готову вже книжку. Моя адреса: Berlin Steglitz, Altmarkstrasse 3a. — **Іван Мірчук.**

— **Українська Загальна Енцикльопедія на індексі.** Маємо перед собою звернену посилку кількох зшитків нашої Енцикльопедії звернену з Радянської України з такими дописками: по російськи: „Зверне назад згідно з § 28 Інструкції до Стокгольмської Конвенції і по французьки: „Звертається як заборонене адміністрацією для розгляду друкованих творів" і друга франц. печатка: „Зворот. Заборонене митним урядом". Не знаємо 28-го параграфу згаданої Інструкції ані тексту стокгольмської конвенції, але знаємо, що видавана в нас Енцикльопедія є яко мога обективною книгою фактів, що не можуть нічим нарушити чужого світогляду, а тим більше так міцно та непохитно защепленого як большевицький. Якже-ж пояснити те, що така українська книжка не має права вступу (хоч би в кількох примірниках!) на територію, що називається державою українською?

— **„Незалежність"**, український двохтижневик у Парижі, появився з датою 15. січня 1931 р. під редакцією інж. М. Сціборського. Цей двохтижневик є органом Організації Українських Націоналістів та обороняє ідею самостійности й соборности України. Адреса редакції: Ing. Sciborsky, 37. Rue Saussure — Paris (17 e).

— **Ревматизм, нервові болі** лікує і усуває **Тогаль.** Таблетки **Тогаль** поручає богато лікарів як незвичайно успішний лік проти ревматичних терпінь, нервових болів і болів голови. Незвичайно успішні наслідки навіть у хронічних випадках! Спробуйте ще нині! Але жадайте завсіди лише **Тогаль.** Можна дістати в усіх аптиках. (**Тогаль** є швайцарським препаратом, який зареєстрований у Польщі під ч. 1364).

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 23. січня 1931. в салі берлінського університету відбувся виклад проф. д-ра І. Мірчука п. з. „Метафізика і релігія в духовім життю славян". Виклад виголошений по німецьки відбувся стараннем Українського Наукового Інституту в Берліні.

— **Релігійні конференції** для інтелігенції і загалу академічної молоді, голошені о. проф. д-ром Г. Костельником, будуть продовжатися від 25. січня ц. р. що неділі в год. 18. (6. веч.) у семинарицькій церкві при вул. Коперника 36.

— **Артист - скульптор Сергій Литвиненко** мешкає не при вул. Сапіги, як було помилково подано в „Ділі", а при вул. Генінга ч. 34 (бічна Піскової, забудування „Власної Хати). Там-же уладив він своє ателіє.

— **Купець убив дівчину.** В Перемишлі арештовано 50-літнього купця Арона Кравта за вбийство 15-літної дівчини Перлі Кнопф, яка працювала в його крамі. Між купцем і дівчиною були якісь таємні звязки, які скінчились так, що Кравт убив цю дівчину палицею.

— **З нужди.** В Ягольниці, пов. Чортків, арештовано 25-літню Анну Романюк за те, що вона покинула на дорозі свою дитину і лишила її на морозі на ласку долі. Анна Романюк зізнала на поліції, що крайна нужда примусила її покинути свою дитину, щоби люди заопікувались нею.

— **Самовбийство лікаря.** В будинку Каси Хорих в Томашові Мазовецькім застрілився головний лікар тієї Каси Хорих д-р Авербах. Причиною самовбийства цього 40-літнього лікаря були якісь прогріхи в адмініструванні Каси Хорих.

— **Що може вчинити нервова людина.** Парубки села Галеве в Познанщині ходили в ночі по вулиці з дівчатами та виспівували весело. Селянин Бонк не любив співу, який не давав йому заснути, тому просив парубків, щоби затихли. Коли ж парубки почали співати наново, Бонк схопився з ліжка, ймив рушницю і вистрілив через вікно до парубків. Куля вцілила 19-літнього хлопця Париска і поклала його трупом. Нервового ворога співу арештовано.

— **Безсмертні поляки.** „Вядомосці Літерацке" улаштували серед своїх читачів плебісцит на тему: „кого вибрати до Академії Літератури?" До цієї Академії, яка мала б бути утворена, мали б належати тільки найвизначніші творці, що мають право на безсмертність. Вислід плебісциту був дуже цікавий. Найбільше голосів, бо аж 13.000 дістав Бой Желенський, потім ідуть Штаф і Каден-Бандровський (близько 13.000 голосів), відтак Вацлав Берент (12.000), Серошевський (11.000), Тетмаєр і Струг (по 10.000), Тувім, Налковська, Гетель, Вайсенгоф (по 8.000), Іржиковський, Вержинський (по 6.000), Макушиньский (5.000), Новачинський (3.000) голосів. Маршал Пілсудський дістав у цім плебісциті тільки 939 голосів, себто його успіх в цім голосуванні далеко менший як при виборах до сойму.

— **Буря на Чорному Морі.** Дня 21. ц. м. на Чорному Морі буря затопила 30 малих рибальських та моторових човнів. Буря була така нагла, що про рятунок не було й мови. Скільки було жертв у людях ще не відомо.

— **Вічний сірник.** Шведський вчений д-р Рінгер винайшов т. зв. „вічний сірник", який може запалюватись 600 разів. Цей винахід вважають смертельним ударом для дотеперішних сірників. Ріжні держави ведуть із д-ром Рінгером переговори, щоби використати цей винахід.

— **Льойд Джордж має 68 літ.** На днях Льойд Джордж покінчив 68-ий рік життя. З цієї нагоди цей провідник лібералів дістав безліч грат. привіт.

— **Буря перекинула поїзд.** Буря, що пролетіла над Німеччиною викинула із шин поїзд, який доїжджав до Перлеберга. Підчас катастрофи згинув машиніст, а багато пасажирів було ранених.

— **Грипа в Женеві.** У Женеві вибухла епідемія грипи. Багато делегатів, що приїхали на засідання Союзу Народів, занедужало на цю недугу, тому в салі нарад С. Н. зроблено радикальну дезинфекцію.

— **Лявіна.** В Тирольських Альпах в околиці Бенедіктенбаєра снігова лявіна засипала 8 поліцаїв, що були там на лещетарському курсі і вправляли на горах. Негайно із сусідних сіл покликано людей, щоби відкидали снігову лявіну, але хоч селяни працювали день і ніч, жертв лявіни ще не добули.

— **Вулькан на морі.** Недалеко узбережжа Мексика завважено на морі величезний стовп диму та ляви. Сталось це наслідком вибуху підморського вулькану. Морське побережжа покрите великою кількістю риб, що згинули від вибуху.

— **Ще про аферу Устріка.** Слідство виявило, що шеф канцелярії б. міністра фінансів Седджі стояв на услугах Устріка і за це дістав посаду у фабриці сукна власности концерну Устріка.

— **Подорож князя Валії.** Англійський престолонаслідник, князь Валії вибрався в подорож по краях Америки. Він подорожує в товаристві свого брата Юрія. Вони обидва подорожуватимуть також літаками через Перу, Бразилію, Аргентину, а також автомобілями найліпшої марки. Подорож триватиме 3 місяці. За той час обидва князі мають обїхати 6 держав, а потім поплинуть кораблями на острови Бермуди та Гавайські острови. До Европи верпуть князі аж у квітні.

—o—

З театру.

Український Театр ім. Тобілевича: „Троянда Стамбулу" — оперетка Л. Фалля.

Оперетка Льва Фалля „Троянда Стамбулу", що саме тепер святкує своє 15-ліття, угрунтувала славу цього талановитого компоніста і принесла йому й немале майно з тантіем, бож ішла вона у Відні в часі великої війни понад 1.000 разів (бувало, у двох, а навіть трьох театрах нараз!) Це без сумніву одна з найкращих, найбільш мельодійних і веселих оперет, про що знають зрештою цілі сотні українських громадян, які бачили „Троянду Стамбулу" на віденських сценах.

Щож сказати про виставу цієї оперетки нашим театром на сцені „Уля"? Мініятурна сцена, на якій нема де обернутися, драпівенька обстановка, ніяких світляних ефектів, орхестра, про яку краще не згадувати — ось умовини, в яких іде вистава. Тут може ратувати справу тільки найбільше зусилля й інтенсивна праця як артистів-солістів, так і цілого ансамблю.

З виконавців головних партій заслуговують на признання тільки обі пані: Бенцалева і Лєнська. Обі грали природно і свобідно, обі співали вдоводяюче, обі мали й відповідні строї. З мушин партнер пані Бенцалевої п. Базилевич співав добре, тільки гра була дещо за млава. П. Боровик у грі дуже добрий, біда тільки, що голосу у нього дасть Біг, а дикція просто неможлива. Три четвертих того, що він говорить (вчора ще й зацукувався, мабуть не знав ролі), пропадає безслідно на салі. П. Бенцаль у невеличкій ролі показався з найкращої сторони. Так видно, що це добрий, вдумчивий актор. Інші виконавці без заміту.

Вкінці кілька слів про переклад лібретта, в якому повно з одної сторони москалізмів („таким образом", „зараз" у знач. „тепер", „ціх" зам. „цих" і т. д.), а з другої польонізмів („цнотлива" й ін.). Цього треба конче визбутися, бо з української сцени, яка є одночасно школою для багатьох, повинна розходитися тільки чиста й жива українська мова.

І. Н.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Ева Скаленова, жінка вчителя в Жидачеві, померла дня 16. січня 1931 р. у 47-мім році життя, після коротких та тяжких терпінь. Покійна терпіла від довшого часу на недугу серця та жовчі. Похорони відбулися дня 18. січня ц. р. в супроводі трьох священиків та численно зібраного громадянства. — В. Ій П.І

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам від 10—22. січня включно: масло експортове і десертове ціна на кідьо à водоті; літра молока 0·27 сот.; літра сметани 1·50 мол.; копа яєць 9·90 мол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр І. Тобілевича:

ЛЬВІВ. Сала „Улі" Осолінських 10.

Пятниця, 23. січня, год. 7·30 вечором „Меді" оперетка Штольца.

Субота, 24. січня, год. 7·30 вечором „Гарна Олена" оперетка Офенбаха.

Неділя, 25. січня, година 7·30 вечором „Гетьман Дорошенко" драма Старицької-Черняхівської.

Білєти раніш в Українськім Базарі, а вечором при касі театру.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 23. січня, год. 7·30 вечором „Пташник з Тиролю".

Субота, 24. січня, год. 3, попол. „Корділія"; год. 7·30 веч. „Звідам Батерфляй".

Неділя, 25. січня, година 3·30 попол. „Ніч у Сан Себастіані"; год. 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 23. січня, год. 7·30 вечором „Людина з теною".

Субота, 24. січня, год. 7·30 вечором „Людина з теною".

Неділя, 25. січня, година 3·30 попол. „Нова подружжа умова"; год. 7·30 веч. „Людина з теною".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 23. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Субота, 24 січня, год. 7·30 вечором „Легкодушна сестра".

Неділя, 25. січня, год. 3·30 попол. „Перфуми моєї жінки"; год. 7·30 „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевальє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Битва над Сомою".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Індійська гробниця" (Конр. Вайт).

ОАЗА: „Під прізвиськом Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Рапсодія кохання".

ПАН: „Отруйник" (Конрад Вайт).

ПАСАЖ: „У путах зрадників". „З дня на день".

ПРОМІНЬ: „Людина з блакитною душею".

ФАТАМОРГАНА: „Кохання в найданах". „Княжна джезбенду".

ХИМЕРА: „Пропаща жінка" (Мері Кід).

СИЛЕВЕ: „Легіон засуджених". „Пат і Патахон".

УСПІХ: „Володар Сагари" (Вод. Гайдарів).

Програма радіо.

Пятниця 23. І. 1931.

Варшава (1411,7) 20·15 Симфонічний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·05 Спів Арни Туль. **Берлін** (419,) 18·50 Російська народня музика. **Рим** (441,2) 17·00 Конверт. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 13·25 Кавеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 9·15 Конверт. **Харків** (938) 20·00 Конверт. **Москва** (1481) 9·20 Конверт. **Ленінград** (1000) 19·20 Конверт молодих сил.

Субота 24. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт для молоді. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Музика. **Льондон** (261,3) Пісні Вольфа. **Будапешт** (550,5) 16·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 19·30 Концерт солістів. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 19·55 Пісні Шумана і Шуберта. Співає Белла Альтен. **Харків** (938) 20·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На Рідну Школу зложили в золотих ВП.: Ольга Чорненко — Солотвина 52·20, зібраних на весілю д-ра Оленюка з п. Мерунович в Яремчу; Онишкевич Надя Львів 30, як надвичайний датох; д-р Володимир Ярема — Братіслява 24·80 з нагоди візду; Громада Підберізці 40, на основі ухвали Громадської Ради; Евгенія Стернюк — Пустомити 25, з нагоди похорону о. Володимира Стерюка, шрецького декана і пароха Пустомит; Наталія з Шлемків і Богдан Кабарівські — Краків 45, замість повідомлень про своє пінчання, яке відбулося у Львові в грудні м. р.; Василь Панчак — Серики середні 10, на руки молоді, котра зложила йому побажання; Діти школи ім. М. Шашкевича в Перемишлі 19·35, — замість вінка на могилу бл. п. Ол. Яреми; д-р Евген Дурделло — Львів 50 Радник Ізидор Громницький — Львів 30, як непринятий гонорар.

Замість святочних і новорічних побажань: о. Яків Тарнавський в Улашківцях 5; Осип Рибачевський — Судова Вишня 10; Омелян Максимович — Чортків 5; Ганущак Павло — Оплуцко 2; Михайло Шарий — Крамів 5; Діти громади Дібрянів 17, з нагоди св. Миколая; д-р інж. Володимир Лукашевський — Львів 6; Льонгін Юринець Тшебіня 10; о. Роман Сиван — Корчин 5; о. Іван Черкавський — Радимно 5; Повітовий Союз Кооп. — Ярослав 5, замість святочних бажань для Союзних Кооператив; о. Сильвестер Михайдів — Товмачик 3; о. Стефан Сенишин — Щирець 5; д-р Василь Маковський, нотар в Ліску 20; Стефанія Копровська — Солотвина 5; Богдан Печерський — Бучач 5; о. Омелян Гавриш — Урмань 3; о. Лев Ващук — Суховоля 5. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку — **Головна Управа.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОСОБА середніх літ займеться совісно кухнею і домашнім господарством. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Добра і чиста господиня". 1345 2—2

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ з укінченою судовою практикою гляда праці. — Ласкаві зголошення приймає з чемности канцелярія адв. Д-ра Т. Ваня в Золочеві. 1358 2—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **І в а н Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** 437

„МОНЮШКО" вул. Зіморовича 10, поручає **фортепіяни, піяніна** в ріжних цінах на дотідні сплати. 1351 2-4

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілєрські роботи виконує найстаранніше Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 888 8-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.

(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телєфон 38—90.

„MROZOL" ГОНСЕНЬКОГО

масть на відмороження.

Рескр. Мін. Здор. ч. 28.

Запобігає відмороженню, лічить рани з відморожения та усуває свербячку кінчин. 1340 1—8

Подяка.

Прибиті горем після втрати нашої дорогої Матері і Бабки, покійної Юлії з Гавелів Струцевої, складаємо сердечну подяку всім тим, які в нашім горю нас не покинули і виявили нам стільки доброго серця та співчуття, а передовсім Вп. П. Сумникам і Вавчищакам. Рівнож складаємо найщирішу подяку за відправлення сумного похоронного обряду Всеч. Отцям: Осипові Каменецькому, Адольфові Жулчинському, Петрові Шеторакові і Олександрові Обушкевичеві. Щира подяка о. Шеторакові за прашальне слово над домовиною і всім громадянам за численну участь у похоронах.

Волосів, в січні 1931.

1366 **Родина.**

Ширіть наш часопис!

Загальні Збори

Видавничої Спілки „ДІЛО" кооперативи з обмеженою порукою у ЛЬВОВІ

відбудуться дня 2. лютого 1931 р. в льокалі редакції „Діла", Ринок ч. 10. II. пов. в год. 5. попол.

Денний порядок:

1. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2. Звідомлення з діяльности за рік 1929/30 зі звітом Контрольної Комісії і затвердженням більансу за рік 1929/30.
3. Розділ чистого зиску.
4. Внески і запити.

НАДЗІРНА РАДА.

Управа Союзу Українок у Рівному (Вартова 6) доводить до відома Членів Союзу, що дня 8. н. ст. лютого 1931 р. в годині 2-ій поп. відбудуться у помешканні Союзу

Звичайні

Загальні Збори

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1) Відкриття Зборів, вибір Президії.
2) Звіт з діяльности Управи Союзу за попередній рік.
3) Абсолюторія уступаючої Управи.
4) Зміна § 24 статуту Союзу Українок.
5) Вибір Голови та Управи Союзу на наст. рік.
6) Вільні внески.

Якщо Загальні Збори не відбудуться в год. 2, то відбудуться в год. 3. при всякій кількости членів.

1363 **Управа.**

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41,

В переписці треба зазначувати:

Ausland - Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.496). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-c 3.111.** 60—?

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 17 (12.673). Львів, неділя 25. січня 1931. Pocztowa opłata zaniacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Італії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ГРОШІ Є КРУГЛІ —
котяться, але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 141.467),
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та **поміщує у наших кооперативах,** щоби піднести господарський розвій українського народу.
2972

КООПЕРАТИВА СТУД. ВИС. ТОРГ. ШКІЛ „ТОРГОВЕЛЬНИК" У ЛЬВОВІ
улаштовує
на закінчення карнавалу 22 лютня 1931
ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦІ
в салях Української „Бесіди". 1371

„Пацифікація".

Промова М. Галущинського на засіданні адміністраційної комісії сойму дня 20. січня 1931 р. у дискусії над справою т. зв. пацифікації Сх. Галичини.

Висока Комісіє!

Вже така характеристична риса наших промов і виступів, як у обох палатах, так і на засіданнях комісій ріжного роду, що головним їх змістом є скарги, нарікання, протести, які не є висліцом звички, але поважним голосом, що обвинувачує не так відносини й умови нашого життя, як головно те, що є причинником цих відносин. Одначе справа, яка є предметом нинішнього засідання, своїми розмірами й своєю вагою переходить розміри дотеперішніх справ. Навіть тяжко найти на неї окреслення, хоч уже само слово „пацифікація" говорить за себе, говорить більше, ніж можна би сказати іншим терміном.

За прикладом пана референта нашого внеску (пос. Стронський з ББ) мушу сягнути в минувшину, щоби розправитися перш за все з його твердженням, немовто українське населення цілком задоволене своїм положенням і не бажає собі ніякої зміни, а пацифікацію приняло як такий факт, що звільнив його від терору чинників, змаганням яких було вщіплювати ненависть до уряду і до польського народу, та ширити неспокій з мотивів, продиктованих чужою силою, переважно зовнішньою, ворожою для польської держави. Інформації п. посла Стронського щодо задоволення і небажання зміни положення треба назвати або зовсім хибними, або навіть свідомо невірними. Український народ, який має за собою довгу життєву історію і не менше довгу життєву стичність з польським народом, стверджує рішучо устами своїх речників, що українсько-польське питання не тільки не розв'язане, але подіями, які заістнували в часі приналежности його до польської держави, особливо подіями останніх днів, загострилось до найвищого і майже небувалого досі ступня. Відмова нам права заступництва наших мас, і як висловився про це референт, відмова нам права промовляти в імени українських мас не тільки позбавлена всякої основи, але напевно і сам референт не може брати своїх слів поважно і їм вірити. Навпаки, мусимо з цілим натиском ствердити, що це право ми отримали з рук народу і тішимося рішучо правдивим і повним довірям українських мас.

Українсько-польське питання є дуже складне і, хто зна, чи не одиноке у своєму роді. Тому то і його розв'язка не є легка та проста. А проте треба ствердити, що відповідальні чинники не здають собі з того справи й заспокоюють себе дешевим поглядом, що на території Сх. Галичини все в порядку, і те, що вони зробили й роблять, є доцільне й оправдане. А що ціла робота лежить у твердих потягненнях, у карних зарядженнях, у вкорочуванні набутих нами прав, то виходить, що такі вчинки є вершком державної мудрости. Тимчасом справа вимагає глибокої і ніжної аналізи, сумлінних студій, провірення умов, перешкод і труднощів, вимагає труду й зусиль, пізнання української народньої одиниці, вкорочення егоїстичних порнів одиниць і цілого польського громадянства, щоби дати зразок ладу, який коли не вповні, то бодай у деякій мірі заспокоював би потреби українського народу.

Український народ за часів австрійської держави стояв на правах повної рівнорядности з польським у відношенні до центральної влади у Відні. Хоч ця рівнорядність права була нарушуваною засадою: divide et impera, головно на користь польського елєменту, то проте український народ широкою і великою працею творив свою культуру та свої цінности, кристалізувався в національну одиницю, мав свою ясну національно-політичну ідею, виразом якої було гаряче змагання до власної державної незалежности. В оружних змаганнях він здійснив свою власну державність; правда, на короткий час, бо у дальших змаганнях під напором переважаючих сил її втратив і опинився у складі польської держави, спершу на неозначених умовах, з роком 1923 на основі ухвали Ради Амбасадорів на основі міжнародніх зобовязань, що їх приняла на себе польська держава. Цей трагічний перехід від незалежности до залежности був і є незвичайно болючий і тяжкий, і не легко погодитись з твердою дійсністю, тим більше, що все, що після того факту діялося і діється з українським народом у Польщі, є нічим іншим як заведенням цілого великого й живого народу до стану горожан другої, а навіть третьої категорії під політичним оглядом, і до безпросвітнього примітиву під культурним оглядом.

Дуже часто чуємо, навіть і сьогодні з уст референта, що доказом чогось противного, а саме прихильного й жичливого трактования з боку польського уряду є великий і буйний розвиток культурних, освітних, господарських і кооперативних установ українських. Коли би не було такого прихильного трактования, не могло би навіть бути мови про такий світлий розвиток. Те саме твердження було подане на відомій конференції для заграничних кореспондентів у міністерстві внутр. справ, що відбулася в жовтні мин. року, в часі найбільшого розгару т. зв. пацифікації українських територій. На цьому місці мусимо ще раз ствердити, що цілий наш розвиток є тільки нашою заслугою, є висліцом нашої твердої будівничої праці, якій саме польська влада, а навіть і польське громадянство, за малими тільки виїмками, ставили і ставлять небувалі й нечувані труднощі й перешкоди. За цілий час нашого буття у Польщі ми ніколи не зазнали навіть дрібки жичливого, не то справедливого трактования, ні на одному полі. Шкільництво ми втратили, культурний розвиток під тяжким обухом, господарське й культурне життя позбавлене всякої помочі, а навіть і належних нам кредитів, а рільна реформа стала знаряддям, що тяжко кривдить українське рільниче населення. Навіть самоврядування, і воно викривлене до такої міри, що не приносить українському народові користи, але обертається, де тільки можливо, на його очевидну шкоду. Хочемо мати надію, що нові самоврядні закони, про виготовлення яких тепер говориться, принесуть відповідну зміну. А коли українське представництво в попередних соймах підносило свій голос у всіх цих справах і ставило зовсім оправдані домагання, цей голос не находив найменшого послуху. Не можна було добитися навіть підмог для культурних інституцій, а виділювані часом субвенції були радше насміхом, ніж дійсною допомогою, як напр., уділених 2.000 зол. для Т-ва „Просвіти" в 1929 р., для товариства, яке має у році біля мільона золотих обороту. В 1930 році відмовлено субвенцію задля вичерпання фондів. Нехай і так буде, що тоді введено певні ощадности, але чому саме ощадність стосується головно до українських установ. Одначе це тільки мимоходом тому, щоби пригадати, що в минулому році в часі бюджетової дискусії говорено про те, що потреби українських установ будуть узгляднені. А коли би це не наступило, належить такі факти подати до відома сойму.

Вся та ворожа атмосфера створює підложе для якнайбільшого незадоволення, котре час до часу вибухає з ріжною силою і голосним криком наболілої душі старається промовити до переконання і вивити, що народ хоче жити, хоче розвиватися, хоче творити цінности для себе і для других. І тому треба отверто й предметово поглянути на умови життя українського народу, а не замикати очей на дійсність і не обманювати себе, а щойно тоді буде можна здати собі справу з величі питання і грізного положення. Тільки таким робом можна приступити до лікування, а ніколи жадними репресіями, безліч яких досі стосовано до українського народу, а завершенням і кульмінаційною точкою яких стала пацифікація, що її вибілити й виправдати так дуже старається пан референт.

(Докінчення буде.)

Що таке успіх?

(Від нашого кореспондента.)

Женева, 17. січня 1931.

I.

Від кількох днів Женева знов заполюднюється, а саме тією ріжношерстною людністю дипльоматів з їх секретарями й секретарками, журналістів і поліційних розвідчиків і хоронителів, яка неминуче вирина на всіх міжнародніх з'їздах політичного характеру. Вже від кількох днів тут радить т. зв. европейська конференція — над утопійним, покищо і на жаль, плявом Зединених Держав Европи. А після завтра, в понеділок розпочинається звичайна сесія Ради Союзу Народів.

Про европейську конференцію нічого богато говорити. Буде з нас, коли зазначимо, що наради її ведуться не на політичній площині, як бувало раніше, а на господарській. На таку зміну осередної теми зложилися щораз то нові і щораз то важчі невигодини економічні, які налягають на Европу і весь світ, а формальний почин до неї дали французи. Спершу п. Бріян розвивав свою ідею Зединених Держав Европи на політичних засадах; тепер він відсунув політичні питання на задне місце, а на першому кладе справи господарські і відступає головну ролю в цих нарадах представникові Данії. Єдиний дисонанс у безпристрасних господарських розмірковуваннях вніс італійський міністр Гранді: він поставив домагання, щоби до нарад запросити також представників Радянського Союзу й Туреччини, які не є членами Союзу Народів. Це внесення було свого роду бомбою в супокійній і — що й казати! — нудній атмосфері нарад.

II.

Коли европейська конференція може тільки підготовляти пізніші наради над рішенням господарських питань, то сесія Ради Союзу Народів матиме перед собою дуже навантажену програму робіт, а серед її точок є білай дві такі, що викликають палкі політичні пристрасти: справа розброєння і німецько-польський спір. Справа розброєння властиво не стоїть на черзі нарад як така; покищо рада має рішити тільки питання формальні: часу, місця і голови спеціальної конференції; одначе вже й ці, на око певнині питання, викликають живі й палкі сварки.

Коли воно так, то що й казати про німецько-польську суперечку! В дійсности суперечка ця

— головна й осередня точка цієї сесії. В трьох пунктах німецький уряд „звернув увагу Ради Союза Народів" на нарушення міжнародного договору щодо Горішньої Сілезії. Два органи є "покликані оберігати цей договір: Рада Союзу Народів і міжнародній трибунал у Газі. Німецький уряд відкликався покищо тільки до першого органу, політичного, який може рішати тільки одноголосно. Які внесення ставить німецький уряд, покищо невідомо. Входять під увагу три пункти: ствердження нарушення договору даною державою; назначення слідчої комісії для перевірки нарушень, і створення запорук на будуче

III.

Завдання німецької делеґації нелегке.

Останні парляментарні вибори в Німеччині, виставляючи Гітлерівців на одну з чільних позицій німецької політики, мали величезні наслідки в цілому світі, а вже найбільше у Франції. Вони кріпко захитали політику французько-

При недостаточній функції кормового проводу, катарі жолудка та кишок, опухлині та запальних станах грубої кишки, нахилі до запалення слепої кишки, природна гірка вода **„Franciszka Józefa"** скоро усуває настоїнові обави та болі в підшлуночку. 340

німецької згоди — ніжну дитину Бріяна й пок. Штреземана. Сьогодні політика ця впала в воду, а нової, точно означеної політики закордонної Німеччини нині нема. Гітлерівська політика нагнітає на всіх ділах німецького закордонного уряду. А що Німеччина втратила, те зискала Польща на теренах міжнародньої політики. На щастя, чи нещастя, прийшли в Річпосполитій минулої осені відомі події, які й принесли деякий, далеко не маловажний, коректив у міжнародньому пінуванні Річпосполитою. Гітлерівщина одержала — незаслужено — деяку противагу. Якби не „пацифікація" Східної Галичини і „виборч" в Горішній Сілезії, то позиція Річпосполитої була би сьогодні — супроти необчислимости й зачіпливости Гітлерівщини в Німеччині — справді дуже поважна і надійна.

Одначе — знову ж — німецька дипльомація не може нині використати факту і всесвітньо о розголосу відомих подій у Польщі так далеко і так широко, якби вона була могла зробити, якби не була за нею Гітлерівщина.

IV.

Гітлерівщина нині вимагає від німецької делеґації в Женеві за всяку ціну „успіхів".

Як кожна демагогічна партія, так і Гітлерівська, розуміє під дипльоматичними „успіхами" переловсім якісь крикливі заяви, сувор! осуди, удари пястуком по столі, тощо. Такі „успіхи" роблять враження на ту півінтелігентну, незгодливими роздратовану публику, з якої складається армія Гітлера. І таких „успіхів" вимагає німецька націоналістична гітлерівщина від Курціюса в Женеві.

Одначе таких успіхів Німеччина — ні хтонебудь інший — в Женеві мати не може. Женева — місце найменш у цілому світі підхоже для цього роду успіхів.

Зосібна в даних обставинах річ абсолютно виключена, щоби Рада Союзу Народів видала суворий і демонстративний осуд якоїнебудь держави в складі Союзу Народів — за її політику в справах національних меншин. Рада Союзу не має звичаю осуджувати членів і низько їх принижувати перед широким світом. Вона завжди силкується примиряти — бодай про око людське. Вона завсіди силкується відобрати своїй процедурі і своїм рішенням усяке демонстратівно-політичне жало і замість цього рона зродить гострі конфлікти на площу технічного полагоджування. По тиху, за кулісами впливові члени рали натискають на відповідні держави, щоби не ждучи гострого осуду, самі, „хо доброму" полагодили у себе свої сварки з меншостями, вичаго родили школи, усунули виновників-урядовців, привернули правний стан.

Такий звичай Ради Союзу і нема ніякої надії, щоб у теперішній польсько-німецькій сварці за меншости вона інакше повелася. Успіхом тут може бути тільки ніби-то добровільне залагодження справ відповідним урядом на місці. Але такий, мериторичний успіх — не той формальний, демонстративний „успіх", якого хотілиб Гітлерівці.

Тому й позиція Курціюса в Німеччині незавидна. Одначе воно не значить зовсім — але то зовсім! — щоби позиція його противників на женевській арені була добра. Навпаки! І то — дуже навпаки.

Але про це зайва річ тут говорити.

На всякий спосіб не можна забувати, що коли сказане торкається німецького уряду, уряду великої потуги, то воно в десятеро більше торкається й меншостей, в яких свого уряду немає.

V.

Справи української меншости на цій сесії Ради С. Н. не прийдуть на чергу. Не прийдуть тому, що не було способу добути для них такого „наглого" трактування, як те, якого добилася Німеччина, як член Союзу і Ради його. Українські справи прийдуть на чергу — наскільки до того часу не будуть дома, по доброму і як слід полагоджені — тільки на сесії в місяці травні 1931. По звичайній процедурі меншостевій зачіплений жалобами уряд має право дати відповідь на жалоби, а на це прислугують йому довші речинці, які в даному разі ще не завершилися. А без упливу цих речинців нема можливости поставити справу на чергу.

Зрештою воно так мабуть і краще. Бо річ з політичного погляду що-найменше зайва змішувати українські справи з німецькими і давати світові хибне і неслідне в дійсності підозріння, що буцім то є якийсь звязок між тими справами. Ми чули, що з українського боку говорено в цьому змислі в декількох відповідних місцях, і що це українське становище стрінулося з повним розумінням.

Про українські справи, коли буде яка мова в цій сесії, то хіба в короткому, мимоходом приміненому, уступі промови Генлерсона, а може й ще когось. Бо *правду* про справу цю — всі знають. Та інша річ — правда, а інша — здійснення права, та ще інша процедура.

Принятих комісією меншостей і переказаних урядові для відповіди українських жалоб є тут уже ціла низка. Серед них найбільш сенсаційна: жалоба англійських послів, до якої імовірно долучиться ще друга англійська жалоба — епископів, льордів, письменників. Крім того є приняті жалоби: від українського комітету в Чехословаччині, від українських робітників в Омкурі (Франція), чотири жалоби від д-ра Панейка. Та будуть ще інші, як з українських, так з міжнародніх джерел.

Та щодо успіхів, то — передумайте вище сказане, чи то пак: напишене.

С. Залїпський.

Дещо про колєктив'зацію на Радянській Україні.

„Комуніст" пише, що в Колгоспі димерського району селяни відмовляються далі годувати худобу та давати до Колгоспу пашу, тому це колєктивне господарство впало, а селяни забрали худобу до приватних господарств. В комуні у Ворошилові один „куркуль" вліз до комуни і навмисне псував корм, щоби худоба хорувала й гинула. Цього куркуля арештовано. В оріхівськом районі куркулі нищать худобу, щоби не дати її до Колгоспів. Куркуль Анютин зарізав 2 свині, селянин Передерій зарізав 15 овець, його син 4 вівці.

Заворушення в Китаю.

АТЕ. подає із Льондону, що у китайській провінції Кіанг-Сі вибухли нові комуністичні заворушення. Комуністи опанували головне місто тієї провінції і вирізали в пень третю частину населення.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. СІЧНЯ 1931.

МИКОЛА ЧУБАТИЙ.

До питання про початки української нац'ї.

III.

Під **політичним** оглядом у XII. в. організується на північно-східній периферії держави новий центр — земля суздальсько ростовська побіч другого північного центру — Новгороду В., подібно як і на полудні відокремлюється від Києва галицька земля.

Від пол. XII. в. Суздаль починає безоглядно ривалізувати з Києвом. Оба літописні спчски (Іпатський і Лаврентіевський) занотовують нам цілу низку подій з часів володіння суздальських князів Юрія та Андрія, які свідчать про те, що їх акція, аби понизити Київ і видвигнути Суздаль чи Володимир н. Кл. до державного центру, була доцільна й успішна. Розбудова Володимира н. Кл., спровадження св. ікони з Царгороду, збудування Золотих Воріт у Володимирі н. Кл. з одного боку, а зруйнування Києва (1169) з другого боку — це ті замітні події, що вказують, як Суздаль політично ривалізує та відокремлюється від Києва. Читаємо навіть, що Юрій та Андрій претендують до старшинства в розбитій тепер „Руській Землі", поволи і княжі зїзди не відбуваються, а навіть династичні інтереси не є такі живі, як давніше. Про церковний розділ мова нижче. Ослаблений Київ зіддає на полудні провідну ролю Галичеві. Галицький князь Ярослав Осмомисл посуває границі Галицької Землі здовж Дністра аж до долішнього Дунаю, а розбудований Галич лучить з Чорним Морем. На переломі XII—XIII. ст. і Київ з Правобережам входить у сферу політичних впливів Галича, а політичне відокремлення Руси від Суздальсько-Ростовської Землі стало фактом довершеним тоді, коли Роман Галицький проголосив себе **„Самодержцем всея Руси"**, в такому значінні, яке Русь мала в II. пол. XII. в. Обединання Новгороду зі Суздалем прийшло куди пізніше.

Під **економічним** оглядом давня „Руська Земдя" перестала існувати як господарська одиниця, відколи заломився її хребетний стовп — торговельний шлях Балтик-Чорне Море: „путь із Варягів до Греків". Сталося це остаточно при кінці XI. в., коли половці розмірно на постійне (як колись переходово печеніги) засіли в степовій смузі України. Коли візьмемо під увагу, що майже рівночасно завоювання турків-сельджуків (і поява половців) перетяли другий торговельний сухопутний шлях арабських купців знад Каспійського Моря до Києва, де він перетинався з водним Дніпровим, то Київ як вузловий пункт цих двох світових шляхів стратив безповоротно своє давне значіння.

Наддніпрянські землі переживають важку господарську кризу, чого відгомоном є енергійні заходи Володимира Мономаха проти лихви (постанови Руської Правди про проценти). Давня купецька аристократія Києва — старци градскії — убожіє, тратить своє політичне значіння, а занархізована київська чернь (середина XII. в.) захоплює на вічах владу та веде матір руських городів до руїни. В додатку половці просто виперли українське населення знад середущого Дніпра на північний захід. Українське Подніпровя перестало бути господарським помостом між арабським полудневим сходом і грецьким полуднем з одного та північю з другого боку.

В XII. в. довершується отже й господарський розпад давньої „Руської Землі" на північно-східне доріча Волги, на північний захід з Новгородом, звязаний господарсько з надбалтійськими краями, а згодом з Ганзою та на руські землі (Україну), звязані економічно сухопутною дорогою з середущою Европою, а водною з Чорним Морем, але не Дніпром, лише Дністром.

В західно-українських містах так часто чуємо в XII—XIII. в. про існування польських, угорських, німецьких та інших купецьких кольоній. Це було одною з найважніших причин упадку київського та чернігівського князівства на переломі XII—XIII. в., як територій, що лежала в господарсько мертвій смузі.

Та рівночасно полудне давньої „Руської Землі" переходить у своїм нутрі поважні господарські перемїни. В цій типовій країні лісостепу скорше ніж на північним сході — в смузі ліса, — розпадається доісторичний родовий устрій, а давня родова власність перемінюється в індивідуальну. Тут скорше переживається старий погляд, що „земля — се княже та Боже", ніж у Суздальщині. Руська Правда II. широкої редакції вже недвозначно стоїть на засадах індивідуальної земельної власности та стає кодексом, допасованим більше до полудня, як до півночи — отже українським. Отже не диво, що її звязок з пізнішими правами Української Землі тісний, зате з правовою культурою пізнішої московської держави дуже слабкий*). Розвій індивідуальної земельної власности, флюктуація населення знад Дніпра вкінці взірці західного февдалізму (передовсім угорські впливи) ведуть до витворення на полудні давньої „Руської Землі" боярської земельної аристократії, що не лиш суспільно-правний лад, але навіть своє приватне життя взорує на західних сусідах.

Лицарське життя заходу (в XII. ст.) полонює бояр Галичини та Волині, а на Волині стрічаємо вже навіть пасованих лицарів (Іп. 1149). Боярство мішається не лиш у державні, але й династичні справи та стає рішаючим станом у державі. Зате суздальсько-ростовська держава та новгородська вже від XII. в. йдуть по іншім шляху **суспільно-правного** розвою. Багато причин, між іншими доволі сильне право князя до всеї землі веде у першій мірі до розвою абсолютизму, у другій до розвою міської аристократії і до витворення міста-держави. Саме з недостачі міської аристократії Київ (у пол. XII. в.) стає типовим зразком дегенерації народоправного віча і його упадку*), а земське боярство і тут частинно стає переємником влади віча. В тім заслуга Романа галицького, що він зумів опанувати боярство.

Тим чином і під господарським, правовим та соціяльним оглядом Русь, себто полудне, вже під кінець XII. в. сильно відстала від півночі.

*) Це вказують навіть історики російського права.

*) Київське віче в пол. XII. в. мало не що-року міняло князя, а одного з них (Юрія) чернь просто вбила. (Іп. 1147).

(Продовження буде.)

Враження з засідання адміністраційної комісії сойму дня 20. січня 1930 р.

Крім арештованих справи й справи виборів в цю вільна справа, котра виткнула своє тавро на попередніх і комісійних сеймових засіданнях, а саме „пацифікація" Східної Галичини. Уже в попередніших виступах українських послів головно при дискусії над бюджетом Міністерства і деяких опозиційних польських послів змагано всі страхіття пацифікаційної акції. А останніми днями вся увага була зосереджена над цею справою на засіданні адміністраційної комісії, що відбулося дня 20 січня ц. р.

Аранжування засідання і його ходу належить сьогодні виключно до більшости, яка аж до непристойности користає з усіх управлень проводу та старається і так тяжке положення опозиції зробити ще тяжчим, щоби таким чином звести величину питання до найменших, а навіть дрібних розмірів. Тому слід зазначити, що справу пацифікації поставлено на денному порядку без попереднього засідання, на якому перевезено би проект реферату. Прийшов цей наступного дня, бо президиум п. Полянський відклав референт п. Стронському (ББ), а денний порядок засідання став відомим багатьом послам опозиції тільки перед самим засіданням, при чому навіть не роздано тексту внеску послів Українського Клюбу. Тільки завдяки підготовленості українських послів, як також їхній акції для докладного обзнайомлення, головно опозиції зі справою пацифікації, вся комісійна опозиція не дала себе заскочити довершеним фактом і станула готова до оборони своїх позицій.

Що український внесок не отримає більшости, можна було передбачити, хоч всеж таки, можна було думати, що ради пристойности перейде друга частина внеску, в якій поставлено домагання до уряду: справу провірити, винних покарати, спричинені школи винагородити і скласти звідомлення соймові.

Цікаве й те, що й уряд стає на становищі легковаження справи. Міністр Складковський оправдався особисто, що він на засіданні не буде, мовляв, задля недостачі часу, а крім того дав у цій справі докладні вияснення на бюджетовій комісії.

Дальше аранжування засідання пішло в тому напрямі, щоби відповідним розділом світла і тіней викликати потрібне для більшости враження. Справедливість домагалася, або затримати порядок заголошених до голосу, або при користуванні председником з права назначування порядку промовців, дати можність опозиції, в першу чергу другому українському бесідникові говорити на кінці перед останнім словом референта. Тоді він міг би бодай розправитись з чималою кількістю невірних даних, підношених проурядовими послами. Тимчасом промовців нашого клюбу й опозиції мало що не скомасовано в одно, а на самому кінці засідання витягнено бушім то тяжкі тармати, що мали вивезь розторощити український внесок і справу пацифікації.

Між тяжкими „канонами" видвигнуто посла ББ „русского" Бачинського, славного комісаря Народнього Дому, котрий виголосив найскандальнішу промову, яку колинебудь міг сказати найбільший ворог під адресою українського народу і його високих ідейних змагань. Правда, всі промовці з ББ і пос. Шидельський (ХД) нападали на послів, на провід, підсували їм дійсне й видумане, чимало брехливого, але не тикали народу, його історії, його змагань. Акцію терористичну й революційну кваліфікували на ріжний лад аж до кунтного злочину, але нації самої вони не нападали. Національних святощів не відчули ніхто, навіть дехто з ББ опускав очі долілу, бачче не хотів брати на свій рахунок цього здегенерованого виплоду. Одначе були й такі, що оплескували наймита.

Клюб ББ виступив в цілости проти правдивости подій, а можливі надужиття оправдував дійсними вимогами. Не бракло голосів про Берлін і гроші з Берліна. Пос. Клепшинський богословить битя і погрожує далі залізною рукою.

Всі українські
Фото- і Радіо-аматори
купують фотографічні і радіові апарати та приладдя
по найприступніших цінах, на догідних умовинах сплати
у ф-мі FOTO-RADIO-PALACE,
ЛЬВІВ, пл. МАРІЙСЬКА, дім Шпрехера.
Фірма провадить і поручає тільки найновіші здобутки техніки в тих ділянках.
1343 2—3

1133 3—26

а пос. Шидельський (ХД) у спритній промові випнув ся християнських засад, але всю вину перекинув на українське громадянство, стверджуючи між іншим, що польське населення живе в ляку перед українським терором, а польський уряд тільки підтримує українців. І знову пішов Берлін у рух.

Дістало ся чимало ВПр. Митрополитові (Клепшинський), єпископові Бучкові та великій частині духовенства (Бачинський).

Серед такого аранжування доля українських промовців і інших опозиційних послів дуже трудна. *М. Галущинський* говорив зараз після референта. Він властиво дав реферат внеску у своїй пів-годинній промові. Другий промовець пос. *Кунік* прегарно доповнив своєю промовою виводи попередника, простував невірні дані референта, кинув жмут світла на ведення поліційне слідства, яке мав нагоду на місці пізнати.

Цікавий був голос пос. *Римара* (Н. Д.). Для нього пацифікація справа поважна, пише і говорить про неї цілий світ. Особливо приперми в голосі католицької преси, котра передруковувала меморіял єпископа Бучка. Той голос шкідливий для престіжу держави. Думає, що кожний громадянин, вказуючи на конкретний випадок порушення права в якомусь управлінні ставити домагання, щоби покликана влада випадки провірила і винних упарала. Коли Український Клюб ставить таке домагання, посли обовязані підтримати це домагання в інтересі власнім і держави. Клюб промовця буде голосувати за другою частиною внеску, як згідною з законом і правністю.

З великим признанням треба піднести поважні голоси двох соціялістичних послів, *Дьолкоша* і *Гречнаровського*. Перший підкреслив велику ідейність змагань українського народу і зазначив, які то трудовці має нарід на шляху до здійснення ідеалів. Накреслив безплановість, а навіть недостачу програми в тепер. більшости для розвязки польсько-українського питання, як одного з найважніших в державі. Статистичними датами й даними ілюстрував незвичайно тяжке положення українського народу. Заявив, що тільки народи понад головами більшости дійдуть до порозуміння і переведуть програму, яку ставить його партія, територіяльну автономію. Пос. Гречнаровський відчитав найсильніші місця внеску і на цій основі мотивував конечність прийняття внеску українських послів.

В голосуванні прийнято внесок референта 18 голосами (ББ і кс. Шидельський Х. Д.) на відкинення внеску Українського Клюбу. За українським внеском було 6 голосів. Крім українців голосували ППС і НПР. Клюб Народовий стримався від голосування. Пос. Галущинський поставив український внесок як внесок меншости.

У кінцевім спростуванні п. Галущинський рішучо відкинув закид, немовто українське політичне й культурне життя спиралося на грошах з Берліна, і якінебудь гроші звідтам діставало.

Справа арештованих українських послів у регуляміновій комісії.

Дня 22. січня 1931 р. відбулося 6-ти годинне засідання регулямінової комісії, присвячене двом внесенням Українського Клюбу, а саме: в справі завішення карного поступування проти послів д-ра Дмитра Левицького і д-ра Любомира Макарушки, і в справі завішення карного поступування проти посла Володимира Кохана. Від Українського Клюбу взяв участь у засіданні комісії пос. д-р Загайкевич, якому також був призначений референт у цій справі. Спершу зреферовано й обговорено внесення в справі завішення карного поступування проти послів д-ра Левицького і д-ра Макарушки. У основному більше чим годинному рефераті виказав пос. *д-р Загайкевич*, як референт, формальну і мериторичну слушність домагання Українського Клюбу в справі завішення карного поступування. Матеріяли, які у тій справі доставило регуляміновій комісії міністерство справедливости не пояснюють достаточно, у чім ті посли обвинувачені, бо твердять лише загально про зносини тих послів, як провідників УНДО, з УВО та про ділання за границею на шкоду польської держави в напрямі ревізії границь Польщі і відірвання частини від цілости держави. Наслідком цієї недостачі у письмі міністерства справедливости, комісія не є в спромозі виробити собі погляд щодо вчинків інвольованих обом тим послам. Під мериторичним оглядом виказав референт ноторійну ріжницю поміж УВО і УНДО, зазначуючи, що закид, немов би то УНДО й УВО зі собою покривались є неоправданим і нестійним; оскільки мова про закид ведення за границею акції в напрямі ревізії границь Польщі, то таку діяльність належить уважати рішучо за неколідуючу з карним законом, бо ревізія границь не підпадає під поняття відорвання частини від цілости передбаченої в § 58 ц карного закону. А врешті і цей закид може опиратись лише на непровірених і дорогою конфіденції вишуканих здогадах, а не обосновує достаточно обвинувачення. На всякий випадок неоправдане придержування тих послів у слідчій вязниці, з якої їх ніяким способом вирвати не можна, хоч усі польські посли відповідають з вільної стопи.

Поставлене пос. Стронським внесення до мін. справедливости на доповнення фактичних інформацій — у голосуванні перепало. Упав також при кінцевому голосуванні і сам внесок Українського Клюбу, за яким голосували тільки д-р Загайкевич і представник ППС, а проти цього внесення — ББ і Н. Д., представники Хлопського Сторонництва в часі голосування були відсутні. Таким самим чином упав також внесок у справі завішення карного поступування проти посла Володимира Кохана.

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня ц. р.

(Продовження.)

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ВАРШАВІ.

Коли вже мова про вище українське шкільництво, хотіла би я кількома словами згадати про Український Науковий Інститут у Варшаві, для якого преліміновано суму 120.000 зол. Є це взагалі єдина позиція у мін-стві освіти, з якої можна догадатися, що в Польщі живуть українці.

Той Український Науковий Інститут є інституцією досить мітичного характеру, тому, що найменше знають про нього самі українці. Стверджую, що той Інститут креовано наслідком розмов поміж українською політичною еміграцією з Наддніпрянської України та урядом і що фактично користають з нього емігранти, при чому критерієм для іменування членом Інституту є політична орієнтація. Фактично це станиця для таборів т. зв. петлюрівців, а єдина користь з неї для української культури, не матеріяльна поміч для кількох одиниць. Основання Українського Наукового Інституту з осідком у Варшаві приймає спеціяльний характер, коли візьмемо під увагу, що Т-во ім. Шевченка, признане найповажнішими науковими установами світа за свого рода Академією Наук, не отримує ані сотика фінансової допомоги.

ТЕРМІНОЛЬОГІЧНА САЛАМАХА.

Характеристичною річю є сама назва Інституту, який зветься „українським". Для українського населення в Польщі обовязує, як відомо, в державному шкільництві термін „руський". Вправді п. міністр в останньому інтерв'ю, важучи про учнів-саботажистів, послугувався терміном „український", але молодь, що вчиться у тих школах, мусить офіціяльно називатися „руською" і свою рідну мову теж має називати „руською". Також в офіціяльних публікаціях міністерства, напр. в останньому річнику матеріі-

975 2—20
Можна дістати в аптеках і дрогеріях.

ялів про діяльність уряду за 1925 рік, покутує цей термін.

Колиж вкінці діждемося усунення тої ганебної спадщини епохи Грабського? Чи післятравневий уряд, який має сухну відвагу виплати лолки уланів проти власних громадян, не здобудеться на відвагу протиставитися ендецькій опінії через скасування терміну „руський"?!

ПЕРСОНАЛЬНА ПОЛІТИКА.

В кількох словах хочу згадати про персональну політику п. міністра у відношенні до вчителів української національности. Хоча попередній сойм скасував підпорядкування шкільних власте власним політичної адміністрації, то проте ніколи ще факт залежности вчительства від адміністраційних властей не виступав так яскраво, як минулої осени в передвиборчому періоді. Поліційна система дійшла до того, що фактичною владою, яка кваліфікує вчителя і рішає про його долю і його кар'єру, не є його шеф, лише слідчий відділ, а часто найближчий „постерунковий" або конфідент поліції. В передвиборчому часі і в часі пацифікації переношено масово вчителів українців на етнографічно-польські терени, інших переношено в нечинний стан. Ми взголосили в цій справі інтерпеляцію, в якій подали до відома п. міністра кількадесять прізвищ найкращих довголітніх педагогів, перенесених виключно з партійно-політичних причин. Це тільки частина вчителів, які впали жертвою зславленого „добра школи", фігуруючого в 58 і 60 §§ учительської прагматики. Ніколи ще передтим не зловжито так цинічно, — я сказала би: не сирофановано так без скрупулів поняття „добра школи" — як минулої осени.

Як два-три тижні тому п. Івахів, радник Відділу Безпеки львівського воєвідства, сказав одній учительці, яку усунено зі школи, що це Відділ Безпеки подбав, щоби ту паню позбавлено посади і що Відділ Безпеки ніколи на це не дозволить, щоби п. міністр покликав її назад до служби. Такі факти хіба не причиняються до підсесення авторитету найвищого шефа шкільництва в очах учительства...

ВІРОІСПОВІДНА ПОЛІТИКА.

Річ дуже характеристична, що від часу, коли віцеміністром став католицький священник кс. Жонголлович, запанували надзвичайно сердечні відносини поміж міністерством та православною митрополичою курією, яка є московською у своєму особистому складі, — зате в тому самому часі урядова преса в нечувано брутальний спосіб заатакувала цілий греко-католицький клир з митрополитом Шептицьким на чолі.

Віцеміністр віроісповідань, католицький кс. Жонголлович байдужим оком глядів на те, коли державна поліція і військо доконували нелюдських екзекуцій на особах католицьких душпастирях, при чому ті екзекуції відбувалися в умовинах, які мали на меті обнизити авторитет священика в очах населення та греко-католицької церкви серед громадянства. Можу служити о. віцемістрові списком замасакрованих духовників. Наслідок такої політики той, що населення уважає зневажених і зтортурованих душпастирів мучениками та що ще дужче затіснилися зв'язки поміж українським селом і приходством. Можливо теж, що мала частина населення, глядячи, як органи державної поліції понижують і бють своїх душпастирів, стала податливою для ідеї більшовицьких безбожників. Котрий-же з тих наслідків симпатичніший о. віцемістрові?

Я не знавець канонічного права і не знаю, чи та наклейки конфіската пастирського листу нарушує постанови конкордату. Бажаю лише стверднти, що це нечуваний факт, щоби в католицькій державі конфісковано пастирський лист католицького архієпископа, і що той факт найшов відповідний розголос у християнському світі.

Запевняю Високу Комісію, що той християнський світ має більше довіря до католицького митрополита, ніж до органів безпеки, які добачили у пастирському листі революційний маніфест.

(Докінчення буде.)

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Промова М. Бачинського пішла за границю.

Нашим читачам уже відомо, що ославлений комісар „Народного Дому" у Львові, а тепер ще й бебістичний посол ББ, одинокий „русин" у лавах соймового бебістичного клюбу, М. Бачинський виголосив на засіданні адміністраційної комісії сойму дня 20. січня ц. р. ганебну промову в часі дискусії над внеском Українського Клюбу про пацифікацію. У цій промові п. Міхал Бачинський оплював цілу українську націю та все її минуле, всі її скарби та святощі.

Але річ не в тім, а в чімсь зовсім іншім. Ось слухайте: Коли по засіданні комісії один польський журналіст звернувся до п. Бачинського з проханням, щоби він позволив йому тексту промови, то п. Бачинський заявив, **що тексту своєї промови не має, бо поправлений президією клюбу ББ примірник цієї промови відійшов за границю.**

Ось і бачите, до чого служить бебеками такий тип як Міхал Бачинський! Пригадайте, хто за уряду ген. Сікорського везли з поспіхом за границю текст промови тодішного посла, теж з ласки панської, о. Ількова, а зрозумієте все. Таж промову Ількова возили тоді на засідання Ради Амбасадорів, на якому запала відома постанова з дня 14. березня 1923 р. Куди тепер пішов текст промови Бачинського — не знати, але скоро про це довідаємося.

Нині о. Ільків давно поза впливами й почестями, що сплівали на нього з ласки панської. Його копнули. Прийде час, що копнуть і „русина" Бачинського. І це буде цілком зрозуміле. Бо таких типів все копають, коли вони виповнили свою роль і не мають нічого більше до сповнення. Таку „промову", як описана, Бачинський виголосив уже втрете, але в соймі вперше. Без кінця її повторяти нечіже не зможе і тому до копняка може вже й недалеко. Надоїсть і бебістам висилати все такі самі промови та ще й такої етичної якости у широкий світ.

Дві українські петиції в Союзі Народів.

АТЕ. подає за бюром Вольфа з Женеви, що українська посолка Мілєна Рудницька зложила в секретаріяті Союза Народів дві петиції: перша петиція відноситься до 8 українських послів, увязнених у Бересті й у відповіднім кольориті представляє трактування вязнів. Петиція апелює до Ради С. Н. розпочати слідство в справі подій у Бересті. Друга петиція відноситься до пацифікаційної акції в Сх. Малопольщі (термін АТЕ. ред.) і представляє здогадні акти насилля польських властей та звертається до С. Н. з просьбою забезпечити українським меншинам у Польщі права загарантовані в договорі про меншини.

—o—

Нова культурна станиця.

Крамниця „Українське Народне Мистецтво" у Львові.

Дня 23-го ц. м. відбулося в домі „Народньої Гостинниці" при вул. Костюшка ч. 1. посвячення крамниці „Українське Народне Мистецтво", що має на меті поширювати зразки нашого прикладного мистецтва.

В новій домівці зібралося з 30 осіб, представників ріжних наших установ. Посвятив її еп. Будка, витаючи новий похвальний почин довшою живою промовою. Варта повторити з неї кілька цікавих думок, над якими мало хто з нас задумується в буденщині. Наше народне мистецтво має форми та зразки, які розбуджують подив чужинців, що знають нас тільки як широку етнографічну масу. У буденному житті кожний із нас має спроможність і обовязок розуміти та відчувати красу, хоча би й не був артистом. Хист відріжняти красу серед проявів природи та сприймати твори мистецтва це характеристична ознака культурної людини. Перська народня пословиця недурно каже, що найменший відблиск краси вартніший, ніж гроші та всі скарби. Організація, що ставить собі метою поширювати зразки народнього мистецтва виконає велике культурне діло, коли зверне увагу нашого громадянства на цінності, які маємо в творчости свого народу.

Після посвячення домівки запрошені гості, серед яких слід згадати о. А. Стефановича, дир. М. Заячківського, д-ра Г. Бурачинського, д-ра Ст. Федака, зібралися на товариську гутірку, підчас якої промовляв дир. М. Заячківський. Він кинув дуже цінну думку, що новозаснована крамниця повинна навязати якнайтісніші звязки з чужиною, тому, що вироби нашого народнього мистецтва можуть без сумніву рахувати на поважний збут поза межами нашої країни.

Крім нього забирали ще слово о. А. Стефанович, інж. А. Палій, витала нове товариство від „Союзу Українок" пані др-а Дзеровичева.

Дякувала за привіти та підмогу всім, що причинилися до організації нової установи від дирекції п. Ірина Макух-Павликовська.

Як зачуваємо, та сама кооператива підготовляє виставку Українського Нар. Мистецтва в музею Н. Тов. ім. Шевченка на день 1-го лютого п. р. Про самі вироби крамниці напишемо окремо, завтра.

Для тих, що терплять на ревматизм і недужих на грипу!

Незвичайно успішний середник неоціненої вартости.

Пані Т. Новікова, Вільно, вул. Доброї Ради 25, пише нам ось: „Від довшого часу я терпіла на ревматизм і подагру. Мої терпіння та болі були часто просто не стерпні. Я випробувала вже багато способів, але, на жаль, усі показалися неуспішними. Випадково я довідалась про таблетки Тогаль, — які тепер заживаю від довшого часу і можу стверднти, що успішність Тогалю є просто чудесна. Я відзискала давню свободу рухів і позбулася зовсім цих тяжких докучливих і прикрих болів. Недавно занедужала я на грипу. І в тім випадку зажила я кілька таблеток Тогаль, завдяки яким уже другого дня почувалася я зовсім бадьорою та здоровою. Направду Тогаль є середником неоціненої вартости. Подібно, як п. Н. пише кілька тисяч недужих, які при ревматизмі, подагрі, грипі, простуді, нервових болях та голові приймали Тогаль з успішним висліком. Таблетки Тогаль є зовсім нешкідливі та приносять полекшу також у хронічних випадках. Тогаль у природний спосіб усуває первинні хороботворчі і в зародку знищить всілякі недомагання. Оригінальні Таблетки можна дістати у всіх аптеках. Спробуйте ще нині, але жадайте безумовно лише Тогаль. Нема нічого ліпшого. 1256

ОСТАННІ ВІСТИ

НЕ БУДЕ ЗНИЖКИ ПЛАТЕНЬ УРЯДОВЦІВ.

Дня 22. січня на засіданні бюджетової комісії після дискусії над преліміпарем бюджету мін-ства праці та суспільної опіки міністр Губіцький заявив, що уряд не буде старатися обнижувати платень урядовців.

КЕРОВНИК МІН-СТВА ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ПРО БЕРЕСТЯ.

Дня 23. січня на засіданні соймової бюджетової комісії над бюджетом мін-ства військових справ промовляв керовник мін-ства ген. Конажевський. Він м. ін. торкнувся і справи Берестя при нагоді обговорювання стану моральности армії. Він сказав, що з прикрістю та обуренням мусить стверднти, що невідповідальні чинники позволили собі в часописах без конкретних даних кидати болотом на армію і ганьбити старшинський корпус і старшин, які брали участь службово. Бесідник стоїть на становищі, що армія не може брати участи в політикуванні. Кожен військовий, що виконує службу у Бересті, виконує її під контролею зверхної влади та згідно із обовязуючими приписами та правильником, а на їх поведінку не одержав зажалень. Все, коли дістав таке зажалення (пос. Четвертинський (НД): То раз була би політика!) жадав їх вияснення або слідства. На основі інсинуацій невідповідальних чинників у часописах не вважає вказаним починати якенебудь слідство. Доки комусь не доказано вини, не вільно робити закидів. Старшини, покриджені часописною полемікою, просили бесідника, щоби позволив їм шукати сатисфакції шляхом честі або у суді. Я не міг згодитися на їх просьбу, тому видав тайний приказ, а „Газ. Варш." оголосила його ще й перекрутила. За це казав потягнути часопис до карної відповідальности. (Тепер міністр відчитав приказ). Польська армія завдяки духовому вождові добре зорганізована, дух її стоїть високо, нарід може на неї рахувати. Зарядження бесідника подиктоване обовязком вояка. Вкінці заявляє, що й далі боронитиме підчинених собі перед несправедливими закидами. Коли говорив тут у комісії, то не тому, що би викликати політичну дискусію, лише тому, щоби комісія та загал знали, яке непохитне є становище мін-ства в тій справі. Ніякої дебати на ці теми не вестиме.

СЕНАТ У СПРАВІ БЕРЕСТЯ.

Дня 23. січня сенатська правнича комісія радила над внесенним сенаторів із Народового Клюбу в справі Берестя. Реферат виголосив сен. Почентовський (ББ). Він займав у тій справі становище подібне як його товариш у соймі пос. Пасхальський у соймовій правничій комісії.

Опісля промовляв мін. Міхаловський. Його заява в справі Берестя майже ідентична з його заявою, яку вложив тому два дні в соймовій правничій комісії.

Потім говорив сен. Годлевський (Кл. Нар.) обговорюючи правний бік Берестя. Сен. Коцюнський (ППС) змусував жахливі переживання берестейських вязнів. Сен. Сейда (Кл. Нар) звернув увагу, що „Курер Познанський", якого є редактором, у більше ніж сто статтях осуджу-

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРГАНІВ ТА КАШЛЮ
ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ
Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями
Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях.

ПОЗІР!
Догідні умови!
ПОЗІР!
Ціни справді конкуренційні!
Рахуємо на ласкаву увагу наших П. Т. відборців і просимо зробити нам честь своїми цінними замовленнями.
З ПОВАЖАННЯМ
„DYKFOR" продаж дикт і форнірів Сп. з обм. відп.
ЛЬВІВ, вул. СОБЯШНА 27. Тел. 43-16.

в Бересті, ганьбою. Чому того часопису не потягнули до відповідальности за те? Жде суду в тій справі. Говорили ще сен. Возніцький (Кл. Хл.) і сен. Роман (ББ). У голосуванні внесення Клюбу Народового відкинули згідно із предложенням референта.

СПРАВА ПАЦИФІКАЦІЇ ТА БЕРЕСТЯ НА ПЛЕНУМІ СОЙМУ.

На денному порядку понеділкового засідання сойму є 20 точок, із того більшість про ратифікацію закорд. умов. Крім того є звіт правничої комісії в справі Берестя, звіт комісії посольської недоторканости в справі внесень опозиції й Українського Клюбу про здержання карного поступування проти увільнених або досі ще вязнених послів і звіт адм. комісії про українське внесення в справі пацифікації трьох воєвідств Сх. Галичини. Далі є звіт правничої комісії про проект закону про скасування національних і віросповідних обмежень, а вкінці проект закону про держ. дороговий фонд.

БІЙКА У ВАРШАВСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ.

Дня 23. січня у Варшаві прийшло до академічних демонстрацій у звязку з берестейською справою. Проти заборони ректора вшехпольська та соціялістична акад. молодь скликала віче на університетськім подвірі. Віче старалася розбити молодь, що належить до санаційного табору. Прийшло до бійки на кастети, палиці та ляштуки. Ранений був у голову ред. „Еха Академицкого" Загурський. Кажуть, що на нього напали члени орг. Обозу Великої Польщі. Приїхала каретка рятункової стації, щоби забрати тяжко раненого Загурського. Поліція сконсигнувала біля університету гидранти, щоби сніг. водою здержати похід. Одначе до дальших сутичок не прийшло. Поліція замкнула Новий Світ, себто місце, де є мін-ство внутр. справ. Молодь Обозу Вел. Польщі пішла на пл. Наполеона, де м. ін. вибили велику шибу в фірмі „Кольпортаж", а на розі Маршалківської вулиці вибили шиби в крамниці, де був виставлений потрет президента держави. Арештували богато осіб.

АРЕШТОВАНІ В СПРАВІ ЗНЕСІНСЬКОГО ВБИВСТВА НА ВОЛІ.

Арештовані в звязку з убивством у Знесінні Чікель і Ковальський виказали алібі, тому їх випустили на волю після 2-тижневого побуту в тюрмі. Оба вони далі починають мандрівку у пошуканці праці. Поліція далі веде слідство в справі вбивства.

Американець дає нагороду за відшукання вбивників.

„Хвіля" повідомляє", що в її редакції зголосився якийсь американець і зложив там більшу суму грошей та 18-каратовий золотий годинник як нагороду для того, хто викриє знесінських убивників.

—o—

НОВИНКИ
— Радикальна випродажа обуви і снігівців
Делька
дає найліпшу нагоду корисного закупу. Просимо у власнім інтересі переглянути виставові вікна. Чи на тепер, чи на пізніше, рішучо варта купити.
Телєф. 2-11. Піскова 22 „Власна Хата" Фотограф Лев Янушевич. 537

— **За вбивство.** Перед судом присяжних у Львові закінчилась розправа проти Ілька Равока і Петра Фіяса, обвинуваченних в убивстві одного жида зі Сокальщини, якого підсудні потім ограбили. Обвинуваченого Равока засуджено на 8 літ вязниці, а другого через брак доказів вини звільнено.

— 31. І. 1931. Укр. Студентів Лісової інжинерії уладжують Вечерниці Лісників у салях Української Бесіди (Нар. Дім). Запрошення щоденно від 13—14 в домині „Основи", Супінського 21. (Акад. Дім).

— **Карієра комманданта вязниці у Бересті.** В останнім списку старшин відзначених „Хрестом Незалежности" читаємо, що не підзначення дістав і полковник Вацлав Костек-Бернацький, комендант твердині в Бересті, де перебували арештовані посли. Рівночасно подає „АБІ", що полковник Бернацький виголосив у Варшаві в санаційному клюбі реферат про відносини у вязниці в Бересті. Реферат цей тревав 2 години, а слухало його 80 осіб, здебільша з табору ББ. Комендант Берестя доказував у рефераті, що хоч режим у вязницях, де перебували посли був строгий, то команда вязниці в нічому не переступила законів і правильника. Всі поголоски, що хтось бив послів, є звичайною брехнею. Ніхто над Ліберманом ні над Корфантим не знущався і полковник Бернацький запевнив публику, що він особисто дуже любить посла Лібермана.

— **Несумлінна лікарка.** Текля Семера із Пліснян, пов. Зборів, була вагітна. Одного дня почула себе погано і пішла до лікарки д-ра Алли Гальперн зі Зборова, щоби та оглянула її. Ця лікарка заявила, що плід якийсь ненормальний і що конечно потрібна операція, але за цю операцію зажадала 20 долярів. Хора жінка мала тільки 7 долярів і давала їх як завдаток, але лікарка з обуренням відкинула цю суму і не хотіла робити операції без цілого гонорару. За кілька днів ця вагітна жінка вмерла від затруєння крови і лікарі ствердили, що якби д-р Гальперн була зробила операцію, то життя Теклі Семери булоб урятоване. Проти несумлінної лікарки внесено судову скаргу.

— **Афера Устріка** далі є предметом слідства, яке сягає і поза межі Франції. На днях арештовано відомого італійського фінансіста Гваліяно, який, як виявилось, грав в афері Устріка поважну ролю. У рахунках банку, в якім Гваліяно був директороом, викрито поважні неточности.

— **Китайські поліцаї у Відні.** До Відня приїхало 10 китайських поліцаїв, які студіюють організацію поліції в европейських державах. На стації привитали екзотичних гостей представники віденської поліції. Китайські сторожі ладу й спокою говорять по англійськи. Вони задержаться у Відні пів року.

— **Смерть славної танцюристки.** Відома російська танцюристка світової слави Анна Павлова, їдучи з Рівери до Парижа, пережила залізничу катастрофу і наслідком того занедужала на нервовий розстрій. Вона мала виступати на сцені в Газі, але там заскочила її смерть.

— **Бандити напали на поїзд.** Недалеко Детройту в Америці бандити напали на поспішний поїзд, ограбили пасажирів та вбили одного пасажира, який не хотів видати грошей.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 22. січня 1931 року — масло експортове і десерове прима за кільо 4 золоті 4 тра молока 0·27 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 9·90 зол.

—o—

З судової салі.

ПІДПАЛИ З МИНУЛОГО РОКУ ПЕРЕД СУДОМ.

Перша розправа перед судом у Львові.

Підпали з минулого року найшли вже перед львівським судом присяглих свій перший відгомін. Дня 23. ц. м. почалась розправа проти 20-літнього Володимира Савчука, 21-літнього Петра Мандюка, 23-літнього Петра Пури і 22-літнього Луки Сафіяна, селян родом з Сушна та Забави, в Радехівщині, обвинуваченних в злочині проти § 58 (державна зрада) і §§ 167, 168 (підпал).

Акт обвинувачення говорить, що обвинувачені належали до УВО та з її наказу підпалили стирту, в якій було 694 кіл пшениці, власности поляка Юліяна Тарнавського. Стирту начебто підпалив Володимир Савчук, але до цього намовили його товариші, що сидять тепер на лаві обвинуваченних. Згідно з актом обвинувачення обвинувачені тричі намовляли Савчука підпалити стирту і Савчук по третій нараді позичив собі ровера, поїхав до Бишова і там у ночі підложив огонь.

Свідок Купель, комендант станиці поліції і Хмельовський, льокай Тарнавського, у своїх зізнаннях доказували, що після пожежі бачили на дорозі сліди ровера Савчука.

В обґрунтуванню акту обвинувачення сказано: „Інтенція і тактика УВО вважає саботаж за один із засобів боротьби поневолених народів, які хочуть добути собі державу. Про це говорить брошура УВО-ва сторінка 57. Ціль саботажів така: робити польській державі шкоду, шкрити серед польського населення паніку, популяризувати ідею боротьби та ціну незалежности України, звертати увагу закордонних політичних чинників на українську справу, виховувати активних борців для майбутнього українського повстання проти Польщі".

Акт обвинувачення опирається головно на зізнаннях обв. Савчука, який при слідстві на поліції признався до вини і заявив, що до підпалу намовляли його товариші. Але тепер підчас судової розправи підсудний В. Савчук не признається до вини, заявляє, що до жадної УВО не належав, а при слідстві признався до вини тільки зі страху перед поліцією. Ніхто до підпалу його не намовляв, а ніким про саботажі не говорив і все те, що він зізнавав на поліції, є вигадкою.

Таксамо підсудний Петро Пура відразу заявляє: „Я чисто нічого не винен, я задармо сиджу в криміналі, нікого до підпалів я не намовляв, я навіть не знаю Савчука, не говорив з ним ніколи. Газет не читаю, „Сурми" й не бачив у житті, на політику не маю часу, бо як чоловік працює на ґрунті, то не має коли газети читати. Я бігме чисто не винен, кажу ще раз. Тоді, як згоріла стирта, я собі возив овес, сестри вязали, а я возив. Потім я приїхав до дому, і пішов спати. Ви хочете, щоби я говорив по польськи, бо по руськи не розумієте, але я по польськи не вмію то говорю по українськи, але я чисто не винен, кажу ще раз".

Підсуд. Мандюк зізнає, що він також нічого не винен. В тих днях, коли згоріла стирта, він мав скаліченну ногу, не міг навіть ходити, працював коло машини, а потім був дощ і він сидів дома. Вечором в його хаті був його швагер та селянин Свистун, який прийшов собі поговорити з його сестрами. Швагер і Свистун можуть посвідчити, що він спав разом з ними дома і ніде не ходив, тому не міг нікого намовляти до підпалів. Зрештою, як чоловік має скаліченну ногу, то хіба може ходити на якісь наради в справі підпалів? Обвинуваченний доказує, що він, маючи 12 моргів землі, інтересується тільки господаркою, а про УВО і не чув.

Розправа треватиме кілька днів. Підсудного Савчука боронить д-р С. Шухевич, а інших підсудних д-р Старосольський і д-р Шевчук.

На салі бачимо не дуже численну публику, а між нею родичів обвинуваченних, зажурених селян, які на перерві оживлено дебатують між собою: „Чи засудять наших хлопців, чи пустять до дому, помагати нам у господарці?".

—o—

З театру.

Український Театр ім. Тобілевича: „Гріх", песа на 3 дії В. Винниченка.

Песа виставлена з нагоди 50-ліття народин Винниченка. Перша думка: невже-ж справді Винниченко має щойно 50 літ? Ніде нема певнішого як у театрі прикладу, що значить починати літературну діяльність у молодих роках; — з 20-кількох пес Винниченка, з яких неодна є гріхом молодости, ось-цей „Гріх" належить до найбільше зрілих.

Питаємо: чому? Театр завсіди жив і мабуть вічно житиме в першій мірі цікавою подією, розбитою на поодинокі моменти дієвої акції. Більшість пес Винниченка писана під спонукою проблем, які хвилювали письменника наскрізь раціонально. Винниченко бачив у таких проблемах перш за все аргументи, а не живі постаті і не гру конфліктів. Дієві особи змагаються взаємно більше мозками, як своїми пристрастями та темпераментами, а ще частіше драматург кидає аргументи в авдиторії.

„Гріх" має якнайменше цих основних хиб драматичного твору; це в першій мірі трагічна подія, хоча перенизана міркуваннями. Тому й досі, — коли всі Винниченкові „Дизгармонії" та „Шаблі життя" залишилися тільки шаблями в його драматичній праці та вражають нас своєю дизгармонією — „Гріх" можна слухати з цікавістю.

Вистава в нашім театрі була імпровізована. Хто з глядачів не бачив „Гріху", виставленого у нас Загаровим 8 літ тому, тим краще для нього. Загаров дав у ньому одну з найкращих своїх креацій і продумано вирежісерував усю песу. П. Бенцаль не бачив, здається, ніколи такого типу, який мав відтворювати. П. Кривицька завсіди бодай симпатична, не має в собі — такої характеристичної для жіночих постатей Винниченка — демонічної жагучости змішаної із жорстоким холодом. Колись Морська вже в цій песі мистецьку креацію та гру. м. р.

Великий Театр: „Пташник з Тиролю" — оперетка Карла Целлєра.

Відновлення цієї оперетки на сцені міського театру приняла публика, що явилася в дрібному числі на виставі, доволі тепло. Не диво. Бо „Пташник з Тиролю", не зважаючи на свій поважний вік і на слабе лібретто, має стільки прегарних з музичного боку місць, дає таке широке поле до попису і солістам і цілому хорові, що слухачі виходять таки на своє і проводять вечір не тільки без нудьги, а навіть зовсім приємно.

Вчорашню виставу приготовив здбайливо режисер Фоляньский і дирігент орхестри Гуканьский, при чому Фоляньский креував ще й з успіхом і гумором ролю барона Вепса. В ролі княжни виступала п-а Нохович, в ролі Крисі п-а Фонтанівна; обі виступили добре свої ролі і вивязалися з них на загальне вдоволення. Натомість схибленою уважаємо креацію п-и Гінґлерівної (в ролі баронівни Аделяйди), яка була надто штучна і мало природна. Вісневський як торговець пташків, цим разом був свобідніший і рухливіший, а грав та співав бездоганно. Незлий був теж Грущинський в ролі веселого офіцира.

З виконавців поменших роль слід назвати в першу чергу Шослянда і Рушковського (останній був не у своїй ролі: старого і глухого професора). Оба вони старалися дотепною грою і смішними рухами та гримасами оживити якцію перестарілого фабрикату. З членів громадської ради звертав на себе увагу Сирочевський в ролі війта, що мав теж кілька добрих моментів. Виконавці епізодичних партій були підготовлені солідно.

Дуже добре звучали вчора хори, що співали з вервою, рівно і складно. Виступ балету (тирольські танці) мав чи не найбільший успіх.

І. Н.

З кіна.

„Паляс" — „Рапсодія кохання".

Фільма безпретенсіональна, з досить банальним сюжетом (любов поміж енергійною міліонеркою та бідним мистцем), а проте приємно на неї глядіти, а навіть слухати мельодійних пісонок. Лоїс Моран — це мабуть „американський Шевалїє", популярний пісонькар, якому— до речі — зовсім непотрібно кажуть у фільмі пертися насилу поміж адептів поважної музики, — лише на те, щоби не виглядав так яскраво „мезаліянс" — молоденької власниці стайні перегонових коней. Кінські перегони є теж найбільш атракційною точкою фільми. Надзвичайно гарно та цікаво виходить експеримент накладаних знимок: як паралельно пливуть образки дійсности й візії минулого.

І. к.

Кіно „Коперник" і „Марусенька": „Індійська гробниця".

Стара добра фільма — „перетонована". Багата декоративно та тематично: глядиш, наче читаючи екзотичну повість з усіма страхіттями таємного, привабливо-отруйного Сходу. Інтрига покручена хитро як сходи, тераси та ганки княжих індійських палат; ніколи не вгадаєш, що і коли вийде звідсіля чи звідтіля: якась прокажена потвора, тигр, йог чи невинна біла жертва.

У цій неімовірній країні, Індії, все стає імовірним, з менту, коли затрачуємо почуття між дійсністю та уявою. А зрештою кажемо собі: „нехай це буде звичайна індійська казка; як довго оповідають її цікаво і додають до неї такі барвисті ілюстрації, варт послухати".

Яким страшним уміє бути Конрад Файт, знаємо всі.

м. р.

СПОРТ

Погонь-Україна 11:0 (2:0, 3:0, 6:0).
Змагання у гаківці за чашу „Лехії".

В „Україні" грало з першої дружини лише двох грачів, а саме Труш і Гофрик, решта резервові. „Погонь" виступила в найсильнішому своєму складі з Мазуром, Цімером, Кухаром і Ванчицьким. Високоцифрову програну „України" спричинив брак грачів першої дружини і резервових на зміну, де „Погонь" була в найсильнішому складі, маючи ще й двох грачів на зміну. До всього цього ще й суддя п. Франковський узнав три голі зі спаленого а одинадцятого цілком не було, бо кружок відбився від горішнього стовпа воріт. Публики зібралося до 200 осіб.

Чорні-Лехія 3:0 (1:0, 1:0, 1:0).

Змагання за чашу Лехії. Перемогли заслужено Чорні. Суддя п. В. Кухар.

Загальні Збори У. С. К. „Беркут" у Перемишлі.

Одним з найдіяльніших спортових українських товариств є Український Спортовий Клюб „Беркут" у Перемишлі. Секції легкої атлєтики, ситківкарська, водна, зимових спортів, секція мандоліністів і товариське життя в „Беркуті" проявляли в минулому році живу діяльність, доводячи на публичних змаганнях до гарних вислідів. На Заг. Зборах Клюбу, що відбулися 1. січня ц. р., вибрано новий виділ, у склад якого ввійшли: адв. В. Загайкевич — голова, лікар д-р Роман Несторович — заступник голови, Михайло Дунай, Евген Борис, Іван Медвіть та Іван Красник — виділові. В цьому сезоні розвиває з успіхом свою діяльність новооснована лещетарська секція. Гурток мандоліністів тішиться в Перемишлі оправданою славою.

Театри.

Український Театр І. Тобілевича:

ЛЬВІВ. Салї „Уль" Осолінських 10.

Субота, 24. січня, год. 7:30 вечором „Гарна Олена" оперетка Офенбаха.

Неділя, 25. січня, година 3:30 попол. „Он не ходи Грицю", нар. драма Старицького; година 7:30 вечором „Гетьман Дорошенко" драма Старицької-Черняхівської.

Білети раніш в Українськім Базарі, а вечором при касі театру.

Великий Міський Театр:

Субота, 24. січня, год. 3. попол. „Кордіяни"; год. 7:30 веч. „Мадам Батерфлай".

Неділя, 25. січня, година 3:30 попол. „Ніч у Сан Себастіані"; год. 7:30 веч. „Пташник з Тиролю".

Понеділок, 26. січня, година 7:30 веч. Симфонічний концерт під батутою Е. Массіні.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 24. січня, год. 7:30 вечором „Людина з тенью".

Неділя, 25. січня, година 3:30 попол. „Нова подружна умова"; год. 7:30 веч. „Людина з тенью".

Понеділок, 26. січня, година 7:30 веч. „Людина з тенью".

Малий Міський Театр:

Субота, 24. січня, год. 7:30 вечором „Легкодушна сестра".

Неділя, 25. січня, год. 3:30 попол. „Перфуми моєї жінки"; год. 7:30 „Легкодушна сестра".

Понеділок, 26. січня, година 7:30 веч. „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевалїє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Катерина І." (Ліль Даговер, Смирнов, російські пісні).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Індійська гробниця" (Конр. Файт).

ОАЗА: „Під кріпками Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Рапсодія кохання".

ПАН: „Отрубник" (Конрад Файт).

ПАСАЖ: „У путах зрадників". „З дня на день".

ПРОМІНЬ: „Людина з бджолиною душею".

ФАТАМОРГАНА: „Кохання в хайданах". „Книжка дньобенду".

ХІМЕРА: „Пропаща жінка" (Мері Кід)

СТИЛЕВЕ: „Легіон засуджених". „Пат і Патахон".

УТІХА: „Володар Сагари" (Вол. Гайдарів).

Програма радіо.

Субота 24. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17:45 Концерт для молодіж. Гельсінгфорс (221,4) 18:15 Музика. Льондон (361,3) Пісні Вольфа. **Будапешт** (550,5) 16:00 Румунська музика. **Берлін** (419) 19:30 Концерт солістів. **Рим** (441,2) 12:45 Легка музика. **Прага** (486,2) 18:20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 19:55 Пісні Шумана і Шуберта. Співає Белля Альтен. **Харків** (938) 20:00 Концерт.

Неділя 25. І. 1931.

Варшава (1411,7) 10:15 Богослуження. **Гельсінгсфорс** (221,4) 12:00 Богослуження. **Будапешт** (550,5) 11:00 Радіооркестра. **Берлін** (419) 18:00 Релігійний концерт. **Стокгольм** (435,4) 19:15 Твори Моцарта. **Рим** (441,2) 13:00 Радіоквінтет. **Прага** (486,2) 9:30 Релігійна музика. **Відень** (516,3) 15:05 Орхестра. **Будапешт** (550,5) 21:30 Віолінчеліст Самбокі. **Харків** (938) 20:00 Сучасна музика. **Париж** (1724,1) 17:30 Музика.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замість принятя з нагоди іменин і 70-літніх уродин зложив Др. Степан Федак 100 зол. на „Рідну Школу" і 100 зол. на „Політичних Вязнів". 1367

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

СТУДЕНТ ПОЛІТЕХНІКИ пошукує якогонебудь заняття. — Зголошення до Адм. під „Заняття". 1375

ПЕРЕДВОЄННА фірма пошукує спільника з більшим капіталом до вугляного і деревяного інтересу. Оферти слати до Адмін. „Діла" під „Антрасіст" 1372 1—2

КІМНАТА мебльована, партер, фронт до вилицю, Висьпянского ч 31. 1369 1—2

МАЛЯР АРТ. потрібний до мальованя церковних образів. До зголошення залучити малий образок своєї праці. Дещик маляр Самбір. 1368

У ПІДГІРСЬКІЙ, здоровій околиці є до винайму від 1. березня 1931 р. мешкальний дім разом з економічним будинком у доброму стані і до 29 моргів поля. Надається для емерита — Ближчі відомости в Т-ві „Просвіта", Львів, Ринок 10. II. поверх. 1373 1—3

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 888 9-?

КІМНАТА з окремим входом, умебльована, до винайму від 1. лютого, для поважних осіб. — Домагаличів ч. 9. II. пов. від 3—4 год. 1339 3—3

ФРОНТОВА, соняшна, умебльована кімната з окремим входом при вул. Супінського 8. парт. на право до винайму. — Оглядати можна між 5—7. 1346 2—3

СТУДЕНТ прав шукає лекції в утриманням на селі або у Львові. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Студент". 1359 2—2

ГОДИННИК ВАШ буде найкраще направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо реперації присилати почтою. — Старовинні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ з укінченою судовою практикою, гляде праці. — Ласкаві зголошення приймає в чемности канцелярія адв. Д-ра Т. Вана в Золочеві. 1358 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Остап Приймa

ординує тепер у внутр. недугах Л Ь В І В, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лікує оригінальним апаратом Цайльайса з Гальспах. 1311 2—10

Спеціяліст недуг легенів, серця і нервів

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

АДВОКАТ

Д-р Олександер Чорненко

переносить з днем 15. лютого 1931 р. свою адвокатську канцелярію до СТАНИСЛАВОВА

і будує ТІ вести при вулиці Голуховського ч. 17. Телефон ч. 26. 1310 3—6

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметичні

Др. І. Мунд

Д. сек. шп. від і львів. орд. від 8—9 і 2—3, в неділі від 9—1 Львів, **Ясника 1**, ріг Пісудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1012 Лічення жилякін. 48—?

Ідеально відсвіжує церу

цілковито вироблюваний у краю ЗЄДИНЕННИМИ ХЕМІЧНИМИ ЗАВЕДЕННЯМИ,

1254 **Варшава, Лешно 78.** 4—4

ТУРФ
Schwarzlose'go
є дальше
наймодніший...
з трвалим непересічним запахом,
перфуми, квітові води, пудри, мила, картонажі підкопито вироблювані в краю
Зєдиненими Хемічними Заведеннями, Варшава, 1035 Лешно 78. 4—4

14 БІЛИХ ДНІВ
першорядн. краєв. фабрик уряджує
Галицький Магазин Новостей
незвичайна знижка цін

Порохвання	0·50	зол.
Серветки	0·70	„
Овсєфорди	0·90	„
3 хусточки	1·50	„
Полотна мтр.	1·35	„
Зефіри і хемінети	1·40	„
Дима на підшт.	1·40	„
Поплеліна зефір	2·20	„
Дамаст на обрус	4·00	„
Простирала відмір.	4·75	„
Ручники кухон.	1·00	„
Пол. на підушки	4·—	„
Обруси і капи	5·00	„
Ручники купел.	1·80	„
Перкалїна зефір.	1·90	„
Вешти	2·20	„

Заховання з провінції полагоджуємо відворотною почтою.
Галицький Магазин Новостей
1374 **Галицька 15.** 1—?

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 18 (12.674). Львів, в'второк 27. січня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долер, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Пацифікація".

Промова М. Галущинського на засіданні адміністраційної комісії сойму дня 23. січня 1931 р. у дискусії над справою т. зв. пацифікації Сх. Галичини.

(Продовження.)

Не можна заперечити, що від часу прилучення українського народу до польської держави аж по час пацифікації були чини революційного характеру. Вони як додаток до голосів і виступів легальних чинників вказували виразно на анормальні відносини, серед яких приходиться жити українському народові. Тимчасом пан референт повторює далі тезу сумнівної вартости про те, що вина за всі вияви незадоволення спадає на деяку частину укр. громадянства і, входячи в характеристику існуючих відносин, бачить і стверджує задоволення українського народу, ідилю, що панує між польським і українським населенням. Тільки український політичний провід каламутить спокій, закаламучує тишу, і то не як виразник і речник мас, а тільки як висліз думок певних груп і ріжних підозрілих впливів. Вирозумілість і зичливість польського громадянства йшла, на думку референта, так далеко, що не можна занотувати ні одного випадку ганьбу або профанації українських національних і культурних та церковних свят польським громадянством, не було нападу на установи, не було нищення українських національних пам'яток. Як на вимок вказує на те, що запальна польська молодь, реагуючи на знищення таблиці Шайнохи на будинку одної з польських гімназій у Львові, покінчила свою демонстрацію вибиттям шиб у кількох українських установах. Зрештою, поліція з великою напругою сил не допустила до дальших демонстрацій. Видно, позабув п. референт про цілу низку погромних демонстрацій з попередніх літ. Коли їх можна би оправдати тим, що вони визвані певними демонстраційними актами з української сторони, то вже зовсім не найдемо оправдання там, де польські виступи були замочинні. А таких випадків ми можемо назвати дуже багато, де українські національно-культурні та церковні свята були профановані одиницями, пізніми гуртами або організованими частинами. Перед двома роками спрофановано свято Йордану в Городку; відомий погром в читальні у Винниках підчас вистави, добре відомі напади „Стшельца" і безпокоїння ним українського населення в його культурних домівках і в часі ріжних святочних обходів. А коли були випадки ушкодження або збезчещення польських пам'яток, і то невідомими одиницями, а тільки польські кола відносили це з правила на рахунок українських рук, такі випадки стрічалися завжди з однодушним осудом української преси й українського громадянства, чого з польської сторони ніколи не було під адресою власного громадянства, зокрема молоді студентської, організованої в „Стшельцу." Нема одного більшого цвинтару або братньої могили у нас, де не підрізано би хреста або не ушкоджено памятника по полеглих за волю свого народу. Чимало було інтерпеляцій в справі нарушення спокою ідейних борців українського народу (Лисовя, Ключ, Манівка) поліційними органами. Як далеко посувається нетерпимість під цим оглядом, нехай послужить факт з останніх днів. Читальню в Кривенькім, гусят. повіту розвязано на днях, а мотивом розвязання було: переступлення постанов статута тим, що члени читальні брали участь в Богослуженні за полеглих на стрілецькій могилі в Товстенькім.

Прийшли вкінці поліі останніх місяців. Почалися густі підпали збіжа і стирт. Хто був справником тих каригідних вчинків у дуже великій частині, до нині невідомо, бо доходження пішли не в напрямі пошукування за винними, а в зовсім іншому. Сам п. референт стало говорить про невідомих справників, констатує раз-у-раз, що населення спокійне й невинне, а проте застосовано до нього, до його життя, здоровля і майна, до його культурних добутків і вкладів та проявів культурної праці такі методи, яких нїяким робом не можна підтягнути під поняття правового виступу влади проти громадян держави. Пан посол Стронський у своїм рефераті, а тепер ви, панове, своїми голосами наводите проти моїх слів і твердження „Сумму", котра виразно бере всі випадки т. зв. саботажу (бо хіба підпали приватного майна не можна назвати саботажами) на свій рахунок і зазначує, що за кожним випадком був приказ УВО. Перш за все мусимо сказати, що тих чисел „Сурми" ніхто з нас не бачив. Тільки ви маєте їх у руках. Всеж таки, спираючися на ваших словах, можна догадуватися, що не робиться ex post і може для певних цілей. Які наміри руководили тими, що не писали, нам невідомо. Зачуваємо тільки з американської преси, що це робиться для виказання певної діяльности, щоби таким робом впливати на збільшення фондів для дальшої діяльности. Зате певно можемо сказати, що наші відомости говорять нам зовсім щось інше. Коли навіть певна частина підпалів була спричинена військовою організацією, то напевно великий відсоток актів підпалу йде на рахунок свідомої провокації, а далі й на рахунок спекуляції власників збіжа. Це стверднв навіть львівський воєвода на пресовій конференції у Львові. Панове не вірять цьому й підносять крик проти моїх слів. А як пояснити в такому випадку часті й густі пожежі стирт і збіжа в тому самому часі на чистих, корінно-польських етнографічних територіях?

Як я уже згадав доходження влади не пішли в напрямі пошукування винних. Натомість почулися голоси спершу в великій частині польської преси, а далі за нею і серед польського громадянства, в яких залунало бажання відплати на адресу українського громадянства аж до повного розгрому цілого українського життя. Пан референт згадав тільки про віче в Тернополі, на якому спокійніші одиниці не могли навіть прийти до слова. Ще додамо, що не тільки одно таке віче відбулося в Тернополі. Їх скликувано скрізь. Скликували ріжні організації „оборонців", політичні то-що. Скликували під всяким претекстом. Скликували перед пацифікацією і в часі її найбільшого розгару. А голос всіх віч, аж до віча студ. молоді вищих польських шкіл у Львові дне 8 жовтня 1930 р. не містили нічого проти винуватців, а зате резолюції були звернені проти цілого народу, проти його життя, проти його установ державного й приватного характеру.

Витворене положення примусило українські політичні чинники до поважної застанови перед з кінцем серпня і початком вересня. Питаєте панове, чому так пізно? Зовсім проста відповідь. На час ферій відповідальні чинники порозїздилися, а коли ферії кінчилися, в тій хвилині вийшла постанова занятися положенням і виробити відповідні кроки перед адміністраційною владою. Тим більше, що до наших слухів доходила відомість, що в рішення влади про стосування гострих засобів, але „Targi Wschodnie", які мали тоді місце у Львові, наказували з огляду на побут чужинців відложити остріші засоби на час після 15. вересня.

Спершу інтервенювали ми перед місцевими чинниками, доказом чого наші делєгації у панів львівського й тернопільського воєводи. Ми представили положення, звертали увагу на те, що нїщо не робиться, щоби стримати підпали, а зовсім спокійно толєрується польські голоси, що накликують до відплати й реваншу на адресу українців. Львівський воєвода, в якого був я і пос. Целевич, поставив до нас домагання осуду цілої саботажної акції. І хоч ми виразно відсепаровувалися від всякої нелєгальної акції, а проте сказали, що візьмемо це під увагу й представимо справу управі партії. Вказали, що осуджуючи українську сторону, участь котрої і так не є доведена, будемо мусіти осудити також виступи польської сторони, а також і ті кроки влади, що замість злагодити, погіршують і так страшне положення.

У статтях „Діла", „Нового Часу" і інших українських часописів почалася кампанія проти підпалів. Вкінці вийшла відозва трьох українських партій: У. Н. Д. Обєднання, радикалів і соціялістів, в якій ясно й виразно осуджено підпали й відмежовано від себе й репрезентованого ними громадянства відповідальність за діла невідомих справників.

А проте стали до нас доходити перші страшні вісти про пацифікацію. Треба було вже інтервенювати у Варшаві. У інтервенціях брав я головно участь, крім мене голова Обєднання, д-р Д. Левицький, який був раз у Варшаві в міністерстві внутр. справ, а раз у Львові в воєводстві. Коли ми перший раз приїхали до Варшави, так мали рішуче переконання, що форма, в якій переведено пацифікацію, не тільки не продиктована варшавською владою, але напевно їй невідома, що це надужиття нижчих місцевих органів. Ми були певні, що злобудемо не тільки послух, але й осягнемо те, що пацифікація буде скінчена, а натомість буде заряджене те, що лежало в спільному інтересі, тобто розшук винних і їх покарання без огляду на те, хто він не був би. Треба признати, що нас вислухувано, що за кожним разом діставали запевнення, що пацифікація вже на укінченні, або навіть закінчена. Ставлено деякі застереження щодо подаваних нами вістей, в одному місці у Львові сказано, що те, що діється, є радше гротеском, а не надужиттям влади. Всеж таки виходили ми з певного рода заспокоєнням, що буде покладено кінець тому страшному процесові пацифікації, який на місці відбувався.

(Покінчення буде.)

Найбільшим ворогом себе самого є той,
хто тримає свої ощадности **дома,** а не зложить їх на добрі відсотки в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

З життя українців на Буковині.

Не закладають рук.

Не зважаючи на несприятливі умовини, на денаціоналізаторські тенденції румунського уряду, на відсутність українських шкіл, на нагінку шовіністичної румунської преси — українці на Буковині не закладають рук, а працюють у найріжнородніших ділянках національного життя. Освітньо-культурні товариства працюють невтомно, зокрема товариство „Українська Бесіда" поширюється по багатьох селах. Академічні товариства засновують курси для неграмотних, в „Жіноча Громада" веде живу організаційну роботу серед жіноцтва. Дуже добре розвивається музичне товариство „Кобзар", працює інтенсивно в ріжних спортових секціях заслужене й популярне спорт. т-во „Довбуш". Словом: буковинські українці, не зважаючи на важкі перепони, не попали в зневіру і ведуть широку організаційну роботу на освітньо-культурному й політичному полі.

Доповняючі вибори у черновецькому повіті.

Після смерти посла Пістінера (соц.-дем.) розписано доповняючі вибори в черновецькому повіті включно з містом Чернівцями на день 29. січня 1931. Українська Нац. Партія відбула в дні 27. грудня 1930 свій повітовий зїзд у Чернівцях, на якому проголошено кандидатом на вільний посольський мандат д-ра Ореста Шкрабу. Соціял-демократична партія поставила своїм кандидатом б. посла до австрійського парляменту, румунського соц.-дем. Георгія Григоровича. Тому, що Григорович має в черновецькому повіті немалу популярність, становище українського незалежного кандидата доволі важке.

Новий український орган.

Нам прислано кілька чисел нового українського органу на Буковині, соц.-дем. тижневика „Нове Життя", що появляється в Чернівцях від 1. с. ч. п. р. „Нове Життя" є офіціяльним органом української соц.-демократичної організації і веде завзяту кампанію за вибором посла Григоровича.*)

*) При цій нагоді замітимо, що вже близько два місяці не одержуємо ніяких українських часописів з Румунії, зокрема українського „Часу"

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету міп-ства освіти в дні 14. січня ц. р.

(Докінчення.)

ВИХОВАВЧИЙ ІДЕАЛ МІНІСТРА.

На закінчення я хотіла би пригадати п. міністрові його обіцянку, яку дав нам перед роком тут на бюджетовій комісії. А саме, 16. січня 1930 року п. міністр сказав, що на освітній комісії займе становище до шкільництва націон. меншин. На жаль ми досі не довідалися, яке є становище п. міністра до справи українського шкільництва. Наші вимоги, спрецизовані у низці внесків, зголошених в часі минулої каденції, не тільки не діждалися позитивного полагодження, але навіть ділового розгляду їх на комісії. П. міністр тримається у справах шкільництва меншин тактики багатомовної мовчанки. Замісць слів прийшли діла у виді ліквідації 3-ох українських гімназій і декрету, який унеможливлює нам на 7 літ вносити декларації за українською школою. Чи маємо вважати ці діла реалізацією програми п. міністра? Чи може маємо вірити заяві п. міністра, яку він склав в одному інтервю, з нагоди зачинення українських гімназій, що „не задумує нищити української культури і що йому залежить лише на виховнині молоді в державному дусі".

Ідеал державного виховання, як головний постулят, висунув п. міністр вже раньше в кількох своїх енунціяціях, м. і. у своєму відчиті у Вильні осінню 1929 року. Тоді п. міністр сказав: „Не можемо і не хочемо вимагати від шкіл і інших виховавчих інституцій у Польщі, щоби вони виховували німців або українців на поляків та евангеликів чи православних на католиків. Але маємо право і обовязок жадати цілком категорично, рішуче і консеквентно, щоби всі форми і всі публ. виховання, які функціонують на терені нашої держави, у згідливому змаганні працювали над покладенням у серцях дітвори і молоді сильної підвалини під розквіт і могучість Польщі".

Не буду спорити над тим, який ідеал має глибші непреминаючі вартости, ідеал виховання національного чи державного. Там, де поняття „національний і державний" покриваються, де границі держави обіймають один нарід, де держава є еманацією народу і є тою організаційною формою, яка дає народові повноту розвитку, там національне виховання є майже рівнозначне з державним і боротьба за те, чи виховання має бути „національне" чи „державне" стає радше проблемою становища одиниці до держави, як форми суспільної організації. Без порівнання важчою є справа, коли держава обіймає у своїх границях різні національности і — що більше — коли вона не є твором добровільної згоди цих національностей.

Ще труднішою справа, коли держава не бере під увагу індивідуальних питоменностей і елементарних потреб народів, які входять у склад держави, коли під державою розуміється не загал громадян, але пануючий нарід, коли держава є запереченням змагань якогось народу, коли творчі первні у народі не можуть у даній державній організації свобідно розвиватися і наслідком того нарід мусить відчувати ту державну організацію як щось чуже і накинене. Маю враження, що пан міністр залагоджався з цією проблемою державного виховання в нечувано упрощений спосіб, який не зраджує зрозуміння вікового історичного розвитку польсько-українських відносин, (і то спеціяльно на нашому терені), які не свідчить про знайомість історії останнього десятиліття ані про знайомість нинішніх відносин на землях, на яких живе українське населення. Зважуюся твердити, що в даних політичних відносинах, при даній меншиневій політиці уряду, завдання, яке поставив собі п. міністр освіти, є Сизифовою працею, а проблема сполуки виховання у національному українському дусі з вихованням у дусі польської державности є квадратурою кола.

Чейже школа не є ізольована від життя, молодь знає, що довкола неї діється, знає, в яких умовинах живуть батьки, знайомі і ціле українське громадянство. І якщо п. міністр хоче осягнути свою мету, то повинен передовсім переконати панів із міністерства внутр. справ, що вони своєю політикою а пріорі виключають можливість защіплення у серця української молоді польського державного патріотизму.

Саме в останньому часі польське громадянство святкувало 25-ліття шкільного страйку, а на чолі комітету того свята стояв п. міністр освіти. Дозвольте спитати, чи нинішні керманичі народньої освіти в Польщі є вірні гаслам, в імя яких польська молодь бороласи за свою школу, за національну, а не державну школу, 25 літ тому? У маніфестах тої молоді читаємо:

„Кожний нарід має право мати таку школу, яка відповідала би його національним, культурним і моральним потребам". І дальше: „Домагаємося польських шкіл з польською мовою навчання і польською адміністрацією з застереженням права основувати національні школи всіляких типів. Однаково польська національність, як і кожна інша, повинна мати право посідання шкіл, які відповідають її культурним потребам, при чому школи з однаковим умовним рівнем повинні мати однакові права". І дальше: „Жадаємо знаціоналізування шкіл. Кожна національність повинна мати право основувати школи з власною мовою навчання. Керманичами і вчителями в усіх школах повинні бути люди тої самої національности, що й учні. Жадаємо скасування всіляких процентових обмежень; усі без огляду на віроісповідання, національність і походження, які хотять учитися, повинні мати свободу вступу до всіх шкіл".

Чи реалізація цих гасел у відношенні до молоді національних меншин не була би єдиним достойним вшануванням рокови геройських змагань шкільної молоді 25 літ тому з чужою перемогою? А саме в 25 річчя шкільного страйку уряд застосував ряд репресій в відношенні до шкільництва українського народу і обдарував нас ліквідацією трьох українських гімназій та „стабілізаційним" декретом.

З увати на всі ці факти будемо голосувати проти бюджету.

Новий податок.

Уряд вніс на біжучу сесію сойму проект закону про нове оподаткування, а саме: закон про „Державний дороговий фонд". Вправді цей закон українського населення безпосередньо не обтяжує — тільки в невеликій мірі посередньо, але всеж дає право урядові без окремої ухвали затягати позички до висоти 400 міліонів зол., що відібеться рівно на всіх громадянах Польщі. Закон сам собою мав би для нас навіть і деяке позитивне значіння, якби в будучому не поширяв тягарів на працюючі наші селянські маси і якби розділ субвенцій на будову доріг і мостів був справедливий. Фактом є, що найгірший стан доріг на Підкарпатті, Волині і Поліссі, тому й пропонований закон цікавить нас найбільше. На покриття видатків „Державного Дорогового Фонду" передбачує уряд такі впливи в § 2:

1) Оплати від механічних поїздів (автобуси, мотоциклі і пр.), та деяких кінних.

2) Оплати від білетів за переїзд автобусами.

3) Кари за провини проти дорогових приписів з дорогового закона з 7. II. 1921.

4) Оплати від реклям, прибиваних на публичних дорогах за містом.

5) Дотації державного скарбу у висоті, очерченій в державнім бюджеті на кожний рік.

Як бачимо, інтенцією уряду є обтяжити всі машинові комунікаційні середники, які спільно з дотацією скарбу мають щороку принести около 50 міліонний фонд на будову й удержання доріг. Щоби виконати зложений плян будови доріг в цілій Польщі, якого кошти мають винести до 360 міліонів зол., вставлено § 3., що дає право урядові затягнути 400 міліонову позичку без окремої згоди законодатних установ. Дня 21. січня ц. р. на спільнім засіданні Комісій Скарбу і Публичних Доріг цей закон більшістю голосів прийнято, що тим самим передрішує ухвалу сойму.

Від Українського Клюбу брав участь у цьому засіданні посол Д. Великанович і забирав слово та зголосив деякі поправки і резолюції. Пос. Великанович спротивився творенню нового закону тому, що обтяження тих, які більше нищать дорогу, передбачує закон з 1921 р., а пропонований закон нині не потрібний. Справу затягнення позички заквестіонував проф. Кжижановський (ББ) та ендеки, до яких промовець прилучився.

Він зголосив поправки на зниження податку від автобусів, що перевозять особи і провізанти на теренах, де далеко до залізниці, а також зниження до 1/6 оплати за білети. Однак ці поправки впали. Зате удержалися українські поправки, що торкалися оподаткування кінних підвод, бо змінено стилізацію через добавку слів „кінні підводи транспортових підприємств", а також поправка до § 16 — в якім вдалося урятувати частину доходів також для сільських громад, яких державний проект не передбачував.

В резолюціях пос. Великанович домагався, щоби вимір кар за комунікаційні провини на дорогах був дуже оглядний, без ніякої злоби та щоби в пляні будови доріг і мостів взяти під розвагу передовсім воєвідства на Підкарпатті та Волині.

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. СІЧНЯ 1931.

МИКОЛА ЧУБАТИЙ.

До питання про початки української нації.

IV.

Та й руська церква з митрополією на чолі, інституція найбільше консервативна та свідок колишньої політичної єдности „Руської Землі", вже в пол. XII. в. показує поважні риси розколу. Історія поставлення митр. Клима Смолятича (без згоди патріярха) руками лиш пятьох владик „руськія области" проти волі двох північних єпископів вказує нам, що інакше дивилося на владу патріярха українське полудне, а інакше неукраїнська північ. Поставлено там рубом церковно-правне питання автокефалії київської митрополії, до якого негативно поставилися неукраїнські владики, більше (в майбутності) православні, як сам царгородський патріярх.

Усамостійнення української церкви веде згодом під впливом заходу до змагань обединатися церковно з Римом. У XIII. в. ідея унії з Римом є жива не лиш на західній Україні (рр. 1207, 1214—16, 1246—1247, 1253—4), але й на Придніпрянщині, про що свідчить поява митр. київського Петра Акеровича на ліонськім соборі (1245), завдяки піддержці чернигівських князів. Зате на півночі всякі „схизматицькі" тенденції української церкви у відношенні до патріярхату не знаходили признання.

Різниця гадок при поставленні митр. Клима (1147) не була одиноким доказом церковного роздору. Андрій Боголюбський ок. 1169 р. при житті київського митрополита Константина II. домагається від патріярха поділу київської митрополії на дві, себто утворення окремої митрополії у Володимирі н. Кл. для суздальсько-ростовської держави; лиш рішучий опір патріярха та впливи Константина II. (грека) не допустили вже в II. пол. XII. в. до розділу київської митрополії на руську (київську) і суздальську (володимирську).

В пол. XIII. в. Данило піднимає цей плян руської митрополії, бо на київського митрополита підбирає свого чоловіка (Кирила II.), який до свячення перебуває в Галицько-Волинській Державі. Колиж заходи, щоби звязати осідок руської митрополії з Галицько-Волинською Державою не повелися, а митр. Кирило II., ставленик Данила, переносить свій осідок на північ до Володимира н. Кл., наслідники Данила (мабуть вже Лев та Юрій) висувають в Царгороді справу **окремої галицької митрополії**, яку й основано 1302 р.

Чи й на інших ділянках культурного життя полудневої части давньої „Руської Землі" зайшли в XII. в. зміни, які зазначують окремішність полудня та півночі — це повинні вирішити дослідники нашої старої літератури та мови.

Повстання **держави Романа Мстиславича** (1199), який обеднав цілу нинішню Україну на захід від Дніпра аж по Вислоку, було фактом, що стверджував не лиш існування першої **чисто української** держави, але й нації. У склад цеї української держави Романа Мстиславича „Самодержця Всей Руской Земли" (ІІп. 1200), не ввійшла лиш північна частина Лівобережа — князівства без всякого політичного тоді значіння, бо степова смуга була в тих часах незаселеною країною, на всякий випадок без української людности. Правда, творець цеї першої чисто української держави скоро помер, та саме ця обставина, що його твір, не зважаючи на внутрішні заколоти, на посягання інших Рюриковичів та іноземців, а навіть не зважаючи на татарську хуртовину, вдержався, свідчить про глибші основи існування цеї держави, як династичні інтереси неалюблених боярством Романовичів. Ця перша національно українська держава більше вже звязана з середущою Европою, як з Европою Східною і виказує за Данилового наслідника Льва стільки животних сил, що прилучує до себе Закарпатську Русь (перший раз в історії) та завойовує пограничну польську Люблинщину; а вкінці хочби і хвилеве посадження Шварна на литовськім престолі хіба досить виразно говорить про значіння і силу тої першої української держави. Взагалі володіння Льва Даниловича гідне бачнішої уваги істориків, ніж це було досі.

Точка тяжести всестороннього життя й розвитку Руси лиш на якийсь час пересунулася знад Дніпра на захід. Бо як тільки нестало тих причин, що примусили українську націю схоронитися зі своєю культурою на захід, то центр України знову пересунувся над Дніпро до Києва, звідки наші впливи поширюються щораз дальше на полудневий схід.

(Докінчення буде.)

—o—

ВІСТИ З „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Звичайний Загальний Зізд „Рідної Школи" відбудеться у Львові в невідкличному речениці 25. березня 1931 р. Програму оголоситься. Кружки подбають безумовно про статутовий вибір делегатів. З огляду на ювилейний рік кожний Кружок має взяти участь у Загальному Зізді.

Принято працю Льва Ясінчука „Змагання й досягнення Рідної Школи", яка вже друкується.

Конкурсовий суд зложений з ПП. П. Ковжуба, М. Осінчука та Я. Музиконої розглянув проекти на ювилейну віконну наліпку та відзнаку „Рідної Школи" й признав одноголосно за найліпший проект наліпки, який надіслав Святослав Горлинський. Його теж нагороджено конкурсовою премією. Натомість на ювилейну відзнаку проголошується поновний конкурс до 15. лютого 1931 р. за першою нагородою 50, а другою 25 зол. Неприняті праці можна відібрати особисто або через повновласника у Головній Управі „Рідної Школи", або їх відішлеться на вказану адресу.

Незабаром відбудеться низка балів у Львові й на провінції. Пригадуємо всім Комітетам обовязок памятати при тій нагоді на „Рідну Школу" в її ювилей пятидесятиліття. Повновласників Кружків „Рідної Школи" дотичного району проситься дошльовувати цієї справи.

Проситься всім Вп. Прихильників „Рідної Школи" з краю, щоби посилали свої грошеві датки на „Рідну Школу" виключно на її адресу, а не за посередництвом інших інституцій.

Ухвалою Головної Управи з 16. січня 1931 р. розвязано Старшину Кружка „Рідної Школи" в Комарні з причини узгляднених мотивів, наведених у протесті членів цього Кружка проти неформально переведених Загальних Зборів у дні 7. липня 1930 р. Цю ухвалу виконано 22. січня ц. р. З тим днем перестала істнувати розвязана Старшина як правний орган Кружка в Комарні. Агенди Кружка перебрала до часу скликання Загальних Зборів Головна Управа „Рідної Школи", упрошуючи на свого повновласника д-ра О. Пеленського, а на його співробітників Івана Раковича й Володимира Іваськевича. Подаючи це до загального відома, проситься всіх інтересованих звертатися в справах Кружка в Комарні виключно до нашого повновласника.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ".

До статті „Україна в чужих енцикльопедіях".

Дістаємо лист такого змісту:

З огляду на те, що серед львівських літературних кол появилася думка, немов би я був автором огляду української літератури, поміщеного в новому виданні Енцикльопедії Маєра, мушу заявити, що Редакція цієї Енцикльопедії текст моєї статті, поданої їй до використання, довільно позмінювала, поскорочувала і скоригувала, так, що за явні історично-літературні помилки, неможливости, пропуски та повикривлювані перспективи, виказані в фейлетоні „Україна в чужих енцикльопедіях" і також для мене евідентні, відповідальности на себе не беру. Що-ж до загальної концепції огляду, то вона належить мені і в цьому напрямі я не вповні погоджуюся з критичними замітками автора фейлетону.

Львів, дня 24. І. 1931.

Д-р М. Гнатишак.

Справа Берестя у соймі.

Промова посла д-ра В. Загайкевича, виголошена в часі дискусії на засіданні правничої комісії сойму дня 20. січня 1931 року.

Як тільки злоза мурів Берестя почали проникати на світ перші, ще не провірені, але дивовижні та застрашаючі вістки, загал, затривожений вже самим фактом берестейських арештувань та цілої їх інсценізації, питав: Невжеж це все можливе? А рівночасно з цим вирвалось друге питання: Яке становище до цих жахливих поголосок займе уряд, яке становище займе відтак сойм, зокремаж соймова більшість. Чи правительство знехтує ці тривожні вісти і перейде над ними до дневного порядку, чи радше в інтересі правного стану в державі доведе до якнайскорішого, всестороннього провірення їх та на випадок їх правдивости витягне з цього консеквенції. Думки були поділені. На жаль, нинішній реферат посла Пасхальського і заява п. міністра справедливости всі ілюзії зовсім розвіяли. Ті, яких обовязком було стояти на сторожі права і правовости, ті проти яких є спрямований тяжкий закид Берестя, відхилюються від цієї відповідальности.

Прошу панів, важко працювати нам серед цієї душної атмосфери, важко досліджувати справи, коли зустрічаємося з апріорістичною, зовсім пустословною, безоглядною негацією на ших найконкретніших тверджень. Таке становище найлекше, але воно свідчить або про солідарність з подіями Берестя, або про брак відваги взяти по мужеськи на себе відповідальність за те, що там сталося. Закиди є сконкретизовані. Отже або вони правдиві, або неправдиві. Третього виходу нема. А вслід за тим треба мерщій та обєктивно перевірити їх, тим більше, що відслонюють вони такий жахливий образ морального упадку і завмертя почуття права, що ніякий чесний чоловік мовчати про це не може. Наказує це політичний розум — а в його імя маємо мабуть право апелювати до правлячих сфер.

Промовець висловлює жаль і здивування, що міністр справедливости вважає можливим відповідати на конкретні закиди словами „клямеш пан". На такій платформі всяка дискусія замкнена і з таким становищем уряду ніхто обєктивно думаючий погодитися не може. Таке становище дезавуе уряд, проти якого ті закиди звернені. Кажуть панове, що виселодавці вибрали непідповідну дорогу, бо до вирішення легальности судових розпоряджень є покликані тільки суди, та що справ, підлягаючих судові, сойм не має права торкати. Було б це, прошу панів, тільки тоді слушне, коли б річ ішла про поодинокі вілірвані випадки судової практики. Але в даним випадку маємо до діла з вирафінованою системою, маємо до діла з безправними актами на передвиборчому терені. Берестейські арештування були одним з засобів приготування міністерства внутрішніх справ до виборчої боротьби.

Українські посли Целевич, Вислоцький, Ліщинський, Паліїв і Когут були арештовані ніби то за злочини, доконані перед місяцями в ріжних посольських промовах в часі виконування посольських мандатів. І якщо вони, не зважаючи на розвязання сойму й утрату свого посольського імунітему, не понікали та не поскривались, то чиж істнувала небезпека, що вони тепер, себто після їх арештування, повтікають? Чиж можна було побоюватись, що вони щойно тепер схотять намовляти свідків та впливати якнебудь на слідство? А ті польські посли, які стоять під закидом приготування краківського зїзду Центролеву та могутнього маршу на Варшаву, чи їх також поважно торкалася обава втечі? Пром. стверджує, що берестейські келії приготовано заздалегідь для гостей, що заздалегідь зорганізовано спеціяльну вязничу сторожу з вищих військових із ріжних гарнізонів та що „перша транша" була згори зааранжована. Тому не було ніякої „негайної потреби" унешкодливити тих діячів. Отсими безправними арештуваннями, довершеними на приказ міністра внутрішніх справ, нарушено основні постанови арт. 97 і 98 конституції та § 164 к. п. Каже п. міністр, що підношені закиди не мають значіння та не заслуговують на віру, тому, що не підносять їх самі інтересовані посли. Стверджую, що зпоміж берестейських вязнів, бувших українських послів, тільки один д-р Когут вийшов на волю. Інші чотири, а саме Вислоцький, Ліщинський, Паліїв і Целевич сидять до нинішнього дня в тюрмі.

За цілий час їх побуту в Берестю слідство в їх справах не посунулось ані на один крок наперед, не переслухувано ніяких свідків в їх справі, ані навіть їх самих щодо роблених їм закидів, а відтак, після берестейської Голгофти, відставлено кожного з них до вязниць компетентних окружних судів. Коли ж увязнення послів було навіть справді оправдане, то чому мало це статися серед цілої безлічі безприкладно брутальних шикан, дошкулювань, прикростей, серед потоптання найпримітивніших струн людського достоїнства? До посла Вислоцького вдерлись умундуровані і неумундуровані функціонарі поліції в год. 1. вночі, валили в двері приказуючи отворити та відразу погрожуючи виломом дверей. Коли їм двері відчинено, впало до мешкання 3-ох поліціянтів в мундурах, 2-х цивільних агентів, комісар поліції і військовий жандарм. Умундуровані поліціянти не мали звичайних приписаних службових нумерків, які видно заздалегідь усунули зі своїх одягів. Комісар поліції кричав до Вислоцького „збирай сви. пупдзеш з нами, уж сви вшистко скончило, маршалек Пілсудскі дружей вас церпець не бендзе". Авто, яке вночі везло Вислоцького до Берестя, а відтак авто, що по кількох місяцях відвозило його з Берестя до Львова, було рівнож без реєстраційних чисел, які всі авта обовязково мусять мати й оба рази їхали вони з погашеними світлами. Навіщо така таємничість, якої придержується тільки рафінований злочинець при виконанню якогось злочину?

Посол Ліщинський належав до тих щасливих виїмків, що був арештований в день. А саме: в його неприсутности переведено в його хаті ревізію і забрано на поліцію 2-х його синів. Коли він прийшов до хати, надійшли зараз за ним функціонарі поліції, взиваючи його на поліцію. Переконаний, що річ іде про переведену у нього ревізію або про його синів, пос. Ліщинський так як стояв вийшов, аби піти на поліцію. По дорозі запрошено його до авта. Коли їзда на поліцію видалася йому за довгою, запитав, куди саме їдуть, на що відповіли йому, що до Берестя. Ліщинський не хотів вірити, що це правда, аж коли авто проїхало Рогатин, переконався, що це правда. Ніхто з арештованих не був допитаний, ніхто не був увязнений, ніхто не був навіть повідомлений, за що він арештований. Ніхто не був допитаний, ніхто не був увязнений, ніхто не був навіть повідомлений, за що він арештований. Ніхто не був допитаний, ніхто не був увязнений, ніхто не був навіть повідомлений, за що він арештований.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енцикльопед'ях. 5)

5. Сучасна історія України в „Британській Енцикльопедії".

„Енцикльопедія Брітаніка" має віддавна власний характер, відмінний від німецьких. Може 24 її томи не є багато більші від 12 томів Маєра, коли зважити, що друк „Брітаніки" великий, свобідно розміщений, а формат „in quarto" дає багато місця. Англійська енцикльопедія (в цьому останньому виданні вперше зредагована у порозумінні з Ню-Йорком, отже: англо-американська) кладе головну вагу на основні загальні огляди, а свідомо зрікається десятків тисяч імен, що не є першорядними, всесвітніми зорями. До цих зір належать ті, які можна бачити крізь телєскоп обсерваторії, спрямованої на небо безсмертности і ті нинішні, про які повинен знати кожний англо-американський журналіст.

„Україна" має понад 8 великих шпальт; із цього 2 і пів: геольогія і клімат; одна — хліборобство і промисл; дві — природні багацтва; одна — археольогія; одна — історія і одна — історія літератури.

Ось переклад із тої частини, яка найбільше нас цікавить:

„Український нарід походить здебільша від руських імігрантів з півночі, що втікаючи перед гнетом польських і литовських князів і шляхти, ховалися „поза краєм", де номінально під литовською владою, творили демократичні громади і були відомі під назвою козаків. Уся Україна творила частину польсько-литовської держави аж до 1667 р., коли західня частина над Дніпром відійшла до Росії на підставі договору в Андрусові. Решту втягнула в себе Росія при другім поділі Польщі в 1793 р.

„Великороси" вважали русинів (Ruthenes) приналежними до російської нації, а їхню мову звичайним діялектом. Одначе в половині XIX. в. почався на Україні сепаратистичний рух, звязаний із іменами руського вченого Костомарова та поета Шевченка, яких політичним ідеалом було обєднати всіх русинів, включно із галицькими, в одну українську націю. Цей україно-фільський рух зростав на своїй силі і став дуже важним чинником у політиці Східньої Европи, головно після вибуху світової війни.

Захитання російської імперії в 1917 р. і розпад габсбурської монархії, здавалося, давали нагоду здійснити цей український ідеал. У березні 1917. пішло формальне домагання до Тимчасового Уряду в Петрограді, щоби визнати українську автономію і 19. квітня українські національні Установчі Збори зібрались у Київі для вибору „ради". Ця Рада перебрала владу в червні і була визнана Тимчасовим Урядом у петроградським у серпні. 20. жовтня, одночасно з большевицькою революцією в Петрограді, Рада проголосила Українську Народню Республіку, якої самостійність большевики признали принципіяльно і не протестували, коли Центральні держави згодилися прийняти українських делегатів на конференції у Бересті Литовськім і підписати з ними сепаратний мир.

„Та в січні 1918 р. ситуація змінилася. У Харкові засів большевицький уряд і прискореним темпом наступав на „компромісову" київську Раду, а Троцький у Бересті Литовськім заявив, що сепаратний мир із Україною доведе до зірвання переговорів із Совітською Росією. Тимчасом з України приходили неясні новини; Центральні Держави потрібували необхідно харчевої допомоги з південної Росії (!), а 9. лютня підписали мировий договір із Українською Народньою Республикою. У доповнюючих договорах, підписаних 12-го цього-ж місяця, Україна згодилася між іншим, постачити збіжжа, тощо, в заміну за мануфактурний крам.

„Підчас того на київський уряд сильно наступали большевики і він звернувся у березні за допомогою до Центральних держав. Німецько-австрійські війська йшли займати Україну, головно з тою метою, щоби забезпечити собі застережені договором харчі, яких було менш як сподівалися. Проклямація німецького генерала Айхгорна з наказом до населення, щоби обсівало поля, довела до конфлікту з Радою, розвязаною німцями, які зробили гетьманом України Скоропадського. Після цього настали сильні заворушення між селянством, яке домагалося відновлення Народньої Республики і 30. липня ген. Айхгорн упав жертвою атентату. У маю прийшло до перемиря з Совітською Росією"

(Продовження буде.)

та на це не одержав ніякої відповіли. І так, пізнім вечором опинився у Бересті. Ні один з арештованих тоді наших послів не знав в хвилі арештування, в чім річ та куди його везуть. Маємо докладні відомости про те, як українських мучеників у Бересті стягали в ночі з т. зв. ліжок, гнали серед побоїв і проклонів до зимних келій, де нещасні жертви змушені були роздягатись до нага, обертатись лицем до стіни, та подавати жандармам поодинокі части свого одягу, які жандарми розкидали по брудній долівці, на те, щоби відтак лайкою принаглювати свої жертви до поквапного убирання. Такі ревізії тривали по пів години, або і довше, а протягом того часу інквізити костеніли з холоду. Вернувши до своєї келії, заставали як результат переведеної в міжчасі по келіях ревізії, розкинені сінники соломи і всі інші річи.

Дальше описує промовець сцени переслухування та підписування вязнями всіляких актів, а все це діялося нічною порою, коли тільки вязні пробували заснути. Промовець стверджує, що всі закиди, зголошені іншими опозиційними промовцями, цілком правдиві. Не кілька голин, але кільканацять днів треба би, щоби оповісти все про варварське знущання над вязнями в Бересті. Була тут вже згадка про те, як посол Пілїва огорнено вовсім в якийсь кіц і так везено в незнаному йому напрямку, а по торові здержувано авто і випроваджувано вязня з авта ніби то до розстрілу. Коли посол Вислоцький, який зголосився до лікарських оглядин, вертав від лікаря, дігнав його дижурний капітан, копав на коридорі і бив кольбою револьвера по плечах та приказав жандармові „захмістшу, дайце му так, аби венцей не вглашал сви до лекажа, аби тутай здехл в криміналє". Жандарм виконав приказ і почав валити Вислоцького, коли той почав кричати, тюремний ключник витягнув револьвер і змусив Вислоцького до мовчанки. Поліційна засуджено дисциплінарно на темницю за те, що заглянув кріз шпару в дверях на коридор. Посла Ліщинського, коли вертав від лікаря, ескортуючий капітан (панок в окулярах) копав злізу ногами і вневажав найгіршими лайками. Це були не виїмкові одиничні зловживання, але це була система приноровлена до всіх послів.

З окрема українські посли були нараженні крім тортур, приноровлюваних до увязнених в Бересті польських послів, ще на шикани окремого характеру. Такі слова, як „ти сьвіньо українська", „марш . . . . . сину", „українське бидле" і т. д належали до щоденних окликів вязничої сторожі. Мушу звернути тут увагу на одну важну обставину, а саме на превелику ріжницю, яка заходить поміж вязнем, що відбуває кару, а тимчасово придержаним та зачиненим у слідчій вязниці. Перечитайте собі панове правні мотиви тих статтей карної процедури, а побачите величезну ріжницю поміж правним положенням обох родів увязнень. І коли вязень, засуджений на найтяжчу кару, не перестає бути людиною і не можна йому відмовити людської поведінки з ним, то тим більше обережности наказує закон відносно превенційно арештованого. Однак для берестейської вязничої сторожі ані постанови закону, ані постанови вязничих регуляминів, ані найпростіше почуття гуманности не були знаними категоріями...

ОСТАННІ ВІСТИ

З РАДИ ЛІГИ НАЦІЙ.

Рапорт японського делеґата в польсько-німецькій справі.

У довірочних нарадах, що йшли два останні дні в Женеві, німецька делеґація поставила була такі домагання: 1) Рада Ліги Націй признає, що Польща зломила женевську конвенцію, 2) вибір комісії, що розглянула би гнет німецького населення в Польщі, 3) усунення воєводи Гражинського та розвязання „Зайонзку Повстанців" (або відібрання йому привілеїв).

Переговори йшли два дні між делеґатами Польщі та Німеччини при посередництві Анґлії та Франції. Предметом переговорів був зміст рапорту, який зложив Раді японський делеґат.

У суботу радили над редакцією горішньошлеської резолюції. В год. 4. відчитали рапорт у польсько-німецькій справі. У 1. і 2. части рапорт говорить про німецькі ноти і зажалення Фольксбунду. Справоздавець гадає, що Рада покищо повинна висловлюватися в справі змісту інформацій, які дістала, а які приймає до відома. Політичний бік справи є предметом дальшої части рапорту. В 3-ій части рапорту справоздавець признає, що Польща в богатьох випадках нарушила 75. і 82. уст. горішньошлеської конвенції. Вкінці справоздавець висловлює здогад, що Рада Л. Н. зажадає перед травневою сесією подрібного експозе польського уряду в справі висліджів зарядженого слідства та в справі санкцій та відшкодування. В четвертій части рапорту справоздавець каже, що з дебати в Раді виходить „Зайонзк Повстанців" не вдоволь-шує зближення між двома народами. Ясне, що союзи на Шлеську, які з нац. погляду мають виразні тенденції, не повинні мати привілеїв, що могліб принести шкоду нац. меншинам. Тому польський уряд повинен скасувати зязки між владою і такими Звйонзками. Перед найближчою сесією Рада повинна поінформувати-ся, що польський уряд думає зробити, щоби скріпити довіря німецької меншини на Гор. Шлеську до уряду.

Рапорт цей прийняла Рада без уваг.

Замикаючи засідання Гендерсон подякував справоздавцеві та зазначив, що **справи меншин є міжнародніми справами** та справами Ліги Націй, **тому всі мають в тім інтерес, щоби були полагоджені справедливо.**

Краківський „Час" про положення Польщі в Женеві.

Краківський „Час" з 25. січня в передовиці „Порозуміння в справі німецьких зажалень" пише: „Боротьба, що два останні дні йшла в Женеві, належала, як заздалегідь можна було передбачити, до найтяжчих, які Польщі в своїй оборонї прийшлося зводити. А саме утруднював її факт, що по польському боці зайшли у виборчій кампанії деякі помилки, які можна було трактувати як нарушення обовязуючої нас женевської конвенції. Міністр Залеський признав це льояльно та заповів в імені уряду, що ведеться слідство та що там, де зайшли надужитя, уряд винуватців покарає, а пошкодованим винагородить".

БЮДЖЕТ МІН-СТВА ВІЙСЬК. СПРАВ.

Промова пос. Яворського. — Українські представники кинули засідання.

Дня 24. січня на засіданні бюджетової комісії в дискусії над бюджетом мін-ства військових справ пос. **Ол. Яворський (УНДО)** сказав між ін.: Вояки-українці не мають достаточної духовної опіки. Крім першого дня Різдва та Великодня вонків української національности посилають на вправи. На римо-католицькі свята дістають безплатні залізничні білети, зате на греко-кат. свята вояки мусять платити залізницю. Воякив-українців називають гайдамаками та більшовиками. Часто арештують учнів 7. і 8. гімн. кляси, потім не приймають їх до гімназій, беруть до війська та не пускають до школи підхорунжих. Бесідник знав учня 8-ої гімн. кляси, що був ординансом. Українці мусять застерегтися проти того, щоби війська вживали для політичних цілей. Годі вживати військо для підсичування національної боротьби, як це було останніми часами, у Бересті та т. зв. пацифікації. Військо висилали, щоби нищило життя й майно українців. (Голова комісії пос. Бирка: Для справ пацифікації є інша комісія. Прошу говорити в іншім тоні, бо відберу вам голос). Старшини та вояки не сміють поневірати честь інших горожан. Останніми часами той принціп зломили. Вже першого тижня тієї пацифікації... (Голова: Для тієї справи є інша комісія. Прошу вернути до предмету нарад, бо мусітиму відібрати вам голос). Я користуюся нагодою, що тут є п. міністр і подаю факти. В підгаєцькім повіті підчас маневрів улани знущалися над населенням села... (Голова: Відбираю вам голос).

Опісля пос. Арцішевський (Кл. Нар.) просив, щоби його допустити до голосу, бо в пятницю не міг докінчити промови. Таксамо домагався пос. **Ладика**. Комісія не згодилася, тоді **представники Українського Клюбу Яворський та Ладика вийшли зі салі.** Потім ген. Конажевський відповідав пос. Яворському. Пояснював, що військову асистенцію у Сх. Галичині дано на домагання адміністраційної влади. Це було згідне з приписами. Опісля пригадав, що мін. Складковський подав був виказ зброї, яку відібрали українському населенню в Сх. Галичині.

У голосуванні відкинули поправки (Кл. Нар. і Стр. Хл.) про скреслення з диспозиційного фонду 2,000.000 зол. та 140.000 з репрезентаційного фонду. Пополудні говорив керовник міністерства скарбу Матушевський.

СПОРТ

ГАКІВКА У ЛЬВОВІ.

Змагання за чашу „Лехії".

Чорні-Україна 7:0 (2:0, 3:0, 2:0).

Львовянка-Лехія 0:0.

Гаківка за мистецтво кляси Б.

Україна-Гасмонея 2:0 (1:0, 0:0, 1:0).

—o—

З судової салі.

Справа підпалів перед львівським судом. Процес проти селян з Радехівщини.

У суботу, 24. січня після оречення ст. радника воєвідства Івахова, якого візвали в характері знавця політичних справ у Сх. Галичині, **відчитано те ч. „Сурми", в якім сказано, що також фільварок у Бишеві підпалено на приказ УВО.** На цьому замкнули доказове поступування.

Перед вічним запав присуд. На основі вердикту присяглих, які **потвердили лише питання у відношенні до обв. Савчука, трибунал засудив його на шість літ тюрми. Інших обвинувачених увільнили.**

—o—

АВТОБУСОВА КАТАСТРОФА.

24. січня в Бидгощі автобус, яким їхало 18 людей, наслідком того, що вулиця була слизька, скотився у ріку Бру. Шофер і власник вискочили заздалегідь і врятувалися. Авто пірнуло у воду аж по дах. Чотирьох пасажирів доплило до берегу. Пожежна сторожа розрубала дах і видобула 8 на пів притомних подорожних, 6 інших згинуло, також згинувся сторожа.

—o—

Наша музика в Празі.

Концерти українських колядок і щедрівок. — Чеський диригент. — Традиція Кошиця і її недосяжний рівень. — Наші різдвяні пісні і чеська музика.

Концерти українських колядок і щедрівок, що відбувалися що-року в Празі під мистецьким проводом диригентки п. Платонїди Росіневич-Шуговської (попередньої співробітниці Кошиця), здобули собі вже деяку славу, а своїми прикметами чистого українського мистецтва були вповні продовженням великої традиції Капелі Кошиця.

Від виступів „Капелі" українське хорове мистецтво стало не лише предметом особливої уваги чеського музичного світа, але і недосяжним ідеалом для дальшого розвитку хорового мистецтва у самих чехів. Українське хорове мистецтво нерозривно звязане з характером української народньої пісні і з характером творчости українських композиторів, і тому чехи пробували розвивати свій хоровий спів також на українських піснях. Перед кількома роками чеський диригент А. Бедпарж зі своїм чеським хором дав у Празі першу спробу такого співу, вкладаючи у програму свого концерту такі українські пісні як „Дума про Почаївську Божу Маґр" та „Ой пряду, пряду" (М. Леонтовича). Сьогорічний концерт українських і чеських колядок (5. січня) був першою спробою співу українського хору під проводом чеського диригента, Яна Ступки.

Відразу треба зазначити, що ця спроба з мистецького боку закінчилася назагал невдачею.

Голосовий матеріял хору був доволі добрий. Тенори трохи слабі. Жіночі голоси добрі, але між сопранами один голос надто різко відділявся від інших.

У програму входили композиції К. Стеценка (Ой пидить Бог. Щедрий вечір. А у того хозяїна, Ой на горониці, Ой сивая зозуленька). М. Леонтовича (Зайчику, Щедрик) та Ступницького (Ой рано кури запіли). Крім цього частину програми виповнили чеські колядки (Кршічки, Грабовського та Фідлєра).

Ще не так давно, коли завдяки Капелі Кошиця українська пісня та українське хорове мистецтво показалося весь му світові у своїй чистій національній формі, дивуючи своєю витлумаченою барвистістю та природною щирістю всіх знавців західньо-европейської музики. Тоді появилися навіть окремі праці присвячені розборові українських пісень і їх хорового виконання. Як характеристичні прикмети української хорової пісні підкреслювали її високе мистецтво простонародньої поліфонії та контрапункту, багате не лише народніми музичними думками, але й високо-художньою та оригінальною композиторською працею. Чужинці зазначували, що ця поліфонія українських пісень визначується мелодичною самостійністю голосів, звязаних законами штучного контрапункту, при чому вся штучність не затирає народнього характеру пісні, а навпаки є лише засобом, щоби цей народній характер явився в повній його силі. Порівнюючи чеську мистецьку творчість у хоровім мистецтві з українською, проф. Неєдлі писав, що чехи ще не вміють по народньому творити, а також затратили хист відтворювати народне мистецтво. Це торкається всіх чеських хорів і те саме треба сказати і про наш український хор під проводом чеського диригента.

В українських колядках і щедрівках, зложених українськими композиторами бракувало цього року того мистецтва, що його свого часу вмів геніяльний Кошиць знати на самі вершини спонтанної, внутрішньо пережитої творчости. Голоси уніформовано в одну голосову якість, не використовуючи їх ріжнобарвности для того, щоби зберігти природну красу української пісні, т. зн. не використовуючи вправового змісту тембру поодиноких голосів. Нинішня чеська музика, а головно спів, як справедливо завважує проф. Неєдлі, — не розуміє того, чим є абсолютна сила звуку для музичного вправу. Від себе можемо додати, що його розуміння не видно було і в цьогорічному концерті українських колядок і щедрівок. Багато пісень (напр. Щедрий вечір, А у цього хозяїна, і ін.) у виконанні Я. Ступки виходили без життя і пластики, без жадних нюансів, рівно та сухо. Наші пісні назагал стереотипні, зло-

М. КАФКА І А. ШКОВРОН

Ресторан і кімнати до сніданьо. Львів, Коперника 3.

повідомляє П. Т. Публіку, що в зрозумінні господарської кризи обнизив ціни страв і напоїв від дня 20 ц. м. від **10 до 20%**

Видає обіди (меню) до дому з дальшим 10 проц. опустом.

ПРОСИМО ЛАСКАВО ВІДВІДУВАТИ. **ПРОСИМО ЛАСКАВО ВІДВІДУВАТИ.**

жені з більшої кількости однакових куплетів і українські композитори обробляють музично звичайно лише один куплет. Але при співі не можна усіх куплетів пісні повторювати однаково. Диригент сам мусить накладати на них барви відповідно до змісту, силою звуку, темпом, чи барвою голосів. У нашому конкурсі майже не видно було такої мистецької творчости диригента.

Дуже можливо, що диригент-чех не знав також того, що наші різдвяні пісні це не нинішні чеські, і що вони дуже часто не мають нічого спільного з церковним співом, а часом обі елементи, церковний і світський, в собі обминають. Цим можна би пояснити таку помилку, що він них двох основних музичних стилів наших колядок не відтіняв. Зате чеські колядки виконали ритмічно у своєму природному церковному стилі виразно римо-католицького забарвлення, хоч також дуже часто не мали ніяких нюансів.

На особливу увагу заслуговує виконання пісні „Щедрик, щедрик, щедрівочка". Оригінально, чисто художнє розуміння цілої композиції цієї пісні і по мистецьки перервана градація голосів, заслуговують на повне признання, а рівночасно дозволяють сподіватися, що і чеська творчість на полі нашого хорового мистецтва може дійти до небуденних успіхів. *К. П.*

Українські петиції перед Лігою Нац'й.

З Женеви наспіла до нас телеграфічно така вістка: Рада на приватнім засіданні розглядала нині чотири українські скарги. Після дискусії рішили відложити справу на пізніше і передати її до Льондону до комітету складеного з бритійського премієра і делегатів італійця та норвежця, щоби розглянути її основно.

—o—

НОВИНКИ

— **На розбудову Національного Музею у Львові** (Мохнацького 42) вплатили: В. Іжицький (цеглою) 750 зол., інж. Рейс (цеглою) 240 зол., робітники з „гляйхи" 105 зол.; по 100 зол. члени Комітету розбудови: Еп. Никита Будка, Михайло Возняк, д-р Мар'ян Стахурський: по 10 долярів: оо. Д. Добротвір і Лев Чапельський; Свенціцька Віра з товаришками позичкою 80 зол.; по 20 зол. С. Садовська з Тернополя, о. В. Гмитрасевич і проф. М. Полек; д-р С. Никифорак 19 зол., Т. Вороний 15 зол., Д. Коренець 10 зол., Ю. Глушевський 1 доляр; по 5 зол. Семен Козак, Я. Ляйтер і д-р Я. Пастернак; Мгр. Петерсен з Льондону 4, оо. М. Черкавський з Дахнова і Н. Добрянський по 3 зол. — Усі Вп. члени Комітету розбудови зволять доповнити свої вплати до первісно встановленої висоти 100 зол.

— **Кооператива студентів вис. торг. шкіл „Торговельник" у Львові** влаштовує в неділю 22. лютого ц. р. в салях „Української Бесіди" великі вечерниці з котиліоном. Вступ виключно за запрошеннями, які можна дістати в домівці „Горговельника" при вул. Супінського 21 (Академічний Дім). Добірний буфет у власному заряді по уміркованих цінах. Сальонова модерна орхестра. Візитовий стрій.

— **Повісився на хресті.** Коло села Кропивник у калуському повіті невідомий чоловік повісився на придорожнім хресті. В його кишенях найдено лист, в якім самовбивник написав перед смертю, що кінчає життя через брак праці. Ідентичности цього самовбивника ще не вдалось ствердити.

— **Бандитська ватага перед судом.** У Палермі закінчився судовий процес проти 117 членів бандитської ватаги, яка гуляла по Сицилії та вбила багато осіб. Розправа тревала цілих 3 місяці і скінчилась так, що 53 підсудних звільнено через брак доказів вини, а інших засуджено на досмертну вязницю та на інші кари, найменше 3 літ. Загально цей присуд визначив майже 1000 літ вязничної кари.

— **У кігтях ДПУ.** В селі Турківщина, п. Молодечно, яке лежить пів кільометра від радянського кордону жив Іван Шепеко, який перед кількома місяцями утік перед колективізацією із СРСР до Польщі й там оселився. Більшовики, видно, знали, де він перебуває, і на днях до його села закрався в ночі відділ радянської прикордонної сторожі і схопив Івана Шепека та забрав його зі собою на радянську територію, сконфіскувавши в його кімнаті всякі документи й папери. Можна догадуватись, що чекає нещасного збігця, який попав у руки тієї влади, від якої втік на чужину.

— **Самовбивства в Европі.** Статистика виказує, що в Европі річно кінчить життя самовбивством пересічно 50.000 осіб. У самій Німеччині в 1928 році наложило на себе руку 16.036 осіб; це значить, що щодня пращалось добровільно зі світом 44 горожан Німеччини. В Мадярщині і в ЧСР на 100.000 мешканців є щороку 26 самовбивників, у Франції на 100.000 горожан припадає 17 самогубців.

— **Сензаційна книжка.** Багато письменників писало про життя й відносини в екзотичних краях, але все не були плоди авторів, що знали те життя посередно, а не безпосередно, або знали з обсервації протягом короткого часу. Аж недавно один мурин Бата Кіндай, родом із найглухіших пралісів Африки, з країни людоїдів, видав у Ню Йорку твір п. з. „Лябаґоля, або правдива африканська історія". Цей твір вийшов уже і в німецькім перекладі. Автор прожив молодість у глибині Африки, потім попав до Америки, здобув освіту й став письменником та видав твір, що є його автобіографією. Про свою країну, де родився, оповідає в творі правдиві чуда. Це країна в околицях французького Судану, де живуть малпи, слони, жахливі вужі та леви, а люди, мешканці того краю, мало ріжняться від звірят — і досі не цураються людоїдства. Автор твору знає життя і звички африканських звірят і диких мурінських племен якнайкраще та описує те життя дуже цікаво. Звіринний світ представлений в новім, оригінальнім світлі. Автор твердить, що в його країні дівчата дозрівають в 9-ім році життя, хлопці в 13-ім і тоді починають вільне поліґамічне життя. Мушина може мати десятки жінок, але коли жінка зрадить чоловіка, то він має право відрізати їй груди й віддати „королеві" в найми. Сам автор мав аж 6 жінок та покинув їх і втік далеко до міста із цікавости, щоби бачити білих людей, европейців, про яких мати оповідала йому, що вони білі як чорти, мають одно око, одну руку, одно вухо. Один европеєць зі Шкоції взяв цього мурина до себе і виїхав з ним до Европи. Цей мурин був у Льондоні, Берліні, Парижі, а тепер як артист виступає в нюйорськім кабареті та заробляє також тим, що виробляє перед публикою ріжні чуда: пробиває собі лице ножем, ковтає полумя, каже рости цвітам у вазонках за кілька хвилин і т. д. Його автобіографія це справжня сучасна Одиссея.

— **Конскрипція в ЧСР.** Конскрипція, яку переведено в чехословацькій республиці в грудні 1930, виказує, що ЧСР. має 14,723.234 населення, себто населення збільшилось на 1,115.859, що дає 8.2 проц. пересічного приросту. Цікаве, що найбільший приріст населення (19.9 проц.) виявила Закарпатська Україна, тоді як у Чехії населення збільшилось тільки на 6.4 проц., на Моравії і Шлеську на 6.8 проц. Щодо густоти населення, то в Чехії на 1 км² припадає 136 мешканців, на Словаччині 68, на Моравії 33, на Закарпатській Україні 47 мешканців. Згідно з вислідом конскрипції ЧСР. має 5 міст, яких населення перевищує 100.000 душ, а саме Прага, Берно, Братислава, Пільзно і Моравська Острава. Міст, що мають від 50—100.000 мешканців є тільки два: Кошиці й Оломунець, міст між 30—40.000 населення є 9, міст між 20—30.000 населення є 18, з того два на Закарпатті. Як виказує ця конскрипція, в Ужгороді живе 26.669 мешканців. (перед 10 роками цей головний центр Західної України мав тільки 20.601 мешканців), у Мукачеві 26.123 (в 1921 р. — 20.865), у Пряшеві, який належить до Словаччини, 21.870 (в 1921 р. — 17.577).

Відозви й комунікати.

Конґресовий Комітет „Рідної Школи".

В своєму ювилейному році (1931) Головна Управа „Рідної Школи" має намір уладити педагогічний конґрес, по можности в місяці жовтні, як у місяці основання Товариства перед 50 роками (1881).

Подібний конґрес задумувало Товариство уладити ще в ювилейному Шевченківському році (1914), одначе тоді праці Конґресового Комітету перебила війна.

Задля уладження цьогорічного Конґресу, який повинен стати показчиком дотеперішніх наших педагогічних осягів і виложником нашої педагогічної ідеольогії, постановила Головна Управа утворити Комітет і запросити на його членів д-ра Івана Копача, д-ра Остапа Макарушку, дир. Володимира Кузьмовича, д-ра Костя Кисілевського, інсп. Івана Середу, п. Константину Малицьку, проф. Ів. Гриневець-кого, одного представника „Учительської Громади" й одного „Взаїмної Помочи Учителів". Комітет має право кооптації.

Перше засідання Конґресового Комітету відбудеться в суботу 7-го лютого в год. 6. вечором в домівці „Рідної Школи".

Головна Управа „Рідної Школи".

—o—

З судової салі.

СПРАВА ПІДПАЛІВ ПЕРЕД ЛЬВІВСЬКИМ СУДОМ.

Процес проти селян з Радехівщини.

Дня 24. ц. м. зізнавав свідок Степан Білозор з Радехова, який має в Сушні поле і перебував у родичів підсудних. Його зізнання не внесли в розправу нічого цікавого. Другий свідок Петро Пишко з Бишева зізнає, що перед підпалом стирти він бачив підсудного Савчука близько фільварку Тарнавського, коли Савчук їхав роверем. Свідок Сотер Островський, аґент слідчої служби львівської поліції, зізнає під присягою, що після підпалу в Радехівщині він виїхав на місце випадку, де поліція привела до нього підсудного Савчука та його товаришів. При переслуханні Савчук зізнав, що він підпалив стирту і що до цього намовили його Мандюк, Пура та Сафіян, які говорили, що належать до УВО., та що ця організація борється за Україну і за те, щоби польська шляхта втекла за Сян. За підпал стирти ці підсудні обіцювали втягнути його до гуртка УВО. в Сушні, де був комендант трійки. Всі інші підсудні зараз по арештуванні зізнавали, що всі зізнання Савчука це видумка та що вони його не знають.

На запит предсідника трибуналу свідок твердить, що Савчук признався до вини без примусу і без погроз поліції, а коли його сконфронтовано з його товаришами, він говорив їм: „То ви мене тепер не знаєте? А тоді, як ви мене намовляли палити, юдили що поляки такі та такі, то ви мене знали?" Далі свідок твердить, що згідно з його конфіденсьскими відомостями, майже вся молодь зі Сушна належить до УВО. Оборонець д-р Шевчук кількома питаннями примушує свідка признати що обв. Савчук не тільки зізнав з жалем, що до підпалу його намовляли нинішні підсудні, але видумував теж, що до цього намовляв його Петро Гуменюк, а слідство доказало, що Гуменюк в тім часі був у Миколаєві, 5 миль від Сушна та ніколи Савчука і не бачив, тому Гуменюка по ревізії звільнено. На запит д-ра Старосольського свідок твердить, що при ревізії в підсудних найдено дуже підозрілу літературу: „Гуцульський Курінь"; вирізки з газет, списки жертв на інвалідів, книжку про Січових Стрільців, програму „Сокола", а „Сокіл" і УВО, то все одно.

Прокуратор Ліпш ставить внесок прочитати „Сурму" за жовтень 1930, а саме статтю п. з. „Саботажі", в якій зачислено підпал в Бишеві на рахунок роботи УВО.

Оборона устами д-ра Старосольського висловлює свою згоду на прочитання „Сурми" на доказ, що в цій статті тільки зареєстровано підпал в Бишеві між іншими пожежами, а не сказано, що стирту в Бишеві підпалено з наказу УВО.

Оборонець д-р Старосольський ставить внесок допустити до розправи ще кількох свідків зі Сушна на доказ, що підсудний Мандюк у день підпалу возив у фільварку снопи, а інші підсудні були вечором на похороні і не могли займатись саботажем.

Оборонець д-р С. Шухевич також пропонує допустити ще кількох його свідків на доказ, що підсудний Савчук працював щодня як мельник у млині до пізного вечора та не міг мати нарад у справі підпалів, на доказ, що такими дорогами, які є під Бишевом ніяка сила божа ровером їздити не може, та на доказ, що підсудного Савчука місцеві поляки та дідич вважали спокійним та порядним чоловіком і навіть його любили за коректне відношення до поляків.

Оборонець д-р Шевчук пропонує своїх свідків на доказ, що його кліент Сафіян в день підпалу був дома в Сушні і мав скалічену ногу, тому не міг бігати до с. Забави на нараду в справі саботажів, а Савчук підчас підпалу і не виходив зі свого млина. Оборонець д-р Шевчук доказує, що Савчук пхнув інших підсудних до тюрми тільки тому, що ненавидів їх здавна за якийсь плащ, який начебто Мандюк забрав від нього на одній забаві, а інші нинішні підсудні сміялись з нього, докучали за той плащ, називали його дурнем, а Савчук у листі грозив, „що як не віддасте мені плащ, то вас усіх шляг трафить!"

Хоч акт обвинувачення говорить і про інші випадки саботажу в Сушні, як вибиття вікон у польки Катерини Самборської, підпал стирт графа Ростворовського, то правдою є, що вікна тієї Катерини не вибито з політичних причин,

але шиби ці вибили парубки зі злости на Катерину за те, що ця вдова в ночі пускала до своєї хати задніми дверми поліцая, а своїх хлопців не хотіла в ночі погостити. Хлопці вибили Катерині вікна тому, що її любили та були зазрісні, а коли парубки люблять польську вдовичку, то які з них вороги поляків? Щодо фільварку графа Ростворовського, то його стирти підпалили пастухи випадково. А коли хлопці часєм кинули якому полякові до керниці здохлого кота, або показали ворота, то це ще не саботаж, бо такі збитки роблять поляки і українським газдам та молодицям.

Прокуратор Ліпш відкидає всі внески оборони. Д-р Шухевич далі обороняє кілька своїх внесків, так само д-р Старосольський і д-р Шевчук. У справі цих внесків трибунал іде на нараду.

Після довшої наради трибунал відкинув внески оборони, але допустив внесок прок. Ліпша в справі прочитання „Сурми". На внесок оборони допущено тільки до розправи двох свідків, присутніх на салі, а саме Андрія Іщука і Василя Мандюка. Далі предсідник вручає суддям присяглих „Сурму", звертає увагу на портрет Головінського і на написи: „Бережіть та ковайте „Сурму" перед ворогами". „З рук до рук". Після цього прочитано статтю в „Сурмі", з якій між іншим говориться, що саботажі це акт мести „за звірства польської солдатески".

Свідок Іщук із Сушна зізнає після присяги по українськи, що день перед актом саботажу обвинуваченій Мандюк був дома, два дні перед тим Мандюк працював із свідком на полі цілий день. Далі предсідник трибуналу переривае зізнання свідка, свідок невдоволено докоряє, що „пан предсідник мені перебили і я забув що говорити", а відтак доказує, що з Мандюка не є жадний саботажист і як його врештували, то всі в селі дивувалися. В селі нема ніякої політики, а ще як прийдуть жнива, то чоловік не має часу і в голову почухатись, а не то політикувати. Предсідник трибуналу показує свідкові „Сурму" і питає, чи в селі є така газетка. Свідок читає голосно слово „Сурма", здвигає раменами і відповідає: „Такої газети я і не бачив, а в селі є тільки „Коровяча Газета" і „Новий Час".

Свідок Василь Мандюк, батько підсудного зізнає під присягою, що підчас пожежі його син був дома, возив овес, а вечором повечеряв і пішов спати. Предсідник показує „Сурму" і цьому свідкові, питає, чи син має таку газету, свідок оглядає „Сурму" на всі боки і каже: „Я такої газети не видів!" (На салі сміх).

Тут починаються зізнання радника львівського воєвідства, знавця справ УВО Івахова:

УВО — як зізнає цей свідок — має остаточну мету викликати всеукраїнське повстання, а способом до цього є піддержка постійного революційного кипіння в краю, бо на думку проводу УВО, українське населення тільки тим чином не зможе привикнути до чужої окупації та приготовиться до повстання. Ось тому час до часу Польща є зелектризована виступами УВО, як напад під Бібркою, підпали і т. д. Свідок зачисляє головні виступи УВО від 1922 року до нині: замах на маршалка Пілсудського, вбиство Твердохліба, Собінського, Матвіяса, напади на почти, на Східні Торги та інші частинні виступи УВО які є прольогом для загального народнього повстання. Радник Івахів доказує, що всі саботажі 1930 р. це робота УВО, а не самочинні підпали. Всі балачки, що підпали були роботою комуністів чи відрухом неорганізованих мас, є неправдою. Матірю й батьком всіх підпалів є УВО та організація українських націоналістів, а коли комуністи приписують цю роботу собі, то вони присвоюють собі чужу власність. „Сурма" у статті: „Перманентна революція" признається сама до саботажів, як до свого монополю. Заяви трьох українських партій проти саботажів є платонічні і тільки гетьманський український табор у Берліні осудив саботажі безоглядно та по мужеськи. Натомість американська українська преса містить явно комунікати УВО про саботажі. УВО підпалювала зразу тільки доми б. польських генералів, дідичів, б. воєвод, а тепер палить і майно польських селян-кольоністів. Ці підпали роблять на психіку українського селянства більше враження, як замахи на представників влади в місті, яких селянин не бачить. Загравши пожеж ворушать село. Хоч на чолі УВО стоїть Коновалець, то за його плечима стоять німці, які субвенціонують цю організацію сто процентово. Хоч Коновалець виїзджав із Берліна до Женеви, то не була тільки тактика, бо німці підтримують УВО і досі. Так само американські українці підтримують УВО.

Комісар Івахів читав у підручнику для вишколу членів УВО статтю про польське повстання, на доказ, який крайний шовінізм панує серед членів тієї організації, та що ці люди не признають супроти ворога ні етики, ні пощади. Колиб не пацифікація, то УВО могла довести до домашньої війни, тим більше, що українське громадянство або симпатизувало цій організації, або стояло в резерві, а преса як от „Діло" тільки реєструвало факти саботажів, або містило невиразні статті зі скритими симпатіями до саботажів, або опубліковувало відозви проти саботажів, але за піано. На доказ, що і „Діло" не без гріха, комісар Івахів читав допис націоналіста з Праги до редакторів „Діла", допис сконфіскований в редакції того щоденника, підчас ревізії, в якому подано перегляд пропагандивної акції закордонних українців проти пацифікації Сх. Галичини.

—o—

ПРОЦЕС ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ПЛАСТУ В ЗОЛОЧЕВІ.

В дні 16. січня ц. р. відбулося в золочівському суді продовження розправи, перерваної дня 18. грудня мин. року, проти 20 членів Пласту в Золочеві. Між обвинуваченими був теж о. М. Хмільовський, голова Філії Т-ва охорони дітей і опіки над молодю в Золочеві.

Акт обвинувачення закидував усім проступок з § 305 к. з. себто організування і приналежність до нелеґального й „виротового" товариства.

На підставі переведеного доказу, що всі обвинувачені були членами Філії Т-ва опіки над молодю і як такі творили в ній на основі статуту Т-ва й регуляминів Головної Управи цього Т-ва у Львові пластову секцію, звільнено всіх від вини й кари.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Wojciech Saryusz-Zaleski: „DZIEJE PRZEMYSŁU W B. GALICJI" 1804—1929 ze szczególnem uwzględnieniem historji rozwoju S. A. L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper. Wydawnictwo z okazji 125-letniego jubileuszu z przedmową prof. d-ra Franciszka Bujaka. Kraków 1930. Стор. 340. Форм. 4°. Книжка ця незвичайно цінна, дарма, що її завданням особливо підкреслювати тільки одну ділянку галицького промислу. Ця праця є, здається, першою спробою дати історичний нарис розвитку промислу в Галичині. І саме тим вона цікава не тільки для поляків, але й для українців.

ЖУРНАЛИ.

„КІНО", журнал кіново-фільмової індустрії. Львів, 15. січня 1931. Ч. 2. Рік II.

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", орган Т-ва „Сільський Господар" у Львові, 15. січня 1931. Число 2.

NASZA PRZYSZŁOŚĆ. Wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej, tom VII, styczeń 1931. Treść: Jan Bobrzyński: O reformę ustroju; Józef Wielowiejski: Chrzescijańscy rolnicy; Stanisław Arct: Polskość na emigracji; Antoni Starodworski: Watykan a sowiety; Józef hr. Tyszkiewicz: Rozmyślanie o demokracji; Stanisław Majer: Kryzys i handel; Adam hr. Romer: Pacyfizm masonerji; „Stańczyk": Patriotyzm chłopski; Głosy czytelników; Kronika.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 24. січня 1931 року — масло експортове і десерове прима за кільо 4 золоті; літра молока 0·27 зол.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 0·90 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. Симфонічний концерт під батутою Е. Массіїна.

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Аїда".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. „Людина з тєкою".

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Людина з тєкою".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Кіна.

ЯПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевальє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Катерина I." (Ліль Даговер, Смірнов, російські пісні).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Індійська гробниця" (Конр. Файт).

ОАЗА: „Під крівлями Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Рапсодія кохання".

ПАН: „Отруйник" (Конрад Файт).

ПАСАЖ: „У путах зрадників". „З дна на день".

ПРОМІНЬ: „Людина з блакитною душею".

ФАТАМОРГАНА: „Кохання в найдальших". „Книжка джентльменів".

ХИМЕРА: „Пропаща жінка" (Мері Ліз).

СТИЛЕВЕ: „Легіон засуджених". „Пат і Патахон".

УТІХА: „Володар Сагари" (Вол. Гайдарів).

Програма радіо.

Понеділок 26. I. 1931.

Варшава (1411,7) 17·15 „Погибаючий Париж". відч., 20·00 Міжнародній концерт. **Рим** (441,2) 20·40 Концерт. **Відень** (516,4) 19·55 Ліштін вечір. **Мілянo** (500,8) 21·00 Концерт Мадеї. **Берлін** (419) 21·10 „Пять перед 12-ою" година духів. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·35 Легка музика. **Ляйпціг** (359,3) 21·40 Пісні, відч. Фогель. **Льондон** (261,3) 14·15 Концерт, 20·45 Водевіль, 22·50 Кам. концерт. **Букарешт** (394,2) 20,40 Флят. **Стокгольм** (435,4) 19·50 Спів і рецитація. **Прага** (486,2) 20·00 Міжнар. концерт. **Харків** (937,5) 16·00, 20·40 Концерт. **Ленінград** (1000) 17·30 Муз. авдиція, 19·20 Радіоінсценізація, 20·20 Концерт рос. музики XX ст. **Москва** (1481) 9·30, 12·00, 15·00, 20.00 Концерт. **Париж** (1724,1) 21·45 Концерт.

Вівторок 27. I. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Симфонічний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Радіоорхестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт. **Букарешт** (394,2) 16·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 20·30 Твори Моцарта. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·30 Військова орхестра. **Відень** (516,3) 10·30 Концерт в честь Моцарта в Зальцбургу. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт солістів. **Харків** (937,5) 20·00 Етнографічний концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Наш славнозвісний артист-маляр Іван Труш подарував Торговельній Школі свої мистецькі твори, а саме: „Ліс", замість вінка на могилу письменниці **Олени Пчілки**, й „Одинока Гора" з присвятою поетові **Петрові Карманському**. За цінні дари сердечну подяку складає **Управа Школи.** 1377

Осторога. Українські громадяни Личакова перестерігають українське громадянство Львова перед типом, який представляється як ученик розвязаної VI. кляси анад. гімназії у Львові Шепетюк чи Шептюк і виманчує по наших домах менші чи більші квоти для себе. Вже торік жебрав він по українських домах, після чого завівся ним була поділія, а тепер знову появився на Личакові і ходить по українських родинах за датками під притокою, що бідує, потребує книжок і т. п.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, платну найвищі ціни. 437

У ПІДГІРСЬКІЙ, здоровій околиці є до винайму від 1. березня 1931 р. мешкальний дім разом з економічним будинком у доброму стані і до 29 моргів поля. Надається для емерита — Ближчі відомости в Т-ві „Просвіта", Львів, Ринок 10. II. поверх. 1373 2—3

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриляити і перли Добровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 888 8—7

КІМНАТУ умебльовану винайму: Врововських 18. партер.

ГОТЕЛЬ „SAVOY" вул. Собіського ч. 7, винаймає покої на довший час по низьких цінах. 1378 1—3

ГІМН. АБСОЛЬВЕНТ, добрий математик, пошукує лекцій у Львові або на провінції. Шкромада Ярослав. Львів, Снядецьких 6, у п. Дорожинської. 1380

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВПИСИ

на 5-ти місячний торговельний курс та курс стенографії і науку писання на машинах приймає до дня 5. лютого ц. р. в год 9—12 і 4—7 в виїмком неділь і свят і дає інформації Наукове Заведення: З. ОЛЬШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, КУРКОВА ч. 33.
676 1—3 Телефон: 31-14.

Конкурс

на двоколірову металеву відзнаку „Рідної Школи". — Речинець до 15. лютого 1931. Перша нагорода 50, друга 25 зол.

Головна Управа „Рідної Школи"
1369 Львів, Ринок 10.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціаліст сіярних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики ординує в сіярних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратківі ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п. (біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 19 (12.675). Львів, середа 28. січня 1931. Pocztowa opłata zaryczana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Белгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·60 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Чи думаєте про свою будучність?
Якщо так, то складайте свої ощадности в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (з телефону: 833. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.367).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2972

В Союзі Народів.

(Від нашого кореспондента.)

Женева, 23. I. 1931.

I.

Писати дописи про кожне засідання Ради Союза Народів і оповідати про зміст дебат і рішень — було б річчю зайвою, бодай серед наших відносин. На черзі нарад поставлено кілька десятків справ одночасно технічних і екзотичних, до яких цікавість нашої публики зовсім не гаряча.

Цікавити нас може — і мусить — тільки справа німецько-польського поєдинку, як одна з великих політичних справ Европи взагалі, а нашої частини Европи зосібна. Тай — розуміється — справа відомої „пацифікації" Сх. Галичини...

В моменті, коли це пишемо (пятниця під вечір) в гамірній салі Союза Народів обі ці справи вже одержали своє частинне рішення — частинне, бо — на жаль — тільки формальне.

Коли ці стрічки будуть у руках редакції, вона вже матиме телеграфічні звістки про рішення. Про німецько-польську сварку певне донесе до Львова польська телеграфічна агенція— по свому. Про пацифікаційну справу ваш кореспондент перед хвилею вислав вам змістовну телеграму. Допис цей має на меті доповнити звістки, які у вас уже є — про одну й другу справу.

II.

Німецькій справі були присвячені два публичні засідання. П. Курціюс говорив першим разом довго і сухо. То був так сказати відчит про події у Горішній Сілезії. Мимоходом у промові цій він згадав і українську „пацифікацію"; слів його навести не можемо, бо вони підпали би конфіскаті. Наведемо тільки висновок: „Як тільки одна сота частина відомостей, які принесла світова преса, справдиться, то Рада Союза Народів буде мусіти цією справою тут займатися".

Відповідь п. Залеського була — скажімо: відважна. Така відважна, що він аж президента Гінденбурґа там не пощадив і поставив його особу на одну площу із сілезійським воєводою Гражинським.

На це прийшла сильна, дарма, що супокійно й видержано — цим разом з памяти — виголошена репліка п. Курціюса. Серед загального одобрювання він натякнув своєму противникові на звичаї міжнародньої вічливости щодо особи голови держави, а потім збивав його точка за точкою. Також у цій репліці німецький міністр помянув справу пацифікації. Він відчитав таки в англійському оригіналі вирізку з лондонського Observer-a з короткою та точною оцінкою пацифікації, тай кинув на стіл, під очі членів Ради оригінал цієї оцінки найбільшого і найповажнішого британського тижневика.

Наводити цю оцінку — тепер зайва і неможлива річ.

На все те противна сторона знов відповіла, але цим разом уже куди, куди спокійніше.

Потім публичні наради перервано та перенесено їх за куліси. Великі держави взялися „посередничити". З поважних джерел доносять, що п. Залеський заявив, що приймає всі домагання, виложені в жалобі сілезійського німецького „Фольксбунду". Все таки закулісові наради ведуться далі, і на публичне засідання прийдуть (мабуть завтра) аж коли компроміс буде доконаним фактом.

III.

Щодо українських жалоб, то польський уряд дав покищо (речинець цього вимагав) відповідь тільки на чотири перші споміж них. Інші, вже внесені, відповіди прийдуть згодом. Нині предпол. Рада Союзу на неявному засіданні займалася чотирма першими жалобами. Після наради постановлено відложити справу до часу, коли всі відповіди будуть доставлені комітетові „з трьох", зложеному з п. Гендерзона, з італійського делегата Пільотія і норвеського міністра Мовінкеля. Комітет збереться нарочно в Льондоні, щоби „traiter l'affaire à fond", тобто основно взятися до справи.

Треба сказати, що ніколи і ніодна українська справа (в цьому разі може навіть не так українська, як польська) такого широкого розголосу в цілому світі не мала. Що й казати, нарешті й т. зв. „сумління" світа і почуття людяности заворушилося.

Преса говорила і говорить: відбуваються публичні зібрання, збираються підписи на заявах. Як зразок згадаємо передучорашні збори уладжені в Женеві Жіночою Лігою, тай вчорашній університетського типу виклад проф. Є. Прівата в Льоданні.

На перших пригарно референтувала англійка п-ні Шіпгенкс. Поляк, відомий історик Смоґожевський заложив протест, говорив про „прусські інтриги" і „австрійські гроші" тай бажав читати знані вже дописи „Таймса". На не одержав від референтки дотепну і гідну відповідь.

Виклад проф. Прівата перед добірною інтеліґенцією, університетською публикою був — без пересади — знаменитий.

В якій моральній атмосфері находяться тут польські представники і як вони силкуються поставити на своєму,—на зразок цих зусиль доволі навести дві симптоматичні подробиці. Перша: що Польська Агенція розіслала до тутешньої преси довгий комунікат про „важний" факт промови ославленого М. Бачинського, охрестивши його „відомим українським лідером" (sic!), тай що „нарокував" сюди один відомий оборонець Галичини укріаський „міністр" із своїми однодумцями тай розшибаються по всіх кутах, щоби „рятувати нещасну Галичину" (ipsissima). Як вони її досі рятували — особливо на закордонному полі — аж занадто відомо. Timeo Danaos et dona ferentes...

С. Заліпський.

„Пацифікація".

Промова М. Галущинського на засіданні адміністраційної комісії сойму дня 20. січня 1931 р. у дискусії над справою т. зв. пацифікації Сх. Галичини.

(Докінчення).

Крім політичних чинників узяв на себе і ВПреосв. Митрополит Шептицький дуже тяжкий обовязок інтервенції, обовязок, продиктований найглибшою і найсердечнішою волею послужити своїм впливом і своєю повагою для успокоєння і злагіднення положення. Він зараз на першій авдієнції у міністра Складковського виніс вражіння, що його інтервенція увінчається успіхом. Що це було його внутрішнє переконання, доказом на те інтерв'ю, яке оголосив того самого дня в одним варшавським денником. Але яке було наше здивування, коли акція Митрополита Шептицького стрінулася зі зневажливими нападами на його Особу з боку проурядових кругів і проурядової преси. А проте Він не уставав у своїй роботі і без огляду на те, як її приймали, він її далі, бо знав, що це його обовязок.

Тимчасом пацифікація йшла своїм ходом. Тривала не один день, ні навіть тиждень, а цілих три місяці, відзивалася не в одній місцевости, але на території цілих повітів і воєвідств. Приняла вона такі розміри й виміри та набрала таких рисів, що на окреслення її немає відповідного слова. Надужиття влади — це тільки слабосильне означення для цього — направду — погрому, виконаного адміністраційними органами, над невинним і спокійним населенням, над його життям і його культурними, освітніми й господарськими установами. Притягнено цілий народ до неправомічної в нікого погляду, а вже найменше в правного, кругової поруки й відповідальности, замість того, щоби розшукувати винованників і приложити до них якнайбільше строгі засоби.

Коли референт стільки часу присвятив характеристиці відносин і розволився над їхнею, яка бувши то нині між польським і українським населенням, то саму пацифікацію і цілий наш виєсок збув в дійсности кількома словами, додаючи завваження, що подані в мотивах внеску дані не є стисді, а є навіть неправдиві. Згори мусимо сказати, що дані рішучо правдиві, хоч які вони неімовірні. А неімовірні вони з двох ріжних точок погляду. На чолі пацифікаційної акції стояли, здавалося, інтеліґентні люди і вони могли не тільки спокійно приглядатися усім вчинкам, виконуваним над невинним і безборонним населенням, але вони могли також видавати зарядження, придумувати ще нераз всілякі рафіновані способи мальтретування людей. Неімовірне, здається ще й тим, щоби фізична конструкція людини могла видержати стільки побоїв і того роду тортур, про які мова в мотивах нашого внеску. Там говориться не тільки про 50 чи сотню буків, але про 200, 300 а навіть 800 буків. Мусимо подати, що всі факти в нашому внеску подавані очевидцями або самими жертвами, протоколи ними підписані, з назвами жертв, а також виконавців, де це було можливе. Подають інтеліґентні люди, як д-р Шиларський, присяжний при битві о. Головінського. А в протокольрним донесенню про побиття М. Жукевича з Сарник, бобрецького повіту, який мав отримати просто неймовірне число буків, бо 800, стоїть таке, що названого підлавано биттю напротязі трьох днів, а до числа вісім сот долано ще таке „словами вісімсот".

Інша справа, коли говоримо про точність даних. Неточність даних перш за все у тому, що зібраний матеріял далеко-далеко неповний, і то як щодо кількости, так і щодо драстичности.

З цілих протоколів і донесень зроблено радше зміст, в деяких пропущено найбільше драстичні та жахливі місця, щоби не стягнути на себе підозріння в перебільшуванні, хоч натура українського селянина — просто залізна, й виносе на собі навіть таке, чого хто інший не ремі витерпів. Матеріяли нестисді тому, що збирання матеріялів стрічалося з неймовірними труднощами й перешкодами. Побивано ревізорів Рев. Союзу Українських Кооператив (Шишківці, пов. Городенка), арештовано під замітом господарської шпіонажі адвокатів, до котрих звертались клієнти за порадою і допомогою, як це мало місце ін. місце в Тернополі. А вже класичним прикладом є доля адв. д-ра Селезінки з Радехова і його дружини. Всяке збирання інформацій було карогідне. На тому тлі чимало арештувань переведено у Львові аж до інтернувань кореспондентів загр. часописів. Розуміємо велику неприємність в заінтересованих заграниці колах держави. Але вину нехай припишуть собі автори діла. Ми не закликали загр. кореспондентів. Вони самі зверталися до нас. Думаю, що не було би краще, коли би ми відмовлювали їм інформацій, коли заявили би отверто, що не робимо цього із огляду перед наслідками.

І урядові чинники користали дещо з факту, коли до нас зверталися заграничні кореспонденти. Багато делегатів заграниці йшли самі аж до високих осіб. Правда, що тоді роблено все можливе, щоби затерти сліди пацифікації. Коли в

ленких місцевостях під Львовом (Вчинники, Гаї, Підберізці тощо) мала відбутися така урядова поїздка, поліція вже наперед підготовляла ґрунт, кажучи, якнайшвидше привернути читальні до порядку. На випадок пасивного спротиву посилювала наслідками, а навіть фактично побивала. З наших голосів, панове, чую насміх, що після такого знищення можна було так швидко привертати порядок. Проста річ, усе що знищене, полетіло, як напр. книжки вирвано або палено, шиби повставлювано, двері, шафи направлювано, поліцію приводжено до порядку силами й засобами самих потерпівших. А що такі знищення були, ось кілька знимок, дві з філії в Тернополі, одна з читальні в Кнрченьким (пов. Гусятин). А вкінці, що може бути більше дійнаючє для культурної установи, як знищення її найкращого майна, її гордощів, якими є бібліотеки. Що ще гірше є сліди знищення, нехай переконає факт, що староство в Сокалі видало 2. І. 1931 обіжник до всіх читалень повіту, щоби в читальних вставлено шиби й приведено все до ладу під загрозою 100 зол. гривни.

Що в наслідку вестиєлости могли перейти через пресу і такі неприємні факти, як оповістка про смерть о. Мандзія (Богатківці, пов. Підгайці) в „Ділі", річ зовсім зрозуміла. Страхіття, які зійялися, кидали на все таку лозу імовірности, що факт смерти нікого не дивував. Але це не дає ніякого морального права, ні п. референтові, ні нікому іншому полагати в сумнів факти в нашому внеску, або посуватися так далеко, що все там описане є неправдою.

Навпаки, приходиться констатувати, що п. референт у своєму прочисленні фактів саботажу, повторив кілька разів те саме, що провірені поліцією пожежі як наслідок звичайної недостачі обережности записував на рахунок саботажу. На це дасть відповідь мій товариш. А вже просто незрозуміле, що п. референт так спокійно твердить, що пацифікація не потягнула за собою випадків смерти. Ось тільки кілька даних. В Гаях під Львовом помер наслідком побоїв Михайло Тютько, у Львові в шпиталі помер від побоїв готова читальні Степан Кінєва з Конюхова (пов. Бібрка). У Васючині застрілила поліція пастуха Михайла Мовчана. Стріляно в моменті, коли населення зі страху перед експедицією втікало до ліса.

Характеристичне й те, що число заложених карних фактів у відношенні до кількости тих, що остають в арештах, до кількости найденого будім то компромітуючого матеріялу, не остає в ніякій пропорції. На тисячі арештованих в арештах є тепер уже нечелне число. Розправ досі не було і ми на них чекаємо. Компромітуюча література підкидувана, а всі ніси, багнети не чінно інше, як зовсім безумітний матеріял що валяється ще скоїсь після великої війни. А бомба америк. походження, найдена на стриху гімназії в Рогатині, зовсім певно не мала нічого спільного з гімназією, її молодю й учителями. Не найдено її в часі пошної дуже основної ревізії від пивниць до стриху, але аж кілька днів пізніше. Один поліцай, не надумуючися довго, піднішов до старої залізної печі на стриху і вийняв звідтам бомбу.

Коли ми вже при ревізіях, так ствердимо, що вони складалися з двох частин. Перша дійсна ревізія, але яка не має нічого спільного з правним актом тієїж назви. Було це нищення майна одиниць і установ, підкидання „злочинного" матеріялу, профанація святих почувань тощо. Зрештою, ця справа дуже і дуже докладно знесована в мотивах до нашого внеску, особливо в його вступній частині.

Але найстрашнішою річю вважаю биття і катування людей. З ріжних точок погляду справа недопустима, починаючи з основних постанов конституції про тілесну кару. Це далі вимога новочасної культури й демократії. Це вимога примітивної людяности. До людей не вільно прикладати засобу, яким нищиться до ґрунту їх людське достоїнство. Не тільки в побитих, але і в тих, що бють. Томуж дивує мене факт, що поліція виконувала екзекуції в багатьох місцевостях на підпитку. І її нерви не витримували тої страшної служби, що тяглася день за днем напротязі тижнів і місяців.

Протиукраїнська політика Мін ва Праці і Суспільної Опіки.

Промова пос. Пеленського, виголошена дня 22. січня 1931 р. на бюджетовій комісії при обговорюванні бюджету Міністерства Праці і Суспільної Опіки.

Міністерство праці і суспільної опіки — це міністерство, яким дуже інтересується широкий загал, бо завданням цього міністерства є опіка над людиною почавши від колиски, над матерю, над хворими, як інвалідами, над суспільними організаціями. Міністерство праці і сусп. опіки особливо в теперішніх часах набирає великого значіння. В часах, коли широкий загал в біді і нужді й потребує найбільшої помочі, коли громадяни хочуть, щоби бюджети міністерств були якнайнижчі, то до міністерства праці і сусп. опіки ставлять бажання, щоб воно могло прийти в поміч якнайширшому загалові. Тимчасом бюджет міністерства праці в порівнанні з іншими міністерствами, зокрема з мін. внутр. справ, військових справ і т. д., є мізімальний, бо виносить усього 96 міліонів зол. П, референт покликувався на інші держави, а я дозволю собі вказати на бюджет данський — народу 3 і пів міліонового, де в бюджеті, що сумарично виносить 332 міліони данських корон, на міністерство сусп. опіки вставлено 83 міл. данських корон, себто 25 проц. цілого бюджету. Нам предложений бюджет мін. сусп. опіки, на загальний бюджет держави малошо не 3-міліардовий — яким мінімальним процентом є в цілому бюджеті! Отже ставитися нема чим. Референт говорив нам про сотки міліонів, якими диспонує мін. сусп. опіки. Та ці міліони походять з гротей, зложених в установах пенсійних забезпечень і від випадку, в Касах Хорих і т. д. Теперішній уряд кладе свою руку на всі суспільні й автономічні установи і перебирає їх у свій виключний зарял, виключаючи голос загалу громадян. Обезпечені в пенсійних заведеннях і Касах Хорих не мають нині голосу, всюди панує комісарщина.

Розглядаючи бюджет мін. праці, бачимо там позиції на різні цілі, одначе не можна там найти сотика на українські суспільні установи. Український нарід має платити лише податок. Читаємо в бюджеті, що на опіку над молодю і дітьми преліміновано 9 міліонів зол. Одначе для української дитини, для української молоді в цьому бюджеті не находимо ані одного сотика. На українських територіях працюють від десяток літ десятки українських захоронок, напр. львівська Українська Захоронка працює від 28 літ, утримуючи в кожній дільниці міста захоронки, до яких приймає дітвору від 3 до 6 літ. Захоронки ведені кваліфікованими силами, під лікарським надзором, під контролею шкільної куратерії, і їх що-місяця відвідує візитаторка. Одначе дотепер ні одно полагання цієї гуманітарної установи не дочекалося жадної відповіді на то допомоги міністерства. Далі працює від пяту літ Т-во Охорони Молоді, Т-во Вакаційних Осель і Українська Порадня Матерей, яка своєю працею здобула собі пошану і довіря серед широких мас Львова, бо в ній дають поради матерям та дітям без огляду на національність. Українська Ремісниче Бурса дає знову спромогу бідній молоді вчитися ремесла. Ці всі установи призабуло міністерство сусп. опіки. Просто річ незрозуміла, що міністерство не бачить дітей, матерей, молоді 7-міліонового народу! Невжеж і українські діти, невжеж і українські немовлята є під доглядом Відділу Публичного Безпеченства, невжеж і тут цей відділ опінює подання дотичних установ та не дає своєї згоди на поміч цим гуманітарним установам, невжеж і в тих немовлятах бачить саботажистів?! Колиб про це розповісти деінебудь, то ніхто не повірив би, що міністерство, якого завданням є вести поміч, могло так ставитися до своїх громадян, від яких уряд вимагає такого точного плачення податків!

Для нас надзвичайно важною справою є справа інвалідська. Ми чули вже на комісії нарікання, що інваліди світової війни не є трактовані відповідно, що не одержують таких рент, які їм належаться. Ми мусимо підвести ще одну справу, а саме справу інвалідів Української Галицької Армії. Ці інваліди не мають ніякої державної допомоги. Вони здані виключно на допомоги з Т-ва Допомоги Українським Інвалідам, на жертви, зложені українським народом. Ми є тої думки, що польська держава, загарбуючи права над Східною Галичиною, є обовязана перебрати й обовязки. До цих обовязків зачислюємо дати забезпечення українським інвалідам, таксамо, як Польща дає його інвалідам б. німецької чи австрійської армії. Отже Польща станула на становищі, що українським інвалідам на основі закону з 1921 р. ця допомога не належиться, бо цей закон каже, що не належиться допомога тим, які боролися проти цілости польської держави". Отже ми твердимо, що польсько-українська війна була ведена між двома державами і тому інвалідів Української Армії слід трактувати так, як жовнірів інших армій. (Голоси з Клюбу ВВ: „Вони не потребують допомоги, дістають її з Берліна. Чого виступали проти Польщі, хто їм казав? Тепер мусять терпіти!). Мої панове, лишіть уже раз той Берлін. Говоримо тепер про інвалідів, а в світі прийнято, що кожного інваліда всі шанують, хто би то не був, бо кожний з них спочивав свій обовязок. Домагаємося, щоб інвалідів Української Армії трактовано нарівні з членами всіх інших армій, які одержують державну допомогу.

Рівнож важні для нас є суспільні обезпечення, а саме обезпечення приватних працьовників. Ще перед війною у Львові існувало Українське

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА"а З ДНЯ 28. СІЧНЯ 1931.

МИКОЛА ЧУБАТИЙ.

До питання про початки української нац'ї.

(Докінчення.)

V.

У склад Польщі та великого литовського князівства ввійшли українські землі по майже 200-літнім власнім державно-національнім життю вже з виразним національним обличчям. Бож чи може бути мова про створення окремої національної індивідуальности (якщо її досі не було би) серед таких крайно непригожих обставин у II. пол. XIV. в.?

За Казимира В. поплила до Галичини колонізаційна хвиля польських владик, за його наслідника Людвика угорського (1375) утворено аж пять латинських епископств на українських землях, не згадуючи вже про церковну політику Ягайла. Кінець XIV. та XV. в. — цеж кінець православности „руського права" (tempus iuris ruthenicalis) в Галичині.

А в границях великого князівства бистрою ходою пішла централізація, що безоглядно зносила решітки укр. державности — удільні князівства на Волині, Чернігівщині, Київі та Поділлі. За розгромом удільного старо-українського ладу йшли установи, запозичені живцем з Польщі. Представники української автономії покидають границі держави та емігрують на північ (у Москву) або на Закарпаття (Коріятовичі).

Певно, що нижча культурно Литва не могла нічого нового накинути вище культурним українським землям, тому приватне право, мову і т. д. лишила по старому, але зате широко відчинила вона браму польським впливам. На церковній ділянці Литва творить окрему литовську митрополію з осідком у Новгородку на Білій Руси (ок. 1360), зате завзято поборює галицьку митрополію та не признає автокефальної київської церкви в особі митр. черця Теодорика, підтримуваного місцевими українськими кругами. Серед такої боротьби за збереження руського характеру тих земель на переломі XIV.—XV. в. ледви чи могліб тут зродитися центрифугальні сили у відношенні до „собирателя руських земель", Москви, хіба навпаки — центрипетальні.

На прилученні „руських земель" до литовської держави скористали ті землі давньої Руси, до яких перенісся осередок політичного та релігійного життя литовської держави — **білоруські землі.** Давні північно-західні периферії „Руської Землі" стали тепер центром великої держави, а українські землі її периферіями. Т. зв. литовська митрополія має свій осідок у Новгородку на Білій Руси. Мова, право та локальна культура цих земель давньої Руси стають основою т. зв. руської культури литовської держави, а щойно на другім місці культура українських областей.

Фільольогам слід рішити питання, яких елементів більше є в т. зв. руській урядовій мові литовської держави — білоруських чи українських; та оскільки мені відомо, вчені нині схиляються до погляду, що більше там елементів білоруських. На випадок приняття неї думки „падуанський доктор" Франціск Скорина мусів би вийти з нашої й увійти в білоруську літературу.

В останніх десятиріччях розвинулася дуже жива дискусія між українськими, білоруськими та польськими істориками права на тему національного характеру Литовського Статуту, себто його правової культури та мови. Вже нині вилонюється її результат, а саме, що Литовський Статут з його правовою культурою є памятником білорусько-українського права з сильним впливом передовсім польського державного права.

В основу Литовського Статута ввійшло земське право білоруських уділіз, а згодом і українських. Вони домінуючі в старій редакції (1529), зате в останній редакції помітний великий вплив польського права. Щодо мови Литовський Статут є власністю білоруського й українського народів.

Зі сказаного вище виходить, що мабуть не помилився б той, хто поставив би твердження, що **прилучення руських земель до Литви рішило про повстання білоруського народу.** Одно лиш обновлення київської митрополії Апостольською Столицею (1458) та перенесення церковного життя на Україну (хоч не цілком) було позитивним потягненням в користь переваги українського елементу над білоруським, але лише на церковному полі.

—o—

Пенсійний Інститут і розвивався дуже корисно. По війні його діяльність відновлено, одначе на основі декрету Президента Р. П. з 24. листопада 1928 р. знесено його з дн. 1. січня 1928 р. і всіх обезпечених перенесено до загального пенсійного закладу. Вже два роки ведеться ліквідація Українського Пенсійного Інституту і її ще не покінчено. Українським приватним службовикам, які переходять тепер на емеритуру, „Заклад О. безпечень Умовних Працьовників" не вчислює тих літ, в яких вони плачували вкладки до Українського Інституту і визначує їм емеритуру, яка є поза всякою критикою. Тим емеритам обіцюють, що після переведення ліквідації Пенсійного Інституту буде їм емеритура підвищена, одначе все скінчиться на обіцянках. В тій важній справі вчинила професійна організація українських службовників „Супрута" дня 30. грудня 1929 р. представлення до міністерства пр. і сусп. опіки і, розуміється, не одержала ніякої відповіди, а не то приспішення ліквідації Пенсійного Інституту і тимсамим і помочі емеритам. „Заклад Обезпечень Умовних Працьовників" після перебрання Українського Пенсійного Інституту уважав за відповідне виповісти і льокату гроша Українського Пенсійного Інституту в кредитовій кооперативі „Супруг". Виповіджено гроші, які складали українські приватні службовики в тій інституції, котра має за завдання йти в поміч українському приватному службовикові. Вже в мин. році Пенсійний Інститут будував мешкальні доми, одначе в тих домах нема м'єця для українського приватного службовика. Рівнож з передбачених 16 міліонів зол. для будівлі кооператив, а ми з практики знаємо, що Пенсійний Інститут відмовив кредитів для української будівельної кооперативи „Власна Хата" у Львові. В тім місці мушу зазначити, що загальний пенсійний заклад Польщі повстав головно завдяки давньому галицькому закладові, що цей загально-польський заклад уфундовано спільними силами польських і українських приватних службовиків у Галичині, але варшавський центральний заклад не уважав тепер своїм обовязком відповідно дотувати будівництво в Галичині. Львів трактується по мачошиному.

Справа еміґрації є нині в цілому світі дуже важна. Важна вона рівнож для Польщі, в якій річний приріст населення виносить понад 500 тисяч людей. На основі декрету Президента Р. П. П. ціла еміґрація переходить в руки міністерства сусп. опіки. Ніхто нічого не міг би мати проти цього, щоби держава охороняла еміґрантів і давала їм поміч. Одначе нам треба подивитись, чи дійсно міністерство сусп. опіки, а радше Еміґраційний Уряд, дають належну опіку своїм громадянам та яку еміґраційну політику вони ведуть. Еміґраційний Уряд, як відомо, субвенціонує Науковий Інститут Еміґраційний, на чолі якого стоїть знаний вшехпольський сенатор проф. Гломбінський; редактором квартальника цьогож Інституту є знаний вшехполяк д-р Заленцький. Д-р Заленцький в „Газеті Варшавській" з 3. квітня 1930 р. у статті „О польскі програм еміґрацийни" у відповідь д-рові В. Таборові, який казав, що Польща не має свого еміґраційного плану, каже в цій статті, що це неправда, що Науковий Інститут Еміґраційний під проводом проф. д-ра Гломбінського цей план уже виробив і його переводить в життя Еміґраційний Уряд. Позволю собі відчитати деякі місця з цієї газети. (Промовець відчитує в цьому місці ріжні уступи тої статті, а дальше уривки зі статті тогож автора в „Квартальнік-у Еміґрацийни-ім". Ті статті обговорювано свого часу в „Ділі").

Чи може бути більше щира співпраця вшехпольського Наукового Інституту Еміґраційного з Еміґраційним Урядом, коли йде про те, щоби вписано, що візи віза до Америки відмовлено. Чи на це треба було скликати тисячі людей до Варшави і в додатку за ту картку побирати ще й оплату? Чи не можна було післати до всіх звичайну кореспонденційну картку? Чиж це опіка над еміґрантами?

Йдім дальше. Знаємо, що в Полудневій Америці були заворушення, безробіття і т. д. А проте не подано вчас до відома еміґрантам, щоби туди не їхали. І тут я вам предкладаю голос польської преси, а саме „Львівську Ґазету Поранну" з дня 1. січня ц. р., в якій описані муки і страждання еміґрантів в Аргентині. Там пишеться виразно, що з хвилею, як еміґраційні патронати в Буенос Айрес перейшли в руки Еміґраційного Уряду, зазначується „їх декаденція і соромний упадок". Далі в цьому дописові з Буенос Айрес згадується, що час перестати робити експерименти з висиланням всяких еміґраційних радників на досліджування еміґраційних теренів, з чого виходять скандали, як ось у Перу, де наші еміґранти серед пралісів гинуть та пропадають. А в цю імпрезу в Перу кинув „Банк Господарства Краєвого" на кошти комісій і „наукових" експедицій та всякі інші видатки грубі десятки тисяч долярів. Так виглядає опіка над еміґрантами.

До цієї діяльности Еміґраційного Уряду приходить ще й діяльність недавно основаного Еміґраційного Синдикату, себто торговельної установи, в якій уряд має 60 проц. уділу, а решту всі корабельні лінії. Цей Синдикат заложено по рецепті відомого Наукового Інституту і Синдикат цей розпочав свою діяльність на українських теренах (як кажуть делікатно: в'полуднево-східних воєвідствах), де відкрив кількадесять своїх філій. Синдикат побирає від кожної проданої карти 15 ам. долярів від корабельної лінії. Ми вже мали ріжні синдикати: Синдикат Збіжевий, Синдикат Експортовий (голос на салі: „і свинський синдикат"). Слушно, такий маємо також. І ней Еміґр Синдикат через своїх урядовців має ніби опікуватися еміґрантами, а в дійсности ті урядовці мусять творити еміґраційну горячку, бо в противному разі скаже централя, що вони нездібні, коли не можуть свого бюра власною працею утримати. Висліди праці Синдикату вже бачимо: цього року нема дотепер контінґенту для робітників до Канади. Але це річ зрозуміла, коли в Польщі утруднюється працю чужинним ліціям, а в тім випадку англійським; тоді вони мають стільки впливу в Канаді, щоби Канада не потребувала в цьому році робітників з Польщі.

В Польщі хочуть, щоби еміґрантів возив Синдикат через „Ґдиню—Америка Лінію", котра купила в Данії цього року три старі кораблі, і знов акціонером цієї „Ґдині—Америка Лінії" є державне підприємство „Жеґлюга Морска", до якої, як читаємо це в бюджеті, держава має доплатити в цім році майже міліон золотих. Ку-

З міліона людей, уроджених в одному році, половина їх умирає в 45-ім році життя, а одна третина доживає 60-ого року життя. Ви не знаєте до якої категорії належите. Ви можете вмерти і перед 45-роком життя, вмерти навіть негайно, а тому треба Вам заздалегідь обезпечити своє життя в користь своєї рідні. Найкраще можете це зробити через Товариство

„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ РУСЬКА 18.

возити з краю українців на основі рецепти п. Заленцького? Дійсно: нема ніякої ріжниці між Гломбінським та Еміґраційним Урядом.

Приглянемося тепер, як опікується еміґрантами Еміґраційний Уряд. Знаємо всі, що до Злучених Держав Америки віддавна сильно обмежена еміґрація. І що діється? Цього року осіню еміґранти, які свого часу зголошувались по візи, маючи намір виїхати до Злучених Держав, одержують нараз карту вступу до американського консулятy. Дотепер практикувалося так, що хто дістав карту вступу, діставав скоро й візу. Отже що роблять польські громадяни, котрі дістали карту вступу? Як могa скорше стараються дістати паспорт: ідуть до староства, йдуть до експозитури Еміґраційного Уряду, йдуть до Еміґраційного Синдикату у Львові, видобувають усі документи, а за все те мусять платити та покривати кошти дороги; вкінці дістають „паспорт безплатний" зі штемплем за 20 зол. 30 гр. і їдуть на означений день до Варшави. Таких візвань вислано тисячі. На такі візвання їдуть і люди, що були у Франції на роботі і платять цілу дорогу. І чогож тих бідних людей тягнуть до Варшави, і то сотнями на один день? На те, щоби кожному роздати друковану білу картку, на якій

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА"а З ДНЯ 28. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енцикльопедіях. 6)

6. Історія і література в „Британській Енцикльопедії".

Ось кінець огляду революційних подій:

„У листопаді, після знесилення Центральних держав, повстав рух, звернений проти гетьмана під проводом Петлюри, бувшого члена Центр. Ради. Скоропадського скинули, а Петлюра і Винниченко, бувший президент Народньої Республики запанували в Київі як диктатори і проголосили звязок України зі Західньоукраїнською Республикою, зорганізованою у Львові галицькими русинами. Це довело до короткої війни з Польщею, якій Союзні держави признали Галичину. Петлюра пішов маршем на поміч львівському урядові, якому загрожував наступ польського легіону під командою ген. Галлера, перенесеного зі західнього фронту, але остаточно Петлюра був побитий.

„19. лютого Петлюра приневолений утікати з Київа наслідком большевицького повстання, шукаючи захисту зі своїми збройними прихильниками в Східній Галичині і в 1920 р. приєднався до польської армії, що йшла проти большевиків. Тимчасом у березні 1919. утворився новий Український Совітський Уряд, розвязаний у червні, коли Денікін з „білою армією" зайняв Харків. Одначе в грудні совітська армія відобрала Харків і Київ, у лютім 1920. перейшла в їх руки також Одеса і утворилася третя Українська Радянська Республика. У маю 1920. поляки разом із військами Петлюри зайняли велику частину України, разом з Київом, але були примушені відступати, коли російська совітська армія перейшла до наступу (гл. Росія). Риським договором (12. жовтня 1920. і 18. березня 1921.) Польща та Росія визнали незалежність України. 28. грудня 1920. був підписаний російсько-український договір, що означив взаємини між двома совітськими республиками".

(Після цього йде спис договорів із чужими державами).

А тепер стаття про українську літературу.

„Українці є нащадками південно-руських мешканців київської доби і тому у відношенні до руської літератури XI—XIII. в. ставлять домагання, що вона українська. Одначе літературна традиція зберіглася лише на Московщині; огляд тієї доби поданий під „Російською літературою". Між південно-руськими хроніками XIII. в. і українським відродженням XVI. в. істнує прірва, бо мова цих двох періодів ріжнилася так само між собою як первісна середньовічна англійщина від пізнішої англьо-саської мови. Українська література XVI. і XVII. вся надихана національною та релігійною боротьбою проти Риму та Польщі. Спочатку мала вона свій осередок у Галичині та на Волині і видала геніяльного полеміста Івана Вишенського (1586—1614). Пізніше вона перейшла до Київа і під впливом київського митрополита Петра Могили (1596—1647) користувалася латинськими методами в боротьбі з латинниками. Письменники цієї доби — полеміст, реторики та граматики; також пишуть вірші та пєси по зразкам латинських шкіл. Деякі із інтерлюдій першої половини XVIII. заслуговують на увагу. У XVII. і XVIII. в. Україна втратила свої найкращі інтелектуальні сили притягнені Москвою, де від 1700—1760 церквою проводило укр. вище духовенство. Після 1750. українська шляхта почала швидко московщитися, а неодин її представник здобув собі імя у російській літературі (гляди Гоголь). З тих, що залишилися українцями найцікавішим був мандрівний фільософ, „християнський Епікур" Григорій Сковорода (1722—94). Мова вживана в цій добі це мішанина української мови, церковно-славянської, польської, а напрчкінці XVIII. в. великоросійських елєментів.

„Українська народня словесність дуже багата та оригінальна. Найбільше відомими її зразками є думи (видання Антоновича і Драгоманова 1874—5, Катерини Грушевської частина в 1927 р.). Вони мають історичне тло (козацькі війни 17-го віку) але є радше елєгійними, ніж оповідними. Велике багатство ріжноманітних пісень, що мають сильний вплив на новітню українську літературу. Перші їх збірки видали князь Цертелев (1849) і Максимович (1827) і вони стали напрямними першого літературного українського відродження.

„Новітня українська література починається від Івана Котляревського (1769—1838); його перелицьована „Енеїда" з Вергілія і комедія „Наталка Полтавка" (1816) є тісно звязані з російською літер. традицією, але вжита в них рідна мова стала новою вихідною точкою. Наслідники Котляревського не знялися понад рівень провінціональної **Heimatkunst.** Новий дух приніс із собою Тарас Шевченко (1844—61). Це зроду селянин і кріпак і цей факт характеризує вповні наскрізь демократичну та сільську рису української новітньої літератури. Шевченко, спершу романтичний націоналіст, у пізніших творах революційний інтернаціоналіст, вріс усіма коріннями в українську народню поезію. Він став символом української національности. Його молодша сучасниця Марко Вовчок (псевдонім Марії Маркович урод. Вілінської) (1834—1907), московка зроду, писала оповідання з сільського життя, що стали зразком доброї української прози.

„Переслідування українського руху на російській Україні, завершене декретом 1876 р., що заборонював цей рух, сприяло його розвиток у Галичині, де такі вчені як Михайло Грушевський (ур. 1866) емігрант із Росії та Іван Франко (1856—1916) зробили Львів осередком української культури. Франко був також найвизначнішим галицьким письменником цієї доби. На російській Україні найчільнішими письменниками є поетка Леся Українка (псевдонім Ляриси Квітки, ур. Косач 1872—1913) і новеліст Михайло Коцюбинський (1864—1913)".

Після цього йде бібліографія історій літ. Єфремова, Дорошкевича, Грушевського, фр. брошурка про українську літературу гр. М. Тишкевича і фр. антольогія української літератури під редакцією М. Грушевського.

(Продовження буде.)

плено в Данії три старі кораблі, з якими, як пише „Ілюстр. Кур. Щоденний", данці не мали що зробити і еміли їх вчас продати Польщі. Я мав особисто нагоду їхати одним з цих кораблів. Ніяково, трудно подумати, щоби хтось в теперішніх часах дважився купувати такі старі кораблі. Перед війною, за добрих зносин з Росією один з кораблів називався „Курск", другий „Цар", а третій „Царица"; по війні перехрещено їх на „Польонія", „Естонія", і „Літоанія", а на третіх хрестинах дістали два кораблі назву „Пулавский" і „Костюшко". Така-то історія польської торговельної фльоти. Та в тих хрестинах ще пів біди; гірше, що ці кораблі не мають що возити і — як лише „Ілл. Кур. Щодз." — чекають у Ґдині на слушний час. Цими кораблями хоче Синдикат возити еміґрантів, біда лише, що нема куди. Маю пражіння, що Синдикат таксамо скінчить, як кінчать своє життя всякі етатистичні підприємства.

Ще одна корабельна справа, а саме славна умова уряду з французькою лінією „Шарже реюні", який зобовязався уряд доставити контингент еміґрантів, а за кожного бракуючого еміґранта платить кару в сумі 50 долярів. І, розуміється, ця лінія їздить порожніми кораблями, бо так чи сяк має дорогу плачену. Чиж не знаменита опіка над еміґрантами?

Перейду тепер до континентальної еміґрації. Українська еміґрація на континенті йде в першу чергу до Франції, де є вже поважна скількість українських робітників; одначе хоч у бюджеті є передбачена сума 500 тисяч зол. на духовну опіку для них, то цієї духовної опіки українські еміґранти не мають. Можу стверднти, що коли львівські духовні круги старалися про пашпорт для гр-кат. священика, який виїхав би до Франції між робітників, то цьому священикові відмовлено навіть пільгового пашпорту. Отже Еміґраційний Уряд не вважав напіть своїм обовязком дати духовну опіку нашим людям у Франції.

Справа зарібкової еміґрації до Німеччини вказує нам виразно, що до Німеччини, де зарібки багато вищі як у Франції, не допускають українського робітника. В останньому році рекрутовано до Німеччини тільки з 4-х українських повітів, і то так штучно, що навіть не вичерпано повного контингенту. Зате поїхали до Німеччини десятки тисяч робітників з Конгресівки. П. Заленський великий ворог німців, але коли йде про заробіток, то воліє, щоби заробляли поляки, а не українці; так-то виглядає опіка Еміґраційного Уряду над еміґрантами, так виглядає політика Еміґр. Уряду супроти українців.

Маємо в бюджеті міністерства чи не найповажнішу позицію, бо 50 мілюнів на фонд безробіття. П. референт сказав нам, що в Польщі розмірно невелике безробіття, бо під теперішню хвилю є всього 300 тисяч безробітних, а це в порівнанні до інших держав мінімальна сума. Одно лише забув п. референт, що в тих 300 тисячах нема безробітних з села. На селі тепер загальне безробіття і за найнижчу ціну не можна дістати праці. Чомуж міністерство не вважає своїм обовязком прийти в поміч сотням тисяч безробітних по селах? Вже тепер заглядає голод в очі у підкарпатських селах та серед полішуків, а що буде за дальший місяць або два, про те ніхто з міністрів не хоче подумати. Село йде нині до загибелі, але міністерство сусп. опіки не уважає своїм обовязком звернути на нього свою увагу. Домагаймося, щоби міністерство прийшло в поміч безробітним на селі. Це обовязок міністерства супроти своїх громадян, бо село нічим гірше від фабричних робітників.

З усього, що я представив, виходить, що міністерство сусп. опіки, як і інші державні чинники, ставиться до українського народу ворожо і не вважає своїм обовязком виконати того, до чого воно покликане.

—o—

З еміґраційних справ.

ТРУДНОЩІ ПРИ ВИЇЗДІ ДО КАНАДИ.

29. листопада 1930 р. вийшов був декрет Ради Міністрів у Варшаві, який рішав, що від 1. січня 1931 р. еміґранти з Польщі їхатимуть виключно через Ґдиню під опікою Т-ва „Ґдиня-Америка-Лайн. Канадійський уряд рішив, що цей розпорядок не є в інтересі польських громадян і повідомив польський уряд, що ті, які дістали візи до Канади в Ґдині та Данціґу, після оглядин через канадійського лікаря та урядовця — їхати з такими візами не можуть. Дотичний лікар і урядовець відкликані.

Від нині всі еміґранти з Польщі мусять діставати канадійські візи виключно в Парижі, в Антверпені, або Ротердамі. Таксамо діставать їх еміґранти із Італії, Чехословаччини, Югославії та Румунії. Дотеперішній великий привілей для еміґрантів із Польщі — скасований; вони поставлені нарівні з еміґрантами інших країн.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Новов дкрита ділянка.

Економія і мистецтво. — Розвиток естетичного смаку. — Клопоти з дарунками. — Зразки виробів.

Входимо до малої, скромної, може за малої на такий осередок крамниці при вул. Косцюшка ч. 1. Це „Українське Народне Мистецтво". Вишивки, мережки, килими, кераміка, деревляні різьби... На перший погляд: крамниця, як чимало інших у Львові, наших чи чужих. Може й справді неодин завагається перед її порогом: чи не краще піти кільканацять кроків далі і замість вишиваної скатерті принести до хати кілька кіль масла із „Маслосоюзу"?

Живемо в добі „економіки". Може ще десять, двацять літ і єдині зразки нашого народнього мистецтва можна буде оглядати по таких крамницях у великих містах, бо фабрична дешева тандита витискає із села ручну одіж, що має в собі такі пречудові докази нашої народньої творчости. Хто зна, чи не пора вже нині починати працю над тим, щоби те, що ми, інтеліґенти, дістали від свого народу найцінніше — зразки його творчости, звертати цьому народові. Треба назад нести їх туди, звідкіль вони вийшли, щоби не пропали і жили в народі далі, завдяки праці його рук.

Згадана крамниця із виробами народнього мистецтва, ніби як усі інші, де йде торгівля. А проте наскільки від них ріжна! Коли відчиняють у нас харчеву кооперативу, крамницю зі солодошами, фабрику мила, пасти чи мустарди, банк, а хочаби й книгарню — то кожна із цих установ веде торгівлю цінностями, які не є і не можуть бути кращі від таких самих предметів у чужинних установах. При відчиненні гожної такої нової орґанізації і що-дня, коли входимо до них, бажаємо тільки одного: щоби те, що вони там мають дорівняло по своїй якости чужим добрим виробам.

Поруч наших народніх пісень єдині вироби народнього мистецтва є творами, яких можуть нам позаздрити найстарші культурні народи. Пісень продавати не можемо. Мусимо ждати аж одного дня якийсь американський бізнесмен пустить їх через тонову фільму по світі і зробить із них мілюни і кількалітній модний „козир сезону". Кошиць виїхавши із цими піснями поневолі із Київа жив ними і давав жити кількадесять землякам на чужині роками.

Інші вироби нашого народнього мистецтва підуть так само в світ, ми можемо вже нині самі піддержувати їх і піддержувати ними одну із найбагатших золотих жил нашої національної творчости. Неодин інтеліґент відповість неодин раз так само як наш селянин, що мережки й вишивки за дорогі для нього і він воліє готовий фабрикат.

Та разом із розвитком естетичного смаку серед нашої інтеліґенції таки щораз більше зростатиме число тих одиниць, які розумітимуть, чому кілька дрібних предметів із нашого народнього мистецтва мають в обстановці хати більше краси, як готова спальня в стилі віденської секесії або їдальняний барок у стилі львівської дорогої тандити.

Кілька разів до року добре виховані люди ломлять собі голову, що саме вибрати близьким на імянини чи уродини. Скільки разів неодин волів би купити на такий день якусь гарну матерію замість якоїнебудь непридатної дрібниці, але лякається, що „дана особа" може образитися! Такі наскріз практичні річи як вишивані серветки, хустини, мережана подушка не насувають уже цих сумнівів — це твори мистецтва рівні гарним образам чи книжкам.

Може й неодин уже купував такі зразки по чужих крамницях. Навіть у Львові найдете вже т. зв. вироби народнього мистецтва, які не мають нічого спільного з народньою українською творчістю, а є лише перешиванням готових, друкованих взорів, зроблених німцями чи французами під наш лад. Кооператива „Укр. Народне Мистецтво" має ту заслугу, що черпає зразки своїх виробів із безпосередніх джерел — нашого села, переводячи їх по мистецьки у чистій, народній формі. Гість цієї крамниці найде там поруч художніх килимів артисток О. і О. Кульчицьких, що черпають мотиви із старовинних наших килимів, поруч завісок з полтавських і київських гаптів, скатерті на стіл із різноманітними буковинськими мережками та вишивками, діточі та жіночі одяги, готові народні строї (напр. правдивий гуцульський), чепурні портіяри, ніжні доріжки, декоративні рушники, прозірчасті настільники, барвисту народню кераміку із Кут і Косова, а навіть діточі лялькн.

Хтонебудь із наших громадян лякається ціни на всі ці мистецькі цяцьки, матиме дешеву нагоду оглянути повну збірку цих виробів, доповнену ще іншими предметами домашньої обстановки на виставі „Н. М." 1-го лютого.

—o—

Українські справи перед Союзом Народів.

Як нас повідомляють з Женеви, українські петиції в справі положення українського населення в Польщі вже розглянула комісія злożена із Гендерсона, Пільотія і Мовинкля та рішила відложити вирішення цієї справи до чергового засідання С. Н. в місяці травні. — Рівночасно повідомляє АТЕ., що б. міністр закорд. справ У. Н. Р. Шульгін вислав усім членам Ради С. Н. ноту, в якій протестує проти допущення радянських республик до праць Союза Народів, тому, що більшовики як окупанти України не мають права репрезентувати український нарід.

—o—

Методи „Слова Польск-ого"

Нагінка на яворівське „Українське Слово".

Львівське „Слово Польске" в ч. 22. з 25. ц. м. помістило статтю п. н. „Niebezpieczne pogróżki swistka „ukraińskiego" проти „Українського Слова", повітового двотижневика, що виходить III. рік в Яворові. Ми не реаґували би, якби не те, що в тій статті проявляються незвичайно маркантно „методи" „Слова Польск-ого", що ними воно воює.

Не будемо займати місця спростовуванням усіх інсинуацій, фальшувань і клевет. На це найдемо на основі обовязуючих законів місце у „Slow-i Polsk-im". Але скажемо отсе:

В яворівськім „Українськім Слові", ч. 2 (48) з 15. ц. м., помістили ми новинку того змісту. „Усіх тих, які визначилися підчас т. зв. пацифікації доносництвом, чи то просто веденням і показуванням домівок поодиноких наших громадян, вже знаємо і їх ніяк не зможемо забути. Є тут і такі, які відважилися ловити наших людей і доставляти до експедиції. Ще надійде час, коли з ними розговоримося".

„Переклад" цеї новинки у „Słow-i Polsk-im" такий:

„Wszystkich tych, którzy specjalnie odznaczali się w czasie t. zw. „pacyfikacji" donosicielstwem czy to poprostu wprowadzaniem i pokazywaniem domów poszczególnych obywateli ukraińskich polskim władzom, dobrze znamy i o nich nigdy nie zapomniemy. Byli i tacy wśród nas, którzy odważyli się łapać naszych ludzi i dostawiać do ekspedycji karnej. Jeszcze nadejdzie jednak czas, kiedy my z nimi „porozmawiamy"..

Просимо читачів порівняти оба тексти. Видно, як „Słowo Polskie" пододавало собі чимало різних слів, а то й цілих зворотів та як хибно цілі речення попереклядало. Ми підчеркнули всі додатки та невірно з нашим текстом перекладені слова „Słow-a Polsk-ого". Виходить ясно: свідоме сфальшування нашого тексту!

На основі ось так свідомо сфальшованого нашого тексту „Słowo Polskie" витягає таку консеквенцію: „Ten ustęp jest potwierdzeniem słów wypowiedzianych przez min. Składkowskiego, że „znaczna część spokojnej ludności ukraińskiej przeciwstawiała się sabotażom, cieszyła się z rządowej akcji pacyfikacyjnej, a nawet czynnie pomagała władzom polskim w uśmierzeniu terroru ukraińskiego". Ясно, що це „потвердження" „Słowo Polskie" будує саме вповні **на своїх власних сфальшованих додатках до нашої новинки.** Ціла наша новинка відноситься виключно до поляків. Наше останнє речення не є ніякою „небезпечною погрозою", за що „Słowo Polskie" накликає на „Українське Слово „władze prokuratorskie i bezpieczeństwa", а тільки ствердженням надії, що всі надужиття і злочини будуть колись вкінці виведені перед суд. До цього зрештою змагає і правовість у Польщі. Яворівська цензура власне з тої причини не могла цеї новинки сконфіскувати.

Оце одна „метода" „Słow-a Polsk-ого" — свідомо фальшувати, як це йому подобається. Друга „метода" — це **особиста нагінка клеветами** на мене як на редактора „Українського Слова". Зазначивши згори, що „redaktorem naczelnym tego pisma („Українського Слова" — наша прим.) jest b. nauczyciel pryw. gimnazjum ukr. w Jaworowie i kandydat na posła z listy Nr. 11 p. Eugeniusz Jaworowski", клевече згаданий польський часопис, наче би я „тероризував" „Українським Словом" „spokojną ludność ruską, która ma już dość podżegań i jadu nienawiści i chciałaby w spokoju i zgodzie żyć z ludnością polską". „P. Jaworowski znany nam jeszcze z 1922. r. jako komendant okręgu czortkowskiego OUW." — викрикує голословно і довго не думавши оцей польський часопис, розуміється, рахуючи на розгорячений час, в котрім цим „UOW." клеймиться по провокаторськи звичайно всіх стрічних, кого тільки попадеться на своїм шляху. Вкінці „інформації" „Słow-a Polsk-ого" вичерпуються ще додатковим реченням про мене, що „przed laty lwowskie Kuratorjum odebrało mu prawo nauczania"; з радістю тягне „Słowo Polskie" таку конклюзію: „Okazuje się, że kuratorium lwowskie miało rację,

odsuwając takiego człowieka od pracy pedagogicznej". Справді, аж таких фальшувань і клевет треба, щоби виявилася тут „рація" львівської шкільної кураторії, бо сам „прівільватент" з 1854. р., що його безосновно пристосовано до мене, тої рації не дає і не може дати.

Яворів, 24. січня 1931. р.

Евген Яворовський,
редактор „Українського Слова".

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ ПРО ПАЦИФІКАЦІЮ.

На засіданні сойму дня 26. січня займалися внесенням у справі „пацифікації" Сх. Галичини. Referував пос. Здз. Стронський (ББ). Його промова стрічалася весь час із протестами українських послів. Цікаве, що підчас промови пос. **Барана** (УНДО) переривали бесідникові не лише посли з ББ а й посли НД, коли він подавав подробиці про пацифікацію. Референт Стронський сказав, що українським послам, які поставили внесення в справі пацифікації, іде про розярення. Ми зуміємо — каже бесідник — і з тими панами розмовляти, одначе треба цю справу поставити чесно. Міністр внутр. справ виразно сказав, що коли були надужиття, то винуватці будуть покарані. Прийняття внесення булоб моральною сатисфакцією для саботажистів. Ставить предложення комісії відкинути внесення Українського Клюбу.

Пос. **Баран**: Після дуже пристрасної промови п. Стронського постараюся говорити менше пристрасно. Щодо заяви, що більшість польської гром. думки є, що пацифікація була лише наслідком саботажів, мушу зазначити, що головно на українських землях у польській державі, відколи повстала ця держава, анормальні відносини є з вини всіх дотеперішніх польських урядів, а передовсім потравневих. Уряди станули на становищі винищити український культурний та господарський дорібок. Це скріпилося ще за урядів т. зв. сильної руки. Нищили наше шкільництво, замкнули 3 гімназії. Так уряд створює лави мальконтентів. Це в будучині може бути причиною ще більш неприємних відносин. Кольонізація етногр. українських земель не могла теж створити прихильности українського народу. Український кооперативний рух утруднювано. Українців прозивали „кабанами". На цьому виросли саботажі. Український нарід не повинен вини за них. Ми не хвалили саботажів, ми противники такої політ. боротьби. Українська преса осудила підпали, три українські партії видали комунікат у тій справі. За людей, що не є в явних організаціях і за підземельні організ. годі винуватити весь нарід. Ми стоїмо на легальнім становищі і хочемо, щоби в польській державі приноровлювано до нас легальне поступовання. Пос. Стронський твердить, що пацифікація була лише в 16 повітах, ми заявляємо, що на богато більшому просторі, ок. 50 кв. км. Пацифікація була більше ніж два рази по 16 повітів (Голоси з ББ: Це неправда!). Наскільки вірите лише в повідомлення поліції, бо наші звідомлення кажуть, що іншого. Поліц. рапорти говорять лише про те, де була масова пацифікація, масакри. В богато селах тернопільського та збаразького повіту не було ніодного випадку, щоби суди доказали щонебудь арештованим. Усюди ствердили, що там не було пацифікації, або підпалювали самі власники. (Пос. Радзівіл: Цього не кажіть. Це провокація). В богатьох селах були звич. хати, фільварків зовсім нема. Коли з кінцем серпня воєвода Голуховський не хотів, щоби пацифікацію переводили терором, нищенням майна та тортурами, це було причиною його димісії. Воєводою стала людина, якої бесідник особисто не знає, всеж людина російської культури. Людина із зах. культурою такого не допустилася би. Воєвода Наконечніков порозумівся з двома іншими воєводами і з міністром вн. справ і заряднв пацифікацію До Тернополя цілими тижнями спроваджували відділи поліції та доповнювали їх до 1—2 тис. людей. Це все ще в порядку. Не в порядку було те, що вжили й війська, бо це суперечить приписам. До села входило 100—150 поліцаїв без нумерів і відзнак. Мін. Складковський може нині сказати нам: Скажіть краще, хто допустився надужить, а я їх покараю. Та як їх найти, коли не мали відзнак. Першим кроком, коли входили до укр. читальні, було кинутися на портрети Шевченка та Франка й зірвати їх. Приневолювали кріссовими прикладами здіймати ті портрети, а при цьому обиджували. Бесідник подає богато фактів биття та знущань та каже, що колиб на самім початку перервали були пацифікацію, відносини уложилися булиб інакше. Про всі факти повідомлювано льок, владу та центр. владу у Варшаві. Слідства не було. Ні премієр ні мін. Складковський не хотіли прийняти українських делегацій, не помогла інтервенція митрополита. Бесідник протестує, щоби укр. справу лучити з політикою чужих держав. Референт свідомо зі злою волею зясував це. Лучать укр. справи з Берліном, щоби компромітувати українців. Далі бесідник подає факти про участь війська, про надужиття уланів. Метою того було знищити матеріяльне істнування і осягнути відповідні висліди при виборах. Старости обіцювали війтам, що не буде пацифікації, коли українці віддадуть голоси на ББ і коли українці добровільно порозвязують українські інституції, щоби перезвалися на „русинів" та щоби домагалися введення военного стану. Про ці факти довідався закордон. Приїзджали представнички міжнар. організації жінок і переконалися про все наочно. Діждалися ви, панове, що чужі держави мусять займатися тією справою в Женеві. Ми стоїмо на легальнім грунті і домагаємося виконання міжнар. умов і зобовязань, які держава взяла на себе. Краще буде не ховати тих справ під покришку, а розглянути їх і вияснити. Тому прошу прийняти наше внесення.

Мін. **Складковський** стверджує в імені уряду, що вся пацифікація мала свої причини й наслідки. Причини були в злочиннім саботажі, який уряд старався здавити, зогляду на розміри та тому, що його піддержувала УВО. Тут міністр покликується на комунікат шікаговської „України" та що метою виступів є заколот, вплив на укр. маси та виступ проти держави. Акцію цю піддержував закордон. Уряд міг або оголосити стан облоги, що потягло би за собою розстріли людей, або вжити поліц. школу з Мостів Вел. Вибрав це останнє. Має враження — що вибрав гуманний засіб. Ходило про те, щоби масово кинувши поліцію та військо, відтягнути терор із населення, яке не важилося повідомляти владу про саботажі, бо терористи були такі сильні, що кілька тижнів вони правили, а не уряд. Терористи були сильні, мали гроші зі закордону і треба було сильних засобів. Ведеться судове слідство. Стався факт підмоги із закордону в досі небувалих розмірах у нашім краю. Уряд стоїть на становищі рівности всіх горожан без ріжниці віросповідання та національности. Одначе стоїть і на рівности відповідальности. Тому, що це робили українці, то ще не причина, щоби пустити це плазом. Колиб це робили поляки, уряд ужив би такихже рад. засобів. Спокій у Сх. Галичині та гармонійна співпраця щоправда не ідеальні, одначе кращі, ніж перед пацифікацією. Робили саботаж, ходило їм про поріжнення українського населення. Осягнули наслідок фатальний для них. Опісля міністр відчитує документ про діяльність УВО, а саме, інструкцію для закорд. відділів про висилання телеграм до Ліги Націй, до урядів інших держав про події в краю, про уладжування маніфестацій перед польськими консулятами та про домагання висилання міжнар. комісії до Сх. Галичини. Було чимало проступків урядових органів і міністр покарав винуватих у всіх випадках. Де ходило нібито про пониження почуття національности, винуватців каратиму дуже строго. Маю надію та віру, що це відпряження, що тепер сталося, причинить ся дійсно, може проти бажань декотрих панів послів, до співпраці обох народів на спільнім терені.

У голосуванні предложення комісії про відкинення українського домагання вибрати надзв. комісію та розглянути справу відкинули голосами ББ. За предложенням голосували всі сойм. партії за виїмкою НД, що перед голосуванням вийшли зі салі.

БЕРЕСТЯ В СЕНАТІ.

Дня 26. січня на засіданні сенату займалися знову берестейською справою. Присутні були віцеміністр Перацький, міністр внутрішніх справ Складковський та міністр справедливости Міхаловський.

На внесення сен. Гломбінського голосування над внесенням опозиції відбулося поіменно. З ББ були присутні всі сенатори, голосувало їх лише 68 проти внесення на загальне число сенаторів 74. За внесенням голосувало 29 сенаторів, дві картки були білі.

Справи Берестя референ сен. Почентовський (ББ). Він не сказав нічого нового. Від імені правничої комісії предложив відкинути внесення Кл. Народового як неумотивоване та недопустиме. З референтом полемізував сен. Годлевський (Кл. Нар.). Говорив, що держава не повинна основуватися на неправовости, бо тоді повстає хаос. В інтересі Польщі треба покарати винуватців. Сен. Колцінський (ППС) згадав, що міністри внутрішніх справ і справедливости впевняли, що Берестя обговорюватимуть у правничій комісії, а референт переходить над справою до денного порядку. Мін. Конажевський сказав, що ті що виконували службу в Бересті, робили її на приказ і все було в порядку, бо не було зажалень. Колиж часописи писали про Берестя, їх конфіскували. Сен. Мархлевський (Кл. Хл.) гадає, що колиб ініціятори були здогадувалися, який відрух наступить у справі Берестя серед народу, то того Берестя не було би. Зайшла така помилка, що те, що говорено про польський нарід і його культуру, це брехня і бльоф. Помилка може трапитися, та її треба направити. Сен. Кобильніцький (ХД) зясовує переживання вязнів. Корфанти, як говорив про знущання над Лібераном, зі зворушення не міг говорити, розплакався. Сен. Сейда (Кл. Над.) зазначує, що часописи конфіскують за дрібниці, а тимчасом за сотки статтей у пресі про Берестя не потягають до судової відповідальности. Є враження, що не хочуть торкати того в суді. Буде вдячний, коли проти „Kur Poznańskego", який редагує, виступить суд, бо тоді могтиме дати доказ правди. Сен. Роман (ББ) каже, що витворилася нездорова атмосфера, коли тут наводять порівнання зі Сибіром і Шлісельбургською твердинею. Не треба говорити про Берестя, лише про причини, що довели до нього та про ті способи, які старалися зліквідувати систему, одобрену більшістю суспільности. Берестя не буде в перспективі ганьбою на чести народу, лише моментом, що є межі, яких навіть у політ. боротьбі не вільно переступити.

Останній відповідав у дискусії референт Почентовський. Опісля в голосуванні згідно з його предложенням і предложенням правничої комісії внесення Нар. Клюбу відкинули.

ГАНДІ НА ВОЛІ.

Із Нових Дельгів повідомляють, що віцекороль зарядна випустити на волю без ніяких умовин Гандія та інших членів комітету конґресу й уневажнити оречення, яке стверджує що комітет конгресу є нелєгальний. Це тому, додає віцекороль, щоби міг спокійно дискутувати над заявою Мекдональда з 19. січня. Сподіяються, що вязні вийдуть на волю 27. січня.

—o—

НОВИНКИ

— **Святий Вечір на чужині.** З нагоди цьогорічних різдвяних свят українська кольонія в Брні на Моравії урядила спільний Свят-Вечір. Спеціяльно вибраний комітет подбав про уряджения того свята та щоби незаможні студенти й ті робітники, які не мають праці, дістали вечеру даром, або по зниженій ціні. Скромно, але щиро відбулася та гостина. По привітальному слові голови „Української Громади" інж. Буринського засіли всі за стіл; спільно доктори й інжиніри з робітниками та студентами. — Підчас вечері, а відтак по ній співав хор українські коляди. Треба замітити, що завдяки молодим студентам, які приїхали на студії до Берна, вдалося при „Українській Громаді" заснувати постійний хор, з яким можна виступити й перед ширшою публікою. Диригує ним інж. Франтик. По вечері пішов хор заколядувати відомому всій брненській кольонії п. Газдайкові Василеві, який щиро угостив хор та зложив 100 корон чеських, як коляду на „Рідну Школу". — **Б-ий.**

— **Баль медиків.** Першим балем у цьогорічному карнавалі буде баль медиків, який, як зачуваємо, заповідається якнайкраще. Баль відбудеться 7. лютого в салях Народнього Дому. Орхестра під батутою п. Шера. До помочі орхестрі стануть апарати Марконія, які будуть трансмітувати тангові, вальсові і т. п. звуки орхестри на всі салі. Перерви в танцях не буде: Забава тріватиме до 8. год. рано. Запрошення, проєктовані артист. Дядинюком, висилаються на всі знані адреси. Якщоб хто не одержав запрошення, то зможе його дістати в книгарні Шевченка, або в день балю при касі. Частина доходу призначена, як щороку, на будову українського шпиталю.

— **Опечатали „Повшехни Заклад Кредитови.** У Львові при пл. Марійській 6 оснували місцеві та закордонні фінансісти „Повшехни Заклад Кредитови", що при помочі агентів продавав на сплати льоси кл. льотерії та долярівки. Та чимраз частіше траплялося, що кліенти, які виплатили рати не дістававали ні льосів ні грошей. Їм відповідали, що директорів нема, а урядовці на власну руку не можуть полагоджувати справи. Виявилося, що часть директорів є вже у Відні, а нема теж грошей ні долярівок. Поліція опечатала цю інституцію. Ведеться слідство. Справою займався суд. На „щастя" пошкодовані купили такі долярівки, що не виграли, а то був би ще більший жаль. Шкоди є понад пів міліона зол. Пошкодованих є ок. 20 тисяч і кілька варшавських банків.

— **Ернест Зайдлер помер.** У Відні помер у 68-ім році життя б. премієр Австро-Угорщини Ернест Зайдлер, який між іншими був премієром у роках світової війни і був правою рукою цісаря Карла.

— **За аферу Устріка.** Італійського фінансіста Гваліна засуджено на 5 літ вигнання на Ліпарійські острови за участь в афері Устріка. Гваліно покищо перебуває у вязниці.

— **Втопилось 54 особи.** Підчас великої бурі на Чорному Морі затонув радянський корабель „Яварія", а з ним пішло на дно 54 особи, з чого 34 моряків і 18 пасажирів. Досі не добули затопленого корабля із дна моря.

— **Еміграція до Аргентини.** Пишуть нам: Рільні робітники, що хотять їхати до Аргентини, мусять мати посвідки, щоби дістати еміграційний паспорт і аргентинську візу. Ремісники, які хотіли би туди поїхати мусять мати 150 америк. долярів, а крім того готівку потрібну на купно корабельної карти та оплату консулярних віз. Хліборобські родини з дітьми, наскільки крім грошей потрібних на заплату дороги та віз, мають 300 долярів готівки, можуть теж дістати посвідку на еміграційні паспорти та аргентинську візу, але на основі кожноразової постанови Еміграційного Уряду. Аргентинська влада ввела з новим роком нові візові оплати, що разом коштують 288 зол. 30 гр. Особи, які вже були в Аргентині й хотіли би туди вернутися, можуть дістати безплатно аргентинську візу, наскільки в них є так звана аргентинська цедула ідентичности, видана в Аргентині, та свідоцтво моральности. Емігранти, що їдуть до Параґваю через Аргентину, дістають безплатно транзітову візу. Всякі інформації можна дістати безплатно в Синдикаті Еміграційному у Львові вул. Вишневецьких ч. 4. Там теж виробляють подорожні документи та еміграційний паспорт.

— **На місце Фоша.** До фр. Академії Безсмертних вибрали марш. Петена. На днях святочно приймали цього нового „безсмертного" до Академії. Маршал Петен прийшов на свято в однострою з часів світової війни. Хрестними батьками нового академіка були один із найстарших сучасних письменників Поль Бурже і Моріс Палеольог, бувш. французький посол у Петрограді. Маршал Петен виголосив промову, на яку в імені Академії відповідав відомий поет Поль Валері.

— **Ще в справі господарки в Міській Касі Ощадности в Луцьку.** В ч. 11. „Діла" була вміщена стаття „З міських сензацій Луцька", в якій з незалежних від Редакції й автора причин вкрались дві неточности, що їх хочемо спростувати. А саме: в уступі, де говориться, що „обраної міською радою **першої** ревізійної комісії при помочі т. зв. влади надзірної (воєвідства) до контролі свідомо не допускали", має бути: обраної міською радою ревізійної комісії до контролі чинники, яким на цьому залежало, не допускали. Щодо надзірної влади (воєвідства), то в цьому випадку вона жадної участи щодо чинностей **першої** рев. комісії М. К. О. **не брала.** Також для точности подаємо, що адв. А. Кін, про якого згадується в числі осіб, які користали з великих кредитів з М. К. О. є ендеком і тимсамим до „санаційних" кол, як подано в тій статті, не належить.

—o—

З театру.

Український Театр ім. І. Тобілевича: „Гетьман Дорошенко", істор. образ Л. Старицької-Черняхівської.

Песа ця називається історичним образом, а не картинами, тому, що справді треба її брати радше як одну цілість, а не як низку картин, якою повинна бути історична песа. Картини заступає тут великий патос і сама повага популярних історичних постатей, на які глядимо крізь призму того всього, що знаємо про них самі, а не від драматурґа.

Песа Старицької-Черняхівської належить ще до типу романтичних пес, а може подекуди й псевдоклясичних. Та наш глядач, що на рідній сцені бачив мало й таких, радо розбуджує при її помочі історичні спомини. Дорошенко тут таки за багато залишається історичною постатю, а не є живою цікавою людиною, яка бореться з конфліктами наслідком свого виїмкового становища та виїмкових обставин.

Після численних спроб, щоби створити в нас історичну повість за прикладом чужинців, може появляються в нас також спроби дати хоча би пересічні зразки історичної драми. Після побутового театру, що ось-ось зійде із репертуару наших труп, історичні песи були би природним його продовженням.

„Гетьман Дорошенко" мав великий успіх. Публика й актори були задоволені собою самими та взаємно. Саля тріщала.

Великий Театр: „Мадам Батерфляй" — опера в 3-х актах Пучінія.

Відновлення цієї прегарної опери в інсценізації Улуханова і під дирігентурою Е. Массіні стрінулося з великим признанням численно зібраної публики. Одночасно ця опера дала спромогу молодій талановитій співачці, Д. Кізнерівній, виявити свою широку скалю свого співацького куншту і сценічного хисту.

Справді: вистава опери Пучінія була великим успіхом тієї артистки, яка вже своєю зверхньою появою приковує до себе очі видців. А коли зважити, що й голос її з дня на день розвивається і шляхотніє та блестить красою, а сценічна гра була вистудіювана до найменших подробиць, то зрозуміємо, що виступ п-н Кізнерівної в ролі мадам Бутерфляй був один з найвидатніших.

Дуже гарно списався теж Вронський в ролі Пінкертона, якого свіжий ліричний тенор і зовнішній вигляд підходили як слід до тої креації. Він може теж зарахувати свій виступ до вповні вдатних. Як Сузукі зарепрезентувалася добре і голосово і сценічно п-і Гофманова. Також Ворх у ролі американського консуля мав цим разом, можна сказати, „свій день".

Виконавці дрібних партій (Грущинський, Сирочевський, Космінська, Шмідт, Гільсенрат) *вивязалися* зі своїх завдань в загальному вдоволяюче.

Дуже добре держалися хори, а орхестру він незвичайно справно, видобуваючи з неї всі нюанси краси, такий талановитий і здібний дирігент, як Еріціо Массіні. **І. Н.**

—o—

З кіна.

Кіно „Лев": „Катерина І."

Т. зв. історична фільма без претенсій пригадувати нам, як це там було в історії. Хіба історичні дати. Ніхто не дивувався би, якби Катерина розмовляла по-французьки, вже тією дипльоматичною мовою говорять нині у Львові з голосного екрану навіть німці та анґлійці. Але що мовчить, тим краще. Хоча мало було в історії жінок, які вміли так розумно говорити як Катерина.

Не є це Історія з великої букви, а з малої — „історія", що краще надається до кіна. Багато костюмів і декорацій, пресимпатична Ліль Даговер у заголовній ролі і... досить. Даруємо режісерам російські співи. Епізоди кращі як уся основа.

Дописи.

ПЕРЕМИШЛЬ. **(Загальні Збори Українського Інституту для дівчат).** Дня 30. грудня 1930 р відбулись чергові Загальні Збори членів Т-ва Український Інститут для дівчат у Перемишлі Дівочий Інститут у Перемишлі — це одна з найкращих, взірцевих наших установ, яка дає приміщення около півтора сотні української дівочої шкільної молоді та яка удержує на дуже високому рівні дівочу гімназію з повними правами прилюдности. Як провід гімназії, так і адміністрація Інституту поставлені на найкращій висоті. Вибрано новий виділ у такому складі: голова — д-р Володимир Загайкевич, заступники голови — о. канонік Василь Гриник і проф. д-р Іван Мандюк; члени виділу: Ольга Греголинська, Марія Гризнакова, Богдан Шехович, о. Йосип Маринович, Теодор Голійчук і мр. Степан Навроцький; заступники: Климентина Кульчицька, Теодор Гоза і Степан Гера.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 26. січня 1931 року — масло експортове і десерове прима за кільо 4·10 зол.; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 7·50 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Аіда".

Середа, 28. січня, година 7·30 веч. „Шташини з Тиролю".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Середа, 28. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 27. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Середа, 28. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океан" (Моріс Шевальє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Катерина І." (Ліль Даговер, Смірнов, російські пісні).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Індійська гробниця" (Конр. Файт).

ОАЗА: „Під прівлями Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Рапсодія кохання".

ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „У путах зрадників". „З дня на день".

ПРОМІНЬ: „Людина з бляхтиною душею".

ФАТАМОРҐАНА: „Кохання в найдальших". „Книжка джезбенду".

ХИМЕРА: „Пропавша жінка" (Мері Кід).

СТИЛЕВЕ: „Легіон засуджених". „Пат і Патахон".

УТІХА: „Америка". „Монті, тайний агент".

Програма радіо.

Вівторок 27. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Симфонічний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Радіоорхестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт. **Букарешт** (394,7) 16·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 20·30 Твори Моцарта. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·30 Військова орхестра. **Відень** (516,3) 10·30 Концерт в честь Моцарта в Зальцбургу. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт солістів. **Харків** (937,5) 20·00 Етнографічний концерт.

Середа 28. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Орхестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Радіоорхестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт з костела всіх святих. **Берлін** (419) 16·30 Солісти. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·30 Чеські і словацькі пісні. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля Зоммера. **Будапешт** (550·5) 12·15 Циганська орхестра. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 1500 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Товариства „Українська Захоронка" у Львові відбудуться дня 10. лютого 1931 р. в 5-тій годині веч. у салі української „Бесіди" вул. Рутовського 22. з таким порядком нарад: 1. Відкриття Зборів, 2. Відчитання протоколу Загальних Зборів з дня 23. січня 1930 р. 3. Звідомлення з діяльности за 1929—30 р. 4. Рахункове звідомлення. 5. Звідомлення контрольної комісії та признання абсолюторії уступаючому Виділови. 6. Вибір голови і Виділу. 7. Вибір контрольної комісії. 8. Справа неруховостий. 9. Внески і запити. — За Виділ: Олена Гординська голова, — Стефанія Филипович секретар, — Софія Ракова скарбник. 1383

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

„МОНЮШКО" вул. Зіморовича 10. поручає **фортепіяни, піяніна** в ріжних цінах на догідні сплати. 1351 3—4

У ПІДГІРСЬКІЙ, здоровій околиці є до винайму від 1. березня 1931 р. мешкальний дім разом з економічним будинком у доброму стані і до 29 моргів поля. Надається для емерита — Ближчі відомости в Т-ві „Просвіта", Львів, Ринок 10. II. поверх. 1373 3—3

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Рожаєвські, Львів, (Готель Жоржа), тел. 27—29. 888 9—?

СОЛІДНИЙ інструктор пошукує лекцій до двох-трьох дітей на провінцію. — (Клясична гімназія). 1382

ГЛУХОТА вилічима. Винахід Eufonja задемонстрований спеціялістам. Усуває притуплений слух, шум, витік з ух. Численні подяки. Жадайте безплатної повчаючої брошури. — Адреса: Eufonja Liszki k. Krakowa. 1361

МАШИНА до писання, українсько-польська „Adler" оказійно на продаж. Машинополь, Львів, Сихстуська 9. 1366 1—1

ҐОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Остап Приймак

ординує тепер у внутр. недугах ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лікує оригінальним апаратом Цайльайса з Ґальепат. 1311 3—10

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

НЕДУГИ ЛЕҐЕНІВ. Туберкульоза легенів є невблаганна і щорічно скошує ліґіони людей без ріжниці поля, віку та стану. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого та томучого кашлю і т. п., дають лікарі **„Balsam Thiocolan-Age"** Гонсенського, що влекшує виділювання флєгми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживати на порадою лікаря. Продають аптики. 1340 2—3

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

ч. 20 (12.676). Львів, четвер 29. січня 1931. Poczkowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ощад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Дня 1. лютого 1931. Дня 1. лютого 1931.
У НАРОДНІЙ ГОСТИННИЦІ
1392 Чайний Вечір 1—3
„МАСЛОСОЮЗНИКІВ"

Кривду робите своїм дітям
коли для запевнення їхньої будучности не складаєте своїх ощадностей в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

На те, на що ждали з найбільшим зацікавленням
Перші Автоматичні буфети
у Львові, при вул. Академічній 2а, вже відчинені.

Відгомін женевських рішень у польській пресі.

Львів, 27. січня 1931.

Женевський польсько-німецький двобій у звязку з подіями на Горішньому Шлеську найшов не в усій польській пресі однаковий відгомін. Спершу санаційна преса писала про велику перемогу й успіхи міністра Залеського, пізніше свій запал для успіху дещо притушила, а наконець навіть деякі органи санаційного табору почали оправдувати міністра Залеського за те, що він признав порушення Польщею двох точок т. зв. горішньошлеської конвенції. Дещо інакше поводилася польська опозиційна преса. Вона до останньої хвилі займала вижидаюче становище. І щойно по закінченні женевських нарад у справі горішньошлеських подій вдарила у великий дзвін тривоги, закидуючи всім санаційним колам „обаламучування та обманювання" польської прилюдної опінії у звязку з женевськими подіями.

Львівський ендецький орган „Курєр Львовскі" з 27. січня пише на цю тему між іншим ось що:

„І такий саме виняткový випадок приходить нині. Він змушує нас забрати голос відносно опублікованої вчора у пресі ухвали Ради Союзу Народів у Женеві у горішньошлеській справі. Ми змушені дати вислів вражінню, яке вчорашнього дня огорнуло самостійно думаючі широкі громадські кола. Ми вже раз мали таке порушення прилюдної опінії, а саме того дня, коли преса принесла текст нашого внесення (Народового Клюбу) в берестейській справі. Немов осліплюючою блискавкою просвітлено тоді дійсність публичного польського життя. Всі побачили правду, всі досі обаламучувані й обманювані, а тільки залежні та здеморалізовані заслонили собі очі, щоби вона їм вічі не говорила та не кричала своєю пераливою нагою яскравістю. А тепер блискавкою освічена дійсність міжнародного положення Польщі. Чим є для Польщі женевська ухвала, не можна мати двох думок. Бо з кожної букви, з кожного речення пробивається наша поразка... Сенатор польський Корфанти, опираючися на безпосередніх відомостях з Женеви, вже в суботу ранком опублікував статтю, в якій говориться про польський Седан у Женеві. Ми назвали нашу статтю „Женевська покута" і питаємо, чому польський нарід у січні, лютому, березні та квітні аж до травня має покутувати за вересень, жовтень і листопад, коли він був тільки обектом".

Ось як стараються ендеки використати женевські постанова для своїх сутопартійних цілей. Цікаве, чи вони, будучи при владі, були направ ду завели ідилію на західних і східних польських т. зв. кресах? І чи тоді, по женевських неуспіхах були теж твердили, що „польський нарід" був тільки обектом? Але про те так тільки мимоходом.

„Деякі органи санаційної преси, як ми зазначили, підходять до оцінки женевських невдач дуже обережно. Вони признають їх тільки посередньо, так поміж стрічками. Ось краківський „Час" (з 27. січня), наприклад, писав дослівно:

„Боротьба, що велася два дні в Женеві належала — як згори можна було передбачити — до найтяжших, які приходило зводити Польщі в своїй оборонї. Утруднював її передовсім факт, що з польської сторони зайшли у виборчій кампанії деякі блуди, які можна було трактувати як порушення обовязуючої нас женевської конвенції. Міністр Залеський признав це льояльно і заповів в імені уряду, що дослідження початі, а також, що там, де були надужиття, уряд винних покарає, а пошкодованих винагородить. Таким чином влучно та зручно він Залеський притупив вістря їм атак"

Так обережно підходить до справи все оглядний „Час". Зате просто таки сензаційно оцінює женевські постанови санаційний гура-орган, шовіністичною ідю пересичений, україноїдний краківський „Ілюстровани Курєр Цодзенни". Він пише:

„Польський міністр тільки незначно відхилився від свого первісного становища. Бож заістнування низки подій у часі виборів на Шлеську стверджено прилюдно, як ось у польській ноті та в промові міністра. Польща сама стверднла, що женевську конвенцію в тім чи іншім випадку нарушили льокальні чинники. Це містить також рапорт, але рапорт приймає до відома і всякі зарядження, які видав сам польський уряд у тій справі... Те, що Польща до травня має прислати до Ради Союзу Народів ноту, яка буде відноситись до виданих уже зарядженъ, слід вважати тільки модифікацією початого з власної ініціятиви слідства. Щож до організації повстанців, то алюзії рапорту є загальникові і містять у собі такі малоконкретні постуляти, що на них ми могли би остаточно погодитись".

„Курєрок", як бачимо, не тільки посередньо поразку признає, але й з її приводу потішає всіх засмучених, чи пригноблених змістом женевських постанов поляків. Женевські постанови трактує навіть до деякої міри протекціонально „ми могли б, мовляв, на них остаточно згодитись". При чім сердега забуває, що вже „згодились" на них устами міністра Залеського.

На тему наведених голосів польської преси можнаб висловити дуже й дуже богато міркувань. Але чи це доцільно? Чи самі ці голоси не характеризують якнайвимовніше цілої суті польської політики, зокрема: чи не підкреслюють вони якнайяркіше традиційного її звичаю не рахуватись у практиці з ніякими затягненими на себе зобовязаннями не тільки на внутрішній, але й навіть на міжнародній арені, якщо ці зобовязання болай у дечому дають національним меншинам змогу болай сяк-так вносно розвиватись на національній, культурній чи господарській ділянці? Самозрозуміло, що колиб у Польщі було глибоко вкорінене почуття правовости та пошани бодай до свого власного законодавства, тоді не булоб ні женевських постанов ні тим більше таких пресових крутійств як вище наведені.

—o—

Сучасне положення в Австрії.

(Від нашого кореспондента.)

Відень, 27. січня 1931.

Стан безробіття в Австрії дійшов цієї зими до небувалих розмірів. Число безробітних вже коло 320.000 та виглядів на скоре поліпшення нема. Навпаки, найбільше приватне підприємство в Австрії, Österreichische Alpine Monton Gesellschaft, що має особливо в північній Стирії обширні копальні вугілля та заліза, сильно зредукує стан персоналу. Крім того оставші урядники та робітники мусітимуть згодитися на зменшення заробітної платні від 5 до 10 проц., чому вони, очевидно, дуже противляться. Досі неясно, яким чином буде поладнаний цей конфлікт, але він виявляє наглядно гостроту теперішньої кризи в Австрії.

Не диво, що вона й вплине на парляментарні роботи австрійського парляменту. Вони від дня уконституування нововибраної національної ради і так ішли не дуже то жваво. Надто довгий час потрачено на сформування самого уряду. А як кінець-кінцем вибрано нарешті д-ра Ендера з Форальберґу канцлером, то потім тягнулися ще довгі короводи біля того, хто має бути президентом національної ради. Став ним, як відомо, голосами соціялістів і блъоку Шобера — соціяліст Ельдерш.

Пекучі господарські справи як безробіття і надто тяжке оподаткування (нім. слово „Übersteuerung") не терплять довгого зволікання. Але мимо того наради над першим господарчим законом нового правительства, що дійшов до парляменту, себто т. зв. Abgabenteilungsgesetz тягнулися безконечно. Йшло проте, як поділити доходи з державних податків на поодинокі союзні країни Австрії. Всі заступники з провінцій нарікали на те, що Відень (що є окремим союзним краєм) дістає на некористь інших частин Австрії безмірно богато. Канцлєр Ендер уважав за найкращий вихід видістати якісь гроші для провінцій від фактичного пана Відня, реф. фінансів міста, Брайтнера дорогою переговорів. Ці переговори тягнулися кілька тижнів і скінчилися, як всі пертрактації з соціялістами, договором, що дасть дуже мало.

Оскільки досі відомо (бо тримають докладний текст останнього договору ще в тайні), то місто, згляднo союзний край Відень, резигнує на користь інших країн Австрії з ріжних податкових доходів у висоті 28 мілїонів австр. шілінгів. Зате Брайтнер уже піданшив цілу низку місцевих податків як напр. податок на інсерати, на т. зв. люксусові льокалі, тощо. Крім того австрійське правительство має дати для Відня кредити на будову домів у висоті 30 мілїонів шілінгів. Отже ніяких „жертв", як пише соціялістична преса, місто Відень не потерпіло, а „великий успіх" правительства Ендера, про котрий пишуть ліберальні газети, для людини зі здоровим глуздом не дуже то помітний. Видно тільки одно, а саме, що помогти Австрії парляментарною дорогою не можна. „Наради" австрійської національної ради щодо своєї безуспішности можуть рівнятися хіба тільки з нарадами женевського Союзу Народів.

Віденець.

—o—

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 23 stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 10. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 16. stycznia 1931 r. do ygn. VI. 1. Pr. 28/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 23. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 21 stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas „Dilo" Nr. 10. z daty Lwów dnia 16. stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Pid uwahu hromadianstwa" a) w ustępie od słów „Nasze" do „szkił", b) w ustępie od słów „Odyn" do „kontrybucjach" znamiona występku z § 300 uk. zarządić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu fałszywemi twierdzeniami poniżyć w powadze zarządzenia władz administracyjnych pod a) w sprawach skolnych, pod b) w sprawach likwidacji aktów sabotaży, co odpowiada znamionom występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

З українського життя в Румунії.

Українські виступи в румунському парляменті.

З українців у румунському парляменті говорили в грудні м. р. до престольної промови посли д-р В. Дутчак і учит. Андріящук та сенатор д-р В. Залозецький. Вони заявили, що українцям не дають у Румунії належних прав, тому представники українського народу не можуть голосувати за відповідю на престольну промову, яка виходить із становища, немовби всі національні меншини в Румунії одержали належні їм права.

Повіт. конгрес Української Нац. Партії.

Повітовий конгрес Української Нац. Партії відбувся дня 27. XII. м. р. в Чернівцях. Крім організаційних справ на денному порядку була справа господарської кризи, народочислення і настановлення кандидатури на опорожнений мандат у черновецькім повіті. Заступлені були делеґати з 56 сіл. Звідомлення партійні і реферати мали: сенатор д-р В. Залозецький, редактор Сербинюк, посол д-р Дутчак, адв. Григоряк і адв. Когут; промовляли також селяни Меленка, Мінтянський, Боднарюк, Котик і ін. Конгрес одноголосно поставив кандидатуру д-ра Ореста Шкраби, адвоката з Кіцмані.

Доповняючі вибори.

Доповняючі вибори в черновецькому повіті на посла до парляменту відбудуться, як ми вже подавали, дня 29. січня ц. р. Соц.-демократи виставили кандидатуру рум. соціяліста І. Ґріґоровича, бувш. посла до австрійського парляменту, внука українського селянина Ґриґорія Зуба. Уряд ухвалив не ставити в Чернівцях кандидатові соц.-дем. партії протикандидата тому, що він кандидує на місце посла Пістінера, який був вибраний на правительственній листі. Ліберали-румуни поставили і свого кандидата, бо думають, що українці вже забули на ліберальні звірства підчас стану облоги (1919—1928 р.). Аверескапці поставили теж свого кандидата, таксамо і лупісти-цараністи. Черновецький повіт майже чисто український, а хоч до нього належить і місто Чернівці (тепер поверх 120.000 душ), то вибір кандидата Української Нац. Партії д-ра О. Шкрабн повинен бути запевнений, оскільки не буде більших виборчих зловживань. Національні жиди і німці обіцяли піддержувати кандидата Української Нац. Партії.

Брат — братові.

Комітет допомоги галичанам зібрав до 10. I. 1931 р. поверх 36.000 леїв (виказ XIV. з 13. I. 1931 р.). — Великих вечериниць з причини невідповідної для шумних забав пори і цього року не урядиться, згідно з ухвалою всіх українських товариств на Буковині. („Час" з 3. I. 1931 р.).

І. П.

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяє скоро, певно і без болю.

Виборчий блюк меншостей в Румунії?

Букарештенський „Кувинтул" пише: „Меншостеві часописи подають до відома, що проект зміни виборчого закону в Румунії мав за наслідок переговори національних меншин у справі створення виборчого блюку меншостей у Румунії. До переговорів прийшло тому, що новий закон передбачує, що й рештки голосів не пропадають, як це є при теперішнім законі. Колиб так меншости, думають їх провідники, пішли при виборах під спільним знаком, то можуть осягнути ще раз стільки мандатів, що дотепер. Переговори між меншостями Буковини й Бесарабії так ніби покінчені й майже певно, що жиди, українці й москалі з названих провінцій при найближчих виборах творитимуть один блюк під спільним знаком. Мадяри й німці вичікують ухвалення закону й аж потім виявляться. У принципі вони прихильні також блюкові меншостей".

—o—

Наради сойму.

СОЙМ ПРО ПАЦИФІКАЦІЮ.

Вчорашнє наше звідомлення про дискусію в соймі на тему пацифікації, з якої цензура вичеркнула в цілости зміст промови посла С. Барана, доповнюємо ще такими подробицями:

Після промови пос. *Барана*, яка своїм фактичним матеріялом зробила величезне враження на слухачів, не виключаючи й численних послів ББ, промовляв за принятям внесення Українського Клюбу пос. *Дібоа* (ІНС) По нім промовляв теж за принятям внесення пос. *Рут* (Вивільнене) і пос. *Ладика* (соц.-рад.), який подав також цілу низку фактів і відчитав різні документи про те, як відбувалася пацифікація. По промові пос. Ладика, якому перервав кілька разів маршалок, виступив на трибуну, повитаний гучними оплесками ББ, мін. *Складковський*, якого промову подали ми у витягах вчора.

Після мін. Складковського забрав слово пос. *Римар* (НД), який признав, що українські посли подали конкретні подробиці про хід пацифікації, на що мін. Складковський відповів незвичайно мало. Промовець заявив, що його клюб хотів піддержати українське внесення в тій части, яка домагається слідства і кари, але це, мовляв, уне можливив йому виступ пос. Рудницької, яка зложила в Секретаріяті Ліги Народів меморіял. Коли Український Клюб вибрав собі інший трибунал, то клюб промовця здержується від голосування над його внесенням в справі пацифікації.

По промові пос. Римара перервано дискусію. Забрав знову слово справоздавець пос. *Стронський*, який промовляв серед різних окликів, що падали в його сторону з лав українців, соціялістів і працівні. По його промові переведено голосування, вислід якого нашим читачам вже відомий.

ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ УВЯЗНЕНИХ ПОСЛІВ.

З черги приступлено в соймі до звідомлення регуляміновоі комісії про внесення опозиційних клюбів на припинення судового поступования і звільнення з вязниці послів польських і про внесення УкраїнськогоКлюбу на припинення карного поступования проти послів д-ра Д. Левицького, Кохана і д-ра Макарушки.

Всі ті внесення референував пос. *Екерт* (ББ), який представив, за що обвинувачені є посли поляки (Цьолкош, Доброх, Дібоа, Охнеї, Савіцький, Смола і Врона), а потім перейшов до українців і сказав: Пос. Кохана обвинуваченується в тому, що на різних зборах накликував українське населення до збройного повстання і відірвання Сх. Галичини від Польщі, що на зборах означував положення українців як неволю, що закидав положення українців як несправедливий поділ податків, а поліцію назвав бандою. В сумі це злочинів держ. зради і заборення публичного спокою. Щож до послів Левицького і Макарушки, то вони обвинуваченні в тому, що примували до відірвання полуднево-східних земель і наложили заграничні станиці для протипольської пропаганди і ревізії границь.

Іменем *Українського Клюбу* промовляв пос. *Білик*, який зазначив м. ін.: Ми вірили, що польський парлямент буде держатися традиції всіх парлементів, що послів не повинно держатися у вязниці. Не втікаємо від процесу, звертаємо тільки увагу, що такі процеси є обосічні. Хочемо, аби обвинуваченні посли відповідали з вільної стопи. Ще в останній хвилині звертаємося з апелем до Палати, аби цю парламентарну традицію панувала. Закид злочину держ. зради опирається на старому австрійському кодексі з часів абсолютизму. Проф. Маковський, який сидить на лавах ББ, у своїх наукових працях виказував, що демократична держава не може приладати мертвої букви права в справі розуміння держ. зради. Все те, що закидають пос. Коханові, не є нічим іншим, як тільки критикою адміністрації. А заохочування до виступів, яке йому закидають, не мало ніякого успіху. Щож до послів Левицького і Макарушки, то минішня дискусія виказала, що УНДО не має нічого спільного з УВО. Закид про удержування станиць для пропаганди проти Польщі, навіть якби був правдивий, не має в собі примування до ділання насильного. Закид про давання Українській Військовій Організації матеріяльної і моральної підтержки послуговується терміном, якого нема в карному законі. Промовець закінчив апелем до сойму, аби він ухвалив внесення Українського Клюбу.

По промовах послів Стипулковського (КН), Дура (Стр. Хл.) і ще раз справоздавця Екерта приступлено до голосування, при чому, згідно з внесками референта, відкинено більшістю голосів всі внесення опозиції. При голосуваннях над внесеннями про припинення судового поступования проти пос. Савіцького і всіх трьох українських послів разом з послами ББ голосували й ендеки.

БЕРЕСТЯ.

В год. 12. вночі сойм приступив до справи Берестя серед величезного заінтересування. Перший промовляв референт пос. *Пасхальський* (ББ), а по нім пос. *Стронський* (НД), пос. д-р *Загайкевич* (Український Клюб), пос. *Павлик* (НПР), пос. *Черніцький* (Стр. Хл.), пос. *Недзялковський* (ППС), і пос. *Ян Пілсудський* (ББ). В год. 3.35 рано забрав слово премієр *Славек*, який виголосив довшу промову, з котрої виходить, що

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 29. СІЧНЯ 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

По Йордані і по Женеві.

А що — не казав я, що і цим разом з Женеви нічого доброго для нас не вийде?

І не треба було бути великим пророком, щоб таке відгадати, бо кожний, хто хоч трохи знає цивільну судову процедуру, міг виміркувати, що справа меншин так швидко не поладнається.

Подумайте: щойно внесли позов проти Польщі в справі меншин, щойно визначена т. зв. перша авдієнція перед лігівським трибуналом, а ви вже й вироку хочете? Хіба настав би „контрамац", але знову годі було припускати, щоб п. міністр Залеський не записав того терміну у своєму термінарі і не приїхав на час.

Перша авдієнція призначена на полагоду передвступних формальностей, а опісля пізваній стороні визначується речинець, щоби внесла „зажути" (по вченому відповідь на позов). Так і тепер сталося. Польща має внести відповідь. Кажуть, що до — мая. Опісля буде визначена розправа — коли, про це лиш високий суд знає. Відтак будуть допущені докази зі свідків, опісля свідки повмирають, а суд візве сторони, щоб подали „спосіб доручення", відтак буде кілька разів „спочивання" справи і т. д. а вирок прийде на грунт не зараз. Може в маю (май зелений, і всі, кому зелено в голові, богато на нього рахують). Коли в маю, то певно аж у тім, годі, як наш календар так спізниться, що юліянський новий рік припадатиме на першого мая ґрегоріянського календаря.

В якім ґрегоріянськім році це станеться, не важко обрахувати.

Від 14. січня до 1 мая є 105 днів. Один день, то одно століття опізнення, значиться 105 століть або 10.500 років. До того треба додати 25 днів переступних років себто $105 \times 25 = 2625$ днів = 2625 століть і до того ще цифру 1931. Отже той бажаний нами рік на вирішення справи національних меншин припаде на ґрегоріянський рік 15.056.

Заложуся, що годі комітет амбасадорів, усі Бріяни, Пуанкари і т. ін. визнають українців „штатофеґіг" і годі вже не буде треба вводити в життя автономної конституції принятої соймом в р. 1922.

Але безперечно, що за той час стільки настане змін на світі, що біс батька не пізнає.

Вже тепер говорив у соймі п. міністр, що зараз після першої пацифікації в осені минулого року температура на русінськім термометрі льояльности пішла значно вгору. Те саме говорив і п. Міхал Бачиньскі: що руский люд від пацифікації відітхнув.

Міркуючи по тім, можна надіятися, що після яких десяти пацифікацій уся Всхідня Малопольска буде плавати в льояльности, як вареник в маслі. Коли ж знову руский люд після кожної пацифікації відітхне, то після десятої певне все те, що в собі мав — видихає.

Але мене цікавить льояльність. Дотепер була мода приймати на вивіску фірми „Провидіння" (Опачносьць) в формі ока вміщеного в трикутнику. Від тепер місце „Провидіння" заступить льояльність. Отже повстануть банки, аптики, школи, фабрики і т. і. „Під льояльністю". Ну, гаразд! Але як тут льояльність намалювати? Я жалую, що не вмію цієї штуки, але можу подати проект, може й найдеться який артист, що мою думку зафіксує на якій дошці фарбами.

Пригадую собі Фридерика II. (Великого) короля пруського. Він, коли попав у лихий гумор, то бив своїх ґенералів регентеншгоком (палицею) і кричав: **„Solits mich lieben, Hunde"**. Отже і такий спосіб вчив їх льояльности супроти себе.

Отже уявляю собі льояльність так:

Стоїть молодиця зі здоровим шіпком піднесеним вгору, а перед нею навколішках мужичок з голою спиною. Ба! Але треба якесь гасло підписати, бо поза межами Всхідньої Малопольщі ніхто не вгадає, що це таке. Між людьми завелися всякі гасла от напр.: „В єдности сила", „Свій до свого", „Пролетарі єднайтеся". А я під своїм проектом написав би:

— Мусіш мене кохаць, кабане, така твоя маць!

Ба! Але у нас в моді тепер утраквізм, отже побіч того треба підібрати якусь сентенцію із народньої нашої фільософії.

Не треба довго шукати. Вже маю її в збірнику народніх пісень. Ось вона.

„Била жінка мужика, пішла позивати,
Присудили мужикові жінку попрохати".

І коли вже увесь русінськи нарід буде спацифікований і альояльзований, тоді начхать нам на Женеву. Цофаємо наш позов, йдемо на могорич і пємо на інтенцію:

„Кохаймисе!".

—o—

правлячий табор признається отверто до Берестя і до всього того, що там діялося. Після того промовляв іще представник ХД пос. *Пулян* і референт. У голосуванні *більшістю 232 голосів ББ проти 150 всіх інших клюбів відкинено внесення опозиції*. Вислід голосування проголошено в год. 4.30 рано. Пос. Дібоа й інші посли лівиці стали пізносити оклики обурення, за що кількох їх виключено з засідання. Клюб ППС на знак протесту полишив салю.

Після того сойм радив ще над законом про дозаткові кредити. Наради закінчено пізно в 6. год. рано, а слідуюче засідання сойму назначено на нині (27. І.), год. 11. передполуднем.

ПРОТИ ПОШИРЮВАННЯ АЛЬКОГОЛІЗМУ.

Промова посла С. Кузика дня 23. січня 1931 р. в адміністраційній комісії в справі закону про обмеження продажі, подавання і споживання алькогольних напитків.

Висока Комісіе! Предложений Адміністраційній Комісії до розгляду і ухвалення проект закону про обмеження продажі та споживання алькогольних напитків має в дійсности на цілі не здержання широких народніх мас від уживання алькоголю, а навпаки поширення алькоголю серед населення. Він має на оці завдання чисто фіскальної натури, а саме збільшення доходу спіртового монополю. Це один з тих законів, які в останніх часах у такій великій скількости предложило нам до розгляду й ухвали Міністерство Скарбу, що таким чином, тобто наложенням тих податків хоче рятувати державний бюджет. Ось недавно розглядали ми умову про сірниковий монополь, дебатували про дороговий фонд, а в першому читанні перейшов законопроект про частинну зміну в оподаткуванні цукру, а все те має на цілі лягти великим тягарем на широкі народні маси, висмоктати з них якнайбільше доходу і таким чином полатати державний бюджет. Дехто, а також і шановний референт цієї справи, уважає предложений Радою Міністрів законопроект улекшенням боротьби з алькоголізмом, а цілковито не уважає його за закон, який мав би на цілі призвичаювати й улекшувати широким масам уживання алькоголю. Та вже само предложення законопроекту Міністерством Скарбу вказує на те, що він має перед собою тільки фіскальні цілі, а не є законом, який мав би краще реалізувати протиалькогольну акцію, як це твердить референт. Бо коли б була мова про саму реалізацію протиалькогольного закону з 1920 р., то ініціятива повинна5 вийти від Міністерства Внутрішніх Справ. Так не ошукуймо себе взаїмно, а загляньмо правді в очі і признаймо, що новеля предложена нам до протиалькогольного закону з 1920 р. має тільки фіскальні цілі. Та чи осягне вона свою ціль? На нашу думку дохід з розпиячування широких мас є тільки сповидним доходом, бо фактично приносить він далеко більше шкоди ніж фінансової користи. Вправді можна буде осягнути кілька чи кільдесять мілюлів більше доходу з державного монополю, але треба буде видавати ті самі мілюни на будову й удержання домів для умово-хорих, бо число їх наслідком уживання алькоголю буде збільшуватися і держава буде змушена для них будувати санаторії та приюти, — буде також змушена побільшувати число арештів, бо наслідком уживання алькоголю, як це статистика цілого світу доказала, збільшується число проступків, а тимсамим треба для тих переступників збільшити число карних заведень і домів поправи.

Я не буду переповідати про шкідливе діяння алькоголю на людський організм, бо це вже доволі ясно представили мої передбесідники, я тільки вкажу тим людям, які вірять, що з поширювання алькоголю найдуть доходи для держави, що якраз навпаки алькоголізм спричинює серед населення нужду, а населення нуждарів не може дати державі доходу. Зате наслідком невживання алькоголю зростає у населення фізична сила, зростає працездатність, зростає видайність праці, а через видайність праці суспільний дохід і дохід держави. Маю дві статистичні цифри про вплив алькоголізму на павперизацію населення з 1910 року, які ясно вказують, що алькоголізм спричинює зубожіння населення: а то багатої Бельгії і убогої Норвегії. І так: на 100.000 населення в Норвегії було в тому році 3.300 нуждарів, у багатім бельгійськім краю на 100.000 населення було 14.000 нуждарів. Одначе в Норвегії, убогому краю зужинано в тім часі алькоголю по 2,3 літри на особу, а в багатій Бельгії по 13 літрів на особу.

Референт заявляє, що аж тепер правительство буде перестерігати виконання того ухваленого протиалькогольного закону, що досі навіть державні чинники не могли перестерігати приписів закону з 1920 р., бо він мав такі недостачі, що годі було його виконувати. Твердить також, що щодо протиалькогольних плебісцитів, то хоч до них влада відносилася прихильно, то вони не могли бути реалізовані через те, що населення відносилося до цієї акції з недовірям. Референт видно зле поінформований про те прихильне співділання органів влади при виконуванні протиалькогольного плебісциту про нехіть українського населення до проґібіції. На українських землях влада старалася всіми способами саме недопускати до реалізування протиалькогольного закону з 1920 р. Про це можуть посвідчити численні наші інтерпеляції в попередньому соймі, які остали навіть без відповіді, про це може посвідчити зміст відповіді Мін. Внутр. Справ на одну інтерпеляцію в справі перешкод бережанського старости в протиалькогольній акції, який формально заборонив переводити протиалькогольні плебісцити. Бережанський староста скликав на день 7. листопада 1929 р. війтів повіту на сесію і заявив їм, що протиалькогольна акція по українських селах — це протидержавна акція і коли вони будуть нею займатися, то він переведе слідство проти начальників громад, а також поставить внесення усунути їх з уряду. Про цю подію повідомлено Український Клюб, який вніс у цій справі інтерпеляцію. На неї він дістав відповідь міністра внутр. справ, який акцептує становище бережанського старости, бо він вірить, що протиалькогольна акція серед українців не йде з їх внутрішнього переконання про шкідливість алькоголю, але поширюється як акція протидержавна, маючи на меті обнизити доходи державного скарбу. І от така гуманітарна праця наших протиалькогольних кружків одержала від органів влади назву мало не державної зради. Дуже часто так діється, що на всяку нашу працю серед українського народу влада дивиться як на акцію протидержавну і всіми силами старається її припинити. Розвій української кооперації, яка має не тільки господарське, але й високо-гуманітарне значіння, розвій українського українського протиалькогольного руху, який також має високо-гуманітарні цілі, влада спинює, бо уважає їх за протидержавну роботу. От такато прихильність влади до реалізування закону з 1920 р.!

Референт, замість тішитися, що український протиалькогольний рух зростає, бож — як сказав на початку своєї промови — уважає алькоголізм за страшне нещастя населення, дивується, чому саме на українських землях той рух якнайкраще розвивається, тоді, коли цього явища не видно на землях польських. А дивуючись, приходить до заключення, що ненависть українців до польської держави спричинює поширення протиалькогольного руху. Твердимо, що протиалькогольний рух на українських землях зачався на кількадесять літ перед відновленням польської держави. Українське населення свідоме було, скільки шкоди приніс йому алькоголізм підчас його історичного розвою. Український нарід знав, що колись польська шляхта примушувала його купувати алькоголь і тим примушувала нарід дегенерувати себе. Український Клюб у галицькім соймі вів завзяту боротьбу проти істнування коршем і т. зв. пропінаційного управнення, а представники польської шляхти, які тоді засідали у великому числі в галицькому соймі, боронили т. зв. „святої коршми", як не знати яких своїх національних святощів. Тепер ви, панове, які піддержуєте оце предложення уряду, замінюєте ролю колишньої польської шляхти і виступаєте в обороні роспиячування мас сільського і міського робітництва і то в часах для них дуже тяжких, бо в часах господарської кризи.

Вже вийшла окремою книжкою повість:

АЛЬФОНСА ДОДЕ

МАЦІЦЬКИЙ

ІСТОРІЯ ОДНОГО ДІТВАКА.

Переклад із французької мови М. РУДНИЦЬКОГО.

Обгортка ПАВЛА КОВЖУНА. **Ціна 3 зол.**

Можна дістати в Адміністрації „Діла" і по всіх Українських Книгарнях.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 29. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енциклопедіях. 7)

7. Сучасна історія Галичини.

Для повноти інформацій, які йдуть про нас у весь англьо-саксонський світ (де Енциклопедія навіть у 24 томах за 120 долярів належить до обстановки інтеліґентної хати!) варт подати ще виїмки із статті п. з. „Галичина". Є це статти майже на повну сторінку.

Історія до 1548 р. — низка відомих дат і фактів, вірно освітлених. Послухаймо полїй ближчих до нас:

„У 1848 р. австрійський уряд ішов проти революційного руху серед польської шляхти, надуючи собі селян земельними реформами, а намісник Галичини, граф Стадіон, був перший, що піддержав русинів (Ruthenians) і велнав собі їх піддержку проти поляків. За цим пішов бюрократичний режім, за якого поділено Галичину по точно стнографічній лінії, спочатку на три, відтак на дві адміністраційні округи; але польська шляхта піддержала мадярів в їхніх централізаційних змаганнях і після мадярського „Ausgleich" з 1867 р. Галичина завдяки зусиллям графа Ґотуховського дістала більше свободи, як якабудь інша австрійська провінція. Маючи спеціального міністра для Галичини, поляки „де факто" користувалися повною автономією і мали супроти русинів вільну руку; вони звели Галичину до однонаціональної країни, що мала офіціяльну польську хобу. З вдячности за те, поляки стали головною опорою кожночасного австрійського уряду і грали велику роль в австрійській політиці, а при цьому польська інтелїґенція в Галичині не була ніколи поважною небезпекою.

„Галичина була не тільки найбільшим австрійським краєм, але ще й прилбала велике значіння, завдяки відкритим нафтовим теренам, які, що правда, були здебільша в жидівських руках, а краєвий бюджет на ці цілі пішов з австрійської скарбівні. Цей край мав також велике стратеґічне значіння і це було мабуть головною причиною, чому австрійський уряд не хотів послухати бажань німецьких націоналістів, щоби Галичині надати права незалежної автономічної країни. Український національний рух ішов шпиняво вперед, зустрічаючи перепони і від поляків і від австрійців, а Росія також не хотіла його піддержувати, лякаючися національного пробудження на Україні. Зрештою, бракувало йому провідників і сам сам він був роздвоєний.

„Новославянський рух поклав у 1910 р. основи порозуміння між поляками і русинами. Галицькі поляки переставали бути беззастережними обороницями австрійського уряду, який із черги вертався до ідеї, щоби піддержати „льояльних" русинів; але цей короткий процес перервала війна 1914 р. Центральні держави були примушені забезпечити полякам ширші свободи і дати ще більші обіцянки і в 1918 р. Галичина мала вже в собі зародки повної окремішности від Австрії. В жовтні 1918 р. поляки вирішилися своєї приналежности до Австрії, домагаючися себе Галичини для своєї нової держави. З другого боку русини, що теж дістали обіцянки ширших свобод після підписання Брест-Литовського договору, також домагалися права самоозначення і в листопаді утворили свій уряд у Львові під проводом д-ра Петрушевича (в оригіналі: Петрушенича), якого вислав австрійський уряд, що саме ліквідувався. Поляки заняли Львів (5. листопада), а руський уряд остаточно переніся до Відня. Руські війська зединалися з армією Петлюри; той останній ішов проти поляків і домагався Східної Галичини як частини Української Республики; — це домагання спершу признав, а відтак відкинув д-р Петрушевич. Війна тяглася аж до 1919 р. 8-го травня 1919 Найвища Рада признала Східну Галичину Польщі, а 24. червня признали Сх. Галичині право самоозначення, з тим, що уповноважили поляків окупувати її. У грудні цьогож року Найвища Рада повідомила, що Східна Галичина матиме забезпечену на 25 літ автономію під протекторатом Польщі, а після цього часу Ліґа Націй вирішить справу її (Сх. Галичини) майбутности. Тимчасом Петлюра зрікся своїх претенсій до Галичини в заміну за визнання Польщею України; але його побили більшовицькі війська, що вели з Польщею війну аж до рийських договорів (12. жовтня 1920 і 18. березня 1921), які остаточно затвердили давніший галицький кордон. Українські уряди, яких було богато, були безсильні, бо не мали грошей і не могли між собою погодитися. Побачивши, що їхні поклики не находять відгомону, одні із них перейшли на бік Совітської Росії, що почала живу агітацію у Східній Галичині, другі примирилися з Польщею, а інші покинули політичну діяльність. Польща і надалі гляділа на Сх. Галичину як на інтеґральну частину своєї власности і це домагання признала їй Рада Амбасадорів 14. березня 1923 р. В своєму законодавстві про права меншин, Польща признала руському населенню обмежену форму автономії і жива агітація проти її вчали поволі зменшувалася".

(Продовження буде.)

—o—

Український протиалкогольний рух поширюється головним чином у станиславівському воєвідстві і це має своє велике оправдання. У станиславівському воєвідстві живе частина нашого гуцульського населення, яке через алкоголізм і венеричні недуги дегенерується. І обовязком українського гуманітарного Т-ва „Відродження" є рятувати ту частину нашого населення від загибелі. Ми поширювали протиалкогольний рух на тих землях і будемо поширювати на будуче, бо це є в інтересі нашого народу.

Вище предложений закон, як я згадав, має тільки фіскальні цілі, бо поширює скількість коршем, на 100 проц., а саме до числа 22.000. Крім того дозволяє на продавання алькоголю у залізничих буфетах, на залізницях, на ярмарках, словом зносить майже всі обмеження продажі алькоголю, які були в законі з 1920 р. Предложений закон поширює час продавання алькоголю, бо заборняє продавати тільки в неділі і свята від год. 6. до год. 2-ої попол. підчас коли закон з 1920 р. забороняв продажі алькоголю від суботи 3. год. попол. до 10. год. рано в понеділок.

Є ще численні інші недомагання закону, про які ми скажемо при спеціяльній дискусії над поодинокими параграфами закону, але з огляду на те, що цей закон майже безпощадно касує протиалкогольний закон з 1920 р., мусимо явитися проти нього. Урядовий проект носить неслушно назву про обмеження продажі алькогольних напоїв, бо його треба булоб назвати радше законом про поширювання алькоголю серед населення, а тому, що ми є противниками алькоголізму, як нещастя людськости, то будемо голосувати в цілости проти урядового проекту.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Справу Чеховича зліквідовано.

Дня 27. січня в 5-ій год. рано, після берестейської дебати приступив сойм до полагоди додаткових бюджетів з 1927 і 1928 р. Пос. Римар (Кл. Нар.) у гострій промові торкнувся справи 8 міліонів зол. з диспозиційного фонду, виданих бувш. мін. Чеховичем. Мін. Матушевський, відповідаючи опозиції, сказав, що кредити мають господарський і політичний характер. Закон про додаткові кредити прийняли.

Ратифікація умов.

Дня 27. січня в 11. год. передпол. зявився марш. Світальський на през. трибуні. Посольські лавки були ще пусті. Щойно в год. 11.35 був комплет, потрібний для нарад. На цьому засіданні сойм ратифікував кілька умов із державами.

ЗІЗД ВОЄВОДІВ.

У четвер 29. січня відбудеться у Варшаві зїзд воєводів, скликаний мін-ством внутрішніх справ. Зїзд займатиметься господарськими справами.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ СТРІНЕТЬСЯ З МУСОЛІНІМ І ПАПОЮ?

Варшавські часописи повідомляють, буцімто марш. Пілсудський, як вертатиметься з Мадейри, відвідає кілька европейських столиць Пілсудського запросив до себе еспанський король до Мадриду. Італійський часопис „Тевере" повідомляє нібито Пілсудський приїде у квітні в Італію та що там побуде довше. З інших джерел вачувати, що коли Пілсудський відвідає Італію, то задержиться довше в Капрі. З Мусолінім стрінувся би Пілсудський в Неаполі, а ревізитував би італійського диктатора в Римі. У ватиканських колах нібито сподіються, що Пілсудський буде на авдієнції і в папи.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО В ЧЕНСТОХОВСЬКІЙ КАСІ ХОРИХ.

Небаром почнеться в Ченстохові процес за вбивство в тамошній Касі Хорих комісаря Каси Рейовського, інсп. Фурманчика та робітника Молди. Обвинувачені Жигм. Качик, Меч. Чаплінський за співучасть у вбивстві з убийником Костшевським. Костшевський, як відомо, на місці відібрав собі життя. Акт обвинувачення закидає Качикові та Чаплінському, що відпровадили Костшевського на місце та ждали на нього біля Каси, щоби з ним стрінутися після вбивства. Чаплінському закидають, що дав револьвер убийникові. Обвинуваченим грозить кара смерти.

ЛЯВАЛЬ УТВОРИВ УРЯД

Ляваль утворив уряд у складі: премієр і міністр внутр. справ Ляваль, закордонні справи Бріян, військо Мажіно освіта Рустан, хліборобство Тардіє.

ЯК ВИТАЛИ ҐАНДІЯ.

Коли Ганді приїхав до Бомбаю, юрба індійців витала його окликами. Ганді з почотом мусів кілька разів зупинятися, щоби приймати цвіти. Потім Ганді казав людям із почоту, щоб ішли додому. Його послухали. Колиж Ганді прийшов додому якогось індійського достойника, юрба обляпла його та зростала безупину. Ганді всміхнений взивав нарід, щоб вертався до праці. Потім прийняв провідників всеіндійського конгресу. Райтеровому кореспондентові сказав Ганді, що не хоче говорити про положення, поки не порозумівся з товаришами та делегатами на конференцію Круглого Стола, коли вернуться з Льондону. Зазначив, що бажане є, щоб усіх арештованих увільнили.

КОМУНІСТИЧНИЙ ПРОЦЕС.

У середу, 28. січня, перед львівським судом присяглих починається процес проти 18 львівських комуністів, обвинуваченних у державній зраді. Тих комуністів арештували м. р., як хотіли уладити маніфестацію перед більшовицьким консулятом. Слідство ствердило, що вони утворили ячейки в дільницях Львова, де видавали летючки та розвозили їх по всьому краю. Розправу вестиме с. Ягодзінський. Розписали її на три дні.

АРЕШТУВАННЯ КОМУНІСТИЧНОГО СПЕЦА.

У Львові арештували д-ра Едв. Германа, сина дир. гімн. в Лодзі. Арештованому закидають, що був спеціялістом для економічних справ. Арештували його в звязку з ліквідуванням волинського КПЗУ. Д-ра Германа відіслали до Луцька.

ВЛОМ ДО КРАМНИЦІ ЧИТ. „ПРОСВІТИ".

До крамниці при читальні „Просвіти" в Шехині біля Медики (коло Перемишля) дістались підкопом злодії та забрали богато краму, м. і. тютюн і папироски та готівку. В украдених грошах є теж гроші управителя крамниці І. Чабана, 500 зол. Він продав бика та сховав ті гроші у крамниці, бо боявся, щоби злодії не вкрали йому їх дома.

Індія невдоволена.

Льондон. АТЕ. Буший президент гіндуського конґресу Патель, який лежить хорий у лічниці, заявив, що гіндуський нарід невдоволений з висліду англійсько-гіндуської конференції та промови Макдональда. Уступки Англії для Індії невистарчають і вони зневажають гідність гіндусів Англія і на далі зберегла свою руку над Індією в справах військових і фінансових. Далі Патель протестує проти екзекуцій в Шолапурі і проти арештувань гіндусів.

В справі зльокавтованих службовиків австро-угорської монархії.

(Стаття надіслана.)

Від часу розпаду Австрії, коли то влада почала змінюватися і переходила з рук до рук, не кожний був згідний зміняти вірність так легко, як це зміняється зужиту рукавичку. Тому багато одиниць воліло трохи заждати, а по крайній мірі приняти посаду на чесних умовинах. Воно тимбільше було оправдане, що війна ще далеко не була скінчена, а через край наш переходили ріжні війська.

Польща заключила віденську та римську конвенцію, а на підставі цієї конвенції австро-угорська монаріхя забезпечує емеритальне право для всіх своїх службовиків і урядовців, які або не могли або не хотіли дальше служити. Не буду тут робити висновків щодо слушности поступування одиниць, які заняли вижидаюче становище і не буду апелювати до милосердя ріш. чинників, бо це не є згідне з повоєнними настроями народів. Скажу тільки, що невдоволених маємо нині далеко більше, ніж мали в самому розгарі війни. А до того пошанування законів у громадян колишніх упорядкованих держав є вже настільки закорінене, що не вгавае у нас питання: за що позбавляється всяких засобів до життя цілі тисячі б. службовиків і їх родини, коли не закидується їм ніякого злочину? Чому не виплачується їм емеритур?

Наші соймові і сенатські представники повинні в першій мірі подбати про те, щоби новеліяція емеритального закону була вже проголошена в „Деннику Законів". Недостачі, спричинені фінансовою кризою, слідби покрити маленьким процентом, відтягненим від доволі високої платні нинішніх урядовців, які набувають хліб і інші споживчі продукти нині за безцінь.

Одна з багатьох

ПОЗІР! ПОЗІР!

Чоботи з халявами зол. 74, лякери мужеські 21 зол., жіночі 25 зол., спортові 31 зол. продає і виконує нові, відома зі своєї солідности Шевська робітня Українських Інвалідів у Львові

вул. св. Софії 25. Тел. 64-10.

1491 Трамвай: 9, 10, 11. 1—3

НОВИНКИ

— **Звичайні Заг. Збори філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Станиславові** відбудуться в понеділок дня 2. лютого ц. р. в год. 1. попол в салі Т-ва „Українська Бесіда" (вул. Голуховського 20). — **Видія.**

— **Телеф. 2-11. Піскова 22.** „Власна Хата". Фотограф **Лев Янушевич.** 537

— **Автоматичні буфети у Львові.** Відома фірма відкрила на днях — при **вул. Академічній 2 з** „Перші автоматичні буфети". Цю новинку стрінув загал львівського громадянства з великим признанням. 1388

— **Конфіската „Діла".** Вчорашне (19) число „Діла" підпало конфіскаті за три місця з промови посла Михайла Галущинського і за цілий зміст промови д-ра Ст. Барана, поданий у відділі „Останні вісти". Це вже шеста з черги конфіската „Діла" в цьому році.

— **Вийшли на волю.** Дня 22 січня ц. р. по 4-місячнім перебуванні в бережанській тюрмі вийшли на волю отсі громадяни з Підгайців: д-р Гриць Фаріон, ветер. лікар, Іван Данків, урядовець філії „Просвіти" та Гілярій Колодницький Згаданим закидували організування УВО та підпали в підгаєцькому повіті.

— **Заклик до українського студентства.** Від українського львівського студентства дістали ми до опублікування такий заклик: „Взиває ться все українське студентство високих шкіл Львова, притримуючись постанов всестудентського віча, перевести однодневну голодівку в роковини боїв під Крутами, себто 30. січня ц. р. (пятниця), а заощаджені гроші жертвувати політичним вязням".

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Різдва Христового** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки) з **Кракова:** по 5: о. Павло Хрущ інж. Мих. Савчук, Лев Цибяк; по 3: Мих. Шарий, Теодор Семаківський, інж. Ярослав Мохнацький; по 2: Петро Демків, Петро Дудич, Осип Целевич, Ілля Дайдак, Мих. Головяк, Івян Сквіртнянський (старший), Софрон Добрянський, Прокіп Мацелюк і Іван Федоляк. — Хто слідуючий?

— **Комунікат „Просвіти".** Виділи філій, читалень, а далі Вп. Збірщики „Дару Просвіті" зволять найдалі до дня 15. лютого ц. р. переслати до Т-ва „Просвіта" всі збіркові листи без огляду на спосіб їх виповнення разом з призбиранимн жертвами. Згаданий матеріял потрібний для виготовлення звідомлення для влади про вислід збірки в краю. Звертаємо увагу, що всі збіркові листи, які вислано в край, мусять повернути до Т-ва „Просвіта". — **Канцелярія Т-ва „Просвіта".**

— **Не зберігають прав рідної мови.** Пишуть нам: До повітового суду в Самборі ч. спр. M. II. 65/31 вплинув позов: Powód kand. adw. Eljasz Kuk w Samborze, pozwany ks. Jurij Hoszka, greck. kat. proboszcz i dziekan w Hordyni, o zapłatę 115 zł. — Українець позиває священика в польській мові, і то кандидат адвокатури, будучий провідник народу.

— **Шкільний куратор Питляковський** покинув на днях Львів і перейшов на подібне становище у Варшаву. Одна польська газета пише йому на прощання, що все польське учительство і громадянство відчуло велику пільгу з його уступленням зі Львова. А щож може сказати наше учительство і громадянство? Адже загально відомо, що куратор Питляковський замкнув був абсольвентам семинарій греко-кат. обряду майже цілковито вступ до шкіл на підчиненій собі території, не згадуючи вже нічого про масові перекидання і звільнювання наших учителів, про замкнення трьох українських гімназій і т. д. і т. д.

— **Представник Союзу Народів у Львові.** До Львова приїхав представник секції гігієни при Союзі Народів, китаєць д-р мед. Тсефанг, Гуанг. Він замешкав у готелі Жоржа. Цей делегат приїхав для дослідів інституцій гігієни в нашому краю і окрім Львова відвідає Перемишль, Яворів та Любачів, а відтак верне до Женеви.

— **Еміграція жінок до Франції.** З огляду на заснування інституцій опіки над чужинецькими жінками, які працюють у хліборобстві в департаментах Кальвадос і Ба-Рен та на поширення діяльности патронату в департаменті Об на департамент От-Марн. Еміграційний Уряд зголив-

ся на еміграцію жінок до полевих робіт у Франції до трьох згаданих департаментів, так, що тепер взагалі можуть жінки їхати на роботу до 15 департаментів у Франції. Реєстрація робітниць відбувається в Державнім Уряді посередництва праці (Львів, Еміграційний Дім, вул. Вишневецьких 4).

— Львівська хроніка. Бронислав Петровський, 58-літній урядовець, замешкалий при вул. Кохановського 74, повісився наслідком нервового розстрою. — У кіні „Пасаж" підчас авантюри Героях Маріян пробив ножем Станіслава Гайдушка із вул. Софії 12. — Марія Вренка із вул. Рапапорта ч. 21. із зазрости облила лице свого чоловіка солянним квасом і втікла невідомо куди.

— Як було в Добровлянах? Польська преса подає, що в Добровлянах, пов. Заліщики, 18 хлопців напало на польських вояків прикордонної сторожі. Хлопці начебто стріляли до вовків, які боронились стріляниною. Після цього 8 парубків арештували і в них найдено револьвери. Так пише польська преса, а якто воно було справді, може нас повідомлять наші дописувачі?

— Цікаві розкопки під Сандомиром. Недалеко Сандомира викопано цікаві памятки із кам'яної доби, а саме: останки кладовища та печери, в якій жили люди. В печері збереглась посуда й знаряддя зперед 2 тисяч літ до Христа. Археольоги ствердили на підставі цих розкопок, що в околицях Сандомира жили колись людоїди.

— Божевільний вбив дозорця. В домі божевільних у Кохорові під Бидгощем, поліцай Пшибильський, той самий, що свого часу вбив власника фабрики в Гнезні Ворма та свою наречену, тепер, перебуваючи в домі божевільних, вирвав з руки дозорця в'язку ключів та так довго бив його по голові, аж цей дозорець віддав Богу духа.

— Безробіття в Бориславі. Ще в листопаді мин. року одна копальня воску в Бориславі припинила на 8 неділь свою роботу і 283 робітників утратило працю. Через фінансові труднощі цієї копальні не вдалось урухомити і всі ці робітники перебувають досі без хліба і праці. Причиною цього брак збуту продуктів цієї копальні.

— Присуд кари смерти у Вильні. Суд присяжних у Вильні засудив Болеслава Колодзяна на кару смерти, а його товаришів, Викторовича і Михайлавського на досмертну в'язницю за вбивство в цілях рабункових старушки Францішки Колодзянової, бабуні головного підсудного. Якщо підсудного не помилує президент, його повісять.

— Витревала самовбийниця. В австрійськім місті Гайнбургу 34-літня Марія Кноберова їдучи поїздом скочила через вікно, щоби раз покінчити життя, але впала на мягкий піскový вал та і не поранилась. Другого дня вона знов пробувала розпрощатись з білим світом, тому лягла на шини поїзду, чекаючи, що колісся переїде її. Але машиніст побачив, що на шинах лежить якась жінка, спинив поїзд і казав жандармові відвезти вперту самовбийницю додому. Дома чоловік Марії Кнобер кілька днів пильно стеріг свою жінку, не пускав її саму ні на крок, але одної ночі, коли він заснув, вона підрізала собі горло бритвою і померла. Причиною ненависти до світа була нервовість.

— Похорони Анни Павлової. Передучора відбулись в Газі похорони великої танцюристки Анни Павлової. Похоронні молитви відправили католицькі і православні священики. Коли хор російських емігрантів заспівав „Вічная память", кілька учениць зі школи танків Павлової, зімліло. В хвилині, як домовину переносили до каплиці, інші учениці покійної, які горячо любили Павлову, кинулись на домовину, обіймали її, цілували і треба було силою відривати їх від труни. Павлова залишила великий маєток, з якого половину записала в завіщанні своєму чоловікові, а половину призначила для балетної школи. Чоловік покійної перевезе її тлінні останки до Льондону.

— Перші Загальні Збори Українського Т-ва Прихильників Мистецтва відбудуться в четвер дня 29. січня 1931 р. в год. 6. вечором в салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові при вул. Рутовського 22/ I. пов. Проситься про численну участь.

ПОВІД - МЛЕННЯ! **ПОВІДОМЛЕННЯ!**

Отсим повідомляємо П. Т. Відборців, що п. п. **Давид Альтбах і Макс Берез** виступили з фірми Альтбах і Берез, С-ка з о. в. у Львові при вул. Соняшній ч. 27, яка з днем 1. січня ц. р. змінила свою назву на фірму: **„DYKFOR" продажа дикт і форнірів С-ка з о. в.**

Поручаємо наш богато вивінуваний склад краєвих і закордонних форнірів та дикт відомих краєвих фабрик як також готові меблеві філюнки і на замовлення артистично комбіновані комплєти до спалень з власної фабрики, веденої фаховими людьми.

Позір! Догідні умовн! Ціни справді конкуренційні!

Рахуючи на ласкаву увагу наших П. Т. відборців просимо зробити нам честь своїми цінними замовленями.

З поважанням **„DYKFOR" продажа дикт і форнірів** Сп. з обм. відп. **ЛЬВІВ, вул. СОНЯШНА 27.** Тел. 43-16.

З театру.

Після відвідин нашого театру.

Напередодні відїзду зі Львова артисти „Театру ім. Тобілевича" мали до нас жаль. Писали ми про них занадто холодно, не входили в тяжкі умовини їхньої праці, не підбадьорили їх на прикру мандрівку. „Про мене особисто — сказав один артист — можете писати, що завгодно, я вик до критики і не беру її собі до серця, але подумайте за весь театр, як ви йому шкодите!" — „Я знаю, що наш театр — телефонувала одна артистка й аж чути було, як дріт ржавіє від сліз — ...но, ви самі знаєте, який... але в... чому ви про мене?.."

Артисти безумовно прибільшують вагу критики. Критика реєструє здебільша враження невеличкого гуртка осіб. Ми (і маємо право гадати, що таксамо й інші) ходимо до нашого театру з того самого сентименту, що спонукує нас відвідувати наших добрих знайомих. Знаємо, що вони не є найкращі і якби ми почали переконувати інших, що вони мають усі прикмети, ніхто би нам не повірив.

Найтяжчий аргумент, який чули ми від представника нашого театру, такий: „Ви підриваєте нам опінію на провінції". Нелегко знати, чим живе наша інтеліґенція на провінції. А все-ж глибоко віримо, що вона любить поглянути на трупу рідних артистів охотніше, ніж ми у Львові. Коли раз я попав на тиждень до одного містечка і приїхала туди наша оперетка, я витримав усього 3 дні дома, ларма, що у Львові не ходжу на оперетку роками, а в Парижі на рік бачив її не більш, як один раз. Що тягло мене на цю виставу на претісній, бідненькій сцені, де замість 30 чи 150 осіб балету видко було дві пари худощавих ніг? Непереможна цікавість, як це все виглядає.

Вельмишановні та дорогі артисти! Ніяке кіно, радіо ані Райнгардт не можуть зробити вам конкуренції. Коли ми йдемо оглядати вас на сцені в ролях гетьманів, графів, ніжних чи зрадливих любків і любок, тоді крім дрібки звичайної театральної ілюзії шукаємо вдоволення в критиці; прирівнюємо те, чим ви є, з тим, чим хочете бути і чим бути можете або повинні. Ось один із найбільших секретів вашого успіху. Коли-ж схочете, щоби ми були вами тільки захоплені та ще й голосно, ви можете знудитися нам, а ми вам, немов 18-літня любов, любов ідеальна, бо безкритично сліпа та коротка.

м. р.

Лист до Редакції.

Прага, 26. XII. 1930.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Ласкаво прошу вмістити у Вашім шановнім часописі нижченаведений протокол Краєвого Суду в Празі, яким 6. XII. ц. р. закінчилася справа обвинувачення мною та М. Шаповалом автора замітки „З життя української еміграції", вмішеної в „Ділі" 27. XII. 1929 р.

Коли бажаєте оплати за це вміщення, прошу вислати мені відповідний рахунок — З щирою пошаною *Н. Григоріїв.*

ПРОТОКОЛ

про умову списану Краєвим карним судом в Празі, відд. VII., дня 6. листопада 1930. Голова в. р. з. с. д-р Кнауте, секретарка Седлецка.

Перед початком головної розправи прийшли приватний обвинуватель Никифор Григоріїв особисто, а за прив. обв. Микиту Шаповала д-р Віктор Штайн, конц. д-ра Рудольфа Рабля, адвоката в Празі, і обжалований д-р Е. Камінський, інж. К. Сербин та д-р Фришин зі своїм оборонцем д-ром Полеським, конц. д-ра Шуберта, адвоката в Празі, і заявили, що помирилися поза судом та жадають, щоби з ними було списано цю судову умову. Обвинуваченні зобовязуються, що протягом одного місяця оголосять у часописі „Діло", що виходить у Львові, таким самим друком, яким була написана інкримінована стаття в ч. 287, з дня 27. грудня 1929, нижче наведену заяву, а колиб за цей час заява оголошена не була, що заплатять на покриття видатків оголошення цієї заяви, в іншому некомуністичному укр. часописі приватним обвинителям на руки їх правного заступника д-ра Рабля суму 300 к. ч. до 14 днів після подання приватними обвинителями рахунку під екзекуцією, та що протягом того самого часу так само під екзекуцією покриють приватним обвинителям на руки того-ж правного заступника видатки за правне заступництво умовлену суму 200 к. ч.

Заступник приватних обвинителів заявив, що вони заявою і даною цим сатисфакцією задоволені, а тому жалобу бере назад.

ЗАЯВА.

З доручення загальних зборів укр. еміграції, що відбулися 27. листопада 1929, ми як члени президії, написали і оголосили в часописі „Діло", що виходить у Львові, в ч. 287 з 27. грудня 1929, статтю під назвою „З життя укр. еміграції", в якій були відомости, котрими пп. Микита Шаповал і Никифор Григоріїв почували себе ображеними. Цим заявляємо, що не було нашою метою обвинувачувати пп. Шаповала і Григоріїва з будь якого неморального поступування, яке могло би їх понизити чи поставити їх у неласку публичної опінії, так само не з поступування низького й нечесного чи з властивостей або переконань неважливих.

Через це цілком відкликаємо всі ті відомости, котрими пп. Шаповал та Григоріїв почувались ображеними.

Л-р Камінський Епіфаній, д-р Фришин, інж. К. Сербин Ф.

ВІДІЗВАНІ.

Ходяча рекляма.

Один з членів нашої редакції змінився від якогось часу до непізнання. Десь перше, як іде бувало через кімнату, то аж каменниця стогне, а тепер легенько, щей з вихиляском. Думали ми, що він прибив гуми на запятки, але пригляднулись — ні. До того й ціла постава змінилася. Плечі вирівнялися, блюзка на животі почала зовсім добре сходитися, ноги дістали лінію.

— Що воно таке? — роздумували ми. — Хібаж при творенні новинок можна так змінитися?..

— Може несподіваний гонорар так на нього вплинув?!

— А може жениться?!

— А може ходить на лецитарський курс?

Різні наші домисли ні до чого не довели, бо зміна була така велика, що її не зробить ні гонорар, ні любов, ні якийсь інший спорт.

Аж одного дня правда виплила як тайна з Берестя.

Наш приятель, спочиваючи після якогось більшого новинварського твору, рушив до вікна кроком... танга.

— Ах! Я вже знаю! — крикнув урадовано Орест Орлан. — Він вчиться танцїв!

Ми тоді до нашого приятеля по вияснення. Чи справді, де, від коли і що...

— Вчуся на курсі танців пані Панченко і пана Витвицького! — признався нарешті.

Ми поґратулювали, пахотили, навіть просили дещо задемонструвати і справа на якийсь час затихла.

Але кілька днів пізніше вирвинула знову.

Один з членів редакції почав її.

— Слухайте Чмелик, казала мені одна пані, що з вами неможливо танцювати. Не вміє ні одного кроку, щораз ставте їй на пальці і дуже шарпаєте.

Чмелик скривив легковажно уста.

— Що ви можете говорити про річі, про які не маєте зеленого поняття.

— Я не говорю цього від себе. Переказую що чув від пані.

— Знаю котра. Але річ мається так: вона ходила на інший курс, а я на інший. Танґо має двацять кроків. Я вчився десять перших, а вона десять других і тому ми не можемо погодитися.

Тому, що всі інші члени редакції скінчили свої хореографічні студії на ґальопці, а на танґу не розумі:емось, — вияснення Чмелика приняли ми без спротиву.

Минуло з того часу знов кілька, може кільканацять тижнів.

Наш приятель ходив на чимраз вищі курси і вже десь був близький танкового докторату. Рівночасно почав людям докучати танцями.

Спеціяльно мені.

— Напишіть що про курс танців.

— Не був ніколи, не бачив.

— Але я був і бачив.

— То пишіть.

— Мені не випадає, але вам...

— Щож напишу? Мусів би вас зачіпати, а воно якось не тее...

— Нічого, пишіть і за мене.

— Але чи це буде реклама?! До того, скажіть будь ласка, написати ще-ще, але як скінчити?

Чмелик хвилинку подумав і вирішив:

— Закінчіть так, що курс пані Панченко і пана Витвицького вартий є уваги суспільности, коли там навіть мене навчили танцювати.

Справді, ліпшої реклями не можна було вимудрувати.

Тому так і кінчу.

Галактіон Чіпка.

З судової салі.

УБИВ ЖІНКУ ЧИ НЕ ВБИВ?

Смертний присуд у Львові.

Вже другий день перед судом присяглих у Львові відбувається розправа проти 21 літнього селянина Федя Кота із Блищоводів у Жовківщині, якому закидають вбивство жінки. Обвинувачений оженився дуже молодо і вже зараз по шлюбі жив із жінкою Параскою в незгоді та навіть часто бив її. Це довело до повного розриву в подружжі, а 30. травня за стайнею Федора Кота найдено дружину підсудного із головою простріленою револьверовою кулею.

Вона встигла ще сказати людям: „Чоловік мене вбив" і померла. Підсудний не признається до вини, але в нього найдено револьвер і кулі подібні до тієї, якою вбито його жінку.

Другого дня розправи прочитано акти лікарських оглядин трупа, якими стверджено, що жінка підсудного згинула від кулі, що розторощила їй череп. Відтак порівняно кулі, найдені біля трупа за стайнею із кулями, найденими при ревізії в підсудного. Оборонець д-р Аксер поставив внесок допустити нових свідків і знавців зброї на доказ, що ці порівнювані кулі не є одного калібру, а револьвери не одної фірми. Підсудний купив собі револьвер тому, що мав ворога Ґрицика, який грозив, що його уб'є і підсудний хотів боронитися, а не переховував револьвер на те, щоби вбити жінку. Трибунал відкинув усі внески як безпідставні.

ПРИСУД.

Після довгої наради судді присяглі 8 голосами потвердили вину підсудного і Федя Кота засуджено на кару смерти через повішення. Підсудний вислухав присуду спокійно. Оборона внесла касацію.

Дописи.

НОВОСАНДЕЧЧИНА. *(За що арештували селянина?).* В селі Мілік, новосандецького повіту, є молодий селянин, Василь Островський, який умів читати і писати, що стало сіллю в очах граничного сторожа Анчаковського, а ще більше тому, що Островський мав кільканацять українських книжок і календарів, які полишили йому колись збігці з 6. армії Петлюри. Є це самі старі книжки і календарі популярно-наукового і театрального змісту. Злість свою виконав Анчаковський в часі виборів дня 16. XI. в цей спосіб, що впав до хати Островського, арештував його під замітом військового шпигунства і відставив враз з книжками й часописами до громадського арешту в Мушині. Там той бідняга в голоді і холоді (бо в арешті не палено) пересидів кілька днів, аж за стараннями о. Качмара, пароха зі Злоцького, прокуратор у Санчі казав його випустити на волю. Але все таки Островський до цеї пори є конфінований, ходить до поліції в Мушині 6 км. що-дня зголошуватись і книжок йому не звернено. Отже навіть граничні сторожі переводять у нас арештування і знущаються над бідним селянином. Можеб наші посли помогли цьому бідакові?

ГРИМАЛІВЩИНА. *(Напад „стшельців" на читальню „Просвіти" в Глібові).* В дні 7. січня 1931 р. вечором напали „стшельци" на дім читальні „Просвіти" в Глібові, де міститься також кооператива „Єдність", побивши колом присутнього там Миколу Слободяна та повибивавши всі вікна в читальні. Коли в дні 8. січня наші парубки колядували на „Рідну Школу" „стшельци" розігнали колядників. А за кілька днів над ранком явилася в селі поліція з Грималова, постягала свідоміших хлопців з ліжка, покувала по деох як якихсь страшних злочинців, зловлених на горячім учинку та після передержання протягом одного дня на постерунку передала 1) Мирослава Ґрелива, 2) Івана Яськова сина Федька, 3) Павла Могиловського, 4) Дмитра Намаку, 5) Петра Кисіля і 6) Гринька Германа до суду, який їх задержав в арештах як підозрілих у злочині нападу з § 83 к. з. (знаданий напад) на дім війта в Глібові, хоча рідний брат війта Юзеф Качая ствердив виразно, що ніякого нападу українців на дім війта, ані взагалі ніякого іншого нападу не було. В цей спосіб хотять відомі круги свій дійсний напад на українські установи і на колядників затушувати. Невинно очорнені наші хлопці сидять дальше в судових арештах, а правдиві винователі заворушень у Глібові сидять дома і насміхаються з українців. До чого це доведе? — *Глібівський.*

ЛЬВІВЩИНА. *(Коли прийде кімець сваволі в Лисиничах?).* Дня 13. січня 1931 р. в селі Лисиничах к. Львова мала засідання громадська рада в справі уложення бюджету. (Мимоходом згадаю, що в раді, після поновних виборів засідають самі поляки. При перших виборах українці здобули всі чотири кола, а через ріжні надужиття при других виборах поляки опанували аж три кола. Українці внесли протест, але безуспішно). По засіданні війт Ян Корняк запросив радних на „перекуску". Двох з тих угощених, секретар Юзеф Чаплінський і б. постерунковий Стефан Щепанський з III. комісаріяту у Львові, вертаючи, напали на склеп інваліда Теодора Кобрина і під погрозами заїкадали пива. Безвладний інвалід відмовився і хто зна, якби було скінчилося, якби не був увійшов там один замісцевий поляк. Коли оба згадані вийшли зі склепу, вчепилися також Семена Футя і почали ломати паркан перед хатою, а відтак пішли під читальню „Просвіти" і напали на вартівника Тимка Коновку, при чому Щепанський кричав: „Тшеба го замордовать, бо его син забіл мего брата". Нападений почав серед ночі кричати і кликати людей, а тимчасом ті пани повибивали вікна в читальні, а самі втекли слідуючого дня рано. Повідомлено про напад постерунок в Яліві, але хоч йому до Лисиничі лише пів години ходу, ніякий постерунковий не прийшов, щоби зацікавитися тою справою. Прийшов аж на другий день. Такі бешкети тих самих людців від часу пацифікації повторюються досить часто. Побивають невинних людей, замикають до тюрми, нападають серед півночі, а люди стероризовані бояться, бо постерунок, повідомлюваний про такі події, ніяк не реагує. Може вкінці ті, до кого ця справа належить, заінтересуються тими подіями, бож годі терпіти таку сваволю тут, під носом Львова.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

В Надвірній помер у 32-ім році життя по короткій та тяжкій недузі (запалення легенів) **Микола Демянчук с. Івана,** б. підхор. УГА, член всіх українських культ.-освітніх товариств у тому місті та член громадської ради. Покійний відзначався непересічним розумом, хрустально чистим характером і великою відвагою та простолінійністю. Був сином середньо-заможних господарів. Уконче 6 гімн. кляс і з розвалом Австрії вступив у ряди УГА та брав участь в усіх її світлих та трагічних переживаннях по цей і той бік Збруча. По повороті домів осів на господарстві та брав активну участь у культ.-освітній роботі і швидко дався пізнати загалові як зразковий громадянин. За його гарні прикмети вибрало його громадянство — хоч був цілком молодий — членом гром. ради. Тут заблестів він як найкращий заступник міщанства, зєднуючи собі загальну пошану своїх і чужих. Похорони Покійного були величаві. Над могилою попрощав Покійного зворушливою бесідою Михайло Демянчук. В. Й. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 27. січня 1931 року — масло експортове і десерове прима за кільо 4·10 зол.; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 7·00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 28. січня, година 7·30 веч. „Пташина з Тиролю".
Четвер, 29. січня, година 7·30 веч. „Кармен".
Субота, 31. січня, година 7·30 веч. „Травіята".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 28. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Четвер, 29. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Пятниця, 30. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Середа, 28. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".
Четвер, 29. січня, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна-.
Пятниця, 30. січня, година 7·30 веч. „Пригода Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевалє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Катерина І." (Ліль Даговер, Смірнов, російські пісні).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Ірландська трагедія" (Конр. Файт).

ОАЗА: „Під кріслами Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Сім днів".

ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „Опирі стену" (Кен Мейнард).

ПРОМІНЬ: „Облава".

ФАТАМОРГАНА: „Кохання в найдальших". „Княжна джезбенду".

ХИМЕРА: „Її перший цілунок.

СТИЛЕВЕ: „Симфонія емоцій" (Ґрета Ґарбо, Дж. Гільберт).

УТІХА: „Америка". „Монті, тайний агент".

Програма радіо.

Середа 28. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Орхестра. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·15 Радіоорхестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт з костела всіх святих. **Берлін** (419) 16·30 Солісти. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·30 Чеські і словацькі пісні. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля Зоммера. **Будапешт** (550·5) 12·15 Циганська орхестра. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 1500 Концерт.

Четвер 29. І. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Концерт фільгармонії. **Гельсінґфорс** (221,4) 19·00 Концерт. **Букарешт** (394,2) 16·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Рим** (441,2) 17·00 Камеральний концерт. **Прага** (486,2) 12·30 Радіоорхестра. **Відень** (516,3) 19·35 Віденські пісні. **Будапешт** (550,5) 19·10 Циганська орхестра. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Т-ва запомоги убогих Церков відбудуться дня 13. лютого 1931 р. в год. 17 в домівці Т-ва при вул. Коперника ч. 1, з таким порядком нарад: 1. Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів. 2. Звіт з діяльности Т-ва. 3. Звіт касовий 4. Звіт контрольної комісії. 5. Вибір нового Виділу. 6. Ухвалення висоти вкладки на рік 1931. 7. Розділ запомог. 8. Внески і запити. Просимо численно явитися. 1393

Подяка. Складаємо щиру подяку Вп. Д-рові Володимирові Бемкові за безінтересовну інтервенцію в судовій влади і за батьківську опіку підчас нашого перебування в бережанській тюрмі. — Підгайці, 23. січня 1931. **Д-р Гриць Фаріон, Іван Даньків, Гілярій Колодницький.**

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВИНАЙМУ умебльовану ясну кімнату з балькономи. Генінга 24. І. п. можна 5—6 год. 1389 1—3

РУТИНОВАНИЙ адвокатський концепієнт з покінченою судовою практикою пошукує посади у Львові від 1-го лютого ц. р. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Юрист". 1—2

ФРОНТОВА, сонячна, умебльована кімната з окремим входом при вул. Супінського 8. парт. на право до винайму. — Оглядати можна між 5—7. 1346 3—3

КІМНАТА мебльована, партер, фронт до винайму, Виспянського ч 31. 1369 2—2

ПЕРЕДВОЄННА фірма пошукує спільника з більшим капіталом до вугленого і деревляного інтересу. Оферти слати до Адмін. „Діла" під „Антрепіст" 1372 2—2

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

МАШИНА до писання, українсько-польська „Adler" оказійно на продаж. Машинополь, Львів, Сикстуська 9. 1386 2—3

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Рознажевські Львів, (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 888 9—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВПИСИ

на 3-ти місячний торговельний курс та курс стенографії і науку писання на машинах приймає до дня 5. лютого ц. р. в год. 9—12 і 4—7 з виїмком неділь і свят і дає інформації Наукове Заведення: З. ОЛЬШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, КУРКОВА ч. 36.
675 2—3 Телефон: 31-14.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

Львів, вул. Сикстуська ч. 22, III. п. (біля Нар. Гостинниці).

Віденська до вжитку. Телефон 38—90.

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 31—?

Таблетки від болю голови

ДЛЯ ДОРОСЛИХ

„Kogutek-Migreno-nervosin" усуває найприкріші болі голови. Жадати в усіх аптиках оригінальних таблеток „KOGUTEK" **Гонсецького в Варшаві.** В тубці 20 таблеток. 1340 2—2

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 21 (12.677). Львів. пятниця 30. січня 1931. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Найбільші мільонери
починали від сотиків, — починайте й Ви та складайте свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (з телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467),
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

17. II. 1931. 17. II. 1931.
БАЛЬ ВЕТЕРИНАРНИХ МЕДИКІВ
у салях Ремісничої Палати.
(пл. Стрілецька) 1398 1—3 (пл. Стрілецька)

За звільнення арештованих послів.

Промова посла д-ра Ст. Біляка на плєнарному засіданні сойму в дні 26. січня 1931 року.

На засіданні повного сойму в Варшаві дня 26. січня 1931 р. до точки нарад про припинення карного поступування і звільнення з вязниці вибраних українських послів д-ра Дмитра Левицького, д-ра Любомира Макарушки і Володимира Кохана після промови референта справи посла Еккерта (з Клюбу ББ), який вніс на відкинення домагання Українського Клюбу, забрав слово від Української Парлям. Репрезентації пос. д-р *Ст. Біляк* і виголосив промову слідуючого змісту:

„Український Соймовий Клюб поставив внесення на застановлення карного поступування і звільнення з тюрми трьох нововибраних українських послів, кермуючися переконанням, що і польський парлямент піде за парляментарною традицією західньо-европейських країв, яка наказує звільнити з тюрми політичних діячів, вибраних послами, що від хвилі вибору перебувають у вязниці за політичну діяльність, а не є засуджені правосильним присудом. Ставлячи це внесення українські посли зовсім не мають наміру ухилитися від судової відповідальности за свої вчинки, але це одинокий спосіб, в який можуть дістатися на свободу увязнені посли, бо маршал сойму не скористав з прислугуючого йому, по думці арт. 21. конституції, права домагатися звільнення арештованих нововибраних послів. Ми зовсім не тікаємо перед політичними процесами, але одночасно звертаємо увагу правлячої більшости, що кожний політичний процес, а передовсім кожний політичний процес у Польщі, звернений проти українців, є обосічним мечем, який може пошкодити не лише тим, проти котрих процес ведеться, але також і тим, які його ведуть. Хоча догадуємося, якою буде постанова більшости сойму, хочемо ще в останній хвилині звернути увагу більшости сойму на потребу пошанування парляментарних традицій. Дальше хочу звернути увагу, що предметом обвинувачення українських послів, які вже від 4 місяців пробувають у тюрмі у Львові, є замість головної зради, опертий на постановах перестарілого вже австрійського карного кодексу, що походить ще з 1852 р. а радше навіть з 1803 р. отже з часів цісарського абсолютизму.

Поняття істоти держави, поняття злочину головної зради і взагалі ціла система карного права підлягла від часів абсолютизму значній зміні. Серед послів польської соймової більшости находиться визначний знавець карного права і кількакратний міністр судівництва посол проф. Вацлав Маковський, який у своїх наукових творах також звертає увагу на те, що поняття злочину головної зради таке, яке містять у собі обовязуючі у Польщі карні кодекси, є вже нині перестарілим поняттям, що демократична держава не може примінювати мертвої букви перестарілого закону і що кожна демократична держава, а за таку вважає ніж також польську державу, повинна і під цим оглядом станути на новітньому становищі. На підтримку своїх виводів цитує промовець виїмки з твору проф. Маковського п. з. „Право карне", виданого в 1924 р. і з наукової розвідки цього ж професора п. з. „Зброднє стану", поміщеної в „Темілі польській" в 1923 р.

Дальше обговорює промовець подрібно заміти, ставлені в першу чергу пос. Володимирові Коханові. Письмо мін. судівництва закидає пос. Коханові лише кілька промов, виголошених на посольських вічах, і сам міністр стверджує, що промови ті не остават в звязку з ніяким іншим злочинним ділянням посла і остали без наслідків. Отже коли письмо мін. судівництва не наволить слів з промов пос. Кохана, то не можна ствердити суті злочину, який закидається йому лише загально, без наведення конкретних фактів. Промови пос. Кохана були на ділі лише дозволеною критикою адміністраційної влади, на що дозволяють постанови конституції. Серед таких обставин не слід демократичному соймові дати згоду на те, щоби посол, як представник волі широких народніх мас оставав і надалі в тюрмі і був позбавлений можности сповнити вложений на нього виборцями обовязок.

Ще дальше представляється справа двох інших послів: д-ра Дмитра Левицького і д-ра Любомира Макарушки. Навіть висліди нинішньої прикрої соймової дискусії у справі пацифікації Східньої Галичини достарчили соймові докази, що неслушним є заміт піднесений проти д-ра Левицького і д-ра Макарушки, начеб вони, як члени президії УНДО, підтримували матеріяльно і морально Українську Військову Організацію. Заявам політичного змісту великих політичних партій треба вірити. Отже коли три найбільші українські політичні партії з УНДО-м на чолі у вересні мин. року зложили поважну заяву, що з акцією УВО не мають нічого спільного, то ніхто не може такої заяви піддавати в сумнів. Політичні партії своїх політичних вчинків ніколи не випираються. Врешті ціле дотеперішне судове слідство не дало під цим оглядом найменших доказів вини обох названих послів.

Також другий заміт, поставлений д-рові Левицькому і д-рові Макарушці, як членам президії УНДО, начеб вони заснували за границею пресову станицю і доручили їй вести акцію за ревізією границь Польщі і в той спосіб мали обі ті посли прямувати до відірвання частини території від польської держави, — не видержує критики. Вже само письмо мін. судівництва, яке є рівночасно наче актом обвинувачення, попадає в суперечність зі собою, коли каже що завданням заснованого обома тими послами пресового заграничного бюра була пропаганда ревізії границь Польщі, і що тим самим вони змагали до відірвання частини від цілости Польщі. Пропаганда ревізії границь не виповняє собою поняття державної зради, бо не має прикмет насильства, а лише насильне відірвання частини території від цілости держави є карогідне.

Отже виходить, що коли українські посли від 4-ох місяців мучаться у львівській тюрмі, то тут річ не йде про кару за мнимі їх провини, чи злочини, а радше про тактичну гру, призначену на експорт для заграниці, про яку нині стільки Високому Соймові, тільки у відворотному значінні. оповідав пацифікаційний референт посол Здзіслав Стронський.

Вкінці промовець підкреслює, що слідство проти названих послів вже покінчене, а тимсамим відпадають також і законні причини дальшого задержування всіх 3-ох послів у тюрмі, і звертається з апелем до цілого сойму, щоби заявився за внесенням Українського Клюбу і в той спосіб уможливив вибраним послам виконати їх найвищий громадянський обовязок. (Очевидно, що був поклик у пустиню і український внесок був відкинений голосами ББ і ендеків.).

БАЛЬ „ОСНОВИ"
14. II. 1931. 1405 1—2 14. II. 1931.
в салях „Народнього Дому".

Українські дні у соймі.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 27. січня 1931.

— Ну що ж. — відізвався вчора в кульоарах сойму до підписаного один із санаційних послів, переспідчений, що говорить добрий дотеп. — ще вам пришла дівться? Але стільки про вас ще ніколи в цих мурах не казалося!

Нагороди дотепности за той вислів згаданий посол мабуть не отримав би. А проте заперечити, що в отій увазі була скрита думка, може незрозуміла для самого автора, але досить цікава: наскільки санаційна влада своїми розпорядженнями, обрахованими на (делікатно кажучи) притишення української справи — довела і дальше доводить до щораз більшого розголосу її! Вчорашній день у соймі виявив найбільш яскраво, як далеко вперед поступила актуалізація і популяризація української проблеми. Про українські справи була вже нераз мова на польському соймовому терені, бували дуже гострі виступи з обох сторін, обструкції, (ще у старій соймовій, нині сенатській, салі), співи й сецесії, багато про українців говорилося з трибуни, з маршалківського місця, на салі і в кульоарах, але ніколи ще не відчувалося величини і повази української проблеми так, як вчора.

А чейже ніхто не вичисляв, скільки десятків мільонів українців є на світі, згадувалося хіба найвище мимоходом про „велику політику", яка не творила суті дебати. Але цією суттю була *егзистенція народу*, були примітивні справи фізичної і культурно-господарської егзистенції, і цього — показалося — було досить, щоби вся саля і повніська галерія та льожі сенаторів і дипльоматична свідомо чи підсвідомо розуміли, що це справа, якої не можна перекреслити жартами, дотинками, вигуками, штудерно спрепарованими рефератами ані загальниковими офіціяльними заявами без ніяких конкретних зобовязань.

Дебата над т. зв. пацифікацією, Берестям і арештованими українськими послами пішла вчора не тим шляхом, як загально сподівалися. Після досвідів на комісіях дехто передсказував, що уряд не допустить до широкого й річевого трактування цих справ і що після промов референтів більшости і меншости дискусія буде перервана, внески — очевидно — відкинені та мерщій перейдеться до чергових точок денного порядку — ратифікації міжнародніх умов, дорогового податку і т. д. Була теж інша поголоска, що після відкриття засідання буде заголошений внесок на зміну денного порядку і справи пацифікації та Берестя — замість другої і третьої — стануть 19-ою та 20-ою точками і будуть дебатовані вже серед повного фізичного виснаження послів. Але уряд зрезигнував із цих „тріків" і рішився на іншу тактику: призначив на це одно засідання без обмеження числа промовців і часу промов. Виговоріться, мовляв, до схочу, хай ніхто не матиме потім претенсій, що йому закрили рота, а опісля „парляментарна більшість" „парляментарно" занурить кінці справ у воду. Було в цьому рішенні поважне врахування: що преса фізично не є вспілі дати обширний звіт з засідання із такою силою поважних справ і прецікавих моментів і мусить ареферувати все коротко,звязко і сухо. І таке засідання відбулося: тривало від 4. попол. до 6. рано, це була „берестейсько-пацифікаційна ніч у соймі". На 20 точок денного порядку вичерпано ледви 6, але серед тих шости „точок" була пацифікація і Берестя, видача українських послів, царські національні обмеження і похорон справи „додаткових кредитів" б. мін. Чеховича.

І тому не лише ніхто з послів чи пресових справоздавців не махнув рукою і не втік до дому, але й галерія для сторонньої публики була до 6-ої години ранку повніська блідих в перевтомі та непроспаної ночі, але розцікавлених та схвильованих варшавських громадян. Як звичайно у таких випадках, великий відсоток найбільш вигрівалої публики творили — жінки... Богато одиниць зпоміж тієї публики може навіть уперше в житті довідалося, що українці відограють таку ролю в житті Польщі і — напевне — перший раз почуло, що про українські справи говориться у соймі на площині таких подій...

Ясно, що українські внески в справі слідства і покарання „пацифікаційних" винуватців, у справі слідства і покарання справників берестейської трагедії і в справі випущення на волю перебуваючих досі у вязниці теперішніх і бувших українських послів, що всі ці внески „парляментарна більшість" ББ відкинула. Іншого виходу голосування не можна було теж сподіватися.

А проте дебата виказала, що ці внески не мали лише політично-демонстраційного характеру. Бо ось, на диво, перший раз за часів існування польських соймів усі польські селянські клюби включно з реакційно-шовіністичним „Вятом" і шовіністично настроєною НПР заявили у „пацифікаційній" справі солідарність з українським внеском та на нього голосували і — при стриманні від голосування ендеції і хаденії—перший раз проти укр. внеску голосував лише один Клюб ББ! Був це теж перший випадок, коли протягом довгих годин дебат над українськими внесками — поза одним-одиським висловом пос. Ст. Стронського „руcько-український" — не впало ні разу слово „русин" і „руський", лише була вживана правильна українська національна термінольогія. Надзвичайно знаменний теж факт, що президія ББ (уряд) сама признала (але „пост фактум"), що момент занадто поважний, щоби випускати „на фронт" Михайла Бачинського...

Польський сойм мав серед поганої варшавської зими гарячий український день, чи радше українську ніч. Але, здається, такі дні будуть частіше повторюватися. Не тому, наче би такі внімкові справи, як пацифікація й Берестя мали частіше повторюватися у будучій історії українського народу, але тому, що без огляду на характер розвитку дальших подій на наших землях і дальших польсько-українських взаєминах, українська проблема актуалізується і популяризується, що мусить щораз частіше і щораз настирливіше вертати на чергу дня. Тільки ціна, якою це діється, страшенне дорога...

І. Кедрин.

Женевська „ідилля".

(Кореспонденція з Женеви.)

Женевські миротворці мабуть вдоволені успіхом своєї праці. Німецько-польський конфлікт, що тижнями звисав темною хмарою на східнім небі Европи, нарешті притупився. Дня 24. січня перед четвертою годиною пополудні міністр закордонних справ Німеччини Курціус, повідомив журналістів, які чекали на нього, що згоду остаточно осягнено.

Найбільша частина слави припадає цим разом у Женеві японському миротворцеві Йошізаві, що формулював протокол, який нібито задоволив обидві сторони. Поведення польського уряду супроти німецької меншини дістало належний осуд, який міністр Залеський прийняв до відома. Німецька меншина дістала поучення, як вона має ставитися до уряду держави. Гендерсон висловив перекопання, що акція Ради Союзу Народів надасть остаточну форму системі охорони меншин, започаткованій у 1919 році. Крайня пора. Але добра річ потребує часу, говорять німці. Чи зробить польський уряд з теперішніх женевських досвідів уже тепер відповідні висновки і відносно української справи, покаже найближча будучина.

Наскільки полагодження німецько-польського конфлікту припадає на конто японського дипльоматичного хисту, сказати не легко. Можна думати у всякому разі, що деяку ролю в цій справі грала також спільна подорож Бріяна з Гендерсоном з Парижа до Женеви, яка спонукала журналістичних пророків уже проголосити відновлення Антанти.

Не треба, розуміється, обязково вважати на те, що в часі женевських нарад провадились переговори про позичку Німеччини в Парижі, а в Варшаві ратифіковано німецько-польський торговельний договір. Справи меншин так тісно не потребують бути получені зі справами національної держави.

Тепер ще булоб завчасно робити висновки, чи навіть припущення відносно того, чи ці женевські наради остануть лише епізодом між таборами европейських держав чи матимуть поважніші наслідки для дальшого розвитку европейських відносин. У всякому разі полагодження німецько-польського конфлікту лежить на лінії політики німецько-французького порозуміння та утворення загально-европейського фронту, воно притупилоб особливо гострі противенства між ревізіоністичним табором европейських держав. Зрештою представник Німеччини старанно вимінав цю дразливу тему, щоби не ослабити своєї позиції у справі німецької меншости в Польщі.

До помирного ходу обговорюваних нарад у Женеві причинилась у значній мірі відсутність більшовицьких представників. Але тим більше гороїжиться більшовицька преса з „Ізвестіями" на чолі, що цим разом не пощастило розбудувати значніше фронту Рим—Берлін—Москва. У Женевських нарадах бачить цей часопис нові заходи в напрямі „ізоляції" країни Рад та обєднання сил світової реакції проти СРСР". Найбільше незадоволені „Ізвестія" заходами конференції в справі роззброєння та підносять під небеса миролюбність Радянщини у порівнанні з французьким мілітаризмом. Кандидатуру Бенеша на президента майбутньої конференції роззброєння більшовицька преса зустріла дуже різкими протестами, вважаючи її провокацією супроти Радянщини. Взагалі більшовицька преса в останнім часі повна нападів на чеського міністра закордонних справ: треба сподіватися, що вони викорінять рештки москвофільства і в тих чеських колах, які не можуть позбутися „славянофільських" сентиментів навіть до більшовиків.

Надмірна ненависть більшовиків до Бенеша знесовується зрештою в значній мірі тим, що московський уряд вважає його відпоручником Франції.

Кампанія більшовицької преси проти Франції з нагоди женевської конференції свідчить виразно про те, що московсько-французький конфлікт загострений процесом „Промислової Партії" розвивається невпинно далі. Зате розвиток Паневропи не йде в парі з розвитком французько-московських суперечностей. Можна побоюватися, що сучасна женевська „ідилля" має так-же мало реальних підстав, як і багато інших.

М. Данько.

Вже вийшла окремою книжкою повість:
АЛЬФОНСА ДОДЕ
МАЦІЦЬКИЙ
ІСТОРІЯ ОДНОГО ДІТВАКА.
Переклад із французької мови
М. РУДНИЦЬКОГО.
Обгортка ПАВЛА КОЖУХІВА. Ціна 3 зол.
Поручена пересилка 1 зол.
Можна дістати в Адміністрації „Діла" і по всіх Українських Книгарнях.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 30. СІЧНЯ 1931.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА.

Нова опера.

Поворот до клясичних зразків.

В перших дня січня п. р. у Міляно в театрі Ля Скала була виставлена нова опера „Льо Страніеро" у двох діях Ільдебранда Піццетті. Він-же й автор лібретта. Сюжет — часи далекі, наче біблійні.

Сцена — рівнина травами поросла, де-де каменями закидана: зоветься Долина Акацій. Там живе племя короля Ганоха, що на окраїнах пустелі займається хліборобством. Колись цей нарід був Богом жорстоко покараний: терпів посуху. Всі джерела були повисихали, з криниць війяла суха порожнеча, потріскала земля, люди й тварина ревіли зі спраги.

Одного ранку — хлопчина цього племені повзучи по землі й скиглячи від смаги, несподівано на краю ліса акацій, побачив лежачого на землі незнаного молодця з отвореною у ребрах раною. Перенесли його в тінь. Та він прийшов до себе, аж як сонце заходило. Довкола повернув очима й прошепотів: „пити хочу".

Сталось чудо: отворилось небо й хлинула вижидана, благословенна вода. З того часу Чужинець живе серед народу короля Ганоха. Ніколи й нікому не сказав свого імені. Працював із радістю, співаючи. Усі його любили. Ганох збірає усіх старшин цього племени й висказує свою думку, що найкращий скарб племені свою дочку Марію хоче віддати за Чужинця. Проти цього виступає Шедеур, зять короля, що повдовів по старшій дочці Ганоха й надаремно вже просив Ганоха, щоб його жінкою стала Марія, молодша дочка. Й тут старші племені поділились: одні за Ганохом, другі за Шедеуром. Бо-ж невидана річ віддавати дочку короля якомусь безіменному!

В часі цієї перемови з поля повертають дівчата співаючи, танцюючи, а між ними Чужинець. Проти Чужинця кидається з піднесеною палкою Шедеур, між ними стає Ганох, але розлючений Шедеур не вагаючись, підносить руку на короля. Жахлива тиша. Та Ганох не карає святотацьку відвагу Шедеура, а просить пробачення у Чужинця за поступок Шедеура й жертвує йому за жінку Марію. Чужинець прибитий терпінням падає на коліна. Він не може прийняти цього найкращого гостинця, бо він забруднений страшним злочином. Він — син короля.

Одного дня, уже давно, він рятуючи від мук одну невинну дівчину його племени, убив свого-ж батька. Від тоді він блукав по пуселі, по лісах, мов навіжений, переслідуваний терпінням. Невідомим — він міг би був іще жити серед народу Ганоха, але сьогодні він уже не міг змовчати. Й тепер жде кари, яку, нехай проголосить король Ганох. Усі вижидають. Шедеур ремствує і кличе смерти на Чужинця. Але Ганох — передумати мусить. А тимчасом наказує Чужинцеві покинути приміщення цього народу ще перед звуком трубн, що голоситиме світанок.

Глибокою нічю, як холодно мерехтять зорі, самотній Чужинець іде в путь. Аж ось із тіней ночі виринає кохана, невинна Марія, несучи в мішку овочі й хліб на дорогу Чужинцеві. Він зворушений стоїть перед нею, яка відчула його серце, його покохала. Ідучи сюди, вона свідомо виступила проти волі свого батька, проти права. Труба голосить світанок. Надходять люди й бачать їх у-двійку. Шедеур у своїй жорстокості радіє й кличе смерти проти того хто виступив проти права. Даремне Чужинець хоче рятувати Марію, кажучи, що вона невинна, що цеж він її очарував. Кількох шалених хапає за каміння й жбурляють у Чужинця. Марія вирвавшись із обіймів батька біжить і кидається на шию Чужинцеві й умирають обоє вкаменовані. А за горбком серед пустелі сходить червоне холодне сонця.

Ось вам богата, суворо-поважна канва на якій Ільдебрандо Піццетті основує свою музику. Музика деклямаційно-оповідна. Й цей характер переходить у всій першій дії. У другій дії ожизає темпо; і сольовий спів — тенор, сопран — набірає характеру мягко-ліричного. Спів цей, другої дії, урамкований у тужний та величній сентимент.

Пишучи сам поему, І. Піццетті у кожний її радок .. рілизе в дчуту музику. Тут панує отой біблійно-патріархальний тон, ця незвіяна шляхотність, яка у творчості І. Піццетті ніколи не щезає. Ця характеристична підстава його творчости найбільше виступає в його найкращій праці — опери: „Дебора і Йоель" й у „Фра Джерардо"; „Дебора" і „Чужинець" сюжети з одної епохи, біблійної, — а „Джерардо" — із середньовіччя.

Критик із „Корієре деля Сера" з дня 9. І. 1931. — зазначує, що „І. Піццетті любить велич і глибину грецької трагедії взагалі, а оту Софокля передусім. Про це він дав доказ своїми студіями над старинною грецькою музикою..."

І з цього боку мусимо підходити до цієї опери. Кожне речення поеми й музики суворо видержане в клясичній лінії. Кожний рух і павза мають у собі повагу та шляхотність того далекого клясичного світа. Неначе в маєстатичній ході Афродити почуваємо поважний гармонійний рух її ходи; її стопи дотикаючи землі творять найкращу музику. Того світу, якого найкращі симфонії його краси залишилися тільки фрагментами по Фідію.

Піццетті — композитор сучасности, який у своїх критиках суворо висказується проти сучасної музикально-композиторської рознузданности — поринаючи в далеке минуле клясичного світа, дає нам богатий і цікавий світ краси й музики, в якому проходить живий нерв сучасного життя. Він, черпаючи силу своїй творчості з давньої культури, вірить у поступ сучасного мистецтва. Зовсім не шукає легких і привабливих ефектів. Для нього перша й головна річ: мистецтво! Як сам це каже: „... вірю у мистецтво, як у релігію, себто: висказ доброти й краси — вічних..."*).

Ширший загал, що з жадобою вислухує опер Россінія, Каталянія, Пуччінія, сміло можна сказати, не з надмірним захопленням прийме цю оперу. В теперішній добі немає тієї терпеливости супокійно вслухуватись у кожну музичну фразу, в якій переливаються пребогаті мельодії сучасної душі музика на тлі клясичного світу.

Сучасність — хоче й шукає вражінь таких, щоби бути завсіди різко-розбудженою до життя, до якого так настирливо сьогодні претьсяся.

Міляно, 14. І. 1931.

*) Ildebrando Pizzetti: Intermezzi critici. (Vallecchi Editore Firenze).

Сірничковий монополь у сенаті.

Зміст промови сен. Юл. Павликовського в сенаті дня 26. I. 1931. з нагоди законопроекту про сірничковий монополь і про так звану 6½% закорд. позичку.

На вступі промовець підкреслює, що предложення уряду на випадок їх прийняття принесуть дуже поважну, бо около 43 проц. зниж-ку цін сірничків, у часі, коли той самий уряд заповідає, що розпочинає акцію на зниж-ку цін промислових виробів.

Тягарі, які зростуть з причини зниж-ки цін сірничків, упадуть на економічно слабші верстви всією своєю силою, бож сірники є предметом найзагальнішої консумції. Тягарі вестиме в першу чергу селянство як найчисленніша верства, яка в українському народі займає поверх 86 проц. населення. Про положення селянства знає правління дуже добре (див. реферат п. мін. Пристора на I. конф., присвяченій урядом на поборювання дорожні з дня 17. I. 1930).

Опісля промовець зясував негативне становище Українського Сенат. Клюбу до самого сір. монополю з засадничих причин, бож не можна, заступаючи інтереси трудових верств, погодитися на посередні податки на предмети необхідної загальної споживи, не можна теж принятн продукційного монополю, коли його можна зараз виарендувати і концентрувати сірничковий промисл довільно, з поминенням українських земель. Вже дотепер на українських землях зліквідовано 2 фабрики сірничків, загострюючи в цей спосіб кризу на нашій території.

Переходячи до річевого розгляду проектів, промовець констатує, що основним законопроектом є законопроект про так звану 6½ проц. (а по правді около 10 проц.) закордонну позичку, оперту на прелімінарний договір з Міжн. Сірничковим Трестом з 17. XI. 1930; до отсього основного законопроекту приноровлена є новеля до закону про держ. сірничковий мон. з 15. VII. 1925. Закон цей і умова з Міжн. Сірничковим Трестом була в кругах нинішньої парляментарної більшости одним з найбільш острілюваних відтинків т. зв. передтравневих правлінь. Сьогодні потравневе правління не тільки не зносить спадщини по Грабських, але розбудовує її в шир і глиб — часово і предметово — на кошт населення, в тім і українського. Слід згідно з правдою ствердити, що перший закон про держ. сірн. монополь і умова про його експльоатацію принесли зниж-ку цін сірників з 8·6 гр. за коробку на 7 гр. Проекти уряду принесуть зниж-ку цін з теперішніх около 7 сотиків на 10 сотиків. Є це 43 проц. підвижка! Фактично підвижка може бути і вища, бо законопроекти не передбачують достаточної технічної контролі якости виробу, а розбудовують ясно тільки фіскальну контролю кількости виробу, задля збереження матеріяльних користей монополю. Консумент буде зданий на ласку і неласку капіталістичного тресту. Тягарі, які поноситиме консумент у наслідку зниж-ки цін сірників, винесуть річно поверх 18 міліонів золотих, з того 27 проц. забере трест!

Сьогодні підноситься ціну коробки сірників на 3 сотики — чи зможе піти за тою підвижкою консумент, у першу чергу селянство? Зокрема українське селянство? Тут промовець ілюструє на примірах з життя тяжке життябуття селян, які шадять на уживанні соли, цукру, нафти, борючися навіть в кооперативах за кожний сотик ціни цих предметів. Наводить дані з кооп. літератури про упадок спожиття цукру, а навіть соли на селі. Не могучи купити сірничків, селянство перейде до відвічного кресала і губки. З огляду на постанови проектованого поширеного предметово і на загальничий закону про сірничковий монополь — воскресне на селі кресало дасть притоку до нових адмін.-скарбових шикан зубожілого українського села

З титулу підвижки монополевих цін на сірники український нарід під Польщею мусів би рік-річно вносити — понад теперішні вплати — около 4 і пів міл. золотих, а на час тревання умови, тобто до 1965 р. мусів би український нарід заплатити около 157 міліонів...

Вплави з надвижки думає уряд зужити на амортизацію т. зв. 6 і пів проц. позички в сумі брутто 32,400.000 долярів.

Заходить тепер питання українського народу, як того, що теж поноситиме тягарі: на що буде зужита сама позичка? Чи на інвестиції у хосен також українського народу? Відповідь ясну дає арт. 5 проекту закону про т. зв. 6 і пів проц. позичку. Ані сотика не йде на українську територію, ані сотика на потреби українського народу! Навпаки: український нарід мусітиме вдруге причинятися своїм грошем до фундування Банку Госп. Краєвого, колись Банку Краєвого, удержавленого зі шкодою для українського народу і забраного з Галичини, замкненого від 1928 року зовсім для потреб економічного життя українського народу. Скаже хто, що потреби українського народу зможуть бути заспокоєні з 30 міліонів золотих, застережених до розпорядимости Ради Міністрів. Судячи по дотеперішнім відношенню уряду до оправданих, навіть найконечніших потреб українського народу, годі віддаватися надіям. Відношення уряду до українського народу зясовується в двох точках: український нарід має дати податок крови і майна і має бути погноєм у розбудові економічного і культурного життя польського елементу.

З уваги на те все, представлення Українського Сенат. Клюбу буде з причини засадничого свого відношення до сірнич. монополю, з причини річевого наставлення свого до змісту законопроектів з 12. XII. 1930 і з причини політичного відношення уряду до потреб українського народу, зазначених навіть у способі зужиття т. зв. сірничкової позички, голосувати проти новелі закону про держ. сірн. монополь і проти законопроекту про так зв. 6½ проц. закордонну позичку.

З польської преси.

Станислав Грабський про положення політичних вязнів колись і тепер.

У львівському ендецькому щоденнику „Курєр Львовскі" появилася була недавно стаття проф. Ст. Грабського під наголовком „Пощо?" Ця стаття підпала конфіскаті, а писав у ній автор про положення політичних вязнів у царських, австрійських та пруських тюрмах і накінець у польських (Берестя). Суд уневажнив конфіскату. І тому ця стаття появилась на сторінках „Курєр-а Львовск-ого" з дня 29. січня ц. р. вдруге. Далі передруковуємо цю статтю в цілости

Ось і текст тієї статті, що має назву *„Пощо?"*.

„Сидів я у пруських і австрійських слідчих вязницях. Мій брат, сестра, кілька ближчих приятелів, численні товариші з університету сиділи у російських слідчих вязницях: у варшавській цитаделі, на Павяку, у петроградській тюрмі, у московських „крестах", у модлинській твердині, були на засланні в Пермі, Оренбургу, Архангельську, в ріжних місцях Сибіру. Ані мене, ані нікого з моєї родини, чи приятелів і товаришів не силували у слідчих або карних вязницях і на засланні до понижуючих праць, не понижували нашої людської гідности, не лаяли і не били. Всюди, у Німеччині, в Австрії та в Росії слідча вязнична влада та адміністративна влада на місцях заслання трактувала „політичних", головно академічну молодь, очевидно, без жадних ордерів, відзначень, титулів, заслуг для держави, навпаки, явно ворожих до цих держав, із деякою пошаною для їхньої ідейности, виразно відріжняючи їх від кримінальних злочинців.

„Причини цього були такі: 1) переконання, що знущання над політичними вязнями не відстрашує від „революційних ідей", але сповиває революціонерів ореолом мучеництва, будить серед широких верств погорду до державної влади; 2) дбайливість про добре імя держави в цивілізованім світі.

„І тому навіть царська жандармерія вже у 80-их роках минулого століття перестала морити вязнів голодом, тримати їх по кілька годин у темницях, страшити у сні, морально знущатися та бити вязнів, щоби вимусити зізнання, покинула всі ці „слідчі методи", які були найбільшою ганьбою для урядів і тиранів, що знущались над Польщею: бельведерського Константина і виленських Новосільцева та Муравйова.

„Повішених у р. 1884 у варшавській цитаделі пролетаріятчиків: Куницького, Варинського, Люрія вже підчас слідства не били. Прокуратор обвинувачував їх у державній зраді, вимагав кари смерти, але їх не лаяв, не знущався над ними.

„Інтерпеляція партії Центролізу, наглий внесок Народового Стронництва, лист краківських професорів описують лайки, биття політичних вязнів у Берестю і навіть по дорозі до нього, навіть не в слідстві, не для вимушення зізнань.

„Від кількох тижнів ціла американська й европейська преса розписується про ті речі, доповнюючи їх ще ріжними подробицями. Досі не появилось хоч би найменше заперечення влади, відлекше наблизитися до обективности самим реєстром дат і прізвищ. Перший безпосередній наслідок такої „наукової" методи такий, що поруч великих імен стоять шнурком малі і зовсім незамітні, а що автори тих реєстрів не хотять іти хоча би за прикладом катальогу, де поруч імені стоїть ціна твору — всі перспективи такого огляду затрачені.

Правда, що напр. наша література в „Британській Енцикльопедії" вийшла дуже скромно: бодай Куліш зі своїми спробами перекладу Шекспіра міг би був туди проскочити! Але хто зна, чи в нинішних обставинах такий огляд вийшов би краще зпід пера якогонебудь нашого історика літератури. Те, що трапилося в „Енц. Маєра" дуже характеристичне. Уявляю собі, що статтю, яку дістала її редакція від нашого автора, післала до радянського косуляту в Берліні, а там її „доповнили і виправили". І вийшло зовсім так само, як у сатирі на критику славного рос. театру „Криве Зеркало": служниця, що в пєсі приносить мовчки склянку води здобуває першу ролю і зводить усі головні дієві особи до підрядних, тому, що тільки артистка в ролі служниці подобалася рецензентові.

Зрештою може в нашою літературою не є аж так зле, коли її починають студіювати справді інтелігентні чужинці. Накінець візьмемо лише один приклад: огляд російського князя прирівняємо з оглядом української літератури, зробленим польськими — республиканцями.

(Покінчення буде..

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 30. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енцикльопедіях. 8)

8. Замітки до „Британської Енцикльопедії".

Читач дійшовши вчора до останнього речення в огляді „Галичина" аж підстрибнув на крісні: „отже ми маємо в Польщі автономію!" Автор цього огляду буваший англійський консул в Австрії, Каріль Айльмер Мекертней, член Центр. Т-ва Союзів для Ліги Націй, мав усі підстави думати, що те, що якась держава, сама член Ліги Націй, обіцює в міжнародньому договорі — дотримує.

Геольогію, клімат, хліборобство, промисл, природні багацтва та археольогію України реферувала в „Енц. Брітьніка" на підставі матеріялів із перших джерел п-на Р. М. Флемінг, що працює в англійськім географічнім Т-ві і є авторкою кількох цінних книжок із фольклору („Казки ріжних країн", „Оповідання про давній світ"). Англійці мають неодного знавця Сходу Европи, Азії чи Африки, який може засоромити неодного фахівця даної країни. Напр. мало хто з істориків наших визвольних змагань знає, що одні з найкращих, найосновніших і найприхильніших нам статтей про галицьку справу були поміщені підчас війни п-нею Дегдаль (сестрою льорда Грея, бувш. премієра) у журналі „Нова Европа", редагованім проф. лондонського університету Сеттоном-Вотсоном.

Історичні події та літературу зреферував у Британській Енцикльопедії князь Д. С. Мірський, доцент російської літератури в лондонськім університеті, автор кількох книжок про рос. літ. в англійській мові.

Здається, що зайве спростовувати деякі неточні історичні факти в роді маршу Петлюри на допомогу Львовові, те, коли і хто його побив. Коли зважити, що саме на сторінках „Діла" йде від якогось часу полеміка між нашими істориками про початки Руси й України, не було би нічого дивного, якби росіянин пишучи про нашу мову та літературу поставив справу менше обективно, як це находимо в наведеній статті кн. Мірського. А щодо деяких подій нашої визвольної війни, то чужинцям справді нелегко зрозуміти хитки орієнтації Петлюри та хамелеонову ролю Е. Петрушевича — і їхні настроєві взаємини, що відбивалися назовні дивними скоками. Пригадую собі, як Мілюков роздобувши 3 томи „Відродження нації" Винниченка, щоби як історик зорієнтуватися в ході наших революційних подій, покинував головою: як розуміти ролю Винниченка як ще недавнього члена українського національного уряду і його ролю як критика всієї цієї діяльности?

Коли прирівняти характер оглядів „Енцикльопедії Маєра" і „Британської", не важко завважити, що „Британська" кладе головну вагу на події ближчі до сучасної нам доби, а крім цього не лякається додавати до них живе освітлення.

Існує погляд, не тільки в нас, але і в колах німецьких професорів, що живуть поглядами про „обективність" ще з XIX. віку, буцімто найлекше наблизитися до обективности самим реєстром дат і прізвищ. Перший безпосередній наслідок такої „наукової" методи такий, що поруч великих імен стоять шнурком малі і зовсім незамітні, а що автори тих реєстрів не хотять іти хоча би за прикладом катальогу, де поруч імені стоїть ціна твору — всі перспективи такого огляду затрачені.

Правда, що напр. наша література в „Британській Енцикльопедії" вийшла дуже скромно: бодай Куліш зі своїми спробами перекладу Шекспіра міг би був туди проскочити! Але хто зна, чи в нинішних обставинах такий огляд вийшов би краще зпід пера якогонебудь нашого історика літератури. Те, що трапилося в „Енц. Маєра" дуже характеристичне. Уявляю собі, що статтю, яку дістала її редакція від нашого автора, післала до радянського косуляту в Берліні, а там її „доповнили і виправили". І вийшло зовсім так само, як у сатирі на критику славного рос. театру „Криве Зеркало": служниця, що в пєсі приносить мовчки склянку води здобуває першу ролю і зводить усі головні дієві особи до підрядних, тому, що тільки артистка в ролі служниці подобалася рецензентові.

Зрештою може в нашою літературою не є аж так зле, коли її починають студіювати справді інтелігентні чужинці. Накінець візьмемо лише один приклад: огляд російського князя прирівняємо з оглядом української літератури, зробленим польськими — республиканцями.

(Покінчення буде..

—o—

товідальної за Берестя. Отже як сумніватися в правдивости тих фактів? І з невмолимою логічною конечністю насувається питання: на чию славу? Для чийого добра? Пощо?".

Цікаве тільки, чи Грабеський написав би те саме, якби мова йшла не про польських, а виключно, скажім, про українських політичних в'язнів.

Ще один причинок до женевських подій.

З Женеви повідомляють нас, що там, з нагоди січневої сесії Ради Союзу Народів, явився відомий укрівський діяч Ол. Шульгин і передав у характері міністра закорд. справ еміґрантського укрівського уряду окрему ноту польському міністрові закорд. справ Залєському в справі недавних подій у Сх. Галичині, відомих п. н. пацифікацій. У цій ноті п. Шульгин мав поставити справу так, що в ім'я майбутнього співжиття двох сусідніх (теж у майбутності) держав, а саме У. Н. Р. і Польщі теперішній уряд УНР. настоює на тому, що необхідно задовольнити реально всі законні вимоги супроти української меншости в Польщі.

Цю вістку нотуємо з денникарського обовязку, не входячи на основі повного в оцінку ноти п. Шульгина, якої докладний зміст нам і невідомий і недоступний.

—o—

З документів часу.

I. Дальше розвязування українських установ у Городенці.

З Городенки дістали ми відписи таких документів:

I.

Starosta Horodeński Nr. III. 5/4/31. Horodenka, dnia 13. stycznia 193.. Do Zarządu Czytelni Proswity w Horodence, kąt folwarkowy.

Reskryptem z dnia 9. stycznia 1931. Nr. B. B. 3017/Ho. orzekł Urząd Wojewódzki Stanisławowski na zasadzie §§ 24. i 25. ustawy z dnia 15. listopada 1867. austr. Dz. u. P. Nr. 134. rozwiązanie stowarzyszenia „Czytelnia Proswity" w Horodence (kąt folwarkowy) pow. Horodenka, którego statut przyjął do wiadomości dnia 29. października 1924. r. do L. 11863/I/b. ponieważ stowarzyszenie to przekracza określony statutami swój zakres działania.

W szczególności stwierdzonem zostało, że rzeczone stowarzyszenie angażuje się w akcji antypaństwowej wywrotowej czego dowodem są znalezione w czasie rewizji przeprowadzanej w lokalu wspomianego stowarzyszenia materjały wybuchowe t. j. 90 cm. lontu i paczka saletry wybuchowej. Znalezienie tych materjałów w okresie czasu, w którym dokonywane były akty sabotażu, daje podstawę do przypuszczenia, że wymienione środki wybuchowe były przygotowane do czynności terrorystycznych i że członkowie stowarzyszenia w takich czynnościach biorą udział.

Od niniejszego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które podać należy do Urzędu Wojewódzkiego w terminie dni 14 licząc od dnia następującego bezpośrednio po dniu doręczenia niniejszego orzeczenia.

Równocześnie postanowił Urząd Wojewódzki po myśli art. 87. ust. 4. rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 22. marca 1928., Dz. U. R. P. Nr. 36. poz. 341., że decyzja niniejsza jest natychmiast wykonalną, ponieważ wydaną zostaje w interesie publicznym.

Wskutek powyższego reskryptu zarządzam równocześnie z doręczeniem niniejszego orzeczenia protokolarne ustalenie i zabezpieczenie majątku rowiązanego stowarzyszenia oraz opieczętowanie jego ksiąg i dokumentów. Starosta Hübner mp.

II.

Starosta Horodeński Nr. III. 5/5/31. Horodenka, dnia 13. stycznia 1931. Do Zarządu Czytelni Proswity w Horodence (Kotykówka) na ręce Przewodniczącego P. Romaniuka D.

Urząd Wojewódzki Stanisławowski reskryptem z dnia 7 stycznia 1931. Nr. B. B. 3018/Ho. orzekł na zasadzie §§ 24. i 25. ustawy z dnia 15. listopada 1868 austr. Dz. u. p. Nr. 134. rozwiązanie stowarzyszenia „Czytelni Proswity" w Horodence powiat Horodenka, którego statut został zatwierdzony reskryptem b. Namiestnictwa Nr. 91073/907, ponieważ stowarzyszenie to przekracza określony statutami swój zakres działania.

W szczególności stwierdzonem zostało, że rzeczone stowarzyszenie angażuje się w akcji politycznej antypaństwowej, czego dowodem są znalezione podczas rewizji przeprowadzonej w lokalu wymienionego stowarzyszenia 2 bloczki przeznaczone na zbiórkę t. zw. „Bojewego Fondu". Znaleziony materjał świadczy o tem, że stowarzyszenie to bierze udział w akcji wywrotowej, gdyż fundusze uzyskane ze sprzedaży tych bloczków przeznaczone są na cele UWO., t. j. organizacji wywrotowej.

Od niniejszego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które podać należy do Urzędu Wojewódzkiego w terminie dni 14-tu licząc od dnia następującego bezpośrednio po dniu doręczenia niniejszego orzeczenia.

Równocześnie postanowił Urząd Wojewódzki po myśli art. 87. ust. 4. rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 22. marca 1928. Dz. U. R. P. Nr. 36. poz. 341., że decyzja niniejsza jest natychmiast wykonalną, ponieważ wydaną zostaje w interesie publicznym.

Wskutek niniejszego reskryptu zarządzam równocześnie z doręczeniem niniejszego orzeczenia protokolarne ustalenie i zabezpieczenie majątku rozwiązanego stowarzyszenia oraz opieczętowanie ksiąg i dokumentów. Starosta: Hübner mp. (Hübner).

Як бачимо — то наступ на культурно-освітні товариства в Городенці поступає далі, не зважаючи на „святочні" заяви посла Стронського (ББ) зі соймової трибуни, що „з боку поляків нема ніяких перешкод для культурно-освітнього життя українців".

Замітним є те, що закриття читалень доконується аж по 4-ох місяцях від т. зв. „пацифікації" — тоді, коли вже відбудовано коштом громадянства домівки та оживлено припинену „пацифікацією" діяльність читалень.

Отже в „публичнім інтересі" закривається культурні огнища — тоді, як ухвалюється закон про продаж алькоголю, — тоді, коли в городенському повіті урухомлюється дві нові ґоральні (дві давно вже чинні).

Варто звязати обставини, серед яких „знайдено" в читальні на Фільварковому Куті згаданий гніт та салітру. — По виваженні дверей та вікон у часі ревізії приступив поліційний відділ до зривання долівки, — а тоді усунено всі постороні особи (те є всіх ти зігнаних з вулиці, що під примусом поліції бурили домівку) з льокалю читальні, а за хвилю по поновнім зігнанню приказано шукати докладно під знесеною долівкою, де розуміється зараз „найдено" згадані речі.

При тій нагоді слід згадати про дивне чудо, яке виявилося відносно дат на найденім вибуховім матеріялі. На лусці був датований 1930 рік, підчас коли долівку в читальні вставлено в 1927 році і всі члени готові ствердити під присягою, що від того року підлоги ніхто не рухав. Яким способом дісталася під підлогу луска з датою 1930 р. — це таємниця...

При ревізії на Котиківці в читальні найдено буцімто бльочки з написею „Б. Ф.", яких ніхто з членів в читальні ніколи не бачив, що також усі члени читальні можуть кожної хвилі ствердити під присягою.

В обох випадках ніхто з членів виділу читалень не був присутний при ревізії, — а в слід за тим з ніким з виділу не списувано протоколів ревізії і ніхто їх не підписував.

Від повищих рішень воєвідства внесено відклик до міністерства внутр. справ. Однак це виконання заряджения не здержує.

Таким чином замкнено до цеї пори 4 товариства, а не виключене є, що нагінка піде дальше.

II. Покарання двох священників у Городенщині за традиційний процесійний похід на цвинтар у часі Зелених Свят.

З Городенки дістали ми відпис ще й такого документу:

Sąd powiatowy w Horodence Oddz. III. dnia 18. lipca 1930. Sygn. Kg. 1431 Sąd powiatowy w Horodence dnia 18. lipca 1930. skazuje oskarżonych 1) Ks. Wasyla Komaryńskiego gr. kat. proboszcza w Horodence, 2) Ks. Iwana Piseckiego gr. kat. proboszcza w Korniowie na podstawie doniesienia Policji Państwowej za przekr. z § 2. ust. z dnia 15/11 1867 Nr. 135. D. p. p. popełnione przez to, że oskarżeni dnia 8. czerwca 1930. w Horodence bez przyzwolenia władzy pochód po ulicach miasta Horodenki urządzili, — w myśl § 19. ust. uk. przy zastosowaniu § 361. uk. na grzywnę w kwocie po 35 zł. z tem, że w razie nieściągalności grzywny zastąpi ją kara aresztu przez 7 dni. W myśl art. 558. k. p. k. zasądza się oskarżonych na uiszczenie kosztów sądowych Skarbowi Państwa w kwocie 3 zł. 50 gr. Oskarżonym i oskarżycielowi służy w ciągu 7 dni od doręczenia nakazu karnego prawo wniesienia sprzeciwu. Oskarżeni mogą wnieść sprzeciw pisemnie lub ustnie w sekretarjacie oddziału III. Sądu powiatowego w Horodence. Nakaz karny, przeciw któremu nie wniesiono w terminie sprzeciwu, ulegnie wykonaniu jak wyrok. W razie wniesienia sprzeciwu sprawę rozpoznaje się w postępowaniu zwyczajnem z tem, że w postępowaniu zwyczajnem nakaz karny nie wiąże Sądu ani co do kwalifikacji czynu, ani co do wymiaru kary i Sąd może ewentualnie wymierzyć ostrzejszą karę. Faustyn Stankiewicz. Należyte wygotowanie potwierdza kierownik kancelarji Kosiński mp. (L. S.).

Як з поданого документу виходить, то покарані Всч. о. Василь Комариньский, парох у Городенці і Всч. о. Іван Пісецький, парох у Корневі, карним наказом повітового суду в Городенці за переступство з § 2. закону з 15. XI. 1867 р. поповнене в той спосіб, що дня 8. червня 1930 р. урядили в Городенці без дозволу влади похід по вулицях міста, гривною по 35 зол., а у випадку її нестягнення арештом через 7 днів.

Зазначуємо, що оба згадані парохи ніколи жадного походу по вулицях міста Городенки не уряджували, а в даному випадку йде про те, на що вказує дата 8. червня 1930 р. — про традиційний процесіональний похід у часі Зелених Свят на цвинтар.

Від непамятних часів водиться не тільки в Городенці, але й у всіх наших містах і селах, що в часі Зелених Свят йде народ у процесіональному поході зі своїми священиками на цвинтар, щоби помолитися на гробах своїх близьких.

Такий похід з процесією і з участю священиків у ризах належить до релігійних практик— і не вимагає ніякого дозволу влади.

Однак прийшли, видно, інші часи. — Вже й релігійні походи уважається за недозволені, тих, що беруть у них участь, на підставі свого обовязку і уряду, парохів, карається гривнами.

Замітним є, що карний наказ, який датований є дня 18. липня 1930. доручено аж 22. січня 1931 р. — в часі, коли замикається товариства в Городенці, щоби в той спосіб посунути наперед дальшу — тепер вже краще названу „моральну пацифікацію". Проти згаданого наказу внесли оба Всч. оо. парохи спротив до повітового суду в Городенці — і в недовзі буде визначена судова розправа. Який буде вислід тієї розправи — подамо в своєму часі до відома ширшого загалу.

ОСТАННІ ВІСТИ

„ПАЦИФІКАЦІЯ" В АДМ. КОМІСІЇ СЕНАТУ.

Дня 28. січня на засіданні адміністраційної комісії сенату радили над внесенням Українського Клюбу у справі „пацифікації" Східної Галичини. Референтом справи сен. Ролле (ББ). Він сказав, що вже нині можна ствердити, що головним спричинником тієї акції була УВО. Колиб українська інтеліґенція з митр. Шептицьким зайняла була виразне становище в справі саботажу не прийшлоб до саботажів а тимсамим до пацифікації. У Сх. Галичині нема ненависти до „руского" населення, навпаки є тенденція до співпраці. Колиж українські партії не зуміють визволитися від демагогії, то польська суспільність, головнож урядовий табор понад головами українських політиків шукатиме й далі порозуміння з „руским" народом.

Сен. Ролле предложив внесення: Сенат признає що **заряджения влади в 3 східних воєвідствах,** видані задля запевнення всьому населенню тих воєвідств охорони життя й майна як і для охорони майна й уладжень державних перед злочинними актами, які заістнували на цьому терені, **були умотивовані та конечні.** Сенат відступає весь матеріял, предложений у формі умотивування до сен. внесення міністрові внутр. справ.

Сен. **Макух** (рад.) у довшій промові подав низку примірів надужить. Він зголосив внесення: **Сенат взиває уряд розглянути у якнайкоротшому часі факти та розміри надужить, яких допустилися орґани влади на згаданих теренах, устійнити шкоди, покарати винуватців і здати сенатові звіт.** На випадок відкинення того внесення заповідає його як внесення меншости.

Сен. Клушинська (ППС) і сен. Возніцький (Кл. Хл.) приключуються до внесення. Сен. Ґломбінський (Кл. Нар.) заявив, що його клюб здержується від голосування. Він сказав, що хоч признає внесення Українського Клюбу справедливим, одначе тому, що цей Клюб звернувся вже з цією справою до Женеви, то бесідник є думки, що в тій справі не може вже промовляти, бо це булоб обговорюванням одної справи в двох інстанціях.

Сен. Ролле в кінцевій промові заявив, що матеріял, зголошений до українського внесення, перешле мін. Складковському.

В голосуванні комісія ухвалила внесення референта 9 голосами проти 3, а один здержався від голосування.

МАСОВЕ ВБИВСТВО ТА САМОВБИВСТВА.

У Райхенбаху біля Львова 28-літній Іван Іщак жив у незгоді зі своєю 22-літньою жінкою Катериною та тещею Анною Шнеберґ і шурином 25-літнім Генрихом. На цьому тлі й прийшло дня 27. до суперечки підчас якої Іщак застрілив тещу та шурина, а свою жінку Катерину зранив у лопатку. Опісля Іщак вілібрав собі життя вистрілом із револьверу.

У Львові при вул. Вровновських ч. 8. отруїлася стрихніною 28-літня Анна Рабій, жінка власника газетного кіоску біля Віденської Кавярні. Рабій, воєнний інвалід, зізнав, що причиною самогубства його жінки була грошова скрута. Сусіди кажуть, що Анна Рабій рішилася покінчити з життям з причини родинних невзгодин. Поліція веде слідство. Кіоск зачинений.

НОВИНКИ

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Різдва Христового,** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни з Ходорова: 12: Піхур Микола, робітник цукроварні; 8: д-р Троян Корнило, адв.; по 5: Лозинський Іван, Сидорчук Осип, радн., Саляк Олександер, купець, Саляк Олекса, радн., Ніжанковський Іван, Сохан Антін, Якимишин Іван, Баковський Іван, майстер шлюсарський, д-р Строніцький Андрій, адвокат, о. Долгий Яків, Саляк Михайло, купець, Пеленський Роман, власник пекарні; 4.80: Джулин Тадей, купець; 3.50: Стирановський Михайло, листар; 3: Кашинський Стан.; 2.50: дир. Василяк Степан; по 2: Кордуба Теофіль, Коцовський Микола, Смижук Микола, Гаврилюк Никифор, Троян Северин, Туржевич Станислав, Стасишин Олександер, Вербовський Микола, Закаляк Михайло, купець, Швайко Йосиф, Демчишин Н., Головяк Н., Головейко Йосиф і одна особа 1 зол. — Хто слідуючий?

— **В 300-літні роковини посвячення церкви Успення Пресв. Богородиці у Львові** відбудеться заходом Сеніорату Ставропигійського Інституту в неділю 1. лютого ц. р. ювилейне свято з такою програмою: 1) Архієрейське Богослужения в Успенській церкві — год. 10. передпол. 2) Академія в театральній салі Народнього Дому — год. 1. попол. На програму Академії складаються: а) Д. Бортнянський: „На Тя Господи уповах" — мішаний хор; б) Вступне слово — заст. сеніора дир. Я. Вербицький; в) Успенська церква як символ культурної звязи Сходу і Заходу — проф. д-р А. Копистянський; г) Г. Гречанінов: Степ, О. Ніжанковський: Минули літа молодії — д-р Ю. Заяць; д) І. Бах: Praeludium і Fuga, Л. Бетовен: Соната C-dur op. 53 — С. Рошлька; є) А. Рубінштайн: Арія з опери „Демон"; Ф. Галеві: Арія з опери „Жидівка" — артист опери І. Романовський; е) Д. Бортнянський: „Благо есть исповідатися Господеви" — мужеський хор. Хором управляє: Я. Німчинов. Акомпаніямент: І. Заяць.

— **Концерт чеських і словацьких творів у Львові.** Довідуємося, що знаний зі своїх успішних виступів мужеський хор „Сурма" уладжує в дні 6. ІІ. ц. р. при співучасти „Львівського Бояна" концерт чеських і словацьких творів. Концерт відбудеться в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка. Білети можна буде набувати від понеділка 2. лютого в Союзнім Базарі.

— **Україніка.** „*Лідове Новіни*" — Брно, 1930, ч. 647: „Народні українські коляди", переклав Ян Вондрачек. „Лідове Новіни", 1931, ч. 6: „Підкарпатський Свят-Вечір", написав З. Рисував И. Вандас. — В чеськім місячнику „Стржедіско", Брно, 1930, р. 1, ч. 3: Ілько Калчак „Іван Франко" й незнаного автора „Нове виданнн Тараса Шевченка". — Книгарня Ант. Горака в Ужгороді видала чеською мовою „Підкарпатські казки", що їх зібрав і впорядкував Борис Мартинович, а переклав та ілюстрував академ. маляр проф. Томашек. Ці самі казки вийшли там-же й українською мовою. — **І. К.**

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 30. ц. м. в салі Українського Наукового Інституту в Берліні відбудеться відчит в українській мові д-ра Б. Крупницького п. н.: „Карло XII. і Петро І. під Полтавою і над Прутом".

— **Музичний Інститут ім. М. Лисенка,** філія в Станиславові, перенісся з кінцем січня до нового мешкання при вул. Сапіжинській ч. 27. (дім Українського Коопер. Банку).

— **Нове кіно у Львові.** Як довідуємося, з днем 30. ц. м. кінотеатр „Кольосей", який довший час був нечинний, після реконструкції буде урухомлений на ново, а саме в салі б. Театру Новин. Кінотеатр „Кольосей", який дістав тепер нову управу, висвітлюватиме першорядні тонові і німі фільми, при чому ціни білетів не високі.

— **Дитина в каналі.** При вул. Жовківській ч. 129 у Львові найдено в каналі немовля, яке здається перед кількома днями прийшло на світ і мати, бажаючи позбутись дитини, вкинула її до каналу. На щастя сусіди добули дитину з каналу живу і віддали поліції.

— **Великий Борислав.** З днем 1. лютого входить в життя розпорядок президії польських міністрів про прилучення Мразниці, Тустановичі, Воляники, Бані, Попелі та Губич до Борислава, який тим чином стає Великим Бориславом.

— **„Фабрика" грошей на селі.** У Суходолі біля Гориглядів (повіт Товмач) у хаті селян Стан. і Стеф. Генсецьких відкрила поліція приватну „карбівню" 1-золотівок, 50-і 10-сотиківок. Генсецьких поліція арештувала та передала судові разом із приладами до виробу грошей. Крім Генсецьких арештували ще трьох людей, що пускали в обіг ці фальшиві гроші.

— **Уніоністичний конгрес.** Найближчий уніоністичний конгрес у Белеграді відбудеться не цього року, як не плянувалось, але в 1932 р.

— **Іде весна.** Радянська преса подає, що на Криміі запанувала правдива весняна погода. Температура сягає 20 ступнів тепла, падуть дощі. Щоправда на Криміі цієї зими морозів майже не було, а сніг падав тільки двічі.

— **Опера в двох мовах.** В Ню Йорку відбудеться премієра опери композитора Діма Тейла п. з. „Петро Джобертсон". Головна акція тієї опери відбувається в Англії, а друга половина у Франції, тому першу частину співатимуть по англійськи, а другу по французьки.

—**Поцілунки і медицина.** Від довшого часу лікарі поширюють думку, що поцілунки це дуже негигієнічна забавка, та що через поцілунки передаються ріжні недуги, епідемії і т. д. Один французький лікар при помочі дослідів ствердив, що пересічно одними поцілунками переносить з уст на уста 4000 бацилів. Чи це медичне відкриття здержить кого від поцілунків? Може.

— **Коли в нас буде такий часопис?** Найпопулярніший часопис „Ню-Йорк Таймс" має 1500 редакторів, кореспондентів і співробітників і 2000 друкарів. Ці журналісти і друкарі дістають річно 176 міліонів долярів платні. „Ню-Йорк Таймс" висилає щодня 7000 листів, має 8000 телефонічних розмов денно, а річно видає на поштові оплати аж 800 міліонів долярів.

— **Дня 27. ц. м.** минуло 30 літ від смерти великого композитора Вердія. Джюзеппе Верді уродився в італійськім місточку Бусето, де його родичі мали маленьку крамничку. Його першу оперу „Оберто" виставлено 1839 р. в Медіоляні і хоч вона мала успіх, Верді був тоді дуже нещасливий: якраз тоді померла його дружина, з якою він жив тільки 2 роки і двоє дітей. Його пізніші опери як „Аїда", „Фальштаф", „Травіята" здобули йому світову славу. Помер перед 30 роками, у 87-ім році життя, залишаючи по собі 26 опер, які ще довго не зійдуть із програм театрів.

— **Замах на італійського консуля.** Дня 27. ц. м. італійський емігрант Ріно Бассі стрілив з револьвера до консула Італії в Ширіху Блянкія і поранив його в груди. Сталось це в льокалі консуляту. Замаховця арештовано і він признався, що стріляв із політичних причин.

— **Альбанський король їде до Відня.** Ахмед Зогу, король Альбанії приїде на днях до Відня, де найліпші лікарі мають його оперувати. Як відомо, Ахмед Зогу від довшого часу поважно хорий.

— **Шибениця в Туреччині.** Дня 27. ц. м. в Менемені коло Смирни засуджено 10 учасників антидержавної змови за зраду на кару смерти через повішення. Найвищий суд затвердив цей присуд і його виконають.

— **Той, що відмолоджує других, сам постарівся.** Евген Штайнах, професор віденського інституту для біольогічних дослідів, винахідник способу відмолоджування старих людей, на днях закінчив 70-й рік життя. Люди, які знають його, говорять не без іронії, що Штайнах дуже постарівся і виглядає так, якби мав 80 літ.

— **Після смерти великої танцюристки.** Танцюристка світової слави Анна Павлова померла у 40-ім році життя, на вершинах своєї популярности. Померла через те, що підчас катастрофи поїзду у Франції, вона у крайнім нервовім розстрою втекла з воза і 9 годин не хотіла вернути до залізниці, простоявши весь час на морозі. Анна Павлова 17-літною дівчиною скінчила в Петрограді балетну школу і її, як найздібнішу ученицю тієї школи, заангажовано до царської опери. Там вона звернула на себе увагу не тільки майстерним виконанням танків, але і своєю дивною вродою. Полем найбільших тріюмфів цієї танцюристки був класичний балет. В 1909 році вона вперше виступала в Парижі і відтоді почалось її турне по цілій Европі. Деякі знавці хореографії вважали Анну Павлову найздібнішою танцюристкою XX. віку. Російська преса в некрольогах зі смутком стверджує, що без Анни Павлової світ російського мистецтва став пустішим і глухішим та що ця танцюристка була наче втіленням самої ідеї танку взагалі. Із її біографії довідуємося, що Анна Павлова була дочкою бідних родичів, що її батько помер, коли вона мала 2 роки, а в 7-ім році життя вступила до школи танків. Велика танцюристка була дружиною свого акомпаніятора Дандре.

—o—

З кіна.

Кіно „Паляс": „Сім дівних осіб".

Дуже добра ідея, вперше зреалізована в фільмі кілька літ тому, славним берлінським режісером Галленом у „Кабінеті воскових фігур". Це була одна з найкращих світових фільм; тепер, коли тонфільма заглушила перемоги своєї старшої попередниці — німої, в Америці добули цей мотив так собі, як добуваємо із шуфляди колись дорогоцінний листок паперу.

Герой песи — старий сторож паноптікум, що довгими роками заживається із галерією своїх ветхих людей: Цезарем Лон-Жуаном, Наполеоном. До його тихої трагедії дочіплена любовна ідилія закоханої пари. Дві-три зустрічі, дві-три сльози, дві-три сцени, ще один судовий процес — все це здебільша заздалегідь відоме. Чарівна Льоїс Моран не має навіть що грати. Німа фільма.

м. р.

БИТВУ
під РАШИНОМ
ВИГРАВ У Р. 1930.

Marconi

будуючи величезну надавчу стацію, якою завоював цілу Польщу для відбору на

ДЕТЕКТОР

Marconi'я

ЗА

ЗОЛ. 18⁶⁰

Без ніякого шуму та тріскотні, не нищиться, дає зовсім чистий звук.

Апарат цей можна протягом 2 літ вимінати на лямповий відбірник Марконія за заплатою ріжниці ціни.

ВСЯ ПОЛЬЩА
НА ДЕТЕКТОР

Marconi я

Warszawa, Marszałkowska 142.
Łódź, Piotrkowska 84.
Lwów, Akademicka 14.

З судової салі.

Вісімнацять комуністів перед судом.

Дня 28. ц. м. на лаві підсудних львівського суду присяглих засіло 18 комуністів, обвинуваченних у державній зраді, а саме: Шулим Шульзінгер, студент, Софія Шульзінгерова, Давид Габер, фризієр, Мошко Мунд, кравець, Тадей Беленецький, Стефа Шмаль, В. Мацейовський, робітник, Ришард Пасота, робітник, М. Трохимяк, Маріян Волошин, Осип Мацейовський, Карло Войтюх, Чеслав Кошельник, М. Громада, пяніст, С. Козловський, Іван Іванів, слюсар, М. Пастух і К. Левицький, робітники. Всі підсудні це молоді дівчата і хлопці у віці 17—24 роки. Акт обвинувачення закидає їм приналежність до „Комуністичної Партії Західньої України" та антидержавні виступи на передмістях Львова, збори на Святезі та демонстрації. Вони організували 14. квітня і 1. та 4. травня т. зв. „комуністичні масівки".

Першого дня розправи прочитано величезний акт обвинувачення та переслухано кількох підсудних. Всі вони не признались до вини. Розправу, яка потревае кілька днів, веде радник Ягодзінський, прокуратором є Мостовський.

—o—

ШАХИ.

Турнір за мистецтво українського Львова.

Дня 10. лютого 1931 р. починається турнір за мистецтво українського Львова. Турнірова комісія заздалегідь постаралася про гарні нагороди (8 вартісних нагород), так, що можна рахувати на численних учасників та цікавий хід турніру. Турнір відбудеться в кавярні „Лювр" (при вул. 3. Мая), в теперішній домівці Т-ва Українських Шахістів. Управа кавярні „Лювр" відступила для клюбу простору окрему кімнату, в котрій відбудеться вищезгаданий турнір. Сала

додати, що члени клюбу й учасники турніру безплатно можуть користуватися шаховими гарнітурами Т-ва та мають значну знижку цін. Зголошення до турніру приймаються кожнього дня в кавярні „Лювр" від 7—9-ої вечором. Вкладка для членів 5 зол., для нечленів 7 зол. ТУШ має у Львові найбільшу фахову книгозбірню (около 100 томів новішої шахової літератури), зі всіх шахових клюбів Львова займає найкращу домівку, а й найсильніший грач Львова є членом Т-ва, так, що сміло можна сказати, що ТУШ займає нині між усіми львівськими клюбами одно з передових місць.

—o—

СПОРТ

Лещетарські змагання.

Лещетарська Секція Сокола-Батька уряджує дня 1. лютого 1931 р. лещетарські змагання. Початок змагань точно в год. 11. передпол. Збірка змагунів в год. 10.30 передполуднем коло жидівського кладовища на Янівськім. Доїзд трамваєм ч. 3. Змагання відбудуться у двох конкуренціях: для молодших до літ 18 на 6 км., для старших 12 км. Зголошення приймаються в домівці С-Б. щодня від год. 8—12. вполудне і від год. 6—7. вечором, найдальше до суботи до год. 6. веч. Вписове 50 сот. Гостям раді!

Гокейові змагання у Львові.

Чорні-Львовянка 1:0 (1:0, 0:0, 0:0).

Гра дуже важка з причини злого стану леду. Голя стрілив Яловий II. Видців понад 100. Суддя п. Себатовський.

Погонь-Львовянка 1:0 (1:0, 0:0, 0:0).

Гра на середньому рівні з причини фатального стану леду. Голя стрілив Кухар В. Видців понад 200. Суддя п. Франковський.

Оба ці змагання велися за золоту чашу Лекії, уфундовану урядовцями „Банку Господарства Краєвого". Здобула чашу оконечно Погонь, яка на пять змагань має 10 пунктів і відношення воріт 19:1. На другому місці стоять Чорні (5 зм., 8 п., в. в. 15:5), на третьому Лехія (5, 5, 5:4), на четвертому Україна (4, 2, 4:18), на пятому Львовянка (3, 1, 0:2), на останньому Гасмонея (4, 0, 0:13).

Дописи.

СОКАЛЬ. **(Після пацифікації в Сокальщині. — Наші семинаристи без катехита!)** Пацифікація у своєму поході осеню м. р. не поминула й наших учнів у гімназії та учительськім семінарі в Сокалі. З гімназії видалено 10 учнів, а з семинара аж 20. З тієї грицятки одна третина сидить досі в тюрмі, а інші блукають по світі, доскакуючи час до часу на судові переслухання. Ті знов недобитки, що залишилися ще в семинарі (а є їх всього на пятьох курсах пятьдесять душ), від трьох місяців позбавлені науки релігії з приводу переходу на емирутуру катехита о. Грицика. Коли у поляків з якихнебудь причин опорожниться посада катехита, то духовна влада ставить негайно другого катехита, а в кожному випадку заступника, так, що учні римо-католики не є позбавлені опіки і нічого не тратять з науки. У нас чомусь діється інакше. З того виходить таке, що наші діти не то що приневолені ходити на науку релігії лат. обряду, але навіть у неділі провадять їх на польське богослуження до семинарицької каплиці, хоч у просторій, гарно розмальованій парохіяльній церкві в Сокалі правиться щонеділі і свята пять Служб Божих, бо є трьох катехитів і двох парохіяльних священників. При клясифікації також не буде кому покласти нашим дітям у катальогах нот з релігії, а в потребі і станути в обороні осиротіляих учнів. Учительський збір прочищений теж з українських сил. Тільки один катехит зміг би ще як-так коли не оборонити нашу молодь перед всякими несподіванками, то хоч бути свідком того, що переводиться на організмі тих, які мають у недалекій майбутности стать переємниками і сторожами нашого культурного і просвітного, такими тяжкими зусиллями добутого, надбання. Наша духовна влада повинна чим скорше назначити постійного катехита, або по крайній мірі поручити заступство в семинарі одному з місцевих священників. Дальше зволікати годі! **Один з батьків.**

—o—

Нові книжки й журнали.

Українське Гігієнічне Товариство у Львові видає від 2-х літ популярні книжечки про охорону людського здоровля та боротьбу з різними недугами. Вже вийшли з друку слідуючі книжечки:

Ч. 1.	Про що хорий на туберкульозу мусить конче памятати. Ціна	0.20 зол.
Ч. 2.	Д-р Тит Е. Бурачинський: Туберкульоза. Поборювання її та охорона перед нею	0.50 „
Ч. 5.	Д-р О. Подолинський: Полові недуги у жінок	0.20 „
Ч. 6.	Д-р В. Бригідер: Нікотинізм і боротьба з ним	1.— „
Ч. 7.	Д-р Е. Дурделло: Жиляки і підстегневі вереди	0.20 „
Ч. 8.	Д-р Т. Воробець: Що треба знати про кашлюк (коклюш)	0.20 „
Ч. 9.	Абсольв. мед. В. Клюфас: Зачадження	0.20 „

Замовляти можна по всіх українських книгарнях у Львові і на провінції, а також в канцелярії Українського Гігієнічного Товариства, Львів, Клушинська 3. При замовленнях на оплату почти долучити 50 сот.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 28. січня 1931 року — масло експортове і десерове прима за кільо 4·10 зол.; літра молока 28–29 сот.; літра сметани 1·30 зол.; копа яєць 6·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 29. січня, година 3·30 попол. „Попелюшка".
Четвер, 29. січня, година 7·30 веч. „Кармен".
Пятниця, 30. січня, година 7·30 веч. „Птаховик з Тиролю".
Субота, 31. січня, година 7·30 веч. „Травіята".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 29. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Пятниця, 30. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Четвер, 29. січня, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна".
Пятниця, 30. січня, година 7·30 веч. „Пригода Ч. А. Паїна".

Кіна.

ЧПОЛЬО: Звукова фільма: „За океанох" (Моріс Шевальє).

ПЕВ: Звукова фільма: „Катерина І.°" (Ліль Даговер, Сиркон, російські пісні).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Індійська гробниця" (Конр. Файт).

ОАЗА: „Під дахами Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Сім днів".

ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „Опівні степу" (Кен Мейнард).

ПРОМІНЬ: „Облава".

ФАТАМОРГІЯНА: „Кохання в найданах". „Княжна джезбенду".

ХИМЕРА: „І перший підупок.

СТИЛЕВЕ: „Симфонія змислів" (Грета Гарбо, Дж. Гільберт).

УТІХА: „Америка". „Монті, тайний агент".

Присилайте передплату!

Програма радіо.

Четвер 29. І. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Концерт філгармонії. Гельсінгфорс (221,4) 19·00 Концерт. Букарешт (394,7) 16·00 Румунська музика. Берлін (419) 16·30 Концерт. Рим (441,2) 17·00 Камеральний концерт. Прага (486,2) 12·20 Радіоорхестра. Відень (516,3) 19·35 Віденські пісні. Будапешт (550,5) 19·10 Циганська орхестра. Харків (937,5) 16·00 Концерт.

Пятниця 30. І. 1931.

Варшава (1411,7) 20·15 Концерт. Гельсінгфорс (221,4) 19·30 Радіоорхестра. Берлін (419) 16·30 Музика. Рим (441,2) 12·45 Музика. Прага (486,2) 16·30 Радіоорхестра. Харків (937,5) 16·00 Український концерт. Москва (1481) 1500 Концерт.

Субота 31. І. 1931.

Варшава (1411,7) 18·15 Концерт для дітей. Гельсінгфорс (221,4) 18·00 Слуховище. Букарешт (394,2) 16·00 Румунська музика. Берлін (419) 18·40 Соната C-moll Гріга. Рим (441,2) 1700 Оперова музика. Прага (486,2) 19·20 Концерт. Відень (516,3) 17·15 Академія. Будапешт (550,5) 20·15 Вечір Моцарта. Харків (937,5) 16·00 Концерт. Ленінград (1000) 16·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Посажна" і „Правник" мають листи в Адміністрації „Діла".

Ширу подяку складають Вп. Пані Трачевій отсі політичні вязні: Генгало Павло, Люпуль Володимир і Питяяр Орест, котрі пересиділи на Бригідках по 5 місяців у звязку зі справою д-ра Рудницького і тов.

Подяка. В часі мого 4-місячного ув'язнення численна моя рідня залишилася в Підгайцях без ніякого матеріяльного забезпечення, через що попадав я просто в розпуку. На воду вийшов я дня 22. ц. м. і в першій мірі чуюсь до обовязку отсею дорогою зложити найширшу прилюдну подяку всім „відомим і невідомим" громадянам Підгаєччину за моральну й матеріяльну поміч моїй рідні, а зокрема за фінансування для мене харчів у вязниці. Ще раз щира подяка і поклін Славному Громадянству Підгаєцької Землі! — Іван Даньків, освітній інструктор.

На „Рідну Школу" зложили Вп. Марія Білецька 50 зол. зі засадничих причин замість датків на балеві буфети; фотограф Лев Янушевич — Львів 105 зол. як належний йому гонорар від „Рідної Школи"; Радник Індор Громницький — Львів 30 зол. як неприйнятий гонорар; Модест Менцінський — Стокгольм 5 дол.; радн. Михайло Ліськевич — Берно 3 дол. замість квітів на могилу бл. п. о. дек. Михайла Карпика в Ульгівку; на руки п. д-ра Андрея Малика в Братиславі в чеських кор.; ВП. Бородайкевич А. 10, д-р Волощук Роман 20, інж. Гладій Атанас 50, д-р Молчковський Теодор 60, Мандзій Ілько 10, д-р Романишин Василь 10, д-р Ярема 12, д-р Малик Андрій 50, разом 222 ч. кор. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку

1401 **Головна Управа.**

Загальні Збори Т-ва Українських Жінок у Станиславові відбудуться дня 8. лютня в год. 3 поп. в кімнатах „Бесіди". 1395 1—3

З нагоди Імяннн Вп. П. директора Семинарії „Рідної Школи" в Стрию, Ок Цісика, зложили члени учительського збору семинарії та школи вправ 100 золотих на допомоговий фонд для безробітних товаришів-учителів середніх шкіл.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

РУТИНОВАНИЙ адвокатський конціпієнт з покінченою судовою практикою пошукує посади у Львові від 1-го лютого п. р. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Юрист". 2—2

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу, поручає: Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умовн. 888 9—?

ГОТЕЛЬ „SAVOY" вул. Собіського ч. 7. винаймає покої на довший час по низьких цінах. 1378 2—3

МАШИНА до писання, українсько-польська „Adler" оказійно на продаж. Машинополь, Львів, Сикстуська 9. 1386 3—3

АБСОЛЬВЕНТ гімн. управний інструктор пошукує посади на провінції. — Павль Володимир, Яворів. 1399

МАГІСТЕР прав львів. унів. пошукує посади конціпієнта адвок. на провінції. Богдан Зацерковний, Грудзьондз, Міцкевича 17. 1396 1—2

ВПРАВНА машиністка зі знанням німецької, французької та англійської мови пошукує заняття. — Зголошення до Адміністрації „Діла". 1400 1—3

ПОТРІБНА інструкторка для приготування ученниці до 3-ої кл. гуман. О. Козак, Лішни н. Стрілська Нові. 1404 1—3

НЕДУЖІ, які хотять відзискати здоровля, нехай негайно звернуться письменно, а одержать пораду і ціля, приноровлені до віку і кожного терпіння. Маю численні подяки від уздоровлених. Природничо-лічниче заведення Б. Мармальової. Król.-Huta, Wolności 39. 1403

ВИНАЙМУ умебльовану ясну кімнату з балькономъ. Генінга 24. І. п. між 3—6 год. 1389 2—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на роти від десятків літ у цілім краю знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Д-р Остап Приймa

ординує тепер у внутр. недугах Л Ь В І В, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лікує оригінальним апаратом Цайдьайса з Гальспах. 1311 4—10

Спеціяліст недуг шкіряних, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ГЕМОРОЇДИ.

Гемороїдальні чопики ГОНСЕЦЬКОГО (з когутиком) усувають біль, печення, кровавлення, свербячку, гоять ранки та зменшують гули (жидяки). 1340 Можна дістати в аптиках. 2—8

ПОДЯКА.

Високоповажаним Панам Лікарям: **Д-ру Олександрові Барвінському** й **Д-ру Павлові Цимоалістому** складаємо отсим найсердечнішу подяку за їх довголітню опіку над нашим Мужем і Батьком бл. п. Іваном Сенишином. Завдяки старанним і знанню Високоповажаних Панів вдалося Повійного кільнакратно зрятувати з небезпеки й втихомирити терпіння. Хай Бог винагородить це Високоповажаним Панам і позволить довго літа працювати для добра загалу.

Варвара і Роман Сенишин.

Львів, в січні 1931 р.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 22 (12.678). Львів, субота 31. січня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Граючи на льотерії —

дізнаєте заводу, але цього не буде, коли свої ощадности складатимете в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

ПРИГАДКА.

П. Т. Надзірним Радам і Управам міської споживчої кооперації пригадуємо з покликом на нашу оповістку в Г. К. Ч. ч. 4, з 25. I. 1931. і вислані нами запрошення, що I-ий Краєвий Зїзд міських споживчих кооператив відбудеться у Львові, дня 2. лютня 1931. в год. 10-тій зрана в салі „Української Бесіди" при вул. Рутовського, ч. 22. I. пов. (Народний Дім) — Участь делегатів безумовно конечна.

ДИРЕКЦІЯ НАРОДНЬОЇ ТОРГОВЛІ.

Дня 1. лютого 1931. Дня 1. лютого 1931

У НАРОДНІЙ ГОСТИННИЦІ

1392 **Чайний Вечір** 2—3

„МАСЛОСОЮЗНИКІВ"

Враження і рефлєксії.

Після пацифікаційно-берестейської ночі у соймі.

Варшава, 29. січня 1931.

Сидить на бочілці, на якій напис „Мадера", серед розколиханих хвиль океану, старший пан із довгими сивими вусами та глядить крізь люнету на північний схід Европи; а там, де на мапі зазначено „Варшава", стоїть інший старший пан, з короткою сивою бородою та сигналізує хоругвками: на одній хорутовці напис „Нічого нового", а на другій — „Усе ще Берестя"... Такий дотепний рисунок, призначений для одного варшавського санаційного сатиричного журналу, бачив автор цих рядків в день, чи радше ніч, соймових дебат над справами т. зв. пацифікації і Берестя, та майже одночасно чув версію, що на відому заяву премієра Славека у берестейській справі вплинули в рішаючий спосіб вказівки, привезені день тому спеціяльним курієром з острова Мадери. У цих вказівках — казала поголоска — найбільш суттєвим було здивування маршала, що кермуючі урядові чинники у Варшалі взагалі допустили до трактування у соймі підчас бюджетової сесії про якінебудь інші справи, ніж бюджет і тісно з бюджетом звязані законопроекти господарської натури...

Політична сатира завсіди стоїть дуже близько до політичної правди, будучи — вправді кривим — а проте таки дзеркалом цієї правди. І дійсно: Берестя закривало собою усі інші болячки політичного дня, а коли голосніше почалося говорити ще й про „пацифікацію", — про ніщо інше не було вже чути.

Мало воно для уряду свої погані, але й деякі добрі сторінки. Які погані — це аж надто ясно: важко уявити собі більше прикру для влади ситуацію, як потребу боронити себе перед атаками ва такі прогріхи й доказувати правильність та доцільність цих останніх. Другим шкідливим наслідком для влади і держави з такого голосного шуму біля отих двох історій (Берестя і „пацифікація") було притуплення змислу для деяких інших таких конкретних актуальних справ, які безумовно повинні би звернути на себе якнайбільшу увагу всіх польських чинників із почуттям тріщки відповідальности. Міністр фінансів признався офіціяльно до дефіциту державного бюджету за минулих 9 місяців і, що більше, при всьому успокоюванні — казав рахуватися з фактом дефіциту й за невираховані дальші 3 місяці. Рятуючи державний бюджет перекинено деякі тягарі на бюджет самоуправ, себто з правої кишені громадянина переложено тягарець до лівої. Наложено новий безпосередній дороговий податок і новий посередній податок у виді підвищеної ціни сірників. Під плащиком боротьби з алькоголізмом розпочато новим законом „ударну спіртову кампанію". Шож торкається буденних „дрібниць господар. життя, такого характеру, як напр. ріст на банк Шерешевського у Варшаві, арешт і пробиття до близько 350.000 осіб, масові банкрутства — все це застрашаючі явища, як: — здавалось би — повинні находити негайно відгук у парляменті, в якому саме йде дисконарно звана „бюджетова" сесія! Але на превеликє чудо-диво цього відуку досіль ще у соймі не було: не видно ні дрібки того зацікавлення, того тривожного схвилювання цими справами, яке повинно бути. Справа Берестя і „пацифікації" полонила всі уми.

Але може такий стан саме і бажаний урядові? Бо згадаймо напр. останні женевські наради. Але в інших умовинах політичного життя й політичної атмосфери у польському соймі нині кипіло би вже, а в кульоарах і за столами буфету про ніщо інше не казалось би, як про подробиці женевського боєвого і його остаточний вислід. Тимчасом тепер, серед „пацифікаційно-берестейських" настроїв навіть Женева з її „компромісовими" рішеннями Ради Ліги Націй у справі випадків на Горішньому Шлеску не зробила у Варшаві враження. Воно може викристалізується та набере сили трохи згодом, але покищо про Женеву ще мало хто і мало що говорить. А чейже нема ніякого сумніву, що найглибшим бажанням і міністра Залеського і всіх його товаришів із ради міністрів є слухати й говорити прилюдно про Женеву якнайменше...

Як-не-як, а „пацифікацію" і Берестя на парляментарному варшавському терені вже затоплено. Виринуть вони ще у вівторок на пленарному засіданні сенату, але це буде вже т. м. епільог, який певне не виключе вже теж більшого зацікавлення ані статочних пп. сенаторів ані публики, вигадованого в оту історичну соймову ніч. І коли порівнювати ефект акції польських опозиційних клюбів у справі Берестя та української акції в справі „пацифікації", то безумовно треба ствердити розмірну побіду українців. Була велика ріжниця і між змістом заяви прем. Славека у справі Берестя, заяви, в якій було лише осуджения та ніяка моральна сатисфакція і повна негація усіх закидів, — та заяви мін. Складковського, який таки ствердив факт зловживань підчас „пацифікації" та заповів „слідство і покарання винуватців"! Ще більша ріжниця була у тоні обидвох заяв: звертали на це потім увагу у кульоарах польські посли.

Чуємо у кульоарах, що це своєрідна „сатисфакція" для українців, яких силу буцім то цінується вище від сили польської правої і лівої опозиції. Ну шож, бувають ріжні погляди і на поняття та вартість сатисфакції.

І. Кедрин.

„Квадратура кола".

(З педагогічних кол.)

I.

Теперішній міністр освіти сказав на бюджетовій комісії, що мотивів замкнення українських гімназій не треба шукати у формальних закидах, лише в тому, „що настроїти молодь прихильно чи льояльно до польської держави — це була квадратура кола". З певним сарказмом додав п. міністр, що укр. послам слід би звернутися теж у бік свого громадянства „тому, що інакше ніколи не скінчиться ота квадратура кола"...

Перш за все одно завваження. Урядуючий міністр запевнював, що говорить щиро. У щирости не сумніваємося, чи вона була на те, аби дійсні думки міністра виявити... Маємо вражіння, що міністрові було потрібне прилюдне підчеркнення цієї щирости саме на те, аби, покищо, дійсні мотиви замкнення гімназій промовчати і на далі.

Коли шкільні дівчі, прямо приголомшені подіями, які вдали на українську суспільність через ліквідацію 3-ох гімназій, почали свої заходи біля їх відкриття, тоді всі повітові, воєвідські і центральні, поліційні, політичні і шкільні чинники втовкмачували їм у голови, що мотиви замкнення — це різні конкретні провини молоді, учителів чи управ шкіл. І це був перший етап. Коли ці дівчі зі завзяттям крок за кроком випробували буряни неоправданих закидів, промощуючи шлях „матеріяльній" правді, коли під напором неспірних фактів „провини" розплились у якісь мряковині, а грізні параграфи, 55-ий і 65-ий зніяковіли перед молодечими збитками, тоді почався другий етап: різні інстанції завели з матеріяльною правдою гру у піжмурки: Львів спихав на Варшаву, Варшава на Львів. А ось маємо і третій етап мороки. Це етап „квадратури кола"... Викладаючи те, що міністр сказав, на зрозумілу мову, маємо тепер до діла з такими закидами на адресу українського громадянства: Дозвольте, держава має право домагатися від своїх горожан, отже й від молоді, щоби вона була льояльною; ми цього домагалися, але не добилися та й не могли добитися, хоч як хотіли. Ви-ж самі кажете, що Ваша молодь і наша вимога льояльности — це квадратура кола, шож нам оставалося, як не те, щоби підстави цієї квадратури, якими були українські школи, знівечити? Тепер висновки по Вашому боці: будьте Ви і Ваша молодь льояльні, а тоді побалакаємо.

II.

Залишім на боці питання: Що це льояльність? Бо тоді ми забрилиб у такі дебри, що мимо найширшого бажання, з них не вилізлиб. Відомо, що „льояльність" це теж одно зі слів сучасного політичного словника, які нагадують букварний берет його тоді, коли хоче ним когось вдарити, але не себе. Та ми запитаємо п. міністра: Яку це він розуміє льояльність? Чи ту, давну, назвім її пасивною, чи новішу, активну, яку ляндсманшафти польські чинники тепер?

Бо хоч як це не дивно, а навіть парадоксально, то мусимо стверднти, що поняття „льояльности" перебуло деяку еволюцію передовсім на шкільному відтинку, тобто на відтинку, на якому українська шкільна дійсність стикається з державною машиною. Маркантним, поворотним роком цієї еволюції це рік 1926-ий.

Перед 1926-им роком вистарчало, коли укр. приватні школи були льояльні, скажім, пасивні. Т. зн., коли респектували всякі заряджения, отже, коли вони переписувалися з куратерією в польській мові, хоча навіть шкільний закон Грабського з 1924 р. дозволяв до влади II. інстанції писати по українськи, коли вчили історію Польщі а то й всесвітню по польськи, коли в них у державні свята не було науки. Коли до того виховували молодь у дусі пошанування державної влади і приноровлювалися до вимог педаго-

---

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 26 stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. I?. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 18. stycznia 1931 r. do ygn. VI. I. Pr. 34/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 26 stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 22. stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas „Dilo" Nr. 12. z daty Lwów dnia 18. stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Ostanni wisty" a) w ustępie od słów „Besidnyk" do „Nar. Klubu", b w ustępie od słów „a wiczni" do „nikoho" znamiona występku z § 300 uk. zarządić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za prekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu przekręceniami faktów w związku z czynnościami urzędowemi władz prokuratorskich wywołać wzgardę przeciw centralnym organom władzy, co odpowiada znamionom występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489. 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

гічної та адміністративно-шкільної контролі, тоді могли бути певні своєї незайманости, а назіть одержували т. зв. права державних шкіл і всі вилазні з тим привілеї. Одначе найцінніщим здобутком пасивної льояльности була автономія у виховній частині. Влада не мішалася до внутрішнього, інтимного життя школи.

Після 1926 р. відносини змінилися. „Ідилія" щезла.

Початок „санації" став початком сумерку „ідилії". Шкільна влада почала зазирати в душу школи. Над учителями державних шкіл повисли наче меч Дамокля відомі §§ 58 і 60 службової прагматики, на основі яких державна влада, покликуючись на „добро школи", стала переносити і пенсіонувати нелюбий собі людський персонал. Про учителів приватних шкіл, то й не згадуємо. Тут звичайне донесення постерункового рішало про їх долю й недолю, про т. зв. дозвіл навчання. Атестація поліції була могутністю, об яку розбивались усі наукові атестації місцевих чи закордонних університетів... Одначе найкращим засобом, свого роду пробним каменем, яким нехибно можна було пізнати вартість управ, учителів, молоді, взагалі шкіл і навіть їхньої системи виховання — стали державні свята. Влада почала пильно стежити, що й як святковано. Кожний візитатор став цікавитися не так виховним і научним рівнем школи, як тим, що про неї говорить п. староста, п. комісар, п. директор польської школи. І пішло!

Всесильний колись начальник виділу середнього шкільництва львівської Кураторії п. Янелі йде на пенсію лише за те, що не заряднв в дні іменин марш. Пілсудського ніяких надзвичайних торжеств (лише кілька годин вільних від науки). Його наступник п. Сосніщький вже вимагає від укр. приватних шкіл спеціяльно торжественного святкування дня 11. листопада 1928 р. з попереднім поданням до відома Кураторії програми свята. Делегати „Рідної Школи" інтервенюють у куратора. Куратор погоджується, що вистане лише вільний день від науки але загалом відрікається своїх слів перед тими самими делегатами... Далі починаються, торги які свята належить уважати державними, а які національними польськими. Сам пан міністр Чеславський обіцює делегатам Гол. Управи Рідної Школи не витягати консеквенцій у відношенні до укр. прив. шкіл за несвяткування іменин марш. Пілсудського. (А може п. міністр, так як п. куратор, захоче тепер теж відпекатися від того, що сказав?) Нарешті не можна було дійти до путящого кінця, що належить розуміти під самим „святкуванням". Чи лише богослуження в церкві, чи ще й якісь парали після богослуження, а якщо так, то які, чи в школі, чи й поза школою, а коли в школі, то з якою програмою, з якими промовами і т. д. і т. д. Обіцяних інструкцій до укр. приватних шкіл відносно святкування не було, а якщо якінебудь і були, то не можна було точно сказати до кого вони були адресовані, чи то до державних шкіл, чи й до приватних, а коли то приватних, то чи й до українських. Словом, почалася саламаха, з якої в болях мав зродитися зразок льояльности „чинної"...

Українські приватні школи радили собі різно. Деякі лише звільнювали молодь від науки у державні свята (яких є чотири в році: свято реституції польської державности 11. листопада, іменини Президента Держави 30. січня, іменини марш. Пілсудського 21. березня і свято Конституції 3. травня), деякі звільнювали молодь і ходили до церкви на частину свят, деякі на всі свята, а деякі то ще й почали улаштовувати у себе всякі „поранки", „ґутірки" і т. д. Державні укр. школи (знова лише деякі) мусіли крім цього брати участь у походах чи торжествах, улаштовуваних місцевими польськими комітетами. На сорокатість поведення укр. шкіл була дуже вигідна для шкільної влади. Вона не потребувала й далі ставити ясних письменних вимог. Укр. приватні школи підтягали себе самі чимраз більше під щораз вищий шабель льояльности...

В. Зарічний.

(Докінчення буде.)

Розклад душі.

Застрашаючі наслідки сектанства на Волині.

(Кореспонденція з Волині.)

Багато вже писалося про церковні справи на північно-зах. землях (Волині, Холмщині й Поліссі), що входять у склад православної митрополії. Ці справи освітлювалися з трьох, так би мовити, спеціяльних сторін: національної, церковного управління (собору) й церковного майна (ревіндикації і т. д.).

Але є ще одна сторона — сторона психольогічна, самої душі наших народніх мас, що проходить попри увагу нашого громадянства або легковажиться ним. Цією стороною релігійно-психічних переживань українських мас є *сектанство.*

Це справа приватна, справа людської совісти, — доводиться з цього приводу чути з уст „поступовців".

Так ми далекі від того, щоби говорити на сторінках преси про „заблукання" сектантів. Навіть більше, наше українське громадянство може пишатися, що релігійної боротьби між нами нема, чим ми випередили де-які сусідні народи.

Але говорити про розклад народньої душі, завдяки тим чи іншим, особливостям сектанства, ми обовязані й мусимо. Бо зберігти здорову душу народу — зберігти сам нарід.

Отже мусимо ствердити, що на так званих православних північно-західніх землях сектанство сильно зростає: штундисти, суботники, п'ятдесятники й наренті — нечисленні „степанівці" (чи „стефанівці").

Ще недавно наші інтеліґенти ставилися до сектантів поблажливо. Причиною було те, що, по-перше, бачили в їхньому існуванні протест проти мертвого синодально-консисторського режіму й занепаду християнського життя серед пастирів, по-друге, внаслідок легенди про високу моральність сектантів.

Справді варшавський митрополитальний і дієцезіяльні консисторські центри, очевидно, не дуже задумуються над причинами зросту сектанства. Постійні хитання цих центрів щодо задоволення в церкві національних потреб вірую чих, проволікання з собором, безконтрольність консисторій, безправність і понижения мас деканатськими, епархіяльними й консисторськими чинниками, глухими до голосу цих мас, політика-ство в церкві, як це було при останніх виборах, усе ще є причиною того, що сектанство ширяться.

Сектанти ведуть свою роботу тихо, непомітно, але вперто й з добрими для них наслідками. Іноді здається, що в селі нема жадних вдангів, — і раптом — відпадають одна родина, друга, третя і т. д. А через деякий час — село міняється. Культ.-освітня й господарська робота занепадає.

Досить заглянути в таке село, щоби легко спостерігти, що в його мешканцях духове життя надломилося, в душі щось розкладається. Психічне занаморочення, сонливість, апатія до життя, занепад енергії, відсутність завзяття й боротьби за істнування, хворобливий містицизм, шезання книжок і часописів, замирання пісні й здорового молодого сміху. Маєш враження, що попав у дім умово хворих, де психічна нужда свобідно поширюється з родини на родину, а потім і на сусідні села.

Одночасно легенда про моральність сектантів розвівається. Крутійство, злочинність, чоловіконенависництво серед них помітно зростає. А особливо серед п'ятдесятників.

Не так давно всі часописи облетіла вістка про страшне вбийство в с. Романові на Волині. Були замордовані батько й мати, син і невістка та маленький внук, а двоє ранено. Вбивці — син і внук. Хто-ж вони ці молоді злочинці, що з таким звірячим холоднокровям торопили голови й пробивали багнетом груди своїм найближчим?

Внук (17 літ), його мати (дочка вбитого селянина) й батько (зять вбитого) — п'ятдесятники. Другий злочинець — 19-тилітній син вбитого — як кажуть —теж був під впливом сектантів. Коли покликали матір молочного вбивника (дочку вбитого) до трупів, щоби приготовила батьків і решту членів родини до похорону, фанатична сектантка пручалася й верещала що вона не може до них доторкатися, бо вони „невірні", „в них нечиста кров".

Скільки разів молоді хлопці до вбивства чули в родині про „невірність" і „нечисту кров" діда, бабуні, батька й інших? Скільки часу деґенерували молоді душі, поки вони не розправилися з ними, як із звірятами, гірше — як з нечистим павлом, до якого „нірному" не вільно доторкнутися? Відповідь на ці питання й завелає нас у ділянку розкладу народньої душі сектанством у ділянку психопатольогії.

Щоби зрозуміти умови, в яких відбувається це деґенерованння, необхідно заглянути в хати, де відбувається „сходження сп. Духа" на п'ятдесятників (у п'ятдесятий день після Воскресення Христового, звідси й назва). Нещасні жертви сектантства доводять себе до напівбожевільного стану, гавкають, мявкають, пищать, щось бовкочуть і переконані, що, подібно до апостолів, говорять різними мовами.

Ця самовакальтанія страшенно вичерпує нервову систему сектантів і розкладає їхню психічну будову. Коли доламо до цього переконання, впобного проходимцями-проповідниками, що лише вони „віруючі", а всі інші „невіруючі", з нечистою кровю, якесь падло, то зрозуміємо яка страшна психічна нужда поширюється по наших селах і в якій мірі розкладається душа а навіть і фізична природа нашого темного селянства.

Колиб той, що пише ці рядки, не мав перед очима прикладів зростання сектантства, не считав би рядків попередніх вигадкою злякану. Але ці

ФЕЙЛЄТОН „ЛІЛА" З ДНЯ 31. СІЧНЯ 1931.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ.

Кінець Парижа.

(Сірреалістичний репортаж із минулої будучини.)

Я признаю, що в летунстві нам треба ще богато зробити. Але дозвольте мені запевнити вас, що ми працюємо завзято і не так то дуже лишились позаду...

(З заяви Пенлеве, міністра франц. летунства 16. І. 1931.)

Я ще спав, коли Ва (так його звали всі) стягнув з мене накривало.

— Десята година, а ти ще спиш!!

Я протер очі:

— Ну, нічого важного.

— Таак! — і він тріюмфальним рухом простягнув мені газету: **Війна, війна,** братіку!

Я сів на ліжку:

— Гітлер чи Мусоліні? — спитав я.

— Літаки і газ — відповів він.

Я скочив і виглянув з осьмого поверха на бульвар. Авта гнали, як скажені пси. Крамниці зачинені. Перед нашою кавярнею стояв в безрадній позі кельнер із серветкою. Я пригадав собі, що я йому винен ще два франки.

Ми збігли вділ. Коті (отой сам, якого перфуми в Сполучених Державах ціняться лише від коняків Мартеля) вже встів видати шесте надзвичайне видання своєї газети. Підчас, коли я купував гарячі каштани, Ва вже встів проглянути газету.

Великими буквами:

— Літаки.

— Бомби.

— Фосген.

— Загроза комуністичної революції.

— Чудесно!— сказав Ва.— Здається, що вже чути гук моторів.

Пристійний полісмен, що стояв посеред вулиці, звернув мені увагу, що кидати на землю лушпини каштанів не вільно.

(Хтось з боку: 150 французьких ескадр боронитиме Парижа).

Ва засміявся:

— Літаки, бомби і каштани. Авта „Ліги протигазової оборони" вже роздавали маски. Від Площі Конкорд ми почули перший гук. За пять хвилин надбіг з пакою мокрих газет розносник: через дефект моторів чотири ворожі літаки змушені були осісти. Один згорів. За пять су:

— Фото ворожих летунів.

— Фото бомби на 856 кільо.

— Перші репортажі з поля бою.—Я хотів натягнути свою маску, але якийсь драб поквапно вирвав мені її з рук. Він мав у собі щось з Прімо Карнери і я почув перед ним респект. Ва відтрутив мене:

— Скільки рунд? — спитав.

Карнера почав скидати маринарку. Двох англійців стояло коло нас. Вищий з них, із золотими зубами, прицупився до Карнери:

— 150 — проти 10, — сказав.

Ва витягнув з кишені холоднокровно револьвер і приклав до вуха Карнері:

— Ви програли, — сказав до англійця. — Маска наша.

Коло нас вибухла перша бомба. На місці, де стояв передше полісмен, літала лише поліційна шапка в цинобрі.

(Це був колись пристійний хлопець, він задержував і 50 авт, щоб пропустити через вулицю одну гарну парижанку).

Ми погнали в напрямку Сени. Вітражі з Нотр Дам валялись по асфальті. Одна з Горгон мало що не гримнула нам на голову. На дахи летіли з неба люди, залізо й вогонь.

— Дивно — сказав він стягаючи якомусь добродієві маску з голови — ґазу ще не чути.

— Фосґен тече по землі і помаленьку, — додав якийсь.

— Ви — хемік? — спитав я.

— Помилуйте, — сказав він. — Я маю жінку і шестеро дітей.

— Ґратулюю, — крикнув з захопленням Ва. — Ви скоро будете мати стяжечку „Гонорової Легії"!

Ми чемно розклонились і побігли в сторону Лювру. Він стояв увесь у полумені. Якийсь варят тримався вікна, стараючись протягнути через крати Мону Лізу. Вона, як усе, сміялась ідіотично, мабуть через те, що її оборонець не міг уже держатись через те, що її оборонець не міг уже держатись гарячого заліза. Він і пустив її і вона полетіла з дзенькотом в огонь.

— Чути чісник! — крикнув Ва. Ми автоматично натягнули маски і зарвавши перевернений мотоцикль погнали в сторону Елізійських Пїль.

Скоро ми зустріли знайомого. Видравшись на один із стовпів мосту Олександра.

приклади вже свідчать про пошесний розклад душі народу, а тому годі мовчати.

Залишається додати, що ґрунтом, на якому так легко кільчать насіння сектантства, є якась глибока зневіра до життя, до всього, що діється довкола й страшенне почуття безнадійности й розпачі. Тому то люди відвертаються від життя, опускають руки, забувають сміх і радощі й ждуть кінця життя.

Очевидно, що крім неладу в православній церкві, на витворення цього хворобливого стану душі впливають ще й інші умовини життя — політичні, економічні, суспільні і т. д.

Але в першій черзі цей розклад народньої душі хоробою сектантства треба завдячити тим зверхнім чинникам церкви, які, маючи очі й вуха, не хочуть нічого бачити й чути. Мимохіть вирвається з душі: — Доколі, Господи?

М. Зарічний.

Документ часу.

Нам прислано з Городенки дуже характеристичний для наших часів урядовий документ, що вказує ясно на те, яких „управнень" діждалася у нас українська мова, мова більшости населення краю. Ось той документ часу:

Dnia 14. stycznia 1931. Nr. I-38709/30.

Sprawa: Dr. Okuniewski, członek R. S. P. w Horodence, zażalenie z powodu nie zezwolenia mu na przemówienie w jęz. ruskim na posiedzeniu R. S. P. Do Pana D-ra Teofila Okuniewskiego członka Rady Szkolnej Powiatowej w Horodence.

Kuratorjum nie uwzględnia zażalenia Pana przeciw postanowieniu Przewodniczącego Rady Szkolnej Powiatowej w Horodence, którem nie dopuścił, aby Pan jako członek Rady Szkolnej Pow. przemawiał na posiedzeniu Rady Szkolnej Pow. w języku niepaństwowym, a to dla braku uzasadnienia prawnego.

Rada Szkolna Powiatowa bowiem jest władzą państwową i po myśli art. 1 ustawy z dnia 31. lipca 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 724) urzęduje w języku polskim jako państwowym tak w służbie wewnętrznej jak i zewnętrznej, odbywanie zaś posiedzeń i prowadzenie obrad należy do jej czynności urzędowych, które wchodzą w zakres służby wewnętrznej. Art. 4. tej ustawy dopuszcza wprawdzie w pewnych przypadkach do obrad także język ruski, odnosi się jednak to tylko do ciał samorządowych, nie może więc mieć zastosowania do Rady szkolnej powiatowej.

Wynikający zatem tak z wyżej wymienionej ustawy jak i z § 2 regulaminu czynności Rady szkolnej powiatowej w Horodence obowiązek przemawiania na posiedzeniach Rady wyłącznie w języku polskim — jako państwowym nie może być uważany jako sprzeczny z art. 109 Konstytucji Rzecz. Pol., skoro jest wyraźnie ustawą unormowany.

Wybór członków do Wydziału wykonawczego należy do wyłącznej kompetencji Rady szkolnej powiatowej i do swobodnej oceny członków tej rady, na kogo i w jaki sposób (kartkami lub ustnie) mają głosować.

Przeciw tej decyzji przysługuje Panu prawo odwołania do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, które należy wnieść do Kuratorjum w ciągu dni 14-tu, licząc od dnia następującego po dniu doręczenia niniejszej decyzji.

Naczelnik Wydziału: Kwieciński mp.

Серед наших москвофілів.

Зїзд „Русской Сел. Організації".

Дня 25. грудня 1930. відбувся у Львові зїзд зїзді був голова „Русского Нар. Обединения" в якому, як повідомляє „Русскій Голос", взяло участь 87 осіб, у більшости селян. Крім того на зїзді був голова „Русского Нар. Обединения" в Польщі Н. Серебренніков.

На зїзді обговорювано справи, звязані з недавно переведеними виборами до польських законодатних установ, а зокрема виборчу кампанію „Р. С. О.", яка закінчилася повним крахом. При цій нагоді дісталося, як довідуємося, ріжним видним „русским патріотам" за те, що вони соромно зломили партійну дисципліну і при виборах не тільки не виконали свого громадянського обовязку, але й нерідко голосували на урядову листу. Після того намічено дальші задачі і тактику „Р. С. О." на найближчу мету.

У принятих резолюціях підчеркнено м. ін., що багато „русских людей" не виявило у виборчій кампанії відповідної нац. свідомости й не проявило достаточної нац. твердости, дисциплінованости і жертвенкости. Тому зїзд взиває всю „русску общественность" забратися енергійно до обновления й оживления громадянського і політичного життя на українських землях у Польщі. Зокрема зїзд взиває „русских" складати жертви на народний і пресовий фонд, поширювати свою пресу („Русскій Голос" і „Землю і Волю") та взагалі „содействовать" у всьому раді „Р. С. О.". В окремних резолюціях зїзд привитав „Общерусское Объединеніе" в Америці і „Русскій Блокъ" на Закарпатті, що основалися в останніх місяцях.

Для нас найцікавіша резолюція остання, яку, як характеристичну для теперішніх настроїв серед наших москвофілів, передаємо дослівно: „Зїзд одобряє політику „Р. С. О.", яка змагає до поправи русско-українських відносин і витає кожний успіх на тому шляху, бо тільки таким робом можна створити перспективи для кращої будуччини Руси і Славянства".

—o—

Рятунковий човен на морі грає ту саму ролю, що життєві обезпечення в нашій буденщині. Чим непевнішою є ця буденщина, тим потрібнішим є життєве обезпечення, яке переводять всі українці в своїм Товаристві

„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ РУСЬКА 18.

З українського життя в Румунії.

Поїздка українського театру на Бесарабію.

Український Буковинський Театр (дирекція проф. Іван Дудич) обїзджає вже другий місяць Бесарабію, де дає з успіхом вистави побутового та історичного змісту. Нема сумніву, що ся поїздка причиниться до розбудження нац. життя серед бесарабського населення української народности. Театр має в репертуарі понад 20 пєс.

Новий український орган.

З січнем 1931 р. виходить у Чернівцях **„Самостійна Думка"**, журнал літератури, мистецтва і громад. життя. Журнал виходить раз у місяць під редакцією Комітету молоді. Видавець: С. І. Никорович. У 1. числі „Самостійної Думки" поміщена на передовому місці стаття О. Кобилянської „До українського громадянства", а дальше ціла низка віршів, статтей і нарисів.

З відчитового руху.

Заходом Т-ва „Жіноча Громада" відбулися в останніх тижнях в Чернівцях такі відчити: Мик. Вітан: „Закон про товариства". Д-р Райляк: „Українці і жиди". Д-р Когут Л.: „Нація і держава". Д-р Янишевська: „Плекання волосся". Проф. Василашко: „Павло Тичина". Ір. Лившинська: „Розвій українського театру". Інж. Чайківський: „Перемана і передача енергії". — Виходить, що український відчитовий рух у Чернівцях тепер більший, як прим. у Львові...

Українські студенти Теребовельщини в 1930 р.

Теребовля, січень 1931.

В теребовельськім повіті є 42-ох студентів (ток), у тім 7-ох абсольвенток учительських семинарій, які досі не одержали учительської посади. Фахова праця наших студентів концентрується в університетських осередках. Нас інтересує життя студентів у часі їх побуту в повіті, себто підчас великих і святочних ферій.

Вільний вакаційний час використовували українські студенти для праці над собою або працювали по читальнях для народу. Самоосвітня праця студентів відбувалася в Секції Молоді при філії „Просвіти". Засобом мали стати сходини членів (ок), на яких члени Секції виголошували реферати, брали участь у дискусії, читали книжки.

До Секції Молоді вписалося в 1930 р. 26-ох студентів (ок) на всіх 42-ох. В часі вакацій 1930 відновлено Секцію Молоді. Дня 29. VII. 1930 були повітові сходини членів Секції. Д-р Годований виголосив реферат „Завдання українського студента". На тих сходинах були присутні студенти і студентки в числі 35. В своїм рефераті взивав прелєгент студентів до інтенсивної праці перш за все на полі фаховім. Кожний студент повинен стати в першу чергу добрим фаховцем. Одначе сама фахова праця не вистарчає. Кожний наш студент є ще громадянином. Як громадянин повинен ставитися критично (науково) до явищ громадянських. Щоби бути добрим фаховцем і добре визнаватися в явищах суспільних (громадянських), треба мати доступ до того, що вже інші народи зробили. На те наші студенти мусять студіювати чужі мови. На тих сходинах рішено сходитися що вівторка. Тиждень після того виголосив реферат студ. прав Мирослав Гнип „Значіння права в суспільному житті". Дня 12. серпня прочитав інтересний реферат студ. Господарської Академії в Подебрадах Роман Карпінський „Населення Галичини в світлі польської статистики". В днях 9-го і 16-го вересня 1930 реферував д-р Годований книжку Дмитра Дорошенка „Історія Гетьманської Держави в 1918 р." Дня 23-го вересня викладав інж. Вол. Пасіка на тему: „Релігія в історії України". В дні 29-го вересня був реферат д-ра Годованого п. з. „Червоні між собою" (на основі автобіографії Льва Троцького „Моє життя"). Після всіх прочитаних рефератів і виголошених викладів відбувалися дискусії. Що четверга сходилися члени Секції, замешкалі в Теребовлі, на спеціяльні сходини. На тих місц. сходинах прочитано Карляя: „Герої і їх почитання". Реферував Олег Мохнацький. При кінці вересня прочитано на цих сходинах і пояснювано „Катехизм українського державника".

Крім того поодинокі студенти працювали на місцях в читальнях „Просвіти". Карпінський Юрій провадив хор в Острівці і його заходами влаштовано концерт у честь Шевченка дня 6. VII. 1930. В Гумниськах, Малові, Семенові працювали студенти Гаврилюки. Влаштували концерт у честь митрополита в Гумниськах і Зеленчу. В Дарахові провадив хор і вчив орхестру Омелян Барановський. Він давав з дарахівським хором концерти в Струсові, Слобідці Струсівській, Брикулі. В Слобідці Струс. мав викладів з історії України Юліян Обуховський. В Яновім провадив гурток молоді при читальні студ. Корнило Триліх. В Налужу вчив аматорських вистав студ. прав Мандичевський Володимир.

Кобильоволоки мають у часі вакацій багату молодої інтеліґенції. Для неї влаштовано 13. VII 1930. спеціяльні сходини. В селі є редуковані учителі, абсольвенти учит. семинарії і гімназії. У

Деслав крутив для Парамавнту свою найновішу документальну тонфільму.

Над рікою віяв вітер і ми скинули маски.

— Галльо! — гукнули ми знизу, — як іде?

— Ідіть до чорта, — крикнув він згори, кидаючи на нас лушпиною з банана, не перешкоджайте!

І він схопив за ручку апарату.

Вежа Айфля заколихалась і мов би радуючись, з поваґом звалилася через Сену, аж кілька риб вискочило на міст.

— Чудесно! — скрикнув Ва. — За 10 секунд — і такий геніяльний міст через ріку! Найновіше досягнення техніки!

Ми сіли на мотор і спрямувались під Тріомфальний Лук.

Вулицею вгору йшли тисячі робітників у синіх блюзах. З околиць Опери, вулиці де ля Пе й великих магазинів надтягали мідінетки вдягнені в нові сукні і обвішані золотом і перлами.

З Трюмфального Луку Бруно Ясенський кидав через трубу проклямації. Юрба хвилювала як море. Він накликував бігти до Інституту Пастера по бацилі чуми й вигубити решти буржуазії.

(Особисто: він видався мені дуже негуманний).

Ва пустив мотор у рух.

— Ясенський — сказав Ва, занадто амбітний. — Піймає обливання. Париж знищать і без нього і не по його рецепті.

Ми віхали знову в сферу газу. З підземельної залізниці вибіг розносчик з купою ґазет і впав коло нас придушений газом і газетами. Ми захопили одну.

— Атака відбита.

— В погоні за ворогом.

— Виставу в Опері відкликали.

Повіяв вітер і ми відітхнули знов свобідніше.

Вулицею машерувало військо. Це були сажі малпи з Конго й Індокитаю.

— Оборонці західньої цивілізації! — докинув з призирством Ва.

Ми зіскочили під Трокадером. Ціла стіна музею була розірвана бомбою і якийсь золочений Будда вилетів аж на тротуар.

Він сміявся загадково по азійськи. Його уста нагадували віденські ковбаски.

— До речі,— сказав Ва — вже перша година, а ми ще не обідали.

Посеред руїн і порозриваних людей у стилі експресіоністичної деформації, ми подались униз бульваром. З брами напів розваленого будинку вибіг якийсь панок з записником.

— Вибачте, — сказав. Репортер з „Матену". Ви — перші живі люди, яких бачу. Ваша гадка про останні події?

Я хотів уже сказати кілька слів спожалїння, але Ва штовхнув мене в бік.

— Я думаю, — сказав він поправляючи вузол своєї краватки, — що цією справою повинна зайнятись Рада Ліги Націй.

І ми відійшли.

— Слухай — сказав я з докором до Ва. — Ти міг би бодай у таку поважну хвилю перестати жартувати.

— — — — — — —

З повищ і завалищ почали вилазити перші люди...

Вже вийшла окремою книжкою повість
АЛЬФОНСА ДОДЕ
МАЦІЦЬКИЙ
ІСТОРІЯ ОДНОГО ДІТВАКА.
Переклад із французької мови
М. РУДНИЦЬКОГО.
Обгортка ПАВЛА КОВЖУНА. Ціна 3 зол.
Поручена пересилка 1 зол.
Можна дістати в Адміністрації „Діла" і по всіх Українських книгарнях

чителька (без посади) Ярослава Руньківна прозадила аматорський гурток при читальні і жіночий „Луг". Студ. Гречило Мирослав учив мужеський „Луг". (Ми згадуємо тільки найактивніших студентів). Треба ще згадати, що теребовельське студентство переводило збірку „Писанки" в Теребовлі і по селах. До збірки на українського студента, яка мала відбутися дня 21. IX. 1930, зголосилися всі студенти. Збірку старостве заборонило.

Відношення студентів до студенток (і абсольвенток учит. семінаря) є як 27 : 14; висліл праці останніх є менший (на векорисгь молоді жіночої). В Теребовлі не спромоглися студентки (абсольвентки учит. семінарії) ані на один реферат. Навіть на готовий реферат не все приходили. Одинока Ганна Рабоча, студ. фільософії, працювала в Захоронці і влаштувала в часі ферій „Свято пісні" з захоронецькими дітьми.

Вкладку до „Просвіти" вдалося стягнути від 27-ох студентів з 10-ох, а з 14 жінок тільки 3.

Щодо походження, то на 41 всіх є 16-ох студентів синів селянських; інші — це сини урядовців, священників, учителів і т. д.

В часі останніх різдвяних ферій відбуто одні сходини, на яких референував студ. мед. Сташків Володимир на тему: „Україниі в Америці".

Деякі трудноші в доборі рефератів були в тому, що тільки дуже невелике число українських студентів володіє німецькою мовою. Інші европейські мови (а хочби чеська!) для наших студентів терра інкогніта. Незнання чужих мов є просто застрашаюче. Найгірше, що не видно великої охоти направити лихо. А направити можна розмірно легко, тільки треба доложити праці і вибрати добру методу.

Накреслений образ студентської праці може бути в дечім неповний, бо часто буває, що студенти (чи студентки) працюють у читальні і не подають до відома Секції, що зробили. Одначе певне одно, що наші студенти повинні ще більше, як досі, працювати над собою. Девізою повинно їм стати: мушу бути добрим фаховцем, працьовитим і солідним провідником-працьовником (не крикуном!) та чесним громадянином взагалі. Хоч теребовельське студентство має свої хиби, то треба призвати, що є серед нього розмірно значний процент одиниць солідних і активних, які при пильній підготовці зможуть стати добрими провідниками.

Д-р Степан Годований.

Ґанді промовляє.

Магатма Ганді, вийшовши на волю, після кількамісячного увязнення, промовляв до 200.000 гіндусів, які зібрались у Бомбаю, щоби послухати свого вождя. Натовп був такий великий, що одну жінку роздавили на смерть, а кілька осіб зомліло. Ганді говорив, що вислід англійсько-гіндуської конференції це тільки етап до повного унезалежнення Індії.

НАПАД НА ПОЧТ. АМБУЛЯНС.

Біля Ополя на почтовий амбулянс напало в ночі 29. січня трьох людей, озброєних у револьвери. Вони завернули автобус у ліс і забрали гроші, що були в мішках. Опісля в нічній пітьмі втекли. Скільки забрали грошей, досі невідомо.

—o—

ЗЕМЛЕТРУС В АЛЬБАНІЇ.

Місто Коріцу навістив землетрус. Румунська церква завалилася, багато домів ушкоджених, згинуло 3-х людей. Землетрус повторився.

Еміграційна війна між Канадою і Польщею.

Ліквідація державного канадійського уряду в Данцігу.

Як відомо, польський уряд видав кілька еміграційних розпорядків і між ними такий, що емігранти з Польщі, які виїжджають до заморських країв, мусять подорожувати кораблями, що відходять просто з Данцігу, або з Гдині. Тому, що англійські корабельні товариства, яких кораблі перевозили досі емігрантів, не мають з Данцігу і Гдині простого получення, але перевозили емігрантів малими кораблями до англійських пристаней, тепер не могліб користати з польської еміграції.

В цій справі англійський амбасадор інтервеніював у Варшаві, бажаючи довести до компромісу, а саме, щоби з англійські товариства також мали право перевозити емігрантів з Польщі. Канадійські еміграційні власти, як ходять поголоски, не чекаючи на вислід тієї інтервенції, вислали до канадійського державного комісаря та до державного лікаря телеґрафічний розпорядок, щоби негайно зліквідували свої бюра в Данцігу та не видавали емігрантам з Польщі своїх віз, навіть тим, що мають т. зв. „перміти", які управнюють до виїзду до Канади.

Наслідком цього телеґрафічного „военного наказу" жадний емігрант з Польщі не зможе їхати просто з Данцігу чи Гдині, а мусить їхати залізницею до Антверпії, або до Парижа і там зголошуватись у канадійського комісаря й лікаря для полагодження формальностей, які передше полагоджувалися в Данцігу. Через ті „военні розпорядки" емігранти з Польщі потеряють дуже багато.

Цікаво, яку відповідь дасть польський уряд на це канадійське „виповідження війни".

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

РОЗПРАВА ЗА ЗАМАХ НА МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Дня 29. січня почалася у Варшаві розправа за плянований замах на марш. Пілсудського. Обвинувачені: Ягодзінський, Дзенґелевський, бувш. сеймовий посол у двох каденціях, Трохімович і Маркович. На розправу покликали ок. 50 свідків, м. н. мін. Складковський, мін. Бек, мін. Шєцель, начальник виділу безпеки Кавецький. Боронять: адв. Смяровський, Берензон, Рудзінський, Гонігвіль. Предсідник трибуналу Найман, обвинувачує віцепрокуратор Рудзінський. Між кореспондентами є 14 кореспондентів закорд. часописів.

На вступі оборона зажадала зміни комплету суддів і відложення розправи, тому що суддя Найман, як іменований віцепрезидентом начальником виділу мін-ства справедливости, не може бути суддею. Трибунал внесення оборони відкинув.

Після відчитання акту обвинувачення предсідником зізнавав обв. Трохімович. Він не признається до вини. Таксамо не признається до вини обв. Ягодзінський.

ЧИ МАРШАЛ МОЖЕ СКРЕСЛЮВАТИ З ІНТЕРПЕЛЯЦІЙ СКОНФІСКОВАНІ УСТУПИ?

Дня 29. січня в регуляміновій комісії радили над тим, чи в інтерпеляціях можна поміщувати сконфісковані пресові статті. Відчитали письмо маршала сойму, який просить, щоби комісія заявилася в тій справі. Референт пос. Цар предложив, щоби рег. комісія висловила таку думку: 1) Подавання в інтерпеляціях дослівних сконфіскованих статтей недопустиме, бо шкодить повазі сойму та ломить конст. принціп незайманости суд. оречень іншою владою, 2) маршал сойму на основі приписів регуляміну має право жадати від інтерпелянтів, щоби скреслили в інтерпеляції сконфісковану часть. На внесення пос. Пужака (ППС) постановили відложити справу до найближчого засідання, щоби члени комісії могли розглянути предложення пос. Цара.

САМОГУБСТВО ГІМН. УЧИТЕЛЬКИ.

У Станиславові покінчила самогубством, заживши вероналю, 34-літня д-р Ірина Паранкевич, гімназіяльна учителька. Вона померла в шпиталі. Причина: нервовий розстрій та депресія наслідком службових відносин.

ВБИЛИ ГР. БАВОРОВСЬКОГО.

Дня 28. січня в лісі біля Копичинець „вільні стрільці" вбили 28-літн. гр. Руд. Баворовського, студента агрономії в Дублянах. Він приїхав до своєї посілости на лови. Тут стрінув граф трьох „вільних стрільців" парубків Сенюту, Стецка та Пука. Коли граф придержав двох із них, Сенюта застрілив графа з утятого кріса. Поліція арештувала всіх трьох парубків. Вони признались до вини.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енциклопедіях. 9)

(Докінчення.)

9. Чудасія в польській Енциклопедії.

4-томова польська „Ілюстрована Енциклопедія" (Тшаскі, Еверта та Міхальського) вид. три роки тому, має щодо матеріялу приблизно такий-же характер, як „Українська Загальна Енциклопедія". Нема там місця на ширші огляди та характеристики. Хто находить похибки в нашій Енциклопедії, той повинен би раз на місяць зазирати до цієї польської „Тшаскі". Те, що випишемо з неї про українську літературу, дасть читачам погляд про її вартість.

Це список прізвищ, який не варт передавати в повнім тексті. „...Евген Гребінка, сам писав по російськи, але зібрав і видав антольогію українських поетів п. з. „Ластівка" — більш нічого. „До романтиків належали Алексій Мелтинський (1814—70) Микола Устіянович, Антін Могильницький, Казанович (?) і ін. Володимир Шашкевич писав драми (Сита любови, Тимко Хмельницький); Амвросій Метлицький (1814—70) видав 800 народніх пісень..." А про Шевченка дослівно: „Тарас Шевченко (1814—61) використав тон народньої пісні та її матеріял так, що його поезія сама стала народньою поезією. Найважніші його збірки (!): „Кобзар", „Гайдамаки", „Гус", „Кавказ", „Посли (!) до мертвих і живих", „Надар Стодолія" драма і повість про себе „Художник". Ні слова більше.

„Кирило Устіянович писав трагедії на зразок Шекспіра" — слава Богу, бодай один на европейську міру. „Брати Воробкевичі, Ізидор Григорій, писали оповідання прозою: „Турецькі бранці", „Хто винен", „Муштрований кінь", „Григорий, православний піп у Львові", історичні думи та драми". Це два найбільші письменники в цьому огляді.

Куліш між ліричними поезіями написав „Орусю" (Орися!), „Марко Вовчок писала по російськи і по малоруськи..." — ні слова більше; Александер Кошицький (1836—1900)... описував Підкарпатську Русь.

„Карпенко Карий писав комедії (Чумаки!)" ось і все, „Лев Лопатинський фарси, Мик. Костомаров здебільша по російськи, а по руськи річ про Хмельницького, про Унію, Акти южной і заходной (!) Росії — 11 томів, Ант. Петрушевський (!) видав етнографічно-історичний Словник. Шараневич (1829—1901) був істориком Галичини. Мих. Грушевський написав історію Київської землі; головний його твір „Історія України-Русині" (!). Молода Україна виступила біля 1880. Її провідником був денникар і поет Іван Франко (писав по польськи і по руськи); писав повісті, вірші, перекладав письменників грецьких, німецьких, індійських. Волод. Масляч (1886) (ще не вмер!) — поет-лірик, А. Чайковський, новеліст (!), Б. Грінченко, повістяр, Омелян Огоновський у 1887—93 видав обширну історію руської літератури".

Кінець.

Від Карпенка-Карого до цього останнього слова — все одно за другим так і стоїть, немов би в друкарні склад тексту розсипався. Здається, не треба звертати окрему увагу на цей реєстр нісенітниць і на повноту картини. Автор цього огляду не доглянув навіть, що у відступі кількох рядків стоїть той самий письменник Метлинський під ріжним прізвищем (з тою самою датою!) двічі перекрученим, а вся наша література кінчиться 30 літ тому Огоновським. Не можемо повірити, щоби такий огляд зладив якийсь наш земляк — хіба недоучок.

Потішає нас тут одно: вістки про інші літератури та з інших ділянок у цій „Енциклопедії" не кращі; вона розрахована на звичайний купецький інтерес і роблена анонімами під фірмою одного літературного підприємця, якого імя не каже нічого доброго.

Не маємо, на жаль, під рукою ще інших подібних чужих енциклопедій. Згодом варт заглянути би до французької, італійської та еспанської; романські країни досі менше цікавилися нами як народи германської раси. Кожного із нас нераз обурюють фальшиві інформації поширювані культурними народами про нашу історію та сучасність. Не забуваймо, що і в них, як скрізь, великі органи преси, осередки політичної, урядової чи приватної, інформації, а також великі видавництва мають у першій мірі довіря до своїх людей, а не до чужинців, хіба що тих чужинців знають на місці, на підставі висліду їхньої праці на території даної країни.

Досі серед нашого громадянства панує дуже невисний погляд на ріжні роди трудноші, які треба перебороти, щоби впливати на інформацію про нашу країну безпосередньо через осередки далеких нам, старих культур. Одним з перших між ними це трудноші найти серед нас одиниці, які вміли би втягнути в себе духа чужої культури настільки, щоби глядіти на рідні справи з перспективи цієї чужої, розумівши її духові потреби.

Нелегко найти між чужинцями більше людей, що знають добре наш культурний рух, ніж між нами таких, що знають культуру даної великої країни.

М. Р.

—o—

Заходом Українського Фотографічного Т-ва при участі Фірми Фото-Радіо-Палас у Львові відбудеться 3-тижневий

Фотоаматорський курс

для новіцій неознайомлених з фотографією та новинок. Лекції (теоретично-практичні) відбуватимуться двічі тижнево вечірніми годинами. Щонеділі фотографічна прогулька в околиці міста. Курс для членів (вписове і зол., місячна вкладка 50 сот.) Т-ва кандидатів, для нечленів 5 зол. Зголошення і виписи письменно й особисто приймає Канцелярія Т-ва (Д. Фіоль, Марка 20, I. п.) до 9. лютого 1931. — Перша лекція 10. II. 1931 р. в годині 19-ій у лабораторії Фото-Радіо-Палас, площа Марійська ч. 8. 1408 1—2

НОВИНКИ

— **Остерігаємо українське громадянство перед** іваном **Микитюком,** зам. давніше у Стрию, який виказуючися старою виказкою нашого Т-ва, наражує українські видавництва та приватні особи на матеріяльні втрати. — **УКТОДІ, Львів.**

— **Конфіската „Діла".** Вчорашне (21) число „Діла" підпало конфіскаті за одно речення з промови сен. Павликовського і за два місця в статті „З документів часу". Конфіскату цю заряджено — небувала досі річ! — в год. 2. попол., коли цілий наклад газети вже був видрукований і в значній части внекспедіований на двірець, звідки й забрано всю посилку „Діла" на поліцію, не пустивши до год. 2. ні одного примірника на провінцію. Це вже 7-а конфіската нашого органу в цьому році.

— **Митарства з висилкою „Діла" на головному двірці у Львові.** Численні наші читачі по більших містах Сх. Галичини дивуються, чому вони не дістають „Діла" того самого дня, але аж слідуючого. Тому мусимо їх повідомити, що це — на жаль — не залежить від нас. Щодо „Діла" завели на головному двірці у Львові таку практику, що до ранних поїздів його не допускають, чекаючи на дозвіл прокуратури, заглядно пресового поліційного бюра. А що цензори з перечитуванням „Діла" не спішаться, то воно нераз зилігується на двірці до год. 2-ої пополудні. При тім мусимо ствердити, що такі засоби приноровлюється тільки до українського щоденника. Інші попадають до почтових амбулянсів без ніяких перешкод.

— **Виставка українського народнього мистецтва.** Заходами кооперативи „Українське Народне Мистецтво" у Львові та Гуртка Любителів народнього мистецтва в Перемишлі влаштовується виставка українського народнього мистецтва в часі від 1—10. лютого ц. р. в салях музею Наук. Т-ва ім. Шевченка. Виставку відкривають дня 1. лютого в год. 11. з такою програмою: Вступне слово скаже д-р Ярослав Пастернак, директор музею Наук. Т-ва ім. Шевченка, потім промовить дир. І. Свенціцький на тему: „Значіння народнього мистецтва" та п. Ірина Гургула про применення прикрас народнього мистецтва. Виставка обіймає богатий етнографічний матеріял, зразки народньої ноші, взорів і малюнків народніх типів. Поруч цього відділ приміненого народнього мистецтва покаже безліч нових можливостей його застосування в щоденному житті. Окрім завісок, обрусів, доріжок і подушок можна буде побачити цікаві спроби використання народнього мистецтва у предметах хатньої обстановки. Вступ 50 сот.

— **Українка.** Загребський щоденник „Hrvatska Straza" з ч. 18. з 23. січня став містити Вячеслава Липинського „Eseji o politici" в перекладі Михайла Фірака.

— **Півричні іспити зрілости** в гімназіях відбудуться, як нас повідомляють, 4. лютого ц. р.

— **В неділю, дня 1. лютого 1931 р.** улаштовують „Маслосоюзники" в салях „Народньої Гостинниці" **Чайний Вечір.** Заповідається, що з огляду на чисельність, забаву, танці і гумор буде цей вечір рекордовий, бо вичерпано вже 2 наклади запрошень. Третій друкується. Хто не одержав запрошення, спішить до „Маслосоюзу" при вул. Костюшка ч. 3 і одержує його зовсім гратісово для себе і цілої родини. Стрій довільний. Годиться зазначити, що підчас перерви між танцями співатиме хор надлніпранців. Весело проведуть час усі ці щасливці, що прийдуть між „Маслосоюзників" в цей вечір. Забава до білого ранку. 1410

— **З рамени Українського Гігієнічного Т-ва** виголосить д-р Евген Дурделло дня 31. І. ц. р. виклад на тему: „Дещо про туберкульозу шкіри і способи її поборювання". Виклад відбудеться в домівці Т-ва „Зоря" для членів і запрошених гостей. Виклад буде ілюстрований світлинними образами. Початок в год. 7.15 вечором.

— **Вбитий поліцаями.** Поліцаї Кшекотовський та Кічек арештували у Ворзулинцях (пов. Заліщики) 23-літнього Волянського Юрка, під закидом якогось злочину. Коли арештований пустився втікатч, поліцаї стріляли за ним і вбили його.

— **Реферат: „Враження з поїздки на конгрес до Любляни"** виголосить мр. Петро Ісаїв на сходинах „Обнови" в суботу 31. ц. м. в год. 7. веч. (19) пл. Юра 5. Члени візьмуть участь обовязково; гостям раді.

— **Еміграція жінок до Північної Америки.** Жінки вроджені в Зединених Державах Північної Америки, які під цю пору живуть в Польщі, а хотіли би повернутися до Зединених Держав і взяти з собою чоловіка й діти, мають право дістати для себе американський пашпорт, а для чоловіка й дітей американські візи. В тій цілі треба особисто або письменно звернутись до Еміграційного Синдикату (Львів, Вишневецьких ч. 4) за інформаціями. Треба лиш подати дату вродження, дату виїзду зі Зединених Держав та дату вінчання.

— **Циганка з королівського роду на волі.** Недавно у Львові арештовано за крадіж футра циганку Софію Квек, братаницю „короля" циганів Квєка. Цигани не могли погодитись із тим, що така достойна особа сидить у вязниці і зложили 1500 золотих кавції, після чого братаницю „короля" випущено на волю, на радість усіх циганів.

— **Правда про напад на прикорд. сторожу.** На днях польська преса подала вістку, що в Добровлянах, пов. Заліщики, хлопці напали на прикордонну сторожу і стріляли до неї. Нас повідомляють, що ця вістка неправдива, а справа в дійсности виглядала так: Сільські хлопці підохотившись на забаві, підійшли в ночі до прикордонної смуги та почали там викрикати і виспівувати і навіть не бачили вояків. Вояки прикорд. сторожі через помилку думали, що це якась підозріла банда і вчинили стрілянину до хлопців та арештували кількох з них. Тепер справа вияснилась і всіх випущено на волю.

— **Новий президент німецької академії.** З Берліна подають, що поета Генриха Мана вибрано президентом німецької академії. Генрик Ман виїхав до Бреслява, де має виголосити реферат.

— **Мурин французьким міністром.** Уперше в історії французької республики представник чорної раси ввійшов до французького кабінету. Є це посол День, родом із Сенегалії. Тепер він є віцеміністром кольоній. Родився він у 1872 році у Сенегалі. Закн почав парляментарну карєру, був митним урядовцем, а в 1914 р. вибрали його парляментарним послом, як представника Сенегалю. Від 1914 р. вибирали Деня кілька разів до парляменту. Він належить до Бріянової групи (соц. республиканців).

— ***Летун Люндборг помер у катастрофі.*** Відомий шведський летун Люндборг помер наслідком ран у летунській катастрофі. Літом 1928 р. Люндборг брав участь у рятунковій виправі, яку вислали були шукати розбитий повітряний корабель „Італія". Люндборг літав тепер на літаку нової конструкції. Недавно літак упав із висоти 50 метрів і розбився. Люндборга добули непритомного з під румовища, а тепер він помер.

— **103-літній журналіст.** У Льондоні помер 103-літній Генрі Джеймс Кочрейн. Англійські часописи називають його найстаршим журналістом у світі.

— **Загибіль усієї родини наслідком карт.** У селі Стара Каніша (в Сербії) купець Яванов, батько 9 дітей, програв у карти більшу суму грошей, тому покінчив самогубством. Недужу матір і всі діти мусів тепер удержувати 15-літній, найстарший син. Хлопчина не міг побороти таких трудів і з розпуки відібрав собі життя. Мати та найстарша дочка попращалися з покійним 15-літнім хлопцем, пішли над ріку Тису, там звязалися мотузом і кинулися у воду. Їх не вдалося врятувати. Громадська рада пороздавала семеро сиріт між чужі родини.

— **Літак із бальонами.** В Англії біля Фолькставну робили проби з винаходом, який забезпечує літаки перед катастрофою, коли впадуть у воду. Під крилами літака є кавчукові бальони. Пільот у відповідній хвилі наповнює ті бальони так, що відчинює басейн із згущеним повітрям. Спроби випали добре. Літак зник був під водою та небаром вирнув і плавав на поверхні, бо його несли бальони з повітрям.

— **Рятували корабель і затонули.** Біля Аліканте розбився об скелі еспанський корабель із вантажем карбіду. Його рятували два інші еспанські кораблі. Колиж переладовували карбід серед нічної темряви, наслідком необережности одного з робітників іскра спричинила вибух. Вогонь охопив всі три кораблі. Згоріло 11 людей, 4 було тяжко ранених.

—o—

СПОРТ

Гокейові змагання у Львові.

В суботу, 31. січня, в год. 2.30 попол. на „Ґданську" відбудуться змагання за чашу Лехії між Львовянкою і Україною. — В неділю, 1. лютого, в год. 12. впол. на „Світезі" відбудуться тов. змагання між Лехією й Україною.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Родинні дорогоцінности.

Бувають на світі налогові старі парубки, яких тяжче заманити на шлюбний рушник, як українського медедя навчити всіх двацять кроків новомодного танґа. Але й бувають налогові „райбіди", від яких тяжче викрутитися, як від бранки чи криміналу.

Коли зійдуться два такі: налоговий парубок і налоговий райбіда, тоді виходить... малий фейлетон.

Сиділи раз у кавярні поруч себе два такі вражки і один другому доказував, що має рацію.

— Я собі свій пан — казав старий парубок. — Сам сплю, сам гуляю...

— Але й „сам си стелю"... і так далі!

— То вже вибачте. Чоловік вже має свої літа, життєвий досвід, ну... і сяку-таку платню.

— А все-таки не можна порівняти з тим, що має жонатий.

— Дайте спокій. Бачу довкола себе і порівнюю.

Райбіда витягнув найсильніший аргумент.

— Все не подружжя з любови, без огляду на маєтковий стан. Але ви подумайте: яких пять-шість тисяч долярів!

Старший парубок витягнув шию як журавель.

— Пять-шість тисяч кажете!? Деж то така краля?

— Що питаєте! Кажіть чи вам підходять?

— Пять-шість тисяч... Але чи фактично?!

— Я вам кажу і то в самих дорогоцінностях. Певна льокатя!

— Хтож то такий? Кажіть уже, бо я направду пікавий.

Голови парубка і райбіди збліжаються до себе і починається обговорення. Шепотом, але з притиском, з відповідними мінами і рухами.

— — — — — — — —

Не минуло з того часу й пів року, а вже Львів переживав небувалу сенсацію.

Налоговий парубок Н. Н. станув під вінець, налоговий райбіда був за старосту.

Після того не минув і тиждень, а вже „молодий" сунув до райбіди.

— Бійтеся Бога! — кричав від порога. — Де ті пять-шість тисяч? Ані сотика! Ані зломаного шеляга, чуєте!?

Райбіда переждав спокійно першу бурю і щойно як молодий закашлявся, відповів усміхаючись:

— Яж вам казав, що це не в грошах, а в преціозах!

— Які, до чорта, преціози. Хіба тих кілька ложочок, що дістала на весільний дарунок.

Райбіда витягнув записник і олівець.

— Возьмім на папір, а побачите!

І став вичислати всі дорогоцінности молодої

— Золоте серце...

— Срібний сміх...

— Гебанове волося...

— Перлові зубки (густо мережані платиною)...

— Алябастрове тіло...

— Кришталевий характер...

— Коралеві уста...

— Шафірові очі...

Молодий зробив спершу рух, який зраджував душегубні намірн, але потім осівся, а на його лице виплив лагідний усміх, який буває в небішників „по довгій, а тяжкій недузі".

— Ви ще одно забули! — звернувся до райбіди. — Вона має ще бриллянти сльоз і цього здається є найбільше. Щодня один подолок. За кіно, за капелюх, за пахощі...

— Бачите! — засміявся райбіда. — Чиж не богата вона? Легко рахуючи — пять-шість тисяч долярів!

Молодий ще піддавав:

— Що шість, — десять!

А потім витягаючи папір з кишені:

— Будь ласка, підпишіть мені вексель на тисячу.

Тепер прийшла черга на райбіду остовпіти.

— Вексель? На тисячу...?! А деж ви маєте покриття?

— А преціози моєї жінки! Самі кажете, що пять-шість тисяч варті!

— Певно... Так є... Але тільки в родинім житті. Бо в купецькім то все разом до купи й фунта клаків не варте.

Вирафінований морд і приспішений розвід були льогічним наслідком тієї розмови. Але бувший старий парубок занадто був злобний, щоб так примітивно помститися.

Він став налоговим райбідою.

Галактіон Чіпка.

—o—

З судової салі.

Процес 18 комуністів.

Другого дня розправи проти здогадних членів К. П. З. У. та Союзу Комуністичної Молоді переслухано дальших підсудних. Підсудний Гармада признався, що належав до Союзу Комуністичної Молоді, але не належав до компартії, що брав участь у тайних зібраннях, давав по 50 сотиків складок на політичних вязнів та був вибраний секретарем Союзу Ком. Молоді, але функцій секретаря не виконував. Рівночасно Гармада належав до польського „Сокола". На запит предсідника трибуналу Ягодзінського, як він міг помирити приналежність до комуністичної ячейки із „Соколом", підсудний не вміє відповісти.

Підсудний Козловський, родом із Старого Села зізнає, що він мало освічений і навіть не розумів акту обвинувачення. Він обіцює признатись до всього, щоби судді мали над ним більше милосердя, тому заявляє, що належав до „Союзу Робітничої Молоді" навіть не знаючи, що цей союз комуністичний і що це гріх належати до нього. До ячейки втягнув його мимохіть один товариш. На сходинах „товаришка Лєна" промовляла проти польського уряду, хвалила більшовицький лад, та нарікала на гірку долю робітництва в Польщі. Вони сходились коло Світезі, співали, а в „день масівки" ішли походом із червоним прапором, який ось тепер лежить на столі перед суддями, співали „Інтернаціонал", а коло ремізи побачили поліцію, то повтікали зі страху, щоби їх поліцаянти не набили. „Товаришка Лєна" втікала так, що аж звихнула ногу. То було на Вульці. Підсудний „Марек" нераз говорив, що в Лодзі комунізм сильний і що там робітники добре тримаються. Підсудний каже, що він не хотів революції, але бажав лиш такого перевороту, який би не нарушив польської держави. Предсідник трибуналу додає: „Ви хотіли такої революції, щоби про неї і поліція не довідалась". Члени ячейки змовлялись „зробити на 1. травня великий райвах!". Взагалі підсудний знає дуже мало. Не знає куди його провадили підчас демонстрації, напо вона була, не знає проти кого учасники демонстрації носили палиці, проти шпіонів, чи проти поліції.

Підсудний *Іванів*, шлюсар, українець, говорить по польськи, що до вини не почувається, що ходив на збори Союзу Робітничої Молоді тільки тому, що там були дівчата і можна було з ними бавитися. Про комуну і революцію він і не думав. На зборах промовляла звичайно „Лєна", себто Софія Шульзінгерова, яку і інші підсудні обтяжують своїми зізнаннями.

Підсудний *М. Пастух*, 17-літній хлопчина, українець, зізнає по польськи, робить враження не революціонера, але дітвака із народньої школи. До ячейки втягав його Габер, але він не знав, що то комуністична організація, думав, що це робітниче товариство, яке боронить робітників перед визиском підприємців. Раз Габер показав портрет Пілсудського на стіні і сказав: „Цей фашист не дозволяє нам відорвати Західну Україну від Польщі".

Казимир Левицький, поляк, робітник, має скінчені тільки 2 кляси народньої школи, зізнає, що коли давали йому читати українські комуністичні відозви, то він не вмів прочитати. Що це комунізм, він і не знає. Але підсудний В. Мацейовський зізнає, що Левицький кольпортував українські комуністичні відозви серед вояків 40. полку та давав їх читати і йому. Перед 7 роками Левицький був хорий на мозок і мабуть тому не тямить про кольпортажу літератури в касарні.

Далі зізнавали поліційні свідки: аґент Боровий, який тепер перенесений до Чорткова і постеруновий Михальчишин. Вони зізнали, що підсудна „Лєна" писала в тюрмі листи (грипси) до товаришів, даючи їм інформації щодо лінії оборони. Коли ці листи сконфісковано „Лєна" вхопила їх з рук дозорця і пірвала на шматки. Свідки зізнали, що підсудний Белянецький просив поліцію випустити його з тюрми на волю, обіцюючи за те стати на услуги поліції та вишукати інших членів Комуністичного Союзу Молоді. На салі багато публики, головно з робітничих кол. В розмовах публики чуються слова здивування, що хоч підсудні ніби то боролись за „Західну Україну" і хоч на їхнім прапорі, який тепер лежить перед суддями, є український напис „К. С. М.", то всеж навіть підсудні українці зізнають по польськи. Та воно й справді дає багато до думання. *О.*

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Марія Хойнацька, вдова по бл. п. Вячеславі Хойнацькому, парохові Гарасимова, померла в Гарасимові, пов. Городенка, в домі свого зятя о. дек. Вільчинського, маючи 80 літ життя — В. Їй П.!

Жертви

на будову шпиталю ім. Митр. Андрея.

Виказ 19.

Зложили в золотих: 500 Маслосоюз з іменин директорів, 473 Рогатинський дек., 404 Заложецький дек. 376 семінар С. С. Василіянок, Потоцького 95., 300 Гримайлівський дек., 250 Перемиський Боян, 246 о. І. Кудрик, Рогатин, 240 парохіяни міста Стрия, 200 Підкаменецький дек., 174 Миколаївський дек., 147 пар. ур Миколаїв, 140 пар. ур. Лопатин, 120 пар. ур. Озірна, 101 о. І. Луцишин, 100 пар. Підгайчик, 76 пар. ур, Козлів, по 75 Рожнітівський і Заржавицький дек., 62 о. І. Луцишин, Осталовичі, 60 пар. Струтин Нижний, 58 пар. Колодіївка, по 52 о. Ів. Садовський і церква Перяни, по 51 пар. Озеряни, Либохора і о. С. Іванчук Козова, 55 о. Данилик Львів, по 50 пар. Підгайчики, Славне, Урлів, Бариш, Підмонастир, Пліснини, Ольховець, Княжолуки, Козівський дек., о. З. Кузьмович Соколівка, пар. Борусів і о. Семків Раків, 82 пар. ур. Бібрка, по 45 пар. Жеребки Кород., Ів. Калужняк з Америки, Он. Саламанчук Львів і пар. Петранка та Лопянка, 42 пар. Сколе, по 36 пар. Черняв, Несторівці і Пресівці, 40 пар. Сморжів, 31 дек. ур. Солуків, 27 Рогатинський дек., по 25 пар. Гвабова, Увсе, Марійське тов. Львів і пар. Золотники, 23 пар. Підгорців, по 18 Еп. Ординаріят Філядельфія і Микола Бутинський Америка, по 17 пар. Сороки і Балинці, по 15 пар Підгайчі і Струсів, 13 пар. Солуків, 12 пар. Мшана, 11 пар. Збараж. по 10 пар. Заруддє, Нар. Дім Лісько, о. Д. Хабурський Явче, радн. Ос. Бурачинський Хойниці, др З. Русин Тчев, по 9 о. В. Кушнір Вербів і пар. Волоське Село, по 5 пар. Бідоголови, Стрілинська Нова, о. Т. Пиндус Зелена, о. І. Городиловський, пар. Підгородці, Мілько Русин і Петро Гавбчук Тчев, по 4 пар. Верчани і Фірлеївка, по 3 пар. Рожанка, Чорнушовичі, Верчани, Рахиня і майор Русин Тчев, по 2 пар. Підмонастир, Ражнів, Оравчик, Девятники і Белзець, дрібні датки 4, 25 фр. Володимир Квасницький Мільгуз Франція, **Українці в Римі 5 ам. дол.**

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 29. січня 1931 року — масло експортове і десерове прима за кільо 4·10 зол.; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 6·30 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Пятниця, 30. січня, година 7·30 веч. Пташник з Тиролю".
Субота, 31. січня, година 7·30 веч. „Травіята".
Неділя, 1. лютого, година 3-та попол. „Кордіян" (ціни знижені); година 7·30 вечором „Аіда".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Пятниця, 30. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Неділя, 1. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:
Пятниця, 30. січня, година 7·30 веч. „Пригода Ч. А. Паіна".
Неділя, 1. лютого, година 3·30 веч. „Перфума моєї жінки"; година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паіна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океяном" (Моріс Шевальє).

КОЛЬОСЕЙ: „Золоте багно" (Дж. Бенкрофт). Пат і Патахон у Люнапарку.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Світ шалів" (Дж. Беримур).

МАРУСЯНКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОАЗА: „Під крівлями Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Сім днів".

ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „Опівні степу" (Кен Мейнард).

ПРОМІНЬ: „Облава".

ФАТАМОРГАНА: „Кохання в кайданах". „Княжна джезбенду".

ХИМЕРА: „В перший цілунок.

СТИЛЕВЕ: „Симфонія вимслів" (Грета Гарбо, Дж. Гільберт).

УТІХА: „Америка". „Монті, тайний агент".

Програма радіо.

Пятниця 30. І. 1931.

Варшава (1411,7) 20·15 Концерт. **Гельсінгфорс** (12·1,4) 19·30 Радіооркестра. **Берлін** (419) 16·30 Музика. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 16·30 Радіооркестра. **Харків** (937,5) 16·00 Український концерт. **Москва** (1481) 15·00 Концерт.

Субота 31. І. 1931.

Варшава (1411,7) 18·15 Концерт для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·00 Слуховище. **Букарешт** (394,2) 16·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 18·40 Соната C-moll Ґріга. **Рим** (441,2) 17·00 Оперова музика. **Прага** (486,2) 19·20 Концерт. **Відень** (516,3) 17·15 Академія. **Будапешт** (550,5) 20·15 Вечір Моцарта. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Т-ва Українських Жінок у Станиславові відбудуться дня 8. лютня в год. 3 поп. в кімнатах „Бесіди". 1395 2—3

Вписи на медичний факультет у Братиславі. Українські студенти в Братиславі (Чехословаччина) подають до відома всім інтересованим у краю, що вписи на літній семестр лікарського факультету Університету Коненського в Братиславі відбуватимуться від 9. II. до 22. II. 1931 р. До подання треба załучити свідоцтво зрілости, метрику уродження та свідоцтво приналежности, всі вище згадані документи мусять бути предложені лише в оригіналах. — Удержання місячно коштує від 130—150 зол. п. а оплата за семестр 110 зол. Хто рефлектував би на приняття, нехай пришле свої документи на час, себто найдальше до 15. лютого п. р. на адресу: M. U. St. Tarnavskyj Roman, Bratislava, YMCA, č. 309. Č. S. R.

Подяка. Широ дякую ВП. П. Д-рам Ант. Перегінцеві і Мих. Гринівові за безінтересовну поміч і старання, якими приспішили моє звільнення з тюрми в Станиславові. Рівнож ВП. Панам і Панам, які, не важаючи на трудноші, доставляли харчі, котрі пригадували мені вільний світ, головно за святочну „кутю", колач і рибу — моя найширіша подяка. — **Норберт Рибак**, урядовець філії „Просвіти" в Бучачі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВНАЙМУ умебльовану ясну кімнату з балконом. Генінга 24. I. п. між 3—6 год. 1389 3—3

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА, Личаківська 34, приймають вписи на новий вечірній 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Переписка на машинах. Початок науки 5. лютого 1931. 1406 1—4

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Ів ен Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

МАҐІСТЕР прав львів. унів. пошукує посади концепієнта адвок. на провінції. Богдан Зацерковний, Грудзьондз, Міцкевича 17. 1396 2—2

ВСІЛЯКІ годинникарсько - ювілерські роботи виконує найстараннїше Домбровські - Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 888 9-?

ПОТРІБНА інструкторка для приготування ученниці до 3-ої кл. гуман. О. Козак, Лящин п. Стрілинська Нова. 1404 2—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Осип Берест

б. лікар внутр. клініки і заг. шпиталя у Львові

ординує в недугах внутрішніх і діточих

у Тернополі, вул. 3. Мая ч. 3.

Кремінна лямпа, Sollux. Дім Нар. Торговлі.

„MROZOL" ГОНСЕНЬКОГО

масть на відмороження.

Рескр. Мін. Здор. ч. 28.

Запобігає відмороженню, лічить рани з відмороження та усуває сверблячку кінчин. 1340 2—8

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова немічі) та **лікарської косметики**

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кристерапія. Сепаратові ждальні.

Львів, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. і Оставниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Звичайні Загальні Збори Спорт. Т-ва

„УКРАЇНА"

відбудуться дня 15. лютого п. р. в год. 11. рано в салі „Української Бесіди" при вул. Рутовського 22. I. п. з таким денним порядком:

1. Отворення Загальних Зборів і вибір провідника. 2. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 3. 20-ліття Сп. Т-ва „Україна" — реферат. 4. Звіт Виділу з діяльности. 5. Звіт скарбника. 6. Звіт Провірної Комісії. 7. Вибір нового Виділу і Провірної Комісії. 8. Внески і запити.

За Виділ:
Мих. Лазорко в. р., голова. Евген Бирчак в. р., секретар.

НАКЛАДНЯ SCHERL У БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:
Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:
BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:
Ausland - Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торгівлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490) Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** 61—?

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10

Ч. 23 (12.679). Львів, неділя 1. лютого 1931. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ПРИГАДКА.

Загальні Збори Видавничої Спілки „Діло", кооперативи з обмеженою порукою у Львові, відбудуться дня 2. лютого 1931 р. у льокалі редакції „Діла", — Ринок ч. 10., II. поверх. в год. 5. попол. 1—2

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 14.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу. 2297

Гроші самі за вас працюють,
коли їх вложите на вкладкову книжку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

БАЛЬ „ОСНОВИ"
14. II. 1931. 1305 2—2 **14. II. 1931.**
в салях „Народнього Дому".

Нині в год. 10·30 передполуднем починається інвентарна випродажа черевиків і снігівців!
І. ШЛЯЄР головний склад обуви.
Львів, Леґіонів 35. **Львів Леґіонів 35.**

ЖЕНЕВА.

Враження очевидця.

Кожне засідання Ради Ліги Націй робить враження неначеб якогось ярмарку — політично-дипльоматичного та журналістичного. Не тільки зі самої Европи, але з далекої Азії (Японія), Америки (Чіле, Перу і т. д.) та Африки з'їжджаються дипльомати, політики, журналісти. Цих останніх найбільше — кілька сотен.

У великій опкленій веранді, над самим озером Леману, за головним столом на підвищенню — засіла Рада (Conseil) під проводом англійського міністра закордонних справ Гендерсона, колишнього робітника й нинішнього представника найбільшої світової імперії, який з незвичайною повагою, спокоєм і тактом проводить нарадам. Колиб не знали ви, хто це, а сказали вам тільки, що це англієць, то віднесли би напевно враження, що це якийсь англійський лорд з давньої історичної родини. Це робить вже раса та стара національна традиція. Побіч Гендерсона — старий французький політик-дипльомат Бріян, один з таких промовців, що як тільки в якійнебудь справі забере слово і по кульоарах розноситься „Mr. Briand commence à parler" — то всі, що мають білети вступу, женуть до салі, щоби слухати. Дальше бачимо німецького міністра Курціюса: вже обличям робить враження адвоката, яким є в дійсності. Італійський міністр Ґранді має тепер славу „enfant terrible" Ради Ліги, бо деякі його виступи аж жахають холодних та зрівноважених дипльоматів. Самим виглядом вирізняється від інших: молодий, гарний мущина з чорною борідкою притягає до себе погляди всіх досить численних жінок, присутніх на салі. Дальше йде представник Японії маркіз Йошіжава. Це головні, себто постійні члени Ради, поруч з ними сидить дальших 9, яких вибирає ріжних держав вибирається на обмежений час. Туди належить польський міністр Залеський, якого у Женеві вважають одним із замітних дипльоматів, міністр норвежський, фінляндський, заступник Ірляндії, Перу і ін.

Найважнішими справами, побіч великого числа справ дрібніших або чисто технічних, були на цьому засіданні: 1) справа приготування загальної конференції розброєння, яку по довгих нарадах рішено остаточно скликати до Женеви на 2. лютого 1932 р. Очевидно, що ця драглива й затяжна справа зустрічала значні труднощі, як видно вже з такого факту, що дотепер держави не погодилися навіть на особу президента конференції; найповажнішим кандидатом був чеський міністр Бенеш, на якого проте Рада не погодилася внаслідок спротиву Німеччини й Італії. Тому рішено цю справу відложити до грудня, щоби евентуально подбати за згоду якогось американця провести тій конференції.

Другою справою, що викликала велике зацікавлення, була справа німецької скарги на поведінку польських властей при соймових виборах на Шлеську, на Познанщині і Поморю. Про фактичний хід і вислід нарад над тими скаргами польська преса приносила досить неточні і неправдиві звідомлення, під шумними наголовками „Побіда міністра Залеського" і т. п. В дійсності міністр Залеський найшовся в досить скрутному положенні. Згідно з загальною опінією заграничної преси здобув йому деяку симпатію факт, що Залеський сам відразу і щиро признав, що Польща дійсно нарушила деякі статті міжнародньої шлеської конвенції з 15. травня 1922 р. та що готова розслідити дотичні факти і дати відшкодування пошкодованим особам. Рада Ліги не признала вправді усіх домагань міністра Курціюса, але зажадала від Польщі переведення слідства та предложення на найближчій сесії в травні ц. р. докладного звідомлення про вислід слідства. Офіціяльно стверджено нарушення Польщею 75. і 83. статтей женевської конвенції, яка тепер зобовязала Польщу до предложення цих конкретних заходів для забезпечення прав німецькому населенню на Шлеську на будуче. Отже фактично процес на женевському суді виграли німці.

Поза цими справами, які були на порядку засідання Ради, в кульоарах палати Ліги Націй як і в пресі чимало говорилося про українську справу, знану вже під назвою „пацифікації". В цій справі увійшло до Ліги Націй кільканадцять петицій, з яких дотепер прийнято 5, які відповідають приписам та які тому можна розглядати. Зпосеред прийнятих петицій найповажніші дві: 65-ти англійських послів та Української Парляментарної Репрезентації. Прийнято між іншими петицію кільканадцяти українських робітників з місцевости Homecourt у Франції, які самі під себе та одні з перших ще в жовтні мин. року її внесли і то в зовсім правильній формі. Згідно з приписами поведінки в цих справах, коли вже петиція прийнята Головним Секретаріятом Ліги, доручається її заінтересованій державі, яка має право внести проти неї до 2 місяців свої зауваження. Рівночасно президент Ради визначує двох членів Ради, з якими разом розслідчує справу (комітет трьох). До цього комітету не може входити ніяка держава, яка сусідує з заінтересованою державою, ані держава, в якій більшість громадян належить до тої самої національности, що меншість, яка зголосила петицію.

Для петицій у наших справах установлено вже той комітет з трьох, а саме в особах англійського міністра Гендерсона, як президента Ради, італійського заступника Шльотті і норвежського міністра Мовінкеля.

Справа прийде на засідання Ради в травні ц. р. Одначе тут слід завважити, що предметом нарад може вона стати тільки тоді, коли по розгляді комітетом трьох цілий цей комітет або бодай один з членів Ради поставить формальне внесення, що наслідком нарушення постанов про охорону прав меншостей. Рада повинна заняти ся цією справою.

Як взагалі ставляться до цих справ за кордоном — вистане навести як зразок статтю одного з найповажніших політичних дневників, а саме консервативного і до Польщі прихильного щоденника „Journal de Genève" з 25. січня ц. р. під написом „La Pologne à Genève", який наведу в дослівному перекладі. Обговоривши закінчену вже саме цього дня німецько-польську справу і висказавши з цього приводу кілька компліментів в сторону міністра Залеського, автор статті пише:

„Ми вже довідались, що діялось на Шлеську та не знаємо ще добре, що сталось у Галичині. Від кількох місяців доходили нас часто відомости про тортурування селян, нищення кооператив. Ми їх не публікували, бо належить не вірити відразу оповіданням про такі жорстокости. Але повірено їм у Льондоні і 65 англійських послів внесло петицію до Ліги Націй, яку вже передано комітетові трьох. Та справа є скомпліцікована. Щодо самих наведених фактів жорстокости, то треба їх розслідити на місці незалежними людьми. Щодо відповідальности, то треба сягнути в минуле, бо послідки є ріжні. Поляки обвинувачують українських терористів, що вони розпочали акцію. Українці зі свого боку, обвинувачують Польщу, що не виповнила свого міжнародного зобовязання, дати їм в Галичині автономію. Однак як могла вона це зробити, коли є певним, що автономна Галичина — не мала би нічого пильнішого до зроблення, як відділитись від Польщі — та можливо підпасти під вплив Москви. Небезпека для Европи і для миру булаб велика. У дійсності, правдиву помилку зробила Европа, яка не вміла переконатись в р. 1920, що це в її інтересі було підперти Україну і зробити її незалежною. Польща жалується і можливо слушно, що чужі держави, заінтересовані в тім, щоби стримати її розвиток, провокують безпереставанно ці несупокої у неї. Тому повинна би Польща сама мати в тім інтерес, щоби ця справа була публично передискутована. Робити з цього тайну було би дуже нерозумно, бо виходило би, що має нечисту совість. Польський уряд це зрозуміє і ще перед речинцем, який йому прислухував, наіслав свою відповідь на петицію англійських послів. Ми від себе маємо надію, що комітет трьох саме представить цю справу Раді, як таку, щоби її розібрати тому, що хочемо, щоби вона була належно розяснена. Ціла Европа бажає собі розвитку Польщі в супокою і вона повинна сама старатися про те, щоби положити кінець випадкам, які повторюючись — роблять їй лиху опінію в світі та повинна подбати, щоб її урядовці не поступали собі з меншостями після своєї власної вподоби".

Я. Олесницький.

Дня 1. лютого 1931. Дня 1. лютого 1931.
У НАРОДНІЙ ГОСТИННИЦІ
1392 **Чайний Вечір** 3—2
„МАСЛОСОЮЗНИКІВ"

„Квадратура кола".

(З педагогічних кол.)

(Докінчення.)

III.

Весь той час назвім перехідним. Згодом приходить ера рішучіших потягнень. Одначе, коли хто, ведений теоретичним зацікавленням, запитав би, які вимоги стали потрібні для осягнення ядрика нової, чинної льояльности, або спонуканий журою про укр. шкільництво, якого вся майбутність залежить, як бачимо зі слів п. міністра, від того одного слова — захотів би поставитися до нього позитивно, той не знайшов би розвязки ані в офіційних енунціяціях, ані в педагогічній літературі, ані

Вже вийшла окремою книжкою повість:
АЛЬФОНСА ДОДЕ
МАЦІЦЬКИЙ
ІСТОРІЯ ОДНОГО ДІТВАКА.
Переклад із французької мови
М. РУДНИЦЬКОГО.
Обгортка ПАВЛА КОЖУХА. Ціна 3 зол.
Поручена пересилка 1 зол.
Можна дістати в Адміністрації „Діла" і по всіх Українських книгарнях

врешті, в дотеперішній шкільній практиці. Навпаки — все це питання нової льояльности не розяснює, а радше затемнює.

Всеж таки пригляньмося офіційній інтерпретації.

Не будемо торкатись енуніяцій п. міністра ані політичної сторінки цього питання. Читачів відсилаємо до промови пос-ки М. Рудницької.

Звернімся до писаних законів і розпоряджень. Безперечно найважнішій з них це розпорядок п. міністра Червінського з трав я 1929 р. (№ II—2875/29 з 1. травня 1929 р.) Ось він в оригіналі: „*Szkoła winna prowadzić ciągle akcję wychowawczą oraz osiągnąć dalsze stateczne wyniki wychowawcze, w szczególności szkoła musi wychowywać w duchu wyraźnie państwowym i wyrobić wśród młodzieży poszanowanie do własnej państwowej i jej zarządzeń*". Ясно, що тут три слова найважніші: „duch wyraźnie państwowy". Що це значить? В офіційному органі Міністерства Освіти „Oświata i wychowanie" з лютого 1930 находимо на 175. ст.: „*W tym samym obrad* (зїзду начальників і візитаторів середніх шкіл у Варшаві від 15—21 січня 1930 р.) — *20. stycznia — przed przystąpieniem do właściwego dalszego porządku dziennego p. naczelnik Pieracki* (теперішній віцеміністр) *poddał dłuższemu omówieniu sprawę wykonania wniego rozporządzenia Pana Ministra o nadawaniu szkołom prywatnym praw szkół państwowych*". (Це розпорядок поданий раніш). Більше нічого. Даремна річ шукати за виясненням, бо те, що там говорено, остало тайною для вибранців. „*Wyraźnie państwowy duch*" це пітійські слова, які важкою зморою повисли над українським шкільництвом, аж поки стали дзвонами на їх похоронах.

Після зїзду візитаторів почалися зїзди директорів. На одному з них, уладженому для директорів семінарів у Львові, один з візитаторів сказав, що вже стіни школи повинні зраджувати „паньствового духа". Між тим, закони не дозволяють приватним інституціям на декорацію своїх стін державними емблемами. За Австрії приватну школу, котра вивісила б державного орла, напевноб потягнено до відповідальности. Тепер (закони обовязують ті самі) вимагається не лише портретів Президента, державного знамена, але й портретів марш. Пілсудського. Про одну українську школу сказав львівський куратор, що вона не заслуговує на право прилюдности, бо на стінах її шкільних саль не було портретів марш. Пілсудського. — При нагоді якоїсь інтервенції в Кураторії один з її високих урядовців сказав, що вимог виховання в державному дусі не можна очеркнути докладно, а тим більше не можна цього зробити на письмі. Це треба відчути. Запевнення льояльного виконування розпорядків шк. влади не вистарчає, тут треба льояльности „чинної". Святкування державних свят? Коли молодь іде лише до церкви — мало, коли навіть школа дає з цієї нагоди поранок — мало, треба, щоби з виконання і добору точок програми пробивала радість і спонтанічне захоплення святом...

Думаємо, що сказаного вистане, аби доповнити „широкий" апель п. міністра. По перше, коли він говорив про льояльність, то з певністю мав на думці що другу льояльність — чинну. По друге, під „чинною" льояльністю розумів він, як це розуміють його органи, своєрідне свідоме стремління не польських народів до заперечування власних національних аспірацій і до заступлення їх національно державними польськими. Виховання молоді в тому дусі, це й є виховання в державному дусі.

Пану міністрові напевно відомо, що українські приватні школи були льояльні в розумінні респектування обовязуючих законів держави. Вони плекали свою власну культуру, прямували до власного виховного ідеалу, що їм це було вільно в межах конституції, міжнародних договорів і всякого іншого законного управнення. І пану міністрові відомо теж, як членові уряду, тобто установи, яка повинна зберігати закони, що така льояльність уповні вистарчає. Але пан міністр, у своїй „ширости" домагається від українського громадянства льояльности чинної і створює цим „квадратуру кола". Бо розвязка так поставленої п. міністром проблеми йде або через зміну основних законів польської держави, міжнародних договорів і всього дорібку сучасної цивілізації, або через добровільну резигнацію з охорони тих законів. Одначе п. міністр, як міністр освіти, знає теж, що цього останнього українська нація зробити не може.

IV.

І ось ми, вирівнавши ґрунт, доходимо до того, яка повинна була бути відповідь п. міністра, коли б він був говорив дійсно широ, або коли б почував, що вже час сказати правду. Та хай за нього і за нас говорять люди його табору, менші дипльомати, за те ширші.

Один з делегацій розвязаних гімназій сказав дуже високий урядовець у Львові: ми мусимо перш за все змінити вашу духовість, а тоді створимо такі школи, які нам будуть вигідні. Другий теж дуже високий урядовець, але вже в Варшаві, сказав приблизно таке: „Панове приїхали за скоро. Закриття гімназій не наступило наслідком тої чи іншої конкретної провини, лише це один зі складників чи потягнень політики цілого уряду, з яким я особисто безумовно солідаризуюсь. Уряд дальших потягнень робити не буде, поки не зверне досвідів, які є наслідки того, що вже зроблив. Тут панам не поможе ані міністр освіти ані навіть кілька міністрів. Вони не в силі змінити політики, яка не є політикою одного чи другого міністра. Це може зробити лише весь кабінет. Те, що я сказав, може бути обличче, але на це нема ради". — Коротко і ясно.

Отже хтож створює квадратуру?

„Націфікація" й інші потягнення мали за завдання серед українського громадянства підготовити ґрунт під народники льояльности (автономної, чинної, під вигідну розвязку квадратури! Одначе, сконстатувавши найбільше, на нашу думку, правильний здогад, не беремося переводити його аналізи. Найпростішої розвязки квадратури: признання національних українських аспірацій у межах законів держави — не дискутуємо теж. — Щиро кажемо: підіждемо аж збереться більше досвіду.

В. Зарічний.

Ліквідація неписьменности на Рад. Україні.

Найтяжчу спадщину залишив після себе царський уряд на В. Україні — це значну кількість неписьменних серед дорослого населення, а саме, приблизно 7 мл. осіб обох полів. З вибухом революції повстав жвавий рух і в галузі позашкільної освіти. Вже перший зїзд „Просвіт", що відбувся в Київі 20—25. вересня 1917 р., ухвалив у справі ліквідації неписьменности таку постанову: „Визнаючи причиною великого політичного, національного та економічного занепаду неграмотність, зїзд „Просвіт" домагається заведення обовязкової шкільної науки, а всіх своїх членів закликає до завзятої боротьби з неграмотністю через заведення курсів для неграмотних при кожній „Просвіті".

На жаль, пляномірна позашкільна праця, що була розпочалася в той час на Вел. Україні, зустрічала на свому шляху різні перешкоди через часту зміну влади та горожанську і більшовицьку війну. Коли запанувала на Вел. Україні більшовицька влада, то одним з перших гасел, які вона урочисто проголосила, було — ліквідація неписьменности до 10-ої річниці жовтневої революції, себто до 1927 р. З цією метою НКО утворив на місцях пункти ліквідації неписьменних (ліквпункти) та школи малописьменних. Але одно діло — декларація і зовсім інше — реалізація її в житті.

Ще в 1927 р. теперішній комісар нар. освіти М. Скрипник, вказуючи на те, що „ліквідувати абеткову неписьменність це є перша умова цілої нашої роботи в галузі будівництва соціялізму", визначив кількість неписьменних на Рад. Україні на 5 міл. осіб[1]).

Цікаво, що той-же М. Скрипник після двохрічної праці НКО над ліквідацією неписьменности, коли зліквідовано приблизно 1. мл. неписьменних, визначує кількість неписьменних

[1]) М. Скрипник. Статті й промови. Т. IV., ч. 1. Питання соціялістичної освіти. Х., 1930. 510+4 нен. стор. Див. 139. стор.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ЛЮТОГО 1931.

С. ШАХ.

300-ліття Успенської церкви у Львові.

В неділю 16. ст. ст. січня 1631 р., тобто 1. лютого 1631 р., відбулося незвичайне свято львівської Руси: посвячення св. Успенської (Волоської) церкви Ставропигійського братства при Руській вулиці. Той церкви, що й донині красується своєю величю та архітектурою, пригадуючи світлі картини історії нашого львівського міщанства.

Нинішня Успенська церква складається, як відомо, з 3 частей, котрі побудовано окремо і від себе незалежно в такім хронольогічнім порядку: 1. Корняктівська дзвінниця, побудована в роках 1572—1578; 2. Трьохсвятительська каплиця, побудована в 1591 р.; 3. Св. Успенська церква, побудована в роках між 1591—1631. Отже ця церква, головна, святкує нині, в неділю 1. лютого 1931 р.; свій 300-літній ювилей посвячення.

Історія львівського братства при церкві Успення Преосв. Діви Марії, від 1593 р. піднесеного до упривілеєваного Ставропигійського, має свою добре заслужену славу не лише на льокальнім терені міста Львова, але також на цілій области галицько-волинських земель. Одначе ця історія, на жаль, за мало спопуляризована, і то передовсім рішуче за мало у самім таки Львові. А історія Ставропигійського братства — цеж історія затяжної, впертої, повної посвяти і гідної подиву боротьби українського населення міста Львова за своє релігійно-національне обличя.

А історія церкви при тім же братстві — це докази не лише незломної сили львівського українського міщанства, його меткости, підприємчивости та жертвенности, але також його гордости, його естетичного смаку та — що найважніше — розуміння ваги історичної відповідальности перед майбутніми поколіннями. Наші міщани власними руками, розумом та грішми збудували собі памятник, що перетревав найтяжчі удари неприхильної долі.

Історія будови нині існуючої св. Успенської, загально Волоською званої, церкви незвичайно цікава і повчаюча. Цікава вона так під оглядом пляну і труднощів будови, котра тревала повних 40 літ, як також під оглядом архітектури та стилю, бо є вона цінним памятником перехрещування в нашім Львові культур західної із східною; цікава вона рівнож і під оглядом внутрішніх прикрас, бо є документом пристосовування західного рококо з XVIII. в. до обрядовости східних церков на Галицькій Землі.

Всі ці справи очевидно вяжуться посередньо з нинішнім ювилеєм. В цьому фейлєтоні торкнемося лише самої події освячення св. Успенської церкви, що відбулося рівно 300 літ тому. Одначе, аби зрозуміти саму вагу того, тоді незвичайно радісного свята та пізнати деякі цікаві подробиці мусимо кинути оком на історію будови самої церкви та на відносини, серед яких цю церкву будовано.

Під час пожежі Львова 1571 р. згоріла також і шойно в 1565 р. з тяжким трудом і великими жертвами здвигнена св. Успенська церква, яку збудував архітект Італієць Петро з Лугано, що від 1543 р. переселився був до Львова; церкву цю збудовано коштом львівських міщан та волоського господаря Олександра Лопушанина. Пожежа цеї церкви страшно прибила львівських православних міщан, але не зломила їх енергії. Вони уставили вівтар у давінниці, з якої зробили тимчасову церкву та постановили зачинати знов роботу від початків.

Братство рішило приступити знову до будови церкви, в тому столітті (від 1527 р.) вже третьої, але такої, щоб її не міг знищити ніякий вогонь. Тому братчики рішили збудувати свою церкву не з дерева, ані не з цегли, а з самого тесаного каменя.

План церкви і роботу віддали знову чужинному архітектові, що тоді перебував у Львові Павлові Римлянинові, який надав будові церкви стиль італійського ренесансу. До будови церкви приступило братство з весною 1591 р., а посвячення фундаментів довершив сам київський митрополит Михайло Рагоза, що спеціяльно в тій цілі приїхав до Львова, бо львівський епископ Гедеон Балабан вів завзяту боротьбу з братством за те, що патріярх надав йому права Ставропігії, та відмовився навіть у своїм заслінленні посвятити основи нової церкви, тягаючи братчиків перед церковний та світський суд.

Братство пустило будову в рух, але піднялося за великого і коштовного діла. Львівські міщани були тоді вже завадто породжені й матеріяльно ослаблені: до того спір з епископом, Берестейська церковна унія (1596) релігійна боротьба, не сприяли будові нової церкви. Тому міщани відкликалися до релігійного й патріотичного почуття православних ще українських князів, „нарочитої" шляхти, та широкого православного „посполитого" загалу в Польщі і поза її границями. Але крім кн. Конст. Острожського,

від 10 до 35 років — на 5.425.000 осіб і крім того, малописьменних — 3.285.000[3]). Отже насувається питання, яким чином, не дивлячись на щорічну ліквідацію пів міл. аж до 2 і пів міл. (в 1929 р.) і на сьогодні кількість неписьменних залишається на однім рівні — 5—5 і пів міл.?

Відповідь на це находимо, по-перше, в матеріялах Центрального Статистичного Управління — „Народна освіта на Україні на 1. січня 1927 р." (Х., 1927 р., 31 стор.): „Недостатність мережі ліквідації неписьменности можна досить яскраво бачити, наприклад, з того, що сучасна школа 1-го концентру містить щось із 660 тисяч дівчаток проти 1.300 тисяч хлопчиків; різниця поміж числом хлопчиків та дівчаток — 640 тисяч — це очевидний матеріял для ліквідаційних пунктів поміж самими лише дітьми шкільного віку" (8-а стор.), а по-друге, в одній статті М. Скрипника: „Неписьменність 500 тисяч ми ліквідуємо, а 400 тис. у нас нових настає. А ми-ж маємо ще 5 міл. неписьменного дорослого люду. Отже, коли ми будемо на 100 тис. на рік навчати неписьменних, то, щоби ліквідувати неписьменність 5 міл., треба не більш і не менш як 50 років[4]).

Якби там не було, а більшовики не виконали завдання — зліквідувати неписьменність до десятиріччя жовтневої революції. „Чому ми цього не виконали?" — запитує сам себе М. Скрипник в одній зі своїх статтей і дає таку відповідь: „Тому, що ми ні до чого нездібні, мало працювали, не звертали на цю справу належної уваги. Звичайно, за це з нас треба здерти три шкури. Це правильно"[5]).

Після такого щирого признання М. Скрипника в неспроможності більшовиків виконати своєї урочистої обіцянки, яку дали вони, присягаючись іменем самого Леніна, не треба дивуватися, що М. Скрипник перекладає тепер це завдання з більшовицької влади на „всю робітничу клясу в цілому, всі профспілки, усю трудящу організовану масу". Але, перекладши це завдання на всю трудящу організовану масу, більшовицька влада не спокутує своєї вини за рецептою М. Скрипника, а залишає за собою й надалі кермування справою ліквідації неписьменности. Згідно з новим пляном більшовицької влади, неписьменність на Рад. Україні має бути зліквідована в 1931—32 році[6]).

Оскільки реальний є цей план, може свідчити офіційна інформація НКО в часописі „Радянська Освіта", ч. 8—9 за 1930 р.: „цього літа (1930 р.) мали охопити пунктами лікнепу 500 тисяч неписьменних, але плани лікнепроботи влітку зірвано. Місця не пристосувалися до нових метод роботи на фронті лікнепу. Місця навіть не попіклувалися придбати належну літературу для пунктів лікнепу. І наслідок — плани лікнепроботи влітку 1930 р. реалізовано лише на 25—30 проц. (76-а стор.).

Якщо взяти на увагу не лише те, що щорічно й надалі буде здійснюватися план на 25—30 проц., але й те, що, як свідчить той-же М. Скрипник, „зараз рецидив неписьменности з тих, кого ми навчаємо в школі письменности і які далі гублять свої знання і знов становляться неписьменними приблизно 30 проц."[7]), то ліквідація неписьменности на Рад. Україні приймає характер Сизофової праці: в якій мірі ліквідується неписьменність, в такій мірі наростає рецидив неписьменности.

Поданий тут короткий опис боротьби більшовицької влади з неписьменністю на Рад. Україні є одна з типових ілюстрацій продукційности тої праці на культурно-освітньому полі яку провадить більшовицька влада на Рад. Україні

Ст. Сіроподко.

[3]) Там-же. Див. 391. стор.
[4]) Там-же. 95. стор.
[5]) Там-же 177. сто.
[6]) Там-же. 392. стор.

Відоме на цілім світі!

LTS 7-94P

На цілім світі тоалєтове мило Lux придбало собі незвичайну популярність. -- Тепер буде воно і в нас необхідне — бо є — знамените, а при тому дешеве.

LUX
ТОАЛЄТОВЕ
❋ МИЛО ❋

НАЙПРИЄМНІШЕ В СВІТІ.

Судове зажалення проти Костека-Бєрнацького?

У посольських колах кружляє несправджена вістка буцім то бувш. пос. Стр. Хлопского адв. Гофмокль-Островський виступить на судовій дорозі проти бувш. коменданта берестейської тюрми полк. Костека-Бернацького. Зажалення внесе в імені послів, берестейських вязнів тієї партії. Обвинувачуватиме Костека-Бернацького за надужиття влади на становищі коменданта тюрми.

—o—

За свобідне переселення адвокатури.

(З нагоди 9-их Загальних Зборів СУА.)

В ч. 4, за грудень 1930 р., подав празничний журнал „Життя і Право", переклад статті, поміщеної свого часу в „Часописі Польських Адвокатів", який є органом „Союзу Польських Адвокатів" у Львові, статті, що торкнулася питання свобідного переселювання адвокатів в Річпосполитій.

Редакція „Життя і Права" до перекладу уступів тої статті не дала ніяких коментарів, подаючи його тільки на те, щоби задокументувати, як відноситься „Союз Польських Адвокатів" до „Союзу Українських Адвокатів".

Автор статті — львівський адвокат, д-р Кароль Аргасінський. Він стверджує, що в Галичині, при вільній самоуправі адвокатів, адвокатура переважно не в польських руках. Скількість адвокатів росте непомірно у шкідливому темпі. В Галичині ледви 10—11 проц. адвокатів польської національности, а на кількасот аплікантів львівської палати поляків не більше 30-ти. „Союз Українських Адвокатів", що повстав в останніх роках в Галичині, має — мовляв — політичні (т. зв. „українські") тенденції і завдяки його пропаганді намножилося в останніх ро-

---

тетьмана П. Конашевича-Сагайдачного, Михайла й Омеляна Тишевичів та деяких інших, своя „заочита" шляхта мало підпомогла львівських братчиків. Зате московський цар Федір Іванович (син Івана Грізного), останній з роду Рюриковичів, поміг львівським братчикам у будові. Також і шурин його Борис Годунов не поскупив помочі львівським міщанам.

Одначе львівську частину тягару будови взяв на себе православний молдавський воєвода Єремія Могила, котрий з огляду на традицію (попередню церкву вибудували також молдавські господарі) постановив піти назустріч львівському братству і рішився „добудувати й докінчити ту святу церкву коштом і накладом своїм", і то таку, щоби була „прикрасою міста Львова". Обітницю свою виконував незвичайно совісно. А коли в міжчасі помер, то діло Єремії перейняв на себе його брат Симеон, а відтак братанок Константин. Одначе ані одному з них не судилося дочекати докінчення будови. Щойно внук брата господаря Єремії, Мирон Бернавський, що був коротко князем (1626—1629), успів довести діло діда та родини Могилів до кінця. З кінцем 1630 р. церква була готова і Ставропигійське братство назвало Мирона Бернавського „пресовершеннійшим і всещедрійшим ктитором і в словах і в ділах", а в середній бані поміщено родинний герб Могилів з написом: „Ясносвітлий Господар воєвода Молдавський Мирон Бернавський Могила совершитель церкви".

Про скінчення всіх робіт зовнішніх і внутрішніх около церкви повідомило братство царгородського патріярха, який прислав йому своє благословення. Крім цього звернулося братство до господаря Мирона Бернавського що по втраті престола Молдавії перебував від 1629 р. у своїй земельній посілости в Устю над Дністром у Галичині, з просьбою, щоби, як ктитор, назначив день посвячення церкви та прибув особисто на це торжество. Як делегат братства поїхав до нього сам львівський епископ Евстахій Тисаровський (1607—1641), що потвердив привілеї братства, бо уважав його „підпорою православія у Львові" і жив з ним весь час у згоді. Епископ прибув до Устя 29. ст. ст. грудня 1630 р. і там оба з М. Бернавським означили речинець посвячення церкви в дві неділі опісля, себто на 16. ст. ст. І. 1631 р. Одначе сам кн. Мирон до Львова не прибув. Заступав його та родину Могилів син колишнього господаря Симеона, архимандрит Києво-Печерської Лаври Петро Могила, пізніший славнозвісний київський митрополит, творець Могилянської Академії. Для звеличання торжества посвячення привіз Петро Могила із собою цілий хор з Києва, котрому братство заплатило за гарний спів навіть гонорар.

Акту посвячення церкви довершив львівський епископ Е. Тисаровський, котрий уважав для себе „за велику честь посвятити так прекрасно побудовану церкву", як про це виразно свідчить його власноручне письмо з 16. І. 1631 р. З нагоди торжества уладило братство дня 18. ст. ст. січня 1631 р. обильний „братський обід", в якім взяли участь львівський епископ, священики, черці, шляхта та міщани. Обід був „з пивом, медом, винами" і коштував дуже дорого, бо 41 зол. і 14½ гр.

Широ радувався тим щасливим днем переживім сам ктитор Мирон Бернавський. В день посвячення прислав він із Устя у дарі новопосвяченій церкві золотавий хрест „дрібно різьбний", ризи, стихар і „пестрий перський килим, довгий до стіни запрестольної".

День цей був завершенням десяток літ мозольної і повної посвяти праці львівських міщан. Тому був він справжнім святом усієї львівської Руси, що будувала захист і підставу своїй вірі й народности, щоби по всяк час „во всем церковном преданії восточныя вселенскія церкве крѣпко і неподвижно стояти".

Теперішній Сеніорат Ставропигійського Інституту не пропускає цих роковин мимо. Член Сеніорату проф. д-р А. Копистянський написав з нагоди ювилею на основі документів студію про будову св. Успенської церкви п. з. „Историческій очеркъ сооруженія Ставропигійской Успенской церкви во Львовѣ", яка була друкована у „Временникѣ" Ст. Інституту на 1931 р. і вийшла окремою відбиткою, а крім того виголосить про це реферат на академії в „Нар. Домі".

Цей рідкий в історії львівської української громади ювилей повинен відбитися сильним відгомоном серед українського населення Львова, головнож серед широких кругів львівського міщанства. Але з другого боку Сеніорат Ставр. Інституту не може довше замикатися у вузенькому колі своїх політичних однодумців, тільки мусить уможливити доступ для тих-же міщан до цього Інституту, славного саме міщанською традицією братства. Крайня пора, щоби і міщанство Львова і Сеніорат Ставропігії злібонювали точно і примірно разом з церквою заповіт колишніх братчиків з часів будови нинішнього св. Успенського храму (з 1592 р.), щоби „церков убо яже начахом зидати, хотящее *род наш разточений в едино собрати*"!

—o—

975 10-20
Можна дістати в аптеках і дрогеріях.

ках дуже богато українців адвокатів. У львівській палаті їх буцімто тепер більше, як поляків.

„Якщо адвокати-сіоністи в Малопольщі (термінольогія оригіналу — прим. Ред.) жаліються на теперішні трудноші переселювання до Королівства, на окраїни і Познанщину та домагаються свобідного переселення на основі конституції, як індивідуально покривджені у своїх громадянських правах зарікування, (ст. 101 конст.), то українські адвокати на з'їзді малопольських палат у Львові дня 20. X. 1928, які прибули на зїзд у числі 12 делегатів із „Союзу Українських Адвокатів", що репрезентує українську адвокатуру „від Сяну аж до Збруча", заявили устами колеги Льва Ганкевича, у заяві, зложеній в українській мові, що вони у боротьбі за волю переселення стануть в одному ряді, а тим самим отверто заначили також зорганізований політичний характер тої своєї боротьби буцімто за право.

„Не треба забувати, що українські емісарі, також адвокати, сидять у Берлінах і Прагах, а може і в Київах, і що з політичного, національного і державного становища не є річю байдужою, чи українські адвокати почнуть кольонізувати Волинь і Полісся, Білорусь і Холмщину та будуть давати там місцевій людности правних порад і оборони. Можемо для поодиноких колегів з того табору мати і маємо богато пошани і для людей праці і діла, але не можемо пропускати з очей державних інтересів. В кожному разі до переселювання непольських елементів на креси і до національно загрожених міст б. Конгресівки не можуть прикладати руки передовсім члени „Союзу Польських Адвокатів".

Адвокатуру в Малопольщі — кінчає автор — окупували елементи сіоністичні й українські, а тепер розпочинають боротьбу за поширення терену окупації. І до цього має причинитися „Союз Польських Адвокатів?!"

Таке становище занав д-р К. Аргасінський.

Справа свобідного переселювання адвокатури, яка від ряду літ живо порушує уми адвокатів і інтересованих кол громадянства усіх народів Польщі, має передовсім своє специфічне значіння, як питання виміру справедливости і права. Чехословаччина, Югославія і Румунія, ще заки зуніфіковано законодавство, вже перевели уніфікацію адвокатури, даючи адвокатам ріжних правних земель право взаїмно свобідно переселитися навіть без якихнебудь особливих формальностей. Вони зробили це в добре зрозумілому передовсім державному інтересі. Бо в державному інтересі (якщо дана держава має претенсію бути новочасною правовою державою) лежить якнайповніше зрівнання прав усіх громадян уодностайнення обовязуючого права, себто законодавства і прав та обовязків, які воно створює для всіх. Право — як відомо — впливає у великій мірі на розвій господарських і суспільних відносин, спрямовуючи їх практично на деякі шляхи практично. Уніфікація господарська може бути приспішена і переведена після переведення уніфікації правної, бо ріжнородність обовязуючого права спинює її. Якщо неможливо перевести уніфікації права в скорому темпі законодатним шляхом з уваги на трудноші законодатної праці, то можна дуже богато допомогти фактичним здійсненням її шляхом усування перепон, що існують досі.

Такі **аргументи державного характеру** промовляли за створенням свобідного переселення адвокатури в згаданих державах.

Ця справа актуальна у Польщі ще також з уваги на перелюднення в адвокатурі. Від ряду літ бореться особливо галицька адвокатура за право свобідного переселення, а перепони в цім напрямі створює передовсім польська реакційна адвокатура. Передовсім тому, що в адвокатських палатах Волині, Полісся, Підляшя і Холмщини, польська адвокатура сьогодня панує своїм числом та має виключно владу в своїх руках. Допущення конкурентів для неї небажане у змислі професіональному. Польська адвокатура Галичини як малочисельна, майже не має конкуренції, маючи готові синдикатури і підтримку всіх урядових і громадянських польських чинників. Тому вона може дозволити собі на політоді, як адвокати інших національностей з ваджким трудом від ряду літ добувають заледви мінімум егзистенцій.

Польські адвокати можуть дозволити собі тику того роду, як це зясовує д-р Аргасінський, на люксус підтягати інтереси держави під власний інтерес, українські-ж адвокати мусять глядіти, щоби добути кусень хліба, особливо в часах, як інтелігенський приріст українського і жидівського народів не знаходить нормального приміщення у державних урядах, куди його засадничо не приймають. Воно звучить може парадоксально, що саме ті, що повинні берегти інтересу держави, себто польські адвокати, виступають проти нього. Бо — як вище згадано — всяке оп.янювання уніфікації адвокатури опізнює уніфікацію законодавства, а також господарського життя держави і тим самим ослаблює саму державу.

Інше діло, який вплив матиме отворення адвокатурі в Польщі можности свобідного переселення на її відносини політичні, національні і суспільні.

Для українців це буде теж великий крок вперед на шляху національного обединання в межах Польщі. Безумовно впаде тоді одна з досить поважних перепон на т. зв. сокальському кордоні, перепона правного характеру. Боротьба за право загалом, а на право нації особливо, піде тоді іншими шляхами, піде скорше і певніше. Усе те належить обективно признати. Але нема такої сили, яка могла би на довший час спинити цей природний процес.

Уніфікація адвокатури в Польщі мусить прийти в найближчому часі, як це видно хочби із недавньої заяви в соймі представника ББ посла Зайдлера. Це дуже правильний і розумний законодатний крок вперед, на шляху усунення пересудів, якими не може жити держава. Цього процесу не може здержати на довший час ніяка сила, тим менше „Союз Польських Адвокатів", що з завзяттям бореться не за поступ права, а його ретроградність.

Тому не диво, що ролю „С. П. А.", особливо-ж д-ра Аргасінського в справі вільного переселення адвокатури здавна вже пятнує в ряді статтей сама редакція львівського „Глосу Права". Пятнує її теж уся поступова польська адвокатура, хоча вона дуже малочисленна, пятнує усе демократичне громадянство інших націй в переконанню, що свобідне переселення адвокатури це справа неминуча й потрібна.

Перед українською адвокатурою в Польщі, особливо-ж тою, яка зорганізована в „С. У. А.", стоїть велике завдання: Заходитися дальше біля справи свобідного переселення адвокатури і припильнувати, щоби в свій час відповідні місця обсаджено відповідними силами.

На всякий випадок ця справа мусить цікавити не тільки самих адвокатів, але також ціле громадянство, бо вона доторкає сутніх інтересів не лише самої адвокатури, але цілого громадянства.

ФОРТЕПЯНИ
ПІАНІНА, ГАРМОНІЇ, ГРАМОФОНИ І ПЛИТИ (український реп.)
Найбільший вибір. — — Догідні умови.
КОНРАД КАІМ і Син
Львів, вул. Коперника 11. тел. 20 45 1159 7—7

Процес б. посла Підгірського.

Дня 27. ц. м. перед варшавським апеляційним судом відбулась розправа проти б. українського посла Самійла Підгірського, засудженого в окружнім суді у Варшаві 20. червня 1930. на два роки вязниці за переховування антидержавної літератури. При ревізії в його кімнаті, де він мешкав разом з іншими послами, найдено дві валізки комуністичної літератури. На першій розправі посла Підгірського звільнено від закиду приналежности до КПЗУ, а на другій розправі його боронили д-р Загайкевич і адвокат Смяровський із Варшави. На внесок оборонців апеляційний суд допустив додаткові докази для доповнення фактичного стану, який є предметом розправи і тому розправу відложено. Внески оборони мали на меті доказати, що дві валізки із комуністичною літературою не були власністю б. посла Підгірського, але двох послів комуністів, які залишили ці валізки в його кімнаті без відома підсудного.

Обструкція. Найзнаменитші ліки жіночих недуг у багатьох випадках випробувала природну сірку води **„Franciszka Józefa"**, яка діє скоро, певно і без болю.

Всі українські
Фото- і Радіо-аматори
купують фотографічні і радіові апарати та приладдя
по найприступніших цінах, на догідних умовних сплата
у ф-мі FOTO-RADIO-PALACE,
Л Ь В І В, пл. МАРІЙСЬКА, дім Шпрехера.
Фірма провадить і поручає тільки найновіші здобутки техніки в тих ділянках. 1143 3—4

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Пленарне засідання сойму 30. січня тревало всього дві години. У голосуванні прийняла збільшений диспозиційний фонд мін-ства вн. справ.

Найближче засідання сойму 5. лютого.

—o—

СПРАВА СКОНФІСКОВАНИХ СТАТТЕЙ.

Дня 30. січня в регуляміновій комісії та посольської незайманости йшла далі дискусія над предложенням віцемарш. Цара в справі поміщування в пос. інтерпеляціях сконфіскованих часописних статтей. Комісія відкинула внесення пос. Стронського (Кл. Н.) у справі відіслання справи ко конституційної комісії. Відкинуло теж внесення пос. Загайкевича (Укр. Кл.), щоби комісія признала себе некомпетентною до видавання опінії в згаданій справі. Після стверджения висліду голосування над. ост. внесенням **посли опозиційних партій вийшли зі салі.** Потім комісія одноголосно ухвалила: Регуляміна комісія сойму висловлює таку опінію: Поміщування в інтерпеляції дослівного змісту сконфіскованого друку як ін фравдем легіс доместікас недопустиме, бо нарушує повагу сойму та ломить конст. принціп незайманости суд. оречень іншою владою (§ 77, уст. 2). Маршал сойму на осн. 2. § уст. 3 у звязку з § 11. регуляміну має право жадати від інтерпелянтів, щоби скреслили в інтерпеляціях сконфісковану часть.

—o—

РОЗПРАВА ЗА ЗДОГАДНИЙ ЗАМАХ НА МАРШ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Другого дня розправи проти здогадних змовників на життя марш. Пілсудського зізнавав тайний агент Буравський. Він каже, що про плянування замаху довідався від св. Пужицького. Тоді повідомив про все свою владу.

Мін. **Складковський** каже, як лише довідався про замах, оповів усе марш. Пілсудському. Марш. Пілсудський прийняв цю вістку дуже спокійно. Сказав, що ця вістка не дивує його. Знає відносини в партії ще з царських часів і йому відомо, що є одиниці, які терором раді оживити партію. В можливість замаху міністр вірить.

Подібно зізнавав віцеміністр закорд. справ Бек, що тоді був віцепремієром.

—o—

СУДДЯ ДЕМАНТ У ЛУЦЬКУ.

У Луцьку є від двох днів ап. суддя Демант. Він студіює акти справи в звязку з ост. ліквідацією центр. комітету КПЗУ.

—o—

ВЛОМ ДО БАНКУ І ДВОРА.

У ночі з 27. на 28. січня злодії вломилися в Золочеві до Кресового Банку. Розбили там дві каси та забрали 4 тис. зол. і 20 дол. — У Трушовичах (пов. Перемишль) злодії вломилися до мешкання орендатора місц. дібр і забрали залізну касетку в якій була книжечка Каси Ощадности м. Перемишля на 10 тис. долярів 2 банкноти по 100 зол., дрібних грошей ок. 30 зол і 1 ам. дол.

—o—

НІМЕЦЬКИЙ ЛЕТУН ОСІВ У ПОЛЬЩІ.

Дня 30. січня осів півтора км. від кордону на півн. схід від Вольштина німецький літак Д-1559, тому, що йому зіпсувався мотор. Керував літаком нім. пільот рез. підпоручник Грузе. Летів до Ереславу. Крила літака ушкоджені Летуна польська влада задержала.

—o—

КАТАСТРОФА В КОПАЛЬНІ.

У копальні вугля в Гвайтгевен (Англія) наслідком вибуху газів засипало ок. 50 шахтярів. Кажуть, що згинуло 10 шахтярів, доля 16 невідома, 13 перевезли у шпиталь у грізному стані.

—o—

39 ЛЮДЕЙ ЗАСУДЖЕНИХ НА СМЕРТЬ.

Воєнний суд у Стамбулі видав 29. січня присуд у розправі дезертирів. На 400 обвинуваченних засудили на смерть 39. Присуд виконають у вересні, як прийде затвердження.

—o—

Заходом Українського Фотографічного Т-ва при співучасті Фірми Фото-Радіо-Палас у Львові — відбудеться 3-тижневий

Фотоаматорський курс

для повстя неознайомлених з фотографією та новинок. Лекції (теоретично-практичні) відбуватимуться двічі тижнево вечірними годинами. Щоведні фотографічна прогулька в околиці міста. Курс для членів (виписове і зол., місячна вкладка 50 сот.) Т-ва безплатний, для нечленів 5 зол. Зголошення і вписи письменно й особисто приймає Канцелярія Т-ва (Д. Фіголь, Марка 20, І п.) до 9. лютого 1931. — Перша лекція 10 П. 1931 р. в годині 19-ій у лабораторії Фото-Радіо-Палас, площа Матейська ч. 8. 1408 2—2

Господарська школа „Просвіти".

Господарсько-садівнича школа Т-ва „Просвіта" в Милованні у шкільнім році 1930.

По кількалітньому приготуванні і частинній відбудові милованського майна з воєнного знищення Т-во „Просвіта" отворило з початком 1930 р. в Милованні річну господарську школу.

Дня 16. грудня м. р. закінчився перший рік праці річної школи. В діловому році вписалося до школи 24 учеників. Ученики у віці від 15—23 років походили з 8-ох повітів, у тім 5 з Волині (Рівно, Ковель). Батьки учеників переважно малоземельні (до 6 мг.), а лиш один ученик мав 30 мг. поля. За виїмком 2 учеників, що скінчили 3 гімн. кляси, всі інші мали покінчену народню школу. Всі ученики мали приміщення у шкільному приюті.

У школі учило 4 постійних учителів, а крім того доїздили фахівці для науки ветеринарії і пасічництва. Теоретична наука відбувалася головно в зимових місяцях; у шкільному році було 1027 годин навчання, в тім 723 години фахових предметів, а 484 години загально-освітніх предметів. Літом працювали ученики в усіх ділянках господарства школи, а також відбували практику в місцевій районовій молочарні.

В часі року уладжувано кілька прогульок з учениками, а саме до 5-ти сусідніх сіл для пізнання типових господарств околиці, дводенну прогульку до огороднічого заведення п. Терпиляка в Залуквї і семиденну прогульку в Карпати. По скінченні шкільного року відвідали ученики у Львові наші інституції під проводом урядовця Товариства.

Курс кооперативного діловодства.

В минулому шкільному році уладжено також *шеститижневий курс кооперативного книговодства і діловодства* в часі від 15. V.—30. VI. Курс покінчило 23 учеників, висланих виключно кооперативами, головно з району ПСК Станиславів.

Вписи до господарсько-садівничої школи Т-ва „Просвіта" в Милованні на рік 1931.

Шкільний рік в однорічній господарсько-садівничій школі Т-ва „Просвіта" в Милованні розпочинається 1. березня 1931 р. і треватиме до 30. грудня 1931 р.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові проголошує **вписи** на приняття до школи 40 учеників з приміщенням у приюті під такими умовинами:

1) Зголошуватися можуть мущини у віці 16—24 літ, що скінчили народня школу.

2) Оплата за приміщення у шкільнім приюті, опал і світло 5 зол. місячно. Вписове 15 зол. на початку шкільного року. Наука в школі безплатна. Прохарчування одержать ученики в кооперативній харчівні школи, веденій учениками під доглядом учителя за оплатою 35—40 зол. місячно.

3) Кожний ученик має мати одіж (у тім одіж до праці), 4 пари білля, 4 ручники, 2 простирала, подушку, покровець, сінник, а також ложку, вилки, ніж, тарілку, миску і пів літ. горня (бляшане поливане).

4) Родичі чи опікуни зобовязуються письменно платити за удержання і приміщення щомісяця згори.

Навчання у школі в зимі головно теоретичне, в літі головно практичне.

Зголошення до школи слід вносити поручено на адресу: Господарсько-садівнича школа Т-ва „Просвіта" в Милованні, п. Стриганці н/Дн. (Stryhańce nad Dn.). До зголошення треба долучити останнє шкільне свідоцтво, посвідку родичів, що зобовязуються платити за ученика і марки на 75 сот. на відповідь.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта".

ПОЗІР! ПОЗІР!

Чоботи з халявами зол. 74, лякери мужеські 31 зол., жіночі 25 зол., спортові 35 зол. продає і виконує нові, відома зі своєї солідности Шевська робітня Українських інвалідів у Львові

вул. св. Софії 25. Тел. 64-10.

1391 Трамвай: 9, 10, 11. 2—6

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22.** „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.

— **Пригадка.** Чергові Загальні Збори Українського Лікарського Т-ва у Львові відбудуться в домівці при вул. Городіщьких ч. 4 **в суботу 31. січня 1931. в год. 18.** зі звичайним денним порядком. — **За Виділ: д-р Музика**, голова; **д-р Прийма**, секретар.

— **Першорядне українське фризєрське заведення,** вул. Бляхарська 11 (ріг Руської), тел. 33-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Ревізії й арештування.** В четвер 29. січня ц. р. арештовано у Львові Ярослава Хомяка, студ. фільос., родом зі Стороннатина, пов. Львів, на припорученнє слідчого судді Вінцентого Станислава Сєлкевича, що переслухав його в справі арештованого Мигола і товаришів. В пятницю 30. січня ц. р. випущено його на волю. — У понеділок 26. січня 1931. перевела державна поліція ревізію у секретаря чит. „Просвіти" в Павлокомі, пов. Березів, Івана Карпи, а також у бібліотеці чит. „Просвіти" і в канцелярії кооперативи „Сян" в Павлокомі. Нічого не найдено. За чим шукали, не знати.

— **Управа Українського Т-ва Допомоги Емігрантам** у Львові просить Вп. відберіть календаря-альманаха **„Дніпро"** на 1931 р., які ще не вирівняли досі своїх залеглостей за календар, надіслати негайно належні 3.50 зол. на адресу Т-ва (Львів, Руська ч. 3, III. пов.).

— **Михайло Голинський у Львові.** Свого часу повідомляли ми на цьомуж місці, що наш відомий артист-співак Мих. Голинський виїхав до Америки. Туди поїхав він був разом зі знаним співаком А. Дідуром, щоби при його допомозі — а він добре обзнайомлений з американським музичним світом — познайомитись з тамошніми музичними й співацькими колами, війти з ними у тісний контакт, а при тім попрацювати під проводом А. Дідура над поширенням репертуару і над музичною фразою. Побувши в Ню Йорку три місяці, познайомившись з американським музичним світом і попрацювавши над собою М. Голинський вернув тепер до краю, щоби в спокою продовжувати працю та готовитись до виступів в одній з новоутворених американських опер у слідуючому році. Директором тієї нової опери має стати А. Дідур. Від концертового турне по Америці серед української громади наш артист поки що відказався, не зважаючи на численні запросини та пропозиції видатних громадян. Мотивом цього було те, що М. Голинський рішив віддатися цілковито початій в Америці праці над опануванням нового репертуару. Концертове турне постарається влаштувати слідуючого року. В часі свого побуту в краю виступить М. Голинський між іншим гостинно і на сцені Львівського Міського Театру.

— **Також „пацифікація".** „Дзенник Людови" з 30. січня містить новинку, яку передруковуємо у дослівнім перекладі на доказ, якто й польська преса розуміє слово „пацифікація": „Спацифікування замість звороту довгу". Сейнка Герціг, замешкала при вул. Йосельовича ч. 8 явилася в оплаканому стані в комісаріяті поліції й оповіла, що якийсь Абрагам Беркман з Жовківської вулиці ч. 26, якому вона позичила 174 зол., „спацифікував" її в немилосердний спосіб, коли вона домагалася, щоби він звернув їй довг".

— **Як Львів бавиться.** У славнозвісним нічнім льокалі „Реклама" при вул. Шайнохи веселе товариство підпило собі та почало товкти шклянки та битись між собою. Коли поліція хотіла завести лад, одна з „дам" кинулась на поліцая, зірвала йому з голови шапку та вилаяла в стилю, який звичайно панує в „Реклямі". У звязку з тим арештовано М. Гайля, С. Бінашевського і П. Ніконова.

— **Задушив жінку.** В с. Куровичах в Перемишлянщині 28-літній селянин Олекса Стойко задушив свою жінку Марію, а потім її тіло вкинув до криниці. Вбивника арештовано і він не признається до вини, але на його обличчі видно сліди ніхтів жінки, яка мабуть боронилась і подряпала його в боротьбі з ним.

— **„Чесний" екзекутор.** У Волківцях, пов. Борщів, екзекутор Валентин Вадаса на спілку із громадським писарем Вільгельмом Вадасою стягали з селян більші податки ніж було треба і надвижку ховали собі, при чім фальшували акти. За це будуть сидіти за кратами.

— **Сенсаційний процес в Берліні.** Ліза Найман мала 16 літ, була дочкою інтелігентних і багатих родичів, студіювала музику, бігала із нотами до музичного інституту, вчилась чужих мов, мала опінію милої, дистинґовної панночки, а в ночі, коли родичі спали, вона викрадалась з дому і жила життям справжньої вуличниці. Забавлялась у найгірших шинках, запивалась з гільтями. Родичі про нїщо не знали і мріяли, що їхня гарненька Лі буде пяністкою. Вкінці Лі, попавши у вир нічного життя, падала щораз нижче: завагітнівши, потрібувала грошей, щоби втекти за кордон, а не маючи на це фондів, вона на спілку з двома любовниками, Бонціберо і Ришардом Штольпе, задушила третього, багатого любовника, годинникаря, Фріца Ульріха, щоби зрабувати його гроші. Коли ці два її приятелі душили Ульріха, гарненька 16-літня пяністка Лі Найман помогала їм і заохочувала: „Скорше хлопці, бо як ви боїтесь, то я докінчу сама". На її нещастя задушений Ульріх мав при собі тільки 38 марок і за ту суму не можна було втекти за кордон і бідна Лі була арештована, а на днях вона станула перед судом і призналась до вини. Вона нічого не відпирається, просить тільки, щоби її вкарати аж за 2 місяці, коли вона вже стане матірю дитини, якої батьком є один з тих, що допомогали їй в злочині вбивства, а саме Штольпе. Підчас процесу Ліза Найман другого дня розплакалась, говорила, що любила підсудного Штольпе від 14-го року життя, що батьком її дитини є він, що вона вже у вязниці просила його оженитись з нею та не звалювать всієї вини на неї, але Штольпе відповів: „Вибий собі такі дурниці з голови, я з тобою не оженюсь." Підсудний Штольпе зізнає, як правдивий джентельмен: Всю вину він звалює на Лізу Найман. Він представляє її як останню лайдачку, каже, що він не хотів убити годинникаря, боявся але вона намовляла його до цього і коли він тремтів зі страху, то вона сміялась з нього і говорила, що вона не такі речі бачила і робила. Штольпе твердить, що Ліза сама хотіла вбити годинникаря і прийшовши до нього в ночі як любовниця, мала з собою молоток, яким плянувала вбити годинникаря у сні. Коли вже годинникар умирав, Ліза кликала: „Він іще живий душіть його ще!" Штольпе навіть зізнає, що він не любив Лізи, а більше любив її старшу сестру. Процес цей є в Берліні сенсацією дня.

— **Смерть генерала Бертельо.** У Парижі помер у 70-ім році життя ген. Бертельо, який підчас світової війни був начальником штабу маршала Жофра, а потім реорганізатором румунської армії.

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРГАНІВ ТА КАШЛЮ

ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ

Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями

Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. /46 17—27

З театру.

Малий Театр: „Пригоди Ч. А. Пліна" — чаплінія. да в 9 відслонах Норберта Гарая.

Цікава спроба передати кінові образи (сучасну звукову фільму) у драматичному відтворенні на театральній сцені. За сюжет послужили тут пригоди популярного фільмового актора Чарлі Чапліна, який, як загально відомо, і своїм зверхнім виглядом і цілим вбранням, а ще більше прекомічними рухами і гримасами викликує щирий регіт у видців, виступаючи звичайно в менше чи більше правдоподібних, нерідко й несамовитих ситуаціях, з яких завсіди виходить переможцем, хоч не збирає овочів своєї перемоги.

Такі пригоди Чапліна, звязані з несамовитою історією подружа в родині американського доробкевича-міліонера, де по вимогам кінового сюжету мусять грати відповідну ролю й бандити, де взагалі не бракує ніяких причандалів, так добре знаних з креацій „малого Чарлі", — дали широке поле до попису відомому акторові М. Зничові. Треба признати, що Зніч відтворив у цій гротесці постать Чапліна по мистецьки вірно, наслідуючи у всьому й до найменших подробиць рухи і гримаси, вихиляси й викрутаси того фільмового коміка, не переборщуючи в нічому. Вчора виявився великий талант Зніча, що його всі подивляли, і в цій чаплінінді, але мимоволі насувалося питання: чи не шкода того таланту і тої праці, яку він мусів вложити в свою креацію, на таку нісенітницю?

Тому, що ціла акція оберталася довкола Ч. А. Пліна, інші виконавці мали менше поля до попису. А всеж звернув на себе загальну увагу артист Палянський в ролі товариша Пліна і Гутнер в ролі бандита, що дав першорядну креацію. Всі інші виконавці, пані та панове, були підготовлені як слід і вивязалися зі свого завдання в загальному зовсім добре.

Треба ще зазначити, що режисерія вистави була дбайлива, темпо доволі живе, а поодинокі образи змінялися напрочуд швидко. Оригінальне декораційне тло дав маляр Ст. Гонцький.

І. Н.

З судової салі.

Процес 18 комуністів.

Третього дня розправи проти 18 комуністів майже дві години зізнавав „випадовця" політичної поліції Ковальчук, який переводив перше переслухання підсудних. Він обтяжує головно 5 підсудних, між ними „Лену" Шульзінгерову, та на підставі конфіденткських відомостей твердить, що підсудні признавшись на поліції до вини, говорили правду, а тепер у суді скривають свої провини лише, щоби боронитись. Також Софія Пика (псевдонім „Лістек") на підставі конфіденційних відомостей обтяжена поважно, як чільна агітаторка К. П. З. У. Свідок доказує, що підсудний Шульзінгер не заробляв на прожиток лекціями, як це він говорив, але діставав щомісяця 350 золотих від проводу К. П. З. У.

Пшодовник *Войцеховський* зізнав, що підсудні збираючись на комуністичну демонстрацію на Вульці і приготовляючи „масівку" носили зі собою палиці і погрожували, що будуть бити поліціянтів та боронитись до остаточности, але як побачили поліцію, то зі страху розбігались, а Волошин разом з червоним прапором попав у руки поліції і так заломився душевно, що видав і інших товаришів та дав початок нинішньому процесові.

Свідок *Юцак*, різник, приятель кількох підсудних, пізнає їх на лавах і хоч трибунал чекав на цього свідка цілу годину, він зізнав тільки те, що він нічого не знав.

Відтак прочитано кілька листів Мунда до товаришів у вязниці. Листи ці (грипси) писані таємничими знаками, але Мунд не хоче виявити значіння ні змісту цих листів. Прочитано теж один лист Мунда писаний перед арештуванням, в якім то листі Мунд нарікає, що комуністична організація у Львові підупадає, що активність комуністів слабне, що комуністи компромітують себе невдалими виступами першого травня та невдалою „масівкою". В листі є також догана для одного підсудного за підкопування авторитету компартії. Взагалі ці листи дають прокураторові поважні атути проти підсудних та вказують, що робота цих малолітніх комуністів мала поважний характер, а тільки деякі з них були вмішані в цю справу випадково, через непорозуміння. Цікавий був лист „Лени" Шульзінгерової у вязниці, в якім вона нарікає на незгоду між вязнями-комуністами та на часті сварки з комуністкою Манею, яка дуже вибухова та дразлива.

В останнім листі „Лена" нарікає, що вязничний дозорець забрав у неї зеркало: „Уяви собі як гірко жінці без зеркала! Здоровлю тебе, в глибокім смутку по втраті зеркала „Лена". (Сміх на салі.)

Прочитано лист В. Мацейовського до слідчого судді, в якому він пише: „Пане Раднику! Мене втягнули до ячейки через непорозуміння, я не знав, що за комунізм треба сидіти в арешт., я був дурний, маю сухоти, пустіть мене до дому, а я присягну, що комуністом більше не буду та розкажу все, що знаю про комуністів. Майте надімною милосердя! Я благаю вибачити мені вину, бо я хорий і не можу сидіти в арешті. Я молодий, маю 18 літ, не карайте дурня, а я скажу Вам багато. Дотепер я не сказав Вам всього, бо боявся, що мене комуністи набють, або і вбють".

Прочитано вірші підсудного Беленецького про те, що фашисти душать пролетаріят, що хлоп голодує, робітник бідує, що К. П. З. У. зорганізує пролетаріят, що Европа гине, а Радянщина цвіте, тому фашизм арештує членів К. П. З. У. і хапається за бритву".

Ці крайне неграмотні вірші стрічає председник трибуналу іронічним словом: „поет!".

Присуду можна сподіватись завтра.

—o—

СПОРТ

Міжнародні гокейові змагання у Криниці.

Цьогорічні міжнародні гокейові змагання відбудуться у Криниці від 1. до 8. лютого ц. р. В останніх днях відмовилися від участи в тих змаганнях ще й італійці з причини трудностів у виїзді найліпших своїх грачів. Таким робом у змаганнях візьмуть участь отсі держави: Канада, Злучені Держави, Англія, Швеція, Бельгія, Чехословаччина, Мадярщина, Франція, Румунія і Польща. В останніх днях прийшли вісти, що Бельгія не вишле своєї репрезентації, зате мають приїхати швайцарці. До Криниці приїде на ці змагання ок. 100 спортових справоздавців з цілого світу.

Львовянка-Гасмонея 5:0 (4:0, 0:0, 1:0).

Змагання за чашу Лехії. Суддя пор. Шиба.

*

Пригадується, що в суботу, 31. січня, в год. 2.30 попол. відбудуться на „Гданську" останні змагання за чашу Лехії (чи радше за 4-е місце в цьому тернірі) між Україною і Львовянкою. — В неділю, 1. лютого, в год. 12. вполудне розіграє Україна тов. змагання з Лехією на „Світезі".

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 30. січня 1931 року — масло експортове 1 десерове ціна за кільо 4·10 зол.; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 6·80 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Субота, 31. січня, година 7·30 веч. „Травіята".
Неділя, 1. лютого, година 3-та попол. „Кордіян" (ціни знижені); година 7·30 вечором „Аіда".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Субота, 31. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Неділя, 1. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:
Субота, 31. січня, година 7·30 веч. „Пригода Ч. А. Паїна".
Неділя, 1. лютого, година 3·30 веч. „Перфуми моєї жінки"; година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевалє).

КОЛЬОСЕЙ: „Золоте багно" (Дж. Бенкрофт). Пат і Патахон у Люнапарку.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Світ шалів" (Дж. Бермор).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОАЗА: „Під кришами Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Жінки з минушиною".

ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побідки). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „Опірі степу" (Кен Мейнард).

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Право чоловіка" (Біллі Дов, Рок ин Рок).

ХИМЕРА: „Її перший цілунок.

СТИЛЕВЕ: „Симфонія змислів" (Грета Гарбо, Дж. Гільберт).

УТІХА: „Америка". „Монті, тайний агент".

Програма радіо.

Субота 31. І. 1931.

Варшава (1411,7) 13·15 Концерт для дітей. Гельсінгфорс (221,4) 16·00 Слуховище. Букарешт (394,2) 16·00 Румунська музика. Берлін (419) 18·40 Соната C-moll Ґріґа. Рим (441,2) 17·00 Оперова музика. Прага (486,2) 19·20 Концерт. Відень (516,3) 17·15 Академія. Будапешт (550,5) 20·15 Вечір Моцарта. Харків (937,5) 16·00 Концерт. Ленінград (1000) 16·00 Концерт.

Львівське Радіо, неділя 1. II. 1931.

Львів, хвилі 381 м. 788 кц. 16 кв. — Год. 10·15 Трансмісія з Познання (богослуження). 13·15 Поранок варшавської фільгармонії. 15·10 Музика з Варшави. 15·40 Програма для дітей. 21·30 Концерт з Варшави. 22·15 Трансмісія з Варшави. 23·00 Музика з „Бристолю" у Львові.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Т-ва Українських Жінок у Станиславові відбудуться дня 8. лютня в год. 3 поп. в кімнатах „Бесіди". 1395 3—3

З Українського Технічного Товариства у Львові. Повідомляється, що відчит Тов. інж. Франка Петра на тему: „Початки життя на землі" відбудеться в середу дня 4. лютого ц. р. в год. 18·30 в домівці Товариства — Ринок 10. II. п. Просимо численно явитися. 1418

На політичних вязнів. Хоч не студент, відчуваю той бадьючий під Крутами день і жертвую однодневною голодівкою себто 5 зол., на політ. вязнів. — В. Джурко.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА, Личаківська 34, приймають вписи на новий вечірний 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Переписка на машинах. Початок науки 5. лютого 1931. 1406 2—4

„МОНЮШКО" вул. Зиморовича 10. поручає **фортепіяни, піяніна** в ріжних цінах на догідні сплати. 1351 4—4

ВПРАВНА машиністка зі знанням німецької, французької та англійської мови пошукує заняття. — Згодошення до Адміністрації „Діла". 1400 2—3

ГОДИННИК ВАТ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

ПОТРІБНА інструкторка для приготування учениці до 3-ої кл. гуман. О. Козак, Лисиничі п. Стрілиська Нові. 1404 3—3

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по висовій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 888 10-?

ПОМІЧНИК КНИГАРСЬКИЙ з півторарічною практикою пошукує посади від зараз. Ласкаві згодошення приймає з чемности Іван Березовський, син економа. — Слобідка, п. Кошиляці, повіт Заліщики. 1411 1—2

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде моделіст з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — Віндер, Львів, Глинянська 4. 1412 1—10

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Остап Прийма

ординує тепер у внутр. недугах ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лікує оригінальним апаратом Цайльайса з Гальспах. 1311 5—10

Спеціяліст нервових, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. Львів, Ясника 1, ріг Шасудського (Шанської). Телеф. 48-01. — 1032 **Лічення жилавів.** 49—?

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і виймає зубн. Сяріпляє розхитані зуби, штучні зуби в нявчуку, золоті, платинні і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. Т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1416 1—6

Д-р ОСИП МАЛАНЮК

ординує від 1. лютого 1931 р.
У ВНУТРІШНИХ І ХІРУРГІЧНИХ
8—12 недугах. 3—5
Станиславів, 3-го Мая ч. 17.
Телефон 197.
Рентген: діягностика і терапія.
1417 1—3

АДВОКАТ
д-р Іван Максимчук
відкрив і веде адвокатську канцелярію у СТАРІМ САМБОРІ. 1415 1—5

АДВОКАТ
Д-р Олександер Чорненко
переносить з днем 15. лютого 1931 р. свою адвокатську канцелярію до
СТАНИСЛАВОВА
і буде її вести при вулиці Голуховського ч. 17. Телєфон ч. 36.
1310 4—6

ВПИСИ

на 5-ти місячний торговельний курс та курс стенографії і науку писання на машинах приймає до дня 5. лютого ц. р. в год. 9—12 і 4—7 з виїмком неділь і свят і дає інформації Наукове Заведення З. ОЛЬШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, КУРКОВА ч. 38.
676 3—3 Телєфон: 31-14.

Футра подешевіли!

Тому замовляйте їх тепер, бо згодом можуть подорожіти. — всякі весняні роботи: як столі, бов — звірятка виконує гарно і солідно українська робітня футер
Юліяна Глушевського. Львів, Коперника 16. II. п.

14 БІЛИХ ДНІВ
перворядн. краєв. фабрик уряджує
Галицький Магазин Новостей
Незвичайна знижка цін

Порохівники . .	0·50 зол.
Серветки . . .	0·70 „
Оксфорди . . .	0·90 „
3 хусточки . . .	1·50 „
Полотна мтр. . .	1·35 „
Зефіри і хемізети	1·40 „
Дитя на підшт. .	1·40 „
Пополіна зефір .	2·20 „
Дамаст на обрус	4·00 „
Простирала відмір.	4·75 „
Ручники кухон. .	1·00 „
Пол. на підпинки	4·— „
Обруси і капи .	5·00 „
Ручники купел. .	1·80 „
Перкаль на зефір.	1·90 „
Вспни	2·20 „

Замовлення з провінції полагоджуємо відвороткою почтою.
Галицький Магазин Новостей
1374 Галицька 15. 2—3

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 24 (12.660). Львів, в'второк 3. лютого 1931. Pocztowa opłata zaplacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 14.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і долар Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·90 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

П Р И Г А Д К А.

Загальні Збори Видавничої Спілки „Діло", кооперативи з обмеженою порукою у Львові, відбудуться дня 2. лютого 1931 р. у льокалі редакції „Діла", — Ринок ч. 10., II. поверх. в год. 5. попол. 2—2

Брати відсотки від своїх капіталів не зла річ,
але будете їх мати тоді, коли свої ощадности складатимете в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Паневропа і Радянщина.

Недавно одержав я брошуру графа Куденгове Калєгрі, що зветься „Азбукою Паневропи", де в 26 розділах зазначено відношення паневропейського руху до важніших питань сучасного европейського життя. Для нас українців особливо цікаві два розділи, в яких зазначено відношення Паневропи до Радянщини та частина розділу про національні меншости.

Розділи присвячені більшовизмові тим більш цікаві, що вони свідчать виразно про деяку еволюцію в поглядах паневропейського проводу на Радянщину. Коли декілька місяців тому мені довелося розмовляти з віденськими паневропейцями, я помітив у них надію на те, що більшовики схаменуться та зміняться в напрямі наближення до Европи. Тому то до більшовиків ставилися тут наскрізь нейтрально й доброзичливо.

Тенденції висловлені в брошурі, перняті прямуванням до рішучого відмежування, яке не полишає вже багато місця надіям на еволюцію більшовизму. На питання „Чи існує для Европи більшовицька небезпека?" — розділ „Ф" відповідає наступними висновками:

„Повторення російської революції на европейському ґрунті було б для европейської будучини, культури та господарства не меншою катастрофою ніж нова світова війна. Ця революція може прийти трьома шляхами: наслідком европейської війни, злиднів народніх мас Европи, більшовицького нападу. Лише Паневропа може стримати ці три небезпеки.

„Найпевніший шлях до більшовизму — війна. Маси европейських народів не стерплять другої світової війни без того, щоби не повалити системи, яка гонить їх у цю катастрофу. Щоби перешкодити війні чи покінчити її, вибралиб вони революцію та помстились би жорстоко на тих, що намагались би пролити їх кров за чужі цілі.

„Зубожіння злиднів та безробіття гонить европейські маси також до більшовизму. Коли Европа втратить свої заморські ринки та буде далі розкавалковувати свій европейський ринок митними кордонами, загострення господарчої кризи не дасться стримати. Маси відвернулись би в розпуці від системи, що не дає їм праці та пожиття. Більшовики потрібувалиб лише цю загальну розпуку організувати в революційну акцію.

„Третя небезпека то напад СРСР на одного з її европейських сусідів, що не охоронені природними межами не моглиб боротися проти більшовицької переваги, яка за декілька років може бути найсильнішою мілітарною потугою світа. Ця воєнна небезпека зникне лише тоді, коли ціла Европа наслідком союзної системи боронитиме свою спільну східну межу проти СРСР. СРСР тепер ще мілітарно слабкий. Але він послуговується отверто революційною пропагандою як воєнною зброєю. Через Третій Інтернаціонал він має в Европі помічну армію мільонів спільників, які на випадок війни всіми засобами помагатимуть червоній армії. Це зміцнює мілітарне становище радянської Унії супроти Европи більше ніж усі армії, фльоти та фабрики зброї.

„Коли більшовизм переможе, европейська культура буде знищена. Тоді Европу зєднають не мир та господарча рівноважність, але насильство та руїна. Европа зєднається тоді не на капіталістичній, але на комуністичній основі. Носіїв европейської культури зліквідують або проженуть, всі сліди европейської традиції будуть знищені. Або паневропейський рух здобуде Европу розумом або третій інтернаціонал насильством. Третьої можливости нема. Европа може ще вибирати".

На питання, „Чи належить Радянська Унія до Европи?" — автор відповідає, що Росія по революції 1917 року не належить ані до Европи ані до Азії, але творить окрему політичну частину світу з окремими формами життя, особливими політичними, господарськими та соціяльними засадами. Вона стоїть у противенстві до держав Европи, бо хоче насильством чи пропагандою накинути їх до більшовицької форми життя, яка значить зречення з европейської культури...

„Паневропа має завдання запевнити мир зі СРСР: через невмішування до внутрішньої більшовицької політики; через оборону проти кожного більшовицького вмішання до внутрішньої европейської політики; через солідарне забезпечення европейського східнього кордону; через европейську солідарність в усіх майбутніх господарчих взаєминах з Росією...

„Коли в програмі Паневропейської Унії є якісь утопістичні пункти, то це в домагання невмішування московського уряду до внутрішніх справ европейських держав. Для задоволення цього домагання московський уряд мусів би в першу чергу розвязати Третій Інтернаціонал, бо є він організацією не інтернаціональною, як Другий Інтернаціонал, а органом Радянської Держави, за який вона навіть офіціяльно перебрала відповідальність перед англійським урядом, добувши за це визнання з його боку. Існування кожної комуністичної партії є брутальним вмішуванням московського уряду в справи держави, в якій вона існує. Як мало Паневропа моглаб забезпечити „мир з Росією" видно хоч би в того, що перші практичні кроки Бріяна в напрямі утворення союзу европейських держав стрінули завзяту протиакцію московського уряду, а змагання французького уряду осягнути порозуміння з Німеччиною причинилися значно до загострення відносин між Парижем і Москвою.

„Коли СРСР справді „за декілька років зможе бути найсильнішою мілітарною державою", то він зробить напевно скорше напад на своїх сусідів, ніж европейські держави злучаться в Паневропу.

„Щодо ролі меншостей у союзі держав, то меншости можуть бути в залежности від поведінки з ними або безоднею, яка відокремлює два народи, або мостом, що лучить їх. Гноблення меншостей загрожує мир, бо жадна нація не буде довший час байдуже дивитися на переслідування її членів поза її межами. Доки над Европою висить небезпека війни, охорона меншостей розбиватиметься об інстинкт самозбереження національностей. Винародовлення меншостей на державних кордонах є плином не лише політичним а й стратегічним. Отже европейські меншости зможуть аж тоді одержати свою цілковиту волю та рівноуправнення, коли небезпека війни в Европі зникне: отже лише завдяки Паневропі". Чи меншости зможуть так довго чекати, питання інше.

М. Данько.

Новий уряд у Франції.

Після довгих торгів і всяких інших перипетій сформував нарешті Пер Лявель новий уряд у Франції, який явився новим виданням кабінету Тардіє. Значить: при новому уряді прийде знову до боротьби між право-центральним і лівим сектором палати, що не лишиться без впливу на всю обстановку парляментарних виборів, які мають відбутися в цьому році.

Труднощі при формуванні французького уряду були, як сказано, немалі. Відмова радикалів поставила Лявеля в незвичайно важке положення. Широка республіканська концентрація показалася неможливою. І Лявель не мав іншого виходу, як зложити уряд, що опирався на старій більшости Тардіє — або відмовитися від — і місії й уступити. Він вибрав цю першу можливість і так явився вкінці кабінет, якого основою стали посли центра.

Якеж прийнято в обох палатах створення нового уряду?

В сенаті, який звалив міністерство Тардіє, уряд Лявеля стрінувся з доволі прихильним прийняттям. Тут, як загально думають, кабінетові Лявеля — принайменше в перших його працях — ніщо не грозить.

Зате в палаті послів Лявель стрінув ту саму лівицю опозицію, яка так завзято поборювала уряд його попередника Тардіє. Опозиція обединює 11 комуністів, около 25 республіканських і „французьких соціялістів", 100 соціялістів і 115 радикальних соціялістів. Разом з лівими незалежниками ціла опозиція може рахувати на 260—270 голосів. Урядовий блок обединює, як і за часів Тардіє, приблизно 320 членів. В кулуарах палати думають, що в день проголошення декларації уряду Лявель одержить більшість 50—60 голосів.

По партійній приналежности члени нового уряду діляться так: 6 лівих республіканців, 5 лівих радикалів, 4 із групи Мажіно, 3 із групи Франклен-Буйона, 2 із групи Люї Марена, 1 лівий незалежний, 1 незалежний, 1 народній демократ, 1 „франц. соціяліст", 1 республіканський соціяліст. Сам Пер Лявель виступав при виборах як „незалежний соціяліст".

——o——

На парляментарній арені.

Звіт з засідання регуляміновоі комісії дня 29. січня 1931 р.

НОВІ ЗАТІЇ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ СОЙМУ І СВОБОДИ ПРЕСИ.

Дня 29. січня відбулося засідання Регуляміновоі Комісії, скликане на домагання маршала сойму, щоби вона видала опінію про поміщування у посольських інтерпеляціях пресових статтей, які підлягли судовій конфіскаті.

Притокою до порушення цієї справи було вакестіонування маршалом Світальським інтерпеляції, внесеної через ППС у справі конфіскати в „Роботніку" одної статті, яку згадана інтерпеляція бажала імунізувати. Референтом в цій справі виступив б. міністр, віцемаршал Цар, який дійшов до висновку, що існуюча дотепер у польському соймі та всіх інших парляментах практика, яка допускає імунізування шляхом інтерпеляції сконфіскованих статтей, є недозволена, отже не вільно заголошувати такі інтерпеляції, в яких поміщений буквальний текст сконфіскованих статтей. Тому маршал сойму мав би право такі інтерпеляції відкидати. Як бачимо, справа під малозначною формою комісійної опінії криє у собі надзвичайно далеко сягаючі зміни, а саме обмеження прав сойму і діяльности преси. В цій справі розвинулась надзвичайно ожвалена дискусія, в якій забирали голос крім предсідника пос. Подоського (ББ) і віцемаршала Цара (ББ) посли д-р *В. Загайкевич* від Укр. Клюбу, пос. Пужак (ППС) і Стронський (НД), які спротивились наміреній реформі. Засідання Комісії спінчилося відложенням полагодження цієї справи для її довладнішого обміркування.

Продовжувано ці наради слідуючого дня. Згідно зі своїми вчорашніми виводами заголосив пос. д-р *Загайкевич* внесення того змісту: „Регуляміновa Комісія уважає, що порушена в письмі маршала сойму справа можливости поміщування в посольських інтерпеляціях пресових статтей

які були сконфісковані, входить в площину публичного права, унормованого постановами Конституції; тому інтерпретація її переходить границі управнень так Регуляміновоі Комісії, як також і управнень маршала сойму". За цим внесенням заявилися крім д-ра Загайкевича, як представника Укр. Клюбу, посли з ППС, Хлопського Клюбу і НД., разом 7 голосів, проти великої більшости голосів ББ. Тою самою скількістю голосів упало також внесення пос. Стронського, який домагався безпосереднього відіслання цієї справи до Регуляміновоі Комісії. Стоячи на становищі некомпетенції Регуляміновоі Комісії вирішати цю справу, як доторкуючу постанов Конституції, названих 7 послів покинуло салю засідань Комісії. Після того члени ББ ухвалили на внесок п. Цара таке: „Регулямінова Комісія висказує слідуючу опінію: Наведення в інтерпеляції в буквальному тексті змісту сконфіскованої статті як ділання in fraudem legis домостіне недозволене, тому, що нарушує повагу сойму і ломить Конституційну неварушність судових осіб чи інших державних органами влади. (Арт. 77 уст. 2. Конст.). Маршал сойму на підставі ст. 25. уст. 3. у звязку зі ст. II. регуляміну має право жадати від інтерпелянтів скреслити з інтерпеляції сконфіскований текст.

—o—

Посуха на промовців.

Враження з останніх дебат польського сойму.

На трибуну входить молоденький посол ППС п. Дібуа, який має виложити становище цієї партії не тільки до одної справи „пацифікації", але й цілої української проблеми, ба навіть проблеми всіх неполяцьких народів, чи пак „національних меншин", у Польщі. Здавалось би, що декларацію в такій важливій й одночасно „делікатній" справі така стара й поважна політична партія, як ППС повинна би доручити одному з найвизначніших своїх парляментаристів. Без образи для п. Дібуа — таким парляментаристом він не є. Його промова в „пацифікаційно-берестейську" ніч у соймі була чи не дівичим виступом на парляментарному грунті. І глядючи на п. Дібуа з висоти пресової трибуни — насувалися підписаному ріжні невеселі думки й рефлексії.

У нинішньому соймі можна мабуть на пальцях одної руки поважувати людей, які звертали би на себе увагу, як індивідуальности та промовці у цілому стилю. А проціть було їх чимало у польському передвоєнному політ. житті, з якого дехто ввійшов ще до перших варшавських соймів відродженої Польщі. Ось та сама ППС: колись (старенький нині і позбавлений мандату) Діямянд захоплював тисячні маси, коли тубальним голосом кликав підчас виборчої кампанії з балькону дому при вул. 3-го Мая у Львові: „My głodni robotnicy!..." Ніхто тоді про голодних робітників не думав, а знав тільки, що має перед собою великого оратора. Найкращі нинішні промовці серед ППС — це Дашинський і Ліберман, але чейже кожний з них має поверх 60 літ і походить теж із „передвоєнної школи"! І коли обидва вони хворі, сумною пустков віє з лавок ППС. Був у „Визволенню" один „високої класи" парляментарист — Станіслав Тугут, який дивував слухачів багатством образових порівнань і глибіню думки, — теж людина передвоєнна: нема його в соймі, „молодий" (50-літній) Воєнінський вілійшов до сенату, і „Визволення" не дуже обмежується до висилання на трибуну свого представника лише для — прочитування коротких декларацій. Те саме в інших селянських партіях: Нема там Стояловського ані Станіського, „молодий" (57-літній) Вітос важко хворий, „молодший" (50-літній) Домбський хворий, а коли „наймолодший" (46-літній) Ратай уже навіть не ввійшов до сойму — лавки „Стронництва Хлопского" і „Пяста" не можуть похвалитися ані одним парляментарним промовцем!

Так сумно представляється польська ліва демократія і польський селянський табор у варшавському соймі. Серед польської ендеції перше місце займає Станіслав Стронський, запозичений у скрайньої реакції „християнсько-народових". А який це „образ нужди і розпуки" уявляє собою величезний, півтретя соток рахуючий, Клюб ББ: коли такі „оратори", як Здзіслав Стронський, Пасхальський або Подоський мають зволити найважчі парляментарні бої на соймовій трибуні, то годі вже найти кращого доказу на посуху поважних індивідуальностей у тому численному товаристві. Не дивниця! У тому клюбі мало людей старших, а здебільша люди цілком молоді. А серед молодих людей найдете фахівців від ріжного роду спортів, від фізичного виховання, від модерних танців і — — плавання, плавання по поверхні життя й поверхні всіх життєвих проблем.

Нема основного знання, нема солідних підстав освіти, у погорді такі „класичні витребеньки", як ось напр. — мистецтво красомовства. Нині заступається його — грубим мистецтвом крику і демагогії...

Глядимо згори на соймову салю, слухаємо промовця і насувається ще одна рефлексія. Адже цей промовець має нині ледви 30 літ, увійшов до попереднього сойму цілком випадково, з округи, з якої ППС не сподівалася добути мандату, займав він до того часу сіре місце в редакції „Робітника" і нічим абсолютно не визначився протягом дволіттьої минулої каденції. А тепер він таки гремить, він має сміливий, самовпевнений жест, він находить готовою відповідь на ріжні „цвішенруфи", він неначе не той, яким був ще рік тому. Щож таке сталося, що так коротко перемінило цю людину? Сталося дуже мало і дуже багато: лише три місяці вязниці, але вязниці у — Бересті.

Посол Станіслав Дібуа якимось чудом-дивом, мабуть з титулу своїх впливів серед варшавської соціялістичної молоді, попав у Берестя. І в Бересті зроблено з незнаного нікому скромного молодця — відважного, популярного, певного себе політика! І якщо Дібуа дальше в такому темпі буде розвиватися, то хто знає, чи не стане колись одним з лідерів ППС, яка стільки тратить на цьому, що не має лідера! І тоді ППС буде глибоко вдячна Берестеві: може дехто з берестейських вязнів важко тих 3 місяці відпокутує, але на послі Дібуа видно, як на долоні, якою теж позитивною школою бувае інколи важка вязниця, як вона може загартувати молоду ту-шу і як з неї виліпити ціду людину!

І. Кедрин.

Хороба міської моди.

Втеча волинських сіл від української національної ноші.

(Допис з Волині.)

Поруч зі зростом національної свідомости на Волині відбувається впадаюча в вічі зміна у зовнішній стороні життя, а особливо в народньому одязі.

Селяни з якимсь хоробливим розгоном „інтернаціоналізуються". Національне вбрання на очах щезає, уступаючи місце міській тандиті, а разом з цим занепадають національні вироби — покривала, сорочки, рушники тощо.

Те, що ми до пього часу спостерігали лише на передмістях, тепер бачимо вже по селах, навіть доволі відлалених від міст: „галіфе", ковпірці, краватки, ватні пальта, мотні субонки, пантофельки, тоненькі панчішки і т. д.

В той час, коли по селах Західньої Европи ще зберігаються національні одяги, на нашій „освіченій" Волині національний стрій починають вважати за признаку відсталости, некультурности й простацтва, якого треба соромитися.

Є ріжні погляди на те, чи з поширенням загально-людської культури збережеться чи цезне національний одяг. Але в даному випадку не це нас цікавить. Пекучою, злободенною стороною хоробливого ширення по наших селах модного „панського" одягу є економічна сторінка.

Ця „шматина" — що так скажемо — „культура" зростає в нас на грунті специфічного „кольоніяльного" трактування так званих „кресів", на які промислові центри всякими шляхами й способами пруть свої напівфабрикатів. Отже, буйний зріст цієї „культури" є в деякій мірі наслідком економічної політики. Ледви чи хто вважатиме подібну політику за далекозору, і тим більше, що її сумні наслідки на „кресах" виявляють вважати за признаку відсталости, некультурности й простацтва, якого треба соромитися.

Є ріжні погляди на те, чи з поширенням загально-людської культури збережеться чи цезне національний одяг. Але в даному випадку не це нас цікавить. Пекучою, злободенною стороною хоробливого ширення по наших селах модного „панського" одягу є економічна сторінка.

Ця „шматина" — що так скажемо — „культура" зростає в нас на грунті специфічного „кольоніяльного" трактування так званих „кресів", на які промислові центри всякими шляхами й способами пруть свої напівфабрикатів. Отже, буйний зріст цієї „культури" є в деякій мірі наслідком економічної політики. Ледви чи хто вважатиме подібну політику за далекозору, і тим більше, що її сумні наслідки на „кресах" виявляють вважати за признаку відсталости, некультурности й простацтва, якого треба соромитися.

Є ріжні погляди на те, чи з поширенням загально-людської культури збережеться чи цезне національний одяг. Але в даному випадку не це нас цікавить. Пекучою, злободенною стороною хоробливого ширення по наших селах модного „панського" одягу є економічна сторінка.

Ця „шматина" — що так скажемо — „культура" зростає в нас на грунті специфічного „кольоніяльного" трактування так званих „кресів", на які промислові центри всякими шляхами й способами пруть свої напівфабрикатів. Отже, буйний зріст цієї „культури" є в деякій мірі наслідком економічної політики. Ледви чи хто вважатиме подібну політику за далекозору, і тим більше, що її сумні наслідки на „кресах" виявляють вважати за признаку відсталости, некультурности й простацтва, якого треба соромитися.

Є ріжні погляди на те, чи з поширенням загально-людської культури збережеться чи цезне національний одяг. Але в даному випадку не це нас цікавить. Пекучою, злободенною стороною хоробливого ширення по наших селах модного „панського" одягу є економічна сторінка.

Ця „шматина" — що так скажемо — „культура" зростає в нас на грунті специфічного „кольоніяльного" трактування так званих „кресів", на які промислові центри всякими шляхами й способами пруть свої напівфабрикатів. Отже, буйний зріст цієї „культури" є в деякій мірі наслідком економічної політики. Ледви чи хто вважатиме подібну політику за далекозору, і тим більше, що її сумні наслідки на „кресах" виявля-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. ЛЮТОГО 1931.

Зразки народньої краси.

(З нагоди виставки „Українського Народнього Мистецтва".)

Організаторки нововідчиненої крамниці „Українське Народне Мистецтво" мали щасливу думку познайомити наше громадянство зі зразками своїх виробів при помочі виставки. Ввійти до крамниці, щоби оглянути те, що в ній є, без наміру щонебудь купити — ніяково, за 50 сот. кожний може свобідно на виставці приглянутись усім предметам по вподобі.

Мистецьких виставок маємо мало. Раз на кілька літ трапиться одна малярська; ті, які організував останніми роками напр. „Національний Музей" були призначені здебільша для осіб, що мають уже зацікавлення мистецтвом. Виставка рукодільних виробів із предметами, що належать до хатньої обстановки, має інший характер. Її відвідувач не мусить бути фаховцем, щоби на вид виставлених зразків зазнав своєрідного естетичного вражіння. Неодного заохотить нині факт, що має до діла зі сучасним мистецтвом, а не давнім, для якого треба історичної підготовки.

Нинішна виставка не є в нас першою цього роду. Перший почин до неї дали артистки О. і О. Кульчицькі з Перемишля, влаштувавши її в 1926 р. у Станиславові, відтак у 1927 р. у Стрию, у 1928 р. у Львові і в 1930 р. у Перемишлі. За ці виставки в нас майже не писали, а навіть при справозданні з одної минулорічної подібної, зовсім призабули особи цих ініціяторок-артисток, що в душею і нинішної.

У першій кімнатці бачимо картини народніх строїв і вишивки до столика з дзигликами. У великій салі зір ваш зупиниться у першій м'рі на килимах. Є їх небагато, та скільки родів: одні на гуцульських мотивах, другі зі Сокальщини, то квітчасті, то з керамічних рисунків, писанковий, у поземно-хвилястих лініях, з жовтої гуцульської вовни (вільна композиція). Шість на мотивах із Вел. України: на легко-зеленім, вишневім, брунатнім і чорнім тлі і чудова копія старого українського гобеліну.

Далі йдуть т. зв. мілїе (настільники), шиті переміточним стібом (Гольбайна), з буковинськими взорами, у граціозних, ідеально-виразних лініях, то знову з легеньким натяком на арабеску. А подушки? це-ж нині одни із наймодніших предметів хатньої обстановки, з якої ліжко витискає канапа. Одні шиті низинкою, від помідорових простих як вишивка сорочок у сільських дівчат аж до мінливих, що нагадують венецьку мозайку та еспанські коліри. Вишивки подушок запозичені безпосередньо з вишивок на сорочках, які можна тут-же бачити в оригіналах. Є навіть ручні торбинки, яких зразки взяті з т. зв. моршинок на сорочках.

Окремий відділ мають яворівські вироби, між якими бачимо ручники з пристосуванням вишивок із бавниць (обстяжки на голову), доріжки в яскравих кольорах, помаранчеві крайки на полиці, а навіть зразки на оправу книжок. Варт згадати, що польські письменники з доби Виспянського, за його почином, користувалися саме такими народніми мотивами на оправу своїх творів. На вікнах і дверах бачимо завіски — галицькі та полтавські від барвистих до сніжно-білих, ніжних як брабантські коронки.

В окремій, малій кімнаті находимо ті-же самі предмети полтавського народнього мистецтва, сучасні та давні. Є там одна сорочка прозірчаста як серпанок.

Цікавою новинкою будуть для неодного зразки скринь і столиків; наші артисти (тут арт. А. Коверко) із первісної простої форми добувають наскрізь мистецьке викінчення. Такий столик із трьома висувними плитами — ідея, що прийшла до Европи з Японії — міг би стояти в найбагатшім сальоні. А яка це вигода для тих, що мусять у своїй кімнатці рахуватися з кожною п'ядю через недостачу місця!

Глядач, що схоче ближче познайомитися із широкою картиною безлічі наших взорів і вишивок, найде її в окремих альбомах, де артистки О. і О. Кульчицькі зібрали цілу їх колекцію.

Обі вони від 6 літ звернули головну увагу на витворення оригінальних зразків українських килимів, беручи за підставу народній матеріял, при чому силкуються використати яко могу техніку виробництва (уживають природної та крашеної вовни) та народню кольористику. Ясно, що в цій праці вони дають волю своїй творчій уяві і доводять до свідомої повноти неодну півсвідому народню ідею. Неодин зразок їхнього килиму є цінним прикладом експериментації.

Може неодин відвідувач цієї виставки зітхне із жалем, що бачить чудові речі та не на його кишеню. Коли вернеться до хати, зможе стверднти, скільки із предметів його обстановки коштувало його більше і лишилось, на жаль, тільки мертвим предметом, без відблиску краси. Одна невеличка дрібниця в хатній обстановці вспілі перемінити її вповні, коли нагадує нам зразки мистецтва. Є багаті народи, як напр. американці, що мусять за ними шукати аж у нас, за морем. Є бідні, як наш, що мають їх у себе, а не добачають, або ще не розуміють їхньої ваги.

Виставки є саме на те, щоби розбуджували зрозуміння для творів мистецтва.

М. р.

—o—

лися аж надто яскраво. Гроші, які повинніб піти на поборення господарської кріси, на піднесення агрікультури, упромисловлення країни з метою перерібки місцевих продуктів та на освіту, викидаються на непотрібні й часто безвартісні предмети селянської „розкоші". Населення зубожіло, задовжилося й у своїй господарці заломалося.

Що фабрикати, які викидає польський промисл на „креси", безвартісні, значить коштують селян удвічі й тричі дорожче, ніж коштувалиб добрі фабрикати, і в багато разів дорожчі від власних виробів, — про це свідчить хочаб повстання на Волині „Волинського Відділу Ліги Господарської Самовистарчальности", провід якого публично стверджує (в офіційному оголошенні) *відсічні сторони польських виробів і закликає складати скарги на несолідність їх виконання.* Правда, усунення цих „відсічних" сторін краєвих виробів має на увазі не інтереси нашого зруйнованого безвартісними виробами населення, а збільшення збуту своїх виробів серед цьогож зубожілого населення, про що отверто говориться в оголошенні.

Отже можемо сподіватися ще інтенсивнішого натиску фабрично-торговельної помпи на наше село з метою ще ширшого залиття Волині краєвими виробами.

Гідне уваги те, що ця помпа так енергійно звертається в наш бік у той час, коли серед ловичан, куявяків і т. д. енергійно плекають національні (людові) вироби, національний одяг, прикраси. Очевидно, головним чином „креси" мають рятувати „краєву" промисловість, головно її найбільш безвартісні вироби.

Твердження, що люди купують лише те, що їм потрібне та на що мають гроші, не цілком відповідає дійсності. Це твердження може бути справедливе лише у відношенні до людей певного ступіня культури, вироблення й сили волі. Мешканці сіл, де від десятиліть нема школи й культурно-освітніх організацій та де повстання цих організацій гальмується або праця унеможливлюється, нагадують тих метеликів, що летять на вогник і обсмалюють собі крила та тих дітей, що хапаються за всяку принадливу, хочаб і безвартісну річ.

Але особливо тяжкі наслідки принціплювання селянству шматяної розкоші в часи такої господарської кріси, яку воно переживає під цей час. Коли західньо-европейський чи американський робітник та хлібороб витрачує на харчі й одяг лише деякий означений відсоток свого заробітку, наше молоде селянство часто витрачає на це всі сто відсотків. Навіть більше: одягається коштом зменшення свого майна й руїни свого господарства.

Крім цього, принціплювання цієї зовнішньої „культури" населенню, якому брак школи, освіти друкованого слова й взагалі духової поживи, лише деморалізує й розкладає народню душу, вироблює погляд, що одягом можна заступити пустку в голові й душі. Це ми добре знаємо з життя міщанства та особливо передмістя.

Чи ми в силі вилікувати наше волинське селянство від заразливої недуги марнотравства на „панські" моди й всяке безвартісне дрантя? Чи можливо вивести селянство зі стану психози і спинити його економічне самогубство? Ледви чи хто може вірити в це.

Але зменшувати народне лихо, рятувати від руїни кого й що ще можливо, освідомлювати народні маси й доказувати їм шкідливість руйнуючої „моди", як це роблять в інших випадках лікарі-гигієністи й протиалькогольні чинники, — це необхідно і обовязково.

Першим-же обовязком нашого громадянства є голосно заявити, що українському населенню Волині потрібна не „шматяна культура", а справжня, національна. Треба йому в дні господарської кріси не марнотравства на безвартісні вироби, а ощадність і гріш на піднесення рільництва, без чого воно не врятується від економічної руїни.

Акція проти „панської моди" й марнотравства на Волині повинна бути поведена в найширших розмірах і пляново, бо безумовно маємо до діла з хоробливим явищем, зі свого роду пошестю, що її штучно прищіплюють і підтримують ріжні чинники.

Не відворот від національної ноші, а вт. із від міських фабрикатів і поворот до одягу батьків і дідів — повинні іти по наших збаламучених селах.

М. Зарічний.

Вже вийшла окремою книжкою повість:

АЛЬФОНСА ДОДЕ

МАЦІЦЬКИЙ

ІСТОРІЯ ОДНОГО ДІТВАКА.

Переклад із французької мови М. РУДНИЦЬКОГО.

Обгортка ПАВЛА КОВЖУНЯ. **Ціна 3 зол.**

Поручена пересилка 1 зол.

Можна дістати в Адміністрації „Діла" і по всіх Українських Книгарнях.

Нова українська установа.

Установчі збори Т-ва Прихильників Мистецтва.

Установчі Загальні Збори Українського Товариства Прихильників Мистецтва відбулися дня 29. січня н. р. в льокалі львівської „Української Бесіди". Взяло в них участь около сотні членів Т-ва. Проводив о. мітрат Базюк, секретарював проф. А. Березовський. Звідомлення з діяльности ініціятивного гуртка зложив проф. А. Березовський. Він теж пояснив статут Т-ва, подаючи між іншим до відома, що на основі статута 12 членів може основати філію Т-ва.

Головою Т-ва вибрано одноголосно о. мітр. Ол. Базюка. До Виділу Т-ва ввійшли: д-р Ст. Старосольський (заст. голови), Орест Гладкий (секретар), Іванна Левицька (касієрка), проф. Юрій Магалевський артистичний референт, арт.-різьбар Серг. Литвиненко та інж. Андрій Корнелля. Заступниками Виділу вибрано: Марію Морачевську, Іванну Нижник та Миколу Кривецького.

Крім цього вибрано Провірну Комісію (радн. д-р М. Коцюба, ред. М. Струтинський, проф. А. Березовський, д-р Іван Голубовський і о. д-р О. Застирець) та Розємний Суд (д-р Степан Федак, д-р Л. Кульчицький, дир. В. Сінгалевич, о. кан. Іван Туркевич і арт.-маляр проф. Ю. Буцманюк).

Після короткої дискусії над найближчими завданнями Т-ва, в якій забирали голос Вп. радн. д-р Коцюба, інж. Бартош, дир. Радловський, о. д-р Застирець і Кривецький — вирішено м. і. висоту вписового (2 зол. для старших, 50 гр. для молоді) і вкладки (1 зол. місячно для старших, 2 зол. річно для молоді).

Вкінці на внесок о. д-ра Застирця ухвалено однодушно висловити подяку о. Митрополитові за активну піддержку українського мистецтва.

Льокаль Товариства є при вул. Гродзіцьких ч. 4 разом з Т-вом „Відродження".

—o—

Б. посол Ол. Вислоцький перед судом у Рівному.

Дня 30. січня 1931 р. відбулася перед окружним судом у Рівнім на Волині карна розправа проти **б. посла Олекси Вислоцького,** обвинуваченого у ст. 129. ч. I. і III. рос. карного кодексу.

Предсідником трибуналу був віцепрез. суду Грохольський, відомий як суддя дуже суворий. Обвинувачував прокуратор Стецький. Оборону вели мец. **Микола Багринівський,** адвокат у Рівному і посол **д-р Степан Біляк,** адвокат у Городку Яг.

Б. посла О. Вислоцького перевезено в асистенції з вязниці в Золочеві до Рівного. Хоча слідно на його зовнішнім вигляді побут у берестейській тюрмі, одначе духово він бадьорий.

Акт обвинувачення закидує б. послові О. Вислоцькому перест. зі ст. 129. ч. I. і III. російського карного кодексу. Винуватим по цій статті став той, хто виголошує або відчитує прилюдно промови або твори підбурюючі 1) щоби виконати бунтівничий або зрадницький учинок і 2) виступати проти закону або розпорядку чи правних приказів влади. — Провина загрожена карою від 1—4 літ тяжкої тюрми.

Цієї провини, згідно з актом обвинувачення мав О. Вислоцький допуститися в той спосіб: 1) що дня 22. мая 1930 р. на передвиборчім вічу в селі Дубляни, княгининської гміни, дубенського повіту, виголосив промову підбурюючу такого змісту: Приїзжаю тут на Волинь перший раз, бо окупаційна польська влада не дозволила мені раніше прибути... з причини уневажнення виборів до сойму і сенату, переведених під терором урядників, поліції та всякої іншої „сволочі", прийшов я до вас, щоби вказати вам зловживання, яких допускається польська влада, яка зграбувала вашу рідну, землю і роздає її польським кольоністам і осадникам... Польський уряд гнобить вас великими податками, щоби ви не могли піднести голови... Коли не станете в обороні ваших прав, згинете. Такі малі народи, як чехи, литовці, лотиші й естонці мають уже свою державу, а лише ми дістались до польської неволі. Не чекайте на владу, яка нічого доброго

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. ЛЮТОГО 1931.

ПРОДУКЦІЯ ЯЗИКІВ.*)

Граматична фантазія в 1 дії.

(Вістка з газет: Міністр шкільництва скликав комісію, яка мала рішити язиковий спір на Підк. Руси. Але з огляду на несприятливу погоду (атмосферу) засідання цеї комісії відложено на 10 літ зі значно збільшеним числом учасників).

Діється в Празі, 1941 р.

Предсідник:

Милі панове а дамі!
Рачте, просім, урчіт самі —
Які язік мусі міт
Подкарпаторускі лід.

Один автономіст:

Наши славны педагоги
И карпатски филологи
Бізонь ипен десять лет
Кликають на целий свет:

Чехи — нос свой не втручайте,
Автономію нам дайте!
Собственный у нас есть нос,
Дабы разрешіть вапрось.

Один фаховець:

В нас біда, що до язика
Кожний пхає свого носа.
Каже: штука невелика
Братись до цього вопроса

Другий фаховець:

Я, панове, ось недавно
Винайшов такий патент —
Що цю справу препогану
Вирішить в один момент.

Хай коміс'я наша з Богом
Ходить з хати та до хати
І давай перед порогом
Хлопа кожного питати:

„Хлопе! Покажи язик!
Чи до нього ти привик?
Чи тобі він відповідний,
Або може невигідний?"

Справу взявши так критично,
Вирішим систематично:
Що який язик хлоп має
І якого він бажає.

Один спеціяліст:

Я знов раджу по всіх селах
Підкарпаття походити
І слова, що є усюди,
У граматику засадити!

А слова, що вже не всюди
Однаково виглядають
(Віл, вул, вол — кінь, кунь, кобила)
Місця в практиці не мають!

І тому такі всі річи
Треба в русинів забрати,
А тоді ці грішні назви
Перестануть уживати.

Один общемислящій:

Нашъ языкъ карпаторусскійъ —
Плохойъ файтыъ кавардакъ,
Боъ уъ немъ неъ существуетъ
Аниъ словоъ „даъ" ниъ „какъ".

Два посли:

Весь народ ідет за нами,
І зато мы с'ме пОСЛАМИ.
Дайте книг такі в деревню,
Чтоб народ наш не узнал —
Кожу днесь кто дрет із него,
А кто раньше сію драл

Один „фільольог":

Наш народ уже добився
Той культуро на вершок,
Водколи у нас з'явився
У граматицо дашок.
Тымсамым цѣла проблема
Выршена наохтема:
Буде й конь и вол и народ
Под дашком отым сидѣти —
И нохто най не пытає —
Хто мы є й чіѣ мы дѣти.

*) Те, що переживала Галичина під язиковим оглядом тому кількадесять літ, переживає нині й наше Закарпаття, де перехрещуються впливи пятьох мов: української, російської, церковно-словянської, чеської і мадярської. Поміщена тут сатира висміває безчисленних реформаторів „язикового питання" на Закарпатті, які радять ось уже понад десять літ, а не вміють виконати такої простої і некучої справи. — Ред.

не зробить, а ви самі повинні боротися і думати. Нехай живе вільна Україна!"

2) Що в тім самім часі і місці підбурював учасників віча до виступів проти закону про обовязкове навчання польської мови в народніх школах словами: „Польське шкільництво наслідує методи німецької окупаційної влади, коли то дітей змушували під баґнетами учитися німецької мови. Одначе поляки вміли цьому зарадити, намовляючи дітей не слухати. Так повинні також робити тепер українські родичі а влада польська буде супроти них безсильна, бо проти дітей не можна вживати баґнетів". Пізніше, коли поліція з причини бійки віче розвязала, накликував учасників цього віча не слухати наказів влади окликами: „Поліція не має права розвязувати віча! Не розходіться, не бійтеся поліції і її баґнетів! Геть з польською поліцією!"...

Ще перед відчитанням акту обвинуваченя зажадали оборонці, щоби цю справу відступити Окр. Судові в Золочеві, перед яким ведеться слідство в інших аналоґічних справах. Цей внесок оборони трибунал відкинув з огляду на відмінний карний кодекс, що обовязує на Волині.

Також відкинув трибунал внесок оборонців, щоби покликати нових свідків оборони, за виїмком присутнього в суді свідка М. Маринюка з Дубна, так, що ціла доказова процедура опералася на зізнаннях виключно прокураторських свідків, а саме двох камеральних лісничих Едварда Ковальського і Тадеуша Червінського та 3 поліцаїв: Сроки, Хойнацького і Канського. Свідки ті, хоч попадали зі собою в суперечність, зізнали в некористь обвинуваченого, потверджуючи зміст промови, поданий прокуратором.

Два свідки: Іван Дніпрюк-Побережний і Мик. Маринюк зізнали в користь обвинуваченого, який категорично заперечив, начеби вжив інкриміновані слова, зате твердив, що його промову прокураторськими свідками перекручено.

Під кінець переведення доказу поставив обор. адв. Багринівський внесок покликати в характері свідків: 1) польського літерата Вацлава Сєрошевського на обставину, в який спосіб кривдиться українців на Волині в ділянці шкільництва і 2) воєводу Юзефського на обставину, що польська влада визнає за українцями право до державної самостійности. Також і ті внески трибунал відкинув і доказову процедуру закінчив.

Опісля виголосив прокуратор Стецький промову, надихану ненавистю до українського визвольного руху та діяльности українських послів і домагався для обвинуваченого суворої кари.

Йому відповіли оба оборонці. **М. Багринівський** дав знаменитий правний вивід, виказуючи суперечність зізнань прокураторських свідків та правну безпідставність в обвинуваченні б. посла Вислоцького зі ст. 129 к. к.

Оборонець д-р Біляк дав дуже влучну відповідь на політичну частину промови прокуратора та доповнив правні виводи свого передбесідника.

Кінцеве слово згідно з обовязуючою карною процедурою виголосив сам обвинуваченний б. посол **Ол. Вислоцький**. Виказував наглядно що не вжив і не міг ужити закинених йому зворотів на вічу, на якому вся увага промовця була звернена проти сельробівської пропаганди на Волині. Закінчив достойною заявою, що не просить ані ласки, ані помилування, але домагається справедливости, бо таке його право.

Після довшої наради трибунал проголосив засуд б. посла Вислоцького **на 2 роки тяжкої тюрми.**

Присуд цей викликав серед зібраної публики (майже виключно польської) **помітне** вражіння, а загально признано його дуже суворим. Против присуду зголосили оборонці апеляцію.

Розправа тревала від 11. год. рано до 10. год. вечором. На салі серед публики сидів м. і. місцевий ґенерал польського війська, а надто кореспонденти польських часописів.

ОСТАННІ ВІСТИ

УКРАЇНЕЦЬ ВИБРАНИЙ ПОСЛОМ ДО РУМ. ПАРЛЯМЕНТУ.

Дня 31. січня відбулися в Румунії в кількох округах доповняючі вибори до парляменту. В **черновецькій окрузі** (опорожненій наслідком смерти пос. Пістінера) проти урядового кандидата соціяліста Ґрігоровічі станув кандидат блоку національних меншин **українець Орест Шкраба**. Він одержав найбільше голосів і вибраний послом.

РОЗПРАВА ЗА ЗДОГАДНИЙ ЗАМАХ НА ПІЛСУДСЬКОГО.

У суботу зізнавав тайний агент поліції Тульон, бувший член ППС. Він каже, що влада поручила йому слідкувати, як міліція ППС. буде поводитися на зборах. Зізнає, що пос. Пужак говорив про військове приспосібленне членів ППС, аби не дати заскочитися владі. На курсах біля Ченстохови викладав кап. Шемплінський, підпоручник і сержант.

Опісля переслухували пос. Арцішевського. Він каже, що ППС. мусіла створити міліцію, бо на її членів і льокалі часто нападали. В походах були провокаторські виступи. На збочах Цитаделі 1929 р. провокатори кричали: „Геть із Пілсудським!" Був там і теперішній свідок Бульон. Ґранату кинули тоді з огороду провокатори із санаційної бойаки або ББС. Це йому говорив і Кавецький, начальник виділу безпеки в мін-стві зн. справ.

Св. Пужак зізнає, що курси в Ченстохові були військ. приспосібленя, ведені за відомом і при підмозі держ. уряду фіз. виховання.

Обв. Ягодзінський на запит судді каже, що має великий сентимент до давніх літ, коли працював разом із Пілсудським у боєвій організації. При видаванні присуду просить не брати під увагу тієї його заяви.

Процес відложений.

У неділю пополудні сподівалися загального присуду. Та зараз після отворення розправи прокуратор поставив внесення почати наново доказове поступування та відложити його, а це тому що зайшли нові обставини, **головнож замах на головного свідка обвинуваченя.** Прокуратор твердить, що вступне слідство, яке почалося в справі пострілення Пужицького у суботу веч. у Рембертові, позволило устійнити, що замах виконали з пімсти за його зізнання у суді в справі замаху на марш. Пілсудського. Тому прокуратор вносить покликати знову Пужицького на розправу в характері свідка, а крім того лікаря, який після замаху заосмотрив раненого. Оборона піддержала прокураторове внесення та просила покликати й її свідків, які устійнили би, що Пужицький був у суботу рано в Рембертові в численнім товаристві в ресторані та в тій годині, коли, як Пужицький зізнає, виконали на нього замах. Суд прийняв внесення прокуратора й оборони та **задля того постановив відложити розправу до 14-го лютого.**

Варшавські часописи зазначують, що стан Пужицького не є грізний і він могтиме явитися в означенім речинці перед судом.

ПОСТРІЛИЛИ СВІДКА З ВАРШАВСЬКОГО ПРОЦЕСУ.

Між Рембертовом і Радостю (коло Варшави) шофер маневрового баталіону найшов біля касарні жандармерії постріленого в голову Пужицького, що був на услугах поліції та обтяжив обвинуваченних у процесі за здогадний замах на Пілсудського. Пужицького перевезли до Варшави до його теші. Кажуть, буцімто Пужицького в 2. год. попол. у суботу схопило двох невідомих людей, як він виходив із брами Закладу Обезпечень при вул. Длугій, всадили на силу в авто і вивезли до Рембертова. Там казали йому висісти, вистрілили в голову, він упав у рів непритомний.

ПІЛСУДСЬКИЙ ВЕРТАЄТЬСЯ.

Французькі часописи повідомляють, що Пілсудський видужав уже настільки, що небаром верне ться у Польщу.

СОЙМ І СЕНАТ.

Друге читання бюджету буде в соймі в четвер 5. лютого. Бюджетова дебата потреває 5 днів, а саме 5, 6, 7, 10 і 11. лютого. Найближче засідання сенату буде у вівторок 3. лютого.

На денному порядку сенатського засідання є **внесення Українського Клюбу у справі подій в звязку з переведеною „пацифікацією" Сх. Галичини.**

—o—

В 300-ліття Успенської церкви.

Львів, 1. лютого 1931.

Згідно з заповідженою програмою відбулося нині ювилейне свято з приводу 300-літніх роковин посвячення церкви Успення Пресв. Богородиці у Львові. Свято складалося з двох частей: архієрейської Служби Божої і врочистої академії в театральній салі „Нар. Дому".

В переповненій вірними церкві Успення відправилася архієрейська Служба Божа при участи численного духовенства. Вагу того рідкого й виїмкового свята відмітив у своїй проповіди ексц. митр. Шептицький. Підчас богослуження співав прегарно вишкольний хор Успенської церкви під проводом д-ра Недільки.

Після закінчення богослуження відбулася в „Нар. Домі" академія для запрошених гостей. Виконання поодиноких точок програми стояло в загальному на середньому рівні (виступ піяністки С. Ропіцької і тенора д-ра Ю. Заяця). Великий успіх мав артист опери І. Романовський, що співав арію з опери „Демон" Рубінштайна по українськи й відому арію з опери „Жидівка" Галеві по російськи. Хор під управою п. Німчинова виявився доволі слабим, особливож хор мішаний, в якому ніяк не дописували сопрани. До тогож той таір, що його співав міш. хор (Бортнянського „На Тя Господи уповах"), був невідповідно вибраний.

На академії виголосив вступне слово дир. Я. Вербицький, що подав коротку історію будови церкви і подякував духовенстау й усім тим, що причинилися до звеличання свята. На закінчення промовець повідомив, що Ставропигійський Інститут відчинив в понеділок 2. ц. м. знову свій музей, що був підчас війни вивезений до Росії. Після того виголосив ширший реферат про Успенську церкву як символ культурних звязків Сходу з Заходом проф. д-р А. Копистянський. Реферат свій закінчив д-р Копистянський заявою, що Успенська церква була й буде твердинею нар. єдности. Ми хотіліб вірити, що так воно нарешті буде!

На академії явилися оба наші епископи о. д-р Бучко і Будка, всі члени львівської капітули, кількинадцять наших священиків та свідомих міщан українців. Але чи не в більшости була на салі публика, яку ми оглядали у Львові перший раз. Наші центральні установи (м. ін. Просвіта та Наук. Т-во ім. Шевченка), запрошені на свято, відмовилися від участи в академії, подаючи за причину те, що свято влаштовує гурток людей, який уважає себе одиноким представником і власником такого всенародного добра, яким є Ставропігія, той самий гурток, що усунув зі складу Ставропігії людей нерусофільської орієнтації і тимсамим позбавив майже ціле українське громадянство, впливу на долю і працю установи, яку здвигнено зусиллями цілого народу.

Один автохтон:

Русин наш — кедь так ож треба!
Ни вкраинець, ни москаль.
Он упал себі из неба;
Правда се есть исторична.
Нам соборности не треба!
Наша шкóра — еластична.

Один настоящій:

Ви не делайте здесь шуток!
Берегітесь, гаспада!
Вот пробудітса Росія —
Вам канец прійдьот тагда.

Один консерватист:

Виджу я ужек' из сього,
Ож не рішиме нічого.
Каждый ще лем зачинает,
А часу уж не хватает.

Один поступовець:

Rusin naš doždetsja blaha
Lič tohda mež susidami,
Jak on naučnet hovoriti
Iz latinskimi bukvami.

Один учитель:

Дайце нам язык у школы,
Всякий — хоч и хінський,
Хоч мадярскій, хоч кацапскій
Лем нем украінський.

Бо кедз пан изъ кавийгазу
Пойдзе в керт шийталувати,
Нем легет никаким каком
По простацьки глаголати.

Один референт:

Лихо нам із сим вопросом,
Так як курці із яйцем.
Я вже бачу, що ніколи
До кінця ми не дійдем.
А тому, що в нас премного
Славнозвісних філологів,
Маємо над чим рішати
Повних десять тисяч років.

Предсідник:

Не гадейте се так грозне,
Гледьте, панове, є позде:
Мусіме їт на обед, —
Кроме того, як йсем спатржіл,
Вєщі нелзе віговет —
Прото мусім то еднані
Одложіт на десет лет.

Всі (співають):

Ми вперьод нагнали дїло
Тельо вельо, кельо нужно.
Заонанджившися смїло
Воскликнімо разом дружно:
Ельен! На здар! Да живйот
Возлюбленний наш народ!

Песимдст.

(Ужгородська „Свобода").

СПОРТ

Краєві лещетарські змагання.

Український Спортовий Союз уладжує у Львові дня 15. лютого ц. р. краєві лещетарські змагання за мандрівні нагороди. Програма змагань: біг 18 км. для мущин, 4 км. для жінок, 9 км. для молодників. Змагання переводить КЛК. Зголошення слати до дня 13 лютого ц. р. на адресу: В. Рожанківський, Львів, Собещанське 7. На випадок непогоди змагання відбудуться 22. лютого ц. р. Замісцевих змагунів, які є гостями КЛК, проситься якнайскорше прислати зголошення в цілі придбання нічліґу. Ближчі комунікати подасться опісля.

Спортова Рада.

Гокейові змагання у Львові.

Україна-Львовянка 2:2 (0:2, 1:0, 1:0).

Змагання за чашу Лехії. Голі для України стрілили Труш і Юра. Суддював п. Сабатовський. Видів понад 300.

Погонь II.-Гасмонея 4:0 (0:0, 1:0, 3:0).

Змагання за мистецтво Б-кляси. Судив п. Сабатовський.

Товариські змагання.

Лехія-Україна 5:0 (2:0, 2:0, 1:0).
Чорні-Гасмонея 3:0 (0:0, 2:0, 1:0).

Міжнародні гокейові змагання у Криниці.

Канада-Франція 9:0 (1:0, 4:0, 4:0).

Австрія-Англія 1:0 (0:0, 0:0, 0:0) після продовження 1:0.

Чехословаччина-Мадярщина 4:1 (2:0, 1:1, 1:0).

—o—

ПРИСУД У КОМУН. ПРОЦЕСІ.

Дня 31. січня запав присуд у процесі львівських комуністів. Шульзінгера, Шульзінгерову та Беленецького засудили на кару по 3 роки вязниці, Габера, Мунда по 2 роки, Стефанію Пику на 1 і пів року, Пасоту, Волошина та Гармаду по одному році. Всіх інших увільнили.

ВЛОМ ДО ЦЕРКВИ.

До церкви в Динисках (пов. Рава Руська) вломилися місцеві парубки Семко Назар і Іван Бурда та взялися розбивати ковані деревляні скрині, в яких були громадська та церковна каса. Вони вчинили такий галас, що збудили місцевого пароха о. Скоморовича. Священик увійшов у захристію. Вломники стріляли до нього, та не вцілили. Тоді один вломник загасив свічку, що її мав священик у руці, вдарив священника дручком по руках, а другий відтрутив його на бік. Потім вломники втекли. Поліція арештувала обох вломників.

BECKSTEIN І BLÜTHNER
Оригінальні першорядні фортепіяни,
оказійно на продаж „Дім Шопена"
ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 11. Довгоречинцеві сплати!
1423 1 2

НОВИНКИ

— **Однодневна голодівка** українських студентів у Львові в користь українських політичних вязнів принесла 258.60 зол.

— **З Т-ва „Зоря" у Львові.** На Загальних Зборах Т-ва дня 25. січня ц. р. вибрано таку управу: Голова: Сидорак Юрій; члени виділу: Абрагамовський Роман, Беряк Олександер, Білоус Михайло, Дружбяк Дмитро, Кліщ Михайло, Кушик Олександер, Карпяк Петро, Пявка Теодор, Хомяк Дмитро, Штаєр Михайло; заступники виділових: Бей Михайло, Цьорох Володимир, Сачинський Дмитро; Контрольна Комісія: Гевак Степан, Дуфанець Андрій, Парандовський Володимир.

— **„Відродження"**, ч. 1, за січень 1931 р. Зміст: „З новим роком". — В. К.: „Роля вчительства в протиалькогольній боротьбі". — Ю. Каменецький: „Праця в протиалькогольному гуртку". — Антін Кисіль: „Як повстав протиалькогольний гурток в селі Гущанках".— Марія Крушельницька: „Завдання жінки в боротьбі з алькоголізмом". — Р. С.: „Алькоголізм та шадничо-кредитові кооперативи". — Хроніка протиалькогольного руху. — Я. Чорнобривий: „Вечеря пияниці" (вірш). — Гігієнічний кутик Д-р Софія Парфанович: „Грипа". — В числі поміщені 2 ілюстрації. — „Відродження" редаговане дуже цікаво і старанно та дуже надається до масового поширювання, тим більше, що передплата невеличка: для членів „Відродження" 4 зол., а для нечленів 4 зол. 60 сот. на цілий рік. Адреса: „Відродження" — Львів, вул. Гродзіцьких, ч. 4.

— **Реєстрація населення.** Львівське воєвідство видало 19. січня чотири розпорядження, що торкаються тої самої справи, а саме реєстрації мешканців. Одно розпорядження покликується на декрет з дня 16. III. 1928. про евіденцію і контролю руху населення та наказує міським магістратам, громадським управам та виконавчим виділам повіту Івоніч (пов. Красно), Риманів (пов. Сянік) і Трускавець (пов. Дрогобич) устійнити, хто в якому домі є відповідальний за зголошення осіб та завести анкету тимчасових і постійних мешканців. Те саме торкається магістратів міста Львова і Перемишля. Анкета має бути переведена згідно зі станом з 1. I. 1931, на спеціяльно приготованих друках ріжних зразків. Власники й держащі домів мають завести на основі переведеної анкети домові мельдункові книжки та зокрема листи мешканців дому. Зібрати анкету від власників і держащів мають місцеві влади найдалі до 15. V. ц. р., а перевірити дані до кінця червня. — Друге розпорядження каже про нумерацію домів і помешкань у поодиноких домах. Воно відноситься до магістратів і громадських управ Львова, Борислава, Дрогобича, Городка Ягайл., Ярослава, Яворова, Кросна, Перемишля, Рави Руської, Ряшева, Самбора, Сяніка, Сокаля і Жовкви. Нумерація будинків і помешкань має бути закінчена до дня 15. березня 1931 р. — Третє розпорядження говорить докладно про ведення домових книг і лист замешканих у кожному домі мешканців. Це розпорядження торкається вищезначислених міст і містечок та громад в обсягу літньому Риманова, Івоніча й Трускавця. Листи мешканців тому мають внести в сінях або у сходовій клітці й повинні виказувати: 1) число помешкання, 2) ім'я і назвище мешканця (голови родини), 3) його професію, 4) евент. уваги. — Врешті четверте розпорядження каже про контролю руху населення у вище названих трьох галицьких літницях. — Всі ці розпорядження видані мабуть з уваги на мотиви фіскальні (податкові) й військові та в передбаченні недалекого перепису всього населення Польщі.

— **Добра мама.** В італійськім селі Унбальді одна селянка мала сина, який хотів женитись з дівчиною, яку ця мама дуже не любила. Син не послухав матері і всеж оженився з тією дівчиною. Мстива мати на весіллю влила до вина, яке мала випити невістка, отрути, але на нещастя молода не хотіла пити і вилила вино а чарки до пляшки. Гості пили це вино і 20 осіб отруїлось, між ними і молода. Злющу свекруху арештовано.

— **Щось для наших господинь.** Всі знають, яким корисним і поживним є цукор та що споживаючи за 1 золотого цукру, даємо організмові стільки калюрій тепла, якби ми спожили за 2 золоті солонини, або за 4 золоті мяса. Але ласуни замість звичайного цукру люблять вживати всякі ласощі, як цукорки, тісточка, помадки, торти і марципани. Та всі ці солодкі речі коштують дорого і найкраще виробляти собі марципани дома, чим зменшиться видатки до мініма. А такий найліпший марципан не такто вже тяжко приладити. Береться 1 кг. солодких мигдалів, 1 деко гірких, все це париться, очищується з лушпи, сушиться на полотні, потім треба потерти на дрібно на терку, або в машинці. Коли це зроблено, то треба взяти 1¼ кг. або і пів кіля цукру, потерти на дрібно на машинці, пересіяти через ситко, перемішати з потертими мигдалами на кашку і тоді додавати по краплині рожеву воду, вимішувати ту масу, аж буде гладка і густа. З такого тіста може бути марципан такий що тільки їдж та пальці облизуй.

— **Ще про сензаційний процес у Берліні.** Судовий процес проти 16-літної дівчини Лізи Найман, яка на спілку з двома любовниками вбила третього адоратора Ульбріха, тревае далі, виявляючи щораз то нові темні сторони цієї справи. Виявилось, що і вбитий годинникар був собі типом не кращим як його вбивники: в його кімнаті сконфісковано майже 1000 фотографій наги жінок, його любовниць, бо мав він такий звичай, що починаючи з якою жінкою любовний звязок, насамперед фотографував її на памятку, а ці фотографії розвішував на стінах, як докази своїх тріюмфів. Також і Ліза Найман відфотографував годинникар підчас першої стрічі і якраз ця фотографія дала поліції можливість найти вбивників. Ліза Найман вродлива блєндинка, а ніжним виразом лиця, з дрібними рисами, а про її вроду говорить і те, що в її дільниці її називали „Гретою Гарбо". Любовник Лізи Штольпе, візник, має 22 роки. Ліза весь час на розправі плаче та хоч і признається до вини, то поважно обтяжує і Штольпа.

—o—

ДОВІРЯ ДЛЯ ЛЯВАЛЯ.

Внесення в справі довіря для французького уряду палата приняла 312 голосами проти 258.

„ДО X" ЛЕТИТЬ ДО АМЕРИКИ.

Водний літак „ДО X" відлетів 31. січня в напрямі Майдери до лету над Атлянтиком. М. і летять тим літаком контрадмірал Кутінго, шеф португальського ген. штабу та 2 німецькі журналісти.

АРЕШТУВАЛИ ДИР. ПІСКАТОРА.

У Берліні арештували режісера берлінських театрів Ервіна Піскатора. Піскатор мав у суді зложити присягу в звязку з 20.000 марок, які винен був за театр. податок, а що не прийшов його арештували.

АРЕШТОВАНІ ПОЛЬСЬКІ ЛЕТУНИ НА ВОЛІ.

Дня 31. січня перед німецьким судом у Битомі відбулася розправа проти польських летунів, що осіли на німецькій території. Сержанта Імелю увільнили, а пільота Вольфа, що кермував літаком, за нелегальне переступлення кордону засудили на 2 тижні арешту. Тому, що врахували слідч. арешт, оба летуни вийшли на волю.

Куток мови.

Дістаємо такий лист:

Про мову і стиль „Кооперативної Республики".

В замітці у „Кутку мови" („Діло" в 21. січня ц. р.) порушено справу мови, якою писаний суспільно-економічний науковий місячник „Кооперативна Республика". В загальній замітці находиться на жаль чимало такого, що кривдить наш журнал. Загальний докір про буцімто велику засміченість мови журналу польонізмами і москалізмами вважаємо неслушним; хто читав постійно наш журнал від 4 літ, той не міг віднести такого враження; можемо сміливо сказати, що мова наших співробітників, хоч очевидно не ідеальна, як далекою від ідеалу є мова всіх наших часописів, не була досі гіршою від мови інших пресових органів. Треба до того додати ще й те, що наш орган, як науковий, мусить боротися зі спеціяльними трудношами, раз тому, що наукова мова є завсігди мовою спеціяльною, що вимагає деякої підготовки в читача, а по друге ще й тому, що журнал наш гуртує співробітників з усіх українських земель. Не маючи претенсій на непомильність у справах мови, ми радо приймаємо усі річеві завваження і конкретні витики, очевидно, поликтовані доброю волею, а не нехіть чи бажанням підкопати авторитет журналу. Мусимо, на жаль, ствердити, що в замітці у названому ч. „Діла" ми найшли мало оправданих завважень. Приміром: сліпце „днесь" вважаємо на 100 проц. українським і вирікатися його, на наш погляд, не треба; так само має у нас право громадянства вислів „жрець". Вирая „заможення", ужитий у нас в цитаті зі статті дир. М. Заячківського, яку він опублікував ще у 1904 році, чомусь за це слово та ще й приведене у лапки в цитаті, маємо відповідати ми вині? Хіба не заборонить нам шан. автор „Кутка" цитувати тексти. Обстоюємо також в чистою совістю стилістичну і граматичну правильність обидвох витинених нам зовсім не противних духові української мови. Щодо правопису, то сміємо завважити, що англійське імя „Allen" ми свідомо передали не „Аллен" тільки „Аллен", бо так це слово вимовляє сам носитель цього імени відомий діяч англ. кооперації. Думаємо, що будувати на одним чи двох випадках правописних хиб (а хто їх днесь не робить на кожному кроці при нинішному правописному хаосі) аж таких загальних закидів, як те, що наш журнал „не визнає букви „ѣ" і под. ніяк не можна.

З глибокою пошаною
Редакція „Кооп. Республики"
Д-р К. Коберський.

У відповіді на це спростування заявляємо, що: 1) замітки у „Кутку мови" ніколи не є у нас поликтовані нехіть чи бажанням підкопати авторитет журналу; 2) аргумент, що „мова „Кооп. Республики" не була досі гіршою від мови інших пресових органів" не є ніяким аргументом; те, що можемо вибачити часописам, редагованим у поспіху, не можемо вибачити місячникам, які мають час переглянути рукописи; 3) „днесь" — старослав. слово, яке нині в літературній мові заступаємо словами „нині, „сьогодні", „тепер"; „жрець" не є але, тільки родовий відмінок множини „жерців", а не жрецїв; 4) у самім наведенім тут листі находимо такі неправильности: „неслушний" (поль.) зам. несправедливий, нестійний; „відвести вражіння" (поль.) зам. мати в.; нині вживаємо літ. форми „завсіди" не „завсігди". Не можемо заводити тут широкої дискусії на тему стилістичної та граматичної правильности, якої так сильно боронить ред. „Кооперативної Респ.", а можемо тільки її впевнити, що наша критика основана не „на одним чи двох випадках правописних хиб". Ось одни із численних зразків такої мови та стилю: „Коли ми будемо постійно вивчати всі виникаючі (! поль.) трудноші, і будемо, як піонірн, пробиватися наперед, то ми знайдемо для нашої все збільшуючої (!! поль.) нові шляхи, лякуючи (рос. благодаря зам. завдяки) її ідеалізмові і нагромадженим економічним силам". Такі фрази надибуємо майже на кожній сторінці і докази на це радо передамо ред. „Кооп. Республики" разом з виправленим нумірником якогонебудь числа.

—o—

З судової салі.

Справа замаху на маршала Пілсудського перед судом.

В окружному суді у Варшаві розпочався процес проти членів ППС, яких обвинувачують в тому, що вони плянували бомбовий замах на маршала Пілсудського. Першого дня розправи підсудний Трохимович признався, що належав то боївки ППС, але не на те, щоби робити замахи, тільки, щоби боронити свою партію перед нападами. На тайні сходини боївки ППС втягнув його Пужицький, який грав подвійну роль: був членом ППС і стояв на услугах поліції. Цей Пужицький намовляв також члена Ягодзінського до замаху на марш. Пілсудського, але тільки на те, щоби його спровокувати, а Ягодзінський не орієнтуючись в цих хитрощах, справді говорив про потребу замаху.

Ягодзінський говорив, що він має кинути бомбу під автомобіль маршалка, а інші члени „пятки" мали стріляниною забезпечити йому втечу. Член боївки Пужицький погрожував, що як Трохимович не візьме участи в замасі, то він його застрілить.

Подібно зізнає і підсудний Білковський: і його впровадив на тайні сходини Пужицький, який сам намовляв робити замах на „вусатого", але цих розмов ніхто не трактував серіозно. Далі Білковський зізнавав, що під час переслухування у поліції його розбирали до нага, клали на лаві, накривали мішком і нагайками погрожуючи, примушували признатись до всього. Це все робив комісар поліції Банко.

Підсудний Марковський, старий член ППС, який 1905 р. був засуджений російським судом на заслання, заперечує твердження акту обвинувачення, начеб то ППС планувала замах на марш. Пілсудського.

Підсудний Ягодзінський був колись засуджений на смерть за замах на губернатора Варшави Скаллона, але цар помилував його.

Свідок, б. посол Дзенґелевський, зізнає, що ППС мала свої боївки на оборону проти нападів ББ, а не для виконування терористичних замахів і ППС взагалі є проти терору. Свідок виступає проти Пужицького і Жрубіка, який як б. член ППС перейшов на услуги поліції і тепер свідчить проти членів ППС.

Найцікавіші були зізнання підсудного Ягодзінського. Справу замаху він представляє так: Ягодзінський завважав, що в котрійсь „пятці" ППС є провокатор, але не знав у якій і хто є тим провокатором. Тому рішив випробувати „пятки", заповідаючи замах на Пілсудського, щоби тим чином пізнати як будуть заховуватись члени „пяток", і вислідити провокатора. І справді виявилось, що про ці пробні балачки про замах, член ППС Пужицький повідомив поліцію. Ягодзінський говорить: „Я із своєю жінкою брав участь в замасі на Скаллона, маю вправу, і коли б я хотів убити маршала Пілсудського, то мені було б не вдалось!".

Свідок Пужицький признався, що є агентом поліції і що перед членами ППС грав ролю соціяліста та нарікав, що партія має провокаторів, яких треба винайти. Свідок попавши в огонь перехрестних питань, признає, що ті, які мали виконати замах, не мали ні бомб, ні револьверів. Коли оборонці запитали, чому він спонукував підсудних говорити про замах на маршала та плянувати замах, Пужицький відповідає: Я робив це для народу, бо боявся, щоби Пілсудського не вбили. Далі на запит оборонців свідок відповідав, що до 14. вересня 1930 працював для партії ППС, а потім для поліції.

Дальший свідок, агент поліції Буравський, виявив, що член ППС Пужицький, сам зголосився до нього телефонічно і запропонував свої послуги та вказував місця, де збирались боївки ППС. Але поліція також не дуже вірила цьому Пужицькому, бо мала докази, що він не все говорить правду, що він доносив, начебто ППС зброїться і начеб то він сам дістав револьвер ч. 884.444., а виявилось, що такого револьвера і на світі нема.

Свідок твердить, що на поліції нікого не били і нікому не грозили. Свідок доказує, що в боївках ППС були революційні настрої, що вони мали склади ручних ґранатів і приготовлялись до вуличних боїв.

Це саме зізнає і начальник виділу безпеки Кавецький. Цей свідок доказував, що після травневого перевороту ППС, особливо її низи, були невдоволені з політики марш. Пілсудського та що ненависть ППС до ББ дійшла до таких меж, що боївки справді приготовляли замах на маршала. Розправа ще не скінчена.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 31. січня 1931 року — масло експортове і десерове пріма за кільо 4·10 зол.; літра молока 28 - 29 сот; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 6·80 зол.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

М. Дерлиця: В МЛАКАХ, повість, Коломия 1930. Видавництво „Ока". Стор. 194.

РОЗВИТОК ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ. Написав О. Соколовський. Вид. „Самоосвіти", Відділ природничих наук. Ч. 12. Наклад „Громади", Львів 1930.

ЗІЗД ПРЕДСТАВНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЙ ІНЖЕНЕРІВ УКРАЇНЦІВ НА ЕМІҐРАЦІЇ 15—17. XI. 1930. Звіт, Подебради 1930.

ЖУРНАЛИ.

САМОСТІЙНА ДУМКА. Журнал літератури і громадського життя. Ч. І. Чернівці, січень 1931. Зміст: О. Кобилянська: До українського громадянства; Осип Дуда: Клич; Антін Падлюк: Романс; Рабіндранат Таґоре: Перший ясмін; М. Євшан: Я співомий, для чого я живу; В. Григоріїв: Воскресний день; О. Ядлового: Невідомому героєві; С. Никорович: На рахманським острові в тяжкій неволі.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО. Орган „Взаїмної Помочі Українського Вчительства", Львів. Ч. 1—2. 1—15. січня.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО., літературний і політичний журнал. Прага 25. січня 1931. Ч. 73.

ЗИЗ, журнал гумору і сатири. Львів, 1. лютого. Ч. 3. По конфіскаті наклад другий. Ціна 50 сотиків.

HOLOS MAZEPYNCIV, Chicago, january 1931. Chyslo 1. Зміст: Peredmova; O. Olesji: Szyvy Ukrajino; Zmina pravopysi. Doliv plachi; Ideal Mazepynciv; His Majesty; Lyst z Bolhariji; Ukrajinska Molodi l; Polish teror; Mykola Matvijiv-Melnyk: Povorot; Halaktjon Chipka: Sestry; B. Hrinchenko: Bezschatna.

Журнал цей виданий латинською азбукою для тих українських еміґрантів, які перебуваючи здавна на чужині, не мали змоги навчитися нашої азбуки, та для українських дітей в Америці, що вчаться в школі латинської азбуки, а не вміють української, хоч і говорять по українськи. Як цікава спроба боротьби з асиміляцією в Америці журнал заслуговує на увагу. Це також спроба ввести в українську мову латинську азбуку, як це видно із вступної статті. „Голос Мазепинців" є органом зорганізованої української молоді в Зединених Державах.

MORZE, organ Ligi morskiej i rzecznej, styczeń 1931.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 2. лютого, година 7·30 веч. „Отаманка з Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 2. лютого, година 7·30 веч. „Людина з телом".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 2. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паші".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Золоте багно" (Дж. Сенкрофт). Пат і Патахон у Люнапарку.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Світ шалів" (Дж. Беннер).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОАЗА: „Під кріпаками Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Жінки з минувшиною".

ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „Опівні степу" (Кен Мейнард).

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРҐАНА: „Право чоловіка" (Білді Дов, Род ля Рок).

ХІМЕРА: „Жінка і пащ".

СТИЛЕВЕ: „Симфонія зимсдія" (Ґрета Ґарбо, Дж. Ґільберт).

УТІХА: „Америка". „Монті, тайний ґент".

Програма радіо.

Понеділок 2. II. 1931.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження. Гельсінґфорс (321,4) 17·00 Радіотріо. Берлін (419) 16·30 Концерт. соністів. Стокгольм (435,4) 17·00 Спів і гармонія. Київ (441,2) 17·30 Академія. Прага (486,2) 20·40 Вечір Вагнера. Відень (516,3) 15·20 Кацова Макса. Будапешт (556,5) 11·15 Богослуження. Харків (937,5) 10·00 Концерт. Москва (1481) 12·00 Концерт.

Второк 3. I. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Симфонічний концерт. Гельсінґфорс (321,4) 19·00 Концерт. Берлін (419) 15·30 Фортепіановий рециталь. Рим (441,2) 14·45 Легка музика. Прага (486,2) 19·00 „Геда" опера Фібіха. Відень (516,3) 12·00 Капела Ґайгера. Будапешт (550,5) 19·30 Циганська оркестра. Харків (937,5) 16·00 Концерт. Ленін. рад (1000) 19·20 Концерт і солісти.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Комітет жіночої промислової Бурси при Укр. Краєвім Т-ві Охор. Дітей і Опіки над молодю складає отсим подяку Установам і Добродіям за жертви на закупно ліжок для Бурси. Зложили: Добр. Комітет 100 зол., „Маслосоюз" 150 зол., Дністер 100 зол., Нар. Торговля 50 зол., Земельний Банк 72 зол., Міжсоюзна Рада Екітр. Товариств 40 зол., Подяник Педагія N. T. Carmel Амер. 10 дол. ам., Д-р Константинович 10 зол., Іванна Кипріян 10 зол. Народна Гостинниця жертвувала 184 уживаних ручників і 20 штук іншого білля. — За Комітет жіночої пром. Бурси: **М. Говикевичева, К. Малицька, Ір. Павликовська.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДО ВИНАЙМУ льокаль партеровий, великий. Має 10 фронтових вікон. Позатим є ще кілька менших поміщень. Льокаль надається добре на фабрику, бюра, склад, на крамницю, магазин, на верстати, на школу, аптику, ресторан і т. п. — Зголошення у самого власника вул. Кентшинського ч. 34. І. пов., двері праворуч. 1421

РЕСТОРАН під „Трьома Коронами" обнижив ціни страв на 20%. Трибунальська 10. 1422

ГОТЕЛЬ „SAVOY" вул. Собіського ч. 7. винаймає покої на довший час по низьких цінах. 1378 3—3

ЗАМОЖНИЙ український дім приміщення на мешкання та харч дівчат до 14 року, учениць, з доброї родини. — Окрема комната, Фортепян. Станиславів вул. Камінського ч. 27., перший поверх. 1320 1—2

ПОМІЧНИК КНИГАРСЬКИЙ з півторарічною практикою пошукує посади від зараз. Ласкаві зголошення прийме з чемности Іван Береловський, син Йосифа. — Слобідка, п. Кошилівці, повіт Заліщики. 1411 2—2

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ҐІРШШПІРУҐА, Личаківська 34, приймають вписи на новий вечірний 3-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Переписка на машинах. Початок науки 5. лютого 1931. 1405 5—4

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків зіт у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде моделіст з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 2—10

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриляити і перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 888 9—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Осип Берест

б. лікар внутр. відділу шпиталя у Львові

ординує в недугах внутрішніх і діточих

у Тернополі, вул. 3. Мая ч. 3.

Кремінна лямпа, Sollux. Дім Нар. Торговлі.

Д-р ЕВҐЕН ДУРДЕЛЛО

буш. лікар заграничних клінік, спеціяліст сірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та лікарської косметики

ординує в сірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратні ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Присилайте передплату!

14 БІЛИХ ДНІВ
першорядн. краєв. фабрик уряджує

Галицькі Магазини Новостей
незвичайна знижка цін

Порохівники . .	0·50 зол.
Серветки . . .	0·70 „
Оксфорди . . .	0·90 „
½ хусточки . . .	1·50 „
Полотна мтр. . .	1·35 „
Зефіри і хемічети	1·40 „
Дима на підшт. .	1·40 „
Поплеліна зефір .	2·20 „
Дамаст на обрус	4·00 „
Простирала відпр.	4·75 „
Ручники кухов. .	1·00 „
Под. на підпинки	4·— „
Обруси і кави .	3·00 „
Ручники купал. .	1·80 „
Перкалїна зефір.	1·90 „
Всини	2·20 „

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.

Галицькі Магазини Новостей
1379 Галицька 15. 3—3

Ширіть наш часопис!

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

ч. 25 (12.681). Львів, середа 4. лютого 1931. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

КОЛИ МАЄТЕ майбільшу певність, що ваші гроші не пропадуть, а ще збільшатимуться з кожним днем? Тоді, коли їх зложите на вкладкову книжечку в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок ч. 10 (з телефону: 435. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467), як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу. 2297

7. II. 1931. 7. II. 1931.
БАЛЬ МЕДИКІВ
В САЛЯХ „НАРОДНЬОГО ДОМУ".
Запрошення можна дістати в Книгарні Наук. Т-ва ім. Т. Шевченка щоденно від години 5—7 вечором.

ЦК. У. Н. Д. О.

НАРАДИ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБЄДНАННЯ.

Львів, 2. лютого 1931.

В суботу пополудні 31. січня і в неділю ранком 1. лютого ц. р. радив у Львові Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Обєднання над теперішнім положенням українського народу в Польщі. По кількамісячній перерві, наслідком відомих подій, зібрався цей найвищий орган провідної української партії вперше, щоби розглянути та проаналізувати політичну ситуацію та приймити важні й відповідальні рішення на майбутнє. В нарадах ЦК взяли участь усі його члени за виїмком тих, що перебувають у вязничних мурах, та всі майже члени теперішньої Парляментарної Репрезентації. Всіх учасників нарад було 38.

Інформаційний реферат про діяльність Екзекутиви і Президії Партії за час від 25. вересня м. р. по останні часи виголосив урядуючий заступник голови ред. *Вас. Мудрий*, звіт з діяльности Парляментарної Репрезентації зложив пос. *О. Луцький*, а кращинні з поїздки до Женеви розповіли пос. *д-р Ярослав Олесницький* і пос-ка *Мілена Рудницька*. Після рефератів розвинулась жива й обширна дискусія, в якій між іншими забирали слово: пос. *д-р Баран* (Тернопіль), *д-р О. Марітчак*, *д-р Ст. Витвицький* (Дрогобич), *д-р П. Лисяк* (Журавно), *о. Ст. Онишкевич* (Куповичі пов. Рудки), селянин *Смаків* (Підгаєччина), ред. *О. Боднарович*, ред. *І. Кедрин*, пос. *О. Яворський* (Підгайці) та інші.

Дискусія стояла на високому рівні, а всі її учасники з почуттям великої відповідальности підходили до оцінки найактуальніших подій і фактів. Найбільше уваги присвячувано в дискусії тактиці нашої Парляментарної Репрезентації. В неділю в полудне прийнято постанови, які далі друкуємо, але дискусії над тактикою фактично ще не закінчено. Виключно цій справі буде присвячене чергове засідання Центрального Комітету.

Постанови Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання прийняті одноголосно на засіданні в неділю, дня 1. лютого ц. р., є такі:

1) Центральний Комітет приймає до відома звіт з діяльности Екзекутиви й Президії Партії за весь час від останнього засідання Ц. К., то є від 25. вересня 1930 р. по нинішний день і висловлює їм і всім партійним організаціям у краю подяку за успішну партійну та виборчу працю в часи важкого національного лихоліття, яке спало на український нарід без його вини.

Усім ув'язненим членам партії, б. і теперішнім послам, зокремак голові партії д-рові Дмитрові Левицькому Центральний Комітет передає привіт і поклін.

2) Вислухавши звіту з дотеперішньої діяльности Парляментарної Репрезентації Центральний Комітет стверджує, що вона виконала досі повні свої завдання оборони найживотніших прав свого народу та закликає її на будуче стояти непохитно на занятих позиціях і гідно вести дальше незвичайно важку і відповідальну працю.

3) Ц. К. стверджує, що у звязку з відомими подіями (т. зв. пацифікацією) в осени 1930 р. політичне, культурне й господарське положення українського народу значно погіршилося. Польські чинники станули на становищі, що за відомі ділання в вересні й жовтні м. р., які були ділом невідомих рук, та й взагалі за всякі т. зв. акти саботажу, доконані анонімовими, законспірованими і невідповідальними чинниками, а то й провокаторами, має нести збірну відповідальність українське громадянство та його політичні, культурні й господарські організації. Зокремак вони намагаються накинути львину частину відповідальности за повищі вчинки нашій партії і під цим замітом вязнять провідних її діячів.

Центральний Комітет уповні підтримує в справі відпалів свою постанову з дня 25. вересня 1930 р., опубліковану за підписами президій трьох українських партій в українській національній пресі, при чому заявляє, що Українське Національно-Демократичне Обєднання ніколи не мало, не має і не може мати нічого спільного з ніякими нелегальними організаціями і тим самим не могло і не може нести за їх вчинки ніякої відповідальности.

4) Центральний Комітет затверджує постанови Екзекутиви партії з дня 29. листопада 1930 р., приняті у звязку з вислідами останніх виборів, зазначуючи при тім, що не зважаючи на то тяжке положення та всякі виборчі трудноші українське населення перебуло цілу виборчу кампанію гідно й переможно, за що Центр. Комітет висказує найвище признання всім українським виборцям.

5) Центральний Комітет доручає партійному Проводові і Парляментарній Репрезентації працювати в напрямі консолідації національних сил, а попри те закликає все Українське Громадянство, зокремак своїх членів партії до витривалости на своїх позиціях, до збільшення праці в усіх ділянках життя і накінець до праці над консолідацією всіх творчих сил нації, бо тільки це може бути запорукою нашого успіху й перемоги.

—o—

Звіт з діяльности Українського Клюбу

за час від початку сесії (10. XII. 1930 р.) до 31. I. 1931.

1. СОЙМ.

а) Комісії.

Бюджетова комісія.

9. I. 1931 р. — міністерство внутрішніх справ, промовляв **пос. Остап Луцький** (повний текст промови — гл. „Діло" ч. 8 з 13. I. ц. р.).

14. I. — міністерство освіти й віроісповідань, промовляла **пос. Мілена Рудницька** (повний текст промови гл. „Діло" чч. 11—18 вкл., від 17—27. I. ц. р.).

15. I. — міністерство публичних робіт, промовляв **пос. О. Луцький** (гл. „Діло" ч. 13 з 21. I. ц. р.).

17. I. — міністерство земельних справ, промовляв **пос. О. Луцький** (гл. „Діло" чч. 13 з 21. I. і 14 з 22. I. ц. р.).

17. I. — міністерство земельних реформ — промовляв **пос. О. Луцький** (гл. „Діло" ч. 13 з 21. I. ц. р. і ч. 16 з 24. I. ц. р.).

19. I. міністерство закордонних справ, промовляв **пос. О. Луцький** (гл. „Діло" ч. 13 з 21. I. ц. р. і ч. 16 з 24. I. ц. р.).

21. I. — міністерство праці і суспільної опіки — промовляв **пос. Зеновій Пеленський** (повний текст гл. „Діло" ч. 19 з 28. I. ц. р.).

24. I. — міністерство військових справ — промовляв **пос. Олекса Яворський** (гл. „Діло" ч. 18 з 27. I. ц. р.).

Адміністраційна комісія.

20. I. — справа внеску Українського Клюбу про „пацифікацію" — промовляли **пос. М. Галущинський** (повний текст промови гл. „Діло" чч. 17—19 вкл. з 25—27. I. ц. р.) і пос. Степан Кузик.

23. I. — законопроєкт про обмеження продажі і споживання алькоголевих напитків — промовляв **пос. С. Кузик** (повний текст промови гл. „Діло" ч. 20 з 29. I. ц. р.).

Конституційна комісія.

22. I. — справа вибору членів Державного Трибуналу — промовляв **пос. Сергій Хрупський.**

Правнича комісія.

20. I. — справа внеску Українського Клюбу про арештування 5. послів і їх побут у Бересті — промовляли **пос. д-р Вол. Загайкевич** (широкий зміст промови гл. „Діло" ч. 18 з 27. I.) і **пос. д-р Степан Біляк** (широкий зміст промови гл. „Діло" ч. 16 з 24. I. ц. р.).

Регулямінова комісія.

11 XII. 1930 р.— справа зміни регуляміну — промовляв **пос. д-р Степан Баран** (гл. „Діло" ч. 277 з 13. XII. 1930 р.).

22. I. 1931 р.— справа внеску Українського Клюбу про випущення на волю трьох вязнених українських послів — промовляв **пос. д-р В. Загайкевич** (гл. „Діло" чч. 16 і 17 з 24. і 25. I. ц. р.).

29. I. — справа поміщування в інтерпеляціях повного тексту сконфіскованих статтей — промовляв **пос. д-р В. Загайкевич** (гл. „Діло" ч. 24 з 3. II. ц. р.).

30. I. — як вище; зголосив внесок **пос. д-р В. Загайкевич** (гл. „Діло" ч. 24 з 3. II. ц. р.).

Скарбова комісія.

10. I. — законопроєкт про сірниковий монополь — промовляв **пос. З. Пеленський** (гл. „Діло" ч. 9 з 14. I. ц. р.).

Комісія публичних робіт.

22. I. — законопроєкт про державний дороговий фонд — промовляв **Дмитро Великанович** гл. „Діло" ч. 18 з 27. I. ц. р.).

б) Пленарні засідання.

10. XII 1930 р. справа зміни регуляміну — промовляв **пос. д-р Вол. Загайкевич** (гл. „Діло" ч. 276 з 12. XII. 1930 р.).
16. XII. — як вище (гл. „Діло" ч. 281 з 18. XII. 1930).

16. XII. — генеральна дебата при першому читанні бюджету — промовляв **пос. М. Галущинський** (повний текст промови гл. „Діло" ч. 284 з 24. XII. 1930).

16. I. 1931 р. справа сірникового монополю — промовляв **пос. З. Пеленський.**

26. I. — дебата над внеском Українського Клюбу про „пацифікацію"—промовляв **пос. д-р Степан Баран** (гл. „Діло" ч. 19 з 28. I. ц. р.).
26. I. — дебата над внеском Українського Клюбу в справі Берестя — промовляв **пос. д-р В. Загайкевич.**
26. I. — справа звільнення вязнених українських послів — промовляв **пос. д-р Степан Біляк** (повний текст промови гл. „Діло" ч. 21 з 30. I. ц. р.).

2. СЕНАТ.

28. I. 1931 р. Бюджетова комісія, бюджет президії ради міністрів — промовляв **сен. д-р В. Горбачевський.**
26. I. — пленарне засідання, справа сірникового монополю — промовляв **сен. Ю. Павликовський** (гл. „Діло" ч. 21 з 30. I. ц. р.).

З виступів соц.-радик. послів слід зазначити промову **пос. М. Матчака** на бюджетовій комісії в дні 9. I. 1931 р. при дебаті над бюджетом мін-ства внутрішніх справ і промову **пос. д-ра Дм. Ладики** на пленарному засіданні сойму дня 26. I. У сенатській бюджетовій комісії широко промовляв дня 27. I. ц. р. **сен. д-р І. Макух.**

Інтерпеляції Українського Клюбу, зголошені в соймі.

1. 16. XII. 1930 р. (пос. Великанович) в справі перенесення учителів-українців;
2. 16. XII. 1930 р. (пос. Великанович) в справі вивласнення грунтів в громаді Ясінка і Кондратів, пов. Турка;
3. 13. I. 1931 р. (пос. Яворський) про зловживання поліції у Завалові.
4. 16. I. 1931 р. (пос. Великанович) про неправне впровадження утраквізму у школі ім. Шашкевича в Перемишлі;
5. 16. I. 1931 р. (пос. Кузик) в справі проволікання розпечатання будинку Української Повітової Кредитової Каси в Рогатині, в якому містилася гімназія УПТ.

Внески, зголошені в соймі.

1. 16. XII. 1930 р. (Український Клюб) у справі вязнення 6. українських послів в Бересті;
2. 16. XII. 1930 (пос. Великанович) в справі зміни закону з дня 1. липня 1926 р. про службові відносини вчителів;
3. 16. XII. 1930 (пос. Великанович) в справі провадження грунтових книг в повітах Турка, Сколе, Долина, Калуш, Стрий, Дрогобич.
4. 13. I. 1931 р. (пос. Олесницький) в справі зловживань при виборах до сойму і сенату, як також невірного проголошення їх вислідів.
5. 13. I. 1931 р. (пос. Рудницька) в справі відкликання розпорядку міністра освіти з дня 27. жовтня 1930 р. Ч. 24571/30, про зачинення гімназії УПТ в Дрогобичі.
6. 13. I. 1931 р. (пос. Рудницька) в справі реактивування гімназії в Тернополі.
7. 13. I. 1931 р. (пос. Рудницька) про реактивування гімназії в Рогатині.
8. 13. I. 1931 р. (Український Клюб) в справі подій у звязку з веденням „пацифікації"
9. 13. I. 1931 р. (Український Клюб) про звільнення вязнених послів д-ра Дмитра Левицького і д-ра Л. Макарушки.
10. 13. I. 1931 р. (Український Клюб) про звільнення посла В. Кохана.

Внесок у сенаті.

17. XII 1930 р. в справі подій, звязаних з веденням „пацифікації" у Східній Галичині.

Кращим, ніж льотерія є обезпечення свого життя для добра рідні, бо на цьому Ви мусите в кожному випадку виграти. Або тішитесь довгим віком і маєте запевнену спокійну старість, або маєте потіху, що Ваші найближчі забезпечені на випадок Вашої смерти. Тому обезпечуйте свою рідню в Т-ві
„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ РУСЬКА 18.

З нагоди ювилею Рідної Школи.

I.

Пройдений шлях. — Минуле і сучасність. — Роля громадянства.

Пятьдесять літ минає від хвилини заснування „Рідної Школи".

Довгий шлях часу — переплітаний терням та рожами. Але здається, що цих других менше було в житті нашого найбільшого Товариства, централі нашого шкільництва та національного виховання. Вічне боркання з матеріяльними клопотами, удари зі сторони „власть імущих" — тягнеться червоною стрічкою крізь усю діяльність „Рідної Школи".

1930 рік (коби був останнім) зазначився надзвичайною репресією державних чинників, надзвичайним обниженням матеріяльної помочі від нашого громадянства на рідній землиці та на еміграції.

Безустанні заклики Головної Управи та статті стрічаємо майже що в третьому числі наших часописів. Глядіти причин такого майже безвихідного становища — шкода часу. Вони аж надто виявні на тлі недавніх подій та економічної кризи нашої суспільности. Не маємо магнатів, — ми-ж сіра маса денних заробників, які в поті чола вяжемо кінці.

А всеж тільки, коли подумати, що без огляду на таку страшну дорожнечу та таку низьку підмогу суспільности — „Рідна Школа" держиться і везе свою діяльність, треба признати, що це в нинішних часах, незбитий героїзм і самопожертвування одиниць, що в цій інституції працюють.

Це мусить признати кожний, хто вміє оцінити дотеперішню діяльність „Рідної Школи" — на тлі історичних фактів та подій, цієї діяльности від першого року основання аж до сьогоднішньої хвилі.

Переповідати історію діяльности „Рідної Школи" зайва річ. Минувшина промиває — зупинятись над нею безцільно. Теперішність бачить кожний. Не час і на пеани та тости; хвальба сорочки не дасть.

Кожний, хто хоч трохи зацікавився діяльністю і значінням „Рідної Школи", — той з найбільшим поважанням мусить склонити голову перед великою ідеєю, втіленою в цю інституцію. Можнаб навіть без ризика твердити, що якби не вона, „ця сестра, на Ринку ч. 10", хто знає, як виглядала би нині наша нація.

Тому на порозі ювилею цеї великої нашої установи, кожний громадянин і громадянка української нації — повинен вслухатись в голос національної совісти, яка напевно дасть відповідь на важне питання: „Що повинна зробити кожна одиниця, щоби забезпечити істнування Матері наших рідних шкіл?".

Пятьдесять літ — чималий шмат часу. Критикувати діяльність „Рідної Школи" за весь цей час було би безглуздо. І хоча в її діяльности були деякі недотягнення, переочення і т. п. (а деж їх нема?) — то загальний образ повний, ясний і величний.

Хто хотів би знова в минувшині шукати похибок, щоби їх оминути в будуччині — цей також зробить непослідовно. Минувшина — ніколи не повториться, будуччина буде зовсім інша. Прикладати старі методи, хоч би вони були колись найкращі — у будуччині може бути помилкою.

На порозі ювилейного року „Рідної Школи" виринає тільки одно питання: „Чи її діяльність йде із нинішнім духом часу? Чи вона відповідає вимогам нинішніх потреб і завдань нашого покоління?".

Щоби на те відповісти, на такі питання, треба приглянутися ближче діяльности „Рідної Школи" у вселюдних, середніх школах, та інших виховних інституціях, під її опікою, а вкінці задуматися над її адміністраційним і матеріяльним станом.

Степан Конрад.

(Продовження буде.)

—o—

Вибори до рад на Україні.

„Комуніст" оголошує вислід останніх виборів до сільських рад: до цих рад вибрано лише 15 проц. комуністів, а решта самі безпартійні. Підчас виборів у с. Чорне під Харковом селяни вбили комуніста агітатора Снігірка. В селі Дякове потурбовано комісаря, а комуні „Укрїнець" селяни знищили рільничі машини. В Херсонщині, в с. Колонка сільська рада ухвалила 100 рублів на церкву.

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 4. ЛЮТОГО 1931.

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО.

ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

350-ЛІТТЯ ОСТРІЖСЬКОЇ БІБЛІЇ.

Роля духовенства. — Духове суперництво. — Ідентичність мов.

На біжучий рік припадає одно з найбільших свят української культури — 350-ліття з часу видання повікнезабутньої Острізької Біблії, що вийшла на світ 12. серпня 1581 року. Хочу розповісти тут хоч у найкоротших рисах про долю й значіння тієї книжки, яка в історії культури української займає чільне місце.

Друга половина XVI-го віку була переломовим часом в історії українського духового життя. Реформаційні рухи, що потрясли Европою, сильно захопили Польщу, а через неї й український нарід, особливо на його західніх землях. Реформація принесла українському народові багато нових ідей, яких здійснення відразу підвищувало нашу духову культуру; не всі ці ідеї були зовсім новими, але їх широке ставлення й швидке поширення до самих народніх низів було зовсім новим, і принесло нам загальне зацікавлення тими питаннями, про які давніше тільки марили окремі одиниці.

Духова культура українського народу в XV. віці не стояла високо. Головне джерело цієї культури — церква в першій половині XVI-го ст. була в жалюгідним стані: вища ерархія, себто провід церковний хорував на всі гріхи смертельні; в житті духовенства частенько траплялися випадки, що зовсім не лицювали духовному станові. На очах вірних, явно робили такі неморальні вчинки, які голою лукою котилися серед усього народу. Правда, не був це стан самої тільки православної церкви, бо ще гіршим був стан церкви католицької, — православна ерархія лише наслідувала звичаї католицьких ерархів.

І в такий час ударила на Польщу реформація. Ґрунт був тут надзвичайно підготовлений, а тому реформаційні ідеї відразу поширилися по цілій Польщі й Литві, захоплюючи найширші кола громадянства, а в першу чергу — інтелігенцію. Те саме сталося, звичайно, і з українським народом. Усі верстви найперше кинулися до критики недобрих звичаїв духовенства, а поважна частина інтелігенції відпала від своєї церкви. Це був болючий удар для української церкви, і його грізне значіння відразу відчуло й зрозуміло духовенство. Направа церковного життя пішла такою швидкою ходою, що скоро довела не тільки до оздоровлення церковних відносин, але й високо піднесла українську духову культуру.

У цей час католицька церква, видужавши від своїх недомагань, повела шляхотний наступ на українську церкву (східну чи „руську"). Українське духовенство й весь нарід скоро переконалися, що здержати цього наступу без доброї освіти вони не будуть вспілі, бо противник побивав їх найперше вищістю своїх духовних сил. І з того часу зачинається великий всенародній рух, щоби підняти культурно народу. Скрізь основуються т. зв. церковні братства, що багато зробили в справі оборони своєї церкви. Не тільки по великих містах, але й по малих закутках братства засновують свої школи, які дуже багато допомогли для піднесення рідної культури. Засновано декілька друкарень, що стали могучим оборонцем своєї церкви і джерелом культури.

У цей-же час, під впливом реформації впала колишня така міцна ідея про ідентичність мов церкви в літературі, наслідком чого повстала нова українська літературна мова, вже вміло оперта на живій народній мові. Появляється ціла низка перекладів св. Письма на живу мову, в церкві вводять проповідь народньою мовою, і цією-ж мовою видаються окремі книжки.

Коротко кажучи: український культурно-національний рух у другій половині XVI-го віку досяг такої сили й розмірів, яких не знає наша попередня історія.

Соціяльний тогочасний лад провадив до того, що культурні українські центри повставали головно коло великих тодішніх магнатів. У другій половині XVI-го ст. дуже важливим культурним центром для цілого українського народу було місто Острі, столиця могутнього князя Константина Острізького. Князь Костянтин (1526—13. II. 1608) був українським патріотом, мав величезні маєтки і був одною з найбільше впливових осіб у Річпосполитій Польській.

І ото „в се время люто и плача достойно", коли пішов свільний наступ на українську церкву, виступає князь Константин в оборону свого народу, а передовсім — в оборону його батьківської віри. В Острозі закладається найкраща на той час вища українська школа з друкарнею, які полишили в історії української культури XVI-го в. світлі сторінки.

Найбільшою прогалиною в українськім церковнім житті була відсутність повної Біблії з добрих текстів. На церкву нападали римо-католики, нападали й ріжні реформісти, доказуючи свої ідеї прикладами з Біблії. Перевірити їх правдивість чи неправдивість українці частенько не могли з тієї причини, що повної Біблії не мали, правда, такої Біблії не мав тоді ані один з інших православних народів.

(Продовження буде.)

—o—

Процес проти о. прал. Куницького і тов.

Дня 1. жовтня м. р. арештовано в Тернополі б. посла о. прелата Леонтія Куницького-Іллова і поліційним актом внесено його того самого дня до в'язниці при окружнім суді в Чорткові, де о. Куницький пересидів півтретя місяці. В короткий час пізніше арештовано б. посла Івана Замлинута з Коломиї та б. сенаторів Василя Баранника зі Заліщик і Миколу Кузьмина з Отрович. Двох перших осаджено в чортківській тюрмі, а б. сен. Кузьмина в тернопільській. Проти всіх чотирьох окружний суд в Чорткові розпочав карне слідство за злочин заборонених публікацій в § 65 зак. карного, якого вони мали допуститися у своїх промовах на різних своїх православних вічах у кількох полудневих повітах. Карне слідство переведено, переслухано всіх свідків поліційних і оборони й остаточно в половині грудня м. р. спущено на волю о. прал. Куницького за кавцією 3.000 зол., б. пос. Замлинута за кавцією 2.000 зол., а б. сен. Баранника і б. сен. Кузьмина без кавції, що припиняючи дальшого ходу карного слідства.

Тепер у процесі проти о. Куницького і тов. настала зміна. Суд окружний в Чорткові православним рішенням з 9. грудня 1930 р. до § 74/30, § 85/30 і § 90/30 розділив справу на дві і узнав себе компетентним тільки відносно б. пос. Івана Замлинута, а некомпетентним відносно б. пос. о. Леонтія Куницького та б. сенаторів Василя Баранника і Миколи Кузьмина, відступаючи їх справу прокуратурі при окружнім суді в Тернополі тому, що компетентним відносно повищих осіб є окружний суд в Тернополі, котрий ще в 1928 р. розпочав перші карні кроки проти о. Куницького і пп. Баранника та Кузьмина за злочин з § 65 зак. кар. до Вр. 1178/28 на основі внеску тернопільської прокуратури до ч. Ст. 2126/28.

Именно дня 11. липня 1928 р. відбулося в Тернополі справоздавче віче, скликане послом д-ром Ст. Бараном, на котре явилися б. пос. о. прал. Куницький, б. пос. Замлинут, б. пос. Куньо та б. сенатори Баранник і Кузьмин. На цьому вічу проводили адвокат Остап Пострігач і п. Ілярій Бриковичь, а референтували на ньому о. Куницький про наші внутрішні політичні справи, головно про те, чому не дійшло до створення одного сильного клюбу з радикалами, п. Баранник референував про справу правно-державної заяви, зложеної в соймі від Укр. Клюбу, пос. д-ром Дмитром Левицьким, п. Замлинут про справи шкільні і освітні, врешті п. Кузьмин про господарські справи, що були відчитані в соймі. До промови б. пос. Куньо про політичні справи вже не дійшло, бо в часі промови сен. Кузьмина представник старости підкомісар поліції Кедеревич розвязав віче.

Поліція зробила доповнення до прокуратури в Тернополі проти б. пос. о. прал. Куницького, проти б. сенаторів Баранника і Кузьмина та проти председників віча п. Остапа Пострігача та п. Ілярія Бриковича за злочин з § 65 з. к., а прокуратура переслала справу окружному судові до ч. Вр. 1178/28. Слідства проти о. Куницького та проти пп. Баранника тоді не переведено по причині їх незайманости, натомість вилучено справу проти пп. Пострігача і Бриковича, обвинувачуючи їх тільки за переступство закона про збори і відступаючи справу проти них повітовому судові в Тернополі, котрий по переведеній розправі п. Пострігача увільнив, а п. Бриковича засудив на 50 золотих гривен.

По розвязанні попереднього сойму повища справа на вічі в Тернополі з 11. липня 1928 р. відкрила наново. До неї долучилися ріжні нові мінімі провини, поповнені ними пізніше на ріжних вічах, за котрі їх — як сказано — арештовано і осаджено в Чорткові.

У повищій справі інтервеніював у компетентних чинників іменем о. прал. Куницького і тов. посол д-р Степан Баран. Акти всіх карних справ проти Куницького і пп. Баранника та Кузьмина знаходиться тепер в прокуратурі окружного суду в Тернополі, котра на днях має їх переслати до надпрокуратури у Львові для одержання ближчих вказівок, чи і за що вносити проти них акт обвинувачення, як це робиться впрочім у кожному політичному процесі.

Остаточно невдовзі вирішить справу о. Куницького і тов. прокуратура при апеляційному суді у Львові і правдоподібно вирішить його позитивно. На цей випадок відбудеться після великодніх свят в травні цього року карний політичний процес перед трибуналом суду присяжних в Тернополі проти б. пос. о. Куницького та проти б. сенаторів Баранника і Кузьмина за злочин з § 65 зак. кар. і можливо за злочин державної зради з § 58 і § 59 зак. кар. На тій розправі обвинувачені відповідали би з вільної стопи.

„Лістенфірер" обвинуваченних о. прелат Куницький перебуває від кількох тижнів на лікуванні у Ворохті, бо довший побут у тюрмі підірвав значно його здоровля так, що за порадою лікарів мусів він для порятування здоровля виїхати на дводенний побут до Ворохти.

Евентуальний процес проти б. посла Замлинута відбувся би окремо перед трибуналом суду присяжних в Чорткові після великодніх свят цього року.

Північно-західні землі.

(Дальше.)

ДУБНО. Цими днями випущений на волю з дубенської вязниці за кавцією 1.000 золотих кандидат з листи ч. 11. п. Н. Кибалюк.

КРЕМЯНЕЦЬ. Ціни на живу вагу свині ґнали до нечуваних розмірів, бо 12—15 зол. за пуд живої ваги (75—100 сот. за кільо). Селянство терпить великі втрати.

ЛУЦЬК. Дня 1. січня ПАТ (Польська Агенція Телеграфічна) відчинила в „Луцьку свій повітовий відділ", яким завідує відомий кореспондент д'яч одинки Р. Приступа. — На Волині почав працювати відділ „Ліги Господарської Самовистарчальности" з осідком заряду в „Луцьку". Відділ має своїм завданням збільшити збут крайових виробів серед населення Волині. — Дня 15. січня розпочала свою діяльність соймикова комунальна каса ощадности. Попередній соймик (меншостева більшість висловився був проти заснування цієї каси, а тим виявують те, що українці згадані каси — українці — не ввійшли до теперішнього соймику. — „Українська Нива" висунула ще один проект національного відродження Волині — заснування товариства „польсько-українського побратимства", яке мало „зблизити, а може й цілу армію, що боролась за спільні інтереси".

ГОРОХІВ. Горохівський повітовий соймик ухвалив на цей рік спільний план праці з „кулячими господарствами". У плині праці передбачено також збільшення числа „кулек молодежи сельской", що мають, як відомо, далеко не господарське завдання. — Не зважаючи на великі кредити число пас Стефчика на Горохівщині дуже мале — всього 14, а число членів дуже обмежене, що самопомочі відповідні чинники. Соймик має довести відповідну роботу в напрямі підтримки згаданих кас.

—o—

Піймав облизня.

(Дальше з Волині.)

Читачі „Діла" знають з доносів, які виховання робилися особливо на Волині підчас виборів до сойму і сенату. В тій справі внесено кільканадцять протестів. Але в Кремянці дійшло до того, що председник Окружної Виборчої Комісії Туровський, суддя рівненського окружного суду, настільки порушив закон, що передчасно закінчив урядування комісії, щоб не приняти протестів проти виборів у цій окрузі. А між тим два протести були вислані упорядженим листом ч. 11. у відповідному часі і належним порядком усіх вимагань виборчої ординації і протести ці, пробувавши деякий час по різних урядах, повернулися до їх автора з різними написами на конвертах. На таке поступування п. Туровського вислано скаргу просто до Найвищого Суду і тут дізнано «взаємно» напрямлені протести і ось що

Чистий віддих
...сніжно-білі зуби
1475

внесеними замітами переслати до Найвищого Суду, а відпис до сойму. Лише після того може зліквідувати Комісію. Так каже про це закон, але невідомо, чи п. Туровський захоче те все виконати... Поживемо — побачимо!

—o—

Студентські справи.

З життя Секції Правників у Кракові.

При Українській Студентській Громаді у Кракові істнує вже третій рік Секція Правників, котра має за завдання гуртувати студентів правників та взаїмно помагати собі в науці. Одним з найважніших завдань Секції є інформувати й полагоджувати всякі справи, звязані з правничими студіями товаришів, які студіюють в університеті у Кракові, а перебувають дома. Всякі питання проситься пересилати на адресу: Українська Студентська Громада в Кракові, для Секції Правників. Важніші справи про правничі студії Секція оголошує в часописах. Зокрема Секція повідомляє своїх членів, що додатковий речинець вписання другої рати визначений на час від 3—7 лютого.

ЗА УПРАВУ:
Ковалів Ярослав, голова. *Мир. Деревінко*, секр.

—o—

Не приймають наших учеників до польських шкіл.

(Голос розпуки з провінції.)

Польські верховодячі круги говорять завсіди про велику справедливість, яку приноровлюють до українців та про благодати, які мають українці в Польщі. Тимчасом дійсність говорить щось іншого. На доказ нехай послужить факт, який обнимає не одного, але сотки нашої гімназійної молоді.

Після розвязання української тернопільської гімназії внесли родичі учеників: Ярослава Винницького, Богдана Когута, Богдана Мазепи, Назупового, Щурка, Гардецького (всі з VIII. кл.) подання в справі приняття їх до польських гімназій. По двох місяцях після ріжних ходжень до Кураторії поприймали їх до польських державних гімназій. Ученики заплатили оплати й зачали здавати предмети, які призначила Кураторія. Одначе вже 18. грудня 1930 р. Кураторія, не подаючи жадної причини, усунула згаданих учеників з гімназій, хоч вони не мали ніяких поліційних доходжень. Родичі внесли знова подання, вже через поліцію, а саме родичі Ярослава Винницького, Богдана Мазепи, Когута Богдана і Щурка, яка потвердила їх невинність. Родичі двох інших не вносили подання, бо стратили віру в приняття їх дітей. На друге подання дістали родичі шойно 23/I. п. р. відповідь, яку подаємо тут дослівно:

W odpowiedzi na prośbę w sprawie ponownego przyjęcia syna do gimnazjum, byłego ucznia kl. VIII. zwiniętego państwowego gimnazjum z ruskim językiem nauczania w Tarnopolu, Kuratorjum OSL. zawiadamia, że powyższa prośba może być rozpatrywana dopiero na początku następnego roku szkolnego, ponieważ w bieżącym szkolnym roku krótki okres czasu, pozostający na naukę w klasie VIII., uniemożliwia uczniowi, który uczęszczał do gimnazjum z ruskim językiem nauczania, opanowanie materjału naukowego w języku polskim. — Za Naczelnika Wydziału: L. Jus, Okręgowy Wizytator Szkół.

Родичі згаданих учеників внесли против цього рішення рекурс до Міністерства Освіти. Побачимо, як воно вирішить цю справу.

При цій нагоді слід зазначити, що нашим ученикам у приниманні до гімназій роблять взагалі всякі труднощі. Причини неприняття ріжні, як: ученик вміє проханння, а не родичі, не опанує матеріялу, або просто пишуть: Nie uwzględnia się, без подання причини. От така незавидна доля молоді з розвязаних гімназій а ще більше її родичів!

З успіхів канадійських українців.

Українці в Альберті виграли перші нагороди.

Як відомо, минулого літа зорганізував д-р Блек, директор Рільничого Відділу Канадійських Державних Залізниць, рільничий контест, в якому взяли участь три західні провінції, себто Манітоба, Саскачеван і Альберта. Котра околиця зробила найкращий поступ у рільництві і взагалі в культурі, мала одержати 1.000 дол. готівкою, як першу нагороду. На чолі суддів, які їздили і оглядали околиці, був д-р Воллес, президент альбертійського університету, який переказав недавно в Торонто, Онтаріо, свої приємні враження з подорожі по українських околицях. В понеділок, 29. грудня, проголосив д-р Блек вислід того контесту, з якого бачимо, що українці в Альберті загорнули всі перші нагороди. І так: Перша нагорода в сумі 1.000 дол. припала околиці Норма, яка прилягає до Вегревилл і яку замешкують українці. Другу нагороду одержали скандинавці з околиці Кемроз. Третю нагороду одержали також українці з околиці Мондер, а четверта нагорода припала околиці Ледук, де також більшість населення складається з українців. Пята нагорода знову припала українцям з околиці Редвей. До виграння перших нагород причинились безперечно добре вироблені фарми, гарні і заповнені дітворою школи та інші установи, як приміром одинокий Український Шпиталь у Мондері. Д-р Блек, висказуючи своє велике вдоволення з такого гарного успіху з контесту, заявив, що подібні контести будуть вестися що пять літ.

Премієр Канади пересилає бажання українцям.

Управа української видавничої спілки „Національна Преса" у Вінніпегу, Манітоба, одержала від премієра Канади, Роберта Б. Беннета, таку телеграму: Калгарі, Альберта, 4. січня 1931. Пересилаю всім моїм співгромадянам, новим канадійцям українського походження, котрі по старому звичаю святкують пізніше Різдво і Новий Рік, мої сердечні бажання щастя. Нехай радість у вашому новому окруженні допоможе вам побороти те почуття самоти, яке неминуче опановує тих, що опинилися далеко від Рідного Краю. Правительство Канади бажає, щоб ви почували себе тут під кожним оглядом повноправними громадянами, які спільно з іншими беруть участь у великому і важному завданні розбудови найбільше надійного краю в межах цивілізації. Я особисто поважно сподіваюся, що ви найдете тут добробут і щастя, а також волю і свободу, які є неодмінними признаками британського прапора. *Роберт Б. Беннет.*

„Канадійський Фармер" буде виходити двічі в тиждень.

Найстарший український тижневик в Канаді, „Канадійський Фармер" з Вінніпегу, Манітоба, небаром зачне виходити двічі в тиждень. Це поступ і новина для канадійських українців, котрі дотепер задоволялись тижневиками. Подає це до відома в імені спілки „Національна Преса" її президент Григорій Курдидик і головний редактор „Канадійського Фармера" Володислав Біберович.

Як то було в Добровлянах.

(Допис.)

В Добровлянах під Заліщиками не напало в ночі 25. січня 1931 р. 18 хлопців на патролю корпусу охорони погранича і не стріляли до неї, як то подала польська преса. В дійсности було так:

В неділю 25. січня ц. р. пополудні пішло кількох молодих парубків з Заліщик Старих до сусідніх Добровлян в гостину до знайомих дівчат. Перед 11. годиною в ночі вертало пятьох парубків з тої гостини додому головним гостинцем, що веде з Добровлян до Заліщик. Ішли зовсім спокійно. Коло церкви в Добровлянах спинило їх на гостинці пятьох жовнірів корпусу охорони погранича, а їх командант-капраль приказав парубкам станути на гостинці, відтак упасти на землю коло церковного муру, а потім тримати руки до гори і при тому рівночасно присідати і вставати. Така дивовижна муштра наших парубків тревала около 15 хвилин. Підчас тої муштри відійшов капраль, а фрайтер приказав парубкам іти разом з жовнірами до касарні в Заліщиках, де вони навчаться „скакати жабки". Підчас тої ескорти пятьох парубків чотирма жовнірами з Добровлян до Заліщик хотів один з ескортованих парубків (який як домо-рослий механік займався вже від довшого часу направою різного роду револьверів для жовнірів і поліціїв і мав випадково при собі револьвер) витягнути з кишені револьвер і кинути його в рів. Але при тім револьвер завадив у кишені за порожний магазин і задзвенів. Завважили то ескортуючі жовніри і тоді фрайтер приказав парубкам станути на гостинці, віднести руки до гори й упасти на землю, після чого жовніри зревідували всіх парубків і в двох з них найшли револьвери, які забрали. Парубкам наказали жовніри лежати дальше на землі під загрозою, що як лиш котрий з них рушиться або підійме руку, то дістане кулю. Підчас того, як згаданих пятьох парубків лежало на гостинці з снігу, дали два жовніри, що їх ескортували, кільканацять вистрілів гострими набоями в гору, один жовнір з ескорти стояв побіч парубків на логотівлі, а четвертий жовнір виломив з поблизької акації грубезну гиляку і бив відтак нею по крижах всіх пятьох парубків. По яких 15 хвилинах того лежання приказав фрайтер парубкам встати, піднести руки до гори і йти дальше гостинцем в напрямі до Заліщик. Заледви зробили яких 300 кроків, як із сторони касарні корпусу охорони погранича в Бердниківцях (віддаленої яких 5 км. від того місця) почувся карабіновий стріл, очевидно у відповідь на попередні стріли ескортуючих жовнірів. Тоді приказано тим пятьом парубкам знову піднести руки до гори і так упасти на гостинці на вкриту снігом землю й лежати; ескортуючі жовніри дали знову кількадесять стрілів. Так лежали ті парубки знову яких 10 хвилин, а підчас того фрайтер зневажав їх як українців і кожного з них ударив один раз кольбою крісa по крижах.

Саме в тім часі надійшли гостинцем з Добровлян три парубки, також зі Старих Заліщик, які вертали рівнож з гостини в Добровлянах додому. Тоді проти них них побіг один жовнір з ескорти, а коли вони наблизились до нього, приказав їм станути, піднести руки до гори і йти гостинцем наперед нього. Йдучи за ними, вистрілив той жовнір тричі до гори, а коли привів їх до того місця, де вже лежало в снігу на гостинці попередніх пятьох парубків, приказав їм також упасти на землю. Зараз відтак надійшов ще один жовнір і тоді зревідовано основно ще й тих трьох хлопців, при яких нічого не найдено.

Тоді фрайтер злучив усіх вісьмох парубків разом, приказав їм усім підняти руки до гори і так проваджено їх з полудневого кінця Добровлян гостинцем через Ст. Заліщики і Заліщики аж до касарні корпусу охор. погранича в Заліщиках, отже яких 3½ км. Як лиш котрий з парубків опускав зболілу руку, діставав по ній удар від ескортуючого жовніра.

В касарні заведено всіх парубків на коридор і уставлено в ряд перед канцелярією. Тоді якийсь капраль кликав кожного з них зокрема до канцелярії, основно ревідував, питався, чи він стріляв до жовнірів, а коли запитаний згідно з правдою тому заперечував, дістав від капраля 4 рази в лице. В той спосіб переслухав той капраль 8 парубків.

Відтак надійшов поручник корпусу охорони погранича Й. Пехаль і приказав усім 8 парубкам тримати на коридорі руки до гори, що тревало яких 20 хвилин; підчас того сам телефонував до староства, державної поліції і до Борщева, що до касарні приведено бандитів. Вкінці позволено 6 парубкам стояти на коридорі із спущеними руками, а натомість 2 парубки, в яких найдено револьвери, мусіли стояти на коридорі з піднятими руками аж до 6. години рано. Коло 8. год. рано явився на тім коридорі штабовий підстаршина Столярський і зневажав парубків словами: „Українці, ви що собі думаєте? ви нападали на польського жовніра" і бив кожного з них кулаком під бороду і по лиці. Коло 9. год. рано (в понеділок 26. січня) заведено всіх 8 парубків до салі касарні, а в 6. год. веч. дали їм першу поживу (чорну каву з хлібом). В ночі з вівторка на середу (27. на 28. січня) переслухав усіх парубків капітан полевої жандармерії з Борщева, питаючи їх, де кожний з них був і чи бачив, як парубки стріляли до жовнірів. Трьох парубків звільнено після того переслухання ок. 1. год. в ночі, а 3-х дальших ок. 3. год. в ночі в середу 28. січня. Лише двох парубків, у яких найдено револьвери, затримано в касарні і відставлено в четвер 29. січня ранесько залізницею до окружного суду в Чортківі.

У всіх тих парубків переведено також підчас їх притримання в касарні, докладну домашню ревізію з негативним виділом.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

На радянській Білорусі.

„Савецкая Беларусь" помішує резолюцію компартії про виключення президента білоруської Академії, проф. Ігнатовського та р. Жилуновича із партії за антирадянску діяльність та націоналістичний світогляд і фальшиві відомости в пресі про радянські республики.

—o—

Перед конгресом рад.

Рига. А і Е. Радянська преса оголошує декрет Ц. В. К. про всесоюзний конґрес рад на день 5. березня. На дневнім порядку є також справа зміни конституції СРСР. Ці зміни торкаються головно союзних республик, їхніх автономічні права знову будуть зменшені, щоби довести до уніфікаційного устрою СРСР.

Відчинення виставки „Українського Народнього Мистецтва".

У неділю в 11 г. вранці виповнила сали музею Наук. Тов. ім. Шевченка добірна публика зацікавлена зразками нашого прикладного мистецтва і працею гуртка енергійних жінок, що власними силами зорганізували одночасно крамницю та виставку. Виставка почалася вступним словом дир. Музею д-р Я. Пастернака, промовою дир. Національного Музею д-р І. Свенціцького і викладом п-ни Ірини Іургулівної про прикладання прикрас народнього мистецтва.

Цей останній виклад наскрізь фаховий, добре підготований, що мав неодну цікаву думку, буде, як зачуваємо, видрукований у найближчому числі місячника „Нової Хати", до якого відсилаємо всіх цікавих.

Після формальної частини відчинення виставки зібрані гості довго ще приглядалися виставленим зразкам і деякі з них замовляли або купували. Виставка тріватиме до 10-го ц. м. і буде відчинена від 9 г. вранці до 7 г. вечора.

—o—

З приводу одної вистави

Театру ім. М. Старицького в Стрию.

Черговою виставою стрийського театру ім. Старицького була „Наталка Полтавка" 8 січня ц. р.

Обсада ролі дуже влучна, а саміж ролі вистудіювані до подробиць. Нічого й дивного, бо ролі були здебільша обсаджені фаховими артистами (Наталка — п. Стадникова, виборний — п. Рубчак, Петро — п. Коссак, Терпелиха — п. Коссакова) власними й гостяти (пп. Стадникова й Рубчак) а інші ролі виконали найкращі зі стрийських аматорів: проф. Вергановський (возний) і п. Сташків (Микола).

Особливо зворушувала своєю ніжною й — як завжди — симпатичною грою п. Стадникова, а вже бурі оплесків викликувала гра п. Вергановського й улюбленця публики — п. Рубчака.

Одним словом вистава була виріжесерована знаменито, але... І тут є своє „але". Саме: песа рішуче перестаріла під нинішний час. Вона вже відслужила своє і хоча й заслуги повинні понайбільше запевнити їй місце в історії літератури на сцені її місце хіба при нагоді відповідних ювилеїв.

Час вже раз почати числитися з тим, що пропали вже в безвість „добрі", плаксиві передвоєнні часи, що вже остання пора змінить грунтовно дотеперішній репертуар наших театрів.

У різниці між домаганнями публики і театру, думаю, лежить те, що ні публика невадоволена театром (через ті старі плаксиві песи), ні театр не зовсім вдоволений публикою, що мало його відвідує. **Ярослав Падох.**

—o—

Дивогляди.

Тяжко бути навіть землевласником.

У польській пресі находимо таку новинку: На вул. Нововейській у Варшаві, на фронтоні одного дому, находимо такий характеристичний надпис:

Daleś mi, Boże, z Twojej Opatrzności,
Dajże i temu, który mi zazdrości.

Часи змінилися. Символом цієї зміни є такий випадок, що трапився цими днями в блонському повіті. Один землевласник, що не міг дати собі ради з фінансовими труднощами, випродав свій інвентар, звільнив службу, зачинив ворота фільварку, ключі відослав старості, на воротах наклеїв листок із надписом:

Господарюй, Пане Боже,
Бо Липинський вже не може.

і пішов у світ.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПУЖИЦЬКИЙ САМ ПОСТРІЛИВСЯ.

Експерти стверджують, що калібер кулі, яка ранила тайного агента Пужицького, був такий слабий, що куля не могла навіть тяжко зранити. Зистріл упав із дуже близька. Оборона здогадується, що Пужицький заїхав із товаришами у лісок і там вистрілив до себе.

Оборона подала, що має вісти, що Пужицький між год. 11. і 12. у Рембертові пив горівку в ресторані. Як свідків подала оборона жінку ресторатора Ямборови, яка знає Пужицького. Св. Наталія Ямборова зізнає, що нічого не знає, нікого не бачила, про нічо не хоче чути. Виглядає це, начеб не хотіла зізнавати, бо боїться. Одначе ще рано говорила, що бачила Пужицького в ресторані свого тестя „Войтівка" по дорозі до Сулейова.

Її чоловік Ямбор каже також, що нічого не знає. Також батько Ямборової Трачик, на запит чи дочка говорила йому про Пужицького, каже: Щось там говорила, та я нічого не знаю.

Плютоновий Беджинський, що найшов Пужицького, каже, що не бачив біля Пужицького ніяких слідів, крім слідів самого Пужицького.

Коли Пужицького привезли до Каси Хорих у Рембертові і він прийшов до притомности та побачив доглядачку Вишомірську, прошептав, що її знає. Куля, яку вийняли з голови Пужицького була під самою шкірою та випала, коли лікар рят. стації відчищував рану тампоном із вати. Знавці ствердили, що куля вистрілена на 2 кроки до дерева відбилася би від кори. Лікар рят. стації ствердив, що від Пужицького чути було алькоголем.

ХОТІЛИ ЛЕТІТИ ДОВКОЛА АФРИКИ ТА ЗАВЕРНУЛИ.

Польські летуни, капітан-пільот Скажинський та поручник-обсерватор інж. Марковіч вибралися літаком, щоб облетіти Африку. Тому, що Карпати вповила мряка завернули з дороги до Кракова. Як буде погода то полетять.

АРЕШТУВАЛИ ІНЖИНІРА.

Дня 2. лютого арештували у Львові інж. Йос. Стикса, власника будівельно-водопроводного заведення на Знесінні під фірмою Ант. Кунц. Інж. Стиксі закидують, що фальшував бухальтерійні книги, щоби платити меньші податки та намовляв публ. урядовців до службових надужить.

ГІТЛЕРІВЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ РОЗВЯЗАННЯ РАЙХСТАГУ.

Фракція гітлерівців зголосила в парляменті внесення, що взиває президента Гінденбурга, розвязати райхстаг.

Дня 2. лютого відбулися довірочні наради комісії закордонних справ. Звіт із ост. сесії Ліги Націй здав мін. Курціюс. Гітлерівці зголосили внесення, яке взиває уряд, щоби негайно зробив приготування до виступлення Німеччини з Ліги Націй. Комісія внесення гітлерівців відкинула.

СПОРТ

МІЖНАРОДНІ ГОКЕЙОВІ ЗМАГАННЯ В КРИНИЦІ.

Понеділок, 2. лютого:
Америка—Румунія 15:0 (7:0, 5:0, 3:0).
Чехословаччина—Польща 4:1 (0:0, 3:0, 1:1).
Швеція—Австрія 3:1 (0:1, 2:0, 1:0).
Варшава. Латвія—Польща 4:2 (1:0, 2:1, 1:1).

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (пір Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Концерт Спів. Т-ва „Сурма".** На програму концерту чеських і словацьких народніх пісень, що його уряджує Спів. Т-во „Сурма" при співучасти Т-ва „Львівський Боян" дня 6. лютого п. р. (пятниця) у великій салі Т-ва Лисенка, складаються такі твори: I. Дершака: 1) Смутні часи (по чеськи, 2) Коники карі, 3) Тече вода (сольо баритонове з хором), 4) Гей лучко (по чеськи). II. Малята: 1) Седляк (по чеськи), 2) Ой не буду служити і Двожака 3) Дзвони-передзвони. III. Малята: 1) Синьоока дівка, 2) Інджіха: Сім літ. IV. Малята: Вінок чеських народніх пісень. Всі ці твори будуть виконані хором Т-ва „Сурма" під дирігентурою І. Охримовича. V. Копецького: 1) Ой у полі і 2) Буллього: Не приходь до мене. VI. Малята: Вінок чеських народніх пісень — з фортепіяном. Дві останні точки (V. і VI.) виконає хор Т-ва „Львівський Боян" під дириг. І. Гриневецького. Карти вступу в Союзнім Базарі.

— **В концерті комітету вдів і сиріт по священиках** дня 9. лютого п. р. в год. 8.30 вечором в салі „Народнього Дому" Рутовського 22. обіцяли ласкаво взяти участь: оперова співачка Вп. пані Сабат-Свірська і концертовий співак-баритон Вп. пан Копистянський Володимир. Хлопячий хор під проводом Вп. пана Дмитра Котка відспіває вязанку колядок Стеценка, а тамборінова орхестра відіграє народні хорватські пісні. Після концерту забава з танцями. Запрошення можна скорше дістати в „Доставі" вул. Домініканська 11/1. щодня від 8—2 год. — **Комітет.**

— **Ліквідація партії УПП.** Вже від трьох тижнів не появляється тижневик „Рада", офіціяльний орган УПП, а так само популярний орган цієї партії „Праця". Причина непояви брак фондів. На прикінці минулого тижня появилося останнє число „Ради", котре однак сконфіскувала сама редакція так, що у світ пішло всього кілька примірників. Так само з причини браку фондів мається перевести ліквідацію партії УПП, до котрої в дійсности належить тепер дуже нечисленний гурток людей. Покровителі цієї маленької партійки, що давали гроші на її органи, по останніх соймових виборах переконалися про її повну нежувучість і відмовили їй дальших підмог. Ця партійка потерпіла велику невдачу навіть у золочівській окрузі, де в 1928 р. вийшов послом „одинак" д-р Михайло Західний.

— **Отруйниця.** Анна Регей у Чижевичах, (пов. Рудки) дала чоловікові затроєних пирогів із капустою. Чоловік помер у шпиталі у Львові. Таксамо втроїла вона Анну Андрухів із Романівки (пов. Рудки). Анну Регей арештували. Чому вона труїла людей покищо невідомо.

— **Старостове авто переїхало жида.** У неділю вечором у Раві Руській вертав автом із ловів староста Скаршинський. На вул. Гуєцькій авто переїхало на смерть 70-літн. жида Шпербера.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Засідання 206. Українського Історично-Фільольоґічного Т-ва в Празі відбулось 27. січня 1931 р. з таким порядком дня. 1.Яковлева А. І. — „З історії шлюбного права Литовсько-Руської держави поч. XVI. в". 2) Реферат К. В. Чехова — „Постать Мойсея в творчости Івана Франка".

— **Український прапор над Кремянцем.** Пишуть нам: В роковини 22. січня хтось у Кремянці вивісив український національний прапор на горі Боні, що панує над містом. Крім того в місті і по сусідніх селах були поприбивані плякати з написами: 1919 — 22. січня — 1931. Нехай живе... і т. д. Поліція те все позривала і тепер робить енергійне слідство в цій справі.

— **Драма на Дністрі.** Агенція „Гаваса" подає таку вістку: Дня 22. січня румунська стежа прикордонної сторожі в Чінкані почула над Дністром крісову стрілянину. Хоч це була ніч, завважено, що з радянського боку через Дністер пливе до Румунії якийсь чоловік, за яким стріляє відділ ДПУ. Втікач переплив ріку і опинившись на березі, встиг ще сказати: „Я Щербаков" і помер. Виявилось, що тим збігцем був член московської Академії Щербаков, який втікав перед переслідуваннями на чужину і був ранений кулями радянської сторожі, коли переправлявся вплав через Дністер. Його тіло передадуть більшовикам.

— **Процес Лізи Найман.** Третій день розправи проти вбивників берлінського годинникаря Ульбріха кинув трохи ясніше світло на особу 16-літньої Лізи Найман. Хоч її любовник Штольпе, плачучи, далі скидав всю вину на неї, хоч розкриває її гріхи навіть такі, які до процесу не належать, виявляючи, що Ліза ходила з іншими любовниками до спільної купелі і т. д., то дальший хід процесу доказав, що вона мала в душі більше людських і шляхотніших почувань як її любовник Штольпе. Це він, опинившись в нужді, намовляв її продаватись за гроші Ульбріхові, а вона противилась цьому і говорила: „Я вагітна, я мати твоєї дитини, думай про свою дитину. Так низько людина не може впасти". Ліза плачучи доказує, що мала інших любовників передтим, „бо тоді я мала право робити, що мені хочеться", але потім любила тільки Штольпа, з Ульбріхом не мала нічого спільного; участь в убивстві цього годинникаря брала тільки під впливом Штольпа. Свідки зізнають, що Ліза Найман була доброю, милою, наївною дівчиною, але через брак досвіду, через наївність попала в сіти гільтая Штольпа, який забрав від неї гроші і вкінці намовив убити годинникаря. Ліза була така наївна, що тільки через ту наївність виявила свою участь в убивстві. Ніхто не зміг їй доказати, що не вона вбила Ульбріха, але як тільки сконфісковано в убитого годинникаря її фотографію та потягнено до слідства, вона заплуталась в зізнаннях, відразу розплакалась і пренаївно відповіла: „Так, я його вбила", хоч ніхто не міг би їй цього доказати. Цей процес стягає на салю масу публики і щодня перед судом жіноцтво бється навкулачки, щоби дістатись до салі.

— **Обманці перед судом у Празі.** В Празі закінчився процес проти фабриканта спірту Цайтгамера та його спільників, інжиніра Влаха та правника Бека. Підсудні провинились тим, що Цайтгамер фальшував ріжні банкові акти, векслі, обманював підприємства і владу та 11 раз складав кривоприсягу. У всім цім інші підсудні його спільниками. Цайтгамер такими спекуляціями наразив Позичкову Касу в Празі на 4 мільйони втрати. На розправі переслухано 60 свідків, а акти цієї сенсаційної розправи важили 200 кг. Цайтгамера засуджено на 4 роки вязниці, Влаха на 3 місяці, а третього підсудного за кривоприсягу на 8 місяців вязниці.

— **Клопоти Кляри Бов.** Відома фільмова артистка Клара Бов утратила у фільмовім виробництві в Голівуді працю, а сталось воно з таких причин: Клара Бов мала секретарку панну Деві, яка потайки вкрала в Кляри більшу суму грошей і за це артистка заскаржила її до суду. Клара Бов виграла процес, але втратила на тім більше як виграла, бо панна Деві розкрила на процесі деякі гріхи цієї артистки, які її міцно скомпромітували і примусили дирекцію фільмового виробництва вимовити їй посаду. А саме її секретарка зізнала, що Клара Бов нелегальне

Хто з ВП. Передплатників надішле до дня 15 го лютого 1931 р. передплату за три місяці наперід, цей одержить як премію повість Альфонса Доде:

МАЦІЦЬКИЙ

ПЕРЕКЛАД ІЗ ФРАНЦУСЬКОЇ МОВИ М. РУДНИЦЬКОГО.

На почтову оплату треба прислати 1 зол. На почтову оплату треба прислати 1 зол.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Трикольорна дивовижа.

Коли мені хтось скаже про Россію, то я все думаю про далекий холодний край з „Волга Волга" і „Дубінушкою". Ані мені через голову ніколи не перейшло, що так недалеко Львова можна здибати правдиву Россію і то не ту з „красним флагом" та з робітниче-селянськими знаряддями на ній, а тамту давну, не менше нам знану і кохану.

Аж ось оповідає мені один знайомий.

Переїжджаю якось через одно село і — очам своїм не вірю. Що це?.. В українськім селі..: російська трафіка!?... Невже польська влада може на це згодитися!?

Спершу думав я, що це просто оптична омана... Сніг довкола, сонце аж очі сліпить... можливе. Але кліпнув очима раз, другий — трафіка не зникає. Стоять перелімною двері, помальовані на трикольорний спосіб, зовсім як колись граничні стовпи на Бродами, чи станиці граничної сторожі. Невже за той час, який я заїхав від Львова до недалекої станції, в Росії впала більшовицька влада, а границя пересунулась до Гинової Линії?!...

Але скортіло мене піднести очі понад двері і я остовпів. Над трикольорними дверима показалися вікна, а ще вище хрест.

Церква.

І то не православна, а наша, греко католицька, галицька. Так принайменше пахне шематизм дієцезії, метрики парохії і достовірні свідки з околиці.

Саме тих свідків розпитую, що, як, звідки і коли.

— Та це стара історія! — відповідають мені. — Парох цього села прикрасив так церкву і ніхто навіть не пробував змінити його погляду на естетику церковних дверей.

Різні є погляди не тільки на „естетику".

Оповідання мойого знайомого кінчилося трохи інакше, але не все можна переписувати, що можна перебазувати.

Нехай мій знайомий вибачить, але я в його оповідання не вірю. Щоби в нинішніх часах на галицькій землі була така греко-католицька церква, чи там так помальовані двері — то це мені не міститься в моїй 36-літній голові. Адже Дім Божий, то не трафіка, а Галичина не Рязанщина чи Архангельщина!

Не вірю в Берестя, сумніваюся в пацифікацію, тому дуже скептично відношуся до справи з трикольоровими дверима і тим подібних россійських історій у галицьких парохіях.

Це, очевидно, не повинно знеохочувати всіх моїх знайомих і незнайомих переконати мене. Тоді слідуючий свій фейлетон на цю тему я ще й заадресую.

Галактіон Чіпка.

спроваджувала собі алькоголь тай інші наркотики, любила запиватись, крім цього вона мала поганий звичай брати на кредит дорогі золоті речі, дарувати їх хлопцям, але не мала звичаю платити за ці дорогоцінности та взагалі поступала так, що це дало причину до зірвання контракту.

— **Продають царські дорогоцінности.** Одна німецько-російська фірма улаштувала 29. січня у Вашингтоні продажу дорогоцінностей останнього російського царя Миколи. Продають 500 штук дорогих каменів, золотих мистецьких виробів і т. д. Всі ці предмети захопили більшовики в царському дворі. Велика княгиня Ксеня та Ольга Олександрівна звернулись до вашингтонського суду з просьбою не допустити до цієї продажі, мовляв, царські дорогоцінности є власністю родини царя, а не більшовиків і тому більшовики продають крадені речі.

— **Славний монастир т. зв. Новоспаський** під Москвою замкнено з наказу ДПУ та опечатано. Архимандрита та кількох останніх монахів арештували за антирадянську діяльність, а в монастирі уряджено антирелігійний музей.

— **Ворошилов має 50 літ.** Червона армія приготовляється до урочистого обходу 50-літніх уродин організатора армії Ворошилова. Твориться окремий військовий фонд ім. цього генералісімуса та приготовляються святочні академії і військові паради.

— **Катастрофа в Харкові.** В Харкові була катастрофа в центральній електрівні, при чому згинуло 4 робітників, а 16 осіб було ранених. Причини невідомі.

— **Розстріли в СРСР.** У Владивостоці розстріляно 4-ох купців за тайні торговельні спекуляції з японськими підприємцями.

— **Гірнича катастрофа в Америці.** В Лінтоні, в державі Індіяна, у копальні вугілля вибух стрільний порох, наслідком чого згинуло 30 робітників, а майже 200 робітників встигло втекти з копальні. Причиною вибуху було те, що нагромаджені гази запалились і підпалили стрільний порох, якого вживали для розсаджування вугілля.

— **Пятлітний артист.** Брат відомого артиста Джека Кугена Роберт мав на днях свій дебют у Голівуді, а саме у фільмі „Скипи". Роберт Куген має 5 літ, себто стільки, скільки мав його старший брат, коли почав свою артистичну карієру в кіні.

— **Справлення помилки.** У статті **„В 300-ліття Успенської церкви"** („Діло", ч. 24) випали в останньому уступі три слова, а саме, що на академії явилися всі члени львівської капітули, кільканацять наших священиків, **багато наших інтелігентів** та свідомих міщан українців.

— **Спростування** у зв'язку з новинкою „Несумлінна лікарка", поміщеною в „Ділі" дістаємо такого листа: „На підставі § 19. прес. зак. прошу помістити в найближчім числі цінного часопису „Діло" спростування статті, поміщеної в 17. ч. цього часопису з дня 25. січня 1931 р. на стор 5. під наголовком: „Несумлінна лікарка": „Неправдою є, будьто би Текля Семера, будучи вагітною, зголосилася у мене, і будьто би я ствердивши у неї ненормальний плід та конечність операції, зажадала 20 долярів і не хотіла без попередньої заплати цеї квоти перевести таку операцію. Натомість правдою є, що в год. 11. в ночі зголосився у мене муж Текли Семери і умовився, що заплатить мені за виїзд в ночі серед снігової заметілі, візиту і ординацію 10 дол., а за евентуальну ординацію 10 дол., і що я прибувши на місце в 1. год. рано ствердила, що хора в наслідок залишення її без опіки лікарської на 2 доби по породі через безупинні кровотоки є цілком обезкровалена і процес гнильний вже розвинений, так що стан її безнадійний. Для успокоєння власної совісти хотіла я перепровадити операцію, одначе родина спротивилася цьому, жадаючи запевнення, що хора по операції подужає. Мимо кількагодинних вмовлювань, мимо жадання інтервенції священика мати і муж хорої рішучо спротивилися операції, хоч я освідчила, що не зважаючи на попередню умову переведу операцію без ніякої заплати. Видячи, що мої заяви безуспішні, відїхала я в год. 9 рано і приняла 7 дол. замість умовлених 10 дол., сказавши ще родині, що як надумаються, переведу операцію того самого дня без дальшого винагородження". — З високим поважанням. *д-р Анна Гальперн*, лікарка в Зборові.

—o—

Дописи.

БІБРКА. **(Аматорський гурток).** Дня 8. грудня 1931 р. аматорський гурток при читальні „Просвіти" дав виставу „Степовий Гість" (драма Грінченка). Гра випала загально добре. Між аматорами вибилися на перший плян п. І. Коцюмбас в ролі шляхтича Гонтаревського й. О. Коцюмбасівна як його жінка, яка дійсно вжилася у свою ролю. Також ролі Кирила (А. Боднар), бандуриста (О. Бойко), Мотрі (Н. Коцюмбас) та Христі (С. Шевців) були виведені в загальному добре. Заслуговують на увагу й комічні типи: Манойла (Комушина Г.) та Овсія (С. Гринус), яким публика не щадила оплесків. Зате роля Максима (В. Михалкевич) випала не зовсім поправно, бо не підчеркнув у своїй грі геройських моментів козака-січовика, який перебув усякі пригоди й невигоди; а є в нього багато даних, які при більших зусиллях допомогли б йому вибитися на дійсно знаменитого аматора. В загальному леса викликала у глядачів миле враження, одначе можнаб мати до організаторів амат. вистав побажання, щоби при установці історичних пес звертали більшу увагу на достосовуванне костюмів до епохи, яку леса зображає. (При чому тут модерний одяг Христі, коли леса зображає часи Хмельницького?). При оцінці гри треба ще зазначити, що виставу зачали точно в означеній годині, що передовсім заслуговує на признання для праці бобрецького амат. гуртка, який повинен послужити за гарний примір іншим місточкам та селам. **Обсерватор.**

БУЧАЧ. **(Прощання о. проф. Добрянського. — Діяльність філії „Просвіти". — Інші товариства).** Осіню м. р. виїхав з Бучача на постійне заслужений громадянин, о. проф. Адріян Добрянський. Довгих 32 роки працював він у нас, займаючи пост катехита і професора в місцевій гімназії. Не згадуючи вже про великі його заслуги для української гімназійної молоді, за яку все заступався і яку піддержував серед злиднів у чужій школі та для котрої був дійсно опікуном і батьком, поклав він богато труду і для добра місцевих наших установ. Його діяльність записана золотими буквами в книгах „Рідної Школи", „Просвіти", „Українського Кооп. Банку". Українське громадянство влаштувало виїздяючому о. Добрянському за ці заслуги сердечний, хоч скромний, прощальний вечір, на який явилась майже вся бучацька інтелігенція і багато замісцевої. Промовами прощали: о. дек. Нестайко від загалу громадянства, о. І. Лушпинський і п. М. Бараболяк від бувших учнів, а дальше: п. С. Ілевич, о. Соколовський ЧСВВ., радн Я. Марків і ін., віддаючи честь людині характеру й чину. Темпо життя, ритм праці — оце найбільше любив він і це не дозволило йому жити у нас тихим життям емерита, а пігнало на парохію у с. Лут біля Делятина. Село це може бути щасливе, діставши таку людину на пароха. — Дня 22. І. 1931 р. відбулись Загальні Збори філії „Просвіти". На збори явилися представники майже всіх читалень повіту. Дуже відрадне явище по перебутім Збори мали дуже поважний і діловий характер. Взагалі „Просвіта" — це одиноке товариство в Бучачі, яке завдяки повним посвяти заходам голови о. В. Мельника проявляє життя і, хоч який важкий був мин. рік, зробило дуже багато на полі організації і внутрішнього скріплення просвітянського життя. — Інші місцеві товариства майже не проявляють себе. Навіть на „Українській Бесіді" пусто і глухо. Жнють собі так отже наші люди тут своїм ізольованим життям. Навіть товариське співжиття десь поділося у нас... **М. К.**

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 3. лютого, година 7·30 веч. „Страшний двір".
Середа, 4. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 3. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Середа, 4. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 3. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".
Середа, 4. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Діана" (Ольга Чехова, Шлетов). Панцьо в тарапатах.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Світ шалів" (Дж. Бермор).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОАЗА: „Під зрівлями Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Жінки з минувшиною".

ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „Під маскою бандита" (Гут Гібсон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Право чоловіка" (Білі Дов, Род ля Рок).

ХИМЕРА: „Жінка і панц".

СТИЛЕВЕ: „Мущина з минувшиною". (Конр. Файт).

УТІХА: „Краса життя". Ст. Жеромського).

Програма радіо.

Второк 3. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Симфонічний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Концерт. **Берлін** (419) 18·30 Фортепіановий рециталь. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·00 „Геда" опера Фібіха. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гайгера. **Будапешт** (550,5) 19·30 Циганська оркестра. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·20 Концерт і солісти.

Середа 4. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Пісні для дітей. **Берлін** (419) 21·10 Оперова музика. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 19·10 Мадярські мельодії. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт для дітей. **Ленінград** (1000) 16·30 солісти. **Париж** (1724,1) 21·45 „Фавст" Берльоза.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 4-го лютого 1931.

15·00 Трансмісія з Варшави 16·15 16·15 Трансмісія з Варшави. 20·45 Концерт музичного товариства у Львові. 22·15 Грамофонові плити. 23·00 Музика з Варшави.

Четвер, 5-го лютого 1931.

12·35 Шкільний концерт з Варшави і мадярська музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Перші сходини **„Союзу Українок"** відбудуться в середу 4-го п. м. в годині 19-ій в домівці Товариства. На денним порядку реферат пос. Мілени Рудницької **„Враження з Женеви".** 1436 1—2

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВПРАВНА машиністка зі знанням німецької, французької та англійської мови пошукує заняття. — Згодошення до Адміністрації „Діла". 1400 3—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків діт з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА, Личаківська 34, приймають вписи на новий вечірний 5-ти місячний торговельний курс. Стенографія. Переписка на машинах. Початок науки 5. лютого 1931. 1406 4—4

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), тел. 27—29. 888 10—?

ЗАМОЖНИЙ український дім прийме **на мешкання та харч** двоє дівчат до 14 року, учениці, з доброї родини. — Окрема комната, Фортепян. Станиславів вул. Камінського ч. 27., перший поверх. 1420 2—2

СВЯЩЕНИК здівець пошукує інтелігентної, старшої господині до управи дому. — Згодошення: Управа школи в Герині п. Болехів. 1423 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Слюнівиці недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-р Остап Прийма

ординує тепер у внутр. недугах
Л Ь В І В, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов.
Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лікує оригінальним апаратом Цайльайса з Гальспах. 1311 6—10

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Телєф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вийнає зуби. Скріплює розхитані зуби, штучні зуби в кавчуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. Т. Урядовцям і студентам зниженні ціни. 1416 2—6

АДВОКАТ

д-р Іван Максимчук

відкрив і веде адвокатську канцелярію у СТАРІМ САМБОРІ. 1415 2—3

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ. Туберкульоза легеня є невблаганна і щорічно косить мільони людей без різниці поля, віку та стану. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого та тонячого кашлю і т. п., дають лікарський **„Balsam Thiocolan-Age"** Гонсенського, що влекшує виділювання флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики. 1340 3—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 26 (12.682). Львів, четвер 5. лютого 1931. Poczтowa opłata zostaje uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

З маленького джерела випливає Дністер.
З маленьких ощадностей зростає для Вас **великий капітал,** коли свою готівку складатимете в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Хто ще не знає, що
Філія Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молодю улаштовує дня 11. лютого ц. р. в салі Ремісничої Палати (Стрілецька площа)
Традиційну Костюмівку
Стрій костюмовий або балевий. — Початок: год. 22

Підсумки Женеви.

Львів, 3. лютого 1931.

У „Прагер Прессе" помістив відомий публіцист Жіль Сауервайн цікаву статтю про підсумки Женеви. Думаємо, що думки того публіциста можуть і повинні зацікавити й наше громадянство, тому передаємо їх у скороченні на отсьому місці.

Минулу сесію в Женеві порівнює Сауервайн з сезоном у купелевій місцевости. Як до купелів приїздять люди, щоб відсвіжити свій організм і набрати нових налій та сил до праці, так було цим разом і в Женеві. Сауервайн хоче вірити, що наслідки женевських нарад і рішень будуть тепер доволі тривалі. Зокрема відноситься це до трьох постанов комісії для справ Европи і до ліквідації в Раді спору, який уважали аж до останнього дня неможливим до полагодження.

З трьох рішень конференції для справ Европи Сауервайн ставить на першому місці ухвалу конференції в справі запросин СРСР до участи в господарській дискусії. Цю ухвалу прийнято всіми голосами, тільки предстaвники 8 держав (на всіх 27) здержалися від голосування. При цій нагоді Сауервайн висказує свій погляд, що коли прийде до порозуміння щодо кількох загальних принципів, то про організацію Европи против СРСР не можна буде думати, тимбільше, що ні Німеччина ні Італія не пішлиб на таку політику ніколи. З моментом, коли стало ясно, що політика, яка ставилаб собі за мету організацію Европи против більшовизму й відбудову старої Росії, є неможлива, є далеко розумніше деякі проблеми вирішити до спілки з більшовиками. Одначе на конференції з більшовиками прийде мабуть до того самого, що було на конференції в справі розброєнь, а саме: вони дістануть знову чудесну нагоду до пропаганди.

На другому місці рішила конференція зорганізувати поміч для селян на Сході і в центральній Европі. Це рішення принято під двома аспектами: по-перше, щоби через те побороювати комуністичні інтриги, бож якби аграрна криза розвивалася дальше в такому темпі, то могло би прийти до справжнього хлопського повстання не тільки в Румунії, але й можливо в Мадярщині та Польщі, а по-друге, щоби зробити перший раз спробу раціоналізації европейського ринку. Цій справі буде присвячена окрема конференція в Римі, на якій буде основно розглянена проблема ціп на збіже в цілому світі.

У третій постанові проголосила себе европейська конференція перманентною. Завдяки предложенню данців, яке принято без дебати, зійдеться небавком у Парижі комісія з 11 членів, яка має підготовити розвязку проблем і поділити їх на три категорії: конституційні, господарські і політичні. Таким робом ніхто не зможе в часі нарад Союзу Народів у травні зробити закиду, що їх підготовлено за мало солідно. А закид цей підношено в січні ц. р. доволі часто, хоч — що правда — все те не перешкодило успішности нарад минулої сесії.

Крім цих трьох важних рішень слід іще відмітити постанову дослідчої комісії, яка наново проголосила недопустимим воєнний напад на сусіда. До цієї постанови привязує Сауервайн велику вагу, бо вона принята як деклярація 27 держав, при чому предложили її згідно чотири міністри закордонних справ таких держав: Англії, Франції, Німеччини й Італії. Що ця противоєнна деклярація в Женеві має своє значіння, видно найкраще з того, що негайно після її принятя біржа зареагувала знижкою.

В такій-то атмосфері розпочалася в Женеві дебата про польсько-німецький спір, у якій виступали міністри Курціус і Залеський. Сауервайн висказує велике вдоволення з того, що цю дебату закінчено принятям відповідної формули, яка, мовляв, задоволила обі сторони. При цій нагоді Сауервайн не пожалував компліментів на адресу обох згаданих міністрів, зокрема на адресу Залеського, якому признав великий талант і дипльоматичний хист.

При кінці Сауервайн підчеркує ще раз успішність женевських нарад, що його наповняє великою радістю. Як француза тішить його й те, що Німеччина (що він мав нагоду обсервувати в Женеві) тратить симпатії у таких народів, як шведи, австрійці, нім. швайцарські й голяндці, а також в англійських лібералів. А причиною того є вплив Гітлерівських впливів у Німеччині і загроза з того приводу для мира в Европі. В такій ситуації — кінчить Сауервайн — Франція виграє дуже багато під моральним оглядом і це вона повинна памятати з уваги на свою відповідальність перед історією.

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

(З нагоди одного обіжника повітового старостaва в Чорткові до всіх греко-кат. парохіяльних урядів).

Найвищий суд у Варшаві, з нагоди вирішення на нашу користь численних карно-адміністраційних процесів, орік 24. V. 1930. до ч. спр. Ц. З. К. 686/29, що греко-католицькі пароxи, не примінюючись до візвання державної влади про предложення витягу з метрикальної книги або статистичних виказів по думці розп. През. РП. з 1. II. 1926. ч. 10 п. 76 в урядовій мові, — не провинюються проти ст. I. „закону про мову" з 31. VII. 1924. ч. 73 п. 724, ані з § 7. патенту з 1854 р. і не підлягають ніякій карі.

На самім початку свого рішення Найвищий Суд проголосив стару засаду карного права: „nullum crimen sine lege", себто, що лише такий вчинок можна признати за провину і карати, який у законі є виразно означений, як провина.

В дальшім мотивуванні свого рішення находить Найвищий Суд у Варшаві, що в ніякому законі з тих, на які дотепер покликувалися у цій справі адміністраційні і судові власти, почавши від законів, виданих за часів передконституційної Австрії („Гумінатент") і дальших з перед 100 літ, а скінчивши на всіх польських законах, — нема такої провини, за яку судили останніми часами (від 1929 р.) і карали наше патріотичне духовенство.

З огляду на те, — каже Найвищий Суд в згаданому рішенні, — показалося річю зайвою рішати, чи гр.-кат. пароxи, завізвані державною владою до предложення витягу з метрикальних книг або статистичної виказки, — можуть робити це в матірній мові.

І цілком слушно. Бо коли особа, яка веде метрикальні книги та не примінюється до візвання державної влади предложити звіти чи статистичні виказки в державній мові, нічим не провинюється проти закону про мову; коли не можна карати її на основі ст. I „мовного" закону і на підставі ст. 17. адм. закону з 22. III. 1928. п. 36, а також відказ на § 7. цис. патенту з 1854 року не видержує критики, — то не підлягає ніякому сумнівові, що гр.-кат. пароxи і після видання польського „мовного" закону з 1924 р. **можуть** предкладати властям I. і II. іст. згадані звіти і виказки в матірній мові.

Всякий сумнів в цім напрямку усуває також рішення Найвищого Суду в Варшаві (24. V. 1930. II. З. К. 686/29, яке каже, що на основі розп. През. Р. П. з 1. II. 1926. Ч. 10 п. 76 про статистику натурального руху, адміністраційна влада I інст. може лише тоді казати виконати діло на кошт обовязаного (ст. 6), коли обовязаний до предложення звіту взагалі не хотів дати звіту чи пояснення. Але навіть така відмова виконати доручення влади взагалі не є провиною і тому не можна вважати її карігідною. Це що найвище лише „uchybienie pod tym względem tylko w formie".

Таке рішення Найвищого Суду в засадничій для нас справі, справі рідної мови в нашій церкві, якої автономне становище загаранту вала Польща в конкордаті, не подобалося видно нижчим органам адміністраційної влади, які шукають тепер інших шляхів, на яких хочуть осягнути бажану ціль: примусити гр.-кат. пароxів піддатися законно неоправданим наказам відповідати в польській мові, або іншими словами, — примусити їх зрезигнувати з наших давно і добре набутих прав рідної мови у внутрішнім урядуванню наших церковних властей.

Програвши всі карно-адміністраційні накази перед Найвищим Судом у Варшаві — староство в Чорткові, наче ця справа не бачила ніяких судів і наче зовсім не було присуду Найвищого Суду, — покликується цим разом на якийсь рескрипт тернопільського воєвідства з дня 3. IX. 1930 ч. Ад. 2203 і втрете пригадує парохіяльним урядам (як урядам цивільного стану) їхній о б о в я з о к (!) заперестати „sporządzania sprawozdań o ruchu ludności w języku niepeństwowym, a mianowicie w języku ruskim lub po łacinie" (яка цікава помилка друку !), бо мовляв — „takie postępowanie (którego obowiązek równocześnie się przypomina jest sprzeczne z postanowieniem art 1. ust. z 31. VII. 1924 DZURZP. Nr. 73 poz. 724 (отже діяметрально суперечно з рішенням Н. Суду) na którą to okoliczność zwracałem już dwukrotnie uwagę, a to pismem z 23/9. 1929. L. 8359 i z 9 X. 1929. L. 6029/29. Wzywam przeto uprzejmie poraz ostatni, by z chwilą otrzymania niniejszego reskryptu wszelkie sprawozdania jakoteż wykazy metrykalne były sporządzone w języku państwowym, gdyż w przeciwnym razie będę niemile zmuszony w myśl art. 45—48 rozporządzenia Prez. Rz. P. z dnia 22/3 1928. Dz. ust. Nr. 36 Poz. 342 pociągnąć Wielebnych Ks. Proboszczów jako prowadzących metryki d o s u r o w e j o d p o w i e d z i a l n o ś c i k a r n e j. (sic!) Starosta powiatowy: Goliński, wr.".

Характеристичне, що вище згадані рескрипти з р. 1929 (чч. 8359, 6029/29) були саме предметом розгляду судових розправ і всі вони — перейшовши ріжні судові інстанції, були вкінці скасовані Найвищим Судом, при чому авторитетно стверджено некарігідність поведінки гр.-кат. пароxів.

Щоби не бути голословним пригадуємо лише для приміру з численних присудів, що Найвищий Суд дня 7/8. 1930. у справі о. Василя Чижа, пароха з Половець, до ч. II. З. К. 574/30 в мотивах уневажнюючого присуду дослівно сказав таке: „ustawa z dnia 31/7. 1924 r. DZURP. Nr. 73 poz. 724 o języku państwowym nie zawiera żadnej sankcji karnej, ani nawet ogólnikowej deklaracji, że nie zastosowanie się do jej przepisów ma ulegać karze, a wobec tego wezwania władzy sądowej czy politycznej skierowane do gr. kat. proboszczów i polecające im z powołaniem się na cyt. ustawę przedkładanie władzom wykazów urzędowych i wypisów z ksiąg metrykalnych w języku państwowym, chociażby połączone z zagrożeniem, że nie zastosowanie się do tego polecenia będzie w drodze karno-administracyjnej karane, nie może zastąpić brakującej w ustawie sankcji karnej, władze bowiem polityczne mogą zagrażać karami t y l k o w tych wypadkach, w których ustawy je do tego upoważniają.

takiego zaś upoważnienia w ustawie o języku państwowym niema! – Powoływanie się na przepis § 7. Rozp. ces z 20/4. 1854 Dzpp. austr. Nr. 96 nie wytrzymuje krytyki, gdyż według tego §-u karze określonej w § 11. tego Rozp. ulegają wykroczenia przeciw zakazom, wydanym przez władze polityczne i policyjne w zakresie działania tych władz (im Wirkungskreise), a więc wykroczenia przeciw zakazom, do których wydawania władze te zostały przez obowiązujące przepisy prawne powołane, nie można zaś z ustawy o języku państwowym wysnuć wniosku, iż ustawa ta zawiera upoważnienie dla władz politycznych do wydawania połączonych z zagrożeniem kary zakazów".

„W uzasadnieniu wyroku" (Вирок Най. Суду в Варшаві ч. II. Зк. 483/30 о. Фіголя зі Шульганівки) „ustalił Sąd I. inst., że oskarżony bronił się twierdzeniem, że zarządzeń Starostwa słuchać nie musi i uważa je za nielegalne, jako nie-urzędnik podlega Ordynarjatowi Biskupiemu, który kazał mu odnosić się do władz tylko w języku macierzystym. Wobec tego, że obrona oskarżonego streszczała się w zasłanianiu się poleceniem, jak wyżej Ordynarjatu Biskupiego, nie można już na tej podstawie inkryminować mu, że przedłożywszy Starostwu napisany po rusku wykaz z ksiąg metrykalnych okazał demonstracyjnie niechęć i lekceważenie zarządzeniom urzędu państwowego. Tem samem w działaniu oskarżonego brak przedmiotowej istoty przekr. z § 11. powołanego patentu".

Д-р Остап Юрчинський.

(Докінчення буде.)

—o—

З нагоди ювилею Рідної Школи.

II.

Вселюдні школи. — Методи навчання мусять бути живі. — Тяжка служба вчительства.

Вселюдні школи, як підстава загального знання і життя одиниці, найшли в „Рідній Школі" велике зрозуміння. Ціла сіть шкіл охопила всі важніші життєві осередки. Молодь і діти — найшли там усе, що було для їх духового життя потрібне, розвивались там по лінії національних вимог. Цей факт не дається заперечити.

Одначе нині таких шкіл маємо небогато, і то тільки в містах, чи містечках головно для дітей з інтелігенції та робітничої сфери.

Нині села здебільша мусять виховуватися в перідних школах, а тимсамим переформовуватися під натиском чужих та ворожих впливів. Та розумна сіть вселюдного шкільництва пірвалась, що відбивається сумно на всьому розвиткові молодого покоління. Головна Управа, як українське Міністерство Освіти (бо за таке треба його в нинішніх часах уважати) повинна собі ясно уявити цю сіть. І я вважаю за раціональнішу річ засновувати рідні школи, хоч би вони були лиш одно-, дво- чи триклясові по селах, ніж самі семиклясові по містах. Коли візьмемо під увагу і матеріяльний стан селян і віддалення сіл від міст (головно в зимових і осінніх місяцях) — то не можна ждати від наших селян аж такої жертвенности, щоби посилали дітей до шкіл до міста. Хто заперечить, що освіта повинна йти всіма дорогами на села? Там вона конечна і село потрібує рідної школи!!

Не перечу, що і в містах треба рідних шкіл. В кожнім місті є вона конечна, головно для дітей пролетаріяту, для цього елєменту, який, на жаль, ми до нині собі легковажили.

Одначе сіть шкільництва повинна бути все доцільно розложена. Місто, село й присілок мусять бути школами ріжного організаційного ступіня зі собою получені. Щойно тоді зможемо мати запоруку, що ніодна українська одиниця, ніодна дитина не втопиться в морі асиміляції.

Це найважніше моменто в нашому часі. Другим важним чинником — це програми і методи праці. Великим завданням Головної Управи є скласти такі програми навчання, які відповідали би потребам і духові нашої нації. Виховання — ось головна ціль школи. Методи мусять іти по лінії пізнання душі дитини, пристосовлення їх до діточої психіки. Рідна школа може — це і кузня, де виковується, може і ателіє різьбаря, де різьбиться статуї — але в першій мірі це одна велика родина, де виховується. Індивідуальність дитини — це книга, з якої кожний учитель повинен черпати знання для своїх метод. Вони мусять бути живі і рахуватися з тим, що всякий примус — це убійство діточої душі. А прецінь „Рідна Школа" не може вбивати, а оживляти! Старі програми і нові державні — мало чим ріжняться від себе. Для нас вони зовсім непридатні.

Перед працею нашого вчительства треба приклонити голову.

Сама Головна Управа нічого не вдіє без його помочі. Невпинне змагання до творчої праці, непохитна віра, що виховується молоде покоління на підвалинах батьківщини — повинно бути одиноким провідником нашого вчительства в його важкій службі.

Переходжу тепер до середніх шкіл.

Вони в нас може найкраще поставлені. Одна їх хиба — одностайність типів. Не знаю, що може промовляти за тим, щоби „Рідна Школа" держалася в усіх середніх школах класичного типу. Нині вже не новина, що наука в середніх школах має підготовляти не до університетської авлі, а до життя. Не маємо нині виглядів, щоби всі гімназійні абітурієнти кінчили університетські студії, згідно зі своїм талантом та хистом. Богато з них мусить обмежуватися знанням, яке придбали в середніх школах. Тому ученики повинні вибирати собі предмети для спеціальних студій, по своїм нахилам. Школи ріжних типів, а щонайменше ріжні рівнорядні класи повинні бути правдивими лабораторіями праці, яка буде випливати не зі зовнішнього примусу, а з внутрішнього переконання. На це мусить звернути Головна Управа велику увагу, коли хоче, щоби молодь, яка вийде із рідних гімназій була дійсно підготовленою до самостійної праці, свобідного вибору професії та самоосвіти.

Степан Конрад.

(Продовження буде.)

За океаном.

Українці в Канаді добувають нагороди за поступ.

Ми вже подавали („Діло", ч. 25), що українці в провінції **Альберті здобули** всі перші нагороди в контесті Рільничого Відділу Канадійських Державних Залізниць. Українці зробили найкращий поступ у рільництві і взагалі в культурному загосподарюванні своїх муніципалів.

Вінніпегська англійська преса подає, що в тому самому контесті в Манітобі здобули першу нагороду також українці, в муніципалі Росбері. З інших українських округів Етельберт узяв четверту нагороду, а Стуартберн пяту.

В **Саскечевані** українці взяли четверту нагороду в Калдер коло Саскатуну, а пяту в Редбері, на схід від Йорктону. До контесту ставало 18 муніципалів.

Український концерт в Шикаго.

Український Хор в Шикаго під проводом дириґента п. Юрія Бенецького уладив у неділю, 28. грудня, концерт при співучасти оперової співачки п-ні Марії Машир. Концерт був у новому будинку шикаговської опери, в театрі Сивик при Вашингтон і Норт Векер Драйв. Це був перший окремий український концерт на великій сцені. Як відомо, цей хор одержав минулого літа перше відзначення золотими медалями на попису хорів перед 150.000-ою публикою.

Поворот еп. Богачевського.

Як відомо, епископ американських українців греко-католиків, Константин Богачевський, був назначений минулого літа папою римським Пієм XI. апостольським візитатором українських греко-катол. церков у Бразилії і в Аргентині (в Південній Америці). Для сповнення цієї місії епископ Константин виїхав був минулої осени до Південної Америки й обїхав майже всі тамошні українські гр.кат. церкви. Аж у другій половині грудня, після довершення своєї місії, виїхав домів. У пятницю, 2. січня, приїхав еп. Богачевський англійським кораблем до Нію Йорку, а відтам до Філядельфії.

Литовський учений, приятель українців, приїхав до Америки.

На днях приїхав до Америки з Ковна відомий литовський учений, професор університету в Ковні, Микола Біржискас. Він буде в Америці

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. ЛЮТОГО 1931.

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. 2)

ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

350-ЛІТТЯ ОСТРІЖСЬКОЇ БІБЛІЇ.

Повний текст Біблії. — Заходи кн. Острізького. — Передмова до Біблії.— Ріжні списки.

Думка видати повну Біблію повстала давно у кн. Костянтина Острізького, бо потреба в ній була пекучою і на неї вказували князеві з усіх сторін. Не треба забувати, що стара наша культура базувалася найбільше на Біблії, без неї не було взагалі духового життя, тому брак повного св. Письма відчувався тоді на кожнім кроці, особливо-ж у нас, коли почалася релігійна боротьба й полеміка.

Згідно з грецьким звичаєм, у той час православні славяни не мали ще повної Біблії в одній книзі; перекладеною була таки ціла Біблія, але звичайно вживали лише окремі її книжки. Рукописні книжки були не однакової вартости, а часто з великими помилками, на що відливо вказували противники в релігійній полеміці. Отож треба було подбати не тільки про повну Біблію, але й про те, щобн сам текст цієї Біблії був авторитетним.

Думаю, що справою видання повної Біблії найбільше боліла тоді Острізька Школа і під її впливом працював і кн. Костянтин. Найперше треба було роздобути добрий текст Біблії, а це на той час була справа не легка. Ходили чутки— їх підтримували й московські емігранти на Волині, напр. кн. Андрій Курбський, — ніби повну Біблію в добрих давніх списках має Москва. Кн. Острізький вживає найріжніших способів добути з Москви бажану книгу. І тільки по довгих трудах цар Іван Грозний прислав до Острога давно бажаний рукопис, відпис з т. зв. Геннадієвої Біблії 1499 року.

Дуже мальовничо розповідає про ці свої заходи сам кн. Костянтин у передмові до Біблії 1581 р. (уривки з неї подаю в українськім перекладі). „Бачив я — скаржиться князь, — як вороги та вовки з усіх боків напірають на церкву Христову та без милосердя жеруть її, — і жалість пройняла мене. Бо кого-ж з благовірних та богорозумних не пройме жаль, коли він бачить убогість церкви Христової, що ось хилиться впасти? І ніхто не може стати проти запеклости ворога через таку обмаль духовної зброї(яким є Слово Боже. І чиє серце не змякне, хто не заплаче, бачучи розрух церкви Христової, бачучи переможену хвалу її, бачучи, як дикі вовки немилосерно розкрадають і розгоняють стадо Христове? Ріжні вороги й найріжніше лукавство оточили нас...

„Початок цієї справи був такий: З волі Божої задумав був я діло оце. Але довго не міг я почати його, бо не знайшов потрібних на це робітників; також і книги, що зветься Біблія, не мав я повного списку; більше того — навіть по всіх сторонах роду нашого, де чути мову словянську, не знайдено ані одного доброго (повного) списку серед усіх книг старого завіту. І тільки у благочестивого й православного государя й великого князя Івана Василевича Московського ласкавим проханням я випросив собі і одержав через боговибраного мужа, Михайла Гарабурду, писаря великого Князівства Литовського, повну Біблію... Крім цього здобув я також багато й інших Біблій, ріжного письма та ріжними мовами".

Це був перший, підготовний час — збирання добрих списків біблійних книг. Збирали не тільки рукописи церковно-славянські, але й польські, чеські й інші. Велику надію покладали на московський відпис з Біблії 1499 року, бо з Москви переказували, ніби це переклад з грецького ще з часів Володимира Великого, зроблений більше 500 літ тому.

Таким чином були вже добрі рукописи й потрібні вчені люди, навіть найшли й друкаря, відомого діякона Івана Хведоровича, що втік з Москви до Литви. І острізькі вчені з запалом узялися за роботу. На жаль, скоро зустріло їх велике розчарування: виявилося, що зібрані книжки не мають одного тексту, що в них повно відмін, багато помилок. Таким самим був і тяжко роздобутий з Москви відпис з Біблії 1499 р.

І князь упав у розпуку. „Виявилося — пише він у передмові, — що списки ці незгідні, — вони не тільки мали відміни, але часом і спокуси, через що впав я був у великий смуток. До того з намови діявольської знайшлося багато ворогів, що руйнували мені задумане, а помічників та робітників мав я дуже мало. І впав я у сумнів. І міркував я в серці своїм, чи починати, чи перестати, але таки з Божої волі кращі думки перемогли гірші, бо я знав, що неможливе людині — можливе Богові".

Зачалася друга доба в підготовленні до видання Біблії. Виявилося ясно, що то ще не все— зібрати якібудь рукописи для повної Біблії і головне — зібрати добрі рукописи. Тепер кн. Острізький вдається в протилежний бік за потрібними рукописами, — шле своїх посланців до південних славян, болгар та сербів, до греків, а також не минає „далеких земель вселенної — як землі Римської, так і Кандійські острови". Своїми посланцями та листами — пише кн. Острізький, — „дійшов я навіть до самого вселенського патріярха Єремії, скрізь ласкаво прося чи собі людей, що добре знають св. Письмо грецьке й славянське, та списків, добре виправленних і не зіпсутих. І ласкавий Бог допоміг мені: книжок та вчених людей для своєї справи здобув я подосталь".

(Продовження буде.)

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

короткий час. Хоче відвідати литовські кольонії в Америці і пізнати тамошнє життя. Проф. Біржішка — великий приятель українців. Він голова Литовсько-Українського Т-ва в Ковні і багато працює для литовсько-українського зближення.

Помер Довчек.

В Рідзавані, Саскечеван, в Канаді, помер відомий книгар і купець Й. Довчек, прожившим 56 літ. Покійний був родом чех, а приїхавши перед війною до Канади, займався головно книгарським бизнесом серед українців.

—o—

Протиалькогольні плєбісцити.

(З Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження" у Львові.)

На осінь 1930 р. Українське протиалькогольне Т-во „Відродження" підготовилося як слід до переведення плебісцитів у краю, видавши про це в липні 1930 р. обширну практичну брошуру дир. Івана Герасимовича. Відомі події спинили плебісцитову акцію. Та все таки найшлися громади, що перевели голосування, а деякі з них вже й усунули коршми із своїх сіл. Ось ці громади:

Ожидів, повіт Золочів, перевів плебісцит 12. жовтня. Голосувало 507 громадян, з того 446 проти коршми, 61 за. Цих останніх перемовили коршмарі і сьогодня вони вже жалують свого вчинку. Про вислід своєчасно повідомлено староство і скарбову палату.

Ждиня, пов. Горлиці. В лемківському селі Ждині на 491 мешканців були аж три явні шинки і 4 потайні. Лемки залишали в них свій тяжко запрацюваний гріш та міняли його на „палюнку", вино і „кропку". Молодь Ждині зрозуміла, що не туди веде шлях до відродження, до добробуту та здоровля і підготовила плебісцит, який у дні 14. вересня м. р. вдався блискуче: голосувало 456 і всі заявилися проти коршми. Скарбова палата вже повідомила шинкарів, що з днем 31. грудня 1930 р. продажа алькогольних напитків на території села Ждині мусить бути припинена.

Крилос, пов. Станиславів. Протикоршемний плєбісцит переведено 17. серпня 1930 р. Віддано 303 голосів проти коршми, а за коршмою не найшлося в громаді ні одного голосу. До переведення плебісциту багато причинився інж. В. Баричко. Це вже другий плебісцит у цій громаді, бо перший, переведений в 1928 р., через формальні перепони влада не ввела в життя.

В Добротворі, пов. Львів, плебісцит проти коршми відбувся 12. жовтня 1930 р. На 330 осіб голосуючих 230 голосувало за скасуванням коршем, а 100 жидівських і пицьких голосів упало за коршмою. Рішили побіду жінки. Проти коршми агітували завзято і з успіхом ті жінки, в яких родині були і є пияниці та які наглядно бачать шкідливі наслідки алькогольної отрути, як: знищене господарство і звироджене потомство. Голосування відбулося з придержуванням найдрібніших формальностей так, що вороги тверезости не мають причини до скарги.

Токи, пов. Збараж, відбули протикоршемний плебісцит 14. вересня 1930 р. Проти голосувало 414 громадян, за коршмою ні один. Голосування почалося в год. 12-ій вполудне замість в 9 рано, так, що цей формальний промах провалив плебісцит. „Хоч це вже другий плебісцит, пишуть громадяни, який нам уневажнено, то ми не зражуємося і переведемо голосування проти коршми ще третій раз, точно вже вважаючи на формальности, і коршми таки позбудемося з села".

Жабє, пов. Косів. Протикоршемний плебісцит переведено ще в 1928 р. з незвичайним успіхом: 813 голосів проти коршми, за нею ні одного! Хоч про цей вислід повідомлено своєчасно староство й акцизний уряд, досі коршма стоїть на посміховище і глум гуцулів, які голосували проти неї, — тому, що шинкар вніс рекурс, не маючи до того законної причини. А треба знати, що після закону рекурс не має здержуючої сили.

—

З українського життя на чужині.

Реферати в Українському Університеті у Празі: проф. С. Бородаєвського про „Джерела кооперативного права" та проф. А. Яковліва: „Про права й обовязки національних меншин".

На академічному засіданні Колегії професорів факультету права і суспільних наук Українського Університету у Празі, проф. С. Бородаєвський прочитав дня 5. грудня 1930 р. реферат: „Джерела кооперативного права". В своєму рефераті автор підкреслив чотири джерела повстання кооперативного права а саме: 1) закон, 2) адміністративні розпорядження, 3) постанови Кооперативних Комітетів і 4) судова практика.

Автор не признає „звичаю" одним із джерел правотворчого характеру. Він признає тільки, що звичай може впливати на норми позитивного права, але тоді, коли він буде прийнятий одним із вище зазначених джерел кооперативного права.

Особливе значіння надає автор постановам Кооперативних Комітетів. Ідея творення цих правотворчих кооперативних організацій належить українцям. Вперше Кооперативні Комітети повстали на Україні і лише згодом цю ідею використала Польща, Радянська Україна та деякі інші народи. Кооперативне законодавство не може торкатися всіх сторін (навіть детальних) кооперативного життя; воно мусить обмежуватися головними принципами. Але щодо детайлів, то їх повинні регулювати накази компетентних органів, якими є Кооперативні Комітети. Ці останні має покликати до життя кооперація і вони мусять складатися в більшості з представників кооперації. Такі Комітети здібні вирішувати ріжні питання законодавчого характеру, що торкаються кооперації. Постанови таких Кооперативних Комітетів могли б бути найчистішими джерелами утворення позитивного кооперативного права.

Реферат проф. С. Бородаєвського викликав у присутніх зацікавлення і живий обмін думками, при чому подавано цікаві приклади з історії кооперативного руху, коли то пануюча державна політика ділала інколи на шкоду кооперації й кооперативного господарства, яке рятували Кооперативні Комітети.

Дня 12. грудня 1930 року виголосив реферат проф. А. Яковлів на тему: „Питання про права й обовязки національних меншин".

Докладчик торкнувся трьох питань: 1) Дефініції поняття національних меншин, 2) обовязків національних меншин і 3) визначення факту істнування національної меншини.

Референт навів матеріяли Ліги Націй, з яких виходить, що існують два діяметрально-протилежні погляди на національні меншини, при чому в обох випадках нема ніякої юридичної дефініції.

Згідно з одним поглядом, нац. меншина в остаточному результаті здобуває собі державну самостійність і це природний розвиток, до якого меншина може змагати всіма засобами. З другого боку національна меншина повинна — ніби — пристувати до асиміляції і повного злиття з більшістю. При відсутності дефініції обидва ці погляди находять собі приклонників і речників не на правному ґрунті, а на ґрунті політики й існуючої практики в окремих державах. В цій ситуації неможливо виробити якийсь юридичний статут для національних меншин.

Над рефератом вивязалися живі дебати, які розтягнулись на два засідання. (Друге відбулося 16. січня 1931 року.) Всі порушені питання учасники дискусій розглядали не з політичного а юридичного погляду, у звязку з поняттям про державу, її елементи і суверенітет та принципи демократії. При цьому особливу увагу звернено на заторкнене проф. А. Андрієвським питання про відсутність інституції, до якої меншина могла б

Хто з ВП. Передплатників надішле до дня 15 го лютого 1931 р. передплату за три місяці наперід, цей одержить як премію повість Альфонса Доде:

Маціцький

Перекл. із французької мови М. Рудницького.

НА ПОЧТОВУ ОПЛАТУ ТРЕБА ПРИСЛАТИ **1 зол.** **1 зол.**

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. ЛЮТОГО 1931.

ЮЛІЯН РЕДЬКО.

ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНА ПРОПАҐАНДА.

Поїзд важко сопів і розпучливо перся вперед, хоча скажений вітер із усієї сили намагався його не пустити. Паровик свистав наввиводи з вітром і так повстала якась дика симфонія, що пророчисто говорила кожному подорожньому:

— От, сидів би ти в хаті й не рипався! Бач — гріх собаку на двір вигнати!

Носи повисли всім вдолину, бо справді негода була страшна. Вихор метав рясні краплини дощу зі снігом і невпинно замітав ними так, що світу божого не було видко. Грудки леду злобно стукотіли до вікон вагону.

У вагоні, скулившись, шварготали два жидки, дрімала якась груба перекупка, а далі, в кутку, потонув у думах Іван Неграйко, студент медицини.

Жиди грілися думками про добрі гешефти, перекупка бачила крізь сон теплу хату, а Неграйко грівся думкою про велику ідейну місію, що її саме Іде сповнити. Товариство „Відродження" припоручило йому поїхати до села Стеблева з протиалькогольним рефератом. У порозумінні з тамошньою читальнею предлегент мав приїхати сьогодні ранішнім поїздом; на станції дожидатиме фіра.

Неграйко ще ніколи не їздив на село, але в місті вже нераз мав виклади на подібну тему. Матеріял він знає пречарно й зуміє кожному ясно мов на лопаті, змалювати, як діяв на страшна отрута на кров, на нерви, на молок, серце, шлунок, печінки, жовч і всі інші органи та члени людського тіла. Неграйко добрий промовець і має великий хист переконувати. Він уявляє собі, як у салі вщерть набитій селянами, тихо, хоч мак сій, а він кидає слово, мов грубе зерно у пухку ріллю, — рисує картини, що встають як живі перед зібраною громадою, стрясають її сумлінням і викликують тверду постанову: „геть з алькоголем!"

А щоб іще краще, ще певніше научити в саме серце слухачів і вповні закріпити за собою здобуту позицію, — він кінчає словами:

— Тож пийте, люди! Не жалійте собі! Не дивіться на те, що колись проклянуть вас ваші діти та внуки, які завдяки вам наповнять шпиталі й криміналі!

Поїзд рівномірно сопе, вихор свище, а в Неграйковій уяві — велика сала, море людських голов, а сам він гремить словами з високої естради.

— — — — — — —

— Ой той дощ, той дощ! — перебиває ненадійно його думи голос сусідки-перекупки. — И якто до хати дістатися!

Це спрямовує думки Неграйка в інший бік. Справді погано. Ніби там від стації недалеко й фіра буде, але коби здогадалися вислати яку нагороду й парасолю...

А якщоб і фіри не було? — майнула думка, зараз і пропала. — Це неможливе. Читання повідомлена. Вишлють.

— Далеко ще до Стебелева? — спитав.

— А от зараз буде Стеблів.

Поїзд вїхав у ліс і по хвилині став звільнювати. Врешті станув.

Неграйко вискочив і побачив серед ліса, при залізничому шляху, таблицю з написом „Стеблів". Значить тут.

Розглянувся довкола, чи є фіра.

Була.

Фіра, запряжена парою мирщавих конят, мокла в болоті, а біля неї забивав руки, — грівся, — стареньких газда. Велика дорожня „бунда" й парасоля дожидали на задньому сидженні. Неграйко підійшов бадьоро.

— Добридень! Це ви по мене виїхали?

Господар оглянув його зніг до голови.

— Ні, прошу пана. Я з Букатовець по вчительку. Але відай не приїхала.

Млосно стало Неграйкові від цих слів. Нема фіри. Але може ще не так зле.

— А зі Стеблева фіри ту не було? Не бачили?

— Ні, паночку, не бачив. Ніякої фіри не було.

— То може ви мене підвезете трохи?

— Та я підвіз би, — чому ні? але то, рахувати, не по дорозі. Мені до Букатовець оттуди просто, а ви мусите брати гейта.

— А бодай то шляк трафив! — подумав Неграйко та спитав господаря, чи далеко ще до того Стеблева, нехай він западеться.

— Ні, недалеко. От усього з чотири кільометри.

Натиснув глибоко шапку на очі, руки в кишені — та звернув „гейта", грузнучи до кістох у болоті.

— Най то шляк трафить!

Більше нічого не міг сказати, ні видумати в цьому незавидному положенні. Йшов лісовою доріжкою та все ще надіявся, що фіра спізнилася й він її зустріне десь по дорозі.

Ліс незабаром скінчився й Неграйко вийшов на биту дорогу. Тут було настільки краще, що болото було не густе та грузьке як у лісі, але розливалося сірою сметаною на всю широчінь шляху. Вітер дув та сік у лице гострими колючками.

Йшов, бо вертати не було куди. Поїзд вертається аж пізно у вечорі. Хода важкою дорогою втомила його, вчора, а в додатку чув дідьчий голод, бо їхав вже до полудня, а він не снідав, бо спішився до поїзду.

На щастя, з осінньої мряки виринули хати. Неграйко був приготований на добру милю, бо знав, що значить чотири кільометри в устах старого дядька, — але на цей раз справді більше чотирьох не було.

(Докінчення буде.)

Всі українські

Фото- і Радіо - аматори

купують фотографічні і радіові апарати та приладдя

по найприступніших цінах, на догідних умовинах сплати

у ф-мі FOTO-RADIO-PALACE,

ЛЬВІВ, пл. МАРІЙСЬКА, дім Шпрехера.

Фірма провадить і поручає тільки найновіші здобутки техніки в тих ділянках 1363 4—4

звернутись зі скаргою на незаконну поведінку більшости проти нац. меншин. Звернено увагу, що в Лізі Націй ідуть розправи не за виконання обовязків меншинами, а за порушення прав меншин більшістю. Тому й річ мусить бути про права, а не про якісь спеціяльні обовязки, інші від обовязків всіх громадян. Петиції до Ліги Націй, яка — на жаль — не має засобів примусу, не є порушенням суверенітету держави, бо в державі суверенітет належить не самій більшости, але й меншині, яка скаржиться на порушення її прав суверенітету більшістю. Коли держава є членом Л. Н., то тим самим вона по статуті Л. Н. згодилася сама на деяку компетенцію Ліги Націй щодо обмеження її суверенітету. В правовій площині, національність, яка має у державі більшість, порушуючи права меншости, робить антидержавний злочин. В Лізі Націй настоюють на необхідність меншини бути льояльною, а не звертають уваги на обовязок більшости бути теж льояльною до меншости. Коли закон вимагає від меншости поволитися проти самої себе, то це противиться моралі і така вимога по суті є неґацією права, яке повинно орієнтуватися на мораль. На це Ліґа Націй теж не звертає уваги, а тому, під покришкою вимоги „льояльности", ставлять деяким меншинам вимоги противні моралі, що само по собі є неґацією права взагалі.

Висловлено бажання, щоби проф. А. Яковлів скорше надрукував свою працю.

—o—

Перед червоним судом.

„Україну душать!".

У „Пролетарській Правді" читаємо: „Київське ДПУ закінчило слідство в справі обвинувачення техніка Анатолія Микитовича Васильченка в контрреволюційнім саботажі. Васильченко, син колишнього паротягового машиніста, за царату був він у ґвардії, в р. 1918 одружився з дочкою переяславського куркуля, за гетьманщини працював у міністерстві хліборобства, в р. 1920., щоб уникнути служби в червоній армії, він улаштувався на залізниці в Дарниці. В р. 1926—1927 він систематично перебував у компанії антирадянських елементів, яких потім вислано на північ, а саме фельчера Тищенка та Васильченкового тестя. Члени компартії завважили, що Васильченко ставить роботу на залізниці не правильно, що він порушує директиви партії, та радилади, крім того веде антирадянські розмови про те, що *„Україну душать!"* На пропозицію техніка Бутенка зробити стіну між секціями депо, Васильченко відповів, що все одно за рік чи за два все це вилетить у повітря. Коли Васильченко довідався, що робітники обурені його антирадянськими розмовами, то Васильченко скоро звільнив тих робітників від праці, ніби за неприлатність.

Васильченка притягли до права, обвинувачуючи його в саботажі і справу розглядатиме київський суд".

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

„ПАЦИФІКАЦІЯ" СХ. ГАЛИЧИНИ В СЕНАТІ.

Дня 3. лютого на засіданні сенату була справа „пацифікації" Сх. Галичини у звязку з українським внесенням. Референт сен. Ролле (ББ) каже, що акція уряду мала успіх, бо вернувся спокій та почуття безпеки. Могли бути надужиття та виступи адм. влади. Міністр внутр. справ приказав уже розслідити це та покарати винуватців. Метою саботажу було застрашити польський елемент і усунути його з відвічних польських земель. Представники української суспільности, інтеліґенція, духовенство не здобулися на сильніший відрух. Колиб це були зробили, не треба було би пацифікації. Після вилікування переходової недуги, себто саботажної акції, треба польсько-українські відносини укладати так, щоби не дали зіпхнутися зі шляху розбудови співжиття обох народів. Та це мусить основуватися на признанні українським народом, що кордони Польщі не лише незаймані, а що навіть не може бути над тим дискусії, що національности на тих землях є повноправні та що польські горожани української національности будуть зовсім льояльні до держави. Тоді польський чинник може заневинити українському народові повну свободу інтелектуального й господарського розвитку, з пошанівком мови та віроісповідання. Нищити українську культуру не є в нічиїм інтересі. Польський уряд має обовязок допильнувати, щоби відносини укладалися мирно та має досить сили виконати той обовязок. „Мусимо понад головами партій розмовляти безпосередньо з українським народом. Група, до якої належу — кінчить бесідник — уже ступила на той шлях. Внесення більшости комісії зміряє до того, що сенат акцію уряду вважає доцільною та конечною та що приймає до відома заяву міністра."

У дискусії **сен. Макух** сказав м. ін.: Сам воєвода Наконечніков признає представникам преси, що лише 50 проц. підпалів можна взяти на рахунок УВО. Причин пожеж на нашому терені ще не вияснено. (Мін. Складковський: Це написано в час. „Сурма"). Мегальоманія „Сурми" доходить до того, що вони приписують собі на 70 випадків більше, ніж загалом було. Українська зорганізована суспільність відсепарувалася від тих подій, бо вважала саботажі нерозумними та шкідливими. Таж ми хотіли показати перед світом і польською суспільністю, що не ведемо боротьби з польською суспільністю, лише з урядом і теперішнім режімом. (Мін. Складковський: Мене не підпалювали, а підпалювали бідних поляків). Дальшу промову сен. Макуха переривали посли ББ такими викликами, як: „Не говоріть байок!" і ін. Сен. Макух стверджує, що були випадки, що поліція підкидала при ревізіях ріжні предмети. Це ствердив тернопільський суд. (Мін. Складковський: Так, це факт, одначе одинокий, яким оперуєте). Далі мін. Складковський перериває сен. Макухові такими словами: Пане сенаторе! Що це? Рахуйтеся зі словами! Докажіть це! Скільки дістало? Чи більше ніж пальців на руках? Маршал прикликає сен. Макуха до порядку.

Опісля промовляв **сен. Горбачевський.**

Сен. Гломбінський (Кл. Нар.) каже, що не булоб перешкоди голосувати за українським внесенням, колиб українці не інтервеніювали були в Лізі Націй. Тому Клюб Народови не візьме участи в голосуванні над українським внесенням.

Опісля мін. **Складковський** у промові сказав, що перед пацифікацією ніодин український посол не признавав кордонів Польщі. Ще донедавна годі було видобути від українських послів назви Малопольща, ані навіть Сх. Галичина. Говорили лише про Західну Україну. Застерігаюся, сказав міністр — що ми не копаємо пропасти, а ви її копаєте своєю політикою. Колиб уряд хотів знищити український нарід, то мав досить причин перед світом, щоби проголосити вийковий та военний стан. Уряд ужив зовсім посереднього засобу, щоби не допустити до якогось конфлікту двох національностей. А на тому власне залежало тим, що робили саботажі. Уряд не хотів знищити українського народу, лише знищив тих, що викликали саботажі та неспокої. Видно тих людей виловили, коли є спокій.

У голосуванні прийняли внесення комісії більшістю голосів ББ.

Найближче засідання сенату 12. лютого.

МІН. СКЛАДКОВСЬКИЙ ПРО ПОДІЇ В ЛУЦЬКУ.

На засіданні сенату 3. лютого була м. ін. справа додаткових кредитів за мин. роки, м. ін. справа дод. кредиту на дисп. фонд міністра вн. справ. Сен. Коцінський (ППС) поставив внесення відкинути 3 міл. зол. з дисп. фонду. У відповіді мін. Складковський сказав м. ін., що з слідч. вязниці в Луцьку доходили вістки про биття й інші тортури. Міністр вислав комісії, щоби розглянули справу. Комісія, вислана до Торуня і Лодзі виявила безосновність закидів. Вкінці вислав міністр третю комісію до Луцька. У Луцьку, хоч у тих випадках справи є дуже трудні, щоби їх доказати, то **міністр судово дійшов до переконання, що не все є в порядку, одначе ніхто не бореться зі смертю. Та стверджуючи нездорову атмосферу в сл. уряді в Луцьку, міністр дійшов до переконання, що нема іншого виходу, лише розігнати той уряд, що мін. теж зробив тому 10 днів.** П. сенаторе! — кінчить міністр звертаючись до сен. Коцінського — як лише комісія приїхала та сказала мені це, я не ждав на ваші відклики до гуманности.

У голосуванні проект закону прийняли згідно з ухвалою сойму.

НОВИЙ ПОЛІТ. ПРОЦЕС У ВАРШАВІ.

У середу починається у Варшаві політ. процес у звязку з подіями у Варшаві 14. вересня м. р. на маніфестації Центролеву. Обвинувачених є 9 соц. діячів. На розправу покликали 100 свідків, м. ін. й Пужицького.

ЗЕМЛЕТРУС В АЛЬБАНІЇ ТА НОВІЙ ЗЕЛЯНДІЇ.

Стейт Говкс Бей (Нова Зеляндія) навістив земелетрус. У бо[illegible]ох місцях були пожежі. Горіли передовсім нафтові резервуари, що видно було на кільканацять км. Місто Напєр виглядає наче після збомбардування. Завалилися всі важніші будинки. У полумі згоріли тисячі(?) людей що врятувалися із землетрусу. З Ню Йорку приїхали кінові оператори. Два з них згинули, бо були за близько вогню. Вогнене море поширюється. У Гастінгсі завалився шпиталь, при цьому згинуло 21 людей. Половина міста вже в руїнах. Тяжко навістила катастрофа міста: Вейрі, Вейпава та Вейкурав. Один радіоаматор з Рочестеру (стейт Нюйорк) перехопив вістку з Напєру, що там згинуло 100 людей.

Підчас землетрусу, що навістив тому кілька днів Альбанію, в м. Коріці завалилося 500 домів, 400 людей згинуло.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

СПОРТ

Міжнародні гокейові змагання в Криниці.

Вівторок, 3. лютого.

Мадяршина-Англія 3:1 (2:1, 1:0, 0:0).

Польща-Франція 2:1 (1:0, 0:0, 0:1), після продовження 1:0 в користь Польщі.

Австрія-Румунія 7:1 (4:0, 0:0, 3:0).

Вбиті і ранені в Букарешті.

Підчас демонстрації залізничників у Букарешті прийшло до сутички з поліцією. Були вбиті і ранені. Поліція каже, що перші стріляли демонстранти.

Академік Андрій Лобода.

(З приводу його смерти.)

В останніх днях із Києва прийшла сумна звістка про те, що помер акад. Укр. Ак. Наук Андрій Лобода. Відомий учений помер передчасно серед наукової праці, недокінчених студій, як жертва того страшного лихоліття, тих тяжких умовин більшовицької некультурности, пониження й образ, що в недавні часи т. зв. „реформою та реорганізацією" взяли на Укр. Акад. Наук.

Справді, р 1918, коли я покидав Київ, переїздив на працю до Кам'янецького Університету і в останнє бачився з Андрієм Митрофановичем, я прощався зі своїм другим після акад. В. Перетца учителем ще молодим ученим (тоді він мав щойно 47 літ), повним сил та енергії до творчої наукової праці, до дальших студій на Україні.

Від того часу минуло шість літ, коли учений світ України р. 1924 славив 30 літ наукової діяльности акад. Андр. Лободи. Пройшло шість літ... А що сталося з людиною? — Перед нами на фотографії сивий, старий, нашів зруйнований під із сумними, безнадійними очима, морально прибитий, бо пережив у собі так багато, завнав стільки непримемностей від більшовицького поряджування в Академії Наук, що не пройшло повних ще шість літ і акад. Лободи не стало...

Покійний народився р. 1871, середню освіту здобув у Катеринославі на Україні, а вищу в київськім університеті. Учень проф. П. Владимирова й акад. М. Дашкевича, А. Лобода вже студентом 6—7 семестру відзначився науковою працею із сербського та болгарського народнього епосу („Баянович Страпиня"), що була надрукована р. 1894. Тогож 1894 р. А. Лобода кінчає університет із золотою медалею за працю: „Критико-библіографическій обзор трудов по изученію русскаго богатырскаго эпоса". І факультет залишає його професорським стипендіятом для підготовки до професури. Року 1897 А. Лобода — магістрант-і прив. доц. Київського університету на катедрі російської мови і літератури; р. 1904 А. Лобода стає магістром після оборони дисертації на тему: „Русскіе былины о сватовствѣ" і надзвичайний професор. Р. 1914 учений подав на факультет докторську дисертацію: „Шекспиризм в Россіи", яку факультет приняв, але війна, а потім революція, не дали змоги надрукувати її і оборонити як докторську. Не вважаючи на це, А. Лобода від тогож року стає редактором наукового органу університету: „Университетскія Извѣстія" і секретарем факультету.

В університеті від р. 1898 викладає народню поезію, історію нової російської літератури та історію російської мови, проводить семінарем нової літератури; від р. 1904 стає професором вищих жіночих курсів у Київі, від р. 1912 перемінених на жіночий університет св. кн. Ольги, а від р. 1909 аж до 1917 був професором методики літератури на педагогічних курсах при київській шкільній окрузі для підготовки учителів середньої школи. В р. 1918 А. Лободу вибирають професором російської літератури в українському університеті в Київі. Коли ж він за більшовиків реорганізувався в „УНО" то акад. Лобода залишається до останніх днів життя професором на тій-же катедрі. Від р. 1921 А. Лобода

став директором Фольклорної Комісії при Укр. Ак. Наук а від р. 1922 його вибирають дійсним членом тої-ж Акад. Наук на катедрі етнографії. Від р. 1923 завідує секцією літератури Київської Науково-Дослідчої Катедри Мовознавства, в головою Комісії Краєзнавства при Всеукр. Ак. Наук і став членом центрального бюра краєзнавства при Російськ. Ак. Наук. Ак. Лобода був членом багатьох наукових товариств: Історичного Т-ва Нестора Літописця (від 1896) а пізніше його почесним головою, „Истор.-Литерат. Общества" в Київі, „Укр. Істор.-Літер. Товариства", Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка у Львові, Моск. „О-ва Любителей Антропологии, Естествознания и Этнографии".

У своїй науковій праці за 36 літ А. Лобода має коло сотні друкованих студій і високошкільних підручників з історії літератури, етнографії та мови. Найповажнішими й найглибше розробленими можна вважати його студії з етнографії і зокрема билінного епосу. Ці праці під впливом подібних студій акад. М. Дашкевича, акад. В. Міллера, проф. Жданова доклально і критично вистудіювали історію так зв. билінного питання, поклали тверді великі підвалини т. зв. історичній і порівняній теорії студіювання народнього епосу взагалі, що в цілком оригінальній праці ак. Лободи „Русскія былины о Святогорствѣ", „Женитьба кн. Владимира св. по летописным и былевым даннимъ" дали ученому змогу перевірити методольогічні основи цих теорій на ще не розробленім матеріялі билінної поезії старої Київської Руси-України.

Далі, хоч перше по кількості, але друге по наукових наслідках займають його історично-літературні студії. В цій ділянці акад. Лобода не був оригінальним ученим, як от акад. М. Дашкевич, ак. В. Перетц і інш. не відкривав нових методольогічних перспектив, дарма, що і в цій ділянці його праці визначаються великими науковими прикметами як нпр. про Шекспіра в російській та українській літературі, про Пушкіна, Гоголя.

Одна його фільольогічна праця: „Русскій языкъ и его южная вѣтвь" р. 1898 заслуговує на пильну увагу українського дослідника, бо в ній учений у тім гарячім спорі між російськими й українськими фільольогами, який започаткував р. 1862 акад. А. Соболевський, став на бік українських учених.

Леонід Білецький.

(Доповнення буде.)

З життя наших установ.

Загальні збори Видавничої Спілки „Діло" у Львові.

В понеділок, дня 2. лютого ц. р. відбулися в льокалі Редакції „Діла" у вечірніх годинах загальні збори Видавничої Спілки „Діло", кооперативи з обмеженою порукою у Львові.

В год. 5.30 пополудні відкрив збори урядуючий заступник голови Надзірної Ради сен. інж. *Юл. Павликовський* (голова пос. д-р *Д. Левицький* увязнений), ствердивши, що збори правосильні, бо були скликані згідно з вимогами статуту й оголошені своєчасно в „Господарсько-Кооперативному Часописі" та в органі Спілки — щоденнику „Діло". Зібрані доручили провід зборами інж. Ю. Павликовському.

Перший прийшов до слова головний директор Вид. Спілки „Діло" о. крил. *Дамян Лопатинський*, який у своєму живому, ілюстрованому цифрами й фактами, рефераті представив господарський стан спілки та її розвиткові тенденції у 1929/30 господарському році. У своєму звіті окремо освітлював справу видавництв, а окремо друкарні. Важку загальну фінансову скруту Спілка перебула успішно.

Потім прийшов до слова представник Контрольної Комісії д-р Ст. Федак, що поставив внесок на прийняття звіту Управи до відома, на затвердження білянсу та на уділення Управі абсолюторії за звітовий діловий рік. Збори прийняли ці внески одноцушно до відома.

В дискусії над звітами забирав слово тільки д-р К. Левицький. Після дискусії збори рішили перенести всю білянсову надвишку до резервового фонду.

Наконець вибрано Контрольну Комісію, до якої на внесення інж. Мудрака ввійшли: д-р Ст. Федак, д-р Мих. Волошин і дир. О. Пашак. На цьому збори закінчились.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Чоботи з халявами зол. 74, лякери мужеські 51 зол., жіночі 25 зол., спортові 35 зол. продає і виконує нові, відома зі своєї солідности Шевська робітня Українських Інвалідів у Львові

вул. св. Софії 23. Тел. 64-10.

1-9 ...рамва ... 14, 11. ...3—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нове вино в старих м'ихах.

Є собі в Харкові „Всеукраїнське Товариство Культурного Зв'язку з Закордоном" і час до часу робить ті зв'язки ріжними способами аж серце росте.

Один зі способів лежить власне передімною і називається: „Економічна, культурна і соціяльна творча праця на Радянській Україні".

На гарному папері з хитромудрими ілюстраціями, з переконуючими мапами. Що є в тексті не можу переповісти, бо я слінний на англійську мову. Але мусять і в тексті бути богато ріжних кавалків, коли те, що розумію, є просто божеське.

А розумію з цілої книжки... мапу Радянської України. Є вона і в середині книжки і на кінці, добре нарисована, чітко позначена, так що нема мови про якесь непорозуміння.

І читаю...

Столиця України це Київ, наказана столиця це Харків, а далі: Глухів, Прілуки, Старобільск, Луганск, Дніпропетровск, Кривой Рог, Белая Церковь, Вінниця, Проскуров, Шепетівка і так далі і так далі. Через територію, що має такі зукраїнізовані назви міст пливе Дніпер і Буг, а все це разом чомусь має назву „Україна".

Вже повних десять літ українізують більшовики Україну і ще навіть карти не зукраїнізували. Не припускаю, щоб ціла українізація була блефом. Скорше міста і ріки не даються українізувати. Це звичайна малоросійська впертість, така сама як по урядах, школах і військових відділах.

Чув я не від одного, читав нераз і так — з власного досвіду знаю, що більшовики великі мистці „клеїти дурника" з заграниці. Нехай би і в тім випадку здурили слабо в українізації поінформованого Джон Булля і виписали назви в такій вимові, як це вживає неукраїнізована робітниче-селянська маса, чи незрадянщена галицька буржуазія.

Можнаб не було зробити без великого труду.

Взялоб „Всеукраїнське Товариство Зв'язку з Закордоном" словник Б. Грінченка і виписалоб усі назви міст і рік, так як вони направду називаються.

Був би і зв'язок і не булоб компромітації.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Телєф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.**

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє число „Діла" (25, з 4. лютого) підпало конфіскаті за останній уступ першої і за початковий розділ третьої точки резолюцій Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Обединення. Крім того цензура скреслила цілу статтю п. н. „Як то було в Добровлянах". Це вже 8-ма з черги конфіската нашого щоденника в цьому році.

— **З життя наших установ.** Союз „Українських Купців" відбув 1. II. ц. р. семі загальні збори членів, на яких вибрано головою ради. Гр. Гануляка; членами Ради: Лаврова Е. (містоголова), Конюха Дм. (секретар), Ігната Евст. (господар), Нагірного Е., Ільчишина І. (скарбник), Скопляка Я., Лазорка М., Ломагу Е., Ковалівa М., Гудза Вас., Гриникову М., Стецькова Д.; заступниками: Думин, Дружбяк, Прошь, Дуткевич. Провірна Комісія: Дейнека Ів., дир. Гаврисевич, Ол. Онисько. На провідників секцій намічено: Е. Нагірний — організаційна секція; Гр. Гануляк — пропагандово-пресова; правно-податк. поради: О. Радловський; імпрезова: радн. О. Стефанович; секція молоді: Е. Говикович. — Тогож дня відбулась в Т-ві „Українських Купців" традиційна просфора, в якій взяли участь місцеві — львівські купці і провінціональні (з Надзірної, Рогатина, Стрия).

— **Музей Науков. Т-ва ім. Шевченка у Львові,** вул. Чарнецького 24, мав у місяці січні 133 числа приросту до ч. 21050 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольогія 8, етнографія 458 (в цім збірка вишивок з калуського повіту та дві збірки гончарських виробів), істор.я 48, модерне мистецтво 1, фотографії 299, репродукції 363, нумізматика 343, медалі 4. Жертводавцями були пп.: д-р Барвінський Б., проф. Веселовський Б., проф. Вахнянин Б., Вонсуль, Гнатишак, Гела С., Дорошенко В., Задорецький М., Йойко Л., радн. Кокоруда І., Кучер В., проф. Кіт М., Казанівський, Кордуба В., Корецький Я., проз. д-р Левицький К., о. Левицький В., Лаврович В., Лозинський, Ліськевич Ю., Лопачак Р., Макар В., дир. Магаляс С., Матвієйко М., Музикова Я., Мисак В., інж. Озаркевич І., Омельченко М., інж. Павликовський Ю., д-р Паньківський К., д-р Полянський Ю., Присташ М., Рудакевич О., акад. Студинський К., д-р Сімович В., Сімовичева, проф. Січинський В., Студ. Секція в Белзі, Самотей, Стефанович Л., Тершаковець А., д-р Утриско О., вид-во „Червона Калина". Управа Музею складає всім їм щиру подяку. Відвідувачів було 100, у тім дві шкільні прогульки. — **Управа Музею.**

— **З львівської хроніки.** На площі св. Юра по господаря Володимира Мендика із Мшани приступило вечором кількох гільтаїв і користаючи з нетверезого стану цього господара, гільтаї забрали в нього годинник та інші дрібні речі, після чого втікли. — Поліція арештувала Володимира Рудницького за те, що він ходив до Волоської церкви не молитись, але викрадати людям з кишені гроші. — На вул. Волинській під ч. 5 помер наглою смертю 26-літній Карло Шукль. — Поліція арештувала одного злодія, якого імени ще не виявила, а в його помешканні сконфісковано цілий склад краденої біжутерії, золотих годинників, брилянтів, срібні ложки і т. д. Особи, яким пропали такі речі, можуть оглянути їх в комісаріяті поліції на Казимирівській вул. ч. 30, кімната 5.

— **Гостре стріляння на Замарстинові** відбудеться 4, 5, 9, 11, 12, 16, 18, 19, 23 і 25. лютого. Смугу загрожену стрілами будуть стерегти військові стійки і населення мусить у власнім інтересі в ті дні оминати військову стрільницю.

— **Також чоловік.** В Лисовичах, долинського повіту, Василь Сендога зарізав бритвою свою жінку, а потім втік невідомо куди і поліції не вдалось найти злочинця.

— **Заява.** У Володимирі розліплено відозви т. зв. „Обединючого Горожанського Виборчого Комітету" з нагоди виборів до магістрату. На тій відозві поміщено між іншими й моє імя та назвисько. Заявляю, що я до згаданого Комітету не належав і не належу та що мене поміщено на тій відозві без мого відома і згоди. Тому протестую на отсім місці проти такого поступування згаданого Комітету. Я від початку був і тепер є за виставленням окремої української листи до громадських виборів. Свою думку дальше піддержую. Тільки більше ідейности і вірн у власні сили, а побіда української листи певна. — Володимир, дня 1. II. 1931. — **Юхим Бунда.**

— **Бійка поліції з селянами на Буковині.** В Радівцях на Буковині на селянськім вічу в справі дорожнечі прийшло до поважної сутички з поліцією, в якій селяни потурбували двох функціонарів поліції, а поліція пострілила одного учасника віча.

— **Там, де помер Пушкін.** В домі, де жив і помер від кулі найбільший російський поет Пушкін був пушкінський музей, де можна було оглядати всю домашню обстановку поета, ліжко, на якому він помер, його бібліотеку і т. д. Тепер Російська Академія Наук віддала кімнати Пушкіна на приватне помешкання для родини одного члена Академії, бо не могла оплачувати по 60 рублів податку за цей музей. Російська емігрантська преса підняла з того приводу крик, мовляв, профанується память поета через марних 60 рублів місячно.

— **Як женився Бісмарк?** Князь Бюльов у своїх „Споминах" оповідає про оригінальну женячку залізного канцлера і творця німецької держави Бісмарка. Коли Бісмарк був ще тільки учнем кадетської школи, на одній забаві побачив дівчину, в якій залюбився відразу. Не познайомившись навіть з нею, Бісмарк написав другого дня лист до родичів тієї дівчини, а в тім листі просив віддати дочку за нього заміж. Родичі дівчини подумали і відповіли бідному кадетові, що не віддадуть за нього дочки, бо він ще не має жадної посади, а крім цього має погану опінію авантюриста, Дон-Жуана і баламута, який любить що-тижня іншу дівчину. Родичі дівчини думали, що на тім скінчилось, але яке було їх здивування, коли третього дня нагло до їх дому ввійшов кадет Бісмарк, вклонився і безцеремонно поцілував їхню дочку в обоє лиця й обнявши її як свою наречену, спитав: „Отже, коли наше весілля?" Дівчині подобалась така безцеремоніяльність кадета та його відважність та рішучість і за місяць дівчина стояла з Бісмарком перед престолом і ніколи того не жалувала, бо доля судила їй бути жінкою одного з найбільших мужів Німеччини, який рівночасно був дуже добрим мужем і батьком родини. Коли-ж вона померла, Бісмарк, цей залізний канцлер, одинокий раз в житті заплакав і був так зломаний, що цілі дні проводив у сльозах, замкнувшись у своїм кабінеті.

— **Андре дель Сарто.** Цього місяця минає 400 літ від смерти одного з найбільших малярів XVI. в. Андрея дель Сарто. Цей маляр був сином бідного кравця із Фльоренції, малярства вчився у Петра Козіма, а в 23-ім році життя вже мав голосне імя талановитого мистця. Тоді оженився із вродливою Францескою де Феде, яку гаряче любив і убезсмертив у своїх творах. Відтак дель Сарто був придворним малярем французького короля Франца I. Втративши ласку у короля, він втратив засоби до життя і тоді покинула його жінка. Маляр опинився в крайній нужді і помер у дуже молодім віці в 1531 р. від чуми.

— **Міс Росія.** У Парижі, в редакції „Ілюстрованої Росії" відбулись вибори „Міс Росії" на 1931 рік. За найкращу росіянку вибрано 18-літню Леарію Шаляпін, дочку російського співака світової слави, а заступницею „міс Росії" вибрано дочку російського мистця Яковлева.

— **Найрозумніший англієць.** Один англійський часопис звернувся до своїх читачів із питанням: Котрий англієць найрозумніший? Найбільше голосів дістав Бернард Шов, на другім місці учений Олівер Лодж, потім Черчіль, Уельс, Льойд Джордж. Мекдональд не дістав ні одного голосу.

— **Різні вісти.** В Монтреалі в Канаді згорів костел вартости міліон долярів. — В Токіо підчас пожежі згоріло 120 домів. — В Мадриді за один тиждень померло від грипи 100 осіб. — В р. 1930 англійський уряд видав 36.970 фунтів стерлінгів допомоги для безробітних. — В Гамбурзі за одну добу вимерло від грипи 70 осіб.

Дописи.

ВОЛОДИМИР. **(Громадські вибори у Володимирі).** В половині лютого ц. р. мають відбутися у Володимирі вибори до громадської ради (магістрату). Створено т. зв. „Обединаний господарський виборчий комітет" нібито всіх християн. До того комітету втягнено і деяких українців. Кількох з них зорієнтувавшися, що з того нічого не вийде, заздалегідь виступило з того комітету, а якась частина брала участь у нарадах комітету аж до зложення листи. Вибраний від українців комітет до переговорів з названим Обединим Комітетом радив делегованим своїм членам подати на спільну („обеднану") листу своїх кандидатів після відповідного запевнення другої сторони. А на кожний випадок приготовити свою окрему листу. Та підчас укладання листи „Обединим Комітетом" показалося, що наші „хитрі малороси" не тільки не відважилися вважадати якихсь запевнень для себе, але дали собі накинути кандидата, котрого український комітет не вибирав і не пропонував. Очевидно тут український комітет повинен був рішучо відкинути силоміць накинену кандидатуру, перетворити зірвати та виставити свою окрему листу. Але здається деякі одиниці задалеко зайшли в своїй угодовій акції, а деякі за всяку ціну хочуть стати батьками міста і все ще радять і радять, доки їм противна сторона не покаже ще більшої дулі. **Виборець.**

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. **(Непошанування греко-католицьких свят у городському суді в Будзанові).** До городського суду в Будзанові належать села, в яких мешкають в подавляючій більшости українці греко-католики. Ясно, що судові розправи для сторін (українців) греко-католиків в дні їх свят не повинні відбуватися. Та тамошний начальник суду п. Тимчинський з цим не рахується. Ось він і понаznачував розправи якраз на день 14. І. 1931 р. (Новий рік) і на 19. І. 1931. (Свято Йордану) і то чомусь якраз тільки для українців. Українці гадаючи, що це можливо помилка, не прийшли на розправу, шануючи свою релігію. Очевидно, що неприявних позасуджувано на основі заочних вироків. Таке поступовання п. начальника Тимчинського викликало серед пошкодованих українців греко-католиків зовсім оправдане огірчення та невдоволення. Чи п. начальник суду не може справити собі календаря, в якім булиб зазначені і українські гр.-кат. свята? Колиб це була непоінформованість, то ще можнаб зрозуміти, але якщо за розписуванням розправи криється, не дай Боже, яка зла воля, то на такого пана начальника повинна навіть в інтересі польської держави звернути увагу вища судова влада і повинна повчити його, що тут належить шанувати свята всіх громадян держави без ріжниці обряду — як це постановляє польська конституція. Громадяни Будзанова і дооколишніх сіл звертаються отсею дорогою до Союза Українських Адвокатів, щоби він вплинув на якогось зі своїх членів, щоби поселився в Будзанові. Діло в тому, що там є кількох адвокатів жидів, які дуже добре стоять. А наш адвокат українець оминає Будзанів, хоч певно, що солідний адвокат і громадянин мав би там добрих і численних клієнтів. Жидівські адвокати будують камяниці в Будзанові, а наші найсвідоміші дооколичні села мусять іти до чужих адвокатів, бо своїх нема... Думаю, що якби в Будзанові був свій адвокат, то не булоб таких випадків непошанування греко-кат. свят, як отсе ми вгорі подали.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 3. лютого 1931 року: масло експортове піпа за кільо 4·20 зол., десерове піпа 4·10 зол.; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; кова вець 7·00 зол.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Юлій Верн: ЧОРНА ІНДІЯ. На українську мову переклав Мирослав Капій. Львів 1930. Накладня Мих. Тарнька. Стор. 192.

М. Дерлиця: В МЛАКАХ. Повість. Стор. 198 Коломия, 1930. Накладом В-ва „Ока".

Д-р Ігор Федів: ОПИС ЗЕМЛІ, наука географії. І. частина, з образками, Львів. Січень 1931. Видавництво „Самоосвіта". Відділ природничих наук. Ч. 13. Вид. „Громада". Ціна 40 сотиків.

ЖУРНАЛИ.

НОВА ХАТА. Львів, лютий 1931. Ч. 2. З міст: Ірина Гургула: Применення прикрас народнього мистецтва; Н. Чужа: Вічная память (над свіжою урною В. О'Коннор-Вілінської. К. М.: Олена Січинська: Черговий крок, Кетрін Менафільд: Маленька гувернантка; В. О' Коннор-Вілінська; Олеся Кривішька (з портретом артистки); А. Свенціцька: Французька жінка XVIII. віку; Соня Генг: Діточі хороби; Хроніка.

ТЕХНІЧНІ ВІСТИ. Орган УТТ. Львів, 1. січня 1931 р. Ч. 1. Зміст: проф. інж. Шовгенів: Ступні або пороги на меліораційних каналах, інж. Евген Храпливий: Українські інжиніри на шляху обеднання; Реферати; Гірництво; Гірнича геольогія; Металюргія; Хемія; Технольогія; Землемірство; Комасація; Водне будівництво; Меліорація; Огляд; Нові закони; Хроніка.

НОВІ ШЛЯХИ, літературно-науковий мистецький і громадський місячник. Львів, 1931. Ч. 2.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ. Ілюстрований місячник для молоді та шкільних дітей, Львів, лютий 1931. Ч. 6.

SLAVIA, casopis pro slovanskou filologii, Praha 1930. Rocnik IX., sesit 4. — У змісті статті д-ра К. Чеховича: Йосиф Добровський і українська мова. О. Дуда: Голгофта; інж. Співорський: Соборність політики і психольогії — засада визволення; К. Ластівка: За тридевятими горами; Вернигора Вірленко: Білі сни; В. Б. Олесенко: Зимою; Т. Чайка: Смерть вірла; С. Никорович: Тобі; Ідем до ліпшого; М. Г.: Наше село — економічна руїна; Війна проти брехні; К. Ластівка: Староукраїнський пантеон князя Володимира; Бібліографія; Всячина.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY, styczeń 1931. Lwów. Nr. 1.

SLOVANSKY PREHLED, Praha, leden 1931. Nr. 1.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 4. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Мадам Батерфляй".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 4. лютого, години 7·30 веч. „Людина з текою".
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Середа, 4. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна".
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).
КОЛЬОСЕЙ: „Діана" (Ольга Чехова, Шестов). Панцьо в тарапатах.
ЛЕВ: Звукова фільма: „Світ шаліє" (Дж. Берімор).
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".
ОАЗА: „Під врівнини Парижа".
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Жінки з минувшинною".
ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.
ПАСАЖ: „Під маскою бандита" (Гут Гібсон) і додатки.
ПРОМІНЬ: „Христина".
ФАТАМОРГАНА: „Право чоловіка" (Біллі Дов, Род ля Рок).
ХИМЕРА: „Жінка і пяць".
СТИЛЕВЕ: „Мушина з минувшинною". (Конр. Файт).
УТІХА: „Краса життя". Ст. Жеромського).

Програма радіо.

Середа 4. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Пісні для дітей. **Берлін** (419) 21·10 Оперова музика. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Сільвінта. **Будапешт** (556,5) 19·10 Мадярські мельодії. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт для дітей. **Ленінград** (1000) 16·30 солісти. **Париж** (1724,1) 21·45 „Фавст" Берльоца.

Четвер 5. І. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Спів. **Букарешт** (394,2) 20·30 Концерт. **Берлін** (419) 19·05 Концерт хору. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Бухбіндера. **Рига** (524,5) 16·00 Мандоліни і балалайки. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 10·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 4-го лютого 1931.

15·00 Трансмісія з Варшави. 16·15 16·15 Трансмісія з Варшави. 20·45 Концерт музичного товариства у Львові. 22·15 Грамофонові плити. 23·00 Музика з Варшави.

Четвер. 5-го лютого 1931.

12·35 Шкільний концерт з Варшави і малярська музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ширші сходини **„Союзу Українок"** відбудуться в середу 4-го ц. м. в годині 19-ій в домівці Товариства. На денним порядку реферат пос. Мілени Рудницької **„Враження з Женеви".** 1426 2—2

З Українського Технічного Товариства. Повідомляється, що ширші сходини членів Українського Технічного Товариства для вшанування памяти **бл. п. інж. Віктора Лучкова, б. члена У. Т. Т. і б. ректора Української Високої Технічної Школи у Львові,** відбудуться в салі музею Наукового Товариства ім. Шевченка **в неділю дня 8. лютого ц. р. в год. 13.**

В перші роковини смерти бл. п. Олени з Бородайкевичів Вітошинської в дні 4. лютого; здожили в нашій адміністрації: **радник Айталь Вітошинський** на „Рідну Школу" 5 дол., на будову шпиталю ім. Митр. Андрея 3 дол., на Т-во „Укр. Інвалідів" 2 дол. та на будову Нац. Музею 2 дол.; **д-р Юрій Вітошинський** на Т-во „Просвіта" 2 дол. а на „Робітників пера" 1 дол.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

РОДИННИК ВАШ буде найкраще направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 457

СВЯЩЕНИК вдівець пошукує інтеліґентної, старшої господині до управи дому. — Зголошення: Управа школи в Гермні п. Болехів. 1424 2—2

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Рознажевські Львів, (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні условія. 888 10—?

ПАНЮ, що питала про мою адресу в Адміністрації „Діла", прошу подати свою до Адмін. **Ярко.**

„KALOTRIX" одинокий і радикальний засіб проти випадання волосся, на поріст волосся, проти паршів і на скріплення цибульок. При довшім уживанні сивина дістає природну барву. — Можна дістати в „Народній Торговлі" в Стрию і Сокалі. 1429 1—3

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі **„Doroteum", Льва Сапіги 34.** Тел. 15—01. **Догідні умови.** 2361 32—?

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВҐЕН ДУРДЕЛЛО

буш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, веперичних і сексуальних недуг (подова неміч) та лікарської косметики ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Дитермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. і остинниці).
Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Д-р Осип Берест

б. лікар внутр. клініки і заг. шпиталя у Львові
ординує в недугах внутрішніх і діточих
у Тернополі, вул. 3. Мая ч. 3.
Кремінна лямпа, Sollux. Дім Нар. Торговлі.

Д-р ОСИП МАЛАНЮК

ординує від 1. лютого 1931 р.
У ВНУТРІШНИХ І ХІРУРҐІЧНИХ недугах. 8—12 3—5
Станиславів, 3-го Мая ч. 17.
Телефон 197.
Рентген: діягностика і терапія.
1417 2—3

Таблєтки від болю голови
ДЛЯ ДОРОСЛИХ
:: **„Kogutek-Migreno-Nervosin"** ::
усуває найприкріші болі голови. Жадати в усіх аптиках оригінальних таблєток „KOGUTEK" **ГОНСЕЦЬКОГО з Варшави.** В тубці 20 таблєток. 1340 3—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видав Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 27 (12.683). Львів, пятниця 6. лютого 1931. Pocztowa opłata zryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 36 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·00 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту

одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (з телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467),
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

„Чим гірше тим краще".

Комуністи хочуть дальшої „пацифікації".

Львів, 4. лютого 1931.

Дуже добре пригадуємо собі ті часи, коли вся галицька комунофільська і сельробівська преса завзято осуджувала відомі підпали в памятних часах т. зв. пацифікації. Комуністи і сельроби відсепаровували себе від них дуже завзято і навіть чванились тим, що, мовляв, „у протиставленню до 1923-25 років наш класовий габор не дав себе цього року дезорґанізувати саботажівською ідеольоґією ані саботажівськими виступами", бо „саботажівська акція не є в наших умовинах ніякою революційною роботою". Вони авали тодішні підпали просто „провокацією УВО". Одначе це довго не тривало, бо дещо інакше підійшли до цілої справи комінтернські московські чинники. Вони просто рішили, що навіть у випадку, якщо підпали і саботажі не є ділом галицьких комуністів і сельробів, то всеж комуністи мусять їх капіталізувати для своїх „соціяльно-революційних потреб".

Заявивши таке становище, комінтернські московські чинники осудили становище галицьких комуністів, зокремаж сельробів, до відомих підпалів і наказали їм цілковито зревідувати своє „опортуністичне становище" до цього наскрізь „масового руху". Вони рішили надати цілій справі наскрізь соціяльно-політичний підклад та ввести її такою в цілий комуністичний світ. Щоби наші твердження не були голословними, то покличемось на такий авторитетний орґан у цих справах як журнал „Більшовик України", що виходить у Харкові, як „політико-економічний орґан ЦК КП(б)У". У 22. числі цього орґану находимо статтю пера Гр. Бараби п. н. „Західньо-українське селянство в боротьбі проти..." Автор зве підпали „стихією" і твердить, що „ця стихія охопила все відпяцьке населення села, дорослих і дітей..., у підпалах бере участь і фільварочна служба. Цей стихійний рух селянських мас своїм вістрям скерований не тільки проти польського фашизму, але й проти західньо-української буржуазії й куркуля. Тому то всі партії української буржуазії від УНДО до УСДП так рішуче засуджують цей рух"...

Зясувавши отак справу, автор дисупає для галицьких комуністів і сельробів, особливож для цих останніх, як для таких, що мають за завдання кермувати „селянським масивом" у „соціяльно-політичній боротьбі", цілу програму діяльности на майбутнє. Отже крім „масових рухів" у ролі підпалів є в тій програмі такі гасла, як „не платити лихварських боргів банкам", „гнати податкових екзекуторів", „страйкувати за восьмигодинний день праці у рільництві", „брати з лісів дерево на відбудову", очевидно „революційним порядком" і т. д. Кермувати такою акцією на місцях мали би „селянські комітети". А всі ті гасла, як бачимо, прямують до того, щоби на галицькій землі спричинити нову „пацифікацію", або краще довести до перманентного тривання „пацифікації" в інтересах „соціяльного визволення працюючих", або іншими, зрозумілішими словами в інтересах соціяльної революції в Польщі.

Але цього мало. Комуністи вказують навіть докладно околиці й райони, в яких таку акцію необхідно проводити зараз-же, негайно і безоглядно. Отже треба це робити, передовсім на Холмщині, Волині, Покутті, в Дрогобиччині, і взагалі там, „де боротьба ще не набрала таких острих форм, як у інших повітах". Словом, де ще „пацифікації" не було — там треба її за всяку ціну спричинити, а якщо вона перейде „успішно", то треба її перенести на терен дальше „пацифікований" і т. д., без кінця. Комуністи наказують втягати до проводження своєї програми „Просвіти", „Луги", „Рідні Хати", кооперативи і т. д.

Так то виглядає комуністична реальна політика, що має довести до „соціяльної революції". Для кремлівсько-московських потентатів не важне, за яку ціну селянських мас прийшлось би повищу програму реалізувати, для них найважніше те, щоби зробити експеримент, щоби ціною майна і крови сотень і тисячів невинних людей і коштом національного, культурного та господарського дорібку українського народу, добутого важкою працею і зусиллями цілих поколінь, кинути потім крилату комуністичну фразу про „стихійний рух", чи „стихійну тягу західньо-українських мас до соціяльної революції".

Все те булоб смішне, якби не носило в собі зародків трагізму. Бож ми знаємо, що все те, що написав Гр. Бараба в „Більшовику України", є продиктоване московсько-комінтернськими чинниками, а диктат цих чиників є неухильним наказом для всіх аґентів комінтерну на нашій землі. Вонж мусять намічену програму виконувати під загрозою дуже поважних для них у наслідках санкцій. І вони її вже поволи виконують. Хто читав всякі „Сельроби" і „Сили", цей має змогу переконатись, що воно до того йде, бо для комінтернських чиників необхідне поновлення „пацифікації". Їхнім головним гаслом у політиці поза межами СРСР була все максима: „Чим гірше, тим краще".

Перед бюджетовою дебатою.

Характер нового польського бюджету на 1931/32 рік.

В четвер, 5. лютого, варшавський сойм приступає до розгляду у II. читанні державного бюджету Польщі на 1931/32 рік. Бюджетова комісія покінчила свою працю і — при нинішньому вигляді сойму — є річю пересудженою, що висліди нарад бюдж. комісії будуть дише санкціоновані більшістю плєнуму, а вся критика, всі найбільш річеві уваги та застереження опозиції взагалі, й української зокрема, не матимуть на характер і числа найближчого польського бюджету найменшого впливу.

Має цей бюджет дві найяскравіші характеристичні риси: одну загальну, у відношенні до цілої польської держави та загальної її економічної політики, й одну спеціяльну — у відношенні до сорока відсотків непольського населення, а з них готовно до нас, українців. Цією першою, загальною, характеристичною рисою нового бюджету є його повна нереальність. Другою, спеціяльною, рисою є знову злегковаження усіх найбільш суттевих потреб українського населення, які повинні були найти свій вияв у конкретних бюджетових цифрах: цих цифер у цьому бюджеті знову нема.

Нереальність бюджету Польщі на 1931/32 рік полягає не лише на надмірному вишрубованні деяких позицій у рубриці видатків та на завелико оптимістичному обрахунку передбачених прибутків, але й на цілій стереотиповій системі, на якій опираються усі дотеперішні бюджети Польщі та яка відповідає згрунту схибленій системі її державної структури. Бо не можна признати річю нормальною, щоби цілий бюджет був бюджетом консумційним та щоби буквально всі інші позиції бюджету терпіли через бюджет міністерства військових і внутрішніх справ. Печатка „великодержавництва" та „престіжу", поруч з печаткою повного адміністраційного й господарського централізму в розумінні підпорядкування центральному державному управлінню всіх ділянок державного життя, — ці печатки видніють і на цьому останньому бюджеті. Ясно, що коли приходить час такої економічної кризи, як той, який переживаємо від більше року, ані такий бюджет не може втримати штучної рівноваги, створеної податковою шрубою, ані теж не так легко нагнути його до нових обставин.

Очевидно, формально, назовні, новий бюджет не тільки зрівноважений, але навіть виявляє невеличку теоретичну надвижку ок. 300.000 зол. Називаємо її наскрізь теоретичною надвижкою тому, що дійсність безумовно її перекреслить. Попередній бюджет передбачував надвижку на поверх 110 міл зол., а все одно на практиці дав — дефіцит у висоті ок. 30-ти міліонів! Коликж після того сумного досвіду і при цій страхітливій господарській дійсності, яка нас оточує, затримано бюджет на висоті 2 міліярдів 800 тисяч золотих і коли вся „компресія" бюджету на бюджетовій комісії обмежилася до введення ощадности бідних 29-ти міліонів, то навіть для кожного ляїка стає річю ясною, що цей бюджет, як і попередній, є бюджетом „поза стан", буде джерелом величезної мороки для його реалізаторів та дальшим ступнем зубожіння населення.

Про „спеціяльний" протиукраїнський характер бюджету нічого багато казати: як і попередніми роками, так і в цьому році бюджетова комісія голосами ББ і ендеції відкинула всі українські поправки на вставлення сум на примітивні українські культурно-господарські цілі. Уряд зі свого боку вписав у бюджет одну одиноку суму на українську ціль, а саме 150.000 на „Український Інститут" у Варшаві! Це теж єдина позиція у бюджеті Польщі, яка має свідчити і про істнування у польській державі якогось українського населення! Та нікому не секрет, що завдання „Українського Інституту" дуже спеціяльні та що зі заспокоюванням культурних потреб українського туземного населення в Польщі він має дуже мало спільного, а по правді нічого.

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

(Докінчення.)

З огляду на таке рішення Найвищого Суду, яке каже виразно, що нілкий закон (а тим більше ніяке розпорядження нижчих орґанів влади) не накладає на гр. кат. парохів обовязку вживати в зносинах з урядом польської мови, політична влада не може погрожувати гр.-кат. парохам „суворою" карою відповідальністю, як це робить староство в Чорткові. До виступів з погрозами і до накладання кар не дають права виконавчій владі ані польський „мовний" закон, ані всі інші закони давньої Австрії, почавши від передконституційного ославленого „Гуміпатенту" з 1854 р.

Всяка інша інтерпретація польського „мовного" закону з 31. VII. 1924, або стосування його до давніх надворних, губерніяльних і міністеріяльних декретів вперед 100 літ старої передконституційної Австрії — не видержує критики, бо за централістичної, передконституційної Австрії річ ішла про вживання загально уживаної в той час чужої латинської мови, або німецької; ці обставини (вперед 100 літ) засадничо змінилися

після революції 1848 р. через видання основних (конституційних) законів з р. 1867, наслідком чого після появи цих законів так рим.-кат. як і гр.-кат. духовенство не лише само вживало рідної мови, але навіть старости (на основі рескр. б. гал. намісництва з 23. IX. 1871 В. 6427/B., стор: 3287 зб. Каспарека) були обовязані вживати української мови в урядових зносинах з гр.-кат. Ординаріятами і гр.-кат. духовенством!

Так само суди за часів б. Австрії аж до II розвалу, на основі рескрипту мін. внутр. справ з 9. III. 1900 ч. 3257 доручали гр.-кат. парохам місячні „викази случаїв смерти" (формуляр ч. 1. поведінки в неспірних справах мін. справедливости ч. 51122/900) в українській мові; цей стан змінився на нашу некористь лише *у відношенні до нас* збоку державних і самоуправних установ на основі відомого „мовного" закону, але не у відношенні до них з нашого боку.

Права нашої мови взагалі в державних і самоуправних установах польської держави нині надзвичайно обмежені, бо за Австрії навіть до Найвищого Трибуналу Справедливости у Відні (центрі германізму) можна було зносити скарги і відклики в рідній мові і в такій самій мові згаданий Трибунал мусів на ті скарги і відклики відповідати. Тепер на основі згаданого „мовного" закону уряди відповідають в українській мові тільки на *виразне домагання інтересованих* (арт. 2. уст. 7. зак. з 31. VII. 1924 ВДЗ. ч. 78 п. 757).

Все те складається на повний доказ, що на основі всіх законів і розпоряджень б. Австрії гр.-кат. парохи мали право предкладати і дійсно предкладали всі викази з метрикальних книг у матірній мові. Цього стану не змінив також ніякий польський закон, не змінив його і закон про мову державних і самоуправних установ, бо — як „lex specialis" між різними категоріями урядів, котрі обовязані з уряду вживати державної мови, — не вичислив між ними гр.-кат. парохіяльних урядів. Цих останніх не можна теж ніяк уважати державними урядами, ані теж — як це робить рескрипт чортківського староства — державними урядами „цивільного стану".

З тої причини не можна приноровлювати до гр.-кат. парохів примусу на основі Розп. През. Р. П. з 22. III. 1928 ч. 36. п. 342, як це робить цитований рескрипт староства, який погрожує „**sumową odpowiedzialnością karną**" на основі арт. 45—48 згаданого вище розпорядку. На основі ст. I цей розпорядок регулює лише введення в життя при помочі відповідних примусових засобів: а) загально обовязуючих правних приписів, або б) оречень і наказів адміністраційної влади, виданих нею для виконання законів.

Ані одно, ані друге, як це видно з наведених постанов Найвищого Суду, в даному випадку не заходить, бо нема ніякого закону, а арт. I. закону з 31. VII. 1924, на який покликується рескрипт чортківського староства, згідно з рішенням Найвищого Суду не накладав на гр.-кат. парохів обовязку предкладати звіти про рух населення в урядовій мові. З рішення Найвищого Суду у Варшаві виходить ясно, що Розп. През. П. Р. про статистику природного руху з 1. II. 1926 ч. 10 п. 76 не заключає в собі ніякої карної санкції, а тим самим „кара" і то „сувора", загрожена староством, не може бути приноровлена. Навпаки, цитований розпорядок лише уповажнює адміністраційну владу I. інст., щоби вона давала розпорядження виконати роботу на кошт особи, яка веде акти цивільного стану або метрикальні книги (арт. 6.), і то лише тоді, коли вона „взагалі не сповняє поручень" (себто взагалі не предкладав звіту та не дав вияснення). Але адм. влада не може грозити чи карати адміністраційно за невиконання доручень щодо мови листування, коли сам закон не уповажнює до того влади, ані не передбачує ніякої карної санкції.

На основі арт. 14. пит. розпорядку про примусову поведінку в адміністрації (п. 342) підставою до введення примусу мусить бути якийсь виконавчий титул, а таким титулом можуть бути:

а) (арт. 14) обовязуючий правний припис, оскільки вже з нього безпосередньо випливає обовязок **wyraźnego świadczenia (zaniechania, znoszenia)**, без потреби видавати владою спеціяльний акт (як останній рескрипт староства), б) загальне розпорядження влади, передбачене правом, в) рішення, накази і закази передбачені правом.

Ані одного випадку цитованого розпорядку не можна пристосувати до „обовязку гр.-кат. парохіяльних урядів аналізувати звіти про рух людности у польській мові", а тим менше ніякий закон або розпорядок легально виданий не каже, що дотеперішня поведінка гр.-кат. парохів „є суперечна з постановою арт. I. зак. з 31. VII. 1924 ВДЗ. ч. 73 п. 724". — як це цілком самовільно рішав староство у Чорткові у своєму рескрипті.

З тої причини останній рескрипт староства у Чорткові являється спеціяльним актом, виданим через староство „ad hoc", а тому, по думці арт. 14. уст. а) вище цитованого розпорядку, як не опертий на ніякому законі — не може мати виконавчого титулу.

Вкінці розпорядження староства у Чорткові є також тому правно неосноване, неформальне і неважне, що такі розпорядження повинні бути **„poprzedzone zagrożeniem z podaniem terminu, po upływie którego przymus będzie zastosowany i podany środek przymusowy"** — чого староство в своїм рескрипті не подало.

Проти такого наказу можна відкликатися до воєвідства (арт. 20) і внести скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу, бо і на тій дорозі не можемо програти давно набутих, та навіть польськими законами санкціонованих прав рідної мови в зносинах нашої церкви з державними урядами I. II. інстанції.

Взірцеві вказівки в цій справі видав гр.-кат. Епіск. Ординаріят в Станиславові, оголошені у „Вістнику" ч. VII—IX. з р. 1930.

Ці вказівки звучать:

1) Метрики треба провадити і виставляти в латинській мові. Тут річ іде головно про практичні мотиви, бо метрика є не тільки церковним документом, але також інтернаціональним, а сторони можуть мати великі трудноші і перепони.

2) Статистичні виказки і метрикальні посвідки для державних властей в I-ій і 2-ій інст. (власти судові, адміністраційні і пр.) треба виставляти в українській мові. Тіж самі статистичні виказки і посвідки для всіх військових властей треба виставляти в польській мові.

3) Кореспонденцію з державними властями I-ої і 2-ої інстанції треба провадити в українській мові, а з властями 3-ої інстанції і з військовими властями у польській мові.

4) Не можна заборонити державній адміністраційній владі вглянути в метрикальні книги, однак ніяк не вільно дозволити забрати метрики з парохіяльного уряду без згоди і дозволу Епископського Ординаріяту.

5) Печатку парохіяльного уряду треба виготовити в українській мові і вона має служити одночасно до метрикальних документів, а то тому, що поруч з парохіяльним урядом нема ніякого спеціяльного метрикального уряду.

6) Всякі письма, адресовані до: „уряду метрикального стану цивільного" треба звертати або пересилати до Епископського Ординаріяту, бо таких урядів не засновано і їх нема.

Вище цитовані вказівки нехай будуть відповідю для ревних у вишукуванні всяких правних „крючок" адмін. властей і для деяких наших священників, які страха ради — як зачувати — вже предкладають різні виказки в „язику панъствовим".

Д-р Остап Юрчинський.

Зміна адреси і зол. Можна присилати почтовими марками.

Націонал-демократи на радянській Білорусі.

„Пролетарська Правда" містить замітку про усунення з компартії більшовиків Білорусі членів Білоруської Академії Ігнатовського й Жилуновича, про що ми вже згадували. Згідно з цією заміткою „П. Правди" справа ця представляється так: „Проф. Ігнатовський в 1920 р вийшов із лав „дрібнобуржуазних елементів", які активно боролись проти радвлади і вступив до комуністичної партії, обіцюючи, що він остаточно порвав із своїм минулим та буде щиро боротись під прапором комунізму. Проте, будучи на провідних посадах, а потім і на становищі голови Академії Наук, Ігнатовський і надалі залишився на дрібнобуржуазних ідеольогічних позиціях, в своїй роботі здійснював ідею буржуазно-куркулівського націонал-демократизму. Жилунович вступивши до компартії, в перший же день обстоював антипартійні націоналістичні погляди, а коли був редактором „Радянської Білорусі" був рупором контрреволюційних націонал-демократів. Жулинович перетворив довірені йому найважливіші ділянки роботи на органи націоналістичних ідей".

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. ЛЮТОГО 1931.

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. 3)

ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

350-ЛІТТЯ ОСТРІЖСЬКОЇ БІБЛІЇ.

Вибір тексту. — Переклад. — Який список був основний?

І Острізька Академія засіла за тяжку працю виготовлення біблійних текстів для їх видання. Це була перша, широко поставлена комісія для виправлення церковно-славянської Біблії. Комісія працювала кілька років, працювала науковими методами, які тоді усталила західна богословська наука. На початку вирішено головне питання: який саме текст взяти за джерело — чи жидівський чи грецький 72 толковників. І ось з запрошеними людьми — розповідає кн. Острізький, — „а також із багатьма іншими, що добре знають св. Письмо, довго я радився, і загальною радою та одноголосним бажанням вибрали ми давній грецький список 72 перекладчиків, — і я наказав незмінно у всім наслідувати цей список".

Грецьку Біблію від найдавнішого часу вважали в православній церкві за основне джерело св. Письма; з цієї-ж мови робили всі наші церковно-славянські переклади. Тому й Острізька Академія не могла відірватися від такого традиційного погляду, і канонізувала власне грецький текст. Як *показала пізніша* історія, це була основна недостача праці острізьких коректорів, — жидівському текстові вони не надавали великого значіння, і цей свій погляд переказали дальшим поколінням.

Наукові досліди окремих біблійних книг дають нам можливість говорити про методи праці острізької комісії в справі виготовления біблійних текстів. За основу взяли грецький текст 72 перекладчиків, — мали друковані видання й деякі рукописи його; звичайно, з теперішнього наукового погляду це замалий апарат, а до того в XVI. в. не знали ще тих власне текстів, з яких роблено найдавніші церковно-словянські тексти (т. зв. Лукіяновська редакція). Через це порівнання якихнебудь славянських текстів з випадковими текстами грецькими не могло дати добрих результатів; правда, в XVI-м ст. цієї тези ще зовсім не знали. Отож, усі книги св. Письма рівняли з їх грецьким текстом.

Які саме церковно-славянські тексти зібрав кн. Констянтин, докладно сказати не можемо. Але ціну давнім пергаментовим рукописам тоді вже знали, і тому певне їх шукали для острізького видання: як знаємо, в XVI-м віці протестанти, що працювали на українських землях, високо ставили старі церковно-славянські тексти. Аналіза тексту Біблії 1581 р. показує, що, напр., для книги Буття, Ісуса Навина та Єсфири острізькі справщики сильно використали найдавніший кирило-методіївський текст. Але, на жаль, острізька комісія давніх церковно-славянських текстів мала дуже мало, і тому ціла Біблія, щодо славянського тексту, не вийшла давньою.

Аналіза мови Острізької Біблії показує, що мова ця в різних біблійних книжках не однакова, а це свідчить, що Біблію зложено зі списків різного віку й різних земель: навіть правопис та наголос не однакові в різних книгах цієї Біблії. Скрізь добре знати, що острізькі редактори Біблії не шкодували своїх сил, щоби вибрати найкращі списки, але з того, що мали. Вони їх сильно виправляли, але надати цілій Біблії одноцільного характеру ніяк не змогли. Багато списків було південно-славянських, що й знати з мови та з правопису, які часто лишилися невиправлені.

Безумовно, не всі біблійні книги розшукано для острізького видання, тому довелося користати й з того списка Геннадієвої Біблії 1499 р., що його прислали з Москви. Як відомо, чимало книг з наказу архіеп. новгородського Геннадія перекладено з латинської Вульгати; цікаво, що книги ці (Товит, Юдит, 1 і 2 Параліпоменон та Ездри й Неємії, Плач) острізькі редактори або перекладчик з грецького, або сильно виправляли згідно з ним; і тільки 3-тю кн. Ездри, що її не було в грецькім тексті, перекладали (зле) з Вульгати. З Вульгати-ж виправили й деякі інші книги.

У нашій науці дуже поширена думка про те, ніби в основі Острізької Біблії 1581 р. лежить московська Геннадієва Біблія 1499 р. Думку цю подав ще сам князь Констянтин, бо в передмові згадує про цю Біблію. Але аналіза передмови нічого не говорить про те, що власне московський список покладено в основу острізького видання. Навпаки, порівнання Геннадієвої Біблії 1499 р. з Біблією Острізькою скрізь показує, що московський список не став основою для Біблії 1581 р., — його використовували (де більше, де менше), як і інші церковно-славянські, особливо південно-славянські джерела. Найкращий дослідник біблійних текстів, професор Петроградської Духовної Академії Ів. Євсеєв пише про це так: „Значеніе Геннадіевской Библіи, какъ основы Острожской Библіи, приходится значительно ослабить. Острожскими исправителями проявлены были значительныя самостоятельныя поиски текстовъ и самостоятельныя ихъ сверки".

Усе це, очевидячки, тільки підносить наукову вартість Острізької Біблії і підносить на ціні також ту працю, яку поклали коло неї острізькі коректори.

(Продовження буде.)

—o—

З нагоди ювилею Рідної Школи.

III.

Потреба зміни. — Для добра молоді. — Адміністраційний апарат. — Кружки чи інспектори.

Зрізничкування типів середніх шкіл відповідно до здібностей і хисту учнів — це перший крок, щоби здійснити постулят: „Кожний чоловік на своєму місці".

Тут треба ще згадати і про приймання учнів до гімназій. Відповідними приписами треба би це нормувати. Слід би приймати тільки учнів дійсно здібних, які дають запоруку доцільної і систематичної праці. Усі інші повинні найтися в інших фахових школах.

При вписах до середніх шкіл треба би всіх учнів піддавати психотехнічним дослідам. Вони охоронять і саму молодь і їх родичів перед нездарним розчаруванням та перед зайвими жаллями та нарікання.

Коли говорити про устрій цілої шкільної системи— то твердж, що дотеперішня система шкільних кляс а цілим апаратом загал і ні своїм урядовим виглядом — не відповідає атмосфері рідної вільної школи. Не думаю писати наукового трактату. Згадаю тут тільки далтонську систему, яка в наших обставинах булаб найдоцільнішою і змінила би нудну, тяжку, мов олово атмосферу, в дійсно цікаву, приємну, лабораторійну працю, яка своїми методами, а головно самостійною працею перевищає дотеперішню систему бездушного, нудного викладу і готових тез і гіпотез.

„Рідна Школа" повинна добре призадуматись над способом зміни дотеперішнього стану наших середніх шкіл і перевести цю зміну в найкоротшому часі для добра самої молоді та цілої нації.

Вчительські семинарії, про які, на жаль, майже забула „Рідна Школа", дали їй бажаних і відповідних до духа навчання в її школах — учителів.

Тут приходять мені на думку ріжні школи фахові, ріжні вечірні курси, відчити та реферати. Ніде правди діти, по селах і місточках мало ще знають про діяльність та значіння „Рідної Школи". Вина в цьому Головної Управи, що не влаштувала цілої низки відчитів чи рефератів по селах з обсягу виховання молоді. На ділянка дуже занедбана, навіть по містах. А проміж вихованням нашої молоді це найважніше завдання „Рідної Школи". Не тільки шкільне виховання, але і позашкільне повинна взяти під свою опіку Головна Управа.

Писати про це подрібно тут важко.

„Рідна Школа" повинна вдиратись у села, в ложний кут „забитий дошками" і додавати сили охочим.

Кожна діяльність, а тим більше така відповідальна як виховання та навчання серед несприятливих обставин, вимагає в першу чергу відповідно зложеного адміністраційного апарату.

Нинішний поділ краю на ріжні т. зв. кружки „Рідної Школи" не дуже доцільний, а навіть спинює саму діяльність Товариства.

Я мав нагоду вже нераз це перевірити. До такого кружка входять звичайно люди, які на вихованню та навчанню найменше визнаються, не мають ніякої охоти до цієї праці, а ще менше часу. І тому не дивним і не рідким є явище, що ці кружки здебільша не виконують свого завдання, а в відношеннях до вчителів чи інших осіб, які хотіли би щось дійсно зробити для добра „Рідної Школи" — є завсіди ворожо настроєні. Коли прочитати протоколи такого кружка — можна добре пізнати цілу діяльність обмежену виключно до організування збірок.

Під час розмов з деякими головами кружків „Рідної Школи" я чув тільки самі нарікання на наложення їм таких обов'язків, на яких не розуміються і яких виповнити не вміють. А що торкається педагогічної сторони — то про це вже й не казати.

Тому то вважаю існування поодиноких кружків за зовсім недоцільне. На їх місце можна поставити т. зв. інспекторів, фахових людей. Завданням їх булиб візитації, службові справи учительського персоналу а цілого повіту, влаштовування ріжних педагогічних учительських конференцій, батьківських зборів, справи адміністраційні і все інше, що входить в обсяг діяльности нинішнього кружка.

Таке зорганізування праці малоб цю добру сторону, що все скупчилось би в руках одної фахової одиниці, яка булаб відповідальна за цілу свою діяльність перед Головною Управою — а рівночасно учительство знаходилоб фахового дорадника та дійсного опікуна. Мені самому раз довелось в одному місті глядіти за членами „Рідної Школи", а до кого я прийшов, кожний відсилав мене до іншого, кажучи, що він вправді є в кружку, але на нічім не визнається.

І ще один факт ясно представить нам справу недоцільности поодиноких кружків. Є це виплати місячних поборів. Знаю з перших джерел, що в деяких народніх школах вчителі кажуть дітям приносити собі складки і їх забирають, а кружок пізніше тільки доплачує мінімальну квоту. Я не хочу наводити більше фактів з такої поведінки деяких кружків, що деколи про ведення шкільництва не мають ніякого поняття, в чому й лежить головна причина їх невдач.

Натомість одна фахова людина може поставити таку діяльність далеко краще і доцільніше.

Хто з ВП. Передплатників надішле до дня 15 го лютого 1931 р. передплату за три місяці заздалегідь цей дістане як премію повість Альфонса Доде:

Маціцький

Перекл. із французької мови М. Рудницького.

НА ПОЧТОВУ ОПЛАТУ ТРЕБА ПРИСЛАТИ
1 зол. **1 зол.**

А попри те Головна Управа позбудеться всяких труднощів, непорозумінь та вагань, головно при ускладненні шкільної сітки, усталюванні етапів, організаційних ступнів шкіл і т. д.

IV.

Висновки.

В останньому розділі хочу дещо сказати про матеріяльний стан „Рідної Школи" та спосіб перепроваджування збірок. Передовсім мушу підкреслити, що раз на все треба забути, що суспільність дає підмоги „Рідній Школі". Ні! Це є національний дар для виховання своєї молоді. Тільки виходячи з цього становища — можна говорити про існування „Рідної Школи", при чім цей дар мусить бути масовий.

А щоби так було, на це треба зрозуміння цілого народу. Коли його де бракує, то треба це зрозуміння поширити.

Тому то треба змінити і спосіб виплачування поборів. Не жадні складки та жадні зачети з боку кружків, а Головна Управа сама повинна регулювати усі побори таким чином, що разом з листом поборів повинна переслати відповідну суму до рук своїх інспекторів для розділу.

Такий спосіб позволить Головній Управі переводити докладну контролю своїх видатків.

Хто мав би збирати дар? Передовсім усі наші установи, передовсім економічні. Вони є найбільше в цих справах заінтересовані. Кооперативи повинні взяти на себе обов'язок стягнення відповідних датків на „Рідну Школу". Міг би цю функцію повнити і повітовий шкільний інспектор. Всі впливи мусілиб бути сконцентровані в Головній Управі.

Така економічна адміністрація малаб що добру сторінку, що дослереджувалаб усі фонди в одних відповідальних руках та не позволялаб на ніякі поділи між кружком і централею, які не причиняються до поліпшення діяльности, але навпаки її утруднюють.

Степан Конрад.

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. ЛЮТОГО 1931.

ЮЛІЯН РЕДЬКО.

ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНА ПРОПАҐАНДА.

(Докінчення)

Таблиця при дорозі впевнила його, що це справді Стеблів, мета його мандрівки.

З вузьких віконець виглядали діточі замарані личка, на вулиці не видко ні живої душі. На одному подвірі побачив малого хлопчика.

— Гей, хлопче! Де ваш ксьондз мешкає?

Малий видивився на нього, постояв хвилинку і втік до хати.

Неграйко пішов за ним.

На порозі зустріла його молодиця, мабуть мати малого.

— Вам кого треба?

Неграйко повторив своє питання.

— Та в нас нема ксьондза. Ми на друге село до церкви ходимо. А нинїка такий дощ, то відай ніхто й не ходив...

— А де ваша читальня? Далеко відси?

— Га? Як кажете?

— Читальня ваша де?

— Читальня? Не скажу вам, пане.

З хати вийшов іще молодий господар і старий дід.

— Читальні якоїсь питають, — обяснила їм молодиця.

— А вам наша читальні? — спитав господар та підозріло оглянув незнайомого.

— Мене вислали зі Львова з рефератом до вашої читальні. Ви мали вислати фіру на станцію, — не знаю, чому фіри не було. Я маю тут мати реферат про вплив алькоголю на людське здоровля. Ви мусіли хіба про це чути.

— Ні, не чув нічого. А в нас читальні, то можна сказати, що й нема

— Як це нема?

— Та таки нема. Торік приїздили якісь пани й розбили загальні збори, але на тім і кінець, бо ми хати не маємо, нема де сходитися.

— Ну, а кого вибрали тоді головою?

— Та ксьондза. Вони на другім селі.

— А заступником голови?

— Того вже вам не скажу, пане. Я тою політикою не бавлюся... Ви підіть там, — онта хата, що бляхою побита. Там Михаськів Василь сидить. То він такими справами в нас орудує. Може він вам щось скаже...

Василь Михаськів збентежився і перелякався, коли незнайомий зачав його розпитувати про читальню.

— Та я, пане, такой не знаю, чи я заступник, чи ні. Бо то, рахувати, на зборах мене вибирали, але я казав, що не буду, бо не маю голови до того... Ну, але ходіть хоч до хати та загрійтеся.

— Ну, а якже з тим рефератом буде? Таж хтось із вашої читальні мене замовив. Таж мусів хтось про це говорити, оголошувати...

— Та то певне ксьондз. Вони певне в церкві заповідали, але від нас ніхто не ходив до церкви.

— Ну і щож тепер буде?

— А я знаю...

— Можеб якось повідомити людей, нехай зійдуться, то я їм дещо скажу.

— Ба, коби зійшлися. Нема як повідомити та й ніхто не прийде, — де кому хочеться йти в таку погоду... От посидьте, паничу, обсушіться, обігрійтеся, а я вже вечір сам відвезу вас на станцію.

Не було ради, хіба послухати господаря.

— Ви десь голодні, паничу. Певне не обідали ще? Жінко, — а можеб ти що зварила для панича? Може де зо дві яйци, або молока спар...

— Бо відки возьму? — щиро відповіла молодиця. — Кури не несуться, а молока, сам знаєш, лише для дитини є дрібка

Неграйкові стало неприємно.

— Не робіть собі клопотів, газдо. Тут десь певно якийсь склеп є, кооператива, — то я собі куплю дечого.

— Не знаю. Кооператив ще в нас нема. Хіба в коршмі в Мошка може що дістанете.

— В коршмі? А щож там можна дістати?

— Та всього дістанете. Горівка й рум, пиво, ковбаса, булки.

— А гарячого чаю дістане?

— Не знаю, може жидівка зварить.

Не було ради. Прелегент із „Відродження" мусів піти до коршми, що в даному випадку стала для нього одинокою дошкою порятунку.

— — — — — — —

Нащо панові гарбати? Я маю файну вудку. Ще ліпшу як уві Львові. А гербати нема.

Неграйко проковтнув шмат заплісніло ковбаси й подумав собі, що смертельно занедужає, коли не розігріє після того шлунка гарячим чаєм, — або хоч жидівською „вудкою".

Випив три чарки, одну за одною й закусив ще ковбасою.

— Добре, що тутешні люди не знають іще про вбийчий вплив алькоголю та про його страшні наслідки, що мстяться навіть на деяких поколіннях. Бо інакше то я й загрітися не мав би права та мусів би вертати до Львова з катаром шлунка, або запаленням сліпої кишки...

Повернув до свого „заст. голови" й цей під вечір зладив віз, везти Неграйка до поїзду.

— От і зробив я велике діло, — думав Неграйко, сідаючи на фіру.

Та у хвилині, коли перегнувся через полудрабок, щось дуже погане підступило йому до горла. Не знати, чи жидівська заплісніла ковбаса, чи та смердюча сивуха викликала в нього, непривичного, таку реакцію. Досить, що заки відїхав до Львова, вступив по дорозі ще до одного чужого міста.

Ослаблений та блідий видрапався на фіру й рушив назад із невдалої експедиції.

—o—

За океаном.

Український католицький священик у президента Гувера.

Український католицький парох з Джанставн, Па., о. Микола Волощук, молодший, був тому кілька днів у Вашинґтоні, де мав кілька політичних розмов про українські справи в Европі. О. Волощук був наперед разом з конгресменом Расселом Лічом у Білому Домі у президента Гувера, котрому оповів про положення в Галичині. Президент Гувер вислухав з увагою звідомлення про події в Галичині, а говорячи про американських українців, висловився про них з великим признанням. Опісля о. Волощук був у державному департаменті, у шефа відділу Східньої Европи, Келлі, котрому теж представив справу. Цей відповів, що українці, американські громадяни, одержать повну охорону американського уряду, колиб були на щонебудь наражені. Крім того о. Волощук був у сенаторів Дейвиса і Ріда з Пенсилвенії, котрим теж представив справу. Як відомо, о. Микола Волощук є капеляном „Американського Легіону" (ветеранів) і редактором органу відділу „Американського Легіону" в Джанставн, Па. Тому його знають більше в американських видних кругах і безперечно прислухаються до його звідомлень та опінії про події на українських землях.

Слово про Галичину через радіо.

В неділю, 21. грудня, від години 3.30 до 4.30 пополудні і з стації WCFL в Шикаго проголошено слово в англійській мові про події в Галичині. Разом з тим співав Український Хор міста Шикаго під управою п. Юрія Бенецького. Сольо відспівав п. Максим Костелюк.

Українська година на радіо в Шикаго.

Шикаговський часопис „Україна" подає, що в Шикаго будуть українські радіо-концерти що-неділі в часі від години 8.30 до 9.30 веч. із стації WEDC. — Цікаво, коли ми дочекаємось чогось подібного у Львові?

Український радіо-концерт в Рочестер, Н. Й.

В неділю, 18. січня, в год. 3 до 3.30 попол. відбувся в Рочестер, Н. Й., радіо-концерт із стації WHAM. Грала селянська орхестра у складі М. Юрків (кларнет), П. Климців (скрипка), Пригода (бас) і Онуфрик (цимбали). З окремими сольовими точками виступали Іван Боднар (скрипак), Мері і Стеля Климців (співачки).

Український Хор в Шикаго на литовському концерті.

Український Хор міста Шикаго під управою Юрія Бенецького запрошений до участи у великому литовському концерті литовського щоденника „Драугас" в неділю, 1. лютого, в Литовській Авдиторії при 3133 Савт Голстед стріт.

—o—

Перемога.

Як перемогли при виборах українці на Буковині.

При доповняючих виборах у черновецькому повіті дня 29. І. п. р. на посла до парляменту вибрано, не зважаючи на натиск з відомого боку, великою більшістю голосів **українського кандидата д-ра Ореста Шкрабу.** Офіціяльний результат: д-р Шкраба 15.993 голосів, рум. соціяліст Ґріґоровіч 9.853 голосів, рум. ліберал Марко 7.220 голосів, рум. лупіст Реуц 2.193 голосів, а хрунь Гуменюк, поставлений правительством на те, шоби розбити українські голоси, отримав ледви 551 голосів.

Урядові круги явно піддержували рум. соціяліста, а матеріяльно ще й хрунь Гуменюка; урядовці розбивалися за своїми партійними рум. кандидатами. Тому, що нарік припадають нові загальні вибори в цілій Румунії, всі рум. партії змагалися завзято і всякими способами, шоби пізнати свої сили в повіті з українською більшістю.

Більшість голосів д-ра Шкраби виносить цього року поверх 5.100, а перед роком здобув д-р Дутчак 5.500 голосів більшости. Некорисно на виб. вислід українського кандидата вплинула також тяжка зима, бо українські виборці мусіли вандрувати і до 30 км. до своїх виборчих льокалів, тому, що на 3—6 громад в українських околицях був ледви один виборчий льокаль, коли майже кожне румунське село мало свою власну виборчу комісію. Так наприклад здовж цілого Дністра є 12 українських громад, а були для них тільки два виборчі льокалі: 1) в Звінячі (напроти Заліщик), 2) в Онуті (на бесарабській границі).

Поряд перший при цих виборах стали національні меншости (одна часть національних жидів: партія сенатора Ебнера і демократичні жиди) по стороні українців; це була вже перша спроба виборчого блюоку меншостей в Румунії. Ця поміч виявилась цим разом тільки в Чернівцях і принесла українському кандидатові около 800 голосів (порівнюючи з голосами, котрі д-р Дутчак дістав перед роком).

Ці вибори доказали також, ще раз наглядно, що національна зрада не приймається між нашим народом на Буковині, що нарід у великій більшости карно віддав свої голоси на свого молодого кандидата, не зважаючи на те, що його не знав і не бачив на свої очи, бо задля великих перепон і старостинського терору відбулись українські віча ледви в кожнім пятім-шестім селі. І. П.

З життя Української Студ. Громади в Кракові.

СВЯТО 22-го СІЧНЯ.

Кинуті долею поза межі Рідного Краю, пять соток українського студенства в Кракові живуть дружнім, родинним життям. Всі радощі і всі прикрости, все що несуть дні за днями, все те переносять вони разом і це ще більше їх обединує. Зокрема сильно зединюють їх всякі національні свята, що їх вони святкують щорічно дуже торжественно.

Оце й цього року відсвяткували вони світлу память подій з 22. січня 1918 і 1919 р. р. Підготовку свята взяла на себе одна з секцій Громади. Складалося те свято з 2-ох частин: відчиту і святочної академії.

Дня 22. січня відбувся відчит. Читав його студ. Я. Падох. В годинному рефераті представив він докладно хід подій зперед 13-ти чи пак 14-ти літ. Та відчит цей не був лише реєстром поодиноких фактів. Предлеґент старався дати ширший погляд на цілу велику українську революцію; дошукувався причин невдач, робив підсумки страт і здобутків, підкреслював завдання теперішньої хвилі і вказував перспективи майбутности. Це була перша частина святкування роковин 22. січня.

Друга-ж — святочна академія — відбулася 25. січня. Саля „Просвіти" виповнена вщерть. Сцена пригарно вбрана. На годиннику вибиває 7·30 і на сцену входить хор. Ще мент і загреміла рвучка, молодецька пісня Черкасенка-Ярославенка „Гей пластуни, гей юнаки". Кілька десятків молодих голосів і стільких-же гарячих душ, під проводом вправного диріґента, студ. Андрійшина, створили мистецьке діло. А за хвилю лунали вже горячі слова промови. Слова про невблагані закони природи, про те, що тільки дужі покликані бути панами світа. Про те, що як довго український нарід зберігав у душі здорові первні, як довго йому чужими були слабосила мягкість, рабська униженість і тупа байдужність, так довго був паном у своїй землі, так довго слава його імени широко гомоніла по світу. Говорив палко і поривающо студ. Ярослав Падох. А по промові знову хори: Гайворонського „Гей ви галки" і Купчинського Баландюк. „Ой зашвила черемха, зашвила", деклямація студ. В. Кисілевського „Самсон", виголошена з чуттям і повним зрозумінням змісту слів, а дальше спомин учасника згадуваних подій, інж. Головяка. 15 хвилин слухали присутні оповідань вояка — про його переживання, про настрої стрілецтва в тому часі, про всі світла й тіни тодішніх часів. — І з ним на перемінну слухачі раз сумували, то знову радісно усміхалися на спогад про світлі події і таких людей.

Другу частину академії розпочав реферат інж. Заруцького про IV. універсал і про його виховне значіння для українського народу. А потім знову хор (Кармансього-Гайворонського „Сходилась міра" і Грінченка: „Сміло други"), короткий, симпат. літерат. нарис студ. Лотоцької „У день великого свята" і поривающа змістом і способом виголошення деклямація Бабієвої „Ірляндської легенди" студ. О. Шипайлівною. Деклямація зробила помітне вражіння на всіх. На закінчення ще дві пісні: Л. Лепкого „Від Сяну" і Вороного-Ярославенка „За Україну" — й ціла сала вирінулася від могутніх звуків нац. гимну.

Згадуючи про те свято, не можна поминути двох фактів, радісного й сумного. А саме: свято 22. січня відсвяткували разом всі українці, зліпіля вони не було. І галичани і волиняки і вречі емігранти з Наддніпрянщини, які взяли навіть чинну участь в улаштуванні свята (реферат наддніпр. інж. Заруцького). А поруч з тим відрадним проявом один цілком протилежний: на цьому святі, як і на багатьох попередніх, не було багато краківських українців, і то тих, на яких, з огляду на займані ними становища, є звернуті очі цілого українського Кракова, зокрема студентства. А їх українське студентство хотілоб так дуже бачити між собою, зокрема ще на національних святах! *Д-ич.*

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Ґанді переговорює з Англією.

В Алагабарі почалися збори провідників індійських націоналістів при участи Ґандія. Кажуть, що конґрес займе прихильне становище до Англії, коли: 1) буде проголошена загальна амнестія для всіх політичних вязнів, 2) коли влада мовчки толеруватиме порушення сільного закону весь час, як ітимуть переговори.

BECHSTEIN I BLÜTHNER

Оригінальні першорядні фортепяни,

оказійно на продаж **„Дім Шопена"**

ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 11. Довгоречинцеві сплати!

1423 2-2

Академік Андрій Лобода.

(З приводу його смерти.)

(Докінчення).

Праця А. Лободи, в якою вступив він у 1898 р. як доцент на катедру київського університету, розпочала в науковій праці покійного нову ділянку студій над українською культурою в деякими до неї симпатіями. Що далі ці симпатії збільшувалися та поглиблювалися. Року 1903 акад. Лобода досліджує староукраїнську освіту в до-татарську добу; р. 1905 покійний підкреслює заслуги в ділянці мови і літератури українського вченого М. Максимовича; у р. 1908 спиняється на наукових заслугах другого визначного українського вченого Мих. Дашкевича; того-ж року студіює майже нерозроблене питання — про київське бурсацтво давніх часів; р. 1909 опрацьовує наукову діяльність третього великого українця Волод. Антоновича. Останні дві праці р. 1908 і 1909 А. Лобода друкує в Записках Наук. Т-ва в Київі українською мовою. Крім друкованих студій з окремих питань українознавства покійний напротязі своєї праці в київськім університеті в рр. 1900—1914 майже що-року оголошує курси з історії української літератури XIX. ст. А від р. 1918 акад. Лобода переходить цілковито до студій над українським фольклором і літературою і до останніх часів свого життя цієї праці не покидав. Наукова діяльність акад. М. Сумцова, М. Драгоманова, П. Куліша, поетична творчість Т. Шевченка, українська народня поезія, — оце все були ті актуальні питання, що притягли увагу покійного.

Велику вагу відограв семинар акад. Лободи в київськім університеті напротязі науково-педагогічної його діяльности. Це був семинар з нової літератури, народньої поезії та історії мови; вважали його одним із найчисленніших семинарів на факультеті. Завсіди на ньому студентів було повно; дебати були постійно цікаві, бо теми були актуальні і навіть із останньої доби літературного життя. Памятаю реферати про „Символізм" А. Безого, про Л. Толстого під час його „уходу" з дому, про Чехова та найновіші проблеми театру в звязку з книжкою, що саме зявилася друком: „Книга о новом театрѣ" і т. д. Може ці теми були більше данною часу ніж науки, але А. Лобода допускав їх до читання, бо вважав їх корисним відпочинком і безперечно вправами, що могли зацікавити не лише спеціялістів, але й ширшу авдиторію. Але поруч цих так зв. „боєвих" тем були теми й чисто наукові, що були звязані з творчістю Пушкіна, Лєрмонтова, Гоголя, Тургенева, Островського, Бєлінського і т. д., з народньою поезією, етноґрафією (Буслаєв, Афанасьєв, Чубинський, Костомарів, Драгоманів, Потебня і ін.). З цього семинаря вийшло багато наукових дослідників. Досить буде вказати на такі імена, як Богумил, В. Маслов, С. Савченко, П. Філіпович, С. Рошкевич, Б. Нейман, О. Дорошкевич, В. Бойко, П. Рулін, В. Петров й інші, і ці учні покійного є доказом наукової кваліфікації вченого.

У своєму семинарі навіть у часи найбільшої реакції, акад. Лобода приймав праці і з українського фольклору, етноґрафії та літератури. Так, у В. Бойка праця про Марка Вовчка вийшла лише із семинаря А. Лободи.

Крім науково-педагогічної праці покійний відзначався високою інтеліґенцією як людина: був незвичайно лагідної, мягкої і привітної вдачі; з великою увагою ставився до своїх слухачів, терпеливо слухав ріжні запити і нікого не залишав без відповіді й поради.

Смерть акад. Лободи, якому ще не сповнилося цілих 60 літ, — це велика втрата для України, бо його любила українська і неукраїнська молодь і тягнула до нього як до учителя і як до ліберального професора (це теж в очах студентської молоді була важлива риса і запорука довіря), — це велика втрата для української науки й культури, бо в ній покійний займав почесне місце як учений і учитель. Хай буде Тобі, дорогий Учителю, легкою Українська Земля, для якої Ти так багато і корисно попрацював!

Леонід Білецький.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ЕКСПОЗЕ МІН. ЗАЛЄСЬКОГО.

Дня 4. лютого на засіданні комісії закордонних справ виголосив експозе мін. Залеський. Згадуючи про женевську конференцію, сказав, що дуже важне є заряджения, що на території з мішаним населенням не повинні працювати організації націоналістично-агресивного характеру.

Дискусію над експозе Залеського відложили до 10. лютого.

ВІДГОМІН КРОВАВОЇ НЕДІЛІ У ВАРШАВІ.

У середу зачалася розправа проти 9 діячів центральної влади ППС, що 14. вересня м. р. зорганізували були віче в Швайцарській Долині. Віче скінчилося стріляниною в Уяздівських Алеях. Тоді було 2 вбитих (один наслідком вибуху бомби, один від кулі) та 9 ранених (у цьому 5 поліційних функціонарів).

Обвинувачені бувш. посол Дзенґелевський, бувш. посол Ходинський, редактор тижневика „Хлопска Правда" Синовецький, радна Будзінська-Тиліцька та члени міліції ППС Шульман, Кусяк, Рогуський, Билінський і Рушкевич.

Після відчитання акту обвинувачення переслухали першого обв. б. пос. Дзенґелевського. Він до вини не признається. Спеціяльних зізнань складати не вважає доцільним, бо переконаний, що його обвинувачують давні члени ППС: Пужицький, Любич, Жрубик і Мішерек, що задля карієри взялися за провокаторство. Зброї не роздавав.

Другий обв. Ходинський потверджує вповні те, що сказав Дзенґелевський.

Ред. „Побудки" Синовецький не брав участи у вічу та поході.

Обв. Будзінська-Тиліцька заперечує, начеб формувала юрбу в чвірки до походу в Уяздівських Алеях. Вона йшла попереду жінок, яких атакувала кінна поліція. Сама обвинувачена з грудом видобулася зпід кінських копит шаржуючої поліції. На вічу говорила в імені жінок. Згадувала про боротьбу за демократію, за правопорядок. Сказала, що колиб прийшло до того, що треба би боротися, то жінки мусіли би станути до боротьби разом із мущинами, так як боролися за визволення Польщі.

Інші обвинувачені також заперечують начеб стріляли до поліції. Обв. Рогуський каже, що в Алеях приглядався походові. Нараз побачив кінну поліцію, що ззаду припускала шаржу на юрбу. Обв. каже, що мусить щиро признати, що це видовище пригадало йому дуже **атакуючих козаків.**

Предс.: Чому лучите це з козаками?

Обв.: Бо від козаків дістав я подібні побої.

Предс.: Приємний спогад.

Обв. стверджує, що поліцієнт зізнав неправду, бо обвинувачений не витягав револьвера, а сам дав його поліцаєві.

На цьому закінчилося переслухання обвинуваченых.

Як перший свідок зізнавав гор. староста з Торуня Станішевський. Каже, що знав, що приготовляється маніфестація „Центроліву". Проводив цією акцією пос. Павляк (НПР). Свідок дав дозвіл на віче. На похід не дав дозволу. Всеж по вічу уформувався похід. У Торуні стріляли з юрби до поліції. Були ранені. Міліцію ППС розігнали. У тій справі була суд. розправа 24. листопада, на якій засудили обвинуваченых на кару від 6 місяців до 4 літ.

Свідок Мешек зізнає, що був у поході та належав до міліції ППС. Чув, що з юрби стріляли, та хто, того не знає. Після 14-го вересня виступив із ППС і до іншої партії не вступив. Признає, що перед 14. вересня і 24. вересня арештувала його поліція, та це за „його особисту справу".

Св. Ягелло, що приїхав був із Ловича до Варшави був ранений гранатою в ногу. Хто стріляв, не знає.

Св. кап. Зосен зізнає, що в Алеях кинено не бомбу, а гранату.

Св. Кавецький, начальник виділу безпеки, зізнає, що похід був заборонений та що був виданий приказ відперти похід силою, колиб утворився одначе без користування пальною зброєю. Як розігнали похід не зізнає, бо техніка ця належить до поліції. Телефонічно повідомили його, що коли поліція розганяла, то тоді впали стріли та що були вбиті й ранені. Невиключене, що гранат кинули комуністи. Чи поліція атакувала юрбу зпереду чи ззаду, того не знає, та йому здається, що ззаду атакував кінний відділ поліції.

АРЕШТОВАНИЙ ЗІЗД.

Політ. поліція в Лодзі арештувала 349 учасників зізду ППС-лівиці. Всіх арештованих замкнули в тюрмі. Тому, що в лодзькій вязниці було замало місця, вивезли відтам усіх кримінальних вязнів, щоби зробити місце для арештованих членів ППС-лівиці.

ГОСПОДАРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ В ЖЕНЕВІ.

Офіціяльно заповідають скликання на 16. березня в Женеві конференції в справі узгіднення господарської акції.

28 ШИБЕНИЦЬ.

„Юнайтед Прес" повідомляє зі Стамбулу: 28 деравішів у Менемені повісили на прилюдних місцях. Богато засуджених проведо ніч на молитвах. Як стало світати вояки випровадили їх на місце екзекуції. Засуджені були в білих смертних сорочках. Після виконання кари завісили кожному плякат, у якім сказано, що засуджені допустилися державного злочину. Тіла їх здіймуть із шибениць у середу. Кількох із них, головно молодших, перед екзекуцією зімліло по дорозі, богато їх постило весь попередній день, не пили навіть води, інші молилися під шибеницями та дали преспокійно заложити собі петлі, ще інші до останньої хвилини впевняли, що вони невинні.

ПРИСУД У ПРОЦЕСІ ЛЮЇЗИ НАЙМАН І ТОВ.

З Берліна повідомляють під датою 4. лютого: У процесі проти трьох убивників годинникаря Ульбріха трибунал на осн. вердикту лави присяглих проголосив присуд, який засуджує обвинуваченых: **Штольпе за грабіжницьке вбивство на кару смерти, 16-літню Людвику Найман на 8 літ і 2 місяці тюрми та Бенцінґера на 6 літ і три місяці тюрми.**

—o—

З судової салі.

Під закидом підпалу стирт.

Дня 4. лютого львівський суд присяглих під проводом с. Ягодзінського розглядав справу **Заяця Назара** та **Федоровича Гриця,** обох із Василева (пов. Рава Р.), обв. у приналежности до УВО й у підпалі трьох стирт збіжа та чотирьох стирт ріпаку, власн. Шербіцького. Акт обвинувачення твердить, буцімто обоа обвинувачені стрінулися на вакаціях у Василеві з Катериною Стельмахівною, сем. абсольвенткою і вона нібито намовила їх вступити до УВО та брати участь у саботажній акції. Після вступлення до УВО обвинувачені, мовляв, підпалили згадані стирти. Обвинувачує прок. Ліпш, боронять д-р Шевчук і д-р Шухевич.

Обв. Заяць заявляє, що в поліції взяв на себе згадані підпали тому, бо на ньому вимусили це. У слідчого судді обвинувачений сказав був також, що його били.

Таксамо й другий обв. Федорович зізнає, що зізнання на поліції вимусили на ньому побоями.

Оборона поставила внесення покликати 12 нових свідків. До того внесення прихилився прокуратор, тому **розправу відложили.**

—o—

СПОРТ

Міжнародні гокейові змагання в Криниці.

Середа, 4. лютого.

Америка—Австрія 2:1 (1:0, 0:0, 1:1).
Канада—Чехословаччина 2:0 (1:0, 0:0, 1:0).
Франція—Румунія 7:1 (3:0, 2:0, 2:1).
Польща—Швеція 2:0 (1:0, 0:0, 1:0).

—o—

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Блехарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Вийшов на волю.** Дня 28. січня 1931 р. випущено зі золочівської тюрми 55-літнього Івана Демковича-Добрянського, обвинуваченого за § 58. і т. п., котрого арештовано перед трома місяцями разом із сином Антоном. Слід замітити, що родину Добрянських уважає чомусь поліція за центр, в якому мали відбуватися „протидержавні наради" і здається в тій ціли зроблено плян мешкання внутрі і на зовні. По безчисленних ревізіях забрано богато книжок з бібліотеки Михайла Демковича-Добрянського, між іншими ріжні пластові й історичні, яких досі не звернено.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Різдва Христового,** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): Гранковський Юліян — Тучапи 10, Кіцак Осип — Ванькова 3; з **Жабйого по 10:** о. Кравців Ярослав, о. Березюк Михайло, д-р Руденський Ярослав, Лагола Стефанія, Мокловичівна Олександра, Гуньовський Дмитро; по 5: о. Глібовицький Василь, Кисілевський Теофіль, Березюк Григорій, д-р Козьоровський Іван; по 4: Вінпль Григорій, Бабюк Степан; по 2: Крижанівський Микола, Гередюк Іван, Сумарук Андрій; з **Сходової Вишні: 5:** Рибачевський Осип, по 2: о. Крупський, о. Болянський, Ференсова Рома, Тритяк Осип, д-р Гайдучок Петро, о. Кушнір Микола, о. Барановський А.; з **Ліпок 5:** о. Шуплат Юліян; по 2: д-р Старух Михайло, Карачевський Ізидор, Галушка Іван, Вастонець Іван; з **Галича** по 5: дир. Р. Ткачкевич, о. Левицький К — Залуква; по 2: о. Чопей В., Наконечний П., о. Самотулка В. — Блюдники; менше ніж по 2 зол. 3 особи на загальну суму 3 зол. — Хто слідуючий?

— **Концерт чеських і словацьких пісень.** Спів. Т-во „Сурма" подає до відома, що чотири пісні І. точки є словацькі і дві з них (Сумні часи і Гей лучко) відспівані будуть словацькою мовою, а дві інші в перекладі. Натомість „Седляк" з III. точки і ціла V. точка „Вязанка чеських пісень" на міш. хор Малята будуть виконані чеською мовою. Всі інші пісні будуть відспівані в українському перекладі. Твори, вибрані на концерт, самі характеристичні, а тому, що обі вязанки мають кільканацять пісень, зібраних разом, наше громадянство матиме нагоду почути цілу низку прегарних пісень сусіднього словянського народу в опрацюванні знаних чеських компоністів.

— **Український студентський рух в Берліні.** Дня 16. лютого в год. 8. вечором відбудеться святочна академія з нагоди 10-ліття заложения Спілки Студентів Українців в Німеччині. Це найстарше Українське Студентське Т-во в Берліні заложено 22. січня 1921 року. На своєму короткому віці товариство пережило ріжні пертурбації завдяки анархістичному характерові деяких членів і аж в останньому році відновило свою діяльність. Святочна академія відбудеться в Гумбольдт-Штіфтунґ Кльопштокштрасе 55 з таким порядком денним: Отворення академії; Історія Спілки Студентів за повних 10 літ (П. Кожевників); Загальний реферат про українське студентство в цілому світі (Д. Волощак). Всі реферати відбудуться в німецькій мові. На академію запрошено богато чужинців. — **М. С.**

— **Одностроїв для нижчих судових функціонарів.** Окружний суд у Львові закликає своїх нижчих функціонарів вносити оферти на виконання готових одностроїв для цих функціонарів у кількости: 177 гарнітурів і шапок та 68 плащів. Колір одностроїв темно-попелястий, а шапки чорні. Сукно мусить мати 20 проц. вовни, краєвого виробу. Оферти треба складати до 15. лютого 1931 р. в дирекції канцелярії окружного суду при вул. Рутовського ч. 13, І. пов., кімната ч. 24.

— **Велика крадіж у львівським трамваєвім бюрі.** У білєтовім бюрі міської електричної залізниці у Львові керовник того бюра Кулєша украв ок. 20.000 зол. Кулєша виїхав зі Львова.

— **Вкрали тютюн з воза.** З воза на Цловій Площі у Львові вкрали злодії Данилові Серкісові тисячу пачок тютюну до люльки.

— **Найшли жінку, що вкинула дитину в канал.** Поліція арештувала у Львові Ол. Здибівну (Любінська дорога 35) за намагане вбивство дитини. Тому кілька днів вкинула Здибівна новонароджену дитину в канал дому при вул. Жовківській 129., одначе тоді дитину добули живу.

— **Самовбивство станиславівського урядовця.** Володислав Муссор, 60-літний урядовець в Станиславові довший час процесувався з братом за спадок і коли програв процес, взяв собі це так до серця, що повісився.

— **Несмачна польська книжка.** Що і жінкам часом бракує почуття міри й приличности, доказала ще раз польська письменниця Анеля Калляс, видаючи біографічну повість п. з. „Запольська". Авторка повісти була сердечною приятелькою талановитої письменниці Ґабріелі Запольської і тепер по смерти Запольської зробила їй медвежу прислугу: описала найінтимніше життя покійної письменниці, нічого не скриваючи, видаючи найглибші її тайни людям під ноги. Читачі, які люблять пікантні речі, цю книжку розхоплять, але память письменниці сплямлено аж надто. Бо хіба це потрібно подавати до прилюдного відома хочби такий епізод: „Запольська сказала собі раз, що треба постаратись про любовника. Вона улаштувала перегляд мущин які в неї бували. Один був замолодий, другий застарий; перешкоджало і те, що не кожний з них годився прияти на себе цей важкий обовязок любовника. Запольська знала, що мущини з кпинами оповідали собі, що для мущини служба в неї не легка". З таких соковитих історій складається ціла повість. Кому вона потрібна? Що скаже на те польська критика і культурні читачі?

— **Поручник, що убив сотника.** Перед військовим судом у Перемишлі відновлено 4. ц. м. процес проти поручника Тадея Новотного, що в ярославськім військовім касині вбив сотника Станислава Шафрана. Вбивника судять вже третій раз за цю справу і може аж тепер буде остаточний присуд. Про цю кривавую історію у нас писалось: Сотник був жонатий, поручник кавалєр, жінка сотника зраджувала чоловіка і любила поручника. На старшинській забаві сотник з зазрости вдарив поручника в лице, а поручник за це застрілив сотника. Тепер поручник чекає на присуд.

— **Жертва зимового спорту.** З лисовицької гори під Болеховом санкувались хлопці і через необережність віхали на телеграфічний стовп із такою силою, що 18-літний Тадей Петровський був потурбований так важко, що помер у лічниці, а двох його товаришів поранені лекше. Таксамо у Львові на Високім Замку Казимир Дашинський, санкуючись, зломив ногу.

— **Вибух у підводній лодці.** На Темзі відбувались спроби плавання підводною лодкою нового типу, якої конструкція ще не була випробована. Підчас спроб в моторі лодки скоївся вибух, від чого було 12 осіб ранених, з чого 5 осіб бореться зі смертю.

— **Двацятьвісім осіб на шибениці.** Найвищий Суд у Туреччині затвердив смертний присуд на 28 дервішів, обвинуваченых в справі вбивств і заворушень в Менемі і там уже побудовано 28 шибениць для виконання присуду. Як перший, повисне той дервіш, що вбив турецького старшину і то на тім самім місці, де виконав злочин.

— **Ліза Найман перед судом.** Четвертого дня берлінського сенсаційного процесу зізнавали судові знавці психіятри. На підставі дослідів вони зізнали, що Ліза Найман, дочка пяниці сестра психопатки, психічно розвинена дуже мало, маючи 16 літ, вона думає категоріями дитини, її довірчивість така велика, що після арештування була певна, що любовник Штольпе буде її в любови обороняти і заявляла: „Мій чоловік мене в болото не втягне". І тільки тоді, як пізнала, що Штольпе всю вину скидає на неї, вона зненавиділа його і боронилась так, що обтяжувала його. Взагалі вона змінлива, надто вразлива, склонна до чисто діточого, легкодушного трактування всього, вона і на розправі не здає собі справи зі свого положення і часто вибухає наївним сміхом, жартує, а за хвилину починає плакати. Ліза міцно підпадає під вплив других людей, вона безвольна, могла взяти участь в убивстві годинникаря тільки в волі Штольпа, на що вказує факт, що Штольпе, зараз по вбивстві Ульбріха вдарив Лізу в лице зі злости, що хоч вона говорила про богатство годинникаря, то в нього найдено тільки 28 марок. Судові знавці твердять, що Ліза сексуально холодна особа і зовсім не пристрастна. На підставі зізнань учительки стверджено, що Ліза в школі була лагідною, соромливою дівчиною, хоч надто дразливою і не зрівноваженою. Другий підсудний Бенцігер схарактеризований психіятрами як особа, що стоїть на межі тупоумности. Він, хоч і протестант, не знає хто такий був Лютер, про Ісуса Христа говорить, що він родився в Єрихоні. Підсудний Штольпе є найбільш складною особистістю з усіх трьох підсудних. Він походить із бідної родини, його брат помер у вязниці за крадіж. Тепер він весь час маскується. Коли психіятри питали його, хто такий Муссоліні, Штольпе відповів: „Один із вищих стотисячів у Москві", але це очевидно свідомий жарт, або симуляція, бо на інші питання Штольпе відповідав дуже льогічно: він вияснив значіння приповідки, що „жінки мають довге волосся, а короткий розум", а коли психіятри спитали його про значіння слів: „убрання чинить нас людиною", то Штольпе відповів: „Це значить, що як ми гарно одягаємося, то нас за те люблять жінки". Коли психіятр спонукуючи його до відповідей сказав йому: „Не гнівайтесь на мене, яж не винен, що Ульбріха вбили", то Штольпе відповів: „Я також ні, а хто винен, це вже моя річ". Стверджено, що Ліза перед вбивством Ульбріха дбайливо приготовлялась до обовязків матері і просила Штольпа, щоби він ніколи не виявив їхній дитині хто її батько, мовляв, хай моя дитина не знає, що вона родилась із ганьби". Присуд буде в четвер.

— **Мумія в золотій короні.** Професор Селім Гассан викопав у Каїрі гробницю із мумією, яка має на голові золоту корону з дорогими каменями. Мумія лежала в гробниці 5.200 літ. Прикраси та різьби на гробниці кидають цікаве світло на вірування єгиптян.

— **Підгаєччина — Позір!** Виділ філії Т-ва „Просвіта" в Підгайцях повідомляє громадянство Підгаєччини, що від дня 10. лютого ц. р. канцелярія філії Т-ва „Просвіта" перенесена до власного буднику „Народнього Дому" в Підгайцях при вул. Бережанській. Канцелярія філії відкрита цілий день (без перерви). Просимо виділи читалень і членів заплатити філії всі свої зобовязання, векслі, вкладки і т. п. Підгайці, дня 1. лютого 1931. — **Виділ.**

— **Загальні Збори філії „Просвіта" в Коломиї** відбудуться дня 15. лютого 1931 р. в год. 12. впол. в салі „Народнього Дому" з таким порядком: 1) Відкриття зборів; 2) відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів; 3) звіт з діяльности Виділу; 4) звіт Контрольної Комісії і признання абсолюторії уступаючому Виділові; 5) вибір нового Виділу; 6) вибір делегатів на зїзд Головного Т-ва „Просвіта" у Львові; 7) внески і запити. Рішенням Головного Виділу мають право бути на зборах лише ті члени, що заплатили членську вкладку за рік 1930.

— **Друкарські помилки.** В останнім (26) числі „Діла" в рубриці „Нові книжки й журнали" до змісту журналу „Slavia" належить тільки стаття д-ра К. Чеховича; Йосиф Добрянський і українська мова. Дальший зміст в цій замітці відноситься до журналу „Самостійна Думка", що виходить у Чернівцях.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУК. ВІСТНИК. Книжка II. за лютий, Львів-Тернопіль 1931. Зміст: Ол. Стефанович: З античних мотивів; Евген Маланюк: Ямби; Яр. Ярий: Розладдя; В. Бірчак: Притчі; Фернард Флере і Жорж Жірар: Братерство; д-р А. Річицький: Свята Софія Київська; д-р Л. Луціа: Думки про сучасну українську літературу; Юрій Коллярд: Спогади юнацьких днів, д-р Ол. Бабій: Фридрих Ніцше; Дм. Донцов: З пресового фільму; Характерник: Патьомкінські села аблизька; О. В.: Старі мрії і нова дійсність; Бібліографія.

НИВА, часопис церковних і суспільних справ. Ч. 1. Львів 1931. Зміст: Наші завдання в новім році; д-р В. Вілинський: Володимир Соловйов; о. д-р Г. Костельник: Свої не приймили його; М. Кл. На манівцях; А. Радомський: Хваліть Господа; о. П. Дяздзик: Із таємної психіки Вічного жида; о. д-р Костельник: Коляда: „Бог натуру"; о. В. Р. Рабій: Основуймо деканальні і парохіяльні бібліотеки; Нові книжки; Всячина.

КІНО, журнал кіново-фільмової індустрії. Львів, 1. лютого 1931. Ч. 3. Рік II. З численними ілюстраціями.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 4. лютого 1931 року: масло експортове прима на підйом 4·20 зол., десерове прима 4·10 зол.; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 7·40 — 7·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Мадам Батерфляй".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Пташник в Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:
Четвер, 5. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".
Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Діяна" (Ольга Чехова, Шлетов). Пащьо в тарапатах.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Світ шалів" (Дж. Берімор).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Парамаунту" (Моріс Шевалїє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Жінки з минувшиною".

ПАНІ: „Тайна студентки". (Насолода побідн). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „Під маскою бандита" (Гуг Гібсон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Білий капітан". „Серце вуличниці".

ХИМЕРА: „Нині танцює Маріета!"

СТИЛЕВЕ: „Жертвенна ніч кохання". „Пострах бандитів".

УТІХА: „Краса життя". Ст. Жеромського).

Програма радіо.

Четвер 5. І. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. Гельсінгфорс (221,4) 18·40 Співи. Букарешт (394,2) 20·30 Концерт. Берлін (419) 19·05 Концерт хору. Рим (441,2) 17·00 Концерт. Прага (486,2) 18·20 Німецька авдиція. Відень (516,5) 12·00 Капела Бухбіндера. Рига (524,5) 16·00 Мандоліни і балалайки. Харків (937,5) 16·00 Концерт. Москва (1481) 16·00 Концерт.

Пятниця 6. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Оркестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·30 Радіооркестра. **Букарешт** (394,2) 20·00 „Мадам Батерфляй". **Берлін** (419) 20·15 Концерт Музичної Академії. **Стокгольм** (435,9) 17·30 Пісні. **Прага** (486,2) 12·30 Радіооркестра. **Будапешт** (550,5) 12·05 Солісти. **Харків** (937,5) 16·00 Українська музика. **Ленінград** (1000) 19·20 Концерт і солісти.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 5-го лютого 1931.

11·58 Сигнал з астрономічної обсерваторії у Варшаві. 12·35 Грамофонові плити. 15·00 Трансмісії з Варшави. 16·30 Авдиція для наймолодших. 17·00 Співає тенор Шимоновіч. 18·46 Ріжнородности. 21·30 Академічне слуховище. 23·45 Музика з „Брістолю".

Ціки збіжжя і рільних продуктів у Львові з дня 3. лютого 1931 р.

за 100 кг. льоко і франко вагон станція заладовання 200 км. від Львова.

Пшениця однорідна 750	19·00	до	19·50
„ збірна 750	17·25	„	17·75
Жито 675	12·75	„	13·50
Ячмінь броварняний 670	16·50	„	17·00
„ млинарський 620	13·50	„	14·00
Овес	14·50	„	17·00
Кукурудза рум.	21·00	„	22·00
Гречка	24·00	„	25·00
Фасоля біла	30·00	„	32·00
„ колірова	28·00	„	32·00
„ краса	28·00	„	32·00
Конюшина червона	230·00	„	250·00
Сіно солодке прас.	7·00	„	8·00
Любін синій	19·00	„	20·00
Лен	44·00	„	44·50
Вика чорна	24·75	„	25·75
Макухи льняні	26·00	„	27·00
Мак синій	95·00	„	101·00
„ синий	70·00	„	75·00

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На „Рідну Школу" зложили: ВП. Союз емеритів „Поміч" у Львові 134·56 зол. улюкованих в Народній Торговлі; Сестрінки бл. п. Мелянії Банькowської — Львів 20 зол. наміть вінка на могилу Покійниці. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.**

„Академічний хор" „Бандурист", заволодував на просфорі в „Академічнім Домі" зол. 29·36 на допомогу Українським Політ. Вязням.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА — потребує адвокат в меншім місточку. Зголошення з поданнем умовин і поручень треба слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1438 1—5

СЕПАРОВАНА, середніх літ, небідна, на державній становищі пошукує товариша життя. — Серіозні зголошення слати до Адм. „Діла" для „Міні". 1437

ВІДСТУПЛЮ склеп при вул. Руській ч. 18. **Цвинар.** 1434 1—2

ДАРОМ! для реклями висилає В-во „Дзвін". Львів, Ринок ч. 37. прегарну воєнну повість: „Страхіття війни на серб. фронті". Тільки на почтову оплату треба прислати в листі 35 сотиків марками. Висилка **тільки до 28-го лютого.** 1435

ФІРАНКИ, портієри, найновіші, заокордонні, по фабричних цінах продає Енгленлер, Ринок 8. 1433 1—2

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу, поручає: Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 888 10—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

АДВОКАТ
д-р Іван Максимчук
відкрив і веде адвокатську канцелярію у СТАРІМ САМБОРІ. 1415 3—3

Д-р Остап Прийма
ординує тепер у внутр. недугах ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.
Пересвітлює Рентгеном; лічує оригінальним апаратом Цайльнбєса з Гальспах. 1311 7—10

Специяліст недуг легень, серця і жолудка
Д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентгеном.

Дентист ЯКІВ НАСС
Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. п. Телєф. 65—73.
Безболісно пльомбує, лічить і вимає зуби. Сяріплює розхитані зуби, штучні зуби в кавчуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — По І. Урядовим і студентам зниженні ціни. 1116 3—6

Присилайте передплату!

ГЕМОРОЇДИ.
Гемороїдальні чопики Гонсецького (з когутином) усувають біль, печення, кровавлення, свербячку, гоять рани та зменшують гули (жиляки). 1340 Можна дістати в аптиках. 3—8

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 28 (12.684). Львів, субота 7. лютого 1931. Грошова оплата заздалегідь умовлена. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Лише економічно сильні нації

є сильні **політично,** — тому кожний українець повинен щадити, щоби скріпити економічно себе й свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до

Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

В неділю, 8. II. 1931. „Народня Гостинниця".

Чайний вечір
Гуртка Студент. Українїстів.

Не твердіть, що Вам не треба життєвого обезпечення. Так говорило вже богато людей і тому міліони вдів і сиріт живе в нужді. Памятайте про це і обезпечіть свою родиду в Товаристві

„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ, РУСЬКА 18.

Господарська скрута.

Львів, 5. лютого 1931.

На іншому місці містимо витяги з двох статтей, опублікованих на сторінках двох ваших найповажніших економічних органів преси, в яких автори аналізують сучасне господарське лихоліття та намагаються найти шляхи для частинної поправи положення. Звертаємо особливу увагу нашого громадянства на порушені в цих статтях справи тому, що господарські труднощі стали, особливо в нас, такими великими й важкими, що витискають своє пятно на всіх ділянках нашого національного життя.

Наше село опинилось під господарським оглядом у трагічному положенні. Там відчувається така нужда, такий великий голод на гріш, що доводить цілі родини, а то й цілі села до чорної розпуки. Сільсько-господарські продукти так сильно впали в цінах, що їх, буває, не вистарчає на те, щоби заплатити податок, не кажучи вже про заспокоювання потреб господарства у придбанні господарського знаряддя і не згадуючи про заспокоювання культурних потреб, — чи навіть таких чисто життєвих як забезпечення родини відповідним одягом.

І хоч на селі збіжа не має вже ніякої ціни в порівнянні з цінами фабричних продуктів, хоч за безцінь збувають там також худобу й безроги, то в місті ціни на муку, мясо та й взагалі на всі споживчі продукти впали так незначно, що треба говорити нині не тільки про економічні ножиці між споживчими продуктами і фабричними виробами, але й про непомірно велике розхилення цінникових ножиць на самі споживчі продукти села між селом і містом. Місто, як консумент, нині майже не відчуває того, до якого катастрофального рівня дійшла ціна на продукти першої життєвої необхідности на селі. Місто платить за них нині майже так само, як платило в 1928 і 1929 р. І це діється в часі, коли рільникам не виплачується хліборобство взагалі, коли немало більших і менших господарств стоїть перед катастрофою банкрутства.

Ми не беремось тут шукати причин такого стану, та й не можемо вглиблятись в їх аналізу. Цим почали, як бачимо, займатись більше покликані до цього, а при тому фахові наші чинники. І це дуже відрадне явище, що в нас є вже деякий поділ функцій у громадському житті. Та порушена нашими фаховими органами справа є така важна для нашого громадянства, що ми не можемо пройти попри неї мовчки. Не можемо не актуалізувати її в найширших колах нашого громадянства в ті важкі часи загальної господарської скрути, яка в нас стала ще більше дійсною чинником пережитого недавно загальнонаціонального лихоліття.

Господарська криза, яку переживаємо, має дуже складне підложе та й обмежується вона не тільки до нас і не тільки до Польщі, до якої належимо, але панує в усіх аграрних країнах Европи. І чи тільки в аграрних? Та в кожній країні шукають інших і своєрідних шляхів боротьби з нею. Декуди ці засоби боротьби дають деякий успіх, декуди ніякого. Але всюди з нею борються, без огляду на такий чи інший вислід тієї боротьби. На те й лихо, щоби з ним битись. Нам ніхто в нашому лихоліттї не поможе. Мусимо з ним самі боротись. І якщо десі на тому полі в нас невидно було ніякої ініціятиви в тому напрямі, то на це зложилось дуже і дуже богато незалежних від нас причин.

Коли ж тепер пролунали голоси ініціятиви для такої боротьби в нашій фаховій пресі, то треба їх з признанням повитати, не входячи в оцінку тих засобів, які вони порушують. Бо чи сама наша кооперація здатна нині до такої великої боротьби, чи ні — не нам на це давати авторитетну відповідь. Може й здатна, коли такий обовязок підзвають їй кооперативні органи. Та річ у тім, що ціна такої ініціятиви в чому іншому, а саме в тому, щоби справою заінтересувались якнайширші кола нашого громадянства, щоби ту ініціятиву практично підтримали, або розваживши та проаналізувавши її, постарались пошукати ще кращих шляхів виходу з трагічного положення. Самозрозуміло, що перший голос у таких справах належить нашим найавторитетнішим і найфаховішим у господарських справах чинникам.

ГАЛЬО! ГАЛЬО!
Радіостанція Захоронки -- Львів!
Діточа забава („Кіндербаль")
в костюмних і звичайних строях на Бесіді вул. Рутовського 22 в неділю дня 15. лютого 1931 р. в год. 4. вечором. Поіменних запрошень не висилається.
144t 1 2

Америка проти СРСР.

Боротьба Америки проти торговельних звязків з більшовиками.

Американський парламент приготовляється до великого удару проти СРСР. Палата репрезентантів чи радше вибрана нею окрема комісія розсліджує тепер прилюдно справу ввозу заграничних товарів до Америки, що їх виробляють арештанти. Таким чином існує можливість, що всякий довіз товарів з СРСР до Америки буде в короткому часі зовсім заборонений.

Головою слідчої комісії є відомий американський парляментарист Гавлей. Нема сумніву, що комісія Гавлея буде небавом такожсамо славна, як т. зв. комісія Фіша, яка мала простудіювати шляхи більшовицької пропаганди в Америці. Комісія Фіша, покінчивши недавно свої праці, прийшла у своїй більшости до висновків, які для Москви є дуже неприємні. А саме та комісія стверднла, що торговельне товариство СРСР в Америці т. зв. Амторг, що стоїть під проводом Богданова, займається менше своїми безпосередніми завданнями, а більше комуністичною пропагандою. А що страх перед більшовизмом в Америці великий, то не диво, що обвинувачення комісії Фіша зробили в найширших американських громадянських кругах величезне вражіння.

Предложення, що їх Фіш з метою зломити більшовицьку пропаганду предложив парляментові, досі не обговорені і важко нині сказати, чи їх парлямент прийме. Але нема сумніву, що протибільшовицькі тенденції зростають в Америці в не меншій мірі, як господарська криза і звязане з нею катастрофальне безробіття. І ось тепер долучується до комісії Фіша ще й друга комісія парламенту, яка теж виступає проти звязків з СРСР.

Гавлей забрався енергійно до праці. Він хоче довести до переложення рівнодня постанов про мито з 1. січня 1931 р. на 1. квітня цього року, бо це дало б американському урядові притоку заборонити ввіз тих товарів, що їх виробляють шляхом примусових робіт. У випадку СРСР хоче Гавлей перевести постанову, що більшовики мусілиб при кожному імпортованому товарі предложити одночасно доказ, що той товар не виконаний під примусом. Оціночний уряд мав би право розсліджувати цілу справу на місці. Якби СРСР не хотів підчинитися цій постанові, то йому заборонять усякий ввіз товарів до Америки.

Ясно, що вістка про такий плян комісії Гавлея викликала в Москві обурення. Проти Гавлея виступила різко московська преса, називаючи його плян нечуваним нахабством. Мовляв, Америка, яка не вдержує навіть дипльоматичних звязків з СРСР, хотілаб виконувати якісь контрольні права в державі суверенній, котра, очевидно, до того ніколи не допустить.

Виступ московської преси проти пляну Гавлея не зробив в Америці більшого вражіння. Зрештою за Гавлеем стоять усі ті могутні продуценти, яким ввіз товарів з СРСР не на руку, які на тому тратять. Одначе є в Америці й немало таких господарських ділянок, для яких торговля з СРСР бажана. Заінтересовані в тих ділянках круги просто розпинаються за торговлею з СРСР.

Тут варто також замітити, що ввіз американських товарів до СРСР в останньому році подвоївся і що цілий більянс торговлі Америки з СРСР є активний. Іншими словами: СРСР спроваджує з Америки більше, як туди вивозить. Значить: коли ввіз товарів з СРСР буде заборонений, то не буде також більше замовлень з СРСР в Америці.

Нема сумніву, що в найближчому часі розпічнеться в Америці завзята боротьба за і проти торговлі з СРСР, якої вислід годі передбачити. Поки що їздять сильно навантажені кораблі з СРСР до Америки і з поворотом, при чому більшовики стараються з великою енергією побільшити свій ринок на американському континенті. Бо не треба забувати, що більшовикам спеціально залежить на можливо найтіснішій і найінтенсивніших торговельних звязках з новим світом.

—o—

На господарські теми.

(З голосів української господарсько-кооперативної преси.)

„ЗНИЖКА ЦІН І НАША КООПЕРАЦІЯ".

В останньому числі „Господарсько-Кооперативного Часопису" з 1. лютого ц. р. бачимо на передовому місці статтю інж. Е. Храпливого п. н. „Знижка цін і наша кооперація", на яку варто звернути увагу тому, що вона порушує незвичайно пекучу й актуальну тему теперішньої господарської дійсности.

„Спадок цін за хліборобські продукти — читаємо там — пішов так далеко, що сьогодні хлібороб не може за півну їх продажі купити навіть четвертини того з промислових товарів, що купував у давніших нормальних часах. Спадок цін хліборобських продуктів походить з одної сторони з надпродукції, себто надміру збіжа, яке годі продати, а з другої сторони і то мабуть у більшій мірі, від великої розпряжености між цінами за хліборобські продукти, які дістає хлібороб і цінами за ціж продукти, які платить за них консумент. Таким чином хліборобські продукти дешевіють подвійно, коли мова про самого хлібороба, а незначно дешевіють, коли мова про їх споживача".

„Промислові продукти не спадають у ціні в такій мірі, як хліборобські, бо заробітня платня робітників зменшилась дуже незначно, а зиски фабрикантів і купців зовсім не менші від попередніх. З того виходить, що праця в напрямку знижки цін за промислові продукти мусить йти шляхом обниження зисків фабриканта та обмеження посередницьких зисків торговця хліборобськими продуктами так, щоби понижена ціна за хліборобські продукти відповідала сильно зниженій ціні за промислові вироби. Заходи в цьому напрямі мусять йти шляхом передання частини посередницьких зисків за хліборобські продукти самому хліборобові, а тим самим шляхом звишки цін за збіжжя".

Хтож це може зробити? Автор відповідає, що повинна зробити держава. Але показалося, що спроби держави в цьому напрямі завели. Вони зводились до того, що експортерам доплачували до кожного вивезеного сотнара збіжа 6 зол., які не йшли на підвишку ціни купленого збіжа у продуцента, але оставали в кишенях експортера, або посередника, тобто більшого чи меншого купця на місцях. Якийже вихід з положення? — Автор каже, що краще булоб, коли б держава взялась за зниженя цін на промислові вироби при допомозі обкроєння зарібків, що йдуть для фабрикантів.

„Бо від близько двох років подешевіли в великій мірі всі сирівці на промислові вироби, деякі навіть на половину, а мимо того готові промислові вироби остали при давних цінах. При тім робітничі платні не збільшились, а тому весь заробіток пішов до рук фабрикантів і посередників. Рівночасно хлібороби, як головні покупці промислових виробів, остали наслідком спалку цін збіжа зовсім без гроша і тому не стало покупня, який міг би купувати промислові вироби. Наслідком того фабрики почали припиняти виробництво, а число безробітних у цілому світі пішло в десятки міліонів. До того довела короткозора спекуляція капіталістів на великі зиски".

Автор не вірить у те, щоби держава могла зарадити лиху і на цій ділянці тому, що її інтеренція в численних випадках виявилась безуспішною. Тому то, на думку автора, справу знижки цін на товари, тобто фабричні вироби, мусить взяти на себе суспільність при допомозі своїх господарських установ. У нас повинна це зробити кооперація. — Як? — На це находимо в статті таку відповідь:

„Кооперація покликана до того, щоби виключити посередників, вона покликана до того, щоби задовольнитись найменшими доходами при найвищій видатности праці і при найрозумнішім її зорганізуванні. Вона не може йти сліпо тільки шляхом приватних купців і триматись тільки ринкових цін. Коли ціле господарське положення вимагає знижки цін, коли в деяких державах як Німеччина й Італія, переводиться це вже у великому розмірі, в нас мусять забрати в цій справі голос наша кооперація та після своїх сил, дорогою дальшої розумної організації праці, ощадности у видатках, закупном товарів просто в джерелі, скресленням деяких посередницьких зисків посередникам, що доставляють для кооперації, піти на знижку цін як у місьних так і в сільських кооперативах і повести рішучу акцію, щоби та робота дала дійсні вислідн. Тоді буде кооперація живим доказом, що вона бореться з визиском, який панує в господарському житті поза нею та буде цим помічником для хлібороба, який перший прийшов йому в допомогу зі зниженою цін тоді, коли звишка продажної ціни хліборобських продуктів є неможлива або тяжка".

ЗА ЗНИЖЕННЯ РОЗДРІБНИХ ЦІН.

У „Кооперативній Республіці" (ч. 2. за лютий 1931 р.) бачимо на передовому місці статтю на подібну до повищої тему. Стаття має наголовок „Начальне завдання хвилі — зниження роздрібних цін".

„Проста справедливість — читаємо у статті — вимагає, щоби тепер, — коли гуртові ціни на збіжеві продукти злетіли не менше чим до половини у порівнанні до цін з 1928 р., а промисловці підняли генеральну атаку на заробітні платні робітництва, — були знижені також ціни товарів, призначених для безпосереднього споживання. Одначе досі в цій ділянці бачимо тільки незначні зміни в порівнанні з відносинами перед початком кризи".

Змалювавши ненормальні відносини в Польщі про допомозі офіціяльних статистичних даних автор пише:

„На ножиці цін (ріжницю цін на сільські продукти і фабричні вироби представляють звичайно як розхилені рамена ножиць — Ред.), як на найприкріший болик аграрних країн, які хочуть розвинути свій промисл, звернули увагу вже давно, але реально не зроблено нічого для їх усунення. Однак приведені нюйно індексові цифри відкривають ще одну, не меншу болячку польської економіки; велике розпяття між цінами в гурті і в роздрібі. Як бачимо, повоєнні часи виявили замість поступу, виразну реакцію під цим оглядом, поворот до гіршого. Це тоді, як весь світ переповнений закликами до раціоналізації не лише виробництва, але й розділу, до ощадности не тільки в самій фабриці, але й у складах товарів та крамницях".

Чим це пояснити? — На думку автора передовсім тим, що по війні сильно розмножились усякі картелі та синдикати як у промислі так і в торговлі, що стримують нормальне спадання цін на фабричні вироби, хоч ціни на сировці давно впали. Крім того пояснюється це ще й повоєнною пошестю демпінгів.

„Боротися з антисуспільною — читаємо в статті — політикою картелів можна головно через творення власної суспільної промислової організації. В Польщі це ще пісня майбутніх днів і цей спосіб оборони не може вважатися точкою реальної суспільної економічної політики нинішнього дня. Але є ще одна дуже важна причина розпяття між цінами в гурті і в роздрібі — особливо актуальна в Польщі і на нашій території. Це є над міру коштовна і спекулянтством пересякнута організація роздільчо-торговельного апарату. По війні погіршилася головно ця частина народньо-господарського організму; тут наплило безліч елементу, позбавленого іншої можливости прожиття, елементу в більшости припадкового, позбавленого навіть тих купецьких традицій, що їх мало довоєнне купецтво; його ще зморалізувала практика двох інфляцій та дух неустабілізованих господарсько-політичних відносин. Він залив низи і верхи торговельного апарату і він є нині паном кишень безборонного громадянства. На заході відносини теж не ідеальні — і там теж дезорганізація в торговлі, але далеко не в тій мірі, що у нас. На заході не хто інший, як власне кооперація підняла в останніх літах акцію за оздоровлення відносин, у першій мірі за зниження роздрібних цін. Коли ж налетіла криза з її зниккою гуртових цін на рільничі і промислові сировини, кооперація відразу стала використовувати цей момент для генеральної атаки на роздрібні ціни"...

„Розуміється — не можна і від кооперації вимагати відразу всього. Де вона в ділянці розділу і виробництва товарів ставить перші кроки (а так є у нас), там її можливости теж обмежені"...

Кінчить автор свою статтю таким висновком про наші відносини: „Не можна українській кооперації замикати очей на життєві потреби суспільства. Коли як коли, але передовсім у біді пізнають приятеля. Не штука бути героєм у часи господарського підйому. Наша членська маса повинна відчути саме в цю важку пору, що в кооперативних установах має свого справжнього опікуна і заступника. Як досі — то якось тихо з цією справою в рядах української кооперації. „Все затихло, — все мовчить" — тоді, як треба булоб власне найбільшої рухливости і напруження енергії. Чи не лихий це знак?".

Чехословаччина.

Як през. Масарик розділив свій ювилейний дар.

Законом з 26. лютого 1930 признано президентові Чехословаччини Масарикові у 80-ліття його уродин дар у сумі 20 міліонів чеських корон. Відсотки від цієї суми принесли до 31. січня 1931 р. суму 650-700 ч. к. Всю ту суму розділив през. Масарик рішенням з 31. м. м. ось як: 1) На злагіднення наслідків безробіття (молочна акція) 2,000.000 ч. к. 2) На будову Інституту для дослідів над раком 2,500.000. 3) На будову заокладу для хорих на люпус 3,000.000. 4) На створення лічничого павільону для хірургічної туберкульози 2,000.000. 5) Корол.-Богемському Т-ву Наук у Празі на видання всіх творів Добровського 1,000.000. 6) Товариству Шафарика у Братиславі на видання всіх творів Шафарика 500.000. 7) „Матиці Словенській" у Турч. Св. Мартіні на студії словацьких діялектів і на видання діялектольогії Словаччини 500.000. 8) На студії життєвих умовин і поселення словацького народу 500.000. 9) Словацькому Музейному Т-ву в

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. ЛЮТОГО 1931.

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. 4)

ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

350-ЛІТТЯ ОСТРІЖСЬКОЇ БІБЛІЇ.

Поява Біблії. — Її становище в церкві та історії. — Коштовне видання.

По довгій і тяжкій праці нарешті 12. серпня 1581 року Острізька Біблія вийшла друком у світ.*) Це була величезна подія не тільки в історії української культури, але і в культурі загально-славянській, бо це-ж була найперша кирилівська друкована Біблія. Нову книжку з захопленням повитав цілий славянський світ, і вона швидко поширилася не тільки серед українського народу, але далеко й поза ним. На довгі часи, на 170 літ Остр жська Біблія на цілім славянськім світі стала найбільше шанованою книжкою, скрізь користувалась великою повагою й ніде не мала конкурента. У чім-же саме значіння Острізької Біблії?

Острізька Біблія появилася саме у той час, коли вона найбільше була потрібна. З усіх сторін піднялися були тоді грізні хмари на нашу українську церкву, і це Острізька Біблія дала в руки обороиців її найміцнішу духову зброю. Знаємо, що текст цієї Біблії шанували католики й протестанти, а це доказ, що для свого часу її редагували згідно з останніми вимогами богословської науки. Кожний вірний знайшов у цім виданні найповніший текст, до того ще перевірений з грецьким оригіналом. Цієї послуги Острізької Біблії ніколи не забував не тільки український нарід, але й ціле славянство.

Острізьку Біблію видрукували церковно-славянською мовою, хоч у той час, як знаємо, серед українського народу був великий рух за переклад св. Письма на живу мову. Острізька Академія зрозуміла грізний стан не тільки своєї церкви, але й церкви усіх славян, і тому вирішила дати книжку загально-славянську, дати таку Біблію, яку приняліб без застережень усі славяни. А через це не могло бути й мови про видання Біблії з такою ціллю в живій місцевій мові. Можливо, що до церковно-славянської мови заохочували князя Костянтина й московські емігранти, що тоді перебували на Волині, але тільки заохочували, бож, як знаємо, Костянтин рано, ще на початку 60-х років XVI. ст. почав уже шукати добрих церковно-славянських текстів, очевидно-ж не для того, щоби з них перекладати на живу мову, бо для цього досить було-б перекладати просто з мови грецької. У передмові кн. Костянтин просить приняти Біблію усіх славян, приняти „не яко річ земну, але як дар небесний". І він не помилився: значіння Острізької Біблії скоро вийшло за межі свого власного народу, — вона стала душею церковного життя цілого православного (й унітського) славянства.

Отож через це в історії церковно-славянської мови Острізька Біблія займає поважне місце. Острізькі коректори добре знали, що широке громадянство не розуміє вже старої церковно-славянської мови, а тому часто заміновали незрозумілі слова на ясніші, а давні форми на нові. Через це Острізька Біблія поширила до деякої міри нову редакцію церковної мови, трохи наближену до живої. Правда, друкар москвитин поставив скрізь у Біблії 1581 р. московські наголоси; але є там і наголоси українські — може рештки невиправленого або їх внесли українці-складачі, помічники друкаря Івана Хведоровича.

Умови тодішнього друку й стан православних церков не давали змоги видрукувати повну Біблію. Болгарія й Сербія ледве животіли під турецьким ярмом, і навіть матеріяльно не могли вони видрукувати такої коштовної книги, як Біблія. Неславянська Молдавія, хоч і вживала церковно-славянської мови в церкві, була мало зацікавлена цією справою. Культурний розвій на Москві був на той час такий низький, що там наукове добре видання Біблії повстати не могло. Отож, сама історія вибрала український нарід, як найкультурніший на той час серед усіх православних славян, на цю велику працю — видання повної друкованої Біблії.

Костянтин Острізький не пошкодував видатків на видання царині книжок. Друкар Іван Хведорович зо своїми українськими помічниками доклав усіх заходів, щоби видрукувати Біблію з технічної сторони якнайкраще. Виготовлено окремі черенки, — дрібненькі, але дуже чіткі, і ними складено книгу, поділивши її на 5 частин, разом 628 листків великого розміру. Прикрас у книзі мало, певне через її величний зміст. Подібних видань убоге кирилівське друкарство тоді ще не знало. Але, очевидно, без порівнання більше видатків пішло на виготовлення потрібних текстів та на їх відшукання. У тодішнім славянськім православнім світі такі кошта міг дати тільки такий магнат, як князь Костянтин Острізький. (Докінчення буде).

*) Біблію закінчено першим друком ще 12. липня 1580 р., але в світ не випущено, бо треба було виправити й передрукувати деякі сторінки. Таким чином повстало ніби два видань цієї Біблії.

Хто з **ВП. Передплатників** надішле до дня 15-го лютого 1931 р. передплату за три місяці заздалегідь цей дістане як премію повість Альфонса Доде:

Маціцький

Перекл. із французької мови М. Рудницького.

НА ПОЧТОВУ ОПЛАТУ ТРЕБА ПРИСЛАТИ
1 зол. **1 зол.**

Турч. Св. Мартіні 200.000. 10) Німецькому Т-ву Наук і Мистецтв у Чехословаччині 2,000.000. 11) Німецькому Робітничому Т-ву для народнього здоровля в Чехословаччині 100.000. 12) Т-ву для студіювання історії німців у Чехії 100.000. 13) На досліди й лічення шахтярської недуги (рака легенів) у Йоахімсталі 300.000. 14) *Краєвому Т-ву опіки над дітьми Закарпаття в Мукачеві 100.000. 15) На збудування санітарної станції на Закарпатті 200.000.* 16) На основання Мадярського Т-ва Наук і Мистецтв 1,000.000. 17) Т-ву **„Śląska krajowa rodzina opiekuńcza"** в Орлові на будову сиротинця 100.000. 18) Т-ву державних урядовців на будову приюту і сиротинця у Празі 1,000.000. 19) Гром. раді в Кончанах на будову школи 150.000. 20) Гром. раді в Мошницях на будову видільної школи ім. Коллара 150.000. 21) Решта призначена на бібліотеку ім. Масарика у Празі. — Гроші виплачено негайно.

Незалежно від цього виплачує уряд Чехословаччини що-року в день проголошення незалежности республики (28. жовтня) державні нагороди визначним письменникам, публіцистам, малярям, композиторам, різьбарям, драматичним акторам і т. д. Ці державні нагороди (в грошах) діставть у поважній части також не-чехи.

Прага в числах.

Чеська преса опубліковує виспід переписи населення в Празі, з якого довідуємося, що дня 1. грудня 1930 столиця ЧСР мала 848.765 мешканців, себто на 172.105 більше, як перед 10 роками, що означає 25.43 проц. приросту. З цього числа начислено в Празі 831.037 чехословацьких горожан і 17.731 чужинців. У р. 1921 у Празі мешкало 1.97 проц. чужинців, а в р. 1930 тих чужинців начислено 2.09 відсотків.

Щодо національности населення Праги представляється так: чехів і словаків 778.405 (в р. 1921 було 624.750); німців 41.453 (в р. 1921 було 30.429); жидів 6.731 (в 1921 році 5.959); мадярів 2.009 (в 1921 році 953); українців, росіян і білорусів 1.521 (в 1921 р. було 508); поляків 327 (перед 10 роками 228). Таким чином ріжні народности в Празі зросли чисельно ось як: чехословаки на 24.60 відсотків, німці на 36.23 відс., жиди на 12.96 відс., а інші народности на 105.50 відс.

По релігійній приналежности було в Празі 1. грудня 1930 року: 496.345 римокатоликів (перед 10 роками 395.125); греко-католиків і вірмено-католиків 1.296 (в 1921 р. 1.217); евангеликів, членів церкви чеських братів 36.927 (в 1921 р. 24.329); німецьких евангеликів 4.161; членів реформованої церкви 342 (в 1921 р. 304); членів союзу братів 304 (в 1921 р. 110); православних 2.250 (в 1921 р. 3.296); членів чехо-словацької національної церкви 133.741 (в 1921 р. 85.960); старокатоликів 436 (в 1921 р. 437); жидівської релігії 35.463 (в р. 1921 було 31.751); безконфесійних 126.166 (в 1921 р. 127.296).

Як виказує ця статистика, на 1.000 мешканців Праги припадає аж 148.6 безконфесійних. Але в р. 1921 на 1.000 пражан було далеко більше, бо 188 безрелігійних мешканців.

Це знак, що безрелігійність у столиці Праги поволи зменшується. Римо-католиків у Празі є на 1.000 мешканців 585, членів чехословацької церкви 157.6, евангеликів, членів церкви чеських братів 43.5. Характеристична річ, що з 35.463 визнавців жидівської релігії тільки 6.731 признавалося до жидівської народности. Всі інші подали як свою народність чеську або німецьку, а позатим немало жидів признається до безконфесійних.

В справі зміни протиалькогольного закону.

Від 23. IV. 1920 р. існує в Польщі корисний закон про обмеження продажі і споживання алькогольних напоїв. Найважніші постанови цього закону такі: 1) Не можна продавати алькогольних напитків, що мають поверх 45 проц. алькоголю, ані напоїв приладжених з нечищеного спірту, що має фузлі. 2) Зовсім заборонено продавати і подавати алькоголь нелітнім особам до скінченого 21 року й ученикам народніх і середніх шкіл, у залізничних буфетах, поїздах, касарнях, фабриках, народніх домах (читальнях), в поміщеннях огнярої стороні (отже в „Лугах" і „Соколах"), в неділі і свята від год. 3. попол. передсвяточного дня до год. 10. рано повятечного дня, а місцевостях, де відбуваються торги, ярмарки, відпусти (пальомництва), процї, місії і т. п., за виїмкою тих місцевостей, у яких є осідок воєвідського уряду або староства. 3) Найдальше до кінця 1922 р. має бути число місць продажі або виточин алькогольних напоїв обмежене до одного на 2.500 мешканців, себто найбільше до загального числа 12.000 коршем і виточників. 4) Коршми по селах не можуть бути в коротшому віддаленні від церков, домів молитви, судів, в'язниць, касарень, двірців і залізничих станцій та фабрик, як на 300 метрів. 5) Особи, що перступили протиалькогольний закон, карані є гривною або арештом: перший раз до 1 місяця, а другий раз до 3 місяців. Двократна кара спричинює втрату концесії. 6) Сільські і міські громади можуть загальним голосуванням ухвалити цілковиту заборону продажі алькоголю, а якщо такий протикоршемний плебісцит переведе 2/3 загального числа громад повіту, то повітова влада має цей заказ поширити на цілий повіт.

Цей закон лишився на папері. Всупереч його постановам: 1) всюди продавали 96 проц.-алькоголь, не перевели редукції коршем, 2) не перестерігали віддалення коршем від церков, шкіл і інших публичних будинків, 3) переважно продавали алькоголь у неділі, свята і ярмаркові дні, 4) в переважному числі випадків не признавали законно переведених протикоршемних плебісцитів. І т. д.

Внесений Радою Міністрів новий законопроект: 1) дозволяє продажу алькоголю без ніякого процентового обмеження і напитків виробляних з фузлів; 2) існуюче число коршем і шинків 21.300 підносить (стабілізує) до 22.000; 3) зокрема дозволяє продавати алькоголь у стаційних буфетах і реставраційних вагонах, на забавах і представленнях читалень, спортових і руханкових товариств; 4) у святочні дні обмежує заборону продажі алькогольних напоїв тільки від год. 6. рано до 2. попол., а підчас ярмарків, торгів, відпустів і місій нема ніякого обмеження в продажі алькогольних напоїв; 5) віддалення коршем від церков, шкіл, інших публичних будинків і фабрик обмежує до 100 метрів, одначе це обмеження не відноситься до стаційних буфетів, читалень, спортових і руханкових товариств і т. д., лищо ці останні влаштовують представлення або забави з алькоголем; 6) сільські і міські громади можуть загальним голосуванням ухвалити продажу алькогольних напоїв, одначе тільки поверх 45 проц. при участи щонайменше половини управлених до голосування до сойму, признання внеслду плебісциту належить до „власти" адміністраційної влади і вона може тому спротивитися; правосильна ухвала не може

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ.

Тиждень в Ен Арборі.

Типове університетське містечко.

Сорок американських миль просто на захід від міста Детройт, у стейті Мишіген, находиться типове університетське містечко, Ен Арбор, (Ann Arbor). З Детройту до Ен Арбор ідете залізницею або босом (автобусом) несповна півгора години. Переїжджаєте через містечко Дірборн з великими фабриками Форда, через містечко Вейн, потім через містечко Іпсиланті, назване імям славного грецького генерала. Нарешті ваше авто пнеться на гору. З гори бачите перед собою чудову околицю, один великий парк, оперезаний до половини срібною стяжкою річки Гюрон.

Отсе містечко Ен Арбор.

Треба згадати, що їдете дорогою цементованою, гладкою як долівка, а широкою на чотири авта.

Спускаєтеся дещо з гори і віжджаєте до містечка. Зпоміж галуззя дерев виринають менші та більші будівлі.

Половина місяця листопада. Багато дерев уже без листя, але ще мало ще кленів, дубів і шпилькових дерев, яких листя мережить небосхил ріжними красками, від темно червоної до темно зеленої. Перед будівлями зелені травники. На них трава низько обчімхана, а місцями яркі осінні квіти.

Віжджаєте до середини містечка, ваше авто стає на бічній вуличці, що веде з ринку. Маєте з собою провідника, старшого студента і він подав вам всякі інформації.

Довідуєтеся, що Ен Арбор має 25.000 мешканців, без студентів. Не старе, як на Америку, містечко, первісно німецьке, фармерська оселя. Промислу майже ніякого нема. Є крамниці, гуртівні і банки. Мешканці, або фармері у відставці, які доробившися маєтку, на старість заживають міських вигод; купці, що живуть з дооколичних фармерів і люди занятї при університеті.

Посеред ринку великий ратуш з годинником на вежі, а з кутів ринку розходяться гладкі, цементовані вулиці у всіх напрямках. Домів тут майже стільки, що родин, бо кожна майже родина має свою хату і своє авто. Містечко заможне і чисте, з багатьома церквами ріжних вір. Трамваїв тут нема. Їх скасували перед кількома роками, бо не виплачувалися. По обох боках вулиць ростуть гилясті дерева і надають містечку вигляд парку.

Кампус.

З ринку веде вас ваш провідник на т. зв. Кампус, який занимає одну половину містечка. Це величезна, рівна площа-майдан, дві квадратові американські милі, дійсний парк, засаджений старими деревами, з травниками, кущами, квітами і хідниками висипаними білим піском.

Хідниками парку снуються громади молоді, хлопців і дівчат. Це студенти. Майже всі з голими головами. Денеде побачите сивих і лисих і старших жінок-студентів. Сям-там стрінете студента з сивим кашкетиком на голові, засуненим взад або на бік. Ваш провідник пояснить вам, що студент з сивим кашкетиком, це „фрош" або „фрешмен", себто студент першого року університету. Студентів другого року називають „софоморами", третього „джуніорами", а четвертого „сеніорами". Коли приглянетеся ближче кашкетикові, побачите на ньому, на середині денця невеличний торок, часом жовтий, часом червоний і інших кольорів. Кожен каледж (факультет) має свою барву. Каледж інженірів має помаранчеву, медиків зелену, філософів чорну, архітектів червону, дентистів синю і т. д.

Повертаєте свій зір на університетські будинки, які визирають зпоміж дерев. Ваш провідник показує вам величезний будинок, більший від львівського університету. Це будинок філософічного факультету. Ці два кольосальні будинки, один напроти другого, оба на пять поверхів високі, це для інженірів. Ці дві будівлі, одна старша друга новіша це для медиків. Там будинки для природників, дентистів, фізичні, хемічні, електричні і інші лябораторії.

І так далі без кінця. Ви певно зупинетеся біля нової, загальної бібліотеки, що має поверх 700.000 томів. Навіть зайдете до середини, оглянете пречудну внутрішню обстановку, а головно зацікавить вас рівне освітлення читальняної салі.

Ваш провідник пояснює вам, що кожний фвкультет має ще свою спеціяльну бібліотеку, а історична бібліотека має найрідші в Америці манускрипти, мапи памятки зі старинної історії Америки.

Далі бачите величезний будинок з тесаного каменя, з високими вежами з готику, який оббудовує простору площу. Без сумніву ви тут задержитеся щоби подивляти красу цього будинку. Довідаєтеся, що це будинок правників, фундований бувшим студентом університету, коштом кількох міліонів долярів.

Всіх будинків за день не оглянете. Є їх поверх сімдесять. Пляни всіх тих будівель виконали університетські архітекти.

Іще зацікавить вас університетський шпиталь, на десять поверхів, з шістьома крилами, так збудований, що до кожної кімнати світить сонце.

Університет.

Мишігенський університет заснований 1817 року в місті Детройті. Опісля 1837 року перенесено його до Ен Арбору. Як ріс університет, можна бачити з такої статистики: В 1842 році було в ньому 25 студентів; в 1843 р. — 53; 1848 — 77; 1858 — 430; 1868 — 1.114; 1878 — 1.372; 1888 — 1.882; 1918 — 7.288, а в році 1928 — було 13.769 студентів. Всіх студентів, що скінчили тут університет було минулого року 87.391, а з того живе по нинішний день поверх 70.000, розкинених по цілому світі. Побачите тут і гіндуса і китайця, негра і корейця, перса і вірменина, жида й араба, японця і полуднево африканця, єгиптянина і сирійця. Нема народу в Европі, який би не мав тут своїх студентів. Очевидно є тут і українці. Минулого року училися тут студенти з 67 ріжних країв світа опріч Америки.

(Продовження буде.)

вплинути на зменшення числа уставлених цим законом концесій; 7) малолітніми уважається особи до 18 літ; 8) за переступлення закону є кара до 2 тижнів арешту, а на випадок повторення до 4 тижнів арешту або гривни без означення утрати концесії; за передержування гостей після законно-приписаної години — кара гривною до 30 зол. або арештом до 2 тижнів, а в слідуючім відступі знижується кара до 1 тижня; 9) вноситься закон з 23. IV. 1920 про обмеження продажі і споживання алькоголю і буквий австрійський закон з 19. липня 1877 р. „про постанови, що мають на меті положити тому пияцтву"; 10) в хвилю введення в життя цього закону тратять обовязуючу силу всі дотеперішні ухвали громад щодо заборони в них продажі алькогольних напоїв, себто всі дотеперішні з успіхом переведені протикорчемні плебісцити.

З огляду на те, що переважне число протикорчемних плебісцитів переведено на українських землях, а тільки незначне число в інших сторонах Польщі, постанова про привернення корчем у тих тверезих громадах повернена в першій мірі і головно проти українців.

При відомій політиці супроти наших читалень, Сокіл, Лугів, кооператив, шкіл. збіраних лекцій і курсів „Рідної Школи" та при частинному закритті тих установ — остане для українського села одинока нелоторкаєма, упривілеєна корчма з усіми її шкідливими й погубними наслідками.

Яка це величезна небезпека для українського народу — не треба довго розводитися. Це очевидне. Тому весь український нарід повинен якнайгостріше протестувати проти нового крайно шкідливого законопроекту та орґанізуватися у філії і кружки „Відродження", щоби таким чином раз на все відгородитися від накинених йому корчем і звільнитися з пут алькоголю.

Памятаймо, що тверезість — це основа сили, здоровля, добробуту і щастя народу.

—o—

Студентське життя.

Українське студентство в Брні. — Секції при Українській Студ. Спілці. — Студії у Брні.

Українське студенство в Брні на Моравії крім загальної приналежности до Української Студ. Спілки є ще зорґанізоване в секціях по званню. І так дня 11. грудня 1930. р. завязалася секція українських техніків при вище згаданій Українській Студ. Спілці. У склад Управи цеїж секції увійшли: Е. Вигнанський — голова, Ів. Проскурницький — секретар. За час одного місяця секція українських техніків пішла так далеко вперед, що її будучність запевнена. Секція уладила своїм коштом шоферський курс, на який ходить біля 30 студентів. Дальше що-тижня дає відчити з ділянки технічних наук. Вкінці секція пренумерує часописи, які є виключно присвячені техніці.

Дня 22. січня 1931. р. в домівці Української Студ. Спілки відбулися І. загальні сходини українських студентів медицини у Брні. На цих-же сходинах завязано секцію українських студентів медицини у Брні та вибрано Управу на р. шк. 1930/31 і 1931/32 в такому складі: голова: Бориславa Матренчукіяна, заст. голови: Мирослав Пагута, секретар: Володимир Журавчик, референт: Ярослав Логин, бібліотекар: Михайло Шелевій. Вже на перших сходинах новозавязаної секції медиків дня 29. І. 1931. р. уложено план праці під сучасну пору в Брні та на час ферій у краю. Принято між іншим проект уладжувати загальні сходини всієї української кольонії у Брні, для якої будуть відчитувані реферати та буде уладжений курс першої помочі в наглих випадках. Вкінці, щоби не занедбуватися у своєму загальному знанні з ділянки медицини, будуть відчитувані реферати, присвячені виключно членам секції українських медиків у Брні. І так в найближчу неділю, 8. лютого 1931. р., буде відчитаний програмовий реферат студ. Пагути Мирослава на тему: „Поширити на всіх українських землях та причини їх поширення серед українського народу". Вслід за цим будуть відчитувані реферати інших студентів.

Вписи на II. (літній) семестр р. шк. 1930/31. почалися у всіх високих школах у Брні з днем 1. лютого 1931. р. Вписи на ветеринарії тревають до 20. II. 1931. р. Вписи на техніці до 15. II. 1931. р. Вписи на аґрономії до 20. II. 1931. р. Вкінці звичайні вписи на медицині почалися з днем 1. II. 1931. р. і продовжуються до 23. II. 1931 р. Крім цього відбуватимуться вписи надзвичайні від 23. II. до 9. III. 1931. р. включно. До прохання на літній семестр на техніку, ветеринарію та аґрономію треба долучити: свідоцтво зрілости в оригіналі (може бути й відпис, залеґалізований в нотаріяті або суді). Крім свідоцтва зрілости вимагають метрику та свідоцтва моральности. До прохання на медицину треба ще крім цих трьох залучників долучити: свідоцтво приналежности (domovski list). Хто бажатиме вписатися на літній семестр вище згаданих високих шкіл, нехай зараз вищше потрібні документи та 6 зол. на покриття видатків. Ті, що бажають вписатися на медицину, мусять прислати не 6, а 12 зол. на надзвичайні остемпльовання прохання. Радимо всім абсольвентам середніх шкіл, які бажали би вписатися на літній семестр у високих школах у Брні, щоби без гаяння часу звернулися з проханням на адресу Української Студ. Спілки, яка все негайно залагодить. Звертаємо ще увагу на те, що студії в Брні для українців дуже підхожі і — що найважніше — обставини нашому студентству є прихильні. На місячне удержання треба 100 зол. (376·50 к. ч.). З цими грішми можна середньо вижити і бути задоволеним зі свого положення. Мешкання враз із сніданням, опалом, світлом та постелю дістається разом. Вкінці найважніший чинник: чеська мова, є легкою до опанування для нашого студентства і без ніякої страти часу, бож це дуже близька нам мова славянська.

Прохання слати на адреси:

Ukr. Stud. Spolek, Brno, ul. Nova cis. 81, rest. p. Kunce, або на адресу секретаря Спілки безпосередньо: Miroslav Pahuta, stud. med., Brno, Uvoz ulice cis. 88, u p. Reguera. C. S. R.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Дня 5. лютого на засіданні сойму з. рш. Світальський повідомив, що на його руки вплинула інтерпеляція ППС., у якій наведено уступ, сконфіскований у пресі. Хоч регулямінова комісія заявила, що статті, сконфісковані у пресі, не можуть бути предметом пос. інтерпеляцій, то покористується 11. § сойм. регуляміну та відкликається в тій справі до сойму.

Пос. **Загайкевич** стверджує, що постанову регулямінової комісії ухвалило 7 членів і голова комісії, а решта комісії, себто 7 її членів були іншої думки.

Пос. Ст. Стронський каже, що ухвала комісії була протизаконна, бо справа згідно з 11. § залежить лише від рішення маршала або сойму. Справа ця постановлена конституцією, то радше повинна її розглядати конституційна комісія.

Сойм більшістю голосів ухвалив не допустити тієї інтерпеляції.

Опісля відбулося 2-ге читання бюджету. Референт пос. Медзінський. Він сказав, що бюджет (3 міліярди) є за високий та й за низький, як на потреби держави.

Пос. Рибарський зложив заяву у справі Берестя. Після заяви премієра ця справа ще не полагоджена. Уряд інакше поводиться у Варшаві, інакше у Женеві. Мін. Залеський говорив у Женеві, що всі надужиття висвітлено та покарано, наскільки іде про німецьку меншину, а рапорт Ліги Націй каже, що ніякої влади не вільно навіть підозрівати в участи в політ. боротьбі, яка має меншинний характер, зновуж міністр внутр. справ сказав, що обовязком уряду є брати участь у виборах. (Мін. Складковський: Не супроти меншин!). Пос. Рибарський: Супроти поляків. Мін. Складковський: Так. Пос. Полякевич: Гратулюю вам. Відкликуєтеся до Ліги Націй. Мін. Складковський: Українці оплескують вас. Пос. Рибарський: Правда не залежить від того, хто мене оплескує.

Пос. Вижиковський (Стр. Хл.) заявляє, що між його клюбом і теперішньою системою уряду є пропасть, якій на імя Берестя. Премієр покликався, що опозиція мала боєві організації та могла їх намовити до злочинних авантюр. Чи є в Польщі закон, що карав би за саму можливість чину? Того самого дня, коли премієр це сказав, Найвищий Суд у справі ред. Гровінського рішив, що ніяке переконання хоч би глибоко протидержавне не може творити проступку, поки не переміниться у вчинок, заборонений законом. Уряд має дві методи. За само підозріння вязнить у Бересті, а в будинку мін-ства вн. справ редагують „Нову Кадрову", що явно взиває до протидерж. перевороту, хочби прийшло промощувати шлях оловом і палицею. У справі Берестя — кінчить бесідник — усе поборюватимемо людей, які нанесли Польщі ганьбу та старатимемося усунути їх з політ. життя Польщі.

Мін. Складковський у звязку зі заявою пос. Рибарського про розбіжність між заявами уряду в краю та заявою мін. Залеського в Женеві стверджує, що коли говорив про вибори, то не сказав нічого такого про нац. меншини, що було б у колізії зі заявою мін. Залеського в Женеві. У соймових і сенатських комісіях і на пленумі сойму зясував становище уряду супроти нац. меншин як правний стан супроти горожан держави. Це, що сказав пос. Рибарський, вважає свідомим оперуванням фальшивими даними.

Пос. Темпка (ХД) заявляє, що в Бересті свідомо ломили закон починаючи від майже вищих чинників аж сержантів. Не це зло, що таке діялося, а те, що таку справу нібито має сойм забути та що не найшлася інстанція, що схотіла би ствердити, що діялося в Бересті.

Пос. Ходзінський (НПР) стверджує, що його партія брала участь у краківськім конгресі Центролеву і за це готова відповідати. Конгрес був легальний. Заходи тодішнього прем. Славека, щоби суд покарав учасників конгресу, не вдалися. Видно, що краківський суд не найшов для цього законних основ.

Пос. Арцішевський (ППС) стверджує, що премієр сказав був, що опозиція хотіла кинути одні маси народу на другі. Навпаки це робив уряд. Серед людей, що йшли на урядовім паску були провокатори. Так хотіли розбити ППС. Коли 14. вересня у Варшаві маніфестували проти вивезення послів до Берестя, то тоді поліцію озброїли в скорострільні, в панцирі та шоломи. Кінна поліція атакувала маніфестантів ізаду, як за царату. Ніякої пропаганди за інтервенцією закордону не було. Та яке враження може мати закордон, коли польський нарід називають народом ідіотів, а бувш. послів і міністрів обвинувачують, що з веселих бюджетів бавилися в ресторанах. Тому, що бесідниковий клюб не має довіря до премієра, не буде голосувати за бюджетом. Суспільність чує, що безкарність виновників Берестя та пацифікації мусіла би відбитися фатально на всіх горожанах.

Пос. Франк (нім.) заявляє, що його клюб не може голосувати за бюджетом, бо не має довіря до уряду, як член нац. меншин. Німецьких зажалень ніколи уряд не вислухав, тому мусіли звертатися до Ліги. Вона розглянула нім. зажалення та осудила кривди.

Пос. **Загайкевич** зясовує положення українського населення, яке шикануе адміністрація, що послугуеться давними австр. зак. патентами. Адміністрацію змілітарнізували, а поліція вступила як домінуючий чинник. Карні розправи, політичні й неполітичні виявляють всесильний вплив слідчих відділів. Українці почуваються горожанами II. кляси. Українці почали боротьбу на парл. арені й іншими лег. засобами за права свого народу, та відклики на цьому терені остають без успіху. Над внесеннями та промовами українців уряд і більшість переходять до порядку. Опісля бесідник переходить до пацифікації та задержується над переживаннями українців підчас пацифікації. Промову кінчить так:

Перед світом мін. Залеський проголошує повну нац. рівноправність і свободу розвитку. Одинока відповідь на наші домагання: Це режисерія Берліна. Здійснювання автономії на Закарпатті це на думку поляків закорд. інтриги проти Польщі. Забуваєте, що Польща має міжнародні зобовязання, які були умовиною, на якій Польща одержала теперішні кордони. Інсинуацію відпираємо як низьку та таку, що осмішує вас самих. В українській проблемі заінтересована вся Европа. Промова мін. вн. справ про рівноправність не має в нас реальної вартости. Голосуватимемо проти бюджету.

ПОС. КШИЖАНОВСЬКИЙ ЗРІКАЄТЬСЯ МАНДАТУ.

У посольських колах зачувати, що посол професор Кшижановський (ББ) зрікається мандату. Як відомо професори краківського університету зложили були заяву в справі Берестя на руки проф. Кшижановського. Пос. Кшижановський заявив був тоді у звязку з листом, що займе становище згідне зі своєю совістю. Тепер після заяви прем. Славека, як кажуть, проф. Кшижановський зрікається мандату.

ПІСЛЯ АРЕШТУВАННЯ КОНҐРЕСУ ППС-ЛІВИЦІ.

Слідство в справі арештованих членів ППС-лівиці веде прок. Марковський та сл. суддя Дельміх. Усіх арештованих відфотографували. Із сконфіскованих документів виходить, що арештовані займалися протидержавною діяльністю.

СИН УБИВ БАТЬКА І СЕБЕ.

Дня 5. лютого вечором у Перемишлі шофер зі Львова Роман Товариницький вбив двома револьверовими кулями свого батька купця Едмунда Товарницького. Опісля сам застрілився. Причина: фінансові непорозуміння. Син загрозив був батькові, що вбє його, коли до вечора не дістане грошей.

ДЕМОНСТРАЦІЇ НА МАДЕЙРІ.

Із Фунчалю повідомляють, що там 5. лютого відбулися демонстрації проти ввозового мита від муки. Сконсиґновано богато поліції. Рух у місті завмер. Крамниці замкнені.

СПОРТ

Міжнародні гокейові змагання в Криниці.

Четвер, 5. лютого.

Канада-Польща 3:0 (3:0, 0:0, 0:0).
Зл. Держави-Швеція 3:0 (2:0, 0:0, 1:0).
Англія-Франція 2:1 (1:1, 0:0, 1:0).
Мадяршина-Румунія 9:1 (4:0, 3:0, 2:1).
Чехословачина-Австрія 2:1 (2:0, 0:0, 0:1).

Чужі про наше мистецтво.

„Хвиля" з нагоди виставки „Українського Народнього Мистецтва".

У нинішній „Хвилі" (ч. 4263) находимо статейку з приводу виставки „Українського Народнього Мистецтва", **написану самим** редактором Г. Генделєсом, з якою варт познайомити і наших читачів:

„У музеї ім. Т. Шевченка при вул. Чарнецького 4 відчинена виставка українського народнього мистецтва, що заслуговує під кожним оглядом на те, щоби її оглянути. Виставку складають не тільки предмети мистецтва українського народу в Галичині, але теж і з Наддніпрянської України, а вся виставка осяяпює багацтвом узорів і колірів. У стилі вишивок передаваним через простолюддя ріжних околиць виступає зовсім орігінальне та індивідуальне відчування краси, яке не має собі рівного первісне народне мистецтво навіть серед народів, що плекають найосновнійший хист до мистецтва. Памятаємо спеціяльні школи, засновувані добродійними товариствами англійських жінок, що мали на меті розвинути народне мистецтво напр. у південній Італії та на Сицилії. Супроти багацтва, яке має мистецтво українського люду, тамті заходи, дарма, що ведені з запопадливою опікою, видаються нам убогі.

„На теперішній виставці звертаємо головно увагу на дискретні в тонах і дистинґовані килими п-і Кульчицької, інші на підставі староукраїнських зразків, інші народні. Дуже цікаві є транспозиції зразків з одної ділянки народнього мистецтва на другу напр. зі зразків керамики або поясів на килими. У цих транспозиціях можна орієнтуватись на підставі табличь розвішених на стінах.

„Вишиванки на поясах, нагрудниках і т. д. це найбільше буйна царина українського народнього мистецтва. Скільки тут сяйва та життя! Яке широке поле прикладення такого мистецтва в декорації, в обстановці домівок! Ось грають соковиті, огневі, надихані колірами, майже зовсім вільні від зелені, сягні на жовтий колір, а багаті багром і чорнивою вишивки з Гуцульщини, — ось лагідніші в колірах і леткіші в рисунку снятинські або ясні яворівські вишивки. Наддніпрянська Україна дала зразки вповні відмінні, ніжніші, етеричніші, що замість яскравої краси барв вливає блакитними, лілейними та бронзовими тонами. Виставлені зразки нашивок і взорів (настільники та килимчики) прегарні. Виставку доповнює кераміка з Кут і різьба в дереві (Косів). Коли йде річ про ті ділянки то народне українське мистецтво, що має стільки багацтва в орудуванні барвою тут затрачується, коли прикладає надмірно орнаментику, яка вражає при нинішнім змаганні до простоти. Зрештою і в виробах у дереві (Коверка) це мистецтво оперує інкрустацією барвистих елементів, рівнокольорових скляних прикрас і золотих ниток.

„Публіці, що цікавиться мистецтвом, головно жіноцтву, що з думкою про прикрасу своїх домівок хотіло би втекти від шабльонів фабричної продукції, яка заливає наш ринок, гаряче поручаємо ту виставку, що, на жаль, триватиме лише до 10-го лютого".

Обструкція. Найзаслуженіші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гіркуву воду **„Franciszka Józefa"**, яка діє скоро, певно і без болю.

НОВИНКИ

— **Концерт чеських і словацьких народніх пісень,** що відбудеться нині в пятницю 6. ц. м. в год. 8. веч. у салі Муз. Т-ва ім. Лисенка, викликав велике зацікавлення серед нашого громадянства у Львові. Не диво, бо концерти Співочого Т-ва „Сурма" мають уже у нас свою славу, а цим разом той хор виступає з найкращими зразками чеських і словацьких народніх пісень, таких нам близьких, а таких мало знаних. Крім того кілька пісень виконає міш. хор „львівського Бояна". Як нас повідомляють, поза програмою виступить іще проф. Сич з коротеньким рефератом, у якому скаже кілька слів про чеську народню пісню і дасть пояснення до співаних на вечорі творів та їх композиторів.

— **В Товаристві „Зоря" у Львові,** вул. Вірменська 25, заходами Українського Гігієнічного Т-ва, відбудеться дня 7. лютого ц. р. (в суботу) в год. 6.45 вечером виклад д-ра Евгена Дрозда-Ю на тему: **„Що треба нам знати про венеричні недуги"** (І. часть). Виклад буде ілюстрований світлинними образами.

— **Управа Т-ва Допомоги Емігрантам з Великої України у Львові** просить нас подати до загального відома, що вона не має нічого спільного з улаштовуваними заходом еміґрантів з Великої України дня 7. лютого п. р. в салях „Народньої Гостинниці" „великими вечерницями".

— **Перед посмертною виставою праць П. Холодного.** Виконавчий Комітет для влаштування посмертної вистави праць Петра Холодного й святочної Академії памяти цього мистця повідомляє тим, що уповноважнений від Комітету п. Д. Отченаш збирає твори Петра Холодного і що вистава буде відкрита в перших днях місяця березня.

— **Новим комендантом слідч. відділу львівської поліції** іменовано комісаря познанської поліції Жбіковського, який вже приїхав до Львова. Як відомо, досі це становище займав надкомісар Леон Шварц.

— **Українсько-литовсько-білоруський баль.** Стараннями українських, литовських і білоруських гуртків у Вильні дня 14. лютого в тому місті в салях „Аполльо" при вул. Домбровського відбудеться баль, який має служити для товариського зближення між молодою цих трьох братніх народів. Комітет розіслав запрошення в 3. мовах.

— **В добу фінансової кризи.** Осип Корибавм, власник складу вугля при вул. Конопницької у Львові, дав своєму робітникові Дацові 300 золотих і вислав його з векслем до банку заплатити якусь рату. Петро Дац видно був у крайній фінансовій скруті і взявши 300 золотих, утік із ними Бог зна куди, і тепер за ним шукає поліція.

— **Безробіття у львівських друкарнях** дійшло до таких розмірів, що майже 50 відсотків друкарських робітників опинилось без праці. У звязку з тим 25. січня у Львові відбулись загальні збори друкарських робітників, на яких широко обговорено справу безробіття. В резолюціях учасники зборів ухвалили звернутись до компетентних чинників із домаганням централізації друкарських робіт, а саме в цей спосіб, щоби державні й самоуправні уряди окремих воєвідств віддавали друкарські праці друкарням в межах своїх округів. Загальні збори друкарів домагаються запомог із державного фонду безробіття та фонду Суспільної Опіки при львівськім магістраті, а до центральної влади у Варшаві збори вислали просьбу в справі децентралізації державних друкарських робіт, які досі виконували тільки варшавські друкарні.

— **Арештували спільника інж. Стикси.** У звязку з обманствами львівського інжиніра Стикси арештували в Калуші Ад. Штравса. Йому теж закидають, що допустився ріжних обманів і надужить.

— **Труп у криниці.** У Лисці найшли в криниці трупа 71-літнього ритуального різника Гальперна. Невідомо чи це самогубство чи вбивство.

— **Прикра помилка заздрісної жінки.** Пані Айзенберг мала 45 літ, була вдовою по генералі, мешкала в Чернівцях і любила комісаря поліції Гакона, який обіцював оженитись з нею. Але згодом комісар зірвав з панею генераловою звязки і готовився до шлюбу з іншою, молодою дівчиною. Пані Айзенберг запалала заздрістю і рішила вбити комісаря: Вечором вона скрилась в коритарі дому, де мешкав комісар Гакон і як тільки побачила, що сходами згори йде якийсь мущина, вона стрілила до нього аж 5 разів, поклала його трупом і в почуттям вдоволеної жадоби мести, вона побігла додому спати. Якаж була її розпука, коли вона вранці була арештована і довідалась, що комісар Гакон живе собі і гуляє з любовницею, а вбитий мущина це був сусід Гакона, купець Байнравх, який біг до лікаря, бо його жінка якраз мала привести на світ дитину і через непорозуміння впав від кулі заздрісної генералової. Жінка Байравха, довідавшись в пологах, що її чоловік вбитий, поважно занедужала, а пані генералова зрозуміваши, що вбила незнайомого батька новонародженої дитини попала в нервовий розстрій, який межує з божевіллям.

— **Епільог сензаційного процесу.** Останні відомости берлінської преси говорять, що вбивників Ульбріха засуджено строгіше, ніж це було подано на підставі перших інформацій. Підсудних Штольпа і Бенцігера засуджено на кару смерти, а Лізу Нойман, з огляду на її молодечий вік, на 9 літ вязниці. Обидва засуджені на смерть, почувши присуд, побіліли як полотно, а Ліза голосно розсміялась цинічно. Останнього дня розправи зізнавав ще батько Лізи Нойман. Він сказав, що вина за злочин спадає не лиш на нього, але і на ціле суспільство, на обставини. Ліза була непокірною, непослушною, чим батько її більше картав і нагинав до чесного життя тим Ліза більше бунтувалась проти авторитету родичів, які зрештою не мали часу займатись нею. Загато вчити її, бо мусіли цілими днями працювати. Вкінці батько зізнав, що з дочкою ще можна було сяк-так вийти на лад доки вона не знала Штольпа, як пізнала його, втекла з дому, була коханкою в каварні, не слухала батька, який тепер справдується: „Що я мав робити? Вона мене не слухала, а бити своєї дочки я не міг! Штольпе ходив за нею як кіт за мишою і вона робила все, що він хотів". Нещасний батько зложивши зізнання, прощає дочку і з гірким риданням виходить зі салі. Прокуратор у своїй промові змалював усю гидоту злочину. Він спинився на тім жахливім факті, що Ліза Найман, 16-літня дівчина цілі 3 години провела в ліжку Ульбріха, щоби приспати його і потім пустила до кімнати вбивників. Якою жорстокою треба бути, щоби бути 3 години в обіймах чоловіка, а в душі знати, що він незабаром згине на її очах! Прокуратор домагався для всіх 3. підсудних кари смерти. Оборонець Штольпа скидав усю вину на Лізу, а коли він сказав, що це для її гарних очей Штольпе вбив Ульбріха, бо любив ті гарні очі, то Ліза Нойман перервала його промову словами: „Штольпе вбив Ульбріха не лиш за мої гарні очі, але і за все моє інше гарне!" На салі вибухнув сміх. Оборонець доказував, що Ліза це жертва воєнної і повоєнної нужди, що всьому винні обставини, що коли-небудь вона попала в ліпше окруження, то була б доброю жінкою й матірю та домагався випустити Лізу зовсім на волю.

— **Малий більшовик про Радянщину.** До Ревелю приїхала одна радянська горожанка з 12-літним сином Сергієм, з яким мав розмову співробітник віденської преси. Цікаві речі оповідав цей хлопчина. Він „безкомпромісовий більшовик", як назвав сам себе, а про політичні справи говорить як комуністичний агітатор. В школі вже викладали йому соціольогію, марксизм, вчили кидати ручні гранати і стріляти з кріса. Сергій оповідає, що коли в Москві відбувався процес „промислової партії", то вчителька комуністка казала дітям влаштувати шкільний суд над членами тієї партії. Хлопці судили годину і засудили підсудних на 10 літ вязниці. Учителька вилаяла учнів, назвала їх „соціялутодовцями" і хлопці повторили суд і засудили всіх членів промислової партії на кару смерти, й тоді вчителька похвалила їх. Малий Сергій каже, що світова революція вибухне напевно, але трошки пізніше, як це зразу здавалось комуністам та що діти в С. Р. С. Р. щодня мусять читати в газетах вісти про зріст комунізму в Европі. Коли віденський редактор спитав, як живеться йому в С. Р. С. Р. матеріяльно, то Сергій відповів, що в буржуазних державах люди менше бідують, як у Радянщині, але як „пятирічка" вдасться, то в С. Р. С. Р. буде рай. Коли ж „пятирічка" не вдасться, то більшовики зроблять другу „пятирічку", а таки розібють гнилу буржуазну Европу. Цікаве, що скаже Сергій, як матиме 20 літ? Може те, що Бесідовський?

— **Виключили князя із шведської сім.** Шведський король Густав V. оголосив офіціяльно, що не може дати згоди на плянований шлюб свого внука, кн. Ленарта з панною Нікванд. Безпосередньо після того князь проголосив свої заручини та заявив, що готов прийняти всі наслідки того. Здогадуються, що князя виключать із королівської родини. Крім того втратить замок і дорогоцінности, що їх йому записала в завіщанні бабуся-королева. Всеж таки матиме ще гарні посілости в Швеції. Шлюб відбудеться щойно за 2 роки.

— **Українська Загальна Енциклопедія — Книга Знання.** Випуск 8. — Від стор. 897—1024. Обіймає кінець букви „Г" і початок букви „Д" від гасла „газовий олій" до „Давід (David)". Цей випуск має 125 ілюстрацій і 5 географічних мап у тексті. — Ціна одного випуску в передплаті рівновартість 80 ам. цнт. себто тепер 7 зол. 20 сот. Нові передплатники дістають всі дотепершні випуски. Твір доставляється — на бажання — випусками (зшитками) або люксусово оправленими томами в півшкірок зі золотими відтисками — за малою доплатою. — Зголошувати передплату на адресу: **Адміністрація Видавництва „У. З. Е." Коломия — Народний Дім.** Всякі вияснення дає **Кооперативна „Рідна Школа" Львів, Ринок 10.**

З кіна.

Кіно „АПОЛЛЬО": „Вітер від моря".

Повість відомого письменника, Жеромського, стилізовану для фільму Серошевським і Штерном, не легко пізнати в кіні, коли хто читав „Вітер від моря". Багато змінено, багато упрощено, психольогічний бік повісти усунено на другий плян, а на перший плян виринув патріотичний бік повісти Жеромського. Фільма місцями навіть надто агітаційна, якщо взяти під увагу, що Жеромський у своїй творчости держав патріотичні мотиви в межах життєвої правди й імовірности. Та всеж добра гра артиста Таера, гарне личко Малицької, хор Дана і поодинокі сцени ідиллічного життя в передвоєннім багатім дворі, все це рятує фільму і її можна бачити з приємністю. Менше вдала тоновість цієї фільми, хоч і тут спів моряків та спів героїні фільми часом скріплюють враження.

Ол.

Відозви й комунікати.

Нова організація наших хліборобів-продуцентів.

В нашій кооперативній організації давалося відчувати від довшого часу, що бракує установи, яка занялася би продукцією наших хліборобів та зорганізувала її на кооперативний лад. Є у нас хліборобські торговельні кооперативи, є одна тільки галузь продукційних кооператив (молочарні), а нема кому занятися зорганізуванням кооперативного витворювання хліборобських плодів та їх збутом і перерібкою так, як цього вимагає інтерес нашого села.

Тому гурток українських хліборобів-продуцентів, які самі зацікавлені в тому, щоби попрацювати собі умовини продукції сільсько-господарських плодів, їх збуту та перерібки, порозумівшись з „Сільським Господарем" і „Центросоюзом", рішили заложити окрему кооперативу, що обединувалаб наших хліборобів для продукції і перерібки в сільському господарстві. Рівночасно ця нова кооперативна установа малаб переводити свої торговельні операції через „Центросоюз" або за порозумінням з ним на власну руку. Так був би зроблений перший крок до цього, щоби кооперативизувати наше сільське господарство і його продукцію, а тимсамим дати змогу нашій кооперації увійти глибше в наше село. Гурток ініціяторів поширив тепер свої ряди нашими землевласниками, священиками та хліборобами і рішив за порозумінням з нашими господарськими й кооперативними централями перебрати для своєї праці готовий апарат „Спілки Українських Агрономів", зміняючи її відповідно для своїх цілей та зміняючи рівночасно цілий її статут і склад членів.

Загальні Збори „Спілки Українських Агрономів", які будуть рівночасно фактичними основними зборами нової кооперативи хліборобів-продуцентів, відбудуться у вівторок 10. лютого 1931 в льокалі „Спілки Українських Агрономів" у Львові, вул. Собіського 28. На ці Збори вислано вже багато запрошень до наших хліборобів, а хто такого запрошення не дістав би, повинен усеж таки прибути і зацікавитися тою важною для нас справою, новою галузю нашої кооперації. На чолі гурта ініціяторів нової кооперативи хліборобів-продуцентів стоять: п. Мирон Луцький, землевласник з Янчина, о. Дамян Горникевич, парох у Сихові і п. Гриць Терлецький, землевласник з Милятич.

—o—

ШАХИ.

Т. У. Ш.—Кадур. — Перед турніром за мистецтво українського Львова.

В неділю 8. лютого ц. р. в кавярні „Лювр" (при вул. 3 Мая), в теперішній домівці Т-ва Українських Шахістів, відбудеться в год. 4½ вечором товариський шаховий меч на 10-х шахівницях з жидівським клюбом „Кадур". Меч повинен бути цікавий, зважаючи, що буший грач Л. К. Ш. п. Фрідман грає тепер у Кадурі.

Одночасно пригадуємо, що вписи до турніру за мистецтво українського Львова приймаються кожного дня від год. 7—9 вечором в домівці Клюбу. Вкладка для членів 5 зол., для нечленів 7 зол.

Дописи.

ДОВЖАНКА. *пов.* ТЕРНОПІЛЬ. **(„Стшелец" гуляє).** Дня 14. січня ц. р. післав начальник громади, ославлений Марцін Дзюбати, підводу до Кізлова, якою приїхав постерунковий Каменський, а враз з ним трьох „стшельців", а саме: Ян Зьомко, Юзеф Мазепа і Леон Кошаловський. Поліцінят, як звичайно, з крісом, а „стшельци" з грубими та здоровими буками. В селі постерунковий кудись віддалився, а „стшельци" з Кізлова в товаристві місцевих поляків, Олекси Шуби с. Янка та Василя Худоби с. Мацька, пішли в село. В селі стрінули Миколу Музику с. Олекси, Михайла Ониськова с. Івана та Миколу Дзюбатого с. Войтіха. На цих хлопців кинулися „стшельци" з буками та почали бити спокійних і Богу духа винних людей, куди попало. Під ударами „стшельців" Микола Музика с. Олекси впав непритомний на землю. Виявилося, що йому „стшельци" зломили щоку, внаслідок чого мусіла дня 16. січня ц. р. відбутися операція в загальному шпиталі в Тернополі. Побили ще Миколу Дзюбатого с. Войтіха, Василя Калута с. Данила, напали на хату Миколи Худоби й Филипа Музики та інших господарів. У часі, як „стшельци" побили до втрати притомности Миколу Музику с. Олекси, один з хлопців побіг у село і дав знати постерунковому Каменському, що в селі є убитий; та постерунковий навіть не пішов подивитися. Дня 20. січня ц. р. їздив батько побитого Миколи Музики, Олекса, до Кізлова, щоби розвідати, як називалися ті „стшельци", які так тяжко побили його сина. І тут „стшелец" Леон Кошельовський в хаті своїх родичів сказав, що їм ще дня 11. січня ц. р. заповів постерунок поліції в Кізлові, що 14. січня мають бути „стшельци" готові, бо поїдуть на провінцію. Проти постерункового Каменського та трьох „стшельців", що з ним приїхали, зробив Олекса Музика, батько Миколи, донесення до Прокуратури при Окружному Суді в Тернополі.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ, журнал історії та побуту. Лютень ч. 2. 1931. Львів. Зміст: Ол. Бабій: Під Крутами; Ат. Фіголь: Бій під Крутами; Роберт Гай: Загин; Д-р В. Безушко: Хмельниччина в кореспонденції Джона Серльова; Іван Ставничий: Українські завзятці; Д-р С. Годований: Торговельна освіта в Дайч-Габлю, Степан Венгриновіч: Листи з хирівського фронту; Іван Чолій: Памяти Осипа Твердовського; А. Тарнавський: Історія 4. Запорізького полку ім. Богуна; Іван Карпинець: І. курінь 8. бригади У. Г. А.; Бібліографія.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, Львів, лютий, 1931. Зміст: Начальне завдання хвилі; С. Гольдельман: Залізнича „пятирічка" Рад. України в світлі московської кольонізаційної політики; І. Мартюк: Кооперативний експорт яєць 1930; Е. Храпливий: Питання с.-г. кредиту в освітленні знавців аграрної антанти; В. Доманицький: Яке поліпшення принесла громадська агрономія дрібному господарству; М. Бардега: Про кооперативний збут овочів; Г. Няньчур. Брак ідеї; Р. Димінський: Раціоналізація бюрової праці; Хроніка, замітки.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Субота, 7. лютого, година 3·30 попол. „Попелюшка"; година 7·30 веч. „Аіда".

Неділя, 8. лютого, година 12 в полудне „Попелюшка; година 3·30 попол. „Страшний двір"; година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Людина з теки".

Субота, 7. лютого, година 7·30 веч. „Людина з теки".

Неділя, 8. лютого, година 7·30 веч. „Людина з теки".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 6. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пана".

Субота, 7. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пана".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Залізна маска" (Дуґлас Фербенкс). „Капітан Леш".

ЛЕВ: Звукова фільма: „В путах брехні" (Янінґс).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Парамаунту" (Моріс Шевалє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Золота молодь".

ПАН: „Тайна студентки". (Насолода побіди). Виступи оригінального російського циганського хору.

ПАСАЖ: „Під маскою бандита" (Гут Гібсон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРҐАНА: „Білий капітан". „Серце вуличниці".

ХІМЕРА: „Нині танцює Маріета!"

СТИЛЕВЕ: „Жертвенна ніч кохання". „Пострах бандитів".

УТІХА: „Краса життя". Ст. Жеромського).

Ширіть наш часопис!

Програма радіо.

Пятниця 6. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Орхестра. **Гельсінґфорс** (221,4) 19·30 Радіоорхестра. **Букарешт** (394,2) 20·00 „Мадам Батерфляй". **Берлін** (419) 20·15 Конкерт Музичної Академії. **Стокгольм** (435,9) 17·30 Пісні. **Прага** (486,2) 12·30 Радіоорхестра. **Будапешт** (550,5) 12·05 Соністи. **Харків** (937,5) 16·00 Українська музика. **Ленінград** (1000) 19·20 Конкерт і соністи.

Субота, 7-го лютого 1931.

Варшава (1411,7) 17·00 Богослуження. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·15 Легка музика. **Берлін** (419) 17·30 Конкерт хору. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Міляно** (500,8) 20·45 Оперетка. **Відень** (516,3) 17·15 Концертова Академія. **Будапешт** (550,5) 19·15 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 16·00 Оперова музика. **Ленінград** (1000) 16·00 Конкерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця 6. II. 1931.

12·10 Грамофонові плити. 16·10 Розмови і конкерт мандолінистів. 19·25 Жарти і гумор. 20·00 Трансмісія з Варшави. 20·15 Конкерт симфонічної орхестри з Варшави.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Присилайте звідомлення з переведених протикоршемних плебісцитів! Багато громад, в яких переведено протикоршемні плебісцити, ще досі не надіслало звідомлень. Отсею дорогою Головна Рада Т-ва „Відродження" у Львові просить протиалькогольних дїячів і зокрема отців парохів прислати звідомлення, подаючи: 1. В якій громаді (якого повіту) і коли переведено протикоршемний плебісцит? 2. Хто займався переведенням плебісциту? 3. Скільки було управнених до голосування, скільки фактично голосувало, скільки за заборокою алькогодю, а скільки проти заборони? 4. Чи вніс хто скаргу, протест, рекурс проти висліду голосування, хто саме і з якої причини? 5. Як ставиться до протиалькогольної акції взагалі, а до протикоршемної зокрема місцеве населення, громадська зверхність і рада, місцева інтелігенція, полиція, староство, інші громадянські й урядові чинники? 6. Інші замітки. — *Звідомлення слати на адресу:* „Відродження", Львів, вул. Гродзіцька ч. 4.

Загальні Збори Т-ва Українських Шахістів у Львові відбудуться дня 22. лютого 1931 р. в домівці Т-ва (Кавярня „Лювр", вул. 3. Мая) в год. 10 рано. — Денний порядок: 1. Відчитання протоколу з попер. Заг. Зборів. 2. Звідомлення з діяльности Виділу. 3. Звідомлення Контрольної Комісії. 4. Вибір нового Виділу. 5. Внески і запити. **Виділ.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде моделіст з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 3—10

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** 437

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше **Домбровські-Розважевські** Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 888 10-?

СЕПАРОВАНА, середніх літ, небідна, на державній становищі пошукує товариша життя. — Серіозні зголошення слати до Адм. „Діла" для „Мімі". 1427

ВІДСТУПЛЮ склеп при вул. Руській ч. 18. **Цвинар.** 1434 2—2

ФІРАНКИ, портієри, найновіші, закордонні, по фабричних цінах продає **Енгендер, Ринок 8.** 1433 2—2

АБСОЛЬВЕНТ УНІВЕРСИТЕТУ шукає лекцій з обсягу всіх кляс гімназії і семінара. — Зголошення до Адміністрації під „Вправний інструктор". 1440

МАҐІСТЕР ПРАВ глядає місця в адвоката. — Зголошення до Адміністрації під „Конципієнт".

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціаліст сірних, венеричних і сексуальних недуг (подоба немічі) та лікарської косметики ординує в сірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11. Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні. **ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.** (біля Нар. Гостинниці). Вінда до вжитку. Телефон 38—90

Д-р Осип Берест

б. лікар внутр. клініки і заг. шпиталю у Львові ординує в недугах внутрішніх і діточих **у Тернополі, вул. 3. Мая ч. 3.** Кремінна лямпа Sollux. Дім Нар. Торгівлі

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва: **Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.**

Адреса всіх видавництв така: **BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.**

В переписці треба зазначувати: **Ausland-Abteilung.** Місця платности в Польщі: банк для торгівлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-c 3.111.** 62—?

„MIROZOL" ГОЛЕЦЬКОГО

масть на відмороження.

Рескр. Мін. Здор. ч. 28.

Запобігає відмороженню, лічить рани а відмороження та усуває свербіжку кінчин. 1340 3—5

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 29 (12.685). Львів, неділя 8. лютого 1931. Poczтowe opłata zaryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Знаєте біблійну притчу про закопані таланти?
Так само нерозумно поступає той, хто свої ощадности тримає дома, а не зложить на вкладкову книжечку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467),
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

17. II. 1931. 17. II. 1931.
РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ
БАЛЬ
ВЕТЕРИНАРНИХ МЕДИКІВ
у салях Ремісничої Палати.
(пл. Стрілецька) 1398 2—3 (пл. Стрілецька)

За порозуміння з Індією.

Львів, 6. лютого 1931.

Найважнішою проблемою, яка в останніх роках до живого абсорбує політику Вел. Британії, є справа взаїмновідносин між Англією й Індією. Ці взаїмновідносини переходили вже ріжні фази, а в останніх часах незвичайно загострилися, бо молодо-індійський національний рух зріс за останні десятиліття так, що Англія, аби не втратити найбогатшої своєї провінції примушена робити Індії щоразо нові уступки. Про цю незвичайно актуальну проблему і теперішній стан переговорів між Англією й Індією висказується відомий знавець тих справ, Вікгем Стід, осьтак у закордонній пресі:

Конференція в справі Індії (т. зв. конференція круглого стола) пройшла не без успіху, хоч вона ще не закінчена, тільки відложена на пізніше. В дійсности осягнено і в принципах і в ріжних подробицях далеко більше, як думали з початку делегати британські й індійські. І нема сумніву, що ті делегати розїхалися домів з почуванням, що Індія матиме небавком забезпечений мир і самоуправу — в інтересі обох сторін. Дальші праці в справі наладнання взаїмновідносин між Англією й Індією пічнуться незабаром знову — одночасно в Індії і в Льондоні, і вони повинні довести остаточно до повного вирівнання непорозумінь.

Про саму конференцію круглого стола і її праці пише Стід, що та конференція радила в мирній атмосфері й обі сторони мали добру волю зговоритися в цій наболілій справі. Причинився до того також реферат комісії Сімона про Індії, що був твором представників усіх трьох англійських партій, отже був, можна сказати, авторитативним показчиком британської опінії. Реферат цей, принятий в часі його публікації в кругах індійських націоналістів як „образа", після його появи виявився далеко не образливим для індійців, а що він був опрацьований дуже основно й видержаний у незвичайно культурному тоні, то не диво, що він став до деякої міри для делегатів Індії навіть несподіванкою.

На початку грозили конференції дві небезпеки: перша — це відмова Ґандія і крайніх індійських націоналістів вислати своїх делегатів до Льондону; друга — це підозріння ріжних індійських музулман, що уряд Вел. Британії, зложений з лейбористів, симпатизує з індійцями — зі шкодою для музулманських інтересів. Перша справа грозила тим, що конференція, переговорюючи тільки з поміркованими індійцями, не доведе до нічого з уваги на опір Ґандія і його численних прихильників. Підозріння-ж музулман з Індії, яких є там близько 70 міліонів на 230 міліонів індійців, треба було розвіяти і запевнити їх, що концесії Британії для Індії в нічому не пошкодять визнавцям ісляму вийдуть на користь обох тих народів. Урятувала справу заява індійських князів, які заявилися за всеіндійською федерацією, в якій малиб працювати поодинокі індійські держави й Вел. Британія на спільно виробленій платформі.

На цій основі стала конференція радити. Провід у ній мав Мекдональд, на якого згодилися індійські музулмани і провідники індійських ліберадів. Очевидно — наради не йшли легко. Найбільші труднощі були саме в тому, як погодити домагання індійських музулман як меншости з домаганнями індійців. Але і в цій справі розходження між меншістю й більшістю були з дня на день менші, поки не дійшло до того, що ціла ріжниця між музулманами й індійцями звелася до торгів за два чи три мандати більше в кількох повітових представництвах. І нема сумніву, що ці дрібні ріжниці будуть усунені шляхом дальших переговорів у самій Індії.

Після того прийшло до головної справи, а саме: в якій мірі центральний федеративний уряд має бути відповідальний перед центральним парляментом. (Щодо провінцій Брит. Індії, з яких деякі є більші і густіше заселені, як Франція або Німеччина, принято постанову, що їх соймн матимуть повну контролю над своїми провінціяльними урядами). І тут сенсаційна була заява льорда Рідінга, колишнього віцекороля Індії, в якій він станув на становищі, що центральний уряд має бути відповідальний перед центральним парляєнтом; тільки деякі ділянки, як ось оборона краю, закордонні звязки і міжнародні зобовязання мають бути застережені до вирішення віцекоролеві.

Ясна річ, що промова льорда Рідінга зробила в Індії велике вражіння. Вона й запевнила успіх конференції, бо переконала індійських делегатів, що Вел. Британія є справді готова повестися з Індією як з собі рівною. На закінчення акцептував становище льорда Рідінга також Мекдональд іменем брит. уряду, заявляючи м. ін., що нова конституція дасть Індії повну самоуправу і в нічому не буде гамувати їх розвитку й поступу. Колиж цю заяву Мекдональда приняла з признанням також палата послів (проти виступав тільки льорд Черчіль), то нема сумніву, що про якусь дальшу політику гноблення Індії не може бути тепер мови. Тим треба собі й пояснити, чому так несподівано випустили на волю Ґандія і його найважніших співробітників.

Бюджет Польщі.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 5. лютого 1931.

Два дні тому були подані в „Ділі" короткі загальні уваги про характер та найбільш яскраві риси нового бюджету Польщі на рік 1931/32. Ті уваги були писані напередодні бюджетової дебати в соймі й вони вказували на дві найменш контріші сторінки того нового твору польської бюджетової політики, пристосованої тісно до загальної політики: нереальність бюджету і злегковаження у ньому культурно-господарських потреб непольського населення, зокрема та передовсім населення українського. Ми вказували конкретно, що в новому бюджеті є лише одна одніська позиція — 150.000 зол. на Український Інститут у Варшаві, — яка має свідчити про істнування у Польщі українців. Нині приглядаймося трохи ближче тому бюджетові на основі соймового друку ч. 100, який творить „Генеральний акт про бюджетовий преліминар на 1931/32 рік", складжений у висліді нарад бюджетової комісії генеральним справоздавцем пос. Медзінським.

Видатки нового бюджету заключаються у сумі 2.856.985.154 зол., прибутки у сумі 2.857.312.474 зол., себто преліминар передбачує надвишку 327.320 зол. Найповажнішу позицію творить військове міністерство, якого бюджет у видатках виказує 836,150.000 зол., а в прибутках 5.184.426 зол. Коли доламо до тої цифри видатки на позицію 126,707.729 зол., 6 міл. на диспозиційний фонд міністра внутрішніх справ і 58.274.206 зол. на Корпус Охорони Пограничя, то будемо мати один міліярд 24 міліони 121.995 зол. на військо і позицію. Очевидно, що не враховано тули цілої сили інших позицій бюджету, які по суті відносяться теж до тих рубрик, хочби з самого міністерства внутрішніх справ (напр. на військову асисту при воєводствах і староствах). З усіх інших міністерств найбільший бюджет у рубриці видатків має мін-ство освіти й віросповідань — 444.605.603 зол. Поза тим ніяке міністерство не має бюджету видатків вище 140 міліонів; бюджет міністерства хліборобства преліминує на видатки лише 48.800.000 зол., публичних робіт 118,778.000 зол., праці й суспільної опіки 95,315.472 зол., земельних реформ 51.100.000 зол. і т. д. На емеритури йде в Польщі аж 131,400.000 зол., на інвалідські ренти і пенсії 163.500.000 зол., державні довги виносять 315,115.130 зол.

Українські представники у бюджетовій комісії, маючи сумну практику минулих літ, що буквально всі їхні внески є відкидані без огляду на їх діловий характер та їх значіння для міліонів українського населення, обмежилися цим разом до зголошення лише дуже нечисленних поправок. І так до бюджету мін-ства внутрішніх справ внесли (разом з ППС) на счеркнення 6-ти міліонового диспозиційного фонду. Зате запропонували вставити 6 міл. зол. на виплату відшкодувань за шкоди, зроблені державною поліцією при т. зв. „пацифікації" у трьох південно-східніх воєвідствах. У бюджеті мін-ства віросповідань запропонували збільшити преліміновану суму на православне віросповідання 2,007.980 зол. ще на 2,100.000 зол., мотивуючи цей внесок відсотковою чисельністю та відповідними духовними потребами правосл. населення, беручи за підставу преліміновану на католицькі віросповідання суму 22.721.129 зол. З преліміновних 350.000 на кошти переселення (перенесення) народніх учителів внесено скреслити 300.000 зол. Зате при департаменті вищого шкільництва мін-ства освіти запропоновано вставити один міліон зол. на організацію українського університету у Львові. Вкінці внесено скреслити 100.000 зол. з позиції „інші видатки" бюджету мін-ства земельних реформ, тому, що ця позиція криє субвенції на цілі колонізації на східних і півд.-східних землях.

Усі ті поправки більшість бюджетової комісії відкинула. Вони входять на пленум як внески меншости, але — очевидно — будуть також відкинені! Більшість прийняла лише одну резолюцію українських послів та виступає з нею перед пленум, як зі своєю. Ця резолюція звучить:

„Сойм вимагає уряд, щоби при виконуванні бюджету держави на 1931/32, та передовсім бюджетів міністерств освіти й віросповідань, хліборобства, праці й суспільної опіки та внутрішніх справ, — у відділах та параграфах, які відносяться до підтримування позашкільної освіти, фізичного виховання, приватного загально-освітнього і професійного шкільництва, наукових установ, опіки над мистецтвом, підтримування дрібного хліборобства, хліборобського досвідництва, піднесення рільничої голівлі, опіки над емігрантами, над молодю і дітьми, над воєнними інвалідами, суспільної самопомочі, боротьби з недугами і т. п. — щоби справедливо взяв під увагу також потреби українських і білоруських суспільних організацій".

Крім тої резолюції, яка мабуть перейде на пленумі сойму та яка — зрештою — має чисто платонічно-реторичний характер, істнують ще дві слідуючі короткі резолюції ППС, які вже не найшли на комісії признання більшости: 1)

„Сойм вимагає уряд, щоби формулярі для переведення перепису населення на території, на якій живуть українці, були друковані по польськи і по українськи", і 2) „Сойм вимагає уряд, щоби всі пропаґандові друки Служби Здоровля, видавані на території, на якій живе українське населення, були друковані по польськи й по українськи".

Приглянемося тепер, як виглядає предложений урядом та мало-що змодифікований новий бюджет Польщі в освітленні ґенеральної бюджетової дебати.

І. Кедрин.

Чи ревматизм і подагру можна вил'чити?

В цій справі незвичайно цінним документом для всіх тих, що терплять є лист п. И. Шепа, Львів, вул. Личакого 2. II. пов., в якім п. Ш. пише нам ж. ін.: „Від кільканадцяти літ я терпів на ревматизм та сильний ґаучний біль у правій нозі. Весь той час уживав я безліч різних лічничих засобів, а також був двічі в закордонних купелевих місцевостях. Успіх був лише переходовий, болі все вертались і я не відчував поправи. Перед трьома місяцями звернув мені знайомий увагу на Тогаль, який я зараз купив в аптиці. Я заживав Тогаль тричі денно по дві таблетки. Вже в першім тижні почув я значну полекшу, а в третім позбувся я цілком недомагань і почуваю себе як новонароджений. Таблетки Тогаль кожному, хто терпить радо буду поручати". Так само як п. Ш. пише нам богато тисяч осіб, які приймали Тогаль не лише при ревматизмі, болях у суставах, але передовсім при печінґрі, невровних болях голови, ґрипі і простудах. Тогаль приносить негайно найтяжчі болі і вбиває природним способом недуготворчі причини, а зародку вищить ті недомагання. Таблетки Тогаль нешкідливі для серця, шлунка і інших органів. Маємо більше як 6.000 дїякоських опінок. Вимагайте самі не інші, але жадайте завсіди у власнім інтересі оригінальних таблеток Тогаль. — Нема нічого ліпшого! Можна дістати по всіх аптиках.
1446 1—4

Келльоґ про пакт Келльога.

Франк Келльоґ, міністр закорд. справ, творець т. зв. „Пакту Келльога" у розмові з німецькими журналістами говорив на днях між іншим про значіння й вагу цього пакту. На його думку „Пакт Келльога" має велике не тільки історичне, але й життьове значіння, та що всі держави вірно дотримуються цього договору. Цей пакт є важним етапом на дорозі до світового мира, про який мріє і Америка. На його думку, всі народи Европи бажають мира, бо всі народи переживши страх тта і тягарі світової війни не можуть бажати повороту тих страхіть і тягарів. Дехто сумнівається у вартости воєнного досвіду, але ці сумніви безпідставні. Европа зробила поважний крок у напрямі до мира. Нема ні одного уряду, який провадив би воєнну політику. В свідомости народів вкорінилася глибоко думка про необхідність вирішування конфліктів між державами мирними способами. Очевидно ще не можна сказати, що Европа абсолютно доросла до ідеї мирного полагоджування всіх справ. Але підставою мира є розброєння Европи і тому навіть ті держави, які до справи розброєння ставляться негативно, під натиском публичної опінії на це розброєння згодяться. Злучені Держави Північної Америки докладають всіх зусиль, щоби ідея вічного мира розвинулась і перемогла. Жадна держава не прагне такого обмеження зброєнь, як Злучені Держави і Злучені Держави будуть збати про це роззброєння аж доки воно не здійсниться. Европа переживає господарську кризу і цю кризу зліквідує тільки роззброєння, яке може стати дійсністю, тільки треба хотіти і вірити в нього.

Італійська міліція.

(Від нашого кореспондента.)

Рим, лютий 1931.

Сьогодні італійська міліція святкує вісім років свого життя. І треба признати, що за цих вісім років в ній відбулися величезні зміни. Перші кадри її склалися в 1923 р. з тих завзятих молодників „сквадристів", що на свій власний рахунок і ризико формували маленькі відділи охочих і йшли на формальну війну з відділами озброєних комуністів з одного боку та з відділами королівської ґварії з другого боку.

В період від 1919 до 1922 р. такий стан річей вважався досить нормальним. Фашісти мали своїх „сквадристів", комуністи своїх „арґітів", католицька народня парті'я (популярі) мала свою білу ґварію, а націоналісти свою блакитну. А поміж цими чотирма формаціями охочих до ризика людей, запалених кожний своєю ідеольоґією і своєю власною вірою, метушилася в неспокою королівська ґварія, що не відчувала в собі жадної віри кермуючого центру — жадної віри безсилого уряду.

Цій анархії, що забирала що тиждня чималу кількість молодих жертв, поклав нарешті кінець похід на Рим і опанування влади фашистами. „Арґіти" комуністів і ґварія католиків були скасовані, а сквадристи фашистів та блакитна ґварія націоналістів склали разом національну міліцію. Треба признати, що вона виказала себе незвичайно дисциплінованою та свідомою своєї відповідальности. Опанувавши Рим, фашистівські чорні сорочки не віддалися спокусі жорстокої пімсти на своїх ворогах, не влаштували, як звичайно влаштовують повстанці, кривавого бенкету в заляканому й безсилому місті (згадати хоча би тисячі розстріляних при опануванні Києва комуністами), але, осягнувши мету, в спокою віддали місто його новій відповідальній владі: „Військова організація фашизму, — говорив місяць пізніше Мусоліні в сенаті, — вважала себе на очах цілого Риму зразковою. Пятьдесять дві тисячі чорних сорочок, що прийшли з усіх частин Італії, залишили місто напротязі 24 годин. Вони є дисципліновані. Я сказав би навіть, що вони мають якийсь містичним дисципліни. Вважаю потрібним затримати ці живі сили"... І на першому засіданні Великої Ради Фашизму 12. січня 1923 р. ухвалено відділи „сквадристів" переформувати в міліцію Національної Охорони.

Кадри міліції поповнюються добровільно охочими. Військове навчання відбувається лише в неділі та свята, в вільний від роботи час, бо члени міліції не отримують ніякої платні, і заробляють собі на життя, як звичайні робітники, селяни чи урядовці. Те саме відноситься і до старшин, за винятком певного кадру, що мусить виконувати постійну роботу в місцях збору міліції, по штабах, канцеляріях тощо.

На міліцію звичайно накладають найбільш відповідальні завдання, і відповідно до цих окремих завдань, міліція поділяється на залізничну, університетську, портову, прикордонну, повітряної охорони і т. п. Крім того до війська були приділені спеціяльні „баталіони наступу", що складалися з найбільш військово настроєних міліціонерів.

У минулому році ця „воєнна" міліція була зреформована: до неї можуть вступати тепер лише молодики, що зобовязуються виконувати свою міліційну службу десять років. Ця реформа вносить в італійське воєнне життя принцип абсолютно новий — принцип, так би мовити, постійного охотництва, повітряного охотництва, бо і вступ до міліції є вже добровільний, і добровільний є вступ до тих бойових баталіонів, приділених до війська. Досі ніщо не перешкоджало міліціонерові залишити міліцію в кожний мент, і звідси могла випливати велика нестабільність міліції, як державного тіла, як певної сталої організації. Від минулого року цю хибу усунено, і цікаво відмітити, що фашистівська молодь дуже охоче підписує цю десятилітню обіцянку, так що італійському урядові, як здається, пощастило вже утворити при кожній дивізії війська по два баталіони такої ударної міліції. На випадок війни, власне ці баталіони міліції, з огляду на їх високий патріотизм і добровільний характер, мали би виконувати найвідповідальніші завдання. Не можна не згадати, що під час недавніх воєнних операцій в Африці (в Лівії та Триполітанії) відділи лівійської міліції, а зокрема 176. 171 і 132 легіони приймали активну участь у боротьбі проти тамошніх племен і прапор другого постійного легіону лівійської міліції власне сьогодні прикрасився хрестом воєнної хоробрости за те, що „дав високі докази мінної дисципліни і високого воєнного духа в численних боях". Зрештою, офіційний орган міліції „Ля Міліція Фашіста" так писав в причині створення постійної десятилітньої добровільної служби:

„В принципі постійної добровільної служби ми бачимо незвичайно важливий фактор наближення до ідеалу озброєної нації. На нашу думку Італія зможе одного дня стати озброєною нацією не в спосіб розлачі зброї та воєнних припасів

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 8. ЛЮТОГО 1931.

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО. 5)

ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

350-ЛІТТЯ ОСТРІЖСЬКОЇ БІБЛІЇ.

(Докінчення).

Несподівана доля Біблії. — Її виправки. — Нинішний погляд. — Недостачі Остр. Біблії. — Як ушанувати її ювилей?

Острізькій Біблії випала доля, якої ніколи не сподівався ані князь Костянтин, ані всі острізькі коректори. Згодом текст її став якби канонічним церковним текстом. Причинилася до цього російська церква. Острізьку Біблію з заслуженою пошаною приняли всі славянські церкви, так, що скоро цієї книжки й дістати не було де. Значно пізніше, десь по 1660 році, задумали видрукувати повну Біблію і в Москві, „скудости ради велія сихъ божественныхъ книгъ здѣ, въ великіей Россіи" (передмова до Біблії 1663 р.); цар Олексій Михайлович і духовний собор, бачучи брак Біблій, задумали видати Біблію, добре провірену за грецьким текстом. Але думки цієї виконати в Москві тоді не було змоги, бо „переводовъ добрыхъ не изобрѣтено, подобнѣ и преводникомъ греческимъ не многѣмъ сущемъ обрѣтатися".

Через усе це вирішили вкінці передрукувати Біблію „вскорѣ, съ готоваго перевода, князя Константина Острозскаго печати, неизмѣнно, кромѣ орѳографіи и нѣкихъ вмалѣ именъ и рѣченій нуждѣйшихъ, явственныхъ погрѣшеній" (там-же). Таким чином передрукували без змін цілий текст Біблії 1581 р., виправили лише правопис та решітки українського наголосу змінили на російський. Навіть передмову до нової Біблії склали на зразок передмови острізької, змінивши тільки вираз „народ Русскій" на „народ Великороссійскій". Так вийшла в світ московська Біблія 1663 р., що звичайно зветься „первопечатной" (але назва не відповідає історії, бо першодрукованою повинно звати тільки Біблію Острізьку).

З бігом часу в Москві виробився погляд на текст Біблії 1663 р., як на текст постійний і незмінний. Правда, освічене духовенство знало історію цієї Біблії й бачило її недостачі, але тексту її не виправляли. І аж Петро І. в 1712 році наказав виправити цю Біблію на основі грецького тексту (тут Петро І. наслідував кн. Костянтина Острізького); виправлення доручено українцеві з Волині Феофилактові Лопатинському, що сім літ пильно працював над Біблією й дуже добре її виправив. На жаль, Петро І. помер і Біблії не видрукували. З різних причин пізніше виправлень Лопатинського не приймали і без кінця їх перевіряли. Довгі роки тяглася ця справа, — виправлень Лопатинського не приймали, а своїх дати не могли, і аж цариця Лисавета покінчила з нею. Лисавета наказала двом українцям, єромонахам, професорам Київської Академії, Варлаамові Лящевському та Гедеонові Слонимському негайно приїхати до Петербургу й закінчити працю виправлення Біблії.

Довго відмовлялися професори, не бажаючи їхати на північ, аж поки нарешті не прийшов рішучий наказ: выслать ихъ въ С. Петербургъ безъ всякихъ отмѣнъ и отлагательствъ въ самой скорости и неотмѣнно". Нові справники прибули до північної столиці, і 14. серпня 1747 р. приступили до праці. Чотири роки пильно виправляли вони Біблію 1663 р. (себто Острізьку 1581 р.) і багато зробили; їхні поправки переглядав Синод і дуже часто не приймав. Між іншим, коректори мали завдання деякі незрозумілі вирази й старої форми змінити на сучасні російські. Так повстала т. зв. Лисаветинська Біблія, що вийшла з друку 18. грудня 1751 року. У своїй основі — це наша Острізька Біблія 1581 року, небагато тут підправлена.

Текст Лисаветинської Біблії 1751*) став у нас усталеним якби канонічним текстом, — його передруковують незмінно аж до сьогоднішнього дня.

Таким чином, як бачимо, Острізьку Біблію 1581 р., зроблену приватним способом і людьми приватними, зустріла надзвичайно щаслива й цікава доля, бо текст її придбав вищого церковного признання. Цей самий текст — через Біблії 1581, 1663 і 1751 р. — поширився по всіх славянських церквах і сьогодні він загально признаний і усталений; його-ж уживає й церква греко-уніятська.

В другій половині XIX-го століття й на початку XX-го багато писали про необхідність нового виправлення церковно-славянської Біблії. Зазначимо, що з сьогоднішнього наукового погляду не можна визнати задовольняючою праці ані острізьких коректорів, ані лисаветинських. За цей час богословська наука пішла так далеко вперед, що нове виправлення дуже наблизило-б нас до правдивого тексту св. Письма.

Острізька Біблія має одну велику недостачу: її складено з книжок не одного перекладу, а різних, — різного часу й різної землі. Що розшукали для князя Костянтина, те і вжили. Давніх текстів ужили зовсім мало. А проте наука сьогодні довела, що найдавніші біблійні тексти, т. зв. кирило-методіївські, без порівнання ліпші від пізніших, бо зроблені на кращих засадах: давні перекладчики пильнува-

*) Друге видання Лисаветинської Біблії вийшло в 1756 р., — його в останнє часи виправили ті самі українські коректори

ЗНАМЕНИТЕ і ДЕШЕВЕ!

МІЛІОНИ ЖІНОК УЖИВАЄ ВІД ЛІТ ТОАЛЄТОВОГО МИЛА LUX. ВОНО НЕ ЛИШЕ НАДЗВИЧАЙНО ЧИСТЕ ТА ПАХУЧЕ, — АЛЕ ТАКОЖ ДЕШЕВЕ!

LUX
ТОАЛЄТОВЕ
* МИЛО *

LTSB-94F

найприємніше в світі

яких забовкають щодо военних вправ; ані в спобєшним воякам, що залишаються дома без жадсіб незвичайно дорогого утримування кадрів населення напротязі повного часу по казармах, але в спосіб нашої власної системи, що дозволяє нації розпоряджати запяжди, без великих витрат, великою силою, залагодженою на десять років і вивченою відповідно до останніх вимог военної техніки"...

Маємо відомости, що в останніх военних маневрах брали участь і баталіони міліції. Військова влада визнала їх акцію цілком успішною. Не треба забувати, що молодь, яка йде в міліцію, проходить перед тим довгий курс фізичних та военних вправ по школах, у бальових та авангвардистських організаціях.

Варто вказати також на чисто кольонізаційні завдання, що випадають, поруч з военними, на міліцію африканських кольоній: „Ви мусите — казав Мусоліні першим відділам лівійської міліції — згармонізувати в собі воїна з робітником, салдата з кольоніватором. Римські легіонери, завоювавши кольонії, відкладали на бік зброю і прокладали шляхи, обробляли грунти"...

Лишається лише запитати, коли на те все може вистарчити часу, коли міліція виповнить свою службу? Лише в час відпочинку? В осьмому році свого істнування вже при фашистівському режимі (помиваючи часи „сквадризму, коли фашистівська молодь втратила більше 3.000 душ) міліція склала свою Золоту Книгу з фотографіями й іменами тих, хто впав жертвою свого обовязку. І в ній 317 фотографій та імен. А над ними напис рукою Мусоліні: „Якщо була віра, якщо та віра була посвячена червоною кровю молоді, вона не може більше загинути, вона не може вмерти, вона ніколи не вмре!".

А на першій сторінці автограф генерала Теруччі, команданта міліції: „На нас дивляться наші небіжчики. — будьмо гідні їх саможертви".

Чи діждуться *наші* небіжчики своєї Золотої Книги? Чи визнають вони нас гідними їх саможертви?..

Евг. Онацький.

В імя правди.

Комунікат Виділу Наукового Товариства ім. Шевченка.

В „Українському Голосі" з дня 18. січня ц. р. появилася стаття п. н.: „Підозріла солідарність", в якій анонімний автор у звязку з поновним вибором головою Н. Т-ва ім. Ш. акад. д-ра К. Студинського накинувся в нечуваний у культурному світі спосіб на Загальні Збори Наукового Товариства ім. Шевченка, що відбулися 28. грудня м. р.

Тому, що того року виступи викликують серед непоінформованих кругів українського громадянства занепокоєння, шкідливі для НТШ поголоски та відгуки, як от резолюції студентського віча з 25. січня ц. р. (оголошені в „Українському Голосі" з дня 8. лютого ц. р.) Виділ НТШ на своєму засіданні з дня 4. лютого ц. р. вирішив подати до публичного відома отсі пояснення:

1. В Загальних Зборах НТШ 28. грудня м. р. взяли участь 84 члени Товариства, люди ріжних світоглядів і ріжних політичних переконань. Вибір Виділу та голови Товариства попередили основні наради Комісії-Матки, до якої входили: д-р Володимир Левицький, як голова, д-р Мирон Кордуба, проф. Микола Мельник, д-р Ст. Старосольський і ред. Мих. Струтинський. По вичерпуючих нарадах Комісія-Матка прийшла до одностайного переконання, що для поборення всяких трудностів у веденні Товариства необхідно вдержати тяглість проводу і що саме тому не можна робити більших змін у складі Виділу, а вокрема не можна робити зміни на становищі голови Товариства.

З думкою Комісії-Матки вповні погодилися Загальні Збори, вибираючи майже одноголосно запропонованих нею членів Виділу і голову Товариства. Загальні Збори при виборі Виділу та голови Т-ва керувалися виключно оглядами на добро Товариства.

2. Виділ НТШ, стверджує, що ані НТШ, як таке, ані його голова ніколи не входили в якінебудь політичні взаємини з ким би то не було та що Товариство поза науковою працею не займається політикою.

3. НТШ піддержує наукові звязки з науковими кругами Великої України, багато його членів друкує свої праці в тамошніх наукових видавництвах. Природне й самозрозуміле явище. НТШ завжди старалося навязувати і піддержувати наукові звязки з науковими установами в світі, галицькі вчені друкували свої праці в журналах німецьких, чеських, польських, англійських, американських та інших і нікому не приходило пятнати цього під політику.

4. НТШ брало участь у наукових зїздах на Великій Україні так само, як брали в них участь учені ріжних европейських народів. І так само брало Товариство участь чи письменно чи через своїх делегатів у наукових зїздах у Зах. Европі.

5. На політичну лінію наукових установ на Великій Україні заграничні члени з самої вже природи річи не мають і не можуть мати ніякого впливу. Тому вони не брали і не можуть брати участи в політичних дебатах, голосуваннях та енунціяціях цих установ.

6. При цьому слід тямити, що наукові установи на Великій Україні мимо важких політичних умовин принесли і приносять для української науки та культури багато цінних вкладів та що ці вклади являються поважною основою для дальшої розбудови української науки, культури та мистецтва.

7. НТШ не дістає від нікого ніяких субвенцій чи допомог. Свою наукову та видавничу діяльність Товариство веде, спираючись виключно на доходах із своїх ділових підприємств. В останніх часах Т-во продало науковим установам на Великій Україні більшу кількість дублетів книжок із бібліотеки та своїх видань, що Виділ Т-ва виразно зазначив в останній Хроніці. І це є єдинока трансакція (чисто комерційна!), яка значно підпомогла Т-во матеріяльно, а одночасно принесла велику користь науковій роботі на Великій Україні, бо таким чином устатковано тамошні бібліотеки галицькими виданнями.

8. Виділ НТШ з усею рішучістю підкреслює, що рішати про долю Товариства, його діяльність та доцільність цієї діяльности мають право виключно Загальні Збори членів Т-ва як найвища його інстанція, а ніколи одиниці та елементи поза Товариства, що хотіли би свою волю та домагання накинути зрілим людям, свідомим своїх завдань та своєї відповідальности за розвій і діяльність одної з найбільш заслужених наших національних установ.

9. Виділ НТШ нічого не має проти критики своєї діяльности та діяльности Товариства, одначе під умовою, що ця критика спиратиметься на докладній поінформованості про дійсність на терені Товариства, на правді та добросовісності.

10. Вкінці в справі особистих вакилів, звернених проти особи голови Т-ва акад. д-ра К. Студинського Виділ в інтересі правди заявляє:

а) підчас побуту пом. М. Скрипника у Львові 1929 р. д-р К. Студинський перебував заграницею (на лікуванні в Карльсбалі);

ли дати ясний зміст, тоді як пізніші перекладали дослівно не журячись про зрозумілість тексту. Костянтин Острізький не вжив цих старших перекладів тільки тому, що не мав їх у себе. Тепер-же найдавніший текст деяких біблійних книг уже реставрований, а головне — маємо методи й змогу взагалі відновити ці найдавніші тексти. Костянтин Острізький видрукував тільки випадкові тексти, які зміг розшукати, і сам не уважав їх ані за найліпші, ані за навіки усталені. Таким чином він, проти своєї волі, своїм виданням Біблії 1581 р. заступив нам наші найдавніші тексти, що були зроблені з повним додержанням правил славянської мови, а тому ясні й зрозумілі.

Друга недостача Острізької Біблії 1581 р. (також і Біблій 1663 та 1751 рр.) — це її грецьке джерело. Сьогодні ми маємо дуже багато ріжних грецьких текстів, до певної міри знаємо, з якої рецензії роблено кирило-методіївські, взагалі найстарші переклади. Нічого цього не мали коректори ані острізькі, ані лисаветинські: вони не могли вибрати найпотрібнішого грецького тексту.

По-третє, наука тепер міцно встановила, що без користування жидівським оригіналом не зрозуміємо правдивого значіння біблійного тексту. Користатися лише грецьким текстом — це не догма. Князь Костянтин Острізький наказав своїм перекладчикам триматися тільки грецького тексту; цей самий приказ пізніше невільничо повторили Петро І. та царица Лисавета; але-ж усі вони не були церковними авторитетами в справах біблійних, до того-ж усі були тільки людьми світськими... Грецький текст — не тільки переклад, а правдивий оригінал — то жидівський. Великий авторитет у богословії московський митрополит Филарет уважав жидівський текст Біблії за такий, що має догматичне значіння. І правдиво писав він ще в 1858 році: „Вселенская церковь ни на какомъ соборѣ, ни черезъ кого изъ св. Отцевъ не изрекла такого правила, чтобы въ изъясненіи священнаго Писанія держаться исключительно текста семидесяти толковниковъ, съ устраненіемъ текста еврейскаго".

Нарешті, в багатьох наукових статтях у богословських журналах вказували вже величезне число найріжніших неточнотей, а то й просто помилок у нашім загально-принятім церковно-славянськім тексті Біблії. Та це й зрозуміло: в основі його лежить текст головно Острізької Біблії 1581 р., а він, як ми бачили, був випадковим і склався далеко не так, якби треба було. Не забуваймо, що за 350 літ, які минули з часу видання цієї Біблії, порядного наукового виправлення її ще не було.

Отож, святкуємо в цьому році велике свято української культури — 350-ліття Острізької Біблії. Появиться певне не одна стаття, присвячена цій величній нашій памятці. Але, на мою думку, найкращим вшануванням не тільки самого ювилею, але й видавця Біблії 1581 р., Костянтина Острізького та його бажань, було би нове наукове виправлення церковно-славянської Біблії. З цієї Біблії користали всі славянські народи; нехай-же тепер всі вони зєднаними науковими й матеріяльними силами видадуть найкращий текст Біблії, який дасть нам найправдивіше розуміння св. Письма. В 1915 р. при Петроградській Духовній Академії вже заснована була відповідна для цього комісія, тільки революція розбила її і припинила її працю. Чиж ми не в силі і чи не лежить на нас обовязок відновити цю величну й святу працю?

—o—

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРҐАНІВ ТА КАШЛЮ
ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ
Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями
Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 7ев 1а—3

б) на засіданні ВУАН д-р К. Студинський та інші галицькі академіки в голосуванні в справі акад. С. Єфремова і тов. участи не брали;

в) висилку депеші під час процесу акад. С. Єфремова і тов. Виділ НТШ уважає особистим актом оборони д-ра К. Студинського проти посудженнь його особи.

У Львові, дня 6. лютого 1931.

Д-р Волод. Левицький, заст. голови. *Мих. Струтинський,* в. о. секретаря.

Від Редакції: Даючи місце повищому комунікатові Виділу НТШ на сторінках нашого органу, зазначуємо від себе, що не погоджуємось зі становищем Хв. Виділу Т-ва в усіх порушених комунікатом справах, зокремаж ніяк не можемо зрозуміти становища, яке заняв Хв. Виділ в останній точці комунікату.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОС. КШИЖАНОВСЬКИЙ, НОВАК І ЛЕХНІЦЬКИЙ ЗРЕКЛИСЯ ПОС. МАНДАТІВ.

Дня 6. лютого на засіданні сойму марш. Світальський повідомив, що посли проф. Ад. Кшижановський, Зда. Лехніцький та д-р Гн. Новак зреклися посольських мандатів. В опозиційних колах кажуть, що ті посли зреклися мандатів тому, що не голосували з клюбом ББ у справі Берестя та що не хотіли заявити в пресі, що солідаризуються зі становищем ББ у соймі.

РЕВІЗІЯ КОНСТИТУЦІЇ.

Маршал повідомив сойм, що від клюбу ББ вплинуло внесення в справі зміни конституції. До 15 днів внесення прийде на денний порядок сойму.

НАГЛА СМЕРТЬ АДВОКАТА НА ВАРШАВСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

У пятницю на варшавському процесі проти діячів Центролїву зізнавав як свідок сеніор варшавських адвокатів оборонець у політичних процесах адв. Корнфельд. Він оповідав свої враження з віча у Швайцарській Долині. Там був спокій поліції ніде не було. — Свідкові перериває кілька разів предсідник. М. ін. сказав: „Ви зле почуваєтеся, коли бачите поліцая". — Св. адв. Корнфельд каже, що бачив, як поліція гнала на запінених конях. Предс.: Чи дуже були запінені ті коні? Св. адв. Корнфельд: Мені слабо (при тих словах упав на землю. Обв. Будзінська-Тиліцька дістала при цьому серцевий атак).

Розправу перервали. Візвали рят. станію. Лікар **ствердив смерть адв. Корнфельда.** Обв. Будзінську-Тиліцьку відвели додому.

Розправу почали наново. Адв. Беренсон в імені лави оборонців у заяві сказав, що нестерові варшавської адвокатури Корнфельдові тріснуло серце, коли його переслухував предсідник, що іронізував із зізнань свідка, які не йшли по думці предсідника. Проти таких незнаних способів оборона протестує та просить перервати розправу до найближчого дня. Завтра зголосить оборона внесення в справі предсідника.

Предсідник: Прошу записати заяву до протоколу.

Розправу з причини недуги обв. Будзінської-Тиліцької перервали до суботи.

РОЗПРАВА ПРОТИ МАЙОРА КУБАЛІ.

Дня 12. лютого у варшавському військовому окр. суді відбуватиметься розправа проти майора Кубалі за несубординацію супроти безпосередніх начальників. Розправа йтиме при зачинених дверях, хоч не виключене, що суд зарядить явність розправи.

До ВП. Передплатників „Діла"!

Чи Ви вже вислали передплату за три місяці заздалегідь? Якщо ні, то зробіть це негайно, а найпізніше до дня 15. лютого 1931 р., бо вже висилаємо тим, що це зробили, як премію

повість Альфонса Доде:

Маціцький

Перекл. із французької мови М. Рудницького.

Обгортка артиста Павла Ковжуна.

НА ПОЧТОВУ ОПЛАТУ ТРЕБА ПРИСЛАТИ
1 зол. 1 зол.

975 11-26
Можна дістати в аптиках і дрогеріях.

ЗМІНИ В СЛ. УРЯДІ В ЛУЦЬКУ.

Тому кілька днів мін. Складковський сказав у сенаті, що слідч. уряд у Луцьку розігнаний. І так: начальника уряду Недзялковського звільнили зі становища та віддали до диспозиції гол. команди поліції. Заступника начальника Зарембу, відомого з політ. процесів, перенесли у стан спочинку. У стан спочинку перенесений теж політ. референт того уряду пшод. Ткачук. Ткачукові закидали, що до політ. вязнів приноровлював т. зв. білостоцьку методу, себто вливав воду у легені, та що знасилував малолітню арештантку.

КН. САПІГА ПЕРЕЇХАЛА РОБІТНИКА.

Дня 19. серпня м. р. кн. Сапіга переїхала автом біля мосту на Полтві 22-літн. робітника. Він наслідком ран помер. Княжна призналася, що їхала лівим, замість правим боком, та боронилася, що мусіла так їхати, а робітник мабуть насліком власної неуваги попався під авто. Суд пійшов для експертизи на місце трагічної події і тут предсідник проголосив увільняючий присуд.

НІМЕЦЬКИЙ ЛЕТУН УВІЛЬНЕНИЙ.

Дня 5. лютого польська влада увільнила німецького летуна Грузе, що мусів осісти на польській території. Летун вернув уже у Німеччину. Слідство ведене проти летуна, не виявило нічого карогідного.

—o—

СПОРТ

ГАКІВКА У ЛЬВОВІ

Україна—**Погонь II.** 3:2 (0:1, 1:1, 2:0). Змагання за мистецтво Б-кляси.

МІЖНАР. ГОКЕЙОВІ ЗМАГАННЯ У КРИНИЦІ.

Пятниця, 6. лютого.

Австрія—Польща 2:1 (0:0, 0:1, 2:0).
Америка—Чехословаччина 1:0 (0:0, 1:0, 0:0).
Канада—Швеція 0:0.
Англія—Румунія 11:0 (3:0, 3:0, 5:0).

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 8. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 2)

Тиждень в Ен Арборі.

Чорна пятниця.

Університет цікавий своїм внутрішнім життям, яке треба бачити й розуміти.

Університет існує вже більш як сто літ і за той час придбав собі традицію, яку пильно береже і все збогачує.

Саме згаданого тижня відбуваються традиційні змагання „фрошів" з „софоморами" і ви спішите на кампус, щоби бути їх свідком. Хоч сивина припорошила ваше волосся, вас мимоволі тягне до молоді, до її іграшок, безжурних, безалобних, але поважних.

„Чорної пятниці" ожидають з тремтінням серця і фроші і софомори. Фроші позбавлені всяких студентських прав, доки не перейдуть важких спроб. Але і софомори ще не повні студенти; їм ще не вільно закурити люльку на кампусі, тому вони такі ревні та заздрісні за свої права.

Треба вам знати, що фрошів є на кампусі до пять тисяч, а софоморів около чотири. Чисельна перевага є все на боці фрошів, але вони, зібрані з цілого світу, не мали ще нагоди пізнатися та зорганізуватися. Софомори-же знаються, бо вже рік разом вчаться.

Чорна пятниця починається в четвер, а кінчиться в суботу.

Як тільки скінчаться виклади на університеті, софомори, громадами по пятьдесять до сто, нападають на фрошів і приневолюють їх до різних робіт.

Спішите на кампус, ставте з боку і приглядайтеся всьому. Все містечко виходить дивитися.

Ось що вибачите: Кількох софоморів примусило фроша котити носом на хідничку фасолю. Він з резигнацією котить фасолю, аж піт спливає йому з лиця і не встає, бо над ним стоять два софомори з патиками. А там, друга громадка софоморів примусила фроша лізти на дерево і мявкати, а другого гавкати і кусати його в ногу, коли не досить скоро пнеться нагору. Нова громада софоморів ставить фроша на середині вулиці і каже йому перепускати авта. З боку стоїть величезний міський полісмен і сміється, аж регочеться.

Таке і подібне стрічаєш на кожному кроці, аж до смерку.

Нічні події.

Що діється з фрошами вночі і аж сходом сонця, ви не бачите, але вам розповість ваш провідник слідуючого дня. Софомори наняли кількадесять великих авт, напали на доми, де живуть фроші, виволікли їх з ліжок, посадили на авта, вивезли за містечко над річку і висипали їх у воду. Потім мокрих і перемерзлих пігнали бігцем домів, щоб розігрілися.

Друга громада софоморів зібрала кількадесять авт і опівночі привела до них по два-три нещасних фрошів в нічній білизні, з завязаними очима, вивезла їх за місто, двадцять і більше миль, і викинула з авта серед темної ночі і серед пустого поля. Ви з великим зацікавленням слухаєте, як ті фроші дісталися опісля домів. Один чваниться, як він сховав під пахою пять долярів, і коли викинули його з авта, дійшов до найближчого гаражу і як пан приїхав домів годину пізніше. Інший пішов на поліцію і там позичив убрання і грошей. Інший стрінув на дорозі авто, (на щастя не було на ньому жінки), яке відвезло його домів. Інші знов найшли собі авта і дома заплатили або пленталися крадькома до дому аж до самого ранку.

Похід на площу.

Надходить пятниця рано. Ви знаєте, що того дня відбуваються змагання фрошів з софоморами на великій гімнастичній площі.

Йдете туди в десятій годині рано і застаєте там майже все містечко.

Є три змагання між фрошами і софоморами і за кожне змагання дістають побідники один пункт. Хто переможе двічі, той виграв.

Супротивників нема ще на площі. Десята година минає і всі чуєте на вулиці крики і співи. Це йде громада фрошів. Є їх може чотири тисячі.

Ідуть вулицею, рядами по двадцять або й більше, тримаються за рами або за шию і кричать: „Хай живе 34! До пекла з 33!". Це значить, хай живуть фроші, які скінчать університет 1934 року, а до пекла з софоморами, які кінчать студії на рік скорше.

Ви глядите на цю тисячну голоту і не можете здержатися від сміху. Хлопці мають руки, лиця, ноги, все убрання помальовані зеленою фарбою. Одні з них у сорочках і старих штанах, в черевики на голих ногах. Всюди аж капає зелена фарба.

Гордо і бундючно уставилися наші фроші по однім боці великої площі і нетерпеливо виглядають своїх супротивників, софоморів.

З боку площі, під деревами, стоять шпиталеві амбулянси з обслугою, готові на кожний випадок.

Власна банда.

Здалеку чуєте гомін банди, і ви знаєте, що це софомори йдуть. І яка то банда! Наперед ідуть диригент і замість батути диригує мітлою. За ним грачі. Є кількадесять трубок, а решта інструменти придумані софоморами. Неодин софомор нічку не спав, заки придумав свій інструмент. І там катаринка, яка грішить неначе двадцятьох рівночасно молотило. Щоби таку катаринку збудувати, треба знати всі закони механіки та акустики. І там бубни зі звичайних бочок, і „жидівські арфи" та інші інструменти.

Банда грає студентські мельодії, а софомори співають, а потім викрикують: „Хай живе 34! До пекла з 34!". Софомори теж у старих одягах, а лиця їх, руки і все тіло помальовані червоною фарбою. Уставляються на площі напроти фрошів, неначе два війська, що за хвилину стануть до боротьби.

Ваше серце аж радується на вид цієї молоді. Ви бачите здорові тіла, мязисті рамена, запал і очах. Аж лише від них весною.

Між обома супротивниками порожне місце. Боротьба висить у воздусі. Ідуть приготовання і на хвилину запанувала тишa.

Продовження буде.

—o—

ПОЗІР! ПОЗІР!

Чоботи з халявами зол. 74, лякери мужеські 31 зол., жіночі 25 зол., спортові 35 зол. продає і виконує нові, відома зі своєї солідности Шевська робітня Українських Інвалідів у Львові

вул. св. Софії 25. Тел. 64-10.

1391 Трамвай: 9, 10, 11. 4—6

НОВИНКИ

— Телєф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Близарська 11. (біг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Традиційні Вечерниці „Червоної Калини"** відбудуться на закінчення м'ясниць, в суботу дня 21. лютого ц. р. в Промисловій Палаті на Стрілецькій Площі у Львові. Запрошення можна дістати від 10. ц. м. в Адміністрації „Червоної Калини" — Руська 18, III. пов. Окремих запрошень не висилаємо.

— **Українська виставка в Каннах.** Український маляр Сергій Мако, який довший час перебував у Празі, улаштував у Каннах (на французькій Рів'єрі) виставу своїх картин та картин інших українських малярів.

— **Французька книжка про Мазепу.** У відомім паризькім видавництві Кальман-Леві вийшла цими днями біографія Мазепи, написана відомим нашим істориком І. Боршаком і проф. Рене Мартелем. Коли дістанемо її, присвятимо їй окрему ширшу згадку.

— **Не йдіть до коршми — то вона сама впаде.** Найкращий і найпевніший спосіб є: перестати пити й омивати коршму як заразу. Так зробили **Саранчуки,** бережанського повіту. Громадяни вложили в церкві присягу, що не будуть пити алькоголю і присягли дотримати. Знов у громаді **Дібринів,** рогатинського повіту, всі вступили до протиалькогольного гуртка „Відродження" і в цілому селі заперестали пити. Якщо зробить так кожна громада, то коршмарі мусітимуть позамикати коршми. Це найпевніший спосіб. Бо нема на світі такої сили, ані такого закону, що могли-б когось примусити — пити алькогольну отруту. Тільки більше свідомости, сильної волі і єдности — а перемога буде наша!

— **Нові українські кооперативи.** Рішенням Дирекції Ревізійного Союзу Українських Кооператив прийнято дня 31. грудня 1930 р. такі кооперативи в члени Т-ва: 1. „Українська Шадниця", кооп. з обм. 10-кр. відп., Бережани (пов. Бережани); 2. „Господар", кооп. з обм. відп., Жолобок (п. Володава); 3. Спож. Ст. „Єдність", кооп. з обм. відп., Поріцьк Старий; 4. Госп. Спож. С-ка „Наша Поміч", кооп. з обм. п., Гнійно (пов. Володимир Вел.); 5. „Українська Каса", Обертин (пов. Городенка); 6. „Надія", к. з о. в., Косовець (пов. Городок Ягайл.); 7. Кооп. Споживачів „Надія" з відп. уд., Гонятин (пов. Грубешів); 8. Ощ.-поз. С-ка „Наша Ощадність", к. з о. в., Брошнів (пов. Долина); 9. „Поступ", к. з о. п., Далява; 10. „Добробут", к. з о. п., Грушів (пов. Дрогобич); 11. „Відродження", к. з о. п., Нове Село (пов. Жидачів); 12. „Ощадність", кред. кооп. Ожидів (пов. Золочів); 13. Госп. кр. С-ка „Власна Поміч", к. з о. п., Голинь (пов. Калуш); 14. „Надія", к. з о. п., Верблянн (пов. Камінка Струм.); 15. Кооп. Студ. В. Т. Ш. „Торговельник", к. з о. в., Львів; 16. Кр. Т-во „Добробут", к. з о. в., Підберізці (пов. Львів); 17. „Згода", госп. спож. к. з о. в., Тучин; 18. Госп. спож. кооп. „Надія", к. з о. в., Малий Житин (пов. Різне); 19. Госп. кред. Т-во „Надія", к. з необм. пор., Серики Сер. (пов. Рогатин); 20. Госп. спож. С-ка „Єдність", к. з о. п., Елеонорівка (пов. Скалат); 21. Госп. спож. С-ка „Вадрусівка", к. з о. в., Плазе; 22. „Чорна Репа", к. з о. в., Рожанка Вижна (пов. Сколе); 23. Госп. спож. С-ка „Єдність", к. з о. п., Тишиця (пов. Сокаль); 24. „Взаїмна Поміч", кред. к. з о. в., Колодіївка (пов. Станиславів); 25. „Каса Стефчика", кооп. з необм. відп., Дідушиці Малі (пов. Стрий).

— **Ген. Попович шкільним куратором у Львові?** „Дзенник Людови" повідомляє, нібито з варшавських педагогічних кол зачувати, що шкільним куратором у Львові на місце Питляковського буде іменований ген. Попович, дотеперішній ком. ДОК Львів. Ген. Попович по званні народній вчитель, одначе від 1914 р. служить при війську.

— **Вистава львівського союзу артистів-пластиків „Артес"** у Варшаві в сальоні Гарлінського зацікавила ширші кола публики. Преса подала рецензії з вистави та зазначила високий рівень виставлених праць. Мін-ство освіти закупило теку графічну „Артесу" та дві графіки Люда. Тировича.

— **Жертва краківського поліцієнта померла.** Краківська преса подає, що в лічниці в Новім Торзі помер студент медицини краківського університету Іво Корнер. Як відомо, цей студент, то югославянський горожанин, що студіював у Кракові, був арештований за дрібні студентські авантюри на вулиці, а поліцієнт Павелек підчас переслухання так його скатував, що Корнер опинився в лічниці, де по двох роках помер. Десять днів перед смертю цей скатований студент збожеволів від мук та кілька раз кричав до якихсь привидів: „Пустіть мене! Не бийте мене, дайте мені спокій". Пригадуємо, що поліцая Павелка судив краківський суд і він відбуває кару у вязниці.

— **Нарікають на польського амбасадора, що не їхав польським кораблем.** Польські газети в Америці нарікають на польського амбасадора Тита Филиповича, що він і його жінка, коли їхали до Европи і вертались до Америки, їхали французькими кораблями, а не пароплавами польської лінії Гдиня-Нью Йорк. Польські газети кажуть, що польські „великі" люди не хотять їздити малими польськими кораблями.

— **Повісився, бо програв процес.** У Станиславові повісився 60-літній ем. залізничник Вол. Мозер. Причина: програний спадковий процес.

— **Пор. Новотни засуджений на 2 і пів року.** У розправі, яка йшла в Перемишлі проти пор. Новотного за вбивство капітана Шафрана, запав 6. лютого присуд. Трибунал видав присуд, на основі якого пор. Тад. Новотного признали винуватим злочину вбивства з § 453. уст. 2. військового карного кодексу та засудили на кару 30-місячної тюрми із зарахуванням 15 місяців слід. арешту.

— **Комуністи у Криниці.** Дня 5. лютого веч., як повідомляють польські часописи, комуністи в кількох місцях стадіону в Криниці стали виголошувати промови протидержавного змісту. Публика їх прогнала. До Криниці приїхав 5. лютого амбасадор Злуч. Держав у Польщі Віліс. Виїзд през. Мосціцького до Криниці відложили на ост. день змагань, себто 8. лютого.

— **Вкрали доляри й золоті.** До хати Віргінії Ступницької в Товмачі закрався в ночі злодій та забрав із незамкненої комоди 500 ам. долярів і 900 зол. — До хати Катерини Горинь у Снятині напав замаскований опришок із револьвером і забрав 17 долярів, що були під подушкою в кишені суконки. Опришок дістався до хати через кріалю та стрихові двері.

— **Фабрикував 50-сотівки.** Поліція в Плаучі Малій (пов. Бережани) арештувала Дм. Тацедаря, якого підозріває, що фабрикував 50-сотик'вки. Поліція сконфіскувала всього лише дві 50-сотиківки, що їх пустив в обіг Тацедар. У нього самого найшли цину й олово.

— **Пожежі.** У господарстві Ів. Рейтера в Медусі (Станиславівщина) наслідком пожежі згоріла крівля стайні та три фіри сіна. Школи є на 2500 зол. Згоріли теж три штуки худоби. Кажуть, що вогонь підложено. — У Новім Селі (пов. Збараж) кольоніст Кшистоцький після суперечки з жінкою сам поранився та зломив собі руку. Потім підпалив хату, замкнувся в хаті та поклався до ліжка, щоби так покінчити з життям. Люди врятували Кшистоцького з горіючої хати. З хати згоріла крівля, вартости 800 зол.

— **Шорічний традиційний баль „Основи"** — атракція карнавалу, місце стріч української львівської і позальвівської інтелігенції, який відбудеться 14. II. 1931. в салях „Народнього Дому", заповідається якнайкраще. Запрошення в обмеженій скількості можна дістати в книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка в днях від 9—13. II. включно від 5—7. год. веч. Вступ виключно за поіменними запрошеннями. Прийдіть, а побачите, як техніки бавляться.

— **Зі студентського життя. Комунікат.** Економічно-Освітний Гурток при Кооперативі Студ. Вищ. Торг. Шкіл „Торговельник" у Львові подає отсим до відома загалу українського студентства, що з днем 8. лютого ц. р. розпочинає серію економічно-політичних рефератів в авлі „Академічного Дому" при вул. Супінського 21. при ласкавій співучасти д-ра К. Коберського і інших визначних економістів та політиків. Інавгураційний реферат відбудеться в неділю дня 8. лютого ц. р. в авлі „Акад. Дому" в год. 11. передпол. п. з. „Світова криза". Реферат цей на дуже актуальну та цікаву тему виголосить д-р К. Коберський. Економічно-Освітний Гурток приступаючи до цієї праці, запрошує отсим загал українського студентства у Львові взяти активну співучасть в розпочатій ними акції. — Львів, 6. лютого 1931. — **За управу Е. О. Г.: М. Утрисько,** голова. **О. Филипович,** секретарка.

— **Звичайні IX. Загальні Збори „Союза Українських Адвокатів"** відбулися дня 1. II. 1931 р. в год. 5. попол. в салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові при участи 46 членів товариства. Збори отворив президент Союза д-р Кость Левицький промовою, в якій дав загальний огляд діяльности Союза в діловім році 1930. Ділові звіти, а саме секретарський і касовий, здали д-р А. Гошкевич і д-р М. Терлецький. По дискусії прийняли збори звіти до відома й ухвалили уступаючому виділові згідно з внесенням Контрольної Комісії абсолюторію. До нового виділу ввійшли: президент д-р Кость Левицький, перший віцепрезидент д-р М. Волошин та виділові: д-р Л. Ганкевич, д-р Е. Шуровський, д-р А. Говикович, д-р М. Терлецький, д-р В. Старосольський, д-р О. Надрага, д-р М. Глушкевич, д-р Е. Давидяк, д-р О. Марітчак і д-р В. Константинович. В живій дискусії, яка в дальшім ході зборів розвинулася, висказали учасники ряд побажань під адресою нового виділу.

— **Концерт відомої піяністки Володимири Божейко** відбудеться в Перемишлі дня 14. лютого ц. р. в салі „Робітничого Дому" в 7.30 год. веч. У програмі твори Beethoven-a (Appassionata), Mendelssohn-a. Прелюд і фуга e-moll, Chopin a, Ліста (Соната h-moll) і ін.

— **Нова велика летунська катастрофа в Англії.** Недалеко англійського міста Плімута упав на землю з висоти 700 метрів великий військовий літак, в якому було 12 пасажирів. Всього три особи урятувалось а девять згинуло страшною смертю. Причиною катастрофи була якась помилка керманича літака, який помилився щодо висоти і через невдале кермування спричинив вибух мотору.

1133 4—99

В справі одного конфлікту.

І. Заява д-ра О. Прийми.

Подаю до правдивого відома, що справу мого конфлікту з п. д-ром Іваном Курівцем передав я негайно в своїм часі до розсліду і вирішення одиноко в таких справах компетентному Укр. Лікарському Товариству, а саме на основі § 14. стат. покликаному мировому судові при цьому Товаристві, якого юрисдикції в першій мірі як члени Товариства підлягаємо.

Львів, дня 5. лютого 1931.

Д-р Остап Прийма.

ІІ. Вияснення д-ра І. Курівця.

У звязку з повищою заявою д-ра Остапа Прийми дістали ми від д-ра Івана Курівця таке вияснення: Спір між мною і д-ром О. Приймою не є особистим і становим, але має загальніший, громадський характер. Тому то годжуся на те, щоби цю справу розглянув Виділ Українського Лікарського Т-ва, як одиноко-компетентний у таких справах наш орган, або Лікарська Палата.

Львів, дня 6. лютого 1931.

Д-р Іван Куровець.

—o—

З кіна.

Кіно „Лев": „У путах брехні".

Після кількатижневої посухи у львів. кінах нарешті одна фільма з добре переведеним сюжетом, у доброму стилі старих німих фільм, із великим актором Янінгсом. Янінгса бачимо рідко; за останні роки мабуть не більше як двічі: в „Пятріоті" та „Непотрібній людині". В цій останній пєсі він дав із себе те, що має незрівняного — ніжну людяність і добросердість. Ота головна риса з „Непотрібної людини" повторена і в цій фільмі з мистецтвом, що порнває та зворушує.

Сюжет фільми складений як добра, сильнодраматична пєса. Поодинокі сцени та краєвиди передані в нюансах, у світлотіни, швидкою низкою, що не томить, — як це, на жаль, буває надто часто в тонфільмах, що мусять дати час акторові вибалакатися чи виспіватися.

Американка Естер Ральстон є ідеальним типом німецької сільської дівчини. Її найближчий

по серці партнер, досі невідомий, — благородний тип артиста. А Яннінґс наводить сльози у хвилинах своєї любови до дітей і в хвилинах розпуки. **м. р.**

З судової салі.

Справа вбивства в Старім Селі.

Зже другий день перед львівським судом присяглих відбувається розправа проти Івана Кондришина під замітом убивства Андрія Бориська зі Старого Села, пов. Любачів. Справа ся малася так: Дня 7. IX. 1930 р. мешканці Старого Села найшли вечором на однім подвірю Андрія Бориська із простріленим обличчам, так, що його бородa і ніс були розторощені кулею. Борисько не міг говорити, але встиг ще написати, що його пострілив з пімсти Іван Кондришин і написавши це, Борисько помер. Виявилось, що Борисько і Кондришин мали якісь сусідські непорозуміння і що один грозив другому, що його застрілить. Кондришин не признається до вини, але в нього на плащі найдено сліди крови Бориська. Підсудний каже, що ця кров походить з його носа, бо поліція при переслуханні била його по лиці. Селянин Петро Сарамага зізнав, що позичив Кондришинові кріса, і то в день випадку, а потім Кондришин просив Сарамагу зізнавати на поліції, що він позичив кріс не йому, але Бориськові. Другого дня розправи переслухувано свідків, які поважно обтяжили Кондришина і можна сподіватись високого виміру кари.

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА. **(Нове мальовило церкви в Миклашеві).** Село Миклашів, львівського повіту, розложене в виді кола над невеличким потічком, робить на кожного посторонного гарне враження, особливо при вїзді до села від Підберезець. Кожному приїжжому впадає ввічі перш за все гарно положена на горбку над невеличким ставком, церква разом з приходством. Церква нова, побудована перед війною за б. пароха бл. п. о. Глинського. Дуже богато чару надає церкві її положення, але ще більше чару відкриє в ній той, хто загляне до її нутра та огляне її свіже мальовило. Літом цього року прегарно і по мистецьки змалювали церкву в українському стилі наші відомі артисти-малярі П. Ковжун і М. Осінчук. Церква має богато світла, що артисти використали знаменито при розкладі образів, взорів і красок. Цілість робить дуже миле і сильне враження. Нема сумніву, що для проведення такої праці в теперішніх відносинах находилось немало трудностий передовсім матеріяльної натури, але всіх їх вдалось успішно побороти завдяки праці й енергії теперішнього завідателя Миклашева о. Вас.Воронюка. Не зражуючись нічим, він послідовно та енергійно перевів у життя плян малювання, що в наслідках дало велике вдоволення йому, цілій парохії, а попри те стало поважним вкладом у національну культуру в ділянці церковного малярського мистецтва. За це належиться о. В. Воронюкові прилюдне признання.

Очевидець.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 4. і 5. лютого 1931 року: масло експортове і десерове прима за кільо 4·30 зол., літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 7·40 — 7·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 7. лютого, година 3·30 попол. „Попелюшка"; година 7·30 веч. „Аїда".

Неділя, 8. лютого, година 12 в полудне „Попелюшка"; година 3·30 попол. „Страшний двір"; година 7·30 веч. „Пташник с Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 7. лютого, година 7·30 веч. „Людина з теки".

Неділя, 8. лютого, година 3·30 попол. „Людина з теки"; година 7·30 веч. „Людина з теки".

Малий Міський Театр:

Субота, 7. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Неділя, 8. лютого, година 3·30 попол. „Легкодушна сестра"; година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Залізна маска" (Дугл. Фербенкс). „Капітан Леш".

ЛЕВ: Звукова фільма: „В пугах брехні" (Янінґс).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Кардьо".

ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Памаяшту" (Моріс Шевалїє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Золота молодь".

ПАН: „Фараонова жінка" (Янінґс).

ПАСАЖ: „Під маскою бандита" (Гут Гібсон) і додатки

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Білий капітан". „Серце вуличниці".

ХИМЕРА: „Нині танцює Маріета!"

СТИЛЕВЕ: „Жертвенна ніч кохання". „Пострах бандитів".

УТІХА: „Краса життя". Ст. Жеромського).

Програма радіо.

Субота, 7-го лютого 1931.

Варшава (1411,7) 17·00 Богослуження. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·15 Легка музика. **Берлін** (419) 17·50 Концерт хору. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Міляно** (300,5) 20·45 Оперетка. **Відень** (516,3) 17·15 Концертова Академія. **Будапешт** (550,5) 19·15 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 16·00 Оперова музика. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт.

Неділя 8. II. 1931.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·35 Соло на гарфі. **Талін** (296,1) 15·05 Співацька авіція. **Букарешт** (394,2) 10·45 Релігійний хор. **Берлін** (419) 14·30 Концерт мандолінїстів. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 17·00 Жидівський хор. **Відень** (516,3) 13·30 Твори Гайдна. **Будапешт** (550,5) 19·00 Циганська оркестра. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей.

Понеділок 9. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·30 Слуховище. **Льондон** (356,3) 13·00 Балляди і скрипка. **Букарешт** (394,2) 20·00 Саксофон. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Рим** (441,2) 17·30 Концерт. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 15·20 Концерт. **Харків** (937,5) 19·00 Український концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевича в Станиславові.

Бережани:

8. II. „Гетьман Дорошенко".
9. II. „Церковна Миш".
10. II. „Чорна Олена".
11. II. „Жінка, яка забила".
12. II. „Ревія".
13. II. „Меді".
14. II. „Пірнання Сабінок".
15. II. „Маруся Богуславка".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ, світової слави, прецезійні, Omega, Zenith, Longines, — модну БІЖУТЕРІЮ, прегарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах Домбровські і Розважевська — Львів, Академічна 2. 1447 1-?

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидло з чистих сливок на цукрі, бочілочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бринда, бочілочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів н. Коломиї.** 1449 1—10

„KALOTRIX" одиноний і радикальний засіб проти випадання волосся, на ріст волосся, проти перхоті і на скріплення цибульок. При довшім уживанні спинна дістає природну барву. — Можна дістати в „Народній Торговлі" в Стрию і Сокалї. 1439 2—3

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА — потребує адвокат в меншім місточку. Зголошення з поданнями умовин і поручень треба слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1438 2—5

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде модельїст з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 4—10

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинниварській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка.

Більш 15 літ терпіла я на ревматизм і гіхтичні болі, а вслід за тим на великий занепад цілого організму і ніякі ліки мені не помагали. Після лїчення апаратом Цайльвайса у Вп. Д-ра Прийми почуваю велику полекшу, уступили гострійші обави недуги і я почуваюся вже значно ліпше. Тому отсею дорогою почуваюся до обовязку зложити **Вп. П. Д-рові О. Приймі** щиру подяку за застосування в моїй недузі такого успішного способу лїчення.

Олена Грозин,
властителька пенсіонату
в Дорі.

Д-р Остап Прийма

ординує тепер у внутр. недугах ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лїкує оригінальним апаратом Цайльвайса з Гальспах. 1311 8—10

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5. в неділї від 9—1 **Львів, Ясника 1,** ріг Підсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1032 Лїчення жилякiв. 50—?

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Синстуська ч. 17. II. п. Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лїчить і виймає зуби. Скріплює розхитані зуби, штучні зуби в наїчуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. Т. Урядовцям і студентам зниженї ціни. 1416½—6

Д-р ОСИП МАЛАНЮК

ординує від 1. лютого 1931 р. У ВНУТРІШНИХ І ХІРУРГІЧНИХ 8—12 недугах. 3—5

Станиславів, 3-го Мая ч. 17.

Телефон 157.

Рентґен: діягностика і терапія. 1417 3—3

АДВОКАТ

Д-р Олександер Чорненко

переносить з днем 15. лютого 1931 р. свою адвокатську канцелярію до СТАНИСЛАВОВА і буде її вести при вулиці Голуховського ч. 17. Телефон ч. 36. 1310 5—6

АДВОКАТ

д-р Іван Максимчук

відкрив і веде адвокатську канцелярію у СТАРІМ САМБОРІ. 1415 4—5

Американська пральня

й хемічне чищення

ЛЬВІВ, Собіського 15. Тел. 71—49. Урядовцям зниженя. Приїжим протягом 24 годин. 1448 1—2

Загальна зниженя цін.

Цей клич, в нині найактуальнішою справою, що торкається всіх мешканців нашого краю. Наша фірма на прохання нашої численної П. Т. клієнтелї, яка скаржиться на теперішні тяжкі часи, на безробіття, низькі ціни на жито і т. ін. які не дають змоги деяким людям придбати найнеобхідніші товари, не говорячи вже про люксусові, але до щоденного вжитку, рішила на короткий час зниженти ціни до minimum. Отже, лише короткий час висилаємо кожному комплет товарів білих, першорядної якости,

лише за 41 зол.

а саме: 1 штучку білого полотна, доброї якости 17 м. — 4 м., найдішої ґерінґсбони, чисто-білої на 2 пари мужеських підштанків, 1 велику чисто білу скатерть у гарних жакардових квітах з френдалями, 1 біле простирало з колїровими краями, 2 великі кухлеві рушники вибагливої якости, 1 туренську хустку на голову, 6 хустинок до носа, білі з колїр. краями, 3 пари шкарпетів з колїр. знаками, 8 рольки ниток до шиття (білі і чорні), 1 пачку голок, 1 туз. гудзиків до сорочок і 1 туз. більших гудзиків до постелї. Це все висилаємо кожному за 41 зол за почтовою післяплатою одержавши листовне замовлення (Платиться при відборі). Кошти пересилки 3 зол. платить купуючий. Без ризика, коли товар не подобається, приймаємо його назад і звертаємо гроші або замінюємо на інший по вподобі). Замовлення треба слати:

фірма „Łódzka Tkanina" Лодь, почт. скрит. 417.

Позір! Той, що купує 2 комплєти разом дістає 1 жакардовий, шовковий шаль безплатно. Ціннини безплатно.

Городок Яг. 23. січня 1931.

П. Т „Radiumchema" Яхимія (St. Joachimsthal).

Заступство у Львові Krasickich 20 I, p. tel. 31-18.

Високоповажаний Пане! З приємністю повідомляю Вас, що від чотирох літ терпів я дуже на ісхіяс у ногі і ревматизм; всякі лїчничі засоби і купелї особливо в тім році нічого мені не помагали, так, що 2 місяці лежав я не всилі рушитися. Вживаючи кільва тижнів радового окладу „Radiumchema" Nr B. стратив я зовсім не тільки дошкульні болі і дошоту, але й загальний стан мого здоровля так поліпшився, що можу виконувати мої обовязки в школах і почуваюся зовсім добре. З вдячности за такі добрі наслідки цього окладу можу його сміло поручити кожному недужому, а на запити охотно подам ближчі дані. Також повідомляю Вас, що не ставлю перешкод щодо оголошення цього мого письма. З глубоким поважанням о. Володимир Стебленький, гр. кат. катихит народних шкіл у Городку Ягай. коло Львова.

ШИРІТЬ НАШ ЧАСОПИС!

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 39 (12.656). Львів, вівторок 10. лютого 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Угорщині 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хочете мати певність,

що Ваш гірко запрацьований гріш не пропаде, а приноситиме добрі відсотки? Якщо так, то складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

ГАЛЬО! ГАЛЬО!

Радіостанція Захоронки — Львів!

Діточа забава („Кіндербаль")

в костюмних і звичайних строях на Бесіді вул. Рутовського 22 в неділю дня 15. лютого 1931 р. в год. 4. вечором. Поіменних запрошень не висилається.

1931 2 2

Старими шляхами.

Промова посла д-ра В. Загайкевича при генеральній дебаті над бюджетом на р. 1931-32 на пленумі сойму в дні 5. лютого ц. р.

Високий Соймe!

Забираючи голос від Українського Клюбу, знаю, що не стрінуся у Вас з таким признанням, в яким стрінувся п. Певний, який твердив, що промовляє в імені українського населення Волині, ані теж зовсім не рахую на таке признання, тому, що і зміст моєї промови буде цілком інший (голос на лавках ББ: „Знаємо про це"). Вислала мене сюди не воля і розпорядження органів державної адміністрації, лише воля і потреби українського населення, яке має на устах і серці дещо зовсім іншого, ніж пеани вдячности п. Певного. Українське громадянство, а також на мою думку, здорова частина цієї частини краю, чиєю хоче репрезентувати п. Певний, тверезо осуджує ролю і заяви такого українського посла, який увійшов до Сойму не з української національної листи, але з листи ББ. Тому не буду полемізувати з промовою п. Певного.

Хочу займатися бюджетом на тлі цілости господарських і політичних відносин та на ґрунті загальної політики уряду. Як представляються у Польщі господарські відносини, які хоч і входять до загальної світової господарської кріси, то проте своєю гострою формою є одним з безпосередніх наслідків системи правління в Польщі, та які довели народне господарство до упадку, а громадянство до руїни, — про це була вже тут і ще напевно буде нераз мова. Хочу торкнутися лише в загальних зарисах політики уряду і держави у відношенні до українського населення, до тої частини більше 30-мільйонового народу, яка найшлася в границях польської держави, втративши право самовизначення. Ця політика є ясною і одностайною без огляду на те, в чиїх руках спочивала керма польського державного корабля, і завжди змагала до повної асиміляції українського народу. (Посол Радзівіл: „Нічого подібного"). Переходила влада з рук одних політичних партій в руки інших, змінялося партійне обличя соймових більшостей, але супроти українського населення гасла і методи польської політики залишалися ті самі.

Історія нічого Вас, панове, не навчила. Болючі роки вашої неволі і неволі нашого народу та взаємини між цими двома народами, переплетені кріпавою смугою у давньому минулому, накуть про це аж надто пророчисто. Вони кажуть м. ін. і про те, що бажання свободи і самостійного правно-державного існування народу не вдасться вирвати ніяка сила. Тимчасом як Польща, якої речники голосили цілому світові гучне гасло „за нашу і вашу свободу", а якої нинішнє покоління знає, що значить гіркий полин неволі, — як ця Польща, відзискавши свободу, відноситься до українського народу? Прошу панів, не хочу і не буду повторювати тут всіх тих справ, з якими ми часто виступали в соймах і на форумі громадського життя, але панове мусять зрозуміти одно: мусите вийти в наше положення, мусите вдуматися в нашу психіку, мусите обхопити наше положення і цілість наших взаємин, з якої мусите зрозуміти, що українська проблема не є польською хатньою справою, але є отвертою актуальною европейською проблемою. (Пос. Бурда: „Є проблемою в совітській Росії"). — Стверджую не вперше і мабуть не в останнє, що вимір пана посла дальше не сягає (оплески). — Те все мусите, панове, взяти під увагу, а тоді призадумайтеся, чи доцільною і розумною є польська політика, ведена відносно українського населення, яке живе в границях Польщі. Підцим кутом глядіть і оцінюйте будуччину, а також теперішні події.

Коротко лише згадаю, що земельна реформа дала нам наплівову кольонізацію взовні і так вже переляднених земель, дала військове осадництво. В ділянці шкільництва спольщено три тисячі українських шкіл через введення польської мови навчання, або шляхом утраквізації, яку у відношенні до себе ви завзято поборювали, вважаючи її реакційним педагогічним нонсенсом. (Радзівіл: „А де були перед війною утраквістичні школи?"). Говорю про наші відносини і про відомі роки, а це вам, як політикові, речі знані. Позбавлювання українських дітей науки у своїй рідній мові; неприймання до державної служби українських сил, а в найкращому випадку перекидання їх у чисто польські околиці; загарбання справи українського університету у Львові і то в часі фляманизації університету в Ґанді; люкант і пролетаризація кількох тисяч українців, бувших функціонарів австрійської держави; зачинення около 400 церков українському населенню на Волині і Холмщині — як ще все, мої панове, мучить відбитися на психіці українського народу?! Судівництво дало нам нечислені роки вязниці за всякий прояв української національної діяльности. З уряду щез слід української мови (переривання). Знищеної самоуправи досі не повернено, самоуправних законів не дається, тому, що, на вашу думку, вони могли би дати надто великий вплив місцевому українському населенню. Там, де при виборах до громадських рад українське населення дістало більшість, стільки разів переводиться нові вибори, поки не ввійде до громадської ради штучна польська більшість, а де цього не можна добути, настановлюється польського державного комісаря. Часто чуємо, що справедливі домагання і потреби українського населення находять заспокоєння (пос. Бурда: „Понад вашими головами"). Цю пісоньку чуємо від багатьох літ, а тимчасом, що ви дали і що даєте цьому народові? Пацифікацію і... (Оплески на лавках меншостей).

Нема більшої неправди, як пісонька про буцімто заспокоювання потреб українського населення, тому, що ці потреби, хочби навіть найсправедливіші, і хочби вони не мали з політикою нічого спільного, є оцінювані під кутом національної політики не в бюрах відповідних ресортових референтів, лише в бюрі начальника воєвідського виділу безпеки у Львові і в національному відділі міністерства внутрішніх справ. Через призму політики того відділу, отже під кутом виключно національно-політичним, розглядається і відкидається кожну нашу справу, хочби річ йшла про кредит для наших фінансових товариств. Супроти українського населення речником політики уряду — найбільш безпосереднім речником, бо в щоденних практичних справах — є міністерство внутрішніх справ зі всіми своїми органами. Воно може творити добро, але також і зло для населення. А щож говорити про дух, який панує в ділянці адміністрації, де сьогодні ще приноровлюють старий австрійський „кавчуковий" патент з 1854 р.? Що говорити про добродійства того міністерства і загальної адміністрації, коли вони сипнають лише у формі нечуваних, наче з рогу обильности, сипаних адміністраційних кар і в формі найріжнороднішних пшкал у цій ділянці. Ми про це чимало разів казали, але завсіди без результату.

Говориться сьогодні про диктатуру Польщі, але це не є правильне окреслення справи. В Польщі нема одної диктатури, лише кожний староста, кожний поліцінант є диктатором, який собі інтерпретує закон по своїй вподобі. Змілітаризовано адміністрацію і до всіх ділянок громадського життя, а навіть в сферу виміру карної справедливости, ввійшла як домінуючий чинник — поліція. Доказом цього політичні і неполітичні карні розправи, які виявляють переможний вплив поліційно-слідчих відділів на хід слідства. Свідоме проволікання слідчого вязнення, побої вязнів, система провокації, доведена до досконалости, і багато інших проявів поліційного духа...

Призадумайтеся, панове, над цим усім. Зрозумійте чейже, яким болючим є почуття громадянина другої класи. Це треба зрозуміти, бо такий стан не може довго тривати. І тому ми, українські посли, в повній свідомості наших обовязків і відповідальности стверджуємо, що не для пустих скарг і жалів, але в найглибшому бажанні усунути зло і полекшити долю нашому народові задля дальшого його розвитку розпочали на парляментарній арені, та всіми іншими легальними засобами громадського життя, боротьбу за права нашого народу. На жаль, всі наші зусилля на цьому терені залишилися без наслідку. Уряд і соймова більшість переходили до денного порядку над справами, які ми порушували, над нашими внесками і промовами. Чи дивниця, що серед таких відносин і таких умовин може не в одній душі зродитися сумнів в успішність боротьби на парляментарному терені, чи дивниця, що в імпульсивніших одиницях може зродитися ідея якоїсь акції іншими шляхами і способами?

Переходжу ще до одної позиції в білянсі уряду на цей бюджетовий рік, великої і кривавої позиції, якої назви, панове, від мене домагаєтеся. Маю на увазі погроми українського населення, т. зв. пацифікацію. (Міністр внутрішніх справ Славой-Складковський: „Пане маршалку, протестую проти вислову „погроми", тому, що це була акція державної влади"). Не буду, прошу панів, подрібно обговорювати цієї справи, бо про неї вже говорилося. (Голоси на лавках ББ: „Ми вже чули"), мушу лише звернути увагу на неправильне відношення до цієї справи з боку уряду та соймової більшости, і на факт, що цієї справи зовсім не полагодила заява п. міністра внутрішніх справ. Закинули нам опоненти, що ми говорили лише про саму т. зв. пацифікаційну акцію, а не говорили про її причини. Сягну дальше в глиб справи і стверджу, що панове не вдобулися на те, щоби заглянути справді до джерела і дослідити, де коріння цієї трагедії (голос на лавках ББ: „В Берліні"). Причина у відносинах, серед яких живемо, та яких білий нарис дають наші промови. Причина і джерело лежать у самій можливости того факту, що на тлі положення нашого народу зродилася думка, щоби поза легальними засобами і поза парляментарним терном шукати способів звернути увагу на умовини буття українського населення. Тут корінь лиха і тут початки цілої трагедії: що взагалі положення українського народу відкрило доступ для сумніву в успішність легальних засобів і зродило розпуку, яка може підшептувати інші методи боротьби. Панове твердять, що акти саботажу є ділом одиниць, а українське населення, про якого льояльність, згоду і любов до вас співаєте пеани, не мало нічого спільного з саботажовою акцією. Чому в такому випадку ця масовість акції і чому т. зв. пацифікація оперлася на системі збірної відповідальности всіх сіл, та всіх одиниць і правних установ, які находяться на тому терені? Панове попали в суперечність, бо за вину одиниць, хочби навіть найчисленніших, потягнули до військово-політичної відповідальности кільна тисяч невинних людей. (В дальшому промовець пригадує характеристичні моменти т. зв. пацифікаційної акції, яких не наводимо з цензурних оглядів. — Ред.).

На все маєте, панове, одну методу. Перед світом п. міністр Залеський, той клієнт Ліги Націй, заявляв, що національні меншини в Польщі мають повні права і свободу національного розвитку. І в соймі чуємо ці слова. Ліквідація і нищення наших культурних, освітніх і економічних товариств, ліквідація Пласту, ліквідація українського середнього шкільництва — це докази свободи національного розвитку українського народу в Польщі. Для вас існує лише „режисерія Берліна". Навіть актуальна справа автономії на Закарпатській Україні це по вашо-

му ніщо інше, як тільки закордонна інтрига проти Польщі. Одночасно Польща забуває свої міжнародні зобовязання, які були передумовою повискання нинішніх її границь. На такій платформі, на якій свого часу станув тут у сеймі бувший міністр Юзефський, ми з вами ніколи не договоримося. Це завадто погана інсинуація і вона настільки осмішує самих вас, що переходимо над нею до денного порядку. Ніяка чужа інтрига, лише живуча і незломна воля та свободолюбиве змагання українського народу є промотором наших думок і діл.

Українська проблема дозрівае, як проблема, в якій заінтересована ціла Европа. Очі світа звернені на ці землі, де живе український нарід (голос: „Мегальоманія"). А у вас темнота і заслiплення, з якого ніщо ніколи вас не вилічить. Світ дивиться і бачить, що тут діється, не вважаючи навіть на арештування заграничних кореспондентів, які хотіли дослідити на місці справу останніх подій. Серед повені заперечень, насмішок і пристрасних атак чуємо інколи, як ось і нині в уст п. міністра внутрішніх справ, милозвучні слова про рівноправність всіх національностей у Польщі. Ці слова не мають для нас жадної вартости, бо є лише пустою формою, за якою криється гірка правда терпіння укр. народу.

Тому голосувати будемо проти бюджету.

Важний обовязок.

(З нагоди відкриття господарського курсу в Милованні.)

Президент Масарик подає в одній з численних розмов з газетними репортерами свій погляд на вагу здобування засобів для заспокоювання матеріяльних потреб. Він твердить, що це основа, на яку спирається національне освідомлення народніх мас і свобода народів.

„Свобода при пустому шлункові — каже він — не має найменшого значіння. Батьківщиною для бідного рільника є лише його хата. Він не журиться за ширшу батьківщину, коли діти примирають з голоду та ломляться морально в бідному середовищі. До таких людей не вільно звертатися з патріотичними фразами, бо такі кличі не мають для цих людей ніякого значіння. Треба для них щось зробити. Треба допомогти їм до добробуту. Тільки тоді дійдуть вони до нових горизонтів і до зовсім іншого національного освідомлення".

В наведених словах автор має на увазі перш за все господарську культуру села. Коли призадуматися над словами Масарика, цього знавця людської душі взагалі, а чеської зокрема і попри те кинути оком на наше село, на нашого робітника, то мимоволі насувається думка про те, що колиб Масарик побачив високе національне освідомлення і патріотизм нашого селянина, а одночасно нужденне його життя, то може змінив би свій погляд. А може й не мав би слів подиву, коли побачив би, що серед обставин такого нужденного життя складають отсі бідні селяни по золотому — по два на потреби „Рідної Школи" чи „Просвіту" у Львові, на будову Народніх Домів у своєму селі, або коли побачив би, з яким нараженням себе йдуть вони сповняти свої національні обовязки при всяких інших нагодах. Здається, що може він змінив би тоді і свої погляди на те, що умовою патріотизму мусить бути матеріяльне забезпечення, а може сказав би, що це у нас виїмок, який може заломитися.

З другої сторони мусів би він дуже здивуватися, що наша інтелігенція, яка виросла з села і стала провідником народу, не дала нашому селу, нашому рільникові того, від чого зачали чехи своє відродження, не дала сільськогосподарської школи. На сім мілiонів українського населення одна однісінька сирота, сільгосп. школа „Просвіти" в Милованні.

Селянин не відмовляється зложити коляду чи дар при всяких нагодах на гімназію, щоби в ній росли нові ряди інтелігентів. Але інтелігенція наша, вийшовши з народу, не може чомусь зрозуміти потреб села, не може спромогтися на те, щоби в сільсько-господарських школах вирастали кадри фахово вишколених рільників, селянських інтелігентів, не може подбати про те, щоби в одинокій Милованській школі лавки не світили пустками.

Не маю під рукою статистики, скільки учнів скінчило ту школу від 1912 року. За те їздячи по краю стрічаю абсольвентів цієї школи по наших селах на визначних становищах. Справники в кооперативах, чи голови надзірних рад, начальники громад, чи громадські секретарі, а вже безумовно ідейні провідники в хліборобській культурі, в організації для закупу сіялок, трієрів, помічних навозів. Ось яка ділянка їх праці по скінченні цієї школи. Мало їх ще по селах, бо мало є таких, що покінчили школу, бо мало дбаємо про те, щоби їх посилати до школи. Але, де вони є, там і працюють. Не маловажний це набуток для села, коли меткий і розвинений хлопець запізнається в школі за час однорічного побуту теоретично і практично з основними відомостями про хліборобство. Коли крім того вправиться в читанні, писанні і рахунковости, коли відкриються йому очі на вартість книжки, коли поширився його світогляд, коли скристалізується характер, словом коли він перейде практику в кооперативній крамниці, молочарні, касі, коли навчиться виступати публично.

А тимчасом не можна було в минулому році під зиму відкрити оголошеного річного курсу, бо учнів було замало. Треба було відложити його відкриття аж до першого березня цього року. Та що буде, коли й тепер не буде учнів? Хіба „Просвіта" не будувала цієї школи і не посвятила цілий милованський маєток і доходи з нього для школи на те, щоби школа світила пустками серед мілiонів хліборобського населення.

Правдою є, що місячна оплата за харч в квоті 6 дол. для селянина в сьогоднішніх часах скрути за тяжка. Але тоді могли би піти з допомогою читальня, кооператива. Отже установи могли би створити субвенції чи позички на ту ціль.

Хоч у даному випадку говоримо про пю одну школу, то рівночасно порушуємо ширше питання виховання села взагалі. Коли кажемо про реальну працю в селі, то мусимо рахуватися з тим, що не буде зорганізованого села, коли не буде підготовки для збільшення свідомих робітників на селі, що були б здатні до двигнення господарської культури при допомозі сільськогосподарських шкіл, курсів, науки і т. д. Сьогодні агрономи втікають на чужину, бо для них немає у нас праці. А завтра готове початися у нас те, про що говорить Масарик і тоді не поможуть нарікання, що село не почувається до обовязку реагувати на всякі національно-громадські справи.

М. Творидло

З Канади.

Український різдвяний концерт у Вінніпегу, Манітоба. — Промова посадника міста. — Виступ славної вінніпегської військової орхестри.

Читаємо в газеті „Канадійський Українець", В неділю, 11. січня, відбувся в Інституті „Просвіти" у Вінніпегу, Манітоба, прегарний різдвяний концерт, який був безперечно найкращим у біжучому сезоні. Це завдячує Інститут передовсім славній вінніпегській військовій орхестрі Принсес Петс. Про дозвіл з Оттави на виступ цеї орхестри в Інституті постарався п. Вебб майор Вінніпегу. Орхестра Принсес Петс вважається найкращою на цілу Канаду і другою з ряду на цілому континенті Америки. Саме вона виступала разом з українським хором під управою проф. Евгена Турули на недавньому великому лікарському зїзді у Вінніпегу.

Вступне слово на концерті виголосив п. Вебб, котрого появу привитала публика широкими оплесками. Посадник побажав українцям в імени міста і загалу його жителів щасливого Нового Року. Сказав теж кілька слів признання на адресу орхестри, що у своєму повному складі вже була на сцені готова до концерту. Червоні святочні уніформи музикантів з гальовими нагаменниками і пасами та лискучими інструментами перемінили простору сцену Інституту в одну пишний мальовничий образ.

Після бесіди посадника виступив на підвищення капітан Т. В. Джеймс, диригент орхестри і — полилися звуки українського сокільського гимну. Здається, що й українським музикантам голі булоб віддати якнайбільше всю бадьорість і силу цього маршу. Одушевлення публики не було міри.

На дальшу концертову програму орхестри склалися: увертура з опери „Вільгельм Тель", українська музика до танцю „Катерина", яку на загальне бажання публики повторено; „Ляльчин Дім", „Піколло" — сольо капітана Моррета, уривок з опери „Самсон", весела композиція Вайліса „Світтарт" і словенський танець. Музика була дійсно знаменита, настрій публики також, і враження з того концерту зашилося дійсно святочне, незабуване. В імени Інституту дякував прилюдно орхестрі за цю її розкішну несподіванку член управи Інституту, п. Баранський.

Другу частину програми виповнили картини з подій Різдва Христового. Серед урочистої тиші на салі розкрилась занавіса й очам публики представилася хвиля Рождества Христа. На

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 10. ЛЮТОГО 1931.

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

У ВИРІ КАРНАВАЛІВ.

I.

Карнавал! Магічне слово, на звук якого б'ється живіше серце, запалюються огники в очах, починають підскакувати ноги. Мало це слово вплив і на мене, але направду вже дуже-дуже давно, бо ще перед війною. Підчас війни не мав я карнавалів, а після війни карнавали не були вже для мене. Те, що зростало зі мною — не дуже квапилось до танцю, а те, що потім підросло, не дуже квапилось до танцю зі мною. А й сам я... Ні вбрання, ні грошей.

Вернув з війни не як меншість, а як більшість: без капіталів і з надією, що тяжко буде лінше.

Тому як і коли забіг на які вечерниці, то так, як по вогонь, а як і коли затанцював, то вибирав менше освічений кутик.

Не мав я після війни карнавалу і всі дані вказують на те, що вже не буду його мати. Хіба, що...

„Запряжу чотири коні
У шори новії,
Та поїду здоганяти
Літа молодії"...

Але ні таких коней, якими колись їздили, ні калинових мостів, де колись люди здоганяли свою молодість. Львівським „фіякром" далеко не заїдеш, а хочби й заїхав, то нинішні мости не видержать темпа. Адже вони вже стільки літ ждуть на направу, не кажу калиновим деревом, але бодай осичиною. Ждуть, а справа кінчиться на дороговім податку.

Треба молодість пустити, нехай собі тікає, а самому вернутися до колишніх спогадів і до нинішніх помічень.

Пригадую собі...

Баль медиків, баль „Основи" стрясав дрімоту з очей передвоєнної Галичини. В усіх селах і місточках готувалися Всечесніші чи Високоповажані на виїзд до Львова „з родиною". Так стояло на запрошенні, так було і в дійсності. Дочки для забави, мама для опіки і конечних інформацій, а батько для підмоги безгрішних соколників при буфеті.

Все потім відбувалося згідно з програмою.

Дочки бавилися до білого рана, бо хоч і тоді бували нецікаві дівчата, але забавовий комітет дбав про те, щоби ніхто не негрушкував. Як тільки котрась панночка не діждалася добровільного дансера, підбігав комітетовий і справа була полагнана. Після такого балю дочка мала що згадувати, а мама хвалилися: „З Люсечкою найгарніші хлопці танцювали"... Колиж дівчина була гарна, то також мала спомини, а мама право до гордости: „З Нусечкою не потребували комітетові танцювати. Хлопці сісти не давали!".

Попід стінами — два ряди крісел. На тих кріслах — опіки, спершу мовчазні — бо оглядали, пізніше говіркі — бо познайомилися і вже оглянули, над раном знову мовчазні — бо вже дрімали. Будила їх досвітна коломийка, яка витягала останні жили з музики, останні сили з танцюючих і останні пороги з підлоги. Скочні звуки національного танку, громовий голос аранжера і жизнерадісний голубець перериває навіть найсильніший сон. Наступав тоді останній переглад „укінчених" і тих „на укінченні", коротке, але сол.дне зітхання до патрона родинного огнища і... баль кінчився.

За той час жинитель родини урядував при буфеті. Жаден з них не вибирався на вечерниці без зайвого грейцара (пшениця по 20 кор.!) і без охоти „поговорити" то з цим то з тим.

Тож як вже приїхав, чи прийшов — було цієї „балачки", доки стало буфету. Здибалися давні товариші після довгої розлуки, навязувались нові знайомства, а й молодь час-до-часу заглядала сюди. Пізнавши дочку і маму, пізнавала ще й голову родини і нерідко аж тут рішалася на поважний крок у напрямі вівтаря.

Підчас перерв у танцю наступала вокальна точка при буфеті і тоді нерідко батько родини пригадував собі молоді літа...

„По синьому морю"... — коли був тенор.

„А в другу, другую-ю-ю ту-гу-гую дівчи-нити-ну"... — коли був барітон.

А потім „Над Прутом у лузі" — для сентименту, „Крилець, Крилець" — для підбадьорення і „Кришталева чаша" — для піддержання сил. Не довго це все тривало. Стоустий і стоногий аранжер не міг позволити, щоб жіноцтво нудилось...

— Прошу просити до лянсіера! — гремів забігаючи до кожної кімнати.

Молодь уважала це за напад, і швидко зни-

тлі сірих, вкритих віковим мохом мурів Вефлеємської стайні лежить у яслах Дитятко. В його головах сидить Божа Мати, а біля неї стоїть, спершись на палиці, старенький Йосиф. З другої сторони ясел — осел і віл огрівають своїм теплим подихом Ісуса. Серед нічної темряви видніє над яслами проміниста стать ангела, а в облаках являється ясна зоря. Укритий за кулісами мішаний хор Інституту співає „Слава во вишніх Богу". Появляються три царі і стають навколішках перед Ісусом з дарами та поклоном. А далі переходять попри ясла вбогі пастухи, даючи від себе ягнята Новонародженому. Свята Родина лишається сама у стайні. Сон їх стортав. З неба злітає ангел, будить дотиком Йосифа, остерігає його перед злобним Іродом і каже втікати в Вефлеєму. Марія сидить на ослі з Дитятком, а св. Йосиф веде віслюка за поводи. Останній образ відтворив сцену погоні Іродових посіпак за Ісусом. Різнобарвне електричне освітлення, як теж спеціяльно до тих картин мальована сценерія гарно доповнили цілість картини. Аранжером був п. Барицький. Хор Інституту під диригентурою п. Лаха співав цілий час ходу картин відповідні коляди, що ілюстрували події на сцені. Хор Інституту славиться колядками віддавна і виступ славної орхестри Принсес Пете не затьмив і цієї другої частини концерту.

На почесних місцях було серед публики кілька англійських родин і група українців з полку вінніпегських гренадірів у парадних одностроях.

Виступ орхестри Принсес Пете в Інституті був повною несподіванкою для всіх присутніх, а навіть для самого Інституту. Це, здається, було задумане як новорічна несподіванка майора Вебба для українців міста Вінніпеґу. Вона вдалась на всі сто відсотків. Публики було повнісінько, як звичайно на всіх недільних концертах Інституту.

САМОХОДИ

Packard, U. S. A., Berliet, Pierce, - тягарові, Fiat - півтягарові, - G. M. C., Ford - санітарні, Dodge, Ford - особові

в доброму стані на ході продають

Державні Заведення Інжинірії

Варшава, Дирекція вул. Королівська 18. Тел. 548-10.

-- Можна оглядати в Самоходовім Дионі у Львові -- і Перемишлі.

В справі продажі приймає і дає ближчі пояснення всім заінтересованим

Відпоручник Дирекції Д. З. Інж. К. Кшиштофович

у днях 7, 8, 9. лютого в Краківськім готелі у Львові і в днях 10 і 11. лютого в „Grand" готелі в Перемишлі. 1457

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Бійки й авантюри.

У суботу сойм полагоджував бюджети. У дискусії над бюджетом мін-ства хліборобства пос. Ткачув (комуніст) каже, що як представник революційних польських, українських і білоруських селян голосуватиме проти бюджету. (Гамір, протести). Тому, що той посол мав говорити лише 8 хвиль, марш. Світальський візвав його, щоби скінчив. Коли пос. Ткачув запротестував, марш. Світальський виключив його зі засідання. Пос. Ткачув і дальше говорив. Маршал запропонував виключити його на місяць. Сойм ухвалив це. Тимчасом до Ткачова підійшов пос. Скрипник (ББ, група Петі Пєвного) і вдарив його та сказав: Це маєш від українців. (Заг. крик). Голос: Він його вдарив. Марш: Я не бачив, розгляну цю справу. Далі говорив пос. Понятовський (ББ) про постулати хліборобства. Маршал стверджує тепер, що пос. Скрипник ударив пос. Ткачова і за це виключає пос. Скрипника зі засідання.

Під кінець дискусії над бюджетом хліборобства говорив мін. Янта-Полчинський, що зсумував висліди нарад над тим бюджетом.

Опісля приступили до бюджету мін-ства військових справ. Референт пос. Перкович (ББ) апелював, щоби сойм не зменшував того бюджету. У дискусії пос. Арцішевський (ППС) сказав, що керовники війська звертають більше уваги на особисті справи ніж на озброєння. Це наслідок того, що міністр військових справ є рівночасно ген. інспектором армії, премієром і диктатором і не може присвятитися армії, як злося би. (Крик, гамір).

Пос. Руґ (Стр. Хл.) говорив про поведінку старшин у Бересті та порівнював із поведінкою польських старшин із 1801., коли то ген. Князевич усунув із війська двох старшин, що надужили своєї старшинської чести. Старшин не злося уживати як вязничних дозорців. (Маршал прикликає бесідника до порядку за слова: „зганьблення однострою", „знущання"). Підчас промови пос. Галіци (ББ), який закидав ендекам, що наслідком їх поведінки розвязали сх. легіон у 1914 р., пос. Кавецький крикнув: Ви пахолки, бо ви пійшли з німцями! За це пос. ББ. Біркенмаєр і Голувко хотіли побити його. Пос. Кавецький зорієнтувався і відскочив. Гамір не вгавав і далі. Прийшло до бійки між послами ББ і Нар. Клюбу. Маршал взиває до порядку, дзвонить. Посла Біркенмаєра записав до протоколу.

Як галас притих, пос. Галіца докінчив промову. Потім говорив віцеміністр військових справ ген. Конажевський. Він сказав, що військових обидили слова пос. Арцішевського, буцімто марш. Пілсудський як перетяжений працею не може якслід кермувати мін-ством військових справ. Пілсудський є геній, це признає Европа, лише в Польщі є люди, що сумніваються в цьому.

Пос. Чапінський (ППС) каже, що його партія стоїть на грунті оборони держави, тому голосуватиме за законом про побір рекрута. Одначе війська не вільно вживати для таких річей, як Берестя та пацифікація.

Проект закону прийняли в 2. і 3. читанні.

Після обідової перерви полагодили бюджет мін-ства почти й телеграфу та праці й сусп. опіки. Бюджет мін-ства закордонних справ референтував пос. Дибоський (ББ). Каже, що польська закордонна пропаганда стрічається з трудностями не лише протипропаганди, а й тому, що в Польщі не всі почуваються до відповідальности за це, як зображують Польщу за кордоном. Бесідник покликується на 4-мовну брошуру з інтерпеляцією ППС у справі Берестя, яку кольпортовано підчас сесії в Женеві.

РОЗПРАВА ПРОТИ ДІЯЧІВ ЦЕНТРОЛІВУ ПЕРЕРВАНА.

У суботу на варшавському процесі Центроліву обор. адв. Гонігвіль повідомив, що лава оборонців на осн. 42. § карн. поступування вносить вилучити предсідника Наймана, бо він на розправі утруднював свідкам зізнання іронічними замітками. Це торкається наглої смерти адв. Корнфельда. Прокуратор відповів, що відомо є, що адв. Корнфельд був хорий, тому заявляється проти внесення. Адв. Рудзінський поставив внесення відложити розправу з причини недуги обв. д-ра Будзінської-Тиліцької. Предсідник повідомив на осн. лікарського свідоцтва, що обв. Будзінська-Тиліцька хора, тому перериває розправу до вівторка.

Відгомін у соймі.

У суботу опозиція поставила у соймі внесення в справі процесу Центроліву. Внескодавці добачують причину наглої смерти адв. Корнфельда в цьому, що предс. Найман невідповідно вів розправу. Це кидає погане світло на польське судівництво. Внескодавці домагаються зміни суд. устрою так, щоби президентів і віцепрезидентів не іменовано, а щоби їх вибирали судові колегії.

До ВП. Передплатників „Діла"!

Чи Ви вже вислали передплату за три місяці заздалегідь? Якщо ні, то зробіть це негайно, а найпізніше до дня 15. лютого 1931 р., бо вже висилаємо тим, що це зробили, як премію

повість Альфонса Доде:

Маціцький

Перекл. із французької мови М. Рудницького.

Обгортка артиста Павла Ковжуна.

НА ПОЧТОВУ ОПЛАТУ ТРЕБА ПРИСЛАТИ **1 зол.** **1 зол.**

кала з привітних буфетових кімнат. На місці зістали тільки старші чини, а й ті час від часу підходили поглянути „як то тепер бавляться". Переконавшись, що таксамо як за їхніх часів — вертали на свої засиджені місця.

Хіба якийсь дуже святочний кадриль вивабив і тих „засиджених" на салю. Одні ставали до танцю, другі попід стіни і — відбувалася одна з найважніших дій балевої пєси.

Лянсіє(р), кадриль, гальопка, мазурка, полька — все це нині небіщики. Грали їм над передчасною могилою саксофони, банджії і інші дивовижні інструменти, яких ні назви ні призначення не знаю. За домовиною йшли фокстроти, кекмельтроти, тустепи, онестепи і танга а похоронну промову виголосив мурин з країни доляра.

Коломийка і вальс ще не вмерли, але вже зелені клигають. Першу спас національний сентимент, другий живе надією на ліпші часи. Вірить, що люди знову вернуться до людських мельодій і людських рухів.

Може й вернуть...

А тимчасом наслідники старих танців гасують щасливо в балевих салях. Збиті в непроглядну гущу витупують танцюючі европейці зовсім як кавові горожани Мекенна, чи чорні мешканці Конґа. На жаль, до цілости своєрідного образка бракує екзотичної обстановки і підхожих костюмів. Був час, коли жіноцтво (зовсім врешті льогічно!) хотіло трохи достосуватися до стилю і підняло з гори та з долини свої сукні. Обрал вийшов мало що не повний, бо сукні чимраз більше робилися подібні до „суконь" альтан-

ток знад Конґа. Сьогорічна мода скасувала помітне скорочення спідниць, позволяючи за те на ще поважніші декольтажі.

(В тім місці мого фейлетону повстала дискусія, як буде по українськи „декольт". Вирнуло три пропозиції: „обнага", „пазушник" і „розхрість". Не знаю на котру рішитися, хоч усі вони добрі і тому вживатиму чужого вислову, а читачі нехай собі вставлять котрийсь із новотворів!).

Отже декольти цього року визначні, а спідниці довгі і широкі. Через те всі муринські танці повинніб відпасти, бо стиль уборів не відповідає стилеві танців.

Нова мода трохи — на мою думку — кривдить жіноцтво. Серед балевого стиску, коли пара при парі танцює спрасована як оселедці в бочці — тяжко буде подивляти дорогі тоалети. Те, що буде — не буде вбране, а те, що буде вбране — не буде видно.

Що воно так дійсно є, наведу один приклад:

Вернув чоловік з одного бенкету, а жінка питає:

— Якіж тоалети мали пані?

— Не можу тобі сказати, бо не бачив. Ми весь час сиділи за столом і те, що виставало попад стіл не було зовсім убране, а під стіл я не мав як поглянути...

Ясна річ, що жінка не могла бути вдоволена з такої відповіді.

Тому раджу всім чоловікам, які ходять на бенкети самі, щоби робили в той спосіб:

— Пані, будь ласка, встаньте зза стола, щоби я міг сказати жінці в чім ви вбрані!

—o—

ЗАЛІЗНИЧІ КАТАСТРОФИ.

На залізничім двірці у Кракові.

У суботу в год. 5.30 рано на стації в Кракові ударився поспішний поїзд із Варшави із поспішним поїздом, що їхав з краківського двірця в напрямі Катовиці-Берлін. Обі льокомотиви стануло дуба й упали на шлях, тендер варшавського поїзду розтрісканий, почт. вагон і два ос. вагони варшавського поїзду розладовані. Вбитих було 6 людей, у цьому 3 залізничники, 2 почтовці, 1 подорожній. Тяжко ранених подорожніх 4, легко ранених 20. (Між ними сойм. посол Гіля). Втрати на 200.000 зол. Спричинив катастрофу дижурний руху на двірці, Дуда. Він поклався спати, а службу передав урядовцеві Охманському. Охманський пустив поїзд ч. 304 по І. шинах, а не повідомив про це дижурного руху на пересувнім двірці. Тому той дижурний думав, що шлях вільний і пустив поїзд ч. 5. Дуду й Охманського арештували.

На стації в Тисьменици й Блешні.

У суботу вночі була залізнича катастрофа між ст. Тисьмениця-Палагичі (шляху Станиславів-Чорткія). Коли станиславівський поїзд виїздив зі стації Тисьмениця нараз від ст. Палагичі зїхало кілька вагонів і наїхали на задні вагони того поїзду. Три ост. вагони ос. поїзду ушкоджені. Жертв у людях не було.

На ст. Блешно (шл. Ченстохова-Герби Шлеські) вискочило 10 товарових вагонів, 5 розбилося.

—o—

ЛИСТАР, ЩО ВКРАВ АМЕР. ЛИСТИ.

Слідчий виділ у Львові арештував 25-літнього листаря Сидора Щурка (На Блоне 28) під закидом крадіжі американських листів. В хаті Щурка найшли кількадесять коверт з американських листів. Щурек признався, що вкрав загалом 600 ам. долярів. Одначе він мусів украсти далеко більше. В деяких листах, як виходить зі змісту, було навіть по 100 долярів, а були це пересилки **американських українців для жертв „пацифікації" Сх. Галичини.**

ЗАСТРІЛИВСЯ ПОЛІЦАЙ.

У лісі в Лисиничах (біля Львова) найшли трупа поліцая Каз. Вандасевича, що там застрілився. Вандасевич по фаху кравець, був тепер у стані поліційної резерви. Тому три тижні дістав був відпустку для порятування здоровля, а в дні, в якім відпустка кінчилася, застрілився.

СПОРТ

Міжнародні гокейові змагання в Криниці.

Субота, 7. лютого.

Канада-Австрія 8:0 (0:0, 7:0, 1:0).
Зл. Держави-Польща 1:0 (0:0, 1:0, 0:0).
Швеція-Чехословаччина 1:0 (0:0, 0:0, 1:0).

Мадярщина здобула чашу Залеського.

У суботу вечором відбулися ост. змагання за чашу мін. Залеського („нагорода розради") між Мадярщиною і Францією з вислідом: 1:0 (0:0, 0:0, 1:0). Ворота, рішаючі про побіду, стрілив в ост. мінуті гри Міндер. Суддював Сем (ЧСР). Так Мадярщина здобула чашу уфундовану мін. Залеським.

Останній день змагань.

Неділя, 8. лютого.
Австрія-Швеція 1:0 (0:0, 1:0, 0:0)
Чехословаччина-Польща 0:0.
Канада-Зл. Держави 2:0 (1:0, 0:0, 1:0).

Мистецтво світа: Канада 9 пунктів.

Мистецтво Европи на основі пунктів припало Австрії — 4 пункти.

Віцемистецтво Европи Польщі — 3 пункти.
Чехословаччина — 3 пункти.
Швеція — 3 пункти.

Гаківка у Львові.

Неділя, 8. лютого.
Чорні-Погонь II. 1:0 (1:0, 0:0, 0:0).
Львовянка-Лехія 1:1 (0:0, 1:0, 0:1).

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяла скоро, певно і без болю.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Попереднє (29.) число „Діла" підпало конфіскаті за одну новинку. Це вже 9-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Арештування.** Дня 5. лютого ц. р. арештувала місцева поліція в Раю, п. Бережани абс. техн. Осипа Барана і його сестру Марусю. В їх домі переведено дворазову ревізію, але нічого не знайдено.

— **До ювилею Митрополита Шептицького.** З приводу ювилею Митр. Шептицького появилося в Каттерні коло Бреслява окреме, ювилейне число католицького журналу „West-östlicher Weg", присвяченого східним справам (чч. 9—10 за вересень-жовтень 1930). В числі, прикрашеним удатною знимкою Ювилята, надруковані після редакційного вступу три статті проф. Д. Дорошенка (Митр. Шептицький і Україна), о. д-ра П. Вергуна (Митр. Ш. і українська греко-кат. церква) і д-ра З. Кузелі про культурну діяльність Митрополита, які появилися теж окремою книжкою п. з. „Життя й діяльність Митрополита Андрія графа Шептицького" (Leben und Wirken des Metropoliten Andreas Graf Scheptyckyj. Гльогав 1930. Стор. 32), накладом д-ра Вергуна.

— **Українка в чужій пресі.** Д-р Петро Вергун помістив у грудні м. р. дві обширні статті про Україну, а саме: „Christentum und Kirche unter den Ukrainern" (в „Deutsche Illustr. Rundschau", Мюнхен) і Die Geschichtliche Entwicklung der Ukraine (в „Augsburger Postzeitung). Перша стаття ілюстрована й подає карту України. — „Deutsche Rundschau" з 8. серпня м. р. містить статтю д-ра Зенона Кузелі про українську мову (Die ukrainische Sprache), яку передрукував м. і. „Букарестер Тагеблят". — Берлінський лікар-українець д-р Опанас Шевчукевич оголосив у 42 ч. „Deutsche Welle" з 17. X. 1930 з нагоди свого викладу в „Рундфунку" про Буковину нарис: „Der Erlösungstraum", ілюстрований знимками з його різьбарських праць. — Д-р Г. Райхард помістив у журналі „Das freie Deutschland" (ч. 4 з 25. X. 1930) обширну статтю про українців („Die ukrainische Minderheit in Polen"). — В листопадовому числі журналу „Neue Revue" появився авторизований переклад д-ра М. Бардаха: J. Smolytsch, Die Macht des Schweigens". З. К.

— **Конфіската „Роботніка".** Тридцятьдев'яте число варшавського „Роботніка" підпало конфіскаті за поданий зміст промови українського посла Кузика в польському соймі в справі „пацифікації" Сх. Галичини.

— **І таке буває.** В селі Ярчівцях, пов. Зборів, селяни, старинним звичаєм, палили в ночі на дорозі за селом сіно і солому, яка на Різдво і Йорданське Свято була на столах у селянських хатах. Поліцай Ольшевський чомусь не сподобав собі цей звичай і розганяв селян та казав погасити вогні. Поліцай арештував парубка Кобзистого.

— **Смерть француза, приятеля Марка Вовчка.** Дня 6. грудня 1930. в Парижі помер Люї Жюль Гетцель, почесний голова Союзу французьких книгарів, сеніор французьких видавців. Покійний родився 1847 р., був сином письменника, який писав під псевдонімом „Сталь". Цей Сталь переклав на французьку мову „Марусю" Марка Вовчка. Мэрко Вовчок до кінця життя жила в приязні з родиною Гетцелів. В архіві Гетцелів переховуються цінні листи Марка Вовчка. Згаданий переклад твору Марка Вовчка діждався у Франції кількадесять видань і його досі вживають у французьких жіночих школах як шкільну лектуру.

— **Театральна маскарада в Станиславові.** Симпатична дружина „Театру ім. Тобілевича" влаштовує дня 14. ц. м. у Станиславові масковий баль. Крім похвальної мети — збірки на підмогу театрові, який находиться в скрутних обставинах, цей баль притягне широке коло громадянспрагнених приємної та інтелігентної розривки. Відомо, скільки темпераменту та гумору вміють внести артисти в кожну забаву. У станиславівським цьогорічнім карнавалі театральна маскара. да буде головною атракцією. Комітет складений із діяльних громадян Станиславова робить заходи, щоби цей вечір удався якнайкраще.

— **Нафтова афера.** У Бориславі на шкоду фірми „Галіція" викрито обманство на суму 21.5000 дол. Крадежі доконали так, що замість нафти помпували воду. Арештовані: Зен. Коляж, бувш. урядовець „Галіції", Шуцман, орендатор копальні „Марина", Мавр. і Ізидор Шуцман та Гавптман.

— **Арештування свідка в судовій салі.** Другого дня розправи проти здогадного вбійника Андрія Бориски зі Старого Села арештовано в салі розправ львівського суду свідка Михайла Черепика, бо виявилось, що він зізнає фальшиво. Його судитимуть за обман, бо підозрівають, що його підкупив батько підсудного Кондрашина.

— **Знов сенсаційний процес у Львові.** В лютім мин. року в одній вілаї в Закопанім літники почули відгомін стрілу і за хвилину найшли Олену Богданову із Загайкевичів на землі з простріленою головою. Біля неї стояв на вколішках її чоловік, який начебто рятував жінку. Жінка скоро померла, а підозріння в убійстві впало на її чоловіка Константина Богдана. Слідство виявило, що це подружжа жило у незгоді, що чоловік погрожував жінці револьвером і що годину перед трагічним випадком Константин Богдан мав із жінкою сильну суперечку, бо жінка докоряла йому, що він має любовницю і лишає її саму дома. В понеділок 9. ц. м. розправа перед львівським судом присяглих вияснить цю трагедію.

— **Бувають вдячні люди.** Песнмісти говорять, що світ повний невдячности і зла. Але вистар-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 10. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 3)

Тиждень в Ен Арборі.

Мальовані пси і деревляні коні.

На порожнім місці між супротивниками вибігає один пес, потім другий і третій. Пси люблять хлопців, бо хлопці люблять псів. З обох боків чути свисти та наклинування. Пси стають на середині і не знають куди йти. Аж ось один пес дався привабити софоморами. Кілька рук простягнулося до нього. Він махає хвостом і радується враз з хлопцями. Але біля нього вже стоїть кілька софоморів з пляшкою червоної фарби і малюють його. Пес вихоплюється їм із рук і біжить на другий бік, де фроші малюють його на зелено.

Така біганина в одного боку на другий повторюється кілька разів і бідні собаки аж стікають зеленою і червоною фарбою. Це не заколочує їх радости.

Враз з псами бігають малі хлопці. Вони теж горді, коли в них лице, руки, ба, ціле вбрання похляпане фарбами.

Ось вам перша спроба.

На площу між обома супротивниками висувають кільканадцять деревляних коней. Це округлі, слизькі колоди на високих ногах. На ті колоди сідають напроти себе один фрош і один софомор, а в руки дають їм мішки до половини наповнені сіном. На коні трудно втриматися, бо слизький. Треба триматися однією рукою. Річ у тім, щоб ударити противника так, щоби він злетів на землю, а ви, щоби не злетіли.

Все готове. Двадцять чи тридцять пар сидить на конях і жде вистрілу на знак, що боротьба почалася.

Вступний змаг.

Стойте напроти одної пари. Два хлопці мабуть двадцятилітні, на два метри високі, здорові, мускулисті, один червоний, другий зелений, сидять на коні напроти себе і кожний стискає в руках мішок та глядить на противника і міркує, якби то скорше після вистрілу вдарити його так, щоби той упав на землю.

Ось чуєте вистріл. Ви бачите, що фрош випередив софомора і так ударив його, що той перекинувся під коня, але з коня не впав. Одначе від розмаху фрош стратив рівновагу і опинився, так само як його противник, під конем. Оба держаться коня ногами і однією рукою, а другою рукою держать мішок. Та на нещастя, мішок фроша дістався йому між коліна і він не годен ним орудувати. Софомор вперто махає мішком, часом влучить противника, по голові, то по колінах. Фрош пручається, щоб видобути свій мішок, але в цей мент ударений противником, тратить хват ногами і падає на землю.

На площі крик. — з одного боку радости, з другого боку розпуки.

Майже на цілій лінії перемогли софоморп і виграли один пункт.

Настунають другі змагання.

Другий і третій змаг.

На середину площі виносять кільканадесять сильних дрючків, на метер довгих. Обі сторони вибирають противників, найсильніших хлопців, які мають боротися, доки один одному не вирве з рук дрючка. Боротьба тревае двацять хвилин.

І знов ваше око любується видом противників, обнажених до пояса, як уставляються в ряд і ждуть на знак.

Чути вистріл і починаються змагання. Все поле покрите борцями. Одні ще стоять на ногах, другі качаються по траві, а інші, як побідники тримають дрючки в руках. Боротьба зайла. Бачите напружені мязи і чуєте стогони. Одні вже побідили, а другі ще борикаються і качаються по траві аж під ваші ноги.

Двацять хвилин минає. Боротьба скінчена. Знов софомори виграли. Настунають треті та останні змагання.

На площі стоять три великі телеграфічні стовпи, вкопані в землю в деякім віддаленні один від одного, а на вершку кожного стовпа повівав прапор. Фроші діляться на три рівні групи, по тисячу люда, обступають стовпи і стають готові до оборони. Софоморп стоять у віддаленні і радуть раду, на який стовп спершу напасти, щоб зірвати з вершка прапор. Знов боротьба тревае двацять хвилин.

З гуком вистрілу біжить юрба софоморів в напрямі до крайнього стовпа, але нагло звертає в бік і атакує середній.

Зчинилася страшна метушня. Одні повалю-

чить приглянутись життю ближче, то завважимо, що в людині живуть в душі добрі прикмети, здібність до жертви і одвічности. Про це говорить хочби такий факт: Перед 30 роками в селі Нешави над російсько-німецьким кордоном явився російський політичний утікач Якубовський з Ломжі і просив селян, щоби вони нагодували його і безплатно перевезли через кордонну ріку, бо інакше його жде висилка в Сибір. Деякі селяни боялись допомогти йому, щоб не мати клопоту з поліцією, деякі вимагали грошей. Якубовський не мав грошей і був просто в розпуці. Тільки один селянин Рачик змилосердився над збігцем, погостив його, дав йому на дорогу свій кожух, бо була зима, а потім безплатно перевіз човном через кордонну р'ку, очевидно, омиваючи сторожу і наражуючи самого себе на небезпеку. Було тридцять літ. До села Нешави приїхав на тих днях багатий американець Якубовський, запитав де мешкає селянин Рачик і йому відповіли, що Рачик помер підчас війни. Американець відшукав дочку Рачика, розказав їй, що її батько перед 30 роками став йому у пригоді, вратував з біди і тому він тепер дає з вдячности 10 тисяч доляр'в для його дочки, а тисячу доларів на здвигнення памятника на гробі Рачика. Так воно і сталось.

— **Роковини смерти Достоевського.** Дня 9. лютого минає 50 літ від смерти великого російського письменника Достоевського. Помер він у Петрограді. Російський літературний світ готовиться до великого свята з нагоди цих сумних роковин.

— **Пияки, їдьте до Дортмунду!** „Інститут фізіольогії праці" в Дортмунді хотів дослідити вплив алькоголю на працездатність і фізичний стан людини, тому оголосив у часописах, що хто любить пиво, може щодня випити в цім інституті безплатно 14 фляшок найліпшого пива і ще за це дістане денно заплату по 10 марок, але за те мусить позволити робити експерименти над станом його мозку і м'язів після цієї пиятики. Досі зголосилось майже 1000 аматорів пива, а може зголоситься ще більше.

— **Еспанські університети замкнені.** Декретом міністерства замкнено всі еспанські університети на один місяць. Сталось це тому, що серед студентства зростав настрій ворожі до теперішнього уряду. Рівночасно подають, що від 15. н. м. в Еспанії буде скасований стан облоги та знесена цензура.

— **Теорія релятивности також релятивна?** Професор Айнштайн, творець теорії релятивности у своїм викладі в Пасадоні в Каліфорнії сказав між іншим, що основні тези його теорії релятивности його вже не здоволюють і вимагають ревізії та дальшого розвитку. Нова його теорія буде збудована на дослідах каліфорнійського астронома Гублера і фізика Польнава. Айнштайн сказав, що у всякому разі нове розуміння космосу та простору не матиме нічого спільного із давною вірою в симетричний сферичний простір, який визнавали старі теорії.

— **Пошлюбна ніч в аренті.** Багатий француз Альдюбер женився і з радости, що йому вдалось здобути гарненьку жіночку, зараз по шлюбі запросив собі до реставрації в Парижі своїх приятелів та почав забавлятись з жінкою і з приятелями. За кілька годин пиятики веселі приятелі і сам жених лежали у мальовничих позах під столом, а пан Альдюбер з насолодою оповідав яка то його жінка гарна і якто приятелі повинні завидувати, що він зараз іде з жінкою додому, де жде його пошлюбна ніч. Але покищо в ресторації було душно, горячо і пан Альдюбер встав з-під стола і сказав жінці, що вийде на вулицю дихнути свіжим повітрям та полагодити ріжні справи. На вулиці молодому зовсім замакітрилось в голові, він, походивши трошки, забув зовсім як називається ресторація, де він лишив жінку і приятелів, почав з прохожими авантюру, а поліція, побачивши, що він п'яний, взяла його на автомобіль і замкнула до арешту. Бідний Альдюбер провів пошлюбну ніч за кратами, виспався і аж тоді пригадав собі, де його жінка, вийшов на волю, заплативши кару за авантюри.

— **Розстріляли бандита.** Бандит Северин Джованні протягом 10 літ нападав на багатих людей в Буенос Айресі і мав стільки грошей, що жив як князь і казав титулувати себе князем. Але минулого місяця його окружила поліція. Він боронився до остаточности, вбив 2-ох поліцаїв і дав себе арештувати аж тоді, як вистрілив останній набій. Його засудили на смерть. Вислухавши смертний присуд, Джіованні всміхнувся і сказав гордо: „Для мене життя було грою. Я все грав і вигравав, то можу раз програти одну й останню ставку". Так само стоячи під муром, чекаючи на стріли вояків, він перед цівками крісів усміхався і жартував зі своїм товаришем, якого також розстріляли трохи пізніше як Джованнія. Джованні був інтелігентним, освіченим бандитом, членом партії анархістів.

— **Смертний присуд в Англії.** Англійський комівояжер Альфред Равс провадив гуляще життя, заплутався в ріжні скандальні історії, вліз у довги і стояв над безоднею. Бажаючи втекти від своїх гріхів, зірвати з минувшиною, він порішив спалити свій автомобіль разом з якимнебудь пасажиром, щоби влада думала, що це він згорів в автомобілевій катастрофі і щоби забути його гріхи, довги і т. д. Після цього мав Альфред Равс намір принати інше ім'я й прізвище й почати життя наново. І справді, коли до його автомобіля сів невідомий добродій, він замкнув його, виїхав за місто і спалив автомобіль разом з пасажиром, а сам зник. Поліція арештувала його і пізнала, що згорів не Равс, але невідомий пасажир. Равса судили і на днях в місті Нортемптоні його засуджено на кару смерти. Після оголошення присуду Равс крикнув: „Я не винний", а одна з його численних жінок, яка була на салі розправи, крикнула: „О, мій Альфреде!" і зімліла. Вона зізнавала також, що Равс не винен і що автомобіль згорів з невідомим пасажиром випадково, через необережність тогож.

— **На монархістичнім індексі.** В Льондоні виходить в кількох мовах монархістичний журнал п. з. „Міжнародний Монархістичний Огляд". В останнім числі цього журналу читаємо, що монархістам заборонено читати твори кількадесяти відомих письменників, між ними заборонено твори Анатоля Франса, М. Горкого, Ромен Роляна, а як подає цей журнал, саме з таких причин: „Анатоль Франс шкідливий тим, що любив кпити собі з релігії й монархії, а свої шкідливі думки вмів прикривати гарною й остроумною формою; Максим Горкій, приятель Леніна і комуніст. Вартість його творів дуже сумнівна. Ромен Ролян своїми творами будить в слабих людей пацифістичні й антимілітарні настрої". Як бачимо, свобода думки і слова в монархістів у такій пошані, як і в комуністів.

— **Після землетрусу на Новозеляндії.** Останні відомости говорять, що від недавного землетрусу на Новозеляндії згинуло майже 800 осіб, а між ними є 6 трупів, яких годі розпізнати й усталити хто вони такі. Місто Гастінгс змінилось в одну руїну. В одним торговельнім будинку руїна присипала живцем 9 молодих дівчат. Деякі вулиці запались і на них видно великі щілини. В місті Напірі завалився шкільний будинок семінарії і всі учні й учителі згинули, або були ранені. Чудом зберігся ненарушений деревляний костел, великої історичної вартости, як зразок старинної архитектури. Другий, катедральний костел в Напірі завалився і під руїнами похоронив 12 старих жінок, які молились в костелі. Досі добули з під руїн 70 осіб. І досі в Напірі чути легкі дрогання землі.

— **Вахмайстер жандармерії на шибениці.** Мадярський вахмайстер жандармерії Степан Амбрус убив свого часу в ночі дві поштові уряднички з Чалянти й ограбив пошт. уряд. За це його засудили на смерть і передучора в м. Ноьваради присуд виконали. Вечором перед екзекуцією Амбрус запросив до себе ката Кочарека і питав його, чи це дуже болить, як когось вішають. Кат потішав його, що він має велику практику і повісить його так, що він і не почує. Цілу годину балакав засудженний з катом і гостив його папіросами. Відтак Амбрус цілу ніч молився, читав біблію і сповідався та ревне плакав. Коли його виводили під шибеницю, його не можна було пізнати: його лице було сіре як попіл, а очі запалі глибоко в голову як у трупа. Цікаве, що підчас екзекуції цього жандарма біля шибениці була присутна його мати і брат.

—o—

В ІМЯ ПРАВДИ.

Ще про комунікат Виділу Н. Т. ім. Ш.

У вчорашній редакційній замітці до комунікату Виділу Н. Т. ім. Шевченка зайшла через недогляд прикра стилістична похибка, яку на цьому місці справляємо. Редакційна приміткя має звучати так: „Даючи місце повищому комунікатові Виділу Н. Т. Ш. на сторінках нашого органу, зазначуємо від себе, що не погоджуємось зі становищем Хв. Виділу Т-ва **в деяких** (вчора помилково було: в усіх) порушених комунікатом справах, зокремаж ніяк не можемо зрозуміти становища, яке занив Хв. Виділ в останній точці комунікату".

—o—

З судової салі.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У ЛЬВОВІ.

У суботу вечором львівський суд після триденної розправи проти селян зі Старого Села (Любачівщина) Кондришина та Сарамаги, обвинуваченних у вбивстві та співучасти в убивстві сел. Борискі видав такий присуд: **Присяглі потвердили щодо Кондришина питання про вбивство, тому його засудили на кару смерти (шибеницю).** Сарамагу увільнили від вини та кари. Оборона зголосила касацію.

—o—

АМБАСАДОР СКШИНСЬКИЙ УСТУПАЄ.

„Глос Народу" повідомляє: Віденська „Райхпост" принесла вістку з Мілляно, що польський амбасадор при Ватикані гр. Влад. Скшинський зажадав від свого уряду, щоби його відкликав. На місце Скшинського прийде польський амбасадор у Парижі Хлаповський. **Зміна ця є в звязку з протестом українських епископів проти переслідування українського клиру в Польщі.** Той апель до папи мав згідно з бажаннями Польщі остати в тайні, а хоч про це старався амб. Скшинський, то останніми днями передістався до загального відома.

—o—

КАТАСТРОФА ВІЙСЬКОВОГО ЛІТАКА.

На полях с. Рики (Люблинщина) впав військовий літак і розбився зовсім. Пільот Бичковський згинув, обсерватор пор. Скальський раненний.

Дописи.

ДІТЬКІВЦІ, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ. **(Яку службу повинить у нас поліція).** В громаді Дітьківці, повіт Тернопіль, робить кожної ночі кількох людей варту. І так було в ночі 13. грудня 1931 р. Цієї ночі повинили варту: Сидір Скібеляк, Петро Ожга, Андрій Ожга і Михайло Підгайнюк. На провірку цієї варти прийшов до села постерунковий Зайонц з постерунку державної поліції в Ігровиці. Цей постерунковий враз зі Степаном Пончком та Іваном Мудиком (оба господарі з Дітьковець) пішов провірювати варту.

Коли прийшли до вартівників, то постерунковий Зайонц приказав Степанові Пончка, щоби той зажадав від вартівників в імени постерункового по чверть літри горівки; якщо, казав, вартівники горівку дадуть, то не будуть робити цієї ночі ніякої варти. Трьох із вище згаданих **вартівників, а саме Сидір Скібеляк, Петро Ожга** й Андрій Ожга вони з постерунковим Зайонцом,

---

ють других на землю, толочуть ногами, пнуться по головах уверх і вже ось-ось мають досягнути стовп, коли сотні рук стягають їх до землі, під ноги. Серед великого натовпу бачите, як кілька голов висувається понад тисячі голов, а один з червоним лицем (не знаєте, чи від крови, чи від фарби) вже починає хилівати на стовп. Одні руки підпихають його вгору, другі стягають долому. Іще один рух ногами, і вже не досягнуть його руки противників. Та ні, таки досягнули, і він щез десь під ногами юрби.

Але ледви його стягнули, а вже другий лізеться вгору по стовпі. Лізеться як вивірка. Сорочка на ньому пірвана, вже бачите і штани, тільки шмаття в них висить. Але він лізеться руками і ногами. Ще один скорий рух і вже його не досягнуть.

Перемога.

На площі охкання жаху і викрики радости. Герой — сомолор досягає вершка стовпа, якних 15 метрів понад землею відриває прапор і вимахує ним над головами побіжених фрошів.

Лишилося ще здобути два прапори і перемога софоморів повна.

В цій боротьбі кількох вивихнуло ногч, руки, рамена, потратили зуби. Їх ведуть або несуть до амбулянсу, де дають їм першу поміч.

Знов софомори вібралися на бочі, а фроші поділилися на дві групи і обступили два останні стовпи.

Нараз на площі воспитальоття. Софомори громадою кинулися до входової брами і щезли з виду.

Ви довідуєтеся, що софомори зріклися двох останніх прапорів, бо і так мають перемогу.

Боротьба скінчена. Фроші побиті і приниженні.

Хлопці беруться за рамена і вертають на кампус. Авта на вулицях звільняють свій біг, роблять їм дорогу. Помальовані, обдерті, покровавлені, зіпрілі, йдуть і співають університетські пісні.

Попри кожай вулиці їде якась „лейді" великим автом. В один мент її авто обсіли зелені фроші. Кількох сіло на радіяторі, кількох тримається олівків, кількох причіпилося ззаду авта, ба навіть трьох чи четирьох видрапалося на дах авта. „Лейді" сміється, хлопці сміються, всі сміються і ви з ними. Таких навантажених авт бачите кільканадцять.

Похід задержується на кампусі. Там є кілька промов, кілька співів і всі розходяться домів після напруженої праці.

Ваш провідник, який минулого року співчив університет, а тепер бере спеціяльний курс, робить свої завваги про теперішніх фрошів і софоморів. Він нарікає на деморалізацію молоді. За його часів, (перед трьома роками) софомори здобули всі три прапори, хоч фрошів було півтора разів більше. А коли він був фрошом, софомори ні одного прапора не зняли.

(Продовження буде.)

—o—

та громадським поліцаєм Петром Веренчаком пішли до місцевої коршми, купили там горівки та напивалися там всі разом. За те постерунковий Зайонц звільнив тих трьох вартівників від варти на цілу ніч. По пятниці (а було це між 10. й 11. год. вночі) постерунковий Зайонц враз з тими, з якими запивався в коршмі, пішов у село і почав записувати господарів за виходки та за неувязнених псів. І так записав тоді постерунковий Зайонц господарів Івана Кирика та Василя Бородюха, за те, що коло одинацятої години вночі їх пси на їх власному подвірю не були на припоні. Івана Кирика, у якого постерунковий записав пса, покарало повітове староство в Тернополі двома добами арешту, а Василь Бородюх, у якого постерунковий таксамо записав пса, не був зовсім караний, бо пост. Зайонц казав, що відпише кару за пса, якщо Бородюх дасть за це миску меду. Василь Бородюх дав мід і не був караний. Дня 6. січня 1931. на самий Святий Вечір гр.-кат. обряду прийшов до села той самий постерунковий та враз зі Степаном Пончка пішов до Петра Нарольського, господаря в Дітьківцях. Десь коло год. 6—7. вечором надійшли попри хату Нарольського місцеві хлопці з вертепом, які колядували та збирали датки на церкву, і то за згодою священика та начальника громади. До тих колядників вибіг пост. Зайонц та почав кричати: „Банда, розейсьць се". Постерунковий задержав усіх хлопців, а одного зпоміж них, Петра Луцика, забрав до хати Стаха Стружика, де відобрав від Луцика всі гроші, які колядники зібрали на церкву, а саме 11 зол. 66 сот. та список жертводавців. У міжчасі один з хлопців-колядників побіг до старшого церковного брата, Василя Мудика, а коли Мудик прийшов до хати Стружика, де був пост. Зайонц та почав постерунковому вияснювати, що колядники ходять рік-річно від непамятних часів колядувати по селі, і то без ніякого спеціяльного дозволу, тоді пост. Зайонц почав кричати: „Теґо року не бендзеце колендовацьь, марш стонд, бо я вам заложе кайданкі". Після того постерунковий пішов на село та стрінув по дорозі того самого церковного, старшого брата, Василя Мудика, який в хаті Стаха Стружика інтервенював у нього в справі колядників, пост. Зайонц приступив до Василя Мудика та без ніякої причини почав його тягнути в бічну вуличку. Коли Василь Мудик спитав пост. Зайонца, за що та куди він його тягне, то він відповів: „Не питай, відзіш муй карабін, я ці зараз нім шурни". Василь Мудик вспів видертися від пост. Зайонца, а тоді пост. враз з Михайлом Нарольським, Степаном Пончка та Степаном Гавурським пішли лити до місцевої коршми. Того самого вечора пост. Зайонц ходив по хатах та приказував людям гасити світло, так, що люди не могли спожити навіть св. вечері. І так того вечора був постерунковий у багатьох господарів та криком і погрозами приказував гасити світло в хатах. Так було у господарів: Василя Іванцева, Андрія Ляля, Івана Мудика, Василя Мудика, Андрія Палашевського та інших. Питаємо вищу владу: Чи так воно має бути?

Виказ жертв

зложенних на „Фонд Ветеранів" у міс. жовтень-грудень 1930 р.

Інж. А. О. Антонович, Висічка 2·50, А. Баландюк, Чижів 9, А. Бачинський, Калуш 15, В. Бень, Запитів 16, д-р М. Бих, Копичинці 10, д-р Д. Блавацький, Бібрка 15, І. Благий, Борщів 20, о. М. Блажовський, Підгайці 1, В. Богонос, Городенка 2, С. Бріль, Тудорів 6, проф. І. Брикович, Тернопіль 10, о. І. Брикович, Кривеньке 8, О. Будний, Дубрівна 2, о. В. Венгринович, Ваньовичі 12, А. Вівчарик, Острог 2, о. І. Винницький, Залісці 12, Г. і О. Вовки, Шешори 12, В. Вороновський, Буськ 4, о. І. Гаврилишин, Лучинці 2, Б. Гадлевич, Дрогобич 3, д-р Г. Гарматій, Теребовля 15, д-р Т. Гвоздецький, Липиця Дол. 10, В. Глібовицький, Шешори 8, Т. Гоза, Перемишль 15, о. М. Головінський, Доброполе 12, учит. О. Горбатий, Олькуш 10, учит. М. Гординська, Ваньовичі 12, Т. Грицай, Ст. Стрілиська 9, д-р Гуркевич, Самбір зб. 129·95, д-р М. Ґардецький, Кути 5, Т. Ґоґоц, Борислав 9, проф. Ю. Ґоцький, Нови Тарг 1·50, М. Девоссир, Свеце 15, Ч. Добровольський, Луцьк 15, о. І. Дорик, Вільхівка 10, учит. І. Дубицький, Стрий 10, В. Дяків, Немирів 20, Д. Жук, Майдан Сіл. 3, О. Завадович, Примирівці 5, о. П. Задворняк, Деревляни 5, о. Л. Залужний, Западів 10, д-р А. Запалітний, Теребовля 30, І. Зарицький, Дрогобич 6, І. Заяць, Перемишль 4, о. І. Зварич, Збараж 6, д-р П. Зволинський, Болехів 6, Ю. Зілинський, Борщів 9, М. Зубрей, Перемишль 6, Б. Кабарівський, Краків 9, О. Качанюк, Любомирка 3, С. Кордуба, Заваде 8, А. Костирка, Стрий 6·35, П. Костюк, Руда Пяб. 12, о. М. Кравчук, Негівці 3, П. Кривоносюк, Варшава 2, суд. В. Курилович, Підкамінь 9, д-р С. Кушнір, Яворів 8, С. Лясовський, Фільварки 3, Ю. Левицький, Осмолода 8, нот. канд. Я. Левицький, Винники 10, д-р М. Лепкалюк, Галич 5, О. Лис, Стрий 15, М. Литвинець, Жабинець 15, Р. Луцик, Дрогобич 2, П. Магас, Борислав зб. 71·50, д-р В. Маковський, Ліско 15, О. Максимюк, Катовиці 10, М. Малицький, Шляхтинці 10, суд. Я. Марків, Бучач 4. В. Маньків, Липиця 1, заст. нот. І. Медвідь, Ст. Самбір 15, О. Моровик, Красноїлля 7·50, Л. Налуковий, Копичинці 9, П. Особа, Людвиківка 9, Г. Павас, Броди 15, д-р П. Пеленський, Ярослав 10, о. В. Подолянчук, Ступки 3, В. Побідинський, Перемишль 15, упр. шк. В. Понятишин, Левічин 10, о. Т. Прийма, Дуліби 20, О. Притика, Кожувкі 30, П. С. К. Стрий 42·70, д-р М. Пушкар, Ланьцут 8, І. Рачок, Глухів 4, д-р І. Рижій, Миколаїв н/Г. 12, П. Романівський, Дучимів 6, д-р М. Рожанківський, Калуш 60, П. Сікач, Стрий 3, д-р М. Сірко, Броди 15, інж. І. Скоропада, Тернопіль 9, П. Скочиліс, Сікож 4, д-р Р. Слюзар, Микулинці 5, М. Смаль, Чортків 3, П. Смаль, Борщів 6, д-р І. Станько, Любачів 15, І. Строцький, Отинія 9, д-р Строцінський, Ходорів 10, Ю. Татунчак, Порубе 3·50, М. Тимків, Бабин 10, О. Третяк, Суд. Вишня 9, Л. Туркевич, Водиче 5, д-р І. Турянський, Коломия 9, Фешенко-Чопівський, Битом 5, д-р М. Фільц, Яворів 4, О. Хмара, Колонія 6, д-р Хробак, Перемишль 87·45, о. Е. Цегельський, Янів к/Тереб. 5, о. В. Чопей, Галич 3, д-р Е. Щуровський, Винники 5, д-р І. Яворський, Тернопіль 2, — зі Львова: д-р В. Бабій 9, проф. М. Бадлюк 10·50, П. Бакович 9, д-р І. Баран-Витанович 1, о. В. Белей 9, М. Біганський 4·50, д-р Р. Білас 15, інж. М. Боднар 6, ред. О. Боднарович 6, М. Бойковський 12·50, д-р Д. Бречка 3, М. Бридинський 3, д-р Т. Бурачинський 9, В. Варивода 1·50, І. Василик 6, В. Васильків 3, д-р І. Вегера 3, І. Витанцький 1·50, С. Волошиновський 9, А. Гаврилко 6, дир. М. Гаврисевич 1, проф. С. Гайдучок 6, М. Галущинський 15, Ю. Галаревич 9, О. Ганицький 9, д-р С. Ганицький 3, В. Гафткович 3, Г. Гладкий 6, д-р Б. Гнатович 3, ред. Р. Голіян 3, О. Голинський 3, В. Головка 6, ред. М. Голубець 3, І. Грабар 6, І. Грещак 3, І. Громницький 2, Я. Гувар 1·50, М. Гебус 1·50, д-р І. Гижа 3, інж. К. Гуран 3, д-р О. Степанів-Дашкевич 2, д-р Р. Дашкевич 3, Г. Дмитрів 3, інж. В. Дувало 9, В. Дуткевич 3, інж. Г. Елішевський 3, інж. Г. Йовик 1·50, д-р В. Калина 2, інж. М. Капуста 12, О. Карпінський 6, Д. Квасниця 6, В. Кипріян 3, М. Кисілевський 2, В. Кмицикевич 6, І. Коваль 1·50, Г. Ковч 6, д-р М. Коновалець 8, д-р В. Константинович 7·50, Я. Косоноцький 6, О. Костик 6, В. Костик 6, М. Копко 3, інж. П. Копюба 3, д-р П. Кривуцький 7·50, В. Кубаєвич 6, В. Кудрик 6, М. Кузик 2, учит. Я. Кузьків 2, Л. Кульчицький 3, Д. Кульчицький 3, О. Кутний 1, о. д-р В. Лаба 15, д-р О. Лаврівський 4, І. Лада 3, В. Левицький 3, О. Лемішка 3, Л. Лепкий 9, Ю. Лепкий 6, д-р Лужницький 6, О. Луцький 30, С. Магаляс 9, д-р Б. Макарушка 3, проф. Г. Макітра 3, д-р Л. Максимонько 7·50, о. О. Малиновський 5, Я. Маренін 3, інж. А. Мельник 6, М. Мельничук 6, П. Мечник 4, Т. Миссак 3, В. Мриглоцький 3, дир. А. Мудрик 9, д-р М. Музика 7·50, О. Навроцький 6, дент. Я. Насс 4, д-р І. Німчук 6, Л. Огоновський 4, д-р Я. Олексишин 4, інж. І. Ольховий 6, В. Онуфрик 3, М. Павлюк 6, І. Пак 1, В. Паліїв 12, інж. А. Палій 9, П. Паліїчук 6, В. Паньків 10, д-р Я. Пастернак 6, З. Петрів 9, П. Петрик 6. К. Плетінка 3, інж. Б. Попович 6, Т. Пивка 15, О. Радловський 40. інж. Р. Раковський 6, радн. Рожанківський 15, інж. З. Рудик 9, І. Рудницький 3, М. Рудницький 9, інж. Л. Савойка 1·50, І. Семків 2·50, інж. А. Сербин 4, Я. Свєшник 6, д-р Б. Стернюк 2·50. І. Стернюк 6, М. Струтинський 1, інж. М. Творидло 9, апт. М. Терлецький 30, ред. І. Тиктор 9, С. Триш 3, С. Трусевич 3, проф. Л. Турчин 2, С. Український 4, В. Фарніга 3, І. Федак 3, М. Хархаліс 3, д-р М. Холевчук 3, Е. Храплйвий 6, д-р П. Цимбалістий 6, А. Чір 2, д-р М. Чубатий 6. дир. П. Чубатий 6, ред. Л. Чубатий 2, дир. Ю. Шепарович 5, інж. Юрій Шепарович 2, інж. Л. Шепарович 15, Ю. Шкрумеляк 2, д-р В. Щуровський 3, К. Єверський 9, д-р В. Юзвак 11, З. Юзичинський 6, М. Юркевич 5, Л. Ясінчук 3, д-р Е. Янкевич 9.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 7. лютого 1931 року: масло експортове і десерове пріма за кільо 4·30 зол.; літра молока 34 сот.; літра сметани 1·60 зол.; бона лепь 7·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Понеділок, 9. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Понеділок. 9. лютого, година 7·30 веч. „Людина з тобою".

Малий Міський Театр:
Понеділок, 9. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Залізна маска" (Дуґл. Фербенкс). „Капітан Леш".

ЛЕВ: Звукова фільма: „В путах брехні" (Янінґс).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Парамавнту" (Моріс Шевалє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Золота молодь".

ПАН: „Фараонова жінка" (Янінґс).

ПАСАЖ: „Під маскою бандита" (Гут Ґібсон) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Білий капітан". „Серце вуличниці".

ХИМЕРА: „Нині танцює Маріста!"

СТИЛЕВЕ: „Жертвенна ніч кохання". „Пострах бандитів".

УТІХА: „Краса життя". Ст. Жеромського).

Програма радіо.

Понеділок 9. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221.4) 18·30 Слуховище. **Льондон** (356,3) 13·00 Балляди і скрипка. **Букарешт** (394,2) 20·00 Саксофон. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Рим** (441,2) 17·30 Концерт. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 15·20 Концерт. **Харків** (937.5) 19·00 Український концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Музика.

Вівторок, 10. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Ґрамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Фортепяновий рецитал Варі Ліндштедт: Шопен, Ґріґ. **Талін** 19·05 Концерт. **Берлін** (419) 19·00 Макс Гальбе читає власні твори. **Стокгольм** (435,4) 17·00 Музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт солістів. **Прага** (486,2) 19·30 Саксофон. **Відень** (516,3) 20·00 Арії, пісні, дуети. **Будапешт** (550,5) 12·45 Мужеський хор. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

Середа 11. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Хор (мадярські пісні). **Льондон** (356,3) 17·30 Концерт. **Берлін** (419) 18·00 Французька музика. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 20·00 Трансмісія з Будапешту. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 12·05 Російська музика. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевича в Станиславові.

Бережани:
9. II. „Церковна Миш".
10. II. „Гарна Олена".
11. II. „Жінка, яка забила".
12. II. „Ревія".
13. II. „Меді".
14. II. „Пірвання Сабінок".
15. II. „Маруся Богуславка".

Хор „Дрогобицький Боян" улаштовує в Стрию, **дня 19. II. 1931 р. — Великий концерт української пісні.** 1454 1—5

Перший фотоаматорський курс у Львові. „Українське фотографічне Т-во" розпочинає, дня 10. II. 1931 р. в годині семій веч. у лябораторії „Фото Радіо Палас (пл. Марійська 8) перший у нас фотоаматорський курс. — Зголошуватися між 12—14 у Д. Фіголя, Марка 20. І. пов.

З Українського Технічного Товариства у Львові. Продовження відчиту інж. Франка Петра на тему: **„Початки життя на землі"** відбудеться в середу дня 11. п. м. в год 18. в домівці Товариства, Ринок 10. II п. Гостям раді. 1455

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде моделіст з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 5—10

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 3. Купую бриліянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

НАВЯЖУ листування з інтелігентним, поважним мущиною до 40 літ. Зголошення до Адмін. „Діла" під „Санітна". 1453 1—2

НАДІЙШЛИ фіранки ручної роботи, портієри, брокатові скатерті, найновіші моделі. **Енглендер, Ринок ч. 8.** 1452 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Осип Берест

б. лікар внутр. клініки і заг. шпиталя у Львові

ординує в недугах внутрішніх і дітočих

у Тернополі, вул. 3. Мая ч. 3,

Кремінна лямпа Sollux. ДімНар.Торговлі.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар загранчиних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та **лікарської косметики**

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратков: ждальні.

Львів, вул. Сикстуська ч. 22, III. п. (біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90

14 БІЛИХ ДНІВ

першорядн. краев. фабрик урадкує

Галицький Магазин Новостей

незвичайна знижка цін.

Порохівниці . . .	0·50 зол.
Серветки . . .	0·70 „
Оксфорди . . .	0·90 „
3 хусточки . . .	1·50 „
Полотна мтр. . .	1·35 „
Зефіри і хемізети	1·40 „
Дима на підшт. .	1·40 „
Поплін зефір .	2·20 „
Данаст на обрус	4·00 „
Простирала відмір.	4·75 „
Ручники кухон. .	1·00 „
Пол. на підпинки	4·— „
Обруси і капи .	5·00 „
Ручники купел. .	1·80 „
Перкаліна зефір.	1·90 „
Всипи	2·20 „

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.

Галицький Магазин Новостей
1274 Галицька 15. 4—4

Ширіть наш часопис!

Присилайте передплату!

Ч. 31 (12.687). Львів, середа 11. лютого 1931. Pocztowa opłata zaniechana rozporządzeniem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·60 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хто любить свою жінку й свої діти,
для кого не є байдужою будучність рідні і його власна, той складає свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

„Демобілізаційні настрої".

Львів, 9. лютого 1931.

Перегортаючи комуністичну пресу з Рад. України за останній тиждень, впадає нам у вічі її перевантаження статтями про хлібозаготівлі. Кричливі наголовки статтей на цю тему говорить самі про себе. Для прикладу виберемо кілька найвимовніших з двох чисел харківського щоденника „Комуніст". Отже впадають нам у вічі передовсім такі: „Лютий — ударний місяць у хлібозаготівлях", „Проти демобілізації у хлібозаготівлях", „Злочинно затримують хліб", „Куркульські оборонці". „Ширше про масову роботу, вогонь по класовому ворогові та його агентурі", „Куркуль розбазарює хліб", або: „Заготівлі худоби проходять незадовільно". Вже з самих наведених статейних заголовків виходить, що там саме тепер з хлібозаготівлею щось не в порядку.

Коли ж познайомитеся ближче зі змістом цих статтей, то довідаєтесь прецікавих речей. Перш за все вдивує вас та обставина, що самі комуністичні організації на місцях попали в стан обвинувачення за те, що не провели як слід хлібозаготівлі та що „покривали" куркулів, тих „лютих ворогів" пролетарської держави.

„Не організуючи мас — читаємо в „Комуністі" — на хлібозаготівлі, особливо наприкінці, демобілізувавшись після успіхів у жовтні й листопаді, недооцінювавши ваги цілковитого виконання планів хлібозаготівель, як *політичного завдання*, особливо взявши під увагу, що хліба не здав саме куркуль, *деякі місцеві організації стали на шлях злочинних „фокусів", на шлях безпосереднього обдурювання партії* (підкреслення наші. — Ред.). Деякі райони як от Врадіївський, Бобринецький, Смілянський, Знаменський, як це виявилося останнім часом, *давали брехливі, фальшиві відомості про хлібозаготівлі, перебільшуючи у підсумках процент виконання плану* (підкр. наші. — Ред.). ЦК КП(б)У, розглянувши це питання, зобовязав партійні та радянські організації цілком надолужити цю недостачу, а винних запропонував віддати до суду з тим, щоби комуністів-керівників таких районів перед судом виключити з партії; це вже й зробила ЦКК КП(б)У в Врадіївським партійним та радянським проводом".

При невдачах з хлібозаготівлями комуністи — як бачимо — не тратять розмаху. Вони не входять у причини, чому навіть їхні партійні товариші не мали сміливости „викачувати" хліба там, де вже його не було і немає. Невиконаний план — значить річ не в недостачі хліба, але в недостачі енергії серед тих, що мали хліб заготовляти. Отже найшлись виновники, яких з місця вже покарано або покарається, а на їх місце вибереться інших, пильніших і безоглядніших. Коли і їм не вдасться вирвати збіжа в тих, що вже нічого не мають, тоді про цю справу замовчать і все буде в порядку. Це на партійному фронті, але не буде все в порядку на широкому харчовому фронті, по містах та фабричних осередках, де на цю зимову хлібозаготівлю чекають як на спасення, бо хліба за мало, а товщу та м'яса таки зовсім немає.

Найбільші розмірами та найуспішніші хлібозаготівлі комуністи переводять що-року в осінніх місяцях. Одначе добутого тоді хліба не вистарчає ніколи на весняні місяці, бо відає всі запаси *демпінговий експорт* і внутрішній ринок. Тому не треба дивуватись, що й цього року вже місяць лютий комуністи проголосили ударним у хлібозаготівлі, яка має асекурувати їхнє весняне запотребування хліба. При хлібозаготівлях вони пропагують абсолютну безоглядність, бо хлібозаготівлі мають величезну „політичну вагу" для партії та всього радянського державного апарату. Тому то, „щоби виконати це бойове завдання — читаємо в „Комуністі" з 2-ого лютого — потрібно негайно мобілізувати сили партійних організацій, рішучо ліквідувати будь-які демобілізаційні настрої. *Виконати це — значить з усею більшовицькою рішучістю взятися до куркуля*".

З наведених щойно слів „Комуніста" виходить недвозначно, що т. зв. „демобілізаційні настрої" серед комуністів не є відокремленим явищем. Вони появляються передовсім на місцях, отже серед людей практики та буденної роботи, яка їх переходує, що всього комуністичного теоретичного балясту в життя провести не можна, бо воно й не витримає. І тому ті люди „покривають" кулаків та „обдурюють" *партію*. За те їх і викидають потім з партії. Але такими засобами далеко не зайдеш. Можна ними держатися рік, два, десять, але не вічно. Доки ще не було примусової колективізації, доти комуністи як-так давали собі раду з харчевими кризами. Працювали на них і ратували їх приватні господарства. Тепер уже другий рік, тобто в часі примусової масової колективізації, на харчовому фронті наколочуються чимраз то більші труднощі. Вони ростуть з дня на день і ще більше зростатимуть. Нині падуть жертвою невиконання хлібозаготівельних планів сірі партійні робітники на місцях під покришкою їх сприяння куркулеві. І це діється тоді, коли куркуля вищать там уже двацять літ, але він все ще відживає в комуністичній уяві як апокаліптичний потвір, коли біля комуністів найприкріші харчові злидні. А завтра може прийти час, коли й комуністи мусітимуть стверднти, що куркуля нема, і що ті сірі партійні робітники по районах його ні підтримувати ні „покривати" не зможуть. Хтож тоді буде нести відповідальність за невиконування планів хлібозаготівлі? Очевидно — ціла партія, разом з усіми її теоретиками, з цілою кремлівською та харківською верхівкою. Але хто її буде притягати до відповідальности за це? Самозрозуміло, що ніколи. А до того в пролетарській державі йде неухильно. І не заралять цьому ніякі шумні, високопарні фрази ні про „мобілізацію" ні про „демобілізацію" настроїв.

—o—

Поважне зі смішним.

Цікавіші моменти з бюджетової дебати.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 8. лютого 1931.

Цьогорічні бюджетові наради у польському парламенті нагадують — як і минулого року — автоматичну молотілку, з тією ріжницею, що темпо молочення ще швидше. Має воно свої добрі і погані сторінки, — як кожна справа у світі. Безумовним добром скорочення часу бюджетових т. зв. нарад і т. зв. дебат це факт, що взагалі шкода чейже тратити зайвий час на речі, які згори порішені та яких ніякі аргументи не вспіє змінити. Комедія „промов", „апелів" і інших „громів", киданих опозицією з трибуни нинішнього сойму стає щораз більше гротесковою і щораз більшого признання вимагають усі засоби, які цю комедію вкорочують. З цього боку ніхто на цьому не втратив, що нинішній опозиційний клюб не отримав у цьому німому соймі більше 3-ох годин для виступів під час цілої бюджетової дебати. Річ ясна, що ББ не використовує належно цього часу, реагуючи в нього не тому, щоби „не гальмувати бігу парляментарної творчости", лише тому, що кожне слово ББ на парляментарній трибуні є взагалі зайве: ролею ББ є голосувати за урядовими внесками й законопроектами та відкидати опозиційні, а до цієї „діяльности" потрібне є вміння слухати, стягати та сідати, а не роздумувати та дебатувати.

Корисною стало річю вкорочення бюджетових дебат і тому, що — ніде правди діти — при кожних дебатах, яким нема кінця-краю, злиться слова в пустого в порожнє і рідко — буває — можна виловити здорове зерно зпоміж січки та полови. Промовець, якого час обмежений до кількнадцяти хвилин, мусить відкидати всю високопарну (хай і дійсно поетичну!) фразеольогію, мусить говорити ділово та (по змозі) — розумно. І соймові клюби, не маючи можливости призначати „резерви" на випадок невдачі борців із „першої лінії, мусять висилати на трибуну найкращих своїх людей, які мають і вміють щось сказати. Тому теж і цьогорічні дебати під оглядом фактичного матеріялу і ділового характеру стоять — правду кажучи — на досить поважному рівні і можуть дати фахівцям поодиноких ділянок державно-суспільного й економічного життя чимало цікавого субстрату.

Однак з другого боку така гарячкова молотільня не може — природна річ — претендувати на назву солідної, сумісної, систематичної і всесторонньої аналізи бюджету, особливо потрібної в час ліквідації економічної кризи. Тому цьогорічна дебата не є нічим однозначним, не є нічим творчим працею, є „відроблюванням" поодиноких міністеріяльних бюджетів, є зліпком поодиноких коротких рефератів, коротких посольських промов і коротких міністерських заяв. Ці реферати, промови і заяви так швидко чергуються, так швидко кінчаються механічним голосуванням (внески більшости завжди переходять, меншости завжди перепадають) і так швидко вступають місце іншому міністеріяльному бюджетові, що ніхто навіть не вспіє призадумуватися над слушністю детальної аргументації, не кажучи вже про призадуму над слушністю цілого нинішнього бюджету.

Очевидно, що в цій ситуації поважне чергується з веселим і сумне зі смішним. Поруч із поважними спробами вглибити у суть нинішньої розпучливої господарсько-політичної ситуації в державі та бодай стверднти найсумніші явища, ніхто не можна їм заралити, трапляється раз-у-раз веселі „інтермецца" смішного взаємного обвинувачення себе санації, ендеції та лівиці, причому характер аргументів раз-у-раз сковзається теж на границі поміж поважними і смішним. Смішним напр. було взаємне переконування за себе санаційних і ендецьких промовців, коли Польща, „перед травнем" чи „після травня", жила „понад стан" та коли була ощадна. Смішно було слухати головного референта бюджету, як він вивівав, що й нині „потреби держави вимагали би бюджету без порівнання вищого від усіх попередніх", але що, мовляв, треба розложити заспокоєння цих потреб „на кілька поколінь". Сумно було дивитися на салю й не бачити ніякого спротиву, коли один з промовців опозиції стверджував, що новий скарбовий закон, який дає урядові можність відкривати нові кредити, підвищати преліміновані суми та довільно переносити їх з позиції на позицію (славетні „люзи" маршала Пілсудського), що цей скарбовий закон взагалі робить історичною вартість цілого бюджету, — а одночасно смішно було обсервувати ревність того самого промовця, професора економіки, з якою критикував поодинокі відділи бюджету, а навіть розмірно дрібні пункти. Смішно було слухати оптимістичних надій гол. референта — на будуче, та заяви іншого достойника, що все буде добре, аби лише „затягнути пояс", весело було бачити знову п. Сановіцу в ролі референта бюджету міністерства земельних реформ, коли одночасно безділько на лавках ББ

силів б. міністр того ресорту й першорядний фахівець, проф. Станевич, та сумно було погоджуватися з одним промовцем, який жалівся, що селянин у Польщі має стільки опікунів, що геть сходить на жебрака.

Очевидно, що при всіх зусиллях вимінувати при бюджетовій дебаті всякого „політікум", не вдалося зробити це. Було теж вже досі кілька „сенсацій". До цих належить у першу чергу заповідь дебат над зміною конституції. Чи буде скликана весняна сесія, чи може радитиме лише конституційна комісія при зачиненій сесії — це не відомо. Багато коментарів у кульоарах викликала заява мін. Складковського, яка була заявою солідарности з заявленнями мін. Зальоського у Женеві про доброзичливість уряду супроти нац. меншин і т. п.; це досить нове явище, що міністр внутрішніх справ помагає (болай словами!) своєму товаришеві з закордонного ресорту, замість шкодити йому. Речники ППС знову висунули Берестя (при бюджеті мін-ства військових справ) та звернули увагу на голосний процес проти варшавських демонстрантів, який іде тепер у варшавському суді.

Не обійшлося врешті без цілком сумних (для декого смішних) сцен, в яких промовляв „переконуючо" — пястук. Санаційний українець Скрипник рішив не дозволити вдистансувати себе через Михайла Бачинського ані Петю Певного, які вже своїми виступами в соймі „виставили реверси" на отриманий мандат, і — ні сіло, ні пало — махнув по „фізіономії" комуніста Тимчева, чим — очевидно — зробив прислугу й цьому останньому, який дешевим коштом став „мучеником" (який герой, такий мученик). Зновуж поміж бебеками і ендецією мало не прийшло до бою на ширшу мірку задля доброї слави — легіонів. Все це — серед „ділових" дебат над бюджетом і господарською кризою у державі..

І. Кедрин.

Трагічна доля українського села.

Промова посла О. Луцького, виголошена дня 6. лютого 1931 р. до бюджету Міністерства Рільництва.

Високий Соймe!

Нинішня доля хліборобства вже не тяжка, тільки трагічна. Не час тепер думати про звичайну допомогу для рільництва, нині треба вже організувати *ратунок* села перед цілковитою руїною. Теперішня катастрофа в рільничім світі є наслідком давніх засадничих блудів державної господарської політики. Не вадить пригадувати при кожній нагоді, який величезний гарач заплатило рільництво промисловості задля колишнього теплярного піклування ним державою та які великі шкоди мало село задля ще недавньої державної політики, зверненої односторонньо на сумнівний гаразд консумента. Тоді-то протягом довгого часу доброї кон'юнктури витягнено від рільника-продуцента цілий його оборотовий капітал. Ще два роки тому були в державній касі великі грошеві резерви, але їх не повернено на продукційні господарські цілі, тільки на величаві будівлі та всякі зовнішні ефекти, які мали засвідчувати своїм блеском про великодержавний маєстат. Не утворено в колишнім добрім часі здорової підстави для господарського гаразду села і це нині мститься. Зовнішній блеск лишився пустою оманою, зніц якої вилізло правдиве обличя дійсности, а саме — повна нужда на селі. Це факт, що сучасна рільнича криза не є тільки польським проявом, що подібну кризу переходить тепер рільництво в цілому світі. Одначе ніде не ввійшов рільничий світ у цю кризу таким ослабленим, як саме в Польщі. Ослаблаж його нерозумна господарська політика держави. П. міністр слушно завважив, що хліборобству нині вже на ніщо не придасться пригадувати старі величезні помилки цієї політики та що навіть не поможуть йому чорні малюнки сучасної недолі на селі. Всеж таки треба на мою думку підкреслювати тут у соймі і одно і друге, щоби цілий уряд почув нарешті одностайний крик села і не ставив міністрові хліборобства принаймні на будуче таких перешкод у його домаганнях, як це було дотепер. Тимбільше, що нині, як це я вже завважив, треба селові не звичайної допомоги, але дійсного, скорого ратунку перед повною катастрофою.

Я нераз уже в соймі підкреслював, що в найгірших умовинах жне село у Східній Галичині, на Волині та на Поліссі, себто українське село. (Голос: Чому?). Питаєте, чому? Тому, що світова війна ніде не залишила такого спустошення, як власне на цих землях, що ніде не було стільки воєнних шкід і стільки реквізицій. Держава не заплатила населенню ані сотика за всі ці воєнні шкоди та за всі чинитьби. Що-річно призначувано в бюджеті на т. зв. „відбудову краю" зруйноване 10 мільонів зол. не беззворотної допомоги, тільки кредиту. Нині, давно вже по війні, чуємо, що на цих власне землях все ще около 30.000 родин не мають даху над головою, але в бюджеті саме цю позицію зменшено тепер до половини. Земельна реформа на польській території, хоч і не дала повного бажаного успіху, всеж таки не перейшла без сліду. Там справді чимало польської землі перейшло в руки селян, але зовсім не те на українських землях. На цих землях перебудова землеволодіння дала нам переважно кольонізацію. У нас все ще обовязує не писане, але сильне правило, що панська, буцімто польська земля, не може дійти до рук українського селянина. Ніде нема такої шахівниці в мужинькому землеволодінні і такого перелюднення, як у нас, у Східній Галичині. Неурегульовані гірські потоки та ріки ніде не творять такого катастрофального знищення, як раз-у-раз у нашому Підкарпатті. Уряд не зложив дотепер навіть пляну для переведення цього, такого продуктивного завдання. Нема ніде так мало і таких доріг та залізниць, як на Волині та Поліссі. Як це відбивається на господарстві цих земель, хіба не треба пояснювати. Наше селянство жне найдальше від промислових осередків і має найпримітивнішу чужу торговлю. Ось і причини, чому саме на наших землях село жило і жне серед найгірших умовин, чому і теперішня катастрофа на нашім селі глибша, ніж деінде.

Стара, нерозумна господарська політика ще не скінчилася, вона ще й нині, де тільки може, далі поглиблює кризу. Пригляньмося наприклад останнім потягненням цієї політики на еміграційній ділянці. Наші землі були завсіди тереном поважної заморської еміграції. По війні всі стежки для неї стали дуже вузенькі і я вже раз підкреслював, що влада всіма способами завсіди старалася пустити якнайменше українців і на ці вузенькі еміграційні стежки. Одначе в останнім часі уряд прийшов до переконання, що одною з найпильніших господарських потреб є утворення власної торговельної фльоти. Закуплено 3 старі кораблі і видано розпорядок, що всі емігранти з Польщі до Канади мають користуватися тільки цими кораблями. Це вдарило по кишені англійських транспортових підприємств і наслідок такий, що Канада тепер зовсім не приймає емігрантів з Польщі. Не забуваймо, що рік-річно виїздило до Канади від нас крутло 20.000 емігрантів та що Канада — це не Перу. (Голоси на лавах ББ: Це не єдина причина). Прошу вас, не тягнути мене далі за язик, бо ця скандальна справа є всім нам добре відома.

Наше населення завсіди знало, що не може рахувати на таку доброзичливість державних чинників, як польське селянство. З цієї та з багатьох інших причин у нашому хліборобському населенні завсіди було сильне зрозуміння, що тільки власною силою, своєю організацією, напруженням власної волі і власного розуму прийдеться йому виборотися з горя. На всіх ділянках праці, в нашім господарськім товаристві та в нашій рільничій кооперації, ми доказали, що в нашому населенні є не тільки на словах зрозуміння для цього гасла, але й на ділі. П. міністр запитував перед хвилиною, що сталося з рільничими товариствами, коли вони лишилися без державної дотації. Справді, вони пропали б, одначе наше українське господарське товариство „Сільський Господар" працює від літ і добре працює без цієї дотації. Таксамо наша хліборобська кооперація спирається тільки на власні сили і сповняє своє завдання, ніколи не апелюючи по державні субвенції. Вона сама зуміла працювати довгі роки, навіть без нінких кредитів з державних банків. Таким чином ми доказали, що наші хліборобські організації не мають звичаю звертатися в кожній скруті до держави та спирати свою життєздатність на її допомогу. (Голос на лавах президії ББ: Справді нізвідки не мали ви чужих грошей?). Пане голово! Пусті фрази про чужі субвенції в наших господарських організаціях чую не перший раз. Знаю добре відносини в нашім господарськім товаристві і в хліборобській кооперації. Стверджую, що ні тут ні там нінких чужих субвенцій чи дотацій нема. Стоїмо в торговельних звязках з організаціями і фірмами багатьох країв, маємо в нимн всякі розрахунки, одначе в нінкій фірмі не користуємося нінчими субвенціями.

(Продовження буде.)

Не забувайте, що вартість життєвих обезпечень виринає щойно тоді, коли Ви опинилися вже на краю своєї життєвої мандрівки. Життєві обезпечення займають тоді Ваше місце, дадуть Вашій родині конечні засоби до життя і здійснюють замисли, яких Ви не встигли через свою смерть перевести. — Тому подбайте негайно обезпечити свою рідню в Товаристві

„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ, РУСЬКА 18.

З північно-західних земель.

КРЕМЯНЕЧЧИНА.

Релігійна боротьба. Добре всім знаного священника с. Жабча о. Сагайдаківського на домагання адміністративної влади перекинули до с. Дубечна на Ковельщині. Але й там він не полюбався тим, що патронують „жондовій унії", і його знову перенесено. Тепер він у с. Заліщах на Кремяниччині. Та й звідси його переводять до іншої парохії, а на його місце призначено свящ. Лозовського. Довідавшися про приїзд у село о. Лозовського, юрба селян у числі 200 душ вийшла назустріч непрошеному душпастиреві й змусила його вернути з села. Вмішалася в цю справу поліція й кілька осіб арештовано. Латинські чинники, а в тому числі й їхній орган „Земя Волиньска" всю вину скидає на о. Сагайдаківського, а його вина полягає хіба в тому лише, що скрізь до нього селяни відчувають симпатію, бо є він справжнім евангельським пастирем, що завжди готовий „віддати душу за овці свої". І за це о. Сагайдаківський від кількох років не має спокою й мандрує з місця на місце.

„Жондові уніяти" не занехують своєї середньовічної практики насильного захоплювання церков, церк. будинків і т. д. Жабчанська історія переконала їх, що перемога завжди буде по їхній стороні: в Жабчу вони досі володіють церковним домом і землею. Новий їхній виступ маємо в с. Великих Кучківцях на Кремяниччині. Кількоро „жондових уніятів", які є лише сліпим знаряддям у чужих руках, 21. січня ц. р. почали звозити на церковну землю пожертвоване їм каміння з метою будови тут каплиці. Обурені цим насильством парохіяни в числі 250 люда вийшли на площу, щоби не дозволити насильникам захопити церковну землю. Сильна поліційна патруля станула в обороні „жондових уніятів". Деякі селяни й діякон церкви потягнені до відповідальности. А „уніяти" тимчасом господарюють.

ЛУЧЧИНА.

Дім для української гімназії. Т-во Лесі Українки, що перейняло в останніх часах українську гімназію в Луцьку, купило для цієї гімназії дім в центрі Луцька. Набуття цей дім дала змогу субвенція повітового сойміку в розмірі 50 тисяч зол., одержана завдяки українській більшости попереднього сойміку. На жаль, люди, що так дбали за українські культурно-освітні інтереси, тепер від повітового самоврядування відсунені, а українська більшість під оплески „Укр. Ниви" змінена українською меншістю.

„Соборчик", яких багато. 29. січня в Луцьку під проводом протоєрея Павлюковського й під доглядом воєвідського референта православних справ п. Голубовського відбувся „соборчик" окличного православного духовенства. Цікаві два моменти на цьому соборчику. Перший: духовенство в один голос висловилося проти насильного накидання парохіянам московських календарів синодального видання; селяни на ці дарунки не хочуть і дивитися, а священників змушують платити за них зі своєї власної кишені, себто за кару, що не вміють підтримувати в населенні „русскаго духа". Другий момент: обмірковування питання про змішену боротьбу з сектантством, про яке недавно писалося в „Ділі", а також з „галицькою унією", про яку інформував пр. Павлюковський, додавши, що вже для Волині призначено окремого єпископа-волиняка. Ліком проти сектантства має бути збільшення числа „місіонарів" типу Перетрухіна й „іже з ним". Цей лік приноровляється на Волині вже десять років, але сектантство не тільки не зменшується, а навпаки страшенно зростає. Вища церковна влада ніяк не може зрозуміти, що є лише один дійсний спосіб лікування віруючих, який рекомендує св. Письмо: „Лікарю, вилікуйся сам". Волинському духовенству дуже потрібне це лікування.

Повітове самоврядування. З преліміновано на минулий 1930—1931 бюджетовий р'як суми 1.568.750 зол. доходів луцький сойміk одержав усього 56 відс. Бюджет на 1931-32 рік уложено в сумі видатків 1.682.288 зол., при чому вже конечні додаткові доплати в сумі 75 тисяч на будову новых битих доріг Клевань—Колки, Луцьк—Торчин і Луцьк—Горохів. При сьогоднішній господарській кризі й нечуваному спаданні цін на сільсько-господарські продукти бюджет сойміку, як бачимо, цілковито нереальний. Волості теж живуть не по кишені селянина й вже заборг-

жилися соймикові на суму 100 тисяч, а сам сойчик мав векслевих боргів 178 тисяч та ще й ухвалив затягнути позичку в сумі 250 тисяч. Питання: як буде виглядати господарка через кільканадцять років?

САРНЕНЩИНА.

„Поліське золото“. Не багатьом, мабуть, відомо, що Полісся, в тому числі й Сарненщина, яка тепер прилучена до Волині, має свої окремі гроші — царські золоті рублі. На Поліссі всі поважніші торговельні трансакції відбуваються лише в золоті: продаж коней, корів, землі, будівельного матеріялу, возів, кожухів і т. д. За поль. золоті купують лише дрібні річі. Тому то на Поліссі в кожного селянина є більше чи менше золотих рублів, що переховуються довоєнним способом: під грубкою, в горнятку, в землі й т. п. Тому то й кожний ґандляр на Поліссі мусить мати готівку в золоті. Ці особливі умовини місцевої торговлі створили ґрунт для появи свого власного „поліського золота“. Від деякого часу зауважено золоті рублі меншої ваги, а також і цілковито сфальшовані. Виявилося, що існує тут спеціяльний „золотий промисел“: одні „промисловці“ хемічним способом відтягають золото з царських пятирублівок, а другі цілковито фальшують їх. Господарська криза і брак готівки, очевидно, змусили „промисловців“ випускати в останньому часі на ярмарках дуже велику кількість свого власного „золота“. Цими днями в Лозові заарештовано якогось Берка Йоселя, що пускав в обіг „відтягнені“ царські пятирублівки, і він видав „фабриканта“ монет Давида Пінгуса з місточка Володимирця. В Лукові затримано Мотеля Бурку, що розповсюджував фальшиві пятирублівки. Але скільки цього чистого „поліського золота“ переховується під селянськими грубками й в секретних горнятках?

Волиняк.

Після присудів на турецьких змовників.

Селянські анальфабети й дервіші. — Бог живе в Царгороді. — Франція та Німеччина приймуть ісламу. — Кара смерти на змовників.

Точно одну годину їзди залізницею на північ від Смирни на важнім залізничім вузлі та переході через ріку є турецьке містечко, Менемен. Виглядає воно, як більшість інших анатолійських містечок: дуже розкинене, з широкими, немощеними вулицями. В їх болота западеться чоловік тепер зимою аж по коліна. Доми партерові, або що-найвище одноповерхові. Серед містечка майдан, а серед майдану камінь, усе ще зі слідами крови. На цьому камені перед Різдвом шістьох фанатиків убило турецького старшину Кублая бея. Напроти каменя стоїть велика школа на спомин убитого, звана тепер Кублаєвою.

В найбільшій салі тієї школи відбувся відомий суд над змовниками. На підвищенні стояв стіл у формі підкови, у півколі сиділо кількох високих турецьких старшин у полевих строях під проводом предсідника ґенерала Мустафи баші. На лавках, на яких сиділи звичайно учні, сиділо тепер 165 обвинуваченых. Довкола під стінами стояли вояки з насадженими баґнетами.

Шістьох із обвинуваченых приловили були зі зброєю в руках, коли військо здавлювало спроби перевороту. Дванацять обвинуваченых роздавало між повстанців зброю та харчі, переховували їх у своїх хатах і взагалі піддержували їх. Щось десять дервішів і членів ріжних релігійних сект уложило плян повстання та намовляло до бунту проти влади. Для тих 39 обвинуваченых запропонував державний заступник кару смерти. Інші 126 обвинувачені у пасивному піддержувані повстанців і в тому, що творили тайні релігійні союзи. Найзамітніший між обвинуваченими 90-літній дідусь. Він понуро сидів на подушці та мовчки ґладив свої довгі білі вуси. Це шеїк Есат, голова дервішського союзу Накш-бенді. Шеїк цей обвинуваченый у тому, що зорґанізував той союз 1925. р. і вів пропаґанду проти республики, а за відбудову каліфату, приймав змовників у своїй хаті у Стамбулі та заохочував їх до перевороту. Обвинуваченый це все заперечив. І інші дервіші заперечували свою вину. Більшість селян уперто мовчала. Із 165 обвинуваченых до вини призналося лише трьох.

Ті три обвинувачені зізнали, що ще літом заходили дервіші до сіл до анальфабетів і промовляли проти республиканців, яких називали „чортовими дітьми“, „ворогами Бога“. Тих, що були приступні для їх слів, приймали до Накшбенді і відбирали від них присягу сліпої слухняности для Есата. Записяжені збиралися потім на тайні богослуження, на яких курили опій та ґашиш. Там дервіші читали селянам із таємної книги „Секір“, якої загадочні речі селяни ледви чи розуміли. Та вони повірили дервішам, що Бог уже не в небі, а на землі, а саме в Царгороді, де втілився у шеїка Есата. Слухати Есата — значить слухати самого Бога. Селяни вислали у Царґород депутацію до шеїка й делеґати вернулися з вірою, що бачили самого Бога, що з ним говорили. Потім за відомом дервішів орґанізували змову.

Дервіші на розправі це заперечували. Добродушність тих селян найкраще пізнати, коли послухати їх пляну змови. Вони мали заняти Менемен і Манісу, а потім мав відбутися похід на Смирну. Дервіші їм говорили, що каліф чекає з великим військом вірующих на сирійськім кордоні, щоби змовникам прийти на поміч. Далі говорили їм, що британська фльота

піниться знаменито ...ощадний в уживанні

зараз після вибуху перевороту вплине до Босфору, щоби боротися проти кемалістів на те, щоби знову настановити султана. Після здобуття Царгороду змовники хотіли „вісім днів чекати“, а потім візвати Німеччину та Францію, щоби приняли іслям. Як лише замаяв би зелений прапор із півмісяцем над Берліном і Парижем, мали зараз почати похід проти Китаю й іслям мав стати релігією всього світу..

Багато з тих, що повірили в такі байки, згинуло перед кількома днями на шибениці.

Комісія Гувера про прогібіцію.

Комісія не погодилася на одну згідну постанову. — Президент Гувер за прогібіцією.

Прогібіційна комісія, яку назначив президент Гувер, під проводом Джорджа Викершема остаточно предложила през. Гуверові звідомлення про вислід своєї довгої праці, а президент предложив його вже Конґресові у Вашинґтоні.

Публика дожидала з цікавістю того звідомлення, але не сподівалась якоїсь рішучої заяви про зміну. І не завелася. Члени комісії не могли дійти до одної згідної думки, як вирішити справу прогібіції і тільки зібрали й подали свої ріжні думки.

Всі члени комісії заявились проти скасування 18-ого додатку (амендменту) до конституції, проти повороту шинків (салунів), проти урядового алькогольного бизнесу і проти дозволу на легке вино й пиво.

Комісія хоче ще ліпших законів і більше фондів на введення в життя прогібіції, але заявляється за тим, аби лікарі мали право без контролі приписувати людям стільки алькоголю, скільки хотять.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 11. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 4)

Тиждень в Ен Арборі.

При шаховім столику.

Ваш провідник каже вам, що завтра в суботу, великий футболевий меч між університетом Мишіґен і університетом з Міннесоти. Ця ґра дуже важна, бо коли Мишіґен побідить, то здобуде чемпіонат.

Ви радитеся, що зробити з своїм часом.

Ідете до Мишіґен Юніон, себто до університетського клюбу. Це величезний будинок, на кілька поверхів високий, з могутньою вежою, збудований „алюмнусами“ (студенти, що скінчили студії в цім університеті) для вжитку алюмнусів, студентів і їхніх ґостей. Будинок з обставою коштує один міліон долярів. Є там спальні, їдальні, саля на танці, крутольні, більярди, ґімнастичні салі, купелі та інша всячина.

Сидите в великій фронтовій салі при столику з шахами. Ваш товариш казав подати морожене. Забираєтеся до ґри. Кількох людей відкладає на бік часописи і присувається до вашого стола. Ваші свідки за весь час ґри рота не отворять, тільки пильно стежать за кожним рухом. Очевидячки ви виґраєте партію.

Ви і не бачили, що за вами сидів старенький чоловічок, з довгим сивим волоссям. Він приступає до вас, подає вам руку, представляється вам і визиває вас заґрати з ним одну партію. Каже, що був в Европі кілька разів і неодного побив у шахи. З тремтінням серця приймаєте визов, думаючи, що маєте перед собою дійсного чемпіона.

Ґурт довкола вашого стола збільшується в кілька рядів. Ваш противник каже принести два цигара; сам закурює перший, потім подає вам засвіченого сірника і починаєте ґрати. В міру ходу ґри ви набираєте духа, а ваш противник тратить. Під кінець ви заганяєте його в кут, він робить одну і другу помилку і ви виграєте.

Після виграної ви довідуєтеся від вашого противника, чому він програв. Раз тому, що він має 76 літ віку і перед трьома місяцями вийшов зі шпиталю, після тяжкої недуги. В шахи не ґрав вже більш як рік. Університет скінчив тут в Ен Арборі перед 52 роками. Тепер на старість (він кавалєр) йому найміліше жити тут, серед мурів своєї „Альма Матер“. Коли скінчиться футболевий сезон, він їде на зиму до Фльоридн, а опісля знову вертає до Ен Арбору.

Ваш провідник пояснює вам пізніше, що цей старець відомий тип на кампусі. Він зібрав міліоновий маєток в Китаю і записав пів міліона долярів на стипендії для китайських студентів, які схотять учитися в Ен Арборі.

Ви лишаєтеся в Мишіґен Юніон на обід (год. 6 вечором) і знайомитеся з ріжними студентами та алюмнусами. Обід добірний і не коштовний. Мишіґен Юніон ведений так, щоби приходами покривати кошти без зарібку.

Пеп мітінґ.

Ваш провідник повідомляє вас, що в осьмій годині буде „пеп мітінґ“ в „Гіл авдіторіюм“. Европейцеві трудно пояснити, що таке „пеп мітінґ“. Це збори студентів і приятелів університету, напередодні великої ґри футболу, щоб набрати духа перемоги.

Перед восьмою годиною ідете до Гіл авдіторіюм. Це саля на концерти і прилюдні продукції університету, уфундована бувшим студентом університету, Гілем. Саля величезна, з двома бальконами, а в ній поміститься, як каже ваш провідник, 8.000 люда. Архітектура модерна, а акустика відповідає найновішим вимогам. Стеля від сцени розходиться хвилями і несе голос згідно з випробованими в лябораторіях університету правилами.

Сцена помістить поверх тисячу осіб. Ззаду сцени органи нові, вставлені перед двома роками, ними найбільші на світі. Мають 9.000 голосівок.

На цій сцені співав український хор Кошиця і збирав ґучні оплески від слухачів, що обсіли кожне місце. Хору Кошиця не забули в Ен Арборі по нинішній день, хоч він продукувався перед шістьма роками. Саме перед кількома днями був у тій салі концерт хору Донських Козаків під управою Ярова і співав російські пісні. Місцевий денник, пишучи рецензію про цей концерт, сказав ось що на кінці: „Ми мали нагоду чути перед кількома роками народні українські пісні, а тепер чули ми російські. Але українського хору ми не годні забути“.

Програма мітінґу.

Вернімся до „пеп мітінґу“.

В салі і на бальконах тисячі молоді і старих людей. Усім вільний вступ, опріч немовлят.

На сцені появляється університетська банда. Це ґордощі університету. Сто шіснацять студентів з дутими інструментами і барабанами стає в порядку. З боку на кріслах сідають „кочі“ („інструктори футболу) і „чірлідери“ себто проводирі, які дають ґасла та дирижують окликами студентів. Банда ґрає гимн університету. Кожний студент скаже вам, що мишіґенський гимн найкращий з усіх. Він вам справді подобається, бо в ньому життя, молодість і безжурність. Його скомпонував багато літ тому один студент з університетської музичної консерваторії.

Банда така сильна, а акустика така знаменита, що вас просто заглушує.

Іде промова.

Промовець вихвалює давні подвиги університету на полі футболу і приготовляє всіх на завтрішні змаґання. „Ми ґрали з Міннесотою вже вісімнацять років і лиш двічі програли. Наші найзавзятіші боротьби є з Міннесотою, а міннесотські „борсуки“ є ґідними противниками. Не сором і програти з ними, але програти ми не сміємо і я певний, що побідимо“.

(Продовження буде.)

—o—

Комісія каже, що федеральна влада і стейтова, а також нарід повинні разом працювати в користь прогібіції, а вкінці, що 18-ий амендмент до конституції повинен бути змінений так, щоби Конґрес мав право або управильнювати або забороняти виріб і продажу алькоголю.

Вкінці члени комісії не могли погодитись, чи прогібіція дасться ввести в життя і поодинокі члени подали свої окремі заяви. Деякі казали, що таки треба її скасувати, а інші, що треба її задержати.

Президент Гувер, предкладаючи це звідомлення Конґресові, заявився від себе проти скасування прогібіції.

—o—

Нова промова Сталіна.

На конференції керманичів індустрії Сталін **англолосив** у Москві промову, в якій між іншим сказав: „І СРСР. і капіталістична Европа переживає господарську кризу, але радянські республики, ведучи планову господарку не можуть мати гіперпродукції, не знають анархії виробництва, не мають міліонів безробітних (?!) і в тім Радянщина є в кращім положенні як капіталістичні держави. Всеж Радянщина стоїть 100 літ позаду, а хто липається ззаду, того побивають. Тому то ми цей шлях сотні літ розвитку мусимо перейти за 10 літ, себто за дві пятирічки. Коли нам це не вдалось би, то нас знищать, коли нам це вдасться, ми знищимо капіталізм".

До ВП. Передплатників „Діла"!

Чи Ви вже вислали передплату за три місяці заздалегідь? Якщо ні, то зробіть це негайно, а найпізніше до дня 15. лютого 1931 р., бо вже висилаємо тим, що це зробили, як премію

повість Альфонса Доде:

Маціцький

Перекл. із французької мови М. Рудницького.

Обгортка артиста Павла Ковжуна.

НА ПОЧТОВУ ОПЛАТУ ТРЕБА ПРИСЛАТИ
1 зол. 1 зол.

Після пацифікації.

Розвязання українських товариств у Козовій, пов. Бережани.

На основі рішення староства в Бережанах з дня 19/1 1931 ч. 4740/30 завішено діяльність читальні „Просвіта" в Козовій, а таксамо рішеннями тогож староства завішено далі ще й діяльність філії „Просвіти" в Козовій і Т-ва опіки над молодю в Козовій. За причину цього заряження подано у всіх 3 рішеннях, будьтоби при ревізії найдено в Братськім Церковнім Домі, де містяться ці товариства: 2 ґранати, 8 примірників „Сурми" і нелеґальні, тайні військові видання.

В дійсности в тім домі містилася лише читальня і Пласт, а філія „Просвіти" і само Тов. Опіки в іншім, приватнім мешканні. Згадані річи знайдено щойно при 2-ій або 3-ій ревізії, одначе ґранати вже старі й непридатні до вжитку, а примірники „Сурми" всі старі ще з повстання 1928 р. Вкінці забрані нібито тайні військові інструкції були в дійсности леґальні, несконфісковані видання пластові і то приватної особи.

А що був арештований і виділ читальні і виділові читальні сиділи по кілька тижнів у слідчім арешті (відтак слідство проти них уморено до ч. С. 153/30 на основі рішення окружного суду в Бережанах), а староство цього дійсного стану не взяло під увагу, — то виділ чит. вніс рекурс до воєвідства в Тернополі, покликуючись на судові устаткування. А саме: виділ читальні випущено на волю, а слідство проти всіх арештованих уморено для браку карґідности. В рекурсі подано й те, що факти, наведені в рішенні староства, не відповідають дійсности і суперечать судовим актам, як вище згадано й наведено.

Замічаємо ще, що при пацифікації дня 22. IX. 1930 р., хоч у Козовій не було ніякого акту саботажу, згадані товариства потерпіли великі маєткові страти. Спис тих страт пропускаємо з уваги на цензуру. Подання на усталення шкоди, внесені до тут. суду, відкинено, бо, мовляв, законно все те безпідставне.

ЧИННО ЗНЕВАЖИВ ПОС. НЕДЗЯЛКОВСЬКОГО.

У понеділок у соймовім буфеті пос. Клєщинський (ББ) ударив у лице пос. Недзялковського (ППС). Сказав що це за те, що пос. Недзялковський у статті в „Роботніку" назвав його „польським Пуришкевичем". Пос. Недзялковський кинув пос. Клєщинському на його столик свою візитівку.

До історії визвольних змагань.

„Літопис Червоної Калини".

З воєнною літературою у нас дуже слабенько. Чомусь вона у нас не в повазі. Наша наука захоплює чимраз то більше нових галузей, та ще досі не маємо при Науковім Товаристві воєнно-історичної комісії, щоби хотіла світові пригадати дещо з нашого воєнного минулого. Також не маємо органу, присвяченого воєнним подіям. Лежи по 15 роках від початку світової війни ми спромоглися на літературний воєнно-історичний місячник.

У грудні м. р. закінчить другий рік свого видання „Літопис Червоної Калини", присвячений історії останньої збройної визвольної боротьби української нації, одному з найважніших чинників виховання народу.

Щодо часу, журнал охоплює дуже коротенький період нашої понад тисячелітньої історії, найближчий нам. За початок збройної боротьби треба вважати серпень 1914 р., коли на заклик Укр. Нац. Ради організуватися у власні військові відділи, українські маси з порівом станули під українські прапори. Це почування захоплення вже самим фактом своєї появи причинилося до першого успіху — до згоди австрійського уряду на військову організацію УССів, спочатку в рямцях одного полку (2.500 вояків). Роля цього військового заводку УСС і славна і важна. Не знати, якби пішов дальший розвиток нашої справи, якби в 14-ім році не повстав цей військовий засновок.

Ця, так недавно пережита, свіжа у памяті доба нашої історії найважніша після доби Богдана Хмельницького і так близька нам, що зафіксувати її для історії самим, а не за хроніками та мемуаристами, стало обовязком кожного з її учасників.

Цією думкою, гадаємо, керувалося наше поважне й рухливе видавництво „Червона Калина", приступаючи до видання більших творів з цієї ділянки літератури ще в році 1921, а два роки тому видаючи окремий періодичний орган „Літопис" для творів менших і для ілюстраційного матеріялу.

Про доцільність подібного видання не треба й казати. Йде лише про те, що такий орган потребує чималих коштів, які з неба не спадуть, а їх мусіла постачити наша інтеліґенція.

Видно, видавництво не помилилося в своїх надіях. Від січня „Літопис Червоної Калини" вступає в третій рік видання! А це у нас щось значить! Цікаво, що саме найбільше причинилося до цього явища.

Перегортаючи всі числа часопису за два роки, можемо стверднти, що видання не тільки задовольняє перші вимоги солідного видання, але як на наші часи і в наших обставинах, виходить майже люксусово: добрий папір, від 10 до 15 ілюстрацій у кожнім числі, 24 сторінки друку, що в книжці давало би більш 50 сторінок великого книжкового формату. Кожне число в гарній окладинці, і робить приємне враження европейського видання. Перша сторінка кожного числа починається портретом або знимкою з образів наших визначних артистів-малярів. Решта малюнків, розкидана по цілім числі — або студій малярів, або марки. Між поодинокими статтями вставлені часто мистецькі віньетки.

На зміст складаються історичні розвідки, спомини, оповідання, причинки, замітки з хроніки поодиноких сіл та міст, документи, некрольоги, біографії, рецензії на видання з тої ділянки. Є також покажчик видань і статтей дотичних визвольної війни, що вже появилися колинебудь у друку.

Доводилося чути, що маємо замало письменників і що бракуватиме статтей для подібного журналу. Дійсність і це побоювання розвіяла. В пятнацятьох числах журналу поміщено 149 більших статтей, дрібних замітоК і матеріялів, з яких зпід пера придністрянців вийшло 82, а придніпрянців (які мають у Польщі свій орган „Табор" і два — у Франції і Німеччині) — 17 статтей. Перші присвятили подіям на Великій Україні 34 статті, а на Галицькій Землі 33. Другі писали лише про Велику Україну — 14 статтей. Найбільше статтей присвячено УГА — 41, далі УСС-ам і Придніпрянським військам по 11, СС-ам — 6, повстанням — 3, Вільному Козацтву — 1. Щодо фронтів: з царською армією — 4, денікінцями — 4, гетьманцями — 5, поляками — 21, червоними москалями — 20, німцями — 1. Є навіть статті про санітарну службу, обозництво, полеву почту...

Є там приємно написані нариси, що залюбки перечитуємо звічі та тричі.

Опріч біографічних нарисів, у десятку некрольогів подано також біографічні дані, чотири бібліографічні нариси. На більші твори з воєнної ділянки, видані в 1920—30 рр. є до 10 рецензій. У кожнім числі кілька поезій на визвольні мотиви. Увесь прозовий матеріял, спомини і ін. іде під знаком розбудування енергій.

175 ілюстрацій прикрашують журнал — ця цифра просто рекордова.

Кожне нове число „Літопису" відбирає читач з почуванням тої тріпотливої радости, яка опановує в хвилинах сподівання зустрічі з дорогою особою. Перечитуючи сторінка за сторінкою ці спомини і описи подій нашої недавноминулої, такої дорогої доби відчуваємо заміцнюючий настрій, віру в сили своєї нації.

Авторам, що описують ту чи іншу подію, битву, похід, педантично оминають усього, крім голих зовнішніх фактів, треба порадити не оминати й психольоґічних моментів — переживань, страху, ляку, надії, віри, радощів, гніву і ін. емоцій різних відтінків.

Та є й в журналі одно прикре місце. Це поклик адміністрації до читачів, з виправданням, що вона натягала на дуги на передплату не на те, щоби когось вражати. А були між ними такі, що забули про журнал від пів року. Місячно коштує передплата одного золотого! *І. Ш.*

—o—

Засідання сойму.

На вступі понеділкового засідання пос. Грудзак (Стр. Хл.) просив маршала визначити **маршалківський суд**, бо чується ображений словом „дезертир", яке пос. Цішак (ББ) сказав на його адресу.

У дискусії над бюджетом мін-ства вн. справ пос. Фіялковський (Стр. Хл.) зацитував статтю „Пшелому" „Чорна карта" про відносини в Луцьку. У відповідь пос. Фіялковському мін. Складковський сказав, що слідч. уряд у Луцьку вже розігнав.

Пос. Жулавський (ППС) навязуючи до Луцька, каже, що то йде не про один випадок, а про систему, що походить із російських часів. Щодо пацифікації, то міністр не вмів інакше оправдатися, лише так, що покарав того, хто вкрав годинник. (Його промову весь час переривав мін. Складковський). Вкінці сказав пос. Жулавський: Любите порівнювати себе з Баторієм, та робите собі кризу щодо оцінки своєї сили. До порівнання треба вибрати якісь рос. часи від Івана Грозного до Сталіна, бо це краще надається при недостачі відповідальности за свої вчинки. У Женеві мін. Залеський дезавуе політику ген. Складковського, а здається, що булоб відповідніше, колиб у Женеву поїхав ген. Складковський (мін. Складковський: Дякую вам.). Тоді ви самі взяли би відповідальність. Ми є проти тієї політики, проти бюджету, боротимемося всіми законними правами, щоби той уряд усунути.

Пос. Єремич (біл.) каже, що для поляків було Берестя лише в 1930 р., а для білорусів є від 10 літ.

Пополудні промовляв пос. **Вахнюк (рад.)**. Він засуджував шиканування українського населення й культурних установ адміністрацією. Биття вязнів поліцією стало заг. принципом.

Пос. Голувко (заст. голови ББ) говорив про нац. меншини. Твердить, що положення населення на сх. окраїнах, у порівнанні з давніми літами покращало. Адміністрація трактує населення обективно, функціонують самоврядування і в них нема терту між польським, українським, білоруським і жидівським населенням. В давніх виборах був баюк неполяцьких народів. Промотором їх були жиди. Завданням було переконати їх, що не повинні йти з ворогом держави, а повинні йти самі, або голосувати на листу, яка на окраїнах запевнить лад і порядок. Єремич завдячує мандат лише українцям.

Пос. Єремич відповідаючи Голувкові, каже, що білорусам уневажнили вибр. листи. Коли Голувко каже, що тепер усе в порядку, то це доказ, що від червоного прапора перейшов до чорної сорочки.

Опісля промовляв знову **мін. Складковський**. Берестя, пацифікація, вибори це жонґлерські мячики політиків, щоби так вплинути на польську опінію. Ті бальончики вже трохи витерті. Бальончик пацифікації вийшов від українців, цьому не дивується. Словом маскарада. Недавно комуністичний посол поклонився провідникові Зв. люд.-народового. Це не помішання понять, лише політичний карнавал, старопольські запусти. Бажаю панам, які бавляться, щоби бавилися охочо й скоро, бо карнавал кінчиться, прийде політичний „попелець", як вернеться... Хто вернеться, не скажу, щоби не зморозити забавн. Про надужиття при виборах міністр не хоче говорити, а зважає на це, що скаже Найв. Суд.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризіерське заведення,** вул. Близнарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Традиційні Вечерниці „Червоної Калини"** відбудуться на закінчення масниць, в суботу дня 21. лютого ц. р. в Промисловій Палаті на Стрілецькій Площі у Львові. Запрошення можна дістати від 10. ц. м. в Адміністрації „Червоної Калини" — Руська 18, III. пов. Окремих запрошень не висилаємо. 2-3

— **Чергова проба хору „Львівський Боян"** відбудеться 10. лютого ц. р. в год. 8.30 вечір. Просимо явитися. Нових членів приймає секретар Товариства перед початком проби. 1461

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (30) число „Діла" підпало конфіскаті за цілу промову посла д-ра В. Загайкевича, виголошену при генеральній дебаті над бюджетом на 1931/32 р. на пленумі сойму в дні 5. лютого ц. р. Промову що подали ми в дослівному перекладі зі стенографічного протоколу. Це вже 10-та конфіската нашого органу в цьому році.

— **Виставка „Українського Народнього Мистецтва"** продовжена, як нас повідомляють, до 12. ц. м. включно, з огляду на її великий успіх. Останніми днями відвідало салі Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка при вул. Чарнецького 24 чимало чужинців, з яких деякі захоплені виставленими зразками поробили ріжні замовлення. Зате коли зважити скількість нашої львівської інтеліґенції то її фреквенція дуже слаба. Правда, що це сезон балів і ті, яким кажуть платити кількасотні золотих за розривки того вечора не мають досить пошани для виставки, на яку вступ коштує всього 50 сот. Хто зна, чи якби вступ на цю виставку був 5 зол, то неодин уважав би своїм принципіяльним обовязком її відвідати.

— **Нема гр.-кат. релігії в тернопільській гімназії.** Після розвязання української державної гімназії в Тернополі і креування урядом на її місце жін. польської гімназії багато нашої молоді з нижчих кляс опинилось в польських державних гімназіях. Також до новокреованої жіночої гімназії вписалось кільканацять наших дівчат. Та мимо того, що від цього часу минуло вже повних три місяці, нема там досі ані одного українського катехита так, що наша шкільна молодь або зовсім не ходить на науку релігії, або ходить на науку римо-кат. релігії. Дітям, які зовсім не ходили на науку релігії, видано свідоцтво без ноти з цього предмету. На запит батьків, що є причиною, що досі в згаданих школах не подається науки релігії, відповідають директори, що львівська куратория полишила рішення цієї справи нашій Консисторії і туди нас звертають із нашими претенсіями. Надіємось, що Консисторія не відмовить нам вияснення цієї справи. — **Родичі.**

— **Українка в чужій пресі.** У французькому журналі „Лероп Сентраль" з 17. І. 1931 р. помістив відомий дослідник Ілля Борщак гарну інформаційну статтю: „Добровський і Україна". Стаття популяризує цінні студії про чесько-українські взаємини д-ра Івана Брика, якого називає автор найкращим сучасним знавцем чесько-українських взаємин.

— **Журнал „Кольоніст".** Дня 3. січня 1931 р. в Празі почав виходити українською мовою двотижневий журнал, присвячений справам хліборобської кольонізації всіх тих місцевостей, де існують земельні простори придатні для хліборобства. В першу чергу найбільшу увагу звернуть на Канаду, Сполуч. Держави Північної Америки та Північну Мексику.

— **І звідтам нам вітер в очі.** Дня 1. ц. м. мав відбутися з почину Спілки українських інж. у Братиславі, відчит на тему: „22. січня 1918 і 1919 рр. у визволенні України". Напередодні, вечором від поліційного словацького уряду в Братиславі доручено заборону цього відчиту. Варто додати, що на Словаччині подібні „випадки" досі не траплялись. — **Присутній.**

31. січня 1931 р. відбулися Загальні Збори Українського Лікарського Т-ва. Після звіту уступаючого виділу з діяльности за рік 1930., вибрано новий виділ у складі: д-р О. Пододницький, голова, д-р Л. Максимонько, заст. голови, д-р Ю. Кордюк, секретар, д-р В. Каранович, д-р В. Кашубинський, д-р М. Попович, члени; д-р Л. Макарушка і д-р Чайківська-Ляхова О., заступники.

— **Вальоризація поліс австрійських асекураційних товариств.** У Варшаві закінчились австрійсько-польські переговори в справі вальоризації поліс австрійських асекураційних товариств для теперішніх польських горожан. Між Австрією і Польщею буде заключена конвенція, згідно з якою життєві і рентові поліси вальоризуються на підставі вартости тих поліс з дня 31. грудня 1918 р. у відношенні 20 золотих = 100 давних австрійських корон, або 15 = 100, якщо асекуровано в інших товариствах, а не в „Анкері" і „Фенікс". Взагалі польсько-австрійська конвенція передбачує вальоризацію 20 асекураційних товариств.

— **З львівської хроніки.** Марія Чабан, замешкала при вул. Марка 8 стріляла до свого невірного нареченого М. Лушика, а коли не вцілила, вона поранила себе вистрілом револьвера в груди. — В трамваю ч. 4 помер наглою смертю урядовець магістрату Альфонс Костюк. — В готелі „Метрополь" пробувала отруїтись кельнерка Софія Макарчук.

— **Декольте причиною вбивства дочки.** Теофіль Словарчик, господар з Турчинова, пов. Лодзь, був консервативною людиною і не любив модерних жінок та їхніх одягів. Але його 19-літня донечка Ядвига ішла з духом часу, хотіла одягатись так, як і інші дівчата, тому мала часто з батьком колотнечу. Одного дня Ядвига вишила собі сукню з декольте і хотіла в ній іти на баль. Батько побачивши сукню, крикнув: „Скинь цю гидоту! Тільки вуличниці ходять з відкритими грудьми й обнаженими руками!" Бідна Ядвига поплакала, скинула суконку, але в ночі не витримала і як батько спав, вона знов одягнула сукню і побігла на забаву потанцювати собі трошки. На нещастя батько вранці довідався від сусіда, що його дочка танцювала на забаві у сукні з декольте і це так розсердило нервового батька, що він вдарив дочку палицею по голові так сильно, що Ядвига померла в лічниці, а батька засудили за це на 6 літ тюрми.

— **Нещасливий випадок на вправах.** У Познані на військовій стрільниці, підчас вправ 57. п. п. в киданні ручними гранатами, граната відірвала руку рядовикові Михайлові Маріяшові. Йому на місці ампутували руку.

— **Нераз і дитина дівчині шкодить.** Як відомо, минулого тижня титул „Міс Европи" на 1931 р. дістала французька красуня Жанна Жюйо, 20-літня дочка кравця з Гасконії. Міс Европа не довго втішалась титулом королевої краси, бо як подає французька преса, комісія для вибору королевої краси довідалась, що хоч Жанна Жюйо вважає себе дівчиною, то вона є матірю 4-місячної дитини. Через таку дрібницю гарненька дочка кравця втратила титул королевої краси, бо такою може бути тільки дівчина, а не мати дитини. В додатку через цей випадок цілий світ знає, що п-на Жюйо не дівчина.

— **Ще про землетрус у Новій Зеляндії.** Згідно зі статистикою Червоного Хреста підчас останнього землетрусу в Новій Зеляндії згинуло майже 1000 осіб. В околицях Непіра і досі чути дрогання землі. В Тарадалі добули з під руїн 37 трупів. Більше як 1000 осіб лежить ранених у лічницях. Через брак наркотичних медикаментів всякі операції ніг відбуваються без приспання ранених, бо заки медикаменти прийшлиб, моглаб кинутись гангрена. Із Веллінгтона до Непіра вилетіло 5 літаків з транспортами лікарств. В Непірі підчас землетрусу вийшли на волю всі вязні і вони по геройськи рятували тих, що були ранені в землетрусі. В неділю ціла Новозеляндія мала день жалоби.

— **Живцем похоронений.** Бандити в Шікаго напали на купця Вітброда, ограбили і побили до непритомности. Думаючи, що купець вже мертвий закопали його в землю і повтікали. На щастя поліція зараз добула Вітброда з під землі і виявилось, що він ще живий і що його можна привернути до здоровля.

— **Самовбивство залюбленої пари.** Недалеко звіринця в Ляйпцігу під Віднем найдено трупи молодої дівчини Марії Лефлєр і 23-літнього Івана Якля. Обидвоє мали простріляні голови. Виявилось, що Іван Якль убив свою наречену, а потім себе, тому, що родичі не позволили їм повінчатись.

— **Заступник Гандія помер.** На днях помер Мотілял Неру, голова всеіндійського конгресу, найближчий співробітник Гандія, в 70-ім році життя. Недавно його через недугу випущено з вязниці. З його уст впали вперше на конгресі слова: „Індія мусить боротись за незалежність на смерть і життя".

— **Еміграція до Канади припинена.** Канадійський міністр імміграції заявив, що канадійський уряд порішив зовсім припинити приплив еміграції до Канади. До Канади можуть їхати тільки рільники. Причиною припинення еміграції є безробіття в Канаді.

— **Гонорарі Гетого.** Гете діставав великі на свій час гонорарі, які перед ним діставав тільки Вольтер. В 1805 р. видавництво Котта заплатило йому за право видання 12 його томів 10.000 талярів, цебто 50.000 золотих. В 1815 році за другий наклад цих-же творів йому заплатили 80.000 золотих, а в 1823 році за 40 томів своїх творів у третім виданні Гете дістав 200.000 золотих гонорару. Пересічно за один том Гете заробляв 8.000 золотих.

— **Померла героїня повісти Д'Анунція.** Колись Д'Анунціо любив дочку італійського міністра мільонера Рудінія Шарльоту й обезсмертнив її в своїм романі „Дама дель Гарда". Відтак Шарльота вийшла заміж за іншого і коли помер її

В суботу, дня 14 го лютого ц. р. в годині 8½ рано відбудеться в Успеньській Церкві у Львові Богослуження за упокій душі бл. п. пароха Топорова і декана о МИХАЙЛА ДЗЕРОВИЧА і сина ЛУКІЛІЯНА, помершого в Бершаді на Великій Україні підчас визвольної війни. На це Богослуження, на спомин десятої річниці смерти Покійників запрошує отсим родину і приятелів вдова і мати

АНТОНІНА ДЗЕРОВИЧЕВА.

чоловік, а брат застрілився, Шарльота роздала 120 мільонів між бідних і вступила до монастиря оо. Кармелітів. На днях вона померла.

— **Скок з 40. поверху.** Нюйорський міліярдер, власник копалень нафти Джеферсон мав 17-літню дочку Лілю, яка закохалась в старшого урядовця. Урядовець був жонатий і сказав Лілі, що не покине для неї жінки і не ожениться з нею, бо вона для нього замолода. Ліля просила батька, щоби він порадив їй щось в тій справі, а коли батько відповів, що не має часу на такі дурниці, Лілі пішла на 40. поверх, скочила на вулицю і розбилась на шматки.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Засідання ч. 208 Українського Історично-Фільольогічного Т-ва відбулось у вівторок, дня 10. лютого 1931. з таким порядком дня: Доклади дійсних членів: 1. Яковлева А. І. — „З історії шлюбного права Литовсько-Руської держави поч. XVI. в." 2. Борковського І. — „Висліди археольогічних дослідів на Пражському Граді за рр. 1925—1930".

З судової салі.

Адміністратор „Рідного Краю" перед судом за вбивство жінки.

В „Ділі" вже згадувалось, що перед львівським судом присяглих починається розправа проти Константина Богдана, якого обвинувачують в убивстві жінки.

Дня 9. ц. м. першого дня розправи прочитано акт обвинувачення, який говорить, що Константин Богдан після кількалітнього незгідливого життя з жінкою приїхав до неї до Закопаного, де вона лікувалась від грудної недуги і там після суперечки застрілив її.

По прочитанні акту обвинувачення зізнавав Константин Богдан ось що: Він греко-католик, родився в селі Смільній коло Бродів, скінчив 6 клас гімназії, підчас світової війни був звільнений з війська через нервову недугу, наслідком якої втратив память і здібність до праці. В 1918 і 1919 р. був канцелярійним військовим урядовцем, а попавши в польський полон, зголосився до армії УНР., де вирінув як старшина інтендатури в Проскурові, а по відвороті армії був над Дністром, звідки діставав часто відпустку і їздив до Бродів. Там на одній забаві полюбав його Олена Загайкевич, яка сама постаралась щоб з ним познайомитись і сама освідчилась йому. По війні протягом 3-ох років підсудний був співробітником та адміністратором „Рідного Краю" і „Хлопської Правди". Константин Богдан зізнає, що гроші на редагування тих двох українських газет присилало польське міністерство внутрішніх справ та що він мав контакт з ДОГ, яке між іншим позичило підсудному машинку до писання. Ця машинка була причиною колотнечі з тестем, бо його тесть часто докоряв йому, що він перекінчик, що має машинку із ДОГ і пишучи на цій машинці статті для „Рідного Краю", не дає йому спати.

Підсудний признається, що його життя з жінкою не було щасливе, що він перед смертю жінки любив іншу, а саме телефоністку концерну „Малопольска" Яворську. Далі підсудний Богдан твердить, що його совість чиста, що він жінки не вбив, що вона застрілилась сама і перед смертю нераз грозила, що скінчить життя самовбивством, бо хора на груди. Підсудний твердить, що його жінка вміла робити і лівою рукою, тому не диво, що стрілила в голову з лівого боку. Відтак прочитано листи підсудного Богдана до його любовниці Яворської. В цих листах Богдан називає Яворську „дорогою жіночкою", просить, щоби вона подбала про більшу суму грошей, якими треба підкупити суддів присяглих, бо у Санчі судді самі хлопи, які злакомляться на гріш.

Далі стверджено, що підсудний, перебуваючи у вязниці з якимсь Фрідманом, признався, що він сам убив свою жінку, але підсудний заявляє, що зізнання Фрідмана це брехня, що Фрідман темний тип, шпіон і т. д.

Розправа потребує кілька днів.

Обструкція. Найзаслужитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяє скоро, певне і без болю.

Дописи.

ЯБЛОНІВ. **(Санатори проти своїх або коломийська правда).** В арештах при суді в Коломиї відбуває 20-місячну кару арешту Степан Макаруха, бувший судовий урядовець в Яблонові, за спроневірення повірених йому як судовому урядовцеві ріжних депозитів. Санаційна газетка „Правда Коломийска" (ч. 22. з 21. XII. 1930 р.) подала, що спроневірена сума доходила до 15.000 зол. Згадана газетка акцентує, що Степан Макаруха є обряду гр.-кат., підносить заслуги п. Майковського, що мав буцімто впасти на слід злочину і що викрито співвинного. Заслуга п. Майковського полягає головно — як пише та газетка — в тому, що він, мовляв зарадив ширенню злочину на шкоду „мейшості народових", котрі такі злочини „кладуть на карб польської господарки". — Правдою є, що Степан Макаруха є гр.-кат. обряду, що стоїть чорне на білім у метрикальних книгах. Одначе він обертався лише в польських товариствах, належав до польського аматорського кружка в Яблонові, а при передостанніх виборах до сойму брав „живу" участь по стороні ББ. Правдою є, що знайшовся другий співвинний, але вже римо-кат. обряду, котрого той-же п. Майковський прощав з нагоди виїзду з Яблонова патріотичною промовою і котрий був мужем довіря ББ. при виборчій комісії в часі передостанніх виборів до сойму. Знайшовся і дальший наганяч „меншостей", але також римо-кат. і з ББ. Правдою є, що п. Майковський енергійно веде справи в суді і під його начальництвом неможливі такі надужиття. Але п. Майковський прибув до Яблонова тоді, коли наслідком виступу адв. д-ра Оркевича проти товаришів „забав" Степана Макарухи попав названий адвокат у конфлікт з цілим судом, а зокрема з суддею Анджейовським, що п. Майковський старався той конфлікт полагодити угодово, а вкінці, що по виїзді Макарухи з Яблонова посипались проти нього ріжні карні донесення, які — очевидно — не дали нагоду пописатися детективам. П. Майковському справді удалося перевести санацію в суді в Яблонові (суддя Анджейовський завішений в урядуванні), лиш проти видання оречень в українській мові боронитьси „руками й ногами". Коломийська правда є отже недоговорена і неповна, а на всякий випадок „народові меншости" не бажають собі таких оборонців.

—o—

СПОРТ

Краєві лещетарські змагання.

Карпатський Лещетарський Клюб подає до відома, що краєві лещетарські змагання, які відбудуться 15. березня ц. р., будуть розіграні в таких групах: Біг 18 км.: А-кляса сеніорів, Б-кляса змагунів. Біг 19 км. для молоді: кляса І-ша (ті, що вже ставали до змагань), кляса ІІ-га (для початкуючих). Біг 4 км. для жінок: кляса І-ша, кляса ІІ-га (початкуючі). Поділ на таку скількість кляс повинен заохотити наших лещетарів зі Львова і з провінції до численної участи в тих змаганнях. Зголошення до 13. ц. м. в домівці К. Л. К. або письменно на адресу: В. Рожанківський, Львів, вул. Собєщизна 7.

По мистецтвах гаківки у Кринині.

Остаточна табеля змагань за мистецтво світа: 1) Канада на 5 змагань 9 пунктів, відношення воріт 16:0, 2) Злучені Держави 8 п., в. в. 7:3, 3) Австрія 4 п., в. в. 5:13, 4) Польща 3 п., в. в. 3:6, 5) Чехословаччина 3 п., в. в. 2:5. 6) Швеція 3 п., в. в. 1:6 Таким чином мистецтво світа в гаківці здобула знову Канада, віцемистецтво — Злучені Держави. Мистецтво Европи припало цим разом Австрії, віцемистецтво — Польщі, яка, подібно як Чехословаччина і Швеція, здобула 3 пункти, але має краще від них відношення воріт. — Нагороду розради здобула цього року Мадярщина (3 гри, 6 пунктів, в. в. 13:2), за нею йде Англія (3 гри, 4 п., в. в. 14:4), ще нижче Франція (3 гри, 2 п., в. в. 8:4), а на останньому місці опинилася Румунія (3 гри, 0 п., в. в. 2:27). — Чашу, уфундовану амбасадором Уіллесом для дружини, що грала найкраще і найбільше „фер", вручено мистецькій дружині Австрії.

Гаківка в Чернівцях.

Львівська гокейова дружина Гасмонеї розіграла в мин. суботу й неділю два товариські змагання в Чернівцях. Першого дня з українською гокейовою дружиною Довбуш (в ночі при рефлекторах) з вислідом 3:0 (0:0, 2:0, 1:0), а другого дня з дружиною Макабі з вислідом 2:0 (2:0, 0:0, 0:0) у свою користь. Коли зважити, що гокейова дружина Гасмонеї є у Львові найслабша (з Україною програла двічі високо цифрово: 4:1 і 4:0), то виходить, що гаківка в Чернівцях (як і в цілій Румунії) є ще на дуже низькому рівні.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, орган краєвого товариства „Сільський Господар" у Львові, 1. лютого 1931, ч. 3.

КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО, ілюстрований місячник „Маслосоюзу". Львів, неділя 1. лютого 1931. Ч. 2. Стор. 20.

СВІТ ДИТИНИ. Ч. 2. Лютий, 1931. Ціна 1 золотий.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ, місячник. Відень, січень-лютий 1931. Ч. 1—2. Рік VII.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, тижневик для українського жіноцтва. Коломия, 8. лютого 1931. Ч. 6. Рік VII.

ШЛЯХ ВИХОВАННЯ Й НАВЧАННЯ, педагогічно-методичний місячник. Рік V. Ч. 2. Львів 1. лютого 1931.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платна кооперативам дня 9. лютого 1931 року: масло експортове пріма 4·40 зол., десертове пріма 4·30 зол. за кільо; літра молока 34 сот.; літра сметани 1·60 зол.; копа яєць 7·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 10. лютого, година 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 10. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 10. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Залізна маска" (Дуґл. Фербенкс). „Капітан Леш".

ЛЕВ: Звукова фільма: „В путах брехні" (Янінгс).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОМЗА: Звукова фільма: „Парада Парамавнту" (Моріс Шевальє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Золота молодь".

ПАН: „Фараонова жінка" (Янінгс).

ПАСАЖ: „Королівський їздець" (Кен Мейнард). „Магдалина".

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Білий капітан", „Серце вуличниці".

ХИМЕРА: „Князь студент" (Рамон Новаро).

СТИЛЕВЕ: „Останній приказ поручника Ности". „Найпарадніша парада" (Сайм).

УТІХА: „Республика піратів".

Програма радіо.

Вівторок, 10. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·25 Фортепіянний рециталь Варрі Ліндштедт: Шопен, Ґріг. Талін 19·05 Концерт. **Берлін** (419) 19·00 Макс Гальбе читає власні твори. **Стокгольм** (435,4) 17·00 Музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт солістів. **Прага** (486,2) 19·30 Сансофон. **Відень** (516,3) 20·00 Арії, пісні, дуети. **Будапешт** (550,5) 12·45 Мужеський хор. **Харків** (957,5) 15·00 Концерт.

Середа 11. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·40 Хор (мадярські пісні). **Льондон** (356,3) 17·30 Концерт. **Берлін** (419) 18·00 Французька музика. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 20·00 Трансмісія з Будапешту. **Відень** (516,3) 19·25 Капеля Сільвінґа. **Будапешт** (550,5) 12·05 Російська музика. **Харків** (957,5) 15·00 Концерт.

Четвер 12. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінґфорс** (221,4) 19·05 Концерт. **Берлін** (419) 19·35 Капеля Кавфмана. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт солістів. **Прага** (486,2) 18·20 Радіооркестра. **Відень** (516,3) 20·05 „Терезина" Штравса". **Будапешт** (550,5) 17·40 Легка музика. **Харків** (937,5) 15·00 **Париж** (1724,1) 21·45 Концерт солістів.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевичів в Станиславові.

Бережани:

10. II. „Гарна Олена".
11. II. „Жінка, яка забила".
12. II. „Ревізор".
13. II. „Меді".
14. II. „Пірванин Сабінок".
15. II. „Маруся Богуславка".

В.Пов. Панові Послові меценасові Д-рові Ярославові Одеяницькому широ дякуємо за безінтересовну оборону нас у політичному процесі в Золочеві. Віктор Цебровський, Михайлина Мисанівна, Теодора Паланиця, Михайло Мартинюк, Василь Романюк, Петро Цап, Антін Мартинюк, Осип Качанюк.

Виділ „Т-ва Українських Ветеринарних Медиків" у Брні Ч. С. Р. подає до відома всім заінтересованим, що вписи на літній семестр на Ветеринарній Високій Школі в Брні тревають до 27. лютого, а додатково до 15. марта. До впису потрібні такі документи: 1) метрика, 2) свідоцтво зрілости, 3) свідоцтво моральности (якщо була перерва в студіях), 4) заграничний пашпорт. Посвідки потрібні до пашпортів полагоджує Виділ Т-ва, коли дістане метрику та матуральне свідоцтво. У всіх справах просимо звертатися на адресу: Spolek Ukr. Vet. Mediků, Brno ul. Pražska čis. 99. Č. S. R.

Виділ Чит. „Просвіта" в Богданівці складає Вп. П. Д-рові Максимовській найщирішу подяку за дарованих 23 книжок до бібліотеки.

Присутні на прощанню довголітньої голови Т-ва „Жіноча Громада" в Дрогобичі п. Амалії Модрицької-Рубелевої зложили 111 зол. 10 сот. на „Рідну Школу" замість весільних бажань, за що Старшина дрогобицького кружка складає щиру подяку.

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЕРСЬКІ роботи виконує найдокладніше — Домбровські і Розважевські — Львів. Академічна 2. ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО. — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1447 1—7

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА — потребує адвокат в меншім місточку. Зголошення з поданням умовин і поручень треба слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1438 3—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків діт з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

НАВЯЖУ листування з інтеліґентним, поважним мущиною до 40 літ. Зголошення до Адмін. „Діла" під „Самотна". 1453 2—2

ВИТ. ПАННОЧКА, уміє шити, шукає місця до роботи, або до дітей з помочею в науці. — Зголошення до Адм. „Діла" під „Сирота". 1459

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Остап Прийма

ординує тепер у внутр. недугах Л Ь В І В, ҐЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—30.

Пересвітлює Рентґеном; лікує оригінальним апаратом Цайльайса в Ґальспах. 1311 9—10

Спеціяліст недуг легень, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентґеном.

Ширіть наш часопис!

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вийма зуби. Скріплює розхитані зуби, штучні зуби в каучук, золоті, платині і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 14165—6

АДВОКАТ

д-р Іван Максимчук

відкрив і веде адвокатську канцелярію у СТАРІМ САМБОРІ. 1415 5—5

НЕДУГИ ЛЕҐЕНЬ. Туберкульоза легеня є невблаганна і щорічно скошує мільони людей без ріжниці поля, віку та стану. — При побораюванні грудних недуг та бронзіту, впертого та тяжкого кашлю і т. п., дають ліки „Balsam Thiocolan-Age" Гонсеницького, що вдержує видільованє флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики. 1340 4—5

КОНКУРС.

Виділ Українського Т-ва Прихильників Мистецтва у Львові розписує конкурс на печатку Т-ва.

Умови: форма печатки округла, напис: Українське Товариство Прихильників Мистецтва у Львові. Час до надсилання проектів до 15. квітня 1931 р.

За найкращі проекти призначені 2 нагороди: перша 30·— зол., друга 20·— зол.

Проекти надсилати під адресою:

о. Олекса Базюк, Львів пл. св. Юра 5.

За Виділ о. Олекса. Базюк голова.

ЗВИЧАЙНІ РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТА"

на Личакові, вул. Крупярська ч. 15.

відбудуться в неділю, дня 15-го лютого 1931 р. в год. 6. веч. у власній домівці, при вул. Крупярській 15, на які просить всіх членів прибути якнайчисленніше.

1462 Виділ.

За редакцію відповідає Александер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 32 (12.628). Львів, четвер 12. лютого 1931. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло". Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол., Чвертьрічно 15·00, Піврічно 30·00, Річно 60·00. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долер, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

З нагоди ювилею Рідної Школи.

I.

Міркування на рідно-шкільні теми.

Дискусія в справі „Рідної Школи" — як слушно каже п. Степан Конрад — „найбільшого нашого Товариства, централі нашого шкільництва та національного виховання", особливо дискусія доброзичлива є завсіди дуже корисна, а в ювіл. році навіть необхідна. Тому щиро треба повитати виступ п. Степана Конрада в „Ділі"*), який — маймо надію — дасть почин до дальшої вимін думок нашого громадянства на цю чи не найважнішу і в даних обставинах у нас найактуальнішу тему. Якщо тепер забираю голос, то роблю це в тій ціли, щоби евентуальна дальша дискусія на рідношкільні теми була ведена по змозі в межах дійсности та щоби її висновки і підсумки можна було вмістити в межі реальних можливостей.

Дуже гарну думку підніс автор, кидаючи клич, на який безумовно згодиться кожний українець: „Місто, село і присілок мусять бути школами ріжного організаційного ступня зі собою получені. Щойно тоді зможемо мати запоруку, що ані одна українська одиниця, ні одна дитина не втопиться в морі асиміляції".

До того ми повинні очевидно змагати.

Розвиваючи ту думку ш. автор каже дальше: „Я вважаю за раціональніщу річ засновувати рідні школи, хочби вони були лиш одно-дво чи триклясові по селах, ніж самі семиклясові по містах... Село потребує рідної школи! Не перезу, що й по містах треба ріжних шкіл. У кожнім місті є вона конечна, головно для дітей пролетаріяту, для цього елементу, який на жаль ми до нині собі легковажили (?)".

Після того ш. автор обговорює справу наших середніх загально-образуючих шкіл (гімназій), осуджуючи одностайність клясичного типу та пропагує думку їхньої переміни на реальні гімназії.

У звязку з вище сказаним підносить недоцільність старих і нових державних шкільних програм, які „для нас зовсім непридатні" і радить випрацювати нові програми й методи, „які відповідали би потребам й духові нашої нації".

Радить прияти „дальтонську систему, яка в наших обставинах була б найдоцільнішою і змінила би нудну, тяжку, мов олово атмосферу, в дійсно цікаву приємну лабораторійну працю, яка своїми методами та головно самостійною працею перевищає дотеперішні системи бездушного нудного викладу і готових тез та гіпотез".

Вкінці виступає проти Кружків „Рідної Школи", бо — на думку ш. автора „ці Кружки здебільша не виконують свого завдання, а у відношенні до учителів чи інших осіб, які хотіли би щось дійсно зробити для добра „Рідної Школи" — є завсіди ворожо настроєні (?)".

Радить Кружки „Рідної Школи" заступити т. зв. повітовими інспекторами.

Обстоює концентрацію всіх фондів у Головній Управі „Рідної Школи", яка виплачувала б рідно-шкільному вчительству платні через своїх повітових шкільних інспекторів, а гроші для Головної Управи „Рідної Школи" збирали би усі наші установи, передовсім економічні. Зокрема „кооперативи повинні взяти на себе обовязок стягнення відповідних датків на „Рідну Школу".

II.

Рідна школа в місті чи на селі?

Заки обговорю справу, чи раціональніще засновувати народні школи „Рідної Школи" по містах і місточках, чи по селах — мушу завважити, що число наших приватних шкіл по містах і місточках далеко невистарчальне. На загальне число 69 рідношкільних всенародніх шкіл є по містах 24 (в тому десять 7-клясових), а по селах 45. Крім того „Рідна Школа" позасновувала по селах цілий ряд постійних захоронок і сезонових діточих садків для дітей в дошкільному віці. Також веде численні курси українознавства по містах і селах.

Рідні школи тішаться по селах великим довірям і піддержкою та мають дуже корисний вплив на населення. Для прикладу не від речи буде згадати, що лемківська громада Абрамова тільки завдяки рідній школі не перейшла на цареславіє, як це зробили дооколичні села.

Повищі цифри і факти доказують наглядно, що „Рідна Школа" зовсім не занедбує села — навпаки міські і сільські школи трактує рівномірно.

Інша справа, коли поставимо питання, де є більша небезпека до націоналізації: по містах чи по селах. Тут — здається — не може бути ніяких сумнівів. Хоч деяким українським сільським громадам загрожує денаціоналізація, то все-ж таки — загалом беручи — небезпека денаціоналізації по містах є без порівнання більша. Тому в даних обставинах „Рідна Школа" повинна передовсім звертати увагу на міста й місточка, бо це найважніша основна праця за український характер міст.

Безумовно невірним є твердження, немов би „Рідна Школа" легковажила собі дітей пролетаріяту. Перегляньте наші школи й переконаєтеся, скільки дітей і яких станів користає з наших рідних шкіл. Процентове відношення таке: рільників 48 проц., робітників 26 проц., ремісників 12 проц., державних урядників і слуг 7 проц., приватних службовиків 6 проц. та 1 проц. інших. Дітям пролетаріяту признається всякі можливі полекші: їх звільнюється від шкільних оплат, визичується їм шкільні підручники й наукові прибори, обдаровується їх убранням та взуттям, дається їм доживлювання в школі і т. д. Також дуже помилявся би той, хто думав би, що діти української інтеліґенції не наражені на денаціоналізацію. Випадки, де діти свідомих українських родичів зденаціоналізувалися в чужій школі і чужому окруженні, не належать до рідкости. Тому школи й виховні заведення „Рідної Школи" є тими кузнями, де виковується національна свідомість, характер і постійність у всіх дітей без огляду на їхнє походження.

І. Герасимович.

*) Гляди статті Степана Конрада п. з. „З нагоди ювилею Рідної Школи". „Діло" з 4., 5. і 6. лютого 1931.

Найкращим дарунком

з нагоди імянин, свят і хрестин є вкладкова книжечка враз з пушкою ощадности

Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

З голосів польської преси.

БЕБІСТИЧНИЙ ПАНЕҐІРИК

на честь бебістичного посла Певного і „поучення" на адресу Української Парляментарної Репрезентації.

В центральному варшавському органі бебістів „Газета Польска" з дня 9. лютого ц. р. находимо передову статтю п. н. „Дві промови". Ціла стаття є бебістичним панеґіриком на честь санаційного посла П. Певного та його недавнього виступу в соймі. У статті між іншим читаємо: „Промова посла Певного, що промовляв в імени групи українських послів і сенаторів з клюбу ББ в часі ґенеральної дискусії над бюджетом є політичним фактом великої міри, — особливо яскравим у порівнанні з промовою голови Українського Клюбу посла Загайкевича, виголошеною на тому самому засіданні сойму (промова пос. Загайкевича на сторінках „Діла" підпала в цілости конфіскаті). Промова пос. Певного свідчить про те, як далеко на краще змінилось відношення національних меншостей до держави по травневому перевороті. Радикальна зміна курсу урядової політики у відношенні до національних меншостей на т. зв. „кресах", що датується від хвилі травневого перевороту, починає приносити свої благословенні наслідки". (Запевнюємо Вас, читачу, що це дослівний переклад). „Білоруське й українське населе ня, бачучи цю зміну, опіку уряду і справедливе трактування всіх його господарських, національних і релігійних потреб, відвернулося від тих партій і тих політиків, які пхали його на дорогу негації польської державности. Нині це населення йде щораз радше на співпрацю з польським елементом на „кресах" в угрунтовуванні та розбудові польської державности на тих територіях. І тому то промову Певного слід повитати як вислів тієї основної зміни настроїв і відношення українського населення Волині до польської державности..."

„Закріплення польської державности на Волині українське населення повитало як визволення з під московського ярма — казав п. Певний. І в тому заключається суть відношення українського населення Волині до польської держави... Тому то направду, якщо не рахувати короткого часу існування Незалежної Народньої України, доперва в польській державі на Волині та в Сх. Галичині українське населення має спроможність спокійної, творчої праці над виковуванням власної національної культури... Тому то для тих українських патріотів, які хочуть, щоби український нарід нарівні з іншими народами мав власну незалежну державу, які хочуть, щоби український нарід належав до Европи, а його культура була західньою культурою — прекрасно розуміють, що Польща є тією державою, в якій український нарід може виковувати свою власну культуру на зразках і дусі західньої Европи, творити і множити кадри своєї інтеліґенції, яка мусітиме станути колись перед великими завданнями. І томуто має рацію пос. Певний, коли твердить, що Волинь хоче стати Піємонтом української культури".

Ось і подумайте! Та Волинь, де населення так цілим серцем прилягло до Річипосполитої, де воно таке їй вірне, де п. Певний хоче зробити кузню української культури, де словом уже є „піємонт українства" має по травневому перевороті аж 4 народні школи з українською мовою навчання, ні одної державної середньої школи з українською мовою навчання, ні одної вчительської семинарії і ні одної української фахової школи. І це все за таку „благодатну" політику п. Певного. Якщо це „кування" української культури піде так далі, то ще за десять літ на варшавській соймовій трибуні буде речником інтересів волинського українського населення (якщо воно до того часу не щезне з лиця землі з вдячности за визволення з під московського ярма) не п. Певний і не п. Скрипник, а сам таки князь Радивил.

Далі читаємо в статті: „І власне тому, що українці на Волині почувають частинною великого українського народу, тому так маніфестують (устами п. Певного) свою льояльність до польської держави. Прекрасно умотивував це пос. Певний, кажучи, що „нема вже нікого на Волині серед інтеліґенції української, що обіймає ширші горизонти, хто був би ворогом польської державности... Слушним є таке поставлення справи, бо нема сумніву, що дійсним приятелем українського народу, що розуміє його стремління до кращої майбутности, є тільки польський нарід".

А далі вже йдуть менторства на адресу політики Українського Клюбу. Політики з Українського Клюбу не „хочуть підпорядкувати своєї льокальної політики інтересам України як цілости", як це робить Певний, але „навпаки хочуть надати своїм спорам з польським населенням характер засадничого, міжнародного питання. Це їм ніколи не вдасться, бо українська проблема в Сх. Галичині буде все і виключно внутрішньою проблемою польської держави. І ніякі саботажі, ніякі опозиції Українського Клюбу в соймі, ніякі скарги до Ліґи Націй цього факту не змінять..."

Справа, як бачимо, поставлена прекрасно. Українці зі Сх. Галичини повинні взагалі зректися всяких прав до національного життя та роз

думувати тільки, так як Певний, над проблемою, як воно так, що на світі нема більшого приятеля українського народу від польського.

Кінчиться ця стаття такою стилістичною квінтесенцією: „Промова пос. Певного була промовою, яка вказувала послові Загайкевичові вихід з тієї сліпої вулиці, в якій від стільки літ серед проклонів, ненависти і скарг тупцюють на місці політичні провідники українського населення у Сх. Малопольщі на шкоду того населення і з великою кривдою для цілого українського народу".

До тієї статті „Газети Польскої" нема що додавати. Бо в ній виложене все як на долоні. Але всеж ми позволимо собі спинитись на ній ще окремо. Нині посміємо тільки звернути увагу на свідому чи несвідому помилку „Газети Польскої" щодо підшукування „зразків" для політики Української Парляментарної Репрезентації. Наша скромна думка така, що „Газета Польска" повинна була висунути за „зразок" для політики Української Парл. Репрез. не Певного і його тов., але М. Бачинського. Бо цей останній є удачнішим плодом ББ ніж Певний.

„ПІДЗЕМНІ ГУКИ".

На марґінесі двох політичних процесів, що тепер ведуться у Варшаві, а саме проти Ягодзінського і тов. і проти організаторів маніфестації після віча Центролеву, помістив учорашній „Век Нови" статтю під повищим заголовком, у якій розглядає специфічну атмосферу, яка виробилася на тих процесах і біля тих процесів. У статті читаємо між іншим:

„Дивні і темні постаті виринають в процесі Ягодзінського. Зпід поверхні політичного життя вилазять типи, які, здавалосяб, безповоротно належать уже до минулого. Ягодзінський і товариші — це ідеалісти дуже дивного калібру. Це одна компанія. З другої сторони конфіденти, а що гірше — провокатори. Отже боївкарі і провокатори по добрих кількох роках існування незалежної Польщі. Офіціяльно заявляють, що кожна політична партія має боївки. Довідуємося, що у нас люди взаємно слідяться, конфідент слідить конфідента й один боїться, що його другий засипав. Це суми інпарадокси нашого політичного життя.

„Ті процеси мають незвичайно цінну розпізнавчу вартість. Дозволяють нам вглянути в нутро підземелля нашого політичного життя. Показують нам, що в тих підземеллях крутяться дивні постаті, невідомо ким потягані, що за ніто не можна ручити і невідомо, чого можна сподіватися. Атмосфера напружена, тимбільше отже сірник може спричинити вибух. В тих підземеллях не повинно бути пальних матеріялів, їх слід звідти усунути, не можемож ходити по підмінованому ґрунті. Слід ті підземелля перевітрити, бо там назбиралося багато стухлого повітря, яке наче в розмислом хтось магазинує.

„Вартість процесів, що тепер ведуться, є для розпізнавання теперішніх відносин у Польщі дуже цінна. Мусимо прямувати за всяку ціну до того, аби інституцію провокаторів з одної сторони і боївкарів з другої вивільнювати з нашого політичного життя. Мусимо дальше змагати до того, щоби це життя увільнити з пастрою конспірації, який є ще завсіди над ним. Це спадщина епохи розборів. Нині ми живемо у власній державі і тої конспірації не повинно бути зовсім. На жаль, вона просякає наше життя від гори до долу. Методи, які були добрі в часах неволі, не можуть найти приложення в часі свободи. Тому-то слід прямувати за всяку ціну до того, щоби ту атмосферу очистити, щоби мати зовсім ясні ситуації. Політику ведеться без недоговорень, бо інакше створює це небезпечні резонанси під землею. Ті підземні гуки — то знаки, які остерігають".

Трагічна доля українського села.

Промова посла О. Луцького, виголошена дня 6. лютого 1931 р. до бюджету Міністерства Рільництва.

(Докінчення)

Ми дали вже чимало доказів, що хочемо і вміємо самі давати собі раду без зайвих нарікань на лиху долю. Коли нині з оцієї трибуни лунає і моє слово про катастрофальне положення українського села, то це знак, що відносини на наших землях стали справді трагічні. П. міністр завважив, що в теперішній кризі найважнішим питанням для рільництва є здоровий кредит, щоби село могло перебути через нинішній і завтрішній тяжкий час до кращої кон'юнктури. З цим можу погодитися, бо з боку держави годі покищо рахувати на іншу допомогу. Отже теперішній кредит навіть з державних банків не є таким кредитом, якого потребує село. Всі це знаємо. Всеж таки ще гірше, коли єдиним джерелом кредиту для села є лихварська долоня. Маємо велику державну інституцію для рільно-земельного кредиту: „Рільний Банк".

З почуттям повної відповідальности заявляю, що цей Банк зовсім не знає українських селян, ані української хліборобської кооперації. Дійшло до такої трагічно-смішної ситуації, що ціла наша кооперація не має в банку ані сотика кредиту, що йому заборонено продати нам на кредит навіть помічні напоєві. Не на отцій моїй кооперативній нараді, де було і по кілька тисяч слухачів, я з гомоном запитував, чи є між присутніми хоч один чоловік, що протягом останніх 10 літ отримав з „Банку Рольного" якийнебудь кредит. Поза кількома членами дуже різних у нас вже Стебника, ніколи не було на таких зборах ні одного довжника „Банку Рольного". Така його кредитова політика є відношенні до нашого селянства. Українська кредитова кооперація взяла виключно на свої власні сили, на дрібні масові вкладності своїх членів, те не може задоволіти всіх потреб населення. І тому, як перед війною, починається у нас дуже сильно лихва на селі. Знаю приклади з останніх місяців, що наші селяни платять від позичок місячно 7 до 8 проц.! Це у нас звичайне правило. Такий кредит, очевидно, рубає горлянка, але життєві умовини на селі такі тяжкі, що селянин нераз почуває себе щасливим, коли отримає кредит навіть на таких страшних умовинах. Застановіться, панове, що мусить думати український селянин, коли чує, що дружня нам польська рільнича кооперація отримала тепер з огляду на тяжкі часи 14 мільйонів зол. беззворотної субвенції, коли його рідна українська кооперація не може добитися навіть найздоровішого кредиту в державних банках!

Село користується всяким, навіть лихварським кредитом, бо в часі загальної кризи, не тільки рільничої кризи, всі вірителі стараються стягнути з заложеного села свої борги. До наступаючих вірителів належить передовсім сама держава. Коли мужик не заплатив податку, то це певний знак, що він його не міг заплатити. Не зважаючи на всю сучасну трагедію села, скарбові уряди переводять саме тепер безмилосерно масові екзекуції на ці залеглости. Продажу збіжа селянин тепер не може вятувати. Звичайно вже його не має. А коли б і мав, то 100 кг. жита коштує у нас не 17 зол., як деінде, тільки 10—12 зол. Сотнар пшениці 15—18 зол. Селянське збіжа — це не експортовий товар. Для нього найважнішим внутрішній ринок. Військо і державна збіжева резерва не набувають збіжа безпосередньо від нашого продуцента і його кооперації. Млини не мають грошей. Знаю великі млини в наших околицях, що зовсім збанкротували. Загально купці спекулюють на дальшу знижку цін. Щоби заплатити податок та купити що найконечніше, селянин продає нині своє збіжо за всяку ціну і завсіди нижче коштів продукції, навіть коли зовсім не вкалькульовувати в ню ціну праці селянина і його родини. Скарбові уряди та інші вірителі, як це я вже завважив, приневолюють до цього наших селян усією силою. Знаю такі випадки, напр. у пітаєнькім повіті, що селянинові аліментовано моґт преквасного поля за 400 зол., бо не міг заплатити 220 зол. довгу. Щоби до таких ліцитацій не допустити, щоби хочби ще який час удержатися на поверхні життя, селянин продає все, що може, за яку б'ть ціну.

Коли вже мова про катастрофальні ціни збіжа, то і при цій нагоді пригадую п. міністрові, щоби напевні умисловлено відповідною митною політикою масовий ввіз ржи. Його дуже добре можуть заступити наші круп'и. Інтерес держави в лушарнях ржи мусить уступити перед важнішим інтересом селян, продуцентів збіжа.

Недавно розійшлася у Львові вістка, що спроваджено з Італії 70 вагонів конюшини. Думаю, що для нашого пізнання на конюш, зовсім невідповідна. Не знаю, чи та конюшина справді прийшла до нас, але сама вістка про неї краєно неразумний ввіз викликує знижку цін на добру

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. ЛЮТОГО 1931.

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

У ВИРІ КАРНАВАЛІВ.

II.

Сьогорічні балі зовсім не подібні до передвоєнних. Непозібні публікою, музикою, танцями і настроєм. Колись сала „Народного Дому" поміщувала не тільки львовян, але й усіх гостей з Галичини і Волощини. А ще якби їх усіх трохи стиснув, то вліялись би і всі свідомі українці зза Збруча. По війні „Народній Дім" у Львові за малий на самих львовян. Треба трьох саль (разом з геніяльною салею Лисенка), щоби сяк-так пригорнути всіх поклонників Терпсихори і Бакха. Провінція рідко коли показується на львівських балях, і то тільки одиницем чи в двійку. Переконалася, що в своїм закамарку можна далеко краще бавитись, а головно — багато дешевше. Не ті тепер часи, щоб можна було позволити собі на їзду до Львова „з родиною". Колись два кірці пшениці і якесь там теля вистарчали на один солідний баль. Нині треба продати хіба цілу стирту і весь молодник.

А з танцями!... Вчилася дома минулого року найновіших танців, а поїде нього року — клапа. Ні одного кроку не знає. Бостон, танго, фокстрот чи інший фокстер'єр так швидко змінюються, що годі їх здогонити. Майже що місяця змінюються, а майже пороку котрийсь умивав. Радіють з цього одні маестри танцю, бо хто раз почав учитися, того хіба параліч вихопить з обіймів танкового мистецтва. Прихильник танцю не може ні на хвилю перервати науки, бо при першім карнавальовім іспиті соромно перечати.

Повоєнна музика теж не така сама. Колись звуки вальса чи іншого танцю розохочували, підбадьорювали, розманіжували або вколисували. Тепер музика штовхає, бє, кусає, викручує вяли, розтягає на котесі, маглює, аж кровавий піт з людей капає. Мурин, який замість губки уживав ґребла, потребував і відповідного серединка для душі. Щойно така музика могла полонити його чорне серце і розбудити мрії. Білий його брат перейняв цю музику з інших причин. Нінаким іншим способом не міг сповукати сої приослаблі ноги до живішого темпа. Тим треба собі пояснити факт, що джес-бенди найбільше полобаються старим кавалерам. Молодь пішла тільки їхнім слідом з огляду на великий дар наслідування.

Лишається ще обговорити настрій і добре, що він знайшовся на останку, бо є що про нього говорити.

Колишнього настрою на балі з нинішним настроєм порівнювати ніяк не можна, хоч і тоді і тепер є настрій. Колись був сердечний, веселий і свобідний — нині є напущений, нудний і штучний. Збереться кількасот чужих людей в отній салі і остають собі чужими до кінця забави. Нинішні танці не лучать їх у більші гурти, а навпаки розсівають на пари, щонайвище на маленькі гуртки. Ці власне пари і ці гуртки забивають настрій балю. Член одного гуртка рідко коли затанцює з членицею другого і навпаки. Щоби хлопець ішов просити до танцю якусь незнайому, це нині така рідкість, як викуплений вексель, чи віддавний довг. Хіба, що ця незнайома це якась сходяча зірка і вповні заслугує на те, щоби її втягнути до свого гуртка. Панночки з гуртка бавляться тільки тої добре, як на балі є присутній цілий гурток. Горе такій „гуртячці", коли риборетьси на забаву сама. Недавно бачив я кілька таких пересторожних: цілу ніч патрушкували.

Дорогі і розкішні запрошення записані від гори до долини іменами, а на горі великими буквами: Почесний Комітет. Кажуть бувальці, що без того комітету не вдався жаден баль, бо дефіцит затьмарив би найкращі світляні ефекти. Але чи балевий настрій зискує від великої кількости почесних комітетових?! Колись на запрошеннях було багато фактичних комітетових, а почесних менше, нині почесних багато, а фактичних треба шукати зі свічкою по салі. Колись забавний комітет був на те, щоби підпережувати забаву, вважати, щоби всі бавилися, нині почесний комітет має одно завдання: підрятувати фінанси балевої імпрези.

Оглядаючи одно запрошення зітхали мої товариші:

— Ех, брате, якби то добре було знайти стільки людей до почесного комітету для видання якоїсь доброї збірки поезій... Який друк! Що за папір!

Справді. Можеб так спробувати з почесним комітетом при виданні гарних літературних річей?! Напевно почесний комітет мав би більше вдоволення.

Але вернім на балеву салю.

Музика ричить, пари потригують, одним словом забава в повному розгарі. Попід стінами сидять незапрошені до танцю панночки, при дверях і коло стовпів (коли це в Нар. Домі) десятки молодих людей.

— Чому ви, панове, не йдете танцювати?

Крівлять уста і здвигають раменами. Дехто сміліший признається:

— Моя симпатія танцює тепер, не маю з ким.

А вже зо найбільшого пияку належить — мати тягнаннять літ і засісти на почесних ло... бріжа. Бачив я раз такі чудасію. Всі бріжісти мали до купи мало що повад 50 літ, а

красну конюшину. (Голоси на лавах ББ: Впоратися конюшину, бо в краю її замало. Ціна на конюшину дуже високa.). Коли вже треба би вважати конюшину, то хіба не італійську.

Сто разів гірною справою від катастрофальних цін за збіже є наглий упадок цін за худобу і свиней. Ціни за худобу впали у нас так, що корову вже можна набути за пільканадцять долярів. За кільограм живої ваги безрог дістає тепер наш селянин 50—60 сотиків. Безроги, худоба і дріб — це основа селянського господарства. Все це тепер załamiлося. При вище поданих цінах худоби і безрог їх продукція не може виплачуватися. В останнім часі впала ціна за масло і така зима небезпечна грозить повладам. Мясо дробу вивозити за безцінь. Організація збуту хліборобських продуктів — це тепер найважніша справа. Хліборобська кооперація — єдиний рятунок села в цім страшнім часі. Держава зробила дотепер усе, щоби стануги на перешкоді розвиткові української хліборобської кооперації. Докладніше говорив я про це на бюджетовій комісії. (Було широко зреферроване недавно в „Ділі". — Ред.).

Ще кілька слів бажав би я сказати про селянські податки. Передучора читав я проект зміни податкової системи. На жаль, і в цій проектованій зміні не тільки не зменшують селянських податків, але й не змінюють і дотеперішніх постанов про страшні відсотки за проволоку та про екзекуційні кошти. Податковими зниженнями держава не думає помогти селянству. Навпаки, промисловий податок стягають від кожного найменшого сільського ремісника і всіх способів уживають, щоби селянській хаті відмовити характеру рільничої хати і стягнути з неї окремий домовий податок. Коли селянин, маючи в році стільки вільних днів, ще робить собі у своїм домі полотно, чи займається іншим домашнім ремеслом, то зараз мусить платити за це новий податок. Ніхто не звертає уваги на умовини сільського життя. Кожний урядовець думає тільки про державний скарб. В останніх днях держава наложила на село нові податки: дорожчі сірники та безплатні помешкання для учителів.

Те саме в Касах Хорих і в ПДУВ. Коли селянин будує у нас хату і при ліпленні глини помагає йому двох-трьох сусідів, то урядовець Каси Хорих не занедбає покарати їх і стягнути оплату Каси Хорих, як від робітників. Знаю випадок з долинського повіту: селянин перебрав від Повітового Виділу обов'язок вичистити рови при гостинці у своїй громаді і при цім помагали йому інші, бідніші селяни. Каса Хорих наложила на цих усіх селян такі оплати, що карою стала для них ціла ота праця. Були би щасливіші, колиб ніколи були не шукали цього заробітку.

Дотеперішня допомога уряду дрібному рільникові як продуцентові напр. при експорті свиней та беконів чи масла не дала бажаного успіху. Тому уряд кинув тепер гасло знижки цін на промислові товари. Справді різниця цін між товарами фабричними і цінами на рільничі продукти є тепер знову величезна. В 1927-28 р. селянин набував плуг за 99 кг. жита. В березні 1930 р. мусів дати за нього 277 кг. жита. В 1927-28 р. діставав селянин 100 кг. вугля за 15. кг. жита. В березні 1930 р. за 50 кг. жита. Перед двома роками 10 кг. суперфосфату набувалося за 20 кг. жита, в березні 1930 р. за 53 кг. жита. Те саме з чобітьми та іншими товарами.

Якби фабричні товари справді подешевіли, то це було б напевно полекшa для села, однак я дуже боюся, що й це гасло пролунає даремно. Скартелізований промисл у польських умовинах не багато може опустити, коли держава не хоче чи не може поменшити йому податків і не може дати дешевого кредиту. Ще менше охоти в цьому промислі до знижки цін за свої товари. Торговля, особливо деталічна, також находиться у великій скруті. Тому, здається мені, що і з цього прикладного гасла не буде великого хісна для села. —

Таким чином все складається на те, що селянська криза особливо на українському селі дійшла до катастрофи та що на ближчу кращу будуччину покищо нема ніякої надії. Все це родить велику небезпеку. Велика і невгавaюча заверюха в Китаю має своє джерело в тамошній рільничій кризі. Знищення господарської рівноваги в гіндуському селі наслідком появи промислової европейської продукції викликало в Індії великий суспільно-політичний рух. Які наслідки може потягнути за собою руїна українського села в Польщі, покищо годі передбачити. На всякий випадок усі відповідальні чинники вже нині мусять над цим поважно застановитися. Звернути на це увагу сойму я вважав своїм обов'язком.

грали з мінами старих радників магістрату. На балі молодий дансер ішов на вагу золота, а вони консервували свої ноги при бріджу.

Різні на те вложилися причини: танець не є для них нічим притягаючим. Адже танцюють щодня цілий рік на дансінгах. Друге: не було їхньої пачки, а з чужими танцювати?... Смішна історія!

Я не Петроній і в справах доброго тону можу помилятися; хто знає, може воно тепер так має бути...

Загалом богато дечого мені тепер неясно. Спосіб поведення, вислови, жарти, все це змінюється, так само як обставини і люди. Колиб я нині мав двадцять літ і хотів подобатися, то не знаю, чи потрафив би. Але не вмів би навіть провалити стилевої розмови. Чую перед балачку молодих людей, половина слів для мене чужих... „Кляю", „шац", „кляса", „морово", „бичий хлоп", „лєпши госць" — все це новітні набутки, які збагатили нашу сальонову конверсацію. Запутавсяб чоловік у тім і змарнував би парубоцьку карієру від першого разу.

Дотепи теж дуже змінилися. Т. зв. „двозначники" перейшлися, а зате модні по більшій части „однозначники". Чув я одного конферансіера на одним чайним вечорі і маю досить. Того, що він проголошував з естради до зібраного громадянства, я не можу не тільки написати, але й нікому переповісти.

Вірю, що цього роду дотепи не є власністю цілої нашої молоді. Але ці дотепи часто подобаються і тому можуть знайти ще богато поклонників. Дай їм Боже (дотепам!), щоби довго щезали, а врешті знеохочені, нехай собі йдуть на чуже село. Українці — відомі з гумору, можуть легко знайти собі інший спосіб розвеселювання товариства.

—o—

БАЛЬ „ОСНОВИ"
14. II. 1931. 1351 1—2 **14. II. 1931.**
в салях „Народнього Дому".

Адміністративно-територіяльні експерименти в У. С. Р. Р.

Після ліквідації округ — скасування 119 районів.

Ще 2. вересня 1930 р. появився декрет Всеукраїнського Центрального Комітету і Ради Народніх Комісарів УСРР „Про ліквідацію округ та перехід на двоступневу систему управління", яким комуністи скасували всі низші у адміністративно-територіяльний поділ введені округи. Округи прийшли по розформуванні губерній. Тепер по зліквідуванні округ прийшла черга на зменшення числа районів. Постановою Всеукраїнського Центр. Вик. Комітету і Ради Народн. Комісарів УСРР з дня 3. лютого 1931 р. скасовано там 119 районів і приділено їх до сумежних адміністративно-територіяльних одиниць.

Коли на Україні ще існували округи, було там 687 районів. В часі ліквідації округ розформували з наказу Москви 85 районів. А тепер касують 119. Таким чином остає в Рад. Україні 483 райони, тобто 483 адміністративно-територіяльні одиниці другого ступня (адміністративно- територіяльними одиницями першого ступня є сільські ради). Крім того є в УСРР ще 19 міських рад, що творять самі про себе окремі адміністр.-територіяльні одиниці та підлягають безпосередньо центрові. До цього поділу не вчислені райони т. зв. автономної молдавської республики, викроєної на території УСРР.

Чому скасували ті райони? Харківський комуністичний офіціоз „Комуніст" пише: тому, що вони були „економічно малосилими". Господарська політика вимагала того, щоби „зміцнити район як центр колгоспного будівництва, відповідними кадрами". По скасуванні 119 районів буде припадати на кожний оставший район (а їх остало 483) пересічно по 63.000 людей та по 30 сільських рад.

Отже мотиви політично-господарської натури промовляли за тим, щоби провести таку реформу. Чи наслідком цієї реформи направду кожний з оставших районів „зміцниться як центр колгоспного будівництва" — не знати. Це покаже щойно практика. Всі дотеперішні адміністративно-територіяльні поділи України більшовиками були експериментами, які в практиці навіть виключно з більшовицького становища себе не оправдали. Обговорювану реформу треба теж вважати тільки коротко-тріваючим експериментом, а що прийде по ним не знати. Не виключене, що комуністи вернуть ще до губерній. Бож не треба забувати, що вся Рад. Україна і тепер творить супроти Москви в адміністративно-територіяльному розумінні одну велику губернію, яку можна назвати харківською. Колиж Москва визнає за доцільне створити на її місце дві або три менші губернії, — то це станеться, пройде легко і без спротиву під покришкою політично-господарських потреб Рад. Союзу.

Книжку висилаємо лише тому,

хто надіслав або надішле на почтову оплату 1 золотий. Можна присилати почтовими марками.

До ВП. Передплатників „Діла"!

Чи Ви вже виспали передплату за три місяці заздалегідь? Якщо ні, то зробіть це негайно, а найпізніше до дня 15. лютого 1931 р., бо вже висилаємо тим, що це зробили, як премію

повість Альфонса Доде:

Маціцький

Перекл. із французької нови М. Рудницького.

Обгортка артиста Павла Ковжуна.

НА ПОЧТОВУ ОПЛАТУ ТРЕБА ПРИСЛАТИ
1 зол. 1 зол.

З „україніки" в французькім місячнику.

Невтомний дослідник нашого минулого в чужинних архівах І. Боршак, що від якогось часу шораз частіше помішує ріжні статті та наукові розвідки в французьких журналах, дав за останній час у місячнику „Ле Монд Слав" (офіціозний орган франц. славістів) нові дві праці.

Перша про В. Копітара.

Нема славіста, що не знав би імени Вартоломея Копітара, геніяльного словенця, що низкою своїх праць став одним з головних основників наукової славістики. Вплив Копітара свого часу був великий між першими українськими фільольогами Галичини. Копітар був одним із основників колегії в Римі для галицько-українських священників. Ілько Боршак віднайшов в Паризькій Національній Бібліотеці невиданий рукописний катальог бібліотеки Копітара в 1842 р., себто з доби на два роки перед його смертю. У зшитку 3-ім III-го тому „Ле Монд Слав" присвятив він статтю цьому катальогові, повний текст якого має появитися пізніше. Автор наводить текстуально Копітарову клясифікацію славянських мов і літератур, подаючи поруч кожної кількість книг його бібліотеки. Цікаво, що російських і укр. книжок було там 157. „Руссіка і рутеніка" називає Копітар цей відділ. Поміж українськими книжками знаходимо граматику Павловського (1818), Левицького (Перемишль 1834), Словники Беринди (1627), Левицького (1830), твори Теофана Прокоповича, Збірник українських пісень Цертелева (1819) та інші.

У т. IV-ім „Ле Монд Слав" (зшиток 1-ий) почав наш історик друкувати широко закроєну студію п. з. „Український національний рух XIX. віку".

Автор оповідає про кінець української автономії в Росії, про те, як західно-українські землі переходять під панування Відня, про „Енеїду" Котляревського, про Наполеона й Україну (тут подані невидані документи), про Економічний розвиток України, про Полтаву як новий центр українства, про Масонство на на Україні, про антиросійську опозицію, про Декабристів, про Історію Руссов (широкі цитати), про Студії над народньою поезією, про Український гурток у Харкові.

Вже з цієї першої частини видко, що маємо першу на Заході докладну наукову розвідку про український рух у XIX-му віці.

—o—

Студентські справи.

Українська Студ. Спілка у Брні, ЧСР.

При кінці шк. р. 1929/30. Українська Студ. Спілка, філія в Брні, на Моравії в ЧСР. опинилася в прикрому положенні самоліквідації. Тимсамим наше студентсво на будуче мало б лишитися незорганізованим в цьому великому та важному для нас університет. центрі. Сама ліквідація мала за причину лише недостачу членів, яких число змаліло до кількох. Членами цієї організації були головно старші студенти-емігранти, які, покінчивши високі школи в Брні, порозїздилися по провінціональних містах Чехії, де посвячувалися праці, яка давала їм змогу якої-такої егзистенції.

Але в цьому прикрому положенні справа взяла інший, кращий оборот. А саме в тому часі було в Брні вже кількох молодих студентів з краю, які, завязавши ініціятивний гурток, постановили на місце зліквідованої організації завязати якусь нову, щоб лише не лишитися без організації. І тільки незломна воля цього ініціятивного гуртка довела до того, що студенти перебирають небавком усе майно старої організації та завязують нову: Українську Студентську

спілку зі статутом старої Спілки. Після цього ту молоду студентську організацію затвердив чеський адміністраційний уряд, як організацію українських студентів, які студіюють у поодиноких високих школах у Брні.

Ця новозавязана Українська Студентська Спілка, маючи біля 20 членів, приступила до вибору нової (а краще першої) Управи на перших Загальних Зборах дня 6. VI. 1930 р. У склад цієї Управи увійшли: голова: Ол. Хмельовський, студ. техн., секретар: А. Іванчук, студ. ветер., скарбник: Ів. Проскурницький, студ. техн., бібліотекар: Р. Бурда, студ. техн.

В цьому складі Управа залишилася до дня 3. XII. 1930. В тому дні у своїй власній домівці Українська Студ. Спілка скликала Загальні Збори і вибрала нову Управу в такому складі: голова: Олександер Хмельовський, студ. техн., заст. голови: Михайло Дутко, студ. агрономії, секретар: Мирослав Пагута, студ. мед., скарбник: Мирослав Рушицький, студ. ветер., бібліотекар: Микита Бардак, студ. ветер.

Сьогодні Українська Студ. Спілка має 60 членів та стоїть на твердій основі і майбутнє її зовсім певне. Цього року Українська Студ. Спілка вступила на постійне в члени ЦЕСУС-а (Центральний Союз Українського Студентства) та посередньо через ЦЕСУС-а стає членом міжнародньої організації студентства (CIE). Крім цього Спілка має звязок з нашим студентством по інших державах та є в приятельських взаєминах з чужим студентством Европи. Як студ. організація, Українська Студ. Спілка причинилася до того, що наше краєве студентство, не тратячи дорогого часу, почало після того, як йому замкнено вступ до польських високих шкіл, виїзджати на студії за кордон, а головно до ЧСР. Шкільний рік 1930/31. є ясним доказом цього, бо лише завдяки успішній пропаганді Спілки число наших студентів зі всіх держав зросло найбільше в ЧСР., а головно в Брні.

М. П.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Дня 10. лютого на засіданні сойму пос. Здз. Стронський референував бюджет мін-ства віросповідань і освіти. Бюджет той у видатках виносить 444.605.603 зол. До кінця 1930 р. вибудували в Польщі, без Шлеська, 9.729 шк. кімнат при помочі скарбу 23,000.000 зол.

У дискусії від Українського Клюбу говорив пос. **Хрущький**. Він торкнувся віросповідних справ українського населення та жалівся, що позиції на віросповідні цілі дуже малі.

Пос. **Великанович** каже, що українське шкільництво в Польщі у звалищах. Воно не дістає ніякої помочі, а що було за австрійських часів, це знищено. Політика йде по лінії інтересів тих партій, які стараються знищити український нарід. Бесідник домагається окремих шкіл для українців із директорами українцями й інспекторів української національности. Жаліється, що 400.000 українських дітей у шк. віці позбавлених є науки та що зачинено 3 гімназії, наслідком чого потерпіло 1000 учнів.

Мін. Червінський про шкільництво нац. меншин.

У дискусії над бюджетом мін-ства освіти мін. **Червінський** відповідаючи на закиди сказав, що уряд далекий від того, щоби школи вживати для денаціоналізування. Представники нац. меншин повинні повірити, що можна би порозумітися лише на платформі виховання молоді в активно льояльнім відношенні до польської державности. Пос. Великанович жалівся, що замкнено 3 українські гімназії. Жаль цей звернений під злою адресою. Це не ви, панове, до уряду, а уряд має право до вас мати оправдані претенсії, за той стан умів української молоді, яка приневолює міністерство освіти після вичерпання інших засобів замикати школи. Або бажаєте спокійної культ. праці в межах польської держави, або хочете боротьби. Я прирікаю вам, що протидіятиму вироблюванню в молоді елементу боротьби з польським народом і державою всіми засобами, які мені закон дає в руки.

КОНСТИТУЦІЯ У ПРОЄКТІ ББ.

Дня 10. лютого роздали послам внесення послів ББ. у справі зміни конституції. Проєкт у новій стилізації має небагато змін. Уст. 2. каже, що джерелом влади в державі є нарід, а нач. правом добро народу. Інші уступи передбачують вибір президента плебісцитом. Право вибору має кожен польський горожанин без ріжниці полу, що скінчив 24 роки. Коли президент помре або уступить заступає його президент ради мін. Президент скликує, відкладає та замикає сойм і сенат, іменує і відкликає президента ради мін. і суддів, рішає важність запротестованих виборів. Перед президентом відповідальна є лише рада мін. і міністри. Президент має право вета, а коли сесія сойму замкнена, має право видавати декрети м. і. у справі змін конституції, виборчої ординації та зменшення або збільшення бюджету, установлення монополю, продажі держ. рухомого майна, затягання держ. позичок, за виїмкою інвест. 3. і 4. розд. говорить про сойм і сенат. Право голосування має горожанин без ріжниці полу, що скінчив 24 р. життя, право бути вибраним, хто скінчив 30 літ життя. Сенат складається із 150 сенаторів (досі 111). Бюджет має бути предложений соймові найпізніше 4 місяці перед новим бюдж. роком.

ОБВИНУВАЧЕНІ ДІЯЧІ ЦЕНТРОЛІВУ ЗРЕКЛИСЯ ОБОРОНИ.

У вівторок 10. лютого почалася наново відложена в суботу розправа проти учасників віча Центроліву у Варшаві. Обв. д-р Тиліцька-Будзінська на розправу не прийшла. Судовий лікар стверднв, що вона дуже хора та що 3 тижні не може виходити з хати.

Опісля обв. бувш. пос. Дзенгелевський в своїм імені та в імені бувш. посла Ходинського і ред. Синовецького зложив заяву, що тому, що відкинено внесення оборони на виключення віцпрезидента Наймана зі складу трибуналу, вважають дальші свої зусилля безуспішними, беруть назад повновласти, дані оборонцям і просять перевезти їх назад у тюрму, бо не хочуть брати участи у дальшій розправі.

Обв. Шульман у своїм імені і тов. солідаризується зі заявою обв. Дзенгелевського.

Предс. Найман каже, що обвинувачені згідно із законом мусять остати в салі підчас розправи. Прокуратор каже, що коли смерть Корнфельда стала навіть предметом соймової інтерпеляції, то прокуратор мусить боронити суд. Пок. адв. Корнфельд, це дідусь, що залюбки говорив богато. Прокуратор тому казав запротоколувати заяви д-ра Берензона й адв. Рунда, бо йому приказала це зробити його влада.

Тут усі оборонці кидають судову салю. Предсідник далі переслухує свідків. Після переслухання свідків предсідник питається обвинувачених, чи хочуть дати якісь пояснення. Обвинувачені мовчать.

Свідки зізнавали, що поліція била демонстрантів кольбами. Св. Бушинський зізнав, що Пужицький та Мішорек призналися були йому що в Алеях стріляли до трамваю.

Мають переслухати ще лише св. Пужицького.

Б. ПОС. ТАРАШКЕВИЧ АРЕШТОВАНИЙ.

„Курєр Поранни" повідомляє, що на станції Тчев арештували бувш. білоруського посла Тарашкевича (помилуваного на осн. амнестії після процесу Громади). Кажуть, буцімто Тарашкевича візвав був комінтерн у Москву, щоби організував на Білорусі диверсійні відділи. Тарашкевича відвезли у Варшаву.

†

В пятницю, дня 13. лютого 1931 в год. 9. рано відправиться в церкві св. Юра Служба Божа з п-нахидою за бл. п.

ОЛЬГУ БАСАРАБ

яка запрошує приятелів і знайомих Поріднят

ПОЗІР! ПОЗІР!

Чоботи з халявами зол. 74, лякери мужеські 31 зол., жіночі 25 зол., спортові 35 зол. продає і виконує нові, відома зі своєї солідности Шевська робітня Українських Інвалідів у Львові

вул. св. Софії 25. Тел. 64-10.

1391 Трамвай: 9, 10, 11. 3—6

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 5)

Тиждень в Ен Арборі.

Студентський гимн.

А треба вам знати, що університет Мишіґен в Ен Арборі має блакитно-жовтий прапор. Ці чудові краски відразу хапають вас за серце.

Ось гимн цього університету, складений Чарльсом М. Гейлей:

Блакитне й жовте.

Співаймо до барв, що бють сяйвом до віч,
Хай живе Жовтожар і Блакит!
Бо жовті — зірки, що осяюють ніч
І мигтять як розпалений щит;
Жовте — колосся дозрі жнив
І місяць жовтіє на празники жнив; Гей!
Гей, слава краскам, що осяюють ніч,
Хай живе Жовтожар і Блакит!
З блакиту є хвилі, що ранок приніс,
Коли вийшов з півсонних опон,
З блакиту є смерк у мережках завіс,
Коли Феб заховався на сон.
Блакитні є квіти, що кажуть нам „вір!"
Блакитна сльоза, що блищить як сафір! —
Слава стяжкам, що мережать світ Гей!
Хай живе Жовтожар і Блакит!

А ось друга пісня:

Мишіґенські пісні.

Поклін нашій школі, що дала нам стяг,
Поклін усім вірним серцям,
Поклін і дівчині з блакитом в очах,
З головкою в золоті, як!... нам!
Пшеничка й дзвіночки це символи злуки
Як зєднані вірно із голосом руки!
Гей!
Поклін нашій школі, що дала нам стяг,
Гурра Жовтожар і Блакит!

І ще дві пісні:

Фред Льотон. — Ерль Б. Мур.
Університет.

Хлопці з Мишіґен ідемо на бій!
Гей, на місця усі враз!
Нині перемоги місто жде від вас!
Рах! Рах! Рах! Рах! Рах!
Мишіґену змаг!

Хор.

Хлопці гей, на грище,
Підіймість свій прапор вище!
Мишіонський 'верситете!*)
Не забудьте, що несете:
Жовтожар і Блакит
Кличемо вам привіт
Для вас,
За вас
'верситете!

ЛЮІС ЕЙБЕЛЬ.

Переможці.

Слава переможцям,
Слава всім героям,
Мишіґенський гей спортовцям,
Слава переможцям,
Слава нашим змагунам
Слава Мишіґену й нам!*)

Привіт! Привіт!

Після співу знов промова. Наперед сцени виступає енергійним кроком сивоволосий найстарший коч, розглядається по салі і в один мент скидає з себе верхній сурдут, засукує рукави сорочки по лікті і гордо глядить вперед себе.

Цей його рух очевидно подобався зібранням, бо на салі крики і сплески. Кількасот голосів кричить: „Всі скидайте сурдути!" На сцені забіліло від білих сорочок. Кожний кинув свій сурдут на підлогу. Завважуєте, що всі крім одного опережуються шкіряними поясами.

Старий коч є любимцем студентів. Він тут служить у ранзі професора від тридяти літ. Він зробив тутешній університет чемпіоном заходу. Чотири роки з черги Мишіґен не програв ні одної гри футболу.

Він каже: „Завтрішня боротьба буде завзята, найбільша, яку ми досі мали. Хто переможе, не знаю, але знаю, що кожний сповнить свій обовязок, а чемпіонат це буде наша нагорода. Нова золота чаша стане серед сотні в нашім архіві на славу Мишіґену. Не легковажте супротивника, але й не бійтеся його. Памятаєте, цю гру з Міннесотою перед двома роками? Перед грою я був пригноблений, бо боявся, що програмо, але приступило до мене чотирьох наших грачів і сказало: „Не журися! Боротисямемо до упадку!" Це мене потішило. І вони справді боролися. Всіх чотирьох відвезли до шпиталю підчас гри з поломаними ногами і руками. Але в нашім архіві на памятку перемоги находиться брамка, яку хлопці вирвали з футболевої площі".

Знову грімкі оплески.

Вам здається, що ви на полі битви, де боретеся за рідний край з наїзником і готові дати своє життя за перемогу.

Отсе американський спорт. З таким духом вони йшли до бою на французьких полях. Війна була для них спортом.

І знов грає банда і знов оклики та співи. Так зі дві години.

Ви йдете домів і ждете завтрішнього дня, щасливі, що в вашій кишені білет вступу на футбол, який ваш провідник дістав для вас перед двома місяцями, за три доляри. Сьогодні білету вже не дістанете. Всі вже давно розпродані.

(Продовження буде.)

*) Вся ця поема має скорочений заголовок „Верситет" зам. „Університет" і така форма лишена в тексті. Переклав М. Рудницький

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Пісчова 22. „Власна Хата".** Фотограф Лев Янушевич.

— **Драм. Гурток III. Держ. Жін. Учит. Семинарії** у Львові відграє дня 12-го лютого п. р. в салі „Уля" при вул. Оссолінських ч. 10. цінічну картину на 3 дії **М. Шугаєвського „Різдвяний Дарунок".** Ранішна виставка в год. 12·30, вечірня в год. 17. Вступ виключно на білетами від 2—0·50 зол.

— **Почтові марки Радянської України?** „Український Філятеліст" подає за радянською пресою, що народній комісаріят почт і телеграфів У. Р. С. Р. порішив видати окремі почтові марки Радянської України. Вже утворено конкурсовий комітет, до якого запрошено мистців і громадських діячів. Рисунок на цій марці має представляти розцвіт культури і господарства на Україні.

— **Союз українського студентства в Німеччині** з нагоди десятиліття свого істнування удаштовує дня 16. II. п. р. в домі Гумбольта в Берліні святочний вечір, на якім прочитаються такі реферати: 1) Десять літ українського студентства в Німеччині; 2 Положення українського студентства в ріжних краях; 3) Привіти. Привіти й інші письма посилати на адресу: R. Makuch Berlin, Scharlotenburg 5. Königsweg 55.

— **Злодій перед судом.** Львівський карний суд засудив Станислава Мартинюка на півтора року вязниці, а його наречену на 4 місяці за те, що вони вкрали у фірмі „Андре" крам вартости 50.000 золотих.

— **Доля морфініста.** Перед кількома днями у Львові арештовано морфініста Михайла Праґана. Тому, що його орґанізм привик надто до морфіни, опинившись в тюрмі без цього наркотика, Праґан дістав напад шалу і по дорозі до лічниці помер.

— **Оплата за запальничку (кресалко).** Появився розпорядок міністерства фінансів, згідно з яким власники запальничок (кресалок) мусять платити за одно кресалко 10 золотих оплати річно. Ці оплати мають заступити прихід держави з сірникового монополю від осіб, які вживають кресалок, а не купують сірників.

Мати отруїла дитину і себе. Марія Жук, жінка постерункового поліції в Станиславові, отруїла дитину, а потім себе. Сталось це в розпуки, що її дитина через недугу очей осліпла.

— **Пропав американець.** До Лодзі приїхав Петро Гереляид, який доробився в Америці великого майна і бажав відвідати родину й відтак вернути за океан. Він мешкав у готелі. На них він пропав без сліду разом з більшою сумою долярів. Підозрівають, що його вбили бандити.

— **Листар, що крав доляри.** У хаті листаря Шурека у Львові (На Блоне 28), якого арештували за викрадання грошей з американських листів, заквестіонували 136 штук американських і інших поручених листів. Їх забирав Шурек, бо гадав, що є в них банкноти. В богатьох із тих листів є не зреалізовані долярові чеки, бо Шурек боявся вимінювати їх. Арештований вівнав, що крав листи від липня 1929. р. та що вибрав загалом 600 долярів. Крім того забрали в Шурековій хаті богато кореспонд. карток, рецепісів, листи із взірцями та фляшечку ртути перемішаної зі стріхніною. Шурек приготовив собі її, щоби втрутитися, коли б викрили його надужиття. Шурека передали слідчому судді.

— **Трагічні випадки.** У відливарні заліза Верштайна в Стрию газ із печі, в якій топлять залізо, вбив робітника Андр. Болесту, а Мих. Болесту затруїв. — У каменоломі на Лисій Горі біля Лапшина (пов. Бережани) земля засипала на метер високо робітника Сидора Ілька. Він згинув на місці. — У Тернополі на залізничій станції льокомотива переїхала 23-літн. залізничого робітника Мих. Мазуришина (з Глубічка), як вирубував лід при шляху.

— **Нещасна Новозеландія.** В ночі з суботи на неділю землетрус на Новій Зеляндії повторився. Цілі прибережні смуги тієї країни усунулись під море, яке залило між іншим цілу пристань в Напірі. Також багато сіл опинилось під морем. На нещастя й один літак, який кілька днів розвозив жертвам землетрусу поживу, упав на землю, при чому згинуло 3 особи. В Напірі добули зпід зруйнованого дому 80.літнього старця, присипаного підчас землетрусу. Він прожив 5 днів під руїнами в криївці і тепер лежить у шпиталі, звідки за пару днів вийде здоров.

— **Зазрісний брат.** В Марселі батько і мати однієї родини любили дуже молодшого сина, а старшого 16.літнього сина чомусь недолюблювали та часто докоряли йому, що він не такий злібний і не такий гарний як його молодший брат. Старший брат запалав такою ненавистю до молодшого брата, що застріпив його в ночі і на поліції зізнав, що не міг стерпіти того, що він був у родині легковажений, обтяжений працею, а брат ні.

— **Танцюристка жертвою ледозвалу.** Норвеська танцюристка Белля Сіріс виїхала зі своїм чоловіком майором Мерсіє до Швайцарії на лещетарську прогульку. Коло Адельбодену в кантоні Берн ця танцюристка опинилась під ледозвалом і згинула, а чоловік вийшов з нещастя здоров і цілий.

— **Македонська месть.** В неділю на головній вулиці Софії двох македонських терористів Стоянов і Міляданов застрілили македонця Йордана Ґуркова. Ґурков був однодумцем Михайлова і заступник організації „Імро". Терористи вбили його з помсти за вбивство члена табору Протогерова Томалевського. Вбивників арештовано.

— **Давно так не було.** Вашингтонський іміграційний уряд подає, що в грудні 1930 року прибула до Спол. Держав найменша кількість імігрантів від 1845 року. Всіх дозволів на приїзд з країн, де є квота і де нема її, було видано того місяця 5 до 6 тисяч.

— **Сильна зброя.** Які наслідки має для торговлі Англії бойкот англ. фабрикатів, веденний від літа індійськими самостійниками, видно з найновішої статистики текстильного союзу в Бомбаю. Від липня до листопада 1930 р. імпорт англійського сукна до Індії зменшився на 400 міліонів ярдів, а імпорт англійських ниток на 5 міліонів фунтів. Обраховують, що до кінця березня 1931 р. імпорт англійського сукна впаде на 1 міл. ярдів.

З концертової салі.

Вечір чеської народньої пісні.

Серед цьогорічного загального застою нашого і так а правила скупенького концертового руху, концерт Українського Співоч. Т-ва „Сурма" при співучасти „Львівського Бояна", який відбувся 6. лютого в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка у Львові, зацікавив тим разом доволі широкі круги нашого громадянства, яке битком виповнило концертову салю. Притягнула його сюди не тільки устійнена вже популярність вгаданого Співоч. Т-ва, але також туга за музичними враженнями, викликана небувалою в останніх роках навіть у нас павзою в концертових продукціях. Вкінці вплинуло на це й зацікавлення програмою, на яку зложилися виключно народні пісні чесько-словацького народу.

Програма концерту не мала й не могла мати аспірацій охопити всецило у рамцях одного вечора все те, що в ділянці чеської народньої хорової творчости осягнено, чи хочаб тільки найвизначніші і найбільш характеристичні зразки з тої музичної ділянки, не входячи уже в те, що колиб ми хотіли дошукуватися того роду опрацювань народньої пісні, які залишив нам прим. Леонтович, то ми не найшлиб їх не то у чехів, але мабуть і в інших славян. Мав я вкінці таке враження, що впорядчики програми мали тут на увазі радше її більш популярний характер, якого виразником були здебільша не тільки самі твори, але й імена композиторів чи аранжерів, у першу чергу Малята, що належить до категорії т. зв. „популярних композиторів". Та програму зложено в тих рамцях доволі вміло і в чутким смаку.

І так почули ми як першу точку програми у виконанні хору „Сурма" чотири словацькі пісні: „Сумні часи" і „Гей дучко" в опрацюванні Дершака та „Тече вода" (улюблена пісня пред. Масарика) та „Коники карі" в укладі Б. Чеська. Відтак „Сурма" виконала Малята „Седляк" з характерним танковим ритмом „фурієнта", йогож „Ой не буду" та Дворжака „Дзвони переджвони", яка то обробітка, хоча простенька і невишукана, зразу зрадкувала руку великого мистця. У другій частині програми виконала „Сурма" й. Ґнаєжіха: „Сім літ" з характеристичною перегривкою-міжгривкою та догривкою, що імітують сільських музикантів, та одну з найбільш популярних (нині вже дещо вавульгаризованих) пісень „Дівка синьоока" в упрасі Малята; вкінці тогож автора „Вінок чеських народніх пісень", що зачинається дещо контрастово до більш гомофонічно-гармонічної фактури майже всіх попередніх опрацювань черговим впровадженим теми поодинокими голосами в роді „фуґата". Кінцева пісонька того вінка у скорому двочетвертовому такті нагадувала нам доволі коломийкові ритми.

Виступ „Сурми" треба уважати під кожним оглядом вельми удачним. Я не чув того хору майже два роки і мушу з радістю стверднти, що „Сурма" в теперішній стадії стоїть на кріпких, певних підвалинах, здобутих послідовною працею не тільки мистецькою, але в першу чергу організаційною, яка є передумовиною мистецького розвою та його поглиблення. І тут слід зазначити, що того роду дисципліна, на яку здобулася „Сурма" і якої вона послідовно придержується, витворює умовини праці які при всій важкости теперішньої ситуації дають такі гарні вислідн. Тут наглядно проявився не тільки вплив діяльности дирігента на хор, але й навпаки: вплив добре організованого хору на дирігента. Признаюся отверто, що я дирігента п. І. Охримовича від його останнього (в моїй памяти) виступу з хором „Бандуриста" перед двома роками майже не пізнав — і не уявляю собі, чи на котрімнебудь з інших хорів міг він був так значно виробитися. Прецизність виконання, ритмічна гнучкість у звязку із відповідним розложенням динамічних ефектів, старанна дикція цікували кожну з виконаних „Сурмою" пісень. І хоча програма не висувала якихсь глибших чи складніших інтерпретаційних проблем, то все таки виконавці мали до побореннн не одну з технічних трудношів, звязаних хоч би з „типово інструментальною фактурою" опрацювань значної части пісень. Кожну точку „Сурми" цікувало не тільки старанне опрацювання, але й повне опанування даної пісні. Дрібні недотягнення треба гадати на карб деякої перевтоми останніми пробами, а також звукової переваги басів над тенорами, яку слід би усунути. Загальну увагу звернув на себе гарним та соковитим голосовим матеріялом соліст В. Стецура. Співч. Т-во „Сурма", дирігент та управа заслужили собі на щире та вповні оправдане признання.

Коли того в тій самій мірі не можу сказати про виступ „Львівського Бояна", то тут вина зовсім не по стороні дирігента п. Ів. Гриневецького, який уже нераз дав безперечні докази дирігентського хисту та музичних кваліфікацій у веденні хору. Тут виявилися ще раз наслідки обставин, серед яких ведеться праця в „Бояні". Не поможе тут багато і найкращий дирігент, коли не зміниться бодай в части система праці. Коли в „Сурмі" не допускається до виступу нераз дуже цінні голосово сили, оскільки вони не брали точно й систематично участи у пробах, і в ім'я дисципліни й послідовности не робиться ніяких виїмків, то можнаб те саме перевести бодай у 50 відсотках у „Львівському Бояні". Коли „Сурма" перемогла „Бояна", то в першу чергу дисципліною й організацією.

Вище сказаним не маю наміру обезцінювати останнього виступу „Львівського Бояна" і не можу відмовити йому неоспорнимих заслуг у загальному мистецькому білянсі концерту. Навпаки, обі точки „Львівського Бояна": і перша: Копецького „Ой у полі" (особливрож ия) та Буллі: „Не приходь до мене" (в дещо за повільному темпі), і друга: Малята „Вінок із чеських народніх пісень", мали багато гарних та настроєвих моментів. Мені здається навіть, що дирігент п. Ів. Гриневецький дещо надмірно перечулюється подібною красою поодиноких місць та вживаючись і вглиблюючись у них, тратить інколи з очей пропорціональність темпа, що може легко порушити взаємовідношення поодиноких складових частин твору до цілости. Таке враження мав я прим. при надмірнім звільнюванні закінчення першої пісні з Малятового „Вінка" при словах „ходім там" (poid'me tam) через що „мозаїковатість" темп. і так уже звязана з формою „вінків", ще тільки степенувалася. Та ще раз зазначую, що виступ „Львівського Бояна", на якім слідно було совісну й поглиблену працю дирігента, контрастово та гармонійно доповнював безперечно дуже гарне враження з концерту як цілости.

Концерт попередили вступні уваги Л. Сича, в яких він представив у загальних рисах характеристику чеських народніх пісень та авторів опрацювань, передав короткий зміст пісень та зазначив, що концерт той є дальшим звеном у ланцюху продукцій, зокрема із чеської музики, якого метою є бодай частинно познайомити наше музикальне громадянство з музичною творчістю чеського народу, яка між славянами здобула собі одно з перших місць, а серед народів світа незвичайно почесне місце. (Дотепер відбувся у нас святочний вечір у століття уродин Б. Сметани, вечір із творів В. Новака та Й. Сука, а принагідно виконувано теж твори А. Дворжака.

На закінчення моїх заміток уважаю своїм обовязком звернути увагу і на значні заслуги в уладженні того концерту п. Зенона Попеля, тимбільше, що праця його скрилася, так сказавши, у „підземелля", недоступні для ока публики. Його заслугою були не тільки взірцеві і під музичним оглядом переклади частини текстів та поміч у уложенні програми, але й уладження нотного матеріялу. Все те заслуговує на признання тимпаче, що є воно виливом тихої та безкорисної, а при тому фанатичної любови і привязання до пісної співочої культури саме у хвилях для неї важних.

На концерті був присутній консуль чесько-словацької республики, а після першої частини поклано дирігентові п. Охримовичеві гарний лавровий вінок із лентами в національних чеських барвах (мабуть від чеського студентства).

Концерт цей варто би повторити бодай у формі популярного музичного ранку для молоді й робітництва.

Василь Барвінський.

З судової салі.

Епільог розвязання української гімназії в Тернополі.

В днях 7. і 8. лютого ц. р. відбулася перед трибуналом суду присяглих у Тернополі розправа проти трьох 18-літніх учнів української державної гімназії в Тернополі, а саме: 1) Василя Сосновського, уч. V. кл., 2) Василя Солонинки, уч. VII. кл. і 3) Богдана Мельника, уч. VII. кл. — всіх селянських хлопців, замешкалих в Курівцях, пов. Тернопіль, обвинуваченних за те, що дня 16. вересня м. р. підпалили в Курівцях три стирти збіжжа, вартости 16.750 зол., на шкоду ґідича Віктора Юристовського. Крім того прокуратура обвинувачувала самого Сосновського за підпал одної стирти збіжжа в Курівцях дня 1. вересня м. р. на шкоду того самого ґідича.

Обвинуваченних арештувала державна поліція дня 18. вересня м. р. і переслухувала їх на постерунку в Глубічку Великім, де побоями — що на розправі доказано заприсяженими зізнаннями численних свідків — вимусила від них признання, що вони доконали підпалів. Це стало найголовнішою і безпосередньою причиною розвязання української державної гімназії в Тернополі дня 25. вересня м. р. Мовляв, гімназія виховує підпалячів, котрі самі признавлися до підпалів і яким вину доказали.

В дійсности обвинуваченні були зовсім невинні і до підпалів цілком непричасні, що понад всякий сумнів виказала головна розправа і судді присяглі — самі селяни, у більшости польські кольоністи — заперечили їх вину, а трибунал проголосив увільнюючий вирок і негайно випустив хлопців на волю. Боронили адв.: д-р Вол. Старосольський зі Львова, пос. д-р Степан Баран і пос. д-р Дмитро Ладика. Дуже ярко і пластично оборонець д-р Ст. Баран представив у своїй промові поступування поодиноких органів поліції на основі доказового матеріялу, що вповні нагадує процес у Варшаві за вбивство варшавського банкира Центнершвера зперед кількох тижнів. Точне звідомлення з цього незвичайного процесу подамо на днях. Цікаво, які висновки зробить з процесу державна політична адміністрація і шкільна влада і чи приверне до життя гімназію, котру замкнула з причини вище наведених підпалів.

Справа вбивства Олени з Загайкевичів Богданової.

З дальшого ходу розправи проти Константина Богдана виявилось, що він працюючи як книговодчик у фірмі „Арма“ заробляв 700 зол. місячно, та всеж мав можливість утримувати любовницю танцюристку, якій купив автомобіль і футро. Все це діялось тоді, як його жінка лежала хора на чахотку. Підсудний далі твердить, що жінка застрілила сама себе в капличці, коли докоряючи йому за любовницю, крикнула: „Вибирай мене, або її“. Револьвер взяв підсудний до Закопаного для власної оборони, а не щоби вбити жінку. Підсудний признав, що його непорозуміння з жінкою мали і політичне тло, бо він українець, а її родина польська. Другого дня процесу переслухано 2-ох свідків, після чого розправу відложено тому, що дальші свідки не явились на процесі.

—o—

СПОРТ

Краєві лещетарські змагання.

Карпатський Лещетарський Клюб повідомляє, що краєві лещетарські змагання відбудуться в **неділю 15. лютого п. р.** (а не 15. березня, як це помилково оголошено у нас вчора). Змагання відбудуться на Погулянці коло ресторану. Початок: год. 9.30 передпол. — Мандрівну нагороду (дар п-і Іванни Левицької), призначену для мущин (біг 18 км.) і такуж нагороду (дар „Маслосоюзу“), призначену для пань (біг на 4 км.), можна оглядати за виставою крамниці „Нар. Мистецтва“ при вул. Костюшка ч. 1.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Середа, 11. лютого, година 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт“.
Четвер, 12. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю“.

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):
Середа, 11. лютого, година 7·30 веч. „Доротея Ангерман“.
Четвер, 12. лютого, година 7·30 веч. „Людина з тенью“.

Малий Міський Театр:
Середа, 11. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна“.
Четвер, 12. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря“ (Ст. Жеромського).
КОЛЬОСЕЙ: „Конбой та княжна“. „Чорт“.
ЛЕВ: Звукова фільма: „В путах брехні“ (Явінгс).
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо“.
ОЛЯЗА: Звукова фільма: „Парада Парамавнту“ (Моріс Шевалє).
ПАНЯС: Звукова фільма: „Подружа у трійку“.
ПАН: „Фараонова жінка“ (Явінгс).
ПАСАЖ: „Королівський їздець“ (Кен Мейнард). „Магдалина“.
ПРОМІНЬ: „Христина“.
ФАТАМОРГАНА: „Білий капітан“. „Серце вуличниці“.
ХИМЕРА: „Князь студент“ (Рамон Новаро).
СТИЛЕВЕ: „Останній приказ поручника Ностя“. „Найпарадніша парада“ (Кіпі).
УТІХА: „Республика піратів“.

Програма радіо.

Середа 11. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Хор (мадярські пісні). **Льондон** (356,3) 17·30 Концерт. **Берлін** (419) 18·00 Французька музика. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 20·00 Трансмісія з Будапешту. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 12·05 Російська музика. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

Четвер 12. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Концерт. **Берлін** (419) 19·35 Капеля Кавфмана. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт солістів. **Прага** (486,2) 18·20 Радіооркестра. **Відень** (516,3) 20·05 „Терезина“ Штрауса“. **Будапешт** (550,5) 17·40 Легка музика. **Харків** (937,5) 15·00 **Парнж** (1724,1) 21·45 Концерт солістів.

П'ятниця, 13. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·45 Спів Екберта. **Берлін** (419) 19·30 Вечір Вагнера. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·20 Шведська музика. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Ганпта. **Будапешт** (550,5) 18·40 Циганська орхестра. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. **Парнж** (1724,1) 21·45 Радіоконцерт.

Присилайте передплату!

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 11. II. 1931.

11·58 Сигнал з астрономічної обсерваторії в Варшаві. 15·00 Трансмісія з Варшави. 16·15 Квадранс для дітей. 17·15 Трансмісія з Вильна. 20·00 Трансмісія з Будапешту (Лішт і солісти). 21·30 Мадярські пісні (з Варшави). 22·55 Топова фільма „Монтекарльо“.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевича в Станиславові.

Б е р е ж а н и:
11. II. „Жінка, яка забила“.
12. II. „Ревія“.
13. II. „Мехі“.
14. II. „Пірвання Сабінок“.
15. II. „Маруся Богуславка“.

Хор „Дрогобицький Боян“ улаштовує в Стрию, **дня 19. II. 1931 р. — Великий концерт української пісні.** 1454 2—3

В справі одної Панахиди. Подається до загального відома, що цього року не відбудеться панахида за душу бл. п. Ольги Басарабової тому, що на неї не отримано дозволу від Митрополичого Ординаріяту. — **Українське Жіноцтво.**

Подяка. Головна Управа Т-ва „Українська Рідна Школа в Ч. С. Р.“ висловлює цим свою щиру подяку всім тим особам та інституціям, що в минулому 1930-му році причинилися своєю жертвенністю до зросту книгозбірні Т-ва, метою якої є поширити освіту та піднести розвиток української шкільної молоді в Ч. С. Р. Особливу подяку складаємо хвальному Т-ву „Просвіта“ у Львові, що так радо відгукнулося на наш заклик, заславши нам жертву у вигляді 32 назв своїх видань. Сподіваємося, що цей перший приклад уважливого відношення краєвої інституції до національно-культурних потреб еміграції знайде собі належне наслідування і що краєві видавництва, редакції часописів та культурно-освітні установи в тій або іншій мірі відгукнуться на наше прохання й жертвами чи то своїх власних видань чи то будь-якої іншої літератури підтримають започатковану нами культурну акцію. Всі жертви прохаємо ласкаво висилати до книгозбірні Т-ва на адресу: **Головна Управа Т-ва „Українська Рідна Школа в Чехословаччині“.**

Т-во „Ремісниче і Промисл. Бурса“ у Львові і „Секція опіки рем молоді“ при Т-ві „Зоря“, улаштували Святий Вечір для вбогої рем. молоді в бурсі при вул. Пасечній 2. — Датками причинилися такі добродії: в харчах: Народна Торговля, Маслосоюз, Пивка Теодор, П. Дружбак, в грошах: ВП. П. Овінсько 2 зол., Берак 2 зол., Гресик 2 зол., Стефанович 2 зол., Тончак 2 зол., Говикович 1 зол., о. мітрат Базюк 5 зол., Нар. Гостинниця 20 зол., Земельний Банк 20 зол., Рев. Союз 5 зол., Рестор. „Говерля“ 2 зол., Гості в „Говерлі“ 3·50 зол., Достава 2 зол., в книжках: „Черв Калина“ 10 кн., Кнігарня Шевченка 11 кн., „Неділя“ 10 кн., Українська Антикварня 10 кн., П. Дейнека 1 картон на кашику. — За ці дари складають найсердечнішу подяку:

Д. Сачинський о. **А. Малиновський**
за секцію опіки за Тов. Рем. і Пр. Бурса.

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повила з чистих сливок на пукрі, бочівочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бринза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів н. Коломиї.** 1449 2—10

„KALOTRIX“ однокий і радикальний засіб проти випадання волосся, на поріст волосся, проти парцлів і на скріплення цибульок. При довшім уживанні сивина дістає природну барву. — Можна дістати в „Народній Торговлі“ в Стрию і Сокалі. 1429 3—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні вічні годинники переробляємо на ручні. 437

4 ПОКОЇ, комфорт, за місячним чинш дешево винайму. Рай для дітей і старших. — Михайло Галібей, Петра Скарги 5 1368 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Меблі різного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі **„Doroteum“, Льва Сапіги 34.** Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 33—?

ПОЧАТКУЮЧА, добра сила, — стенографістка, машиністка, кореспондентка, бухгальтерка, касієрка шукає посади канцелярійної за дешевою винагородою. Листи до „Діла“, під „Добра сила“. 1465

НАДЗВИЧАЙНА НАГОДА. Є на продаж двоповерхова каменица, півкомфортова, — при трамваю, 18 льокаторів, комірне 500 золотих. — За шість тисяч долярів, позичина готівкою. — Ігнат. Львів Куркова 24. 1467

УЧИТЕЛЬ німецької мови уділює лекцій і конверзації основно і дешево. — Зголошення: до Адмін. „Діла“ під „Конверзація“. 1469 1—2

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова неміч) та лікарської косметики
ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 15—18
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратикові ждальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

АДВОКАТ
Д-р Олександер Чорненко
переносить з днем 15. лютого 1931 р. свою адвокатську канцелярію до
СТАНИСЛАВОВА
і буде її вести при вулиці Голуховського ч. 17. Телефон ч. 36.
1310 6—6

Таблєтки від болю голови
ДЛЯ ДОРОСЛИХ
„Kogutek-Migreno-Nervosin“ и
усуває найприкріші болі голови. Жадати в усіх аптиках оригінальних таблєток „KOGUTEK“ **ГОНСЕЦЬКОГО з Варшави.** В тубці 20 таблєток. 1340 4—6

ВІДЕНСЬКІ ТОРГИ

8—14 березень 1931 р. (Ротунда до 15. березня).

СПЕЦІЯЛЬНІ ІМПРЕЗИ:
Виставa меблів. (Виставa реклами) Сальон футер.
Виставa старовини і предметів мистецтва.
Виставa „Новітня організація підприємства“,
МІЖНАРОДНЯ ВИСТАВА САМОХОДІВ І МОТОЦИКЛІВ.
Заїзні і опатентовані небі. (Виставa харчів і делікатесів). Будівельна виставa та будови доріг. Технічні новости та винаходи. — Покази зразків сільського та лісного господарства.
АВСТРІЙСЬКА ЛОВЕЦЬКА ВИСТАВА.
Машини і різьбарське приладдя.
Віздова віза зайва. Бюрвака Віденських Торгів і заграничний паспорт дають право перейти австрійський кордон. Транзитова віза чехословацька зайва. Значні знижки переїзду польськими, німецькими, чехословацькими і австрійськими залізницями та летунськими лініями. Всілякі інформації та виказки Торгів (по 3— золотих) через:
WIENER MESSE — A. G. WIEN VII
Підчас весняних Липських Торгів у Бюрі Інформацій у Липську, Австрійський Павільон (Oesterr. Messhaus) та в почесних відпоручників:
Львів: Австрійський Консулят, вул. Сикстуська ч. 35.
„ Комерційн. Радник Оскар Фабіян, вул. Легіонів 5.
„ Польське Бюро Подорожі „Orbis“ Сп. з обм. відп. Ягайлонська 20—22
„ Польське Бюро Под. „Orbis“ Сп. з о. в. Шпитальна 1.
„ Польс. Бюро Под. „Orbis“ Сп. з о. в. пл. Марійська 8.
„ Сп. Акц. для Міжнароднього Транспорту Шенкер і С-ка, пл. Марійська 9.
„ Comp. Internationale des Wagons-Lits, пл. Галицька 15.
1466 1—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 33 (12.689). Львів, субота 14. лютого 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполудням.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Навіть зі сотиків зростають мільони

тому навіть найдрібніші ощадности складайте в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк „Краєвий Союз Кредитовий"

у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).

як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби підвести господарський розвій українського народу. 2297

БАЛЬ „ОСНОВИ"

14. II. 1931. 1451 2—2 14. II. 1931.

в салях „Народнього Дому".

З нагоди ювилею Рідної Школи.

III. Семиклясові школи і реформовані гімназії Рідної Школи.

Справу 7-клясових всенародніх шкіл мусимо трактувати у звязку з бажаною реформою клясичних гімназій на реальні, а почасти й гуманістичні. Чому? Бо семиклясові всенародні школи є природною підбудовою реальних і гуманістичних гімназій. Взагалі в Польщі є тенденція перемінювати 8-клясові гімназії на 5-клясові. Уже появилися плани узгіднюючі навчання трьох найвищих кляс 7-клясових всенародніх шкіл з трьома найнижчими клясами гімназій. Одночасно переводиться плян т. зв. „комасації", яку переводиться так, що кілька менше-клясових народніх шкіл лучиться в одну 7-клясову. Очевидно і ця справа не може бути байдужа й для нас.

Ще в 1926 р. ухвалив Загальний Зїзд „Рідної Школи" відповідні резолюції з домаганням реформи рідно-шкільного шкільництва, а зокрема реформи гімназій і учительських семинарій. Чимало важних причин здержало виконання тієї ухвали. Реальні гімназії і модерні учительські семинарії мусять мати відповідно великі габінети і салі на лябораторії. Це все получене з великанськими коштами, а до того у нас хронічна недостача відповідних шкільних будинків в відповіднім числом саль.

Одначе без огляду на більші чи менші трудноші ми мусимо безумовно змагати до розвитку цієї справи і під тим оглядом вповні погоджуюся з ш. автором. На державних урядовців чи професорів напродукують доволі існуючі державні клясичні гімназії. Наші рідношкільні гімназії з практичним напрямом повинні виховувати молодь на незалежних робітників для народу і серед народу. Наші кооперативи, наші молочарні з „Маслосоюзом" на чолі показали наглядно, що щасливо кинена і доцільно з фаховим знанням зреалізована ідея, приймається серед наших мас і дає реальні успіхи та спосіб і засоби до життя сотками і тисячам своїх робітників. А скільки ще того ділянок нашого життя не використано? Мимо економічно молода нація, а нас живуть і користають чужинці. Поставмо собі завданням: самостарчальність! Все власними особами і своїми людьми, а в короткому часі перетворимося в економічно могутню, багату націю, що всіх своїх дітей зуміє забезпечити для своєї потреби. Та щоби це осягнути — треба соток тисячів освічених, реально думаючих, підприємчивих, фахових людей, що не жадали безділько „на посаду", сидячи на карку своїх родичів чи свояків, але самі перебивались би через життя, давали інїціятиву і її енергічно реалізували б. Якщо чужі живуть вигідно серед нашого народу, то певно такі енергічні наші люди зуміють видержати з ними конкуренцію. Так, люди були б економічні, і культурними провідниками нашого народу, а яке це далекосягле має значіння — про це, здається, зайве говорити.

Словом: ми мусимо прямувати до того, щоби вихованки гімназій „Рідної Школи" не були попихом чужої нації, нидіючи десь на заточенні, відірвані від рідного пня, але щоби мали таке виховання, яке дало їм змогу остати серед рідного народу та щоби мали відвагу працювати самостійно для добра народу і свого власного.

Рівнорядно з переміною типу гімназій йде й підтягнення типу народніх шкіл на 7-клясові. Польські 7-клясові державні школи достарчать зовсім матеріялу польським реформованим державним гімназіям. У нас 7-клясових шкіл обмаль. Тому й ми мусимо якнайскорше розбудувати бодай по містах і місточках 7-клясові народні школи „Рідної Школи", до яких у крайньому випадку могли б ходити і діти з наших шкіл, доки й там не прийшлоб до організування народніх шкіл вищого типу. Ця справа важна сама для себе, без огляду на такий чи інший тип гімназії, бо нині й до ремесла вимагають укінченої 7-клясової народньої школи. Одначе існування 7-клясової школи в осідку нашої реформованої гімназії — це прямо передумова існування тієї гімназії.

IV. Учительські семінарії Рідної Школи.

Всі ті вимоги, які ставимо до сучасної модерної гімназії ще в більшій мірі відносяться до учительських семинарій. Бож відомо: який учитель, така школа, а яка школа — такий нарід.

Передовсім безумовно треба подбати про заснування бодай одної мужеської учительської семинарії і вивінувати її так, щоби шкільна влада не могла найти зачіпки для неуділенни їй концесії. Таж ми в такому трагічному положенні, що нині нема фактично ні одної української мужеської учительської семинарії ані державної, ані приватної. Якщо так дальше піде, то вже незадовго дійде до того, що все українське населення під Польщею не матиме ні одного українського учителя! До цього, очевидно, не сміємо допустити.

Наші жіночі учительські семинарії слід би так зреформувати, щоби кандидатки діставали повне образування на учительок всенародніх шкіл і вихователькок захоронок а також, щоби могли вести курси шиття і крою, варення і домашнього господарства, хочаб у звязку з тим прийшлось на один рік предовжити науку.

У всіх наших учительських семинаріях завести теоретичні практичні курси, кооперативи й діловодства, а також приготовляти до систематичної освітньої позашкільної праці (по читальнях, Лугах, Соколах, Кружках „Рідної Школи" і т. п.) та до протиалькогольної пропаганди. Така позашкільна праця зовсім не йде в розріз з існуючими приписами. Навпаки: на конференції шкільних кураторів з червня 1927 р. при міністерстві освіти постановлено:

1) Вихованків учительських семинарій муситься приготовити до праці у ділянці образування дорослих і тому в учительських семинаріях повинні відбуватися спеціяльні виклади і методики цієї праці. 2) На рейонових конференціях учителів народніх шкіл треба брати за тему дискусії питання позашкільної освіти*).

Словом, наші учительські семинарії зреформувати так, щоби учителька чи учитель „Рідної Школи" був повноварним і всесторонним учителем молодого покоління. Такий учитель і така учителька не стане безділько чекати на уділення посади десь у Кельцах або на Поморю, але всюди найде серед нашого народу щире принятя, найде вдячний вартат праці й засобів до життя. Таких всесторонно образованих і до практичної праці підготованих людей у нас обмаль, а їх нам конче потрібно.

V. Фахова промислова школа Рідної Школи.

Дуже важною справою є фахова промислова школа. Одначе про її устрій і вивінування не приходиться говорити так довго, доки нема відповідного будинку для неї. Та про нього пекане подбає наше громадянство в ювилейному році „Рідної Школи".

На одно тільки хотів би я звернути увагу. П. Степан Конрад, обговорюючи середні школи, каже між іншим: „До гімназії слід би приймати учнів дійсно здібних, які дають запоруку доцільної і систематичної праці. Усі інші повинні найтися в інших фахових школах".

На мою думку це непорозуміння. Бо і до фахових шкіл треба приймати здорових та енергійних одиниць. Цеж вони незадовго мають стати самостійними промисловцями чи купцями, вони ж розвивати муть наш національний промисл нашу торговлю, конкурувати з чужим, словом вони будуть двигунами на одній з основних ділянок нашого життя. До такої великої і важної місії не надаються неталановиті і неенергійні, а навпаки, до цього треба брати дуже здібних і підприємчивих одиниць. Бо не полатайків і не грайгвертників нам треба, а дійсно свідомих фахових людей.

*) Гасла видання Президії Ради Міністрів п. з. „Materjały odnoszące się do działalności Rządu w czasie od 15. V. 1926 do 31. XII. 1927".

І. Герасимович.

Великі і малі справи.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 10. лютого 1931.

Вчора знову легенько повіяло по сеймі українським духом. Центральний орган санації „Газета Польска" приніс довгу передову статтю на українські теми; пан Медуна, чех „на показ" у клюбі ББ, уважав чомусь-то за потрібне весь час своєї промови із польської трибуни давати УНДО-ячу науки, як має поводитися, щоби всім українцям у Польщі було так добре, як йому, панові Медуні, парляментарному представникові чесько-українського народу з Волині; вкінці пос. Голувко, який довгий час — слушно чи неслушно — мав марку прононсованого українофіла, виступив із першою великою промовою про меншостеві справи, з промовою, в якій українські справи й цілу українську проблему обережно обминав і безпосередньо її не торкався, та яка (може саме з уваги на ту багатомовну дипльоматичну мовчанку про українців) актуалізувала знову єгипетською темінню закутане

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 7 lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 71. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 31. stycznia 1931 r. do sygn. VI. I. Pr 39/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 6 lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 5 lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas „Dilo" Nr. 31. z daty Lwów dnia 31. stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Śmiertelny monopol" w ustępie od słów „Widnoszennia" do „elementu". 2) w artykule pt. „Z dokumentiw czasu" a) w ustępie od słów „jak baczymo" do „ce zamnycia", b) w ustępie od słów „odnak" do „hrywnamy" znamiona ad ustęp 1) zbrodni z § 65a) uk., ad 2) ab) występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) propagować wzgardę i nienawiść do administracji Państwa, pod 2) ab) fałszywemi twierdzeniami i przekręceniami poniżyć w powadze zarządzenia władz administracyjnych w powiecie horodeńskim, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz starszy sekretarz.

питання: як-же буде далі на практиці, в буденному житті, з отою нещасною урядовою політикою супроти українців?!

Коли п. Голувко вважав, що не настав ще відповідний момент, щоби спеціяльно він ясно і недвозначно відповів на цілий ряд конкретних питань польсько-української політики, і то не у сфері далеких теорій та штудерних концепцій, але у сфері сірої буденщини, — то й нам не доцільно довше над цією резервовою мовчанкою зупинятися. Ще менше уваги вимагає, очевидно, диковинна і смішотворна екскурсія пана Медуни у сторону УНДО. Поява цього нового опікуна й дорадника на овиді польсько-українських взаємин напевне не буде записана до історії, як факт епохального значіння і можна лише обмежити себе до висновку побажання, щоби пан Медуна, як польський громадянин чех, вмішувався в українські справи у Польщі акуратно стільки само, скільки українці вмішуються тут у льокальні справи чеські, та ще й щоби пан Медуна пригадав собі засади примітивної пристойности, що не лише йому взагалі забирати в цій справі голос, коли він вийшов послом на листі ББ — з української Волині.

Зате хотілось би серіозніше віднестися до згаданого факту появи обширної передової статті у такому авторитетному нині пресовому органі, як „Газета Польска". Але знову таки автор тієї статті страшенне утруднив нам серіозне трактування його виводів. Бо найшов він собі нагоду писати про українські справи „ausgerechnet" — як кажуть німці — у звязку з промовою п. Певного і зробив це в цій формі, що розсипався у пеанах для політичної мудрости п. Певного та його красномовного таланту, з нехіть протиставляючи цій „чудовій", „глибокомудрій" промові п. Певного — промову посла д-ра Загайкевича. Гадаємо, що ані п. д-р В. Загайкевич не має жалю до ш. автора, ані ніхто з українців. Але навіщо це робити?! Навіщо ставити саме у такій площині велику українську проблему, навіщо зневажувати її саме з іменем п. Певного? Алже не тільки ми, люди іншої національности й іншого політичного табору, але певно і сам автор передової статті у „Газеті Польскій" і всі співредактори того органу, найбільш впливові сьогодні державні ліячі, знають знаменито і знаменито здають собі справу, хто такий п. Певний і яка вартість його і його товаришів з т. зв. української групи ББ *як політичного чинника у польсько-українських взаєминах*. Навіщо змішувати речі великі з речами маленькими, обезцінювати ним ці перші та не причиняти ніякої користи цим останнім. Господь з ними, краще б залишити пп. Певних в спокою і не робити їм медвежої прислуги пригадуванням їх світові, бо це далебі ані польсько-українським відносинам не помагає, ані теж їм самим цілком непотрібне...

Не можна теж чейже поважно трактувати таких фраз, як слідуюча: „...Радикальна зм'на курсу урядової політики у відношенні до національних меншин на т. зв. кресах, яка датується від хвилі травневого перевороту, починає приносити свої благословенні наслідки!"... Або: „...Сьогодні населення (розуміється: українське) іде із щораз більшою охотою на співпрацю з польським елементом на „кресах" в ґрунтуванні й розбудуванні польської державности на тих територіях"... Пощо це говорити? Чи сам автор вірить у те, що написав?! Коли так, видає собі фатальне свідоцтво, як політикові, який думає, що запереченням дійсности можна змінити її фактичний стан; коли ж не вірить, то до чого така писанина. Тому можна відкинути, як цілком непотрібний баласт, оці байки з тої ночі, розказувані для найвних дітей, які дітьми давно перестали бути й ніколи не були найвними.

Зате в другій частині статті вчуте ледво щось інше, а саме: є там невмілана спроба підійти з польського становища до проблеми українсько-польських взаємин, але поза Польщею.

Автор воскресає у „Газ. Польскій" погляди, голошені колись у „Гласі Правди" п. Стпічинським. Вчимо це у такому реченні: „Дорога утвердження миру на Сході Европи, а що за ним іде і до розвязання української справи в її цілости, в цілому випадку не може оминути Польщі. Різниця тільки та поміж автором з „Газ. Польскої", а п. Стпічинським у „Гласі Правди", що коли п. Стпічинський делікатно промовчував справу українську по цей бік Збруча, декларував лише свої українські симпатії та мотивував питання „Чому потрібна самостійна Україна" — потребою розбиття великої єдиної Росії в спільному, польському і українському, інтересі, — то „Газета Польска" виступає з локовими під адресою українських політиків зі Східної Галичини, що вони забувають цю „українську державну рацію" та не хотять своїх „локальних" „кресових" інтересів підпорядкувати інтересам „загально-національним". Для українських галицьких політиків, мовляв, „українська земля кінчається над Збручем. А тієї правдивої України по другому боці тої ріки не знають, не розуміють, є байдужі на її бажання і політичні змагання"...

Автор, здається, не знає не лише давньої історії України, але й новітньої, аперед кількадесять літ, і дуже слабо, видно, орієнтується у нинішніх українських політ. відносинах. Забуває той великанський капітал духа і крови, який був вкладений галичанами у цю „правляву" Україну та яким вони дорожать, як одною з найцінніших перлин своєї історичної традиції. Мало того. Автор повинен прочитати собі всі промови декларативного характеру, сказані в мин. сеймі тим самим головою Українського Клюбу, який від 4-ох місяців перебуває у вязниці, та важніші промови всіх інших тодішніх українських послів. Але польські політики мають уже ту питомеину рису вдачі, що вони „не чують" і „забувають", коли щось кажеться і пишеться, що їм у даному часі невигідно знати, а потім враз піднімають крик, коли про це вже перестано говорити й говорити про це вже не час.

Коли автор невдоволений „літанією скарг, жалів і претенсій", „позбавлених історичних перспектив" та „позбавлених позитивної програми", то хай знає, що ці „скарги й жалі", ці „маленькі справи" стали вже *питомим екзистенцій* мільонових мас українського населення у Польщі, якого галицькі політики не можуть уважати „менше українським" від того, що є за Збручем. Після ліквідації українського шкільництва, після унеможливлення культ. та госпід. розвитку і після останніх „документальних доказів" розуміння „української державної раціі" з минулої осени, хіба тільки пп. Певні та їх компанія можуть ще займатися з наказу та доручення бебехів розгортанням наївних і нереальних програм про „творення Піємонту українства на Волині" та проголошувати тези про те, що грушки, мовляв, ростуть тільки на вербі, або вкінці вмовляти в себе, що найбільшими приятелями українського народу є поляки з ББ. І саме така робота пп. Певних належить, на думку „Ґаз. Польск.", до типу „великих" справ, а все інше, що не походить від пп. Певних, належить до категорії „малих" справ.

І. Кедрин.

—o—

З голосів польської преси.

„СКАРГІ РУСКЕ" В ЖЕНЕВІ.

„Курєр Львовскі" з 12. ц. м. приніс під цим заголовком отсю статтю:

У звязку з т. зв. пацифікацією Східної Галичини (в ориг. „Малопольскі Всходней") вплинули до Секретаріяту Ліги Народів у Женеві з кількох сторін жалоби, яких є вже десять.

На основі обовязуючої меншостевої процедури в Женеві жалоби, себто петиції можуть походити не тільки від громадян держави, які чуються пошкодованими, але й від інших осіб та установ, бо дотичні приписи містять тільки такі постанови про петиції: а) мають мати за предмет опіку над меншостями, згідно з трактатами; б) не можуть бути представлені у формі домагання зірвати політичну звязь між дотичною меншістю і державою, до якої вона належить; в) не можуть походити з джерела анонімного або не вповні устійненого; г) мусять бути зредаговані без гострих висловів; д) мусять містити відомости, або звертати увагу на факти, які тепер не були предметом петиції, підданої звичайній процедурі.

Отже як виходить з точки в), петиції можуть походити не конче з держави, до якої відносяться, і не конче від громадян тої держави.

Петиція не є ще справжнім порушенням справи в Раді Ліги. Право це мають виключно члени Ради, а навіть не інші держави, що належать до Ліги. Але принято звичай, що в Раді твориться т. зв. Комітет Трьох (провідник і два члени Ради), котрий може представити Раді, так якби це міг поодинокий член Ради, якусь справу, порушену в петиції. З тією метою Секретаріят Ліги, коли вплине петиція, провірює спершу, чи вона відповідає пятьом повищим точкам, а якщо відповідає, переказує її Комітетові Трьох, коли може внести справу на Раду, або може прийти до переконання, що її вносити не слід.

Тепер вплинули такі петиції в справі подій у Східній Галичині:

1) Петиція загальна української кольонії в Омекур у Франції.

2) Петиція Української Нац. Ради в Празі під проводом проф. Григоріева з описом подій.

3) Три петиції д-ра Василя Панейка, б. представника українських справ у часі мирової конференції в Парижі, що розвиває тепер часто діяльність на париському ґрунті, а в одній зі своїх петицій подав дослівно жалобу, вислану сімома греко-католицькими епископами до Апостольської Столиці.

4) Петиція льондонського товариства „Union of Democratic Control" — з підписами 65 членів англійської Палати Громад, в якій узасаднено правно зломання арт. 1-ого (загальне пошанування прав у законах та у виконанні), 7-ого (рівність громадян перед правом) і 8-ого (пошанування меншостевих інституцій) трактату про меншости.

Всі ті жалоби в числі 6, серед яких очевидно жалоба, що наводить письмо епископів до Апостольської Столиці, а також жалоба, підписана 65 англійськими послами, вибиваються на чоло, визнав уже Секретаріят Ліги за такі, що надаються до приняття і переказав їх до Комітету Трьох.

В дальшій черзі вплинули:

5) Три жалоби, внесені Українською Парл. Репрезентацією в Польщі, з котрих одна подає дуже широку інтерпеляцію Українського Клюбу в сенаті, друга говорить про арештування українських послів, а третя дає доповнення відомостей про т. зв. пацифікацію.

Ті жалоби будуть також без сумніву, тому, що походять з краю й опрацьовані згідно з приписами процедури Ліги, приняті в Секретаріяті.

Комітет Трьох складається тепер з представника Англії (Гендерсон), Італії (Пільотті) і Норвегії (Мовінкель). Він збереться по всій правдоподібности в березні в Льондоні, аби приготовити справу на засідання Ради Ліги в травні цього року.

До дискусії про початки української нації.

Прага, 5. лютого 1931.

Стаття М. Чубатого „До питання про початки української нації" (І.—V., „Діло" з 23—28. І. п. р.) дає цінні причинки до вияснення цеї важної проблеми. Тим більша шкода, що шановний автор залишив на боці деякі важні подробиці, які могли б і його самого привести до трохи інших висновків, та що він не всюди ясно висказує свою думку, даючи тим підклад для деяких сумнівів щодо найстаршого (передтатарського) періоду нашого державного і національного життя.

Головна заслуга автора в цьому, що він засвоює різні значіння терміну „Русь", витягаючи в той спосіб проблему початків української нації з темряви шкідливого для нас термінольогічного хаосу на поверхню ясного льогічного думання, і цим помогає українській науці в її боротьбі з ворожими політичними тенденціями на полі науки. Всеж таки ми мусимо мати на увазі і те, що історія нашої національної назви — не ще не історія нашої нації, зн., що сама національна назва не може бути критерієм ані для встановлення, коли почався процес творення нації, ані для визначення границь цілої національної території в якомунебудь періоді нашого історичного життя. Український національний організм міг існувати і без спільної назви „Русь" і без політично-державного обєднання всіх наших земель, хоч націю в модерному змислі він тоді, очевидно, ще не був.

Дослідн М. Чубатого над еволюцією значіння терміну „Русь" нищать помилкові здогади М. Кордуби, але ще не цілком ясно видвигають ріжницю між організмом державним та організмом національним (хочби і при племінно-родовому роздробленні) в давніх часах київської Руси. З деяких неясних місць можна би зробити навіть такий помилковий висновок, що в давнину ми разом з росіянами творили один спільний національний організм, а щойно пізніше від цеї єдности „відкололися".

„В XII. віці — пише М. Чубатий — зайшов цілий ряд таких подій, що **розкололи** давню одну державу на південь і північ, при чому назва Русь лишилася при півдні, поширюючися з Київщини на цілу територію **нового національного організму**". (II.) — Думка, що зродила таке речення, могла бути лише така: до XII. в. не було причин для розколу державної єдности всіх східних словян, бо вони тоді ще не ділилися на якісь окремі **національні** частини і всі разом творили якусь єдність (общеруську чи праруську), а щойно в XII. в. зявилися ті причини, що витворили „новий національний організм" (зн. українців) і довели до розколу давньої одної держави. — Думаємо, що більшість читачів лише так могла зрозуміти те місце і через те мусіла опинитися в новому вирі помилок і сумнівів. Можливо, що сам автор не має таких поглядів, але текст його статті дозволяє нам зробити лише такі висновки.

В іншому місці читаємо, що українська нація почала творитися аж „по смерти Ярослава Мудрого", і що цей процес закінчився „з моментом утворення Галицько-Волинської, на ділі першої чисто Української Держави (1199)". — Тяжко догадатися, чому саме Галицько-Волинська Держава є **„першою** чисто українською державою", бо ані С. Томашівський, який вже давніше висказав таку саму думку, ані М. Чубатий цього не доказують. Даремне шукаємо в цілій статті відповіди на питання, чому шановний автор не вважає київської Руси державою українською. Чи тому, що українці не мали ще тоді своєї загально національної назви? Чи може тому, що до київської Руси крім українських земель належали часом і деякі неукраїнські? Ні одно ні друге не оправдує такого погляду.

І з інших місць статті М. Чубатого можна би зробити висновок, що в часах перед смертю Ярослава Мудрого українців, як чогось окремого від росіян, ще не було. Аж „по смерти Ярослава — каже М. Чубатий — на півночі і полудні витворюються два ядра, біля яких в XII. ст. формуються **два організми, майбутні два народи: український та великоруський,** з Галичем та Суждалем як столицями, але доки ті організми зовсім не відкололися на поч. XIII. в.". — З того виходило би, що для давніших часів можна собі приймати теорію „общеруської" культурно-національної єдности всіх східних словян, так, як це зробив напр. М. Кордуба на радість наших домосклих общеросів (див. „Земля і Воля" з 4. І. і з 25. І. ц. р., а також „Русскій Голос"). Та чи є для цього якінебудь наукові докази? Нам здається, що крім відомої нам усім тенденційної теорії російської (і русофільської) науки, яка підпала під вплив російської національно-політичної ідеольогії, ніякої іншої основи для твердження про якусь „праруську" чи „общеруську" спільність нашу з росіянами взагалі нема.

Порівнання нашої нації з „нацією" швайцарською чи американською, що їх находимо у статті М. Чубатого, можуть нас дуже легко затягнути у сферу перемішання двох різних понять. Такі „нації", як швайцарська чи американська, є виспдом цілком інших історичних і географічних умовин та скривають у собі цілком інші проблеми. Слово „нація" на їх означення має зовсім інший зміст, ніж слово „нація" на означення напр. німців чи українців. Тут спільний лише зовнішній звук слова, але в першім випадку за ним криється значіння державного, подекуди й культурного обєднання даної території без огляду на національний склад її мешканців, а в другім випадку лише національна, язикова і культурна єдність, що звичайно не покривається з межами державної організації, а часом живе неповним життям без власної держави. Коли говоримо про націю українську, тоді мусимо триматися цього другого значіння слова „нація" і не забігати туди на першу сферу цілком іншого поняття, що нічим не може нам помогти вияснити нашу конкретну проблему, а саме проблему початків української нації.

Вкінці ще на одно непорозуміння треба звернути увагу, бо воно вже не перший раз у нашій дискусії повторяється. Українському Історично-Фільольоґічному Товариству в Празі закидають такі погляди, яких воно ніде не висказало та яких у моїх статтях у „Ділі" (з 11. XII. м. р. і з 6. І. ц. р.) теж ніде нема. Ніхто не сказав, що „Русь все була рівнозначною з нинішньою Україною", або що українці були „готовою" нацією „от начала", за. в доісторичні часи. Так, що ті закиди на адресу Українського Іст.-Фільольог. Т-ва, що їх находимо у статті М. Чубатого (І.), випливають лише з непорозуміння. Можливо, що мої дуже лаконічні статті не всюди ясні, але думка була та, що терміном „Русь" у національному розумінні перші почали називати себе українці і в цьому розумінні ми з росіянами ніколи не творили єдности (це проти поглядів М. Кордуби!), та що українці досягли досить високого ступня своєї національної і культурної зрілости в історичні часи свого державного життя, в так званій київській Руси. Інша річ, що нація — це не так готовий факт, як радше безнастанний живий процес, і тому самих початків української нації, таксамо як початків кожньої іншої словянської нації, треба шукати ще у праславянській добі.

Про погляди інших членів Істор.-Фільольог. Т-ва в Празі можна довідатися з публікації цього Товариства, що вже появилася під назвою „Откуду есть пошьла Руская Земля"... (Прага 1931.).

Д-р К. Чехович.

Вальдемарас перед судом?

Німецька преса подає з Ковна, що б. диктатор Литви Вальдемарас стане перед воєнним судом за підтримування терористичних орґанізацій і підготовку перевороту проти теперішньої литовської влади.

Франція справді роззброюється.

Німецька преса сповіщає, що в р. 1931. Франція приступає до будови цілої серії панцирних кружляків по 10.900 тон вантажности. Крім цього Франція будує три контрторпедовці, два середні кружляки і кілька підводних човнів системи „У".

Книжку висилаємо лише тому,

хто надіслав або надішле на почтову оплату 1 золотий. Можна присилати почтовими марками.

До ВП. Передплатників „Діла"!

Чи Ви вже вислали передплату за три місяці заздалегідь? Якщо ні, то зробіть це негайно, а найпізніше до дня 15. лютого 1931 р., бо вже висилаємо тим, що це зробили, як премію

повість Альфонса Доде:

Маціцький

Перекл. із французької мови М. Рудницького.

Обгортка артиста Павла Ковжуна.

НА ПОЧТОВУ ОПЛАТУ ТРЕБА ПРИСЛАТИ

1 зол. 1 зол.

За океаном.

Польська пропаганда проти українців в Америці.

Читаємо в філядельфійській „Америці": Заступник прокуратора у стейті Іллиной, полякЄронім В. Юревич з Шакого, Ілл., веде польську пропаганду в Америці. Він розіслав м. ін. листи до сенаторів і конгресменів у Вашинґтоні, в яких боронить польський уряд і заперечує закиди американських і канадійських українців про події в Галичині у звязку з пацифікацією. Юркевичеві найбільше не подобалася пропаганда української видавничої спілки „Національна Преса" з Віннінеґу, Манітоба.

Український різдвяний вечір для американських студентів.

Дня 6. січня уладили українці в Ню Йорку різдвяну вечерю для 250 американців, студентів і кількох професорів коломбійського університету. Вечеря відбулася в салі д. Василя Авраменка, а господинею, що приймала гостей, була п-ні. Марія Скубова. Вечеря відбулась, як за давніх козацьких часів на Україні. Були всі страви української різдвяної вечері, разом 12. П-ні Скубова почала вечерю молитвою, яку відмовили теж усі гості. Підчас вечері приходили колядники в українських строях і колядували. Їх за те обдарували дарунками. Підчас вечері співав також хор „Бандурист" і танцювали діти зі школи д. Авраменка українські танки. Опісля ще уладжено різдвяну вечерю в тій самій салі на сцені, де засіла до стола українська родина в народніх

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 6)

Тиждень в Ен Арборі.

На футболевім майдані.

В суботу вже передполудням, на кампусі і в містечку великий рух. Починають зїздитися на футбол. Університетські будинки, крамниці та виставові вікна прикрашені синьо-жовтими прапорами. Всюди балачки про футбол. „Хто переможе?" Кожний має свого улюбленого грача і на ньому будує свою надію. Міннесоти ніхто не легковажить, але віра в своїх грачів велика.

Всі вулиці та подвіря, куди ні повернетеся закриті автами. Довідуєтеся, що з Міннесоти приїхало шість спеціяльних поїздів і сотні авт, а Міннесота віддалена на тисячу американських миль.

Футболевий дух так вас захоплює, що ви навіть не думаєте про їду.

Остаточно минає полудне і ви спішите з вашим провідником на стадіон. Там такий уже натовп, що годі перепхатися. Авта просто тручають вас з ніг. Поліція береже порядку.

Нарешті ви вже при брамі до стадіону. Таких брам є 32. Величезна площа, окружена муром, а на середині площі майдан. Цей стадіон (стадіюм) виглядає як великанський полумисок: по його боках сидження, а глибоко на дні площа гри заросла травником.

Ваше місце в тридцятім ряді віддолу, майже в середині поля. Це добре місце, бо находитеся в рівній віддалені від обох брамок. Розглядаєтеся довкола і бачите море людських голов. Ви ніколи ще не бачили стільки людей зібраних в однім місці. Всі 87.000 означені місця на стадіоні заняті. А що наспіли ще тисячі нових замовлень, управа поставила на горі стадіону тимчасові місця, де помістилося 15.000 більше глядачів.

Організація гри.

Провідник пояснює вам, що одна секція стадіону зарезервована для студентів Мишігену, що належать до так званого „Чір Клюбу". Це ті, що співають університетські пісні, викрикують гасла і поклики, щоб розбудити духа перемоги серед грачів. Їх лідери, около десятьох, у білих одягах, тримають у руках синьо-жовті мегафони і оповіщають, на які гасла чи співи приходить черга.

З протилежного боку стадіону є секція для студентів Міннесоти. Довідуєтеся, що приїхало їх кілька тисяч разом із грачами та бандою. Їхали спеціяльними поїздами, автобусами та автами.

На горі, понад стадіоном, мурований будинок для кореспондентів часописів і радіоапарат, яким переказують хід гри, момент за моментом, по цілій Америці та Канаді.

Бічним входом висипалася на площу гри громада грачів, у синіх одягах, з великими жовтими числами на плечах. Пізнаєте грачів по числах, на підставі програми, яку треба купити за кілька центів.

На вид грачів чуєте радісні оклики.

На дворі зимно. Трошечки порошить снігом. Погода саме відповідна для футболу. Очевидно, ви вбираєте зимове пальто і берете з дому вовняний кощ, щоби закрити коліна.

Грачі вправляються і ви слідите за їх рухами. Всі великі, здорові хлопці. Кожний у коротких штанцях по коліна, ноги голі, в черевиках з гумовими підошвами та цьвяхами, щоби не совгалися. На грудях светери, грубо випхані ватою, щоб забезпечити грача перед каліцтвом серед натоложи. На голові шкіряні колпаки з дротяними обручами і звислими кляпами, що закривають уха.

Небезпечна гра.

Гра в футбол небезпечна. Це не той футбол, округлий, шкіряний мяч, що його копають. В Англії називають цю гру „рагбі", а в Америці „футбол". Грають мячем, що має вигляд гусячого яйця кілька разів побільшеного. Нема гри, щоб не було якого каліцтва. Гра — завзята, скора, жива та нагальна.

Площа гри, заросла густою, короткою обстриженою травою на 100 метрів (ядрів) довга і 50 м. широка. Вся поділена білими лініями впоперек у пятьметрових відступах. Середня лінія — центральна і називається 50-метрова. По обох її боках ідуть 45-метрові лінії, потім сорокові і так далі аж до 5-метрових. За ними крайні лінії, а всередині, десять метрів за крайніми лініями стоять брамки. Гра починається на 50-метровій лінії.

По обох боках середньої лінії стає по одинацять грачів і раз одна, раз друга сторона старається загнати мяч якнайдалі на територію противника. Мета — перенести мяч через крайню лінію противника, себто здобути „гол". Щоб це осягнути, часом копається мяч, часом кидається, часом несеться на раменах.

Очевидно атаковані бороняться, стають у лінії і не пускають наступаючих. Оборона доволі примітивна. Грача з мячем попросту хапається за груди чи ноги і валиться на землю, але так, щоб не піднісся і не скочив дальше вперед. Той, що повалив його, сам валиться на нього, потім прибігають інші і валяться на них так, що часом двацятьдвох грачів лежить на одній купі.

Кожна сторона має 4 рази, раз за разом нагоду посунутися з мячем вперед до кращої лінії противника. Коли в тих чотирох спробах посунеться вперед десять або більше метрів то мяч лишається далі в посіданні тої сторони і вона дістає чотири нові нагоди. Колиж не зробить десять метрів, або коли противники перехоплять їм мяч підчас гри, мяч переходить до рук противників. Коли одній стороні вдасться перенести мяч через крайню лінію противника то вона дістає шість пунктів. Після перекинення мяча через крайню лінію противника ця сторона має ще право копнути мяч з 15-метрової лінії через брамку. Коли це їй вдасться, дістає один пункт. Часом, коли атакуюча сторона є близько брамки противника, але через крайню лінію противника перенести мяч не годна, пробує з близького віддалення копнути мяч через брамку. За успішне копнення дістає три пункти.

(Продовження буде.)

*

У вчорашнім фейлетоні треба справити такі друк. помилки: І. шпальта 11-ий рядок має бути „дозріваючих" зам. „дозрі"; у 21-ім рядку бракує по слові „мережать" „свій" (світ); 6-ий рядок з долини має бути: „Як вклониться нам". У II. шпальті 9-ий рядок має бути „Мишигенський" зам. „Мішионський".

строях. Д-р Льонгин Цегельський пояснив гостям в англійській мові давні українські звичаї на Святий Вечір. Американські гості були незвичайно вдоволені цим українським різдвяним вечором, який неначе перенесено з України до гомінкої американської метрополії

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

У середу на засіданні сойму закінчилася дискусія над останнім із ряду бюджетом, себто бюджетом мін-ства скарбу. У голосуванні прийняли бюдж. прелімінар на 1931/2 р. у редакції, устійненій бюджетовою комісією в порозумінні з урядом. Трете читання буде в пятницю, потім бюджет передадуть сенатові.

ВІДПОВІДЬ МІН. ЗАЛЄСЬКОГО.

Дня 12. лютого йшла в сенатській комісії закорд. справ. дальша дискусія над експозе мін. Залеського. Він ствердив, що всі газетні вістки про якісь будучі переговори про створення якогось заг. фронту проти СРСР., про що питався сен. Дембський, є зовсім безосновні. Таксамо безосновні є чутки про виміну Поморя на Литву. Справа ревізії кордонів для Польщі не існує. На цю тему не може бути навіть дискусії. Польський уряд старається, щоби й надальше вдержати відношення батьківської ласкавости, яку папа має для Польщі. Щодо можливости, яку висловив сен. Дембський, про вихіснування впливів ап. столиці деякими німецькими партіями, то міністр заявляє, що відношення Ватикану супроти інших кат. партій не може бути темою розмов Ватикану з польським урядом.

ПРИСУД У РОЗПРАВІ ЦЕНТРОЛІВУ.

У середу на розправі проти дівчів Центролів, обвинуваченних у звязку з вічем у Швайцарській Долині, говорив прокуратор. Він сказав, що оборона вихіснувала трагічну смерть адв. Корифельда для демонстрації. Прокуратор, як обвинувач має тепер перевагу над обвинуваченими, а обвинувачені в теперішніх умовинах не можуть боронитися як ялося. Події, що є предметом розправи, це один із обявів боротьби опозиції проти уряду. Оборона каже, що це була легальна боротьба, навпаки обвинувачення вясовує її в межах 125 уст. карн. кодексу, себто як збройне завору шення.

Після промови прокуратора предсідник питається обвинуваченних, чи не мають що сказати. Обвинувачені мовчать. Лише обв. Рогуський відповів: Ми зложили заяву. Для нас предсідник Найман не є представником справедливости, лише представником сили.

Пополудні суд видав присуд, на основі якого засуджено: Ходинського, Синовецького та Куся ка кожного по 4 роки вязниці із зарахуванням слідч. арешту від 16. вересня м. р. і на заплату суд. коштів; Рогуського та Билінського по 2 роки вязниці, що заступає дім поправи та заплату суд. коштів. Увільнені: Шульман, Рушкевич і Дзенгелевський. Дзенгелевський не вийшов на волю, тому що обвинувачений ще у бомбовому замаху на Пілсудського. Шульмана та Рушкевича постановили випустити на волю за кавцією по 1000 зол.

РОЗПРАВА МАЙОРА КУБАЛІ.

У четвер почалася у Варшаві розправа проти майора-летуна Кубалі. Кубалю обвинувачують, що писав злобні анонімні проти своєї влаки (м. ін. на полк. Райського, шефа відділу летунства в мін-стві військових справ) та в сотках тисяч примірників розсилав військовим і політикам. Прокуратор поставив внесення, щоби акт обвинувачення, анонім і записник Кубалі відчитати на тайній розправі з огляду на добро держави. Дальша часть розправи може відбуватися явно. Внесення прийняли. Предсідник повчив Кубалю, що може визначити двох мужів довіря, що булиб присутні при відчитуванні тих актів. Обв. зрікається того права.

Св. Райська зізнає, що дістала анонімки, один проти її чоловіка, другий проти неї. Св. каже, що її чоловік був прихильний для Кубалі. ме м. ін. жінка полк. Райського.

НАПАД НА КОМАНДАНТА ПОЛІЦІЇ ПОСТЕРУНКУ.

Польські джерела повідомляють, що 12. лютого вечором на дорозі між Львовом і Перемишлянами на коменданта поліційного постеруику в Гаях-Чижиків, що їхав селянською фірою із тамошньою вчителькою напало кількох людей. Прийшло до перестрілки. Було ранених чотирьох людей, м. н. комендант постерунку та вчителька. На місце виїхала автом лікарська поміч із більшим відділом поліції.

ЗА ШПІОНАЖУ.

У вівторок трибунал львівського карного суду засудив горожанина СРСР Ант. Трощенка на тайній розправі на 4 роки тюрми та видалення поза межі Польщі. Трощенко був обвинуваченний у шпіонажі в користь СРСР.

З мистецького життя в Парижі.

Сальон „Незалежних" 1931.

Паризькі Сальони нагадують у дечому цирк. Близько до арени сидить кільканацять порядно вдягнених людей, а решта це лише маса. За криками галерії ви й мало в чому розбираєтесь.

Та й один Сальон не є так оспорюваний, як „Незалежні". Там нема жорі і доступ до нього вільний кожному, хто лиш вспів на час закупити собі на 1.20 м. широке місце під свої полотна. На ньому ви можете виставляти собі, що лиш вам до вподоби. І так побіч поважних мистців, що цілими роками шукали свого мистецького обличчя, висять річі, які з мистецтвом мають дуже мало, а то й зовсім нічого спільного.

Тратять на ньому звичайно ті справжні мистці, що лишилися вірними Сальонові й з принципу виставляють рік за роком у ньому свої твори. Вони і є властивим Сальоном, хоч їх річі можнаб змістити у двох-трьох салях. Вся „решта" — це халтура, серед якої полибаєте: копії із хромових листівок і фото, портрети коханих, але для глядача зовсім неінтересних осіб, карикатури, алегорії Жофра, Коста та Ленінa, й врешті своєрідні паризькі малюнки, перед якими мистецький критик уступає з пошаною своє місце психіятрам і вивчавцям теорії Фройда. Часом навіть парижанам терпець урівається. Підчас цьогорічного відкриття Сальону поліція стягнула кілька надто сенсаційних полотен. Нам самим доводилося бачити як несли якогось дипльомата у циліндрі, півкері та чорному фраку, власне фраку і далі вже більш нічого..

Мистецькі критики вже віддавна класифікують цей Сальон — Сальоном гумористів і незалежним від життя. Одна потіха — інші Сальони, а спеціяльно академічний, мало що ліпші в загальному рівні. Та вартість Сальонів у чому іншому. Коли відкинути усе неграмотне та тенденційне, ми маємо перед собою багато цікавих мистців, яких ми можемо таки тут на місці порівняти із собою. Крім цього молодий, невідомий мистець може у ньому показати своє мистецтво й попасти в число тих вибраних.

Шукати тих „вибраних" у цьогорічному Сальоні нелегко. Більш як 4.500 річей заповнило яких 50 саль. Здавшись на власний інстинкт, ходите а салі до салі шукати мистецтва. Воно є. Знаходите переважно старих знайомих, відомих вже в попередніх років. Надибуєте першорядні полотна французьких малярів: Сініяка, Голі, Лепре, Жербо, Пельтіє, Боттона, Бляншара і інших.

Приємно підкреслити факт, що тих кількох українських мистців, що беруть участь у цьому Сальоні презентуються дуже поважно. Ми не завагаємось ні трохи покласти краєвид *Кричевського* в числі десяти найкращих пейзажів Сальону; його друга річ, жіночий портрет повний життя й експресії. *Перебийніс* дає блискучий портрет „Пані з хлопчиком", глибокий психольогічно і по майстерному розвязаний у композиції. *Поляків* дає два жіночі портрети, мальовані енергійно і суворо, на правах кубізму. *Третяків*, веселий і життєрадісний, грається мягкими та теплими колірами у своїх полотнах. *Зарицька*, декоративна, монументальна і проста вибриває корисно на імпресіоністичному й розбитому тлі Сальону. Врешті *Омельченко* дає вісім графік, в яких він, як звичайно, показується майстром чорно-білої плями.

Демократизм Сальону поробив їх праці в найдальші кутки; та спільний їм усім, вродженій лірізм поєднує їх і виріжняє.

ІВАН БАБІЙ.

Відомий український маляр Бабій виставляв три свої полотна між 7—21 січня ц. р. в галерії Шарпант'є у групі зверх двацяти мистців, між якими вибивались спеціяльно Бенатов, Дюбоа і японець Гара. Полотна Бабія були центром усієї виставки, що він завдячує своїй оригінальності — як неоклясик він не має багато суперників у Франції.

У всіх його річах звертає увагу блискуча техніка виконання, що досягнула своєї віртуозности у „Грачі в шахи", що показує великий поступ нашого маляра від його останньої збірної виставки весною 1929 р., коли він показався зрештою, вже зовсім виявленим і індивідуальним мистцем.

Останніми річами, які виставляє, він доказує, що навіть у своєму власному стилі, якого він держиться від початку своєї малярської карієри, він уміє робити несподіванки.

ГЛУЩЕНКО І М. КРИЧЕВСЬКИЙ.

Глущенка запрошено на виставку до „Галерії де Франс", що відбудеться 14—28 лютого п. р. Це спеціяльна група найкращих представників молодої французької школи. Виставку улаштовує мист. журнал „Хронік ді Жур", що присвятить цій виставці спеціяльну студію.

У „Сальон дез ар меназер", що саме тепер відбувається у „Гран Палє" є кілька стін від французьких фірм збудованих по проектах і під доглядом українського молодого маляря Миколи Кричевського.

С. Г.

—o—

ЗАЛІЗНИЧА Й АВТОБУСОВА КАТАСТРОФА.

У середу на залізничому двірці у Львові товаровий поїзд наїхав на порожні вагони, що стояли на шляху. Один вагон і службовий віз вискочив зі шин. Спричинив цей випадок зворотничий Фр. Скоп, що неправильно уставив зворотницю.

На шляху Калушин-Варшава автобус упав у рів. Зпід румовища добули роздавлених двох подорожніх. Кількох було ранених.

У НІМЕЧЧИНІ ДВА ПАРЛЯМЕНТИ?

Бюро видавців німецьких часописів повідомляє, що діети гітлерівських послів, які бойкотують райхстаг, віддадуть до диспозиції фонду безробіття. Гітлерівці, вибрані головами парл. комісій, постановили не зрікатися своїх становищ, бо лише президенти мають право скликати комісії. Гітлерівська фракція, якої члени є головами 4-ох парл. комісій, сподіються так спараліжувати діяльність тих комісій.

Німецько-нац. пос. Штубендорф на зборах в Ольдендорфі сказав, що партії правої опозиції утворять окремішній парлямент у Ваймарі.

ЗМОВА НА ЛИТВІ?

З Ковна повідомляють, буцімто на Литві викрили протидержавну змову. Змовники хотіли привернути до влади Вальдемараса. В організації шавлісів вищі старшини хотіли створити знову орг. „Залізного Вовка" та виконати держ. переворот. До змови належали і старшини з чинної армії. Поліція арештувала кількох людей з управи шавлісів і з ковенської залоги.

Продовження викладу д-ра Евг. Дурделла на тему „Що треба нам знати про венеричні недуги" відбудеться в суботу дня 14. лютого в год 7-ій веч. в салі Т-ва „Зоря" при вул. Вірменській 25.

СПОРТ

Україна-Погонь II. 1:0 (0:0, 1:0, 0:0).

Змагання в гаківку за мист. Б.-кляси. Воротарював України стрілець Труш. Суддя пор. Шиба

Львовянка-Гасмонея 6:0 (2:0, 2:0, 2:0).

Змагання в гаківку за мист. Б-кляси. Суддя п. Франковський.

У пятницю в 3. год. попол. відбудуться на „Гданську" змагання за мистецтво Б-кляси між Гасмонеєю та Україною.

В суботу 14. ц. м. зачинаються у Львові змагання за мист. А-кляси, при чому як перший відбудеться меч Погонь-Лехія на Свтезі.

В неділю в год. 11. на „Гданську" відбудуться міжмістові змагання в гаківку Львів-Краків

Міжнародні змагання в гаківку.

Катовиці. Англія-Польща 3:1 (2:1, 0:0, 1:0)

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ.

Висвячення епископа Чернецького.

Дня 10. лютого ц. р. в храмі св. Альойзія в Римі відбулась консекрація греко-катол. епископа для всіх греко-католиків (уніятів) поза межами трьох галицьких гр.-кат. дієцезій у Польщі о. д-ра Миколи Чернецького. Целебрував епископ д-р Хомишин. Торжество відбулося в присутности численного вищого духовенства. — Як ми вже подавали, Апостольська Столиця іменувала перед кількома тиднями о. д-ра Миколу Чернецького з чина св. Ізбавителя (Редемптористів) апостольським адміністратором з епископськими священнями для всіх північно-західних земель. І саме тепер відбулося в Римі його висвячення. Тут замітимо, що о. д-р Чернецький був передше професором у станиславівській духовній семинарії, а в останніх роках працював на Волині (в Ковлі), розвиваючи свою діяльність між поселенцями з Галичини гр.-кат. обряду за сокальським кордоном.

З недолі православної церкви в Польщі.

Як відомо, римо-кат. церква в Польщі висуває претенсії до кількасот православних церков на північно-західних землях і всього їх мало що в масах православного населення викликає величезне затривожения. Тепер у кругах православних поширені вісти, що між православною митрополією у Варшаві і римо-кат. епископатом

ведуться переговори, при чому є тенденція полагодити справу т. зв. „реіндикації православних церков" полюбовно. В імени митрополії виступав правно архиепископ Олексій. — Одночасно з тим поширена ще й друга вістка, а саме, що Синод православної церкви в Польщі має в найближчому часі іменувати архимандрита Полікарпа, українця, епископом на Волині, щоб таким чином протидіяти поширюванню унії і різних сект на північних українських землях.

Розкол між православними.

Московський митрополит Сергій усунув владику Евлогія зі становища митрополита для православних у західній Европі, а на його місце іменував ковенського митрополита Елевтерія, котрий виїхав уже до Парижа. На це візд православних епископів, у якім взяли участь митр. Евлогій, архиеп. Олександер, архиеп. Володимер і еп. Сергій, відповів, що розпорядок митр. Сергія не може бути виконаний, бо в тій справі остаточно буде рішати всеросійський собор у свобідній Росії.

В світ за очі.

На днях до румунської прикорд. сторожі в Вадул-Луй-Воді зголосився українець священик із села Пирита на Вел. Україні. Він утік через Дністер разом з жінкою і сином перед переслідуваннями. Коло села Коржево втікло з України до Румунії 60 селян. За ними стріляли червоноармійці, але нікого не вплили. — До Вадул-Луй-Води прийшов також 10-літній хлопець, якого родичів більшовики над Дністром застрілили, а йому вдалось втекти.

—o—

Німецький парлямент.

Гітлерівці вийшли зі салі. Експозе Гітлера.

Гітлерівські посли 10. лютого кинули засідання парлямету, тому що пленум прийняло зміни регуляміну, які обмежують права послів. Заступник гітлерівців сказав, що його фракція вернеться лише тоді, коли треба буде позалити закон, звернений проти народу.

Мін. Курціюс в експозе м. ін. говорив про сесію Ліги. Широко говорив про меншости в Польщі. Сказав, що це вперше держава, яка є членом Ради Ліги покористувалася правом звернути увагу Ради на нарушення прав Ради про охорону меншин.

—o—

Урядові дані про протиалькогольні плебісцити.

„Статистичне Вядомосці" з 20. IX. 1930 р. подають отсі числа про переведені протиалькогольні плебісцити в Польщі за час від 1920 р. до 1930 р.

а) По воєвідствах:

Воєвідства	Сильки громад голосувало:	Уставлена заборона правосильна	Уставлена заборона неправосильна	Внесення відкинено
Варшава	2	1	—	1
Кельце	2	2	—	—
Люблин	3	1	—	2
Білосток	1	—	1	—
Новогрудок	2	—	1	1
Полісся	2	1	—	1
Волинь	1	—	—	1
Познань	2	1	1	—
Поморя	3	—	1	2
Краків	49	21	26	2
Львів	170	80	73	17
Станиславів	124	20	98	6
Тернополь	108	2	106	—
Разом	469	129	307	33

б) По роках:

Роки	Сильки громад голосувало:	Уставлена заборона правосильна:	неправ:	Внесення від-кинено:
1920	4	4		—
1921	12	7	1	4
1922	76	58	17	1
1923	13	8	4	2
1924	17	7	10	1
1925	11	5	6	—
1926	15	6	8	4
1927	14	5	8	1
1928	353	93	236	24
1929	114	34	71	8
Разом	629	227	361	40

Числа дуже повчаючі, особливо для українського плебісцитового руху. На 629 плебісцитів, переведених протягом 10 літ в цілій державі, українці перевели 402 плебісцити, а поляки, німці і білоруси тільки 67. Та зате і найбільше уневажнено плебісцитів українцям. На число 102, уневажнено 277, а ще до того 23 були невдатні, так що тільки 102 громади мали щастя ...

З вищесказаного виходить також ясно, що масовий плебісцитовий рух почався у нас від 1928 р., себто від оживлення праці Протиалькогольного Т-ва „Відродження".

Невдатні плебісцити не повинні знеохочувати протиалькогольних діячів до дальшої боротьби з коршмами. Як переводити плебісцити, докладно інформує прошура дир. Івана Герасимовича п. з. „Як боротися з алькоголем і коршмами?", яку можна набути в Т-ві „Відродження" у Львові, вул. Гродзіцьких ч. 4, за ціну 1 зол. 50 сот., а з почтовою пересилкою 25 сот. більше.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Традиційні Вечерниці „Червоної Калини"** відбудуться на закінчення масниць, в суботу дня 21. лютого п. р. в Промисловій Палаті на Стрілецькій Площі у Львові. Запрошення можна дістати від 10. ц. м. в Адміністрації „Червоної Калини" — Руська 18, III. пов. Окремих запрошень не висилаємо. 3-3

— **Повідомляють нас з Дрогобича,** що відомий вже нашій публиці хор „Дрогобицький Боян" під управою диригента о. С. Сапруна починає мистецькі поїздки з концертами по містах Галичини й Волині. Програма складається з понад тридцяти пісень виключно українських композиторів і обіймає також новинки виконувані вперше. Перший концерт відбудеться 19. лютого 1931. р. в Стрию.

— **Музей Ставропігійського Інституту у** Львові, вул. Бляхарська ч. 9/I. відчинений буде що вівторка і пятниці від год. 10—12 з винятком неділь і гр.-кат. свят.

— **Як це пояснити?** Пишуть нам зі Старого Самбора: Дня 31. січня п. р. уладжувала місцева „почтова паньствова" забаву з танцями. На ту забаву уважав за вказане піти і наш місцевий лікар-українець, який є зятем місцевого пароха, відомого діяча. Наше міщанство всього пояснює собі цей крок українського громадянина, але все одно його виступ для нього з наших людей не зрозумілий.

— **Театр Союзу Артистів у Львові.** Як нас повідомляють, гурток наших акторів, що живуть постійно у Львові, створив театр під такою назвою з метою давать тут постійні вистави. Репертуар театру буде дуже широкий: від народніх пєс і сальонових аж до оперетки. У склад театру входять відомі наші артисти: пп. Стадникова, Сорока, Гіняки, Козак-Вірленська, Никтин, Шеремета, Якимова. Театр даватиме вистави що неділі в салі „Уль" при вул. Осолінських 10. і дасть першу виставу 15-го лютого пополудні, а саме оперету „Бірон Кімель", а вечором в дому фарсу Баха „Еспанська муха". Коли театр зверне в першій мірі увагу на добір репертуару, щоби не повторяти пєс занадто відомих, а далі на чисту літературну мову, незасмічену жаргоном, тоді він може виконати чималу культурну службу у нашім місті серед досить численного українського населення, яке бодай раз у тиждень бажає почути рідне слово зі сцени та приємно провести час.

— **До мистців графіків.** У травні 1931 р. в Льос Анджелес у Каліфорнії відчиняється міжнар. виставка експлібрісів. Гурток українських експлібрісістів при Товаристві Діячів Українського Мистецтва звертається отсею дорогою до товаришів-графіків, аби найдалі до 20. II. ц. р. надіслали свої найновіші експлібріси на адресу секретаря Т. Д. У. М. П. Ковжуна (Львів, Вронівська 20), який з д-ром І. Крипякевичем уладнатовує український відділ. Експлібріси мусять бути неоправлені, підписані мистцем і датою виконання. Управа виставки просить при платні відбитки експлібрісів, а не оригінали, тому, що вони залишаються в збірках Т-ва в Льос Анджелес. Праці, виконані в 1930. і 1931. роках, будуть представлені до нагород. Коли б хто з товаришів не встиг вислати на подану адресу до означеного дня своїх праць, тоді може вислати їх безпосередньо до Льос Анджелес з дописком в англійській мові, щоби долучили їх до українського відділу і про це повідомити згаданого секретаря нашого Товариства.

Ревізія в листоноша, що крав доляри. Як відомо, у Львові арештовано листоноша Ізидора Щурка за крадіж американських листів з долярами. Під с ревізії в нього найдено 136 листів з Америки, в яких або були доляри, або цей листоноша розпечатав їх, думаючи, що в них найде доляри. Ізидор Щурко признався, що тим способом викрав 600 долярів. Зі слідства виявилось, що цей листоноша полював головно за листами, висланими з Америки до українських родин. Із таких українських листів з Америки Щурко розпечатав до 300 штук! Польська преса писала, що між цими листами було багато таких, в яких були доларові жертви для українських установ, для жертв останніх подій і т. д. Тому то звертаємо увагу нашим людям за океаном, щоби свої посилки до краю висилали тільки через банки.

— **Намагане самовбивство болгарського журналіста у Львові.** До Львова приїхав свого часу болгарський журналіст Панталеймон Вятшевський і замешкав при вул. Глинянській ч. 12. Дня 10. ц. м. вечором він з невідомих причин зажив більшу дозу отрути і в непритомному стані його відвезено до лічниці.

— **Крівава забава на селі.** В селі Кобиловолоках в Теребовельщині хлопці підпили собі на забаві і почали бійку. Хтось ударив Михайла Підбурачинського дрючком по голові так сильно, що той 22-літній парубок упав трупом на місці. У звязку з тим арештовано кількох парубків, підозрілих в участи в бійці.

— **Опікун Распутіна збожеволів.** Болгарські часописи подають, що в Софії збожеволів російський архиепископ Теофан. Цей архиепископ перед війною перший пізнав Распутіна, повірив у його чудотворну силу, вважав його святим і як сповідник царської родини намовив царицю приняти Распутіна до царського двора. Як відомо, Распутін наколів Росії багато лиха і дехто навіть вважає, що він був причиною революції, бо всі гріхи й афери Распутіна на царськім дворі підорвали авторитет царизму. Архиепископ Теофан також підчас війни зневірився в Распутіна, виступав проти нього і просив царя прогнати його, але цариця не згодилась на те. Опинившись на еміграції архиепископа Теофана гнало сумління, що він запровадив Распутіна до царського двора і став причиною упадку царської Росії. Ця думка змінилась в манію, архиепископ покутував, цілими ночами замикався в церкві і молився, а вкінці збожеволів.

— **З хроніки родинних трагедій.** Ф. Фальнер, робітник в Гільсдорфі під Берліном опинившись без праці, попав у такий нервовий розстрій, що застрілив свою жінку, двоє дітей, тещу, шваґра, а потім себе. Лікарі мають надію утримати при житті пораненого шваґра цього робітника, а всі інші члени родини вже повмирали. — В Шірмі на Мадярщині нотар Фаркаш застрілив у сварці свою жінку, з якою перед 6 тижнями оженився.

— **За три тижні на місяці.** Мадярський електротехнік Франц Пелікан винайшов нову ракету, яка при помочі електро-магнетичного мотору долетить за 3 тижні до місяця. Тепер директор фабрик Юнкера радить над тим, чи вистрілити з гармати цю ракету, чи може шкода коштів і труду.

— **Батько переїхав поїздом сина.** В Обергармерсдорфі в Баденії один машиніст провадячи поїзд, побачив, що якийсь хлопець, санкувався недалеко залізничого шляху і вїхав санками під паротяг та згинув. Машиніст спинив поїзд, оглянув трупа хлопця і пізнав свого 9-літнього сина.

— **Новий процес дервішів.** Щойно недавно закінчився процес 28 магометанських дервішів, яких повішено, а вже в Менемені починається новий процес, в якому на лаві обвинуваченых засяде аж 125 осіб обидвох полів. Всі вони належали до тайної релігійної секти т. зв. ордену нашбендів, який підготовляв революцію проти теперішньої поступової влади в Туреччині. Кари смерти не надіються тим разом і процес має на меті передусім скомпромітувати дервішів та їхніх реакційних однодумців. Одна молода дівчина, яка належала до тайної секти зізнала, що дервіші використовували молодих жінок зі своєї організації для розпусти.

— **Чергові сходини Т-ва „Обнова"** з рефератом мґра Ісаїва П. „Роля українців у наверненні Сходу" відбудуться в субоцу, 14. ц. м. в год. 17. пл. Юра 5, домівка „Будучности".

— **Особисті вісти.** Софія Девосер зі Станиславова промувалася дня 31. I. 1931 р. у чеськім університеті в Празі на доктора медицини.

—o—

Дописи.

ТУСТАНОВИЧІ. („**Вифлеємська Ніч**"). Виставлена тут „Вифлеємська Ніч" дня 8. ц. м. „Дрогобицьким Бояном" була для тут. громадянства справжнім духовим пиром. Саля „Просвіти" (щойно отворена стараннем) була переповнена. Режисерував Дм. Німилович, який виявив під тим оглядом немалий талант. Дуже добрі були: гусляр (п. Іваненко), Ірод (п. Весолівський), пастушок (п. Німилович), праведник (п. Чаповський), старець (п. Стецїв). Голосово вибився безперечно на перший плян породожний (п. Сасик). Треба би порадити на будуче постаратися всім про сандали, а тих одиниць, які в найповажніших місцях викликують сміх на сцені, не пускати на сцену. — Помисл „Дрог. Бояна" виставити цю ораторію в доброму виконанні — як ось тут мало місце — треба повитати як здоровий прояв, тимбільше, що того покоєю пісні громадять величезні маси народу,

і цією дорогою можна мати на них вплив. Одначе саму річ варто би під оглядом тексту й музики переробити. **Учасник.**

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. **(Свято просфори в Кобиловолоках. — Пробудження освітнього життя в Будзанові. — Смерть українського патріота. — Релігійна нетерпимість латинського пароха у Глешаві. — Виклад д-ра Воробця. — Збори читальні в Зубові).** Заходом жіночого гуртка при читальні „Просвіти" в Кобиловолоках відбулася дня 25. січня ц. р. т. зв. „спільна просфора". Святочну просфору влаштовано в салі читальні. Зійшлися в першу чергу всі члени жіночого гуртка в числі понад 70, крім того багато гостей. Приїхали відпоручники сусіднього Будзанова: д-р Базар і д-р Шкварок. В год. 6-ій вечором приніс господар читальні традиційного дідуха і побажав присутнім. Відтак місцевий парох о. Чарторинський поблагословив просфору, пояснюючи при тім її значіння. Після того засіли всі члени і гості до спільної вечері. За вечерою промовляли про вагу жіночої просвіти й організації п-ні Софія Барабашова, дир. Ковальський і учитель Барабаш. Усі підчеркували, що тільки просвічене і зорганізоване жіноцтво зможе нам виковати молоде покоління, якого тепер наш нарід так дуже потребує. Свято робило дуже симпатичне враження. Найбільше трудів коло влаштування свята поклала місцева провідниця жіноцтва, п-ні Барабашова, а помагали члени проводу жіночого гуртка. — Місточко Будзанів починає живішу культурно-освітню працю. Покищо розвиває інтенсивнішу діяльність аматорський гурток при читальні „Просвіти" під проводом голови читальні Михайла Стеція. Дня 25. січня ц. р. відограв згаданий гурток театральну виставу „Святання на Гончарівці". В часі перерв і перед та після представлення грала дута орхестра з Могильниці під проводом рухливого п. Дарміця. Представлення відограли в магістратській салі, яку відступив охочо посадник міста. Публики було багато. Пора вже подумати будзанівцям про свою власну домівку для читальні! Міська рада вже навіть призначила на будову Народнього Дому 50 стосів каміння з власних каменоломів та досі не подумав ніхто з будзанівських місцевих провідників про те, щоби справу дальше повести. — Дня 4. лютого ц. р. помер у Теребовлі управитель скарбової каси Перепелинський Михайло. Покійний належав до активних громадян, особливо в молодім віці працював на народній ниві, перебуваючи на урядовій посаді в Грималові, скалатського повіту. Там організував аматорські гуртки й орхестри. Величаві похорони відбулися дня 8. лютого ц. р. в Теребовлі. — На Йордан влаштувала читальня „Просвіти" в Дарахові концерт у честь митрополита Шептицького. На концерті співав хор селян під проводом п. О. Барановського. Слово про життя й діяльність Ювилята сказав о. Платон Карпінський. На свято прийшли також дараківські латинники на чолі зі своїм парохом. — До Теребовлі спровадився новий лікар українець д-р Тома Воробець, що зараз взявся в порозумінні з філією „Просвіти" до організування гігієнічних викладів у повіті. Перший такий виклад відбувся в Теребовлі, в місцевій читальні „Просвіти", дня 1. лютого ц. р. Д-р Воробець вкладав на тему: „Що таке туберкульоза і як її берегтися?" Прелегент вказав на обставину, що сухоти — це недуга соціяльного характеру. До того, щоб її поборювати, мусить наш нарід організуватися в гігієнічні товариства і таким чином запобігати поширенню цеї страшної зморі людства. Д-р Воробець задумує порозумітися з українськими лікарями в повіті, об'їхати при їх помочі всі села і на весну цього року влаштувати в Теребовлі повітову гігієнічну виставку. — Дня 8. лютого ц. р. відбулися загальні збори читальні „Просвіти" в селі Зубів. На збори прибули як делегати філії „Просвіти" в Теребовлі: о. Платон Карпінський і д-р Годований Степан. Оба делеґати промовляли на тему „Значіння освітньої праці на селі". Треба згадати, що в Зубові розвивається читальняний хор під проводом п. Миколи Качорівського. До читальні починає горнутись молодь обох полів, а це запорука її доброго розвою. В селі нема коршми й ні одного жида. Тільки своїх кирпників доля не поскупила. Але на їх подлій роботі вже порозумілися люди і тепер вони вже не мають у людей віри. Шкода тільки, що місцеві латинники, замість держатися разом зі своїми братами греко-католиками й купувати в місц. кооперативі, хочуть закладати свою римо-католицьку кооперативу („кулко").

Д-р Ст. Годований.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, популярно-науковий журнал „Просвіти". Львів, лютий 1931. Ч. V. Зміст: Д. Скитський: Біблійний Схід у творах Лесі Українки; І. К.: Львівський ринок; Як зимують рослини; М. Левицький: Наші голосівки; Нові засоби безпечности на літаках; Скарби на дні моря; С. Русова: Валерія О'Коннор-Вілінська; Ю. Дорош: Звукова фільма; Г. Вагнер-М. Черкавський: Зблизька і здалека; Я. Жарський. Совги; Атлянтида; Ю. Крохмалюк: Мистецтво й техніка; Ейзен: Селяни й звірята в Єгипті; Анатоль К.: Крізь дикий Курдистан; М. Савчук. Світляна пишуча реклама; Всячина. Багато ілюстрацій.

БОЯН, місячник для організації українських хорів. Львів-Дрогобич, грудень 1930. Ч. 12.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 11. лютого 1931 року: масло експортове і десертове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 33—34 сот.; літра сметани 1·60 зол., копа яєць 7·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр Союзу Артистів у Львові.

Львів, саля „Уль" (Оссолінських 10). Неділя, 15. лютого, 3-та год. попол. „Барон Кімміль", оперета на 3 дії Коллє. — Вечором 8 год. „Еспанська муха", фарса на 3 дії А. Баха. — Білети в ціні від 3—1 зол. раніш у Союзнім Базарі, а в день вистави від 10—12. і від 2. поп. при театральній касі.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 13. лютого, година 7·30 веч. „Лямме" (виступ Ади Сарі).

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 13. лютого, година 7·30 веч. „Доротея Ангерман".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 13. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Піхіна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Ковбой та княжна". „Чорт".

ЛЕВ: Звукова фільма: „В путах брехні" (Янінгс).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".

ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Парамаунту" (Моріс Шевальє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Подружа у трійку".

ПАН: „Фараонова жінка" (Янінгс).

ПАСАЖ: „Королівський їздець" (Кен Мейнард). „Магдалина".

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Білий капітан". „Серце вуличниці".

ХІМЕРА: „Князь студент" (Рамон Новаро).

СТИЛЕВЕ: „Останній приказ поручника Ности". „Найпарадніша парада" (Слім).

УТІХА: „Республіка піратів".

Програма радіо.

Пятниця, 13. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·45 Спів Екберта. **Берлін** (419) 19·30 Вечір Вагнера. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·20 Шведська музика. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Гаппта. **Будапешт** (550,5) 18·40 Циганська орхестра. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. **Париж** (1724,1) 21·45 Радіоконцерт.

Субота 14. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Фінляндські мельодії. **Талін** (296,1) 19·05 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·30 Легкий концерт. **Берлін** (419) 16·20 Капеля. **Рим** (435,4) 19·30 „Аіда" Верді. **Прага** (486,2) 20·00 Музика. **Відень** (516,3) 17·15 Солісти. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Москва** (1481) 12·00 Музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевичя в Станиславові.

Б е р е ж а н и:

13. II. „Меді".

14. II. „Пірвання Сабінок".

15. II. „Маруся Богуславка".

Подяка. По виході з вязниці в Чортківі за кавцією і по переданню моєї справи судам в Тернополі чи радше у Львові почуваюся до милого обовязку зложити щиру подяку передовсім ВП. П. Меценасові Д-рові Вол. Електоровичеві за його світлі і все успішні, а до того безінтересовні правні інтервенції перед судом у Чорткові, в які вложив своє велике знання, як теж і немалий особистий труд. Дякую щиро ВШП. Сенаторові, Сеніорові Д-рові Антонові Горбачевському, його Дові ВП. Панї Лідії Носиковій та ВП. Панові Носикові за їх щиру опіку й поміч для вязня, а особливо ВШП. Марії Беднарській. — Ворохта, 1. лютого 1931 р. **о. Леонтій Куницький.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛІЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровські і Розважевські, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія. — 1447 1—7

СТУДЕНТ прав пошукує лекцій на селі на догідних умовах, зараз. — Зголошення: Адмін. „Діла" під „Наука". 1472

УЧИТЕЛЬ німецької мови, уділяє лекцій і конверзацій основно і дешево. Зголошення: до Адмін. „Діла" під „Конверзація". 1469 2—2

ВДОВА, українка, літ 45 в силі віку, що розуміється на господарці і кухні, пошукує місця господині. — Радо виїде. — Марія Демчишин, Львів, вул. Домініканська 7. І. п. двері 3. 1475

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде моделіст з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 6—10

НАЙНОВІШІ фіранки ручної роботи, портієри, брокатові скатерті, найновіші моделі. **Енглендер, Ринок ч. 8.** 1452 2—2

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА — потребує адвокат в меншім місточку. Зголошення з поданням умовин і поручень треба слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1438 4—5

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** Купую брилянти, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 437

АДВОКАТСЬКУ канцелярію — разом з помешканням, в добрім повітовім місті, на дуже корисних умовинах, адвокатові, українцеві зараз відступлю. Зголошення до Адміністрації під „Юрист". 1473 1—3

2 СУКНІ, вечірні, зовсім нові за 120·— зол. оказійно на продаж. — Лявфер, Галицька 10. II. пов. 1474

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Остап Прийма

ординує тепер у внутр. недугах Л Ь В І В, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лікує оригінальним апаратом Цайльайса з Гальспах. 1311 10—10

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телєф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вставляє зуби. Скріплює розхитані зуби, штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білим золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. І. Урядовцам і студентам знижені ціни. 14166—6

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ГЕМОРОЇДИ.

Гемороїдальні чопки ГОНСЕЦЬКОГО (з когутиком) усувають біль, печення, нроявлення, свербличку, гоять рани та зменшують гузи (жилаки). 1340 Можна дістати в аптиках. 4—8

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає свідучі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:

Ausland-Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** 63—7

VII. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЛЬВІВ. ФІЛІЇ УКРАЇНСЬКОГО КРАЄВ. Т-ВА ОХОРОНИ ДІТЕЙ І ОПІКИ НАД МОЛОДЮ У ЛЬВОВІ,

відбудуться в пятницю, дня 13. березня 1931 р. в год. 4. поп. у салі „Української Бесіди", при вулиці Рутовського ч. 22. У випадку непрявности приписаного статутом числа членів, Збори без огляду на число членів, відбудуться в тому дні в годині 5-ій поп. в правосильности зарад. 1476 1—2 **Виділ.**

Найвибагливіші одяги для мущин

після найновіших зразків весняного сезону

КОЛПАКИ, РЕВЕРЕНДИ, ПАПІСТИКИ, та ПЛАЩІ для Всеч. Духовенства

виконує солідно і дешево з власних матеріялів відомий абсольвент академії крою — з Штуттгарту і Лінцу

СТЕЦЬ МИХАЙЛО Львів, Зелена 31

Замовлення з провінції полагоджую в означ. речинці. 1477 1—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 34 112.690. Львів, неділя 15. лютого 1931. Rentowa opłata zaryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Вчіть своїх дітей ощадности
і постарайтеся для них о пушку
.·.·.·. і книжку ощадности .·.·.·.
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (т. телефонт: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 137.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

17. II. 1931. 17. II. 1931.
РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ
БАЛЬ
ВЕТЕРИНАРНИХ МЕДИКІВ
у салях Ремісничої Палати.
(пл. Стрілецька) 1398 3—3 (пл. Стрілецька)

З нагоди ювилею Рідної Школи.

VI. Шкільні пляни навчання.

Ідучи укладі шкільних планів слід мати на увазі обовязуючі законні постанови, силою яких приватні школи мусять давати своїм ученям щонайменше стільки знання, що в приписаних державних школах.

З огляду на такі постанови треба при укладанні планів приватних шкіл брати на увагу також обовязуючі державні шкільні пляни без огляду на їхню більшу чи меншу педагогічну вартість, бо державні повітові шкільні інспектори й ліантатори з кураторії і міністерства, особливо в українських школах дуже скрупулятно провірюють, чи діти й молодь опанували як слід матеріял приписаний державними планами. Всякі недостачі під тим оглядом потягають за собою немилі, а часом навіть дуже болючі консеквенції для дотичної приватної школи.

Одначе Головна Управа „Рідної Школи" — не дивлячись на те, у своїх планах вичерпала вповні весь матеріял з українознавства, (література, історія, географія і т. д.) і — річ природна — якраз на ті предмети кладе головний натиск. Крім того праця в гуртках: літературних, історичних, протиалкогольних, спортових, кооперативних й інших під опікою та проводом свого рідношкільного учительства, а далі всякі українські національні обходи в річниці важних історичних подій, в честь славних українських діячів та рідношкільні свята, концерти, театральні представлення, руханкові продукції і т. д. Такі імпрези причиняються багато до закріплення українського світогляду і дають підставу майбутньому національному громадянському і культурному житю вихованків „Рідної Школи".

Очевидно вінкі шкільні пляни хочби й як відповідали в даних обставинах і в даному часі своєму призначенню, не є совершенні і вічні. Вони міняються і мусять міняватися відповідно до загального поступу і до змінених обставин взагалі, відповідно до завдань і потреб нації. Тому сирава зміни шкільних програм є завсіди отверта. Що прибере вона особливо на актуальности в хвилю реформи наших приватних шкіл — це річ ясна. Одначе це все вимагає фахових студій і грунтовної підготовки. Таких основних справ не можна вирішувати „на коліні".

Головна Управа „Рідної Школи" вповні здає собі справу з важности таких далекосяглих реформ у шкільництві і в парі з тим уложення нових планів навчання. Тому спеціяльно для цього створила окрему Комісію, яка від довшого вже часу працює над відповідними проектами.

Інша справа з методою навчання. Є дуже богато метод на світі, а кожна з них має своїх горячих приклонників і завзятих противників між педагогами. Я особисто склоняюсь до дальтонської системи. Одначе чимало педагогів має щодо того дуже поважні застереження. Годі на їх досвідний голос повсім не звертати уваги. Вкінці загально прийнято, що та метода є найдоцільніша, яка в найлекший спосіб і найскорше доводить до цілі. Тому — на мою думку — було б може завчасно і — теперь заявлятися беззастережно за якоюсь методою навчання і з тим виключати всяку іншу.

Щоби ще й по повітах настановляти окремих шкільних інспекторів — на це покищо нема конечної потреби.

Остає ще справа фондів. Одиноким правним орґаном, який може постійно збирати членські вкладки і деклярові постійні датки на „Рідну Школу" можуть бути тільки Кружки „Рідної Школи". Інші товариства, кооперативи, орґанізації та підприємства можуть і повинні вписатися в члени „Рідної Школи" та постійно кожного місяця вплачувати на її ціли 1 проц. від своїх брутто доходів. Якщо вони правильно сповняли би свій обовязок, то не булаб дуже велика рубрика у постійних приходах „Рідної Школи".

Головна Управа „Рідної Школи" нормує учительські побори не тільки у Львові, але й у цілому краю. Одначе стягати всі гроші до Львова а опісля відсилати на місця — булоб недоцільним з тієї простої причини, що — як покалує досвід — місцеві рідношкільні ліячі рахувалиб тільки на гроші „з гори", а самі мало або й нічого не причинялись би до зібрання фондів, потрібних на удержання їхніх місцевих шкіл, захоронок, чи яких інших витовних заведень „Рідної Школи". Тому серед даних обставин найдоцільніша форма: централізація в проводі й контролі, а децентралізація в праці на місцях і збиранні фондів.

Рідношкільна справа у нас нині вже не в пеленках. Вона має поважний 50-літній досвід. Всі рідношкільні справи вже розроблені і унормовані у нас до подробиць. Треба тільки, щоби кожна українська одиниця, кожна українська установа була на своєму місці і виконувала супроти „Рідної Школи" те, що є її національним і громадянським обовязком.

Безперечно можуть бути поправки, доповнення, можуть запасти певні дощільніші зміни відповідно до потреб у даній хвилі, до змінених обставин і до поступу, бож „Рідна Школа" — не товариство живе, що все росте, все розвивається.

Закінчу словами п. Степана Конрада: „Кожний, хто хоч трохи цікавиться діяльністю і значінням „Рідної Школи" — мусить з найбільшим поважанням склонити голову перед великою ідеєю, втіленою в цю інституцію" — та додам: і доложити свою цеглину до того, щоби вона якнайкраще розвивалася.

І. Герасимович.

VII. Кружки, шкільні інспектори і фонди „Р. Ш."

На закінчення хотів би я сказати кілька слів у справі Кружків і фондів „Рідної Школи".

Вже законні приписи вимагають, щоби всюди, де має вестися якась рідношкільна праця, був статутовий Кружок „Рідної Школи", а вже безумовно він необхідний там, де є чи має бути школа, захоронка, бурса, якийсь курс чи якась інша рідношкільна установа.

По друге хочби навіть не було таких законних вимог, то для самої справи треба якнайживішого заінтересування найширших кругів громадянства, треба його співпраці, моральної і матеріяльної піддержки, треба одноду шности в обороні рідношкільних установ, а того всього не можнаб осягнути, якщо не булоб статутової рідношкільної організації на місці.

Інша справа, як поодинокі Кружки чи радше вибрані члени Старшини тих Кружків сповняють свої обовязки. Це все залежить від особистого складу даної Старшини. Якщо члени Старшини і Кружка інтересуються рідношкільною справою, то праця поступає правильно вперед і тоді маліють усякі перепони. Маємо гарні приклади, що Кружки „Рідної Школи", які ведуть селяни, викликують розмірно дуже великі успіхи: удержують школи, оплачують на час і порні побори учительським силам, будують рідношкільні будинки і т. д.

Одначе гірше мається справа, якщо члени Старшини приймають вибір тільки для почести і з вибором вінчиться звичайно їхня „діяльність". Тоді чуються від них „нарікання на наложення їм таких обовязків" і виправдування, що на нічому „не розуміються" і взагалі ніколи не знають, як до цього взятися. Брак доброї волі. Від таких Кружків і Головна Управа „Рідної Школи" не може цілими рами місяцями добитися виказу, справоздання, полагодження якоїсь справи чи взагалі якоїнебудь відповіди.

Та через те, що часом і такі люди входять до Старшин Кружків годі касувати самі Кружки „Рідної Школи". В такому випадку треба уладнити відносини на місці, а саме підшукати інших діяльніших, обовязковіших, енергічніших і відданих рідношкільним справам громадянчинів та їх вибрати до Старшини „Рідної Школи".

Головна Управа „Рідної Школи", як верховний перед українською суспільністю відповідальний правлячий рідношкільний орган, удержує шкільних інспекторів для народніх шкіл і захоронок, для гімназій і учительських семинарій і окремо для фахових шкіл і курсів. Вони відвідують школи і курси, дають фахові вказівки, переводять конференції, улаштовують зразкові методичні лекції і педагогічні анкети, проводять шкільними комісіями і взагалі держать руку на живчику рідношкільного шкільництва.

СТУД. ОРГАНІЗАЦІЯ „ТОРГОВЕЛЬНИК"
улаштовує
22. лютого 1931. 22. лютого 1931.
Останню карнавалову ніч
в салях „УКРАЇНСЬКОЇ БЕСІДИ" (Народний Дім).
1485 Запрошення в книгарні ім. Шевченка. 1—3

В ЧЕТВЕР, ДНЯ 19. ЛЮТОГО 1931 Р.
Мистецька маскарада
в салях „Народньої Гостинниці" Львів, Костюшка 1 які спеціяльно уденоровано і прикрашено актуальними карикатурами. Окрема поширена гардероба для Пань і Панів. Початок в год. 9. веч.
Запрошення можна дістати в „Поставі" вулиця Домініканська ч. 11. І. пов. в год. від 9—14 і пр. вул. Руській ч. 20 в склепі „Достаєн" від год. 15—19.
Запрошень при вступі на салю не видається! — За найкращі костюми та помисли призначені цінні нагороди. 1456

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 5 lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 19. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 28. stycznia 1931 r. do vgn. VI. 1. Pr. 53/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 5. lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 3 lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas „Dilo" Nr. 19. z daty Lwów dnia 28 stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Pacyfikacja" a) w ustępie od słów „pryniata" do „zasoby", b) od słów „na czoli" do „wisimsot", c) od słów „buło" do końca artykułu, 2) w artykule pt. „Ostanni wisty" w ustępie od słów „Pidla" do „Ženewi" znamiona zbrodni z § 65a) uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) abc) 2) propagować wzgardę i nienawiść przeciw administracji Państwa, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. Według §§ 487, 489 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

Українські петиції до Ліги Націй.

„Сензації" краківського „Курєрка".

„Іл. Курєр Щодз." з 14. ц. м. приносить нову протиукраїнську статтю п. н. „Сензаційні куліси фабрикації українських скарг до Ліги Націй". Найбільшою „сензацією" цієї сензаційної статті є її брехливість. Хоча стаття датована в Женеві, а її автором є „оригінальний кореспондент" п. Фелікс Хшановський, а проте — видно — її автор дуже кепсько поінформований про справу українських петицій. Він заявляє напр., що „до секретаріяту Ліги Націй вплинуло 8 скарг в українських справах", і як особливо „гідний уваги" факт підкреслює, що „на загальне число 8 петицій лише 2 походять від репрезентанта української меншини в Польщі: це дві петиції, які вложила в Лізі Націй посолка Мілена Рудницька..."

Одно і друге зовсім невірне. Загальне число інтервенцій, які вплинули до Ліги Націй у зв'язку з останніми подіями у Східній Галичині, доходить числа 700! Секретаріят Ліги Націй був просто засипаний протестами, резолюціями, листами і телеграмами у цій справі з найріжнороднішних місцевостей Европи й Америки, де розкинені українці. Ця масовість відкликів до Ліги Націй була доказом стихійного прокинення солідарности всієї української еміграції без огляду на політ. табори — на вістку про галицькі події. Очевидно, величезна більшість тих відкликів не була втримана у приписаній формі і тому їх не можна мериторично розглянути. Такими, які відповідають усім формам, признано 6, про які ми вчора писали, передаючи статтю „Курєра Львовского" п. н. „Скаргі руске". Між ними ще нема петицій із краю, яких є три— а не дві, як каже „Курєрок", — при чому саме найповажнішою і найширшою є петиція, підписана 17-ти українськими послами і сенаторами з Польщі. Ця петиція була датована днем 31. грудня 1930 р. Український Клюб отримав потвердження, що вона вплинула, в листі з 19. січня. Дві петиції п-ні М. Рудницької були згололошені пізніше. Чому-ж взагалі появилися у Лізі Націй скарги на краєві події спершу від наших емігрантів, а щойно богато пізніше з краю, то це — здається — усякому ясно, хто лише знає обставини тодішнього часу! Нема в цьому ніякої „сензації".

—o—

Політичні процеси проти українських послів.

Розправа проти посла Волод. Кохана.

Дня 17. лютого 1931 р. почнеться перед судом присяглих у Львові карна розправа проти посла Володимира Кохана, який перебуває у вязниці у Львові. Прокуратура окружного суду у Львові обвинувачує посла Кохана у злочині головної зради з §§ 58. ц і 59. к. з., у злочині заворушення публичного спокою з § 65. а, 5. к. з., провині з § 300. і 302. к. з. і провині з § 491. к. з. Закинені йому каригідні вчинки мав пос. Кохан виконати у змісті промов, виголошених на публичних вічах і зборах, а то: в Раві Руській (29. VII. 1928), в Карові (10. VIII. 1928), в Хліячанах (17. IX. 1928), в Журавцях (18. IX. 1928), в Цішанові (17. VII. 1928), в Олешичах (18. VII. 1928), в Потиличі (18. VIII. 1928), в Вербиці (10. IX. 1928), в Сільци (12. V. 1929), в Боратині (28. VII. 1929), в Верхраті (17. IX. 1928), в Яворові (29. IV. 1929) і в Городиловичах (4. VIII. 1929 р.).

Прокуратура покликала до цієї розправи 37 свідків, переважно функціонарів поліції і старостів, а оборона понад 100 свідків.

Розправа тріватиме найменше 3 дні, себто дня 17., 18. і 19. лютого ц. р.

Розправа проти посла Степана Біляка.

На день 2. березня ц. р. визначена перед судом присяжних у Львові карна розправа проти посла д-ра Степана Біляка, адвоката в Городку Яг., за злочин заворушення публичного спокою з § 65. к. з. Цей злочин буцімто скритий у промові посла Біляка, виголошеній дня 20. січня 1930 р. на вічу в Керниці, городецького повіту. Первісний акт обвинувачення обіймав ще й провину з § 300. к. з. Прокураторськими свідками проти д-ра Біляка є 2 селяни з Керниці.

Злочин з § 65. к. з. є загрожений карою тяжкої вязниці від 1—5 літ.

Пос. д-р Біляк відповідатиме з вільної стопи.

За океаном.

Українські віча в Америці.

Відгомоном тих подій, що розіграли́ся були минулої осени у Східній Галичині, є численні українські віча і збори по всіх тих місцевостях Злучених Держав, Канади, Бразилії й Аргентини, в яких живуть переселенці з українських земель. Деякі з тих віч у більших осередках кінчилися великими маніфестаційними походами, в яких брало нерідко участь кілька, а то й кільканацять тисяч осіб обох полів. У походах несено транспаренти з ріжними написами, роздавано летючки в англійській мові і т. д. На вічах промовляли майже в кожній місцевости крім українських промовців також визначні чужинці: американські конгресмени (посли), професори університету, посадники міст і інші, а також представники білорусинів, литовців, німців і інших народів. Скільки таких українських віч відбулося за океаном, годі обчислити, бо українська американська преса, яка приносить широкі звідомлення й описи таких віч, проскакує нині до нас доволі рідко. Коли зважити, що з самих Злучених Держав вислано до Ліги Націй понад 400 українських телеграм, як про це читаємо у „Волі Народу" (ч. 11. з 29. січня ц. р.) ,то можна приняти за певне, що українських віч і зборів у цілій Північній і Південній Америці відбулося в останніх місяцях кілька сот.

Українська виставка у Трентоні.

У стейтовому музею Ню Джерзи в Трентоні, Н. Дж., уладжено український відділ, де зібрано богато гарних українських річей, як вишивки, килими, костюми і т. д. Вечорами українки й українці уладжували теж українські концерти і танки, а були теж і виклади в англійській мові про український нарід і його звичаї.

Хвалить українців і німців у Канаді.

Один із суддів, що признавали нагороди в недавному контесті канадійської державної залізниці Сі-Ен-Ар (Кенедіен Нешенел Рейлвей) за поступ ново-канадійських громад, д-р Джан Мек-Кей, голова Манітобської Колегії Вінніпегу, мав 8. грудня промову перед членами „Джіро Клюбу", в якій описав свій досвід із згаданого контесту. Давніше д-р Мек-Кей думав, що це похибка позволити іміґрантам закладати свої колонії. Але тепер переконався, що це найліпша річ, яка може бути, бо в такий спосіб вони можуть краще причинитись до життя цієї країни й остаточно таки засимілюються. На думку д-ра Мек-Кея — українці і німці (меноніти) мають призначення відіграти дуже важну ролю в розвитку життя в Канаді.

„Молода Америка".

Від недавнього часу виходить у Філядельфії журнальчик „Джуніор Америка", що його видає „Провидіння" для своїх молодих членів, школярок і школярів. Третє число газетки вийшло за грудень, а четверте за січень ц. р. Газетка писана головно по англійськи, але дещо і по українськи, аби дітвора бралась також до читання в рідній мові.

Ви помиляєтеся, коли кажете, що життєві обезпечення це зайвий видаток. Життєва поліса забезпечує для Вашої родини на випадок Вашої смерти грошеві засоби, які дають їй спромогу улаштувати своє життя. Тому подбайте негайно про життєву поліси Товариства

„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ, РУСЬКА 18.

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ.

Василіянський чин дістає архимандрита.

„Нова Зоря" подає, що Конгрегація для східної церкви окремим декретом з 1. січня 1931 вирядила, щоб найближча генеральна капітула чина СВВ вибрала архимандрита і його дорадників. З огляду на те, що досі зреформована була тільки одна галицька провінція чина СВВ, лиш галицький протоігумен виконував рівночасно уряд архимандрита. Колиж в останніх 10 роках за управи пок. о. А. Калиша зреформований чин Василіян поширився на інші краї й народности, Апостольська столиця уважала за вказане поручити вибір найвищого настоятеля чина (архимандрита), з тим, що настоятелями в поодиноких провінціях будуть протоігумени.

—o—

Школа в Польщі.

Промова посла Д. Великановича дня 10. лютого 1931 року над бюджетом міністерства освіти в соймі.

Висока Палато!

Забираю голос над бюджетом міністерства віросповідань і освіти в болем і досадою, тому, що промовляю на румовищі українського шкільництва й української освіти в Польщі.

Навіть найбільш тенденційна статистика, зроблена на підставі перепису населення в р. 1921. в часі нашої абстиненції при конскрипції, не могла закрити правди, що в Польщі живе український нарід і то в такому поважному числі, що творить 15 проц. згідно з офіціяльними даними, а фактично 20 проц. загалу населення в державі. Здавалось би, що поляки у своїй відродженій державі, памятні власних терпінь через півтора століття у чужих займанщинах, зрозуміла ало і не схотять держатися випробованих на них метод. Здавалось би, що ті, які апелювали до народів Европи і Америки, шукаючи помочі в часі свого поневолення, витягнуть науку в моменті відродження. Ми мали право думати, що у визволеній Польщі український нарід не буде мати потреби наслідувати славних синів Польщі з часів їх неволі, які боролися в обороні рідної школи, рідного вчителя і прав людини в чужих державах. Однак яке страшне наше розчарування і яка сумна дійсність стає перед нами з оцих ледви кількох років польського правління...

Занадто коротний час не дає мені змоги обговорити деяких позицій бюджетового прелімінара, тому хочу представити Високій Палаті про наше шкільництво тільки факти і цифри. Нехай вони говорять до душі тих, котрі ще тямлять недавне польське минуле. Вже наша товаришка, п. Рудницька в своїй промові на бюджетовій комісії дня 14. січня 1931 р., ствердила, що ціллю шкільної політики відносно українського народу в Польщі є ведена під кутом інтересів міністерства внутрішніх справ. Я додам, що поруч з цим треба ще ствердити, що освітня і шкільна політика до нашого народу йде під кутом інтересів тих польських партій, які у своїй програмі мають повну асиміляцію українського народу. Що це моє твердження має своїй основи, доказують численні приміри нищення наших шкіл, молодої, вчительства й організацій позашкільної освіти. Методи урядових чинників, вплив поліційних органів, як також ріжних польських часописів, чи то акцію на нашу школу з боку поодиноких осіб, обговорювали ми нераз. Я тільки хочу деякими примірами доповнити комплекс втрат, яких зазнав наш нарід за час 12-літнього істнування польської держави. Декілька примірів з ділянок міністерства освіти дадуть нам образ наведених міркувань.

Адміністрація і вчителі.

Система шкільної адміністрації в Польщі є бюрократичною, замість бути в ім'я демократичних кличів громадянською. З тої причини наше громадянство позбавлене цілковито впливу на розвиток і виховавчий напрямок школи.

Вправді влада другої інстанції — кураторій має свого роду самоврядний характер, як шкільні окружні ради, але їх компетенція є дуже обмежена, а на наших територіях Східної Галичини, Волині і Полісся не має того характеру зовсім. Не лише нема мови про те, щоби бодай там, де переживає українське населення, був куратором українець, але навпаки — якраз там добирається людей, котрі своїм нетактом і послухом політичним органам влади провадили відносно українців якнайгострійну політику. Рішення у

Чи ревматизм і подагру можна вилічити?

В цій справі незвичайно цікавим документом для всіх тих, що терпіть є лист п. И. Шера, Львів, вул. Ліндого 2. II. пов., в якім п. Ш. пише нам м. ін.: „Від кількадесяти літ я терпів на ревматизм та сильний ревучий біль у правій нозі. Весь той час уживав я безліч ріжних лічничих засобів, а також був двічі в закордонних купелевих місцевостях. Успіх був лише переходовий, болі все вертались і я не відчував поправи. Перед трьома місяцями звернув мені знайомий увагу на Тогаль, який я зараз купив в аптиці. Я заживав Тогаль тричі денно по дві таблетки. Вже в першім тижні почув я значну полекшу, а в третім позбувся я приврих недомагань і почуваю себе як новонароджений. Таблетки Тогаль кожному, хто терпить раджу буду поручати". Так само як п. Ш. пише нам богато тисяч осіб, які приймали Тогаль не лише при ревматизмі, болях у суставах, але передовсім при подагрі, нервових болях голови, грипі і простудах. Тогаль приносить негайно найтяжчі болі і вбиває природним способом недуготворчі причини, в зародку нищить ті недомагання. Таблетки Тогаль нешкідливі для серця, шлунка і інших органів. Маємо більше як 6.000 лікарських опінок. Випробуйте самі ще нині, але жадайте завсіди у власнім інтересі оригінальних таблеток Тогаль. — Нема нічого ліпшого! Можна дістати по всіх аптиках. 1446 2—4

Повість! Повість!

Маціцький

як премію

ВИСИЛАЄМО ЛИШЕ ТИМ ВП. Передплатникам, що прислали або пришлють 1·— золотий на почтову оплату.

Можна присилати почтовими марками.

За честь та істнування.

(Протест умовних працьовників проти заподіяної їм кривди.)

Дістаємо до поміщення такий комунікат:

Дня 10. лютого ц. р. відбувався сходини уряловців корабельних товариств у Львові в справі поголовної редукції їх у зв'язку з заложенням Еміграційного Синдикату. Жертвою цієї редукції впало около 1000 кормителів родин, котрі, а увазі на загально пануюче безробіття та неможливість найти собі працю в інших господарчих галузях, знайшлися над пропастю й не мають змоги здобути собі засобів для істнування.

Розпука предукованих тим більше увиразнена, що досі до новоосновання Еміграційного Синдикату не принято довголітніх, знаменитих та фахових робітників, котрі своєю безпорадною працею та жертвенністю здобули собі повне довіря належних власте. Туто принято людей переважно нефахових, істнування яких в нічому не було загрожене.

До матеріяльної кривди службовників корабельних товариств долучалася в останнім часі ще й моральна кривда, яку заподіяв їм міністр праці та суспільної опіки своєю заявою із соймової трибуни на засіданні з дня 7. лютого ц. р. в часі дебати над справою Еміграційного Синдикату. У відповіди на промови послів, які боронили матеріяльних інтересів предукованих працьовників корабельних товариств, п. міністр утотожнив їх з покутними агентами, які жирують на недолі еміґрантів.

Проти цієї заяви, проголошеної із соймової трибуни, уряловці корабельних товариств закладають *урочистий протест*, стверджуючи, що совісна та чесна їх праця, велена під гостром та постійною контролею Державного Еміграційного Уряду, суспільних товариств опіки над еміґрантами та величезних кругів еміґрантів — не дає ніяких підстав для того, щоб умовних працьовників ставляти в один ряд з особинками, які жирують на еміґрації.

В рядах умовних працьовників корабельних товариств є люди, які перед обявом посад в корабельних товариствах займали високі відповідні становища в армії, судівництві та в адміністрації.

Вище наведені вияснення потягнуть скаженість уряловців корабельних товариств до цілковитого громадянства, яке зовсім певно оцінить їх як слід

Одна чарка горівки вбиває.

(Під увагу модним туристам і мисливцям).

Дня 3. серпня 1925 р. застав прокуратор Каппіна з Валтавш із своєю родиною та провідником в горах Шмаус зо Зчотного (в Татрах). День був студений, мало можливим світом. Туристи були дуже втомлені, тому пристанули та покріпилися невеликим відпочинком горівки. Небавком після цього почули вони таке сильне ослаблення, що попадали на землю. Зі їх найближчого оточення, крім прокуратора Каппіни, лишилися при житті:

На доказ, що вони померли в наслідок вживання горівки, оповідає ось таке: Коли на досвідний турист д-р Колпас з Тухлі лещатах з гори Свинець зо Тухлі [illegible] пристанув та в нагоді на скорий відпочинок, хоч знав з досвіду, що не належить горівки, хоч знав з досвіду, що не належить туристові, тільки навпаки — що більше його ослаблює. Він та його товариші відчули запах потім таке сильне ослаблення, що не могли йти далі. Д-р Колпас втратив притомність та почав мячити. Здавалося йому, що бачить стіл, повний їжі та напитків. Коли ж сягнув по них, кидав рукою об скалу — та прочунив. Такі побачив із страхом, що стоїть над пропастю в якій би скотився, коли б що не пригадав собі. Тоді [illegible] Зібравши сяк так сили, [illegible] Інші товариші, котрі теж пили, повідали на місці. Інші товариші, котрі теж пили, повідали на місці. Це вони завдячували тільки тій обставині, що їх горівка була слаба і вони її не напили багато.

Подав *д-р Вербенець.*

Волинська польська преса

про волинський воєвідський слідчий уряд.

Редактор офіціозу „Пшеґльонд Волиньскі" в Луцьку Т. Загурскі у вступній статті п. н. „За право людини" (ч. 5) порушує справу ославленого слідчого уряду, кажучи, що волів би назвати керманичів цього уряду „краще садистами", ніж „шубравцями".

Але — тепер, а не тоді, коли вони були в своїй необмеженій силі.

Згадуючи слова міністра вн. справ ґенерала Складковського „про річ, про яку горобці на даху в Луцьку цвірінькали", додає:

„Але горобці (в Луцьку) не мають права голосу... лише міністр"...

І пояснює ці слова так:

„Колиб редакція „Пшеґльонду Волиньского" написала про слідчий уряд в Луцьку те саме, що сказав у сенаті міністр Складковський, то з огляду на неможливість доказу багатьох фактів, фактів ноторичних, — нижчепідписаний начальний і відповідальний редактор часопису вже давно сидів би в „козі"... Такі є нераз причини ваших сумних промовчувань"...

Отже, редакція офіціозу знала про те, що діялося в слідчому уряді, як знали й всі „горобці на дахах" і тим більше, що слідчий уряд міститься під одним дахом з урядом воєвідським. Знала й мовчала, бо боялася; знали й всі „горобці" і теж боялися.

Чим же тоді є слідчий уряд, коли його всі боються і мовчать? Чи ці слова редактора офіціозу не найкраще характеризують те, що діється на Волині? І чи лише це одно вище промовчує офіціоз разом з іншими „горобцями"? А сотні цілковито невинних людей, що побували в арештах і вязницях завдяки примхам тогож самого уряду, й були звільнені слідчими суддями?

І коли так лякається офіціоз і інші „горобці" під безпечним дахом, то шож можна сказати про звичайних смертних громадян!

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРГАНІВ ТА КАШЛЮ

ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ

Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями

Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 749 19—

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Дня 13. лютого на засіданні сойму відіслали до регулямінової комісії внесення прокурятора про **видачу пос. Ткачова** (комуніста, якого, як відомо, на засіданні вдарив пос. Скрипник).

Опісля сойм розглядав бюджет у 3. читанні. В голосуванні поправки опозиції, щоб скреслити дисп. фонд, відкинули. Тисамим бюджет. закон із бюджетом на 1931-32 р. сойм прийняв у 3 читанні.

ЧИ ПОСЛА МОЖНА АРЕШТУВАТИ?

Дня 13. лютого на засіданні сойму пос. Руг (Кл. Хл.) *повідомив* маршала, що пос. Доброха (Визв.) хотів арештувати поліц. урядовець заявляючи, що апел. суд у Люблині змінив грошову кавцію на арешт. Пос. Доброх відкликався до Найв. Суду, тому інтерпелянт просить маршала, щоби зайнявся тією справою та вможливив послові сповнити пос. обовязки поки Найв. Суд не видасть рішення. Маршал відповів, що внесенням у тій справі займеться комісія пос. незайманости. Судове слідство проти Доброха почалося, коли він іще не був послом, тому тут примінюється 21. уст. конституції, який каже, що карно-судове, карно-адміністраційне або дисциплінарне поступування, яке ведеться проти посла на домагання сойму здержиться аж до вигаснення мандату. Зложене внесення стається про те. Коли справа, в наслідку якої мають арештувати пос. Доброха, а яку вже розглядала комісія пос. незайманости і пленум сойму, тоді право, якого допоминається внесення, є вже сконсумоване.

РЕОРГАНІЗАЦІЯ МІН-СТВА ЗАКОРД. СПРАВ?

Варшавські часописи повідомляють буцімто приготовляється плян реорганізації мін-ства закорд. справ. Плянують утворення двох нових департаментів: східного й західного.

У політичних колах називають як кандидатів на поважні закордонні становища двох урядуючих міністрів: Залеського та Матушевського. Реорганізація мін-ства закорд. справ може наступити щойно після повороту Пілсудського.

ПРОЦЕС КУБАЛІ.

13. лютого в другім дні розправи проти май. Кубалі брат його Владислав Кубаля, (заступник голови пив. летунства) зізнав, що 14. грудня брат його дістав анонім.

Чура майора Кубалі, ряд. Прихідний, каже, що нічого не тямить.

Св. Клещинська, машиністка, признає, що під диктатом майора Кубалі писала анонімн.

Опісля зложив заяву майор Кубаля, в якій признається, що писав і розсилав анонімн з нападами на дет. департамент мін-ства військ. справ, головнож на полк. Райського. Інспірував теж деякі часописи, щоби поміщували статті про господарку дет. департаменту з неповажними вістками. Кубаля не признається лише до авторства анонімів, писаного до Райської, та суд пізнав цей факт доказаним.

Після наради військ. суд видав присуд, на основі якого майора Кубалю за писання анонімів до полк. Райської і кільканацятьох людей засуджено на **1 рік вязниці із зарахуванням превентійного арешту та на видалення із старшинського корпусу.** При вимірі кари суд прийняв як злагіднюючі обставини, що обвинуваченій досі не був караний, що був на фронті та що брав участь у трансатлянтійськім (невдалім) леті.

ПІСЛЯ НАПАДУ НА КОМАНДАНТА ПОСТЕРУНКУ.

Польські джерела повідомляють: Напад на коменданта поліційного постерунку Гаї-Чижиків виконано 12. лютого в год. 8.30 веч. Комендант постерунку ст. пшодовнік Влад. Довчик їхав саньми із залізничної станції Гаї-Чижиків до села. Із ним їхала теж учителька Влад. Гамбеш. Нараз із віддалі 3—4 кроків впало до їдучих кілька револьверових салів. Ранений був тяжко в шию комендант постерунку, зранена вчителька. Богдан Гринько й военний інвалід Тимко Вовк, що поганяв коні. Напасники, яких було 6 стріляли із малокалібрової зброї. Ранених перевезли негайно автобусом до заг. шпиталю у Львові.

Польські часописи повідомляють, буцімто є підозріння, що напад виконали члени УВО.

Ціло вийшли лише вчителька Мошковичівна й учитель Кіршнер. Коли напасники стріляли, коні сполошилися та понесли сани, тоді теж ранений був ще один кінь.

На місце події приїхав комісар Шварц із відділом агентів і поліціїв. Вони ведуть вступне слідство. Похищо невідомо, чи напад мав політичний підклад, чи був якимсь актом політичної пімсти, хоч як зпше згадано, деякі польські часописи приписують його завдалегідь членам УВО.

Польські джерела повідомляють, нібито слідство впало вже на слід напасників, а навіть, що їх уже арештували.

РОЗВЯЗАННЯ ПОСЛУГИ У ЛЬВІВСЬКОМУ ВОЄВІДСТВІ.

Воєвода Наконечніков Клюковський видав розпорядок, яким на осн. уст. 7. розп. з 20 квітня 1854. В. Д. З. ч. 94. розвязує польську соц. партію-лівицю на терені львівського воєвідства. Розпорядок воєводи є виконанням попереднього заряджения мін-ства внутрішніх справ.

ПАПА БЛАГОСЛОВИТЬ СВІТ ЧЕРЕЗ РАДІО

Дня 12. лютого папа говорив через радіо. Промови не можна було чути докладно, а в Парижі навіть не могли безпосередньо відібрати ватиканську радіостацію. „Еко де Парі" твердить, що це мабуть більшовицька радіостація нарочно перешкоджувала, щоби слухачі не чули промови папи.

Папа зачав промову словами: „Мир людям доброї волі". Звернувся насамперед до тих, яких лучить катол. церква, опісля до всіх церк. єрархій і вірних. Працю місіонарів порівняв до акції апостолів. За невірних молиться щодня. Правлячим поручає справедливість, вони мусітимуть здати рахунок перед Богом за свої вчинки. Богатим пригадує обовязки супроти вбогих. З словами любови й розради звертається до вбогих. Робітникам і роботодавцям поручає взаїмне порозуміння та кінчає словами розради для тих, що попадають у розпуку, що терплять і дає ап. благословення урбі ет орбі.

ЗМОВА В ЗАГРЕБІ.

Віденські часописи повідомляють зі Загребу, що тамошня поліція впала на слід нової терористичної змови хорватів. Хорватські змовники зорганізували мин. місяця замахи пекольними машинами. В звязку з цим є теж вбивство посадника міста Нової Градиски. Згідно із зізнаннями вбивника Ростіча останні замахи в Загребі виконано на приказ хорватського емігранта Перцеча. Він за посередництвом арештованого свого часу Левковича дав терористам гроші та вибухові матеріяли. Крім нього в замахах брало участь іще 4 людей і їх також арештували.

справах шкільництва так у львівській кураторії, як волинській і поліській є в руках візитаторів і різних урядовців виключно поляків, які є самою тою інстанцією, яка рішає про долю школи і вчителя на наших землях. У Львові іменовано вправді 2-ох чи 3-ох українців, але з їх голосом ніхто там не рахується. У справах народнього шкільництва і вчительства у львівській кураторії мав досі найбільший голос дотеперішній візитатор зі студіями 2-ох літ політехніки п. Опаля, знаменитий виборчий агітатор, але слабший педагог. Рішення кураторії в справах виховання, підручників і іменування учительства повинно залежати від опінії громадянських рад. Для українців, що мешкають збитою масою на території Східньої Галичини і Волині, повинна існувати окрема шкільна краєва рада з українцем куратором на чолі. Проект поділу краєвої шкільної ради у Львові пропонував її президент проф. Поль в р. 1919. На жаль, його голос загинув без наслідків.

Влада першої інстанції, шкільні інспекторати чи шкільні повітові ради вже частинно мають громадянську систему, але їх будова того роду, що українці без огляду на свою чисельність в повіті будуть завсіди в меншості. Коли зважимо, що на 366 інспекторів в Польщі, в тім 64 у львівській кураторії, а 15 у волинській, нема ні одного інспектора українця, то буде ясною причина некорисного стану українського шкільництва і поганого положення українського вчительства.

Коли згадую про інспекторів, не можу помінути мовчанкою поведінки деяких інспекторів з терену львівської кураторії. З прикрістю мушу тут назвати імя інспектора Бережницького в Турці. Той пан з цілим завзяттям нищить українські школи і вчителів. В біжучім році, в часі агітації школи в Шандрівці, не вагався вести виборчої агітації в класі, ставлячи малим дітям питання, якби вони голосували при виборах та накидуючи їм свою виборчу листу. Тимчасового учителя Баковича звільнив з посади за те, що той щиро заявив, що він до виборів не буде мішатися. Спричинює перенесення управителя школи в Волчім Володимира Хадея за те, що він замало впливав на парубків українців, аби вписувалися до Стшельца, а п. Прупову переніс, як сам заявив, за те, що не перешкодила громалі знести відклик за неправне зутраквізування школи в Завадці. Під його опікою вилурено від людей підписи на шкільні декларації за утраквістичною школою, тож нічого дивного, що в повіті з 92 проц. українського населення остали ще 3 українські школи незутраквізовані. Дивує нас, що п. міністр кривдить таких інспекторів, як п. Бережницький з Турки. Мотак з Надвірної і їм подібних, та держить їх між населенням, учительством і дітворою, яких вони так сильно ненавидять. Якби шкільна повітова рада мала справедливий особовий склад, відповідаючий процентово національному станові населення, і колиб шкільна рада та її прерогативи були поширені, то інспектор був би лише виховавчим педагогічним чинником, а не політичним агітатором.

Існує ще один автономічний шкільний орган: місцеві шкільні ради. Однак їх роля так замаліла, що вимагає спеціяльного обговорення і реформи.

Частинною шкільної адміністрації є безперечно й учителі. Чим є учитель для кожного народу, вже очеркнув свого часу „залізний канцлер" Німеччини Бісмарк. Останньо в Польщі святковано ювилей боротьби за польську школу в російській займанщині; це було теж наявним доказом, що значить рідний учитель. Отже годі зрозуміти інтенцію шкільної влади, чому вона накидає чужих учителів польській дітворі, а також, чи це згідно з совістю цієї влади, коли вона позбавляє українську дітвору і український нарід рідного вчителя. При іншій нагоді обговоримо ширше справу перенесень і звільнювань учителів українців, але й нині мушу про це коротко згадати.

В біжучому шкільному році перенесено без підстави около 60 учителів українців на сотки кільометрів від родинних місць, не дивлячись на їх матеріяльну і моральну руїну і на непотрібні втрати на кошти переїзду з державного скарбу. З найбільшою трудністю українці, тимчасові вчителі, дістаються на посади, а багато з них інспектори звільняють по кількох роках без подавання якихнебудь причин. В минулому році в одному тижні звільнено 18 учительок на Волині, а сам інспектор Бережницький в р. 1929-30 звільнив 6 сил в одному повіті, а двом казав „на власне прохання" перенестися. В цьому році у львівській кураторії, при рефераті візитатора п. Опалі, принято тільки кілька прохань кандидатів українців, інших відіслано до західних кураторій, або й зовсім відмовлено посади.

Хоча вчителі українці сповняють свої обовязки з найбільшою точністю, хоча мають повні кваліфікації, а проте важко їм добитися управительства в 7-клясових школах. На близько 2 тисячі управ в 7-клясових школах є ледви 6-ох українців. *(Докінчення буде.)*

Найліпше мило за таку низьку ціну!

Жіноцтво цілого світа признало тоалєтове мило Lux за незрівняне щодо чистоти, делікатности та запаху. — Кожний, хто його спробує — мусить ним бути захоплений.

LUX
ТОАЛЄТОВЕ
МИЛО

найприємніше в світі

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 15. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 7)

Тиждень в Ен Арборі.

Гра починається.

Але гляньмо на площу гри. Бачимо на одній половині грачів з Міннесоти, а на другій наших грачів. Міннесотці в брунатних одягах з білими числами на плечах. Всі грачі як дуби. Вам здається, що міннесотці більші і тяжчі від наших.

Ваш провідник пояснює вам, що міннесотці справді тяжші хлопці, але наші краще зрівноважені. „До атаки ми маємо легких хлопців і швидких, а тяжких маємо до оборони. У міннесотців всі тяжкі, а тяжкий не побіжить з мячем так само, як легкий. Зрештою нема чого їх боятися, бо Нагурського вже нема".

„Хто цей Нагурський?" — „Це українець, студент у Міннесоті, один з найліпших футболістів в Америці і пострах всіх університетів, з якими грала Міннесота. Нагурський скінчив уже університет, але ледви чи знайдеться який студент в Америці, щоби про нього не знав"...

На даний знак грачі щезають з поля гри, а виступає військовим кроком мишіґенська банда. Стошіснацять студентів при звуках маршу стає на середині поля. Пречудний вид гри. Вітер повіває пелеринами грачів, які зверху сині, з жовтою підшивкою.

Банда розташовується на середині поля і звернена лицем до секції, де сидять гості з Міннесоти. На даний знак грає банда гимн університету Міннесоти. Всі встають і відкривають голови. Ви й не завважили, аж провідник вам сказав, що банда так уставлена, що творить три букви МІН, себто скорочення Міннесота. Опісля обертається банда до своєї секції і грає гимн Мишіґену. Грачі так тепер поставлені, що творять букви МІШ, скорочене Мишіґен. Ці букви та різні інші формації творять підчас ходу в порядку, без найменшої метушні.

Відтак наша банда йде на край площі і стає біля високої прапорової жердки.

Знову оклики і оплески. На поле виступає міннесотська банда. Вона теж грає спершу Мишіґенський гимн, опісля свій. Вона цікава тим, що місцями половина банди грає, а половина співає. А вже найцікавіший є величезний барабан, на яких шість метрів високий, на колесах, який міннесотці везли стільки миль.

Остаточно обі банди стають біля жердки. Вся публика стає на ноги і при звуках музики співає американський національний гимн. Рівночасно підтягають на жердці американський прапор.

Гра футболу.

Церемонія скінчилася. Банди зійшли з поля. На площу вибігає з обох боків по одинацять грачів, по дорозі копаючи і ловлячи мяч. Також виходять судді гри і мірники в білих одягах.

Свиставка і почалася гра. Наші дістали мяч. З одного боку 50-метрової лінії наші, з другого боку міннесотці. Наші мають копнути мяч. Міннесотці в ріжних віддаленях на своїм полі, аж до брамки і вижидають мяча. Один з наших подався взад, поставив мяч на траві, розбігся і копнув його високо і далеко. Противник зловив мяч біля своєї брамки і зі скорістю стріли, кріпко держучи мяч під пахою, біжить уперед у напрямі противника. В той мент ви бачите, що один з наших кидається на нього, хапає його повище колін і валить на землю аж відгомін пішов. На нього повалилися інші і ви бачите, що з десятьох лежить на купі, а той з мячем на споді.

На полі метушня. Одні лежать повалені на землі, інші біжать сюди і туди. Судді в білих одягах розсувають кучу, видобувають зпід споду грача з мячем, беруть від нього мяч і кладуть на тім місці, де він упав. Вже всі грачі повискакували на ноги. Мяч у руках Міннесоти і Міннесота має тепер чотири нагоди посунутися вперед на територію противника і евентуально перенести мяч через крайню лінію Мишіґену та здобути шість пунктів.

Мишіґенці станули в ряди, щоб не пустити противника ані крок наперед.

Міннесотці зібралися в кружок, лицем до середини і радять, як атакувати. Ця нарада не сміє тривати довше як десять секунд.

Стають у ряд, два метри поннижче лінії на якій лежить мяч. Один з них стає над мячем, розкрячений і кидає мяч між ноги до своїх узад. Той, що зловив мяч, скорим рухом передає його другому, щоб змилити противника. Той, що дістав мяч обходить своє крило і старається пробитися через лінію противника, як може найдальше. Але противники в один мент вже повалили його на землю. Він не посунувся наперед, більш як на один метер. За ним друга спроба і девять метрів до осягу.

Знов коротка нарада міннесотців. Розставилися в ряд, той з переду кидає мяч узад, один ловить мяч, відступає, за ним наші, кількох перевертається. Нагло той з мячем бачить перед собою вільне від противників поле, обертається до переду, перебігає кілька метрів, аж ухоплений противником з заду за шию, паде як колода на землю. Противник на нього, ще кількох на них і друга спроба скінчилася. Тепер здобули міннесотці чотири метри. Мяч лежить на сороковій лінії Міннесоти. Іще дві спроби і пять метрів до осягу.

Наступає третя спроба. В той мент, коли міннесотський грач розкрячений кинув мяч узад, один з наших просмикнувся крізь міннесотську лінію і відразу повалив на землю того, що дістав мяч до рук. Чути тисячі голосів і викриків радости. Міннесотці стратили чотири метри. Наступає четверта спроба. Девять метрів до осягу.

(Продовження буде.)

Повість! Повість!

Маціцький

як премію

ВИСИЛАЄМО ЛИШЕ ТИМ ВП. Передплатникам, що прислали або пришлють 1"— золотий на почтову оплату.

Можна присилати почтовими марками.

За честь та істнування.

(Протест умових працьовників проти заподіяної їм кривди.)

Дістаємо до поміщення такий комунікат:

Дня 10. лютого ц. р. відбулися сходини урядовців корабельних товариств у Львові в справі поголовної редукції їх у звязку з заведенням Еміграційного Синдикату. Жертвою цієї редукції впало около 1000 кормителів родин, котрі, з уваги на загально пануюче безробіття та неможливість найти собі працю в інших господарчих галузях, знайшлися над пропастю й не мають змоги здобути собі засобів для істнування.

Розпука зредукованих тим більше увасаднена, що досі до новоосновaного Еміграційного Синдикату не принято довголітніх, знаменитих та фахових робітників, котрі своєю бездоганною працею та жертвенністю здобули собі повне довіря надзірних властей. Зате принято людей переважно нефахових, істнування яких в нічому не було загрожене.

До матеріяльної кривди службовників корабельних товариств долучилася в останнім часі ще й моральна кривда, яку заподіяв їм міністр праці та суспільної опіки своєю заявою із сеймової трибуни на засіданні з дня 7. лютого ц. р. в часі дебати над справою Еміграційного Синдикату. У відповіді на промови послів, які боронили матеріяльних інтересів зредукованих працьовників корабельних товариств, п. міністр утотожнив їх з покутними агентами, які жирують на недолі еміґрантів.

Проти неї заяви, проголошеної із сеймової трибуни, урядовці корабельних товариств закладають *урочистий протест*, стверджуючи, що совісна та чесна їх праця, везена під гострою та постійною контролею Державного Еміграційного Уряду, суспільних товариств опіки над еміґрантами та величезних кругів еміґрантів — не дає ніяких підстав для цього, щоб умових працьовників ставляти в один ряд з особняками, які жирують на еміґрації.

В рядах умових працьовників корабельних товариств є люди, які перед обняттям посад в корабельних товариствах займали високі керуючі становища в армії, судівництві та в адміністрації.

Вище наведені вияснення покажуть сходини урядовців корабельних товариств до відома громадянства, яке зовсім певно оцінить їх як слід.

Одна чарка горівки вбиває.

(Під увагу нашим туристам і лещетарям).

Дня 3. серпня 1925 р. вертав прокуратор Кашніца з Варшави із своєю родиною та провідником з гори Шмекс до Закопаного (в Татрах). День був студений, мело мокрим снігом. Туристи були дуже втомлені, тому пристанули та покріпилися невеликою кількістю горівки. Небавком після цього почули вони таке сильне ослаблення, що попадали на землю, де їх найдено мертвих. Єдина жінка прокуратора лишилася при житті.

На доказ, що вони померли в першу чергу від горівки, оповідав ось таке власне переживання досвідний турист д-р Кордис. Він вертав на лещетах з гори Секиль до Тухлі. Недалеко Тухлі пристанув та в надії на скорий нічліг потягнув лик горівки, хоч знав з досвіду, що це не помагає туристові, тільки навпаки — ще більше його ослаблює. Він та його товариші відчули зараз потім таке сильне ослаблення, що не могли йти далі. Д-р Кордис втратив притомність та почав маячити. Здавалося йому, що бачить стіл, повний їжі та напитків. Колиж сягнув по них, ударив рукою об скалу — та прочунив. Тоді побачив із страхом, що стоїть над пропастю, в яку був би скотився, колиб його не протверезив удар об камінь. Зібравши як-так сили, поволівся до Тухлі. Інші товариші, котрі теж пили, прийшли на місце значно пізніше, живі і здорові. Це вони завдячували тільки тій обставині, що їх горівка була слаба і вони її не випили багато.

Подав *д-р Вербенець.*

Волинська польська преса

про волинський воєвідський слідчий уряд.

Редактор офіціозу „Пшеґльонд Волиньскі" в Луцьку Т. Загурскі у вступній статті п. н. „За право людини" (ч. 5) порушує справу ославленого слідчого уряду, кажучи, що волів би назвати керманичів цього уряду „краше садистами", ніж „шубравцями".

Але — тепер, а не тоді, коли вони були в своїй необмеженій силі.

Згадуючи слова міністра вн. справ ґенерала Складковського „про річ, про яку горобці на даху в Луцьку цвіріньокали", додає:

„Але горобці (в Луцьку) не мають права голосу.. лише міністр"...

І поясняє ці слова так:

„Колиб редакція „Пшеґльонду Волиньского" написала про слідчий уряд в Луцьку те саме, що сказав у сенаті міністр Складковський, то з огляду на неможливість доказу багатьох фактів, фактів вторичних, — нижчепідписаний начальний і відповідальний редактор часопису вже давно сидів би в „козі"... Такі є нераз причини наших сумних промовчувань"...

Отже, редакція офіціозу знала про те, що діялося в слідчому уряді, як знали й всі „горобці на дахах" і тим більше, що слідчий уряд міститься під одним дахом з урядом воєвідським. Знала й мовчала, бо боялася; знали й всі „горобці" і теж боялися.

Чим же тоді є слідчий уряд, коли його всі бояться і мовчать? Чи ці слова редактора офіціозу не найкраще характеризують те, що діється на Волині? І чи лише це одно явище промовчує офіціоз разом з іншими „горобцями"? А сотні цілковито невинних людей, що побували в арештах і вязницях завдяки примхам тогож самого уряду, й були звільнені слідчими суддями?

І коли так лякається офіціоз і інші „горобці" під безпечним дахом, то щож можна сказати про звичайних смертних громадян!

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Дня 13. лютого на засіданні сойму відіслали до регулямінової комісії внесення прокуратора про **видачу пос. Ткачова** (комуніста, якого, як відомо, на засіданні вдарив пос. Скрипник).

Опісля сойм розглядав бюджет у 3. читанні. В голосуванні поправки опозиції, щоб скреслити дисп. фонд, відкинули. Тисамим бюджет. закон із бюджетом на 1931-32 р. сойм прийняв у 3 читанні.

ЧИ ПОСЛА МОЖНА АРЕШТУВАТИ?

Дня 13. лютого на засіданні сойму пос. Рут (Кл. Хл.) повідомив маршала, що пос. Доброха (Визв.) хотів арештувати поліц. урядовець заявляючи, що апел. суд у Люблині змінив грошову кавцію на арешт. Пос. Доброх відкликався до Найв. Суду, тому інтерпелянт просить маршала, щоби зайнявся тією справою та вможливив послові сповняти пос. обовязки поки Найв. Суд не видасть рішення. Маршал відповів, що внесенням у тій справі займеться комісія пос. незайманости. Судове слідство проти Доброха почалося, коли він іще не був послом, тому тут приноровлюється 21. уст. конституції, який каже, що карно-судове, карно-адміністраційне або дисциплінарне поступування, яке ведеться проти посла на домагання сойму здержиться аж до вигаснення мандату. Зложене внесення старається про те. Коли справа, в наслідку якої мають арештувати пос. Доброха, а яку вже розглядала комісія пос. незайманости і пленум сойму, тоді право, якого допоминається внесення, є вже сконсумоване.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ МІН-СТВА ЗАКОРД. СПРАВ?

Варшавські часописи повідомляють буцімто приготовляється плян реорганізації мін-ства закорд. справ. Плянують утворення двох нових департаментів: східного й західного.

У політичних колах називають як кандидатів на поважні закордонні становища двох урядуючих міністрів: Залеського та Матушевського. Реорганізація мін-ства закорд. справ може наступити щойно після повороту Пілсудського.

ПРОЦЕС КУБАЛІ.

13. лютого в другім дні розправи проти май. Кубалі брат його Владислав Кубаля, (заступник голови цив. летунства) зізнав, що 14. грудня брат його дістав анонім.

Чура майора Кубалі, ряд. Прихідний, каже, що нічого не тямить.

Св. Клещинська, машиністка, признається, що під диктатом майора Кубалі писала анонімн.

Опісля зложив заяву майор Кубаля, в якій признався, що писав і розсилав анонімн з напастями на дет. департамент мін-ства військ. справ, головнож на полк. Райського. Інспірував теж деякі часописи, що поміщували статті про господарку дет. департаменту з неправди-

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРҐАНІВ ТА КАШЛЮ

ЗНАМЕНИТО ХОРОВЯТЬ

Kaisera кармельки ГРУДНІ З ЗЯЛИЦЯМИ

Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 748 19—

вими вістками. Кубаля не признається лише до авторства анонімy, писаного до Райської, та суд пізнав цей факт доказаним.

Після наради військ. суд видав присуд, на основі якого майора Кубалю за писання анонімів до полк. Райської і кільканацятьох людей засуджено на **1 рік вязниці із зарахуванням превенційного арешту та на видалення із старшинського корпусу.** При вимірі кари суд прийняв як злагіднюючі обставини, що обвинуваченій досі не був караний, що був на фронті та що брав участь у трансатлянтійськім (невдалім) леті.

ПІСЛЯ НАПАДУ НА КОМАНДАНТА ПОСТЕРУНКУ.

Польські джерела повідомляють: Напад на коменданта поліційного постерунку Ґаї-Чижиків виконано 12. лютого в год. 8.30 веч. Комендант постерунку ст. пшодовнік Влад. Довчик їхав саньми із залізничої стації Ґаї-Чижиків до села. Із ним їхала теж учителька Влад. Гамбеш. Наразі із віддалі 3—4 кроків впало до їдучих кілька револьверових сальв. Ранений був тяжко в шию комендант постерунку, згадана вчителька, Богдан Гринько й военний інвалід Тимко Вовк, що поганяв коні. Напасники, яких було 6 стріляли із малокаліброваї зброї. Раненіх перевезли негайно автобусом до заг. шпиталю у Львові.

Польські часописи повідомляють, буцімто є підозріння, що напад виконали члени УВО.

Ціло вийшли лише вчителька Мошковичівна й учитель Кіршнер. Коли напасники стріляли коні сполошилися та понесли сани, тоді теж ранений був ще один кінь.

На місце події приїхав комісар Шварц із відділом агентів і поліцаїв. Вони ведуть вступне слідство. Покищо невідомо, чи напад мав політичний підклад, чи був якимсь актом політичної пімсти, хоч як вище згадано, деякі польські часописи приписують його заздалегідь членам УВО.

Польські джерела повідомляють, нібито слідство впало вже на слід напасників, а навіть, що їх уже арештували.

РОЗВЯЗАННЯ ППС-ЛИВИЦІ У ЛЬВІВСЬКОМУ ВОЄВІДСТВІ.

Воєвода Наконечніков-Клюковський видав розпорядок, яким на осн. уст. 7. розп. з 20 квітня 1854. В. Д. З. ч. 94. розвязує польську соц. партію-лівицю на терені львівського воєвідства. Розпорядок воєводи є виконанням попереднього заряджения мін-ства внутрішніх справ.

ПАПА БЛАГОСЛОВИТЬ СВІТ ЧЕРЕЗ РАДІО

Дня 12. лютого папа говорив через радіо. Промови не можна було чути докладно, а в Парижі навіть не могли безпосередньо відібрати ватиканську радіостацію. „Еко де Парі" твердить, що це мабуть більшовицька радіостація нарочно перешкоджувала, щоби слухачі не чули промови папи.

Папа зачав промову словами: „Мир людям доброї волі". Звернувся насамперед до тих, яких лучить катол. церква, опісля до всіх церк. ерархій і вірних. Працю місіонарів порівняв до акції апостолів. За невірних молиться щодня. Правлячим поручає справедливість, вони мусітимуть здати рахунок перед Богом за свої вчинки. Богатим пригадує обовязки супроти вбогих. З словами любови й розради звертається до вбогих. Робітникам і роботодавцям поручає взаїмне порозуміння та кінчає словами розради для тих, що попадають у розпуку, що терплять і дає ап. благословення урбі ет орбі.

ЗМОВА В ЗАГРЕБІ.

Віденські часописи повідомляють зі Загребу, що тамошня поліція впала на слід нової терористичної змови хорватів. Хорватські змовники зорганізували мин. місяця замахи пекольними машинами. В звязку з цим є теж вбивство посадника міста Нової Градиски. Згідно із зізнаннями вбивника Ростіча останні замахи в Загребі виконано на приказ хорватського еміґранта Перцеча. Він за посередництвом арештованого свого часу Левковича дав терористам гроші та вибухові матеріяли. Крім нього в замахах брало участь іще 4 людей і їх також арештували.

Перемога націоналістів у Китаю.

З Шанґаю подають, що нанкінські війська звели велику битву з комуністичними повстанчими відділами під Лу Кінґом. Битва тревала цілу добу і скінчилася великою перемогою націоналістів, які заняли місто. Комуністи втратили кілька тисяч вбитими.

—o—

НОВИНКИ

— **Телєф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата".** Фотоґраф **Лев Янушевич.**

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Концерти „Дрогобицького Бояна".** Як довідуємося, цей відомий хор розпочинає під проводом дириґента о. С. Сапруна цьогорічне мистецьке турне великим концертом української пісні у Стрию дня 19. II. ц. р. В програмі твори найновіших композиторів: Козицького, Демуцького, Вериківського, Барвінського, Людкевича, Леонтовича, Ступницького, Степового й ін. Хор має у пляні обїхати всі більші міста Галичини.

— **Концерт народніх пісень** відспівае муж. хор філії „Просвіти" ім. М. Шашкевича на Львів повіт дня 15. II. в год. 7. веч. в Акад. Домі, вул. Супінського 21.

— **Альманах Акад. Т-ва „Січ" у Відні** в 60-ліття його істнування має вийти, як нас повідомляють, уже в найближчому часі. Тепер друкуються останні аркуші. Ті бувші січовики, що обіцяли прислати свої спомини з життя „Січи", а досі цього не зробили, повинні це ще зробити в найближчих днях. Статті й матеріяли до альманаха, а також грошеві жертви слати на адресу: Dr. Jurij Witoschynskyj, Wien VIII., Bennoplatz 5/9.

— **Вплив літератури.** До варшавського фотографа у фірмі „Фото-Форберт" прийшов Осип Островецький і енергічно зажадав, щоби власник фотографічного ателіе усунув зі свого виставового вікна 4 портрети відомого італійського письменника Пітіґрілія тому, що він порнограф. Коли фотограф спитав що якраз спонукує його до такої ненависти до Пітіґрілія, Островецький відповів, що його молода жінка начитавшись повістей цього італійського письменника, почала розпустне життя і вкінці покинула його та втекла з любовником. Фотограф заявив, що Пітіґрілі нічого не винен в тому, що жінка не любила його і не хотів усунути з вистави згаданих фотографій. Другої ночі Островецький вибив у фотографічнім ателіе каменем шибу і знищив фотографії. Його арештували.

— **„Я Поліщук!"** У Кишеневі перед домом директора (воєводи) Бесарабії Галіпа явився вбого одягнений селянин та спитав дижурного жандарма, чи директор приймає. Коли йому відповіли, що прийматиме за годину, сказав: „Я Поліщук!" (Поліщук — це славний опришок, якого пошукує жандармерія). Заки жандарм стямився, цей селянин пропав. Та він мав вернутися за годину. Обставили будинок поліцією. За годину заїхало гарне авто, а з нього висів елегантний джентельмен. Ждав у ждальні спокійно черги. Коли впустили його до бюра, інтервеніював у справі 200 тисяч леїв на поміч для селян північної Бесарабії. І вкінці представився: „Я Поліщук!" Заки можна було зорієнтуватися, ain всів у авто і пропав. Потім директор дістав іще лист від Поліщука у справі тієї помоги. Поліщук хоче так відвдячнитися селянам за те, що його переховують.

— **Землетрус в Тиролі.** Віденська преса подає, що в Намльосі в південнім Тиролі населення відчуло сильний землетрус, від якого потріскали стіни численних домів. Вежа костела зарисована щілинами, але на щастя не зрушена з місця. Підчас землетрусу було чути сильний підземний гуркіт, мов далекий гомін гармат.

— **Самовбивство в Нотрдамі.** Дня 12. ц. м. до костела Нотрдам у Парижі прийшла мексиканка Антонія Ріво, вона помолилась і відтак вистрілом з револьвера закінчила своє життя. Причини невідомі.

— **Примхи природи.** Жінка одного робітника в Лодзі привела на світ дочку, яка від голови до ніг покрита густим, чорним волоссям довжини 3 цм. Навіть ціле лице, чоло й ніс та вуха покриті волоссям.

— **В роковини смерти ген. Кутепова** у всіх більших осередках російської еміґрації відбуваються урочисті свята, вечірки з рефератами і т. д. Зміст рефератів має здебільша на меті ґльорифікацію Кутепова та розбудження й підтримку духа непримиримости в боротьбі з більшовизмом.

— **Комуністи в костелі.** До костела в Новім Місті на Шлеську підчас богослуження зайшло двох комуністів, які почали викрикати: „Геть з релігією! Хай живе комунізм!" Авантюриків викинули з храму за двері.

— **Ліки на катар носа.** Американський лікар Трайфер виголосив у біольоґічнім товаристві в Ню Йорку реферат про причини катару носа. Він відкрив новий бакциль т. зв. мікрокосус кориза, який спричинює катар і винайшов нову сировицю, яка охороняє людину від цієї недуги на кілька літ.

—**Жнива нужди.** Вдова по робітнику, Леопольдина Кульшер, замешкана у Відні попавши з дітьми в крайню нужду, порішила самовбивством покінчити життя. Вона кладучись спати, відкрутила закрутку проводу ґазового освітлення і вранці найдено її трупа та трупи 9-літньої донечки і 12-літнього сина.

— **Наймолодша піяністка в світі.** Учитель музики в Ню Йорку Артур Бетер має 5-літню донечку Лілю, яка вже в 3-ім році життя вміла грати на фортепяні, а на днях вона вперше виступила на концерті, виконуючи твори Баха і Ґріґа. І критика і публика були захоплені грою 5-літної піяністки, закидали цю маленьку блєндиночку квітами і подарували їй безліч цукорків та велику ляльку. Дівчинка Ліля плескала з радости на сцені в долоні, мило і голосно сміялась до публики, а потім сіла собі в ґардеробі і спочиваючи на лаврах, почала бавитись ляльков.

— **Затонув корабель.** Недалеко побережжа Японії французький почтовий корабель „Портос" ударив об скелю і затонув. Тільки 25 осіб урятувалось, а 50 пасажирів найшло смерть на дні моря.

— **В Неаполі завалився дім.** Як подає віденська преса в Неаполі завалився великий і старий дім, який якраз мали перебудовувати чи руйнувати зовсім. Під руїнами згинуло 2 особи, а 13 осіб було тяжко ранених.

—o—

З кіна.

Кіно „ЛЕВ": „Тайна Лімузини".

Герой цієї фільми Ґаррі Піль, відомий усім, так само як Ґаррі Лідке. Оба мають те саме щастя у жінок, завдяки зовнішньому виглядові, на якому ми, мушини, не розуміємося ні дрібки. Хто йде оглядати Ґаррі Піля, знає, чого хоче. Сам він в однім недавнім інтервю сказав скромно й щиро, що не має наміру робити конкуренції Янінґсові або Кравсові себто не шукає в фільмі психольоґії, а хоче розважити публику напруженими ситуаціями, акробатикою і тріками.

Його публика складена з двох половин: з тої, що найцікавішою лектурою вважає Леблянка, Уолеса і Карла Мая і з тої, що замість читати цю дешеву сензацію — волїє її бачити на екрані для відпочинку. Фільмовим рецензентам не вільно відкривати тайн украденої лімузини, чорної маски або іншої пастки. І так більшість знає з цих тайн те, що треба: Ґаррі Піль є оборонцем покривджених і джентельменом, що бере в свою опіку гарні жінки, а врешті в останній мент виходить із усіх засідок неяарушено. Бо там, де хто має щастя, не вільно питатися: чому?

м. р.

З судової салі.

ЗНОВУ СПРАВА ПІДПАЛІВ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед львівським судом присяглих розпочалась у пятницю 13. ц. м. розправа проти учня 8. ґімн. кляси **Оніхра Максимова** з Ричихова, пов. Львів і **Гриця Байди** з Кагуїва, пов. Львів, обвинувачених у державній зраді і підпалах. Акт обвинувачення говорить, що Максимів, як член УВО, провадив устну аґітацію проти польської держави, ширив антидержавну літературу і намовив Гриця Байду підпалити стирти польського священика. Дня 21. IX. 1930 р. Байда підпалив ці стирти, уживаючи хемічних плинів, при чому попарив собі цими хемікаліями руки. Байда по арештуванні 2 дні не признавався до вини, а третього дня заявив, що це він підпалив стирти з намови Максимова. Тепер на розправі Байда признає, що він стирти підпалив, але з власної волі, а вину складав на Максимова тому, що на поліції його били. Байда боронить тим, що він до УВО не належав, навіть не читав української преси, але читаючи у „Веку Новім" якто саботажисти при помочі пальних матеріялів підкладають вогонь, хотів спробувати, чи і він потрапить орудувати „хемікаліями" і тому підпалив стирту римо-кат. капітули. Предсідник трибуналу ради. Ягодзінський питає: „А чому ви це не спробували на стирті свого тата?" В підсудного при ревізії найдено орган українських націоналістів „Юнак". Акт обвинувачення твердить, що організація українських націоналістів є нелеґальна, революційна і що „Юнак" є журналом секції цієї організації для молоді, в рамах якої є й УВО.

В обвинуваченого Максимова стверджено також попарення на руці. Максимів зізнає, що він попарив собі руку чаєм, але судовий лікар Давидович твердить, що рани на руці Максимова походять з тих самих квасів, яких вживав Байда до підпалів.

1133 3—11

Свідок, поліційний агент Йосиф Дурас, зізнає між іншим, що в підсудного Максимова найдено фотографії членів УВО: Мигула, Чайківського, Стахури, з револьверами в руках та що якийсь Химчин, перебуваючи у вязниці з Максимовим, зізнав, що Максимів признався йому в тюрмі, начебто він попарив собі руки сірковим квасом.

Оборонець д-р **Шевчук Семен** заявляє, що Химчин є відомим провокатором і злодієм, якого 30 разів карали за крадіж, та що він як провокатор викинув зі школи у Ширці портрет президента Мосціцького і зложив вину на тамошніх українців.

Оборонець д-р **Старосольський** з обуренням заявляє, що на зізнання Химчина не можна опиратись, бо Химчин провокатор, злодій і шубравець та каналія. Свідок Йосиф Дурас відповідає, що Химчин є здеконспірований український політик, вигнаний за політику з семинарії, який розчарувавшись до українців заявив поліції, що з пімсти буде виявляти поліції все, що українці роблять.

Ооборонець д-р **Семен Шевчук** додає, що Химчина викинули з семинарії за крадіж, а не за політику.

Підсудний Байда далі зізнає, що свідок агент Дурас його бив і вимушував зізнання. Свідок заявляє, що це брехня, після чого прокуратор Ліпш домагається потягнення Байди до відповідальности за обман та очорнювання представників влади і поширення акту обвинувачення проти нього.

Розправу провадить радник Гродзінський, обвинувачує суддя Ліпш, боронять: д-р Старосольський, д-р Шухевич і д-р Семен Шевчук.

УЧЕНИК УБИВ УЧНЯ.

У січні м. р. у школі св. Анни у Львові учень VI. кл. тієї школи Фіхт застрілив наслідком необережности свого товариша Раба. На днях у тій справі суд видав присуд, на основі якого засуджено Фіхтового батька на 1 місяць вязниці (за це, що держав дома набитий револьвер і так уможливив синові забрати зброю), а його сина Збігнєва на 3 місяці вязниці, за це, що необережно орудував зброєю. Обом відложив суд кару на 2 роки.

ШАХИ.

Лїгові міжклюбові змагання.

В неділю 8. ц. м. відбулося засідання комітету Ліги, на якому чотири нові клюби зголосили своє приступлення до Ліги. Клюби ці такі: „Клюб Жидівських Приватних Урядовців", „Пшишлосьць", „Рекорд" і „Клюб Т. Ш. Л." з Левандівки. Вони зложать по 35 зол і за ці гроші ухвалено купити другу мандрівну чашу для клюбу, що в цьогорічних змаганнях здобуде друге місце. Відтак вильосовано місця клюбів у такому порядку: 1) Чорні, 2) Клюб Жидівських Приватних Урядовців (ЖПУ), 3) ТУШ, 4) Пшишлосьць, 5) Гетман, 6) Кадур, 7) ЛКШ, 8) Рекорд, 9) ВКШ, 10) ТШЛ, 11) Гелм, 12) Гонец. Аматорів усунено від розгривок, а клюб „Сокул II" здисквалїфіковано на один день (!); „Сокул" зголоситься ще мабуть до цьогорічних розгривок.

Дальшою точкою порядку дня була справа уступлення старого і вибору нового виділу Ліги. По доволі гострій дискусії відмовлено уступаючому виділові абсолюторії та вибрано комісію, котра має провірити касові рахунки за минулий рік. У склад цеї комісії ввійшли: прок. Бізун, пор. Стернак та інж. Пулькрабек. Відтак вибрано новий виділ Ліги. Головою вибрано д-ра Романа, заст. голови інж. Федюка (член ТУШ) та пор. Стернака, секретарем Августіна, скарбником Акермана, заст. секретаря Шмера. До провірної комісії ввійшли: прок. Бізун, дир. Головін та С. Турковецький.

Першу руиду лігових змагань розіграють клюби вже в неділю 15. ц. м. в кавярні „Севіль" о год. 4. попол. ТУШ грає з клюбом „Гонец". Виділ ТУШ подбає про найсильніший склад, щоби в цьому році вийти ще краще, як у минулому.

СПОРТ

Змагання за мистецтво Б-кляси у гаківці.

Україна-Гасмонея 5:0 (3:0, 2:0, 0:0). Ворота для України стрілили: Труш 2, Кобзяр 2, Роман 1. Весь час значна перевага України.

В суботу 14. II. в 2. год. попол. грає Україна останні мистецькі змагання з Львовянкою. Змагання відбудуться на „Гданську". Ці змагання рішають про здобуття мистецтва Б-кляси.

Краєві лещетарські змагання.

В неділю 15. ц. м. відбудуться на Погулянці біля ресторану краєві лещетарські змагання, що їх влаштовує Карпатський Лещетарський Клюб. Початок змагань: год. 9.30 передпол.

Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна".

Річні Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна" відбудуться в неділю 15. ц. м. в салі „Української Бесіди" (Рутовського 22). На порядку нарад є між ін. реферат: 20-ліття С. Т. „Україна" у Львові. Початок Зборів: год. 11. передпол.

По Загальних Зборах С. Т. „Пролом" в Станиславові.

Дня 30. листопада 1930 р. відбулися Заг. Збори С. Т. „Пролом" у Станиславові. Як минулого року, так і тепер Збори тішились великою фреквенцією. Порядок нарад був звичайний. По звіті голови Т-ва проф. Заславського та секретаря дир. Т. Мартинця довідались присутні члени і симпатики з уст скарбника проф. О. Хичія, що протягом року Т-во мало обороту 6.340.03 зол., з чого на сам інвентар видано 1.078.45 зол. і то завдяки одноразовим підмогам наших установ та спомагаючих членів. По оживленій дискусії над звітами приступлено до вибору виділу. Головою вибрано дир. Т. Мартинця, секретарем проф. О. Хичія. На спортового референта покликав виділ В. Романюка. Як вибір проводу Т-ва, так і вибір спортового референта дають запоруку, що Т-во виявжеться в новому році як слід зі свого завдання, тимбільше, що „Пролом" лишається й надальше в клясі „Б". Черга тепер на наше громадянство, яке своїм численним приступленням у члени Т-ва повинно допомогти матеріяльно виділові до піддержки цього такого важного, одинокого у Станиславові українського спортового т-ва (в Станиславові є 8 польських і 3 жидівські спортові товариства!).

Рівночасно виділ „Пролому" подає своїм членам і симпатикам до відома, що з днем 15. І. ц. р. урухомив пінг-понгову секцію у своїй домівці при вул. Липовій ч. 92. Зголошуватись у члени можна в домівці, в Зем. Гіпот. Банку при вул. Липовій ч. 4. та в канцелярії „Пролом-у" при вул. Голуховського ч. 54. (канц. „Рідної Школи").

Д. П.

Театри.

Український Театр Союзу Артистів у Львові.

Львів, саля „Уль" (Оссолінських 10). Неділя, 15. лютого, 3-та год. попол. „Бетсон Кіммель", оперета на 3 дії Колля. — Вечором 8 год. „Еспанська муха", фарса на 3 дії А. Баха. — Білети в ціні від 1—1 зол. раніш у Союзнім Базарі, а в день вистави від 10—12. і від 2. поп. при театральній касі.

Великий Міський Театр:

Субота, 14. лютого, година 3·30 попол. „Попелюшка"; година 7·30 веч. „Фальштаф" Верді.

Неділя, 15. лютого, година 3·30 попол. „Ліда"; година 7·30 веч. „Пташних в Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 14. лютого, година 7·30 веч. „Доротея Ангерман".

Неділя, 15. лютого, година 3·30 попол. „Хоробрий вояка Швейк"; година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Субота, 14. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Неділя, 15. лютого, година 12 вполудне „Чарівні казки", оповідає Ріхтерівна; година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Ковбой та книжна". „Чорт".

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тайна лімузини" (Гарі Піль).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Король Парижа" (Іван Петрович).

ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Парамавнту" (Моріс Шевалє).

ПАНОРАМА: Звукова фільма: „Подружа з трійку".

ПАН: „Дочка Зори". (Беб Даніельс). Фараонова жінка.

ПАСАЖ: „Безробітний Чаплін". „Новітні Юдита та Гольоферн".

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Шалена дівчина".

ХИМЕРА: „Паперовий коханок".

СТИЛЕВЕ: „Жінка на місяці" (Вілі Фріч, Герда Маврус).

УТІХА: „Республіка піратів".

Програма радіо.

Субота 14. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові платки. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Фінляндські мельодії. **Таллін** (296,1) 19·05 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·50 Легкий концерт. **Берлін** (419) 16·20 Капели. **Рим** (435,4) 19·30 „Аїда" Верді. **Прага** (486,2) 20·00 Музика. **Відень** (516,3) 17·15 Солісти. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Москва** (1481) 12·00 Музика.

Неділя, 15. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12.15 Симф. оркестр. 20.30 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18.10 Фінл. музика. 18.55 Опа Соїні, співає. **Берлін** (419) 19.00 „Периколе" оперетка. **Відень** (516,3) 11.05 Симф. концерт. 20.30 Пародія „Тангойзер", Нестроя. **Рим** (441,2) 17.00 Реніталь із театру „Августео". 20.30 „Гейша" оп. Джонса. **Париж** (1724,1) 18.30 Концерт із театру Сари Бернар. 21.00 „Рівалі пур рір". **Гамбург** (372,2) 18.55 „Фігарове весілля" оп. Моцарта. **Прага** (486,2) 19.00 „Дон Карльос" оп. Моцарта. **Будапешт** (550,5) 20.00 Скрипка. **Лайпціг** (259,3) 20.30 Циганський барон, оп. Штрауса. **Мілянo** 500,8) 21.00 Тр. з опери. **Льондон** (261,3) 18.30 Концерт. 19.30 Богослужения зі Сависі. **Харків** (937,5) 15.00 і 20.00 Концерт. 19. Симф. орхестра. **Ленінград** (1000) 9.00 Симф. орхестра. 14.00 Гр. платки. 16.00 Концерт. 18.30 Відчити. Концерт. **Москва** (1481) 10.35, 15.00, 19.00, 21.00 Концерт, 20.00 Концерт із Києва.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя 15. лютого 1931.

10·15 Богослуження з Познання; 12·15 Трансмісія з Варшави; 13·00 Концерт симфонічної орхестри з Варшави і хор польського співацького т-ва; 14·20 Музика з Варшави, 15·40 Програма для найменших; 16·40 Трансмісія з Кракова; 17·30 Грамофонові платки; 20·30 Трансмісія з Варшави; 23·00 Танкова музика з „Брістолю" у Львові.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевича в Станиславові.

Бережани:

14. II. „Пірнання Сабінок".

15. II. „Маруся Богуславка".

Замість подяки за заяви співчуття і участь в похоронах бл. п. Евгена Сембая, абсольвента державної гімназії в Тернополі, складають 20 зол. на Рідну Школу. — Родичі.

Звичайні Загальні Збори Товариства „Український Дім" у Збаражі відбудуться в суботу дня 28. лютого 1931 р. в 11-тій год. рано у власній салі. Перед Зборами відправиться в Воскресенській церкві в год. 9·30 заупокійне Богослужения за Основників Товариства бл. п. Івана і Варвару Телевяків і за померших членів Товариства. — Виділ.

І. Загальні Збори І-ва Студентів-Католиків „Обнова" відбудуться на основі статуту, затвердженого Акад. Сенодом У. І. К. у Львові, ч. 765 ех 1930/31, в неділю, дня 1. березня ц. р., год. 10 рано в Дух. Академії, Коперника 36 в таким денним порядком: 1) Відкриття Заг. Зборів. 2) Звіт Управи. 3) Абсолюторія. 4) Вибір Управи, Рев. Комісії, Тов. Суду. 5) Плян діяльности. 6) Внески і евентуалія. Перед Заг. Зборами — торжественна Архиерейська Сл. Божа, год. 9 у Церкві Дух. Академії. II. У Заг. Зборах приймають участь усі члени „Обнови". III. Розглядатимуть на Заг. Зборах тільки внески подані Управі на письмі до дня 27 лютого ц. р. IV. Якби не було передбаченої статутом ½ членів дійсних Т-ва, Заг. Збори відбудуться згідно § 9. ц. с-ту Т-ва в годину пізніше та без огляду на скількість присутніх — їх рішення будуть правосильні. — Львів, 10/II. 1931. За Управу Т-ва „Обнова" мр. Ісаїв Петро голова, Гірний Василь секретар.

„Ставропигійський Інститут" продовжує час продажі свого нововиданого ведийого Служебника по зниженій ціні: 5 амер. долярів у переплеті і 4 ам. дол. брошура — до Великодня цього року. На порто і опакування 2 зол. додатково. Служебника 2-а часть (Євангеліа) і 3-я його часть (Апостол) у друку уже вінчиться і з днінем цього місяця піде в продажу, причім ціна їх також буде знижена до половини. 1451 1—2

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 13. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 33—34 сот.; літра сметани 1·60 зол., копа яєць 7·20 зол.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 7. лютого упокоївся в Бозі **Евген Сембай,** абсольвент державної гімназії з українською мовою навчання в Тернополі в 20-ім році життя. Похорон відбувся дня 9. лютого 1931 р.

ОГОЛОШЕННЯ

УДАР УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ
Львів, Валова ч. 23. І. п. Телефон 6-36,
приймає оголошення до всіх українських і чужих часописів. 1479 1—9

Присилайте передплату!

Хор „Дрогобицький Боян" улаштовує в Стрию, дня 19. II. 1931 р. — Великий концерт української пісні. 1454 3—?

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

4 ПОКОЇ, комфорт, за місячним чинш дешево винайму. Рай для дітей і старших. — Михайло Галібей, Петра Скарги 5. 1468 2—3

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде моделіст з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 7—10

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків зіт з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** 437

АДВОКАТСЬКУ канцелярію — разом з помешканням, в добрім повітовім місті, на дуже корисних умовинах, адвокатові, українцеві зараз відступлю. Зголошення до Адміністрації під „Юрист". 1473 2—3

БАЖАЄТЕ ОДРУЖИТИСЬ? Сотки молодих жінок і мущин ждуть Вашої дискретної оферти. Навіть дуже богаті партії. Адресувати: О. Доробанюк, Львів — Кохановського 50. Марка на відповідь.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики
ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16,
в косметиці від 10—11 і 15—18
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонне, Вапофор, Діятермія, Кріотерапія, Сепаратові ждальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, II. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. Телєфон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і молодих

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд
Д. сек. шп. від. і львів. орл. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. **Львів, Ясника 1, ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. —** 1032 **Лічення жидівів.** 51—?

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.
1478 1—?

М-р. фарм. Й. Штайн

лічничі зела й аптикарські товари
ЛЬВІВ, — ЖУЛИНСЬКОГО ч. 10.
Телєфон 13-74.

поручає кооперативам і Союзам кооператив лічничі зела й аптикарські препарати. — Замовлять:
через „Народню Торговлю" — Львів.
1487 1—2

„MROZOL" ГОЖЕНЬКОГО

масть на відмороження.

Рескр. Мін. Здор. ч. 28.

Запобігає відмороженню, лічить рани з відмороження та усуває свербячку лічничі. 1341 4—9

Американська пральня

й хемічне чищення

ЛЬВІВ, Собіського 15. Тел. 71—49. Урядовцям знижка. Приїжим протягом 24 годин. 1448 2—2

14 БІЛИХ ДНІВ

першорядн. краєв. фабрик уражує

Галицький Магазин Новостей

незвичайна знижка цін

Порохівники	0·80	зол.
Серветки	0·70	„
Оксфорди	0·90	„
3 хусточки	1·50	„
Полотна мтр.	1·35	„
Зефіри і хемізети	1·40	„
Дима на підшт.	1·40	„
Попелина зефір	2·20	„
Дамаст на обрус	4·00	„
Простираза віджір.	4·75	„
Ручники кухон.	1·00	„
Под. на підпинки	4·—	„
Обруси і шапи	5·00	„
Ручники купед.	1·80	„
Перкалева зефір.	1·60	„
Вешти	2·20	„

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.

Галицький Магазин Новостей
1456 Галицька 15. 7—?

Ширіть наш часопис!

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 35 (12.691). Львів, вівторок 17. лютого 1931. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ощадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·60 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Не мусите їхати до міста,
щоби зложити свої гроші в банку. Можете це зробити при помочі складанок Почтової Каси Ощадности, які вишле Вам на бажання безплатно
Кооперативний Банк „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Перекази до Совітської Росії
беручи на увагу існуючі приписи, найдешевше і найшвидше можна пересилати через Закордонні Банки при посередництві
БАНКОВОГО ДОМУ СТАНИСЛАВ КВІНТО
МАРШАЛКОВСЬКА 121 в ВАРШАВІ. ТЕЛЄФОН: 614-26 і 664-40.
ПЕРЕКАЗИ ПОЛАГОДЖУЄМО РЕЧИНЦЕВО. 1490

Одно голосування.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 13. лютого 1931.

Кажуть, що „13-ка" є улюбленим числом маршала Пілсудського: в тому, мовляв, дні траплялися особливо радісні для нього події та вдавалося йому переводити особливо важкі завдання. Очевидно, в наших часах стало річю зависоко релятивною, які події треба вважати „радісними" й які сумними та що взагалі має якісь історичне значіння чи є лише одним із дрібних явищ польського будня. В усякому разі сталася сьогодні, 13-го лютого, також подія, яку можна ріжно оцінювати, та якої проте не можна легковажити, без огляду на становище, з якого до неї підходиться.

Перший раз від часу істнування Польщі її сойм ухвалив державний бюджет виключно голосами одного клюбу і перший раз проти бюджету голосувала ціла опозиція, себто польські клюби правиці, центру і лівиці, всі національні меншини і комуністи. Образ цього голосування був настільки маркантний, що цей ніби формальний обяв усунув на бік усі суттєві моменти, до яких чейже належить факт ухвалення нового величезного трьох-міліярдового і цілком — нереального бюджету, факт не лише не зменшення, але й наложення нових, неістнуючих досі, податкових тягарів на населення, врешті факт введення до бюджету вперше засади доваільности підвищування і переношення поодиноких позицій та відкривання нових, чим справді — як це отверто казали деякі промовці — цілий державний бюджет Польщі став перший раз одним невеликим диспозиційним фондом уряду.

Як сказано, всі ці ділові моменти, що торкаються змісту скарбового й бюджетового закону, відійшли покищо на задній плян в уваві політичного світа, зверненій на факт небувалого досі збльокування цілої парляментарної опозиції без огляду на національність та партійність. Цей факт є безумовно яскравим висловом політичної ситуації, яка загострювалася від 1926-го року щораз гірше, йдучи крізь конфлікти урядового табору з щораз іншими політичними групами, аж вкінці не стало ні одної такої групи, яка могла би підтримувати уряд у найважніших його моментах внутрішньодержавного характеру (назовні, у справах закордонної політики, польський табор виступає ще здебільша солідарно).

Очевидно, що сьогоднішне голосування мало характер політичної демонстрації, тим поважнішої, що її учасники взаємно зовсім не порозумівалися і до останньої хвилини не знали, що всі разом найдуться в одному спільному фронті. А проте нічим більше, як лише демонстрацією, це голосування не було: адже все одно державний бюджет ухвалено, при мінімальних змінах первісного урядового преліміпаря та з відкиненням величезної більшости внесків опозиції вже на бюджетовій комісії, а всіх без виїмку опозиційних внесків при 2-му й 3-му читанні бюджету на пленумі. І тут вилізло знову шило політичної бездарности й страху з польського опозиційного мішка.

Найбільш характеристичною рисою парляментарної тактики польських опозиційних клюбів у двох мин. соймах було критикування, голосіження й погрожування урядові на словах та підтримування уряду на ділі. Цим ділом було передовсім голосування за бюджетом, який давав легальну, формальну і фактичну підставу володіння санаційному таборові. Сьогодні ціла польська опозиція страшенне обурюється на санацію, що вона на кожному кроці утотожнює себе з цілим народом, уряд з державою, а протиурядову опозицію з протидержавною акцією. Але ніхто інший, лише сама польська опозиція, ендеція, „хлопські" клюби і ППС, вважали якимось патріотичним обовязком щорічно голосувати за бюджетом, який — мовляв — вони дають „державі", а не „урядові", дарма, що бюджетовий прелімінар складав ненависний для опозиції санаційний уряд згідно з напрямними цілої своєї політики і що бюджет завжди і всюди був, є і буде знаряддям правління уряду. Переплутування змінливих державних функцій з незмінними підставовими елементами державної егзистенції було завжди одним із проявів політичної невироблености польських політичних партій, які, найшовшися у Варшаві, наче цілком забули всю політичну грамоту, вивчену колись у чужинецьких, займанницьких, парляментах.

Польська опозиція так довго підтримувала санацію в її зусиллях закріпити свою владу, аж поки санація може вже обійтись без її підтримки. Сьогодні раптом ендеція з ППС, вкупі догадалися, що опозиційна тактика на парляментарному грунті не має нічого спільного з принципіяльним відношенням до державности і що мусить користати з усіх засобів, які має на парляментарному грунті до розпорядження. І тому сьогодні раптом ендеція, „Пяст", „Визволеніе", „Стронніцтво Хлопске", хадеція, НПР і ППС голосують разом з українцями, а „льояльні" жиди і німці з комуністами, і ніхто вже нікому не докоряє за його „протидержавність" та „диктат чужинецьких авантюр". Яка розумна пословиця про того поляка, що придбав мудрість „по шкодзе". (ік).

Дівчі Українського Мистецтва улаштовують
В ЧЕТВЕР, ДНЯ 19. ЛЮТОГО 1931 Р.
Мистецьку маскараду
в салях „Народньої Гостинниці" Львів, Костюшка 1. які спеціяльно удекоровано і прикрашено актуальними карикатурами. Окрема поширена гардероба для Пань і Панів. Початок в год. 9. веч.
Запрошення можна дістати в „Доставі" вулиця: Домініканська ч. 11. і. пов. в год. від 9—14 і при вул. Руській ч. 20 в склепі „Достави" від год. 15—19.
Запрошень при вступі на салю не видається! — За найкращі костюми та помисли призначені на підставі голосування дуже цінні нагороди. 1486

Загальне голосування вибере „Міс Українського Львова".

Школа в Польщі.

Промова посла Д. Великановича дня 10. лютого 1931 року над бюджетом міністерства освіти в соймі.

(Докінчення).

ШКОЛИ:

Наше твердження, що українське шкільництво попало в повну руїну в відродженій Польщі, докажу деякими цифрами, приставляючи всі категорії шкіл:

Фреблівки.

Фреблівки в Польщі находяться на досить низькому ступні, тому, що нема належної скількости відповідних учителів ані уладжень. На 1.557 фреблівок було ледви 44 українських в р. 1928-29.

Народні школи.

Найбільшого зниження в народньому шкільництві доконано на основі т. зв. мовного закону з р. 1924. В р. 1922-23 було двомовних шкіл ледви 436, польських 22.778 та українських 3.114. Виразні на відсотки число шкіл не відповідало числові населення, то проте воно творило 12 проц. всіх шкіл. В р. 1924-25. ще є 2.661 українських шкіл, головно на терені Східної Галичини, а 312 двомовних. Але вже в р. 1926-29 за пілсудчевого правління стан шкіл з українською мовою спадає до цифри 651, а при двомовнім викладі підноситься до цифри 2.574 побіч польських 24.444. На 20 проц. української людности в Польщі оставлено аж 3 проц. українських шкіл, які поволі зовсім щезають. Коли зважимо, що в усіх школах у Польщі виклад історії і географії мусить відбуватися виключно в польській мові, а інспектори при всіх візитаціях шкіл кладуть натиск передовсім на знання польської мови, то буде ясно, що і тих 651 шкіл по суті є двомовні чи польські. Про вартість двомовної школи ми вже неразів висловлювалися. Це поправді польські школи з правами науки української мови, як предмету. Коли вчитель совісний, то може вчити в утраквістичних шко-

---

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 11 lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 25. (12681) czasop. „Dilo" z daty Lwów dnia 4. lutego 1931 r. do sygn. VI. I. Pr. 64/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 11. lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 3 lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo" Nr. 25. (12681 z daty Lwów dnia 4. lutego 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. C.K.U.N.D.O. a) w ustępie od słów „Usim" do „poklin", b) w ustępie od słów „3) C. K." do „diacziw", 2) w artykule pt. „Jak to było w Dobrowlanach" w całości znamiona ad ustęp 1a) występku z § 305 uk. ad 1b) zbrodni z § 65a) uk. i występku z art. VII. ustawy z 17. grudnia 1862 Dz. U. Nr. 8 ex 1863 a nadto ad ust. 2) występku z art. VII. ustawy z 17 grudnia 1862 Dz. pp. Nr. 8 z r. 1863, zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) a) wychwalać i solidaryzować się z b. posłami ukraińskiemi ściganymi za czyny karygodne, pod b propagować wzgardę i nienawiść przeciw administracji Państwa, nadto pod 1b) roztrząsać osnowy dowodów w sprawie odpowiedzialności osób aresztowanych za czyny sabotażu, nim fakty i dowody winy ustalono w śledztwie sądowem, pod 2) roztrząsaniem osnowy dowodów w sprawie osób aresztowanych przez Oddział KOP. w Dobrowlanach, zanim fakty i dowody winy ustalono w śledztwie sądowem co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. występku z § 305 uk. i art VII. ust z 17/12 1862 Nr. 8 ex 1863 Dzpp. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

лах також в українській мові рисунків, гімнастики, рахунків і співу; 3/4 предметів. І то головних, викладається виключно в польській мові замість українській. Польське громадянство енергійно бореться проти того, коли річ іде про утраквізацію польської школи, як нпр. в Галичі; тоді бачить ріжницю і вважає її злом, однак, коли річ іде про утраквізацію української школи, то вважає її за добро. Це етика деяких народів нехристіянської віри.

Коли взяти під увагу, що зі шкіл, до яких ходить більшість української дітвори, усунено історію і географію українського народу та кажеться про неї лише небагато у звязку з польською історією і нераз тенденційно; що усуваються образи українських поетів і вчених, а навіть мапи, напр. неполітичної Европи з українським написом; що до шкільних бібліотек не допускається творів української літератури, а затверджуються лише малі, слабої літературної вартости діточі книжочки; що не затверджується єдиного українського часопису для дітвори „Світ Дитини" (подібний до польського „Пломінка"), який виходить 10 літ; що усувається вчительство української національности зпосеред дітвори і українського народу; що відібралося старе право вести акти і переписку в українській мові; що уряд майже нічим не причиняється до будови і відбудови шкіл на українських етнографічних теренах; що не відкривається тут нових етатів, хоча приріст нашого населення доходить річно до 20 проц., — то оправданим є наше твердження, що школа й освіта для українського народу в Польщі находиться у руїнах.

Стоїмо в Польщі взагалі перед важкою проблемою розвитку народньої школи супроти приросту шкільної дітворн, але найтемніша карта будучности стоїть перед українським народом. 1. грудня 1928 р. на 3.750.329 дітворн у шкільному віці лише 3.496.934 користало з науки, себто 253.395 дітей взагалі находилося поза шкільними мурами. Згідно з поглядом офіціяльних чинників число дітей без школи доходить нині до 400.000. Більшість дітей находиться на землях південно і північно-східніх серед українського і білоруського населення.

Будівництво.

Цілий ряд громад на терені Східної Галичини зложило перед війною до урядових кас високі суми на будову шкіл, а тепер не має ані школи, ані грошей, нпр. в повіті Турчанському, Стрийському, Долинському, Скільському, Дрогобицькому, Калуському і т. д. Уряд відмовляє допомоги селам у цих повітах, а вони самі не можуть здобутися зложити вдруге поважну готівку на будову школи. Ще гірший стан будови шкіл на Волині і Поліссю — на теренах 6-літньої війни. (Перерисування на лавках ББ). Настільки знаю Волинь, що не можете заперечити фактів, які подаю.

Середнє шкільництво.

Надзвичайно болючий випадок стався у минулому році на терені Східної Галичини. Нараз аж три українські гімназії (одну державну і дві приватні) шкільні власти зачинили та залишили понад тисячку молоді без дальшої освіти. Цей факт відбився сумним відгуком серед цілого українського народу, тимбільше, що дотеперішній стан середнього українського шкільництва не відповідав ані змістом ані кількістю потребам нашого народу. Усіх середніх шкіл було в Польщі в тому році 777, серед них 271 державних і 506 недержавних. З тої суми українських державних гімназій було 6 виборених за Австрії, та 15 приватних. Скількість українських гімназій у відношенні до польських була 2,2 проц., отже 10-кратно менша ніж відношення українського населення до польського. Коли взяти під увагу, що наші гімназії є старого типу, клясичні та що тепер молодь горнеться до реальних гімназій, то відчувається ще більше упосліджения нашого середнього шкільництва.

Знову кілька чисел з р. 1927-28 на доказ, які середні школи найкраще відповідають нинішнім умовинам і до яких горнеться молодь. Клясичні гімназії мали 16.852 учнів, неоклясичні 4.668, гуманістичні 89.225, ліцеальні 1.359 і математично-природничі 18.348. Не маємо ані одної державної гімназії гуманістичного, або математично-природничого типу. Ми повинні мати українські державні гімназії ріжних типів на землях Східної Галичини і Волині бодай 40, відповідно до числа і потреб населення.

Учительські семінарії.

На 119 учительських державних семінарій є ледви 2 семінарії з українською мовою навчання. Тут видно виразно тенденцію уряду. Рівнобіжно до нищення народнього українського шкільництва, уряд не допускає до побільшення числа українського учительства, якого дотепер є ледви 7 проц. Не основуються нових українських семінарій і не приймається нових наших кандидатів.

Професійні школи.

На 868 професійних шкіл ріжних типів, в тому 13 вищих — нема ні одної української. Що більше, до тих ріжних шкіл, головно середніх і вищих, є дуже важкий доступ для української молоді. Рільничих шкіл у Польщі є 129, але ні одної державної з українською мовою навчання, хоча українське населення на 90 проц. рільниче. Українці повинні мати щонайменше 30 рільничих шкіл.

Вище шкільництво.

Про політику властей до нашої молоді на вищих школах говорилося вже на Бюджетовій Комісії. Згадаю лише кількома словами про статистику. Є в Польщі 20 вищих державних шкіл але ні одної української. Відповідно до числа населення ми повинні мати 3 українські університети, а відповідно до числа студіюючої в Польщі української молоді — 2.600 студентів — повинні мати бодай один університет. Тимчасом польський уряд замість виконати наше домагання українського університету у Львові, яке є оправдане самим життям та зобовязанням Польщі на міжнароднім терені, — скасував ще тих 8 українських катедр, які були за Австрії на львівському університеті.

Позашкільна освіта.

Польський уряд за 10 літ знищив нам зовсім народне шкільництво, нищить середнє шкільництво, знищив зачаток українського університету у Львові, але також робить усе, щоби утрудинти освітню роботу на позашкільній ниві, дарма, що у нас є найбільша скількість аналфабетів. Поліція шикапує ріжні приватні курси, шкільні власти роблять надзвичайні трудноші щодо ведення власних приватних шкіл, чи то з огляду на буцімто невідповідні помешкання,

XIII. Загальний Збір

Союзу Українських Приватних Службовників „Супруга" відбудеться у Львові, дня 22. березня 1931 р. (неділя) в годині 9-тій рано в салі Т-ва „Українська Бесіда", вул. Рутовського ч. 22. — (Народній Дім)

з таким порядком нарад:

1. Відкриття Збору і вибір голови Збору. 2. Верифікування протоколу з останнього Загального Збору. 3. Економічно-соціяльне становище українського приватного службівництва (реферат д-ра К. Коберського). 4. Звідомлення Головної Ради: а) загальний огляд діяльности в 1930 р., б) касове звідомлення за 1930 рік: 1) загальне, 2) посмертного фонду і 3) фонду безробіття. 5. Звіт Провірної Комісії з провірки діло- і книговодства за 1930 рік. 6. Дискусія над звідомленнями і приняття внесення в справі абсолюторії для Головної Ради і Провірної Комісії. 7. Вибір голови, 11 членів і 6 заступників членів Головної Ради та 5 членів Провірної Комісії на дальший рік 1931. 8. Устійнення висоти членської вкладки на 1931 рік. 9. Внесення і запити. 10. Замкнення Загального Збору. — Якщо в означеному часі не явиться на Зборі одна третя часть всіх членів, потрібна до правосильности нарад, відбудеться в год. 10-тій рано цього самого дня, в цій самій салі і з тим самим порядком нарад другий Загальний Збір, який рішатиме без огляду на число присутніх на Зборах членів. Право участи в Загальнім Зборі має кожний член, що вирівняв членські вкладки по кінець місяця грудня 1930 р. (§ 10 статуту)

Львів, 13. лютого 1931 р. **Головна Рада „Супруга".**

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 17. ЛЮТОГО 1931.

ГАЛЯКТІОН ЧИЖКА.

У ВИРІ КАРНАВАЛІВ.

III.

Має наша молодь бавитися, чи ні?

Ось питання, на які стараються знайти відповідь усі ті, котрі тими питаннями займаються.

Вороги всяких забав кажуть:

— В таких тяжких часах, серед таких невідрадних обставин, є просто національним злочином уладжувати балі. Чужинець може винести враження, що ми вдоволені і щасливі. Нехай кожний дасть ті гроші, які тратить у карнавалі, на „Рідну Школу", а нація буде мати сто раз більший пожиток.

І в тім богато правди.

Тяжкі часи, невідрадні обставини, фінансова скрута „Рідної Школи" — все це доказані факти. Так само правда, що колиб кожний дав карнавалові витрати на народну ціль, то вона стала би богато ближча.

Але чи є можливе це все?!

Уявляю собі тих нещасних збирачів, які відважились би ходити по домах збирати карнавалови податок.

— Ви, добродію, маєте дві доні і сина, всі в балевім віці. Скромно рахуючи маєте заплатити від доньок по 150 золотих, а від сина 100. Ви, добродію, з панею дому по 50 золотих. Разом належиться...

Загальної суми вже не договорив, бо — хто мав його слухати... на сходах.

Це був би перший і останній дім, до якого зайшов би збирач і на тім скінчилась би ціла збірка.

Маю враження, що противники балів самі не вірять у можливість такої збірки, а виступають проти забав тому, що не могли чи не вміли навчитися танців. Скільки не знав я ворогів танцю, жален з них не вмів танцювати. А один догі кричав, доки сам не навчився.

— Знаєте, — казав потім до мене — танець не є таке безглуздя, як мені здавалося. Я аж відмолоднів.

Що-правда, з цім відмолодненєм богато помогла фарба до волосся і на англійсько підстрижені вуса, але ноги таки справді ліпше рухалися, а око світилося, як за молодечих літ.

Чи потрібні балі? Напевно! Але чи потрібні вони в такій формі, як тепер відбуваються?!

— Я не не йду на баль, щоби танцювати — говорила одна грошевита пані. — Я йду, щоби показати, як треба вбратися.

Чи дуже показала — не моя річ судити, але що так воно на світі є то це факт.

Сім балів — сім суконок... Аж жах бере, як подумати про батькову платню. Скільки грижі, скільки слів, сліз і тим подібних додатків, заки ті суконки побачили електричне світло балевої салі!

А в результаті...

Спитайте хлопця, який цілу ніч бавився з якоюсь панночкою, який вилив ціле озеро парубоцької ельоквенції а випустив цілий цепелін зітхань, чи памятає він як була вбрана його вибрана — напевно не памятає.

— „Здається, в білім"... Ні, ні, в темно-бронзовім... Зрештою, я мало, розумієте, звертав увагу на суконку.

Знають про це жінки, а все таки вбираються в щораз то нові сукні. Роблять це не для мущин, а для жінок, зі страху перед маловаженням, обмовою і насміхами. Щоби цього не зазнати годяться на нечувані муки і жертви, звязані з кожною новою суконкою.

Є в нас ріжні жіночі товариства, вони живуть і розиваються, деякі роблять навіть що тиждня сходини. Не думаю, щоби жіноцтво на сходинах у більшости мовчало. В цілім світі люблять собі жінки побалакати скільки влізе і ще пів години, то й наші (припускаю!) також люблять. Чому не посвятять кілька хвиль дискусії на тему балевих жіночих „вирядів". Але голос цих товариств мав би бодай у своїх члениць деякий успіх.

Наприклад:

„На засіданні дня . . . вирішило Т-во . . . , що, з огляду на важкі часи, всі його членині мають відбути карнавал в одній суконці"

(Слідують підписи.)

Майже кожна наша жінка належить до якогось товариства чи кружка. Колиб кожне товариство і кожний кружок перевели таку постанову, то воно мало би вплив і на тих, які ніде не належать.

Потім можнаб почути:

— Ах, яка вона смішна! На кожний баль в іншій суконці...

А мужчини між собою:

— Видно не належить до жадного жіночого товариства...

Що-правда, карнавал минає і моєї поради трохи пізні. Але прийде ще другий і третій, а я повна надія, що й криза так швидко не мине. Не зашкодить заздалегідь подумати, поміркувати, обговорити, насвітлити з усіх сторін і... відкинути.

Боюся тільки, чи життя, те найстарше товариство, не примусить незадовго піти ще далі, як я раджу. На Радянщині зайшли вже так далеко, що навіть не видно. Там карнавалові панчохи мають тільки холязки і то полатані, а балеві сукні давно помандрували на село за бараболю і муку.

Всеж таки, без огляду на всякі огляди, треба булоб, щоби наші танцюючі жінки справили собі ще один балевий стрій.

Читаю в німецьких часописах, що в Берліні відбувся баль, на якім усі учасники виступали в народніх одягах з цілої Німеччини. Читаю, оглядаю знимки і жду тієї хвилі, коли в нас буде такий баль. Скільки краси, скільки науки і скільки вдоволення навіть для мучеників на галерії! Кожна наша околиця заступлена, кожний костюм стилевий... Такий костюм перейшов би на дочку, а може й на внучку, так як колись переходила плюшова сукня — конечний додаток до „виправи".

А на такі балі напевно приходилаб і неприсутна цього року — коломийка. Вонаж нічим не гірша від муринських танців, бо таксамо дозволяє реформувати себе. Ні маляри зі свого чарлаша, ні поляки зі свого мазура ще досі не зрезигнували, хоч мають неменше право на назву культурної нації.

Кінчу на тім свої карнавалові замітки і вже наперед маю те миле переконання, що вони нікого не переконають.

—o—

чи вимагає для них учительський персонал, а все з тою метою, щоби відірвати нашу молодь від рідної культури і рідної освіти. Коли на польську позашкільну освіту йдуть величезні суми з державних кас, до яких і наш нарід вкладає чималий гріш, то на українські цілі ніхто не дошукається в бюджетовому преліміварі ані сотика.

Висновки.

Все ці ті умовини, на яких панове жадаєте від нас льояльности і любови до уряду і держави.

Пригадую собі заяву делегата польського вчительства з чеського Шлеська в квітні 1930 р. на Конгресі Федерації Учительських Европейських Товариств у чеській Празі. Маніфестуючи свої пацифістичні тенденції він заявив м. ін. слідуюче: „Почуваємося у чеській державі зовсім добре. Для польської дітвори маємо польську школу, поляка учителем і поляків інспекторів. Внутрішнє урядування ведемо по польськи, з владою листуємося в польській мові, а навіть до центральних властей пишемо по польськи". Яка сумна аналогія для українців у Польщі! Усі наші мовні права залишилися для нас лише у споминах з років перед 1920 р.

Існують, так як Польща, молоді европейські держави, які проте виконують свої обовязки супроти національних меншин, нічого не тратячи через те на власній силі. Підтримуючи культуру національних меншин, їх майно і життя, держава лише зискує перед світом і на внутрішній консолідації. Хай урядові чинники не забувають, що без огляду на національність кожний громадянин має не лише обовязки супроти держави, але також права.

Тих прав уряд нам відмовляє, отже слушно не можемо заявитися за предложеним бюджетовим преліміварем.

Відповідь міністра освіти Червінського.

У відповіді на повищу промову посла Д. Великановича міністр освіти Червінський не торкнувся по суті ані одної позиції українського шкільництва, ані одної цифри. Ілюструючи шкільну політику влади. Вся відповідь обмежилася до слідуючої заяви:

„...Переходячи до справ шкільництва національних меншин, ми далекі від замірів уживати школу як знаряддя денаціоналізації. Однак речники нац. меншин повинні повірити, що можемо порозумітися лише на платформі виховання молоді в активно льояльному відношенні до польської держави. Пан Великанович висловив тут жаль, що я заченив тут українські гімназії. Цей жаль звернений під фальшивою адресою. Це не ви до уряду, але уряд до вас має право мати слушну претенсію за той стан умів серед частини української молоді, який примушує міністра освіти після вичерпання інших засобів зачинити школи. Або бажаєте спокійної культурної праці в границях польської держави, або хочете боротьби. Я обіцюю вам, що буду протиділати вихованню молоді елементами боротьби з польським народом і державою — всіми засобами, які право дає мені до руки".

Цікаво, що з соймової трибуни міністр Червінський сказав ще одну фразу під адресою посла Великановича, а саме, що вся його промова (оперта виключно на фактах і цифрах офіціяльної статистики!) „призначена на експорт", тому — мовляв — міністр не вважає за відповідне з нею полемізувати... Цей зворот видався, видно, згодом і самому міністрові занадто нефортунним, так, що в офіціяльному соймовому діярії і в звіті санаційних газет його пропущено.

Повість! Повість!

Маціцький

як премію

ВИСИЛАЄМО ЛИШЕ ТИМ

ВП. Передплатникам, що прислали або пришлють 1.— золотий на почтову оплату.

Можна присилати почтовими марками.

ЗАКАРПАТТЯ.

Скількість населення на Закарпатті.

Конскрипція населення в ЧСР, переведена 1. грудня 1930 р., виявила, що Закарпаття (урядово: Підкарпатська Русь) має кругло 725.000 душ населення. З того 456.000 українців (урядово: русинів), 110.000 мадярів, 101.000 жидів, 21.000 чехів, 15.000 словаків, 20.000 німців і т. д. Українці творять 64 проц. загалу населення. При попередній конскрипції (1921 р.) було на Закарпатті 370.000 українців, 103.791 мадярів, 79.715 жидів, 21.953 чехів і словаків, 10.348 німців. З того виходить, що процентово прибуло на Закарпатті найбільше чехів, мадярів, жидів і німців.

Скільки українців причислено до словаків?

Закарпатська преса переповнена нарікання-ми на конскрипційних комісарів из Словаччині, які там записували безцеремонно українське населення до словаків. Уже при попередній конскрипції в 1921 р. нараховано на Словаччині тільки 85.000 українців, хоч там жило тоді кругло 200.000 греко-католиків, яких розговірною мовою була мова українська. З того часу й датуються на Словаччині „словаки греко-католики", які є в дійсности українцями. Найбільшу ревність у записуванні нашого населення до словаків виказували словацькі католики з партії о. Глінки. Скільки словацькі конскрипційні комісарі „нарахували" у себе тепер українців, покищо невідомо, бо офіціяльні дані перепису населення ще не проголошені. На всякий випадок певне одно, а саме, що в ЧСР живе тепер понад 650.000 українського населення. — При цій нагоді замітимо, що конскрипцію в ЧСР переводили в німецьких околицях переважно німці (на двомовних бляйкетах), а в мадярських — мадяри (або були допущені бодай контрольні комісарі зпоміж німців чи мадярів). Чи були такі комісарі або хоч контрольори зпоміж наших людей на Словаччині, нам невідомо.

Справа переношування українських учителів.

Відповідь голови Ради Міністрів на інтерпеляцію в цій справі:

До Пана Маршала Сойму у Варшаві.

На пересланий з письмом Пана Маршала з дня 23. грудня 1930 р. ч. 2 інтерпеляцію Послів Українського Клюбу з дня 16. грудня 1930 р. в справі усування учителів української народности зпоміж українського населення і переношування їх на західні землі Польщі, маю честь закомунікувати по порозумінні з ПП. Міністрами Релігійних Справ і Публичної Освіти та Внутрішніх Справ, що переведені подрібні доходження виказали, що всі учителі, зглядно учительки, названі в інтерпеляції були перенесені на інші становища, бо не дбали про належний напрям і виховуючий вплив школи, при чому переносили на її терен невластиві методи політичної аґітації. Деякі зпоміж згаданих як напр. Пруцова, Кузьма, Мурський, Мацюк вели діяльність, що мала характер виразно антидержавний.

В цих умовинах добро школи було дійсно наражене на шкоду і шкільні власти мали обовязок запобігти небезпеці застосуванням відповідних засобів, а тому не виджу причини до поновного прослідження цих справ, ані підстави до змінювання поробленых заряджень.

Прошу Пана Маршала подати повищу відповідь ПП. Інтерпелянтам до відома. Президент Ради Міністрів (—) Славек.

Ця відповідь Уряду в справі переношування учительства дуже знаменна. Розуміється, що доходження були роблені без якоїнебудь участи перенесених учителів і без їх виснень. Заміти оперті на односторонніх матеріялах уряду та місцевих політичних установ, або просто черпані від злобних конфідентів. Відповідь на це дасть пос. Великанович на найближчому засіданні освітньої комісії сойму.

—o—

СУХЕНЕК ВИЛЕНСЬКИМ ВОЄВОДОЮ.

На днях іменують на становище виленського воєводи (опорожнене після вибору Рачкевича маршалом сенату) начальника національного виділу в мін-стві внутр. справ Суxенека.

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 17. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 8)

Тиждень в Ен Арборі.

Перша стадія гри.

Але на четверту спробу мяч звичайно копають, щоб післати його якнайдальше в територію противника, бо мяч переходить у руки Мишігену.

Міннесотець копає мяч високо та далеко. Але наш грач уже простягає по нього руки, притискає його раменами до грудей і біжить перед себе. Мяч зловив на своїй 25-метровій лінії і добіг до своєї 35-метрової лінії, аж повалений міннесотцями, упав на землю.

Тепер мяч у руках наших і наші мають чотири нагоди посунутися наперед на територію противника і перенести мяч через крайню лінію противника.

Описати точно весь хід гри неможливо. Треба бути спеціялістом.

У дійсності спочатку ви навіть не бачите мяча, не знаєте, хто його несе. Лиш нагло бачите купу грачів на землі. Ви вже знаєте, що на споді є той, що має мяч. Гра йде надзвичайно скоро. Ось бачите наших одинадцять грачів стоїть напроти одинадцятки противника. Нагло показується мяч, сплинається метушня, одні других (нам здається, що страшенне брутально) повалюють на землю і одна спроба скінчена. Коли купа стає на ноги, часом бачите, що один або двох далі лежить на землі. Біжуть лікарі, потолочених виносить з поля, свіжі забирають їх місця і гра іде далі.

Гра тревае годину актуального змагання. Перерви, наради тут не зараховуються. У половині гри є десятьхвилева перерва, але опісля пятнадцять хвилин гри, себто одної періоди, противники зміняють свої місця. Гра разом з перервами і відпочинками звичайно тревае дві години.

Чути вистріл на полі, знак, що перша періода скінчилася. По обох боках рівні сили, одні других не годні перемогти.

Грачі переходять на поля противника, студенти і публика викрикують до такту гасла, банди грають, всюди гомін і крик.

Друга стадія.

Почалася друга стадія гри. Чуєте зорганізовані і поодинокі крики: „Бийся! бийся! Не дайся!"

Наші грачі загналися на територію противника. Крик на стадіоні збільшається. Один з наших, з мячем під пахою, передерся через лінії міннесотців, за ним простягаються руки противників; він вихоплюється, біжить, спотикається, біжить пять метрів, десять, пятнацять, крик прямо пекольний, він біжить ще пару метрів, і в той мент, коли переступає двацять-метрову лінію міннесоти, велитень-міннесотець хапає його в пояс і з відгомоном валить його на землю.

Крик нечуваний. Іще двацять метрів і наші здобудуть шість пунктів, а це може бути виграш.

Двацять метрів від крайньої лінії противника (голи) і чотири нагоди для наших. Перша нагода в грі здобути пункти.

Наші в чотирох спробах посунулися наперед двацять метрів. Двох наших грачів і одного з противного боку винесли на руках з поля. Здається, поважне потовчення, бо оба не могли ити. Але вам це байдуже. Вам цікавіше, чи використають наші ситуацію і пересунуть мяч через голи противника. Іще тільки вісім метрів. Одні кричать: „Бий! бий! бий!" Другі: „Держи лінію! держи лінію!" Великий барабан гуде, неначе вистріли з канони.

Наші сунуть уперед. У першій атаці зробили три метри. Ще три спроби і пять метрів до осягу. Але це не так легко. Міннесотці стоять муром, відбивають атаку і валять наших з ніг, аж земля гуде. За другою спробою наші не зробили навіть метра. Іще дві спроби і чотири метри до осягу.

Ваше серце бється молотом.

Третя стадія.

Третя атака прибавила два метри. Наші не годні переломити кріпкого муру міннесотської оборони.

Всі з напруженням глядять на грачів. Остання спроба.

Наш грач з мячем подається взад, підносить руку з мячем догори і кидає мяч уперед до нашого грача, що стоїть на крайній лінії Міннесоти.

Ви здержуете в собі дух. Бачите, що двацять рук противників піднялося догори, мяч до цілі не доходить, паде на землю і котиться.

Чуєте тисячні оххання. Така знаменита нагода страчена. Мяч уже в руках противників.

Чути вистріл. Знак, що половина гри скінчилася і наступає десять-хвилева перерва. Вам треба відпочинку після такого великого напруження.

На стадіоні гуде. Студенти співають, банди грають. Купуєте собі горнятко горячої кави і „горячого пса" (канапку з присмаженої горячої ковбаски). Потім курите люльку або папіроску.

Десять хвилин минає і знов починається гра. Маєте бодай те вдоволення, що наші грають здебільша на території противника. Думаєте, що гра не буде розіграна.

Знов трьох чи чотирьох грачів винесли з поля. Довідуєтеся, що капітана мишігенських грачів так потрясли та притолочили, що ще не очуняв. Його відвезли амбулянсом до шпиталю. Але остаточно це вам і всім іншим байдуже. Якбы тільки перемогти противника.

(Продолженнє буде.)

ПІВНІЧНО-ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ.

КОВЕЛЬЩИНА.

Сумне самоврядування. Ковельський повіт належить до найбідніших повітів Волині і чи не тому почасти, що культурно-освітній рух зведений тут унівець. Просвіта зачинена, села поринають у темряві, друкованого слова брак, за винятком хіба „сельробівського", що ним засипають селян задурно якісь невідомі кредн-доброчинці. А повітове самоврядування ведеться так, що злидням і краю не видно. Навіть сам соймик перелякався своєї господарки, і щоби показати, що дармо не марнує грошей, зменшив бюджет на 1931-32 рік з 1.160.885 зол. до 943.365, себто на 217.503; переляк (і слушний!) дійшов до того, що зменшено видатки навіть на помешкання, паливо й світло на 4.688 зол. та на утримання другого авта й помічника рільного інструктора. В попередніх роках у соймику велася господарка чисто „панська" й введено самоврядування у значні борги. В преліміварі майже 15 відс. призначено на сплачення цих боргів. Але, щоби вони були сплачені, ніхто в це не вірить, хіба, що будуть зроблені нові. Навіть майже урядовий „Пш. Волин." каже, що прелімінар бюджету ковельського соймику викликує „сумні рефлексії", а прибутки його є „оптимістичними". Знавці твердять, що прибутки в цьому році ледви чи перейдуть 50—60 відс. прелімінованої суми. Коли ж візьмемо під увагу, що бюджет зложено з дефіцитом у 97.557, а разом з дефіцитом попереднього року на 173.587 зол., то можна собі уявити, що чекає ковельське самоврядування з кінці року.

Ковель душиться. Згідно з переписом мешкань, у Ковлі на 100 кімнат припадає 185 мешканців. На 1000 кімнат є 347 перелюднених (більше 2 осіб на кімнату). 422 відс. кімнат має площу до 10 кв. метр., 366 відс. від 10 до 15 кв. метр. Коли ж взяти під увагу, що величезну більшість мешканців складають малозаможні й бідняки, то перелюдненість більшости мешкань стане грізною.

РІВЕНЩИНА.

Банкрутство банку. В Рівному оголошено банкрутство „Банку Людового". Це не перше на Волині банкрутство викликало в місцевих фінансових і торговельних колах поважну консернацію.

Польське малярство. З метою пропаганди польського малярства на Волині з Кракова вислано сюди спеціяльну виставку образів таких малярів, як Коссака, Аксентовича й інших. „Виставка" пробула в Рівному до 10. лютого й звідси її перевезено до Луцька.

Зїзд жидівських денникарів. У Рівному відбувся зїзд жидівських денникарів усієї Волині, на якому порушено питання про заснування на Волині жидівської щоденної газети. Про майбутній напрям цього запроектованого щоденника можна судити по тому, що на зїзді були представники: куратерії Гілевич і магістрату Колодяжний, українець-емігрант з табору „бебістів".

ЛУЧЧИНА.

„Український кіно-театр". У неділю, 8. лютого, українська кооператива в Луцьку „Кіно-театр" доконала пробного висвітлення в кіні „Аполльо" своїх власних фільмів: „Доля вдови Новакової" (чеської продукції) і „Нечемне ворона" (німецької продукції). Перший фільм висвітлено з затвердженим відповідною владою текстом польським і українським. „Кіно-театр" має мету пропагувати кооперацію, ощадність і уліпшене сільське господарство переважно серед селянства й міщанства.

Вистава в „Просвіті". Секція драматично-співоча луцької „Просвіти" 8. лютого дала виставу пєси: „Катерина-музичка". В виставі брали участь виключно — аматори під режисурою артиста п. Степняка. Слід вирізнити п. Сконцкову, яка виявила немалі здібности. Масу глядачів складало, за винятком кількох осіб, міщанство, що є відрадним явищем. Наші інтеліґенти не „понизилися" й на виставу не прийшли.

КРЕМЯНЕЧЧИНА.

Повітове самоврядування. Соймик найбагатшого на Волині кремянецького повіту закінчив минулий рік дефіцитом 117.000 зол. Отже позітовий виділ цим не журиться і на новий 1931-32 рік склав проект бюджетового прелімінара у ще більш „оптимістичних" розмірах. Отже, щоби показати свою ощадність, передбачає ліквідацію шпиталю в... Почаєві і редукцію одного рільного інструктора (теж у наші часи на Волині непотрібна річ!). Натомість дотацію на будову шкіл виділ збільшує аж до 10 тисяч зол. на рік! Цю щедрість кремянецькі самоврядовці виявили з огляду на наліб, що ліцей у Кремянці дасть 100—120 тисяч. Соймиковці страшенно раді цьому блискучому плянові розбудови шкільництва, який, як кажуть, кожного року дасть 2 шкільні будинки. А через 100 років матимуть нові будинки всі села. Так інтенсифікується на Кремянеччині шкільництво, рільництво й опіка над народнім здоровлям.

Власні бюджети. Волосні бюджети на 1931-32 р. нагадують до краю роздуті пухирі: пересічно замкнені в сумі 100.000 зол. Значна частина цих грошей має піти на... адміністрацію. І це не дивно: де перед війною в волості (гміні) всю роботу зїв один волосний писар з підручним помічником, там тепер „працює" 10—15 людей. Требаж їх вижити, дати їм бюрове приміщення, папір, чорнила і т. д.! Ну, а решти того, що вони не „консумують" (ці видатки так і називають у самоврядових установах — „консумційними"), можуть піти й на добро населення. Врешті населення, якщо йому потрібно, може собі призначити окремі податки. На Кремянеччині так і робиться: на будову брукїв і колодязїв у поодиноких місточках і селах накладається спеціяльні доплати. За „люксус" платн!

ОСТАННІ ВІСТИ

ПІДПАЛИ СТИРТ У КУГАЄВІ.
Присуд.

У розправі Байди й Максимова, обвинуваченіх у підпалі стирт римо-кат. капітули в Кугаєві, після замкнення поступування поставили присяглим шість питань у напрямі держ. зради, злочинного підпалу, організованого в банді і злочинного підпалу. Після наради присяглих суддів, голова лави присяглих оголосив вердикт, на основі якого **присяглі судді заперечили питання щодо обох обвинуваченых про держ. зраду та злочинного підпалу, зорганізованого в банді, а 11-ма голосами потвердили злочин підпалу. Тому трибунал засудив обох обвинуваченых на кару тюрми по 5 літ. Обвинувачені присуд прийняли.**

СПРАВА ПІДПАЛІВ У КУРІВЦЯХ.
Присуд.

Після 2-денної розправи перед тернопільським судом присяглі на поставлені їм питання в напрямі злочину підпалу стирт у Курівцях відповіли щодо Василя Сосновського та Василя Солонинки **3 голосами так, 9 ні,** щодо Мельника **5 так, а 7 ні, тому трибунал видав увільняючий присуд.**

ВИКОНАВЦІ НАПАДУ В ГАЯХ АРЕШТОВАНІ?

Польські джерела повідомляють, буцімто ранений комендант поліц. постерунку в Гаях-Чижикові Довчик подав назвища трьох виконавців револьверового нападу на нього, яких пізнав. Він сказав: „Мушу ствердити перед смертю, що я пізнав справців". Тому кілька годин після нападу поліція взялася шукати напасників. Над раном арештувала їх трьох і відставила до Львова. Пшод. Довчик нібито пізнав у шпиталі виконавців нападу з фотографій, які йому показали в шпиталі. Вечором у присутности сл. судді в шпитальній салі відбулася конфронтація Довчика з трьома арештованими. Довчик нібито пізнав їх. Із ранених вийшла зі шпиталю лише вчит. Гомбешівна, стан інших ранених, себто пшод. Довчика, госп. Вовка (який має наруше-ний хребет) і інваліда Богдана, є тяжкий.

ЦІКАВИЙ ПРЕСОВИЙ ПРОЦЕС У БИГДОЩІ.

Дня 14. лютого відбувалася розправа проти відповід. редактора одного бидгоського часопису, який був помістив статтю про Берестя. Оборона заголосила готовість перевести доказ правди й устійнити зізнаннями свідків правдивість кожної подробиці, поданої в статті. Тут наступив неожиданий момент. **Прокуратор заявив, що з огляду на внесення оборони зрікається обвинувачення та вносить уморити справу.**

Одначе суд до прокураторського внесення не прихилився та постановив справу вести далі, допускаючи переведення доказу правди, поданого обороною. Рівночасно суд згодився переслухати указаних обороною свідків, а саме: пос. Корфантого, Лібермана, Вітоса, Попеля, Керніка, Прагера, Дібоа, Мастека, Цьолкоша, Квятковського, **Когута, Паліева** та **Целевича.** Прокуратор застеріг собі тому право покликати свідків зі свого боку. Можливо, що покличуть на свідка полк. Костека-Бернацького та старшин, приділених для надзору над політичними вязнями.

РОЗПРАВА ЗА ЗДОГАДНИЙ ЗАМАХ НА ПІЛСУДСЬКОГО.

У суботу, 14. лютого, почалася у Варшаві наново розправа проти Ягодзінського та тов. за зорганізування замаху на Пілсудського. Прокуратор сказав, що зрікається переслухання Пужицького, бо висліди слідства в справі нападу на нього не піддержують тези, начеб той напад виконано в звязку з викриттям пляну замаху на Пілсудського. Після замкнення суд. поступування прокуратор у промові сказав, що коли вбито през. Нарутовича, то це був учинок анормальної одиниці, тут чіпала зрадлива та злочинна акція обдумана холодно. Вкінці прокуратор обговорював відносини в ППС.

У неділю промовляли оборонці. Обвинувачені в ост. слові просили увільняючого присуду. На цьому председник замкнув розправу та повідомив, що присуд оголосить у понеділок, 16. лютого в 1. год. вполудне.

ППС-ЛІВИЦЯ — НЕЛЄҐАЛЬНА ПАРТІЯ.

Міністр внутр. справ видав розпорядок, який признає нелегальною партією ППС-лівицю. Тому у варшавськім воєвідстві замкнули богато льокалів тієї партії.

ПОСВЯЧЕННЯ САНАТОРІЇ КАСИ ХОРИХ.

У суботу відбулося у Львові посвячення й отворення будинку санаторії Каси Хорих при вул. Курковій ч. 31. Посвятив рим.-кат. архиепископ Твардовський. Опісля в салі на IV. пов. будинку відбулася академія. Будова санаторії коштувала з уладженням 6 і пів міліона зол.

ГРАНАТА РОЗШАРПАЛА 3 ЛЮДЕЙ.

У Сілку (пов. Підгайці) у кузні Іл. Скорик і брат його Йосиф Скорик розбирали артилерійську ґранату. Приглядався їх роботі Ілько Трибун. Граната вибухнула й розшарпала всіх трьох на шматки. Крівлю кузні зірвало та викинуло на 50 кроків далеко.

АРЕШТУВАННЯ ДИРЕКТОРА БАНКУ.

У Яблонові (біля Коломиї) арештували директора Банку Спулдзельчого Яна Левандовського під закидом крадежі 20.000 зол.

ЕСПАНСЬКИЙ КОРОЛЬ АБДИКУЄ?
Еспанія республикою?

Еспанський кабінет подався до димісії. Паріський „Ле Журналь" повідомляє, що на мадридській біржі кружляють чутки про можливість абдикації еспанського короля Альфонса XIII. у користь королівського шурина Дон Карльоса Бурбонського, бувш. ген. капітана Каталонії, а тепер ген. інспектора армії.

Король підписав декрет, який здержує скликання „кортезів" (парляменту). — На зборах республиканської партії в Сеговії (середуща Еспанія) визначні політики домагалися проголошення республики, щоби Еспанію врятувати з хаосу. — В Мадриді юрба кричала: „Хай жие республика!" Поліція стріляла й арештувала демонстрантів.

СПОРТ

Україна мистцем „Б"-кляси в гаківці.
Україна-Львовянка 2:1 (1:1, 1:0, 0:0).

Рішаючі змагання за мистецтво „Б"-кляси в гаківці між Україною і Львовянкою, які відбулися в суботу на леді „Гданську", закінчилися перемогою України у відношенні 2:1. Тимсамим Україна напередодні своїх ювилейних Загальних Зборів здобула мистецтво „Б"-кляси в гаківці і справила милу несподіванку нетільки своїм членам, але і цілому українському громадянству. Цей сукцес молодої української дружини слід уважати тим більшим, що гокей на леді в останніх часах дуже поширився і став побіч копаного м'яча другим масовим спортом.

З чотирьох дружин, які брали участь в змаганнях за мистецтво „Б"-кляси, перше місце заняла Україна з 11 пунктами на 6 змагань і відношенням воріт 13:3, друге Львовянка (9 п., 18:2), третє Погонь II. (2 п., 6:11) і четверте Гасмонея без пункту (0:21). Дві останні дружини грають ще між собою одні змагання, одначе вони на стан табелі вже не будуть мати жадного впливу. Щоби дістатися до „А"-кляси мусить Україна ще перемогти в кваліфікаційних змаганнях ту дружину, яка в мистецтвах „А"-кляси знайдеться на останнім місці. В останній хвилі довідуємося, що перемиська Польонія приступає до гокейового союзу, а в тім випадку Україна автоматично без розгривок увійшла би до „А"-кляси, чого їй і слід побажати.

Підпорою гокейової дружини України є безперечно Труш, один з найкращих грачів Львова, який в змаганнях за мистецтво сам стрілив 8 голів, потім Кобзяр: 2 голі, а Юра, Дмитерко і Труш II. по одному. З інших грачів, які причинилися до гарного успіху нашої дружини слід зарахувати воротаря Миколова, як рівнож Петрова, Гофрика, Грещука і Лисика. Загалом ціла дружина за малими виїмками, виказала в цьогорічних змаганнях за мистецтво велику дозу амбіції і жертвенности, за що їй належить ся спеціяльне признання.

Гаківка за мистецтво А-кляси.
Львів: Погонь-Лехія 2:1 (1:0, 1:0, 0:1).
Варшава: Польонія-Легія 4:1 (2:0, 0:1, 2:0)
Познань: АЗС-Варта 3:1 (1:0, 1:1, 1:0).
Краків: Сокіл-Висла 2:1 (1:1, 1:0, 0:0).
Лодзь: Марімон-ЛКС 5:0 (0:0, 4:0, 1:0).
Гокейові змагання за чашу „Газ. Пор."
Краків-Львів 2:0 (0:0, 0:0, 2:0).

ШАХИ.

ТУШ-Гонец 10:0. Змагання за мистецтво Ліги. Гарна виграна TVIII. який здобув всі десять пунктів.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Чоботи з халявами зол. 74, лижери мужеські 31 зол., жіночі 25 зол., спортові 35 зол. продає і виконує нові, відома зі своєї солідности Шевська робітня Українських інвалідів у Львові

вул. св. Софії 25. Тел. 64-10.

1391 Трамвай: 9, 10, 11. 6—6

НОВИНКИ

— **Українські посли у папського нунція.** З нагоди 9-ліття коронації теперішнього папи Пія XI. делегація українських послів в особах пп. Остапа Луцького і д-ра Ярослава Олесницького зложила на руки варшавського нунція о. Мармаджія чолобитню в імени українського населення греко-кат. віроісповідання. У відповіді на промову посла д-ра Олесницького заявив нунцій, що він цікавиться долею католицького українського населення і з приємністю повідомить папу про зложені йому бажання.

— **Хто слідуючий?** Ми одержали таке письмо: „У відповідь на заборону влади колядувати цього року на „Рідну Школу", на конфіскату поліцією зколядованого гроша — накладаю на себе добровільний податок у висоті пів проц. моєї місячної платні (незалежно від місячно оплачуваних 1 проц. моїх датків), який платитиму цілий ювилейний рік „Рід. Школи". Одночасно під словом чести характерного українця заперестаю в ювилейному році курити і вживати алькогольних напоїв, а заощаджені гроші пересилатиму теж „Рідній Школі". Закликаю зробити так усіх українських учителів і учительок, а в першу чергу членів Головної Управи й Окружних Відділів „Взаїмної Помочі Учительства". Вже два місяці не пю і не курю і бачу, що „бомба пива" мені неконечна. Добре мені з тим. Не подаю свого назвиська, бо не хочу хвалитися". — Довідуємося, що цей учитель зложив уже першу рату в „Рідній Школі" дня 7. лютого 1931 року.

— **За що карають нещасних інвалідів?** Пишуть нам: Скарбовий уряд у Станиславові повідбирав концесії на трафіки всім інвалідам українцям з рогатинським, а мабуть і по інших повітах. На жалобу деяких з них сказано їм, що сталося це за кару на домагання староства (!). За яку кару — пошкодовані інваліди не могли ніяк довідатися. Повідбирані українцям концесії подістали негайно поляки. Просимо наших послів заступитися за нами, невинно покараними. — Інвалід.

— **Акад. Хор „Бандурист" на політичних вязнів.** Акад. Хор „Бандурист" зібрав на політ. вязнів: 1) на просфорі „Р. Ш." 30.34 зол., 2) на Богданівці 14.20 зол., 3) в Т-ві „Сокіл Ш." 20 зол., 4) на чайнім вечорі 44.30 зол.

— **Самбірські студенти на „Рідну Школу".** Пишуть нам: Студентський Гурток у Самборі влаштовує дня 21. ц. м. на дохід „Р. Ш." „останню карнавалову ніч" у салях „Української Бесіди". Не тільки гарна ціль, але й ціла низка несподіванок притягнуть певно на цей вечір місцеве й дооколичне громадянство.

— **Японський театр у Львові.** В Парижі і Берліні виступав недавно японський театр у складі 36 артистів під режісурою Токуїра Тсутсуя. Цей японський театр, який мав у Парижі й Берліні великий успіх, приїзджає до Варшави, відтак до Кракова, а від 20—22. ц. м. даватиме вистави у Львові. У програму заходить старояпонська драма, японська пантоміна та японський балет. Цей театр має свої японські костюми, декорації та власну японську орхестру.

— **З хроніки бандитизму.** В Майдані, калуського повіту, невідомі бандити напали на купця Герша Гавслера з Прислопа й погрожуючи йому смертю, забрали 107 золотих. Виявилось, що напасники звуться Роман Прибидо і Казимир Недзельський. За ними шукає поліція.

— **Пожежа.** В будинках Онісра Валька з Ямниці під Станиславовом вибухла пожежа, яка спричинила шкоду на 5000 золотих. Вогонь перекинувся і на інші будинки, так що загальна шкода сягає 15.000 золотих. Між іншим згоріли будинки Семена Семочки та Осипа Голібчука.

— **Труп на весіллю.** В селі Росільній, богородчанського повіту, на весіллю в Михайла Цьорчина парубки підчас бійки вбили 22-літнього Федя Коропецького. Вбивника не вислідили.

— **Шість літ вязниці за комунізм.** Окружний суд в Любаші засудив членя сельроб-лівиці Романа Солобу на 6 літ вязниці за комуністичну агітацію. Солоба був чільним організатором повіту Грубешів.

— **Серце тріскає з болю.** Фабричний електромонтер Вільтес із Сосниці мав мат.р хору на рака. Ця мати терпіла страшні болі і одного дня сильно дивлячись на її муку, упав біля ліжка матері трупом. Стверджено, що його серце обірвалось з болю і жалю за матірю

— **З чеської статистики.** Бібліографічний каталог ЧСР. подає, що в 1929 р. на всьому просторі Чехословаччини появлялося 3.539 періодних видань, в тому самих тільки щоденників і політ. газет на провінції 825. Найбільше періодиків появлялося очевидно в чеській і слов. мові, але дуже поважно заступлена в ЧСР. й німецька преса (близько 1000 назв!). Дальше йдуть періодики в мові мадярській, українській, російській, польській, французській, англійській, італійській і ін. — В чехословацькій республиці було з кінцем 1930 р. 1817 кін, які мали разом 539.450 місць. З того найбільше кін було в Чехії (951), а дальше йде Моравія-Шлеськ (544), Словаччина (182) і Закарпаття (36). Тонових фільм було в ЧСР. всього 157, з того 69 в самій Празі.

— **Знов землетрус.** Нову Зеляндію знову навістив землетрус, наслідком якого деякі узгірря та мури в Напірі усунулись. Кілька осіб, що працювало коло відбудови знищених околиць було ранених. Працю над відбудовою міста здержано. В провінції Отаго землетрус спричинив нові шкоди. Між Напіром і Гастінгсом комунікація перервана.

— **Великі бурі над Японією.** Над південною Японією пролетіла нагальна снігова буря, яка наробила великі шкоди. Потонули 2 кораблі при чому згинуло 5 осіб, один поїзд викинений бурями зі шин, при чому згинуло 7 осіб.

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяє скоро, певно і без болю.

З судової салі.

СПРАВА ПІДПАЛІВ ПЕРЕД СУДОМ.

Другого дня розправи проти Максимова і Байди зізнавав св. Ткач. Підчас його зізнань оборонець д-р Старосольський питає, чи обв. Максимів у розмові зі свідком висловлювався коли ворожо проти Польщі.

Свідок Ткач: Ні, ніколи.

Предсідник трибуналу: Ах, таж як я з вами, пане меценас, говорю, то ніколи не говорю про українців неприхильно, хоч ви українець!

Обор. д-р Шухевич: Ну, та пан надрадник Ягодзінський є знаний, як приятель українців. (На салі ґомеричний сміх. Сміється і прокуратор Ліпш).

Після цього на внесок прокуратора Ліпша протоколянт д-р Карпевич прочитав статті в журналі „Юнак" про ручні гранати, про організацію війська, на доказ, що цей журнал, найдений при ревізії в підсудного Максимова, пропагує революційну боротьбу проти Польщі. Відтак цей самий протоколянт прочитав для суддів присяглих уривки статті „Сурми", в якій підпали 1930 р. названо „частинним виступом УВО", подібним, як 1922 р.

Обор. д-р Шевчук ставить внесок прочитати зізнання свідків, які разом з обвинуваченим Байдою працювали у Львові в фабриці. Ці зізнання прочитано, а з них виходить, що Гриць Байда був тихим, слухняним, малоосвіченим робітником моделярства, ніколи не читав газет і взагалі політикою не цікавився; яким чудом цей тихий хлопець попав між саботажистів, це тільки Бог один знає, а для свідків — це просто загадка. Байда не мав дома ніяких підпальних плинів, але працюючи в фабриці, міг дістати сільний квас і т. д.

Обор. д-р Старосольський вносить покликати свідків: Гриця Івантишина, Романа Побігушка, Настю Білу й ін. Внесок прийнято тільки щодо присутнього на салі Побігушка.

Св. Роман Побігушко з Ричихова, в якого мати Максимова 30 літ служить, зізнає, що підсудний приїзджав зі Львова до матері, але в часах саботажів привозив мамі помідори, карафйоли, а не кваси і бомби. Свідок ніколи не бачив, щоби Байда приїзджав до Максимова та радився з ним під церквою підчас богослуження, як це твердить акт обвинуваченя.

Предсідник трибуналу додає, що підчас богослуження свідок, так як усі старі люди на селі, сидів собі під церквою і дрімав до сонця, священик молився перед престолом, баби спали, а Максимів міг вийти з церкви і мати нараду в справі підпалів. Свідок це заперечує: „Я під присягою зізнаю, що я в церкві не сплю і Максима весь час був у церкві!"

Зізнання цього розумного селянина роблять корисне враження і публика перешіптується, що це дуже інтелігентний „руський хлоп". Свідок зізнає по українськи, а коли предсідник трибуналу просить його зізнавати по польськи, він відповідає, що не знає польської мови. Але підчас дальших зізнань, цей свідок на деякі запити предсідника мимохіть відповідає по польськи і адвокат Слєзановський питає іронічно: „Пане Побігушко, ви не хотіли зізнавати по польськи, але, як видно, ви знаєте польську мову".

Св. Побігушко (здвигаючи раменами): Або я знаю, чи то по польськи, чи по нашому!?

Після перерви промовляв прокуратор **Ліпш.** На його думку Байда був знаряддям Максимова, вихованого на лектурі „Сурми". Байда вважав себе слабим революціонером. Коли його арештували, він засипав свого провідника і то дуже грунтовно. УВО повинно собі сказати: „Від голоду, вогню, войни і від таких революціонерів, як Байда, хорони нас Господи!" Що правда, на розправі Байда боронить Максимова і бере вину на себе, але так наївно, що йому ніхто не повірить. До саботажових понурих процесів Байда вніс немалу дозу комізму. Прокуратор твердить дальше, що поліція Байди не била, бо це було непотрібне. Байда в нешляхотний спосіб всипав Максимова і його зізнання є правдиві, бо він за мало інтелігентний, щоби все це видумати. Прокуратор доказує, що Максимів — член організації Українських Націоналістів, а ця організація, яка видає в Празі знаменито редагований журнал „Розбудова Нації", є сестрою У. В. О., є тим самим, що У. В. О. тільки в зміненій фірмі. Максимів стоїть етично багато вище, як Байда і не хотів зрадити інших своїх товаришів з тієї організації. Свідок Химич, про якого оборонці говорять, що він злодій, безперечно не джентельмен; прокуратор признає, що має обридження, використовуючи зізнання такого неморального свідка, але в боротьбі з саботажистами всякий засіб є добрий, бо інакше ті, що обвинувачують, зміняться в підсудних і терористи будуть судити нас, а не ми їх. Прокуратор домагається судити підсудних за 58. § про державну зраду. Він порівнує УВО з сицилійською мафією та підтягає її під правничий термін „банда". Прокуратор Ліпш кінчить свою промову твердженням, що український нарід прагне жити з поляками в згоді, а тільки ріжні чорні типи, розагітовані „Сурмою" і „Розбудовою Нації", палять і мордують. І ось саме на днях ці типи смертельно ранили коменданта поліції в Гаях і то тільки за те, що він боровся з саботажами. Саботажі стали психозою, яку треба вбити — кінчить прокуратор з патосом.

Оборонець д-р Шухевич протестує против того, що прокуратор на розправі нарушив карну процедуру, згадуючи поранення коменданта в Чижикові, хоч це до цього процесу не належить, а згадка про Чижиків ужита ним тільки для збудження настроїв, ворожих до підсудних. Обвинуваченим грозить кара смерти і з розправи не можна робити жартів.

(У цій хвилині наречена обв. Максимова, Пітасюківна (полька), почувши слова про кару смерти, зімліла між публикою і поліція обливає її водою). Після перерви оборонець доказує, що Максимів не був членом УВО і не діяв з її наказу й домагається судити його за звичайний підпал.

Оборонець д-р Шевчук у своїй промові обговорює акцію українських націоналістів та УВО та добачує причину їх в політиці польського уряду. Саботажі є тільки наслідками деяких явищ. Український нарід під Польщею втратив навіть те, що здобув за Австрії, і то в ту пору, як всі інші народи по війні осягнули незалежність. Сам проф. Грабський в „Курері Пораннім" признається, що під Польщею спольонізовано 2.500 шкіл. Не диво, що молодь українська робить те, що колись польська молодь, яка пробувала „відобрати силою те, що чужа сила відобрала". Дайте нам те, що нам належиться, дайте можливість жити і розвиватися, а всякі УВО перестануть існувати. Українські націоналісти не борються проти польського народу, але проти політики польського уряду.

Розправа не доказала, що підсудний Байда провинився проти § 58. Байда не міг поширювати „Сурми", бо сам, виховавшись в школі Грабського, по українськи і читати добре не вміє. Його можна судити тільки за звичайний підпал, бо Байді не доказано, що він діяв з наказу УВО. Питання про державну зраду треба заперечити, бо цього вимагає справедливість. Навіть коли будете держатись правила „Око за око, зуб за зуб", то за карою смерти не можна голосувати, бо за підпал двох куп соломи не можна карати смертю. Підсудний Байда є жертвою психози саботажів, „саботажової еспанки" і ця обставина зменшує його вину.

Оборонець д-р Старосольський починає промову признаючись, що коли він слухав промови прокуратора та вятяків на Чижиків, то була душа його сумна. І поляки й українці бажали б, щоб у Сх. Галичині запанували кращі відносини, одні і другі терплять від тих страхіть, які діються в нас 10 літ. Але месть родить месть! Зло викликає нове зло, і тому судді повинні забути всякі пристрасти й антагонізми, а керуватись думкою про глибокі, трагічні причини, які вивели молодих хлопців на лаву підсудних. Колесо польсько-української історії не вдасться завернути строгими засудами, яких вимагає прокуратор.

Після промови д-ра Старосольського судді присяглі пішли на нараду

ПІДПАЛИ СТИРТ У КУРІВЦЯХ, П. ТЕРНОПІЛЬ.

Перед трибуналом суду присяглих в Тернополі відбулася в днях 7. й 8. лютого п. р. карна розправа проти 1) Василя Сосновського, сина Андрія і Марії, уродженого і замешкалого в Курівцях, літ 18, учня V. кл. гімн., 2) Василя Солонинки, сина Якова і Марії, уродженого в Довжанці і замешкалого в Курівцях, літ 18, учня VII. кл. гімн. і 3) Богдана Мельника, сина Йосифа і Марії, уродженого в Плаучі Великій і замешкалого в Курівцях, літ 18, учня VII. кл. гімн., котрих прокуратура потягнула до карної відповідальности за злочин підпалу з §§ 166 і 167 буква ц карн. зак. (так званого підпалу саботажевого).

Розправі проводив окр. суддя Островський, вотували окр. судді Гостковський і Мешковський, обвинувачував віцепрок. д-р Врубель, боронили адвокати: д-р Волод. Старосольський зі Львова Сосновського, пос. д-р Степан Баран Солонинку і пос. д-р Дмитро Ладика Мельника. Лава присяглих складалася з самих селян, між якими було десятьох поляків, а всього двох українців.

Акт обвинувачення представляє справу так: В ночі, дня 1. вересня 1930 спалилася на полі в Курівцях до тла внаслідок підпалу одна стирта пшениці у скількости 190 кіп, що була власністю ділича Віктора Юристовського і була обезпечена у Варшавськім Т-ві Обезпечень, відділ у Львові, на 4.750 зол. Справника тоді поліція не викрила. В ночі, дня 16. вересня 1930 довершено в Курівцях поновного підпалу стирт збіжа на полі у новищого ділича, а саме: двох стирт вівса у скількости 400 кіп і одної стирти пшениці у скількости 250 кіп, всі три загальної вартости 16.750 зол., обезпечених на таку квоту у згаданім вище товаристві.

Дохідження в справі згаданих підпалів провадив комендант постерунку в Глубічку Великім, старший постерунковий Францішок Лясковський і він з місця спрямував свої підозріння проти обвинуваченых як справців підпалів та велів їх приарештувати дня 18. вересня м. р. Обвинувачені, слухані на постерунку поліції в Глубічку Великім дня 19. вересня м. р. перед комендантом постерунку Лясковським призналися добровільно до підпалів. А саме Сосновський і Мельник, на основі твердження акту обвинуваченя, підпалили дня 16. вересня 1930 р. дві стирти вівса і то сірниками, а коли ті стирти вівса стали горіти, Солонинка підпалив і відалену на два більометри дальше стирту пшениці, облivши її наперед нафтою з фляшки, котру приніс зі собою. Перед підпалом умовилися всі три, як і хто має палити, а для переведення наміру зійшлися всі три перед заходом сонця на сіножаті, побіч залізничого тору, там переждали, аж доки не стемнілося зовсім і шойно тоді пішли на поле до стирт, котрі підпалили около пів до девятої вечором і вернули домів.

Окремо акт обвинуваченя закидує самому Сосновському підпал стирти пшениці дня 1. вересня 1930 в Курівцях, про що оба інші обвинувачені знали наперед, але участи в тому підпалі не брали. Цю стирту облив Сосновський вперед нафтою з фляшки, котру опісля кинув підчас утечі до потока Несторівка недалеко кладки, а котру дня 19. вересня знайшов комендант Лясковський.

Провідником цього гуртка підпалячів був обв. Сосновський, котрий дня 29. червня 1930 р. на вул. Руській в Тернополі одержав від незнайомого чоловіка летючку з підписом УВО, в якій ця організація взивала до підпалів; він так її змістом перенявся, що під її впливом справді двічі підпалив стирти в Курівцях і намовив двох інших обвинуваченых до підпалів.

Обвинувачені так зізнали на постерунку поліції в Глубічку Великім дня 19. вересня м. р. Того дня відставили їх до поліційних арештів у Тернополі, де їх слідуючого дня, себто 20. вересня, переслухував слідчий суддя д-р Янеллі, перед котрим вони відкликали з місця свої признання, заперечуючи вину і всяку участь у підпалах. При нагоді свого першого переслухання через слідчого суддю обвинувачені подали, що їх на постерунку в Глубічку Великім постерункові дуже били й мучили, викручуючи їм ролні части, і то кількакратно, так довго, аж доки не вгодилися підписати протокол, котрий вже передтим комендант Лясковський диктував постерунковому Крупі і де обвинувачені призналися до підпалів, щоби тільки увільнитися від дальших побоїв і катування. Били їх та мучили два постерункові з Тернополя з числом 16 і 18, один нижчий, другий вищий, в той спосіб, що кавали їм розбиратися зовсім до нага, кинули їх на землю, при чому один з постерункових сідав на грудях і місив кулаком попід груди, а другий викручував полові части і бив ланцухом по пятах. Таку операцію переводили оба згадані постерункові трьома наворотами в громадській канцелярії в Глубічку Великім, котра міститься в тім самім домі, що й постерунок поліції. За кожним разом вели арештованих перед Лясковського, котрий вмовляв у них не тільки те, що то вони допустилися підпалу, але й у який спосіб, а коли хлопці не хотіли цього потвердити, то відводили їх назад до громадської канцелярії й екзекуція розпочиналася наново. Остаточно кожний з обвинуваченых окремо підписав готовий вже протокол, в якому призналися до підпалів, котрих в дійсности не зробили.

Обвинувачені сказали все те слідчому судді вже при першім переслуханні і просили, щоби лікар оглянув їх побої. Катування і побої на постерунку в Глубічку Вел. були дня 19. вересня 1930 р., до поліційних арештів у Тернополі відставили їх цього дня попол., слідчий суддя слухав їх в поліційних арештах 20. вересня, до судової вязниці відставлено їх 22. вересня, а вязничний лікар д-р Шельонг оглядав Сосновського в присутности управителя вязниці Шпунара дня 23. вересня. При цих оглядинах ствердив лікар численні знаки і синці на руках, ногах і попід груди, а сказав, що ті знаки походять від побоїв ще на 10 днів перед 19. вересня 1930. Обвинуваченых Мельника і Солонинку оглядав вязничний лікар шойно дня 27. вересня 1930 р. в девять днів по побоях і тоді не ствердив вже ніяких зовнішніх знаків.

(Докінчення буде.)

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Матей Попович, парох Павлова, упокоївся по короткій недузі дня 8. ц. м. Похорони відбулися в середу 11. ц. м. В. Й. П.!

Перепелинський Михайло, управитель Скарбової Каси в Теребовлі, помер дня 4. лютого ц. р. Покійний був відомий зі своєї рухливости та підприємчивости на полі культурно-освітньої діяльности на Поділлі (Скалатщина і Грималіщина), особливо в передвоєнних часах. Як скарбовий урядник відомий був усьому населенню судового грималівського повіту з якнайкращої сторінки. Тому не диво, що всяку його ініціятиву в культурно-освітній ділянці населення радо підхоплювало і реалізувало. Покійний організував аматорські гуртки та орхестри. Одною з кращих селянських орхестр була зорганізована Покійним орхестра в Глібові. Найбільше праці вложив він у грималівську читальню „Просвіти", де перед війною найдовше працював. У Грималові зорганізував аматорський гурток (перед війною один з найкращих у Сх. Галичині), орхестру і хор. Тією своєю працею причинився в найбільшій мірі до вибудування гарної домівки в Грималові. Перейшовши ще перед війною до Теребовлі продовжував свою працю на тих самих ділянках. Покійник належав до тих наших діячів, що без шуму й галасу, без претенсій виконували сумлінно незвичайно відповідальну громадську роботу на місцях. В. Й. П.!

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 14. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове прима 4·50 зол. за кільо; літра молока 33—34 сот.; літра сметани 1·60 зол., копа яєць 7·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 16. лютого, година 7·30 веч. „Фальштаф".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 16. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 16. лютого, година 7·30 веч. „Пригода Ч. А. Піна".

Кіна.

ЯПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Ковбой та княжна", „Чорт".

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тайна лімузини" (Гарі Піль).

МАРУСЕНЬКИ: Звукова фільма: „Король Парижа" (Іван Петрович).

ОАЗИ: Звукова фільма: „Парада Парамавнту" (Моріс Шевальє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Подружа у трійку".

ПАН: „Дочка Зори". (Беб Даніельс). Фараонова жінка.

ПАСАЖ: „Безробітний Чаплін". „Новітні Юдита та Гольоферн".

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Шалена дівчина".

ХИМЕРА: „Паперовий коханок".

СТИЛЕВЕ: „Жінка на місяці" (Віллі Фріч, Герда Маврус).

УТІХА: „Республика піратів".

Присилайте передплату!

Програма радіо.

Понеділок 16. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·05 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·20 Трансмісії. **Берлін** (419) 16·30 Камеральна музика. **Відень** (516,3) 19·30 Концерт на цитрах. **Будапешт** (550,5) 17·30 Циганська орхестра. **Харків** (937,5) 15·00 Український концерт. **Париж** (1724,1) 21·45 Пісні Лязарія, співає Монто.

Вівторок 17. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Популярний конперт. **Гельсінгфорс** (221,4) 15·15 Оперетковi дуети. **Льондон** (356,3) 13·00 Квінтет Бровна. **Берлін** (419) 18·30 Пісні Шенберга. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·20 Хор „Сметана". **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гайгера. **Будапешт** (550,5) 17·45 Конперт. **Харків** (937,5) 15·00 Оперова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошенни редакція не відповідає

„Ставропигійський Інститут" продовжує час продажі свого нововиданого великого Служебника по зниженій ціні: 5 амер. долярів у переплеті і 4 ам. дол. брошура — до Великодня цього року. На порто і опакування 2 зол. додатково. Служебника 2-а часть (Євангелія) і 3-а його часть (Апостол) у друку уже кінчиться і з кінцем цього місяця піде в продажу, причім ціна їх також буде знижена до половини. 1491 2—2

Ширші Сходини членів Жіночого Кружка ім. Генни Барвінок у Львові відбудуться у вівторок (17. лютого п. р.) в 6-тій годині вечором у домівці при вул. Мохнацького 12. На денним порядку відчит Д-ра Володим. Константиновича секретаря Еміграційного Товариства: „Еміграція до заморських країв і наші завдання супроти неї". — Просимо численно явитися. **Старшина Кружка.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ, світової слави, прецизійні, Omega, Zenith, Longines, — модну БІЖУТЕРІЮ, прегарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах **Домбровські і Розважевські** — Львів, Академічна 2. 1447 2-?

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повна в чистих сливок на цукрі, бочілочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бриндза, бочілочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід в гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **НЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів к. Коломиї.** 1449 3—10

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА — потребує адвокат в меншім місточку. Зголошення з подяними умовини і поручень треба здати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1438 5—5

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде моделіст з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 8—10

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники перероблюємо на ручні. 427

ДИВАНИ, хідники, фіранки ручної роботи, меблеві матерії та матові ковдри по фабричних цінах, **Емгляндер, Ринок ч. 8.** 1488 1—2

АДВОКАТСЬКУ канцелярію — разом з помешканням, в добрім повітовім місті, на дуже корисних умовинах, адвокатові, українцеві зараз відступлю. Зголошення до Адміністрації під „Юрист". 1473 3—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

АДВОКАТ

Д-р Кость Паньківський

відкрив і веде адвокатську канцелярію у Львові, при вул. Сикстуській 48.

Подяка.

Всечеснішому Духовенству за похорони, уридам, орхестрі і хорові, як також усім, що віддали останню прислугу і честь бл. п. Покійникові Михайлові Перепелинському, відпроваджаючи на місце вічного спочинку, щиру подяку складає

1491 **Родина.**

КУРС МАСАЖУ

відбудеться в березні в ортопедичнім Заведенні Д-ра С. ТЕННЕНБАВМА, Львів, вул. Малецького ч. 5. — Також інформації. 1194

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 36 (12.692). Львів, середа 18. лютого 1931. Pocztowa opłata zwolniona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долер, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Найліпше збережете свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
який приймає вкладки в золотих або в доларах на 7% і ручить за них цілим своїм майном, що обіймає **між іншим три реальности у Львові і дві більші посілости в обсязі понад 2.000 моргів землі.**

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 333. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.867).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

Промова бебіста Певного і волинська дійсність.

(Кореспонденція з Волині.)

Кремянець, лютий 1931.

Санаційні газети останніх днів присвятили багато місця промові, виголошеній 5. лютого українським бебеком в Волині П. Певним у часі соймової дискусії над бюджетом. Видно, що вона дуже припала до смаку санаторам та відповіла вповні їх потребам. П. Певний говорив у своїй промові про льояльність українського населення Волині і наводив докази тієї льояльности, а саме: українці на Волині — казав не беруть участи в жалній акції проти Польщі; вони вислали до законодатних палат аж 8 послів і сенаторів санаційного табору (чому не всіх 21?); ретельно платять всі податки і точно виконують усякі повинности, а своїх синів посилають до польського війська; вони всі готові на перший заклик одностайно стати на оборону польських границь як на сході, так і на заході і взагалі виконувати без ніякого застереження все те, що влада наказує. Виходячи зі становища повної льояльности, промовець заявив, що він зі своїми клюбовими товаришами буде голосувати в соймі за урядовим проєктом бюджету без ніяких поправок, хоч у ньому не узгіднено ніякої позиції для волинських українців...

Санаційний табор як у пресі так і з парляментарної трибуни, устами санаційних послів, як рівнож і представників уряду, не раз заявляв, що українці дістали б усі блага, повне забезпечення національно-культурного розвитку й добробуту, якби вони зреклися „протидержавної" діяльности та виявили б льояльність супроти польської держави. Тепер устами п. Певного санаційний табор признав уже, що українське населення на Волині цілковито задовольняє всі вимоги польської льояльности, навіть у її санаційному розумінні. Тому тепер вільно кожному волинякові поставити панам санаторам таке питання: Щож мають українські мешканці Волині за таку льояльність? Що осягнули українці з Волині від польського уряду у порівнанні, скажемо, з „нельояльними" галичанами або німцями? Відповідь на ці питання дає нам образ українського життя на Волині.

Українські мамелюки з санаційного табору, що забезпечили собі гарні посади, можуть твердити про земний рай на Волині. Коли він є, то лише для них — санаторів, а не для українського населення. Загляньте у волинське село: яке убоге, тяжке, злиденне життя панує там; визиск, тяжка виснажуюча праця, недуги, безробіття, недоїдання, журба за завтрішній день... У своєму економічно-господарському житті селянин цілковито залишений сам собі; ніяких кредитів на підтримку свого господарства, ніякої полекші від нікого не чути, особливо тепер, у часі тяжкої економічної скрути. Мало того, з господаря сягають податок з непомильною строгістю: кийком по „гмінах" і магістратах, а побачите, з якою суворістю екзекутори забирають останню свитину і як злидні опанували волинського селянина навіть такого, що довідавши живе ще у достатках. Правда, не бракує на Волині гарно загосподарованих осель і навіть хуторів. Але їх зустрічаєте немов скалки на пустині, а є це осади польських кольоністів, поселених на волинській землі.

Безпросвітний також духовий стан Волині. Півтора мільонове населення з окремою культурою, окремою мовою й релігією повинно мати бодай одну вищу школу. А міністим лише воно само спромоглося без жалної державної допомоги на зорганізування всього-на-всього трьох приватних українських гімназій (з яких найкраще проспериюча в цьому році позбавлена прав), крім того має одну російсько-польську державну духовну семинарію (а називається вона польсько-українською або утраквістичною) і 8 (вісім) вселюдних українських шкіл, а в 1920 р. було їх 1055. Про розвиток громадських культурно-освітніх організацій („Просвіти") не приходиться говорити: в одних повітах вони ліквідовані владою під замітом протидержавної діяльности; в інших вони ледви животіють, бо адміністративні чинники вживають усіх заходів, щоби загальмувати їх діяльність: з великими трудношами і дуже рідко влада видає дозволи на вистави, відчити і навіть на карнавалові збірки, хоч всякі інші організації, як польські, жидівські, російські, такі дозволи дістають. Слідом за державними чинниками укладають своє відношення до „Просвіт" і органи самоврядування (гміни, міські ради і соймики). Давніше деякі з них вставляли до своїх бюджетів дотації на „Просвіту" і навіть деколи виплачували гроші, але тепер адміністрація просто скреслює такі позиції з бюджету. Тому „Просвіти" позбавлені всякої допомоги, мусять істнувати лише при допомозі своїх злиденних матеріяльних засобів...

Даремно булоб нашому волинському громадянству шукати розради й духовної потіхи у церкві. Остання цілковито відлана під московське панування. Священик на Волині, якщо не москаль, то удає з себе „рускаво"; серед населення майже ніяким авторитетом не користується, він для них чужий, він є лише „ужендник стану цивільного". Коли ж прийдеться вдатися у якійнебудь справі до консисторії, то й там зустріне селянина московська погорда, а попри те ще й матеріяльний визиск, бо там за кожний крок треба платити. При тому нема потреби доказувати, що вища церковна єрархія, консисторія і ціле духовенство на Волині поводить себе так, як цього хоче санація.

Приведе нарешті біда селянина до суду, знову клопіт. Суд польський, мусиш конче наймати адвоката, продати коняку або кусник прадідівської землі... Коли ж підпадає карному доходженню або коли на нього є політичний донос, то вже його чекають слідчі органи зі своїми відомими слідчими, як висловився мін. Складковський „білостоцькими методами", як це недавно виявилося в Луцьку...

Ось — безперечно слабий — образ того, що волинське населення має за свою широко-розхвалену санаційними послами льояльність: злидні, темноту, знущання... Держава вимагає від своїх громадян льояльности, але чи вона сама не має обовязку виконувати льояльно свої обовязки супроти своїх громадян? Санаційний табор, який устами п. Певного заявив, що буде голосувати без застереження за урядовим проєктом бюджету, в котрому зовсім не узгляднено у краї потреб, дав, очевидно, на поставлені нами питання заперечуючу відповідь.

Волиняк.

Суспільна опіка.

Зміст промови сен. О. Кисілевської, виголошеної 13. лютого 1931 р. у бюджетовій комісії сенату при розгляді бюджету мін-ства праці й суспільної опіки.

Промовниця зазначує на вступі, що її позиція дуже важка, бо — як каже досвід — потреб українського народу зовсім не береться під увагу у бюджеті мін-ства праці й суспільної опіки. Однак знаючи, що мовчанку вважають згодою на дану справу, сенаторка мусить сказати кілька слів по суті.

В першу чергу промовниця порушила справу українських інвалідів та зокрема вдів і сиріт по вояках УГА. В часі змагань УГА всі народи старалися добути собі самостійність. Одні це осягнули, другі ні, але це ще не може стати притокою до того, щоби побіджених не трактовано як всіх інших інвалідів, вдів і сиріт по вояках. Коли вимагається від них виконання всіх громадянських обовязків, то треба відноситись до них теж, як до всіх інших громадян.

Дальше порушила промовниця справу розвязання „Товариства допомоги політичним вязням". Як відомо, така допомога істнувала за відома влади ще при „Горожанських Комітетах", опісля як „Комітет допомоги політичним вязням". Після його розвязання основано „Український Добродійний Комітет", однак влада не хоче затвердити його ані не дає дозволу на заснування іншого такого товариства на статутовій підставі, так, що тепер родини вязнених (здебільша зовсім невинно) можуть допомагати їм лише при помочі людей доброї волі. Але і цих людей переслідується, як он у Коломиї, де всі пані, що несли поміч своїм увязненим кревним та знайомим, покликано на поліцію, переслухувано та випитувано, чи не був це який постійний комітет, який робив якусь нелєгальну роботу і т. д. І хоча нічого на ділі не було, всі пані мають судову справу за приналежність до тайного товариства. З тої самої причини арештовано українську письменницю Блажкевичеву і не вважаючи на маленьку дитину, яку сама кормить, перевезено її з Денисова, де вона живе, до 29 км. віддаленого Тернополя і там щойно, після переслухання, випущено її. Промовниця взиває уряд, щоби дозволив на заснування товариства помочі політичним вязням.

Дальше згадує, що наші добродійні й гуманітарні товариства, бурси, захоронки, Т-во Опіки над молодю, Порадня Матерей і інші, не мають ніякої помочі від держави, хоч роблять для українців таку саму хосенну роботу, як аналогічні польські товариства й організації — щедро субсидіовані — для поляків. Найтяжче той брак всякої опіки відбивається на селах. Матір не має там ніякої помочі, поради ні охорони, часто на селі нема навіть іспитованої повитухи, наслідком чого не одна мати марно гине.

Тяжка доля сільської дітвори, особливо маленької, коли то мати в часі пільних робіт мусить лишати її саму без дозору в дома чи на вулиці. З тої причини буває багато нещасть, каліцтв, дітвора вчиться всього злого та нераз спричинює пожежі. Щоби цьому лихові запобігти, матері самі за свої малі гроші, при помочі жіночих товариств, Т-ва Опіки над молодю або Рідної Школи, закладають діточі садки, бодай на час робіт у полі. Влада, замість їти назустріч такій гарній акції матерей-селянок, не дозволяє на відчинювання нових садків, а істнуючі зачинює, дарма, що ведуть їх фахові кваліфіковані сили.

Подаю лиш деякі приміри з минулого літа: розвязано діточі садки у Грималові, Скалаті, Вербівцях, Денисові, Купчинцях, Драганівці і ін., часто не подаючи причини, або причину неістнуючу, напр., що нема кваліфікованої сили, хоча вона є, або що нема відповідного помешкання, хоча читальняна сала велика і вигідна. Тому промовниця взиває уряд, що коли він не допомагає цій акції, хай бодай не шкодить їй. Переслідується не лише діточі садки, але й тих, що помагають селянкам закладати їх, як це було напр. в часі пацифікації. Тодіто довгий час вязнено заслужену на тому полі голову Союзу Українок в Радехові п. Селезінкову, п. Кравинчеву з Отеневич і ін.

Взагалі положення села розпучливе. Нужда, низькі ціни на сільські продукти, безробіття, хороби. Статистика показує при поборі рекрута, що ніколи стан здоровля села не був такий ли-

кий, як тепер, далеко гірший, ніж міста, чого досі ніколи не бувало. Переведені лікарські оглядини дітвори деяких шкілок Р. Ш. на Покутті стверджують, що 50—60 проц. дітвори зараженних туберкульозою. Село бідує, як ніколи досі! Нема праці в краю, нема де виїхати на заробітки. Коли така нагода й трапиться, то дозволяється на виїзд звичайно туди, де умовини найважчі, як он до Франції до очищування піль від гранатів, при чому можна напитати собі каліцтва, а то й згинути.

В дальшій частині своєї промови сен. Кисілевська порушує — на тлі описаної нужди села — т. зв. „пацифікаційну" акцію. З цензурних причин цю частину пропускаємо.

Присутній міністр праці й сусп. опіки ген. Губіцький відповів, що „з цікавістю слухав так живо виголошеної промови". Щодо справи допомоги українським інвалідам, міністр заявив, що тим, які воювали проти Польщі, польський уряд не може давати ніякої помочі. „Рускі" товариства, які на це заслуговують, ту поміч дістають, але не можна — мовляв — помагати таким, як он Ремісничa Бурса, яка — як це оголосив „Новий Час" — зложила 20 зол. на політ. вязня з нагоди смерти О. Басарабової. Також не всі захоронки під оглядом гігієнічним відповідають вимогам, які ставиться до таких інституцій, і тому їх теж не можна підтримувати. Щодо еміграції, то українці мають „Т-во Опіки над емігрантами", яке дуже добре заступає ці справи...

хоронить зуби, ділає антисептично і має приємний та відсвіжуючий смак.
1493

Ще про найважніший момент в історії України.

(До заміток д-ра Миколи Чубатого.)

Після статтей д-ра Чеховича суперечку над порушенним мною в „ЛНВ", 1930/VI., питанням п-р М. Чубатий спровадив з тому та рівня догматично-релігійних спорів XVI.—XVII. в. на властивий шлях спокійної, річевої, наукової дискусії („Діло", 1931, чч. 15—19) і це спонукує мене вабрати ще раз в цій справі голос та при цій нагоді вияснити деякі справи, що дали притоку до непорозумінь.

Як бачу, то д-р Чубатий зовсім рішучо відкидає „праську" тезу про початки української національности вже в доісторичні часи, але й не погоджується з моїм поглядом, що український нарід став окремою індивідуальністю-нацією щойно через прилучення півд.-західної части давньої Руси до Литовської Держави в другій половині XIV. в., бо, мовляв, годі класти творення української нації „на час найбільшої анемії політичної, господарської, церковної та взагалі культурної тої етнічної маси, з якої мала саме тоді творитися окрема нація". На його думку процес творення української нації відбувся вчасніше, в другій половині XI. і в XII. в. Цей процес почався, каже д-р Чубатий, після смерти Ярослава Мудрого та закінчився з моментом утворення Галицько-Волинської Держави (1199 р.). Це вже справа зовсім інша, як з „доісторичними" часами і ріжниця в поглядах виходить, як зараз покажемо, не надто вже великою, особливо коли тямити, що нації повстають не через міч, ані через рік, але їхне формування відбувається непомітно, протягом цілих століть.

До цих виводів д-ра Чубатого хочу докинути кілька заміток. Перш за все не можу погодитися з поглядом, немовто в пору литовської окупації „етнічна маса", котра жила на занятих Литвою землях, була в стані такої всебічної анемії. Політично вона була безперечно кволa, але культурно зовсім ні, коли зуміла в короткім часі засимілювати своїх завойовників! Зрештою анемія чи активність не важні для питання, про котре нам іде, бо повставання окремої національности зовсім не належить до категорії емоціональних актів, лише є вислідом ріжних сторонніх чинників і впливів, від даної етнічної маси здебільша зовсім незалежних. Так прим. хорвати стали окремою від сербів нацією через те тільки, що попали під панування Угорщини і вона втягнула їх у сферу західних культурних впливів. Та найважніше те, що я ніде того не казав, немовто населення загорнених в XIV. в. Литвою земель було „етнічною масою", з котрої мала щойно „творитися окрема нація". Це чисте непорозуміння! Зовсім навпаки: в інкримінованій статті в „ЛНВ", 1930/VI., я виразно підчеркую і факт повстання ок. середини XII. в. двох окремих політичних осередків на области давньої Руси, в Галичі та Володимирі над Клязмою, і закріплення в них окремих удільних династій, і роздвоення на церковнім полі, котре вийшло через переселення київських митрополитів на північ, та заснування окремої митрополії в Галичі — вказуючи на них, як на чинники, котрі в старій одноцільній Руси витворили політично-культурне, а слідом за ним і національне зріжничкування між південним заходом та північним сходом. На ті часи, тобто на другу половину XII. і на XIII. в., я й кладу **початки** формування української нації. Я зовсім не думаю, щоби в моменті, коли Литва загорнула південно-західні території давньої Руси, населення тих земель було якоюсь аморфною масою, з котрої щойно „мала творитися окрема нація", лише вважаю, що воно вже доволі далеко поступило в процесі творення цеї нації — а литовській окупації приписую рішаюче значіння тільки з огляду на те, що вона: 1) прискорила й остаточно завершила цей процес і 2) не допустила до його знищення, до restitutio ad integrum, через московську окупацію, яка без неї прийшлаб неминучо в кільканацять або кількадесять літ дізнише. Саме тому я й назвав литовську окупацію найважнішим моментом в історії України.

Це головний зміст моєї статті в „ЛНВ", 1930/VI., і мені приходиться тепер хібань пожалувати, що свої думки я подав у ній може в надто фрагментарній та згущеній, а через те дещо неясній формі.

Та цим ми ще не зовсім погодилися з д-ром Чубатим. Він, як сказано, пересуває процес творення української нації на дещо ранішу добу і всуває його в значно вужчі часові рямки, між смерть Ярослава Мудрого (1054) та утворення Галицько-Волинської Держави (1199 р.). Автор хоче свій погляд доказати тим, що в літописах термін „Русь" вже від половини XII. в. найчастіше означає полудне давньої „Руської Землі" в протиставленні до півночі, отже вже нинішню Україну. Я не приписував би цього роду доказам більшого значіння. Що правда, я й сам у відповіди на статтю д-ра Чеховича приводив цитати з літопису і з трактатів на завування значіння терміну „Русь", але тільки тому, бо д-р Чехович з питомою собі авторитативною самопевністю твердив, що назва „Русь" від найдавніших часів уживалася виключно на означення українських земель; — отже мені йшло про виказання, що це неправда і що критик видимо не знакомий з джереламн. Щож до змісту поняття „Русь" у літописах, починаючи від середини XII. в., то він є дуже неоднаковий і непевний. Одно тільки виступає дещо виразніше, а саме, що Суздальщина і Ростовщина, як кольонізаційні области, не вважались властивою Русю; але не вважається нею й Галичина, як це признає сам д-р Чубатий. Зрештою ріжні, не дуже ясні цитати з літописів не остояться супроти факту, відомого з торговельних трактатів, що новгородці і смоленщани цілий XII. і XIII. в. називають себе русинами і Русю.

Отже і ця справа не має для вирішення питання, про котре тут іде, значіння, бо від середини XII. в. вже виступає ціла низка загально відомих фактів ріжних категорій, котрі мусіли відограти роль товчків до політично-культурно-національного зріжничкування між південним заходом та північним сходом на просторах старої Руси. І тут прийшлосяб мені з приємністю ствердити повну згоду з поглядами д-ра Чубатого, коліб не те, що він початки того зріжничкування пересовує на ціле століття назад, до смерти Ярослава Мудрого. Я бодай у другій половині XI. в. не находжу ніяких признак такої диференціяції, яка сталаб у звязку з генезою української нації, і д-р Чубатий зовсім їх не подає. В добі, що настала після смерти Ярослава Мудрого, бачимо зовсім що інше, а саме боротьбу між принципом політичної єдности, вираженим в сеніораті, і змаганням до відокремлення поодиноких областей. Тут бачимо з одного боку зїзди князів (снеми) на спільні наради (в Любчу, Ветичах, Городку) та спільні походи у степ під кличем оборони „Руської Землі", а з другого наростання льокального удільного патріотизму, скупченого коло місцевих династій: на Чернигівщині біля Святославичів, у Переяславщині біля Всеволодовичів, на Підкарпатті біля Ростиславичів і т. д. Ще в першій четвертині XII. в. Володимир Мономах тримає у своїх руках більшу частину старої Руси, обединюючи Переяславщину, Київщину, Турово-Пинщину, Смоленщину, Новгород і ціле Поволже — отже без розбору південні і північні руські землі. Ще під кінець XII. в. в безсмертнім „Слові о полку Ігоря" нота єдности цілої Руської Землі бренить доволі сильно, а представниками цієї Землі виступають поруч себе і Ярослав Осьмомисл і Ігор Святославич зі своїми сіверянами і Всеволод Святославич з курянами (з Курська). Всі факти господарської, правової і суспільної диференціяції, підобрані зовсім влучно д-ром Чубатим, до котрих можна би ще додати впливи західної культури, які вже виразно зазначуються напр. на полі мистецтва у сплетенні византійського стилю з романським на области Галицько-Волинської Держави, — всі вони відносяться вже до другої половини і кінця XII. в., або й початків XIII в.

Тому не бачу ніякої рації, щоби в пошукуванні за генезою українства забігати аж до середини XI. в. Коли не ділали ще причини, які у своїх наслідках довели до національного зріжничкування, то не міг заістнувати й сам факт зріжничкування.

Мирон Кордуба.
(Докінчення буде.)

Справа емеритур б. австр. урядовців.

Ратифікація віденської конвенції.

Денник Законів ч. 8 з дня 31. січня 1931 в позиції 41 оголошує ратифікацію конвенції, заключеної дня 30. листопада 1923 у Відні між Ним. Австрією і австрійськими сукцесійними державами, що відноситься до управильнення всяких категорій емеритур, які необняті римською конвенцією з дня 6. квітня 1922 р.

Ця ратифікація полагоджує остаточно справу тих осіб, які не з власної вини неприняті до служби найшлися над пропастю і серед тяжких часів не можуть найти собі праці. Тому то вони не мали змоги здобути собі найконечніших засобів для себе і своєї родини.

У початкових уступах віденська конвенція подає ось такі постанови:

Активне службове відношення неперенесених ще дня 3. листопада 1918 р. в стан спочинку державних службовців і військових осіб, які нілкою сукцесійною державою неприняті до служби, числиться за покінчене з днем 3. листопада 1918 р. або з пізнішим речинцем, з яким вони державою або за згодою держави перенесені в стан спочинку, якщо вони їй підпадають на основі наведених постанов віденської конвенції.

Вище згаданим особам признається, від 1. грудня 1923 р. почавши, емеритальне заосмотрення, якщо вони на підставі істнуючих 3. листопада 1918 р. старих австрійських норм з огляду на кількість літ відбутої служби, не зважаючи на їх здібність до повнення дальшої служби, були управнені до емеритального заосмотрення або мали право до відправи.

Виїмок становлять у кожному випадку такі особи:

1) які відмовилися від служби в цій державі, якої вони є горожанами або не зложили урядово від них вимаганого приречення (присяги),

2) які покинули службу або

3) які з власної вини не підчинилися загальному або спеціяльному візванню вступити до служби або зложити відповідну декларацію,

4) яких принятя до служби відкинено з огляду на публичне добро.

Це є найважніші постанови з інтересованим радимо запізнатися з повним змістом віденської конвенції. Згори зазначуємо, що всі інтересовані будуть обовязані предложити такі документи, які ствердужуваліб їхній службовий ступінь з днем перенесення в стан спочинку, а дальше таку кількість літ служби, яка на підставі австрійського емеритального закону давала їм право до емеритального заосмотрення або до відправи.

На підставі ратифікації будуть видані виконавчі розпорядки дотичних міністерств, які будуть оголошені і якими слід цікавитися. Покищо радимо приготовити всі документи, що будуть мати вартість на ствердження права до емеритального заосмотрення.

Поява ратифікації віденської конвенції стає полекшою у тяжкому житті всіх тих, які такий довгий час ждали на справедливе полагодження цієї пекучої для них справи. Слідкуючи точно за життям цих досі покривджених жертв світової війни треба ствердити, що крім кількох випадків самогубств не було випадків, щоби нужда штовхнула тих людей на дорогу якогонебудь злочину. Хоч не всі, бо неодного скосила вже смерть, то всежтаки бодай деякі діждалися часу, в якому треба надіятися, будуть заспокоєні їхні оправдані претенсії до емеритури.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

ПІВНІЧНО-ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ.

САРНЕНИЦИНА.

Теж „промисл". Поліське воєвідство може мало й рацію, що спекалося Сарненщини, одинокого „промислового" повіту: тут у Клесові, незалежно більшовицького кордону й несдорових східніх вітрів, існує свій власний промисл, яким дуже пишалася Сарненщина, а навіть і цілє Полісся: тут є каміньоломи граніту. Яка сила чинула його на багнисте Полісся, знають хіба вчені. Але, що граніт тут є, в цьому кожного переконують виставлені в почекальні староства зразки. А возьний навіть може вам сказати, що це майже найкращий граніт у Польщі. Тому власне й почалося його видобування на щастя Полісся, а тепер Волині. Лише сталася дрібна неприємність: робота в каміньоломах припинилася й залишилося аж 544 безробітних, які замість того, щоби ламати камінь, ламають тепер двері в різних установах, памятаючи євангельські слова, що немає того „батька" суспільства, який би, коли син просить хліба, подав би йому камінь, хочаб і найкращий клесовський граніт.

І справді 533 особи отримують допомогу з фондів безробіття, рештаж 311 осіб покищо має до своєї диспозиції найкращий клесовський граніт. Між ними є й бувші українські козаки. Міністерство праці й сусп. опіки асигнувало деяку суму на надзвичайну допомогу й місцеве т-во доброчинности улаштувало кухню на 140 душ. Але засоби вже вичерпуються й голодним робітникам загрожує велика небезпека. *Волиняк.*

—o—

П. Т. Передплатники, — які вплатили заздалегідь тримісячну передплату, але не долучили 1·— зол. на пересилку, тим адміністрація премії не вишле. 1 золотий можна переслати почтовими марками.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Близарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **З Українського Лікарського Т-ва у Львові.** Дня 19. II. ц. р. в год. 7. веч. відбудеться відчит **д-ра М. Музики: „Про кровинні угрупування з показом техніки"** в домівці бактеріольогічно-хемічного інституту Н. Т. Ш., вул. Чарнецького 24.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 18. ц. м. в салі Українського Наукового Інституту в Берліні відбудеться реферат інж д-ра С. Володимирова п. з. „Економічне положення селян під радянською владою на Україні". Реферат буде виголошений по українськи

— **Український комуністичний інститут журналістики в Харкові** кінчить 15. березня приймати слухачів на 1931 рік. Право вчитись в цьому інституті мають тільки члени комуністичної партії, які мають найменше 3 роки партійного стажу і мають не більше як 35 літ життя. Наука тревае три роки. Інститут виховує кадри редакторів комуністичних газет.

— **Дбайливість поліцая про здоровля українських кооператорів.** Дмитро Гукало, справник української кооперативи в Козичах, пов. Городок, здавна був немилий деяким функціонярам тамошньої поліції і вони шукали способу усунути його з кооперативи, але не мали на це поважної підстави. І ось вкінці ці функціонарі впали на геніяльний задум: Одного дня до кооперативи прийшов поліцай і зажадав від управи кооперативи, щоби Дмитра Гукала усунути зі становища справника тому, що він хорий на чахотку і є небезпека, що Гукало заразить туберкульозою інших працівників кооперативи та її покупців. Така ревна дбайливість поліції про здоровля українських кооператорів та гигієнічність кооператив булаб дуже похвальна, якби за тим усім не крилась цілком інша тенденція. Дмитро Гукало, почуваючи себе зовсім здоровим, звернувся до Української Народньої Лічниці з просьбою провірити стан його здоровля та виставити лікарське свідоцтво, яке можнаб вислати до фізикату. Спеціялісти від грудних недуг в Народній Лічниці дбайливо оглянули цього справника кооперативи, рентгенували його і ствердили, що Дмитро Гукало має легені цілком здорові. Виявилось, що поліція, в ролі лікарів, поставила хибну діягнозу, бо Гукало не має чахотки, а має тільки ту органічну хибу, що він є свідомим українцем і через ту хибу він здається декому таким небезпечним, мов би мав яку заразливу недугу.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПРИСУД У РОЗПРАВІ ЗА ЗДОГАДНИЙ ЗАМАХ НА ПІЛСУДСЬКОГО.

У понеділок, 16. лютого, в 2. год. попол. запав присуд у розправі за здогадний замах на Пілсудського. Засуджені: **Ягодзінський, Трохімович і Бялковський кожен на 1 рік вязниці за приналежність до „пятки", яка мала організувати замах. Був. пос. Дзєнгелєвський та Марковський увільнені.**

Всіх обвинуваченних увільнили від закиду замаху на Пілсудського. Ягодзінський, Трохімович і Бялковський засуджені лише за нелегальне творення гуртків і конспірацію.

ПОДІЇ У СХ. ГАЛИЧИНІ І КОНФЕРЕНЦІЯ ТОВ. ПРИЯТЕЛІВ Л. Н.

ПАТ повідомляє із Брукселі, що на зїзд Міжнародньої Унії Товариств Приятелів Ліги Націй від польської федерації приїхали сен. Левенгерц і пос. Ст. Стронський. Вони оба згідно з приреченням, яке зложила на попередній сесії польська делегація та згідно з внесенням Смаль-Стоцького, зясували події у Сх. Галичині в звязку зі саботажами. У дискусії над тією справою поставлено проект, щоби Унія звернулася до Ради Ліги Націй, аби вона вианачила міжнародню кмісію для розгляду подій у Сх. Галичині. Внесення це ваяли назад.

Опісля прийняли внесення, аби прийшло до згоди між народами Сх. Галичини. Вибрали комісію (Бекер, Ван Босе, Стронський, Шульгин), яка на найближчім зїзді має зясувати засоби, що влекшили би осягнути таке помирення.

ВІДГОМІН РІЛЬНОГО СТРАЙКУ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед трибуналом окр. карного суду у Львові відбувалася 16. лютого розправа проти 15 селян із Вибранівки. Дня 2. липня 1929 р. представники рільних робітників Герчановський, Слободян і Дайтшман зажадали від власника дібр Вибранівка Тужанського підвишки платні. Тужанський не хотів із ними навіть говорити. Робітники проголосили страйк. Акт обвинувачення закидає обвинуваченим, що вони нібито зганяли форналів із сіножати, де ці збирали сіно на вози. Опісля й форналі приступили до страйку.

Після переведення розправи суд засудив Герчановського і Слободяна кожного на 2 місяці, Дайтшмана на 2 і пів місяця, Костецького і Луця по 1 міс., Стасюка та Голубову по 3 тижні арешту. Увільнені: Хомин, Фустрикова й Анна Крупа, Кат. Магаляс і Кар. Крупа. Радикевич, Франкова та Костецька на розправу не явилися, тому розправа проти них ще відбудеться. Розправу вів р. Тертіль, обвинувачував прок. Павлі, оборонців не було.

Кару засуджені відбули у слїдчому арешті.

КУБАЛЯ ЗГОЛОСИВ ЗАЖАЛЕННЯ НЕВАЖНОСТИ.

Майор Кубаля зложив за посередництвом оборонця у військ. суді зажалення проти засуджуючого присуду. Оборонець зложив зажалення неважности проти присуду та відклик від виміру кари.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА БІЛЯ ТЕРНОПОЛЯ.

15. лютого три літаки 6. летунського полку зі Львова мусіли осісти на полях Стриганець, Вербова та Біща. Один літак розбився. Обох раненних поручників відвезли до Львова.

ВАНДЕРВЕЛЬД ПРОТИ ГРАНИЦЬ ПОЛЬЩІ.

Провідник бельгійських соціялістів бувш. премієр Вандервельд у пресі заявляє, що бельгійські соціялісти ніколи не похвалювали політики, яка скидає виключну відповідальність за війну на Німеччину. Це у висліді спричинило астрономічні репар. цифри. Бельгійські соціялісти вважають несправедливим, що версайський договір побільшив безосновно територію Польщі. Плебісцит переведений в окр. Евпен і Мальмеді віддав Бельгії чисто нім. території.

ЩОСЬ ЯК НА ЗНЕСІННІ.

У Лодзі до хати купця Ролінського застукав хтось і представився як постійний покупець. Коли Ролінська відчинила, один із трьох мущин пробив Ролінську ножем. Опісля бандити взялися грабити крамницю. При цьому зранили Ролінського із револьвера. Ролінська останком сил приповала до бандита та вирвала йому револьвер. Бандит відібрав їй револьвер і вбив її. Напасники втекли.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 18. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 9)

Тиждень в Ен Арборі.

Напружений момент.

Знову на полі завзята боротьба. Одні других валять з ніг, посуваються то вперед, то взад, але до голю ні одна ні друга сторона дійти не може.

Починається четверта і остання стадія. Ще п'ятнадцять хвилин гри і по всьому. Ви не розумієте тонкостей гри і вам здається, що ви нею зацікавлені. Ваш зір змучений і ви машинально глядите на поле гри. Нараз бачите щось надзвичайного. Міннесотець кинув мячем, але один з наших переловив його і в один мент, від середини поля, де стояв, з мячем під пахою, біжить наперед себе. Він вже перекотився через лінію, на якій стояв противник, але за ним біжить ціла тулпа міннесотців. У той час наші грачі обступають його, падуть на землю і перевертають собою противників, щоби перед своїм грачем очистити поле.

Ви рахуєте метри. Від білої до білої лінії пять метрів. Він уже на сороковій лінії противника. Вже на тридцятій. Противники падуть йому під ноги, повалені його товаришами, але все ще лежучи хапають його за ноги. Але він вирвається, перескакує їх і біжить вперед.

Він уже на двадцятьметровій лінії, коли бачите, що зправа і зліва бідуть напроти нього два противники. Все ясно бачите, як він простягає ліву руку і відпихає одного противника в той час, коли перескакує десять-метрову лінію противника.

Це все діється багато скорше, ніж ви годні оповісти.

Ще пять метрів і наша сторона перемогла, але останній противник вже біля нього. З усієї сили кидається на нього, хапає його нижче колін і валить на землю. Ще тільки два метри і виграна. Але не дали. Всі інші грачі борикаються кількинадцять метрів позаду, аниж ці два біля міннесотського голя.

Вершок схвилювання.

Вам здається, що все вже пропало. Але ваш грач не дається. Він визволив одну ногу з обійм противника, піднявся на ноги і волочить противника за собою. Противник очуняв, піднімається на коліна, хапає нашого за другу ногу і знов валить його на землю. Наш паде, але голова і рамена з мячем по тім боці крайньої лінії.

В одній хвилині ви не знаєте, що діється з вами. Вам шумить в голові, чи від вашого крику, чи від крику стотисячної товпи. Стотисяч народу вискакує на лавки, вимахує руками, без ріжниці чоловіки та жінки, усі гомонять, як божевільні, валять своїх сусідів з радости кулаками в плечі, кидають капелюхами в гору. Вашого конця вже нема коло вас, він уже на полі коло інших сотень концїв.

Виграна! Виграна! Шість пунктів.

Безмежна радість на лицях всіх. Люди кричали аж похрипли. І вас вже душить у горлі.

Ви вже трохи успокоїлися. Вам ніяково, що ви, батько дорослих дітей, з нашів сивим волоссям, так далися пірвати грі. Ви дивитеся перед себе і бачите, що на мурі, який відмежовує поле гри, стоїть якийсь старець, сивоволосий, розхристаний, вимахує руками та ногами, повертається то взад, то вперед, підкидає свій капелюх догори і кричить захопленим голосом аж сльози котяться йому по лиці. Ваш провідник говорить вам, що це той старець, з яким ви минулого дня грали партію шахів. Вам зразу стає дивно, але ви вже розумієте, що це той американський футболевий ентузіязм.

Гра йде далі.

Гра йде далі. На великій таблиці показують Мішіген 7, Міннесота 0. Наші копнули ще мяч через брамку і за це дістали один пункт. Ще пять хвилин гри.

Ви глядите на поле гри і орієнтуєтеся в ситуації. Ви своїм очам не вірите і вам дух запирає. Ви бачите на всіх лицях крайню трівогу. Міннесота жене наших під нашу брамку. Ви з розпуки кричите разом з іншими: „Держіть лінію! держіть лінію! Не дайтеся!"

А міннесотці з розпукою атакують. Метер за метром посуваються вперед. Вони вже на нашій 15-метровій лінії і мають нові чотири нагоди до атаки. Часами ваше серце перестає битися. Міннесотець кидає до свого грача мяч уперед. Ви заплющуєте очі.

Стотисячна юрба скаменіла. Але в критичний мент підбігає наш грач і переловлює мяч. Ви глибоко віддихаєте, неначе великий камінь зсунувся вам з грудей. Небезпека минула. Але ледви ви це подумали, як бачите нову грозу.

Наш грач хотів копнути мяч, але міннесотець продерся крізь нашу лінію, трутив його і впав на мяч. Мяч на нашій пять-метровій лінії знов у руках противника. Наше положення справді трагічне. Ах, деж той вистріл?! Та одна хвилина здається вам віком. Знов міннесотець кидає мяч, але мяч не доходить до цїли, паде на землю, а на нього повалилося зі шістьох наших.

Чуєте вистріл, гра скінчена, наші виграли.

(Продовження буде.)

— **На польсько-радянськім кордоні.** Між Янковицями і Раковом над польсько-радянським кордоном найдено трупа Михаліни Ковшиць, а біля неї її мертву дитину. Виявилось, що Михаліна Ковшиць втікала з Радянщини до Польщі і більшовицька сторожа застрілила її. Мала дитина, залишена біля трупа матері, померла з голоду і від морозу.

— **Страшна смерть дитини.** В Бигдощі жінка робітника Климчака варила обід і біля кухні лишила дволітню донечку, а сама побігла до краму. Дитина перевернула на себе баняк з окропом і серед страшних мук померла.

— **З карнавалу.** Цьогорічні карнавалові імпрези добігають кінця. Короткий їх речинець не дав змоги ширшому громадянству взяти в них участь і принайменше на часочок вирватись з одноманітної та утяжливої буденности. Маючи це на увазі і бажаючи, щоби громадяни винесли якнайкращий спомин із цьогорічного карнавалу, студенти високих торговельних шкіл, згуртовані і обєднані в кооперативі „Торговельник", улаштовують „Останню Карнавалову Ніч" **в неділю, дня 22. лютого 1931.** в салях „Української Бесіди" при вул. Рутовського 22 (Народ. Дім). Комітет старається на цю ніч про смачний, добірний та дуже дешевий буфет. Знаменито зіграна джезбендова орхестра із Черча враз з найновішими інструментами позволить в розкішному танці забути про буденні лиха та прикрости. Веселий, численний та енергічний комітет молоді, під проводом голови комітету Мирона Утриска і секретарки Орішки Филипович, уріжнороднять гостям побут численними несподіванками. Очікуючи дорогих гостей, сподіємось, що не забракне поміж ними визначних економістів, директорів торговельних інституцій, протекторів нашої молодої економічної організації. Хто ще не має запрошення може його дістати в книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка, або в домівці „Торговельника", Акад. Дім при вул. Супінського 21.

— **Смерть відомого маляра.** В Мюнхені помер у 65-ім році життя відомий маляр Мартин Фаерштайн. Він славився головно як творець картин на релігійні теми, а його ілюстрації біблії були відомі в репродукціях в цілім світі.

— **З діточих трагедій.** Дочка віденського листоноша, Гільда Кріст, дістала лихе піврічне шкільне свідоцтво і коли родичі докоряли їй, вона отруїлась. Нещасна Гільда мала тільки 14 літ.

— **І нині трапляються залюблені.** Альфред Гелін і Раймонда Верон, обидвоє молоді люди зпід Парижа любились щирою і глибокою любовю. Альфред Гелін був хорий на груди і тому родичі дівчини не позволили їй вийти за цього хлопця заміж. Молода пара не маючи сил розлучитись, рішила згинути: він застрілив кохану дівчину і стрілив собі в голову. Вона вмерла, а він тільки осліп на очі, бо куля перервала йому очні нерви і більш нічого. На днях сліпого вбивника судили. Він сам просив, щоби його покарати смертю, бо він хоче піти до могили за Раймондою, але суд визнав його хорим і післав до санаторії лікуватись, вважаючи, що за вбивство дівчини він вже досить покараний тим, що осліп.

— **Горячка золота в Зл. Державах і Канаді.** У горах Лівінгстона в Канаді, 800 км. від Ванкуверу на границі Зл. Держав, надибали жили золота та платини. На цю вістку в Канаді та Зл. Державах повстала горячка серед безробітних і шукачів пригод. Дороги до Лівінгстонських гір, це одна лінія авт, якими як день так ніч спішать шукачі золота.

— **Едісон має 84 роки.** Дня 11. ц. м. славний винахідник Едісон святкував 84-і свої уродини. Від старости він вже цілком оглух і коли його відвідали приятелі й поклонники, Едісон міг порозумітись з ними тільки письмом. Гості, в день його імянин говорили з ним про сучасне безробіття в Америці, про Паневропу та про його теперішню працю. Едісон вірить, що плян Паневропи буде зреалізований.

— **Знов полярна експедиція.** Американський дослідник Вількінс вибирається в квітні в експедиційну подорож до північного бігуна. Він подорожуватиме підводним воєнним човном „У" попід лід, переїзджаючи Аляску, море Берінга, коло Шпіцбергу. Підводна лодка буде опанцирена, щоби охоронити її від надмірного натиску води.

— **Сагара не все була пустинею.** Французька наукова експедиція вибралась автомобілями в глибину Сагари і серед таємничих гір Гогар найшла руїни доісторичних міст та сліди великої цивілізації. Взагалі стверджено, що ця величезна пустиня була колись урожайною і заселеною країною і тільки пізніщі атмосферичні й геольогічні причини змінили Сагару в мертву пустиню.

— **Одинока любов Ніцшого.** На днях Лю-Андреас Сальоме святкувала 70-ті роковини своїх уродин. Як відомо, вона була одинокою жінкою, якою Фридрих Ніцше ближче цікавився і деякий час думав найти в ній товаришку життя. Дальший розвиток їхніх відносин довів Ніцшого до розчарування. Вони розійшлись тому, що Лю-Сальоме хоч і цікавилась фільософією та літературою, головну увагу звертала на мистецтво свого життя. Вона вийшла заміж за професора Андреаса і тільки по смерти Ніцшого пригадала собі цього фільософа й написала про нього окремий твір. Сестра Ніцшого не любила її і доказувала, що Лю-Сальоме принесла її братові самі розчарування, а коли він став славним, вона хотіла використати своє хвилеве знайомство з великим фільософом для реклями свого імени. Лю-Сальоме видала й інші твори: „В боротьбі за Бога", „Родінка", кілька новель і була приятелькою великого поета Рільке. В останніх часах жила коло Гетінгена і займалась студіями над психоаналізою Фройда. Вона була дочкою російського генерала з Петрограду.

—o—

З театру.

Український Театр Союзу Артистів у Львові: „БАРОН КІММЕЛЬ" — оперетка Колля.

Перша вистава відновленого українського львівського театру, на яку управа вибрала веселу й повну дотепів оперетку Колля, пройшла дуже гарно. Всі артисти були солідно підготовлені і грали з гумором та з вервою, викликаючи раз-ураз сальви сміху на салі. Взагалі режисерія вистави була дбайлива, темпо живе, перерви недовгі, так, що видці мали повне вдоволення.

Нелегко сказати, кому з артистів признати пальму першенства. Бо і Сорока в ролі Жайворонка, і п. Нікітин в ролі Віллі, і п-і Сорокова в ролі Гільди, і п-ні Стадникова в ролі Софії створили справжні креації. На спеціяльну похвалу заслужив собі п. Гірняк, що з невеликої ролі гикавого Філька створив настільки живий і вірний тип, що його не постидався б і найбільший артист. Також виконавці менших партій: п. Шеремета (фабрикант маргарини), п-ні Козакова-Вірленська (його жінка), п. Гевко (барон Кіммель), п-і Якимова (Кетхен) і п. Сливка (Франц) вивязалися якнайкраще зі свого завдання, вносячи кожною своєю появою життя на сцені й веселість між публикою. Орхестра, якою проводив п. Ващук, грала зовсім справно.

На превеликий жаль, на виставі було рішуче за мало публики. А велика шкода. Бо зусилля наших артистів створити у Львові постійний український театр заслуговують безперечно і з кожного погляду на підтримку найширших кругів нашого громадянства.

І. Н.

„ЕСПАНСЬКА МУХА" — фарса в 3 діях Баха.

Скромна саля „Уля" й бідна обстановка відбиваються негативно на виставах, але, не зважаючи на те, „Еспанську муху" виконано з таким вкладом енергії і дбайливости, що талановита гра артистів та вміла режисура примушували публику забути про чисто технічні слабі сторони вистави. Публика переривала кілька разів виставу щирими оплесками та безперервним сміхом, а це свідчить про успіх артистів більше, як найкращі реценаїї.

Може цю фарсу трохи з конечности упрощено, може декого вражало те, що чужий твір зукраїнізовано включно до імен героїв та місцевостей, але зате фарса була ближчою, більше своєю і лекшою для виконання, ніж тоді, якби вона залишилась такою, як її написав автор.

Цілість вистави промовляла за тим, що саля повинна б бути битком набита, бож українська публика не має у Львові свого постійного театру і виповнює щодня кіна та чужі театри. Тимчасом маленька саля „Уля" була майже порожна, особливо — першорядні місця. Взагалі справа з публикою на українських виставах — це справжнє зачароване коло: публика нарікає, що не може ходити до українського театру, бо брак гарної салі й вигідної гардероби відстрашує її, а артисти нарікають, що годі подбати про гарну салю і гардеробу, як публика не відвідує вистав і каса має дефіцит. З того зачарованого кола мабуть моглаб вивести цю справу тільки публика. Колиб вона з патріотичного обовязку хвилево зрезигнувала з надзвичайних вигод, була скромніша у вимогах та більше вирозуміла для недостач українських театральних вистав, то може згодом зусилля наших артистів довелиб до якихсь позитивних здобутків, а може й до постійного театру.

О. Б.

З кіна.

Кіно „КОПЕРНИК" і „МАРУСЕНКА": „Король Парижа".

Фільма повинна би мати заголовок: „Король нічного Парижа". Ним можна легко стати, коли хто має такий привабливий зовнішній вигляд як Петрович і якесь невідоме джерело грошей. Є це історія головокружної карієри, нерідкої у мільонових столицях, гарного мущини, що хоче або мусить здобути гроші через жінку.

Пересічна переднонова сальонова фільма. І прикметою треба вважати те, що дієві особи не замучують нас зайвими розмовами. Партнерка Петровича (який арештою має мало нагоди виявити свій талант), Мері Гльорі заслугує вповні на його цілунки.

Кіно „ПАЛЯС": „Подружжа у трійку".

Текст фільми добре надається на песу. Психольогічна проблема: з яких дрібниць спільного подружого життя складається та сума, що веде до диссонансів і повного розриву. Експозиція цих усіх непорозумінь трохи за довга, хоча приємно глядіти на таких приємних артистів як Вальтер Ріллл, Ельзу Брінк та класичну „використану невинність" Евеліну Гольт.

м. р.

—o—

З судової салі.

ПІДПАЛИ СТИРТ У КУРІВЦЯХ, ПОВІТ ТЕРНОПІЛЬ.

(Докінчення).

Після відчитання акту обвинувачення, стали зізнавати самі обвинувачені. До вини ніхто не почувається, признання до підпалів вимушене на них биттям і фізичним тортуруванням, а саме: через викручування їх полових частей. Кожний обвинувачений описує докладно, як їх били і катували два постерункові з Тернополя в числом 16 і 18, про що вже згадано попереднью. Комендант Лясковський знав, очевидно, про ті побої і тортури арештованих, бо заглядав до громадської канцелярії, де сиділи арештанти і коли вони не хотіли признатися, казав їх назад туди відводити, аж остаточно вимушено на них признання. Знали про знущання і катування оба інші постерункові з Глубічка Великого — Крупа і Гжибовський, котрі пильнували арештантів. З постерунку, чи радше громадської канцелярії, цілими днями лунав крик, рев і нелюдські стогони, що страшили сусідів і прохожих.

На салі розправ багато публики, передовсім рідні обвинувачених. Очевидно, є багато тайних агентів і мундурової поліції, що прислухується розправі. Описи знущань на постерунку поліції в Глубічку Великім над нелітніми хлопцями, гімназійними учнями, роблять величезне враження на селянську лаву присяглих і на всю без виїмку публику.

В доказовому поступованні переслухано передовсім комманданта постерунку Лясковського. Слуханий під присягою потвердив те, що говорив у слідстві. Ніяких чужих постерункових дня 18. і 19. вересня 1930 у Глубічку Великім тоді не було, обвинувачених арештував він сам 18. вересня 1930, сам їх переслухував і обвинувачені признавались добровільно самі до підпалів. Протокол списував постер. Крупа під його диктатом у присутности кожного обвинуваченого і свідків. Ніхто обвинувачених на постерунку в Глубічку Вел. не бив, ані не катував, всі обходилися з ними чемно, а свої признання зложили вони зовсім добровільно. Що діялося за стіною в громадській канцелярії — не знав, арештом, за це не відповідає, бо то чужий терен.

Постер. Адам Крупа не знає також про жадні побої, чужих постерункових на постерунку в Глубічку Вел. 19. вересня не бачив, протокол писав під диктатом Лясковського, а обвинувачені зізнавали добровільно і ніхто зізнань у них не вимушував. Дня 16. вересня 1930 робив службу в Курівцях і попол. около 4, а пізніше около 5 год. бачив обвинувачених Мельника і Солонинку, які крутилися по селі (вони мешкають на квартирі в Курівцях і що-дня доїздять залізницею до школи) і мав враження, що його слідять.

Постер. Сильвестер Гжибовський пильнував арештованих в громадській канцелярії у Глубічку Вел. Крім обвинувачених були ще чотири особи, арештовані попереднього дня в Курівцях (18. вер.), котрих в ночі з 18. на 19. вер. в год. другій привезено фірами до Глубічка Вел. Перед переслуханням кожного з арештованих сапарували (так зізнав Лясковський), а по переслуханні замикали також в окремім арешті. Чужих постерункових не бачив і не чув, аби обвинувачених били. Ніяких криків і стогонів не чув. Знає, що обвинувачені признавлися до підпалів добровільно.

Опісля переслухано свідків зал. будинка Йосифа Цімера, Івана Головатого й Івана Лисого на обставину, як знайдено фляшку з останками нафти у намулі в потоці Несторівка дня 19. вересня м. р. Рішаючі для справи були заприсяжені зізнання свідка Василя Вакулінського, справника кооперативи в Глубічку Вел. Свідок цей, переходячи около полудня попри постерунок у Глубічку Вел., чув, як звідтам доходили страшні зойки ніби катованих людей. Крім місцевих постерункових бачив тоді на постерунку в Глубічку Вел. двох чужих, незнаних постерункових. Протоколу з обвин. Сосновським в його присутности не списувано, а Лясковський закликав тільки свідка в дорогу; коли він прийшов до канцелярії на постерунку, побачив, як на кріслі сидів якийсь заплаканий хлопчина тільки в сорочці і босий з побуреним волоссям на голові. Був з ним також і свідок Андрій Ко-

зач. На приказ Лясковського готовий вже і перед тим написаний протокол відчитав постер. Крупа, а свідок і Копач його підписали, хоч не були при чіпаннях обвин. Сосновського і Солі при них цей обвинуваченний підписав протокол Інших протоколів цей свідок не підписував.

Свідок Андрій Копач, американець з Глубічка Вел., що жив дуже близько з постерунком, заприсяжений зізнає дуже баламутно, раз по разу зміняє або відкликує свої зізнання. Остаточно і він стверджує, що протоколу з обв. Сосновським в їх присутности не списувано, ані не диктовано, що він був вже готовий, як увійшли коли обв. з Вакуліньским на постерунок, а тільки щось дописувано. Таксамо вже були готові протоколи і двох інших обвинуваченних — Мельника і Солонинки.

До конфронтації з тими свідками і з обвинуваченими покликано ком. Лясковського. Вакуліньский до його очей потверджує ще раз те, що зізнав первісно у слідстві і перед хвилиною на розправі, а Копач робить райтераду, але в основних річах зізнає згідно з Вакуліньским. Треба згадати, що Лясковський, кілька разів слуханий у слідстві, а опісля й на розправі під присягою зізнав, що ніяких чужих постерункових на постерунку у нього 19. вересня 1930 не було, що обвинуваченних ніхто не побивав, що були убрані (головно щодо Сосновського), як звичайно — в сурдутах і в черевиках; що він сам переводив арештування всіх підозрілих числом 7 в Курівцях 18. вересня 1930, а не чужі постерункові і сам у них переводив ревізію. Тепер прийшло до сцени між обороною і Лясковським, бо оборона, підносячи, що тут суд, а не постерунок у Глубічку, запротестували рішучо проти цього, щоби Лясковський на судовій салі тероризував свідків. Остаточно Лясковський відійшов від судійського стола зовсім прибитий. Цей інцидент викликав на салі велике вражіння.

Свідок Текля Гінтнерова, 75-літня селянка з Глубічка Вел., заприсяжена, зізнає подібно, як у слідстві, що як найближча сусідка постерунку в Глубічку Вел., чула 19. вересня 1930 довший час — може ані до три години — шораз то проналивіші крики і войки, що виходили з будинку, де містається постерунок. Кілька разів виходила тоді з хати і бачила, як з постерунку виходили два чужі постерункові, один нижчий, другий вищий. Ті постерункові тягнули за руки з постерунку до хліва якогось хлопця (одного з обвинуваченних), котрий був дуже ослаблений, хитався на ногах, а убрання на ньому було помяте. В тім часі відвідала її сусідка Текля Литвин і сказала їй, що арештовані студенти на постерунку як кричали, так кричать.

Свідок Текля Литвин, селянка з Глубічка Вел., зізнає під присягою, що як найближча сусідка постерунку чула довший час передполуднем 19. вересня 1930, як арештовані студенти з Куровець кричали і войкали на постерунку, а те саме стверднв під присягою і слідуючий свідок, Семко Головінський, селянин з Глубічка Великого.

Факт биття обвинуваченних на постерунку поліції в Глубічку Вел. стверднли під присягою і три дальші свідки ролом з Куровець, а саме студ. медицини Семко Загробельний, його брат Михайло Загробельний, учень промислової школи й Ілько Алексевич, бухгальтер Подільського Союзу Кооператив у Тернополі. Їх всіх трьох арештовано в полудневих годинах 18. вересня 1930 в Курівцях під замітом нападів вище підпалів. Арештували і переслилли ревізію чужі постерункові з Тернополя з числом 16, і 18., а не Лясковський, і вони переводили ревізію, вони сторожили їх у громадському уряді в Курівцях, а вітак підводами в другій годині в ночі переважали їх на постерунок до Глубічка Вел. і там їх дальше сторожили та викликали до переслухання. Один з них був низький ростом, другий вищий. Лясковський бачив їх і в Курівцях і в Глубічку Вел. Зразу сиділи всі разом. Опісля забирали поодиноко кожного з обвинуваченних і за хвилю за стіною чули якби удари твердим предметом і крики та войки. Це повторялося часто. Обвинувачені вернувши на хвилину до спільної комнати, казали, що чужі постерункові їх били, домагаючись, щоби признавалися до підпалу стирт у Курівцях. Придержання тих свідків і обвинуваченних тревало в Курівцях і в Глубічку Вел. майже добу (від полудня 18. до полудня 19. вересня 1930) і через той час ніхто з них не одержав ніякої їди, ані навіть краплі води. З придержаних чотирьох випустили (ніхто з них не був гімназійним учнем) на волю вже в полудне 19. вер. 1930 р., і ніхто з них не мав карних доходжень, а задержано тільки самих обвинуваченних.

Свідок Варвара Алексевич, селянка з Куровець, під присягою зізнає, що бачила, як чужий постерунковий, малий ростом, провадив до громадської канцелярії в Курівцях 18. вересня 1930 обвин. Мельника і в її присутности вдарив його кулаком в лице так, що хлопчина аж заточився. Бачила тоді і другого чужого постерункового, досить високого ростом.

Зачалося переслухування відводових свідків на факт алібі поодиноких обвинуваченних — першого Солонинки. Дмитро Чотирогодина, його жінка Явдоха (обоє вже були заприсяжені у слідстві), їх невістка Софія, селяни з Куровець, у котрих мешкав на квартирі обв. Солонинка від 1. вересня 1930, та їх сусіди Марія Полигач і Михайло Полигач стверджують під присягою, що обвин. Василь Солонинка по приїзді зі школи около пів до третьої попол. 16. вересня 1930 з хати цілий час нікуди не виходив, але писав і вчився, а тільки ще перед заходом сонця разом з нимим сином господарів Іваном і Марією Полигач поїхав по коноплі на недалеке поле в противному напрямі від стирт і вернув ще перед заходом сонця, після чого аж до хвилі вибуху пожежі стирт не виходив з хати і був усе на їх очах і взагалі вечорами з хати ніколи не виходив.

Таксамо на алібі обвинуваченних Сосновського і Мельника переслухано під присягою цілий ряд свідків і всі вони стверднли, що критичного дня 16. вересня 1930 оба були дома, а дотично Сосновського також і дня 1. вересня 1930, коли згоріла одна стирта пшениці в Курівцях, за підпал котрої обвинувачено окремо Сосновського. При переслуханні матери останнього вийшло на яву, що 16. вересня 1930 чужі постерункові побили її тяжко і що проти них внесено карне донесення до прокуратури з поданням їх службового числа, але доходжень не переведено, бо справці невідомі по імени і назвиці.

Прокуратор покликав свідків Богдана Гевка, учня V. кл. абаразької гімназії і Ярослава Дупака з Гаїв Великих на обставину, що вони чули від самих обвинуваченних Сосновського і Мельника, що вони признавалися перед ними до підпалів стирт. Переслуханий під присягою Богдан Гевко, що пятий місяць сидить у слідчій вязниці під замітом саботажевого підпалу у Збаражі й обтяжив себе і гімназійного абітурієнта Василя Процишина з Лубінок Нижніх, пов., Збараж, що теж сидить у вязниці, — відкликав свої первісні зізнання. Не зробив він ще у слідстві 27. жовтня м. р. і тоді, а зокрема на розправі як свідок, заявив, що все, що зізнав передше, є неправда і ніхто з обвинуваченних перед ним не признавався до підпалу. У своїй справі і в справі Сосновського обтяжував інших тільки тому, щоби самого себе рятувати.

Таксамо заперечив під присягою свідок Ярослав Дупак, щоби він сам підпалював, або щоби хто з обвинуваченних признавався перед ним до підпалів та щоби про це розказував арештантові Мисьці. Переслуханий під присягою сільський наймит Миська сказав, що Дупак таки перед ним хвалився, що на спілку зі Сталиником підпалював в осені м. р. стирти в кількох селах Тернопільщини.

Переслухано вязничного лікаря д-ра Шельонга і цей сказав, що 23. вересня 1930 оглядав обв. Сосновського і стверднв у нього знаки від побоїв, описані у протоколі оглядин, але ці знаки могли походити на 10 днів перед 18. вересня 1930. Обвинуваченних Солонинку і Мельника оглядав 27. вересня 1930, але слідів побоїв у них не знайшов ніяких. Начальник вязниці Шпунар, слуханий як свідок, ствердив тільки те, що був при лікарських оглядинах.

В неділю 8. лютого 1931 р. як першого свідка переслухано слідчого суддю д-ра Янелього. Він зізнав важну для обвинуваченних обставину, що коли ще 20. вересня 1930 слухав уперше обвинуваченних у слідчім уряді, то кожний з обвинуваченних ще перед своїм переслуханням жалувався перед ним, що їх на постерунку в Глубічку Вел. попереднього дня били постерункові і мучили, щоби змусити їх до признання та що вони тільки під загрозою дальшого биття признавалися тоді до вини. Хотіли навіть показувати знаки від побоїв, але він їх не оглядав, а дав опісля тільки відповідне доручення начальникові вязниці. Обвинувачені вже при першому переслуханні перед ним відкликали свої признання до вини, яке вложили на постерунку в Глубічку Вел.

Наконець переслухано ще свідків оборони на обставину, що обвинувачені, коли дня 22. вересня 1930 опинилися у вязниці, того самого дня перед арештантами показали свої синяки і розказали їм, як незнані постерункові з Тернополя в числом 16 і 18 мучили їх і били на постерунку в Глубічку Вел. дня 19. вересня 1930, внаслідок чого вони мусіли признатися до вини, котру слідчого дня перед слідчим суддею відкликали, бо по правді вони невинні. Цю обставину потвердили під присягою колишні їх товариші в вязничній келії — тепер на волі — Євген Романюк з Тернополя й Антін Гермаков з Гримайлова щодо обвин. Сосновського, а Ярослав Кінах і Роман Корчуба, обоє з Тернополя, щодо обвин. Мельника. Опісля зізнав, що годинами вимучено від обвинуваченних признання вини, удався вповні.

Оборона поставила внесок покликати ще двох свідків, між ними Параньку Трач з Куровець, на обставину, що по жнивах м. р. перед 1. вересня 1930 свідок цей знайшов фляшку на своїм полі коло потока. Несторівки і кинув цю фляшку до потока, щоби не скалічилася худоба, і то кинув у це місце, де опісля цю фляшку знайшов ком. Лясковський 19. вересня 1930. По спротиві прокуратора трибунал ті внески відкинув і по відчитанні покликаних в акті обвинувачення документів замкнув поступування.

Віцепрок. д-р Врубель у близько двогодинній промові старався доказати вину обвинуваченних.

З черги промовляли оборонці д-р Баран за Солонинку, д-р Ладика за Мельника і д-р Старосольський за Сосновського, виказуючи повну невинність своїх клієнтів на основі цього матеріалу, який дала розправа. Зокрема оборонець д-р Баран обговорював широко голосно в Польщі питання, чи арештантів на поліції бють, чи ні, при чому на потвердження своєї тези навів цілий ряд відомих фактів. У даному випадку обвинувачені признавалися тільки під впливом биття, що доказано свідками, стирт вони не підпалювали і тому треба поставлені питання заперечити і невинних, що впали жертвою недозволеної системи, випустити негайно на волю.

Після промов оборонців реплікував віцепрокуратор д-р Врубель, на що слідувала відповідь оборони. Між іншим на промову обор. д-ра Барана зареагував прокуратор в ней спосіб, що сказав, що причиною розвязання української державної гімназії в Тернополі був не тільки підпал стирт у Курівцях, але й інші факти, як демонстраційні виступи гімназійної молоді в похоті і при різних польських державних обходах і на цвинтарі, що вказували на їх нельояльність. З того взяла мусіла витягнути відповідні консеквенції й остаточно розвязати гімназію. Довшу й основну відповідь дав прокураторові пос. д-р Баран, що взяв в оборону українську гімназійну молодь у Тернополі і застерігся проти того, щоби на некомпетентному форумі витягати справи, які тут не належать, тимбільше, що дається їм невідповідне і неправдиве насвітлення.

По коротному правному поученні предсідник розправи пан. Островський і лава присяглих по 8. год. веч. пішли на нараду, що тревала около три чверти години. Около 9. год. веч. при повній салі прочитано вердикт. Оба головні питання щодо Сосновського заперечено девятьма голосами, таксамо девятьма щодо Солонинки, а сімома голосами щодо Мельника. Після того трибунал проголосив увільняючий присуд і обвинуваченних випустив на волю на втіху чисельно зібраної рідні. Прокуратор не заголосив зажалення і присуд став уже правосильний.

РОЗПРАВА ПРОТИ ПОЗАШКІЛЬНОГО „ПЛАСТУ" В СТРИЮ.

Дня 13-го ц. м. скінчилася розправа проти 96 членів позашкільного „Пласту" в Стрию, перервана в осені 1930 р. Всі обвинувачені звільнені від вини й кари, після переслухання кількох свідків та відчитання різних документів.

Іменем цілої оборони промовляв адв. д-р Герасимів. Одночасно звільнили від карної відповідальности й п. Ірину Любінецьку, учительку з Фалиша, яку обвинувачували за адогадне затирання слідів злочину студ. Гошовського, засудженого за приналежність до УВО. Обвинуваченну боронив адв. д-р В. Калуський. Прокуратор відклику не заповів.

ПЕРЕД ПРОЦЕСОМ УВО В ЧОРТКОВІ.

Перед каденцією суддів присяглих чортківського суду відбудеться в половині березня ц. р. розправа проти Юліяна Думного, літ 20, Олекси Гаєвевича, літ 24, Мирослава Чорненького, літ 21, Любомира Прокоповича, літ 21, Осипа Романова, літ 23, Миколи Кузняка, літ 22, Осипа Осадчука, літ 21, Володимира Пирога, літ 21, Петра Опиханого, літ 22, Володимира Гладкого, літ 17, Ізидора Нагайовського, літ 22. Всі вони обвинувачені в приналежности до УВО, себто у злочині головної зради. Боронитимуть: д-р Степан Шухевич зі Львова, д-р Володимир Електорович і д-р Евстахій Юрчинський з Чорткова.

—o—

Дописи.

ПІДГАЄЧЧИНА. (З документів часу). Нам присланo відпис отсього документу: Starosta Powiatowy w Podhajcach. L. P. 795/30. Podhajce, dnia 27 grudnia 1930 r. Do P. T. Zarządu Czytelni Proświty w Szczepanowie. Zgodnie z § 28. ustęp 1. i na podstawie § 25. ustęp 2. ustawy z dnia 15. listopada 1867 r. o prawie stowarzyszenia się (Dz. u. p. Nr. 134) — Starostwo powiatowe w Podhajcach z wyniku przeprowadzonych dochodzeń zawiesza działalność Czytelni Proświty w Szczepanowie jako nieodpowiadającej warunkom prawnym swego istnienia. Przeprowadzone bowiem dochodzenia dokazały, że stowarzyszenie przechowywało w swojej bibliotece i kolportowało pomiędzy swych członków druk p. t. „Syn Ukrainy", pozbawiony w Rzeczypospolitej Polskiej debiutu pocztowego zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 3. czerwca 1929 r. Nr. AA. 1575/2. Od tego orzeczenia służy prawo odwołania do Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu w terminie 14-dniowym, od dnia następnego po doręczeniu, które wnieść należy do Starostwa w Podhajcach z tem, że wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania niniejszego zarządzenia. — Starosta powiatowy: Woroszyński wr.

ЖУРАВЕНЩИНА. (З культурно-освітнього життя). Культурно-освітнє життя в Журавенщині проявляється чимраз краще. Села, що були перед війною безпросвітно закацапщені і ниділи в безнадійности, забрались жвавно до роботи і надробляють занедбане. Шляхотна ривалізація, яку зауважується між поодинокими селами, є дуже потішаючим обявом. Провід в околиці веде село Монастирець, колись найтемніша, а нині найсвідоміша громада в околиці. В осени відбулося в Монастирці перше в Журавенщині ювилейне свято в честь Екси. Митрополита. Свято влаштували самі селяни самочинно, розуміючи, яке значіння має для нашого народу особа Ювилята. Дня 1. II. 1931 р. відбулося знова велике кооперативне свято в Ляховичах Зарічних, а саме посвячення величавого кооперативного дому. Вже сам факт, що в теперішніх незвичайно тяжких часах фінансової скрути громада спромоглася протягом не цілого року на побудування гарного, просторого кооперативного дому з кімнатою і салею для читальні, свідчить наглядно, як кріпне національна свідомість села. Посвячення при величезному здвизі народу і з самих Ляхович і з сусідніх громад довершив о. декан В. Пилипчук в асисті о. Боднара з Яйковець і о. Левицького з Володимирець. По посвяченні промовив до громадян Ляхович о. Боднар, який підніс, що дім, хоч який він гарний, сповнить свою задачу тоді, як у нім так дальше, як досі, піде праця над культурно-освітнім піднесенням села і дальшою розбудовою кооперативи. Від Повітового Союзу Кооператив зложив привіт організаційний директор Союзу Дмитро Колодницький. В годину опісля відбулося в салі новопосвяченого дому друге величаве свято—концерт у честь Екси. Митрополита. Свято отворив промовою о. декан Пилипчук, а відтак слідували точки концерту, переплітані рефератом про ювилята і деклямаціями. Аж мило було глянути, як на естраду виступив місцевий хор, около 60 осіб, в мальовничих народніх строях, який виконав 10 точок, переважно народніх пісень у гармонізації Леонтовича, Степового й інших. Ляховицький хор є одним з найліпших у Журавенщині завдяки праці о. пароха сов. Ев. Гарасимовича. Деякі точки концерту були виконані так бездоганно, що з таким хором можна виступити і перед більш вибагливою публикою. Нарід був одушевлений, а присутні гості з інтеліґенції подивляли ту силу праці й енергії, яку о. сов. Гарасимович вложив у вишколення свого хору. Не менше праці й енергії треба було вложити при будові самого дому, щоби при ріжних несприятливих обставинах довести діло до кінця. Завдяки о. сов. Гарасимовичеві Повітовий Союз Кооператив дістав одну нову станицю для своєї праці, а провід парохії умілою рукою такого народнього працьовника-ветерана, як о. сов. Гарасимович, дає запоруку, що й культурно-освітня праця в громаді, маючи у власнім домі точку опору, піде дальше певними кроками вперед.

Гість.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Евген Чикаленко: ЩОДЕННИК, 1907—1917. Львів 1931. Видавництво „Червона Калина". Стор. 496.

ЖУРНАЛИ.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО, літературний і політичний двотижневик. Прага, 10. лютого 1931. Ч. 74.

ЗИЗ, журнал гумору і сатири. Львів, 15. лютого 1931. Ч. 4. Рік VIII.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 16. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове прима 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·80 зол. Тенденція на яйця знижкова, на масло удержана.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 17. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Середа, 18. лютого, година 7·30 веч. „Мадам Батерфляй".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 17. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія (премієра).

Середа, 18. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 17. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна".

Середа, 18. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Паїна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Життя починається завтра" (Бенкрофт). „Шораз скорше" (Гар. Льойд).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тайна ліжунини" (Гарі Піль).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Король Парижа" (Іван Петрович).

ОАЗА: Звукова фільма: „Тройка".

ПАЛЯС: Звукова фільма **в чеській мові** „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Вяста Бурян).

ПАН: „Дочка Зори". (Беб Даніельс). Фарвонова жінка.

ПАСАЖ: „Безробітний Чаплін". „Новітні Юдита та Гольоферн".

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання". — „Заборонені години".

ХИМЕРА: „Папіровий коханок".

СТИЛЕВЕ: „Анна Кареніна" (Ґрета Гарбо, Дж. Пільберт)

УТІХА: „Республіка піратів".

Програма радіо.

Вівторок 17. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Популярний конперт. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·15 Оперетові дуети. **Льондон** (356,3) 13·00 Квінтет Бровна. **Берлін** (419) 19·30 Пісні Шенберта. **Рим** (441,2) 17·00 Конперт. **Прага** (486,2) 19·20 Хор „Сметана". **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Ґайґера. **Будапешт** (550,5) 17·45 Конперт. **Харків** (937,5) 13·00 Оперова музика.

Середа 18. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для найменших. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·35 „Севільський цирульник". **Берлін** (419) 16·30 Капеля Бальса. **Рим** (441,2) 17·00 Конперт. **Прага** (4366,2) 20·00 Конперт. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Вінтерніца. **Будапешт** (550,5) 12·50 Балалайнова орхестра. **Харків** (937,5) 19·00 Українська музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Вівторок 17. II. 1931.

12·10 Ґрамофонові плити; 15·00 Трансмісія з Варшави; 16·30 Авдиція для найменших; 17·15 Трансмісія з Кракова; 19·40 Трансмісія з Варшави; 20·15 Сьвітовий рештаґ Кохенського; 21·00 Трансмісія з Варшави.

Середа 18. II. 1931.

12·10 Ґрамофонові плити; 15·00 Трансмісія з Варшави; 16·15 Програма для найменших; 17·45 Радіоорхестра з Варшави; 19·40 Трансмісія з Варшави; 20·15 Трансмісія з Вильна.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Хор „Дрогобицький Бокн" улаштовує в Стрию, дня 19. II. 1931 р. — **великий концерт української пісні.** 1454 4—?

Ширші Сходини членів Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок у Львові відбудуться у вівторок (17. лютого н. р.) в 6-тій годині вечором у домівці при вул. Мохнацького 12. На денним порядку відчит Д-ра Володим. Константиновича секретаря Еміграційного Товариства: **„Еміґрація до заморських країв і наші завдання супроти неї".** — Просимо численно явитися. **Старшина Кружка.**

Подяка. Отсим висказую щиру подяку за правну оборону в моїм політ. процесі перед окружним судом в Рівнім дня 30. січня н. р. та за річеві, глубоко обдумані промови в моїй обороні Вп. П. Д-рові Миколі Багрянівському, адвокатові з Рівного і Вп. П. послові Д-рові Ст. Білякові. Рівнож щиру та сердечну подяку складаю своїм товаришам праці на народній ниві Брідщини, які підчас мого переїзду через станцію Броди на процес до Рівного вийшли так численно до поїзду і так оваційно, широ і дружно мене витали, чим упримянили мені мою подорож під ескортою поліції та піддержали на дусі. — **Олександер Вислоцький,** б. посол.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

4 ПОКОЇ, комфорт, за місячним чинш дешево віддам. Рай для дітей і старших. — Михайло Гадібей, Петра Скарги 5. 1468 3—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на ґрати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, сріблo, плачу найвищі ціни. 427

ПРАКТИКАНТКА, вільне канцелярійну працю без винагороди, добра стенографістка, машиністка, бухгальтерка, кореспондентка, касієрка. Листи до „Діла" під „Праця". 1497

ДО ВИНАЙМУ, евентуально на продаж або до заміни на каменицю у Львові, дім у Васильківцях пов. Гусятин, сонячний, сухий, положений серед ліса, 20 хвилин ходу до села, залізниця в місці; разом із садом простору одного морга. Шляхотні овочеві дерева. Належить до реальности кільканацять морґів поля з лісом та господарські будинки, пивниця та керниця. — Відповідне місце для пасічника або літнище. Ближча відомість у Всеч. о. Патрили. Перегінсько. 1496

ПОШУКУЮ лекцій на селі — з мовами — оголошення до „Діла" під „Інструктор". 1498

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. ліхар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та **лікарської косметики ординує в скірних недугах**

і т. д. від год. 8½—10, 14—16.

в косметиці від 10—11 і 16—18

в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце, Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратківі ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.

(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентґеном.

НЕДУГИ ЛЕҐЕНІВ. Туберкульоза легенів є невблаганна і щорічно скошує мільони людей без ріжниці поля, віку та стану. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого та тяжкого кашлю і т. п., дають лікарі **„Balsam Thiocolan-Age"** Гонсенського, що вдержує виділювання флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики. 1340 5—8

Звичайні Загальні Збори

Філії Товариства „Просвіта", в Кракові

відбудуться

дня 22-го лютого 1931 р. в домівці при вул. Ягайлонській 10. III. пов. — Початок в годині 5½ пополудні. 1499 Виділ

АДВОКАТ

Д-р Олександер Чорненко

переніс свою канцелярію зі Солотвини до СТАНИСЛАВОВА і веде її при вул. Голуховського ч. 17. — Телеф. 36. 1500 1—4

„КІНО" ч. 4. — вже в продажі. — **Можна дістати по всіх книгарнях і кіосках.**

Річна передплата 12 зол., піврічна 6 зол., а чвертьрічна 3 зол.

Річні передплатники одержують даром комплєт з 1930 року.

Всі, кому лежить на серці розвиток нашої рідної фільми, вступають в наші ряди. 1—3

Адреса: „КІНО" — Львів, Бінхарська 8, І. п.

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОННСЬКИЙ

До занять Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 37 (12.693). Львів, четвер 19. лютого 1931. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Вартість „урядових" меншин.

Італійський голос про національне представництво і непольських „бебехів" у варшавському соймі.

Рим, 12. лютого 1931.

Міланська газета „Корієре делля Сера" помістила в останніх днях грудня минулого року статтю свого варшавського кореспондента, п. Г. Рег. (криптонім) присвячену меншинам в Польщі.

Ця стаття, як пише він тепер у новій статті (з 9. лютого 1931 р.) „викликала з ріжних джерел і в ріжний спосіб, а саме з джерела польського і джерела українського (від Вашого кореспондента, Е. О.) дві ріжні реакції". „Сей факт, зазначує п. Г. Рег, лише доказує, наскільки проблема меншин гостра й актуальна, і як важко зорієнтуватися в часто цілком протилежних поглядах". Проте в дальшому тексті, автор полемізує виключно зі своїми польськими опонентами, ніби визнавши всі виводи українського опонента за правдиві.

Перше питання, якого він торкається, це питання статистичне. У своїй попередній кореспонденції автор спирався, як сам зазначує, виключно на польських офіціальних і напів-офіціальних виданнях. І всеж, зустрів гострі закиди саме від поляків. І хоча у своїх статистичних обрахунках він намагався дати мінімальні цифри, що „дуже легко й широко могли бути побільшені", даючи наприклад для української меншини сильно зменшену цифру 5 мілїонів, всеж для польської пропаґанди за кордоном і ці цифри виглядися перебільшеними. Польська пропаґайда не признає, напр. можливим окреслювати українців у Польщі на більше як 3, 898.000 душ. Ясно, що на італійця, який, як здається щиро шукав „золотої середини", ці надмірні претенсії роблять неприємне враження, і він зазначає: „Ця цифра суперечить навіть офіціяльним польським джерелам: напр. у статті, видрукованій в журналі „Справи Народовосьцьове" (за жовтень 1929 р. с. 117), що його видає Інститут Національних Досліїв, якого близьке відношення до міністерства зак. справ у Варшаві всім відоме, п. А. Кринський, якого ніяк не можна запідозрити в українських симпатіях, рахує українців (до 1. січня 1928 р.) на 4.865.000. Якщож прийняти на увагу природний приріст українського плодючого населення, що його польський автор визначає на 80 тисяч, то виходить, що самі польські цифри переходять вже (на 1930 р.) за 5 мілїонів".

Далі автор полемізує зі своїм польським опонентом (який є, згідно з моїми відомостями, радником польського посольства в Римі) про кількість жидів та білорусів в Польщі.

Але ми над цим не будемо спинятися, реструючи лише те, що відноситься безпосередньо до українського населення. І тут дійдемо до одної делікатної справи, далеко важливішої, ніж ті статистичні виклади, а саме до вияснення ролі, що її мали би відограваті в очах західньо-европейського світу ті волинські українці, що ввійшли до сойму на польській листі. Ось що пише італійський автор статті „Корієре делля Сера":

„Моя попередня стаття — читаємо там — не мала на увазі трактувати проблему в політичній площині, я хотів лише дати читачам „Корієре делля Сера" синтетичний огляд того стану, в якому находиться тепер молода польська республіка. Тим більше мене здивувало, що з одного авторитетного польського джерела мені закинули, ніби я не подав точної кількости послів, що їх ріжні меншини післали до сойму при виборах 16. листопада, при чому з одного боку кількість цих послів штучно збільшується, а з другого боку не зверталося ніякої уваги на ті численні протести, що їх викликали серед меншин методи урядової виборчої боротьби. В дійсності національна меншина може відограваті ролю більочого місця в державі лише постільки, оскільки вона находиться в противенстві з розвитком і пануванням державної більшости. Якщож частина меншини переходить в лави більшости, цей успіх може бути — очевидно джерелом вдоволення для уряду, але певне не може служити матеріялом для статті про самі меншини. Повертаючись-же до цифр обраних послів, мушу сказати, що ці мої цифри були взяті з офіціяльних варшавських щоденників „Ґазета Польска" і „Курієр Поранни". Ніяка столична газета, наскільки мені відомо, не наводила — з цілком зрозумілих причин — тих цифр, що подає мені мій опонент, себто: українців на листі меншин 21, на листі урядовій 8; жидів на листі меншин 7, на листі урядовій 3; білорусів на листі меншин 1, на листі урядовій 1; росіян на листі урядовій 1; чехів (кольоністи на Волині) на урядовій листі 1; німців на листі меншин 5".

„Отже, як легко зауважити, мій опонент щодо цифр послів, вибраних на листах меншин, додає ще послів української, жидівської та білоруської национальности, що находилися на урядовій листі. Це тому, щоби виказати з одного боку, що меншини мають більшу чисельну силу в соймі (ніж є на ділі), а з другого боку, що вже

Діячі Українського Мистецтва улаштовують:
В ЧЕТВЕР, ДНЯ 19. ЛЮТОГО 1931 Р.
Мистецьку маскараду
в салях „Народньої Гостинниці" Львів. Костюшка 1, які спеціяльно удекоровано і прикрашено актуальними карикатурами. Окрема поширена гардероба для Пань і Панів. Початок в год. 9. веч. Запрошення можна дістати в „Доставі" вулиця: Домініканська ч. 11, I. пов. в год. від 9—14 і при вул. Руській ч. 20. в склепі „Достави" від год. 11—19. Запрошень при вступі на салю не видається! За найкращі костюми та помисли призначені на підставі голосування дуже цінні нагороди. 1486
Загальне голосування вибере „Міс Українського Львова".

Від висоти ощадностей
відданих до вжитку українським економічним установам, залежить наша економічна самовистарчальність і незалежність.
ТОМУ СКЛАДАЙТЕ СВОЇ ОЩАДНОСТИ В
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

ніби відбувається процес травлення чи асиміляції цих національних меншин. Моя попередня стаття мала на увазі студії над меншинами, наскільки вони находяться в опозиції до польської нації. І тому саме не бачу, яким робом тих вісім українських послів, три жидівські і один білорус зможуть працювати для охорони своєї національности, якщо вони будуть примушені, з огляду на характер своїх мандатів, завжди голосувати за урядом, навіть тоді, коли буде мова „про закони, скермовані проти самих меншин".

„Досвід навчає, що в якійнебудь державі маси національних меншин є завжди опозиційні до уряду, за виїмком лише тих випадків, коли дехто сам іде на асиміляцію, що її — в більшій чи меншій мірі — пробують перевести всі уряди. Колиб було інакше, то Антанта не внесла би в мирові договори деяких пактів про охорону меншин, які мають — через Лігу Націй — обовязуючу силу. І лише тоді, коли Польща відмовиться від цих пактів, вона зможе отверто говорити про насильну, мирну, чи якунебудь асиміляцію. Але наскільки відомо, Польща не належить до тих держав в Европі, які змагалиб до перегляду мирових договорів".

Вважаємо цю статтю дуже характеристичною для того зацікавлення національними меншинами в Польщі, яке тепер видно в цілій Европі.

Евг. Онацький.

Ще про церковний собор.

(Допис з Волині.)

I.

Життя є життям і люди — людьми. Можливо, що поодинокі особи звязували з питанням церковного собору ріжні стремління і цілі; можливо, що бажання цього собору випливали в них з ріжних особистих джерел, що мають мало спільного з питаннями загального добра.

Але хіба це може бути підставою до страху перед собором? А зволікання справи скликання цього найвищого органу церкви, який, як усі це визнають і переконані в цьому, один лише може унормувати життя церкви на північно-західніх землях, віруючі пояснюють нічим іншим, як деяким страхом вищих церковних достойників перед збірним тілом церкви.

Це загальний голос православних віруючих без ріжниці національностей, голос, який доводиться чути на кожному кроці: в пресі, в розмовах з низовим духовенством, серед віруючої інтеліґенції та в нетрях селянських мас.

Підставно чи безпідставно — це інша річ,— але в масах членів церкви мимоволі зроджується питання: „Чому власне вища церковна влада боїться зустрітися віч-на-віч з церковною громадою, на чолі якої стоїть, якою кермує, майном якої розпоряджається, духові потреби якої тримає в своїх руках і від імени якої промовляє?"

Цьому питанню не можна дивуватися й не можна ним ображатися. Воно цілковито природне. Таке саме питання раз-ураз виникає в кожній зорганізованій групі людей, де провід вимінає зустрічі з її членами, зволікає з загальними зборами, які є вищим органом управління.

Щоби зрозуміти це порівнання, треба знати традиції і устрій православної церкви: підставою управління церквою є не сама єпископська влада, а колєктивна воля, думка й віра всього церковного тіла; згідно з віруванням православних можуть помилятися окремі віруючі, ереї, навіть єпископи, але собор не може помилятися, не може зробити чогось такого, що булоб не на користь церкви. Думати інакше — значить думати не по православному.

І знову повстає мимовільне питання в масі віруючих: невжеж вища церковна влада думає інакше? — невжеж вона сумнівається в тому, в чому невільно православному сумніватися?

Власне ці сумніви й ці слизькі питання, які виринають у масах віруючих на адресу вищої церковної влади, є тими хробаками, що підточують на наших землях саму церковну будівлю, спричинюють невіря й безбожність та відпадання поодиноких членів і цілих сіл у сектанство. Не голодні проповідники, що хапаються за сектанство задля шматка хліба, збільшують ряди сектантів, а невіра й розпач серед самих членів церкви.

Про це знають усі, що мають очі на те, щоби бачити, й вуха, щоби чути, що робиться й говориться в масах. Очевидно, місцеві „очі" й „вуха" вищої церковної влади або самі не здібні нічого бачити й чути або, бачучи й чуючи це, неправильно інформують вищу церковну владу про хоробливий, дуже небезпечний стан церковної громади, в якої в наслідок цієї внутрішньої недуги раз-ураз відпадають поодинокі члени тіла.

Загальне переконання таке, що це друге припущення цілком відповідає дійсности. Вища церковна влада відірвана від мас, а повітові протоереї і консисторські чинники в власних інтересах і ради збереження хочаб ще на деякий час можливости вільно плавати у мутній церковній воді, все показують своїй зверхній владі в кривому зеркалі.

Мусимо категорично ствердити, що всі порядні, чесні й правдиві пастирі на місцях прагнуть собору, бачучи в ньому єдиний лік на той маразм, що опановує церковним тілом. І лише ті, що бояться денного світла, в якому може розкритися їхне власне життя, тремтять перед скликанням вищого церковного органу і вживають усіх заходів до загальмування його.

Ви не повинні відкладати заключення житгєвого обезпечення, бо не знаєте що жде Вас завтра. Але знаєте, яка доля постигне Вашу родину на випадок Вашої смерти, чоли Ви не подбаєте завчасу за її забезпечення в Товаристві

„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ, РУСЬКА 18.

А до них в першій черзі належать ті, що під цей час тримають церкву в своїх руках, зручно змушуючи вищу церковну владу думати їхніми думками й робити те, що їм бажано. До них знов-таки в першій черзі належать консисторські удільні князі, повітові й інші впливові протоереї.

І треба підкреслити, що все це люди російського „душка", яким так добре за цей „душок" живеться на наших землях.

II.

Взагалі про деморалізацію низового духовенства вже голосно починають говорити самі священики. Приклади невідповідного життя, затрачування не тільки гідности священицької, але й просто людської, низького підлизництва ізза шкурних інтересів, занепаду ідейности, обниження інтелектуального рівня, негідної запопадливости перед кожним, з боку якого можна чекати якої-небудь дрібної прикрости, все глибше відламування від мас і т. д., — ці приклади все зростають. Зрештою, вищій церковній владі відомі вони з тих скарг парохіян, що безперервно ллються до епархіяльних і митрополитальної канцелярії з домаганням зібрати невідповідного священика.

Зі зрозумілих міркувань не хочу подавати тут дуже численних фактів, які маю в руках.

Але не можна не зазначити, що обниження морального, інтелектуального й громадського рівня духовенства є одною з головних причин ширення сектанства й інших новотворів штучного характеру та загальний занепад православної церкви. Цей занепад йде і його не добачують лише ті, що стоять на верхах і, можливо, бояться глянути вниз, прислухатися до того, що в цих низинах так зловіщо кипить.

Духовенство наших земель з одного боку все сильніше відривається від мас, а з другого— від своєї-ж вищої влади, що, не маючи опертя в самій церкві та в її збірному голосі й авторитеті, не вміє й не всилах захистити розпорошених по селах священиків, слабодухих, невироблених і не призвичаених до оборони своїх прав і своєї гідности. Ця власне безрадність і безборонність сільського духовенства, між іншим, і є причиною того, що воно видіє й опускається.

Потрібне щось таке, що його струхнуло би, що викликалоб у нього підйом, влило в душу якусь загальну ідею, змусило сильніше закружити кров і забитися серце, дати йому мету праці й життя.

Але це може зробити лише собор, якого всі чекають з такими надіями, крім тих, звичайно, що бояться його світла й живого голосу. Тому-то провідники нашого народу від кількох літ домагаються собору, розуміючи, як багато тратить нарід і духовенство в своєму життєвому імпульсі завдяки маринованню справи собору тими чинниками, які перші повинніб до нього прямувати.

Зволікання з церковним собором збільшує церковну руїну, під якою задихається не тільки духове життя народу, але й сама-ж церковна влада з усім своїм апаратом.

І чи не дивне тоді це зволікання! І чи не час, щоби наше українське громадянство знову підняло свій голос у цій пекучій справі?

М. Зарічний.

П. Т. Передплатникам, — які вплатили заздалегідь тримісячну передплату, але не долучили 1·— зол. на пересилку, тим адміністрація премії не вишле. 1 золотий можна переслати почтовими марками.

Повстання на Кавказі.

З Константинополя сповіщають, що на південнім Кавказі вибухло грізне протибільшовицьке повстання. Повстанці маширують на Єлисаветград. Військо вірне радянській владі не могло домашерувати на місце повстання, бо великі сніги перешкодили. Повстанці обстрілювали радянський літак, який упав на землю і кількох летунів згинуло.

—o—

Сталін про пятирічку.

З початком лютого ц. р. відбулася в Москві конференція робітників промисловости, на якій Сталін, теперішній диктатор СРСР, виголосив велику промову про пятирічку та її господарське завдання. Наймаркатніші місця з тієї промови зарепродокувала преса цілого світу. І на сторінках „Діла" була коротка інформативна замітка про те. Одначе ця промова Сталіна варта того, щоби з нею познайомитися докладніше бодай у найцікавіших витягах. Діставши її повний текст, опублікований у радянській пресі, постараємось познайомити наших читачів з нею тепер.

Навязуючи до постанов, принятих конференцією, Сталін між іншим говорив: „Більшовики звикли виконувати обіцянки (тобто постанови конференції — Ред.), які вони дають. Але що означає зобовязання виконати контрольні цифри на 1931 рік? Це означає — забезпечити загальний приріст промисловости на 45 проц. А це дуже велике завдання. Мало того, таке зобовязання означає, що ви не тільки даєте обіцянку нашу пятирічку виконати за 4 роки — це справа вже вирішена і ніяких резолюцій тут більше не треба. Це означає, що ви обіцяєте виконати її за 3 роки щодо основних, вирішальних галузей промисловости. Це добре, що конференція дає обіцянку виконати пятирічку за 3 роки. Але ми навчені гірким досвідом, знаємо, що не все обіцянку виконують. На початку 1930 р. теж була обіцянка виконати річний плян. Тоді треба було збільшити продукцію нашої промисловости на 31—32 проц. Одначе обіцянки не виконали. Приріст основної продукції справді становив 1930 р. — 25 проц. Ми повинні запитати: а чи не повториться те саме і цього року? Кермуючі робітники нашого промислу дають тепер обіцянку збільшити продукцію промислу на 45 проц. Але яка гарантія, що обіцянка буде виконана?"

Щож треба зробити, щоби обіцянку виконати? Сталін каже, що на це необхідно: обєктивних можливостей і вміння кермувати підприємствами. „Чи були в нас — питає він — минулого року обєктивні можливости для цілковитого виконання пляну? Так були. Незаперечні факти свідчать про це. Ці факти полягають у тому, що в березні й квітні минулого року промисловість дала приріст продукції на 31 проц., порівнуючи до попереднього року. Чомуж питаю, ми не виконали пляну за ввесь рік? Що перешкодило? Чого не вистарчало? Не вистарчало вміння використати наявні можливості, не вистарчало вміння правильно кермувати заводами, фабриками, шахтами".

Чи є в Радянському Союзі реальні, обєктивні можливости і чи може бути вміле кермування підприємствами? Сталін каже, що є. Але і обєктивні можливості і керманичів заводами треба належно використати. Попри те треба приспішити темпи. Бо „затримати темпи — це значить відстати. А відсталих бють. Але ми не хочемо відстати. Ні, не хочемо. Історія старої Росії полягала в тому, що її безперервно били за відсталість. Били монгольські хани, били турецькі беки, били англійсько-французькі капіталісти, били японські барони і т. д. Били за відсталість військову, культурну, державну, промислову, сільсько-господарську і т. д. Били тому, що від того був прибуток і проходило це безкарно... Ось чому не можна нам більше відставати... Ми відстали від передових країн на 50—100 років. Ми мусимо пробігти цю віддаль за 10 років. Або ми зробимо це, або нас зітруть. Ось що диктує нам наше зобовязання перед робітниками і селянами СРСР. Але в нас є ще інші серіозніші й важливіші зобовязання. Це зобовязання перед світовим пролетаріятом. Вони збігаються зі зобовязаннями першого роду. Але ми **їх ставимо вище.** Робітнича кляса СРСР є частина світової робітничої кляси... Чи повинні ми виправдати надії світової робітничої кляси? Так повинні, якщо ми не хочемо знеславитися остаточно. Такі наші зобовязання. Вони й диктують нам більшовицькі темпи розвитку... Максимум за 10 років ми мусимо пробігти ту віддаль, на яку ми відстали від передових країн капіталізму. Для цього є в нас всі обєктивні можливости.. Ми розвязали ряд найважніших завдань. Ми здобули владу. Ми спрямували селянина на шлях соціялізму. Найважніше з погляду будівництва ми вже зробили. Нам не залишилось богато. Вивчити техніку, опанувати науку. І коли ми це зробимо, тоді в нас будуть живі темпи, про які тепер ми не насмілюємося й мріяти. І ми це зробимо, якщо захочемо цього по справжньому".

Ось як самопевно і бундючно промовляв теперішній диктатор СРСР. З наведених витягів промови видно, що комуністи хочуть не тільки себе поставити на тверду ногу при допомозі пятирічки, але й здобути світ.

Ще про найважніший момент в історії України.

(До заміток д-ра Миколи Чубатого.)

(Докінчення).

Ще менше підстав находжу до здогаду, немов би процес творення української національности мав з моментом повстання Галицько-Волинської держави вже бути остаточно закінченим. По перше, темпо цілого процесу вийшло би якесь безприкладно швидке, божевільне: в другій половині, а переважно аж в останній четвертині XII. в. виявляються фактори, що спричиняють національне зріжничкування, а з кінцем XII. в. окрема нація вже готова! По друге, які саме факти дають підставу до твердження, що тоді формування української нації було вже завершене? Д-р Чубатий наводить їх тільки два: 1) що Роман Мстиславич, а потім Данило обединили всі тоді заселені землі нинішньої України, за виїмкою Чернигівщини і 2) що Роман Мстиславич титулував себе „самодержцем всей руськой земли", що мало тоді вже означати Україну. Щодо першого, то політичне обеднання, колиб воно довго тревало, могло замітно посунути вперед процес формування нації через асиміляцію ріжних частин цеї майбутньої нації, у котрих ще не було почування етнічної спільности — але ніяк не може бути доказом того, що нація була вже готова. Але коли йде про Придніпрянщину, то й на асиміляцію не було часу, бо це обеднання тревало за Романа не цілих 5 літ, за Данила 1 рік. А чи в 40-літній боротьбі за галицький престіл, що розгорілася після смерти Романа, галицьке боярство та міщанство виявили чимнебудь, що почувають себе нацією окремою прим. від новгородців та спільною прим. з волинцями? Щодо титулу кн. Романа, то він може вказувати хібань на змагання того князя до володіння над цілою давньою, традиційною Русю; а зрештою я вже попереду вказував, як мало дається сконкретизувати тодішній зміст терміну „Русь".

Інша справа, що дальше столітне істнування Галицько-Волинської Держави витворило політично-культурне ядро, в котрім формування української нації зробило дальший значний крок вперед. Згода також на те, що у склад Польщі та Литви українські землі увійшли вже „зі своїм національним обличчам". Чи те обличча було таке вже дуже „виразне", як думає д-р Чубатий — це важко сказати; в кожному разі воно могло бути виразніше тільки на Галицькій і Волинській землях; на Поділлі, Чернигівщині, Поліссі і Київщині воно правдоподібно було ще дуже невиразне. Зноваж все те, що по думці д-ра Чубатого малоб опісля перешкаджати у формуванні нації, тобто польонізаційна течія за Казимира Вел. і Ягайла в Галичині, централізація та польські впливи на українських землях в Литовській Державі — все те на мою думку саме рішучо й остаточно завершило це формування. Ті польські впливи несли зі собою перші західної, латинської культури, що вже й давніше просякли на українські землі (ще від XII. в.), а тепер вірвалися широкою течією. Хоча населення українських земель ставиться до цеї течії негативно, ворожо, але тепер, вже зовсім відорване від давніх звязків зі сферою византійської культури і поставлене в зовсім нові умовини життя, мимоволі підлягає їй і просякає цими первнями. З другого боку саме та кольонізаційна хвиля польських владик і насильна пропаганда католицизму, про котрі згадує д-р Чубатий, викликує серед населення всіх окупованих земель від Вислоки та Вепра аж поза Дніпро і Десну почуття постійної грізної небезпеки, а заразом і почуття необхідности загальної громадської солідарности для спільної оборони — а такі почування відограли все і всюди ролю дуже важного чинника при творенні націй. Таким чином українство, як синтеза византійської культури зі західними латинськими впливами і як форма обеднання для оборони життевих інтересів місцевого населення окупованих Польщею і Литвою земель, завершується і закріплюється вже дефінітивно й остаточно в XV. в., — коли міжтим розвій відносин на руських землях поза межами Польсько-Литовської Держави йде в зовсім іншім напрямі.

І от коли порівняємо теперішню етнографічну карту Східньої Европи з політичною картою з XV.—XVI. в., то побачимо інтересну про-

ану. Лишаючи на боці південний схід, де в XVII.—XIX. вв. українська кольонізація захопила величезні простори незаселеного степу, у смузі лісо-степу і лісовій, отже на областях тривкого заселення, теперішня етногр. межа між українською та білоруською територією з одного та великоруською з другого боку зовсім докладно сходиться з границею литовської займанщини в XV. в. Таку згідність чейже ніхто не схоче вважати за припадкову! Вона виразно показує, коли та серед яких умовин настало завершення та остаточне закріплення розпаду давньої Руси на дві нації: українсько-білоруську і великоруську (московську). Менш-більш у ту саму пору завершується кристалізація й інших націй в Европі. Проф. Гандельсман у розвідці: „Le role de nationalité dans l' histoire du Moyen Age" (Bulletin of the International Committee of historical Sciences nr. 7, October 1929) виказує, що французька та англійська нація сформувалися остаточно в XIV. в. і що цей процес закінчувався одночасно і в інших краях Европи тільки з деяким опізненням, тим більшим, чим дальше на схід. Закінчення цього процесу проф. Гандельсман вважає заразом кінцем середньовічної доби в історичнім розвою даного краю.

Під кінець своїх виводів д-р Чубатий висказує погляд, що литовська окупація руських земель спричинила повстання саме білоруської нації. З цим поглядом також годі погодитися. Я в статті в „ЛНВ", 1930/VI, виразно зазначував і тепер це підчеркую ще раз, що в той час відбулося зріжничкування давньої Руси тільки на дві групи: великоруську й українську, котру для точности називаю українсько-білоруською, бо з неї пізніше виділилася ще окрема білоруська нація. Але в XIV.—XVI. в., а навіть ще до середини XVII. в., не находжу ні одного факту, котрий вказував би на існування якоїсь політичної, культурної, релігійної і національної ріжниці між населенням теперішніх білоруських земель і властивими українцями. Навпаки: в тому часі бачимо повну солідарність інтересів між одними і другими, повну єдність. І так на цілій території польсько-литовської окупації на місце церковно-словянської мови, котра перестала вже бути загально зрозумілою, зачинають уживати нової літературної мови, спільної для цілого православного населення на Литві і в Польщі, котру називали „руською" у протиставленні до „московської", уживаної на землях, котрі підлягали вел. князеві московському. Ця „руська" мова витворилася в урядових канцеляріях Литовської Держави і стала урядовою мовою цієї держави. Не була це чиста, жива народня мова українська ані білоруська, тільки витворена на підложі церковно-словянської мови штучна комбінація форм, лексики і виговору, забраних з обох цих живих мов, а властиво їхніх говорів. І через це для ширших кругів населення доступніша, лекше зрозуміл... ніж церковно-словянська мова. На введенні цієї мови також до церковної літератури не остали без впливу нові релігійні течії, які насувалися зі заходу, як гуситизм у XV-ім та реформація з її ріжними сектами в XVI-ім в., котрі для агітації серед народніх мас уживали мови зрозумілої для народу. Цю „руську" мову введено також в Молдавській Державі, де вона аж до середини XVII. в. була офіціяльною мовою уряду. Докладної аналізи цієї мови в напрямі точного визначення в ній впливів українщини та білорущини, досі не переведено. Проф. Огієнко у своїй просторій праці про українську мову в XVI. в., що вийшла перед кількома місяцями, старається виказати, що ця „руська" мова була в значно переважній части українською та що білоруський вплив у ній обмежувався тільки на графіку. Зрештою не була вона зовсім одностайна і прим. між повною білорусизмів орацією псевдо-Мелешки з одного й богатими в українізми письмами Івана Вишенського з другого боку бачимо ріжні степеневі переходи та відтіни.

Спільність українсько-білоруська проявляється не тільки у спільній літературній мові, але находить свій вислів у цілім політичнім, релігійно-церковнім і культурнім житті. Загально відомо, що Біла Русь і Україна спільними силами завзято боронили православя, що церковна унія однаково ширилася на білоруських і українських землях, що козацький рух находив на Білій Руси також самі симпатії, як і на Україні. Поодинокі факти вказують на існування зовсім свідомого почування спільности політично-національних інтересів серед білорусів і українців. Головною фундаторкою київського братства, що стало огнищем українського культурно-національного відродження, була Гальшка з Гулевичів, жінка маршала мозирської шляхти, Степана Лозки. З Білої Руси походив Йосиф Нелюбович-Тукальський, київський митрополит, один з найзавзятіших оборонців української державности. Михайло Стеткевич, Станислав Мих. Кричевський, Іван Бруяка і багато інших з білоруської шляхти пристали до Хмельницького зараз у перших початках повстання. Вкінці знаменний факт добровільного піддання всеї шляхти пинського повіту **„tak wiary prawosławne greckiej jako i rzymskiej katolickiej"** під владу Хмельницького, заявленого її делегатами в Чигирині 20. червня 1657 р. З другого боку в свідомости і переконанні цілої козацької старшини Біла Русь вважалась таксамо своєю, козацькою, українською землею, як ціле середущє Подніпрове, як Поділля і Волинь, а навіть подекуди ближчою, рідшою, ніж прим. Галичина. Тому-то між козаками і московськими воєводами за часів Хмельницького і Виговського приходило до таких рішучих сутичок володіння на цій землі, при чім білоруське населення все рішучо стояло по стороні козаків. Тісна єдність Білої Руси з Україною була причиною, що ще до-недавна сусіди взагалі не відріжнювали обох цих народів від себе і прим. у поляків назва „Rusin" означала однаково українців та білорусів, як спільне поняття.

Коли білоруси відділилися від українців і сформували окрему націю та які чинники це спричинили — це зовсім окреме питання, досі майже зовсім не тикане.

Мирон Кордуба.

—o—

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяла скоро, певно і без болю.

З життя наших установ.

З діяльности „Української Захоронки" у Львові.

Це Товариство, що існує від 1902 р., відбуло 16-го ц. м. свої щорічні загальні збори. Від 29 літ не припинило воно своєї преважної діяльности. Навіть під час московської окупації, коли всі наші школи були зачинені, захоронкам удалося зберігти свою працю. Товариство не має своїх постійних фондів, а утримується завдяки жертвенности нашого громадянства та інтенсивній праці виділу.

Товариство управляє постійно 8 захоронок, а саме: при вул. Руській, Городецькій, Петра Скарги, Личаківській, Жовківській і св. Софії, та на Левандівці і на Клепарові. Крім цього видавало харчі для захоронки на Пасіках. Замарстинові і 7 місяців для захоронки на Знесінні. Захоронкою на Знесінні займається місцевий комітет при „Союзі Українок".

В біжучому році записаних дітей було 370. Правильно ходило 320. Найбільша фреквенція дітей в при вул. Руській. Було там записаних дітей 63, а користало з неї 45. Зголошувалося ще більше, але не можна було їх прийняти через мале помішення. Найслабша фреквенція дітей в в захоронці при вул. Софії на Стрийському передмісті.

Т-во „Українська Захоронка" від початку свого істнування бореться за матеріяльні засоби для утримання своїх ріжних захоронок. Хоча воно і має 2 реальности, та вони не приносять жадних доходів. На реальности при вул. Жовківській 62 тяжить іпотечний довг, а в реальности на Левандівці міститься школа, яка замість комірного дає для Захоронки вуголь. На бюджет захоронок, складаються: членські вкладки (членів є около 400), оплати дітей, підмоги Добродійного Ком. Економ. Укр. Установ, підмога Митрополичого Ординаріяту зі жертв збираних при церквах на добродійні цілі, жертви з Америки, збірки та субвенції магістрату. Магістрат признав для захоронки на р. 1930-31 субвенцію в сумі 7.500 зол., яку виплачує в місячних ратах по 625 зол. Цією квотою оплачує Виділ 50 прц. платні учителькам.

„Рідна Школа", яка від 1923 р. оплачувала учительки в цілости, з днем 1. червня 1929 оплачує в половині, таксамо Касу Хорих і Пенсійне Заведення. Виділ хотів би тягар утримання захоронок перебрати на себе, як це було до 1923 р., і щоби вдержити працю „Рідної Школи", яка переживає щораз то тяжчі часи.

Щоби придбати фонди на такі видатки, як паливо, світло, льокалі, обслуга, харчі, шкільне приладдя, тощо, Виділ улаштовує вечерниці, буфети, діточі забави, традиційну Маланку, Чайні Вечорі. Було би бажаним, щоби наша інтеліґенція, яка досить осторонь тримається від посилання своїх діточок до захоронок, посилала їх туди, чим причиниться до побільшення фреквенції. Виділ певний і ручить, що в гурті дітей під умілим проводом учительки діти почувають себе багато краще, ніж дома, в товаристві старших осіб. Товариство Захоронка піддержуване матеріяльно і морально засібнішими і інтеліґентнішими родичами зможе розвивати працю у всіх частях м. Львова.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 19. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 10)

Тиждень в Ен Арборі.

Епільог.

Всі скачуть через лавки на поле гри, лапають грачів, підносять їх до гори і несуть їх на раменах. Всюди крик, свист, співи, банда грає побідний марш. Ідете за юрбою.

Стотисяч народа валить у місто з бандою на чолі. Студенти, алюмнуси, хлопці та дівчата, молоді й старі, ідуть рядами до такту музики через містечко. Містечко витає героїв. Синьожовті прапори повівають від вітру. Нараз бачите, що хлопці кидаються то в один то в другий бік, відривають прапори, якими були прибрані крамниці і підносять жердки високо вгору. Похід виглядає як яка старокраєва процесія. Сотні прапорів повіває у воздусі.

Місцеві театри оповістили, що є сьогодні для всіх студентів вступ вільний.

Поволи юрба розходиться, а коли стемніло, все повернуло до старого порядку.

Правила університету.

Скінчився тиждень. У понеділок знов на виклади. З тим самим ентузіязмом, який всі бачили на полі гри, молодь засідає до науки.

Університетські правила суворі. Коли ученик не робить доброго поступу в науці, в атлетичних виступах, тоді в університетських забавах і танцях участи брати не може.

Кваліфікаційна скала на університеті є така: „A" рівнається нашому „відзначаючо"; „B" = „дуже добре"; „C" = „добре"; „D" = „достаточно"; „E" = „недостаточно". Шкільний рік трівае девять місяців і ділиться на два семестри. Студент з достаточним поступом є суспендований, а коли в наступнім семестрі не дістане ноти понад добру, його видалюють з університету як неспосібного. Щобн дістати університетський дипльом, треба мати пересічну ноту за весь час науки, вищу, ніж „добре". Курс фільософічний трівае вісім семестрів, інжинірський — десять; медичний — чотирнацять; так само правничий. Іспити є тільки письменні, з кінцем кожного семестра.

Минулого року на чотирнацять тисяч студентів було 67, які здали іспити з усіх предметів „відзначаючо". Між ними був українець, Вилфред Олександер Бичинський, який через усі роки науки на університеті дістававв відзначаючий поступ.

Студентові університету дозволено брати тижнево 14 до 15 годин опріч праці в лабораторіях. Коли ж студент є надзвичайно здібний, може дістати дозвіл сенату брати більше, як приписане число годин. Здібний студент може скінчити пятьрічний курс у чотирьох роках, коли ще возьме літній курс.

Університет дає талановитим студентам стипендії для дальших студій на чужині.

Привілеї та розривки.

Минулого року було в університеті майже чотири тисячі студентів і студенток, які зовсім або частинно самі утримувалися. До всякої праці при університеті, чи фізичної чи по канцеляріях, першенство мають студенти й студентки. Є при університеті ріжні фундації для безпроцентової позички студентам на покінчення студій.

Атлетичні змагання грають в університеті поважну ролю. Кожний студент зобовязаний брати дві години тижнево атлетичних вправ. Має до вибору, що хоче: футбол, бейзбол, боротьба на пястуки, дужання, кошиківка, ситківка, гаківка на леді, фехтування, плавання, веслування, гольф, шведська гімнастика і т. д.

Атлетичні вправи розсівають одноманітність науки, скріпляють тіло (звичайно університетський лікар приписує студентам, відповідно до їх фізичного стану, якого роду спортом мають займатися), відсвіжують духа і звільняють студентів з надміру молодечої енергії та імпульсивности.

Університет в Ен Арборі має славу не тільки в Америці, але і в науковім світі. В Америці він стоїть на четвертім місці після Гарварду, Ейл і Прінстону в вичисленім порядку. В деяких предметах він веде провід в Америці.

Факультети: медичний, технічний, історичний, природничий, геольогічний і правничий мають професорів відомих у цілому світі. Професор Гульд з цього університету, був науковим провідником експедиції Бирда до полудневого бігуна. Цього року дав він кілька викладів про свою експедицію, а тепер на відпустці і приготовляє науковий звіт.

(Докінчення буде.)

†

У треті роковини смерти бл. п. Анни з Петриків

ОЛЕКСИШИНОВОЇ

Найдорожчої й Незабутньої Мами і Бабці, дружини бл. п. о. Михайла, упр. кат. пароха Суховолі пов. Броди відправиться

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ

в суботу дня 21. лютого ц. р. о год. 7. рано в архикатедральній церкві св. Юра, на яку запрошують сконяків і знайомих ДІТИ й ВНУКИ.

З доручення загальних зборів, скликав Виділ конференцію всіх установ, які займаються дошкільним вихованням а саме: Т-во Захоронки, Рідна Школа, Союз Українок, Т-во Просвіта, Гво Опіки над дітьми і молодю.

На тій спільній конференції рішили створити комісію при „Рідній Школі" для справ дошкільного виховання. В склад цієї комісії входять делегати тих всіх установ. Головою є інсп. „Рідної Школи" Середа, секретарем І. Макух-Павликовська, референтка організаційної комісії в Захоронці. Заходами цієї комісії влаштовано тримісячний курс для абсольвенток семінарії в часі 1. IV—1. VI., де викладали учительки захоронок. Практику відбували кандидатки в захоронках. На курсі зложило іспит 12 абсольвенток, між ними Сестри Василіянки.

В часі літніх ферій вислано 18 учительок для опіки над дітьми сільських.

На загальних зборах Т-ва „Українська Захоронка" переобрали майже в цілості дотеперішній виділ, до якого входять: пані Олена Гординська, голова. Члени: пані Олена Копачева, Софія Ракова, Стефанія Филипович, Марія Мутрякова, Евгенія Гвоздецька, Галя Шлемкевич, Іоана Павликовська, Олена Напалова, Стефанія Ромтольська, Віра Якевичівна, Волод. Масляківна, Теодозія Дмоховська та Мирослава Творидлова. Контрольна Комісія: Стефанія Кульницька, Марія Федакова, Ольга Кміцикевичева та замт. контрольної комісії Струмінська.

Справа виховання наших дітей у захоронках є настільки важна, що присвятимо їй ще загальну статтю.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОМИЛУВАННЯ БІДИ.

Президент держави помилував Романа Біду, засудженого на кару смерти в звязку з бомбовим замахом на павільон Сх. Торгів у Львові. Дня 17. лютого Біду, який сидить у львівській тюрмі, повідомили про це. Кару смерти замінили йому на кару 15-літньої тюрми.

СОЙМ І СЕНАТ.

Найближче засідання сойму буде 29. лютого. Бюджетова комісія сенату зібралася 17. лютого та працюватиме до 4. березня. Пленум сенату від 4. до 10. березня ухвалить бюджет.

АРЕШТУВАННЯ УКРАЇНЦІВ У ВАРШАВІ.

Політична поліція переводила ревізії серед українців студентів вищих шкіл у Варшаві, що походять із Сх. Галичини та Волині. Арештували м. ін. Ол. Новицького, студента теольогії варшавського університету. Польські джерела подають, що в нього найшли нелегальні папері.

При ревізії забрали переписку, яка, мовляв доказує звязки тих студентів із УВО.

ЯГОДЗІНСЬКИЙ І ТОВ. УВІЛЬНЕНІ ЗА КАВЦІЄЮ.

ППС. зложила 3000 зол., як кавцію по 1000 зол. за засуджених Ягодзінського, Трохімовича та Бялковського, щоби їх суд випустив на волю.

БЕРЕСТЕЙСЬКА СПРАВА ПЕРЕД СУДОМ.

„Газета Бигдоска" повідомляє, що в 301. числі з 21. грудня 1930 р. помістила була статтю про Берестя. Прокуратор добачив у змісті статті проступок із 131. § к. к., себто свідомого зогиджування держ. уладжень і видав газеті процес. На розправі після відчитання акту обвинувачення редактор Малиха сказав, що за цю статтю бере на себе відповідальність, а на свою оборону вніс переслухати як свідків бувш. берестейських вязнів: 1) сен. Корфантого, 2) пос. Лібермана, 3) бувш. пос. Попеля, 4) Дембського, 5) Дібоа, 6) Барліцького, 7) Вітоса та бувш. прем. Бартеля на ріжні інші обставини. **Суд оголосив ухвалу, що прихилюється до внесення обвинуваченого та постановляє вище названих візвати на головну розправу в Бигдощі. Ухвалений судом завдаток на кошти, звязані зі спровадженням свідків до Бигдощі, ред. Малиха вплатив до суд. каси, а в секретаріяті зложив точні адреси свідків. Розправа відбудеться з початком березня.**

ВЛОМ ДО УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВ У ПЕРЕМИШЛІ.

У ночі з 16. на 17. лютого злодії вломилися до ПСК в Перемишлі. Розбили дві каси та забрали ок. 15 зол. Опісля вибили дірку в мурі та забралися до „Народнього Базару". Тут забрали тютюнових виробів на 190 зол. 15 сот., почтових марок і стемплів на 319 зол. і готівкою 93 зол. Вломники втекли.

САМОГУБСТВО КЕРОВНИКА ТЮТЮНЕВОЇ ГУРТІВНІ.

У Львові застрілився 57-літній Постезинський, керовник тютюневої гуртівні Малопольського зайонзку військ. інвалідів „Спутня" при вул. Пекарській. У листі самовбивник написав, що попав у нещастя, яке його трунуло в моральну депресію, тому відбирає собі життя.

ПЕРШИЙ КРОК ДО АБДИКАЦІЇ ЕСП. КОРОЛЯ.

Король Альфонс мусів згодитися підписати документ, який оголосять, а в якім святочно зобовязується зректися всякої ініціятиви в ділянці правління Еспанією аж поки Нац. Зібрання не ухвалить відповідних постанов. Король мусів би теж зректися інтервенції в діяльності вибору членів кабінету та видавання декретів.

Гуєро зірікся місії створення кабінету. Можливо, що повстане уряд Беренгуера, або нова диктатура під проводом Сара. У Мадриді проголосили воєнний стан. Є чутки, що в Кордові збунтувалося військо. Туди вислали військові відділи.

ПРЕЗИДЕНТ ФІНЛЯНДІЇ — ЛАПОВЕЦЬ.

300 елєкторів зібралося в новім фінляндськім парляменті для вибору президента. Вибрали 151 голосами проти 149 теперішнього прем. Свінгульвда, кандидата консерватистів і лаповців. Поступовий кандидат Стальберг дістав у 2. і 3. голосуванні 149 голосів.

—o—

НОВИНКИ

— Телєф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата", Фотограф Лев Янушевич.

— Запрошення на вечерниці „Червоної Калини", що відбудуться в суботу, дня 21. ц. м., видає адміністрація „Ч. К.", Руська 18, III. рано від год. 10. до 2. і попол. від год. 5. до 8. Гості з провінції можуть дістати запрошення при касі в дні вечерниць. Запрошень почтою не висилаємо, а раді всім гостям, які прибудуть на цю традиційну вечірку.

— Конфіската „Діла". Вчорашнє (36) число „Діла" підпало конфіскаті за більшу часть передової статті п. з. **„Промова бебіста Певного і волинська дійсність"**. Це вже 11-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— Ревізії й арештування у звязку з нападом у Гаях. У звязку з нападом на комманданта в Гаях переведено ревізію в Чижикові в господарів: Михайла Крохмального, Анастазії Гнатишин, Романа Пелехатого, Михайла Ратушинського, о. Володимира Темяка і директора місцевої школи Василя Романова. Шукали за зброєю та нелегальною лектурою. Нічого не найшли. Розбирали загату, висипували збіжжа, а навіть переливали молоко. Ревізію переведено 13. ц. м. попол. (около 4 год.). В ночі 12. ц. м. (ок. 1 год.) арештовано Марійку Романівну, Володимира Романова, Анастазію Гнатишин, рівночасно у Львові Романа Романова, Петра Михалічка, Андрія Гнатишина, Осташевського і Катерину Гнатишин, а у Винниках Олю і Стефу Банах. Досі, як це пишемо, випустили всіх, крім Андрія Гнатишина і Володимира Романова.

— Нові українські кооопоративи. Рішенням Дирекції РСУК принято в члени Т-ва такі кооперативи: I. Дня 20. січня 1931: 1) „Районова Молочарня", кооп. з обм. відп., Вишатичі, 2) „Районова Молочарня", кооп. з обм. відп., Сіракісці (пов. Перемишль), 3) „Районова Молочарня", кооп. з обм. відп., Черче (пов. Рогатин), 4) „Районова Молочарня", кооп. з обм. відп., Жужель (пов. Сокаль), 5) „Районова Молочарня", кооп. з обм. відп., Гринівці (пов. Товмач). II. Дня 31. січня 1931: 1) „Господар", хліб. для заг. зак. і зб., кооп. з обм. відп., Текля (пов. Ковель), 2) „Українська Надія", кооп. з обм. відп., Ратнів (пов. Луцьк).

—Дня 19. ц. м. улаштовує Гурток Діячів Українського Мистецтва „Маскараду". В програмі богато преінтересних атракцій м. ін. панорама українського Львова — еротика в піснях і на салі, рефлектори під столиками. З огляду на передбачену глоту лікар у сталому поготівлі на салі. **Початок в год. 9. веч.**

— Засуд комуніста. Перед трибуналом судів присяглих у Львові під проводом віцепрез. суду Антоневича станув 24-літній різницький челядник Броніслав Лотоцький, обвинуваченій у тому, що 18. червня м. р. здепонував у різницькому базарі Антона Сильвестра на Краківській площі пакет комуністичних летючок, приготований до шипшки на провінцію. По промові прок. д-ра Мостовського й оборонця д-ра Гутта-Розенблята присяглі судді потвердили поставлене їм питання і на цій основі обвинуваченого Лотоцького засуджено на один рік тяжкої тюрми.

— Упав з моста. В ночі з неділі на понеділок упав з моста на вул. Білогорській на залізничній тор 20-літній приватний урядовець Іван Кульчицький, що наслідком того упадку розбив собі череп. Його візвали в грізному стані до загального шпиталю. Серед яких обставин упав Кульчицький з моста на тор, досі не стверджено. Поліція веде в цій справі слідство.

— Присвоїв собі теку з рідкими старими марками. Дентист д-р Жигмонт Мановарда в Залізницях зробив донесення до поліції того змісту, що занятий в його ателіє практикант 20-літній Ярослав Гембатюк, забрав з його спритно цілу філятелістичну течку з дуже рідкими марками, якої вартість він оцінює на близько 100,000 золотих. Гембатюка арештували.

— З постійної хроніки. Дня 16. ц. м. в часі забави, що відбувалася в гром. домі у Грабівці, пов. Стрий, приступили до буфетового Василя Березовського два брати: Богдан і Андрій Остапови, з яких один пробив Березовському пивницею груди, а другий до нього вистрілив. Обоє вони після того втікли, а Березовський помер в дорозі до шпиталю. Причина того злочину невідома. — На ринку в Станиславові прийшло до суперечки між Миколою Попарем та Іваном Григорчуком, в часі якої Попар ударив Григорчука палицею по голові так, що він небавком помер. Після того Попар утік і за ним шукає поліція. — В Рожнові, пов. Товмач. Катерина Фридрак попарила кипятком свого нелюбого сина Михася так, що дитина серед страшних мук померла.

— За зміну польського правопису. Краківська Академія Наук, як повідомляє польська преса, займається тепер справою зміни польського правопису. Існують два проекти. Один хоче ввести чеські дашки над букви „ц" (зам. „ч"), „с" (зам. „ш") і „р" (зам. „ра"). Другий проект іще радикальніший, бо крім цих змін хоче „о" в криску заступити всюди через звичайне „у", а букву „х" через „г". Як бачимо, то і в Польщі є змагання до якнайбільшого упрощення істнуючого правопису і його економії (заступлення двох букв одною).

— З Українського Гігієнічного Т-ва у Львові. В неділю, 22. лютого 1931., в салі „Української Бесіди", вул. Рутовського 22/I. пов., в год. 12.15 попол. виголосить виклад **д-р М. Музика „Про бактерії і зараження".** Виклад буде пояснюваний світлянними і мікроскопними образами. Вступ вільний.

— Подяка. Високодостойний стрийський українській Адвокатурі: Вп. меценасам д-рові А. Герасимову, д-рові В. Калуському, д-рові Р. Домбчевському, д-рові В. Лужецькому, адв. Р. Думновi та обор. І. Ерденбергерові за безкорисну й успішну оборону на нашій розправі перед стрийським судом у днях 12. і 13. грудня 1930 р. та 13 лютого 1931 р. — складаємо щиру подяку. — В Стрию, 14. II. 1931: **96 підписаних, б. члени курінів ст. пластунів „Червона Калина", „Спартанка" і „Запорожці".**

— Під замітом приналежности до УВО. Пишуть нам: Підчас виборчої кампанії заарештували 5. листопада мин. року в Кремянці б. посла Бориса Козубського. Йому предявили обвинувачення з арт. 102 к. к., а саме: в приналежности до УВО, і посадили до кремянецької вязниці. По виборах п. Козубського випустили з вязниці і віддали під догляд поліції. Дня 9. лютого постановою прокуратури при рівенському окружному суді справу п. Козубського припинено на підставі 246 арт. к. п. к.

—o—

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": *„Цісарсько-королівський фельдмаршал.*

Безсмертна ідея Гоголівського „Ревізора" повторювана досі неодним капітаном Кеженіком у криміналній хроніці. Прегарна сатира на військову бюрократію та звязані з нею ведуги. Дещо повівало Швейком. Фільма, що має найрідшу прикмету в нинішній добі: гумор. Афіш кривдять актора в заголовній ролі. Вляєту Буріяна, називаючи його „найбільшим артистом світа", бо найбільшого артиста світа нема — а є їх багато. Буріян першорядний артист, у міміці, жестикуляції, дикції і іноді зривається з ваших грудей регіт від одного моргнення його ока.

Кінова публика, що від часу тонової фільми засуджена у нас на мови повсім у нас незрозумілі: французьку чи англійську, тішилася чимало, що богато розумів з чеської, якої могла й ніколи досі не чути. Жаль тільки, що дотепи, напр. із програмової пісеньки, здебільша незрозумілі. Люди йдуть за веселою програмою, як по святому воду.

м. р.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосбит" платив кооперативам дня 16. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове сорта 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·30 зол., копа яєць 6·20 зол. Тенденція на яйця знижкова, на масло удержана.

З судової салі.

РОЗПРАВА ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ПЛАСТУ В САМБОРІ.

Дня 14. лютого п. р. відбулася в Самборі судова розправа проти молоді з села Заріччя, пов. Самбір, у числі двацять кількох осіб. Обвинувачення заступав прок. Зельонка, боронили: адв. д-р Кінцля й емер. радник Білинський. Після переведеної розправи *засуджено всіх обвинувачених за те, що вложили у своїм селі Пласт, по два місяці арешту, а обв. Фитали, який був вибраний предсідником товариства, на пять місяців.* Кім того засуджено *на два місяці п. А. Тілецького з Любовиськ за те, що ревізував на зборах справу статуту „Т-ва опіки над молодю"*, затвердженого, як відомо, воєвідством' Отсей небувалий присуд, якого абсолютно ніхто не надіявся, викликав загальне здивування.

ПОСОЛ В. КОХАН ПЕРЕД СУДОМ ПІД ЗАМІТОМ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ.

Перший день розправи.

Дня 17. ц. м. перед львівським судом присяжних в 9. год. вранці розпочалась розправа проти посла „УНДО-ня" В. Кохана, обвинуваченого в державній зраді.

Акт обвинувачення говорить: Володимир Кохан, уроджений 1888 р. в Нижовичах пов. Сокаль, рільник і посол до сойму, у своїх промовах, виголошених 29. липня 1928 р. в Раві Руській, 19. серпня 1928 в Каролі, 17. вересня 1928 в Хлівчанах, 18. вересня 1928 р. в Журівцях перед українською публикою закликав нарід до збройного повстання проти Польщі, щоби відорвати південно-східні землі й утворити українську незалежну державу. Крім цього підсудний дня 17. липня 1928 р. в Чесанові, 18. липня 1929 р. в Шишицях, 5. серпня 1929 р. в Потиличу, 18. вересня 1929 р. у Вербиці, 12. травня 1929 в Сільці, 28. липня 1929 в Боратині у посольських промовах назвав положення українського народу під Польщею неволею, закликав нарід до непослуху супроти влади, називав польську владу півеголовками, які „тиранізують український нарід, і паразив державну владу на посміховище, чим збудив погорду і ненависть до польської держави. Крім цього посол Кохан дня 17. червня 1929 у Верхраті у вічевій промові закликав український нарід відобрати від польських ділчів землю без викупу й вигнати ділчів за Сан, а 4. серпня 1929 в Городиловичах у промові на вічу підсудний сказав, що польська поліція — то самі бандити.

Тими чинами посол В. Кохан заподіяв злочин державної зради § 58 та злочин забурення публичного спокою § 65.

Акт обвинувачення охоплює антидержавну діяльність підсудного за роки 1925—1929, коли го посол Кохан, надуживаючи своєї недоторкальности, загарантованої конституцією, та надіючись на повну безкарність, обїздив різні місцевости равського і сокальського повітів, виголошуючи на вічах і релігійних зібраннях свої високо антипольські промови, як наприклад: 28. липня 1928 в Раві Руській на богослуженні за українських воянів, що впали на війні, після антипольської промови о. Дорощького на цвинтарі підсудний Кохан промовляючи, із фанатичною ненавистю про поляків, порівнав Польщу до „гнилого трупа Росії, який скоро розлетиться", тому українці повинні готовитись до боротьби за незалежну Україну, щоби та велика хвилина не застала українців непідготованими, так, як по упадку Австрії 1918 р.

Зміст цієї мови списав свідок Домінік Гасяк та Адам Кривчик.

Дня 19. серпня 1928 в Каролі на вічу УНДО посол Кохан промовляв, що „Польща по бандитськи забрала українські землі та зрабувала Україні незалежність, а польський уряд то злодії, чорні круки, які жирують при державних жолобах. Цей польський уряд гнобить українців, забирає в них податки на чужі цілі, на польську армію, полонить українські школи, кольонізує українські землі, тому українці повинні вважати себе єдиною армією, яка стоїть під наказами ґенералів та старшин, себто послів і провідників з УНДО".

Посол Кохан закликав до боротьби з „бандитською Польщею, бо надходить хвилина воскресіння України". Ці промови чули: Петро Новосельський, Іван Добровольський, Станислав Дворницький, Михайло Заневич.

Дня 17. вересня 1928 р. в Хлівчанах посол Кохан закликав український нарід обзброїтися під прапором УНДО, щоби усобутися непотрібного польського опікуна та боротись так, як Ірляндія.

Коли ж делегат староства д-р Свйонткевич розв'язав віче, посол Кохан промовляв далі, викрикаючи: „Ганьба вам! Прийде пора, коли ми з підсеченими голенами помаршуємо з Київа до Львова!", а слухачі, підбурені послом, кричали: „Славно!".

Це потвердили свідки: д-р Свйонткевич і Франц Геммерлінґ та Леон Брудка.

У промові в Журавцях посол Кохан накликав стати під жовто-блакитний прапор УНДО, і „здобути незалежність України, хочби треба йти по трупах". Ці слова потвердили свідки: С. Гайнош. К. Петночко, Осип Нога, Максим Бакун, С. Пеннак.

У них усіх промовах посол Кохан потішав слухачів, що незабаром буде европейська війна, тоді українці повинні викликати домашню війну, бунт на лавах польської армії.

У промові в Чесанові посол Кохан нарікав, що в школах панує тільки польська мова і що в них ломиться духа українського народу. Цю промову чув Степан Фройденберґ.

У промові в Потиличі на вічу УНДО підсудний говорив, що Польща за податки з українських сел купує гармати і кулі для своєї армії проти українців. Це потвердили: Осип Мазурек, Степан Цимбала, М. Ґвень.

У промові в Вербиці посол Кохан говорив, що „40 мільоновий український нарід, який гнобить Росія, Польща, Румунія і ЧСР., повинен виступити активно до боротьби, щоби підчас війни колесо історії не переїхалось знов по українськім народі.

На вічу в Боратині підсудний закидав маршалові Пілсудському, що 1920 р. він обдурив українців і тепер гнобить їх, позички дає тільки полякам і т. д. Про присутніх поліцистів на вічу підсудний говорив: „Між нами є півеголовки, які про все донесуть до староства та слідять кожний наш крок". Ці слова чули: Осип Рейман, Іван Рияк, П. Палюшинський

Зізнання посла Кохана.

Після прочитання акту обвинувачення підсудний посол В. Кохан зізнав ось що:

„Заявляю, що до вини не почуваюся зовсім! Належу до партії УНДО, яка, що-правда, поставила собі за ціль боротись за незалежну Україну, але не має в програмі викликувати ні організувати повстання проти Польщі в сучасній політичній ситуації. Я працював у межах програми УНДО, яке веде органічну позитивну роботу і колиб я вірив у доцільність терору і повстання, я був би не вступав до УНДО. Так, я, як українець, бажаю українському народові незалежности і соборности і вірю, що ця незалежність здійсниться, я говорив на вічах про незалежну Україну як ідеал, говорив, що 1918 р. ми були за слаб і не підготовані культурно, економічно до незалежности, тому ми програли, отже повинні ми організуватися, зростати економічно і культурно, щоби направити помилки минувшини.

Все, що закидає мені акт обвинувачення є перекручене, або і видумане. Я знаю, що в адміністрації на наших землях діються різні злоужинання, і я проти цих злоужинань виступав та критикував державний бюджет, а його забагато припадає на військо. Всі ми знаємо, що за Австрії українці в Галичині мали 3.000 українських шкіл, а тепер маємо тільки 760 і я накликав учасників віч боротись за українську шкільництво в межах законів і конституції. Відомо, що в селі панує нужда, брак землі, тіснота і я говорив на вічах, що український нарід повинен боротись в легальній формі за те, щоб земля великих власників перейшла до селян без викупу, так, як це сказано і в програмі УНДО. Я критикував польську аграрну політику, яка кольонізує українські землі в той час, як наші землі є перелюднені і вважаю, що земля великих власників належить лиш місцевому населенню, яке на цій землі працювало від віків, ще за панщини.

Предсідник трибуналу перериває: На Заході нема великих земельних власників, лише такі маєтки, які заїнь перескочить і коли парцелюють на кресах великі маєтки, то не дивно, що з заходу йдуть кольоністи.

Підсудний посол Кохан (зізнає далі): Я порівнював нарід з армією, говорив, що мусимо бути карні як військо, але зовсім не для повстання, а для органічної праці і боротьби такої, яка нині є можлива. Коли я накликував нарід зєднатись під прапором УНДО для боротьби за кращу долю, то хіба це злочин? Я говорив на вічах, що Сх. Галичина не має прав самоврядування навіть такого, як за Австрії, не має краєвих ні повітових видїлів, не має господарських інституцій, державних субсидій і т. д. Я говорив, що доля українського народу лежить в його руках, що уряд ні держава не в силі йому допомогти, хочби хотіли. Коли мені закидають, що я говорив про похід з Київа на Львів, то це було так: Я виступав проти інтернаціоналістичних течій серед українців, доказував, що за Збручем самостійної України нема, що на Харків нема що надіятись, що тільки тоді, як Київ стане столицею української держави та як обєднаємось під національним прапором, то здобудемо кращу долю. В цій промові я мав на меті побити комуністичний світогляд, як класовий та проповідувати національний світогляд.

Коли я згадував Ірляндію, то тому, що вказував, якто деякі народи боролись за волю сотні літ і що український нарід як ціліть не повинен зневірюватись хвилевими невдачами.

Представник староства, почувши слово „Ірляндія", розвязав віче. Загально я говорив про поневолення цілого 40 мільонового народу, а не спеціяльно в Польщі. Щодо положення в Польщі, то я говорив на вічах про кривди українців на полі шкільництва, що ми не маємо університету, семинарій, гімназій. Акт обвинувачення закидує мені, що я назвав поліцію бандитами, а правдою є, що я назвав бандитами тільки тих поліцистів і селян, які зруйнували стару церкву в Павловичах, де порубано образи, поломано хрести і т. д. Півголовками я назвав тих поліцистів-доносників, які денунціювали невинних українців перед поліцією.

Щодо закиду, начеб то я сказав на вічу, що Пілсудський обдурив українців 1920 р. і тепер нас гнобить, своїх давних союзників, то я говорив, що українці підчас війни занадто надїялися на чужу поміч, зразу на Австрію, а потім на Пілсудського 1920 р. і всі надії на чужі держави принесли Україні тільки розчарування і невдачі, тому я закликав числить тільки на власні сили".

Зізнання свідків.

Свідок *Домінік Гасюк*, постерунковий з Рави Руської зізнає, що він переодягнувшись в цивільне убрання, щоби його українці не пізнали, був на вічу і записував промову посла Кохана. Він потверджує все, що говорить акт обвинувачення: о. Дорощький говорив проповідь, потім казав усім клякнути і присягати, що будуть до остаточности боротись за українську державність. Промова і присяга зворушила людей, що всі плакали.

Оборонець др Старосольський: Чи, як була присяга, ви підіймали також руку до присяги за Україну?

Свідок: Так, я мусів піднести руку.

Д-р Старосольський: То як ви могли записувати слова присяги?

Свідок: Ні, я записував слова присяги.

Д-р Старосольський: Ви зізнавали, що посол Кохан закликав до „оренжевої валькі", а чи знаєте, як по українськи слово „оренжеви".

Свідок: Я по українськи говорю слабо.

Оборонець д-р Ст. Білик: Чи посол Кохан говорив виразно про боротьбу якраз проти Польщі?

Свідок: Ні, про Польщу не згадував.

Свід. Адам Кравчик, агент поліції в Рави Руської памятає, що тільки останне речення в промові посла К. було небезпечне.

Свід. Петро Новосельський, постерунковий з Угнова складає зізнання повні протирічивостей, твердить, що списував промову посла Кохана, але д-р Шухевич закидає йому, що віче було вечором, отже не міг свідок писати в темноті, тоді Новосельський заявляє, що вміє писати і в темноті, бо до цього привик.

Свідок Ян Добровольський, неграмотний пивець з Карова зізнає, що все забув, тямить лише, що посол Кохан називав Польщу бандитом, а уряд чорними кругами. Посол Кохан говорив на вічу, що треба боротись не зброєю, а шляхом організованої праці та здобувати автономію, але свідок твердить, що посол, побачивши між публикою поліцианта, зі страху заговорив так тонко.

Оборонці доказують, що посол Кохан не міг бачити поліцианта ні боятись його, бож поліціянт був одягнений по цивільному.

Свідок С. Порицький, рільник з Угнова, складає зізнання, в яких регочеться трибунал, судді і вся публика: Він тямить, що посол Кохан в промові порівнював Польщу до ворони, яка дзьобає українське стерво, що польський уряд колись буде слухати українського уряду, та що польський уряд опинився під Україною. На запит предсідника трибуналу, чи посол не говорив яким способом той польський уряд опиниться під Україною, свідок не знає, що відповісти.

Оборонці д-р Старосольський, д-р Шухевич і д-р Біляк ставлять кілька питань, випитуючи між іншим, чи міг би український посол порівнювати український нарід зі стервом, свідок відповідає: „На вічу можна говорити як кому хочеться і що кому хочеться.

Д-р Старосольський: Видно, що не вільно, бо якби було вільно все говорити, то не булоб нинішнього процесу.

Свідок М. Даневич, екзекутор, який випадково попав на віче в Каролі, потверджує все, що закидає акт обвинувачення.

Розправу провалить надрад. Ягодзінський, прокуратором судія Ліпш. На салі публики не багато, між нею мати і жінка підсудного посла Кохана.

—o—

СПОРТ

НОВИЙ ВИДІЛ СПОРТ. Т-ВА „УКРАЇНА".

На Загальних Зборах Спорт. Т-ва „Україна" у Львові, що відбулися в неділю, 15. ц. м. вибрано новий Виділ Т-ва в такому складі: дир. Мих. Лазорко — голова, Евген Чучман і Орест Радловецький — заступники голови, Евген Бирчак — секретар. Роман Ластовецький — скарбник, Омелян Верхола — господар; виділові: о. Теодор Нопель, п. Тимотей Білостоцький і дир. Евстахій Нагірний; заступники: д-р Михайло Войтович, д-р Ігор Федів і п. Степан Конашевич. Контрольна Комісія: дир. Ярослав Колтунюк, проф. Антін Ковалисько і дир. Олександер Костик. Лікар Т-ва: д-р Саламанчук.

Про самі Збори подамо ширшу згадку в найближчих днях.

ЛЕЩЕТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ УССК-у.

Управа УССК-у, як секції Т-ва Прихильників Освіти, подає до відома, що лещетарські змагання в біґу на 18 км. за мистецтво українського студента відбудуться у Львові дня 22. II. 1931 р. Участь у змаганнях можуть брати українці студенти всіх високих шкіл. Збірка змагунів дня 22. II. 1931. в год. 9—9.15 на кінцевім перестанку 10-ки на Замарстинові. Початок змагань в год. 9.30. Для змагунів, які не брали цього року участи у змаганнях в зимовім сезоні, відбудуться лікарські оглядини в суботу 21. II. 1931 в год. 19-ій в Аулі Акад. Дому при вул. Супінського 21. Зголошення приймає тов. Рак Я. кожного дня від год. 13. до 14. у Студентській Харчівні. На випадок невідповідної погоди змагання відбудуться в тиждень пізніше.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Павло Кернякевич, секретар староства в Станиславові, упокоївся після короткої недуги дня 7. лютого ц. р. Похорони відбулися дня 9. лютого. В. Й. П.!

О. Матій Попович, парох Павлова, радехівського деканату, упокоївся в Бозі дня 8. лютого ц. р. в 72-ім році життя і в 46-ім році священства. Похорони відбулися дня 11. лютого ц. р. З Покійним зійшов у могилу один із кращих типів нашого духовенства. Походженням і спорідненням звязаний зі старою українською священичою рідною, умів він у своїй родині, товаристві і своїй парохії зберегти ясні патріярхальні традиції українського душпастиря. В родинному житті небуденно примірний муж і батько, в товариському людина високої культури, в душпастирській праці тихий, але ревний, добрий і лагідний та цілою душею відданий своєму завданню, був він для всіх, що його знали, ясним сонцем серед нинішніх твердих обставин. За 40 літ своєї душпастирської праці в Павлові і Станині виховав він своїх парохіян на добрих і карних громадян, за його почином повстали там і розвиваються всі наші сільські народні установи, в яких майже до самої смерти був провідником і душею. Останні сумні осінні події не лишили і його хати й були безпосередньою причиною, що сильного ще духа перемогло немічне вже тіло. Похорони покійного праведника при участи 17 священиків під проводом лопатинського декана о. Хавалки та його учнів і вихованків о. сов. Рудя зі Львова й о. сов. Ковалюка зі Скнилова, та непроглядної юрби народу з ріжних сіл повіту, були доказом тої великої пошани й любови, якою тішився в цілому повіті Покійний. — В. Й. П.!

Виказ жертв

на будову шпиталю ім. Митр. Андрея.

Виказ 20.

Зложили: 4450 зол. Банк в Шікаго, 505 зол. Стрілиський дек., 393 зол. Теребовельський дек., 255 зол. Жидачівський дек., 243 зол. пар. Новосілка, 275 зол. пар. Поникна, 227 зол. Залозецький дек., 162 зол. пар. Кропивник, 228 зол. збірка Мих. Гаврилюка, 122 зол. Грималівський дек., 150 зол. пар. Васючин, по 100 зол.: Лопатинський дек., пар. Озірна, О. Левицька і С-ка, д-р Денис Зарицький і Яблонівський дек., 83 зол. пар. Мужилів, 73 зол. пар. Скнилів, 75 зол. пар. Кропивник, по 50 зол.: пар. Підгородці і Підгірці, по 52 зол.: Коалівський дек. і пар. Августівка, по 51 зол.: пар. Тухолька і о. Т. Депутат-Селечів, по 50 зол.: пар. Рудно, Витків Старий, Галицький дек. і д-р Сірко, Броди, по 49 зол.: Рожнітівський дек. і пар. Олесько, 42 зол. пар. Олесько, 40 зол. пар. Біляни, 32 зол. пар. Бібрка, по 30 зол.: Просвіта Зборів і д-р В. Пирило, Перемишль, по 25 зол.: кооператива Золочів, пар. Пиляки, П. і Ол. Харковий, Стрийський дек. і о. Ол. Лозечко, Дальова, по 20 зол.: пар. Бібщани, д-р Рожанковський, Калуш, І. Бобинк, Львів, о. В. Дмитрасевич, Перемишль, пар. Риботичі, д-р Вітошинський, Перемишль, пар. Боложинів і о. Перхач, Перемишль, 16 зол. пар. Сороки, по 15 зол.: о. І. Первенець, Тормова Гор. і пар. Стебник, 13 зол. пар. Вишенка Вел., 11 зол. пар. Волосське Село, по 10 зол.: пар. Балучин, Рокитно, Збора, П. Рогатинський, о. Л. Несторович, Перемишль, пар. Дзбулки, Збараж, Просвіта Дахнів і „Пришлосьць" Львів, 9 зол. д-р Т. Мисюк, по 8 зол.: пар. Барилів і „Надія" Волі Шк., по 6 зол.: церква Гаї Дітковецькі і пар. Олексинчі, по 5 зол.: о. К. Домбчевський, Бряза, Т. Перейма, Смереківець, д-р Свідерський, Білий Камінь, о. Жарський, Устрики, А. Прислопський, Красне, о. І. Ткачук, Дорогошів, о. Фацієвич, Лучиця, пар. Солонка, Лопе, Кальниця, І. Барбат, о. С. Корнова, Лабова і о. Булин, Дубно, по 4 зол.: пар. Чолгани, о. Добрянський, Волосянка, Арламівська Воля і пар. Фірлеївка, по 3 зол.: пар. Завалів, Барилів, Дітківці, Поникович Малі і Л. Малко, Гора, по 2 зол.: пар. Чолгани, Миколаїв к. Гаїв, Берлоги, о. Мисиськ Л., пар. Деревляни, Белзець і Ос. Копитко, Ходорів, дрібні датки 3 зол.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 18. лютого, година 7·30 веч. „Мадам Батерфляй".

Четвер, 19 лютого, година 7·30 веч. „Лялька", оперета (премієра).

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Японський театр".

Субота, 21. лютого, година 3·30 попол. і 7·30 веч. „Японський театр".

Неділя, 22. лютого, година 3·30 попол. і 7·30 веч. „Японський театр".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 18. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Четвер, 19. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Субота, 21. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Середа, 18. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліша".

Четвер, 19. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліша".

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліша".

Субота, 21. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліша".

Кіна.

ВПОЛЬО: Звукова фільма: „Жінка з бруку".

КОЛЬОСЕЙ: „Життя починається завтра" (Бенкрофт). „Шорах скорше" (Гар. Ллойд).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тайна лімузини" (Гарі Піль).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Король Парижа" (Іван Петрович).

ОАЗА: Звукова фільма: „Тройка".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Власта Буріян).

ПАН: „Динаміт".

ПАСАЖ: „Безробітний Чаплін". „Новітні Юдита та Гольофери".

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання". — „Заборонені години".

ХИМЕРА: „Папіровий коханок".

СТИЛЕВЕ: „Анна Кареніна" (Грета Гарбо, Дж. Гільберт).

УТІХА: „Шпіон на царському дворі".

Програма радіо.

Середа 18. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для найменших. Гельсінгфорс (522,4) 18·35 „Севільський цирульник". Берлін (419) 16·30 Капеля Вальса. Рим (441,2) 17·00 Концерт. Прага (4366,2) 20·00 Концерт. Відень (516,3) 15·25 Капеля Вінтеріна. Будапешт (550,5) 12·50 Балалайнова орхестра. Харків (937,5) 19·00 Українська музика.

Четвер 19. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 17·45. 20·10 Концерт 21·30 Авдиція. Гельсінгфорс (221,4) 17·00 Фінляндські композитори, 19·00 Спів. 19·45 Гельмі Сірен Спів. Берлін (419) 16·30 Концерт. Рим (441,2) 21·05 Концерт. Відень (516,3) Концерт симф. орхестри. Будапешт (550,5) 20·00 Мадярські пісні. Харків (937,5) 13·00, 19·00, 20·00 Концерт, 21·15 Гр. плити. Ленінград (1000) 14·00, 15·00, 16·30 Концерт, 18·00 Опера. Москва (1481) 18·30 Вечір для села, 20·00 Транс. із Тифлісу. Мілянo (500,8) 20·30 Симф. концерт, 22·30 Комедія.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 18. II. 1931.

12·10 Грамофонові плити; 13·00 Трансмісія з Варшави; 16·15 Програма для найменших; 17·45 Радіоорхестра з Варшави; 19·40 Трансмісії з Варшави; 20·15 Трансмісії з Вильна.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ювилейний конкурс „Червоної Калини". В 1931 р. минає 10 літ від основання видавничої кооперативи „Червона Калина". Щоби краще закріпити в памяти широких кругів читаючого громадянства ці десяті роковини існування першої української видавничої кооперативи, управа Видавництва вирішила проголосити **Ювилейний премійовий конкурс,** в якому прийнять участь члени кооперативи та постійні покупці видань „Червоної Калини", які закупляють Є. Чикаленка: **„Щоденник"** памятковий велику книгу, незвичайно цікаву, правдиву сенсацію на книгарському ринку. „Щоденник" Є. Чикаленка, великого громадянина й діяча, обіймає у формі щоденних записок важливі події з українського життя, даючи довгу низку блискучих характеристик осіб, з якими доводилося авторові зустрічати. Чикаленко є не тільки прекрасним обсерватором життя й людей, але й небуденним стилістом. Читається цей „Щоденник" як найкращу повість. На конкурсові премії видавництво призначує: 1) 30 нагород по 50·— зол. на закупно книжок нашої кооперативи або чужих видавництв після власного вибору для доповнення бібліотеки. 2) 40 нагород, як уділи в кооперативі „Червона Калина", щоби дати нагоду набувати всі видання „Червоної Калини" за половину ціни. 3) 30 нагород — заплачена цілорічна передплата „Літописи Червоної Калини", щоби щасливий учасник конкурсу міг протягом цілого року читати безплатно цей один з найцікавіших українських журналів. 4) 30 нагород — цілорічна передплата „Літературного Наукового Вістника". 5) 30 нагород — цілорічна передплата „Зорі". Ціна **„Щоденника" 14 зол., для членів 7 зол.** 1508 1—3

2 УДАР УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ
Львів, Валова ч. 23. І. п. Телефон 6-36,
— переводить пляново — всі роди реклями. 1479 2—9

Присилайте передплату!

Хор „Дрогобицький Боян" улаштовує в Стрию, **дня 19. II. 1931 р. — великий концерт української пісні.** 1454 3—?

Подяка. Вп. Панству Радникам Стефановичам складаємо щиру подяку за дарування нашій „Санаторії" в Підбужі 340·— зол. — **Виділ Української Захоронки в Дрогобичі.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЕРСЬКІ роботи виконує найдбайливіше — Домбровскі і Розважевскі — Львів. Академічна 2. ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО. — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1347 2—7

СОНЯШНУ КІМНАТУ з цілим утриманням віднайму для одної або двох осіб від 1. березня, Тарновського 86 — партер. 1504 1—2

РОЗВІД І УНЕВАЖНЕННЯ ПОДРУЖА згідно з теперішними польськими законами в опрацьованні Д-ра Елькона Маргулєся, адвоката у Львові. Друге побільшене видання. Книгарня Д-ра Бодека, Львів. 1505 1—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.

1478 2—?

УКРАЇНСЬКІ ОБРАЗИ ранішне паризьке виконання в красках по 4 зол. штука, — вправлені в рами по 10 зол. разом з пересилкою по 12 зол., а саме: 1) **Запорожці** Репіна, 2) **Вечерниці** Репіна, 3) **Хрещення України** Васнецова, 4) **В знімі на санках** поручає: **М. Матвійчук. Львів, Бляхарська 8.** 1502

НАСІННЯ

ярини, квітові і господарчі з першорядних красових і заграничних плянтацій, які мають найвищу силу кільчення — поручає:

ЕДМУНД РІДЛЬ

Склад насіння.

Львів, Рутовського ч. 3.

Подрібні цінники висилаю на бажання. 1509 1—3

Таблєтки від болю голови

ДЛЯ ДОРОСЛИХ

„**Kogutek-Migreno-Nervosin**" усуває найприкріші болі голови. Жадати в усіх аптиках оригінальних таблеток „KOGUTEK" **ГОНСЕЦЬКОГО в Варшави.** В тубці 20 таблеток 1340 5—6

Найвибагливіші одяги для мущин після найновіших зразків весняного сезону

КОЛПАКИ, РЕВЕРЕНДИ, ПАПІСТИКИ, та ПЛАЩІ для Всеч. Духовенства

виконує солідно і дешево з власних матеріялів відомий абсольвент академії крою — в Штуттгарті і Липську

СТЕЦЬ МИХАЙЛО Львів, Зелена 31.

Замовлення з провінції полагоджую в означ. річниці. 1472 2—3

Радіо-детектори

Апарати і приладдя найдешевше та найдогідніше купите у фірмі

„Melodja" Радіовий відділ.

вул. Коперника 5. Телефон 8-59.

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 34—?

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 38 (12.694). Львів, пятницю 20. лютого 1931. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверть-річно 15·00 „
Півріччо 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК „ДНІСТЕР"
дає позички на догідних умовах тільки тому, хто обезпечує своє майно
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (т телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467)
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

СТУД. ОРГАНІЗАЦІЯ „ТОРГОВЕЛЬНИК"
улаштовує
22. лютого 1931. 22. лютого 1931.
Останню карнавалову ніч
в салях „УКРАЇНСЬКОЇ БЕСІДИ" (Народний Дім).
1485 Запрошення в книгарні ім. Шевченка. 2—3

Еспанські події.

Львів, 18. лютого 1931.

Теперішні події в Еспанії поставили цю державу в осередок уваги цілого політичного світа. І нічого дивного, бо внутрішнє політичне положення Еспанії з дня на день компліkується. Одна подія заскакує й випереджує іншу. Вся країна обнята такими судорогами, які звичайно потрясають державами перед далекосяглими у наслідках державними переворотами. Всі пресові агенції виловлюють скрупулятно навіть подробиці з політичного життя Еспанії та змальовують тамошню ситуацію дуже понурими красками. Впливова преса твердить, що події пруть цю країну до революції. І цілком слушно, бо ось останні вістки з Мадриду кажуть, що там актуальною стала вже й криза династії. Правлячий досі уряд Беренгера подався до димісії, а нового уряду ніяк зложити не можна. Якіж причини теперішнього положення в Еспанії? І де шукати джерела тих подій, що можуть кинути цю країну в крутіж революції?

Відповіди на ці питання треба шукати в державному устроєві Еспанії, в її конституції та в подіях останнього десятиліття, звязаних з нарушуванням основного конституційного закону. Еспанія є, як відомо, конституційною монархією. Обовязує в ній перестаріла конституція з 30. червня 1876 р. На основі 32 параграфу тієї конституції король має право розвязувати парлямент з тим, що по розвязанні до трьох місяців мусить розписати нові вибори та скликати новий парлямент. Побіч парляменту істнує там сенат. Третина членів сенату це т. зв. вірилісти, то є члени королівської родини, родові еспанські магнати, архиепископи і численні високопоставлені урядові особи. Крім того король має право іменувати сенаторів зпоміж 6. міністрів, зпоміж епископів та інших впливових чинників. Отже сенат був там все сильною фортецею династії. Та сама конституція дає королеві право призначувати міністрів зпоза парляменту. Попри те в конституції є ще й постанова, силою якої король може обмежитись до призначення одного тільки міністра, що може вести згенди цілого уряду та видавати законні постанови з обовязуючою силою. На основі цієї конституційної постанови правив Еспанією по диктаторськи протягом сімох років ген. Прімо де Рівера. Конституція містить також постанови про те, що ні еспанські громадяни ні чужинці не можуть бути на території держави арештовані без судового наказу, що без згоди господаря не може ніхто переступити порога його дому, ні його нарушити, що в державі обовязує листова тайна і свобода слова. Одначе на основі параграфу 17 тієїж конституції уряд може спинити силу всіх щойно наведених постанов про громадські свободи, коли цього вимагає інтерес держави.

Попри все новище еспанська конституція передбачує два роди парляменту, а саме: звичайний і конституанту, тобто парлямент, що має право зміняти основний устроєвий закон (конституцію). Звичайні парламенти можуть ухвалювати закони тільки в порозумінні з королем і за його згодою, конституційні парламенти (конституанти) можуть приймати закони без короля, то значить можуть зміняти і державний устрій. Вибори до звичайного парляменту відбуваються під „гарантіями уряду", а до конституанти під „гарантіями народу". У наведених точках тієї конституції криється джерело нещастя.

Сама конституція дає великі привілеї короленві а одного та далекосяглі права конституанті з другого боку. І власне тут зароджувався все конфлікт між урядом і громадянством. Король і його приклонники не хотіли ніколи допустити до скликання конституанти, а політичні партії саме до неї змагали. Звідси то дійшло до диктатури ген. Прімо де Рівери, що протримався від 13. вересня 1923 р. до 1930 р., тобто сім років. Прімо де Рівера правив без парляменту. Ген. Беренгер, прийшовши до влади, розписав вибори до звичайного парляменту, але всі майже еспанські впливові партії заявились проти участи в виборах, бо домагались скликання конституанти. Цьому протиставився знов король і ті політичні групи, що його підтримують. Тут і лежала причина димісії уряду Беренгера. Тут також корініться рішення короля на відкликання розписаних виборів. Король тепер йде на уступки. Робить усякі спроби для створення уряду з ліберальних і демократичних груп, але це не вдається. До голосу приходять найлівіші групи. Чи король піде на співпрацю і з ними (якщо вони на це підуть), чи вибере іншу дорогу для виходу з положення (якщо такий вихід ще є) — побачимо вже мабуть за кілька днів.

З дотеперішньої тактики короля в останніх днях виходить, що він склонний на найдальше йдучі уступки, але за ціну збереження трону. Та настрої в краю такі, що можна кожної хвилі сподіватись вибуху. Чим більше йде на уступки король, тим сильнішою стає опозиція, що висуває чимраз то більші домагання. До чого можуть довести Еспанію революційні події — ніхто не вгадає. Революція може її кинути і в крутіж найлівіших експериментів, а далі — в пропасть руїни.

Все те наслідки боротьби за устрій, точніше наслідки нарушування постанов конституції королем і його камарилею.

Сталін і Мусоліні.

(Кореспонденція з Риму.)

Недавно, на конґресі чи нараді дідчів рад. промисловости Сталін виголосив промову, присвячену, розуміється, пятирічці, що не дає совітським диктаторам спокійно спати. Думаю, що ця промова відома вже читачам „Діла" бодай у головних нарисах, і тому нагадаю лише ті уступи, що мають безпосереднє відношення до моєї статті.

Перш за все, Сталін констатує у своїй промові обєктивні можливости переведення пятирічного пляну — країна, зрештою, така багата (особливо, коли прийняти на увагу Україну і Кавказ), що, очевидячки, не лише Европа, але й Америка тремтять зі страху, передбачаючи можливости перетворення Радянщини в непереможного конкурента в усіх галузях промислової діяльности.

Щодо цього — жадного сумніву.

Але й оптиміям Сталіна починає шкутильгати, коли від „обєктивних" можливостей, себто природніх богацтв, він переходить до „субєктивних" можливостей, себто до людей, що тими богацтвами мали б розпоряджати, а головно, що ті богацтва вміли би використати: „Певно, що ми маємо волю, — сказав Сталін, — але нам бракує компетентности. Техніка наша дуже часто є звичайним мітом. Дійсної вмілости ні сліду. Інжинірів дуже мало, цілком не вистарчаюче для нашої мети. Щодо культури, то Росія находиться на сто років позаду від інших країв. А хто залишається позаду, є завжди примушений отримувати поразки від інших... Поразки, що Росія отримувала в минулому, не повинні нас тепер дивувати, бо в капіталістичному режимі, кволий гине, а сильний тріюмфує. Має рацію сильний, а кволий йому служить". І Сталін вважає, що завдання російських комуністів полягає в тому, щоби Росія неодігнала інших: „дігнати інших, або загинути". При кінці промови Сталін рекомендував всім вчитися. Лише таким чином можна уникнути найгіршого: „Вчитися, вчитися вчитися".

У відповідь на цю промову Сталіна в міланському щоденнику „Іль Пополь д'Італія" зявилася стаття під заголовком „Сталіну не добре", за підписом „Арнальдо Мусоліні". Проте, я певно не відкриваю великої таємниці, зазначивши, що передовиці в „Іль Пополь д'Італія" за підписом свого брата Арнальда пише звичайно сам Беніто Мусоліні.

Тому саме, з огляду на особу опонента, і з огляду на поширювані чутки про „зближення" Італії з СРСР, що мають підставу лише — і то з застереженнями в площині чисто економічних відносин, вважаю потрібним дещо спинитися над цією статтею.

Починається вона визнанням диктаторської влади Сталіна:

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 14 lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 29. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 8. lutego 1931 r. do sygn. VI. I. Pr. 72/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 14. lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 10. lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo" Nr. 29. z daty Lwów dnia 8. lutego 1931 r. zawierającego w artykule pt. „Generał Popowicz" w całości znamiona występku z § 24 ust. z 17. grudnia 1862 Nr. 6 ex 1863 r. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za prekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Artykuł ten jest przedrukiem artykułu zamieszczonego w N-rze 30. Dziennika Ludowego z 7. II. 1931, który został skonfiskowany, co odpowiada znamionom występku z § 24 ust. z 17/12 1862 Nr. 8 ex 1863 r. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 14. lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 30. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 10 lutego 1930 r. do Syg. VI. I. Pr. 76/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 14. lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 15. lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Dilo" Nr. 30 z daty Lwów dnia 10. lutego 1931 r. zawierającego: w artykule pt. „Starymy szlachamy" w całości znamiona zbrodni z § 65a) uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu propagować wzgardę i nienawiść do administracji Państwa i przeciw jednolitemu związkowi Rzeczypospolitej przez podnoszenie haseł separatystycznych, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

1495

„Сталін є мовчазна людина. І навіть полемічні випади Троцького не змогли відірвати його від методичної роботи. Опозиційна комуністична фракція була переможена не шляхом якоїсь там полеміки по часописах, а шляхом приморювання суворих засобів, не виключаючи висилки уявлення. Хто відчуває живу й невідхильну відповідальність влади, не може спинятися над теоретичними дрібницями".

Отже тут — але лише тут! — є повна згода. Диктатор розуміє диктатора. Два слова про радянський демпінг: „У стислій грі інтернаціональної конкуренції для Росії не важко влучити — хитро і вміло — деякі беззахисні пункти капіталістичного світу. Економічна криза, зі своїми наслідками загальної міжерії, відбивається однаково сильно і на найбільше капіталістичних країнах".

Дещо про більшовицьку балакучість: „Красномовність провідників російського (зауважте цей термін!) руху є розмірена в формі, але неосяжна в кількости. Щорічні доповіді на конгресах є скоріше теоретичними міркуваннями, ніж підведенням підсумків дійсно здобутого. Але тепер Сталін говорив до провідників економічних підприємств. Така красномовність щодо поодиноких ділянок є найпрактичніша і найвідповідніша. Тут вже ніяк не втечеш від конкретної дійсности і супроти найяснішх неуспіхів у деяких галузях промисловости, промова Сталіна набрала навіть драматичного характеру: „Або дігнати інших, або загинути".

„Інші, це очевидячки — пише Мусоліні — капіталістичні країни. Але, якщо капіталістичні країни робляться таким чином елементом до порівнання або цілею для досягнення, чи не значить це, що для комуністів старий капіталістичний світ має в собі ще стільки життєвого й вищого. Брак компетентности, відсутність техніки в Росії є доказом відсталости. І якщо для російських комуністів, як каже Сталін, гаслом має стати „вчитися, вчитися, вчитися", то це значить, що є чому ще повчитися у Заходу. Росія находиться ще перед абеткою. Звільнення від Заходу виявляється простою фразою. І — на нашу думку — ніяк не можна ставити в залежність від успіху чи неуспіху пятирічки долю цілого режіму. Цивілізація, сила, забезпеченість народу, чи режіму, залежать не від кількости моторів чи будівель з цементу. Існують крім них ще фактори моральні релігійного та громадського життя, що скріплюють наріл і дають йому сили для будуччини. Не капіталістичний світ, хотів би покінчити з російською революцією задля справи панування чи нових багатств, але вічно зові сили людського колективізму не можуть більше терпіти, щоби одна половина Европи тримала напружений лук проти другої половини Европи. Шож до думки, що „має рацію сильний, а кволий йому служить", то ця думка належить не до капіталістичного світу, а є законом століть. І було би згідним з моралю, щоби ми всі були однаково сильними, щоби бути однаково вільними поміж рівними".

Але Сталін згадав у своїй промові між іншим, що „комуністи раніше не мали своєї батьківщини, але тепер її мають, і всякими засобами її боронитимуть". Цей несподіваний „патріотизм" більшовицький викликав у Мусоліні кілька думок про новітній більшовицький імперіялізм:

„Чи не є весь оцей пал індустріялізації та економічного унезалежнення звичайним підготовленням якоїсь капіталістичної республики, безконечної в безмежних степах, що гострить і готує зброю для перевезення політичного опанування. Марна праця! Велика Росія, що надіялася на Константинополь і змагала до Адрійського моря, загинула безповоротно. Якщо сучасний світ дає Росії капітали і техніків для сформування її хліборобського й промислового кістяка, краще занятн вже сидяче місце поміж кредиторами світу, — все буде, що увірвати і — особливо — все буде чому навчитися..."

Скільки злої іронії, скільки гіркого сарказму. Ідеольог фашизму підводить підсумки комуністичних здобутків.

Евг. Онацький.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Як урядував п. Питляковський.

З нагоди перенесення куратора львівської шкільної округи.

Від довгого часу кружляла у шкільних колах вістка про уступлення шкільного куратора Питляковського і перехід його на подібне становище у Варшаві. Все учительство не лиш українське, але й польське, вижидало нетерпеливо цієї хвилі. Вкінці наспіла вона і п. куратор виїхав зі Львова, і ніхто за ним не жалів та мабуть ніхто щиро не пращав.

Одна незалежна польська ґазета переслала йому на прощання такі слова: „Вчительство і ціле польське громадянство відчуло по уступленні п. Питляковського велику пільгу". — Знаємо також, що й члени самої кураторії відітхнули по тім тягарі, що спиняв їх працю. А що вже говорити про наше громадянство! Ми скажемо, що хоч мали в краю від 60 років різних шкільних правителів, то ні від одного з них не зазнали стільки лиха, що за короткого урядування тієї людини, — і мабуть ніхто з його попередників не лишив по собі такої прикрої памяти, що тільки що перенесений куратор.

В інтересі загальної справи, а також для освідомлення кого слід, вкажемо на деякі знаменні факти з його діяльности і відношення до нас.

Коли назначено його в 1927 р. львівським куратором, тодішній міністр освіти д-р Добруцький, який раніше проживав довший час в Станиславові, розумів наші відносини і оставав там в розмірно добрих звязках з нашими людьми, висловився про нього перед делеґатами наших учителів, що — мовляв — у новім кураторі вони найдуть „прихильність" самого міністра. Але і б. п. міністр і ми всі дуже завелися.

Зразу здавалося, що новий куратор, який був для сторін досить вічливий, буде теж і для їх справ прихильний. Але швидко всі пізнали, що він був скритої вдачі й не виявляє отверто своєї думки; що, походячи з бувшої російської займанщини, не знав наших відносин та ставився до наших потреб з упередженням, а далі навіть з явною ворожістю. Дуже знаменні були його цинічні слова, сказані до одного нашого сенатора, коли той запевняв його про коректне відношення українського вчительства і шкіл до розпоряджень влади: **„My w podobny sposób oszukiwaliśmy przez długie lata rosyjski rząd i dlatego wam nie wierzymy".** І справді, не вірив нікому з наших, не сповняв наших бажань і потреб та робив нам завсіди наперекір. А коли часом мусів вже признати нам слушність, то зволікав з полагодженням справи і не доводив її до кінця, або своє приречення опісля заперечував.

Був типом колишнього російського чиновника.

Для ближчого висвітлення позволимо собі подати деякі факти, відомі наперед в самім Львові, а дальше в цілім краю.

Від кількох років багато родичів домагалося відновлення у львівській гімназії гуманістичних відділів, які вже передтим там існували, стали навіть підставою до кількакратної матури, але потім були цілком несподівано скасовані. Домагалися того батьки, що посилали своїх дітей до виділової школи й бажали перевести їх в четверту гуманістичну клясу, або ті, що почали вже науку своїх дітей в клясичній гімназії та забажали відтак повести їх науку в реальному напрямку. Тямимо добре, як давний провідник шкільної краєвої ради, д-р Цоль сповнив 1918 р. в одну мить просьбу наших родичів і завів для них в академічній гімназії гуманістичні відділи. П. Питляковський відмовляв кілька літ, а вкінці зробив таке, чого ми зовсім не бажали собі. А саме: поручив ліквідувати постепенно другу нашу клясичну гімназію (в Народнім Домі) і вводити на її місце гуманістичний тип, починаючи вже від І. кляси.

Коли в минулім році стануз для нашої вселюдної школи ім. Шевченка новий будинок під св. Юром, показалося, що понад 200 наших дітей, мешкаючих у середмістю, не мало змоги користати з неї. Раз тому, що була надто віддалена, а потім, що вели до неї дуже оживлені вулиці, якими небезпечно посилати малих дітей. Тому родичі просили отворити в середмістю філіяльну школу з чотирма нижчими клясами для наших дітей. Просьба була справедлива. Бож і скількість середміських дітей була поважна і число загальної української людности у Львові оправдувало це домагання та й заступники ради міста Львова обіцяли вже давно, ще з початком 1913 р., нашим послам у галицькому соймі, відчинити у Львові другу народню школу. Правда, введення філіяльної школи в середмістю залежало також від ради міста, яка мала би подбати за приміщення для школи, але признання потреби такої школи і внесення на її відкриття мусіло вийти таки від кураторії. Але бувший куратор уперто відмовляв слушній просьбі українців м. Львова і справа через те саме впала.

Півтора року тому опорожнилася посада директора у школі ім. Шашкевича. Однак, хоча конкурсовий речинець минув вже з кінцем 1929 року і всі посади в польських школах з того року і всі посади обсаджені, то акти нашої школи придержував куратор у себе так довго, що ця справа і досі неполаднана.

В цій школі трапився ще другий яскравий факт. Тому, що від кількох літ не вчили там у хлопячих відділах співу, а наслідком резиґнації львівського вчительства не йменовано якийсь час у Львові нових учителів, Митрополичий Ординаріят, розуміючи вагу церковного співу для релігійно-морального виховання дітей, відніссся в 1927 р. просто до міністра освіти за призначенням відповідного вчителя. Міністр поручив полагодити цю справу кураторії. Однак куратор зволікав з нею, півтора року тому казав предложити собі кандидатів, але таки до кінця свого урядування учителя не назначив.

Спеціяльністю п. Питляковського було запихати всі школи виключно польськими вчительськими силами. Так напр. за весь час свого урядування не допустив ні одного вчителя ні вчительки української національности до якої небудь народньої школи у Львові, хоча треба було туди вчителів і подавалося туди чимало наших здібних учительських сил. Навіть до школи ім. Шашкевича, в якій нема ні одної польської дитини, призначено також польські учительські сили.

Минулої осени склалися в нашім місті 2 маркантні події. Хтось подав в одній польській газеті донос на директора одної української середньої школи, на людину, що особливо годилася на те становище і мала довіря у молоді і родичів. Пан куратор не розслідив справи ближче і подав її до відома міністерству. Це останне уважаючи справу доказаною, перенесло директора в нечинний стан і усунуло його з посади. Небавом найшовся той донос в суді і тут мусів нечесний автор свою клевету відкликати. Але розпорядження міністерства остало в силі...

В тім часі склалося в академічній гімназії у Львові, що коли вся молодь на перерві зійшла на шкільне подвіря, увійшов якийсь провокатор до VI. кляси, зняв портрет президента зі стіни і викинув крізь вікно на подвіря. В слідстві запевнювали учні, що ніхто з них того не зробив. Однак п. куратор розвязав VI. клясу і дозволив тільки, щоби дехто з учнів вписувався за окремим дозволом кураторії до іншої гімназії. У висліді більшість нещасних хлопців опинилася на бруку.

Підчас і після т. зв. „пацифікації" перенесено теж чимало наших учителів і учительок в далекі сторони, розриваючи часто чоловіка від жінки.

Або така квітка того режіму. Від 1. липня 1930 р. почалася нова каденція шкільної міської ради. Але хоч від того часу минуло вже півтора року, то ця рада ще не доповнена, не уконституована і не почала урядувати. А всі її діла полагоджує в абсолютний спосіб п. куратор при допомозі своїх урядових міських інспекторів. Такий стан є нині мабуть по всіх шкільних повітових радах.

(Докінчення буде.)

Київська опера.

Від Редакції. Автор цих рядків, диригент київської державної опери, спинившись у переїзді з Берліна до Київа, кілька днів у Львові, дав нам радо цю інформаційну статтю про київську оперу, задовольняючи наше прохання і цікавість читачів, що ми тут з признанням і зазначуємо.

Приїхавши при кінці серпня м. р. до Київа, я спрямував перші свої кроки до Опери, нового місця моєї праці. Та Оперу, величавий будинок на перехресті теперішніх вулиць Леніна та Короленка — давніше: Фундуклеївської та Володимирівської — не так легко було пізнати: вона зовсім губилась під руштуваннями та дошками. Ішов „капітальний ремонт" — цілковите відновлення оперового будинку, зверху і в середині.

Настав вересень, а з ним почались важкі дні для дирекції Опери і нас, її мистецьких керманичів. Чи ремонт скінчиться своєчасно, чи ні?! Чи зможемо розпочати сезон 1-го жовтня, як заповіджено і в пресі і афішами? Дні минали — а наш театр як був завалений дошками перед місяцем, так виглядав на три тижні, два, і один тиждень перед 1-ним жовтня. Розпочинати продажу білетів, чи ні?! Чи буде можливо за кілька днів помалювати весь величезний будинок зверху, допровадити до ладу його внутрішній вигляд, приготовити декорації, костюми, бутафорію і все необхідне для оперних вистав, якими ліченмо сезон, — а вся підготовча праця, мистецька, ре-

инерська і технічно-декоративна відбувалась в різних можливих і неможливих приміщеннях по всьому місту. Все те страшенно хвилювало весь наш оперовий колектив.

А все ж, не дивлячись на всі труднощі та перешкоди, що виринали аж до початку вистави 1-го жовтня, аж до першого підвесення завіси — все було скінчене, все готове. Зникли риштування, дошки, купи сміття, і врешті театр міг „показатися" в повній своїй красі.

Справді краса. Мало знаю театрів, які своїм зовнішнім та внутрішнім видом можуть рівнятися з відновленим київським державним оперовим театром. Зверху він ясногоріхової краски; великий балькон — темновишневий; саля — кремова з золотими прикрасами; всі крісла, фотелі, ложі наново обиті червоним плюшем. Такого театру може нам справді позаздрити неотна столиця.

Першою виставою була нова опера „Беркути". Її автор — Бориc Лятошинський, професор композиції в Муз. Інституті в Київі. Безперечно — на мою думку — найталановитший композитор на Радянській Україні. „Беркути", написані на лібретто „Захара Беркута" Франка, це перша українська опера, яка вповні має право на назву „опера".

Наші музико-історики, музики та мельомани приділяють, що і Лисенко писав опери, і навіть хтось в Галичині. Але всі ці твори були так-сказати домашньою продукцією, що зовсім не рахувалася із зовнішніми вимогами справжньої музичної творчости в Европі. Тут уперше на українській оперовій сцені появився твір укр. композитора, який вже всі вимоги техніки композиції, цілковито володіє всіма її засобами, і крім того всього — має ще й талант.

Лятошинський надзвичайно модерний. Нарешті, слухаючи твір українського композитора, вухо не мучиться від „сказочних" каденцій: субдомінанта — домінанта — тоніка, і мозок не висихає від однотайності тональних сполучень на зразок Бізета чи Бруха. Хвала, друже мій, Борисе Миколаєвичу — хвала тобі за те, що в твоїй опері чути часом у дерев'яній групі „ріс", коли в смичковій є „г" — і що в такому випадку ти не лінувся написати одночасно для співачки ноту „а" — коли цього вимагала льогіка нової гармонії.

„Беркутів" виставлено з великим трудом і з великою затратою праці та енергії. Головна тут заслуга диригента Брагінського, який бездоганно підготовив і провів цю складну оперу та режисера Манзія, який зумів передати головну ідею змісту опери: що сила народу лежить в єдності громад і що вона перемагає кожне насильство.

Другою цікавою премірою в цьому сезоні був балет „Золота Доба" молодого (22-літнього) ленінградського композитора Шостаковича. Лібретто балету змальовує пригоди радянських спортовців за кордоном. На жаль, воно таке заплутане і передача його балетмайстром була така незрозуміла, що балет „провалився" цілковито, не вважаючи на незвичайно дотепну, гротескового характеру музику і на всі зусилля диригента Радзівського, орхестри та всього балету.

Найближчою премірою буде революційна опера Кюнера „Північний вітер". Крім того зі старих опер у репертуарі київської опери в цьому сезоні находяться: Князь Ігор, Винова Краля, Кармен, Турандот, Отельо, Льогенгрін, Садко, Білий Рейд, Фавст, Русалка, Червоний Мак, Тарас Бульба, Есмеральда, Пан Каньовський (Вериківського) і ін.

Декілька слів про нову трупу. Київська опера може сміливо похвалитись у цьому сезоні чи не найкращою трупою з усіх оперових театрів на Радянщині. Таких співаків, як: Донець, Зубарйов, Дідківський, Колодуб, таких співачок як Литвиненко-Вольгемут, Бишевська, Захарова, Сокіл, Роїська — не легко найти в інших оперових театрах. Режисерами є Манзій, Липанський і Донець, диригентами Брагінський, Брон, Радзівевський, Сметалін і автор цих рядків; художниками — Курочка-Армашевський і Олексієва, хормайстром — композитор Наденко. Директором Опери — Микола Христовий, бувший керівник Відділу Мистецтв у Н. К. О., людина незвичайно енергійна, якій усі театри на Радянщині завдячують чимало з часів його праці в Н. К. О., а київська опера в першу чергу — від часу, коли він став її безпосереднім керманичем.

Мабуть можного цікавитиме питання: а яже публика, хто ходить на оперу? Оба питання незвичайно актуальні саме нині, коли театри в усій Европі переживають нечувану кризу, яку можна звести в двох словах: недостача глядачів. Театри на Радянщині не мають цих турбот: до київського держ. оперового театру не можна дістати на тиждень раніше ні одного білету! Від початку сезону до сьогоднішнього дня — мабуть так буде і до кінця сезону, до 1-го липня — кожна вистава битком набита. Салю налита вщерть.

Ці „фантастичні" для зах. Европи умовини можна пояснити в один тільки спосіб: до театру почав ходити *новий глядач*. Суспільні класи, що ще недавно й не думали про театр — а до революції і не мріяли про такі забави, тепер стали постійною публикою всіх театрів на Радянщині. Робітники, селяни, військо і нижчі службовці — головно робітництво — ось нова публика, авдиторія, що незвичайно активно реагує на події на сцені, маса, яка може і вміє захоплюватись і самим твором і його виконанням — словом: публика, що є протилежним бігуном до збайдужілої інтелігентської західньо-европейської публики.

Величезний, переломовий здобуток нових умовин життя на Радянщині, системи культурно-освітньої праці між робітництвом у тому, що організатори вміли відкрити нову публику та притягнути її до театру. У праці цій грає роль не тільки незвичайно вигідна абонаментна система, яка дає змогу за малі гроші бачити першорядні театральні вистави. Ще важнішою є тут „жива пропаганда" мистецтва, себто постійні концертні виступи найкращих оперових співаків на фабриках підчас сніданкових чи обідніх перерв, а вечорами в клюбах. Бувають дні, коли одночасно київська опера дає своїми силами концерти в чотирьох різних місцях! Часом виїздять окремі групи артистів до околичних сіл, а незабаром вибереться невеличкий гуртик у дво-тижневу концертову подорож на донбасівські шахти і Дніпрельстан. Наслідок такої освітньо-культурної роботи повні театральні салі.

Нині оперовий київський театр має вже 80 відсот. цього нового, свіжого глядача, захопленого нововідкритим йому мистецтвом. А коли театр має захопленого глядача, тоді може сам працювати для нього із захопленням.

Антін Рудницький.

—o—

ПОДЯКА.

Містові Копичинці, Всеч. Духовенству, Відпоручникам урядів, війська і влади, всім Інституціям, Організаціям і Товариствам, а також Приятелям і Знайомим, які по смерти нашого коханого сина Рудольфа Еміля виявили стільки доказів широго співчуття та взяли таку незвичайно численну участь у відданні останньої прислуги Дорогому Покійникові — складають сердечну подяку

Рудольфи гр. Баворовські
з родиною.

ОСТАННІ ВІСТИ

РОЗПРАВА ПРОТИ Б. СЕН. ХИМЧИНА І ТОВ.

23. лютого відбудеться у Львові перед судом прис. розправа проти б. сен. Химчина, б. пос. Путка, редактора час. „Сельроб", Ос. Букшованого й інших під закидом держ. зради.

РОЗВЯЗАННЯ М. РАДИ В КРАКОВІ.

Краківський воєвода розвязав раду м. Кракова. До уконституування нової м. репрезентації поручив полагоду гр. справ президентові міста та віцепрезидентам. Як дорадний орган покликав прибічну раду, яка має контролювати діяльність магістрату й інших гр. підприємств.

БУНТ В ЕСПАНСЬКІМ ВІЙСЬКУ.

17. лютого в ночі збунтувалася залога (полк артилерії) в м. Джетафе, 8 миль від Мадриду. За тим полком пішли й інші відділи. Хочуть проголосити диктатуру. Кажуть, що бунт заініціювали старшини летунства, яким дає вказівки майор Франко.

„Смерть королеві!"

17. лютого в 22-ій годині гурт молодих людей переходив гол. вулицями Мадриду та кричав: „Смерть королеві! Хай жие республика!". Поліція вжила шабель. Маніфестанти перевернули повозку й підпалили її.

Новий кабінет.

Адмірал Азар утворив новий еспанський кабінет. Міністром закордонних справ є Романонес, військ. Берегуер, внутрішніх Д'Гойос.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 20. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 11)

Тиждень в Ен Арборі.

Славні особи.

Проф. Гобс, відомий у світі геольог, що саме вернувся з наук. експедиції з Гренляндії, де перебував 3 роки і написав чимало наукових творів. Саме сей професор Гобс з Ен Арбору перший тричі поміч німецьким летунам, які в літі 1928 року перелетіли літаком Атлянтик і мусіли вилісти в лісах і ледах Гренляндії, недалеко місця, де він пробував.

Є тут славний у цілому світі електротехнік професор Гігбі, славні математики Форд і Лов, славні медики дослідники рака і богато інших. Є тут окраса університету відомий у світі учений і авторитет, наш земляк з Київа, професор Степан Тимошенко, автор численних наукових творів, головно про теорію елястичности.

Є тут професори різних народностей, позібно на студенти. Є американці, німці, французи, англіці, є двох поляків, один росіянин, а з українців крім проф. Степана Тимошенка є його брат Володимир, відомий економіст, який бере живу участь у громадськім житті українського населення в недалекім Детройті. Є тут професор механічної інжинірії Павло Буковський, уроженець з Полтави; є тут в Америці роджений, молодий, 25-літній українець, Вилфед Олександер Вичинський, якого після скінчення студій цього літа, університет залягажував як асистента електричної інжинірії. Є тут також п-на Марія Пелехович, донька українського священика з Америки, асистентка фізіольогії.

Поважне з веселим.

Тиждень, який ви перебули на кампусі університету в Ен Арборі вважаєте одним з новацких тижнів у вашім житті. Тут поважне іде в парі з веселим, наука з забавою, ділова розмова з дотепною.

Ваш провідник оповідає вам про ріжні події на кампусі і ви враз з ним смієтеся наче би це самі переживали.

В означений день на весну, фроші, ті нещасні, зелені фроші, дістають уже деякі права в університеті, мають право ходити вже без сивих кашкетиків. Того дня вечором велика парада на кампусі. Фроші зносять з цілого світа старі скрині, бочки, дерева, дошки, людські плоти, висипають з них високу гору, вечором запалюють її і серед індіянського танцю довкруга вогню, кидають у полумя свої сиві шапочки.

Отож минулого року, нерозважні фроші вже тиждень наперед стали збирати від склепарів і по подвірях все, що може горіти і висипали високу гору. Та підглянули їх проворні софоморі, пішли в ночі, день перед святом і підпалили купу. Можете собі уявити, що діялося в серцях фрошів, коли рано знайшли купу попелу. Софоморі зіпсували їм свято.

Далі говорить ваш інформатор про одну лекцію журналістики. В викладовій салі сидить яких сорок слухачів. За катедрою викладає професор журналістики. Нараз відчиняються входові двері, стає в них якийсь мущина з хустиною перевязаною поверх носа, витягає револьвер і приказує усім підняти руки догори. Всі з трівогою підносять руки, але в один мент, студент, що сидів з краю, кидається на бандита, паде вистріл, студент валиться на землю, дівчата в клясі істерично кричать, бандит щезає за дверми. Серед тої метушні професор спокійно встає з катедри і каже: „А тепер у десятьох хвилинах опишіть цю подію, яку ви щойно бачили".

Ваш провідник багато оповідає вам і ви могли би з цього списати велику книжку. Але нехай виставочить іще одна подія.

Завзяті суперники.

Годі збагнути звідки це походить, від чого воно почалося, але фактом є, що правники і інжиніри взаїмно ненавидяться і то вже від непамятних літ. Одні другим роблять пакости і одні на других відомщуються. Так воно тягнеться з року на рік.

Перед двома роками десь щезла з салі інжинірів велика мірнича лінія. Хтось доніс інжинірам, що лінію вкрали правники і мають її в своїй салі.

Зібралося кількасот інжинірів, вдерлися до будинку правників і дійсно, знайшли там свою лінію.

Зневага мусить бути відомщена.

Кілька тижнів пізніще справляли правники свій річний баль. Тисяч пар танцює серед світла і блеску під звуки чудової орхестри. Нараз гаснуть всі світла, тріскають бомби і по салі розноситься гнилий сопух.

Це була пімста інжинірів. Але як вони це зробили? До салі не могли дістатися ні дверми ні вікнами, бо правники пильно стереглися.

Ось що вони зробили: Всі університетські будинки є центрально огрівані і тепло розходиться попід землю великими асбестовими рурами. Двацятка проворних інжинірів дісталася в центральню до тих рур, з пів кільометра човгалася на руках і ногах і так дісталася до салі забав. Там перепилили крати, перерізали електричні дроти і кинули кілька вонючих бомб.

Кількох провідників того нападу мали прогнати з університету, але публична опінія станула на боці інжинірів і нічого їм не сталося.

Тепер вижидають на кампусі, як відомстяться інжинірам правники.

Ось вам тиждень серед студентів в Ен Арбор

КІНЕЦЬ.

—o—

АРЕШТУВАЛИ ВБИВНИКА ГРУБЕРІВ?

У Львові арештували підозрілого в масовім убивстві Груберової й дочки та зятя Гамера, на Знесінні, які згинули на латинський св. Вечір. Цей арештований, львовянин, нібито признався до злочину.

П. Т. Передплатникам, — які вплатили заздалегідь тримісячну передплату, але не долучили 1·— зол. на пересилку, тим адміністрація премії не вишле. 1 золотий можна переслати почтовими марками.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Памяти інж. Віктора Лучкова.** Несподівано відійшов від нас при кінці 1930 р. інж. Віктор Лучків, б. ректор Української Високої Технічної Школи у Львові та б. високий урядовець Секретаріяту Публичних Робіт ЗУНР, довголітній член Українського Технічного Товариства й ін. українських установ. Злядні і нервовий розстрій довінчили життя Покійного, який дав чимало праці нашому народові в ділянці технічних наук та організації нашого високого технічного шкільництва. Знаючи ці заслуги, вшанувало Українське Технічне Товариство память Покійного панахидою, при численній участи членів Товариства та львівської української громади. Співав хор членів Т-ва „Основа", яке взяло теж громадну участь у цьому сумному святі. Після панахиди відбулися жалібні сходини Українського Технічного Товариства в салі Музею Наукового Товариства ім. Шевченка. Сходини відкрив коротною промовою заст. голови Т-ва інж. Іван Кандюк, а реферат про життя і працю Покійного виголосив інж. Васюта Осип. Референт підкреслив прикмети характеру Покійного: точність, працьовитість, видержливість у праці, а відтак перейшов подрібно його праці на науковому і громадському полі, зокрема як організатора Секретаріяту Публичних Робіт ЗУНР. та основоположника українського високого технічного шкільництва, для якого не жалів ніколи труду й особистої посвяти. Окремо підкреслив його заходи для вдержання української вис. техн. школи, які — на жаль — не повелися не з його вини. Як організатор і витревалий працьовник буде Покійний все зразком для нашої молоді, головно для тих, що студіюють технічні науки.

— **Цінне признання.** У Львові живе кілька тисяч дозорців домів, між ними більшість українців. Ще перед кількома роками виборли собі вони збірну умову, на основі якої не можна дозорця викинути без важної причини з помешкання. Одначе власники домів, уважаючи, що така умова їх важе, кожного року стараються цю умову аналізувати. Одинокий „Союз українських власників домів", розуміючи важке положення тієї найбіднішої касти Львова, все йде на руку дозорцям і його повновласники в часі пертрактацій голосують за продовженням умови з року на рік. Які це має наслідки, доказом цього збори львівських дозорців, згуртованих у товаристві „Праця", що відбулися дня 8. лютого ц. р. Збори при участи 800 осіб рішили одноголосно зложити подяку „Союзові українських власників домів" за дотеперішню підтримку і прихильне відношення до домагань дозорців. Можна сподівагися, що українські власники реальностей і на будуче не зійдуть зі свого похвального становища.

— **До ревізій між українцями у Варшаві.** Пишуть нам: Дня 16. ц. м. в год. 6·30 рано відбуласи у Варшаві ревізія в мешканні докторів медицини (иностранкантів): Петра Шлемкевича і Василя Лотоцького під приводом „антидержавної діяльности". Ревізія тревала цілу годину. Нічого не найшли, лише забрали всю приватну кореспонденцію.

— **Україніка.** Загребський щоденник „Hrvatska Straža" ч. 35. із 13. лютого ц. р. приніс переклад оповідання Вас. Стефаника п. з. „Моја ријеч" („Моє слово").

— **Слідами Щербаківського.** По ліскам з Мінська застрілився там білоруський учений проф. Ігнатовський і тяжко поранився відомий поет Янко Купала. Причиною тих замахів мали бути безпастанні напади на них комуністичної преси, яка при кожній нагоді цькувала проти Ігнатовського й Купали за їх національно-білоруські переконання. Недавно оба вони оголосили „покаянні письма", в яких відлекувалися від націоналізму і декларували свою зірність та віддання радянській владі. Але й це не їм нічого помогло, і кампанія проти них в більшовицькій пресі велася дальше. До того всього Ігнатовського усунули були недавно з Білоруської Академії Наук. Ті безпастанні шикани й напади більшовиків довели вкінці до того, що Ігнатовський і Купала наложили на себе руку, бо не могли довше в такій атмосфері жити.

— **Конечність прольонгати дозволів на навчання.** По думці закону з кінцем цього шкільного року всі учителі, які не мають приписаного дипльому і не зложили професорського іспиту, тратять право навчання. Таких загрожених учителів у середніх школах є понад 1000. Більшість з них працює в сер. шкільництві по кільканацять літ. Учительські орґанізації звернулися недавно до Мін—ва Освіти, звертаючи увагу на конечність продовжити цей речинець.

— **Продовження протисухітничої і противенеричної вистави.** Окружний Союз Кас Хорих у Львові продовжує на прохання численних суспільних установ час побуту у Львові окружної протитуберкулічної і противенеричної вистави, що примішена в домі при вул. Булярда ч. 5, до дня 22. лютого ц. р. включно. Після того речінця вистава вийде на терен чотирьох воєвідств: львівського, тернопільського, станиславівського, люблинського і частинно волинського.

— **Братовбивство на Знесінні.** В год. 2.30 в ночі з 17. на 18. ц. м. застрілив 32-літній Мойсей Шапіра, б. торговельний помічник на Знесінні (вул. Крашевського), свого рідного брата, 20-літнього Самуїла Шапіру, який дістав один стріл у виски, а другий в лице і згинув на місці. Одночасно з тим пострілив небезпечно свого другого брата Авраама в карк, лице і праву руку. Убивник переходив колись тиф, а часі якого скочив у горячковому стані з І. поверху і сильно потовкся. Від того часу не був зовсім нормальний і свого вчинку допустився мабуть у напів божевільному стані. При переслуханні поліцією убивник тішився, що застрілив свого брата і жалував тільки, що ще не вбив і своєї сестри. Убив він свого брата, як казав, з особистої пімсти.

— **Крав доляри.** До дирекції почти в Стрию приходили останніми часами зажалення, що з американських листів пропадають доляри. Дирекція зарядила інвігіляцію. На днях виказано для почти в Стрию 17 американських листів, а прийшло 18. Вісімнаиятий був заадресований до Меднинич. Почтовий конвоєнт зі Львова Цебуля у реляції виказав цей лист як пропавший. Перевели ревізію в хаті Цебулі і там найшли схованих 10 дол. Цебуля каже, що не знає відкіля взявся у нього той банкнот. Цебулю арештували. Ведуть слідство дальше.

— **Крала доляри.** У Стрию відбувалася розправа проти почт. урядички з Конюхова, Лобужевської, яка накрала 430 дол., так що не доручила їх селянам. Оборона зажадала, щоби обвинуваченку піддати лікарським оглядинам. Трибунал відкинув це внесення, а для доповнення деяких недостач справу відіслали до сл. судді.

— **Смертельний скок з IV. поверха.** 28-літня служниця Марія Шепарович кинулася в Станиславові з вікна коридора між третім і четвертим поверхом 4-поверхової реальности при вул. Липовій ч. 3., впала на бетонове подвіря і згинула на місці. Причиною того замаху була невилічима недуга.

— **Втекли з судових арештів.** З арештів повітового суду в Рудках утікли увязнені там під замітом грабунку на шкоду кооператив Іван Нагурський та Іван Сурейко. Разом з ними втік також арештант Павло Корбяк.

— **Убивство сільського злодія.** В Горуцьку, пов. Дрогобич, убив хтось вистрілом з кріса через вікно відомого в цілій околиці злодія Василя Луцева. Догадуються, що убийником був котрийсь з його „камратів", що мав з Луцевим якісь особисті порахунки.

— **Пяний машиніст причиною катастрофи.** На транссиберійському шляху трапилася знову залізнича катастрофа. На станції Оловянная ударилися два особові поїзди, наслідком чого 8 осіб згинуло, а дуже багацько є ранених. Причиною катастрофи був пяний машиніст одного з поїздів. — Що з хвилею введення нового закону в Польщі, який вводить продажу алкогольних напитків у буфетах залізничих стацій та в реставраційних возах, зростає небезпека подібних катастроф і на польських залізницях — це річ ясна і самозрозуміла.

— **Неясне звідомлення комісії Викершема.** Як відомо, прогібіційна комісія Викершема заявилась за дольшим „досвідом" з прогібіцією у Зл. Державах. Але це, як показується, не було її щирою думкою. Тепер член тої комісії Кеннет Мекинтош каже, що по правді 7 з 11 членів комісії було за зміною прогібіції. Тільки не подав імен тих „мокрих" членів комісії.

— **Радить людям їсти конюшину, люцерну і бурачиння.** Проф. Е. В. Мек Коллом, знавець пожиган з університету Джонс Гапкинс в Болтимор, Мд., заявив у хліборобській комісії парламенту у Вашингтоні, що люди повинні їсти конюшину, люцерну і бурачиння. Його спитали, що повинні їсти ті, які живуть тепер у злиднях і не можуть позволити собі на масло, яке містить у собі вітаміни. На це він відповів: Тим що живуть у злиднях і не мають грошей на масло, раджу їсти стільки листкової ярини, скільки можуть. Якби лише люди могли перемогти смак, так я порадив би їм їсти сушену конюшину, люцерну або бурачиння.

— **Жид віцекоролем Австралії.** Австралія і жиди діждались небувалої події. Англійський король Юрій іменував жида, сера Айзика-Айзикса, віцекоролем Австралії. Він уже зложив присягу і обняв свій уряд у столиці Австралії, Канберрі. Айзик Айзикс — це старий адвокат; має 76 літ. Він добре відомий Австралії як визначний знавець права, добрий оборонець і громадянський діяч. Тому мав у цілому краю популярність і публика його номінацію приняла із задоволенням. Айзик Айзикс — син бідного жида, кравця, еміґранта з України. Але самий Айзик родився вже в Австралії. Уряд віцекороля Австралії — це найвище достойство в тій домінії Брит. Імперії. Жиди безперечно незвичайно радіють з тієї номінації. Це Англія вдруге вже признала жидам таке відзначення. Перше, як у часі війни англійський король іменував був віцекоролем Індії жида лорда Реднига, а тепер вдруге визначуючи віцекоролем пятої части світа сина бідного жидівського кравця з України.

— **Шикаго матиме найбільшу почту у світі.** Федеральний уряд будує в Шикаго 12-поверховий почтовий будинок за 21.000.000 дол. Будинок буде готовий в літі 1931. Буде це найбільший почтовий будинок у світі, який займе з усіми добудовами 50 акрів (40 моргів) простору. Також усі його уладження будуть наймодерніші у світі.

— **Запрошення на вечерниці „Червоної Калини",** що відбудуться в суботу, дня 21. ц. м., видає адміністрація „Ч. К.", Руська 18. III. рано від год. 10. до 2. і попол. від год. 5. до 8. Гості з провінції можуть дістати запрошення при касі в дні вечерниць. Запрошень почтою не висилаємо, а раді всім гостям, які прибудуть на цю традиційну вечірку.

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: **„Як стати богатим і щасливим"** — музична комедія **Йоахімсона,** музика **М. Сполянського.**

На вчорашній виставі цієї музичної комедії, яка є в дійсности зручним повязанням ревії з комедією, панував справді премієровий настрій. Публика заповнила салю до останнього місця і слідкувала з видимим зацікавленням і напруженням за всім, що діялось на сцені.

А діялось там багато такого, чого ми досі у Львові майже не оглядали. От хочби те, що такі відомі драматичні артисти(тки), як п-і Медзінська і Софія Барвінська та п-ве Махальський, Стшелецький, Бродневич і інші виступали й пописувались учора головно співом і танцями, або те, що п. С. Барвінська купалася в Адамовім строю (за шкаом), а п. Махальський парадував у купелевім костюмі — і якось ніхто тим усім не гіршився. Колиж до того додати, що ціла акція мала просто кінематографічне темпо, а комікові образи до всіх відслон і незвичайно оригінальні костюми укладу п. Дашевського аж хапали за очі, то зрозуміємо, в чому лежить секрет успіху таких вистав. При тому не слід забувати, що в самому змісті тої музичної комедії криється поруч неодної глибокої думки й немало їдкої іронії і — на диво — також немало погідного ліризму, а навіть щирого сентименту.

Окремо слід звернути увагу на музичну обробітку комедії Йоахімсона, що її зладив Міша Сполянський (росіянин, що живе в Берліні, де здобув велику популярність головно своїми композиціями до танців). Він створив тут музику мельодійну, раз повну сентименту, іншим разом бурхливу, як гірський потік. Найбільше вбивається в голову вальс „До побачення", ансамбльова пісня „Де філянтропія?" і фокстрот, що починається мотивами маршу Радецького.

Все те включно з численними еволюціями балету (танці укладу п. Гриневіцької) зложилося на безперечно цікаву цілість, яка, що правда, не стратилаб нічого на тому, якби в ній деякі сценки відповідно скоротити, або й зовсім викинути (прим. ловцю сцену в уряді для цивільних шлюбів). Побіч згаданих уже головних виконавців, які, хоч не в своїх ролях і не на своєму місці старалися бути якнайприроднішими і викликали щирий подив для свого всесторонього таланту, треба тут з великим признанням висказатися і про режісера вистави, п. Льва Шіллера, що розвязав нелегку проблему з експериментальним видовищем того покрою з подивугідною мистецькою інвенцією.

І. Н.

З кіна.

Кіно „АПОЛЬО": „Велична дівчина". (Жінка з бруку).

Фільма могла би називатися „Помста жінки". Книжка, що безпосередньо перед шлюбом утратила свого нареченого, який знехтував нею, рішає помститися. Наречений кинув їй у лице страшну образу, що воліла би вжеритися з вуличною дівчиною, ніж з нею — добре: вона доведе його до цього. І звідсіля починається штудерна інтрига, добре обдумана і добре переведена. Гадчиш на неї, якби читав сенсаційну хроніку, зовсім імовірну, хоч і небуденну.

Фільма німа, мабуть завдяки тій щасливій обставині, що представники головних ролі не могли би порозумітися одною мовою. Віліям Бойд — американець, а Люпу Велєз — еспанка. Благородне обличчя, благородні переживання та гру Бойда знають усі. Стриманий темперамент Велєс, оригінальної в поставі та поведінці, знають у нас менше; нагадує вона чимало Дольорес дель Ріо — та не менше цікава і не гірша артистка.

м. р.

З концертової салі.

Фортепіяновий концерт п-и В. Божейко в Перемишлі.

Не зважаючи на наш „карнавал" і важкі умовини нашого життя, Музичний Інститут М. Лисенка в Перемишлі устроїв у суботу дня 14. п. м. у великій салі „Робітничого Дому" фортепіяновий концерт відомої піяністки і своєї учительки, п-и В. Божейко — і вийшов з імпрези під кожним оглядом побідоносно.

Це був справді симпатичний вечір, який засвідчив перед своїми й чужими про нашу музичну культуру в Перемишлі. Піяністка виконала справді велику обемом і доволі ріжнородну змістову програму, удержуючи від початку до кінця авдиторію в заінтересуванні й „артистичному" напруженні. На чоло вечора висунулася виконана з розмахом і глибоким нефальшованим ліризмом та патосом безсмертна Appassionata Бетовена, відтак її антиподи — Лістівські бравурні Таранталя і Кампанелля, які піяністка виконує у нас зальбки і майже без конкуренції.

Але також в інших точках програми, — від більших творів Мендельсона (Прелюд і Фуга e-moll) і Шуберта (Варіяції B-dur) до ліриків Шопена (Вальс As-dur і Етюди gis-moll і h-moll) включно — піяністка підійшла до тої вижини, до якої можуть підійти тільки піяністи-концертанти трохи більшого стилю.

Можна не годитися на деяке надто свобідне трактування зміни темпа (в Лістівській транскрипції „Erlkönig") і динаміки, можна признати, що стиль Брамса та гармонічні нюанси Барвінського не такі близькі артистичній концепції артистки та виходять трохи „академічно". Але ніяк не можна не признати, що піяністка на останнім своїм фортепіяновім вечорі мала багато дуже щасливих моментів, які явно свідчили про те, що вона вміє своєї великі технічні засоби, розмах і темперамент унятн в артистичні карби вищої категорії: себто покермувати їх вдумчивістю та інтуїцією, потрібними для відтворення стилю виконуваних творів.

Як автор (не дуже змістової та під оглядом стилю старосвітської „Гуморески") — почуваюся в цім місці до милого обовязку хіба зложити піяністці подяку за виконання, якого я — признаюся — для цього „твору", пишучи його колись, ніколи й не надіявся.

Ст. Людкевич.

З судової салі.

ЗАКІНЧЕННЯ МАСОВОГО ПРОЦЕСУ ПРОТИ 96 ПЛАСТУНІВ У СТРИЮ.

В доповненні до нашого короткого звідомлення про цей процес подаємо ще отсі подробиці:

В пятницю, 13. п. м., закінчилася перед окружним судом у Стрию відложена вперед двох місяців (12. і 13. грудня, м. р.) розправа проти 96 студентів, студенток і вчительок та ремісничої молоді за приналежність до позашкільного пласту, докладніше: трьох курінів старших пластунів (ок), що існували в Стрию до часу їх розвязання в квітні м. р. на основі статутів „Краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодю". Він розправу судив Кубріхт, обвинувачував прок. Валіш, як оборонці явилися всі стрийські адвокати українці, а саме: д-р Гарасимів, д-р Домбчевський, адв. Думин, обор. Ердевбергер, д-р Калуський і д-р Лужецький.

На розправі доповнено переслухання свідків: одного агента поліції та двох представниць стрийської філії „Краєвого Т-ва опіки над молодю". Опісля відчитано письмо стрийського повіт. староства та предложені обороною писані документи.

Розправа виказала найбільш очевидно, що позашкільні курені пластунів у Стрию не були,

ВІДГУКИ ДНЯ.

Відгук на „Відгуки дня".

Помилка — людська річ і нема чоловіка, який хоч раз у житті не помилився.

Не штука помилитися, але штука признатися до помилки. Власне таку штуку хочу нині втяти і признатися до великої помилки.

Пишучи про одні церковні двері в однім галицькім селі, висказав я сумнів, чи можливе, щоби в гр.-кат. церкві могли бути двері помальовані на „кшталт" російської графіки.

Моя пенїра справедливо обурила очевидців цього дива і вони прислали мені (поручено і з підписами!) письмо, в якім розвіяли всі мої теперішні сумніви.

„Високоповажаний Пане Чіпко!

Ми підписані громадяни села Ладанець, перемишлянського повіту, хочемо переконати Вас, що робите кривду своєму знайомому, коли не хочете йому вірити, що на нашій землі може знаходитися гр.-кат. церква з дверми, помальованими як російська графіка, бо така церква є, і то не десь в Архангельщині чи Рязанщині, але таки в нашому селі, в нашій рідній Малопольщі. Ми не дивуємося, що Ви не вірите в цю історію, так, як сумніваєтеся в пацифікацію (бо в пацифікацію сумніваєся і п. Філіпович!), а ця історія з церковними дверми не лише не міститься в Вашій 36-літній голові, але і в наших багато старших головах, так, що ми все — йдучи до церкви — протираємо очі, бо не знаємо, чи вони нас дурять, чи що за мара.

Тому, коли хочете переконатися, а кишеня Вам позволяє, приїдьте і подивіться на то чудо. Боятися не маєте чого. Пацифікація була і вже поїхала собі і певно тепер Ваших сумнівів щодо неї не розвіє.

Наше село славне не лише тими дверми. Має ще одну дивовижу, про яку ніхто ще досі не писав. І це нас дивує. Бо коли перед війною десь коло Богородчан у селі Старуні найшли здохлого мамута, то всі газети в світі про це писали, а про те, що в нас до нинішніх часів захований живий мамут, якось ніхто не пише. Не привіла для нашого села і української науки.

А чому такі двері в нас у церкві, то ми Вам спакуємо так, як ми в нашій церкві чули: Тіло Христове було біле, а як його били, то воно посиніло, а з ран текла червона кров. І тому біло-синьо-червона краска — це краска Божа. А чи воно правда — не знаємо.

Також до дня 12. лютого року Божого 1931 молилися ми за православних християн, а від того дня будемо молитися за всіх християн, бо довідалися того дня, що Росії вже нема. Чи це правда — також не знаємо.

Ладанці, дня 13. лютого 1931.

Парохіяни".

Шановні Парохіяни Ладанець! Тепер, то я вже документно вірю в трикольорову дивовижу. А щодо передпотопних примірників, які ще досі перебувають у Ваших околицях, я подам цю сенсацію до відома вчених. Вони певно виберуться до Вас, а Ви поможіть перетранспортувати цікавіші експонати до Національного Музею.

Галактіон Чіпка.

як тверднй акт обвинувачення, організацією нелегальною і тайною, а навпаки: існували цілком явно і не без відома адміністраційної влади, чого найкращим доказом були улаштовувані за дозволом цілі ряди різні прилюдні виступи пластунів у Стрию, а далі й сам розпорядок староства про розвязання позашкільних курінів Пласту.

Суд видав присуд, яким звільнено всіх 96 обвинувачених від кари і провини.

ПРОЦЕС ПРОТИ ПОСЛА В. КОХАНА ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

Другий день розправи.

Другого дня розправи проти посла Кохана на салю покликано 21 свідків, учасників різних віч, на яких промовляв підсудний. Між свідками 6 поліцаїв.

Свідок Кирило Петочко з Журавець, українець, селянин, присягнувши по українськи, зізнає ломаною польською мовою: „Посол Кохан говорив на вічу в Журавцях, що Польща гнобить українців, що українцям всюди не дуже добре, що поляки касують українські школи, все говорив про українців і поляків, але що говорив, я не памятаю. Памятаю, що посол Кохан не дуже мощно критикував Польщу, не лаяв, а так говорив, як треба, врештою, я далеко стояв і не чув усього, бо на вічу був шум, гамір".

Председник трибуналу: Чи посол К. говорив, що здобудемо Україну, хочби треба йти по трупах?

Свідок Петочко: Я не памятаю. Памятаю, що посол К. говорив, щоби закладати кооперативи.

Оборонець д-р Шухевич: Чи після віча поліція, списуючи з вами протокол, випитувала вас, що ви чули? І як то прийшло до того протоколу, на якім опирається акт обвинувачення?

Свідок (по українськи): Я не знаю, як зробили протокол, мене не дуже випитували на поліції. В протоколі сказано, що я чув, якто посол кричав про автономію, але я про автономію не чув, я чув, що посол говорив: „Нам треба праці, праці, і ще раз праці".

Свідок Юзеф Нога, постерунковий поліції в Журавцях, зізнає: Посол Кохан на вічу говорив, що найбільшими злочинцями супроти українців є румуни, які нищать все, що українське, але й поляки не ліпші, бо під Польщею українці вже мають тільки 4 свої школи, крім того йде колонізація, польонізація, тому українці повинні вступати до УНДО і боронитися, бо як так далі буде, то всі українські селяни мусять тікати до Америки. Українці повинні зорганізуватися і йти по трупах іти до самостійної України, боротися, щоби здобути землю і волю. Посол говорив також, що покищо треба домагатися, щоби старости, поліція й урядники були українські. Говорив теж, що нема що надіятися на більшовиків, бо українці без них здобудуть державу, а потім сядуть собі при гарних зелених столиках і будуть судити поляків.

Д-р Шухевич: Чи в Журавцях і в околицях є українські школи?

Свідок: Там є польські школи з руською викладовою мовою. Зрештою, це належить до Кураторії.

Оборонець д-р Шухевич доказує, що посол Кохан не міг говорити, що в Галичині є тільки 4 українські школи, бо в самій околиці Журавців є більше, як 4 такі школи.

Свід. Максим Вакун, селянин, українець їшов в поля, вступив на віче, трохи сидів, трохи слухав, трохи спав, але чув, що український нарід бідний, поросиланий, що русини дуже бідні.

Председник трибуналу: Як хтось бідний, то йому треба щось дати, але чи посол К. говорив що Україну душать?

Свідок: Та як душать? Не душать. Я такого не чув, бо люди робили гармідер.

Председник триб.: Чи посол говорив, що Галичину треба відобрати і створити Україну?

Свід.: Я такого не чув.

Председн. триб.: Чи посол говорив про автономію? Вже на поліції зізнали, що посол К. домагався автономії.

Свідок: Га? Антономії? Я не знаю, що таке антономія. Мене на поліції не переслухували, але я підписав протокол, бо казали. На вічу я нічого не чув, тільки щось трошки про податки і хлопську шкіру.

Обор. д-р Старосольський: Вас на поліції не переслухували?

Свідок: Я був у стодолі, прийшов поліцист, спитав чи я був на вічу і казав підписати якийсь протокол, який вже був готовий, а я того протоколу не читав.

Предс. триб.: Але ви в дорозі, їдучи з поліцією, говорили: „А я таки чув, що посол Кохан казав, що треба руську землю відобрати і зробити Україну".

Свідок: Я нічого не памятаю.

Обор. д-р Старосольський виказує, що цей свідок вже у слідчого судді зізнав, що поліція записала в протоколі те, чого він зовсім не говорив і не чув, а саме слова посла К.: „Треба йти до української державности і по трупах".

Оборонець д-р Ст. Біляк кількома питаннями спонукує свідка признати, що посол К. говорив на вічу лише про конечність праці, організації, кооператив і шкіл.

Далі председник трибуналу конфронтує свідка Вакуна з постерунковим *С. Бенцаком.* Постерунковий твердить, що Вакун говорив поліції, начеб то посол К. промовляв на вічу про конечність збройної боротьби, про трупи, через які треба йти до державности, а свідок Вакун відповідає: „То неправда!".

Постерунковий суперечить сам собі: Раз твердить, що Вакун говорив це, їдучи до слідчого судді, а другий раз каже, що це було підчас повороту від судді, в дорозі з Белза. Цей самий свідок Бенцак у слідчого судді зізнав, що посол К. говорив про колонізацію і боротьбу з нею, а тепер зізнає, що посол К. про колонізацію не говорив взагалі, лише про відірвання Сх. Галичини від Польщі.

Свід. С. Фрайденбергер, постерунковий з Чесанова, зізнає, про віче в Чесанові те саме, що сказано в акті обвинувачення, додаючи, що посол К. говорив і таке: „Маршал Пілсудський у травні гарматами розігнав злодійський уряд, але й тепер при владі злодії, які крадуть, як круки, не гірше, як їх попередники". Посол К. говорив теж, що в той час, як польське студентство панує, українські студенти не мають де вчитись, живуть у сутеринах, голодують і вчаться під багнетом поліції або і в криміналі. В слідчого

судді цей свідок зізнав, що посол К. накликав головно організуватися для боротьби з корупцією.

Оборонці виказують в зізнаннях цього свідка протиріччя.

Свідок о. Іван Костек, греко-катол. парох в Чесанові, після присяги зізнає: Я політикою мало займаюся, бо не маю часу, але тому, що віче відбулося в моїй парохії, я вважав своїм обовязком піти на віче. Мене там вибрали предсідником віча, я вирок прийняв. Що говорив посол К. на вічу, я не памятаю, бо я не політик і політичні тромови вилітають мені з голови.

На запит оборони д-ра Шухевича свідок зізнає: „Коли б посол К. говорив щось дуже небезпечне, то я, як предсідник віча, був би напевно звернув йому увагу, що не беру на себе за те віче відповідальности. Промова п. Кохана не була бунтовича, але спокійна.

Свід. Франц Качур, 27-літній студент, українець, зізнає: На вічу в Чесанові посол К. складав звідомлення зі своєї посольської роботи, говорив про шкільництво, про економічну кризу, згадував про слабий розвиток українських шкіл, про політику говорив мало, а більше про економіку.

На запит *д-ра Білика* свідок Качур пригадує собі, що посол К. говорив на вічу про брак українського університету, гімназій і т. д. Віче мало характер справоздавчий, а не бунтуючий, може опозиційний, критикуючий, але не антидержавний.

Свід. Вацлав Козак, постеруновий в Олешиць, зізнає, що посол К. на вічу в Олешицях таки бунтував проти Польщі і представляв положення українців у Польщі як страшну неволю та закликав до боротьби, організованости, бо хвили визволення недалека.

Свід. о. Антін Макар, гр.-кат. парох у Олешицях, зізнає: На вічу в Олешицях я був предсідником. Посол К. складав звідомлення з діяльности Українського Парляментарного Клюбу, заохочував до освіти, праці організованости, проти Польщі не бунтував, нічого антидержавного не сказав, а коли б щось було антидержавного, то я був би перервав йому промову. На вічу було з 30 поляків і коли б посол К. був сказав що протипольського, то бодай один поляк був би запротестував, а такого не було. Я живу з польським священником у згоді і коли б віче посла К. було протидержавне, то бодай цей священик був би мені звернув увагу.

Свід. Козій Іван, українець, студент фільософії, твердить, що на вічу посла Кохана були і поляки, що промова пос. К. не була бунтовича, ані протидержавна, а мала позитивний характер.

Свідка конфронтують з командантом постеруну в Олешицях Козаком і ці два свідки, сконфронтовані разом, зізнають про віче крайньо протилежні речі.

Прокуратор Ліпш: Чи ви мали право розвязати віче, коли б промова посла К. була протидержавна і чи розвязали б?

Свідок В. Козак: Якби промова була проти державна, то я був би віче розвязав, але промова була проти уряду, не проти Польщі і я не розвязав (на салі сміх).

Загально можна стверднти, що зізнання свідків міцно захитали будівлю акту обвинувачення.

Справлення помилки. У вчорашньому звідомленні з розправи проти посла В. Кохана подано помилково, що він уроджений 1888 р. Має бути: **1898 року.**

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Іван Рогужинський, б. довголітний пістинський декан, помер у понеділок, дня 16. ц. м. Похорони Покійного відбудуться в четвер 19. ц. м. в Ключеві Великім, п. Коломия. В. Й. П.!

Василь Білецький, емеритований професор академічної гімназії у Львові і бувший директор приватної української гімназії „Рідної Школи" в Рогатині, помер у 76-ому році життя у Львові дня 18. лютого 1931. Похорони відбудуться в пятницю 20. ц. м. в год. 2.30 попол. з дому жалоби при вул. Гіпсовій ч. 44 на Личаківський цвинтар. В. Й. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 18. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·40 зол. Тенденція на яйця знижкова, на масло удержана.

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 19. лютого, година 7·30 веч. „Лялька", оперета (премієра).

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Японський театр".

Субота, 21. лютого, година 3·30 попол. і 7·30 веч. „Японський театр".

Неділя, 22. лютого, година 3·30 попол. і 7·30 веч. „Японський театр".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 19. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Субота, 21. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Четвер, 19. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Субота, 21. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Жінка з бруку".

КОЛЬОСЕЙ: „Життя починається завтра" (Бенкрофт). „Шораз скорше" (Гар. Льойд).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тигрище" (Люпе Велез, Колін Мур). „За кулісами кабарету".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Король Парижа" (Іван Петрович).

ОАЗА: Звукова фільма: „Тройка".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько-королівський фельдмаршал" (Власта Буріян).

ПАН: „Динаміт".

ПАСАЖ: „Безробітний Чаплін". „Новітні Юдита та Гольоферн".

ПРОМІНЬ: „Останній приказ поруч. Ноштн".

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання". — „Заборонені години".

ХИМЕРА: „Паперовий коханок".

СТИЛЕВЕ: „Анна Каренінa" (Ґрета Гарбо, Дж. Гільберт)

УТІХА: „Нічна пригода" (Карльо Альвіні). „Бригадієр Жерар" (Род ля Рок).

Програма радіо.

Четвер 19. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 17·45. 20·30 Концерт 21·30 Авдиція. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Фінляндські композитори, 19·00 Спів. 19·45 Гельмі Сірен Спів. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Рим** (441,2) 21·05 Концерт. **Відень** (516,3) Концерт симф. оркестри. **Будапешт** (550,5) 20·00 Мадерські пісні. **Харків** (937,5) 15·00, 19·00, 20·00 Концерт, 21·15 Гр. плити. **Лєнінград** (1000) 14·00, 15·00, 16·30 Концерт, 18·00 Опера. **Москва** (1481) 18·30 Вечір для села, 20·00 Транс. із Тифлісу. **Мілано** (500,8) 20·30 Симф. концерт, 22·30 Комедія.

Пяниця 20. II. 1931.

Варшава (1411,7) 20·15 Симф. концерт **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Марті Гамалякн Віольончеля, 19·30 Концерт. **Берлін** (419) 17·35 Аделайда Марнет „Австр. нар. пісні", 20·30 Премієра „Остання ніч". **Рим** (441,2) 17·00 Концерт, 21·35 Симф. концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Камер. музика. **Відень** (516·3) 15·25 Капеля, 20·30 „Польська кров" оп. Недбала. **Будапешт** (550,5) 18·45 Циг. орх. Кіша. 19·30 Опера. **Харків** (937,5) 15·00, 19·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 21·45 Фортепян, 22·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·30 Концерт, 18·30 Хор, 19·00 Концерт для молоді. **Мілано** (500,8) 12·15 Муз. всяч., 21·30 Концерт солістів.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер 19. II. 1931.

12·10 Грамофонові плити 12·35 Шкільний концерт варшавської фільгармонії. 16·15 Грамофонові плити. 17·45 Концерт із Варшави. 20·00 Фейлєтон. 20·30 Популярний концерт. 23·00 Танкова музика.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ювилейний конкурс „Червоної Калини". В 1931 р. минає 10 літ від основання видавничої кооперативи „Червона Калина". Щоби краще закріпити в памяти широких кругів читаючого громадянства ці десять роковини існування першої української видавничої кооперативи, управа Видавництва вирішила проголосити **ювилейний премійовий конкурс**, в якому приймуть участь члени кооперативи та постійні покупці видань „Червоної Калини", які закуплять **Є. Чикаленка: „Щоденник"**, памяткову вельку книгу, незвичайно цікаву, правдиву сензацію на книгарському ринку. „Щоденник" Є. Чикаленка, великого громадянина й діяча, обіймає у формі щоденних записок важливі події з українського життя, даючи довгу низку блискучих характеристик осіб, з якими доводилося авторові зустрічатись. Чикаленко є не тільки прекрасним обсерватором життя й людей, але й небуденним стилістом. Читається цей „Щоденник" як найкращу повість. На конкурсові премії видавництво призначує: 1) 30 нагород по 50·— зол. на закупно книжок нашої кооперативи або чужих видавництв після власного вибору для доповнення бібліотеки. 2) 30 нагород, як уділи в кооперативі „Червона Калина", щоби дати нагоду набувати всі видання „Червоної Калини" за половину ціни. 3) 30 нагород — заплачена підорічна передплата „Літопису Червоної Калини", щоби щасливий учасник конкурсу міг протягом цього року читати безплатно один з найцікавіших українських журналів. 4) 30 нагород — підорічна передплата „Літературного Наукового Вістника". 5) 30 нагород — підорічна передплата „Зиза". Ціна **„Щоденника" 14 зол., для членів 7 зол.** 1508 2—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

НА МАСКАРАДИ — випозичаю гарні костюми. Зелена 32. I. пов. 4. 1511

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повила з чистих сливок на цукрі, бочівочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бринза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів н. Коломиї.** 1449 4—10

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

СОНЯШНУ КІМНАТУ з піщим утриманням віднайму для одної або двох осіб від 1. березня, Тарновського 86 — партер. 1504 2—2

ДИВАНИ, хідники, фіранки ручної роботи, меблеві матерії та ватові ковдри по фабричних цінах, **Енгландер, Ринок ч. 8.** 1488 2—2

ФОРТЕПЯН добрий, продам за 800 зол. — Зиблікевича ч. 29. II. пов. двері 6. 1514

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова неміч) та **лікарської косметики**

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Дієтерапія. Кріотерапія. Сепаратові жидальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей і дозрілих. 1512 1—7

ЗАЯВА.

Заявляю, що без злої волі, а тільки в наслідок хоробливого зденервування — обидив я о. Володимира Микуловича, гр.-кат. пароха в Немирові дня 23. листопада 1930 р. в Громадській Канцелярії в Немирові в присутности виборчої комісії до сенату; жалую свого вчинку і за спричинену Йому кривду прошу Його вибачення.

Йоахім Корчинскі
аптикар в Немирові.
1513

Присилайте передплату!

Спеціяліст недуг легенів, серця і шкіряна

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ГЕМОРОЇДИ.

Гемороїдальні чопики ГОНСЕЦЬКОГО (з нагутником) усувають біль, печення, кровавлення, сверблячку, тягнучі ранки та зменшують гузи (жилики). 1340 Можна дістати в аптиках. 5—8

„КІНО" ч. 4. — вже в розпродажі. — Можна дістати по всіх книгарнях і кіосках.

Річна передплата 12 зол., піврічна 6 зол., а квартьрічна 3 зол.

Річні передплатники одержуть даром комплет з 1930 року.

Всі, кому лежить на серці розвиток нашої рідної фільми, вступають в наші ряди. 2—3

Адреса: „КІНО" — Львів, Бляхарська 8. I. п.

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. пер. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 30 сот., з почтовою пер. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. пер. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла"
Львів, Ринок 10. II. п.
або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

ч. 39 (12.695). Львів, субота 21. лютого 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долер. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Упрощування справи.

Львів, 19. лютого 1931.

Після відомих сумних подій, що немов буря покотились через наші землі минулої осени та отримали урядову назву „пацифікації", — принесла польська преса доволі ріжнородних статей на тему польсько-українських відносин. Самозрозуміло, що статті ці були дуже ріжнородні як щодо змісту так і щодо самого підходу до цього незвичайно складного питання. Ендецькі органи виводили на своїх сторінках довгі, але й старі, а попри те нам аж надто добре знані, хоч може дещо змодифіковані, мельодії на теми національної асиміляції українців; польські пеесівські органи старались подекуди бути в цій справі обєктивними, бо осуджуючи пацифікацію, домагали заспокоєння національно-культурних потреб українського населення; проурядові, санаційні органи не підходили ніколи поважно до розгляду польсько-української справи в Польщі. Відомі на нашому терені такі санаційні щоденники як „Слово Польске" і краківський „Курєр Ілюстрований" не тільки не поставились ніколи критично до пацифікаційних методів, але навпаки вповні їх акцептували і оправдували, а попри те безупину цькували проти українців. Дещо інакше підходили до цих справ польські консервативні газети, але не все і не всюди. На сторінках краківського „Часу", наприклад, читали ми на цю саму тему статті, що себе взаємно заперечували.

Коли взяти на увагу тільки поважні голоси польської преси з останніх часів на тему українсько-польських відносин у Польщі, то можна їх поділити на дві категорії. Одні пропагують національну асиміляцію українців (ендеки), інші державну. Окрему категорію голосів творять виступи деяких східньо-галицьких землевласників у цій справі. Знаний нашим читачам останній виступ п. Боженського на сторінках краківського „Часу" стоїть у яркій протилежности до всіх інших. Він підійшов до справи найглибше, дарма, що не сконкретизував своєї програми. Українською проблємою в Польщі він займається здавна, а до того грунтовно і послідовно. Крім нього пильно інтересується справою з. львівський і познанський воєвода гр. Борковський. Свої погляди на польсько-українське питання в Польщі висловив він у знаній нашим читачам статті, що була опублікована в місячнику „Дрога". Недавно помістив він кілька фейлетонів на сторінках львівської „Газети Поранної" про мішані національно українсько-польські території в межах Польщі. В них нічого нового не сказав. Обстоює ідею державної асиміляції українців, хоч конкретних плянів на розвязку тієї складної проблеми не дає. Тепер виступив прилюдно в справі польсько-українських відносин ще один східньо-галицький землевласник п. Ю. К. Пайгерт. І саме його статтею, опублікованою на сторінках польського консервативного місячника „Наша Пшишлосьць" (том VII. за лютий 1931 р.), ми хочемо хвилинку заняти.

Стаття п. Пайгерта, власника Сидорова над Збручем, як інформує редакція місячника, має назву „Руска проблєма на селі". Здавалось би, що автор буде змальовувати в ній виключно настрої чи відносини в українському селі. Тим часом вже з самого заложення статті виходить, що автор цілу українську проблему зводить до „руської проблеми" на селі і тим цілу справу незвичайно собі упрощує. Він виходить зі становища, що „руська проблєма" є передовсім суспільним питанням, а щойно потім політичним. І тому то, на його думку, всяку „поправу відносин" між поляками й українцями треба починати від „суспільних і суспільно-господарських справ". Всю нашу національну територію замешкують, на думку автора, поляки й „русини", при чому підставою для означування національної приналежности на цьому терені є „**не розговірна мова національности в родинному житті** (дуже богато чистопольських родин — пояснює автор — уживає вдома на жаль тільки руской мови) **але обяд**". (Теорія національности, як бачимо, хоч для нас і не нова, то зате чисто льокальна і чисто польська! — **Ред.**). Завдання польської політики на такому терені зясовує п. Пайгерт у таких словах: „Ми муснмо мати льояльних співгромадян, які на випадок війни не будуть зраджувати нашої армії так, як зраджували свого часу австрійську армію (що нині, при найновішій техніці, може бути в наслідках без порівнання грізніше), а попри те потребуємо людей, які і в будучности могліб нам незмірно придатися, **коліб нашій політиці відкрилися виглади з 1772 р.** Якщо ми наладналиб взаємини з русинами на меншій території, то поконалиб найправдоподібніше і тим більші труднощі на більшій".

Якими засобами думає автор реалізувати такі завдання? Все треба починати, як це вже сказано, від суспільно-господарських справ. Отже замість істнуючих окремих польських і українських господарських кооперативних установ треба творити спільні, польсько-українські, тобто утраквістичні. Кружки „Сільського Господаря" треба сфузіонувати з „Кулками Рольничими", а українські кооперативи з польськими, якщо ці останні є, а якщо їх нема, то зутраквізувати українські кооперативи. Це на полі господарського співжиття. Та це булоб замало. Бо необхідне також і взаїмне польсько-українське зближення і на культурному полі. Щоби таке осягнути, треба всі „Просвіти" сфузіонувати з польськими „читальнями Т. Ш. Л." і з „Домами Людовими". „Здається, пише дослівно автор, що навіть самі обставини є тут дуже сприяючі, коли зважити, що богато „Просвіт" є в стадії ліквідації, а фінансові труднощі, з якими борються „Сільські Господарі", зглядно українські кооперативи, моглиб неодну руску організацію настроїти до сполуки з польською".

Важним чинником для польсько-українського зближення вважає автор між іншим справу скасування григоріянського календаря, що можна зробити на основі порозуміння або у крайному випадку поладнати при допомозі „польського представництва" при Ватикані. Попри те треба дбати дуже про піднесення поваги римо-кат. костела до такої міри, щоби він міг ділати будуючо на церкву, „яка, на жаль, у численних місцевостях у занепаді як під моральним так і під матеріяльним оглядом..." „Будова каплиць (римо-католицьких — **Ред.**) по селах, хочби й найскромніших і відповідне вивінування наших (римо-кат. — **Ред**) парохів, яким будуть доручені ці каплиці, є справою незмірно важною, досі дивно нами легковаженою".

Вкінці останнім засобом успішної польської політики супроти українців є відповідна тактика. Не можна, каже автор, виваляти з польського боку національного шовінізму, бо він спричинює таку саму шовіністичну реакцію. В тій цілі треба відповідно добирати адміністрацію, учителів та урядників. Добір поліції теж має великанське значіння. А що українцям недостає відповідної верстви, яка моглаб бути помостом польсько-українського зближення, то її треба заступить поважнішими і засібнішими українськими господарями-рільниками. „Бо вони є найспокійнішим і найменше податним на сепаратистичні гасла " елементом, а при лученні „Просвіти з читальнями" вони моглиб віддати найбільші прислуги".

Ось і цілий зміст статті п. Пайгерта, що має скромний наголовок „Руска проблєма на селі". Як бачимо, автор упростив собі цілу українську проблему дуже радикально, звівши її тільки до питання українсько-польських взаємин на селі та взявши те село за виключну базу для розвязки скомпліковапої справи польсько-українських відносин взагалі. Засоби, які поручає автор для здійснювання його програми просто таки примітивні, але вони не чужі і теперішньому правлячому польському таборові, що так завзято намагається провести в життя програму т. зв. регіоналізму, в якій теж домінує ідея господарського і культурного утраквізму. Такі справи як от хочби школа, самоврядування і маса інших чисто життевих потреб українського народу — для нього не істнують. Про якінебудь політичні права українців при такому ставленні справи, очевидно, не може бути й мови.

Автор зовсім не рахується з тим, що українське населення може мати якісь вищі національні, культурні й господарські аспірації, для нього не істнує ні національна українська традиція, ні культура ні всі загально-національні здобутки. Для нього все таке просте й нескомпліковане, що вистане зутраквізувати на селі під господарським і культурним оглядом тільки те, що власними зусиллями здобуло населення, а все інше можна залишити без уваги, бо воно в певних польських руках. Колиж до того додати тактовну чисто польську адміністрацію, польських учителів, то все зложиться якнайкраще, запанує ідилля і тоді поляки будуть мати в „русинах" наскрізь „льояльних співгромадян", на яких можна буде рахувати як на скалу при всяких, навіть найтрудніших ситуаціях Польщі. Самозрозуміло, що коли хто підходить до справи так, як п. Пайгерт, то з ним входити в дискусію важко та й непотрібно. Краще лишити його разом з його вірою в цілковиту нескладність і нескомпліковапість української проблеми у повному спокою.

НІХТО НЕ ЗНАЄ
що йому принесе будучність, тому повинен щадити на чорну годину, а свої ощадности поміщувати в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Православна Церква в Польщі.

Промова посла Сергія Хруцького на плєнарному засіданні сойму дня 10. лютого 1931 р. при бюджетовій дебаті над міністерством віросповідань.

Висока Палато! Розпорядкувавши дуже коротким часом, можу торкнутися лише в коротких словах справи православного віросповідання. 30. травня м. р. в надзвичайно урочистий спосіб проголошено декрет Президента, який, навязуючи до Пинської Конгрегації з 1791 р., заповідав скликання генерального Собору Православної Церкви. Згадка про Пинську Конгрегацію казала догадуватися, що відроджена Польща бодай в 12. році свого істнування заверне з помилкової дороги Польщі перед розборами щодо політики до Православної Церкви. Хотілося вірити, що свобідний і нічим не спутуваний в своїй діяльности Собор — бо цього вимагав його канонічна істота — упорядкує внутрішній устрій Церкви, і заключить з польським урядом конкордат, який упормує правне і матеріяльне положення Церкви в державі.

Однак не довго тривав період надій. Вже при уконститууванні передсоборного зібрання в кінці червня мин. року виявилося, що праця того підготовчого органу має підлягати найріжнішій контролі так збоку вищої церковної влади, як і урядових чинників. Що гірше, стало ясним, що така сама повна залежність від цих двох чинників має припасти на долю і самого Собору. Пал надій почав остигати і чим далі, тим більше це відчувалося. Бо ось прийшла і минула осінь, минув термін розпочаття діяльности передсоборного зібрання, минає вже зима, а передсоборного зібрання не скликано.

Чия в цьому вина? Щонайменше і уряду і митрополита. Однак чи не більша вина по стороні уряду? Бо ось відмовлено кредитів на канцелярію передсоборного зібрання і получено її з канцелярією департаменту віросповідання. Отже проекти і реферати передсоборного зібрання ідуть до міністерства і там їх корегують та редагують. Одночасно, як це добре знаємо, міністерство приготовляє власні проекти і поза плечима проектованого Собору — веде якісь переговори з вищими церковними властями, бажаючи добути від них згоди на признання всевлади департаменту віросповідань над Православною

Церквою. Оскільки знаємо урядові проекти в цьому напрямку — а найшли вони свій частинний вислів хоч би у відомій публікації п. начальника Сухенка-Сухецького — вони залишають далеко поза собою все те, що існувало в синодальному устрою російської церкви перед революцією. Добувши згоду вищої церковної влади для своїх проектів, уряд потім накине вже разом з нею ці проекти передсоборному зібранню і Соборові, який може буде вибраний в такий самий спосіб, як і нинішній сойм. Такою є намірена ціль, а тактика стара як світ: дівіде ет імпера.

Вищі церковні власти є налякувані погрозами введення світських людей до церковної адміністрації та спровадженням до Польщі грецьких достойників, ніби в характері евентуальних кандидатів на епископські катедри. Серед вірних хотять розпутати боротьбу проти церковної єрархії, висуваючи справу соборного устрою церкви. Це щонайменше нещиро, бо хтож завинив, що церква не має церковного устрою, як не польський уряд. Чейже це „Тимчасові приписи про відношення Церкви до держави" з 1922 р., накинені Церкві, перекреслили питомий їй соборний устрій, віддаючи лише номінально владу в церкві епископам, але них останніх узалежнюючи цілком від уряду. Чейже цей уряд з правила відкидав протягом кількох літ домагання скликати Собор, а коли вкінці 1930 р. явився декрет про скликання Собору, то чи це не сталося головно під натиском тої ситуації, яка витворилася тоді у звязку з протестом християнського світа проти релігійних переслідувань у Союзі Радянських Республик?! Цей момент використав і Синод Православної Церкви і ще в більшій мірі Український Клюб, якому на серці лежить однаково добро Православної Церкви, як і Церкви Греко-Католицької, та який одночасно перестерігає український нарід перед реліг. боротьбою.

Вкінці серед самих вірних уряд викликує боротьбу на ґрунті питання, яким має бути національний характер національної культури. І знову ж хто це, як не уряд, причинився до того, що майже цілий епископат та адміністративно-церковний апарат обсаджений особами московської національности, хоча 70 відс. загалу вірних це українці і лише 1--1½ відс. москалі? Тому, що цей національний момент висувають нині найбільше урядові чинники, деклямуючи про своє українофільство, тому затримаюся дещо довше над цією справою.

Чи уряд, всевладний у справах Православної Церкви, бодай щонебудь змінив у дотеперішньому стані річей? А ме це легко зробити. Бо хто перешколджав урядові збільшити число епископських катедр і обсадити їх українцями? Чиж уряд не мав змоги іменувати професорами теольогічної студії при варшавському університеті українців? Чи це на жадання українського громадянства мусів уступити ректор духовної семінарії в Кремянці — українець протоєрей Табінський, а на його місце прийшов москаль, відомий зі свого ворожого відношення до української церковної культури? За чию згодою навчання релігії відбувалося на московській мові всупереч виразній забороні закону про мову з липня 1924 р. в 59 відс. народніх шкіл на Волині 1927-28 і в 67 відс. шкіл в 1928-29 р.? Хто це розвязав Український Церковний Комітет, вибраний на славному луцькому зїзді, дарма, що мабуть єдиним його завданням була боротьба за дерусифікацію Православної Церкви? Чия це нарешті вина, що у складі передсоборного зібрання світських членів московської національности є більше, ніж членів національности української?

Ці численні факти кажуть, що уряд свідомо підтримує у Православній Церкві перевагу російських чинників. Маю глибоке переконання, що уряд виспав чи то справу національного характеру церковної культури, чи то питання соборного устрою Церкви, справи святі для українського громадянства, з метою викликати замішання в Церкві, та особливо з метою відвернути увагу від надзвичайно сумного матеріяльного положення Православної Церкви та її правного поневолення. А добро Православної Церкви вимагає від усіх національностей, які входять в її склад, взаємного порозуміння в дусі братерської любови.

Крім того, нікому з вірних не вільно ані на хвилину забувати, що 302 церкви передано римсько-ватол. Костелові, 22 віддано унії т. зв. східного обряду, 19 перероблено на помешкання, 104 стоїть від 12 літ зачинених і 79 збурено. Чи той факт безправного відібрання 534 церков не ставить під ложам, на якому впріс процес за т. зв. ревіндикацію *нових сотки*, бо 724 православних церков, який нині висить наче меч Дамокля над Православною Церквою? Чи той факт не свідчить також про те, що дотеперішня політика супроти Православної Церкви не була державницько-польською, але конфесійно-католицькою по ендецькому зразку?

Для ілюстрації наведу, з огляду на брак часу, лише один свіжий факт. В осаді Кодень на Підлясю, де одну церкву висвячено на костел, другу розібрано, а в третій уладжено кіно, залишилося у 3 тисяч православних лише цвинтар. І ось в жовтні мин. року ксьондзи-Облати зайняли половину православного цвинтаря, хоча мають свій власний католицький цвинтар, знищили ряд могил, а з викопаних православних хрестів збудували пліт. Цілій цій профанації асистував місцевий постеруновий. Державні власти, до яких ми звертались з протестами, нічого досіль не зробили в цій справі, а навіть не відповідають на листи, а зверхник ксьондзів-Облатів написав до „зажонду православи схіматицкего" лайливе письмо.

Про самостійність Православної Церкви можна сьогодня говорити лише жартом. Політика центральних і місцевих властей не змінилася під цим оглядом ані на йоту, після ефектового декрету п. Президента. Таксамо адміністраційні власти усувають духовників з посад з якоїбудь причини. Таксамо тероризують їх, стримуючи виплату дотацій, а волинський воєвода вислав недавно як чужинця о. Бичковського, народженого на Волині і замешкалого в Острозі без перерви 25 літ.

Вкінці й у бюджеті декрет Президента не викликав ніяких змін. По традиційному звичаю, всупереч конституційному принципові про рівноправність, на православне віросповідання преліміновано 2 мільони замість 4-ох мільонів, якби належало з огляду на 23-мільоновий бюджет католицького віросповідання, тому, що чисельне відношення православних до католиків висловлюється як 2 : 11. Так отже православні дістають ледви 50 відс. того, що їм слушно належить. Характеристично також, що підчас коли 23-мільоновий бюджет католицького віросповідання менший у порівнанні з минулорічним на 100 тисяч зол. себто на несповна пів відс., то і так недостаточний бюджет православного віросповідання обрізаний на 110.000, себто на цілих 5 відс. Зазначую, що бюджети інших віросповідань остали без змін в порівнанні з мин. роком, отже православне віросповідання найшлося в найгіршій ситуації. Що більше, не маємо певности, що і прелімінована сума буде в цілости видатковане, бо цим фондом розпоряджає не сама Церква, лише департамент віросповідань, який звичайно робить значні ощадности на власну руку. Дозволю собі перестерігти перед такою ощадністю бодай у бїжучому році, тому, що у звязку з хліборобською катастрофою православне духовенство, яке находиться на утриманню головно з оплат за релігійні практики, перебуває сьогодня на межі нужди.

Вкінці бажаю підкреслити ще одну подробицю в бюджеті, яка може викликати занепокоєння серед загалу вірних і духовенства. А саме, в бюджеті нема позиції, яка передбачує видатки на скликання Собору. Цей факт у звязку з цілим перебігом справи скликання Собору може викликати враження, що уряд не має доброї волі скликати Собор і управильнити в той спосіб справи Православної Церкви.

Реасумуючи мушу з прикрістю стверднть, що декрет п. Президента, який мав бущім-то розпочати нову еру в житті Православної Церкви, залишився покищо лише голосною фразою. Тимчасом настав уже останній час, коли не Польща може використати цю догідну кон'юнктуру, яка витворилася через опанування сходу більшовиками. Не вільно вам забувати про те, чим була для Польщі т. зв. справа дисидентів. Лише формальне оголошення автокефалії не допоможе Польщі якщо одночасно українське громадянство не отримає можности навязати до своєї історичної минувшини і продовжувати дальше творення власної, окремої церковної культури.

Як урядував п. Питляковський.

З нагоди перенесення куратора львівської шкільної округи.

(Докінчення)

Подаючи цю низку фактів, які заістнували в останніх роках, не можемо зрозуміти, яку ціль має та тактика, що в наш край насилають від якогось часу на поважні становища людей чужої займанщини, що приходять сюди з зовсім іншою психікою, відмінною від нашого громадянського духа і світогляду та входять тимсамим в розріз з цілим тутешнім громадянством, як українським, так і польським. В попередніх часах стояли на чолі шкільництва люди, що старались по змозі хоч у дечому йти назустріч бажанням населення, а тепер настала доба суперечного ділання. Гадаємо, що введення такого розлому між урядовими кругами і громадянством не лежить в інтересі уряду і не може виходити в користь всієї суспільности в краю.

З приходом п. Питляковського до Львова змінилася на нашу некористь шкільна політика куратерії також у відношенні до наших приватніх середніх шкіл, як це вже вище сказано. Коли за попереднього куратора д-ра Рімера в шк. році 1927/28 всі гімназії й учительські семінарії „Рідної Школи" мали право прилюдности, то під панованням п. Питляковського стратили право прилюдности: наперед гімназія в Яворові (в шк. р. 1928/29), опісля в шк. році 1929/30 нараз чотири гімназії і дві семінарії, а на шкільний рік 1930/31 не признано права прилюдности аж пятьом гімназіям на девять та двом семінаріям на чотири.

Мало того. В часі пацифікації замкнено в осені мин. року українську державну гімназію в Теркополі і дві приватні гімназії „Рідної Школи" в Рогатині і Дрогобичі, які мали найбільшу фреквенцію, пригарне поміщення, добірні учительські сили і найкраще вивінування, а яворівській гімназії відібрано право прилюдности, признане їй саме на 1930/31 шкільний рік.

Наслідком замкнення трьох гімназій викинено до 1100 учнів на вулицю і хоча міністерський розпорядок поручає приймати молодь з замкнених гімназій до польських шкіл, куратор Питляковський не давав з правила на це дозволу так, що ледви 2 проц. учнів (!) принято до польських гімназій. А навіть і з тих „щасливців" усунено деяких після одно- або двотижневого побуту в новій школі! — Двацятьпять учителів з родинами в Рогатині і Дрогобичі опинилося без хліба. Тоді замкнено також одну клясу в академічній гімназії у Львові. Кураторія за п. Питляковського винаходила різні способи, щоб утруднювати й заломлювати правильне ведення науки в наших середніх школах. То не затверджувала директорів на їх становищах (в Яворові й Золочеві), або учительського збору, то відбирала право навчання старшим учителям, які мали вже довголітню учительську службу за собою, то не давала дозволу навчання молодшим учителям, навіть уже іспитованим, не подаючи ніяких мотивів, то вимагаючи таких доказів льояльности, яких не вимагає ніякий міністерський розпорядок... Коли на безправне домагання деяких візитаторів, звернене до директорів наших приватних шкіл, щоби вони вивісили в класах польського орла і портрет Пілсудського, звернулася Головна Управа „Рідної Школи" до Президії Куратерії із запитом, чи такий розпорядок видасть Куратерія на письмі, то п. Питляковський, як голова Куратерії, на двократний запит не відповів ані слова (!), полишаючи візитаторам вільну руку! На запити делєгатів заявив раз п. куратор, що приватні школи обовязані святкувати тільки державні свята, а не польсько-народові. По якомусь часі заперечив п. куратор свої слова, кажучи вже, що приватні школи обовязані святкувати всі свята, а такою програмою, як і державні.

Про якенебудь справедливе та обективне відношення до наших шкільних справ не було за нього й мови. Він давав послух тільки односторонніми інформаціям і доносам та йшов сліпо за ними, не визнаючи засади: „Audiatur et altera pars". Тож не диво, що за нього позволяли собі вмішуватися в справи наших середніх шкіл не тільки адміністраційні органи, але навіть польські народові організації, що находили у нього безоглядну віру й правду. Дійшло до того, що п. Питляковський повірив такій польсько-арабській казці з Яворова, що учні тамошньої української гімназії виносили в наплечниках ночами за місто муніцію і закопували її. І на основі тої божевільної сплетні відібрано яворівській гімназії право прилюдности...

Ревізіям, провокаціям і безосновним арештуванням учнів і професорів наших приватних гімназій, особливо в часі голосної „пацифікації", не було кінця. Ще свіжо в нашій памяти живе факт арештування в Дрогобичі директора Володимира Кузьмовича і професора Байрака Миколи й відставлення їх закованих до Самбора, арештування професора І. Чмоли в Яворові і шкільного лікаря д-ра Володимира Вербенця в Рогатині.

П. куратор впевнив делегатів „Рідної Школи", що йому доля наших безробітних учителів дуже лежить на серці, але й на цьому скінчилося. Коли делегати явилися у нього з представленням, щоби Куратерія не робила ніяких перепон при надаванні „Рідною Школою" занять тим своїм безробітним учителям з Рогатина і Дрогобича, то куратор обіцяв ту справу полагодити чим скорше сумарично. А коли „Рідна Школа" внесла опісля негайно в такому дусі письмо, то дістала відповідь, що справу кожного учителя буде Куратерія трактувати індивідуально. І так справу одного учителя п. Грицишина Олекси з Дрогобича, якого „Рідна Школа" предложила на директора гімназії в Городенці, полагоджує вже третій місяць...

Незвичайно ревно „опікується" п. Питляковський приватними народніми школами і збірними лекціями „Рідної Школи".

За його урядування закрито 7-клясову народню школу „Рідної Школи" ім. Маркіяна Шашкевича в Станиславові й усунено з приват-

тої служби (!) учителів тої школи, а саме: Андрія Бировича (цього учителя вже кілька разів усувано і знову дозволювано йому вчити), Дмитра Макогона, Адольфину Макогон, Анну Скорбач і Ольгу Салевич. Дивна річ з поведінкою компетентних і некомпетентних властей в тій справі, а саме: Делегації, що інтервеніовала в тій справі в кураторії, сказано, що це належить до повітової шкільної ради. Повітовий інспектор інтерпельований про причину цього зарядження, заявив, що під педагогічним оглядом нема ніякого закиду, але цього вимагає політичний відділ (бюро безпеки) воєвідства, яке закидає тим особам „нельояльність супроти панъства" — не подаючи ані одного факту на доказ. У воєвідстві сказали, що замкнено школу на жадання шкільної влади. І. т. д. в колісце...

Дальше шкільні інспектори зажалали звільнення зі служби отсих учителів і учительок „Рідної Школи": Лисецької Михайлини зі Львова, Романюк Катерини й Іванчук Ольги з Пядик, Гретчак Іванни, Гретчак Ольги і Яницької Ольги з Долини, Грамяка Михайла, Питель Марії і Шклярівної Ольги з Коломиї, Смеречинської Павлини з Гусятина та Напалія Миколи з Коцюбинчиків. На днях чортківський повітовий шкільний інспектор не затвердив управителя „Рідної Школи" у Звинячі Михайла Ценкого й учительки Олени Душько. Для ілюстрації відносин не від річи буде згадати про ось які подробиці: Від коли існує у Звинячі приватна школа „Рідної Школи" — упала фреквенція в тамошній державній утраквістичній школі так, що дві державні учительські сили треба було звідтам забрати. Повітовий шкільний інспектор заявив голові тамошнього кружка „Рідної Школи": „Паньствова школа упадла і ваша мусі упасьць!" І тому без ніякої законної основи не затвердив вище названих учительських сил і тому не хоче затвердити й інших, які йому предкладано. — В усіх цих справах внесено відклики до Кураторії. В кількох випадках прийшла відмовна відповідь, якою затверджено зарядження повітових шкільних інспекторів. Інші відклики ще до нині не полагоджені. Взагалі дотеперішня практика показала, що Кураторія з засади затверджує рішення повітових шкільних інспекторів. Це доказ, що вони поступають згідно з відповідними інструкціями Кураторії і за все те й волос з голови їм не впаде.

Закрито самовільно цілий ряд збірних лекцій, а саме: в Яблонові, Васильківцях, Коцюбинчиках, Увислі, Задвірю, Годах, Добровідці, Стопчатові, Пилипах, Мшанці і ін. Не тільки батьків карано дійманочими грошевими карами, але й учителів, як: Василя Пенцака, Романа Полуситка та священика о. Підляшецького по 200 зол.! Не від річи згадати при цій нагоді що на внесені відклики Найвищий Суд вирішив, що не було правної підстави до накладання цих кар.

Це все діється в тому часі, коли польська держава не має потрібного числа шкіл і учительських осіб, коли внаслідок того 840.000 дітей у шкільному віці не може найти приміщення в ніякій школі і це число будучих анальфабетів постійно росте, коли про нечувану катастрофу народнього шкільництва пишуть алярмуючі статті не тільки українські й опозиційні польські, але й проурядові польські газети, коли офіціяльно підноситься все те в соймі й сенаті.

З близького окруження б. куратора запевнювали нераз, що він не полягає на старостинських або поліційних реляціях, а поступає зовсім самостійно. Одначе практика показала щось зовсім протилежне. Доказують це хочби вище наведені приміри. Ми зазнавали за урядування цього куратора, що до шкільних повітових рад не допускала Кураторія світліших ординаріятських делегатів, єдиних заступників українського населення в тих радах. Ті люди могли своєю інтелігенцією причинитися до добра шкільництва, одначе саме тому були вони недогідні для політичної адміністрації і народових організацій. Кураторія сповнила часто бажання тих чинників і лишила наш нарід без ніякого заступства в тих радах!

Чуємо, що в Міністерстві Освіти говорить-ся, що б. куратор Питляковський ставиться дуже прихильно до українства. Факти говорять щось саме протилежне. Дуже жаліємо, що Міністерство є в такім фатальнім блуді. Навпаки: коли в останніх роках загострилися дуже відносини між поляками й українцями, то у великій мірі причинився до того і п. Питляковський своєю різко протиукраїнською шкільною політикою.

ОСТАННІ ВІСТИ

РОЗПРАВА ПРОТИ ПОС. КОХАНА.

На пополудневій розправі проти пос. Кохана обвинуваченій заперечив начеб на вічах виступав проти жидів, як це зізнали св. Терен і Мигаль.

Нині, 20. лютого, мабуть, западе присуд.

ЧОМУ ПОС. КАЧАНОВСЬКОГО УВІЛЬНИЛИ.

Перед гор.судом у Бигдощі відбувалася карна розправа проти пос. з ППС Качановського, обвинуваченого, що у промовах старався „викликати погорду для держ. уладжень і розпорядків влади та що подавав перекручені факти", себто появу старшин у соймі 31. жовтня 1929. Акт обвинуваченія називає цю появу „здогадною". Далі твердив, що „в Польщі гірші відносини ніж за царату", що явно та безкарно захвалюють злочини.

Обвинуваченій признається до всього, що йому закидає акт обвинуваченія, та не почуває-ться до вини. Конституція гарантує кожному свободу висловлювати свої думки. Бюджетові переступлення, відмовлювання соймові права контролі, гостина старшин у соймі, інтервю Пілсудського, це ніяке „державне уладжения", а помилки, які обв. як посол поборював і поборюватиме.

Суд увільнив обвинуваченого від вини та кари „на осн. 21. уст. конституції, яка як обовязуюче право є для суду одиноко міродатна, а яка в згад. уступі каже, що посла за виконування пос. обовязків, до яких треба зарахувати й пос. звіти й інформування виборців про відносини в краю — не вільно потягати до карної відповідальности, коли не нарушив прав третіх осіб, чого в цьому випадку нема".

ЗАЖАЛЕННЯ Б. ВІЦЕМАРШАЛІВ СОЙМУ У СПРАВІ ДІЄТ.

Віцемаршали розвязаного 31. серпня 1930. сойму Четвертинський та Домбський, та посли Руг, Загайкевич і Жулавський переслали міністерству скарбу письмо, в якім домагаються виплати залягаючих віцемаршалівських діет. Письмо це є вступом до скарги перед адм. трибуналом, колиб міністр скарбу не признав домагання б. віцемаршалів.

Віцемаршали домагаються відшкодування в сумі 29.475 зол., або по 5.895 зол. на особу.

ВІДГОМІН СТРІЛЯНИНИ В ЧЕНСТОХОВІ.

Окр. суд у Ченстохові розглядає справу членів ППС Качика та Чемплінського, яким закидає, що 16. IX. 1930. стріляли разом із Костшевським у Касі Хорих, коли то згинули інспектор Каси Хор. Рейовський, ком. Фурманьчик і лікар Білуховський. Костшевський тоді застрілився. Обвинувачені не признаються до вини.

ЛИШЕ 650 ЕМІГРАНТІВ ВИЕМІГРУЄ З ПОЛЬЩІ ДО ЗЛ. ДЕРЖАВ.

Ген. консулят Зл. Держав у Польщі дістав приказ зредукувати до мінімум скількість віз еміграитів із Польщі до Зл. Держав. Є це в звязку з постановою, яку ухвалив конгрес на внесення пос. Дженкінса, на основі якої імміграцію до Америки зменшать до 90 проц. у відношенні до теперішньої ем. квоти держав Сх. Европи, в цьому й Польщі. Тому консулят у Варшаві видасть ц. р. лише 650 емігр. віз із Польщі. Причиною є велике безробіття в Зл. Державах.

АРЕШТОВАНИЙ ПОДАВ НАЗВИЩА СПІЛЬНИКІВ ЗНЕСІНСЬКОГО ВБИВСТВА.

Арештований на днях у звязку з убивством Ґруберів і Гамера, якого доконано на св. Вечір, подав уже й назвища спільників убивства. Поліція їх шукає. Дня 19. лютого відбулася льокальна візія на місці злочину при участи арештованого. Арештований показував поліц. функціонарям, куди ввійшов до хати Ґруберів і дорогу, якою втік із спільниками.

ГАРМАТНІ СТРІЛИ В БЕРЛІНІ.

Населення зах. части Берліна зааларм увало гук 5 гарматніх вистрілів. Це стріляв із скорострільної гармати, змонтованої на балькон. дому біля Зоольогічного Саду ем. старшина Лявтін. Він уже давніше зголосився був до військової влади з гарматою, яка стріляє без пороху. Військ. влада не хотіла признати винаходу, тому Лявтін так задемонстрував.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. ЛЮТОГО 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Необхідна книжка.

Вийшла перша частина українсько-польського і польсько-українського підручного словника*) Одна з тих книжок, що повинна була появитися від 50 літ. І тут, як у неодній справі з іншої ділянки, наші галицькі вчені пішли (і йдуть далі) по лінії фальшивого розуміння патріотизму: не хотять видавати термінольогічних матеріялів з польським текстом. А саме польське пояснення слів і понять майже едино-доступне для галицьких земляків і едино доцільне в краю, де більшість ходила й ходить до польських шкіл і невпинно думає польськими готовими термінами.

Наші наддніпрянські земляки в праці над рідною мовою вибрали віддавна єдиний правильний шлях видаючи всі термінольогічні збірки, проекти та словники з російським текстом.

Словники Грінченка та Уманця, що донедавна були для нас єдиним джерелом перевірки рідних слів, були за дорогі і майже недоступні для загалу галицької інтеліґенції, що знає дуже поверховно російську мову. З новими словниками „Української Академії Наук" не інакше.

Словник д-ра Е. Грицака і д-ра К. Кисілевського є (як це неймовірно!) першою спробою заспокоїти в нас одну із найпекучіших буденних потреб робітників пера і всіх, що відчувають обовязок супроти рідної мови такий, як ставлять до чужих мов: перевірювати непевні слова в словнику.

Хто не працював ніколи бодай два тижні поправді над словником, не уявляє собі цієї каторжної, невдячної праці. У нинішній переломовій стадії нашої мови, пошматованої, наче частини нашої землі, що невсилі порозумітися та піддержувати нормальні духові взаємини — це вдесятеро тяжше, ніж при нормальних умовинах. Наша мова переходить процес очищування себе від зайвих чужих запозичень, перевірки дублетів і триплетів (польонізми, москалізми, германізми), яких уживаємо в буденній мові силою звички, тоді як літературна чи народня мова мають свої чисті, оригінальні слова.

Автори цього словника не могли зважитися на діло, яке мусить ждати на великого лінгвіста або ідеально зорганізовану збірну працю Академії: — діло перевірки польонізмів, москалізмів, провінціоналізмів, невдатних наукових новотворів, що попали в дотеперішні ріжні словники. Їх мета — дати нам у першій мірі якнайбільшу скількість слів, уживаних нашими авторами та пресою. В основу цієї праці лягли словники Грінченка та Уманця, що є здебільша збіркою етнографів, а не фільольогів. Тому-то неодно слово, яке досі там покутує, а не придбало прав до літературної мови, полишене на цьому становищі надалі.

Найгірше стоїть справа із абстрактними поняттями, яких у тамтих словниках майже зовсім нема. Далі — нова термінольогія поодиноких наук, творена здебільша спеціялістами, а не завсіди при співробітництві знавців мови. Беремо навгадь кілька слів, що чуємо щодня довкола себе: „вирок" і „ухвала" два зовсім зайві польонізми є тут; „осуду" нема. Є й „осібняк", яке в нас перекладають живцем з польського на означення „одиниці", а на Вел. Україні розуміють з російська як власну віллю. Є й „карний" у знач. дисциплінований, що є чистим польонізмом. Нема такого необхідного слова як „завтім", яке галичани вживають у поль. значінні (нагло, нежданно, аж ось) або замість нього пишуть з російська: „між тим".

Ті дві-три дрібнички наводимо не для критики, а для прикладу трудношів, які мають автори при збірці та виборі слів. Адже українсько-польський словник має в першій мірі стати в пригоді полякам, що хотіли би навчитися нашої мови або тим, що знаючи її поверховно хотять розуміти читаний текст. Є між нашими письменниками, з яких творів запозичували слова автори цього словника такі, що пишуть попросту жахливо і це загально відоме. Попросту дилєма: виписувати з них слова не-наші, інколи дивоглядні, на те, щоби читач (головне чужинець) міг їх розуміти, чи ні?

Таких принципіяльних питань, які треба би вирішити заздалегідь, перед кожною такою працею є безліч. А оцінити таку працю це не справа кількох днів, ні місяця, і не одиниці. Скажім за рік, коли 10—20 осіб буде користуватися таким словником щодня, зібраний ними матеріял зможе стати авторам у пригоді при II. виданні. А покищо це неоцінене джерело для кожного нашого інтелігента, що не знає точного значіння неодного рідного слова, дарма, що знає прегарно це слово в польській мові (напр. „проте" мішають у нас постійно з „лишето", а „постійний" зі словом „сталий"!); далі це багате джерело чисто-народніх прегарних слів, з якими досі наша інтелігенція не знає що зробити, бо має готові, чужі, часто гірші або вживані безглуздо. Цей том стане в пригоді і польським журналістам, які вряди-годи перекладаючи дещо з нашої мови стають перед якимсь словом зовсім спантеличені та накручують його своєумно здогадами.

Оба автори згаданого словника — добрі знавці мови зробили спробу, що найде наслідувачів і добровільних співробітників для продовжування важливого діла. Школа залишила нам нехіть, а може й ненависть до словників. Зате з якою гордістю носить прилюдно кожний інтелігент словник чужої мови, на доказ, що її вчиться! Може ще за десять або пятьсот літ діждемося хвилини, коли з такою самою гордістю носитимуть у нас і рідні словники.

—o—

*) Д-р Евген Грицак-Д-р Кость Кисілевський: Українсько-польський і польсько-український словник. І. ч. Львів 1931. Накл. Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка. Ціна за оба томи 30 зол. в оправі.

П. Т. Передплатникам, — які вплатили заздалегідь тримісячну передплату, але не долучили 1·— зол. на пересилку, тим адміністрація премії не вишле. 1 золотий можна переслати почтовими марками.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (38.) число „Діла" піднало конфіскаті за цілий вступ і за одно речення при кінці у статті „**Як уряпував п. Питляковський**". Це вже 12-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напитків,** зложили в золотих отці Вп. Громадяни з Бродів: Сірко Михайло, муляр, з нагоди дипльому майстра 25, та з нагоди Різдва Христового: д-р Володимир Левицький, адвокат, 5 і Гриць Шавлюк 5·— Хто слідуючий?

— **Конференція українських і російських священників у Римі.** В Римі відбулася під проводом о. Петра Бучиса конференція католицьких місіонарів українського і російського походження. В конференції взяло участь 13 священників, між ними делегати з Парижа, Берліна, Відня, Льозанни і т. д. Остання така конференція відбулася під проводом Митрополита Андрія в Петрограді в 1917 р.

— **Концесії на вільні склади соли.** Промислово-Торговельна Палата у Львові звертає увагу, що по думці постанови § 60. зак. 1. розп. мін. скарбу з 24. листопада 1930 („Д. У.", ч. 87 р. 686) гаснуть з днем 30. червня 1931 концесії на вільні склади соли, а також гуртівні соли. Прохання в справі концесій на нові вільні склади соли мають бути вношені до Скарбової Палати за посередництвом найближчого Скарбового Уряду Акциз і Державних Монополів тільки до дня 14. березня ц. р. Прохання, внесені пізніше, не будуть зовсім розглядані. Прохання повинні бути доповнені по думці принису з § 13 згаданого вище розп. мін-ва скарбу.

— **Вломи і злодійства у Львові** не вгавають і кожний майже день приносить кілька їх випадків. Учора зголошено на поліції три нові випадки вломів з крадіжками: з мешкання Людвика Пияка (Жижинська 3) вкрали злодії гардеробу і срібне столове накриття варт. 300 зол., зі стриху рельности при вул. Сонячній 24 забрали злодії білля варт. 400 зол., а в Анни Свободи (Терези 16) вкрав її субльокатор Йосиф Байовський 1 вексель на суму 1.000 зол., підписаний Н. Мілашевським.

— **Пилкою різали горло.** На побережника з Брухович Миколу Стрілку напало в лісі двох людей з Голоска Великого, що крали дрова. Один із нападників перевернув Стрілку на землю та став різати йому горло пилкою. Вже й підрізав був Стрілці трохи горло та той останками сил вирвався й утік. Захрованлений прибіг до постеруику поліції в Замарстинові. Поліція арештувала одного „різуна", Андрія Готника.

— **Поліція виступила проти поліцаїв, що били арештованих.** Перед окр. судом у Варшаві станули пшодовнік комісаріяту Фігура й тайний агент Кродкевський, що побоями вимушували зізнання від підозріних у крадіжах Кшиштофорського й Горецького. Поліційна влада сама виступила проти тих своїх функціонарів. Лікарські огляди ствердили побиття та дві рани на голові у Кшиштофорського та що йому скували були руки зазду, а потім били його 4 поліцаї. Гурецького так били, що він, щоби вкоротити свої муки, ножиком розпоров собі живіт. Обвинувачені не признаються до вини. — У Катовицях перед судом відповідали асистент корпусу тюремництва Конечни і 4 вязн. дозорці. Вони побили ключами арешт. Семічка і замкнули в пивниці. Суд засудив Конечного на 3 місяці тюрми, а 4 дозорців по півтора місяця. Для цих останніх здержав виконання кари на 3 роки. У мотивах суд визначив, що ця низька кара є дійсно тяжка, бо позбавляє засуджених їх становищ.

— **Крематорії в Чехословаччині.** За останніх 12 літ, себто від часів перевороту, спалено в чехословацьких крематоріях 32.311 трупів. Усіх крематорій у Чехословаччині є 9. Найбільше трупів спалено в Празі (17.027), де крематорія істнує від 1921 року. На другому місці стоїть крематорія в Райхенбергу (6.115 спалених трупів), яка істнує ще з часів війни. Дальше йдуть крематорії в таких містах: Пардубіце (2.823 спалень), Брікс (2.152), Мор. Острава (1.639), Пільсен (1.192), Нимбурк (619), Будвайс (461) і Брно (283), в якому збудовано крематорію щойно в 1930 р. Число спалень з 670 у 1919 р. зросло в 1930 р. на 4.725. Зі спалених в мин. році 4.725 трупів припадало: на католиків 2,328 (49·3 проц.), на безконфесійних 1.218 (25·5 проц.), на приналежних до чеської нац. церкви 678 (14·3 проц.), на протестантів 370 (7·8 проц.), на жидів 116 (2·5 проц.), на православних 14 (0·3 процент).

— **Більшовицьке золото пливе до Німеччини.** З Москви привезли за два останні тижні до Німеччини золота на 18 міліонів долярів. Крім того мають привезти ще більше. Золото забирає німецький державний банк і виплачує за нього паперовими грішми на покриття більшовицьких урядових замовлень за кордоном.

— **Форд покидає Бразилію.** Форд робив заходи, щоби розвести в північній Бразилії (в Південній Америці) плянтації ґумового дерева (з яких виточують сік, що з нього виробляють ґуму). На це він навіть витратив кілька міліонів долярів. Але відтак виринули непорозуміння між робітниками і бразилійською владою і це спонукало Форда цілком покинути плянтації.

— **Скандали в поліційній управі міста Шикаго.** Шикаго має велику сензацію. Перед спеціяльний високий суд присяглих подано справу поліційних старшин, які побирали хабарі від бандитів і за це полишали в супокою тайні шинки й доми забави. Дотепер зібрано докази проти трьох поліційних капітанів і кількох вищих міських урядовців. Доходження викрили незвичайно цікаві звязки поліції та політикерів з організованими шайками пачкарів горівки й іншими бандитами. Найбільш обтяжуючі зізнання поробила місс Іерніс Шо, бувша любка саржента поліції, Джека Гердеґена, з пімсти, бо Гердеґен покинув її та повернув до своєї жінки. Вона каже, що Гердеґен купив свій уряд за 1.500 долярів у грудні 1928 року. Гроші одержав він від Джека Зути, провідника бандитів, якого минулої осени забили незнані люди. Гердеґен мав за завдання перестерігати бандитів перед раціями поліції.

— **Сніги й зливи в Італії.** В півн. Італії лютує сніговія. Залізнича й телеграфічна комунікація перервана. В середущій Італії злива заподіяла великі шкоди. У Венеції море виступило з берегів і залило пл. св. Марка на 30 цм. високо.

— **Між кіновими артистами.** Фільмова артистка Кетлін Кій, що тепер сидить без роботи в Льос Анджелес, пішла до артиста-коміка Бастера Кітона, щоб їй поміг найти роботу. Він сказав їй, що вона важить 10 фунтів за багато, а також відмовився позичити їй 25.000 дол. Тоді молода артистка попала в лють, побила Кітона і подрапала його до крови. Аж двох полісменів його вирятували. Тепер лікарі дещо заробляють, а може й адвокати.

— **Агітація за відірванням Саскечевану від Канади.** В північно-західній частині провінції Саскечеван 6.000 фармерів підписали „заяву вільности", яка домагається відірвання Саскечевану від канадійської конфедерації, коли фармери не одержать негайної допомоги від домінільного уряду. Цього місяця буде зїзд партії Злучених Фармерів Саскечевану в Саскатуні і там предложать ту заяву під ухвалу зібрання.

— **Вилім у водопаді Ніягари.** Скеля, з якої спадає вода на Ніягара Фоллз (біля Боффало. Н. Й.), вломилась на самій середині на американському боці. Цей вилім доволі значний і змінив вигляд водопаду. Дехто каже, що тепер він кращий, але мабуть був кращий, коли виглядав рівніший. На долі водопаду лишились розбиті скелі, які спинюють воду і творять новий круговорот. Догадуються, що вилім ще пошириться.

— **„Світова економічна криза".** Продовження реферату д-ра К. Коберського п. з. „Світова економічна криза" відбудеться в неділю 22. лютого в год. 10. передпол. в залі Акад. Дому (Супінського 21). Економічно-Осьвітній Гурток при студ. організації „Торговельник" просить студентів і старших громадян прийти на цей цікавий реферат.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 19. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове прима 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·00 зол. Тенденція на яйця зниккова, на масло удержана.

З судової салі.

ПРОЦЕС ПРОТИ ПОСЛА В. КОХАНА ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

Закінчення другого дня розправи.

При кінці другого дня розправи зізнавав ще свідок *Павло Палюшинський*, селянин з Боратина. На запит предсідника триб. він заявляє: „Належу до читальні „Просвіти" і „Луга". На вічу я був. Усе, що посол Кохан говорив на вічу про нашу кривду, є правдою. Посол говорив, що наші школи польщать, а то правда, бо от моя рідна дитина ходить до школи кілька літ, по українськи читати не вміє, але вміє співати польські пісні „Пук, пук в оконечко!". Посол недаром казав, що ми в неволі.

Предсідник триб.: В якій неволі?

Свідок Палюшинський: Та в польській.

Прокуратор Ліпш каже собі відписати зізнання цього свідка, щоб потягнути його до судової відповідальности за ці слова.

Зізнавали ще передтим свідки: *Юзеф Мазурек*, поліцієнт, який потвердив закиди акту обвинувачення, *Степан Цимбалек*, емер. комендант поліції з Потилича, *Мих. Грень*, торг. помічник з Потилича, *Осип Вайнміллер*, комендант постеруику у Вербиці, *Антін Буковський*, *Івах Хлам*, *Гриць Шипор*, *Іван Шкоперок*, *Антін Юст* і *Гриць Закала* всі з Сільця, *Осип Раймак*, ком. постеруику в Христинополі, *Іван Дисяк* з Боратина, а вкінці *Мих. Шпалькенштайн*, поліцієнт з постеруику в Любичі.

Всі свідки вчорашнього дня, не виключаючи й постерункових, зізнавали далеко не те, чого хотів прокуратор. Усі вони признавали, що промови пос. Кохана мали більше чи менше опозиційний характер, але не можна було в них доглянутися ніякого підбурювання населення проти держави, ані заповіди, що Польща розпадеться і т. п.

Третій день розправи.

Третього дня розправа почалась зізнанням свідка *Корнила Целевича*, землеміра з Угнова, який разом з послом Коханом їздив по вічах. Свідок зізнає: На вічах в Карові і Хлівчанах посол Кохан як кооператор з фаху, говорив передовсім про кооперацію, критикував бюджет, в якім замало узгляднено інтереси рільників, закликав вступати до УНДО і боротись легальними способами за поліпшення положення українців у Польщі.

Предс. триб.: Чи посол К. назвав Польщу чорним краєм і чи говорив, що Польща по бандитськи зграбувала українські землі та що українці повинні готовитись до нової війни з Польщею?

Свідок Целевич: Такого я не чув. Посол К. говорив про конечність земельної реформи, про парцелянію без викупу, але не говорив, що поляків треба гнати за Сян. На вічу був поліцієнт Новосельський, переодягнений по цивільному, ми всі його бачили, але віче було спокійне і поліцієнт не мішався до нічого. Посол К. говорив, що польські кольоністи дістають допомоги на будову господарств, а українці ні; алеж це правда, бо з українських селян, яким підчас війни спалено хати, відбудували собі господарства тільки ті, які доробилися гроша в Америці, або яким прислано гроші з Америки.

Предсідник триб.: Ну, ви говорите таксамо, як Кохан на вічу.

Свід. о. Твердохліб Антін, парох з Рави Руської, зізнав, що на святі в Раві Руській за українських героїв, що впали в боротьбі, посол К. не говорив нічого проти польської держави і рішуче не порівнував Польщі до російського трупа; зате говорив про Україну за Збручем.

Предсідник триб.: Таж там українців зпоза Збруча на святі в Раві не було, то чому посол мав про них балакати?

Свід.: Посол К. до повстання не накликав!

Свід. о. Осип Лещук, катехит з Рави Руської, твердить також, що посол К. в Раді Руській говорив головно про культ героїв УГА, а нічого антипольського в цій промові не було. Про збройне приготування до боротьби не говорив.

Предсідник триб.: Ну, за зброю то не так легко. Але чи говорив так, що треба приготовити нарід духово до боротьби, бо то як „Соколи" і „Луги" роблять вправи „вліво, вправо скоч", як їх духово приготовити, то як прийде така хвиля, то „сокіл" чи „луговик" ухопить за зброю і з „сокола" готовий вояк... (На салі сміх).

Свід. о. Гнат Заяць, парох з Любичі Князі, заперечує все, що проти посла Кохана говорить акт обвинувачення.

Предсідник триб.: Говоріть, отче, по польськи, ви родом зпід Пшеворська, то вміете!

Свід. о. Заяць (усміхаючись): Так, але я по українськи ліпше говорю.

Предсідник: Скажіть бодай одно слово по польськи, то ще своєї душі не „стрефите"!

Свідок о. Заяць далі зізнав по українськи, що посол К. абсолютно нічого не винен.

Свідок М. Чіх, українець директор ПСК в Раві, зізнав, що посол К. говорив тільки про упавших героїв.

Предс. триб.: А може говорив і про живу Польщу, яку зачислив також до небіщиків, порівняв з трупом, який скоро розлетиться?

Свідок: Посол К. нічого проти Польщі не говорив.

Свід. Андрій Сайчук, селянин, українець з Карова, зізнає, що посол К. говорив на вічу про те, що в школах замало вчать по українськи, а все по польськи.

Предс. триб.: А, кришда вам! Діти і того не хочуть учитись по руськи, що їх учать.

Свідок Сайчук заперечує все, що твердить акт обвинувачення.

Предс. триб. Чи пос. К. порівнював Польщу з чорним круком?

Свід. Сайчук: Посол К. порівнював більшовиків з чорним круком, а не Польщу.

Предс. триб. Інші свідки зізнали під присягою, що посол К. порівнав Польщу з чорним круком. І до чогож мені того чорного крука приліпити?

Свід.: Або я знаю?

Дальший свідок *Онуфрій Матвіяс*, українець з Карова, каже, що посол К. проти держави нічого не говорив, а тільки про те, щоб ліпше гноїти землю, а на уряд не надіятися; треба спокійно вимагати шкіл, триматися купи, а все дістанемо, лиш треба мати язик короткий, а руки трошки тримати при собі, бо ми нарід менший.

Зізнання цього селянина, хлопського „філософа" (штундиста) оживили дещо процес.

Свід. Микола Кіт, селянин, каже, що посол К. говорив лиш про те, що поліція переслідує хлопів, каже будувати виходки, а хлоп не має за що, а проти Польщі нічого не говорилось. Посол Кохан нікого не бунтував, говорив лиш правду, його слухали і поляки і говорили: „От, прийшов посол байки гнути", а цілком не були ображені промовою посла.

Свід. Микола Лютий каже, що все, що послові закидають, це неправда. На всі запити предсідника триб. свідок каже твердо: „Ні! То все неправда! Посол говорив лише про кооперативи".

Свід. Онікро Багрій, селянин, зізнав: Посол Кохан говорив, щоби селяни ліпше гноїли землю, господарували ліпше, засвоїли собі техніку,.. бо я був 20 літ в Америці, то знаю, що посол казав правду.

Предсідник триб.: Про Америку розкажіть своїй жінці, а нам скажіть, чи посол бунтував проти Польщі?

Свідок: Ні, не бунтував.

Свід. д-р Теодор Решетило з Христинополя, українець, лікар, пригадує собі, що посол К. говорив про кривди українців на полі шкільництва та про кольонізацію, але закликав лиш до легальної боротьби за права в межах конституції.

Предс. триб.: Чи посол К. говорив про автономію?

Свідок: Посол К. говорив, що польський сойм 1922 р. ухвалив для Сх. Галичини автономію і що ми повинні легально боротись за здійснення цього закону. Всі інші твердження поліції про те віче рішуче неправдиві.

Свід. Іван Душний, селянин з Хлівчан, молодий, свідомий українець, рішуче твердить, що посол Кохан на вічу говорив лише про організацію кооператив, про потребу читалень, а як заговорив про автономію, то представник влади розвязав віче. Зізнання цього інтеліґентного самоука-селянина зробили якнайкраще враження.

Свід. Іван Солоха каже також, що посол Кохан нічого не винен, бо він говорив лише проти більшовиків і казав, що за Збручем українцям але-

Предсідник триб.: Чому але? Тому, що там УНДО нема?

Свідок: Тому, що там комуна. Посол Кохан казав, що в Польщі є конституція, і якби ми зорганізувалися, вміли використати права, які нам належаться, то нам булоб ліпше, а покищо найліпше живеться українцям в Чехословаччині, а найгірше під більшовиками.

Свід. Василь Козій, сел., складає дуже річеві й розумні зізнання та боронить посла К., який на вічах проповідував лише правду.

У хвилині, коли свід. Василь Козій хоче вже вийти, оборонець д-р Старосольський бажає задержати його і поставити ще один запит. Але предсідник каже: „Най іде, спитаєтесь другого свідка; вони всі змовились і говорять одно і те саме". (На салі гомеричний сміх).

Свід. Филип Душник, б. австрійський командмандант станиці жандармерії, українець, зізнав, що хоч віче розвязано, то Кохан не винен, бо в його промові не було нічого антидержавного. „Я жандарм і на тім розуміюсь: я глибоко переконаний, що в промові посла не було нічого злочинного. Посол К. говорив про Київ, але так, що ми орієнтуємось на національний Київ, не на червоний Харків".

Свід. Петро Душник пригадує собі, що посол К. лише поучував нарід, як добитися кращої долі, а саме через єдність та організованість.

Предс. триб.: А чи говорив, що дорога до Львова не через Харків, але через Київ?

Свід.: Не памятаю.

Свідок К. Слупецький, комісар староства в Яворові, потверджує закиди акту обвинувачення і заявляє, що він вічa не розвязував. Промова пос. Кохана не мала характеру зради держави, але характер підбурювання і будження ненависти до поляків. На запит оборонців свідок признає, що в промові п. Кохана не було нічого злочинного.

Свід. Ян Савацький, комісар староства в Яворові, зізнав більш-менш те саме і признав що

ВІДГУКИ ДНЯ.

В погоні за настроєм.

Цього року був я властиво тільки на одних вечерницях — бувших Лісових Чортів. Раз тому, що влучили мене до почесного комітету (без обовязку обовязкової заплати), а друге тому, що Лісові Чорти найсимпатичні з усіх чортів, яких знаю. Мушу признати, що дуже добре бавився, а вибір одного молодого поета на короля краси був для мене незабутньою... сподіванкою

Нині (себто в четвер!) йду на Мистецьку Маскараду, бо „уладники" забави вповили в мене, що і я маю дещо спільного з мистецтвом.

Але в суботу, то таки вже йду офіціяльно: з родиною. Традиційні вечерниці „Червоної Калини" тяжко опустити не тільки з огляду на традицію вечериць, але і з огляду на традицію „Червоної Калини".

Писав я у своїх карнавалових фейлєтонах про те, як то колись було, а як тепер є і зовсім забув вилучити одні вечерниці, саме ті, які дає „Червона Калина". Вони одні нагадують безповоротно минулі часи настроєвих вечериць передвоєнного крою.

Та чи тільки це нагадують?...

Нагадують вони багато дечого іншого, бо не можуть не нагадувати.

На вечерницях „Червоної Калини" стрічається не тільки львівська публика. Подиблете там і глибоку провінцію зпід Борщева, Снятина, чи Турки, а цього року зпід Сари, Кремяниця і — не при ночі згадуючи — зпід Берестя.

— Го-го-го! копу літ!...

— Сервус! Ти звідки?...

— Алеж ви тримаєтесь! Так, як вас памятаю у Жмеринці...

— Ти вженився, коли? Два роки тому!? Гарно, навіть не повідомив!...

Здибаються люди по кількох літах небачення. Люди, що колись близько себе жили. Так близько, що один шрапнель ранив обидвох.

На вечерницях „Червоної Калини" заповняються, звичайно порожні, бічні кімнати балевої салі. На тлі виповнених старшими кімнат і балева саля ліпше виглядає і молодь більш охочо бавиться. І пісня не ховається в рукав і розмови плетуться як вінки.

Є що згадувати, є про що розпитати, бо є з ким: куди глянеш знайомий, та ще й який!...

Старі, досвідні аранжери острогами — вибачте! — запятками останки вогню викрешують. Зробили вони на балевих салях неменше дороги, як у походах, трохи вже може й сходили ноги, але для цих вечериць не жалують себе.

Отже: забава певна і настрій певний. Гарантують це попередні вечерниці і слухи, які ходять про цьогорічні. А ті слухи такі, що боюся за цілість мурів „Ремісничої Палати". Мають приїхати якісь американки (1 дол. = 8·90 зол.!) і волинянки (і ставок і млинок і вишневий садок!)

Чиж не приманчива перспектива для молодих і старших?!

Скаже хтось зі старших парубків:

— Не видержимо з молодими конкуренції!.

Отже ні! — Комітет постарався і за вас панове.

В буфеті буде кільнадесять фляшок оригінальної черчанської „Девятки"!

Галактіон Чіпка.

посол К. накликував тільки організуватись, щоби українці були готові на всі можливі несподіванки, як війна, повстання і т. д.

Свід. д-р Осип Галущак з Яворова, українець, адвокатський конципієнт, зізнає про віче в Яворові: „На вічу промовляв посол Ліщинський, а потім посол Кохан. Кохан промовляв про українські товариства господарські і політичні, й закликав вступати до УНДО. Я, як радикал, виступав з промовою проти посла Кохана, закидаючи, що УНДО запізно взялось організувати нарід. Але стверджую, що посол Кохан нічого антидержавного не говорив, його промова була утримана в рамах закону і легальности".

Свід. Евген Яворівський, редактор „Українського Слова" в Яворові, зізнає: „Я був на вічу в Яворові, чув, що посол Кохан промовляв про Т-во „Сільський Господар", про кооперацію, закликав вступати до найбільшої української партії УНДО. Я не є членом УНДО і признаю, що промова посла Кохана мала характер більше угодовий, як революційний, так як і інші промови членів УНДО.

Свід. Володимир Бас твердить, що промови Кохана були більше звернені проти комунізму, а позатим торкались економіки і культури та шкільництва. Посол К. говорив теж про те, що Польща кольонізує українські землі.

Предс. триб.: Чи говорив що про самостійну Україну?

Свідок: Ні, не памятаю.

Прокуратор: Чи Кохан говорив, що здобудемо Україну, хочби треба йти по трупах?

Свідок Бас: Посол говорив, що до кращої долі треба йти по *трудах*, а може це слово поліція зрозуміла *„по трупах"*.

Свід. Дмитро Тилун, селянин, починає зізнання.

Предс. триб.: Ви русин?

Свідок: Українець.

Предсідник триб.: Я питаю, чи ви русин?

Свідок: Най вам буде русин.

Предсідник триб.: Чи посол К. говорив, що українці не мають своїх шкіл?

Свідок: Говорив, що в школах польська мова, що діти не можуть навчитися польської мови.

Предс. триб.: Я вам скажу, *що мала дитина скорше навчиться і по польськи і по турецьки, ніж по руськи.* А чи говорив посол про навози?

Оборонці: То на іншім вічу.

Предс.: Ну, так: Там про штучні навози а тут про натуральні. Бо інші свідки говорять, що посол не говорив про політику, лиш про навози і гній. А чи говорив про самостійну Україну?

Свідок: Посол говорив, що працею і трудом та освітою ми повинні йти до свого права, але не говорив ні про мечі, ні про війну.

Свід. Якуб Редко на запит предсідника каже, що він не русин, але українець.

Предс. триб. А русин ні?

Свідок Редко: Ні!

Цей свідок твердить, що посол К. говорив лиш про економічні справи, говорив, що Україна розділена між 4 держави і мусимо старатись, щоби всі українці засіли при одним столі з вільними народами, а до того треба йти по трудах і не інакше.

Свід. Микола Дулавевич, селянин з Журавець, зізнає, що посол Кохан не закликав виганяти поляків за Сян, не говорив про жадні трупи, а казав, що працею дійдемо до того, що сядемо з вільними народами при спільнім столі.

Предсідник триб. Ягодзінський (іронічно): При зеленім?

Свід. Іван Кохан з Потилича певняє, що посол Кохан мав віче чисто справоздавче, а потім говорив, як хлопам жити, щоби їм було ліпше. Посол проти Польщі нічого не говорив і на вічу селяни дуже були з промови Кохана задоволені та хвалили його, що говорить так, що всі розуміють і нікого в промові не наруши.

Свід. Іван Галань з Потилича, українець, селянин, пригадує собі, що посол Кохан у промові говорив, що українці в Польщі мають замало шкіл, а проти Польщі не казав нічого.

Свід. Гриць Грицак, селянин, також зізнає, що в промові посла К. не було нічого небезпечного, казав лише, що українські діти в школах в шестім році життя мусять учитись по польськи, хоч ще по українськи не вміють.

Предсідник триб.: Кривда вам так?

Свідок Грицак: Та пани самі відчувають, що нам кривда, тай про те й газети пишуть.

Предс. триб.: Ви тут не мудруйте, бо скажу, вас замкнуть, таких мудрагелів, бо тут суд.

Свідок: Та я знаю, що то суд.

Обор. д-р Біляк: Чи посол К. закликав не посилати дітей до польських шкіл?

Свідок: Боже борони! Він казав, що треба, щоби в школі вчили по українськи, бо дитина по польськи не розуміє. Говорив також, що українським селянам тісно, а землю забирають мазури.

Свід. Іван Вітик з Потилича зізнає, що посол говорив, що українці в Польщі втратили більшу частину шкільництва, а польська школа не може дати народові освіти, що з бюджету замало призначується для рільників, а за багато на військо. Говорив теж про „голод землі" через українського селянства і про те, що землю, злиту потом і кровю українського селянина, забирають мазури.

Предсідник триб.: Чи посол говорив про самостійну Україну?

Свідок: Говорив, що ми всі українці хочемо самостійної України, але до тої самостійности треба йти працею. Посол К. не порівнював Польщі до російського трупа і я того на поліції не сказав, то неправда, бо посол говорив лиш що Польща не шанує прав національних меншин, так, як робила і Росія. Протоколу списаного ні на поліції ні в слідчого судді я не читав, але казали підписати і я підписав.

Свідок о. Дороцький, гр.-кат. парох з Потилича, якого також чекає процес за промову в Раві Руській, зізнає, що на вічу в Потиличу промова посла Кохана була сухим звідомленням з парляментарної діяльности. Нічого бунтуючого не було, посол критикував владу, не Польщу.

Свід. Гринь Пушкар, селянин з Вербиць, війт, зізнає, що посол К. головно виступав проти комуністів і проти польщення українських [illegible] у Польщі й накликав користати з польських законів про плебісцити, щоби боронить українське шкільництво.

Розправу перервано до год. пів до 5 попол.

СПОРТ

Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна".

В неділю 15. II. відбулися в салі „Української Бесіди" річні Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна" у Львові при доволі численній участи членів. Збори ці, з уваги на 20-ліття „України", можна вважати ювилейними.

Отворив збори короткою промовою голова Т-ва дир. М. Лазорко, після чого провідником зборів вибрано д-ра Ів. Німчука, який покликав на секретаря п. Р. Ластовецького. Після прочитання і прийняття протоколу з минулорічних Заг. Зборів присутні вислухали з увагою короткого, але незвичайно змістовного реферату п. Евгена Бирчака, в якому він подав нарис історії Спорт. Т-ва „Україна" за останніх 20 літ. Реферат цей заслуговував би на опублікування.

З черги Збори вислухали звідомлень голів поодиноких секцій Т-ва, з яких звідомлення з діяльности секції копаного м'яча (п. Е. Чучман) і секції гаківки (п. О. Радловський) були опрацьовані незвичайно солідно, з усіми подробицями. Зі звідомлення п. Чучмана видно, що секція копаного м'яча мала в м. р. три, а по правді чотири дружини, в яких виступало до змагань аж 66 змагунів. Усіх змагань було 55, з чого I. дружина розіграла 31, II. — 17, III. — 7 змагань. Перша дружина „України", якій Виділ присвячував найбільше уваги, сповнила тільки частинно своє завдання, що й відбилось не тільки справоздавець, але й численні промовці в пізнішій дискусії. Кінець-кінців у табелі мистецтв львівської А-класи наша дружина заняла заслужено третє місце.— Краще списалася секція гаківки, яка, хоч істнує ледви від року, здобула саме перед тижнем мистецтво Б-класи. Ця секція мала 14 активних членів і розіграла в цьому році 15 змагань, з того 6 за мистецтво. — Звідомлення з діяльности легкоатлетичної (в якій вправляли м. р. й жінки) і секції відбивани зложив п. Верхола, який опісля представив також господарський звіт. Звідомлення з діяльности пінг-понгової секції зложив п. Лінницький. Секція наколесників, яка в попередньому звітовому році проваляла широку діяльність, розвивалася в м. р. слабо наслідком виїзду зі Львова кількох найрухливіших її членів.

Після того складав ще секретарське звідомлення п. Бирчак, а звідомлення касове скарбник Т-ва проф. А. Ковалисько. З останнього ми довідалися, що Т—во мало в м. р. кругло 35.000 зол. обороту. Окремо прочитав проф. Ковалисько виказ жертводавців на тренера й інші потреби Т-ва разом з жертвованими ними квотами, яким Збори висловили подяку бурливими оплесками, а потім ще й в окремому внесенні.

Після вислухання короткого звідомлення лікаря Т-ва д-ра Саламанчука про фізичний стан наших змагунів поставив дир. Колтунюк ім. Провірної Комісії внесення, щоби Збори уділили Виділові абсолюторію і зложили проф. Ковалиськові подяку за зразкове ведення касових книг.

Перед приступленням до дискусії вибрано комісію-матку (о. Бучацький, п. Назар, п. Кобзяр). В незвичайно річевій і цікавій дискусії, в якій порушено багато актуальних справ, забирали голос: дир. Колтунюк, д-р Саламанчук, п. Вербицький, п. Радловський, д-р Войтович, п. Верхола, п. Чучман, дир. Лазорко й інші.

Після закінчення дискусії й ухвалення абсолюторії вибрано однодушно новий Виділ Т-ва, склад якого подали ми перед кількома днями.

При внесках Збори ухвалили подяку Союзові Українських Купців за безкорисне відступлення для потреб Т-ва своєї домівки, а всім жертводавцям за матеріяльну підтримку змагань Т-ва.

—o—

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Японський театр".

Субота, 21. лютого, година 3·30 попол. і 7·30 веч. „Японський театр".

Неділя, 22. лютого, година 3·30 попол. і 7·30 веч. „Японський театр".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Субота, 21. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 20. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Субота, 21. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Жінка з брук".

КОЛЬОСЕЙ: „Життя починається завтра" (Бенкрофт). „Шорах скорше" (Гар. Льойд).

ПЕВ: Звукова фільма: „Тигриця" (Люпе Велєз, Колін Мур). „За кулісами кабарету".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Король Парижа" (Іван Петрович).

ОАЗА: Звукова фільма: „Тройка".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Вацлав Буріян).

ПАН: „Динаміт".

ПАСАЖ: „Кровавий порахунок". „Раз у житті" (комедія).

ПРОМІНЬ: „Останній привід поруч. Чоппи".

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання". — „Заборонені годинки".

ХИМЕРА: „Паперовий коханок".

СТИЛЕВЕ: „Анна Кареніна" (Ґрета Гарбо, Дж. Гільберт).

УТІХА: „Нічна пригода" (Карльо Альдині). „Бригадієр Жерар" (Род ля Рок).

Програма радіо.

Пятниця 20. II. 1931.

Варшава (1411,7) 20·15 Симф. концерт **Гельсінгфорс** (921,4) 17·25 Марті Ганаляєн Віольончеля, 19·30 Концерт. **Берлін** (419) 17·35 Адельгайда Марнет „Австр. нар. пісні", 20·30 Премієра „Остання дія". **Рим** (441,2) 17·00 Концерт, 21·35 Симф. концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Камер. музика. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля, 20·30 „Польська кров" оп. Недбала. **Будапешт** (550,5) 18·45 Циг. орх. Кіша. 19·30 Опера. **Харків** (937,5) 15·00, 19·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 21·45 Фортепіян, 22·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·30 Концерт, 18·30 Хор, 19·00 Концерт для молоді. **Мілян** (500,8) 12·15 Муз. вспч., 21·30 Концерт солістів.

Субота 21. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Авдиція і концерт, 20·30 Спів Марії Либи, 22·15 Шопенівський концерт. **Льондон** (261,3) 16·05 „Мадам Батерфлай". **Мінхен** (532,9) 17·30 Шубертові пісні, 19·30 „Студент-прошак" оп. Мілекера. **Гамбург** (372,3) 20·00 „Почтальон із Льонжюмо", оп. Адама. **Відень** (516,3) 20·00 „Небожеська комедія" др. поема Красінського. **Рим** (441,2) 20·45 Трансмісія опери. **Мілян** (500,8) 20·45 „Нарешті сам" оп. Легара **Гельсінгфорс** (921,4) 17·30 Арфа, 19·30 Концерт із церкви св. Івана **Будапешт** (550,5) 9·15 Військ. орх., 18·00 Вальси й оп. фрагменти, 20·30 Віденський хор. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт, 20·00 Симф. музика. **Ленінград** (1000) 15·00, Квінтет Кореякова, 16·30 Година Аренського (спів і музика), 19·00 Грузинська музика. **Москва** (1481) 10·00, 15·00, 21·00 Концерт, 12·00 Симф. концерт, 19·00 Концерт для села, 20·30 Транс. по німецьки і есперантськи. **Париж** (1724,1) 10·00 Симфон. концерт, 17·30 Танц. музика, 18·00 Концерт із театру „Дю Шателе", 21·45 „Опен сез" авд., 22·30 Попул. концерт. **Мор. Острава** (263,4) 22·25 „Акробат" оп. Провозніка. **Букарешт** (394,2) 16·00 Рум. музика. **Берлін** (419) 17·55 „Веселий хор співа", 21·10 „Фінал" радіоорх., до 0·30 Трансм. з Опери. **Стокгольм** (415,4) 16·00 Музика у Гетеборгу, 19·00 Концерт із церкви в Умеа.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця 20. II. 1931.

12·10, 19·55 Грамофонові плити. 15·50 Лекція форт. 17·45 Концерт акад. хору. 20·15 Симфонічний концерт. 23·00 Авдиція з Вильна.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На „Рідну Школу" зложили в золотих ВП.: Інж. Ю. Мудрак — Львів 23 замість вінка на домовину бл. п. Василя Білецького, інж. Семен Котар — Пулави 15, призначених памяти погибшого на війні брата Івана; Сестрінки бл. п. Мелиті Баньковської — Львів 20, замість вінка на могилу Покійниці; Іван Дзиндра — Львів 10, замість букета для дружки з нагоди вінчання ВП. Наводницьких. **Замість святочних і новорічних побажань:** інж. Михайло Кравців — Стрий 5; Михайло і Марія Ширі зраз з дітьми 5; Іван Сколик і Степан Шуровський — Коломия по 3; Богдан Печерський — Бучач 5; Федір Савчук — Пьотрків 3; о. Роман Рубель — Пасічна 2; Карло Янковський — Дембіца 2. — ВП. Жертводавням складає щиру подяку — **Головна Управа.**

Подяка. ВП. Інж. Іванові Котилюкові за жертву 50 зол. на знищену читальню „Просвіти" в рідних сенах Германові видія читальні складає сердечну подяку і просить ВП. інших громадян, щоби жертвували щонебудь на відбудову знищеної читальні в Германові. Жертви просимо слати на адресу: Видія читальні „Просвіта" в Германові, почта Гаї коло Львова.

У Дрогобичі отворив Преосв. Перемиський Епископський Ординаріят з днем 1. лютим 1931 р. Малу Духовну Семінарію з плином науки гімназій класичного давнього типу з клясами IV., V., VI., VII. і VIII. в цілі підготовки кандидатів для духовного знання. Охочі мають нетайно, найдальше до 28. лютим п. р. заголоситися до вписів під проводом батьків у канцелярії Ректорату в будинку б. української гімназії при Сніжній вулиці і принести з собою метрику народин, останнє шкільне свідоцтво, посвідку щіплянки віспи й свідоцтво моральности.

1516 1—2 Ректорат.

Ювилейний конкурс „Червоної Калини". В 1931 р. минає 10 літ від основання видавничої кооперативи „Червона Калина". Щоби краще закріпити в памяти широких кругів читаючого громадянства ці десяті роковини істнування першої української видавничої кооперативи, управа Видавництва вирішила проголосити ювилейний премійовий конкурс, в якому приймуть участь члени кооперативи та постійні покупці видань „Червоної Калини", які закупили Є. Чикаленка: „Щоденник", памятковий велику книгу, незвичайно цікаву, правдиву сенсацію на книгарському ринку. „Щоденник" Є. Чикаленка, великого громадянина й діяча, обіймає у формі щоденних записок важливі події з українського життя, даючи довгу низку блискучих характеристик осіб, з якими доводилося авторові зустрічати. Чикаленко є не тільки прекрасним обсерватором життя й людей, але й небуденним стилістом. Читається цей „Щоденник" як найкращу повість. На конкурсові премії видавництво призначує: 1) 30 нагород по 50·— зол. на закупно книжок нашої кооперативи або чужих видавництв після власного вибору для доповнення бібліотеки. 2) 30 нагород, як уділи в кооперативі „Червона Калина", щоби дати нагоду набувати всі видання „Червоної Калини" за половину ціни. 3) 30 нагород — заплачена цілорічна передплата „Літопису Червоної Калини", щоби щасливий учасник конкурсу міг протягом цілого року читати безплатно один з найпоширеніших українських журналів. 4) 30 нагород — цілорічна передплата „Літературного Наукового Вістника". 5) 30 нагород — цілорічна передплата „Зиза". Ціна „Щоденника" 14 зол., для членів 7 зол. 1506 3—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛІЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровські і Розважевські, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія. — 1447 2—?

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде модельєт з Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і провінціональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 9—10

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

ВДОВА старша, розуміється на кухні і господарстві, пошукує місця. Лише на північ. Львів, Пашна Берест. Унії (Pl. Unji Brzeskiej) ч. 3. у Домарацького. 1518

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

„MROZOL" ГОЖЕЦЬКОГО

маєть на відмороження.

Рескр. Мін. Здор. ч. 28.

Запобігає відмороженню, лічить рани з відмороження та усуває сверблячку шкіри. 1340 3—8

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:

Ausland - Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: Berlin, N-c 3.111. 64—?

„КІНО" ч. 4. — вже в розпродажі. — Можна дістати по всіх книгарнях і кіосках.

Річна передплата 12 зол., піврічна 6 зол., а чвертьрічна 3 зол.

Річні передплатники одержують даром комплет з 1930 року.

Всі, кому лежить як серце розвиток нашої рідної фільми, вступають в наші ряди. 3—?

Адреса: „КІНО" — Львів, Бінхарська 8. I. п.

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До зв'язків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла"

Львів, Ринок 10, II. п.

або в книгарнях.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 40 (12.696). Львів, неділя 22. лютого 1931. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Лише легкодух не думає про завтра.
Розумна людина забезпечує свою і своїх близьких будучність тим, що складає свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (з телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вклади ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

СТУД. ОРГАНІЗАЦІЯ „ТОРГОВЕЛЬНИК"
улаштовує
22. лютого 1931. 22. лютого 1931.
Останню карнавалову ніч
в салях „УКРАЇНСЬКОЇ БЕСІДИ" (Народний Дім).
1485 Запрошення в книгарні ім. Шевченка. 3—7

ПОКЛІН.

Львів, 20. лютого 1931.

В дні 24. лютого 1931. Нестор наших політиків і народніх діячів, през. **Юліян Романчук,** вступає у 90-ий рік життя. Ця одна дата вистарчає, щоби схилити в найбільшій пошані голову перед довголітнім народнім провідником, якого благословенно довге життя таке пребогате всестороннім трудом для українського народу.

На очах і при діяльній співучасти Юліяна Романчука українська Галичина приходила до національної свідомости, визволювалася з пут темряви й вікової неволі. Огник національної думки, кинений у галицьку пітьму Маркіяном Шашкевичем і товаришами, зрив „весни народів" наддунайської монархії в 1848 р., животворний подих творчости Шевченка — ось передетапи емансипаційних змагань українського народу на Галицькій Землі, які дістались у спадщині полодому поколінню шістьдесятників. А серед того покоління вперше виходить на публичну арену наш Ювилят, Юліян Романчук.

Організаційний хист, велику робучість проявив Романчук уже на шкільній лавці. Вже тоді гуртував він своїх товаришів і видавав учительський орган. Пізніше, як молодий учитель гімназії, посвятився з захопленням педагогічній діяльности. На становищі педагога виховав він цілі кадри ідейних українців, а крім того зладив цілу низку шкільних підручників, до яких ввів чисту народню мову. Історичною заслугою Ювилята є введення ним (і пок. Олександром Барвінським) фонетичного правопису до шкіл (1890) і живої української мови до шкільних книжок. Немалою заслугою Романчука є також дешеве видання цілої низки наших класиків у видавництві „Просвіти" п. з. „Українська Письменність".

При діяльній співучасти Романчука основувався у нас майже всі старші центральні установи: Просвіта, Т-во Шевченка, Рідна Школа (тоді: Руске Т-во Педагогічне) й інші. В Просвіті він якийсь час і головував. Романчук від перших днів працював у нашому органі, а ще передтим був редактором „Правди", опісляж (від 1879 р.) видавав „Батьківщину", популярний селянський орган, який у пробудженні наших народніх мас відограв величезну ролю. Крім того писав статті до чужих газет (головно німецьких), видавав політичні брошури і взагалі забирав у пресі часто слово, особливо тоді, коли бачив, що воно може служити трибуною для ідей, яким він віддав на службу своє життя.

І хоч не було в 70-их і 80-их роках мин. століття такої народньої роботи, за яку не брався Романчук, що вже тоді вибивався на чоло чародовців у Львові і в краю, то безперечно найбільшу діяльність розвинув він на полі політичному. Вихований в тісному галицькому середовищі, не маючи ніяких живих, кращих взірців і ніяких попередників, вкінці примушений робити звичайну, чорну роботу — не був Романчук трибуном народніх мас у нинішньому розумінні, не був теж новочасним політичним організатором з розмахом і широким горизонтом. Своїм світоглядом, характером, вдачею і практичною роботою належав наш Ювилят до поміркованих, зрівноважених, завсіди обережних діячів, що ведуть свою ідейну працю чесно, широ й віддано; в тих відносинах, які у нас були, не мав він ні сили ні змоги перейти духово в цілій повноті на новочасний політичний шлях.

Заслуги Романчука на політичному полі великі. Перші народні віча з початком 80-их років, основання першого українського краєвого політичного товариства „Народна Рада" у Львові (1885) і цілого ряду повітових політичних товариств, а дальше широка його діяльність у галицькому соймі (від 1883 року) й австрійському парляменті, як речника українських домагань і керманича нашої політики — це карта його трудящого життя, записана справді тревалими буквами. А в усій тій довголітній діяльности клав Ювилят найбільшу вагу на громадження сил і на їх консолідацію внутрі — для більшого успіху у своїх виступах назовні.

З року на рік зростав гурт однодумців Романчука, молодих, активних українців. Явились нові, свіжі сили, що станули разом з ним до праці. І хоч тодішня наша політика довший час не мала ясної фізіономії, хоч не було тоді у нас також модерно зорганізованої партії, то все таки т. зв. „нова ера" з 1890 р. (угода радше з австрійським урядом, як з поляками) принесла нам деякі користи. Бож тоді саме введено остаточно народню мову і фонетичний правопис до шкіл, тоді й визнано українців (народовців) представниками народу. Коли зважити, що до того часу панувала у нас майже всевладно мертвеччина в школах і москвофільство у приватному житті, то ці здобутки не були такі вже маловажні. Одначе коли небавком виявилося, що друга сторона не схиляється до ніяких поважніших уступок в користь нашого народу, Романчук перейшов знову до опозиції і закинув думку про порозуміння з поляками, уважаючи „нову еру" пробним кроком, що не довів до бажаної мети.

В тому саме часі основуються у нас уже модерні політичні партії, які розпочали масову агітацію між народом. Зі створенням національно-демократичної партії (грудень 1899) наше ціле життя ввійшло на нові шляхи. Ця партія перевела політичну організацію цілого краю притягаючи до неї найширші маси народу. І саме нац.-демократична партія причинилася у львівній части до того, що українські селянські маси в Галичині вступили на шлях новочасної політичної боротьби. А на чолі Нар. Комітету і нової партії стояв, поруч молодших, наш Ювилят, що від наш нарід від успіху до успіху.

До масової політичної агітації в часі рільничих страйків (1902), в часі агітації за виб. реформою (1905 і 1906) та в часі перших загальних виборів до парляменту (1907) Романчук особисто менше мішався. Але вагу такої акції доцінював уповні.

Вибраний 1907 року до парляменту, Романчук станув на чолі української парл. репрезентації. Але небавком обняв він почетний пост віцепрезидента парляменту (від 1910 р.), задержуючи його аж до розвалу Австрії. Головство парл. репрезентації обняв по нім д-р Кость Левицький, що небавком, після уступлення посла Е. Олесницького, станув теж на чолі Українського Клюбу в галицькому соймі.

В часі світової війни Ювилят працював у Відні в Запомоговому Комітеті (як його голова) і в парл. репрезентації. На короткий час (на переломі 1916—17 рр.) станув був знову на чолі парл. репрезентації. Від 1918 р. проживає спокійно у Львові, де виступав прилюдно тільки раз, відібравши відому присягу після рішення з 14. березня 1923 р. на площі св. Юра.

Понад пів століття потрудився Юліян Романчук на народній ниві. Спершу як рядовий робітник, потім як провідник. Розбурхуючи самопосвятний ідеалізм та активність, не ганяючись ніколи за надзвичайними почестями, богацтвом і впливами, завсіди поважний, скромний, всією душею відданий своєму народові, людина чистих рук і твердої віри в оконечну мету — може він стати зразком і прикладом для молодого покоління, для нас всіх. Тому тішимося, що можемо бачити між нами Того, що своєю особою лучить нас, молодше покоління, з першими починами нашого відродження і клонимо наші голови перед патріяршою постатю і великими заслугами для народу Юліяна Романчука.

Думаємо, що будемо виразниками цілого українського загалу, коли побажаємо сідоглавому Ювилятові прожити ще многих літ. Від себеж вискажемо горяче побажання, аби наш Ювилят списав спомини зі свого богатого в діла й досвід життя — в науку сучасним і майбутнім поколінням.

Криза й шляхи хліборобства.

(Кореспонденція з Волині.)

I.

Тяжка господарська криза привела селян-рільників північно-західніх земель на край руїни. Це не „красні слівця", а страшна дійсність. І коли ця дійсність не проймає жахом суспільности, то лише тому, що вона не в силі уявити собі всього розміру того параліжу, який усе ширше й сильніше охоплює селянина-хлібороба.

Уявім собі. Купив селянин свинку, цілий рік годував і після року бере за неї стільки, скільки сам заплатив. За пару коней дістає стільки, скільки заплатив за одного. А зібравши плоди своєї земельки, не може покрити коштів продукції. В тойже час необхідні видатки залишаються майже ті самі: податки, а також сіль, нафта, сірники й інші найпотрібніші в родині й господарстві річі вимагають від нього готівки в цьогорічних розмірах.

Трагедія селянина-хлібороба власне й полягає в тому, що **сума всіх його прибутків не покриває суми всіх його неминучих видатків,** залишаючи дуже мало або й зовсім нічого не залишаючи на його прожиток з родиною. Звідси випливає для нього ділема: або голодування або заборгованість з екзекуціями й ущупленням а навіть і цілковитою втратою варстату праці.

Наслідком такого критичного положення є апатія, розпука, опускання рук, резигнація, очікування „кінця світу", сектанська втеча від усього реального в хоробливий містицизм і т. п.

Рік тому нашому селянинові з усіх боків кадили: зменшуй збіжеву господарку, розвивай скотарство, плекай свині, птиці, городину й т. д. А що йому порадите сьогодні? І чому він сьогодні повинен цим радам більше вірити, ніж торік? Звідси навіть збайдужніння до агрономів, до друкованого слова, удосконалень і т. д.

Протягом останніх десяти років, завдяки праці української інтеліґенції, наше селянство перейнялося деякою вірою в знання й зробило деякий поступ у господарстві. Тепер воно тратить це велике культурне придбання. Вложена в сільсько-господарський поступ тяжка праця інтеліґенції йде намарно, тратить вартість в очах селянства. І це є найстрашнішим явищем наших днів.

II.

Звичайно, мілїонові маси селян-хліборобів не можуть у всьому своєму числі поринути в хаплях господарського регресу. Деяка частина господарів буде борикатися з кризою й пробиватися через неї до світла й поступу.

Одно їм потрібне для цього — вказання шляху до спасенного берега в будучині.

Для цього шляху й розгорілася (понад головою мешасного хлібороба) не абияка бо-

ротьба, що ведеться на північно-західних землях вже від кількох літ. Зударилися тут дві ідеї з нерівним опертям і засобами. Одна з них належить українцям, друга — неукраїнцям; одна виросла з землі, друга йде згори.

Українці бачать один лише шлях не тільки до врятування селянського хліборобства, але й до його розвитку й розквіту — шлях організованої самодіяльности хліборобських мас, змобілізування розпорошених господарських сил, енергії і гроша, словом шлях активізації всіх хліборобських одиниць.

Українці опираються в своєму твердженні на те, що під цю пору (а може й ніколи) ні держава, ні самоврядування не будуть всилі підняти сільське господарство при пасивному стані самих хліборобів; не зможуть видобути з себе стільки духовних і матеріяльних засобів, щобн подужати працю за безчинні мільони.

Інші твердять, що можна обійтися (можливо, що лише на наших землях) без зорганізованої маси хліборобів та їхньої самодіяльности та що всю керму господарським поступом повинно взяти в свої руки самоврядування.

Минулий рік був роком скріпленого переведення в життя ідеї розвитку рільництва руками повіт. соймиків. Вони повинні були зацікавитися хліборобством, розширити свій апарат, робити досвіди, виставки, висилати екскурсії і т. д. А головне — мусіли повірити, що всилі доконати чуда: мільони зруйнованих селянських господарств обернути, як у казці, в багаті й рентовні фабрики хліба, мяса, овочів і городини.

Чого тут більше — справжньої віри в свою ідею й сили чи ділетанської самопевности — залишаємо не питання відкритим.

Скажемо лише про те, що вже на початку цього бюджетового року ідея заступити працю самодіяльних зорганізованих мас працею соймиків заломилася.

Переглядаючи бюджетові преліміпарі соймиків на 1930/31 рік, ми не тільки не бачимо ширшого розвернення агрікультурної акції і двигання поступу, але навпаки, спостерігаємо звужування їх до розмірів дрібних паліятивів. Переводиться навіть редукція агрономічних сил (соймики ковельський, кремянецький і інші). Та інакше й не може бути, бо сили й спроможности самоврядування були переоцінені, а значіння й ролю самодіяльности зактивізованих і зорганізованих мас не тільки не доцінено, але й знехтовано.

Взагалі ідея сконцентрования в самоврядуваннях усіх ниток хліборобського життя мільонів селян та всіх двигунів агрікультурного поступу вже при першому зударі з реальним життям виявила свою утопійність.

Цікаво, що майже всі повітові соймики після цього удару раптом перекинули свою увагу на приспішене закладання повітових комунальних кас та на розширення операцій тих кас, які вже істнують. Мета ясна: бодай за посередництвом гроша мати вплив на дальший хід сільсько-господарського життя. Одночасно є це доказом зречення своєї віри у всемогутність самоврядувань і визнання ваги самодіяльности рільників, для якої-то самодіяльности й видавати-муть позички. Лише — рільників не зорганізованих у хліборобських і кооперативних організаціях, а розпорошених, позбавлених почуття й можливостей збірної самодіяльности.

Короткий, але сумний досвід централізації хліборобського поступу в руках самоврядувань ще раз переконує нас, що український шлях відбудови й розбудови сільського господарства — шлях скупчення для праці всіх творчих сил і організованої самодіяльности мас — є одиноким правильним, природним шляхом. Робота самоврядувань всилі виявитися лише в підпомаганні цієї самодіяльности, в постачанні необхідної цьому велитенському механізмові енергії, себто засобів до праці.

Наші хліборобські маси й їхні інтелігентні провідники на цей шлях самодіяльности мусять стануги негайно, щоб уникнути повної руїни хліборобства й зберігти грунт для поступу.

Над цим питанням час уже задуматися й самоврядовим діячам. Лише саме наше селянство в своїх українських агрікультурних і рільно-кооперативних організаціях може найти сили для двигнення підупавшого та зруйнованого хліборобства.

М. Зарічний.

На господарські теми.

З голосів української економічної преси про знижку цін.

У „Господарсько-Кооперативному Часописі" з 22. лютого ц. р. читаємо на тему знижки цін на продукти першої життєвої необхідности слідуюче:

„Говориться тепер богато про знижку цін. Одні — в першу чергу кооператори — беруть це поважно та уважають знижку цін на промислові продукти *конечністю*. Твердять, що доки не наступить зрівнання цін промислових продуктів і плодів сільського господарства, доти *нема мови про те, щоби злагіднилася господарська скрута*. Але є другі — це ті, які говорять про знижку цін, але уживають цього гасла більше *для доброї слави*, як для поважного переведення діла.

„Ось трапився випадок, що до „Маслосоюзу" звернувся один з дільницевих комісаріятів у Львові, щоби „Маслосоюз" негайно обнижив ціни масла, бож має бути... загальна знижка цін. Там стрінувся, очевидно, з рішучою відправою і вияснепням, що не вийде на добро дальша знижка цін хліборобських продуктів, дальше обезцінювання плодів села, якими є масло і набіл, та що *ціллю знижки цін є власне обнизити ціни промислових, а не хліборобських продуктів*. Теж ціла суть і вартість цілого питання знижки цін: *знизити ціни на промислові продукти до вартости продуктів хліборобських*, які впали нижче ціх коштів, які в їх випродукування мусить вложити хлібороб. Це образок, як розуміють знижку цін у нас...

„Але ось читаємо в часописах, що урядові круги закликають до знижки цін на промислові продукти. Коли приглянутися ближче народньому господарству Польщі, то ясно бачимо, що *одним з найбільших підприємців і продуцентів є власне сама держава*, а виконавцем чи заваджуючим їх є сам уряд. Бо дивімся тільки, що в його руках є залізниці, почта, телеграф, телефон, монополі: горівчаний, тютюновий, сірниковий і сільний, то бачимо, що *коли знижка цін стосувалаб ці власне державні підприємства, то вона відбилась би дуже корисно* і зразу на приватній торговлі і промисли цілої держави".

„На жаль, тут не бачимо, щоби уряд ставився у своїх підприємствах до справи знижки цін так, як це поручає зробити іншим підприємствам. *Не знижено досі цін ні на один з монопольових товарів, а навпаки* з новим роком *піднесено ціни* на найконечнішний на селі продукт: *сірники*. З того виходить, що знижку цін поручається, але її не переводиться у державних підприємствах.

„З двох наведених примірів бачимо, що в першому випадку зайшов факт *повного незрозуміння* цілої справи знижки цін, а в другому *нема цього приміру*, який мав би виказати всім громадянам в державі, що *знижка цін є не тільки обов'язком горожан, але й державних підприємств*. Не диво тому, що справа знижки цін поставлена зразу хибно, не переводиться в тих розмірах, як це є конечне. А що справа господарської скрути і головного засобу її направи — знижки цін — є надзвичайно пекучою, про це свідчить *страшна нужда*, яка панує на нашому селі. Можливо, що кермуючі чинники цієї нужди не бачать, можливо, що вона не пробивається туди, де про неї найбільше мусіли знати. Однак її наслідки є страшні. От читаємо в часописах, що в околицях Пинська на Поліссі повернули люди до давних личаків, а скіряної обуви не подибаєте вже ніде по крамницях. Через знижку цін на збіжа й інші сільсько-господарські продукти дійшли селяни до того, *що не мають за що купити обуви*. Цей страшний факт повинен чейже досить добре представляти теперішний стан хліборобів, а зокрема українського села.

„Чиж при такім стані села можна ще знижувати ціни на масло і набіл, як цього домагався один з комісаріятів у Львові? Мабуть нема тут ні крихітки зрозуміння для того, що село в страшній нужді та що *знижка цін мусить обняти промислові продукти*, а натомість всі *сільські продукти мусять конечно в цінах звижкувати*. Без цього будуть скоро ходити в личаках не тільки ті білні українські селяни на Поліссі, але й ті, в яких руках сьогодні промисл і торговля.

„Тому ми, кооператори, ставимо ясно справу: або *знижка цін чесна і щира на промислові і звишки на хліборобські продукти*, а тоді поправа господарської скрути, а коли тільки іграшка, то тоді перед нами та майбутність, що будемо всі ходити в личаках, а господарський лад в краю *невідклично зачигається*".

Напад на поїзд.

7. км. від Бигдощі на товаровий поїзд, що складався із 100 вагонів, навантажених углям, напало ок. 60 людей із дрючками. Вони здержали поїзд, побили залізничників і ограбили поїзд. Поліція зловила кількох напасників. Напасники забрали ок. 150 сотн. вугля і кілька інших товарів.

При надмірній товщині, артретизмі і цукровій недузі, природна гірка вода **„Franciszka Józefa"** скріплює зіпання шлунка, кишок та влекшує травлення. 346

Реєстр росте...

Дальші розвязування українських товариств у Городенщині.

До цілого ряду розвязаних товариств у Городенщині долучуються в останньому часі дві свіжо розвязані читальні, а саме: в Серафинцях на вознесенському куті й у Вербівцях. Згадані читальні належали до найкращих у повіті і дуже гарно розвивалися. Але прийшла т. зв. „пацифікація", а з нею різні „ревізії" і інші „чуда". Воєвідство, не провірпвши справи, не переслухавши свідків, розвязує тепер одно товариство за одним, бо мовляв. „stowarzyszenie angażuje się w akcji wywrotowej". Очевидно, проти рішень Воєвідства внесено як слід умотивовані рекурси до Мін-ва Внутр. Справ. Одначе чи то щось поможе, побачимо.

Реєстр розвязаних у нас товариств завсдно росте. Це вже шестий випадок у Городенщині!

Нижче подаємо повний текст рішень про розвязання читалень у Серафинцях та у Вербівцях:

I.

Starosta Horodeński Nr. III. 5/8. Horodenka dnia 28. stycznia 1931. Do Zarządu Czytelni Proświty w Serafińcach kąt Wozneseński, na ręce przewodniczącego p. Teodora Burnadza.

Zawiadamiam, że Pan Wojewoda Stanisławowski reskryptem z dnia 22. stycznia 1931. Nr. B. B. VIII. 14/31. orzekł na zasadzie §§ 24. i 25. ustawy z dnia 15. listopada 1867 austr. Dz. u. p. Nr. 134. rozwiązanie stowarzyszenia Czytelni „Proświta" w Serafińcach (kąt Wozneseński), powiat Horodenka, którego statut przyjął do wiadomości dnia 4. marca 1925 do Nr. 3010/Pr. b., ponieważ stowarzyszenie to przekracza określony statutami swój zakres działania oraz nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia.

W szczególności stwierdzonem zostało, że rzeczone stowarzyszenie, którego istotnym celem w myśl § 1. jego statutu jest szerzenie oświaty, wkroczyło na tory działalności politycznej o charakterze wybitnie antypaństwowym. Dowodem tego jest fakt znalezienia przez organ bezpieczeństwa w lokalu stowarzyszenia w czasie rewizji, przeprowadzonej w dniu 2. października 1930, bloczków przeznaczonych do zbiórki pieniężnej na cele t. zw. „Bojowego Fondu". Funduszy uzyskane ze sprzedaży tych bloczków obracane są na akcję terrorystyczno-wywrotową, godzącą w byt i całość Państwa. Ponadto znaleziono ładunek materjału wybuchowego, wraz z lontem, identyczny z materjałami używanemi przez sabotażystów w powiecie horodeńskim do podpalania stert zboża. Powyższe okoliczności świadczą o współpracy tego stowarzyszenia z czynnikami sabotażowemi.

Od niniejszego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które podać należy do Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie w terminie dni 14, licząc od dnia następującego bezpośrednio po dniu doręczenia niniejszego orzeczenia.

Równocześnie postanowił Pan Wojewoda po myśli art. 87. ust. 4. rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 22. marca 1928. Dz. U. Nr. 36. poz. 341. że decyzja niniejsza jest natychmiast wykonalną, ponieważ wydaną zostaje w interesie publicznym.

Równocześnie w wykonaniu powyższego reskryptu zarządzam natychmiastowe protokolarne ustalenie i zabezpieczenie majątku rozwiązanego stowarzyszenia oraz opieczętowanie jego ksiąg i dokumentów. — Za Starostę: Trytek mp.

II.

Starosta Horodeński Nr. III. 5/7/31. Horodenka, dnia 28. stycznia 1931. Do Zarządu Czytelni Proświty w Wierzbowcach na ręce przewodniczącego p. Ilka Seredy.

Zawiadamiam, że Pan Wojewoda Stanisławowski reskryptem z dnia 22. stycznia 1931. Nr. B. B. VIII. 11. orzekł na zasadzie §§ 24 i 25. ustawy z dnia 15. listopada 1867 austr. Dz. u. p. Nr. 134. rozwiązanie stowarzyszenia Czytelni „Proświty" w Wierbowcach, powiat Horodenka, którego statut przyjął do wiadomości dnia 24. stycznia 1925 do Nr. 779/Pr., b. ponieważ stowarzyszenie to przekracza określony statutami swój zakres działania oraz nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia.

W szczególności stwierdzonem zostało, że rzeczone stowarzyszenie, którego głównym celem jest w myśl § 1. jego statutu szerzenie oświaty, wkroczyło na pole działalności politycznej o charakterze antypaństwowym. Dowodem tego jest znalezienie przez organa bezpieczeństwa, w lokalu stowarzyszenia, w czasie rewizji, przeprowadzonej w dniu 5. października 1930, dwóch bloczków służących do zbierania datków na t. zw. „Bojowyj

fond". Fundusze w ten sposób uzyskane są przeznaczone i używane na akcję terrorystyczno-wywrotową skierowaną przeciw Państwu. Powyższy fakt świadczy, że stowarzyszenie wzgl. jego członkowie angażują się w akcji sabotażowej, a lokal stowarzyszenia ułatwia pracę konspiracyjną.

Od niniejszego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które podać należy do Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie w terminie dni 14-tu, licząc od dnia następującego bezpośrednio po dniu doręczenia niniejszego orzeczenia.

Równocześnie postanowił Pan Wojewoda po myśli art. 87. ust. 4. rozporządzenia Prezydenta R. P. z 22. marca 1928. Dz. U. R. P. Nr. 36. poz. 341., że decyzja niniejsza jest natychmiast wykonalną, ponieważ wydaną zostaje w interesie publicznym.

Równocześnie w wykonaniu powyższego reskryptu zarządzam natychmiastowe protokolarne ustalenie i zabezpieczenie majątku rozwiązanego stowarzyszenia oraz opieczętowanie ksiąg i dokumentów. — Za Starostę: Trytek mp.

*

Як сказано вже на вступі, при ревізіях у згаданих читальнях діялися різні чуда. До того слід замітити, що ревізії ті відбувалися у відсутности когонебудь з членів виділу. Побачимо, як до цього рішення Воєвідства поставиться Мін-во Внутр. Справ у Варшаві.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

ОСТАННІ ВІСТИ

З КОМІСІЇ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

Дискусія над експозе мін. Залеського.

У сеймовій комісії закордонних справ ішла 20. лютого дискусія над експозе мін. Залеського.

Пос. Мацкевич (ББ) твердить, що престіж Польщі зріс завдяки політ. консолідації та її сильному урядові, брошури, видавані українцями в Женеві проти уряду не викликали за кордоном більшого зацікавлення. Польща, як безпосередній сусід СРСР не може ізолюватися від нього, тому добре, що СРСР запросили до европейської комісії для участи в студіях над госп. станом Европи. Пос. Ст. Стронський (Кл. Нар.) твердить, що взаємини між Польщею та СРСР повинні бути чимсь сильнішим ніж Келлогів пакт, який знаменито запевнив Польщі мир зі Зх. Державами, одначе не із СРСР. Треба зробити все, щоби відгородитися від внутр. устрою СРСР, а з другого боку треба робити все, щоби світ не думав, що війна між Польщею і СРСР можлива кожної хвилі, бо з такої думки Польща має лише шкоду. Затрівожуюче є, що приятелі Польщі говорять про конечність зміни її кордонів, напр. Пенлеве або Вандервельд заявляють, що Польща одержала забагато територій. У Женеві Польща мала до діла не зі звичайним, а надзвичайним звітом і такого звіту в меншинновій справі в Женеві ще взагалі не було. В Женеві є ціла низка меншинових зажалень. У справі Сх. Галичини є їх 10, 5 від ріжних українських організацій, в тому 3 з підписами д-ра Панейка, з яких одно наводить дослівно лист українських епископів до Ап. Столиці. Шесте зажалення внесло зангл. т-во, а є на ньому 65 підписів послів палати громад, опісля 3 зажалення українських послів і сенаторів польського парляменту. Одно з тих зажалень крім зажалень про Сх. Галичину вводить на женевський грунт також Берестя. Бесідник довідався недавно, що є ще десяте зажалення, знову англійське, дуже широко умотивоване, з низкою підписів визначних людей, м. ін. проф. Гільберта Мюрея та голови меншинової комісії Т-ва Приятелів Ліги Націй льорда Дікенса. З тих 6 зажалень признали вже такими, що надаються до розгляду комісії трьох. Це зажалення із закордону. Три зажалення представництва українського населення признають без сумніву також а так само це 10-те англійське. В квітні вони прийдуть під наради Комітету Трьох у Льондоні. У цьому Комітеті є Гендерсон і представник Італії та Норвегії. Так-то буде в травні звіт про німецькі справи та початок звіту у справі Сх. Галичини. Від 1923 р. до тепер не було в Женеві української справи ні німецької, на яких Польща виходила би некорисно. Що тепер діється у Женеві, а що діятиметься в травні, це не лише зупинення, а й відступ. Міністр Залеський мав зайнятися в Женеві тими справами. Це не був прохід над Леманом, а воно виглядає радше так, що Залеському казали на очах Ліги видряпуватися на Монбляник із мішком на плечах, а в мішку цьому: воєвода Гражинський, мін. Складковський, теперішній уряд і Берестя. Це було завдання, що переступає всяку можливість. Польща мала труднощі й давніше, та тепер ті невдачі збільшаються.

Пос. Недзялковський (ППС) зазначив, що Вандервельд не говорив про Польщу, лише про заслуги версайського договору, який причинився до відбудови Польщі. Вандервельд згадав, що несправедливо приділено Польщі 1/3 меншинових територій. Не він один це говорить. Це говорить не лише багато лібералів Англії та Скандинавії, а також чимало консерватистів і католиків. Та такої думки не можна називати ворожою для Польщі або казати, що це впливи ППС. **Польська держ. політика супроти українців була спочатку ширше закроєна й інакше уявляла собі розвязку української справи, ніж це зробив риський трактат,** який був дише наслідком того, як уложилися реальні сили тоді, як його заключували. Вже тоді чимало евр. політиків критикувало таку розвязку. **Хаос, який повстав довкола Вандервельдової статті, є в звязку з поставленою українською справою на травневій сесії Ліги Націй. Ніодин керовник мін-ства закорд. справ ані відповідальний урядовець не міг уявити собі, щоби пацифікація Сх. Галичини не відбилася за кордоном. Українська справа це міжнародня проблєма, хочаб тому, що в її розвязці заінтересованих є кілька держав. Тому неможливо є вирвати цю проблему з міжнар. терену і міністр мусів рахуватися з сильним ресонансом пацифікації. Отже закид торкається того, що міністр не вважав доцільним протиставитися на внутр. терені тим фактам, яких відгомін мусів передбачувати.** Таксамо як інтервеніовано в справі Берестя, інтелігенція й усі міністри мусіли би реаґувати, коли б були увязнили в Бересті мін. Залеського.

Пос. **Олесницький** (Укр. Кл.) заявляє м. ін. Толеранція це традиція Польщі. Таке говорив міністр. Польський уряд зробив усе, щоби усунути тертя між меншинами. **На жаль мушу ствердити в імені українського населення Сх. Галичини, що так не є. Частину наших жалів мусіли ми внести навіть до Ліги Націй. Мушу зазначити що зобовязання, яке Польща затягнула на осн. закону з 1922 р. в справі автономії для Сх. Галичини та в справі українського університету сталося також міжнароднім, бо Рада Амбасадорів покликалася на нього в 1923 році.** Ми кажемо, що ніодин польський держ. муж. поважно не забрався до полагоди української справи в Польщі. Тимбільше дивне це в потравневих урядів, бо марш. Пілсудський це один із тих небагатьох польських держ. мужів, які як слід оцінили ролю українських справ на всьому Сході Европи, отже теж для Польщі. Бесідник заявляє, що не веде берлінської ні більшовицької політики, лише політику для добра народу.

Пос. Рубель (ББ) сумнівається, чи справа Сх. Галичини стане перед Комітетом Трьох і каже, що предметом меморіялу була не Сх. Галичина а мовний закон з 1924 р. лекс Тугут-Грабський. Звертає увагу, що саботажі, протипольська кампанія і ревізіоністична акція сходиться разом.

ПРОТИПОЛЬСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ГАМБУРЗІ.

У Гамбурзі багато тисячний комуністичний похід безробітних демонстрував перед польським консулятом, відгрожувався польському урядові та консулеві.

—o—

Цілий світ його хвалить!

Кожний мусить пізнати тоалєтове мило Lux. — Єднає воно в собі найвищі прикмети з найнижчою ціною

LUX
ТОАЛЄТОВЕ
МИЛО

НАЙПРИЄМНІШЕ В СВІТІ

НОВИНКИ

— **ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ розсилаємо з нинішнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на березень виносить 5 зол.**

— **Телєф. 2-11. Піскова 22.** „Власна Хата". Фотоґраф **Лев Янушевич.**

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської) тел. 93-21 поручається **П. Т. Громадянству.**

— **Конфіската.** Вчорашне (39) число „Діла" сконфісковане за всю статтю п. з. „Як урядував п. Пилявський". Є це 13-а з черги конфіската в цьому році.

— **Вийшли на волю.** Михайло Чудак, селянин із Борині, арештований дня 25. жовтня мин. року, вийшов на волю з тюрми у Львові дня 20 лютого 1931 р. Рівночасно дякує Вп. панам і д-рові Старосольському, що заопікувалися були ним за весь довгий час його побуту в тюрмі.

— **Засідання Екзекутиви II. Інтернаціоналу.** В днях 21—23. лютого відбувається чергове засідання Виконавчого Комітету Соціялістичного Інтернаціоналу в Цюриху (Швайцарія). Для участи в цьому засіданні Українська Соціял-Демократична Робітнича Партія делеґувала, як довідуємося, свого делеґата в особі д-ра Панаса Феденка.

— **Українка в Америці.** У нюйорському журналї „Каррент Гісторі" в числі за лютий находимо статтю Мільтона Райта з точними інформаціями про т. зв. пацифікацію. — У Массачузетс вийшов збірник п. з. „Історичний Огляд; Причинки до цивілізації" зі статтями про 12 народів; між ними є й стаття про Україну. — В американському щоденнику „Бостон Івінінґ Транскріпт" у числі з дня 23. липня 1930. вся ілюстраційна сторінка присвячена українському хорові під диригентурою о. Йосифа Желехівського і бандуристові Ємцеві. До фотографій додана стаття.

— **Зріст населення в Польщі.** За 9 місяців 1930 р. — як каже статистика — було в Польщі 220.980 шлюбів, 767.104 народин, 363.483 випадків смерти; природний зріст населення — 403.621 осіб. У 1929 р. було 300.625 шлюбів, 987.797 народин, 519.657 випадків смерти, — зріст населення 468.140.

— **Неясна історія.** Процес у Ченстохові проти членів ППС Качика та Чеплінського у вбивстві інспектора Каси Хорих, лікаря та комісаря, не приніс досі ніяких фактів. Обвинувачені відпекуються вини. Качик признається, що є членом ППС, а не терористичної. Наводить свідків, які мають ствердити його алібі. Так само почуває себе невинним Чеплінський. На процес візвали сто свідків; він протягнеться кілька днів.

— **Смерть за лихе свідоцтво.** 17. лютого в Кремянці кинулася під потяг і згинула на місці ученица кремянецького ліцею 14-літня Евгенія Франціг, донька урядовця повітового суду. Причина смерти — лихі успіхи в науці.

— **Душогуб.** 15. лютого в с. Великім Раківці на Кремянеччині господар Андрій Німець у часі суперечки забив палицею Івана Олешука. Німця арештували.

— **Ріжні вістки.** Англійський парляжент більшістю голосів 37 проти 18 відкинув внесок, щоби за прикладом Спол. Держав увести закон про заборону продажі алькоголю. — Тому, що промови папи не чули у всіх країнах, ватиканська радіостація повторила її ще раз у понеділок. — Скількість розводів у Німеччині зростає невпинно. У 1929 р. на 1000 подруж було 29 розводів. — В опері в Шікаго арештували 35 артистів за прилюдне згіршення. — Союз адвокатів у Ню Йорку знову відкинув внесок, щоби приймати в своє товариство жінки. — Президент Гіндербург запропонував зменшити йому пенсію на 20 проц.— Чарлі Чаплін вибирається у Париж. — У Ню Йорку виставлять найдовшу досі пєсу відомого драматурга О'Нейля: її гратимуть три вечорі в черги.

— **Латинка з Москви для Китаю.** При російській Академії Наук Інститут Сходознавства займається питанням переміни китайської азбуки на латинку. Голова дотичної комісії акад. Алексеєв подав до відома справоздання зі своєї праці. Гієрогліфічне письмо, що є досі в Китаю, стоїть на перепоні поширення освіти між простолюддям. Писати гієрогліфами — привілей багатих, бо на це треба довгих літ праці. Китайський уряд є ворогом латинки і взагалі реформи азбуки з політичних причин. Заки не прийде до революції, така зміна там неможлива. Совітські вчені підготовляють латинку вже заздалегідь на прихід китайської революції.

— **Складний процес.** Жінку англійського моряка Оліву Уайт суд присяглих засудив на кару смерти за те, що вбила свою дитину. Присуду не можна було виконати, тому, що вона була вагітна. Цими днями в вязничнім шпиталі вона вродила двійняків. Ця подія повернула в ї бік настрій загалу. Публика почала присилати для засудженої ріжні дарунки та пожертви. „Армія спасення" проголосила для неї в пресі збірку. Одна робітниця, яку 20 літ тому засудили за такий самий злочин, прислала малу підмогу. Присуд для Оліви Уайт вже переміняли на сому вязницю. Гадають, що її-зовсім помилують. Є багаті люди, які хотять заопікуватися її новою парою дітей.

— **Старшина Кружка „Р. Школи" ім. Т. Шевченка** сердечно дякує за уладження Просфори Вп. Панам: Зарицькій, Козачковій, Макарушковій, Морозовій, Терлецькій і Хомиковій. Зокрема висловлює свою щиру подяку Вп. п. Морозовій за всі її заходи і труди. 1524

Вогонь може, але не мусить знищити Вашого майна. Смерть мусить прийти і положити край Вашому життю та Вашій дбайливости за родину. Смерть може прийти кожної хвилини і тому Ви повинні негайно забезпечити родину, подбавши для неї за життєву полісу в Товаристві

„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ, РУСЬКА 18.

З судової салі.

ПРОЦЕС ПРОТИ ПОСЛА В. КОХАНА ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

Пополудньова розправа дня 19. ц. м.

В пятій годині почалися зізнання дальших свідків.

Свід. Франц Добровольський, постерунковий зі Скоморох, зізнає, що на вічу в Городловичах посол Кохан називав поліцію бандитами, які знищили церкву в Павлові, церкву, яка перебула татарів, мадярів, а впала від рук польських поліцаїв. На домагання оборонця д-ра Біляка свідок читає в своїх записках, роблених підчас вказаного віча, той уривок, в якім посол К називає поліцію бандитами.

Обор. д-р Білик доказує, що свідок записав слова, яких посол Кохан не міг сказати, бо слова „неслихани" і „забори" не є українські, а їх свідок цитує як слова підсудного.

Оборонець д-р Глушкевич ставить внесок розслідити, чи записки свідка Добровольського зроблені на вічу, чи аж тепер. Прокуратор противиться внескові, трибунал по нараді цей внесок відкинув.

Свід. Енда Кельман, молода жидівочка зі Сокаля пригадує собі, що посол Кохан на вічу в Городловичах не говорив, що церкву в Павлові зруйнувала „бандитська поліція", але „поліція і бандити".

Свід. Марія Крамер також жидівка, зізнає те саме, що Енда Кельман.

Свід. Данилів Скрина, українець, зізнає також, що слово „бендити" в промові Кохана не відносилося до поліції, лиш до селян, які розбирали церкву в Павлові.

Свід. Катерина Козак, полька, твердить те саме.

Свід. Павло Кінах селянин, зізнає подібно те саме.

Свідок Михайло Кінах заявляє, що він українець, а не русин, бо руси то москалі, та заперечує всі закиди акту обвинувачення.

Свід. Любик Максим твердить, що Кохан говорив на вічу „поліція з бандитами зруйнувала церкву в Павлові", а не „бандитська поліція".

Це саме доказує свід. *Тадей Колна*.

Председник трибуналу, бачучи, що всі свідки боронять Кохана, не питає далі і каже: „Будайте продові" та відсилає їх геть.

Далі переслухано свідків у справі віча в Сільці.

Свід. Микита Зварюк, урядовець зі Сокаля, твердить, що посол Кохан говорив на вічу лише про кооперацію і освіту. Посол К говорив, що ми українці повинні собі створити власну хату, себто стати економічно незалежними, але про українську державу при тім не думав.

Свід. Мих. Терен на запит председника, чи посол К говорив „ми українці в неволі і мусимо ту неволю скинути", відповідає: „Ні, посол К. так не говорив!". Цей самий свідок на запит оборонця д-ра Шухевича, чи правдою є те, що каже акт обвинувачення, начеб то посол Кохан виступав проти жидів, відповідає: „Ні, ніколи!".

Свід. Кость Михаль, молодий український кооператор зізнає майже годину: „Я із Себечова, але на вічу в Боратині я був. Посол Кохан говорив на вічу про програму УНДО, про шкільництво, доказував, що за Австрії українських шкіл було 3.000, а тепер мало, тому треба використати закон про шкільний плебісцит і боротись за українські школи. Посол говорив про криваву, але казав, що ми українці самі собі багато винні, бо ми не свідомі та не зорганізовані, тому з нами ніхто не числиться. Посол Кохан говорив, що українська дитина в школі не розуміє польської мови.

Председник трибуналу: Як ви були маленькі, то ви не розуміли по польськи?

Свідок: Ні.

Председник триб.: Так як по турецьки?

Свідок: Так, як по турецьки!

Председник триб.: Чи посол К. говорив, що Пілсудський ошукав українців.

Свідок Михаль: Говорив, що українці самі себе ошукали, бо були дурні і надіялися то на Австрію, то на Москву то на Пілсудського, а то все нічого не помогло, тому треба добиватись ліпшої долі власними силами.

Председник: Чи посол Кохан говорив, щоби боротись за українську державу?

Свідок: Посол викладав програму УНДО і казав, щоби боротись покищо легально в межах законів.

Председник: Як? Процесуватись з Польщею?

Свідок: Ні, казав, що треба економічної незалежности та еволюційно дійти до державности і самостійности.

Председник: Якто еволюційно? Сварится в соймі у Варшаві доти, доки Польща не віддасть вам Сх. Галичини?

Свідок: Посол говорив, що нам треба освіти і культури.

Председник: Чи посол К. назвав поліцію пяголовками?

Свідок Михаль: Я протестую, того не було.

Председник: Як я вас запротестую, то підете до криміналу. Тут не віче.

Свідок: Перепрошую, що мені таке слово вирвалося!

Тут оборонець Старосольський вимітує про програму УНДО, але председник кличе: „Мене УНДО не обходить".

Оборонець д-р Старосольський. Але мене обходить, бо я бороню Кохана!

Председник обурений висловлює упімнення обороньцеві Старосольському за напад на нього.

Свідки: Олекса Павло, Семен Богун, Петро Токарський, Василь Климович, Мих. Бавих потверджують теж, що посол Кохан на вічах не говорив нічого антидержавного, говорив лиш про голод землі та про те, що мазури забирають українські землі, а українцям тісно.

Свід. Мих. Поліга вразу пригадує, що посол Кохан на вічу закликав „До зброї і боротьби", потім заперечує це і каже, що посол радив лиш рекрутам не пяниствувати і не робити авантюр, а більше свідок не тямить.

Відтак прочитано зізнання свідка *д-ра Дм. Мудрецького*, який зізнав, що промови посла Кохана були тактовні, річеві і не антипольські.

Свід. Олекса Мацелко з Верхрати та *Іван Смур* потверджують, що посол Кохан лише нарікав, що за мало українських шкіл.

Председник триб. Шкіл маєте досить, але ваші діти не хочуть вчитись і пасуть гуси, або корови. Чи у вашій школі вчать по руськи?

Свід. Іван Смур: Та шось трошки вчать, годину на тиждень, а перед війною в нас у Верхраті була чисто руська школа. Посол Кохан говорив ще на вічу, що панські землі належаться селянам, але з викупом, а сельроб. посол Хам говорив на вічу, що землю треба забрати від панів без викупу і селяни хвалили Кохана, а лаяли Хама, бо він все говорить про комунізм в чужих

Чи ревматизм і подагру можна вилічити?

В цій справі незвичайно цікавим документом для всіх тих, що терпіть є лист п. І. Шера, Львів, вул. Лінського 2. П. пов., в якім п. Ш. пише нам м. ін.: „Від кількакнадцяти літ я терпів на ревматизм та сильний ріжучий біль у правій нозі. Весь той час уживав я безліч ріжних лічничих засобів, а також був двічі в закордонних купелевих місцевостях. Успіх був лише переходовий, болі все верталися і я не відчував поправи. Перед трьома місяцями звернув мені знайомий увагу на Тогаль, який я зараз купив в аптиці. Я заживав Тогаль тричі денно по дві таблетки. Вже в першім тижні почув я значну полегшу, а в третім позбувся я прикрих недомагань і почуваю себе як новонароджений. Таблетки Тогаль кожному, хто терпить радо буду поручати". Так само як п. Ш. пише нам багато тисяч осіб, які приймали Тогаль не лише при ревматизмі, болях у суставах, але передовсім при подагрі, нервових болях голови, грипі і простудах. Тогаль приносить негайно найтяжчі болі і вбиває природним способом недуготворчі причини, в зародку вишпить ті недомагання. Таблетки Тогаль нешкідливі для серця, шлунка і інших органів. Маємо більше як 6.000 лікарських опінон. Випробуйте самі ще нині, але жадайте завсіди у власніх інтересі оригінальних таблеток Тогаль. — Нема нічого ліпшого! Можна дістати по всіх аптиках. 1446 3—4

державах, а нас то не обходить. Нас обходить наша справа, про яку говорив Кохан.

Свід. Дмитро Божик, М. Плюта, М. Козій і *Степан Новор* самі селяни, твердять, що промова Кохана була витримана в границях закону.

Свід. Микола Тимчина з Вербиці каже, що посол Кохан нічого не винен.

При кінці третього дня розправи в 9. год. вечором прокуратор Ліпш ставить внесок долучити до доказів антидержавної роботи підсудного статті посла Кохана в німецьких і англійських журналах, статті звернені проти Польщі, так, як його промови на вічах.

Оборонець др Шухевич заголошує спротив, тому, що статті в чужинній пресі не належать до акту обвинувачення, але внесок прокуратора прийнято.

Прийнято також внесок оборонців, щоби трибунал прочитав перший уступ програми УНДО на доказ, що ця програма визнає ідею незалежности України як своє максимальне домагання та що посол Кохан працював у межах тієї програми.

Четвертий день процесу пос. Кохана (20. лютого).

На початку розправи прокуратор Ліпш предкладає лист якогось *Домініка Мацейка* з Тернополя, який був на вічу в Чесанові, чує промову пос. Кохана і тепер сам добровільно прислав на салю розправ для прокуратора письмо, в якім потверджує, що посол Кохан говорив на вічу ті антипольські слова, які закидує йому акт обвинувачення.

Оборонець д-р Шухевич противиться прочитанню листа цього свідка, тому, що справа віча в Чесанові достаточно вияснена іншими свідками.

Оборонець д-р С. Білик ставить внесок прочитати інтерпеляцію Українського Парляментарного Клюбу з дня 20. червня 1928 р. до міністра освіти в справі переношення українських вчителів зі Сх. Галичини на захід. Цей внесок має на меті доказати правомовність посла К. на вічах у справі шкільництва та що його промови це тільки звідомлення з посольської діяльности в шкільній справі.

Прокур. Ліпш годиться на цей внесок, а трибунал по нараді відкинув внесок прокуратора щодо допущення свідка Домініка Мацейка і що до прочитання листа Мацейка, який сам впрошував себе на свідка.

Відтак прочитано перший уступ програми УНДО, в якому говориться: „Політичною метою УНДО є здобуття української незалежної держави. УНДО бореться за вивласнення великих земельних власностей для малоземельних і безземельних селян без викупу".

Председник трибуналу прочитав статті посла Кохана в німецькій брошурі „Україне унтер фремден Гершафт". Ці статті малюють положення українців під Польщею та в інших державах, опираючися на точній статистиці.

Підсудний Кохан заявив, що він поміщував на ці теми статті в „Ділі" і „Новім Часі", а хтось без його відома переклав ці статті для англійських і німецьких брошур проти Польщі. Він сам німецьку мову знає слабо, а англійської зовсім не знав, отже не міг цих статтей в чужих журналах містити.

В статті говориться: „Польща опанувала українські землі збройним насиллям. Українці боролись з поляками, але не встоялись в боротьбі і втратили величезні простори, на яких поляки намагаються зовсім знищити все, що українське. За Збручем більшовики, опанувавши Україну створили брехливу фікцію української державности. Українська армія наполовину вимерла в польських таборах в Домбю, Стшалковій, Тухлі. Польща є тільки військовим окупантом Сх. Галичини".

П. Т. Передплатникам, — які вплатили заздалегідь тримісячну передплату, але не долучили 1.— зол. на пересилку, тим адміністрація премії не вишле. 1 золотий можна переслати почтовими марками.

Далі обговорено міжнародні договори в справі Сх. Галичини та стверджено, що Польща не сповнила своїх зобовязань в справі автономії Сх. Галичини, ані не здійснила власних ухвал в цій справі та в справі українського університету. Польща віддала польським кольоністам 200.000 гектарів української землі в Сх. Галичині і 250.000 гектарів на Волині і то в той час, як українські землі перелюднені й українські селяни втікають у світ за очі. Положення українців під Польщею таке, що весь культурний світ не може перейти над ним до порядку дневного, а подбати про загоєння цієї рани на тілі Европи. Українці в цілій Польщі не мають одної господарської школи і мусіли створити таку школу аж у Чехословаччині в Полєбрадах. Польща супроти українців не признає жадного закону ні справедливости і польська політика супроти українців це політика безоглядного винищування. В цілій Польщі виходить лиш один одинокий український щоденник „Діло" На тих землях Сх. Галичини і Волині, де було колись 4.000 українських шкіл, тепер лишилося тільки 800. Українські православні церкви зміняють в польські костели".

Прокуратор Ліпш цитує уривки статті Кохана в англійській брошурі про укр. тайний університет, переслідуваний поліцією, про „Рідну Школу", „Луги" і переслідування українських політичних діячів, про саботаж, як акт оборони українських мас.

Цю німецьку і англійську брошуру, видало „Пресове Бюро Українських Націоналістів".

Прочитано також інтерпеляцію Української Парляментарної Репрезентації в справі переношення українських вчителів на захід: Петра Дудака з Жаб'ого, Івана Гошовського, Володимира Баландича, Романа Бачинського, Михайла Балюка, Олекси Фартуха та інших вчителів.

На цім доказове поступування замкнено і судлям присяглих прочитано питання щодо злочину державної зради § 58. і § 65. про заburення публичного спокою.

Щодо кожного віча Кохана поставлено одно або і два питання, так, що всіх питань прочитано аж 19.

Відтак прокуратор Ліпш ставить внесок змінити питання і місце в акті обвинувачення щодо віча в Городловичах, а саме так, що посол К. не сказав: „Поліція як бандити зруйнувала церкву в Павлові", але сказав: „Поліція і бандити зруйнували церкву".

Прокуратор признає, що цю зміну в акті обвинувачення вводить тому, що більшість свідків селян заперечила начебто посол К. назвав поліцію бандитами. Цей відворот прокуратора є поважним успіхом оборонців та наслідком одноцільних зізнань свідків селян.

ПРОМОВА ПРОКУРАТОРА.

Після перерви промовляє прокуратор, д-р Ліпш:

„Високий Суде!

Процес посла Кохана починає цілий ряд процесів послів УНДО, які відбудуться в слідуючій каденції. Цей процес, то процес посольський, за злочини виконані підчас важности його мандату. Цей процес 100 відс. політичний, не має в собі нічого кримінального, як це було при процесах саботажистів. Ми судимо людину, не лиш її вчинки. Посол Кохан син простолюддя, з середньою освітою, який дійшов до становища посла.

Оборона і підсудний переконували нас, що УНДО партія легальна. Формально ця партія легальна, але фактично УНДО ставить собі за ціль самостійну Україну і багато послів УНДО опиниться перед судом за державну зраду. Посол Кохан не терорист, але політик, який використав конституційні права та посольські привілеї для антидержавної акції. Ми не судимо УНДО, але Кохана. УНДО нас нічого не обходить. Кохан це людина надзвичайно інтелігентна і здібна, він майже самоук і неодин абсольвент університету може позаздрити йому хисту та знання. Кількість злочинів Кохана є застрашаюча. Становище Кохана в політиці є виразно антипольське, про що говорить його стаття в німецькій брошурі, яку найдено в Українськім Соймовім Клюбі при ревізії, по арештуванню д-ра Дмитра Левицького. Автори інших статтей берлінської брошури, українські посли, опинилися також на лаві обвинуваченних.

Тенденція брошури — шкодити Польщі за кордоном. Все, що сказане в цій брошурі, посол Кохан говорив на всіх вічах. Німеччина й Україна невдоволені з версайського мирового договору і автори цієї брошури хочуть збільшити німецько-українську прязань по лінії клича: „Твій ворог, є моїм ворогом, тому ми приятелі", а прязань ця потрібна для боротьби проти Польщі.

В цій брошурі посол Кохан виразно боронить саботажистів і терористів та оправдує їхню діяльність перед закордоном. Все це очевидно злочини проти § 58 і 65 а і б та 300 і 302. Слово є великою і святою річю, словом ширяться всі ідеї, словом ширяться християнізм і посол Кохан при помочі слова ширив ідею боротьби проти Польщі за незалежну Україну, знаючи силу слова. Посол Кохан допустився злочину державної зради на 4 вічах, а на інших вічах злочину нарушення публ. спокою та будження ненависти до держави і влади. Але оцінити й означити ступінь цього злочину дуже трудно, бо більшість свідків забула, що говорив посол К. на вічах перед двома роками. Титул „хруня" українцеві неприємний і тому українці свідки, побоюючись цього титулу та терору, говорили, що все забули, або навіть боронили посла Кохана та говорили, начеб то посол К. на вічах хвалив Польщу. Прокуратор є чинником виміру справедливости і я беру під увагу все, що говорить проти Кохана і що обороняє його. Але фактом є, що посол Кохан у Раві Руській накликав до українського повстання проти Польщі і то тоді, як о. Дороцький присягою на гробах стрільців приготовив настрої. Українські історики твердять, що причиною невдач українців 1918 р. були не лиш вороги, але недостаточна приготовка українців, брак сили волі і напруження та бажання незалежности в народі, і посол К. тримав свої промови в цім дусі, бажаючи лікувати душу українців від цих недуг 1918 року.

На вічу в Карові промова Кохана мала ще більше характер державної зради, а в Хлівчанах те саме, де посол К. накликав до походу з Києва на Львів.

Для нас неважне, чи Кохан орієнтується на Харків, чи на Київ, бо факт є, що Кохан хотів машерувати з жовто-блакитного Києва до Львова, а тут справа йде про Львів. В селі Журавцях, то я сам не певний, чи посол К. говорив, що треба йти до незалежности „по трупах" чи по „трудах", але факт, що говорив про незалежність України, а це найважніше. Навіть такий осторожний свідок Бакун признав, що посол Кохан промовляв: „Треба руську землю від Польщі відобрати".

На всіх інших вічах посол К. вмовляв у селян, що сама приналежність Сх. Галичини до Польщі є для українців джерелом всіх кривд.

Зізнання поліції заслуговують на довіря, бо поліція не має причини особисто вороґувати з Коханом. УНДО само стоїть на становищі, що про угоду можна говорити лиш тоді, як українці будуть з поляками „як рівні з рівними", себто матимуть свою українську державу.

Посол Кохан говорив у Потиличі, що „хруневі" себто приятелеві Польщі не варта і руки подати, а це доказує його ворожість до Польщі взагалі, та що він справді вважав польську владу причиною „неволі, яку треба скинути". Свідок Палюшинський Павло своїми зізнаннями доказав, що посол Кохан мав великий вплив на селян та що під його впливом цей селянин в суді також заговорив про кривду українців у Польщі, чим більше Коханові зашкодив ніж поміг, хоч хотів помогти. Очевидно, що для радикала Евгена Яворівського посол Кохан є надто угодовий, але для нас ні.

Оборона переконує, що посол К. говорив лиш про легальну боротьбу, алеж посол К. все нагадував 1918 рік і закликав готовитись до нового 1918 р., а відомо, що 1918 р. українці боролись гарматами і скорострілами, а не легально. Це правда, що посол Кохан закликав організуватись в „Маслосоюзи" і „Просвіти", але він вважав лиш засобом, основою та умовною полагодити збройну боротьбу таку, як 1918 року. Поліція не розганяла українців з цвинтаря в Раві Руській не тому, що промова К. була льояльна, але тому, бо українці могли не послухати поліцянта або й набити його і поліцієнт не хотів компромітуватись.

Закон говорить, що посол нетикальна особа і що його можна арештувати лиш за злочини звичайні, а не політичні, але коли посол К. закликає до повстання, до повторення 1918 року, будив ненависть до Польщі, він надужив право про посольську недоторканість для антипольських цілей, забув, що він, як посол, повинен бути приkладом польського патріотизму, мав подвійний обовязок легальности і льояльности супроти Польщі. Присуд повинен доказати, що навіть послові, а якраз послові найбільше не можна підкопуватись під фундаменти польської держави!"

Оборонець д-р Шнайдер домагається допущення оборонців д-ра Старосольського і д-ра С. Біляка до промов. Трибунал годиться тільки на промову одного оборонця. Після цього промовляє д-р Старосольський:

ПРОМОВА Д-РА СТАРОСОЛЬСЬКОГО.

„Високий Трибунале і Ви судді присяглі! Я говорю до вас українською мовою, але вірю, що в тім процесі ми найдемо душевно спільну мову. В цій розправі справа йде про якесь вище добро обидвох народів, бо такий процес, де йде про волю слова, про політичну вольність, рішає не лиш про долю Кохана, а й про розвиток відносин в нашім краю. Тут судите не Кохана, а посла представника народу, який виконував лиш волю своїх виборців, робив те, що обіцював тим, які його вибрали. Нині тут рішається проблема недоторкальности і волі посла, рішається боротьба за святе право свободи, за здобуток европейської культури і демократії. Панове! Рятуйте те добро, яке загрожене, боронїть закон конституції про посольську недотогканість! І в цій обороні спільного, загроженого добра найдім спільну мову хоч я говорю до вас чужою мовою.

Головний злочин посла Кохана — це те, що він проповідував, бажав своїому народові незалежности. Колись покійний радник Ангельський все підкреслював у цім суді, що визнавати ідеал незалежности свого народу, це ще не злочин. Нація, яка не стремить до незалежности — не є нацією, перестає нею бути. Це ви, поляки, повинні розуміти краще, як хто, бо стремління до незалежности свого народу, це природний закон в житті народу, бо кожний чесний син свого народу мріє про те, про що мріяли польські поети: „Chcę go dzwignąć, uszczęśliwić, chcę nim cały świat zadziwić".

Посол Кохан говорив на вічах, що може прийти така хвиля, як 1918 року і що українці повинні бути готові. Але чи це злочин, що українці визволяються від фаталізму, пасивности і хочуть бути готові творити свою долю на випадок якоїсь політичної зміни? Стремління до духової готовости, до активности, відворот від надій на чужі сили є природним, здоровим явищем, а не злочинном. Не лиш Кохан, але і ми всі українці повторяємо: „Будьмо готові на все! Не спім, не приймаймо життя пасивно!"

Ніщо не вічне і ви не можете бути певні, що буде завтра!

В кожній ситуації нація повинна бути активна, чинна! Обективно, ви мусите признати, що посол Кохан робив лиш те, що українець робити повинен.

Кожний має право висловити свої думки, обовязок вказувати кривди, бо якже буде інакше виглядати політичне життя в державі? Нема ні одної партії, яка не закликалаб нарід до боротьби за кращу долю.

Посол Кохан говорив про автономію, про те, що староства, поліція повинні бути українські. Панове, якщо це державна зрада, то засудіть Кохана. Як хто кричить: „Дайте нам українські школи! Не кольонізуйте українські землі, не переносіть вчителів на захід!" чи це є ширення ненависти до Польщі? Ні, це виконування обовязків громадянина! Хто домагається автономії, той ще не стремить до відірвання частини від цілости. В цілім світі є так, що одні є при владі, а другі критикують, бо в тім є гром. свобода, без якої життя сталоб мертвечиною. Чи те, що посол К. промовляв на гробах стрільців, що говорив про них з сентиментом, пієтизмом, є злочином? Чи має нести в серці ненависть до борців? Дні великого зриву 1918, мусіли лишитись в душах українців як святий спогад, а ті, що йшли на смерть за свою ідею заслуговують на пієтизм!"

Оборонець д-р Старосольський розбиває всі зикиди акту обвинувачення один за одним і кінчить закликом визначити послові Коханові легкий вимір кари, бо його вина лише в тім, що він служив своєму народові.

ПРИСУД У ПРОЦЕСІ ПОСЛА КОХАНА

В 6. годині вечором судді присяглі більшістю голосів заперечили 17 питань, а затвердили 2 питання щодо § 300. і § 302. на підставі чого **посла Кохана засуджено на 3 місяці вязниці із** зарахуванням слідчої вязниці. **Посол Кохан вийшов зараз на волю.** О. Б.

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРГАНІВ ТА КАШЛЮ
ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ
Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями
Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 748 90—23

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 21. лютого, година 3·30 попол. і 7·30 веч. „Японський театр".
Неділя, 22. лютого, година 3·30 попол. і 7·30 веч. „Японський театр".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 21. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".
Неділя, 22. лютого, година 3·30 поп. „Людина з тенью", год. 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Субота, 21. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліша".
Неділя, 21. лютого, година 3·30 поп. „Легкодушна сестра", год. 7·30 вечором „Пригоди Ч. А. Пліша".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Жінка з бруку".

КОЛЬОСЕЙ: „Життя починається завтра" (Бенкрофт). „Шорах спорте" (Гар. Ллойд).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тигриця" (Люпе Велез, Колін Мур). „За кулісами кабаре".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Жовтодзюбий капітан" і додатки.

ОАЗА: Звукова фільма: „Трійка".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарско - королівський фельдмаршал" (Вацлав Бурян).

ПАН: „Динаміт".

ПАСАЖ: „Кровавий порахунок". „Раз у житті" (комедія).

ПРОМІНЬ: „Останній приказ поруч. Пошти".

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання". — „Заборонені години".

ХИМЕРА: „Зуя саксофоністка" (Анні Ондра).

СТИЛЕВЕ: „Анна Кареніна" (Грета Гарбо, Дж. Гільберт).

УТІХА: „Нічна пригода" (Карльо Альдіні). „Бригадієр Жерар" (Род ля Рок).

Програма радіо.

Субота 21. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Авдиція і концерт, 20·30 Спів Марії Любі, 22·15 Шопенівський концерт. **Льондон** (261,3) 16·05 „Мадам Батерфлай". **Мінхен** (535,9) 17·30 Шубертові пісні, 19·30 „Студент-пройшов" оп. Міллекера. **Гамбург** (372,2) 20·00 „Почтиліон із Льонжімо", оп. Адана. **Відень** (516,3) 20·00 „Небожеська комедія" др. поема Красінського. **Рим** (441,2) 20·45 Трансмісія опери. **Мілано** (500,8) 20·45 „Нарешті сам" оп. Легара. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 Арфа, 19·30 Концерт із церкви св. Івана **Будапешт** (550,5) 9·15 Військ. орх., 15·00 Вальси й оп. фрагменти, 20·30 Віденський хор. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт, 20·00 Симф. музика. **Ленінград** (1000) 15·00. Квінтет Корсакова, 16·30 Година Аренського (спів і музика), 19·00 Грузинська музика. **Москва** (1481) 10·00, 15·00, 21·00 Концерт, 12·00 Симф. концерт, 19·00 Концерт для сеха, 20·30 Транс по німецьки і есперантськи. **Париж** (1724,1) 10·00 Симфон. концерт, 17·30 Танц. музика, 18·00 Концерт із театру „Дю Шателе", 21·45 „Олен сек" авд., 12·30 Попул. концерт. **Мор. Острава** (263,4) 22·25 „Акробат" оп. Проводніка. **Букарешт** (394,2) 16·00 Рум. музика **Берлін** (419) 17·55 „Веселий хор співа., 21·10 „Фінал" радіооркс., до 0·30 Трансм. з Опери. **Стокгольм** (415,4) 16·00 Музика у Гетеборгу, 19·00 Концерт із церкви в Умеа.

Неділя 22. II. 1931.

Варшава (1411,7) 20·30 Поп. концерт, 22·15 Концерт Вільномірських. **Відень** (516,3) 11·05 Симф. концерт, 19·30 „Тоска" оп. Пуччіні. **Стокгольм** (435,4) 13·30 Симф концерт. **Рим** (441,2) 14·30 Опера, 20·40 „Ля реджінета деле розе" оп. Леонкавалля. **Прага** (486,2) 15·00 „Вертер" оп. Масенета. **Ляйпціг** (2593) 20·00 „Світгарний" оп. Легара. **Лнгенберг** (472,4) 20·30 „Аріядна" оп. Р. Штрауса. **Мілано** (500,8) 21·00 Опера. **Льондон** (261,3) 22·05 Симф. концерт. **Берлін** (419) 16·40 Концерт, 20·00 „Розсміяний мудрець" (В. Бут). **Ленінград** (1000) 15·30 Концерт, 18·00 Опера. **Харків** (937,5) 15·00, 19·00, 20·00 Концерт. **Москва** (1481) 9·00 10·00, 12·00, 15·00, 19·00 Концерт, 20·00 Концерт із Київа. **Париж** (1724,1) 18·00 Проповідь із Нотрдам, 20·30 Радіоопера, 21·45 Кавари. концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота 21. II. 1931.

12·10, 19·55 Грамофонові плити 17·15 Авдиція для молоді, 19·30 Лісові вісти, 20·00 Фейлетон, 20·20 Спів. реціталь Марії Любі, 22·15 Шопенівський концерт 23·00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

У Дрогобичі отворив Преосв. Перемиський Епископський Ординаріят з днем 1. лютня 1931 р. Малу Духовну Семінарію з пляном науки гімназій класичного давнього типу з класами IV., V., VI., VII. і VIII. в ціли підготовки кандидатів для духовного звання. Охочі мають негайно, найдальше до 28. лютня п. р. зголоситися до вписів під проводом батьків у канцелярії Ректорату в будинку б. української гімназії при Сніжній вулиці і привести з собою метрику народин, остатнє шкільне свідоцтво, посвідку щіплень віспи й свідоцтво моральности.
1516 2—2 **Ректорат.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ, світової слави, преневійні, Omega, Zenith, Longines, — модну БІЖУТЕРІЮ, претарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах Домбровські і Розважевські — Львів, Академічна 2. 1447 3-?

РОЗВІД І УНЕВАЖНЕННЯ ПОДРУЖА згідно з теперішними польськими законами в опрацьованні Д-ра Еєьсона Маргулєся, адвоката у Львові. Друге побільшене виданнє. Книгарня Д-ра Бодека, Львів. 1505 2—3

КУРСИ КРОЮ, моделювання, жіночого шиття з правом видавання свідоцтв веде модельєт в Парижа, місячно 25 зол., а також 4-тижн. курс для фахових і професіональних осіб. — **Біндер, Львів, Глинянська 4.** 1412 10—10

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку на гети під десятків літ з найлішої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

ДЕНТИСТИЧНИЙ ТЕХНІК обізнаний з найновішими вимогами дентистичної техніки гляда посади зараз. Зголошення до Адміністр. „Діла" під „Технік". 1523 1—3

ОДРУЖИТЬСЯ 30-літній вдовець, урядовець, з музикальною, до 40 літ. — Листи слати на адресу: Остап Яворський, Станиславів, restante. 1519

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та **лікарської косметики**
ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. Телєфон 38—90

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентгеном.

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд
Д. сен. шп. від і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1 Львів, Ясинка 1, ріг Пілсудського (Панської). Телєф. 48-01. — 1032 Лічення жилляків. 52—?

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ
Д-р О. Чайковська-Ляхова
ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.
орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.
1478 3—?

Дентист ЯКІВ НАСС
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Телєф. 65—73.
Безболісно пльомбує, лічить і вийнає зуби. Скріплює розхитані зуби, штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі — П. Т. Урядовцям і студентам зниженні ціни. 1525 1—10

АДВОКАТ
Д-р Олександер Чорненко
переніс свою канцелярію зі Солотвини до СТАНИСЛАВОВА і веде її при вул. Голуховського ч. 17. — Телєф. 36.
1500 2—4

Присилайте передплату!

УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ
УАР
Львів, Валова ч. 23. I. п. Телефон 6-36.
— редагує тексти до оголошень і переводить рекламові кампанії. 1479 3—9

ВІДЕНСЬКІ ТОРГИ
8—14 березень 1931 р. (Ротунда до 15. березня).
СПЕЦІЯЛЬНІ ІМПРЕЗИ:
Виставa меблів. (Виставa реклями) Салюн футер.
Виставa старовини і предметів мистецтва.
Виставa „Новітни організація підприємства",
МІЖНАРОДНЯ ВИСТАВА САМОХОДІВ І МОТОЦИКЛІВ.
Залізні і опатентовані меблі. (Виставa карів і делікатесів). Будівельна виставa та будови доріг. Технічні новости та винаходи. — Повнии аранжів сільського та лісного господарства.
АВСТРІЙСЬКА ЛОВЕЦЬКА ВИСТАВА.
Машини і рільниче приладдя.
Візова віза зайва. Видавaа Віденських Торгів і заграничний паспорт дають право перейти австрійський кордон. Транзитова віза чехословацька зайва. Значні знижки переїзду польськими, німецькими, чехословацькими і австрійськими залізницями та летунськими лініями. Всілякі інформації та виказки Торгів (по 8·— золотих) через:
WIENER MESSE — A. G. WIEN VII
Підчас весняних Липських Торгів у Бюрі Інформацій у Липську, Австрійський Павільон (Oesterr. Messhaus) та в почесних відпоручників:
Львів: Австрійський Консулят, вул. Сикстуська ч. 35.
„ Комерцийн. Радник Оскар Фабіян, вул. Легіонів 5.
„ Польське Бюро Подорожі „Orbis" Сп. з обм. відп. Ягайлонська 20—22
„ Польське Бюро Под. „Orbis" Сп. з о. в. Шпитальна 1.
„ Польс. Бюро Под. „Orbis" Сп. з о. в. пл. Марійська 8.
„ Сп. Акц. для Міжнародного Транспорту Шенкер і С-ка, пл. Марійська 9.
„ Comp. Internationale des Wagons-Lits, пл. Галицька 15.
1456 —3

Д-р Михайло Тимчук
лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог
тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей і дозрілих. 1512 2—?

НЕМІЧ РІШУЧО ЛІКУЄ
знаменитий апарат
„VIRILITY"
який найбільші спеціялісти-лікарі — між ними славний сексуольог
Проф. Д-р Краффт-Ебінг
признали за найідельнійший та найуспішнійший. Вживаючи апарату **„Virility"** (без шкоди для здоровля) — набираєте охоту до життя, — апатія зовсім щезає.
Брошурку висилаємо за попереднім надісланнем 1·— зол. у марках. — Генер. Представн. на Польщу: Висилковий дім „ОКО", Львів. В 1. почт. скрит. 248. Вистерігайтеся шкідливих наслідувань. — Численні признання і подяки в брошурі.
1522 1—3

Домагатися в аптиках і дрог. Де нема, висилає просто фабрика **Е. МАТУЛІ, Краків, вулиця Гельцлів ч. 17.**
1525 1—4

МОТОЦИКЛІ
New Hudson, N. S. U. Wanderer.
Заступництво „Autosport"
ЛЬВІВ, ВУЛ. СЛОВАЦЬКОГО ч. 2.
Проспекти висилаємо тим, хто прислав марки за 75 сот. — Районові представництва можемо передати.

НАСІННЯ
ярини, квітові і господарчі з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, які мають найвищу силу кільчення — поручає:
ЕДМУНД РІДЛЬ
Склад насіння.
Львів, Рутовського ч. 3.
Подрібні цінники висилаю на бажання.
1509 2—5

14 БІЛИХ ДНІВ
першорядн. краєв. фабрик уряджує
Галицький Магазин Новостей
незвичайна знижка цін

Порохівники	0·50	зол.
Серветки	0·70	„
Онсфорди	0·90	„
3 хусточки	1·50	„
Полотна нгр.	1·35	„
Зефіри і хемізети	1·40	„
Дима на підшт.	1·40	„
Попеліна зефір	2·20	„
Дамаст на обрус	4·00	„
Простирала відмір.	4·75	„
Ручники кухон.	1·00	„
Пол. на підшивки	4·—	„
Обруси і напи	5·00	„
Ручники купел.	1·80	„
Перкаліна зефір.	1·90	„
Всини	2·20	„

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.
Галицький Магазин Новостей
1450 Галицька 15. 8—?

Ширіть наш часопис!

П. Т. СТОЛЯРІ!
Вже відкрите найдешевше джерело закупу:
форніри і дикти та меблеві філюнки
на міру під фірмою
Альтбах Львів, вул. Шпитальна 11.

Радіо-детектори
Апарати і приладдя найдешевше та найдогідніше купиш у фірмі
„Melodja" Радіовий відділ.
вул. Коперника 5. Телєфон 8-59.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видавниче Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10

Ч. 41 (12.697). Львів, вівторок 24. лютого 1931. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА: 25 сот.

Автономія Закарпаття і новий перепис.

Львів, 21. лютого 1931.

Перепис населення з 1. грудня 1930 року на Закарпатській Україні заворушив знову всіх тих, які — кожний з інших причин — зацікавлені у протиукраїнській роботі взагалі та зокрема у спиновании процесу національного відродження на тій, все ще досить темній, закарпатській землі. Заяви офіціяльних чеських чинників осінню мин. року про назрілий час для введення автономії на Закарпатті викликали пароксизм гніву, який назверх проявився у повені лайок та інсинуацій, шумно реклямованих під назвою „ревеляцій". Провід у цій кампанії вів, як відомо, краківський „Ілюстрований Курєр Цодзєнни", який з найвищим захопленням вхопився теми, яку за одним махом посадив на обидва свої улюблені коники: протиукраїнський і протичеський. Ми переказували у свій час ці подиву гідні нісенітниці, які всуміш змішували чеську офіціяльну внутрішню й закордонну політику, протипольські саботажі у Східній Галичині та неповажні вискоки деяких еміґрантів-авантюристів (Полтавець-Остряниця, Горбанюк і т. п.). Всі ті курєркові виводи зводилися до одного, а саме, що вся закарпатська автономія — це лише і виключно протипольська затія, себто позбавлена всяких річевих мотивів потреб краєвого населення.

Аж ось та сама ворожа преса вдарила раптом у радісний тон: офіціяльний перепис на Закарпатті виказав, — мовляв, — що нема там зовсім українців, іншими словами, що булоб уже занадто яскравою непослідовністю, коли би центральна чеська влада й далі настоювала на доцільності ніби української автономії для Закарпаття. Таким робом з недавнім переписом населення у Чехословацькій Республиці частина польської і ціла російська преса звязали справу автономії Закарпаття, при чому — очевидно — дальше торочать протиукраїнські й протичеські теревені: сталася, мовляв, велика компромітація українців та „українофільської" пражської політики!

Очевидно, що таке представлювання справи зображене виключно на повну непоінформованість читаючої публики, надзвичайно слабо зорієнтованої у складних закарпатських відносинах. Польська санаційно-ендецька преса (в ролі краківського „Курєрка", і московська (закарпатські „Русская Земля" і „Русскій Вестнік", львівський „Русскій Голос" та еміґрантські часописи, напр. кадетський „Руль" у Берліні) жонглюють двома цифрами перепису: 2355 українців і 435.000 „руских" і приходять на їх підставі до висновку, що на Закарпатті живе близько пів міліона „*росіян*" а лише несповна 2 з половиною тисячі українців, — іншими словами, що це земля російська, а все тамошнє українство — штучно защеплене й наплівове. Таке представлення справи є надзвичайним і то — тверднмо — свідомим та злобним упрощуванням проблеми *процесу національного освідомлення закарпатських народніх мас* та тісно звязаної з нею, але далеко не суттєвої і не найважнішої проблеми національної термінольогії.

Передовсім не знаємо ще, як звучить офіціально ця рубрика, в яку вписалося 435.000 мешканців Закарпаття: чи це „русскі", „рускі" чи „русини". Знаємо, що у нас в Галичині рішуче ніхто вже не причисляв би „русина" до російської (московської) нації і що ця назва, від часу — так мовити — офіціальної декларації одного „малопольського русина" у варшавському соймі, служить вже лише на окреслення політичного шкурництва й гешефтярства. Але чейже факт істнування по нинішній день офіціальної термінольогії „русин", „рускі" не перекреслює ще факту істнування у Польщі ок. шести мільонів українців, що мають спільну мову, історію й культуру з поверх 30-ти мільонами українців поза межами Польщі! І чи зовуть нас народом „руским" чи „русінським" це абсолютно суті справи не міняє і має лише цілком другорядне значіння одної з пречислених політичних кличок. Таксамо назва „малоросів" ані не „зліквідувала" ані не перемінила мільонів наддніпрянських українців, яким цілі віки не вільно було вживати свого імени.

На Закарпатті „руснаками" та „русначками" ще нині зовуть себе — буває — не лише люди з неграмотних низів, цілком національно темні, але й із деякою національною *українською* свідомістю, цілком так само, як це було у нас, в Галичині, ще в 60. і 70. рр. мин. ст. І тому підтягати тих закарпатців, що звуть себе „руснаками" та „русначками", під поняття „росіян" — це навіть з формального боку звичайний грубий обман. Тимбільший обман з суттєвого боку. Бо коли навіть поважна частина закарпатців назвала би себе „*русскими*" через два „с", то й це було би лише *доказом низького ступня національного, культурно-політичного розвитку* тамошніх мас, а не доказом істнування піямільйонового *автохтонного російського населення!*

Всі ті, які стоять на становищі негації окремішности української нації, які бачать „єдіний русскій народ" над Невою, Волгою, Дніпром, Бугом і Сяном — всі ті є у порядку, коли заперечують теж істнування українців над Тисою. Але і — „віце верса" — щоби бути в порядку з такою теорією, з теорією піямільйонового російського населення на Закарпатті, як частини 90-ти чи 100 мільйонової „єдіної русскої" нації, — на це треба вийти з засадничої „тези", прийнятої „Рулем": „...Українство видумав у 60. рр. австрійський граф Скаллон..." („Українскій Сеян в Подкарпатской Русі", „Руль" з 3. II. ц. р.). З хвилиною, як признати цю оригінальну „наукову тезу" провокацією та абсурдом — провокаційною і абсурдною став також ціла теорія російського автохтонного населення в країні, переділеній Карпатами, тисячами кільометрів і збитою українською етнічною масою від російської етнічної території, — населення, яке говорить одною із численних локальних говірок української мови та звязане географічно, етнічно й культурно-історично з материним українським пнем!

Вислід закарпатського перепису не тільки не перечить, але навпаки — підтверджує потребу автономічного устрою Закарпаття. Бо цей вислід каже, що як довго та країна буде лише експльоатаційним тереном політ. партій, які нічого спільного не мають з місц. населенням і пригадують собі його лише підчас парляментарних виборів, як довго той край буде лише предметом щораз нових політичних експериментів, — так довго черепашою ходою ітиме поступ *духової і матеріяльної культури* серед тамошнього закарпатського населення. Лише автономічний устрій, загарантований Закарпаттю міжнародним і чесько-словацьким законодавством, може дати йому можність прискішити цей культурний розвиток. А з розвитком матеріяльної і духової культури прийде й розвиток національної свідомости закарпатських мас! І ця свідомість може бути лише свідомістю *української* національности! Це станеться і тоді, коли автономія Закарпаття не буде збудована на ніякій спеціяльно „українофільській" тенденції. Автономія Закарпаття не може лише упривілеювати, не може фаворизувати протиукраїнських течій. Хай лише автономічний устрій дасть можність свобідної конкуренції українського та „русского" руху на Закарпатті: ми не маємо ніякого сумніву щодо остаточного висліду цього суперництва! Не маємо теж ніякого сумніву, що той вислід вийде на користь не лише українській нації, але й Чехословацькій Республиці, яка позискає собі серця півміліона громадян української національности а з ними довічну привязь цілого великого українського народу.

І тому, що це прегарно знають і московські „Рулі" і польські „Курєрки", — вони так завзято побоюють саму *засаду* закарпатської автономії.

Їх становище є ще одним аргументом саме на потребу і доцільність автономії. Державний розум чеських керманичів каже сподіватися, що ця справа буде в найближчому часі полагоджена.

Знаєте біблійну притчу про закопані таланти?
Так само нерозумно поступає той, хто свої ощадности тримає дома, а не зложить на вкладкову книжечку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Соймова комісія закордонних справ.

Промова посла д-ра Ярослава Олесницького, виголошена дня 20. лютого 1931 р. в Комісії Справ Заграничних в дискусії над експозе міністра Залеського.

Висока Комісіє! Хочу доторкнути тільки деяких питань, порушених в експозе п. міністра закордонних справ, зокрема-ж тих, що відносяться до української народности. Щодо засаднічого становища міністра у справі удержання мира і тісно звязаної з цим справи розоруження, то, очевидно, можна цьому тільки притакнути. Одначе п. міністр висказав при тім застереження, що мовляв, „стільки розоруження скільки безпеченства". Ця формула винайдена у Франції". „Autant de securité, autant de desarmement". Одначе вона дуже гнучка й елястична. Відповідно до цього, як її розуміється, а також відповідно до потреби можна поняття цього застереження затіснити таким чином, що оружну силу можнаб незвичайно обмежити, але можна його і поширити так, що фінанси не тільки Польщі, але навіть Зед. Держав Америки не вистарчилиб на удержання відповідної збройної сили; бо якоїж армії булоб потрібно, щоби забезпечитись належито, хочби перед східним сусідом, який диспонує міліоновим людським матеріялом.

Одначе, на мою скромну думку, навіть і супроти найсильніших сусідів, не буде достаточною забезпекою побільшення і так вже непропорціонально великої і коштовної армії, коли не буде іншого забезпечення, а саме: задоволення усіх горожан відносинами в державі, до якої вони належать. Державі, яка витворить для своїх горожан такі умови, що вони не матимуть потреби оглядатися за якимись іншими можливостями, не можуть загрожувати навіть найсильніші сусіди. Відноситься не зокрема до держав, які не є суцільно національними, але, як держава польська, обіймають значний відсоток населення гетерогенного, населення, що належить до інших народностей. І тут, очевидно, висувається на перший плян, якнайчисленніша з них, українська народність.

У звязку з тим я й переходжу до цієї частини експозе п. міністра, в якій він займається справою меншостей. П. міністр зазначив, що в Польщі істнує традиція толеранції і що польський уряд стоїть на становищі льояльного виконування зобовязань супроти меншин, та хоче усунути всі причини непорозумінь. На жаль від Парляментарної Репрезентації українського народу мушу з прикрістю ствердити щось зовсім протилежне до того, що сказав п. міністр. Польська держава не сповняє супроти нас тих зобовязань, які приняла в міжнародніх трактатах щодо кожної національної меншини взагалі. Тут не місце вказувати і повторювати всі ті жалоби й заміти, які ми вже висказали як у соймі так й у відповідних комісіях і з малою частиною яких і при тім найсумнішою, маю на думці справу пацифікації, ми мусіли навіть звернутись до Ліги Націй. Польська держава приняла загальні зобовязання щодо прав меншостей такі самі, як приняли їх на себе інші держави (Чехословаччина, Румунія).

Одначе польська держава приняла щодо Сх. Галичини також, крім згаданих міжнародніх зобовязань, іще і інші, які набрали також міжнароднього характеру. Внутрішній польський закон з дня 26. вересня 1922 р. вводить для Східньої Галичини автономію, а також по

становляє, що в найближчому часі має бути заснований український університет. Рада Амбасадорів, признаючи своїм рішенням з дня 14. березня 1923 р. Сх. Галичину Польщі, покликується на те, що Польща сама признала, що ця частина краю вимагає спеціяльної автономії; тим самим покликується те рішення Ради Амбасадорів посередньо на повищий польський закон, який був їй предложений польським урядом у тій ціли, щоби добитися прилучення Східньої Галичини до Польщі. Тому цей внутрішній польський закон набрав тим самим характеру міжнароднього зобовязання. Чи потреба ще констатувати, що нічого з цього не проведено в життя, чи потреба далі стверджувати, що досі не найшовся ніхто з польських державних мужів, ніхто з польських політиків, який пробував би вже не розвязати, але бодай відповідно обняти і приступити до якогось розвязання українського питання в Польщі. Не обіймаю тим замітом польської соціялістичної партії, яка одна тільки підіймала це питання і якої представник пос. Недзялковський також і в сьогоднішній дебаті порушив це питання. Правда, що маршал Пілсудський пробував у 1920 р. розвязки української проблеми, але й він не підійшов до неї у властивий спосіб, всеж таки бодай оцінював її міжнародне значіння.

Українське питання є вже сьогодні міжнароднім питанням і не дасться вже більше усунути з міжнароднього політики. Зазначив це сьогодні дуже слушно пос. Недзялковський, а для дальшої ілюстрації справи, панове позволять, що наведу вам уступ з одного з найповажніших політичних денників в Европі, денника консервативного та до Польщі прихильного („Journal de Genève"). Дня 24. січня ц. р. в день полагодження справи німецької жалоби в Женеві появилася в тім деннику стаття п. н. „La Pologne á Genève". Переповідаючи хід цієї справи і визнаючи дипльоматичний хист п. міністра Залеського автор статті пише: „Ми вже довідались, що діялось на Шлеську та не знаємо ще добре, що сталось у Галичині. Від кількох місяців доходили до нас часто відомости про тортурування селян, нищення кооператив. Ми їх не публікували, бо належить не вірити відразу оповіданням про такі жорстокости. Але повірено їм у Льондоні і 65 англійських послів внесло петицію до Ліги Націй, яку вже передано комітетові трьох. Та справа є скомпльікована. Щодо самих наведених фактів жорстокости, то треба їх розслідити на місці незалежними людьми. Щодо відповідальности, то треба сягнути в минуле, бо погляди є ріжні. Поляки обвинувачують українських терористів, що вони розпочали акцію. Українці зі свого боку, обвинувачують Польщу, що не виповнила свого міжнароднього зобовязання: дати їм у Галичині автономію. Однак як могла вона це зробити, коли є певним, що автономна Галичина — не мала би нічого пильнішого до зроблення, як відділитись від Польщі — та можливо підпасти під вплив Москви. Небезпека для Европи і для мира була би велика. У дійсності, правдиву помилку зробила Европа, яка не вміла переконатись у 1920 році, що це в її інтересі було піддержати Україну і зробити її незалежною".

Тут мушу звернутись ще до цих аргументів, які висувається проти нас навіть у відчитаній тільки що мною статті, а саме, що чужі держави впливають на нас, що інгерують та визначують нашу політику. Загально говориться про вплив Берліна, а в сенатській комісії сен. Левенгерц, який не знаю з якого титулу, арогує собі характер знавця справ меншин, піддержав дуже рішучо, очевидно без реальних аргументів, це твердження. Краківський „Курєр Цодзенни" вже в кількох статтях говорить про чеську інтригу серед українців проти Польщі. У відчитаній мною статті швайцарської газети згадується про вплив Совітів, а тут передімною більшовицька українська газета „Українські Щоденні Вісти", що виходить у Ню Йорку. Вона зновпише ні менше ні більше, як тільки про буржуазно-поміщицьку польсько-українську федерацію. Наводжу дослівно: „Процес ушільнення української буржуазії з польською відбувається за проводом головної української буржуазної партії — УНДО, яка розгортає таку програму своєї т. зв. (української політики), що цілком відповідає інтересам та великодержавницьким намірам польського імперіялізму".

Бачите, панове, що говорять не тільки про берлінську інтригу, чеську або більшовицькі впливи, але й про польсько-український протибільшовицький фашизм. Чи можна це все брати поважно, чи не перечить воно одно одному.

Я заявляю тут, як це вже раз заявляв недавно мій товариш пос. Лущкий, що ми не є ані не будемо знаряддям ніякої чужої політики, ані чужої держави, та що політика наша є тільки українська, то є така, що має на цілі виключно добро нашого народу.

Ліквідація церковних маєтків на Волині.

(Кореспонденція з Волині.)

Два роки тому, якось сама собою припинилася розпродажа церковної землі на Волині і здавалося, що з тим дадуть спокій. Але в останніх часіх маємо відомости, що Волинська Духовна Консисторія за згодою митрополита Денниса знову приступає до ліквідації церковного майна. В першу чергу мають продати 30 гектарів з тієї землі, що належить до загаєцького монастиря на Кремянеччині. Душею тієї акції є відомий протоєрей Михайло Борецький і прот. Михайло Яковлів — обидва члени Консисторії. З початком лютого вони їздили до Луцька, де мали отримати на це згоду світської влади. Отже розпродажа нерухомого майна православної церкви на Волині не припинилася, а відбувається далі. Не досить того, що його пошарпали так міцно протягом останніх 8 років, його продовжують обкроювати і тепер, щоби, очевидно, довести до повної ліквідації. За давніх часів наші побожні предки-князі, бояри, козацька старшина, міщанство і селяни — старалися надаванням церквам і монастирям лісів і ґрунтів забезпечити існування та розвій духовної української культури. В наші часи наплівовий московський елемент, що з ласки панської посів Православну Українську Церкву, шляхом розпродажі церковної власности прямує не до чого іншого, як до позбавлення цієї культури її матеріяльних підстав.

Таке поводження московської єрархії є не тільки шкідливим для українського населення, але воно порушує формальні права. Згідно з російськими законами, що ще не втратили обовязуючої сили у Польщі, церковні землі залишаються непорушною церковною власністю (Свод зак. т. IX. арт. 446). Ці землі можна продати або обміняти лише в особливо важних випадках, коли продаж або обмін приносить для церкви правдиві користи й вигоди. Але й на це потрібний був дозвіл верховної влади. Капітал, виручений від продажі церковної землі, мусить йти виключно на купно державних процентних паперів або на придбання іншої нерухомости замість проданої. Доходи з набутої таким чином нерухомости або відсотки з державних паперів треба уживати лише на утримання клеру даної церкви (там-же, арт. 447). Навіть в аренду можна віддавати лише не довше як на два роки. Так каже закон.

Тимчасом, на Волині продаж землі зробилася вже не винятком, а звичайним явищем, на якому нажилося майже кілька пройдисвітів. Вигоди від продажі церковної землі для церкви дуже незначні. Звичайно практикується так: з одержаної суми 10 проц. йде причтові даної церкви, 40 проц. на митрополію і тільки 50 проц. на потреби церкви. Але це від суми номінальної, а не фактично одержаної, бо в актах продажі ставиться меншу суму, ніж в дійсності береться; куди йде ріжниця, цим звичайно покупець не цікавиться тай не повинен цікавитися. Землю продають по більшій части селянам, а ліси — жидам. Формальних актів купна-продажі не роблять, лише підписують арендну умову на 12 років, пояснюючи селянинові, що в міжчасі „буде зроблений" формальний контракт... Але в міжчасі можуть наступити ріжні випадки і селяни можуть бути позбавлені тої землі, а про гроші, заплачені за землю, хіба прийдеться питати у вітра в полі...

Духовна Консисторія й Митрополія будуть оправдувати продажу 30 гектарів монастирської землі заспокоєнням потреб загаєцького монастиря, в звязку з його заборгованістю та поганою господаркою. Але на це треба іншої ради: поганий стан того монастиря стоїть у звязку з непосильно- високими для нього даннинами, що грішми й продуктами широко пливуть в митрополичу кишеню (одної готівки — 15.000 зол.). Отож найбільш раціональний спосіб рятувати монастир в такому тяжкому господарчому стані — стриматися на пару років від стягання не-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. ЛЮТОГО 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ПІДПАЛ.

(Із судової салі.)

Оце розкажу вам правдиву подію, не вигадку, а коли не вірите, то можете про це переконатися із судових актів.

Приходить до мене в канцелярію газда середніх літ. По одягу пізнаю, що він з Козівщини. Звитався, як звичайно у нас водиться, та не говорячи нічого, виймає із-за ременя помятий уже папір, розправляє його своїми мозолистими пальцями і кладе на стіл.

На перший погляд пізнаю, що це акт обвинувачення. Беру в руки і читаю. Така собі звичайна річ.

Державна прокураторія обвинувачує Петра Коваля у підпалі на шкоду якогось там Павла Пастернака.

Обвинувачений признався до вини...

Врешті годі було перечити, бо його піймали у білий день, на горячому.

— Чи обвинувачений ваш син? — питаю.

— Син, паночку, син, одинак, підпора моєї старости, уся моя надія!

Чую, як йому при тих словах дріжить голос, щось за глотку давить, а з очей виступають сльози.

— Як воно таке сталося?

— Не знаю і не відаю... Хопили його мов чорти добру душу, не дозволили розмовитися. Ледви жінка бохонець хліба вспіла дати.

Відтяк таки не зтерпів і заплакав.

— Така добра, працьовита дитина!... Ми з жінкою вже світа не бачимо, жінка геть очі виплакала... бідний мій Петрусь, що йому сталося?

— Так його при підпалі піймали?

— Всі кажуть, що так, бо я цього не бачив, я дома не був. Паноньку! рятуйте його і нас бідних. Він сирота в криміналі згине, а ми загриземося до смерти. Рятуйте його, нічого для вас не пожалію, тай Господа за вас просити та молити буду...

Мені стало жалко чоловіка. Така ніжна любов батька до дитини мене зворушила. Я став його заспокоювати.

— Не плачте, батьку, Бог ласкавий... я роздивлюся і зроблю, що зможу. Прийдіть до мене за два-три дні, як акти прочитаю і з хлопцем розмовлюся.

Зараз того дня пополудні я пішов до вязниці. Привели мені хлопця не більш вісімнацяти літ. Блідий, мов полотно. Я придивлявся нераз уже до лиця вязнів, особливо тих, що звикли жити на сонці і свіжому воздусі. Воно має особливу краску. То не блідота людини хорої та недокровної. То образ ростинки, що жила щаслива на сонці, а її викопали і в посудину пересадили, та у темному кутику поставили. Вона терпить страшний біль і вяне, поки не всохне.

— Ходи до мене хлопче, ближче. Ми розмовимося. Твій батько був у мене, щоб тебе боронити.

Підходить несміло і глядить на мене налаканими очима, а вони сині, мов незабудьки, сама невинність із них визирає. Я гладжу його по лиці, щоб його осмілити.

— Ти Петро називаєшся?

— Петро Коваль, Прокопів.

— Письменний?

— Ходив до школи, знаю читати і писати...

— Тебе обвинувачують, що ти підпалив Пастернака і ти признався до цього.

— Я признався, бо люди говорили, що мене піймали при тому, але я нічого не памятаю...

— Чогож ти підпалив?

— Не знаю. Прийшов до нашої хати якийсь чорний пан, закликав мене з печі, де я спав, вивів на вулицю і казав мені: „підпали!" Я засвітив сірник, потому хтось крикнув... а опісля не памятаю. Аж збіглися люди, взяли мене, потому прийшов жандар і взяв мене з громадської канцелярії до арешту до Козови.

— Кого ти підпалив?

— Кажуть, що Петра Пастернака... я не знаю,

— Чи ти маєш на нього яку злість?

— Ні, тато, тай мама казали, — він замявся та понизив очі — що мене будуть женити з його дочкою Марійкою. При тих словах він почервонів, мов бурак.

— А ти її не хотів, чи вона тебе?

— Ні, ми обоє хотіли, і її батько хотіли, тільки ще не мали літ...

Хлопець осмілився і видно було, що на хвилину забув про своє положення.

— Ну чогож ти його підпалив?

— Мені пан казав...

— А ти знаєш того пана?

— Не знав і не знаю, відкіля він у хаті взявся.

„Що за казка — думаю собі — як це зясувати собі, і коли я з ним договорюся до путнього кінця?"

Дивлюся в його помарніле лице, в ті сині невинні очі... Хібаж так злочинець на світ дивиться? Не видно в них ні крихітки злоби, ни

посильної для нього данини. Ми далекі від думки радити митрополитові редукцію свого особистого бюджету: останній може залишитися непорушним, як тільки припинити московське видавництво цілком непотрібних на Волині книжок і **обмежити, а то і цілком зліквідувати „русифікаційну (москвофільську) акцію, що під виглядом православного руху ширяться по темних кутках Галичини і коштує досить дорого...**

В кожному разі, розпродажа церковної власности не є справою виключно конфесіональною, він має загальне значіння для інтересів української культури. Звертаємо на це увагу Української Парляментарної Репрезентації, як обороицеві українських національних інтересів і сподіємося, що вона вживе всіх можливих правних заходів, щоби нарешті положити кінець московській ліквідаційній праці над українськими церковними землями.

С. П—ко.

Ще в справі переписки парохіяльних урядів з державними чинниками.

(З кругів духовенства.)

В розпорядку про листові пересилки парохіяльних урядів читаємо: „Przesyłki listowe urzędów parafjalnych nie są zwolnione od należytości za pospieszne doręczenie, za polecenie i za zwrotne poświadczenie odbioru. — Ministerstwo Poczt i Telegrafów w Warszawie reskryptem z 19. IX. 1930 Nr. 3888/V oznajmiło, że w myśl wyraźnego brzmienia punktu 1 lit. „b" art. 23. ustawy z dnia 3. czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie w brzmieniu ustalonem rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. marca 1928 r. (Dz. Urz. Nr. 24 ex 1928 poz. 109) tylko władzom i urzędom państwowym przysługuje wolność od opłat pocztowych za zwykłe i polecone przesyłki listowe, oraz za zwrotnem poświadczeniem odbioru.

Urzędy parafjalne nie mają charakteru urzędów ani władz państwowych, przeto nie przysługuje im zwolnienie od opłat za polecenie przesyłek listowych i za zwrotne poświadczenie odbioru, a wolne są od opłat za zwykłe przesyłki listowe". Томуто Уряд Воєвідський у Львові ошибається, коли в письмі з 9. серпня 1930 („Діло" з 11. листопада 1930 ч. 251) каже, що „prowadzenie metryk jako funkcja państwowej administracji zostało poruczone odnośnym proboszczom", що „proboszczowie prowadzą odnośne księgi metrykalne w poruczonem przez Państwo zakresie działania" „proboszczowie więc pełniąc funkcje prowadzących metryki (urzędników stanu cywilnego) są publicznemi funkcjonarjuszami, przeto w korespondencji urzędowej w tym charakterze z państwowemi władzami i urzędami mają używać języka państwowego", „w razie więc niestosowania się do tych przepisów gr. kat. proboszczów należy wobec nich zastosować postanowienie art. 45 48 rozp. Prez. Rzp. z 22 3 1928 o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. Rz. P. Nr. 36 poz. 324)". Подивляти належить письмо п. Президента Апеляційного Суду у Львові з дня 6 9 1930 Pres. 26670/30/17. I., де він всупереч ореченню Найв. Суду з 24/5 1930 ч. III. к 686/29 прилучився до становища Воєводи Голуховського.

Я не погоджуюся також з розпор. Пресв. Еп. Григорія (Нова Зоря 5/10 1930 ч. 76) точка 2) що „Викази статистичні і посвідки метрикальні для державних властей в 1-ій і 2-ій інстанції (власти адміністраційні, судейські і пр.) належить виставляти в українській мові. Тіж самі викази статистичні і посвідки для державних властей в 3-тій інстанції як також для всіх військових Властей належить виставляти в польській мові". Таж оречення Найвис. Суду з 24/5 1930 говорить: „Особи, яким поручено ведення метрикальних книг, відповідаючи на запити державних властей в метрикальних і статистичних справах..." не говорить про інстанції, до котрих можна писати по українськи, а до яких не можна, тільки загально каже „на запити державних властей в справах метрикальних і статистичних", отже до властей державних в I., II. і III. інстанції (статистичних у Варшаві, військових ПКУ.). В практиці розуміють такі військові власти і статист. державний уряд в Варшаві. На жадання одного ПКУ. я виставив метрикальні посвідки в українській мові. ПКУ. звернуло, щоби їх виставити „w języku państwowym" (через староство і державну поліцію). Я подиктував постерунковому рішення Найв. Суду і заявив, що по польськи не буду писати, і вже 2 місяці минуло, а справи більше не тикають. В останньому місяці староство потребувало дати смерти поборових хлопців і прислало постерункового за ними; я подиктував і на тім кінець. Статистичні викази до Варшави за III. і IV. квартал 1930 я написав по українськи. Уряд статистичний звернув виказ за IV. квартал, щоби його доповнити (через староство). Та ні Уряд статистичний ні Староство не жадали тих виказів „w języku państwowym", бо їм вже стало очевидним, що гр. кат. Уряди парохіяльні мають робити викази статистичні і посвідки метрикальні в матірній мові.

На жаль численні священики не знати чому пишуть це по польськи.

Парох

З документів часу.

Мотиви розвязання читальні „Просвіти" в Тустановичах.

Нам прислано до поміщення такий характеристичний документ наших днів:

Starostwo Drohobyckie L. 102/6/stow. Drohobycz, dnia 6. II 1931. Do Zarządu stowarzyszenia Czytelni Proświty w Tustanowicach (do rąk przewodniczącego p. D-ra Mikołaja Terleckiego w Tustanowicach.)

Urząd wojewódzki lwowski reskryptem z dnia 27. I. 1931 L. BP. 208/11) Prośw. ex 1930, na mocy par. 25 ustawy o stowarzyszeniach z dnia 15. listopada 1867 Dz. p. p. Nr. 134 rozwiązuje po myśli par. 24. powołanej ustawy stowarzyszenie pod nazwą „Czytelnia Proświty" z siedzibą w Tustanowicach, ponieważ stowarzyszenie to nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia oraz przekroczyło określony statutami zakres działania.

W szczególności rzeczone stowarzyszenie, operte na statucie zatwierdzonym reskryptem Urzędu woj. z dnia 23. grudnia 1924 L. 214/52/pr. 1924, zeszło na tory działalności politycznej przeciwpaństwowej. Stwierdzono bowiem, że zarząd rzecz. stow. zezwolił na istnienie w swym lokalu tajnej organizacji pod nazwą: „Płastunowij kuriń". Nr. 49, zaś członkowie stow. brali czynny udział w tej organizacji, że urządzano tam zebrania, ćwiczenia na wzór wojskowy, przedstawienia i t. p. oraz że w lokalu T-wa mieściło się archiwum organizacji.

Podczas przeprowadzonej w dniu 25 września 1930 r. w lokalu stowarzyszenia rewizji — znaleziono następujące przedmioty, należące do powyższej organizacji:

1) rysunek w sprawie poświęcenia sztandaru 49 kurinia, nadesłany przez drugi kuryń st. płastunów w Stryju, a pod rysunkiem napis, wzywający do walki o lepsze jutro narodu ukraińskiego, taki sam rysunek nadesłany z 57 kurinia w Synewódzku Wyżnem, z kurynia „Wowczka" z Kołomyji, z 5 kurynia w Stryju, 16 kurinia w Stryju i 3 kurinia we Lwowie.

Dalej znaleziono karty rejestracyjne płastunów z Tustanowic w ilości 66 sztuk, kilkanaście protokołów egzaminu złożonego przez płastunów, 202 różnych pism, zaproszeń, sprawozdań, świadectw i t. p., 41 kart wpisu do płastu, księgę raportu 2. hurtka 49 kurinia, książkę rozkazów 49 kurinia, księgę kasową tegoż kurinia, oraz większą ilość różnych broszur odnoszących się do organizacji płasta, które to materjały oddano sądowi okręg. w Samborze.

Nadto ustalono w czasie dochodzeń, że 49 kuriń w Tustanowicach wydawał miesięcznik — Watra — nielegalne czasopismo, podpisywane wprawdzie przez 18 płastowych kuriń w Drohobyczu, jednak znalezione w lokalu ukr. gimnazium w Drohobyczu dwa własnoręczne pisma Dragana Romana z Tustanowic udowodniły, że broszury te redagowane były przez 49 kuriń płastowy w Tustanowicach, który mieścił się w lokalu czytelni Proświty w Tustanowicach.

Utworzenie przez rzeczone stowarzyszenie według statutu mające na celu jedynie oświatę i podniesienie kultury rusińskiego narodu — powyższej tajnej organizacji o charakterze wojskowym oraz udzielenie jej lokalu i wszelkiego poparcia, pośredni oraz bezpośredni udział członków T-wa w działalności tej organizacji, dowodzą, że rzecz. stow. nadużyło z całą świadomością dozwolonej mu statutem formy działania do celów niedozwolonych.

Rodzaj czynu jest naruszeniem ustawy i przekroczeniem statutowego zakresu działania, a przez powyższą działalność stow. przestało zarazem odpowiadać prawnym warunkom swego istnienia.

Powołane przyczyny uzasadniają rozwiązanie rzeczonego stowarzyszenia.

Od tego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Min. spr. wewn., które podać należy do urz woj. w ciągu dni 14, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia z tem, że ewentualnemu odwołaniu nie przyznaje się mocy wstrzymującej.

Majątek stowa-nia, przypadający w myśl par. 53 statutu na rzecz T-wa Proświty we Lwowie należy oddać delegatom gminy Borysław. Odtąd st—nie jako nielegalnie istniejące nie może rozwijać działalności w jakiejkolwiek formie. — Za Starostę Kisielewski.

ПОДЯКА.

Високоповажаному Пану Д-рові Олексі Саламанчукові, лікареві дїточих недуг, складаємо щиру подяку за дбайливу опіку і вилічення нашої донечки.

Ірена і Теодозій Семьківські.

Львів, лютий 1931 р.

ПІВНІЧНО-ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ.

ВОЛИНЬ.

Волинь „Піємонтом". Про те, яким „Піємонтом" може стати Волинь, свідчать цифри дітей шкільного віку, для яких нема місця в школах. Ці цифри подаємо за комунікатом головної управи союзу польських учителів з дня 10. лютого ц. р.

У Здолбунові не вистарчило місць у школах для 630 дітей, у Ковлі — 300, в Костополі — 1020. У гмінах: здолбунівського пов.: Хорів — 450, Корець — 680; луцького пов.: Сильно — 418, Рожище — 250; кремянецького пов.: Олексин — 1550, Вишневець — 1350, Вишгородок — 775; костопільського пов.: Степань — 820, Стидинь — 350; горохівського пов.: Киселин — 393 дітей. З інших місцевостей нема відомостей.

З огляду на брак шкіл, у деяких місцевостях відвідує школи ледви 15—20 відс. Коли взяти під увагу щорічний приріст дітей на Волині 30 тисяч, то легко собі уявити, в якій мірі загрожує нам анальфабетизм. Є вже й тепер багато сіл, у яких нараховується всього кілька осіб, що вміють читати й писати.

До збільшення анальфабетизму причиняється не лише брак шкіл. У с. Покашеві шкільний будинок світив пусткою цілий рік, бо не було вчителя. В с. Колодежі селяни просили забрати в них невідповідного вчителя. Коли-ж їхне бажання не було задоволене, громада відмовилася давати під школу свій будинок і школа перестала існувати.

Вчителька самовбивниця. Дня 8. лютого в Сарнах покінчила самогубством (повісилася) вчителька місцевої школи Софія Заложна.

Ліквідація КПЗУ. З польських джерел вичитуємо, що поліція арештувала делегатів комінтерну д-ра Германа й Соню Шнайдер, які прибули з Берліна для зорганізування на східних землях провізоричного центрального органу компартії. Арештованих уміщено в луцькій вязниці.

Усунення редактора. Редактора майже урядового органу „Пш. Волиньскі" Т. Загурського, що різко висловився проти слідчого відділу в Луцьку на підставі слів мін. Складковського, усунули від редагування газети.

Нові інформації про СРСР. Комуністи вживають нових засобів до агітації на свій устрій, а саме: пускають чутки, що на Волинь привезені більшовицькі кальоші по 1 зол. 50 сот. за пару, що в Рівному продавали бідним більшовицькі гуси по 60 сот. за штуку, що прийшли з Большевії кожухи по 30 зол. і т. д. Все це має свідчити, як добре там живеться.

Дотепний ковельський соймик. З метою ощадности ковельський соймик зредукував лікарський персонал в Буцині, підданців оплату в ковельськім шпиталі до 10 зол. денно „від чужих", а натомість заводить у всіх гмінах „договрих майстрів".

трости, підступу. Тут либонь якась психічна загадка, якої я покищо розчовпати не можу.

— Слухай, Петре! Якщо я маю тебе боронити, то мусиш мені сказати усю правду, нічого не закривати. Я все мушу знати, так як на сповіді.

— Я кажу правду.

— Скажи мені, що ти перед тим робив?

— Я спав на печі, прийшов той чорний пан, сіпнув мене за полу, відкликав на двір і... я вже казав, що дальше.

— Колиж ти підпалив?

— Вже над вечором, бо як мене повели в громадську канцелярію, то вже смеркалося.

— То ти цілий день спав? Чому?

— Я поклався спати аж рано, як з варти вернувся.

— Якаж то варта була?

— Громадська варта. У нас вартують чергою за нумерами по двох.

— А ти вже був коли на такій варті?

— Перший раз...

— А що такий вартівник має робити?

— Має пильнувати, щоб люди з голим світлом не ходили, щоб хто церкви не обікрав.

— А хібаж поважиться хто церкву обкрадати?... Святе місце.

Тепер хлопець оживився.

— Чому ні? У нас, тому два роки буде, обікрали церкву до чиста.

— А злодіїв піймали?

— Одного піймали, а другий утік.

— А того, що піймали, ти бачив?

— Бачив. Такий чорний пан... його привели до коршми і добре вибили, поки його жандар не забрав.

(Докінчення буде.)

Не дозволяють. У Рівному „Союз Українок" не одержав дозволу на збори, а „Літературно-Мистецьке Т-во", зовсім аполітичне, не дістало дозволу на вистави. Кажуть, що все це стоїть у звязку з тим, що в Рівному організується „Рідна Хата", яка має „заступити" всі інші організації. Організує її п. Бура.

—o—

Японський театр.

(З нагоди виступів японської групи Токуіро Тогуші у Львові.)

Чи міг би чужинець на підставі трьох пес з нашого народнього репертуару висловити свою думку про наш театр, не знаючи нашої мови, історії ні звичаїв? У такому приблизно становищі є ми супроти японського театру — такого далекого від нас світа як далекими є острівці з вулканічної землі від наших степів.

Трупа, що відвідала Львів, показала нам зразки т. зв. класичного японського театру. Це пєси з XVII. і XVIII. віку. До цієї доби і після неї японці мають мало оригінальну драматичну творчість. Дарма, що їхня література має за собою 1000 літ розвитку — цей розвиток є рабським наслідуванням раз вироблених готових схем. До XVII. в. у театрі панує здебільша релігійний балет (т. зв. Но), що грає на мандрівних сценках біля святинь, з єдиним краєвидом замість декорації, а публікою по трьох боках сцени, з 6 музиками, що тягнуть свою безмежно-одноманітну мельодію на барабанчиках і флейтах, підспівуючи зовсім так само, як наші гуцули під трембіту. Цей хор супроводить акцію і зазначує її напружені моменти: тихе голосіння переходить у пронизливий зойк або вигук.

Велика реформа драми в XVII. в. звязана з именем японського Шекспіра та Мольєра в одній особі, Шікамутсу, лежить у тім, що він перший зважився на світські сюжети, на зміну обстановки, на поширення діяльогу, на введення жінок акторок і залив сцену кровю та трупами. У пєсах, які ми мали нагоду бачити у Львові є всі ці головні риси. Три народні танці дають поняття про давній народній репертуар.

Те, що вражає нас у всіх цих пєсах від першої хвилини — це багаті золототкані костюми, наче фелони, і притишений горляний голос акторів. Оба ці елєменти — вікова спадщина японського театру. Примітивний хор поза сценою — третій. Танці не захоплюють нас ні трохи. Обмежені, стримані порухи нагадують найбільше первісні хороводи деяких наших глухих закутин; куди їм до вихилясів нашої коломийки або розмаху чкоголь аркана! Хвилинами нагадуємо собі кімнатну-шведську руханку.

Глядач, що шукає невинно в діяльогах якихсь знайомих звуків, щоби щось розуміти, сходить зовсім на манівці. Кожна чужинна, зовсім незрозуміла для нас мова, має власну гармонію себто своєрідну красу важко доступну для чужинців. Далі: два-три звичайні слова, які чуємо зі сцени у зрозумілій мові розбуджують у нас цілу гаму почувань і думок, яких не маємо, коли не розуміємо слів. Не інакше з міміком та жестами. Вже міміка та жести англійців, настільки різні від славянських, що часто можемо помилитися щодо їх дійсного значіння: чи вони є виявом задоволення чи обурення.

Дивлячись на японську пєсу, бракує нам ще одної, найважнішої нитки порозуміння авдиторії з акторами: спільности переживання дії, змальованої проблєми. Головний сюжет японського театру — проблєма лицарської чести та помсти, звязаний якнайтісніше з релігійним світоглядом і історичною традицією. Їхня національна релігія „шінтоїзм" це одна з найменше абстрактних, найбільше прозаїчних релігійних систем світа; все, що належить до царини уяви та метафізики відкинене з неї. Тим-то й японський театр і незвичайно багата (на скількість продукції) японська лірична поезія передають тільки дуже реальні події буденного життя, не полишаючи ніякого простору для гри уяви.

Закінчення пєс традиційним „гаракірі" — вичерпує всі проблєми: герой, як і громадянин, виконує свій обовязок, наче платив би податок, наскріз формально — на цю тему нема причини ні попадати в лірику ні в фільософію. Так каже принятий закон. Тому не диво, що в Японії „Гамлет", „Юлій Цезар" та „Коріолян" Шекспіра або „Нора" Ібсена в пєси принціпіяльно безглузді, не зрозумілі, бо їхні герої борються з сумнівами, яких патріот-японець, ще й шляхтич, мати не може.

З усім тим наш глядач міг завважити, що навіть в японськім театрі є деякі дрібні побутові риски, що нагадують наш народній театр. Сільська дівчина приймаючи освідчини має запаску і так само спускає очі як у нас, бідний селянин так само прохає вибачення у свого пана, сцена в лісі з розбишаками не різниться нічим від якоїнебудь із наших „Верховинців, а вся сцена розпуки на вид трупа дорогої особи аж до окликів жаху та жестів — вповні для нас зрозуміла.

Підчас усієї вистави не сходила з голови думка: який успіх міг би мати у світі добре вирежісерований наш „Гриць" або „Вій" з добрими танцюристами, з гарними народніми костюмами, зразковим хором. Японський театр і балет не обмилися до нашого, навіть у найкращих своїх творах: театр не має майже нічого оригінального і віками годувався маріонетками, від 200 літ позичав дещо від китайців, а від 1879 р. наслідує репертуар европейський у довільних, самовільних перерібках.

Все те не має нічого спільного з деякими принадами японського наскріз натуралістичного мистецтва, *якими так захоплювалися* Гонкури або з наївною лірикою, що черпає свої враження безпосередньо зором із зовнішнього світа, докидаючи наївну рефлєксію.

Між львівською авдиторією можна було стверднти одно цікаве явище: неодин глядач пробував ловити зі сцени слова і повторяти їх. Коли наречена в розпуці за життя свого нареченого залебеділа над ним кілька разів: „ціс-ціке-тес!" — на салі, немов би повіяло поезією. Обривисті склади, немов слова любовних телєграм, складаються в Японії на лірику, що квітне незмінна від віків. Тим, які не мали змоги почути цю мову зі сцени (головокружні ціни місць!), цікаво мабуть буде бодай поглянути на зразки поезії з країни „вишневих садів" і „вічно сходячого сонця".

Ось коротка пісонька славного поета Іккін і у традиційній, незмінній формі:

Йо но нака ні
Неру годо раку ва
Накарікері;
Укі йо но бака ва
Окіте гатараку.

У солодкім сні
Єдина розкіш вся...
Що й рівня?
Ах, лише дурна юрба
В праці тратить дні.

Такі вірші без рим у тій самій формі, 5 і 7-складовій, пишуть усі. Часописи, що розписують конкурси на найкращу поему весною призначують першу нагороду 5 золотих, а дальші по 50 і 30 сот. І на конкурс шлють свої твори робітники, професійні письменники і... королева.

Бо в Японії поезія є буденним хлібом. Все питання тільки в тому: чи на цьому виграє поезія, чи буденщина? *м. р.*

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗАКОРДОННА КОМІСІЯ.

Голувко полємізує. — Справа еп. Чарнецького. — Пацифікація. — Конкордат.

У суботу в соймовій комісії закордонних справ йшла далі дискусія над експозе мін. Залеського. Промовляв б. соціяліст **Голувко** (ББ) Він боронив політику міністра Залеського. Сказав, що Польща не може заключати окремішнього пакту з СРСР. Коли Франція робить уступки Німеччині, то й Польща, як союзниця Франції не може ломити тієї лінії. **Трактат,** який Польща підписала **в справі меншин,** треба змінити. Коли Дмовський та Падеревський підписали той трактат, то тоді було таке міжнародне положення і треба було це зробити. Тепер показалося, що той трактат зовсім не вніс успокоєння, про яке говорив Клємансо. Чужинці (Вандервельд, п-і Філіпс) повчають Польщу, а вони не хотіли би, щоби Польща мішалася в справи їх держави.

Опісля пос. Голувко звертається до укр. послів і каже:

Пос. Олесницький має рацію, що різні закони, які торкаються українців не є виконувані, та ви самі не хочете того. В першім нормальним соймі клюб ППС хотів внести закон про український університет, а ви внесення не підписали. Кожен закон має тоді рацію істнування, коли його друга сторона приймає, а не тоді коли його бойкотує кажучи, що це все за мало. Закордон повинен би знати заяви, які панове робили в попередніх соймах. Ви, українці, на роздоріжжі. Або будете льояльними горожанами держави, і тоді багато річей, досі не полагоджених, буде полагоджено, або, коли пійдете до Женеви, то не дивуйтеся, що польська суспільність в ім'я тієї нерівности в трактуванні меншинових трактатів, про яку я говорив, — займе супроти ваших хочаб і справедливих домагань і зажалень відповідне становище. Це психольогічно зрозуміле. Ваша брошура про пацифікацію одностороння, ви не помістили там фотографій спалених польських дворів і селянських хат, і нічого в ній не говорите про саботаж. Уряд занадто шанує себе, щобн з вами, слабими, „гнобленими" — процесувався на міжнароднім терені. Той, хто робив пацифікацію, знаменито розумів усі некорисні, хвилеві наслідки, які вийдуть із того, одначе добре заслужився також для української суспільности наглими, короткими репресіями й охороннр країну від огню громадянської війни. Коли станете на становищі, що Польща в Сх. Галичині не має нічого до говорення — мусите цю боротьбу програти, бо половина місцевого громадянства буде проти вас. Коли пійдете до Женеви, то нам робитимуть там прикрости, та я радив би не рахувати на це, що хтось чужий присилує Польщу полагоджувати ваші домагання — це є шлях довший та непевний і мусить викликати в польській суспільности зрозумілий відрух.

Голова комісії пос. **Радзівіл** (ББ) м. ін. сказав: Заторкнена тут **справа східної церкви** дуже важна. В одній подробиці помиляється пос. Стронський. **Епископ Чарнецький не підлягатиме юрисдикції архиеп. Шептицького, невірне** теж начеб: Ватикан обійшов деякі точки конкордату. Може бути, що є недомагання в нашім конкордаті, одначе Ап. Столиця має в кожній хвилі свободу, не питаючи польського уряду, іменувати еп.-суфраганів у кожній дієцезії. Формально воно так, що нововисвячений епископ є суфраганом рівночасно виленської, пинської та волинської дієцезії й підлягає виключно юрисдикції даного епископа. Польський уряд не міг спротивитися тому іменуванню, тому й Ап. Столиця не обійшла конкордату ані польський уряд нічого не занедбав. Маємо всі до уряду горяче прохання, щоби присвятив пильну увагу справі сх. обряду. Справа в цьому, щоби підшукати якусь напрямну, яка не загрожувала би інтересам польської держави, а рівночасно, щоби задовольняла відвічні постуляти Ватикану в справі унії. Можу лише бути вдячний пп. Мацкевичові та Стронському, що торкнулися тієї справи.

Щодо польсько-німецьких взаємин мене особисто вважають і в Польщі і в Німеччині одним із тих польських політиків, які розуміють конечність деякої польсько-німецької співпраці. Одначе я не можу трактувати польсько-німецького конфлікту як щось переходового. Це історичний процес. Ми раз, у 1772 р., той процес програли. Це противенство трагічне, яке нас ділить від Німеччини, а в дійсности від Прусії. Яка на це рада? Мусимо бути внутр. сильні, щоби не повторилося програння процесу, мусимо всі в Польщі зрозуміти та мусить це зрозуміти і Европа, що тепер відграється в Польщі.

Вибори, Берестя, пацифікація, це дуже сумні епізоди тієї переміни в Польщі. Хай панове вірять, що ні для мене, ні для блоку ні для уряду не було причиною до радощів, коли ми довідалися, що була пацифікація, що частину наших давніх товаришів замкнено в твердині, піддано дуже гострому режімові, що були побиті. Панове самі в своїй совісті переконані, що з причини того всього, що було ост. місяцями, та що може мусіло бути, ми терпіли морально може ще більше, ніж інші терпіли фізично. Ходить про те, що в Польщі відбувається істор. процес. За тиждень буде бесіда пр. реформу конституції. Це буде дальшим етапом процесу. Метою процесу є дати Польщі хребет.

Як останній відповідав на закиди мін. **Залеський.** Конкордат має постанови окончені і їх уряд виконує точно. Інші справи годі було пологодити підчас підписування конкордату. Щодо них є постанови, що їх рішатиметься в будучині. То були найтрудніші справи і до нині годі було найти полагоду, що всіх задоволила би. Щодо нового сх. обряду, то урядові лежить ця справа на серці й обективне відношення до тієї справи ББ і опозиції влекшить лише полагодження справи. Польський уряд іще переговорює з Ватиканом у тій справі.

БОМБА В СУДІ.

У румунськім місті Галаці в суді перед розправою проти комуністичних терористів вибухла бомба. Ранила одного військового. Атентатчик видно хотів так знищити документи.

АТЕНТАНТ НА АЛЬБАНСЬКОГО КОРОЛЯ.

На альбанського короля, який тепер є у Відні (де лічиться з жолудкової недуги), альбанські терористи виконали револьверовий атентат, коли він після представлення в держ. опері всідав до авта. Король Ахмед Зогу вийшов ціло. Згинув майор Тополяні, а двірський міністр Лібахов був ранений. Поліція арештувала трьох атентатчиків, бувших альбанських старшин Азіза Кямі, Гельосі та Ндага.

Керовник віденської дирекції поліції Брандеказав журналістам, що перед приїздом короля Зогу до Відня заявив був мужам довіря альбанської кольонії, що колиб альбанці почали щонебудь проти короля, уряд скасує право азилю для альбанців. Мужі довіря обіцяли, що кольонія буде льояльна. Тому, що зломили це приречення австр. уряд виселить усю альбанську кольонію з Відня. Поліція арештувала ще двох альбанців, підозрілих в атентаті. Автомобіль подірявлений 15 кулями. З напрямку куль виходить, що стріляло 4—5 людей.

—o—

НОВИНКИ

— **Солідарність наших кооператив.** Нам пишуть: „В Заставчі в Підгаєччині є кооператива „Самопоміч", яка в осені мин. року з відомих причин підупала так, що не могла ніяк далі розвиватись. Але кооператива „Згода" з Яблоніви позичила цій „Самопомочі" більшу суму грошей без відсотків і тепер кооператива в Заставчу помалу знов двигається з упадку. Це гарний приклад солідарности наших кооператив".

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напитків** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки) з **Мостів Великих:** з нагоди прощання учительки З. Калужницької, секретарки кружка „Рідної Школи": Зенона Калужницька 30, Теофіль Рибачевський 25, д-р Іван Малко 10, по 5: о. Василь Клос, Софія Тимкевич, Юлія Тимкевич, Малкова Олеся, о. Гоцький Олекса і о. Гумецький Юліян, по 3: Гладишевський Іван, Ілля Савчак і Анна Савчак та Карпова Марія 2 — разом 106; з нагоди Празника Різдва Христового і Нового Року: Мартин Айхлер 5. — Хто слідуючий?

— **Матірне серце.** В Рошневі, пов. Товмач, Катерина Фридрак привела на світ нешлюбну дитину, а бажаючи її позбутись, облила немовля окропом, від чого дитина померла. Катерину Ф. арештовано, а поліція веде слідство в цій справі. — Так само в Білобожниці під Чортковом Осипа Куделевська спричинила смерть нешлюбної дитини.

— **Памятник гетьмана Яблоновського не буде позолочений.** Міська Рада у Львові на внесок д-ра Дверницького ухвалила, що памятник гетьмана Яблоновського без потреби позолочений, мусить бути відзолочений так, щоби своїм золотим блеском не вражав прикро людей, які мають естетичний смак. Справа йде про памятник на Трибунальській площі у Львові, про який в нас вже згадувалось.

— **Наслідки забобонів.** В Лисці мешкав 70-літний жид Гальперн, який має славу великого знавця Талмуду і „Кабали". Сидячи вічно над „Кабалою" цей жид вичитав, чи думав, що вичитав, начебто жид, який в 70-ім році життя скочить в ночі до води, очищується від усіх гріхів. Вечором Гальперн сказав дочці, що хоче тим чином очиститись від гріхів, а коли всі спали, старушок пішов на подвіря і скочив до керниці, а вранці дочка витягнула вже тільки труна свого забобонного батька.

— **Крішна Мурті їде до Польщі?** З Варшави подають, що в квітні до Польщі приїде відомий гіндуський фільософ Крішна Мурті, якого теософи звуть „Світлом зі Сходу" і пророком. Крішна Мурті виголосить у Варшаві реферат п. з. „Загадка життя".

— **Самовбивство лікаря-емігранта.** В Брикулі Старій в Теребовельщині отруївся через нужду російський емігрант, лікар Павло Анісімов. Довший час він старався дістати дозвіл на поворот до вітчини, але радянське посольство у Варшаві не хотіло дати йому паспорту. Цікаве, що цей емігрант, маючи колись гроші, позичив кільком особам на векслі 500 долярів, але довжники не звертали довгів, що і було одною з причин нужди й самовбивства цього лікаря. Анісімов залишив лист, в якому векслі на 250 долярів записав для своєї служниці Теклі Петрик, а вексель на других 250 долярів для російських емігрантів.

— **Прогнали автора „Першої бригади".** „Дзенік Віленські" (з 20. II.) повідомляє, що у легіонових колах викликала сенсацію вістка, що автора пісні „Перша бригада" полк. Андр. Галицінського звільнили зовсім зі становища старости в Бжеску. Урядування старости Галацінського було багате в такі „кавалки", що зїхала спеціяльна воєвідська комісія наслідком ріжних зажалень.

— **Коли румунський вояк може женитись.** Румунське міністерство війни видало новий розпорядок, згідно з яким старшина румунської армії може оженитись лиш тоді, як він, або наречена мають 40.000 леїв річного доходу. Коли ж старшина жениться з дочкою старшини, то вистарчає 25.000 річного доходу з його, або її маєтку. Женитись з дівчиною без приданого, може тільки старшина, який крім пенсії має маєток. Підстаршина постійної військової служби може женитись лише з дівчиною, яка має 6 тисяч леїв річного прибутку.

— **Божевільний знищив образ Рембрандта.** До музею в Амстердамі прийшов божевільний чоловік, який, побачивши картину Рембрандта „Анатомія д-ра Даймана" кинувся на неї з ножем і порубав її так, що цей знаменитий образ в шістьох місцях ушкоджений. Божевільного ворога картин Рембрандта арештовано.

— **Гарматні стріли над Берліном. Прочитавши тобі цей заголовок новинки, не думай читачу, що в Берліні вибухла революція гітлеріяція і що там вже грають гармати. Ні, це було так: В західній дільниці Берліна жив б. старшина артилерії Іван Лявтін, який був ранений на війні в голову і відтоді був трохи ненормальний. Цілими літами він сидів над ретортами, запевняв усіх, що винайде такий вибуховий матеріял, який всю Францію висадить у повітря та працював над винаходом нової гармати й амуніції. В останніх часах він засипував міністерство війни просьбами, щоби опатентувало його нову гармату, яку він вже винайшов. Мін-ство вважало його маняком і навіть не відповідало. Іван Лявтін так обурився легковаженням мін-ства супроти його винаходу, що витягнув свою гармату на балькон свого дому і 5 раз вистрілив з неї. На вулицях вчинилась паніка, бо це була 6. година вечора і вулиці були залиті людьми. На щастя всі гранати впали на новозбудований дім, де ще ніхто не мешкав і не наробили великої шкоди. Цього гарматчика арештовано і він зізнав, що стріляв тому, щоби Берлін почув, що він справді винайшов нову гармату. Його інтернували в заведенні для умово хорих.**

— **Самовбивство визначної малярки.** Відома німецька малярка Ерна Франк добровільно покинула цей світ. Причиною самовбивства цієї талановитої і молодої малярки, яка залишила найбільше праць в ділянці графіки, була душевна депресія. Тіло її спалено в крематорії. Цього вимагала вона в листі, залишеним на столі.

— **Розкопки в Іраку.** Археольогічна експедиція з Оксфорду відкрила в Іраку руїни храму богині землі Арури. Цю святиню будували перші сумерійські царі пять тисяч літ перед Христом і археольоги вважають, що це найстарша капітольна будова, яку досі знаємо. Ці руїни викопано недалеко храму Навуходоносора. Під храмом є гробниці сумерійських царів, яких, як видно, похоронили разом з їхніми домашними звірятами, бо в гробницях найдено кости цих звірят, а навіть частини металевої упряжі. На стінах гробниці є клинові написі та різьба, яка представляє хлопця, що їде на струсі і крилатого дракона біля нього.

— **„Між білими і червоними".** На німецькім книжнім ринку появилась нова книжка під повищим заголовком. Написав її Едвін Еріх Двінгер. Як молодий хлопець пішов він добровольцем до німецької армії і як хорунжий попав до московської неволі. Перейшовши всі таборові етапи в Сибірі, пробував втікати з полону вже після світової війни, щоб скорше добитись до дому. Це йому не пощастило. Його зловили і він поневолі мусів вступити в московську армію Колчака, що воювала проти більшовиків. З цією армією перейшов він весь Сибір до Байкальського Озера. Досі лиш загально було відомо, як відбувався цей похід через Сибір, що одначе в цьому поході через Сибір витерпіли люди, це не було відомим. Двінгер спеціяльно спинився над поступуванням чехів у Сибірі. На думку автора вони були винні в усьому. Як свідок всього, що там діялось, подає автор факти знущання чеських полонених, зорганізованих в легіони, над німцями і застрійцями. Пятнується також поступок чехів, що видали більшовикам Колчака тоді, коли їм вже його не було потрібно. Вчинок цей можна виправдати тим, що чехи хотіли урятувати свою армію перед знищенням і перевести її в цілости до вітчини. Як виходить зі споминів Двінгера, причиною катастрофи армії Колчака в Сибірі були українські відділи, які прорвали фронт Колчака в Уралі і примусили армію до відвороту, який закінчився так трагічно. — **М. С.**

— **Особисті вісти.** Промоція п. Ростислава Льва Лепкого, сина відомого нашого поета і професора університету в Кракові, на доктора природничих наук відбулася дня 14. лютого ц. р. в чеськім університеті у Празі.

— **Застарілі рани,** рожа, ропняки, упухлина викликують відразу серед окруження. Тому не треба занедбувати тих недомагань, а негайно взятися до лічення, тимбільше, що є лік, який зовсім без болів і швидко лічить. Є це **Kamphenol Матулі,** рідина, яка еднає в собі прикмети камфори і карболю, найсильнішого дезинфекційного середника. Ділання **Kamphenol-ю** полягає на тому, що камфора скорше щезає, а увільнений через те карболевий квас діває відкажуючо на рану. Дивним способом карболевий квас, завдяки полученню з камфорою, затрачує свої жручі прикмети, так, що **Kamphenol-ем** можна поляти рану, а не відчувається болю. Лічення **Kamphenol-ем** є таке успішне і скоре, що не слід ані одного дня зволікати, але негайно домагатися в аптиці або дрогерії **Kamphenol-ю** Матулі з маркою „Palma" і взятися до лічення. — Д-р Л. К. 1009

— **Справлення помилки.** В останнім (40) числі „Діла" в звідомленні „З судової салі" 16. рядок згори замість **„Оборонець д-р Шухевич"** складачі через помилку зложили **„Оборонець д-р Глушкевич"**, хоч з цілої розправи видно, що посла Кохана боронив д-р Шухевич.

З театру.

Великий Театр: „ЛЯЛЬКА" — оперетка Одрана.

Відгребання цієї старої оперетки, колись дуже популярної і загально любленої, можна повитати, бо вона, з уваги на гарну музику і добре лібретто, на це вповні заслуговувала. Інша річ, що виставлено „Ляльку" в нескінче відповідному часі (саме після великого успіху премієри муз. комедії „Як стати багатим і щасливим"), тому не диво, що саля великого театру світила пустками.

В ролі ляльки виступила п-на Фонтанівна, що опрацювала досконало як вокально, так і сценічно свою партію. Дуже добрим її партнером був п. Грушинський, що заслужив собі на похвалу з кожного погляду. З інших виконавців варто піднести гарний спів п. Романовського і виступ Рушковського та Шосляндa, що внесли на сцену багато веселости. В ролі фабриканта ляльок Гілярінса показався нам з найкращої сторінки п. Фолянський, що пописувався теж актуальними дотепами. Він-же й режисерував виставу.

Позатим подобався ще балет ляльок, зокрема виступ „бляшаних жовнірів". Хори, вишколені п. Польчінетті, співали бездоганно. Диригував п. Гужинський. **І. Н.**

Дописи.

ТУРЧАНЩИНА. *(Ювилей філії „Просвіти" в Турці.)* Одним з найтемніших і найбідніших наших повітів є безперечно Турчанщина. До 1906 р., через недостачу залізниці, повіт відірваний від світа, представляв культурно вигляд вперед 500 літ. На 74 громад усього 15 шкіл, розкинені по далеких вершках гір селянські хати, лиха комунікація наслідком недостачі мостів і кладок („лавок" у бойків), майже в цілости русофільське духовенство, яке не могло вносити в маси живого духа, повна неграмотність і примітивізм у господарюванні — отсе стан, в якому в 1905 році починає перші свої кроки філія „Просвіти". Тому-то святкування 25-ліття філії, яке відбулося 2. лютого 1931 р. в Турці, має виїмкове значіння. У святі взяли участь: посол Галущинський, як голова Головного Виділу „Просвіти" і посол Великанович, велике число селянства та майже в цілости інтеліґенція з міста й повіту. На програму свята складались такі точки: 1) Передполудньем Служба Божа за померших членів філії чергові Загальні Збори, на яких переведено вибір нового Виділу з головою о. Федевичем на чолі. 2) Пополудні аматорський кружок при філії дав виставу „Підгіряни" за безплатними вступами. Саля була переповнена. 3) Вечором в год. 20. відбулася святочна академія, на якій вступне слово виголосив пос. Галущинський, витаний френетичними оплесками. Хорові продукції виконав, як звичайно, з великим успіхом, хор читальні „Просвіти" в Турці під диригентурою просвітительського організатора п. Горечка, а історію філії подав її живучий найстарший член, пос. Великанович. Крім цього на програму свята складались прекрасні деклямації маленьких дівчаток п-ства Даниловичів і Левицьких та привіти. Від усіх турчанських установ зложили привіт д-р Контрат, від читалень селянки з Михнівця, Смолій, а також відчитано письменні привіти. Свято відкрив довголітній голова філії о. Іван Федевич. З історії філії довідалися ми, в яких тяжких обставинах виростала філія і з якими труднощами моральними й матеріяльними вона мусіла і досі мусить боротися. Ціла праця спочивала на плечах таких одиниць, як бл. п. д-р Омелян Левицький, бл. п. незабутній о. Мороз Григорій та бувший парох Беньови о. Хтей і ін. Найбільше читалень заложено в часі праці д-ра Левицького, який кожної неділі з д-ром Курбасом виїздив на села і працював над національним освідомленням селян. Вершиною здобутку філії було купно в р. 1910 власної реальности в середмісті, в якій уже в останніх роках збудовано велику салю до вистав і зборів. Хату плачено головно жертвами нечисленної і небогатої інтеліґенції. В ювилейному році можна ствердити без переборщення, що повіт стоїть майже в цілости під українським прапором і національне освідомлення зростає з дня на день. Побажатиб тільки, щоби якнайскорше упорядковано фонди філії та засіяно весь повіт читальнями, а також національними часописами і книжками!

—o—

СПОРТ

ЛЕЩАТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ.

Відбулися вони в неділю 15. ц. м. як т. зв. краєві змагання (взяли в них участь тільки змагуни (ки) зі Львова). Слід завважити, що цього року у Львові були по треті з черги змагання в лещатарських бігах, бо 30. І. уладив шкільний кружок „Сагайдачний" біг на 5 км. при старті 12 змагунів, лещатарська секція „С.-Б." уладила 8. II. біг 12 км. при участи 9 змагунів, а змагання з 15. II. уладжував Карпатський Лещ. Клюб при участи 22 змагунів і змагунок. Стартували вони від К. Л. К., лещ. секції „С.-Б." в У. С. С. К-у.

Скажете мало учасників. Я заперечую. Мусите чейже знати, що: 1) Старші вважають за революцію, як молодь возьме лещата на ноги. Радше бажать їх з картами до ферблю в руках (алже при тім спорті не можна зломити випадково руки, а що можна зломити характер, це байдуже). 2) Цьогорічний карнавал занадто рвучкий, аби не змів відірвати молоді від спорту. 3) Знана річ, що наші Луги й Соколи вважають за свою працю давати аматорські вистави і т. п., тільки не займатися найважнішим, щодо їхньої ділянки праці належить, себто фізичним вихованням. Хоча Львів сам має 13 товариств руханкових чи спортових, то тішуся, що бодай 3 з них виставили змагунів до цих змагань.

Біги були інтересні не лиш різнородністю конкуренцій, але й тим, чи мандрівні нагороди перейдуть уже на власність. Треба їх здобути тричі, щоби стали власністю змагуна чи змагуни. Їх боронили п. Ів. Мриц і п-а Н. Говинкович.

І ці змагання мали свій старт і мету на Погулянці. Пані бігали 5 км., молодняк 9 км., а мущини і старші 18 км. Дорога в довжині була повна, якщо яких 300 до 600 м. не довша. Жіноча дорога вела зразу в підхід і обхід ліса, до гостинця зеленої рогачки, вертала назад, оббігала костелок на Погулянці, вертала назад довкруги Погулянки і кінчилася розмашним зїздом до мети при ресторації. На загал доволі трудна задля слідовання дороги чи прикрости зїздів. До бігу стануло 7 пань. Перше місце здобула п-а Н. Говинкович. Тимсамим здобула (вже втретє) мандрівну нагороду, на цей раз на власність. Прийшла в часі 48 м. 37 сек. Другою була п-а М. Рогожівна, третя Д. Федак, четв. початкуюча Дмоховська Д. Всі чотири з К. Л. К. і йшли добрим кроком та віддихом: треба лише декотрим ліпше опанувати техніку бігу по плоскім терені.

Молодики, що бігли 9 км., мали чи не найтяжчий біг. Підходом і обходом та зїздом брали лісок на Погулянці, як жінки, підбігали на Пасіки, зїхали на Клекічці, аби знова підійти і зїхати лісом та підходити на Дубину і зїздом та підходом вертати давньою дорогою до мети. До того по дорозі (як і мущини) мали до діла зі слідовательним снігом, що ніс, і з гіпсоватим снігом, що нагло гамував. Вибігло 5 змагунів, а першим прийшов Євгенів з „С.-Б." по 1 год. 2 м. 20 сек. Друге місце взяв Іванів, також „С.-Б.". Євгенова цікувала певність техніки і спокійні нерви.

В бігу 18 км. були дві кляси. Мущини від 18—30 літ і кляса старших понад 30 літ. В останній ставало двох змагунів, а в першій 8. Дорога, як молодиків, що вела по зїзді дальше лісом а підходом лісом у напрямі на Млинівці, щоби зїхати майже до гостинця Львів-Винники, бігти попри присілок Винник, маючи Лисівку ліворуч і попід ліс на Приші вертати на давню дорогу й через дівчеток 9 км. їти вже дальше дорогою молодиків.

Вишукання, промощення і визначення дороги коштувало доволі праці, бо полудневі склони були вже наполовину без снігу. І тут слід підчеркнути велику ревність молодих членів К. Л. К.: Бохенського, Федака, Чапельського, що виконали безоглядно цю працю.

Мені доводилося бачити змагунів у їхній дорозі. Декотрі денервувалися при підходах, інші губили віддих, ще інші не вміли розкладати економічно сил і по першім кільометрі були вичерпані фізично. Минулорічний противник Мриця заломився і психічно і фізично, чи — як кажуть — „спух". Пригадувався мені в дечім фронтовий бій з його різними типами.

В біаі 18 км. прийшов досконалий Ів. Мриц з К. Л. К. перший. Сатисфакція було його обсервувати при підході. Немов би по рівнині. Спокійно, певно, а через це й легко підлазив там, де іншим утікали лещата вниз, а кийки не хотіли помагати. Дорогу свою витягнув в 1 год. 37 м. і 57 сек. і тимсамим потягнув і мандрівну нагороду на власність. Несподіванкою був прихід як другого 17 м-по Мриці Я. Глалкого з У. С. С. К-у. Третім був Остапенко з „С.-Б", четвертим Володя з „С.-Б.".

В класі старших перший прийшов п. В. Паньків з К. Л. К. з часом 1 г. 50 м. 30 сек. Слід зазначити, що він уже втретє рік по році стає до змагань, а своїм часом відбутої дороги був далеко ліпший від кількох з попередньої класи. Другий прийшов інж. Евген Лициняк.

Це були 5-ті з черги лещатарські змагання, які уладив К. Л. К. Перші відбулися в р. 1927.

Слід би вже в найближчому часі уладити хочби пробні змагання в скоці, а також і зїздовий біг.

Blue boy.

P. S. Роздача нагород відбудеться 28. II. в год. 7. веч. у Народній Гостинниці. Просимо всіх лещатарів та прихильників лещат спорту численно явитися.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Лев Мікош. Дня 13. лютого помер у білгородській лічниці Лев Мікош, бувш. однорічний десятник УСС та УГА. Покійний народився 11. травня 1900 р. в Кіцмані на Буковині і як 17-літній хлопець вступив у ряди УСС., щоб боротись за волю Рідного Краю. Він залишився вірним і щирим борцем аж до останнього дня істнування УГА. Після того перейшов до Чехословаччини, де ждав, глибоко віруючи в те, що Україна знову покличе його в боротьбу за свою волю. В 1923 р. Покійний приїзджає до Білгороду в Югославії, де працює як приватний урядовець в одній віденській торговельній фірмі. Хороба, яку дістав підчас визвольної війни, труїла весь час його життя і з кожним роком вела його ближче до холодної могили. Перед кількома місяцями Покійний поклався до ліжка, з котрого вже йому не судилося більше встати. В жалібному проводі 15. лютого білгородська українська кольонія відпроваджувала свого товариша на останню дорогу. Під дощем і вітром білгородські українці відпроваджували на далеке кладовище свого скромного, але щирого товариша, забувши всі дотеперішні непорозуміння та розеднання, зливши в одну родину. Жалібно грала музика, розвівалися тихо жовто-блакитні стяжки на вінках. З Покійним попрощався щирими словами від „Просвіти" в Білгороді п. Борисодець, а від УГА бувший П член п. Школьник. Спи спокійно, Дорогий Друже, нехай буде Тобі легкою вільна сербська земля.

Білгород, 17. II. 1931.

Один з УГА.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

о. д-р Ярослав Левицький: ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ ПРОПОВІДНИКИ І ІХ ТВОРИ. Львів, 1930. Накладом Греко-катол. Богословської Академії у Львові. Стор. 196. Формат 8°. Появилося в циклю „Праці Греко-катол. Богословської Академії у Львові". Виходить під проводом о. проф. д-ра Йосифа Сліпого. Том VIII.

Андрій Чайковський: „ОДАРКА", повістка для дітей з малюнками Петра Андрусіва. Друге поправлене видання. Львів 1931. Ціна 1.50 зол. Стор. 56. Форм. 16°.

Т. Якимчук: „ПРОСВІД на прилюдний тор, викликаний часом". — Невтомним бажанням Українського пісмоплекного Гуртка „Думка" в Парижі. Париж, січень 1931. Стор. 56. Форм. 8°.

ЖУРНАЛИ.

„УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО", орган „Взаімної Помочі Українського Вчительства". Ч. 3—4. Рік XIX. Львів, 1—15. лютого 1931. Зміст: Правнослужбові справи вчительства; Учительські справи в державних законодатних установах; Правно-службове положення вчительства в закордонних країнах; З життя нашої організації; З руху міжнародніх учительських організацій; Некрольог.

„ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО", журнал, що появляється у мовах російській та українській. Ч. 74. з 10. лютого 1931. Прага. Редактор І. А. Білий.

„КІНО", журнал кіно-фільмової індустрії. Рік II. Ч. 4 (8). Львів, дня 15. лютого 1931.

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", орган Краєвого Господарського Т-ва „Сільський Господар" у Львові. Річник XVII. Ч. 4. Львів, дня 15. лютого 1931 р.

„СІЛЬСЬКИЙ СВІТ", ілюстрований двотижневик новітньої господарки. Ч. 3. Рік IX. Рівне, лютий 1931.

„СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК", орган Центрального Союзу українського студентства. Рік VIII. Ч. 11—12. Прага 1930.

„СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК", орган Центрального Союзу українського студентства. Річник IX. Ч. 1—2. Прага 1931.

„NAWOZY SZTUCZNE", місячник. Ч. 2 За лютий 1931. Рік III. Варшава.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 23. лютого, година 7·30 веч. „Лялька", оперетка Одрана.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 23. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Малий Міський Театр:

Понеділок, 23. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Жінка з бруку".

КОЛЬОСЕЙ: „Життя починається завтра" (Бенкрофт). „Шорах скорше" (Гар. Ллойд).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тигриця" (Люпе Велез, Колін Мур). „За кулісами кабарету".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Жовтодзюбий капітан" і додатки.

ОАЗА: Звукова фільма: „Трійка".

ПАПАС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Вацєк Буріян).

ПАН: „Динаміт".

ПАСАЖ: „Кровавий поранунок". „Раз у житті" (новеля).

ПРОМІНЬ: „Останній приказ поруч. Ноштн".

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання". — „Заборонені години".

ХИМЕРА: „Зуза саксофоністка" (Анні Онора).

СТИЛЕВЕ: „Анна Каренінa" (Грета Гарбо, Дж. Гільберт)

УТІХА: „Нічна пригода" (Карлос Альгіні). „Бригадіер Жерар" (Род ля Рок).

Програма радіо.

Понеділок 23. II. 1931.

Варшава (1411,7) 23·00 Музика з готелю „Польонія". **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіотріо. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 19·15 Вечір Бетговена. **Рим** (441,2) 17·30 Концерт Шіґетія. **Прага** (486,2) 12·30 Радіооркестра. **Відень** (516,5) 15·20 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт.

Вівторок 24. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Симфонічний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Концерт. **Букарешт** (394,2) 16·00 Музика. **Берлін** (419) 18·20 Пісні Кароля Прохазки **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. солісти. **Прага** (486.2) 16·20 Радіооркестра. **Будапешт** (550,5) 19·30 „Шехерезада". **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·30 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Вівторок 24. II. 1931.

12·10 Грамофонові пантн. 15·00 Трансмісія з Варшави. 16·45 Авдиція для найменших. 17·00 Концерт 9-літнього піаніста Штрікса. 17·15 Трансмісія з Кракова. 19·35 Трансмісія з Варшави.

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДО ВІНАЙМУ умебльована кімната на 2 особи від 1. III. — Оглядати можна 4—5. Пекарська 43. II/6. 1530

ГРИБИ гарні вибірані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидло з чистих сливок на цукрі, бочілочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бринза, бочілочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів к. Коломиї.** 1449 5—10

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старосодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 437

ДЕНТИСТИЧНИЙ ТЕХНІК обізнаний з найновішими вимогами дентистичної техніки гляда посади зараз. Зголошення до Адміністр. „Діла" під „Технік". 1523 2—3

КАНД. АДВОК., покінчена судова практика, шукає місця у адвоката. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Солідний". 1527

НАСІННЯ лінолєум, куркові хідники, неблені матерії по конкуренційних цінах з удогідненням при купні. — **Енглендер, Ринок 8.** 1—2

ДІМ 3 покої і кухня, стайня, фронтовий город, га пронислові цілі або молочне господарство до винайму або продажі в дільниці Львова — Клепарів. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Клепарів". 1529 1—2

Ширіть наш часопис!

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французськ. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла"

Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 42 (12.698). Львів, середа 25. лютого 1931. Poczтowa opłata zryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-42. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Внутрішня чи міжнародня проблєма?

З приводу експозе мін. Залєського і закордонно-політичної дебати.

Львів, 23. лютого 1931.

У сатиричному тижневику „Цирулік Варшавскі" (з 14. ц. м.) є м. ін. такий рисуночок, присвячений міністрові Залєському: на трибуні стоїть п. Залєський і виголошує промову; поруч — та сама трибуна й ті самі слухачі, лише замість мін. Залєського промовляє... ґрамофон. Рисунок затитулований: „Практичні винаходи у Лізі Націй", та підписаний: „Замість дорогих виїздів делегатів і замість томлячих конференцій ґрамофонові плити з готовими промовами міністрів".

Правдою є, що важко почути з трибуни Ліги Націй щось нового, та ще більшою правдою є, що важко найти другого такого міністра, якого промови відзначувались би тою самою „досконалою" трафаретністю, яловістю і беззмістовістю, що всі промови нинішнього польського міністра закордонних справ. Міністр Залєський — це типовий „професійний" дипльомат, з немалим досвідом у своєму ресорті, але одночасно людина перечулено обережна в словах, які є завжди хемічно випрані з найменшої домішки — темпераменту. І такі промови міністр Залєський виголошує не лише в палаті Ліги Націй над Леманським озером, але й у будинку польського парляменту при вулиці Вейській, з тою тільки ріжницею, що тут, у Варшаві, він ще менше говорить, ніж там, у Женеві...

Говориться у польському парляменті про закордонну політику і рідко і мало. Оминається цю тему, як щось дуже драглівого, чого краще не рухати. Коли ж уже й приходить до дебат над неї, то змісту в тих дебатах мало. Очевидно, що все-таки більше того змісту у дискусії над експозе, ніж у самому експозе офіційного керманича закордонної політики.

Таксамо було й цим разом — у комісіях сойму та сенату для закордонних справ. При бюджетовій дебаті закордонно-політичних моментів майже не порушувано: це вже такий „узус" введено у післятравневих усановних часах, що всякі чисто „політичні" моменти дуже рішуче відсуваються від „бюджетово-ділових", наче би бюджетові цифри не були найбільше діловим і то найбільш яскравим виразником „чистої політики"! Отже й цього року потрактовано бюджет міністерства закордонних справ таксамо формально, як — зрештою — і цілий бюджет. Зате у закордонних комісіях сойму і сенату все-таки допущено до дискусії над міжнародньою ситуацією і ролею, яку грає серед неї Польща. Експозе міністра Залєського, яке дало формальну притоку до дискусії, не дало майже ніякого фактичного субстрату: як завжди так і цим разом, міністр Залєський придержувався цупко двох точок диспозиції усіх своїх промов: 1) запевнювання, що дотеперішня політика МЗС є єдиним пасмом успіхів і 2) підкреслювання мирових тенденцій цієї політики у відношенні до всіх держав, існуючих на землі й поза нею.

Річ ясна, що поведена у цій площині мін. Залєським оборона останніх женевських підсумків (рішення у справі німецьких горішньо-шлеських скарг), як польського успіху, та ствердження „з цілою рішучістю", що всі відомости про творення протибільшовицького фронту „є цілком безпідставні", — ці заяви мін. Залєського не зробили великого вражіння та не стали стрижнем дискусії. Таким більше-менше стрижнем стало мимохіть питання: наскільки внутрішня політика уряду, чи радше система внутрішнього правління, відбивається на закордонно-політичній ділянці. Що саме таке питання виринуло тепер на закордонній комісії польського сойму — це аж надто зрозуміло: бо події у Польщі з останніх місяців (пацифікація, Берестя, вибори) занадто голосним відгомоном відбилися у широкому світі та западто вже різко зачіпили за дільність міністерства закордонних справ, причиняючи особисто п. Залєському, людині, яка на характер внутрішньої політики та всіх її „пацифікацій" не мала і не має ніякого впливу, страшенно багато прикрощів.

Очевидно, що серед учасників дискусії зарисувалися два табори: 1) опозиційний, який твердив, що закордонна і внутрішня політика тісно взаємно зазублені і що внутрішня політика повинна допомогати закордонній, тимчасом в останніх роках, особливож в останніх місяцях вона їй шкодить, і 2) проурядовий табор ББ, який промовчував засадничу залежність закордонно-політичних успіхів від внутрішньої консолідації держави та вповнив, що великодержавницький престіж Польщі в останніх часах скріпився за кордоном і зріс. У звязку з такими тезами вже наче автоматично виринула справа — українська. При згадці про закордонний відгук „пацифікації" не можна було промовчати взагалі української проблєми. І знову: інакше віднеслась до цієї справи опозиція, інакше промовці ББ. Речник лівиці вперше признав міжнародне значіння української проблєми; речник правиці ствердив, що поява таких українських скарг, які є нині у Женеві, є „відступом" польської закордонної політики і назвав міністра внутрішніх справ відповідальним за „пацифікацію" і Берестя, тягарем у мішку, з яким мін. Залєський мусів дряпатися на Монблянк. Однак промовці ББ не сягали в глиб значіння української проблєми: вони признавали її внутрішньою справою Польщі і то настільки внутрішньою, що під адресою українського представника у комісії, посипалися докори, а навіть погрози за зголошення відомих петицій до Ліги Націй.

Саме ця остання справа вимагає деякого пояснення —бодай кількома рядками. Пос. Голувко завязав її із питанням льояльности і з виконанням Польщею „навіть справедливих" українських вимог. Здається нам, що таке поставлення справи надзвичайно нефортунне. Передовсім не будемо говорити про термін „льояльности" у значінні російської „благонадьожності", себто у значінні якогось сердечного почування, бо — гадаємо — і сам п. Голувко мабуть признає, що після тої передтравневої національної політики тодішніх польських урядів, яку сам п. Голувко тоді торощив безпощадною критикою, і після кількалітнього „травневого" вже досвіду та зокрема після останніх подій — краще сфери почувань не торкатися. Коли ж пос. Голувко мав на увазі законність, легальність, то знову така ніхто краще, як п. Голувко, недавній високий урядовець МЗС, не знає так добре, що українці є тут із своїми петиціями до Ліги Націй цілком в порядку з законом. Це — формально. По суті-ж: як п. Голувко уявляє собі мовчанку українських послів і сенаторів, тоді, коли одночасно засипано вже Женеву в українських справах петиціями не тільки українських еміґрантів з ріжних місцевостей, але й навіть чужинців (петиція 65-ти членів англ. палати громад)? І як можна виступати з адмоніціями до українців за апелювання до Ліги Націй, коли всі апелі до варшавського уряду (всі особисті інтервенції й меморіяли відповідальних українських діячів у Варшаві перед відкриттям сойму і українські внески у соймі сенаті) остали й остають без ніякого практичного наслідку?! Тому на цьому місці треба зазначити: українські петиції до Ліги Націй не є ніякою демонстрацією, — вони є лише використовуванням ще одного легального засобу, який ми маємо в обороні наших слушних і справедливих прав. Не йдемо до Женеви на те, щоби робити комусь неприємности, тільки щоби боронити себе. Коли не буде причини для оборони — не буде й апелів до Женеви. Ніхто з українців не був і не є теж такий наївний, щоби звязувати з Женевою надії, на які не дозволяє ані характер інституції Ліги Націй, ані практика її 11-літнього істнування. Віддавна теж перестали українці взагалі будувати свої пляни і свою працю на закордоні. Але не можна вимагати від них зречення з доброго права — за ціну голословних обіцянок або під напором погроз.

Булоб дуже бажано, щоби призадума над закордонними проблємами Польщі у звязку з останньою дебатою у соймі — вияснила декому й ощо примітивну правду з ділянки внутрішньої польської політики, якої не дасться відмежувати від закордонних інтересів Польщі.

Ніхто вам не поможе,

коли самі собі не поможете, тому складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Політичне діло.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 15. лютого 1931.

I.

Про „Життя Мазепи", яке цими днями появилося на книгарських полицях Парижа*) багато дечого прийдеться сказати літературному критикові та історикові.

Перший не зможе не оцінити великого мистецтва, з яким автори повели в цій книзі свою повість про небуденне щастя й нещастя останнього достойного цього імени — гетьмана України, та з яким вони побудували драму й трагедію Мазепи, степенуючи її напруження: від супокійної експозиції короткого та звязкового викладу історичної обстанови, через апогей до — катастрофи; тай завершаючи її супокійним — знов — виводом висновків: про вагу Мазепиного життя й зусилля в рямках кучерявої й крутої, багатшої в недолю ніж долю, багатшої низами ніж вершинами — історії України.

А історик? Він знайде в книжці Боршака й Мартеля перший повний — перший безперечно, а повний розмірно — життєпис того загадочного гетьмана, який виріс на справжнього „заголовного героя" („heros eponimos") цілої нової історії України. Великі шмати життя Мазепи, досі зовсім невідомі, вперше знайшли в книжці цій свою картину і зясування ходу і свого змісту, — і то на підставі досі невиданих, нововідкритих, пожище тільки щасливим авторам доступних і відомих джерел.

Пересічний читач, на літературного критика невиховання і на історика невивчений, — як ось ваш кореспондент — очевидно не може вдаватися у фахові критичні міркування. Буде з нього, коли він привітає авторів із довершенням того видатного твору, літературного мистецтва й історичної ерудиції, яким є безперечно це „Життя Мазепи", — тай привітає свою-ж таки Українську Громаду з появою книги, якої значіння — в цьому сумніву бути не може — переходить межі бібліографічного факту, а підноситься на висоту національного й політичного діла.

II.

Habent sua fata — не тільки книжки, а й люди і народи. І відломки народів.

Від доброго десятка років, від 1917 року, року політичного воскресіння України, наше плем'я силкувалося видати з себе героя чи твір — в якій ділянці життя воно й не булоб: політичній чи військовій, мистецькій чи науковій — який накинувсяб уваві і повазі Европи й світа, присилував би людство числитися з ним і з нами та відлав би своєму народові загублену перед сотолітнім легітимацію на самостійне місце серед будівничих теперішности й майбутности працюючого людства. Зусилля ще досі не здійснене, навіть приблизно. Українська революція, яка тягнеться вже 13 (фатальне число) років не видала ні в людях ні в творах нічого справді чим небудь імпонуючого. Сказано: spiritus flat ubi vult, і на замовлення геній не родиться. Так і нам припали в участь під цей великий час самі тільки невдячники й недороски, замість вождів і державних будівничих, самі воробці й лиси замість орлів і львів. Або ще щось гірше... Та годі.

Від десятка років українська політична еміґрація товчеться по всіх краях Европи, вдячно

*) Elie Borschak et René Mariel, Vie de Mazeppa (Nouvelle Collection Historique. Ed. Calmann-Lévy. Paris 1931). Стор. 192.

СИЛЬНА ПІНА, — яку дає мильце до зубів ОДОЛЬ — чистить основно — і надає їм блискучу білину.

Мильце Одоль приємне і не дразнить ясен.

1495

і скрізь мрійчи про те, *якби* то чимось „спропагувати" українську справу, справу української державности, серед народів світа. Одна частина цієї еміграції — правда, і на честь нам сказати: менша і, особливо в останніх часах, від відомих торічних подій у нещасній Придністрянщині, щораз більше і щораз швидше тає — розживається тут як не в багацтвах, то й не в недостатках, а в матеріяльних гараздах, забезпечених постійною виплатою ціни за постійне, безупинне й раз-у-раз відновлюване відрікування відомої української країни. А проте, при всіх великих грошевих засобах цієї „республики", при всіх претенсіях її „уряду" на національний монополь, при всіх протекціях, доставлюваних його агентам одним з двох споконвічних ворогів України, — люди ці за цілих десять років не спромоглися не то на ніяке достойне цієї назви політичне діло за кордоном, не вспіли доставити українській пропаґанді в Европі не тільки бодай одну-дві справді добрі книги, і хоч би бодай одно справді тямуче періодичне виданництво, а то навіть нідодної добре написаної, переконуючої й захоплюючої брошури. Сама січка, виплоди нетямущости й формальної недоладности, само дітвацьке лебедіяння, нікому не цікаве — знарядля компромітації, а не пропаганди української справи.

Основні, підставові акти української пропаганди за кордоном, акти сильні й переконуючі, зийшли щойно вчора і сьогодні, тай — як і слід — не з заплямлених чужими гріхми рук, а з рук двох людей, що довго стояли осторонь українських інтересів тай увійшли в їх коло щойно в мужеських роках свого віку.

Звідки вони взялися, той чужинець із шляхотяним серцем і розмахом, Рене Мартель, і той homo novus в українстві, національно освідомлений аж підчас революції, той несподіваний, дивний, раз гордуючий, раз відштовхуючий Ілько Борщак, і як цих двох людей найшло себе серед 4,000.000 людности Парижа і як спряглися до спільної, багатої плодами, української роботи, — про це може дещо розкажемо при іншій нагоді.

III.

Їх діло широко закроєне, всесторонне, талановите і —це не менше важне— щасливе й успішне. Поведене воно з однаковою силою на два основні фронти України, на західний і на північний.

Те, що найзамітніший від часів Драгоманова, досі далеко ще в своїх розмірах і своїй досягности не використаний, ідеольоґ української політики, Вячеслав Липинський, називав „обороною Сходу перед Заходом" (матеріяльно й духово краще озброєним, ненаситним і безвідкличнo гірзним і небезпечним) — виконує Мартель, в тісному співробітництві з Борщаком, у двох версіях своєї епохальної книги, присвяченої питанню Франції і її східній союзниці. Книга ця, тай звязана з нею особиста діяльність, це треба ще раз сказати, творить з українського погляду епоху нетільки у Франції, а на цілому Заході. Її плоди вже бачимо, і користати з них будемо з кожним роком щедріше.

Але про все те зайве говорити на цьому місці...

Північному фронтові України присвячена свіжа книга обох авторів, про Мазепу.

Обі разом (і зрештою кожна зокрема) так високо й сміливо підносять перед очима західних народів стяг української соборности й самостійности, української інтеґральности племінної й територіяльної й української незалежности державної, як цього світ давно вже не бачив — хіба ще за часу Орликів, а то й Ярославів.

Нащадки Ярем Вишневецьких і Петрів Великих дістають у книгах Мартеля й Борщака таку могучу ідейну відсіч в найважнішому політичному й культурному центрі Заходу, якої вони там досі ніколи не дістали, і якої вони ніколи не сподівалися.

Після ідейної відсічі мусить прийти (інакше ми не нація, а стадо рабів) фактична — на іншому терені змагань...

IV.

„Сюжет" Мазепа — належить до дуже тісної категорії міжнародніх сюжетів порівняної літератури, таких, як Дон Жуан, Едип, Іфігенія. Це сюжети й символи, вічні й невмируші; їх дуже мало, і щастя наше, що є в нас один такий сюжет, в якому нерозривно зживається в одно великий літературно-мистецький символ із іще більшим національно-політичним символом, символом непередавненого права України на соборність і самостійність тай невмирущого зусилля українського народу до цих двох ідеалів, які в дійсності є тільки одним, одноцільним і нероздільним ідеалом нашої нації.

Книга про „Життя Мазепи" кладе в свідомости культурного Заходу міст між розумінням ідеї єдиної й неподільної України тай відлавна популярним літературно-психольоґічним сюжетом. Вона перетворює цей сюжет, пересуває його на іншу площину, окрилює його.

З інших славянських народів одні тільки чехи — із маленьким народом словінців, єдиний зі славянських народів справжнього західнього типу — мають приблизно значний — письменський і політичний сюжет. Маємо на думці сюжет Івана Гуса, єдиного з великих реформаторів одночасно західного типу і славянського роду.

Інстинктом відчув вагу Гуса наш Шевченко: свідчить про це сильний фрагмент його відомої поеми — одночасно мистецьке діло і політичний привіт дружньому нам чеському народові. В знаменитому французькому місячнику „Славянський Світ",*) якому наш нарід зобовязаний до признання і вдячности за його достойне й справедливе становище до наших зусиль, знайшли ми (число за березень 1930) дуже гарний переклад Шевченкового „Івана Гуса" з короткою та інструктивною історично-літературною студією зпід пера пані Софії Борщакової і Мартеля.

Студія і переклад влучно навязують одну з не дуже то, на жаль, численних ниток духових взаємин між Україною і Заходом. Річ зайва підкреслювати вагу таких діл: вони говорять самі за себе. Ми можемо їх тільки принятати — щиро і з великим признанням.

*) La Monde Slave", Paris, Alcan.

С. Залїпський.

Як це було в Брюселі?

Пацифікація на „Зїзді Міжнародньої Ліги для Союзу Націй".

У Брюселі відбулися від 14. до 16. ц. м. збори „Міжнародньої Ліги для Союзу Націй". На зїзд цей приїхали представники ріжних країн, серед яких находимо імена відомі в усьому світі. Від Англії льорд Роберт Сесіль і льорд Дікенсон, від Франції Жан Геннесі, бувш. амбасадор, міністр і посол; від Німеччини д-р Дернбург, бувш. міністр і проф. Гецтш, бувш. посол і ін.

У програму зїзду входили такі справи: 1. Виховання (проект всесвітнього педагогічного зїзду; справа шкільного віку). 2) Національні меншости (українська меншина в Польщі; розгляд загального статуту нац. меншин). 3. Міжнародне Бюро Праці (справи економічні та соціяльні; проблема золота; мінімальний вік праці у пром. і торг. підприємствах; страйк). 4. Справи економічні та політичні (боротьба з неточними й тенденційними звістками; утворення міжнародньої юрисдикції про злочин; режім політичних вязнів; вибір емблеми для Ліги Націй. 5. Спеціяльна комісія для розгляду проекту европейського порозуміння і взаємин із Лігою Націй (проект Бріяна).

Маємо перед очима обширне справоздання цього зїзду, поміщене в бельгійськім щоденнику „Ле Соар" з дня 16. ц. м. Засідання присвячене „українській меншині" в Польщі трівало від 3. год. до 7. веч. Головував льорд Дікінсон. Перекладаємо точно справоздання з цього поміркованого щоденника, прихильно настроєного до Польщі:

„Дискусія велася в виїмково піднесенім настрою і часто навіть зворушаючім, на тему положення української меншини в Польщі, про яке преса писала минулої осени.

„Представники України у дуже поміркованім тоні підкреслили виїмковий характер карних експедицій, висиланих на села у Сх. Галичині і звернули увагу на виїмково поважний характер деяких побоїв.

„Польські делегати посли Стронський і Левенгерц льояльно прийняли дискусію. Вони навели факти, що розяснювали репресії, а саме терористичну акцію, почату у Сх. Галичині деякими елементами, які находяться за кордоном. Польський уряд після ріжних засобів, щоби завести спокій, опинившися перед постійним зростом терористичних актів, головно пожежами, був приневолений уятися за радикальні засоби, яких незвичайности (insolite!) польські делегати не заперечують і які могли довести до спожаліннягідних зловживань.

„Заст. голови комісії п-і Баккер Фан Боссе, яка мала змогу познайомитися особисто із цією справою на місці, навела зворушуючі точні факти і жахливі засоби репресії, що впали одночасно на винних і невинних.

„Проф. Фан Овербек з університету Ґан поставив внесок, щоби вибрати міжнародню комісію для розгляду справи. Комісія прийняла одноголосно резолюцію, в якій звертається з покликом до національної більшини та меншини в польській державі, щоби дійшли по доброму до полагоди конфлікту і пропонує утворити комітет для точнішого обзнайомлення з українською проблемою.

„Принципіяльну справу: на якій підставі означувати істнування меншини — передали до розгляду комісії, що засідатиме на осінній сесії".

З українського життя в Канаді.

Український Католицький Союз в Канаді.

З філядельфійського часопису „Америка", який приходить до нас менш-більш правильно (з Канади не дістаємо тепер ні одного українського прес. органу!), довідуємося, що недавно відбулися у Вінніпегу збори представників українських гр.-кат. організацій того міста, на яких рішено зорганізувати Український Католицький Союз в Канаді. Майже одночасно з тим оснувалася у Філядельфії в Злучених Державах нова загальна українська греко-кат. організація під назвою „Американський Український Комітет Визволення України".

Український посол відповідає на престольну промову в Канаді.

Посли Грифітс з Расселл і Григорчук з Етелберт мають цього року вносити в соймі Манітоби (в Канаді) відповідь на престольну промову. Премієр Брекен оповістив 23. січня, що уряд вибрав їх обох до цього почесного завдання. Посол Григорчук уродився в Балинцях у Галичині 1888 року і прибув до Канади в 1899 р. Послом до манітобського сойму є він від 1920 р.

Новий український хор у Вінніпегу.

У Вінніпегу, Манітоба, організується новий український хор під управою проф. Евгена Турули. Опікунов хору є „Національна Преса", яка доложить старань, щоби він був найкращим в Канаді. Добір співаків і співачок переводить проф. Турула.

Український радіо-концерт у Канаді.

З Гемилтон, Онтеріо, повідомляють, що дня 23. січня в год. 8. веч. співав на тамошній радіостанції хор української греко-кат. парохії, який заснував тамошній парох, о. Петро Олексів. Хор виконав цілу низку народніх і церковних пісень. Українці Східньої Канади, що мають дома радіові апарати, скористали з цієї нагоди і почули рідну пісню в гарному виконанні.

Вінніпег.

Найбільше місто Західньої Канади, Вінніпег (Манітоба) має тепер 212.815 мешканців. За останніх 15 літ населення Вінніпегу не зросло, з причини війни та обмеження іміграції. У Вінніпегу є до 80.000 українців. Там виходить найбільше українських газет з усіх міст континенту Америки, там є шість наших церков, багато українських установ і т. д. У Вінніпегу є й осідок греко-кат. епископа для канадійських українців.

Замах на італійського віцеконсуля.

На італійського віцеконсуля у Франції, який перебував у Каннах, напало кількох антифашистів, які стріляли до нього кілька разів, але не поранили його. Замаховці повтікали і поліції не вдалось їх відшукати.

Згода між македонцями?

В Софії закінчились переговори між представниками ворогуючих македонських таборів „михайловців" і „протогеровців". Переговори довели до порозуміння й утворення одного македонського табору. Підписано окрему умову щодо спільної акції недавно ворогуючих партій.

Стріли в німецькім парляменті.

Підчас нарад в німецькім парляменті один баварський посол стрілив 4 рази до посла д-ра Кульца. Кулі не вцілили. Замаховця арештовано. Причиною стріляниии були партійні конфлікти.

Хто винен?

(Кореспонденція з Волині.)

Кремінець, 18. лютого 1931.

В одному з попередніх чисел „Діла" (в ч. 31) була коротко занотована трагічна подія, що недавно скоїлась на тлі церковних відносин у селі Залісцях, кремінецького повіту. Польська преса винну за цю подію зложила на священика Віталія Сагайдаковського, знаного з мужньої оборони православної церкви в с. Жабче, луцького повіту від зазіхань прихильників т. зв. „жондової унії" і призначеного парохом села Залісець.

Таке освітлення справи мало за завдання, щоби відповідальність за подію переложити на випадкових і одиничних осіб, але таке трактовання справи є цілковито фальшивим, бо в даному випадку, ми маємо з типовим проявом досить складної системи адміністрування православними парохіями на Волині.

Подібно до цілого ряду інших парохій на Волині залісяни були незадоволені зі свого пароха о. Микульського і завзято домагалися його перенесення. Протягом майже 7 років вели вони боротьбу: слали делегації до духовної влади, посилали скарги навіть до міністерства (освіти й віроісповідання, внутр. справ і справедл...!!!). Але все надаремне. О. Микульський мав міцні плечі в особі свого благочинного — відомого „адміністратора" волинської епархії і уповноваженого митрополитом Денисом до розпродажі церковних маєтків на Волині — протоєрея М. Борецького.

Незгода між Микульським і його парохіянами особливого напруження набрала в 1930 р., а повстала вона головним чином на грунті вимиску їх надмірними поборами за виконування релігійних практик. На такий стан річей у Залісцях звернули свою увагу агенти „жондової унії" і вже почали намацувати для своєї праці грунт. Можна думати, що в с. Залісцях ми побачилиб друге видання жабчинської трагедії. Але, на щастя, в вересні мин. року митрополит Денис виїхав на відпочинок за границю і управа волинською епархією перейшла до вікарного кремянецького єпископа Симона. А цей нарешті дав себе залісянам вблагати зайнятися їхньою справою: він переніс о. Микульського на іншу парохію і призначив їм о. Сагайдаковського; але зробив те, не порозумівшись з о. Борецьким. Здається, справа ця була залагоджена. Але так тільки здавалося. Тимчасом у жовтні повернув з подорожі митрополит, повний сил, енергії та адміністративного запалу. Прот. Борецький за свої „особливі" заслуги перед митрополитом Денисом зробився вже не тільки фактичним, але й формальним „адміністратором" волинської епархії, бо обняв посаду члена Духовної Консисторії в Кремянці. О. Сагайдаковський, як ставленик еп. Симона, дістав наказ негайно перенестися на іншу парохію. На його місце призначили спершу свящ. Юркевича, але той, побачивши неприхильне відношення залісян до себе, парохії не прийняв. Тому до Залісець (а то одна з найкращих парохій на Волині) призначили свящ. Лозовича, людину малоосвічену, але зато родича о. Борецького. О. Лозовича знали залісчани ще до його висвячення, бо походить він з почаївських міщан. Очевидно, щоби зробити на своїх будучих парохіян відповідне враження, парох приїхав відібрати свою парохію в оточенні урядовця Консисторії, поліцаїв і референта староства, і останній в присутности людей передав о. Лозовичу церковні ключі, а залісян поучив, що повинні слухати свого пастиря, бо він має за собою піддержку світської і церковної влади. Парохіяни однако почули себе сильно ображеними таким трактуванням своєї парохії і таким відношенням духовної влади до о. Сагайдаковського і постановили заступитися за останнього. О. Лозовича в категоричній формі попросили негайно опустити с. Залісці, а до Консисторії і до воєвідства вислали численну депутацію, думаючи уладити той інцидент мирним шляхом. У Консисторії з делегатами не говорили, а в воєвідстві в Луцьку показали листа Дух. Консисторії з проханням усунути о. Сагайдаковського з с. Залісець адміністративним порядком. Так віддячилась о. Сагайдаковському Консисторія за те, що оборонив православну церкву в Жабчу.

Обурені парохіяни — чоловіки й жінки — в кількости не менш 1000 душ, зібралися до мешкання діякона Трохимовича, в котрого мешкав о. Лозович і просили останнього до них вийти. Одначе парох сховався від своїх парохіян і міцно зачинився. Тоді жінки виняли в сінях 2 дилі, відчинили двері й, вивівши о. Лозовича попід руки на вулицю, попросили йти куди хоче. Це було 30. січня ц. р. Тут уже зявилася на сцену поліція — приїхало відразу 30 поліцаїв і по вказівках оо. Лозовича і Трохимовича заарештувала 18 душ і посадила до кремянецької вязниці. Серед арештованих: Никанор, Тимофій і Пелагія Нагалки, Павло Карпець, Марія і Февронія Вальчукові, Яків Лещенюк, Демид Олійник, Семен Соболевський і Сава Бойко. На четвертий день один з арештованих — Сава Бойко, парубок (21 літ), несподівано і нагло вмер, а через день усі арештовані вийшли на волю за кавцією від 50 до 250 зол. Мати Бойчукова теж зложила кавцію 250 зол., але дістала мертве тіло сина... Хто і при яких обставинах заподіяв смерть Бойка й досі невідомо, тільки жінки, що обмивали тіло покійника, завважили цілий ряд синяків на голові, під ребрами, а також опухлу голову.

З арештованих два — Семен Соболевський і Демид Олійник були побиті підчас слідства; останній почав харкати кровю... Прокуратура повинна б звернути увагу на подібні явища, не чекаючи скарги з боку пошкодованих, а Українська Парляментарна Репрезентація мусить цією справою зайнтересуватись ближче.

Церковна справа в Залісцях ще не полагоджена. Покищо селяни не мають священика і самі при участи всього народу ховають покійників...

Як бачимо, сумні події в Залісцях не є явищем, що його можна віднести на рахунок окремих осіб. Вони є льогічним наслідком тієї системи церковного порядку, що запанувала в православній церкві під кермуванням теперішньої єрархії і що особливо розвинулася в останні три роки, коли митрополит вже цілковито перестав брати під увагу духові окремішности православного українського населення, його інтереси та історичні традиції. ОО. Борецькі, Лозовичі, Микульські, всякі референти при повітовій адміністрації — це одні з провідників цієї накресленої митрополитом Денисом системи. Духовий розклад між паствою й пастирями, арешти парохіян, розвал релігійного життя — це її конечні наслідки.

Проти цієї системи мусять протестувати і з нею боротися всі, кому дорогі загальні засади віри й моралі.

Волинський бебех ,посол Богуславський, висловився в одній зі своїх промов з соймової трибуни, що „тепер православіє стоїть перед відновленням своїх „съветних" традицій з часів давньої Польщі". Він або цілковито не знає тієї людности, котрої представником сміє себе називати, або глумиться над її тяжкою долею.

С. Райченко.

З життя українців у Югославії.

З діяльности „Української Громади". — Україна в білгородській пресі. — Коли прийде нарешті до згоди між нашими організаціями?

Як ми вже давніше повідомляли, „Українська Громада" в Білгороді виявляє досить інтенсивну діяльність. Крім того, що щомісячно даються відчити про наше письменство, історію тощо, на днях отворено при Громаді бюро правної помочі та пресове бюро. На чолі першого стоїть д-р Грицько Шевчик, другим завідує п. Маріян Тумир.

Як не тяжко є русофільську білгородську пресу зацікавити якоюсь вісткою з нашого національного життя, то всеж таки вдалося проломити лід. І так офіціоз голови ради міністрів „Югославенски Гласник" помістив у своїм 129. числі з 9. ц. м. чималу статтю п. Маріяна Тумира під заголовком „Совіти уладжують ріжні монстр-процеси, щоб замаскувати свої невдачі" В цій статті автор зясовує головні причини, через які комуністи улаштовують ріжні процеси і зазначує, що „початок цих процесів датується з України, де вперше ці процеси були практиковані над сотнями й тисячами людей..." Бо „на Україні ще й нині існує на першому місці національне питання і там є найбільше спротивлення володарям, які прийшли з Москви" і які „нічого не зробили для України доброго, але зате страшенно спліндрували її". Далі автор зупиняється докладніше на процесі „СВУ" та

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. ЛЮТОГО 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ПІДПАЛ.

(Докінчення).

— А ти може боявся, щоб тої ночі, як ти вартував, знову який злодій не прийшов до нашої церкви?

— Правда, я боявся. Тамтой то мало голови не розбив залізною палицею Панькові Поперечному, що його перший зловив. Гадаю собі, якби прийшов, то ми два не дамо йому ради, та ще чожем штовхне.

Я просив Бога, щоб чим швидше розвиднілося...

— А що ти робив на варті?

— Так як другі: кричав, осторожно з огнем!

— Щож далі?

— Я дуже змерз. Прийшов до дому, мама дали мені чарку горілки, гарячого борщу, а опісля спати на печі.

— Тепло тобі було?

— Піч була гаряча, бо мама сушили коноплі. Я ліг там головою, бо піч невелика і ноги звисають та заснув.

— А потому?

— Потому вже не знаю, коли прийшов пан... я вже сказав.

— А чи не був то той самий злодій, що перед двома роками у вас церкву обікрав?

— Такий самісінький... А де він опісля подівся — я не знаю.

— Ну, не журись хлопче, я ще до тебе прийду.

Я хотів відходити. Хлопець припав до моєї руки.

— Прошу пана, най пан так роблять, щоб я в тюрмі не сидів, бо пан суддя в Козовій казав мені, що я дістану за те три роки тюрми

Він став плакати.

— Не турбуйся, той пан суддя не буде тебе судити. А чи йому говорив ти за того пана так, як мені тепер?

— Говорив, так він насварив на мене, казав якось так: „Не закручуй мені гітари, та казок не говори..."

І справді, як я відтак переконався, в протоколі ані словечка про це не було.

Розмовляв я відтак з председником трибуналу.

— На що вам актів було читати, — каже. Справа проста і коротка, як заячий хвостик. Признався, піймали його на горячому. От його щастя, що не було шкоди, бо зараз люди вгасили.

— Я не так на справу дивлюся — кажу я. Хлопця мусять присягалі виправдати...

— Що ви говорите?! Певно якусь адвокатську штуку хочете втяти, але я до того не допущу. Через дві години справа покінчиться. Маєте нагоду пописатися при загодячих обставинах: молодечий вік, занедбане виховання, нема шкоди.

— Рад старатися, пане добродію, але покличете до розправи двох лікарів знавців.

— До підпалу лікарів?

— Цим разом до підпалу. Чували певно про сомнабулізм?

Він вирячив на мене очі.

— Що?

— А так. Якби ви знали те, що я від хлопця довідався, а чого слідчий суддя до протоколу не вписав, то ви моїм словам не дивувалисяб, без надуми допустилиб до розправи лікарів.

Я вернувся до дому. Старий коваль ждав уже на мене.

— Підіть батьку, до дому, не журіться. Петро повинен вийти зі суду чистий.

— Бог би з вас говорив. То така добра ви тина, а що з него вийде, як посидить у криміналі між злодіями.

Попращався і витираючи сльози з поморщеного лиця, поїхав до дому.

*

Розпочалася розправа. Хлопець сказав про чорного пана, всі присутні в салі зареготалися. Я був лютий, аж губи закусував...

Тоді став я хлопця випитувати, так як першого разу...

Лікарі вислухали все, та сказали згідно так:

Хлопець був невиспаний, голодний і перемерзлий. До горілки не заїк, а коли випив чарку, то по простому впився... Гаряча піч, де спав кілька годин, зробила те, що випита горілка ще більше його задурманила.

Дальше, то я вже сам докінчив.

Ходив він по варті та думав про церковного злодія, про того чорного пана і про небезпеку вогню. Отже не диво, що все те помішалося в нього з горілкою і жаром в зачадженій голові і йому приснилося, що прийшов чорний пан, сіпнув його за ногу, викликав на двір і першу стріху, яку побачив, казав йому підпалити...

Палій, коли підпалить, то старається від пожежі втекти, а не падає на землю... Він спав, а пробудився щойно тоді, як упав на землю... З ним трапилося таке саме, як з тими людьми, що ходять при місяці, або як їх називають — лунатиками. Хлопець зробив усе несвідомо. Лунатик робить такі речі зі слабости, а у нього зробила це горілка...

По салі пішов гамір...

Кілька хвилин пізніше присяжні судді одноголосно звільнили Петра.

Його родичі аж плакали з радости. Я приступив до Петра, погладив його по голові і сказав:

— Йди з Богом до дому, а не пий ніколи нічого, крім джерельної води...

но чужинцям) відомости про положення українського студентства в цілому світі. В міжчасі хор Спілки під управою Д. Німиловича продемонстрував присутнім кілька українських пісень і вказав їм на ті богатства, що їх криє в собі українська пісня.

З привітами від ріжних чужинецьких організацій згодилось багато бесідників. В імені ректора і сенату Високої Технічної Школи в Берліні говорив проф. д-р Горн. Представники ріжних організацій вказували головним чином на працю українського студентства на міжнародному полі. Промовляли рівнож представники хорватського і литовського студентства. Від „Української Громади" в Берліні привітав студентство проф. д-р З. Кузеля, що як наочний свідок праці студентства оцінив відповідно цю працю. Зі всіх письменних привітів, що їх було 215, відчитано лише декілька, між іншими около 20 привітів від ріжних ректоратів німецьких та українських шкіл.

Студії у Високій Технічній Школі в Берліні

По европейських високих школах студіює небагато наших молодих студентів. Причини цього треба шукати в скрутному матеріяльному положенні нашого загалу на українських землях під Польщею. Всеж таки є між нашими молодими матуристами багато таких, що могли б студіювати за границями Польщі і для таких подаємо отсі відомости:

Високі технічні школи в Німеччині мають такі відділи: 1. Загальні науки: а) математика, б) фізика, в) господарські науки. 2. Будівництво: а) архітектура, б) будівництво, в) мірництво (студії тревають лише 3 роки). 3. Машинознавство: а загальне машинобудівництво, б) електротехніка, в) будова кораблів, г) корабельні машини, д) летунство. 4. Відділ хемічний: а) гірництво, б) хемія, в) гутництво.

Майже на всіх відділах введено тепер спеціяльні студії економії тому, що інженірові потрібно в своєму фаху бути обізнаним з економією для раціонального та економного ведення дорученого йому підприємства.

При вступі до німецьких високих технічних шкіл не вимагають від студента жадного вступного іспиту. Абсольвенти галицьких реальних гімназій мусять пізніше робити доповнюючий іспит, а абсольвенти гімназій можуть бути звільнені від того іспиту за відповідними стараннями.

До подання про приняття до одної з високих технічних шкіл у Німеччині треба долучити: 1) матуральне свідоцтво в оригіналі й 1 легалізований німецький переклад, 2) власноручно написаний опис життя, 3) посвідку матеріяльного забезпечення, 4) метрику, 5) посвідку про знання німецької мови зі школи (без цього можна обійтись).

Шкільна оплата около 200 марок на семестр. На прожиття треба около 120—150 марок місячно. Звертаємо рівнож увагу на те, що в Берліні є Український Студентський Дім, у якому можна мешкати за 10 марок місячно. Незаможні студенти можуть при відповідних старанних одержувати в тутешніх установах дешеві харчі, а часом і безплатні. Не є виключені рівнож і деякі полекші у шкільних оплатах.

Літній семестр зачинається около 15. квітня. До приняття у школу не потрібно практики, але все є краще мати практику перед вступом до школи в тому фаху, який хоче хто студіювати.

Всі ближчі інформації щодо вступу у високі технічні школи в Німеччині подає Спілка Студентів Українців у Берліні. При запитах залучати почтові карти на відповідь.

Рівнож звертаємо увагу наших матурантів на студії у німецьких університетах, торговельних школах, агрономічних школах і т. д.

Листи звертати на адресу:

„Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland", Берлін, Шарльотенбург 2, Постшліфах 92.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризіерське заведення,** вул. Баяхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Грожахинству.

— **Жовтоблакитний памятник у Львові.** На Трибунальській площі у Львові стоїть собі позолочений памятник польського гетьмана Яблоновського, про який уже писалося у нас, що польські мистецькі круги обурювались проти цього, що цей памятник позолочено. Перед місяцем хтось збиточний перемалював у ночі цей памятник на червоно, мовляв, коли смак творців цього памятника дозволив, щоби гетьман мав золоту бараду, то чому не червону? Заледви очищено цей памятник від червоної барви, а вже в ночі з дня 21. на 22. лютого хтось позволив собі на новий сміливий жарт. Перемалював голову й обличчя та дав цього гетьмана темно-блакитною барвою. Тепер перед памятником збирається весела публика і балакає між собою, що тимразом цей жарт є ділом якогось українця, якому конечно захотілось бачити у Львові памятник, помальований національними красками. Памятник цей стоїть близько магістрату, де і в ночі багато поліцаїв, тому жартівливого маляра треба вважати справді відважним.

— **Самовбивство судового возьного.** В готелю „Бульвар" при вул. Городецькій у Львові застрілився возьний львівського апеляційного суду, Жигмонт Юркевич. Причини самовбивства невідомі.

— **Соломон Шапіра живе.** „Хвіля" подає, що газетна новинка про смерть Соломона Шапіри, якого поранив на Знесінню його брат, є неправдива. Соломон Шапіра живе і є надія утримати його при житті.

— **Коли можна буде їхати до Канади?** З Отави прийшли вісти, що еміграція до Канади буде обмежена щонайменше протягом 2-х літ. Причиною того обмеження є, як відомо, безробіття.

— **Справа огидного злочину перед судом.** Михайло Бадзьо з Дерновець в Жовківщині любив Олену Захарко й овочем тієї любови був син. Хоч дитина була нешлюбна, то родичі Олени полюбили свого внука, не докоряли дочці і казали, що такі випадки по людях ходять та най дитина росте собі. Але Михайло Бадзьо хотів конечно позбутись дитини і коли Олена спала, він влив дитині до рота велику дозу карболіту, від чого дитина серед страшних мук померла. На днях перед львівським судом розпочалась розправа проти цього безсердечного батька. Бадзьо признався до вини, але розправу перервано, щоби покликати ще кількох свідків. Олена Захарко також була арештована, але виявилось, що вона нівчому не винна і її звільнили.

— **Самовбивства серед учениць.** В Кременці кинулась під поїзд 19-літня учениця гімназії, Евгенія Франціківна і на другий день вона померла. Причиною самовбивства — лихе сайдоцтво. — Недалеко Хомотова кинулась під поїзд учениця варшавської гімназії, Галина Петрівська. Поїзд відрубав їй ноги і вона в болю благала, щоби її добити і померла аж за кілька днів.

— **За комуністичну агітацію** суд в Гродні засудив Гірша Ротшуля на 6 літ, а Володимира Товпека на 4 роки вязниці за приналежність до комуністичної партії Білоруси та комуністичну агітацію.

— **Бійка в австрійськім парляменті.** На останнім засіданні австрійського парляменту підчас промови соціялістичного посла Валліша один із послів гаймвери кинув у цього посла чорнильницею. Це стало причиною великої бійки між лівими і правими послами. В бійці було 12 послів ранених, між ними один посол ранений так поважно, що його відвезли до лічниці.

— **Літературна секція при Союзі Народів.** Президент секції духової співпраці в Союзі Народів Гільберт Мюрей приготовляє акцію на арені Ради С. Н. для утворення при Союзі Народів окремої секції літератури. В центрі цієї секції мали покищо стояти: Юліян Лішер, Томас Манн, Олена Бакареско (румунка) і швайцарський професор Райнольд. Ця секція прямувала б до зближення між письменниками всіх народів.

— **Ювилей Бонзельса.** Визначний німецький письменник Бонзельс святкує на днях свої 50-літні уродини. Німецька преса присвячує творчости цього глибоского знавця людей і природи багато місця й уваги. Бонзельс, виступивши в молодості з дуже слабкими новелями, повільно виростав на справжнього творця. Його твори „Гіммельсфольк", „Індієнфарт", „Вагабунден" мають широку популярність і признання критики й читачів. На українську мову перекладена його „Пчола Мая", яку видало УПТ.

— **Директор банку дефравдантом.** В Будапешті арештований директор великого банку Константин Бальоґі, який здефравдував у банку півтора міліонів пенгів. Його арештували в хвилині, коли він пробував застрілитись, бо видно боявся наслідків свого вчинку, який викрився. При переслуханні цей директор зізнав, що загальна економічна кріза штовхнула його на шлях дефравдації.

— **Ледозвал засипав коршму.** В Медельсерталі в швайцарських горах Сан-Готар ледозвал скотився з гір на коршму і зруйнував цілий дім. Під ледозвалом згинуло 6 осіб, себто 4 члени родини власника коршми і двох туристів, які якраз сиділи за столом при обіді. Трупи жертв ледозвалу вже вдалося добути зпід руїн.

— **Залізнича катастрофа в Греції.** Недалеко Леонтаріону в Греції вискочив зі шин поспішний поїзд. Кілька осіб перевернулось зовсім, один від розбився. В катастрофі згинуло 16 пасажирів, а 65 осіб було ранених.

— **Автор „Ціянкалія" арештований.** В Берліні арештовано письменника Фридриха Вольфа, якого драма „Ціянкалій" викликала була свого часу у Львові бурю протестів з боку католиків. Вольфа арештували за те, що він як лікар ратував жінкам плід. Як відомо, на цю саму тему написана і його драма „Ціянкалій", в якій він боронить право жінки позбутися у виняткових випадках плоду. Разом з Вольфом арештовано його помічницю, лікарку Ельзу Якубович. Виявилось, що автор „Ціянкалія" усував плід 123 вагітним жінкам, а між ними було 38 незамужних.

— **Військо віддає почесть босому вождові.** Як це вже писала преса, вождь гіндусів Ганді відвідав віцекороля Індії льорда Ірвіна та мав з ним 4-годинну нараду. Ганді прийшов пішком до Дель, де його привітав віцекороль. Розмова скінчилась вечором і тоді віцекороль просив Гандія до вечері, але Ганді відмовився, бо згідно з гіндуською релігією, по заході сонця не можна нічого їсти. Ганді, як відомо, гіндуським звичаєм ходить босий. І коли цей босий вождь 300-міліонового народу виходив з палати віцекороля, військові відділи придворної сторожі віддали Гандієві військові почести, презентуючи перед ним зброю.

— **Новий медичний винахід.** Віденська преса подає, що професор Жигмонт Фройд та його асистентка Каміннерова винайшли сировицю, яка вщіплена людині дає можливість пізнати, чи її організм має зародки недуги рака, чи ні. Навіть на організмі зовсім ще здоровім ця сировиця викликає на місці вщіплення опухлину, якщо є в організмі бацили рака, а не викликає ніякої опухлини, як організм здоровий. Цей винахід дасть можливість передбачити цю недугу та боротись з нею в самих початкових її стадіях, що, очевидно, є важним поступом в боротьбі з раком.

— **Флєт Фридриха Великого.** Один з творців сучасної Німеччини, Фридрих Великий, любив у хвилинах спочинку грати на флеті. Цей флєт був досі власністю родини князя Фридриха Леопольда. Опинившись в скрутнім матеріяльнім положенню, Фридрих Леопольд оголосив, що продасть цю памятку. Між іншим цей флєт стараються купити за казочно великі суми король автомобілів Форд і американський власник газет Герст.

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. *(Свято „Просвіти" в Кобиловолоках. — Заг. збори читальні „Просвіти" в Слобідці Струсівській. — Економічна кріза вчить людей ощадности.)* Дня 12. лютого ц. р. від святкувала читальня „Просвіти" в Кобиловолоках просвітне свято. Рано відслужив місцевий парох о. Чарторинський торжественну Службу Божу за добрий розвій просвітного життя в селі. Після Служби Божої відправлено панахиду за померших членів читальні. До панахиди станув о. парох і о. Зенон Кузьма з Теребовлі. Після полудня зійшлися члени читальні у власнім домі і тут відбулася торжественна академія. Академію почав коротким словом голова читальні, після чого говорив на тему „Учітеся, брати мої" місцевий селянин Йосиф Духвіцький. Про значіння „Просвіти" сказав довшу промову о. Зенон Кузьма, як делегат Філії „Просвіти" з Теребовлі. На закінчення говорив упр. школи п. Павло Ковальський. Одну дрібничку треба підчеркнути, а саме: теперішній голова читальні не уважав за відповідне повідомити про влаштування свята філію „Просвіти", тільки на власну руку запросив о. Кузьму. Зрештою свято робило симпатичне враження. — Того самого дня відбулися загальні збори читальні „Просвіти" в Слобідці Струсівській. Делегатами філії були: д-р Степан Голований та інж. Радловський Володимир. Збори відбулися при численній участи членів, прийшло багато молоді обох полів. Зі звітів виділових, особливо бібліотекаря, довідалися присутні, що читальня має гарну бібліотеку, яка має понад 200 томів добірних книжок. Щоби мати постійне джерело свіжих книжок, вписалася читальня в члени видавництва „Червона Калина". Книжки „Червоної Калини" тішаться великим попитом між членами і причиняються до оживлення просвітного життя. Щоби забезпечити читальні членів на майбутнє, виділ заложив при читальняній бібліотеці окремий діточий відділ, з якого користає дітвора дуже радо. При читальні істнує аматорський гуртож, що дає театральні вистави. Після того як виділ заложив звідомлення, забрав слово д-р Степан Годований і виголосив реферат про берестейський мир, якого роковини припадають на 9-го лютого. Навязуючи до неуспіхів, які слідували опісля, підчеркнув, що головно задля недостачі доброго сільського проводу наш сільський нарід підляг анархії і став жертвою більшовицької навали. Нашим завданням під цю пору повинно бути виховати на селі такий провід, який мав би досить авторитету серед нашого селянства. Потрібно гармонії між тими, які ведуть і тими, яких ведуть. Інж. Радловський у своїм слові сказав, що наш селянин потребує освіти рільничої. Тому наші селяди повинні йти до рільничої школи в Милованні. Там здобудуть собі освіту фахову, а рівночасно пов

на інших процесах, як тих, що вже відбулися, так і тих, що їх комуністи вже підготовляють.

Якби між тутешніми українськими організаціями, а головно між білгородською „Просвітою" та „Українською Громадою" могло прийти до якоїсь спільної мови, то зединеними силами можнаб виявити чимало праці на користь самої національної справи. Але, на жаль, це нині ще тільки побожні бажання автора цього допису. Бо хоч роблено вже перед кількома місяцями спробу замирення „Просвіти" з „Громадою" та зорганізування Союзу всіх українських організацій в Югославії, то спроба ця не вдалася лише наслідком особистих амбіцій деяких осіб. І так справу відложено до кращих часів.

Білгородець.

Свято незалежности Литви.

Вильно, 19. лютого 1931.

Дня 16. лютого п. р. в год. 7-ій веч. святкували литовці у Вильні у власній салі „Аполльо" тринацятьлітній ювилей незалежности Литовської Держави. Велика і гарно прибрана народними прапорами саля Тимчасового Литовського Комітету наповнилася вщерть литовським громадянством ріжних кляс. На жаль, богату програму свята обкроїла до мінімум адміністраційна влада. Та проте свято не стратило нічого на своїм ефекті й урочистости.

Голова Тимчасового Литовського Комітету п. Сташіц гарною промовою відкрив свято, підчеркуючи значіння тринацятьлітнього ювилею відродженої Литви. Після промови п. Сташіца виступив на сцену бувший білоруський сенатор п. Богданович. У своїй повитальній промові звернув він головну увагу на історичну солідарність литовського, білоруського й українського народу та на їхні майбутні завдання. Опісля промовив делегат українського студентства п. Крохмалюк Василь. На вступі висловив він свою радість з нагоди цього великого для Литви свята, підніс заслуги тих, що причинилися своєю працею до відбудови литовської незалежности і подав аналогію між теперішнім положенням литовців та українців. Від білоруського студентства зложив короткий ювилейний привіт п. Шутович. Вкінці на загальне здивування говорив і чеський „z tej grupy studentów polaków, która chce spół życia z Litwą". Після цеї промови забрав ще раз голос п. Сташіц і подякував українцям та білорусам за їх участь у святі.

Після промов були концертові точки, в програму яких входили: мішані хори в супроводі дутої орхестри, жіночі дуети і мужеські сольоспіви. Серед загального піднесення публика закінчила ювилейну академію литовським національним гимном.

К.

Нова комуністична орґанізація на Україні.

Радянська преса оповішає, що на Україні утворилась нова орґанізація, а саме „Союз червоних партизанів". До цього союзу належать тільки ті повстанці, які боролись проти української національної армії 1918—1920 років. Ціль союзу дальша боротьба з „націоналістичними елементами" на Україні.

ОСТАННІ ВІСТИ

РОЗПРАВА Б. СЕНАТОРА ХИМЧИНА І ТОВ.

Перед львівським трибуналом почалася в понеділок розправа проти членів Сель-Робу-Єдности: б. сен. Химчина, б. пос. Путька, Фіялковського, Панчиняка, Ів. і Вас. Возьного й Осипа Букшованого. Акт обвинувачення закидає їм, що революцією хотіли перемінити устрій Польщі та відірвати сх. землі від Польщі й злучити їх із СРСР. Химчин обвинуваченний теж, що в столярським т-ві „Згода" вкрав готівкою 1360 зол. 79 сот. і щадничу книжечку на 6517 зол. Всі обвинувачені не признаються до вини. Обв. Химчин зізнавав по польськи. Розправу веде предс. Антоневич, обвинувачує прок. Мостовський, боронять адв. д-р Глушкевич і д-р Ландав.

ЗНИЖКА ПЛАТЕНЬ.

У Варшаві кружляють чутки, що в квітні збижать платні урядовцям на 5 відсотків.

ПОСОЛ МОЛЬТКЕ У ВАРШАВІ.

Берлінська „Діпльоматіш-політіше Кореспонденц" повідомляє, що през. Гінденбург підписав іменування мін. директора д-ра Мольтке німецьким послом у Варшаві. Мольтке відїде у Варшаву 26. лютого, щоби перейняти урядування.

АРЕШТУВАЛИ ПОСЛА.

На комуністичнім віču при участи 500 людей промовляв пос. Бужиньский. Поліція віче розвязала, а бесідника арештувала. Після справдження легітимації його випустили й учасників віча замкнули у вязниці.

Значіння шпиталів для здоровля народу.

Заразливі недуги. — Винаходи і відкриття. — Модерна обстановка.

Змагання давати поміч хорим таке старе, як людський рід, а чи не так далеко сягають і початки лікарського знання. Однак величня будівля новочасної медицини повстала щойно недавно, бо ледве в другій половині XIX. століття: підставу дали їй ідеї Пастера, Коха, Вірхова, Лістера і інших.

Також розвій шпиталів у модерному значінні датується від недавна. Хоч грецькі і римські літописи згадують про будови шпиталів уже в давнині, але це були головно захисти для калік і немічних. Те саме було з початку по монастирах за християнської доби у давніх і середніх віках. Коли по хрестоносних походах і після відкриття Нового Світу почали поширюватися ріжні заразливі недуги, як чума, проказа, сифіліс, тоді багато лікарів старалося таких хорих відокремлювати і поміщувати їх або по згаданих захистах, або в окремих будинках. Та не були це шпиталі у новочасному розумінні. Як мало у таких заведеннях дбали за засади гігієни, показують звіти головних французьких шпиталів Готельдія у Парижі і Ліоні з XVIII. віку: у їх великих будівлях з великими банями лежало в одним ліжку 4—6 хорих, повно там було бруду і страшних випарів.

Оповідають очевидці, що птахи, які припадком залетіли до тих бань, несайно гинули. Заразливі недуги, які там попалися, мали знамените підложжа до розвою і не дивно, що шпиталі вважали загально за місце смерти: передати когось до шпиталя значило видати засуд на смерть.

Перший шпиталь у Гамбургу св. Юрія завів у себе у першій половині XIX. віку каналізацію, водопровід, операційні салі і лазнички. Гігієнічні урядження поширяються особливо в Англії по кримській війні.

Минуле століття звичайно називаємо століттям відкрить: До винаходів з царини техніки (парові, електричні машини і т. д.) прилучалися відкриття і уліпшення на полі медицини, а це відбилося на розвою шпиталів. Отже у першу чергу відлучено шпиталі від захистів для бідних і немічних і від тепер шпиталі служать тільки для лікування хорих. Дальше від загальних шпиталів відокремлено шпиталі для заразливих недуг. Коли розвинулася наука про антисептику, а опісля про асептику, утворено окремі відділи для лікування хорих при помочі операцій (хірургічні), а згодом окремі відділи для внутрішніх, шкірних, жіночих, очних, ушних і нервових недуг.

Розвій патольогічної анатомії мусів довести до змагання, щоби контролювати при помочі секції померших правильність поставленої діягнози і для тої ціли треба було у кожному більшому шпиталі утворити окремі просекгури. У таких просекгурах відбуваються не лише секції, але також і мікроскопові (гістольогічні) розсліди оперованих частей тіла, бо тільки такий розслід дає змогу ставити часто правильну діягнозу ріжних недуг, а особливо всяких новотворів. У лябораторіях просекгури переводять також хемічні, бактеріольогічні та серольогічні розсліди, такі потрібні тепер для ствердження, а опісля і для лікування недуг.

Так повстали з кінцем XIX. віку модерно влаштовані шпиталі з усіми спеціяльними відділами, які і тепер бачимо по більших містах. В Европі такі шпиталі будували головно комунальні, краєві та державні управи. В Англії і Америці будовою шпиталів займалися більше гуманітарні інституції та ще й тепер більшість шпиталів будують і удержують там зі загальних складок та пожертв багатих горожан.

Велику поправу у лікуванні хорих осягнено згодом тоді, коли до помочі лікарам привчили цілі фалянги сестер і помічників. Давніше вживали лікарі часто до помочі цілком невченої служби, але від початку цього століття всюди запанував принцип, що помічний персонал по шпиталях мусить складатися зі спеціяльно вишколених та іспитованих осіб.

Згодом винайшли щораз більше нових лябораторійних метод розсліду; між іншим дуже широко розбудовано діягностику при помочі всяких електричних і світляних метод і пристосували їх також до лікування недуг, як лями Рентгена, кремінних, Солюкс, радія тощо. Усе це довело поволі до розширення та творення нових відділів у шпиталях і вимагало багато високо вишколеного персоналу. Число апаратів невпинно зростає. До лікування недуг треба було пристосувати ще і ріжнородні дієти, яких число постепенно зростало: у багато шпиталях утворено спеціяльно дієтетичні кухні.

Д-р Т. Е. Бурачинський.

(Продовження буде.)

КАСІЄР КАСИ ХОРИХ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед львівським карним трибуналом відбулася розправа проти касієра львівської Каси Хорих Йос. Гуля під закидом, що спроневірив готівку на викупно векслів на 450 дол. та 5.000 зол. Обвинуваченний боронився, що тих грошей не хотів узяти собі, а пізніше хотів їх втягнути в книжки. Трибунал з причини недостачі доказів увільнив Гуля від вини та кари.

УЧЕНЬ ПОВІСИВСЯ В КЛЯСІ.

У Станиславові професор покарав 7-годинним карцером за невідповідне поведення 17-літнього учня VI. кл. гімназії ім. Красінського Боруха Горовіца Вірта. Горовіц, якого вважали взірцевим учнем, так перейнявся тією карою, що повісився в клясі, де замкнений відсиджував кару. Коли терціян вечором прийшов, щоби випустити учня, застав уже трупа.

ГЕНДЕРСОН У ПАРИЖІ.

Міністри Гендерсон і Александер із кількома вищими урядовцями виїхали у Париж, щоби переговорювати з членами французького кабінету в морських справах. Сподіються, що тепер прийде до порозуміння між Вел. Британією та Францією.

Гендерсон, як лише приїхав у Париж, відїхав зараз на Ке д'Орсей і почав переговори зі знавцями.

ПІСЛЯ ЗАМАХУ НА АХМЕДА ЗОГУ.

Віденська поліція постановила виселити 11 альбанців і 1 альбанку (жінку Гельосія), бо здогадуються, що вона знала про плянування замаху на короля. Куди їх мають відставити, це залежить від самих альбанців. Обдукція тіла майора Тополія виказала, що він згинув від кулі Гельосія. Гельосія судитимуть за вбивство. Слідство виявило, що король після першого стрілу атентатчиків добув револьвера та стріляв до них.

АРЕШТУВАННЯ В ІНДІЇ.

Із Бомбаю повідомляють, що підчас свята привитання вольонтаріїв арештували 400 членів вольонтаріїв, м. н. голову та членів т. зв. воєнної ради конгресу в Бомбаю.

ЛЕДОЗВАЛ В АЛЬПАХ.

Від кількох днів в Швайцарії падуть великі сніги, наслідком чого ледозвали засипали залізничий шлях Міттольц-Блявзе й автобусову дорогу. Кількасотень робітників, що очищували цей шлях, засипала кількаметрова верства снігу. У неділю попол. ледозвал у Секар засипав 7 лещатарів. Коли рятункова стація відкопувала засипаних, упав другий ледозвал. Кількох робітників було ранених, один згинув.

Біля Пачергоферу коло Інсбруку ледозвал засипав 5 лещатарів. Трьох із них згнуло. Коли рятували засипаних, присипало 6 із рятункової експедиції, одначе їх урятували. Біля Маєрну ледозвал пробив хату верховинця Райнера. Райнер помер, бо йому зломило хребет. Жінку й дитину врятували. Наслідком снігові здержали зовсім залізничий рух у півд. Тиролі.

—o—

Студентські справи.

Десятиліття Спілки Студентів Українців у у Німеччині (1921—1931).

Дня 16. лютого 1931 р. святкувала українська кольонія в Берліні небувале свято. Найстарша українська студентська організація мав за собою 10 літ праці. Вечором тогож дня публика своя й чужа заповнила дві салі „Гумбольдт-Штіфтунг". Голова Спілки Р. Макух відкрив короткою промовою свято, вказавши на ті трудноші, серед яких приходиться працювати українському студентству на чужині. Відтак П. Кожевников в обширному рефераті засував присутнім розвій організації. Заложено організацію дня 22. січня 1921 р. Українське студентство, покинувши зброю, взялось дальше за боротьбу на полі культурному. Серед тяжких умовин приходилось йому працювати. Згадувати всі ті зязки та реферати, що їх поробило українське студентство з доручення своєї організації, не приходиться. Коротко треба лише згадати, що Спілка протягом 10 літ свого істнування мала 337 членів, у чому 34 студенток. 91 членів організації покінчили студії, 70 в Німеччині, а 21 за межами Німеччини. Давнішими часами вела Спілка допомогову акцію серед українського студентства. У своїх приходах має Спілка суму понад 5.000 долярів, з чого яких 60 проц. пішло на допомогову акцію в форми позичок, які мусять бути звернені коли не безпосередньо Спілці, то всяким іншим нашим культурним організаціям. Дальше делегати Спілки брали все участь у ріжних міжнародних студентських зїздах від початку її істнування донині. В другому рефераті Д. Волощака подано присутнім (переваж-

чаться бути організаторами освітнього й економічного життя на селі. Як просвічені і фахово вишколені абсольвенти рільничих шкіл, стануть вони організаторами продукції, стануть самі хліборобами продуцентами. Тоді піднесеться наша національна продукція, зросте наша економічна сила, а через те український нарід зможе дати заняття своїй інтелігенції. — Економічна скрута, яка лягла важким тягарем на наше село, має також і свої добрі сторони. Селяни починають зарікатися пити горівку і курити тютюн. Під тим оглядом настав просто переворот. Нам подають з цілого ряду сіл, що коршми стоять пусткою. Це явище тимбільша потішаюче, що це головно молодь перестає пити й курити. В селі Налужу продав приватний склепар в часі латинських різдвяних свят тільки 5 фляшок пива, про горівку нині на селі ніхто й не згадує. Бувають ще спорадичні випадки пиятики, які кінчаться трагічно (як от недавно в Кобиловолоках!), але це виїмки. Селяни в масі нині — абстиненти (а му-су!). На весілля й інші обходи уживають на селі обочених вин, соків, чаю і т. п. Нині на селі пияна людина це просто білий крук! Наліт курення нині теж сильно зменшився. Ще якби тільки наше село вернуло до своїх народніх строїв, тоді булоб пів біди. Колиб так ще й цього навчила нинішня криза!

Д-р Ст. Годований.

—o—

СПОРТ

З КАРПАТСЬКОГО ЛЕЩАТ. КЛЮБУ.

Змагання у їздовім бігу у Славську улаштує Карпатський Лещат. Клюб в. ІІІ. ц. р. До змагань запрошуються всі українські лещат. товариства. Зголошення до змагань присилати найдальше до 1. ІІІ. письменно на адресу секр. Клюбу В. Рожанковського, Львів, Собіщина 7., або в домівці Клюбу. — К. Л. К. постарається про палівничу знижку, а приміщення в Славську одержать змагуни даром у домівці Клюбу. Колиб не було снігу, змагання будуть заздалегідь відкликані.

В пятницю 27. ІІ. ц. р. в год. 19. відбудеться в домівці Клюбу відчит проф. С. Гайдучка п. з. „Здобуття Монт Івріст у".

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 17. ІІ. 1931 р. помер **о. Филемон Ковальський,** парох Гніздичева. Прожив літ 60. Був це чоловік гарних прикмет душі, головно відзначався чистим характером. Ревно працював над релігійним, економічним та освітнім розвитком своїх парохіян. В. Й. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 23. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове прима 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·90 зол., на яйця ціна не усталена. Тенденція на масло удержана, на яйця занижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 24. лютого, година 7·30 веч. „Лидька", оперетка Одрана.

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Фіялка з Монтмарт".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 24. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія."

Малий Міський Театр:

Вівторок, 24. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Дівча з Монпарнасу" та додатки.

КОЛЬОСЕЙ „Бригада смерти" (Гарі Піль). „Герої ночі".

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тигриця" (Люпе Велез, Колін Мур). „За кулісами кабарету".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Жовтолиций капітан" і додатки.

ОЛЬГА: Звукова фільма: „Тройка".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Бласта Буріян).

ПАН: „Динаміт".

ПАСАЖ: „Кровавий порахунок". „Раз у житті" (комедія).

ПРОМІНЬ: „Останній приказ поруч. Ноштн".

ФАТАМОРГАНА: „Вальс кохання". — „Заборонені годнни".

ХИМЕРА: „Зузи саксофоністка" (Анні Ондра).

СТИЛЕВЕ: „Анна Кареніна" (Грета Гарбо, Дж. Гільберт)

УТІХА: „Нічна пригода" (Карльо Альдіні). „Бригадіер Жерар" (Род ля Рок).

Програма радіо.

Вівторок 24. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Симфонічний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Концерт. **Букарешт** (394,2) 16·00 Музика. **Берлін** (429) 18·20 Пісні Каролі Прохазки. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт, солісти. **Прага** (486.2) 16·30 Радіооркестра. **Будапешт** (550,5) 19·30 „Шехерезада". **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·30 Концерт.

Середа 25. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·45 Воєнні пісні. **Талін** (296,1) 11·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 14·00 Органи. **Берлін** (419) 19·00 Баляди, співає Катя Кульман. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 19·30 Вечір пісень. **Будапешт** (550,5) 9·15 Спів і скрипка. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Вівторок 24. II. 1931.

12·10 Грамофонові платні. 15·00 Трансмісія з Варшави. 16·45 Авдиція для найменших. 17·00 Концерт 9-літнього піяніста Штрнса. 17·15 Трансмісія з Кракова. 19·35 Трансмісія з Варшави.

Середа 25. II. 1931.

12·10 Грамофонові платні; 15·30 Трансмісія з Варшави; 17·45 Оркестра; 19·40 Трансмісія з Варшави; 22·35 Думки і романси; 22·50 Трансмісія з Варшави.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ

За огодошення редакція не відповідає

Подяка. Управа Спілки Студентів Українців у Німеччині складає отсею дорогою найсердечнішу подяку всім тим українським інституціям та студентським організаціям, як рівнож і приватним особам, що переслали на свято 10-их роковин нашої організації свої привіти. Ми працювали досі для добра українського народу і думаємо, що й будуча праця не наведе всіх тих сподівань, що їх має щодо нас українське громадянство в краю. — **Р. Мацух** голова, **Д. Німилович** секретар.

Загальні Збори Філії „Просвіти" в Борщеві відбудуться 7. березня 1931 р. в год. 10. рано в салі „Народнього Дому" в Борщеві. **Виділ.**

„Сучасність і традиція". На цю тему виголосить **Д-р Дмитро Донцов** відчит в Кружку ім. Ганни Барвінок дня 26-го лютого (четвер) в 6-ій годині вечора в домівці при вул. Мохнацького 12. — Просимо численно явитися.

1533 **Старшина Кружка.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За огодошення редакція не відповідає

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЄРСЬКІ роботи виконує найдобайливіше — Домбровські і Розважевські — Львів. Академічна 2. ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО. — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1447 3—7

ДЕНТИСТИЧНИЙ ТЕХНІК обізнаний з найновішими вимогами дентистичної техніки глядає посади зараз. Зголошення до Адміністр. „Діла" під „Технік". 1523 3—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на ратн від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

КУПЛЮ уживане піяніно Федорчак. — Коперника 5. Тел. 90-16. 1531

ОГОЛОШЕННЯ

За огодошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова неміч) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах

і т. д. від год. 8½—10, 14—16.

в косметиці від 10—11 і 16—18

в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.

(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Ширіть наш часопис!

Спеціяліст недуг легенів, серця і нервова

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

НОВОЧАСНИЙ ЧОЛОВІК МАЄ ЩЕ ОДИН ЗМИСЛ — Є НИМ РАДІО ДОСТУПНЕ ДЛЯ КОЖНОГО, ЗАВДЯКИ ДЕШЕВОСТИ ДЕТЕКТОРА

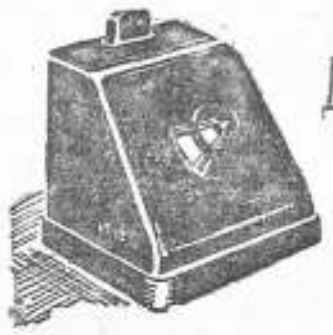

Marconi -я

Комплет лише зол. 36·—, відбірник, детектор, слухавки, втички і 50 метрів антенової линви.

Протягом 2 літ Польські Заведення Марконі зачисляють цілу вартість детекторового відбірника при заміні на ляпповий Марконія.

Завдяки тому, що величезна стація Марконія в Рашині ввела у себе вже детекторовий апарат, тимсамим запевнює виразну і чисту передачу в цілій Польщі.

POLSKIE ZAKŁADY MARCONI S. A.

Дирекція і Фабрика: Warszawa, Narbutta 29,
Відділи: Warszawa, Marszałkowska 142,
Łódź, Piotrkowska 84,
Lwów, Akademicka 14.

Можна дістати в усіх радіотехнічних фірмах. 1535

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телєф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вставляє зуби. Скріплює розхитані зуби, штучні зуби в кавчуку, золоті, платинні і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. Т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1526 3—10

М-р. фарм. Й. Штайн

лічничі зела й аптикарські товари

ЛЬВІВ, — ЖУЛИНСЬКОГО ч. 10.

Телефон 13-74.

поручає кооперативам і Союзам кооператив лічничі зела й аптикарські препарати. — Замовлять:

через „Народню Торговлю" — Львів.

1487 2—2

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення против сухіт у новородків, — дітей і дозрілих. 1512 5—?

ПОДЯКА.

Прибита тяжким горем по втраті нашої найдорожчої Тереси з Дутків Паньчакової, вдови по управителю школи складає отсим сердечну подяку: Всч. о. Д-рові І. Фігелеві, що не пожалів труду й приїхав зі Львова, щоби взяти участь у похоронах і попращати над гробом Покійну; о. кан. Д. Стенові за провід а оо. дек. Ю. Гриникові, Вальвицькому, Дутківичові і Мельничукові за участь у похоронах. Дякуємо щиро всім українським Установам та Товариствам і їх представникам за вінки спочуття як також хоровій „Думка" і орхестрі Т-ва „Зоря", що своєю участю, співом та музикою супроводили Покійну на вічний супочинок. Дякуємо також Д-ру Ю. Олесницькому за прощальну промову. Вкінці складаємо щиру подяку всім Своякам, Знайомим та Громадянству, що масовою участю в похоронах вшанували память Померлої.

РІДНЯ.

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ. Туберкульоза легенів є невблагання і щорічно скошує мільони людей без різниці пола, віку та стану. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого та тяжкого кашлю і т. п., дають лікарі **„Balsam Thiocolan-Age"** Гонсенього, що зменшує виділювання флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває нежить. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики. 1340 6—6

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 43 (12.699). Львів, четвер 26. лютого 1931. Головний орган західньої України. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло". Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Прогаяні нагоди і невмирущі засліплення.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 17. лютого 1931.

I.

Правда — чи, як хочете, заповідь — банальна: не треба в практичній місцевій політиці переціновати закордонну опінію про дану державу і її виглядн на майбутнє, але одночасно не треба й недоцінювати закордонну опінію. Одно й друге може бути небезпечне.

Інша річ, то видержати таку рівновагу між переціновуванням і недоцінюванням певних політичних чинників, та ще й таких незважимих, як публична опінія, — взагалі зовсім нелегко. А вже дуже важко зберігати таку рівновагу в таких країнах, де т. зв. начинкування мізків (bourrage du crâne) виконується насильно і на велику міру, при допомозі всіх таких можливих, і неможливих засобів, як цензура місцевих газет і навіть листової почти.

Ще інша правда, неменше банальна: ні один т. зв. „шануючий себе уряд" ніколи не признається до того, що в своїй внутрішній політиці він хоч-не-хоч мусить не тільки оглядатися на закордонну опінію, а й накладати собі самому уздечку — для деякого стриму от хочби своїх-же жадоб наживи або своїх інстинктів ненависти. Кожний, без виїмку кожний, уряд гордовито й театрально заявляв, заявляє і буде заявляти, що він буде свою політичну лінію, раз намічену, далі проводити так довго, як йому це подобається, і під ніякою умовинною і, мовляв, ні в якому разі не позволить збити себе з цього сильного становища стороннім впливам чи натискам.

II.

Таке повторював недавно уряд кривавого Абдул-Гаміда, коли під чужим тиском мусів трохи припиняти — бодай на часок — погроми у Вірменії чи пацифікаційні масакри в Македонії. Перегляньте тільки газети з не так уже давного часу кривавої диктатури в Туреччині, а будете, як то кажуть, „збудовані". Парляменту, тоді правда, в Туреччині не було, навіть тіни парляменту, ані, розуміється, парляментарних комісій — і тодішні турецькі везири не могли складати свої „грізні" й „крепкі" заяви перед парляментарною публикою. Одначе цього їм і не було треба: було з них, коли пускали в світ ці свої „гордовиті" запевнення шляхом Турецької Аґенції Телеґрафічної або дорогою якогось солено заплаченого „інтервю" з котримсь чужим кореспондентом. Зміст цих заяв був завжди однаковий: держимо, мовляв, і не попустимо, а вже безумовно не відхилимося від нашої лінії під чужим тиском — будь він у формі дипльоматичних порад, будь у вигляді пресових кампаній.

III.

Заявами такими тодішні турецькі володарі тільки охороняли свою любов власну, бо нікого стороннього вони ними не могли піддурити. Весь світ знав, що вірменські погроми і македонські пацифікації Абдул Гамід припинити мусів — не на завжди, бо це булоб проти його вдачі і проти характеру його влади й уряду, але бодай на якийсь час. Згодом ці криваві практики знов розпочинались, і знов розпочинались відрухи закордонної опінії, і натиски чужих урядів, і везирські „крішкі" й „самопевні" заяви, і часові вступки громильської політики супрти національних і релігійних меншостей.

І так — у колісце. Так робила й говорила небіжечка, султанська Туреччина, аж до самої смерти.

Від часу до часу були балачки про реформи, про автономії, про вірменські школи, про македонські церкви, але ніколи нічого путнього з цих балачок не виходило — очевидно, по заявам везирів, з „вини меншостей", які раз не виявляли, мовляв, льояльности до їх турецьких володарів взагалі, раз т. зв. льояльности активної (вже тоді повилася ця фраза!), і — все поверталось до старого.

Аж поки всьому тому не прийшов аміпь, остаточний і невідкличний.

IV.

Якесь прокляття, якесь фатум висіло над султанською імперією Щасливі історичні обставини дали турецькому племени — розмірно не чисельному на своїй етнографічній території, щось коло 12 міліонів, а поза нею розсипаному дійсними меншостями серед маси т. зв. меншостей чужих — обставини дали цьому племени велику імперію з багатьома чужими народами і вірами. Якби було в султанських і везирських черепах трохи політичної самозастанови, трохи політичної далековидючости, то вони булиб зрозуміли, що їх гра в колісце, з погромами, пацифікаціями, „крішкими" руками і „гордовитими" заявами — а все те на тлі щораз важчого обезправнювання національних і релігійних меншостей — що ця гра не може вічно тревати, а мусить раз покінчитися катастрофою.

Нагод перетворити султанську імперію на федерацію свобідних народів, автономних і самоуправних, мали турки чимало, одначе вони проґавували їх кожним разом: тісна захланність, тупа впертість, короткозорий егоїзм і фанфаронське самохвальство завжди брали у них верх над короткими відрухами опамятання. Нічого з цими засліпленими людьми не можна було по доброму договоритися — ні вірменам, ні македонцям, ні кому-небудь іншому. В останньому моменті вони завжди находили собі „аґументи", щоби „не попускати", і все залишалося по старому, тобто ставалось щораз гірше, щораз абсурдніше.

В супроводі пустословних заяв і погроз своїх султанів і везирів стара Туреччина котилася в неминучу й невідхильну пропасть.

V.

Що воно таке, нинішня Туреччина? Самі знаєте: треторядна держава на своїй чистій і справжній етнографічній території. Таї не тільки ця нова Туреччина чиста від чужих елементів, колишніх племінних і релігійних меншостей. Але й силою від Туреччини відорвані, в нові держави зорганізовані, сусідні національні організми сьогодні чисті й від турецького елементу, колись там пануючого. Цей елемент — військові, бюрократичні, торговельні й хліборобські кольоністи, розсипані по цілих Балканах — не хотів у свій час добровільно попускати з частини своїх корисних привілеїв неправно пануючої нації і не хотів погодитися з тим, що він тільки меншість, загрожена меншість серед чужої туземної маси, ним приниженої, переслідуваної, використовуваної. Прийшла неминуча і невідхильна катастрофа: і елементові цьому, всій турецькій кольонізації на Балканах, прийшлося кидати весь свій доробок (про привілеї й не говорити) і масово, з жінками і дітьми, тікати на свою етнографічну територію.

VI.

То була та страшенна, варварська, немилосерна „виміна людности" між Туреччиною з одного боку і її ворогом з другого, яка міжнародним договором окончно зліквідувала турецьку експанзію на Балканах і яка невимовними терпіннями і стражданнями відбилася на міліонах одиниць і родин, цею справжньою мандрівкою народів.

І яка — цього не вільно забувати — могла бути вминена, якби колишні турецькі володарі в Царгороді і турецькі кольоністи на Балканах мали були в свому часі трохи застанови, трохи політичного реалізму, трохи — скажімо — скромности. А бодай трохи страху перед неминучою пімстою...

VII.

Спитаєтеся — і справедливо — звідки і чому прийшла вашому кореспондентові думка ні сіло, ні пало говорити про такі далекі нам справи, як турецькі переслідування національних і релігійних меншостей, систематичний гніт грецького й іншого шкільництва, мови й віри, спорадична, масова тюремщина, періодичні масакри і пацифікації, і про те, що з цієї одночасно злобної й тупо-глупої політики окончно вийшло? Чому про це і саме про це закортіло його писати саме сьогодні?

Відповідь легка: з чистого припадку, як це зрештою воліться з багатьма людськими справами. Ці міркування — наслідок припадкової стрічі, аміст і висновок припадкової розмови. Не давніше ніж учора перебули ми цілий вечір, аж геть під північ, у дуже милому товаристві посивілого в життевих переходах, давного знайомого, довго не баченого: це довголітній кореспондент англійських газет, який ще Абдула-Гаміда знав особисто, який до подробиць знав політичну психольогію і політичні підходи колишніх стамбулійських верховодів, який бачив сумерк турецької імперії, підйом визволених Балканів і взагалі все, що з цього кінець кінців вийшло. Цей стрункий, при своїх добрих 60 роках віку ще живий і меткий шкот любив Туреччину і турків, і не без сумовитої резиґнації він нам оповідав свої професіональні переживання, успіхи, невдачі, розчарування. Від двох чи трьох років він переніс свою діяльність з Балканів на середню і східню Европу; він скрізь був і все бачив, від Гельзінґфорсу до Варшави, Львова, Чернівців, Букарешту. Його уваги безпристрасні, радше сумовиті й безнадійні. Він не вірить у те, щоби чужий досвід міг навчити інші народи. Він не вірить у мудрість і застанову керманичів східно-европейських держав. Він вірить у безвладність і тривкість впертого й заялозеного самодержства націй і держав, у невмирущість людської злобности й глупоти. Він мрачно дивиться на будучину Европи взагалі, а версайських новотворів зосібна.

Частинку його міркувань ми переказали вище: без найменшої зрештою надії, щоби вони комунебудь на щось придались...

С. Заліпський.

Старість мусить прийти,

а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

90-тиліття патріярха українських народніх діячів през. Ю. Романчука.

У вівторок, 24. лютого цього року в само полудне явились у помешканні президента Юліяна Романчука представники всіх українських центральних установ, щоби зложити йому побажання і привіти з нагоди 90-ліття народин, цього патріярха наших національних і громадських діячів. Між присутніми делегатами бачили ми о. проф. Стефановича, д-ра Костя Левицького, през. В. Дицикевича, посла М. Галущинського, дир. М. Заячківського, радн. Сосновського, радн. Громницького, радн. Топольницького, д-ра І. Брика, радн. Баньковського, дир. Л. Кульчицького, дир. Сінгалевича, проф. д-ра К. Студинського, проф. Бр. Старецького, дир. Филиповича, дир. Творилла, дир. Вас. Барвінського, проф. Ом. Терлецького, д-ра Б. Барвінського, Г. Микетея і б. посла М. Струтинського.

В імени всіх присутніх делегатів промовив до ювілята *д-р К. Левицький*, що в своїй промові спинився на всіх етапах національно-культурної, громадської, політичної, публіцистичної та наукової його праці.

На привіт відповів незвичайно річево та бадьоро Достойний Ювілят. На присутніх зробила ця відповідь великанське і зворушливе до глибин душі враження. Цеж стояв перед присутніми патріярх нашого політичного відродження, що двигає на своїх плечах 60 щонайменше літ відповідальної перед історією праці для української нації. Аналіза тієї праці й самокритика, свідомість і до того болюча свідомість теперішньої своєї фізичної немочі вдаряли як по нервах присутніх ветеранів нашого життя так і стукали трівожно до серця молодших учасників цього виїмкового свята. Боже подумайте! Кому судився такий вік!!!

По тім відчитав Ювілятові *ред. Мудрий* ті привіти й телеґрами, що наспіли для нього до Редакції „Діла". Між ними були: привіт від Українського Національно-Демократичного Обед-

вання, від українських установ у Бережанах, від о. прал. Леонтія Куницького і п. М. Стронського, що перебувають на лікуванні у Ворохті і від українських установ (у числі 7) у Кремянці. Цей останній привіт зробив на старенького Ювілята особливо приємне враження. Попри те наспіли привіти від „Нового Часу", „Народньої Справи", Українського Лікарського Товариства", від рад. І. Кохановського з Богородчан, адвоката Филипа Евина, від сина з Відня, від о. Левицького з Яворова та численні інші.

По прочитанні привітів промовив Ювілят під їх враженням ще раз, дякуючи всім за память та змальовуючи при цьому в споминах кілька важних моментів з громадського життя 60-тих, 70-тих і 80-тих років у Сх. Галичині, в яких Ювілят відгравав велику і передову роль.

Хто дбає за власну старість, той розуміє велику вагу обезпечень на життя. Всякі інформації дає Товариство

„КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ, РУСЬКА 18.

З польської преси.

Горохом об стіну.

Ш. читачі можуть подумати, що це наголовок до нашої, української, статті, і то наголовок зовсім не новий, бо нераз уже вживаний: і в українській пресі і в промовах українських послів та сенаторів у варшавському парляменті, де образ гороху, киданого об стіну, з особливою гострістю кидається у вічі і врізується в память. Однак цим разом на тему „гороху об стіну" появилася стаття у польській „Газеті Поранній" (з дня 25. ц. м.). Стаття цікава, повчаюча і — правдива, — на 100 відс. правдива.

Не кажеться у ній ані словом про політику, а про дуже скромні справи: про емеритури, про помаранчі, про пашпорти. А проте кожний пересічно-уважливий читач, прочитавши ту статтю, думає про багато-багато інших справ, про які можна серед відомої нам польської дійсности говорити до скону-віку — акуратно з таким самісіньким успіхом, з яким горох промовляє до стіни.

Починає автор статті саме від пояснення наївним дописувачам газети, що їхні численні просьби порушити на сторінках часопису ту або іншу справу минаються з правдивою ціллю, бо вправді часопис може цю чи іншу справу порушити, але на практичний наслідок „видрукування" деяких фактів чи постулятів треба предовго ждати, — якщо взагалі його можна колинебудь діждатися. Сумно згадує автор стару максиму про могучі впливи преси. Однак щоби цілком не обезцінювати значіння преси в очах читачів, автор делікатно допускає виїмки:

Не хочемо такої опінії (про впливи преси — прим. Ред.) називати омилою. Чому ні,— в численних випадках інтервенція газети може показатися корисною. Самі маємо в ближчій і дальшій минувшині чимало примірів повного успіху у справах, які ми порушили. Не згадуємо вже про закордонну пресу, якої вплив буває інколи рішаючий у справах найбільшого значіння. Але, вертаючи до наших відносин, треба ствердити, що могучість преси, яка ввійшла в пословицю, має у нас спеціяльно дуже тісно обмежені границі. Це треба сказати, щоби оминути несподіванки і розчарування.

Якіж це границі? Хто їх визначив? Найчастіше входить тут у гру сила анонімy. Сила непоборних спротивів, всупереч пресі й всупереч опінії, якої вона не тільки не урабляє, але й репрезентує, — спротивів, які панують там, де вирішуються справи. Всі найбільш очевидні аргументи, всі відклики до слушности, бувають тоді даремним трудом. Побіджує доктрина, якій поклоняється хтось міродатний, хтось, що не рахується з опінією.

На доказ автор наводить кілька фактів. Передовсім звертає увагу на справу рівноправности галицьких емеритів.

Написано про неї томи меморіялів і сотки статтей. Здобуто навіть якісь обіцянки й апробати, але остаточно не зискано нічого. Справа, яка є простим актом справедливости, найпалкіше підтримана пресою, вимагаюча від державної скарбниці просто смішно малої жертви, — розбилася об чиюсь сильнішу волю. Не знаємо як називається той всемогучий референт; бачимо лише, що поставив на свому.

Друга конкретна справа, яку пригадує автор, як клясичний примір на безсилля пресових кампаній у Польщі і цілої т. зв. публичної опінії, це мито на південні овочі. „Навіть" краківський „Курерок", „газета ніби нині у Польщі найбільше впливова", зробив зі справи цих мит „майже пробоєве гасло". Боротьба проти овочевих мит велася роками, орудувала незбитими аргументами за скасуванням мит і не було жадних контрарґументів, а проте

помаранчі дальше є предметом люксусу, а тим, яким лікар записав лікування виноградом, краще виплатиться виїзд за кордон, де дістануть виноград за безцін. Є тайною, якими мотивами, кермуються наші митні диктатори. Що вони зискують, передаючи цілий, зрештою дрібонький, імпорт картелеві гуртівників, які в свою чергу диктують довільні ціни. Що зискує держ. скарбниця на пачкарстві овочів і на втечі громадян за овочами — за кордон. Це тайни, за якими проте криється спротив анонімових сил і безсильність т. зв. публичної опінії.

Вкінці — справа „доводів особістих" і контроля населення.

Бочки чорнила списано проти „пашпортової психози", яка віє з нашої столиці. Здобуто теоретичне запевнення, що громадянин не мусить мати „бумагу", щоби істнувати і жити. Але на практиці видано недавно нові мельдункові приписи, які є рекордом бюрократизму та взоровані цупко на найгірших примірах російського режиму. Такі висліди акції, яку вела солідарно майже ціла польська преса в ім'я західньої культури і її уражень.

Після кількох реторичних запитів, пройнятих жалем і огірченням, чому воно так, який у цьому глузд і кому яка користь, автор доходить до такого висновку:

Не знаємо, чому так діється. Та коли все-таки виступаємо проти подібних фактів і явищ, коли — не вважаючи на стільки досвіду — кидаємо постійно горохом об стіну, — то робимо це в почутті обовязку і в пересвідченні, що колись слушність побідить. Бо вкінці вона завсіди побіджує, перетрівавши тих, які пробували всупереч їй формувати життя на власну, догматичну й протигромадську мірку.

— Гарна, розумна стаття. Її можна доповнити безліччю прикладів, — не лише про емеритів пашпорти й помаранчі, але про цілі ділянки державної політики. Скільки справ є—здавалосьби — ясних, як на лопаті, — погодожуються з ними вже ніби-то всі дотеперішні найзавзятіші їх противники, ось-ось бушім-то буде вже інакше, — але остаточно не тільки нічого не змінюється, але ще й далі бредеться у старих „догмах". І далі приходиться кидати горохом об стіну, з тою ріжницею, що трудно мати й ту ідеалістичну віру і надію передовика „Г'аз. Пор.", що — ніби — колись... горох пробє стіну.

За океаном.

Українські радіові години в Америці.

Ми вже писали про те, що радіова стація в Шикаго призначила одну годину тижнево, і то в неділю, на українську програму, вдоволяючи осьтак своїх численних абонентів українців. В означеній годині виступають українські промовці, українські хори, орхестри то-що. Української програми слухають залюбки й не-українці, які просто пропадають за українськими піснями. За шикаговською стацією пішла недавно радіова стація в місті Рочестер, що теж призначила одну годину тижнево на українську програму, йдучи осьтак назустріч домаганням українських абонентів. Таким чином дрібна горстка українських емігрантів добилася вже в двох великих американських осередках радіових програм у своїй рідній мові. А ми тут у Львові не всилі дослухатися в радіо хочби одної української пісні, хоч подавання українських програм і введення окремих годин для українців повинноб лежати саме в інтересі управи львівського радія, яка таким чином збільшилаб відразу кількакрат-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. ЛЮТОГО 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ

ВЕЛИЧИНА МАЗЕПИ.

1. Історичний життєпис.

Те, що сказав учора наш паріський кореспондент — людина виїмково обзнайомлена із шляхами нашої закордонної пропаганди — про книжку Борщака та Мартеля*) як про політичне діло є такою правдою, з якої не можна відняти і до якої не можна додати ніодного слова. Безсумнівною правдою вперше ним ствердженою є факт, що не тільки від 1919 року, коли стільки наших земляків розбрилося по чужині і стільки видали книжок, брошур і матеріялів, але віддавна досі не дали ми ніодного твору, який можна було би передати в руки чужинця із супокійною совістю як дозрілу, европейську працю. Всі найщиріші патріотичні намагання земляків падали в порожнечу наслідком одної великої психольогічної помилки: наші земляки уявляють собі, що до французького ,англійського чи навіть німецького інтелігента можна звертатися з такими самими аргументами, стилем і світоглядом, як до нашого.

Поляки, які мають за собою бодай на 100 літ раніщу культурну пропаганду на чужині, рідко коли виходять краще, коли вірять, що при „святій справі" не треба аж святих, щоби зліпити горщок на експорт.

Великим доказом розуміння чужого культурного середовища і інтеліґенції нашого історика І. Борщака треба вважати те, що він написав свою працю до спілки із французом, ознайомленим із нашою історією, з автором, що має хист недоступний досі нашим політикам, ученим і — хист історикам — такого літературного стилю, якого зразок у Франції дав той, що перший в Европі написав про Мазепу й Україну слова досі невмірущі: Вольтер, автор „Хроніки Карла XII."

Першим наслідком такої розумної та щасливої співпраці є вибір форми твору: наскрізь літературного історичного життєпису. Від 10 літ у великих країнах поширився з несподіваною легкістю новий рід літератури — обновленої, змодернізованої біографії великих людей. Почалася з моди. В Америці мали незвичайний успіх життєписи людей, що зробили нежданну карієру: факти в таких життєписах могли бути й видумані, а сам герой? — добре ще було, коли ним ставав який 22-літній Ліндберґ!

З Америки перейшов цей рід до Англії — життєпис став монографією, що нагадував Светона та Тукидида. Аж Франція зробила з нього твір, що почав заступати повість. Андре Моруа, француз з англійською культурою, показав своїм життєписом Шелі, як можна оповісти життя геніяльної людини на основі самих фактів. Від цього часу у Франції повстали цілі серії під заголовком „Життя великих людей".

На успіх таких життєписів, складених не професійними істориками, склалося чимало збіжних причин. Велика війна витворила голод геройства та історичних величин. Її непередбачена загальна невдача ще збільшила цю смагу. Мало коли в історії така велика війна з такими великими гаслами зродила так мало індивідуальностей і відкрила людську підлоту в такій наготі.

Небувале нинішнє зацікавлення життєписами давніх великих людей, це туга за величинами, за індивідуальностями.

Життєпис Мазепи міг давно найти свого чужинного історика, так само як особа Мазепи полонила уяву великих поетів. Для цього ці чужинні історики повинні були знати російську мову та історію України — дві умовини, що надто часто собі суперечили. Якби Мазепою був випадково більше поцікавився Проспер Меріме то це був би ідеальний сюжет для творця „Кармени" — новеліста та історика в одній особі.

Мазепа залишився поетичним сюжетом від Байрона аж до Р. М. Рільке, таким як бачимо його на образі Жеріко і Лямі, повторенім у відомій поемі В. Гіго. Не знаю, як там стоїть справа по нинішних гімназіях; офіціяльні підручники та виклади імовірно не багато зміцнились у поглядах на одного із найскладніших героїв нашої бувальщини: коли хто не приймає завдалегідь тези, що це „темна фіґура" то вважає своїм обовязком із патріотизму її вибілювати.

Не відмовляючи ніякої заслуги нашим історикам від Костомарова аж до Грушевського і його учнів, усі мабуть погодимося з тим, що їхні історичні праці перевантажені сирим матеріялом, педантичною ерудицією, а в найкращому разі не є лектурою для не-фаховців „Життя Мазепи" Борщака та Мартеля написане по зразку нинішних европейських зразків. Автори залишають усі документи та аргументи щодо фактів у своїй лябораторії; нехай фахівці судять, чи те, що вибирають із них правдиве і чи непідкрашене. Вони заявляють у передмові, що „нема ніодної подробиці в цьому оповіданні, що не була би основана на якімсь документі або совісно перевіренім тексті". А при цьому життєпис не перестає одночасно бути оповіданням; Історія (через велике „І"), з якої весь науковий вантаж — джерела та цитати — перетворений у літературну картину.

(Поділження буде.)

*) Elie Borschak et René Martel: Vie de Mazeppa. Calmann-Lévy, éditeurs. Paris. 3 rue Auber. 1931. 15 francs.

но число своїх абонентів. Можуть чехословацькі стації мати окремі години для своїх німців, а навіть мадярів, то абоненти львівського радія українці мають хіба право домагатись окремих годин в українській мові для себе і дочекатись нарешті сповнення своїх домагань.

Вистава українських вишивок у Вінніпегу.

В днях 9.—14. лютого ц. р. відбувалася виставa ручних робіт у складах „Гадсон Бей Компані" у Вінніпегу. У виставі брали участь усі народности Канади. Українські вишивки знані вже дуже добре в Канаді, і де не було вистава, все українські ручні роботи займають перше місце. Українці постарались, щоби і цим разом часа вистава випала якнайліпше.

Концерт діточого хору у Вінніпегу.

Діточий Артистичний Хор „Україна" під проводом учителя М. Борисика уладив 11. січня гарний концерт в салі читальні „Просвіти" у Вінніпегу, Манітоба. У програму концерту входили співи, деклямації, танки, руханкові вправи і два діяльоги: „Пуста цікавість" і „Хлопець при гнізді". Мандолінова орхестра відіграла вязанку українських пісень. В діяльогах виступали: Анна Кабляк, Нестор Мудрий і Юрко Криворучка. В другій половині концерту відіграно при співучасти 19 дітей діточу одноактівку „Сирітський Святий Вечір". Публика не щадила оплесків своїй дітворі на сцені. Це був перший діточий концерт у новому році. Йде пильна підготовка до другого великого концерту.

Білоруси в Шикаго.

Одинокий білоруський часопис в Америці „Білоруська Трибуна", який виходить у Шикаго як офіційний орган Білорусько-Американського Національного Союзу і був припинений на якийсь час, зачав знову виходити. Редакція „Білоруської Трибуни" звернулася до всіх українців, які мають сусідами білорусів, з проханням, щоби вони подали адреси тих сусідів на адресу ред. „України", 812 N. Deimen evenio

Ще про Вінніпег.

У вчорашньому „Ділі" (ч. 42), в замітці про Вінніпег як український центр у Канаді, подано помилково, що у Вінніпегу живе ок. 80.000 українців. Має бути: **у Вінніпегу живе до 30.000 українців.**

—o—

Наше селянство вміє цінити працю для нього.

(Допис зі Стрийщини.)

День 20. лютого 1931 р. можна назвати днем найкращої школи і національного скріплення, коли розглянеться зміст свята, що відбулося в Лисятичах, стрийського повіту, у власній величавій домівці читальні „Просвіти". Громадяни цього села хотіли вшанувати працю свого пароха, о. Андрія Пеленського, який протягом 20 літ на цій парохії трудився для громади. Душа раділа, коли бачилося діточі хори й китицю цвітів, вручену о. Пеленському наймолодшою шкільною хівчинкою, побіч сердечних бажань школяриків, Сльози до очей тиснулися, коли ми вслухувалися в ті щирі, прості, з душі пливучі слова подяки з мужицьких уст. Повітовий Союз Кооператив у Стрию, кооператива в Лисятичах, будова пригарного мурованого Нар. Дому, молочарська спілка, кружок „Сільськ. Господаря", осушення грунтів і багато інших культурно-економічних та політичних добутків Стрийщини — оце коротший підсумок праці великого громадянина о. Пеленського, якого з такою сердечністю шанували громадяни Лисятич, що ці всі праці вичислили у своїх щирих промовах.

В улаштування свята вложив найбільше праці ініціятивний комітет, зложений з пп. Кухаря, о. Метельського і Вас. Дармохвала. Ці три панове подбали про цілість академії з повною посвятою. У святі взяли участь гості зі Стрия з д-ром Гарасимовим на чолі, посли: Луцький, Великановим і Пеленський та численні священики, учителі і селяни з сусідніх громад. Гарно співав селянський хор під дириґентурою п. Юника, деклямували: „Каменярів" — Андрій Струк, „Контра сием сперо" — Маланка Тижбор, „Мені тринацятий минав" — шкільна дівчинка Кухар (донька Матвія).

В програму свята війшли численні привіти: від громади Лисятичі зложив привіт війт Михайло Данилишин, від читальні „Просвіти" — Вас. Королишин, від церковного брацтва — Ол. Берник і Ст. Медвідь, від кооперативи „Надія" — І. Юник, в імені громадян в Лузі — М. Іванців, оба посли Луцький і Великановіч, від Товариства Українських Жінок у Стрию — п. Домбчевська, від повіту — д-р Гарасимів, в імені духовенства — о. дек. Головкевич, а шкільна дітвора витала о. Пеленського з цвітами в руках. Свято закінчив Вас. Дармохвал короткою промовою, а хор і присутні на салі відспівали „Многая літа" та „Ще не вмерла".

По академії відбулася в читальні „Просвіти" скромна перекуска для гостей і своїх при веселій гутірці. Цілість свята з програмою і святочним настроєм може бути зразком для неодного повітового міста.

Очевидець.

СОЙМ ВИДАВ ПОСЛА ТКАЧОВА.

У вівторок на засіданні регулямінової комісії прийняли внесення міністра справедливости, щоби пос. Ткачова (комуніста) видати судові. — Комісія перейшла до денного порядку над внесенням Стр. Хл., щоби здержати судове слідство проти пос. Доброха та щоби його випустити на волю.

Студентське життя у Брні.

Колись і тепер. — Дві течії — два світогляди. — Участь українського студентства у праці чеського Сокола.

Хто знає життя давніх студентів-еміґрантів і хто його порівнює з життям тих студентів, що тепер приїзджають з краю на університетські студії, той завважає, що одно від другого в дечому ріжниться. Життя еміґрантів — була це неспокійна течія, що вічно бурилася й ріжно клекотіла. Студенти в тому часі по вподобі поринали у літер. праці і політиці та пробували своїх невироблених духових сил, а дехто студіював пильно військовий правильник. Таке студентське життя інакшим і не могло бути, бо його витворювали недавні члени УГА., котрі — будучи поза військовою дисципліною — академічною свободою не могли насититися. Тому були палкі промови, ще страшніші опозиції, ріжнородні кваси, платформи, уґрупування й дуже часто змінчиві переконання... Кінець-кінцем — усе те затихло а на місце того всього прийшло серіозне висиджування над книжкою, котре покінчилося іспитами з добрими успіхами.

З тих кілька соток студентів еміґрантів — давніх членів УГА. — студії покінчили вже всі й розійшлися у світ за насущним. На їх місце поприходили молодші, що принесли з собою свіжішого духа, нові ідеали й нові надії... І студенти-еміґранти мали свої надії, але вони їм покостеніли на фронтах, а відтак розбилися по еміґраційних таборах у Німецькім Яблінім, Ліберці й Йозефові. Тих усіх таборів молодше покоління не знає і живе спокійніше й виразніше. Найголовніше — не пробує своїх сил у пустих дебатах і в карколомних політичних теоріях, але мовчки забирається до свого діла. Идуть наші хлопці між чехів та німців, дивляться на їхній спосіб праці, вчаться і тим збогачують розум західною культурою та так всувають поволи з себе драгливе рядно галицького провінціоналізму.

Вже минулого року тутешнє українське студентське життя набрало відмінного характеру. Під осінь прийшло до Брна з Галичини 35 абітурієнтів, що зараз вписалися на ріжні факультети. Найбільше студіює техніку, а вільні від викладів хвилини посвячують руханці. шермові та змагові. Хоч уже від 1922 р. в Брні вправляли еміґранти-таборяни ріжнороді змаги та були діяльними в чеському „Соколі", то все таки запал і охота до тілесного виховання не були тоді такі, які є у цих молодих людей. Хто їх переконав, що відродження нації йде через тілесне виховання, не знаємо.

За почином студ. мірничої інжинірії Хмельовського вписалося до чеського „Сокола" Брно І. 22 членів українців. З того є 4 медиків, 5 ветиринарів і 13 техніків. Зі старих еміґрантів вправляє ще 2. Руханкові вправи відбуваються тричі тижнево в новопоставленій рухівні на стадіоні і на них записані пильнс

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. ЛЮТОГО 1931.

С. ГОРДИНСЬКИЙ

Українець на світовім ринку.

Розмова з Деславом.

Париж, лютий.

Уперше пізнав я його в 1928 р., він мешкав тоді в малому готелі, у бічній вулиці, при Авеню де Мен. Тепер він — у самому центрі Монпарнасу, у „середині світа", на перехресті бульварів Распай і Монпарнас.

Він усе сміється.

Він високий і стрункий, трохи похилений вперед, а коли говорить, рухає раменами. Його рухи мають щось прецизне, механічне.

Психольоги люблять часом пояснювати характер людини з якоїнебудь дрібнички, із способу, як особа держить папіроску або завязує вухля у краватці. Під цим оглядом Деслав — джентельмен.

У сумі: він людина сучасна, інтеліґентна, розумна тим досвідом, що уявляє собою екстракт XX-го віку.

— Ви не думайте, що кінова карієра прийшлась мені легко! Чи Ви знаєте, що я був студентом празького і берлінського університетів? Ще в 1922 р. я почав працювати в кіні, потім поїхав у Францію, працював як простий робітник на півночі Франції. Звідси з трудом дістався я до Парижа. Я працював у фабриці автомобілів Рено, як токар від металю, як електротехнік і так далі. Як бачите, мої починки спершу були звязані з машиною. В 1924 р. я скінчив вечірню школу кінооператорів й обійняв місце помічника режісера у театрі Штосва, де пробув я більш двох років, щоб від цього відмітись виключно праці в кіні. Моя перша фільма повстала у 1928 р. Як бачите, не так скоро воно все йшло. Раз, що я своє мистецтво роблю без протекції, помочі стипендії. Але у своїй амбіції я вдоволений, що майже все, що я зробив, увесь мій успіх завдячую сам собі.

— Чи працює ще хто з українців у міжнародній кінематографії?

— За кордоном, в Европі, працюю покищо я один. Правда, мені не дуже приємно, що мої фільми не все йдуть як українські, але щож поробите? Ідеольоґічно належу до молодої французької школи кінооператорів і за такого мене й беруть. По суті — я французький режисер. У мене більше знайомств у Парижі, як у Київі й у Львові. І французька преса вважає мене своїм по кіношколі.

— Що думаєте про українське кіно? Думаєте, що воно займає нині яке місце у світовій кінематографії?

— Я думаю, що дуже сильне. Воно високої мистецької якости і не його вина, що воно з незалежних від нього причин не змогло ще завоювати світові екрани. Я маю велику пошану перед Довженком, Кавалерідзе, Лопатинським і Бучмою. Довженка знаю особисто і мушу Вам додати, що симпатичнішого режисера як він, не знаю.

— А що думаєте про його „Землю"?

— Дуже сильна річ. Вона мені тимбільше подобається, що я почуваю, як далеко я відійшов від неї з моїми „Електричними Ночами" або „Роботами". Та Ви, зрештою, зрозумієте, що ми працюємо не в однакових умовинах. Але, думаю, підхід у нас обох суто-український: ми оба орієнтуємося на ритмічне розуміння кіна.

— А що думаєте про тонову і мовну фільму?

— Я саме скінчив свою першу тонову фільму для Парамавнту. Мовна фільма ще шукає своєї форми. Безумовно, що тонфільма завтра буде новістю інша від тієї, що нині. Але я думаю, що 100 відс. мовна фільма вже збанкротувала. У моїй тоновій фільмі я приклав уперше в кіні синтезу звуків, знищення звуків, за заміну звуків музикою. Я не думаю, що в дальшому розвитку кіна звук буде реалістичний так, як він є здебільша сьогодні. Найкращі фільми дня це фільми реалізовані в німій концепції з пристосуванням звуків та заміною текстів-написів — словами.

— Ваші пляни на майбутнє?

— Про це тяжко балакати. Маю почати знову працю в Парамавнті, але я застерів собі право вибору довільного сценарія. Ніякої нісенітниці, до цього ще й різкої, ставити не буду. Маючи вже деяке імя, не хочу розмінювати його на дрібниці й ставити ріжну „халтуру". Зрештою, з другого боку маю пропозиції з Берліна. Але я хотів би поставити фільму з українського життя. Миж маємо найкращий спів на світі, уявіть собі, який це був би великий успіх, якби його *добре* заінсценізувати на екрані! Я дуже витав би кожну українську кіноорганізацію, навіть за кордоном з українськими артистами й українським капіталом. Адже я розумію надто добре, як це важко. Покищо я з утіхою витаю кожен кінематографічний рух, хоч би той, що його почали у Львові журналом „Кіно". Я певний, що цей рух дасть нам кілька значних українських кінороботників.

— А де тепер ідуть Ваші фільми?

— Майже у всі столичні міста Европи. Опатим їх висвітлювали й у Ню-Йорку і Токіо. Спеціяльний успіх я мав в Лондоні, де мої фільми йдуть в „Авеню Павільон". Коли Вам цікаво, то розкажу, що Уельський принц, наскільки є в Лондоні, завжди бував на моїх премірах. Щодо англійської преси, то вона вважає мене одним із кращих молодих кінорежисерів Европи.

— Багато тепер кажуть про кризу, яку переживає театр у звязку із конкуренцією кіна. Що Ви думаєте про це?

і точно ходять. Побратими є поділені на дві рої. Першим проводить проф. Калічак, а другим чеський полковник Балатє. Між роєвиками є й здібні побратими, котрі при відповідній праці вишколяться на добрих змагунів і відтак у краю зможуть стати сіячами тіловиховної ідеї та пропаґаторами тілесної культури.

Не лиш наші побратими, але й чеські соколи прикладають рук до спільної праці. Проводирі „Сокола" Тіно І. на своїх загальних зборах постановили заопікуватися болгарськими й югославянськими, а спеціяльно українськими руховиками. Українські студенти з охотою беруться до нової — у краю так мало цінені — праці і в руханці шукають свого вдоволення. Задумують відновити життя в українському „Соколі", зеднують нових членів, та щирим побратимством звязують себе в одну родину, так, як колись в УГА. Не лиш дружбу зашіплюють між собою, але й нову мораль, сильний і ясний характер та бистрий, критичний розум. На цих підвалинах будують брненські українські студенти своє сокільське життя.

І. К.

Відповідь п. Голувкові.

На заяву посла Голувка з ББ., звернену на останньому засіданні сеймової закордонної комісії під адресою українських послів і цілої української політики, старалися ми відповісти у вчорашній передовій статті, при чому — здається нам — ми відповідали спокійно та діловo, покликуючися лише на деякі всім загально відомі факти. На жаль і ту вчорашню передову статтю сконфісковано в двох місцях, з яких одно було саме найбільш суттєвою відповідю п. Голувкові. Тому дуже жаліємо, що навіть у цій формі він не може почути від нас відповіди. Хай теж не дивується, коли стільки кардинальних питань, які цікавлять і польських і українських політиків, остає невияснених і блукає у сфері вічних непорозумінь: серед нинішніх відносин взагалі ніяка дискусія неможлива.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Дня 25. лютого є засідання сойму. На денному порядку нема справи зміни конституції.

НЕ БУДЕ ЗНИЖКИ ПЛАТЕНЬ?

З Варшави повідомляють, що чутки про те, буцімто від 1. квітня мають обнизити урядовцям платні, безосновні.

СЛІДСТВО ПРОТИ ШЕША ЛЕТ. РАЙСЬКОГО. КУБАЛЯ — СВІДОК.

Прокуратор при окружнім варшавськім суді переслухав майора Кубалю як свідка в звязку зі слідством, яке нач. військова влада департаменту летунства веде проти полк. Райського.

—o—

— Це дві ріжні галузі мистецтва. Я вже казав Вам, що 100 відс. тонфільма збанкротувала. Америка і Европа повільно переходять до мінімума розмов у мовнім кіні, доповняючи гру звуками, яких ніколи не може нам дати театр. Кіновi театр може і мусить дати добрих мистців, що так фільмі бракують. Та шляхи кіна й театру розходяться. Артист театру підтримує безпосередно контакт із своєю публікою, чого не може робити кіно-артист. Кіно-мистецтво більш динамічне, ніж театр і не має фарб — проявом нашого часу — де швидкість темпу змішує всі фарби в одну сіру, й з певністю не буде їх мати. Освітлення, що грає таку важну ролю в театрі цінить більшість режисерів радше з фотографічної точки. І тло фільми необмежене трьома стінами декорацій і техніка її йде шалено вперед. Майбутність має ще кольосальні можливості.

— А малярство?

— Про це мені важче балакати. Колір не викликує в мене великої реакції. Те, що я люблю — це добре скомпонована афіша, гарна пляката, гостра актуальна карикатура. А взагалі я не думаю, щоби кіно творило яку загрозу для малярства такого, як воно є тепер, себто для його пластичних завдань з виключенням „літератури". Це також два ріжні мистецтва, що можуть корисно діяти на одно і друге.

Та думаю, досить уже. Я хотів би ще, на закінчення, висловити через Вас свою подяку українській пресі, що останніми часами так живо інтересується моєю працею. Повірте, що це для мене багато значить, бо це вяже мене з Україною.

Ми вже встали й забирались до відходу, коли вбіг портієр і подав Деславу телеграму. Деслав прочитав її і подав з усміхом мені: „Ціріх. Стоп. Марш Машин блискучий успіх. Стоп. Висилайте негайно Електричні ночі. Стоп..."

—o—

Значіння шпиталів для здоровля народу.

II.

Зосередження засобів праці. — Павільонова система. — Шпитальна опіка.

Як в усіх ділянках людської праці приходять під впливом поступу техніки зміни у способах праці. Таке сталося і з медициною: щораз тяжче доводиться лікарям добувати освіту у всіх спеціяльних ділянках медицини, щораз тяжче має спроможність поодинокий лікар справити собі всі потрібні прилади для діягностики та лікування. Інтерес загалу вимагає, щоби усі ті засоби і прилади були зосереджені у легкодоступному місці. І тому бачимо щораз більшу централізацію лікарської праці у порадніх, амбулаторіях („єдиний диспанзер" — на Радянщині) і шпиталях.

Вже давно на Заході є думка, що всі більші операції переводять у шпиталях. Що містах 60 відс. усіх дітей родиться на клініках. Все більше стає самозрозумілим, що заразливі недуги, а не лише віспу або холеру треба лікувати в інфекційних шпиталях. Цього вимагає не лише інтерес загалу, але і інтерес кожного хорого, бо там є всі можливі засоби лікування: догляд і можливість успішної інтервенції у кожній хвилині.

Збільшена фреквенція шпиталів тісно звязана також зі суспільним обезпеченням. З поширенням гігієнічного освідомлення зростає зрозуміння для власної діягнози недуг, а за тим і для успішного лікування їх. Бож відомо, що тільки вчасне розпізнання новотворів туберкульози є запорукою вилічення їх, а це можна найпевніше та найдешевше зробити саме в шпиталі.

Остання фаза розвою шпитальництва почалася у час світової війни, а розвинулася головно по війні. Тоді прийшла зміна суспільних поглядів: тепер загально принялася засада, що кожний хорий без винятку має дістати все те, що йому до оздоровлення потрібно. Також прийшла ревізія поглядів щодо приміщення хорих по шпиталях. У початках цього століття вважали найкращим т. зв. павільонову систему будови шпиталів: кожний шпитальний відділ звичайно мав окремий павільон, де було кілька більших саль на 50—100 хорих, а лише 2—4 кімнати для недужих неспокійних або дуже тяжко хорих.

Прототипом такого шпиталя є славний шпиталь Вірхова у Берліні. Богатьом з нашого громадянства знані подібні шпиталі з досвіду, бо на таку моду були будовані майже всі воєнні баракові шпиталі. Сьогодні нам дивно, як могла люди витримати у таких шпиталях, де не лише почування соромливости було часто зневажене. З другого боку оздоровлення було завжуване. З другого боку оздоровлення було завжуване. Сусіди утруднене через невгамований неспокій, обсервацію тяжко хорих товаришів недолі, випари, нечистоту та невідповідну поведінку всяких несуспільних елементів. У новіших шпиталях салі хорих значно менші, пересічно на 4—6 хорих, а для тяжче хорих, неспокійних або умираючих мусить бути окремі кімнати.

З другого боку показалося, що павільонова система багато дорожча не лише через кошти будови, потреби більшого грунту, але і через збільшені кошти догляду хорих. Тому нині, за виїмкою інфекційних шпиталів, будують здебільша шпиталі у формі високих будівель, де всі відділи містяться в одним будинку. Власне і той був запроектований і є тепер збудований шпиталь Народньої Лічниці, який очевидно не може претендувати на назву великого шпиталя, бо він обчислений на 50 хорих.

Дальшим великим поступом шпитальництва є розвій т. зв. *шпитальної опіки*. Вже давно відчували це лікарі, що по шпиталях занедбуване вплив психічних моментів. Кожний хорий приходить до шпиталя з певного рода острахом, а то і недовірям: до терпінь хорого, віддаленого від родини, вирваного зі свого звичайного життя і заняття, прилучаються часто журба за своїм найближчу родину, а навіть за своє істнування. Часто хорий не може порозумітися зі своєю рідньою, часом не знає він усіх прав на допомоги, що прислугують від суспільного обезпечення йому або його родині. Йому бракує душевної помочі та поради та загалом не достає йому благодійного почуття, що хтось інтересується цілим його життям. Через те попадає він часто у розпуку і це не сприяє його видужанню. Проти цього має саме протидіяти шпитальна опіка. Почин до неї дав шпитальний лікар Кабот в Бостону в 1905 р. а згодом поширилася вона на весь культурний світ.

Д-р Т. Е. Бурачинський.

(Докінчення буде.)

—o—

ЗЛУКА ПОЛЬСЬКИХ НАР. ПАРТІЙ.

15. березня на конгресі нар. партій „Визволене", „Пяст" і „Стр. Хлопске" наступить злука тих партій і зміна їх назвища. Головою партії буде Вітос.

ЗАЛІЗНИЦЯ ШЛЕСЬК-БАЛТИК ВИАРЕНДУВАНА ФРАНЦУЗАМ.

„Курєр Пор." повідомляє, що про концесію на викінчення будови й експльоатації залізниці Шлеськ-Балтик стараеться французька консорція з Банк де Пе ді Норд і Шнайдер Крезо. Вони порозумілися, щоби створити акц. т-во, яке опісля перед польським урядом виступить як правна особа, що старається про згад. концесію. В практиці значить це, що ця залізниця перейде під аренду спеціяльно для того основаного т-ва за ціну 1 мілярда франків, який Польща дістане як позичку.

РОЗПРАВА ПРОТИ ХИМЧИНА І ТОВ.

У другому дні розправи проти членів Сельробу-Єдности Химчина і тов. зізнавав свідок Задзельський, комісар політичної поліції у Львові. Він каже, що при арештованім у Давидові Панчиняку найшли відозви до війська та протидержавні брошури. Ревізія, переведена в льокалі Сельробу при вул. Валовій ч. 14, виявила, що Сельроб удержував звязки з усякими комуністичними організаціями. Найшли були там теж протести французьких комуністів проти смертного присуду на трьох львівських комуністів.

Свідок Ковальчук, поліційний агент із Тчева, каже, що бачив обвинуваченних у Данцігу на вступній конференції, якої делегати відїхали відтам на зїзд профінтерну до Москви.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД.

Суд присяглих у Стрию розглядав справу Ів. Бартеля й Ів. Чемерляка. Бартель убив у 1927 році жида Байнера в Сколім і втік до СРСР. Коли його відтам виселили на спілку з Чемерляком допустився злочину на Грохольській та Грабовській біля Теріополя. Бартель признався до вини і його засудили на смерть. Чемерляка увільнили.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

Дня 24. лютого ок. 1. год. в ночі на ст. Зомбковиці (шл. Краків-Варшава) вискочив зі шин вагон, навантажений вуглям, тому не міг переїхати поспішний поїзд, що їхав із Кракова до Варшави, яким їхав теж марш. Світальський. Поїзд задержали. Той сам поїзд і найближчий задержали опісля у Ченстохові наслідком другої катастрофи на ст. Клониці біля Ченстохови. Там з бічного шляху впровадили товаровий поїзд, а з протилежного боку надїхав другий товаровий поїзд. Машиніст не звернув уваги на сигнал і з усієї сили впав на протилежний поїзд. Було 8 вагонів розбитих, 4 вискочило зі шин.

З РЕВОЛЬВЕРОМ У ПАЛАТІ ПРЕЗ. ГІНДЕНБУРГА.

До ждальні палати през. Гінденбурга прийшов юнак і просив присутніх там підмоги. Урядовець поліції сказав йому, хай внесе просьбу на письмі. Незнакомий виняв револьвер, та поліц. урядовець завчасу обезсилив незнакомого. В поліції виявилося, що це 29-літн. торг. помічник Броль, що приїхав з Гор. Шлеська. До палати дістався бічними дверми через сад. Лікар ствердив, що Броль умово хорий. Це вже другий такий випадок в останніх днях.

ГІНДЕНБУРГ ДОСМЕРТН. ПРЕЗИДЕНТОМ?

На зборах Молодонімецького Союзу голова Маравн заявився за плебісцитом Штальгельму в справі розвязання пруського сойму. Домагався теж плебісциту, щоби Гінденбурга вибрати досмертним президентом Німеччини.

МОРСЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ.

Аг. Авасa довідується, що вже прийшло до морського порозуміння, так що Франція має прилучитися до льондонської морської умови. Англ. міністри Гендерсон і Александер відїдуть у Рим, щоби переговорювати з італійським урядом у справі приступлення Італії до морського трактату. Коли Італія не згодилася, то фр.-англійське порозуміння, над яким тепер радять, булоб сумнівне.

БУРЕВІЙ НА СИЦИЛІЇ.

На Сицилії лютував буревій. Найбільше потерпіло Палермо й околиці. Там була й повінь. Згинуло 7 людей. Залізничі шляхи підмиті, тому залізничий рух перерваний. Міст між Балестрате та Трапето завалився. Міст між Гравією й Марте завалився, коли переїздив особовий поїзд. Льокомотива повисла на поручні мосту. Палвч і машиніст тяжко ранені. Подорожні вийшли цілo. Потерпіли теж околиці Сиракуз, Мессини та Катанії.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

На протиалькогольному фронті.

III. Протиалькогольний трьохденник у Львові.

Українське Протиалькогольне Т-во „Відродження" влаштовує, як рік-річно, в днях 1.—3. березня ц. р. протиалькогольний трьохденник з такою програмою:

Неділя, 1. III. 1931 р.

год. 5. — 5·15. Д-р І. Раковський: Святочне відкриття курсу.

год. 5·20 — 6. Д-р М. Попович: Вплив алькоголю на організм людини.

год. 6·05 — 6·45. Д-р К. Коберський: Алькоголь та кооперація.

год. 6·50 — 7·30. Д-р Т. Е. Бурачинський: Тютюн та здоровля.

Понеділок, 2. III. 1931 р.

год. 5 — 5·45. Сен. О. Кисілевська: Чому жінка мусить стануги до протиалькогольної боротьби?

год. 5·50 — 6·35. Д-р М. Стахів: Алькоголізм у світлі права.

год. 6·40 — 7·30. Д-р С. Парфанович: Наші успіхи на протиалькогольному фронті.

Вівторок, 3. III. 1931 р.

год. 5 — 5·45. І. Герасимович: Зміна протиалькогольного закону.

год. 5·50 — 6·35. Ю. Каменецький: Організація шкільної молоді до протиалькогольної боротьби.

год. 6·40 — 7·30. Д-р В. Крушельницька: Показ і пояснення протиалькогольних світлин.

Метою такого трьохденника є познайомити ширші круги громадянства з протиалькогольним рухом, з методами та засобами протиалькогольної боротьби, якою саме тепер громадянство повинно зацікавитись більше, ніж колинебудь. Протиалькогольній боротьбі, яку дотепер вело наше громадянство з доволі гарним успіхом, загрожує великий удар. Дотеперішній протиалькогольний закон, який у значній мірі стояв на перепоні поширюванню алькоголізму, який давав громадянству спромогу при помочі плебісцитів викидати зпоміж себе джерело алькоголізму — коршму, має бути змінений. Цей факт є незичайно важним моментом у нашій протиалькогольній боротьбі, він примушує нас із збільшеними силами поширювати серед нашого громадянства свідомість про лихо, яке спричинює алькоголізм для здоровля та економічної сили нації. Протиалькогольна боротьба забирає більшого значіння ще й з огляду на важкі часи, в яких доводиться нам тепер жити, часи духового пригноблення та економічного занепаду. Щоби не заломитися на шляху розвитку, нам треба зберегти фізичні, духові та матеріяльні сили кожної одиниці. Вони не сміють пропадати при коршемному столику, в алькогольному похмілді. Найвищий час віддати їх цеціло на розбудову нації!

НОВИНКИ

— **Телєф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.**

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (42) число „Діла" підпало конфіскаті за два місця передової статті, за частину статті п. з. „Політичне діло", за кілька речень з допису „Як це було в Брюселі?" і за уривок допису „Хто винен?" Це вже 14-а конфіската „Діла" в цьому році.

— **Відрадне явище.** Виставка кооперативи „Українське Народне Мистецтво у Львові" та „Гуртка прихильників народнього мистецтва в Перемишлі", що відбулася в салях Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, тішилася великою, як на наші відносини, фреквенцією. Підсумки виказали, що відвідало її 1144 дорослих осіб, 139 дітей поза школами та 23 шкільні прогульки, які привели около 980 дітей — разом 2263 осіб.

— **Ще про ревізії серед українських студентів у Варшаві.** Ревізії переведено у слідуючих громадян і студентів: інж. Воробкевича, інж. Кушніра, уряд. Чеховича і проф. Кривоносюка, студ. Макарушківни, Сагайдаківської, Кордубівни, Нестерчуківни, Нестеренка, Бачинського, Негребецького, Огієнків, Роніша, Малевича, о. Кладочного, Маслова Леоніда, Войнаровського, Черкавського, Пинянського і Стасіва. Також переведено ревізію в студентському домі, де живе 19 студентів. Коли взяти під увагу, що наші студенти живуть по трох в кімнаті, то фактично переведено ревізію у всіх українських студентів у Варшаві. По ревізії арештовано студ. Новицького, Козацького і Мельничука, мешканців студ. дому, яких за два дні випущено на волю. Ревізії відбувалися дуже докладно, в годинах від 3-ої до 9-ої ранку, однак нічого підозрілого не найдено. Мабуть у звязку з варшавськими ревізіями відбулися також ревізії і на провінції, в домах батьків деяких студентів.

— **Велика крадіж в Ходорові.** До краму ходорівського купця Германа Райса закрались в ночі злодії і забрали багато фляшок лікерів та горілок, вартости 3000 зол. Відтак ті самі злодії ограбили крамницю Мінці Гольдфішер, де спричинили шкоду на 1200 золотих. Арештовано 6 осіб, підозрілих в цій крадіжі.

— **Після самовбивства возьного львівського суду.** У вчорашнім числі „Діла" помістили ми новинку про самовбивство возьного львівського апеляційного суду Жигмонта Юркевича. Нині виявились причини його самовбивства. В листі, залишенім в готелі, цей 29-літний самовбивник писав до своєї жінки: „Дорога Вісю! Моя мандрівка на цім падолі плачу скінчена. Покидаю цей світ з думкою про тебе. Волю скінчити самовбивством, ніж жити без тебе. Бажаю тобі всього найліпшого по моїй смерти. Ішов я життям по терних і падав нераз. Таке було моє життя. Кінчу самовбивством, Жигмонт Юркевич". Жінка самовбивника зізнала на поліції, що вона жила з чоловіком у незгоді, він був дразливий, заздрісний, бив її, а коли вона перед 4 місяцями покинула його, він так затужив за нею, що наложив на себе руку.

— **Емігрант убивником.** Спільник автобусового підприємства у Яворові Курковський (російський емігрант) застрілив у Яжові Старім автобусового підприємця Діямanда. Шофери та подорожні звязали Курковського та перевезли до Яворова, де передали його поліції.

— **Польський старшина перед стрийським судом.** Окружний суд в Стрию засудив Рудольфа Світайла на один рік вязниці за злочини обману та публичного насилля. Рудольф Світайло був польським старшиною, потім його деградовано за різні грошеві мальверзації. Відтак він далі представлявся як старшина і хоч був жонатий, заручився зі Стефанією Яремовичівною, виманив у неї біжутерію та більшу суму грошей і покинувши її, заручився знов з Яніною Рибчинською, в якої також забрав гроші, ще і грозив побоями.

— **З хроніки родинних трагедій.** Осипа Коцюрко, 24-літня жінка з Микулинець, скочила під поїзд і згинула на місці. Причиною самовбивства було те, що її чоловік ще перед трьома роками виїхав до Канади і навіть не писав до неї. — В селі Токи в Збаражчині повісився 30-літний Франц Яворський. Причиною були непорозуміння з жінкою.

— **Жінка адвокат.** У чеським військовім суді в Ліберці відбулася розправа проти дезертира, який аж 4 рази покинув касарню і втік до дому. Дезертир запросив собі на оборонця жінку, д-рку Гонзову. Ця жінка-адвокат так вміло оборонила свого клієнта і промовляла так красномовно, що дезертира звільнили від вини і кари. Це перший випадок, що жінка боронила підсудного у військовім суді.

— **Бійка в університеті в Інсбруці.** Підчас виборів управи студентського товариства в Інсбруці прийшло до великої бійки між католицькими і соціялістичними студентами. Соціялісти поранили кількох католиків і викинули їх за двері. Сенат університету перервав на тиждень виклади, проти чого студенти уладили демонстрацію.

— **Знов гірнича катастрофа.** В Ротбергу коло Ахена в Німеччині в тамошній копальні вибухли гази. Під землею було тоді 90 робітників, з чого 28 осіб згинуло. Крім цього 14 робітників, затроєних газами, відвезено до лічниці. Останні відомости говорять, що в лічниці померло кількох робітників, так що начисляють 37 жертв вибуху в копальні.

— **Колетта у Відні.** До Відня приїхала велика французька письменниця Коллета, яка 26. ц. м. виголосить у віденській концертовій салі реферат. Вона була дочкою бідних родичів у глухій провінції, випадково познайомилась з одним париським журналістом і вийшла за нього заміж. В першій молодості писала тільки свій щоденник, але її чоловік, перечитавши цей щоденник, відкрив у ній літературний хист та спонукав жінку писати повісти. Її перший твір „Пробудження дня" відразу приніс їй славу і гроші, як і її дальші повісти „Клявдина", „Волокита" та інші. Тоді вона покинула свого першого чоловіка, скромного журналіста. Віденський Союз Письменників улаштовує 25. ц. м. літературний вечір в честь тієї письменниці.

— **І в німецьких театрах криза.** Берлінська преса подає, що в столиці Німеччини замкнено 6 театрів через те, що їхні підприємства виявляли великий дефіцит. Замкнено навіть центральний театр на вул. Якова.

— **Сучасні Робінзони.** Сімох французьких мандрівників, між ними одна жінка інжиніра, вибрались кораблем через індійський океан до острову Святого Павла, який віддалений сотні кільометрів від островів, замешкалих людьми. Були вісти, що жадна людина не може жити на цім острові Святого Павла, але французькі мандрівники мали надію створити на нім нову колонію і використати його для здобуття гроша. Смільчаки щасливо доплили до острова, оселились на нім, але скоро виявилось, що вісти про цей остров були правдиві: вода в тамошніх ріках мала якісь трійливі складники, від яких двох французів зараз занедужало й померло. Інші дослідники острова жили цілий місяць відірвані від світа, бо одної ночі вибух підводний вулькан і знищив їх корабель разом з харчевими продуктами і всяким приладдям. Жінка інжиніра привела на острові на світ дитину, а інжинір помер. Потім ще один француз помер від вкушення гадюки, а другого пожерли незнані досі дикі звірята. Коли до цих островів доплив рятунковий корабель, то міг забрати до Франції тільки 3-х мандрівників, між ними жінку інжиніра. Всі інші згинули на тім острові.

— **Мокра преса.** Як повідомляють з Вашінгтону, переводила організація методистів дослід над тим, як американська преса ставиться до справи прогібіції. Дослід виказав, що дві третини щоденної преси є проти прогібіції, а тільки одна третина за нею. На 1346 щоденників, які розходяться в 33 міліонах примірників, 520 найбільших газет, які виходять щодня разом в 21 міліонах примірників, стоїть за „мокрою платформою", а 709 менших газет з щоденним накладом нецілих 12 міліонів примірників боронить прогібіції.

— **Спростування.** В „Ділі" з 24. XII 1930 р. поміщено за польською пресою новинку п. з. „Влом до церкви", в якій говориться, що в селі Динівках, повіт Рава Руська, арештовано Івана Бурду та Семка Назаря за влом до церкви і що тамошній священик застав їх на горячім учинку. З певних джерел інформують нас, що ця новинка польської преси була неправдива. Щоправда влом до тієї церкви був, але хто його виконав, це досі невідоме. Івана Бурду та Семка Назаря були щоправда арештували, підозріваючи їх в участі в цім ломі, але виявилось, що вони обидва нічого не винні і їх по кількох днях випущено на волю. Згаданий священик бачив одного злодія коли він втікав з церкви, але це не був Іван Бурда, ані Семко Назар.

—o—

З кіна.

Кіно „АПОЛЬО": „Дівчина з Монпарнасу".

Пригода вуличної доброї дівчини, що з нужди та з товариства злодіїв попадає в чисту обстановку і починає чесне життя. Перші картини нагадують прегарну фільму „Під дахами Парижа". Добрий сюжет, з хистом переведений — можна стежити за його розвязкою без нудьги, коли не прийшли ми в надто суворім настрою. Нині доводиться бути вже вдячним фільмі, коли вона не плаває в банальщині.

Дуже дискретно зазначена доба війни, якою віддавна зловживають фільмові режісери і дують на нас отруйними газами. Гумор французьких вояків добре схоплений. Геройка — здається: Льоренс, досі невідома у нас артистка, має приємну появу, приємний голос і симпатичну гру.

м. р.

З судової салі.

„Сельробівці" перед львівським судом.

Другого дня розправи переслухувано свідків. Свідок **Лупунка** зізнавав про стрічі і наради підсудних, а свідок **Тадей Кравець,** урядовець магістрату, зізнавав про агітацію Химчина серед робітництва на Персенківці та на передмістях Львова. Цей свідок слідкував за Химчином і закликав поліцая щоби розігнав тайні збори робітників, на яких промовляв підсудний сенатор Химчин. Тепер він твердить, що сенатор Химчин накликав робітників виступити 1. серпня проти буржуазії зі зброєю в руках.

Предс. трибуналу: Чи закликав виступати проти держави, чи проти буржуазії?

Свідок: Я думаю, що це все одно.

Предсідник: Е, ні, буржуазія і держава, то не все одно!

Свідок: Слова „держава" я не чув, тільки „буржуазія".

Далі виявляється, що свідок не знає української мови і не міг розуміти промови Химчина.

Свідок Фелікс Гуґет, учасник зборів на Персенківці не пригадує собі змісту промови сен. Химчина, але тямить, що Химчин промовляв.

Свідок Осип Мацюк, постерунковий, який по зборах 9. липня 1930 р. легітимував Химчина, не зізнав нічого замітного.

Оборонець д-р Глушкевич ставить внесок покликати ще кілька свідків, між ними Мелітона Голінатого на ствердження алібі підсудного Химчина та Н. Панькова на доказ, що промова сен. Химчина на Персенківці торкалась лише справи безробіття і не була антидержавна.

Ці внески відкинено.

Розправа йде дуже повільним темпом, серед скучних настроїв, публики на салі аж надто мало

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 23. лютого 1931 року: масло експортове і десерове прима 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·30—6·40 зол. Тенденція на масло і „яйця" — удержана

Дописи.

ДОЛИНЩИНА. (Ще про розвязання „Сокола"). Староство в Долині письмом ч. 5950/CC/30, виконуючи рішення станиславівського воєвідства з дня 14. XII. Ч. В. В. 2561/CC/30, розвязало товариство „Сокіл" в Ціневі. За причину розвязання подає воєвідство, що: „stowarzyszenie przekracza określony statutami zakres działania i nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia". В дальших замітах закидає воєвідство, що товариство не змагає до вишколення своїх членів у пожарництві. Розпорядок цей є викональний на основі арт. 87 уст. 4. Розп. През. з дня 22. III. 1928 р. Д. У. і Р. ч. 36 поз. 341, „ponieważ wydany zostaje w interesie publicznym". Завважуємо, що розвязане товариство „Сокіл" було признане окремою ухвалою громадської ради як громадська вогнева сторожа і ці функції повнило від початку свого істнування. По дорученні розпорядку воєвідства вибух у селі дня 16. II. ц. р. вогонь і якщо ці розвязані соколи не були б поспішили з помічю, було б пішло з димом не одно господарство. Завдяки тільки цим розвязаним соколам, які не дивились на те, що їх розвязано і в інтересі публичнім поспішили з помічю, шкода, спричинена пожежою, дуже мала.

РАВА РУСЬКА. (Документ часу). На днях одержали ми четвертий з черги в 1930/31 році дозвіл від повітового староства в Равій Руській на ведення освітньої праці в нашій читальні в Річках. Дозвіл цей ріжниться від попереднього змістом, а в засаді змагає до одної цілі. Коли мотивами попередніх заборон було „iż żadne okoliczności nie przemawiają za zbyt częstem urządzaniem imprez, które nie tylko odciągają ludność od pracy, ale nadto narażają ją na wydatki, a wreszcie dają sposobność młodzieży do różnych wybryków i psot", то в останнім розпорядку староство придумало новий мотив заборони, якого зміст передаємо дослівно: Starostwo pow. w Rawie Ruskiej L. 36/Stow/11/31. Rawa Ruska dnia 10. stycznia 1931. Do Zarządu Czytelni Proświty w Rzyczkach. — Prośby Zarządu Czytelni o zezwolenie na urządzenie przedstawienia sztuki scenicznej w Rzyczkach w dniach 7. i 19. bm. w lokalu Czytelni nie uwzględniam, a to z powodu, ponieważ lokal T-wa na odbywanie w nim przedstawień nie nadaje się. — Od tego orzeczenia wolno odwołać się do Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie w ciągu dni 14 od dnia następującego po dniu doręczenia, licząc z tem, że ewentualne odwołanie podać należy do tut. Starostwa. — Starosta powiatowy w. z. Molicki. — Вправді сала нашої читальні, в котрій від кільканацятьох літ устроювали ми аматорські вистави, не може дорівняти салям львівських театрів, бо є тільки 15 метрів довга, 7 метрів широка і 2·50 метрів висока та має лише двоє входових дверей, але для нас селян вона вповні вистарчає. — Подібно як проти попередніх рішень, так і проти цієї децизії староства громадянство нашого села внесло до Воєвідського Уряду у Львові відклик і жде нетерпеливо його позагоди. — **Громадянин.**

СПОРТ

З діяльности Спорт. Клюбу „Русь" в Ужгороді в 1930 р.

Ледви пять років минуло від заложення першого українського спорт. клюбу „Русь" в Ужгороді на Закарпатській Україні, а вже нині він може почванитися неабиякими успіхами, і то у всіх ділянках своєї праці. В 1930 році „Русь", граючи за чсл. мистецтво здобула мистецтво Підкарпаття, дійшла до власної площі і тішиться щирою симпатією громадянства, яке до-недавна ще чуло про „Русь" хіба тільки з газет. Все це сталося завдяки невсипучій праці проводу клюбу в особах пп. А. Лаврашина, д-ра Бачинського, д-ра А. Марка й і. та дружини копаного м'яча, яка не вражуючися першими невдачами у змаганнях зі сильнішими противниками, послідовно змагала до здобуття мистецтва Рідної Землі, що й осягнула в минулому році.

Всіх змагань розіграла перша дружина „Руси" в 1930 році 30, з чого виграла 21, програла 7, ремісувала 2 зі загальним відношенням воріт 94 : 45 на свою користь. Чотири рази змірила „Русь" свої сили в міжнародніх змаганнях, а саме: зі С. К. „Бяла" — Ліпнік (Польща) з вислідом 6:0, з „Терекваром" (Будапешт) 0:3, зі С. К. „Бочкай" 1:6 і С. К. „Вашаш" 1:3. Коли взяти під увагу, що „Бочкай" у мадярській професійній Лізі є на другім, „Вашаш" на пятім місці, а „Терекваш" є мистцем мадярських аматорів, то, знаючи високу мадярську кляcу, слід уважати ці вислідн за цілком вдоволяючі.

Мистецьких змагань у східно-словацькій жупі розіграла „Русь" 4 і всі виграла (в. в. 19:2). Мистецьких змагань чсл. А. Ф. було 3, а чого „Русь" виграла 1, програла 2 (в. в. 7:9). Приятельських змагань розіграла „Русь" 15, з чого 11 виграла, 2 програла, 2 ремісувала. Змагань за чашу розіграла „Русь" в м. р. 4 і всі 4 виграла.

Найчастіше грала перша дружина „Руси" в такому складі: Бокшай (ворота), Товт і Криж II. (оборона), Бендас II. Курунцу, Повшик (Шкіряк) (поміч), Шандор, Ковач, Криж I. (капітан дружини), Роман I. і Роман II (напад). Головна сила дружини була в напалі (права сторона: Криж, Ковач, Шандор) і у воротарі Бокшаю, про якого газети писали: гумовий чоловік, клясичний воротар і т. д. „Каперували" його чеські і мадярські клюби до Праги й Будапешту, одначе він їм на це відповів: „Більше тішуся, що можу грати в С. К. „Русь", ніж у чужому клюбі за гроші; тут граю за руську ідею, щоби руську спорт. славу рознести по світі". Як бачимо, Бокшай є гумовим чоловіком тільки на воротах, а на всі заходи чужих клюбів, перетягнути його до себе, показався твердим як сталь. Явище це тімбільше відрадне, бо вказує воно, що національна свідомість грачів „Руси" стоїть уже нині на високому рівні, а це чи не перше завдання згаданого клюбу вирвати нашу молодь з кігтів денаціоналізації і шири серед неї національну свідомість.

До цілого ряду побажань і гратуляцій, які одержав молодий мистець Підкарпаття, слід долучити і наші побажання дальших найкращих успіхів у праці, щоби ще більшої слави принести нашому милому Підкарпаттю й українському спортові.

Евген Чучман.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Володимир Підсонський, парох Белзця, золоч. повіту, помер 22. лютого 1931 р. в 71. році життя і в 41-ім році священства.

Зійшов у могилу один із найкращих священиків, один з найбільш горячих патріотів. За час своєї душпастирської та громадянської праці придбав собі пошану і любов усіх, хто Його знав і з Ним працював. Національне пробудження Золочівщини завдячує Покійникові неодно бо Він усе був у перших рядах народніх робітників. Прикмети Його серця і характеру зєднали Йому імя, якого Золочівщина ніколи не забуде. Його культурна, гостинна хата лишиться в памяти кожного, хто побував у ній. Гостила в цій хаті постійно і українська книжка і українська преса, бо цілий свій вік, до останньої хвилі, цікавився Покійник проявами рідного життя. Над свіжою могилою свого щирого працівника клонить Золочівщина свою голову, а з нею і ціли Рідний Край. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Фіялка з Монтмарт".

Четвер, 26. лютого, година 7·30 веч. „Лялька", оперетка Одрана.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія."

Четвер, 26. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Малий Міський Театр:

Середа, 25. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Четвер, 26. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Дівчина з Монпарнасу". Гонейові змагання в Кривім.

КОЛЬОСЕЙ „Бригада смерти" (Гарі Піль). „Герої ночі".

ЛЕВ: „Каварня" (Жан Катлен, Маріон Герт).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Жовтолиций капітан" і додатки.

ОАЗА: Звукова фільма: „Тройка".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Властя Буріян).

ПАН: „Динаміт".

ПАСАЖ: „Володар діямантів" (Том Мікс) і додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича".

ФАТАМОРГАНА: „Поцілуй (Грета Гарбо).

ХІМЕРА: „Зуя саксофоністка" (Анні Ондра).

СИЛЕВЕ: „Мандарин Ву" (Льон Чавей, Анна Мей Вонг) „Герої вогню".

УТІХА: „Нічна пригода" (Карльо Альціні). „Бригадіер Жерар" (Род ля Рок).

Присилайте передплату!

Програма радіо.

Середа 25. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·45 Воєнні пісні. **Талін** (396,1) 11·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 14·00 Органи. **Берлін** (419) 19·00 Баляди, співає Катя Кухь. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька видиція. **Відень** (516,3) 19·30 Вечір пісень. **Будапешт** (550,5) 9·15 Спів і скрипка. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей.

Четвер 26. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Концерт. **Льондон** (356,3) 20·30 Радіооркестра і солісти. **Берлін** (429) 16·30 Солісти: Твори Бетовена, Шопена **Рим** (441,2) 17·00 Концерт, **Прага** (486,2) 13·20 Пісні. Співає Маран. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гайтера. **Будапешт** (550,5) 17·45 Циганська музика. **Харків** (937,5) 15.00 Український концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 25. II. 1931.

12·10 Грамофонові плити; 15·30 Трансмісія з Варшави; 17·45 Оркестра; 19·40 Трансмісія з Варшави; 22·35 Думки і романси; 22·50 Трансмісія з Варшави.

Четвер 26. II. 1931.

12·35 Трансмісія з Варшави. 16·15 Грамофонові плити. 20·30 Легка музика з Варшави. 22·15 Трансмісії з Вільна. 23·00 Музика з готелю „Брістоль" у Львові.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

РОЗВІД І УНЕВАЖНЕННЯ ПОДРУЖА згідно з теперішними польськими законами в опрацьованні Д-ра Ельзона Маргулєся, адвоката у Львові. Друге побільшене видання. Книгарня Д-ра Бодека, Львів. 1505 3—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

4 УДАР УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ Львів, Валова ч. 23. І. п. Телефон 6-36, приймає оголошення до всіх українських і чужих часописів. 1479 4—9

Прислайте передплату!

ДО ВИНАЙМУ, евентуально на продаж або до заміни на каменицю у Львові, дім у Васильківцях пов. Гусятин, сонячний, сухий, положений серед ліса, 20 хвилин ходу до села, залізниця в місці; разом із садом простору одного морга. Шляхотні овочеві дерева. Належить до реальности кільканацять морґів поля з лісом та господарські будинки, пивниця та керниця — Відповідне місце для пасічника або літнище. Ближча відомість у Климентини Патрилової, Перегінсько. 1496 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12. 1478 4—4

НАСІННЯ

ярини, квітові і господарчі з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, які мають найвищу силу кільчення — поручає:

ЕДМУНД РІДЛЬ

Склад насіння.

Львів, Рутовського ч. 3.

Подрібні цінники висилаю на бажання. 1509 3—3

Меблі ріжного рода, можна найкористніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Львів Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 35—2

Ширіть наш часопис!

ПОДЯКА.

Дня 7. лютого н. р. відійшов від нас у кращий світ наш невіджалуваний Муж і Батько Павло Керникевич секр. Староства. Прибиті горем складаємо найсердечнішу подяку всім, що своєю присутністю віддали останню прислугу Покійному. У першу чергу дякуємо Впр. о. канонікові Стекові, Впр. оо. Борислявському, Конопальцеві Дуткевичеві, Медвичукові і діяконам І. Д. і О. М. за модльби над тліннимі останками й за участь у похоронах. — Окремо дякуємо Впр. о. кан. Стекові за надгробну промову, Вп. П. Директорові Джерджові і Вп. П. П. Професорам: Голембйовському, Рудницькому, Мацькому, Малецькому й іншим за участь у похоронах.

Вп. Співробітникам Староства й Воєвідства, а головно Вп. П. Старості Віпарському також за щиру промову над могилою. Вп. Панству Соболевським, Вп. П. Рубашевському і Вп. П. Командантові жанд. Салабанові. — Гімназійному хорові під проводом Вп. П. Степанюка, гімназійній молоді як і дорогим селянам з дооколичних сіл, Рибна, Пасічни, а головно з родинної околиці, Межигорець Семиковець й Дубовець біля Галича.

Вп. П. Остапякові, начальникові громади з Радча за надгробну промову. — І всім вірним, що своєю присутністю вшанували своє співчуття Сердечне Спасибіг. 1536 **Жінка і діти.**

Таблєтки від болю голови

ДЛЯ ДОРОСЛИХ

„Kogutek-Migreno-Nervosin"

усуває найприкріші болі голови. Жадайте в усіх аптиках оригінальних таблєток „KOGUTEK" **ГОНСЕЦЬКОГО в Варшаві.** В тубці 20 таблєток. 1340 6—8

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 44 (12.700). Львів, пятниця 27. лютого 1931. Poszlowe opłata uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів. Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 зол. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Гувер і криза в Америці.

Львів, 25. лютого 1931.

Про існування Герберта Гувера світ довідався на початку світової війни, коли Вільсон доручив йому керму над американською допомоговою акцією в нещасній Бельгії. При кінці війни він — все ще приватний громадянин — звернувся до американського уряду з проханням, щоби з державних грошей призначити 100 мілїонів долярів на допомогу ріжним европейським краям, зруйнованим і виснаженим війною. А знову за кілька літ просив Гувер нових 20 міліонів на поміч голодуючим в СРСР. Оба рази звертали йому увагу, чи не краще булоб зібрати потрібні гроші шляхом приватних жертв, але Гувер оба рази настоював на тому, що приватні засоби в людей повичерпувались і треба сягнути до державної скарбниці. Й оба рази конгрес погодився з тим його поглядом та ухвалив виплатити, скільки треба. Таким чином в розпорядженя громадянина Гувера видав американський уряд сотвацять міліонів долярів і тими гріщми він рятував Европу та став відомий у широкому світі, придбавши славу „добродія людства", яка жінець-кінців помогла йому дійти аж до Білого Дому.

Та ось важка криза навістила й саму Америку, де панує тепер велике безробіття й нужда серед робітництва. Ще гірше серед фармерів у кількинадцятьох полудневих стейтах, де літня посуха довела просто до голодування населення. Якуж допомогову акцію розвиває тепер Гувер серед американського населення, як президент Злучених Держав?

Про боротьбу з економічною кризою в Америці висказався през. Гувер на днях на сторінках віденської „Н.Фр. Прессе" ось-так: Маючи всі потрібні засоби й можливости, можемо дивитись у будучність сміливо й без найменшого страху. Коли кораблеві на морі загрожує небезпека, то пасажирам і залозі поможеться найкраще тим, що офіцери сконтролюють мапи, компас і барометр, провірять докладно керму та оглянуть точно печі до опалювання. Таксамо й ми послужимо добру кожної одиниці найкраще таким чином, що присвятимося боротьбі з деструктивними силами, бо тільки так поможемо міліоновим масам вашого народу.

В дальшому розвиває Гувер плян цілої акції, якої метою є не тільки довести до злагіднення кризи, але й до привернення давнього добробуту. До акції запряжено всі фактори господарського життя, що несуть за те життя відповідальність. „Нашою програмою є — каже він — зробити все можливе, аби піддержати загальне довіря, не допустити до паніки, забезпечити відповідну скількість капіталу, що, позичений на незначний процент, уможливив би оживлення економічного життя і прискорив будівельні роботи, до яких можна би притягнути тисячі робітництва з тих галузей промислу, які підупали і через те примушені були переводити редукції". Крім того муситься довести до добровільної умови між робітниками й роботодавцями, аби вдержати платні на відповідному рівні і таким чином піти назустріч домаганням широких робітничих мас. При цьому не можна допустити до того, аби страйки й льокавти поширювали та загострювали депресію, зате слід піддержати силу купна населення, а одночасно й сільське господарство, яке в деяких стейтах опинилося над берегом пропасти.

Отсе в основних рисах плян Гувера, при помочі якого він хоче побороти тяжку господарську кризу в Америці, що має, як бачимо, чимало аналогій з нинішньою затяжною кризою в Европі. Можна думати, що енергії, хистові і досвідові през. Гувера поведеться вже в короткому часі ту кризу коли не побороти зовсім, то принайменше її злагіднити і притупити.

През. Гувер має ще немало інших засобів і можливостей на припинення, а то й ліквідацію кризи, яких у своїй статті в „Н. Фр. Прессе" не наводить. Так досі він не вважав за конечне побарювати кризу при помочі грошей, виасигнованих урядом, якому він проводить. На американську господарську скруту він думає найти лік у допомозі самого громадянства — його філянтропійних установ у першу чергу. Державних фондів на ту ціль він уживати не хоче, аби — як кажуть його противники, найпачеж ліві — не ломити „принципу". Бо поміч голодним і виснаженим війною европейцям — не була ласка, яка на будуче до нічого не зобовязувала. А допустити раз американців до публичних фондів — значить: вказати їм шлях, яким вони досі не йшли і яким вони від того моменту схотіліб іти при кожній подібній нагоді. Це булоб, очевидно, зломання принципу, а до того през. Гувер не допустить так довго, як довго може успішно боротися з кризою при помочі поданого вгорі плину.

—o—

ГРОШІ ЄКРУГЛІ —
котяться, але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

З польської преси.

Признання української виборчої побіди поважним проурядовим орґаном.

В останньому числі відомого варшавського журналу „Справи Народовосцьове" (за листопад-грудень 1930 р.), який є орґаном „Інституту Національних Дослідів", пів-урядової інституції науково-дослідного характеру, у хронікарському огляді українського життя находимо м. ін. один підвідділ п. н. „Висліди виборів". Читаємо там буквально таке:

„Події на терені Східньої Галичини (в ориг. „Малопольщі" — прим. Ред.) не могли залишитися без результату і для передвиборчої акції, яка мала тому утруднені умовини. Однак не вважаючи на те фреквенція у виборчому акті була значна і коли річ іде про листу українського блоку — вона осягнула значні успіхи.

Треба підкреслити ще, що листа „Українського й Білоруського Виборчого Блоку" була єдиною українською державною листою; інші українські політичні групи мали лише льокальні листи. Вправді „Сель-Роб Єдність" заголосила державну листу, однак вона була з формальних причин уневажнена...

...Взагалі оцінюючи висліди виборів треба ствердити повне заломання радянофільських впливів у селянських масах. Переконуючо кажуть про це висліди виборів на терені Волині, яка творила досі домену впливів українських радянофілів і базу сель-робівських партій. Значні втрати зазнав також націоналістичний блок під оглядом числа отриманих голосів, як і мандатів. Однак коли взяти під увагу важкі умовини, в яких відбувалася передвиборча кампанія і факт, що наслідком прокураторського слідства арештовано цілий ряд б. українських послів і сенаторів, себто найактивніший елемент у громадському житті, — арештовано їх у звязку з протидержавною діяльністю (переважно підбурюючі вічеві промови) з часу їхнього послування до попереднього сойму, — що очевидно не стало без впливу на перебіг передвиборчої кампанії, — висліди, здобутих Українським Блоком, не можна вважати за виборчу програну. Бо треба памятати, що з уваги на величезний зріст фреквенції на проурядову листу — українські угрупування навіть у найкорисніших для себе умовинах мусіли зазнати деяких втрат у відношенні до свого дотеперішнього стану посідання у соймі і сенаті, зате не тратючи на впливах серед українських виборчих мас, які — не вважаючи на все — висловилися цифрово сильно за українською листою".

Коли зважити той характер „Справ Народовосцьових", на який ми у вступі вказували, то ця обережна й „дипльоматична" стилізація виборчих підсумків є безумовним признанням повної української побіди в останніх соймових виборах.

Хліборобська нужда.

На тему нинішньої господарської кризи, а радше на тему кризи хліборобської проф. Ст. Грабський оголошує на сторінках ендецького „Курера Львовского" цикль статтей, оперуючи в них порівнюючими статистичними даними про стан цін на хліборобські плоди в Польщі й закордонних державах за останні роки, імпорт, експорт і консумцію, та на маргінесі тих цифрових даних додає свої — інколи дуже цікаві — уваги. Тому, що нинішня хліборобська криза — вірніше: хліборобська нужда — стає спеціяльно для нас, українців, питанням уже не тільки теоретичних розважувань, але просто егзистенції, цікаво познайомитися і з деякими поглядами Грабського.

У статті п. н. „Рільничі ціни" („Кур. Льв." з 25. ц. м.), автор нотує ціни на пшеницю, жито, ячмінь і овес, нотовані в останньому тижні на збіжевих біржах у Познані і Кракові, в Шікаго, Гамбурзі, Відні, Берні, Празі і Берліні і доходить до такого висновку:

Переживаємо загальну кризу рільничих цін. Але польські рільники (чит.: всі рільники в Польщі — прим. Ред.) переживають її важче від рільників решти Европи та Америки. Вони дістають за свої плоди ціни нижчі, ніж рільники чеські, австрійські, німецькі, анґлійські, північно-американські, — дарма, що міський консумент платить у Польщі за хліб майже стільки, що платив рік тому, коли збіжжа було вдвоє дорожче...

...Причиною (чому за знижкою гуртових цін не слідує у нас знижка детайлічних цін — прим. Ред.) є та надзвичайно висока стопа і щораз більший натиск податкової шруби та зокрема вимір оборотового податку, який не рахується з реальною платничою силою купців і ремісників.

А чому упадок рільничих гуртових цін у нас глибший, ніж у інших краях? Чи маємо більшу, ніж денебудь на світі, надпродукцію збіжжа? Зовсім ні.

Від січня 1927 до 1. вересня 1930 року ми спровадили закордонного збіжжа разом на суму 687 міл. зол., а вивезли за 391 міл. зол. Отже загалом протягом останніх 4-ох літ ми були краєм збіжевого імпорту. Щоби в цих умовинах ціни на збіжжа були у нас нині одними з найнижчих на світі, на те треба було зробити в останніх роках величезні помилки у суспільно-господарській, торговельній, кредитовій і скарбовій політиці.

І знову, навівши цифри збіжевого імпорту 1927—1929 рр., автор вказує, що

в роках високих збіжевих цін, ми масово спроваджували чуже збіжжа, а свого не вивозили, лише магазинували його, — щоби потім експортувати його в літах упадку цін на світових ринках.

Чомуж ми так нерозумно господарили?

Бо в 1927 і 1928 рр. гуляла по Польщі радісна творчість за позичені з закордону гроші.

Від 1927 р. — мовляв — масово спроваджувано не лише пшеницю, але навіть жито, використовуючи кращі кредитові можливости: 6-місячний безвідсотковий кредит на закорд. товарі, при конечності виплачення готівкою бодай половини вартости краєвого товару.. А не вивожено збіжжа тому, що „зеднювано собі поміщицтво щедрим розділюванням навозових і збіжевих кредитів".

Отже замість продавати збіжжа, велика власність заставляла його, або просто виставляла векслі за отримані штучні навози, обманюючи себе і обманювана з гори, що добра кониктура не тільки буде дальше тривати, але навіть покращає. ...Наше (польське — прим. Ред.) поміщицтво віддалося під опіку генеральської і полковницької економії. А військове знання учить заскакувати неприятеля на фронті, — але не хоронить перед заскакуванням на ринках через зміну цін.

Тому знижка цін велико-власницький хліборобський польський світ заскочила. Одночасно зменшився доплив кредитів. „Треба було насилу продавати", — а тимчасом в краю були великі запаси не лише власного збіжжа, але й спровадженого в попередніх роках у надмірній скількості, на кредит, з закордону.

Ми збільшили експорт збіжжа в 1929 р. втроє з 58 на 164 міл. Мало-що менше вивезли теж у мин. році. І чим більше паде ціна збіжжа на світових ринках — тим більше спішать поміщики з продажею своїх запасів. Подажа збіжжа росте, — але запотребування маліє.

Тут автор приходить до питання зменшення консумції, як наслідку зубожіння.

Загальна надконсумція чужих товарів на кредит в рр. 1927, 1928 і половині 1929, разом з розтратною скарбовою господаркою вичерпала грошеві засоби громадянства. Не лише запас консументів обмежує нині свої видатки через брак грошей, але й наші млини та наші збіжеві експортери не мають грошей. Наші збіжеві купці обмежують свої покупки до мінімум. Купують лише стільки, на скільки мають запевнений збут в найближчих днях.

— До тих статтей Ст. Грабського ми ще повернемо. Зокрема ареферуємо ще його погляд на головну причину упадку збіжевих цін на світових ринках.

Реєстр росте...

Ліквідація культурно-освітніх товариств у львівськім воєвідстві.

У львівськім воєвідськім деннику за грудень (ч. 15.) оголошено, що розвязано отсі читальні „Просвіти": в Розджалові, Вільці к. Вербиці, Винниках (пов. Сокаль), Комарові (пов. Сокаль), Грушові (пов. Дрогобич), Довжневі (пов. Сокаль), Сколім (пов. Ліско), Хишевичах (пов. Рудки), Чижикові (пов. Львів), Василові (пов. Рава Руська), Знесінні (пов. Львів), Збоїсках (пов. Львів), Березці (пов. Добромиль). Разом у грудні розвязано 13 читалень. Товариства руханково-пожарничі „Луги" розвязано: у Вербиці (пов. Рава Руська), Замочку (пов. Жовква), Деревні (пов. Жовква), Вільці Вербицькій (пов. Рава), Сулимові (пов. Жовква), Дилятичах (пов. Мостиська), Дроговичах (пов. Бібрка), Нановичах (пов. Ярослав), Ременові (пов. Львів), Нижанковичах (пов. Перемишль), Волосткові (пов. Мостиська), Грушатичах (пов. Перемишль), Яричеві Старім (пов. Львів). Разом 13 „Лугів". „Соколи": в Крехові (пов. Жовква), Жовкві, Старяві (пов. Добромиль), Дорогомишлі (пов. Яворів), Пацьковичах (пов. Перемишль), Библі (пов. Перемишль), Ставчанах (пов. Городок), Воршовичах (пов. Перемишль), Галичанові (пов. Городок), Сторонній (пов. Городок), Руданцях (пов. Львів). Разом 11 „Соколів".

В слідуючім числі деннику львівського воєвідства (зі січня) оголошено дальші розвязання читалень „Просвіти": в Сеньківцях (пов. Рава), Чайківцях (пов. Рудки), Гоголеві (пов. Сокаль), Хлопятині (пов. Сокаль). Разом 4 читальні „Просвіти". „Луги" розвязано: в Карачинові (пов. Городок), Яричові Новім (пов. Львів), Ришковій Волі (пов. Ярослав) Запитові (пов. Львів), Парначі (пов. Сокаль), Цеперові (пов. Львів). Разом 6 „Лугів". „Соколи": в Бродках (пов. Львів).

Разом у двох числах воєвідського деннику за грудень і за січень подано повідомлення про розвязання львівським воєвідством 17 читалень „Просвіти", 19 „Лугів", 12 „Соколів". Це робить 48 українських культурно-освітніх організацій. Коли б так дальше мало піти, то наші села лишаться без всякого товариства, а буде царювати горшма.

Нашому громадянству треба би призадуматися поважно над цією ліквідацією і над тим усім, що вона собою несе нашому народові.

—o—

Німецька преса про українську проблєму.

Не зважаючи на те, що відома пацифікаційна акція у Сх. Галичині припинена, чужинна преса не перестає цікавитися тією справою, а в звязку з тим і загальноукраїнською проблємою.

Наведу тут голоси впливової преси за минулі часи, що ще не попали на сторінки нашої преси, а відтак перейду до нових голосів з останнього місяця.

Багато газет заноґувало на своїх сторінках короткі відомости про американські протести проти пацифікації та взагалі про акцію американських українців.

„Ревальше Цайтунґ" з 24. X. 1930. подає коротку вістку про протестаційний похід в Ню Йорку і про постанову вислати протестаційні телеґрами урядам антанти. Та сама газета з 22. X. 1930 містить статтю під заголовком „Пробуджена Україна", де подає коротку історію українських визвольних змагань, а відтак зупиняється на відносинах під Польщею.

„Дайтше Тагесцайтунґ" з 25. X. 1930. містить статтю під заголовком „Протибільшовицький вал", де зупиняється ближче над незнанням у головних світових центрах українського народу та дається віру всяким теревеням, ворожих до нього елементів, що хотять його поневолити. Головним ґаслом чужої пропаґанди є слова, що поляки творять протибільшовицький вал. Якжеж вони самі творять цей вал, вказує найкраще історія їх поступування з українцями. Твердять, що таке поступування є можливе лише в минулому, а не нині, але світ помало зачинає переконуватись, що воно є і сьогодні і що якраз не веде до того, щоби Польщу зробити протибільшовицьким валом.

„Аллеґштайнер Цайтунґ" з 30. X. 1930 подає своїм читачам оглял українського питання в його історичній перспективі під заголовком „Українська визвольна боротьба". Згадуючи польські побажання створення держави від моря до моря подає ґазета, що поляки забувають на те, що вони в числі 18 міліонів мають сусідами 42 міліонів українців. Далі пишеться про значіння України для Німеччини, не лише економічне, але й політичне.

„Мюнхенер Нойєсте Нахріхтен" з 25. X. 1930. містить велику статтю під заголовком „З днів лихоліття одної меншости". Подані там численні факти з подій у Сх. Галичині з осені 1930 р.

„Тіріше Пост" з 10. і 14. жовтня 1930. подає коротенькі вістки про відрухи, які викликала пацифікація в Москві і вказує виразно на інтереси Москви у Сх. Галичині. Москва покладає велику вагу на українське селянство, яке моґло у разі потреби стати під наказ Москви. Досить великим відгомоном відбились у всій пресі протести у звязку з пацифікацією, а багато ґазет передруковувало принципові статті з московської комуністичної преси. Деяка преса писала навіть про творення допомогових комітетів у Совітах для Сх. Галичини.

Великого розголосу наробила в Німеччині англійська преса. Все, що там було про Польщу і про пацифікацію, находило живий відгомін у німецькій пресі, яка до речі кажучи на це звертає богато уваги і тим самим дає до пізнання, що вона не береться цієї справи самостійно розглядати. Побачивши доперва настрої англійців почала ця преса й собі трошки остріше виступати. Німецька преса відгукнулась також на пропольську англійську пресу, зазначуючи, що це все пишеться за відповідною підготовкою.

Майже вся преса подавала короткі вістки про засуди українців у Польщі. Зокрема всюди були нотатки та статті відносно українських прохань у папи римського та про напруження між Польщею і Ватиканом.

Кожний, навіть найменший, голос у польському соймі находив свій відгомін та відповідне освітлення в німецькій пресі. При всьому цьому грали ролю українці і коли польські партії відносно українських внесків годились, то про це все згадувалось лиш як про польську внутрішню політику.

„Германія" з 31. XII. 1930. містить велику статтю про військове виховання молоді в Польщі в загальному, а відтак спеціяльно про це саме у Сх. Галичині. Вона вказує недвозначно на заострення відносин між обома націями. Осінні події з 1930 р. не приводять до зближення між обома націями тому, що українське населення почувається покривдженим і використовуваним.

З великим зливуванням мусіла вся німецька преса сконстатувати акт виступу англійських

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. ЛЮТОГО 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ

ВЕЛИЧИНА МАЗЕПИ.

2. Індивідуальність і її проблеми.

„Життя Мазепи" Борщака та Мартеля написане для чужинців. Чому-ж ми читаємо його цікавіше, як неодин рідний літературний твір, признаний небуденним? Здається, не треба мати на думці аж виїмки серед нашої інтеліґенції, щоби признати, що під впливом чужої літератури вже нині наводить на нас дрімоту той балакливо-розлізлий стиль наших письменників, які все ще в темноті чумацької валки починають від довжезних вступів, усе нам по дорозі товкмачать, а заки доїдуть до кінця на лопаті покладуть повчальні висновки.

„Життя Мазепи" має всього 180 сторінок з 5 звязкими розділами, легкими як найлекший фейлєтон, леткими як поетична промова. Не бракує в ньому ні розяснень, необхідних для чужинця, ні висновків — ясних і рішучих, гідних проникливого ума Мазепи. Є й сумніви, що вирінають на підставі дотеперішніх наших відомостей про великого дипльомата та наслідком наших традиційних метод думання.

Патріотичне навчання історії нелегко йде в парі з обективним ствердженням фактів — не тільки в нас, а в ріжних народів, головно славянських. Немужеське, сентиментальне виховання каже нам робити із усіх наших провідників „хрищеві статуї"; до чого доводить такий світоґляд це пробує у поляків показати у низці гостких, небуденно інтеліґентних книжок Бой-Желенський здираючи вапно із кепсько побілених геніїв.

Чи краще було би, якби Мазепа був зразком непочитного характеру, непідкупної ширости та вірности одній ідеї? Наївне питання. Автори згаданого життепису показують нам те, що Мазепа робив серед даних обставин: коли не міг іти „проти вітру", що кидав на всі боки державним кораблем на морі бурхливих подій, а коли вів прехитру ґру дипльомата. Між причинами його великої невдачі, після союзу з Карлом XII, находимо також одну таку цікаву характеристику:

„Але в останній хвилині, напередодні закріплення союзу з Швецією, все захиталося. Кохання, спізнене та непереможне кохання осінньої доби перевернуло цю досі вапрочуд утриману життеву рівновагу і майже заглушило в гетьмані всі голоси розуму та розважливости. Велика виправа почалася під знаком розбурханої жаги".

Неодин холоднокровний історик чи звичайний смертник може сказати: якби Мазепа був справді великим державним дівчем то він умів би в такій великій історичній хвилині забути про жінку для державної справи. Щож? Наполеон не вмів краще здобувати жінок і лекше ними погорджувати, ніж Мазепа, а проте мав своє Ватерльо. Жіноцтво грало в життеписі наших великих людей невеличку ролю. Аж дивно, чому саме серед запорожців, що вміли проміняти жінку за тютюн та люльку, було так мало обачних, далекоглядних гетьманів. Український Дон-Жуан Мазепа є між ними майже виїмком. Зате, коли візьмемо історію та всю творчість Франції: скрізь жінки виступають у ролі **grandes inspiratrices** — „великих натхненниць".

Найбільший між козаками европеєць — Мазепа мав душу вражливу на приваби жіноцтва, завдяки тим самим причинам, що давали йому змогу розуміти складні прояви мистецтва, дипльоматії та людської психольоґії. Хто розуміє, з яких дивних сполук твориться індивідуальність, той не може уявити собі деяких її прикмет і довершень без хиб і помилок, так само як не може домагатися, щоби земля на чудовім клаптику краєвиду була з тої самої річовини, що листя деревини та блакит.

Мазепа йшов усе життя назустріч великим спокусам і небезпекам і з них добував рідкий досвід і небуденну ясність думки.

Добра історична студія, така як „Життепис Мазепи", дає нам переріз ріжних живих конфліктів, без огляду на те, чи вони видаються суперечностями. Супроти неї люди ріжних світоглядів можуть повторяти свою кінцеву мораль: напр. росіяни можуть доказувати, що лихо Мазепи було в тому, що він пішов проти Москви, поляки, що не йшов завсіди вірно з Польщею, демократи, що нехтував настроями маси і т. д. Із книжки Борщака та Мартеля чужинець і українець може побачити в першій мірі величину Мазепи в його думках і вчинках, мріях і довершеннях, успіхах і невдачах. Є в цій величині неодна несамовита риса, що розяснює ще раз силу суґґестії, а якою вона діялала на уяву великих письменників. А хочете добути просту, ясну й трохи несамовиту мораль з її діяльности, то й таку найдете: нарід у своїм змаганні до волі, у хвилинах розпуки, коли його сусіди та опікуни не дотримали своїх обітниць, може ввійти в союз навіть із чортом, а одна велика індивідуальність, що веде його, може захитати основами неодної держави.

парляментаристів в оборонї українців перед Лігою Націй. Цей активний виступ англійців прийнято з великим задоволенням і його рішно коментовано. Виступ англійців причинився і до того, що українська справа як така й до сьогодні не сходить зі сторінок німецької преси і цією справою вона занялася була і в часі женевської сесії.

Урядове польське звідомлення про пацифікацію у Сх. Галичині містилося також в німецькій пресі, але ніде не можна було знайти місця, щоби це повідомлення було вміщене без коментарів. Всюди пробивалося переконання, що все сфабриковане лише для заграниці.

Головно стаття в англійському „Обсервер-і" викликала великий розголос. До всіх інших газет могли ставитись з резервою, але „Обсервер" має славу доброї газети і в правдивість його даних не можна було сумніватись. Далі протест Жіночої Ліги найшов відповідний відгомін у німецькій пресі. Протест цей передруковано в цілому і долано рішні коментарі.

Час від часу можна було стрінути в німецькій пресі, головно закордонній голоси проти українців. Статті такі писали рішні справедавці та фаховці в східних справах, а ними були переважно коли не москалі, то таки самі поляки. Цьому звичайно ніхто не дивувався і таких голосів не багато.

„Дойтше Таґесцайтунґ" вмістила статтю про польсько-українське порозуміння. Наводиться там всі дані за і проти і приходиться до висновку, що порозумітись українцям з поляками немає жадної рації, бо тим самим лише собі шкодять, знаючи поляків та їх відношення до українського руху.

Почавши з Нового Року преса почала ще дужче займатись українським питанням тому, що по всій правдоподібності воно мало бути розглядане на женевській раді Союзу Народів. До цього причинились також і заяви рішних польських відповідальних чинників в українській справі, як також і соймові дебати чи то в справі Берестя чи пацифікації.

Так напр. „Ґерманія" з 10. І. 1931 р. містить статтю про українську пацифікацію, в якій покликується на заяви в соймі послів Матчака та Луцького та відповіді на це польського міністра Складковського.

„Дер Ґайматтрое Ост-унд Вестпройзе" з січня 1931 містить статтю про пацифікацію в Галичині, передаючи враження Міс Шіпківе з подорожі по Галичині. Передрук цього вмістила також і інша німецька преса від великої почавши, а на малій скінчивши. Всього годі тут вичислити.

Досить великий відгук знайшла в німецькій пресі брошура про пацифікацію. Майже вся преса вмістила рецензії на цю брошуру з відповідними коментарями.

Зараз з початку женевського засідання Ради Союзу Народів німецька преса почала живіше займатися українською справою в звязку з Женевою. Всі писали про скількість українських жалоб в Женеві, про приняття й неприняття жалоб, про вношення нових жалоб і т. д. Відтак рознйшлася вістка про те, що українську справу відложено до травня з огляду на короткий час для відповіді Польщі. В богатьох ґазетах видруковано відповідні статті про те, що це мабуть є рівнозначне з відложенням всієї української справи до-актів. Одначе, коли довідалися про визначення комітету трьох для розсліду цієї справи, тоді думки в одних змінилися, а в інших остали ті самі. Замітно також, що і пацифістична преса Німеччини реаґувала на ці справи досить гостро і відгукувалась на все, що лиш було в українській справі.

„Берлінер Таґеблят" з 22. І. 1931 р. подає вістку про обвинувачення Німеччини Польщею в фінансуванні українських саботажів, чи іншими словами, що українська справа є видумкою Берліна.

Коли ж німецький міністр Курціюс згадав у своїй довгій женевській промові й українську справу, то преса почала наново писати не так спеціяльно в українській справі, як в німецькій, подаючи промову Курціюса в цілому або в скороченнях. Тих кілька слів Курціюса видвигнули були знова українську справу на верх.

В самих останніх часах преса вмістила декілька статтей на тему висліджів женевських нарад. Одні ставляться до них критично, не обіцюючи собі ніяких конкретних полекш, а інші просто насміваються над цим всім, називаючи це комедією.

Радянська Україна.

XII. ЗІЗД РАД УСРР.

У радянській пресі появилися інформації про те, що дня 25. лютого ц. р. починається XII. всеукраїнський зїзд рад у Харкові. На зїзді будуть обмірковувати такі справи: 1) Звіт з діяльности союзного уряду; 2) звіт з діяльности уряду СРСР; 3) справи радянського будівництва; 4) про загальне навчання і політехнізацію шкіл; 6) питання конституції УСРР; 7) вибори.

Порядок дневний зїзду, як бачимо, доволі обширний. Найцікавіші дві точки, а саме точка про зміну конституції УСРР та точка про „політехнізацію шкіл".

„НА ВУГІЛЬНОМУ ФРОНТІ ТРІВОГА".

Під таким написом стрічаємо в харківському „Комуністі" з останніх днів передову статтю, з якої довідуємось, що „січневі наслідки боротьби за вугілля абсолютно незадовільні. У січні вугільний Донбас здав не лише а й листопадові темпи видобутку, що своєю чергою були явно недостатні. В січні пересічно добовий видобуток виносив 108.2 тис. тон проти 126.5 тис. тон у грудні. Де причина цього відступу? Причина безперечно в незадовільній організації роботи... Справді в січні ми маємо не підвищення, а зниження процесу механізованого видобутку. Механізований видобуток у січні виносив лише 63 відс. планованого. Продукційність зарубної машини ледви дійшла до 2.100 тон проти 3.000 планованих. Продуктивність праці в січні ледви досягла 79.3 відс. плану... Кількісні показники роботи абсолютно незадовільні, а якісні не кращі. Собівартість надто висока, якість вугілля низька... Це свідчить, що якісні показники не стоять у центрі уваги місцевих організацій... Нарешті, робота транспорту — одне з пекучих питань нинішнього стану у вугільному Донбасі. Але заходами партії в найближчому часі транспорт забезпечить відвантаження вугілля і толі ще гірше позначиться недозволене відставання вугільного Донбасу з видобутком. Цеж факт, що перші дні лютого дають ще тривожніші ознаки дальшого зменшення видобутку. Це абсолютно недозволене. Тов. Молотов у промові на конференції працівників промисловости підкреслив особливу вагу палива, додавши при цьому, що, коли говоримо про паливо, *то розуміємо найбільше вугілля, роботу вугільного Донбасу.* До його роботи ми повинні прикувати увагу цілої партії. Ми повинні на чім би не стало, в лютому підійти до виконання планованих 170 тисяч тон на добу... На вугільному фронті тривожне становище. Ми повинні піднести всі сили і вирівняти цей фронт, що є одним з найважливіших засновків, реалізації великих планів третього вирішального року пятирічки".

І на вугільному і на транспортному фронті в СРСР — як бачимо — не добре, так само не краще, як це знаємо з промови Сталіна і на інших ділянках радянського промислу. Одначе всі ці труднощі не перешкаджають комуністам кидати в очі своєї суспільности і на очах цілого світу фавверкові гасла про виконання пятирічки в чотирьох роках. Для нас, українців, з наведеної статті найцікавіше те, що український вугіль експльоатують немилосерно для потреб пятирічки не на Україні, але переважно поза її межами. Діється це з волі й наказу Москви, що видно наглядно хоч би з парафразованої у цитованій статті заяви Молотова.

—o—

Правда про Мазепу? Вона не є і не може бути ясніша, ніж правда про Цезаря або Наполеона. Звичайна дата смерти Мазепи була ще донедавна проблемою такої самої ваги як час певного побуту Цезара в Єгипті. Ніцше сказав про завдання історика рішаюче слово, дарма, що в парадоксальній формі: „Історик має до діла не з тим, що дійсно трапилося, а тільки зі здогадними подіями. Його тема, т. зв. всесвітня історія — це пересвідчення про здогадні вчинки та їх здогадні мотиви..."

А відомий сучасний англійський історик-портретист Lytton Strachey каже, що в обличчі історичних подій досить, коли маємо враження, що ми торкнулися живчика історичного життя. Саме такий живчик б'еться в „Житті Мазепи" Борщака та Мартеля. Мазепа виринає із сторінок цієї книжки не менше живий, а правдивіший, ніж із творів великих поетів, — цікавіший і стократно ближчий нам і нашій сучасности.

Мета такого твору вже осягнена, коли бодай якась дрібна частина чужинців зрозуміє із нього, що те, що досі з бувальщини України видавалось їм поетичною мрією та легендою, було справжньою дійсністю, яка досі живе і надалі ставитиме перед Европою ту саму проблему, що за часів Мазепи.

Книжка ця, що появиться без сумніву у перекладі в кількох мовах, а в нас у виданні „Червоної Калини" не хутко зійде з черги актуальних подій і не хутко найде гідних наслідувачів.

—o—

У вчорашнім фейлетоні трапилися такі помилки друку: у II-ій шпальті 3-ій рядок згори має бути: „ученим і історикам, хист...", а 14-ий рядок: „почалося з моди" зам. „дощалася..."

—o—

Вісти з Буковини.

Генеральний вікарій для греко-кат. українців у Румунії.

По заключенні конкордату між апостольським престолом і румунською державою дещо змінилися відносини українців гр.-кат. віроісповідання в Румунії. Силою папської булі „Solemni conventione" з дня 5. червня 1930, яка упорядковує відносини кат. церкви в Румунії, основано нове гр.-кат. рум. епископство в Марморошині, з осідком в Бая Маре. До цього епископства приділено гр.-кат. українців з Буковини і Семигороду, то є 17 парохій зі станиславівської дієцезії, 11 з мукачівської і 10 з гайдудорожської.

Для цих 38 парохій передбачена в конкордаті управа у формі окремого ґенерального вікаріяту. Дотичний уступ папської булі звучить: Всі правовірні християни гр.-кат. українці (graeci rutheni) приключені до тієї дієцезії марморошської, будуть під юрисдикцією спеціяльного ґенерального вікарія того самого обряду (себто гр.-кат. українця). Цього ґенер. вікарія має вибрати і настановити епископ марморошський. Черновецький „Час" подає, що ґенеральним вікарієм призначений о. совітник Михайло Сімович (старший брат проф. Василя Сімовича, бувший катихит б. української ґімназії в Чернівцях).

Православний митрополит Буковини

посвятив дня 28. І. ц. р. між іншими на екзархів слідуючих свідомих українців і робітників на народній ниві: о. Ів. Джулинського, о. Ізидора Радика, о. Ів. Щербановича, о. Евгенія Павлюка, о. Костя Лупашка і о. Онишука.

Безплатні курси української мови

уладжує Секція студенток українського козацтва „Запороже" на кількох черновецьких передмістях.

Концерт

нашої оперової співачки пані Ольги Енджейовської відбувся дня 23. ц. м. у великій салі музичного товариства. Супровід: пані Г. Галицька, проф. консерваторії в Чернівцях.

Свято Лесі Українки

з нагоди шістьдесятиліття її уродин відбулося в неділю 22. II. ц. р. в Чернівцях заходом Т-ва „Жіноча Громада" на Буковині в салі „Нар. Дому". — Програма: Вступне слово, реферат, мельодеклямації, хори і деклямації.

Товариство „Буковинський Кобзар"

влаштовує святочний концерт дня 24. березня ц. р. в вел. салі Музичного Товариства в Чернівцях з нагоди 70-ліття Т. Шевченка.

Український буковинський театр

під управою Івана Дудича одержав від міністерства праці, здоровля і соц. виховання авторизацію на театральні виставі по цілій Буковині.

З документів часу.

Адміністративна кара і її мотиви.

Греко-католицький парох у Волі Міховій (пов. Лісько) о. Теодор Вареха дістав від повітового староства у Ліську такий адміністративний присуд:

„Starostwo Powiatowe w Lisku. L. 2676/Rk. Orzeczenie. Starosta powiat. w Lisku rozpoznawszy w dniu 11. II. 1931. sprawę karno admin. przeciwko ks. Teodorowi Waresze, gr. k. prob. ur. 1890, zamieszkałemu we Woli Michowej, obwinionemu o zabronienie odśpiewania „Roty" w cerkwi i czynem tym demonstracyjnym objawił niechęć do Rządu, co miało miejsce w dniu 11. XI. i uznawszy go winnym popełnionego czynu, przez co dopuścił się przekroczenia z § 11. ces rozp. z d. 20/4 1854. Dz. U. P. Nr. 96., co zostało udowodnione przyznaniem się i zeznaniem świadka i doniesieniem Post. Pol. Państwowej, orzeka skazać obwinionego na zasadzie § 11. poz. rozp. z 20/4 1854. Dz. U. P. Nr. 96 na grzywnę w kwocie 100 zł. na rzecz Skarbu Państwa, z zamianą w razie nieściągalności na 5 dni aresztu.

Ukarany może w ciągu siedmiu dni od daty doręczenia zwrócić się do starostwa powiatowego w Lisku z żądaniem skierowania tej sprawy do Sądu Okręgowego w Sanoku, w przeciwnym razie orzeczenie jako prawomocne ulegnie wykonaniu. Lisko dnia 11. II. 1931. Starosta powiatowy Wehrstein mp.".

Обструкція. Найзнаменитші лікарі живочих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяла скоро, певно і без болю

Заборона радія в північній Буковині.

Сінгуранца до спілки з головним урядом почт і тел. у Букарешті заборонила уживання приватних радій українським учителям у численних громадах, як в Орошівцях, в Шишківцях і т. д.

На будову українського музею в Чернівцях зібрано до 1. ІІ. поверх 72.000 лей.

Селяни обвинувачують перед судом міністра Мігалакія.

Селяни декотрих буков. повітів обвинувачують перед судом міністра внут. спр. Мігалакія за те, що він будучи міністром рільництва, писав у своїх „листах до хліборобів", аби не продавали збіжжа, бо його ціна піднесеться. Та вийшло щось противне. Хто послухав рад міністра М., той втратив. Цікаво, як буде оправдуватися міністр.

Голод на Буковині.

Наслідком недостачі зимових робіт у горах голодують наші гуцули, хочністерство перебрало апровізацію і обіцяло выслати голодуючим кукурудзи.

—o—

Справа посольського мандату о. Ио. Яворського (ББ).

З найпевніших джерел довідуємося, що листки польської преси про те, немов то Експеденція Митрополит Андрей дав о. Яворському, кандидатові на посла з листи ББ, дозвіл на виконування мандату, цілком невірні, бо о. Яворський зовсім не дістав на це дозволу.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

У середу на вступі соймового засідання вложили посольське приречення посли: Гафляр, о. Яворський, (про якого пишемо вище) та Кохан.

Опісля пос. Вартальський референував проект закону про держ. експортовий фонд, утворений задля піддержки вивозу всякого роду краєвих, рільничих і промислових продуктів. Сойм прийняв закон у другім і третім читанні в стилізації комісії, а відкинув внесення меншости. З черги сойм прийняв проект закону, що уповажнює міністра скарбу признати позичку для держ. дорогового фонду. Опісля пос. Шарський зреферував проект закону про частинну зміну розпорядку президента держави про оподаткування цукру. Устійнили оплату від 100 кг. на 125 зол. Проект цей прийняли в 2. і 3. читанні. Опісля прийняли новелю до розпорядку президента держави про спіртовий монополь. Урядовий проект закону про зменшення парцеляційних контингентів на 1931 р. відіслали до комісії земельних реформ.

Найближче пленарне засідання сойму буде в понеділок 2. березня.

Закордонна комісія.

У середу на засіданні соймової закордонної комісії радили над законом про ратифікацію торговельної умови з Німеччиною. Референував пос. Єшке (ББ). Віцеміністр промислу та торговлі Долежаль сказав, що уряд предложив цей трактат соймові, аби доказати, що Польща бажає пацифікації европейських відносин як політичних так і господарських. Уряд узяв під увагу теж мотиви заг. торг. політики. Польща мусить дбати про вивіз щораз досконаліших готових продуктів і заключувати відповідні порозуміння та знормалізувати польський вивіз до краю, із якими має більшість оборотів. Вкінці уряд старався придбати полекші для гол. артикулів вивозу, як дерево, вугіль і годівельні продукти. Транзитові постанови в практиці дають теж Польщі доступ до бельгійського, французького й італійського ринку, вкінці має це значіння для вивозу нафти і зем. плодів. Тому уряд піддержує своє внесення, щоби трактат ратифікувати.

У дискусії пос. Вижиковський (Кл. Хл.) і Пестшинський та Ст. Стронський (Кл. Нар.) заявили, що голосуватимуть проти трактату.

На цьому наради перервано. Дальша дебата в четвер.

РОЗПРАВА ПРОТИ ХИМЧИНА І ТОВ.

Третього дня розправи св. Каз. Баран, дочка послугачки т-ва „Згода" каже, що бачила, як Химчин забрав ключі від каси. Потім чуле, що гроші вкрадено, та хто вкрав не знає.

Св. Ціхошкий, поліц. агент зізнає, що ствердив, що каси не отворено підробленим ключем, бо замок не був знищений. Тоді, як гроші пропали, Химчин був у льокалі „Згоди". Тоді теж украдено книжечку Каси Ощадности. Стверджено, що злодій потвердив відібрання на реверсі назвищем Тодоровський, та насамперед хотів написати Химчин, одначе скреслив це назвище

Св. Туліповський, предсідник „Згоди", обняв це становище після Химчина. Химчин, як передавав йому урядування, не хотів віддати ключів. Казав, що ключі лишив дома. Св. ключі відібрав щойно після кількацяти днів.

Св. Соха, касієр „Згоди", твердить, що Химчин, а ніхто інший, вкрав гроші.

ПРИСУД У ЧЕНСТОХОВСЬКІМ ПРОЦЕСІ.

У середу окр. суд у Ченстохові проголосив присуд у процесі Качика та Чеплінського, обвинуваченних, що стріляли в ченстоховській Касі Хорих. Суд засудив обох **за поміч в убийстві Фурманьчика та Реговського кожного по 10 літ тюрми з відібранням прав і за поміч у вбийстві Молди по 4 літ тюрми, себто кожного по 12 літ тюрми з відібранням прав кожному.**

АРХИЕП. КОВАЛЬСЬКИЙ ЗАСУДЖЕНИЙ.

Апеляційний суд у Варшаві засудив мариявітського архиепископа Ковальського на 3 роки тюрми, з якої то кари скреслили 2 роки титулом амнестії.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕНИЯ В БЕРЛІНІ.

З нагоди комуністичного „дня безробітних" берлінські комуністи проти заборони старалися уладити походи. У сутичці було ранених кількох поліцаїв і 1 поліц. старшина. Перед урядом посередництва праці обкидали поліцію з вікон кріслами й стріляли. Поліція також стріляла. Здемолювали льокаль. Сплюндрували кілька крамниць і з харчами. Крамниці позачинювані, на вулицях патрулі.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ НА ПРЕЗ. КУБИ.

З Гавани повідомляють, що в палаті президента республики вибухнула бомба. Президент Махадо вийшов цілo.

МИСТЕЦТВА А-КЛЯСИ.

Чорні—Погонь 2:1 (0:0, 2:1, 0:0).

Значіння шпиталів для здоровля народу.

III.

Засоби охорони. — Відсоток хорих у шпиталях. — Дивна статистика. — Становище наших лікарів і наші потреби.

Якжеж виглядає ця шпитальна опіка? Служать до того спеціяльно вишколені сестри опікунки. Зараз по приході хорого до шпиталя розвідує така сестра про всі дати щодо положення хорого, його родини, його обезпечень і це все подає до історії хороби, і цим доповнюється часто цінними вказівками діягностика, а навіть не може мати вплив на спосіб лікування хорого. Хорий висловлює всі свої бажання перед сестрою, яка опісля відвідує його рідню, повідомляє її про його стан і помагає їй дістати всі допомоги, до яких має право з титулу обезпечення.

Вона полагоджує всі письменні подання до влади чи до товариств, дбає про контакт хорого зі світом, про відповідну лектуру, про потрібне дальше лікування та забезпечує хорого у ліки після його виходу зі шпиталя. Вона впливає на те, щоби хорий сповняв далі лікарські поручення, а при заразливих недугах, як напр. при туберкульозі, щоби хорий не став небезпечний для свого окруження. Вкінці звертає сестра увагу на те, чи ще хто інший з рідні не є хорий на таку саму недугу і висилає тоді його до лікаря. Коли зважимо, що по містах річно около 5 проц. людности переходить через шпиталі, тоді зрозуміємо, що кожний такий хорий може стати піонїром гігієнічного поступу. Особливо велике значіння має шпитальна опіка при поборюванні туберкульози і венеричних недуг.

Щораз більше удосконалена розбудова шпиталів висуває їх на чоло усіх змагань до поправи народнього здоровля: кожний шпиталь стає центром здоровля не лише для даного міста, але і для цілої округи.

Там відбувається дальший вишкіл лікарів, наука сестер і доглядачів хорих, там збігаються всі галузі ратівництва, в його лабораторіях переводяться розсліди для забезпеки перед недугами, його відділи стають центрами шпитальної опіки.

Отже не диво, що шпиталі здобувають собі щораз більше признання і потреба будови шпиталів щораз більшає. У 1911 р. в часі першої світової гігієнічної виставки в Дрездені приняли, що на 1000 мешканців потреба мінімум 5 шпитальних ліжок; тепер вимагають уже 8 таких ліжок. У західних культурних державах число ліжок доходить уже і до 10 на 1000.

Якже-ж у нас поставлене шпитальництво? Останній виказ тимчасового Самоурядового Виділу за рік 1926 ствердже у б. Галичині на кругло 8 мілїонів мешканців, яких 8200 ліжок, значить, на 1000 мешканців припадало дещо більше як 1 ліжко. Тимчасом у статистиці гігієнічного бюра Ліги Народів за 1929 р. фігурує Польща з 2.5 ліжками на 1000 мешканців. Яким способом вийшло таке показне число, годі зміркувати. Бо коли до згаданого числа ліжок шпиталів у Галичині додати ще ліжка по військових і приватних шпиталях, то не буде більше ліжок як 12.000, себто 1 і пів ліжка на 1000 мешканців. А тут справа шпитальництва куди краще поставлена як у давнім королівстві або на Поліссі та Волині.

І ми бачимо зі щоденного досвіду, як тяжко відбивається цей брак відповідного вивінування шпиталів на здоровлі населення: нема дня, в якім би у поралні Народньої Лічниці не являлися прижжі хорі, що їх висилають з провінції лікарі або і шпиталі або для операцій, або для основнішого лікування, а яких із львівських шпиталів відправляють до дому через недостачу місця. Такий самий брак виказують і провінціональні шпиталі, майже завсіди переповнені, бо наведена статистика С. Виділу подає, що у багатьох шпиталях переповнення доходить до 150 проц. Можна собі уявити як це впливає на хорих та на лікування недуг, коли вони лежать по 2 на ліжку, або між ліжками на землі! Не треба і згадувати, як при тім виходять хорі, нації не пануючої, а в памяті всіх пошкодованих при подіях в осені 1930 р. певно ще живо стоять спомини про те, як їх радо приймали до шпиталів та як їх швидко звідтам віддалювали.

Вкінці мусимо згадати і про відношення до самих лікарів у державних шпиталях. В часі науки медицини її кандидати мають нагоду студіювати більше теоретично. А тому, що лікарська наука дуже розрослася, обовязкових 6 літ науки не вистарчає на те, щоби опанувати вповні усі ділянки медицинн в такій мірі, як це треба загально практикуючому лікареві для виконування практики. Тому кожний молодий лікар мусить скінчивши медицину відбути ще один або два роки практики у шпиталі або на клініці. На клініках число лікарів є обмежене, вступ їх туди залежить від волі професора. У шпиталі (прим. у Львові) бувае нераз 10—15 лікарів на однім відділі, але тільки мала їх частина дістає платню за свою часто виснажуючу працю: усіх платних місць є 46. Однак щодо платень завели у Львові свого рода кумерус клявзус: українці можуть мати лише чотири платних місць. Лікарі пануючої нації дістають платню по 10—12 місяцях, а українці мусять на неї чекати 2—3 роки. Томуто зрозумілим буде, чому товариство Н. Лічниця уже від років збирає фонди на будову скромного, але свого шпиталя. Будова шпиталя, що має бути живим памятником Ювилею Протектора Лічниці Митр. Андрея, вже почалася. У 1930 р. виконано першу частину намірених робіт: сира будова стоїть уже під дахом але це ще не все: суми досі вложені, це лише 40 проц. коштів, потрібних на цілу готову будову. І комітет для вшанування Ювилею і Виділ Лічниці певні, що весь наш загал не стане на половині дороги і буде складати дальші жертви, потрібні до завершення цього величного діла.

Д-р Т. Е. Бурачинський.

Життя українського студентства в Кракові.

(Короткий огляд.)

Часто закидають українському студентстві, що воно замкнулося само в собі і китайським муром відгороджується від усіх, що поза ним. Воно не зовсім згідне з правдою. Доказом на те нехай послужать дописи студентів про їхнє життя приватне й орґанізоване, в яких вони діляться з усім громадянством своїми радощами й смутками.

„Українська Студ. Громада" у Кракові, доцінюючи вагу тієї інформаційної роботи, що-року поміщує в пресі короткі згадки про свою діяльність. І оця стаття має теж на меті поінформувати широкий наш загал, зокрема студентство по інших унів. середовищах, про студ. життя в Кракові.

Найперше про студ. орґанізації. Є їх чотири, загально-студ. товариство „Українська Студ. Громада" і три корпорації: „Чорноморе", „Сян" і „Хортиця".

„У. С. Громада" обединює 80 відс. усього українського студентства, а саме 396 осіб. Гуртує вона студентів (-ок) усіх крак. вищих шкіл. Є це орґанізація в першу чергу самодопомогова, а дальше культурно-освітня. Зокрема лежить на

„У. С. Г." обовязок репрезентації всього студентства перед університетськими властями і чужо-національним студентством.

Дотично головної ділянки праці — допомогової — „У. С. Г." обмежується до короткоречинцених позичок (які густо-часто силою обставин заміняються на довгоречинцеві), на які видає річно около півтора тисячі зол. Це очевидно мало, бо й бюджет невеликий (3.500 зол.). Головною причиною бідності фондів „У. С. Г." є несправедливе розділювання підмог унів. властями. Українські студенти платять ті самі оплати, що й польські і складають такі самі додатки на фонд допомоги студентству і його організаціям, та ще ніколи не дістали навіть 25 відс. того, що їм правно належиться. „У. С. Г.", яка гуртує майже 400 членів, дістає що-року з квестури не більше 2.700 зол., тоді, коли напр. польський медичний „Братняк", що має 600 членів, дістає не менше 15.000 зол. Те саме діється і при розділі стипендій та позичок між поодиноких студентів.

І через те наше студентство (у 50 відс. бідняцьке) живе серед великих злиднів. До того невідрадного положення причиняється ще сильно відсутність власного студ. дому, або хоча якоїгакої студ. бурси і своєї харчівні. Щоб їх створити треба грошей, а їх нема. Цьому старається зарадити „У. С. Г." в той спосіб, що утворила окремий „кухонний фонд" і започаткувала вже збіркову акцію. Слід згадати, що крак. професори-українці і ще дехто з громадян пообіцяли прочитати низку відчитів, призначуючи майбутній дохід на згаданий фонд.

Щодо культурно-освітньої діяльности „У. С. Громади", то до неї приязуємо теж велике значіння. Нема ні одного національного свята, ні якихсь замітніших роковин, яких не відсвяткувало би крак. студентство. Згадатиб тільки про свято 1. листопада і 22. січня, які щорічно святкуємо дуже торжественно. Зокрема треба згадати про Шевченківські концерти, які (підготовувані при співучасті старшого громадянства) стягають багато чужинців і тим причиняються до популяризації серед них нашої пісні й культури.

Велику роботу в ділянці культ.-освітніх завдань виконують секції Громади (всіх є 14), у першій мірі секція студенток, туристична і кооп.-господарська. Інші-ж присвячують найбільше ваги поглибленню фахового знання своїх членів (секції: педагогічна, україністів, географів, правнича, медична, технічна і торговельників), а дві — музична і письменницька „Ладо" — плекають мистецтво. Згадатиб іще про дві останні, а саме про дуже рухливу спортову, яка заступає нашому студентству „Сокіл" чи „Луг", яких тут нема, і про секцію студентів з Волині, Поліся і Підляшя.

Всі вони провадять дуже живу діяльність і осягають значні успіхи. Прим. географічна секція видала поважний збірник праць своїх членів. Теж і секція письменників видала збірничок творів молодих авторів, а тепер саме робить заходи коло видавання власного літературно-мистецького журналу. Щоби завершити огляд видавничої діяльности крак. студентства, треба ще замітити, що кооп.-господарська секція має вже підготовану однодівку, присвячену памяті кооп. Василя Доманицького і видрукувала вже його світлини, а також те, що вже незадовго вийде альманах „У. С. Г.", над яким працює окрема комісія.

Виділ „У. С. Г." і поодинокі секції доцінюють теж вагу товариського життя і звіжіль — ціла низка „живих газетюк", чайних вечорів і вечерниць. Взагалі товариськість і оте духове обєднання, що творить з усього місцевого студентства дружню, суцільну громаду — все те є чи не найцінішими прикметами крак. студ. життя.

Щоби завершити цей загальний образ, треба ще згадати про цілу низку відчитів, рефератів, дискусійних сходин, а врешті віч, які улаштовує „У. С. Г." або її секції і згадані три корпорації, а також і про важливу у своїх наслідках працю корпорацій над ідеольогічним виробленням своїх членів, а посередньо й цілого загалу.

Наприкінці ще кілька слів про Загальні Збори „У. С. Г.", що відбулися в грудні м. р. Вони перейшли спокійно й поважно, як цілком інакше, як минулих років, коли приватні міжусобиці і „покривдження" кількох „гнаних і голодних" (їм завжди діється кривда) перетворювали збори в корпемну сварку. Цьогорічні збори найбільше часу посвятили на розбирання можливостей розвитку Т-ва і на намічування планів праці для нового Виділу і цілої Громади. А до Виділу ввійшли: В. Кобільник (голова), Я. Гуменяк, В. Гоцький, Ол. Дзіковський, Ів. Красник, Дарія Кравич, М. Климишин, Я. Палох і В. Жидяк. До Контрольної Комісії вибрано: А. Жуковського (голова), М. Пшепюрську і І. Миките, а на заступників: Дикова і Сушкова. Врешті до суду чести ввійшли: В. Постригач (голова), Й. Яворський та А. Боринець і Ірена Германівна та І. Мартинець (як заступники).

Реф. Зелакуш.

Чи ревматизм і подагру можна вилічити?

В цій справі незвичайно цікавим документом для всіх тих, що терпять є лист п. И. Шера, Львів, вул. Ліндого 2. II. пов., в якім п. Ш. пише нам м. ін.: „Від кількадесяти літ я терпів на ревматизм та сильний ґречкий біль у правій нозі. Весь той час уживав я безліч різних лічничих засобів, а також був двічі в закордонних купелевих місцевостях. Успіх був лише переходовий, болі все вертались і я не відчував поправи. Перед трьома місяцями звернув мені знайомий увагу на Тогаль, який я ще раз купив в аптиці. Я заживав Тогаль тричі денно по дві таблетки. Вже в першім тижні почув я значну полекшу, а в третім позбувся я прикрих недомагань і почуваю себе як новонароджений. Таблетки Тогаль кожному, хто терпить радо буду поручати". Так само як п. Ш. пише нам богато тисяч осіб, які приймали Тогаль не лише при ревматизмі, болях у суставах, але передовсім при подагрі, нервових болях голови, грипі і простудах. Тогаль припиняє негайно найтяжчі болі і вбиває природним способом недуготворчі причини, в народу вищять ті недомагання. Таблетки Тогаль нешкідливі для серця, шлунка і інших органів. Маємо більше як 6.000 лікарських опінок. Вимагайте самі не інші, але жадайте завсіди у власнім інтересі оригінальних таблеток Тогаль. — Нема нічого ліпшого! Можна дістати по всіх аптиках. 1446

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

—**Українське Гігієнічне Т-во у Львові. В неділю 1. березня 1931.** в салі „Української Бесіди" при вул. Рутовського 22/I. пов. в год. 12.15 вполудне виголосить виклад **д-р Маріян Панчишин „Про туберкульозу"**. Виклад буде пояснюваний світлянними образами.

— **Українка.** „Мінхнер Ноєсте Нахріхтен" з 23. січня 1931 р. містять на першій сторінці статтю б. консуля УНР. Д. В. Оренчука п. з. „Шлях терпіння України", в якій змальована боротьба українського народу за незалежність 1918—20 років і положення українців під теперішню пору в ріжних державах. В цій статті автор ярко представив пацифікацію Сх. Галичини та її наслідки.

— **„Україна" втратила в Польші дебіт.** Довідуємося, що тижневикові „Україна", який виходить в Шікаго, проповідуючи ідею соборної, незалежної держави, створеної власними силами, відібрано право поширюватись на українських землях під Польщею.

— **На шість тижнів вязниці** засуджено в львівським карним трибуналі Б. Блавата за те, що він написав під польським державним гербом: „Польська гуска". Блават перед тим дістав рік вязниці за інші провини проти § 58.

— **Тиф у Чортківщині.** В селі Ридодуби (Чортківщина) захорілo на пятнистий тиф 15 осіб (8—22 літ). У шпиталі в Чорткові помер на пятнистий тиф 21-літній Микола Фаріон із Ридодубів, а тяжко хорий є ще 18-літній Мик. Щур із тогож села. У Ридодубах тяжко хорих є ще 2 особі, а 7 реконвалесцентів.

— **Пострілянний побережником.** Побережник лісів йос. Обертинського в Сторонибабах (п. Золочів) Крущина пострілив у лісі Фр. Длугоша і Вол. Сацину з Утішкова. Побережник на своє оправдання каже, що оба вони брали дрова й утікали перед ним. Справа опинилася в суді.

— **Бійка між литовцями і поляками.** В селі Агнешки на схід від Вильна буа хлопець, поляк, якого литовці з села Кружеле міцно побили за те, що він, переходячи через литовське село мав на шапці польського вірла. Польські селяни з Агнешок, узброєні в коси та вила напали за те на село Кружеле, а литовці привитали їх револьверовими стрілами і ранили трьох поляків. Бійку припинила поліція.

— **Шлюб у вязниці.** Виленський вломник Яеш попав у Вильні за крадіж до вязниці, а його „наречена", яка була на волі була вагітна і хотіла, щоби її дитина була шлюбна та носила імя батька. Тому попросила прокуратуру позволити їй взяти шлюб з Яешом і цей шлюб відбувся у вязниці. Свідками були інші вязні, приятелі жениха, а вінчав молоду пару вязничний священик.

— **Кріваві авантюри комуністів під Варшавою.** У звязку з міжнародною маніфестацією безробітних у Марках під Варшавою комуністи підчас демонстрації кидали на поліцію камінням і стріляли до неї. Поліція стріляла до комуністів і ранила около 10 осіб, між ними визначних агітаторів Френцеля, Буяновського і Вибранського. Арештовано 6 осіб.

— **Після замаху на альбанського короля.** Віденська преса вважає просто чудом той факт, що альбанський король вийшов із замаху цілий і здоровий. Замаховці стріляли до короля дуже зблизька і на місці дуже освітленім лямпами перед театром, коли він виходив з будинку театру. Дивне також, що члени королівської дружини обороняючи короля, стріляли наосліп до замаховців між публикою, яка виходила з театру і нікого не ранили. Ранений маршал короля Зогу почуває себе краще. В часописах появились портрети замаховців на короля, еміґрантів Азіль-Кама і Гельосія. Перший з них, деградований старшина альбанської армії брав живу участь в політичнім житті. Вони обидва далі твердять, що король Зогу є нещастям альбанського народу, що він змінив Альбанію в країну неволі і тому вони хотіли його вбити. Цікаве, що в той самий час альбанський нарід виявляє велике обурення до замаховців та радіє, що король живе.

— **Цікавий клюб засуджених на смерть.** Російська еміґрантська преса подає, що в Парижі утворився „Клюб засуджених на смерть", до якого належить майже 100 бувших більшовицьких урядовців, які перейшли в табор антирадянської еміґрації. Як відомо, всіх цих „неповоротців" ДПУ засудило на кару смерти. Цей клюб має на меті безоглядну боротьбу з більшовизмом. На чолі клюбу стоїть славнозвісний Бесідовський.

— **Еміґрантські злидні.** В ювиліра на берлінській Новій Королівській вулиці арештовано російську інтелігентну еміґрантку Анастазію Шульц за те, що вона пробувала вкрасти золотий перстень з бриллянтом. Ця еміґрантка була підчас революції сестрою-жалібницею, відтак як доброволець вступила до армії Денікіна, була ранена на фронті, мала славу героїні, а опинившись на еміґрації в крайній нужді сплямила свою славу крадіжю.

— **Смерть професора Кареєва.** Радянська преса подає, що в Ленінграді помер професор Н. Кареєв, визначний історик та історіософ, представник „субєктивної" школи соціольогів, до якої належали Лавров і Михайловський. Кареєв був великим прихильником молоді і його листи до молоді передруковувались і в наших студентських журналах. Студентські гуртки самоосвіти вважали Кареєва своїм духовим провідником. Кареєв політично стояв близько до російських кадетів і по революції лишився в Ленінграді під більшовицькою владою, не беручи участи в політиці.

— **Італійський престолонаслідник покинув свою жінку.** Минув заледви рік від урочистого шлюбу італійського престолонаслідника князя Умберта з бельгійською княжною, а вже, як видно, ця подружа пара не почувала себе щасливою. Французька преса подає сензаційну вістку, що князь Умберто залюбився у якусь іншу дівчину і підчас побуту на Рівієрі покинув свою жінку та втік з любовницею невідомо куди. Жінка престолонаслідника старається дістати розвід.

З театру.

Малий Театр: „Добра ворожка" комедія на 3 дії Ф. Мольнара.

Мольнар має свою славу: одного із найзручніших сучасних комедіописців, що зєднали мадярський темперамент і французький дотеп із німецькою солідністю. Це така собі драматична легуміна з пінки та руму: хто що воліє — солодощі чи алькоголь.

Бідна дівчина звана „святоіванським світлячком" від своєї професії: послужниця в кіні, де освічує гостям місця серед темряви своєю ліхтаркою, має гредобре серце і вірить у свою „звізду". Хоче позбутися злиднів і рада би пуститися на бистру воду, тим більше, що трапляється нагода: впала в око ню-йорському промисловцеві, що вважає її „дамою з товариства". Всьому на перепоні стоїть її вдача — вона занадто чесна, щоби торгувати любовю.

Паралєльно з нею бачимо другий такий тип: адвоката, що внаслідок своєї чесности гине з нужди. Він також має свої моральні сумніви, коли стає перед можливістю стати багатим. Жарти, які робить життя з людьми в таких випадках викликують ширий сміх, навіть тоді, коли жертви таких збитків широ плачуть. Доля, що обсипує людей несподіванками видається нам на сцені менше природною, ніж у житті. Коли глядач песи Мольнара хоче мати ілюзію повної життєвої правди, мусить увійти в психольогію дівчини, яка щодня годинами вчиться життєвого досвіду, філософії життя та його гумору з кінових пес. Цим розясняється неодна психольогічна несподіванка.

Песа, наче добра кінова історія: жива-барвиста, свіжа. Грали її як з нот. Борода Зніча була неабияким сензаційним додатком до його гри. Гривінська була легка як метелик. Решта артистів не липалася позаду. Епільог песи варт того шампана, що стояв на столі. Песу жде успіх не менший від геройки песи. — м. р.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 25. лютого 1931 року: масло експортове і десерове прима 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·60 зол. Тенденція на масло удержана, на яйця занижкова.

З судової салі.

„СЕЛЬРОБІВЦІ" ПЕРЕД СУДОМ.

На розправі 25. д. м. переслухано дальших свідків. В справі свідка *Похмурського* прийшло до конфлікту між трибуналом і обороною, а саме тому, що трибунал не годиться допустити цього свідка до зізнань, тому, що Похмурський також підозрілий в комуністичній агітації й проти нього велося поліційне слідство. Вкінці свідка заприсягають і він зізнає: Сенатора Химчина він бачив щодня в його крамі, працював у Химчина і був з праці в нього вдоволений. На запит прокуратора свідок признає, що він є членом ППС лівиці і склав двічі у вязниці за кольпортажу летючок. Прокуратор доказує, що Похмурський не міг бачити Химчина щодня в крамі, бо сидів у вязниці.

Свід. Голінатий родом з Ярчева, адміністратор „Сельробу" починає зізнавати по українськи, прокуратор противиться проти допущення цього свідка до зізнань тому, що він, як „сельробівець" має близьке відношення до вини підсудних, але трибунал заприсягає цього „сельробівця" перед хрестом і свід. Голінатий зізнає, що в тих днях, про які акт обвинувачення говорить, що тоді, коли сенатор Химчин був на зїзді професійного інтернаціоналу, в дійсности Химчин був у Львові. Прокуратор питає скільки свідок Голінатий дістав в „Сельробі" платні, свідок відповідає: „Триста золотих".

Свід. Анастазія Химчин, жінка підсудного сенатора зізнає по польськи, хоч присягала по українськи. Вона зізнала в який спосіб крамниця попала від її тітки до рук сенатора Химчина та яко сенатор Химчин потішав її, що вона тепер повинна бути щаслива, бо тітка вмираючи, залишила їм крамничку і пару тисяч золотих. Підчас ревізії поліція знайшла в шуфлядці Химчина 2000 золотих і свідок твердить, що ці гроші не від більшовиків, але спадок від тітки. Предсідник триб. конечно хоче довідатись скільки тих грошей залишила тітка Химчинові, але свідок рішуче твердить, що не знає скільки тих грошей було, бо чоловік мовчав про те. Анастазія Химчин твердить, що її чоловік минулого року в серпні був весь час дома і не міг їздити на зїзд інтернаціоналу.

Прокуратор: Ви зізнали, що це вмерла тітка ваша, отже чому записала крамничку і гроші вашому чоловікові, а не вам?

Свід. Анаст. Химчин: Бо мій чоловік мав більшу охоту на гроші ніж я.

Прокуратор: Так, Химчин мав завжди охоту на гроші.

Далі виявляється, що поліція найшла також кілька тисяч грошей схованих у виходку в домі Химчина. Свідок каже, що ці гроші підкинула поліція.

Свід. Розалія Сомова, українка, жінка болгарина, сестра жінки Химчина з родини Туркевичів, зізнає по польськи, що в 1915 р. втікла до Росії, там вийшла заміж за болгарина, була в Болгарії, а тепер вернула до Львова, бо землетрус знищив її дім у болгарськім місті. Про сенатора Химчина зізнає більш менш те саме, що і жінка цього підсудного.

Свід. Іван Данищук, член Центрального Комітету партії „Сельроб" складає зізнання про ідеольогію і тактику партії. Він заявляє, що К. П. З. У. і „Сельроб" це дві окремі, незалежні від себе партії. Щоправда і К. П. З. У. і „Сельроб" ідеольогічно стоять на однакових позиціях, борються за соціялізм, але К. П. З. У. признав тактику нелєгальної боротьби з капіталізмом, а „Сельроб" використовує для своїх цілей тільки легальні засоби. Обидві партії є класові і інтернаціональні.

СПОРТ

З Карп. Лещат. Клюбу.

Карпатський Лещатарський **Клюб** повідомляє, що роздачу нагород, заповіджену на 28. д. м., мусить клюб з причин від себе незалежних перенести на 15. III. 1931 р. В цім дні відбудеться рівночасно роздача нагород за зїздовий біг, розіграний у Славську 8. III. д. р.

КЛК. запрошує членів та прихильників лещат. спорту на реферат проф. С. Гайдучка: „Здобуття Монт Івріст". Реферат буде ілюстрований світлинними образами. Початок в год. 19. у пятницю 27. II. в домівці Клюбу, Костюшка 1а I. пов. праворуч.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ в літнім півроці 1931. Прага 1931.

„НОВІ ШЛЯХИ". ч. 3. за березень 1931. Львів.

„БІЛЬШОВИК УКРАЇНИ". ч. 23—24 політично-економічний журнал ЦККП(б)У. Державне Видавництво України.

„ПЛАСТУН", часопис пластової молодежи Р. IX. Децембер-януар 1930/31. ч. 4—5. Ужгород.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 26. лютого, година 7·30 веч. „Іялька", оперетка Одрана.

Пятниця, 27. лютого, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 26. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Пятниця, 27. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія."

Малий Міський Театр:

Четвер, 26. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Пятниця, 27. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Дівча з Монпарнасу". Гонейові змагання в Кривці.

КОЛЬОСЕЙ „Бригада смерти" (Гарі Піль). „Герої ночі".

ЛЕВ: „У маленькій кавярні" (Жан Катлен, Маріон Герт)

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Відвічна пісня" (Мейрі Гльорі).

ОАЗА: Звукова фільма: „Тройна".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Власта Буріян).

ПАН: „Динаміт".

ПАСАЖ: „Пригода одної ночі" (Том Мікс) і звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича".

ФАТАМОРГАНА: „Поцілуй" (Грета Гарбо).

ХИМЕРА: „Венера в сімох відслонах".

СТИЛЕВЕ: „Мандарин Ву" (Льон Чавей, Анна Мей Вонг) „Герої вогню".

УГІХА: „Герой кровавої арени". — „Книжна та ковбой" (Бюк Джонс).

Програма радіо.

Четвер 26. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·0 Концерт. **Льондон** (356,3) 20·30 Радіоорхестра і солісти. **Берлін** (419) 16·30 Солісти: Твори Бетовена, Шопена. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 13·20 Пісні. Співає Мараз. **Відень** (516·3) 19·00 Капела Гайгера. **Будапешт** (550,5) 17·45 Циганська музика. **Харків** (937,5) 15.00 Український концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт.

Пятниця 27. II. 1931.

Варшава (1411,7) 20·15 Концерт Філгармонії. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Акордіон. **Льондон** (356,3) 15·15 Танкова музика. **Берлін** (419) 19·00 Концерт дівітету Година. **Стокгольм** (335,4) 17·20 Легка музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Радіоорхестра; **Відень** (516·3) 19·30 Трансмісії з опери. **Харків** (937,5) 15·00 Оперова музика. **Ленінград** (1000) 19·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер 26. II. 1931.

12·35 Трансмісія з Варшави. 16·15 Грамофонові платні. 20·30 Легка музика з Варшави. 22·15 Трансмісії з Вильна. 23·00 Музика з готелю „Брістоль" у Львові.

Пятниця 27. II. 1931.

11·58 Сигнал з астрономічної обсерваторії у Варшаві і гейнал з Марійської вежі в Кракові. 12·10 Грамофонові платні. 15·40 Трансмісія з Варшави. 16·15 Концерт для хорів. 17·45 Орхестра. 20·00 Трансмісія з Варшави.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Укр. Театр" у Львові Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Копичинці:
27. II. „Меді".
28. II. „Ревізія".
1. III. „Гетьман Дорошенко".
2. III. „Жінка, що вбила".
3. III. „Паяцик".

Борщів:
4. III. „Меді".
5. III. „Гарна Олена".
6. III „Жінка, що вбила".
7. III. „Життя Парижа".
8. III. „Гетьман Дорошенко".

Театр виставить, як премієру відому оперетку Оффенбаха „Життя Парижа" вперше дня 7. III. Мистецьке виконання та артистичні еволюції заревюють оперетці, що появиться вперше на українській сцені — повний успіх. 1445

Пригадка. Загальні Збори Філії „Учительської Громади" у Львові, відбудуться в середу, дня 4-го березня ц. р. в год. 6. веч. (18) у шкільній салі Дівочої Семинарії „Рідної Школи" при вул. Мохнацького ч. 12. 1539 **Видія.**

Подяка. Вийшовши по близько 5-ти місячній тюрмі на волю, почуваюся до милого обовязку зложити прилюдно сердешну подяку всім тим з українського громадянства, які, не знаючи на важкі перепони, несли мені весь час мого побуту в тюрмі поміч і розраду. Складаю щиру подяку в першій мірі Вп. д-рові Л. Ганкевичу, який вже в перших днях після мого арештування відвідав мене в тюрмі і обняв мою оборону. Рівночасно Вп. д-рові Богданові Чайковському і д-рові Хомишському за відвідини мене в тюрмі, та правну поміч перед судами в Грубешові і Володимирі Волинському. Зокрема щиро дякую Вп. моїм оборонцям д-рові В. Старосольському, д-рові Ст. Шухевичові й д-рові Ст. Бінякові, які з великою посвятою, безінтересовно та успішно боронили мене на головній розправі у Львові перед судом присяглих в днях від 17. до 20. лютого включно. Не вичисляючи поіменно всіх Вп. громадян і товаришів, супроти яких затягнув я великий довг вдячности, висказую всім на цьому місці щире Спаси-Біг. **Володимир Кохан.**

Варшава, дня 24 лютого 1931 р.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛІЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровські і Рожанжевські, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія. — 1447 3—?

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидла з чистих сливок на цукрі, бочівочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бриндза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів к. Коломиї.** 1449 6—10

НАСІЛЛИ лінолеум, куркові хідники, меблеві матерії по конкуренційних цінах з удогідненнем при купні. — **Енглендер, Ринок 8.** 2—2

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинниварській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

ДО ВИНАЙМУ, евентуально на продаж або до заміни на каменицю у Львові, дім у Васильківцях пов. Гусятин, сонячний, сухий, положений серед ліса, 20 хвилин ходу до села, залізниця в місці; разом із садом простору одного морга. Шляхотні овочені дерева. Належить до реальности кільканадцять моргів поля з лісом та господарські будинки, пивниця та керниця — Відповідне місце для пасічника або літнище. Ближча відомість у Климентини Патрилової, Перегінсько. 1496 2—2

ДВОФРОНТОВУ будівельну парцелю при вул. Потоцького і Ісаковича, продає Товариство Агроном. Техн. „Праця" у Львові. — Інформації дає Вп. інж. П. Дурбак. Львів, вул. Чарнецького ч. 26. 1537 1—4

ОСОБА середніх літ шукає місця заряду домом, розуміється дуже добре на кухні — найрадше в самітнього пана або на парохії. — Адміністрація „Діла" „Сипнатична". 1540 1—2

2 СТУДЕНТКИ універс. або учит. семінара приймуть від 1. III. на мешкання. Вух. Потоцького ч. 110. партер. 1541 1—2

ПОТРІБНИЙ інструктор до 3 гімназійної класи. — Зголошення під „Т". 1542

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст сірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та лікарської косметики

ординує в сірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телєф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вийма зуби. Скріплює розхитані зуби штучні зуби в кавчуку, золоті, платині і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі — П. Т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1526 3—10

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей і дозрілих. 1512 4—?

Присилайте передплату!

ГЕМОРОЇДИ.

Гемороїдальні чопики ГОНСЕЦЬКОГО (з когутиком) усувають біль, печення, провалення, сверблячку, гоять рани та зменшують гузи (жилики). 1340 Можна дістати в аптиках. 6—8

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 45 (12.701). Львів, субота 28. лютого 1931. Грошова оплата заплачено ґотівкою. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Деякі риси з життя й праці ВУАН.

В перших чотирьох числах „Вістей Всеукраїнської Академії Наук" за 1930 р. (січень-серпень) вміщено досить цікавого матеріялу, який знайомить нас з життям і працею ВУАН.

Насамперед приходиться відмітити, що багато праці припало на долю президії та Ради ВУАН в наслідок процесу СВУ, серед членів якої було, як відомо, двох академіків та чимало наукових співробітників ВУАН. Так, у витягах з протоколів президії находимо, між іншим, такі ухвали: про звільнення з посад усіх заарештованих у справі СВУ співробітників, „за упливом дозволеного законом строку (?) та про оголошення конкурсу на посади, що відкрилися в звязку зі звільненням співробітників; про ліквідацію науково- педагогічної комісії, керівничим якої був В. Дурдуківський, засуджений в процесі СВУ; про цілковиту перебудову мовознавчої роботи ВУАН, — роботу, яку почасти провадив ак. С. Єфремов зі своїми співробітниками, що в більшості своїй були підсудними в тім-же процесі. А в „Хроніці" ч. 4. находимо інформацію про те, що Рада ВУАН в липневій сесії ухвалила виключити Єфремова та Слабченка з числа членів Академії Наук.

На особливу увагу, на мій погляд, заслугує рішення Академії в справі реорганізації мовознавчої роботи. Доповідь про структуру й плян цієї роботи виготовив для президії ВУАН теперішній керманич Наукового Інституту Мовознавства Г. Ткаченко. Першу частину цієї доповіді складає, так мовити, акт обвинувачення на адресу тих осіб, які давніше працювали в Академії над українською мовою. Ось головніші точки обвинувачення: „Дописувачі колишнього Інституту Н(аукової М(ови) — це перевежно попи, куркулі і всякі „колишні" люди. На останньому преміюванні в ІНМ за надіслані термінольогічні картки найбільшу премію дістав піп". „Усю мовознавчу роботу, всі шукання не були повязані з потребами соціялістичного будівництва". „Сьогочасну пролетарську літературу майже не використано, марксистську методу в наукових мовознавчих дослідах не застосовувано". „Склад співробітників був незадовільний як політичною стороною, так і з погляду їх наукової кваліфікації".

Отже Г. Ткаченко, як той писар, якого змалював М. Кропивницький у водевілі „По ревізії", „откатегорав усю систему" попереднього складу мовознавчих установ ВУАН з тим, щоби якнайшвидше виступив новий плян роботи, „який має наблизити мовознавчу роботу на Україні до вимог соціялістичного будівництва". Згідно з цим пляном, необхідно ті слова й форми, що виковуються (?) в кабінетах, передавати на апробацію широких мас: „треба, щоб українська мова так само, як і всі форми нашого радянського будівництва, росла, розвивалася саме в тому напрямкові, в якому це потрібно й вигідно (?) для пролетаріяту". Далі, необхідно комплєтувати мовознавчі установи представниками партійних і професійних організацій. Але тому, що партійці не хочуть іти на мовознавчу роботу, то „треба, щоб Партійний Комітет, відряджаючи до різних інститутів, відрядив певну частину партійців і на мовознавчу роботу".

З цього пляну виходить, що в розвитку української мови має взяти найактивнішу участь пролетаріят, який на Рад. Україні складається переважно з росіян, що, як відомо, занадто поволеньки йдуть на т. зв., українізацію, а за наукову мовознавчу працю мають взятися партійці за системою бранки так, як це відбувається, напр., у військовій справі.

Пожиємо, — побачимо, чим нас обдарує „перебудована мовознавча робота ВУАН (доповіль Г. Ткаченка має назву: „Перебудувати мовознавчу роботу ВУАН", „Вісті", ч. 4), але те, що досі вийшло з лона нового Інституту Мовознавства, більше, може, задовольняє вимоги соціялістичного будівництва, ніж вимоги науки (див. рецензію проф. І. Огієнка: „Історичний словник української мови", чч. 211 і 213 „Діла" за 1930 р.).

До речі, з оголошення про наукові вимоги до кандидатів на заміщення вільних посад в установах ВУАН можна дізнатися, що марксистська метода є неодмінна умова наукової праці для тих, хто бажає заняти ту чи іншу посаду в установах ВУАН.

Так, кандидат на посаду керівничого комісії при катедрі історії України за доби імперіялізму повинен мати „не менше аніж три надруковані праці з історії громадського життя на Україні, визнані критикою за такі, що відповідають цілком вимогам марксистської методи"; кандидат на посаду наукового співробітника комісії громадських рухів на Україні повинен мати одну друковану працю з ділянки громадських рухів на Україні за марксистською методою і т. п.

З тих-же „Вістей" дізнаємося про те, як стоїть справа з українізацією в самій **Українській** Академії Наук: у витягу з протоколу засідання президії 27. квітня 1930 р. читаємо: „Слухали про перевірку стану українізації у ВУАН. Ухвалили: організувати урядничу комісію українізації в складі: голови — неодмінного секретаря ВУАН акад. О. В. Корчака-Чепурківського, представника місцевкому, а також 2—3 представників, що має виділити їх Інститут мовознавства".

Немало праць академіків ще й досі друкується російською мовою, — так, напр., акад. Є. Вотчал надрукував у 1929 р. три праці — всі російською мовою (див. „Вісті", ч. 4, стор. 8.).

Правда, видання ВУАН та ріжних при ній установ виходять майже виключно українською мовою, хоча у видавничому пляні ВУАН на 1930—31 рр. находимо праці й російською мовою, як, напр., як В. Шапошнікова „Задача о влажности союзного хлопка" („Вісті", ч. 1, стор. 54).

Слід вказати, що президія ВУАН прийняла важливе рішення в справі друкування академічних праць, а саме, ухвалила „при виборі видавничого пляну всіх відділів керуватися актуальністю теми у звязку з соціялістичним будівництвом". Томуто стає для нас зрозумілою в згаданому видавничому пляні вказівка на те, що до 1. X. 1930 р. мають розпочати друкувати видання нових членів Академії з кола „громадських і політичних діячів" О. Шліхтера, М. Скрипника та ін. — обсягом 107 арк. (!).

Вже в попередній своїй статті на цю тему (див. ч. 163 „Діла" за 1930 р.) я згадав про те, що ВУАН склала з Білоруською Академією Наук умову на соціялістичне змагання. Тепер три Академії — Всесоюзна, ВУАН і Білоруська — склали між собою умову на соціялістичне змагання, але в цій умові находимо дуже характерні пакти, яких не було в попередній умові. Так, всі Академії принимають на себе обовязок „одзволити (?) Академії від малоцінних та антигромадських співробітників", „ужити заходів до того, щоб **усенька** праця академічних установ та їх робітників грунтувалася на марксистській методі".

Про те, як відбувається наукова праця в ріжних комісіях ВУАН, подає нам якраз ілюстрацію таке щире признання нової комісії для дослідів з історії Близького Сходу: „На науковому засіданні 21. березня 1930 р. вислухано доповідь Г. Н. Лозовика: „Східна політика Ромейської імперії". Життездатність нової комісії виявлялася в тому, що всупереч модусові, встановленому на наукових засіданнях академічних комісій, доповідь всебічно обговорювали..." Не можу, наконець, не вказати на одну новинку, яка стосується зовнішнього вигляду самих „Вістей": в ч. 3. „Вістей" знаходимо вгорі на 1-й стор. гасло: „Пролетарі всіх країн, єднайтеся!"

Якщо вміщення цього гасла може знайти виправдання в політичних виданнях, то цілком непрнродньо виглядає воно у виданні такої поважної наукової установи, якою є ВУАН, тим більше, що ще й на сьогодні багато наукових і навіть літературних періодичних видань на Рад. Україні обходяться без цього гасла.

Ст. Сірополко.

Найбільшим ворогом себе самого є той
хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

На парляментарній арені.

З пленарного засідання сойму.

Заприсяження пос. В. Кохана і малопольського русина о. Яворського.

На засіданні сойму в середу 25. ц. м. зложив посольське приречення пос. *Володимир Кохан* (УНДО), котрого перед кількома днями випустили на волю з львівської тюрми по переведенні процесу за злочин державної зради з § 55 і § 59 зак. кар. і злочин заворушення публичного спокою з § 65 зак. кар., від яких то злочинів, як відомо, вердиктом лави присяглих пос. Кохана на згаданій розправі звільнено.

Рівночасно з ним зложив посольське приречення новий посол з ББ, малопольський русин, москвофіл о. Яворський з Радехівщини, вибраний відомими способами в волочівській окрузі. Цей бебістичний пупіль кандидував при останніх соймових виборах проти волі і всупереч виразній забороні митроп. Шептицького, який разом з іншими греко-католицькими єпископами в Галичині видав виразний заказ кандидування всім священикам до сойму і сенату під загрозою канонічної суспензії. Цієї заборони не послухав о. Яворський і відкликався до Апостольської Столиці, яка рішення митрополита затвердила. Остаточно о. Яворський зложив посольське приречення, але не дістав дозволу на виконування мандату. Поява в соймі знаного посольського москвофіла з колишнього передвоєнного Дудикевичівського табору, а тепер другого „малопольського русина" поруч з ославленим мікадом Бачинським — викликала, як нам пишуть — сумнівної вартости сензацію.

На поліції бють, чи не бють? Відгук тернопільської розправи.

Того ж дня (25. ц. м.) вніс у соймі пос. д-р Степан Баран і тов. з Укр. Клюбу обширну інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ в справі побиття поліційними функціонарями на постерунку поліції в Глубічку Великім, повіт Тернопіль дня 19. вересня 1930 трьох арештованих учнів тернопільської української державної гімназії, щоби биттям і знущанням вимусити від них признання до підпалу стирт збіжа в Курівцях дня 16. вересня 1930 р.

На основі доказового матеріялу, який дала карна розправа проти трьох учнів тернопільської гімназії Василя Сосновського, Василя Соловинки і Богдана Мельника, обвинуваченних у злочині підпалу стирт в Курівцях, перед трибуналом суду присяглих в Тернополі в днях 7. і 8. лютого 1931 р., про який читачі „Діла" знають з обширного звіту в „Ділі" в ч. 35 з 17. лютого ц. р. і в ч. 36 з 18. лютого ц. р. — інтерпелянти доказують в інтерпеляції, що згаданих учнів справді било і тортуровано (викручувано їм полові части) і що тільки під впливом биття і тортур обвинувачені признавалися тоді до вини. Це признання обвинувачені відкликали негайно при своєму першому переслуханні слідчим суддею д-р Янеллім в арештах поліційних в Тернополі дня 20. вересня 1930, вказуючи, що своє признання на постерунку в Глубічку Вел. попереднього дня зложили вони тільки тому, що їх там било і тортуровано і хотіли тоді показувати слідчому судді сліди від побоїв на тілі.

Це поліційне признання учнів було безпосередньою причиною розвязання укр. державної гімназії в Тернополі. Що так воно було, сказав це вже дня 19. вересня 1931 р. депутації укр. адвокатів з Тернополя в особах д-ра Бриковича, посла д-ра Ладики і д-ра Лисого віцевоєвода Гінтовт Дзвалтовський, а опісля і сам воєвода Мосціцький дня 25. вересня депутації представників українських тернопільських культурних і е-

економічних установ, що явилася тогож дня у воєвідському уряді під проводом пос. д-ра Барана в справах пацифікаційних репресій. В інтерпеляції, що обіймає вісім аркушів машинового письма, описано дуже докладно виключно на основі зізнань записяжених на судовій розправі свідків, факт побоїв і знущань над згаданими учнями і вимушення на них признання до вини, що зробили два невідомі постеруникові з Тернополя за відомістю коменданта постерунку в Глубічку Вел. Францішка Лясковського. В інтерпеляції згадується також, що ком. Лясковський і постеруникові Крупа і Ґжибовський зложили під присягою неправдиві зізнання, перед триб. суду прис. в Тернополі дня 7. лютого 1931 р., бо їх зізнання є суперечні із зізнаннями кількадесяти записяжених на тій розправі свідків.

Подаючи повищі факти до відома міністра внутр. справ жадають інтерпеланти, щоби він на основі актів суду окр. в Тернополі в карній справі проти Василя Сосновського, Василя Солонинки і Богдана Мельника, котрих правосильним присудом трибуналу суду присяглих в Тернополі з 8. лютого 1931 р. звільнено зовсім від всякої вини і кари і негайно випущено на волю, припоручив підчиненим органам держ. поліції викрити безпосередніх справників побоїв згаданих учнів і вимушення на них признання до злочину, котрого не зробили і припоручив прокуратурі потягнути до карно-судової відповідальности згаданих двох постерункових за злочин надужиття урядової власти з § 101 зак. кар. і коменданта постерунку Лясковського за співвину у цьому злочині з § 5 і § 101 зак. кар., врешті, щоби припоручив прокуратурі в Тернополі потягнути до карно-судової відповідальности воман. Лясковського і постерункових Адама Крупу і Сильвестра Ґжибовського з Глубічка Вел. за злочин обману з § 197 і § 199 а) зак. кар. через зложення фальшивих зізнань на розправі в окр. суді в Тернополі в повищій карній справі проти Вас. Сосновського і тов. дня 7. лютого 1931.

Повищу інтерпеляцію крім українських послів підписали також посли з ППС і з Визволення, німецькі посли і посли з жидівського сіоністичного клюбу.

Повстанчий рух на Кавказі.

З Риги подають, що повстання на Кавказі не втихають. В Дагестані повстанці вбили визначного комуніста Ібрагіма, який переводив колєктивізацію. Одного повстання здовили і розстріляли. В Азербейджані повстанці напали на залізничий поїзд із транспортом червоноармійців, висадили поїзд в повітря, причім згинуло 17 вояків червоної армії.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

ODOL- цілий світ має цю назву в своїй мові:
ПАСТА ODOL, запевнює зубам білість і здоровля

З польської преси.

II. ІНТЕРНАЦІОНАЛ І ПИТАННЯ КОРДОНІВ ПОЛЬЩІ.

„Роботнік" з дня 24. ц. м., у передовій статті п. н. „Атака на Інтернаціонал", обороняючи б. бельгійського мін. закорд. справ і голову II-Інтернаціоналу Вандервельда перед атаками польської санаційної преси та перед виступами послів ББ. на закордонній комісії сойму (Вандервельде написав вступ до брошури про Берестя, яка вийшла у чужих мовах), — твердить, що тут річ не в особі того чи іншого діяча II. Інтернаціоналу, а взагалі у відношенні цього останнього до питання національних меншин, яке хвилює польський урядовий світ. Вандервельдові закидають санаційні посли й публіцисти вороже становище до справи польських державних кордонів. — „Роботнік" доказує, що це невірно, бо Вандервельде — мовляв — виступаючи за меншинами, не квестіонує проте трівкости кордонів Польщі.

Національна політика Інтернаціоналу спирається непохитно на принципі самовизначування народів про свою долю і цьому принципові ніколи не спроневірилася... Памятають нинішні клеветники Інтернаціоналу, як на кілька літ перед вибухом війни, на конгресі австрійських соціалістів Юзеф Шлєудський запрошував Інтернаціонал на конгрес до столиці визволеної Польщі.

Соціялістичний Інтернаціонал не існував в моменті творення версайського договору і не міг впливати на його формування. Інтернаціонал бачить у цьому договорі, поруч із численними додатніми і бажаними точками, численні відємні і шкідливі точки. Це торкається, врешті, і інших післявоєнних договорів, як також укладу відносин у Совітській Росії. Але Інтернаціонал, кермуючись політичним реалізмом і здаючи собі справу, що пропагування граничних змін в нинішньому стані речей веде невідлучно до нових воєн, стає на ґрунт існуючих кордонів, домагаючися лише, щоби в обсягу тих границь усі національні меншини користали з повноти громадянських прав і могли розвиватися нарівні з більшістю. Коли ж річ іде про меншини в Польщі, то марсейський конґрес Інтернаціоналу приняв одноголосно програму територіальної автономії для меншин української і білоруської, — програму ППС. Про зміну кордонів Польщі. Інтернаціонал ніколи не дискутував, про ревізію польсько-німецької границі ніколи не було мови.

„Роботнік" апелює до державного розуму санаційних противників II. Інтернаціоналу заперестати дотеперішню кампанію, яка — мовляв — лише ще більше знеохочує до польського уряду й держави впливових на заході соціялістичних діячів. Кінчає автор свої виводи найбільш переконуючим арґументом, що — „чейже на Інтернаціонал не маєте ще Берестя".

ПРО ПРИЧИНИ НУЖДИ.

В двох інших статтях Ст. Грабського на тему нинішньої господарської кріси, про цикль яких ми згадували вже вчора, автор займається причинами знижки цін на збіжа та загальним браком готівки. Виказками цін, нотованих в кількох останніх роках на світових біржах, автор доказує („Курєр Львовскі" з 26 п. м.),що

загальний у світі упадок цін на збіжа був викликаний надзвичайно швидким поширенням в останніх кількох роках засівних піль у Канаді, Арґентині й Австралії.

Війна зродила танк, а після війни танк перетворився на трактор

Автор твердить, що густо заселена Европа розмірно мало з танку скористала, бо коли й введено його до великовласницької господарки, то лише для піднесення інтенсивности продукції, тому, що висока ціна на землю в Европі примушує дбати передовсім про найбільшу видайність з кожного гектара.

Тимчасом американський чи австралійський фармер, якого земля майже нічого не коштує, старається лише про те, щоби якнайменше коштувала його продукція з гектара та щоби міг взяти під засів якнайбільше гектарів. Ще перед світовою війною на фармах Злучених Держав на одну працюючу на них особу виходило ок. 15 гектарів (у нас 2 га).

...Однак швидкий зріст населення у західних стейтах зужиткував щораз більшу частину екстензивної рільничої продукції півн.-америк. заходу.

Отже під кінець XIX. і на початку XX. ст. почала слабнути натуга америк. конкуренції на збіжевих світових ринках. В останніх 20 літах перед світовою війною Росія постачала вже Европі більше збіжа, ніж Злучені Держави.

Однак коли після війни Злучені Держави зачинили іміґрацію з Европи, там, де ще недавно існувала лише випасова господарка (Канада, Арґентина, Австралія), повстали завдяки тракторові величезні, до максімум змеханізовані

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 28. ЛЮТОГО 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

ЩОДЕННИК ВИДАВЦЯ ЩОДЕННИКА.

(Евген Чикаленко: Щоденник (1907—17). Львів 1931. В-во „Червона Калина", ст. 496.)

Може почеснішим видався би вам заголовок „Щоденник великого громадянина". А проте „великим громадянином" називали в нас неодного і неодин має право до такої назви. До назви „видавця щоденника" ніхто не має такого повного права як Чикаленко.

Уявіть собі, що справжній фактичний видавець „Діла" записував би в зшитку буденні події, звязані з адміністраційними, редакційними та політичними клопотами. Це був би один із найцікавіших матеріялів для характеристики національно-суспільного життя Галичини. Зважте ріжниці між Львовом і Київом, між простором, куди йшла київська „Рада" і простором Галичини. Чикаленко, виїжаючи на Кавказ, находив там „своїх" передплатників!... Попросту така приблизно ріжниця, як збити собі човен і сісти на Полтву або Дніпро...

При всіх заслугах організаторів галицької преси ніодного із них не можна рівняти з Чикаленком. „Діло" жило й живе досі із передплат жебраків, київська „Рада" жила із жесту мецената.

Скаже дехто: „не штука бути меценатом, коли хто є мільонером". Рідка, небуденна штука давати десятки тисяч на пресу без думки про заробіток, не для себелюбної реклями, ще й серед таких умовин, в яких довелося видавати українську газету за московського режіму. І ми, в Галичині, мали між собою багатіїв, яких національна совість потрясла десь-колись кишенею... Але справжнього зрозуміння ваги преси нема досі і серед найінтеліґентніших наших дух.

Треба мати подив для того великого помішника (гроші часто притьмарюють мозок-), що з такою виїмковою інтеліґенцією розуміє ролю, яку може відограти така — як сам він це бачить — бідна на інформації, на матеріяльні та духові сили і „справді страшенно нудна" газетка як „Рада". Чого тільки не бачить Чикаленко!

Відчиніть цю грубезну книгу на якійнебудь сторінці, а вирине перед вами проникливий, розумний і глибоко-вибачливий погляд небуденної людини та небуденного громадянина. Нема безпосереднішої літературної форми як особистий щоденник. Навіть ліричний поет може вбрати свої почування в весняний настрій чи хмару; автор вражінь, які приносить буденщина, сіра суспільна праця, мусів би бути геніяльним містифікатором, щоби виткати із тих вражінь параван і сховатися за нього.

*

І ось перед вами у весь ріст людина, якої слухаєте цікавіше, ніж більшости сучасних йому великих діячів, письменників і артистів, якими він сам захоплюється. Чикаленко, автор прегарних популярних брошур для народу, не має спеціяльного письменського таланту; як суспільний діяч не має він далекосяглих ідей ні необхідного темпераменту... чому-же він у своїм „Щоденнику" вищий на пів голови від великих?

Є в ньому рідка сполука двох елементів, рідких у суспільнім житті та літературі — інтеліґенції з характером. Із цієї сполуки повстає дивний кришталь: сам він не світить, а незаміт-ний освічує всіх довкола.

Як від світла магічної ліхтарні пересуваються перед нашими очима найважніші діячі Вел. України та неодин із галицьких. Ось вам М. Грушевський. Заслужений історик, автор „чудових публіцистичних статтей, що безумовно стоїть головою вище всіх нас", але „при всіх своїх майже геніяльних здібностях, має в своїй вдачі щось таке, що відвертає від себе людей. У Львові він не має жадного приятеля і більшість робітників слова працюють з ним тільки з патріотизму". „Талановитіші, самостійніші люди не можуть зжитися з ним і або відходять зовсім, або, здушивши серце, працюють якось без запалу, без енергії... всяка мізерія, бездари, підлестюючись до його стають йому близькими..."

Винниченко... „І от В. написав цілий ряд пєс і, справді, вони несхожі на теперішній український репертуар, але-ж і для сцени вони зовсім непридатні. Всі вони трактують усім уже обридле полове питання, вони зовсім нехудожні і несценічні".

Коцюбинський — у хвилині, коли з важкою недугою виїжає рятувати здоровля на Капрі і коли вертається звідтіля і його лист з подякою за досмертну пенсію...

Франко, як спаралїжований приїжає несподівано до Київа і не маючи змоги навіть добути грошей із кишені, ходить сам по знайомих і на Подолі, де купує багато раритетних книжок.

Єфремов із своїм неуговканим темпераментом полеміста, що наводить на „Раду" грошеві кари, легко ображується, примирюється і — єдиний живе виключно із пера.

Ворожнеча двох братів: Садовського та Саксаганського та їх окремі таланти, — величина Заньковецької та заслуги Грінченка, — кар'єра Васильченка, — незвичайно цікаві два моменти з життя Короленка про те, як „малограмотний педель був навернув до українства одного з найбільших сучасних письменників, а освічений (український) інтеліґент своїм безтактовним поводженням відштовхнув його..."

Жебуньов — неофіт-українець, який на звістку про кожну прикрість „Ради" платить за це своїм здоровлям і шукає неофітів навіть між чистими москалями... Далі: редактори, співробітники і дописувачі „Ради", — засідання, зїзди і некрольоги, один за одним, похорон за похороном...

(Докінчення буде.)

*

У вчорашнім фейлетоні „Величина Мазепи" справити такі друк. похибки: у I-ій шпальті 9-ий рядок має бути „у темпі чумацької валки" (не „темноті"), у II-ій шп. 4-ий рядок має бути „непохитного характеру" (не „непочитного").

П. Т. Подаємо до ласкавого відома, що на „Насінних Торгах", які відбудуться дня 28. лютого до 2. березня ц. р., в Палаті Торгов.-Промисловій, вул. Академічна 17, будемо продавати

Шовкові матерії краєвого виробу.

Великий вибір дуже гарних, тревалих **і виїмково дешевих** зразків на вбрання і білля.
Для пань і панів! Для пань і панів!

1545 **Центральна Досвідна Станиця Шовківництва, Мілянувек к. Варшави.** 1—9

вбіжеві фарми. І тоді показалася справжня надпродукція збіжа на світових ринках. Ця знижка така велика, що перелякала навіть американських і австралійських фармерів. Автор передсказує за якийсь час звишку збіжевих цін. Аргументує тим, що нинішня знижка перевищила вже знижку коштів змеханізованої продукції і що самі фармери зменшать простори засівних своїх піль. Сподіється теж полекші від конференцій хліборобських держав.

Щоже торкається цілої господарської кріси спеціяльно в Польщі, то Ст. Ґрабський уважає брак грошей і як наслідок цього — майже загальну неспроможність ..головною притаменною рисою цілої тої кріси (..Кур. Льв." з 27. ц. м.).

Автор перечить, наче би господарські труднощі промислових і хліборобських підприємств були спричинені світовою кризою.

Загальний у нас брак грошей вже в 1929 році, брак чистих доходів підприємств і їх рентовности — викликали внутрішні труднощі нашого (польського) державного життя, — а не сили діяльні поза Польщею на світових ринках. Бо заграничні ринки не зачинювалися перед нашим вивозом. Однаково промислові як і хліборобські ціни трималися у світі майже на тому самому рівні.

Автор вповнює, що скрізь на світі не лише не бракувало грошей, але зростало насичення капіталами, які шукали собі льокат, — тоді, коли в Польщі від 2-ох літ корчиться щораз більше і грошевий оборот і кредит. Чужинецькі кредити минають Польщу, або приходять лише під заставу державного майна (монополі). А брак грошей і високу процентову стопу найболючіше відчуває хліборобство.

Причину всього лиха бачить автор

у надконсумції на кредит чужих товарів і розтратній господарці держави та самоуправ.

Ця господарка довела до відпливу величезних капіталів на покриття дефіциту платничого білянсу. Поправа можлива лише шляхом власної ощадности і праці, посвячених на придбанню краєві більших капіталів.

—o—

З наукового життя на еміграції.

Справа відшкодування спричинених державними чинниками втрат у світлі науки права.

В академічному засіданні Колегії професорів факультету права і суспільних наук Українського Університету в Празі для читання наукових рефератів на юридичні теми дня 23. січня 1931 року виголосив реферат проф. А. Андрієвський на тему: „Чи повинна держава винагороджувати шкоди, спричинені державними органами влади".

Референт, навязуючи конкретно до недавнього випадку негативного вирішення городенським судом у Сх. Галичині прохання правного заступника Народнього Дому в Городенці, адвоката Окуневського, поставив у своєму рефераті принципове питання про відповідальність держави за шкоди, спричинені акцією польської влади в часі відомих подій з осені 1930 р. у Східній Галичині.

Проф. Андр. обстоював думку, що в даному випадку суд неслушно відмовив у забезпеченні доказів для домагання винагороди матеріяльних шкід у цивільному порядку. В момент заяви про це прохання може бути неясним ні сума шкід, ні підсудність позову. В цьому й ціль забезпечення доказів, щоби гарантувати можливість осягнення цілей правосуддя. Навіщи законодавства ріжних держав про винагороди державами шкід, заподіяних державними урядовцями, референт вказав, що польська конституція також дає такі гарантії, але на диво не установляє точно тих адміністративних інституцій, які повинні будуть розглядати такі справи. Наслідком того можливі всякі непослідовности, на які не можна найти правової оборони. Проф. К. Лоський докладно подав, як це було зорганізоване в римській державі на основі римського права. Там були точно встановлені межі відповідальности державних урядовців і законні постанови переводилися у практику. Проф. Яковлів висловив думку, що польська держава не може за це не відповідати, але що торкається Галичини, то можливе урядове розпорядження для виконавців і в такому випадку єдиним засобом досягнути цілі — відклик до Ліги Націй і перенесення справи до Гаазького Трибуналу.

Декан факультету проф. С. Шелухин висловив думку, що в цій справі треба відріжняти службову відповідальність від загальної. Ніякий службовий закон не надає державним урядовцям права на надужиття. І ніяка влада не має права видавати таких розпоряджень. Такого роду діяльність (про яку мова), передбачена була у бувш. Росії 269 ст. „Улож. о наказаніях" у відділі про злочини проти порядку управління, мала назву погрому і розглядала її, як звичайний, а не службовий злочин. Як усякому горожанинові не можна, скажім, красти, вбивати, таксамо не вільно цього робити й урядовцям, які за це відповідають не в службовому, а в загальному порядку. Що торкається конституційної постанови про цивільну відповідальність польських державних урядовців, то конституційний закон домінує над усіма іншими, а в цивільному праві допускається аналогія права і в залежности від панування конституційного закону, також аналогія закону, бо конституція вище всього, а виключення для даних випадків нема. По загальному закону всякий відповідає за збитки заподіяні його діяльністю чи бездіяльністю. Закон установлює відповідальність господарів за слуг, власника автомобіля за шофера, дирекції залізниць за м.-д. машиніста, кондуктора і т. п.

У даному випадку приватний позов мусить бути спрямований до польської держави в особі міністерства внутр. справ.

Про кругову відповідальність населення не може бути й речі. Вже в X. в. правосвідомість відкидала це. І в договорі Олега з 911 р. означено, що жінка не відповідає за чоловіка. А в судебнику Казимира 1468 року прямо сказано в 5. ст.: „а жона и дѣти и статкы женьни от того (відповідальности) порожни". Таким чином колиб було таємне розпорядження, то воно не тільки незаконне, а тому не підлягало виконанню, але й відстало від сучасної правосвідомости на 1000 років. Держава мусить цивільно відповідати за отаких своїх функціонарів, бо уряд сам, без участи потерпівших, набрав їх на державну службу.

—o—

ПІВНІЧНО-ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ.

ВОЛИНЬ.

З церковного життя. Зволікання з собором гальмує справу емеритальної каси духовенства. Особливо тяжко відбивається це ненормальне явище на вдовах і сиротах. Як поліятив, митрополія придумала таку річ. Наказала через консисторії парохіяльним священикам усю землю, яка перевищує норму 33 га, віддати в користання вдовицям і сиротам, а де таких нема, віддавати в аренду і гроші згори висилати до митрополії на збільшення емеритального фонду. Цей поліятив викликає нове замішання в церковному житті. Поперше, як можуть користуватися землею вдови й сироти, не маючи для цього забудовань, знарядля і т. д.? Подруге, деяка частина священиків і дяків вважає себе покривдженою? Потрете, ніхто не має довіря до безконтрольного обертання фондами.

До куріозів церковного життя, яких так багато, дійшов ще один: священикам оголошено, що ті з них, які і не подбають, щоби церковна громада вплатила наложений на неї „податок" на митрополію, не будуть представлятися до нагород і підвищень. Найгірші зпосеред духовенства, які потраплять "„виколотити" податок, мають тепер повну можливість піти вгору й бути нагородженими. Ось до чого доводить заполітання з собором.

ПСК у Рівному. Керманичі кооперативного життя Рівенщини висунули думку про створення в Рівному повітового союзу кооператив. Є деякі підстави думати, що поки-що до заложення ПСК у Рівному не дійде, бо оглядніші кооператори сумніваються, щоб ще досить бідні й слабенькі сільські кооперативи Рівенщини могли бути опорою для ПСК.

Втечі з комунальної каси. В січні в одному з чисел „Діла" була уміщена довша кореспонденція про господарку в міській комунальній касі Луцька. Дня 19. лютого відбулося засідання ради цієї каси, на якому зголосили свій виступ з членів ради такі особи: бурмістр Луцька Оловинський (голова) і радні Станевич, З. Дешерт, Лейб Кац і Ноя Цукерман.

Вибори до міської ради в Володимирі. 15. лютого відбулися в Володимирі вибори до міської ради. З числа зголошених лист визнано за важні 11, з яких було 10 жидівських і одна „обединаного громадського господарського комітету" (блок словянських національностей чи „співжиття") ч. листи 1. Згаданий блок ч. 1 (одинка) одержав 16 мандатів (з 24), у тому числі українці 4, поляки 10 і росіяни 2. Жиди, розбиті між 10 листами, все-ж одержали 8 мандатів, у тому числі сіоністи 2 і ремісники 2; цікаво, що ортодокси мандату не дістали. Щодо українців, то вони виграли на „словянському бльокові", як „Заблоцкі на милі", не кажучи вже про якість самих виборців.

„Межишкільний часопис". Маємо ще одного роду утраквізм на Волині. Як повідомляє „Пшегл. Волин.", у Луцьку повстала думка про „зближення шкільної молоді (ріжних національностей) на культурному грунті". Повстав уже виданничий комітет, який складається з представників усіх 14 шкіл Луцька, а тому числі українські і російські гімназії. Межишкільний часопис уже одержав назву „Кресове Огниска". Виходити він має під редакцією відомого виборчого діяча одинки п. Р. Приступи (з наших земляків). Кожна школа має задекларувати не менше 5 уділів по 10 зол. Так п. Приступа має взяти в свої руки виховання молоді.

90-ЛІТТЯ ПРЕЗ. ЮЛ. РОМАНЧУКА.

Дальші привіти з нагоди роковин.

З нагоди 90-ліття патріярха наших громадських діячів президента Юліяна Романчука наспіли, крім занотованих уже на сторінках нашого органу, ще такі привітні телеграми і листи: від **Української Парляментарної Репрезентації** з Варшави (через редакцію „Діла"), від „Народньої Торговлі" й „Українського Технічного Т-ва", а далі від студентського Т-ва „Січ" (з Відня), від о. Цегельського (Камінка Стр.), від д-ра Теоф. Окуневського (Городенка), від радн. Антона Дольницького (з Відня) і від Анатоля та д-ра Юрія Вітошинських (теж з Відня).

БОРОТЬБА З БЕЗРОБІТТЯМ У ЛЬВОВІ.

Важка економічна криза, яка панує в Польщі, викликала безробіття, що зростає, на жаль, з кожним днем. В самім Львові зареєстрованих 5.000 безробітних, з яких велика частина має на утриманні численну родину, так що у Львові опинилось в нужді багато тисяч осіб. Не диво, що це гріхане явище звернуло увагу не лиш урядових чинників, але і цілого громадянства.

На днях утворився окремий *„Львівський Громадянський Комітет Помочі Безробітним"*.

Цей комітет урядує при Галицькій площі ч. 10. І. поверх і на цю адресу можна звертатись до нього у всіх справах, що торкаються безробіття.

Дня 25. ц. м. вечором у великій салі львівського магістрату відбулась нарада вище названого комітету. На нараду були запрошені і представники української преси.

Нараду відкрив д-р Поратинський, голова „Львівського Громадянського Комітету Помочі для Безробітних". В дискусії забирали голос численні члени цього комітету та представники ріжних добродійних установ. Зі слів д-ра Поратинського і з дискусії виявилось, що комітет вже розпочав свою акцію, що львівське воєвідство пожертвувало для цього комітету півтора вагона збіжа і 15.000 золотих, та що в імені комітету звертався о. каноник Лопатинський до митрополита Андрія Шептицького з просьбою взяти участь в акції боротьби з безробіттям. Митрополит Шептицький обіцяв підтримку цієї акції. Між іншим, митрополит обіцяв о. канонікові Лопатинському подбати про уладження складок по церквах.

Подібну поміч в акції цього комітету обіцяв римо-кат. архиепископ Твардовський. Комітет постановив звернутися до представників цивільної і військової влади у Львові з просьбою про підтримку боротьби з безробіттям, подбати пре жертви більших підприємств, банків і т. д.

Крім того комітет уладить збірки у всіх мешканців Львова і в тій цілі до всіх власників домів вийшли збіркові листи.

Учасники дискусії на цій нараді 25. ц. м. загальною висловили думки, що допомогу безробітним мають нести вже істнуючі добродійні товариства, які краще орієнтуються в справі і що творити нові товариства є недоцільно та запізно. Висловлено також думку, що допомогова акція не зліквідує безробіття радикально, тому комітет повинен дбати про працю для безробітних при будові домів, навалів у Львові і т. д.

Виявилося, що під теперішню пору ріжні дешеві харчівні видають для безробітних 3.000 безплатних обідів денно, а що кількість треба збільшити бодай подвійно.

„Львівський Громадянський Комітет Помочі Безробітним" видав відозву, яку нижче пере-

трукову ємо. Відозву підписали всі члени міської ради та 166 інших членів цього комітету, між якими є кількох українців:

„Громадяни міста Львова!

Страхіття важкої економічної кризи з усіми своїми грізними обвалами не минуло і нашого міста. Протяжний застій у продукційнім і торговельнім житті позбавив заробітку тисячі співгромадян, здібних та охочих до праці. Тисячі людей, які ще вчора стояли в повноті продуктивної діяльности, втратили вартість праці та джерело утримання своїх родин. Зникають, або обмежують свою діяльність існуючі станиці, і без міри ростуть ряди безробітних, які домагаються праці і хліба.

Нужда заглядає до домів, у яких безрадні родичі не можуть накормити своєї голодуючої дітьи, і зі страшною журбою за завтра лучиться просьба про поміч вже на теперішню хвилину, на сьогодні.

Громада міста Львова старається в межах можливости, а навіть понад свою спроможність і засоби протидіяти катастрофі безробіття, але ця приймає такі розміри, що зменшити її може тільки збірний і загальний чин. Утворений Громадський Комітет приневолений звернутися до старячого почування людяности і відомої жертвенности всіх громадян міста Львова та звертається до них із закликом, щоби прийшли з помічю жертвам голоду, нужди, і безробіття.

Нехай ніхто не лишиться глухим на розпучливий голос людської недолі!

Нехай ніхто з тих, яких поцадила катастрофа кризи, не занедбав обовязку спішити з помічю безвинному нещастю співгромадян, а подаючи їм в тих тяжких днях руку до ратунку, дасть їм змогу видержати найтрівнішу хвилину.

Організування помочі жертвам безробіття є в повнім ході. Підписаний комітет, який вважається виконавцем самооборонної волі громадянства, обдумує способи найдоцільнішого полекшення долі тих безчисленних мас безробітних, які найскорше потребують негайної помочі цілого громадянства. Свій обовязок зможе комітет виконати тільки тоді, коли громадянство не відмовить своєї скорої і великодушної помочі.

Отже нехай кожний спішить з помічю і нехай зложить в користь безробітних, їхніх дітей і родин жертву, відповідну до його спромоги.

Вижидаємо, що добре, чутке серце Львова промовить голосно! В цій критичній хвилині громадянський Львів не опустить своїх братів!

Львівський Громадянський Комітет Помочі Безробітним".

—o—

Оригінальний розпорядок.

Нам прислано з Городенщини такий оригінальний розпорядок, чи радше „поучене" тамошнього староства, яке безперечно заслуговує на увіковічнення в пресі:

Starostwo Horodeńskie. Nr. 4151/Ra/29. Horodenka, dnia 14. października 1930. Do Zarządu Kooperatywy „Wira" w Rekowcu.

Doszło do mojej wiadomości, że na walnem zebraniu członków tamtejszej kooperatywy dnia 26/V. 1929 uchwalono na wniosek ks. Monasterskiego przyznaczyć z czystych dochodów kwotę 20 zł. na rzecz ukraińskich inwalidów.

Ponieważ wspieranie inwalidów nie należy do celów statutowych tamtejszej kooperatywy, przeto polecam na przyszłość nie uchwalać żadnych podobnych datków na cele nieprzewidziane w statucie, a to pod rygorem skutków, przewidzianych w odnośnych postanowieniach ustawy.

Za Starostę: Durkot mp.

Такого чи подібного „поученя" ми досі не мали нагоди читати ніде. Невже до обовязків староства належить займатись і такими справами?

Після революції в Перу.

Англійська преса містить подробиці революції в Перу: Збунтовані війська виступили з касарень і зі зброєю напали на двір президента. Сторожа встигла замкнути брами і не допустила військо до палати президента. Повстанці обстрілювали палату, відтак відступили на передмістя і там окопались. На чолі повстанців стояв ґен. Мартінес. Військо вірне урядові виступило проти повстанців і взяли в полон навіть ґен. Мартінеса. В битві згинуло 60 осіб. Згинув і один інжинір із Зединених Держав, який з цікавости підійшов за близько до місця бою, бажаючи списати свої враження для часопису. Англійський престолонаслідник день перед вибухом цього повстання виїхав літаком з Перу і англійська преса бачить в тім ласкавість провидіння. В перуанськім місті Арекуіпа повстанці вбили коменданта залоги і заняли місто.

Обструкція. Найзнаменитші діяри жіночих ведуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяє скоро, певно і без болю.

Гендерсон в Римі.

До Риму приїхав англійський міністр закордонних справ Гендерсон. До його приїзду приявзує римська преса велику вагу. Правдоподібно Гендерсон матиме наради з Муссолінієм про середземно-морський договір між Італією, Англією та Францією.

—o—

Міжнародня кольоніяльна виставка в Парижі.

Париж улаштовує кольоніяльну виставку, на якій хоче дати образ побуту та праці тих країн, куди Франція як держава несе свою культуру. Виставка буде готова цієї весни безпосередньо під Парижем, у лісі Венсен, де досі збереглися гарні історичні памятки.

Кольоніяльна виставка має на меті зазнайомити французів і чужинців із Мароком, Альжиром, Тунісом, Сирією та Мадагаскаром. Крім оригінальних зразків архітектури — палат, пагод, святинь і домівок тубильців, будуть там живі представники ріжних рас і племен із своїми виробами, плодами, мистецтвом, буденними заняттями, релігійними обрядами та розривками. На окремім узгірі в звіринці похожатимуть представники екзотичної фавни: леви, слони, жирафи та газелі.

Окремий музей довжиною 88 метрів збере всі потрібні матеріяли для легкої орієнтації відвідівача про соціяльний стан, промисл і мистецтво екзотичних країн. Крім картин і книжок будуть там таблиці та рисунки. Окремий відділ інформаційний із цілою низкою бюр даватиме публиці всякого роду інформації про країни, міста та зразки культури, якими хто цікавиться.

Довкола численних павільонів буде ціла низка ресторанів, ставків і проходів, що дадуть змогу гостям відпочивати після втоми і покріплятися, коли хто схоче, навіть стравами із екзотичних країн. Усі ті, що не мають змоги вибратися в далеку дорогу подорож по екзотичних країнах, матимуть повну ілюзію на паризькій виставці, що попали туди і як на кожній добре зорганізованій виставці зберуть більше відомостей — про них, ніж у далекій томлячій мандрівці.

Таке читаємо в урядових проспектах цієї виставки. Цікаво, чи в звязку з нею, будуть видані спеціяльні полекші для цікавих, що забажають вибратися в Париж.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ПІЛСУДСЬКИЙ ЗАХОРІВ?

Шведські часописи повідомляють із Мадейри, що Пілсудський захорів на запалення легенів. Вістки ці були в звязку з плянованим виїздом Пілсудської на Мадейру. „ABC" заперечує цю вістку.

РАТИФІКАЦІЯ ПОЛЬСЬКО-НІМЕЦЬКОЇ УМОВИ.

26. лютого на засіданні закордонної комісії прийняли всіми голосами проти 8 ратифікаційний закон, що торкається польсько-німецької торговельної умови.

ПОЛЬСЬКА НОТА ДО СРСР.

До кабінету польського посла Патека в Москві під його неприсутність закрався був член ДПУ, переодягнений за листаря. Урядовець посольства приловив цього „листаря". Польський уряд вислав у тій справі вербальну ноту до уряду СРСР.

Подібно старалися вломити невисліджені люди до французької та німецької амбасади. В афганськім посольстві вибухнула підозріла пожежа.

ПРЕСОВА РОЗПРАВА.

У звязку з розправою проти „Бидгос-кої Газети" приїхав до Бигдощі суддя Демант. Приїде й міністр справедливости Міхаловський. Розправа, на яку покличуть бувш. берестейських вязнів, визначена на 5. березня.

НАЧ. СУД ЗАТВЕРДИВ ПРИСУД НА ПОС. КОСМОВСЬКУ.

Найвищий Суд відкинув касаційне зажалення в справі присуду пос. Космовської, тому засуд її на 6 місяців вязниці став правосильним.

ПОС. ДОВРОХ ЗНОВУ У ВЯЗНИЦІ.

Апеляційний Суд у Люблині постановив змінити пос. Доброхові (Стр. Хл.) кавцію 1000 зол. на безоглядний арешт.

ПОМЕР БУВШ. ПОС. ДІЯМАНД.

У Львові помер 26. лютого на удар серця бувш. пос. соціяліст Герман Діяманд. Він щойно приїхав був із Ціріху, де брав участь на зїзді екзекутиви II. Інтернаціоналу.

Покійний родився 1860 р. Від 1907—1918 був послом до австрійського парляменту зі Львова. Від 1918 до 1922. був послом польського законодатного сойму, а потім по черзі послом другого та третього сойму. Від 1914 до 1921 р. був представником ППС у міжнар. соц. бюрі. До 1927 р. брав участь в імені польського уряду в госп. переговорах із Німеччиною.

КОМУНІСТИЧНИЙ ДЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ.

Вбиті й ранені в Німеччині.

Вечором 25. лютого повторилися в Берліні комуністичні заворушення. Кількатисяч демонстрантів кричало на Курфірстендам-і: „Геть із урядом! Ми голодні!" У робітничій дільниці плюндрували харчові крамниці. В однім шинку арештували 52 комуністів. — В Лайпціґу підчас демонстрацій було 4 убитих, а кількох ранених. Поліція стріляла. — В Кельні юрба обкидала поліцію камінням. — У Магдебурзі, Авґсбурзі й Гадьберштаті прийшло до ексцесів. У Берліні були завзяті вуличні бої демонстрантів із поліцією. Один поліцай ранений кинжалом.

У Празі юрба обкидала поліцію камінням. У Стокгольмі безробітний день минув спокійно. У Болгарії весь день минув спокійно. У Софії демонстранти старалися зібрати біля парляменту й стріляли.

—o—

З судової салі.

ПРИСУД У СПРАВІ ХИМЧИНА Й ТОВ.

У четвер в 1. год. в ночі запав присуд у розправі проти Химчина й тов. Б. сен. Химчина засудили на 5 літ тюрми, Фялковського на 3 роки, Панчиняка і б. пос. Путька по 1 рокові загостреної тюрми, Букшованого на 7 місяців. Д-р Глушкевич зголосив касацію в імені Химчина та Фялковського, щодо Панчиняка, Путька та Букшованого д-р Ляндав поставив внесення в справі ухилення сл. арешту. Внесення це розглянуть на наближчій сесії. Всім зарахували 6-місячний сл. арешт, так що Букшований вийде за місяць на волю. Василя й Івана Возьного увільнили.

Нова українська школа.

Приватні українські торговельні курси у Станиславові.

Довідуємося, що з початком березня відчиняється у Станиславові нова торговельна школа, на яку отримав концесію у шкільній кураторії львівської округи б. директор торговельної школи у Львові, проф. Осип Скрентович. Покищо, з огляду на спізнену пору, буде відкритий 5-місячний торговельний курс, на якому наука буде відбуватися у вечірніх годинах, щоби уможливити користування з неї також тим, які рано мають заробіткову працю та бажали би доповнити своє фахове знання.

На курсі будуть викладати чисто фахові предмети, а саме: книговість (бухгальтерію), купецьке рахівництво, торговельну кореспонденцію, векслеве і кооперативне законодавство та науку про кооперацію.

Школа найшла покищо приміщення в будинку „Рідної Школи" у Станиславові при вул. 3 Мая 18. Усі ближчі інформації подає канцелярія „Рідної Школи" у Станиславові при вул. Ґолуховського 54., а також Українська Книгарня.

Повстання нової української торговельної школи, бодай у скромній формі приватних курсів, це безумовно надзвичайно відрадний факт серед тих сумних відносин, коли чуємо лише про скорчення нашого шкільного стану посідання. Добре також діється, що нова школа є того типу практичного знання, яке може молоді ще найлекше дати хліб у руки та яке взагалі має в нинішньому житті якнайширші можливости пристосування. Тому новій шкільній установі треба побажати якнайкращого розвитку й щиро поручити українському громадянству Станиславова та околиць поцікавитися нею і покористуватися для обосторонньої користи: школи і громадянства.

НОВИНКИ

— **Курс танців Т. Витвицького, Зелена 7.** В суботу дня 28. лютого ц. р. відбудеться продовжена година. Початок в год. 6. веч. Гостям раді. 2053

— **Конфіската „Діла".** Останнє (44) число „Діла" підпало конфіскаті за половину статті п. з. „Німецька преса про українську проблему" і за одну новинку про статтю Д. В. Оренчука на українські теми в німецькій пресі.

— **Ревізії не вгавають.** З Рівенщини пишуть нам: Дня 23. ц. м. комісар поліції з Рівного в асисті агента та двох постерункових перевів дуже докладну ревізію у п. Петра Чернова, радного гміни, делеґата соймику і голови кооперативної спілки в с. Ходоси. Поліція закидає п. Чернову, як і багатьом іншим громадянам на Рівенщині, приналежність до УВО, хоч у нас люди про УВО мало що й чували. Але це тепер на Волині дуже модне обвинувачення і під замітом приналежности до УВО багато наших громадян тягають на поліцію, а потім випускають. Щодо п. Чернова, то його після виявлення непричасности його до УВО звільнили в год. 3. цілком.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 26. II. ц. р. в помешканні археольогічного інституту в Празі відбулись загальні збори Українського Педагогічного Т-ва, на яких проф. В. Сімович виголосив реферат п. з.: „Шкільництво на Буковині". — Дня 27. ц. м. в салі Українського Наукового Інституту в Берліні відбувся виклад д-ра І. Лоського п. з.: „Українські течії в польській еміграції по 1831 р."

— **Управа Українського Т-ва Допомоги Емігрантам у Львові** просить відборців календаря „Дніпро" на 1931 р. надіслати належитість в сумі 3.50 зол. на адресу Т-ва: Львів, Руська 3/III. Затримка в ансилці належитостей за календар спинює провадження допомогової акції Товариства.

— **Товариство ім. Мих. Качковського у Львові** запізвало позвом з 30. I. 1931 р. до ч. І. Цг. Й. 83/31 до окружного суду в Самборі українського гр.-кат. пароха з Турки о. А. Л. на заплату якоїсь суми через адвоката д-ра Леона Шайовича зі Львова в польській мові. Видно, що всі давні „русскі" адвокати зі Львова стали вже українцями і тому „общество Качковського" воліє вносити позов у польській мові, як в українській. В Самборі перед судом також заступає товариство Качковського жид-адвокат, хоч у Самборі є двох адвокатів галицьких „русских". Така то Русь тепер. Зазначуємо, що М. Качковський, бувший судовий радник у Самборі, матеріяльно підпомагав розвій українського письменства, як це видно хочби зі вступу до альманаха „Зоря".

— **Д-р Роман Ковшевич,** габілітов. доцент Української Богословської Академії, адвокат у Богородчанах, зложив на руки головного редактора „Діла" 50 зол. на „Національний Музей" в доказ признання для адв. д-ра Е. Гвоздецького за побідне заступництво в суді особи жертводавця. Даток можна підняти щодня в раніших годинах у гол. редакт. В. Мудрого.

— **Як там було в Бережниці Шляхоцькій?** ПАТ подав пресі вістку, що в Бережниці Шляхоцькій під Калушем в церкві була поважна бійка між селянами і тамошною ходачковою шляхтою. Кілька осіб було ранених в церкві, а поліція зрештувала виновників бійки Василя Данева та інших. Причиною бійки було те, що ходачкова шляхта далі хотіла боронити свої передпотопові привілеї і займала в церкві половину місця, залишаючи для селян тільки другу половину, хоч тої шляхти багато менше як селян. Проти тих неслушних претенсій і привілеїв негодувало селянство та і о. Бандера признав селянам слушність. Може пізніше з Бережниці дістанемо точніші відомости про цю непотрібну бійку в церкві?

— **Еміграція до Аргентини здержана,** але тільки до 1. квітня. Тепер до Аргентини можуть їхати тільки ті особи, які мають звідтам покликання і документ про те, що на них чекає в Аргентині готова праця.

— **З хроніки самовбивств.** Вільгельмина Суховичева, жінка професора гімназії в Бродах підрізала собі жили на руках тому, що чоловік жив з нею в незгоді. Судовичеву відвезено до лічниці і врятовано.

— **Зачадився.** В Гермаківці коло Боршева помер від зачадження 19-літний Степан Ярема. Його мати, бажаючи щоби синові в ночі було тепло, натопила в печі вугіллям і заткала піч, хоч там був іще вуголь. Рано будила мати сина, але вже не добудилась.

— **За всяку ціну хотіли бути елеґантні.** В Перемишлі арештовано три елеґантні львівські дівчини: Осипу Рашевську, Ванду Бадушинську і Регіну Ґертнер за те, що вони викрадали в крамницях ріжні матерії. У Львові в кількох склепах ці дівчата вкрали матерію, вартости 1000 зол. При переслуханні вони признались, що крали тому, бо хотіли конечно елеґантно одягатись, а грошей не мали.

— **Потруїлися денатурованим спіртом.** У селі Козлині (біля Рівного) в господаря Кл. Іванчука пили люди горівку, а коли її не стало — денатурований спірт. Господар Іванчук і Мих. Антончук померли відразу, а Федь Гавлига кілька годин після того, як його перевезли до шпиталю.

— **Застрілився власник дібр.** У Ромашівці (пов. Чортків) застрілився тамошній власник дібр Фр. Рудроф. Причина самовбивства, як кажуть, фінансові клопоти.

— **Сотник підпалив свій дім.** Польський еметитований сотник Евген Райхерт з Кракова підпалив сам свій дім, щоби вилізти з довгів і дістати асекураційну премію. Дім згорів, але сотник премії не дістане, бо є докази, що це він сам спалив свій дім.

— **Бертран Руссель приїде до Польщі.** Визначний англійський фільософ Руссель приїжджає з Льондону до Варшави, де матиме виклад про свою фільософію. Він родився 1872 року, студіював в Англії і Німеччині. Його головні твори це „Проблеми фільософії", „Містицизм і льогіка", „Подорожжа і моральність".

— **Самовбивство директора Каси Хорих.** Директор Каси Хорих в Гнезні Едвард Токарський застрілився в своїм кабінеті в будинку тієї каси. Він стрілив рівночасно з двох револьверів у голову і в серце та згинув в одну мить. Цей директор урядував у Касі Хорих 3 роки, дечим прогрішився в рахунках тієї Каси і це було причиною трагічного кроку.

— **Катастрофа на Чорному Морі.** Корабель „Компідоліо", який виплив з пристані Бургас розбився підчас шаленої бурі. Болгарські кораблі, покликані радіосигналами, поспішили цьому кораблеві на поміч й урятували всіх пасажирів. Затонув тільки сотник „Компідолія" та машиніст, бо вони обидва залишились на розбитім кораблі до останньої хвилини, рятуючи інших.

— **Сензаційний процес у Версалі.** У Версалі почався процес проти англійської красуні п-і Овен, яка намагалась вбити жінку свого любовника, д-ра Гасто і ранила її чотирма кулями. Процес будить велике зацікавлення. Першого дня розправи зізнавала п-і Овен: Вона була замужна ві старшим промисловцем, розвелась з ним, бо був за старий і дістала від нього 4 мільони франків в дарунку, хоч його покинула. Пані Овен виїхала відтак до Парижа і там відвідуючи лікаря д-ра Гасто, який лікував її від перетовщення, залюбилась в нім так, що сама телєфонувала до нього: „Як ти мене не полюбиш, то я тебе застрілю". Доктор мав жінку і не хотів любити ексцентричної розвідки. Тоді п-і Овен пішла до дому д-ра Гасто, щоби його застрілити, але побачивши в дверах жінку цього лікаря, вибухла такою звадрістю, що стрілила до тієї жінки і ранила її. Що тут мається до діла з ексцентричною істеричкою, доказує хочби такий факт: Перед самою судовою розправою п-і Овен розіслала до всіх редакторів листи з тюрми, щоби вони, пишучи про її процес в часописах, не згадували, що вона в тюрмі дуже потовстіла, бо їй стидно і вона хоче дуже, щоби її публика вважала красунею. Другого дня зізнавав д-р Гасто. До розправи покликано 40 свідків.

— **Розмова телєфоном через океан.** На днях відбулась перша телєфонічна розмова англійського короля і королеви з Льондону із сином, князем Уельсу, який в ту хвилину був при телєфоні за океаном в Сант-Яго, столиці Чілє. По розмові король сказав, що хоч його син відділений від нього 10.000 км., то його голос чути дуже добре.

— **Листи до Миколи II.** При упорядкуванні архіву в Петрограді найдено багато листів австрійського цісаря Франц Йосифа I. й англійського короля до останнього російського царя Миколи II. Всі ці листи походять з літ 1900—1905. Їх опублікує незабаром радянська преса.

— **Важне для письменників.** Група англійських й американських видавців оголошує конкурс на найліпшу повість в 1931 р. Автор цієї повісти дістане 200 фунтів штерлінгів гонорару. Повість мусить мати найменше 60.000 слів, а найбільше 140.000. Темою повісти може бути тільки повоенне життя. Автором може бути письменник якоїнебудь національности в світі. Виклід конкурсу оголосить „Таймс" 31. XII. 1931. Рукописи треба підписувати псевдонімом, а в коперті в листі долучити свій псевдонім та справжне прізвище й імя та адресу. Неприняті рукописи звернуть авторам. Повість буде видана рівночасно в Америці й Англії. Рукописи посилати на адресу: „International Novel Competition A. M. Heath E. Co, Lid 188 Picadilly, London, W. I. England". Рукописи приймаються до 1. жовтня 1931 р.

— **Хай живе республика.** На вулицях Мадриду лунають тепер крики демонстрантів: „Хай живе республика!" і республиканці загрожують престолові короля Альфонса XIII. щораз більше. Еспанська преса у звязку з тим поміщує такий випадок з життя цього короля. Коли він був малим хлопцем, був дуже пустим, збиточним і як його мати не могла вже стерпіти його збитків, вона замикала цього престолонаслідника за кару до окремої темної кімнати мов у вязниці. Молодий Альфонс плакав, плакав, просив звільнити його, обіцяв поправитись, а коли це не помогало, він відчиняв вікно і шосил кричав: „Хай живе республика!" Очевидно, що такий виклик престолонаслідника через вікно королівської палати був для прохожої товпи сенсацією, яка була для королевої неприємна і вона, бажаючи припинити скандал, випускала свого сина на волю. Така демонстрація Альфонса повторилась кілька раз, про неї знав цілий Мадрид і королева вкінці перестала замикати сина до темної кімнати. А тепер під вікнами Альфонса XIII. лунає крик товпи: „Хай живе республика!", але тим разом цей крик королеві, мабуть, не дуже приємний.

— **Клюб мовчазних.** Англійці відомі зі своєї мовчазности. Вони не люблять балакунів і навіть агітаторів та бесідників часто вважають людьми не здібними до нікого діла, людьми, що воюють словами там, де треба праці. На днях в Льондоні утворився „Клюб мовчазних", який має на меті культивувати тільки працю, а не промови, наради і балачки. Член такого клюбу має право висказати денно тільки 50 слів. Такий клюб придався б і в нас, бо відомо, що ми балакаємо там, де треба ділати.

— **Жінка на електричнім кріслі.** В пенсильванському місті Рокю засуджено жінку Ірену Шредер за те, що вона разом з приятелем Дегю вбила капраля тамошньої поліції Павля. Присуд виконано при помочі електричного крісла. Ірена Шредер перед днем екзикуції казала принести собі гумористичні журнали і читала ці журнали аж доки її не повели на смерть, при чім весело сміялась з деяких дотепів гумористичних журналів в стилю нашого „Зиза". Відтак спокійно підійшла до кімнати, де мала вмерти, сіла на електричне крісло і за 8 секунд перестала жити. Її приятель Дегю, ідучи на смерть, ревно плакав.

— **Заклик.** Цим закликаю п. Івана (Ґжеся) Левицького в Станиславові, щоби негайно зложив на „Рідну Школу" відому йому належитість. — **М. Залеский.**

З кіна.

Кіно „Коперник" і „Марусенька": „Відвічна пісня" тонфільма Діпона.

Треба було аж француза, щоби використав таку патетичну тему, як переживання жидів у воєнній австро-російській смузі, на відтинку, що переходить по черзі в руки двох ворожих армій. Маленьке жидівське містечко, погром, і драматична ситуація австрійського лейтенанта, що опинився в місті, над яким замаяв російський прапор.

Картина за картиною — вірно схоплені, добре виконані, сильно звязані одною спільною акцією, зовсім нешабльоновою. Є між ними хіба одна більша неточність — на галицько-австрійськім фронті не було таких мандрівних театрів для розваги вояків, як на французькім. А те, що австрійські старшини і підстаршини розмовляють із собою по французьки, природний наслідок факту, що фільма вийшла з Парижа і що взагалі фільми з німецькою мовою не мають у нас прав громадянства. Зате в другій половині пєси мовна фільма дискретно і розумно переходить на німу.

Вся розвязка трагічної історії переведена з рідким тактом. Мері Гльорі своєю красою та ніжністю заслуговує на симпатичнішого партнера. **м. р.**

Дописи.

ЛУЦЬК. (Кооперативна конференція). Дня 22. лютого, в неділю, відбулася в Луцьку конференція кооператив Луцького району. На конференції були присутні представники РСУК у Львові сен. Павликовський і посол Пеленський. Згадана конференція викликає сумні рефлєксії. Вона була зведена до доповідей референтів і всього двох-трьох заяв з місць. Питання орґанізаційно-інструкторського характеру, шляхів місцевого кооперативно-го сподарського життя, пляну праці, координації роботи ріжних родів кооператив та „Сільського Господаря" і взагалі всіх тих сторін кооперативної практики, які найбільше болять сільських кооператорів, — не були обмірковані й вирішені. Словом, був черговий буф. А переплутання референтом п. Ковалевським кооперації з колективізацією та підношення ролі тої останньої було справжнім непорозумінням. Зрештою, що міг сказати кооператорам інструкторський відділ, коли не мав що сказати й виступив перед кооператорами без жадних матеріялів про свою працю й життя кооператив району. На конференцію прибули делегати лише третьої частини кооператив. Але чи в майбутньому прибуватиме їх більше, як що конференції замість праці будуть буфом? До зібраних представників кооперації звернулися голова Т-ва ім. Лесі Украйінки (концесіонар української гімназії в Луцьку) п. Терасський і директор тої гімназії п. Білецький з просьбою допомогти гімназії в її дуже скрутному положенні. Кооператори поставилися до просьби гімназії дуже прихильно. **Кооператор.**

ГОРОДЕНКА. (Коли це нарешті вже скінчиться?) Дня 16. ц. м. арештувала місцева поліція на стації в Городенці п. Сербинського Романа в хвилі, коли він всідав до поїзду, вертаючи з просвітянського зїзду у Львові. На постерунку розібрали його до нага і перевели в нього особисту ревізію незвичайно основно, доказом чого може послужити попорений його одяг. Переглянули також докладно всі книжки, які він зі собою віз. Замітне те, що поліція докладно була поінформована про його поворот і знала навіть, скільки пакунків він зі собою везе. Серед ріжних дотинків, як: „pan jest wielki działacz, panu za dobrze się powodzi, pan jeździ na konferencji, pan gra w „Za druzi swoja" (коли п. Сербинський звернув увагу, що згадана пєса є дозволена цензурою — цей

тримірник находився між іншими його книжками — то дістав таку відповідь від ком. поліції: „(abym tego nie pozwolił grać...“), випустили його аж по двох годинах на волю, бо не найшли нічого підозрілого. Треба зазначити, що п. Сербинський недавно вернув з Коломиї, де пересидів вісім тижнів у тюрмі і — як видно — находиться під постійною „опікою“, бо, як заявив комісар пол., є у них „bardzo czarno zapisany“.

РАВА РУСЬКА. (Документ часу). Виділ читальні „Просвіти“ в Девятирі одержав на днях пяту з черги в 1930/31 р. заборону відіграти аматорську виставу. Заборона ця ріжниться від попередніх змістом, а має ту саму ціль. Коли мотивами попередніх заборон було, iż żadne okoliczności nie przemawiają za zbyt częstem urządzaniem imprez, które nie tylko odciągają ludność od pracy, ale nadto narażają ją na wydatki, a wreszcie dają sposobność młodzieży do różnych wybryków i psot“, то в найновішій забороні староство в Раві Руській придумало новий мотив, якого зміст подаємо у відписі дослівно: „Starostwo powiatowe w Rawie Ruskiej. Rawa Ruska 31. stycznia 1931. L. 71/stow/30. Do Zarządu Czytelni Proświty w Dziewięcierzu. Prośby Zarządu Czytelni o zezwolenie na urządzenie przedstawienia sztuki scenicznej w dniu 19. stycznia 1931 i 1. lutego 1931 nie uwzględniam, a to z powodu, iż Zarząd Czytelni nie posiada na ten cel odpowiedniego lokalu. — Od tego orzeczenia wolno odwołać się do Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie w ciągu dni 14 od dnia następującego po dniu doręczenia, licząc z tem, że ewentualne odwołanie podać należy przez tut. Starostwo. — Starosta powiatowy: Skarzyński wr.“. — Як проти попередніх рішень староства, так і проти цього громадянство Девятира внесло до Воєвідського Уряду відклик. Слід зазначити, що наша читальнянна домівка, в котрій улаштовуються аматорські вистави, є 6 м. довга, 5·10 м. широка і 2·80 м. висока, має два великі вікна і двоє входових дверей і для наших членів читальні вповні вистарчає. В першій хвилі здавалося нам, що домівка за мала і тому староство не хоче дати нам дозволу, але, як довідуємося, то інші читальні, хоч мають окремі виставові салі, одержали такі самі мотиви заборони. Отже причина заборон аматорських вистав лежить деінде. Подаючи отсі розпорядки равського староства до публичного відома, сподіємося, що наша Парляментарна Репрезентація інтервеніюватиме в цій справі в уряді. Що така інтервенція увінчається успіхом, сподіємося тому, бо довідуємося з часописів, що представник уряду і в соймі і на міжнародній конференції в Женеві заявив, що не лише дозволяється на ведення освітньої роботи, але уряд іде і з помічю громадянам у веденні освітньої роботи. А може ми, селяни, не є громадянами держави? Чекаємо нетерпеливо на полагоду цеї справи. — **Член читальні.**

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Олександер Филевич, парох в Лучицях, пов. Сокаль, помер по короткій недузі дня 20. лютого 1931, переживши 89 літ. Покійний був один з тих нечисленних переселенців з Холмщини, котрі, переслідувані царським урядом в 70-их рр. мин. ст., втікали в Галичину. Уродився і покінчив теольогічні студії в Холмі, де перебував до 1873 р. В тім часі, коли царський уряд приступив до енергійного переслідування гр.-католиків, впроваджуючи в Холмщині православя, невеличка горстка гр.-кат. священників, елевів теольогічного семинаря в Холмі, втікаючи перед переслідуваннями, перенеслася до Галичини. Між ними находився і Покійний. В Галичині осів він на парохії в Лучицях, де перебув 49 літ. Тішився надзвичайною любовю і пошаною серед духовенства і нашого загалу та брав живу участь у житті громадянськім, а зокрема цікавився подіями, які змусили його залишити Холмщину, і дальшою долею його земляків аж до останніх часів, лишаючи в цій справі цінні записки, котрі зясів, лишаючи в цій справі цінні записки, котрі кидають нове світло на долю холмських католиків і на нищення унії царським урядом. В Покійнім втратило українське громадянство одну з кращих одиниць, а заразом і останнього зпоміж тих переселенців, які дожили до нашого часу. В. И. П.!

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

„САМОСТІЙНА ДУМКА“, журнал літератури, науки та громадського життя. Чернівці лютий, ч. 2. Рік І. Зміст: М. Євшан: Заповіт; Ольга Кобилянська: Думки і спомини про М. Євшана; Марія Крушельницька: Невіджалуваний подрузі; О. Дуда: Керманич; Вернигора Вірленко: Вірш; Осип Маковей і Буковина; Критичні думки; Б. Б. Олесенко: Сон Обнова; С. Г. Никорович: На рахманських острові; М. Мегединюк: Кволість нашого політичного життя на Буковині; Т. Чайка: Сніг; Вельмишановний Мак Шаґан; Д-р Павло Козак: Про красу; Т. Г.: На що ми не звертаємо належної уваги і Золоті думки; О. Задума: Тайна тисячлітнього істнування жидівського народу; К. Ластівка: Староукраїнський пантеон князя Володимира; Бібліографія (М. Галаґан: З моїх споминів).

„SPRAWY NARODOWOŚCIOWE“, czasopismo poświęcone badaniu spraw narodowościowych. Rok IV. Nr. 5-6. Warszawa, listopad-grudzień 1930. Treść: Białoruskie stronnictwa polityczne w Polsce, Mniejszości żydowskie i ich charakter; Ustawodawstwo językowe Szwajcarji; Kronika.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 27. лютого, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана“.

Субота, 28. лютого, година 3·30 попол. „Попелюшка“; година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана“.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 27. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим“. музична комедія.“

Субота, 28. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим“, музична комедія.

Малий Міський Театр:

Пятниця, 27. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка“, комедія Мольнара.

Субота, 28. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка“, комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Дівча з Монпарнасу“. Гокейові змагання в Криниці.

КАСІНО: Звукова фільма „Веселий Мадрид“ (Рамон Новаро).

КОЛЬОСЕЙ „Бригада смерти“ (Гарі Піль). „Герої ночі“.

ЛЕВ: „У маленькій каварні“ (Жак Катлен, Маріон Герт).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Відчина пісня“ (Мейрі Гльорі).

ОАЗА: Звукова фільма: „Трійка“.

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал“ (Вляста Буріян).

ПАН: „Заборонений овоч“. „Рудоволоса“ (Клара Бов).

ПАСАЖ: „Пригода одної ночі“ (Том Мікс) і звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича“.

ФАТАМОРГАНА: „Поцілуй“ (Ґрета Ґарбо).

ХИМЕРА: „Венера в сімох відсловах“.

СТИЛЕВЕ: „Мандарин Ву“ (Льон Чавей, Анна Мей Вонг) „Герої вогню“.

УТІХА: „Герой правової арени“. — „Княжна та ковбой“ (Бюк Джонс).

Програма радіо.

Пятниця 27. II. 1931.

Варшава (1411,7) 20·15 Концерт Філгармонії. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Акордіон. **Льондон** (356,3) 15·15 Танкова музика. **Берлін** (419) 19·00 Концерт квінтету. Годзіна. **Стокгольм** (435,4) 17·20 Легка музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Радіооркестра; **Відень** (516,3) 19·30 Трансмісії з опери. **Харків** (937,5) 15·00 Оперова музика. **Ленінград** (1000) 19·00 Концерт.

Субота 28. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Хор. **Берлін** (419) 16·30 Радіооркестра. **Стокгольм** (435,4) 20·15 Хор. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 12·30 Радіооркеста. **Відень** (516·3) 12·00 Капеля Вашека. **Будапешт** (550,5) 17·35 Циганська музика. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця 27. II. 1931.

11·58 Сигнал з астрономічної обсерваторії у Варшаві і гейнал з Марійської вежі в Кракові. 12·10 Грамофонові плити. 15·40 Трансмісія з Варшави. 16·15 Концерт для хорих. 17·45 Оркестра. 20·00 Трансмісія з Варшави.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Укр. Театр“ у Львові Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Копичинці:
27. II. „Меді“.
28. II. „Ревізія“.
1. III. „Гетьман Дорошенко“.
2. III. „Жінка, що вбила“.
3. III. „Пацюк“.
Борщів:
4. III. „Меді“.
5. III. „Гарна Олена“.
6. III. „Жінка, що вбила“.
7. III. **„Життя Парижа“.**
8. III. „Гетьман Дорошенко“.

Театр виставить, як премієру відому оперетку Оффенбаха „Життя Парижа“ вперше дня 7. III. Мистецьке виконання та артистичні еволюції заінтересують оперетці, що появиться вперше на українській сцені — повний успіх. 1445

Загальні Збори Т-ва Українських Студентів Католиків „Обнова“ замість 1. березня п. р. відбудуться задля технічних перепон щойно **15. березня в год. 4. пополудні** в Духовній Академії при вул. Коперника 36. з таким самим порядком нарад. Торжественна Архієрейська Сл. Божа розпічнеться тогож дня в год. 8-ій рано. 1546

Музичне Т-во ім. Миколи Лисенка улаштовує в понеділок 2. березня 1931 р. в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка, вул. Шашкевича 5. **концерт п. Одарки Бандрівської. Початок в год. 8·15 вечором.** 1544 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ПОМІЧНИК („Народна Торговля“) дуже совісний, глядає посади в місті, на селі. Скромні вимоги. — **Михайло Скіртнянський. — Берест ad Hrybów.** 1547

2 СТУДЕНТКИ універс. або учит. семинара приймуть від 1. III. на мешкання. Вул. Потоцького ч. 110. партер. 1541 2—2

ХТО ПОМОЖЕ двом дікарям докінчити пострифікацію? Позичку зобовязуємося звернути до року. — Др. III. і Л. Варшава. — Кошикова ч. 28 м. 20. 1543 1—2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1538

ДВОФРОНТОВУ будівельну парцелю при вул. Потоцького і Ісаковича, продає Товариство Агроном. Техн. „Праця“ у Львові. — Інформації дає Вп. інж. П. Дурбак. Львів, вул. Чарнецького ч. 26. 1537 2—4

ФОРТЕПІЯН короткий, — панцирна плита, оказія за 1.800 зол. продам. Також куплю фортепіян або піяніно, плачу повну вартість. Транспорт з провінції оплачую. Skleniarski Коперника 26. 1549 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

IX. Звичайні Загальні Збори

Укр. Тов. Допомоги Інвалідам у Львові

відбудуться дня 14-го березня (субота) 1931 р. в год. 17. у льокалі Тов. „Українська Бесіда“ при вул. Рутовського ч. 22, з порядком нарад:

1. Прийняття протоколу попер. Заг. Зборів.
2. Звіт з діяльности Тов. за 1930 р.,
3. Звіт Контрольної Комісії,
4. Уділення абсолюторії за 1930 р.,
5. Вибір голови, 4 членів Г. Ради, 2 заступників
6. Вибір Контрольної Комісії,
7. Внесення та запити.

Коли в означеному часі не буде достаточної скількости членів Т-ва, Збори відбудуться в годину пізніше з тим самим порядком нарад та важністю рішень. 1548 **Гол. Рада УКТОДІ. ЛЬВІВ.**

„MROZOL“ ГОНСЕЦЬКОГО

масть на відмороження.

Рескр. Мін. Здор. ч. 28.

Запобігає відмороженню, лічить рани з відмороження та усуває свербячку шкіри. 1540 6—8

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:

Ausland - Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** 65—?

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла“ Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 46 (12.702). Львів, неділя 1. березня 1931. Pocztowa opłata zryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 6 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Чи думаєте про свою будучність?
Якщо так, то складайте свої ощадности в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 147.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

Батьки не відкладайте обезпечення свого життя, а зробіть це негайно в Товаристві „КАРПАТІЯ" ЛЬВІВ, РУСЬКА 18.
Цього домагається рішуче майбутність Вашої Родини.

„Невпадаючі в око болячки..."

Львів, 27. лютого 1931.

Найболючіша справа для українського публіциста писати про всякі, зокремаж про т. зв. невидимі для широкого загалу болячки свого власного громадянства. А вже просто терпінням є виволікати перед широкий громадський суд болячки самого осередку нашого національного життя, осередку, в якому скупчена еліта громадянства, еліта, що має вплив на весь нарід, що формує й накидує цілому краєві свою думку, свою мораль, свою міру оцінки для всіх явищ громадсько-суспільного життя.

Коли український публіцист зачепить за такий повний еліти осередок, коли поставиться критично до якогось вчинку когось з еліти, тоді горе йому і горе газеті, в якій він пише! Бо можна опублікувати в газеті допис з провінціонального міста чи містечка про нестосування в житті самозрозумілого і зовсім природного в нинішніх відносинах гасла „Свій до свого" паном Н. Н., можна закинути національне самопониження якомусь панові Р. Р. за те, що зізнавав не по українськи в суді, чи старостві, але не можна в нас звертати прилюдно уваги на недостачу, скажім скромно, гармонії між словами і вчинками еліти, що попри інші великі й високі прерогативи має за найважнішу: педагогічну місію для цілого краю. Інша річ, що можна в нас іти ще й на такі експерименти як кидати фрази про те, що українці, мовляв, самі невдачники, самі анархісти, сентименталісти, і навіть, що вони люди без „пуття і чести", без авторитетів та провідників, позбавлені гордощів та гідности, ідеї та ідейности, але не можна закинути тим, що так кажуть чи пишуть, недостачі льогіки в їхньому власному поступованні.

Але доволі теорії. Доволі абстрактних міркувань, коли болячки нашого буденного життя в центрі і на периферіях товпляться на наших очах такою масою, що вбивають у нас всяку можливість відріжняти їх від цілком додатних явищ життя. Наш загал так привик до болячок і так з ними зжився, що в численних випадках вважає їх не болячками, але цілком поважними досягненнями. І з того виходять часто курйози, але не для наших людей, а для постороннних обсерваторів нашого життя. Ось для прикладу прошу взяти під розвагу таке: Кооператива „Н" присилає вам для опублікування в газеті статейку, в якій пропагуючи гасло „Свій до свого", закличає українську суспільність, щоби її підтримувала, щоби тільки в неї купувала такі то і такі то продукти. Ви з цікавістю знайомитесь зі змістом статті і публікуєте її на сторінках газети обовязково безплатно з патріотичних мотивів. І все в порядку. Тимчасом попадає вам за кільканадцять днів у руки реклямова летючка тієїж кооперативи, ви її перечитуєте живо тай радуєтеся нашим економічним розвитком. Аж тут раптом відкриваєте, що ця летючка друкована в... чужій, неукраїнській друкарні. І до того друкована у Львові, де, хвалити Господа, є кілька українських друкарень. Ваша радість минає, розвівається з вітром і ви починаєте думати над трагічним непорозумінням, над невмолимою льогікою нельогічних фактів...

Та буває часто ще гірше. Буває, що ви на сторінках якогось українського органу, органу незалежного, наскрізь принципіяльного, високоідейного, виховуючого і скажім навіть впливового читаєте прекрасні статті про необхідність організувати наше економічне життя на основах національно-господарської самовистарчальности, на підставах консолідації всіх господарських сил народу і т. д. і т. д. Вам це подобається, вас це переконує, але раптом кидаєте оком на сам кінець останньої сторінки цього гарного і впливового органу, і з жахом вичитуєте, що він друкується, згідно мабуть зі змістом прочитаної вами щойно статті, в чужій — неукраїнській друкарні.

Не вірите то переконайтеся! Боже кожний з читачів „Діла" як не читає, то бодай переглядає ще й інші українські газети, а як не газети то журнали, а як не журнали то українські книжки, а на кожному органі преси і на кожній книжці виписано, в якій друкарні вона друкується. Отже переконатися легко. В таких випадках, як вгорі описані, виходить такий парадокс, що українські пламенні заклики підтримувати свій промисл, свою торгівлю, свої видавництва мабуть з іронією та усміхом мусіли складати і друкувати чужі нам підприємці. Це дає їм як не цілу екзистенцію, то бодай її частину. І з такого стану справи вони вдоволені. З другого боку не забудьте, читачу, при перегляді львівської польської чи іншої неукраїнської преси та книжки приглянутись і сконтролювати, чи бодай одна з них друкована в якій з українських львівських друкарень. Запевняємо Вас, що не знайдете ні одної.

Конкретних прикладів такої незгідности між вчинками і словами, а навіть гаслами всяких наших центральних і провідних нераз груп чи установ можна навести безліч. Вони розбуджують дуже сумні і прикрі рефлексії, але видно в наших відносинах і обставинах інакше й бути не може. Виходить, що всякі гасла кидають в нас у маси тільки з національно-педагогічних мотивів і з тим, очевидно, щоби їх реалізували ті маси, але автори гасел так нібито стоять понад цими гаслами. Для них, видно, існують якісь інші норми й обовязки, їх накінець обовязує і якась інша життєва льогіка.

Висновки? А які вони можуть бути з написаного? Без сумніву прикрі. І то тим прикріші, що відносяться до скупченої в нашій столиці громадської еліти, до верхівки нашого громадянства. І тому ми не будемо їх конкретизувати. Від такої приємности просто таки мусимо відмовитись. Але з того не виходить, що ми заявляємося за тим, щоби чужі друкарські — скажім — підприємці і надалі тягнули прибутки з друкування бідних видавництв і незалежних вправді, але ще бідніших органів преси, що є власністю змученої, економічно розторощеної, спацифікованої, словом нещасної української нації. Самозрозуміло, що не можемо бути (всупереч прийнятій у Львові серед українських видавництв опінії) і за тим, щоби натомість українські друкарні наслідком недостачі роботи, скажім, банкротували.

Таким чином з бідою написали ми те, що здавна повинні були зробити, а чого не виконали, просто таки боячись прикрощів, боже це не в кимнебудь справа! Зробивши це і облегшивши свою душу, чекаємо на прикрі для нас наслідки, які нам за це, самозрозуміло, вповні належаться.

До історії більшовицької тактики.

Ревеляційні дані про смерть Ратенауа: комуністичні агенти в націоналістичних організаціях!

Відомий німецький політик демократичного табору, промисловець Арнольд Рехберг (приклонник тісного нім.-французького порозуміння, в напрямку якого веде від літ активну працю офіціяльно й поза кулісами), оголошує на сторінках „Нае Вінер Журналь" просто ревеляційні спомини про різні моменти звязані з убивством великого німецького економіста, б. міністра фінансів та закордонних справ Ратенауа, який згинув від куль скритовбивників у Берліні в літі 1922 року. Від першого моменту не було ніякого сумніву, що це було вбивство політичне, та що Ратенауа усунули зі світа німецькі монархісти й націоналісти, як одного з найбільш небезпечних будівничих молодої німецької республики та речників „політики виконання" відносно Франції. І справді, вбивниками показалися члени заангажованої колись у реакційному путчі Каппа націоналістичної організації „Консуль", — тансамо, як вбивники іншого німецького визначного політика, б. канцлера Ерцбергера. Вбивники, оточені поліцією і військом, після довгих розшуків в одному замку, скінчили самогубством. Так отже й остало у світі переконання, що вбивниками були — націоналісти.

Тимчасом Арнольд Рехберг опрокидує цю тезу, наводячи документальні дані, що вбивниками Ратенауа були — комуністи, спеціально для цієї цілі „делеговані" III. Інтернаціоналом до німецької націоналістичної організації, при чому сам план атентату вироблювався просто таки у совітському посольстві в Берліні. В усякому разі вбивство було комуністами спровоковане.

Починає свої спомини А. Рехберг від того, якто він стрінувся з початком 1919 року в одному берлінському політичному клюбі з Ратенауом і той останній переказував свої розмови з тодішнім радянським послом у Берліні Радеком. Радек цинічно признав слушність Ратенауові, що більшовизація Німеччини поставить 20 міліонів людей перед перспективою голодової смерти: „Це справді так — заявив Радек, — але ми, більшовики, воліємо чейже дістати в свої руки 20 міліонів німців, ніж не дістати 60-ти міліонів". Після того Радек посвячував Ратенауа у тайни більшовицького правління, яке виключає опозицію робітничих мас. Ціла та тайна полягає на тезі, що „робітник, якому добре ведеться, став вибагливий і революційно настроєний. Зате робітник, який голодує, який цілий день мусить мучитися, щоби мати на вечір свій злиденний пиятов хліба, якому відобрано всі політичні права та який боїться, що при найменшому спротиві його застрілять, такий робітник є смирний".

Цю тезу аргументував Радек на прикладі німецької та російської революції. Німецькі робітники повстали проти Вільгельма, за якого часів

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 23. lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 36. czasopisma „Діло" z daty Lwów dnia 18 lutego 1930 r. do Syg. VI. I. Pr. 89/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 23. lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 17. lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Діло" Nr. 36 z daty Lwów dnia 18 lutego 1931 r. zawierającego: w artykule pt. „Promowa bebista Pewnoho i wołyńska dijsnist" a) w ustępie od słów „Szczo osiahnuły" do „distajut", b) w ustępie od słów „Prywede" do końca artykułu, znamiona zbrodni z § 65a) uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaję się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułu ma na celu propagować wzgardę i nienawiść do administracji Państwa, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36. 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

Болі жолудка, тиснення в ділку, обструкції, гниття у кишках, зле травлення, болі голови, обложений язик, баїду перу легко можна видічити, вживаючи природної гіркої води **„Franciszka Józefa"**, брати вечором, через сном, повну склянку. Жадайте в аптиках і дрог.

надзвичайно розбудовано соціяльне законодавство й запевнено ним. робітництву добробут. За більшовиків, мовляв, робітники голодують, але вони знають, що боротьба за покращання їх долі поставить їх перед машинові кріси. Вільгельм, виводив далі Радек, зробив ще той промах, що найкращі й найвірніші свої війська післав на фронт, де вони вигинули; більшовики вишлють свої гвардії хіба на те на фронт, щоби кулеметами підганяли з возаду інші відділи червоної чрмії іти проти ворога.

Очевидно, що Ратенау був цілком потрясений такими викладами державної більшовицької мудрости і вважав їх за жарт. Однак Рехберґ перестерігав Ратенауа, щоби він позбувся наївности у відношенні до більшовиків та взагалі не заходив так часто до рад. посольства і не вдавався в більшовиками у розмови, бо це скінчиться для нього дуже сумно. Ратенау Рехберґа не послухав.

Швидко потім один з російських еміґрантів, полк. Фрайберґ предложив Рехберґові кілька документів, з яких виходило ясно, що московська чека рішила делеґувати своїх агентів до скрайніх націоналістичних нім. організацій і там підкупувати найбільших фанатиків тих організацій повести низку смертельних атентатів на чолових політиків лівого демократ. табору, щоби довести до краю міжпартійну ворожнечу, яка вкінці викличе громадянську війну! Тоді прийде час проголосити в Німеччині республику рад. Один такий документ був датований днем 17. лютого 1927. року і підписаний Караханом, а серед імен кандидатів до вимордування було й імя Ратенауа. Рехберґ повідомив про це нім. уряд і Ратенауа, але ці відомости були злегковажені.

Коротко після вбивства Ратенауа аґенти московської чеки в білий день вдерлися до помешкання згаданого полковника Фрайберґа, перебрані за функціонарів нім. кримінальної поліції. Цей влом наробив багато шуму, а єдиною його ціллю було — знищити компромітуючі документи, що були в руках Фрайберґа. Це їм справді удалося, але не зовсім. Бо дружина Фрайберґа в останній хвилині скрила кілька документів. Між ними був докладний звіт про засідання, яке відбулося у Берліні в 8. год. вечором 22. III. 1921 р. під проводом Стомонякова, на якому дебатовано над інструкціями з Москви про плян розкладу звнутрі націоналістичних орґанізацій через провокування політичних вбивств і про доведення такими засобами до громадянської війни...

Це надзвичайно характеристичний причинок про методи комуністичної роботи. Ці методи, може у трошки змодифікованих формах, можемо спостерігати й ми, українці, приглядаючися зоркіше розкладовій більшовицькій акції на наших землях.

Розправа проти посла В. Кохана.

5. березня н. р. відбудеться перед окружним судом у Замості апеляційна розправа проти посла В. Кохана, засудженого дня 30. X. 1930 р. у повітовому суді в Грубешові на 1 рік вязниці, у звязку зі справою розбірки православної церкви в с. Павловичах на Грубешівщині. Посла В. Кохана засуджено тоді заочно підчас його перебування у слідчій вязниці (Бриґідки) у Львові, де сидів разом з іншими членами президії УНДО. Посол В. Кохан був засуджений у Грубешові за 154. § рос. карн. закону: підбурювання населення проти влади. Посол Кохан зробить відклик до окружного суду в Замості, де буде тепер відповідати з вільної стопи, випущений на волю після 4-охдневної львівської розправи 20. ц. м. Боронить пос. д-р Ст. Біляк.

БАЛЬБО В РИМІ.

(Від нашого кореспондента.)

Рим, 20. лютого 1931.

Від самого ранку Рим приймав святочний вигляд: прикрашуються прапорами на вікнах і бальконах, биндами кольорового паперу на трамваях і мурах, низками електричних лямпадок для ілюмінації по всіх важливіших будинках та значніших римських руїнах. Лише небо хмуриться та вітер свище, крутить прапори, зриває биндн паперу, загрожує зливою прохолодити піднесений ентузіязм римського натовпу.

Але товпа росте, громадиться, заливає величезну площу перед залізничою стацією, заливає Національну вулицю, Корсо Умберто, Піяцу Кольонна, заливає всі до них притикаючі вулиці: з наказу італійського уряду всі установи й підприємства мали припинити працю на дві години скоріше, щоб весь римський народ міг привитати того, хто завтра отримає почесне римське громадянство.

А вітер свище, свище! Хмари летять все швидше, все швидше. Десь щось блиснуло, ніби велика іскра з трамваєвого дроту. Десь щось загуло, ніби гримнула далека гармата. Ніби вже заздалегідь привитали героїв військовим салютом. Всі напружили вуха. Всі направили очі в гору, а з неба — ніби цього ждали! — хтось сипнув дощем, як з доброї калки. Хто міг кинувся в двері крамниць чи в брами палат, хто не міг, підніс ковнір до гори, накрився дашком парасольки, і все ждав терпеливо.

Чому народні маси такі всі пожадливі бачити людей, що їх осяяла слава? Чому вони згодні переносити вітер, і дощ, і тиск не завжди цілком чемних сусідів, аби лише кинути оком на тих, що доконали великих подвигів? Чи не тому може, що в кожному з нас все ще тліє іскра жаги до великого, що в кожному з нас все ще живе пошана до особистости, до індивідуальности, яка підноситься понад голови інших, яка має відвагу і силу піднестися понад загально обовязуючий рівень, яка вносить в одноманітне буденне життя красу незвичайного, яскравого й сильного, ніби квітку червоного маку на спалене поле..

За своє рицинко й переможені страшні небезпеки, Бальбо й товариші отримають свої нагороди. І цей тріюмфальний вїзд є одною з тих нагород — мабуть чи не найбільшою. Бо яких нагород потребують герої? Вони ділають не задля нагород, вони ділають з інстинкту, вони ділають з любови. Коли всі звичайні люди, каже французький письменник Кинтон, намагаються не переходити ніколи меж своїх маленьких можливостей, то герої все стремлять помірити сили свої бодай з неможливим. Хоробрий, свідомий свого обовязку ідe супроти небезпеки з твердою душею, уроджений герой ідe з душею в вогні нетерпіння, мов на зустріч насолодам кохання. Бо коли звичайні люди, каже той-же Кинтон, насолоджуються чуттєвістю свого тіла, герой находить найвищі насолоди в властивостях свого високого духа. Героїзм — це лише висока любов, це лише вияв внутрішнього палу, що чистить і кристалить душу. І не дурно говорив Клемансо: „Найбільша недуга душі — це холод, це оспала байдужість". Скільки ми маємо в себе отих недужих душ, нездатних відчути не лише палу, але навіть звичайного літепла!

Всі учасники трансокеанського лету пішли назустріч смерті цілком добровільно. І дехто стрінув її, і з нею остався. Маю на увазі не лише Боера, Барбічінті, Імбастарі, Фойса і Ненсі, що загинули в Болямі в перший-же день, у момент зриву з долу до неба, — але також капітана Амброзіно й радіотелеґрафіста Стамперіні, що найшли свою смерть ще підчас вправ.

„Напередодні відїзду, — каже Бальбо в своїй новій книзі, присвяченій саме історії трансокеанського лету, — всі аероплани повітряної ескадри на чолі з самим командантом, полетіли до Сан Вінченцо, де поховано перші жертви героїчної спроби. Там летіли тісною групою, крило до крила, все нижче, все нижче... Поміж двома могилками нерухомо й самітно стояла сумна, чорна постать — старенького батька... На нього й на ті могилки зі всіх аероплянів полився нараз рясних дощ свіжих квітів — останнє прощання тим що вже впали, від тих, що *могли* завтра впасти..."

„Марно питати, — казав Кайзерлінґ у своїй славній книзі „Аналіза Европи" — чи дійсно Італія найшла в фашизмі абсолютно кращу форму людського правління, — абсолютно кращої форми не має. Кожна з них залежить від часу й обставин. Але можна спитати, чи є та форма фашизму пожиточна для Італії; можна спитати, чи є та форма фашизму пожиточна для цілого світу — через ідеї, що він їх розсіває. Відповідь на це може бути ріжна. Але одно позитивне має в своєму заложенні фашизм, а саме, що головним змістом фашизму, його альфою й омегою є культ героїзму, що є найвищим скарбом, який тільки можуть мати народи". (ст. 68).

Евг. Онацький.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

ЩОДЕННИК ВИДАВЦЯ ЩОДЕННИКА.

(Дозвічення).

Не можна без зворушення читати вражінь Чикаленка на звістку про недугу когонебудь із робітників пера або смерть нечисленних піонірів національного відродження. Безпосереднє глибоке відчування недолі навіть посторонніх людей, таке характеристичне для наддніпрянців, у Галичині не тільки невидане явище, але попросту видається неодному штучною сентиментальністю.

Як вони піклуються, щоби перевезти тіло Доманицького з чужини на рідну землю! Яка це подія для Чикаленка смерть Лисенка — він потрясений нею як смертю батька! З якою запопадливістю стежить він за надірваним здоровїм найближчих співробітників „Ради"!

Матеріяльні клопоти видавання часопису і боротьба з цензурою та російськими чорносотенцями, що цькують проти „Ради" в охранці та в центральної влади є не більші як журба, щоби погодити довкола газети ріжні темпераменти земляків, розбіжні погляди, ріжні таланти, амбіції, а навіть особисті порахунки. Найповажніші з них не вміють відложити на бік своїх претенсій і до них треба підходити як до дітей: то обіцянками, то лесткою, то лагідним батьківським словом.

Цю незвичайно важку ролю дипльомата виконує Чикаленко із хистом, який не дав би ніяких наслідків, якби земляки не відчували інстинктово, що він увесь час має на оці тільки добро загальної справи. Він має одну із найрідших прикмет необхідних для організаторів збірної праці, якої не мав ні Грушевський ні Петлюра, ні стільки інших наших провідників— відріжняти талант від пересічности і характер не співпрацювати з безхарактерними.

Віддавний усією душею своїй „Раді", він бачить увесь час її хиби і слабо протестує проти докорів, що це „писанина маленької провінціональної, дуже чистої, коректної, але пісної газетки". І якби Чикаленко не мусів заставляти своїх маєтків на довги „Ради", а мав ще більше свобідних грошей, то він напевне згуртував би при ній усіх тих, що не можуть присвятити своїх сил публіцистиці, бо мусять для проживку шукати кращих посад. Є в „Щоденнику" Чикаленка на цю тему думки, що не втратили досі актуальности і в нас:

„Українська газета не може конкурувати свіжістю новин з газетами неукраїнськими", а „якби пішла на цю конкуренцію, то взїлаб увесь свій роковий бюджет в один місяць і загинулаб... Виходить так зване зачароване коло: щоб істнувала преса, треба свідомого громадянства, а щоб було свідоме громадянство, треба, щоб істнувала преса!"

„Отак і я сподіваюся тільки чуда, яке вирятує нашу пресу..." Це чудо, вірить Чикаленко, прийде тоді, коли настануть такі часи, що громадянство не боятиметься передплачувати українську газету і коли зявляться такі таланти, які звернуть на нашу пресу увагу і звичайної, несвідомої людности".

Чикаленко сам уміє відкривати таланти та їх піддержувати, вміє, коли треба, сказати правду в очі тим, що повертають свій талант у фальшивім напрямку або не вспілі заволодіти своїм себелюбством. А „треба памятати, що письменники, як і артисти, надзвичайно амбітні, образливі й нервові люди, а через те з ними ладити дуже тяжко".

Не тільки з дівчами ладити дуже тяжко, а з найпростішими справами: звичайною статтею, або спростуванням. Що вже й казати про такі загально-громадські справи, де представники 10 установ мають 10 ріжних голосів, напр. щодо проекту памятника Шевченка. Роками тягнулася ця справа і як важко було підійти до неї з погляду простого здорового розуму — є на це в „Щоденнику" прегарні докази. А традиційні концерти Шевченка або святочні сходини? „Всі вони уряджуються по нашому національному девізу: хоч погано, зате довго".

А хоч би яка збірна вечера? „Як почали наші говорити, то так тягли, що аж сором було слухати. Михальчук побив рекорд так, що публика почала розходитись. Садовський уже порівався сказати йому, як той церковний староста попові: Нате вам, батюшко, ключ від церкви, як кончите, то замкніть церкву".

Весь „Щоденник" перетиканий такими малими побутовими сценками, серед яких попадаються перли гумору. Вмерти можна від сміху, читаючи історію переговорів Чикаленка з представниками ріжних наших установ, щоби дати Грушевському сатисфакцію за анонімову кампанію нового виділу Наук. Т-ва ім. Шевченка проти нього. Ті самі люди, що поза плечима не лишають на Грушевському сухої нитки, на загальних зборах гладенько відпекуються від усього чисто-формальною заявою! Чи багато змінилося в нас від грудня 1913 року?

Таких пікантних епізодів є в „Щоденнику" чимало. Найцікавіша, яку знаю, книжка із українських, виданих у Галичині за останніх 10 літ. Має вона в собі те, за чим так страшенне тужимо, беручи в руки рідну книжку: живих людей, цікаві події і інтеліґенцію, що не чамрається вийти поза свої природні межі.

Дивна спілка проти „Рідної Школи".

На засіданні громадської ради в Бутинах жовківського повіту поставив громадський радний О. Артимишин внесок, щоби вставити до гром. бюджету 100 зол. субвенції для „Рідної Школи". Проти того внеску виступили сельроби, мовляв — „на буржуйські діти не треба ніякої субвенції!". Дехто з поміркованих пропонував ухвалити бодай 50 зол., але присутний делєгат Повітового Виділу рішучо виступив проти того і заручив, що на випадок такого вставлення Повітовий Виділ ту позицію очеркне. В інших громадах Жовківщини делєгат Повітового Виділу заявив, що Повітовий Виділ тільки тоді затвердить субвенцію на „Рідну Школу", коли громади два рази стільки ухвалять на „Товариство Школи Людової". Радні українських громад не мали совісти переводити такої ухвали, тому цим разом і для „Рідної Школи" не ухвалили.

У повищих фактах виладає у вічі передовсім подивугідна однодушність спілки „Сельробів" з польським представником Повітового Виділу проти „Рідної Школи". Сельроби залюбки горлають про один „буржуазний фронт" українських націоналістів з польськими фашистами, — а тут факти доказують як на долоні, що наяпаки істнує один протиукраїнський фронт, в якому однодушно виступають ніби-пролетарі зі Сельробу з поляками.

При цій нагоді на підставі статистичних даних стверджуємо, що процентове відношення родичів рільно-шкільних дітей таке: рільників 48 відс., робітників 28 відс., ремісників 12 відс., державних урядників і слуг 6 відс., приватних службовців 5 відс., та 1 відс. інших. З цього зіставлення виходить ясно, що тільки наскрізь злобна людина може твердити, начеб школи „Рідної Школи" були для „буржуйських" дітей, бо 88 відс. це діти фізично працюючих народніх мас, а тільки 12 відс. інтелектуальних робітників як урядників, службовців та інших.

Вкінці слід запримітити, що недобре роблять ті українські громадські радні, які будучи під впливом сельробівської демагогії будучи під натиском представника Повітової Ради не вставляють у бюджети субвенції для „Рідної Школи". Такі субвенції дозволено на підставі арт. 110 конституції, а якщо якийсь Повітовий Виділ таку ухвалену субвенцію очеркнув би, то проти такого протизаконного рішення вносити відклики й скарги через усі інстанції.

Але звичайно Повітові Виділи не очеркають формально ухвалених і вставлених до бюджету субвенцій для „Рідної Школи". Тому не дати себе збаламутити ані сторпедувати, а ухвалювати та послідовно й енергійно домагатися затвердження.

ОСТАННІ ВІСТИ

НОВИЙ ШК. КУРАТОР У ЛЬВОВІ.

Дотеперішній начальник виділу поморської куратерії в Торуні Свідерський переходить із 1. березня на становище куратора шкільної округи у Львові.

Куратором поморської шк. округи іменований Мих. Подляк.

ПІД ЗАКИДОМ ПІДПАЛУ СТИРТ.

Перед львівським судом присяглих під проводом р. Ягодзінського, почалася в пятницю 27. лютого розправа проти: М. Яцишина, Фед. Сидора, М. Кожушка, Ів. Сидора та Мих. Сидора, селян із Хлопятина (пов. Сокаль). Акт обвинувачення закидає їм приналежність до УВО й участь у саботажах. Фед. Сидорові акт обвинувачення закидає, що кольпортував серед знакомих „Сурму". Яцишин нібито дістав від М. Заяця (якому інший акт обвинувачення закидає підпал фільварку) брошуру УВО із інструкціями. Брошуру цю Яцишин, мовляв, позичав іншим. Під впливом тієї літератури обвинувачені нібито підпалили дворські стирти Догілевського в Хлопятині.

Обвинувачує прок. Ліпш, боронять адв. д-р Сторосольський, д-р Шевчук і д-р Шухевич.

Обвинувачені заперечують начеб то вони підпалили згадані стирти.

СЕНАТ.

Дня 27. лютого на засіданні сенату марш. Рачкевич повідомив, що сен. Корфанти дістав 3-місячну відпустку.

Спіртову новелю прийняли без дискусії. Прийняли теж закон про оподаткування цукру. З черги приступили до розгляду закону про скасування виїмкових приписів, що торкаються походження, національности, релігії та раси. Сен. Богуцький зазначив, що правнича комісія сенату признала соймову редакцію того закону умотивованою. Комісія ввела до закону, ухваленого соймом, дві зміни, а саме, що титул закону про скасуванни виїмкових приписів буде: Закон про вигасненння правної сили виїмкових приписів і т. д., бо такий титул відповідно характеризує цей закон як інтерпретаційний. Друга зміна ця, що виконання закону поручає голові ради міністрів.

Після промови сен. Мендельсона, який торкнувся листа пос. Кіршбавма в справі недільного відпочинку, прийняли поправки до закону і на цьому засідання замкнено.

Бюджетова дискусія в сенаті починається 4 березня.

НОВІ МЕЛЬДУНКОВІ ПРИПИСИ.

Злучені соймові комісії адміністраційна та скарбова радили 27. лютого над внесенням ББ у справі проекту про самостійний вирівнюючий податок для сільських громад. Справоздавець Полякевич сказав, що сільські громади господарять ощадно, всеж недобір усіх сільських громад у Польщі виносить 60 міліонів. Новий закон принесе громадам ок. 40 мід. Закон не прикосить нових обтяжень населення.

Опозиція противиться, щоби закон цей пригровлювати на Галичину, Познанщину та Поморя з огляду на тяжке положення населення.

Справоздавець пос. Полякевич повідомляє, що мін-ство вн. справ відложило введення нових мельдункових приписів до 31. липня 1931 р.

НАРАДИ ГЕНДЕРСОНА З ГРАНДІ І МУСОЛІНІ.

Італійські й англійські знавці почали наради 26. лютого. Міністри Гендерсон і Гранді розмовляли півтора години. Зміст нарад держать у тайні. Відомо лише що знавці обговорювали технічні справи морських проблєм. Пополудні Гендерсон відвідав Мусолінія і був у нього годину. Вечором Гранді видав банкет у честь гостя. Дня 27. лютого наради йшли далі. В нарадах цих узяв уже участь і англ. мін. Александер і італ. міністр маринарки адмірал Сіріяні. Після конференції з Гендерсоном Гранді мав нараду з Мусоліні.

Англійські міністри відідуть у Париж у суботу а відтам після короткого побуту у Льондон.

НОВИЙ ПОЛІТ. ПРОЦЕС У МОСКВІ.

Дня 1. березня зачинається у Москві процес протибільшовицької організації соц.-демократів меньшевиків. Провідником тієї організації був Ром. Чуханів і Шер. Арештовані меншевики працювали нібито в порозумінні з промисловою партією і з т. зв. селянською партією, якої головою був Чаянов і Кондратєв. Обвинуваченим закидають теж, що вдержували звязки з II. Інтернаціоналом і це їх найбільша провина. Преса зазначує, що обвинувачені приготовляли зовнішню інтервенцію і ослаблювали державний і господарський апарат ріжними саботажами.

Директор інституту Маркса серед змовників?

Московська преса принесла вістку, що Рязанов, директор ультракомуністичної установи, інституту Маркса й Енґельса, перейшов до табору ворожого більшовикам. Він від довшого часу вдержував звязки з меньшевиками, яких процес починається саме.

Рязанова усунули з інституту та з комуністичної партії. Є теж чутка, що його арештували і відповідатиме за участь у протибільшовицькій змові.

МОРСЬКА ФИЛЯ СХОПИЛА ЗАЛ. ПОЇЗД.

На островах Фіджі в Сігатока, Лявтока та Ба буревій лютував так страшно, що ті місцевости це одна руїна. Филі переливалися через менші острови та заливали величезні терени на більших островах, забираючи зі собою в море весь добуток. На залізничім шляху Ба-Лявтока велитенська филя схопила поїзд. Багато подорожніх згинуло. Загалом на островах Фіджі згинуло в катастрофі 245 людей.

СПОРТ

Гаківка у Львові.

Стопроц. кандидат на мистця А-кл. в гаківці львівська Погонь зазнала вчора (в четвер) 2-і з черги невдачі: після програної з Чорними 1:2 програла вона і змагання з Лехією у відн. 0:2 (0:1, 0:1, 0:0). І цікава річ, що коли Чорні виграли змагання з Погонею доволі щасливо, то того абсолютно не можна сказати про Лехію, якої дружина була безперечно ліпша, особливо-ж під оглядом цільности стрілів. У рядах Лехії вибивався найбільше Соколовський, стрілець обох воріт.

Італія-Австрія 2:1 (1:1).

Сенсаційна, бо перша перемога Італії над Австрією в 11-их з черги міждержавних змаганнях у копаного мяча між тими державами. Змагання ці розіграно в Міляно за часу Єврочи 22. II. при участи 47.000 видців. Суддя: швайцарець Руофф.

БУРЯ НА ЧОРНОМУ МОРІ.

З Букарешту повідомляють, що на Чорному Морі лютують від кількох днів бурі. Затонуло кілька кораблів. Є жертви в людях.

Англійський корабель „Уілфилд" натрапив на рафу біля турецьких побереж. Йому на поміч поплив англ. корабель „Тревіян", одначе підчас рятункової акції филі кинули ним на підводну рафу. 14 моряків корабля „Уілфилд" схопили филі, що залили чердак. Усі затонули. Потопаючим кораблям прийшов із помічю норвеський корабель „Заіна" та врятував решту залоги. На мілині осів німецький корабель „Церес", що віз збіже з України до Констанци. Кілька кораблів відплило рятувати „Церес". З ріжних пристаней Чорного Моря приходять вістки, що затонуло багато прибережних кораблів і вітрильників.

—o—

Чи допустимо до культурного скандалу?

На маргінесі одного заклику „Бояна".

В моїх руках 12. число (за грудень 1930) місячника для організації українських хорів „Боян", що виходить на галицькій провінції під редакцією о. С. Сапруна і проф. В. Сольчанника, а в ньому на першій сторінці такий поклик до читачів: „З отсим числом закінчується II. адмін. рік „Бояна". „Бояна" діставало 1-700 осіб і установ, одначе тільки 300 (триста) прислало післяплату за 1930 р. Багато в останніх місяцях почало звертати числа, які одержали, по році (прим. „Бесіда" в Яворові). 300 платників після не вистарчає на вдержання журналу. „Дрогобицький Боян", який фінансував видавництво, попав у великий дефіцит і відмовлюється дальше його фінансувати. Оскільки найдеться хтось, хто взяв би тягар видавництва на себе, „Боян" певно буде виходити, оскільки ні — треба числитися з його упадком".

Такі заклики наших журналів до читачів при кінці адміністраційного року у нас не новина. Здавен-давна наші видавництва боролися з трудношами і гинули часто по році-двох, а то й скорше, наслідком недостачі підтримки серед читаючої громади. І скільки-то нераз людської енергії, скільки праці й гарячих зусиль ішло намарне, бо широка публика ставилася байдуже до найкращих починів на видавничому полі! І тепер доля, яка нависла над „Бояном", погрожує й кільком іншим періодичним українським видавництвам, які не найшли якось відповідного зрозуміння і потрібної матеріальної підтримки у нашого загалу.

Коли мова про місячник „Боян", то справді дивно, що це видавництво по двох роках праці опинилося в такому скрутному становищі, що його дальше істнування поважно захитане. Адже ми чванимося при кожній нагоді (і слушно!), що ми нарід співаків, що наша пісня одна з кращих у світі. Маємо теж — славити Господа! — доволі незлих хорів по містах, маємо й багато добрих хорів по селах, а людей музикальних і великих мельоманів цілі сотні. І невжеж у тих обставинах можна допустити до того, щоби „Боян" (якого підзаголовок: „місячник для організації українських хорів") перестав виходити? Думаю, що до такого сорому українські співацькі круги не допустять.

Безперечно, видавництву „Бояна" має поважні недостачі. Хто перегляне кілька його зшитків, той догляне відразу його хиби й недомагання. Не маю тут на меті запускатися у критику „Бояна", скажу тільки, що редакція такого журналу повинна зясувати собі заздалегідь, для яких кругів видавництво в першу чергу призначене і відповідно до того приладнати редакційний матеріял. Розуміється, на провінції далеко тяжче наладнати апарат і стягнути відповідних людей до праці, як прим. у Львові, тому з цього приводу годі робити заміти редакційній колегії, а радше треба їй висловити признання за те, що не зважаючи на трудноші, зокрема на повну байдужість тих кругів, які перші повинні були відгукнутися на цей гарний почин, — вела його два роки й довела щасливо до наших днів.

П. Т. Подаємо до ласкавого відома, що на **„Насінних Торгах“**, які відбудуться дня 28. лютого до 2. березня ц. р., в Палаті Торгов.-Промисловій, вул. Академічна 17, будемо продавати

Шовкові матерії краєвого виробу.

Великий вибір дуже гарних, тревалих **і виїмково дешевих** зразків на вбрання і білля.

Для пань і панів! Для пань і панів!

1545 **Центральна Досвідна Станиця Шовківництва, Мілянувек к. Варшави.** 2—2

Тому замість критики, яка й так в теперішньому моменті „Боянові“ на ніщо не придасться, краще буде заапелювати до наших музичних кругів і до всіх тих, що спочувають ідеї музичного журналу та відчувають його потребу, аби вони зацікавилися нарешті його долею і не допустили до його упадку. Може виходити правильно і гарно розвиватися журнальчик наших нечисленних філателістів „Український Філателіст“ (виходить завдяки подивугідній енергії і хистові притягати передплатників з цілого світу одної людини, д-ра Івана Турина у Відні) — то хіба такий важний і потрібний орган, як „Боян“, не впаде! Це був би, навіть у наших невідрадних відносинах, справжній культурний скандал.

Думаю, що всі ті, які відчувають вагу такого органу, які здають собі справу з того, що без лучника-часопису не може бути мови не то про обєднання, а навіть про раціональну організацію українських хорів, відгукнуться на отсі мої рядки і поспішать з допомогою „Боянові“. В першу чергу повинні це зробити ті, які мають супроти „Бояна“ зобовязання і вирівняти їх. Наші-ж музичні верхи повинніб поважно застановитися над тим, чи не перебратиб їм того органу і вести його у кращому виді дальше.

Так чи інакше — „Боян“ не тільки не повинен припинити свого істнування, а навпаки: повинен ще розростися, плекаючи й поширюючи, як і досі, культ невмируущої української пісні

Ів. Німчук.

Герман Діяманд.

Про несподівану смерть д-ра Германа Діяманда ми вже коротко повідомили вчора. Однак годиться присвятити покійному ще кілька слів — настільки маркантною це була поява у політичному житті Галичини та Польщі протягом останніх 25-ти літ, поява дійсно небуденна.

Д-р Герман Діяманд родом жид, був одним з основників і головних підпор польської соціялдемократії. А проте він зумів зєднати собі справжні симпатії та глибоку пошану справді всіх без огляду на національність і партійну приналежність, хто лише мав нагоду стрінутися з ним у політичному житті чи то як приятель, противник чи лише як сторонній глядач. Цього чуда зміють доказувати лише одиниці, які відзначаються великою особистою культурою, високою всесторонньою освітою і глибоким фаховим знанням, знанням людей, полученим із тонким товариським тактом та справді виїмковою особистою і політичною чемністю. Ці прикмети взнав у собі Покійний і тому він був справжньою індивідуальністю, яка теж швидко звернула на себе увагу широкого світа та дозволила Покійному займати в його житті високі почести й грати довгі роки чільну ролю у польському і міжнародньому соціялістичному русі, у віденському парляменті та варшавському соймі. А проте, дивна річ, у розмовах з Покійним ви забували, що маєте перед собою жида, польського патріота й члена Екзекутиви Соціялістичного Інтернаціоналу, а знали лише, що маєте до діла з людиною надзвичайно широкого світогляду, яка надзвичайно багато бачила в своєму житті і знає — і прегарно зміє про все оповідати та приковувати до себе увагу слухача!

Герман Діяманд був одним із тих парляментаристів, яких щораз менше на світі. Він глядів на парлямент, як на установу, в якій концентруються ріжні ідеольогії і ріжні світогляди, в якій іде боротьба течій, та яка проте має високі позитивні вартости саме через взаємне пізнавання себе, переконування і творення вартостей, потрібних усім ,хто у парламенті засідає. І тому Діяманд, першорядний знавець господарських проблем, яким виявив себе вже в австрійському парляменті (війшов до нього вперше в 1907 р. зі Львова), політичний реаліст і їдкий іронізатор — був проте ідеалістом, який просто хворів, бачучи речі, з якими ніяк не могли погодитися його устійнені погляди про парлямент і парламентаризм. І тому останні роки польського сойму були для нього поважним ударом, що відбився наглядно і на його питомому темпераменті і на здоровлю. До останнього сойму він не вбійшов: для старого, правдивого парляментариста, справді нема там місця. І в його особі втратив польський сойм мабуть таки найчільнішу, найвартіснішу свою постать.

Помер Герман Діяманд, проживши 71 літ. Його смерть є правдивою трагедією для ППС, яка не має поміж молодшими своїми дітьми нікого, хто дорастав би Покійникові — бодай до половини його величини. Останні невдачі ППС мають безумовно свій корінь у факті, що Діяманд, ослаблений віком і нервами, дав собі вирвати керму з рук. Ми, українці, тратимо у Германі Діяманді політика в польському політичному демократичному таборі, який мав повне зрозуміння ваги української проблеми. А таких було і є страшенне мало — навіть серед польської демократії. *(ік.)*

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата“ Фотограф Лев Янушевич.**

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Книжки по знижених цінах** від 1—31. березня ц. р. Катальог у нинішному числі. 1558

— **Львівський Театр Союзу Українських Артистів** відіграє в неділю 1. березня ц. р. при участи своїх найкращих сил оперетку Колля **„Барон Кіммель“** в салі чит. „Просвіти“ на Личакові (вул. Крупярська). Початок: год. 7.30 веч. — Одночасно Управа Театру повідомляє українське громадянство Львова, що задля недостачі салі даватиме від найближчої неділі свої вистави в салі Акад. Дому при вул. Супінського.

— **Вечір пісні Дарії Бандрівської.** Заходом недавно зорганізованої концертової секції при Муз. Т-ві ім. М. Лисенка у Львові відбудеться дня 2. березня ц. р. концерт відомої нашої співачки Д. Бандрівської. В програму вечора входять пісні німецьких, італійських, російських та українських композиторів. Г. Вольф, М. Регер та Р. Штравс, яких твори почуємо, належать безперечно до найчільніших представників німецької музики, зокремаж і пісенної літератури. Італійську музику репрезентує О. Респігі, один з найвизначніших сучасних італійських композиторів, та поет і композитор в одній особі Ф. Сантоліквідо. Але найцінніщою точкою програми є цикль пісень з дитячого життя „Діточа комната“ М. Мусоргського. Згаданий твір геніяльного російського композитора займає зовсім виїмкове місце у всесвітній пісневій літературі. Пісні ті поривають непереможньою силою виразу і різкою характеристикою не тільки музично школеного слухача, але й пересічного ляїка. І те є саме найбільше характеристичною рисою музичної мови Мусоргського, що вона, не зважаючи на свою незвичайну на ті часи сміливість, діває на широкі маси та донині не стратила нічого із своєї актуальности. На закінчення програми відспіває Д. Бандрівська дві пісні М. Лисенка: „Розвійтеся з вітром“ та неспівану і мало відому у нас „Місяцю князю“, а крім того низку народніх пісень в гармонізації В. Барвінського, який виголосить перед концертом вступні уваги до програми. За виїмкою одної-двох пісень — усі виконуються у нас перший раз. Треба надіятися, що і з огляду на незвичайно гарну та цікаву програму і з огляду на особу співачки, яка вже нераз зложила докази непересічних вокальних прикмет та зокрема високої музичної інтеліґенції, сала Муз. Т-ва ім. Лисенка виповниться по береги публикою, тимбільше, що й дохід з того вечора призначений на добродійні цілі. Фортепяновий супровід, який у тому вечорі досягає часто рівнорядного із сольовою партією значіння, обняла д-р Лісса.

— **Михайло Голинський на сцені львівської опери.** Довідуємося, що наш співак Михайло Голинський виступить гостинно на сцені львівського міського театру дня 4. березня в опері „Аіда“ (співатиме партію Радамеса) і дня 7. березня ц. р. в опері „Тоска“ (співатиме партію Каваradоссі). Сподіємося, що українська громада, яка вже давно не мала нагоди чути співу М. Голинського, цим разом скорнстає з неї та своєю участю в обох операх підтримає морально нашого співака.

— **Протиалькогольний трьохденник у Львові.** Пригадуємо, що протиалькогольний трьохденник Т-ва „Відродження“ відбудеться у Львові в салі „Української Бесіди“ при вул. Рутовського ч. 22. в неділю, понеділок і вівторок (1., 2. і 3. березня 1931.) від год. 5. до 7.30 пополудні. Референтами лікарі та протиалькогольні і суспільні діячі. Вступ за добровільними датками на пресовий фонд „Відродження“. З огляду на актуальність протиалькогольного питання, особливо в сучасний момент матеріяльної кризи, побажано якнайчисленніша участь в тому трьохденнику. Зокрема повинна явитися на ньому молодь високих, середніх, фахових й торговельна, а дальше виховники молоді: учителі й священики і всі, що повинні стануги на протиалькогольному фронті в імя кращого майбутнього нації.

— **Пригадка купцям і промисловцям.** Дискусійні сходини купців і промисловців відбуваються кожної неділі в домівці Союзу Українських Купців, Підвалля 9, від год. 11—1. рано на біжучі теми. З огляду на важке положення торговлі і промислу кожний український купець і промисловець повинен обовязково що-неділі явитись у своєму т-ві і взяти участь у дискусійних сходинах.

— **Ревізії й арештування.** В Супранівці, пов. Скалат, поліція перевела ревізію в голови читальні „Просвіти“ Миколи Черкаса, в його синів Володимира, Степана і Ярослава та у Василя Лесюка й Івана Гайдая. Їх арештовано, а по кількох днях увязнення в Тернополі, їх усіх випустили на волю. Причини арештування й ревізії невідомі.

— **Нова поштова агенція.** З днем 18. лютого в Рипнім, пов. Долина, урухомлено поштову агенцію з усіми поштовими відділами. Рівночасно Рипне виділено з поштової округи доручень в Дубі.

— **Парцеляційний плян на 1932 р.,** затверджений Радою Міністрів з дня 13. лютого, охоплює в станиславівській земельній окрузі 6.000 гектарів землі. Досі з того розпарцельовано 276 гектарів, а лишається для парцеляції в Станиславівщині на 1932 рік 5.724 гектарів.

— **Скаженина.** В місяці січні ц. р. в станиславівськім воєвідстві було 5 випадків скаженини, а саме в повітах: Калуш, Рогатин, Станиславів, Городенка і Товмач. Чотирьох скажених собак вдалось вбити, один пропав без вісти.

— **Самовбивство через 15 долярів.** В Скалаті повісився робітник Іван Челін тому, що спроневірив 15 долярів на шкоду свого хлібодавця Нухима Качора, розтратив ці гроші і не мав можливости звернути їх.

ВІД 1. БЕРЕЗНЯ ц. р. ВИСТУПИ першорядних ЗАКОРДОННИХ і найліпших польських АРТИСТІВ **„LOUVRE“** **ВІД 1. БЕРЕЗНЯ ц. р.** **ЛЬВІВ, вулиця 3-го Мая ч. 12.**

— **Самовбивство дезертира.** У Виленщині в селі Несвіжі арештовано трьох дезертирів. Один з них, Вацлав Станисевич, опинившись у вязниці, зі страху перед карою, підрізав собі відламками шкла горло і помер в лічниці.

— **Брат на брата.** Людвик Микульський, 20-літній парубок з Баворівщини, в Копичинцях, посперечавшись з братом Казимиром, вдарив його так сильно палицею по голові, що Казимир другого дня помер. Вбивника арештовано.

— **Втопилось 180 осіб.** На островах Фіджі шаліла страшна буря, яка зруйнувала залізничі шляхи, перевернула морську ліхтарню і спричинила смерть 180 осіб, які затонули підчас риболовлі.

— **Пані сотникова вбила суперницю.** Станислава Лесневська, жінка сотника в Познані застрілила 24-літню Аліну Чижевську, потім сама зголосилась з револьвером на поліції, щоби її арештувати. Причиною вбивства була заздрість: сотник Лесневський зраджував жінку і любив Чижевську.

— **Кінець сензаційного процесу в Парижі.** Вечором дня 25. ц. м. закінчився у Версалі процес проти п-і Овен, яка пострілила жінку свого любовника, д-ра Гасто. Розправа виявила, що д-р Гасто мав з нею любовний звязок поза плечима своєї жінки і навіть приймав від п-і Овен грошеві дарунки, а коли п-і Овен зажадала, щоб він покинув жінку, й повінчався з нею, д-р Гасто почав відворот і пробував позбутись любовниці. Це стало причиною нещастя. Суд засудив паню Овен на 5 літ вязниці. Підсудну Овен боронив адвокат Торрес, той самий, що боронив убивника головного отамана Петлюри, Шварцбарда.

— **Вбивниця Гофера збожеволіла.** З початком січня ц. р. преса писала про смерть швайцарського письменника Куна Гофера, якого в Сант Моріці застрілила англійка Больтер. Вона, перебуваючи у вязниці, попала в крайній нервовий розстрій і її відвезено до дому божевільних.

— **Жертва моди.** Відомий американський фільмовий артист Люіс Вольгайм останніми часами дуже потовстів і хотів конечно схуднути, щоби мати модну лінію. Не була це тільки дешева погоня за молодю, бо йому треба було

ВІД СУБОТИ ДНЯ 28. ЛЮТОГО Ц. Р.

Управу кімнат до снідань і реставрацію фірми „Zakopane" А. Мор і Й. Стахович, Львів, Академічна 24. обіймає довголітній співробітник реставрацій готелів Imperial і Georgea п. Іван Гінтер (Günther). З цим днем вводиться у „Zakopan-ім" чимало новоетей. Перш за все ціни всіх перекусок, страв, обідів (меню) та напитки будуть значно знижені. — Актуальною новістю буде введення спеціяльности дня (щодня відмінні страви). Найкраще окоцімське і пільзненське пиво знаменитої температури. Льокаль буде відчинений до години 12-тої в ночі.

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРГАНІВ ТА КАШЛЮ
ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ
Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями
Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 748 21—23

схуднути і для виконання ролі молодих амантів. Вольгайм почав курацію, змінив дієту, але нагла зміна в дієті та ріжні медикаменти спричинили запалення сліпої кишки, яку треба було оперувати. Організм артиста не витримав цієї операції і Вольгайм помер. Львів знав цього артиста з фільмів „Суперники", „Буря" (роля Бульбі) та „Пісня стихій". Вольгайм грав також важну ролю у фільмі „На заході без змін".

— **Безконфесійні у Відні.** На конференції австрійських вільнодумців стверджено, що в 1930 році у Відні виступило з церков майже 10.000 осіб і що у Відні взагалі живе 110.000 безконфесійних мешканців. У віденських школах вчиться біля 10.000 дітей, які не належать до жадної релігійної організації.

— **Економічно-Освітній Гурток при „Торговельнику"** подає до загального відома, що в неділю 1. березня ц. р. відбудеться в авлі Академічного Дому при вул. Супінського 21. реферат інж. Тихоліза на тему: **„Наукова організація праці і раціоналізація як новий етап в промисловому та економічному житті".** Початок в год. 10. рано.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ. **(Загальні Збори кружка „Р. Ш." — Підготовний курс до вступного іспиту до гімназії).** В неділю, 25. січня 1931, відбулися Загальні Збори кружка „Рідної Школи" в Бережанах. Присутніх було 50 членів. Старшині уділено абсолюторію. На 1931 рік вибрано Старшину в тому самому складі (голова — д-р Володимир Бемко, секретар — дир. Петро Будз). Кружок отримує 4-кл. школу з пятьма відділами. Учнів (хлопців і дівчат) є 140. — Як кожного року, так і в цьому році управа школи вестиме, починаючи від 15. березня 1931, приготовний курс до вступних іспитів до першої кляси коедукаційної гімназії. Тому, що вступні іспити відбуваються лекційною системою, курс розложено на довший час, щоб дітвора була як слід підготована. На цю обставину звертаємо увагу інтересованих батьків. Ближчі пояснення дає Управа „Рідної Школи" в Бережанах (Міцкевича 3). Замісцеві учні-курсанти мають запевнене приміщення й опіку. — **Управа „Рідної Школи" в Бережанах.**

ПАВЛОКОМА, пов. БЕРЕЗІВ. (Жандармська самоволя). Від якогось часу державна поліція з Селиськ переслідує членів тутешньої читальні „Просвіти". І так дня 17. II. ц. р. зібралися члени у винайнятій домівці читальні та спокійно забавлялись. Одначе це не подобалось комендантові постеруну з Селиськ і він спокійних членів розігнав. Знов дня 19. II. ц. р. повновно зійшлися члени, але й цим разом постерунковий з Селиськ Конечни членів розігнав, а секр. читальні Ів. Карпі заложив на руки кайданки і неначе якого злочинця провадив селом. Коли сестра секретаря Софія Карпа, 16-літня дівчина, побачила брата скованого, не знаючи, що постерунковий буде з ним робити, хотіла разом з ним іти, постерунковий пхнув її баґнетом у плечі, а її брата Івана Карпу запровадив до одного місцевого господаря, звідки його випустив. Ранену дівчину оглянув і заосмотрив д-р Маркевич, лікар у Динові. Дня 21. II. ц. р., як звичайно, так і в цей день, зачали сходитися члени читальні на звичайні сходини, однак довідалися, що командант заборонив усякі сходини членів. Просимо наших послів узяти нас в оборону перед жандармсьою самоволею. **Селяни.**

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

„Неділя" (ч. 8) повідомляє, що в селі Підгородищу, пов. Бібрка, помер 64-літній свідомий селянин **Антін Сновидович,** чергова жертва минулоосінніх подій.

В попереднього числі „Неділі" читаємо, що в с. Руда, теж бобрецького повіту, помер селянин **Михайло Горин,** ще одна жертва минулої осени.

Нам пишуть: В середу 18. ц. м. помер у селі Тязів, станиславівського повіту, як жертва минулорічних осінніх подій відомий зі своєї національної праці в цілій околиці війт **Михайло Литвинець** у 35-ім році життя, член і виділовий всіх місцевих культурно-освітніх товариств. Покійник був свідомим і діяльним українцем, людиною незвичайно характерною; хоч віком ще молодий, зумів зєднати собі симпатію й довіря села. Успішно боровся з хруніядою та ріжними суспільськими напастями, через що став для декого сіллю в оці. Дня 17. жовтня м. р. переїздив експедиційний відділ уланів через Тязів і тоді один офіцер з кількома вояками звернули в село, просто до хати Михайла Литвинця. По основній безуспішній ревізії поїхали за ним у поле, де він, нічого не прочуваючи, орав. На привитання вибили його, куди попало та пігнали бігом наперед коней, раз-упаз бючи по дорозі, аж до сусіднього села Ямниця, у віддалі 4 км., де вже експедиція надобре розгостилася. В дорозі Литвинець упав на землю, дізнаючи перший раз у житті серцевого удару. Тоді забрали його улани на оказійну фіру, відвезли до Ямниці та залишили. Від того дня почав він занепадати на серце, аж врешті смерть забрала цього вірного сина народу, що серед нього й виключно для нього працював безкорисно і жертвенно, маючи перед собою одну велику девізу: удержання і провід села в чисто національних рамах. Місцеве й околичне громадянство звеличало похоронні обряди в супроводі трьох околичних священиків просто небувалою участю, а словом дійсного жалю попрощали Покійника місцевий парох о. Посацький і завідатель Єзуполя о. Глібовицький. — В. Й. П.!

Ольга з Гукевичів Качмарева, жінка о. Івана, пароха в Злоцькім, новосандецького повіту, померла дня 13. лютого ц. р.

З покійною зійшла в могилу не тільки вірна подруга й помічниця свого чоловіка, але і велика громадянка. Була це жінка справді релігійна, правого характеру і високо-інтелігентна Ще до війни звиділа Київ, Канів, Одесу, Москву, Нижний Новгород, Австрію Горішню і Долішню, Боснію, Будапешт і ін. Передплатниця Наук Літерат. Вістника від його основання і інших українських журналів. Власниця гарної бібліотеки. Все своє життя, поза своїми становими обовязками, присвятила свому народові. Будучи вчителькою в Квасинині, добромильського пов., основує і веде кооперативу, касу і читальню основує драматичний гурток, дає діточі вистави; як дружина о. Івана веде в Милику (Лемківщина) через кілька літ курс для неграмотних і приватну позичальню книжок для старших і шкільних дітей. Все майже населення мушинської округи, а й з поза кордону чехословацького, знали Її як свою щиру дорадницю у всяких недугах і злиднях. Про Її любов до свого народу свідчить і те, що весь свій маєток (реальність у Микуличині) поручила свому чоловікові о. Іванові передати на цілі „Рідної Школи", хоч ненадійна і нагла смерть не дозволила Їй зробити формального завіщання. Та остання воля Великої Покійниці повинна бути сповнена. У зносинах з чужими не послугувалась іншою мовою як українською, кличем Її було все „свій до свого". Загально люблена і поважана, доказом чого величаві похорони при участи майже всього деканального духовенства, інтелігенції і великої сили народу місцевого та із сусідних сіл. Вічна Тобі память, а Лемківська земля нехай буде Тобі легкою!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 26. і 27. лютого 1931 р.: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·60 зол. Тенденція на масло і яйця удержана.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 28. лютого, година 3·30 попол. „Попелюшка"; година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Неділя, 1. березня, година 3·30 попол. „Пташник в Тиролю"; година 7·30 веч. „Лялька".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 28. лютого, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Неділя, 1. березня, година 3·30 попол. „Людина з текою" (ціни знижені); година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим". музична комедія.

Малий Міський Театр:

Субота, 28. лютого, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Неділя, 1. березня, година 3·30 попол. „Пригоди Ч. А. Пліна"; година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Дівча з Монпарнасу". Гокейові змагання в Криниці.

КАСІНО: Звукова фільма „Веселий Мадрид" (Рамон Новаро).

КОЛЬОСЕЙ „Бригада смерти" (Гарі Піль). „Герої ночі".

ЛЕВ: „У маленькій кавярні" (Жан Кятлен, Маріон Герт)

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Відлічна пісня" (Мейрі Гльорі).

ОАЗА: „Душі в неволі" (Сольський, Батицька).

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Вяста Буріян).

ПАН: „Заборонений овоч". „Рудоволоса" (Кляра Бов).

ПАСАЖ: „Пригода одної ночі" (Том Мікс) і звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича".

ФАТАМОРГАНА: „Поцілуй" (Ґрета Гарбо).

ХИМЕРА: „Венера в сімох відслонах".

СТИЛЕВЕ: „Мандарин Ву" (Льон Чавей, Анна Мей Вонг) „Герої вогню".

УТІХА: „Герой кровавої арени". — „Княжна та ковбой" (Бюк Джонс).

Програма радіо.

Субота 28. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Хор. **Берлін** (419) 16·30 Радіоорхестра. **Стокгольм** (435,4) 20·15 Хор. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 12·30 Радіоорхеста. **Відень** (516·3) 12·00 Капеля Вапека. **Будапешт** (550,5) 17·35 Циганська музика. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Музика.

Неділя 1. III. 1931.

Варшава (1411,7) 9·20 Богослужения з Вильна. **Гельсінгфорс** (221,4) 11·00 Концерт. **Берлін** (419) 13·00 Радіоорхестра. **Стокгольм** (435,4) 15·00 Конперт. **Рим** (441,2) 13·00 Радіоквінтет. **Прага** (486,2) 19·30 „Гарна Олена" Офенбаха. **Відень** (516·3) 19·40 Твори Шуберта. **Будапешт** (550,5) 17·15 Конперт. **Харків** (937,5) 16·00 Конперт для дітей. **Ленінград** (1000) 16·30 Конперт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Укр. Театр" у Львові Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Копичинці:
28. II. „Ревія".
1. III. „Гетьман Дорошенко".
2. III. „Жінка, що вбила".
3. III. „Панна".
Борщів:
4. III. „Меді".
5. III. „Гарна Олена".
6. III. „Жінка, що вбила".
7. III. **„Життя Парижа".**
8. III. „Гетьман Дорошенко".

Театр виставить, як прем'єру відому оперетку Оффенбаха „Життя Парижа" вперше дня 7. III. Мистецьке виконання та артистичні еволюції запевнюють оперетці, що повинться вперше на українській сцені — повний успіх. 1445

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Радехів:
28. II. „Плач Ізраіля".
1. III. „Запорожець за Дунаєм".
Стоянів:
2. III. „Наталка Полтавка".
3. III. „Я хочу мужа".
4. III. „Плач Ізраіля".

Відчит д-ра О. Саламанчука на тему: **„З кухонних містерій. Для мам і їх немовлят.** (Спосіб новітнього відживлювання немовлят) відбудеться заходом Порадні Матерей і Тов. „Бесіда" в салі „Української Бесіди" вул. Рутовського ч. 22 дня 3. III. в год. 6 вечором. Вступ за добровільними датками.

Музичне Т-во ім. Миколи Лисенка улаштовує в понеділок 2. березня 1931 р. в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка, вул. Шашкевича 5. **концерт п. Одарки Бандрівської. Початок в год. 8·15 вечором.** 1344 2—3

Реколекції для вірних усіх станів у парох. церкві св. О. Николая у Львові відбуваються в днях від 1—8 марта 1931 р. Б.: Порядок: Неділя 1 св. Посту дня 1 марта 1931 р. Б.: Година 4 попол. Вечірня постна. Год. 5 попол. Наука, благальна пісня, Благословення Найсв. Тайнами, Претерпівий і підування св. Мощей. — **Від дня 2—7 марта 1931 р. Б., себто в понеділок, второк, середу, четвер, пятницю і суботу:** Година 7 рано співана Служба Божа. Година 6 вечір Вечірня або Акафист Страстям Хр. Година 7 вечір Проповідь реколекційна, благальна пісня Благосл. Найсв. Тайнами, Претерпівий за нас страсти і підування св. Мощей. **Субота 7 марта Слухання св. Сповіди від 4 попол. до 10 вечора і Неділя 8 марта від 6 рано до 1 пополудне. Неділя 2 св. Вел. Посту дня 8 марта 1931 р. Б.:** Година 6 рано Утреня велика, година 6, 7, 8, і 9 рано читані св. Служби Божі, година 10 торжественна співана Служба Божа св. Василія Вел., остання реколекційна наука, загальне св. Причастіе вірних, Благословення Найсв. Тайнами і закінчення Реколекцій. По св. Літургії відбудеться торжественне посвячення Нової Ікони Невпинної Помочи Божої Матери і нового фелона, жертв парохіян для церкви св. О. Николая у Львові. — Свящ. **Василій Ломчина,** настоятель парохії.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ, світової слави, прецизійні, Omega, Zenith, Longines, — модну БІЖУТЕРІЮ, пречарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах Домбровські і Розважевські — Львів, Академічна 2. 1547 5-?

ДІМ 3 покої і кухня, стайня, фронтовий город, на проприсові піли або подочне господарство до винайму або продажі в дільниці Львова — Клепарів. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Клепарів". 1529 2—2

ОСОБА середніх літ шукає місця заряду домоч. розуміється дуже добре на кухні — найрадше в семітського пана або на парохії. — Адміністрація „Діла" „Симпатична". 1540 2—2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на ряти від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

ФОРТЕПІЯН короткий, — напишна плита, оказія за 1.800 зол. продам. Також куплю фортепіян або піяніно, плачу повну вартість. Транспорт з провінції оплачую. Skleniarski Коперника 26. 1549 2—3

ХТО ПОМОЖЕ двом лікарям довічнити постріфікацію? Позичку зобовязуємося звернути до року. — Др. Ш. і Л. Варшава. — Кошикова ч. 28 м. 20. 1543 2—2

ДВОФРОНТОВУ будівельну парцелю при вул. Потоцького і Ісаковича, продає Товариство Агроном. Техн. ім Ів. Левинського „Праця" у Львові. — Інформації дає Вп. інж. П. Дурбак. Львів, вул. Чарнецького ч. 26. 1537 3-4

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. ліпар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова неміч) та лікарської косметики ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11. Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.
1478 5—?

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд

Д. сев. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5. в неділі від 9—1. Львів, Ясника 1, рір Підсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1032 Лічення жиляків. 53—?

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телеф. 63—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вимає зуби. Скріпляє розхитані зуби, штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білим золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. Т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1526 4—10

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішніх недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новонароджів. — дітей 1512 і дозрілих. 5—?

СТУДЕНТАМ винайму повій вул. Грунвальдська 4/II. на ліво.

ПРИЙМУ пивночку на станцію. Пашкевичева, Виспянського ч. 11.

ЗА числом 104, Потоцького, вул Б. Хоробрего 4. нешкання до винайму від 15 березня н. р., 4 кімнати з комфортом, у властительки, місячний чинш. 1567

ПАННА, добра кравчиня, пошукує праці по приватних домах. Зголошення у П. Білецької вулиця Бена ч. 12 а.

КОСІВ, Пансіон п. Евгенії Лукашевської поручає — від 1. березня сонячні кімнати з першорядним удержанням. Ціни знижені. 1555 1-4

5 УАР УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ
Львів, Валова ч. 23. І. п. Телефон 6-36,
— переводить пляново — всі роди реклями. 1479 5—9

ВІДЕНСЬКІ ТОРГИ

8—14 березень 1931 р. (Ротунда до 15. березня).

СПЕЦІЯЛЬНІ ІМПРЕЗИ:

Вистава мебліїв. (Вистава реклями). Сальон футер.
Вистава старовини і предметів мистецтва.
Вистава „Новітня організація підприємства",

МІЖНАРОДНЯ ВИСТАВА САМОХОДІВ І МОТОЦИКЛІВ.

Залізні і опатентовані меблі. (Вистава харчів і делікатесів). Будівельна вистава та будови доріг. Технічні новости та винаходи. — Покази зразків сільського та лісного господарства.

АВСТРІЙСЬКА ЛОВЕЦЬКА ВИСТАВА.

Машини і рільниче приладдя.

Віддова віза майна. Виказка Віденських Торгів і загранічний паспорт дають право перейти австрійський кордон. Транзитова віза чехословацька майна. Значні знижки переїзду польськими, німецькими, чехословацькими і австрійськими задніпровськими та летунсьвими лініями. Всілякі інформації та виказки Торгів (по 8— золотих) через:

WIENER MESSE — A. G. WIEN VII

Підчас весняних Липських Торгів у Бюрі Інформацій у Липську, Австрійський Павільон (Oesterr. Messhaus) та в почесних відпоручників:

Львів: Австрійський Консулят, вул. Сикстуська ч. 35.
„ Комерційна Рада Оскар Фабіян, вул. Легіонів 5.
„ Польське Бюро Подорожі „Orbis" Сп. з обм. відп. Ягайловська 20—22
„ Польське Бюро Под. „Orbis" Сп. з о. в. Шпитальна 1.
„ Польс. Бюро Под. „Orbis" Сп. з о. в. пл Марійська 8.
„ Сп. Акц. для Міжнароднього Транспорту Шенкер і С-ка, пл. Марійська 9.
„ Comp. Internationale des Wagons-Lits, пл. Галицька 15.

1466 3—3

ЖУРНАЛИ ВЗОРИ КРОЇ МАНЕКІНИ Р. ЛЯНДАВ

ЛЬВІВ, вул. Чарнецького ч. 3.
1552 1—2

14 БІЛИХ ДНІВ

першорядн. краєв. фабрик уряджує

Галицький Магазин Новостей

незвичайна знижка цін

Пороховники . .	0·50 зол.
Серветки . . .	0·70 „
Оксфорди . . .	0·90 „
3 хусточки . . .	1·50 „
Полотна мтр. . .	1·35 „
Зефіри і хемізети	1·40 „
Дяма на підшт. .	1·40 „
Попеліна зефір .	2·20 „
Дамаст на обрус	4·00 „
Простирала відмір.	4·75 „
Ручники кухон. .	1·00 „
Пол. на підшивки	4·— „
Обруси і папи .	5·00 „
Ручники купел. .	1·80 „
Перкалина зефір,	1·90 „
Всячки	2·20 „

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.

Галицький Магазин Новостей
1456 Галицька 15. 9—?

Ширіть наш часопис!

ЩЕ НЕ ЗАПІЗНО — Щоби ратувати своє здоровля!

Тисячі недужих відзискало утрачене здоровля — пючи відомі зі своїх успіхів

ЛІКУВАЛЬНІ ЗЕЛА, Доктора Станислава БРЕЄРА
(затверджені Міністерством Здоровля).

Ч. 1. Успішні в грудних недугах,
Ч. 2. в ревматичних, артретичних недугах (на переміну матерії),
Ч. 3. в недугах шлунка і кишок,
Ч. 4. в нервових недугах,
Ч. 5. в блідниці,
Ч. 7. в нирковых недугах. Крім згаданих вище мішанок, також у недугах серця, цукрици, — та за велико товщини.

Оригінальні коробки можна дістати в усіх аптиках — і в аптичних складах, або вислає також:

WYTWÓRNIA „POLHERBA" S-ka z O.O.
KRAKÓW, PODGÓRZE. 1554 1—6 **SKRYTKA 481.**

НЕМІЧ РІШУЧО ЛІКУЄ

знаменитий апарат

„VIRILITY"

який найбільші спеціялісти-лікарі — між ними славний сексуольог

Проф. Д-р Краффт-Ебінг

признали за найідеальніший та найуспішніший. Вживаючи апарату **„Virility"** (без шкоди для здоровля) — набираєте охоту до життя, — апатія зовсім щезає.

Брошурку висилаємо за попереднім надісланням 1·— зол. у марках. — Генер. Представн. на Польщу: Висилковий дім „ОКО", Львів. В 1. почт. скрит. 248. Вистерігайтеся шкідливих наслідувань. — Численні признання і подяки в брошурі.

1522 2—3

Присилайте передплату!

Церковні цвіти

поручає на свята

Стефанія Погорецька

в Стрию вул. Шашкевича ч. 6.

„Китиці до свічок" є в трьох цінах: менші 4 зол. пара — середні 6·50 зол. пара і великі гарні 8 зол. за пару. — „Китиці поставні", — менші 25 зол. пара, — середні гарні (65 цм. високі) 35 зол. пара — і великі 50 зол. пара. — Гірлянди (вінці) вужча 6 зол., а широка 8 зол. за метр. — Цвіти виробляються тривкі 1536 та естетично уложені. 1—2

КИТАЙСЬКИЙ ЛІКАР-ГОМЕОПАТ

Михайло Костів

(абсольвент кит. унів. б. лікар кит. офіперської школи) — лічить усі недуги гомеопатичними і природничими (китайськими) засобами.

Спеціяльність: туберкульоза (сухоти), **хороби жіночі, переміни матерії, нервові та полові,** — Позаміщеві можуть одержати пораду і ліки почтою. При зголошенні слід докладно описати свої недомагання, вік, стан сімейний, чи хорував раніше і на які хороби, і чи в даний час лікувався і як довго. До письма додучити 2 зол. знач. почт. як звороти кошти листування. Звертатися:

Chiński lekarz-homeopata M. Kostiv
1559 **Król. Huta, ul. Wolności 6. II p.** 1—5

НАСІННЯ

ярини, квітові і господарчі з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, які мають найвищу силу кільчення — поручає:

ЕДМУНД РІДЛЬ

Склад насіння.

Львів, Рутовського ч. 3.

Подрібні цінники висилаю на бажання.
1509 4—5

Нововідкрите

Фризієрське заведення муж. дам.

НАДЛЯ

вул. ТРИБУНАЛЬСЬКА ч. 10.
поручається П. Т. Гостям.

ФУТРА подешевіли,

тому заповнявте їх тепер, бо після вістоп з Липська небарем подорожіють. Всякі весняні роботи. етоле, боа, запінятка виконує солідно робітня футер

Ю. Глушевського Коперника 16 II. пов.

ЖІНКО!!

МУЖ ТВІЙ ТЕРПИТЬ! — РЕВМАЇТЗМ БОЛІ ХРЕБТА, ГОСТЕЦЬ ПОЗБАВЛЯЮТЬ ЙОГО СИЛ!

СВІТОВОЇ СЛАВИ ЛІК. УЖЕ ПО 1—2 КРАТНІМ УЖИТТЮ ВИЛІЧИТЬ БІЛЬ.

Ратуй мужа!

Жадати в аптиках і дрог., а де нема, просто висилає фабрика: Е. МАТУЛІ, 1550 Кравів, вул. Гельцлів 17. 1—?

Найвибагливіші одяги для мущин

після найновіших зразків весняного сезону

КОЛПАКИ, РЕВЕРЕНДИ, ПАПІСТИКИ, та ПЛЯШІ для Всеч. Духовенства

виконує солідно і дешево з власних матеріялів відомий абсольвент академії крою — в Штуттгарті і Липську

СТЕЦЬ МИХАИЛО Львів, Зелена 31.

Замовлення з провінції полагоджую в означ. речинці.

1477 3—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 47 (12.703). Львів, вівторок 3. березня 1931. Poczтowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. ощадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-25.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Кривду робите своїм дітям,
коли для запевнення їхньої будучности не складаєте своїх ощадностей в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

При загальній **знижці цін,** поручаємо дальше на догідні сплати всілякі жіночі та мужеські матеріяли.
Люблін і Фольк
1571 1—3 **вул. Собіського ч. 8.**

За поширення української книжки.

Львів, 28. лютого 1931.

З недільним числом „Діла" дістали наші читачі спис книжок по дешевих цінах, що їх продають у місяці березні всі поважніші українські книгарні. Тимсамим започатковано у нас „місяць дешевої книжки" на цей рік, що, як відомо, припадає в березні кожного року.

Перший дешевий місяць української книжки уладила у нас книгарня Шевченка в 1925 р., що поставила собі за мету кинути на книжковий ринок якнайбільше добрих українських книжок по зниженій ціні. В тому році тільки одна книгарня Шевченка у Львові продавала книжки по дешевих цінах, а кількість тих книжок не переходила 50-ти назв.

Щасливий початок був зроблений і після того вже що-року приступали до уладжування місяця дешевої книжки також інші наші книгарні та видавництва, продаючи якусь частину своїх видань у місяці березні по знижених цінах. В цьому році уладжують цей місяць у нас усі книгарні та видавництва разом. Знижка, признана покупцям поданих у списі книжок, хитається між 20—50 % в порівнянні до ціни звичайної, яка обовязує протягом цілого року. Це без сумніву знижка поважна, з якої повинні скористати наші громадяни масово.

Для нікого, хто хоч трохи орієнтується в наших видавничо-книгарських відносинах, не є тайною, що на цьому полі тепер у нас великий застій. Загальна скрута, що тяжить над цілим нашим життям, не могла не відбитися відємно й на праці українських книгарень та видавництв, яким, як це зрештою добре відомо всім, не повелося ніколи рожево. Нині наші видавництва тільки виїмково важаться випускати у світ більшу книжку, бо не мають ніякої певности, чи вона „піде". Зрештою, як нас інформують, нашим книгарням і видавництвам винні люди за книжки стільки, що якби звернули в цьому місяці тільки половину своїх довгів, то видавничий рух пішов би у нас цілою силою пари!

Українське друковане слово промощує собі шлях до читача, на жаль, тільки з трудом і поволи — не так, як у інших, щасливіших і більше освічених народів. Наш пересічний громадянин не відчуває ще потребою своєї душі мати свою власну книгозбірню, а в ній хочби тільки самі кращі, вибрані твори українських письменників, чи твори по своїй спеціяльности або уподобанню, як це є прим. на заході. У нас — треба це з болем ствердити! — читають взагалі мало, страшенне мало, і книжка чи часопис далеко не зазнають такої пошани, як у культурних народів. Ось офіціяльна польська статистика подає, що з 6 мільйонів томів, які находилися в прилюдних бібліотеках Польщі з кінцем 1929-ого року, на польську мову припадало 4,800.000 томів, на жидівську і гебрайську — ок. 800.000 томів, а на українську — малощо понад 1/4 мільйона томів! Словом: українське друковане слово не то не стало ще у нас настільки необхідним кормом для душі, як хліб і вода для тіла, але під цим оглядом нам ще дуже далеко хочби до наших сусідів.

Аби поширити хоч дещо українську книжку в масах, аби влекшити її закупно всім тим, що тужать за доброю книжкою, що люблять її читати, — наші найповажніші фірми: книгарня Шевченка, книгарня „Просвіти", книгарня „Рідної Школи", українська книгарня й антикварня Громницького, видавництво „Червона Калина", видавництво „Ока" в Коломиї й інші приступили в цьому році спільно до влаштування місяця дешевої української книжки і видали з цією метою відповідний каталіг, що його наші читачі мають уже в руках. Таким чином згадані книгарні й видавництва пішли назустріч якнайширшим кругам читаючої публики, яка дістає добру нагоду доповнити свої бібліотеки за невеликі гроші.

Окрему увагу слід звернути на цьогорічний місяць дешевої української книжки управам наших читалень і тих установ, що мають книгозбірні для своїх членів. Коли зважити, що в списі дешевих книжок подано понад 600 назв, то хіба ніхто не скаже, що не має з чого вибирати! До того в списі поміщена не лише белетристика, як це було попередніми роками, але також книжки і публікації з таких ділянок, як право, суспільні науки, публіцистика, природничі науки, сільське господарство і т. д. З того бачимо, що наші читальні мають змогу в місяці березні доповнити дешевим коштом свої бібліотеки, які недавно так сильно потерпіли, не тільки новинами з красної літератури, але й книжками з найріжнороднішних ділянок знання. Нехай-же використають цю нагоду управи читальняних (і інших) бібліотек, нехай переглянуть свої каталіги та скомплетують свої книгозбори, чим стануть у пригоді також нашим видавництвам, які в міру розпродування своїх видань зможуть віддати до друку ріжні цікаві новини, що залежуються у них в рукописах.

При кінці ще кілька слів до наших учителів і до всіх тих, що опікуються чи ведуть бібліотеки для молоді. І на молодь не забули наші книгарні в місяці книжки та зладили спеціяльні бібліотеки для дітей і молоді, продаючи прим. комплет з 30 гарних книжок уже за 10 зол., тоді, коли за ті самі книжки треба заплатити в кожному іншому місяці понад 20 зол. В часах, коли наша молодь дістає в школі чимраз рідше книжку в рідній мові до своїх рук, коли польська книжка заливає наші шкільні бібліотеки (і не тільки шкільні!), є нашим обовязком дати українській дитині рідну книжку в руки і так навчити її не тільки цінити, але й любити українське друковане слово. Прегарну нагоду до того дає проголошений саме місяць дешевої української книжки.

І. Н.

Радянське збіжа.

Приспішена колективізація засівних піль в Рад. Союзі для експортових цілей: небезпека дальшої знижки цін на хліборобські продукти в Европі.

Хліборобські держави в Европі стурбовані ще надвишками збіжевих запасів, які залишилися з попереднього року та яких нема де збути. Ці турботи були головною темою недавньої панєвропейської аґрарної конференції у Парижі, на яких радили про всі можливости збуту минулорічних збіжевих решток, які лежать по европейських маґазинах. Колиж однак минулорічна надпродукція збіжа все ще є нерозвязаною проблемою і тяжить на світовому господарському житті, то тим більше хліборобський світ хвилює перспектива шалених труднощів збуту збіжевої надпродукції найближчих жнив. Найповажнішим і найбільш загрозливим моментом являється тут сільсько-господарська продукція Радянського Союзу, ведена виключно й одиноко під кутом експортової політики.

Вже осіння засівна кампанія в Рад. Союзі довела до засіву небувалих за більшовицьких часів просторів — 40 мільонів гектарів рілі. Величезну більшість засіву творить пшениця, яка найбільше годиться для експорту й яка теж майже в цілості призначена на експорт: адже мешканці Рад. Союзу не бачать пшеничного хліба! Колиж всетаки осінні засіви в Рад. Союзі не дуже хвилюють европейських хліборобів, то хіба тому, що на тих 40 міл. гектарів лише яких 12 міл. гект. належить до колективних господарств, а решта до індивідуальних, від яких — як учить досвід — надзвичайно важко навіть більшовикам витиснути лишки збіжа.

Зате з уваги на весняні засіви більшовики приготовляють шалену колективізаційну кампанію, яка має обхопити найважніші й найплодовитші райони Рад. Союзу, беручи, очевидно, „під увагу" всі труднощі, які показалися при дотеперішніх подібних спробах. Яких метод буде вживати рад. влада для переборення тих труднощів і чи знову не розпалиться по селах терор у звязку зі спротивом селян, — це окрема справа. Фактом є, що весняна програма, затверджена верхівкою компартії 21. січня ц. р., передбачує колективізацію щонайменше 50 відс. усіх сільських господарств супроти 25 відс. з минулого року. Таким робом мають бути сколективізовані степи України, північний Кавказ та простори над долішньою і горішньою Волгою. Решта збіжевих і бурякових піль має бути сколективізована на половину, а господарські не саморентовні поля — на одну четвертину. Ця весняна засівна програма передбачує 143 міл. гектарів рілі під управу. Капітал, який мається інвестувати у сколективізовані сектори, рахує — 1745 мільонів рублів для „колхозів" і 2055 міл. рублів для „совхозів", себто близько 4 міліярди.

На основі цього пляну Сталін заповів 4. лютого ц. р., що Радсоюз зробить цього року великий крок вперед на шляху до перетворення себе у могутню „хліборобську державу модерного типу". Це перетворення іде коштом штучного й насильного обниження житевої стопи понад 160 мільонів людей, видаючи на експорт те, що відібрано їм зі щоденного вжитку.

Очевидно, що не можна на цілих 100 відс. брати поважно оптимістичних заповідей більшовицьких реалізаторів теоретичного колективізаційного й засівного пляну, тому, що при його реалізації вийдуть напевне на верх величезні організаційні недостачі та всі погані сторінки „казьонного" комуністичного управління колективних і державних господарств, недостача машин, упадок видайности праці робучих рук і т. д. і т. д. А всеж: коли минулорічна спроба більшовицького збіжевого демпінгу викликала поважну депресію на збіжевому европейському ринку, то тим більше така поновлена спроба після нових жнив у багато більшому масштабі— мусить відбитися надзвичайно болюче на хліборобських можливостях тих країн, які не розпоряджають ані робочою силою радянського ерінака, ані всіми іншими засобами більшовицького режиму, що коштом власних громадян кидає базовні масовий товар.

—o—

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 26. lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 39. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 21 lutego 1930 r. do Syg. VI. l. Pr. 94/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 26. lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 25. lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Dilo" Nr. 39 z daty Lwów dnia 21 lutego 1931 r. zawierającego: w artykule pt. „Jak urjaduwaw p. Pytlakowskyj" w całości znamiona występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaję się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu fałszywemi twierdzeniami i przekręceniami faktów poniżyć w powadze zarządzenia urzędowe kuratora szkolnego okręgu lwowskiego co odpowiada znamionom występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

На господарські теми.

З голосів української господарсько-кооперативної преси.

У найновішому числі „Господарсько-Кооперативного Часопису“ (з 1. березня) читаємо в передовій статті п. н. „Чи наша кооперація може вести культурну роботу для членів-хліборобів?“ опис дуже знаменної події, що сталась у Стрию в зв'язку з уладженням „Стрийським Повітовим Союзом Кооператив“ господарсько-ветеринарного курсу. Подія така знамонна, що варто познайомити з нею читачів нашого органу. У „Г. К. Ч.“ читаємо:

„Недавно уладив П. С. К. господарсько-ветеринарний курс у Волиці, повіт Жидачів і дістав в цій справі письмо від жидачівського старости, яке містить оттакі речі: Зразу признає староста, що курси господарського характеру є корисні для повіту. Потім каже, що ця робота П. С. К. має відємні сторони, а то тому, що П. С. К. не порозумівся в тих справах з Виділом Повітовим та Окружним Відділом Малопольського Т-ва Рільничого, яке нібито гуртує хліборобів без ріжниці народности. А тільки ці дві установи покликані для реальної праці на сільсько-господарськім ґрунті, а що староста особисто відповідає за цю роботу, уважає що П. С. К. мусить порозумітися перед відбуттям курсу з Виділом Повітовим та Окружним Т-вом Рільничим. Та й каже, що воно є тим конечніше, бо тепер є господарська кріза. Письмо закінчене тим, що колиб П. С. К. не порозумівався раніше з тими чинниками в справі курсів, то „...з конечности зазначую, що у випадку колиб Повітовий Союз Кооператив поставився негативно до наведеного питання, я був би змушений з прикрістю для добра праці поставитись відповідно до починів Повітового Союзу Кооператив.-“

„Це перший випадок, де адміністраційна влада заявляє недвозначно, що заборонить всяку сільсько-господарську працю Повітовому Союзові. З цього виходить, що на майбутнє вимагати буде наведений староста, щоби наші кооперативні організації зголошувались перед Виділом Повітовим і перед чужим нам товариством, що вони такі то речі робити хотять.

„Мусимо тут зазначити, що Окружне Т-во Рільниче обединує хліборобів одної (польської) народности, а не обох, а коли там і є одиниці, які колись були українцями, то хіба лише ті, що забули за те, чим вони є. Бо ми маємо наше власне хліборобське Товариство „Сільський Господар“, до якого наші хлібороби належали й належать. Тому, що О. Т. Р. є добровільною організацією і в додатку ніякою урядовою, ніхто нас змусити не може до того, щоби воно говорило про те, як ми маємо вести нашу господарсько-освітню працю. Воно є в тих справах компетентне хіба для себе, а не для нас. Відносно праці Виділу Повітового, то виглядалоб, що в тім повіті робить він таку незмірно велику хліборобську роботу, що праця П. С. К. є вже зайвою. Але ми дуже добре знаємо, що суспільна агрономія, до недавна цілком у наших околицях незнана, прийшла з нашими агрономами вже 6 чи 7 років тому назад у наші села, а міністерство рільництва у Варшаві вспіло опрацювати плян роботи у тій ділянці щойно в 1929 р. І тут вже зразу заборона робити комунебудь і щонебудь, заки ще сам Виділ Повітовий дав яку небудь визначнішу позитивну роботу. Згадка про господарську крізу побиває хіба на голову всі аргументи згаданого старости“.

„Одначе наша кооперація не може лишити дійсно запиту старости без відповіди, бо від неї залежить теж і дальше поступування влади. Отже відповідь наша така: згідно з постановами статутів наших кооперативних організацій та згідно з правом, яке вправді неписане, але є начальним гаслом кооперації всього світу, ми робимо і будемо робити *культурну працю серед наших членів*, а тимсамим і *працю для піднесення сільського господарства наших членів-хліборобів*.

„Щодо *фаховости* нашої роботи, то відсилаємо всіх, які цікавляться чи наша робота є корисна для нашого села, до безлічі наших робіт, переведених на цій ділянці, які хвалили не тільки свої, але й визначні чужі фахівці, що для нас є вельми цінними. Діждались ми теж і похвал від польських чинників, хоч про них ми не старалися і не просили. Коли ходить о те, чи ми є *компетентними* рішати як саме ведеться фахову сільсько-господарську працю, то відповідаємо, що так Повітовий Союз Кооператив в Стрию, як також і другі Повітові Союзи роблять цю роботу *через Філії „Сільського Господаря“ і під їх наглядом*, а це Товариство, як одинока українська сільсько-господарська організація може для нас бути єдино міродайною в цім напрямі. Щож до того, що хліборобська праця в цілій державі мусить бути узгідненою, бо заходилиб грубі непорозуміння, то ми узгіднюємо всю працю „Сільського Господаря“ з відносними постановами чи розпорядками міністерства рільництва і тому немає чого боятись, що ми проти волі й інтенції влади в хліборобських справах поведемо якусь шкідливу акцію, і то таку, що аж поглибить господарську крізу. Добре булоб, колиб влада занялась дійсно тими річами, які цю господарську крізу зможуть облекшити, а не жалувало трохи хліборобської освіти для наших селян, яку вони, на жаль, мусять здобувати аж в такий спосіб, що зі своїх дрібних доходів в кооперації самі творять сурогат хліборобського шкільництва, про яке в усіх культурних державах дбає сама влада.

„А всі Повітові Союзи Кооператив повинні взяти це на увагу і дальші курси чи всяку хліборобську роботу *переводити виключно через Філії „Сільського Господаря“*. Тоді справа *компетенцій у хліборобській праці* для нашого села буде для нас ясно розв'язаною. А з цього приміру для нас виходить *наука, як поважною і необхідною для нашої кооперації установою є „Сільський Господар“*.

Ще дещо про початки української нації.

I.

Вже в попередніх своїх увагах згадав я, що питання про початки україн. нації таке широке, що можна би його як слід обміркувати лише в окремій книжці, бо у часописній статті все появляться недосказ. Тому в цих кількох замітках хочу вияснити ще деякі непорозуміння, що виринули при цій цікавій дискусії.

Суть питання в тому, коли серед племен південної частини давньої Руської Держави появились *обективні чинники*, які казали їм почуватися щораз більше окремою національною індивідуальністю від північних племен, що жили з ними колись в одній державі, а після їхнього розпаду змагати до створення власного державного організму. Себто: коли у нас наслідком об'єктивних признак окремішности — зароджується субєктивна, національна свідомість?

Субєктивне почування членів суспільної групи щодо приналежности до одної нації, є у практичному житті найважнішою признакою окремішности, бо обективні признаки мають лише наукове значіння. Свідомість національної приналежности була в середновічі лише власністю провідних верств, і тільки на переломі XVIII. і XIX. в., відколи й широкі маси стали цікавитися громадським життям, цю свідомість засвоюють собі щораз більше маси.

Дальше варта вияснити поняття слова „нація“, яким воно є в нинішній Европі. Воно дволяке: що іншого розуміють під нацією в західній Европі, що іншого в середущій та східній.

В зах. Европі нація — це те саме, що держава, бо там здебільша держави одноціональні, чи то тамошні окремішности етнічних груп такі слабкі, що не кажуть їм почуватися окремою національною індивідуальністю з аспіраціями до державної включно (як провансальці, бретононці, шкоти і ін.). Зате в середущій та східній Европі нація не є ідентичною з державою, бо тут або існували держави (як Австро-Угорщина) або й нині існують (Чехословаччина, Югославія, СРСР і ін.), які не є однородно-національними державами, але державами національностей. Вони обєднали державно такі етнічні групи населення, які на основі обективних даних витворили та посідають свідомість окремої національної індивідуальности.

Коли ясним стає розуміння поняття нації на нашім східно-европейськім ґрунті (над чим годі було розводитися у невеличкій попередній статті) тоді й краще зрозуміємо неодну річ, порушувану у дискусії обома шановними авторами.

Якщо вглянемо у минувшину нашого народу, то до Володимира В. включно не може бути мови ні про українську, ні великоруську націю. Цеж був сирий етнічний матеріял, звязаний лише родово-племінним устроєм, а посдинокі племена чи то з нинішньої української етнографіч-

ФЕЙЛЄТОН „ЛІЛА“ З ДНЯ 3. БЕРЕЗНЯ 1931.

Зі студентського гумору.

„WIELKA UKRAINA“ I „ŚWIĘTA RUŚ“.

Під цим заголовком появився в „Курері Львовськ-ому“ (ч. 45), на сторінці п. з. „Справи Академіцке“, відлинй фейлетон Теодора Парніцького. У відповідь на цей фейлетон якийсь дотепний український студент злядив не менше гідку відповідь у летючці, один примірник якої попав і в наші руки. На доказ, який небуденний гумор процвитає серед нашого студентства, передруковуємо цю летючку в цілости, а для лекшого її зрозуміння подаємо передтим і більшу частину фейлетону Парніцького. Оба тексти залишаємо анімково в оригіналі, щоби не псувати перекладом своєрідних дотепів, а також, щоби дати читачам зразок оригінального стилю нашого земляка. **Ред.**

...Uwagi niniejsze poświęcone mają być pewnemu zagadnieniu. Ośmielam się pisać o Ukrainie!... What is that — Ukraina? — że pozwolę sobie naśladować świetny styl autora „Hocków-Klocków“: czy to może imię własne?... Nie zdziwilbym się wcale, gdyby tak było — wszak pewna fachowa historyczka myślała, że Termidor— to imię własne... coś, jak Teodor...

Otóż, mówiąc poważnie — w każdym podręczniku geografji można znaleść, że Ukraina czyli Małorosja — to południowa, niezwykle obfita w bogactwa naturalne część Rosji, gdzie aż do końca w. XVIII rozciągało się panowanie polskie. To znaczy niby Charków, czy Kijów, czy Połtawa...

I proszę sobie wyobrazić zdziwienie, a nawet przerażenie porządnego człowieka, który przyjechał do Lwowa skądś z Parany, czy z Punta-Avenas, a który, obok dziejów generała Rosasa i króla Pedra II, słyszał coś o królu Janie Sobieskim i hetmanie Jabłonowskim — gdy nagle, gdzieś pod samą kamienicą Jana III. dwie niebrzydkie dziewczynki, do których odważył się „przywalić“ — powiadają, że nie rozumieją po polsku, bo są „Ukrainkami“. Oniemiałem — ja to bowiem byłem owym odważnym — ale jako człowiek zgodliwy, zastosowałem się do życzenia pięknych dam: zacząłem każde słowo polskie przeplatać rosyjskiem. Nic!... Mówię szybciej — i nic!... Obrażony, powiadam: — Moje „baryszni“ kochane — wszak po ukraińsku mówię: jedno słowo polskie, drugie rosyjskie — oto cała tajemnica waszego języka!... A one? — Nic!!!

Potworrrrność!!!

Jednemu ze swych znajomych proponowałem, żebyśmy na spółkę pożyczyli skądś pieniędzy i wydali ulotkę, w której będzie się głosiło „urbi et orbi“ że Loara — to prawieczna rzeka hiszpańska... Kto nam zabroni?... Może Niemcy z Berlina czy Wiednia?...

Pewnego znów razu na wykładzie, a raczej przed nim, zbliża się do mnie całkiem możliwa niewiasta, do której nawet kiedyś spróbowałem „robić oko“ na Wysokim Zamku, i powiada „pereproszu“, chcąc usiąść w ławce. W pierwszej chwili zdębiałem, ale szybko opanowałem się. Mówię: „Nie rozumiem“. I jak się biedaczka nie upierała! Nie zrozumiałem, o co jej chodzi. Musiała w oczach profesora okrążyć całą salę. Przyznaję,że postępek nie był gentlemeński, ale zato pedagogiczny. Gdy wychodziła z ławki, rzekła: „Przepraszam“. Okazuje się, że jednak umiała po polsku!...

Na przyszły raz na takie „pereproszu“ odpowiem po chińsku „pu czido, wambadan“ lub coś jeszcze gorszego. Taki dobry język, jak i ruski, a może i lepszy; w każdym razie grubo starszy.

Ale oprócz owych „Ukraińców“, co to od Sanu po Morze Kaspijskie chcieliby rozciągnąć „żowto-syny“ sztandar — są inne oryginały. Oto kilka tysięcy ludzi, bez jakiegobądź przymusu, bez żadnej korzyści czy to materjalnej, czy moralnej — na gwałt uważa siebie za Rosjan. „Zdieś russkij duch, zdieś Rusju pachniet!“ — wołają, a ruszczyzna ich jest tego rodzaju, że mieszkaniec Moskwy czy Tumbowa na „ikonę“ przysiągłby, że po polsku mówią. Na ziemi, która bliższa jest Konstantynopola, niż Petersburga, pracowicie, acz nieudolnie wznoszą „świętą Ruś“... Ruś Włodzimierzów i Wsiewołodów... A czy chce kto wiedzieć, jak wznoszą?...

Wstępuję do niby rosyjskiej księgarni przy ulicy Ruskiej i pytam, czy mają poezje Gumilowa?... Nie. Humyłewa nie mamy, ale zato — Hohol jest!...“. Kochani czytelnicy — zapytajcie studenta z rdzennej Rosji, co zacz jest ów „Hohol“. Czy wam odpowie?...

Któregoś dnia, dusząc się w stukilometrowym ogonku w kwesturze U. J. K. usłyszałem, że ktoś mówi po rosyjsku... Patrzę: wspaniały typ rosyjskiego studenta, inteligenta lat 90-tych, który zaraz... zaraz rozpocznie „pryncypjalną“ dyskusję. Obok niego piękna brunetka w czarnym płaszczu. Stałem olśniony. Tak musiała, naprawdę wyglądać Anna Karenina — myślałem — nie zaś tak, jak interpretowała ten typ „boska“ Greta Garbo w psewdorosyjskim filmie „Miłość“. I choć wokoło siebie słyszałem żargon typu „z powodu pani nie zapłaciła dawniej?“ lub „czoho ne smotrysz, Wasyl?“ — zdawało mi się, że czarne, głębokie, płomienne oczy tej kobiety hypnotyzują mnie, usypiają i przenoszą nad Newę... pod Pałac Zimowy... pod pomnik Piotra... przed gmach Marjińskiego Teatru...

I choć od długiego już czasu smażyłem się w

ної території, чи неукраїнської, треба було тримати разом збройною силою (в додатку здебільша чужою — варяг). Без тої сили були би вони розсипалися, а які нації булиб із них витворилися — Бог знає. Аналогічний процес бачимо рівночасно і дізнде, як в Німеччині (племена сасів, франків, швабів, баварців і т. д.), в Польщі (племена віслян, сльонзан, полян, поможан, мазовшан) і лише сильні індивідуальности як Володимир, Оттон І., Болеслав Хороб, силою впали центрифугально наставлені племена в одно. Чи існували вже тоді якісь об'єктивні окремішности, спільні для групи племен в нинішній етнографічній українській, великоруській (а навіть білоруській) території — це дуже важко устійнити й цього теж основно *не зробить мабуть наука ніколи*, бож годі нам ствердити всі окремішности мови, віри, мистецтва, права (звичаєвого), господарства і т. д. цих двох (чи трьох) груп. Спільні культурні чинники могли у кожної з них бути, може й були — але це лише здогад, не опертий на ніякій науковій підставі. А хто рішуче твердить, що вони вже тоді існували, той висказує своє бажання, а не наукове твердження. І напаки, хто знає, чи напр. культура київських полян (Руси) та новгород. словян, зв'язаних з ними живими зносинами на торговельному шляху, що від варяг до греків, — не була взаємно собі ближча, ніж напр. київських полян і дреговичів (пращурів нинішніх поліщуків).

Однак, як сказано, про націю в тім часі говорити не можна, лише про племена, об'єднані одною державою. За Ярослава, завдяки об'єднюючим впливам *держави і церкви*, центрифугально наставлені поодинокі племена *Руської Держави починають обєднюватися культурно, починають витворюватися ті обєктивні чинники*, що були би мабуть довели до повстання одної нації. Якої? Певна річ, що не великоруської, бо державне ядро було на нинішній Україні, а не на Московщині, отже певне та нація була би дуже зближена до нинішньої української. Кажу зближена, бо рахуюся з поважним впливом того культурного центру, яким у початках нашої державности був Новгород В. Тому ясно, що до Київської Держави і її культури в першу чергу мають право українці, бо українські племена творили ядро тої держави; великоруські та білоруські були периферіями. Та те все, що було би сталося, могло статися тільки тоді, якщо державна централізація Володимира В. та Ярослава була би потрівала ще з яких 100—200 літ. Нині оперуємо на цю тему лише здогадами.

Може окремішности племінних груп були би не вважаючи на все появилися, а може їх знівелював би київський центр. Та мабуть поділ Руської Держави був конечний, бо вона займала завеликий простір. Тому при першій нагоді, коли лише в київській державі настала децентралізація устрою, окремішности племен та племінних груп виступили яскравіше. А сталося це після смерти Ярослава. Ось і причина, чому бачу *початок* творення української нації саме в тому часі.

Микола Чубатий.

—o—

ПЕРЕДРУК.

Ч. 44. **„GAZETA HANDLOWA“** **Рік вид. VI.**

Варшава, второк 24. лютого 1931 р.

УРЯД ПРО ЗНИЖКУ ЦІН.

Міністерство Торговлі та Промислу комунікує:

Ведене урядом від половини січня н. р. змагання в напрямі знижки цін у торговлі, промисловими та споживчими предметами осягнуло вдоволяючі висліди.

Знижки цін в деяких ділянках, дійшло так далеко, що осягнуло вже крайні межі можливости. Ціни поодиноких артикулів, впали в Варшаві так:

	Ціна в дні: 1. I. 1931.	23. II. 1931.		Ціна в дні: 1. I. 1931.	23. II. 1931.
Нафта 1 літр	зол. —·63	—·61	Капелюх фабр. „Goeppert“	дол. 3·18	2·91
Бензина 1 літр	„ —·85	—·82	Вовняні светери (дешеші)	зол. 17·50	14·—
Бавовняні гладкі товари впали на	10—15 процент		Гудзики (комплєт — 2 гроси малих і 1 середній)	„ 13·50	13·—
Полотна подешевіли на	10 „		Мужеський плащ габардиновий	„ 162·—	144·50
Білля впало пересічно на (в „Білім Тижні“ на 20—25%)	8—10 „		Артикули гумово-тасьмові і стяжкові пів'юнкові	„ 135·—	127·50
Шовкові панчохи впали на	20—30 „		Артикули гумово-тасьмові і стяжкові бавовняні	„ 40·—	34·—
Харчівні знизили ціни від	10—15 „		Копита	„ 8·50	8·—
Мешти боксові (дешеші)	зол. 22·—	18·—	Папір друк. ротаційний 1 кг	„ —·65	—·62
Мешти чорні, лякер.	„ 28·—	23·—			
Сорочки мужеські	„ 12·—	11·—			

У підсумках переведеної акції стверджується, що в трьох бранжах, а саме:

в одягових артикулах, в азотових навозах і у нафтових продуктах

ціни впали до того рівня, що нема чого очікувати в найближчій будуччині дальшої знижки цін і

:-: :-: **УРЯД УВАЖАЄ В ТИХ ТРЬОХ ГАЛУЗЯХ ПРОМИСЛУ СВОЮ АКЦІЮ ЗА СКІНЧЕНУ.** :-: :-:

Посилайте дітей до наших захоронок!

Хибні погляди про захоронки і виховання.

Наша львівська інтелігенція не оцінює як слід ролі такого важного осередка як захоронки для дітвори. При всьому показному демократизмі чимало наших родин є досі тої думки, що не можна своїх дітей посилати до захоронок, де ходять бідні діти, з нижчих суспільних кляс. Першою причиною такого фальшивого погляду є не зовсім ясні інформації про умовини, в яких нині виховують дітей по наших захоронках.

У нинішних наших захоронках дбають про чистоту та порядок. Кожна дитина має там свій фартушок і капці, дістає щоденно теплу страву, приладжену кухаркою під доглядом учительки. У кожній захоронці лікарі переводять оглядини дітей, запрошені членами виділу, як також лікарі з міського фізикату, яким видають посвідки числа оглянених дітей. Ввели карти здоровля і квестіонарі, діти під проводом учительки проводять час на забаві і науці, літом у погідні дні на свіжому воздусі і на недалеких прогульках.

Головним завданням захоронки є запевнити фізичну та моральну опіку над дітьми, працю над правильним її розвоєм та підготовку до пізнішої шкільної науки. Захоронка має характер доходячий і є отворена кожного дня, крім неділь і свят, від год. 9. рано до 3. попол. За попереднім порозумінням з Управою матерей, що працюють поза домом, приводять діти скорше, або лишають у захоронці поза призначеними годинами. До захоронки приймають дітей у віці від 3—6 літ, часами і менше 3 літ, тоді, коли дома є більше дітей. Оплата шкільна всього 3 зол. місячно, вписове 1 зол. У виїмкових випадках оплату знижують до половини, або звільняють з неї зовсім.

Дітей учать віршиків, руханки, співу, рисунків і малювання, ручних робіт і моделювання. У клясі є приладдя до навчання, образи до науки погляду, гри Декролі, знаряддя Монтессорі, клецки Фребля, патички, мозайка, доміно, кредки, глина, олівці, картони до вишивки, льотерійки, книжечки з образками, хоругвки, м'ячики і таблиці. Науку ведуть по найновіших методах Монтессорі і Декролі.

Педагогічний нагляд над захоронками має „Рідна Школа“, а над фізичним вихованням візитаторка куратерії п. Герман. З хвилиною, як провід над захоронками обняла п. Герман, захоронки наші під оглядом виховання стоять нарівні з іншими захоронками. В захоронках при вул. Руській, Петра Скарги і Софії відбували захоронницьку практику кандидатки на захоронних учительок і діточих садків, світські і черниці. У захоронках вели також практичні лекції польських і жидівських захоронок, а вслід за ними й конференції.

З адміністраційного боку наглядають захоронки члени виділу. Кожна захоронка має свою опікунку, яка відвідує захоронку бодай раз у тиждень, дбає про всі її потреби та за неї відповідає. Кожного року влаштовують для дітвори Святого Миколая, концерт у честь Шевченка, забави та діточі виставки, при кінці шкіль-

---

przyjemnej atmosferze uniwersyteckiego ogonku, ustąpiłem miejsca tej pani... Ustąpiłem poto, by usłyszeć jej nazwisko... Jakie?... Mniejsza oto... Myślicie, że napewno Woroncowa czy Trubeckaja lub Golicyna... O nie!... Nazwisko kończyło się na -uk.

Święta Ruś!... Katorgi mało dla Murzynów Bantu, którzy na gwałt chcą zostać Zulusami i w tym celu porywają się na osady Murzynów Sudańskich...Ale jakże biedni i pożałowania godni są Buszmeni, którzy pragną uchodzić za Kafrów...

Teodor Parnicki.

УКРАЇНСЬКА ВІДПОВІДЬ.

Na artykół Imci Pana T. Parnickiego, w „Sprawach Akademickich“ „Kurjera Lwowskiego“ z 14. lutego 1931 umieszczony, odpowiedź.

REVERENDISSIME!

Aczkolwiek Arcyszanowny Pan Kolega w swym cennym artykule p. t. „Wielka Ukraina“ i „Święta Ruś“ rzucił nam, „ruskim“ studentom — oby przez omyłkę — dziurawą skarpetkę miast rycerskiej rękawicy, niemniej jednak z rzetelnym szacunkiem ją podnosimy i w szranki z iście słowiańską gościnnością zapraszamy. Ufamy, że Czcigodny Toreador nie wzgardzi nieco może rogatem zaproszeniem byków ruskich, tembardziej, że postaramy się uszanować granice wersalskiej kurtuazji, co i Waćpan uczynić zechcesz, pomny na szlacheckie „-cki“, wiszące u ogona Twojego Nazwiska.

Panie Teodor!...

Artykuł Waścin bije w oczy taką zielenią niedojrzałości, że zrodziło się u nas podejrzenie, iż Acan swego pióra u gęsi pożyczyłeś i w wilgotnym nosku (sit ei katar levis!) miast w inkauście umoczyłeś. My również z indeka jedno wyciągamy i odpowiadamy, aby przekonać Czcigodnego Panidzieja, że i u nas na piski znajdą się pociski.

Nie nastraszy nas Twoja, Aspan, czapeczka, choćby nie wiem jak na bakier zawalona. I racz nie zgrzytać na nas zębami, bo się psują od tego, a Opieka Zdrowotna tylko dwa rocznie plombuje. Gorąco zatem błagamy nie zgrzytać niemi, bo mimowoli budzi to u nas refleksje dentystyczne i chętkę wyrwania ząbka co najbardziej skrzeczącego.

Tak, panie Fe-odor! (Jakoś się nam niechcący piękne Imię Pańskie zrusyfikowało).

Nie wpuściłeś Waćpan Ukrainki do ławki, gdy powiedziała „pereproszuju“. Cudownie, Paniedziejski!...

Ale... hm... niech to szlak trafi, że się musimy chwalić... hm... eee... ale my... naprzykład inaczej względem Polek postępujemy. Z szacunkiem... i lubią nas za to... Cenią czemuś psiakrew... Płacą za to miłą monetą swego alraunicznego czaru i subtelnego intelektu... One — Polki...

Jednak nie frasuj się, Jegomość — i Pan jesteś gentlemanem! Mogłeś tę Ukrainkę ugryźć w rękę, mógłeś ją kopnąć w brzuch — ale nie uczyniłeś tego! Uj! — widzi Pan: **I Pan jesteś gentlemanem!!...**

Odpowiadamy dalej.

1) Aby krytykować język ruski, trzeba go znać lepiej od... chińskiego, warkoczonośny mandarynie Teo-Do-Ro!

2) Co się tyczy incydentu w kwesturze, to śmiemy nadmienić, że piękny język rosyjski ma nietylko nazwiska na „-uk“, ale i przezwiska na „-ak“.

3) Nie dla pchły awtomobil, nie dla Waści księżna Trubieckaja. Ta z płomiennemi oczyma. oczywiście...

4) Radzimy na ulicy do kobiet się nie „przywalać“. To nieprzyzwoicie nawiązywać znajomości na bruku. Owe Ukraineczki wiedziały o tym kardynalnym paragrafie dobrego tonu i, aby kuraź Waścin zamrozić, odpowiedziały delikatnie, że niby nie rozumieją po polsku.

Ukrainki to nie gejsze, zezooki Synu Krainy Zaćmionego Słońca!!...

Fe! — arbitrze elegantiarum...

Tak to już boćki zrobiły, że się czasem — i to legitimi thori — urodzi moskal na „-uk“. Temu już żadna akuszerka nie zaradzi. Co więcej, nie wszyscy Polacy są „-cki“, nu, jak Kostek Biernacki, Parnicki i t. p. Ale za to ile tu „-erów“! Kleiner, Gaertner, Brückner, Benni (Titto, ten z kraju, „gdzie kwitną pomarańcze“... w bibułkach za wystawą sklepową)... I to nie byle jakie „-ery“! Na Nich, jak na barkach Atlasa, spoczywa dziś palladium polskiej kultury!!...

A dalej idą: Kallenbach, Nehring, Pilat (nie ten, co Chrystusa ukrzyżował), Pini, Bauduin de Courtenay, Nitsch (radzimy na złość Treviranusowi spolszczyć na „Nic“), Finkel, Estreicher, Balzer, Nanke, Askenazy i... Berko Joselowicz.

Tyle „-ców“ z jednej tylko dziedziny!...

A „pryncypjalnyje woprosy“? Mądre są one i głębsze od kufla, bo połknąć je potrafi tylko gęba nie moczona ani w „wielkiem jasnem“, ani w „małej czarnej“. I nie da na nie odpowiedzi fartuszek, choćby nie wiem jak nadobnej kelnerki... Szkoda zatem tam szukać...

Niefadnie, Asan, że drwisz sobie ze studenta ruskiego, gdybyś wiedział, w jakich on czasem warunkach pracuje, możeby i w Tobie dusza ze współczucia pępkiem na brzuchu mrugnęła i serce kwiknęło. Gdybyś widział naszych chłopaków, jak z sucharem w garści szturmują doktorat! Ale Waść nie widziałeś jeszcze w swem życiu sucha-

ного року попис, а мин. року 22. червня у великій салі Лисенка академію з приводу ювилею митрополита Шептицького, в якому взяли участь своїми продукціями діти з усіх захоронок.

Дня 1. червня виступали діти з забавами і танками в літочому святі „Рідної Школи" на площі Сокола-Батька. Поява малесеньких діточок, прибраних у ріжноманітні квіти, викликала бурю оплесків, а дітвора „Рідної Школи", це переважно вихованки наших захоронок.

Нашим захоронкам бракує досі тільки матеріяльного вивінування; вигідна обстановка та коштувало би яких 10.000 зол. — сума, на яку нове шкільне приладдя для всіх захоронок могло би зложитися хіба громадянство. Щодо самого виховання, то нема ніякого сумніву, що щоденні бійки взаємини багатших і бідніших дітей під доглядом учительок розвивають як найкращі товариські почування і затирають ті соціяльні ріжниці, від яких у пізніших роках так часто терплять самі одиниці в громадянській праці і сама національна справа.

Від заможніх родичів виключно залежить те, щоби поправити матеріяльні недостачі захоронок, а масовою висилкою своїх дітей до захоронок вплинути на зміну атмосфери. Люди ближче ознайомлені з дітьми можуть ствердити, що хибним є погляд, буцімто бідні діти є гірше виховані від багатих і що їх важше виховувати. Неодна багата дитина може навчитися від бідньої доброго серця та скромности, якої не бачить довкола себе дома.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПОС. Д-РА ЛЕВИЦЬКОГО ПЕРЕВЕЗЛИ ДО САНАТОРІЇ.

Арештований тому кілька місяців голова УНДОбєднання пос. д-р Дмитро Левицький занепав тяжко на здоровлі. Перейшов кілька серцевих атак. Вязничні лікарі ствердили, що хорого треба конче помістити в шпиталі. Родина д-ра Левицького дістала дозвіл, щоби його оглянули приватні лікарі. Двократне конзіліюм визначних львівських лікарів ствердило, що хорого треба конче перевезти у санаторію, бо його стан вимагає безупинної лікарської опіки.

На внесене в тій справі подання міністр Міхаловський дав дозвіл, щоби хорого перевезли до приватної санаторії. В неділю д-ра Дм. Левицького перевезли до санаторії Червоного Хреста. При ліжку хорого є його родина.

ВОЛОДИМИР ЦЕЛЕВИЧ НА ВОЛІ.

В суботу, 28. лютого 1931 р. в пополудневих годинах вийшов на волю за кавцією 10.000 (десять тисяч) золотих б. посол і б. берестейський вязень **Володимир Целевич.** По ліквідації берестейської, посольської вязниці перебував п. В. Целевич весь час у львівській слідчій тюрмі „Бригідки".

При тій нагоді слід пригадати, що у тій самій слідчій вязниці перебувають далі ще новообрані посли, члени найтіснішої президії УНДО **п-р Дмитро Левицький і д-р Любомир Макарушка,** а крім них б. посли **Д. Паліїв і І. Лящинський,** що їх перенесли сюди з Берестя. Б. берестейський вязень **Ол. Вислоцький** перебуває у бережанській тюрмі.

ПОХОРОНИ ПОС. Д-РА ДІЯМАНДА.

У неділю відбулися похорони пос. д-ра Герм. Діямандa при величезній участи робітників, згуртованих у професійних організаціях із прапорами. Делегації з провінції зайняли місця по порядку, також львівські делегації з прапорами та вінцями з написами. Перед домом покійника уставилися посли й сенатори з Варшави. Труну покрили прапором нач. ради професійних союзів. Хор друкарів відспівав жалібні пісні, орхестра відіграла Марселезу. З балькону промовляли по черзі: пос. Арт. Гавзнер від ППС., **д-р Старосольський** від українських соціялістів і д-р Айнайґлер від „Бунду". Після промов величезний похоронний похід пішов головними вулицями міста на цвинтар. Тут іще промовляли: віцепрез. Хаєс від м. ради, посли Барліцький, Квапінський, Недзялковський, Арцішевський, Пйотровський, Дібоя і Станьчик та Желязкевич від професійних союзів Львова.

ПРЕЗИДЕНТ СУДУ В БИДҐОЩІ ПОДАВСЯ ДО ДИМІСІЇ.

„Дзеннік Бидґоскі" повідомляє: В звязку з розправою, що відбудеться 5. березня в Бидґощі, був там недавно суддя Демант, який вів слідство в справі вязнених у Бересті політиків. Потім був теж у Бидґощі віцепрезидент апеляційного суду в Познані, а вкінці зацікавився тим процесом і міністр справедливости буав. прокуратор Міхаловський.

У звязку з тими заходами президент окружного суду в Бидґощі Сташевський взяв відпустку та подався до димісії.

30 МІЛІОНІВ ДЕФІЦИТУ.

За останні 3 місяці бюджетового року 1930—31 передбачений дефіцит у сумі 30 міліонів золотих. Уряд нараджувався в справі здійснення бюджету при участи послів із ББ. Пропонують м. і. ревізію ухваленого бюджету в напрямі компресії бюджету.

ІТАЛІЯ ЗГОДИЛАСЯ НА МОРСЬКЕ РОЗЗБРОЄННЯ.

„Матен" повідомляє з Риму, що Італія прийняла з дрібними застереженнями постанови, сформуловані в Парижі на нараді англійських і італійських міністрів у справі морського трактату про розброєння. Устійнили морську програму до 1936 р. Італія згодилася на деяку перевагу французької фльоти під оглядом тонажі в ріжних категоріях кораблів. Умова, хоч іще не окончена, уможливить Франції й Італії приступити до льондонського трактату про розброєння.

КАТАСТРОФИ.

Затонув польський корабель. — Море залило острів. — Снігові в Англії.

Дня 28. лютого лютував на Балтику буревій. Помічний корабель польської воєнної мариняркн „Мева", що був у направі в Ґданській пристані, вихор зірвав, вдарив ним кілька разів об стіни доку та затопив.

З Атен повідомляють, що наслідком хмародому острів Левкас залило у части море. Жертв у людях не було. Острів цей, найдалі на північ висунений з Йонського архіпелягу, великий на 287 кв. км. а має ок. 38.000 населення.

У ріжних частях Англії й Ірляндії лютувала нагальна сніговія. В Ірляндії в багатьох місцях перервана комунікація. Сніг упав на кілька стіп високо.

361.804 БЕЗРОБІТНИХ У ПОЛЬЩІ.

Останній тижневий звіт з ринку праці за час від 14. до 21. лютого ц. р. виказує зріст безробіття на 5.192 осіб. Дня 21. лютого було в Польщі 361.804 безробітних. Із того діставало законні підмоги 126.670.

На засіданні головної управи Фонду Безробіття на внесення бюджетової комісії прийняли прелімінар на березень ц. р. Він передбачує 2.500.000 зол. із вкладок від заведень праці за обезпечених робітників. На законні підмоги для безробітних прелімінували 15.624.000 зол.

815 КРАХІВ У 1930 РОЦІ.

На основі останньої статистики за 1930 р. оголосили 815 крахів, із чого на промислові кола припадає 225 крахів, на торговельні ок. 565, на акційні спілки ок. 30. У січні 1929 р. було 4.338 фабрик, тепер є їх 4.100. Нечинних заведень у 1929 р. було 640, в січні 1931 р. 1303. Від грудня до січня ц. р. здержало працю 244 фабрик. Фабричний промисл у 1929 р. давав роботу для пів міліона робітників, тепер занятих є 347.000 робітників.

ВІДКРИТТЯ ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНОГО ТРЬОХДЕННИКА У ЛЬВОВІ.

В неділю, дня 1. березня почався протиалькогольний трьохденник в удекорованій протиалькогольними образами салі „Української Бесіди" при численній авдиторії, серед якої переважала молодь.

В заступстві хорого голови д-ра Ів. Раковського отворила курс д-р С. Парфанович, підносячи вагу протиалькогольної акції особливож в часі істнуючої фінансової скрути, як неменше з оглядів етично-моральних і фізичного здоровля.

Д-р Поповнч виголосив популярний фаховий виклад про вплив алькоголю на людський організм, виказуючи шкідливе, а нерідко навіть вбивче ділання алькоголю на поодинокі органи людського тіла.

М. Хомяк говорив на тему алькоголь і характер людини.

Після того довший виклад виголосив проф. д-р Коберський на тему алькоголь і кооперація. Бесідник підніс, що творці кооперативи рочдельські ткачі як першу умову коопер. організації застерегли в статуті боротьбу з алькоголем і творення при кооперативах безалькогольних господ. Те саме в Бельгії. Тому й українській кооперації найвищий час стати до протиалькогольної боротьби.

На закінчення мав д-р Бурачинський цікавий виклад про шкідливість нікотини для організму і взивав до боротьби проти курення тютюну.

Виклади відбуваються дальше в понеділок і вівторок від год. 5. до 7.30 веч. в салі „Української Бесіди" при вул. Руговського, ч. 22.

СПОРТ

ЧОРНІ МИСТЦЕМ ЛЬВОВА.

Гокейові змагання за мистецтво Львова. Катовиці. Чорні-Лехія 0:0.

Відплатні змагання між Чорними і Лехією відбулися тогосамого дня вечором, себто в суботу, з вислідом 1:1.

У неділю відбулися відплатні змагання Чорні-Погонь із вислідом 0:0. Змагання ці відбулися на штучнім ледянім грищі у Катовицях.

З життя наших установ.

Звіт Головного Комітету при Старшині „Сокола-Батька" у Львові (вул. Руська ч. 20) для викупна Українського Городу у Львові

З жертв українського громадянства, які наспіли до нас в роках 1929—1930 (переважно зі Львова) купили ми у січні 1931 нових трьох паїв тієї землі, яку називають Українським Городом. Набули її за готівку по 1.700 ам. дол. за один невиділений пай т. є 1/20 у реальности при вул. Стрийській ч. 9 у Львові. Ця реальність має 11 морґів — а два паї (2/20) до сплати в ратах за 4.000 ам. дол., разом 3 паї менше більше 1½ морґа землі за 5.700 дол.

Коли наслідком того Товариство „Сокіл-Батько" враз з тим, що перед війною набуло, має там вже 14/20 невиділених паїв, то ця відрадна вістка повинна заохочувати до дальших жертв цілу українську суспільність, щоби довг 4.000 ам. дол. чимскорше сплатити. Вона повинна загріти не лише тих жертводавців, що небагато або нічого досі не дали, але також і тих кращих, що вже на викупно одного чи більше метрів землі своєї батьки виплатили (в останніх часах за один метер по два ам. дол.) Ми придбали через таке купно на вічність у середині великого новітнього Львова гарний шматок землі т. є. майдан па-

---

ca, chyba tylko czytałeś o nim w „Tarasie Bulbie" — tam, gdzie kozak Andrzej ślicznej Polce wraz ze sobą składa w dani — suchary...

A teraz na koniec rada: gdy jeszcze Pana skusi paskudności pisać, to — wzorem dawnych biczowników — dla odpędzenia pokusy djabelskiej puknij się, Asan, czubem o ścianę, potem ścianą o czub, wreszcie znów czubem o ścianę. Odejdzie!

Twarde mamy rogi, a nie każdy Teodor jest Toreador.

Niniejszy list pacyfikacyjny kończymy w tem głębokiem przekonaniu, że Waćpan zechcesz wyrównać warunki turnieju i choć część tegoż ulokujesz na szpaltach Swego cennego Czasopisma. Dałbyś Pan dowody iście mocarstwowej odwagi cywilnej i honoru szlacheckiego. Czekając na cios, gotowi do odparowania.

Kreślimy się z najgłębszym szacunkiem

„Wielka Ukraina" i „Święta Ruś".

P. S. — Gdy na świecie będzie mniej brzesko, natychmiast otworzymy swoje przyłbicy!

P. P. S. — Oto nasze słowo w „pryncypjalnej dyskusji" ze „wspaniałym typem studenta lat trzydziestych" — naturalnie bieżącego stulecia.

*

Після цього автор фейлетону Т. Парніцкі помістив у „Курер-і Львовск-ому" з дня 1. ц. м. відповідь на відповідь п. з. „Боротьба биків". Ось найцікавіше місце з неї:

...Najbardziej jednak podobała mi się lekcja kurtuazji i prawdziwego patrjotyzmu, którą otrzymałem i której nie zapomnę nigdy.

Oburzony, że nie puściłem Rusinki do ławki, gdy powiedziała: „Perepraszaju" — dziwisz się Autorze-Anonimie, że nie ugryzłem jej w rękę... że nie kopnełem jej w brzuch...

Niech mi pan daruje to zapomnienie. Rozumiem pańskie zdziwienie. Jestem objektywny i oceniam bezstronne zalety temperamentu pańskiego i pańskich współplemieńców. Chciałem tylko zapytać: gdzie to uczą kąsać kobiety w rękę?... Czyżby w „Sokiłach"? A może w Stauropigjach?... Doprawdy, nie wieżę w to...

„...Ale Pan się też wstydź... Masz pretensje do dowcipu — humor nieco szowinistyczny: czuć w nim ducha owego listu, który Zaporozcy pisali do sułtana — a nie umiesz zachować miary artystycznej... Pocóż, u licha, wylawszy mi pod nogi (chciałeś na głowę — ale ci ręka drgnęła, młojcze!) kubeł pomyj — chcesz mię wzruszyć wspomnieniem ciężkich warunków ruskiego studenta, co to z sucharem w garści szturmuje doktorat?... Naco ten mahabryczny humor? Ten taniec szkieletów niewidzialny przeciwniku!... Niestety, panie-suchar ten nie wzruszy mię do tego stopnia, by mi „dusza ze współczucia pępkiem na brzuchu mrugnęła, i serce mrugnęło"... — co za styl!!...

Кінчиться ця відповідь трохи без гумору:

Jestem znużony i znudzony... Niech pikadorzy wezmą mój płaszcz i „muletę". Niech mi podadzą szklankę „jerren".

Zdrowie pięknych Polek, Caballeros!

Tadeusz Parnicki.

Мусимо обєктивно ствердити, що версайський тореадор при всіх своїх вихиляєах таки дістав удар від бика і впав побитий на обі лопатки. Гумор, яким писали запорожці лист до султана — не гірший від версайського.

Вважаючи турнір скінченим, ми дали би авторові анонімової відповіди місце на малий фейлетон колинебудь і на якунебудь тему, якщо він дасть і надалі доказн такого гумору.

—o—

зом із садом, необхідний для всіх руханкових чи то спортових вправ-змагань і виступів нашої молоді, а також для майбутніх крайових чи то окружних здвигів чи яких інших великих чи менших національних торжеств.

Отже запрошуємо ціле громадянство до помочи й на далі, щоби облекшити в найближчих роках великі ратальні сплати з умовленими відсотками від 1.000 дол, бо тих високих рат куплена земля і при найкращому її використанні покрити не в силі.

Одначе, щоби Український Город (Парк а в гін Український Сад) був як підвалина для істнування й розвитку усіх укр. не лише руханкових чи то спортових товариств без ріжниці з цілого краю, потреба з оставших досі невикуплених шести паїв придбати негайно ще бодай два паї, бо аж тоді станемо сильно, коли буде там наших щонайменше около 9 і пів моргів землі, хоч загальна думка від початку була й досі є, за тим, щоби цілих 11 моргів землі викупила укр. суспільність, бо без того надалі обійтися не може, а відтак пізніше ніколи не здобуде. Колиж це станеться, то повстане там український стадіон, наша гордість — перший український просторий стадіон.

Усі питають нас, чи можемо надіятися на оратів зза моря. Надіятися! Бо за час обновленого від року 1926 викупна Українського Городу досі прислали нам зі своїх жертв-збірок маленько: з Канади 182 дол. а з Американських Злучених Держав 361 ам. дол. (в тім від Обединання 50 ам. дол. а від Народнього Союзу 250 дол.) т. є разом з „нового краю" в останніх чотирьох роках обновленої збірки дістали ми не більше, як 543 ам. дол., коли тимчасом неповних 5.000 дол. прийшло переважно з жертв зі Східної Галичини (найбільше з міста Львова), а дещо також від закордонних українців.

Остаточно бажаємо зреалізувати свою ціль, бо вже крайня пора закінчити викупно того, що безумовно необхідне для нашого життя, бо й доходять нас з далека вісти, що з Канади й Америки (Зед. Д.) прийде небавом сподівана більша поміч, незважаючи на тамошню кризу. Ми віримо, що знайдеться ще хтось між американськими чи канадійськими українцями (а може й поміж нашими в старому краю) побіч інших поменчих жертводавців, хто піде слідом д-ра Гриневецького в Шікаґо, який дав в 1920 р. 1.000 ам. дол., коли то завдяки такій щедрій жертві ми набули годі один пай землі в Українськім Городі. Поіменний виказ усіх датків буде в часописах небавом оголошений.

Усі краєві, американські й канадійські українські часописи просимо цей звіт помістити в своїх видавництвах.

Головний Комітет для викупна Українського Городу у Львові.

НОВИНКИ

— **Книжки по знижених цінах продають:** Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові Ринок 10, Книгарня Т-ва „Просвіта", Львів Ринок 10, Книгарня „Рідна Школа", Львів Сикстуська 20, Українська Книгарня й Антикварня, Львів Рутовського 22, Книгарня „Народній Базар" Перемишль, вул. Костюшка 5, Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка відділ у Луцьку, вул. Ягайлонська 111, Книгарня „Український Базар" Стрий, вул. Гоша 4, Вид. Книгарня „Червона Калина", Львів вул. Руська 18, Книгарня „Червона Калина", Золочів вул. Колійова ч. 1. 1558

— **Новий політичний процес у Львові.** Дня 2. березня ц. р. перед львівським судом починається розправа проти **посла д-ра Степана Біляка**, обвинуваченого в провині з § 65, поповненій промовою на вічу в Керниці, пов. Городок. Боронитимуть д-р Старосольський і д-р Ганкевич.

— **Розвязані читальні.** Рогатинське староство розвязало рескриптом з дня 22. І. ц. р. читальню „Просвіти" в Підмихайлівцях. Причиною було те, що в читальні найдено книжку „Початкова географія України", якій відібрали дебіт. — Рескриптом воєвідства розвязано теж читальню „Просвіти" в К л і ш і в ц і того ж повіту, тому, що в бібліотеці тієї читальні найшли книжку „Польська окупація Галичини".

— **Арештування.** Дня 13-го лютого ц. м. в Полюхові Великім, пов. Перемишляни, поліція арештувала Василя Кузьмова. Перед арештуванням поліція перевела ревізію. Арештованого відставили до Глинян, а звідтіля до арештів у Львові.

— **Напад „стшельцув" на весілля.** В Сокільниках, пов. Підгайці, дня 14-го лютого ц. р. напали „стшельци" на весілля селянина Кицкая. „Стшельци" побили тяжко кількох весільних гостей, до страв кидали кусники сірників та паперів, а в хаті погасили два рази світло. Розігнавши весільних гостей, „стшельци" втікли. А дня 16-го ц. м. комендант місцевої поліційної станиці почав потягати до відповідальности весільних гостей, обвинуваčуючи їх у злочинні нарушення публичного спокою.

— **Пошанування рідної мови.** В старостві в Заліщиках находиться таке письмо: „Do Swietnego Starostwa w Zaleszczykach. Urząd parafjalny gr. kat. w Winiatyńcach prosi Swietne Starostwo o łaskawe zezwolenie odegrania sztuki religijnej „Józef w Egipcie" ks. J. Łucyka muzyka ks. Kopki, w 5 aktach w sali szkolnej w Winiatyńcach dnia 15. lutego 1931 r. godz. 5. wieczorem. Dochód z przedstawienia przyznacza się na zakupno religijnych książek dla bibljoteki szkolnej w Winiatyńcach. Urząd parafjalny gr. kat. w Winiatyńcach dnia 6. lutego 1931 r. Ks. Aleksander Rosnecki proboszcz. Округла печатка: Печать Гр. К. Уряда Парох. в Винятинцях".

— **Меліорація Полісся.** На засіданні соймової комісії публичних робіт дня 27. ц. м. розглядали у Варшаві проект про утворення бюра меліорації Полісся. Проект референував посол Б. Б. Сімонов. Порішено прилучити до проектів бюра повіти костопільський і рівенський. В дискусії всі промовці домагались парляментарної прогулки послів на Полісся. Проект меліорації одноголосно ухвалено.

— **Рекорд корабля Канадіян Пасіфік.** Корабель „Королева Японії", що є власністю відомого у всьому світі корабельного підприємства „Канадіян Пасіфік" установив новий рекорд швидкости їзди. Переїхав він з Йокогами до Ванкувер за 8 днів 3 години і 18 хвилин і тимсамим побив попередній свій рекорд на 3 години. Товариство „Канадіян Пасіфік" будує тепер новий корабель, що має побити останній рекорд німецького корабля „Европа" на лінії Европа-Америка.

— **Після смерти „австралійського соловія".** Як відомо, на днях померла світової слави австралійська співачка Неллі Мельба. Вона родилась перед 66 роками в Мельбурні в Австралії. В 17. році життя вийшла заміж за кольоніста, який нарікав, що вона цілими днями співає і не дає йому тим співом навіть заснути. Спів молодої австралійки почула раз жінка генерала губернатора Квінсленда і оцінивши її голос, допомогла їй покинути чоловіка і втекти з Австралії до Парижа. Неллі Мельба виступивши в Брюселі в „Ріголєтто" відразу здобула признання публики і критики. Вона виїхала до Льондону, де білет на її концерт коштував найменше 10 шілінгів. Гроші поплили до неї потоком. Королі і цісарі вважали своїм щастям чути її спів. Належала до найкращих співачок сучасности. Колись її відвідував шведський король, а цісар Франц Иосиф І., почувши її спів у Відні, іменував її своєю придворною співачкою. В р. 1924 Мельба видала в Льондоні свої цікаві „Спомини Співачки", в яких як своїх принятелів і поклонників згадує: Пуччінія, Оскара Уайльда, Ротшільда і багато інших славних людей. В тих спомінах згадує вона теж, якто її батько був обурений зразу, що його дочка стала „комедіянткою" і виспівує на сцені, і якто цей самий батько, який майже вирікся своєї дочки, потім дуже любив її, коли вона стала славною і заробляла одним концертом більше, як він за ціле життя. В останніх роках Мельба усунулась зі сцени і жила в своїй віллі над Росе Бай в Австралії. Умираючи, сказала похоронити її в Мельбурні поруч гробу її батька і щоби її труну везли на простім селянськім возі так як везли труни її родичів.

— **Труп студента в Кембріджі.** В Кембріджі найдено трупа 19-літнього студента університету Карла Елліса. Хтось звязав його, а потім задушив. Ніхто не знав вбивників, бо студент Елліс не мав ворогів, був веселим, загально любленим і бідним, отже не можна було підозрівати, що його вбили для рабунку. Загадка досі не розвязана.

— **Великий голод в Китаю.** Англійська преса сповішає, що в китайській провінції Квангсу запанував голод, якого не тямлять і найстарші люди. Майже 20 міліонів населення голодує. Голод примушує селян орґанізуватись у ватаги і нападати на провінції, де нема голоду. Денно вмирають цілі сотки дітей. Багато сіл цілком вимерло.

— **Землетрус в Африці.** З Льондону сповіщають, що в південній Африці здовж ріки Ба землетрус спричинив смерть кількох сотень тубильців. Подробиці ще не відомі.

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: *„Пригоди Гофмана"* — опера Офенбаха.

Вистава цієї популярної опери Якова Офенбаха, влаштована в 50-ліття смерти композитора й одночасно в 50-ліття її премієри, пройшла з великим мистецьким успіхом, який в однаковій мірі можуть записати на свій рахунок як інсценізатори, так і виконавці. В поважному числі явилася теж публика, що була просто ошломлена виставою і не жалувала своїх горячих оплесків артистам-співакам, інсценізаторові Улуханову та маляреві Яроцькому.

З виконавців на перше місце вибився Чарнецький в ролі Гофмана й тубальний басіст Ужейко в почвірній ролі демона. Оба вони створили справжні креації і під вокальним і під сценічним оглядом, тому не диво, що збирали оплески при отвертій сцені. Добрий був теж Романовський в ролі нещасного батька Антонії, що дав сценічно наскрізь переконуючий тип, а вокально відповів як слід своєму завданню. З пань заслуговують на повне признання всі три героїні: Шлемінська, Валевська і Вікі-Кшивец, а також Космінська та Соболевська. Також виконавці другорядних партій: Сирочевський, Грушинський, Ловчинський, Лярінський, Шмідт і інші внесли свою пайку до загального успіху вечора.

Щодо інсценізації, то вона сильно відбігала від усіх попередніх і була справді помислова. Взагалі декораційно-костюмові рами вистави були богаті й цікаві і просто полонювали вилив. Це видно було вже в прольогу (сцена в кнайпі), де оригінально виглядали бочки з живими тінями і де сильне оживлення на сцені вийшло їй дуже на користь. Ще більше фантастично виглядав другий образ („Олімпія") і декорації четвертого образу („Джульєтта"). Хоровід гостей у II образі, що його відповідно змодернізовано, заслуговував би сам один на те, щоб задля нього прийти на виставу!

Взагалі треба сказати, що вистава стояла під кожним оглядом на високому рівні і дала багато мистецького вдоволення видцям. Музичну сторону твору вів дуже справно дирігент п. Гужинський, що теж поважно партиципує в успіху того вдатного вечора. *І. Н.*

З кіна.

КАСІНО: *„Співучий Мадрид"*.

Ця фільма могла би називатися: „Рамон Новарро". Іншими словами, головною прикрасою фільми є артист Рамон Новарро має — крім усіх питомих йому прикмет, як молодість, надзвичайно привабліва постать, темперамент і всі інші придатки „аманта", — ще й прегарний голос: він, мабуть, єдиний з давніх фільмових артистів, якого вартість зросла, а не впала, з моментом введення звукових апаратур. Чудові знимки з Мадриду й піренейських краєвидів, веселі епізоди та жвава акція кажуть до решти забувати про досить банальний зміст, оснований на старому, як питання молодости, мотиві — молодечої легкодушности. Тому, що це американська фільма — навіть карикатурна легкодушність мусить кінчатися добре: тож і „гепні енд" „Співучого Мадриду" вдоволяє усіх, хто не визнає кращої розвязки любовних конфліктів, як — вінчання. *(Мар.)*

З судової салі.

Пятьох селян перед судом.

Перед львівським судом присяглих закінчився 28. ц. м. процес проти 5 селян з Хлопятина в Осердова коло Белза, обвинуваčених в підпалі і приналежності до УВО.

Акт обвинуваčення говорить, що: Михайло Яцишин, уродж. 1905 р. в Хлопятині, Теодор Сидор, уродж. 1907 р., Микола Кожушко, уродж. 1911 р., Іван Кравчук, уродж. 1908 р. в Осердові, і Михайло Сидор уродж. 1909 р. належали до тайної УВО, яка прямує шляхом саботажів приготовити повстання українського народу против Польщі та відірвати південно-східні землі для утворення української незалежної держави. Крім того акт обвинуваčення закидає М. Яцишинові, П. Сидорові та М. Кожушкові переховування зброї і муніції, а іншим підсудним вербування членів до УВО та ширення антидержавної літератури.

Підсудним Михайлові Яцишинові та Теодорові Сидорові закидається ще і те, що 23. вересня 1930 в Хлопятині із наказу банди (УВО) підложили огонь під стирти Якова Догілевського і спричинили пожежою шкоду в сумі 5.500 золотих. До цього мав намовляти їх Ів. Кравчук, а пальних матеріялів достарчив М. Кожушко. Михайло Яцишин перед пожежою вкинув до стирти крісові набої, щоби вибухи цих набоїв не дозволили гасити огонь. Набоїв цих достарчив Теодор Сидор.

Всіх їх судять за провини проти § 58 про державну зраду і проти § 166, 167 про підпали та проти § 87 про злочин публичного насилля.

Пляя виконання підпалу в Хлопятині обговорили підсудні на забаві в Осердові, де між ін-

шим упали слова: „Всюди палять стирти, а ми чому щось не робимо?".

Дня 23. вересня Іван Кравчук орачи своє поле підійшов до Теодора Сидора, який їхав з Белза, і сказав йому, що хоче підпалити стирту в Тушкові та намовляв Сидора підпалити панські стирти в Хлопятині. Сидор відповів, що можнаб ще почекати, але Іван Кравчук, начитавшись „Сурми", обстоював плян підпалу далі та додав: „Нині будемо палити".

Кравчук відтак відступив від плану підпалу в Тушкові, а Сидор, порозумівшися з Яцишином і Кожушком в кооперативі, взяли шмати облиті нафтою та стрільний порох, підійшли до стирт з боку села Жнятина та підложили під стирти огонь.

Щоби утруднити рятункову акцію, Яцишин і Сидор вкинули відтак до вогню крісові набої. Набої вибухали, селяни, які пробували гасити огонь, зі страху повтікали до дому, а присутній при пожежі Яцишин ще й відстрашував селян, щоб не гасили, мовляв, хтось зпоза стирт стріляє. Стирта згоріла до тла.

Поліція відразу підозрівала в тім ділі найсвідоміших українців серед парубків, тому арештувала Михайла Яцишина і Теодора Сидора. Ці обидва арештовані зараз признавалися до вини і виявили імена дальших підсудних вмішаних в цю справу. Коли арештовано інших підсудних, вони теж признались до всього і аж до замкнення слідства своїх зізнань не відкликали.

Свідки переслухані в тій справі зізнали, що М. Яцишин перед пожежою, стоячи під кооперативою, говорив: „Здалось би щось нині підпалити, але погана погода, дощ".

При ревізії в підсудного Яцишина найдено набої, а в Сидора портрет Басарабової і „Сурму". В Кравчука сконфісковано брошуру УВО сховану в піску.

Розправа не достарчила доказів, що підсудні справді належали до УВО, а підсудні зізнавали, що до УВО не належали і підпалювали стирти з власної волі.

Предсідником трибуналу надрадн. Ягодзінський, прокуратором Ліпш, боронили д-р Шухевич, д-р Старосольський, д-р Семен Шевчук і д-р Дінер.

Тому, що підсудні призналися до вини, процес тревав коротко і не був скомплікований.

Після промови прокуратора й промов усіх чотирьох оборонців та наради суддів присяглих, оголошено такий присуд:

Михайло Яцишин (злочин державної зради, дальша участь, злочин підпалу та публ. насильля) — 5 літ; **Федір Сидор** за те саме — 5 літ; **Микола Кожушко** (злочин державної зради, співучасть у підпалі) — 3 роки; **Іван Кравчук** за те саме — 3 роки; **Михайло Сидор** — увільнений. Сторони не заявилися в справі присуду.

Дописи.

СТРИЙ. (Концерт „Дрогобицького Бояна"). Дня 19. II. ц. р. загостив до Стрия знаний у нас хор „Дрогобицький Боян" з одним концертом під управою о. С. Сапруна. В програмі концерту 30 творів ріжних українських композиторів. В порівнянні з попереднім роком програма більше ріжноманітна і трудніша до виконання. Ми мали нагоду почути твори Демуцького, Леонтовича, Людкевича, Барвінського, Кошиця, Ступницького, Степового, Гайворонського, Лисенка, Колесси й інші у знаменитому виконанні. Хор уявляє собою імпонуючий вид: 70 осіб в одностроях, об'єднаних ідеальною прямо дисципліною. Всі згадані твори співані напамять. Коли говорити про мистецький успіх цього вечора, то поминаючи деяку непевність в інтонації других тенорів в кількох місцях (в муж. хорах), — треба його заквалїфікувати як дуже вдачний. Головно високо-мистецького рівня осягнув хор в творі Ступницького: „Ой рано,рано", Кошиця: „Ягіл-Ягілочка" (дуже зближеного фактурою до анальогічного твору Барвінського), Леонтовича: „Ой послала", „Дударик" і ін. Натомість силою своєю полонив хор слухачів у творах: Демуцького: „Страшний Суд" і Леонтовича: „Ой зійшла зоря". З голосів вибивалися проф. Сольчаник, д-р Панас, проф. Іваненко, п. Кушнір, п. Сасик і ін. Справно і певно дириґував о. Сапрун, який зумів організованістю перемінити хор у дійсний інструмент. Саля була переповнена добірною публікою. З'їхали гості з провінції і поблизьких містечок. *(Гість.)*

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

„ВІДРОДЖЕННЯ". Ч. 2. за лютий 1931. містить: Ш. протиалькогольний курс у Львові. — Іван Герасимович: Протиалькогольний закон у варшавському соймі. — Ю. Каменецький: На шлях до добробуту і економічної незалежности. (На маргінесі протиалькогольного місяця). — Д-р Софія Парфанович: Тютюн і народня господарка. — Ю. Каменецький: Праця в протиалькогольному гуртку. Протиалькогольний журнал, стінна і жива часопись. — „Нова Хата" і старий побут. — З листів і дописів наших членів. — Фейлетон: Пухлина (з німецького). — Хроніка протиалькогольного руху. — Гігієнічний кутик. — Д-р В. Крушельницька: Значіння сонця для людського здоровля. — Як бачимо — зміст одинокого українського протиалькогольного органу дуже ріжнородний, актуальний і цікавий і взагалі „Відродження" редаговане дуже старанно та заслуговує вповні до масового ширення тим більше, що ціна його дуже низька, а саме: для членів 4 зол., а для нечленів 4.60 зол на рік. Журнал „Відродження" повинні передплачувати передусім всі читальні, кооперативи, Луги, Соколи й інші українські організації та поодинокі громадяни й громадянки, бож воно поставило собі високе завдання: шляхом тверезости скріпити і піднести фізичні, моральні і матеріяльні сили нації. Адреса: „Відродження" у Львові, вул. Городіцьких, ч. 4.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУК. ВІСТНИК. Книжка III. За березень, Львів-Тернопіль. Зміст: Е. Маланюк: Вірші; Улас Самчук: На дзвірці; В. Бірчак: Притчі; Евген Приходько: Тіні в полях; А. Парсонс: Літацький Синдикат; С. Шелухин: Чи тож критика?; Д. Д.: Нині і вчора; д-р А. Річинський: Свята Софія Київська; М. Л.: З пресового фільму; д-р Ол. Бабій: Фридрих Ніцше (закінчення); Бібліографія.

КНИГОЛЮБ. Видання Українського Т-ва Прихильників Книги. Кн. IV. Річник IV. Прага 1930. В змісті статті: С. Сірополка, Д. Антоновича, П. Зленка, С. Наріжного, Хроніка, Українка і т. д.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО, ілюстрований літературний і політичний журнал. Прага, 25. лютого 1931. Ч. 75.

SLOVANSKY PREHLED, unor 1931. Rocnik XXIII. Nr. 2.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY, Lwów, luty 1931. Nr. II.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 28. лютого 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·60 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 2. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 2. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Малий Міський Театр:

Понеділок, 2. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Співаче серце" (Ол. Джолсон, Сові Бой, Маріон Ніксон). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Веселий Мадрид" (Рамон Новаро).

КОЛЬОСЕЙ „Бригада смерти" (Гарі Піль). „Герої ночі".

ЛЕВ: „У маленькій кавярні" (Жая Катлен, Маріон Герт)

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Відвічна пісня" (Мейрі Гаьорі).

ОАЗА: „Душі в неволі" (Сольський, Батицька).

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Власта Буріян).

ПАН: „Заборонений овоч", „Рудоволоса" (Клара Бов).

ПАСАЖ: „Пригода одної ночі" (Том Мікс) і звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича".

ФАТАМОРГАНА: „Поцілуй" (Ґрета Гарбо).

ХІМЕРА: „Венера в сімох відслонах".

СТИЛЕВЕ: „Мандарин Ву" (Льон Чаней, Анна Мей Вонг) „Герої вогню".

УТІХА: „Герой кровавої арени". — „Княжна та ковбой" (Бюк Джонс).

Програма радіо.

Понеділок 2. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Легка музика. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·25 Радіоорхестра. **Талін** (296,1) 19·05 Релігійний концерт в костелі. **Берлін** (419) 16·30 Концерт солістів. **Рим** (441,2) 20·40 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·25 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 15·20 Капеля Гайгера. **Будапешт** (550,5) 17·30 Солісти. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт.

Вівторок 3. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Радіо-орхестра. **Берлін** (419) 18·00 Бах-Бетовен. **Стокгольм** (435,4) 17·00 Музика. **Прага** (486,2) 19·05 Пісні. **Відень** (516·3) 12·00 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 17·30 Циганська музика. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Укр. Театр" у Львові **Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.**

Копичинці:

2. III. „Жінка, що вбила".
3. III. „Пацюк".

Борщів:

4. III. „Меді".
5. III. „Гарна Олена".
6. III. „Жінка, що вбила".
7. III. „Життя Парижа".
8. III. „Гетьман Дорошенко".

Театр виставить, як премієру відому оперетку Оффенбаха „Життя Парижа" вперше дня 7. III. Мистецьке виконання та артистичні еволюції запевнюють оперетці, що появиться вперше на українській сцені — повний успіх. 1445

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича

Стоянів:

2. III. „Наталка Полтавка".
3. III. „Я хочу нужа".
4. III. „Плач Ізраїля".

Музичне Т-во ім. Миколи Лисенка удаштовує в понеділок 2. березня 1931 р. в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка, вул. Шашкевича 5. **концерт п. Одарки Бандрівської. Початок в год. 8·15 вечором.** 1544 3—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДВОФРОНТОВУ будинельну парцелю при вул. Потоцького і Ісаковича, продає Товариство Агроном. Техн. ім. Ів. Левинського „Праця" у Львові. — Інформації дає Вп. інж. П. Дурбак. Львів, вул. Чарнецького ч. 26. 1537 4-4

ГРИБИ гарні вибирані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидла з чистих сливок на цукрі, бочілочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бриндза, бочілочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. блашанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів к. Коломиї.** 1449 7—10

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

ФОРТЕПЯН короткий, — панцирна плита, оказія за 1.800 зол. продам. Також куплю фортепян або піяніно, плачу повну вартість. Транспорт з провінції оплачую. Skleniarski Kopernika 25. 1549 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка.

Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках у Львові складає цим щиру подяку Всім, що причинилися до звеличання „Традиційного Вечора", дня 9. лютого п. р., а саме: Вп. Пані Марії Сабат-Свірській, оперовій співачці і Вп. П. Володимирові Конистянському, абсольвентові оперової школи, за даскаву участь у концерті; Впрепод. О. Перідонові, ректорові малої семинарії, за довіз виступу хору і орхестри питомців; Вп. П. Дмитрові Коткові, за управу хору; Вп. П. Проф. Кудрикові за акомпанімент; Вп. панам проф.: Павлові Зиманові і Волод. Сологубові за вміле ведення танців; Всім, що жертвували на буфет; Вп. П. Д-рові Олекс. Барвінському за відступлення свого авта до диспозиції комітету та вкінці Всім своїм прихильникам і жертводавцям. Весь чистий дохід з „Вечора" призначив комітет для найбільш незасібних вдів і сиріт по священиках львівської архиепархії. 1572

Ширіть наш часопис!

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

СМІХ ЗЕМЛІ

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки

АЛЬФОНС ДОДЕ

МАЦІЦЬКИЙ

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла"

Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видав Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 48 (12.704). Львів, середа 4. березня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Найбільші міліонери
починали від сотиків, — починайте й Ви та складайте свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

При загальній **знижці цін,** поручаємо дальше на догідні сплати всілякі жіночі та мужеські матеріяли.
Люблін і Фольк
вул. Собіського ч. 8.
1571 2—3

Небезпечні інциденти.

Нота Польщі до СРРР у справі влому до польського посольства в Москві.

Львів, 2. березня 1931.

Яких два тижні тому мін. Залеський виявляв у варшавському сенаті всіх цікавих та інтересованих, що відносини між Польщею і Союзом Рад. Республик не тільки не погіршилися, але — навпаки — ведуться, мовляв, дальше переговори про пакт неагресії. Згадав при цій нагоді пакт Літвінова, який з таким успіхом впровадив в життя миролюбиву умову Кельога на Сході Европи, а вкінці ще раз рішуче спростував поголоски про якінебудь протисовітські затії якихось европейських держав, в яких і Польща брала би участь. Але доля любить собі кепкувати: не минули два тижні, як той-же самий міністр мусів апробувати ноту свого московського представника до народнього комісаріяту закордонних справ Рад. Союзу, яка кінчалася зворотом, що — мовляв — „посольство польської республики в Москві звертає спеціяльно увагу совітських властей (на деякі факти — прим. Ред.), домагається енергійного вияснення їх і сатисфакції та вжиття усіх заходів, щоби подібні інциденти в будуччині не повторилися".

Щож це за „факти" і які „інциденти"? Ніяке „політікум", а ніби звичайний собі — влом до польського посольства у Москві. А всеж, коли читати текст тої дипльоматичної ноти, то справді виходить, що той влом не такий уже зовсім звичайний, і що — дещо може й має з політикою до діла.

Показується, що в ночі з 16. лютого, підчас побуту польського посла з Москви Патека у Варшаві, закрався якийсь чоловічок до його помешкання при вул. Воровського ч. 21. у Москві і маніпулював ключами при зачинених дверях до кабінету посла від сторони їдальні. При цій благородній праці випадково зловили його урядовці посольства. Нота жаліється, з якими то труднощами прийшлося стрінути, поки явилися міліціянти й представник наркому закордонних справ, — але не в цьому суть. Суть у несподівано виявлених подробицях про сам влом та вломника. Отже показалося, що вломник, Димітрій Петров, чисто й пристойно одягнений, мав шапку з маркою кооперативи ОГПУ („Окружное Государственное Политическое Управленіе", себто московська че-ка), а в його кишені найдено картку (талон) цієї самої кооперативи. Мав торбу листоноса зі знаком московської почти, а в ній депеші, надані з Ленінграду до ріжних фіктивних осіб під адресою вул. Воровського 21. (себто будинку польського посольства). Одну відчинену депешу мав у кишені. Крім цього був забезпечений у цілий арсенал найбільше прецизних ключів, пильників і т. д., при чому показалося, що деякі ключі знаменито підходять до замків посольства. (Цього моменту у протоколі не зазначено!) Сам вломник спершу заявив, що він листонош, який хотів віддати телеграми, потім знову представився як звичайний злочинець з Одеси, який хотів щось у посольстві вкрасти. Тут нота звертає увагу, що вломник був у кімнатах, де стояла каса й де находилося чимало високовартісних предметів (напр. срібна столова посуда), однак чомусь то вломник доконче хотів дістатися до кабінету посла, де ніякого срібла-золота ніби не було. Опісля нота наводить ріжні дані про дбайливу підготовку влому та численних його спільників і жаліється на брак „активности" в офіціяльному світлі і неінформування посольства про хід слідства.

Таке каже польська нота, а поки нема відповіди на неї, трудно казати, чи подані в ній фактичні дані й аргументи є стійні чи ні. Цікаво лише, що польська преса пише ясно й без ніяких дипльоматичних обинників, що цілий влом був ініційований та організований через ГПУ і що метою влому було частинно знищити, а частинно сфотографувати архів посольства, щоби евентуально використати вкрадені документи для нової пресової кампанії проти Польщі. Ясно, що навіть при найбільш підозрілих та обтяжуючих фактичних моментах, виступати з таким явним обвинуваченням офіціяльних радянських чинників у свідомому і пляновому вломі до посольства — можна лише серед таких найбільше анормальних міжнародніх відносин, які запанували після війни та які панують особливо у взаєминах з більшовиками. Фактом є лише одно: що акт влому до польського посольства в Москві, польська нота й голоси польської преси з цієї нагоди не тільки не причиняються до злагіднення відносин поміж Польщею і СРСР, про яке стільки ввічливих слів сказав п. Залеський, але ці відносини знову загострили.

Очевидно, що ця справа швидко затихне й мабуть ніяка сторона не схоче її роздмухувать. Це один з проминаючих епізодичних інцидентів. Але чогось тих інцидентів така сила! То атентати на більшовицьких достойників у Варшаві, то таємнича бомба у будинку при вул. Познанській, то знову якийсь вломник, — здавалось би, що всі ті чорносотенні Коверди чи Войтіховські та „листоноси" Петрови з міжнародньою політикою не мають нічого спільного, а проте — кожний з них зокрема і всі разом простягають свої сірнички в атмосферу, яка далеко не є позбавлена запального матеріялу. Для великих наслідків потрібні інколи цілком маленькі причини, — і тому такі незначні „інциденти" є дуже тривожними явищами.

Учительські справи в соймі.

Звіт з засідання освітньої комісії сойму з дня 24. лютого ц. р. і промова пос Д. Великановича.

Дня 24. лютого ц. р. відбулося засідання Освітньої Комісії, на якім референтом **пос. Великанович** свій внесок про новелізацію закону над обмеженням переношень українського учительства на етнографічно-польські землі. Референт відчитав закон в оригіналі, а відтак проект свого закону, інтерпеляцію, внесену Українським Соймовим Клюбом про масові переношення учительства мин. осені і відповідь уряду на цю інтерпеляцію, яка була подана в цілости в пресі.

Далі промовляв референт. Він говорив: Як бачимо зі змісту відповіди на інтерпеляцію, п. премієр обмежився лише до звідомлення панів міністрів освіти і внутрішніх справ та відказався від переведення поновних доходжень. Стверджую, що заходить якесь велике непорозуміння. Не вагався теж заявити, що попередні доходження були односторонні і що обом міністрам подано невірні подробиці і факти. Рішучо заперечую немов би всі названі в інтерпеляції учителі „не дбали про належний напрямок і виховуючий вплив школи, та переносили при тім на її терен невідповідні методи політичної агітації". В інтерпеляції подавано цілий ряд імен і прикладів, що якраз названі учителі належали до найрозважніших інтелігентних і працьовитих учителів і що якраз вони політично не були в нічому заангажовані, а також, що перенесення їх не мало законних підстав. Навіть між 4-ма іменами, які п. премієр зацитував, двох знаю особисто — є неслушно осуджені. П. Пруцова, що перебувала на посаді в далекій гірській околиці, віддаленій 30 км. від міста, впала жертвою поліційної пімсти та інспекторської ненависти, а учитель Мацик має найкращі службові аплікації, про що свідчить факт покликання його на члена державної Кваліфікаційної Комісії. Натомість залишає влада і промовчує імена подані в інтерпеляції таких учителів, як Лилик Іван, Хаджай, Панас, Кузьмаківна, Муравецький, Паньків, Білозор, Федевич, Припхан і цілий ряд інших, про яких міністерство, якщо мало неприхильні реляції, то були вони побудовані на неправдивих фактах, дуже часто навіть проти опінії безпосередньої шкільної влади.

Я приневолений з якнайбільшою рішучістю протиставитися твердженню, немов би то хтонебудь з учителів українців, працюючих у державних школах проводив діяльність різко протидержавного характеру. Дивує нас, що влада, маючи в руках такі докази не потягне винівників, як вже не до судової відповідальности, то щонайменше до судово-дисциплінарної. Отже пристосовування арт. 58. учительської прагматики в такому наставленні, як подає відповідь уряд з дня 9. II. 1931, ч. 1881 на нашу інтерпеляцію, є незгідне з інтенцією цього артикулу. З дорученої нам відповіді п. премієра виходить, що той артикул має карний характер. Панове міністри не заперечують, що перенесених учителів карають за політичні проступки (§ 82, 5 ступінь кари), з тою ріжницею, що відбирають учителеві змогу оборони. Після цього приступив референт **пос. Великанович** до мериторичного мотивування свого внеску, як слідує:

Вже в мин. році сойм ухвалив був новелю до § 58. закону про службові відносини учителів, яка то новеля, хоч незначно, але всеж приносила деякі обмеження в переношеннях учителів для добра школи. На жаль новеля наслідком розвязання сойму і сенату не дочекалася формального завершення. Одначе сама дискусія, а також і резолюції, ухвалені в соймі, не принесли учительству полекші. Осіню мин. року надужито цього закону більше як коли-небудь, бо в часі виборів відбувалися правдиві історичні мандрівки численних учительських родин.

Здавалося, що по такій вичерпуючій дискусії, яка була в мин. році, п. міністр освіти буде обережніший і вже з рації свого педагогічного становища не піде занадто легковірно на підшепти політичних чинників та не зробить кривди учительству. На жаль сталося інакше. Більше ніж в якімнебудь іншім році перенесено українських учителів на захід та звільнено тимчасових учителів. Фальшиві інформації всяких часто невідповідальних політичних чинників знайшли більший послух, як належало би надіятися від властей, що стоять на сторожі права і справедливости.

Коли я зголошував свій внесок, то зовсім не мав я на думці якихнебудь політичних чи національних демонстрацій. Я бачив занадто разячі надужиття супроти товаришів учителів і почувався до обовязку бодай тим внеском звернути увагу компетентних чинників на те, що ступають занадто гострою дорогою. Особливо останній рік, рік виїмково тяжких політичних умовин і виїмкових виборів до законодавчих установ, був для учительства катастрофальним. Попереношено зовсім невинних людей. Людей працьовитих, з повними службовими кваліфікаціями і нераз на склоні своєї фахової праці. Є випадок, що перенесений учитель заскакував інспектора своїм декретом, бо цей не потребував його на новій посаді, а також на залишеній посаді не іменовано нікого, або іменованс молоді контрактові сили, котрі мали рятувати „добро школи". Були випадки, що перенесений учитель після зголошення до служби на новому місці чекав два місяці, бо при даній школі не було для нього етату. Якби я хотів навіть оправдати потребу приноровлювання мотиву для „добра школи", то факти цій потребі заперечують. Як інакше виглядали мотиви п. міністра Освіти в 1929 р., коли доказував, що треба цей артикул задержати, а як інакше виглядають його вчинки. П. міністр тоді доказував, що цей артикул буде примінюватися виключно для добра шко-

ли, напр. для перегрупування сил з огляду на їх фаховість, на випадки моральних проступків трудних до перевіреня і т. п. П. міністр також пояснював, що ці перекошення не кривдять нікого, що переношення відбуваються на рівнорядних умовах, але як інакше виглядає теперішня дійсність. Вже той сам факт, що в арт. 82. прагматики перенесення на рівнорядне становище за зворотом коштів є аж пятим ступінем кари, не оправдує пояснень влади, а врешті як виглядає таке перенесення практично: кожний перенесений учитель мусів стрінутися з запитом інспектора „за що пана пшенєсьлі". А далі: факт переношення учителів на території з виключно польським населенням: національні зневаги учителя і його дітей, бойкот в доставлюванні харчових продуктів і мешкань, доведення моральними секатурами до того, що були випадки нервового розстрою і самогубств, або смертельних недуг. Чи ці факти доказують, що тут є добро школи і рівнорядність посад? Далі нервовий розстрій з причини заломання господарчих умовин і з причини відірвання від рідні не можуть бути належною умовиною направи учителя для добра школи. А вкінці уняття добра школи з педагогічної точки: пригадаю цитати з 2-х польських газет, а саме: проурядова газета „Дзеннік Львовскі" писав, що найбільше докучає учителеві, те, що витворює ситуацію непевности, це є недостача у прагматиці „стабілітатіс льоці", добро школи є так неозначеним поняттям, а так вигідним для влади, що дає змогу переношення учителя з місця на місце, повинно остаточно зникнути з учительської прагматики. А інша газета, також санаційна, „Іл. Курєр Цодзенни" писав: „одначе перекреслюється цілу прагматику тоді, коли ці артикули стануться засобом репресій, прикладаних масово до учителів і директорів, часто найкращих працьовників на ділянці шкільництва й освіти, яких одинокою провиною є те, що не вміють чи не хочуть добиватися ласки місцевої адміністраційної влади, або навіть політичних організацій. Свідомість, що про ці переношення рішають передовсім політичні причини, непевність завтрішнього дня, про що рішає їх змінчивість, ширять між учительством знеохочення до шкільної праці, затирають індивідуальности і ломлять характери, витворюють серед учительства атмосферу, в якій витворюється підзорливість, шпигунство, донощицтво, рабство, безоглядність боротьби за здобуття становища, яке займає товариш, а що викликує зневіру в безсторонність шкільної влади. Дальше редакція додає — не добро школи, але адміністраційна самоволя, яка руководиться іншими мотивами, здається у численних з тих випадків грає рішаючу ролю. Справу надуживання 58. арт. учительської прагматики також висвітлювали належно в мин. соймі посли Корнецький, Прухнік, Пйотровський, Утта і інші.

(Покінчення буде.)

Ще дещо про початки української нації.

II.

Наше право старшинства лишало за київським князем першенство почести, але не влади. Однак ідея і того Ярославового старшинства була захитана, коли на Любечськім зїзді 1907 р. поставлено засаду *„отчинности"* — „кійждо да держить отчину свою". Це був уже яскравий доказ упадку централізації та звязання поодиноких членів роду Рюриковичів з поодинокими землями. Коли візьмемо під увагу, що київський наслідник Ярослава Ізяслав враз зі своїм сином Ярополком перші почали вести на Русі виразно католицьку політику, (це було якраз по схизмі Керулярія 1054 р.), коли навіть в Печерськім Монастирі можна зауважити перевагу „західницької" партії з Преп. Теодосієм на чолі — то це все ті перші вістуни українства як синтези заходу та византійства, чого не добачуємо на півночі. Нпр. в Новгороді можна — навпаки — спостерегти сильніші царгородські церковно-культурні впливи.

Що напротязі XII. в. прийшло відокремлення суздальсько-ростовської півночі від київсько-галицького українського півдня, це доказав я аж надто чисельними аргументами, яких повторяти не хочу. Під кінець XII. в. всіх обективних даних, індивідуалізуючих полудне, було так багато, що галицько-волинська держава була природним твором процесу, що попередив її повстання. Поставлено питання, чому вона є *першою українською державою*. Українською вона саме тому, що вона була державним твором, що зродився як наслідок зіндивідуалізування українського полудня та обіймала майже всі українські племена й ніякі інші. Зате Київська Держава до Ярослава була поперше державою племен, які не почували своєї спільноти, а до того містила в собі чимало неукраїнського етнічного елементу.

Майже півторавікове життя подавляючої більшости українських племен у власній державі докінчило діло творення української нації. Можуть насуватися сумніви, що в склад цієї держави не входило Подніпровя, однак треба взяти під увагу, що по наїзді монголів, себто в II. пол. XIII. і першій пол. XIV. в., його культурна роля рівнялася нулі, бо чейже не знаємо навіть найважніших подій з його історії того часу. Тому ясно, що галицько-волинська держава й без Подніпровя репрезентувала тоді безсумнівно українську націю.

Слід ще звернути увагу і на згадуване нераз *культурне завоювання* Литви Русю. Та це питання треба би дещо детальніше розгорнути. Культурні впливи на Литву йшли вправді з галицько-волинської держави та бистрим руслом поплили вони аж по добуттю Литвою руських земель. Однак найвчасніше дісталися в склад литовської держави білоруські землі на північ від Прип'яти (т. зв. Чорна Русь) і простори над Двіною з таким *культурним осередком як Полоцьк*. Звідтам плила на Литву в першу чергу руська та православна культура. Українська Волинь прийшла в склад Литви аж кількадесять літ пізніше і то в дуже слабкім зпочатку звязку з Вильном, бо Любарт був в цій соканій державі немов третім великим князем побіч Ольгерда і Кейстуда. Зате Подніпровя найшлося в границях литовської держави ще пізніше, по звільненню зпід татарської влади.

У перші роковини смерти бл. п.
Федя Федорціва
відбудеться
Поминальне Богослуження
в четвер дня 5. березня ц. р. в год. 8. рано в церкві Успенія Пресв. Богород. у Львові (Волоський).

Безперечно, завоювання українських земель Литвою мало своє величезне значіння в житю українського і білоруського народу й то не так сам факт, як радше події, що прийшли по ньому, себто польсько-литовська унія та католицько-польські впливи. Та вже передше я згадав, що ці події не можуть рівнятися зі значінням власної галицько-волинської держави на формування національної індивідуальности українців.

Вкінці признаю, що зустріч та боротьба українського елементу в польсько-литовській державі з польсько-католицькими впливами скріпило понад всякий сумнів чуйність та почуття солідарности українського та білоруського елементу, однак лише у відношенні до західнього сусіда. Не слід забувати, що серед тої боротьби родиться теж перше москвофільство на Україні і Білорусі і серед світського громадянства (повстання Глинського) і серед православного духовенства. В XV. в. спиняла цей відрух національної зневіри надія — при помочі папства та автономних українських і білоруських князів опертися римо-католицькому напорові; тому не диво, що фльорентійська унія поборювана польсько-литовськими базилеянами найшла найбільшу підтримку у київського князя Олелька та смоленського Юрія Ліптвеновича. По її цілковитім упадку (1501) родяться перші змагання обєднатися з Москвою.

Згадаю ще про порушений мною здогад, що прилучення білорусько-українських земель до Литви причинилося до повстання *білоруської нації. Цей здогад і нині я вважаю лише за здогад*, бо думаю, що до вирішення цієї справи потрібні основні студії, яких я не робив. Та звертаю увагу на ті історичні події, які мені відомі.

Я сказав вище, що Білорусь вже на яких 50 літ скорше від українських земель дісталася в склад литовської держави і саме культура тої Руси перша почала завойовувати Литву та опановувати держ. життя. В XV. в. Білорусь творила ядро держави а українські землі (та хитка Смоленщина з Мстиславщиною) аннекси. Новгородок на Білій Русі став другою столицею держави побіч Вильна; Полоцьк лишається старим культурним осередком. Місцева льокальна правна культура лягла в основу Лит. Статуту, місцеве боярство висувається на чільніші державні та церковні уряди. Зріст впливів і місцевої культури та місцевих людей з природи річи мусів виробляти в них почуття самостійности у відношенні до полудневого українства а доконала цього люблинська унія (1569), яка й адміністраційно відлучила білорусів від українців; Литва стає напів чужою землею. Вязала їх ще спільна церква православна і згодом унітська, однак ця солідарність чи вимина людей свідчить про спільність національно-церковних інтересів, а не обовязково про національну єдність. Чи й нині не бачимо подібної спільноти інтересів?

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 4. БЕРЕЗНЯ 1931.

МАКСИМ ДУБРОВА.

Збунтована скрипка.

Коли вперше станув при тій улиці, ще не тряслися йому руки і дрібочку видів на одно око. А всеж всі в містечку говорили про нього, як про сліпого:

„Той сліпий, що стоїть там на розі!".

Жорстоке слово, яке потвердилося скорше, ніж думав. Повна сліпота наложила на ціле його життя свою важку руку. Безповоротно погас останній блідий промінчик, що приносив йому тоді одиноку радість у важкій розпуці. Безповоротно! Знав тепер і без лікарів, які колись силкувалися зупинити занидіння зорових нервів. Для нього нема надії.

Від тоді не бачив людського обличчя, а безмежне напруження, щоби проникнути віковічну темряву загострило всі інші його змисли, одначе не заступило того одного найліпшого. Ціле життя звузилося, з безкраю стало таке болісно тісне. Тільки слух розширював його трохи далі, поза обсяг рук. Увесь час був у домовині, до якої ще не прибили покришки.

За кожним разом кидалося в ньому серце, коли чув голоси дітей, що вибігали зі школи. А один поміж ними ясний, дрібний голосок довго, довго дзвонив іще в його вухах, хоча мала дівчинка вже була далеко.

— Не йди туди! — почув здалека.

— Чому? — задзвонило зблизька.

— Там стоїть такий страшний сліпий.

— Він, не сліпий, — почув біля себе, — він нещасливий — і грошик упав у підставлену шапку поміж мідяки.

— Най тобі Всевишній винагородить сторицею. Щоби ти була щасливою, — плакало зболіле серце.

Коли діти бавилися, великий мяч упав йому просто в груди. Ніжно задзвонив коло нього голосочок, крізь який чути було сльози:

— Я не хотіла вас вдарити!

Не хотіла вдарити! Хібаж може той мяч, мякший, як пух, вдарити його, коли кинула ним її рученька? Сто разів, нехай вдарить, щоби тільки почути її голосок.

— Чому ви не граєте на скрипці? — почув раз несмілий голос дівчинки.

Не дойдав цілий рік, але купив собі скрипку і навчився на ній грати. Грав цілими ночами, бо тоді й так не було чого стояти на вулиці. Але коли заграв уперше, діти обступили його довкола, слухали та кидали свої грошики. Найцінніше милостинею були слова дівчинки:

— Ах! Як ви гарно граєте!

Як міг грати негарно. Таже грав для неї. І почув, як відчиняється вікно сусіднього домика. Знав, що відчиняється тільки для того, щоби дівчинка могла чути його гру. Його ніжність, збільшена нещастями виливалася тепер у грі. Але дівчинка, що бігала за мячем, спитала:

— Чому не граєте веселої? Адже тепер весна і на дворі так гарно!

Гарно? Ота страшенне чорна, непроглядна ніч? Але вона каже, що гарно, то мусить бути гарно. Отже й весело. Кому яке діло, що йому сумно? Чи має свою темноту накинути іншим?

Грав цілу ніч, аж скрипка перестроїлася на весело. Як тішилися діти. Дівчатка танцювали. Дістав великий кусень солодкої, пахучої, свіжо спеченої булки.

— Марусю! Ти кому несеш булку? — почув здалека голос.

— Він, мамусю, так гарно грає! — задзвонив голосок.

Цілими годинами повторяв це слово. „Маруся! Маруся!". І нараз зрозумів ясно. Маруся — цеж його зір! Знав докладно як виглядає. Має русяве волосся, сині великі очі і рожеве ніжне личко. Такий був його зір. Була відважна і не лякалася його бороди і страшних очей. Не так, як інші, що оминали його здалека, або скоренько перебігали попри нього. Щодня, коли тільки минала його, кидала в шапку грошик і навіть питала:

— Як здоровля?

Хто навчив її цього питання? Вже здалека відріжнив її хід, легкий і скорий, коли бігла до дому, від якого так ніжно дзвонив камінь хідника.

— Хай тобі Бог винагородить сторицею! І дасть тобі щастя! — бурмотів цілий час. Грав жваві, веселі пісні без слів.

Одного літнього дня до жвавих кроків долучився шелест шовкової суконки. Коли грошик упав до шапки, промовив як звичайно:

— Най тобі Бог віддасть сторицею, мала дівчинко!"

Під кінець згадаю ще одну справу, а саме аргументацію д-ра Чеховича, що — мовляв — з такого поставлення справи, що ми колись довше чи коротше творили якусь спільність з москалями, виходить лиш вдоволення общеросам. Це аргумент ненауковий. Політика має право і повинна користати зі здобутків науки, однак наука не сміє пристосовувати своїх дослідів до політичних тез, бо в противному випадку перестає бути наукою.

Та я рішуче не бачу причин до радости або смутку общеросів. Що ми українці є ближчі походженням і культурою москалям та білорусам ніж полякам або чехам — цього хіба ніхто об'єктивний перечити не стане; бож мали ми першу державу спільну та спільна була початково релігійно-церковна культура. А поза тим, наш та москалів розвій йшов вже на очах історії як французів та німців після спільного життя у Франковській державі.

В практичній політиці націю творить суб'єктивне почуття національної окремішности її членів і ніхто не має права до нього втручатися. Важна тут Картезіянська засада „Когіто, ерго сум". — Почуваю себе українцем, отже я ним є. Видвигати нині справу окремішности українського народу — це значить бавитися у переливання з повного в порожнє і навпаки. Хто на це з „общеросів" має час — хай бавиться та радується. Для нас існує лише наукове питання: Коли і з яких причин сталося таке суспільне явище, — як повстання української нації. І це лише може бути предметом наукової дискусії.

Микола Чубатий.

KALODONT

Радянська Україна.

Як виглядає українізація в Київі?

У київському щоденнику „Пролетарська Правда" з 20. лютого находимо фейлєтон Ю. Корченка, в якому про українізацію читаємо між іншим ось що:

„Актуальна проблема — українізація робітничих мас, яку проводить партія, набирає тепер в період реконструкції народнього господарства величезної ваги. Наші фабрики та заводи на Україні поповнюються молодими українськими робітниками з сіл, які ще не переварилися в пролетарському казані, тому перед старими робітниками стає величезне завдання — перевиховати і втягнути їх до активної участи в процесі соцбудівництва. Але, щоби краще підійти, старим робітникам треба опанувати українську мову й ще більше наблизитись до питань національно-культурного будівництва. Ми повинні відзначити ту головну ролю, що її повинні посідати профспілки, особливо комсомол в українізації робітничих мас. Треба констатувати, що спілки мають певні досягнення в цьому напрямі, але в той-же час треба сказати, що *темпи українізації робітничих мас ще незадовільні, бо вони чимало відстають від темпів соціялістичного будівництва.*

„Про це свідчить обслідування, що його провела Міськпрофрада серед основної спілки-металістів. Виявилося, що частина фабзавмісцевкомів недоцінюють, а деякі й досі не усвідомили значіння українізації робітничих мас і ставляться до українізації формально (зав. ім. Лепсе, штампувальна фабричка, Цвяхзавод, „Левкуз-ня", завод ім. Артема). На заводі „Червоний Дингун" не обійшлося *без прояву великодержавного шовінізму. На зборах адмінтехперсонал демонстративно виступає російською мовою. Коли комісія захотіла перевірити адмінтехперсонал в знанні української мови, то з них на перевірку прийшла тільки друкарка.* Тут були випадки й українського націоналізму („Україна тільки для українців") й єврейського шовінізму („євреї обраний нарід, а всі інші хами"). *Хоч партійна та професійна організації й реагували на це, але ясно, що на цьому заводі не досить пророблено постанови партії в національному питанні. І комсомол на цьому заводі теж не усвідомив політичної ваги цього питання, бо траплялося, що самі комсомольці глузували, коли хтось розмовляв своєю рідною мовою; є ще такі підприємства, що не зважаючи на чіткі директиви партії та Міськпрофради, мають справу українізації за щось додаткове до культроботи* (ЦЕС, майстерні ЦРК тощо).

„Відзначаючи формальне та байдуже ставлення деяких завкомів до українізації треба сказати, що збори, наради та розмови в цих завкомах провадять всеж таки російською мовою, навіть там, де більшість робітників українці. Серед робітників не досить висвітлюють значіння українізації та будівництво української пролетарської культури, не полагоджено звязку з науковими установами. По деяких завкомах ще й досі не цілком зукраїнізовано діловодство („Ленкузня", „Червоний Плугатар"). Заводські великотиражки незадовільно освітлюють значіння українізації робітничих мас і не досить виявляють ті перекручування, що не раз бувають на виробництвах у тій справі. *Частина партійних і професійних робітників, а особливо комсомольського активу, не виконали директиви вищих партійних та професійних організацій про опанування української мови. На це треба звернути найсерйознішу увагу і вжити рішучих заходів до тих товаришів, які ігнорують і недбайливо ставляться до директив партії, до такого важливого питання.* Такі вчинки треба кваліфікувати як опортунізм на практиці. Поруч з цим помічаємо на виробництвах останніми роками, як позитивне явище, велике зростання зацікавлености робітничих мас до українізації. Робітники на зборах вимагають і ставлять питання про підсилення українізації.

„Коли комсомол має певні досягнення щодо своєї участи в нацкультурному будівництві, то елемент цієї справи — *українізація серед нього незадовільна. Збори, наради, розмови в більшості осередків провадять російською мовою. Ми вважаємо це за ненормальне,* бо комсомол повинен вести й тут перед такими темпами, як на виробництві в ударництві та соцзмаганні. Треба теперже зробити рішучий злам у цій справі. Комсомол уже нераз доводив, що виправляти свої хиби він уміє.

„Найвужче місце" в нашій роботі щодо українізації є адміністративно-технічний персонал. Тут нема ще того зламу, який потрібен у сучасний момент. Ми звернули не досить уваги профспілок та МБІТ-у на цю важливу ланку роботи. Вже нераз відзначалося, що окремі фахівці не тільки *недоцінюють процесу українізації, ба навіть вороже ставляться до неї виявляючи великодержавний російський шовінізм.* Це свідчить, що частина професійних та партійних організацій не досить усвідомили цей загрозливий стан і мало розяснюють значіння українізації фахівців. Цей прорив треба негайно ліквідувати, бо технічний персонал не може стояти осторонь від національно-культурного будівництва, зокрема від українізації. Дім Техніки повинен стати тією кузнею, що має допомогти інженерам і техникам прилучитися до процесу культурно-національного будівництва, зокрема до українізації. Але, на жаль, цей Дім не займає ще того почесного місця, яке він повинен посісти підчас проведення культурної революції".

Так змальовує стан українізації в Київі більшовицький щоденник. До цього й нічим не приходиться нічого додавати, бо само собою воно дуже вимовне.

„Культурний Донбас" і роля Української Академії Наук у промисловому Донбасі.

Більшовики винайшли для Київа найновішу назву в виразі „Культурний Донбас". На цю тему читаємо у „Пролетар. Правді" з 20. лютого між іншим таке:

„Національно-культурне будівництво є складова частина загального соціялістичного будівництва, що розгортається в умовах загостреної класової боротьби. Через те не може бути жадного свідомого робітника активіста, культробітника, що не цікавився-б цим питанням, не брав би в ньому активної участи у творенні української пролетарської культури та пролетарської культури національностей. У цім напрямі Київ має чимало *досягнення. Цей культурний Донбас, що шефствує над пролетаріятом Сталінщини, має певний досвід у допомозі робітникам Сталінщини опанувати українську пролетарську культуру. Серед донбасівського пролетаріяту є великий злам щодо щільнішого звязку з науковими установами, зокрема з ВУАН та збільшення над ними свого пролетарського впливу.*

Соціялістичний договір між Київом та Сталінщиною набирає тепер величезної ваги в звязку з механізацією Донбасу. Наукові установи а зокрема ВУАН повинні докласти максімум сил, щоб якнайшвидше допомогти сталінським робітникам змеханізувати виробництво й це дасть змогу не тільки виконати, а й перевиконати промфінплян. В цьому напрямку ми вже поступили наперед. Регулярні виїзди культробітників та наукових сил на Сталінщину заклали той фундамент, на якому треба ще чимало попрацювати, щоб виконати ті зобовязання, що їх взяв на себе культурний Донбас, коли складав соціялістичний договір з Донбасом вугілля. Щоб виконати цю умову, київські профспілки вкупі з ЛКСМУ направили до Сталіна культшефів у складі 120 чол. з 12 бригад. Ці бригади складалися з представників ВУАН, письменників, бібліотекарів, інжинірів, виїздних редакцій, художників ліквідаторів неписьменности та різних культробітників, а також *вагон-клюб з антирелігійною виставкою.* Бригади працювали там більше як 20 день і ми маємо певні наслідки цієї роботи: вона допомагали сталінцям перебудувати свою роботу з різних галузів".

З наведеного виходить, що Українська Академія Наук докотилася під більшовицьким правлінням до того, що мусить займатися не тільки політичною агітацією, але й антирелігійною пропаґандою у Сталінщині.

Процес меньшевиків.

З Москви повідомляють, що в процесі проти меньшевиків відчитання акту обвинувачення забрало чотири години часу. Всі обвинувачені, відповідаючи на поставлені председником суду питання, призналися, що допустилися проступків, які їм закидає акт обвинувачення.

Мін. Курціюс у Відні.

Німецький міністр закордонних справ Курціюс приїздить до Відня 3. березня.

— О, я вже не мала, чиж не бачите, що я здала матуру?

Чиж не бачите? Хвилею злинули спомини з давніх, давніх часів, коли ще бачив. Тепер бачив тільки її голос. Коли затих шелест шовкової суконки, грубі сльози скотилися на струни скрипки, що не могли вже грати так весело. Геп! Як тепер споважніли, недавно ще діточі струни. Але вечорами слухав тепер, як там у своїй кімнатці грала на фортепяні маленька ще недавно дівчинка. Знав тоді, що вона думає, що почуває. Бачив тою грою. Мрії та надії солодкого, чистого серця. Чи є місце на якісь там діточі виспівки?

Засипляв на вулиці, щоби бути якнайдовше коло тої гри, притулений до паркану з непорадно затисненою скрипкою у лівій руці. Нова гра вцвенила його, що Маруся заручена. Радів її щастям. Знов мусів перестроїти скрипку, бо фортепян говорив цілком інакше. Непокоїли його легенькі нотки, натяки на неревне майбутнє. І попри веселі речі його скрипка мусіла давати й сумовяті.

Перед домиком товпилися цікаві, доходили самірливі голоси, грала голосна музика. Пізнав, що це весілля. Не міг устояти. Пішов до своєї хатинки. Коли насилу хотів заграти веселої, тріснула струна і смагнула його по обличчі. Відмовилася грати веселої. Вдруге втратив зір.

Його голос тремтів, коли сказав на другий день:

— Нехай вам, пані, Бог дасть щастя.

Кинула йому жменьку грошиків, але не сказала нічого.

Чимраз рідше переходила попри нього. А в її грі чимраз менше було щастя. Скрипка плакала чимраз частіше. А з її фортепяну плили мрії та несповнені надії. Знов стояв мовчазний самотний. Світ починав звужуватися. Скрипка випадала з утомленої руки. Побачити її, допомогти їй, яке це було би щастя! Він, помогти їй?

Пильно надслухував цілими годинами. Чекав на нову гру. Та гра з віконця почала його дратувати. Будився у ньому бунт. Ні одної щасливої нотки.

Фортепян заплакав. Аж тепер вона, та мала дівчинка знову наблизилася до нього. Цеж його безпросвітне життя, безвиглядність борні. Чому, чому нема щастя? Там плакала його маленька дівчинка, а він не міг їй помогти!

Скрипка не хотіла плакати. Говорила про бунт. Замовк фортепян, пісня урвалася на пів тоні.

Тиша була ще страшніша, ніж найсумніша гра. Стиснув міцно грубу, сукату палицю і положив собі на плече, наче стрілець крісь. Із домику вибігла служниця і гукнула:

— По лікаря! Хутко!

Закипів гнівом. Випростувався, наче стрілець на варті. Серце товкло, наче молотом. Хідником ішли від домика повільні, тверді, мужеські кроки. О, він знав добре ті кроки, що так часто супроводили кроки його дівчинки.

Наче бритвою різнуло його в серце. Що? він ще підсьбистує? Ось уже перед ним. Сліпець із диким розмахом ударив грубою, сукатою палицею.

Погелич, 5. І. 1931.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

На денному порядку засідання сойму з 2. березня було 51 точок, м. ін. ухвали комісії в справі пос. Доброха і видачі пос. Ткачова й ріжні міжнар. умови. Опісля маршал згадав про смерть пос. Діямanда.

Пос. Полякевич референував від імені адм.-скарбової комісії проект закону про вирівнюючий податок для сільських громад. Після дискусії приняли проект закону в 2. і 3. читанні. Зверги сойм приняв проект новелі до розпорядку президента про створення бюра проектів меліорації Полісся.

Найближче засідання 3. березня. На ден. порядку проект ББ у справі зміни конституції.

НЕБУВАЛИЙ ІНЦИДЕНТ ПРИ ЛЬОСУВАННІ ДОЛЯРІВОК.

Дня 2. лютого при тягненні долярівок один із власників долярівки, що були присутні на салі зажадав, щоби справдили, чи його ч. 1452—134 є між числами. Виявилося, що в першій кашті не було 50 звитків, або 50.000 чисел. На салі счинилося обурення. Доповнили недостачу 50 звитків, так, що їх ручно списали, бо не було й машин до писання. Тепер відбулося льосування.

Головна виграна в сумі 40.000 дол. впала на ч. 1,054.145; 8 тисяч дол. на ч. 0.437.337; — по 3.000 зол. чч. 0.549.601, 1,058.161 і 0,889.553. — По 1000 дол. чч.: 1,321.843, 0871.326, 0,491.613, 0,561.376, 0,057.185. По 500 дол. чч.: 816101, 127.784, 1210.524, 1430.858, 1353131, 905437, 1210982, 1121708, 104468, 721589.

ЗА ВИДАЧУ ПОС. КЛЄЩИНСЬКОГО.

Пос. Недзялковський (ППС) вніс скаргу до суду проти пос. Клєщинського (ББ) за чинну зневагу в соймовім буфеті. Соймові предложать внесення видати пос. Клєщинського судові.

РОЗПРАВА ЗА ПЕРЕДРУК СТАТТІ.

Дня 2. березня відбувалася в Катовицях розправа проти відп. редактора „Польонії" за передрук відомої статті про Берестя з „Газети Бидгоск-ої", яка то стаття буде теж предметом розправи в Бидгощі 5. березня. На розправі в Катовицях оборонець відп. ред. поставив — як і оборонець у Бидгощі — внесення на переведення доказу правди. Суд відкинув внесення і відп. редактора за передрук статті засудив на місяць арешту. На тій самій розправі розглядали справу й інших статтей „Польонії". Прокуратор домагався лише затвердження конфіскати, а оборонець відп. редактора „Польонії" сказав, що редакція зовсім свідомо помістила ті статті та поставив внесення на переведення доказу правди. Внесення це відкинули, а суд кофіскату затвердив.

ВІДГОМІН ДЕМОНСТРАЦІЙ ПЕРЕД КОНСУЛЯТОМ СРСР.

Дня 1. березня львівський суд розглядав справу студ. унів. Богд. Кравціва, Ом. Верхоли й Богд. Онишкевича у звязку з вибиттям шиб у більшовицькому консуляті 21. листопада 1929. Акт обвинувачення закидав Кравціву, що уладив в Акад. Домі віче, щоби запротестувати проти переслідування української інтелігенції на Рад. Україні. Після віча демонстранти вибили шиби в консуляті, Нар. Домі, ред. „Русского Голосу", Ставропігії, Об. ім. Качковського й Бурсі Нар. Дому.

Справу Кравціва на розправі вилучили, бо він сидить у тюрмі у Вронках. Ом. Верхолу і Богд. Онишкевича засудили по 1 місяцеві вязниці з відложенням кари на 3 роки. Боронив д-р Шухевич.

СЛАВСЬКО Й СИНЕВІДСЬКО ПІД ВОДОЮ.

На ріці Опір наслідком дощу рушив лід. Наслідком того вода залила 13 хат у Славську. Між Корчином і Славськом вода залила 300 морг. поля. Затонув вартівник Гартенберґа Дм. Лодко. В Гребенові ушкоджений міст. На Стрию ушкоджені 4 вязання мосту. В турчанськім повіті рушили леди на всіх ріках, потворилися застави біля Соколик і Устечка Вижн. вода піднеслася. У Висоцьку Вижн. вода залила 10 будинків. У Жидачівщині леди рушили на ріці Стрий і Свирж і потворили ледяні застави. Вода в р. Стрию піднеслася на 1.20 понад норм. стан.

ЗГОРІВ ДІМ ТРОЦЬКОГО.

Зі Стамбулу повідомляють: У Прінціпо у вілі Троцького вибухнула пожежа. Троцький з родиною врятувався. Внутр. уладження згоріло зовсім, у цьому багато вартісних книжок і рукописів. Урятувалася переписка Троцького з Леніном. Згоріли монографії про визначних суч. політиків та рукописи до книжки про Леніна й червону армію.

СПОРТ

МИСТЕЦТВА ГАКІВКИ В ПОЛЬЩІ.

Не зважаючи на це, що гокейова дружина Погоні опинилася у львівській А-клясі на останньому місці (здобула всього 3 пункти), маючи перед собою Лехію з 4 пунктами і Чорних з 5 пунктами, допущено в останній хвилі і її до розгривок за мистецтво гаківки в Польщі. Погонь приділили до групи II, в якій грають: Легія (Варшава), Т. К. С. (Торунь) і Чорні.

Висліди вчорашніх змагань такі:

АЗС (Познань)—Лехія 1:0 (0:0,1:0,0:0).

Погонь—ТКС 5:0 (0:0, 0:0, 5:0).

З вечірніх змагань при світлі рефлекторів відомий частинний вислід:

Легія—Краковія 4:0 (3:0, 1:0).

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Комітет Посмертної Виставн мистецьких праць П. Холодного** подає до відома, що відкриття виставн відбудеться в неділю 22. березня п. р. На виставу буде приготовлений по можливости вичерпуючий катальог усіх праць П. Холодного з назвищами власників. Тому слід найдальше до суботи 7. березня перелати образи до Національного Музею, Мохнацького 42. Образи, віддані після того речинця, не зможуть бути втягнені до катальогу. На жаль, Комітет мусить ствердити сумний обяв, що деякі власники зволікають з передачою образів, а то й зовсім відмовляються передати образи на виставу, чим роблять велику кривду памяти мистця, забуваючи про те, що праці Холодного є не лише їх приватною власністю, але і власністю цілого народу. Комітет звертає увагу, що кожна посмертна виставa — це рекапітуляція мистецького дорібку дотичного мистця й остання йому прислуга. Виставa творів П. Холодного відбудеться тепер враз останній, тому не повинно бракнути ні одного твору мистця рівнож і від провінціональних власників. Комітет звертається в-останнє з просьбою до всіх рівуче не переходити речинця і дати тим змогу Комітетові зорґанізувати виставу на відповіднім рівні. гідним імени великого мистця. — Святочна Академія відбудеться при закінченні виставн, речинець якої буде поданий до відома пізніше. З усякими письмами звертатись на адресу секретаря Комітету, Михайла Драґана, Мохнацького 42, Національний Музей. — **За Комітет: о. Й. Сліпий в. р.,** голова; **Мих. Драган в. р.,** секретар.

— **На закінчення протиалькогольного трьохденника у Львові** виголосять у вівторок, 3. березня, в салі „Української Бесіди" при вул. Рутовського ч. 22 реферати: дир. І. Герасимович про зміну протиалькогольного закону, проф. Ю. Каменецький про працю в протиалькогольних гуртках, а д-р В. Крушельницька поясинть світляні образи і цікаву протиалькогольну фільму, яка буде висвітлена для заокруглення протиалькогольних викладів. — Дотеперішні виклади викликали велике заінтересування. Тому надіємося, що число учасників в останньому дні трьохденника буде ще більше. — Початок точно в год. 5. пополудні.

— **Концерт на ціли суспільної опіки над еміґрантами.** Кружок жінок, як один з виконавчих органів Ради товариств суспільної опіки над еміґрантами у Львові, піднявся уладження концерту, дохід з якого піде на зорганізування і відповідне ведення „ясел і захисту" в Еміґраційному Домі. У зрозумінні шляхотного почину ініціяторів концерту до участи в ньому зголосилися львівські артисти-музики: п-і Блажинська (спів), п-і Садовська (акомпаніямент), п. Ніжанковський Н. (піяніст) і п-і Мурчинська (віольончелістка). Концерт відбудеться в суботу 7. березня ц. р. в год. 20-ій в салі „Артистично-Літературного Кола", вул. Академічна 13.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 4. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З наших нових книжок.

Назбиралося їх трохи на столі. Читати всі, від дошки до дошки? Уявіть собі, що перед садівником поставили кілька кошиків з яблуками; одні з яблуками одної сорти, інші з перемішаними. Чи треба їсти кожне з окрема і всі до кінця, щоби сказати, що ці до їдження, ті до варення, а тамті на повила?

Не інакше з книжками. Письменники не родять інакше як дерева. Критики і звичайні читачі не ріжняться багато від садівників. Одні пізнають сорту на перший погляд, інші їдять овочі без думки про ріжниці смаку ріжних сорт, ще інші взагалі не розуміються на яблуках або втратили смак.

Може супроти інтелігентних читачів не треба конче виступати в ролі продавця яблок і гукати: „земляки! купуйте, піддержуйте рідну літературу!" Може досить сказати про деякі книжки кілька слів, дві-три думки, якщо взагалі читач признає їх думками.

*

Недуга під саме Різдво не дала мені нагоди звернути увагу читачів на нову збірку Богдана Лепкого, яку можна було покласти поруч святвечірніх дарунків під неодну нашу ялинку[1]). Не втратить вона на вартости і на цей рік. Це низка поезій і нарисів із того літературного роду, в якому мало хто рівня Лепкому серед наших письменників. У ній живе автор „Осені" та „Листки падуть" і тих давніх нарисів, що злилися в нашій памяті зі спогадами діточих літ.

Лепкий добуває із тих спогадів ще й нині свої найсильніші тони ліризму. Сучасности він протиставляє добрі старі часи, коли все було таке просте та ясне, як різдвяний обрус і свічечки на ялинці. Не треба бути аж консерватистом, щоби находити поезію в ріжних старих звичаях; для одних є вони нероздільною частиною світогляду, хоч для інших полишилися тільки приємною товариською формою.

Вповні оцінити таку збірку важко, тому, що нелегко зорієнтуватися, для яких читачів вона призначена. Інакше треба глядіти на книжки, що мають виключно виховну мету, а інакше на ті, що хотять бути чисто літературним твором.

А. Чайковський, що дає нову історичну повість „Сонце заходить"[2]), зовсім свідомо призначує її для якнайширших кол громадянства. Наскрізь педагогічна (освітня, патріотична) інтенція зводить завдання автора до скромних рямок: Чайковський хоче дати у нас нині те, що Крашевський дав полякам. Його оповістна форма — спокійна, зрівноважена, перетикана описами та рефлексіями призначеними для середнього читача, багато нижчого від інтелігенції автора, що в кращих обставинах міг би стати у нас добрим сатириком. Якби з таких повістей можна заробити бодай на скромний прожиток, А. Чайковський уже давно дійшов би до половини книгозбірні Крашевського.

Жаль, що на межі звичайної не літературної мемуаристики залишилася цікава книжечка д-ра Івана Максимчука[3]) про московський табор для полонених з нашої УГА. Такі спомини виправлені бодай у мові та стилю, могли би мати не меншу вартість літературну як мають їх історично.

Про видання „Популярної Бібліотеки" М. Таранька: Д. Дорошенка „По рідному краю", д-ра Л. Кобилянського „М. Лисенко" і А. Котовича „М. Гоголь" писав на цьому місці минулого місяця Ст. Сірополко в огляді дитячої та популярної літератури. Далеко нам ще до таких популярних нині на чужині життеписів великих людей, доведених до наскрізь літературної форми, очищеної з педантизму й зайвої баласканини. Писати їх важше, ніж повісті. І в них наші автори мусять здати собі ясно справу, чи хотять популяризувати відомі факти для дітей чи давати психольогічну аналізу та торкатися важливих, нероз'яснених ще проблем.

Як еднати домагання власної уяви з ясністю та простотою, цього могли би всі ми вчитись досі від Жіль Верна[4]), свіжий переклад з якого також лежить посеред згаданих тут книжок.

Жіль Верн електризує нас самим своїм іменем серед актуальних у нас нині книжок, що закидають неводи в минувшину, щоби виловити з неї перлу з якоюсь осяйною правдою. Жіль Верн жив увесь змаганнями сучасности вдивлений в можливості майбутнього. „Майбутність? — каже один із його героїв. — Це велике ікс істнування, це урна, куди вкинули листки життя, це тайна вписана у великій небесній книзі і якої найкращі телескопи не можуть передбачити".

Неодно із див передбачених уявою Верна є нині звичайним предметом, автоматом, — чому-ж і нині ще відчуваємо гарячку, коли йдемо за його уявою? Ясність думки, вибагливість стилю, зацікавлення здобутками науки — ось три елементи, що лежать в основі літературної, хоча дуже скромної, праці автора „Таємного острову". Неодин том Верна жде ще в нас на переклад і неодин можна читати в кожному віці.

---

[1]) Богдан Лепкий: „Під ялинку. Різдвяна збірка". Ілюстрації Святослава Гординського. Львів 1930. Вид. „Просвіти". Стор. 110.

[2]) А. Чайковський: „Сонце заходить". Історична повість з часів зруйнування Запорозької Січи. Накл. Т-ва „Просвіта". Львів 1930. Стор. 205.

[3]) Д-р Іван Максимчук: „Кожухів" (Спомини). Львів. В-во „Червона Калина", 1930. Стор. 100.

[4]) Жіль Верн: „Чорна Індія", переклад Мирослава Капія. Накладом М. Таранька. Стор. 198.

— Напад на почтовий уряд під Добромилем. На будинок почтового уряду в Старяві, пов. Добромиль, в якому мешкала самітна урядничка Буяківна, напали в ночі з 28. лютого на 1. березня бандити в надії, що найдуть там більшу суму грошей. Бандити припустили штурм до будинку, стріляючи до нього з кількох сторін, на що збуджена зі сну Буяківна відповіла теж стріляниною з револьверу через вікно. Бандити, почувши стріли з середини, стали втікати, а що їм заступив дорогу сільський вартівник Телеш, то вони його застрілили. Поліція розпочала енергійне слідство.

— Пятнистий тиф у Чортківщині ширится дальше. В літі мин. року було кілька випадків пятнистого тифу в Чортківщині в селі Джурині, а тепер він ширится в сусідньому селі Ридодубах, про що у нас була вже згадка. Перед тижнем занедужав на тиф у дальшій черзі Франц Боровський (літ 53) і його 9-місячний синок. По 6-х днях оба вони померли. Майже одночасно з ними занедужала на тиф ціла родина Івана Шевця, а саме: жінка Катерина, доньки Марія, Анна і Магдалина та син Петро. По двох днях Катерина Швець померла, а три її доньки і сина превезли до шпиталю в Чорткові.

— Союз українських власників реальностей міститься з днем 1. ц. м. при вул. Підвале ч. 9, I. пов., ч. тел.: 87-22. Інформації для сторін щоденно між год. 1—2 вполудне.

З театру.

Гостина українського театру ім. Тобілевича в Теребовлі.

Перший раз від заложення цього театру мали нагоду теребовельські громадяни побачити його театральні вистави. Театр (по правді театральна трупа) є в деякій мірі наслідником колишнього Просвітянського Театру. Згодом театр зреформували і вибрали на осідок Станиславів. Але станиславівське громадянство було за слабе, щоби піддержати цей театр і от почалася періода кочівництва, яка дуже нещасливо відбилася на рівні і характері театру. Театр перемінився в театральну дружину, яка кочує від міста до міста, грає що-дня, щоб заробити на прожиток.

Мистецький рівень цього, колись так багато обіцюючого театру, тепер невисокий. Це випливає само собою з того, що трупа грає переважно оперетки. Тим своїм оперетковим репертуаром вона деморалізує навіть кращих артистів, які граючи в безбарвних і беззмістовних оперетках, не можуть напружити своїх сил і викресати з себе більші мистецькі вартости. З другого боку цей театр грає властиво для жидівської публики, яка саме захоплюється оперетками. Одиноку поважну пєсу виставив театр дня 22. лютого п. р., а саме Черняхівської „Гетьман Дорошенко". В тій пєсі заблиснув своїм талантом п. Бенцаль і п-ні Кривіцька. Крім того виставлено „Церковну мишу" у головній ролі з п. Левською. Вона чарувала всіх своїм темпераментом.

У всякому разі недобре з нашим театром, коли найповажніші наші артисти в ролі Блавацького, Бенцаля, Кривіцької, Левської мусять марнувати свої сили в оперетках. Так як тепер справи мають ся, театр ім. Тобілевича повинен би радше називатися оперетковим театром наприклад: ім. Штольца або Офенбаха чи Кальмана. Провідники українського театру не повинні забувати, що театр має безмірно вище завдання, як догоджувати чужій публиці „Гарними Оленами" і „Паяцами".

Теребовельська укр. публика була глибоко розчарована, сподіючися від театру ім. Тобілевича щось більше серіозного і під оглядом мистецьким кращого.

Д-р Степан Годований.

•

Від Ред.: Містячи отсі замітки д-ра С. Годованого, вважаємо за потрібне зазначити, що і театр ім. Тобілевича і інші наші театри просто примушені нині грати оперетки, бо тільки такі вистави стягають до українського театру поважніше число публики, також чужої, і дають сякий-такий прибуток.

—o—

З судової салі.

ПОСОЛ Д-Р БІЛЯК ПЕРЕД СУДОМ.

Як це вже в „Ділі" згадувалось, дня 2. ц. м. перед судом присяглих розпочалась розправа проти посла д-ра Степана Біляка. Розправу проводить радник Антоневич, прокуратором Турнель, боронять д-р Ганкевич, д-р Старосольський і д-р Марітчак.

Акт обвинувачення говорить, що посол д-р Біляк дня 20. січня 1930 р. в Керниці, пов. Городок, у промові на вічу висловився, що український нарід у Польщі є в ярмі, з якого повинен визволитися, що польський уряд трактує українців несправедливо та змагає до того щоб їх винародовити, чим посол д-р Біляк будив ненависть і погорду до польської держави й адміністрації.

Велика несподіванка в Каварні „LOUVRE"

Відома на цілому континенті Гротескова ревія

6 SHIMAY-HARMONY з ARIZON-ом 6

виступає від нині в **„LOUVRE"** зі зовсім новим репертуаром. Як соліст: **Kitty Hagen**, найславніша танцюристка, відома з виступів у **„Picadilly"**, **КРИНИЦЬКА** преміована краса, яка після довшого побуту за кордоном знова завитала до нас. Дуже любленний **Едв. ЯСЬКОВСЬКИЙ** як гуморист буде викликувати сальви сміху. Окрім того багато інших атракцій. Початок програми в годині 10-ій, від години 12-30 другої програма в **БАРІ.** 1580

Тим чином пос. д-р Біляк заподіяв злочин проти § 65. (забурення публичного спокою) з приміненням § 35.

В обгрунтуванні акту обвинучення сказано: „Обвинуваченний Ст. Біляк, посол з націоналістичної партії УНДО від кількох літ розвивав ожиалену політичну діяльність на терені повіту Городок, уладжуючи віча й виголошуючи промови, повні націоналістичного духа й ненависти до польської влади в Сх. Галичині.

Дві промови посла Біляка є предметом нинішного акту обвинувачення, бо їхній зміст ствердили **Степаном Жерепухом, Михайлом Артимом,** які на вічу чули, що посол Біляк говорив начебто 9 міліонів українців у Польщі є в неволі, що українці повинні організуватись в товариства й визволитись, бо Сх. Галичина має належати до України, що українці в Сх. Галичині не мають українських шкіл, що українців не допускають до високих шкіл, а вчителі українці не дістають посад.

Свідок Володислав Пура, пшодовнік поліції, який був присутний на вічу в Керниці, зізнав, що посол Біляк на вічу мав промову вищезгаданого змісту.

На початку розправи д-р Марітчак в імені оборони зложив заяву, що процес послові Білякові видано незаконно і поставив внесок, щоби розправу перервати та щоби прокуратура звернулась до сойму з просьбою дозволити на процес проти посла тогож сойму Біляка, бо 21. стаття польської конституції не дозволяє потягати посла до судової відповідальности за його політичну діяльність підчас важности його мандату.

Трибунал на раді відкинув цей внесок оборони. Відтак зізнавав посол Біляк: Підсудний до вини рішучо не почувається, всі закиди акту обвинуваченння могла видумати лише злобна людина. Посол Біляк вірить в доцільність тільки позитивної праці, не вірить, щоб негативні кличі могли українському народові помогти, тому на вічах голосив, що тільки в позитивній праці запорука кращої будуччини українців. Слова промови в Керниці свідки перекрутили: В промові було сказано, що українське селянство є в ярмі темноти, з якого повинно визволитись. Треба бути дуже наївним, щоб на вічу говорити начебто українців у Польщі є 9 міліонів, бо й українська статистика такого числа не виказує і це доказ, як слова промови перекручено. Посол Біляк промовляв, що українці, які замешкують Сх. Галичину по Сян, повинні організуватись для боротьби за те, що нам навіть згідно з конституцією належиться.

Свід. Степан Жерепух, б. секретар читальні „Просвіти" в Керниці зізнав, що посол Біляк на вічу говорив, що Сх. Галичина належала **колись** до України, що нас в Польщі є 9 міліонів, що українці повинні якнайбільше дітей посилати до шкіл. Тоді один селянин сказав: „Як посилати дітей до шкіл, коли українців не допускають до високих шкіл". Посол Біляк намовляв селян всеж не зражуватись і посилати діти до шкіл. Свідок заявляє: „Чи посол Біляк говорив, що ми в неволі і що ми повинні визволитись, я не чув, не памятаю, я того в судді слідчого не зізнавав, може то пан сендзя сами таке дописали на пос. Біляка".

Свід. Михайло Артим зізнає, що посол Біляк говорив у Керниці: „Тримайтеся купи, щоб ми дістали автономію, бо нас є 9 міліонів" і що потім посол Біляк сказав: „Ми є під польським ярмом, тримайтеся купи, то якось визволимося з ярма, бо наша земля по Сян і Дон належала колись до України і мусить знов належати".

На запит предсідника триб. свідок заявляє: „Промова посла Біляка була шкідлива для польського ржонду і хоч посол Біляк каже, що він так не говорив, то я таке чув. Я послові Білякові не ворог, але як я був касіером у кооперативі, там пропало 2300 золотих і посол Біляк постарався, що мене викинули з кооперативи, ніби то я ті гроші взяв і тепер маю з судом клопіт".

Предсідник триб.: Але ви казали в селі, що за ту кооперативу помститеся так, що Біляк не буде послом, буде десять літ гнити в криміналі.

Свідок: Та я то говорив на похороні в Городку, що я чув таку промову посла, що для ржонду паскудна. Як мені не вірите, то я дам нових свідків. (Каже імена нових свідків).

Наскілі виявляється, що цей свідок важив своїх зізнань для пімсти над д-ром Біляком, але робить це так по дурному, що і предсідник трибуналу не надає його зізнанням значіння і добачує в тім пімсту, до чого і сам свідок вкінці признається. Зізнання того свідка викликають такий регіт публики, що предсідник грозить викиненням публики зі салі.

На запит оборонця д-ра Ганкевича свідок признається, що він ходив на віче „вибадати, що говорить Біляк".

Свід. В. Пура, поліціянт, підтверджує закиди обвинувачення. Оборонець д-р Марітчак і д-р Старосольський зручними питаннями примушують свідка признатись, що він зні одної промови посла Біляка не чув, а опирає все на словах конфідентів і свідка Артима.

Далі зізнають свідки оборони.

Свід. Андрій Марцин потверджує, що все, що послові Білякові закидує поліція, то видумане, бо посол Біляк говорив на зборах лиш про просвіту.

Свід. Микола Маца зізнає: „Посол Біляк нічого проти Польщі не говорив, не казав, що українці в ярмі польським, але щоби ми творили кооперативи, бо як не будемо мати своїх грошей, то будемо ніби в ярмі, бо чоловік без грошей все в ярмі. Я не памятаю ані одного слова в тій промові проти Польщі. Той свідок Артим Михайло говорив неправду, бо він злий на пос. Біляка за те, що його викинули з кооперативи за якісь гроші.

Свід. Галамай Йосиф зізнає: „Посол Біляк говорив на зборах у Керниці, що українці мешкають по Сян, що нарід в темноті, то так як в ярмі, але проти Польщі не казав нічого і посол нічого не винен".

Свід. Федько Мацько, б. голова чит. „Просвіти" в Керниці зізнає: „Посол Біляк говорив на зборах, щоби ми не пиячили, не билися, а ліпше йшли до читальні, читали газети, щоби працювали в „Сільськім Господарі", трималися купи, але проти поляків не було ані слова. Слова „ярмо" я і не чув, бігме".

Свід. Теодор Дорона зізнає, що посол Біляк проти уряду нічого не говорив, згадував лиш де живуть українці і що українці в ярмі темноти та що ми повинні вже жити так, як інші освічені народи.

Свідок Іван Баховський рішуче твердить, що посол Біляк проти поляків нічого не говорив.

Свід. Йосиф Гринишин зізнає: „Пан посол намовляли нас посилати дітей до школи, не битися, справджувати добре насіння з „Сільського Господаря", а проти поляків я нічого не чув. Той Артим навіть не чув промови посла, бо стояв далеко, а я був близько.

Свід. Іван Пісько своїми розумними зізнаннями робить дуже корисне враження. Він також доказує, що посол Біляк промовляв лиш про культуру й освіту.

Предс. триб.: А про польське ярмо посол не говорив?

Свід. Пісько: Посол говорив, що німці і чехи та інші народи запрягають в ярма ліпших волів, як наші воли та що інші народи не ходять в ярмі темноти так, як ми. Посол Біляк на поляках собак не вішав. Свід. Артим Михайло є ворогом посла, хоч був його приятелем, бо як Артим був касіером кооперативи, то пропали гроші і посол Біляк подав ту справу до суду.

Свід. Михайло Шандра признає, що свідок Артим в його присутності грозив: „Я Біляка засаджу на 10 літ до криміналу. Я йому покажу!" Артим тоді був пяний, бо йшов з Городка, а як чоловік іде з міста, то все трошки пяний. Артим має злість на Біляка, бо той його заскаржив до суду за гроші в кооперативі і від тоді все казав: „Я маю той клопіт через Біляка".

Свід. Анна Артим зізнає, що не памятає де родилась і коли родилась, але думає, що має вже трохи більше років як тридцять. Мала чоловіка, але помер, коли помер чоловік, не памятає, десь коло Матки Божої. На допит предсідника Анна зізнає, що як виходила заміж, то мала 19 літ, а з чоловіком жила 20 літ, а кілько то разом, най собі пан сендзя сам порахує. Цей свідок памятає, що брат її чоловіка, Артим Михайло, погрожував, що замкне Біляка до криміналу за ту кооперативу.

Прокуратор пропонує нових свідків на доказ, що закиди акту обвинувачення проти посла Біляка є правдиві.

Оборонець д-р Ганкевич противиться проти того внесення тому, що ці дальші свідки були вже переслухані, а далі д-р Ганкевич пропонує своїх нових свідків.

Трибунал по нараді приняв внесок прокурора, а відкинув внесок оборонців.

Розправу перервано і відложено до 5. III.

Дописи.

СОКАЛЬ. **(Напад на сельробів і його наслідки. — Заборона відвідин у бурсі).** Дня 20. лютого 1931 р. в год. 7. веч. відбувалося, як щодня, в хаті Івана Ройка в Сільці Белзським засідання місцевих сельробів. Обговорювано справу заосмотлення всіх українських установ Сільця в свої руки. (Село Сілець, в останніх часах одно з найкращих сіл Сокальщини, національно дуже свідоме; сельробів усього ок. 40 осіб на 5.000 мешканців). Підчас засідання впав до хати Ройка град цегол, каменів і т. п. Одна побила смертельно присутню комуністку Ройкову в голову. По цім інциденті сельроби сиділи довший час під лавками і постелею. Около год. 8. поїхали вони на постерунок і подали як винуватця одного з найсвідоміших і найбільше улюбленого в селі серед молоді й серед старших хлопця Миколу Лозинського. Поліція арештувала його, хоч він на той час (від 6—8 год.) був у кооперативі, на що має кільканацятьох свідків. По докладнім переведенні слідства відомими методами командантом постерунку Копачем (колись українцем) і постерунковим Цяіклою відвезено його вкінці до судової вязниці в Сокалі. При цеглах, як твердять комендант і сельроби, були почіпляні карточки з написом: „Смерть сельробам і іншим наїзникам!" Все село переконане, що це звичайна провокація сельробів з метою позбутися одного з найсвідоміших українців Сільця з села. — З днем 16. лютого на бажання поліції заборонено відвідувати питомців у бурсі св. о. Миколая в Сокалі. На відвідини треба дозволу від директора школи, до якої дотичний питомець ходить. Це є у звязку з арештуванням у мешканні префекта бурси о. Вергуна студента Климова, якого по двох днях слідства в Сокалі випустили на волю 18. лютого п. р.

—o—

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Михайло Левицький, парох Янівки, перегінського деканату помер дня 9. лютого п. р. на удар серця. Покійний уродився в 1873 р. Похорони відбулися в середу дня 11. лютого 1931 р. при численній участи духовенства і народу. В. Й. П.

о. Корнило Лотоцький, парох у Литвинові, упокоївся в Бозі дня 24. II. 1931 р., в 63 році свого трудящого життя, а в 38. році свого священьства. Прибита горем родина Покійного складає отсим свої щирі-сердечні вислови подяки Всесв. Впр. о. мітратові Ол. Базюкові та Всесв. Впр. о. пралатові Л. Куницькому зі Львова та всім оо. Кондеканальним і оо. сусіднього бережанського деканату, за чудове та богоугодне відправлення похоронів. Усім Їм нехай Господь Бог нагородить за їх труди святою Своєю ласкою!

Родина.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ДВАЙЦЯТЬПЯТЬ - ЛІТТЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ У ЛЬВОВІ. Збірник під ред. директора Музею І. Свєнціцького. Львів 1931. Стор. 89, 4° + ілюстрації (стор. 93—124). — Зміст: I. **Спомини проводу** (стор. 1—18). Андрей Шептицький, основник Н. М.: Мої спомини про предмет музейних збірок. — Петро Холодний, член Кураторії Н. М.: Відповідь на запит. — Іляріон Свєнціцький, директор Н. М.: XXV літ діяльности Національного Музею. — II. **Спомини співробітників** (стор. 21—65): Амвросія Андруховича, Вадима Щербаківського, Дмитра Хомяка, Ярослава Пастернака, Михайла Березовського, Верхоли Миколи Чубатого, священника Івана Чорняка, Михайла Драгана, Ірини Гургула, Одарки Брикович, Богдана Кравцева, Степана Охримовича, Ярослави Музика, д-ра Марії Фуртак-Деркачевої, Василя Волицького, Е. Ю. Пеленського, Софії Парашукової. — III. **Статистика XXV-ліття** (стор. 69—89). — **Ілюстрації** (стор. 93—124., всіх знимок 64.

CHEVTCHENKO LE POETE NATIONAL DE L' UKRAINE. Par D. Dorochenko, professeur à l' Université de Prague. Avec préface du comte Antoine Chiappe. Edition Eugéne Wyrowyj, Prague, 1931. Стор. 51, мала 8°.

POUR SUPPRIMER LA GUERRE: Plan Henri-Demont de 1908 développé et proposé aux Alliés en 1918. Paris 1930. E. Figuière, éditeur. 22-е видання, ст. 264, мала 8°.

КІНО. Львів, 1. березня 1931. Рік II., ч. 5.

СВІТ ДИТИНИ. Рік 1931, число 3. за березень 1931 р.

ЗИЗ. Журнал гумору й сатири. Рік VII., ч. 5. з 1. березня 1931.

„НОВА ХАТА", журнал для плекання домашньої культури, Рік VII. Ч. 3. Львів, березень 1931. Зміст: І. Свєнціцький: Вага пізнання народнього мистецтва; С. Русова: В інтернац. педагог. бюрі в Женеві; С. Яблонська: У мароканського каїда; М. Р.: Лебідь; К. Менсфільд: Маленька гувернантка; д-р С. Парфанович: Чи корисно читати популярні, медичні статті; К. Дашиничева: Модернізування; Моди; Ілюстрації.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 2. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·30—6·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 3. березня, година 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт".

Середа, 4. березня, година 7·30 веч. „Аіда" Вердія.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 3. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Середа, 4. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Малий Міський Театр:

Вівторок, 3. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Середа, 4. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Співуче серце" (Ол. Джолсон, Соні Бой, Маріон Ніксон). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Веселий Мадрид" (Рамон Новаро).

КОЛЬОСЕЙ: „Загадочний панах" (Еді Польо).

ЛЕВ: „У маленькій канарні" (Жак Катлен, Маріон Герт).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Відвічна пісня" (Мейрі Гльорі).

ОАЗА: Звукова фільма: „Чар невсипанки".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Вацлав Буріян).

ПАН: „Заборонений овоч". „Рудовласа" (Кляра Бов).

ПАСАЖ: „Пригода одної ночі" (Том Мікс) і звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича".

ФАТАМОРГАНА: „Поцілуй" (Грета Гарбо).

ХІМЕРА: „Венера в сімох відслонах".

СТИЛЕВЕ: „Мандарин Ву" (Льон Чанейй, Анна Мей Вонг) „Герої вогню".

УСПІХ: „Герой програної арени". — „Книжна та ковбой" (Бюк Джонс).

Програма радіо.

Вівторок 3. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Радіо-оркестра. **Берлін** (419) 18·00 Бах-Бетовен. **Стокгольм** (435,4) 17·00 Музика. **Прага** (486,2) 19·05 Пісні. **Відень** (516.3) 18·00 Капела Сідьвінга. **Будапешт** (550,5) 17·30 Циганська музика. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт.

Середа 4. III. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·55 Вокальний квартет. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·30 Вокальна аудиція Мажака. **Відень** (516.3) 15·25 Капела Гавпта. **Будапешт** (550,5) 9·15 Музика і солісти. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Укр. Театр" у Львові Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

З причин від адміністрації театру незалежних, театр був змушений змінити своє раніше оголошене турне і відвідає:

Чортків:

3. III. „Гарна Олена".

4. III. „Гетьман Дорошенко".

Театр виставить уведовні відому оперетку Офенбаха „Життя Парижа". Артистична гра акторів, мистецька постановка, нові костюми і декорації та чарівні мельодії цієї оперетки, дають повну запоруку, що вона стрінеться з повним признанням любимців театру. 1445

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Стоянів:

3. III. „Я хочу мужа".

4. III. „Плач Ізраїля".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЕРСЬКІ роботи виконує найдосконавіше — Домбровські і Розваженські — Львів. Академічна 2. ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО. — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1447 4—?

ДАРОМ! Для реклями висилає В-во „Дзвін", Львів, Ринок ч. 37. прегарну воєнну повість: „Страхіття війни на сербськім фронті". Тільки на почтову оплату треба прислати в листі 35 сотиків марками. Висилка ще тільки до 15. березня, доки вистарчить запас!!!

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 1538

Присилайте передплату!

ЧЕЛЯДНИК кравецький з укінченим курсом крою пошукує заняття. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Челядник". 1574 1—3

ЖІНКА старша, опадна, чесна, розуміється добре на кухні і господарстві, пошукує місця господині. — Львів, Янівська 48. у п. Штунової. 1576

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова неміч) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Дінтермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і виймає зуби. Скріпляє розхитані зуби, штучні зуби в кавчуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. Т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1526 5—10

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішніх недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей 1512 **і дозрілих.** 6—?

Подяка.

Вп. Д-рові Рижисі Іванові лікареві в Бібрці складаю найширшу подяку за успішне та безкорисне вилічення моєї матери з тяжкої недуги.

Підгородище, 1. березня 1931.

1573 **Максимяк Юліян.**

КІНО ч. 5. вже в розпродажі, — ціле посвячене фільмі „Тарас Шевченко". Всіх наших Читачів і Прихильників просимо жадати по всіх кіосках і книгарнях.

Річна передплата 12 зол., піврічна 6 зол., а чвертьрічна 3 зол.

Адреса: КІНО, Львів, вул. Бляхарська ч. 8/1 пов.

Всіх, хто інтересується кіново-фільмовим промислом і хоче приложити руку до виробництва власних фільм, просимо вступати в наші ряди! 1—3

Надзвичайні

Загальні Збори

Кружка Т-ва Рідна Школа в Коломиї відбудуться дня 15. березня 1931 р. в год. 1. пополудні в салі „Народнього Дому" в Коломиї з таким денним порядком:

1) Фінансова кріза Т-ва та засоби проти неї

2) Евентуалія.

На випадок недостачі комплету відбудуться збори на годину пізніше при якомубудь числі членів.

Іван Черняньский, голова.
Д-р Август Задурович, секретар.

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ. Туберкульоза легенів є невблаганна і щорічно скошує мільони людей без ріжниці пола, віку та стану. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого та томлячого кашлю і т. п., дають лікарі **„Balsam Thiocolan-Age"** Гонсенького, що влекшує виділювання флегми, скріплює організм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває нашкодливі. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики. 1340 7—8

За печатню відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

ч. 49 (17.705). Львів, четвер 5. березня 1931. Cyrkowa opłata zaplacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 ш. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Граючи на льотерії — дізнаєте заводу, але цього не буде, коли свої ощадности складатимете в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

ЖІНКИ! Подбайте негайно про обезпечення своїх мужів у Товаристві „КАРПАТІЯ", Львів, Руська 18. бо тим способом запевнюєте майбутнє для себе і для своїх дітей.

Певні й непевні.

(Допис з Волині).

Рівне, лютий 1931.

I.

Українське населення Волині, можливо впадок чийтось недогляду, всеж таки має одного посла. Поза цим послом у склад сойму й сенату входить ще кілька осіб українського походження, яких теж називають послами й сенаторами з Волині. Хто їм дав мандати, всім добре відомо, а найкраще відомо їм самим. На жаль, говорити про це вони не бажають.

Щож до виборців, то вони теж згадувати про це не мають особливої охоти. Названі посли й сенатори не є такими, як інші. Вони, крім звичайної недоторканости, користуються ще й недоторканістю надзвичайною — в пресі. Словом, панове Певний, Богуславський та інші є послами волинської землі з надзвичайними привілеями й „залізними грамотами".

Тому ми не будемо торкатися їхнього чудесного мандатового народження від невідомих батьків, і тимбільше, що термін „незаконнонароджений" вже вийшов з ужитку на наших землях. А що український нарід не признається до їхнього мандатового батьківства й відмовляє їм права називатися його іменем, то це вже його особиста справа.

В кожному випадку треба бути справедливим. Панове Певний, Богуславський і інша рядова братія, як люди освічені, здебільшого з духовною освітою, добре знають і памятають слова св. письма: „Твори волю пославшого тебе". Виконують вони цю волю — нема чого казати — дуже сумлінно й зразково. Отже традиція славних реєстрових козаків відроджується в найкращому вигляді. Колиж взяти під увагу, що їхні соймові промови, привезені на письмі з Волині, були тут на місці дуже дбайливо проредаговані й вкореговані, то треба признати кожному їхньому слову цілковиту неомильність.

Особливо правдиві й неомильні промови пп. Певного й Богуславського, виголошені в соймі в днях 5. і 10. лютого ц. року.

II.

Про благодаті, які має наш нарід та про які говорили згадані посли, а найбільше П. Певний, говорити не будемо, бо вони всім відомі й для всіх очевидні. Наприклад, хто може щонебудь сказати проти слів Певного: „Сьогодні в організуванні власного приватного шкільництва, в відкриванні культурних інституцій ми не маємо перепон!". І справді, ніхто не чув, щоб денебудь були перешкоди в закладанні „Світла", „Рідної Хати" і т. д.

Коли про що й треба зі зливуванням сказати, то лише про те, що згадані посли з Волині ще не цілковито задоволені, навіть виступають у соймі з деякими натяками. Це навіть трохи дивно! Ось наприклад, П. Певний натякнув, що є бажаним:

„Розширення мережі народніх шкіл з українською викладовою мовою" (ця мережа під цей час складається аж з 7 шкіл на терені цілої Волині!), „удержавлення наших приватних гімназій і збільшення кредитів *для наших* кооператив" (які це кооперативи *наші*, пояснення нема, але безумовно в їх число повинен вийти і банк Певного).

Більше побажань у промові П. Певного нема. А це свідчить, що українському народові бракує для щастя самих дрібничок, про які навіть не варто було балакати. Розуміючи це, Певний сказав у соймі: *„Тому то не ставимо сьогодні жадних домагань, не висуваємо ширшої програми.*

І тим більшу мав він рацію, що дрібнички, яких бракує для щастя українському народові, не є спішними й можуть почекати до бюджету на 1932 рік. „Тому, — сказав Певний, — віддаємо свої голоси за прийняття бюджету". П. Певний мав для своєї заяви міцну підставу в своїй глибокій вірі. Інакше і не може бути в житті й праці віруючих людей. Чудесно народжені посли й сенатори Волині не можуть не вірити в чуда. І Певний вірить, що український нарід без бюджетових асигнувань і без грошей матиме й розширену мережу шкіл з викладовою українською мовою, і удержавлені гімназії і кредити на кооперацію. (Дійсно, Банк Певного має). Віра Певного є просто евангельською, а особливо його віра в гасла й слово, яке, як сказано в св. письмі, може й гори пересовувати а місця на місце. Тому Певний в екстазі віри пророчо сказав у своїй промові:

„Збагатять вони (гасла; в попередньому реченні підметом було „гасла") нашу культуру".

Самі гасла! Без кредитів!

III.

Ніколи ще в парляментах світу ніхто не чув такої евангельської промови, повної віри в те, що самі гасла без домагань, плянів й бюджетових асигнувань можуть двигнути культуру й ущасливити нарід. Ганді, цей віруючий фанатик Індії, колиб прочитав ці слова, напевне відмовився б від усіх своїх матеріяльних домагань і проголосив би нову політичну доктрину: самих гасел досить, щоб відродити Індію й дати їй рай на землі. Бідний Ганді, напевно не дійшла до нього ця промова!

На мою скромну думку, небувалу в світі промову Певного вартоб розіслати всім парляментарам світу, вставити в підручники льогіки й дати, як матеріял, для студій психольогам (не психіятрам, борони Боже!). Користь від цього булаб така: Уявім собі якийсь парлямент. Виступає новочасний політик, учень Певного і заявляє: „Хоча в бюджеті є на військо — зеро, на освіту — зеро, на рільництво — зеро й т. д., то всеж бюджет ми приймаємо, бо для розвитку культури, хліборобства, шкільництва і взагалі країни вистарчить сама віра у всесильне слово та гасла!

Ті, що студіюють льогіку, малиб чудові приклади льогічних сильогізмів: „Коли не маєш грошей і ніхто тобі не дає допомоги й не уділяє кредиту, — то твоє господарство й добробут мають світлу будуччину". „Коли твоя жінка, з якою тебе без твоєї згоди женили, не дає тобі ні їсти, ні працювати, ні шукати духової поживи, то це є найкращою підвалиною до *співжиття* в любові та щасті" й т. д.

Через те, що Певному краще відомо, що є потрібне, а що непотрібне українському народові та про що не слід було йому й говорити в соймі, то, очевидно, є цілковито зайвими для українців Волині такі річи: 1) парцеляція землі між українських селян, а не між напливовий елемент; 2) процентово справедливе число українців у органах самоврядування; 3) „Просвіти"; 4) статут Луцького братства; 5) свобода виборів і т. д.

І справді, пощо було про все це говорити, коли й без цього прийде *„світла будучність"* завдяки вже самим гаслам?

У промові п. Богуславського, правда, нема стільки віри в силу гасел. Є навіть, усупереч Певному, побажання, як наприклад, відкликати закон Тугут-Грабскі, та зате є не менше віри у відродження старих традицій у церковному житті. Заклик п. Богуславського до відновлення традицій і практик кінця XVIII. століття, а саме: з часів Пінської Конгрегації 1791 року, що була останнім передсмертним зойком української церкви, може викликати сльози розчулення! Дійсно, якби то добре жилося укр. церкві, колиб вернулися ті часи! Одного не можемо зрозуміти: чому то п. Богуславський не прагне відновити традиції та практику XVII. століття?

IV.

У промові П. Певного є ще одна висока наука політичного характеру, якої не можна обійти мовчанкою, а власне — про льояльність і партії. П. Певний каже, що за всі добродійства, які спадають на український нарід, „взаміну жалається лише льояльности". „Певні групи українських політників" були на його думку, нельояльні. Натомість він, Певний, і ті, що з ним, є льояльні.

В чому повинна виявлятися льояльність українських політиків? Певний вияснює це на прикладі. Його група „стоїть на ґрунті цілковитої *льояльности*", і тому він каже: *„Щоби дати вислів цьому нашому відношенню до польської державности* (льояльности), *заявляємо, що будемо голосувати за прийняття бюджету як цілости.., хоча не находимо в ньому достаточних кредитів на заспокоєння культурних і господарських потреб українського народу на Волині"*.

Хіба не ясна квінтесенція цієї політичної науки? Певний ствердив, що українське населення платить податки, дає рекрута й т. д., але все це не те. Правдива льояльність, по теорії Певного, полягає в тому, щоби нічого *не домагатися*, а усього бути задоволеним і голосувати за все. Висновок ясний: хто чогонебудь домагається, той, згідно з теорією Певного, є нельояльний і ворог.

Певний відкрив навіть таку правду, що українські політичні партії *нічого* українському народові *не дали*. (А де партії дають — не вказав). Не тільки самі не дали, але ще й *домагаються* кредитів на різні потреби культурного й господарського характеру. Ясно, хто вони!.. Певний нічого не домагається — значить льояльний; ті домагаються — значить нельояльні. А через те, що ті партії домагаються й не хочуть голосувати за бюджетом, у якому нема асигнувань на потреби українського народу, то „українська інтелігенція на Волині (гурток Певного) уважає за шкідливі методи тих партій, що повстали поза Волинню".

А через те, що всі волинські партії повстали *поза* Волинню, то, ясна річ, право на існування має одна лише „партія" Певного. А все, що є поза нею, є проявом нельояльности, шовінізму й „зоольогічного націоналізму". А тому її провідникам і членам треба пригадати пісоньку: „Держи й не пускай!". Врешті, так і було з усіма тими, які не йшли з Певним та які в своєму злочинному закамянінні думали, що можна чогось бажати на культурно-освітні цілі, розвиток господарства, шкільництво й т. ін.

Десять років було відкритим питання: що є льояльністю і що є нельояльністю? І ось досить було одної розумної голови Певного, щоб усе для всіх стало ясним.

Певний дав цінну вказівку кому слід, як кваліфікувати партії (шкідливі й корисні) і як поодиноких українців (льояльних і нельояльних). І зогляду на те, що ці вказівки дав українець, який так чудово знає Волинь, то ні для кого не може бути сумніву щодо їх неомильности необхідности перевести їх у життя.

В цьому власне й полягає велика заслуга П. Певного: тепер уже дитина відріжнить партію злочинну від доброчинної, українця льояльного від нельояльного й без помилки схопить за руку кого слід. Справді, память Певного за цю геніяльну промову повинна бути увіковічнена, а його мозок повинен бути у свій час обслідуваний ученими.

С. Горинський.

Слідство в справі долярівкового скандалу.

У звязку з відомим скандалом при тягненні долярівок повідомляють, що міністр Матушевський зацікавився тією справою та приказав предложити собі подрібні дані. Після розгляднення цілої справи видадуть офіціяльний комунікат. Кажуть теж, що кількох урядовців дістане димісію.

Учительські справи в соймі.

Звіт з засідання освітньої комісії сойму з дня 24. лютого ц. р. і промова пос Д. Великановича.

(Докінчення).

На доказ, що навіть репрезентант проурядового блоку, бувш. посол Степінський дивився на цю справу дещо інакше, ніж тепер, дозволю собі відчитати декілька речень зі стенограми одної його промови. П. Степінський не заперечив, що в теперішнім законі є діра, а саме, що не створено шкільних окружних рад, які мали би ставити внесення переносити учителів. Тому-то він годився покликати спеціяльну комісію, яка розглядала би потребу переношення учительства „для добра "школи". Товариш Смуліковський в мин. соймі стверджував, що шкільна влада надуживала цієї статті прагматики, про що свідчать його слова, поміщені у стенографічних протоколах. Він казав: „Якраз цей термін для „добра школи" став предметем надуживання шкільною владою. Мушу прилучитися до всіх тих голосів, що стверджують надуживання цієї статті. Мушу стверднти, що нинішня шкільна влада продовжує традиції, які одержала по своїх попередниках і то так післятравневих, як і передтравневих. Мушу стверднти, що ті переношення мали часто політичні мотиви". — Товариш Смуліковський подав навіть цікаву увагу, що підчас ухвалювання прагматики оборонці цієї статті покликувалися на потребу батога на національні меншини. А п. міністр у соймі 28. II. 1930 р., обороняючи своє становище, запевнював і вичисляв навіть 15 випадків із середнього шкільництва, що лише чисто річеві мотиви промовляли за примінюванням 58. ст. Однак нинішня відповідь на інтерпеляцію ставляє справу вже дещо ясніше. П. міністр признає, що при цих переношеннях відграє ролю політична причина. Він держить на посаді таких учителів, як приміром Кульчицький з Турчанщини, який має поважні службові проступки, але агітував при виборах за „одинкою", — однак усуває зовсім з посади учителів, які мали відвагу заявити, що до виборів не будуть зовсім мішатися. П. міністр також не заперечує, що ця стаття має карний характер, але кари застосовується тут по власній вподобі, хоча для службових карних справ існує дисциплінарний уряд. Вже дискусія з попередньої соймової каденції, так в комісії, як і на пленумі сойму, дала чимало примірів зловживань влади у примінюванню права переносити для „добра школи". П. міністр стверднв, що в 1922 р. перенесено в той спосіб 156 вчителів і вчительок. Нині не перебільшу, коли скажу, що 1930 рік цю цифру потроїв, а у відношенню до вчителів українців відсоток перенесених страшний. Забрано на далекі чужі терени найповажніших і найбільш працьовитих. Покарано їх, але за що?!

З львівської кураторії перенесено мин. осени около 50 учителів і вчительок, більшість з них мала 20—30 літ служби, а це вчителі поважні, які мають чисельні родини і високе почуття обовязку. Всі мають кваліфікації щонайменше добрі, а багато з них дуже добрі. Крім кількох, ніхто з перенесених навіть не був переслуханий. Зруйновано їх матеріяльно і морально, покарано їх без вини. Всіх тих перенесень доконано в часі виборчої кампанії, хоч наше вчительство у виборах дуже мало ангажувалося. Річ була в тім, щоби їх всіх перенести на західні етнографічно-польські землі. На їх місце призначено вчительські польські сили, які дуже слабо, або зовсім не володіють українською мовою. Дотеперішні приклади доказали, що перенесених учителів покарано не даючи їм можливости боронитися, або таки зовсім знехтовано карну 82. ст. Не сумніваюся, що чимало вчителів поляків потерпіло також через партійні політичні переконання, але їх положення остільки краще, що вони між своїм народом. Здається, що я досить оправдав наше негативне відношення до цієї частини прагматики і слушно жадаю викреслити з прагматики слова „для добра школи".

Щодо ст. 60. зацитованого закону, влада зловживає свого права при переношуванню вчителів у нечинний стан. Хоча богато покараних нічим не провинилося, як напр. катехит о. Крупько з Куликова, або вчителька Головинська, то влада переносить їх без скрупулів в нечинний стан, щобн згодом зовсім позбутися їх. Тому оправдане моє домагання, щобн в тих справах рішала виключно дисциплінарна установа.

Також надуживають шкільні інспектори 69. ст. і нераз звільняють учителів зовсім з посад без якоїнебудь їх провини. Вони не звертають уваги на те, що молодих людей, які літами приготовлялися до вчительського звання, позбавляють будучности і ломлять в них охоту до вибраного звання та відбирають можність нового заробітку. Мин. року майже в кожнім повіті звільнили на терені львівської кураторії по кілька українських учительських сил, а на Волині усунули десятки наших кандидаток. Референт відчитує лист з одної школи, де інспектор Бережницький на візитації в класі вів пропаганду між 10-літніми дітьми за виборчу листу ч. 1. Промовець виказав, що українське вчительство позбавленне законних прав.

*

Після тієї промови вивязалася дискусія. Відпоручник міністерства освіти заявив, що не буде брати участи в дискусії над мерітум внесення, якому в цілости противиться, і стверджує, що зміна прагматики для вчительства мусить іти анальогічно з прагматикою для всіх урядовців. По тім представники ББ в комісії делегували, як свого речника, малопольського русіна посла Бачинського, а цей склав заяву, що — мовляв— референт опер свій внесок „на політичнім підложу", а тому він пропонує перейти над внеском до дневного порядку. Дальше лише двох промовців дійшло до слова — посол від НД Клюбу Корнецький висказав своє здивування, що ані уряд, ані Безпартійний Блюк не мають в цій справі нічого сказати. Також цифрами Найвищої Контрольної Палати стверджує, що міністерство освіти на десятки тисяч переступило фонди, призначені на переношення учительства. Зголошує свій внесок, який вже був дискутований в мин. соймі. Пос. Смуліковський відомий речник Учительського Звйонзку, також поставився негативно до внеску посла Великановича. Він закинув йому теж, що внесок має характер „політичний" і робота так посла Корнецького, як Великановича — мовляв — демагогічна та „на експорт". Теперішню пору уважає він за невідповідну до підважування основ теперішньої „знаменитої" прагматики. Стверджує, що в цьому внеску добачує лише демонстрацію.

Голосами ББ, в тому числі посла Смуліковського та кількох учителів-послів зі „Звйонзку", що туди належать, дискусію перервано і внесок пос. Великановича відкинено.

Референт пос. Великанович запротестував проти інсинуації Бачиського і Смуліковського, наче свій внесок зголошував для демонстраційних чи політ. цілей. Розуміється, референт застеріг собі також вотум меншости на пленумі сойму.

—o—

ОДОЛЬ є недосяжний під оглядом антисептичного ділання і приємного смаку.

Процес меншевиків у Москві.

Радянська преса подає імена 14 меншиків, які станули в Москві перед судом обвинувачені в підготовці інтервенції західно-европейських держав. Судять Володимира Громана 56-літнього вчителя, члена російської партії соц.-демократів, Василя Шера 47-літнього банкового урядовця, члена соц.-демократичної партії, Миколу Суханова, меншевика, Арааме Гінебурґа, Михайла Якубовича, Арона Соколовського 47-літнього б. члена центрального комітету соц.-дем. партії, Лазаря Залкінда, члена с.-д. партії, Івана Волкова, сина селянина, робітника, члена с.-дем. партії, Кирила Петуніна, сина кравця, робітника з ес.-демокр. партії, Олексу Фінн-Енотаєвського, сина наймита, професора економії, Бориса Бернацького, банкового урядовця, Володимира Ікова, письменника, Мойсея Тайтельбавма, урядовця

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. БЕРЕЗНЯ 1931.

ЮЛІЯН РЕДЬКО.

МАСЛО НА ГОЛОВІ.

Голова повітового „Сокола" дістав повідомлення, що в найближчу неділю відбудуться збори для заснування також товариства в селі Р. Основники просили його приїхати на ці збори особисто, вияснити громадянам завдання нової організації та заохотити молодь до праці.

Досі все гаразд. Але тепер приходить мала закарлючка: Село Р. у великій більшости кацапське. У час, коли всюди вже жива національна ідея перемогла і рвала щораз ширші маси до боротьби за права нації, — там, наче в якім заповіднику, ховалися старі музейні мамути, що ідю дихали на все, що живе, дарма, що воно рідне. Лише жмінка молоді визволилася зпід їхнього впливу й робила геройські зусилля, щоб перебрати громаду в свої руки та спрямувати її на дійсний шлях, а не чипіти в трухлявині й заскоруялості. Ця саме жмінка закладала тепер товариство „Сокіл".

Не було сумніву, що старовіри вжнють усіх засобів, щоб не допустити до заснування нової національної станиці.

Знав те все повітовий голова й мусів добре обдумати всі можливості, заки поїде на збори.

Не їхати було неможливо. Йогож обовязком є помогти тому ідейному гурткові, що веде боротьбу зі сильнішим противником.

День перед виїздом дав наказ начальникові*) вибрати вісім соколів, хлопців здорових та рослих і разом з ними, в сокільських однострояx, їхати з ним до Р.

Брав їх з двох причин. По перше тому, що найкращою реклямою й заохотою є не слова, а показ. Хотів показати новим членам, як виглядають справжні соколи, хотів зачарувати очі гарним сокільським однострое.м, здобути серце красою молодечого, розвиненого вправами тіла.

По друге: на всякий випадок. Хто зна, чи ці хлопці не будуть мусіти промощувати йому дужими раменами шлях до виходу, а може й ослонювати перед ударом та зневагою сиву голову...

. . . . . .

Довгий, драбинястий віз укрили сокільські однострої. Позаду старий голова з начальником, а довкола хлопці жваві, вибрані, веселі й життерадісні.

Бурхлива пісня котилася полями, несла свіжий подих життя спокійним, сонним селам, а голова говорив начальникові:

— Властиво ви будете проводити зборами. Я зложу тільки привіт від нашого товариства, а що більше, — то побачу на місці. А ви вияснїть статут, начеркніть нашу історію, ідеольогію, заохотіть вписуватися до нового уладу й загалом робіть усе, що на зборах робиться. Соколів розмістіть собі так, щоб на знак мати їх біля себе.

В селі Р. поява соколів викликала величезне вражіння. З хат вибігала дітвора й верещала зі захоплення, вилазили старі діди, прислонювали очі від сонця й дивилися на невидане диво. До громадського дому, де мали відбутися збори, плив звідусіль народ, а найбільше молодь.

Між кацапами настало чимале збентеження. Такої численної експедиції вони не сподівалися.

На збори зійшлося маса людей. Не для всіх найшлося місце в домівці. Величезна більшість обступила хату, поотвирала вікна й товпилася довкола, щоб хоча дещо почути.

Голова висловив свою радість, що збори стягнули стільки учасників, привітав зібраних від повітового товариства, побажав гарних успіхів і передав голос начальникові.

Все йшло якнайкраще. Зібрана молодь жадібно ловила кожне слово й здавалося, що всі поголовно впишуться в члени.

Та вже під кінець начальникової промови счинився якийсь шум біля дверей. У хаті стало ще тісніше, а промовцеві почав перешкоджати доволі голосний шепіт.

Це збентежило його дещо, бо звик, що в часі його промови тихо, хоч мак сій і ніхто пари з уст не пустить, а тут ставало щораз голосніше. Перервав промову й вижидав хвилину, аж заспокоїться. Та на салі начеб зовсім не звертали на нього уваги. Тоді звернувся в ту сторону:

— Будь ласка, громадяни! Тепер я говорю, — а ви попросіть голосу пізніше!

На це один із тих, що ввійшли недавно, відповів:

— Ну, ну, ви собі говоріть, ми все добре чуємо!

Вже хотів начальник такимже тоном дати нахабі відправу, але роздумався:

— Чеши дідька з рідька... — й говорив далі, спокійно та річево. Закінчив закликом масово ставати в сокільські ряди.

(Докінчення буде).

*) Начальник у сокільському товаристві — заступник голови і провідник вправ.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

комісаріяту торгівлі, члена с. дем. партії, Ісаака Рубіна, професора, члена „Бунду".

З приводу цього процесу „Комуніст" пише, що обвинувачені „меншевики-інтервенціоністи", недобитки соц.-демократії підготовляли боротьбу проти диктатури в СРСР, і в тій цілі зорганізувались в т. зв. „Союзнім Бюрі", яке мало зв'язок з еміґрантами соціял-демократами, Даном, Абрамовичем та з II. Інтернаціоналом. Вони мали свої ячейки в радянських установах і допомагали нелеґальній „трудовій селянській партії". „Союзне Бюро" мало на меті штовхнути капіталістичні держави до інтервенції в СРСР.

Радянська Україна.

XII. З'їзд Рад УСРР.

Дня 25. лютого ц. р. почався в Харкові т. зв. Всеукраїнський З'їзд Рад (XII. з черги). Відкрив його Г. І. Петровський. У з'їзді бере участь 749 повноправних делеґатів і 160 з дорадчим голосом. До президії з'їзду вибрано 113 осіб, в тім цілий уряд УСРР. і цілу екзекутиву КП(б)У. До почесної президії ввійшли: Сталін, Молотов, Калінін, Каганович, Ворошилов, Рудзутак, Орджонікідзе, Куйбишев, Кіров, Мікоян, Андрєєв, Постишев, отже самі керманичі компартії з Москви та члени союзного радянського уряду в Москві. Крім того вибрано 24 секретарів з'їзду і 26 членів мандатної комісії. З'їзд відбувається в будинку Державної Опери в Харкові. Заразже по відкритті прийнято на з'їзді такий порядок нарад: 1) Звіт уряду УСРР (Чубар, голова уряду УСРР); 2) Питання радянського будівництва (Г. І. Петровський, голова ВУЦВК-ту); 3) Про будівництво колгоспів і радгоспів (Демченко М. Н.); 4) Про загальне навчання й політехнізацію школи (М. О. Скрипник); 5) Питання конституції; 6) Вибори. На тиждень перед з'їздом радянська преса приносила в порядку денному з'їзду як першу точку звіт з діяльности союзного уряду. Одначе на самому з'їзді ця точка чомусь відпала. Видно, що такий орґан як з'їзд рад УСРР не є відповідним форумом та гідною інстанцією для того, щоби перед ним складати звіт з діяльности центральної московської влади. На попередніх з'їздах ця точка все була виконувана. Так само на тиждень перед самим з'їздом читали ми в комуністичній харківській пресі, що 6-ою точкою порядку денного буде справа зміни конституції УСРР. На самому з'їзді ця точка приняла скромнішу назву, а саме: Питання конституції.

Із вступної промови Петровського на З'їзді Рад УСРС.

Відкриваючи XII. з'їзд рад УСРР, Петровський говорив між іншим про внутрішнє положення в СРСР і міжнародне положення ось що:

„Поруч великого зростання промисловости, пішло зростання робітничої кляси, яка виявляла все нові й нові резерви творчости й на засадах соціялістичного змагання підносила й розвивала продуктивні сили країни для здійснення пятирічки за 4 роки.

„В сільському господарстві відбулися великі події історичної ваги. Замість розпорошених і відсталих одноосібних бідняцько-середняцьких господарств, простають великі колективні господарства, озброєні машинами і науковими методами господарювання. Колективізація селянських господарств доходить до 41,9 відс., а землі — 45 відс.

„За ці два роки, як ніколи, загострилася класова боротьба. Глитай чинить опір нашим заходам щодо поширення соціялістичного будівництва. Всупереч намаганням глитаїв і шкідників плян соціялістичної перебудови країни успішно виконується і завершується побудова фундаменту соціялістичної економіки нашої країни.

„За ці два роки проведено велику роботу щодо розгортання культурної революції, запровадження загального обов'язкового навчання, ліквідації неписьменности, утворення нових кадрів спеціялістів. На культурному фронті ми зробили великий крок вперед.

„Після викриття шкідницьких і контрреволюційних організацій — СВУ на Україні і „Промпартії" і деяких інших, що мали зв'язки з закордонними штабами й капіталістичними організаціями, широкі маси трудящих ще раз переконались у цілковитій реальности небезпеки чужоземної інтервенції проти Радянського Союзу.

„Ось чому питання про зміцнення обороноспроможности нашої країни і червоної армії притягли до себе найбільшу увагу всіх трудящих Радянського Союзу. Союзний уряд, як і наш український проводили й провадять роботу за мирну політику. За цей час від XI. з'їзду Рад ми мали багато спроб імперіялістичної буржуазії спровокувати війну з СРСР. Всі памятають китайські події, коли імперіялісти мали на думці спробувати бойздатність червоної армії, але червона армія довела свою повну спроможність першої-ліпшої хвилини стати на оборону здобутків Жовтневої революції. Цілий ряд наскоків на наші представництва в Польщі також не змогли спровокувати Радянський Союз.

„На цьому імперіялістичні держави не зупинились. Реакційні кола західніх країн зняли кампанію „хрестового походу" проти СРСР, але і тут імперіялістам не пощастило. Пацифікація в Галичині, що її організувала польська буржуазія, шалений терор там проти українців-робітників і селян є одна зі спроб виконати бойове завдання світового капіталу спровокувати воєнний напад на Радянську Україну, щоб відірвати її від Союзу.

„Тимчасом, як у нас буяє розвиток, національного формою і пролетарського змістом життя всіх народів — у капіталістів під важким чоботом імперіялізму стогнуть пригнічені народи поневолевої нац'ональности.

„Ми, трудящі України готові прийняти перший удар від фашистської буржуазії, але не знайдеться таких сил, якій відірвали Радянську Україну від Радянського Союзу, і горе буде тим, хто відважиться на цю спробу.

„Ми всі стоїмо й стоятимемо на варті будування соціялізму в нашій країні і дамо рішучу відсіч тим, хто намагатиметься заважати нашому будівництву.

„Буржуазія всіх країн знов знімає кампанію проти нашого Союзу, обвинувачуючи нас в „демпінґу" і в застосуванні „примусової праці". Ці наклепи поширюється тому, що в капіталістичному світі триває й загострюється велика економічна криза, збільшується безробіття в той час, як у нас іде піднесення промисловости, ліквідовано безробіття і навіть є дефіцит в робітній силі. Буржуазія шукає виходу, боїться революції, боїться СРСР, успішного будівництва в ньому соціялізму. Але яких би заходів буржуазія не вживала, ставка її буде бита".

—o—

Справа емеритур б. австр. урядовців і військових осіб.

(З кругів емеритів держ. установ.)

Обставина, що у всі закутини нашого краю не доходять нині урядові вісти, які можуть цікавити деяких наших громадян, змушує нас поширити наш допис під повищим заголовком в ч. 36. „Діла" з дня 18. м. м. Тимсамим ми полагоджуємо всі звернені до нас у цій справі запити.

Віденська конвенція ратифікована згідно з законом з дня 19. грудня 1928, оголошеним у Деннику Законів Р. П. ч. 3. з 1929 року, позиція 27. Цей закон підписаний президентом Р. П. міністром закордонних справ і міністром скарбу. У змісті його читаємо:

Арт. 1. Висказ згоди на доконання ратифікації віденської конвенції президентом Р. П.

Арт. 2. Поручення виконати цей закон міністрові закордонних справ, а виконати постанови цієї конвенції міністрові скарбу в порозумінні з другими дотичними міністрами.

Арт. 3. Закон цей входить в життя з днем оголошення.

На основі цього закону оголошено в Деннику Законів ч. 8. з дня 31. січня 1931 в позиції 41 ратифікацію віденської конвенції з такою кінцевою клявзулею:

„Зазнайомившися з цією конвенцією, деклярацією додатковими, трьома прилогами, як

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З гімназійних поривів.

(О. Бабій: „Перші стежі". Повість. Львів 1931. Ст. 339. Накл. В-ва „Червона Калина".)

Про цю книжку треба написати цілий фейлєтон. Не з товариської чемности. Коли хвалите когось — досить одно слово: „інтеліґентний", „чесний", коли ж критикуєте, маєте моральний обовязок подати мотиви.

Приємніше було би у таких випадках долучити 50 зол. до бенкету в честь свого редакційного товариша і вложити йому на голову лавровий вінок, ніж казати прилюдно те, що й приватно не є дуже приємно.

Маю до Бабія смертельний жаль, такий-же, як він може від нині мати до мене: чому він перед друком своєї повісти, не дав її нікому прочитати. Нікому, себто комусь з тих, що бодай у мінімальним приближенні відріжняють літературний твір від не-літературного.

„Перші стежі" — повість, що хоче змалювати воєнні пригоди та переживання наших молодих стрільців, які захоплені високими ідеалами визволення батьківщини, жертвують для неї всім, чим мають. Герої цієї повісти здебільша гімназисти, що воюють, кохаються і ведуть дуже довгі та палкі дискусії на високі теми. Можна на 339 сторінках критичної студії перейти одну за одною кожну рису із виведених автором дієвих осіб, кожну змальовану сцену та розмову і показати, які вони поверхові, наївні або паперові.

Та можна це залишити для перевірки самим читачам і задовольнитися тільки висновками. Каже французький афоризм: „Усі роди літератури добрі, з виїмком нудного".

„Перші стежі" мають цей перший головний гріх. Його можна пояснити: автор не має ніякого сюжету та не дає ніякої композиції. Не хочемо суперечатися за те, чи такі гімназисти „правдиві", чи ні, чи можливий такий мастодонт, як змальований ним тип галицького передвоєнного священика, чи можливі такі механічні духові еволюції героїв. Все це має в повісті першорядне значіння, але ми готові за це не суперечатися.

Важне ось-що: герої, яких автор бере поважно і яких часто характеризує від себе безпосередньо (замість малювати типи низкою картин) ще й підмальовує їх компліментами, це безмежно наївні, нудні та... мало чим ріжняться між собою. І ми теж були колись гімназистами і мали між товаришами смішних і чванькуватих дітваків. А всеж найкращі між нами, бодай у 18-ім році життя, мали критичний хист, бачили власні слабощі і вміли глузувати з патосу та пустомельщини. Герої повісти Бабія шкварять невинно промови, якби вже тоді їздили на виборчу агітацію в... 1930 році і не читали нічого іншого, крім газетних статтей, начинених готовою фразеольоґією. Коли деякі з них повідомляють вас, що читають Белінського, Михайловського, Уайльда, а навіть Шопенґауера та Ніцшого — чваняться хіба на те, щоби ми бачили, що всі ті книжки для них сильно передучасні.

Органічна хиба всієї повісти в тому, що автор хотів зробити з неї програмову тезу і живі типи, нові образи, дійсні переживання заступив тим, що кожний може найти під рукою: псевдосуспільними та фільософічними міркуваннями. Всі ці міркування не цікавіші, як претенсіонально-комічна поза Дон-Жуанів прибрана недолітками. Цікаво, чи бодай читачі в їхньому віці, нинішні гімназисти, візьмуть їх поважно.

На цьому місці критикував я у свій час недостачу літературних рис в оповіданнях д-ра С. Шухевича, або примітивність деяких вигадок у сензаційних повістях Шкрумеляка. Хиби їхніх книжок можна було виправити аж до композиції включно: там була неодна влучна обсервація, неодна свіжа картина, бодай спроба композиції. Повість Бабія таки слабша: не має навіть примітивної зав'язки, — а при цьому всьому страшенне претенсіональна. Те, до чого автор привязує найбільше ваги і на чому вся повість побудована — рефлексії, міркування, промови треба би в першій мірі викинути. Що залишилось би?

Не перший це приклад у вашій (і чужій!) літературі, якою повною невдачею може кінчитися спроба ліричного поета, коли він переходить у прозу. Молодечий, наївний патос у поезіях Бабія, може захоплювати; строфа не дає йому змоги лізти в царину, якої він повинен оминати, коли не хоче попасти в банальну, порожну публіцистику: у царину суспільно-фільософічних мудрощів. Факт, що Бабій друкує у „Літ.-Наук.-Вістнику" свої мудрації про завдання літератури та Ніцшого є доказом не до чого він дійшов, а доказом, на що зійшов „Літ.-Наук. Вістник".

Коли Карманський почав виступати як суспільник, убив у собі глибокого лірика; коли Пачовський почав бавитися в історичного пророка — затратив найживіший свій нерв, що кипів у „Розсипаних перлах". З почуванням глибокого суму дивимося, як буковинські українці „набунтовують" Кобилянську на страшні вірші та відозви, до чого вона не має найменшого хисту. Зате скільки подиву маємо для мовчанки Стефаника, що не дає себе вивести поза межі того світу, який знає і завдяки якому дав майстерні мініятури.

Критик не може авторові сказати на підставі його дотеперішньої праці більше про його майбутній розвиток, як лікар пацієнтові про майбутній стан його організму. А всеж і духовий організм має свої вроджені хиби, які важко викорінити. На підставі „Перших стеж" Бабія важко було би щонебудь віщувати, якби автор мав 18 літ. Нині мабуть записано йому радити — все починати спочатку, бо його повістева спроба не виявляє ніяких рис таланту в цьому напрямку.

Видавництву, що видало таку повість бажаю якнайбільше покупців без огляду на те, чого шукатимуть у цій книжці, авторові якнайбільше читачів, що зі мною не погодяться.

—o—

також протоколом підписання, ми визнали й визнаємо їх за справедливі як у цілости, так і щодо кожної з заключених в них постанов і заявляємо, що вони є приняті, ратифіковані й затверджені та прирікаємо, що будуть незмінно заховані.

„На доказ цього видали ми цей Акт, на якому є печать Річпосполитої. У Варшаві, дня 16. березня 1929." Після того йдуть підписи президента Р. П., голови Ради Міністрів і міністра закордонних справ.

Безпосередньо за ратифікацією віденської конвенції находимо в тім самім „Деннику Законів" у позиції 42 ось-таке оголошення:

„Урядова заява з дня 7. січня 1931. Отсим подається до відома, що в дні 23. квітня 1929 р. зложено Австрійському Урядові в імени Польського Уряду ратифікаційний документ конвенції, заключеної між Нім. Австрією і сукцесійними державами, що відносяться до управильнення ріжних категорій емеритур, неполагоджених римською конвенцією з дня 6. квітня 1922 р., підписаною у Відні дня 30. листопада 1923 р. і що зложення останнього ратифікаційного документу Югославією мало місце дня 12. травня 1930 р. (арт. 22. конвенції)." Підпис міністра закордонних справ.

Цитований закон з 19. грудня 1928 року не полагоджений ще настільки, що не появилося виконання постанов віденської конвенції, себто виконавчі розпорядки міністра скарбу в порозумінні з іншими дотичними міністрами. З огляду на те подаємо до відома важніші статті ратифікованої конвенції для ліпшого зрозуміння і для поробления відповідних кроків, якщо ожидані виконавчі розпорядки не будуть оголошені в найближчому часі.

Стаття 6. Високі сторони, що укладаються (себто Нім. Австрія і сукцесійні держави) зобовязуються виплатити припадаючі по думці цієї конвенції заосмотрення особам, обнятим цією конвенцією, на підставі їхніх подань, які повинні бути зложені протягом року від часу, коли конвенція увійшла в життя.

Стаття 21. Високі сторони зобовязуються, з уваги на перебрання обовязку виплати заосмотрення, видати собі взаімно дотичні акти і потрібні документи, як також зобовязуються переховувати протягом літ 30, числячи від дня, коли ця конвенція увійшла в життя, книги й загальні письма того роду.

Стаття 22. Ця конвенція буде ратифікована в найкоротшому часі. Кожна з держав перешле свою ратифікацію Австрійському Урядові, який подасть цей факт до відома всім іншим підписуючим державам. Ратифікації будуть зложені в архівах Австрійського Уряду. Ця конвенція увійде в життя після її ратифікування всіми високими сторонами, що заключають умову, в дні зложення останньої ратифікації. На доказ додержання цього уповноважнені високих сторін, що заключають умову, підписали цю конвенцію дня 30. листопада 1923 р. у Відні. Слідують підписи.

Нашим інтересованим кругам подаємо ці найважніші відомости з тим, що все таки варто би познайомитися їм зі всіма законами в цілости, що відносяться до вгорі зазначеної справи. До прекладання відповідних подань, куди треба, нема досі виконавчих розпорядків міністерства скарбу, тому не можемо ближче подати, куди і з якими прилогами слід предкладати подання. Ми добачуємо, що справа не терпить проволоки, бо зі статті 22. конвенції і з заяви уряду з дня 7. січня 1931 р. виходить, що подання повинні бути зложені до 12. травня 1931 р., значить: уже в найближчому часі. З цієї причини треба інтересованим зібрати всі потрібні прилоги в найкоротшому часі, щоби не переступити приписаного речинця і не наразити себе на втрату належного заосмотрення.

СПОРТ

Мистецтва гаківки в Польщі.

Дальші висліди мистецтв гаківки в Польщі, що відбуваються в Катовицях, такі:

Легія-Краковія 4:1 (3:0, 1:0, 0:1). (У нас подано вчора вислід тільки двох терцій: 4:0).

АЗС (Вильно)-Чорні 1:0 (0:0, 0:0, 1:0).

Чорні-ТКС 3:0.

Легія-АЗС (Познань) 1:0.

✝ ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

—o—

о. Володимир Петрик, парох у селі Бабини, стація Калинів к. Самбора, помер 2. березня т. р. Похорони відбудуться в четвер, 5. березня рано. В. Й. П.!

ОСТАННІ ВІСТИ

СПРАВА ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЇ.

На денному порядку засідання сойму з 3. березня було лише внесення ББ в справі зміни конституції. Внесення подає цілий текст конституції на основі проєкту, опрацьованого тим клюбом у попередньому соймі. У соймі присутній весь уряд із прем. Славеком.

У дискусії пос. **Єнджеєвич** вказав, що проєкт старається передовсім про скріплення влади президента й уряду. Вказує, що березнева конституція здеморалізувала польське політичне життя й причинилася до зросту партійництва. Пос. **Руг** в імені селянських партій заявляє, що законодатні установи повинні тепер боротися з економічною кризою, тому бесідників клюб голосуватиме проти проєкту ББ. Віцемаршал **Цар,** референт проєкту зміни конституції, боронив проєкту зміни конституції.

Пос. Вінярський (Кл. Нар.) каже, що проєкт констиції годі приняти. Він навіть у проуряд. партії викликає поважні сумніви. Пос. **Недзялковський** (ППС) каже, що госп. положення таке, що в цей мент дебата над конституцією виглядає на маневр, якого метою відвернути увагу в краю від того, що болить. Також внутрішня боротьба завзята і взаімна ненависть як ніколи; тому заходить питання, чи теперішня хвиля відповідна для конст. праці. Уряд звертається з апелем до опозиції в соймі, аби співпрацювала. Після виборів, Берестя, після процесів проти ППС, де Пужицькі були свідками, виглядає воно неширо. Тих кілька місяців годі перекреслити і неможливо. Бесідник заявляє, що сойм, який повстав із виб. метод, не має морального права робити зміни в держ. устрою.

Становище Українського Клюбу.

На вечірньому засіданні сойму у дальшій конституційній дискусії пос. **Олесницький** заявляє, що завданням українських послів не є боронити теперішньої конституції. Ми не брали участи в її ухвалюванні, одначе мусимо зазначити, що конституція ця взорована на новочасній демократії в головних принціпах відповідає дійсно розумінню новочасної демократичної держави. Другою важною справою є те, як цей закон виконували. Стверджуємо, що супроти українського народу конституції тієї не лише не виконували, а ділали зовсім суперечно з конституцією. Тут справа не лише в приписах про охорону прав меншин, про самоврядування Сх. Галичини, яке там майже зовсім зліквідували. А чи уст. 95. конституції про охорону життя, майна та свободи українських горожан приноровлювали підчас т. зв. пацифікації? Уст. 34. проекту замикає зовсім уста опозиції та нема таких постанов у ніякій конституції, а навіть проф. Кельзен не знає того. Уст. 31. про справджування важности виборів президентом є чимсь нечуваним навіть у монархічній державі. Колиб цей проєкт став законом, Польща зійшла би з демократичного шляху, який, слава Богу, є ще в зах. Європі основою устрою, а також у Злуч. Державах. З тих усіх причин мусимо заняти негативне становище до нового проекту.

*

Опісля промовляв іще пос. **Бужинський** (ком.), якому маршал відібрав голос. Посол **Франц** (нім.) сказав, що для німців не є рівнодушне чи буде така чи сяка конституція. Законодатний сойм, як ухвалював конституцію, дав у ній права всім горожанам без ріжниці національности. Та для меншости ці права були лише на папері. Німці хочуть бути горожанами, що совісно виконують свої обовязки, та не найшли признання і їх усе трактували як ворогів. Президент повинен мати якісь права, одначе конституція не повинна бути приноровлена до одної особи, бо це булоб нещастям. Бесідників клюб помагатиме, щоби державу рятувати перед цим нещастям. Пос. **Янковський** (НПР) каже, що його клюб голосуватиме проти проєкту. Пос. **Стронський** (Кл. Нар.) заявляє, що його клюб не згодиться на проєкт зміни конституції, який закріплює ББ. Пос. **Радзівіл** (ББ) звертає увагу, що найбільша ненависть є у соймі, меньша у кульоарах, а найменша в краю. Пос. **Медзінський** (ББ) не виключає кращого сформулування і ліпшої конструкції конституції, тому не треба трактувати проєкту ББ як нову засідку.

На цьому дискусію скінчили. Маршал відіслав внесення до конст. комісії, якої засідання визначено на 5. березня.

Інтерпеляція в справі долярівок.

На засіданні сойму зголосила ППС інтерпеляцію до міністра скарбу в звязку зі скандалом при тягненні долярівок. В інтерпеляції сказано, що в колі для тягнення не було 50 звитків чисел. Це викликало обурення присутньої публики, сала перемінилася в терен згіршуючих сцен. Така подія підриває повагу держави, а скарб наражує на шкоди, бо спричинює недовіря до позичкових імпрез у краю та за кордоном. Підписані питають міністра, як могло прийти до згад. події, чи винуваті будуть покарані та чи міністр видасть зарядження, щоби на будуче не приключалися такі помилки.

СПРАВА „ГАЗЕТИ БИДГОСК-ОЇ ПЕРЕД СУДОМ У ТОРУНІ.

У справі „Газети Бидгоск-ої", в якій городський суд у Бидгощі постановив переслухати б. берестейських вязнів як свідків, — перший прокуратор Найв. Суду зголосив Найв. Судові на осн. 38. уст. к. п. к. внесення вийняти повищу на осн. 38. уст. к. п. к. внесення вийняти повищу справу зпід компетенції городського суду в Бидгощі та передати її іншому судові.

Зогляду на зясовані дані в повищій справі запанувало серед бидгоського населення таке схвилювання, що загрожує публ. безпеці і може пошкодити норм. перебігові вимірy справедливости.

Найв. Суд признав, що заходить передбачена в уст. 38. к. п. к. умовина, яка велить передати справу іншому судові і визначив для того гор. суд. у Торуні.

ЯГОДЗІНСЬКИЙ СТАНИСЛАВ. ВОЄВОДОЮ

Дотеперішній керовник станиславівського воєвідства Ягодзінський іменований воєводою.

БОМБА В БІЛЬШОВИЦЬКІМ ПОСОЛЬСТВІ.

Розправа проти Ів. Полинського, якому закидають, що підложив бомбу в більшовицькому посольстві у Варшаві, відбудеться 9. квітня. Візвали 40 свідків. Зачувати, що обвинувачений виступить на розправі із сенсаційними репеляціями.

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата".** Фотограф **Лев Янушевич.**

— **Книжки по знижених цінах** в місяці березні продають усі українські книгарні. Жадайте катальогів. 1558 1—5

— **Україніка.** В офіціяльнім бюлєтені швайсарського Союзу для Ліги Націй п. з. Ліга Націй) у німецькій і французькій мові) у ч. 2. з 15-го лютого находимо статтю проф. Е. Бове п. з. „Українська меншина в Польщі", написану з великою об'єктивністю й основану на ріжних українських джерелах.

— **З духовної семинарії в Ужгороді.** Минулого шкільного року в ужгородській духовній семинарії студіювало 4 теольогів греко-католиків, горожан Зединених Держав Північної Америки. Цього року в Ужгороді студіює теольогію вже 10 греко-католиків з Америки, які по скінченні студій вернуть за океян виконувати там свої обовязки священиків. Усі вони студіюють на кошт греко-католицьких закарпатських організацій в Америці, що стоять під проводом епископа Такача.

— **Михайло Голинський на сцені львівської опери.** Відомий наш співак М. Голинський виступає в середу, 4. березня, на сцені львівської Опери в опері Вердія „Аіда". Співатиме партію Радамеса.

— **Біда з Бідою.** Дня 24. І. 1931 року в „Ділі" впало кілька правдивих точ і гірких слів на адресу ріжних еміґрантських самозванців „гетьманів" та „генералів", які жируючи на людській наївності та трагічнім положенні української еміґрації, печуть собі власну печеню і вводять хаос в наше політичне життя та компромітують українську справу за кордоном. Всіх українців здавна обурюють невідповідальні політичні виступи еміґрантської отаманії і не диво, що і „Діло" часом озвалось в цій справі. У відповідь на статтю „Діла" дістала наша редакція поштову листівку, на якій красується величавий портрет адютанта „гетьмана" Остряниці Горбанюка в генерал. однострою, з медалями і автографом, під яким підписано по німецьки: „Козакенгенераль фон Горбанюк, Атаман дес укр. Козакентумс унд Генеральбефольмехтігтер В. П. Н. К. Р. ім Авслянде". А з другого боку читаємо погрозу, яку передруковуємо дослівно для характеристики рівня цих самозванчих можновладців. Ось ця погроза: „26. II. 931. Трактування в „Ділі" з дня 24. І. 1931. є безпідставність. Будете каратись законом, в образі не особи, а Української Великої Держави. Сотник Біда"! У відповідь на погрозу подаємо тільки до відома ріжним сотникам і отаманам, що матуральні курси існують здається і досі у Празі при Педагогічнім Інституті, вул. Школьска, четвертий поверх, двері праворуч. Там вчать грамотности і звідтам треба починати „генералам" політичну карієру.

— **З Українського Гігієнічного Т-ва у Львові.** В неділю 8. березня 1931 р. в салі „Бесіди", вул. Рутовського 22. в год. 12.15 впол. д-р Евген Дурделло виголосить виклад про венеричні хороби у мущин та про способи охорони перед ними. Виклад цей призначений для мущин будуть пояснювати світляні образи. Вступ за добровільними датками на цілі поборювання недуг.

— **Відгомін подій 1918—1919 р.** Суд присяглих в Самборі розглядав справу Вол. Панькова, якому акт обвинувачення закидав, що як старшина українських військ допустився біля Хирова трьох убийств в рр. 1918-19, а саме на ос. Магейка, Кльоцка та десятника української армії. Обвинуваченний до двох пер-

ших убивств не признається, а щодо третього не почувається до вини, бо тут ділав у власній обороні й в обороні старшинської чести. На основі вердикту присяглих трибунал засудив Панькова на кару смерти, зі заміною наслідком амнестії на 15 літ тюрми. Обвинувачував прок. Вендриховський, боронив адв. д-р Кіцула.

— **Місяць вязниці за статтю проти Берестя.** Окружний суд в Катовицях засудив редактора „Польоні" Станислава Скрипчака на місяць вязниці за статтю „Моральне здичіння", в якій цей редактор гостро критикував поведінку вязничної управи в Бересті супроти увязнених зослів. Прокуратор у промові доказував, що ніяких зловживань в Бересті не було і що всі закиди з цього приводу є видумані ворогами теперішньої влади.

— **Для пошкодованих в „Повшехнім Кредитовім Закладі".** Слідчий відділ П. П. у Львові подав до відома, що особи пошкодовані в „Повшехнім Закладі Кредитовім" у Львові, площа Марійська 6—7, можуть заголошувати свої претенсії на письмі до слідчого судді, реестр. VII. Окружного Суду у Львові, або до Слідчого Виділу П. П. Львів-місто. Всі донесення, вислані до Слідчого Виділу П. П., передано слідчому судді, реестр VIII., який веде в цій справі слідство.

Перепис населення в Польщі. Польський бюджетовий прелімінар на 1931/32 передбачує 4-міліоновий видаток на переведення конскрипції в Польщі. Головний Статистичний Уряд у Польщі розглядає тепер справу наладження конскрипційного апарату. У великих містах перепис переведуть комунальні статистичні бюра. Перепис населення відбудеться в грудні 1931 року. Українці повинні вже тепер подумати про цей перепис.

— **Цікавий процес у Перемишлі.** Марія Козмоляк із Карчунки, пов. Яворів, хоч уже мала 43 роки, не виходила заміж і жила у вільнім звязку зі старшим селянином Іваном Байдалою. Все було гаразд, але згодом Марія полюбила 22-літнього тихого хлопчину Ілька Хонія і хотіла за всяку ціну позбутись старого Байдали. Байдала погрожував, навіть, здається, бив Марію і тому Марія Козмоляк намовила Ілька Хонія вбити свого суперника. Молодий хлопчина не міг опертись намовам підстаркуватої любки, тим більше, що вона обіцяла записати йому свій маєток. І Ілько застрілив Байдалу й закопав його трупа під стайнею. Марія говорила людям, що Байдала виїхав до Австрії на роботу, але це було для декого підозріле і ця справа опинилась перед судом. Ілько признався до вини, а потім призналась і Марія Козмоляк. На днях перед перемиським судом відбудеться розправа проти цих вбивників.

— **Необережність.** В Кругелю Великім, пов. Перемишль, 16-літний Василь Кірчинський маніпулюючи револьвером свого батька, нехотячи вистрілив і смертельно ранив свого брата Михайла. Михайло бореться в лічниці зі смертю.

— **Сокира з камяної доби.** Підчас розкопування землі під Глоговом, на німецькім Шлеську, робітники найшли сокиру з каменя, а археольоги осудили, що вона походить з камяної доби і лежала там кілька тисяч літ.

— **Польські бандити за кордоном.** В Парижі арештовано варшавяків Жигмонта Кавфмана і його спільничку Кірцлеву, які в 1929 р. в льондонського ювиліра вкрали машинник, вартости 50.000 золотих, а в Парижі в одного ювиліра вкрали дорогоцінности, вартости міліон франків. Кавфман був ватажком цілої ватаги міжнародніх бандитів, які гостинно виступали і в Америці.

— **Перший весняний грім.** Дня 1. березня в саме полудне над Льондоном пролетіла буря і вдарив грім. Від удару грому завалився маштбездротнього телеграфу на будинку міністерства летунства в Льондоні.

— **Новий тип школи в столиці Баті.** Чеський король шевців Батя зміняє місто Злін у справжне царство і опановує всі ділянки життя робітничих мас, що працюють в його фабриках. На днях Батя утворив у Зліні модерний тип школи для дітей своїх робітників. Школа називається „Школою творчости". Учні тієї школи не поділені на кляси і ця школа взагалі не признає кляс. Існує тільки поділ учнів по предметам, себто кляса, де головним предметом є математика, історія, природознавство, чи географія. Вибір предмету довільний, зумовлений вродженими здібностями учня, які досліджують окремі знавці. Учні складають іспити, коли підготовляться і найздібніший учень може скінчити цю школу кілька літ скорше, як нездібний учень, або лінивий. Учителі не учать властиво дітей, лише кермують самонавчанням тих учнів у бібліотеках. Все залишено ініціятиві учнів так, як на університетах. Школа має свій автомобіль і учні відбувають часті прогульки й екскурсії. Щоби вже з дитинства привчати учнів до товариського й громадського життя, учні ведуть адміністрування школи майже самі, мають часто збори, дискусійні вечорі і зборами провадять навіть 10-літні хлопці, чи дівчата. Взагалі дух тієї школи — це дух ініціятиви, а метою виховання в цій школі є підготовка до твердої життєвої боротьби, виплекання практичности й життєздатности.

— **Король Зогу вертає до вітчини.** Віденська преса подає, що король Зогу, вийшовши щасливо з замаху, на днях покидає Відень та інкогніто під охороною сторожі вертає до Альбанії. З огляду на небезпеку, день і година його відїзду не оголошені.

— **Смерть соціяліста міліонера.** В Парижі помер б. соціялістичний посол Тусен, який крім політики займався торгівлею і доробився міліонового маєтку. Був славний зі своєї скупости і великого грошолюбства, хоч був соціялістом.

— **Видавнича кампанія Кертиса в Філядельфії.** В 1929 р. видавнича спілка Кертиса в Філядельфії мала 21 міл. дол. зиску, а торік понад 19.000.000. Річного обороту в 1929 р. мала 84 міліони долярів, а торік лише 78.000.000. Після заплачення на позичкові уділи („пріферд стак") спілка виплатила тепер по 7.12 проц. на 1,800.000 уділів („каммон стак"). Спілка має в Філядельфії три денники: „Паблик Леджер", „Івнинг Леджер" і „Інквайрер", далі найбільший тижневик „Сатердей Івнинг Повст" і інші журнали. В Ню Йорку має денник „Ню Йорк Івнинг Повст". Маєток спілки оцінено на 76 міліонів долярів. — Коли дочекаємось у нас такої видавничої спілки?

— **Щадники „Банку Злуч. Держав" стратять 30 проц.** Недавно писали нюйорські газети, що щадники тамошнього жидівського банку під назвою „Банк Злучених Держав" стратять по 25 проц. Тепер же ті страти побільшують до 30%. Значить: люди мали би замісць заробити річно по 4% ще стратити майже третину свого капіталу. Всі вкладки в банку виносили біля 240.000.000 дол., а погана господарка директорів принесла до 70 міліонів дол. страт.

— **З Українського Лікарського Т-ва у Львові.** Дня 5. ц. м. в год. 7. веч. відбудеться відчит д-ра О. Філяса: 1) Нові погляди на вакцинацію; 2) З казуістики діточих хоріб. Відчит буде в домівці т-ва, вул. Ґродзіцьких 4/III.

— **Особисті вісти.** Дня 7. III. 1931 р. в Карловім Університеті в Празі відбудеться промоція **Осипа Безпалка** на доктора фільософії.

—o—

Дописи.

КУТИ, повіт Золочів. *(Посвячення читальні „Просвіти". — Судова розправа та її кінець.)* В 1929 р. святкувала читальня „Просвіти" в Кутах 30-літній ювилей свого істнування. Святкування ювилею получив виділ читальні з посвяченням нововибудованого читальняного дому, в котрім міститься театральна саля 15. м. довга і 7 м. 20 цм. широка, саля для читальні і крамниця кооперативи „Власна Поміч". Торжественне посвячення назначено на день 1. вересня 1929 р. Свято почалось богослуженням перед церквою, до якого станули місцевий парох о. Віктор Чебровський, голова читальні, о. Василь Пришляк, парох Підгорець і голова олеської філії „Просвіти" та о. Андрій Іадрик, секретар філії. Прибули делєгати від читалень „Просвіти" в Олеська, Цішок, Ожидова, Соколівки і Юськович та гості в повищих сіл так, що участь у святі взяло 3—4 тисячі людей. По укінченню богослуження перейшли всі присутні з процесією під дім читальні, де відбулося посвячення. Похід розпочали малі діти в народніх строях, опісля йшли дорослі дівчата та хлопці, за ними процесія, а вкінці старші громадяни. Цілий похід тягнувся лентою на 700—800 метрів довгою. На свято прибуло двох постерункових з Соколівки, які бачучи таку велику скількість людей, допитувалися: „А то що у вас дзісяй, вец які, чи посел пшивезав, же тиле людзі?". Не подобалося їм, що село прибране було в жовто-сині хоругвки і розпитували, хто їх почіпав та посилали громадського поліцая, щоб їх поздирав, від чого він вимовився, що вже старий, до того інвалід і ніяково йому спинатись по деревах. На закінчення свята читальняний хор відспівав народній гимн „Ще не вмерла Україна". Постерункові, що цілий час стояли і стежили за ходом свята, почувши слова народнього гимну, негайно посідали на дубах на сусідньому подвірю у Миколи Гаравецького та почали голосно реготатись. Обурена цим молодь після укінчення нац. гимну заспівала „Не пора". Тоді постерункові, побачивши гуртом академічної і гімназійної молоді, побігли до цього гуртка, хоч з нього тоді ніхто не співав, та почали щось викрикувати. Рівночасно постерунковий Едвард Горскі звернувся до студента фільософії Віктора Чебровського, щоби сказав зібраним розійтися. На це В. Чебровський замітив, що він не є ані виділовим читальні, ані комітетовим свята і таке жадання під його адресою є невластиве. Зрештою присутні скінчать зараз пісню і самі розійдуться. І дійсно, по відспіванню „Не пора", всі присутні розійшлися в найбільшому порядку. На другий день по святі розпочалися поліційні доходження. Поліція розпитувала про все можливе, при чому переслухано всю академічну і гімназійну молодь, усіх виділових читальні, комітетових свята і всіх визначніших громадян. Вислідом цього доходження було те, що постерунок поліції в Соколівці вніс карне донесення до пов. суду в Олеську на Віктора Чебровського, студ. філь., Михайла Мартинюка, студ. мед., Петра Цапа, уч. VII. кл. гімн., Антона Мартинюка, уч. VII. кл. гімн., Осипа Качанюка, уч. VII. кл. гімн., Олену Чебровську і Софію Драбинівну, уч. учит. сем., Михайлину Драбинівну, бл. п. Зосима Карпія і Василя Романюка за переступство з § 283 к. в. (збіговище), а надто на них усіх і Михайлину Мисак та Теодору Паланицю до старосгва в Золочеві за співання недозволених пісень. Треба завважити, що не всі вичислені були присутні на святі, але поліція вибрала всіх студентів університету та учеників середніх шкіл, а зпоміж селянської молоді тих, що були карані за недозволене ношення сокільських відзнак, як Зосим Карпів і Василь Романюк. Староство покарало всіх поданих вище по 50 зол. гривни, а Віктора Чебровського гривною 250 зол., від чого внесли вони відклик до окружного суду в Золочеві, після чого повітовий суд в Олеську визначив карну розправу на день 25. лютого 1930 р. Як свідки зізнавали: начальник громади Микола Вакун і постерунковий Едвард Горскі. І так начальник громади зізнав, що не знає, чи всі обвинувачені були присутні під читальнею „Просвіти", бо він бачив лиш Віктора Чебровського. Зноваж постерунковий Горскі зізнав під присягою, що всі подані в карному донесенні мущини, а саме Віктор Чебровський, Михайло Мартинюк, Антін Мартинюк, Петро Цап, Осип Качанюк, Зосим Карпів (щодо Романюка собі не пригадував) були підчас співання пісень „Не пора" під читальнею і, не зважаючи на візвання поліції, не розійшлися. На таке рішуче твердження свідка Горского спитав Михайло Мартинюк, чи свідок його добре знав, чи бачив його коло читальні і де він стояв. На це відповів постерунковий Горскі, що дуже добре собі пригадує, що обв. Михайло Мартинюк стояв враз з обв. Осипом Качанюком на містку перед читальнею. В цій хвилині виступив обв. Віктор Чебровський і закинув свідкові Горскому, що він *під присягою зізнав свідомо неправду, бо Мартинюка Михайла під читальнею не було, а був він в цьому часі в хаті Катерини Паланиця, про що постер. Горскі довідався сам, роблячи доходження.* Цей рішучий виступ обв. Віктора Чебровського зробив сильне вражіння як на авдиторію, котрої було поверх 60 людей, так і на суд. Розправу відложено на день 16. квітня 1930 р. в цілі покликання свідка постер. Яна Пенцля і свідків оборони. Цього самого дня, тобто 25. лютого, вніс постерунковий Горскі карне донесення на обв. Віктора Чебровського за образу чести з § 487 к. в. (з уваги на зроблений йому замість кривоприсяги). Розправа дня 16. квітня 1930 р. обмежилася лиш до того, що Віктор Чебровський подав свою оборону на карне донесення постерункового Горського, а саме жертвував доказ правди, покликаючи свідків як на обставину, що Михайла Мартинюка не було під читальнею, так і на те, що підчас доходжень постерунковий Горскі довідався про те, що Михайло Мартинюк був у критичному часі в хаті Катерини Паланиця. Слідуюча розправа відбулася дня 27. травня 1930 р., при чому оборону обвин. обняв адв. д-р О. Марітчак. Покликані Віктором Чебровським свідки: Катерина Паланиця, Михайло Паланиця, Іван Паланиця й Андрій Паланиця ствердили під присягою, що цілий час, як була процесія коло читальні і в часі, коли люди співали пісні, Михайло Мартинюк був враз зі своїм товаришем Михайлом Паланицею в хаті Катерини Паланиця і нікуди з неї не виходив. Зноваж свідки Микола Вакун, начальник громади, Микола Малий і Андрій Біль ствердили, що Микола Малий в часі ведення слідства постер. Едвардом Горським кілька разів звертав йому увагу, щоб не робив донесення на Михайла Мартинюка, бо його під читальнею у критичному часі не було. Рівнож виказала розправа, що в тому часі не було під читальнею Петра Цапа й Олени Чебровської і що підчас співання пісень не було чути візвання постерункових, щоби розійтися. По промові обор. д-ра Марітчака видав суд увільняючий зирок щодо всіх обвинувачених крім Віктора Чебровського, котрого засудив на 10 день арешту з завішенням кари на 3 роки, *але лиш за проступок в § 283 к. в. (збіговище).* Доказ: акти повіт. суду в Олеську Кг. 51/30. З кінцем грудня 1930 р. відбулася знова в окружному суді в Золочеві розправа проти вище згаданих обвинувачених, наслідком внесення відклику від засуджуючого оречення староства. Обвинувачених заступав адв. д-р Яр. Олесницький. Рівнож і тут увільнено всіх обвинувачених, крім Віктора Чебровського, котрого засуджено на гривну 25 зол. Слід замітити, що в травні 1930 р. постерунковий Горскі дістав аванс, бо з постерунку в Соколівці перенесли його до Золочева і приділили до слідчого уряду, розуміється з більшою платнею. — *Добре поінформований правник.*

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 2. березня ц. р. помер парох м. Яворова і. канонік **Лев Левицький,** відзначений крилошанськими відзнаками, прийнявши св. Тайни, у 69-ім році життя. У складних відносинах Яворова Покійний умів заєдно вестися по громадянськи та громадянськи працювати. Нема в Яворові товариства (а їх має Яворів кільканацять), де Покійний не був би основником, виділовим членом. До останньої хвилини був головою Надзірної Ради „Задаткового Товариства" в Яворові, поважної кооперативної каси. Належав то незвичайно тактовних, чесних і всіма люблених людей. Осиротив численну родину, в якій доньки й сини виховав на свідомих і тактовних патріотів. Помер на серце в Новім Яжеві, куди поїхав на відвідини до свояка о. Теофіля Чайковського. Похорони відбудуться в середу ц. р. на яворівський цвинтар. В. Й. П.!

В лютому ц. р. помер у Голгочах, пов. Підгайці, інвалід Української Галицької Армії **Микола Шур** в 40-ім році життя. Покійний помер наслідком невигоєних ран і осиротив жінку і троє діточок. Покійний був діяльним членом усіх місцевих товариств і місцеве громадянство тратить у ньому свідомого та працьовитого громадянина-українця. Рідна Земля, для якої жертвував свою кров і життя, нехай йому буде пером. В. Й. П.!

Дня 19. лютого ц. р. помер трагічно (отруївшись) голова чит. „Просвіти", голова „Лугу" і начальник громади Дора, пов. Надвірна, **Михайло Френюк** у 32-ім році життя. Покійний був правдивим типом гуцула-селянина: гарний з лиця, щирий, гостинний, а при тому й доволі очитаний. Вернувши з війни, а радше з польського полону, взявся зараз за працю на освітньому полі. Відбудувавши своє господарство, заложив у 1926 р. „Луг", що розвивався дуже гарно. Молодь Дори перестала пити та буяти, а село завдяки Покійному є нині чи не найкраще на всі наші гори. Орхестра „Лугу", зорганізована Френюком, відома добре не тільки в цілій Гуцульщині, але й поза нею. В 1928 році вибрали Мих. Френюка начальником громади, проти чого виступили завзято не тільки чужі, але й деякі наші люди (кількох дуків), невдоволені тим, що вони, старші віком, не добилися ніякого „гонору". В томуж році вибрали Френюка і головою чит. „Просвіти". І в громаді і в читальні працював він для добра своїх односельчан: громаду очистив з довгів, а до того в 1930 році вибудував величавий гром. дім за кількадесять тисяч золотих; таксамо сплатив довг читальні, що тяжів на площі та став організувати збірки, фестини й забави на будову чит. дому. Вибудував також у Дорі величаву могилу у память українських полеглих, з якого то приводу мав багато непримемностей. В січні ц. р. противники Френюка зробили на нього донос, що він наробив у громаді ріжних зловживань. І хоча слідча комісія найшла все в порядку, Френюк, людина вразлива, взяв собі ті доноси так до серця, що покінчив самогубством. Умираючи, записав Покійний кусень поля з садком для читальні. Величаві похорони пок. Френюка відбулися 21. лютого при здвизі народу з цілого надвірнянського повіту. Прощальні промови над могилою виголосили: від філії „Просвіти" в Делятині п. Козьолковський, а від українських товариств та громади Микуличин п. Домашеаський. Крім від громади Микуличин п. Домашеаський. Крім того були ще промови від читальні і дуже зворушливі від „Лугу" в Дорі. Хор читальні з Дерушлива відспівав панахиду, а орхестра відіграла лятина відспівав панахиду, а орхестра відіграла стрілецькі пісні і на тому похорони пок. Мих. Френюка покінчилися. Люди ще довго стояли над свіжою могилою, роздумуючи над тим, яку болючу втрату понесла Дора.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ, ілюстрований журнал історії та побуту. Ч. 3. Львів, березень 1931. Зміст: Ф. Невестюк: З кривавих днів: Ч. Кибалюк: Вірш; Ол. Тимченко: З листів до редакції; П. Бекесевич: Мої спомини з останніх днів окупації України австрійсько-німецьким військом; Т. Клим: Новий Львівський Театр при УГА; Н. Аараменко: Причинки до споминів сотника Ів. Андруха: М. Гнатишак: Паперові гроші: Ол. Твердохліб: Під Бородянкою; А. Тарнавський: Історія 4-го полку запорожців ім. Богуна; Василь Ярій: Останні дні старшинської школи УГА; д-р Е. Безушко: Хмельниччина в кореспонденції Джона Серльова; Іван Карпинець: І. курінь 8. бригади УГА; Бібліографія.

ШЛЯХ ВИХОВАННЯ Й НАВЧАННЯ, педагогічно-методичний місячник, видає т-во „Взаїмна Поміч Українського Вчительства", Львів, 1. березня 1931. Ч. 3.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, Львів, 1. березня 1931. Ч. 5. Річник XVII.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Середа, 4. березня, година 7·30 веч. „Аїда" Верді (виступ Голинського).
Четвер, 5. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Середа, 4. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.
Четвер, 5. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Малий Міський Театр:
Середа, 4. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.
Четвер 5. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Кіна.

ЯПОЛЬО: Звукова фільма: „Співаюче серце" (Ол. Джолсон, Сові Бой, Маріон Ніксон). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Веселий Мадрид" (Рамон Новаро).

КОЛЬОСЕИ: „Загадочний замах" (Еді Кольо).

ЛЕВ: Звукова фільма „Еспанський Дон Жуан".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Вічна пісня" (Мейрі Гльорі).

ОАЗА: Звукова фільма: „Чар мексиканки".

ПАЛЯС: Звукова фільма **в чеській мові** „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Власта Буріян).

ПАН: „Заборонений овоч". „Рудоволоса" (Клара Бов).

ПАСАЖ: „Пригоди одної ночі" (Том Мікс) і звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича".

ФАТАМОРГАНА: „Зимова трьох". „Королі пустині".

ХИМЕРА: „Квітка Сходу".

СТИЛЕВЕ: „Живий труп" (Пудовкін, Марія Якобіні). „Грішниця з Монпарнасу" (Анні Ондра).

УТІХА: „Герой кровавої арени". — „Книжна та ковбой" (Бюк Джонс).

Програма радіо.

Середа 4. III. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·55 Вокальний квартет. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 12·55 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·30 Вокальна авдиція Манана. **Відень** (516·3) 15·25 Капеля Гавпта. **Будапешт** (550,5) 9·15 Музика і солісти. **Харків** (937,5) 13·00 Концерт.

Четвер, 5. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·35 Мандолінова музика. **Берлін** (419) 16·30 Музика. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Слявянська музика: Бородін, Дворачек, Мусоргський. **Рим** (441,2) 17·00 Солісти. **Прага** (486,2) 19·30 Квартет Кальвета. **Відень** (516·3) 20·30 Міжнародній концерт. **Будапешт** (550,5) 12·05 Орхестра. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·00 Етнографічний концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 4. III. 1931.

12·10 Грамофонові плити. 16·15 Програма для дітей. 17·15 Трансмісія з Катовиць. 17·45 Орхестра. 19·55 Грамофонові плити. 20·30 Солісти. 22·15 Співи Цивінської.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Хор „Дрогобицький Боян" удаштовує в Борославі дня 8. березня п. р. концерт української пісні. 1581 1—2

Члени Українського Товариства Прихильників Мистецтва у Львові оглянуть **у неділю дня 8. березня 1931 р.** між год. 9·45—11·45 перед полуднем богомільницю (каплицю) Семинарийську при вул. Коперника ч. 36. — Стінопис богомільниці, твір мистця-маляра бл. п. П. Холодного „пояснить Всесв. і Впр. о. Ректор Д-р Йосиф Сліпий. — **о. Митрат Олекса Базюк,** голова 1—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на ради від десятків дит з найдішої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

ВДОВИЦЯ ПО СВЯЩЕНИКУ, в середнім віку і досвідна газдиня шукає місця до управи дому у самотного священика. — Ближчу відомість подасть о. Александер Стефанович у Львові, вул. Чарнецького 26. 1584 1—2

ПАННА, УКРАЇНКА, затідної вдачі, безумовно здорова, по можности зі знанням одної чужої хоробі німецької мови — потрібна зараз до 20-місячної дитини-хлопчика в Станиславові у Д-ра Воєводи, вул. Липова 1. — Згодошення замісцені письменно. 1585 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.
1478 6—?

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі **„Dorotеum", Льва Сапіги 34.** Тел. 15—01. **Догідні умови.** 2361 36—?

Ширіть наш часопис!

Таблєтки від болю голови

ДЛЯ ДОРОСЛИХ

„Kogutek-Migreno-Nervosin"

усуває найприкріші болі голови. Жадати в усіх аптиках оригінальних таблеток „KOGUTEK" **ГОНСЕЦЬКОГО в Варшави.** В тубці 20 таблеток.
1340 7—8

НАСІННЯ

ярини, квітові і господарчі з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, які мають найвищу силу кільчення — поручає:

ЕДМУНД РІДЛЬ

Склад насіння.

Львів, Рутовського ч. 3.

Подрібні цінники висилаю на бажання.
1509 5—5

КІНО ч. 5. вже в розпродажі, — ціле посвячене фільмі „Тарас Шевченко". Всіх наших Читачів і Прихильників просимо жадати по всіх кіосках і книгарнях.

Річна передплата 12 зол., півріча 6 зол., а чвертьріча 3 зол.

Адреса: КІНО, Львів, вул. Бляхарська ч. 8/I пов.

Всіх, хто інтересується кіново-фільмовим промислом і хоче приложити руку до виробництва власних фільм, просимо вступати в наші ряди! 2—3

Оголошення.

„Сокіл-Батько" подає до відома всім Товариствам та школам, які рефлектують на площу під вправи, чи виступи у неділі та свята, щоби найдальше до дня 15. березня 1931 р. надіслали письменні згодошення з докладним поданням днів, годин і т. д. до канцелярії „С.-Б" вул. Руська ч. 20. Рівночасно повідомляємо, що 10. V., 1. VI., 7. VI., 14. VI. є заняті.
1583 1—2 **Господар „С-Б".**

У. Д. Р. 6

УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ

Львів, Валова ч. 23. I. п. Телефон 6-36,

— редагує тексти до оголошень і переводить рекламові кампанії 1479 6—9

Приклайте передплату!

Звичайний Загальний Зїзд „Рідної Школи"

Українського Педагогічного Т-ва

відбудеться у Львові дня 25. березня 1931 р. (середа) в салі „Ремісничої Палати" (Стрілецька площа ч. 8).

(Доїзд з головного двірця трамваєм 1 і 6 до Ринку, або 5 до Краківської площі).

Денний порядок:

1) Відкриття Загального Зїзду. 2) Верифікація протоколу останнього Загального Зїзду. 3) Звіт Головної Управи з діяльности за рік 1929/30 про стан народніх шкіл і захоронок, учительських семинарій, гімназій і фахових шкіл „Рідної Школи", про організаційні справи, підприємства, бібліотеку, касове й білянсове заняття за 1928/29—1929/30. 4) Звіт Контрольної Комісії та уділення абсолюторії Головній Управі. 5) Ювилейний реферат. 6) Вибір Комісії-Матів для зложення списку на членів управних органів Товариства. 7) Вибір голови Товариства (§ 42). 8) Вибір 18 членів Головної Управи і 6 членів на Їх заступників (§ 42). 9) Вибір 5 членів Контрольної Комісії і 2 їхніх заступників (§ 45). 10) Вибір 5 членів Розємного Суду (§ 47). 11) Ухвалення річної вкладки. 12) Внески й запити.

Початок в годині 9. рано.

Право участи з рішаючим голосом мають відпоручники Кружків, вибрані Загальними Зборами Кружка (§ 26. уст. 4). На кожних 50 членів припадає 1 відпоручник. Кожних 25 членів пової 50-ки уважається за повну 50-ку. Кружок може мати найбільше 15 відпоручників, а мусить мати найменше одного (§ 50. статута).

Відпоручники являються з писемними уповноваженнями від свого Кружка. Передача уповноваження на іншу особу недозволена (§ 50. статута).

Якщо в год. 9. не буде на салі статутом вимаганого числа відпоручників (100), то в год. 10 передполуднем відбудеться Загальний Зїзд Товариства в тій самій салі і з тим самим денним порядком без огляду на число присутніх відпоручників (§ 52. статута).

В год. 8. рано відправиться в Церкві Успенія Пр. Діви при вул. Руській Богослужения за померших Членів.

Замічаємо, що Дирекція Залізниць у Львові і Міністерство Комунікації відмовили задільничої знижки для делегатів Зїзду.

Всеж таки з огляду на Ювилейний рік „Рідної Школи", численна участь конечна.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ"

Ілля Кокорудз в. р.
Голова.

Д-р Мирон Коновалець в. р.
Секретар.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 50 (12.706). Львів, пятниця 6. березня 1931. Poczt. opłata zaryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Гроші самі за вас працюють,
коли їх вложите на вкладкову книжку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

При загальній **зниженні цін,** поручаємо дальше на догідні сплати всілякі жіночі та мужеські матеріяли.
Люблін і Фольк
1571 3—3 **вул. Собіського ч. 8.**

Конституція.

Промова посла д-ра Ярослава Олесницького на пленарному засіданні сойму в дні 3. березня 1931 р. при генеральній дебаті над внеском Б. Б. про зміну конституції.

Не є нашим завданням, завданням українських послів, боронити нинішню конституцію, тому, що ми ані не брали участи в її вирішенні, ані навіть не мали свого представництва в першому Законодатному Соймі. Однак мушу зазначити, що конституційний закон, який нині обовязує, взорований на інших новочасних демократичних конституціях, у головних своїх засадах дійсно відповідає новочасним поняттям демократичної держави. Зазначую, що відповідає — в засаді.

Однак при кожному законі треба мати на увазі ще інший важливий момент, а саме, чи він добрий, чи поганий, та особливо — як його треба виконувати, й як його виконується.

Отже мусимо ствердити, що у відношенні до українського народу, який находиться в границях цієї держави, ця конституція не була виконувана не тільки в дусі самого закону, але просто суперечно з її виразним текстом і змістом. Це торкається не лише постанов, які мають на меті охорону прав меншин, на які треба було простягнути конституційний закон на підставі міжнароднього договору. Не торкається воно теж лише ось напр. 65. статті і слідуючих статтей конституції, які кажуть про територіяльну самоуправу й участь громадян в адміністрації. Ця самоуправа й наша участь в адміністрації не тільки цілком не були розбудовані відповідно до виразних постанов конституції, але у нас, у Східній Галичині, навіть та самоуправа, яка існувала за часів Австрії, — майже зовсім зліквідована. І так зліквідовано Самоуправний Краєвий Виділ, Повітові Ради, яких члени є іменовані тепер урядом, а управителями є старости, — взагалі й громадську самоуправу, настановляючи без ніяких мотивів старостинських комісарів.

Але мусимо те саме ствердити й щодо інших кардинальних громадянсько-конституційних свобід. Чиж 95. ст., яка гарантує охорону життя, вольности й маєтку була стосована до нас у тих страшних подіях в осені 1930 року, в часах „пацифікації"? А 96. ст., яка каже про рівність супроти права? Іронією є навіть казати про неї, бо на ділі існують чейже у державі громадяни І-ої і ІІ-ої ба навіть ІІІ-ої кляси, і до цих останніх саме ми належимо. Ця стаття голосить далі, що всі публичні уряди в однаковій мірі для всіх доступні. Однак чи приміняється це до нас, чи приймається взагалі українську молодь на державну службу?! А поведінка супроти нас підчас виборів і виборчі зловживання? Все це ми вже аргументували в цьому соймі фактами й досить покликалися на них.

А тепер кілька уваг про проектовану зміну конституції. Предложений проект має будь-щобудь постанови, які ставлять просто під знак запиту саму засаду демократизму, а також прав, які в кожній демократичній конституції прислуговують взагалі меншинам чи то клясовим, чи партійним, чи національним.

Покличуся хоч би на постанову 34. ст. проєкту, яка звучить: „За виступи, які суперечать зі змістом посольського приречення, або нарушують авторитет і повагу сойму, посла можна поставити перед Державний Трибунал і на основі присуду того Трибуналу позбавити посольського мандату". Така постанова просто кнеблює уста всякій опозиції. Адже це буде залежати виключно від інтерпретації, що треба вважати за річ суперечну зі змістом посольського приречення, та ще більше гнучкою й еластичною може бути інтерпретація поняття того, що наруш

авторитет і повагу сойму. Чейже можна би вважати таким пониженням поваги сойму звичайний вислів, що „цей сойм нічого доброго не вдіяв", можна ним вважати такий відруховий оклик, який недавно розлягся по правій стороні цієї палати при справі конфіскат інтерпеляцій: „Нема вже конституції!". За все те грозить небезпека втрати мандату. А прецінь на евентуальні подібні відхили існують у всіх, навіть не республиканських а монархічних конституціях, інші ригори, існують ригори регулямінові, а ми маємо вже регулямін надзвичайно ригористичний. Однак ригору позбавлення мандату — цього нема, поскільки мені відомо, в ніякій конституції. Навіть проф. Кельцен, на якого авторитет так дуже покликувався нині п. проф. Маковський, як на противника посольського імунітету, — не згадує про такий ригор.

Або інша подібна постанова — ст. 31., яка каже, що про важність запротестованих виборів рішає президент польської республики. Панове, як правник, мушу назвати це справді правничим куріозом і зауважити, що не тільки ніяка монархістична конституція не має такого застереження, але що навіть російський цар, впровадивши вимушену на ньому конституцію і Думу, не пробував застерігти собі такого привілею.

Не час і не місце вдаватися в дискусію про подробиці проєкту, але вже з наведених постанов виходить, що колиб той проєкт мав стати законом, то Польща зійшла би вже цілком з дороги демократизму, який дотепер ще є підставою устрою держав заходу Европи (може поза одним вийомком) та який ще від 1787 року є підставою устрою Зединених Держав Америки. Цей демократичний устрій є теж ще єдиною опорою проти всяких диктатур, однаково більшовицьких, як фашистівських.

З тих усіх мотивів заявляємося проти заголошеного проєкту.

З польської преси.

Зоольогічні атаки краківського „Курєрка" в освітленні польської преси.

Альольф Новачинський присвятив свій останній фейлєтон у „Газеті Варшавській" краківському „Курєркові" та передовсім одній сторінці світлої діяльности того світлого органу: його протичеській кампанії, яка проявляється у такому безцеремонно-демагогічному підюджуванню читачів проти чехів, що врешті ця систематична клеветницька робота починає видавати плоди. І так напр. це показалося наглядно на настроях польської публики при останніх міжнародніх гокейових змаганнях у Криниці. Новачинський оповідає, які то сцени відогравалися на тих змаганнях, — сцени дійсно невидані ніде на ніяких міжнародніх грищах на земній кулі. Він залевнив, що сам не вірив би оповіданням обурених очевидців-чужинців, колиб не те, що й самі „земляки ствердили правдивість тих жорстокостей, тих експльозій ординарности й грядущого хамства".

Скільки разів чехи виходили на арену, стільки разів з деяких лавок на естраді і деяких льож люди — вили, пищали й лаялися. Скільки разів чехи побіджували — ті людці свистали і ревіли. Якісь „дами" показували їм язики. Коли один з чеських гокеїстів спер руку на трибуні, якийсь хуліган в елегантному футрі простягнув копито і копнув його в руку. За кожним разом оклики: „чеські свині!". Всі панове з дипльоматичного товариства, які асистували цьому, по черзі голосно висловлювали своє здивування і обурення, непривиклі до такого здичіння в Польщі і до таких манір.

Автор шукає за причинами таких настроїв і добачує їх передовсім у нинішній атмосфері, пануючій — як каже Нов. — серед одної групи в Польщі.

Це рішуче перехідний прояв, це психоза, звязана хіба тільки з одною групою, яку на якийсь час опанувало божевілля грубости, культ пястука, копита, батога, лайки і прозвищ. Не можна узагальнювати це на всіх поляків. У Криниці на змаганнях не було ані т. зв. „товариства", ані поміщицтва, ані інтеліґенції у більшій скількості, а переважала так звана „наполеонська" аристократія або бриґадова „еліта" урядничо-достойницько-адміністраційно-поліційна, т. зв. окупанство, нова верства специфічної масти й запаху, яка в урядовій Криниці має даремні або пів-даремні помешкання і яка мабуть єдина може собі сьоголні дозволити на зимовий „сезон" то в Закопанім, то в Криниці, „добірне товариство" зі свіжою печаткою, ще трохи неокресане, при

мітивне та сильно грубошкурне. Отже те, що воно ревіло, плювало, верещало, це новий сорт, виедукований на „Газеті Польській", „Новій Кадровій" і краківськім „Курєрку"...

Як бачимо, то Новачинський приписує вибухи зоольогічного темпераменту лише читачам трьох названих газет. Всеж таки тих читачів — як знаємо — є нині в Польщі дуже багато. Однак найбільше їх захоплюється краківським „Курєрком". Про нього теж автор згадує окремо, слушно звертаючи увагу на його протичеські конвульсії:

Зате найбільшу вину за такі настрої серед публики, маніфестовані супроти братніх чехів (з якими маємо 1000 км. спільної границі) несе одна, підупадаюча вже нині, брукова краківська ґазета. Недавно напятнував махерства того лубочника у краківськім „Глос-і Народу" професор університету Мисловський:

„Ілюстрований Курєр Подзенни" займа- займається від часу до часу оголошуванням анонімових історийок на тему „чеських варварств". Кампанія „І. К. Ц." проти чехів така ординарна і неперебірчива у засобах, та крім того так „односторонньо" інформує своїх читачів, що ані я, ані мабуть і редактори „І. К. Ц." приватно цілком не дивуються, коли їх орган не має дебіту в Чехословаччині, ані теж — коли хтось демонстраційно подре число того часопису. Бажаю заявити, що ніколи, однаково підчас побуту в чехословацьких живцях, як і подорожуючи по краю а вкінці підчас побуту для наукової праці у Празі — я не стрінувся з титулу своєї польської національности з найменшою прикрістю. Навпаки, однаково відносилися до мене завсіди якнайкультурніше і найдрихільніше. Я читав ріжні чеські щоденники і нераз находив у них статті про Польщу. Ані разу, навіть в ніякому вуличному часописі я не стрінув такої сили інвектив і крутійств про Польщу, які „І. К. Ц." подає систематично про Чехословаччину".

Після того Новачинський пригадує, що інший проф. унів., д-р Улашин з Познаня (санатор!) писав про „Курєрка", як проповідника „культури ненависти і неуцтва", і стверджує, що та краківська ґазетка зробила собі спорт з підсичування антаґонізмів, з лайки і підюджування.

Коли ми обурювалися на краківський „Курєрок" за його наклепи на чехів та інвективи під адресою цілої чехословацької політики (з якою і ми, зрештою далеко не на 100 відс. солідаризу-

МОЖЕТЕ

мати завсіди свіжно-білі зуби, якщо будете їх чистити щоденно мильцем до зубів ОДОЛЬ. Мильце ОДОЛЬ не тільки чистить зуби, але й вертає їм природну краску. Мильце до зубів ОДОЛЬ має приємний смак і є дуже ощадне 1495

смося), ми почули від тогож „Курєрка", що ми — „чеські аґенти" а „Діло" „чеська аґентура". Славити Господа, товариство „чеських аґентів" збільшилося: пристав до нього навіть ендек Новачинський! На превеликий жаль польські ендеки під впливом таких випадків як напр. підчас криницьких гокейових змагань, готові вже признати правдиву вартість курєркових атак, але — лише у відношенні до чехів. Тимчасом, здається, „культ ненависти й неуцтва", який плекає „Курєрок", простягається далеко дальше, ніж лише реферування чеських справ. Коли п. Новачинський льояльно признає, що злоба, ненависть і неуцтво, проповідані „Курєрком" у відношенні до українців, його вічні наклепи й інсинуації, копання й опльовування всього українського та трактування цілої української проблеми кріз призму воольогізму, що вся ця курєркова „пресова політика" є шкідлива не лише для українців, але і для самих поляків?! І коли чільні ендецькі публіцисти почнуть відмежовувати себе від такої системи підходу до українських справ та справді почнуть оцінювати їх інакше, ніж каче це робити ненависть і неуцтво?!

З сойму.

ЗВІДОМЛЕННЯ З РІЛЬНОЇ КОМІСІЇ.

Дня 3. III. на рільній комісії був обговорюваний внесок у справі новелі до закону з дня 23. березня 1929 р. про оплати від огерів, які не мають свідоцтв розплодової здібности. Згаданий закон постановляє, що всі нездібні до розплоду огери, які покінчили 3-ий рік життя, мали бути найдальше до 31. XII. 1930 р. вичищені (кастровані), а противним випадку підлягали річній оплаті 50 зол. від штуки, яка найдальше до 1. квітня ц. р. мала бути зложена в громадських урядах. Наслідки цього закону були такі, що до кінця 1930 р. вичищено заледви 1/3 часть огерів (в цілій Польщі), а 2/3, себто около 100.000 коней (тому, що нераз таке чищення рівнялося 50 проц. вартости одного огера, як також, що велика часть старших огерів була через чищення наражена на загибіль) до цього часу не вичищено. В цій справі забирав голос також член рільничої комісії **пос. Тершаковець** та підтримував внесок, щоб огери понад 15 літ були звільнені від чищення і від оплат, а щодо інших поставив внесок, щоби з огляду на господарську кризу та на весняні і літні праці в полі був пересунений речинець згаданого закону до 31. XI 1931 р. Дальша дискусія з огляду на пленарне засідання сойму була перервана і відложена до 4. III. 1931 року.

З життя наших установ.

Т-во Взаїмних Обезпечень і Кооп. Банк „Дністер" у 1930 діловому році.

Дня 2. березня ц. р. відбулося засідання Надзірної Ради Т-ва взаїмн. обезп. і Кооп. Банку „Дністер", на якому обговорювано предложений Дирекцією звіт з діяльности і рахункових замкнень обох установ за 1930 рік, які ще прийдуть під наради і затвердження Загальних Зборів.

Не зважаючи на важкі умовини і велику господарську кризу, які так щедро звалилися в мин. році на наше національне життя, оба Товариства не лише не спинилися в свому розвитку, але й у порівнанні з попередніми літами пішли великий крок вперед.

Зокрема треба підчеркнути дальший гарний розвиток Кооперативного Банку „Дністер", який як банк дрібного селянського кредиту вповні сповнив свої завдання в часі останньої господарської скрути і прийшов з допомогою тисячам потребуючим кредиту членів. За час останнього року уділив позичок на загальну суму поверх 7 мілионів золотих.

Доказом зростаючого довіря суспільности до Кооп. Банку „Дністер" є і та обставина, що в мин. році стан вкладок осягнув суми 2 і пів міліона золотих.

Ці факти ствердила з признанням Надзірна Рада Т-ва та інспектор РСУК. Тому Кооперативний Банк „Дністер" може бути гордий на свої успіхи і на цю позицію, яку заняв в українському господарському житті.

У зрозумінні ваги ощадности найширших верств громадянства, Надзірна Рада Кооп. Банку „Дністер" рішила на внесення Дирекції впровадити премії для вкладчиків. Ближчі пояснення відносно премійних вкладок найдуть читачі на іншому місці нинішнього числа „Діла".

Т-во взаїмн. обезп. „Дністер" мимо несприятливих умовин поволі розбудовується і важкими зусиллями здобуває позиції, які втратило внаслідок заведення примусу обезпечення будинків і обовязку обезпечення 2/3 частей вартости в ПЗУВ. Зібрана премія в мин. році від безпосередніх і посередніх обезпечень перевищила вже 1 і пів міл. золотих, а скількість членів збільшилася до сто тисяч.

На жаль Т-во взаїмн. обезпечень „Дністер у своїх зусиллях розбудови не находить належної піддержки від української суспільности, бо не всі українці почуваються ще до обовязку обезпечувати дозволену законом 1/3 часть оціночної вартости будинків у Т-ві „Дністер". Ця байдужість дивно вражає, бож кожний будинок мусить бути обезпечений на повну вартість, і коли 1/3 часть вартости будинку не буде обезпечена в „Дністрі", то мусить бути обезпечена в ПЗУВ. Премія в „Дністрі" не є вища як ПЗУВ і тому нема ніякого оправдання для того власника українця, який не обезпечує дозволеної законом 1/3 части у своїм власнім Товаристві.

Обезпечення 1/3 части вартости будинку в Т-ві взаїмн. обезп. „Дністер" повинно стати дійсно одним із національних обовязків кожного українця, обовязком тим лекшим до сповнення, що не є він звязаний з ніякими матеріяльними жертвами. Коли дійсно дійдемо до того, що кожний український будинок буде обезпечений в „Дністрі" в дозволеній законом части, то поставимо Т-во взаїмн. обезп. „Дністер" назад на передвоєнній висоті.

Не зашкодить згадати, що не лише в ділянці примусових обезпечень не всі українці обезпечують своє майно в Т-ві „Дністер", але й у ділянці добровільних обезпечень як напр. движимостей, збіжжа і паші від вогню, движимостей від крадіжи з вломом, — обезпечують у чужих Товариствах, а не в Т-ві взаїмн. обезп. „Дністер". Це вже дійсно годі зрозуміти, а ще тяжче оправдати. Свідомі громадяни повинні в цьому напрямі повести відповідну пропаганду.

До історії одного посольського мандату.

Містифікації з обняттям посольського мандату новим послом „русином" о. Яворським Йосифом з Радехівщини.

Вибраний послом з листи 1. (ББ) о. Й. Яворський, не зважаючи на загрозу суспензи ще перед виборами, якщо не візьме назад своєї кандидатури, пригвожджений тим немилим рішенням Митрополичого Ординаріяту, довший час сидів тихо. До Варшави доніс, що хорий, а тимчасом пацифікував свою парохію. На проповідях кидав громи на всіх тих, що голосували проти його заказу на 11-ку — а таких було 260 в його власній парохії в Ляшкові! — і спроваджував на немилих собі людей поліційні ревізії.

Та по голосній промові свого сопартійника М. Бачинського, якої відгомін відбився аж в Женеві, постановив конечно обняти „важко" здобутий мандат. Тому в порозумінні з власть іміущими порозсилано через постерункових петиції, котрі кожна громадська зверхність мусіла підписати і дати на ній гром. печатку. Петиції були того змісту, що загал домагається, аби вибраний ним послом о. Яворський свій посольський мандат обняв і заступав його в соймі. Ті петиції предложив правдоподібно уряд Митрополичому Ординаріятові як доказ народньої волі, а сам посол поїхав на авдієнцію, котрої результат розголосила польська преса, як додатний, бо Митрополит уступив і великодушно позволив о. Яворському обняти мандат.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. БЕРЕЗНЯ 1931.

ЮЛІЯН РЕДЬКО.

МАСЛО НА ГОЛОВІ.

(Докінчення).

Секретар розгорнув папір і ладився вписувати членів.

— Прошу голосу! — почулося нараз і одночасно на підвищенні станув господар, що передтим відповідав начальникові.

— Світле собраніе! — почав. — Приїхали до нас оті пани з міста й кажуть вам закладати якесь їх товариство. Вони ніби добре говорять і те все правда, бо вогонь великий ворог, а ми не вміємо з ним боротися. Й це правда, що наша молодь марнується без своєї організації й ледаче по шинках, — я з тим согласен. Але ви їх не слухайте! Не слухайте, бо це вовки в овечій шкірі! Вони приїхали сюди не від нещастя нас рятувати, а будувати Україну!

Кілька несмілявих окликів зпоміж молоді перебивало промовцеві, але коли він скінчив, на салі було тих й ніхто не зголосився до голосу. Молодь сиділа збентежена й непевна, а старі, кацапи, посміхалися вдоволені, що їхній речник дав таку добру відправу „панкам із міста".

— Може ще хтось хоче промовляти? — спитав начальник. Заждав хвилинку й коли ніхто не зголошувався, сказав спокійно:

— Коли так, то я відповім на слова шановного промовця.

Похвалив його дбайливість за добро громади, бо справді тепер увихаються всякі „вовки в овечій шкурі", — але одночасно заспокоїв громадян, що на цей раз не грозить їм ніяка небезпека. „Сокіл" стоїть осторонь від усякої політики, береже селянське майно перед огнем, а вправами виховує своїх членів на сильніших духом і тілом синів рідного народу.

Ще не скінчив, коли тойже чоловік знов йому перебив:

— О, знаємо такі масненькі слова! Не вірте їм люди! Вони прийшли, щоби роздор ширити поміж нами!

Цього було вже начальникові забагато. Щож це таке: говори до нього як до людини, а він... Ні! — Треба зачати з іншої тонації. Й зачав.

— Це ви роздор сієте! Ви вороги власних дітей! Ви політику робите й воліете, щоб радше ваше майно погоріло, а ваші сини розпивалися й ножами різалися, аніж занятися культурною працею! Ви гірш вовків, — ви ті, що виють під власною хатою!

За кожним реченням гатив кулаком у стіл, а з очей його бив такий гнів, що противники зачали подаватися до дверей.

Вже певний був перемоги, як той самий голос відповів йому гадючою їдю:

— Е, паничу! Ви нашого стола кулаками не розбивайте! Ми не таких виділи. Як хочете товкти, то товчіть своєю головою до стіни!

— Так! Так! До стіни головою! — почулися оклики й група від дверей понуро рушила вперед, до підвищення.

Начальник дав знак своїм соколам і ці відгородили собою від юрби стіл із президією. На салі йшов спір поміж двома гуртами. Положення ставало щораз грізніше. Ще хвилинка й почнеться кривава бійка.

Та в цьому моменті почувся ненадійно голос старого голови, що сидів досі мовчки:

— Пане Березюк, а що це у вас таке на голові?

Тон запиту виявляв таке щире здивування й цікавість, що все в одну мить затихло й звернуло очі на лису голову кацапського крикуна, а він сам лапнув себе рукою за голову й зачав нею потрушувати.

А голова питав далі тим самим тоном:

— Чи це не масло з тої другої центрифуги?

На ці слова ціла саля відповіла страшенним реготом. Реготалися всі, що були в хаті, вили й свистали з утіхи всі, що обліпили вікна й двері читальняної салі. Пищали дівчата, тряслися старі баби й пальцями показували лису Березюкову голову.

А сам Березюк скулився, скільки міг, протовпився поміж юрбою й чимчикував чимскоріше, щоб мерщій сховатися зперед людських очей.

Коли розсміяна громада стала протирати заплакані очі, зі салі виходили один за одним Березюкові однодумці.

Перевели впис членів, вибрали старшину, відспівали сокільський гимн. Наші соколи сіли на фіру й відїхали вдоволені гарним успіхом.

Лише з дива не могли знйти, як те все сталося.

— Що це за масло на голові? Що ви йому сказали, пане голово, що нагло все так переминилося! — питав начальник.

— Бачите, побратиме, коли їдете на збори, мусите знати не лише статут свого товариства, але й те, яким хто маслом має голову намащену.

Там у Р. недавно заложили молочарню. Березюк був директором. Та він купив собі другу кружлівку й перепускав на ній молоко на власний дохід. Це виявилося і його викинули

От і масло на голові.

—o—

Вибираючись до Львова на авдієнцію до Митрополита, мав посол о. Яворський немилий випадок, а саме: коли по добрім обіді, уладженім на його честь у його протекторів у Радехові, поспішав на залізничний дворець дня 16. II. а. р., побачив, що спізнить поїзд. Тому, не маючи своєї підводи, всів на фіру господаря з Лопатина Миколи Кульчицького і домагався від нього, щоби якнайскорше завіз його на стацію. А коли бачив, що коні змучені, не хотіли господаря слухати і йшли поводи, вирвав йому віжки й батіг з рук і сам зачав поганяти.

На стації побачив, що поїзд уже стоїть, а господар домагався заплати. Поіритований спізненням і домаганням заплати (а найбільше з підхмелення алькоголем) опутав власника коней Кульчицького віжками, сягнув до кишені, витягнув звідтам револьвер і цілячи в нього, сказав: „Я тобі дам заплату".

Господар, який знав добре, що в о. посла такі випадки трапляються, бо мин. року він у своїм домі застрілив студента, — так перестрашився, що ледви живий заїхав до дому. Коли-ж Кульчицький про поступок о. посла зголосив зажалення на поліції, там йому сказали, що то **„ksiądz poseł tylko zażartował sobie"** і відрадили йому вносити скаргу.

—o—

„Русини прирікають вічну льояльність для Річпосполитої".

Під таким вимовним наголовком приніс краківський „Ілюстровани Курер Цодзенни" з 5. березня замітку про „знаменні ухвали руської аграрної партії", яку далі в цілости передруковуємо:

„Руська Аграрна Партія, — читаємо, — яка, як відомо, є опорою руських послів о. Йосифа Яворського і Михайла Бачинського, членів Б. Б. В. Р., мала на днях в салі Народнього Дому у Львові під проводом о. Монцібовича зїзд при участи 136 осіб, у тому 78 делегатів з ріжних повітів Сх. Малопольщі.

„По нарадах зїзд ухвалив знаменну резолюцію, яку подаємо у скороченні: 1) Ми, русини Червоної Руси, заявляємо, що Польська Річпосполита є також і нашою державою і деклярує супроти неї вічну льояльність у переконанні, що Польська Республика дає нам гарантію, що наші національні ідеали здійсняться і ціле руське племя згодом обєднається для спільної культурної праці та ясної будуччини; 2) жадаємо, щоби методи давної Австрії в нашім і середнім шкільництві Польща занехала і щоби наші діти вчились в рідній руській мові, а не в т. зв. „українській", яка нам чужа і штучно витворена, щоби зі шкіл усунено підручники писані по українськи з шовіністичною тенденцією і назад уведено етимольогічні підручники з тенденцією льояльною для Польщі; протестуємо проти політики церкви і проти вживання церкви до пропаганди української політики, ворожої як для русинів так і для Польщі, бо церква не повинна бути експозитурою української, а властиво чужої влади.

Зїзд ухвалив також змінити назву партії на „Руську Аграрну Організацію", а її головний виділ назвати Руською Радою, яка вживатиме печатки з історичним гербом Руси".

*

Думаємо, що ці постанови не вимагають ніяких коментарів, а то тимбільше, що їх автори й інспіратори відомі вже добре на всій нашій землі як зі своїх „подвигів" так і зі свого ганебного яничарства.

Реєстр росте...

Під якою притокою розвязано Т-во „Сокіл" у Прошовій.

На днях отримало т-во „Сокіл" у Прошовій письмо з повітового староства в Тернополі такого змісту:

Starosta Powiatowy w Tarnopolu. L. 7028 30 Tarnopol, dnia 19/2 1931. Stowarzyszenie „Sokił" w Proszowej — rozwiązanie. Do Zarządu Stowarzyszenia „Sokił" na ręce Przewodniczącego Eugenjusza Łopatyńskiego w Proszowej. Na skutek reskryptu Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu z dnia 14. lutego 1931 L. B. 4867/30 zawiadamiam, że tamtejsze Stowarzyszenie „Sokił" zostało wykreślone z ewidencji stowarzyszeń jako rozwiązane na mocy własnej uchwały. Zarazem polecam — o ile Stowarzyszenie posiada jakiś majątek, przekazać go natychmiast w myśl § 19 statutu Towarzystwu Wzajemnych Ubezpieczeń „Dnister" we Lwowie. Starosta Powiatowy: Malicki.

Виділ Т-ва „Сокіл" у Прошовій здивувався немало, отримавши таке повідомлення з повітового староства в Тернополі. Бо не було ніколи ніякої ухвали ні виділу ні загалом членів „Сокола" у Прошовій в тому напрямі, що це товариство перестає істнувати. Натомість члени „Сокола" у Прошовій пригадали собі, що в часі памятної „пацифікації" пацифікатори прикликали начальника громади та під загрозою вимусили у нього підпис, що Т-во „Сокіл" у Прошовій розвязується. І це, очевидно, було достаточною та правною підставою для повіт. староства в Тернополі до видання та вислання повищого письма на руки голови „Сокола" у Прошовій. Виділ „розвязаного Т-ва „Сокіл" у Прошовій" вніс, очевидно, представлення до Воєвідського Уряду в Тернополі з домаганням, щоби переслухано начальника громади та цілий виділ „Сокола" на обставину, де, коли та в який спосіб запала ухвала, що Т-во „Сокіл" у Прошовій розвязується.

З судової салі.

ВІДГОМІН БОРОТЬБИ ЗА ЦЕРКВУ В ХОЛМІ.

Дня 3. березня ц. р. відбулася в повітовому суді в Холмі карна розправа проти селян Василя Друка і Станислава Цехана й селянки Анастазії Прокопюкової, обвинуваченних прокуратурою за провину непослушенства проти заряджень влади зі статті 189 російського карного кодексу, поповненої тим, що не послухали приказу представника влади по розвязанні ним віча в Холмі 24. березня 1929, щоби розійшлися і ставили йому навіть опір.

Подійсний стан справи є такий: Польські органи влади вже в перших роках панування Польщі зачали масово при допомозі римо-католицького духовенства і підбуреної ним товпи місцевого польського населення відбирати право славним їх церкви і перемінювати їх на костели, а то просто й нищити їх зовсім через повну їх розбірку. Часть відібраних церков — особливо

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З громадянської війни.

(А. Крезуб: „Партизани". Львів. В-во „Червона Калина", 1930. II. частини.)

Між нашими воєнними спомінами книжка Крезуба зверне на себе увагу читача, що має літературний смак і не задовольняється звичайними рефератами, хоч би і найправдивіших фактів. Це книжка на межі споминів і белетристики. Читаючи її маємо враження справді пережитого клаптика життя, цікавого, небуденного, яке може й не швидко повториться в ході наших історичних подій.

Галичанин-інтелігент попав між київських дядьків-селян, що як партизани воюють з більшовиками, в роспалі громадянської війни. Вони слухають його як свого ватажка, а він їх як старших досвідчених людей — спільно вчаться своєрідного мистецького ремесла, що наполовину нагадує лови. Лови на людей ріжняться від ловів на звірів тільки тим, що є жорстокіші, кровожадніші.

Автор оповідає про них звязко та енергійно, як людина, що вміє наказувати, а палом боєвика, що від самих споминів відчуває ще раз запах пролитої крови та настроєм мрійника, що майже не вірить у пережиті пригоди. Ці пригоди не дуже ріжноманітні, але кожний їх момент має в собі своєрідне напруження боєвої підготовки, вистежування ворога, засідки. Розділ „Облава" міг би бути окрасою найкращої нашої повісти.

Ось дрібні зразки ліричного стилю автора:

„Сонце заходило за обухівські пригірки. Його проміння, продираючись крізь вітки дерев, клалося золотими плямами на зеленій рівній килим гощівської муравн. Тільки в одному м'сці недалеко табору під розлогими корчами ліщини цей килим, наче продертий, світив сірим піском і зеленкуватою глиною. То була свіжа могила. В ній перед хвилиною покладено на вічний відпочинок нефортунного післанця".

„...Врешті надійшов так довго очікуваний мною вечір: осінній, теплий місячний, наче створений для непоправних мрійників, український вечір. Милозвучний спів таценківських дівчат розносився з росою по цілому Гощові і на крилах легкого подуву летів, здавалося, десь аж під Безраличі, Нещерів, Обухів, щоб там розбитись об надгощівські кручі. В гущавинах підняли знову свій щоденний концерт лисиці і дикі кози".

„...Тьмане, лагідне світло викроєного місяця, нічна тишина, легкі тіни дерев, запах соснини, шелест трави під нашими ногами — стільки поезії, стільки дужної принади крилося в цьому віллитю дійсности і уяви, що на хвилину можна було забути і Гощів з його клопотами, журбою. Я вливався цим чудним вечором, а звуки таценківської вулиці, що долітали сюди від часу до часу, ще більш розніжнювали мою душу".

І описи природи і розмови героїв читаємо приємно, зі зростаючою увагою. Книжка не має претенсій літературного твору, але має неолну літературну прикмету і могла би не мати підзаголовку „Спомини". Є в ній тільки один фальшивий тон. Коли автор говорить про кріваву розплату ворогів, то пятнує її як варварство та звірство; коли-ж жертвами самосудів падуть вороги в руки його найближчих, то він описує такі сцени з насолодою і надає їм значіння геройств. Неолин із звеличників наших визвольних змагань робить ту саму кардинальну помилку, віруючи в святість етичного мурииського постуляту: „Коли ти їш наших, то ти людоїд, — коли ми їмо тебе, то ми герої".

Автор споминів не потрібує більш як автор повісти додавати від себе рефлексій про змальовувані картини, коли він не-філософ і коли не відчуває, в якій хвилині повинен замовкнути.

У книжці Крезуба варт було неолин висліз заступити кращим, доцільнішим, наблизити інколи публіцистичний стиль до чисто літературного. Під час усієї приємної лектури, що ні на мить не пудила нас, неодин раз доводилося відстрибувати від думки: „Ах! Яка би це була добра, первородна книжка, якби її очистити від усіх мовних боляків!".

А є їх таки досить: навіть київським селянам, що розмовляють легко замосковщиною своєрідною мовою, автор тицьне інколи чисто галицько-інтелігентне слово. Ось список ріжних прикрих сліз і звороті, зовсім не наших.

Москалізми:

Заосмотрювали (зам. забезпечували, постачали), з нетерпінням (нетерплячкою), остановлення (зупинення), розговори (балачки), дійшли до заключення (зам. висновку), зіяла бездна (розкрила пащу безодня, прірва), кладбище (цвинтар), спохватився (схаменувся), гуляння (у знач. проходу), значиться (у знач. себто), підшучували (жартували, кепкували), одушевлення (захоплення), остановившихся (!) (зупинених), розлалися стріли (залунали), між прочим (зрештою), впереді нас (попереду), виговір (докір), переслідував цілі (мав на меті), лопали (тріскали), невиносима (нестерпна), розізлилася; на їх (на них), їми (ними), хтото (хтось), кудито (кудись), застановити огонь (припинити), між тим (тимчасом), і багато таких інших прямо немислимих слів.

Польонізми:

Ривалізація, не одобрухати, малося враження, то є в знач. себто, в тім у знач. неждано, як належало сподіватися, зам. як можна (треба) було..., старався бути вислуханим, моєї уваги не уйшло, відзискати рівновагу духа, представити собі (зам. уявити), аж до вичерпання сил (зам. аж охляли), з отухою, після засягнення інформацій...

А тепер з усякої всячини:

„Після мойого погляду" (зам. на мій погляд), „я ще не знати по котрий раз оглянув", „з нехотя" (!), „ми стали закурювати", „за підготовляючуся війну"..., погозірка (у знач. гутірка, а говірка у знач. переказу), „в протягу (!) дня", „були взяті за арештованих", „на виставлення на його гробі памятника", „о їй (!) говорено", „заблукавшоюся", „перед розходом на призначенні місця було умовлено".

І все те тільки частина.

З цього одинокий висновок: в інтересі автора, видавців і літератури, автори повинні перед друком давати свої рукописи очищувати бодай із смертельних гріхів, коли вже не буденних.

ло містах — переміновано навіть на магазини, як це було з великою мурованою церквою св. Параскевії в Холмі, котру місцеве православне населення побудувало з власних жертв безпосередньо перед світовою війною. Були це очевидні акти безправя і самоволі, проти яких українська православна людність була цілковито безсильна, хоч у кожному випадку протестувала, і то навіть часто-густо чинно, що з правила кінчилося арештуванням значної частини протестуючих. В цей спосіб вілобрано або цілковито знищено велику більшість православних церков на Холмщині і Підляші, а частинно також на Волині і Поліссі. Розгорілася велика релігійна боротьба, незнана в XX. столітті ні в одній культурній державі, що пригадувала часи найчорнішого середновіччя. Одначе погром православної людности мав і добрий наслідок, бо причинився у великій мірі до зросту і скріплення української національної свідомости на наших етнографічних північно-західніх землях, на жаль, невикористаний вповні в причини загулюканости й інертности місцевого зрусифікованого православного духовенства. Ця мартирольогія не припинилася ще й сьогодні, а доказом цього численні церковні процеси за відібрання православним їх церковних маєтків.

Така лиха доля стрінула і православних у Холмі. З тринацяти існуючих там перед „світовою війною православних церков, забрали поляки дванацять, між ними і величавий собор, оставляючи для потреб православних тільки одну невеличку церкву. Одною з останніх впала жертвою велика мурована, стилева і гарна церква св. Параскевії в Холмі, що лежить недалеко вапіяничого двірця, котру — як сказано вище — збудовано з жертв місцевого і довколичного православного населення на короткий час перед вибухом світової війни. І вона то була безпосередньою причиною процесу.

Польські власти рішили цю церкву перейняти на військовий магазин. Вислано робітників, що зняли з церкви хрести, усунули вівтар, образи і внутрішнє церковне уряджения, зашурували церковне мальовило та замурували деякі двері і вікна. З гарної церкви, що була окрасою міста, зроблено типовий, зверху обідраний військовий магазин.

Обездолене українське православне населення заворушилося. Після Служби Божої в неділю 24. березня 1929 року кілька соток православних з Холму й найближчих сіл лишилися на цвинтарному майдані біля одинокої сьогодні церкви в Холмі та зачали радитися, якби недопустити до перерібки церкви св. Параскевії на військовий магазин і прийти знову в її посідання. До зібраних під церквою промовив тоді бувший посол Павло Васильчук, сам уроженець і постійний мешканець Холму. В часі його промови наліпшов випадково вулицею біля церкви заступник місцевого старости ТадеушІлюкевич, увійшов нетайно за огорожу на цвинтарний майдан і зачав розганяти зібраних, кажучи, що віче недозволене і він його розвязує. Счинилася метушня і крик, в часі котрого — як кажуть — більше енергійні жінки мали навіть потурбувати чинно п. референдаря, і то так, що мав навіть запороти своїм носом об землю. Без сумніву, було би тоді прийшло до великої, а може і кровавої авантюри, до якої не допустив своїм тактом і розвагою присутній на місці посол Павло Васильчук. Референдар Ілюкевич, видіставшися з бабської опреції, побіг до поліційного комісаріяту і спровадивши звідтам відділ постерунковых, приказав арештувати обвинуваченых, як тих, що ніби то ставали опір і не хотіли розійтися.

Арештованих Василя Друка, Станіслава Цяхана й Анастазію Прокопюкову за короткий час слідчий судля випустив на волю, а прокуратура при окружному суді в Люблині розпочала проти них карні доходження за провину зі статті 142 рос. кодексу карного, аналогічної до злочину з § 81 австр. карн. зак. (публичне насильство над урядовою особою в часі її урядування), що загрожує карою вязниці від одного року до літ 6. Слідство провадилося близько два роки і щойно в останній хвилі прокуратор змінив первісну кваліфікацію зі статті 142 на статтю 139, що загрожена значно лекшою карою. Обвинуваченні на розправі 3. березня ц. р. відповідали саме за провину з останньої статті.

Розправі проводив — треба признати — об'єктивно і з повним судейським тактом, судля п. Козерський, боронили обвинуваченых посол д-р Степан Баран, адвокат з Тернополя і місцевий адвокат п. Горгонд. Обвинуваченні до вини не признавалися, кажучи, що або у вічу не брали ніякої участи (напр. обвинуваченний Друк в часі віча стояв за огорожею на тротуарі), або, що на візвання пос. Васильчука спокійно розійшлися, а заступник старости п. Ілюкевич казав їх арештувати вже на вулиці. Переслухано під присягою свідків прокуратури, референдаря Ілюкевича і постерункового Вацлава Бучковського, котрий на приказ Ілюкевича арештував обвинуваченых. І свідків оборони: учасників віча господарів Миколу Крушевського й Антона Васькевича та б. посла Павла Васильчука.

Свідок референдар Ілюкевич зізнавав доволі обережно, інакше, як у доходженнях, де своїми зізнаннями дуже обтяжив обвинуваченых. На питання оборонця д-ра Барана, чи може сьогодні під присягою розпізнати обвинуваченых як тих, що критичного дня 24. березня 1929 були на вічу, не послухали його приказу і не хотіли розійтися, свідок хвилю вагається й остаточно каже, що їх розпізнати не може і не може рівнож стверднти під присягою, що саме вони ставили якийсь опір. Обор. д-р Баран давав свідкові ще цілу низку дальших запитів щодо його ролі на вічу і його поведінки на ньому, в котрих одно в справі револьверу суд ухилив. Постер. Бучковський зізнавав тільки на факт, як переведено арештування обвинуваченых. Відводові свідки Крушевський і Васькевич зізнали під присягою, що обвин. Друк (61-літній господар) в часі віча стояв з ними на тротуарі і вони хід віча обсерували зза огорожі.

Рішаючими для справи були зізнання пос. Павла Васильчука. Заприсяжений зізнавав дуже обширно й подрібно. Зокрема на питання обор. д-ра Барана про поведінку реф. Ілюкевича на вічу, свідок ствердив, що Ілюкевич був тоді дуже поденервований, а як людина, знана з вибухового характеру, своєю поведінкою міг спричинити необчислимі наслідки. Люди не чули його візвання, щоби розійтися, а тільки сам свідок, не хотячи допустити до можливо великої авантюри, візвав зібраних розійтися, що вони негайно зробили.

Від переслухання дальших кількинадцяти свідків оборони судля відступив за згодою сторін, бо непричасність обвинуваченых у вічу вияснилася (їх присутности там-же не ствердив навіть клясичний свідок реф. Ілюкевич). Після промов оборонців, що виказали невинність поодиноких підсудних, проголошено присуд, яким увільнено обвинуваченых від вини і кари. Заступник прокуратора не зголосив апеляції і присуд став правосильний.

Розправі прислухувалася численна публика, а її хід і закінчення зробили на неї помітне враження.

ОСТАННІ ВІСТИ

СЕНАТ.

Дня 4. березня сенат почав наради над бюджетом. Референт Шарський сказав м. ін., що знижка урядничих платень покищо неактуальна. Може бути актуальна щойно при дальшій знижці цін. Досвіди з інших держав у тій ділянці промовляють проти знижки. Вперше від 5 літ теперішній рік замикається невеличким дефіцитом, та це не є касовий дефіцит, бо є ок. 400 тисяч резерв, із яких 250 тис. можна кожної хвилі перемінити на готівку.

Сен. Ґломбінський (НД) зазначив, що теперішня кріза є не лише з господарських, а й з політичних причин, які не викликають одушевлення в краю, а яких яскравим висловом є Берестя. Уряд робить стільки доброго, скільки мусить, а стільки злого, скільки може. Тому бесідників клюб голосуватиме проти бюджету.

Сне. Клушинська (ППС) каже, що міністр заявив, що в Бересті не було садизму. Певно, що не було китайських метод, як напр впускання щура у живіт, та це, що було, вистарчить. Це підірвало авторитет Польщі в краю та за кордоном. Процес із Бидгощі переносять до Торуня. Легли звалять один мур перешкод, повстає другий ще більший. Та чи в Бидгощі, чи в Торуні справа вияснится і проти волі уряду. Тим, хто приготовляв „замах" на Пілсудського, остав лише шнур. На лаві обвинуваченых засів хто інший. (Мін. Складковський: Бо тамті похованися). Колиб ППС хотіла робити замахи, то не йшла би до вас на науку. Мене не залякаєте (Мін. Складковський: Я ще ніколи не лякав жінок). Міністр говорив, що справу в Луцьку приказав розглянути. Тимчасом там вислали п. Кліщу, що в 1922 р. у Золочеві карав так вязнів, що казав бити одного одному. (Мін. Складковський: Нічого про це не знаю).

Сен. Горбачевський стверджує, що потреб українського населення не взяли під увагу в предложенім бюджеті, тому не пошановано не лише міжнар. зобовязань Польщі, а й постанов польського законодавства. В 1922 р. ухвалили закон про воєвідське самоврядування й український університет, який передбачує введення тих установ найдалі до 2 літ. Тимчасом минуло вже 4 рази по 2 роки й нічого не зробили. Зліквідували кількинадцять катедр, які були у львівському університеті за австрійських часів. Торкаючися пацифікації та виборів бесідник ствердив, що мін. Складковський реагуючи на промову сен. Макуха в скарб.-бюдж. комісії, сказав, що колиб міністр не хотів, то сен. Макуха бунів не вибрали. Бесідник питається, що значить таке поставлення справи, яке насуває сумніви, чи живемо в державі, основаній на праві. Найхарактеристичнішою прикметою теперішньої системи є поліційний режим. Самоврядні й кооперативні діячі є під поліц. доглядом. У Калуші наслідком доносу поліції арештували навіть 2 суддів, обвинуватили їх у саботажах, самособою зовсім безосновно, бо не могли допустится того, коли самі ферували по кілька присудів на цьому тлі. Їм заподіяно не лише особисту кривду, а й деспект для суд. уряду. Закидають нам здогадну нельояльність. Та факти кажуть що іншого. Загал нашого населення поносить усі тягарі крови й податків. Робимо все, чого держава має право домагатися від нас. І ми фактами виказали пасивність, яку нам заперечують. Спокійно ждемо присуду безсторонньої думки цивілізованої Европи. Українці голосуватимуть проти бюджету.

На пополудневім засіданні мін. **Складковський** сказав, що хоче спростувати дещо з промови сен. Горбачевського. Четвертий раз п. посли й сенатори цитують мої здогадні слова, до сен. Макуха, нібито я сказав, що колиб хотів то сен. Макуха не булоб в сенаті. Замітне, що цитують це ті, яких тоді не було в комісії, отже річ, яку довідалися. Бажаючи вірити в добру волю тих панів, хочу покористуватися нагодою що тут є сенатори всіх відтінків, які були в комісії, щоби зреконструювати мої слова. Сен. Макух говорив про здог. вид. надужиття, казав що терор був такий, що люди не могли віддати голосів на тих, кого бажали, а всіх, що старалися про мандат, тероризовано, що боялися показати на вулиці. Я теж, сказав п. М., боявся, що мене вбють, або так стероризують населення, що не могтиму дістатися у сенат. Я зі сміхом сказав: Слава Богу, п. сенаторе, ви не лише живете, а ви є й тут, а п. М. сказав: П. міністр хоче сказати, що колиб не хотів, то мене тут не булоб. На це я: Самособою, так як ви це зясовуєте, то так булоб. Стверджую ще раз, що колиб ті всі надужиття діялися про які говорив сен. М., то самособою, колиб уряд хотів, щоби населення не висловилося свобідно, то п. М. не дістався би у сенат. Зате він дістався у сенат, бо уряд хотів, аби населення заявилося свобідно. Панове тут є як вислів свобідної заяви населення.

Б. БЕРЕСТЕЙСЬКИХ ВЯЗНІВ НЕ ПЕРЕСЛУХАЮТЬ.

Тому, що Найв. Суд переказав справу „Ґазети Бидгоск-ої" судові в Торуні, розправу в Бидгощі, визначену на 5. III., скреслено з покандн. Рівночасно відпадають всі признані досі внесення бидгоського суду, м. ін. внесення про переслухання як свідків б. берестейських вязнів.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ДОЛЯРІВОК.

Мін. Матушевський приказав перевести слідство в справі долярівкового скандалу, щоби покарати виновників. Перевели ревізію в друкарні, з якої вийшли числа.

ПОС. ТКАЧІВ УТІК?

З Вершави повідомляють, будьто би комуністичний посол Ткачів, якого сойм ухвалив видати судові, утік до Данцігу.

РОЗПРАВА ЗА ВБИВСТВО ПОЛІЦАЯ.

Перед стрийським судом присяглих почалася розправа проти 23-літнього зарібника Михайла Коваля зі Синевідська Вижного, обвинуваченого в убивстві поліцая Рибіцького.

Обвинувачує прок. Валіш, боронять адв. д-р Гарасимів і Мушинський.

ГАНДІ ЗАКЛЮЧИВ УМОВУ З ВІЦЕКОРОЛЕМ

Переговори Гандія з віцекоролем закінчилися. Є це великий успіх Мекдональдового уряду, який так переломив пасивний спротив Гандія та закріпив становище Англії в Індії.

СПОРТ

МИСТЕЦТВА ГАКІВКИ В ПОЛЬЩІ.

Катовиці.

Краковія—Лехія 4:2 (2:1, 2:1, 0:0).
Погонь—АЗС Вильно 2:0 (0:0, 2:0, 0:0).
Легія—Лехія 1:0 (0:0, 1:0, 0:0).
ТКС—АЗС Вильно 1:0 (0:0, 0:0 1:0).
Погонь—Чорні 3:1 (3:0, 0:0, 0:1).
Лехія внелімінована з турніру.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (pir Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Відчит д-ра О. Саламанчука на тему: „Зкухонних містерій". Для матерей і їх нечовлят.** (Спосіб повітнього віджившлювання немовлят) відбудеться заходом Порадні Матерей і Тов. „Бесіда" в салі „Української Бесіди" вул. Рутовського ч. 22. дня 5. III. в год. 6. вечором. Вступ за добровільними датками. 1592

— **Вийшли на волю.** З бережанської тюрми вийшли 1. III. на волю: Мартин Мищишин з Шумлян, Іван Несторович і Тимко Гладчук з Ковівки, Василь Лихолат з Потока, Петро Федорів з Кривого, Петро Курило і Василь Процик з Ковюх. Івана Розпятовського з Кривого перевезено з тюрми у Вронках до Бережан. Мартинові Мищишиному і Миколі Волощукові з Шумлян доручено акт обвинувачення за злочин проти § 58.

— **Карають ще за виборн...** Голову Повітового Комітету УНДО д-ра Івана Сохацького і секретаря магістра Івана Аронця покарав адміністраційно калуський староста Костоловський за — нелеґальну збірку на виборчий фонд по 100 зол. Покарані внесли відклик до станиславівського суду. Треба згадати, що за цим фондом робила поліція дві ревізії, але нічого не найдено. Комітет видав був заклик до складання на виборчий фонд і на цій підставі староста покарав обидвох згаданих.

— **Михайло Голинський на сцені львівського Міського Театру.** В суботу 7. березня ц. р. виступить гостинно вдруге цього тижня на сцені львівської опери наш співак Михайло Голинський, цим разом в опері Пуччіні „Тоска". Співатиме партію Каварадосі.

— **Якто було в Бережниці?** В Бережниці Шляхотській, пов. Калуш, сталося на вечірні в неділю 22. лютого таке: Зайшло декількох хлопців у церкві між шляхту, яка зайняла собі від давна широке і вигідне місце так, що „посполиті" вірні не мають досить місця та глотяться по кутах. Шляхта кинулася на хлопців з кулаками і криком. На крик вийшов о. Бандера й голосно звернув увагу, що тут дім божий, кричати в церкві не можна і ніхто в церкві не має призначеного місця. Хтось крикнув: „Українці, вийти з церкви!" В церкві лишилась сама шляхта. Але вона, видно, приготовлялася до авантюри, бо ще перед вечірнею появився в селі поліцай. Потім пішло донесення до староства, а звідтіля телеграми до газет про напад на шляхту. Староста двічі приїздив до села, в кооперативі й читальні, в о. Бандери та в парохіяльному уряді зроблено ревізії, мабуть шукали за муніцією, яку, — як твердить шляхта, — селяни привезли до села в гнсі. У вівторок 24. лютого арештовано 9 парубків та передержано 2 дні. Але по 2-х днях слідчий суддя мусів їх випустити, бож це не вони когось били, а їх шляхта в церкві побила. Виходить на пословицю про сотворіння, що то дре мішок і ще кавичить. А з тої справи зробила преса цілий бунт.

— **У Львові згоріла жінка.** У Львові при вул. Стрийській, ч. 44. учителька Олена Вишневська підчас варення обіду дістала серцевий удар і впала на розжарену плиту кухні, згоріла майже зовсім. Сусіди застали на кухні тільки звуглений труп цієї вчительки.

— **За особисті порахунки.** Осип Домбський та Іван Вороняк з Радлович, пов. Самбір, убили з пімсти Володимира Чайковського з Кульчиць. Домбського арештовано, а Вороняк утік. Вбивство виконано на дорозі з Радлович до Самбора.

— **Члени Каси Хорих платитимуть за лікарства.** З Варшави повідомляють, що соймова комісія охорони праці виготовляє проект новелізації закону про обовязок забезпечення на випадок хороби, згідно з яким для ощадности й покриття видатків Кас Хорих у сумі 20 міліонів золотих, особи забезпечені в Касах Хорих мусять платити за лікарства. Безплатні лікарства видаватимуться тільки у виїмкових випадках.

— **Чим люди заробляють грошІ.** Андрій Омелян потребував грошей, а щоби здобути їх взявся на хитрий спосіб: Оголосив у „Віку Новім" в анонсах, що його жінка не має дітей, тому хоче адоптувати чужу дитину, але кошти формального переведення адоптації має сплатити матір тієї дитини. Найшлось кілька бідних матерей, які хотіли позбутись своїх дітей і дати їх Омелянові для адоптації. Ці матері давали Омелянові по кількасот золотих на кошти адоптації своїх дітей і тим способом Омелян заробив аж 2000 золотих. Одну дитину він справді забрав до себе, але заразже його жінка лишила ту дитину на вулиці на ласку долі. Та шило вилізло з мішка, Омеляна арештували, а львівський суд засудив його за те на 18 місяців вязниці.

—**Голий чоловік на варшавських вулицях.** Хаїма Верцайґа мали взяти до війська, а він не хотів бути вояком і казав, що він хорий та каліка. Лікарі твердили, що він здоров і мусить іти до війська. Це так розлютило Хаїма, що він роздягнувся і бігав голий по вулиці Багновій у Варшаві, щоби показати всім, що він справді хорий каліка, не здатний до військової служби. Поліція арештувала Хаїма, накрила його наге тіло і відвезла до арешту.

— **Сліпець доктором.** Володимир Долянський родом зі Львова, був сліпий від уродження але при помочі лекторів він скінчив гімназію й університет. В нього був дуже вироблений змисл дотику і це допомогало йому в науці методою Бройлера. Долянський написав докторську працю п. з. „Чи у сліпців істнує змисл перешкод", в якій доказував, що такий змисл не істнує. На днях Долянський промувався у варшавському університеті на доктора фільософії.

—**За вбивство жінки.** Окружний суд у Лодзі засудив Станислава Хойнацького на 12 літ вязниці за вбивство жінки. Ця жінка була хоровита, Хойнацький любив іншу і тому хотів позбутись шлюбної жінки, маючи ще й надію по її смерти загарбати її маєток. Це довело до того, що Хойнацький застрілив жінку, а потім казав, що вона сама застрілилася.

— **В добу економічної кризи.** У школі в Лодзі зімліло з голоду протягом тижня 11 дітей. Всі вони сини і дочки безробітних родичів, які тепер не мають можливости дати дітям навіть сніданку. Воєвідський шкільний комітет творить окремі кухні для тих голодних дітей пролетарів.

— **Десяті роковини поневолення Грузії.** В неділю 1. березня грузинська кольонія в Берліні святкувала ці сумні роковини жалібними зборами в „Landwehr - Casino". Після реферату груз. і нім. мовою про боротьбу груз. народу проти Московщини виступали відпоручники інших народів. Першим промовив від українських студентів, старшин і цілої української еміґрації Петро Кожевників. З великим зацікавленням довідалися присутні грузини, що за українську незалежність боролися також і грузини ген. Натіїв, полк. Джамбулат-Концков) та сини славної грузинки, брати-генерали Омеляновичі-Павленки. Далі слухали зібрані представників Азербайджану, німецьких соц.-демократів і II. Інтернаціоналу, Туркестану, груз. соц.-дем. та ін. Не обійшлося і без дісонансу. Ілля Гольдберг, що промовляв як „приятель Грузії", заперечив наявність потенції до боротьби в інших поневолених народів. На це реагували з місць обурені азербайджанці, туркестанці й українці. — (г. ж.)

— **Після самовбивства Янка Купали й Ігнатовського.** Як це вже писалось, у більшовицьких вязницях у Минську наложили на себе руку білоруський найбільший поет Янко Купала і б. голова білоруської Академії, проф. Ігнатовський. Білоруська виленська преса подає, що тих двох білоруських чільних патріотів більшовики мали поставити перед суд, як обвинувачених в націоналізмі і в акції в напрямку створення білоруської республики. Янко Купала й Ігнатовський попали в тюрмі в такий нервовий розстрій, що поет Купала підчас обіду перерізав собі живіт кінцем металевої ложки в лічниці, а Ігнатовський, мабуть, повісився в тюремній келії на вікні. Колись перед війною в українських журналах містились переклади поезій Янка Купали.

— **Будемо відживлятись пігулками.** Французький вчений, проф. Ріше винайшов пігулки, які можуть заступити поживу. Вистарчить зїсти 1-у пігулку, величини волоського горіха, щоби не бути голодним цілий день. В тих пігулках є сконденсовані складники найліпших страв. Винахід буде опублікований. Господині, які не люблять варити обідів, повинні тішитись. А таких є багато.

Небувала нагода.

Складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „Дністер" у Львові, вул. Руська ч. 20.

З метою поширення клича ощадности серед найширших верств українського громадянства і бажаючи дати вкладчикам ощадностей крім відсотків ще й премію за ощадність, Кооперативний Банк „Дністер" у Львові впроваднв від дня 1. січня 1931 р. новий рід вкладок, а саме вкладки в Золотих на т. зв. премійні книжечки, опроцентовані на 7% на таких умовах:

1) У преміюванні через льосування беруть участь вкладкові книжечки, на яких будуть складані протягом 12 місяців з черги — з тим, що в тім часі не будуть виймати з них ніякої квоти — місячні вкладки до Зол. 5—10, або по Зол. 10—20 — або по Зол. 20—50 — або по Зол. 50—100 і вище;

2) Хто занедбає зложити вкладку, хочби за один місяць, або візьме з дотичної вкладкової книжечки якунебудь квоту з капіталу або процентy, тимсамим відбирає своїй книжечці право до премії.

Не можна умовленої вкладки складати за більше як за два місяці згорн.

3) Установляється на одноріжний протяг часу:

а) для книжечок з вкладками по Зол. 5—10 місячно — 12 премій по Зол. 25·—,

б) для книжечок з вкладками по Зол. 10—20 місячно — 8 премій по Зол. 50·—,

в) для книжечок з вкладками по Зол. 20—50 місячно — 5 премій по Зол. 100·—,

г) для книжечок з вкладками по Зол. 50—100 місячно — 2 премії по Зол. 200·—,

д) для книжечок з вкладками по Зол. 100·— і вище місячно — 1 премію Зол. 300·—.

Преміювання через льосування премійних книжечок, для кожної категорії окремо, буде відбуватися кожного року на першім засіданні Надзірної Ради по Загальних Зборах Товариства (в квітні або маю).

Вильосувана премія буде дописана до дотичної вкладкової книжечки як звичайна вкладка з валютою дня слідуючого по льосуванні.

Книжечка, яка дістала премію, не бере вже дальше участи в льосуванні, хіба, що на ту саму книжечку, з якої не будуть брати якунебудь квоту з капіталу або процентів чи виграної премії — будуть іти дальше вкладки весь слідуючий рік у такий самий спосіб як зазначено вище. Так само беруть участь у дальших льосуваннях премійні книжечки, які не дістали премії на скільки на них будуть надалі йти щомісячні вплати і в міжчасі з них не будуть виймати ніякої квоти ні з капіталу ні з процентів.

Льосувати премії буде Президент на повнім засіданні Надзірної Ради, а Дирекція оголосить у денниках числа вильосуваних книжечок і висоту припадаючих премій.

— **Комунікат Окружної Ради при Союзі Кооператив Споживців.** Від понеділка до пятниці цього тижня відбувається в льокалі Т-ва друкарів „Огнище", при вул. Пекраській ч. 18. цикль викладів, присвячених проблемам кооперації праці. Прелеґентом є п. Іван Вольський, начальник Секції Кооперації Праці Т-ва Суспільної Політики у Варшаві. У понеділок і вівторок прелеґент обговорив дефініції кооперації праці та ріжні організаційні питання, а також справи фінансові й необхідні співділання тих кооператив з громадськими суспільними товариствами. У середу будуть обговорені ріжні засоби безупинного співділання кооператив праці з заробітковими інституціями. В четвер: винагорода членів за працю, адмін. справи й контроля праці. В пятницю: основи віддавання прилюдних робіт кооперативам праці. В суботу: кооператизація праці в кооперативах. Початок викладів кождочасно в год. 7-ій вечором. Вступ вільний.

З кіна.

Кіно АПОЛЛЬО: „Співцеве серце".

Аль Джольсон має добрий голос і завдяки цій прикметі був одним із перших „голосних" акторів у тоновій фільмі. Його гра у сильно трагічних хвилинах до спілки з дітваком, що виступає у фільмах під назвою „Сонні Бой", витискала сльози батькам і мамам. Голос Джольсона не змінився, але сюжет його фільм також ні... а це вже погано. Щось скоботе під серцем.. та це вже не настрій від зворушення.

Кіно „ЛЕВ": „Еспанський Дон-Жуан".

Дон-Жуан був завсіди еспанцем. Аж намножилося безліч його наслідувачів і треба було до Дон-Жуана додавати „еспанець". Фільми на еспанські теми поширюються як еспанка. Одночасно йде „Веселий Мадрид..." Цей Дон-Жуан із Мексику вірнісінька копія недавньої „Мексиканки". Колірові спідниці та шалі ще більше дратують вас і ви готові разом із героями цієї розбишацько-любовної історії перерізати всіх із злости, чому вони врешті чогось не роблять. Завдяки яким прикметам цей Дон-Жуан вицмокує кожну жінку, яка йому до вподоби і як він відкриває та перемагає бандитів — це лишається вже виключною тайною кінематографічної фірми, що плодить такі небилиці. **м. р.**

Відозви й комунікати.

До еміґрантів з Летичівщини й околиць!

Гурток еміґрантів з Летичева на Поділлі має намір у найближчій будуччині видати друком історично-інформаційний альманах про національно-політичне та культурно-економічне і просвітне життя на Летичівщині, почавши від 1917 року.

Причиною, що безпосередньо спонукала нас до започаткування цієї акції, а в головній мірі те, що м. Летичів і його околиці, як Межибіж, Деражня, Зіньків, Вовковинці та інші, хоч були впродовж цілого бурхливого часу Української Революції тереном маси ріжних історичних моментів визвольної боротьби, що потягнули за собою стільки жертв за українську справу, — не мають дотепер хоч маленької сторінки в українській мемуаристиці

Такий альманах був би відбликом подій, що мали місце не лиш на Летичівщині, але й на цілій Україні, був би виявом переживань і праці неодного учасника тих великих історичних моментів і заохотив би інших до написання подібних споминів. А все те, зібране разом, дасть цінний матеріял до правдивого висвітлення причин, хоч хвилевої, але такої болючої, утрати нашої самостійности.

Тому підписаний нижче ініціятивний гурток емігрантів закликає цим усіх громадян Летичівщини, як і тих, що мали змогу бути свідками подій і життя на Летичівщині в ті часи, ласкаво зодати свої адреси (або готові матеріяли) підписаному гурткові, з метою ближчого порозуміння й обговорення справи.

Зголошення і матеріяли просимо слати на руки інж. Романа Паламарчука в Городку Яг., Галичина. Всі українські часописи просимо ласкаво передрукувати цей заклик.

За ініціятивний гурток емігрантів Летичівщини:
проф. Михайло Іваненко, інж. Роман Паламарчук, Михайло Гікавий, інж. Степан Шаргун, Евген Круківський.

Дописи.

СТАНИСЛАВІВ. *(Рух в товариствах. — Імяниии ен. Хомишина. — Смерть дівчки. — Свято „Просвіти").* Думалось би, що Станиславів, як друге місто цілої численности українського населення в Галичині, може похвалитися буйнішим народнім життям. Дійсність заперечує цьому, навпаки — деякі менші провінціональні осередки випереджують не в одному „воєвідський" Станиславів. З багатьох українських товариств та інституцій Станиславова вибивається своєю діяльністю філія „Просвіти" та „Рідна Школа", котра перейшла цілу мартирольогію за відновлення замкненої школи ім. М. Шашкевича. Деяке життя проявляє також „Рем.-Пром. Бурса", яка збирає гріш до гроша на будову бурси. Нема життя в міщанських товариствах, в „Боянї", заснуло Т-во „Сокіл", не було в цьому сезоні викладів Т-ва середньо-шкільних учителів. Крім молодого спортового т-ва „Пролом" діяльність інших товариств проявляється тільки на папері. Економічні інституції тупцюють на місці, а деякі з них, як напр. Повітовий Союз Кооператив, занепали з причини нездатности попередньої управи. Причиною цього лиха є недостача більшого числа активних діячів, які порушили б заспане життя Станиславова. Правда, є кілька одиниць, вільних фахів, які стараються збудити життя, однак з причини малої енергії їхні заходи є без більших висліпів. Щастям Станиславова є, що живе тут енергійна людина, рад. інж. В. Дутка, що — хоч до-недавна державний урядовець — несе разом з заслуженим проф. М. Лепким важкий тягар проводу громадянської праці. Це з передвоєнного часу старається рад. Дутка з подивугідною послідовністю й завзяттям доказати не словом, а ділом, що любов до народу полягає на праці для цього народу. У всіх ділянках народнього життя видно сліди його праці. В останніх роках причинився він до збудування будівлі „Сокола", збудував школу ім. М. Шашкевича й поклав великі заслуги коло розвою банку українських залізничників та Українського Кооп. Банку. Не зважаючи на надірване працею здоровля, взявся він з питомою йому енергією до санування Повіт. Союзу Кооператив і вже нині хоч недовгий час його праці в Союзі, видно великі успіхи. Ці всі заслуги придбали рад. Дутці велике довіря громадянства, якого в нічому не зменшує напад на заслуженого діяча анонімного автора статті „Чорна хмара" в передостанньому числі львівського „Вперед". Бридку калюмнію, будьто би рад. Дутка грав у санаційну Дутку, опрокидує саме життя, воно говорить щось зовсім інше: за свою поверх 30-тирічну народню працю діждався рад. Дутка саме тепер з політичних причин зпенсіонування; інші провокаційні інсинуації є просто дітвацькими й викликані вони низьким інстинктом інформатора чи пак автора цієї бреверії. Станиславівське громадянство приняло цю клевету з погордою і стоїть як і передше, збитою лавою коло свого заслуженого провідника. — Дня 7. лютого відбулося в день імяннн епископа Хомишина святочне богослуження, яке відправив новий парох катедральної церкви о. Лободич, а дня 12. II. заходом семинара СС. Василіянок уладжено в честь імянинника академію в салі „Сокола". — Дня 12. лютого відпровадила станиславівська громада на місце вічного спочинку надзвичайно заслужену громадянку, Тересу з Дутків Паньчак. Покійна, хоча була звичайним рядовиком, полишила великі заслуги на всіх полях. Спеціяльно буде довго в найкращій памяти її самаританська діяльність: до смерти будуть їй вдячними ранені УГА, що лікувалися підчас українсько-польської війни в станиславівських лічницях, та політичні вязні. Благородне серце Покійної приносило тим безчисленним жертвам щиру поміч, потіху й пораду. Похорони зібрали численно всіх свідомих громадян, які з жалем віддали „Матері стрільців" останню прислугу. — Місцева філія „Просвіти" влаштувала 15. лютого свято „Просвіти, на яке зложилися: вступне слово голови філії, виступ муж. хору філії „Думка" та вистава комедії Б. Грінченка „Нахмарило". Аматори, згуртовані в драмат. кружку філії, вивязалися бездоганно зі своїх ролі — грали як професійні актори. Режисерував старий театральний діяч п. Сіятовський. Учасників багато, переважно селян. *К.*

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 4. березня 1931 року: масло експортове і десерове прима 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·30—6·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Четвер, 5. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".
Пятниця, 6. березня, година 7·30 веч. „Ляльки".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Четвер, 5. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.
Пятниця. 6. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим", музична комедія.

Малий Міський Театр:
Четвер 5. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.
Пятниця, 4. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Співаюче серце" (Од. Джолсон, Сонї Бой, Маріон Ніксон). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці" (Зб. Савая, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Загадочний замах" (Еді Полю).

ЛЕВ: Звукова фільма „Еспанський Дон Жуан".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Кароломні закрути" (Кляра Бов, Ріх. Арлен).

ОАЗА: Звукова фільма: „Чар мексиканки".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Вацлав Буріян).

ПАН: „Заборонений овоч". „Рудоволосий" (Кляра Бов).

ПАСАЖ: „Із вітром наввиводи" (Гут Гібсон). Американська комедія та звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича".

ФАТАМОРГАНА: „Змова трьох". „Короді пустині".

ХИМЕРА: „Квітка Сходу".

СТИЛЕВЕ: „Живий труп" (Пудовкін, Марія Якобіні). „Грішниця з Монпарнасу" (Анні Ондра).

УТІХА: „Герой кровавої арени". — „Книжна та ковбой" (Бюк Джонс).

Програма радіо.

Четвер, 5. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Шкільний концерт. Гельсінгфорс (221,4) 17·35 Мандолінова музика. Берлін (419) 16·30 Музика. Стокгольм (435,4) 20·00 Славянська музика: Бородін, Дворачек, Мусоргський. Рим (441,2) 17·00 Сопісти. Прага (486,2) 19·30 Квартет Кальвета. Відень (516,3) 20·30 Міжнародний концерт. Будапешт (550,5) 12·05 Орхестра. Харків (937,5) 15.00 Концерт. Ленінград (1000) 15·00 Етнографічний концерт.

Пятниця 6. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Легка музика. Гельсінгфорс (221,4) 17·25 Сольо на фляті. Берлін (419) 16·30 Музика з Брістолю. Стокгольм (435,4) 20·15 Віолончельо. Прага (486,2) 18·15 Німецька авдиція. Відень (516,3) 15·25 Капеля Бухбіндера. Будапешт (550,5) 19·30 „Гугенотя" Маєрбера. Харків (937,5) 15·00 Український концерт. Париж (1724,1) 23·00 Симфонія Шумана.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Члени Українського Товариства Прихильників Мистецтва у Львові оглянуть **у неділю дня 8. березня 1931 р.** між год. 9·45—11·45 передполудневим богомільницю (каплицю) Семинарицьку при вул. Коперника ч. 36. — Стінопис богомільниці, твір мистця-маляра бл. п. П. Холодного „пояснить Всесв. і Впр. о. Ректор Д-р Йосиф Сліпий. — **о. Митрат Олекса Базюк**, голова. 2—3

Піврічні пописи елевів Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові відбудуться в пятницю 6-того березня в год. 5·30 попол. (нижчі і середні роки) і в неділю дня 8-ого березня в год. 6 тій вечір (середні і вищі роки) оба рази в малій салі Муз. Т-ва вул. Шашкевича ч. 5. II п. Програмки в ціні 50 сот. служать як карти вступу. 1589 1—2

Заходом Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок відбудеться в неділю (8. березня) н. р. в 6-ій годині вечора в салі „Української Бесіди" (Рутовського 20) **відчит проф. Мих Посацького на тему: „Тайни Еспанії"** (враження з подорожі). Вступ за добровільними датками на Рідну Школу. Просимо численно явитися. — **Старшина Кружка.** 1593

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛІЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровскі і Розважевскі, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія. — 1447 4—?

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидла з чистих сливок на цукрі, бочівочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бринза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів к. Коломиї.** 1449 8—10

РУТИНОВАНИЙ концепієнт з кількалітньою адвокатською і судовою практикою шукає місця від зараз. — Зголошення під „Солідний". 1585 1—3

ЧЕЛЯДНИК хлопецький з укінченим курсом кравецьким пошукує заняття. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Челядник". 1574 2—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники перероблюємо на ручні. 1538

ВДОВИЦЯ ПО СВЯЩЕНИКУ, в середнім віку і досвідна газдиня шукає місця до управи дому у самотного священика. — Ближчу відомість подасть о. Александер Стефанович у Львові, вул. Чарнецького 26. 1584 2—2

КОСІВ, Пансіон п. Евгенії Лукашевської поручає від 1. березня сонячні кімнати з першорядним удержанням. Ціни знижені. 1555 2-4

ДО УПРАВИ домом шукає місця інтелігентна особа. — Згодошення прислати на адресу О. М. Горчинського, Фридлєв ад Перемишляни. 1590

ЗДІБНА ПАННОЧКА буде негайно принята до роботи спідниць. — Гнатів, Кохановського ч. 8. 1594

ДВОПОВЕРХОВА каменниця при Сапіги, побіч техніки, повний комфорт, склепи, город, 13.000 зол. комірне, ціна 16.000 долярів. Довг 4% вісім тисяч долярів на 25 літ. Готівка вісім, продасть Ігнат Львів Куркова 24. 1593 1-2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

буш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова неміч) та лікарської косметики ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кринотерапія. Сепаратові ждальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вимтку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і шолунка
д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог
тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей 1519 і дозрілих. 7—?

ГЕМОРОЇДИ.

Гемороїдальні чопики ГОНСЕЦЬКОГО (з когутиком) усувають біль, печення, провалення, сверблячку, гоять рани та зменшують гузи (жилики). 1340 Можна дістати в аптиках. 7—8

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телєф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вийнає зуби. Скрипляє розхитані зуби, штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі — П. І. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1526 6—10

Загальні Збори

Т-ва українських робітників
„С И Л А"
відбудуться в неділю, дня 22. березня н. р. в год. 11. передпол. в домівці Т-ва (Львів — вул. Краківська ч. 17) зі звичайним порядком нарад.
1587 **о. Каштанюк**, голова.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

. 51 (12.707). Львів, субота 7. березня 1931. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Сумнівна побіда.

Враження з конституційної дебати.

Варшава, 4. березня 1931.

Під гаслом зміни конституції та направи устрою Польщі розвязано попередній сойм і під цим самим гаслом „переведено" відповідно вибори, які дали „певну і постійну" більшість для уряду маршала Пілсудського Від ряду літ чуємо від усіх теперішніх відповідальних правлячих чинників, на чолі з самим маршалом Пілсудським, що після зміни теперішньої конституції на нову, ними зладжену, настане врешті в Польщі лад і порядок та запанує право, бо вона буде прецезійно збудована, не буде в ній місця на якінебудь „конституційні сумніви", які виринали вічно при конституції „нехлюйній..."

Від першого дня, як зібрався теперішній сойм, постійно очікувано, що ББ внесе якийсь новий проект зміни конституції. На цю тему кружляли ріжні поголоски, говорено, наче цілий штаб учених працює над новим проектом і що також маршал Пілсудський на Мадейрі в спокою і тишині займається виключно конституцією. Новий проект конституції ББ мав бути твором досконалим, — так чували ми в кулуарах. В усякому разі праця над новим проектом конституції була обвіяна якоюсь дивною таємницею. Нараз таємниця розяснилася. ББ зголосив у січні свій давній славний еляборат, не завдавши собі найменшого труду думати про якінебудь зміни.

Вчора, дня 3. березня, на порядку нарад сойму найшлося перше читання цього старого-нового проекту конституції. Щоби надати цій події в соймі більшого „сплендору", на порядку нарад поставлено лише одну точку: проект конституції. Аранжери з ББ тому рішили надати цьому дневі особливо „святочний" характер, щоби витворити враження, що дійсно започаткували нову добу в історії Польщі. На засіданні явився цілий уряд в комплеті під проводом премієра Славка, — бракувало лише міністра справедливости Міхаловського. Чи це також якийсь таємний небесний знак, що саме міністр справедливости не міг бути на цьому засіданні — не знаємо. Серед лівиці думали спершу взагалі не забірати голосу над цим проектом і таким робом зазначити своє негативне відношення. Однак цей плян закинено, рішивши обмежитися до коротких опозиційних заяв. На таку тактику не дали своєї згоди ендеки, які захотіли використати цей день як „ударний" проти уряду, щоби дальше дезаувувати уряд і дискредитувати його в очах польського громадянства та за одним махом збивати власний політичний капітал. За ними пішла і решта польської опозиції. Таким робом день 3. березня став днем „конституції", днем, в якому всі польські партії взаємно себе оскаржували — „хто винен..."

Дивно вражало, що в оцей „історичний" день трибуни для публики були майже пусті. Не так було в день дискусії над Берестям та „пацифікацією". Тоді трибуни тріщали, а публика сиділа цілу ніч. Це ясний доказ, як мало ваги привязує широкий загал до справи „нової конституції": інстинкт має правильно відчуває, що лад і порядок не залежить від писаних слів, а виключно від діл. Льожа журналістів також світила пустками: ніякої сензації у проекті ББ вони не добачували.

До дискусії над проектом, а радше до його оборони пустило ББ самих своїх „тузів". Резю промовців почав голова ББ Єнджеєвич декларацією, в якій м. ін. сказав, що зміну конституції уважає конечністю для польської держави, однак внесений проект не є — мовляв — досконалим і тому для добра держави ББ закликає всіх до співпраці. Кожну розумну критику — казав п. Єнджеєвич — ББ візьме під увагу. Цікаво, що тому рік ББ говорило інакше. Тоді нинішний премієр, тодішний голова ББ п. Славек при зголошенні того самого проекту заповідав, що ББ не дозволить змінити в проекті навіть протинки. Чому тепер змінено тактику, не знаємо. Можливо, що сильніші числом охтяли в „радісній творчості".

Проф. Маковський з ББ старався по „вченому" доказувати потребу негайної зміни конституції і гнівався на ендецьку газету „АБЦ", яка посміла написати, що широкий загал громадян під теперішню хвилю, коли панує голод і нужда і коли кожний думає, що буде завтра їсти, має для зміни конституції стільки зрозуміння, що для торічнього снігу. Відомий „інтерпретатор конституції" і — як кажуть — фактичний автор нового проекту — п. Цар запевнював, що нової конституції для „добра" держави вже не треба буде „інтепретувати". Колишній соціяліст, а теперішній провідник ББ Голувко, боронив демократичної невинности нового проекту, який для нього, п. Голувка, не є назадницький, тим більше, що чейже „ББ стоїть на принципах демократії і парляментаризму", чого докази все „давало і дає". Зі свого боку маршал сойму, для кращого враження, зааранжував черговість промовців так, що після кожного опозиційного польського промовця виступав „туз" з ББ.

З польської опозиції, як звичайно, найбільш маркантно вийшла промова ендека проф. Вінярського, який досадно скритикував не лише сам проект конституції, але й виказав, що внесено його хіба для того, щоби увагу загалу відвернути від подій в краю і зневіри в добрі заміри ББ. Негативне становище лівої опозиції — відоме. Національні „меншини", які прийшли до голосу наприкінці дискусії, однозгідно заявили, що дотеперішня конституція була для них паперовою, а нова поведе взагалі до повного знищення всякої демократії в Польщі. Комуніст клявся, що добра конституція лише в Совітах і на світі буде тоді рай, коли всі інші конституції щезнуть.

Чи вдався „історичний день" для ББ? Під одним оглядом може і вдався. А саме, вдалося таки втягнути до дискусії цілу польську опозицію, яку чемно кожний промовець запрошував до співпраці. Польська опозиція ніби обурюється, але на ділі піде на ту співпрацю... Коли буде ухвалена та нова конституція також ще не знати, бо ніхто ще не знає, якої думки буде про неї маршал Пілсудський: чи буде з неї вдоволений.

Маршал сойму Світальський назначив дебату над конституцією на передодні Казимира— себто напередодні своїх імянин. Нині ББ улаштувало на честь маршала сойму великий бенкет. Витають соленізанта з першою „конституційною побідою" в соймі.

З. П-ський.

Брати відсотки від своїх капіталів не зла річ,
але будете їх мати тоді, коли свої ощадности складатимете в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Відгомін брюссельської дискусії.

Ще про засідання Міжнародної Ліги приятелів Союзу Народів у Брюсселі.

У німецькому щоденнику „Дер Обершлезіше Курір" з 25. лютого ц. р. опублікований донос д-ра Евальда Амменде з Брюсселі, в якому автор дає докладний звіт з засідання з'їзду „Міжнародньої Ліги Приятелів Союзу Народів". На цьому з'їзді розглядали, як відомо, і справу відомих подій з минулої осени на терені Сх. Галичини. Цю справу розважали в комісії для справ національних меншостей. Про засідання тієї комісії д-р Е. Амменде пише дослівно так:

Тут найшла справа положення українців у Польщі дуже цікаве обговорення. Професор Стронський, один з правоопозиційних лідерів у варшавському соймі явно признав, що випадки і події у Сх. Галичині є жалюгідні. Але він старався звязати їх з попередними актами терору української військової організації, яка має осідок поза межами Польщі. Далеко гостріше від Стронського заступав цю гадку приналежний до табору моральної санації з Польщі сенатор Левенгерц зі Львова. Якщо можнаб вірити сенаторові Левенгерцові, то виходилоб, що передтим була у Сх. Галичині якнайкраща гармонія між поляками й українцями. І тільки наслідком підпалів та актів терору відносини змінилися так, що урядові не оставалось нічого іншого, як вибрати „найлагіднішу дорогу" інтервенції, тобто висилку карних експедицій, замість хапатись далеко гостріших правних засобів. Одначе такому становищу протиставились зараз енергійно проф. *Оверберк* з Женеви, а передовсім заступниця голови меншостевої комісії пані д-р *Бакер фан Босе*. Під оплески цілої авдиторії пані д-р Бакер заявила, що для застосованих польським урядом у Сх. Галичині методів т. зв. пацифікації взагалі і під ніякими умовинами не може бути ніякого оправдання. Це муситься ясно сказати, щоби ніде не могла закрастися яканебудь неясність в однодушне осудження таких методів. — Подібно висловився також проф. *Бове* з Льозанни, який між іншим звернув увагу на звязок між подіями у Сх. Галичині і подіями на Горішньому Шлеську, як і взагалі на події, з часів останніх виборів у Польщі, щоби потім дати вислів своєму здивованню з приводу того, що міністр закордонних справ п. Залеський, якого промову перед Лігою Націй він чув, виголосив у польському парляменті щось зовсім протилежне до сказаного в Женеві. Велику поміркованість вніс у наради український промовець, бувший закордонний міністр уряду Центральної Ради, п. *Шульгин*. І саме йому вказав автор цих стрічок на те, що акти терору були все наслідком неполадкання проблеми нац. меншостей, а далі на те, що обговорювані події у Сх. Галичині, на щастя, осудила також велика частина польської прилюдної опінії, при чім зробили це не тільки соціялістичні органи преси, але також і орган краківських інтелектуалістів „Час".

Підсумовуючи сказане, автор пише:

„Як давніше у випадках розгляду полуднево-тирольської і словінської справи в Італії, так і тепер Міжнародня Ліга для Союзу Народів знайшла відвагу поставити на обговорення справу найтяжчого пригнічення нац. меншини і також рішучо його осудити".

З наведеного бачимо, що такі українці як п. Шульгин мусіли там добре „боронити" нашого галицького племени, коли їх мусів дезаувати аж секретар „Конґресу організованих національностей" з Женеви д-р Е. Амменде, покликуючись на голоси польської демократичної опінії про справи т. зв. пацифікації.

*

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 2. marca 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 38. czasopisma „Діло" z daty Lwów dnia 20 lutego 1930 r. do Syg. VI. l. Pr. 96/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 2. marca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za uzasadniwioną dokonaną dnia 19. lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Діло" Nr. 38 z daty Lwów dnia 20 lutego 1931 r. zawierającego: 1 w artykule pt. „Jak urjaduwaw p. Pytlakowskyj" w ustępie od słów „Wse uczytelstwo" do „czynownyka", b) w ustępie od słów „Abo taki" do „reżimu" — znamiona ad ustęp a) b) występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaję się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by sprostowanie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu fałszywemi twierdzeniami i przekręceniami faktów poniżyć w powadze zarządzenia urzędowe kuratora szkolnego okręgu lwowskiego co odpowiada znamionom występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

У німецькому католицькому щоденнику „Германія" з 16. лютого ц. р. находимо теж звіт із брюссельських дебат на тему минулорічних осінних подій. У цьому звіті між іншим читаємо:

„У політичній комісії світового Союзу Ліг для Союзу Народів обговорювано положення українських меншостей у Польщі. Поляки боронять випадків твердженням, що українців підходила непомірна пропаґанда.. Українська делеґація (п. Шульгин і К-о — прим. Ред.) накладала собі у своїх виводах надзвичайні обмеження, при чому делеговані (відомо ким!! — прим. Ред.) цілковито зреашґнували з того, щоби підносити якенебудь обвинувачення на адресу польського уряду. Вони заявили, щоби дискусію вести тільки під кутом порозуміння між поляками й українцями. — Противежно до такого поміркованого становища пішли Бельґія, Швайцарія і Голяндія в особах їхніх представників, що гостро атакували поляків".

Віденський, прихильний для Польщі щоденник „Нае Фрае Прессе" у звіті з брюсельських нарад між іншим писав:

„У дискусії польські делеґати ствердили, що в часі т. зв. пацифікації були жалюгідні надужиття. І хоч українські делеґати (Шульгин і К-о — прим. Ред.) заявили, що хочуть вести дискусію в примирюючому дусі, то представники Бельґії, Голяндії та Швайцарії гостро осуджували пацифікаційну акцію в Сх. Галичині. Бельґійський делеґат заявив, що поступування влади в часі пацифікації було таке, що для провірення цих фактів треба окремої комісії Союзу Народів. Голяндський делеґат, що мав у руках багатий матеріял про події, питав польську делеґацію, чи це правда. Польська делеґація не могла цього заперечити. Швайцарський делеґат запропонував, щоби на слідуючому засіданні покликати до життя окрему комісію, яка розслідила б українське питання".

З усього наведеного видно, що найнепочеснішу ролю відгравала у Брюсселі таки „українська делеґація" з п. Шульгином на чолі. Вона й ширила баламуцтво, бо дехто з чужинців міг думати, що вона репрезентує українців зі Сх. Галичини. На ділі вона повинна була себе подавати радше за складову частину польської делеґації. Тоді не булоб бодай баламуцтв.

—o—

На парляментарній арені.

Промова посла Кузика з дня 2. березня 1931 р. виголошена в соймі при обговорюванні окремого вирівнюючого податку для сільських громад.

Високий Сойме! Запроектований Безпартійним Блъоком і предложений соймові до ухвалення законопроект про самостійний вирівнюючий податок для сільських громад є новим збільшенням тих тягарів, якими в останніх часах правительство обтяжує убоге сільське і міське населення. Закон про сірниковий монополь, котрий підвищує на 33 проц. дотеперішню ціну сірників, розпорядження президента Річпосполитої про те, щоби перекинути обовязок оплачування помешкань для учителів вселюдних шкіл з державного скарбу на громади, чи то предложення до соймової ухвали нового протиалькогольного закону, який наслідком збільшення шинків мавби також принести державному скарбові вищі доходи зі спіртового монополю, а які то доходи буде теж оплачувати убоге населення села і міста, — всі ті нові податкові предложення витворюють на селі переконання, що нинішній сойм зі своєю правительственною більшістю існує тільки на те, щоби на сільське населення накладати постійно нові тягарі.

У добі загальної кризи, яка найболючіше пригнітає сільське населення, в часі, коли на селі панує така нужда, що сільське населення перестало навіть уживати нафти, а село зі сумерком ніби завмирає, в часі, коли сільське населення, вживаючи сірників, мусить ділити кожний сірничок на дві половини і так їх уживати, бо не має змоги купувати сірників, у часі, коли найболючіше дається відчувати загальне безробіття, а передовсім безробіття на селі, бож тепер навіть 50 грошів на селі заробити трудно, — соймова більшість може похвалитися тим одиноким успіхом, що з кожного майже засідання приносить для того зубожілого населення нові тягарі в преріжних формах, — а цілком не думає про те, щоби влекшити сьогодняшню недолю сільського населення.

І ось з того податкового циклю маємо нове податкове предложення про т. зв. вирівнюючий податок. Нове податкове предложення Безпартійного Блъоку Співпраці з Урядом обтяжує сільське населення таким податком, до якого населення богатьох околиць не привикло, бо розтягає обовязок ухвалювання громадами вирівнюючого податку на ті воєвідства, в яких цей податок досі не обовязував. Здається нам, що зроблено це тільки тому, щоби, маючи закон про вирівнюючий податок для сільських громад і даючи громадам у тих воєвідствах, в яких вони досі цього не мали, право накладання нових податків на населення тих громад, — могти перекинути рівночасно і обовязки з правительственних органів на самоуправні установи, а також перенести тягарі, до яких правительство було досі зобовязане — на самоуправні органи. Сільські громади в тих воєвідствах, на які повищий закон буде розтягатися, вже й нині обтяжені деякими повинностями, до яких не були досі ані зобовязані ані призвичаєні, а рівночасно з обовязком праці правительство перекидає на них і обовязок плачення тягарів. До місяця грудня мин. року державний скарб оплачував помешкання для вчителів вселюдних шкіл. Цей обовязок, як сказано, перекинено розпорядком президента Польщі на сільські громади, не дивлячись на те, чи доходи громад позволяють, чи не позволяють на поношення такого видатку. (Посол Полякевич: на громади взагалі, на громади сільські і міські).

Перекидаючи нові обовязки на громади змушується їх тим самим до поношення більших видатків і змушується для покриття тих розходів видобувати якнайбільше доходів з громадського майна і добра. Тут діються такі безправства і надужиття, що можна сміло твердити про цілковиту відсутність громадського самоурядування на українських землях з його повними управненнями. Повітові виділи у часі загальної господарчої кризи змушують громади до накладання величезних сум на рільників за випас худоби на громадських пасовиськах, які пасовиськами не є, бо такі запущені, що мешканці громади з тих пасовиськ не мають ніякої користи. Одначе коли громадська рада накладає за право вигону худоби чи безріг на ті громадські площі умірковані ціни, то Повітовий Виділ примушує громадську раду підвищувати належитости за громадське пасовисько і то до такої висоти, яка стоїть у разячій суперечности до нинішнього господарського стану села. В часі, коли за мале порося можна на торзі узискати ледви пару золотих, то таку саму належитість мусить властитель того поросяти оплачувати до громадської каси за право вигону того поросяти на громадські пасовиська. Повітові Виділи роблять це тому, щоби вирівняти громадські розходи, бож і проти ухвали громадської ради підвищує тойже сам Повітовий Виділ і громадські видатки — і таким чином обтяжує населення новими тягарами. Якимиж то тягарами обтяжують Повітові Виділи громади? — чи може дбають про освіту в громаді, або про підпесення в ній господарства? Борони Боже! Коли громада вставляє до свого бюджету добровільні датки на освітні ціли, або на „Сільського Господаря", то Повітовий Виділ скреслює ті видатки, бо громада, мовляв, не має доходу, а одночасно вставляє Повітовий Виділ навіть вищі примусові датки на т. зв. фізичне виховання (посол Полякевич: отже маєте ту самостійне право для громади), т. є. на Стшельца, який помагав поліції і війську в осени мин. року доконувати на українській людности пацифікації, — або підвищує проти волі громадської ради назначену Повітовим Виділом громадському секретареві платню. Коли громадська рада обнижує у тих для громад і її мешканців тяжких часах побори, чи то начальникові громади, чи громадському секретарові, то Повітовий Виділ не дивиться на те, чи громада має на таку ціль прибутки чи ні, а сам проти волі громади і безправно, бо проти волі громадської ради ті пенсії підвищує. Самозрозуміло, що діється це тоді, коли війт або секретар є „благонадійними".

Боротьба проти такого безправного вишрубовування громадських видатків Повітовими Ви-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д. ДЕРЖАВНИК.

При будові державности.

Книжки Липинського й Дорошенка. — Події очима співучасника. — Центральна Рада і гетьман. — Настрої серед селянства і партій.

Наша визвольна боротьба подає багато фактів нечуваного героїзму знаних і незнаних українських патріотів, і ще більше державних помилок людей, що керували визвольною боротьбою, творили нашу історію.

Освіта та культура нашого народу, природні багацтва нашої землі, були в деяких випадках значно вищі, ніж у сусідніх народів, що витворили, зміцнили свою державність і поширили територію своєї держави; інколи стояли на однаковому рівні, а часом трохи нижче. Пересічно ми мали всі умовини для створення сильної та багатої держави з великою будуччиною, але наші землі розчвертували сусіди й господарюють на них, як за татарської доби.

Відповідь на те, чому ми, давши почин своїй державности, негайно власними руками зруйнували її, находимо у великій мірі в творах Вячеслава Липинського та Дмитра Дорошенка.

В своїх „Листах до братів хліборобів" Липинський дає глибоку психольоґічну аналізу ідей серед нашої демократичної інтеліґенції, що будучи проводирем народу, нищить свою державність, а Д. Дорошенко в томі II. Історії України 1917—1923 р. („Українська Гетьманська Держава") крок за кроком дає хід історичних подій нашої державности за Центральної Ради, Гетьманщини та Директорії, освітлює причини й наслідки їх, помилки правдивих державних мужів і нісенітниці тих, що вдавали з себе державних мужів.

Праця Дмитра Дорошенка глибоко продумана, є цінним вкладом у нашу сучасну історію визвольної боротьби й державного будівництва. Значіння її стане зрозумілим і ясним, коли ми пригадаємо собі, що він сам належав до людей, що творили наше державне життя й дуже зручно провадив нашу закордонну політику при дуже складних умовинах. Не обмежуючись критикою та освітленням подій й висновками, Дорошенко подає багато історичних документів, на підставі яких читач може сам скласти свою думку. Відшукання й надрукування цих власне документів надає праці Дорошенка особливу вартість.

Тому, що значна частина нашого громадянства не знала й досі не знає багато фактів і не знаючи їх, виправдувала повалення Гетьманської Держави, цікаво навести з праці Дорошенка деякі моменти з цієї доби.

Більшовицьке повстання 15. січня 1918 р. й й опанування Києва більшовиками, було наслідком державного безладдя, слабости влади і поширення крайніх соціялістичних поглядів. Уряд Центральної Ради не змінив своєї діяльности й міцно дотримувався соціялізації. Це змусило партію соціялістів-федералістів відкликати міністрів Шелухина, Лотоцького й Проковповича з кабінету міністрів. Присутність Уряду Центр. Ради відчували в Києві, а край жив власним життям, в хаосі і анархії. Одеса зі своїм районом не признавала Центральної Ради. По деяких повітах карні експедиції організували при Центр. Раді самі поміщики. Агенти Центральних Держав кваліфікували діяльність Центр. Ради як комуністичну, бо Рада касувала приватну власність, конфіскувала приватні маєтки, чим викликала повний застій продукційної господарської діяльности. Копальні та фабрики зупинилися, торговля завмерла, повстала загальна непевність з причини безсилля уряду й оголошеної соціялізації.

Як реакція проти переведення в життя соціялістичної програми Центральної Ради розпочався рух землевласницьких шарів, у тому числі значної частини селянства, бо землевласники прямували до порядку, законности й мирної праці. Проявом цього руху була організація Вільного Козацтва в другій половині 1917 р. на Київщині, Полтавщині, Катеринославщині, Поділлі й Чернигівщині і серед робітників Києва.

Особливо поширився рух землевласників після приходу німців на Україну. 25. березня 1918 р. відбувся хліборобський зїзд, на який зявилось до 2000 хліборобів. Зїзд цей признав політику Центральної Ради за руїнницьку для держави й для загально-національного господарства, і домагався визнання приватної власности, як основ народнього господарства. Делеґація цього зїзду в числі 200 осіб не була допущена на загальні збори Центральної Ради й нічого в Києві не добилася.

На ґрунті невиконання умов з центральними державами й виданого німецькою військовою владою наказу щодо засівів, який розходився з соціялізацією поміщицької землі, повстав гострий конфлікт між Центральною Радою й німецькою військовою владою. Німці остаточно рішили порвати з Центральною Радою й шукали виходу зі становища.

29. квітня відбувся в Києві хліборобський конґрес з участю приблизно 8.000 уповноважених і делеґатів. Конґрес підготовлений був Українською Народньою Громадою.

Промовці вимагали утворення сильної влади. Зі салі полетіли вигуки: Гетьмана! Голова

1596 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 1—29
Львів, пл. Галицька ч. 14.
ліквідує фірму і улаштовує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товарів.**
— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого рода. — — —
ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

зілами на цілі або для громади непотрібні, або неконечні, вважається за антидержавну діяльність, за яку робиться карні донесення, слідства і приморовлюється слідчий арешт. Очевидно Повітові Виділи не жалують громадських грошей на оплачування своїх, відданих собі начальників громад і громадських секретарів. А підзищуючи видатки Повітові Виділи змушені вишукувати в громадах і джерела на їх покриття. Тому підвищують доходи з громадських пасовиськ і т. д.

Все те відноситься до громад, у котрих ще зяк так животіє самоурядування, але число громад зі самоурядуванням на українських землях постійно зменшується, бо їх влада розвязує і наставляє громадських комісарів з прибічними радами, які господарюють як їм лише подобається.

(Повінчення буде).

ПОДЯКА.

Щиро дякую Вп. Д-рові В. Кіцулі, адвокатові в Самборі за безкорисну оборону мене перед судом присяжних у Самборі через пять днів від дня 24. II. ц. р., а також і в кас.ції до Найвищого Суду в Варшаві.

Володимир Паньків.

Реєстр росте...

Припинення діяльности тов. „Луг" в Синкові (повіт Заліщики.)

В осени 1929 р. основано в Синкові пожарниче т-во „Луг", яке розвинуло живу діяльність під проводом голови Василя Курійця і пожарничого інструктора Василя Фенюка с. Івана. Члени „Луга" відбували часто вправи з сикавкою і вже як вправні пожарники погасили успішно всі пожежі, що були в Синкові після оснування того товариства (в липні 1930 р. вогонь на сумежних обійстях Катерини Палій, Василя Костинюка і Аксани Різак, а у вересні 1930 р. нічний вогонь на сумежних обійстях Степана Савицького і Марії Таляр).

Дня 22. лютого 1931 р. відбулися звичайні загальні збори того товариства, на яких вибрано нову старшину (голова: Юрко Черепаха) і подано II склад до відома староства в Заліщиках. Того самого дня, коли це зроблено, видало староство в Заліщиках до т-ва „Луг" в Синкові таке письмо:

„Starosta powiatowy w Zaleszczykach. L. 916. Zaleszczyki, dnia 23. lutego 1931. Do Zarządu Stowarzyszenia „Łuh" w Sinkowie. Ponieważ stwierdzonem zostało, że stowarzyszenie tamtejsze nie spełnia zadania przewidzianego statutem, przeto na zasadzie § 25., ustęp drugi ustawy z dnia 15. listopada 1867 dz. u. p. Nr. 134, zawieszam działalność tamtejszego stowarzyszenia. Przeciw tej rezolucji wolno wnieść rekurs do Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu za pośrednictwem tutejszego Starostwa w terminie 14-dniowym, licząc od dnia następującego po dniu doręczenia. — Starosta powiatowy: Krzyżanowski."

Та життя пливе невпинно своїм руслом. Четвертого дня після доручення голові „Луга" того письма староства, 27. лютого 1931 р. в 3. год. над ранком вибух вогонь у хаті Степана Вегери в Синкові і члени „Луга" в Синкові явились негайно в комплєті з сикавкою при тому вогні, погасили його і врятували також господарські будинки Степана Вегери та не допустили до того, щоб вогонь перекинувся на віддалені всього кілька метрів сусідні хати Івана Палешнюка і Теодозія Оробка.

А тепер quid iuris? Невжеж члени „Луга" в Синкові будуть за цей свій подвиг карані за переступок з § 36. закону про товариства?

Своєю дорогою вносить т-во „Луг" у Синкові против згаданого рішення староства в Заліщиках, яке не має ніякого уосновання в постановах закону про товариства, рекурс до Воєвідства в Тернополі. Побачимо, як воно поставиться до рішення заліщицького староства.

ОСТАННІ ВІСТИ

АРЕШТУВАННЯ НА РАД. УКРАЇНІ.

Між арештованими Гр. Коссак і д-р Мих. Лозинський.

Польські джерела повідомляють, будьто би ДПУ впало на слід великої української націоналістичної організації, яка приготовляла змову для відірвання України від СРСР. Змовники мали свої гуртки в полках і в більшовицьких військових колах. Хотіли викликати військовий бунт і проголосити військову диктатуру. Змову викрили. Арештували багато старшин-українців і емігрантів із Сх. Галичини. М. ін. арештували б. старшину УГА Гриця Коссака. Його відставили у Москву та замкнули у вязниці ДПУ на Лубянці. Арештували теж члена ВУАН проф. д-ра Михайла Лозинського зі Львова та 30 студентів теж із Сх. Галичини. Взагалі арештували ок. сто галицьких українців. Більшість арештованих заслали на Соловецькі острови.

Крім того арештували коменданта армії на Дал. Сході Бліхера, якого обвинуватили в участи у змові. Бунт на Рад. Україні мав бути гаслом для палатної революції в Москві та для проголошення Бліхера диктатором.

СЕНАТ.

На денному порядку сенату 5. березня був бюджет президента держави. Референт сказав що ос. платня президента річно виносить 300.000 зол., себто меньше як деінде. Опісля референт обговорив інші бюджети.

Мін. Червінський у промові торкнувся віросповідних справ. Сказав, що тут уряд кермується моральним приказом „Салюс Реіпубліце супрема лекс".

Сен. Ридзевський (ББ) навязуючи до замкнення українських шкіл стверджує, що Польща не гасила й не буде гасити духа, як учора закінчив сен. Горбачевський. Українці самі собі зле роблять, бо не вільно затроювати чисту дитячу душу ідею ненависти.

АНКЕТА В СПРАВІ КОНСТИТУЦІЇ.

Дня 5. березня радила конституційна комісія під проводом проф. Маковського. Віцемаршал Цар сказав, що вихідною точкою праць сойму є 125 уст. конституції, який передбачує два способи поступування: ревізію конституції і її зміну. Коли йде про ревізію, то це був засіб передбачений для попереднього сойму, при чому зміни конституції міг зробити сам сойм без участи сенату. Поправки в комісії може заголошувати кожен її член.

З черги комісія вибрала ген. референтом зміни конституції віцемарш. Цара. Він предложив вибрати референтів поодиноких ділянок зміни конституції. Предложення це приняли.

Голова комісії пригадав, що конст. комісія попереднього сойму хотіла розписати анкету в справі конституції та покликати знавців університетських професорів і знавців предмету. Віцемаршал Цар признає анкету доцільною та ставить внесення, щоби предметом анкети була не ціла конституція, а поодинокі питання з ділянки держ. устрою. Комісія поручила ген. референтові опрацювати поодинокі внесення в справі анкети.

На цьому наради закінчилися. Найближче засідання мабуть на другий тиждень.

ВИСАДЖУЮТЬ ЛІД НА СХ. ГАЛИЦЬКИХ РІКАХ.

Вода в ріці Стрию й Опорі далі підноситься. Грізна застава між Синевідськом і Корчином збільшилася, бо прибуло леду. Держ. водний уряд і пов. дорогова управа розсаджують лід вибуховими матеріялами, щоби усунути небезпечні лед. перешкоди. Дорогова комунікація Стрий-Сколе перервана, бо мости ушкоджені. У загрожених селах влада евакувала населення. В ночі 5. березня рушив лід на Дністрі, в заліщицькім повіті 200 м. За Добровлянами утворилася лед. перешкода. Вислали стежу КОП-у, щоби висадила цей лід. Небезпеки нема, бо рівень води невисокий.

БРІЯН НАСЛІДНИКОМ ДУМЕРГА?

Теперішній президент Франції, хоч його просять, не думає кандидувати. Тому в політичних колах кажуть, що президентом Франції буде Бріян.

СПОРТ

Лещетарські змагання у зїздовім бізі з Тростяна в Славську.

Карпатський Лещетарський Клюб подає до відома, що змагання у зїздовім бізі, які відбудуться 8. березня в Славську, будуть розіграні в таких групах: I. Біг з верха Тростяна для: 1) мущин, 2) юнаків, 3) місцевих бойків II. Біг зпід Тростяна для жінок. До змагань зголосилися: Сокіл-Батько (5 змаг.), УССК (2 змаг.), КЛК (15 змаг). Крім змагунів виїздить до Славська велика прогулька лещетарів-прогульковців. Сніг у Славську знаменитий, покриває збоча гір верствою понад 40 цм. грубою, при температурі — 12° Ц. Збірка змагунів та прогульковців у суботу 7. III. в год. 15.30 (3.30 попол.) в передсінку головного двірця.

Початок весняних мистців у Празі.

В ЧСР розпочалися вже в неділю 1. ц. м. весняні мистецтва копаного мяча, в яких, як відомо, бере участь вісім клюбів: Славія, Спарта, Богеміенс, Наход, Кладно, Вікторія Жіжков, Тепліцер Фусбальклюб, Метеор VIII. Недільні висліди такі: Славія-Тепліцер Фкл. 6:2 (4:0), Вікторія-Ж Метеор VIII 8:1 (3:0), Спарта-Наход 7:2 (3:2).

конгресу запропонував обрати на Гетьмана всієї України Павла Скоропадського і тут-же його, присутнього на цій нараді вибрали.

Військові гетьманські відділи захопили найважніші інституції. Члени Центральної Ради розбіглися. Населення зустріло переворот зовсім спокійно.

29. квітня 1918 р. оголошена була Грамота Гетьмана до всього Українського Народу і Закон про тимчасовий устрій України. Головними точками Грамоти були: 1) привернення права приватної власности, як фундаменту культури й цивілізації, 2) приречення викупу від великих землевласників земель для наділення малоземельних і безземельних хліборобів, 3) забезпечення прав робітничої кляси і 4) привернення повної свободи торговлі, промислу з широким полем для приватного підприємства та ініціятиви.

Головою Ради Міністрів призначено 30. квітня Миколу Василенка, який мав скласти кабінет міністрів. Переговори з проводирами партій про кандидатів на міністрів не дали позитивних наслідків.

Професор Дорошенко пише, що з цих переговорів заслуговують на увагу головно два моменти: 1) представники українських соціялістичних партій не хочуть вести переговорів безпосередньо з головою нового українського уряду, з Гетьманом, якого погоджуються признати „президентом української республіки", а воліють пертрактувати з німцями, та протестують против втручання їх у внутрішні українські справи і 2) самі вибрали представника німецької військової влади за арбітра у внутрішніх українських справах, а вперто його весь час, що тільки вони є представниками українського громадянства й навіть усієї Української Народности.

Дорошенко подає докладні родоводи гетьманських міністрів і їх товаришів, національну їх приналежність і спростовує документно фальшиві інформації лівої преси, нібито майже всі міністри й товариші їх були не-українці, а росіяни.

Праця гетьмана проходила серед постійної небезпеки життя. Київ аж кишів від ріжних елементів, ворожих українській державности. Найбільша злоба їх зверталась проти гетьмана. В клявах і організації змови на його життя сходились і були солідарні між собою вороги України від лівих російських ес-ерів терористів аж до прихильників ріжних білих російських урядів. Про змову на життя гетьмана збоку партизанів Уфимської Директорії оповідає нам один з ініціяторів цього замаху — Станкевич.

Звертає на себе увагу відповідь гетьмана делєгації хліборобів з 4 губерній щодо земельного питання, а саме гетьман сказав: „Говорять серед народу, що землі не дадуть. Це неправда: закон розробляється, але не можна його відразу видати. Уряд сам буде ділити між безземельних земельні запаси. Треба всіма силами піднести нашу промисловість і заснувати по всій Україні кооперативи, що значно поліпшить й життя рідного краю".

Ще більше звертає на себе увагу промова гетьмана до слухачів учительських курсів, в якій він сказав: „Не про себе турбуюсь я, а про те, щоб жила вільна й незалежна самостійна Україна".

Не зважаючи на таку яскраву земельну й національну політику гетьмана, українські національні партії — стали до нього в рішучій опозиції. А крайніші українські ес.-ери та більшовики, просто повели против нього боротьбу, агітацією серед народніх мас і провокуючи на збройне повстання.

(Продовження буде.)

НОВИНКИ

— **Музей Наукового Товариства Ім. Шевченка у Львові**, вул. Чарнецького 24. мав у місяці лютім 95 чисел приросту до ч. 21.185 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольоґія 18, етноґрафія 53, історія 24, малюнків 3, рисунків 7, репродукцій 56, фотоґрафій 138, фотокліша 1, цинкових кліш 3, нумізматика 34, медалі 2, жетонів 11, печатки 2. Жертводавцями були пп.: Барвінська Н., д-р Барвінський Б. і Ол., інж. Бобикевич С., д-р Волошин М., Василик, Вітенко О., проф. Гайдучок С., Гнатишак Н., інж. Гамота Б., Гела С., д-р Джулинський К., Дорошенко В., радн. Дрималик Й., Жирко В., Жултанський В., д р Задужний О., проф. Заклинський Р., Злочівська У., д-р Іванець І., Ойко Л., Калинюк Т., Кордуба Р., проф. Кульчицька О., Крушельницький І., Кравченко, нотар Левицький-Лукич В., інж. Лісковацький Л., проф. Лепкий Б., д-р Левицький В., д-р Макарушка О., Мельничук М., Мисак, Ніжанковський Т., проф. Ніцерле Л., ред. „Неділі", Ольшанський Л., Целенський Е. Ю., д-р Річинський А., Салик Т., Стрілецький, Т во „Сокіл-Батько", Сумка Т., Тарновецький В., інж. Телевак П., Українське Т-во Допомоги Емігрантам, проф. Фединюк Т., д-р Федак Ст., Цинкаловський О., вид. „Червона Калина", інж. Чижович С., проф. Чмола І., Юрчакова А. — Управа Музею складає всім їм щиру подяку.

— **Привіти для през. Юл. Романчука.** В дальшій черзі занотуємо ще такі привіти для през. Юліяна Романчука, що наспіли до нього з приводу його 90-ліття: від „Українського Краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодю", від Т-ва „Зоря" у Львові („основникові і предсіднккові перших загальних зборів"), від Українського Акад. Т-ва „Січ" у Відні („своєму почесному членові"), від Українського Педаґоґічного Т-ва в Празі, від Ст. Сіропольа з Праги, від д-ра Андрія Чайковського з Коломиї, від д-ра Ст. Витвицького з Дрогобича і від д-ра Ол. Марітчака зі Львова. Крім того наспіло привітне письмо від Військової Ради при членах Директорії УНР, до якого долучений ювилейний хрест з мечами, виданий на памятку 10-ліття соборности України.

— **Кровава бійка різників у Теребовлі.** На тлі конкуренції прийшло між теребовельськими різниками Шварцом та Юдою Коліном і його сином Менасом і Бікгольцом до бійки. Шварц поранив сокирою Бікгольца й Юду Коліна. З револьвера поранив Шварц Мойс. Коліна. Ранених перевезли до шпиталю.

— **Пожежа у соймі.** Дня 5. березня розійшлася чутка у соймових кульоарах, що сойм горить. Та це горіла лише долівка в одній з бічних кімнат біля буфету. Посол зі Строн. Народ. вгасив вогонь одною коновкою води. Послові гратулювали. Це викликало велику веселість у соймі.

—**Самовбивство банкира.** Багатий колись варшавський банковець, 42-літній Яків Монтович, попавши в фінансові клопоти, у нервовім розстрою вискочив через вікно 4. поверху і за пару хвилин помер.

— **Суґґестія.** В українській окрузі російської рад. республики ДПУ арештувало селянина Башкіна, який мав звичайний ґузик, обдурював темних селян, що це ґузик вбитого царя Миколи II. і лікував тим ґузиком хорих людей, побираючи за те гроші. Найцікавіше те, що на судовій розправі багато селян доказували, що той царський ґузик справді вилічив їх від хоріб.

— **Словінський саботаж.** В Сангроце під Горицією вилетів у повітря один будинок італійського монастиря оо Капуцинів. Поліція має докази, що бомби підложили члени тайної словінської організації, тому, що цей монастир змінив кілька словінських шкіл на італійські. Будинок висаджено в повітря такими самими бомбами, як мин. року редакцію фашистівської ґазети в Трієсті.

— **Затонув корабель.** Підчас бурі недалеко голяндських островів затонув голяндський корабель „Муіден", при чім згинуло 16 пасажирів.

— **Смерть вояка з 1848 р.** В Ішаді на Мадярщині помер 104-літній мадярський селянин Генрик Лінк, який підчас мадярського повстання 1848 року був повстанцем, дістав дві рани в груди і був залишений як труп на полі бою. Це не перешкодило йому бути потім зовсім здоровим і дожити 104-го року. Він залишив 4 дітей, 24 внуки і 9 правнуків.

— **Драма Муссолінія.** Національний театр в Будапешті виставляє драму „Кампо ді Маджіо", якої автором є Муссоліні. Ця драма в мадярськім перекладі називається „Чац Нап" (Сто днів). Драма італійського диктатора була виставлена вперше в Медіолані.

— **Голод в Ленінграді.** В Ленінграді біля крамниці ч. 18 зібрались жінки безробітних і товпа голодних, яка обурена тим, що в крамниці не видають харчевих продуктів навіть на картки, почала бити вікна й рабувати хліб. Міліція розганяла голодних, які закидали міліціонерів камінням і двох ранили. Арештовано кілька жінок.

— **Арештували анархіста.** В Римі арештували анархіста, спільника анархіста Шіроса, який недавно пробував виконати замах на Муссолінія. Імени арештованого анархіста, який також був замішаний в цей плянований замах, поліція не подала до відома.

— **Втопилось 12 музикантів.** З нагоди приїзду англійського престолонаслідника в Чілі, там відбувалась військова парада, в якій взяло участь 18 музикантів, що пригравали військові до маршу. Вертаючи до дому, музиканти переїзджали в ночі чайкою через озеро, але так нещасливо, що човен перевернувся і 12 музикантів пішло на дно, а інші доплили до берега.

— **Професії французьких письменників.** Більшість французьких письменників не може вижити з самих літературних заробітків і мусить заробляти на хліб іншою працею. Як подає французька преса, письменники Жан Жіроду і Поль Моран є тепер урядовцями міністерства закорд. справ, поет Трістан Дерем начальником канцелярії в міністерстві хліборобства, Жосеф Дельтей є агентом всекураційного товариства, Марсель Паніоль хоч на пєсі „Пан Топаз" заробив грубі гроші, всеж має посаду інжиніра. Андре Мальро, автор кількох голосних творів, є помічником в одній книгарні й антикварні. Інші письменники заробляють на хліб, виконуючи обовязки другорядних журналістів у часописах.

— **Пожежа театру в Мексику.** В Мексику підчас вечірної вистави вибухла в театрі пожежа. Серед публики запанувала така паніка, що жінки вискакували через вікна, умлівали зі страху і т. д. Зяки опорожнилась саля, згинуло 14 осіб. Згоріла також артистка Веляско, яка вже була втікла на вулицю, але вернулась, щоб рятувати свою товаришку. Товаришку урятувала раніш поліція, а артистка згинула в полумях.

— **Голод у Злучених Державах.** Дивно виглядають ті слова, бож Злуч. Держави Америки — це найбогатша країна у світі. Але все одно там богато є людей, що голодують, а навіть умирають з голоду. Сенатор Керевей з Аркенсо виголосив у сенаті гостру промову в обороні фонду допомоги голодуючим у сумі 25.000.000 дол. Він заявив, що тепер в Америці задля безробіття та іншого лихоліття вмирає денно по 1000 людей з голоду, але влада цим зовсім не журиться. Пригадав сен. Керевей, якто конґрес уже після світової війни ухвалив був на допомогу голодуючим у Бельгії і в Росії раз 20 міл. дол., а другий раз 80 міл. дол., які розділено при допомозі АРА (Американської Рятункової Асоціяції) під проводом Гувера. А тепер, кликав він, коли такі самі злидні впали на нарід у Злуч. Державах, то для нього нема порятунку в конґресі, ані ніякого почину влади.

— **Друкарські чортики.** У вчорашній рецензії на книжку Крезуба п. з. „З громадянської війни" в III-ій шпальті рядок 21-ий і 22-ий згори в словах прямо немислимих пропущено лапки („"); чисто московські слова „прямо немислимі" наведені як зразок мови автора.

—o—

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: **„Аіда"** — опера **Вердія.** Виступ **Голинського.**

Вже кілька разів чули ми Голинського в партії Радамеса в безсмертній опері геніяльного Вердія, а проте за кожним разом спішимо із зацікавленням до театру, як тільки почуємо про його виступ в „Аіді". І за кожним разом переживаємо завдяки співові Голинського, який своєю креацією Радамеса здобув не тільки широкий розголос, але й справжній тріюмф у кількох державах, хвилі піднесення і мистецької насолоди, ловлячи жадібно зі сцени кожний тон, кожне слово, обсервуючи уважно кожний порух на сцені нашого співака.

Не завелася наша публика і вчора, що явилася в театрі в дуже поважному числі. І цим разом заблестів у цілій повноті прегарний голос Г-го, що вирівнанням у всіх позиціях, незвичайною силою і богацтвом металю не має багато собі рівних у світі. До того Голинський орудує ним свобідно і напрочуд легко бере й найвищі позиції. А не слід забувати, що „Аіда" — це дуже тяжка опера, яка ставить до виконавців чолових партій незвичайно важкі вимоги. Так Радамес уже в I. акті на самім початку мусить співати найтяжчу партію в цілій опері, яка неодного співака „засипала". Наш співак проспівав ту арію з такою легкістю й чуттям, що після неї посипався на салі ураган оплесків. З таким самим успіхом відспівав Голинський відому партію-дует над Нілем і само закінчення опери. Для повноти образу треба зазначити, що також сценічна гра Голинського в „Аіді" не лишала нічого до бажання.

Партнеркою Голинського в ролі Аіди була відома співачка Валевська, обдарована дуже гарним, незвичайно мельодійним голосом. Про її виступ в „Аіді" писали ми вже при нагоді появи станови цієї опери в новій інсценізації Улуханова перед кількома місяцями. Тодіж відмітили ми й удатні виступи інших виконавців: п-і Гофманової в ролі Амнеріс, Ужейка в ролі Рамфіса і Романовського в ролі короля. Амонастро запрезентувався вчора цілком вдоволяюче Ляринський. Це для цього співака тим більша похвала, що цю партію кревав досі такий артист, як Залеський. Бездоганно були виконані також дрібні партії: жрекині, післання, то-що.

Дуже добре звучали вчора хори як мужеські, так і жіночі. До гарної цілости причинилися також численні хореоґрафічні вставки, а в їх числі дві оригінальні „золоті статуї". Дирігував п. Зуна.

І. Н.

З кіна.

КІНО: „МАРУСЕНЬКА" —„КОПЕРНИК". „Карколомні закрути".

Це чергова фільма з циркового життя, себто одна з тих, які мають своїх фанатичних прихильників і — противників. Однак цю фільму можуть з приємністю оглядати й не надто великі приклонники циркової арени, скоків сміхунів та ріжних цирково-закулісових „карколомних закрутів". Заслуга в цьому справді величавих головокружних продукцій, але передовсім гри артистів, з яких на першому місці стоїть відома красуня (кажуть—галицького маломістечкового роду!) Кляра Бов. У цій фільмі застосовано вперше цікавий експеримент: синхронізації діяльогів на ріжних мовах з грою (вірніше устами) артистів. Кляра Бов і всі її партнери говорять по англійськи, співають, сміються і сваряться, а ми чуємо те (бодай дещо з цього) по польськи. Ілюзія дійсности досить сильна, дарма, що почувається деяку неприродність. В усякому разі краще — ніж слухати цілком незрозумілої мови. **(Мар.)**

З судової салі.

ПОСОЛ Д-Р БІЛЯК ПЕРЕД СУДОМ.

Після кількадневної перерви дня 5. ц. м. перед львівським судом присяглих продовжувався процес проти посла д-ра Біляка, обвинуваченого в провині проти § 65, яку підсудний заподіяв промовою на зборах читальні „Просвіта" в Керниці, пов. Городок.

Цей день розправи почався зізнаннями свідка *Петра Жеребуха*, який памятає тільки те, що посол Біляк на зборах закликав людей триматися купи і жити й господарювати так як чехи та німці. Другий свідок *Якко Польовський* памятає тільки, що посол Біляк говорив, щоби парубки не робили в селі авантюр, не волочилися по ночах, а сходилися до „Просвіти". Чи посол Б. говорив що проти Польщі, свідок не памятає.

Дальший свідок *Іван Шерба*, поляк з Керниці, лісничий, член читальні „Просвіти", бував у читальні хоч сам читати не вміє, хоч поляк, то любить послухати як інші читають українські ґазети, бо він зжився з українцями і говорить ліпше по українськи, як по польськи. Цей свідок каже, що він одним вухом слухав промови посла Біляка, а другим випускав.

Предсідник трибуналу читає його зізнання в слідчого судді, що посол Біляк промовляв, начеб то Сх. Галичина повинна належати до України, але свідок рішуче твердить, що він того в слідчого судді не зізнав і що посол Біляк промовляв лише про кооперативи й школи. І цей свідок, поляк, не чув у промові посла Біляка нічого протипольського.

Свід. *Матвій Юрчишин*, селянин, зізнає, що посол Біляк закликав селян, щоби їхні діти не бігали за коровами, але йшли до школи, та що чехи розумніший нарід, як українці.

Дальший свід. *Іван Галамай*, війт, села Керниці, українець, селянин, був членом „Просвіти", але виступив з читальні, бо мав з „Просвітою" непорозуміння. Цей свідок чув, що посол Біляк говорив, що хоч чехів менше як нас, то вони мають свою державу, тому ми повинні організуватись і брати собі приклад з інших народів, а українська земля по Сян належала колись до України. Проти поляків посол не бунтував, але так балакав, що хто належить до УНДО, той святий, а хто не належить, той нічого не варта і ворогом посла Біляка.

І ці останні прокураторські свідки не доказали ніякої вини посла Біляка. Обор. д-р Ганкевич пропонував нових свідків, але трибунал відкинув цей внесок.

Далі промовляв прокуратор, доказуючи, що посол Біляк в злочинний спосіб надужив закон про посольську недоторканість і щоби стати героєм націоналістичної партії УНДО у вічевих промовах ширив виразно антидержавні й антипольські ідеї. На думку прокуратора свідки доказали вину цього посла, особливо доказав це поліцієнт Пупа і Михайло Артим, які чули сло-

ва підсудного начеб то Сх. Галичина є в польськім ярмі, з якого повинна визволитися і прилучитися до України.

Оборонець д-р *Лев Ганкевич* у своїй промові доказував, що послові Білякові ніякої вини не доказано і що весь акт обвинувачення — це одно непорозуміння і видумка злих людей. Аж 17 свідків ствердило те саме, що говорив сам обвинуваченний на свою оборону. Процес є наслідком боротьби доброї і чесної одиниці зі злими особами, що кинули на нього клевету і доноси і то для особистої пімсти. Початок процесу дав справник кооперативи Артим, якого посол Біляк заскаржив до суду за спроневірення 2.400 золотих тієї кооперативи. Може посол Біляк говорив про те, що український нарід прагне волі й незалежности, то хіба це доказ якої вини? Чи перед війною і поляки і українці не говорили явно про незалежність своїх народів і за ті „сни та мрії" тоді не карались. Чи в мрії про незалежність України мусить бути ненависть до Польщі? Чи не може прийти хвилина, коли й український нарід і польський будуть вільні, щасливі й житимуть в згоді й любови?

Оборонець домагається звільнення посла Біляка.

Присяжні 10 голосами проти 2 заперечили питання в напрямі злочину з § 65. а. На основі вердикту трибунал увільнив пос. д-ра Біляка від вини та кари.

ПРОЦЕС ПОС. КОХАНА В ЗАМОСТІ.

Як відомо, перед двома місяцями засудив був грубешівський суд посла Кохана на рік вязниці. Проти цього присуду вніс обвинуваченний відклик.

Дня 5. березня відбулася перед окружним судом у Замості апеляційна розправа. Пос. Кохана *увільнив суд від наложеної передтим кари одноріжної вязниці.* Посла Кохана боронили адвокати: пос. д-р Ст. Баран і адв. Черницький.

Докладний звіт із розправи подамо в одному з найближчих чисел.

ЗА ВБИВСТВО ПОЛІЦАЯ.

У розправі перед стрийським судом проти Михайла Коваля зі Синевідська Вижного, який вбив поліц. шподовніка Рибіцького запав присуд, на основі якого вбивника засудили на 10 літ тюрми. (Засуджений боронився на розправі так, що Рибіцький бив його крісовим прикладом по голові).

УВІЛЬНЕННЯ Б. ПОСЛА ЗЕБРЕ.

Дня 4. березня Найвищий Суд розглядав справу бувш. пос. Зебре (нім. соц.), обвинуваченого, що перешкоджував поліції виконувати службові обовязки. Суд у перших двох інстанціях засудив був Зебре на 6 місяців вязниці. Найвищий Суд уневажнив цей присуд і увільнив Зебре.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД.

У Перемишлі йшла розправа проти Ілька Хомія та Марії Козмоляк, селян із с. Качурова (пов. Яворів), обвинуваченних у вбивстві Ів. Байдали, селянина з тогож села, любовника Марії Козмоляк.

На основі вердикту присяжних трибунал засудив Ілька Хомія на кару смерти (шибеницю), а Марію Козмоляк на 6 літ тюрми.

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. **(Отворення читальні „Просвіти" в Глещавій. — Заснування читальні „Просвіти" на теребовельському передмісті Садах від Королюхи. — Українське село на народні цілі. — Наша економічна розбудова).** В половині січня ц. р. замкнуло було теребовельське староство чит. „Просвіти" в селі Глещави. Про мотиви старостинської заборони ми вже писали. Зводилися вони до того, що в читальні мали бути виголошені якісь промови проти польської народности. Зараз після замкнення вніс виділ читальні спротив, широко аргументований д-ром Мішком, у якім доказано повну безпідставність закидів, роблених читальні. Саме тепер внесений спротив увінчався успіхом! Письмом з 21. лютого теребовельське староство поручило глещавецькому постерункові зняти печатки з читальняної домівки і віддати читальні книги, які були зложені в депозиті в гром. уряді. Таким чином глещавецька читальня зможе після одномісячної перерви продовжати просвітну працю. — Теребовельські передмістя починають оживати. Доказом цього є оснування чит. „Просвіти" в Садах від Королюхи. В неділю 22. лютого ц. р. відбулися установчі загальні збори цієї читальні. Там була чит. „Просвіти" ще перед війною, але від часу війни була нечинна. Навіть мала призбираних 226 австр. корон на фонд будови чит. дому. Таксамо ще перед війною подарував був магістрат міста Теребовлі площу під будову ІІ дому. Завданням теперішнього виділу повинно стати старання добути згадану площу наново. Наші радні повинні цієї справи допильнувати. В другій передміській читальні в Садах від Волиці обновлено також просвітну працю. Тогож дня (22. лютого) виголосив там виклад д-р Тома Воробець на тему: „Що таке туберкульоза і як її вистерігатися?" Викладу вислухали численно зібрані члени з великим заінтересуванням. Тяжко дається відчути тут брак домівки. А ця читальня має даровану магістратом площу серед села, тільки подбатиб про матеріял і фонди, потрібні на будову! — В дні 22. лютого ц. р. відбула свої заг. збори чит. „Просвіти" в селі Лошнів. Це село цікаве тим, що має тільки пяту часть мешканців гр.-кат. (по нашій дотеперішній термінольогії — українців!), решта — це латинники. Ота невеличка часть українців не піддається латинізації, а тимсамим і польонізації й цупко держиться своєї народности і віри. На стокільканацять українських родин читальня має 134 членів і побудувала свій гарний дім, у якім міститься кооперативна крамниця, театральна саля і канцелярія. Аматорський гурток під проводом Петра Ганчара дає театральні вистави. Велика небезпека грозить тамошнім українцям від того, що в селі нема постійного гр.-кат. священика. Є тільки сотрудники, які зміняються нераз двічі і тричі на рік. З того користає місцевий рим.-кат. священик. Друга неприємна справа, яка повинна щезнути з Лошнева, це продажа пива в місцевій українській кооперативі. Кооператива повинна рішуче зрезигнувати з такого зарібку, бо тим чином кооперація ширить деморалізацію, нагадуючи злої памяти галицьку коршму. Маємо прецінь сумний досвід з тими кооперативами, які продавали пиво на більшу скалю. Що з них відтак вийшло? — Не зважаючи на велику господарську скруту, просвітне життя по українських селах не ослабає, а навпаки, розростається. В парі з тим росте національна свідомість і розуміння, що треба грішми помагати українським інституціям. Прикладом може бути хочби Могильниця Стара. В мин. році докінчили там будову великого Нар. Дому, в якім примістили кооп. крамницю, а на поверсі театр. салю. Дім вибудували завдяки видатній піддержці амер. земляків. Більшими жертвами піддержали справу будови д-р Савчик і п. Ів. Жаровський. У новозбудованій чит. салі влаштовано дня 8. лютого ц. р. концерт українських пісень, а 12. лютого відограв амат. гурток пєсу „Соколики". Дохід з концерту і представлення в сумі 50 зол. призначив виділ на народні цілі: „Просвіту, інвалідів і Рід. Школу. — Не менше живучою є думка видобутися з економічної неволі. Від 1. березня ц. р. отвирає ПСК Теребовля свою крамницю в місточку Будзанів. Там до цього часу не було ані одної крамниці іншої, як жидівські. Таксамо мусіли купувати в чужих склепах всі свідомі селяни з довколишніх сіл; як: Ласківці, Кобиловолоки, Вербовець, Могильниця, які їздили до Будзанова на торг. Тепер і будзанівські українці і також усі згадані села будуть мати українську крамницю, де можна буде дістати товар першої якости, і то по розмірно низьких цінах. Управителем крамниці є відомий в Теребовельщині п. Сохацький Василь.

Д-р Степан Годований.

Паломництво до Риму.

В місяці травні 1931 р. святкує католицький світ 40-ліття енцикліки „Rerum novarum" бл. п. Папи Льва XIII. Для тої цілі завязався в Римі Міжнародній Комітет 40-ліття Леонінської Енцикліки, якого членом є також представник Українців Впр. о. Діонизій Головецький ЧСВВ., ректор Папської Української Колегії в Римі. Завданням цього комітету є уладити паломництва робітників і працедавців католиків усіх народів до Риму, щоби тут при Апостольськім Престолі відсвяткувати торжественно сорокову річницю появи цеї епохальної енцикліки, яка подала світові такі ясні і справедливі засади розвязки суспільного питання.

На поклик Інтернаціонального Комітету не може не відгукнутися й український католицький працюючий нарід, що так бажав би собі розвязки суспільного питання на засадах поданих Папою Львом XIII. Саме Католицький Союз, що обєднує в собі всі верстви нашого народу, отже й професійних робітників і працедавців почуває своїм обовязком зорганізувати таке паломництво до Риму в місяці травні ц. р.

Паломництво виїде зі Львова дня 8. травня в год. 18·35. По дорозі задержиться у Відні і Венеції. Побут паломництва в Римі потреває 5 днів від 13—17. травня. Дня 15. травня послухання у Святого Отця. До Львова вертає паломництво дня 20. V. ц. р. год. 8. рано. На італійських залізницях запевнена знижка 50 проц. вже для групи зложеної з 5-ти осіб. На тутешніх залізницях покищо не устaлено знижки. Кошти подорожі й утримання винесуть найвище 400 зол. на особу. Зголошення до 1. квітня ц. р. на адресу: Український Католицький Союз Львів, вул. Кілінського ч. 3/I. Одночасно зі зголошенням треба прислати 10 зол. (десять) на конечні перші видатки.

✝ ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

О. ВАСИЛЬ ПАВУЛА.

Дня 17. лютого ц. р. заснув на вічний сон о. Василь Павула, гр.-кат. парох Смільна коло Бродів, совітник Митропол. Консисторії, шкільний комісар ординаріятський і член усіх українських товариств в Смільнім і Бродах.

З Покійником зійшла до гробу видатна громадянська сила, нестружений довголітній робітник на церковній і народній ниві, людина хрустального, твердого характеру і голубиної доброти. Тож вістка про його смерть вразила глибоко все громадянство і викликала всюди щирий жаль.

Зараз у дні смерти в салі „Бояна" в Бродах зійшлися представники всіх наших товариств, члени виділів, дирекцій і надзірних рад, щоби на жалібнім засіданні вшанувати дорогу память свого передового члена й невтомного працівника. До присутніх промовив близький друг бл. п. о. Василя П. Всч. о. А. Зафійовський, після чого товариства порішили вписати хід жалібного засідання на вічну памятку до протоколів засідань кожного з товариств і зложити на могилі Покійника квіти й вінці.

Бл. п. о. Василь Павула родився 1877 р. в селі Грабівці, стрийського повіту, де його родичі були статечними господарями. До гімназії ходив у Стрию. Як учень вищих гімн. кляс належав о. Василь до тайного кружка студентів українців тої гімназії і в житті того кружка грав видатну ролю. Метою кружка було поширити світогляд членів, утвердити національну свідомість і підготовити активних робітників на народній ниві. Звичайно передові члени кружка складали собі взаїмно приречення-присягу працювати ціле життя для українського народу. Таке приречення зложив був також бл. п. о. Василь і зберіг його вірно до своєї смерти.

Члени студентського гуртка брали також участь у ріжних громадянських виступах та інтересувалися дуже працею старшого громадянства. А був це час широкої праці на народній ниві, коли то під проводом бл. п. д-ра Евгена Олесницького закладано перші основи під організацію Стрийщини, Скільщини і Жидачівщини під політичним, просвітним та економічним оглядом. Були тоді в окрузі старші робітники на народній і церковній ниві, які могли порвати і порвали за собою молоде покоління своєю ідейністю, твердими, непохитними характерами, широким світоглядом і невсипучою працьовитістю. Отже в першій лінії незабутній о. Бобикевич, перший організатор Стрия, о. Остап, Володимир і Петро Нижанковські, о. Горалевич у Стрийщині, о. Хавалка, о. Гавришо, о. Давидяк у Скільщині, о. Левицький, о. Бурачок, о. Логинський в Жидачівщині. Ті люди, які радо горнули до себе й навчали молодих студентів, а з якими бл. п. о. Василь часто стрічався, формували і кристалізували світогляд і характери молоді, так, що коли бл. п. о. Василь скінчив гімназію, то був уже готовий чоловік, повний запалу до праці і віри в будучність українського народу. Дальше життя Покійника — то вже було тільки виповнення тих задач, які собі поставив у молодости.

По скінченні гімназії вступив о. В. Павула до духовного семинара у Львові і покінчив його 1904 р. В часі університетських студій брав участь у бороотьбі за український університет і в сецесії 1901 р. при чому часть студій відбув у Відні. Після висвячення 1904 р. переходив з місця на місце, був сотрудником у Гірнім і Лисятичах, стрийського повіту, адміністратором у Соснові, підгаєцького і Вишенці, городенського повіту, поки 1914 р. не прийшов до Білявців, брідського повіту, а 1921. до Смільна, теж брідського повіту. Всюди, де тільки Покійник часово хочби перебував, старався він бути взірцевим душпастирем, а побіч того працював на народній ниві, закладаючи читальні „Просвіти", каси, кооперативи, „Соколи". Найвидатнішу працю виявив Покійник у Брідщині, спершу в Білявцях, відтак у Смільні. Як парох Смільна, віддаленого 2 км. від Бродів, міг Покійник працювати видатно і в повітових установах і тут дійсно лишив по собі незатерті сліди.

Від самого оснування філії Краєвого Т-ва опіки над молодю в Бродах Покійник був членом виділу і щедрими датками у грошах і натураліях спомагав це товариство, причиняючись у той спосіб до облекшення гіркої долі сиріт, приміщених у захисті. Також був членом виділу Повітової Бурси ім. М. Шашкевича і то довгі роки. В тім характері причинився у великій мірі до відбудови будинку бурси, знищеного в часі війни. Довгі роки був теж головою філії „Просвіти" в Бродах. Його заходом основано багато читалень і відновлено всі передвоєнні. Таксамо

належав до виділу кружка „Рідної Школи“ в Бродах і дбав ревно про поширення її ідей. Довший час був директором українського банку в Бродах і рятував кредитом неодну селянську сім'ю в економічній скруті. Був головою надзірної ради кооп. „Повітовий Базар“, заложив книгарню в Бродах і старався в той спосіб ширити українську книжку. Був теж довгі роки членом Контрольного Комітету „Народньої Торговлі“. Розуміючи потребу плекання музичної культури в нашій суспільности, був членом-основником „Бояна“ в Бродах і його виділовим аж по день смерти. „Боян“ — це була його улюблена дитина і праці в тім товаристві присвячував він богато часу. Вже знеможений хоробою і майже безсилий, переписував ноти і порядкував касові книжки „Бояна“.

Брав також участь у політичному житті, а від 1904 р. був членом національно-демократичної партії. Як делегат повіту брав часто участь у краєвих політичних зїздах, де неодин раз забирав голос у найвжаніших справах. Особливо в перших роках по війні працював багато в Брідщині на політичнім полі, брав участь у вічах, зїздах, нарадах, а його промови були завсіди змістові й повні віри в слушне наше право. В значній мірі завдяки його освідомляючій праці в Брідщині — повіт цей став нині чисто українським.

Похорони бл. п. о. Василя відбулися величаво. Участь у них взяли не тільки всі його парохіяни, які з плачем відпровадили свого любого душпастиря в останню дорогу, але також громадянство цілої Брідщини, а передовсім самих Бродів — з представниками всіх українських установ на чолі. В часі похоронів співав хор „Бояна“ з Бродів. Над відкритою могилою попрощали Покійника від рідні, парохії і духовенства о. Гаврилюк, від громадянства Брідщини д-р Жовнірчук, адв. з Бродів, від товариша молодих літ о. Погорецький, а від „Бояна“ о. Осадца.

Покійний о. Василь помер у силі віку, бо в 53-ім році життя. Жаль по собі лишив він великий не тільки в родині, не тільки серед знайомих, але також серед широкого громадянства. Як священик і громадянин Покійний був вірним переємником праці й характеру тих священиків і громадян, яких бачив за своєї молодости у Стрийщині. Нині таких священиків щоразто менше і страта для Брідщини з того приводу тим більша.

Земля Тобі пером, Дорогий Покійнику!

В. Л

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 6. березня, година 7·30 веч. „Іяльва“.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 6. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим“, музична комедія.

Малий Міський Театр:

Пятниця, 6. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка“, комедія Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Співуче серце“ (Ол. Джолсон, Сонї Бой, Маріон Нікон). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці“ (Зб. Саван, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Загадочний замах“ (Ексі Польо).

ЛЕВ: Звукова фільма „Еспанський Дон Жуан“.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Карколомні закрути“ (Кляра Бов, Ріх. Арлен)

ОАЗА: Звукова фільма: „Чар мексиканки“.

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал“ (Вакста Бурїян).

ПАН: „Велика парада“.

ПАСАЖ: „Із вітром навзаводи“ (Гут Гібсон). Американська комедія та звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „Легка добича“.

ФАТАМОРГАНА: „Знова трьох“. „Королі пустині“.

ХІМЕРА: „Квітка Сходу“.

СТИЛЕВЕ: „Живий труп“ (Пудовкін, Марія Яковіні). „Грішниця з Монпарнасу“ (Анні Ондра).

УПІХА: „Залюблені“ (Вільма Банкі).

Програма радіо.

Пятниця 6. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Легка музика. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Соло на фаєті. **Берлін** (419) 16·30 Музика в Бристолю. **Стокгольм** (435,4) 20·15 Віолончельо. **Прага** (486,2) 18·15 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Бухбіндера. **Будапешт** (550,5) 19·30 „Гугеноти“ Маєрбера **Харків** (937,5) 13·00 Український концерт. **Париж** (1724,1) 23·00 Симфонія Шумана.

Субота 7. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·00 Богослуження з Вильна. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 Музичні продукції. **Льондон** (356,3) 16·30 Концерт валїйської орхестри **Берлін** (419) 19.00 Томас Турт відограє свої композиції. **Стокгольм** (435,4) 16·00 Популярна музика. **Прага** (486,2) 19·30 Шкільний концерт в честь Масарика. **Відень** (516,3) 15·00 Капеля Гольнера. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт солістів. **Харків** (937,5) 15.00 Оперова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Хор „Дрогобицький Боян“ улаштовує в Борславі дня 8. березня ц. р. концерт української пісні. 1581 2—2

Члени Українського Товариства Прихильників Мистецтва у Львові оглянуть у неділю дня 8. березня 1931 р. між год. 9·45—11·45 передполудням богомільницю (каплицю) Семинарийську при вул. Коперника ч. 36. — Стінопис богомільниці, твір мистця-маляра бл. п. П. Холодного поясняти Ісесв. і Впр. о. Ректор Д-р Йосиф Сліпий. — **о. Мітрат Олекса Базюк**, голова 3—3

На „Рідну Школу“ здожили в зол. ВП.: Олена Лучаківська, Львів 20 і Юлія Танчаковська Львів 25, замість квітів на домовину бл. п. проф. Василя Білецького. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.** 1599

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Тартакія.
7. III. „Запорожець за Дунаєм“.
8. III. „Плач Ізраіля“.
9. III. „Я хочу мужа“.

Соколь.
10. III. „Плач Ізраіля“.
11. III. „Танок Венери“.

Бедя.
12. III. „Запорожець за Дунаєм“.
13. III. „Плач Ізраіля“.

Угнів.
14. III. „Я хочу мужа“.
15. III. „Шумі Маріца“.
16. III. „Плач Ізраіля“.
17. III. „Царевич“.

Любачів.
18. III. „Танок Венери“.
19. III. „Плач Ізраіля“.
29. III. „Царевич“.

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського перекладу Карабіневича **„Ленін“.** 1565

Піврічні пописи елевів Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові відбудуться в пятницю 6-того березня в год. 3·30 попол. (нижчі і середні роки) і в неділю дня 8-ого березня в год. 6-тій вечір (середні і вищі роки) оба рази в малій салі Муз. Т-ва вул. Шашкевича ч. 5. II п. Програми в ціні 50 сот. служать як карти вступу. 1589 2—2

Концерт у честь Шевченка влаштовує „Кружок Студентів Українців“ у Вільні в суботу, дня 7. березня 1931, в салі „Аполльо“, вул. Домбровського ч. 5. Участь у концерті бере м. ін. артист-бандурист Д. Гонта зі Львова. Початок: год. 9. веч.

На потреби ясел і захисту в Еміграційному Домі у Львові відбудеться заходом Кружка Пань з еміграційних товариств усіх трьох народностей концерт з добірною програмою, в якому візьмуть участь такі львівські артистимузики: п-і Блажинська (спів), п-і Садовська (акомпаніямент), п. Нестор Ніжанковський (піяніст) і п-і Мурчинська (віольончелістка). У програмі п. Ніжанковського є „Листок до альбому“ Барвінського і Людкевича та його власна композиція „Колонийка“. Концерт відбудеться в суботу дня 7. березня ц. р. в год. 20-ій в салі „Артистично-Літературного Кола“, вул. Академічна ч. 13.

Реколєкції для загалу студентської молоді починаються під проводом Ексцелєнції Митрополита в неділю, дня 8. березня, година 19. і трівають до пятниці, дня 13. березня, в церкві Св. Духа, вул. Коперника ч. 36.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПОКІЙ умебльований від зараз до винайму. — Генінга 26. партер. 1601 1—2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на ради від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 1538

КОНЦИПІЄНТ з судовою і дволітньою адвокатською практикою прийме посаду у адвоката. — Зголошення: Адміністрація „Діла“ під „Рутинований“. 1597 1—2

200 СЯЖНІВ гарної парцелї побіч виставової площі на новім Львові по 5 долярів продасть Ігнат, Львів, Куркова 24. 1595 1—2

ФІРАНКИ, портієри, найновіші, закордонні, по фабричних цінах продає **Енглєндер, Ринок 8.** 1605 1—2

ЯЙЦЯ жовтих орпінгтонів, білих ліггорнів і качок пекінів 1 зод. за штуку продає А. Тарнавський, Брахівка почта Соколівка к. Ожидова. 1602 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка.

ВП. Д-рові Приймі за корисне вилічення моєї первово-хорої ноги апаратом Цайльайса. Передтим не могла я ходити по рівній дорозі, а нині бігаю по сходах.

Львів, 4. березня 1931.

1600 **Анна Борисевичева**

Заходом усіх українських культурно-освітніх Товариств у Кракові, відбудеться дня 15. березня 1931 р.

Шевченківський Концерт

з богатою та ріжноманітною програмою.

Початок 19·30! Салї в „Домі Залізничників“ Филипа 6/п! Білєти в ціні від 1—3 зол. в день Концерту при касі. Раніше у п. М. Новосіцького, Тополева 11/п. Подробиці в програмах. 1603

L. W. II/I — 671/31

Оповіщення.

Магістрат кор. стол. м. Львова подає до загального відома, що предлїнар бюджету громади м. Львова на рік 1931/32 є виложений до перегляду в бюрі Виділу II/I Магістрату (ратуш, II. поверх, двері 62) протягом 7 днів, а саме від дня 7. березня до дня 13. березня 1931 р. включно в годинах від 9-ої до 13-ої.

Інтересованим платникам комунальних данин прислуговує право переглядати в повищім речинці виложений бюджетовий предлїнар і вносити завваги та застереження в дальшім 7-деннім речинці, а саме до дня 20. березня 1931 включно.

Магістрат кор. стол. м. Львова.

У Львові, дня 2. березня 1931.

Віцепрезидент міста
1604 **Віктор Хасс в. р.**

Виділ Філії Товариства „Просвіта“ в Раві Руській повідомляє своїх членів, що

Звичайні Річні Загальні Збори

Філії Т-ва „Просвіта“ відбудуться в пятницю дня 27. березня 1931 в год. 10-тій передполудням у салі „Народнього Дому“ в Раві Руській з таким порядком нарад:

1. Отворення Загальних Зборів.
2. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
3. Звіт уступаючого Виділу.
4. Звіт Контрольної Комісії.
5. Абсолюторія для уступаючого Виділу.
6. Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії.
7. Вибір відпоручників на Загальні Збори М. Т-ва „Просвіти“.
8. Означення висоти членської вкладки на 1931 рік.
9. Евентуалія.

Присутність усіх Вп. членів о б о в ' я з к о в а !!!

За Виділ Філії Товариства „Просвіти“

Інж. В. Терпелюк вр. голова. — **С. Совик** вр. за секретаря.

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41,

В переписці треба зазначувати:

Ausland - Abteilung. Місця платности в Польщі: Баня для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490) Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-e 3.111.** 66—7

„MROZOL“ ГОНСЕНЬКОГО

масть на відмороження.

Рескр. Мін. Здор. ч. 28.

Запобігає відмороженню, лічить рани з відмороження та усуває спербічну кінчин. 1340 7—8

Оголошення.

„Сокіл-Батько“ подає до відома всім Товариствам та школам, які рефлектують на площу під вправи, чи виступи у неділї та свята, щоби найдальше до дня 15. березня 1931 р. надіслали письменні зголошення з докладним поданням днів, годин і т. д. до канцелярії „С.-Б“ вул. Руська ч. 20. Рівночасно повідомляємо, що 10. V., 1. VI., 7. VI., 14. VI. є заняті.

1581 2—2 **Господар „С-Б“.**

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла“

Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 52 (12.708). Львів, нед'ля 8. березня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ощадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Німеччині 6 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

КОЛИ МАЄТЕ найбільшу певність, що ваші гроші не пропадуть, а ще збільшатимуться з кожним днем? Тоді, коли їх зложите на вкладкову книжечку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (ч телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 141.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

Хто дбає, той має.
Хто обезпечує своє життя в Товаристві „КАРПАТІЯ", Львів, Руська 18., той забезпечує перед нуждою свою родину, жінку та дітей. Чи Ви вже подбали про це?

Подія величезного значіння.

Про відбудову блюку 3-ох західних держав.

Львів, 6. березня 1931 р.

Сталася в минулому тижні подія, яка серед наших місцевих великих турбот не звернула мабуть на себе більше уваги, ніж будьякий інший випадок із ділянки міжнародньої політики. Тимчасом подія, про яку хочемо сказати кілька слів, переростає десятки дотеперішніх міжнародніх пактів, від яких ріжниться основно двома знаменними рисами: 1) не лише ліквідує один дотеперішній спір, але й відкриває величезні перспективи на майбутнє і 2) торкається не лише обмеженого гурту держав, що входять у нове порозуміння, але й буквально цілого міжнароднього світу, викликуючи в нього безпосередньо й посередньо найбільш досягді зміни.

На перший погляд, беручи речі строго формально, сталася річ зовсім невеличка: дві держави погодилися зупинити, а ще вірніше — лише лише загальмувати перегони у широких збросннх. Одная фактично погашено одно велике вогнище европейських конфліктів та доковано преважного пересунення у конфігурації европейських великодержав. 28. лютого н. р. парафановано у Римі акт порозуміння поміж Італією і Францією, порозуміння, яке кінчає дотеперішню ворожнечу між цими державами в ділянці морських зброснь. Ця справа має вже свою довгу історію і стала у світі особливо голосною рік тому, коли то — на основі порозуміння поміж Макдональдом і Гувером з грудня 1929 р. — вібралася у Льондоні морська конференція пяти великодержав, тих самих, які на переломі 1921-22 рр. радили у Вашінґтоні, себто: Анґлії, Франції, Італії, Зединених Держав Півн. Америки й Японії. Конференція тривала від 21. січня до 22. квітня 1930. і скінчилася— фіяском. Конкретно, умову підписали лише три великодержави, Америка, Анґлія і Японія, а Франція й Італія розійшлися ще більш ворогуючими суперниками, ніж були ними раньше. Вправді згадана вашінґтонська конференція устійнила взаємне відношення важких воєнних кораблів для Анґлії, Америки, Японії, Франції і Італії, як 5:5:3: 1·75:1.75, — і таким робом теоретично признала паритет воєнних фльот обох останніх держав, але одночасно залишила державам вільну руку у взаємній ліцитації в будівництві легких воєнних кораблів, підводних човнів і т. д. Тимчасом кардинальною вимогою Франції була вищість її фльоти над фльотою італійською, а кардинальною вимогою Італії — зрівнання сили обох фльот. Очевидно, що перевага Франції з попередніх літ була надто велика, щоби Італія могла її назбігнати: до того ніяк не дозволяв ані бюджет Італії, ані взагалі відношення фінансових можливостей цих двох держав.

Однак морська рівалізація Франції й Італії не була єдиною причиною їхнього антагонізму. Грали тут велику роль суто престіжові мотиви (які завжди набирають гостроти у державах з устроєм диктатури, що нерозривно звязана з широкими жестами, амбіціями й деклямаціями про могучість), але основу творили таки причини дуже практичні, як передовсім кольоніяльна експанзія над Середземним Морем, — знову таки не для невловимого престіжу, а для відкриття воріт еміґрації з перелюдненої, бідної і недоїдаючої Італії. Очевидно, що жалі, які залишилися в Італії до Франції з часів мирової конференції, були психольоґічним підложам, яке знаменито годилося для плекання сусідської зависти, що в останніх часах проявлялася так часто — хочаб у войовничих промовах Мусоліня, де постійно звучала погроза нового „розбиття мирових договорів".

Конфлікт франко-італійський щораз виразніше ділив Европу на два табори, де по одному боці зарисовувався блюк Франції, Польщі і Малої Антанти, по другому — Німеччини, Італії, Рад. Союзу і тих малих держав середньої і східньої Европи, на терені яких жваво увихалася італійська дипльоматія. Так бодай — зрештою досить поверховно — щораз частіше ділила Европу світова преса, журливо призадумуючися над наслідками такого поділу. Анґлії приписувано ролю — невтрального глядача. Тимчасом — як це вже стільки разів бувало у всесвітній історії — і цим разом Анґлія вплинула рішаюче на нову міждержавну конфіґурацію, над якою безумовно від довгих літ працює її — усе незмінна — закордонна політика. Затіснення анґльо-французьких звязків поставило перед Анґлією рубом питання про усунення франко-італійських суперечок. Назрів, видно, момент догідний для переведення того, чого ще рік тому перевести не можна було. Міністр Гендерсон і перший льорд адміралїції Александер несподівано (для зовнішнього світу) явилися у Парижі, де устійнено уступки, які Франція готова зробити Італії. Відтіль, з Парижа, оба анґлійські державні діячі поїхали простісінько до Риму, де в три дні потім парафановано умову, — яка безумовно була задалегідь підготована за кулісами.

Текст умови ще не відомий. Відомо лише, що Італія зрезиґнувала з принципу паритетности обох фльот, а Франція обмежила теоретичний тонаж своїх воєнних кораблів, так, щоби мати перевагу над Італією лише в 150.000 тон. Однак товчуться вже по пресі відомости, що порозуміння обіймає багато більше справ, ніж лише воєнну фльоту. А саме: Франція буцім то пішла на концесії у справі африканських кольоній і заперлила Італії велику позичку, зате — чуємо — Анґлія зобовязалася підтримувати французьку тезу у справі сухопутних військ на найближчій конференції роззброєння, що скликана на початок 1932 року. Таким робом анґлійське посередництво не лише погодило Францію й Італію, але й тісно звязало обі ці держави — з Анґлією. Нині не стоїть ніщо на перешкоді новій морській конференції 5-ти морських великодержав світу, яка повинна б тепер мати заповіданий успіх.

Наскільки про цей новий пакт знала німецька дипльоматія — це покищо невідомо. Але не можна сумніватися, що цей новий пакт Анґлії, Франції й Італії зовсім перехрещує комбінації італьо-німецько-радянського блюку. Коляж потребування тієї комбінації може бути річю прикрою для Німеччини, то для Рад. Союзу є воно надзвичайно важким ударом.

Модні Блаватні Товари
для ПАНЬ
Мужеські Сукна, Полотна — Коци,
Стахевич і Абрисовський
1607 у ЛЬВОВІ, Ринок 32. 1—6

На парляментарній арені.

Промова посла Кузика з дня 2. березня 1931 р. виголошена в соймі при обговорюванні окремого вирівнюючого податку для сільських громад.

(Докінчення).

Щоби не бути голословним — подам кілька випадків. Отже перед місяцем без ніякої причини розвязано громадську раду у Свистільниках, рогатинського повіту і в Витвиці, долинського повіту. Зроблено це без ніякого доходження і встановлено громадських комісарів. Проти волі громадської ради визначено в першій половині 1930 р. начальника громади в Липиці Горішній, рогатинського пов. і не вважаючи на внесення рекурсу до воєвідства в Станиславові, досі цієї справи не поладнано. У Товстобабах, підгаєцького пов. самоврядування нема від двох літ, у Гнильчу тогож повіту — від пів року, в Маркові тогож повіту від 1927 р. не поладнано справи з громадським самоврядуванням. Причини розвязування громадських рад є ріжні, а то часто навіть дуже наївні. По думці закону з 1866 р. громадській раді прислутує право встановлювання громадської служби. Оборона того управнення громадською радою вистарчає, щоби її позбавити управнень взагалі і встановити комісара, який рядив би після власної волі. Часто на розвязання громадської ради має вплив і те, що влада хотіла би, щоби в українському селі начальником громади був громадянин польської народности і в тій ціли вишукується у чисто українських громадах на комісара мешканця польської народности без огляду на те, чи він має дані до виконування такого уряду чи ні. Такому наказному комісареві громади поручається вставлювання до громадського бюджету ріжних видатків, які громаду не обходять і до яких вона по думці закону не обовязана. Комісарі та іменовані прибічні ради стараються здобути собі ласку старости, або повітового виділу і обтяжують у тій ціли громадські бюджети ріжними видатками, а на вирівнання розходів будуть тепер ухвалювати самостійний вирівнюючий податок, не дивлячися на те, чи населення села може ті податки знести чи ні, чи вони є потрібні чи непотрібні.

На остнові арт. 2. проєктованого закону, сума вирівнюючого податку не може перевищати дефіцитy, виказаного у громадськім бюджеті. Дотеперішня практика в сільських громадах на українських землях виказала, що громадські ради старалися господарювати без дефіциту, старалися господарювати таким чином, щоби видатки і доходи вирівнювати. Одначе введення до громад громадських комісарів, нищення самоврядування, а рівночасно давання права до встановлювання самостійного вирівнюючого податку спаде великим тягарем на сільське населення. Введення вирівнюючого податку буде інструментом господарки, яка не буде рахуватись з платничою силою населення і з засади раціональної громадської господарки; на населення спадуть нові тягарі, з кріза на селі ще більше поглибиться. Встановлення замість громадських рад комісарів з прибічними радами, як це має місце в теперішню пору на українських землях і надання їм права ухвалювання самостійного вирівнюючого податку допровадить з одної сторони до цілковитого занепаду доброї господарки у сільській громаді вже й так непомірно обтяженої наслідком великих тягарів і господарчої кріза, а з другої сторони буде політичним інструментом на творення добрих посад для назначених комісарів і громадських секретарів.

Закон встановляє найвищу квоту, яку можна у формі вирівнюючого податку ухвалити, а яка у Східній Галичині рівняється сумі золотих рівній скількости гектарів, помноженій через

0,5. На перший погляд здавалось би, що та квота не обтяжить так дуже мешканців села. Одначе коли зважимо, що нинішні тягарі не тільки в формі безпосередніх податків, але також у формі посередніх податків, як також коштів за податкову проволоку, а далі кошти екзекуційних належитостей обтяжують аж надто населення села, то треба признати, що і цей новий податок буде тягарем, який населення дуже прикро відчує. Екзекуційні належитости, які побирається на селі від державних податків, податків самоврядування й убезпеченевих складок сталися джерелом доходів цілої гурми екзекуторів при повітових виділах. Кожний повіт удержує по кілька екзекуторів. Закон постановляє, що екзекуційні належитости виносять 5 проц. від стягненої квоти, але не менше як 1 зол. Екзекутори стягають по 1 зол. від кожної позиції податку, а коли дрібний господар має кілька або кільканацять таких позицій, що виносять дуже часто кільканацять сотиків, то ясно, що екзекуційні належитости бувають нераз кілька разів вищі від стягненої податкової квоти. Селянин, не маючи грошей, платить у такому випадку екзекуційну належитість, а податок лишається нестягнений далі і жде на нового екзекутора.

Упадок цін на рільничі продукти при майже сталих непропорціонально високих цінах на промислові продукти, як також при рівночаснім ще більшім обтяженні податками відчує сільське населення дуже болюче і думаю, що не буде благословити за це правительства і того правительственного блоку, який у таких тяжких для рільництва часах не приходить з проектами на зменшення податкових тягарів, а тільки з новими обтяженнями. Одначе все має свої границі. Від сільського і міського населення можна стягати данини тільки до тої міри, до якої сягає їх платнича здібність. Вже в нинішніх часах бувають випадки, що сільське населення, яке давніше було найпунктуальнішим податковим платником, відноситься тепер пасивно до всіляких платничих наказів скарбових урядів, до всяких секвестрацій, а навіть ліцитацій рухомого майна, що їх доконують екзекутори за незаплачений податок. При ліцитаціях на живий інвентар на селі за залеглі податки, або за належитости проволоки, нема купуючих, бо з одної сторони нема на селі зовсім готівки, а з другої сторони купуючий не хоче збільшувати жалю властителеві інвентаря, який продається, бо вважає, що нині нещастя діткнуло тамтого, а завтра діткне може його самого. Надходить у рільничім господарстві час, котрого символом є той дідич, що наслідком непоплатности господарства з причини податків замкнув своє господарство, а на дверах вивісив картку з написом: „Господарюй Пане Боже, бо Ліпінський вже не може". Рільне господарство в нинішніх тяжких часах іде до подібних наслідків і то величезними кроками. А ухвалювання в таких тяжких обставинах для сільського платника нового податкового закону, хочби навіть при найменших тягарах, діткне сільське населення не лише матеріяльно, але й морально і розбудить лише те почуття, що в нинішнім соймі працюється лише на те, щоби сільське господарство обтяжити, а не приносити йому поміч — а остаточно з фіскального становища такий закон буде найправдоподібніше лише безцільним перетягненням податкової струни.

З наведених причин будемо голосувати проти нового проекту закону про вирівнюючий податок.

При слабім травленню, малокровності, худощавости, блідниці, недугах жедез, шкірних висипках і чиряках, природна гірка вода „Franciszka Józefa" має діючий вплив на важний осередок організму кишки.

Мін. Червінський заборонив продавати в школах поштівки.

Останне число урядового Денника Міністерства Освіти містить такий розпорядок міністра Червінського: „Впродовж шкільного року у всіх школах відбуваються надто часто збірки на ріжні цілі. Нераз ріжні товариства звертаються до шкіл, щоби вони просто посередничили в здобуванні грошей від дітей і їхніх родичів. Це получене зі стратою часу вчителів і шкільної молоді, а численність тих збірок викликає тільки знеохочення до того роду підприємств.

Супротн того уневажнюю обіжник з 18. червня 1929 р. і забороняю уладжувати серед шкільної молоді якінебудь збірки, продажу поштових значків, видівок і т. д. на ріжні цілі, що з життям школи не мають нічого спільного. В тих випадках, колиб зайшла потреба, буду сам рішати, видаючи відповідний розпорядок для шкіл.

Винятком буде тільки збирання складок, вплачуваних шкільною молодю на цілі шкільних інституцій, які молодь сама закладає і ними кермує, та які мають виховне значіння".

У звязку з тим розпорядком „Напшуд" пише: „З цього обіжника виходить, що не можна шкільної молоді примушувати купувати поштові листівки з бажаннями на іменини — на Мадейру і що взагалі продажа таких листівок у школах недопустима".

Під увагу потерпівшим при т. зв. „пацифікації".

Внесок послів Українського Клюбу в справі покриття з державного скарбу коштів лікування осіб ушкоджених невинно на здоровлю органами державної влади при переводженні т. зв. „пацифікації".

Український Клюб у своїх внесках до сойму й сенату в справі т. зв. пацифікації, переведеної в осені м. р. у воєвідствах львівськім, станиславівськім і тернопільськім, вказував на дуже численні, досі ніким незаперечені випадки тяжкого ушкодження тіла, заподіяні представниками державної поліції, або військовими відділами на цілком невинних мешканцях тих околиць.

В нечисленних випадках пошкодовані найшли опіку в комунальних і приватних лічницях. Кошти того лічення, майже завжди дуже значні, в ніякому разі не повинні обтяжувати невинно пошкодованих. Вони часто перевищають навіть платничу спроможність леченого, або привелиб до руїни варстату його праці. Наприклад 19. вересня 1930. при пацифікації в Гаях коло Львова побили важко малолітнього хлопця Дам'яна Пруса, який наслідком того перебував продовж 2-х місяців у загальнім шпиталі у Львові. Його не вилічили, але по тім часі випустили додому. Надісланий рахунок коштів лікування виносить 341 золотих і 60 сотиків. Ця сума мусить бути заплачена під загрозою екзекуції до 14 днів. Таких випадків є очевидно більше. Наприклад в самій сокальській лічниці перебувало на лікуванні наслідком пацифікації біля 15 ранених селян.

Обстоюючи далі вимоги винагороди з державних фінансів усіх незавинених шкід, спричинених органами влади при переведенні т. зв. пацифікації, зголошуємо отсим, з огляду на пильну справу покриття коштів лікування в лічницях, такий внесок:

Високий Сойм зволить ухвалити:

„Сойм закликає уряд, щоби в найкоротшім часі зарядив покриття з державного скарбу коштів лікування в лічницях усіх осіб, що невинно потерпіли на здоровлю при переведенні органами державної влади пацифікації у воєвідствах львівськім, станиславівськім і тернопільськім в осені 1930 р."

Варшава, 2. березня 1931 р.

Внескодавці.

Цей внесок передав сойм комісії для суспільної опіки.

Пошкодовані (всі ті, що можуть виказатися витратами на лічення — навіть не в шпиталях) повинні подати негайно свої претенсії до відома Українському Клюбові (**Warszawa, Sejm, Klub Ukraiński**), який предложить їх, де слід.

КУЛЬТУРНЕ ДІЛО, ГІДНЕ ПІДДЕРЖКИ.

Новий зшиток „Української Загальної Енцикльопедії".

Є це зшиток 9-ий від слова „Девіза" до слова „Друг". Як і попередні, випуск цей робить приємне враження своїм зовнішнім виглядом, виразним гарним друком і великою скількістю добірних ілюстрацій.

Із українських „гасел" находимо тут замітніші такі: Демуцький, Демченки, Демянчуки, Директорія, Дідицький, Дмитро Ростовський, Дністер, Дністрянський, Добриловський, Добровольський, Довбуш, Довженко, донецький кряж, Довцов, Дорошенки, (10 прізвищ), Дорошкевич і Драгоманів.

З більших заміток слід згадати: девон, дезинфекція, декабристи, декадентизм, Декарт, деклямація, декорація, декстрина, делірієм, дельфіни, демократія, депресія, деревляни, дереворит, дестиляція, десятина, детектор, джерело, диморфізм, динаміт, дисоціяція, диспута, дифтерія, Дірер, діямант, добір, Добролюбов Добруджа, Достоєвський, досвід, дотик, дохід, дренаж і дріб.

Із оглядів заслуговують на увагу: держава, дзвони, дзеркало, Добровольча Армія, Дошкільне виховання і драма.

Українська енцикльопедія має справді український характер, себто подає багато матеріялу з нашого минулого й сучасного, а не є звичайною компіляцією, зробленою при помочі чужих енцикльопедій. Для характеристики наводимо із цього зшитка прегарну інформацію про „дзвони", яким взагалі чужі енцикльопедії не присвячують окремої статейки.

„Дзвони, знані вже в старовині (китайці, 2250 до Хр., єгиптяни, жиди, греки, римляни), від VI. в. по Хр. почали вживати для богослужебних цілей спершу на Заході (Італія, Франція, Британія) і християни; від цього часу йдуть звістки про першого людвісаря, ірл. монаха Дагел, але виливати д. почали аж з VIII. в.; в VII—VIII. вв. д. на заході Европи вже дуже поширені й носять лат. назву **campanae** (звідси **campanella** — дзвінниця), там і входить у звичай давати поодиноким д. власні йменa: найчастіше святих, а то й осіб, що д. жертвували. В добі охрещення України, Візантія не знала ще д., замість д. ужівали деревляних або залізних дощок („била" та „клепала"), відповідно зроблених, по яких били молотком (на гр. сході, на Україні, Московщині, переважно по манастирях, збереглися аж до наших днів), серед греків вони поширилися аж у часах Латинського Цісарства. До нас д. прийшли, мабуть, із Німеччини через Новгород (книжна назва „колокол" із нім. **die Glocke**); про них є згадка в літописах (1146 в Новгороді Сіверському, 1172 в Києві; Данило Романович привіз д. до Холма, 1255 Володимир Василькович — до Любомля), але, здається, в домонґольській добі вони загального розповсюдження не мали, вживалися лише при церквах катедральних та князівських. Перші д. були невеликі розміром і відрізнялися від теперішніх своєю формою. Найстарші дзвони на укр. землях є у Львові: дзвін у соборі св. Юра, вилитий 1341 „при кн. Димитрії" (Любарті) й дзвін „Кирило" в Успенській (Волоській) церкві, вилитий в XVI. в. і після пожежі в XVIII в. перелитий. За найбільші д. у нас уважали: д. київської Печерської Лаври — 4 тисячі пудів (зроблені 1898) та в Почаївській Лаврі — 698 пуд. 30 фун. Як в Европі, і на Україні д. давали власні ймення (в київ Печ. Лаврі — „Балика"; в Софійському Соборі — „Мазепа", „Рафаїл" — все назви від жертводавців; в Полтаві, в Успенській церкві, — „Кизікермень" зроблений полковником Герциком з гармат, що 1695 наші козаки здобули в тур. кріпості Кизікермень, тепер Берислав над Дніпром). Д. роблять із міді, до якої додають ін. металі, між ін. і срібло. Приємність голосу залежить від того, наскільки вдало зроблена мішанина цих металів. Наші майстри, особливо XVII—XVIII. вв., надавали д. багато прикрас, оздоблюючи їх різними малюнками, написами, віршами та ін., що робить д. визначними памятками мистецва (людвісарства). Мистецтвом було і вміння дзвонити у д.; для цього була наука утворення гармонійного д.; звич. підбирали для кожної дзвінниці девять д. неоднакових розмірів. І в залежності від свого призначення кожний д. має свою назву: „скликун", „благовіст", „полієлей", „суботник" ;;постовий" і т. д.".

Вважаємо своїм чисто громадянським обовязком звернути увагу нашої інтеліґенції що вона повинна би піддержати цей похвальний почин, зроблений засобами приватних людей, а без піддержки якого таке коштовне видавництво не зможе нормально продовжувати своєї праці. Нам відомо, що чимало громадян, які спочатку зголосилися на передплатників, не присилають постійно своєї передплати, дарма, що „Укр. Заг. Енцикльопедія" виходить постійно та точно місячними зшитками.

Ще сумніше явище мусимо ствердити в таких випадках, коли поважні громадяни прилюдно із чисто особистих мотивів накидаються на видавництво Укр. Енцикльопедії, повторяючи нічим неоправдані демаґогічні аргументи, що „Укр. Енцикльопедія" поміщує прізвища ворожих національному рухові людей. Факт, що в Енцикльопедії находимо такі імена як „Дзвржинський" або „Денікін" зовсім природний і самозрозумілий; кожна енцикльопедія повинна реєструвати всякі імена, не поминаючи інколи навіть славних злочинців; це обовязок її інформаційної служби. Кожний безсторонній читач „Укр. Заг. Енцикльопедії" може ствердити, що всі інформації, подані там поруч прізвищ, утримані в суворо об'єктивній формі, яка не повинна давати приводу до закидів, що в ній кермуються якимись особистими або партійними симпатіями.

Розвязання турецького парляменту.

Турецьке Нац. Зібрання ухвалило розвязати парлямент. Нові вибори відбудуться небаром. Посольські діети обнизили з 500 до 300 турецьких фунтів. Наслідком виборів до парляменту мусять вибрати і президента республики.

Українка у Франції.

Генерал Мордак, бувший начальник особистої канцелярії Клемансо підчас війни, видав І-ий том свого денника п. з. „Міністерство Клемансо. Денник свідка". Там находимо цікаву характеристику того страшного враження, яке зробив на Франції Берестейський Мир підписаний Центральною Радою.

Відомий російський архітект і знавець мистецтва Лукомський видав чудово прикрашений том „Святе місто Росії: Київ, мати російських міст" (вид. Данґен, 144 сторінок тексту і 80 розкішних малюнків, акварелі автора й фотографії). Передмову до праці написав славний французький византольог Шарль Діль. Не хочемо довше зупинятися над заголовком книжки, яка характеризує автора, що психічно досі живе в XIX віці і вважає Київ — російським містом.

Відомий франц. славіст Ганрі Монґо, перекладчик Гоголя та Турґенева, написав документальну статтю „Гоголь і Меріме" в „Журналі порівнальної літератури" р. 1930, Т. X—XII, ст. 697—731.

Командант Д' Ечеґоен, якого книжка про Польщу викликала кілька літ тому сензацію, друкує у відомім двохтижневику „Ле Коррес-вондан" спомини „Агонія Врангеля". Автор мав офіціяльну місію при Врангелі і в його статтях є чимало матеріялу для освітлення наших подій тої доби.

Відомий критик, економіст і історик Люсієн Роміє опублікував у „Ревю де Де Монд" ч. з 1-го січня п. р. свої враження побуту на Бесарабщині. В статті є такі теплі рядки про Україну:

„Бідна Україна! Я думаю про французів, професорів і урядовців, що колись жили у Київі. Коли ви запитаєте когось з них, вони завжди дадуть вам відповідь: „Я залишив моє серце на Україні"... Україна, країна прихильчости, солодкого життя й глибокого чару, Україна, земля, яку ніхто не може покинути щоби її не жаліти!" Л. І

Скарга 6. віцемаршалів сойму.

Посли: Володимир Загайкевич, Ян Домбський, Жигмонт Жулавський, Міхал Рут і Северин Четвертинський, які в мин. соймі були віцемаршалами, звернулись 19. лютого п. р. зі спільним письмом до міністерства фінансів зі скаргою на невиплачення їм платень за час між двома каденціями сойму (від вересня до листопада включно). У цій заяві вони покликуються на приписи конституції і 6. соймового регуляміну та на відповідний прецеденс з періоду поміж першим а другим соймом.

Слід зазначити, що про стримання віцемаршалам належної їм платні казав м. ін. марш. Пілсудський в одному інтерві.

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗМОВА УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ?

З Риги повідомляють: Прийшли тут подробиці про викриття змови українських націоналістів і арештування около 100 українців із Сх. Галичини із Гр. Коссаком. Осередком організації був Харків. Майже в усіх більших українських містах змовники були зорганізовані. Слідство нібито виявило, що змовникам удалося продістати до всеукраїнського ДПУ, тому й арештували в Харкові 5 урядовців ДПУ української національности. В Полтаві арештували останніми днями 200 українців з кол інтеліґенції та студентів, а саме під закидом ведення націоналістичної пропаганди задля відірвання України від СРСР. У звязку з викриттям змови велике враження зробило, що пропала десь секретарка Німська та голова Ради Народніх комісарів Рад. України Чубар. Рівночасно арештували 16 старшин української військової округи.

Останніми часами кружляли теж чутки, що голова ради нар. комісарів Чубар має уступити зі свого становища, бо його підозрівають у приналежності до опозиції.

СОЙМ.

Найближче пленарне засідання сойму відбудеться в понеділок 9. березня.

ПРОТЕСТ НІМ. СЕН. КЛЮБУ.

Дня 6. березня на засіданні сенату при обговоренні бюджету мін-ства приклдних робіт сен. Пант (Нім. Кл.) запротестував проти того, що на вчор. засід. сен. Еберт (ББ) закинув йому що його промова призначена для Берліна. На знак протесту німецькі сенатори не будуть брати участи в бюджетовій дискусії.

ВІДІБРАЛИ ДЕБІТ.

Польське мін-ство внутрішніх справ відібрало дебіт американському українському часописові „Нове Життя" на основі уст. 129. § 55. к. з.

СИНЕВІДСЬКО Й КОРЧИН ПІД ВОДОЮ.

На ріці Стрий у Синевідську Вижнім утворилася ледяна застава на просторі 4 км., тому вода залила Корчин Рустикальний і кількасот моргів поля. Дельожували 20 хат, а дальших 100 евакуюють. Побоюються, що ріка утворить собі інше річище через Корчин Руст. і Синевідсько Вижне. Загрожених є ок. 300 господарств. Дня 6. березня зужили всі вибухові матеріяли для усування леду на ріках Стрий і Опір. У Синевідську вода заподіяла великі шкоди. Дуже потерпіли деревні фірми. Жертв у людях нема. Дня 6. березня вполудне прийшов один баталіон 53. п. п. із понтонами та човнами, щоби взяти участь у рят. акції.

Дня 5. березня повстала на Дністрі біля Устя Зеленого, в бучацькому повіті, ледяна перешкода, тому вода піднеслася на 2.05. Дня 6. березня вода опала на 45 цм. На Дністрі біля Заліщик небезпека настільки зменшилася, що наслідком морозу вода знову замерзла, тому на тім відтінку покищо нема небезпеки повені.

Чисте мило чисте білля

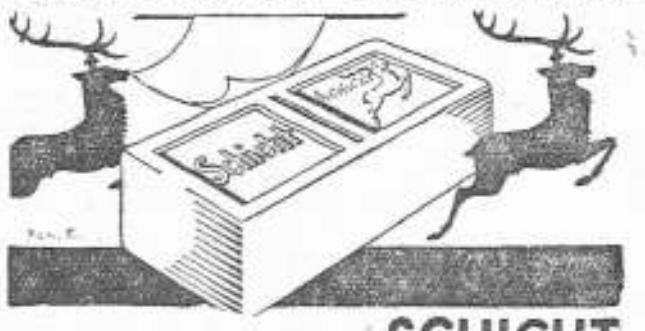

МИЛО ОЛЕНЬ SCHICHT

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

З Кракова повідомляють, що на раковецькім летунськім майдані впав військовий літак. Пільот підпоручник Горецький згинув на місці літак знищений.

ВЛОМ ДО СУДУ В БЖЕСКУ.

Дня 4. березня в ночі вломилися злодії до каси пов. суду в Бжеску, відки вкрали 1238 зол. Опісля вломники дісталися до льокалю Заліцкової Каси, та тут наслідком алярму дзвінків мусіли втікати. За вломниками пустився постерунковий і гром. позіцай. Один із бандитів стріляв до погоні. Постерунковий убив вломника. При вбитому найшли вкрадену готівку, револьвер і причандали до розбивання каси.

СПОРТ

Лещетарські змагання за мистецтво українського студента в бігу на 18 км. відбудуться в понеділок, 9. III., в год. 9.30 рано на Сягарі. Збірка змагунів в год. 8.45 на останньому перестанку „10". — Зголошення приймаються на старті.

ГАКІВКА У ЛЬВОВІ.

У неділю, 8. березня в год. 15. на ставі „Світезі" відбудуться товариські гокейові змагання між УКРАЇНОЮ та ЛЕХІЄЮ.

Мистецтва гаківки в Польщі.

Катовиці. АЗС (Познань)-Чорні 7:0 (0:0, 3:0, 4:0). Катастрофальна програна Чорних, які заломилися в другій і третій терції.

Таким чином і львівська Лехія і Чорні відїхали з Катовиць з нічим. До фіналу заквалїфікувалася зі Львова тільки Погонь, а крім неї АЗС і Легія з Варшави та АЗС з Познаня. Між цими чотирма дружинами прийде до остаточної розгривки.

Вчорашний вислід такий:

АЗС Познань)—ПОГОНЬ 2:1 (0:0, 0:0, 2:1).

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 8. БЕРЕЗНЯ 1931.

Зі студентського гумору.

Видрукована нами в ч. 47. „Діла" фейлетоністична полеміка між двома студентами п. з. „Велика Україна" і „Свята Русь", найшла чимало читачів, що вміли оцінити вибагливий гумор молодих полемістів, а передовсім гостру і поважну в змісті відповідь нашого молодого анонімного земляка.

Шеля цієї відповіли п. Теодор вель Тадей Парвіцький помістив ще один фейлетон на сторінках „Курєр-а Львовск-ого", дня 1. ц. м. І на цей фейлетон прийшла репліка анонімного нашого студента, що досі не хотів відкрити маски. Вона видрукована як летючка п. з. „Відповідь на відповідь" і варт того, щоби її навести таксамо як попередню. Цим разом даємо з неї виїмки в перекладі.

*

Буенос діяс, Кабалєро!

З тупою шпадинкою в долоні і з гикавкою в горлі, підштовхуваний Карменою, виліз ти нарешті, Дон Альфонсо, на арену.

І о, Боженьку!

Рахував ти на покірні телятка, а побачив... старих биків. Щоби бодай таких як у „Курєрі" — паперових! Та де! Найсправжніших руських*) рогатих.

...Звідкіля вони тут узялися?

Втікли зі стайні, до Лемберґа прибігли і чудо над Полтвою зробили: промовили до Вас, Пане, і до бою запрохали.

А тепер по короткім герцю друге чудо, ще більше роблять: знюхавши лахмітного тореадора, кивають на нього хвостами і завертають до обору. І не вийдуть звідтіля, бо не варто; хіба може колись, по роках, коли тобі під носом (і деінде) висохне. Тоді дозволимо тобі стати до змагу, а покищо залиши, Великий Бахуре, п. с. ти до ґазети! Злізай із редакційного столика і сідай там, звідки ти втік: на сервеську порцелину при мамині запасці.

Самі ми себе оглядно буґаями назвали, гадаючи, що коли тобі кебети бракує, то чіпишся нашого дотепу. Так і вийшло: хопився ти за нього і баламкаєш, як малпочка на власнім хвості, але на чужій галузі!

...А тепер притоуйся на березову кашу. Ми до тебе з бон-тоном, а ти „фе". Гадали ми, Самурайський Сину,*) що десь там випорпаєш під сьомою своєю шкірою дрібочку чести і признаш, що твоє „привалювання" до жінок на вулиці, це був нетакт. Кожна полька була би тебе скартала, якби ти був спитав її, що про це гадає. А ти — ні; тому ми складаємо всю нашу версайщину до шпихліра і з гольтіпакою по гольтіпацькому робимо розрахунок: З гнізда Джінгіскхама приїхав ти, Зелений Смоку, отже гадаєш, що в Европі кожний китаєць може „цмок-цмок" білу жінку... Помиляєшся, солодкий Бамбусику!

Скажи-ж нам тепер, пощо ти властиво „привалював" до українок, коли, кажеш, що мають замало привабу? Чи втратив ти вже вражливість естетичну, львовлясе!... Признайся щиро, дітище! Не соромись... Опінія вибачлива для мартової загонистости!

Аж тепер від тебе, Пане, довідалися ми, що для упалку жінки (себто для витворення типу гейши) треба... кілька тисяч літ самостійности. Справді? Польща ледви 12 літ існує як держава, а вже під ліхтарнями торговля любовю розквітає не гірше від японської. Щобільше: гейші мейд ін Полянд — це чи не єдиний краєвий продукт, що має ґлєкий-такий збут на чужинним ринку. Отже навіщо кілька тисяч літ?

Бог свідком, що казали ми собі в душі: „золото до золота" і хотіли ми вилити тобі на голову ведро помий. І не рука нам затремтіла, але помиї збунтувалися: були занадто доброї якости, як на такий „капут", як Ваш, Добродію, і ніяково їм було хлюнути. Ще й тоді (о, альте, ґуте цайт!) ми були кращої думки про Вас, Добродію, і в куртуазії не хотіли зловживати анонімністю. Але тепер ти вже впав у нас на ціні... Чи тому, що експорт кві-кві (по китайськи чейже розумієш!) за кордон стримали тепер?

Політичним відгуком тобі не відгукнемо, ларма, що ти кілька разів, ще й брутально вдаряєш навмисне в ту струну; ми знаємо ті наївні провокаторські хитрощі!

Ух, як це негарно, Линвескакуне, що на політичній ланві баламкаєш, знаючи, що в цьому відношенні ми подібні до біблійних волів, що молоти мусять, хоча губу мають завязану... Важко бикам боротися з тореадором, що чванькувато присів у тіни параґрафу та поліційного шелому і звідти до нас червоною плахтою махав...

Здискваліфікувала ти себе, Стирто Зелено! Конюшиний (така вогка, що навіть У. В. О. підпалити її не зможе)! Коли ти — самурай, зроби собі гаракірі, коли ти ковбой, повісся на тім лясо яке ти для руських биків приготовив, а коли ти звичайний „кулі" — йди далі тягнути „рікші" з гейшами на вулицях Йошіварн. Як Еспанія-Еспанією — не було такого тореадора, щоби не зробив місця жінці, а коли трапився такий дикун, то шанобливий бик своїх рогів його посокою валяти собі не стане і боротись з ним не буде...

На прощання дозволяємо тобі поцілувати мінчики ваших хвостів.

Бики-бугаї
(з ветеринарії).

*) Автор свідомо вживає цього терміну.

*) Інформують нас, що п. Парвіцький родом чи виховником із Задового Сходу, з Хабіча.

1595 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 2—20

Львів, пл. Галицька ч. 14.

ліквідує фірму і улаштовує починаючи від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товар п.**

— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого рода — — —

ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Кіно й іменини.

Кіно — приємна річ, коли маєтьси карту вільного вступу. На кожний ліпший фільм можна піти, опускаючи кожну гіршу фільму. (Уживаю обидвох термінів, бо не знаю котрий ліпший!). Добра річ — ця вільна карта, коли вона важна в кіні, а вільна в редакції. Вистане взяти її під одну паху, якусь невісту під другу і як у дим на „Дон Жуана", „Заборонений овоч", „Пригоду одної ночі" чи т. п. „Серце на вулиці".

Придверники — люди переважно знайомі, завіть не треба карти показувати.

Так було до недавна, але так не є від недавна.

Приходжу колисьто до кіна. Завертають мене до каси.

А в касі (делікатно і трохи ніяково):

— Прошу 30 грошів?

— За що? Може якась магістрацька оплата за вільну карту?

— Ні, то за картки.

— За які картки?

— На іменини.

— Ах, пані! Мої іменини щойно за 10 місяців, а до знайомих я не посилаю карток.

— То не до знайомих, то на іменини маршала Пілсудського.

Йшов тоді дуже гарний фільм (фільма) і завтра вже зміняли програму... Купив. Добра програма варта 15 грошів...

Другої днини якось так щасливо зложилося, що я знов мав карту, хоч і до іншого кіна.

Теж гарна була програма і знов треба було купити картку. Як я не сперечався, показував, що вже маю одну — не помагало.

— Таке маємо припорученння — говорив менї кіновий урядник. — Ми на тім не заробляємо! — і заплакав.

Не було ради. Було нас двоє — дві картки.

Нарешті вчора знов менї тицяють картки.

— Панове! Та я не закладаю кіоску.

— Ми також ні — відповідають. — Але казали нам, ми кажемо вам, а ви кажіть далі.

— Кому скажу? Від мене вже ніхто не відкупить.

Урядник розвів руками.

— Не поражу!

— А без картки не можна?

— Прошу йти до дирекції. Може дирекція...

Показалося, що дирекція також не може і я завернув до дому. Алже не буду скуповувати іменинові картки!...

Вже я трохи світа бачив, щось за життя перейшов і досвідчив. Але про те, щоби один чоловік писав до соленізанта кільканацять карток, я не чував і такого не бачив. Думаю, що і в цім випадку зайшло якесь непорозуміннл. Може був наказ тільки на одну картку, а ревний народ пхає тобі і по десять і по більше.

Вичинюють тим три прикрости нараз: Соленізантові — бо роблять проти його інтенцій, собі — бо загалом щось роблять, а накінець власникові карти — бо примушують його начхати на програму.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Телєф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.**

— **Першорядне українське фризіерське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Книжки по зниженых цінах** в місяці березні продають усі українські книгарні. Жадайте натальоґів. 1558 2—5

— **Затвердження присуду.** Найвищий Суд у Варшаві затвердив присуд самбірського суду в процесі проти здогадних членів УВО Івана Деніковського, Павла Семкова та Ілька Ілочку, яких засуджено за саботажову акцію на 4 (Ілочку на 2) роки вязниці. Таким чином присуд самбірського суду з дня 16. грудня 1930 року став правосильний.

— **Повітова Рада в Рудках на українські цілі.** Повітова Рада в Рудках на внесення о. С. Кульчицького вставила до бюджету на 1931 рік: 1) на філію „Сільського Господаря" в Рудках 1.200 зол., 2) на українське мистецтво (для жіночої секції при філії) 100 зол., 3) на „Т-во Прихильників Освіти" у Львові 100 зол., 4) на „Рідну Школу" 100 зол., 5) на захоронку в Угерцях Винявських 100 зол.

— **Місто Львів — на свої театри.** Як відомо, міська рада у Львові визначує на ведення своїх театрів 800.000 зол. річно титулом субвенції. Одначе й ця сума не вистарчає, бо ось тепер місячний недобір театральних підприємств у Львові доходить до 47.000 зол. На засіданні міської ради в дні 6. III. обговорювано м. ін. справу подання директорів міських театрів, які домагалися додаткової субвенції в сумі 15.000 зол. місячно або 180.000 зол. річно. По довшій дискусії ухвалено не давати додаткової субвенції директорам, але признати їм позичку в сумі 180.000 зол., яку вони мають сплачувати від 1. вересня 1931 року у 24-місячних ратах. Крім того признано їм 49.000 зол., які вони видали на закупно перук, на оборотову сцену у вел. театрі і на збудування просценіюм у салі Нар. Дому. У звязку з тим ухвалено зліквідувати малий театр, який приносить місячно 12.000 зол. недобору, що потягне за собою очевидно й редукцію персоналу. Крім того дирекція дістала й ту полекшу, що має обовязок дати річно тільки 60 оперових вистав (зам. дотепершніх 100), а зате збільшить у вел. театрі число вистав драми й комедії.

— **Рубінштайн у Львові.** До Львова приїхав світової слави мистець шахістів А. Рубінштайн. Дня 4. ц. м. в салі Касина й Літературно-Мистецького Кола відбувся турнір цього шахіста з 31 найвизначнішими львівськими шахістами рівночасно. На салі було понад 300 осіб, що обсервували гру на 31 шахівницях. Гра тривала від год. 7.30 веч. майже до год. 3. по півночі і скінчилась доволі високою програною Рубінштайна. Світовий мистець шахістів програв 8 партій, 8 виграв, а 15 зремісував. Цей вислід є доказом, що шахове мистецтво стоїть у Львові дуже високо. Вісім партій виграли такі шахісти: Шевчик, Кавфман, Капустинський, Курцер, Кребс, Соколовський, Фрончик і Кацнер. Програли: Тігерман, Айдельгайт, Рачек, Кашуба, Стадник, Стернак, Бізуб і Малиновський. Ремі здобули: Степан Попель, Слободян, Федюк, Шерф, Фриц, Гольдшляґ, Шмер, Петровський, Марфес, Шерц, Товарницький, Домінік і Поступовський. Таким чином з 4-х членів Т-ва Українських Шахістів, які брали участь у турнірі, не програв ніхто, 1 (Шевчик) свою партію виграв, а 3 (С. Попель, Слободян і Федюк) осягнули почесний ремісовий вислід.

— **Самовбивство наслідком фінансової скрути.** У Львові в готелі „Савой" при вул. Собіського застрілився орендатор фільварку Королівка (пов. Любінь Великий) Юл. Кремер. Він жив у Гошанах, пов. Рудки. Причина самовбивства: фінансова скрута.

— **Крадежі у Львові.** Д-рові Михайлові Бабієві (вул. Сапіги 65) в театрі вкрав злодій портфель із 500 зол. і 50 дол. — Із хати Тереси Чавдерин (вул. 3-го Мая 16) злодій вкрав білля на суму 1500 зол.

— **Шпіон ДПУ перед судом.** Перед львівським трибуналом закінчилась розправа проти А. Годинського, який як агент ДПУ перебував на терені Польщі й виконував обовязки шпіона. Він мав широкі знайомства з польськими старшинами й використовував ці знайомства для шпіонажі. Розправа була тайна і скінчилась так, що Годинського засуджено на 3 і пів років вязниці.

— **В добу безробіття.** Станислав Ольчик, робітник з Лодзі, втративши роботу, попав у нужду і застрілився. — Так само в Лодзі повісився з браку праці і хліба робітник Антін Кознаґовський, лишаючи жінку і діти, які в хвилині його самовбивства були в церкві.

— **Спомини Домбського.** У Варшаві вийде на днях книжка споминів віцемаршала польського сойму Домбського, який підчас війни з більшовиками був віцеміністром закорд. справ і головою польської делеґації на мирових переговорах із совітами. У Споминах Домбський говорить саме про ті часи й публікує багато цікавих документів про ті мирові переговори та листів до маршала Пілсудського. Говориться там чимало і про українців.

— **Максим Горький в ролі пророка.** Максим Горький помістив у „Правді" статтю, в якій доказує, що війна капіталістичних держав з більшовиками є конечна, що ця війна вибухне в найближчих роках та що радянські республики повинні бути до цієї війни готові. На його думку після тієї війни настане „світовий ураган", себто всесвітня революція.

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРҐАНІВ ТА КАШЛЮ ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ

Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями

Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 758 22—53

— **Під Верденом.** На побоєвищі під Верденом лежать і досі, часто тільки присипані землею від вибуху ґранатів, кости французьких і німецьких вояків. Соціялістична преса, настроєна антимілітарно, пише, що під Верденом розсіяні кости 50.000 вояків непохоронені досі. На останнім засіданні французького парляменту говорилось, що під Верденом є 14.000 убитих вояків, яких досі не вдалось найти ні похоронити. Один паризький щоденник писав на днях, що в одній шопі під Верденом згинуло 2.500 вояків і що більшість з їх трупів досі ніхто не похоронив. Французький уряд визначив 50 міліонів франків на остаточне упорядкування побоєвища під Верденом і на те, щоб трупів найти й похоронити.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 6. III. ц. р. в салі Українського Наукового Інституту в Берліні відбувся реферат д-ра Василя Кучабського п. з.: „Українська дипльоматія і східно-европейська політика держав Антанти в 1919 р."

— **Заходом Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок** відбудеться в неділю (8. березня) п. р. в 6. год. вечора в салі „Української Бесіди" (Рутовського 22) **відчит проф. Мих. Посацького** на тему **„Тайни Еспанії"** (враження з подорожі). Вступ за добровільними датками на „Рід. Школу". Просимо численно явитися. — **Старшина Кружка.** 1593

— **Загальні Збори** філії Т-ва охор. дітей і опіки над молодю відбудуться дня 13. березня 1931. (в пятницю) в салі „Української Бесіди", Рутовського 22. в год. 4. попол. — **Виділ.** 1476

— **Печення пляшків — це радість.** Твердять це всі господині; які до печення пляцків уживають порошку до печення **„Backin" Д-ра Oetker-a,** бо з хвилиною, коли починаються приготовання до печення пляцків вони мають певність, що все вдасться знаменито. В той спосіб приправлені пляцки крім великої відживчої сили, визначаються ще й знаменитим смаком. З приводу своєї великої відживчої вартости — **пляцки є незвичайно поважною і незаступленою поживою для дітей.** Томуто не треба забувати, що **пляцки та** тісточка — це незвичайно смачний і високо-вартісний, відживчий засіб. Велика скількість важних відживчих складників для людського орґанізму спричинює те, що печивом можна заощадити на інших харчах. Словом пляцок **Oetker-a** є дешевий і здоровий. Отже кожна господиня повинна засвоїти собі вказівки, що є в новій і побільшеній книжечці рецепт п. н. „Печення пляцків — це радість", яку можна дістати по 50 сот. за примірник. Д. О. 2552

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 6. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·30—6·40 зол.

—o—

З концертової салі.

Вечір пісні Дарії Бандрівської.

Цьогорічний наш концертовий сезон розпочався тоді, коли у інших народів він добігав вже кінця, а й у нас мав значайно уже декілька концертів за собою. Спершу міг дехто такий стан річей оправдувати чи пояснювати важким, пригнітаючим душу положенням у краю, тимбільше, що навіть деякі ювилейні свята з причини невідповідної до того пори відложено на пізніше. Одначе коли незабаром почали відбуватись у нас часті балі та гучні забави, тоді стало якось загадочно й дивно, чому брами нашої концертової салі так довго зачинені, коли льогічно беручи, повинно було бути саме навпаки.

Щойно після вдатного концерту хорів: „Сурма" і „Львівський Боян" на початку минулого місяця, який повторено з не меншим успіхом жінк. неділі для шкільної молоді, і наші соліста зібрали на відвагу. І так наша піяністка В. Божейко дала з великим успіхом власний концерт

у Переминлі, а цього понеділка відбувся вечір пісні співачки Дарії Бандрівської.

Вибір і уклад програми цього вечора засвідчив недвозначно, що відношення співачки до свого мистецтва опирається на глибокі та скристалізовані вже духові цінности, які при такім потішаючім розвитку голосових вальорів співачки тим лекше і свобідніше змогли прийти до слова. Дарія Бандрівська представляє нині вповні заокруглений і під чисто вокальним і під виразовим оглядом тип камерної співачки із видимою перевагою ліризму. Тому то так гарно та природно виходять у її інтерпретації такі пісні, як „Verborgenheit" Вольфа, або обі пісоньки Ферера: „Maria Wiegenlied" і „Mein Schätzelein" ин італійського композитора Санто-Ліквідо: „Le domande" Одначе мушу рівнож признати, що й у пісні Штрауса „Cäcilie" співачка, оперуючи доволі вміло палетою динамічних відтінків, з природною вервою і захопленням передала таку характеристичну для тої пісні експанзивність мельодійної лінії. Таксамо і в пісні Респіґі „Nebbie", яка означає деяке відхилення від типової італійської мельодики, видвигнула співачка дуже добре драматичну закраску динамічного підношення й опадання гамового набігу, який є мотивічним підкладом пісні.

Коли цикль прецікавих, геніяльних у концепції і переведенні пісень Мусоргського не всюди вилився достаточну дозу натуралізму у виконанні, то тут не можна мати якихсь засадничих претенсій до співачки. Психольоґічно вокальна структура мистецької фізіономії нашої співачки з одного боку і той „специфічний льокальний запах тих російських дітей", який — по власним словам Мусоргського — так живо й вірно схоплений у тих піснях—це таки два ріжні світи, хоча й тут співачка мала незвичайно багато переконуючих моментів, особливо в першій та четвертій пісні, в яких акція обмежується до монольоґу дитини. Всеж таки і цілість тих пісень, до яких Мусоргський написав сам тексти, зробила помітне враження.

На закінчення залишила собі співачка українську точку Лисенка: „Розвійтеся" та „Місяцю князю", відтак кілька народніх пісень.

При всіх похвалах, які можна піднести до виконання останньої точки, малося інколи враження, начеб співачка в розмислом здержувала себе у виразі саме на закінченні фраз — особливож у першій Лисенківській пісні. Той, на мій погляд, неоправданий острах, щоби не попасти в конвенціональну переборщеність виразу, потягнув деколи за собою якусь завялість кінця фрази.

Абстрагуючи від тих дрібних замітох, мушу висказати нетаяну радість, що співачка Дарія Бандрівська протягом короткого часу дійшла до такого значного мистецького рівня, на якім уже нині находиться, вибиваючись на незвичайно почесне місце між нашими мистцями-солістами. Та інтимна і шляхотна атмосфера, яка так безпретенсіонально і щиро переносилася із сценки на салю, надовго залишиться гарним і глибоким спомином у доволі численно зібраної добірної авдиторії, яка не щадила проявів свого захоплення концертантці та змусила її до надатків: порываючо відспіваної пісні Степового „Гетьте думи" та настроєвої „Колискової" Вериківського.

При кінці моїх замітох мушу звернутися зі словами правдивого признання і в сторону акомпаніяторки, а радше майже рівнорядної концертантки, п. С. Лісси, яка з незвичайною інтуіцією слідила за інтенціями співачки і зуміла представитись і як акомпаніяторка-піяністка з самостійним уже скристалізованим мистецьким профілем.

В. Барвінський.

Гарна цера — і серед негоди!

Крем Elida Що Години покриває шкіру делікатною верствою, хоронить її від впливів непогоди і заразом є знаменитим підкладом для пудру. Навіть при негоді, надає він цері делікатність і свіжість.

КРЕМ ELIDA

ЩО ГОДИНИ.

З судової салі.

РОЗПРАВА ПРОТИ ПЛАСТУНІВ В КОЛОМИЇ.

Дня 26. лютого 1931 р. відбулася в коломийському суді до ч. IV. Кг. 2120/30 розправа проти 6. пластунів і пластунок Степана Маціборка і тов. у числі 16 осіб за провину з § 285. к. з. (належання до Пласту), на котрій усіх обвинуваченних увільнено. Обвинувачені не явилися особисто до розправи, а заступали їх і боронили місцеві адвокати: д-р Ярослав Шипайло, д-р Олекса Коссак, д-р Іван Турянський і д-р Іван Новодворський.

ЗА ПОДІЇ З ЧАСІВ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ВІЙНИ.

При кінці лютого ц. р. відбулася в Самборі перед лавою присяглих розправа проти Володимира Панькова, б. старшини УГА, за події з часів нашої визвольної боротьби на хирівському фронті. Розправа тревала 5 днів і скінчилася засудом В. Панькова на 15 літ тяжкої тюрми. Боронив д-р В. Кіцула.

—o—

Дописи.

ЖОВКІВЩИНА. **(В справі допису з Бутин).** Прошу не відмовити помістити в „Ділі" в справі допису „Дивна спілка проти „Рідної Школи", ч. 46. „Діла" з 1. III. ц. р., отсього вияснення: 1) що згаданий допис не походить від підписаного; 2) що внесок на 100 зол. до гром. бюджету в Бутинах для „Рід. Школи" поставив радний п. Степан Грабар, а підписаний в часі дискусії, цей внесок піддержував і опрокидував неслушні закиди на адресу „Р. Школи"; 3) що громадська рада більшістю голосів ухвалила на „Р. Ш." 50 зол.; 4) що делегат Повіт. Виділу саме в Бутинах після ухвалення 50 зол. на „Р. Школу" поставив внесок також на 50 зол. для „ТШЛ", який то внесок по дискусії відкинено одноголосно. Тоді щойно делегат Повіт. Виділу заявив, що позиція на „Р. Ш." буде „napewnie skreślona". — **о. Ол. Артимишин, парох і радний в Бутинах.**

—o—

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Петро Грень, друкарський складач, довголітній і діяльний член Т-ва українських ремісників, промисловців і торговців „Зоря", член професіональної організації друкарів „Огнище" та довголітній складач „Діла" помер у Львові дня 5. березня 1931 р. в 53-ім році життя. Похорони відбудуться в суботу, 7. березня, в 4. год. попол. із Заведення СС. Милосердя, вул. Театинська ч. 1. на Личаківський цвинтар. В. Й. П.!

Інж. Атанасій Кучерявий помер 29. I. 1931 р в Празі у німецькій клініці у д-ра Шмідта. Покійний народився 1. V. 1901 р. в селі Віknина на Уманщині. Вчився в українській гімназії ім. Б. Грінченка в Умані. Підчас визвольної війни боровся в повстанчих відділах проти ріжних окупантів. У 1920 р. вступив до Української Армії, з якою був інтернований в Польщі в таборах у Ланцуті, Вадовицях та Каліші. В Каліші закінчив українську гімназію і в 1924 р. перебрався до ЧСР., де вступив до Української Господ. Академії в Подебрадах на хем.-техн. відділ. У 1930 році закінчив школу, але не довго міг тішитися добутим знанням, яке мало збогатити наші визвольні сили. Нелюдське життя по таборах підломило здоровля борця, а соціяльне зло — сухоти — доконали решти. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Субота 7. березня, година 3·30 „Страшний Двір" Монюшки; год. 7·30 вечором „Тоска" опера Пуччінія, виступ М. Гонинського.
Неділя, 8. березня, **„Пташник в Тиролю".**

Театр Рінородностей (в Нар. Домі):
Субота, 7. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".
Неділя, 8. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:
Субота. 7. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".
Неділя, 8. березня, год. 3·30 „Пригоди Ч. А. Пізна"; год. 7·30 веч. „Добра Ворожка" Мольнара.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Співаюче серце" (Ол. Джолсон, Соні Бой, Маріон Чінсон). Додатки.
КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці" (Зб. Савай, Нора Ней).
КОЛЬОСЕЙ: „Загадочний замах" (Еді Подьо).
ЛЕВ: Звукова фільма „Еспанський Дон Жуан".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Карколомні закрути" (Клара Боя, Ріх. Арлен)
ОАЗА: Звукова фільма: „Чар мексиканки".
ПАРІЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько-королівський фельдмаршал" (Вляста Буріян).
ПАН: „Велика парада".
ПАСАЖ: „Із вітром навзаводи" (Гут Гібсон). Американська комедія та звуковий додаток.
ПРОМІНЬ: „В найданах життя". Виступ таночної пари з Варшави.
ФАТАМОРГАНА: „Змова трьох". „Королі пустині".
ХИМЕРА: „Квітка Сходу".
СТИЛЕВЕ: „Живий труп" (Пудовкін, Марія Якобіні). „Грішниця з Монпарнасу" (Анні Ондра).
УТІХА: „Залюблені" (Відьма Банкі). Озеро кохання".

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Тартакія.
7. III. „Запорожець за Дунаєм".
8. III. „Плач Ізраіля".
9. III. „Я хочу мужа".

Сональ.
10. III. „Плач Ізраіля".
11. III. „Танок Венери".

Бела.
12. III. „Запорожець за Дунаєм".
13. III. „Плач Ізраіля".

Угніа.
14. III. „Я хочу мужа".
15. III. „Шумі Маріца".
16. III. „Плач Ізраіля".
17. III. „Царевич".

Любачів.
18. III. „Танок Венери".
19. III. „Плач Ізраіля".
20. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Ленін".** 1565

Програма радіо.

Субота 7. III. 1931.

Варшава (1411,7) 17·00 Богослуження з Вільна. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·30 Музичні продукції. **Льондон** (356,3) 16·30 Концерт валійської орхестри **Берлін** (419) 19.00 Томас Турт відограє свої композиції. **Стокгольм** (435,4) 16·00 Популярна музика. **Прага** (486,2) 19·30 Шкільний концерт в честь Масарика. **Відень** (516.3) 12·00 Капеля Гольцнера. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт солістів. **Харків** (937,5) 15.00 Оперова музика.

Неділя 8. III. 1931.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження з Познання. **Гельсінґфорс** (221,4) 11·00 Музика. **Льондон** (356,3) 22·05 Концерт. **Берлін** (419) 12·00 Концерт. **Прага** (486,2) 9·30 Релігійна музика. **Відень** (516,3) 10·30 Хор хлопців. **Будапешт** (550,5) 11·05 Богослуження. **Харків** (937,5) 15·00 Музика і пісні. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт **Москва** (1481) 15·00 Концерт

Чи Пані пече також

на порошку „Backin“ D-ra Oetkera?

За уживанням цього порошку промовляє те:

1. Що тісто гарно росте, є пухке і легкостравне.
2. Що недосяжне ділання і його успішність дають повну запоруку, що печиво вдасться. „Backin“ не зіпсує ніколи засадничого смаку печива.
3. Що печиво з певністю завсіди знаменито вдасться, а ніколи не викидається на дурно вець і інших додатків до тіста.
4. Зміст коробки обчислений на один великий пляцок.
5. Що „Backin“ є завсіди свіжий, бо його збут величезний.

Перша проба переконає також Паню і наклонить її до постійного вживання „Backin-у“ а тимсамим будете Пані у мілионовій юрбі господинь, які стали вдоволені прочитавши останнє видання моєї книжечки з приписами. Книжечку з приписами видання F. гарно ілюстровану (в ціні 20 сот.) та кухарську книжечку (в ціні 40 сот.) можна дістати в кожнім складі з моїми виробами, а на випадок вичерпання накладу, просто в мене після висилки коштів у почтових марках.

Dr. August Oetker-Oliwa.

ЩЕ НЕ ЗАПІЗНО — Щоби ратувати своє здоровля!

Тисячі недужих віднайшло втрачене здоровля — пючи відомі зі своїх успіхів

ЛІКУВАЛЬНІ ЗІЛЛА, Доктора Станислава БРЕЄРА
(затверджені Міністерством Здоровля).

Ч. 1. Успішні в грудних недугах,
Ч. 2. в ревматичних, артретичних недугах (на переміну матерії),
Ч. 3. в недугах шлунка і кишок,
Ч. 4. в нервових недугах,
Ч. 6. в бядавці,
Ч. 7. в шлункових недугах. Крім згаданих вище міжанок, також у недугах серця, пухлині, — та за великої товщини.

Оригінальні коробки можна дістати в усіх аптиках — і в аптичних складах, або висилає також:

WYTWÓRNIA „POLHERBA“ S-ka z O.O.
KRAKÓW, PODGÓRZE. 1554 2—6 **SKRYTKA 481.**

Жадайте безплатно надіслати вам брошуру: „Як відзискати здоровля“?

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ, світової слави, препезійні, Omega, Zenith, Longines. — модну БІЖУТЕРІЮ, прегарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах Домбровські і Розважевські — Львів, Академічна 2. 1447 6-?

ПОКІЙ умебльований від зараз до винайму. — Генінга 26, партер. 1601 2—2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

ЯК диригент, молодий іспитований, з гарним голосом, що вміє вести хор, глядає посади. Ласкаві зголошення листовно: Бачук Николай, Демнче п. Заболотів. 1611 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

Дувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Сірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Відня до вжитку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і молодих

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і виймає зуби. Скріплює розхитані зуби, штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білі золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. т. Урядовцям і студентам зниженні ціни. 1525 7—10

ПАННА, УКРАЇНКА, лагідної вдачі безумовно здорова, — по можности зі знанням одної чужої хочби невеликої мови — потрібна зараз до 20-місячної дитини-хлопчика в Станіславові у Д-ра Восвідки, вул. Липова 1. — Згодошення замісцеві письменно. 1585 2—2

ЧЕЛЯДНИК кравецький з уміненим курсом крою пошукує заняття. — Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Челядник“. — 1574 3—3

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд

Д. сек. шп. від і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділю від 9—1 Львів, Ясника 1, ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-61. — 1032 Лічення жиляків. 54—?

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ
Д-р О. Чайковська-Ляхова
ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.
орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.
1478 7—?

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення против сухіт у новородків, — дітей 1512 і дозрілих. 8—?

КИТАЙСЬКИЙ ЛІКАР-ГОМЕОПАТ
Михайло Костів

(абсольвент кит. унів. б. лікар кит. офіцерської школи) — лічить усі недуги гомеопатичними і природничими (китайськими) засобами.

Спеціяльність: туберкульоза (сухоти), хороби жіночі, перемін матерії, нервові та полові, — Позаміщеві можуть одержати пораду і ліки почтою. При зголошенні слід докладно описати свої недомагання, вік, стан сімейний, чи хорував раніше і на які хороби, і чи в даний час лікувався і як довго. До письма долучити 2 зол. знач. почт. як звороти коштів листування. Звертатися:

Chiński lekarz-homeopata M. Kostiv
1559 Król. Huta, ul. Wolności 6. II p. 2—5

ЖУРНАЛИ
ВЗОРИ
КРОЇ
МАНЕКІНИ
Р. ЛЯНДАВ

ЛЬВІВ, вул. Чарнецького ч. 3.
1552 2—2

Подяка.

Складаємо отсим найщирішу подяку всім, що віддали останню прислугу нашому найдорожчому Мужеві і Батькові о. Матею Поповичу. Дякуємо передовсім Впр. о. Гуляєві за щиру поміч у часі недуги Покійного та за забезпечення його Найсвятішими Тайнами на дорогу вічности Впр. оо. Деканам Хвалші і Д-рові Пелліхові за провід в похоронах і за щирі слова прощання при виносі тіла і над могилою, Впр. о. Сов. Коритові за проповідь у церкві, Впр. оо. Сов. Рудеві зі Львова, Ковалюкові зі Скнилова, дат. парохові о. Кашубі та всьому Впр. Конеканальному Духовенству за щирі молебни та участь у похоронах. Складаємо подяку Вп Пані Добр. Гуляєвій за ласкаву поміч, Вп Пані Коляторці Бартманській та Вп. учительству за участь у сумному обряді, всім знайомим за слова співчуття. Зокрема дякуємо п. реентові Адамчукові та провізорам Цьмутові й Микитюкові, що ночей не досипляли, все готові до помочі, братствам, хорам, товариствам та всім парохіянам Павлова і Станина, що зложили таку масу вінків, що так громадно відзначували та зі щирим плачем відвели свого улюбленого довголітнього пароха на вічний упокій. За всі ті вияви любови, прихильність й пошани до Покійного складаємо всім щире Спасн-Біг. **Жінка та діти.**

Подяка.

З нагоди щасливого покінчення карного процесу проти мене перед Судом Окружним у Львові, складаю отсим щиру подяку моїм обороицям Вп. Панам Тов. Проф. **Д-рові Волод. Старосольському**, **Д-рові Льву Ганкевичеві** і **Д-рові Олександрові Марітчакові**, адвокатам у Львові, за безкорисне заступство в часі слідства і за світлу оборону в часі головної розправи, а надто Вп. Тов. **Д-рові Костеві Бірецькому**, адвокатові в Городку Яг. за оборону і інтервенції правні в часі слідства та за щиро приятельське і безкорисне ведення агенд моєї канцелярії в часі мого шести-тижневого побуту в слідчій вязниці. Вкінці щиро дякую Вп. Громадянам Керинні і других сіл Городеччини за численну похву на салі розправ, чим виявили свої цінні для мене почування. Городок Яг. дня 5. березня 1931. — **Д-р Степан Біляк.**

Подяка.

Вп. П. Д-рові Іванові Ряжієві лікареві в Бібрці за поставлення діягнози (Nephrotyfus) і вилічення з тяжкої недуги моєї жінки, щире Спасибіг.

Михайло Царик

14 БІЛИХ ДНІВ
першорядн. крайов. фабрик уряджує
Галицький Магазин Новостей
незвичайна знижка цін

Полотняники	0·50 зол.
Серветки	0·70 „
Оксфорди	0·90 „
3 хусточки	1·30 „
Полотна мтр.	1·35 „
Зефіри і хемізети	1·40 „
Дима на підшт.	1·40 „
Попеліна зефір	2·20 „
Дамаст на обрус	4·00 „
Простирала відмір.	4·75 „
Ручники кухов.	1·00 „
Пол. на підшники	4·— „
Обруси і капи	5·00 „
Ручники купел.	1·80 „
Перкаліна зефір	1·90 „
Вспни	2·20 „

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.

Галицький Магазин Новостей
1456 **Галицька 15.** 10—?

Ширіть наш часопис!

● 7
У. А. Р.
УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ
Львів, Валова ч. 23. I. п. Телефон 6-36.
— приймає оголошення до всіх українських і чужих часописів. 1479 7—9

Приєднайте передплату!

ДОКУЧАЄ ТОБІ РЕВМАТИЗМ?
БОЛІ ХРЕБТА, ГОЛОВИ, ЗУБІВ?

SAPOMENTHOL MATULI

ВИЛІКУЄ ТВОЇ ТЕРПІННЯ!!
1—2 кратне натирання вилікує вже біль. Радикальний засіб, відомий на цілому світі.

Поручають лікарі! Поручають лікарі!

Домагатися в аптиках і дрог. Де нема, висилає просто фабрика **Е. МАТУЛІ, Краків, вулиця Гельцлів ч. 17.**
1525 2—4

НЕМІЧ РІШУЧО ЛІКУЄ

знаменитий апарат
„VIRILITY“

який найбільші спеціялісти-лікарі — між ними славний сексуольог
Проф. Д-р Крафт-Ебінг
признали за найідеальніший та найуспішніший. Вживаючи апарату „Virility“ (без шкоди для здоровля) — набираєте охоту до життя, — апатія зовсім щезає.

Брошурку висилаємо за попереднім надісланням 1·— зол. у марках. — Генер. Представ. на Польщу: Висилковий дім „ОКО“, Львів. В 1. почт. скрит. 248. Вистерігайтеся шкідливих наслідувань — Численні признання і подяки в брошурі.
1522 3—?

КІНО ч. 5.

вже в розпродажі, — ціле посвячене фільмі „Тарас Шевченко“. Всіх наших Читачів і Прихильників просимо жадати по всіх кіосках і книгарнях.

Річна передплата 12 зол., піврічна 6 зол., а чвертьрічна 3 зол.

Адреса: КІНО, Львів, вул. Бляхарська ч. 8/I пов.

Всіх, хто інтересується кіново-фільмовим промислом і хоче приложити руку до виробництва власних фільм, просимо вступати в наші ряди! 3—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“, В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 53 (12.709. Львів, вівторок 10. березня 1931. Fenstown optate zawiesono rozaltem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ощадн. 143,322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Півріччо 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Примирення Ґандія.

Львів, 7. березня 1931.

Коротка телеґрама з молодої столиці старих Індій, Нових Дельґі, сповістила світ про заключення умови поміж національним вождом-пророком Індій Ґандіем та віцекоролем Вел. Британії лордом Ірвінґом. Телеґрама коротка, але зміст її такий обсягистий, що пірнуть у ньому тисячі статтей, які в оцих днях являються скрізь по всіх щоденниках світу: про примирення Ґандія, вчорашнього вязня-бунтівника, нинішнього шанованого контрагента, але вчорашнього і нинішнього вождя народу.

Про один нарід важко, щоправда, говорити там, де мається до діла з 325 мільонами людей, які говорять кількадесяти взаємно незрозумілими мовами та визнають кількадесять суперницьких релігій. Колиж всетаки ввійшло вже у звичку казати про Індії, як одинокий край та ґінду-їв, як одноцілу націю, себто оперувати й у відношенні до індійської проблеми европейськими категоріями, то мабуть таки єдина заслуга в цьому Ґандія, напів легендарної постаті, якої імя звязане вже на віки з еманципаційним рухом гіґ великої країни й отого муравлища людей. Цей еманципаційний рух став настільки могутнім, що нівелював віроісповідні та племінні ріжниці народів Індій і справді набирає щораз більше питомені прикмети руху національного. Тому Ґандія уважають вождем національного відродження цілих Індій, забуваючи про якусь одну „партію" сварадживтів та Всеіндійський Національний Конґрес, як політичну еманацію того могутнього руху. Після репресій, які застосовували англійські правителі в Індіях протягом останніх двох літ проти того руху, репресій, які покінчилися вкарештуванням цілої президії Нац. Конґресу з Ґандієм на чолі та розвязанням самого Конґресу, англ. уряд таки признав силу самого руху та заініціював довгі й морочливі переговори, підчас яких Ґанді опинився на волі, апробував тактику індійських провідників та сам завершив їхні заходи свіжо підписаною умовою.

В даному випадку виявилася велика політична мудрість обидвох сторін — Вел. Британії й індійських патріотів, — які знали, що перманентна війна серед обставин, в яких з предмету спору ніяка сторона ані не зрезигнує, ані не зможе другої сторони остаточно й рішаюче знищити, що така війна в таких обставинах не може довести до ніякої цілі. Великий політичний розум і велика політична зрілість проявилася у факті, що престіжові мотиви, такі недоторкані святощі у періоді війни, зійшли на дальший плян в моменті, коли льоґіка фактів казала подумати про — замирення.

Всеіндійський рух, слабкий у довоєнних часах, від 1884 року (дата заснування Всеіндійського Конґресу, як постійної установи) аж до кінця світової війни обмежувався до висловлювання перед англійцями устами конґресу критики правління та власних бажань. Війна, розбудувавши індійський промисл і торговлю, викристалізувала й національні та соціально-економічні вимагання індійських народів, ставлючи провідників перед преважке завдання: узгіднювати ті ріжниці внутрі та втримувати свій авторитет назовні. Ці своєрідні відносини довго англ. уряд використовував надзвичайно зручно, маючи незрівняне поле для ґри „діли і пануй". Але англійська політика має глибокий змисл реалізму. Тому в рік після закінчення війни, в 1919 р. встановлено для Індій новий устрій, який бодай частинно допускав індійців до самоуправи. Колиж Ґанді, невдоволений цією половинною реформою, стоючи на ґрунті інтересів рідних економічних установ (вимога митної охорони для індійського промислу й торговлі), проголосив бойкот англ. товарів, ломання англ. монополів і тактику пасивного спротиву — англ. влада пробувала зломити цей рух силою. Полилася кров, переповнилися вязниці, позачинювались інституції — але справа ні на крок не наблизилась до розвязки. І англ. політичний реалізм знову казав шукати шляхів порозуміння. На переломі 1930-31 рр. скликано до Льондону „конференцію круглого стола", на яку запрошено самих не-членів Всеіндійського Конґресу й представників індійської духовної та династичної аристократії. А проте й вони — як один муж — станули на ґрунті далекойдучих вимог, відкидаючи половинні реформи та жадаючи домініяльного устрою. Льондонська конференція не покінчилась ніяким конкретним вислідом, але знову освідомила англ. уряд, що радикальні реформи необхідні. Тому дозволено членам конференції, після їх повороту до Індій, увійти в звязок з перебуваючим у вязниці Ґандієм та швидко його самого звільнено. Витали його індійські маси, як тріюмфатора. Англійців це не збентежило. Навпаки Ґанді, маючи підготовлений ґрунт, звернувся безпосередньо з новими пропозиціями до віцекороля Індій і після недовгих переговорів заключено порозуміння, на основі якого буде скликана нова конференція „круглого стола" — цим разом уже з участю Ґандія.

Подробиці заключеної умови ще невідомі. Відомі лише такі характеристичні детайлі, як дозвіл індійцям на добування соли з Індійського Океану, себто на ділі скасування монополю соли, який підчас боротьби став „пунктом чести" англ. правління; дозволено індійцям навіть на „мирну" агітацію бойкоту деяких англ. товарів. Зате Ґанді відкликав пасивний спротив. Очевидно, що найбільш суттєві питання адміністративного устрою Індій та ґарантій їх економічного розвитку будуть предметом нової конференції, яка матиме вже за субстрат зафіксовані провізоричні точки умови.

Замирення в Індіях є подією великого значіння. Поруч з успіхом місії Ґендерсона й Александра в Римі, це черговий найновіший великий успіх уряду Макдональда. Він відіб'ється не тільки на скріпленні престіжу В. Британії у широкому світі, але й запевнить англ. урядові більшу свободу рухів, які досі були поважно вязані Індіями.

З маленького джерела випливає Дністер.
З маленьких ощадностей зростає для Вас **великий капітал**, коли свою готівку складатимете в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Італьо-франко-англійська згода.

(Кореспонденція з Риму).

Рим, 3. березня 1931.

У нас, розуміється, найактуальнішим питанням є тепер питання франко-італійського порозуміння у справі морських зброєнь. Льондонська конференція з мин. року, присвячена питанню регулювання морських зброєнь, як відомо, не могла дійти до порозуміння між усіми великими державами і закінчилася підписанням морського трактату тільки між трьома державами, а саме: Зєдиненими Державами Америки, Англією та Японією, тим часом як Італія і Франція відмовилися підписати цей трактат, не находячи бази для взаїмного порозуміння: Франція стала на принципіяльній позиції своїх „абсолютних потреб" мати сильну фльоту для охорони морських шляхів, що єднають її з її кольоніями, а Італія на неменш принципіяльній позиції необхідности дотримання „рівности" морських сил Франції й Італії, заявляючи, що вона погоджується на найнижчий рівень морських зброєнь при умові, щоби цей рівень був однаковий з рівнем найбільшої континентальної держави, себто Франції.

На тому Морська Конференція у Льондоні розбилася, але, як свідчить Бріян, у своєму інтервю з приводу заключеної нарешті згоди, спроби дійти до порозуміння не припинялися впродовж цілого року, — на жаль, без жадних конкретних вислідів.

А тимчасом це франко-італійське суперництво тяжіло кольосально на цілій европейській політиці, витворюючи настрій непевности, викликаючи панічні чутки про близьку війну, про войовничий настрій фашистівського уряду, про італійсько-совітський союз і т. д. Певно, що такий стан річей не міг не відбиватися на загострению економічної европейської кризи, затримуючи з одного боку розмах приватної ініціятиви, що не хоче наражатися на ризико втрати капіталів, а з другого боку, відтягаючи величезні кошти на непродуктивне зброєння всіх европейських держав, непевних завтрішнього дня, і побільшуючи тим і так уже непомірний тягар ріжних державних податків.

Англійський лейбурський уряд, що особливо гостро відчував ненормальність загальної політичної ситуації, яка вимагала від нього величезних витрат на підтримання свого подвійного штандарту морських сил, вирішив посередничити між Італією і Францією і, після кількох без-

---

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 5. marca 1931 r.

Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 42. czasopisma „ Ilo" z daty Lwów dnia 25 lutego 1930 r. do Syg. VI. I. Pr. 101/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 5. marca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za us rawiedliwioną dokonaną dnia 25. lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Diło" Nr. 42 z daty Lwów dnia 25 lutego 1931 r. zawierającego: 1 w artykule pt. „Wnutrisznia czy miżnarodnia problema" w ustępie a) od słów „bo podiji" do „prykroszcziw", b) od słów „i jak można" do „naślidku", 2) w artykule pt. „Polityczne dilo" w ustępie od słów „sprawu" do „broszury", 3) w artykule pt. „Jak ce bulo w Brjuseli" w ustępie od słów „predstawnyky" do „poboriw" 4) w artykule pt. „Chto wynen" w ustępie od słów „na czetwertij" do „krowju" znamiona ad ustęp 1) ab) 2) i 3) zbrodni z § 65a) uk. ad 4) występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) ab) 2) 3) propagować wzgardę i nienawiść do administracji Państwa pod 4) fałszywemi twierdzeniami co do przebiegu zajść w Zaleszczach pobudzić do wzgardy i nienawiści przeciw organom policji państwowej, co odpowiada znamionom zbrodni z § 6 a) uk. i występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 5 marca 1931 r.

Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 44. czasopisma „Diło" z daty Lwów dnia 27. lutego 1931 r. do sygn. VI. I. Pr. 105/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 5 marca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 3. marca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Diło" Nr. 44. z daty Lwów dnia 27. lutego 1931 r. zawierającego: w artykule pt. „Niemećka presa pro ukraińsku problemu" w ustępach a) od słów „Rewalsze" do „Halyczyny", b) od słów „szczo" do „ruchu", 2) w artykule „Nowynky" w ustępie od słów „Ukraińśke" do „naślidky" znamiona ad ustęp 1) a) 2) zbrodni z § 65a uk. ad 1 b) występku z § 302 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za prekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) a) 2) szerzyć wzgardę i nienawiść do administracji Państwa i do integralności Rzeczypospolitej; pod 1) b) pobudzić wrogi nastrój przeciw narodowości polskiej, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 308 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

успішних спроб ріжних англійських експертів, вирушили сам Гендерсон та льорд Александер, морський міністр у подорож до Парижа і Риму.

Як знаємо, подорож ця увінчалася повним успіхом: англійським міністрам удалося віднайти таку формулу, що її після нелегких пертрактацій всеж таки прийняли і французи й італійці. Ми ще не знаємо тої формули. Ми ще не знаємо технічних детайлів того порозуміння. Їх опублікують де-що пізніше. Але для нас ті технічні подробиці зрештою і не мають великого значіння. Для нас має значіння лише політичний бік справи — самий факт порозуміння.

І в цьому відношенні ми мусимо перш за все відмітити блискучу перемогу англійського уряду, що матиме кольосальне значіння для піднесення його престіжу як на внутрішньому полі, так і особливо на полі закордонної політики. Щодо внутрішньої політики, то не треба забувати, що англійський уряд заощадив своїй країні збудування 9 нових воєнних кораблів, себто інакше кажучи: заощадив англійському скарбові щось коло 10 міліонів штерлінгів. Щодо зовнішньої політики, то тут перш за все треба відмітити англо-італійське зближення, що містить у собі зерна далекосяжних подій. У 1925 р. Англія й Італія забезпечили мир на Рейні, тепер вони забезпечують мир на морі і певно, у своїму взаїмному співробітництві, вплинуть чимало на хід будучої загальної конференції в справі роззброєння, щодо якого їх погляди більше менше збігаються, а також — і це може мати деяке значіння і безпосередньо — на хід будучої сесії Ліги Націй, що буде присвячена меншостевим питанням.

Тут цікаво відмітити, що ціла італійська преса, пишучи про осягнення порозуміння в справі морських збройонь, спиняється не так над виясненням значіння франко-італійської згоди, як більше на значінні італьо-англійського зближення, яке вводить італьо-англійські відносини в традиційний стрижень давньої сердечности".

Римський часопис „Іль Ляворо Фашиста" так перераховує ті користи, що випливають з осягненого порозуміння:

1) Визнання, що без Італії ніяке порозуміння великих держав не має фактичної сили; 2) Банкрутство системи шантажу і загроз, якими хотіли примусити Італію до підпису трактату, що, мовляв, Франція підпише сепаратно без Італії. — „Треба було великого гарту думок і витримности Мусоліні та його уряду, щоби протиставитись цьому натискові; 3) Дійсне обмеження збройонь Франції, що дозволяє встановити сприятливий пропорційний рівень у збройонні всіх інших держав; 4) Знищення тенденції витворення **єрархії держав,** що її Фашистівська Італія ніяк не могла прийняти; 5) Утримання принципових позицій з погодженням на конкретних програмах; 6) Осягнення перерви у морських збройонях і 7) Оминення морської конкуренції у Середземному морі; 8) Осягнення величезної економії грошових засобів. Бо не можна мати жадного сумніву, що Італія у своїй постанові витримати фактичну рівність з Францією, намагалась би її переводити корабель за кораблем, тонна за тонною, — „не з порожньої пихи", як пише „Ляворо Фашиста", але з політичної і національної необхідности.

Загальнож европейське значіння цієї великої події укладається в слідуючу фразу з телеграми Гендерсона і Бріяна до Гранді про остаточне прийняття порозуміння: „Ми хочемо зробити все можливе, щоби скористати для світового миру з тої атмосфери взаїмного довіря і дружби, що є наслідком щасливої події, з якою ми Вас щиро витаємо..."

Євг. Онацький.

Засідання Виконавчого Комітету Соціялістичного (II) Інтернаціоналу.

(Кореспонденція з Праги.)

У днях 21—22. лютого в Цюриху (Швайцарія) відбулося засідання Екзекутиви Соціялістичного Інтернаціоналу під головуванням Вандервельде (Бельгія). В нарадах Екзекутиви взяли участь представники европейських та заокеанських країн: Дельом (Аргентина), Ісаакіян (Вірменія), Дебрукер, Русбрук (Бельгія), Андерсен (Данія), Вельс (Німеччина), Льонге, Реноделъ (Франція), Гварджаладзе (Грузія), Кемптен, Гілліс, Броквей (Велика Британія), Албарда, Вібаут (Голяндія), Модільяні, Ненні (Італія), Бауер (Австрія), Ярблюм (Палестина), Альтер (Бунд — Польща), Діямандъ, Недзялковський (ППС — Польща), Абрамович (Росія), Ганссон, Меллер (Швеція), Грімм (Швайцарія), Вінтер (Чехословаччина), Бухінґер (Мадярщина) Попп (представниця інтернаціонального жіночого комітету), Гайниц (від соціялістичного Інтернаціоналу молоді). Від української соціялдемократичної робітничої партії взяв участь у засіданні П. Феденко.

Наради Екзекутиви в Цюриху розглянули цілу низку справ, що відносились до підготовки світового конґресу Соціялістичного Інтернаціоналу у Відні (від 26. до 28 липня 1931 р.). Крім того Екзекутива постановила дати голос у Виконавчому Комітеті деяким партіям, які раніше не мали в цьому комітеті своїх представників. І так будуть мати своїх делеґатів в Екзекутиві соціялістичні партії Естонії, Латвії, Литви й Данцігу.

На деннім порядку конґресу Соціялістичного Інтернаціоналу у Відні стоїть: 1) Боротьба за роззброєння та боротьба проти воєнної небезпеки; 2) Загальне положення соціялістичного руху й боротьба робітничої кляси за демократію; 3) Світова господарська кріза й безробіття; 4) Організаційні справи.

При обговоренні проблеми безробіття ухвалено було постанову про конечність боротьби за пятиденний тиждень праці, бо цим способом незаняті робочі руки могліб дістати працю.

Справи поневолених націй в великій мірі притягають увагу Соціялістичного Інтернаціоналу. І так у засіданні Екзекутиви зазначено в справі Індії, що Соц. Інтернаціонал піддержує прямування народів Індії до автономії і зокрема С. І. домагається, щоби при реформі виборчої системи надати політичні права індійським робітникам і селянам.

Внесено до протоколу засідання протест, виробленний українським делеґатом П. Феденком з приводу т. зв. пацифікації:

„Екзекутива Соц. Інтернаціоналу підносить свій найгостріший протест проти тих страшних фактів, які вчинило польське фашистське правительство над невинною, безборонною українською людністю підчас останньої виборчої кампанії 1930 р. Соціялістичний Інтернаціонал осуджує особливо нечуване нищення польською владою та військом українських кооператив, просвітних установ та союзів. Екзекутива констатує, що український народ, який перебуває в польській державі, був позбавлений права на самоозначення, та що польська влада завсіди порушувала свої міжнародні зобовязання супроти українців, як і супроти інших національних меншостей. Екзекутива звертає увагу робітників усіх країн на загрозливу небезпеку для европейського мира, що виникає з гноблення національних меншостей у Польщі. Екзекутива Соц. Інтернаціоналу звертається до тих членів соціялістичних партій, що беруть участь в роботі Союзу Народів, з проханням ужити всього свого впливу на те, щоби українській людности під Польщею були забезпечені права, які були їй ґарантовані міжнародніми договорами".

Як відомо, у Москві більшовики почали процес проти рос. соціял-демократичної партії, обвинувачуючи цю партію в тому, що вона нібито готує інтервенцію капіталістичних держав проти Радянського Союзу, що ніби рос. соц.-демократи брали участь в організації повстань проти комуністичної диктатури, проводили „шкідницьку роботу" і т. д. З огляду на явно провокаційне завдання цього процесу в Москві, що має, на думку його організаторів, також дискредитувати Соціялістичний Інтернаціонал в очах людности Радянського Союзу обвинуваченням у небувалій

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 10. БЕРЕЗНЯ 1931.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Екзотика японської культури.*)

Далекий світ. — Культурна єрархія. — Буддизм і Ля-о-це. — Японське мистецтво.

З критики на львівські вистави японського театру, поміщеної у ч. 41 читачі „Діла" довідалися деяких цікавих подробиць про країну самураїв. Ті, що відвідали театр особисто, вийшли з його мурів переважно невдоволені. Не вдовольнила їх уся колірова екзотика костюмів і світла, ані гра міміки й жестів. Вони не зрозуміли не тільки мови акторів, але всі естетичні нюанси, включно до танку і співу, лишилися для них нерозгаданою тайною.

Справді японський світ уважати можна за діяметрально відмінний від нашого, европейського, а склались на це ріжні причини.

Передовсім географічне положення. Це-ж найдалі від Европи положена закутина величезного азійського континенту, а не треба забувати, що найближча сусідка Японії зі сходу — Америка тільки від сотні літ стала носієм европейської цивілізації.

Потім: раса, що є результатом стопу, аж пяти ріжних расових елементів.

Далі: довга, цілковита ізоляція Японії. Протягом майже трьох століть (аж до половини XIX. в. до т. н. революції Мейджі) Японія жила тільки власним життям, а весь контакт зі зовнішнім світом відбувався за посередництвом голяндських кораблів, що причалювали раз у рік до одної спеціяльно для них призначеної пристані. Інші европейські нації навіть цього привілею не мали.

Але це, очевидячки, не виясню нам ще всього. Щоби хоч у частині збагнути цю дивну відмінність японського світа від нашого, мусимо передовсім зважити, що належить він до азійського культурного середовища. У нас, в Европі, єрархія культурних впливів представляється приблизно так: Греція, Рим, Франція. Аналоґічний ланцюг в Азії є такий: Індія, Китай, Японія. Ролю християнізму в Европі перебрав в Азії буддизм. Треба було 11-ти століть, щоби знад берегів Ганґа через Китай і Корею зайшов він до Японії.

Ідеали Азії ріжняться основно від европейських. Роля европейської Греції в азійській системі народів належить Індії. Там народилася велика доктрина Будди, релігія самозаперечення, толеранції і милосердя. Буддизм лежить в основі всієї азійської філософії.

Разом з буддизмом перебрав Китай з Індії не тільки статуетки Будди, але і всю змислову фантасмаґорію індійського образотворчого мистецтва і її архітектуру і філософію. Але Китай не був тільки безвольним імітатором Індії. Він видав великого моралісту Конфуція і оригінального філософа Ля-о-це.

Філософічна доктрина Ля-о-це списана його учнями у Тао-те-Кінґ, одній з найоригінальніших філософічних книжок Сходу підносить до висот абстракту вічну плинкість проминаючого часу (тао значить дорога). Наука Ля-о-це мала великий вплив на формацію буддійської секти Зен, що, зовсім не випадково, дійшла до найбільшого розквіту саме в Японії. Її навчання лягло в основу неписаного кодексу чести самураїв, що знову став підставою моралі японської нації.

Хвиля буддизму, що досягла у 6 ст. по Хр. Японію, принесла їй разом з ідеографічним письмом усю вже високо розвинену культуру Китаю. Ідеографічне письмо, може непрактичне, але дає змогу японцям, що не знають ані слова по китайськи, лектуру всієї пребогатої китайської літератури.

Коли Індія переживала декаденцію буддизму, а войовничий ісламізм сіяв ворожнечу поміж мешканцями Декану і доріч Ганґа, коли Китай завоювали монґольські, а потому манджурські варвари, Японії припала почесна роля консерватора азійських ідеалів і всього вікового культурного надбання. Ще сьогодні зразків давньої класичної архітектури Китаю треба шукати в Японії.

Разом з тим японці не виявилися надто оригінальними мислителями ні мистцями. Їх роля була консервувати і досконалити перебране від інших. У часі трьохсотлітньої ізоляції, японське мистецтво дійшло до надзвичайної вибагливости форми. Сюжети як: сніг на квітах або рибальські кораблі, окружені дикими птахами, свідчать про мистецьку рафінованість японських малярів, що їй рівної не найдете певне в Европі.

Сміливий почерк такого Сесшу або елегантність лінії Гарунобу, цього правдивого Фрагонара Японії, дозволяють нам бачити змисловість цих людей, але, хоч і як дивно — ніколи не зустрічаємося в них зі сентиментом. Бо людські почування в Японії, як зрештою всюди в Азії, не можуть бути предметом мистецтва — їх треба „соромитися". Це є основна риса японської культури, що незвичайно глибоко вросла в японську душу.

Цікаво, як японці розуміють родину. Для них, так-же як і для нас, є вона основною коміркою суспільного життя. Але коли в нас, у розумінні простолюддя щонайменше, основою родини є подружжа і кожне нове подружжа визволяє дітей від моральної та правної залежности від родичів, у них ця залежність трівае далі і є підставою суспільного устрою.

(Докінчення буде)

*) Читачам може цікаво буде довідатися, що автор присланої статті чи не єдиний наш земляк, що студіює кілька літ японську мову й культуру. Був він в окремій вищій „Школі орієнтальних мов" у Парижі, а востаннє й жив там постійно в студентському японському домі.

Редакція.

підготовці інтервенції „шкідництва" і т. д., Екзекутива ухвалила звернутися до більшовицького правительства з протестом проти наклепів і проти терору над невинними людьми.

З приводу положення в країнах фашистівської диктатури в Польщі та в Італії — розвинувся була жива дискусія, в якій взяли участь Недзялковський, Діямант, Альтер, Моліяні, Феденко.

Український делеґат зазначив, що в боротьбі за диктатуру сучасне польське правительство не могло здобути більшости в польських областях, а через те терором і шахрайством позбавило українську та білоруську людність змоги виявити свою волю в виборах до сойму.

На засіданні Екзекутиви 22. лютого після реферату секретаря Інтернаціоналу Адлера одноголосно прийнято в члени Соціялістичного Інтернаціоналу українську соціялістично-радикальну партію. Соц.-рад. партія зголосила свої бажання вступити до Інтернаціоналу ще в 1928 році, і нарешті цю справу розв'язано позитивно.

Разом зі світовим конгресом Соціялістичного Інтернаціоналу, що має відбутися літом ц. р. у Відні, буде влаштована олімпіяда соціялістичних спортових організацій. Уже тепер соціял-демократична партія Австрії готується до приняття десятків тисяч гостей, які прибудуть з ріжних країн світу, щоб узяти участь у конґресі та в олімпіяді.

Як довідуємось, українська спортова організація виступить теж в олімпіяді. *О. О.*

Інтернаціональна автомобільна виставка в Берліні.

(Кореспонденція з Берліна.)

В третій декаді лютого ц. р. влаштував німецький союз автомобільної індустрії в Берліні автомобільну виставку. Це досить ризиковне як на нинішні часи діло вдалось і як зачувати, з нього всі задоволені. У виставці взяло участь дуже богато німецьких і чужинних фірм. Виставка йшла під знаком популяризації авта серед простого народу. Переважали малі і дешеві вози і над ними найбільше спинялись глядачі. Розуміється оглядали й авта великі, люксусові, але то лише для самозадоволення. Нині таке авто купити не всякий може. Також і сама індустрія працює тепер горячково над створенням малого авта, щоби в той спосіб піднести свою продукцію та зменшити загальне безробіття. Зже від давна лунає в Німеччині крик за подешевінням авт. Моторизація і технізація життя цього вимагають. Ці голоси публики примусили індустрію відступити від певного стандартового авта і видумати дещо нове. І саме ці новинки притягали на виставці очі публики, звичайно не ляїків, а фахівців, а принайменше тих, що мають поняття про авто. Стандартний тип відійшов до історії, тепер почато змінювати те, що досі вважалось уже сталим, як передача скоростей, включення скоростей, перенесення погону на передні колеса і богато інших на перший погляд незамітних річей як у самій основі авта, так і в каросерії. Далі дуже популярною стала справа применшення дізельтомотору в малому авті, що й саме авто дуже подешевлює, а також і обслуга не обходиться так дорого. Другим завданням виставки є показати світові поступ в автомобільній техніці та дати змогу всякому побачити наглядно цей поступ, переважно німецької техніки, яка поволі знова підноситься того степеня, на якому вона була в передвоєнні часи.

Перша частина виставки обіймає авта особові від найдорожчих американських за 65.000 марок до найдешевших німецьких за 1.600 марок. Наступили в будові цих авт деякі зміни, а це переважно в будові авт з передним погоном та в примінені дізельмотору. Брак страшно скомбінованої передачі руху мотору на задні колеса (кардановий вал) і брак самого діфференціяла на задній осі значно удешевлює авто і дає змогу інакше перевести будову та розміщення самої каросерії. Нова конструкція рефлекторів Сіменса, що в часі їзди автомат. порушуються і освічують цілу дорогу, нові конструктивні деталі в верхньому накритті каросерії, внутрішнє уладження авта, освітлення, нетріскаюче шкло і т. д. це все новинки виставки. Також у будові самого мотору наступили великі зміни. Помітно тенденцію будувати мотори з воздушним холодженням, як це давніше робила вже чеська фірма Татра. Новою є будова рухомих осей, включування скоростей без випущення лучні (фірма Штивер-Штетін), комбінація динамомашини й стартера в одному комплєті і т. д. Розбиратись в новинках, що їх кожна фірма випустила на ринок, тут неможливо. Всі фірми дали щось нового, а передовсім визначається в цьому напрямку фірма ДКВ (що має популярну назву Дойтшер Кіндерваген), бо вона одна дала на виставку авто, що заслугує на увагу ширшого загалу, себто мале й дешеве авто. Всеж таки досі ще індустрія не зуміла створити авта для селянина, де умови їзди зовсім інші, як у місті. Селянство чекає на слово техніки в цьому напрямі.

Другу частину виставки творять авта тягарові й автобуси. Ріжні фірми дають свої вироби. Крупп збудував найбільший тягаровий автомобіль в Німеччині на 14 тон. Введено сюди балонові обручі, що не псують вулиць в час їзди і не трясуть так цілим возом. Замітним є тут примішення дізельмоторів на передній погон, що дається лекше зробити, як у малому авті і обходиться досить дешево.

В нас своєї індустрії нема, тому мусимо бути в курсі чужих новинок і в разі потреби їх використати. Тому, що Німеччина веде перед у цьому, в першу чергу треба туди звернути свої очі. **М. С.**

З міських сензацій Луцька.

Міська комунальна каса і міське самоврядування.

В „Ділі" з дня 17. І. ц. р. у дописі під поданим вище наголовком була змальована картина госпорювання в Луцькій комунальній касі. Коли вибраної спеціяльної комісії до ревізії не допущено, надзірна рада каси виділила з себе власну комісію у складі пп.: Дешерта, Фришберґа й Цукермана і ревізію таки перевела. Комісія ствердила, що більшість закидів, які були наведені у згаданому вище дописі, відповідають дійсности. Виявлено цілу низку надужить. Позички видавано в розмірах, що кілька разів перевищували норми. Всіми справами самочинно кермував технічний директор п. Клімко, який уділяв протеґованим особам позичок у розмірах від 10 до 80 тисяч зол. і т. ін.

Коли прочитано чорновик протоколу ревізії на засіданні надзірної ради, знялася справжня буря. Але факти залишилися фактами. Наслідком цієї ревізії було те, що негайно зголосили — з ріжних мотивів — своє виступлення з надзірної ради слідуючі особи: голова надз. ради бурмістр Оловінський, сенатор з „одинки" Станевич, Мілошевський, Цукерман, Кац і Фришберґ.

Слід підкреслити виступ з ради сен. Станевича, який протеґував і підтримував дир. Клімка. Цей останній залишившися в дирекції без такої опори, як п. Станевич, теж зголосив виступлення з управи. Таким чином здекомплєтувалися і надзірна рада і управа каси. Кажуть, що має бути призначений урядовий комісар каси, а кандидатом на це становище називають Кароля Лєдоховського.

У звязку з непорядками в комунальній касі, як кажуть, приспішено розвязання міської ради Луцька. Формальні мотиви розвязання такі: прилучення до міста передмість і несвоєчасне укладання бюджету, що без подібних наслідків практикувалося вже три роки. Згідно з речинцями, які передбачує закон для розписання виборів і самих виборів, Луцьк мав би покликати нову раду вкінці квітня або на початку травня.

Луцьк нараховує управнених до голосування: жидів 7.900, поляків 4.259 (фактично 2.200),

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 10. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д. ДЕРЖАВНИК. 2)

При будові державности.*)

Націоналісти і гетьманці. — Ріжниці поглядів. — Відгуки громадянської війни. — Карні експедиції: причини і боротьба з ними.

Українські хлібороби, покликавши до життя Гетьманщину, не виділили зпоміж себе досить численних і активних людей, які зуміли би дати новому режімові, створену ними, відповідну реальну основу. Серед них були безперечно патріоти, але вони не були українськими націоналістами. А українські націоналісти, не схотіли ввійти до уряду, стали осторонь і гостро критикували кожний крок, кожний виступ уряду з погляду вузько-національного, що зовсім не покривався з поглядом державним.

В цьому була основана причина взаємного непорозуміння. Гетьман — реферуємо погляди автора книжки — весь час шукав зближення з „українськими колами", з т. зв. „свідомими українцями", себто з невеликими політичними групами, які вважали, що тільки вони одні репрезентують собою „українське громадянство". В їх очах кожний, хто не знав або не вживав літературної української мови, не належав до українських національних партій, не був членом „Просвіти", не був і українцем: українство в понятті цих людей кінчалося поза межами партій ес.-ефів, ес.-ерів, ес.-деків і обмежувалося кількома сотнями або тисячами інтелігентів, згуртованих в цих партіях.

Переважна більшість губерніяльних і повітових старостів це були місцеві землевласники, найчастіше земські діячі, судді, а частина — військові, також місцевого походження; дуже мало було людей, які служили на адміністраційних посадах за старого режіму (таких було всього 3—4). Отже, нарікання, ніби попризначували „царських губернаторів" і „справників" не мають під собою грунту. Та всеж таки чимало з цих призначень видавалося тоді непринятливим для національних українських кругів, але тільки в нечисленних випадках це становище мало свою рацію.

Корінь непорозумінь між новою адміністрацією і національно настроєними українськими колами лежав у ріжниці поглядів на суть і характер української державности. „Свідомі українці" були майже без виїмку ліви поглядів, уважали себе за соціялістів. Багато зпоміж них було звязаних з діяльністю ліви українських партій та інституцій Ц. Ради. З центру, з Київа, йшли гасла ворожого відношення до нового режіму; українські партії приймали відомі нам резолюції, українські часописи містили дуже різкі статті проти гетьманства.

В краю ще не ущухли відгуки недавньої громадянської війни. В особі нової адміністрації прийшли люди, що належали до верстви, яка зазнала підчас революції чимало несправедливостей і кривд. В її очах багато зпоміж української інтеліґенції було людей скомпромітованих „більшовизмом". Тепер ці самі люди виступали часами дуже різко проти уряду Гетьмана. Отже, доводилося таких людей арештувати. Тоді счинявся галас, що „ведеться боротьба з українством", що людей арештують за те, що вони — українці. У такій ситуації виникала плутанина понять і зручно вороги гетьманського уряду використовували всякий акт політичної репресії уряду проти нього.

Становище у краю ускладнилося ще одним явищем — справою т. зв. карних експедицій. Діло в тім, що осінь і зима 1917—18 пройшли на українськім селі під знаком розбурханої агітацією соціяльної боротьби. Боротьбі між дрібними земельними власниками та середніми й великими: гасла, що падали з трибуни Ц. Ради, зі сторінок часописів та з уст агітаторів — додавали ідейне оправдання. „Земля Божа!" „вся земля трудовому народові!" — казали й писали українські соціял-революціонери. „Грабуй награбоване! Все, що має буржуй і куркуль — твоє!" — казали ще простіше більшовики. Було багато вбивств, грабіжів, багато злоби та бажання помсти.

Прогнання більшовиків і прихід німців та австрійців послужили гаслом до аграрної реакції в широкому розумінні слова. Всі покривджені за попередньої доби елєменти перш за все почали дбати за відшкодування за зазнані шкоди, а тому, що фактичної влади на місцях так скоро завести було не можна, то поміщики й заможніші селяни самі заходилися стягати пограбоване майно, формуючи т. зв. карні відділи, до котрих само собою пішли всякі пройдисвіти й авантюрники. Група польських поміщиків на Волині та на Поділлі просто звернулася до австрійської влади, щоб вона окупувала Правобережну Україну, завела там свої порядки й примусила селян виплатити та відробити заподіяні шкоди. Австрійці давали свої відділи для стягання з селян „контрибуції". За прикладом поміщиків Волині та Поділля пішли й деякі поміщики на Лівобережжі та на Степовій Україні, або самі організували добровільні „карні відділи", або зверталися за допомогою до німецької або австрійської команди, щоб ті приборкали селян. Точно беручи, самочинне стягання з селян „контрибуцій" за допомогою самочинно-ж організованих озброєнних відділів почалося фактично за уряду Центральної Ради, а гетьманський уряд мусів властиво ліквідувати цей рух. Все-ж ненависть за „карні експедиції" перейшла на гетьманство. Гетьманський уряд у перші дні був безсилий зупинити їх діяльність: треба було налагодити екзекутивний апарат, організувати державну варту й охоронні сотні.

(Продовження буде.)

*) Початок статті в ч. 50

українців 1.041, росіян (і „малоросів") 522, німців 205, чехів 101 й караїмів 28. Прилучення передмість трохи збільшить число українців-виборців.

Уже деякі кола вживають заходів для створення так званого „господарського" блюку на зразок м. Володимира й ін. Про корисність подібних блюків для українців свідчать результати виборів у тому-же Володимирі. Колиб українці Луцька пішли одною окремою листою, здобулиб два певних мандати. Треба зазначити, що наші українці завжди розбиваються і в попередній раді, на сором, не мали ні одного свого представника.

Місцевий.

—o—

Процес пос. Кохана в Замості.

Звідомлення з апеляційної розправи в окружному суді в Замості 5. ц. м.

В четвер, 5. ц. м. відбулася в окружнім суді у Замості апеляційна розправа посла Володимира Кохана (УНДО), засудженого заочним присудом повітового суду в Грубешові з 31. жовтня 1930 р. до ч. справи К. 3777/29 на кару одноріч-ної вязниці за провину зі статті 154, часть II, російського карного кодексу (зневага органів влади). Трибуналові проводив окр. судія Матковський, а як вотанти засідали в трибуналі окр. судія Хоткевич (референт справи) й окр. судія Козерський; обвинувачував віцепрокурагор Лєгіц, боронили посли: д-р Степан Баран, адвокат з Тернополя і місцевий адвокат Томаш Черніцький, посол з „Хлопск-ого Стронніцтв-а", що довідавшися про справу посла Кохана, сам добровільно за згодою присутнього на розправі обвинуваченого і його оборонця посла д-ра Барача зголосився до оборони.

Підложе справи таке: Як у великій більшости українських громад на Холмщині, так і в селі Павловичі, гміни Долгобичів, грубешівського повіту, польські власти замкнули місцеву дерев-яну православну церкву, збудовану перед 346 роками, що була ще в зовсім доброму стані. Церква була замкнена кілька літ, а місцева православна людність з Павлович (село чисто українське, що лежить на самій границі сокальського повіту) в неділі і в урочисті свята сходилася на майдан під церквою і тут молилася. Врешті власти рішилися церкву розібрати зовсім і староство в Грубешові видало відповідне заряджения війтові та постерункові поліції в Долгобичеві.

Дня 28. липня 1929 р. заїхав до Павлович гмінний війт з Долгобичева, поляк Гіполіт Стащук, в асисті коменданта постерунку поліції в Долгобичеві та гмінного писаря Шпирки і сказали місцевому солтисові Андрієві Пирогові, що хочуть оглянути церкву. До внутра церкви не пішли і нічого не оглядали, а тільки під церквою відбули нараду в трійку і сказали солтисові Пирогові, що на другий день, тобто 29. липня 1929, приїде з Грубешова староста і видасть на місці відповідні заряджения щодо церкви.

Другого дня (29. липня) громадяни Павлович, не прочуваючи нїякого лиха, розійшлися в поле на жнива. В селі лишились лишень старики і діти. Солтис Пиріг ждав на старосту, але замість нього заїхали в село три фіри. На першій фірі пятьох постерункових, війт і писар, а на двох дальших якісь чужі люди (як пізніше показалося, польські кольоністи з сусідніх сіл) з сокирами, пилами, долотами та приладдям до гашення вогню. По приїзді, не поступаючи навіть до місцевого солтиса, пішли всі відразу під церкву. Командант постерунку, війт Стащук і писар Шпирка стали відривати печатки на дверях церкви, а прибувші з ними люди кинулися негайно валити дзвінницю. Заки „начальство" отворило двері до церкви, інші завалили вже стіни дзвінниці. Присутній при цьому місцевий селянин старик Приємський з плачем благав, цілував руки війтові, командантові та постерунковим і прибувшим з ними цивільним, щоби вони перестали руйнування, кажучи: „Не нищіть хоч святих образів, дайте людям змогу прийти з поля, щоби вони порозумілися зі старостою та довідалися, за що їм валять церкву. Підхмелені горівкою кольоністи глузували ще зі старика і нищили церкву дальше. Командант постерунку сам отворив царські ворота, а підхмелені святотатці, ошоломлені дурманом нищення, кинулися на престіл і почали долотами відбивати образ Божої Матері. В міжчасі прийшов під церкву солтис Пиріг, а з піль почали збігатися люди, що підняли — особливо жінки — нечуваний плач і крик. Це ще більше розюшило руйників. Повилазили на копулу і там стали співати сороміцькі пісні, головно під адресою жінок, що голосно плакали. Підрізувавши вкінці копулу з усіх боків, скинули на землю хрест, що падаючи, зарився в землю й погнувся. Відтак зіпхнули цілу копулу, що падаючи на землю, розбилася на дрібні кусні.

По пяти годинах такої ревної „праці" з церкви лишилося саме румовище. На ньому засіли змучені „робітники" до пиру. Горівку привіз зі собою війт з Долгобичева Стащук. По шклянку на горівку посилали до місцевого солтиса Андрія Пирога. Пили на руїнах церкви і кпили з нещасних українських селян і селянок та остаточно попируваши, відїхали при співі сороміцьких пісень.

Тогож дня постерункові привели ще кілька фір з недалекої мазурської кольонії Гуляти і вивезли деякі церковні річи.

Дня 31. липня 1929 р. один постерунковий з 8 робітниками приїхали до Павлович зробити порядок з останками поломаного і порізаного дерева. Та місцеве населення — особливо жінки — заявило, що саме поскладає дерево, зі зруйнованої церкви, але передтим покаже ті руїни чужим людям. Рішуча постава жіноцтва спричинила те, що робітники відїхали з нічим. Рівночасно місцеві селяни вислали делеґації до посла Кохана, що мешкає в Тудорковичах біля Сокаля, до Сокаля і до Секретаріяту УНДО у Львові. Посла Кохана тоді дома не було і він до Павлович приїхав щойно 3. серпня 1929 р., щоби на місці розслідити справу і на основі провірених фактів поробити відповідні кроки.

Небавком по виїзді перших робітників приїхало до Павлович (31. липня 1929) пятьох постерункових з командантом на чолі, війт Стащук і писар Шпирка з Долгобичева разом з робітниками. Перед від'їздом до села заступив їм дорогу один з найповажніших місцевих селян і радний гміни Кость Кліщ, прохаючи їх, щоби не надужівали терпеливости людей, бо може прийти до небажаних подій. Але поліція на це не вважала. Приїхавши в село, кинулася в брутальний спосіб розганяти жінок, котрі від трьох днів постійно перебували біля руїни своєї старинної церкви. Били прикладами і дулами крісів. Побито багато жінок, а навіть дітей. Одначе жіноцтво не уступило і положення ставало щораз грізніше. На просьбу Костя Кліща й інших поліція відїхала з нічим. Перед від'їздом командант постерунку з одним постерунковим підійшов до групи селян, що стояли з боку і постерунковий диктував командантові імена поодиноких присутніх, вибираючи найсвідоміших.

Ціль цього вияснилася дуже скоро. Цієї самої ночі прибула в село поліція та стала переводити арештування. Арештовано тоді Ілію Бузька, що їздив до пос. Кохана і до Сокаля, при чому поліція його побила, Василя Іванюка, Павла Комендантського, Василя Назара і Катерину Балій та відставлено їх до арештів. Цілий слідуючий день списували протоколи, передовсім з жінками, котрих переслухано аж 57. Арештованих передержали якийсь час в арешті, а опісля засудили на невеликі кари.

Як згадано, дня 3. серпня 1929 приїхав до Павлович пос. Кохан і тут біля руїн церкви відбув з селянами нараду, стараючися їх успокоїти в їхньому горю та вказуючи на потребу орґанізації й освіти в національному дусі. Опісля в хаті Костя Кліща списав собі цілу подію та імена свідків. Другого дня пос. Кохан подав телеграфічно цілу подію до відома міністра внутр. справ Складковського і здав звіт президії Українського Соймового Клюбу, в імени котрого інтервенювали опісля у віцеміністра віросповідань і освіти д-ра Червінського посли Хрущкий і Целевич.

Очевидно, про побут пос. Кохана в Павловичах довідалася поліція від свого конфідента, умово недужого Олександра Біліка (тепер він у заведенні для божевільних). На основі оповідань цього останнього зробила вона донесення до прокуратури при окружному суді в Замості проти пос. Кохана. На основі знову поліційних доходжень прокуратура виготовила проти пос. Кохана акт обвинувачення за те, що дня 3. серпня 1929 в селі Павловичі, гміни Долгобичів, грубешівського повіту в часі віча біля розібраної церкви, промовляючи до зібраних, виявив непошанування до влади через зневаження інституції: повітового старости, державної поліції і гмінного уряду, називаючи їх бандитами, а їхне урядування бандитським, чим допустився провини зі статті 154 часть II. карного кодексу, загроженої карою вязниці від одного року до літ трьох. Справу мав судити повітовий суд у Грубешові.

Акт обвинувачення виготовлено 16. вересня 1930, а дня 14. жовтня 1930 арештовано у Львові пос. Кохана під заміток злочину державної зради з § 58 і § 59 і злочину заворушення публичного спокою з § 65 австр. кар. зак., від котрих то злочинів присудом трибуналу суду присяглих у Львові з 20. лютого 1931 його звільнено і тогож дня випущено на волю.

Дня 31. жовтня 1930 р. відбулася в Грубешові карна розправа проти пос. Кохана в його заочности, бо візвання на розправу доручено йому в Бригідках у Львові щойно 29. жовтня 1930 і він, як вязень, не мав часу і спромоги порозумітися зі своїм оборонцем д-ром Львом Ганкевичем, а навіть вязниці не достання його на розправу.

На розправі переслухано тільки свідків прокуратури: команданта постерунку Франціщка Ґурського, постерункового Яна Жеповського і солтиса Андрія Пирога. До судового протоколу зізнав Ґурський, що йому доніс пост. Жеповський що останній чув від Олександра Біліка, тепер умово недужого, а тоді ще здорового, що обвинуваченій був пос. Кохан на вічу в Павловичах дня 3. серпня 1929 сказав, що поліція, війт гмінний і секретар ґмінний розвалили церкву як бандити, а таксамо говорив про сторону як про бандита і що в кілька днів пізніше людність, підбурена промовою обвинуваченого, обкидала поліцію камінням. Пост. Ян Жеповський зізнав знова, що патролюючи 3. серпня 1929 в Павловичах, довідався від конфідента, котрого імени не подав, а який вертав з віча, що обвинуваченій сказав тоді, що правительство, поліція, староста і ґмінний уряд є бандитами, а це потвердив йому також Олександер Білік. Вкінці свідок солтис Андрій Пиріг зізнав на розправі, що обвинуваченій не говорив нічого злого про уряд, а чув тільки, що він говорив, що поліція розібрала церкву в бандитський спосіб.

Це дослівні зізнання коронних свідків і на їх основі суддя Ст. Странцман видав присуд, який, як історичний документ, подаємо в оригіналі:

Akta 1929 r. Nr. K 3777. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Dnia 31. miesiąca października 1930 r. Sąd powiatowy w Hrubieszowie. Sędzia St. Strancman, rozpoznawszy sprawę Włodzimierza Kochana, oskarzonego z art. 134 część II K K i zważywszy, że zeznaniami zaprzysiężonych świadków Górskiego, Rzepowskiego i Piroga ustalonem zostało, iż oskarzony w dniu 3. sierpnia 1929 r. we wsi Pawłowice gm. Dołhobyczów podczas wiecu, odbywającego się koło rozbieranej cerkwi, w przemówieniu swem nazwał starostę powiatowego i policję państwową oraz miejscowe władze gminne bandytami oraz postępek ich bandycki, bowiem rozebrali cerkiew w Pawłowicach. Przez wypowiedzenie tych słów oskarzony znieważył instytucje rządowe i społeczne, czem okazał nieposzanowanie władzy, przewidziane w art. 154 cz. II K. K. Że oskarzony starał się wywołać w nieuświadomionych masach nastrój wrogi dla Państwa Polskiego, wykorzystując w tym celu uczucia religijne ludności, która, jak to zeznał św. Górski, podburzona przez oskarzonego, w kilka dni po jego przemówieniu stawiła masowy opór policji, przeprowadzającej rozbiórkę cerkwi zgodnie z poleceniem swej władzy, że wskutek wywołania tego rodzaju wrogich nastrojów i tendencji szkodliwych dla Państwa Polskiego oskarzony winien ponieść najsurowszą karę przewidzianą w art. 154 cz. II K. K., wobec czego na zasadzie art. 10, 358 K. P. K. art. 154 cz. II Kod. Kar. postanawia zaocznie: Włodzimierza Kochana uznać winnym nieposzanowania władzy przez znieważenie instytucji rządowych: starosty powiatowego i policji państwowej, oraz Urzędu Gminnego gminy Dołhobyczowa w wygłoszonej mowie w Pawłowicach i skazać na zamknięcie w więzieniu na przeciąg jednego roku, uiszczenie czterdziestu zł. opłat sądowych, oraz poniesienie kosztów postępowania. Wyrok nieostateczny. Termin i porządek zaskarzenia ogłoszony. — Sędzia powiatowy Strancman.

Від цього присуду вніс обв. пос. Кохан апеляцію через адв. д-ра Льва Ганкевича і спротив проти заочного присуду, подаючи в апеляції кількадесять свідків на доказ, що інкримінованих слів не ужив, а навпаки: присутніх (а було те все вже по розбірці церкви 29. липня 1929 і по авантюрах 31. липня тогож року) успокоював і завзивав до економічної орґанізації й освіти та не міг викликати нападу на поліцію, бо це все сталося вже перед його приїздом до Павлович. Окр. суд у Замості допустив усі докази оборони і переслухані пов. судом у Грубешові свідки — а один, Ілько Драган з Угринова в пов. суді в Сокалі— ствердили вповні тезу оборони.

Рівночасно з проголошенням заочного присуду на пос. Кохана суддя Странцман завісив окремою постановою над обв. пос. Коханом превенційний арешт на основі арт. 165 кодексу поступування карного буква д) аж до управосильнення присуду, уважаючи, що обвинуваченій є налоговим злочинцем, а то на основі письма команди повітової поліції в Сокалі з 22. жовтня 1930. ч. 637/30 тому, що проти нього ведеться в окружному суді у Львові карне слідство за злочин з § 58 і § 65 австр. зак. кар. По виході на волю пос. Кохан вніс зажалення на цю постанову

до окр. суду в Замості і цей постановою з 27. лютого 1931. до ч. Кс. 1025/30 ухилив превенційний арешт.

Апеляційна розправа розпочалася рефератом окр. судді Хоткевича, що представив справу на основі актів. Після цього як оборонець пос. Кохана промовив пос. д-р Ст. Баран. У своїй промові підлав він основній критиці оспорений присуд, виказуючи на основі зізнань кількадесятьох відводових свідків, що устійнений в оспореному присуді поліційний стан не відповідає дійсности, а навіть у дечому суперечить самим зізнанням коронних свідків. У хвилині приїзду обвинуваченого до Павлович дня 3. серпня 1929 р. церква вже була розібрана, всі події відбулися передтим і тому обвинуваченій не міг підбурювати товпи до того, щоби кидала камінням на поліцію. Оспорений присуд опирається виключно на зізнаннях двох функціонарів поліції, котрі не були присутні на вічу в Павловичах інкримінованого дня, є отже свідками, що в судовій процедурі звуться testes de auditu Зізнання таких свідків не можуть бути міродатні для оцінки вини, тимбільше, що джерелом їх є інформації божевільного чоловіка Олександра Біліка і невідомого конфідента. Навпаки — зізнання відводових свідків ствердили понад усякий сумнів, що принятих у присуді слів обвинуваченій не ужив. Тимсамим у даному випадку нема єства даритідного вчинку зі статті 154, часть II, карного кодексу і тому обвинуваченого слід в цілости виправдати.

Після пос. д-ра Барана промовив другий оборонець пос. Черніцький. У своїй промові занявся він аналізою зізнань деяких свідків, зокрема свідка Андрія Пирога, котрий рівнож заперечив, щоби обвинуваченій висказав інкриміновані слова, наведені в оспореному присуді, а ствердив тільки, що обвинуваченій назвав спосіб переведення розбірки церкви поліцією бандицьким. Не є це образою поліції, а тільки дозволеною критикою її діяльности, бо очевидно і діяльність поліції можна критикувати. Зрештою всі інші свідки не потвердили й того, що зізнав солтис Пиріг, а зізнали, що промова обвинуваченого на вічу була обережна, річева й тактовна. З уваги на те промовець прилучається до внеску оборонця д-ра Барана і просить від себе уневинити обв. Кохана. Обвинуваченій пос. Кохан не промовляв, а таксамо й речник прокуратури, котрий після реферату вніс тільки на затвердження присуду.

По довшій нараді трибуналу предсідник окрсудля Матковський проголосив присуд, силою котрого окружний суд ухиляє присуд повітового суду в цілости й увільняє обвинуваченого Володимира Кохана від заміту провини зі статті 154, часть II. карного кодексу, тому, що вини обвинуваченому зовсім не доказано, а тоді опиратися виключно на зізнаннях посередніх свідків.

У цей спосіб впала в пос. Кохана загроза однорічної вязниці.

ОСТАННІ ВІСТИ

З СЕНАТУ.

У пятницю на нічним засіданні сенату при дискусії над бюджетом мін-ства вн. справ говорив сен. Макух. Маршал сенату прикликав його до порядку за це, що вжив „невластивих кваліфікацій", заздалегідь окреслюючи факти, які устійнено у відп. судовім способі.

Вкінці сен. Макух зазначив, що мін. Складковський вказав у комісі, що колиб хотів, то сен. Макуха булиб не вибрали, при чому покликався на свідоцтво присутніх у комісії сенаторів і звіт у „Газ. Варш.".

Після відчитання звіту „Газ. В." мін. Складковський зірвався з лави міністрів, звернувся до ендеції, бе браво та дуже схвильований кричить: „Хай же правдомовність! Славно!".

ПОС. КВАПІНСЬКИЙ УВІЛЬНЕНИЙ.

Апеляційний суд увільнив пос. Квапінського, якого суд. І. інстанції засудив був на рік за те, що „змагав до насильного перевороту".

ПОС. ВРОНУ УВІЛЬНИЛИ.

Суд у Красноставі увільнив пос. Врону, обвинуваченого у здогаднім побитті своєї матері. Мати заперечила, начеб син бив її колинебудь. Ніколи не вносила зажалення проти сина, а справу цю викликала поліція. Із свідків обвинуваченя лише один поліцай потвердив факт, поданий в обвинуваченні.

ПОЛЬСЬКИЙ БАНК ПРОМИСЛОВИЙ ПІД СУД. НАГЛЯДОМ?

Польський Банк Промисловий у Варшаві, (що має філію й у Львові) найшовся у фінансовій скруті. Є це в звязку з тим, що багато акцій того банку має французька група, яка є теж власником консорції „Малопольска". Останні фінансові аферн у Франції (Устріка та Девільдера) є в звязку з істнуванням Банку Промислового. Афери ті заломили французьку групу „П. Б. Пром." і вона не може піддержати його. Тому „П. Б. Пр." рішився просити, щоби влада дала йому судовий нагляд.

ПРИСУД НА ЗЛОДІЇВ ПОЧТ. МАРОК.

У суботу запав перед львівським судом присуд на злодіїв почтових марок, яких вони вкрали на почті при гол. залізн. двірці на 400 тис. зол. Бобелю та Майхровича суд увільнив, хоч вони признались в поліції до крадежі. На основі суд. слідства суд не міг привязувати великої ваги до їх зізнань. Зате тих, що купували крадені марки: Гольцмана суд засудив на 3 роки тюрми, Париеса на півтора року, Любліна на 1 рік, Наєра на 6 міс., Горовіца на 3 м. Трьом останнім відложили кару на 3 роки. Почта потерпіла шкоди на 27 тис. зол., бо часть крадених марок віднайшлася.

ЛЕТУНСЬКА АФЕРА У ФРАНЦІЇ.

У Франції збанкротувало на 40 міл. франків субвенціоноване державою летунське т-во „Аеропосталь", що вдержувало комунікацію між Півд. Америкою та заморськими посілостями Франції Т-во це затягнуло 200-міліонову облігаційну позичку, а задля того сфальшувало уряд. гарантії і сфабрикувало фіктійні претенсії т-ва до держ. скарбу. Які політичні наслідки матиме афера покищо, невідомо. Можливо, що прем. Лявяль схоче усунути з кабінету скомпромітованого міністра скарбу і так урятувати кабінет.

ЗЕМЛЕТРУС У СЕРБІЇ.

У ночі 8. березня відчули в півд. Сербії в районі Скопле-Дойран і Струмиці сильний землетрус. Телефонічна комунікація перервана. Богато людей згинуло.

—o—

СПОРТ

СХОДИНИ КОПУНІВ С. Т. „УКРАЇНА".

Провід секції копаного мяча С. Т. „Україна" подає до відома, що сходини копунів відбудуться у вівторок 10. березня в год. 7.30 веч. у домівці С. К. У., Підвалля ч. 9. І. пов. Присутність усіх членів обовязкова. Рівночасно подається до відома, що кожної середи і суботи між годинами 7.30—9 веч. урядуватиме там-же секретар Т-ва, у якого можна вписуватись у члени та одержати всі інформації.

Катовиці.

МИСТЕЦТВА ГАКІВКИ В ПОЛЬЩІ.

ЛЄГІЯ—ПОҐОНЬ 1:0 (0:0, 1:0, 0:0).
ЛЄГІЯ—АЗС (Познань) 1:0 (1:0, 0:0, 0:0).
АЗС (Варшава)—ПОҐОНЬ 3:1 (2:1, 1:0, 0:0).

АЗС (Варшава) і ЛЄГІЯ кандидатами на мистця.

КОПАНИЙ МЯЧ.

У неділю, 8. березня відбулися такі товариські змагання в копаному мячі:

ВАРШАВА. Варшавянка—Польонія 2:1 (1:0).
КРАКІВ. ВИСЛА—ВАВЕЛЬ 6:3 (4:1).
ГАРБАРНЯ—РУХ 4:2 (1:1).
КРАКОВІЯ—АКС (К. Гута) 5:2 (4:2).
ПОЗНАНЬ. ВАРТА—КС. ГАЛЄР (ъ. Гайдуки) 2:2 (1:1).
КАТОВИЦІ—КОР. ГУТА 2:1 (1:0).

—o—

З конґресу Товариства Приятелів Ліги Націй.

Освітлення „Слова Польского".

„Слово Польске" з 9. березня в статті „Атут у руках нашої закорд політики" зазначує, що преса повинна присвячувати більше місця нарадам Т-ва Приятелів Ліги Націй у Брюселі, яке має великий вплив на Лігу Націй у Женеві. Вороги Польщі „обробили" заздалегідь членів конгресу, інформуючи їх про пацифікацію в Сх. Галичині. Одначе польський делегат сен. Левенгерц, пояснив причини пацифікації і так унеможливив і ослабив приготовлені атаки. на Польщу. „Також становище „українських" делегатів (з уенерівського центру у Варшаві: Шульгин і Смаль-Стоцький —Ред.) завело. Делєгати ті замість — як сподівалися — доливати оливи до вогню, вдарили неждано в струну замітно примирливу та медіяційну. Виказували, що в інтересі „руської" меншими є стремління найти форми співпраці її з польською державою на грунті безоглядної льояльности супроти держави. Так атмосфера переладована передше громовими хмарами недалекої бурі — перемінилася в настрій взаїмного порозуміння та співпраці.

„Того сподівалися найменше і керівництво конгресу було таким ефектом дискусії безсумнівy заскочене. Очевидним знаком такого висліду дискусії було гладке відкинення предложення, щоби звернутися до Л. Н., аби вона вислала т. зв. „чорну експедицію" до Сх. Галичини для розгляду здогадних проступків органів польської адміністрації в підпорядковуючій акції. Зате ухвалили покликати комісію (до якої входять Ст. Стронський, Шульгин і п-і Боссе), яка має прослідювати засоби, як довести до порозуміння і польсько-української співпраці.

„Так завдяки вмілому становищу дел. Левенгерца і примирливій поставі „української" делєгації Конгрес Приятелів Ліги Націй закінчив ся повним признанням домагань політики польської делегації, а тимсамим успіхом інтересів Польщі.

„Висліди тих нарад будуть без сумніву поважним атутом у руці мін. Залеського підчас евент. „української" дискусії в травні на сесії Ради Ліги Націй".

НОВИНКИ

— **Germanoslavica.** „Німецьке Товариство славістичних студій" в Празі задумує разом із „Славянським Інститутом" у Празі видавати тримісячник під заг. „Germanoslavica". Ціль видавництва — досліджувати взаємини культур славянських та германських народів. Гадаємо, що українські вчені радо візьмуть участь в повищому видавництві, вказуючи на наші взаємини із західною культурою. Адреса видавництва: Doc. D-r Konrad Bittner, Praha I., 606. Deutsche Gesellschaft für slavistische Forschung. — Л. Л.

— **Самовбивство.** У Познані застрілився ротмістр 15. полку уланів Бучинський. Його жінка, довідавшись про смерть чоловіка, попала в такий розстрій нервів, що її відвезено до дому божевільних. Причиною самовбивства ротмістра було те, що його мали арештувати за якусь провину супроти дисципліни.

— **Убитий при телєфоні.** У Варшаві при вул. Новолипки до телєфонічного автомату приступив 30-літний Абе Альтман і почав телєфонічну розмову з одною панною. В цій хвилині надбіг купець Зайдман і стріливши до нього з револьвера, поклав його трупом. Вбивник арештований. Він признався, що вбив суперника зі заздрости, що той, хоч був жонатий, збаламутив його наречену і телєфонував до неї.

— **Гімназист у вязниці.** Стрийський суд присяглих засудив на днях Йону Дреннера, учня 7. кляси гімназії на 1 рік вязниці за злочин державної зради, який то цей учень заподіяв тим, що належав до К. П. З. У.

— **Малолітній злочинець.** В селі Клєщелє на Волині було двох хлопців: 16-літний Іван Панасяк і Микола Солотюк. Ці два хлопці завжди сварились і бились, що скінчилось тим, що Панасяк зарізав ножем свого 14-літнього ворога й лишив його на полі. Суд засудив 16-літнього злочинця на 10 літ вязниці.

— **Набила прокуратора.** В Луминці арештовано й продержано у вязниці емеритованого старшину польської арімії Г., закидаючи йому якісь ошуканства в продажі землі. По пятнадцяти днях його звільнено. На розправі прокуратор Томчак заховувався супроти жінки підсудного так нетактовно, що ця жінка скочила до нього і в салі розправ ударила його кілька раз в лице. Енергічну жінку арештували.

— **Смерть славного німецького коміка.** Один з найбільших німецьких коміків, артист Отто Ройтер помер у санаторії в Діссельдорфі на серцеву недугу. Підчас війни він був артистом віденських театрів і мав велику популярність.

— **Чому дівчата покидають цей світ?** У Відні скочила з 5. поверху на вулицю 21-літна Ельза Паєр. Вона померла в лічниці, признавшись перед смертю, що виконала самовбивство тому, що вона маленька і надто груба й товста, тому хлопці не хочуть з нею навіть танцювати, ані любити.

— **За лихе свідоцтво.** В місті Пріштіні в Сербії учень 7. гімн. кляси Ізмайлович дістав на півріччя лихе свідоцтво, за що напав на професора Константиновича і стрілив до нього 6 раз та поранив смертельно. Коли сторож школи хотів боронити професора, цей учень стрілив ще раз до нього. Ізмайловича арештували.

— **Нова повість Гамсуна.** Недавно вийшов новий том повісти Кнута Гамсуна „Бурлака". Гамсун у розмові сказав про ту повість: „Мені здається, що це мій найкращий твір. В сімдесятому році життя, очевидно, мої почування й враження не такі свіжі, як ті, які я малював у тридцятому році життя, та за те мій ум більше строгий і вимагаючий, тому повість ця найзрілиша. Може це моя остання повість".

— **Особисті вісти.** Дня 7. лютого 1931 р. промувався на доктора ветеринарної медицини: Камінський Іван, родом з Лютники, п. Жидачів і Конош Олекса, родом з Городні на Чернигівщині.

✝ ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

ІВАН ҐОФРИК,

емеритований радник б. намісництва, член Товариств „Просвіта", „Рідна Школа" і „Сокіл-Батько" помер у Львові дня 7. березня 1931 р. в 85 році життя. Похорони відбудуться в понеділок 9. березня, в год. 4 попол. з дому жалоби при вул. Грунвальдській ч. 6. на Янівський цвинтар. В. Й. П.

Дописи.

КОЛОМИЯ. **(Нова культурна станиця).** Віднедавна Коломия збогатилася ще одним українським культурним надбанням: на підставі затвердженого статуту почала існувати в нас філія львівського Музичного Інституту ім. М. Лисенка. Молода це школа; не мала вона ні фондів, ні засобів, ні урядження, ні своєї домівки, — та мала одну велику силу, що зрушує гори, а саме: любов і повну самопожертви працю відданих цій школі людей. Їхнім старанням і трудами поставлено цю філію на ноги і ось за короткий час її існування вже й наслідки видно. Дня 28. лютого п. р. відбувся прилюдний попис елевів цього Інституту в салі Нар. Дому в Коломиї. Саля заповнена і старшим громадянством і молодою. Програмка виказує 18 точок попису: фортепіян, скрипка, чельо, спів... **Beriot, Schuman, Schubert, Beethoven, Mendelsson. Rode, Ernst** і інші відомі імена. Є й наші: Лопатинський, Ярославенко, Січинський. От підносять завісу й починається правдива духова насолода. Молодь, хлопці, дівчата, майже діти — показують свої музичні здобутки, свої надбання за короткий час науки в Муз. Інституті в Коломиї. Не місце тут вдаватися в критичну оцінку школи, системи навчання, тощо. Для того є своя конгроля з централі Інституту зі Львова. На загал треба сказати, що увесь попис учнів філії перейшов добре й залишив миле враження. В нинішні часи, коли музична освіта для українців є майже необхідна; коли музика не є люксусом, а навпаки — може бути джерелом існування, фахом — треба побажати, щоб якнайбільше нашої молоді ходило до своїх музичних шкіл. Вражало, що з кляси фортепіяну не виступав ані один хлопець. Родичам треба глибше подумати над питанням музичної освіти своїх дітей. З окремих виконавців слід відмітити з кляси скрипки: Л. Сатурську, І. Кватницьку, В. Генсьорського. Малий В. Баран просто дивував опануванням нелегкого концерту Rode (VI.). А щодо В. Цісика, то виконання ним відомої „Elerii" Ernst'a носило вже ознаки артизму. В клясі фортепіяну гарно представилися: М. Сатурська, О. Нагірна, Н. Поповичіана і С. Гіссовська. П-а Т. Фединська ніжно проспівала „Дику рожу" Ярославенка і „Не співайте" Січинського. Бажаємо дальшого розвитку філії Муз. Інст. ім. Лисенка в Коломиї. А родичам ще раз звертаємо увагу на новий фах, на нове джерело заробітку. В наші часи буває, що добрий музик ліпше заробляє, як неодин меценас. Варто подумати! **І. З-ко.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Nikolaus Czubatyj: „LITERATUR DER UKRAINISCHEN RECHTSGESCHICHTE IN DEN JAHREN 1919—1929". Abdruck von „Przewodnik historyczno-prawny" 1930. Lemberg 1931. Стор. 64. Форм. 8°.

ЖУРНАЛИ.

НИВА, часопис посвячений церковним і суспільним справам. Львів, лютий 1931. Ч. 2. Зміст: На шляху до правильного розв'язання унійного питання.; о. д-р Костельник: Свої не приймили його; о. Петро Дзедзик: З таємної психіки „Вічного Жида"; о. д-р Лев Гілика: Вісти з Риму; о. В. Навроцький: Куток мови; Осип Кладочний: В римських катакомбах; Всячина; Нові книжки; Некрольоги.

ЖИТТЯ Й ЗНАННЯ, популярний науковий журнал „Просвіти". Березень 1931. Ч. 6. Зміст: С. Сірополко: Співець Запорожжа Кащенко; М. Левицький: Наші шелестівки; Пляшкова машина; В. Ганс-Т. Сікора: Молоко та його своєрідні властивості; І. Раковський: Природа наших зірок; М. Базник: Як творилось знання; І. К.: Руська вулиця у Львові; І. Вербяний: Про мову бджіл; Я. Пастернак: З гетингенської старовини; П. Дубрівний: Трійливе зілля наших сіножатей; І. Борковський: Історія та культура етрусків; Вагнер Черкавський: Красильна трава або бріч (крап); Всячина. Численні ілюстрації.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК, орган пасічничої секції Сільського Господаря й Кооперативи „Рій" у Львові, березень 1931. Ч. 3.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ. Львів, березень, 1931.

SITZUNGSBERICHTE der Mathematisch-Naturwissenschaftlich-ärztlichen Sektion, Heft XIV. Maj, 1930. December 1930. Verlag — Ukrainische Sevcenko-Gesellschaft in Lemberg. Lemberg 1931. Стор. 20.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 7. березня 1931 року: масло експортове пріма 4·60 зол., масло десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот., літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·30—6·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Зелений Міський Театр:

Понеділок, 9. березня, година 7·30 веч. „Лядька", оперетка.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 8. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 2. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Співуче серце" (Ол. Джолсон, Соні Бой, Маріон Ніксон). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці" (Зб. Саван, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Загадочний замах" (Еді Польо).

ЛЕВ: Звукова фільма „Козаки" Толстого (Дж. Гільберт, Рене Адоре).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Карколомні закрути" (Клара Бов, Ріх. Арлен)

ОАЗА: Звукова фільма: „Чар мексиканки".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Вляста Буріян).

ПАН: „Велика парада".

ПАСАЖ: „Із вітром навзаводи" (Гут Гібсон). Американська комедія та звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „В найданах життя". Виступ таночної пари з Варшави.

ФАТАМОРГАНА: „Змова трьох". „Королі пустині".

ХИМЕРА: „Квітка Сходу".

СТИЛЕВЕ: „Живий труп" (Пудовкін, Марія Якобіні). „Грішниця з Монпарнасу" (Анні Ондра).

УТІХА: „Залюблені" (Вільма Банкі). Озеро кохання".

Програма радіо.

Вівторок, 9. III. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Симфонічний концерт. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 17·00 Популярна музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Радіоорхестра. **Відень** (516·3) 12·00 Капела Вінтерніца. **Будапешт** (550,5) 9·15 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Б. коломийські пластуни і пластуни складають щиру подяку Вп. Меценасам: Д-рові Ярославові Шипайлі, Д-рові Олексі Коссакові, Д-рові Іванові Турянському і Д-рові Новодворському за зовсім безкорисну й успішну оборону при розправі дня 26. II. 1931 р. за провину з 28⁵, к. з. в коломийському суді. З цієї нагоди складаємо 50 зол. на політ. вязнів. — **Степан Маціборко** і тов.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Тартакія.
9. III. „Я хочу мужа".

Сонадь.
10. III. „Плач Ізраіля".
11. III. „Танок Венери".

Беда.
12. III. „Запорожець за Дунаєм".
13. III. „Плач Ізраіля".

Угнія.
14. III. „Я хочу мужа".
15. III. „Шумі Маріца".
16. III. „Плач Ізраіля".
17. III. „Царевич".

Любачія.
18. III. „Танок Венери".
19. III. „Плач Ізраіля".
29. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Ленін".** 1565

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повна з чистих сливок на цукрі, бочілочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бриндза, бочілочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 33 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів к. Коломиї.** 1449 9—10

КОНЦИПІЄНТ з судовою і дволітньою адвокатською практикою прийме посаду у адвоката. — Згодошення: Адміністрація „Діла" під „Рутинований". 1597 2—2

ДВОПОВЕРХОВА каменниця при Сапіги, побіч техніки, повний комфорт, склепи, город, 13.000 зол. комірне, ціна 16.000 долярів. Довг 4% вісім тисяч долярів на 25 літ. Готівка вісім, продасть Ігнат Львів Куркова 24. 1595 2-2

ЯЦЯ жовтих орпінгтонів, білих аіякорів і качок пекінів 1 зол за штуку продає А. Тарнавський, Брахівка почта Соколівка к. Ожидова. 1602 2—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

ДЯК диригент, молодий іспитований, з гарним голосом, що вміє вести хор, глядає посади. Ласкаві згодошення листовно: **Бачук Николай,** Денище п. Заболотів. 1611 2—2

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА потребує адвокат у меншім містечку. — Згодошення з поданням умовин і поручень слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1616 1—5

РУТИНОВАНИЙ конципієнт з кількалітньою адвокатською і судовою практикою шукає місця від зараз. — Згодошення під „Солідний". 1588 2—3

КОНЦИПІЄНТ зі судовою і 2-літньою адвокатською практикою шукає місця у адвоката. — Згодошення: Д-р Дмитро Денис, Долина 1613 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Надзірна Рада Центрального Кооперативного Банку

„Краєвий Союз Кредитовий"

з відповідальністю уділами у Львові

скликує на основі §§. 45. і 47. статуту

Звичайні

Загальні Збори

членів Центрального Кооперативного Банку на день 25. березня 1931.

в годині 5-тій пополудні в домівці „Центробанку" у Львові, Ринок ч. 10. з отсим порядком нарад (§. 52. статуту):

1. Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2. Звідомлення з діяльности за діловий рік 1930, зі замкненням рахунків, білянсом і рахунком зисків і страт за 1930 р.
3. Звідомлення контрольне з провірки білянсу й рахунку зисків і страт за 1930 рік.
4. Внесення Надзірної Ради на розділ чистого зиску (§§ 23. і 45. статуту)
5. Вибір 4-ох членів Надзірної Ради на місце уступаючих членів Надзірної Ради.
6. Вибір трьох членів Контрольної Комісії (§ 52 і. статуту).

Право участи в Загальних Зборах мають усі члени „Центробанку", що доповнили свої зобовязання щодо вплати уділів по думці постанов статуту (§§ 16 і 60). — Кожний член має лиш один голос, незалежно від скількости посіданих ним уділів. За легітимацію служить уділова книжечка (§. 50. статуту). В Загальних Зборах беруть участь члени особисто. Правні особи заступають їх повновласники. Повновласником кооперативи й іншої правної особи може бути лише член Дирекції або Надзірної Ради дотичної кооперативи, чи член Управи дотичної правної особи, або в обох випадках фізична особа, яка є вписана в реєстр членів Центробанку (§. 51. статуту).

Річне звідомлення і замкнення рахунків виложені в льокалі „Центробанку" (Ринок ч. 10., І. пов.) до перегляду членів.

Львів, 6. березня 1931 р.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ ЦЕНТРАЛЬНОГО КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ
„КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ"
з відповідальністю уділами у Львові:
Д-р Михайло Волошин в. р.
председник.
Денис Коренець в. р.
секретар.

Подяка.

Дня 13. лютого п. р. померла у 87 році життя Олена з Олесницьких Туркевичева, вдова по бл. п. о. Антонію Туркевичу, довголітньому парохові Орішковець — у домі о. Михайла Дмитерка в Мишкові. Оцим складаємо щиро-сердечну подяку передусім ВП. Паньству Дмитерам, в яких домі знайшла Покійна захист та опіку до останньої хвилини, за що їх нехай Господь сторицею нагородить.

Дякуємо щиро Всч. о. Михайлові Дрозповському за провід похорону, Всч. о. Семенові Гребенюкові і Всч. о. Михайлові Дмитеркові за прощальні промови та Всч. оо. Іванові Кравничові і Василеві Лозовому за співучасть у похоронах. Так само щиро дякуємо ВП. місцевому Учительству й усім парохіянам Мишкова, що — не вважаючи на лютну погоду — звеличали похорони Своєю присутністю.

За тіху Рідню Покійної
1614 **Д-р Ярослав Олесницький.**

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИН

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла"
Львів, Ринок 10. II. п.
або в книгарнях.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 54 (12.710). Львів, середа 11. березня 1931. Поштова оплата заплачено ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Харківський зїзд рад.

Реалізація пятирічки в освітленні голови Раднаркому УСРР В. Чубара.

Львів, 9. березня 1931.

Харківський зїзд рад, що почався був 25. лютого вже закінчений. Безпосередньо по нім почався вже всесоюзний зїзд рад у Москві. Усіх матеріялів харківського зїзду ми ще не маємо, а тому й важко нам дати огляд цілих нарад та висловити погляд на всі прийняті зїздом постанови. Та всеж нині хочемо бодай коротко спинитись над головною точкою зїзду, а саме над звітом харківського уряду. Зложив його голова уряду УСРР В. Чубар. Звіт цей великий. Дослівний його текст опублікований в усій комуністичній пресі, що появляється на Україні. У звіті пробивається самопевний тон і широко знана в світі з усіх більшовицьких прилюдних виступів самохвальба та зарозумілість на свої успіхи „в соціялістичному будівництві".

Усі більшовицькі зїзди останніх літ мали все своєрідний, „пікантний", що так скажемо, політичний матеріял, який аранжери зїздів використовували вміло для своїх специфічних політичних цілей при всяких „доповідях", звітах, у дискусіях і т. д. Пригадаймо, що перед пятьма роками таку політичну ролю в більшовицьких зїздах грали ще партійні опозиціонери такої міри як Троцький, Зіновєв, Каменєв та інші. Потім прийшли на чергу т. зв. саботажові справи й економічні шпіонажі всяких спеців у роді шахтинських інжинірів, а далі агрономів, ветеринарів, білогвардійців, московських ученых, Спілки Визволення України, накінець появилась на овиді більшовицької криміналістики ще й така категорія злочинів як наукова шпіонажа. Всі ці справи використовувано на зїздах та інших політичних комуністичних імпрезах передовсім для змальовування внутрішніх труднощів, при яких проводиться „соціялістичне будівництво". Теперішній відбутий харківський і початий московський зїзди рад проходять під знаком т. зв. меншовицького процесу в Москві. Не міг ним не покористуватися у свому звіті і Чубар. Характеризуючи минулий рік Чубар наприклад говорив: „За цей час ми мали шалений опір глитайні у виконанні пляновых завдань, яка намагалася перешкаджати розвиткові колективізації. Глитайня часто на тій чи тій ділянці переходила в контрнаступ, забивала активістів села, організувала терор проти бідноти, проти представників влади. *Глитай не був одиноким у боротьбі проти соціялізму, маючи своїх ідеольогів — в особі колишніх меншовиків та есерів, що провадили підривну шкідницьку роботу*".

Цілий звіт Чубара був крім того побудований на ударному нині серед комуністів гаслі „пятирічка за чотири роки". Почав він свій звіт від насвітлення досягнень пятирічного пляну в цілому СРСР. Чубар твердив, що пляни двох останніх років не тільки виконаний, але й перевиконаний. А доказував це таким чином:

„В СРСР за ці два роки цілком зліквідовано безробіття. Значно зросла заробітна плата робітників. Продукція промисловости перевищила більше як на 5 відс. передбачення на 29-30 рік... Соціялістичний сектор сільського господарства — колгоспи та радгоспи — вже в 1930 р. дав близько 50 відс. всієї товарової продукції сільського господарства. Народній прибуток зростав швидше ніж передбачалося за пятирічкою. За два роки ми в цій галузі вже перевищили на 2 відс. передбачення пятирічки".

Потім перейшов він до обговорювання досягнень України. Вони в звіті Чубара виглядають так: „Коли вся промисловість України до війни давала продукції на два міліярди карбов., 1930 р. вона дала продукції на 4.8 міліярдів карбов. майже в 2.5 рази більше ніж до війни. Донбас давав до війни 23.5 міл. тон, 1930 р. він дав 39 міл. тон. За два роки ми маємо на Україні перевищення пятирічки в промисловості на 7 відс... У сільському господарстві на Україні ми теж перевищуємо плян пятирічки. Зростання засівної площі зернових культур накреслювали за пятирічкою до 21 міл. гектарів, але вже 1930 р. вона становить 21. 7 міл. гектарів. Засівну площу під технічними культурами накреслювано до кінця пятирічки в 2,8 міл. гект, а вже 1930 р. вона становить 2,3 міл. гект., а 1931 р. повинна перебільшити передбачення пятирічки".

Заки Чубар почав ілюструвати ці досягнення то висказав таку крилату фразу: „Ось основні показники досягнень перших двох років здійснення пятирічки, показники, що їх мусять засвоїти не лише трудящі нашого Союзу, а й цілого світу". Коли ж всі ті „показники" вирахував, тоді не міг не перейти від світла до тіней здійснюваної пятирічки. А їх виявилось немало. При кінці свого звіту Чубар дав загальну характеристику промислової продукції в таких словах: „Найдошкульніше місце в нас якісні показники. У якості продукції і зниженні собівартости продукту ми відстаємо... Боротися за виконання планів нам перешкоджає погана якість продукції... Плинність робочої сили дуже негативно відбивається на якісних показниках. Надто велика плинність робітників у Донбасі". Кепсько представляється справа в металюргії, вугіллю і в транспорті і накінець у тваринництві. Приклади недомагань у тих ділянках у промові Чубара: „У луганському зернорадгоспі „Індустріялізація" тракторний не умів пустити в рух трактора. Він підгрівав карбюратор доти, доки цей не розтопився. Ремонт коштував 1000 карб. і крім того трактор під робітний час вийшов із ладу. ХПЗ випустив нові паротяги, а яких 17 дано катеринінській залізниці. Вони мали перевозити паливо. Ці паротяги попсувалися за місяць, а з них (згідно з пляном) ми мали користати пять років без ремонту... Нам треба опанувати техніку, опанувати машини й покінчити з тою негосподарністю, що іноді є в нас".

Про тваринництво Чубар говорив: „Продуктивність нашої худоби надто невелика. До того нам „допомогли" ветеринарі-шкідники (вони в комуністів мусять бути всюди — Ред), що ширили епізоотії у великих господаретвах. Нам треба за всяку ціну збільшити продуктивність худоби (худобу масово вирізували селяни в часи примусової колективізації — Ред). Коли ми цього не зробимо, ми не побудемося труднощів постачання товщу, молочних продуктів і мяса. Ми повинні утворення кормової бази поставити в центр уваги".

Останні слова Чубара зовсім слушні. Бо хочби й які пляни ставити населенню перед очі, то вони його не захоплять, коли воно голодне. А в СРСР і зокрема на Україні все населення недоїдає тепер масово. Відчуває болючо не тільки недостачу товщу, мяса і молочних продуктів, але й недостачу такого продукту як мило. Таке важке животіння населення тягнеться вже давно, але нечувані досі форми нужди приняло воно саме в двох останніх роках, тобто в роках реалізації пятирічки. Реалізацію 5-тирічки в чотирьох роках відчує це населення на своїй шкурі ще дошкульніше. А перспективи пятирічки в таких життєвих відносинах не такі то світлі, навіть коли їх творити на основі звіту Чубара.

ОЩАДНІСТЬ, дорога до ДОБРОБУТУ

одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Закарпаття.

Назначення язикової комісії.

Язикова комісія для Закарпаття вже назначена. Вислано до неї професоріа університету: Вайнгарта і Полівку. Від „Просвіти": о. Августина Волошина і д-ра Івана Панькевича. Від „общества Духновича": д-ра Камінського Осипа і молоденького професора мукачівської гімназії д-ра Стрипського.

„Свобода" — безпартійним органом народнього напрямку.

В 10. числі ужгородської „Свободи", яка виходила досі як орган христ.-суспільної партії, поміщена на 1. стороні така заява:

Від нині „Свобода" стає органом народнього напряму на Підкарпатській Руси. Редакція не вяже себе з істнуючими політичними угрупуваннями. Маємо на Підкарпатті з одного боку дезорганізоване політично і національно населення, з другого — молоду, несконсолідовану ще народню інтелігенцію, — а тому в першу чергу ставимо своєю задачею допомогти національно настроеним верствам стати до співпраці в ділянках економічній та культурно-просвітній. Ми свідомі того, що тільки в співпраці народу з інтелігенцією буде осягнута національна єдність, а з нею виявиться і політична міць.

Вільні учительські місця.

Тепер вільних учительських місць у школах Закарпаття: українських — 418, чеських — 40, мадярських — 40, румунських 8.

В память 70-ліття смерти Шевченка.

Цими днями вийшла в Ужгороді книжка: „В память 70-ліття смерти Тараса Шевченка". Книжка видана заходами національної молоді Закарпаття. Містить вона на 32 сторінках життепис нашого генія і десять окремих його поезій.

„Наталка Полтавка" у Пряшеві.

Як чудо появились на мурах у Пряшеві жовто-сині плякати зі словацьким і українським текстом, оголошуючи, що молода філія „Просвіти" виставить 11.—12. лютого в театрі оперету „Наталка Полтавка". Після оголошення вистави одні з наших тішилися, другі посміхувались, а чужі дивилися недовірчиво. Але у пряшівській „Просвіті" є життя і дух і це перемогло всякі труднощі. Наші аматори з драматичного кружка „Просвіти" у Пряшеві вповні заслужили собі на горду назву каменярів — вони переломили цілком той віковий лід, який грубо зашкарупив наше національне просвітне життя на Словаччині. Перед виставою проф. Кизик виголосив у словацькій мові коротку промову, в якій чеській і словацькій публиці обяснив значіння і ціль „Просвіти". Самаж вистава пройшла з великим моральним, а також матеріяльним успіхом.

Щирість мадярських редакторів.

Недавно в Ужгороді славила президента Розсипала офіціяльна мадярська преса, бо для мадярського театру подаровано 15.000 чк. Кожний дивувався, чому такі похвали для президента. Тепер виявилося все. А саме: мадяри надіялися ще й на другі 15.000 чк., а коли не дістали їх, зараз „поправили" свою помилку і всі компліменти, на адресу през. Розсипала, відкликали та напали на нього за те, що не дав для них 30.000 чк.

Процес меншовиків у Москві.

Дня 5. ц. м. на судовій розправі 14 меншовиків у Москві прокуратор Крилєнко обговорював справу нелєгального приїзду провідників соц.-демократів Бронштайна й Абрагамовича до СРСР. для тайних переговорів з підсудними. Як відомо, Бронштайн та Абрагамович твердять, що 1928 р. вони були за кордоном, до СРСР не їздили. Крилєнко доказує, що Бронштайн був у СРСР і організував меншовиків для антирадянської агітації, видавав відозви і т. д. Прочитано переписку підсудного Ікова з Бронштайном, в якій він чорними красками малює положення робітництва в радянських республиках. Підсудні Шер і Якубович потвердили, що 1930 року до Ікова приїздив заграничний висланець соц.-демо-

братів і мав з ним довгу нараду про акцію меншовиків. До Ікова приїздив латвійський соціяліст Дукер і мав з ним перегозори. Підсудний Суханов признався, що висилав за кордон до еміґрантів листи, малюючи чорно долю пролетаріяту під більшовицькою владою. Підсудний Тайтельбаум зізнав, що будучи урядовцем радянських посольств у Відні і Берлині мав звязки з меншовиками на еміґрації. Підсудний Якубович признався, що працюючи в народнім комісаріяті торгівлі аґітував проти комунїзму і ширив дух невдоволення серед робітництва. Підсудному Залкіндові доказали свідки, що він, займаючи високе становище в комісаріяті торговлі, випродував харчові й інші продукти приватним особам, щоби шкодити радянській владі й ширити анархію. Підсудний Петунін признався, що діставав від „Союзного Бюра" меншовиків 50.000 рублів для антибільшовицької акції. Підсудний Некрасов, член тимчасового уряду Керенського признався, що кермував меншовицькою ячейкою саботажистів у центросоюзі та старався, щоби робітники були якнайбільш під впливами закордонних меншовиків, при чому його товариші Гінсбург і Петунін допомогали йому припиняти роботу пятирічки й не допускати до розвитку радянського промислу. Переслухано також багато свідків.

Другого дня продовжувались зізнання підсудних і свідків.

Обструкція. Найзнаменитші лікарі жіночих недуг у багатьох випадках випробували природну гірку воду **„Franciszka Józefa"**, яка діяє скоро, певно і без болю.

Мир в Індії.

Ґанді та льорд Ірвін підписали акт замирення Індії. Своєрідний договір заключений в Дельгі, здається, справді припинить, або бодай ослабить боротьбу гіндуського народу, боротьбу, в якій армією був цілий великий нарід. Слабшою стороною в тій довгій, хоч здебільша партизанській або наївно бойкотовій боротьбі, виявилась Англія. Репресії не довели до цілі і вкінці навіть англійський премієр міністрів признав, що репресіями Індії не втихомирити та говорив у промові: „Чи ми можемо двигнути з Гімаляїв армію проти жінок і дітей, що є проти нас? Чи можна репресіями приневолити до послуху 300 міліонову націю?".

І дійшло до конференції круглого стола, яка стала важним кроком до визволення Індії після наради в Дельгі, Індія готова співпрацювати з Англією, в дійсності як федеративна частина британської імперії. Конфлікт, що тривав цілі літа, скінчився компромісом. Песимісти вважають, що замирення Індії є хвилеве. Але великий авторитет Ґандія серед гіндусів дає запоруку, що договір, який він підписав у Дельгі, є висловом волі цілого гіндуського народу, і що доба боротьби скінчена. Перед Індією стоїть тепер лише завдання використати федеративні права для свого розвитку.

Білі раби під Архангельськом.

Недавно із СРСР втік на захід один інжинір, якого як „фахівця" більшовики вислали на Мурманськ та до Архангельська, звідки він утік за кордон, бо його мало арештувати ДПУ.

Цей інжинір містить в російській еміґрантській пресі свої спомини з Мурманська та Архангельська, в яких між іншим оповідає про життя політичних засланців на Мурманську та в Архангельську.

„Політичні заслянці в тих місцях працюють при рубанні лісів. Табори переповнені селянами й робітниками. Інтелігентів майже нема, бо всі вони вимерли від недуг і голоду. Тут царство Менжинського, якого портрет висить на стіні канцелярії в Холмогорі. Всі засланці поділені на партії по 5000 осіб. Кожну таку партію охороняє 2 баталіони ДПУ. Табори окружені подвійним рядом колючих дротів, якими проходить електрична течія.

Те, що діється в таборах політичних засланців, це справжній ад, якого ніхто не опише. Я саме тому втік з тих лісів, бо не міг дивитися на людську муку. Ці табори це справжня „хата дядька Томи". На мурманських плянтаціях бодай тепло і чорні раби не вмирають з холоду, при 50° Цельзія ніхто над ними так не знущається і не змінює в спота, як це більшовики вчинили з „білими рабами". На моїх очах зрубані дерева вбивали з засланців в селянина, який посмів запурити люльку без дозволу, чекісти затовкли нагайками майже на смерть. Протягом трьох днів померло в таборах 250 осіб з нужди і зимна. На 5000 осіб є тільки один лікар. Всіх засланців у тих двох місцевостях є 60.000. Селяни, які були на Соловках і під Архангельськом оповідають, що на Соловках у порівнанні з Архангельськом це рай на землі.

У кожнім таборі викопано яму глибоку на 2 метри, широку на 10, до якої замикають тих засланців, що в чомунебудь провинились. В одну яму саджають і по 10 осіб. Бють за найменшу дрібницю. Хто сидить у цій ямі, дістає тільки осередці без хліба. А вже найгірше живеться жінкам, яких трактують як худобу. За мого побуту в Холмогорі під Архангельськом, привезли 1.500 селян з України т. зв. „кулаків". По дорозі померло вже 215 тих селян. До Москви приїхала німецька робітнича делегація і хотіла відвідати ці табори засланців під Архангельськом, але радянська влада не дозволила, мовляв, що дуже далеко".

—o—

В обороні Безборонного.

Ще в справі долі одної фондації для „Рідної Школи".

В ювилейному році товариства „Рідної Школи" при нагоді святкування 50-ліття істнування цього Товариства прийдеться згадати і про бувшого голову Товариства, бл. п. Антона Гладишовського та оцінити обєктивно його діяльність як голови. Цьому могли би стати на перешкоді: „Вияснення в справі продажі дорогоцінностей і каменици Українського Педаґоґічного Товариства в рр. 1921 і 1922"., опубліковані Головною Управою „Рідної Школи" дня 22. травня 1930 р. В цих „Виясненнях" кинена деяка тінь на діяльність пок. колишнього голови Товариства. Як наслідник бл. п. Антона Гладишовського у проводі Товариством, уважаю своїм обовязком дещо й від себе сказати у цій справі і до цих „остаточних провірень і устійнень закидів", зладжених пп.: д-ром Костем Левицьким, надрадн. Романом Сосновським і о. Олександром Бучацьким, докинути кілька слів. Бо коли згадані „провірення й устійнення" мають перейти до історії і з ними має бути звязане імя пок. Антона Гладишовського, то нехай з його іменем звяжеться і цих кілька моїх уваг. Це потреба мого сумління, і може саме це оправдає мене, що ставлю перед очі громадянства ще раз цю справу.

Не хочу входити в те, чому в часописі „Наше Слово" і в летючці, розкиданій на останньому Загальному Зїзді „Рідної Школи" в 1929 р. появилися закиди щодо продажі преціозів з фондації Бучацьких і камениці при вулиці Гавзнера і то доперва по 7 згляднo по 8 літах, тоді, як бувший голова, за якого часів переведено обі ці справи, вже не жив. Але найприкріше те, що й згадана комісія поробила деякі закиди бл. п. голові Товариства „Рідної Школи", а чейже за життя голови Антона Гладишовського не тільки що ніяких закидів йому не роблено, але навпаки висказувано йому слова признання за його діяльність. Доказом цього було й те, що по цих двох нещасливих (бо так їх можна назвати) трансакціях вибрано на Загальному Зїзді пок. Антона Гладишовського повторно головою Товариства і то одноголосно. А чейже і тоді були люди, які потрафили критично дивитися на діяльність Головної Управи У. П. Т. чи там його голови. Були і Контрольні Комісії, які очевидячки брали під увагу ці справи. А ці люди стояли ближче тих справ, вони могли краще зрозуміти обставини, в яких доконувано обох цих трансакцій, ніж люди, що цих обставин не знали, тоді цими трансакціями не зацікавилися і доперва по 8 роках почали над ними застановлятися. Протягом цих 8 років обставини змінилися основно і тому по 8 роках треба було добре вдуматися в грошеву ситуацію з 1921 року. А це не кожному вдається.

Це не вдалося і згаданій комісії. Доказом того є обставина, що ця комісія: 1) не вважала за відповідне сконстатувати, що пок. Антін Гладишовський купив царські рублі тоді, як вони були нотовані на біржі і як вони йшли в гору (це було так від червня до серпня 1921); 2) що пок. голова купив рублі за поль. марки тому, бо польська марка летіла тоді дуже скоро в долину і пок. голова хотів не тільки врятувати вартість

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 11. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

Шевченко і европейська критика.

(З приводу 70-ліття смерти поета).

Шевченко в Европі. — Европейські критики й наша мова. — Шевченко — всім.

Шевченко і европейська критика...

Два великі слова. Перше розбуджує між читачами мало сумнівів, тому краще почати від розяснення другого. У терміні „европейська критика" маємо на думці два поняття: 1. критиків західньо-европейських літератур, 2. українських критиків, що своєю методою праці та ідеями заслуговували би на назву „европейців".

Правдивої величини Шевченка і його приблизно вірний духовий образ не побачимо раніше, заки не займуться ним европейські критики.

Досі Шевченко зовсім невідомий в европейських літературах, коли не вчисляти до них польської. Все, що про нього написали німецькою, англійською чи шведською мовою лишається на межі звичайної популярної інформації, що кане як краплі в океані води. Коли за рік чи десять появиться в ріжних мовах хоча би по 10 книжок, складених, виданих чи спонуканих заходами наших земляків, то справа не зміниться ні трохи. Великий поет потрібує великого критика, так само, як потрібує його інтелігентна класа великого народу.

Розясновати причини, чому досі Шевченко не найшов такого критика в Европі, можна дуже коротко. Раз на 50 літ родиться в Европі критик у роді Брандеса, що знає 7—8 мов; не є це звичайно ні француз, ні англієць, ні італієць, ні еспанець, а навіть не німець; кожний із них мусить спершу вивчити тих пять; укр. мова має мало даних, щоби прийшла після них на чергу бодай на 8-ому місці. А оцінити чужинного поета, не розуміючи краси його мови в усіх нюансах — надаремна спроба.

Поляки зі своїми величезними звязками на чужині та міліонами видаваними на пропаганду ждуть на ту саму чергу з Міцкевичем, Словацьким і Виспянським. Коли відкрили в Парижі памятник Міцкевича, долота одного із найбільших французьких різьбарів, не тільки преса, але й десятки поважних журналів не мали до кого звернутися за статтею про ту нову величину, що вирінула перед ними на педесталі на великій паризькій площі. Досі не переклав великих польських поетів ніодин великий француз і вони лишаються у Франції надалі великими невідомими з творів, навіть для тих, що освоїлись з їхніми іменами.

Є всі дані сподіватися, що одного дня відкриє світові Шевченка якийсь великий письменник, що вивчить випадково нашу мову, як неодин уже вивчив ще екзотичніші і відкриті на дальших закутинах щораз тіснішої землі. А до цього часу мусимо з Шевченком давати собі самі раду.

Нелегка це справа. Завдячуємо ми йому стільки, що з вдячности не знаємо, чим ще його звеличчати. Земляки всіх світоглядів і вір, кляс і партій признали в ньому „свого"; „свого" не в тім значінні, що він великий поет і пробудник нашого національного життя, а таки їхній ідейний однодумець. Таким робом маємо нині Шевченка — глибоко релігійну людину та атеїста, націоналіста й соціяліста, гетьманця й комуніста.

Якби ще поодинокі критики, що находять у творах Шевченка докази на ствердженя ними ілеольогію поета, погоджувалися з тим, що великий поет це щось у роді лексикону, де містяться всі найсуперечніші напрямки... — тоді ми падали би ниць перед цією вавилонською статуєю, моє вірні перед Будлою, і не пробували би навіть розуміти, як у грудях одної людини могло жити стільки ріжних, непримиримих душ. Тимчасом наші критики видирають собі Шевченка, мов ворожий прапор, що мусять замаяти на румовищах здобутої твердині в рук першого, що туди вайде.

На румовищах — поезії Шевченка. Розбили її критики на цитати й гасла і нема здається нині між 20 нашими політичними партіями одної, яка не могла би скласти собі із слів „Кобзаря" бойового гимну, щоби заглушити своїх противників.

Звідки ця плутанина? Перше йде вона з погляду, що нема більшої чести для геніяльного письменника, як доказати, що він має якнайбільше зближений світогляд до нашого. Друге це погляд, що нема більшої похвали для письменника, як зробити з нього активного ліяча й суспільного фільософа. Третє — погляд, що завданням літературного критика є виступати в ролі пропагатора та популяризувати ідей добутих із творів письменника.

Всі погляди про ролю поета в суспільності й ролю літератури в її культурнім розвитку належать до доби й до світа, від яких давно відбігла европейська критика.

(Покінчення буде).

гроша, але ще й принести прибуток Товариству. І якби пок. голова перемінив був ці царські рублі на якусь іншу тверду валюту в серпні 1921 року, коли вони найвище стояли, то тоді належно навіть і згадана комісія булаб цілу трансакцію прийняла з признанням. А тимчасом сталося нещастя: рублі наглo впали зовсім у вересні 1921 р. Такого спадку рублів не сподівався тоді ніхто з членів тодішньої Головної Управи чи Контрольної Комісії. Не сподівався того і пок. Антін Гладишовський. За те дістав він закид „неоглядности". Чи справедливо?

А коли вяжеться цю трансакцію з іменем пок. голови Товариства, то чомуж комісія у своєму „останньому провіренні", коли говорить, що „ані сума марок польських з продажі згаданих прецюзів ані закуплені російські (царські) рублі не були контовані в касових книжках Товариства ані не переходили через каси Товариства", не звязала цього з іменем тодішнього скарбника Головної Управи п. Ласовського? Бо з цього випішло таке, що ніби й цей факт вяжеться з іменем пок. голови.

Таксамо дивно виглядає стилізація: „З книжки депозитів Центробанку до ч. 180 слідує, що голова, Антін Гладишовський щойно в дні 30-червня 1922 р. зложив у Центробанку (Краєвім Союзі Кредитовім) у Львові депозит 170.000 російських (царських) рублів у користь У. П. Т. Ці російські (царські) рублі не мають тепер ніякої вартости". Чомуж тут не зазначено, що вже від вересня 1921 ці рублі не мали ніякої вартости? Якби це було зазначене, то тоді не вийшло би таке, що пок. Антін Гладишовський носив при собі цілий рік більшу суму гроша, (тай ще до того незаконтовану в касових книжках!), а було би ясним, що вже від вересня 1921 року носив він безвартісні папери, які для формальности законтовано в касових книжках Товариства дня 30. червня 1922 р.

У цих „останніх провірениях і устійнениях" комісія вважала відповідним сказати на адресу д-ра Остапа Макарушки і мою таке: „А відносно ин. професора Омеляна Терлецького й інспектора д-ра Осипа Макарушки, не могла комісія поминути того, що їх обох вибрала Президія Головної Управи Товариства, щоби разом з головою, Антоном Гладишовським, занялися переведенням продажі „прецюзів", і льокацією відносних "рошей".

І це пише комісія, хоч ці записки, уміщені в Центробанку вона довідалася, що царські рублі купив пок. голова, а не хто інший, і що ні д-р Остап Макарушка так і підписаний не міг перешкодити купленню царських рублів, а місія їх як членів комісії для господарювання грішми, добутими з продажі прецюзів, була скінчена з хвилею, як ціла Головна Управа прийняла до відома трансакцію переведену пок. Головою, на своїм засіданні дня 16. червня 1921 року. Але цього всього не хотіла прийняти до відома згадана комісія.

Тай взагалі комісія поставила читачам голі факти, без їх звязку з тодішними обставинами, а це очевидячки не тільки що не могло належито вияснити справи, але напаки її затемнило.

Щодо другої справи, продажі камениці при вул. Гавзнера, то тут комісія поробила пок. голові „Рідної Школи" ще важчі закиди, бо закинула йому тяжке занедбання на шкоду У. П. Т. У цій справі міг би забрати голос знавець тодішніх правних і грошевих відносин, але я певний, що й тут комісія зробила кривду пок. Антонові Гладишовському. Хто знав бувшого голову У. П. Т., цей знав, що Він працював у Товаристві з посвятою і в найліпшій вірі і що з його боку не могло бути занедбання в таких справах. Цю діяльність оцінили і всі Контрольні Комісії, що провірювали діловодство Товариства, з яких ні одна не зробила закидів на адресу пок. голови, а Загальний Зїзд висказав йому подяку та вибрав поновно головою. Це факти, яких значіння не може зменшити ані злобна стаття в „Нашім Слові", ані злобна летючка, розкидана на Загальному Зїзді в 1929 році, ані „остаточне вирішення", доконане згаданою комісією.

Імя пок. голови останеться чистим, але сумним фактом остане те, що людину прославлювано за її життя, а порублено їй закиди щойно тоді, як вона вже не жила і не могла боронитися. А коли згадана комісія пішла почасти цим шляхом, то мені здається, що вона не зробила доброї прислуги нашому громадянству, бо показала йому перед очі шлях, по якому ідеться до обезцінювання діяльности наших громадян.

У Львові, 7. березня 1931 р.

Омелян Терлецький.

ОСТАННІ ВІСТИ

СЕНАТ.

Дня 9. березня на засіданні сенату радили над бюджетом мін-ства скрабу. У дискусії мін. скарбу Матушевський сказав, що уряд за мінімум признав бюджет 2,700.000.000 зол. річно. Річний дефіцит бюджету виносить ок. 50 міл. за останній рік.

ПРИСУД В ПРОЦЕСІ ЦЕНТРОЛІВУ.

9. березня апеляційний суд у Торуні оголосив присуд у процесі Центроліву проти демонстрантів, що брали участь у маніфстаціях у Торуні 14. вересня 1930. Апеляційний суд змінив присуд окружного суду. Русінекові й Фільцові, які були засуджені по 6 місяців тюрми, відложив ап. суд кару на 3 роки; обв. Надажинському зменшив ап. суд кару 2 літ на 6 міс.; обв. Копичинський та Биліцький, що були засуджені по 4 роки вязниці, тепер дістали по 2 роки. Обв. Грузлевського, якого окр. суд був увільнив, апеляційний суд засудив на 6 місяців із відложенням кари на 3 роки. Обв. Канаровського увільнили.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У СТАНИСЛАВОВІ

У Станиславові дня 9. березня запав присуд у справі сел. Івана Грися з Вовчинець, обвинуваченого в убивстві жінки. Судді присягалі затвердили 12 голосами питання про душегубство і на основі того трибунал засудив 24-літнього Ів. Грися на кару смерти (шибеницю).

ДВА СМЕРТНІ ПРИСУДИ У ЛУЦЬКУ.

Дня 9. березня в окр. суді в Луцьку відбулася розправа проти Ів. Боднарчука та його сестрінка Мартинюка за вбивство всієї їх родини (5 душ). Всі свідки (8) зізнавали в некористь обвинуваченних, які, щоби загарбати майно, допустилися того жахливого душогубства. В ост. слові Мартинюк просив, щоби суд помилував його. Після наради суд оголосив присуд, на основі якого обох обвинуваченних засуджено на шибеницю. Засуджені внесли апеляцію.

ЛЬВІВСЬКА ФІЛІЯ ПОЛЬСЬКОГО БАНКУ ПРОМИСЛОВОГО ЗДЕРЖАЛА ВИПЛАТИ.

У звязку, що Польський Банк Промисловий у Варшаві зголосив просьбу, щоби над ним завели судовий надзір, банк цей здержав виплати. Тепер і філія того банку у Львові здержала виплати.

ВБИВСТВО НА ЗАМАРСТИНОВІ.

У понеділок, ок. 11. год. вночі на Замарстинові 37-літн. Йос. Цімерман убив 30-літн. Мих. Підвисоцького. Причина: завись за Цімермановою любку. Арештований каже, що вбив у власній обороні.

АФЕРА В ПОСОЛЬСТВІ ЧСР У МОСКВІ.

Закордонні часописи повідомляють про таку аферу в чехословацькім посольстві у Москві. Легаційний радник чсл. місії в Москві, Стіліп (бувш. консуль ЧСР у Львові) мав — як подавали більш. уряди — зголоситися до пашпортового бюра в Москві та заявити, що йому несправедливо закидають політ. проступок супроти Чехословаччини. В звязку з тим боїться слідства своєї влади і тому віддає свій дипл. пашпорт, а рівночасно просить надати йому більшовицьке горожанство.

Більшовицькі вісти не подають відповіди яку дали рад. Стіліпові. Радник Стіліп описав пропав і не віднайшовся досі. Не найшли його ні в його хаті, ні в чсл. посольстві. З посольства повідомляють, буцімто Стіліп дістав приступу шалу, який спричинив його непочитальність, що Стіліп відмовився вертати до ЧСР. Чсл. мін-ство закордонних справ твердить, що не було ніякої причини для ведення слідства проти Стіліпа. Керовника чсл. місії Гірсу (бувш. чсл. посол у Варшаві) віддикали несподівано до Праги.

ПРИСУД У ПРОЦЕСІ МЕНШОВИКІВ.

У процесі меншовиків у Москві запав присуд 9. березня в год. 18. Сімох обвинуваченних Громана, Суханова, Гінсбурга, Шера, Якубовича Петуніна та Фін-Єнофієвського засудили на 10 літ тюрми кожного; чотирьох обвинуваченних, Залкіна, Соколовського, Берлавського й Ігора по 8 літ тюрми, а трьох обвинуваченних: Волкова, Рубіна й Тайтельбавма по 5 літ тюрми. Обвинуваченні приняли присуд спокійно.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 11. БЕРЕЗНЯ 1931.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Екзотика японської культури.

Шлюбний протокол. — „Но" і його майбутність. — З тайн японської мови. Европеїзація японців.

(Докінчення)

Японська родина ніколи не перестає існувати; коли не має мужеського нащадка, адоптує собі чужого. Памятаю як сильно я здивувався, коли один японець, з яким я приятелював у Парижі, заявив мені одного дня зовсім поважно: „Здається, що моя заміжна сестра буде мене адоптувати. Це мені дуже ніяково..."

Другою яскравою ріжницею японського суспільного ладу від нашого є виховання жінки. І в нашому шлюбному протоколі є маленьке слівце: „послух", що його вимовляє жінка в момент вінчання, щоби тим основніше потім його забути.

Це маленьке слівце шлюбного протоколу, що є в нас, здається, найбільшим анахронізмом XX. ст., в Японії є основою родинної системи. Японська мова знає окремі речення і граматичні форми, що їх уживає жінка, коли промовляє до свого чоловіка. Навіть у найінтимнішій розмові вживає вона почесних зворотів, при чім ніколи не висловлює своїх думок коротко і прецизно. Льогіка, здається, заборонена японським жінкам навіть лінгвістичними правилами. Нераз присухався я у Парижі до цього своєрідного щебетання знайомих японських жінок і мав враження, що все їхнє життя мусить бути обставлене докладними приписами та обовязками.

Вже з цих двох прикладів можна зрозуміти як основно японська суспільність ріжниться від нашої. Цікаво, що свою незвичайну перетонченість у практиці життевих форм і естетичному відчуванні природи лучить японець з незрозумілою для нас наївністю і примітивністю свого відношення до життя. Це є правдиві діти і до того діти непопсовані.

Які люди, такє й їх мистецтво. Славні „Но" були примітивно танцями рижових піль, підчас жнив, згодом збогатіли сюжетами релігійними й історичними. Нескладні у мистецькому замислі, витончені у детайлях діяльоґу, міміки та гри артистів ще й сьогодні є вони упривілеєною розривкою інтелектуальної верстви народу.

Відомий німецький режисер і директор театру Карло Гагеман, у своїй прецікавій книжці **„Spiele der Völker"**, захоплюється японським „Но" і віщує йому у майбутньому, коли нарешті запрезентується европейській публиці, що стане такою самою мистецькою ревеляцією, якою у свій час був московський театр Станіславського. Розуміється, не треба мішати класичного Но з репертуаром японського театру у Львові.

Тих читачів „Діла", що зайшли на вистави японського театру, не розуміли ні словечка і жалували може, що не знають японської мови, можу потішити, що само знання японської мови не дає ще зрозуміння театральної пєси та японської поезії взагалі. Маємо тут до діла, ніби з делікатним рисунком старого деревориту човного символічних тайн. Вірш починається часто т. н. „Джо" або вступом, що має значіння чисто музикальне або образове, а своїм змістом у ніщо не відповідає дальшій частині строфи. Далі японські поети часто вживають слів з двома кінцями (кеннйоген). Це є слова або фрагменти слів, яких перша частина торкається того, що попереджує їх, а друга, що йде за ними. Таким способом поетичні концепції одного речення доходять до нечуваної в нас інтензивности. Приклад, винятий з одного славного Но „надочомо" (сукия з пер) вписнить може цю дивну прикмету японської мови.

Рибалка — Способу...

Хор — (негація) Роса сліз. З її зачіски з дорогоцінних каменів. Квіти вянуть*).

Негація виражається по японськи слівцем „най". Коли рибалка каже: сенката мо... хор догадується цілої фрази, що звучить: сенката мо най (нема способу), але це несказане слівце „най" через звичайну однозвучність нагадує японцям початок відомої поетичної фрази: **на**міда но цую (роса сліз). Ця строфа викликує образ: заплаканої русалки і одночасно: дорогоцінних каменів. Але: зачіска з дорогоцінних каменів на завжди заплетена квітами в одній славній загально відомій „танка"**). Зівялі квіти, у свою чергу, віщують буддистам упадок небесних потуг. Про таку інтензивність поетичних вражінь навіть не снилося нашим римованим віршикам.

Зрештою ця повна символів образовість поезії і навіть поточної мови спільна всім азій-

*) Цитати по коментарі за проф. Ревон.

**) Різ поезії.

1596 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 3—20

Львів, пл. Галицька ч. 14.

ліквідує фірму і улаштовує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **виприодажу товарів.**

— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всіляного рода. — — —

ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

ЗЕМЛЕТРУС НА БАЛКАНІ.

Біля Солуня (Сальоніки) наслідком землетрусу завалилося ок. 1000 домів. У румовищах є 16 грецьких міст. Люди, що врятувалися, блукають по горах, у голоді. Є 600 убитих, 2000 ранених. — У Сербії було 100 вбитих, 500 ранених. У Болгарії найбільше потерпіло містечко Носкі. Було 2 убитих.

БУРЕВІЙ НАД НЮЙОРКОМ.

У ночі 8. березня перейшов над Ню Йорком буревій. Завалилося богато домів. У пристані є великі шкоди. Багато кораблів зірвав буревій з якора й вони поплили на море. Досі нараховали 20 вбитих, 47 тяжко ранених, а кількасот легше. Шкід є на міліони. Подібні вістки приходять і з інших міст.

Для членів Каси Хорих на прима апріліс.

У найближчому часі зложать у соймі уряд. проект закону, що зміновatиме приписи в законі про Каси Хорих. Скасують привілей К. Х., що могли своїх хорих лікувати в міських шпиталях за половину ціни. За ліки хорі мусітимуть платити, таксамо за лік. працю та за лікарські візити. Найвища оплата з лікарство 50 гот., за лік, візити трохи більша. Підмогу з К. Х. може член дістати щойно після 6—8 тижн. членства (досі мав це право вже 1-го дня членства).

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризіерське заведення,** вул. Близарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (53) число „Діла" підпало конфіскаті за два місця у статті **„Засідання Виконавчого Комітету Соціялістичного (II.) Інтернаціоналу".** Це вже 16-а з черги конфіската „Діла" в цьому році.

— **Б. пос. Вислоцький,** що сидів, як відомо, у тюрмі в Бересті, а потім у львівських Бригідках, перебуває тепер у тюрмі в Золочеві на замку (а не в Брежанах, як про це писали недавно газети). Золочівський суд годиться випустити п. Вислоцького за кавцією 6.000 зол. на волю в цій справі звернувся до суду в Рівному, який повинен би дати на це свою згоду. Покищо відповідь з Рівного нема.

— **Позір Тернопільшина!** Концерт у честь Т. Шевченка відбудеться в неділю, дня 15. березня 1931. точно в год. 7. веч. у салі „Міщанського братства". Точна програма в афішах. — **Комітет.**

— **Будуть повені.** Кілька днів теплої погоди спричинили розлиги деяких рік. В заліщицькім повіті на Дністрі рушили криги, а за Добровляном утворились на Дністрі такі ледяні гори, що військо мусить висаджувати їх у повітря динамітом. Також за Синевідським утворились великі ледяні запори на Опорі. Те саме сталось і на ріці Стрий. На лінії Стрий-Сколе зірвані мости, а ріка вливає щораз більше. Якщо цей сніг, що падав 2 дні, нагло розтопиться, то можливість повені збільшиться.

— **Безробіття в Польщі.** Дня 28. лютого було в Польщі 365.648 осіб, з чого 129.338 діставало державну допомогу. За тиждень кількість безробітних зросла на 3.844. Найбільше безробітних є на Шлеську, потім в Лодзі, відтак у Варшаві і Познані. Варшава має 19.657 безробітних, Львовів понад 5.000.

— **Ще про арештування автора „Ціянкалі".** Слідство в справі провин письменника д-ра Вольфа вже закінчене. В цю аферу вмішано майже 500 осіб, очевидно, головно жінок і всі вони стануть перед судом за переривання вагітности, або за поміч і посередництво в тій справі. Між іншими, на лаві обвинуваченых засядуть і 2 протестантські священики, замішані в цю справу.

— **Дочка Достоєвського.** З нагоди 50. роковин смерти Достоєвського російська емігрантська преса нагадує і трагедію його дочки. Вона померла на чахотку в 1926 р. в санаторії в Грісі коло Боцену, занедужавши від емігрантських злиднів. Вона написала широку біографію свого батька і визначилась літературним хистом. Попавши на еміграцію, була покинута на ласку долі, виконувала найчорнішу роботу і померла так самотно, що ніхто й не знав, що це дочка одного з найбільших письменників світа. На її похороні не було навіть православного священика і одиноку дочку Достоєвського, Любов, похоронили на католицькім кладовищі. На її гробі є маленький дерев'яний хрест і аж тепер російська еміграція старається побудувати на цьому гробі памятник.

— **Джентельмени.** Перед будинком британського музею в в Льондоні помістили були англійці німецький танк, здобутий під Сомою, а помістили його на знак перемоги Англії над Німеччиною. Тепер англійська влада рішила усунути цей танк зперед музею й розібрати його, щоби не дразнити національного почуття німців, які відвідують музей та не зневажати їхньої національної гідности.

— **З любовних трагедій.** У Відні при Дайнгардтштайнгассе 23-літній Осип Верштайнгер смертельно поранив свою 16-літню невірну наречену, Габрієлю Фелікс, а відтак застрілив себе. Причиною вбивства було те, що родичі не дозволяли їй вийти заміж за Верштайнгера і виганяли його з її дому, де він уже мешкав. Поранена дівчина бореться зі смертю.

— **Статистика кінотеатрів.** Статистика виказала, що на цілім світі є 62.365 кінотеатрів, з чого 28.454 в Европі, 22.731 в Америці, а решта в інших частинах світа.

— **Знов випадок летаргу.** В Бобаділлі в Еспанії помер наглою смертю самотний старушок і лікар ствердив смерть. Аж у хвилині, коли трумну опускали в могилу, гробарі почули в трумні рух і крик. Відчинили трумну і небіщик ожив, але через кілька годин таки помер, можливо, що з перестраху і зворушення.

— **З македонського кітла.** Невідомі терористи застрілили в Софії македонського воєводу Ефима Чіфлікчі, який недавно перейшов з табору протогоровців до михайловців. Причиною вбивства був якраз цей перехід з одного табору в другий.

— **Коняче мясо в Ленінграді.** „Ленінградська Правда" пише, що в Ленінграді у пятеро збільшилась кількість конячого мяса, яке продають у мясних крамах. Безробіття й нужда приму шують населення Ленінграду живитись цим найдешевшим мясом і воно має великий попит.

— **Естонський вояк застрілив більшовицького вартівника й агента.** Біля прикордонної станиці Долгая Нівa в районі Нарви естонський вояк запримітив, що якийсь чоловік хоче перейти на більшовицьку територію. Вояк хотів його зупинити, та більшовицька прикордонна сторожа стала стріляти до естонця. Естонський вояк відстрілювався і застрілив одного більшовицького вояка й того чоловіка, що хотів перейти на більшовицький бік. Естонський вояк ранений. Коли естонські вояки прийшли на місце події, більшовики вже забрали трупів. Здогадуються, що той убитий був більшовицьким агентом, що в порозумінні з більшовицькою сторожею вертався до СРСР.

— **Кревний Леніна не любить більшовиків.** В берлінськім торговельнім посольстві СРСР працював близький кревний Леніна Первушин. Тому, що він був споріднений з творцем більшовизму, йому поводилось дуже добре і згодом Первушин переїхав до Парижа і мав теплу посаду в тамошнім радянськім посольстві. Він був ревним комуністом доти, доки йому дозволяли сидіти в Берліні та в Парижі, але як Первушин дістав наказ вернути до Москви, цей кревний „великого" Леніна покинув посольство і перейшов у табор антибільшовицької еміграції.

— **Академія Гарної Книжки.** В Парижі задумують заснувати окрему Академію, яка малаб на меті дбати про естетику видаваних книжок, ілюстрацій, типографічних прикрас, вінет і т. д. До Академії Гарної Книжки належалоб 45 осіб з мистецького, видавничого й друкарського світа. Членів до Академії вибиратиме покищо товариство бібліофілів. Академія буде видавати щороку 3 нагороди за найкраще видані книжки.

— **Особисті вісти.** Дня 25. лютого ц. р. промувалися в Карловому Університеті у Празі на докторів медицини: Тома Робак, буйний старшина УСС і Ярослав Рондяк, б. старшина УГА, оба зі Львова.

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: *„ТОСКА"* — опера *Пуччіні.* Виступ *Голинського.*

Вистава, що пройшла при повній салі, мала великий успіх завдяки виконавцям трьох головних партій: Голинського (Каваradоссі), Залеського (Скарпія) і п-і Вікі-Кишівец (Тоска). Ця трійця заслуговує на найвище признання, бо вона надавала тон цілій виставі і створила з мистецького боку дійсно прегарну цілість.

Партія маляра Каваradоссі, як партія наскрізь ліричка, не зовсім підходить для драматичного тенорового голосу Г-го. А проте і цю партію відспівав наш співак з бравурою, атакуючи певно найвищі тони. Особливо гарно проспівав він відому арію у третьому акті, за що й удостоївся бурхливих оплесків при отвертій сцені. Колиж у деяких місцях голос Голинського звучав може дещо за різко, то причина цього лежить саме у виразно героїчному наставленні його дійсно імпонуючого голосового матеріялу. Слід ствердити ще одну немаловажну обставину, а саме те, що дикція у Голинського незвичайно виразна, ясна, чого нераз бракує навіть дуже відомим співакам.

Виконавці дрібніших партій (Сірочевський, Лярінський, Ловчинський, Романовський) в загальному відповіли своєму завданню. Хори співали рівно і складно. Диригував з успіхом п. Зупа.

І. Н.

З концертової салі.

КОНЦЕРТ У „ЛІТЕР.-МИСТЕЦЬКОМУ КОЛІ".

Старанням кружка пань при раді суспільних організацій опіки над емігрантами у Львові, відбувся дня 7. ц. м. в салі „Літературно-Мистецького Кола" у Львові концерт, який різнився додатньо від стереотипних добродійних концертів, у яких з правила бере участь бодай вісім різних виконавців, що в наслідках дає програму, подібну на якусь музичну сатуру. У згаданому

цям. Ось цікавий приклад, винятий з нової книжки Фоконе п. н. Малеїзія (нагорода Гонкурів 1930). Двох малайців розмовляє:

Осман (звірюється): Звідки беруться пляки? (позіхає).

Мат (по надумі): Гачик (з удки) зломаний.

Осман (протестує) — Чи запалюється лямпу?

Мат (з жорстокою усмішкою) — Солодкою є цукрова тростина на другому березі.

Цей короткий діяльог треба розуміти так (автор книжки дотепно заміняє малайські імена французькими, я в свою чергу українізую їх):

Михайло (звірюється) — Знаєш, кохаюся (позіхає).

Василь) (по надумі): Треба тобі дати двацятьпять...

Михайло (протестує): — Отже чому моргає до мене?

Василь (з жорстокою усмішкою): І ти не бачиш, що вона кепкує собі з тебе?

Кожне з питань і відповідей є цитатою із відомих малайських переказів-віршів т. зв. пантун.

Вертаємося до Японії. Від часу революції, Мейджі, багато дечого змінилося в Японії.

Японія почала мерщій цивілізуватися. Не мала ані заліза ані вугілля, але створила металюргію і тяжку промисловість. Коло Осака повстали чорні від сажі прядильні бавовни (сирівець приходить з далеких заморських країн). Разом з тим державний бюджет почав небезпечні вихиляси, ніби корабель на розбурханому морі. Дрібні, мозайкові поезії заступили перекладені з англійського статті на економічні теми, з молоді японські мистці поїхали вчитись малярського мистецтва у далекий Париж. Впевняю всіх, що ще не бачили, що нема нічого більше гротескового як малярська виставка европеїзуючих японців.

Фуджіта — оригінальний і цікавий тільки тим, чого навчився ще від старих японських майстрів.

Я знав японця, що приїхав до Парижа студіювати европейську публичну мораль. Він був професором жіночої семинарії. Це діялося минулого року.

Але що діялося в Японії в перші часи після революції Мейджі важко сьогодні собі уявити. Наш старенький професор японської мови, бувший довголітний французький консуль у Токіо, залюбки оповідав, як на одно офіціяльне приняття, на дворі мікадо, один високий міністеріяльний урядовець прийшов у фраку, білій краватці й у „калесонах". Цей японець повний фантазії не брав надто поважно суворого ригору нашого церемонного одягу.

Театр, що навідався до Львова давав тому кілька місяців вистави у Парижі. Я проживав тоді в японському студентському домі й мої співьокатори, всі без виїмку, казали, що ніодно акторське прізвище не є чільним і відомим в Японії. А на виставах цього театру „о просто не могли здержати сміху тому, бо директор театру вважав конечним, для европейського вуха і ока, значно приспішити традиційне повільне темпо деяких пес. І театр мав справді успіх, який французи називають „успіхом зацікавлення". Іншого й не міг надіятися.

—o—

КАВАРНЯ „LOUVRE“
щоденно
АТРАКЦІЙНІ ВИСТУПИ.
1626

инше концерті взяло участь трьох виконавців: співачка М. Блажинська, віольончелістка Г. Мурчинська та піаніст-композитор д-р Н. Нижанковський. Також текст програми обійшовся без різного роду непотрібних титулів виконавців та „ласкавости“ їх співучасти. Співачка М. Блажинська відспівала дві арії: з опери „Галька“ Монюшка та з опери „Beatrix Cenci“ Ружицького і низку пісень Невядомського, Вальтера, Василівського й ін. Її голосові не можна відмовити мистецьких вальорів. Її інтерпретація вдарю надто часто в сентиментальну струну саме в місцях до того невідповідних, викликуючи загальне вражіння однохарактерного перечулення. Віольончелістка Г. Мурчинська виконала кілька кусників Шоппера та Рубінштайна. Безпретенсіональну, а проте симпатичну гру її цікув шляхотна та щиро відчута кантілена. Хоча фортепянова точка у відношенні до сольоспіву чи віольончелі має а правила менші шанси на успіх, то цим разом було зовсім навпаки. Д-р Н. Нижанковський, який відограв „Листки до альбому“ Барвінського та Людкевича і свою „Коломийку“, викликав особливий власною композицією правдивий ентузіязм на салі. Гарний тон, а передовсім шляхотність інтерпретації, непозбавленої інколи бравурности, промовили найсильніше до всіх слухачів, які невмовкаючими оплесками таки змусили вкінці концертанта до надатку. Концерт попередило вступне слово д-ра В. Вишинського, який в коротких словах зясував завдання того добродійного товариства, в якому працюють для добра еміґрантів винятково громадянки без різниці національности чи віросповідання.

В. Барвінський.

З судової салі.

ЗНОВ 65. § КАРН. ЗАКОНУ.

В понеділок 9. березня ц. р. відбулася перед судом присяжних у Львові карна розправа проти **магістра прав Степана Андрущишина,** канд. адвокатури, занятого в характері конціпієнта в адвокатській канцелярії посла д-ра Ст. Біляка в Городку Яг. Прокуратура обвинувачувала його в злочині з § 65 а) к. з., якого мав він допуститися тим, що в промові, виголошеній в Кернищі, пов. Городок Яг., в літі м. р. мав сказати, що українців є так богато, що було би це ганьбою, якби вони піддалися полякам, та що сказав, що не знажаючи на те, що „Сокіл“ в Кернищі польська влада розвязала, то таки „Сокіл“ там буде істнувати, бо цього потрібно на те, щоби український нарід визволився з під польського „забору“.

Головним прокураторським свідком був відомий вже з процесу посла д-ра Біляка свідок Михайло Артим з Кернищі. Тим разом цей свідок захитався і хоча в слідстві твердив, що закинені актом слова чув безпосередньо, то на головній розправі заявив, що чув про них від Яцка Польовського. Свідок Яцко Польовський заперечив наче би таке говорив Артимові. Обвинуваченого обтяжив натомість своїми зізнаннями комендант постерунку поліції В. Пура з Городка.

Свідки оборони, а то Анд. Марцин, Ів. Баховський, Ст. Баховський, Федь Мацько, Федь Торопа, Михайло Іванчишин і Дм. Галамай, всі селяни з Кернищі, заперечили зміст акту обвинувачення. Їх зізнання були розумні, ясні та рішучі — а всі вони ствердили, що м-р Андрущишин говорив лише про молочарські справи і політичних питань у своїй промові не зачіпав.

Предсідником трибуналу був през. суду Антоневич, обвинувачував прокур. Вондравш. Оборонцями були **адв. д-р Лев Ганкевич і посол д-р Степан Біляк.**

Після промови прокуратора промовляв оборонець д-р Лев Ганкевич, якого знамениту промову вислухали всі з великою увагою.

Присяжні по нараді віддали 6 голосів за винною, а 6 голосів проти вини — в наслідок чого трибунал проголосив **увільняючий присуд м-ра Андрущишина від вини і кари.**

Додати треба, що з приводу цієї справи перебув м-р Андрущишин понад 2 місяці у слідчій вязниці.

Дописи.

ЛУЦЬК. *(Допомагання українській гімназії).* Українська гімназія в Луцьку опинилася в дуже скрутному положенні. Луцький соймік досі не виплатив їй ухваленої на 1930 рік допомоги в розмірі, здається, біля 12 тисяч зол., а на 1931 рік „господарська демократія“ сойміку, введена до нього по рецепті „певних“, заледви встигнула у бюджет з тисячі. Товариство ім. Лесі Українки (конце-сіонар гімназії) ледви дихає. Причини для всіх ясні: надії на „великі й багаті милости“ зависли, а з українськими масами зеленяк був надірваний. Одначе треба це підкреслити — українське громадянство без різниці переконань, ставиться до гімназії як до свого довгого національного огнища, хоча й не завжди виказує це належним чином і жертвенністю. Треба надіятися, що тепер усі наші установи й поодинокі особи напружать усі сили, щоби виплатити решту належности за куплений власний дім і тим урятувати гімназію від занепаду. Утруднює положення гімназії те, що з причини господарської скрути досить велика частина батьків не вспіла платити за науку своїх дітей. Доводиться звільнити що місяця на суму біля тисячі золотих, а це в річному бюджеті гімназії творить болючу діру. Щоби виповнити її, місцеві пані вкладають багато праці й серця на збирання заделярованих громадянами добровільних місячних датків на внесення платні за незаможних учнів і удільовання їм обідів безплатно чи за мінімальну платню. З метою збільшення фондів на згадану ціль допомогова секція батьківського комітету при допомозі драматично-співочого гуртка „Просвіти“ дня 21. лютого влаштувала у помешканні „Просвіти“ вечірку, яку попередила вистава згаданого гуртка („Не спінайте півні“). Вистава й вечірка пройшли дуже мило й дали чистого прибутку 220 зол. Тепер старше громадянство готується до вистави в міському театрі на користь гімназії. Має бути виставлена леся Винниченка „Молода Кров“, над якою працює знаний на Волині артист і директор театру п. Орел (Степняк). Як ми чули, „Народня Торговля“ задекларувала на незаможних учнів гімназії щомісяця 20 зол. і 500 зол. на дім. Треба сподіватися, що українські кооперативи прийдуть із значнішою допомогою гімназії на заплачення решти належности за куплений дім. Але для цього треба оживити т-во „Лесі Українки“, поставити його лицем до народу і втягнути в його члени ширші кола українського громадянства.

Громадянин.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Омелян Мартинів, друкарський складач і член Т-ва українських рем., пром. і торг. „Зоря“ помер дня 8. березня ц. р. в 53-ім році життя. Похорон відбудеться у вівторок, дня 10. березня в год. 4. попол. з каплиці ОО. Бернардинів на Личаківський цвинтар. В. Й. П.!

о. Володимир Петрик, парох Бабини коло Самбора і заст. декана самбірського, провідник Самбіршини і Комарянщини, упокоївся в Бозі дня 2. березня ц. р. в 55-ім році життя і 31-ім священства. Похорони відбулися дня 5. березня ц. р. в Бабині і Пинянах, а дня 6. березня ц. р. в Комарні.

Покійний родився в 1876 р. у священичій сімї. Середню школу покінчив у Перемишлі, теольогічні студії у Львові й Перемишлі і 1900 р. висвятився та осів у Комарні як сотрудник свого батька, що там був парохом. Тоді саме був час горячої політичної боротьби та жвавої просвітянсько-культурницької праці, що розгорнулася в нашому краю як підготовка пізніших незалежницьких змагань нації. Покійний віддався одній і другій справі з молодечим запалом, посвячуючи їй всю свою силу й особисті користи. Потрапив він на дуже догідний грунт. Комарянське громадянство й молодь чекали на провідника і найшли його в особі Покійного. Відразу береться він до праці. Кредитове „Т-во Задаткове“, що було економічним заборолом чужого елєменту в Комарні, переходить його заходами в українські руки, а з ним його великий поверховий дім та все майно; до сьогодня — це один з кращих кооперативних банків. Основи його розвитку положив своєю працею Покійний як довголітній його директор і добрий його господар. Після цього купує в центрі міста великий дім для читальні „Просвіти“ і дає змогу розвинутись кооперативі „Народня Спілка“, що до нині є не тільки однокою споживчою кооперативою для Комарна, але теж заступає для Комарянщини кооперативну гуртівню. Заклав „Брацтво св. Миколая“, яке має за завдання дбати за виховання молодого покоління. Купує для цього брацтва бувшу коршму та переміняє на бурсу, через яку перейшло кілька десятків комарянських дітей, що сьогодня займають поважні місця адвокатів, священиків, лікарів, то-що. В ширенні освіти йде й на село, закладає філію „Просвіти“, якої головою був весь час перебування в Комарні та організує 17 читалень, що зразково працюють, як зав'язки організованого українського життя цих околиць. Прикладає руку до створення Т-ва „Сокіл“ і його оркестри, що до війни славилась як [illegible] кращих у краю. Не пропускає ні одних зборів, нарад, сходин, де рішається про політику, освіту, кооперацію. Не відпочиває ні одної неділі чи свята, все в розїздах по селах, а біля нього гурт молодих, ідейних як він співробітників. Та не забуває і на свої душпастирські обовязки. Без розписання конкуренції, виключно з добровільних датків будує величаву церкву в Комарні, витрачуючи на це безліч енергії та часу. Крім цього будує в місті біля другої церкви стилеву мурівану дзвінницю та приміщує в ній читальняну бібліотеку. Не диво, що згадують його до сьогодня як зразкового й відданого церкві душпастиря. Не минає й політики і як член Повітового та Ширшого Народнього Комітету бере живу участь у соймових і парляментарних виборах, приготовляючи вибір в посли о. Онишкевича й лишаючи підготований грунт для праці дальших політичних провідників повіту. Так працював 11 літ без упину.

Не могла минути його дяка своїх і ненависть чужих. Коли після смерти батька старався дістати парохію в Комарні, колятор Лянцкоронський відмовив своєї згоди і Покійний мусів перенестись до Бабини в Самбірщині. Саме в цьому місяці минає 20 літ, як у великому походї відпроваджувала Комарянщина свого провідника на нове місце. В Самбірщині визначився збудуванням прекрасної церкви в селі Пинянах, що стилево вибивається понад інші. Стає головою філії „Просвіти“, головою філії „Сільського Господаря“ та вже рік пізніше кандидує від Нац.-Демокр. Партії до галицького сойму проти відомого польського потентата Созанського. Всього 3-ма голосами перепадає, та це були напевно його голоси. Однак по цих виборах Самбірщина, зорганізована Покійним, починає жити національним життям. В кожному селі організує читальні, кружки „Сільського Господаря“, кооперативи, Соколи, організує повіт політично. Приходить 1914 рік. Його учні йдуть в ряди УСС. — він лишається на пості. І коли після московської навали є знова можливість праці, береться за відбудову знищеної Самбірщини як голова „С. Господаря“ і відвідує кільканацять сіл, живить тисячі населення. Була це зразкова праця, за яку від тодішньої влади дістає срібний хрест заслуги.

Та не забуває й на політичну роботу. Великі дні листопада 1918 застають його приготованим. Враз зі своїми громадянами спішить зазначити наші права. Без спочинку організує нове державне життя як провідник Повітової Нац. Ради, як добрий дух всіх установ, як помічник нашому війську. Та приходять радісні дні і Покійний, що знова лишився на пості, йде в тюрму на довгі місяці. Карна експедиція нищить його майно, палить будинки, карає малолітнього сина Ярослава нагаями, внаслідок чого він пізніше помер. Не вертає з великого походу в українські степи другий син Левко, кладучи буйну голову за волю України. Вертає Покійний з тюрми, бодрий духом, але зломаний на тілі. Одначе працює в Самбірщині знова. Відновляє політичну організацію УНДО, якої стає провідником, стає головою „Сільського Господаря“, закладає по селах його кружки, головує дальше філії „Просвіти“ і відновляє читальні, бере живу участь в організації кооператив як заст. голови КОК-а.

Та підірване здоровля кладе його на ложе хороби. Не стримує це його в роботі. До останньої майже хвилі відбуває наради у себе дома що відбувались при його ложі...

Доказом любови до нього були його похорони, що при тисячних масах народу відбулися 5. березня ц. р. Але вершком дяки для праці Покійного було перенесення його тіла до Комарна самим громадянством Комарянщини, його ініціятивою і коштом. Комарянці справили своєму провідникові похорони, які своєю величавістю засвідчили ясно, що праця і труд Покійного впали на родючий грунт. Бо нарід, що доріс до шанування своїх провідників, доріс теж до великих діл. А ці великі діла — це ідеал Покійного, якому посвятив усе своє життя, працю, особисті користи, віддав йому життя обох своїх синів. Був ідеалістом і борцем не тільки краснорічивим своїм словом, але й ділом. А таких борців треба нашому народові якнайбільше. В. Й. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 9. березня 1931 року: масло експортове і десерове прима 4·70 зол., за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·50—6·40 зол.

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 10. березня, година 7·30 веч. „Отаманя з Трою".

Середа, 11. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 10. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Середа, 11. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 10. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Середа, 11. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова комедія „Капітан каринарви" (Гарі Літкє). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на кухні" (Зб. Савая, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Люди ночі" та превесела комедія".

ЛЕВ: Звукова фільма „Козаки" Толстого (Дж. Гільберт, Рене Адоре).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Карколомні закрути" (Клара Боя, Ріх. Арлен).

ОАЗА: „Відплата воріття не має".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Власта Буріян).

ПАН: „Танок серед сердець" і „Подружжя на зліть" (Бастер Кітон).

ПАСАЖ: „Із вітром навзаводи" (Гут Гібсон). Американська комедія та звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „В найданах життя". Виступ таночної пари з Варшави.

ФАТАМОРГАНА: „В шатах чортиці". „На захід від Занзібару".

ХІМЕРА: „Іграшки жінок". „Уста замадто червоні".

СТИЛЯВА: „Живий труп" (Пудовкін, Марія Якобіні). „Грішниця з Монпарнасу" (Анні Ондра).

УТІХА: „Залюблені" (Вільма Банкі). Озеро кохання".

Програма радіо.

Вівторок, 9. III. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Симфонічний концерт. **Берлін** (419) 16.30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 17·00 Популярна музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Радіооркестра. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Вінтерніца. **Будапешт** (550,5) 9·15 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт.

Середа 11. III. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Радіооркестра. **Талін** (296,1) 19·15 Оркестра. **Букарешт** (394,2) 16·00 Радіооркестра. **Берлін** (419) 16·10 Концерт (Шуберт і Бетовен). **Рим** (441,2) 12·35 Музика. **Прага** (486,2) 20·00 Концерт. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 12·05 Солісти. **Харків** (937,5) 17·30 Радіорхестра.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Концерт у честь Шевченка в Познані. Заходом Громади Студентів Українців у Познані відбудеться дня 14. III. 1931 р. в год. 20. в салі Трамваярів при вул. Словацького ч. 19—21 концерт у честь Тараса Шевченка. 1621 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЕРСЬКІ роботи виконує найдешевше — цонбровскі і Розважевскі — Львів. Академічна 2. ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО. — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1447 5—?

200 СЯЖНІВ гарної парцелі побіч виставової площі на новім Львові по 5 долярів продасть Ігнат, Львів, Куркова 24. 1595 2—2

ФІРАНКИ, портієри, найновші, закордонні, по фабричних цінах продає **Енглендер, Ринок 8.** 1605 2—2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на части від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1536

Присилайте передплату!

XXXVII. Звичайні Загальні Збори
Тов. Взаїм. Обезпечень „ДНІСТЕР" у Львові

відбудуться у второк дня 28. квітня 1931 р. в год. 10-тій рано у власній салі Товариства у Львові, при вул. Руській ч. 20. з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з XXXVI. Загальних Зборів з дня 22. травня 1930 р.
2) Звіт Дирекції й Надзірної Ради і предложення білянсу та рахунку зисків і страт за XXXVIII адміністр. рік 1930:
   а) Відділу обезпечень від огню,
   б) „ „ „ крадежі з вломом.
3) Звіт Ревізійної Комісії з внеском на затвердження білянсу і рахунку зисків і страт, та на уділення абсолюторії Управі Товариства за XXXVIII адміністраційний рік 1930.
4) Внески Надзірної Ради в справі:
   а) розділу надвишки у Відділі обезпечень від огню;
   б) „ „ „ „ „ „ крадежі з вломом;
   в) Зміни §§ 1—64 і 77 статуту в напрямі поширення діяльности, способу дотовання фондів Т-ва і узгіднення постанов статута з розпорядженнями Ради Міністрів з 10. IX. 1930 ДЗРП 66 поз. 523, розп. През. РП. з 26. січня 1928 ДЗРП 9. поз. 64. і розп. Мін. Скарбу з 12. X. 1929. ДЗРП 87 поз. 660.
5) Вибори:
   а) 3 заступників членів Надзірної Ради на один рік (§ 36 стат.).
   б) 3 членів і 1 заступника члена Ревізійної Комісії на один рік (§ 49 стат.).
6) Інтерпеляції членів.

ДИРЕКЦІЯ
Товариства вз. обезп. „Дністер"
1623

Роман Сосновський, президент

XXXIII. Звичайні Загальні Збори
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"
Товариства з обмеженою порукою у Львові

відбудуться у второк дня 28. квітня 1931 р. в год. 4-ій пополудні в салі Товариства „Дністер" у Львові, при вул. Руській ч. 20. з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з XXXII. Звичайних Загальних Зборів з дня 22. травня 1930 р.
2) Звіт Дирекції та Надзірної Ради з діяльности і замкнення рахунків за XXXV адміністраційний рік 1930.
3) Звіт Ревізійного Союзу Українських Кооператив з переведеної ревізії.
4) Звіт Ревізійної Комісії з внеском на уділення абсолюторії Дирекції за XXXV. адміністраційний рік 1930.
5) Внески Надзірної Ради:
   а) в справі розділу зиску за рік 1930 в квоті Зол 45.325·36;
   б) в справі визначення найвищої квоти кредиту, яку може Товариство признати одному членові;
   в) в справі визначення найвищої суми зобовязань в Товаристві.
6) Інтерпеляції членів.

622

Роман Сосновський, президент.

НОВИЙ ПОРТРЕТ МИКОЛИ ЛИСЕНКА на білім крейдовім папері. Ціна зол. 0·80. Головний склад: „Українська Книгарня". Станиславів, вул. Собіського ч. 16. 1618 1—2

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА потребує адвокат у меншім містечку. — Зголошення з поданням умовин і поручень слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1616 2—5

КОНЦИПІЄНТ зі судовою і 2-літньою адвокатською практикою шукає місця у адвоката. — Зголошення: Д-р Дмитро Денис, Долина. 1613 2—2

ЯЦЯ жовтих орпінгтонів, білих діккорнів і качок пекінів і зол. за штуку продає А. Тарнавський, Брахінка почта Соколівка к. Ожидова. 1602 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепараткові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телєфон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. п.
Телєф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вийма зуби. Скріплює розхитані зуби, штучні зуби в кавчуку, золоті, платинні і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1526 8—10

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новороджів, — дітей і дозрілих.

1512 9—?

Подяка.

ВП. П. Д-рові Л. Карачкові, лікареві в Івачеві Горішнім коло Тернополя за безкорисне і совісне видічення мого мужа з тяжкої недуги, складають цією дорогою щиро-сердечне Спасн-Бг.

1617 **Літваки.**

МАШИНІСТКУ
приймемо. — Зголошення і умови
„УАР", Львів
Валова 23/I.

1622 1—2

Подяка.

Всім, хто віддав останню прислугу нашому найдорожчому Батькові і Братові о. Володимирові Підсонському, отсею дорогою складаємо найщирішу подяку. В першу чергу дякуємо Всечесн. Духовенству, яке під проводом Всесвітл. о. шамб. д-ра Юрика відпровадило Покійника на місце вічного спочинку; Вп. П. П. Колляторам Ясінським за поміч у тяжкім нашім горю; чесним громадянам Белзця за їх добре серце, за їх труд і щире співчуття. Всі ці обявн пошани, любови і привязання до Покійника в великій мірі облекшили тягар нашого непомірного смутку.

1624 **Рідня.**

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ. Туберкульоза легенів є невблаганна і щорічно скошує мільони людей без різниці пола, віку та стану. — При поборюванні грудних недуг та бронхіту, впертого та тодячого кашлю і т. п., дають лікарі **„Balsam Thiocolan-Age"** Гонсенього, що плекнує видільнання флегми, скріплює орґанізм і самопочуття недужого, побільшує тягар тіла і усуває кашель. Уживати за порадою лікаря. Продають аптики. 1340 8—8

Подяка.

Подобалося Всевишньому покликать до себе дня 2. березня п. р. Найдорожчого нашого Мужа, Батька, Брата і Дідуня о. **Володимира Петрика**, пароха в Бабині і самбірського заст. декана.

В нашому важкому горі і при складенні останньої прислуги Покійному зазнали ми тільки помочі й розваги від знайомих і приятелів, за що вважаємо нашим обовязком всім їм прилюдно подякувати.

Найперше дякуємо Всч. Отцям, що взяли участь у похоронах Покійного в Бабині, а саме за провід похоронів Всч. о. деканові Гординському, Всч. оо. крилошанам Венгриновичеві і Рабійові, оо. деканам Боднарові і Гошні, оо. кондеканальним і з інших деканатів: Бережницькому, Ганасевичові, Колтуновові, Кушлиєві, Лекишькому Адр., Лящинському Ів., Макарові, Мельникові, римокат. — Ногайському, Рудавському, Федевичеві І., Федевичеві А., сен. Татомирові, Турянському, Стахнякові й Юськовові.

Дальше дякуємо громадянам села Бабина, Пиняни і Береги, громадянам Самбора і делегатам самбірських установ, хорові самбірського студентства і його дирігентові п. Магурському, орхестрі з Комарна під дир. п. Дрималикa Андрія та дир. Щебелеві Іванові, та всім тим, що взяли громадну участь у похоронах Покійного.

Щиру подяку складаємо установам і промовцям від них на похоронах в Бабині, а саме Всч. о. Тисові (від Год. Т-ва „Просвіта і Філії в Самборі), Вп. п. пос. Гр. Тершакевичеві (від П. К. УНДО і Парх. Репрезентації) і Всч. о. сен. Татомирові (від Самбірщини).

Зворушені до глибини душі памятю про Покійного дякуємо громадянам Комарна, що не жаліли коштів і труду прибути на похорони до Бабини, а саме Вп. П. Дрималикові Мих., Дрималикові Осипові, Зазуликові Мих. ст., Зазуликові Мих. мол., Калимонові Андрієві, Іваськевичеві Мих., Левисові Андр., Мисаковичові Ник., Пискорові Петрові, Ольховому Дмитрові, Радовичові Іванові Ситницькому Василеві і Щеблеві Мих.

Дальше дякуємо громадянству Комарна і всім його установам, які на власний кошт перевезли тління останки Покійного до Комарна, даючи цим доказ не буденного пошанування свого провідника і небувалої жертвенности і любови для Нього цілого Комарна. Дякуємо тут окремо Вп. Калимон Анні за перевезення підводою домовини з Бабини до Комарна.

Дальше дякуємо Всч. Духовенству, громадянству та установам Комарна і Комарянщини за уладження величавих похоронів у Комарні і за багатотисячну участь у них. Зокрема дякуємо за провід у похоронах Всч. о. сов. Кліщеві, Всч. оо. деканам Васильчакові і Гриницинові Всч. оо. Бубинкові, Булатові, Боровцеві, Гавришкевичові, Захарієвичові, Кмітові, Куцйові, Лящинському, Стахнякові, Тимчишинові, Филиповичеві і Шереметі. Дякуємо за прекрасні промови в церкві Всч. о. сов. Ю. Кмітові і під церквою та на кладовищі, Вп. п. Калимонові Андрієві (від міщанства Комарна), д-рові Кульчицькому Ількові з Самбора (від установ і громадянства Самбірщини), Всч. о. Іванові Лящинському з Борислава (від громадянства Комарна), Вп. п. мед. д-рові Олексі Пеленському (від установ Комарна), Вп. п. пос. Гр. Тершакевичеві (від селян Комарянщини) і Вп. п. д-рові Осипові Утрискові (від інтеліґенції і молоді Комарна) та за промови на поминках Всч. о. дек. Васильчакові і Вп. п. дир. Ольховому Дмитрові.

Щиро дякуємо орхестрі з Комарна, її директорові Вп. Дрималикові Андр. та дириґентові Щеблеві Ів., та хорові з Комарна і його дир. Сеноті Миколі за звеличання похоронів своєю присутністю.

Зокрема складаємо щиру подяку всім, що занялись поминками Покійного в Комарні, зокрема Вп. Панам меценасові Пеленській і катехитовій Шереметовій і за окрему гостину для рідні Вп. Панї Радовичевій Анні і Вп. п. Радовичеві Іванові та всім, яких труд пошанував останню дорогу Покійного.

На цьому місці дякуємо теж Вп. п. проф. д-рові М. Панчишинові і Вп. п. д-рові С. Райхові, лікареві зі Самбора, що роками не жаліли труду змагаючися зі страшною недугою та відвертали нераз її страшну руку від ложа Покійного.

Всім Вам, Дорогі Громадяни Бабини, Комарна, Пинян і Самбора щераз щире Спасибі!

Львів, в березні 1931 р.

Марія Петрикова — дружина, Ольга Петрик — сестра, Евгенія Храплива і Надія Онишкевичева — доньки, інж. Евген Храплнвий і інж. Володимир Онишкевич — зяті, Леся Храплива — внучка.

VII. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
ЛЬВІВ. ФІЛІЇ УКРАЇНСЬКОГО КРАЄВ. Т-ВА ОХОРОНИ ДІТЕЙ І ОПІКИ НАД МОЛОДЮ У ЛЬВОВІ,

відбудуться в пятницю, дня 14. березня 1931 р. в год. 4. поп. у салі „Української Бесіди", при вулиці Рутовського ч. 22. У випадку неприбутности приписаного статутом числа членів, Збори без огляду на число членів, відбудуться в тому дні в годині 5-ій поп. з правосильністю нарад. 1476 2—2 **Видїл**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 55 (12.711). Львів, четвер 12. березня 1931. Poczтowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 6 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Suum cuique...

Промова сенатора д-ра А. Горбачевського на засіданні сенату дня 4. березня 1931 р. при загальній дискусії над бюджетом.

Висока Палато! Розглядаючи державний бюджет, предложений Високому Сенатові, та інтереси українського народу в Польщі, який маю честь репрезентувати, з жалем мушу ствердити, що потреби та вимоги життя цього населения не найшли в цифрах бюджету ніякої уваги, хоча це населення творить 1/5 часть загалу населення цілої держави. Оскільки річ іде про жертви фінансові, про фінансову поміч для українського населення, державні польські чинники стоять на становищі вповні негативнім і то з цілою консеквенцією. Отся подиву гідна консеквенція доводить до того, що верховні державні чинники не респектують міжнародніх зобовязань, а навіть не рахуються з постановами і наказами власного законодвства. Загально відомо, що декрет Ради Амбасадорів з дня 14. березня 1923 р., був попереджений численними переговорами, які польський уряд переводив з державами Антанти. І в тих переговорах прийняв польський уряд зобовязання в тім напрямі, що Східній Галичині надасть такий устрій, який давав би запоруку українському населенню, замешкуючому цей край, свобідного розвитку. У висліді цих переговорів вніс тогочасний уряд до сойму проект закону про т. зв. воєвідське самоврядування. Цей проект дня 22. вересня 1922 р. був ухвалений, а в дні 5. жовтня того самого року був оголошений у Вістнику Державних Законів, як обовязуючий закон.

Отже арт. 24. того закону постановляє, що польський уряд зобовязується, щоби був утворений український університет на правах польських університетів, що подбає за те, щоби сойм ухвалив потрібні засоби на вивінування цього університету. Арт. 26. того самого закону гарантує знову, що заповіджене самоурядування буде введене у воєвідствах тернопільськім, львівськім і станиславівськім найдалі до 2-х літ від дня оголошення закону, та що в тім самім часі уряд приступить також до утворення українського університету. Від часу оголошення закону, себто від 5. жовтня 1922 р. минуло вже не 2 роки, але чотири рази по два роки— повних вісім літ, а про виконання закону абсолютно ніхто не думає. Цей закон прикрашує сторінки Дневника Державних Законів разом з підписами особистостей, які приняли відповідальність за зміст цього документу і полишиться свідком розходження між приреченнями та виконаннями цих приречень.

Оскільки річ іде про фінансову поміч, то та передовсім повинна бути признана і дана на виконання тих всіх зобовязань, які згідно з законом сойм і уряд на себе приняли. Досі — констатую — це не сталося.

У бюджетовім предімінарі на теперішню бюджетову періоду фігурує в рубриці „видатки" (діл VI), що обіймає вище шкільництво і науку, позиція в сумі 90.000 зол., як кредит, призначений на субвенції для Українського Наукового Інституту. Можемо повітати з приємністю, що така позиція була вставлена, одначе цієї позиції не можемо приняти на наш власний рахунок. Бо абстрагуючи від того, що загал заінтересованого українського громадянства не є належно поінформований щодо правних основ того Інституту і його наукової програми, заходить обава, що та позиція може бути трактована, як сурогат тих видатків, які повинні були піти на заложення й удержання українського університету. Отже мусимо тут це застереження зазначити.

Однак поза недостачею фінансової помочі ще більше діймаюче ділають інші чинники. Загальний образ політики польських урядів в українській справі є негацією природних розвиткових змагань українського елементу, є нівеляцією всіх господарських досягнень, культурних добутків та всіх тих організаційно-громадянських цінностей, які український нарід довгою важкою працею збірним зусиллям зумів серед найкорисніших обставин власними силами вести до народньої скарбниці. Що воно так, панове, на те є факти, які не потребують коментарів. Прошу панів, руїна цілого вселюдного шкільництва, ліквідація кільканацяти університетських катедр, які істнували у Львові за часів Австрії, розвязування середніх наукових заведень, дальше нищення освітніх та культурних організацій та навіть розвязування пожарних сторож, — бо навіть і там є „політика", яка може бути „небезпечною для держави". Не кажу вже про переношення учителів, про виривання їх зпосеред суспільности, де працюють, про переношення їх десь далеко поза сфери їх діяльности, а натомість обсаджування учительських посад на землях, заселених українцями, людьми, яким не тільки чужою є народня психіка та які часто не знають навіть мови, якою мають навчати населення, де їх посадила.

Однак це все є речі щоденні, до яких ми вже привикли. Та в останніх часах, а саме в осені мин. року сталися такі факти, які далеко вибігають понад оці щоденні явища. Одна група з тих фактів була вже дискутована широко в польському парляменті й у цій Високій Палаті, а також і в соймі. Про цю групу не хочу вже говорити, — це група фактів, які обіймає спільна номенклятура — „пацифікація". Мені здається, що кожний, хто хотів довідатися правди, мав до цього нагоду, а якщо я торкаюся того питання, то тільки для зазначення, що в деяких околицях „пацифікація" практикується досі, але може тільки в трохи відмінній формі. На це я маю факти і докази.

Друга група, це факти, які мають тісний звязок з виборами до польського парляменту. І ця справа буде мати своїх речників, і ця справа буде теж предметом дискусії у польському парляменті. Не хочу випереджувати цієї дискусії, а поскільки про неї згадую, то тільки для підчеркнення одного характеристичного моменту. Отже прошу панів, коли в одній комісії цієї Високої Палати переводилася дискусія над справою „пацифікації" і мій товариш Макух при цій нагоді доторкнувся також виборчої справи, висказуючи свій критичний погляд на вислід переведених виборів, присутній тоді п. міністр внутрішніх справ, реагуючи на цю замітку сен. Макуха, заявив, що колиб він хотів, то п. Макух не ввійшов би до сенату. Прошу панів, що це значить? Це значить, що про вислід виборів, на думку п. міністра, не має рішати фактичне подійсне відношення відданих голосів, ані постанови конституції і опертої на ній виборчої ординації, а тільки його воля, воля міністра, чи воля уряду, в якого імені він виконує функції свойого ресорту. Справа поставлена в цій площині ставить нас перед питанням, чи ми ще живемо в державі, яка спирається на праві, чи може ми зійшли до категорії держав, з якими в цивілізованім світі не числяться. Це момент, який треба підкреслити, хочби длятого, що це сталося в оцій Високій Палаті.

Збираючи разом все те, що сталося протягом того часу, відколи Східна Галичина стала складовою частиною польської держави при відсутності хочби одного ясного моменту, дістанемо дуже сумний білянс, який хіба не є здібний викликати у населення, яке тут найбільше заінтересоване, ані вдячности, ані особливої симпатії.

Прошу панів, може найхарактеристичніше у цій польській політиці, а зокрема політиці нинішнього уряду, це панування, необмежена влада, поліційного режіму. Хто знає відносини там, на провінції, на тих окраїнах, там, де ми живемо, мусить ствердити, що кожна одиниця хочби під оглядом характеру була дуже високо цінена своїми співгромадянами, якщо тільки дозволить собі зацікавитися публичними справами, якщо займається справами кооперативи або справами освітніми, — стоїть вже тим самим під поліційним надзором; таку одиницю слідкується часом дуже докучливо а визначніші одиниці

Лише економічно сильні нації

є сильні політично, — тому кожний українець повинен щадити, щоби скріпити економічно себе й свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до

Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

тої категорії, особливож зпоміж інтелігенції, мають той привілей, що окружає їх опіка спеціяльних ангелів-сторожів в особі поліційних агентів. Прошу панів: що в тих умовах всяка громадянська праця є неможлива — це кожний дуже добре зрозуміє. Поліційна влада вивінувана такими атрибутами, що той пан постерунковий має більше значіння, а його слово далеко більшу вагу, ніж опінія хоча би високих урядовців, ніж опінія осіб, займаючих відповідальні урядові становища. В часі т. зв. „пацифікації" — зайшли такі факти, які, здається мені, в іншій державі з подібною структурою були би неможливі. Отже, прошу панів, поліція подає донесення на двох державних урядників, суддів, людей, які тішилися як найкращою громадянською опінією, які сповняли їх слід обовязки свого звання, а мали тільки ту хибу, що були українцями. І що діється? На це донесення арештовано обох тих суддів. Було це в Калуші. Пізніше дохождення виказали, що ті два судді зовсім фальшиво, безосновно і злобно були підозрілі у саботажі, який для них психічно був зовсім чужий, бож за провини, які колідували з карним законом, вони щодня самі видавали десятки засудів! Цікаво, що предсідатель львівської апеляції з таким легким серцем згодився на приарештування урядовців йому підчинених не провіривши попередньо сам у свому власному кругі ділання факту, який творив предмет донесення. І що з того вийшло? З того вийшла не тільки діймаюча кривда для цих поважних громадян, а заразом совісних і статочних урядовців, але вийшла і компромітація судейського уряду. Коли хто ціниць цей уряд, хто привязує вагу до його суспільного значіння, мусить призадуматися над консеквенціями подібного факту. Очевидна річ, що цей факт не оправдує зовсім похвали на адресу тих чинників, які тут провинилися. В останніх часах висувається на адресу українського населення Сх. Галичини і на адресу його Парляментарної Репрезентації питання льояльности у звязку з замітом нельояльности. Прошу панів, випадає поставити собі питання, що це льояльність? Мені здається, що це питання поставив зовсім реально правник старинного Риму, цього Риму, який своїми правничими науками дав основу для будови новочасних правних систем. Отже цей правник обхопив проблєму льояльности афоризмом „Jus est — honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere" — що значить, що суть і зміст права основується на тім, щоби жити чесно, другого не кривдити і віддати кожному те, що йому належить. Так, і ми також стоїмо на тому становищі.

Якщо йде питання про форму виявлення льояльности, то можна її ріжно розуміти: можна її оцінювати, як певний психічний настрій, який основується на почуванню, але можна розуміти льояльність також, як реальний факт, тому, що підкладом для льояльности є завсіди правні відносини — реальні, без огляду на те, чи мають вони характер приватно правний, чи належать до обсягу публичного права, — отже також до зміреня цієї льояльности мусить бути вжитий мірник з реальними признаками. Якщо приймемо знальогію із системи приватного права, то треба також ствердити, що тепер теорія чесности чесного правного обороту чи добрих обичаїв найшла всюди примінення в законодавстві новочасних держав, а та теорія отавить як принцип постанову, що обовязок чесности мусить бути обосторонній.

Тепер дозволю собі поставити питання, чи і на скільки українське населення, яке маю честь тут, у Високій Палаті, заступати, відповідає вимогам, щодо сповнення обовязку льояльности?

Загал цього населення несе всякого роду тягарі, оплачує податки, сповняє оплати, данини, всякого роду повинности, та не тільки те, але приносить в жертві для польської держави те, що громадянин може має найдорожчого, платить податок крови. Пригадаю панам, що завірюха з 1926 р., якої театром були вулиці столиці, втягнула в свій крутіж також і нас, що і там українська молодь, що виконували обовязки військової служби, що ті вояки в поважному числі віддали своє життя, борючися не за свій інтерес, або своїх найближчих. Це була жертва для держави і та жертва хіба дає нам право жадати всіх тих прав, які нам згідно з конституцією належать.

В часі дебати над експозе п. міністра закордонних справ в соймовій комісії один із речників урядового табору висказав заяву, що „якщо підете до Женеви, то нічого вам не дамо, хочби ваші домагання були якнайслушніші". Що це значить? Якщо держава має станути на тім становищі, не можу того безумовно розуміти, бо це було би перекресленням конституції. Зрештою, Женева була тільки наслідком негативного становища Варшави. Якщо держава є в тім положенню, що мусить доходити своїх прав проти власних громадян, має до розпорядження дуже поважні середники, щоби вдоволити своїй волі, щоби вдоволити вимогам і праву. Одначе згори відсуджувати цілий нарід, цілу суспільність від всякого права, навіть найслушнішого, це хіба ще ніколи з парляментарної трибуни таке слово не впало. Чи це льояльність?

ЧАЙ марки БУЗЬКО
Спеціяльна мішанка Ч. 40.

Я вже зазначив, що ми стоїмо на становищі, яке визначило давне римське право, стоїмо на тім становищі, щоби віддати кожному те, що йому належить: „suum cuique tribuere". І жадаємо того для себе.

Померший недавно нестор польського парляментаризму д-р Герман Діямант на короткий час перед смертю висказався, що декретом укладу суспільних сил не можна змінити. І в тих словах, в тих, думаю, глибоко відчутих словах, які випливали з переконання, основаного на життєвім досвіді, міститься велика правда. Однак ця правда є недоступна для тих, що будучи жрецями культу безоглядної сили не хотять розуміти психічного моменту іншого чоловіка і без того розуміння безумовно нема мови про якесь порозуміння, нема мови про можність належного та справедливого вирішення справ, а спеціяльно справ суспільних і національних. Примінення сили не може довести до ніякого позитивного висліду, але цим, поважані панове, не загасите духа живого народу.

Ми, на мою думку, вчинили все те, чого від нас держава, до якої належимо, польська держава, мала право жадати. Ми доказали фактами льояльність, яку нам заперечуєте, та ми спокійно вижадаємо присуду безсторонньої опінії европейської цивілізації.

Голосувати будемо проти бюджету.

Батько, який обезпечає своє життя в Товаристві „КАРПАТІЯ", Львів, Руська 18., на випадок своєї смерти забезпечує відразу своїй родині капітал, який міг би зложити щойно по довгих літах свого трудящого життя.

На господарські теми.

Розбудова нашого молочарства.

Всі ми гордимося працею й успіхами нашого Маслосоюзу, всі тішимося його постійним зростом. Тому не від річи буде поглянути на ті завдання, які ставить собі централя Маслосоюзу у Львові на найближчу мету.

З нашої кооперативної преси відомо, що Маслосоюз поставив собі з початком 1930-го року за необхідне завдання *змеханізувати і перемінити на парові всі наші кооперативні молочарні протягом 5 літ*, себто до 1935 року. Завдання це не легке, тимбільше, що всю ту великанську працю треба буде виконати *тільки власними фондами і власними силами*. Але установа, яка має такий меткий провід і таких ідейних працьовників, як наш Маслосоюз, переведе, можна вірити, свій пляни у 100 відсотках.

План, про який мова, можнаб назвати генеральним, бо окремі частинні завдання намічено виконати кожного року зокрема. Таким робом це свого роду „пятирічка", розроблена в централі до найменших подробиць, так, що при добрій волі всіх заінтересованих кругів її вдасться напевно здійснити.

Першим роком тієї пятирічки був 1930-ий рік. На той рік припала на чергу *реорганізація молочарських кооператив*, себто їх переміна на такі організаційно-правні одиниці, які сталиб трівким фундаментом під задумане діло. В 1930 р. поведено акцію в напрямі *скомасування малих кооператив, межиттєздатних, у великі одиниці*, які дають запоруку зібрання потрібного сирівця (молока) до перерібки і тимсамим забезпечують їх рентовність. Такою формою є *районові молочарні*, з діяльністю на кількадесять сусідніх сіл, але опертї на фізичному членстві. По році пропаганди і форсовної праці можна нині стверднти, що цю *кампанію переведено з повним успіхом*, бо майже всі більші молочарні приняли новий статут, а інші є в стадії остаточної переорганізації. Тут варто також стверднти, що українські кооперативні круги поставилися прихильно до нової організаційної форми кооперативних молочарень і приняли її за свою як одиноко доцільну.

На цей (1931) рік програма праці Маслосоюзу передбачує *інтенсивне збирання уділів*, яке вже почалося. По пляну кожний член молочарської кооперативи повинен в цьому році зложити на уділ 25 зол. від одної кооперативи. На перший погляд це дуже велика сума, але коли її розложити на довільні сплати, або стягати на уділ хочби тільки по одному сотикові від кожної літри доставленого молока, то можна думати, що й ця справа буде переведена згідно з виробленим пляном.

Справі перебудови молочарства була присвячена м. ін. краєва конференція начальників відділів і техніків-організаторів Маслосоюзу, що радила 1. лютого ц. р. На цій конференції виголосили реферати оба директори Маслосоюзу, а саме дир. Палій „Про виглядн нашого молочарства на тлі теперішнього стану краю" і дир. Мудрик „Про методи праці в організації і техніці нашого кооперативного молочарства". Після широкої дискусії принято резолюції, які, як напряму праці Маслосоюзу на найближчу мету, подаємо нижче повнотою:

Конференція начальників відділів і техніків-організаторів Маслосоюзу стверджує, що:

1) При теперішній сільсько-господарській скруті ще найбільш рентується молочна господарка і продукція молочних продуктів, якщо буде ведена організованим способом і під фаховим технічним проводом Краєвого Молочарського Союзу „Маслосоюз".

2) Найбільш доцільною є вже реалізована Маслосоюзом організація великих районових молочарень, опертих на фізичному членстві.

3) Розбудова районових молочарень повинна опиратися тільки на власних силах і фондах кооперативи, тобто тільки в міру збирання уділів.

4) Построюванпя районових молочарень на чужих фондах є наскрізь шкідливе, бо обезсилює кооперативи внаслідок браку *оборотових фондів*, що в свою чергу підриває довіря достанців через неточні виплати. Знова брак довіря знеохочує

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

Шевченко і европейська критика.

(З приводу 70-ліття смерти поета).

Причинки і „ідеольогічні синтези". — Два догматизми. — Порівнання Шевченка з іншими. — І геній не є всім.

(Докінчення).

Більшість наших студій про Шевченка можна поділити на два роди. Одні це причинки й матеріяли скромних дослідувачів, що відкривають нові факти з його життєпису, нові документи в звязку з його особою і подробиці до творів; чимало з тих хронольогістів передає ці свої розшуки з безпретенсіональною скромністю, інколи й не думаючи, чи мають вони якесь значіння і з чим їх звязати.

Другий рід праць — спроби ідеольогічної синтези. Тут критики здебільша намагаються доказати, чому поезії Шевченка покриваються з ідеольогією, якої вони боронять у вірі, що це ідеольогія переможної майбутности.

Хто прочитає свіжу книжку відомого історика літератури О. Дорошкевича „Етюди з Шевченкознавства",*) побачить, як нелегко (подекуди попросту ніяково) авторові провести межу між звичайними „причинкарами", популяризаторами й поважнішими критиками. Сам він вирішує справу критичної обективности з такою доґматичною простотою, що вона може стати клясичним зразком розмови „по обох боках барикади":

„Але, певна річ, є кольосальна різниця між нашим радянським шевченкознавством і тим шевченкознавством, за яке агітують закордонні письменники: оскільки в нас вивчення Шевченка набуває все більшої наукової безсторонности, проймаючись марксистською методологією, остільки деякі з закордонних „шевченколюбців" повертаються знову до теорії „культу" і прагнуть ревізії чи навіть кастрації справжнього, революційного Шевченка".

Щодо критики, яка перемінюється в культ себто святочну промову для вжитку якоїнебудь безкритичної авдиторії то це правда. Щодо революційности Шевченка, то з цим поняттям не краще стоїть на Радянщині справа, як з поняттями „реалізму" чи „романтизму" або основною проблемою: ролі ідеольогії в творчості геніяльного поета.

Великий поет може, свідомо чи несвідомо, ставати проповідником суспільних ідей і зазвичай на їх еволюції незвичайно. А проте добувати із нього суспільний чи фільософічний світогляд, це те саме, що шукати в Канта або Гегля поезії.

Критика може (а навіть повинна) супроти Шевченка поставити собі за завдання проаналізувати його суспільний світогляд, показати нитки впливів своєчасного середовища на нього і впливів Шевченка на ідеї сучасників і дальших поколінь, і взагалі шукати в ньому та поза ним усе те, що вважає необхідним і цікавим для зрозуміння його творчої психольогії.

Неодну спробу такої европейської критики вже нині маємо, а всеж таки загальна тенденція шевченкознавчих дослідів досі в нас тхне „халтурою" або „просвітянством". Критики попадають у патос вічевиків, забуваючи, що для пропаганди якихнебудь суспільних ідей не треба аж покликуватися на цитати з поета. „У своїй хаті своя правда і сила і воля" як і сотні інших із „Кобзаря" може значити, що завгодно: християнську любов ближнього і заклик до насильства.

Шевченко поет европейської величини. Досі наша критика майже не пробувала доказати це при помочі порівнання його засобів уяви та ідей перетоплених на її символи із іншими европейськими поетами. Маємо вже критиків із европейським хистом, вихованих на шпилях і безоднях російської літератури, що дали перші зразки аналіяи Шевченкової поетичної форми, та звязали його зі світом Чернишевського та Герцена, а всеж мало, страшенне мало маємо між нами людей, які починають писати про Шевченка на те, щоби розяснити його дійсну, справжню людську психольогію.

Дивна сполука в поезії Шевченка релігійних акордів і богохульства є таким самим природним, наскрізь людським явищем, як у таких зовсім далеких від нього „вірую чих" як Бодлєр або Достоєвський; раз геніяльна то знову зовсім наївна сполука в його поезії суспільних, таких популярних у його добі ідей із поетичними символами нагадує Віктора Гюго — найбільшого поета Франції, дуже слабого фільософа.

Не є це імена як теми для літературних паралель. Можливе, що Шевченко має „формально" інших ближчих, нпр. таких як Бернс, а ідеольогічно ще інших — але для европейських критиків давно вже ясно, що величина геніяльного поета ні трохи не залежить від того, чи його змалюють як одноцільну кицеву статую.

Шевченко наскрізь своєрідний продукт умовин, неподібних до ніяких інших. Марксистські критики можуть нам показати ці умовини. Шевченко наскрізь національний поет; критики-націоналісти можуть нам показати в чому цей національний його геній. А проте ні одні ні другі не повинні забувати, що Шевченко не є геніяльніший від Данта й Шекспіра, що таки не були тим, чим хотять мати Шевченка всі наші критики: великим поетом, великим суспільним ідеольоґом і глибоким фільософом.

У цьому таки трохи наївному підході до поета основна ріжниця між дотеперішньою нашою і европейською критикою.

*

У вчорашнім фейлетоні треба справити такі друк. помилки: І-а шпальта 3 рядок знизу зам. „розясновати" має бути — „розяснити"; ІІІ-а ш. 12 рядок згори зам. „непримиримих" м. б. „непримиренних"; 6 рядок знизу зам. „ідей добутих" м. б. „ідеї добуті".

*) Державне В-во України. Харків — Київ. 1930. стор. 211.

доставців та через низьку перерібку сирівця спричинює нерентовність молочарні.

5) Виїмку становлять довгоречинцеві і низько процентові кредити.

6) Тому в р. м. треба рішуче стягати уділи від членів-доставців, але рівночасно виплачувати що-місяця точно належитости за доставлене молоко.

7) Таксамо розборгування готівки поміж доставців, понад їх належитість, є наскрізь шкідливе і його треба в інтересі розвитку нашого молочарства рішуче усунути.

8) Нові молочарні построювати лише там, де є запорука достави молока і зложення уділів, а передовсім початкового капіталу.

9) Необхідною конечністю для дальшого корисного розвитку кооперативного молочарства є потреба піднесення молочности корів при помочі *контролі молочности*.

10) Конечною є точна контроля над господарською сторінкою кооператив і їх обсада фаховими людьми.

11) Конференція звертається за посередництвом Дирекції Маслосоюзу з просьбою до Р. С. У. К. переводити і надальше строгі й основні ревізії в кооперативах та рішуче карати тих, що зловживають кооперативним майном.

12) Збираючи вище сказане, чергови гаслом на 1931 р., при задержанні загальної програми праці, є інтенсивне збирання уділів у районових молочарнях і поглиблення всієї праці, замість надмірного поширювання терену діяльности районових молочарень.

За океаном.

Український посол відповідав на престольну промову в Канаді.

Ми вже повідомляли про те, що посол Григорчук з Етелберт відповідав цього року на престольну промову в соймі Манітоби. До цього почесного завдання вибрав його уряд, як про це повідомив урядово прем'єр Брекен. Пос. Григорчук у своїй відповіди на престольну промову присвятив частину своєї промови положенню українського народу в Европі, зокрема подіям, що розіграли ся в осени мин. року в Галичині. Промову пос. Григорчука, який засідає в соймі провінції Манітоба від 1920 р., передрукувала вся канадійська преса.

Українські радіові програми також в Едмонтоні.

Старанням Дорадчого Уряду Розбудови Провінціональних Міст і Сіл відбулася в понеділок, 2. лютого ц. р., від год. 4.30 до 5. попол. через радіостацію CJCA в Едмонтоні, Канада, передача української програми, на яку зложилися: баритонове соло гром. С. Здріля, музичні пописи на цимбалах та промова, виготовлена відомим українським діячем гром. П. Зваричем, який є председником Комісії Розбудови Міст та президентом Огородничого Т-ва у Ветревил, Алта. Цю промову виголосив гром. В. Гривняк.

Книгар Доячек живе.

Книгар Фр. Доячек у Вінніпегу в Канаді живе і тішиться якнайкращим здоровлям. Вістка, яку свого часу „Діло" подало про смерть Доячека, відноситься до його брата О. Доячека, котрий помер 27. грудня 1930 р. наглою смертю. З огляду на те, що наші читачі можуть помилково думати про відомого українському загалові книгаря з Вінніпегу, Фр. Доячека, подаємо отсе вияснення з тим, що для п. Фр. Доячека це добра ворожба, бо говорять, що у випадках подібної помилки дотична людина довго житиме, чого й ми п. Фр. Доячекові щиро бажаємо.

З голосів польської преси.

Світова господарська кріза.

На сторінках львівського ендецького органу „Курєр Львовскі" публікує проф. Стан. Грабський низку статтей на економічні теми. В числі з 11. березня ц. р. находимо його статтю п. н. „Світова кріза", з якою варто познайомити наших читачів.

Проф. Ст. каже, що від 1919 до 1929 р. зростав безнастанно вивіз із усіх західно-европейських держав, а також зі Злучених Держав Півн. Америки до азійських країв, Африки, Полудневої Америки і Канади. По світовій війні світові ринки не закривалися перед експортом з Европи і Злучених Держав, але розширювалися. У 1929 р. експорт Англії, Швеції, Франції та Злучених Держав був більший ніж у 1913 р. і то не лише номінально, але й реально, відраховуючи від зросту його надвишку, спричинену піднесенням цін. Коли приняти суму експорту з 1913 р. за 100, то отримаємо такі покажчики дійсного зросту експорту в 1929 р. Для Англії — 108, для Швеції — 163, Італії — 122, Франції — 115, Злучених Держав — 158. Тільки для Німеччини покажчик реальної суми експорту в порівнанні з 1913 р. виносив у 1929 р. менше сотні, а саме — 87. Це наслідки втрати Альзасії, частини горішньої Сілезії та всіх кольоній.

Упадок секспорту Европи й Америки наступив щойно в 1930 р. Експорт у долярах виносив:

	у 1929 р.	у 1930 р.
з Англії	3.767 міл.	коло 2.800 міл.
з Франції	1.961 міл.	„ 1.670 міл.
з Німеччини	3.020 міл.	„ 2.700 міл.
зі Злуч. Держав	5.171 міл.	„ 3.800 міл.

Одначе рівночасно впали і гуртові ціни в тих краях; у порівнанні з 1913 р. покажчики цін виносили:

	у 1929	у листопаді 1930
в Англії	136	112
у Франції	124	100
в Німеччині	137	120
у Злуч. Держ.	138	115

Отже покажчики дійсної суми вивозу в 1930 р. у порівнанні з 1913 р. виносили: для Англії — 100, для Франції — 123, для Німеччини — 85, для Злучених Держав — 138.

Отже за виняток Німеччини, навіть у минулому, кризовому році не тільки номінальна, але й дійсна вартість експорту не впала нижче рівня з 1913 р.

Зате у порівнанні з 1929 р. дійсна вартість експорту впала в Англії на 7,5%, у Злучених Державах на 12,7%, у Німеччині на 2,3%, а в Франції навіть зросла на 6,9%.

В дійсности для підприємств, обтяжених товаровими і готівковими кредитами мала потіха з того, що покупна сила долярів чи фунтів, франків чи марок, добутих з експорту їхніх товарів, зросла. Рівнорядно з покупною вартістю залежить їм і на номінальній сумі добутих ними приходів, бо мусять сплачувати довги на підставі номінальної, а не реальної їх вартости. Одначе не всі підприємства були надмірно задовжені навіть у Німеччині.

Але й номінально в Німеччині експорт впав у 1930 р. на 9,9 проц. Число безробітних зросло там з 726 тисяч у серпні 1929 до 3.699 тисяч у листопаді 1930 р. Очевидно, що такого величезного застою в продукції не можна пояснювати незначним, початим номінальне 9'9 проц., а реально ледви 2,3 проц. спадком експорту.

Докладна аналіза світових ринків стверджує рішучо, що: 1) за 10 повоєнних літ, всупереч більшовицьким передбачуванням заокеанські ринки збуту для товарів, продукованих у краях старої промислової культури, не корчилися, і 2) не замішання на світових ринках є причиною теперішнього застою в промислі, безробіття та й взагалі економічної кризи. То-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д. ДЕРЖАВНИК. 3)

При будові державности.*)

Російська буржуазія. — Україна і австро-німецька політика. — Мир з Росією.

Проголошення самостійности України й її мир з центральними державами, викликали серед добровольців вибух ненависти. Коли Україна звільнилася від більшовиків за допомогою німців, а особливо коли настав гетьманський режім, до Київа посунули всі недобитки російської буржуазії, бюрократії та ріжні політичні авантюристи. Дехто приїздив легальною дорогою, як громадянин Української Держави, багато шукало захисту перед більшовицьким терором.

Але замість вдячности для краю, який врятував їх від розстрілу або від голодової смерти, замість лояльности до держави, яка охороняла їх своєю законністю, ці люди палали злобою проти України й зробили нашу столицю гніздом усяких інтриг, конспірацій, змов спрямованих проти молодої Української Держави.

Тепер усі ці Станкевичі, Лукомські отверто признаються у своїх споминах, що одні з них самі брали участь у змовах на життя гетьмана, а інші, що знали про це і солідаризувалися з цим, хоч Україна нічого злого їм не зробила.

Поруч „білих" чи „правих" російських організацій невтомно працювали ліві, які найшли собі дуже енергійну піддержку й поміч в появою у Київі та Одесі совітських консулів. З ними війшли в тісний контакт не тільки українські більшовицькі організації, але й Український Національний Союз.

У Київі та й по інших важніших осередках України звила собі кубло не тільки антантська шпіонажа, але йшли спроби терористичними актами й замахами викликати паніку серед населення. В цій роботі панувала солідарність між агентами антанти й більшовиками.

Гетьманський уряд стояв перед фактом Берестейського договору і його наслідків. У формі економічних зобовязань (постачання центральним державам продуктів) і присутности на українській території закликаних урядом Центральної Ради для допомоги німецьких та австро-угорських військ. Першим завданням української політики було — спираючись на поміч Німеччини, як мога швидше стати на власні ноги й вийти з під опіки Німеччини, а також визволитися від присутности на українській території австро-угорських військ.

Наше відношення до Німеччини й до Австро-Угорщини ріжнилося між собою в залежності від тих цілей, які ставили собі щодо України обі монархії. Для Австрії мир з Україною й осягнення від неї харчевих запасів був просто порятунком від голодової смерти. Толі посеред військових кол дозрів плян, піддержуваний раніше групою німецьких публіцистів та економістів (таких як Павло Рорбах, Аксель Шміт та ін.) піддержати молоду Українську Державу, яка дала би Німеччині хліб, розвивалась в орбіті німецьких впливів.

Для України спиратись у своїй політиці головно на Німеччину було вигідно не лише тому, що Німеччина грала першу ролю серед держав почвірного союзу, але також і тому, що вона безпосередньо з Україною не межувала й аспірацій на українські території не мала.

Інакше ставилась до преблеми самостійности Української Держави Австро-Угорщина. Створення великої, сильної України не лежало в австрійському інтересі: це означалоб для неї перспективу — втратити Східню Галичину й Буковину, або в усякім разі мати у себе поважну українську ірреденту. З другого боку у виборі між Україною й Польщею австрійська політика рішучо ставала на бік Польщі. Для Австрії найбільш бажаним було відрізати часть української території, Правобережну Україну, або хоч її частину і або створити з неї окремий український коронний край, як про це мріяв убитий в Сараєві архикнязь Франц-Фердинанд, або приєднати до автономії Польщі під габсбурґським скіптром. Одначе гріжна ситуація — перспектива голоду й внутрішнього розпаду примушували Австрію йти на мир і не тільки визнати самостійну Україну, але ще й погодитись на таємний договір про поділ Галичини.

Одною з найважніших справ української закордонної політики було заключення миру з Росією. Проект кордонів предложений українською делегацією викликав довгі суперечки з боку російської делегації і врешті до порозуміння не дійшло.

Німецький уряд спочатку, здавалось, дійсно хотів допомогти до скорішого російсько-українського миру, забезпечивши інтереси Україні. Але зі зміною загальної політичної ситуації (мурманський та чехословацький фронт проти більшовиків, зріст добровольчого руху і т. д. тяжке становище на Заході), він почав боятися, що переворот у Москві може розгорнути наново ціле східне питання в усій його ширині. От чому в справі переговорів він починає не так допомогати українському урядові, як гальмувати справу.

Вкінці літа більшовики, несподівано для себе, дістали ще одну підтримку, яка дала їм змогу не спішитися з заключенням миру, затягати час і використовувати його для агітації проти Української Держави. „Українсько-Національний Союз" у Київі, що підготовляв повстання проти гетьмана — як каже його голова В. Винниченко — „шукаючи скрізь в усіх боків забезпечення успіху своєї справи, увійшов у переговори з представниками російської совітської мирової делегації Х. Раковським і Д. Мануїльським для координації наших виступів підчас повстання".

(Продовження буде.)

*) Гл. „Діло" ч. 52.

чу то ніякий поважний економіст не шукав вияснення теперішньої кризи у здогадній економічній еманципації Японії, Китаю, чи Індій. Бо в загальній світовій торговлі ці екзотичні країни відграють невелику ще ролю.

У 1922 р. імпорт на цілому земному глобі виносив 34 міліярди долярів. З того імпорт до европейських країв і до Злучених Держав Півн. Америки виносив 22 міліярди долярів. Високо упромисловлені країни зужитковують дві третини всього світового імпорту.

Правдиві причини сучасної кризи лежать не в тім, що ніби то діється в душах народів жовтої чи бронзової раси, але в тім, що діялося і діється в суспільно-господарському житті країн з високою капіталістичною культурою.

Далі заповідає автор аналізу суспільно-господарських відносин у західних краях Европи.

Подяка.

З приводу моїх 90-літніх народин, як поодинокі особи так товариства й організації прислали мені любі привіти і побажання. Пересічний і пристарий я не в силі на кожний привіт окремо відповісти. Тому прошу всіх прийняти цією дорогою щиросердечну і горячу подяку за виявлену мені прихильність та життєвість. А щодо висказаних мені побажань, то я, до нічого вже нездатний і нікому непотрібний зробок, не можу собі бажати ще довго і марно животіти; щож до побажання, щоб і я ще діждав кращої долі і світлої будуччини нашого народу, то дозволю собі сказати, що ці добра осягнемо найлекше, найскорше і найпевніше, коли будемо всі і все між собою згідними, а попри те чесними, правими і характерними, чого я всім нам щиро бажаю.

У Львові 10. III. 1931.

Юліян Романчук.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

На засіданні сойму дня 10. березня приняли в 2. і 3. читанні закон про фінансову поміч для кредитових інституцій. Поміч уряду має доходити до 20 мілл. зол. Другою зміною є те, що проект продовжує до кінця 1932 р. пільгову стемплеву 1 проц. оплату замість 2 проц. від деяких чинностей акц. спілок. Змінили теж розпр. про стемплеві оплати. Досі закордонні векслі були вільні від стемплевої оплати. Новий проект бере під увагу не місце виставлення векселя, а місце платности і місце замешкання акцептанта.

Потім обговорювали проект новелі до закону про дохідовий податок.

Полеміка за ордери в соймі.

На засіданні сойму 10. березня підчас нарад над звітом військової комісії про новий проект „Хреста в медалі незалежности" дійшло до бурливих сцен. У дискусії пос. Дібоа (ППС), заявився проти новелі, бо добачує в ній ордероманію. Соціялісти вибороли незалежність Польщі не ордерами, а шибеницями. Нестор польського соціялізму Лімановський та Арцішевський не приняли наданих їх хрестів, бо не признають ордерів. Ви, панове, можете відзначувати своїх заслужених, наскільки (марш.: Прикликаю вас до порядку). За це не ялося мене прикликувати до ден. порядку (марш.: Я кваліфікую ваш вислів як провокацію). При ост. словах пос. Дібоа счинилася буря на лавках ББ., вони кричать і бють у пульти. Пос. Дібоа заявляє, що не хотів образувати послів із ББ., коли сказав, що є інші хрести як „Польонія Рестітута", „Віртуті Мілітарі", якими ББ може відзначувати своїх заслужених. Є такі, що заслужилися, а потім заполіяли Польщі криваву. „Я берестейський вязень маю право назвати.." (Гамір, маршал прикликає посла до порядку).

Пос. Медзінський (ББ) відповідаючи пос. Дібоа, каже, що пос. Дібоа і тов. зменшує вислови признання заслужених людей. Це провокація і „коли так далі піде, то дамо відповідь гіршу, ніж було досі". Пос. Дібоа сказав, що сумнівається, чи в ББ є заслужені люди. З якого титулу маємо це терпіти? Сказав, що говорить про факти, бо комусь цю відзнаку дали не за те, що боровся за незалежність, а з титулу чогось іншого, а потім назвав людину (Костека-Бернацького), що найбільше заслужився, сидів у тюрмі і „вас із тюрми викрадав". Вкінці бесідник перестерігає щоби опозиція не скаржилася, коли когось із неї стріне гостра відправа.

ЩО УХВАЛИВ СЕНАТ?

Сенат після голосування над бюджетовим прелімінарем і проектом скарбового закону приймив ріжні ухвали, м. ін. ухвалив резолюцію, щоби не творити нових кліматичних станцій. Приняли резолюції сен. *Горбачевського та Павликовського*, на основі яких сенат взиває уряд, щоби при виконанні бюджету, без уваги на госп. скруту взяти під увагу слушні потреби українського населення. Сен. Тулів (ХД) взяв назад своє внесення в справі здобуття кольонії для Польщі.

ВІДКЛИК СЕН. МАКУХА.

Дня 10. березня радила сенатська комісія незайманости, яка розглядала відклик сен. Макуха в справі, що маршал 6. березня на пленарнім засіданні прикликав його до порядку та записав до протоколу. Комісія не признала відклику й акцептувала становище маршала сенату.

ЗНИЖКА ПЛАТЕНЬ УРЯДОВЦІВ.

Міністр скарбу Матушевський в експозе сказав, що доходи бюджету на 1931 р. є менші ніж мин. року. На покриття того недобору є поважна кляпа безпеки, що відповідає сумі 200 мілл. зол. зі знижки урядничих платень на 15 проц. Міністр сказав, що з повним почуттям відповідальности стверджує, що коли положення вимагатиме того, то не завагається поставити відповідне внесення і перевести його.

Міністр скарбу прислав фінансовим установам, як ПКО, Банк Господарства Краєвого і Банк Рільний листа з припорученням від 1. квітня 1931 зменшити платні урядовців на 10 проц.

Відгомін серед урядовців.

Урядовці згаданих вище фінансових інституцій задумують реаґувати на задуману знижку платень. Відбулося дуже бурливе засідання управи урядовців ПКО. Радять теж інші урядничі товариства, обняті тим розпорядком.

Варшавські часописи повідомляють, що багато приватних банків за приміром розпорядку міністра скарбу задумують зменшити платні урядовців після 3-міс. виповідження.

ЖЕРТВИ ЗЕМЛЕТРУСУ НА БАЛКАНІ.

Найбільше жертв спричинив землетрус в окр. Чудово-Валандово-Струмиця. Точних вістей нема, бо телефони й телеграфи ушкоджені. В Ґевґелі завалилося багато держ. і прив. будинків. В одній із сусідних місцевостей завалилося 150 домів, один чоловік був убитий 9 раненних. У Демір Капі завалилася зовсім школа та станиця жандармерії, зал. двірець поважно ушкоджений. У Валандові завалилася геть із основами зразкова недавно побудована школа.

БІЛЬШОВИЦЬКО-ТУРЕЦЬКА УМОВА.

Дня 8. березня підписали в Ангорі турецько-більшовицький протокол у справі роззброєння на Чорному Морі.

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.**

— **Книжки по знижених цінах** в місяці березні продають усі українські книгарні. Жадайте катальоґів. 1558 3—5

— **Конфіската „Діла".** Останнє (54) ч. „Діла" підпало конфіскаті за два місця некрольогу о. Володимира Петрика. Це вже 17. конфіската „Діла" в цьому році.

Дещо про українську гімназію в Жевницях, Ч. С. Р.

Як зорганізовано поміч бідним учням гімназії.

Недалеко біля Праги в ЧСР, в селі Жевницях, у близькому сусідстві прекрасних чеських лісів істнує українська реформована реальна гімназія, що вдержується завдяки допомозі чеського міністерства освіти. В гімназії є тепер 8 кляс, а всього в ній учиться 101 хлопців та дівчат. При гімназії істнує бурса, де діти живуть та одержують здорову добру їжу і добре виховання.

При кінці 1929 р. міністерство освіти видало розпорядок, на основі якого право на безплатне удержання в бурсі гімназії мали мати лише діти політичних еміґрантів. Усі-ж інші діти могли залишитися в бурсі за платню. Це були діти з Галичини, Волині, Буковини, батьки яких могли повернути до краю, але здебільшого ще не вибилися з нужди і не могли платити за вдержання своїх дітей. Після цих розпорядків за стінами бурси мало опинитися коло 20 душ дітей, тобто залишитися назавжди недоучками. На допомогу дітям прийшов утворений з цією метою Допомоговий Комітет при гімназії, що складався з учительського персоналу; приходи Комітету збираються від щомісячних відрахувань з платні учительського персоналу, з жертв приватних осіб і з допомоги від ріжних українських інституцій.

Крім Допом. Комітету немаєтними дітьми при жевницькій гімназії опікується ще й місцеве товариство „Рідна Школа". На утриманні цих обох товариств є нині 16 дітей, з них 11 з Галичини.

До українських громадських інституцій, що підтримують допомогові товариства при жевницькій гімназії, належить і Український Жіночий Союз у Празі. Як і минулого року, Союз улаштував і цього року 7. II. товариські сходини з метою зібрати дещо грошей на допомогу дітям у гімназії. Як і торік, українське громадянство в Празі охоче відгукнулося на заклик Жіночого Союзу і помешкання Українського Педаґоґічного Інституту, яке ректор Інституту ласкаво віддав у розпорядження Союзу на цю добру мету, було повне гостей. Спершу зібрані слухали прекрасних співів п-і С. Нагірної, Кросової, п-а М. Самойловича під акомпаніямент п-і П. Шуровської та п. Р. Сімовича, потім дивилися на артистичні танці учениці гімназії Ари Черняївської. Далі публика на розхват розкупила білети на льотерію-тамболю, американську льотерію і нарешті закінчила чаєм та українськими закусками в улаштованім членами Союзу буфеті. Сходини дали заг. прибутку 1.181 чк. По відрахуванні видатків на буфет та ін. до каси Союзу прийшло 1134 чк 95 сот., з яких понад 900 чк. передано Допомоговому Комітетові та „Рідній Школі" — обом товариствам на допомогу бідним дітям при жевницькій гімназії.

Український Жіночий Союз складає щиру подяку всьому українському громадянству в Празі, яке відгукнулося на його заклик і зложило немалу суму зі своїх мізерних еміґрантських прибутків на допомогу дітям, на їх освіту і виховання.

— **Курцям на втіху.** Польський тютюневий монополь вводить в продажу чотири нові ґатунки папіросів, а саме „Обсталюнкові" з доброго тютюну по 7 сотиків за штуку, „Татри" лагідно ароматичні з орієнтального тютюну, з жовтою бібулкою по 6 сотиків, „Єгипетські передні" без гільзи по 10 сотиків та „Сирени" ароматичні, з першорядного тютюну по 12 сотиків за штуку.

— **Станиславівський воєвода в Варшаві.** Дня 9. п. м. станиславівський воєвода Ягодзінський виїхав у службових справах до Варшави, де матиме нараду про якісь адміністративні зміни у своїм воєвідстві та про положення в ньому.

— **Мимовільне вбивство.** Два приятелі плютоновий Розенберґ і капраль Белік з бальонового баталіону у Варшаві вертаючи з забави, стріляли собі на віват з револьверів, бо були підхмелені. Через необережність і нетверезість капраль стрілив так, що вцілив Розенберґа в голову й поклав його трупом. Капраль Белік, бачучи вбитого приятеля, хотів з розпуки сам застрілитись, але його здержали приятелі. На днях мимовільний вбивник станув перед судом і сам просив щоби його міцно покарали. Але суд покарав його тільки 2 місячною вязницею, бо доказано, що Белік не хотів убити приятеля.

— **Любовна історія перед коломийським судом.** Меланія Ґарлінська, 28 літня українка з Цуцулина під Коломиєю вийшла заміж за постерунькового поліції Ґарлінського, але згодом це мішане подружжя не було щасливе і як казав акт обвинувачення, Меланія мала любовника. Той любовник, Матій Доницук хотів позбутись Ґарлінського і стріляв до нього вдається, щоб убити його. Вбити не вбив, але коломийський суд засудив його на 4 роки вязниці.

— **Самовбивства.** В німецькій кольонії Кальтвассер коло Скнилова застрілився по суперечці з нареченою сержант польського летунського полку Казимир Ґжеґоржинський. Сталось це на забаві в сержанта Твердохліба на очах присутніх гостей. — Артист Жигмонт Турков, розвівшись зі своєю жінкою, попав у таку тугу й жаль за нею, що труївся в Перемишлі, але є надія його урятувати. — З Грудзьондза до Варшави перевозили транспорт вязнів засуджених на досмертну, або довголітню вязницю. Між вязнями був Кароль Новак, який мав ще 13 літ бути у вязниці. У Варшаві підчас переїзду Новак скористав з неуваги поліції, вибив в автомобілі шибу і шклом розрізав собі живіт. У безнадійнім стані його відвезли до лічниці.

— **Крадіж бриллянтів у Львові.** У вівторок, 10. березня впол., у Львові до ювілірської крамниці М. Вішновіца (якого тоді в крамниці не було) в Ринку під ч. 27. прийшло чотирьох невідомих елеґантних молодих людей. Один із них сказав дочці власника крамниці, що хоче купити бриллянтовий перстень. Вішновіцівна обслуговувала інших гостей, тому сказала тим чотирьом, що зараз їх обслужить. Та вони покористувалися хвилевою неувагою Вішновіцівни, відчинили

ЖАДАЙТЕ французьких паперців **ДО КУРЕННЯ.** **JOB**
1619 1—10

двері вогнетривалої каси, в якій був ключ, і забрали касетку дорогоцінних бриляитів. За годину після того, як виявилася крадіж, поліція арештувала двох підозрілих у крадежі. Двох інших шукає.

— **Жебрак убив старушку.** Старушка, сторожиха дому у Варшаві Каролина Самеритова, не любила жебраків, які надто часто докучали льокаторам каменици і нераз проганяла їх за двері. Жебраки відгрожувались і недавно напали на неї в її кімнаті, завязали голову мішком і задушили на смерть. Поліція не найшла тих, що це вчинили.

— **Великий векслевий обман.** З Вильна до Лодзі приїзджав часто власник більшого підприємства Маєрчик і брав у лодзьких фірмах на векслі мануфактурні товари. В одній фірмі дав векслі на 80.000 зол. і забравши крам, виїхав до Вильна. Коли минув реченець платности, векслі запротестовано, а пошкодовані поїхали до Вильна стягати гроші. Та виявилось, що Маєрчик покинув Вильно, зліквідував свою фірму і втік за кордон.

— **Самовбивство фільософа.** У Відні застрілився Емануель Вірт, довголі відомий фільософ, автор численних дрібніших фільософ. студій, писаних в дусі Шопенгаверівського песимізму. В прощальнім листі до сестри він написав, що як фільософ прийшов до переконання, що життя нічого не варта і тому відходить з цього світа. Сестра його переконана, що головною причиною песимізму Вірта була грудна недуга.

— **Король Зогу їде до Італії.** Віденська преса подає, що альбанський король Зогу, після замаху на нього, почуває себе ослабленим і виїзджає на довше лікування до Італії, де замешкає над морем.

— **Німці — вмираюча нація.** На засіданні гигієнічного австрійського товариства під проводом проф. д-ра В. Матая у Відні, відомий гигієніст д-р Райхель доказував у рефераті, що німецька нація є вмираючою і хто знає, чи й вдасться врятувати від загину. Війна і повоєнна кріза ослабила життездатність і силу німців. Кількість народин спадає з року на рік, недуги поширюються в небувалий досі спосіб, смертність зростає. Німеччину моглоб урятувати молоде повоєнне покоління, але воно не находить праці ні хліба. Одинока рада — емігрувати в чужі краї, а міське населення перекидати на села, бо життя в містах ослаблює нинішне покоління.

— **Греція скорочує військову службу.** Грецький парлямент ухвалив скоротити військову службу в Греції з півтора року на один рік. Тим чином Греція заощадить річно 200 міліонів драхм.

— **З музикою до суду.** В місті Касселі в Німеччині мала відбутись судова розправа проти 97 комуністів, які мали відповідати з вільної стопи. Обвинувачені йдучи до суду на розправу, взяли зі собою орхестру, яка грала їм на вулицях, при чому підсудні співали революційні пісні. Поліція розігнала комуністів, а розправу відложено.

— **Вибух кітла в Ню Йорку.** В нюйорській пристані вибух паровий котел корабля з такою силою, що корабель розлетівся зовсім. Від вибуху 6 осіб згинуло, а 3 особи було тяжко ранених.

— **Пожежа в тюрмі.** В Даблині у вязниці вибухла пожежа, яка відразу приняла такі грізні форми, що не вдалось навіть вивести вязнів і 11 з них згоріло в вогні. Всі ці вязні, це здебільша мурини. Сталось це не в Даблині ірляндськім, але на Каролинських островах.

— **Знов дочка, не син.** Японська цісарська пара мала три дочки і все мріяла про те, щоби мати ще сина, який був би наслідником престола. На днях цісарева привела на світ четверту дитину, але, на превеликий жаль цісарської родини і всіх японців — та дитина також жіночого пола.

— **Злочинність у Парижі.** „Матен" подає статистику злочинів у т. зв. „департаменті Сени" в Парижі: В 1929 році там було 51 вбивств, 65 спроб убивства, в 1930 році 58 убивств і 64 спроб убивства. В 1929 р. 13 чоловіків убило своїх жінок, а 16 чоловіків ранило своїх жінок; 9 жінок убило своїх чоловіків, а 15 ранило; 19 любовників убило своїх любовниць, а 24 ранило їх; 10 любовниць убило своїх любовників, а 8 ранило. Це все за один рік.

— **З Українського Т-ва Допомоги Інвалідам.** Річні IX. звичайні загальні збори Українського Т-ва Допомоги Інвалідам у Львові відбудуться в суботу, дня 14. березня 1931 р. в год. 17-ій (5. попол.) в салі „Української Бесіди". На збори запрошує всіх членів **УКТОДІ.**

— **Комунікат ч. 2/31. Союза Українських Власників Реальностей у Львові.** Горожан. Комітет для допомоги безробітним, у якім є і представники українського львівського гром., пересилає за посередництвом дільн. комісаріятів власникам реальностей у Львові листи, для збирання жертв між льокаторами на поміч безробітним без ріжниці віри і національности. Виділ Союза українських власників реальностей прохає своїх членів як і нечленів, а власників реальностей у Львові, щоби чи самі, чи через своїх адміністраторів доложили зусиль для запевнення на повищу ціль поважнішої збірки. Складкові листи, як і зібрані гроші зложити належить за відповідним поквітуванням у міськім комісаріяті передмістя, в якому міститься реальність. За Головний Виділ: **І. Кокоруда,** голова, **Е. Ігнат,** секретар.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Льотерія.

Думаю, нема такого українця в Галичині, який не хотів би виграти сорок тисяч долярів. Навіть якби був потрійним директором, подвійним редактором, чи загалом мав кілька платень, то все таки не знехтував би такою виграною.

Чиж можна дивуватися, що і я мріяв про цю долярову дурничку, хоч мої фінанси зовсім не такі, як про них вераз пишу. Справа представляється назагал дуже просто: купити долярівку і... виграти головну виграну.

По середині є ще якісь там труднощі, але їх не можна брати під увагу. Це річі мало серіозні і більше, так би мовити, механічного характеру. Є якась урна, якісь сирітки, що тягнуть картки, комісія, що стереже порядку, дирекція, що бере неаг. пенсії і оголошує висліди тягнень.

Взявши це все під увагу, а місячну платню в кишеню камізельки, пішов я купувати долярівку. Тиждень минув, заки я зделідувався, де цю долярівку купити. Воно не так легко, коли кожна контора хвалиться, що тільки вона найщасливіша і тільки її числа виграють.

Купив я (значить) і жду на вислід. А за той час обчисляю, як що куди. Десять тисяч дам до швайцарського банку, тисячу на нове помешкання, пятьсот на приняття для знайомих, пять долярів на „Рідну Школу", ще кілька дрібніших сум на інші народні цілі, а решту сховаю за образ чи інший домашній сейф.

Ясна річ, що як прийшло перше тягнення, я не міг спокійно всидіти. Бігав від ранного ранку по кіосках і вижидав часописів.

А перед очима моєї душі стояло (великими буквами):

„Головна виграна припала львовянинові!"... і моє назвисько.

Коли врешті явилися часописи, то перед очима мого тіла стануло (великими буквами):

„Нечувана історія підчас тягнення долярівки!".

Я вхопив за часопис і хвилюючись вичитав цю історію, справді дещо нечувану: Підчас тягнення якийсь льотерійний Тома, всадив свої два пальці між картки і сконтролював, чи є його число в урні. Показалося, що припадково не було його числа ні в урні, ні поза урною. Так само припадково не було і 50.000 (словами: пятьдесять тисяч) інших чисел.

Зробився з того великий шум, крик, а навіть зродилися деякі, хоч неоправдані підозріння. Ануж між тими неприсутніми числами знайшлися саме ті, які були на розкуплених долярівках. Ануж і число моєї долярівки лежало собі десь у кутику магазину, підчас коли інші числа танцювали собі по урні?!

Сердитий і поденервований побіг я на скаргу до... редакції.

Я думав, що мої товариші обуряться таксамо на цю „аномалію", як я. А тимчасом...

— Нема чого дивуватися! — заявив один з них. — Сам признаєш, що це була льотерія... А льотерія то так: виграв або програв.

— Добре, але причім тут бракуючі числа.

— Зовсім просто: Управа також ставила на льотерію: зловлять, чи не зловлять. Тим разом програла... Льотерія!

Я помітно успокоївся, хоч ані руш не можу повірити, щоби управа брала аж таку визначну участь у льотерії. Двацять тисяч, ну — двацять пять то ще-ще, але пятьдесять?!...

Галактіон Чіпка.

—o—

З судової салі.

ДВІ РОЗПРАВИ ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ПЛАСТУ В РОГАТИНІ.

Дня 3. березня ц. р. відбулися перед повітовим судом у Рогатині дві розправи проти бувших членів Пласту і його опікунів у Рогатині.

Прокуратура при окружному суді в Бережанах вела, у звязку з подіями в осени 1930, проти значного числа українських громадян доходження в напрямі злочину з § 58. к. з. (головна зрада). В результаті з усього того слідства осталo тільки обвинувачення за проступок з §§ 285, 286 і 287 к. з. (закладання, вербування і належання до недозволених чи то тайних товариств).

Прокуратура обвинувачує в одному процесі лікаря д-ра Вербенця, проф. гімн. Каменецького і пластунів: студ. Лідію Кудриківну та Ярослава Гладкого за сповнення згаданого проступку: „заснуванням справді тайного товариства, а саме: Окружної Пластової Команди VI. подільського округа, як вищого ступня організаційного стоваришення „Пласт", котрої то Окружної Команди Пластової іменування було вправді відоме, але справжній її устрій і статути були перед владою укривані, або також подавано до неї інший устрій і інші статути, а також іншу мету, як справді існуючу". — „Справдіж затаєно відносини організації ерархічної, військового типу, між існуючими в поодиноких місцевостях товариствами п. з. „Пласт" і між Окр. Ком. й „Верховною Пластовою Командою"; — обвинувачені провинилися участю в тайнім товаристві, бо всі були основниками і зверхниками згаданого тайного товариства, збирали до нього членів та удержували кореспонденцію з такими-ж тайними товариствами".

В другому процесі обвинувачує прокуратура студ. Лідію Кудриківну і 11 осіб з ремісничої молоді рогатинської, хлопців і дівчат, „у творенні і приналежности та вербуванні до позашкільного Пласту, якого істнування було перед урядом затаєне".

Обвинувачені боронилися, подаючи докази з переслухання свідків, з відчитання документів, видавництв, судових актів (прим. стрийського процесу пластунів) та актів адміністраційних, що Пласт істнував легально в цілій його ерархічній структурі, як секція „Т-ва охорони дітей і опіки над молодю у Львові" (філія в Рогатині).

Оборонці вказали у свою чергу на неясність та хаотичність обвинувачення, якого не тільки не виясили, а ще й затемнили зізнання команданта поліції рогатинської округи, комісаря Гляйца, що, не знаючи чи не хотячи знати фактів, старався конче сконструювати якісь тайні організації. Зізнання багатьох свідків зпоміж українських громадян Рогатина вияснили справу в значній мірі.

Розправу в обох справах відложено задля переведення доказів з переслухання цілого ряду свідків, одержання судових та адміністраційних актів і т. д.

Боронили обвинувачених адвокати: д-р С. Гладкий і д-р Бабюк з Рогатина та д-р Р. Домбчевський зі Стрия.

Відозви й комунікати.

СТАНИСЛАВІВ - КНІГИНИН - МІСТО ДО П. Т. ГРОМАДЯНСТВА В КРАЮ І ЗА КОРДОНОМ.

Друге місце по городі Льва у галицькій волості займає місто Станиславів ураз зі своїми великими передмістями. До найбільшого, наскрізь українського, положеного по обох сторонах галицького і стрийського шляху передмістя, яким є Книгинин-місто, починає постепенно напливати чужий нам елемент.

Щоби зберегти національний характер свого осідку, громадяни цього передмістя приступили до будови власної домівки при збігу двох головних вулиць Галицької і Шевченка, яка стала би осередком освітньо-культурного та економічного життя.

Будова добігає кінця. Самооподаткування громадян Книгинина-міста зовсім не покриває коштів будови цеї домівки, тому виділ читальні „Просвіти" звертається отсею дорогою до всіх П. Т. Громадян, Виділів Філій і читалень „Просвіти", наших фінансових установ, кооператив та всіх товариств як у краю, так і за кордоном з проханням ласкаво надіслати відповідний даток, на будову читальні „Просвіти" в Книгинині-місті.

„За український характер наших міст та місточок" — клич цей кожний свідомий українець в теперішніх часах добре пізнав і тому виділ читальні має повну надію, що при ласкавій допомозі П. Т. Жертводавців скоро стане викінчений будинок, який буде наших заборолом перед усякими наступами.

Датки проситься надсилати на адресу: Український Кооперативний Банк у Станиславові, вул. Сапіжинська ч. 23, на чекове конто 160.568 зі заміткою: Будова читальні.

ЗА ВИДІЛ ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ":
Юрко Ясінський вр., голова. *Михайло Придум* вр., секретар.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам для 10. березня 1931 року: масло експортове і десерове прима 4·70 зол., за кільо; літра молока 22—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яець 5·50—6·60 зол.

СПОРТ

Лещатарські зїздові змагання у Славську.

Карпатський Лещатарський Клюб уланцював у Славську дня 8. ц. м. міжклюбові зїздові змагання з Тростяна (1235 м. високий верх). У тих змаганнях взяли вперше участь місцеві лещатарі-селяни.

До бігу стануло 36 змагунів. З того Сокіл-Батько прислав 4, У. С. С. К. 2, селяни зі Славська 14 і К. Л. К. 16.

Протекторат над змаганнями обняв тамошній парох о. декан Качмарський, добродій наших лещатарів і почесний член КЛК. До почесного комітету змагань увійшли: п-і Сембратовичева, комісар громади п. Пушкар Петро, представник місцевої кооперативи п. Брух Петро і провізор п. Ґрещук Мик.

Перші місця здобули: А-кляса (від 18—20 літ): 1) Мриц Іван, КЛК; 2) Волода С-Б; 3) Остапенко, С-Б; 4) Рожанківський Яр., КЛК. Б-кляса (до 18 літ): 1) Романенко, КЛК; 2) Рогожа Р., КЛК; 3) Богданів, С-Б. Пані-змагунки: 1) Говинкович Нуна, КЛК; 2) Федаківна Дарка, КЛК; 3) Кос Марія, С-Б. Місцеві змагуни-селяни: 1) Улинець Юрко; 2) Зеленяк Іван; 3) Шалей Петро; 4) Пушкар Петро.

По змаганнях відбулася в домівці КЛК роздача нагород для місцевих селян-змагунів при співучасти почесного комітету і відпоручника „Нового Часу" д-ра Лужницького. Улинець Юрко одержав першу нагороду (годинник, дар „Нового Часу"), Зеленяк Іван другу (пару лещат), а всі інші одержали календарі „Червоної Калини" й електричні лямпочки.

В суботу, дня 14. ц. м. відбудеться в Народній Гостинниці в 8. год. вечором роздача нагород для львівських змагунів. Нагороди уфундували „Народня Торговля" і „Дністер".

Треба додати, що КЛК подбав про справну організацію змагань і на цьому місці виділ Клюбу складає подячу передовсім п. інж. Сенишинові, який був головним суддею змагань, господареві змагань п. Любомирові Огоновському і п. Коржинському, який перебрав санітарний нагляд над змагунами, що не зважаючи на дощ, який захопив змагунів на трасі підчас бігу, через що зїзд був дуже тяжкий, всі дійшли в дуже добрій формі до мети, осягаючи добрий час, окрім кількох, які по дорозі поломили лещата.

За труд над змаганнями стрінула членів КЛК дуже мила несподіванка. А саме: підчас роздачі нагород принесли діти зі Славська в дарі Клюбові модель бойківської хати. Модель цей дуже майстерно зроблений малими дітьми. Отсей милий дарунок діти передали Клюбові з побажанням, щоби він постарався якнайскорше збудувати у Славську власну домівку. *В. П.*

Жертви

на будову знищеного бомбовим вибухом дому всенародньої школи Т—ва „Рідна Школа" ім. князя Льва у Львові.

6-ий виказ.

В золотих зложили: 294) Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові 100, — 295) Гр.-кат. уряд парох в Будчанові (дар громадян) 25·75, — 296) Михайло Бодак з Волиці на Волині 23·22 — **по 20 золотих зложили:** 297) Н. Беднарська у Львові, 298) д-р Кульчицький (Антина Нова) в Самборі, 299) О. Моровик в Красноїлі і 300) Гриць Швалюк в Бродах,— 301) о. Тит Долинський в Івачові Горішнім 18·25, — 302) Діти школи Т-ва „Рідна Школа" в Коломиї 14,6 — 303) о. Орест Тустановнч в Конарниках 14, — **по 10 золотих зложили:** 304) Олександер Карпінський у Львові, 305) д-р Ярослав Солтикевич в Глогові, 306) інж. К. Котецький у Львові, 307) Аксентій Радчук в Сарнах, 308) о. Сронім Оравський і ключ о. Михайла Яцковського, пралата у Львові, о. Андрія Борисевича, декана в Дрогобичі і о. Теофіля Войтовича в Козарах,— 309) Григорій Стахів в Лазорівці 310) інж. архітект Пежанський, 311 дир. Августин Домбровський, 312) Григорій Сайк, і 313) Йосиф Конопада — усі 4 зі Львова, — 314) Кооператива „Сільський Годподар" в Соровниові, — 315) Кооператива „Єдність" в Винниславі, 316) інж. Ст. Янів, та 317) Кооператива „Праця" в Німшині, — 318) Кооператива „Бескид" в Янельниці 8·07, — 319) Евгенія Ґапійна в Бередівцях 7·50, — 320) Анна Антонів 6·30, — 321) о. Ярослав Гаванський в Стінні і парохіяни 5·50 і ключуть Івана Кривузича в Космирині, — 322) о. Клим Медвецький в Довжинці 5·50, — **по 5 золотих зложили:** 323) о. О. Сенарко в Турочках, 324) Олександер Колинковський в Катовицях, 325) Володимир Г. у Львові (другий раз), 326) Василь Алексевич Батозівка, 327) Андрій Сливинський в Любачеві, 327) А. Салпневич в Делятині, 329) Іван Гадзевич в Дрогобичі, 330) Юліяна Куп в Дрогобичі, 331) о. Володимир Ардан в Жданні, 332) Кооператива „Відродження" в Пядиках, 333) Кооператива „Відродження" в Рибацких, 334) Кооператива в Вербівцях, 335) Денис Клосевич в Любичі Королівській, 336) Дмитро Ардейчук, 337) Кооператива „Єдність" в Кальних та 338) Іван Крижанівський в Бучачі, — 339) Матвій Чолій і Марія Каліш 4·50, — **по 4 золотих зложили:** 340) о. Тимотей Бордуляк, — 341) Іван Лупейко в Любичі Королівській та 342) Андрій Кузів в Воютичах,— **по 3 золотих зложили:** 343) Стефа Когут в Цеперові, 344) Кооператива „Єдність" в Кошлаках та 345) Народний Базар в Перемишлі, — **по 2·50 золотих зложили:** 346) о. Теодозій Атанасюк в Пилатківцях, 347) о. Іван Шевчук в Болохівцях, 348) Кооператива „Єдність" в Лаврові, 349) Юркевичева у Львові та 350) Кооператива „Районовий Союз" в Бродах, — **по 2 золотих зложили:** 351) С. Сохацька в Павлові, 352) о. Володимир Соломка в Галичі, 353) Гриць Хомин в Підлісках Великих, 354 о. Михайло Шараневич в Поручині, 355) о. Василь Лах в Ліщині, 356) о. Домагевич Іван в Корничах, 357) Юдіян Карпинський в Гаях Нижніх, 358) Гриць Масник в Мостиських 359) Кооперативний Союз в Зборові, 360) Кооператива „Сила" в Чорній, 361) Громяк, управ. школи „Рідна Школа" в Коломиї, 362) дир. Іван Стефанишин на Ялинці у Львові, 363) Академик у Львові, 364) Кооператива „Праця" в Серединах Середніх, 365) Кооператива „Надія" в Мшанці, 366) Кооперативна „Єдність" в Коршеві, 367) Кооператива „Власна Поміч" в Чесниках та 367) о Іван Щуровський. — Менше між по 2 зол. зложило разом 11 осіб на суму 10·70 зол.

Вп. Жертводавцям складає Старшина Кружка ім. Князя Льва горячу подяку.

Жертви проситься пересилати на щадничу книжочку ч. 15.150 Кооперативного Банку „Дністер" у Львові, вул. Руська 20.

Всі Вп. Жертводавці просить викликувати своїх знакомих.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 11. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 11. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Середа, 11. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова комедія „Капітан каринарки" (Гарі Лідтке). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці" (Зб. Саван, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Люди ночі" та превесела комедія".

ЛЕВ: Звукова фільма „Козаки" Толстого (Дж. Гільберт, Рене Адоре).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Карколомні закрути" (Клара Боа, Ріх. Арлен).

ОАЗА: „Відділя вороття не має".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Вацлав Буріян).

ПАН: „Танок серед сердець" і „Подружжя на злість" (Бастер Кітон).

ПАСАЖ: „Марево смерти". „Тайна таксівки". Додатки.

ПРОМІНЬ: „В найданах життя". Виступ таночної пари з Варшави.

ФАТАМОРГАНА: „В кігтях чортиці". „На захід від Занзібару".

ХИМЕРА: „Іграшки жінок". „Уста надто червоні".

СТИЛЕВЕ: „Життєві розбитки". „Сурми кохання".

УТІХА: „Залюблені" (Вільна Банкі). Озеро кохання".

Присилайте передплату!

Програма радіо.

Середа 11. III. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Радіоорхестра. **Талін** (296,1) 19·15 Оркестра. **Букарешт** (394,2) 16·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 16·10 Концерт (Шуберт і Бетовен). **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 20·00 Концерт. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 12·05 Солісти. **Харків** (937,5) 17·30 Радіорхестра.

Четвер, 12 III. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 16.30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Тріо з Копенгаги **Рим** (441,2) 17·00 Конперт. **Прага** (486,2) 16·30 Камеральна музика. **Відень** (516·3) 12·00 Капеля Маха. **Будапешт** (550,5) 17·45 Солісти. **Харків** (937,5) 15.00 Конперт. **Ленінград** (1000) 16·30 Конперт для села.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Сокаль.
11. III. „Танок Венери".

Белз.
12. III. „Запорожець за Дунаєм".
13. III. „Плач Ізраіля".

Угнів.
14. III. „Я хочу мужа".
15. III. „Шумі Маріца".
16. III. „Плач Ізраіля".
17. III. „Царевич".

Любачів.
18. III. „Танок Венери".
19. III. „Плач Ізраіля".
29. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Ленін".** 1565

Концерт у честь Шевченка в Познані. Заходом Громади Студентів Українців у Познані відбудеться дня 14. III. 1931 р. в год. 20. в салі Трамваярів при вул. Словацького ч. 19—21 конперт у честь Тараса Шевченка. 1621 2—2

На Рідну Школу зложили ВП.: Президент Романчук Юліян 100 зол., з нагоди 90-ліття Своїх Уродин та взивае Громадянство піддержати матеріяльно Рідну Школу; о. Стефан Онишкевич, парох Купнович 20 зол., замість вінка на домовину бл. п. о. Володимира Петрина, пароха Бабини; Микола і Олена Вербовські в Бруховичах 10 зол. замість вінка на могилу бл. п. о. Михайла Левицького, пароха в Княжівськім; Медична Громада — Львів 50 зол. як частину доходу з Балю Медиків. — ВП. Жертводавцим складає щиру подяку **Головна Управа.** 1631

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА потребує адвокат у меншім містечку. — Зголошення з поданням умовин і поручень слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1616 3—5

НОВИЙ ПОРТРЕТ МИКОЛИ ЛИСЕНКА на білім крейдовім папері. Ціна зол. 0·80. Головний склад: „Українська Книгарня". Станиславів, вул. Собіського ч. 16. 1618 2—2

РЕАЛЬНІСТЬ у кліматичнім місточку Кутах зараз на продаж. Положення в найкращім місці, при гостинці, що йде до нової стації. Надається на санаторію, пансіон, або торговельне підприємство. Відомість в о. Стефановича у Львові, вул. Чарнецького ч. 26. 1630

НАСПІЛИ лінолєум, куркові хідники, меблеві матерії по конкуренційних цінах. Догідні умови при купні. — **Енгландер, Ринок 8.** 1627 1—2

МАТУРИСТКА семінаристка глядає лекції у Львові або на селі. — Зголошення: Адм. „Діла" під „Совісна". 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.
1478 8—7

АДВОКАТ

Д-р Володимир Неділка

з днем 1. березня ц. р. відкрив і веде адвокатську канцелярію

В ЯВОРОВІ.

1629 1—3

Меблі ріжного рода, можна найкористніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34, Тел. 13—01. Догідні умови. 2361 37—7

МАШИНІСТКУ

приймемо. — Зголошення і умови

„УАР", Львів
Валова 23/Л.

1622 2—2

Звичайні

Загальні Збори

Українського Технічного Товариства відбудуться у Львові дня 29. березня ц. р. (неділя) в год. 10. рано в салі „Просвіти" (Ринок 10/II)

з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів
2) Звіт з діяльности годовного Виділу УТТ.
3) Звіт Контрольної Комісії з перевірки діло- і книговодства за 1930 р.
4) Дискусія над звітами і прийняття внесення в справі абсолюторії для Год. Виділу.
5) Вибір Ради Товариства, Контрольної Комісії і Мирової Комісії.
6) Внесення і запити.

Голов. Виділ Українського Технічного Товариства. 1632

VII. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
ЛЬВІВ. ФІЛІЇ УКРАЇНСЬКОГО КРАЄВ. Т-ВА ОХОРОНИ ДІТЕЙ І ОПІКИ НАД МОЛОДЮ У ЛЬВОВІ,

відбудуться в пятницю, дня 13. березня 1931 р. в год. 4. поп. у салі „Української Бесіди", при вулиці Рутовського ч. 22. У випадку неприявности приписаного статутом числа членів, Збори без огляду на число членів, відбудуться в тому дні в годині 5-ій поп. з правосильністю нарад 1476 2—2 Виділ.

У. А. Р.

УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ

Львів, Валова ч. 23. I. п.
Телефон 6-36,

— переводить пляново — всі роди реклями. 1479 8—9

Присилайте передплату!

Таблєтки від болю голови

ДЛЯ ДОРОСЛИХ

„Kogutek-Migreno-Nervosin"

усуває найприкріші болі голови. Жадати в усіх аптиках оригінальних таблеток „KOGUTEK" **ГОНСЕЦЬКОГО з Варшави.** В тубці 20 таблеток. 1340 5—5

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 56 (12.712). Львів, пятниця 13. березня 1931. Pocztowe opłata zryczałtowana ryczałtem Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

350 міліонів дефіциту.

Львів, 11. березня 1931.

Коли частина польської й ціла непольська преса, а між нею і ми, писали підчас минулорічних бюджетових дебат про нереальність нового польського бюджету на 1930-31 рік, безкритична санаційна преса окреслювала ті голоси як злобну інсинуацію. Сьогодні вже знаємо, що до кінця біжучого бюджетового року, себто кінця цього місяця, бюджет закінчиться „скромним" дефіцитом „около" 50-ти міліонів. Колиж підчас дебат над бюджетовим преліміпарем на 1931-32 рік ціла опозиція в один голос признавала предложені преліміпарні цифри нереальними й єдиний вихід з ситуації добачувала у редукції видатків саме в тих позиціях, які для „рішаючих чинників" є непарушними табу (військо, поліція, адміністрація, репрезентація, платна урядова преса, державна управа підприемств і т. п.) — то ці уваги були таким самим „горохом об стіну", про який недавно писав один львівський польський часопис у звязку з цілою низкою інших гостро актуальних проблем, які ніби є зовсім ясні і зрозумілі, а проте абсолютно не промовляють до розуму нинішній парляментарній більшості та її інструкторам. І вийшло таке, що на два тижні перед конституційним терміном, в якому бюджет має стати обовязуючим законом, раптом міністр фінансів проголошує „екс катедра" — 350 міліоновий дефіцит!

Здавалося би, що тепер бодай в оцих останніх двох тижнях треба ще перевести на скору руку радикальну операцію та стиснути бюджет до суми видатків не вище 2 міліярдів 300 міліонів. Однак міністр фінансів тутже заявляє, що переведений ним „рахунок совісти" не дозволяє на скорочення видатків; він, мовляв, „скрупулятно передумав" усе і прийшов до висновку, що „скомпримувати видатків вже більше не можна". Але що діра 350 міл. золотих дірою остане, міністр висуває перспективу заповнення цієї діри слідуючими засобами: 200 міліонів заощадити на зниженні урядничих платень, 100 міліонів на адміністраційних видатках (що значить „при співпраці всіх міністерств" — міністр не вияснив), а 50 міліонів на соціяльних свідченнях. Що видатки на бюрократію в Польщі є просто курйозні, це правда, але цьому винна основна конструкція цілого державного апарату, опертого на бюрократії; очевидно, що ці видатки треба зменшити, але зменшувати їх механічною знижкою платень — це спосіб найбільш примітивний. Те саме торкається інших засобів, проектованих міністром.

Як воно вийде на практиці — почекаємо ще і невдовзі побачимо. Дуже можливо, що той передбачений дефіцит на 350 міліонів може ще збільшиться. Цікаво, чи не прийде тоді черга приспорювати нові доходи — ще якимись новими податками або ліквідацією напр. наукових заведень. Покищо урядничий апарат дістане у формі 15 проц. знижки платень подяку за його ревність так чудово проявлену в останніх часах, ну і наявний доказ, що сама величезна скількість етапів державних посад не має ще нічого спільного ані з добробутом урядничої кляси, ані з добром держави.

Чи не добре було би, щоби ту саму відвагу, яку міністр фінансів Матушевський виявив, признаючися до 350-міліонового дефіциту, він проявив передовсім у полсненню декому з відповідальних чинників, що не можуть істнувати непарушені консумційні позиції у такій ситуації, як нині...

Господарська кріза й українське хліборобство.

Промова сен. інж. Юліяна Павликовського, виголошена дня 7. березня ц. р. на плєнумі сенату при дебаті над бюджетом міністерства хліборобства і земельних реформ.

Високий Сенате! Господарські дебати у комісіях і в обох парляментарних палатах ведуться під тягарем загальної світової господарської крізи. Це подекуди річ зрозуміла. Істнують деякі явища, які або своїм важким змістом, або своєю яскравою формою цілком полонять уми. Ці уми, реагуючи, забувають, що крім зовнішніх отих явищ істнують ще деякі своєрідні власні господарські джерела господарського захитання, які треба трактувати однаково, як і зовнішній натиск. Маю враження — поза виїмковою промовою п. сен. Стецького — що ми, обмірковуючи хліборобську кризу, шукаємо причини передусім у надпродукції заморських країн і в натиску тої надпродукції на европейському ринку; забуваємо, що крім того маємо ще свою власну рільничу кризу у добі демократизації землі. Ця кріза — це кріза селянських господарств.

Це кріза не нова. Вона датується від післявоєнної руїни з малою перервою в 1927 р., коли зайшла деяка рівновага селянських господарств. Однак вже те, що сьогодня стрічаємо на нашім терені, завертає нас до 80 років. Менше більше у 80-х роках мин. століття селянство було в такому положенні, в якому сьогодня находиться. Тому не піддаваймося зовсім і єдино сугестії зовнішніх впливів про депреціяцію цін збіжжа, а також депреціяцію цін звіринних продуктів, не дивімося лише на зловіщо відчинені ножиці цін, на розпряжність цін промислових артикулів і хліборобських плодів, тому, що можемо втратити з очей трівожний розвиток хліборобської кріян наших дрібних господарств. Підкреслюю: не вільно нам зробити цього в добі реалізування гасел перебудови земельнрго устрою, в добі демократизації землі і змагання до організації у повновартісних самовистарчальних і самостійних селянських господарствах. Не забуваймо також, що це суспільно-економічне наставлення накладає на нас деякі обовязки, коли говоримо про хліборобську кризу, звязану з імпортом. Нейже можуть прийти такі часи, коли імпорт буде неможливий, наприклад блькада, і коли внутрішня продукція, оперта на селянських господарствах, буде змушена розвязати проблєму прохарчування населення і армії.

Наші відносини так склалися, що земельна продукція в цілому державному розмірі, на 2/3 вартости є збіжевою продукцією, а на 1/3 вартости звіринною продукцією. Вже само порівнання цих двох цифер каже нам про господарську відсталість нашого хліборобства. Я далекий від порівнання нашого хліборобства з високо розвиненим хліборобством в інших краях. Я також далекий від того, щобн наводити англійські відносини, де на загальну вартість хліборобської продукції звіринна продукція займає 80 проц., а рослинна 20 проц. Я далекий врешті від порівнювання нас з Данією, де вартість рослинної продукції і звіринної стоїть майже у рівному взаїмному відношенні. Однак ведения і надальше перемагаючої збіжевої господарки було би получене для нас зі шкодою для видатків з рілі і зі шкодою для видатків з годівлі. Наші селянські господарства, коли взяти абсолютні цифри, переважають і в рослинній продукції та просто бють зовсім великі господарства у звіринній продукції. Однак розслинна продукція рослинних господарств є у високому ступені лише підставою біольогічного істнування широких селянських верств.

Вже п. сен. Стецький, кажучи про відносини у продукції і збуті в державних розмірах та оперуючи цифрами Пулавського Інституту, зазначив, що з селянських господарств являється на ринку збуту від 34 до 60 проц. вартости рослинної продукції. Для нашої української території, де аграрне перелюднення дуже велике, цифри збуту ще менші. Максимальні цифри збуту рослинних плодів селянських господарств сягають до 33 проц. вартости, зате позбувають вони далеко більше плодів звіринної продукції — около 66 проц. — зі шкодою для власного харчування чи радше втримання при житті.

Тому що земельні відносини на наших землях більше-менше відповідають земельним відноснинам селянських господарств в інших дільницях польської держави поза Поморям і Познанщиною, висока палата дозволить, що бодай в коротці зілюструю аграрний стан українських селянських господарств і на підставі цієї характеристики дійду до деяких висновків.

Наша територія в границях польської держави займає 137.135 кв. км. і рахує около 8 і пів міліона мешканців, з того українців около 7 міліонів (сен. Стецький: не так багато). Поважані панове сенатори, я завдав собі труду після переведення статистики 1921 р. зробити аналізу демографічної знимки нашої території, причому абсолютно ніхто не може закинути мені сторонничість, тому, що я оперував найбільше невідповідним для наших відносин ключем, ключем проф. Ромера, а це ключ відомий. (Сен. Гломбінський: „істнує статистика"). Статистика, п. професоре, — знаємо, як її робили. (Сен Гломбінський: „є давня австрійська"). Я спирався також на австрійській статистиці.

Однак не буду тратити часу при дебаті над хліборобством на статистичні списки, покличуся лише на свою книжку „Населення Галичини" і на останню свою працю, яка обіймає цілість українських земель та яку я закінчив перед тижнем: отже аналізуючи демографічні відносини ключем проф. Ромера, дуже некорисним для нас, та знижаючи число наших репатріянтів до половини (я взяв не 400.000 а 200.000) нашого числа не можна обмежити і воно звучить мінімально **6.876.000**. Фактом є, що з україн-

Знаєте біблійну притчу про закопані таланти?
Так само нерозумно поступає той, хто свої ощадности тримає дома, а не зложить на вкладкову книжечку в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

„Угода".

ВИЯСНЕННЯ СЕКРЕТАРІЯТУ УНДО В СПРАВІ ОПУБЛІКОВАНИХ ПОЛЬСЬКОЮ ПРЕСОЮ ВІСТОК ПРО „УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКУ УГОДУ".

У польській пресі появилося в двох останніх днях богато найріжнородніших, здебільша суперечних і неправдивих вісток про польсько-українські переговори та польсько-українську „угоду". Щоби положити край усяким фантастичним сплетням, Секретаріят Українського Національно-Демократичного Обеднання дав нам у цій справі такі вияснення:

1) У звязку з інтервенціями Української Парляментарної Репрезентації в справах, звязаних з положенням українського народу в Польщі по так званій пацифікації, виринула з польського боку пропозиція обговорити цілу низку актуальних політичних, культурних і господарських справ. Українська Парляментарна Репрезентація звернулася до Центрального Комітету УНДО за повновластями для таких розмов. Центральний Комітет фактично уповноважив Українську Парляментарну Репрезентацію вступити в розмови з відповідними чинниками в справі відшкодування для українського населення.

2) Досі відбулася на підставі цього уповноваження одна інформаційна розмова делегатів У. П. Р., в якій дійсно з польського боку порушено справу проголошення Українською Парляментарною Репрезентацією заяви льояльности з парляментарної трибуни і відкликання петиції з Ліги Націй у справі т. зв. пацифікації.

3) Делегати Української Парляментарної Репрезентації не мали повновласти говорити на такій платформі і тому неправдою є, немов би вони дали вже свою згоду на якінебудь польські домагання.

4) Українська Парляментарна Репрезентація ніяких подрібно сконкретизованих пропозицій зі свого боку не зголосила.

Розпочинай день ОДОЛЕМ

Устна яма і зуби працюють увесь день і наражені на багато небезпек (бактерії і т. д.). ОДОЛЬ десинфекує і відсвіжує устну яму, чистить зуби і хоронить їх перед зіпсуттям і спогаженням. Цей вплив ОДОЛЮ є неоцінений, постійний увесь день і підчас сну, отже

кінчи день ОДОЛЕМ

ського населення 86,4 проц. припадає на хліборобський стан, отже є у нас около 6 міліонів хліборобського люду. Земля, якою розпоряджаємо, виказує всі категорії господарств, але найменше великої посілости, бо лише 180 тисяч гектарів находиться у приватних українських власників, себто 2 проц. стану українського посідання. Української землі на етнографічному терені находиться у руках дрібних селян поверх 8.231.000 гектарів при скількости 1.251.000 дрібних рільничих господарств. Той стан говорить вже сам за себе. Коли глянути на зґрарну структуру самих господарств, що вже раньше стверджено на основі статистики, то маємо около 80 проц. господарств економічно не самовистарчальних, які терплять через брак землі, що торкається її розмірів та відповідного укладу.

Виринає перша проблєма, а саме конечність пошпирення земельного варстату наших дрібних господарств шляхом переведення раціональної земельної реформи. Застерігаю собі ще право повернути до цієї справи при обговорюванні бюджету міністерства земельних реформ. Стверджую лише те, що на наших землях ведеться приватну парцеляцію, однак тепер і вона щезає, тому, що нема можливости купувати землю. Окружні земські уряди займаються тою акцією, контролюючи парцеляційні пляни, зате не контролюють достаточно цін, бо були випадки, що ціна заплачена за морґ землі сягала навіть 375 ам. дол. Нині ціни нижчі.

Маючи такий обмежений земельний варстат і з таким численним населенням, зайнятим у хліборобстві, терпимо як і інші землі, на рільниче перелюднення. На одному кв. км. мусимо утримати з рільництва в Галичині 96 осіб, на Волині 55, на Полісі 27 (при тій препоганій землі, яка там є), на Підлясю і Холмщині 56 осіб. Високо розвинені краї рільничого промислу не витримають такого надміру рільничого населення. На одному кв. км. німці мають 33, Франція 35,5, Данія 34,1, Бельгія 54, — але Бельгія вже не в силі при найбільш зразковій, майже садівничій, рільничій культурі утримати свою рільничу людність на власному рільничому варстаті.

(Продовження буде.)

Весняні липські торги.

(Кореспонденція з Липська).

Місто Липськ вже має в світі свою славу як осередок світового торгу, як осідок найбільшого світового ярмарку. Щороку в осені та на весні відбуваються там торги, в яких беруть участь фірми з цілого світа. Всіх там можна побачити, лиш українців ні, а коли вони й є, то під чужими прапорами, як московськими або іншими.

Цьогорічний липський ярмарок відбувся на початку березня від 1—11. Хоч в загальному настрій був під знаком депресії (звичайно у виставців), то публика не давала по собі цього пізнати. Зїхалось сюди богато чужинців. На ділі це не є ярмарок, а просто виставка взірців. Купити і відразу забрати з собою не можна нічого. Торг йде тут на більшу скалю, а не одиницем. Як це видно з промов д-ра Лютера, райхсбанк-президента та директора липських торгів д-ра Кнлера, Німеччина вже перейшла найнижчу точку господарської кризи і тепер мусілоб перейти до поправи відносин. Цього ще не було помітно на торгах.

У місті страшна доріжня в часі торгів. Всюди товпиться публика, всюди чистота. Місто гарно прибране. Поодинокі павільони розкидані по цілому місті. Вироби паперові, текстильні, меблі, бюрові приладдя, шкіра, прикраси, футра, книжки і т. д. Все це має окремі павільони. Є на що поглянути, а навіть усього не можна докладно оглянути.

Зокрема цікавиться публика технічною виставкою. На окремій площі за містом, коло памятника борні народів, розложилась вона в 21 галях та на вільних площах. Машини-знаряддя, машини-двигуни, електричні приладдя, радіо, авта, дізельмотори, льокомотиви, крани, всякі залізниці і т. д. все це тут можна бачити. Все це в руху, робить страшний гамір. Щоби лиш перейти всі галі та на все кинути оком, треба кілька годин. Цього уявити собі не можна. Це треба побачити. Всяка фірма дала на виставку, що найкращого мала, щоби потягнути до себе покупця. Між цікавою публикою зразу пізнати фахівців, що холодно всьому приглядаються, все оцінюють і знова публику, що приїхала до Липська тільки поглянути на це чудо світа. Більшовицький павільон дуже бідненький. Всюди ,правда, видно тенденції єдиної неділимої Росії. В виставці книжок ані одної української. Пробував за цим питати, але відповіді майже ніякої не дістав, бо те, що відповіли, не було жадною відповідю.

В місті окремі павільони мають деякі держави, між ними й Польща, на 4. поверсі в Рінгмессегаус. Зараз на вступі роздають пропагандивний матеріял і заохочують публику відвідувати Східні Карпати. На окремій почтовій картці є представлені гуцули, маленька церковця на фоні високих гір з написом „Польска на Гуцульщизне". Також пропагандивне значіння має пресовий прийом у польському консуляті в Липську.

Щоб уявити собі розмір торгів, варто знати, що в цьогорічній виставці бере участь 9017 фірм німецьких і чужих. Німецьких є 7863, а чужих 1154. По країнам розподіл такий: Чехи 278, Австрія 219, Японія 130, Данія 84, Італія 72, Польща 51, Франція 50, Англія 47, Америка 16 і т. д. Щодо поодиноких бранж, то 464 фірми виставило меблі, 294 шкіряні вироби, 800 фірм текстильні вироби, 100 фірм ріжні солодощі і т. д. В загальному в порівнанні з мин. роком скількість виставців зменшилась на 5 проц. У виставці взяло участь 1317 берлінських фірм. У технічній виставці бере участь 2126 фірм.

Виставка в першу чергу служить як експортова пропаганда. В ній бере участь цілий світ. Також і в нас є дещо такого, що моглоб звернути увагу світа на себе, а саме наші гуцульські вироби. Вартоб нам звернути увагу на цей світовий осередок пропаганди і зорганізувати експорт тих виробів, щоби себе в той спосіб піднести на ноги. Наші відповідальні чинники мусять над цим подумати. Нагода є, чомуб її не використати. Також і саму виставку варто оглянути, бо на ній можна богато дечого навчитись, а ще більше, можна дещо вартісного купити. Німецька машинова індустрія займає своє давне місце в світі і на це ми мусимо звернути увагу.

М. С.

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

(Практичне приміненння тези „nullum crimen sine lege". — Консернація після рішенення Найвищого Суду. — Повінь нових рескриптів двома шляхами. — Intenpretatio autentica.)

Знаними рішеннями Найвищого Суду в Варшаві у карних справах проти нашого патріотичного гр.-кат. духовенства за предкладані витяги і викази з метрикальних книг у рідній мові — проголошено засаду карного права „nullum crimen sine lege" та ухилено численні вироки Окружного Суду в Чорткові на основі припису арт. 499 а) КПК. наслідком недостачі всяких знамен переступства у діланні гр.-кат. парохів.

У дальшій консеквенції цієї засади Найвищий Суд увільнив всіх гр.-кат. парохів, по-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. БЕРЕЗНЯ 1931.

Отвертий лист до критика.

(Відповідь д-р М. Рудницькому на його рецензію моєї повісти „Перші Стежі".)

Вельмишановний Пане Критику!

Признаюсь, що звичай відповідати критикові на його рецензії, який у нас увійшов у моду, мені не подобається. На мою думку, критик має право думати навіть і про найліпший твір, що він нічого не варта.

Відомо, що Толстой уважав навіть твори Шекспіра неграмотною мазаниною і доказував це в окремій студії, тому вільно Вам було оцінити неприхильно мою першу скромну повість, так як вільно мені цінити Ваші „Нагоди й пригоди" та статті, а нетерпіти Ваших поезій.

Та є в Вашій рецензії на „Перші Стежі" кілька речень, якими Ви зневажили не мою повість, але мою особу взагалі. Ця зневага тим більше болюча, що появилася в часописі, якому я віддаю свій час і працю, та ще й тому, що на таку зневагу не позволили собі навіть комуністичні „Вікна", полемізуючи з моїми статтями з Л. Н. В. Тому то саме я приневолений написати цю відповідь.

Пічнемо з цього найболючішого місця:

На Вашу думку — „Літературно-Науковий Вістник" дуже низько впав, коли друкує мої „мудрації" з фільософії і критики, бо я в фільософічних справах дилетант.

Я ніколи не мав претенсій на справжнього фільософа, ні критика, але цікавлюся фільософією чимало літ, люблю її і з нагоди роковин смерти Ніцшого, помістив я в Л. Н. В. звичайну, реферуючу статтю, не маючи претенсій на фаховість.

Все є релятивне і проблема компетенції, то не проста проблєма: Дехто навіть не вірить у Вашу компетентність у справах української мови, хоч Ви критикували найкращих наших знавців мови і їхній правопис.

Чи Ваше негативне відношення до Л. Н. Вістника взагалі є достаточною причиною до зневажування мене за моє десятилітнє співробітництво в тім журналі і то зневажування в тім „Ділі", яке само від 1923 р. містило нераз мої „мудрації"?

Далі, пишучи про мою повість Ви й у моїй лірици добачуєте „наївний патос".

Яким це чудом тепер, коли я є співробітником „Діла", моя лірика нагло стала „наївною, а коли я ще не сидів з Вами при сусідних столиках, то 2. квітня 1927 писали Ви про мою ліричну поему ось що:

„В поемі Бабія є місця, яких позавидував би йому і найкращий поет. Скажемо більше: Наддніпрянщина, яка виявила по революції кілька дужих талантів, не спромоглась досі на поему, що охопилаб стільки сторінок боротьби. Ні один не зважився на те, що дав Бабій своїм молодечим розмахом у пориві болю і бунту. Коли шукати зразків, які нагадуються при його поемі, то першим як спомин виринають „Гайдамаки".

Перейдім тепер до Вашої рецензії на мою повість:

Від 10 літ друкував я свої, здебільша віршовані ліричні твори, і тому що по дорозі на Парнас я мав до поборення стократ більше перепон як мали їх Ви, між моїми поезіями були такі слабкі, що коли нині бачу їх у книгарні на віставі за вікном, то так їх встидаюся, що хочеться мені розбити шибу і відламком шкла зробити собі перед книгарнею гаракірі. Але були й такі мої твори, які приймала критика й читачі прихильно, і навіть Ви.

Та і тепер, зрештою, Ваша провідна думка останньої рецензії така, що я тільки лірик, поет і що я берусь за прозу, марную себе так, як Карманський, що покинув лірику, як Пачовський, що зійшов з лірика на суспільника, як Кобилянська, що покинула повість.

Багато поетів ліриків, коли їм стукне тридцятий рік життя почувають потребу покинути лірику і перейти до прози, найти ширшу форму вияву себе.

Ту кризу переживаю і я. Перехід від лірики до прози — це скок дуже великий, ризиковний, на якім можна й розбити голову.

І я, після десятьлітньої ліричної творчости, беручись за повість, знав, що моя перша повість не буде вільна від хиб, від спадщини ліричного етапу моєї літературної праці.

Алеж бувають повісти і то добрі повісти, які стоять на межі між поезією і прозою та й важко сказати, куди зачислити Жеромського „Дума о гетмане", ліричні повісти Тетмаєра, „Поза межами болю" Турянського — до прози, чи поем у прозі.

І моє „Перші Стежі" є здебільша поемою в прозі, тоді, як Ви ставите до неї вимоги епічної прозової повісти.

І тут, на мою думку, лежить головна причина Вашого негативного відношення до моєї повісти. Ця причина для мене була така ясна, що іще два місяці перед появою „Перших Стеж" в розмові з видавцями „Червоної Калини" я сказав: „Перші Стежі — це повість, яку критик Рудницький „зріже".

Справа ось в чому: Ви, оборонець т. зв. об'єктивности й лібералізму та гуманности, а тим самим обективізму й абстрактного надполітичного естетизму в літературі, тоді як я, перейшовши крізь цілі роки боротьби за свій світогляд, стою на протилежнім світогляді, отже й погляд мій на естетику й завдання повісти протилежний діяметрально.

В рецензії на „Партизан" Ви закидаєте Крезубові те саме, що й мені, себто субєктивізм, через який автори, що пройшли огонь війни, не мають до ворога того гуманного й вибачливого відношення, як до героїв і вчинків свого війська.

Таке становище критика випливає з Вашого світогляду, і тому, якби я написав повість „об

караних адміністраційною владою від всякої кари, проголошуючи тим самим другу тезу „nulla poena sine crimen"!

Гр.-кат. парохи — кажуть вироки Найвищого Суду — „nie dopuszczają się przekroczenia przeciw art. I. ust. językowej z 31/7. 1924 Nr. 73 p. 724, jeżeli jako osoby prowadzące księgi metrykalne nie zastosowali się do wezwania władzy państwowej o przedłożenie w języku państwowym wyciągu z ksiąg metrykalnych albo wykazów statystycznych w myśl Rozp. Prez. RZ. P. z dnia 1/2. 1927 DZUP. Nr. 10 p. 75".

Очевидно, що колиб Найвищий Суд міг був догляну́ти у поступованні гр.-кат. парохів якунебудь іншу провину, каригідну на основі якогось іншого припису, був би по думці арт. 501, 515 КПК. або змінив кваліфікацію каригідного чину І. інст., або відступив справу, як належито не вияснену Судові І. інст. для поновлення розправи.

Дехто міг би думати, що такі основні та численні рішення Найвищого Суду будуть належито інтерпретовані і респектовані, та справа „виказів" з метрик гр.-кат. парохіяльних урядів буде по всі часи на всіх просторах Річпосполитої покінчена. — Але так лише здавалося.

У дійсности ці справедливі рішення найвищої судової магістратури в державі викликали велику констернацію і метушню в рядах всяких своєрідних „санаторів" і обороців „zagrożonych kresów", словом усіх тих, які per fas et nefas хотіли би завести „урядову" мову до урядування гр.-кат. парохів, а на ділі змусити гр.-кат. парохів високими карами до послуху і таким чином (як змосковщеній ерархії православної церкви) накинути і нашій гр.-кат. церкві в її урядуванні польську мову.

Ось і пішла офензива, новий наступ на автономне положення нашої Церкви, заґарантоване конкордатом, на нашу рідну мову в гр. кат. Церкві, в її урядуванні і зносинах з всіми урядами І. і ІІ. інстанцій.

Офензива пішла двома шляхами. 1) адміністраційним — через воєвідство і староство, з яких кожне видає новий рескрипт і до того кожне на іншій правній основі, з пригадками, упімненнями і карними погрозами проти гр. кат. парохів, називаючи їх раз урядниками цивільного стану (Чортків, Копичинці), раз ведучими метрикальні книги (Копичинці), а навіть мішаючи їх з „ведучими жидівські метрики" (Косів), а все на те, щоби гр.-кат. парохів примусити на будуче нібито на підставі „obowiązujących w tej mierze przepisów" (sic!) (яких?) „do przedkładania w przyszłości wykazów statystycznych w języku państwowym". (Копичинці, 16/12. 1930 № 162/30).

2) Другий шлях: через прокуратури і суди, опираючися на своєрідній, просто суперечній з рішенням Найвищого Суду в Варшаві правній основі, признавати таки каригідність sine lege не лише теперішнього стану, тобто предкладання виказів у рідній мові, усанкціонованого довголітньою легальною практикою, — але також того фактичного стану, якого некаригідність ствердив у побільшеному складі Найвищий Суд в основнім своїм рішенні.

Такий ріжний виклад і такі ріжні вияснювання того самого фактичного стану та ріжниця поглядів між Найвищою Судовою Магістратурою, і нижчою адміністративною владою — з одної сторони — а велика і нагла зміна поступування тієї самої адміністраційної влади в минулім у відношенні до тих самих „виказів" смерти і даних про натуральний рух населення за останній час з другої сторони, становить клясичний доказ правильности рішень Найвищого Суду (7/8. 1930 Il. З. К. 574/30, Il. З. К. 483/30), що навіть „w obronie oskarżonego twierdzeniem, że zarządzeń Starostwa słuchać nie musi i uważa je za nielegalne i że jako nieurzędnik podlega Ordynarjatowi Biskupiemu, który kazał mu odnosić się do Władz tylko w języku macierzystym, — wobec tego, że obrona streszczała się w zasłanianiu się poleceniem Ordynarjatu Biskupiego — brak przedmiotowej istoty przekroczenia"!

Всі ті велики хвали нових рескриптів, упімнень, викладів, вияснень та карних погроз — заливають, а бодай силкуються заляти правдиве значіння і зміст невигідних рішень Найвищого Суду. Одні, мовби цих рішень не було, ігнорують їх (Чортків, Косів), — інші всупереч тим рішенням (Копичинці) вияснюють, в який спосіб до того самого стану примінити каригідність — „poenam sine crimen? I"

Як не має обовязуючого закону, — то треба його вишукати. І кожний вишукує його по свому розумінню. Одні примінюють таки той сам мовний закон (з 31/7. 1924), інші відкривають давно, ще за небіжки Австрії забуті універзали, декрети, надворні, міністеріяльні і губерніяльні розпорядки з часів Марії Терези, силкуючися доказати те, про що їм ходить, а чого в них немає, що гр.-кат. парохи на підставі тих „універзалів" „pełniąc funkcje prowadzących metryki (urzędników stanu cywilnego) są publicznymi funkcjonarjuszami, przez co w korespondencji urzędowej w tym charakterze z państwowemi Władzami-urzędami mają używać języka państwowego" (polskiego) (sic!).

Забувають вони, чомусь „вияснити", чому за Австрії більше як 100 літ ніхто не покликувався на ті „універзали" та не домагався, щоби гр.-кат. парохи давали викази по польськи. Навпаки, як адміністративна так і судова влада вела переписку з гр.-кат. урядами в українській мові і навіть друкувала відповідні формуляри для виказів у цій мові, як матірній мові греко-кат. парохів.

Д-р Остап Юрчинський.

Зміна адреси і зол. Можна присилати почтовими марками.

Радянська Україна.

Радгоспи і колгоспи на харківському зїзді рад в освітленні нар. комісара земельних справ Демченка.

Народній комісар земельних справ Демченко виголосив на зїзді рад у Харкові обширний реферат про стан радянських господарств (радгоспів), тобто державних фільварків на Україні та про колективні господарства. З цього реферату подаємо найцікавіші місця, щоби наші читачі мали зразок більшовицької самохвальби та самолевности.

Про радгоспи Демченко між іншим говорив: „Коли ми почали будувати нашу пятилітку, ми мали лише два-три відсотки колективізації сільського господарства, а радгоспи становили 2.5 відс. сільсько-господарської площі. А тепер ми маємо на Україні 50 відс. колективізованих господарств і поставили питання, щоб 1932 року закінчити на Україні колективізацію. Радгоспи невпинно зростають. 1931 року площа радгоспів на Україні становить 3,836.000 га, тобто вже 1931 року ми на Україні втрое перевищуємо передбачення пятилітки. Коли подивитися, як у нас зростають радгоспи кількісно, можна подумати, що вони зовсім не зростають. 1929 року на Україні було 1.040 радгоспів, а 1931 року є 1.397. Але коли раніше площа кожного радгоспу становила трохи більше, ніж 1.000 га, то тепер ця площа перевищує 3.000 га. Увесь світ досі вважає за якесь надзвичайне досягнення відому ферму Кемпбела в Північно-Американських Сполучених Штатах, яка має 30.000 га. Але площа Зерноцентру на Україні в 17 господарствах становить 500.000 га. Засівна площа радгоспів тепер на Україні становить 7 відс. загальної засівної площі проти передбачених за пятилітку 2 відс.".

Наше сільське господарство повинно йти шляхом спеціялізації. Цей шлях йому й показують радгоспи. Якщо ми візьмемо площу радгоспів Зернотресту, то зернові культури становлять у них 95 відс. усієї площі. Радгоспи „Свиноволу" й „Молокотресту" за планом матимуть 92 відс. загальної площі кормових культур і лише 8 відс. — харчових. Процес спеціялізації сільського господарства, який в капіталістичних країнах посідав цілий історичний період, радянська влада будуючи радгоспи, закінчує за рік. Спеціялізація радгоспів спричинюється до того великого піднесення виробничих сил і товаровости, яке ми маємо по радгоспах. Товаровість наших радгоспів 1930 року становила 70 відс. 1931 року вона повинна збільшитися в радгоспах Зернотресту до 85 відс. Це сталося в наслідок спеціялізації й механізації радгоспів, які справді є підприємства індустріяльного типу. Коли ми порівняємо дані про продуктивність індивідуальних селянських господарств у різних країнах, то побачимо, що в Італії вона становить 90 відс., а в Аме-

---

ективну" в дусі Ремарка, який таксамо жалує москалів, французів як німців та осуджує „варварство" війни, то Ви приняліб мою повість прихильніше.

Але я обороняю свідомо той світогляд, яким є надихана повість „Перші Стежі", світогляд волевий, ірраціональний, субективне відношення до національної дійсности, оправдання національного фанатизму і для мене тому й „обективна", статична естетика, література є просто ненависна, так, як лібералізм і гуманізм та віра в абстрактну ідею добра, яку Ви обстоюєте.

Для мене справді добром є, коли ми були безпощадні супроти ворогів на нашій землі, а злом є, коли москалі були безпощадні до нас на нашій землі.

І той світогляд примусив мене в „Перших Стежах" провести виразно ідеольоґічне спрямування, субективне освітлення війни по лінії націоналізму, і ось тому Ви закидаєте мені, що ця повість написана на згори поставлену політичну тезу, на тезу націоналізму.

Не люблю дешево тенденційної літератури, але волю таку, ніж безідейну „обективну" й пасивну до суспільної дійсности, бо війна й революція навчила мене, що через ту „обективність", статичність світоприймання та „гуманізм" наша нація в добу війни дійшла до катастрофи. Це моя думка, Вам вільно думати інакше.

І я написав свою повість такою, якою вона є, не через брак знання вимогів епічної повісти, якої ирагнуляб Ви, я написав її так свідомо і зовсім свідомо я з початку повісти сказав устами одного героя: „Хай живе романтизм"!

Можливо, що це тенденційність, але я іншим не є і не буду.

Колиж я навіть написав тенденційний твір, не літературний, лиш абстракційний, то зі становища націоналізму він може мати свою вартість, як не мистецьку, то суспільну й історичну і тим я не заслужив на зневагу.

І тому я Ваших численних рад послухати не можу, бо це значилоб виректись свого „я", бо я свідомо надав повісті дух „гімназійних поривів", які на мою думку, є одиноко передумовою героїзму, без якого ми не дійдемо до здійснення національних ідеалів.

Січове Стрілецтво — цеж був твір „гімназійних поривів", а не старечої скептики, і такою мусіла бути повість про У. С. С.

Другою головною причиною нашого непорозуміння є те, що Ви оцінюєте мою повість як закінчену цілість і тому не добачуєте в ній ні конструкції, ні сюжету, ні виразних типів, тоді як „Перші Стежі" є тільки першою частиною цілого циклю повістей на тлі визвольної війни, повістей, які я всеж пишу, не зважаючи на Вашу рецензію.

Правдою є, що в моїх „Перших Стежах" є забагато наївного проповідництва й хаотичних балачок, та неглибокого фільософування. Але тому, що повість є плянована на кілька томів, я *свідомо* в першому томі змалював типи молодиків наївних, та високо ідейних, вивів одного типа, який в другому томі є представником інтелектуалістів, тоді як в першім томі він, як книжковий міль, нахапався всяких ідей, думок, сипле наївно-мудрими й претенсіональними сентенціями, шукає сам себе, бореться з хаосом своєї душі.

Зовсім ясне, що колиб я малював типи зрілих людей, то не міг би вкладати їм в уста наївного фільософування. Я малював типи молодиків наївних, нескристалізованих, хоч героїчних, типів, які в хаосі війни, в муках і в болю на полях бою пізнають життя, виховують себе на сильні, виразні індивідуальности, що виступлять у моїм другім томі „Іде, іде військо". А це — тільки „перші стежі".

Я не кажу, що мій твір бездоганний, я не буду вияснювати причин, які примусили мене видати твір може трохи передчасно, не буду вияснювати хто і чому я мусів повість видофувати вже в друкарні, звідки скорочувати, чому я, бажаючи охопити в одним томі цілу добу світової війни, мусів для скорочень вживати „розповіді", а не опису та малюнку, чому я мусів викидати найсутєвіші фраґменти з огляду на цензуру, чим очевидно повість багато втратила на конструктивности й суцільности, а герої на виразности. Скажу тільки, що я роблю те, нащо мені позволяють особисті й наші національні обставини і робитиму це далі. Очевидно, що „Перші Стежі" це не те, що твори Фльобера чи Анатоля Франса.

Колиб я мав умовини праці й творчости такі як Фльобер, чи Анатоль Франс, то Ви не потрібувалиб мене зневажувати за мою цілорічну скромну та всеж, думаю, корисну працю.

З пошаною

Д-р Ол. Бабій.

*

О. Бабій не зрозумів основної думки моєї критики: нехай не будує повісти на тім, що в нього найслабше — на фільософії. „Перші стежі" не є поемою в прозі, бо поема в прозі не може складатися з 80 проц. дискусій, що потопають у недбайливій прозі і таких зайвих мудрощах, як оцей його фейлетон.

Найсильніші аргументи Бабія, бтім-то я скритикував „Перші стежі" тому, що стою на „діяметральнім" ідеольоґічнім становищі, захитуються саме від факту, що я хвалив його „Гуцульський курінь", — твір зовсім того самого боєвого духа, що „Перші стежі". Між „Гуц. курінем" і „Першими стежами" така сама ріжниця, як між канарком, що добуває свій спів із горла і пацугою, що повторює ріжні мудрі слова, а впрочім їх мудрими з огляду на колір свого пір'я. Шож? Скривдив я „Перші стежі", бо не заждав, аж герої цієї повісти дозріють і порозумнішають у дальших томах. З огляду на те, що й автор при запевненнях про свою скромність покликується на Толстого й Шекспіра, на свою „10-літню цірічку творчість" (!), на „цілі роки боротьби за світогляд", що є „волевий і ірраціональний", фільософує про „обективну статичну естетику", „субективне освітлення війни по лінії націоналізму" і все те припечатує титулом „д-р" — відкладаю дискусію з ним про літературу й критику аж до часу, коли він дозріє до неї разом зі своїми гімназійними героями.

М. Гудимський.

рації у великому капіталістичному сільському господарстві на робітника припадає продукції на 2.200 карбованців. За промфінпляном Зернотресту на 1931 рік на робітника нашого радгоспу припадатиме продукції на 2.400 карбованців. Отже ми випередимо — і Америку. Це є цілком реальний план, що грунтується на підвищенні енергоозброєности сільського господарства. Це є історичний шлях, який ми здійснюємо, як соціялістична влада. У радгоспах 1931 року працюватиме 283.000 робітників проти 147.00 робітників 1929 року. Різниця між індустріяльним робітником і робітником сільсько-господарським після механізації цілком зникає. Робітник нашого соціялістичного сільського господарства є справжній пролетар, який активно будує нове життя, будує соціялізм".

Далі Демченко каже, що до кінця пятирічки площа радгоспів на Україні буде виносити 5 мільонів 500 тисяч гектарів.

Про колгоспи Демченко між іншим казав:

„У будівництві колгоспів ми знайшли той шлях, яким розпорошене дрібне селянське господарство перетворюється на соціялістичне. Сьогодні цілком ясно, що саме селянство в своїй основній масі цей шлях вважає за свій, за єдиний правильний шлях. Основна маса селянства — вже в колгоспах. Ми маємо тепер на Україні 50 відс. колективізації сільського господарства. Цей факт дає нам право казати, що вже 1932 року ми закінчимо колективізацію на Україні. Досвід першого року масової колективізації довів, що колгоспам відкрито всі шляхи, щоб використовувати найкращі досягнення науки. Колгоспи можуть використати найскладніші машини в розмірах, що перевищують капіталістичне господарство. Щодо наслідків першого року суцільної колективізації, треба сказати ось що: коли взяти дані на 20. лютого цього року, то ми маємо 50 відс. колективізації землі й 45.7 відс. колективізації всіх селянських господарств. Степ на Україні є керівний район у колективізації, а Полісся дуже відстає".

„1930 року наші колгоспи сплатили лише 45 міл. карб. своїх обовязкових платежів. Це число цікаве для всього світу. Досить сказати, що того ж року американські фармери сплатили самих тільки земельних платежів 2.5 міліярдів карбованців. Колгоспи нашої країни виплатили лише 45 міл. карбованців обовязкових платежів, а капіталовкладення в колгоспи тільки від Трактороцентру на Україні 1931 року становитимуть 45 міл. карбованців. Коли візьмемо капіталовкладення до колгоспного будівництва 1931 року, то вони тільки від республіканського бюджету становлять 268 міл. карбованців. Коли візьмемо суму, яку вкладало в сільське господарство міністерство земельних справ царської Росії, то вона становила 1908 року по всій колишній Російській імперії тільки... 5 міл. 400 тисяч карбованців. Усі обовязкові платежі наших колгоспів становлять менш, ніж 5 відс. їх прибутку, а в Америці тільки земельна рента, що її сплачують фармери, становить 26 відс. прибутку".

Мусульбас, голова управи Укрколгосп центру доповнив повищий реферат між іншим ще такими даними:

„Уся продукція в колгоспах за 1930 рік, коли оцінювати її в грошах, становитиме 1 міліярд 774 міл. карб. Гуртова продукція на одну родину в колгоспі, коли оцінювати її в грошах, становить на Україні пересічно 1.156 карб. проти 864 карб. мин. року й проти 659 карб. в індивідуальному господарстві цього року. Ці дані надзвичайно яскраво стверджують не тільки ту перевагу колгоспного будівництва, що колгоспи мають більшу врожайність, а й ту, що це є тип вищого господарювання, який утворює величезні можливості поліпшення добробуту бідняцько-середняцьких мас. — 1931 р. колгоспи повинні випродукувати матеріяльних цінностей більше, як на три міліярди карбованців. Бойове завдання колгоспів цього року є в тому, щоб якомога зменшити витрати краще організувавши працю, цілком навантаживши машини, піднести трудову дисципліну".

З наведеного бачимо, що в СРСР як і в цілому Радянському Союзі ідеальні відносини в сільському господарстві, а ще ідеальніші в його продукції. Тимчасом знаємо, що на тлі тих досягнень у цілому СРСР панує серед населення страшна нужда. Воно недоїдає, позбавлене належної скількости хліба, відчуває недостачу товщу, мяса і навіть мила.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

На початку соймового засідання дня 11. березня промовляв мін. Залеський. Він сказав, що конче треба ратифікувати усі умови, які предложено соймові, в цьому й умову з Німеччиною.

Після промови мін. Залеського в дискусії промовляли пос. Носек (Кл. Хл.), пос. Віняр-ський (Кл. Нар.), Ст. Стронський (Кл. Нар.), які мотивували негативне становище ендеції та причини, задля яких поборюють як ліквідаційну польсько-німецьку умову так і польсько-німецьку торговельну умову. В поіменнім голосуванні віддали 280 голосів, у цьому важних 278. За ратифікацією умов заявилося 188, проти 90. Так сойм приняв проект закону в 2. читанні. Опісля проект цей приняли й у 3. читанні.

Після півночі сойм приступив до дальшого денного порядку. Промовляв міністр промислу та торгівлі Пристор.

ПРИСУД В СПРАВІ ВЛОМУ ДО ПОЛЬСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА В МОСКВІ.

Дня 11. березня в народнім суді і московським слідчім уряді відбулася розправа проти вломника, що з 16. на 17. лютого старався вломити до польського посольства в Москві. На лаві обвинуваченних крім вломника Ковальчука (Петрова) засів і здогадний його спільник Михайловський (Піменов). Ковальчукові акт обвинувачення закидав влом задля грабежі, а Михайловському закидали, що дав Ковальчукові листарську теку з підробленими 4 телеграмами. Коли Ковальчук маніпулював біля замку, Михайловський стояв на варті коло будинку. Ковальчук у суді постійно зазначував, що він звичайний непоправний злодій, караний 8 разів, до посольства прийшов задля крадежі. Дорогоцінностей та срібла в посольстві не брав, бо сподівався найти вартніші річи. Михайловський заперечив, начеб дав Ковальчукові теку й фальшовані телеграми. Він признає, що з фаху є кишеньковим злодієм, одначе мешкань не обкрадає. Джерела телеграм не вдалося в суді стверди. Про авто ч. 1117 стверднли в суді з переслухання шофера та пасажира, що воно не мало нічого спільного з вломом.

Після 3. год. наради проголосили присуд, на основі якого засудили Ковальчука та Михайловського по 2 роки вязниці, а після відсидження тієї кари, на заслання у далеку місцевість СРСР.

На розправі був виконуючий обовязки шефа польського виділу Наркоміндслу Морстін, аташе польського посольства в Москві Забело та багато московських і закордонних журналістів.

ПРИЛУЧЕННЯ ТУРЧАНСЬКОГО ПОВІТУ ДО ЛЬВІВСЬКОГО ВОЄВІДСТВА.

В сойм. адміністраційній комісії пос. Дух (ББ) референував внесення пос. Войцеховського (ББ) про вилучення турчанського повіту із станиславівського воєвідства та прилучення до львівського. Після дискусії й уряд. заяви комісія приняла внесення.

ХТО ВКРАВ БРИЛЯНТИ.

Як ми вже повідомляли, у ювілера Вішновіца у Львові, в Ринку під ч. 27, злодії в білий день украли касетку з дорогоцінностями. Було в ній 23 перстені з брилянтами, вартости ок. 15.000 золотих. Поліція арештувала в ресторані при вул. Вірменській ч. 11. дві жінки, як підозрілі в крадежі. Вони зізнали, що називаються Кат. Голода й Марія Мазур, із Козовець (пов. Рудки), одначе заперечили начеб поступали до крамниці в Ринку. Персональ ювілера твердить, що вони обі були в крамниці. Тому їх замкнули в арешті. Опісля поліція інвігілювала гол. двірець і вислала поліцаїв до найближчих стацій, сподіючися зловити злодіїв. Один поліцай на стації в Оброшині запримітив двох людей, які, як лише побачили його, вийшли зі стації. Поліцай пустився за ними і коли одного з них легітимував, другий кинув касетку з перстенями в сніг. Поліцай завважав це, підняв касетку й арештував обох. Один із арештованих, це Гринь Голодий, мабуть чоловік арештованої Катерини, другий Ів. Черник. При конфронтації з арештованими жінками обі сторони не признавалися до себе. Три перстені злодії вже продали, а при них найшли гроші.

ПЕРЕРІЗАНИЙ ЗАЛІЗНИЦЕЮ.

На шляху Львів-Городок локомотива переїхала ок. 30-літнього мущину, перерізуючи його на двоє. При вбитому не найшли ніяких документів.

ІТАЛІЙСЬКО-НІМЕЦЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ?

З Риму повідомляють, що перед дискусією бюджету мін-ства закорд. справ референт пос. Оліварелі розіслав послам свій реферат, у якім м. ін. мотивує конечність ревізії трактатів і говорить про принципи запевнення всім народам (державам) рівних прав безпеки. Італійська політика старається направити кривди, які заподіяно безборонним нині народам у порівнанні з озброєними.

Реферат італійського посла сходиться із оголошеним в італійських часописах інтервю Секта, в якім підкреслює потребу екон. співпраці Італії та Німеччини.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д. ДЕРЖАВНИК. 4)

При будові державности.

Переговори і їх наслідки. — Взаємини з Доном. — Взаємини з Кубаню.

Реферуємо далі книжку Д. Дорошенка.

Осмілені цими переговорами совітські представники вже й зовсім перестали дбати про мир і затягали справу.

Коли російська делегація дала ухильчиві відповіді на дві ноти українського уряду, уряд рішив розпустити свою делегацію. Тимчасом українська державна варта, маючи докази протидержавної діяльности численних більшовицьких агентів, почала масові арешти. Це викликало енергійні протести совітського уряду. Український уряд задержав члена делегації Мануїльського на кордоні, заки з Росії не приїхав поїзд з персоналом усіх українських консулятів у Росії. На кордоні виміняли представників. Так закінчилася історія українсько-російських переговорів про мир.

Зате відносини Української Держави до Дону відразу приняли „добросусідський приязний характер" Спільний ворог-більшовики, спільна залежність від присутности на своїй території німецьких військ — диктували Україні й Донові потребу зближення. Обставини примушували український уряд прискішити договір з Доном; важно було придбати собі спільника супроти Совітської Росії і самим фактом визначення державних меж України на північному сході вплинути на прискорення питання про межі в переговорах з совітською делегацією. З огляду на німців також було важно порозумітись з Доном, щоб спільними силами здобути собі більшу свободу рухів. Були нарешті й причини економічного характеру.

8. серпня 1918 року нарешті підписали договір з Доном, що визначував спільні кордони і признав обі держави незалежними й суверенними. Донське військо зобовязалося вжити заходів для забезпечення Донецького Басейну продовольчими матеріялами, а Україна — постачати дерево і металічні вироби.

Український уряд передавав за гроші й на борг запаси зброї й амуніції донцям і між обома державами почався жвавий товарообмін.

В справі Кубані український уряд хотів якомога зблизитись з єдинокровним кубанським козацтвом і нахилити його до злуки з Україною. Україна дивилась на Кубань як на частину української землі, котра раніше чи пізніше повинна приєднатись до України, або як автономна область, або на федеративних основах. Зближення полегчувалось тим, що на чолі кубанського уряду стояв український громадський патріот Л. Бич, а в кубанському уряді національно свідомі козацькі діячі грали рішаючу ролю. Одначе діло ускладнялося тим, що кубанський уряд, „Краєва Рада", недобитки козацького війська і багато місцевої інтелігенції перебували на той час на півночі у сусідстві з Доном.

Саме в той час армія добровольців під проводом ген. Алексеєва лаштувалася до походу на Катеринодар. Було ясно, що хто визволить Кубань від більшовиків, той зєднає собі остаточно симпатії населення і до того прихилять кубанські козаки. Гетьман апробував план, щоби вислати дивізію Натієва до Азовського побережжа, зробити десант на кубанському побережжі. Важно було випередити ген. Алексеєва, захопити Катеринодар, щоби проголосити злуку Кубані з Україною.

Після довших клопотів удалось дістати згоду німців на цю операцію, але справа таки розбилась через подвійну політику німців і зраду одного з високих урядовців українського міністерства. Треба зазначити, що кубанський краєвий уряд й після окупації Катеринодару російською добровольчою армією дорожив добрими відносинами з українською державою й не тратив надії обєднання з нею в будуччині.

Осередком питання відносин України з Румунією була справа Бесарабії, анектованої румунами в березні 1918 року. Обкарнана в своїх границях з Австро-Угорщиною, Румунія шукала якоїсь компенсації на сході, де тимчасово панував революційний хаос. Гетьманський уряд рішуче став на тому, що окупація румунами є актом насильства. Він рішив не навязувати дипльоматичних зносин з Румунією, піддержувати в Бесарабії українську ірриденту й заждати до часу, коли сформується збройна українська сила.

Одним із перших розпорядків гетьманського уряду був наказ про заборону вивозу всяких товарів до Румунії і Бесарабії. Цей наказ поставив Румунію у надзвичайно скрутне становище. Румунія, придушена звідусіль державами переможцями, мусіла перше шукати зближення з Україною.

(Продовження буде)

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Конкурс.** Дирекція Прив. Жін. Учит. Семинарії СС. Василіянок у Станиславові оголошує конкурс на посаду вчителя (-ки) польської мови. — Вимагають наукового або повного магістерського іспиту. Посаду можна обняти зараз. — Зголошення приймає Дирекція семинарії до 25. березня. — **А. Крохмалюк,** управитель. 1633

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (55) число „Діла" підпало конфіскаті за більшу часть промови сенатора д-ра **А. Горбачевського на засіданні сенату в дні 4. березня** ц. р. і за другу частину малого фейлетону п. з. **„Льотерія".** Це вже 18-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Кара за намаганий атентат на о. Сабова.** Свого часу подали ми, що на основі вердикту судців присяглих в Ужгороді засуджено укінченого семинариста Таницця за намаганий замах на голову „общества Духовнича" о. Сабова на 1 рік вязниці, а п-ю Новаковську на 5 літ тюрми за намову до того атентату. На днях займався цією справою Найвищий Суд і підвищив Таницеві кару з одного до 3 літ тюрми, а присуд на п-ю Новаковську затвердив.

— **Розвязали міську раду в Самборі.** Дня 9. березня влада розвязала міську раду в Самборі. Воєвідський уряд іменував комісаря Вайду та прибічну раду з 16 людей. Заступником комісаря іменований Мітро.

— **Будова нових костелів.** У Ковлі на Волині будують великанський костел-памятник на спомин відбудови незалежности Польщі. Кошторис того костела-памятника обчислено на 1 мілїон золотих, з чого зібрано досі в краю і серед американських поляків 675.000 золотих. Поважну суму на костел дав також польський уряд. — У Львові біля личаківського двірця (на прегарній площі напротив Личаківського парку, дарованій містом) має небавком станути новий величавий костел. Львівський магістрат ухвалив уже виплачувати на його будову протягом 5 найближчих літ по 50.000 зол. щороку. — В Чортківщині викінчено будову нового костела в Ридодубах; позатим будують там костел в Джурині, а приступають до будови костела в Черкащині (для кількох кольоністів). — У Станиславівщині збудовано в останніх роках при видатній грошевій ломочі польських офіціяльних чинників кілька костелів (в Кремилові, Одаях і ін), а тепер збирають фонди на будову костела для кількадесятьох латинників у селі Побереже. В самомуж місті Станиславові будують величезний костел на передмісті Гірка. Це буде вже 6-ий з черги костел у тому місті.

— **Бойкотують...** З польської преси довідуємося, що 7. ц. м. відбулися в Перемишлі загальні збори напів військового клюбу „Польонія". Головою клюбу вибрано знову ген. Веронського, а позатим до почесної управи увійшли команданти всіх полків, стаціонованих у тому місті Не вибрано тільки коменданта 38. п. п. Костка Бернацького, що в Перемишлі широко коментують.

— **Самогубство.** В ночі з 4. на 5. ц. м. повісилася на мотузі під стодолою свого сусіда Томи Литвинчука в Угринківцях, пов. Заліщики, 43-літня Юлія Сметанюк. Причиною самогубства була невилічима недуга.

— **Вкрали повість Осендовському.** Польському письменникові-подорожникові проф. Осендовському вкрали злодії з його помешкання два розділи рукопису нової повісти, а крім того ще й ліпші річи, бо рідкі збірки, унікати, готівку і біжутерію.

— **Геройська жінка.** Цими днями померла в Ню-Йорку небуденна жінка Катерина Уокер, що була сторожем морської ліхтарні на Робінс Ріф. Недавно святкувала вона свій 50-літній службовий ювилей. Вона спасла підчас своєї служби життя 250 особам, що топились в морі. Найтрагічнішою рисою її життя є те, що жорстоке море забрало їй чоловіка і внучку.

— **„Кепенік" з Праги.** У Празі арештували цікавого ошуканця, за яким поліція шукала віддавна. Він заробляв великі гроші, набираючи по ріжних крамницях товар як „діловод празького архиепископа". Добродій чи радше злодій Готліб Ріттер розбуджував скрізь повне довіря своєю зовнішньою появою і манерами. Він мав 71 літ і невичерпану фантазію, як обдурювати купців.

— **Високий податок причиною розводу.** Подружа пара віденських оперових співаків, д-р Шіппер і п-і Ольшевська, розводяться задля дуже оригінальної причини. А саме: з уваги на великанські заробітки їх обоїх наложено на них податок 56.000 шілінгів річно. Д-р Шіппер і п-і Ольшевська обрахували, що коли їм визначуватимуть податок кожному зокрема, то він буде вчетверо чи пятеро нижчий від теперішньої суми. (У Відні податок тим вищий, чим вищий прихід). Тому й внесли обоє на розвід, щоб таким робом бути зачисленими до нижчої кляси податників.

— **„Брайндль козак із Коломиї".** Під таким заголовком дає дирекція театру **„Кольосей"** виставу починаючи від пятниці 13. березня. Виступ Гізелі Вербецірк,. Крім того в антрактах виступ любимця Львова Бр. Броновського. Початок в год. 3.15, 5. і 7.15.

— **Справлення помилки.** У вчорашньому числі „Діла", в статті **„Розбудова нашого молочарства"**, у пятому розділі в 5-ому рядку замість слова **„корови"** зложено „кооперативи". Дотичне речення має виглядати так: **„По пляну кожний член молочарської кооперативи повинен в цьому році зложити на уділ 25 зол. від одної корови".**

З листів до Редакції.

Від Вп. п. Ст. Сірополка з Праги дістаємо до опублікування листа такого змісту:

„В числі 52. „Діла" вміщено статтю „Культурне діло, гідне піддержки", в якій, між іншим, заготовується, як сумне явище, те, що „поважні громадяни прилюдно з чисто особистих мотивів накидаються на видавництво Укр. Енциклопедії" за вміщення в ній прізвищ ворожих національному рухові людей.

Не знаю, о скільки можу віднести себе до „поважних громадян", всеж відношу себе до тих, хто прилюдно — в пресі (в „Літ.-Наук. Вістнику") виступив з таким закидом. Отже вважаю своїм обовязком зі всею рішучістю протестувати проти упрощеної системи в освітленні мотивів не зовсім похвальних рецензій на „Укр. Енц." Думаю, що така „упрощена система" ніяк не може сприяти інтересам самого „культурного діла, гідного піддержки".

Знов підкреслюю, що ніяк не можу визнати відомости, напр., про Е. Бош за інформацію, „утриману в суворо об'єктивній формі", бо в тих відомостях зовсім замовчується про діяльність Е. Бош, як ката, що власноручно розстріляла не один десяток українських громадян на Сов. Україні!

Чого варт вміщення в „Укр. Енц." прізвищ ворожих національному рухові людей, якщо ці прізвища своїм змістом не розкривають читачам самої суті?

9/III. 31 р. З правдивою пошаною
Прага. **Ст. Сірополко.**

З судової салі.

За підпал Гені Мешгер у Бушковичах.

В днях 16. і 17. березня ц. р. відбудеться перед окружним судом у Перемишлі, як судом присяглих, розправа проти Володимира Дутка, Григорія Крупи і Стефана Польняка, селян з Бушкович і Василя Нагайського, абсольв. Торговельної Академії, всіх членів читальні „Просвіти" в Бушковичах. Перші два обвинувачені в підпалі хати Гені Мешгер у Бушковичах в ночі з 30. на 31. липня 1930, два інші у злосливому ушкодженні чужої власности.

Перші два обвинувачені, Володимир Дутко і Григорій Крупа, від 8 місяців перебувають у слідчій вязниці; два інші по 4-місячнім слідчім арешті відповідатимуть з вільної стопи.

Державна прокуратура на підставі реляції поліційних органів доглянулась у підпалі, як звичайно, українського саботажу, цим разом зверненого проти жидів.

Розправа заповідається сенсаційно. Головного обвинуваченого Володимира Дутка боронить емер. суддя оборонець у справах карних Роман Дмоховський, інших посол адвокат д-р Володимир Загайкевич.

Дописи.

ЛЕЖАЙСЬК. *(25-літній ювилей чит. „Просвіти").* Дня 1. березня ц. р. відсвяткувала читальня „Просвіти" в Лежайську ювилей з нагоди свого 25-літнього істнування. Передпол. відправилася в парох. церкві Сл. Божа в намірі читальні і панахида за померших членів. Високопатріотичну проповідь виголосив місцевий парох о. кан. М. Дигдалевич. Вечором цього дня відбувся у великій, гарно прибраній салі Народнього Дому святочний концерт. У програмі були співи, деклямації, смичкова орхестра, літоча вистава „В чужім пірю" і живий образ. Вступне слово виголосив о. проф. Лев Вань. У своїй промові розповів о. В. коротко історію читальні та підніс заслуги тих, що найбільше працювали для її розволю, особливож бл. п. о. А. Паславського і п. А. Кишакевича, що основували читальню, та о. дек. Івана Карпевича, б. пароха в Лежайську, якого старанням вибудовано величаву домінку читальні „Народній Дім", що є окрасою міста й гордістю наших українських громадян. На концерті явилося багато гостей з околиці (священники, учителі), а навіть з дальших міст (з Рудніка, Ніска, Горлиць і Самбора). Свято звеличав своєю присутністю голова Т-ва „Просвіта" у Львові п. М. Галущинський. Всі точки концерту пройшли без заміту, а діточа вистава захопила всіх. Диригентам маг. Гайдукові і п. М. Ваньчикові належиться повне признання за солідне підготовлення хорів і орхестри. Слід піднести, що дітвора, яка чує тут майже виключно тільки польську мову, говорила на сцені чистою українською мовою, в чім заслуга панночок Ст. і Г. Слабівних. Свято закінчилося відспіванням нац. гимну. По концерті влаштовано для гостей і членів спільну вечерю на приходстві. До столів засіло біля 150 осіб. Голова читальні д-р Бр. Голецінський привитав голову Матірнього Т-ва і відчитав численні привіти. Відтак промовив красномовно пос. М. Галущинський. Промовець підкреслив у своїй промові гідний наслідування ідеалізм лежайських громадян, що завжди одностайно та одностайно виступають в нац. і рел. справах та з повним успіхом боронять свою істнування на наших справжніх західніх окраїнах. — *Гість.*

ГОРОДЕНКА. *(Свято „Просвіти").* Заходом філії „Просвіти" в Городенці відсвятковано в неділю дня 1. березня ц. р. свято „Просвіти", в якім узяло активну участь всім хорів, з чого 3 а самої Городенки і 5 з дооколичних сіл. По панахиді, яку відправлено в парохіяльній церкві за померших членів Т-ва „Просвіта", саля Народнього Дому заповнюється учасниками, переважно селянами, до тої степени, що в короткому часі не було місця на салі, а багато відійшло домів з нічим. Сміливо можна рахувати до 1000 учасників. Високо над куртиною видніє напис: „Витайте, Просвітяни!", а всюди по стінах повно було просвітянських кличів. Куртина звільна підноситься і по салі понеслося „Учітеся". Це співав серафинецький мішаний хор під орудою п. Садового. Реферат п. а.: „Просвіта і її завдання" виголосив проф. Гусак. „Думи мої" і „Їхав козак" відспівав міш. хор з Оліева-Королівки — дириг. п. Бідак. Дальше слідувала деклямація уч. VII. української гімназії Вережака: „Час до праці" Кононенка. „Прометея" виконав муж. хор Т-ва „Боян" — дириг. п. Сербинський, а „До України" Руданського відеклямувала маленька учениця „Р. Ш." у Вербівцях. Гімн. міш. хор під орудою проф. Вачинського відспівав „Вязанку" Тополянницького; знаменито вивязався зі свого завдання міш. хор з Торговиці, своїм складом досить поважний, який під управою п. Липчука відспівав з чуттям „Щедрик" і „Ой горе тій чайці". Після того була знову деклямація п. Дмитрука з Черняїтина („Наймит" Франка). „За городом" і „Поза гаєм" відспівав міш. хор з Вербовець — дириг. п. М. Фудь. Серафинецький хор, крім „Даремне пісне", на загальне бажання публіки відспівав ще кілька пісень. Потім на сцену виступив молодий селянин з Черняїтина п. Неміш Пр. з деклямацією „Змій кінь" Гребінки, якого нагороджено рясними оплесками. Міш. хор „Бояна" відспівав „Дударика" і „Над річкою", а муж. хор зі Стрільча — дириг. п. Блонський — вязанку стрілецьких пісень. Під орудою тогож диригента виступив ще міш. хор. з фільваркового кута Городенки з піснею „Дума — марш" і „Козака несуть". Свято закінчено „Просвітянським гимном" у виконанні злучених хорів серафинецького і городенського під орудою п. Садового. Вістка, що у святі мають взяти участь також хори з дооколичних сіл, викликала була деяке упередження, та це розвіялося, як тільки через сцену перейшов один хор за другим. На особливу увагу заслуговує хор зі Серафинець під орудою п. Садового. Цей хор вже не перший раз дав нагоду публиці почути нашу пісню в повній її красі. Техніка диригента і голосовий добір — це дві головні прикмети, котрі не часто виступають у парі в наших сільських хорах. — Треба подивляти витревалість тих одиниць, що взяли на себе таке важке завдання, як творення по селах хорів, маючи під руками не лише сирий голосовий матеріял, але й дуже часто ріжні пересуди старшого покоління, яке уважає природною річю пустити напр. свою доньку в ночі на весілля чи вечерниці, але зате нерадо годиться, коли вона йде до читальні на пробу співу. На мою думку кожне село моглоб мати свій хор, бо охочих до співу найдеться всюди доволі, тільки требаб оглянутися за людиною, котра зумілаб його зорганізувати. Правда, окремих диригентів серед наших обставин тяжко булоб удержати, але цю функцію може зовсім добре виконувати дяк. Та тут слово за нашим духовенством. Коливб трошки зрозуміння й доброї волі та дещо може й матеріяльної помочи, то кожна наша парохія моглаб мати доброго іспитованого дяка, що причинився-б немало до культурного розвитку нашого села. Почин у нашому повіті повинна-б дати до того в першій мірі сама Городенка, бо доки не будемо мати доброго диригента, доти не може бути й мови у нас про якенебудь музичне життя.

На загал свято „Просвіти" випало величаво і мало характер маскрізь повітового свята. Сама Городенка, як звичайно, була заступлена досить слабо, зате більше дописали села. На будуче вказаним було би, щоби того роду повітові свята відбувалися частіше для закріплення сильнішої звязи між містом і селом. Розуміється, ініціятива повинна вийти все від котрось повітової централі в Городенці. — ік.

СТАНИСЛАВІВ. *(Вияснення.)* Прошу помістити в найближчому числі Вашого часопису отсі мої вияснення: На лайку, з якою накинувся на мене в першім числі „Вперед" фальшиво поінформований дописувач, слідувала в „Ділі" відповідь, в котрій у переборщеним тоні піднесено мої здогади заслуги при праці на громадянськім полі. В ціли вияснення справи подаю отсим кілька рядків, щоби в цей спосіб заспокоїти одних, невдоволених дописом у „Вперед", а других — дописом у „Ділі". І) Відповідь „Впередові": Директора Джерджа не усунули Загальні Збори П. С. К. у Станиславові з голови Надзірної Ради, тільки він сам уступив, а мене вибрали на його місце і я приняв це становище під впливом чинників зі Львова. Не я, а Надзірна Рада звільнила з директури інж. О Дякова, а причини цього були аж надто ясно висказані на Загальних Зборах і в справоздannях Ревізійного Союзу. Чому Ревізійний Союз, заатакований рівнож тим дописом не подав дотепер жадного вияснення, мені це незрозуміле. II) Вияснення Шановному Дописувачеві в „Ділі": Сокіл і будинок „Рідної Школи" побудував вибраний до того Комітет, до котрого і я належав, тож побудування тих будинків не сьмою виключно заслугою. Правда, я головою Надзірної Ради „Народнього Дому" українських залізничників, але ця інституція розвивається самочинно без моєї спеціяльної заслуги. А „Український Кооперативний Банк" розростається під умілою Управою і Надзірною Радою, а я є тільки II заст. голови. Мені було прикро читати, що мене названо провідником Громадянства, бо я ним не був, не є і не хочу бути, не маючи до того ані сил ані хисту і полишаю це іншим громадянам, відповідним до того, котрі вже раз за цю працю повинні взятися. Кінчу і прошу всіх моїх прихильників та ворогів лишити мене в спокою і тимсамим дати мені змогу і в майбутньому працювати на народньому полі цілком безкорисно. — *Інж. Волод. Дутка.*

Обласний Бойківський Музей.

Звідомлення Товариства „Бойківщина" в Самборі.

(Виказ ч. 5.)

Від останнього виказу Музей при Т-ві „Бойківщина" в Самборі значно поширився і виказує тепер 1928 чисел (5739 предметів). Головно поширився відділ народніх вишиванок, а о. Ярослав Пасічинський, парох з Кобла Старого, передав біля 200 цінних книг з бібліотеки свого батька, бл. п. Ізидора Пасічинського, а також його рукописи, головно поезій й етнографічні матеріяли, які з огляду на велику скількість мойно з часом можуть бути впорядковані. Крім цього жертводавцями були: 1) проф. Р. Юркевич (Станиславів), 2) Адольф Лянгер, 3) В. Білинський, 4) М. Лепкавський, 5) Р Гут-Кульчицький, 6) о. П. Погорецький (Білина Велика), 7) В. Курчак, 8) В. Волчко-Кульчицький, (Нью-Йорк), 9) Е. Сусоловська, 10) М. Федорович, 11) д-р І. Рогульський, 12) д-р В. Кобільник, 13) Ю. Козаневичева, 14) проф Г. Мартинець, 15) Р. Савицький, 16) інж. Ю. Ніжанковський, 17) д-р М. Скорик, 18) проф. І. Филинчак, 19) Марійка Тимчишин (Вовотичі), 20) о. Генрик А. Полянський, 21) М. Луцанівна, 22) О. Бобітко, 23) д-р Ю. Рабій, 24) М. Грушкевичева (Гвоздець), 25) о. Лев Несторович (Перемишль), 26) Іван Бобовський (Беньова), 27) о. І. Тимчук (Беньова), 28) В. Граб 29) В. Савицька-Мартинець, 30) Т-во „Рязниця" в Самборі, 31) о. Н. Сікора (Тирява Сільна), 32) д-р Гуркевич, 33) О. Коженьовська (Богдан з Закарпаття), 34) А. Савицький, суддя, Підбуж, 35) М. Кіріс, Підбуж, 36) Іван Кенц с. Стася, Підбуж, 37) Микола Стефанович, суддя Підбуж, 38) Венгринович 39) В. Кобільник (мол.), 40) С Біневичівна 41) І. Калужницький (Ст. Самбір), 42) Е. Чиж (Обарим), 43) М. Бордунівна (Перемишль), 44) М. Денцик (Плоске), 45) М. Туркевичівна, 46) о. Г. Погорецький (Велдіж), 47) І. Гобаньо, 48) С. Левицька (Дрогобич), 49) д-р М. Галущинський. 50) Оля Кобільниківна, 51) Головей, 52) о. О. Калинич (Головецько Горішнє), 53) о. О. Лозинський, Висопько Нижне, 54) М. Міхневич, Комарники, 55) М Соболяк, Яблонів, 56) А. Сованський, Волошя, 57 о А. Бардахівський, Татари, 58) М. Ладижинський, 59) С. Скінькова, Турка, 60) студ. Яремко, 61) Д. Городиська, 62) Е. Комариницький, Комарники, 63) М. Волосянська, 64) д-р А. Княжинський, 65) І. Роздольський, Рудки, 66) Ст. Матковський Бажів, 67 О Біленьківна, 68) о. А. Давидович, Биків, 69) д-р Ян Знарич, 70) проф. Т. Біхенький, 71) В. Ортинський, 72) О. Гошовська, 73) д-р З. Голобут, 74) М. Міхерівна, 75) о. М. Ільницький, Бажів, 76) Іван Шембель, 77) о. Евген Козаневич, Страшевичі, 78) проф. Ілля Чиж (зі спадщини), 79) о. С. Кійко, Лішня Мурована, 80) Д. Дашо, 81) Д. Филинчаківна. 82) Л. Дейницька, 83) Марія Борковська у Ваньовичах — другий цінний дар у книжках і в світлинах — вдячних і свого батька бл. п. Олександра Борковського, 84) М. Лукашевич, Стара Сіль, 85) д-р Ю. Книжинський, Стар. Самбір, 86) д-р Ілько Кульчицький, 87) Елеонора Кульчицька, 88) Богданко Курчак, Добромиль, 89) С. Кульчицький, Сметанка-Ручка, 90) М. Зибликевич, 91) Яким Христич, 92) Маріян Филипович, радн., 93) Мих. Головей, 94) Наук. Т-во ім. Шевченка у Львові (через д-ра Я. Пастернака), 95) о. О. Кізима, Лужок Горішній, 96) д-р І. Крипякевич, Львів, 97) Ніжанковська, ж. інжиніра, 98) Марія Рожицька, Лопушанка Лехнева, 99) А. Сисин, госп. Лопушанка Лехнева, 100) М. Калужницький, 101) Осінніа Венгриновичівна, 102) о. І. Мельник, Береги, 103) Кость Мельник, Береги, 104) о. Евген Козенський, 105) Малиновська. 106) Коля Филинчак, 107) О. Буківна, 108) М. Максимовичева, Ст. Самбір, 109) Осип Капелюх, Журавно, 110) д-р Г. Олійник, Грималів, 111) П. Світний, студ., 112) М. Затварницький, 113) інж. Михайло Мартинець, Спас, 114) Ст. Захарко, 115) А. Терлецька, 116) І. Гопішин, 117) М. Калітіана, 118) Ірена Калужницька, 119) д-р А. Чоловський, Львів, 120) Д. Менціńська, 121) Лазарів Сіленць, 122) Любомир Ніжанковський, 123) М. Скобельська, 124) М. Івасюк, 125) Неонілія Федонович, 126) Олександра Федонович, 127) Франц Літинський, 128) Стефанія Бей, 129) Катерина Стецін, Дорожів, 130) Ольга Сведчак, 131) Марія Миська, Дорожів, 132) Марія Кона, Дорожів, 133) Кася Галуш. Поділля, 134) Антін Гуда, суддя, Львів, 135) Стефанія Рожицька, 136) Марія Мальківна, 137) Ірена Пасічинська, 138) Ольга Волошин, 139) Анна Гринай. Всі, при котрих не подано місцевостей — зі Самбора. Всім жертводавцям складаємо щиру подяку.

На статутах нашого Товариства основано аналогічні товариства а саме: Т-во „Яворівщина" (голова д-р М. Фідьо) і Т-во „Лемківщина" в Синоті (голова проф. Лев Ген, секр. о. Стефан Венгринович). Вони випередили заложення Т-ва „Бойківщина" в Стрию, де ще й досі не прийшло до перших загальних зборів.

Самбір, дня 3. березня 1931 р.

За Старшину Товариства „Бойківщина" в Самборі:

Д-р Володимир Гуркевич, голова. **Д-р Михайло Скорик,** секретар.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 11. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·70 зол., за кілько; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·50—6·60 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 12. березня, година 7·30 веч. „Лялька", оперетка.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 12. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".
Пятниця, 13. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".
Субота, 14. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Четвер, 12. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".
Пятниця, 13. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".
Субота, 14. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова комедія „Капітан маринарки" (Гарі Ліптве). Додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці" (Зб. Саван, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Люди ночі" та превеселя комедія".

ЛЕВ: Звукова фільма „Козаки" Толстого (Дж. Гільберт, Рене Адоре).

МАРУСЬКА: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевалів).

ОАЗА: „Відкіля воріття не має".

ПАЛЯС: Звукова фільма в чеській мові „Цісарсько - королівський фельдмаршал" (Власта Буріян).

ПАН: „Танок серед сердець" і „Подружжя на злість" (Бастер Кітон).

ПАСАЖ: „Марево смерти". „Тайна таксівки". Додатки.

ПРОМІНЬ: „В найданах життя". Виступ таночної пари з Варшави.

ФАТАМОРГАНА: „В кігтях чортиці". „На захід від Занзібару".

ХИМЕРА: „Іграшки жінок". „Уста занадто червоні".

СІЛЬВЕР: „Життєві розбитки". „Сурми кохання".

УТІХА: „Дика орхідея", „Герої ночі".

Програма радіо.

Четвер, 12 III. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 16.30 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Тріо з Копенгаги. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Камеральна музика. **Відень** (516·3) 12·00 Капеля Маха. **Будапешт** (550,5) 17·45 Сопісти. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт для села.

Пятниця, 13. березня 1931 р.

Варшава (1411,7) 17.45 Муз. авдиція. **Рига** (524,5) 19.03 „Сильвія", оп. Кальмана. **Гельсінгфорс** (221,4) 19.05 „Фіялка з Монмарт", оп. Кальмана. **Берлін** (419) 21.00 „Жовтий кафтан", китайська пєса. **Стокгольм** (435.4) 20.00 Форт. реціталь. **Мінхен** (532,9) 20.00 „Дівча зі Шварцвальду", **Братислава** (278,8) 19.30 „Дві вдові", оп. Сметани. **Відень** (516.3) 19.30 Транс. опери. **Льондон** (261,3) 22·25 „Івась і Гануся", оп. Гумпердінка. **Ленінград** (1000) 18.00 Опера або оперетка. **Харків** (937,5) 15.00, 19.00, 20.00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Б е з а.
12. III. „Запорожець за Дунаєм".
13. III. „Плач Ізраіля".
У г н і в.
14. III. „Я хочу мужа".
15. III. „Шумі Маріца".
16. III. „Плач Ізраіля".
17. III. „Царевич".
Л ю б а ч і в.
18. III. „Танок Венери".
19. III. „Плач Ізраіля".
20. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Ленін".** 1565

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛІЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровскі і Рознажевскі, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія. — 1447 5—?

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повила з чистих сливок на цукрі, бочівочка 5 кг. 14 зол., чиста овеча бринза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів к. Коломиї.** 1449 10—10

КОСІВ, Пансіон п. Евгенії Лукашевської поручає від 1. березня сонячні кімнати з першорядним удержанням. Ціни знижені. 1555 3-4

РУТИНОВАНИЙ конципієнт в кількалітньою адвокатською і судовою практикою шукає місця від зараз. — Зголошення під „Солідний". 1588 3—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА потребує адвокат у меншім містечку. — Зголошення з поданням умовин і поручень слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1616 4—5

ПРОДАМ театральну гардеробу й бібліотеку за дуже помірковану ціну; для „Просвіт" зі знижкою. — Ближчі інформації дасть Ольга Міськевич — Варшава, вул. Виленська 59 м. 10. 1634

УПРЯЖ, сідла, виробляє і направляє найдешевше, робітня **Барера. Пасаж Гавсмана.** 1635 1—?

МАТУРИСТКА семінаристка глядає лекцій у Львові або на селі. — Зголошення: Адм. „Діла" під „Совісна". 2—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (подова немічі) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кварцотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. **Телефон 38—90.**

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вибиває зуби. Скріпляє розхитані зуби, штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі. — П. т. Урядництва і студентам знижені ціни. 1526 9—10

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей і дозрілих. 1512 10—?

ГЕМОРОЇДИ.

Гемороїдальні чопики гонсецького (з когутиком) усувають біль, печення, кровавлення, свербячку, гоять рани та зменшують гузи (жилки). 1[illegible] Можна дістати в аптиках. 8—8

Присилайте передплату!

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Винок ч. 10

Ч. 57 (12.713). Львів, субота 14. березня 1931. Poczтowa opłata zaryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Галасливими шляхами політичної сензації.

Голоси польської преси про польсько - українські „переговори".

Львів, 12. березня 1931.

ПЕРШІ ВІСТКИ У ВАРШАВСЬКІЙ ПРЕСІ.

Перші ревеляційні вістки на тему польсько-українських розмов появилися у варшавській пресі з 10. березня ц. р. А саме, в щоденниках „Жечпосполіта", „Наш Пшеґльонд" і „Вечур Варшавскі 10 гр.". Перейдемо ці вістки по порядку. Хадецька „Жечпосполіта" в замітці п. н. „Уряд і українці" писала:

„Український Клюб шукав від довшого часу контакту з міродайними колами для навязання розмов у справі польсько-українського порозуміння. Тактика клюбу була предметом дискусії на останньому засіданні Центр. Комітету УНДО у Львові. По довших нарадах рішено уповажнити президію парляментарного Клюбу до ведення переговорів з міродайними колами на основі домагання реалізації так зв. мінімальної програми УНДО, тобто автономії Сх. Галичини. Минулого тижня відбулася конференція між представниками Українського Клюбу послами Загайкевичом, Луцьким і Галущинським, а також представниками клюбу ББ в особах послів Єнджеевича і Голувка на тему устійнення польсько-українських взаємин. На основі інформацій, *що походять з українських* (!? — Ред.) кол представники Клюбу ББ домагалися передвступного проголошення Українським Клюбом декларації про цілковиту лояльність супроти польської держави і відкликання всяких петицій, зголошених до Женеви в справі пацифікації. На тому переговори хвилево припинилися. В українських колах кружляють поголоски, що президія УНДО у Львові відібрала Українському Клюбові повновласти до ведення дальших розмов".

Такий самий текст інформації про польсько-українські розмови приніс і жидівський щоденник „Наш Пшеґльонд". Натомість ендецький „Вечур Варшавскі" приносить вістку про розмови під сензаційним наголовком „Скандальні презенти ББ для українців". Покликуючись на інформації, опубліковані „Нашим Пшеґльондом", ендецький орган поширює їх одним співцем у такій формі:

„темою тих нарад була реалізація т. зв. мінімальної програми УНДО, тобто *добуття цілковитої* автономії для Сх. Малопольщі".

Переповівши далі вгорі наведену інформацію за „Нашим Пшеґльондом" ендецький орган подає від себе такі завваження:

„Якщо все те є правдою, то запитуємо, яким правом пп. Єнджеевич і Голувко жертвують українцям автономію у Сх. Малопольщі. Хто їх уповажнив до „фримарчення" засадою неподільности польської держави. Що означають ці презенти для українців? На світло! На світло, панове Голувко і Єнджеевич! Нехай суспільність довідається про ваші пляни і пляники!".

ПІДНЕСЕНА ТЕМПЕРАТУРА У ЛЬВОВІ.

У львівській польській пресі появилися перші вістки на ту тему як телефонати з Варшави. Принесли їх ранішні щоденники „Ґазета Поранна" і „Хвіля", а дня 11. березня ц. р. „Хвіля" інформувала так:

„У політичних колах розказують, що Українська Парляментарна Репрезентація в соймі звернулася до верховної влади УНДО за уповноваженням до ведення розмов з польською більшістю у справах домагань української меншости. Тому побажанню верховна влада УНДО пішла на стрічу і тоді на підставі отриманих уповноважень навязано минулого тижня на варшавському терені розмови з представниками урядової більшости в справі згаданого питання. Урядова більшість висунула дві точки: як першу домагання на запевнення українцями лояльности супроти держави і як другу відкликання українських петицій з Ліги Націй. З уваги на те, українські представники звернулися знов до проводу УНДО в цілі усталення відповіли. Поширюються поголоски, що та відповідь мала наспіти вчора (тобто в понеділок), але замість відповіди Парляментарна Репрезентація мала отримати вістку, що дані їй повновласти відкликані. Повищу вістку нотуємо з денникарського обовязку".

Зате львівська „Газета Поранна", як орган сензацій перетравила вістки з Варшави на своє сензаційне копито і зробила з них першорядний політичний „шляґер". Перш за все придумала і відповідний заголовок. Він звучав: „Зірвання політичних нарад з українцями". Під таким заголовком поміщений і відповідний текст, видрукований товстими черенками. Початок тексту „ревеляційний". Ось він:

„Від довшого часу велися на варшавському ґрунті довірочні розмови між уповноваженими у відповідний спосіб представниками польських міродайних чинників і уповноваженими представниками парляментарного Українського Клюбу. Легко додуматися, що ці розмови мали за завдання ліквідацію настроїв, які витворилися наслідком т. зв. пацифікації. Розмови були ведені — як ми вже згадали — в дуже дискретний спосіб і на ділі були покищо підготовкою до низки дальших посунень і пертрактацій. В останніх часах між Львовом і Варшавою розвинулася дуже горячкова вимінa думок, а саме між президією Українського Клюбу і президією УНДО у Львові. Ці пертрактації вчора розбилися в досить несподіваний спосіб".

Далі переповідається більше-менше те, що було у варшавській пресі. А потім йдуть ще такі сензаційні та „джерельні" інформації:

„Видно умовини, продиктовані польськими міродайними чинниками дотично заяви лояльности і відкликання скарг з женевського терену не відповідали президії УНДО у Львові, яка в рішаючому моменті, коли пертрактації мали вестися далі, злецидувалась відкликати повновласти уділені Укр. Парл. Клюбови у Варшаві. Наслідком того вчорашнього дня, а фактично нині ті пертрактації офіціяльно перервані... З ходу останніх пертрактацій виходить, що впливові українські чинники у Львові намагалися рішучо розбити ведені пертрактації. Ваш кореспондент довідується частинно з польських, а частинно з українських джерел, що хоч ці пертрактації на варшавському терені розбиті, то всеж відбуваються вони далі, продовжувані при допомозі дуже високопоставлених духовних осіб уже на львівському терені. Бо з повищого ходу справи виходить ясно, що заістнували якісь дуже великі різниці між президією УНДО і президією Укр. Парл. Клюбу, які можуть бути вирівнані при допомозі впливових, високопоставлених осіб, що тішаться популярністю з обох сторін. Однак слід ствердити, що започаткування розмов цього роду і нарад — дарма, що вони під цю хвилю не повелися — в справі уреґулювання дуже важких і заплутаних питань на терені Сх. Малопольщі не підуть на марне і в найближчому часі треба надіятися дальших розмов і дальшої вимінн думок на повищу тему".

Чого тільки нема в тих „інформаціях"! І здогади і фантазії і все, що хочете. Переговори зірвані і переговори далі ведуться, але вже у Львові. А накінець найбільше сензаційна бомба, бо інтервенція високо поставлених духовних осіб у справі ліквідації непорозуміння між президією УНДО і Парляментарною Репрезентацією.

У черговому числі таж „Ґазета Поранна" подає дальші інформації з тієї ділянки і конкретизує домагання українців у часі переговорів ось як: 1) відкриття розвязаних шкіл у Галичині; 2) відшкодування за т. зв. пацифікацію і 3) субвенція для „Сільського Господаря". В тій-же статті подана вістка про те, що

„деякі львівські поважні політичні чинники, які визнають консервативні засади, хочуть на іншій платформі вести розмови, які мали б довести до цілі. Відомо, що вже завтра відбудеться у Львові цього роду конференція при співучасти найповажніших польських і українських чинників, що репрезентують льокальні інтереси".

Якби в доповнення до цієї останньої вістки нинішний ендецький „Курєр Львовскі" з 13. березня подає таку інформацію:

„Довідуємося, що нині відбулася в помешканні п. Пайґерта конференція представників правиці народової з українцями".

Треба зазначити, що ця вістка покривається і доповнюється з вісткою „Ґазети Поранної", яка заповіла нараду на середу.

„ПОТРЯСАЮЧА ВІСТКА".

Ендецький „Курєр Львовскі" з дати 12. березня ц. р. приніс на першій сторінці вістку про польсько-українські розмови за варшавським „Нашим Пшеґльондом", а крім того на 6 сторінці передрукував цілу статейку львівської „Ґазети Поранної" з попереднього дня. На першій сторінці ендецького органу читаємо між іншим в телефонаті з Варшави таку політичну лірику.

„Нинішний жидівський „Наш Пшеґльонд" все добре поінформований про те, що діється серед меншостей, подав сензаційну, але *потрясаючу вістку* про переговори, які відбулися між представниками Клюбу ББ і українцями зпід знаку УНДО" і т. д.

У черговому числі тогож органу читаємо про цю „потрясаючу вістку" — ще доповнюючі дані. Отже Клюб ББ зажадав від українців зложення заяви лояльности і відкликання скарг до Ліги Націй. Зате українці висунули домагання автономії для трьох воєвідств Сх. Галичини і покищо ті постуляти, які цей орган подав у попередньому числі, тобто відшкодування за т. зв. пацифікацію, відкриття замкнених укр. ґімназій, субвенції для українських установ, звільнення політичних вязнів, зокремаж голови УНДО д-ра Дмитра Левицького.

Написавши це „Курєр Львовскі" робить від від себе висновок:

„Якщо навіть не дійшлоб до розмов про автономію Сх. Галичини, то сповнення тих чотирьох постулятів буде вже дуже далеко йдучою уступкою з боку польського уряду в відповідь на малі реальні зобовязання українців".

ДЕМЕНТІ ОРГАНУ ЛЬВІВСЬКИХ БЕБІСТІВ.

Орган львівських бебістів „Слово Польске" з дати 12. березня ц. р. опублікувало на першій сторінці в справі вісток про польсько-українські розмови таке дементі:

„Редакція „Слова Польского" довідується з добре поінформованих сфер, що дійсно Український Клюб звернувся до президії Клюбу ББ з деякими внесками відносно пол.-руських відносин на терені Сх. Малопольщі. Ці пропозиції були вже дискутовані в необовязуючий спосіб між українськими послами і деякими членами президії Клюбу ББ; натомість усякі поголоски про подробиці пропозицій УНДО є цілковитою неправдою".

ВИЯСНЕННЯ СЕКРЕТАРІЯТУ УНДО І ЙОГО ВІДГОМІН У ПОЛЬСЬКІЙ ПРЕСІ.

З уваги на повінь усяких вісток про переговори, що появилися в середу у львівській польській пресі, Секретаріят УНДО видав перед полуднем вияснення в цій справі для вжитку преси. Вже в 1-ій год. в полудне це вияснення було надруковане і вийшло в світ у тижневику „Свобода", а в другій годині пополудні появилось у „Новому Часі". В „Ділі" появилось воно в четвер ранком. Принесли його і львівські польські щоденники, як передруки з українських ґазет, але наділили його дуже дивоглядними і малозрозумілими „поясненнями" з Варшави.

Хочете мати певність,

що Ваш гірко запрацьований гріш не пропаде, а приноситиме добрі відсотки? Якщо так, то складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

І так у львівській „Ґазеті Поранній“ це варшавське „пояснення“ до виснення Секретаріяту УНДО має вимовний заголовок: *„На власну відповідальність“*. Це оригінальне „пояснення“ зацитуємо за львівським „Словом Польским“. Ось і його текст:

„Довідуємося, що комунікат УНДО, оголошений вчора у Львові, був виданий без порозуміння львівської президії УНДО з Українською Парляментарною Репрезентацією у Варшаві. Він спричинив серед українських послів у соймі велику констернацію. Президія Українського Клюбу порозумівалася пополудні кілька разів зі Львовом і в прилюдною тайною, що не щадила докорів для авторів комунікату, бо він не відповідає правді передовсім у тій точці, яка каже, що ініціятива до цих розмов вийшла з польського боку. Відомож чейже, що Українська Парл. Репрезентація звернулася перша до президії Клюбу ББ з деякими пропозиціями, які були обговорювані між членами президії ББ і представниками українських послів. Натомість правдою є, що з боку ББ дійсно висунено як підставу до всяких розмов необхідність відкликання українських скарг з Женеви й оголошення ясної декларації лояльности“.

Не входячи подрібно в аналізу наведеного комунікату, зазначимо тільки, що про ніякі до-

ЧАЙ марки БУЗЬКО
вдоволяє кожного смакуна.

кори Парляментарної Репрезентації на адресу „авторів комунікату УНДО“, ще й до того телефонічною дорогою, не було і не могло бути мови. Зрештою ми певні, що в цих справах забере ще слово і Парляментарна Репрезентація.

ТРЕТІЙ ДЕНЬ ШУМУ.

Усі польські львівські газети дальше розписуються на цю саму тему, тільки ще ширше й ще з більшим розмахом фантазії. Найбільше „сензаційно“ трактує цю справу, як завжди, „Ґаз. Поранна“. Її варшавський кореспондент подає м. ін. такі інформації, які отримав „від одного з визначних польських політиків“:

„Група послів ББ, зацікавлених важкою ситуацією, яка витворилася на терені Галичини, скористала з першої нагоди, щоби прийняти пропозицію групи українських політиків, які хотіли наразі теоретично розважити можливости деяких пертрактацій. Нема потреби скривати, що одним з визначних представників порозуміння польсько-українського є заст. голови ББ пос. Голувко, який має глибоке зрозуміння для справ словянських меншин у Польщі. Видно обі сторони відчували потребу „виговоритися“, бо справді перші розмови, хоча довірочні й законспіровані, велися в атмосфері загального зрозуміння. На жаль з хвилиною, коли та справа перейшла на ширше форум, отже людей, які складають-

ся з ріжних політичних відтінків, серед яких звичайно відгравають ролю скрайні течії, розпочався період досить важкий і трудний для дальших розмов. Але ця нова ситуація внесла багато орієнтаційного матеріялу, який творить цінні вказівки для перебігу дальших пертрактацій, тому, що знаменито орієнтує, яких точок не можна буде ніяк перебороти“.

Під наголовком „Де труднощі“, „Ґаз. Поранна“ пише таке:

„Варшавські політичні кола цікавляться дуже живо дальшими можливостями переговорів. З одного боку кажеться про можливости такого стану річей, що перед травневою сесією в Женеві ця справа може бути бодай частинно залагоджена, дарма, що труднощі великі а навіть дуже великі. Деякі скрайні українські течії висувають серед інших вимог, які не є до виконання, також вимогу автономії Східної Галичини. Кажуть про конечність обостороннього виконання версальського договору“, про якісь сотні міліонів відшкодування за т. зв. пацифікацію і вводять до річевої дискусії первні нового загострення, нової дальшої пропаґанди, яку міродайні польські чинники мусіліб відповідно потрактувати“.

Про „евентуальні консеквенції порозуміння“ варшавський кореспондент „Ґаз. Пор.“ висловлюється досить оптимістично. Він впевняє,що

„кажеться про можливість творення у українського реферату при президії ради міністрів, про зміни на кермуючих адміністраційних позиціях у Сх. Галичині, про спеціяльну місію воєводи Юзевського, як будучого воєводи львівського, про приспішення ліквідації воєвідства тернопільського і станиславівського і т. д. і т. д.“

Оптимізм того інформатора „Ґаз. Пор.“, який — зрештою — обережно покликується усе на інформації ріжних анонімових „добре поінформованих“ польських діячів, іде так далеко, що він добачує позитивний вислід з отих розмов для обох сторін, навіть тоді, колиб ті розмови цілком розбилися, або їх відложено. „Проблєма співжиття входить на шлях реалізації“.

„Хвіля“ інформує, що в переговорах грають ролю також справи адміністраційно-персональні, при чому „кількох українців отримало би вищі становища в адміністрації“.

ЗАВІЗВАННЯ ҐАЛИЦЬКИХ ВОЄВОДІВ ДО ВАРШАВИ.

До Варшави завізвано всіх трьох галицьких воєводів. Польська преса твердить, що це стоїть у звязку з польсько-українськими розмовами. Оноді, 12. м. м., у вечірніх годинах була переведена буцімто в цій справі нарада чолових провідників ББ з участю прем. Славка.

Господарська криза й українське хліборобство.

Промова сен. Інж. Юліяна Павликовського, виголошена дня 7. березня ц. р. на пленумі сенату при дебаті над бюджетом міністерства хліборобства і земельних реформ.

(Продовження.)

Отже маємо аґрарне перелюднення з надміром робочих рук, який уже перед війною досягав 1.200.000 осіб зайвих у хліборобстві, як це вирахував Томальський. Таким робом стоїмо перед проблємою, яка може дати нам вказівки навіть у кризі, а навіть і при надпродукції. Надмір робочих рук може бути вжитий для піднесення доходу брутто з гектара, з тої простої причини, що — як це буду за хвилину доказувати — наш селянин живе на стопі, яка не відповідає навіть мінімальній життєвій стопі робітника в Польщі, яку подав головний статистичний уряд та яку вчора цитував п. сен. Пепловський; мінімум екзистенції 4-членної робітничої родини вимагає річно 2.700 зол. доходу. Такий стан перелюднення у відношенні до рільничої продукції представляє нам грізне явище споживчого дефіциту. Той споживчий дефіцит у Галичині перед війною рахував річно 70 міл. австр. корон. Ми не могли покрити його з продукції. Покривали ми його частинно, половину того дефіциту доходами з сезонової заробкової еміґрації. Приходило тоді до Галичини пересічно — як це вираховує д-р Витовд Левицький — ок. 30 міл. австр. золотих корон. Сьогодні знаємо, що еміґрація майже не існує. Є дрібна сезонова еміґрація до Німеччини, є зачинена тепер еміґрація до Канади, слаба еміґрація до Аргентинии і Бразилії та майже не існуюча еміґрація до Зединених Держав, тому, що „квота“ 650 душ на цілу Польщу зовсім не відповідає потребам. Пригадую, що сама Галичина, в останніх тридяти роках перед війною (1880—1910) пересічно висилала річно на заробкову сезонову еміґрацію ок. 300.000 душ, а на заморську еміґрацію річно 47.000 душ.

Крім того перелюднення наші земельні вартості терплять через брак меліорацій основних і детальних, а що за цим іде — не можна перевести комасації, тим більше, що комасація повинна бути в наших обставинах получена з доповненням рілі та ліквідацією великої земельної власности на кошт демократизації землі.

Ті всі умовини причиняються до того, що дохід брутто з нашого українського рільного господарства надзвичайно низький. При стабілізації в 1927 р. я вирахував, що дохід брутто з рослинної і звіринної продукції укр. хліборобства не сягає більше, як до півтора мілірда швайцарських франків.

Тоді при такому вирахуванні приходило 250 шв. фр. брутто на рік на голову українського хлібороба. Нині наші відносини ще гірші. Нині, при знижці цін на хліборобські продукти і при тому вже цитованому мірнику 56 одиниць на 100 оди-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 14. БЕРЕЗНЯ 1931.

ІВ. НІМЧУК.

За церковне обєднання.

Ukraine und die kirchliche Union. (Die Kirche und das östliche Christentum). Herausgegeben von der katholischen Emigrantenfürsorge. Берлін 1930. Стор. 133, 8° + 2 мапки.

Поруч французької публікації Борщака і Мартеля „Життя Мазепи“, що появилася недавно на книжковому ринку, на неменшу увагу заслуговує збірна праця кількох українських учених у німецькій мові під вгорі поданим заголовком. Збірка ця вийшла саме в часі відомих осінніх подій і це є до деякої міри оправданням, що ці уваги появляються дещо припізнено.

В часах, коли в релігійному житті Европи слідно значне оживлення, що признають навіть вороги церкви, коли церковно-релігійними питаннями, зокремаж релігійними справами Сходу, цікавиться чимраз більше людей на заході, коли й Рим, як це видно хочби з ріжних його потягнень в останньому часі, присвячує велику увагу справам нашої церкви взагалі і проблемі унії зокрема, — дуже важно, аби з нашого боку подано всім заінтересованим не тільки правдиві інформації про стан справи, але й узагалі весь потрібний матеріял. Таке завдання має обговорювана саме публікація, що — нема сумніву — виповнює одну немаловажну прогалину в нашій пропагандистично-науковій праці між чужинцями.

На збірку цю складаються праці **о. д-ра Петра Вергуна, д-ра Івана Мірчука, д-ра Володимира Залозецького і д-ра Зенона Кузелі.** Вступне слово до книжки написав **митр. А. Шептицький,** якого портрет поміщено на самому вступі. Позатим у книжці находимо дві мапки: мапку України і конфесійну мапку Европи, а замикає книжку бібліографія найважнішої літератури про унію східної церкви з Римом (зібрана д-ром Кузелею), в якій занотовані публікації в мовах німецькій, французькій та латинській (стор. 121—133).

Митр. Шептицький у вступному слові говорить зі щирим сумом про розвал православної церкви, який розпочався з хвилею упадку царської імперії, і вказує на потребу студій релігійного життя, а також національних і культурних відносин на Сході Европи. Подавши коротесенький огляд церковного життя на Україні від найдавніших часів, де все були живі змагання до унії з Римом, і застерігшися проти підсування деякими кругами нашим пропаґаторам унії якихнебудь політичних тенденцій, митрополит висказує свій погляд на справу церковного обєднання, яке на його думку прийде не шляхом переборщеного прозелітизму чи догматичних полемік, а тільки й єдино пропаґандою християнської любови. Цією любовю треба охопити всіх незединених з Римом: українців і москалів, православних, що підчиняються св. синодові і ставровірів, прихильників патріяршої і синодальної церкви, вірних митр. Антонія й Евлогія... „Бо ніщо — кінчить митрополит свої вступні уваги — не є більш католицьке, як всеобіймаюча, справді апостольська, універсальна, християнська любов. Вона є також одинокою діяльною силою католицької церкви і кожної християнської акції“.

Найбільша обемом розвідка у книжці — це праця **о. д-ра Петра Вергуна п. з. „Історичний перегляд церковних відносин на Україні в минувшині й теперішности“** (стор. 11—40). Автор подав тут на основі ріжних праць нарис церковної історії України на тлі цілого нашого історичного буття. Доволі місця присвятив він і теперішньому положенню греко-кат. церкви на всіх українських землях і на еміґрації, при чому докладніше спинився і на т. зв. „унії східного обряду“, поширюваній польськими католицькими чинниками на північно-західних землях. Автор зовсім слушно добачує в цьому „східному обряді“ і в його авторах причину слабого поширювання унії на тих землях, населення яких до 1875 року належало до греко-кат. церкви, такої самісінької, як пануюча нині у Східній Галичині. Також замкнення понад 400 православних церков, що давніше належали в більшій части до уніятів, не сприяє переходові православних на унію, чи радше поворотові б. уніятів до своєї церкви, бо вона в нинішніх відносинах на північно-західних землях підлягає не юрисдикції греко-кат. владик у Галичині, але юрисдикції епископів польських на тих-же землях. Тут треба шукати м. ін. причини й того, що східні церкви симпатизують нині радше з протестантами, як з католиками, тут і причина того, що так багато православних теольогів студіює сьогодня по протестантських університетах, підчас коли по католицьких університетах виховуються зпоміж православних тільки нечисленні одиниці. При кінці автор зазначує, що греко-кат. церква, маючи вповні упорядковану єрархію і цілі кадри духовенства, відданого всією душею великій ідеї зєднення, маючи дальше також густо поширену сітку чернечих чинів мужеських і жіночих, надається передовсім і в першу чергу до праці для приєднання Сходу до унії, що так дуже лежить Римові на серці.

Треба подякувати о. Вергунові, що змалю-

ниць з 1927 р., виходить, що дохід брутто на рік з на голову українського рільника не сягає понад 140 шв. франків, себто ок. 1200 зол. на родину, отже є нижчий на половину від мінімум потреб польського робітника. (Голос: „Яким робом 140 франків?") Треба помножити через 5, бо я рахував на повну селянську родину.

Маючи такі страшні відносини, мусимо робити спільне велике зусилля над піднесенням українського хліборобства і тут входимо у сферу суспільної діяльности. Отже першим постулятом поза поширенням земельних варстатів, поза покращанням та меліорацією того варстату, поза поведенням відповідних середників та інвестиційних і оборотових засобів, — а пригадую, що після війни українське хліборобство само відбудовувало себе, бо тоді були лише маленькі дотації уряду на відбудову краю, — мусимо піднести рільничу культуру через піднесення фахового знання хліборобства. Зазначую, що не маємо крім одної приватної школи і хліборобських курсів, які ми поставили власними силами, — ані одної рільничої школи на державному етаті. Цілою допомогою міністерства для фахового навчання укр. рільника є субвенція для рільничої школи в Милованю товмацького повіту у висоті 15.000 зол. Поза браком фахового знання рільників не маємо також добре зорганізованого досвідництва, не маємо відповідної скількости розплодових стацій кожного роду годівлі домашніх звірят, не маємо насінних осередків, ветеринарних амбулятоpій і т. д. Зате власними силами створюємо організацію продукції і збуту земельних плодів. В тій ділянці працює краєве господарське Товариство „Сільський Господар", як головна рільнича корпорація, а разом з нею українська кооперація.

Вони працюють власними силами і часто при неприхильному відношенні державної адміністрації. Зацитую для прикладу. Статут Краєвого Господ. Т-ва „Сільський Господар", яке існує 33 роки, був змінений в 1929 році. Львівське і станиславівське воєвідство прийняло до відома ту зміну, врешті зовсім не есенціональну, зміну просто устрою бюра і загальних зборів. Зате тернопільське воєвідство рескриптом з 21. березня 1930 р. ч. 5468/29 не прийняло до відома того статуту. З яких причин? Кажеться у рескрипті тернопільського воєвідства, що не можна — мовляв — прийняти до відома статуту, бо Т-во повинно працювати лише для своїх членів, а коли в статуті сказано, що воно може також ставати в обороні хліборобства, як такого, себто загалу хліборобів, то не знаємо, яке це хліборобство, не відомо, хто ці хлібороби. — І тому відмовлюємо! Чейже кожна поважна корпорація, крім праці для своїх членів, заступає інтереси даного фаху, себто в даному випадку — інтереси хліборобства. На Волині воєвідство прийняло статут „Сільського Господаря" до відома, але ані в Ковлі, ані Кремянці, ані в Дубні, ані теж у Холмі люблинського воєвідства не можемо діждатися авторизації самостійних філій того Товариства. Отже або не годиться рескрипт волинського воєвідства й не повинна існувати авторизована філія „Сільського Господаря" в Луцьку, або не є згідною з законом поведінка воєвідства, яке забороняє чи то в Дубні чи то в Кремянці основувати філії „Сільського Господаря"! Третьої можливости нема! Мусимо вважати, що це щонайменше помилка, яка нам шкодить, але й не приносить великої користи ані адміністрації ані почуття правосуддя в Польщі.

(Докінчення буде).

вав докладніше теперішне положення греко-кат. церкви, бо це буде для заінтересованого чужинця чи не важніше, як минуле нашої церкви. Для кращого зрозуміння праці о. Вергуна додано до неї дві мапки, про які згадано на вступі.

Дальші праці у цій збірці мають уже спеціяльний характер. Так **проф. Ів. Мірчук** змалював нам **духове життя України в XVI. і XVII. столітті,** що — відомо — концентрувалося майже виключно тільки по церквах і при церквах та по церковно-братських школах, завершенням яких була Могилянська Академія в Київі. **Д-р В. Залозецький** дав до збірки **дві праці.** В першій розбирає він **східно-европейське, особливо українське церковне будівництво і його залежність від Византії й Риму,** в другій застановляється над **духово-історичними передумовинами релігійного обєднання,** себто над духовими течіями східного й західного християнства, що перехрещувалися на наших землях і формували наш світогляд. Дуже цікаву студію про **вплив церкви на українське народнє життя** подав **д-р З. Кузеля.** В ній вказав він на ті етапи, що їх релігійно-церковна ідеольогія пройшла в житті нашого народу — від християнізації лише вищих кругів почавши, аж на цілковитому просякненні життя народу християнським елементом і світоглядом скінчивши. Працю д-ра Кузелі варто було видати і в українській мові, бо вона найшлаб певно й у нас вдячних читачів.

В загальному збірна публікація **„Ukraine und die kirchliche Union"** зладжена дуже добайливо і з повним зрозумінням відповідальности за цю пропагандистичну працю. Тому можна надіятися, що книжка ця виконає як слід те завдання, з яким випустили її у світ видавці і наші автори.

—o—

Вісти з „Рідної Школи".

Загальний Зїзд „Рідної Школи". — Заходи для звеличання ювилейного року. — Звідомлення з краю. — В справі діточих садків.

1. Звичайний Загальний Зїзд „Рідної Школи" відбудеться в середу 25. березня 1931 р. у Львові, в салі „Ремісничої Палати" при Стрілецькій площі ч. 8.

2. Цього року відмовила дирекція залїзниць і міністерство комунікації залїзничих знижок для делегатів на Зїзд „Рідної Школи".

3. Другий конкурс на відзнаку „Рідної Школи" не дав відповідного висліду. Жірі не признало ні одного проєкту підхожим. З уваги на те „Рідна Школа" звернулася писемно до деяких артистів з проханням надіслати нові проєкти до 20. березня ц. р.

4. З нагоди ювилейного року робить Головна Управа всі заходи не тільки до звеличання цеї небуденної події, але й до устійнення лінії як у самому вихованні, так і в шкільній політиці цього відлому української нації, що заселює західні землі, а також в напрямі закріплення і поширення діяльности „Рідної Школи".

З тою метою зорганізовано як секції Головного Ювилейного Комітету: Комітет будови промислової школи у Львові, Комітет Педагогічного Конгресу та Комітет виставки шкіл „Рідної Школи". Всі ці комітети ведуть підготовчі праці, а комітет виставки вже навіть виготовив повну програму.

Свято молоді всіх шкіл „Рідної Школи" відбудеться ще в червні ц. р.; інші уладження відбудуться щойно в осені по можности в жовтні, себто в місяці основання „Рідної Школи".

Звертаємося до цілого українського загалу з апелем заздалегідь зі свого боку приготовлятися на місцях до гідного відсвяткування 50-ліття „Рідної Школи".

5. Кружкам у Дрогобичі й Рогатині уділено одноразової допомоги по 500 зол.

6. Прийнято до відома звідомлення інспектора народніх шкіл про вислід науки, виховання та стану в поодиноких школах і видано відповідні поручення.

7. Вислухано звідомлень про стан організації, умовини й висліди праці в кружках „Рідної Школи" з ріжних частин краю. Стверджено, що, залежно від особового виказу старшин, деякі кружки виказують дуже видатну освітньо-виховну діяльність, не зважаючи на несприятливі умовини праці. В таких кружках навіть незаможність околиці не була перешкодою в досягненні поважних грошевих впливів. Деякі кружки „Рідної Школи" (навіть повітові) не виконують бодай примітивних обовязків організованого товариства. Всюди видано потрібні зауваги й заряджения.

8. Уневажнено наради Загальних Зборів кружка „Рідної школи" в Хирові й заряджено нові Збори, які вже й відбулися.

9. Пригадується інтересованим, що саме тепер пора вносити прохання до Кураторії ЛШО в справі відкриття діточих садків на місяці сезонових робіт. До прохання треба долучити викази зголошених дітей, плян будинку, в якому має бути приміщений садок, виказ научних середників і шкільної обстановки та свідоцтво вчительки, яка має бути занята. По вчительку й евент. ближчі інформації звертатися до Головної Управи. Прохання треба внести 3 місяці перед наміреним відкриттям садка.

Публичне право в У. С. Р. Р.

На академічному засіданні колегії професорів факультету права і суспільних на[illegible] Українського Університету у Празі прочитав дня 6. лютого ц. р. реферат професор К. Лоський на тему: „Публичне річеве право у УСРР". В своєму рефераті проф. К. Лоський дав наукове загальне означення публичного річевого права, назвав роди майна, належного до обєктів цього права і вказав на відношення до цього майна в радянських державах, де нема приватної земельної власности. Число цих обєктів в радянських державах більше, — радянське право відносить до них всю землю, ліси, надра і націоналізовані будинки. Всі ці обєкти, за виключенням обєктів загального користування (шляхи, площі і т. п.), передаються в індивідуальне користування громадян або їх угрупувань, через що радянське право будує для них нову правну конструкцію. Землі позаміські, складаючи „единий державний земельний фонд", передає держава громадянам, або їх угрупуванням на „трудовому" праві, себто річевому праві даремного безтермінового трудового користування землею згідно з її господарським призначенням, без права користувача розпоряжатись своїми уповноваженнями; субектом такого права крім угрупувань (колгоспів і т. ін.) є двір. Щодо земель міських, частина їх теж підлягає трудовому праву, але більшість закріплена не за дворами, а за денаціоналізованими будинками, так, що хто володіє на якомусь праві будинком, користується як приналежністю до нього, землею. Ліси в УСРР можуть бути дані в користування лише колективам, а в РСФРР мають право на це й окремі особи. Щодо надрів, закони про них списані з законів бувшої російської імперії. Нарешті націоналізовані будинки здає держава та органи комунального господарства або в аренду, або на підставі „ордерів", що можна також підвести під аренду, але безтермінову до відкликання.

Давши характеристику і заналізувавши з правного боку згадані види майна, референт перейшов до способів придбання і втрати прав на майно в публичному річевому праві, якими являються націоналізація, реквізіція, конфіската і концесія, і вказав на те, що ті способи мають в рад. державах значно ширше пристосування ніж в праві правових держав, виставляючи на перше місце завсіди державу та зводячи майже на нівець права громадян.

Вкінці референт, шукаючи анальогії публичного річевого права рад. держав з правом яких небудь інших держав, референт вказав, що анальогію можна найти лише в історії, а то в правному становищі римських провінцій в республиканській епосі, коли провінціяльну землю вважали землею завойованою і визнавали власністю римського народу, провінціяли-ж були лише користувачами цієї землі.

В дискусії проф. А. Андріевський з деяким застереженням підкреслив влучність анальогії з правом на римські провінціяльні землі. Після уваг інших членів колегії, декан факультету проф. С. Шелухин додав, що в усьому радянському цивільному праві панує повна безпринципність, а тому й хаос та плутанина. Те, що зветься радянським правом — не розроблено. Поділу майна на рухоме й нерухоме нема, а в той-же час право власности на нерухомість скасоване; однак доми трактують як рухомість, проте з них виселяють, як з нерухомости, на яку право власности скасоване. Землю штучно закріпляють за будинком, — не будинок за землею. Тому не будинок являється приналежністю землі, а навпаки — земля є приналежністю будинку, що й викликало штучні обороти з землею за допомогою мобілізації права на будинок. Нерухомости нема, але є чиншеві відносини. На рухомість в европейському розумінні ніби існує право власности, а автомобілі, машини, бібліотеки, хліб і т. ін. націоналізують. На землю нема власника землі, — бо народові вона не належить, а держава згідно з конституцією є явищем тимчасовим, тому земля, виходить, не має субекта права; з цього ясно, що й кредиту для неї не може бути. В радянському законодавстві радше зовсім нема приватного права, а тому і права трудового; значить — неволя! Що торкається порівнання з провінціяльними землями римського права, то воно надзвичайно влучне, але має корінну ріжницю, яка полягає в тому, що ті землі по римському праву були в розпорядженні римського народу — завойовника, а тут земля в розпорядженні не народу і не держави, а належить комуністичній партії, як окупантові.

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

Практичне примінення тези „nullum crime sine lege". — Констернація після рішення Найвищого Суду. — Повінь нових рескриптів двома шляхами. — Interpretatio autentica.)

II.

З другої сторони — польські закони „про державну цивільну службу" з 17/2. 1922 №. 21. п. 164, з 28/7. 1923, з 21/3. 1924, з 31/3. 1925 виразно постановляють, хто є, чи радше коли і в який спосіб завязується службове відношення урядовця (funkcjonarjusza publicznego); а також те, в який спосіб поступається з публичним функціонарем на випадок нарушення ним службового обовязку, постановляє закон з 17/2. 1922 ч. 21 п. 165 („o postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonarjuszom państwowym" !).

Але що найважніше — в законі про мову є виразна постанова, в котрій вичислено всіх публичних функціонарів, усіх державних та автономних урядовців, котрі є обовязані вжи-

вати польської мови як урядової, але нема в нім згадки про гр.-кат. парохів; тимсамим вони не є публичними функціонарями, отже можуть у своїх взаєминах з урядами вживати матірної мови.

Не маючи ніякої законної основи, на котрій могліб опиратися, та програвши на цілій лінії карно-адміністраційне поступування, адміністраційні власти силкуються своїм рескриптам та зарядженням з 1929 і 1930 рр. надати якусь неістнуючу силу обовязуючого закону чи розпорядку, як титул до ведення примусового поступування в адміністраційнім порядку (Чортків). Такої сили вони не мають і на основі таки польської конституції (арт. 44) не можуть мати! Лише розпорядки найвищої виконавчої влади на підставі окремих повноважень до їх видання, надані законодавчими тілами, можуть мати таку силу загального обовязуючого закону.

Всі ті розпорядки забувають на другу основну постанову, приняту також в польській конституції (арт. 44), на якій оперлися також всі рішення Найвищого Суду, а саме, що в адміністраційній дорозі можуть бути карані лише ті „wykroczenia przeciw zakazom, wydanym przez władze polityczne i policyjne, które zostały wydane w zakresie działania tych władz, a więc wykroczenia przeciw zakazom, do których wydawania władze te zostały przez obowiązujące przepisy prawne powołane".

А питаємо і шукаємо відповіди на те, які правні приписи легітимують Староство чи Воєвідство видавати ці накази і карні погрози проти нашого духовенства?! — Наразі бодай не знаходимо такої відповіди в ніякім з видачих розпорядків чи наказів!

Найдальше йде рескрипт Воєвідського Уряду в Тернополі з 3/9. 1930 ч. АД. 2203, що покликується на якісь неозначені, перестарілі, давно забуті „універсали" та надворні декрети вперед 150 літ (20. 11. 1784) (sic!), в котрих ані словечком не згадується про урядову, а тимпаче польську мову, — не говориться в них нічого і про предкладання в тій мові виказів чи звітів, чому зрештою заперечила також реальна дійсність — довголітня практика! Не треба забувати, що якби завіть такі обмеження були, — то вони давно внесені вже двома конституціями (Австрії і Польщі) та пізнішими основними законами з 1867 р. за Австрії і законом про мову (31/7. 1924) за Польщі.

Зрештою той останній „універсал" Воєвідського Уряду в Тернополі (ч. АД. 2203/30), зводячи свої міркування про обовязуючу силу тих надворних, губерніяльних і яких би там не було декретів та „універсалів" до того, що „proboszczowie, pełniąc funkcje prowadzących metryki (urzędników stanu cywilnego) (sic!!), są publicznymi funkcjonarjuszami, — przez to w korespondencji urzędowej w tym charakterze z Władzami państwowemi mają używać języka państwowego" — перечить вирокові Найвищого Суду, котрий рішив просто навпаки на підставі тепер обовязуючого мовного закону (арт. I. 31/7. 1924). А той закон не вичислює гр.-кат. урядів парохіяльних між тими урядами, котрі „mają używać języka państwowego" і тому Найв. Суд ухилив також усі попередні засуди, видані на тій підставі Старостом і Окружним Судом в Чорткові!

З великої сили тих старостинських рескриптів у справі „урядової мови" найменше цікавий та найслабше уснований формально й матеріально таки рескрипт чортківського Староства з 14/12. 1930 ч. 4729/30, про котрий я згадував уже в попереннй статті („Діло", ч. 27). Він зігнорував цілком знані рішення Найвищого Суду, а опираючись дальше на мовнім законі (31/7. 1924) як на правнім титулі і на своїх попередніх зарядженнях „w powyższym przedmiocie, w których to już dwukrotnie zwracał uwagę, że postępowanie takie jest sprzeczne" (sic!) „z postanowieniem art. 1) ust. z 31/7. 1924 Nr. 73 p. 724" загрожує „surową odpowiedzialnością karną" в порядку примусового поступування в адміністрації.

Цей рескрипт, не зважаючи на такі сміливі погрози, сам як такий не може бути ніяким правним титулом (арт. 14) до введення примусового поступування, ані не подає ніякого припису закону, на котрім би міг опертися. Проти нього заремонстрували деякі гр.-кат. парохи відповідним письмом, а в більшости зігнорували його як нелегальний і передчасний плід.

А проте по такій загрозі, всупереч льогіці та обовязуючим правним приписам (розп. През. Р. П. з 22/3. 1928 ч. 26 п. 342 арт. 14), всупереч численним рішенням Найвищого Суду, — чортківське Староство під датою 15/2. 1931 ч. 39. видав цілу низку нових „універсалів", тим разом не проти „урядів цивільного стану", але просто до всіх гр.-кат. парохів як ведучих метрики. — В тих рескриптах чортківське Староство одним почерком пера зносить розпорядком Міністерства Внутр. Справ (австрійського) з 9/3. 1900 ч. 3257 — фактично доси обовязуючий! — в справі предкладання „виказів випадків смерти і нешлюбних дітей", не приймаючи таких до відома (перший раз, від коли Австрія і Польща), як виповнених в неурядовій мові.

Викази ці гр.-кат. парохи предкладали з давен-давна на урядових офіціяльних формулярах в українській мові (ч. I. для справ неспірних — Міністерство Справедл. ч. 5122/1900) у той спосіб, що згідно з розпорядком Міністр. Внутр. Справ з дня 9/3. 1900 ч. 3237 виповняли лише готовий друк (український) „в рубриках від 6—11, оскільки дотичні дані ведучим метрики є відомі".

Д-р Остап Юрчинський.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ОСТАННІ ВІСТИ

ВІДГОМІН ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ РОЗМОВ.

Аг. „Іскра" повідомляє, що до Варшави приїхав кореспондент „Таймс-у" і він буцім-то повідомив українських політиків про подробиці, як у квітні Комітет Трьох Ради Ліги порішить українські зажалення. Він ніби-то відраджує українцям вести розмови. Міродатні чинники, твердить згадана агенція, ствердили, що той чужинець не є кореспондентом, лише агентом Коновальця і інших закордонних чинників. Майже рівночасно зявився у Варшаві російський журналіст Неманов, співробітник „Сегодня" та „Послѣднія Новости". Є теж, хоч іще несправджені, вісти, — твердить аг. „Іскра" — що і цей журналіст відраджує українцям переговорювати з поляками на час травневої сесії Ради Л. Н. Є теж чутка, так каже ця агенція, що Неманов приїде до Львова, де буде на авдієнції у митр. Шептицького. Неманов і кореспондент „Таймс-у" — кінчить аг. „Іскра" — це мабуть одна і та сама особа.

СОЙМ.

Засідання польського сойму, на якім була ратифікація умов, тревало до 6. год. рано в четвер. Пів до 6-ої пос. Голувко поставив внесення перервати дискусію. Внесення приняли. Голосувало 257 послів, за ратифікацією 180, проти 75, дві картки неважні. Опісля в третім читанні сойм ухвалив ратифікацію. Найближче засідання у пятницю.

ПІД ЗАКИДОМ ПІДПАЛУ.

Дня 12. березня почалася перед львівським судом присяжних у Львові розправа проти Наз. Заяця, Гр. Федоровича, селян із Василева (пов. Рава Р.), обвинуваченних у приналежности до УВО та підпал стирт арендатора Щербіцького посілости с. Василів. Акт обвинувачення твердить, що обвинуваченних намовила до підпалу сем. абсольвентка Кат. Стельмах, яка тепер є в Канаді. Обвинувачені не почуваються до вини. У поліції вимусили на них признання. Критичної ночі відбувалася у фільварку забава. Вони теж ішли на забаву і побачили вже здалека луну й почули вибухи.

Боронять д-р Шевчук і д-р Шухевич.

САМОГУБСТВО КЕРОВНИКА ЕКОНОМАТУ АП. СУДУ.

У Львові в бюрі економату ап. суду при вул. Баторія застрілився керовник того бюра Ад. Діц. Причина: матеріяльні труднощі.

ПОСОЛ ЧСР ВЕРНЕТЬСЯ ІЗ МОСКВИ.

Чехословацький посол у Москві Стіпіп після нервової недуги вернувся до чсл. місії. В найближчому часі приїде до ЧСР.

ГАНДІ ХОРИЙ.

З Бомбаю прийшла вістка, що Ганді занедужав із перемучення.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д. ДЕРЖАВНИК. 5)

При будові державности.

Бесарабія. — Крим. — Таємний договір. — Холмщина.

До Києва почали являтись, нишком і отверто цілі делєгації з Бесарабії, з метою наладнати торговельні зносини з Україною. Вони заневняли потайки, що ціла Бесарабія бажає злучитися з Україною. Вони казали, що досить було-б появитись на Дністрі хоч одній українській дивізії, щоб Бесарабія повстала і прилучилась до України. На жаль, виставити на Дністрі хоч одну дивізію український уряд не міг, бо був звязаний своїми союзниками: німцями й австро-уграми.

В другій половині літа 1918 р. міжнародня ситуація склалася так, що український уряд мусів думати про скоріше навязання зносин з державами Антанти. Румунія була найзручнішим терепом для цього. Тому офіціяльне визнання України Румунією здобувало певну вагу. Укр. уряд рішив вайти в торговельні й дипльоматичні зносини, не звязуючи себе визнанням статус кво в Бесарабії. Та хутко почалися події, які скоро привели до упадку Української Держави.

До першорядних „окраїнних" питань окраїнної політики належала справа Криму. Після дуже довгих дипльоматичних заходів дійшло до порозуміння і вироблено прелімінарні умови:

Крим дістав внутрішню автономію в складі Української Держави, свій краєвий сойм, територіяльне військо, свою адміністрацію і державного секретаря в справах Криму при раді міністрів Української Держави. Тимчасом німці згодилися передати Україні чорноморську фльоту і в Севастополі на укріпленнях та на кількох торпедових та канонірських суднах замаяв український морський кармазиновий прапор. Це передвирішувало фактичну владу Української Держави над Кримом. Одначе повстання проти гетьмана й руїна України поклали кінець плянам злучення Криму з Україною.

Підчас берестейських переговорів між Австро-Угорщиною й Україною заключено таємну умову, якою австро-угор. уряд зобовязувався перевести поділ Галичини на українську й поль. частину, злучивши першу з Буковиною в один український коронний край. Договір мав бути таємний і існував всього в двох примірниках: один — в австрійському міністерстві закордонних справ, другий виданий на руки п. Ол. Севрюка. Одначе п. Севрюк не здержав договору в таємниці й похвалився ним галицьким землякам у Відні. Поляки дізнавшися про цю таємну умову, вжили всіх сил, щоби не допустити до її здійснення.

Надзвичайно цікавий розділ в історії Дорошенка про таємний договір про поділ Галичини й про Холмську справу. Уряд не маючи сили противитись, приняв до відома анулювання австро-угорського таємного договору, вислявши ноту з протестом. Анулювання договору мало між іншим такі мотиви з боку Австро-Угорщини:

Українська Держава, якої фундамент поклали Австро-Угорщина й Німеччина, якої внутрішнє будівництво відбувається під охороною й авторитетним впливом обох центральних держав, не має права вмішуватись у внутрішні справи Австрії. Таке право було унікатом у відносинах европейських держав. Така велика держава — казали — як Австро-Угорщина ледви чи заслуговувала би на титул великої держави, якби вже не анулювала вирвану у неї при виїмкових обставинах уступку, що є пониженням її авторитету.

Холмщина — старе українське Забужжя — одна з корінних українських земель, належала з кінця XIV. віку до Польщі, але зберегла до наших часів свою українську народність. По берестейському мирі Холмщина й Підляшшя мала злучитися з Україною. Границі України від заходу були установлені більш-менш здовж етнографічних українських меж. Але як тільки стало відомим про берестейський договір 9. лютого з намиченою в ньому польсько-українською границею, в польському громадянстві повстав страшний переполох: у Варшаві повстала в уряді криза, таку саме крізу готовили австрійському урядові посли „Польського Кола". Поляки почали робити натиск на австро-угорський уряд, щоб він добивався зміни берестейського договору з межою між Польщею й Україною здовж Бугу.

Підчас подорожі українського премієра Лизогуба на початку вересня до Берліна, він обговорив там між іншим справу Холмщини і добився німецької заяви, що Німеч. твердо стоятиме на ґрунті берестейського договору, себто уважав справу Холмщини вже вирішеною. Для орієнтації німецького правительства й ознайомлення його з поглядами українського правительства на холмське питання премієр Лизогуб передав німецькому правительству меморіял, зложенний у Київі, в якому Український Уряд з огляду на доконану вже ратифікацію берестейського договору Німеччиною, Болгарією й Туреччиною пропонує негайно скликати мішану комісію.

В половині жовтня Австро-Угорська монархія явно почала хилитися до упадку. Військо було вже зморалізоване й почало самовільно розбігатися. Почався розклад і серед військових частин, які стояли на Холмщині. Гетьман особисто звернувся 5. листопада 1918 р. до німецького командування в Київі з проханням обсадити Холмщину німецьким військом, спеціяльно місто Холм, а крім того допустити до Берестя вже сформовану кадру українського відділу з 100 старшин і 126 козаків.

(Продовження буде.)

НОВИНКИ

— **Курс танців Т. Витвицького, Зелена 7.** В суботу, дня 14. березня ц. р. відбудеться продовжена година. Початок в годині 6. вечором. Гостям раді. 2053

— **Українське Протиалькогольне Т-во „Відродження"** подає до відома, що його Звичайні Загальні Збори відбудуться в неділю, дня 26. квітня 1931 р. в год. 2. попол. в домівці Т-ва у Львові, при вул. Гродзіцьких ч. 4, II. сходи, III. пов. з таким дневним порядком: 1) Отворення Зборів; 2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів; 3) Звіт Головної Ради з діяльности за 1929—30 р.; 4) Звіт Контр. Комісії; 5) Уділення абсолюторії уступаючій Головній Раді; 6) Організаційний реферат; 7) Вибір нової Головної Ради і Контрольної Комісії; 8) Внески і запити. — Якщо не булоб достаточного числа членів в означеній порі, Збори відбудуться пів години пізніше в тій самій домівці і з таким самим дневним порядком без огляду на число членів. — Справоздання Головної Ради і касові зіставлення є виложені до перегляду членам в домівці Т-ва через 14 днів перед Загальними Зборами.

— **Українське Гігієнічне Т-во у Львові.** В неділю 15. березня 1931. в салі „Української Бесіди", вул Рутовського 22, I. пов. (Народ. Дім), в год. 12.15 впол. виголосить виклад **д-р Олександер Подолинський** про **венеричні хороби** у жінок (виклад для жінок). Виклад буде пояснюваний світляними і мікроскопними образами. Вступ вільний. Добровільні датки на цілі поборювання суспільних хоріб приймається при вході на салю.

— **Ранок ритмічних танців.** У неділю 15. ц. м. у салі театру „Ріжнородностей" відбудуться в год. 11.30 передпол. вправи школи ритмічної руханки та пластичних танців, веденої відомою танцюристкою п. Фелісією Брат, що вийшла зі школи Гертруди Боденвізер. Ті, що цікавляться модерною хореографією матимуть нагоду побачити її зразки у виконанні молодих сил.

— **Дитина на смітю.** В реальности при вул. Яховича ч. 24. у Львові служниця Ядвига Баштівна привела на світ дитину і вкинула її до скрині, де було сміття. Дитина почала голосно плакати і сторожиха дому, почувши плач, забрала немовля зі сміття та віддала поліції. Баштівну покищо відвезли до лічниці.

— **Наївних багато.** До Романа Ворони, поштового урядовця з Язловець приступив у Львові при вул. Словацького невідомий драбуга і продав йому за 200 зол. металеві перстені, переконуючи покупця, що це золоті. Поліція арештувала в звязку з тим двох відомих обманців Фридриха Тавбелеса і Бернарда Кляйна.

— **Скарги вояка перед судом.** Перед варшавським судом відбувалась розправа П. Бжехва, абсольвента гімназії, який будучи вояком 52. п. п. в Тернополі писав до міністра військових справ скарги, мовляв, капітан Чинковський і сержант Габшевіч його били і грозили навіть смертю. Коли скарги до команди полку не помогли, вояк вислав скаргу до міністра, але заки прийшла відповідь, Бжехва скінчив військову службу. Тепер цю справу розглядає суд.

— **Повені.** В Єзуполі на Дністрі утворились великі ледяні запори довгі на 6 км. Вода підніма ється щораз вище і грозить громаді Дубівці повенею. Те саме діється і на інших ріках. Напр. з Корчина пишуть нам, що на ріці Стрий утворились великі ледяні запори, наслідком чого між Синевідськом і Корчином вода піднялась понад рівень берегів. Води поплили правим боком корчинськими і синевідськими полями. Не обійшлось без нещасть: Під Синевідськом був склад дров, власности Гертенберга, який то склад пильнував сторож, що сидів у будці. Коли сторож заснув, вода підплила до складу, й понесла будку разом зі сторожем. Рівночасно великий спір на корчинськім полі спричинив розлив ріки аж по село Крушельниця. Води добираються до села і частина мешканців Корчина забирає свої скромні достатки й готовиться втікати з села. Селяни ночами не сплять, чекаючи розливу вод зі ставу й озера. Очевидно, що великі сніги, які впали на днях, тільки збільшили небезпеку повеней. Громадський уряд Корчина Рустикального домагався від староства присилки війська, яке розсаджувалоб диамітом леди на ріці, але влада зажадала 9000 зол. на кошти такої військової виправи і село мусіло зрезигнувати з помочі за гроші й здатись на волю божу.

— **Дальші арештування в Бориславі.** Під замітом зловживань на шкоду рафінерії „Галіція" в Бориславі арештовано на днях Леопольда Унікеля, Германа Зонитага і Матея Бухбанда. Слідство ще не скінчене.

— **Комуністи перед перемиським судом.** В Перемишлі закінчився судовий процес проти комуністів Цилі Коль, М. Левандовського і Леона Змінка, обвинуваченых у головній зраді, яку згадані мали заподіяти комуністичною агітацією серед війська. Підсудну Цилю Коль засуджено на 10 місяців вязниці, а інших на один рік вязниці. Судді присяглі заперечили питання щодо § 58 і затвердили тільки питання про нарушення публичного спокою (§ 65).

— **Пожежа.** В Ясеновичах у Золочівщині вогонь спопелив будинки 6 господарів, вартости 20.000 золотих. Причиною пожежі була необережність одного з господарів.

— **З людських трагедій.** В селі Якуші, ковельського повіту, стався такий випадок: Микита Гербач, хоруючи довго на сухоти, просив родину, щоби вона лікувала його, вислала до санаторії, або бодай до лікаря. Родина з ощадности не спішилась лікувати хорого Микиту, а його здоровля щораз більше ниділо. Відчуваючи, що і так скоро помре, Микита рішив помститись на родині за їхню байдужість до його нещастя і сам згинути. Він підпалив хату своїх родичів, а сам скочив у полумя і згинув.

— **Після землетрусу в Сербії.** Югославянська преса подає подробиці останнього землетрусу в південній Сербії: Землетрус наробив шкоди в 21 місцевостях. Досі зпід руїн домів добули майже 40 трупів. Під одним домом згинула мати, батько і 4. малих дітей. Населення загрожених сіл і міст боїться ночувати дома і ночує в полі чи в горах, хоч там студінь і сніг. Уряд визначив 5 міліонів динарів для жертв землетрусу.

— **В добу економічної кризи.** У Вильні до реставрації головного двірця прийшов 30-літній Абрагам Шрельдман і просив подати собі обід. Реставратор подав йому обід, Шрельдман пообідав, а прийшлось платити, він сказав, що є безробітний, не має ані сотика, а їсти мусів, бо голодний. Колиж реставратор у брутальний спосіб накинувся на нього і хотів віддати його поліції, цей бідака на очах публики кинувся під поїзд і згинув.

— **Нещасливий випадок.** Відомий данський письменник Генрик Понтоппідан поховзнувся цими днями і зломив ногу. Понтоппідан має 70 літ і, як відомо, є лавреатом Нобля.

— **Самовбийство в школі.** В державній гімназії в Нордгавзені коло Берліна застрілився підчас години науки в школі учень VII. кл. Ганс Пульмер. Він правдоподібно приніс до школи револьвер, щоби застрілити одного професора, який начебто його переслідував, а в останній хвилині рішився наложити на себе руку.

— **Горкий їде до СРСР.** На домагання радянського уряду Максим Горкий верне в квітні з Капрі до Москви, щоби взяти участь у святі першого травня. В Ленінграді утворився окремий комітет для вшанування Горкого з нагоди його повороту до СРСР. Горкий по двох місяцях вертає знов до Італії.

— **І королеви краси мають клопоти.** Королевою краси в Голяндії вибрали цього року Марію Левілед, уч. VIII. гімн. кл. Здавалось би, що ця учениця повинна бути щаслива, а тимчасом і вона має клопіт. На запрошення міжнародного жюрі вона виїхала автом до Парижа, щоби взяти участь у виборі „місс Европа"; королевою Европи її не вибрали, але Марія Левілед трошки підпила собі, забавлялась з хлопцями і за те її, королеву краси Голяндії, викинули з гімназії.

— **Друкарські помилки.** В останнім (56) числі „Діла" у фейлетоні **„Отвертий лист до критика"** перша шпальта стор. 3. рядок 7. згори замість **„антираціоналістичний"** через помилку вложено **„ірраціональний"**, а в 4. рядку знизу в тім самім фейлетоні та сама шпальта замість **„абстракційний"** повинно бути **„агітаційний"**.

1596

Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 4—2

Львів, пл. Галицька ч. 14.

ліквідує фірму і улаштовує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товарів.**

— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого рода. — — —

ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

Оповіщення.

Як нас повідомляють, на днях відкрито при вул. Галицькій ч. 1. (ріг Ринку) напроти катедри фабричну складницю мила та свічок з охоронним знаком „Nasze Oczko" де продають найліпші вироби по гуртових цінах. Зразки найліпших родів мила роздається задурно.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 12. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·70 зол., за півлю; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 6·60 зол.

З кіна.

Кіна „Коперник" і „Марусенька". „Улюбленець жіноцтва з Морісом Шевалє.

Директори кіна, що роблять рекляму цій новій появі пісенькара Шевалє, імовірно нічого не чули про автора тексту цієї превеселої комедії Трістана Бернара. Т. Бернар — чи не найвеселіший париський автор, а його комедія, що лягла в основу цієї фільми — „Мала кавярня", одна із найкращих і віддавна обїхала европейські сцени.

Історія звичайного кельнера, що дістає мілионову спадщину — банальна, бо кіно вже нераз використало її, але коли таке щастя паде на голову людини з гумором і розмахом тоді ми раді би були бодай стати товаришем нічних забав такого щасниці. Авдиторія, що не розуміє всіх дотепних розмов, ведених у французькій мові, таки регочеться на вид самих мін і ситуацій, в які попадає симпатичний герой. Чар Шевалє належить до того типу приваб, щодо яких він сам дивується: ані доброго голосу ані клясичної краси, а все-ж таки звуть його — і що більше є він! — улюбленцем жіноцтва. І нашим теж.

м. р.

З судової салі.

За допомогу політичним вязням. — Під замітом приналежности до УВО.

Дня 20. лютого п. р. відбулася перед городським судом у Коломиї розправа проти кільканацятьох осіб, обвинуваченых у тому, що допомагали матеріяльно політичним вязням, що сидять у місцевій вязниці і тим нібито допустилися проступку з §§ 295, 286, 287 карн. зак. Розправі проводив радн. Круль; боронили: д-р А. Чайковський, д-р О. Коссак, д-р В. Мурович і д-р К. Трильовський. Всіх обвинуваченых звільнено від вини і кари.

Дня 9. березня ц.їнс відбулася перед судом присяглих в Коломиї розправа проти двох 17-літніх учеників української гімназії в Городенці, Р. Олейка і Ярослава Жибчина, обвинуваченых з § 58 п. к. з. (приналежність до УВО.) та в тому, що в осени минулого року писали анонімові листи з погрозами до поліції в Городенці. В обв. Р. Олейка найдено при ревізії „Студенський Вісник", видаваний у Празі, брошурку „Бестія без голови", що вийшла накл. „Проводу Українських Націоналістів" та „Націоналізм" Донцова. У Жибчина найдено „Сурму" з квітня 1929 р. Розправа не виказала вини їх обох, тимбільше, що графольог ствердив, що почерк їх письма не годиться з почерком письма на листах до поліції та що всі 7 листів були писані одною рукою. Однак судді присяглі (у великій більшости мазурі) на поставлене їм питання щодо головної зради затвердили його сімома голосами щодо Олейка, наслідком чого його засуджено на 1 рік тяжкої вязниці, а Жибчина звільнено. Несподіваний присуд зробив на присутніх велике враження. Боронили: д-р А. Чайковський і д-р Новодворський.

Відозви й комунікати.

До всіх інженірів-українців, необєднаних в українських інженірських товариствах.

В порозумінні з усіми українськими інженірськими товариствами підготовляє окрема комісія при Українськім Технічнім Т-ві у Львові **Конгрес Українських Інженірів**, що має бути скликаний ще протягом 1931 р. та має започаткувати обєднання українських інженірів. Підготовчі праці Конгресу вимагають, щоби усі українські інженіри кожного фаху дали про себе відомости та були постійно інформовані про хід підготовчих праць до Конгресу. Тому просимо всіх тих, які ще необєднані в українських інженірських товариствах, як у краю (Львів), так і на неукраїнських землях (Братислава, Брно, Берлін, Буенос Айрес, Варшава, Ню Йорк, Париж, Прага, Подебради), негайно зголосити своє вступлення в члени, щоби в цей спосіб уможливити перегляд українських інженірських сил, які мають стати основою дальшої праці нашої обєднаної інженірської громади. У випадках, в яких т. т. інженіри бажалиб інформацій щодо поодиноких українських інженірських товариств просимо звертатися на адресу: Україн-

ське Технічне Товариство, Комісія Конгресу Українських Інженірів, Львів, Ринок 10.

Всіх інженірів, які знають товаришів, що ще не належать до наших інженірських орґанізацій, просимо подати нам їх адреси, щоб їм вислати відповідні квестіонарі, потрібні для підготовки Конґресу.

Всі українські часописи в краю і за кордоном прохаємо цей заклик передрукувати.

Дописи.

БОРИСЛАВ. *(Дописи елевів Муз. Інституту і прив. учениць проф. Н. Кулицької).* Відбулися тут у днях 26. і 28. лютого ц. р. дописи елевів Муз. Інституту і прив. учениць проф Н. Кулицької. Оба дописи були свідоцтвом дуже солідної і послідовної праці п. Кулицької, при чому між елевами бачили ми навіть дуже талановитих. Спеціяльно на дописі старших елевів (28. II.) виявили деякі елеви навіть дуже значні поступи. Сюди треба зачислити: Регавтівну, Лопатівну Л., Кноппівну, Кавфманівну, Кулиничівну, Евівну, Бенцівну, Померанцівну, Шехтерівну. З молодших: Кульчицького, Дуба, Крайчиківну, Лопатівну Оксану й ін. Коли зважити, що Борислав спеціяльно для нас вимирає, то удержання того роду культурної станиці, яка притягає (як бачимо) й інші народности, а яка стоїть виключно широю аж до посвяти працею п. Кулицької, — має величезне значіння. Проф. Кулицькій можна широ поґратулювати таких успіхів, а громадянству Бориславa такої знаменитої сили. — *Гість.*

ШАХИ.

З Товариства Українських Шахістів у Львові.

В неділю, 22. лютого ц. р. відбулися річні Загальні Збори Т-ва Українських Шахістів. Склад нового виділу такий: голова — дир. Евген Чучман, заст. голови — Степан Попель, секретар — інж. К. Мулькевич, скарбник — О. Слободян, господар і бібліотекар — О. Барвінський, виділові: З. Туркевич, інж. Федюк. До Ревізійної Комісії вибрані: д-р О. Назарук і Р. Кміцикевич.

Змагання за лігове мистецтво Львова.

Лігові змагання за мистецтво львівських шахових клюбів почалися в половині лютого при участи всіх шахових товариств у Львові в числі 13. Товариство Українських Шахістів розіграло досі змагання з чотирма клюбами з висліцами: ТУШ—Чорні 6½—3½, ТУШ—Гонец 10—0, ТУШ—Сокул II. 4½—5½, ТУШ—ЖУП 5½—4½. Останні змагання з ЖУП виказали, що при дальшому такому складі ТУШ далеко не зайде. Найкращі грачі або не являються на змагання, або легковажать своїх противників. Неналійна програна із Соколом (4½—5½) повинна і мусить звернути більшу увагу членів ТУШ-а на свої обовязки.

Турнір за мистецтво українського Львова.

В другій половині лютого ц. р. почався турнір за мистецтво українського Львова заходом Т-ва Українських Шахістів. Заінтересування доводі слабе, бо зголосилося лише 12 учасників, хоч призначено 8 цінних нагород. Декількох сильніших грачів не взяло участи в турнірі, оправдуючись недостачею часу, хоч що-дня можна їх бачити, як приглядаються тим, що грають. Турнір ведуть: С. Попель, інж. Федюк, О. Слободян, які дотепер не мають ні одної програної. Найправдоподібніше між ними буде розіграна боротьба за мистецтво.

СПОРТ

Річниці змагань України.

Перша дружина копаного мяча України, що як відомо, змагається за мистецтво А-класи, розіграє свої змагання за мистецтво в таких днях: 12. квітня з Ресовією (у Львові), 19. IV. з Польонією (у Львові), 26. IV. зі Світязю, 3. V. з Погонею (у Стрию), 10. V. з Реверою (у Станиславові), 14. V. з Соколом II., 17. V. з Гасмонеєю, 31. V. з Ресовією (у Ряшеві), 4. VI. з Польонією (в Перемишлі), 14. VI. з Світязю, 28. VI. з Реверою (у Львові), 5. VII. з Соколом II., 12. VII. з Гасмонеєю, 19. VII. з Погонею (Стрий) у Львові. Річинець розгривок між резервами трьох львівських лігових дружин буде устійнений в найближчих днях.

Роздача нагород лещатарям.

Роздача нагород за краєві лещатарські змагання у Львові з 15. II. та за зїздові змагання у Славську з 8. III. ц. р. відбудеться в салях Народньої Гостинниці 14 III. в год. 20. (8. веч.) точно. На це свято запрошує Карпатський Лещатарський Клюб усіх лещатарів та шанованих гостей.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 13. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Субота, 14. березня, година 3·30 поп. „Попелюшка"; година 7·30 веч. „Лялька", оперетка.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 13. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Субота, 14. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 13. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Субота, 14. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Синій метелик" (Емілъ Янінґс, Марлєна Дітріх).

КАСІНО: Звуковa фільма „Серце на вулиці" (Зб. Савай, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Люди ночі" та превеселa комедія".

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевалїє).

ОАЗА: „Відділя воріття не має".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Емілъ Янінґс, Марлєна Дітріх.)

ПАН: „Танок серед сердець" і „Подружжа на злість" (Бастер Кітон).

ПАСАЖ: „Марево смерти". „Тайна таксівки". Додатки.

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРҐАНА: „В кигтях чортиці". „На захід від Занзібару".

ХИМЕРА: „Іграшки жінок", „Уста занадто червоні".

СИЛЕВЕ: „Життєві розбитки". „Сурми кохання".

УТІХА: „Дика орхідея", „Герої ночі".

Програма радіо.

Пятниця, 13. березня 1931 р.

Варшава (1411,7) 17.45 Муз. задниця. Рига (524,5) 19.03 „Сильвія", оп. Кальмана. Гельсінґсфорс (221.4) 19.05 „Фіялка з Монмарт", оп. Кальмана. Берлін (419) 21.00 „Жовтий кафтан", китайська пєса. Стокгольм (435,4) 20.00 Форт. реціталь. Мінхен (532,9) 20.00 „Дівча зі Шварцвальду". Братислава (278,8) 19.30 „Дві вдові", оп. Сметани. Відень (516,3) 19.30 Транс. опери. Льондон (261,3) 22.25 „Івась і Ґануся", оп. Гумпердінка. Ленінград (1000) 18.00 Опера або оперетка. Харків (937,5) 15.00, 19.00, 20.00 Концерт.

Субота, 14. березня 1931 р.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові платів. Гельсінґфорс (221,4) 17.30 Музика на акордіоні. Талін (296,1) 19·05 Концерт. Букарешт (394,2) 16·00 Легка музика. Берлін (419) 16.30 Концерт з Ляйпціґа. Стокгольм (435,4) 19·00 Кабарет Рим (441,2) 17·00 Популярний конперт. Відень (516.3) 17·15 Твори австрійських композиторів. Будапешт (550,5) 12·05 Університетський хор. Харків (937,5) 15.00 Конперт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Б е л ь.
13. III. „Плач Ізраіля".
У г н і в.
14. III. „Я хочу мужа".
15. III. „Шумі Маріца".
16. III. „Плач Ізраіля".
17. III. „Царевич".
Л ю б а ч і в.
18. III. „Танок Венери".
19. III. „Плач Ізраіля".
20. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Ленін".** 1565

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

НАСІННЯ лінолєум, куркові хідники, меблеві матерії по конкуренційних цінах. Догідні умови при купні. — **Енглендер, Ринок 8.** 1627 2—2

БІЖУТЕРІЮ, З О Л О Т І і С Р І Б Н І ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** Купую бриляити, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 1538

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА потребує адвокат у меншім містечку. — Зголошення з поданням умовин і поручень слати до Адміністрації „Діла" під „Для адвоката". 1616 3—3

ВАЛІЗКИ, течки, портфелі, поручає і направляє найдешевше робітня **Барера, пасаж Гавсмана.** 1635 1—?

ВИЛЯГОВІ ПОКЛАДКИ курок-Кармазинів (Rhode Island Reds по 0·80 зол. штука продає Е. Залеська, **Станиславів, Зосина Воля 92.** 1637 1—3

АРТИСТИЧНА направа диванів, килимів і т. ін. **Терпльова, Собіського ч. 21.** 1641 1—3

КАНД. АДВОКАТ, поінчена судова практика глядає негайно місця в адвоката. — Зголошення: Адміністрація „Діла" під „Адвокатура". 1638 1—2

ВИСТАВКА КАРТИН арт. малярів школи проф. О. Новаківського у Станиславові буде відчинена в салі Т-ва „Українська Бесіда" дня 15. березня і тревatиме до 22. березня включно. Можна оглядати від 9—17 год. 1639 1—5

ПОКІЙ умебльований від 1. квітня н. р. до винайму. — Зигмунтівська 15/II. 1642 1—1

МАТУРИСТКА семінаристка глядає лекцій у Львові або на селі. — Зголошення: Адм. „Діла" під „Совісна". 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

АДВОКАТ
Д-р Володимир Неділка
з днем 1. березня ц. р. відкрив і веде адвокатську канцелярію
в ЯВОРОВІ.
1629 2—3

Конкурс.

В містечку Витків Новий, повіт Радехів є вільне місце на посаду міського лікаря з платнею 1.200 зол. річно з громадської каси — **зараз.**

Запевнені є також доходи, бо дооколична людність позбавлена лікарської опіки, а заможна.

У найближчім часі відчинять тут також аптику.

1640 1—10 **Начальник громади. Koller.**

„MROZOL" ГОНСЕНЬКОГО
масть на відмороження.
Рескр. Мін. Здор. ч. 28.
Запобігає відмороженню, лічить рани з відмороження та усуває свербличку кінчин. 1340 8—8

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ
поручає слідуючі свої видавництва:
Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser Praktischer Wegweiser.
Адреса всіх видавництв така:
BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.
В переписні треба зазначувати:
Ausland - Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** 67—?

Бажаєте одружитися? Бажаєте одружитися?
Запросини до передплати!
Дня 15. березня ц. р. вийде з друку — — перше число часопису — —
„Домашнє Огнище"
Часопис родинних і матримоніяльних справ, товариського життя і розривки.
Великий вибір кандидаток і кандидатів до подружа.
Річна передплата 7 зол., за границею 2 доляри. Оказове число за долученим марки за 65 сот.
Витяти і переховати!
Чекове Конто П. К. О. 101.307.
1643 1—2 **Олекса Доробанюк, Львів, Кохановського 50**

Найдешевші книжки!
МИХАЙЛО ВОЗНЯК
ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ
До взаємин Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.
ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА
Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.
МИКОЛА МАТІВ-МЕЛЬНИК
КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР
Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.
ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.
С М І Х З Е М Л І
Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.
ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО
Спогади I. II. і III. часть
Ціна 8·— золотих — без пересилки.
АЛЬФОНС ДОДЕ
М А Ц І Ц Ь К И Й
Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.
Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. II. п.
або в книгарнях.
Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 58 (12.714). Львів, неділя 15. березня 1931. Pocztowe opłata zaryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хто любить свою жінку й свої діти,
для кого не є байдужою будучність рідні і його власна, той складає свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові, Ринок ч. 10 (т. телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467).
як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу.
2297

Хто дбає про власну рідню,
дітей і свою старість той забезпечує своє життя в Товаристві
„КАРПАТІЯ", Львів, Руська 18

Париське рішення.

15. III. 1923. — 15. III. 1931.

Львів, 13. III. 1931.

В дні, під якого датою появиться це число „Діла", минає 8 літ від рішення Ради Амбасадорів у Парижі про затвердження східних державних границь Польщі, себто про признання польської суверенности на землях Східньої Галичини. Це рішення означало одночасно повну програну 4-охлітніх дипльоматичних заходів, які провадив на закордонному грунті тодішній український політичний провід, сподіваючись буквально до останньої хвилини приєднати для галицької української справи рішаючі міжнародні чинники та утримуючи в цій надії ціле громадянство в краю. Тому не диво, що нежданий факт такої програної надзвичайно сильно потряс цілим нашим внутрішньо-громадським життям і що в наслідку треба було з черги переживати сумні часи політичної дезорганізації, аж поки в половині 1925 р. не дійшло до нового перегрупування українських політичних сил в краю і до консолідації усіх позитивно-творчих національних чинників.

Тоді то, на місце гасла віри у чужинецьку закордонну допомогу висунено гасло віри у власні сили народу та на місце пустих сподіванок — гасло органічної праці. Прийшов період гарячкової діяльности на всіх полях національного життя та одночасно поведено енергійну боротьбу проти нового розкладового чинника, який виринув під фірмою „радянофільства", яке на місце Антанти пропонувало українцям— іншого бога й казало йому знову безкритично поклонятися.

В такій стадії важкої борні, здані виключно на власні сили та з вірою виключно у власні сили, находимося й нині, переживаючи тих кілька минулих літ у боротьбі за істнування, за свій національно-політичний та культурно-господарський розвиток, у тій борні, яка творить уже нині цілу історію, в якій окрему сторінку займають відомі недавні події. До небувалих до цього часу розмірів загострені умовини праці, серед яких ми нині найшлися, й небувало загострена атмосфера для будь-якої позитивно-творчої праці — підкреслюють вагу теперішніх роковин тої недавньої — а так уже, здається, давньої! — історичної події. І тому мабуть саме в цьому році варта пригадати деякі фактичні моменти з того часу, тим більше, що вони знову виринають серед актуального політичного дня, чим дають доказ, що ще далеко не припали порохом забуття і що теперішність зовсім не відложила їх, як остаточно вирішені й поладнані, до архіву.

Ми зазначили вище, що рішення Ради Амбасадорів було повною дипльоматичною поразкою української сторони в українсько-польському спорі. Дипльоматична поразка полягала на тому, що 1) українська закордонна акція покликувалася на 95 ст. Сан-Жерменського договору з 10. IX. 1919 р., яка зафіксувала зречення Австрії своїх суверенних прав до Східньої Галичини в користь держав Антанти і 2) покликувалася на 4. точку мандату Ради Амбасадорів з 25. VI. 1919 р., що старалася добути анулювання заключених постанов у трьох перших точках того мандату. Тому, що цей мандат створив першу підставу під рішення з 1923 р., був першою великою дипльоматичною побідою Польщі, яка дала товчок до дальших побід і що саме — всупереч українським вимогам — три перші точки того мандату остали в силі при перекресленні четвертої точки, — пригадаємо ті перші чотири есенціональні уступи тексту того історичного документу:

„Найвища Рада Мирової Конференції постановляє: 1) що польське правительство уповажнюється окупувати своїми військовими силами Сх. Галичину аж по ріку Збруч; 2) що польському правительству дається уповноваження ужити всі свої військові сили включно з армією ген. Галлєра в цілі переведення цеї окупації; 3) що польське правительство буде уповноважене завести цивільну адміністрацію в Східній Галичині, **якщо заключить з головними союзними і принятими до союзу державами умову, яка мусить запоручити по змозі автономію цеї території, як також політичну, релігійну й особисту свободу населення; 4) що та умова буде в останній інстанції опиратися на праві самовизначення населення Сх. Галичини щодо йоого державної приналежности;** час цього вирішення буде означений головними союзними і принятими до союзу державами, або тим органом, який вони до цього уповноважать.

Знаємо, що у тісному звязку з застереженнями у повищій постанові, перший польський т. зв. законодатний сойм вставив до конституції з 17. III. 1921 р. кілька статтей, які можна було інтерпретувати, як виконання бажання рішаючих західних держав. Ці статті казали про державний устрій „на підставах широкої територіяльної самоуправи" (ст. 3), про повний і свобідний розвиток національних окремішностей при помочі автономічних союзів меншин" (ст. 109), та про мовну і релігійну рівноправність (ст. 110). Однак головним звеном поміж наведеним мандатом з 25. VI. 1919 р. та рішенням з 15. III. 1923 р. був відомий закон з 26. IX. 1922 р. „про підстави загального воєвідського самоврядування і зокрема воєвідств львівського, тернопільського і станиславівського".

На основі того закону прийшло париське вирішення, яке розпочало нову добу в історії галицьких земель.

*

ТЕКСТ РІШЕННЯ РАДИ АМБАСАДОРІВ З 15. III. 1923 Р.

„Імперія Великої Британії, Франція, Італія та Японія, що підписали разом зі Злученими Державами Америки, як головні союзні і заприязані великодержави, версайський мировий трактат,

взявши на увагу, що згідно з арт. 87. уст. 3. цьогож трактату до них належить означити границі Польщі, які не були подрібно означені тим трактатом;

зваживши, що зі свого боку литовський уряд своєю нотою з дня 18. листопада 1922. вже заявив, що бажає собі, щоби названі великодержави зробили з тих прав ужиток;

взявши під увагу, що згідно з 91. арт. мирового договору, підписаного в Сен-Жермені, Австрія зріклася в користь головних і заприязнених великодержав усіх прав і титулів, які раніше належали до б. Австро-угорської монархії і які лежачи поза границями Австрії так, як є описані в 27. арт. названого договору, не є тепер предметом ніякого іншого признання;

з уваги на те, що Польща признала, що відносно Східної частини Галичини етнографічні умови роблять конечним автономічний устрій;

взявши на увагу, що трактат, заключений між головними союзними і заприязненими великодержавами та Польщею в дні 28. червня 1919 р. передбачив для всіх територій, що находяться під польською зверхністю, спеціяльні гарантії для меншостей раси, мови і релігії;

взявши на увагу, що щодо границі з Росією Польща ввійшла безпосередньо в зносини з тією державою в цілі їх означення;

що відносно границі Польщі з Литвою слід мати на увазі фактичний стан, що випливає з резолюції Ради Ліги Націй з дня 3. лютого 1923 р.,

уповажнили Конференцію Амбасадорів вирішити цю справу.

Наслідком того Конференція Амбасадорів вирішує:

визнати за Польщею всі права верхної влади над територіями, що лежать між зазначеними кордонами (слідує кордон рижського миру) і іншими кордонами території Польщі з резервою додержуватися відповідних точок мирового договору Сен-Жерменського) щодо податків і зобовязань, що припадають на держави, до яких перейшла територія старої Австро-угорської монархії".

Складено в Парижі 15. березня 1923 р. Ерік Фіпс, Романо Авецана, Р. Пуанкаре, М. Мацуде.

Нижче підписаний, належно-уповноважений, в імени польського уряду приймає вищезазначені постанови. — Париж, 15. березня 1923. — Моріс Замойський.

—o—

Дальший шум з приводу польсько-українських розмов.

Львів, 13. березня 1931.

Мабуть ніяка стихійна катастрофа і ніяке суспільне нещастя не заабсорбовувало досі на нашій нещасній землі стільки людської енергії і не коштувало стільки нервів та стільки мозольного мізкового напруження, як останній факт польсько-українських розмов на теми гостро пекучих, але й все дражливих і вічно ятривих питань у ділянці польсько-українських взаємин.

Сензаційні репортерські галаси в пресі, здогади, сплетні і накінець хоробливі витвори фантазії, що родяться на підкладі загальної нервозности — ось і все, що обсервуємо з тієї нагоди в сірій дійсности важкого нинішнього дня.

Польсько-українські взаємини! Подумайте, скільки в тому понятті змісту, скільки в ньому історичного трагізму, скільки болю і скільки накінець іронії долі. З поняттям польсько-українських відносин в історичному розумінні звязано безліч подій, безліч розчарувань і безліч нещасть, а навіть історичних катаклізмів. І саме тому ці справи такі складні, такі ніжні й делікатні. Тому коли хто хоче внести у ті в найвищій мірі напружені відносини бодай невеличку полекшу, мусить витягати для себе відповідні висновки як з цілого історичного досвіду, так також неменше і з сучасної стадії тих взаємин.

Обговорювані нині широко польсько-українські балачки не мали і не могли мати за завдання розвязувати велику та складну українсько-польської проблеми в цілій її ширині та історичній перспективі. Вони торкались тільки одного відтинку тієї проблеми, а саме, наскрізь життєвих справ українського населення, що найшлось силою історичних фактів і обставин у межах Польщі. Відгомін цих балачок у польській пресі переважно жалюгідний. Незвичайно скомпліковані та повні зародків трагізму на майбутнє

справи потрактовано в ній здебільша по дилетантськи, звівши їх до ряду „пікантних" політичних сензацій. З вчорашнього огляду голосів польської преси наші читачі мали нагоду в тому переконатися. Нині подаємо дальший перегляд тим разом поважніших голосів польської преси. Завтра опублікуємо статтю, в якій буде змальований фактичний стан справи дотеперішніх розмов на основі найавторитетніших інформацій.

*

ВИЯСНЕННЯ УНДО І СТАНОВИЩЕ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ББ ДО НЬОГО.

Центральний, варшавський орган ББ „Ґазета Польска" з 13. березня принесла в цілости комунікат Секретаріяту УНДО в справі польсько-українських балачок і заняла до нього таке становище:

„На основі зібраних нами інформацій повищий комунікат львівського УНДО не відповідає правді подвійно: бо представляє фальшиво не тільки джерело, з якого вийшла ініціятива розмов, але попри те неточно обговорює хід розмов між українською репрезентацією в соймі і представниками УНДО у Львові. Щодо першої точки, то можемо ствердити з притиском, що ініціятива розмов у справах положення українського населення в Польщі вийшла від українських послів у соймі. Українські посли звернулися до послів ББ з деякими пропозиціями, які й були обговорювані між ними і членами президії ББ".

Дальший текст цього вияснення „Ґазети Польскої" покриваться з тим, що ми вже вчора подали за львівським „Словом Польским".

ВІДПОВІДЬ З УКРАЇНСЬКИХ ПОСОЛЬСЬКИХ КОЛ.

Львівська „Хвіля" з 14. березня принесла в телефонаті з Варшави таке вияснення з українських кол:

„З уваги на нотатку „Ґазети Польскої" та інших щоденників до комунікату УНДО про розмови українських послів з президією ББ, що вийшли з інтервенцій у справі звільнення увязнених українських послів і т. зв. пацифікації, українська сторона категорично заперечує, немов би то згаданий комунікат „викликав зависування" з якоїнебудь причини серед українських послів, або, щоби був предметом їх „гірких докорів". У справах обнятих комунікатом панує повна однодушність в Українському Клюбі, а також цілковита згідність усіх членів Клюбу з президією УНДО. — З українських кол вияснюють, що Український Клюб заняв відмовне становище супроти висунених Клюбом ББ домагань зложення Укр. Парл. Репрезентацією декларації льояльности і відкликання петицій до Ліги Націй тому, що Український Клюб, згідно з кількакратними своїми заявами в соймі та в сенаті, вважає, що українське населення сповняло досі свої горожанські обовязки супроти держави, а щодо відкликання скарг до Ліги Націй то Укр. Репрезентація стала на становищі, що про те не може бути мови, так як не може бути мови про анулювання урядом пацифікації Сх. Галичини, до якої відносяться згадані скарги".

ІНШИЙ НІЖ ДОСІ ГОЛОС „ҐАЗЕТИ ПОРАННОЇ".

У львівській „Ґазеті Поранній" з дати 14. березня не появились уже, як досі, ніякі нові „ревеляційні" сензації на тему польсько-українських розмов, а натомість появилась поважна вмістом передова стаття на цю тему. В ній між іншим читаємо:

„В реляціях на тему тих розмов надто багато уваги присвячено питанню, з чиєї сторони вийшла ініціятива до їх започаткування; а це прецінь для розвитку випадків справа обоятна. А якщо вчорашній комунікат Секретаріяту УНДО заперечив, начебто перший примиряючий крок зробили українці — що мимоходом кажучи, минається з правдою — то заперечення це кривдить тільки людей, яких заслугою є перервання великої мовчанки. Хтонебудь промовив перший — не потребує напевно того стидатися.

В існуючій ситуації шукати шляхів порозуміння є зрештою для реальних українських політиків постулятом таксамо очевидним, як факт, що дотеперішня тактика негації й ізоляції не принесла, крім дошкульних страт, нічого. Признати цю правду є справою обєктивізму, а також почуття відповідальности за будуччину, котра на дотеперішньому шляху заповідається як критична серія поразок і катастроф. Боротьба з державою і з польським громадянством на всіх відтинках величезного фронту є боротьбою без надії на перемогу.

З другої сторони, оцінюючи річево справу теперішніх розмов, треба визнати трудощі, що стоять на тому нераз уже безуспішно атакованому шляху. Треба памятати, що десятки минулих літ полишили по собі сліди мало не глибші і надто глибокі, аби їх могло вирівнити якесь моментальне зусилля. Залеглости треба відробляти.

Тому ілюзією є віра в успішність писаного пакту, який в кількох позиціях полагодив би всі спори. Якби навіть з тамтої сторони такий пакт підписали, то дійсність неприготована на його приняття, передре його й відкине. Старим звичаєм до голосу прийдуть максималісти й опираючись на настроях, надальше непереробленим, поведуть політику старими шляхами. Архіви збогатяться тільки новим документом розчарування.

Тому слід зачинати від підстав, від опінії, від настроїв, від систематичного ломання муру, що ділить обоа громадянства в низинах життя, в його щоденних проявах. Бо тут, а не в ідейно-політичній еманації чолових діячів криються органічні перешкоди порозуміння. Решта — писана чи неписана — прийде сама з себе, як вислід еволюції.

Очевидно — і цей шлях не є зовсім гладкий, його піонірм мусять рахуватися з протиакцією сил, котрим залежить на утриманні статус кво. Можуть у деяких випадках зарискувати своєю популярністю. Тут і там протиставиться їм демагогія. Але праця, якої вони підіймаються, є конечна, неминуча. Вона мусить бути виконана в ім'я не сентименту, але безперечних напрямних політичного розуму".

У пригноблених, виснажених, нездібних до праці осіб, природна гірка вода, „Franciszka Józefa" побуджує обіг крови, скріплює здібність думання та охоту до праці. Жадати в аптиках і дрогеріях.

ДЕ ШУКАТИ ІНІЦІЯТИВИ ДО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ РОЗМОВ.

Львівський ендецький „Курер Львовскі" з дати 14. березня, навівши комунікат Секретаріяту УНДО про польсько-українські розмови і знаючи вже нам „вияснення" бебістичних органів до нього, пише на тему ініціятиви до цих розмов між іншим ось що:

„Не треба бути дуже дотепним, щоби збагнути, хто міг виступити в теперішньому моменті першим з пропозиціями: ББ чи УНДО. Бож, як з усіх дотеперішніх вісток випливає, то точкою тяжости в цілій справі є відкликання українських скарг в Лізі Націй, що тіба лежить не стільки в інтересі УНДО, скільки ББ, яке після виборчих „сукцесів" у Сх. Галичині стоїть перед новим тягарем і компромітацією у звязку з травневою сесією Ліги Націй. Тому потішно виглядає нині суперечка на тему, хто почав перший, так немов би найістотнішим не було питання: про що почато говорити"...

Господарська криза й українське хліборобство.

Промова сен. інж. Юліяна Павликовського, виголошена дня 7. березня ц. р. на плєнумі сенату при дебаті над бюджетом міністерства хліборобства і земельних реформ.

(Докінчення).

Наша кооперація, як я уже вчора подав до відома п. міністрові внутрішніх справ, не має ніякої підтримки збоку адміністраційних властей, навіть всупереч усім постановам закону про кооперативи з 29. X. 1920 р. і розпорядженням міністра справедливости, що відносяться до реєстрації українських кооператив, які обіймає рескрипт з дн. 12. травня 1927 р. ч. 1145/з. т. Не вважаючи на те наші кооперативи розвиваються і — стверджую це з приємністю — не уявляють собою цвинтарища, про яке казав п. міністр Полчинський, характеризуючи положення польських кооператив на бюджетовій комісії з 17. лютого ц. р. Над таким станом ми, українські кооператори, можемо тільки болїти, глядючи на повну підтримку польської кооперації урядовими чинниками.

Стан нашої кооперації, це стан ізолювання нас від кредитового ринку державних банків. Правда, політичний референт міністерства внутрішніх справ, говорючи з кореспондентами закордонних часописів про пацифікацію і поміч уряду для українців у культурній і господарській ділянці з початком 1930 року — вимірив нам високі кредити, бо аж 46 міліонів зол., які буцім то українська кооперація отримала з державних банків. Не є для мене тайною ніякий рух в українській кооперації, ніякий рух в українських товариствах. Від ряду літ працюю при тих варстатах і вправді стверджую, що ми могли би вмістити в собі не 46.000.000, але яких 70.000.000 зол., себто, що така наша кредитова здібність у відношенні до власних фондів і до морального стану наших кооператив, однак такі обильні кредити ніколи на нас не впали. Серед найбільшого кредитового підтримування, коли ще ПКО давало кредити (в 1927 р.), вони дійшли до сумм 888.046 зол. разом на всі наші організації, на господарські централі, на їх відбудову і на всі роли українських кооператив. Однак в 1930 р., до якого відноситься цифра 46 міліонів, стверджую, усіх загалом кредитів з усіх державних банків українська кооперація отримала 646.691 зол., — таку-то суму дисконтових кредитів. Банк Польський був репрезентований у тій сумі цифрою 572.344 зол. Це значить, що український вексель має якусь вартість, коли Банк Польський приймає той вексель до дисконту! Зате Банк Краєвого Господарства дав загалом 5.208 зол. (так!) і державний Банк Рольний 69.139 зол. Отже поза Банком Польським інші банки дали лише 74.377 зол. Кредити Банку Рольного пішли не на галицькі банки, всі кредити пішли на банки з Волині. Нпр. Ковель дістав 32.571 зол., Рівне 2.152 зол., Острїг 24.416 зол. і Кобринь 10.000 зол. Не маємо зовсім надзвичайного жалю за те, що не засипується нас кредитами, тому, що тоді — хто знає — чи не було би й у нас цвинтарища кооперацій. Кооперація, це не ставка на кредити, це важке зусилля громадянства, оперте передовсім на самостійній праці скооперованих і на їх власній фінансовій підтримці.

Однак мушу запротестувати з цієї високої трибуни проти системи відрізування нас від здорового кредиту у державних банках і закривання цієї правди перед світом. Зауважуємо також, що помалу відрізуються наші організації від усіх урядових кюків, від усіх урядових конференцій. Від 1925 року маю честь репрезентувати українське хліборобство у державній Рільничій Раді. Рільничої Ради зовсім не скликують. Дальше, маю відомости з польської фахової преси і від польських фаховців, що постійно йдуть у міністерстві хліборобства наради, на які „Сільського Господаря" не просять. Сталося напр. так: Скликано в мін. хліборобства на день 20. лютого мин. року конференцію, присвячену справі полонин. Полонинами займається також міністерство земельних реформ. До тої твірки, яка працювала над проблємою полонин з доручення міністерства зем. реформ належу і я. Зв'язок з проф. Влодком з Кракова підтримуємо. Читаю у „Польсце Господарчей" реферат проф. Влодка, який зовсім покривається з тезами, що їх опрацьовано у Львові. Проф. Влодек погодився на них, однак зпоміж нашої твірки запрошено на конференцію лише п. ректора ветеринарної медицини Яновського. Здається, що було би без шкоди для справи запросити в тому випадку і нас, які репрезентуємо інші організації, що теж займаються полонинами. Але це лише так, для прикладу. Наше хліборобство дуже часто не може знати безпосередньо, що думає і робить уряд.

Однак студіюючи докладно всі розпорядки м-ства, студіюючи докладно всі рільничі акції, нотовані у претарно редагованому часописі м-ства хліборобства „Рольництво", стараємося узгіднити наші програми праці. Вже на бюджетовій комісії мав я нагоду підкреслити, що після видачі розпорядження мін. внутр. справ з 14. VIII. 1928. р. і після розпорядження мін. хліборобства з 21. І. 1929. першим нашим завданням було узгіднити програми праці в той спосіб, щоби не робити подвійної роботи і не зазублюватися у хліборобській діяльності з самоуправами та іншими хліборобськими товариствами. Я особисто передав частинне узгіднення голівляної діяльности на території львівського воєвідства до рук п. воєводи Голуховського з дня 7. грудня 1929 р; особисто по розмові з п. віцевоєводою Коньцевічем (бо п. воєводи я не найшов) я передав повне узгіднення праць усіх відділів на території станиславівського воєвідства до рук п. віцевоєводи дня 27. січня 1930. В тернопільськім воєвідстві наше товариство не могло приступити до узгіднення планів праці, бо є в ході полагодження рекурсу внесеного проти того, що тернопільське воєвідство не приняло зміни статуту „Сільського Господаря".

Цей рекурс залягає в міністерстві внутрішніх справ досі неполагоджений, від 6. квітня 1930. Невідомо кому на тім залежить, щоби не допустити до узгіднення української рільничої праці на українській території з іншими товариствами. Не хочу бавитися в жадні здогади, тільки констатую, що моя інформація в цій справі подана до комісії 17. II. 1931. мала той наслідок, що я дістав з міністерства рільництва лист з дня 27. II. 1931, отриманий мною 4. III. ц. р., на який то лист я досі не міг відповісти, щоб вияснити коли і кому такі меморіяли та програми праці я вручав.

Отже з цієї причини я вияснюю, подаючи дати й особи, кому і коли наші письма були вручені. Всеж мені здається, що вияснення треба шукати в цілком іншій площині.

Виробилося поняття, що самостійні організації, які не користають з субвенцій, не можуть бути допущені до узгідненої праці. „Сільський Господар" не вносив петиції про субвенції, а тільки субвенціоновані товариства тепер можуть бути прийняті до того гурту програмової праці. А правда! П. міністр Полчинський заявив, що наші організації не хочуть піддатися контролі. Думаю, що нині контроля в державі є так широко розвинена, що коли б навіть п. міністр рільництва не міг нас контролювати, то пан міністр внутрішніх справ вже достаточно сконтролював би нашу працю, якби вона йшла в якісь відхилення від загально прийнятої програми.

А щоб не було жадних сумнівів, і в тім відношенні згідно з опінією не нами виробленою, дня 27. II. 1931. товариство „Сільський Господар", узгіднюючи всі пляни праці, внесло також подання про субвенцію на рільничі справи. Думаю, що нині хіба скінчилися ті здогадні причини недопущення наших товариств до переведення органічної праці, веденої власними силами громадянства.

Кінчу. Думаю, що головні наші постуляти, як репрезентантів дрібного рільництва, замикаються в таких тезах: 1) ліквідувати велику власність згідно з законом з 28. грудня 1925 року, 2) перевести підставову меліорацію на кошт держави і подрібних меліорацій при помочі загальних кредитів на нашім терені, щоби тим чином при помочі розширення вартстату праці дрібного господарства і його поліпшення приступити до реалізації третього постуляту, до: 3) переведення комасації, 4) піднесення фах. рільничого знання через фундування українських рільничих шкіл, 5) не усувати наших рільників та їхні товариства від кредитів індивідуальних, та кредитів виданих рільничими організаціями, 6) справедливо оподатковувати рільничі прибутки, 7) завести доцільніші охоронні мита на продукти сільських господарств та зреформувати залізничі тарифи, 8) розбудувати й поправити дороги та мости.

А вкінці останній постулят: 9) не перешкоджати здоровій органічній праці самопомічних рільничих організацій та рільничій кооперації, будованих власним зусиллям справжнього українського народу.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

13. березня сойм ухвалив закон про скасування національних і релігійних обмежень (із царських часів).

З черги приступили до проєкту закону про обмеження продажі, подавання і споживання алькоголевих напитків. Пос. Римар (Кл. Нар.) покликався на енунціяцію польського епископату, що признає закон шкідливим і вніс, щоби проєкт відіслати до комісії. Внесення відкинули. Тому пос. Дратва (ББ) приступив до реферату; новістю в продажі є збільшення процентy алькоголю в пиві до 4.5 проц., контингент місц. детайлічних продажей буде 22.000, збільшено місця продажі горівки, введено продажу горівок до клюбів, ст. буфетів і рест. вагонів у 98 містах. Слід заборонити продавати алькоголь у неділю лише підчас богослужень. **Усі прогібіційні ухвали громади мусять ухвалити наново не пізніше, як до 6 місяців. Це дає громадам вдержати прогібіцію й надалі.** (Прогібіційний закон обовязує в Польщі в 577 громадах, варшавське воєвідство має 1 громаду, львівське 150, станиславівське 145, тернопільське 110).

У дискусії опозиційні клюби заявилися проти закону, а представники ББ за законом, при чому ввели ріжні поправки. Після дискусії і виясненьвіцемін. скарбу Стажинського **закон приняли в 3. читанні.**

Учитель бив учнів.

Соймові клюби: Народовий, ППС, ХД, НПР і Зєдночене Хл. внесли нагле внесення в справі, що учитель школи у Залісі бив шк. діти в звязку з картками на іменини марш. Пілсудського. Внескодавці навели статтю „Газети Бидгоск-ої", в якій поданий лист батька дітей Ант. Фінка. У тім листі сказано, що учитель Фрончковський бив по лиці тих дітей, які не принесли по 20 сот. на картки. Побив і двох синів Фінка 14- і 10-літнього. Внескодавці домагаються, щоби уряд повідомив, що поробив у згаданому та подібних випадках.

СЕНАТ.

Найближче засідання сенату скликане на вівторок.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ІДЕ У ПАЛЕСТИНУ?

Один варшавський часопис приніс вістку, що Пілсудський вже подужав, одначе безпосередній поворот у Польщу відбився би некорисно на його здоровлю. Тому є проєкт, щоби Пілсудський поїхав іще до Єгипту та Палестини. Там відвідав би Єрусалим і жид. колонії.

Хороніть свою церу в дні негоди!

Коли березень зсилає наперемінy вітер і слоту, зимно і тепло, всі пані бояться за свою делінатну церу. Журба ця зайва! Крем ELIDA Що Години хоронить і пленає церу навіть при найгіршій негоді.

КРЕМ ELIDA що години

Чи можемо мати театральну салю у Львові?

З приводу Загальних Зборів Т-ва „Українських Інвалідів".

„Товариство опіки над інвалідами" має нині свої збори. На них прийде на денний порядок преважна справа будови „Інвалідського дому". Справа ця звязана із пекучою потребою, яку відчуваємо віддавна: власною салею на вистави та збори. Тим, що познайомлені з підготовчою працею в цій справі, а хотіли би її наново ожинати, хочемо пригадати кілька фактів.

„Товариство опіки над інвалідами" звернулося минулого року з пропозицією до „Комітету будови театру" у Львові, чи не могли би ці дві організації здійснити лекше намічений плян; „Комітет будови театру" має в своїй опіці прегарну площу при вул. Льва Сапіги (поруч Музичного Інституту ім. Лисенка і костела Єлисавети), яка стоїть облогом від довгих літ і міг би її відступити на таку гарну ціль. Таким робом ми могли би швидше дійти бодай до власної театральної салі, заки спроможемося на великий театр, що в нинішних обставинах з ріжних причин є музикою майбутнього.

В справі такої спільної акції велися численні наради. „Комітет будови театру" заявив устами свого голови, д-ра К. Левицького, що готов розвязатися і передати площу „Кооперативі Український Театр" у Львові, що фактично від літ займається долею живого театру й артистами... але досі все це чомусь застрягло. Площа при вул. Сапіги стоїть надалі з кількома будками чужих фірм і добре поінформовані кажуть, що вона більше коштує, як приносить доходу. З огляду на ріжні магістратські приписи, що забороняють будувати театр поруч церков, була вже здавна думка, щоби цю дорогу площу добре продати і негайно купити іншу та почати будову покищо самої салі. Але і в цьому напрямку не зроблено нічого.

Думка співпраці будови інвалідського дому з будовою театральної салі дуже щаслива. Наша суспільність нині за бідна, щоби могла піддержувати такі дві будови, коли будує шпиталь і складає стільки інших добродійних жертв. Трагедією неодного нашого починy було, що два-три товариства з такою самою метою не вміли дійти до порозуміння, щоби досягти спільними силами те, що є недосяжне для одного товариства. „Комітет будови театру" має площу, а не має грошей; „Т-во опіки над Інвалідами" має вже поважнішу суму гроша, яку може зїсти евентуальне купно площі. Рахувати нині на нову довголітню жертвенність громадянства — ризиковно. Тягть таку пекучу справу, як будова власної салі, роками і ждати невідомо нащо, як це робить досі „Комітет будови театру" — дивно й дуже недільово.

Може у Товаристві опіки над інвалідами, що має молодших і метких людей найдеться кілька одиниць, що зможе вийти із цього глухого кута, в якому ми опинилися.

Для нашого громадянства байдуже, які товариства і завдяки якому порозумінню дійдуть до власної салі. Важно, щоби вона була і то як найскорше. Від війни минуло багато літ і за той час „Комітет будови театру" повинен був дійти до якоїсь реальної думки, що має намір зробити з театральною площею і цю думку здійснити.

АДВОКАТИ МОГТИМУТЬ ПЕРЕСЕЛЮВАТИСЯ ДО Б. РОС. ЗАЙМАНЩИНИ.

На днях польський уряд предложить соймові проєкт закону про переселювання адвокатів і підчас адв. практики. Ухвалений радою мін. 12. березня проєкт закону передбачує, що адвокати, вписані на адв. листу одної з адв. палат, можуть перенестися на терен іншої адв. палати, в якім обовязує інше цив. і карне законодавство, коли виповнили умовини, вимагані при зміні осідку. З огляду на відмінну організацію палестри в бувш. пруській займанщині, проєкт обмежує свободу переселення лише до бувш. австрійської та російської займанщини, а в пруській займанщині остає дотеперішній стан. Згідно з проєктом можна не згодитися вписати адвоката на адв. листу, що хоче переселитися, хоч виконав усі приписи, та лише тоді, коли той адвокат був засуджений у дисц. поступованні на кару з відібранням права виконувати його фах. обовязки, а коли від виконання кари не минуло 5 літ, або коли проти адвоката ведуть дисц. слідство. 6-літн. адв. практику, що обовязувала на основі австр. законів, на основі нового проєкту скоротять до 5 літ.

ВИКУПНО ПРИВ. ЗАЛІЗНИЦЬ.

У соймі перейшли справи викупна прив. фабрично-лодзьких залізниць, залізниці Хабівка-Закопане та Львів-Стоянів. Тепер міністерство комунікації внесе до сойму проєкти законів про викупно залізниці Борки Вел.-Грималів, Дрогобич-Трускавець і Мушина-Криниця.

ПАРУБОЦЬКИЙ ПОДАТОК.

Кружляють чутки, що польський уряд, щоби рятувати бюджет перед дефіцитом, переведе низку податкових проєктів. М. ін. опрацюють на зразок зах. держав проєкт закону про парубоцький податок. Неженаті у столиці, що заробляють понад 300 зол., мусіли би платити такий податок, а в краю вже ті, що заробляють більше ніж 200 зол. місячно.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У ПЕРЕМИШЛІ.

Перемиський суд засудив Андр. Гахаляка з Бердихова (Яворів) на смерть за те, що кинжалом убив свого батька, ще й притоптав ногами. Оборона зголосила касацію.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

1596 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 5-20

Львів, пл. Галицька ч. 14.

ліквідує фірму і уладжує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товарів.**

— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого рода. — — —

ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Мячики.

Є в нас люди, що подібні до мячиків і то мячиків автоматичних. Лежать собі наприклад у якійсь кімнаті спокійно і непорушно, нараз ні сіло ні впало — гоп до гори — і в стіну: трах! А тоді вже як пайняті: від стіни до стіни, від олівірка до печі, від печі до шафи, від шафи до стіни і знов від початку.

Наприклад:

„Заявляю, що ідеольогія журналу „Відомі Дороги" зовсім не та, як це я собі уявляв. Побачивши свою помилку пориваю усі зв'язки з вище згаданим журналом, бо визнаю, що він є шкідливий для нашої нації як такої".

Появиться такий анонс якогось там Авеніра чи Юрія і „загальна опінія" приймає це спокійно до відома. Щож — думає собі ця опінія — вільно людині направляти свої похибки, вільно переходити не тільки на інший обряд, але й за іншу віру.

Але людина-мячик не спочиває ні хвилини.

„Заявляю, що моя попередня заява не була ніякою заявою, а звичайною помилкою, яку отсим направляю. Рівночасно прошу Хв. Ред. „Відомих Доріг" вибачити мені мою дрібноміщанську поведінку.

(Імярек)".

„Загальна опінія" тим разом починає вже цікавитися цілою справою. Перехід з табору до табору, чи виступлення з якогось гурту — буденна річ, але поворот у заплюте гніздо, це вже річ більш недільна. Люди цікавляться, розпитують: чому, яким світом, за кілько і т. п.

Ледви „публична опінія" призабула цю цікаву історію, а мячик уже знов скаче.

„Бачу, що ціла діяльність „Відомих Доріг" і їхнє ідеольогічне наставлення не виходить на благо Нації, а навпаки на її шкоду, я святочно відхрещуюсь (тричі — як східний обряд велить! — Прим. автора) од усякого співробітництва в вище наведеному журнальчику. Так мені Боже допоможи. Амінь.

(Імярек)".

„Загальна опінія" починає крутити носом. Їй стає прикро за талановиту людину. Де пише, там пише — чорт його побери, тільки, щоб заяв не пускав, а бодай... трохи рідше. Одначе тим разом він божиться, то може це послідна „відбитка".

Але талановита людина, не тільки талановита і не тільки людина, — вона собі ще й мячик.

Не довго після того нового „відбиття" наступає ще новіше:

„Вихований серед дрібноміщанського болота, заслїплений клерикальною блекотою, підкажений фашистівським дурманом, не міг я так швидко пізнати, де Істина, де нові шляхи до визволення трудящих мас із капіталістичного ярма. Довго блукав я в нетрях непевности, в темряві сумнівів. Тепер я вийшов на нові шляхи, які заведуть мене до правдивого Назарету людства, над яким весь час горить пятираменна червона зоря.

З правдиво-щирим пролетарським привітом

(Імярек)".

Після цього останнього „скоку" — опінія є направду зажурена. Людина на око ніби здорова і не п'яна, а загавяє качки на вулиці.

Що воно таке?

Лікарі сказали б:

Поражения центру рівноваги в мозку.

Фільософи:

Боротьба за істнування.

А я кажу: — мячики!

Галактіон Чіпка.

—o—

Українські петиції в Раді Союзу Народів.

ПАТ. подає з Льондону, що 16. ц. м. в Льондоні відбудеться засідання „Комітету Трьох", утвореного Радою С. Народів для розгляду українських скарг. В склад комітету входять міністр Гендерсон, італійський представник Пільотті і норвежець Кольбан.

—o—

Свято в честь Масарика.

Подебради, 9. березня 1931.

Українська Господарська Академія в Подебрадах впорядила дня 7. березня з нагоди 81-их роковин народження президента Чехословаччини проф. д-ра Т. Г. Масарика урочисту академію. Зі святочною промовою виступив доц. О. Бочковський, який ознайомив присутніх з розвитком думки між чеськими видатними дівчами в українському питанню. Промовець навів погляди Челяковського, Рігера, Паляцького, Шафаржика, Гавлічка-Боровського, Кубка, згадав про виступи у віденському парляменті тогочасного „поржондиего русіна" Земляковського і застосування до цих виступів чеських політників, а потім зупинився докладніше на всіх виступах Масарика та його публікаціях на тему української справи. Вказавши на правильний підхід до зрозуміння поглядів Масарика, промовець звертає увагу присутніх, що ці погляди робляться зрозуміліші, коли мати на увазі все те, що Масарик зробив реального для українців, зокрема на культурному полі. Масарик при відвідинах Подебрад зазначив професорам і студентству Академії, що радий, коли тепер можна ті словянські засади, які раніше проголошувалися теоретично, переводити в життя. І дійсно, завдяки в першій мірі Масарикові українська еміграція в Чехословаччині мала можливість перевести велику культурну роботу. Промовець закінчив свій цікавий виклад зауваженням, що нині ще можливо не настав час для повного окреслення відношення Масарика до української справи, але те, що екстремні елементи з ріжних нам ворожих таборів не ховаються з виявами своєї неприязни до поступування Масарика (російський письменник Нажівін то-що), є найліпшим доказом, що президент Масарик робить багато доброго для українського народу.

НОВИНКИ

— **Телєф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата".** Фотограф **Лев Янушевич.**

— **Книжки по знижених цінах** в місяці березні продають усі українські книгарні. Жадайте катальогів. 1558 4—5

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **„Мета",** тижневий орган Українського Католицького Союзу, появилася цього тижня з датою 15. березня 1931. Видавцем „Мети" є през. Володимир Децикевич, відповідальним редактором о. Петро Хомин, редагує колегія (тимчасово гол. редактором є дир. Володимир Кузьмович). У передовій статті п. з. „Наша мета" ставить собі редакція за завдання „пояснювати і поширювати серед українського громадянства те, що можна назвати суспільними починами, які зроджуються на грунті католицизму. Таке пізнання, а далі засвоєння собі цих спроб причиниться безперечно до скріплення моральних і релігійних основ українського народу". В дальшому редакція обіцяє м. ін. „виступати проти витворів нездорової атмосфери, проти сплетень, демагогії та втечі перед відповідальністю, зате будемо обстоювати принципи авторитету і послуху, духової дисципліни й активности, почуття права й чести". У справах політики „Мета" буде „стояти на становищі прав української нації до всебічної організації власних форм життя", буде, очевидно, „цікавитися також усіми проявами актуальної політики та подіями дня, оцінюючи їх крізь призму засад, на яких спертий Український Катол. Союз". Однак, придержуючись основ католицького світогляду, не буде робити зі свого органу проповідниці, бо знає, що непотрібне менторство відштовхує... На зміст І. числа „Мети" зложилися: Поклик митр. Шептицького до українського народу, Поклик Гол. Ради Українського Катол. Союзу, Вірність традиції (проповідь митрополита з нагоди 300-літних роковин посвячення церкви Успення Пр. Богор. у Львові), Статут У. К. Союзу, З історії У. К. Союзу, Дві річниці, Жалюгідні випадки (з приводу нападів на москвофільські установи). З чужинної преси, Мир в Індіях, По широкому світі, З католицького руху, Паломництво до Риму, Хроніка. На економічні теми (Небезпечна господарська ситуація — стаття М. Творидла), Члени-основники У. К. Союзу, Всячина.

ВІД УСІЛЯКОЇ ПРОСТУДИ ВІДДИХОВИХ ОРҐАНІВ ТА КАШЛЮ

ЗНАМЕНИТО ХОРОНЯТЬ

Kaisera кармельки грудні з 3 ялицями

Можна дістати у всіх аптиках і дрогеріях. 748 03—03

— **Вийшли на волю.** Дня 12. ІІІ. по одномісячнім перебуванні в тюрмі при Казимирівській вулиці вийшли на волю Андрій Гнатишин, Вол. Романів (оба з Чижикова) і Вас. Кузьмів (з Полюхова). Всім приписували замах на коменданта постерунку в Гаях. Сам комендант зізнавав, що пізнав їх трьох, одначе по переслуханню свідків вийшли всі три на волю з тим, що три рази в тижні будуть голоситися на поліції.

— **Українське студентство Шевченкові.** Т-во Прихильників Освіти і студентські товариства у Львові влаштовують 20. березня (пятниця) в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка (вул. Шашкевича) величавий концерт у память 70. роковин смерти **Тараса Шевченка.** У програмі вступне слово д-ра Донцова, пісні у виконанні студентського хору „Бандурист", сольоспів Ірини Скобельської, рецитація М. Драгана, сольоспів Любомира Йойка, фортепянове сольо Т. Лепківної, інсценізації „Хмародому" під режисурою В. Блавацького. Як відомо з афішів, цей концерт мав відбутись 19., але поліція заборонила влаштувати концерт в честь Шевченка в день імяння маршала Пілсудського, тому той самий концерт відложено на 20 ц. м.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): з **Левандівки:** 5: д-р Гинилевич Ярослав; по 2: Тусевич Пармен, Сушко Григорій, Короць Андрій, Корпач Олекса, Воробець Михайло, Несторівна Стефанія, Кульчицький Іван, Максимяк Андрій, Рудакевич Остап і Воробець Олекса та 18 осіб менше як по 2 зол. на загальну квоту 15 зол. З **Перемишля** в 1929/30 році: по 5: д-р Вітошинський, д-р Телеснишький, Ярема Олексій, Купа Олександер; по 2: Коростіль і о. Голинський Петро. — Хто слідуючий?

— **Боротьба з безробіттям у Львові.** Дня 11. ц. м. на засіданні президії Громадянського Комітету Помочі Безробітним, предсідник того Комітету д-р Поратинський подав звідомлення про теперішню діяльність того Комітету. Розіслані складкові листи громадянство приняло прихильно й зі зрозумінням справи. Власники реальностей у Львові вже збирають у льокаторів складки на безробітних. Акцію Комітету підтримують військові й цивільні власти, банки, підприємства й інституції. Архиепископ Твардовський жертвував для безробітних більшу суму, ходорівська цукроварня дарувала 1000 кг. цукру, міська Каса Ощадности жертвувала 2000 золотих, львівські пекарні, мясні торгівлі теж прийшли з помічю. Дешеві кухні збільшили кількість видаваних безплатних обідів. Грошеві збірки Комітету доходять до суми 12 тисячів золотих. На засіданні президії Комітету ухвалено 7000 золотих на обідові боні для безробітних, а 3000 зол. на урухомлення двох звхоронок і двох безплатних кухонь для дітей львівських шкіл. Львівське воєвідство призначило 20.000 зол. для магістрату, а саме на урухомлення робіт, що зменшилоб кількість безробітних. Дальша акція Комітету залежить від жертвенности громадянства.

— **Самогубства.** У Львові при вул. Сикстуській 33. хотів отруїтись йодиною Ізаак Кізельман, але його врятували. — В Кривчу Горішнім, пов. Борщів, повісився з нужди робітник Степан Дроздович.

— **Страшний випадок у Стрию.** На днях на залізничій стації у Стрию скоївся такий випадок: Машиніст електрівні Теофіль Йонче, вертаючи над раном з нічної служби, упав під поїзд, що їхав з Дрогобича. Машина розбила йому череп й поранила грудну клітку, після чого його відвезли до лічниці.

— **За комунізм.** Перед станиславівським судом присяглих закінчилась розправа 22-літнього комуніста Герша Горовіца з Дубінка під Перемишлем, якого обвинувачували в злочині комуністичної агітації. Горовіца арештували 15 XI. 1930. в Ямниці коло Станиславова, де в нього сконфісковано транспорт летючок і брошур КПЗУ. Горовіца засудили на 3 і пів місяця вязниці, бо судді присяглі не затвердили питань щодо § 58, а тільки щодо § 300. Так само в Перемишлі засуджено комуніста Степана Росовського на 6 місяців вязниці, комуніста Лерера на 4 місяці, а їхню товаришку Саноцьку Юлію увільнено від вини й кари.

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1619 9—16

— **Спростування.** В справі новинки п. з. „Поширювання рідної мови", поміщеної в „Ділі" із 3. березня ц. р. дістаємо спростування такого змісту: „В нашім селі Винятинці, пов. Заліщики, нема читальняного дому і представлення відбувались в парохіяльній стодолі. В зимі не можна давати представлень в стодолі і місцева „Просвіта" просила староство й інспектора відступити на представлення шкільну салю. Староство й інспектор відмовили і тоді ми, читальняники, самі просили о. Олександра Роснецького написати від парохіяльного уряду просьбу в урядовій мові до староства, щоби воно таки відступило нам шкільну салю на представлення. Просьбу ту написано не через брак пошани до своєї мови, а щоби та просьба могла мати успіх. Дописувач не знав причин через які просьбу вислано по польськи, не інформувався в наших установах на місцях, тому скривдив о. Роснецького. — За виділ „Просвіти" у Винятинцях: Василь Тихолаз, Петро Тихолаз, Іван Щепанівський.

— **Дівчина в полумях.** В Білім Камені, пов. Золочів, Марія Гарбузинська, виходячи з дому, залишила біля печі свою 9-літню дочку й просила її допильнувати обіду. Через необережність тієї дівчини вогонь охопив її суконку і вона ціла стануда в полумях. На крик дівчини збіглися сусіди, але заки погасили вогонь, ця дівчина попеклась на цілім тілі так, що тепер лежить безнадійно хора.

— **Заломились на леді.** Іван Магдиш і Стефанія Медведева з Борщівки, пов. Кремянець, переїзджаючи в ночі через ріку Горинь, заломились на леді і разом з кіньми втопились. Кілька днів ніхто не знав, де поділись ці дві особи, аж тепер, як криги рушили, вдалось найти трупи цих нещасних та коні і віз.

— **Леді Овен у тюрмі.** Французька преса подає, що леді Овен, яку нещодавно засудили на 5 літ вязниці за поранення жінки свого любовника, дістає тепер у тюрмі цілу масу листів від своїх любовників. Тих листів стільки, що навіть артистки в Голівуді дістають менше. Більшість листів до леді Овен, це листи від її поклонників, які переконані, що цій вродливій пані суд заподіяв страшну кривду, якої судівництво не тямить. На днях у тюремній келії у Версалі одна з увязнених там жінок, пані Блєс привела на світ дитину і просила паню Овен бути хрестною матірю. Леді Овен держала дитину до хресту у вязничній капличці і дарувала її матері більшу суму для немовляти, бо як відомо, леді Овен є дуже багатою дамою.

— **Архикнязь Леопольд Сальватор покидає Австрію.** Архикнязь Леопольд Сальватор, який недавно мав в Америці процес за продажу перел Марії Тереси, вернув до Відня, але з наказу австрійського уряду мусить покинути Австрію, бо не хотів зложити присяги на вірність австрійській республиці. Як відомо, є закон, що член родини Габсбургів може тільки тоді жити в Австрії, як зложить присягу на вірність республиці.

— **Чому згоріла вілля Троцького?** Як відомо, недавно згоріла вілля Троцького в Константинополі. Зразу писалось, що пожежу спричинив випадок, а тепер преса повідомляє, що віллю Троцького підпалили тайні агенти ДПУ, бажаючи спалити ті документи, які Троцький вивіз з Ленінграду і якими може скомпромітувати радянський уряд. Але виявилось, що Троцький переховує ті документи аж у Швеції і вони не згоріли. Можна сподіватись, що ті документи будуть опубліковані.

— **Ще про землетрус в Югославії.** Югославянська преса подає, що підчас останнього землетрусу місцевости Валяндово, Пірава, Міровоє і Караджіорджевач зруйновані зовсім. Майже 800 родин є без даху над головою. Ратункова акція несе поміч для 6000 осіб.

— **Загальні Збори Т-ва Українських Інженірів у ЧСР.** з дня 21. лютого 1931 р. обрали управу Т-ва в складі: голова — інж. А. Галька, заст. голови — інж. М. Яремин, секретер — інж. Гр. Клименко, скарбник — інж. М. Главач, господар — інж. Р. Каратницький, члени Управи: доц. В. Доманицький, лектор інж. М. Зайців, інж. П. Стецькіз, інж. І. Гудилів та інж. О. Грицина. Ревізійна Комісія Т-ва обрана в складі: проф. інж. Л. Фролов, доц. Л. Шрамченко та доц. Я. Моравевич. Домівка Т-ва надалі міститься у Празі II, Narodni tr. 25, kavarna „Metro".

З кіна.

КІНО „АПОЛЛЬО" і „ПАЛЯС": **„Блакитний Метелик".**

Це перерібка великого роману Гайнріха Манна „Професор Унрат" — перерібка могутня і величава. Фільма залишає справді таке глибоке враження, яке лише може залишити фільма з найвищими артистичними вальорами: чудовим сценарієм, геніяльним режисером та геніяльними артистами. Це не пересада: призвище Еміля Яннінгса є вже нині цілою сторінкою в історії кіна, а Марлена Дітріх завдячує цій фільмі негайне заанґажування до Голівуду на одну з перших тамошніх зір! У „Блакитному Метелику" Е. Яннінґс дав нову креацію старика, — креацію з тої серії, яку ми бачили в „Зайвій людині" та „Останньому приказі". У першій фільмі — зразковий батько родини, старий солідний банковий бухгальтер, якому ломить життя один короткий та легкодушний флірт; у другій названій фільмі — старий генерал, якому ломить життя революція. Тепер — це старий солідний професор, якого доводить до божевілля божевільне захоплення зорею третьорядного кабарету. Всі три креації — зовсім інші, але всі просто приголомшують глядача своєю величю, яка криється навіть у таких маленьких жестах, як — рух хустинкою від носа! — Ця фільма перейшла з тріюмфом усі столиці світа і має напевне й у Львові забезпечений довготижневий успіх.

КІНО „ЛЕВ": *„КІНЕЦЬ СВІТА" Абеля Ганса.*

Фільм Абеля Ґанса було в нас досі небагато. А проте це один із найбільше плодовитих кіноавторів і режісерів Франції. Його фільми ділять ся на два роди: на банально-солодкаві сензації та романчики („Маска жаху", „Тайна 10 год.", „Джерело краси", „Квітка руїн") і на зразки монументальної експериментації з ідеольогічною закраскою. Це волишній письменник, що пробував своїх сил у драмі та поезії.

У нас знають його, здається, з могутнього „Обвинувачую!". Це була перша воєнна фільма великого розмаху та нової техніки і досі вона вища від пів сотні її американських наслідувань. „Смутою смерти" у 1916 р. він виразно зазначив свою фізіономію. Німці наслідують її досі у фільмах з війни, що омивають дискретно картин воєнного жаху. Славу здобув Ґанс „Колесом" і „Наполеоном". Останній його твір „Кінець світа" не дорівнює їм. Находимо тут головні рисн його таланту: ентузіязм, що хоче поєднати грандіозну ідею з широкими полотнами, хист відкривати фотоґенічні моменти, орудування машинами, наче живими істотами та орудування односекундовими знимками.

Є в „Кінці світа" мотив із „Обвинувачую" та споріднених із ним текстів. Знову проблема відродження людства ідеалістами. Картини перед загибілю світа зворушують і осліплюють. Забуваємо на їх вид спитати: як інтеліґентні люди, що вірять у цей кінець світа мають час ще думати про біржу? Після кількох хвилин, коли ми освоїлися з думкою про всесвітню катастрофу, трохи дивуємося, що сцени, які її попереджують у великосвітських сальонах і кавярнях таки трохи бліді. Також розчаровує нас закінчення фільми. Нелегко дати картину обновленої нової землі і тому її — нема. Зрештою фільма нещоденна.

м. р.

ПОДЯКА.

Щиру подяку складаю отсим так в імени моїм як і сиріт Дирекції Товариства обезпечень „К А Р П А Т І Я" — Львів, вул. Руська ч. 18. за скору і кулантну виплату обезпеченого капіталу в сумі 500 зл. долярів по бл. п. мому мужеві о. Іванові Дуркот, гр. кат. парохові в Загірю пов. Рудки.

Юлія Дуркот
1653 вдова по священикові.

СПОРТ

ЛЕЩАТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ СТУДЕНТІВ.

Заходом Українського Студентського Спортового Клюбу відбулися дня 9. ц. м. в год. 9. рано лещатарські змагання в бігу на 18. км. за мистецтво українського студента. Траса йшла зпід замарстинівського цвинтаря через бруховицький ліс до Брухович до лісничівки і звідтам назад. До змагань зголосилося шістьох студентів і один поза конкурсом. До мети прийшло пятьох. Перший прийшов Гладкий Яр. в часі 2:24, завдяки фізичній силі, не зважаючи на те, що попереднього дня ставав до зїздового бігу у Славську. Другий Верхола Омелян 2:33, що найбільш рівномірно перейшов цілу трасу. Третій Левицький Володимир 2:35. В такому самому часі прийшов Березюк О. з К. Л. К., що ставав поза конкурсом. Цей молодий змагун мав на півметку 01.40 (ліпший час від Гладкого) і щойно на 15 км. ослаб і стратив 12 мін. Надсподівано але випав Гнатейко і Полотнюк. — Сніг був дуже добрий, при кінці трохи вогкий. Траса трудна, точно змірена в терені і добре визначена. Судіювали Старосольський, Пачовський, Кивелюк і Шухевич.

ЛЕЩАТАРСЬКІ ДРУЖИНОВІ ЗМАГАННЯ.

В неділю, 15. ц. м. в год. 9.30 рано відбудуться лещатарські дружинові змагання в бігу на 12. км. Дружина складається з 4 людей. Старт і мета на Сагарі за замарстинівським цвинтарем. Доїзд трамваєм „10". Збірка змагунів в год. 9. на останнім перестанку „10". Організує змагання У. С. С. К.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Андрій Одіжинський, парох Підністрян упокоївся по довгій і тяжкій недузі 8. ц. м. в 67. році життя. Похорони відбулися 10. ц. м. В. Й. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 13. березня 1931 року: масло експортове і десерове оріха 4·70 зол., за кільо; дітра молока 28—29 сот.; дітра сметани 1·50 зол., копа яець 6·60 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 14. березня, година 3·30 пол. „Попелюшка"; година 7·30 веч. „Лядька", оперетка.

Неділя, 15. березня, година 3·30 попол. „Фіялка з Монмарт"; година 7·30 веч. „Аіда".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 14. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Неділя, 15. березня, год. 3 попол. „Дороте Ан'ерман"; година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Субота, 14. березня, година 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Неділя, 15. березня, година 3·30 попол. „Пригоди Ч. А. Пліша"; год. 7·30 веч. „Добра Ворожка".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Синій метелик" (Емі ль Яннінг. Марлена Дітріх).

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці" (Зб. Саван, Нора Ней).

КОЛЬОСЕН: „Люди ночі" та превеселя комедія".

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевалїє).

ОАЗА: „Відміни воріття не має".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Емідь Яннінг, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Танок серед сердець" і „Подружжа на ваість" (Бастер Кітон).

ПАСАЖ: „Марево смерти". „Тайна таксівки". Додатки.

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРГАНА: „В кигтях чортиці". „На захід від Занзібару".

ХИМЕРА: „Іграшки жінок". „Уста завадто червоні".

СТИЛЕВЕ: „Життєві розбитки". „Сурма кохання".

УТІХА: „Дика орхідея". „Герої ночі".

Програма радіо.

Субота, 14. III. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові нашт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 Музика на акордіоні. **Талін** (296,1) 19·05 Концерт. **Букарешт** (394,2) 16·00 Легка музика. **Берлін** (419) 16.30 Концерт з Лайпціґа. **Стокгольм** (435,4) 19·00 Кабарет. **Рим** (441,2) 17·00 Популярний конперт. **Відень** (516,3) 17·15 Твори австрійських композиторів. **Будапешт** (550,5) 12·05 Університетський хор. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт.

Неділя 15. III. 1931.

Варшава (1411,8) 10·15 Богослуження з Познаня. **Гельсінгфорс** (221,4) 11·00 Конперт. **Берлін** (419) 8·30 Богослуження з гарнізонового костела. **Будапешт** (550,5) 16·00 Мадерські пісні. **Харків** (937,5) 15·00 Конперт для дітей. **Ленінград** (1000) 16·00 Конперт. **Москва** (1481) 12·00 Конперт. **Париж** (1724,1) 18·00 Богослуження з Нотр-Дам.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

У г н і в.
14. III. „Я хочу мужа".
15. III. „Шумі Маріца".
16. III. „Плач Ізраіля".
17. III. „Царевич".

Л ю б а ч і в.
18. III. „Танок Венери"
19. III. „Плач Ізраіля".
29. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Лемів".** 1565

Подяка. Проф. Дмитро Ліськевич у Станиславові зложив на „Рідну Школу" квоту 50 зол. замість окремої подяки Вп. Громадянству за вислови спочуття й участь у похоронах його бл. п. Матери. Вп. Жертводавцеві щиро дяка від **Старшини Кружка.**

Кружок „Рідної Школи" ім. Тараса Шевченка у Львові уладжує в неділю 15. березня 1931 р. у власній салі при вул. Супінського ч. 25. концерт у честь Тараса Шевченка. Початок в год. 7-ій веч.; вступ за добровільними датками.

Товаришки, що в 1911 р. здавали матуру в українськім дівочім ліцею у Перемишлі, прошу подати свої точні адреси та знані їм адреси інших товаришок, щоби означити речинець зїзду. — Ніна Селезінка, Радехів. 1645 1-3

Виставка картин арт. малярів школи проф. О. Новаківського у Станиславові буде відчинена в салі Т-ва „Українська Бесіда" дня 15. березня і тревatиме до 22. березня включно. Можна оглядати від 9—17 год. 1639 3—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Годинники, світової слави, прецезійні, Omega, Zenith, Longines, — модну БІЖУТЕРІЮ, прегарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах Домбровські і Розважевські — Львів, Академічна 2. 1447 6-?

Кванд АДВОКАТ. повірчена судова практика гляда негайно місця в адвоката. — Зголошення: Адміністрація „Діла" під „Адвокатура". 1638 2—2

З КІМНАТИ з кухнею, комфорт, дуже сонячні, неумебльовані покої і станції до винайму. Генівга 8 а І. поверх.

Артистична направа диванів, кандимів і т. ін. Терпльова, Собіського ч. 21. 1641 2—3

Годинники тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

Каганці й ремені для псів поручає найдешевше робітня БАРЕРА, пасаж Гавсмана. 1635 1—7

Вилягові ПОКЛАДКИ білих Ваєндотів по 60 сот. за штуку. Опакування і порто платить замовець. — К. Чоліева — Перегінсько. 1646 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічь) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.
1478 9—?

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5.

в неділі від 9—1 Львів, Лісника 1, пір Підсудського (Панської). Телеф. 48-01. —
1032 Лічення жиляків. 55—?

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей
1519 і дозрілих. 11—?

ВИНА природні продає дешево

Ширіть наш часопис!

НАРОДНЯ ТОРГОВЛЯ

у ЛЬВОВІ і в своїх 24 складах по більших містах

вина БОГОСЛУЖЕБНІ	вина французькі
„ угорські білі і червоні	„ ренські
„ італійські „ „	„ еспанські
„ австрійські білі і „	„ грецькі

ВИНА ЛІЧНИЧІ: Токай, — Маляга, — Вермут, — Самос

Усі вина з пивниць Н. Т. під гарантією природні, тому можуть бути уживані до цілей літургічних.

Крім цього поручає:

Литний мід, Ромки, Коняки, Овочеві напитки

КОЛЬОНІЯЛЬНІ ТОВАРИ: кава, чай, какао, риж, саго, горіхи мигдали, родзинки, ванілія і т. д.

СПОЖИВЧІ ТОВАРИ: мука, дріжджі, цукор, порошки до печива, сушені овочі, меди і т. д.

Великий вибір — Добірний товар

Молодша, здорова покоївка, що розуміється на всіх домашніх роботах, пошукувана негайно до ліпшого дому. Інформації: Абрагамчик Львів, вулиця Уейського 4/1 п. 1635

До винайму умебльована кімната на дві особи. Пекарська 48/6 від 4—6

Лікар літ 31, шукає в матримоніяльній ціли, пристійну інтелігентну панну або бездітну вдову бездоганної минувшини у відповідному віці. Посаг около 5.000 — 10.000 долярів, вимаганий в цілі збільшення заведення або заложення санаторій. Неаполімові докладні зголошення з фотографією, за зворот котрої ручиться, слати до Адміністр. під „Лікар".

Firma **„PAW"**

у Лодзі повідомляє, що несовісні купці продавали **БІЛЛЯ** чужих, значно гірших виробів під відомою з доброти та крою маркою **„PAW"** за що потягнули ми їх до судової відповідальности.

Тому просимо при купні вважати на нашу фабричну марку

Польсько-американська фабрика шовкових виробів „P A W" у Лодзі.

ЩЕ НЕ ЗАПІЗНО — Щоби рятувати своє здоровля!

Тисячі недужих відзискало утрачене здоровля — пючи відомі зі своїх успіхів

ЛІКУВАЛЬНІ ЗЕЛА, Доктора Станислава БРЕЄРА
(затверджені Міністерством Здоровля).

Ч. 1. Успішні в грудних недугах,
Ч. 2. в ревматичних, артретичних недугах (на переміну матері),
Ч. 3. в недугах шлунка і кишок,
Ч. 4. в нервових недугах,
Ч. 6. в блідниці,
Ч. 7. в нирковых недугах. Крім згаданих вище мішанок, також у недугах серця, цукриці, — та за велику товщину.

Оригінальні коробки можна дістати в усіх аптиках — і в аптичних складах, або висилає також:

WYTWORNIA „POLHERBA" S-ka z O.O.
KRAKOW, PODGORZE. 1554 3—6 **SKRYTKA 481.**

Жадайте безплатно надіслати вам брошуру: „Як відзискати здоровля"?

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Телєф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і вийнає зуби. Сяє плює розхитані зуби, штучні зуби в каучуку, золоті, платинові і біжім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі — П. Т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1526 10—10

КИТАЙСЬКИЙ ЛІКАР-ГОМЕОПАТ

Михайло Костів

(абсольвент кит. унів. б. лікар кит. офіцерської школи) — лічить усі недуги гомеопатичними і природничими (китайськими) засобами.

Спеціяльність: туберкульоза (сухоти), **хороби жіночі, переміни матерії, нервові та полові,** — Позамісцеві можуть одержати пораду і ліки почтою. При згодошенні слід докладно описати свої недомагання, вік, стан сімейний, чи хорував раніше і на які хороби, і чи в даний час лікувався і як довго. До письма долучити 2 зол. значк. почт. як зворот коштів листування. Звертатися:

Chiński lekarz-homeopata M. Kostiv
1559 Król. Huta, ul. Wolności 6. II p. 3—3

АДВОКАТ

Д-р Володимир Неділка

з днем 1. березня ц. р. відкрив і веде адвокатську канцелярію

в ЯВОРОВІ.

1629 3—3

У. А. Р. 9

УКРАЇНСЬКА АГЕНЦІЯ РЕКЛЯМИ

Львів, Валова ч. 23. I. п.
Телефон 6-36,

— редагує тексти до оголошень і переводить реклямові кампанії. 1479 9—9

Приклайте передплату!

Конкурс.

В містечку Витків Новий, повіт Радехів є вільне місце на посаду міського лікаря з платнею 1.200 зол. річно з громадської каси — **зараз.**

Запевнені є також доходи, бо дооколична людність позбавлена лікарської опіки, а заможна.

У найближчім часі відчинять тут також аптику.

1640 2—10 **Начальник громади.**
Koller.

ВЕСНА

Добрий Господар вже купує

НАСІННЯ

ГОСПОДАРСЬКЕ: Конюшини, Трав, Буряків,

ГОРОДОВИНИ,

КВІТІВ,

1647 лише 1 3

в НАРОДНІЙ ТОРГОВЛІ у Львові та в її 24 Складах.

Насіння Н. Т. має найвищу силу кїлькення і випробоване на досі дивних станціях.

Бажаєте одружитися? Бажаєте одружитися?

Запросини до передплати!

Дня 15. березня ц. р. вийде з друку — — перше число часопису — —

„Домашнє Огнище"

Часопис родинних і матримоніяльних справ, товариського життя і розривок. **Великий вибір кандидаток і кандидатів до подружа.**

Річна передплата 7 зол., за границею 2 доляри. Оказове число за долученим марки за 65 сот.

Витяти і переховати!

Чекове Конто П. К. О. 101.307.

1643 2—2 **Олекса Доробанюк,**
Львів, Кохановського 50

ЖІНКО!!

МУЖ ТВІЙ ТЕРПИТЬ! — РЕВМАЇТЗМ БОЛІ ХРЕБТА, ГОСТЕЦЬ ПОЗБАВЛЯЮТЬ ЙОГО СИЛ!

SAPOMENTHOL „MATULI"

СВІТОВОЇ СЛАВИ ЛІК, УЖЕ ПО 1—2 КРАТНІМ УЖИТТЮ ВИЛІЧИТЬ БІЛЬ.

Ратуй мужа!

Жадати в аптиках і дрог., а де нема, просто висилає фабрика: **Е. МАТУЛІ,**
1550 Краків, вул. Гельцлів 17. 2—4

Церковні цвіти

поручає на свята

Стефанія Погорецька

в Стрию вул. Шашкевича ч. 6.

„Китиці до свічок" є в трьох цінах: менші 4 зол. пара — середні 6·50 зол. пара і великі гарні 8 зол. за пару. — „Китиці поставні", — менші 25 зол. пара, — середні гарні (65 цм. високі) 35 зол. пара — і великі 50 зол. пара. — Гірлянди (вінці) вужча 6 зол., а широка 8 зол. за метр. — Цвіти виробляється тривкі та естетично уложені. 1556 2—2

Поспіх! Поспіх!

За 2·— зол.

приймаю до перерібки жіночі та мужеські капелюхи на наймодніші фасони. **ШАПІРА, Львів, Ринок, ч. 17. Тел. 15-67**
1649 1—?

Загальні Збори

Т-ва „ШКІЛЬНА ПОМІЧ" у Клевані відбудуться 29. березня 1931 в год. 1-ій на випадок браку комплету в год. 2-ій в будинку державної гімназії з ось такім порядком:

1) Отворення Загальних Зборів і відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів з дня 2. III. 1930.
2) Звіт уступаючого видїлу.
3) Звіт контрольної комісії і уділення абсолюторії уступаючому видїлові.
4) Вибір нового видїлу.
5) Інтерпеляції і внески.

Видїл.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 59 (12.715). Львів, в'второк 17. березня 1931. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Півріччо 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Як воно справді було?

Увязнення голови та генерального секретаря УНДО, кількамісячне слідство проти чотирьох бувших українських послів, що зпоміж усіх берестейських вязнів самі остались в тюрмі, масові інші політичні процеси, безконечні розвязування наших освітньо-культурних товариств, неполагоджені матеріяльні шкоди, заподіяні т. зв. пацифікацією серед незвичайно тяжкої господарської кризи і розвязання трьох рідних гімназій, хоч учнів підозріли у співучасти в підпалах суди звільнили, — все те мусіло спонукати Українську Парляментарну Репрезентацію до інтервенції в урядових чинників за звільнення вязнів за кавцією і зворот всіх шкід, заподіяних нам „пацифікацією".

При цій *звичайній і самозрозумілій інтервенції* виявилося, що влада тільки тоді могла би взятися за полагодження цих справ і покинути свою дотеперішню політику в укр. справах, коли б Український Клюб згодився — передовсім обговорити їх з парляментарним експонентом уряду, тобто з президією клюбу ББ.

Українська Парляментарна Репрезентація звернулася тоді до управи УНДОбєднання за вирішенням дальшої тактики в цій справі. Спираючися на попередній опінії Центрального Комітету, здаючи собі справу з цього, що ціла розмова не виходить поза межі звичайної посольської інтервенції в важних, але стисло означених справах тяжкого біжучого національного життя, та щоби не дати підстави до можливих пізніших пояснень, що це українці не бажали навіть балакати про виконання їхніх домагань, поширена Виконавча партії дала Укр. Парл. Репрезентації повновласть на ведення розмов з президією ББ у справі виконання Польщею міжнародніх зобовязань та вичислених вище конкретних справах.

На основі цього уповноваження перевели делєгати У. П. Р. (д-р Загайкевич, Галущинський, Луцький) одну інформаційну розмову з президією ББ (послами: Єнджеєвічем і Голувком) дня 25. лютого ц. р.

На цій конференції укр. делєгати обмежилися тільки до названих на початку справ, себто до політичних вязнів і шкід, що остають в тіснім звязку з пацифікацією.

Коли члени президії ББ заявили делєгатам УПР, що оці та дальші українські домагання міг би уряд (на їх думку) виконати щойно по проголошенні в соймі У. П. Репрезентацією заяви льояльности та по попереднім запевненні, що УПР по сповненні урядом умовлених домагань відкличе свою петицію до Ліги Народів в справі „пацифікації", українські делєгати заявили, що й УПРепрезентація, як представниця легальної української політичної партії, бажає собі зміни дотеперішньої політики уряду в укр. справах, однак домагаючися від правительства самозрозумілих справедливих дій, які мали би заспокоїти найпекучіші потреби біжучого українського життя, не вважає можливим вести дальших переговорів на основі вище названих передумов.

Центральний Комітет УНДО приняв дня 7. березня справоздання посла Луцького про вислід цієї конференції одноголосно до відома і одноголосно одобрив погляд послів про недоцільність вести дальшу розмову з президією ББ або урядом на такій основі. Делєгація УПР повідомила про це президію ББ і від того часу ніякої розмови з польськими політичними чинниками не було.

При тім слід завважити, що делєгати УПР вважали доцільним не дати своєї згоди не тільки на відкликання петиції до Ліги Націй, але й на проголошення в соймі особливої заяви льояльности тому, що обєднане легальними політичними партіями українське населення вже й без цього виконує всі горожанські обовязки і тому має повну підставу домагатися від держави всіх прав запоручених йому конституцією та відповідними міжнародніми зобовязаннями польської держави.

Попри те такою заявою на парляментарній арені УПР міг би дати польській закордонній політиці атут, що, мовляв, дотеперішня політика легальних українських національно-політичних організацій була незгідна з обовязуючими в Польщі законами і тому стала причиною пацифікації.

Ось і ціла правда.

Вже по закінченні цілої справи в Варшаві, зразу польські, потім і інші часописи підхопили цю звичайну і зовсім не таємничу подію і від кількох днів пляново з посмаком пікантної сенсаційности представляють її як уже переведену українсько-польську угоду. Без памяти пишеться й говориться про мільони субвенцій для укр. установ, про вже зложені дивачні заяви УПР, про стягнення петиції, то знову, що по невдачі в одних великих переговорах і по відкликанні повновласти даної послам укр. духовні круги самі ведуть дальші переговори, що вийшли непорозуміння поміж клюбом та партією і „Бог вість", що ще.

Треба знати, що всі ці вісти пустили в світ політичні кола, ворожі цілій укр. національній справі. Вони пробують розбивати таким чином нашу силу і ради би свідомим роздуттям цієї звичайної інтервенції викликати з огляду на Женеву, також у світі бажане їм враження.

Саме тепер переживаємо незвичайно важку, але й дуже важну хвилю. І партія і УПРепрезентація дуже добре розуміють її вагу та завдання. Останні вибори доказали, що за ними мільони українських голов і сердець. Несподіваними, сенсаційно потрясаючими, на масову гіпнозу обрахованими провокаціями, сплетнями та підозріннями на найчільніших провідників — всі, кому цього треба, ради би саме тепер викликати серед нас якнайбільшу суматоху! Але віримо, що цього нікому доконати не вдасться.

Спробуйте щастя

І складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

на премійну вкладкову книжечку, де крім відсотків можете виграти ще премію за ощадність у висоті від зол. 25—300, залежно від висоти місячних вкладок ощадностей. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно.

Фльотовий компроміс.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 7. березня 1931.

I.

Французько-італійський компроміс щодо военних фльот, доконаний за посередництвом англійського робітничого уряду, викликав — річ зрозуміла — чимало коментарів на сторінках всесвітної преси. Чимало їх, очевидно, також у тутешніх газетах, але зміст і тон їх далеко не такий радісний, як воно моглоб здалека видаватися. Навпаки навіть! Коли несподіванкою був раптовний успіх британських посередників між Італією і Францією, то неменшою несподіванкою є й дуже здержаний, подекуди просто мінорний тон, в якому французька преса висловлює своє вдоволення як змістом компромісу, так і його фактом. Деякі газети просто обмежилися самим сухим зареєструванням події; більшість, правда, присвятила компромісові й статті з висловами вдоволення та без особливого захоплення. Провідна думка їх міркувань майже завжди та сама.

Прийшло, мовляв до фльотового компромісу з Італією. Нехай буде і так. Одначе не забуваймо, що компромісу такого треба було передовсім Англії, яку давлять усякі внутрішні трудноші, особливо масове безробіття; вона не може викидати нові міліярди на фльотові зброєння і їй неминуче треба передишки; передишку таку мав їй принести фльотовий компроміс з Америкою і Японією, давно вже заключений; одначе компроміс цей так довго не міг увійти в життя, поки він не був доповнений компромісом між Францією й Італією. На незгоді щодо установлення силових відносин між фльотами Франції й Італії припинилося й здійснювання британсько-американської фльотової угоди. Вдалося оце англійському урядові усунути французько-італійську фльотову сварку і осягнути осьтак неминуче Англії потрібну фльотову передишку — то це і гаразд: Франція може привітати Англію з цим успіхом. Але не тільки Англії був цей компроміс потрібний, а й Італії. Остання необережно проголосила була принцип своєї повної рівности фльотової з Францією. Одначе принцип такий лекше проголосити, ніж виконувати. Бо военні кораблі дуже дорогі і швидко старіються, а Італія бідна і застряває в шораз більші фінансові трудноші. Англійське посередництво позволило італійському урядові відступити „з честю", тобто без наявного приниження, від свого буцім-то незрушимого принципу фльотової рівности з Францією. Значить, цей компроміс корисний і Англії і Італії. Але невже він так само був потрібний Франції? — питають тутешні газети, і відповідають: Далеко не так само, бо Франція багата, її скарб сьогодні найкращий на світі, і вона без особливої напруги могла позволити собі будувати нові ескадри. Пристаючи на компроміс, Франція зробила велику прислугу передовсім англійському урядові, притисненому до муру, а далі й своїй сопернці Італії, а собі самій вона тільки наложила обмеження — мовляв, єдино тільки ради святого супокою. Тепер Франція надіється, що Італія, побачивши її добру волю, зійде зі шляху своєї протифранцуської політики, та що фльотовий компроміс дасть почин зусиллям до угодового наладжування всіх спірних питань між Францією й Італією...

II.

Такий зміст і тон французьких коментарів до фльотової угоди. Як бачимо, становище французької громадської думки до цієї угоди мало оправдує ті алярми про злогадний англійсько-французько-італійський „блюк", які піднялися з нагоди фльотового компромісу в одній частині німецької преси та в радянських газетах.

Такого „блюку" нема і ледви чи швидко якась подібна формація побачить світ Божий. На всякий спосіб покищо можна говорити тільки про деталь, а не про якусь політично-дипльоматичну загоду на великі розміри. В операції цій Франція зробила велику прислугу і Льондонові і Римові. Прислуга ця, річ певна, не залишиться — або: не залишиться — без якоїсь відплати. Дуже можливо, що Франція застерігла собі — за свою фльотову згідливість тай за свою фінансову поміч — рішаючий голос на цьогорічній конференції для загального роззброєння, загального — тобто сухопутного. Можливо, а навіть імовірно, що Льондон згодився піти Франції на руку ще в якихсь інших політичних питаннях другорядної чи третьорядної ваги. В яких саме? Покищо нема на це відповіди.

Деякі польські кола, а за ними і їх „українські" приятелі і „союзники" чваняться, що Париж добув оце від Льондону запевнення, що не прийде на чергу Союзу Народів немила декому справа відомої пацифікації. Правда воно, чи неправда? Теж не можна покищо відповісти. Можна тільки сказати, що питання це складніше, ніж собі дехто уявляє.

А далі можна ще сказати, що хто ніколи не вірив у всесильність Союзу Народів у розвязуванні наболілих територіяльних і національних питань, той не попав би й у розчарування, якби й цим разом здійснилися задушевні мрії противників тай якби Союз Народів ще раз не виконав свого обовязку.

Та — пригадуємо — справа ця ані не така проста, ані ще не така непевна, як вмовляють в людей польські пани і їх урівські чурп.

С. Залізняк.

Відгомін польсько-українських розмов у польській пресі.

Львів, 14. березня 1931.

Для інформації широкого загалу нашого громадянства нотуємо нині дальші голоси польської преси на теми останньої спроби польсько-українських розмов про польсько-українські взаємини. Робимо це на те, щоби українське громадянство мало змогу на основі цих голосів виробити собі погляд на стан психольогічного підложа польської суспільности для таких справ та познайомитись з політичною її ментальністю в тих незвичайно драглівих і делікатних по своїй суті справах. Такі голоси польської преси будемо нотувати доти, доки вони будуть появлятися.

* * *

ЩЕ ОДНО ВИЯСНЕННЯ З УКРАЇНСЬКИХ ПОСОЛЬСЬКИХ КОЛ У ВАРШАВІ.

У варшавській польській пресі з 14. березня ц. р. появилося ще одно вияснення з українських посольських кол у справі відомих розмов такого змісту:

„Всі поголоски про якісь здогадні непорозуміння між Парляментарним Українським Клюбом і Центральним Комітетом Українського Національно-Демократичного Обединання є позбавлені всякої підстави. Розмова, ведена в межах уповноваження, отриманого від Центрального Комітету УНДО відносилась до: 1) звільнення з слідчої вязниці арештованих українських послів, 2) вирівнання шкід, спричинених т. зв. пацифікацією і реактивування зачинених шкіл, 3) припинення дальшої пацифікації, продовжуваної далі при допомозі безнастанного розвязування і ліквідування українських освітних, культурних товариств і т. д. Тому що представники ББ висунули за передумову розмов домагання відкликати женевські скарги і зложити декларацію льояльности — дальші розмови припинились".

„ПІДСТАВИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ".

Нові статті А. Бохенського.

П. Александер Бохенський, який дав себе пізнати українському громадянству своєю недавньою статтею у краківському „Часі" на тему польсько-українських відносин, статтею, яка надзвичайно далеко відбігала від того трафарету, з яким польська преса трактує цю проблему, — оголошує у тому самому краківському „Часі" новий цикль статтей на ту саму тему. Ці нові статті знову вражають рідким для польських діячів знанням української проблеми та суті українсько-польського конфлікту, а поруч з ним вони відзначаються сміливим підходом до справи при одночасній свідомості реально-політичних труднощів її розвязки.

Стаття затитулована „Підстави польсько-українського порозуміння". Редакція „Часу" (ч. 59. з 13. ц. м.) зазначує, що це реферат, який був прочитаний серед одного приватного гурту у Львові, та друкується у газеті, як дискусійний матеріял.

На вступі автор звертає увагу на труднощі сьогодняшніх обставин, хоч би — мовляв — тому, що справа польсько-українських відносин перенесена тепер на міжнародне форум і що кожній польській примирюючій акції грозить упокорюючий закид, що цю акцію ведеться під міжнародньою пресією. А проте автор підіймає цю справу, тому, що порушував її і раньше й тому, що в міжчасі всі його песимістичні пророцтва аж надто яскраво здійснилися, вказуючи „єдину дорогу, що веде до прояснення овиду: безпосереднього передискутування можливости порозуміння обома громадянствами".

Для влекшення й успішности цієї дискусії автор пропонує про цілу низку справ зовсім не говорити, тих справ, які можуть лише дискусію заогнити, але до ніякого пуття вже з самого свого заложення не в силі довести. З таких справ вичисляє чотири конкретні точки. Перша з них, це „жалі обох сторін на кривди, заподіяні в минулих часах".

Автор признає, що забути їх годі, але теж — каже — це речі, „на яких нема і не може бути іншої відповіди, як відворотне цитування кривд, зазнаних з другої сторони". Зате автор уважає бажаними такі закиди, які можуть послужити підставою для зміни істнуючих відносин. Другою точкою, якої не треба — на думку автора — рухати, це будучність Наддніпрянської України.

Автор іронізує з тих своїх земляків, які вважають „за велику концесію і доказ доброї волі, за яку належить вдячність", коли говорять про цю справу. „Обосторонньо корисним упрощенням справи буде обмежити її до відносин польсько-українських у Східній Галичині". Проблему політичну притьмарюють також суспільні справи. Конкретно, автор пригадує свою давнішу тезу, що порозуміння поляків з українським селом поза плечима української інтеліґенції є ілюзією та що питання відносин на селі не можна трактувати в одірванню від культурних і політичних вимог. Остання справа, якої не слід торкатися, як несуттевої і безплодної, це поняття льояльности. Цей уступ у статті Бохенського найбільш характеристичний для його підходу до проблеми українсько-польських взаємин, тому наведемо його в цілости.

Надмірне зацікавлення нездефінійованим поняттям льояльности, як передумовою дискусії, може її завести на манівці. Державна приналежність Східної Галичини є тепер фактом, який стоїть понад усяким сумнівом і не може бути дискутований. Можна зазначити, що й треба дискутувати над ним, тому, що польська опінія неслушно посуджує поважні українські кола у сепаратизмі, ідентифікуючи боротьбу з державою з сепаратизмом. Акція терористична, яка є справді сепаратистичною, випливає частинно з підложа загального невдоволення і незаспокоєння елементарних вимог національного істнування, а частинно з індивідуальної акції, незалежної від становища пересічного українця. Жадати, щоб припинити наслідки, не порушуючи справжніх причин, не посуне наперед справи успокоєння краю. Вимогати льояльности, себто припинення легальної боротьби за деякі постуляти, не вияснюючи, що буде з тими постулятами, — цього українці не можуть прийняти, та й для нас цього не досить. Бо тут річ лише у відношенні до держави, зате не вияснює зовсім підставової проблеми взаємного відношення обох національностей. Тимчасом саме це найважніша проблема. Навіть колиб центральні власти хотіли перевести порозуміння державних органів з українською меншиною, воно до нічого не довело би, поки на терені Східної Галичини панував би шовінізм. Розгляд справи, як це ми пропонуємо, від долу, робить поступ труднішим, але зате дає йому багато тривкіші підстави. Незломні підстави осягнемо тоді, коли оба народи, які замешкують цю землю, прийдуть до пересвідчення, що вони співгосподарі на ній, і коли вони самі не порозуміються щодо співжиття, ніяка державна приналежність не закінчить спору. Тому важливим кроком при обмірковуванні підстав порозуміння було би залишити відношення до держави понад тою дискусією та шукати заложень, які в межах самого краю можуть дати повне вдоволення обох народів.

Після тих чотирьох точок, які Бохенський радить оминати при дискусії, він переходить до напрямних, що можуть повести до якогось порозуміння. Ці напрямні він ділить на дві групи: 1) психольогічної натури і 2) конечної зміни в нинішньому практичному стані речей. Щодо першої точки, він уважає за необхідну річ, щоби однаково в психольогії кожного пересічного українця, як кожного пересічного поляка назріла свідомість, що Східна Галичина не є ані чисто українським ані чисто польським краєм, лише мішаним, з двома рівно-сильними українським і польським чинниками. Тут знову автор вичисляє ті обєктивні моменти, які шкодять такому зрозумінню і ті які йому повинні допомогти. Звертає увагу, що станиславівського воєвідства, яке має найбільш безсумнівний однородно-український етнічний характер, не можна відділити від інших частин Галичини. Зате домагається відділення від львівського воєвідства чисто-польських західних повітів, прилучених туди „через пятому в ті часи інтеліґенцію". Кажучи про модус вівенді на територіях таких, як Сх. Галичини, автор пригадує, що „тут нічого не поможе переконати ані перехитрити ані силою поконати противника. Треба ясно злефінювати дійсність і на її підставі шукати норм політичного життя".

Наприкінці обширних виводів, аргументуючих необхідність признання собі в душі, що Сх. Галичина таки край національно-мішаний, автор приходить до висновку:

„В усякому разі всякі торги, всякі концесійки, всякі декларації льояльности будуть — без прийняття тієї платформи — паліятивами і ступінями до щораз гіршого конфлікту".

Такий зміст першої з черги дуже широкої статті п. А. Бохенського. Не вдаючися у ніяку полеміку з його поглядами, на яку ще буде час, та не вказуючи, в яких точках він має повніську рацію, а в яких помиляється, реферуємо його погляди, як будь-що-будь дуже цікаві й вартісні.

„З ТАЄМНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ".

Під таким таємничим заголовком приніс львівський щоденник „Век Нови" з 14. березня ц. р. „ревеляційну" статтю, писану „на підставі автентичних інформацій з українських кол", в якій вичитуємо *справді несамовиті* вісти про мотиви й початки польсько-українських розмов. Покликуючись на свої ревеляції з січня ц. р., любуті від якогось „видатного, активного українського політика" про те, що в УНДО народився вже настрій, притожні для польсько-українських розмов і що там чекають тільки на ініціятиву з польського боку, цей щоденник „ревеляціонує": Вже здавна, мовляв, повисло над УНДО-м марево загади тому, що найбільші його установи „Просвіта" і „Сільський Господар" попали в тяжкі матеріяльні труднощі. Сама українська суспільність, мовляв, не в силі перевести їх санації і тому зараз після відкриття сойму дійшло до „угодових пертрактацій".

Досі, як бачимо, „Век Нови" справу дуже упрощує та примітивізує, думає сердега разом зі своїм „видатним політиком"-інформатором, що вся проблема польсько-українських взаємин у межах Польщі зводиться саме до грошей. А далі, то цей щоденник під впливом свого інформатора попадає направду в гущавину неправдоподібного просто змішування гороху з капустою в українському громадському житті та політиці. За те стверджує авторитетно, що ініціятива для розмов вийшла від поляків. Про це пише він дослівно:

„До угодових переговорів дійшло зараз після відкриття сойму, а ініціятива вийшла з польського боку. А саме пос. Голувко в імени Клюбу ББ, а посередньо й уряду, звернувся до Української Парляментарної Репрезентації з пропозицією навязання розмов в цілі ліквідування дотеперішніх настроїв, витворених головно справою т. зв. пацифікації".

Тепер перейдім до гороху з капустою:

„На ту пропозицію зголосилися до передвступних декларацій в імени Укр. Парл. Репр. посли М. Галущинський (голова „Просвіти") і Остап Луцький (голова „Сільського Господаря"), легітимуючись уповноваженням президії УНДО, підписаним д-ром Марітчаком, д-ром Трояном і М. Стефанівським, бо голова д-р Дм. Левицький і перший заст. голови д-р В. Целевич перебували тоді в слідчому арешті. Переговори велись спершу на політичнім та економ. підкладі і довели вже до дуже поважних узгіднень, тим більше, що з польської сторони поставлено дуже помірковані умови: зложення прилюдної декларації, що українці стоять цілковито на ґрунті льояльности до польської держави і відкликання скарг із Ліги Націй. За те жертвовано українцям низку концесій політичних і господарських, на яких українцям дуже залежало. В останній фазі переговорів вийшов з тюрми б. посол і перший заступник голови УНДО д-р Целевич і під його впливом президія УНДО зміняла своє попереднє становище, до чого в великій мірі причинилося і те, що особиста інтервенція в Варшаві д-ра Говиковича, приятеля голови УНДО д-ра Дм. Левицького, в справі випущення його на волю, скінчилася нічим і він досі сидить у тюрмі, хоч є такий хорий, що мусіли його перевести до санаторії „Червоного Хреста".

Далі йдуть ще й такі витвори недужої уяви „видатного" інформатора „з українських кол", як та, що В. Целевич при провалюванні уповноважень для УПР користувався між іншим аргументом, що „на випадок угоди, партія втратила би, мовляв, раз на все підтримку закордонних опікунів". Не помінув при тім цей недужий інформатор „Веку Нового" і особи греко-католицького митрополита А. Шептицького, львівського греко-кат. епископа помічника о. д-р Бучка та мітрата о. Т. Войнаровського, як „кревного д-ра Целевича і д-ра Л. Макарушки". Попри те зумів цей „видатний український політик" з „Веку Нового" зазначити ще й те, що „станиславівський епископ д-р Хомишин і перемиський д-р Коциловський разом зі своїми штабами до партії УНДО не належать і тому брак їм легітимації до говорення в її імени, а тим менше до приймання якихсь зобовязань".

Хвалити Господа, дійшли ми до кінця цих ревеляцій. При тій нагоді позволимо собі порадити редакції щоденника „Век Нови", щоби він у майбутньому був обережнішим у роблені реклями для свого інформатора, як для „видатного, активного українського політика", бо він новищими „інформаціями" дав доказ, що не має зеленого поняття навіть про те, хто стоїть на чолі деяких українських установ. Але до речі. Отже не відповідає правді, немовто повновласть для УПР у справі розмов з польськими чинниками підписували д-р Марітчак, д-р Трояи і М. Стефанівський, бо як довідуємося, такої повновласти ЦК УНДО ні його президія нікому на письмі не давала, а тим самим ніхто не міг її підписувати

ти. Упорядкування для УНР в справі розмов з польськими чинниками було прийнято у формі ухвали, в якій означено також компетенцію УНР у цій справі. Цією ухвалою керувалось в тім можливо широкім змислі чи підписала пізніше угоди для УНР і те від імени попільнього зі складу вашиці б. члена д-ра Волод. Целевича. Цього відмежування „уповноважень", як зрозуміємося, взагалі не було. Щож до ролі В. Целевича в справі того підписання, то твердо підкреслюємо, що п. В. Целевич почувається і досі таким вичерпаним та знесиленим усіми безсторонніми та й взагалі тяжкими переходами, що в цілому ні громадському ні тим більше політичному житті участи брати не може і не бере. А тому не міг і не може змінити чи виключити зміни постанов верховних органів партії.

Інших справ, порушених у цій незмонтній статті, не беремось аналізувати ні спростовувати, бо їх непрість очевидна. Стаття та має, видно, якусь специфічну ціль на оці, але її тенденція збережена добре в спанамарках тогобічного місцевого „виконопівського" інформатора. Може вона коли й виявиться.

„РЕПУТАЦІЇ НАПРАВИТИ НЕ МОЖНА".

Голос ендецького органу.

„Кур'єр Львівські" з д. 15. н. м., виступаючи проти вимоги урядових чинників, щоби українці відкликали петиції з Ліги Націй, бо ця — мовляв — буде признанням, що ці петиції у своїм змісті слушні та вимоги оправдані, дивується одночасно, чому українським послам докоряють, що вони стараються полекшей для українського населення.

„Що укр. посли висувають деякі вимоги перед урядом, що звертаються до нього з інтервенціями, це в порядку речі, бо це належить на цілому світі до обсягу посольських обов'язків. Що в Польщі не вільно виконувати ці обов'язки польським незалежним послам, це ще не значить, щоби не було недозволеною, а тим більше ганебною річю для меншинових послів... Тим більше українські посли мають право до інтервенції, що вони — в противенстві до інтервенцій посла Полянського і його парт. товаришів та жидівських послів — мають характер висування загальних постулятів, коли тамті торкаються головно персональних справ.

Щож до женевської петиції, то ендецький орган впевняє, що коли б навіть українська петиція була відкликана, санаційна репутація не поправиться.

З сойму.

З НАРАД У ДНІ 13. БЕРЕЗНЯ 1931 Р.

На порядку нарад сойму дня 13. березня була ціла низка ратифікаційній різних конвенцій. Ці точки порядку переходили блискавично.

Довгу дискусію викликало внесення адміністраційної комісії вра з комісією здоровля на зміну обовязуючого тепер алькоголевого закону. Голос у дискусії в імени Українського Клюбу забрав посол *Юра Чукур*. Промова посла Чукура, сама поява якого на трибуні в народній ноші, звернула загальну увагу, зробила дуже добре враження як під оглядом річевого змісту, так і під оглядом знаменитого ораторського виголошення. Цю промову подамо в найближчому часі. Бесідника оплескували не лише клюбові товариші, але й інші клюби.

АДМІНІСТРАЦІЙНА КОМІСІЯ СОЙМУ.

На порядку нарад комісії дня 18. ц. м. було внесення Нар. Клюбу на ухилення розпорядку президента з 1928 р. в справі нових зголошень (мельдунків) громадян. По рефераті посолки Неплюєвської і виявленнях представників уряду, відложено дискусію над цим важним внесенням до слідуючого засідання комісії.

На цьому засіданні розглядала комісія внесок христ.-демократії (ХД) на признання характеру міст Балигородові і Любовиськам. Цьому внескові імем Українського Клюбу спротивився пос. *З. Пелеський*, вказуючи на те, що більшість населення цих місцевостей — це українські хлібороби, які ніяк тепер платить високі податки і не мають ніякого інтересу платити ще більші данини з хибною признання характеру міст цим селам. Безперечно, що в тих місцевостях, де є суд, почта, постерунок і т. д. є кандидати на бурмістрів, однак це не промовляє за тим, щоби більшість хліборобів у тих селях платила кошти амбіцій одиниць. Рівнож Тимчасовий Самоврядний Виділ не дав своєї згоди на признання цим селам характеру міст. З тих причин внесення слід відкинути.

По дискусії комісія не признала характеру міст Балигородові і Любовиськам, лише більшістю голосів (ББ і ендеція) ухвалила резолюцію, в якій уповажнює уряд у відповідний час, коли ці оселі як слід розвинуться, признати їм характер міст.

На парляментарній арені.

Справа зльокавтованих урядовців в бюджетовій комісії сойму.

В днях 10., 11. і 12. березня радила бюджетова комісія над зновелізуванням емерітального закону державних урядовців і активних військових службовників. У цілість новелі й поправок до неї не будемо входити, а хочемо подати до відома інтересованих, як потрактовано при цій нагоді поправки Українського Соймового Клюбу в справах направи цієї великої кривди, якої зазнають уже 13 літ у польській державі українські зльокавтовані службовики.

Треба при цьому зазначити, що українські речники були одинокі, які порушували справу неприйнятих бувших австрійських урядовців до служби і незачислення їм літ служби перед 1918 р. польським урядом. Цю справу підніс у комісії посол Д. Великанович, а новелізацію закону референував віцемаршал сойму посол з ББ п. Полякевич. Пос. **Великанович** зголосив цілу низку відповідних поправок, які мали облекшити положення безробітних. Зміст його виводів такий:

У першій мірі бесідник приневолений був занити становище до виводів референта п. Полякевича. Він ствердив, що теперішні великі суми, видавані на емеритуру, мають своє джерело в цьому, що уряд занадто легко позбувався молодих урядовців, які могли ще працювати, а на їх місце брав нових. В б. австрійській державі справа емеритури для урядовців була трактована незвичайно обережно і в стан спочинку переношено тільки з дуже важних причин. Дальше бесідник зазначив, що теперішню новелізацію закону не уважає останньою, бо і з дискусії членів комісії і з заяв представників уряду і від референта він набрав переконання, що справа емерітального фонду наближається до зовсім нової форми, іншої, як це було до цієї пори. Щодо справи, яка нас безпосередньо цікавить, а саме емеритур б. австрійських (чи інших держав) урядовців, неслушно ствердив п. Полякевич, мов би польський уряд, даючи цим людям емеритуру, кермувався тільки „доброю волею". При цій нагоді пос. Великанович відчитав відповідні артикули Віденської Конвенції з 1923 р., ратифікованої польським соймом в січні 1931 р., в яких виразно сказано, що польський уряд зобовязується виплачувати емеритуру чи відповідну відправу всім урядовцям з. займанщини, оскільки вони до цієї пори не приняті до служби. (Зміст артикулів Конвенції був друкований в „Ділі"). Томуто пос. Великанович ствердив, що заява референта про „лише" добру волю польського уряду не має стійности, бо Конвенцію підписали правні делегати польської держави і булоб дивне, якби уряд схотів ці підписи трактувати з меншою повагою, як воно бути повинно.

Промовець ілюструє після того важке положення зльокавтованих урядовців, незаконність відмовлення їм службового приділу, або належної емеритури, тимбільше, що 90 проц. з них упали жертвою лише особистих злобних доносів. Дальше вставляє до новелі відповідні поправки, які бралиб під увагу справедливе вирішення емеритури, чи то приняття до служби зльокавтованих, як це передбачує наведена Конвенція. Він також апелює до тої „доброї волі", про яку говорив віцемаршал Полякевич, а також до совісти членів комісії, які повинні вже раз закинути воєнні настрої до громадян української народности й ухвалюючи зголошені поправки, дати доказ **доброї волі.** Також зголосив пос. Великанович резолюцію такого змісту: „Сойм взиває уряд, щоби всіх державних службовиків і учителів бувших займанщин, неприйнятих до служби в польській державі, приняв, оскільки вони мають кваліфікації до праці, а іншим визначив емеритуру".

Доля зголошених поправок, як і наведеної резолюції, сумна, бо міністр скарбу і референт заявилися проти них. (Кульоарні сплетні кажуть, що причиною негативного становища уряду є лихий матеріяльний стан польського скарбу). Внаслідок становища уряду більшість комісії, зложена з послів ББ, відкинула цей, такий пильний і важний акт справедливости. У відповіди пос. Великановичеві п. Полякевич твердив, що уряд респектує Віденську Конвенцію, виконає її і збирає в тій ціли відповідні статистичні матеріяли.

Пос. Великанович зголосив усі свої поправки і резолюцію, як голос меншости на

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 17. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д. ДЕРЖАВНИК. 6)

При будові державности.

Втрата Холмщини. — Формування армії. — Чорноморська фльота.

9. листопада міністр закордонних справ Дорошенко, який перебував тоді в Берліні, вкінці чив тоді з німецьким урядом формальну умову про обсадження Холмщини, евакуованої австріяками, двома дивізіями німецького війська і про допущення туди української цивільної адміністрації. Але саме того дня вибухла в Берліні революція, а пять день пізніше вибухло й повстання проти гетьмана на Україні, яке перешкодило *на Холмщині* й оборонити її від поляків. На початку грудня українську адміністрацію у Бересті заарештував польський відділ ген. Івановича й вона опинилася в таборі для інтернованих в Каліші. Втрата Холмщини й Підлящя була одним з перших наслідків упадку Української Держави.

Уряд Української Держави розумів вагу збройної сили, як головної підстави й запоруки істнування України, як самостійної держави. Тому-то організація регулярної української армії, згідно з найновішою військовою технікою була однією з головних гетьманського уряду. Та з огляду на фактичну окупацію України арміями Німеччини й Австро-Угорщини по умові ще з урядом Центральної Ради, гетьманський уряд не мав у цій справі вільної руки. За гетьманства продовжували підготовчу працю для формування регулярної української армії, наміченої ще за попереднього уряду, але німці довго не давали змоги приступити до її фактичного творення, а коли, нарешті, згодились не робити в цім напрямку перешкод, то вже було пізно.

В половині вересня 1918 р. був ухвалений радою міністрів за згодою гетьмана вже раніше виробленний генеральним штабом плян організації української армії. Політична ситуація на Україні була така, що треба було спішитися з формуванням власної регулярної армії. Але німці, визнавши принципіяльно потребу такої армії і давши згоду на її формування, фактично відтягали момент реалізації вироблених уже планів запевняючи український уряд, що вони своїми силами вдержать кордони України і порядок в середині краю. На домагання німців речинець першого покликання рекрутів відсунули аж на листопад.

Покликання до війська рекрутів мало відбутися в двох головних річницях: 15. листопада 1918 р. і 1. березня 1919 р. 15. листопада мало бути покликаних 85.000 людей, а 1. березня 1919 — 70.000 людей. Не треба забувати, що Україна саме переживала добу більшовизму; хвилювання народніх мас, а два яких випливали наверх найгірші, неспокійні, авантюрничі елементи. Треба було стерегтись, щоб у нову армію не увійшли розкладові елементи, вже затроєні більшовицькою пропагандою і здеморалізовані. Досвід з т. зв. більшим козацтвом 1917 року показував, що при зручно переведеній організації можна досягти дуже гарних результатів і утворити серед самого населення крішку організовану й узброєну верству, яка стояла би на сторожі інтересів ладу й спокою. Ці міркування й привели гетьмана до думки, про відродження колишнього українського козацтва, як окремого стану.

Справа Чорноморської фльоти була скомплікована не тільки впливом центральних держав, але ще й претенсіями на цю фльоту з боку Радянської Росії.

Коли ще голова ради міністрів У. Н. Р. звернувся до німецького командування в справі вияснення долі Чорноморської фльоти, команда відповіла 19. квітня 1918 р. таким листом: „Згідно з точними донесеннями російська Чорноморська фльота розбилася на окремі частини, державна приналежність яких не є відома".

Фактично, вже на початку літа останки російської фльоти на Чорному Морі й прибережні укріплення опинилися в руках німців. Український уряд, маючи повну надію, що Чорноморська фльота перейде таки до українських рук, організував морське міністерство під проводом контрадмірала М. Максимова, удержував кадри морських офіцерів, техніків і спеціялістів, видавав кошти на удержання в порядку й на направу чорноморських портів — у Севастополі, Миколаєві.

Справа фльоти була предметом постійних переговорів не тільки з боку українського міністерства закордонних справ, але порушувалась і підчас перебування в Берліні премієр-міністра Лизогуба і самого гетьмана.

(Продовження буде.)

повний сойм, але, знаючи теперішню техніку сойму і його більшість, не бачить надії на кращу долю внесків, як це було в комісії. Зльокавтовані приневолені чекати ще якийсь час на виконавчий розпорядок до Конвенції.

Одначе, не зважаючи на все те, всі заголошення з домаганням емеритури мусять бути внесені в речениці до 12. травня 1931, як про це в „Ділі" вже подавалося.

З православного життя на Волині.

Перехід на уніятство.

Майже на протязі 10 років мешканці села Гнидави на Кремяненчині вели невпинну боротьбу зі своїм священиком Анфімом Лукасевичем, який в своїй пастирській діяльності не завсіди керувався засадами моралі. Постійні скарги перед духовною владою нідочого не довели. Тоді в тих днях 70 парохіян перейшло на унію, заняли під богослуження православну каплицю і запросили до себе уніятського священика Гука. Лише після того Волинська Дух. Консисторія зараз-же перенесла Лукасевича на іншу парохію, а до Гнидави призначила о. Лозовича, що став вже відомий з подій в Залісцях, де його парохіяни не прийняли і другий раз „висвятили". Маємо великий сумнів, чи такий „пастир" може внести заспокоєння серед подражненого населення с. Гнидави.

Продають церковні маєтки.

До уміщеної недавно в нашій газеті статті під заголовком „Ліквідують церковні маєтки на Волині" просять нас зробити слідуючі спростування і доповнення:

1. В Загаєцькому монастирі на Кремяненчині мають продати не 30 га, як зазначено в цій статті, а 326 га. Крім цієї землі покищо не мають замІру продавати більше землі. 2. До зреалізування тої продажі не мають ніякого відношення члени Волинської Дух. Консисторії протоєреї Борецький і Яковлів, які в тій справі до Луцька не їздили. 3. Зате цілу ту справу має перепровадити секретар Консисторії Василь Покровський, спеціяльно на то уповноважений, очевидно з тої причини, що, по-перше він є правником по освіті, а, по-друге, він управляє і завідує всією господаркою Загаєцького монастира і довів її до такого „блискучого" стану, що монастир мусів віддати під застав новозбудований млин; але і його забракло, і тому прийшлося продавати і монастирську землю.

—o—

Міністр своє — а куратория своє...

Перед святом Іменин марш. Пілсудського.

Нам прислано з провінції такий документ часу, який Куратория розіслала до всіх шкіл державних і приватних, в тому числі й до шкіл українських:

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego we Lwowie. Dnia 2. marca 1931 r. Nr. 0. — 336/31. Z powodu zbliżającego się dnia imienin Pierwszego Marszałka Rzeczypospolitej Polskiej, Józefa Piłsudskiego, Kuratorjum zachęca gorąco Dyrekcje i nauczycielstwo wszelkich typów i stopni szkół, zarówno państwowych jak i prywatnych, do zorganizowania w dniu 19. marca b. r. przy współudziale młodzieży uroczystych poranków, połączonych z przemówieniami, odczytami, deklamacją i t. d. Dzień 19. marca b. r. jest wolny od nauki szkolnej. W związku z imieninami Marszałka Piłsudskiego Komitet Dziesięciolecia Zwycięskiego Odparcia Najazdu Rosji Sowieckiej zainicjował złożenie ogólnego hołdu Pierwszemu Marszałkowi Polski J. Piłsudskiemu, Wodzowi Narodu. Aby dać możność każdej jednostce wzięcia udziału w złożeniu hołdu, Komitet wydał pocztówki z podobizną Marszałka i odpowiednim napisem w cenie po 15 gr. za sztukę. Dyrekcji szkół średnich dla swoich szkół, a Panowie Inspektorzy dla podległych szkół powszechnych zamówią w Komitecie odpowiednią ilość tych pocztówek i zechcą dopilnować, ażeby każdy uczeń (uczenica) indywidualnie złożył na pocztówce życzenia Pierwszemu Marszałkowi Polski Józefowi Piłsudskiemu. Materjał odezwowy i szczegółowe wskazówki co do sposobu przesyłania pocztówek na Maderę załączy Komitet do przesłanych pocztówek. Karty pocztowe należy wysyłać w czasie od 10. do 15. marca b. r. z podaniem imienia, nazwiska i dokładnego miejsca zamieszkania wysyłającego życzenia i skierować kartę pod adresem: Monsieur Marechal de Pologne J. Piłsudski, Funchal Madeira. Kuratorjum spodziewa się, że nauczycielstwo, pp. dyrektorzy, kierownicy szkół oraz osoby pracujące w administracji szkolnej wezmą również udział w uczczeniu imienin Marszałka Piłsudskiego przez przesłanie mu indywidualnie życzeń. Do pocztówek dołączy Komitet czek, którym Dyrekcje i Panowie Inspektorzy uregulują należność w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31. marca b. r. — Za Kuratora Okręgu Szkolnego: Dr. M. Mendys, Naczelnik Wydziału.

Зараз після одержання того розпорядку Рада Шкільна Повітова в Заліщиках (як і в інших повітах) розіслала до підчинених собі шкіл такий „окульнік":

Rada Szkolna Powiatowa w Zaleszczykach. Dnia 4. marca 1931 r. Nr. 437/3. Imieniny Marszałka Piłsudskiego (dnia 19. marca 1931 r.). Do wszystkich Kierownictw publicznych szkół powszechnych w powiecie. Przesyłając odpis okólnika Kuratorjum do wiadomości, zawiadamiam, że Rada Powiatowa zamówiła już dla tamtejszej szkoły odpowiednią ilość pocztówek w Wojewódzkim Komitecie Obywatelskiego Obchodu Imienin Marszałka J. Piłsudskiego we Lwowie (ul. Sykstuska 43, parter), który nadeśle zamowioną ilość wprost do Kierownictwa każdej szkoły. Jednocześnie polecam ściśle zastosować się do zarządzenia Kuratorjum. O. S. L. w tej sprawie, a w szczególności zaznajomić się dokładnie z nadesłaną odezwą Komitetu co do sposobu i czasu wysyłania wypełnionych pocztówek, oraz dołożyć wszelkich wysiłków i możliwych starań, by akcja ta objęła jak największe i najszersze kręgi młodzieży szkolnej, która życzeniami swemi powinna zadokumentować i zamanifestować udział młodzieży szkolnej w ogólnym hołdzie, składanym przez społeczeństwo Wodzowi Narodu z okazji Jego imienin. Rada Szk. Powiatowa nie wątpi i ma głębokie przekonanie, że również Pp. Kierownicy szkół oraz Pp. Nauczycielstwo wezmą udział w akcji uczczenia imienin Marszałka Piłsudskiego przez przesłanie Mu indywidualnie życzeń. — Do dnia 25. marca 1931. doniosą Kier. Szk. o przebiegu akcji obchodu uroczystości, a w szczególności przedłożą sumaryczny wykaz ilości wysłanych pocztówek na Maderę przez młodzież szkolną, oraz ilości wysłanych pocztówek przez nauczycielstwo. — Przewodniczący Rady Szkolnej Powiatowej, Inspektor Szkolny K. L. Michalik w. r.

ОСТАННІ ВІСТИ

З СОЙМУ.

Повінь на Підкарпаттю.

Український Клюб вніс на соймовім засіданні 10. ц. м. внесок до правительства в справі нової повіні Стрия та Опору коло Синевідзка Вижного і Корчина. Посли домагаються негайного відшкодування для потерпівших і запитують, коли нарешті предложить правительство соймові докладний плян регуляції рік та гірських потоків на Підкарпаттю.

ВИЯСНЕННЯ НЕМАНОВА.

Ар. „Іскра" помістила вияснення журналіста Неманова в звязку з напастями польської преси на нього з нагоди польсько-українських розмов. Неманов заявляє, що він не переконував українців, аби не робили уступок у розмовах із представниками клюбу ББ та щоби взагалі робили перешкоди українсько-польському порозумінню. Неманов інформувався лише в українських послів і сенаторів, а також у поляків. Українцям ніяких рад не давав. Розмови свої з українцями зясує у французьких газетах, бо він є кореспондентом „Парі Міді", „Парі Соар" і „Ля Депеш де Тулюз", а не англ. „Таймс-ів", як це хотіла його представити польська преса.

Ар. „Іскра додає від себе, що вісти про акцію Неманова серед українських парляментарністів мала з власного, найвідродостойнішого джерела, що покривалися з інформаціями „Експресу Пор.". Той часопис дістав ці вістки зі своїх інформаційних джерел. Вісти ті рішучо вказували на Неманова, як кореспондента „Таймс-ів". Виявлення поль. пресою двозначної ролі Неманова та дезавууючий комунікат „Таймс-ів" поставив закорд. гостя в прикре положення. Ми розуміємо це і готові співчувати й жаліти — кінчить ар. „Іскра" — колиб не те, що польська преса покликана теж стерегти, щоби чужинці не кирнили у вн. польських справах без огляду на становище, яке займають у закорд. пресі.

СПИС НАСЕЛЕННЯ 9. ГРУДНЯ.

На основі ухвали ради міністрів загальний спис населення в Польщі переведуть 9. грудня 1931. Переведення спису мотивують тим, що конче треба доповнити недостачі з ділянки найновіших і точних даних про відносини населення, звання, національність маєток і т. д. На видатки перепису передбачено в бюджеті 1931-2 р. 4 міл. зол.

АРЕШТУВАННЯ В БОРИСЛАВІ.

Дня 13. березня поліція в Бориславі арештувала 21-літн. Мик. Плитича та 25-літн. Карла Капка. Їм закидають, що 7. березня напали в Городенці на Фр. Камінського та під загрозою забрали в нього 77 зол. Їм обом закидають теж, що 7. лютого стріляли до паляча фірми Стандард Нобель, Йос. Мікося, щоби його ограбити.

УЧЕНИКИ ХОТІЛИ ОГРАБИТИ ЛИСТАРЯ.

Поліція в Лодзі довідалася, що на грошового листаря Міхальського готовлять грабіжницький напад. Поліція вислала агентів і ці приловили двох абітурієнтів міської торговельної школи, 17. і 18-літнього, а саме як один із них кидався на листаря з револьвером, а другий з молотком. Листар мав 17 тисяч зол.

ЗА ВБИВСТВО БАТЬКА.

Суд присяглих у Перемишлі засудив Романа Товарницького на 4 роки тюрми за те, що дня 5. лютого застрілив свого батька Едмунда. Прокуратор і оборонець заголосили відклик від присуду.

ЗГОРІВ МЛИН.

У Серафинцях (пов. Городенка) згорів моторовий млин із уладженням, вл. Мор. Провізора. Шкоди є на 40.000 зол.

ВИБУХ У КАВАРНІ.

На відомого атлета-змагуна Богуна-Макаревича виконано у Львові в кавярні „Сеславя" при Бернардинській площі бомбовий замах. А саме, коли він сів на кріслі, наступив вибух. Вибух попарив Богун-Макаревича. Це так пімстився на Богуні-Макаревичу Вол. Горівчак, (кельнер без заняття), що мав із ним якісь порахунки.

АРЕШТУВАЛИ ВБИВНИКА.

Поліція арештувала Каз. Суся, який на Замарстинові вбив кафляря Вол. Радомського. Сусь признався до вбивства, а оправдувався тим, що Радомський на суд. розправі зізнавав проти нього.

АРЕШТУВАННЯ ЮГОСЛАВЯН У ВІДНІ.

Віденська поліція арештувала трьох югославян із Загребу. В арештованих найшли фальшиві пашпорти, револьвери, кинжали й муніцію. Вони готовили замах на хорватського еміграната Петіча.

—o—

СПОРТ

ГАКІВКА.

АЗС—ЛЕГІЯ 1:0 (0:0, 0:0, 1:0).

Дня 15. березня відбулися рішаючі змагання в гаківці на штучнім леді в Катовицях, з повищим вислідом, на основі якого АЗС (Варшава) є мистцем Польщі у гаківці.

КОПАНИЙ МЯЧ У ЛЬВОВІ І В КРАЮ.

Перші товариські змагання у копанім мячу у Львові відбулися між:

Чорні—Світезь 8:2 (5:1).

Лехія—6. Сан. Баон 4:0 (2:0).

КРАКІВ. **Краковія—Сола** (Освенцім) 20:0

КРАКІВ. **Гарбарня—Звежинецький** 7:0 (4:0) (11:0).

КРАКІВ. **Легія—Висла** 2:2 (2:2).

ПОЗНАНЬ. **Варта—Геданія** (Данціг) 4:2 (3:2).

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

Практичне приміненння тези „nullum crimen sine lege". — Констернація після рішення Найвищого Суду. — Повінь нових рескриптів двома шляхами. — Interpretatio autentica.)

III.

Цікавий цей документ теперішнього часу звучить дослівно:

„Przedłożonych tut. Sądowi pow. dnia 5/1. 1931 wykazów zmarłych i dzieci nieślubnych za czas od 1/10—31/12. 1930, tudzież Starostwu wykazów o naturalnym ruchu ludności za IV. kwartał 1930, wypełnionych w języku nie państwowym, nie przyjmuję do wiadomości i odwołując się do moich zarządzeń w powyższem przedmiocie z dnia 23/9 1929 L. 8359 i 9/10. L. 6029/29, tudzież mego przypomnienia z dnia 14/12. 1930 L. 4729/30 i stosuję niniejszem na zasadzie art. 8, 14, 15, 45—48 rozp. Prez. R. P. z dnia 22/3. 1928 o przymusowem postępowaniu w administracji Dz. ust. R. P. Nr. 26 poz. 342 i przy oparciu się na postanowienie prawne szczegółowo powołane o powyższem zarządzeniu względem Wielebnego Ks. Proboszcza jako prowadzącego metryki karę pieniężną w kwocie 50 zł. celem przymuszenia sporządzania wspomnianych wykazów w języku państwowym. Zarazem proszę o przedłożenie mi tych wykazów do dni 7 pod rygorem zastosowania ponownej kary pieniężnej celem przymuszenia wykonania właściwych wykazów.

Przeciw powyższemu orzeczeniu egzekucyjnemu służy po myśli art. 18, 19 punkt a) wyżej cytowanego rozp. o postępowaniu przymusowem w administracji i tylko w wypadkach w tymże przepisie określonych prawo wniesienia odwołania do Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu przez tut. Starostwo w terminie 14-dniowym po dniu doręczenia.

Ewentualne odwołanie niema mocy wstrzymującej w myśl art. 18. punkt 3. wspomnianego rozporządzenia.

З уваги на вище сказане документ цей не потребує ніяких коментарів. — Ані одно зарядження не має правної основи, ані слівцем не згадує він про якийсь припис закону, на котрім міг би опертися... Все неформальне, безпідставне і нелегальне! Осуджене Найв. Судом у Варшаві.

З судовими виказами староство не має нічого спільного. Всі суди приймали такі викази досі на таких формулярах і **досі роблять з них** урядовий ужиток (котрого один автентичний і оригінальний формуляр предкладаю на вічну памятку до Національного Музею) — **то мусять і дальше такі викази приймати**, бо досі ніщо не змінилося і польський закон про мову того стану досі не рушив.

Зрештою, як може староство **не** приймати до відома виказів, **з котрих Повітовий Суд в Чорткові зробив уже урядовий ужиток** і на їхній підставі заложив відповідні акти спадкові і пупілярні?

Не думаю, щоби староство, здаючи собі справу з нелеґальности такого тексту, хотіло зарискувати виконанням згаданих там погроз і стягати наложені й дальші грошеві кари!

Те саме відноситься до зазиву предкладати другі викази до суду. По що? В якій ціли, коли надіслані судові були **урядово використані?** Зрештою нема ніякого припису закону, щоби староство могло **не приняти** до відома, або казало собі предкладати **другі** викази для суду, котрих приписаний законом **примірник вислано вже до компетентної** судової влади!

З другої сторони староство не має також ніякої правної основи видавати наказ предкладати другі викази в урядовій мові „про природний рух населення", хочби з тої причини, що Головний Статистичний Уряд **досі приймав і приймає** такі викази, зладжені в українській мові, а на основі розп. През. Р. П. про статистику природного руху **людности** з 1. II. 1927 № 10. п. 76 (як це підніс Найв. Суд у своїх рішеннях) адміністраційна влада І. інст. є уповажнена „лише до заряджения виконання чинности (виказу) на кошт провинившого (арт. 6) **на випадок непредложения** і несповнення **поручення взагалі** (неуділення виказу)". Головний Статистичний Уряд ніколи не відкидав таких виказів, ані також не видавав ніяких доручень, щоби такі „викази" були зладжені лише в державній мові (польській), а староство не є компетентне до видавання таких доручень в імени компетентного Статистичного Уряду, котрий сам того домагається!

Проти того останнього рескрипту староства в Чорткові заремонстрували слушно всі гр.-кат. парохи шляхом рекурсів до Воєвідського Уряду в Тернополі, сподіючися, що таке очевидно (хочби формально) нелеґальне заряджения буде знесене.

Іншим шляхом пішов повітовий староста в Копичинцях у своїм рескрипті з 1. XI. 1930 р. Висказавши своє здивування, що: **„zdarzają się wypadki, że niektórzy księża, prowadzący księgi metrykalne, przedkładają Starostwu metryki i wykazy statystyczne w języku macierzystym, opierając się na postanowieniu Sądu Najwyższego w Warszawie z maja b. r."** (так, якби вони це робили щойно перший раз і то щойно після рішення Найвищого Суду), вясняє, що Найвищий Суд **„orzekł jedynie o braku sankcji karnej w wymienionych ustawach, kwestji zaś, czy osoba prowadząca księgi metrykalne, wezwana przez władzę administracyjną do przedłożenia wyciągu z księgi metrykalnej, albo wykazu statystycznego, może wezwaniu temu uczynić zadość w języku macierzystym — nie rozstrzygnął"**.

П. староста в Копичинцях забуває, що Найвищий Суд, проголошуючи в цій справі на самім початку свого основного рішення (24. V. 1930) загальну тезу карного права **„nullum crimen sine lege"** та висказавши в дуже конкретній формі не лише те, що в поступованню гр.-кат. парохів нема ніякого **„crimen"**= проступку але також, що у всіх згаданих законах, на підставі котрих (а приноровлювано ріжні закони б. Австрії і польські) староство й окружний суд в Чорткові намагалися карати, — не має ніякої карної санкції, себто „каригідности, — устійнив, що у відношенні до поступования гр.-кат. парохів адміністраційна влада моглаб за такі **„wykroczenia" лише тоді карати, jeżeliby to były wykroczenia przeciw zakazom, do których wydawania Władze te** (себто староства) **zostały przez obowiązujące przepisy prawne powołane"**. А того в даним випадку нема, як це вище виказано.

Д-р Остап Юрчинський.

—o—

З листів до Редакції.

I.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Повітовий Комітет обходу іменин Маршалка Пілсудського в Товмачі підписав мене на відозві без мого відома, коли мене не було навіть в Товмачі.

Прошу помістити у Вашій часописі замову, що мене підписано на згаданій відозві без мого відома і без згоди.

З високим поважанням

Д-р Іван Макух.

Товмач, 13. березня 1931.

ВСІ вживаємо лише мила з охоронним знаком „НАШЕ ОЧКО".
Складниця: Галицька 1. — Ринок 22.
1636 1—5

II

Високоповажаний Пане Редакторе!

В числі 1-ім тижневика „Мета" попало поміж членів-основників „Українського Католицького Союзу" і моє імя. Думаю, що це сталося через недогляд, бо я ні членом-основником не був ні взагалі до УКС свого приступления не зголосив.

З поважанням

Д-р Іван Брик.

НОВИНКИ

Вп. Стадник, директор театру! Прошу негайно подати свою адресу! **Д-р М. К. Зборів.**

— **На волі.** Дня 10. ц. м. вийшов на волю Іван Габрусевич по 3-місячному слідстві.

— **На допомогу Рідному Краєві** зложили в чеських коронах і переслали на руки голови Т-ва „Просвіта". Збірка в Берегові — 272; І. Крайник — 110; М. Вербинець, Ю. Колцуняк, о. П. Котович, П. Кульчицький-Полівка, С. Медвідь, д-р І. Рихло по 100; М. Никорак — 70; О. Даньчик (збірка в Тячові) — 55; д-р Бірчак В., М. Велигорський, Д. Гадяк, д-р О. Гупаловський, К. Дуб, К. Заклинський, В. Когут, інж. Б. Лавринович, д-р М. Новаківський, д-р І. Панкевич, С. Чайка, інж. В. Чапля й інж. П. Яремкевич по 50; д-р А. Окопенко — 40; д-р М. Брашайко, д-р Р. Венгринович, Т. Гірний, О. Лукачева по 30; Я. Голота — 25; А. Алиськевич, Е. Булка, С. Войтович, І. Гриців, Гутникова, д-р А. Гончаренко, С. Гмитройко, М. Долинаєва, П. Кахній, К. Кучаленко, Л. Кульчицький, М. Коньовський, Д. Максимюк, А. Одинська д-р О. Павлюх, д-р В. Пежанський, д-р Р. Стахура, В. Струк, В. Устіянович, А. Циганик по 20; Стахурівна, 15; А. Буркацький, А. Бабота, М. Бабота, А. Галізів, Ф. Гавилей, Т. Гуда, В. Гриця, І. Данилик, Дикова, І. Захарко, Д. Коломиець, М. Костів, М. Кохан, д-р Т. Лавецький, М. Любинецький, С. Матвіїв, інж. Т. Мельничук, А. Мудрицький, М. Макаришин, Е. Маджачева, Н. Н., д-р В. Одинський, В. Олійник, С. Петрик, І. Петрик, інж. О. Санат, д-р І. Стасишин і М. Філяк по 10; Т. Козак — 6; І. Антонів, М. Багрій, інж. М. Бутовський, О. Биків, Д. Грицюк, П. Дюс, І. Костів, І. Кутула, І. Левенець, М. Макар, О. Мілян, Т. Мошиц, Д. Мошиц, М. Настич, Н. Н., Т. Одливаний, О. Осташ, І. Пикулицький, д-р А. Рудий, І. Сохацький, І. Сподарик, Стельмахович, К. Чабан по 5 чк.

— **Крематорію у Варшаві** хоче збудувати приватне підприемство. В ній могли5 палити тіла лиш тих, що перед смертю виразно виявлять таке бажання. Є надія, що польська влада дозволить таку крематорію (першу в Польщі) збудувати і пустити в рух.

— **Ревізії в жидівськім Академічнім Домі.** Варшавська поліція дістала повідомлення, що в жидівськім Академічнім Домі відбуваються тайні комуністичні збори і зробила в тім домі ревізію. Арештовано 5 студентів, в яких нібито найшли багато компромітуючого матеріялу. Між арештованими є також чільний організатор жидівського студентства Хмельницький.

— **Хто дістане візу до Америки?** Незабаром уряд Зед. Держав видасть своїм закорд. посольствам інструкції, щоби видати візи тим особам, які мають жінок або чоловіків в Зед. Державах, але тільки тим, що оженились перед вереснем 1930 р. Візи дістануть лиш ті чоловіки й жінки, яких родини в Америці можуть дати їм удержання.

— **Закарпаття у фільмі.** Чеський фільмовий оператор Карель Пліцка, автор двох словацьких культурних фільм, зладив нову фільму п. з. „Весна в Підкарпатській Руси". Фільму виконала фірма „Електа-журналь".

— **Мадярщина має 8,683.740 мешканців.** Статистичний уряд в Будапешті повідомляє, що Мадярщина має по новому переведенні конскрипції 8,683.740 мешканців. Природний приріст населення виносить ок. 10 проц. Перед 10 роками мала Мадярщина 7,089.000 населення. З теперішніх 8,683.740 мешканців припадає на мущин 4, 245.000, на жінки 4,438.000.

— **Гомосексуаліст убив двох товаришів.** Дня 11. ц. м. до дирекції поліції в Братиславі на Словаччині хтось зателефонував, що за містом коло інтернату лежить два трупи вбитих робітників і що в інтернаті є свідок того вбивства. Поліція пішла до інтернату і справді там застала 20-літнього столяра Михайла Кирча, який попровадив поліцаїв на місце, де лежали трупи. Михайло Кирч сказав, що вбивником двох робітників є 19-літн. робітник Андрій Пфнайсль, а вбитими є Карло Столяржік і Карло Карнер, обидва робітники з Братислави. Поліція найшла вбивника Пфнайльса й арештувала його. Він признався, що вбив двох своїх товаришів але оправдував себе тим, що вони обидва були гомосексуалісти та хотіли його силою примусити до сексуального акту. Натомість свідок убивства Михайло Кирч справу представив зовсім інакше, а саме так, що Андрій Пфнайсль сам є полово ненормальний, що він сам запросив його і двох убитих товаришів на прогульку за місто, там намовляв одного з них до анормального сексуального акту, а коли товариші обурились та ще й вдарили його кілька раз, то Пфнайсль так схвилювався й попав у злість, що стрілив кілька раз, убив Столяржіка і Карнера, а відтак утік до дому.

— **Смерть вбивника Воровського.** В мексиканськім місті Мекносі помер Моріс Конради, який 1923 року підчас льозанської конференції вбив предсідника радянської делеґації Воровського. Конраді був старшиною російської армії і тиняючись на еміграції порішив убити хоч одного більшовика, тому, що більшовики вбивають міліони, як це він зізнав по арештуванні. Суд в Льозанні увільнив Конрадія від вини й кари, бо доказано, що більшовики вимордували членів його родини.

— **Небезпечна шопка.** Комісаріят польського уряду у Варшаві видав розпорядок замкнуть т. зв. „шопку політичну", в якій виставлялись здебільша фарси і виголошувались рецитації сатиричних віршів і куплетів на політичні сучасні теми. Шопку цю замкнено тому, що вона не дотримувала розпорядків цензури й виставляла сконфісковані сатири. Треба згадати, що авторами політичних сатир для цієї шопки були навіть дуже талановиті і відомі польські письменники, здебільша з табору опозиції.

— **Дві години в обличчю смерти.** Автобус, що курсує між Калішем і Лодзею переїзджаючи великий міст на ріці Варті, хотів оминути віз, зломив поручча і зависнув над рікою, що саме прибула. Пасажири не могли втекти з автобуса, бо найменший рух міг штовхнути автобус разом з ними з моста в воду і пасажири пересиділи так над рікою 2 години, аж прийшла пожежна сторожа й урятувала їх.

— **Вражливий власник фільмового виробництва.** До ателіє фільмового виробництва Лябор-фільм у Варшаві, вул. Ясна 22. закрався в ночі злодій і шукаючи за грішми, знищили ціле ателіє. Бандити найшли тільки 15 золотих і повтікали. Власник фільмового підприемства Гортан побачивши вранці зруйноване своє ателіє, дістав удар серця і впав трупом. Поліція шукає злодіїв.

— **Цікавий реферат графа Кайзерлінга.** Відомий німецький фільософ граф Кайзерлінг виголосив у Берліні й Парижі реферат про сучасну Европу. Головною причиною недомагань нашої сучасности він уважає механізацію життя, яка машиною вбила живі джерела життя. Державний лад убиває цінність індивідуальности, свободу одиниці, вводить перемогу голого інтелекту над духом. Християнізм проповідував любов ближнього, а нинішна держава, йдучи до соціялізму, змінила ближнього в спільника, члена організації, якого любити не можливо, якого тільки вважається співробітником з конечности. Суспільність дбає про кількість, не про якість. Замість любови до конкретної людини соціялізм примушує любити абстракт не людство. А як любив людство Торквемада, Робеспер, Ленін, Дзержинський, це всім відомо. Механізація ворог духа й одиниці, яка веде до декаденції, до упадку не лиш духового, а й фізичного. Інтелектом, раціоналізмом не оправдається й не виховається ні чести, ні героїзму, ні любови, ані приязни, ні того всього чим життя збагачується, та що надає життю красу. Тільки культ почувань, тільки боротьба за одуховлення відродить людство. Реакція пічнеться там, де дух найбільше скований, де життя найбільше змеханізоване — в Америці. Відтам почнеться боротьба за індивідуальність, за одуховлення життя, за свободу одиниці.

— **Гонорарі фільмових артистів.** Щотижня фільмове виробництво в Голівуді виплачує артистам майже 50 міліонів франків платні, 750 головних артистів заробляє річно 700 міліонів франків. Один Гарольд Льойд дістає річно майже 20 міліонів франків, але останнього року платні артистів зменшуються.

— **На кордоні Трансйорданії.** Ватага бедуїнів напала на військо, що охороняло кордон Трансйорданії. Військо це складалось з арабів. Бедуїни втратили 6 осіб і мусіли відступити.

— **Родинні відносини в Австрії.** Статистика виказує, що в Австрії тепер є 125.000 дітей неправого ложа, а 80.000 супруж живе без церковного шлюбу.

— **Западається земля.** Біля м. Шательяр у Франції усувається земля. Вона знищила вже два села. Величенська маса землі повернуло 40 гект.,

посувається зі скорістю 150 м. на годину. Земля посувається просто на доми містечка, яке населення покинуло. Багато домів земля вже засипала. В усій долині чути гук і лоскіт. Потік у тій долині змінив річище. Рятункова акція вихісує не, щоби змінити напрямок, у якому посувається земля.

— **Англія найбільше дбає про безробітних.** Англійський міністр скарбу Филип Сновден, виголосив промову, в якій сказав, що Англія найбільше дбає про поміч безробітним, більше як другі промислові краї, напр. Америка або Німеччина.

— **Ідуть з міст на фарми.** Торік в Америці 1.392.000 робітників покинуло міста і перенеслось на фарми. Був це наслідок безробіття.

— **Бабський бунт.** В м. Мексику, столиці Мексика, полісмен Ісая Кастілло, хотів розборонити дві жінки, що бились на місті. Та на поміч їм поспішило богато жінок, які піднесли крик і напали на полісмена та зачали його бити. Полісмен не знав що діяти з горячими мексиканками. Добув револьвер і вистрілив на пострах. Баби розбіглись, але куля зранила чоловіка, що ішов собі спокійно і приглядався авантюрі.

— **Задзвонив дзвін волі.** В неділю, 22. лютого, в 199-ті роковини уродження Джорджа Вашингтона, посадник Філядельфії, Мекій, ударив молотком 13 разів у Дзвін Волі в Домі Самостійности при вулицях 6-ій і Честнат. Як відомо, Дзвін Волі зломаний, і його серце не дзвонить вже близько 100 літ. Мейор Мекій задзвонив 13 разів на спомин зачатку Америки від 13 перших держав „Заявою Самостійности", яка сталась ділом аж після перемоги Вашингтона над військовою силою Англії.

— **З життя американського студентства.** Статистика виказує, що в теперішню пору 280.000 американських студентів студіює так, що рівночасно працює для хліба в редакціях, в фабриках, торгівлі, продажю ґазет на вулицях і т. д. Багато з них потішає себе тим, що міліонер Рокфелер в молодості продавав також ґазети на вулиці.

З судової салі.

ЗНОВУ СПРАВА ПІДПАЛІВ.

Вже третій день перед львівським судом присяглих відбувається розправа проти *Назара Заяця*, уродженого 1904 року в Василеві пов. Рава Руська і *Гриця Федоровича*, уродженого 1904 р. в тім-же селі. Акт обвинувачення говорить, що вони обидва належали до УВО і з наказу тієї організації дня 3. серпня 1930 р. у Василеві підложили огонь під 3 стирти жита та 4 стирти сіна власности Осипа Щербіцького і викликавши пожежу, спричинили значну шкоду, чим провинились проти §§ 58, 166, 167.

В обґрунтуванні акту обвинувачення сказано, що УВО має на меті „зліквідувати ненависну польську „окупацію" і створити з польських південно-східних земель українську незалежну державу, а саме шляхом збройного повстання". Підпал у Василькові був одним з епізодів діяльности УВО.

Ініціяторкою підпалу стирт Щербіцького була 16 літня ученица семінарії *Катерина Стельмах*, яка по саботажах утікла до Канади. Вона намовила Заяця вступити до УВО, давала йому читати „Сурму" і заприсягнула його так, що казала положити руку на інструкції УВО й промовити: „Присягаю на це, що в тій книжці написано та що те буду в міру спроможности виконувати".

Підпесення трьох пальців при присязі означало три кличі УВО: „вірно, бистро, обережно".

Після присяги Заяць взяв собі до помочі Федоровича і підпалив стирти Щербіцького тому, що він доносив усе, що роблять українці до поліції та підчас виборів шкодив українцям.

Вину тих підсудних визнав *Михайло Яцишин* з Хлопятина, який арештований за підпали у Хлопятині сказав при слідстві, що інструкції УВО дістав від Заяця та що Заяць вчив його виробляти підпальні матеріяли. Арештований Заяць признався до всього, складаючи вину на Стельмахівну, яка вже була в Канаді. Але в слідчого судді й на розправі Заяць відкликав свої зізнання заявляючи, що признався до всього тому, що поліція його просто катувала. Обвинувачений Федорович навіть на поліції до вини не признався. Заяць твердить, що його бив і вимушував зізнання поліціянт Птасінський.

Поліційні свідки Францішок Хлястала, Антін Келба, Станислав Келень, а крім того Наряць Харко та Мошко Райтер твердять, що підсудного Заяця на поліції ніхто не бив. Шкода з підпалу стирт виносила 22.000 золотих.

Свідки покликані на розправу виказали, що *Катерина Стельмахівна* не є жадна семінаристка, а дівчина викинена з семінарії. Вона виїхала до Канади перед саботажами і не могла намовляти підсудних до підпалу, отже підсудний Заяць справді видумав цілу ту історію.

Далі багато свідків ствердило, що підсудні не могли підпалити стирт, бо в той час були дома при праці.

Головного обвинуваченого Заяця боронить *д-р Семен Шевчук*, а Федоровича боронить *д-р Шухевич*. Представником трибуналу радник Я. Годзінський, прокуратором Ліпш.

В ході розправи третього дня оборонець д-р Шевчук поставив внесок на покликання нових свідків, які ствердили б алібі підсудних. По довгій нараді трибунал відкинув внески оборони в тій справі як і в справі побоїв підсудних на поліції та в справі ролі Стельмахівної в намовах до підпалів.

Після замкнення доказового поступования, промовляв прок. Ліпш, що домагався строгої кари для обвинуваченых.

З черги промовляв д-р *Шевчук*.

Після промови обор. д-ра Шевчука, розлягнулися оплески серед публики. Предсідник Ягодзінський озвався на це: „Oprożniam salę, zostaję tylko polacy i oskarżeni!" — Потім змітигувався та сказав опорожнити три останні лавки.

Опісля виголосив промову другий оборонець, д-р Ст. Шухевич.

Трибунал поставив присяглим 5 питань. Після короткої наради, предсідник лави присяглих відчитав вердикт, на основі якого присяглі потвердили щодо обв. Заяця питання про держ. зраду (дальша участь) і про підпал, а заперечили друге головне питання про підпал „у банді". Крім того заперечили присяглі 2 питання про вину Федоровича. На основі того **трибунал засудив Заяця на 5 літ тюрми, а Федоровича увільнив від вини та кари.** Обор. Заяця д-р Шевчук зголосив внесення касації.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 14. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·70 зол. за кільо; літра молока 26—29 сот.; літра сметани 1·50 зол. копа яєць 6·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 16. березня, година 7·30 веч. „Лялька", оперетка Одрана.

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 16. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Понеділок, 16. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка".

Малий театр приготовляє виставу комедії Верневіля „Модне подружжя". — Великий театр приготовляє виставу драми „Справа Дантона" Пшибишевської.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Яніпгс, Марлена Дітріх).

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці" (Зб. Саван, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Люди ночі" та превесела новелія".

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевалє).

ОАЗА: „Відділ воріття не має".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Емідь Яніпгс, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Танок серед сердець" і „Подружжя на заїсть" (Бастер Кітон).

ПАСАЖ: „Марево смерти". „Тайна таксівки". Додатки.

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРГАНА: „В кигтях чортиці". „На захід від Занзібару".

ХИМЕРА: „Іграшки жінок". „Уста занадто червоні".

СІНІЛЕВЕ: „Життєві розбитки". „Сурми кохання".

УТІХА: „Дика орхідея", „Герої ночі".

Програма радіо.

Понеділок 16. III. 1931.

Варшава (1411,8) 16·15 Програма для дітей. Гельсінгфорс (221,4) 18·25 Радіооркестра. Льондон (356,3) 1300 Концерт балляд. Берлін (419) 16.30 Солісти. Рим (441,2) 17·30 Концерт пяніста Анна. Прага (486,2) 12·25 Радіооркестра. Відень (516,3) 15·20 Капеля Гайгера. Будапешт (550,3) 17·20 Циганська оркестра. Харків (937,5) 15.00 Українська музика. Ленінград (1000) 14·30 Концерт.

Вівторок 17. III. 1931.

Варшава (1411,8) 10·10 Грамофонові плити. Гельсінгфорс (221,4) 17·25 Сольо на кларнеті. Берлін (419) 19·15 Оперова музика. Рим (441·2) 17·00 Конперт. Прага (486,2) 19·50 Спів. Відень (516,3) 12.00 Капеля Сільвінга. Будапешт (550,5) 9·15 Концеот солістів. Харків (937,5) 15·00 Оперова музика. Ленінград (1000) 16·00 Конперт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Українське Студентство улаштовує Великий Концерт у память 70-тих роковин смерти Тараса Шевченка в пятницю 20. III. 1931. в саді Лисенка. — Програма в афішах. 1659 1—2

Управа Товариства „Наша Хата" в Подебрадах (ЧСР), спілка з обмеженою відповідальністю, що протягом кількох років приходила з матеріяльною допомогою в чорних днях еміґрантського життя на Чехії бечисленній кількости української еміґрації, з прикрістю стверджує, що боржники спілки, які вже є на становищах в багатьох державах та мають можливість урегулювати ті гонорові борги, забули про цей свій перший обовязок. — Чимало таких боржників перебуває на теренах Польщі, де займають добре платні посади. — Управа Товариства взиває всіх своїх боржників у Польщі негайно порозумітися з правним порадником і уповноваженим Товариства в Польщі, п. присяжним адвокатом Григорієм Степурою, на руки котрого треба складати залеглости. — Адреса мец. Степури така: Луцьк, вул. Пілсудського ч. 25. — По упливі 1 місяця від видрукування цього заклику справа буде передана до суду, і то всіх без виїмку боржників.

Виставка картин арт. малярів школи проф. О. Новаківського у Станиславові є вже відчинена в салі Т—ва „Українська Бесіда" від дня 15. березня і треватиме до 22. березня включно. Можна оглядати від 9—17 год. 1639 3—5

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

У г н і в.

16. III. „Плач Ізраіля".
17. III. „Царевич".

Л ю б а ч і в.

18. III. „Танок Венери".
19. III. „Плач Ізраіля".
29. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Ленін".** 1565

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВИЛЯГОВІ ПОКЛАДКИ білих Васнодотів по 60 сот. за штуку. Опакування і порто платить замовець. — К. Чолієва — Перегінсько. 1646 2—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо реперації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

АРТИСТИЧНА направа диванів, кидимів і т. ін. **Терпльова, Собіського ч. 21.** 1641 3—3

УПРЯЖ, сідла, виробляє і направляє найдешевше, робітня **Барера, Пасаж Гавсмана.** 1635 2—?

ПАНІНОЧКА з невеличким голосом, можливо обізнана також з фортепіяном, потрібна до сезонової імпрези на добрих умовах. — Зголошення до Адміністрації під „Імпреза". 1660

НАСПІЛИ фіранки ручної роботи. Портіери, брокатові скатерті, найновіші моделі. — **Енгландер, Ринок 8.** 1657 1—2

Конкурс.

В містечку Витків Новий, повіт Радехів є вільне місце на посаду міського лікаря з платнею 1.200 зол. річно з громадської каси — **зараз.**

Запевнені є також доходи, бо дооколична людність позбавлена лікарської опіки, а заможна.

У найближчім часі відчинять тут також аптику.

1640 3—10 **Начальник громади. Колєр.**

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 60 (12.716). Львів, середа 18. березня 1931. Рік LII.

Щоденна орган українського громадянства

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 2·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Після одного політичного епізоду.

Львів, 16. березня 1931.

Вчора на цьому місці подали ми на основі найавторитетніших інформацій вичерпуючі дані про широко розголошений уже нині факт польсько-українських розмов. Одначе й ці докладні аж до подробиць дані не задовольняють, як зачуваємо, деяких наших громадян, особливож тих споміж них, що звикли з правила давати більше віри всяким сплетням і навіть провокаційним поголоскам, ніж правдивим, джерельним інформаціям.

Воно навіть булоб до деякої міри дивно, колиб у нас при нинішніх відносинах було інакше, то значить, колиб не було на нашій нещасній землі таких людей, які піддавалиб у сумнів все те, що в таких важних справах кажуть найавторитетніші наші чинники (тут маємо на думці вияснення Секретаріяту УНДО) й українська, зближена до тих чинників преса. Бож нікому не секрет, що від 1925 р., коли то повстало УНДО, аж по нинішній день існують спеціяльні пресові органи (тижневики, а то й місячники), які мають за завдання розбивати українську національно-політичну організацію всякими засобами. До найрадикальніших з них належить підривання довіря до національного проводу, вокремаж останніми часами до найвидатніших представників нашої Парляментарної Репрезентації та до керманичів деяких наших національно-освітних і господарських установ. Вони, мовляв, і сякі і такі, вони готові на це і на те, словом вони готові „запродати" весь український нарід разом з душею та цілим його національно-культурним і господарським дорібком. Безкритичні або малокритичні одиниці споміж нашого громадянства дають віру таким злобним та негідним наклепам, але ніколи навіть не думають над тим, щоби дати належну оцінку перш за все самим авторам таких наклепів і їх діяльности як минулої так теперішньої.

Крім спеціяльних пресових органів, що мають за завдання підривати й нищити національно-політичну організацію такої міри як УНДО, в зокрема у Львові ще й т. зв. „видатні українські діячі та політики", як їх назвав „Век Нови", які вважають за доцільне і навіть „корисне" для української національної справи давати до польської преси „авторитетні" інформації про те, що діється серед українського національного табору, в українських національних установах і навіть в українських родинах. Ці „інформатори" нераз дають своїми „інформаціями" докази, що вони або вже опинилися поза скобками українського громадянства, або, що їм до того дуже мало бракує. На жаль і такі „інформатори" разом з їхніми „інформаціями" на сторінках польської преси мають у декого споміж наших громадян більше віри, ніж найавторитетніші українські джерела.

Ці факти свідчать про те, що відносини серед нашої суспільности в найвищій мірі нездорові. До деякої міри можнаб такий стан оправдати загальною нервозністю та психічною виснаженістю і моральними муками, які довелось пережити нашому громадянству за останніх дванадцять літ і зокрема з кінцем минулого року. Одначе, приймаючи навіть усі ці важкі обставини й факти на увагу, не можна саме описаних мінусів нашого життя віднести виключно на такий рахунок. Бож у всьому мусить бути якась міра, в усьому мусить бути якийсь стрим. Не можна безкритично вірити всяким сплетням, що є виключно витвором уяви ворожих для українського національного табору елементів. Не можна приймати за правду того, що по наказу від своїх зверхників чи хлібодавців подають до вірування саме ті чинники, які покликані єдино тільки до розбивання нашої національної сили.

Для всіх ворогів української національної єдности наша Парляментарна Репрезентація та її керманичі — це люди „без пуття і чести", люди без ніякого почуття „національної гідности", „запроданці польського капіталу", „вислужники польського фашизму" і т. д. і т. п. Поминаючи факт, кому служать і якими „ідейними" мотивами кермуються автори таких епітетів, ми позволимо собі всеж таки піддати під розвагу тих наших громадян, що дають віру всім сплетням і наклепам цих „інформаторів" такі справи: 1) яким правом і на якій підставі можна відмовляти нашому національному проводові, зокремаж нашій Парляментарній Репрезентації права на український національний патріотизм; 2) яким правом і на якій підставі можна не мати до них довіря; 3) яким правом і на якій підставі сміє хтонебудь вважати такі колективні тіла як Центральний Комітет української провідної партії і Парляментарна Репрезентація за угрупування людей, що негідно репрезентують і негідно боронять інтересів української нації?

Ми пересвідчені, що і найзавзятіші критики трохи успокояться, коли холодно подумають над порушеними справами. Бо невже деякі наші громадяни зайшлиб під впливом розкладових і трійливих засобів усякої ворожої пропаганди серед нас аж до того, що булиб у силі заперечити політичну чесність і високе почуття національної гідности в тих, що як найвідповідальніші за все наше національне життя, виставлені перші на удари долі, які можуть проявитись усяко, але найстрашніше у формі моральних тортур і громадської смерти? І невже всі ті невдоволені в усеї нашої політики, зокремаж виведені з рівноваги насліпком останнього факту польсько-українських балачок, політичні „бессервіссери" та кнайпові „політики" направду думають, що тільки вони щось уміють і тільки вони мають монополь на національну честь та гідність, а ті, що опинились на провідних становищах — це нікчемні та безумні торговці національною душею, народн. цінностями, народн. і сво

Премію за ощадність
у висоті від зол. 25—300 крім відсотків можете дістати в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20,
якщо будете складати в ньому щомісячно вкладки на премійну вкладкову книжечку.
Найнижча місячна вкладка зол. 5.

ею честю? І невже нарешті такі явища нашого життя будуть у наших ворогів тільки черговим атутом проти нас, тільки черговим доказом на те, що ми — мовляв, — нарід занархізованих рабів, нарід, що не вспів ні видати ні витворити споміж себе ніякого авторитету для себе і що тільки чужа нагайка може його втримати в карбах дисципліни і порядку?

На щастя, так воно не є, на що наш нарід дав багато-багато переконливих доказів. Але як усюди, так і в нас не всі на однакову міру створені. Як усюди так і в нас є невідповідальні, безкритичні одиниці, які галапасують на національнім організмі та мутять при всякій нагоді воду, щоби наші вороги могли виловити з неї рибу. Наш загал у своїй подавляючій більшості протиставиться гідно таким „подвигам" невідповідальних одиниць. І тому, не зважаючи на їхній галас, з приводу останніх польсько-українських розмов, він у подавляючій своїй більшості поставився по всіх вияснених, що були у цій справі в нашій пресі, до цього факту наскрізь річево та спокійно. А коли так, то й оцінка цього факту буде в нього теж річева і спокійна. І це в даних обставинах вважаємо за найцінніше.

Чому Італія торгує з Радянським Союзом?

Пасивні позиції. — Радянський дампінг. — Стаття італ. міністра фінансів. — Економічне співробітництво і перевірка версайльських договорів.

Сьогоднішні часописи приносять текст парляментарного справоздання Пользерелля про бюджет міністерства закорд. справ, що, ясно, пропонує його безумовне затвердження.

Знаходимо в тім рефераті загальний огляд діяльности міністерства закорд. справ за минулий рік і в тому огляді те, що може цікавити і нашого українського читача. Тут маю на увазі перш за все італо-радянські торговельні зносини, що, як виявляється, розвиваються не зовсім відповідно до бажань та надій італійського уряду, — вони дають Італії сильний торговельний пасив. Так в 1929 р. Італія ввезла з СРСР різного краму на 340.400.000 лір, а вивезла до СРСР лише на 70.600.000, дійшовши таким чином до пасиву 269.800.000 лір.

Факт, без сумніву, досить неприємний, але зрозумілий. — СРСР переводить свою торгівлю з явно політичною метою, і шукає головне за машинами, що їх Італія природно не може постачати в такій кількості і на таких умовах, як скажемо, Німеччина чи Америка. І дійсно, з інших статистичних джерел знаємо, що Італія в відношенні до радянського імпорту стоїть аж на двацятому місці, тимчасом як до експорту — на пятому місці.

Щодо експорту справа ясна: до Італії вивозять величезну кількість хліба, вугілля, нафти і дерева, які для неї, при низькій дампінговій ціні радянського краму, просто манна з неба. Парляментське справоздання не може поминути факту неприємного пасиву, але заспокоює громадську опінію заявою, що фактично і до війни італо-російські зносини давали завжди для Італії торговельний пасив. — Це-ж виникає з самого характеру того краму, що його може пропонувати одна країна другій.

Знаємо, що тим неменше, щоби зарадити занадто великій диспропорції межи імпортом і експортом, СРСР в останні місяці замовив в Італії аж сорок торговельних кораблів, потрібних Рад. Союзові для експортової торгівлі.

В Італії, як у цілій Европі, чимало говорять і думають про радянський дампінг. Але Італія займає щодо цього свою особливу позицію: для Італії радянський дампінг досі був незвичайно сприятливий, звільняючи її від важкої данини іншим европейським країнам при експорті сирівців. Що-ж до дальшого розвитку дампінгу, то Італія і надалі надіється знайти задовольняючий економічний „модус вівенді", виходячи з того, що фактично СРСР (властиво Україна) і Італія в економічному відношенні ніколи не можуть бути в великому контрасті.

З цього боку варто відмітити сьогоднішню статтю в „Коррієре делля Сера" бувш. італійського міністра фінансів і найкращого економіста Італії п. Де Стефані, який пише:

„Ми не можемо ще сьогодні обрахувати можливі наслідки швидкого розросту російської економії. Не можемо навіть знати, з якою швидкістю ітиме цей процес трансформації радянської економії, як не можемо знати, які наслідки він матиме на саму політичну структуру радянського режиму; але одне є певне, що теперішня систематична діяльність над поширенням культури, збільшенням механічних та електричних сил і моторів, поширенням доріг, водних і суходільних шляхів не дозволяє нікому нехтувати тим, що називається російським чинником у світовій політиці. Ми не могли би залишатися байдужими навіть і в тому випадку, якбн тут справа йшла про діяльність — інтенсивну, прискорену — звичайної капіталістичної держави, — як на це мали ми вже кілька прикладів в історії. Бо тут перед нами явище, що своїми розмірами і швидкістю розвитку мусить перевернути коміть головою економію цілого світу. Запорукою цього є: безконечні мінеральні багатства, безмежна просторінь території, що йде від полярних країв до країв підтропікальних, етнічно-політичне злиття народів на тих територіях; тенденція асиміляції азіятських народів, що готові ввійти в орбіту тих всіх перемін і нарешті багатство річних шляхів і великі морські можливости, що сприятимуть можливостям внутрішнього розвитку. Залякувачі сіють тепер по всіх усюдах страх, вказуючи на цей економічний російський чинник, як залякували нас давніше американською економією.

Фашисти, починаючи з самого Дуче і до звичайних рядовиків, ніколи не вірили в скоромінучість російського більшовизму як політичного явища і так само ніколи не вважали можливим нехтувати ним, як економічним чинником. Страх треба відкинути. Треба дивитися на російську дійсність, як на справжні факти і то не лише політичні, релігійні та етичні, але також як на дійсність економічну. З цього погляду, здається, не лежить в інтересах світа ізолювання російської економії. І певно, що, наскільки справа торкається Італії, найкращою політикою видається нам взаємне економічне співробітництво, що зрештою є принципіяльною базою фашистівського ладу".

З цієї довгої цитати читач може переконатися, наскільки погляди фашистівських політиків — і після заключення морського порозуміння — відрізняються від поглядів французьких політиків.

Але ще більший контраст надибуємо в дальшому тексті парляментарного справоздання, де з новою силою повторюється ревізіоністична теза фашистівського уряду. Кінчиться воно такою фразою: „Ще б. червня 1928 р. голова нашого уряду в своїй промові до сенату зазначив, говорячи про необхідність перегляду мирових трактатів: Було би напр. дуже цікавим встановити, скільки і які саме пакти версайльських договорів не були проведені в життя і скільки з них пристосовано лише частинно або в зовсім іншому напрямку..."

Справді, було би дуже цікаво...

Евг. Онацький.

Повінь.

Внесок послів Українського Клюбу у справі катастрофального виливу в долинах рік Стрия і Опору.

Раз-у-раз переживає рільниче населення Підкарпаття виливи рік і гірських потоків, що нищать його добуток, перемінюють нечисленні, але найбільш урожайні поля у пісковини і мулини, що часто позбавляють його помешкання і нормальної комунікації через втрату мостів і знищення доріг. Пляновa регуляція тих рік і потоків, ведена на ширшу скалю перед війною, — від 10-ти літ застрягла майже на мертвій точці, так, що давні здобутки в тім напрямку і невеличкі повоєнні праці щезають майже цілковито при кожному спорадичному виливі. Загально відомі страшні наслідки двох останніх повеней у тих околицях. Нераз зверталося увагу уряду в соймі і в часописах усіх політичних напрямків на конечність плянової, скорої і поважної акції, щоби запобігти наслідкам правдоподібних дальших катастроф у тій полосі краю. На жаль тепер стоїмо вже перед фактом нового нещастя. У минулому тижні потворилися під Корчином і Синевідськом Вижним на ріках Опорі та Стрию величезні ледові запори, які знову спричинили великі виливи тих рік. Около 200 моргів найбільш урожайної землі покрили намулом і деревом. Знищені мости і загороди. Втрати знову дуже великі.

Тому зголошуємо внесок:

Високий сойм зволить прийняти постанову:

Сойм взиває уряд до зорганізування негайної помочі для населення, пошкодованого останньою повінню на Підкарпаттю і до предложення соймові звіту про розміри того нещастя, та про пляни уряду, які мали би на увазі запобігти дальшим катастрофальним і спорадичним виливам підкарпатських рік.

Варшава, дня 9. березня 1931 р.

Боротьба за каплицю.

Важне рішення Адміністраційного Трибуналу.

Цікава розправа відбулася дня 10. ц. м. перед Найвищим Адміністраційним Трибуналом у Варшаві, а то у слідуючій справі:

Від непамятних часів находиться в лісі Бучниках коло Болехова криниця, якій нарід приписує чудотворну цілющу силу, зв'язану з віруванням народу, що 80 літ тому появилася там Матя Божа.

В 1859 р. побудували там вірні гр.-кат. обряду, приналежні тоді до парохії в Болехові чи радше до філіяльної церкви в Волоському Селі, каплицю, яка згодом перемінилась у самостійний храм, який від того часу находився в посіданню і адміністрації церкви в Волоськім Селі чи основаного при тій церкві Брацтва. В 1862 р. парох Болехова довершив на доручення митрополита Григорія Яхимовича посвячення тієї каплиці у гр.-кат. обряді, в якому також відбувалися потім богослуження у тій каплиці. Аж ось в 1926 р. забажалось декому поділитися співвласністю тієї каплиці, використовуючи обставини що каплиця була побудована в своєму часі на камеральному ґрунті з відома дирекції домен і лісів і що ще перед більш як 25 роками відбувалося там за дозволом нашого священства богослуження в латинському обряді. На цій підставі в жовтні 1926 р. зажадало староство в Долині від пароха в Болехові видачі ключів від каплиці в Бучниках до рук управителя надлісництва в Болехові.

Проти цього дивного розпорядку староства відкликався о. Левинський як парох в Болехові до воєвідства в Станиславові, виказуючи вищезгаданий правдивий стан речі та обстоюючи права власности до цієї каплиці церкви в Болехові чи самостійної тепер церкви в Волоському Селі. О. Левинський заперечив староству і взагалі адміністраційним властям права мішатися в цю справу і видавати якінебудь зарядження тому, що тут річ іде про власність і посідання, а ці справи має право рішати тільки суд. Ореченням з 18. лютого 1928 р. воєвідство в Станиславові цього відклику не взяло під увагу і зажадало від о. Левинського негайно виконати доручення староства і віддати до 8 днів ключі управителеві надлісництва в Болехові. Проти цього оречення внесли о. Левинський, як парох в Болехові і о. Сухий, як парох тепер самостійної церкви в Волоському Селі через адвоката д-ра Петра Зволинського позов до Найвищого Адміністраційного Трибуналу. Дня 10. ц. м. відбулася перед Найвищим Адміністраційним Трибуналом розправа, в якій позиваючих заступав адвокат д-р Володимир Загайкевич, виказуючи некомпетенцію заскаржених оречинь, якими староство та воєвідство увійшли на площину цивільного права і хотять з поминенням суддів вирішити питання з ділянки приватного права. Найвищий Адміністраційний Суд признав правосильним становище позиваючих і взявши під увагу позов о. Левинського — в цілости знулював розпорядки долинського старости і станиславівського воєвідства.

Відгомін польсько-українських розмов у польській пресі.

„ПІДСТАВИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ".

Нові статті А. Бохенського.

(Самоуправа, рівноправність двох мов, шкільництво й університет.)

У черговій статті під повищим наголовком, оголошеній в „Часі" з д. 14. ц. м., А Бохенський розглядає реальні реформи, які — як каже автор — „мають скасувати теперішній стан провізорії і кипіння".

На першому місці ставить автор справи самоврядування, при чому покликується на недавно висловлену думку б. воєводи Борковського, що „теперішній стан... веде щораз частіше українське населення на шлях конспірації і нелеґальних діл, а польське населення штовхає до іверції та оглядання за поліцією, яка мала би за завдання стежити за скритими ворогами". Бохенський признає, що навіть стан гострої національної боротьби, який панував у галицьких самоуправних установах, був кращий, ніж стан теперішній, який називає станом „екс лекс". Самоуправу, зорганізовану на 5-ти прикметниковій виборчій ординації, автор відкидає, тому, що вона дала „звичайну майоризацію поляків українцями з усіми поганими наслідками"; з тих самих причин відкидає ендецький проєкт, який згори дає велику перевагу мандатів польській курії. „На практиці ми мали би той стан, що нині, себто дві верстви: одна правляча й друга правлена. Ця система вже сама в собі заключає конечність постійної опозиції майоризованої групи". Зате автор схиляється до засади, на якій побудований закон про воєвідську автономію з 1922 року, а саме до проєкту двох рівних національних курій, з тим, щоби вони радили в одній, а не в двох палатах і щоби існували спільні виконавчі (адміністраційні) органи, автор вповнює, що на практиці завсіди находяться поляки, які голосують за деякими українськими внесками і навпаки, українці голосуючі за внесками польськими, так, що теоретичний острах перед повною рівністю голосів поляків і українців на практиці безпідставний.

Крім реформи самоврядування автор висуває, як негайну потребу, мовну утраквізацію усіх написів та рівноправність двох урядових мов в усіх державних і самоуправних установах.

Автор іронізує з поверховної польонізації краю написами на всіх залізничих стаціях, коли одночасно статистика не всилі промовчати факту, що в краю українців є понад 50 відс. і порівнює ці відносини до антен, поросшуваних над селянськими хатами здовж головних залізничих ліній у Совдепії, дарма, що в ні одній такій хаті нема радіоапарату: чужинець, моаляв, все одно не повірить ані в польський характер Галичини, ані високий цивілізаційний рівень радянського села. „Зберігаючи принцип рівних національних чинників в мішаних краях, мусимо запевнити обом національностям рівну участь у самоуправах і урядах".

Третьою точкою, яку необхідно зреформувати, це шкільництво. Згідно з проєктом автора — каже він — треба би і в шкільництві прийняти теоретичну засаду утраквізму, однак автор сам признає, що дотеперішній вислід утраквізаційної спроби в шкільництві є препоганий. „Психольоґічне наставлення обох громадянств таке, що батьки вважають, що їх дітям діється кривда, коли вони вчаться одної мови більше. Оскільки утраквізація булаб неможлива, треба би розвинути українське шкільництво до скількости, яка відповідає потребам, — очевидно, при дальшому втриманні і розвитку польського шкільництва". Зокрема автор порушує справу українського університету, вказуючи на трудноші її розв'язки через такий вибір місця, який вдоволив би обі сторони. Конкретно автор пропонує „розслідити можливости існування українського університету в сусідстві Львова, так, щоби студенти могли користати з культурних цінностей міста, та одночасно, щоби рятувати польськість столиці.

Наприкінці своїх уваг, у загальних висновках, автор ставить питання, чи за такий цілий ряд поважних концесій українцям послідує, як їх еквівалент, успокоєння в краю? Тут автор пригадує, що історичні результати й нинішній стан наказує шукати нових, ширших шляхів, ніж досі. Тому автор є противником всяких „угод", які деморалізують політично й задовольняють лише максималістів, кажучи їм домагатися усе щораз більше і більше. В противенстві автор проголошує прийняти засаду міщаного краю, яка „кладе виразні границі українізації: вона кінчається там, де починається стан посідання Польщі у Східній Галичині". Наприкінці автор висловлює жаль, що „зрив ідеї і праці" після травневого перевороту не заторкнув національної проблеми.

„ЗАПЛАТА ЗА ЛЬОЯЛЬНІСТЬ".

Центральний орган ендеції „Газета Варшавска" з 15. ц. м. присвячує під повищим наголовком передову статтю польсько-українським розмовам. Іронізуючи на вступі на тему „пацифікації" „в іншому значінні, ніж пацифікація з осени мин. року", автор статті, голова соймового Клюбу Народового проф. Рибарський, переходить до двох відомих конкретних вимог, висунених польською стороною, а саме: 1) відкликати з Ліги Націй українські скарги і 2) проголосити льояльність до держави.

„Ця остання вимога щонайменше дуже дивна. Бо як можна домагатися від громадян польської держави заяви, що вони є її льояльними громадянами. Це не потрібне, чи годиться правлячій партії робити предметом переговорів складення такої заяви?

У здоровій і сильній державі ніколи не можна піддавати в сумнів льояльности до держави. Це обовязок кожної одиниці, кожної суспільної чи політичної ґрупи перестерігати ту льояльність. Цей обовязок стверджує конституція і інші державні закони. На його сторожі стоїть карний кодекс. Хто не є льояльним громадянином, повинен найтися під судом. Але держава не може платити за льояльність...

Однак хтось скаже, що чейже існують досить сильні елементи, яких льояльність до польської держави може насувати поважні сумніви. І безперечно такі елементи найдуться серед українського (в ориґ.: „руского" — прим. Ред.) населення в Галичині (Малопольсце — — прим. Ре.). Але що з цього виходить? Коли хтось не хоче погодитися з польською державою, то чи така заява змінить його відношення до держави? Буде готовий сказати її, якщо добуде з цього якісь користи. Але тоді вступаємо на дуже сковзький ґрунт. Бо тоді робиться предметом виміни, предметом політичного торгу те, що не може бути предметом того торгу. Польська держава може признати чужонаціональним елементам ті або інші права; але ніколи на дорозі заплати за те, до чого ці елементи обовязані. За нельояльність треба карати, але за льояльність не вільно платити. Це ослаблює повагу держави...

...По дуже особливих манівцях блукає політична думка правлячого табору. „Коня з парядом" тому, хто зуміє її зрозуміти, хто зуміє добачити в ній виразну лінію і консеквенцію"

— Все це дуже гарно і тішить нас, що один з нинішніх лідерів польської ендеції в окреслюванню поняття льояльности по суті станув уже на старому, нашому, українському становищі: що „льояльність" у відношенню до держави міряється виконуванням законів і судовими прису-

дами, себто на її определення краще вживати терміну „легальности", який не викликує ніяких сумнівів, а зате добре булоб не торкатися російської „благонадьожності", яка лізе людині в душу. Все це — повторюємо — дуже гарно, але — чому ендеція за весь час своїх впливів у ріжних польських урядах стояла на цілком іншому становищі? Бо чейже за уряду п. Влад. Ґрабського, коли міністром освіти був його брат п. Станислав Ґрабський, тодішній всемогучий, фактичний вождь ендеції, рушення з місця справи українського університету, яку по суті приспано цілком слушною, справедливою і зрілою до полагоди, узалежнено від — зложення укр. професурою заяви льояльности! І примушено проф. Романа Смаль-Стоцького скласти таку заяву, — нота бене на те, щоби потім, під претекстом не приїзду до Варшави українських учених зі Львова, похоронити цілу справу, документно використавши „заяву льояльности" на женевському ґрунті.. А хто переводив „угоду" з жидами, з цілою святочною помпою та всіми льояльними чолобитнями?! Цеж ніхто інший, як саме ендеція дала початок такому трактуванню національної проблеми, звела її на манівці та глядючи на неї виключно крізь призму документів, потрібних на експорт, без крихітки доброї волі при згоді планованому недотриманні даного зобовязання (постійна питома тактика п. Ст. Ґрабського!) — дискредитувала уряд і державу в очах власних громадян і підривала в них довіря до тих чинників.

Якщо нині проф. Р. Рибарський декларує зірвання з попередніми методами ендеції та авторитетно осуджує роботу п. Ст. Ґрабського, який став для українців синонімом ендеції, то це факт немаловажний, який українці готові радо прийняти до відома.

—o—

З діяльности Української Парл. Репрезентації.

Внески й інтерпеляції.

1) Внесок ч. 13 з дня 2. III. 1931 р. у справі покриття з державного скарбу коштів лікування осіб, невинно пошкодованих на здоровлю органами державної влади при переведенні т. зв. пацифікації в осені 1931 р. у воєвідствах: львівськім, станиславівськім і тернопільськім.

2) Внесок ч. 14 з дня 9. III. 1931 р. в справі катастрофального виливу в долинах рік Стрия і Опору.

3) Інтерпеляція ч. 6 з дня 10. лютого 1931 р. в справі надужить, яких допустилися старший підстаршини 9-го полку уланів, стаціонованого у Теребовлі, в часі т. зв. пацифікації в повіті бучацькім і підгаєцькім, тернопільського воєвідства, в місяці жовтні 1930 р.

4) Інтерпеляція ч. 7 з дня 13. лютого 1931 р. у справі побиття Антона Даки та Андрія Тисовського з Озерян комендантом постерунку в Білявинцях, пов. Бучач, Михайлом Бачинським та постерунковим Мартином Островським, постерунковими з Бучача.

5) Інтерпеляція ч. 8 з дня 13. лютого 1931 р. у справі знищення крамниці кооперативи „Побіда" в Сороках, пов. Бучач, постерунковими державної поліції в Бучачі.

6) Інтерпеляція ч. 9 з дня 13. лютого 1931 р. в справі побиття цілого ряду людей на постерунку поліції в Голгочах, пов. Підгайці.

7) Інтерпеляція ч. 10 з дня 25. лютого 1931 року у справі побиття Федя Горбаля, Анни Горбаль, 2 Байда і Насті Горбаль з Горожанки, пов. Підгайці, функціонарами державної поліції в Горожанці.

8) Інтерпеляція ч. 11 з дня 25. лютого 1931 р. у справі побиття Йосифа Миськова з Вишнівчика і Миколи Турбана та Емілії Мацала з Гайворонки функціонарами державної поліції з Вишнівчика, пов. Підгайці.

9) Інтерпеляція ч. 12. з дня 25. лютого 1931 р. у справі знущання функціонарів ДП над 3-ма арештованими гімн. учнями на постерунку ДП. в Глубічку Великім, пов. Тернопіль, в дні 19. вересня 1930 р. з метою змусити на них, щоби вони признались до вини злочину підпалу. (Інтерпеляція обіймає 8 сторінок машинового письма).

10) Інтерпеляція ч. 13 з дня 25. лютого 1931 р. у справі безправного шиканування членів кооперативи у Конюшках, рогатинського повіту, комендантом постерунку в Конюшках Францішком Августином.

11) Інтерпеляція ч. 15 з дня 2. березня 1931 р. у справі загадочної смерти Сави Бойко з громади Залізці Вишневецькі, кременецького повіту, у вязниці в Кремянці та побиття його на постерунку державної поліції в Ридомлі.

З сойму.

Новеля до емер. закону.

Дня 16. березня сойм полагодив у 3. читанні алькоголевий закон. Приняли лише поправку, щоби заборона продажі алькоголю торкалася молоді до 21 року життя. Не вільно буде теж продавати алькоголю підчас виборів. Опісля сойм радив над законом про емеритуру для держ. урядовців.

У дискусії мін. Матушевський пояснював держ. проект.

Міністр сказав, що емеритальна новеля є одним із предложень, які мають зрівноважити бюджет. У бюджеті особові видатки, на оборону, на підмоги та для безробітних, сплати держ. довгів доходять майже до 90 проц. Емеритальна новеля уреальнює бюджет по боці видатків і приходів на заг. суму ок. 20 міл. Далі міністр старався доказати, що закиди начеб новеля кривдила емеритів бувш. займанних держав, є несправедливі. Емерити ті дістають ок. 75 проц. ем. заосмотрення. Таких емеритів є понад 16.000. Крім того є емерити з мішаною польською службою, яким зарахували всі літа служби в бувш. займанних державах, начеб це була польська служба. Таких є ок. 30.000, а видаток на емеритури виносить 75—80 міл. Новеля закону не передбачує погіршення становища емеритів. Підвищено ем. оплати з 3 на 3 проц. не для причин скарбових, а щоби зблизити ем. законодавство до заг. обезпеченевого законодавства умовних робітників. Несправедливий є закид опозиції,, що підвишка ем. оплати є рівнозначна зі знижкою платень. Новий скарбовий закон дає міністрові право зголосити внесення про знижку урядн. платень. Міністр впевняє, що коли признає це конечним для бюдж. рівноваги, то таке внесення зголосить у раді мін. Таку знижку платень уважатиме проминаючою. Платні в Польщі не є занадто високі, одначе підвишку обезпеченевої вкладки вважає постановою, що має постійно обовязувати.

У дискусії пос. **Біляк** пригадав, що багато бувших австрійських функціонарів української національности не перейшло на польську службу та не дістали емеритальних прав. Можна було сподіватися, після того як війшла в життя віденська конвенція, яка управильнює цю справу, що теперішня новеля до емер. закону візьме під увагу постанови віденської конвенції та винагородить утрати 700 родин бувш. урядовців-українців. Сталося інакше, бо новеля погіршує той фактичний стан. Бесідник добачує в цьому не стільки фіскальну причину, скільки політичні огляди. Зголошує поправку, що узгіднила би новелю з віденською конвенцією. Піддержує резолюцію пос. Великановича, щоби уряд усіх державних працівників і учителів бувш. займанних держав, яких не приняли до польської служби, приняв тепер, наскільки мають умовини до праці, а іншим, аби визначив емеритуру.

У голосуванні сойм приняв урядовий проєкт емеритальної новелі в 2. і 3. читанні. Всі поправки опозиції сойм відкинув.

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗМІНА НА СТАНОВИЩІ МІН. СПРАВЕДЛИВОСТИ?

У варшавських політичних колах зачувати що міністр справедливости Міхаловський уступить, а його місце займе бувш. довголітній міністр справедливости, теперішній віцемаршал сойму Цар. Як кандидата на міністра справедливости називають теж теперішнього віцеміністра скарбу Стажинського. Міхаловський одержав би становище реєнта у Варшаві або Лодзі.

ЗЛУКА ПОЛЬСЬКИХ СЕЛЯНСЬКИХ ПАРТІЙ.

У Варшаві на зїзді представників Пяста, Визволення та Стр. Хлопського ухвалили злучити ті три партії в одну п. н. „Стронництво Людове". Головою нач. ради вибрали Вітоса. Вибрали теж вик. комітет з 12 осіб.

ЗАМАХ НА РАДНИКА БІЛЬШ. АМБАСАДИ.

Торг. радника більш. амбасади в Токіо Анікієва зранив із револьверу японець Набукацу Сато, б. директор підприємства заінтересованого в риболовлі на півн. водах. Сато сказав, що замаху доконав за методи, які СРСР приноровлює в конфлікті за право риболовлі на Амурі. Той конфлікт парушує постанови рос.-японської конвенції з 1925 р.

ПІСЛЯ ВИБУХУ БОМБИ В БУЕНОС АЙРЕСІ.

У Буенос Айресі італієць Пієрето випустив бомбу, висідаючи з трамваю. Вибух убив Пієретія і ще двох пасажирів. Кажуть, що бомба була приготована для кн. Валії і кн. Юрія, які тепер є у Буенос Айресі. Поліція не вірить у те.

ЕСПАНСЬКИЙ КОРОЛЬ У ЛЬОНДОНІ.

Еспанський король Альфонс приїхав у Льондон. Простір, що ділив публику від англ. королівської пари, яка приїхала на привітання есп. короля, заповнили детективи. Еспанський король заїхав до палати, де є хора кн. Беатріче.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 18. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д. ДЕРЖАВНИК 7)

При будові державности.

Реорганізація земств. — Революційні організації і боротьба з ними.

(Докінчення)

Встановлення й охорона внутрішнього ладу і спокою в молодій Українській Державі було одним із головних завдань гетьманського уряду. 14 місяців революції ішли під знаком знищення неодної основи правного ладу, що захитала авторитетом державної влади. Розуміється, гетьманський уряд, стараючись привести до нормального стану внутрішнє життя в краю, взявся до реформи міського самоврядування і до ще складнішого самоврядування земського. Тут на чолі губерніяльних земств стояли українські національні елементи, переважно представники здеклясованої інтелігенції, не звязані безпосередньо з місцевим життям, без відповідної фахової підготовки й досвіду. На провінції у кермі земського господарства опинились люди, ще менше відповідні на ці становища, ніж по губерніяльних містах.

В квітні 1918 р. губерніяльні земські управи обєднались у „Всеукраїнський Союз Земств", на чолі управи якого вибрано С. В. Петлюру. Союз заняв до гетьманату становище опозиційне. Земства в такому складі, як вони були, не виявили наміру до льояльної співпраці з урядом, а навпаки, ставили йому ультимативні домагання й загрожували.

Провідники більшовизму й взагалі соціяльно-революційних елементів вели свою агітацію, стараючись викликати заворушення та повстання.

Окремі соціял-революційні організації поставили собі завдання вести боротьбу з гетьманським урядом при помочі терористичних актів. Наслідком цієї діяльности було замордування фельдмаршала Айхгорна і кілька атентатів на гетьмана і міністрів.

Російські праві й націоналістичні кола ставились принципіяльно вороже до самої ідеї української державности. Досить переглянути українську пресу 1918 р., щоб побачити, що вона також, майже без виїмку ставилась до гетьманського правління недоброзичливо й вела проти нього систематичну й принципіяльну кампанію. При такому стані міністерство внутрішніх справ, яке старалося заспокоїти країну, було примушене виявити твердість влади в боротьбі з антиурядовими виступами окремих осіб і цілих організацій. Супроти політичної преси була введена цензура. Так само введено репресії в формі арештів. Ці арешти викликали страшенне роздратування серед української демократії.

Уряд мусів зберігати спокій і лад у державі, навіть якби цей спокій і лад нарушували й національні українські діячі. Міністерство внутрішніх справ, яке мусіло переводити всі ці репресії й особа, яка стояла на чолі міністерства, стягала на себе головну ненависть опозиційно настроєних громадських кол.

Повторюємо, що II-ий том „Історії України" Д. Дорошенка є високоцінним вкладом у нашу історичну літературу за останні роки. Кожний наш громадянин не тільки з вищою й середньою, але й з нижчою освітою може, читаючи її, призадуматись над причинами й наслідками недавно минулих подій. У праці Д. Дорошенка читач найде багато матеріялу для відповіді на питання, чому ми, маючи всі дані на державне життя, втратили свою державність.

—o—

З документів часу.

Карають дальше гр.-кат. священиків за виказ в українській мові!

О. Боднар, парох у Боршові, перемишлянського повіту, одержав таке письмо від повітового старости в Перемишлянах:

Starosta przemyślański L. 1065, dnia 26/2 1931. Do Wielebnego Ks. Bodnara, gr.-kat. proboszcza w Borszowie. Ponieważ Wieleb. ks. dwukrotnie nie wykonał tut. polecenia z dnia 10. II. b. r. L. 86. w sprawie nadesłania wyciągów metrykalnych chłopców rocznika 1910. i sporządzenia takowych zgodnie z obowiązującemi przepisami w myśl zarządzenia Starostwa z dnia 20. września 1930 r. L. 4371/I., a więc w języku łacińskim, przeto nakładam po myśli art. 48. rozp. Pr. R. P. z dnia 22. III. 1928 Dz. U Nr, 36. o postępowaniu przymusowem na Wielebnego Ks. karę w kwocie 100 zł. z zamianą w razie niemożności zapłacenia kary na areszt zastępczy przez dni 5., celem przymuszenia do wykonania żądanej czynności. — Równocześnie wzywam do złożenia tej kwoty w ciągu dni 7. od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia w Kasie Skarbowej w Przemyślanach na dochód Min. Spraw Wewn. Dział II. § 20. pod rygorem ściągnięcia kary w trybie przymusowego postępowania. — Od tej decyzji wolno wnieść odwołanie do Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu przez tut. Starostwo w ciągu dni 14-tu, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia, wyłącznie z powodu: niezgodności z tytułem egzykucyjnym, niedopuszczalności egzekucji, oraz że zarządzone środki nie są przewidziane w Rozp. Pr. R. P. z dnia 22. III. 1928 (Dz. U. Nr. 36). Odwołanie niema mocy wstrzymującej. — Starosta powiatowy: M. Grodowski.

Адміністраційний Трибунал видає рішення в метрикальних справах, виясняючи, що адміністраційна влада не має права карати священиків за ведення метрикальних витягів в українській мові. А староства карають, і то — як на нинішні часи — дуже тяжко, бо назначують найвищу кару, яка назначена в розпорядку Президента.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими маркамв.

НОВИНКИ

— **Судили і звільнили.** Перед окружним карним судом у Станиславові закінчилась розправа проти Василя Дейчаківського та Семена Спільчака, селян з Ямниці, обвинуваченних у тім, що в листопаді мин. року перетинали телеграфічні дроти на лінії Ямниця-Єзупіль та намовляли до того Дмитра Іваночку. Розправа виказала, що підсудні цілком невинні в тій справі і їх по довшім побуті у вязниці випущено на волю. Боронили д-р Волянський і д-р Перегінець.

— **Святочну академію** 40-літньої появи енцикліки папи Льва XIII „Rerum novarum" улаштовує гр.-кат. Мала Семинарія у Львові нині, у вівторок, 17. березня ц. р., в год. 20. у салі Польського Музичного Інституту (кіно „Аполльо"), Хорущина 7. Святочне слово виголосить Ексц. Митр. Андрей. — По академії концерт семинарського хору під управою Дм. Котка й орхестри під управою В. Масюка.

— **Смерть приятеля українського народу.** Дня 27. лютого помер у Берліні після довгої і тяжкої недуги відомий спеціяліст меншинових справ, правний дорадник Союзу німецьких меншин, д-р Карло Юрій Брунс, що з великою симпатією ставився до української справи. Знаючи це, українська берлінська кольонія взяла участь у його величавих похоронах, що відбулися 3. березня ц. р. і зложили на гробі прекрасний вінець з національними лентами й написом: Українці — приятелеві українського народу. Над могилою промовляв теж представник українців і зложив останній поклін людині, що не знала нічого більшого понад любов до поневолених, обовязок і справедливість.

— **З приводу ювилею д-ра Зенона Кузелі** помістила берлінська „Германія" довшу статтю ред. Шірмера, в якій з великим теплом представлена культурно-освітня діяльність Ювилята. Обширну статтю про ювилей та про діяльність д-ра Кузелі принесла також „Черновіцер Альгемайне Цайтунг" з 30. січня ц. р., згадавши м. ін. про його давне співробітництво в цій газеті. Незвичайно симпатичну статтю з приводу ювилею помістив хорватський щоденник „Грватскі Ліст" з 21. січня, що зокрема підкреслює звязок ювилята з славянським світом. Коротші статті й замітки принесли врештою всі важніші берлінські часописи, напр. „Дойтше Альгемайне Цайтунг", „Дойтше Цайтунг", „Дойтше Тагесцайтунг" і ін.

— **Літературна новинка.** Письменник Федір Дудко викінчив 4-ий том своєї повісти, якої три перші томи вийшли у видавництві „Червоної Калини" під загальною назвою „В заграві". Автор сподівається небавком віддати свою книжку до друку.

— **Помер з голоду.** Василь Струс із Суходолу (пов. Копичинці) заблукався в ночі, їдучи кіньми. Його найшли неживого в корчах потока Млинівки-Слобідки. Там він помер із голоду та змучення. Коні без возу найдено живі, бо вони їли суху траву та кору з дерева.

— **Труп жінки в криниці.** У Медведівцях (пов. Бучач) добули з криниці трупа 25-літн. Анаст. Мельник. Вона втопилася з причини недуги.

— **Засуджена на смерть.** Чортівський суд присяглих засудив на кару смерти Каз. Кайданську за те, що втруїла свою дитину флітом. До вбивства намовив її любовник Гіл. Лягеш, який не хотів платити аліментів. Лягеша засудили на 1 і пів року вязниці, а 18-літню приятельку Кайданської Літинську на рік вязниці за те, що вбивство похвалила.

— **Крала доляри.** Начальник почти у Озірній Лазаревич зголосив у поліції, що хтось від довшого часу краде доляри з американських листів і річи з американських посилок. Слідство виявило, що доляри й річи крала наймичка начальника почти Антонина Земба. Вона спрятувала щодня в уряді між год. 5—7 і тоді теж спрятувала й доляри та давала їх своїй матері.

— **Перед реформою календара.** З Женеви пишуть, що генеральний секретаріят Союза Народів звернувся до урядів усіх держав з запрошенням взяти участь в загальній комунікаційно-транзитовій конференції, яка відбудеться 27. жовтня 1931 р. в Женеві. Ця конференція має перевести також реформу григоріянського календара та стабілізацію рухомих свят.

— **Російська преса про Шевченка.** З нагоди 70-літніх роковин найбільшого українського поета, якийсь „Пустинник" містить у російськім емігрантськім часописі „За Свободу" більшу статтю про Шевченка. В статті поданий життепис нашого генія та зясоване його значіння і вплив на розвиток українського руху. При кінці цієї статті Пистинника читаємо ось що: „Я знав одного старушка, який був приятелем Шевченка. Цей старушок розказував, що Шевченко ніколи не оминув жебрака, не давши йому милостині. Раз цей старушок спитав Шевченка: „Чому ти даеш гроші тим усім жебракам? Таж між ними є пяниці і нероби!" Шевченко відповів: „Раз ішов я мостом і до мене приступив жебрак та просив милостині. Я мав мало грошей, спішився, а крім того цей жебрак здавався мені здоровим неробою, який може зараз пропе мої гроші і я минув його, не давши йому милостині. За хвилину чую крик: цей жебрак з нужди скочив з моста в воду і втопився в Неві. Я думав, що він пяничка, а він видно був у такій нужді, що коли я відмовив йому милостині, він остаточно рішив покинути світ. І ось від тоді я рішив давати милостиню всім жебракам, які мене просять. Всі ми діти одного вітця, Бога, хай Бог розсудить кому я дав слушно, а хто обдурив мене."

— **Нещасливий випадок.** Іта Керн та Йосль Керн із Перемишля сиділи собі біля печі й зашивали старе убрання та балакали сердечно. Іта Керн (66 літ) зашивала стару суконю, яка зайнялась від печі вогнем і за хвилину ця старенька пара станула в полумях. Сусіди погасили вогонь за пізно і Іта Керн померла в лічниці, а Йосль Керн лежить у шпиталі.

— **Пригода Форда.** Король автомобілів Форд, один з найбагатших людей у світі, їхав раз автомобілем своєї фірми за Ню Йорк і по дорозі побачив шофера другого автомобіля своєї фірми, який крутився біля стоячого авта та зажурено чіхав потилицю. Форд спинив автомобіль і спитав невідомого шофера: „Що сталося?" Шофер відповів: „Ах, загубилася шруба від мотора і я не можу їхати далі". Форд потішав його: „Не журіться! Я маю при собі резервову шрубу і даю вам її". Шофер втішився і подякував і витягнув доляр, щоби заплатити за шрубу. Король автомобілів не хотів приняти доляра й сказав: „Візьміть шрубу безплатно, бо я дуже багатий чоловік і доляр для мене дрібниця". Шофер розсердився й відповів: „Чоловіче, не бреши! Ти такий жебрак як і я! Якби ти був хоч трохи багатий, то ти не їздив би автомобілем такої паршивої фірми як фірма Форда. А бачиш сам, яке це дрантя ті авта Форда: що хвилини в них щось псується, або губиться".

— **Божевільний убив дочку свого лікаря.** В домі божевільних у Шлєзвігу дочка лікаря, що опікувався пацієнтами, 10-літня Ельза Ріпкевич бавилась у городі, де працював один божевільний, Ріхтер. Ельза почала співати, божевільному не подобався її спів і він кричав, щоби вона замовкла, а коли вона співала далі, Ріхтер кинувся на неї і задушив на смерть. Як лікар вибіг з дому застав дочку мертву.

— **Перший успіх з ракетою.** Ольденбурґські часописи повідомляють, що тамошньому студентові Погензе вдався вистріл із його нової ракети „Рак. 2". Ракета має апарат для високого повітря, фотографічний і для прискорювання та апарат до спадання. В тулові є ракета для розгону, апарат до спадання і мірник висоти. Ракета запалилася електрично на віддаль, підлетіла ок. 500 м. високо, потім розіпнявся апарат до спадання і ракета з апаратами вернулася неушкоджена на землю. Чи і яке значіння може мати цей досвід, ствердять знавці.

— **Вплив тютюну на творення рака у світлі новочасної науки.** На днях оголосив проф. д-р Ф. Блюменталь висліди своїх довголітних дослідів над причинами повстання недуги рака. Наводячи ріжні причини рака, звертає проф. д-р Ф. Блюменталь увагу й на тютюн та і каже дослівно: „Найважніше, щоби тютюну не жувати ані не ликати, бо в ньому рівнож находяться субстанції, що дражнять тканини людського тіла і в певних обставинах можуть мати тріїливі наслідки, а навіть побуджують розвиток рака". — Отже найкраще ані не жувати ані не курити тютюну.

— **Ловлять нелегальних імігрантів.** Іміграційний інспектор Джан Каба разом з 14 агентами перевели в Нюарку, Н. Дж., богато ревізій в ресторанах і білярдових салях, де шукали за нелегальними імігрантами, або такими, що не можуть доказати, що вони правно живуть в Америці. Арештовано 20 еспанців і португальців. Їх перевезли на Елліс Айленд, а відтак відвезуть до Европи. „Чистку" в Нюарку наказало мін-ство праці з Вашингтону.

— **Поміч безробітним в Америці.** З Вашингтону подають, що вигасаюча сесія Конгресу ухвалила пів біліона (500.000.000) долярів на допомогу безробітним. Ці гроші призначено переважно на ріжні будови, шляхів (гостинців), регуляцію рік і пристаней, будову військових станиць і ріжних державних будинків. Є надія, що й це трохи зменьшить безробіття.

— Як зберігти фізичні та духові сили? Відповідь на найважніше життєве питання та пробну пачку „Fregalin-y" д-ра мед. Г. Шульце дістанете безплатно і без зобовязань. Просимо звернути увагу на оголошення в тім самім числі. Прочитайте у Вашім власнім інтересі якнайдокладніше і пишіть ще нині до: Dr. med. H. Schulze G. m. b. H., Berlin-Charlotenburg 2. 4041

З концертової салі.

КОНЦЕРТ „ДРОГОБИЦЬКОГО БОЯНА В БОРИСЛАВІ.

У своему мистецькому турне загостив „Дрогобицький Боян" дня 8. березня і до Борислава. У великій, по береги виповненій салі Народнього Банку мали ми нагоду почути цілу низку народніх пісень, колядок і щедрівок, опрацьованих на мішаний хор Людкевичем, Леонтовичем, Ступницьким і Кошицем та низку лемківських пісень на мужеський хор в укладі Ф. Колесси.

Хор, у складі около 60 осіб, під управою о. Северина Сапруна, вивязався зі своєї задачі під кожним оглядом бездоганно. Хор здисциплінований і віспіваний, а давніші голосові нерівности значно стемперовані. Бо коли в давніших виступах „Дрогобицького Бояна" замітна була перевага прим. тубальних басів над несміливими сопранами й альтами, то цим разом жіночі голоси опанували свої партії так, що зовсім не були майоризовані. Також давніші отверті, т. зв. „білі" тони тенорів — цим разом уступили місця доволі сконцентрованим, округлим. Поодинокі голоси віспівані та вишколені так, що зникають індивідуальні ріжниці і чується лише один, збірний голос. Динамічна спроможність хору значна, особливож у напрямі крещенда і колиб іще попрацювати дещо в напрямі ніжного „pp", то під цим оглядом хор не лишав би нічого до бажання. Дикція добра. Ціла програма оцінована хором вповні як під оглядом мнемотехнічним (хор співав без нот), так і свобідного почування співаків що свідчить про поважний вклад приготовчої праці співаків, а в першу чергу диригента о. Сапруна, який своїм музичним та організаторським хистом зумів поставити хор „Дрогоб. Бояна" на тому мистецькому рівні, на якому він тепер стоїть.

Зпоміж солістів слід піднести значні голосові вальори д-ра Панаса та ніжний голос пров. Сольчанина. *Т. Дуб.*

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ І ВЕЧЕРНИЦІ В ПРАЗІ.

Заходами Українського Т-ва „Єдність" і Української Академічної Громади влаштовано в Празі 7. березня ц. р. концерт і вечерниці. Крім гарних і по мистецьки викінчених продукцій відомої молодої пяністки *Наді Біленької* (твори Шопена і Барвінського) виповнили концертову частину соля баритона К. Гакена, тенора В. Балтаровича і скрипака Д. Вачкаржа. — *К. Гакен*, молодий свіжий баритон, який свій талант пов-

вивав під проводом професора Українського Педагогічного Інституту в Празі Д. Левицького, виявив усю красу свого голосу головно в низьких і середніх партіях. Найкраще вийшла у нього пісня „Ой зійди, зійди"... (в обробленні Лисенка). *В. Балтарович*, молодий український композитор і співак, учень проф. Кадержабка і п-і П. Щуровської, співав Січинського „Думу про Нечая" і власну мистецьку перерібку лемківської пісні. Його голос, що визначається легкими, природніми пінами і дзвінкими, металічними верхами, здобув собі і в цьому концерті загальне признання. На ще більше признання заслуговує його композиторське мистецтво, що так яскраво виявилося у гарній безпретенсійній стилізації лемківської пісні. Чеський віртуоз-скрипак і композитор *Д. Вачкарж* грав композиції Сука і своє власне дуже оригінальне й ефектовне „Джезове сольо". Акомпаніямент провадили п-і *Щуровська* і п. *Ермель*. Цілий концерт зробив гарне враження. Всі части програми дали численно зібраній українській і чеській публиці багато справжньої мистецької насолоди.

Забавова частина після концерту почалася балетом. В „Орієнтальному танці" Кетельбея і в „Мадярській рапсодії ч. 2". Ліста дала п. Рія Астрова два гарні зразки свого хореографічного мистецтва. Після того були танці і товариські забави.

Чистий дохід призначено для незаможних українських студентів і для безробітних членів Т-ва „Єдність". *К. П.*

1596 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 6—20
Львів, пл. Галицька ч. 14.
ліквідує фірму і улаштовує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволеному владою **випродажу товарів.**
— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого рода. — — —
ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

З судової салі.

За що то вже карають?

Пишуть нам з Динівщини:

Дня 20. V. 1930 р. переходили дві дівчини (члени місцевого „Стшельца") біля дому чит. „Просвіти". Саме в тому часі стояв на ґанку читальні випадково селянин Андрій Романик, що в тому моменті плюнув на дорогу. За це подали ті дівчата його до Староства в Динові, мотивуючи це тим, що він їх опльовував і висмівав.

На розправі в старостві 21. V. 1930 обвинуваченій поставив свого свідка, але староста Андрохович свідка не вислухав, тільки укарав його 5-дневним арештом. Коли ж обвинуваченій домагався переслухання свого свідка, староста виляв його словами: „Świadek — taki drań jak i ty. Wy dranie! Bandyty! Wy mi chcecie rozbijać „związek strzelecki"? Wy chcecie „Łuh", jakąś jazwę bolszewicką? Ja z was skórę pościągam"...

Обвинуваченій зробив відклик до Окружного Суду в Сяноці. По переслуханню його свідків, котрі зізнали під присягою, що це неправда, начеб він опльовував і висмівав дівчата, Суд у Сяноці присудив йому 10 днів вязниці...

Дещо про останній день розправи Заяця і Федоровича.

Як це вже в нас коротко писалось, Назара Заяця засуджено в суботу за підпал стирт у Василеві пов. Рава Руська на 5 літ вязниці. Останній день розправи мав багато цікавих епізодів: Багато свідків, (між ними і поляки) доказувало, що підсудний Заяць в хвилині підпалу стирт Щербіцького був з ними в селі і не міг підкласти вогню. Кухарка станиці поліції в Жнятині Францішка Квятковська зізнавала, що поліція, арештувавши Назара Заяця била його, повісила в пивниці, та що Заяць кричав цілу ніч так, що вона не могла спати. Вранці Заяць просив ту кухарку дати йому ножа, щоби він собі смерть заподіяв, бо його дуже бють, та говорив, що він признався що вини, щоби його перестали бити.

Командант постерунку в Жнятині Птасінський під присягою зізнав, що Назарія Заяця ніхто не бив і що зізнания про побої це брехня.

Підчас ревізії в домі Заяця поліція найшла крісові набої і вони також були доказовим матеріялом, а підсудний Заяць на розправі тверднв, що ці набої лишила в його хаті поліція. Знавці зброї справді доказали, що ці набої походять з польських фабрик, а не німецьких, як це твердила поліція.

Оборонець д-р Семен Шевчук у своїй промові доказував, що розправа не виявиланякої вини Н. Заяця та що суд як хоче, то хай засудить Заяця на смерть, бо так чи так присуд в цім процесі може опиратись хіба на тім, що прокуратор Ліпш сказав у промові: „Я на 100 проц. переконаний, що Заяць підзалив стирти".

По тих словах українська публика, присутна на салі, почала оплескувати промову д-ра С. Шевчука, а предсідник трибуналу грозив, що всіх українців викине зі салі.

Оборонець д-р Шевчук вніс проти присуду спротив і можна сподіватись відновлення того цікавого процесу.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Два інтереси.

Знавець львівських відносин говорив не раз, не два і не десять:

— Панове. Та якби хтось рішився заложити склеп з галянтерією, то зробив би „майлянд".

Не було людини, яка перечилаб, значиться, людини українського походження, бо чужі часом перечили.

— В вас ще нема того вироблення, що в чехів. Ваш купець...

— Не видержить думаєте? Прошу: 40 тисяч українців — 40 тисяч скарпиток, панчіх чи панчішок місячно. Нехай тільки десята часть... Чотири тисячі — можна тільки скарпитки і панчохи продавати. А де хусточка, шалик, ковнірець, мило, підвязка, шнурівка і т. п. реформи? Кажу ще раз: „майлянд!".

Десь одного разу підслухав цю розмову чоловік, що хотів закладати якийсь склеп.

Взяв і заложив галянтерійний...

Після того знавець львівських відносин цілий місяць руки затирав. Таки, мовляв, його думка знайшла реалізатора.

Від галянтерії перейшов тепер на зовсім іншу ділянку: на фризіра (стрижій, стригольник, голяр).

— Коби хтось спритний заложив фризірню, мав би мільони.

Всі признавали, що мав би мільони, бо всі вірили, що мав би гостей.

— Панове! — говорив знавець. Маємо 40 тисяч українців у Львові. Коли тільки раз на тиждень кожний обголиться, то фризір до року купує камяницю Шпрехера. Але приймім, що не всі українці у Львові голяться, тільки деякі щотижня, а мало хто поза домом. То ще вийде гарне число: чотири тисячі, — себто по 600 гостей денно і ще чотириста в неділю рано задніми дверми. А де стриження, ондуляція, манікір, педекір, масажі, малювання брів, лисин і волосся?! Присягаю: мільони!

Хтось почув і заложив фризірню.

Ні галянтерійний ні фризірський інтерес не розганявся, а відразу рушив гальопом. Купці затирали руки, а знавець відносин думав, яке помешкання брати в їх камяницях: на 3 чи на 4 кімнати?

Минув місяць, минув другий і інтерес дещо звільнив. Вже не чвалував, а біг так трухцем, щоб не за помало і не за скоро. Потім перейшов на крок, а тепер то грозить, що возьме і стане.

Українці міста Львова не знати, що роблять. Виглядає, що ходять усі в онучках і без ковнірців та запускають коси і бороди.

Галактіон Чіпка.

За вбивство Ксені Пужак.

Минулої осені голосною була справа вбивства служниці, якої трупа найдено на горбах на Вульці за Львовом. Дня 16. ц. м. перед львівським судом присяглих під проводом предсідника Тертіля й прокуратора Городиського розпочався процес проти вбивника тієї дівчини. Обвинуваченого боронить д-р Семен Шевчук.

Акт обвинувачення говорить, що **Франц Войтило**, роджений, 1907 р. в Глинську в Жовківщині, релігії римо-кат., син багатого й поважного селянина, дня 5. XI. 1930 р. позбавив **Ксеню Пужак** життя, а то таким чином, що вдарив її пястуком у живіт, душив за гортанку і заткав їй рот долішною частиною її спідної гардероби.

Франц Войтило мешкав у своїх родичів у Глинську і 1926 р. навязав любовний звязок з Ксенею Пужак, яка тоді перебувала в його брата. В 1928 р. Ксеня привела на світ дитину, тоді ані її родичі, ані родичі батька дитини, Войтила, не хотіли її до себе приняти і Ксеня пішла до Львова служити як мамка. На нещастя Франц Войтило опинився також у Львові, де служив у 6. полку артилерії на Вульці. Тоді капраль Войтило знову навязав любовні зносини з Ксенею Пужак і навіть побирав від неї гроші. Та коли Войтило скінчив військову службу, вернув до Глинська, хотів женитись, а Ксеня вже йому не подобалась. Його родичі також забороняли багатому синові женитись з „мамкою" жидівських дітей і хоч Ксеня стала „мамкою" через нього, то Войтило порішив позбутись її, тимбільше, що інші дівчата не хотіли вийти за нього заміж, доки він не дійде до ладу з Ксенею. Згодом Ксеня Пужак призналась Войтилові, що вона знов вагітна. Тоді Войтило стрінувся з нею у Львові в Єзуїтськім Городі, пішов з нею на Вульку, обіцяв женитись, постелив їй свій плащ, просив скинути долішню часитну гардероби. Ксеня послухала, надіючись любовних пестощів. В туж мить Войтило кинувся на неї, вдарив пястуком під груди, вона крикнула „ой" і впала, а Войтило задушив її на смерть. Так він зізнав сам підчас переслухання.

Після прочитання акту обвинувачення зізнає сам підсудний. Це молодий, дуже пристійний, навіть інтеліґентний, гарно одягнений хлопець. Спокійно і доволі відважно говорить по польськи, що він убив Ксеню Пужак, але не почувається до вини. Те, що він зізнавав у слідчого судді — це неправда. До таких зізнань намовили його злодії, які сиділи з ним у вязниці. Він убив Ксеню не тому, що хотів її позбутись, навпаки, він хотів женитись з нею і це неправда, що сільські хлопці намовляли його не женитися з „мамкою" та вбити її. Войтило твердить, що любив Ксеню, а чому вбив її сам не знає. Тямить тільки, що був з нею на Вульці, хотів мати з нею любовні зносини. В останній хвилині вона не дозволила на те, примушуючи його раніш забожитися, що оженився з нею та визначити день шлюбу. Цей факт, що вона в останній хвилині відмовила йому любовних зносин так роздратував його, що він попав у шал, кинувся на Ксеню, хотів її взяти силою, а коли вона боронилася, він, не знаючи, що робить, задусив її. Підсудний твердить, що родичі не забороняли йому женитись з Ксенею, мати навіть намовляла щоби оженився, бо якби оженився з іншою, то буде треба віддати Ксені та її двоїм дітям усі 18 моргів землі. Він навіть тужив за Ксенею, як її не бачив. При слідстві підсудний зізнавав цілком інакше, признався, що довго носився з планом задусити Ксеню, бо вона була тягарем для нього, особливо потім, як на відпустці в Жовкві інша дівчина обіцяла йому вийти за нього замуж (Ганя Куливець). Тепер підсудний на розправі доказує, що з Ганею Куливець і не думав женитися, а так тільки трошки подурив її „щоби Ганю використати" в полі, де з нею стрічався. Женитися хотів тільки з Ксенею Пужак. До перших зізнань примусила його поліція, яка не била його, але він боявся, що буде бити й зізнав те, чого поліціянти вимагали.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Анастазія Жегаллович, жінка пароха з Вовкова, по довгій і тяжкій недузі померла у 42-ім році життя дня 1. березня 1931. В. Їй П.!

Клявдія з Вакулинських Савулова, жінка пароха в Сновичі, упокоїлася дня 18. лютого ц. р. в 68-ім році свого трудолюбивого життя. Похорон відбувся в пятницю, дня 20. II. ц. р. при численній співучасти дооколичного духовенства. В. Їй П.! — Всім, що віддали останню прислугу помершій, як також і тим, що висловили нам своє співчуття — щиру подяку складає **Родина.**

Полковник Кость Новохацький Дня 23. лютого 1931 року помер у Кройцберзі коло Берліна, в 61-ому році життя, бувший голова Української Військово-Санітарної Місії в Німеччині й основник Союзу Українських Старшин у Німеччині, полковник Кость Новохацький, полишаючи по собі щирий жаль у всіх, що мали нагоду з ним знатися і стрічатися.

Полк. Новохацький належав до тієї старої генерації свідомих українців, що ніколи не кривили душею та з щирого серця любили свій нарід і свою батьківщину, не оглядаючись на ніякі особисті вигоди. Любов України, почуття чести й обовязку та щира прихильність до всіх бідних, принижених і обездолених характеризували його як людину, що й серед найтяжчих переходів життя, особливо на еміграції, не сходив із своєї прямої лінії та непохитно тримався своїх ідеалів і переконань. Покійник більшу частину свого життя перебув поза границями рідної країни, спершу від 1895 року аж до вибуху війни на Далекому Сході як інженір при амурській залізниці та (від 1909) службовець Військової Господ. Управи і топограф Забайкальського Козачого Війська, а потім від 16. X. 1918 року як перший голова Української Військової Санітарної Місії в Німеччині, але ніколи не порував звязків з рідним краєм та не відчужувався від свого народу. Чи на фронті, чи пізніше як голова Української Громади у Мінському-

чи вкінці як провідник Місії для українських полонених — усюди був Новохацький щирим і горячим українцем і незвичайно серіозним та характерним робітником, що інтерес свого народу вважав своїм найбільшим приказом та волів, як сам згадує у своїх спомнах, „ліпше чесно загинути, ніж нечесно жити". Для цієї чести народу він жертвував собою і своїми особистими інтересами, не оглядаюся на ніякі почести й визначення, а переймав на себе навіть найдрібнішу роботу, завсіди з однаковим почуттям обовязку й відповідальности. А все й усюди проявлялося живо його добре серце, яке казало йому всюди добачувати не хиби, а позитивні сторінки, яке казало йому при всякій оцінці переноситися в положення другого, яке веліло йому вкінці забувати всі провини.

Таким добрим, чулим і вирозумілим він і залишиться в памяті тих кількох десяток осіб, що працювали з ним протягом останніх десяти, незвичайно для нього важких років злиденного еміграційного життя.

Доказом цієї прихильности була й велика участь українців та чужинців у похоронному поході на тегельському цвинтарі. Хоч пізно, але й сонце усміхнулося на його похоронах і попрощало його враз із сумуючою берлінською кольонією.

Зенон Кузеля.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 16. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·70 зол., за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол. кона яець 6·00 зол.

Тенденція на молоко і яйця знижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

НАВІЩО ДОВГІ ВИЯСНЕННЯ, коли факти, які наводимо, дотично нашого від дат відомого засобу, що **відроджує кров і скріпляє нерви „Fregalin"** кажуть більш як найгарніші слова. Тисячі осіб, які вже випробували „Fregalin", не завелися. Незвичайно успішним показався „Fregalin" при нервовості, загальнім знеснаженні, перевтомі, панороках і ревматичних терпіннях. Порадьтеся лікаря. Щоби дати собі раду з трудношами, в якими звязана боротьба за істнування треба мати сильні нерви й здорову кров. **Просимо уважно прочитати, що пишуть до нас про ділання „Fregalin-у" особи, яких знимки подаємо, а самі осудите, чим є „Fregalin".** У нашім архіві є тисячі подібних листів з подякою з краю і з чужини, надісланих до нас як вияви признання та вдоволення. Кожний може їх оглянути в нашім бюрі. Всі листи з подякою потверджені нотарем. „Fregalin" можна дістати в усіх аптиках. — Висилку переводить: Artus-Apotheke, Gdańsk

Виробляють його під доглядом наукових поваг.

Breslau 9. Hedwigstrasse 62. d. 12. 10. 30.

Сердечно дякую за Fregalin. Я є з нього дуже вдоволена. Вже зажившн першу пересилку не відчувала я більше болю в суставах. Працюю тепер вдвоє тільки і не відчуваю ніяких недомагань

Марта Мальхарчін.

Berlin-Reinickendorf. West Str. 20. Hs. 80. d. 24. 11. 30.

Я скінчив недавно 63 роки життя, а майже від 30-ти літ терпів на шлункові болі, які щоночі кілька годин давались відчувати. Вже зміст пробної пересилки дав мені таку значну поправу, що це спонукало мене до дальшого замовлення. Стверджую, що стан здоровля кращає і вже сплю, не відчуваючи болю. Препарат Віланів можу всім поручити. **А. Фірст.**

Pethau k. Zittlau. Hauptstr. 12. d. 24. 5. 30.

Від 15-ти літ терпів я на ревматизм суставів — тепер здоров, хоча маю 70 літ. Всі лікарські засоби були безуспішні. Вже по трьох коробках Fregalin-у відчув я поправу, а тепер по 12-ти коробках я здоров.

Густав Ядлер.

Weissenhorn (Schwaben) Mühlstrasse 1. d. 6. 4. 30.

Після ужиття Fregalin-у почуваю себе вже так добре, як ще ніколи. Відчуваю знов апетит і можу все їсти, тоді як давніше їдження доводило мене до судорогів. Жіночі терпіння, які давніше дуже мене мучили, пішли минули.

Варвара Шмідт.

На бажання пересилаємо безплатно і без зобовязання

Пробну коробку „Fregalin-у"

разом із Золотою Книгою Життя.

Напишіть негайно, доки пробки ще не є зовсім розхоплені на адресу:

Dr med. H. Schulze, G. m. b. H.

Berlin — Charlottenburg 2. 4041

долучаючи нинішній купон (вислати як друк).

Прошу безплатно вислати і без зобовязання пробки

„Fregalin-у" — засобу, що відроджує кров і нерви

та „Золоту Книгу Життя".

Назвисько _____

Звання _____

Місцевість _____

Вулиця _____

4041

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 17. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана", опера.

Середа, 18. березня, година 7·30 веч. Виступ танкової школи Боденвізер.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 17. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка".

Середа. 18. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 17. березня, година 7·30 веч. „І що з таким робити?"

Середа, 18. березня, година 7·30 веч. „І що з таким робити?"

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Янінгс, Марлена Дітріх).

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вулиці" (Зб. Савая, Нора Ней).

КОЛЬОСЕЙ: „Хмародер" (Віліям Бойд).

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевальє).

ОАЗА: „Відкіля вороття немає".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Янінгс, Марлена Дітріх.) ;

ПАН: „Небезпека будуччини" (Трійвні газн). „Обвинувачую".

ПАСАЖ: „Марево смерти". „Тайна таксівки". Додатки.

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРГАНА: „Торговиця живсдія" (Гр. Гарбо, Дж. Гільберт). „Спокусник".

ХИМЕРА: „Іграшки жінок". „Уста занадто червоні".

СТИЛЕВЕ: „Життєві розбитки". „Сурми кохання".

УТІХА: „Дика орхідея", „Герої ночі".

Програма радіо.

Вівторок 17. III. 1931.

Варшава (1411,8) 10·10 Грамофонові платн. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Сольо на кларнеті. **Берлін** (419) 19·15 Оперова музика. **Рим** (441·2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·50 Спів. **Відень** (516,3) 12.00 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 9·15 Концерт солістів. **Харків** (937,5) 15·00 Оперова музика. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт.

Середа 18. III. 1931.

Варшава (1411,8) 12·10 Грамофонові платн. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Фортепіяновий рециталь. **Льондон** (356,3) 13·00 Органова музика. **Берлін** (429) 19·00 Концерт. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·00 Музика на акордіони. **Відень** (516,3) 20·00 Пісні та арії (співає Арамеско). **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·00 Народні пісні. **Москва** (1481) 10·00 Концерт.

Четвер 19. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіооркестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Балляди. **Берлін** (419) 18·40 Хор. **Стокгольм** (435,4) 19·00 Свен Гедін говорить про свої подорожі до Азії. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 21·20 Концерт Ондрічки. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Українське Студентство улаштовує Великий Концерт у память 70-тих роковин смерти Тараса Шевченка в пятницю 20. III. 1931. в салі Лисенка. — Програма в афішах. 1659 2—2

Товариши, що в 1911 р. здавали матуру в українськім ліцею для дівчат у Перемишлі, прошу подати свої точні адреси та знані їм адреси інших товаришок, щоби означити річницю з'їзду. — **Ніна Селезінка**, Радехів. 1645 2-3

Подяка. Цею дорогою складаю щиру подяку Вп. Панни за батьківську опіку в часі мого одномісячного побуту у Бригідках. Зокрема дякую тов. з Малої Духовної Семинарії та М. С., що також не забували про мене. — **Романів Володимир.**

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича

У г н і в.

17. III. „Царевич".

Л ю б а ч і в.

18. III. „Танок Беатріс".

19. III. „Плач Ізраіля".

20. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Ленін".** 1565

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЕРСЬКІ роботи виконує найдбайливіше — Домбровські і Розважевські — Львів. Академічна 2. ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО. — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1447 6—?

ВАЛІЗКИ, течки, портфелі, поручає і направляє найдешевше робітня барера, пасаж Гавсмана. 1635 2—?

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1538

ФІСГАРМОНІЇ помічні до ведення хорів та науки співу починаючи від 450 зол. на продаж; поручає Бр. Маркевич Львів, Шептицьких ч. 6. 1664 1-3

ПОРТРЕТИ „ШЕВЧЕНКА" формату 60 цм. × 70, без рам, гарно ретушовані селя по 25 зол. до продання в першім українськім портретовім заведенні, Левинського Карла артисти-маляра, Рудно, п Зимна-Вода. 1665 1-2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

буєш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.

(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей і дозрілих. 1512 13—?

Конкурс.

В містечку Витків Новий, повіт Радехів, є вільне місце на посаду міського лікаря з платнею 1.200 зол. річно з громадської каси — **зараз.**

Запевнені є також доходи, бо дооколична людність позбавлена лікарської опіки, а заможна.

У найближчім часі відчинять тут також аптику.

1640 4—10 **Начальник громади Колєр.**

Весняні Празькі Торги

від дня 22—29 березня 1931.

Інформації і торгові виказки можна дістати в Чехословацькім консуляті у Львові.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 61 (12.717). Львів, четвер 19. березня 1931. Рік LII.

Pocztowa opłata zryczałtowana uiszczona.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Квартально 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Боротьба з алькоголізмом, чи його поширювання?

Зміст промови посла Юри Чукура, виголошеної на пленарному засіданні сойму дня 13. березня ц. р. в часі дискусії над урядовим законопроєктом про обмеження алькогольних напитків.

Обговорюючи урядовий законопроект — сказав промовець — про обмеження в продажі алькогольних напитків п. референт твердив, що завданням цього законопроєкту є поширення абстиненції, здійснювання закону з 1920 р. Але в дійсности зміст предложеного законопроєкту вказує на те, що його завданням є поширення алькоголізму та видобуття з населення якнайбільших прибутків зі спіртового монополю. Тому то обговорюваний закон повинен носити протилежну назву до тієї, яку має, тобто його назва повинна покриватися з його змістом. Бож побільшення шинків до усталеного числа 22 тисячі, при рівночасному залишенні для існуючих шинків усіх прав, а далі можність продажі алькоголю в залізничих буфетах, у реставраційних вагонах, у корабельних буфетах, у військових касинах, у народніх (людових) домах, і наківець поширення права на продажу алькоголю в суботу та в святочні дні до 14 години та зменшення віддалення у положенні шинків від церков вказують на те, що обговорюваний проект закону не має ва цілі прогібіції, але збільшення споживання алькоголю.

Обовязком кожної думаючої одиниці є активна допомога в дійсному відродженні свого народу передовсім через вплив у тому напрямі на себе самого, на свою родину і на своїх дітей. Моральним обовязком кожної одиниці є поборювати все, що загрожує людству, цього вимагає правдивий патріотизм як державного так і недержавних народів. Тому то поборювати дегенерування людства, яке ширить алькоголізм, є не тільки правом, але й обовязком новочасної людини. Один з польських учених сказав: „Шинк не є добрим громадянином, він є лихим робітником, кепським приятелем, недобрим мужом і батьком, він не в силі співчувати нікому в нещасті, опанований найгіршим егоїзмом стається прикрим і ворогом цілого людства. Шинк тратить поволи всі найпримітивніші підстави моральности; на його слово не можна рахувати також як на зложену ним присягу: він все скаже неправду, обмане, він здатний до поповнення найбільшої зради, не дивлячись на те, які це може мати наслідки для його родини, батьківщини і навіть для цілого людства".

Коли алькоголізм спричинює таке спустошення на одиниці, то яке нещастя може він спричинити цілому народові, якщо на нього поширяться. Тому то завданням кожного з нас, а законодатних палат зокрема, є боротись зі страхіттями алькоголізму. Закон з 1920 р. заборонював продажу алькоголю в неділі та свята, а крім того не дозволяв його продавати у промірі 150 метрів від церков і костелів. Теперішній законопроект дозволяє на продажу алькоголю в свята та вкорочує промір віддалі шинків від домів Божих до 100 метрів. Чи це засіб для поширювання абстиненції? Замість абстиненції поширюють монопольові склади щось у роді премій за споживання алькоголю. Невідомо тільки, чи діється це з відома і дозволу влади. Ось на Волині монопольові склади продають по 50 сотиків дешевше пляшку горівки, якщо покупці виказуються посвідками православних чи католицьких парохій, що цей алькоголь потрібний для весілля. Тут промовець цитує одну таку посвідку і приходить до переконання, що це мусить діятися з дозволу влади, бо в противному випадку монопольові склади не могли б давати знижок на горівку. Виходило б, що там і парохіяльні уряди такими посвідками неохотячи причинюються до поширювання пияцтва. Не треба забувати, що тут можуть діятися і надужиття. А саме до таких посвідок можуть доходити і торговці алькоголю та заробляти таким чином на зниженому закупні горівки.

Коли порівняємо практику останніх літ з нинішнім законопроєктом, маємо новий доказ, що урядові не залежить на реалізуванні протиалькогольного закону лише на тім, щоби держ скарб на цій, ніби то, прогібіції здобув більші доходи. Однак найяскравішим доказом, що новий закон має на меті не прогібіцію, лише ширення пияцтва, є 25 ст. проєкту, яка касує всі дотеперішні протиалькоголеві плебісцити. Чейже колиб урядові залежало на збереженні абстиненції, то затримав би силу тих плебісцитів, які були переведені в усіх тих селах цілком законно.

В дальшій частині своїх виводів промовець пригадує відомі перешкоди, які робили адміністраційні чинники прогібіційному рухові, замість підтримувати його згідно з законом з 1920 року. Промовець цитує статтю віцеміністра фінансів Старжинського, поміщену у „Слові Польскім" з 29. січня ц. р., в якій автор виразно натякає, що українці у Східній Галичині, які на 487 протиалькогольних плебісцитів самі перевели 405, — зробили це не так з бажання поборювати алькоголізм як радше з деяких інших мотивів". Промовець протестує в імені українського народу, щоби урядові чинники представляли в невірному світлі відносини на українських селах та імпутуючи українцям якісь побічні провідержавні заміри в прогібіційній пропаганді, — уроблювали настрої для нового закону. „Українське населення, зорганізоване у протиалькогольних товариствах, є свідоме того, скільки шкоди приносить йому алькоголізм і коршма й тим самим дегенерація, яку викликує алькоголізм. Протиалькогольні плебісцити були здебільша переведені у станиславівськім воєвідстві, у гірських околицях, де населення, з вини алькоголю й хвороб, рік річно дегенерується. В тих околицях протиалькоголева пропаганда українських товариств особливо живо ділала на населення, тому, що абстиненція була дверелом здоровля того населення, була одночасно одним зі засобів стримання його дегенерації. Нічого теж дивного, що в тих околицях населення переводило ті протиалькогольні плебісцити і не протидержавна пропаганда, лише конечність і страх перед руїною громадянства примушували людей до самооборони.

Промовець гостро критикує поширення продажі алькоголю на залізничі буфети, перестерігаючи перед небезпекою пияцтва серед залізничої служби і то підчас виконування надзвичайно відповідальних обовязків. Так само гостро атакує скасування заборони продажі горівки в обсягу військових касарень, пригадує, що героїська японська армія не вживає зовсім алькоголю, пючи на бенкетах тости джерельною водою, та протестує перед наражуванням молоді в її найнебезпечнішому віці на небезпеку привички до алькоголю. Давній закон заборонював продажу алькоголю у спортових клубах і на просторі фабричних забудувань, а новий від цього відступає.

Тут слід також згадати і про те, що теперішній закон обмежує переводження протиалькогольних плебісцитів. У законі з 1920 р. була постанова, що ухвала проти продажі алькогольних напитків приймалася більшістю голосів тих, що брали участь у голосуванні; а проект нинішнього закону постановляє, що така ухвала мусить бути принята більшістю голосів, при участи принайменше половини управнених до голосування.

Проект закону, представлений до ухвали, має характер скарбовий. Уряд прямує до того, аби витягнути через поширення алькогольних напоїв якнайбільше грошей від громадянства. А тимчасом доходи зі спіртового монополю є тільки позірні. Одною рукою держава тягне доходи з того, що люди пють, а другою рукою мусить ті доходи видавати на будову домів для умово-недужих, на будову й удержування арештів і т. д.

В дальшому пос. Чукур, згадавши про здивування поляків, а навіть віцемін. Стажинського (який дав цьому вислів на сторінках преси) з приводу того, що антиалькогольні плебісцити поширилися спеціяльно по українських селах, виявив дуже влучно причину цього національ-

Найкраща льоката ощадностей —
це премійна вкладка в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20,
де крім відсотків можете ще дістати премію від зол. 25—300, залежно від висоти щомісячних вкладок. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно.

но-суспільного явища. Зрештою боротьбу з коршмами, як розсадниками деморалізації, веде українське громадянство в Галичині ще від 70-их років мин. століття.

Дохід зі спіртового монополю зростає в Польщі з року на рік. Не зважаючи на пропаганду гуманітарних установ, громадянство щораз більше пє, так, що за пять останніх літ той дохід зріс на 270 відс. В 1925 р. бюджет Польщі виказував 266,911.000 зол., а в р. 1930-31 аж 723,776.970 зол. доходу зі спіртового монополю. З того виходить, що нема ніякої спеціяльної причини той зріст підсилювати, та ще такими засобами, як нинішній законопроект.

При ухвалюванні протиалькогольного закону в 1920 р. працювали разом всі клюби, що без уваги на політичні переконання виказували, яким лихом є алькоголізм, з котрим кожний уряд мусить боротися всякими засобами. А тепер уряд і проурядові партії промовляють за ухваленням закону, а всі інші політ. партії — проти його ухвали. І нічого дивного. Бо закон з 1920 р., хоч не був ідеальний для пропагаторів абстиненції, то все таки давав змогу боротися з язвою алькоголізму. А теперішній законопроект має такий характер, що ми після його ухвалення посунемося назад, до давніх часів, коли то в інтересі російського уряду і галицької шляхти було розпивання населення.

В 1920 р. найгорячіше виступали в оборону протиалькогольного закону жінки, які устами присутньої і в цьому соймі пос. Мораčевської заявили: „Якби цей сойм складався з самих жінок, то доля внесеного закону булаб пересуджена. Нема сумніву, що такий жіночий сойм, без огляду на ріжні політ. партії, з великим ентузіязмом ухвалив би закон про цілковиту заборону виробу і продажі алькоголю в державі".

На жаль, нині ролі змінилися. Нині ті самі прихильниці абстиненції з ББ будуть голосувати за проектом алькогольного закону, внесеного урядом, бо цього вимагає нинішня господарка уряду. Нема сумніву, що голосами ББ закон буде ухвалений та вийде небавком в життя. Одначе я заявляю іменем українського населення, що не зважаючи на цей закон, ми не перестанемо боротися з алькоголізмом (оплески на лавах всіх меншостей), бо знаємо добре, що тільки здоровий і тверезий нарід має перед собою ясну й певну будуччину, до якої український нарід прямує. (Оплески на лавах меншостей і лівиці).

Wyciąg z protokołu wspólne. o z dnia 14 marca 1931 r Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 53. czasopisma „Dilo" z daty Lwow dnia 10. marca 1931 r. do ygn. VI. I. Pr. 121/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 14 marca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanowił uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 9 marca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo" Nr. 53. z daty Lwów dnia 10. marca 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Zesiadannia wykonawczo. o komitetu socjalistycznoho internacionału" a) w ustępie od słów „egzekutywa" do „dohoworamy", b) w ustępie od słów „2 prywodu" do „sojmu" znamiona zbrodni z § 65a uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułu ma na celu propagować wzgardę i nienawiść przeciw administracji Państwa w związku z likwidacją aktów sabotaży, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. Według §§ 487, 489 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

(Практичне приміненння тези „nullum crimen sine lege". — Констернація після рішення Найвищого Суду. — Повінь нових рескриптів двома шляхами. — Interpretatio autentica.)

IV.

Це цікаве письмо, вияснення чи прохання звучить дальше дослівно:

„Wobec tego wyjaśniam, że sprawa prowadzenia ksiąg metrykalnych oraz języka, w jakim mają być prowadzone metryki i w jakim języku mają proboszczowie w sprawach metrykalnych korespondować z Władzami państwowemi uregulowana jest dawnymi przepisami austrjackiemi, wydanymi przez powołane Władze państwowe bez jakiejkolwiek ingerencji Władz kościelnych. Według tych przepisów prowadzenie metryk, jako funkcja państwowej administracji, zostało poruczone uniwersałem z 20/2. 1784 odnośnym proboszczom pod nadzorem administracyjnym Władz. W całym szeregu późniejszych dekretów i rozporządzeń nadwornych, gubernialnych i ministerjalnych wydano dla proboszczów dalsze szczegółowe przepisy co do sposobu prowadzenia ksiąg metrykalnych, ich parafowania i potwierdzenia, zarządzenia dodatkowych wpisów sprostowania metryk oraz nadzoru Władz administracyjnych nad ich prowadzeniem. — Od tego czasu prowadzą proboszczowie odnośne księgi metrykalne w poruczonym przez Państwo zakresie działania. — Księgi metrykalne w myśl postanowienia obwieszczenia b. Namiestnictwa z 25/9. 1875 Dz. ust. kraj. Nr. 66 mają być prowadzone w języku łacińskim. Przepisy powyższe obowiązują po dzień dzisiejszy, albowiem ani ustawa z 31/7. 1924 Dz. ust. R. P. Nr. 73 poz. 724 o języku urzędowania Rządowych i Samorządowych Władz administracyjnych, ani Konkordat, zawarty ze Stolicą Apostolską, nie zawierają żadnego postanowienia, któreby bezpośrednio lub choćby pośrednio zmieniały swe dotychczasowe przepisy.

Wyjaśniając to, proszę o stosowanie się do obowiązujących w tej mierze przepisów, gdyż w przeciwnym razie będę zmuszony do zatosowania postanowień art. 45—48 rozporządzenia Prez. R. P. z 22. marca 1928 Dz. U. R. P. Nr. 36 poz. 342 o postępowaniu przymusowem w administracji, zdążających do wymuszenia spełnienia istniejącego obowiązku, a tem samem narazić Wielebnego Księdza na koszta zastępczego wykonania, względnie kar pieniężnych, przewidzianych w powyższych artykułach".

Письмо повітового старости в Копичинцях, опираючись у головних своїх основах на згаданім вище рескрипті (3. 9. 1930. ч. АД 2203 Воев. Уряду в Тернополі), хоча його не цитує, таксамо як і попередньо цитовані рескрипти старостава в Чорткові, не маючи ніякої правної основи в обовязуючих законних приписах, зводить свої дуже загальні й односторонньо поняті міркування до одного спільного знаменника: „Proboszczowie, pełniąc funkcje prowadzących metryki (urzędników stanu cywilnego), są publicznymi funkcjonarjuszami i w korespondencji urzędowej w tym charakterze z państwowemi Władzami i Urzędami mają używać języka państwowego". — Sic volo, sic iubeo!

Всі вони забувають, що кожна держава, а тимсамим і Польща, у власнім інтересі мусить докладно означити, хто є „урядовцем цивільного стану" та означити права й обовязки тих своїх службовників, що також у Польщі сталося на підставі вище згаданого закону. По-друге, коли навіть держава з мотивів публичної натури нормує обовязки якогось суспільного стану, як нотарів, адвокатів, священників і т. п., — то це ще не значить, що **вони є державними** функціонарями.

Зрештою із заложенням і веденням метрик, як учить історія, справа мається цілком навпаки. Не держава, але **церква перша** завела виключно для своїх обрядових цілей метрики, котрих ведення вже Тридентський Собор наказав, а універсал цісаря Йосифа II. (20. 2. 1784) **лише визнав парохіяльні** метрики державними документами та за згодою церкви видав згаданим патентом заряджения і приписи в справі **технічного їх** ведення, числа книжок і рубрик і т. д. Але цим патентом **не нарушив у ніякий спосіб** компетенції церковної влади та нагляду церкви над метриками. А тим менше ані той патент, ані ніякі пізніші цитовані в письмі старости „універсали", ані останній польський мовний закон **не відбирали церкві** її права автономно рішати про мову свого урядування у взаєминах з владами, згаданими в мовнім законі.

Зрештою всі сумніви в цьому напрямі усуває оречення Найвищого Адміністраційного Трибуналу (австрійського) з 8. I. 1887. ч. 20 БД 3334, котре рішило, що: „вплив адміністраційної влади на ведення метрикальних книг **полягає на догляді,** щоби всі передбачені законом (отже згаданим патентом з 1784 р.) вписи до метрикальних книг були виконані у приписаній формі".

Після заключення і ратифікування Польщею конкордату державні чинники перестали мішатися до темпоралій і метрик, які перед конкордатом віддавалися новому парохові при участи делегатів адміністраційної влади.

Вкінці і дотеперішня судова й адміністраційна практика промовляє за тим, що поступування гр.-кат. парохів є правильне. Наглядним доказом цього є згадані рішення Найвищого Суду та Найвищого Адміністраційного Трибуналу у Варшаві з II. XII. 1928. P. 4503/26, якими ухилено присуди на гр.-кат. парохів та рішення Воєвідського Уряду в Станиславові з 2. I. 1929. ч. 21/29, котре визнає вправді ведення метрик як „res mixta", але „nie przesądzające kwestji interpretacji ustawy językowej, do czego powołane są kompetentne Władze centralne".

Д-р Остап Юрчинський.

ЧАЙ марки БУЗЬКО
Спеціяльна мішанка Ч. 40.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1619 —10

Самоздемаскування

АБО РОЗМОВА СПІВРОБІТНИКА „СЛОВА" З П. СКРИПНИКОМ.

(Кореспонденція з Берестя.)

Хтось сказав, що нема злосливішого гумориста, як життя: кого й що воно не виставляло перед очі прилюдної опінії в натуральному смішному вигляді! Таку саму злосливо-гумористичну штучку відограло воно з п. Скрипником, „послом" з ББ від Волині, а саме: в його розмові, уділеній співробітникові виленського часопису „Слово", який поставив п. Скрипникові питання:

„Кого пан посол репрезентує в соймі?"

Це питання однаково може означати як наївність денникаря, так і замаскований глум. І справді, скільки може бути збивчої іронії, руйнуючого натяку й прилюдного демаскування в питанні цього денникаря!

„Кого пан посол репрезентує"? — Скрипник, очевидно, відчув іронію запитання, ма бути, збентежився, не відважився „покликати імени народу „всує", як це роблять його товариші, і відповіді на підступне запитання репортера **не дав.** І добре зробив. Бо справді, не міг-же сказати, від кого одержав мандат, а сказати неправду боявся.

Замість відповіді: кого репрезентує, денникар почув іншу відповідь: до кого пристав у соймі: „Входжу до т. зв. української парляментарної репрезентації з Волині, що належить до безпартійного блъоку" і т. д.

Але співробітник „Слова" не задовольняється цією відповідю та бє Скрипника немов довбнею по голові таким запитом: **„„Як-же це сталося, що будучи українцем, належить пан посол до блъоку"?**

Уявіть собі зїдливий усміх на вустах польського денникаря й червоні плями збентеження на обличчі п. Скрипника! Поляк не може зрозуміти, чому Скрипник не пішов з народом, та ще й ставить йому такі збивчі питання! Треба якось виправдатися перед представником чужої преси. І п. Скрипник виправдується.

Хіба-ж це не іронія життя? Гумористика цього виправдання взята цілковито з „Української Ниви" й з промови Певного:

„Мушу вам вияснити, що на терені польської держави істнує два українські напрямки" — один „льояльний", а другий — нельояльний. Але найгірше — то ці з „Малопольські Всходней", хоча є вже деяка кількість таких поганців і на Волині.

Подібна братовбивча денунціяція „посла" на своїх братів з Галичини й Волині мусіла ще більше зацікавити зїдливого денникаря. Напевне в його голові мигтіли думки:

„Як ні як, а все-ж таки підчас „розбору" ми не мали таких поляків, якій денунціювали

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 19. БЕРЕЗНЯ 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Ерос.

(Астрольогічні рефлексії.)

Серед астрономів та астрольогів велика сенсація. У цьому році зблизиться до нашої землі щойно перед роком віднайдена зоря — не зоря, а зірка планетоїда — Ерос. Вона має в перекрою 16 кільометрів, (деякі кажуть, що лише три) завбільшки от так як з Коломиї до Печеніжина або з Бережан до Козови. Цього року має вона зблизитися до нашої землі на 26 міліонів кільометрів та ще в причинком.

— Овва — скажуть люди — невидальщина! Такий гарбуз хочби і на 16 км. до нашої землі, та ще на 26 міліонів кільометрів. Яка там сенсація! Чимало таких вишкробків плентається по всесвіті?

Та то не „овва", а справді сенсація, коли почуєте, — що таке Ерос, звідкіля він взявся, і що з такого зближення до нашої землі вийде доброго, чи злого.

Звідкіля він взявся? А звідкіля взялись на землі ті малі „потуги" по великій війні? Були давніше справді великі, але по війні тріснули на куски і з того повстали рїжні маленькі моцарства.

Таке саме було і з Еросом.

Була колись у всесвіті якась велика планета. Наслідком якоїсь війни, а може пацифікації у внішому стилї вона теж тріснула, а з тих кусків поробилися вже не планети, а планетоїди як напр. Паллє, Церес, ну, тай Ерос.

Ероса віднайшов перед роком астроном Віт і зараз обчислив докладно його дорогу довкола сонця. І тою дорогою Ерос вже нераз за свого життя перебігав, та ми не маючи тоді добрих біноклів, не помітили його. Нераз він уже і до нашої землі зближався, а ми лише по наслідках його зближення догадувалися, що це таке. В таких роках (кажуть астрономи, за кожних 30 літ) появляються у першу чергу т. зв. еротичні твори. Заложуся, що коли Винниченко компонував свої „Щаблі" або „Чесність з собою", то непримітний толі для нас Ерос гуляв собі по небі і до нас підморгував.

Кажу „гуляв", бо воно справді так. Астрономи помітили, що Ерос показується раз ясно, а раз темно. Вони з того міркують, що це дві зірки злучилися, одна ясна, Ерос, а друга темна і крутяться довкола себе. Чиж це можливе? Чому ні! Як могла танцювати риба з раком, а петрушка з пастернаком, то чому не могли би дві зірочки потанцювати собі в парочці? Та ще, щоб того не міг зробити такий Ерос!

Знаєте, кого в старині називали Еросом? Ні більше ні менше, а божка любови. Його називали римляни Купідоном або Амором, але ми грекокатолики, хоч як раді би до Риму зблизитися, не повинні вживати римської мітольогічної термінольогії, тільки таки грецьку. А малювали його одні та другі як малого хлопчика збиточника з крильцями молодого курятка, з луком і стрілами. Тими стрілками стріляв він у людські серця, а вже де поцілив, то там вселювалась любов, і то ще яка! Недурно один польський поет-шнець випівував таке:

Bo ani kołkiem tak nie przybije,
Ani też dratwa tak przyszyć nie zdoła,
Kiedy się kogo miłość uczepi
To tak się trzyma, jak szewska smoła.

І чиж могло бути такому Еросові важко знайти собі танцюристку в чорній суконці, з якою до нині танцює по небесній естраді?

Але коли кому цікаво знати, що вони танцюють: польки, чи вальса, чи який модерний гапець, то вже спитайте танцмайстра, бо я, як не чую музики, не вілгадаю з самих рухів, як танець називається.

Отож стою на тім, що Ерос зближається до нашої землі. Астрольоги кажуть, що планети й зорі, більші та менші, мають на себе взаємно великий вплив. Та не лиш цей вплив дається відчути самій планеті, але й всій тварині, що на планеті живе. Тому люди під впливом пертурбацій і плям на сонці скаженіють і рїжуться взаємно, а астрольоги на підставі положення планет та зірок супроти себе в даний момент складають для людей, держав і т. і. гороскопи і кажуть собі за це добре платити.

Тепер маю питання, який вплив може мати на нашу землю-планету наближений до неї Ерос і чого нам від того мітольогічного збиточника сподіватися?

Той вплив залежить безумовно і виключно від його вдачі, чим він був у старовину та що він робить тепер. В старовину (по грецькій мітольогії) він був божком любови. Отож під його впливом запанує всюди на землі любов. Цей вплив любови ми, українці, почули вже в минулому році, коли-то Ерос ледви зачинав до нас наближатися. Бо тільки правдивій любови треба завдячувати і Берестя і пацифікацію.

(Доповнення буде)

—o—

своїх братів з інших закутків польської землі. Так, так, цікаві ці емігранти! І взагалі цікава психольогія цих українців, які так залюбки, за мерзенний гріш продають з головою своїх братів, відцуруються їх і обкидають наклепами..."

Денникареві „Слова" захотілося заглянути до самого дна в душу подібних синів українського народу, таких неможливих серед народу польського, і він продовжує питатися про взаємини між цими емігрантськими „послами" з Волині з українцями Галичини: „Як представляється при такій вашій ідеольогії ваше відношення до українців Галичини й як ви окреслили їхню ролю в українському русі?"

Але Скрипник уже цілковито забувся, кому й що він говорить. Йому треба лише показати свою „вищу льояльність", себто, як найдалі відцуратися своїх братів. І він сипле без тями: політичний рух в Галичині вважаємо за шкідливий... тому ми постарались про усунення з Волині впливів „малопольських діячів..." уважаємо політичну ролю Львова за скінчену... і т. д.

Денникар із „Слова" вже зрозумів душу Скрипників, заглянув у неї до дна й має досить. Його більше вона не цікавить. Ще одно може його зацікавити: як Скрипники здійснюють ці свої „ідеали", і він питається таким самим глузливим способом: „Як представляється діяльність тої групи, до якої ви належите"? (навіть не находить для неї назви й тому окреслює її анонімово).

Скрипник, очевидно, вже перестав розуміти глузування репортера й наводить приклади „діяльности цеї групи": „Українську Ниву", „Волинського Господаря", нову політичну організацію (емігрантів! п. н. „Українське волинське обединання", „Рідну Хату", яка має стати тереном порозуміння громадянства польського й українського..."

Але найцікавішою заявою була остання:

„Далі в господарській праці ми зліквідували (!) впливи, що йдуть з Галичини, шляхом утворення „самостійної"(?) кооперативної організації, а саме: окружного волинського кооперативного союзу, що обіймає волинські кооперативи, які перед тим були обеднані в львівській кооперативній централі (т. зв. Ревізійний Союз Українських Кооператив)".

Хібаж це не іронія життя? Одним махом воно здерло з п. Скрипника політичне дрантя „ідеольогії" й показало читачам „Слова" в усій наготі нікчемности.

„Віримо, — закінчив самоздемаскований Скрипник, — що наша праця є корисною... єдиним реальним, корисним для українського народу розумінням справи..."

Мабуть, співробітник „Слова" мав уже цього досить, бо вже більше питань не ставив. Можна собі уявити, як він потім почувався... а може навпаки, з радістю думав, що находяться серед українського народу подібні одиниці...

С. Г.

МИЛО ОЛЕНЬ SCHICHT

З життя українців у Женеві.

Свято 22. січня в Женеві. — Виступи українського студентського хору

Женева, 9. березня 1931.

Старанням Українсбкого Студ. Т-ва „Україна" влаштовано свято 22. січня ц. р. в салі студентів „Union Internationale". — Саля була виповнена чужинцями, не бракувало також і наших, які поприїздили були тоді на засідання Союзу Народів.

Свято відкрив гарною промовою почесний член Т-ва, бувший ректор університету проф. Зернер, який у чулій промові привитав українське студентство і побажав його Батьківщині скоро дочекатись волі. Відтак слідував реферат інж. Андрієвського з Брукселі, який у своєму гарно обробленому рефераті старався поінформувати чужинців всесторонньо в українській справі. Після реферату інж. Андрієвського на просьбу теперішнього ректора унів. забрав слово проф. Шульгин, який піддержав інж. Андрієвського, згадуючи про страшні труднощі, які зустрічаємо в боротьбі, про кров пролиту, про Крути і т. д., а вкінці висловлюється: „Хоч ми розірвані кордонами, але через ці кордони ми зберегли єдність духа, єдність у своєму бажанні творити націю і ця єдність духа є найкращою запорукою нашої перемоги". Після цього слідували концертові точки, які складались з двох жіночих соль і деклямацій. Найбільш подобались чужій публиці хорові точки, які доводилось повторювати. Підчас співання національного гимну публика торжественно встала.

Після скінчення свята для всіх гостей приладили чай. Жива розмова з гістьми затягнулась до пізної ночі, а при чаю інформовано гостей про українську справу. Велике захоплення було між гістьми українською піснею і народніми строями.

На цьому місці слід іще згадати, що український студентський хор запрошено до участи в міжнароднім вечорі у честь нового міністра освіти та представників університету й інших високих шкіл. На тому самому вечорі після скінчення концерту забрав слово цей самий міністр освіти, який говорив тільки про нас, про красу нашої пісні, про любов до рідного краю, а вкінці висловився, що український нарід жде ще велика будучність.

В два дні після міжвароднього вечора, на запрошення представників університету, прийшлось українському студ. хорові співати і задемонструвати український нац. танець на університетському балі при здвизі 1500 осіб. Публика нашою піснею була захоплена, а вже найбільше припав їй до вподоби український гопак на дві пари і запоріжський козак на шаблі. За кожний виступ хору, як і танцюристів, публика наділяла їх рясними оплесками і просила ті виступи повторити.

Трач Пл.

Риков стане перед судом?

Кілька телеграфічних агенцій подає, що в Москві має відбутись ще один політичний процес проти комуністичної правиці та що перед судом стане і б. голова ради народніх комісарів Риков. Сталін мав зажадати від ДПУ, щоби воно виготовило акт обвинувачення проти Рикова та його однодумців.

Одночасно „Ізвестія" пишуть, що радянський уряд визначив для Рикова емеритуру в сумі 250 рублів місячно, отже виходилоб, що Рикова справді усувають з політичної арени.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 19. БЕРЕЗНЯ 1931.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ.

Обличча нового Парижа.

„Нема вже нового Парижа..."
Шарль Бодлер.

Модернізм і мода. — Архітектура. — Залізобетон. — Дільниці зникають. — Вулична комунікація.

Нині, коли в якійнебудь антикварні розглядаєте гравюри зі Старого Парижа, зперед століття, не можете не підсміхатись з вибачливою погордою, а то й реготатись на вид старих бульварів, мовби з карикатур Доміє. Все це таке інше і таке неподібне до нинішнього нашого розуміння того, що зветься Парижем.

Та він неподібний і до того, що був і перед десяти літами. Він власне тепер у всьому розгарі свого переображення на ультрамодерніям. Тут, звичайно, помилявся би кожний, що хотів би вважати, що цей паризький модернізм диктує мода й звичайна приписувана французам екстравагантність. Нова архітектура і нова декорація, що висловлюють характер міст є в Парижі, як і по інших великих містах Европи, лише висловом потреб наскрізь нової людини, її вигоди і гігієнічних умов; це архітектура зовсім потрібна, функціональна.

Француз по своїй вдачі взагалі надто традиційний, щоби робити наглі скоки й експерименти в тому, що його особисто доторкає найближче. Але переконавшися, що щось є вигідне, він не жалує видатків, щоб ту вигоду осягнути. Німці, в порівнанні з французами, змодернізували свої міста далеко скоріше й взагалі проблєма урбанізму покладена в них зразуже з принціповою німецькою послідовністю. Правда — Париж гальмує в розгоні його багата романтична традиція й оте дрібнобуржуазне замилування до затишку й спокою, таке питоме у Франції після революції. Франція — мало не до наших днів жила традиціями стилю Людовика XIV., а цей останній в розумінні кожного француза був вершком смаку й досконалости.

Нас цікавить передовсім нова архітектура. Її шукати очевидячки не треба, вона сама кидається в очі, вона кричить. Те, що найбільш характеристичне, це те, що французів від кількох літ охопив шал простоти, упрощування форм. Здираються прикраси зі старих будинків, здіймається різьблених жінок зі дабанками, Гераклів і Аморів з вінками, щоб їх місце закласти простим, але вартісним матеріялом, мармуром, або іншим добрим каменем.

Це немов би протест проти того зловживання орнаменту, що панувало у Франції в 1900—1910 рр. й що на ділі полишило будинки, на які нині годі дивитись — у них нема ніякого стилю чи радніше — є всі на купу, що наодно виходить. Нині розширяється вікна, вільні місця між ними віддається під рекляму; рідко коли є які чисто геометричні, прості прикраси. Це в новій будівлі річ зайва, бо вартість архітектури не в прикрасах, а в обємах. Оздоби, як висловився сучасний французький архітект Корбюзіє, це так, як перо на голові жінки. Часом воно гарно, але частіше ні. І новий архітект подає руку інжинірові, щоб разом заповнити в найдоцільніший спосіб визначений простір залізобетонними стінами, при чому стиль накидає їм сам матеріял, змогу орудувати ним і пристосувати до „потрібного".

Факт, що залізобетон перевернув всі погляди в архітектурі і здавалось би заперечив найсутніші „правди" мистецтва, що стиль творить не матеріял, а естетичне змагання, яке формує матерію.

І справді, залізобетон створив нові можливості, які не снились ні готикам ні будівничим Пантеону. Він характеризує нашу добу однаково характеристично, як готичні катедри віддавали всю містику середньовічних містерій, він творить сам нову, сучасну романтику. Оба стилі мають справді багато спільного: вони конструктивні і змагають рости вгору та полишити в стінах якнайбільш отворів під вікна. Тільки нині вже ніякі вітражі не заслонюють сонячного світла; воно доходить в найдальші кутки, просвічує будинок наскрізь. Гетівське слово „більше світла" стає символом сучасности.

Цілі дільниці зникають протягом кількох тижнів. Їх місце займають струнки, залізні, на червоно розмальовані скелети. Високі журавлі закладають партію за партією каміннам і цементом. Не конче від споду від самого долу: часом десь із третього-четвертого поверха. Технічні неможливості майже не існують, все обчислено, все економно.

І ось повстають велитенські бльоки восьмиповерхових будівель із тисячами кімнат, серед розлогих бульварів. Так забудовано напр. більшу часть укріплень, що окружали двацять дільниць Парижа. В будинках — автоматичні підойми, тепла вода, центральне огрівання, не кажучи вже за газ і електрику. Все те, що вважається комфортом, є тут лише найприміти-нішою вимогою кожного мешканця, чи то інтелігента чи робітника. Кожен із них має право в однаковій мірі користати зі здобутків нової урбаністичної культури, яка висловлює найдешевше і найдоцільніше використання можливостей для добра колєктиву.

Досі будова великих міст велась в чотирьох поглядів: вуличне комунікація, мешкання громадські роботи й естетика. Нині прийшов новий, трохи несподіваний гість: воздушна небезпека в разі війни. Гість вразливий, що вимагає негайної відповіді і посилає до біса всю естетику. Про це будемо мати змогу ще писати. Та покищо проблема розвязання вуличного руху стає найбільш пекучим завданням. Досить подумати, що в самому Парижі є нині зверх 230 тисяч авт і кожне хоче рухатись, бо вони й є на те, щоб їздити. Тим часом деякі дільниці, як трета, мають щось 60 тисяч мешканців на 1 км² і вулиці нині дослівно забиті.

Колиб не 130 км. підзем. залізниці, Париж уже давно задусився би. Недавно й повстав новий проект творення підземельних автомобільних вуличь, так само як існують вже підземельні автомобільні гаражі. Перша така вулиця має бути готова вже у трьох роках: на лінії Опера-Палє Рояль. Стара вулиця Русо має в части зникнути на кошт інших — та це все, треба признати лиш тимчасові, дрібні зміни, що зовсім не розвязують проблеми вуличного руху в центрі Парижа. Взагалі кожне велике місто змагає стати машиною для вуличного руху, так як приватні й публичні будинки із своїми всіми технічними вигодами стають машинами для життя. Якби не було мілїонів інших людей, то і одній людині імовірно в таких мешканнях було би нудно...

(Докінчення буде).

Замах на австр. консуля у Монтреалі.

Один із інтересентів, що мав претенсії до відшкодування, поранив кишеньковим ножем австр. консуля в Монтреалі Бахака. Урядовця консуляту, що хотів боронити консуля поранив також.

Процес пос. Чапінського.

Суд у Мисленицах засудив пос. Чапінського (ППС) за противідержавні промови в передвиборчім часі на 15 днів арешту. Кару відложили на 5 літ. Оборона заповіла апеляцію.

Студентські справи.

Університетські студії в Женеві.

Думаю, що хіба кожний розуміє вагу студій за кордоном. Причини, що таке мале число наших студентів студіює по европейських високих школах, треба шукати у скрутному матеріяльному положенні нашого загалу під Польщею, подекуди таки між самими матуристами, які бояться виїздити за кордон, бо не знають мови, а опісля треба нострифікувати. Все це сумно свідчить про них. Одначе є такі, яким матеріяльні відносини позволилиб на це. І тим саме подаємо деякі інформації.

Літній семестр у Женеві починається 15. квітня, тогож самого дня починаються виписи і тревають до 1. травня 1931 р. До подання треба залучити тільки свідоцтво зрілости в оригіналі, або свідоцтво зрілости з приватної гімназії навіть без прав приналежности. Тому, що в Польщі існує нумерус клявзус на деяких виділах, як медицина і фармація, подаємо поразі інформації про виділи. Студії на медицині тревають 10 семестрів, а на фармації 5, з тим, що опісля йдеться 1 рік на практику, а відтак здається іспити. Місячний прожиток виносить около 25 ам. дол., а оплати річно около 60—70 ам. дол., залежно від того, які береться предмети і лабораторії.

Щодо інших виділів, то слід замітити, що в Інституті Руса не студіює ані один українець. Є це висока педагогічна школа, славна на цілий світ, а викладають у ній найліпші наукові сили.

Ближчі інформації дотично виписи подає Українське Студ. Т-во „Україна" в Женеві. При запитах булоб бажаним залучувати міжнародню марку на відповідь. Всякі справи, як подання у французькій мові і т. д., залагодить секретар Т-ва. При цьому слід ще зауважити, що Женева — це місто майже чужинців. У самому університеті студіюють представники 46 національностей, отже є між ким пропагувати українську справу. Виклади в університеті відбуваються у французькій мові. При кінці подаємо, що є ще тут висока школа фізичного виховання, де викладають по англійськи. Ближчі інформації подамо, якщо хто забажає. Листи просимо звертати на адресу: Societé des Etudiants Ukrainiens „Ukraina", Genève, l'Universitè.

ОСТАННІ ВІСТИ

ДОВКОЛА УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ РОЗМОВ.

Голоси ендецької преси.

Варш. часопис „ABC" повідомляє, буцім то польсько-українські розмови йдуть далі неофіціяльно. Від ББ переговорює пос. Голувко. Про відкликання українських зажалень із Женеви нема мови, зате — мовляв — українці оголосять заяву, яка в дечому злагіднить українські виступи на женевському терені. Поза відомими домаганнями українці нібито домагаються утворення одного воєвідства у Сх. Галичині, на чолі якого станув би бувш. міністр вн. справ а теперішній волинський воєвода Юзефський. Крім того мають покликати спеціяльну комісію для справ Сх. Галичини, якої праці мали би право контролювати українці.

СОЙМ.

На засіданні сойму 17. березня відкинули внесення соц. клюбу в справі продажі держ. нерухомостей у надлісництві Гірн. Домброва та в справі зміни розпорядку президента держави про організацію адміністрації держ. лісів. Опісля пос. Сита (ББ) референував внесення Хлопського Клюбу про перевласнення осель, які продав бувш. кольонізаційний уряд у Познані. Міністр земельних реформ Козловський пояснив, що більше ніж 100 власників війшло на суд. дорогу шив. спору з міністром зем. реформ. Міністр приключається до внесення комісії, щоби над внесенням меншости перейти до денного порядку. В голосуванні приняли внесення комісії. Пос. Кміціський (ББ) референував внесення Стр. Людового, щоби господарства, які повстали в парцеляції, звільнити на 3 роки від податку. Референт сказав, що більшість пропонує, щоби уряд при новелізації закону про виконання зем. реформи звільнив від податку всі наділи, які повстають із перебудови рільного устрою. Сойм відкинув внесення меншости, а приняв внесення комісії.

ПЕРЕД ЗАКІНЧЕННЯМ СЕСІЇ СОЙМУ.

Речинець закінчення соймової сесії ще невідомий. Первісно проектований речинець 21. березня годі буде додержати хочаб тому, що мін. Матушевський заповів, що внесе три скарбові проекти, які мусять ухвалити ще підчас теперішньої сесії. Над іншими податковими справами радитиме літня сесія, яка теж займеться справою малого самоврядного закону та справою залізничої французької позички.

ДИМІСІЯ ВІЦЕМІН. СТАЖИНСЬКОГО.

Дня 18. березня кінчиться відпочинкова відпустка віцеміністра скарбу Стажинського. Він уже не вернеться на становище віцеміністра скарбу. Які причини димісії віцемін. Стажинського, покищо невідомо.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ПОДОРОЖУВАТИМЕ ПО МОРІ.

Із Шербурга виплив на Атлянтик польський корабель „Віхер". Корабель той виплив із Гдині на бажання Пілсудського, який після відпочинку на Мадейрі подорожуватиме по Середземнім Морі, поступить до кількох пристаней у Палестині, Єгипті й Італії.

БЕРНАРД ШОВ У ПАЛЕСТИНІ.

До Палестини приїхав Бернард Шов. Сподіються, що на днях приїде й Редіярд Кіплінг.

—o—

ВСІ вживаємо лише мила з охоронним знаком „НАШЕ ОЧКО". Складниця: Галицька 1. — Ринок 22.
1636 2—5

НОВИНКИ

— **Телєф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.**

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Блахарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Книжки по зниженых цінах** в місяці березні продають усі українські книгарні. Жадайте катальогів. 1558 5—5

— **Конфіската „Діла".** Вчерашнє (60) число „Діла" підпало конфіскаті за цілу статтю п. з. **„З діяльности Української Парл. Репрезентації"**, в якій подані були важніші внески й інтерпеляції УПР, зголошені в останніх тижнях, а також за два речення **зі звідомлення з розправи проти Заяця і Федоровича.** Це вже 19-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Ревізії серед львівських радикальних діячів.** В понеділок, 16. березня ц. р. слідчі органи львівської поліції перевели ревізії в льокалі секретаріяту Української Соціялістично-Радикальної Партії і редакції радикального тижневика „Громадський Голос", а крім того у приватних помешканнях д-ра М. Стахова і ред. О. Павлова.

— **Защо арештують?** Молодь у Делятині від довшого часу має намір основати український спортовий клюб на Підгірю. В неділю, 15. ІІІ. ц. р., зійшлося невелике число хлопців над Прутом, щоб оглянути площу, яка надаваласяб на грище. Нараз замітили двох поліцаїв. Хлопці кинулися в розтіч. Одначе всім не пощастило втекти. Поліція заарештувала М. Брайляка, а опісля Я. Колянковського і М. Кухарука та перепровадивши в них ревізію, відвела на постерунок. Там переслухала усіх трьох та пізнавши, що в тому нема нічого злого, звільнила їх і пустила додому.

— **Ще один костел на Сигнівці.** В польській пресі появилась відозва комітету будови нового костела на Сигнівці. В тій відозві читаємо між іншим: „Будова того костела є не тільки з релігійно-моральних, але і з національно-державних мотивів наказом нашого покоління, коли за польськість Львова йде мирна боротьба. Минулі віки доказали, що на кресах лишилось стільки польскости, скільки було костелів". В почеснім комітеті будови костела фігурують імена львівського воєводи, кількох послів, генералів, президента міста Львова і т. д.

— **Фальшивий адвокат.** У Варшаві арештували краєцького помічника Шапса Домба, який маючи фальшиві документи адвоката, їздив по цілій Польщі й обдурював наївних дівчат та ріжні фірми. Кільканацять дівчат вірило в його докторат і давало йому поважні суми грошей „на заручини", після чого він зникав без сліду. Від дочки одного львівського [illegible] пан С. [illegible] вул. Сопяшній цей „адвокат" видурив 800 зол., а в Регіни Штольц при вул. Шопена 10. він видурив ще більшу суму.

— **Виставка картин пок. П. Холодного.** Комітет Посмертної Виставки праць П. Холодного подає до відома, що святочне відкриття виставки відбудеться в неділю 22. березня в год. 12. вполудне в Націон. Музею, Мохнацького 42. Виставка буде відчинена щоденно від год. 9—16. до кінця квітня. Святочна академія в честь Покійного мистця відбудеться 26. квітня. Програма в афішах. — **Мих. Драган,** секр. комітету.

— **На індексі.** Папа римський поставив на індекс твір голяндського лікаря Вандервельда „Найправильніше подружжа". Цю книжку заборонюється католикам читати тому, що її автор трактує справу подружого життя з матеріяльного становища, яке противиться християнізмові.

— **Пастух міністром.** Англійські газети подають біографію новоіменованого міністра Індії Генрика Снелля: Снелль був сином безземельного сільського робітника і сам замолоду був пастухом, потім льокаєм дідича, відтак утік до міста, був кельнером у малім шинку і рівночасно вчився багато й ходив на виклади в університеті, як надзвичайний слухач. В 1922 р. вступив до робітничої партії, яка згодом вибрала його послом. Нині він міністром.

— **Жертва спорту.** Підчас м'ячевих змагань у Відні один брамкар у бігу впав на землю, щоби вхопити м'яч. В тій хвилині грач противної дружини з цілим розмахом ставив черевиком йому на лиці, зломив брамкареві ніс та ранив чоло. Брамкора в дуже грізнім стані відвезли до лічниці.

— **Вбили комуністичного посла.** Берлінські гітлерівці вбили комуністичного посла Генінга. Арештовано 3 особи, що брали участь в убивстві, між ними одного гітлерівця, якого недавно усунули з посади на поліції за участь в русі національних соціялістів.

— **Жінка стратегом.** Оксфордський університет видав дипльом стратега п-і Гордон Потс, яка здала всі іспити з теорії війни і стратегії. Це перша жінка в світі, яка є спеціялісткою военного знання: чоловік тієї абсольвентки военної школи є молодим англійським дипльоматом і він намовив її студіювати военну стратегію.

— **Новий твір Рафаеля.** Мадярська преса подає, що в одній антикварні в Будапешті найшли образ великого маляра Рафаеля, який передано до музею пластичного мистецтва. За цей образ вже платять 100.000 долярів. Деякі знавці мистецтва доказують, що це не твір Рафаеля, але одного з його найліпших учнів.

— **Зле бути славним.** Бернарда Шова так багато людей відвідує, щоби бодай побачити його, тому він видумує ріжні способи позбутись непрошених гостей. На днях Бернард Шов приїхав до Каїра і просив свого слугу проганяти всіх відвідувачів та казати їм, що Бернард Шов помер і тому, очевидно, вже не може приймати гостей. Багато цікавих журналістів повірило, що Бернард Шов справді помер. Але один американський газетяр не повірив словам слуги Бернарда Шова і просив сказати великому письменникові, що брат Айнштайна хоче конечно відвідати його. Бернард Шов, почувши, що під його домом стоїть брат Айнштайна, дозволив йому ввійти до його кімнати та довго говорив з ним. Але вкінці виявилось, що той гість не є братом славного вченого, а тільки так збрехав, щоби дістати дозвіл бачити Бернарда Шова, що йому вдалось. Бернард Шов зразу гнівався на журналіста, а вкінці сказав: „Я вам вибачу те, що ви мене обдурили, але тільки тоді, як ви підете до Редіярда Кіплінга, мого літературного суперника і обдурите його так само як мене". І журналіст поїхав до Асєуану, де був Кіплінг і також обдурив його.

— **Цікавий заклад.** Філядельфійський біржевик Віллїям Р. Криссі, працював у банковій компанії В. К. Джансон і Ко. Він заложився з 6. своїми товаришами, що до року, себто до 15. лютого 1932, довершить ось що: буде на обіді з президентом Гувером; буде грати в голф з мистцем мистців голфа, Баббі Джонсом; буде грати в голф або переїдеться самоходом з князем Валії (англійським престолонаслідником); буде грати в голф із старим нафтовим магнатом, Джоном Р. Рокефеллером. Для цього молодий 25-літній біржевик Криссі взяв собі відпустку на один рік і пускається в дорогу, щоби виконати приняті на себе зобовязання. Якщо все сповнить, сподівається великої нагороди, що була в умові. Ту умову може й важко булоб виконати, якби ніхто про неї не знав. Але що преса вже наперед її розголосила, так безперечно це справу значно влекшить. Вже ті високі особи не схотять доводити молодого Криссі до „розчарування". Вони прочитали в газетах про заклад, і певно йому не відмовлять приємности у виконанні завдання. А на доказ Криссі потребує тільки сфотографувати себе

з Гувером, Баббі Джонсом, Валійським князем і старим Джоном Д. Рокефеллером.

— **Попід лід до північного бігуна.** Славний англійський відкривець Гюберт Вілкінс готовиться плисти пізною весною цього року попід лід до північного бігуна. Вже викінчують для нього будову спеціяльної підводної лодки, яка буде мати багато особливих уладжень, а найцікавіший буде хребет-ледолім, який коли буде треба, буде пробивати лід зі споду, аби лодка могла добутись на верх світа. Вілкінс каже, що він вірить в успіх, значить, що вже перша виправа увінчається його перемогою над вічними ледами на далекій півночі. Таксамо цілком поважно ставляться до його смілого пляну ріжні наукові установи в Англії і в Америці. Виправа мала б зачатися в травні. Лодка буде готова недалеко Шпіцбергену, де пірне під вічну грубу ледову стіну. А далі Вілкінс із залогою сміливців мають плисти до бігуна. Нові винаходи і прилади дадуть Вілкінсові змогу мати кожної хвилі зносини зпід ледової стіни північ з культурним світом, який з великою цікавістю буде слідити за постепенними осягами цього небувалого подвигу.

— **Поправа на біржі в Нюйорку.** В останньому часі поправилась ситуація на біржі (Стак Екс-чендж) в Ню Йорку. Був попит на уділи великих компаній і ціни знову пішли вгору. На деяких пішли вгору до 11 точок. Це вже маленька заповідь ліпших часів в Америці, а ті, що потратили тому 16 місяців і мають ще досі свої уділи, можуть мати надію, що ще прийдуть поволі до гроша.

— **Позички для ветеранів.** Обі палати конгресу у Вашингтоні приняли великою більшістю голосів законопроєкт про державні позички для ветеранів американської армії зі світової війни. Президент Гувер заповів, що своє рішення про це скаже на днях. Він має відкинути законопроєкт при помочі свого спротиву, кажучи, що державна каса не має засібних грошей, а на це треба 1,000.000.000 долярів. Одначе велика більшість прихильників законопроєкту в сенаті і палаті послів вказує, що конгрес переголосує президента вдруге. Це малоб статись ще перед розпуском теперішньої сесії конгресу, яка має розійтися 3. березня. Тоді законопроєкт стане законом і президент вдруге не може вже його заперечити.

Хочете спокійно жити

і звільнити себе від журби про непевне майбутнє — то обезпечіть себе негайно в Товаристві

„КАРПАТІЯ", Львів, Руська 18.

— **Найвищий Суд боронить сухе право.** Як відомо, недавно федеральний суддя Кларк з Нюарку, Н. Дж., проголосив рішення, що 18-ий додаток до американської конституції (про прогібіцію) не важний через те, що стейтові сойми не мають права змінати конституції, а тільки стейтові конвенції. Це питання розглядав Найвищий Суд Зед. Держав у Вашингтоні і вирішив, що 18-ий додаток цілком правний і тимсамим уневажнив рішення судді Кларка.

— **Вводять асекурацію перед безробіттям в Америці.** Чотирнацять великих промислових компаній, в Рочестер, Н. Й., а між ними компанія Істмена, що виробляє фотографічні апарати, приняли плян асекурації від безробіття. На ту ціль компанії мають щороку давати по 2 проц. тієї суми, що виплачують робітникам, поки для поодинокого робітника не призбирається фонд величини 5-літньої платні. Підчас безробіття 1 проц. ще платять робітники і 1 проц. компаній. Всі робітники, що працюють в компаніях не менше як рік, матимуть право до безробітних асекураційних підмог місячних, у висоті 60 проц. їх платні. Цю допомогу мають діставати 6 тижнів, якщо працювали 1 рік, а по 13 тижнів, коли працювали по 5 літ. Цей плян має би обіймати 26.000 робітників у Рочестер, Ню Йорк.

— **Президія Львівського Гром. Комітету помочи безробітним** відбуде засідання в середу 18. березня 1931 р. в год. 5. попол. в ратуші, І. пов. На порядку дня звідомлення з діяльности Комітету в останньому часі і рішення щодо дальших заряджень. Усі члени Комітету обовязані прийти на засідання.

З судової салі.

ВБИВНИК КСЕНІ ПУЖАК ПЕРЕД СУДОМ.

В дальшім ході розправи проти Франціщка Войтила з Глинська, зізнавали свідки, а саме *Вайнгартен*, у якого Ксеня Пужак служила у Львові при вул. Сикстуській, *Анна Кулинець*, *Іван Похмурський*, *Іван Харко* та *Амеля Похмурська*. Зізнання тих свідків потвердили, що Франціщок Войтило як капраль 6. полку артилерії часто виманював від Ксені останній гріш і що вона позичала від своєї господині гроші для нього. Свідки виявили також, що родичі Войтила не боронили синові женитися з Ксенею і навіть дуже любили нешлюбну дитину підсудного.

Свідок Анна Кулинець, 22-літня дівчина, зізнає, що Войтило намовляв її вийти за нього замуж, та потішав, що з Ксенею Пужак він якось дасть собі раду.

Другого дня розправи свідок *Свищук*, поліційний агент, оповідає, як він арештував Войтила після того, як на Вульці найдено трупа Ксені Пужак. Арештований Войтило не хотів признатися до вбивства Ксені. Коли його запровадили до трупарні, де лежав труп Ксені, Войтило припав до цього трупа, вдавав, що ревно плаче, жалує її та кликав: „Ксеню, дорога Ксеню, хто тебе вбив?!".

Але, коли Войтило побачив, що поліція має докази, що це він убив Ксеню, тоді він до всього признався, але представляв справу так, що він не мав наміру вбити її, тільки на її просьбу придавив колінами її живіт, щоби тим способом „задусити дитину". Він душив так довго, аж вона вмерла. Та лікарська секція трупа виявила, що Ксеня не була другий раз вагітна і що тільки страшила його вагітністю, щоби він з нею оженився. Але при кінці зізнань Войтило признався на поліції, що „хотів Ксені позбутись раз на завжди, щоби з того амбарасу вилізти", тому задусив її.

Свід. *Якуб Пенцак*, агент слідчої служби, оповідає, як поліція довідалася, що це Войтило вбив Пужаківну. Було так: Коли найшли трупа Ксені, агент Пенцак пішов до її господаря Вайнгартена і сказавши все, що сталося, питав чи Ксеня не мала якогось хлопця. Вайнгартен сказав, що Ксеня любила Войтила і що годину перед її смертю Войтило чекав на неї під домом, потім пішов з нею „на рандку", з якої вона не вернула. Тоді агент Пенцак поїхав до Глинська й арештував Войтила, при чому Войтило плакав, а його мати кричала: „То та шмата Ксеня винна, вона наробила Франьові стільки клопоту!".

Цей свідок також твердить, що при першім переслуханні Войтило сказав начебто задусив Ксеню мимохіть, стаючи колінами їй на лід і то на її просьбу, а коли вона почала кричати й благати помочі, він заткав їй рот рефермками і додусив, щоб позбутися клопоту та щоби вона не донесла до поліції, що він зганяв їй плід. Мати Войтила начебто говорила синові: „Я волю бачити Ксеню на катафальку, ніж жінкою мого Франя". Ті слова остаточно спонукали Войтила до вбивства Ксені.

Свід. *Вацлав Василевський*, агент слідчої служби зізнає те саме. Оборонець д-р Шевчук звертає увагу предсідника трибуналу, що „свідок крутить" і за ті слова оборонця приходить до гострої перепалки між трибуналом й оборонцем. Далі виявляється, що Войтило, довідавшися, що секція трупа виказала, що Ксеня не була вагітна, признався на поліції: „Я знав, що вона не вагітна і ніякого плоду я не зганяв, а задусив я її тоді, як вона приготовлялась до полових зносин, скинула реформки, задусив на те, щоби її позбутись".

Підсудний Войтило заявляє, тепер, що це неправда. Він говорить різко, енергійно, якби видавав військові накази, але весь час трясеться на цілім тілі зі зденервування, так, що вся публика звертає на це увагу.

Оборонець *д-р Шевчук* протестує проти того, що другі зізнання обвинуваченого агент Василевський не записав, при чому вживає слів: „Таж кожний *дурень* був би записав такі важні справи".

Предсідник трибуналу і прокуратор приводять оборонця до порядку й кажуть запротоколувати слова д-ра Шевчука: „Навіть більший дурень був би такі зізнання записав, а Василевський ні".

Ображений свідок просить також запротоколувати слова оборонця.

Свід. *Юзеф Гай*, старший постерунковий та *Михайло Сарна*, старш. постерунковий, зізнають те саме, що й попередні свідки.

Оборонець *д-р Шевчук* ставить внесок піддати підсудного дослідам психіятрів тому, що вбивство є сексуального характеру, а Войтило сексуально ненормальний. Оборонець доказує, що вбивство доконано несвідомо, в хвилині крайнього сексуального подражнення, та що Войтило був хорий на епілепсію після того, як його покусав скажений пес.

Трибунал відкинув внески оборонця.

Підчас перерви Войтило оглядається сумними, втомленими очима на публіку, між якою є і батько підсудного. Публика перешіптується, що Войтило класично вродливий і гарний хлопець.

Присяжним поставили два питання про душогубство й убивство.

О год. 1.45 присяжні 10 голосами заперечили головне питання про душогубство, а одноголосно затвердили друге питання про вбивство. На основі вердикту присяжних трибунал засудив Войтила на 7 літ тюрми. Прокуратор і оборонець заявили внесення касації від присуду.

Дописи.

ТЕРЕБОВЛЯ. *(Шляхи рятунку в господарській скруті).* Не зважаючи на велику економічну скруту, наше селянство не попадає в зневіру і при помочі свого проводу шукає доріг рятунку. І треба признати, шукає там, де можна найти вихід, не в погоні за якимись утопіями, а у відповідній інтенсифікації сільського господарства. Повітова господарська нарада, яка відбулася дня 6. н. м. в Теребовлі при участи кількадесять найбільше свідомих господарів-кооператорів, займалася одною такою галузею нашого сільського господарства, а саме: яйчарством. Наради відбулися під гаслом: „Яйце і молоко (курка і корова) — це одинокий рятунок нашого селянина під теперішній час". Обширний реферат про плекання курей виголосив повітовий агроном інж. Радловський. Він подав плян праці над поширенням расових курей в теребовельськім повіті. В тій праці підуть рука в руку філія „Сіл. Госп." й Український Союз Кооператив, закладаючи по всіх селах повіту гніздо одної чи двох рас. Дир. Українського Союзу Кооператив інж. Маньківич референував справу експорту яєць з теребовельського повіту. В минулому 1930 році У. С. К. у Теребовлі вивіз за границю 57.396 кіп яєць. Та все таки це є тільки трошки більше, як 1/5 (одна пята) всіх яєць, які вивезено з цілого повіту. В цьому році У. С. Кооператив старається опанувати дальше яйчарський експорт у повіті. І вже тепер опанував майже всі кооперативи, з виїмком Дарахова, який частинно продавав яйця жидам, і Нової Брикулі. Всі інші кооперативи віддають яйця до Союзу. При цій нагоді обговорював люстратор Третяк карність кооперативних управ і надзірних рад. Він вказав, що є багато випадків, у яких члени кооператив продають яйця тільки кооперативі, а члени управ і надзірних рад за марний гріш (один) віддають товар жидам. Це велика болячка нашого економічного життя, що провідники ведуть членів до чужих. Дальше апелював до присутніх, аби використали початок яйчарського сезону і післали в село людей стягати лядові борги. Присутній на нараді голова Надзірної Ради У. С. К. о. Мохнацький взивав присутніх селян, щоби всі свої закупи галянтерійні і мануфактурні полагоджували у своїй українській крамниці в Теребовлі: в Жіночім Базарі. Нарада робила гарне вражіння річевістю рефератів і голосів у дискусії. *Д-р Ст. Годований.*

ПЕЧЕНІЖИН. *(Аби не ширилася брехня.)* По виїзді заслуженого голови Кружка „Рідної Школи", о. Пельвецького, з Печеніжина появився в „Гром. Голосі" допис, немовби-то він забрав зі собою гроші „Р. Школи" і з ними відїхав. Аби не ширилась брехня, Старшина Кружка подає до загального відома отсе: Грішми, одержаними за грамоти з кооперативи (66.30 зол.), від д-ра Маковського (даток 15 зол.) і від Майданського (10 зол.) заплачено плян на будову дому „Р. Школи", а решта пішла на бляху тощо будови. Отже не забув і не забрав із собою. По обчисленням рахунку треба би ще о. Пельвецькому звернути кількадесять золотих, але о. П. анороту не хоче і жертвує їх на будову. За це Кружок „Р. Ш." складає о. Пельвецькому щиру подяку.

Старшина Кружка.

—o—

СПОРТ

Лещатарські змагання у дружиновім бігу.

В неділю 15. ц. м. зорганізував УССК. у бруховицькому лісі лещатарські змагання в дружиновім бігу на 12 км. До змагань зголосилися: Карпатський Лещатарський Клюб, Сокіл-Батько і Український Студ. Спорт Клюб (дві дружини). Змагання покінчилися невдачею, бо правильно цілу трасу перейшла лише одна дружина Сокола-Батька в часі 1 : 42'15"—1'42'40", а всі інші поблудили. Причиною невдачі було те, що вітер позривав хоругвки на трасі і що не було відповіднього числа контрольних пунктів. Напятнування гідним є факт, що у Львові при сотці наших лещатарів не можна найти вісім осіб на контрольні пункти, а деякі, не зважаючи на те, що обіцяли, не прийшли.

Франція-Німеччина 1 : 0 (1 : 0).

Змагання в копаного мяча між репрезентаціями Франції і Німеччини, розіграні в неділю 15. ц. м. в місті Кольомб, закінчилися виграною Франції у відношенні 1 : 0. Рішаючий про перемогу голь здобули французи з вини нім. середущого помічника Ляйнбергера („самовбийчий голь"). Видців на змаганнях було понад 60.000, з того 10.000 гостей з Німеччини.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Михайло Турко, громадянин села Костеян, помер дня 9. ц. м. Покійний був вісім літ начальником громади, був теж головою чит. „Просвіти" і членом комітету новобудованої каплиці й на всіх тих становищах заслужився для свого села і свого народу. Був свідомим і активним громадянином, а при недавніх виборах, не зважаючи на завзятий натиск на нього, він як вийт не тільки сам, а й село своє повів за листою УНДО. Помер у молодому віці (в 43. р. життя), стративши своє здоровля на війні, зокрема ж у російському полоні. Похорони Покійного відбулися при участи о. Т. Зеленого з Дубецька і місцевого пароха о. Івана Кебуза, який виголосив прощальну промову, ставляючи пок. Мих. Турка за зразок усім його односельчанам, а також усім нашим начальникам громад. — В. Й. П.!

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Іммануель Кант: „ПРОЛЄГОМЕНА до кожної майбутньої метафізики, яка матиме виступати як наука". З історичним вступом та словником. Під редакцією проф. д-ра Івана Мірчука. Львів, 1930. Видання „Неділі" з допомогою Українського Університету в Празі та Українського Наукового Інституту в Берліні. Друкарня В-ва „Неділя". Стор. 132. Форм. 8°.

О. К. Мицюк. НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІТИКА-ЕКОНОМІСТА М. ІВ. ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО, Львів, 1931. Накладом автора. (Відбитка з „Кооперативної Республики"). Стор. 37.

М. Литвицький. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ і російське видавництво „Единство" в Празі, Прага 1930, стор. 41.

Д-р Евген Томашевський: „ЯЙЧАРСТВО". Бібліотека Ревізійного Союзу українських кооператив ч. 19. Львів, 1931. Стор. 288. Форм. 16°. Ціна 2·50 зол. З друкарні „Діла" у Львові.

ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ. Матеріяли до історії Українського Війська. Історичний альманах. Видає Українське Воєнно-Історичне Т-во. Збірник II. Каліш 1930. У збірнику є праці: М. Омеляновича-Павленка, М. Безручка, А. Пузицького, О. Шпилянського, С. Шрамченка, М. Ященка, М. Янчевського, Миколи Байка, Мик. Стечишина, П. Сулятицького, Гліба Лазаревського. Стор. 220. Форм. 8°.

КАТАЛОГ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ Теодор Савула у Відні, зі вступним словом д-ра Остапа Грицая, стор. 199. Наклад книгарні Савули, Відень 1931.

UKRAJINA A RUSKO a jejich ekonomicke vztapy, v ceske a ukrajinske reci, do cestiny prelozyl M. Litvicky, a M. Novotny. Подебради 1931.

ЖУРНАЛИ.

„БОГОСЛОВІЯ", науковий тримісячник. Видає Богословське Наукове Т-во. Львів, 1931. Том IX. Кн. 1—2. З друкарні Щасного Беднарського у Львові. Зміст: проф. Д-р Діон. Дорожинський: Огляд джерел церковного права на Сході в першім періоді до Медіоланського едикту 313 р.; о. д-р Андр. Ішак: Св. Августин і Схід; Н. Баумгартен: Св. Володимир і Хрещення Руси; Огляди й оцінки; Вибрані питання; Всячина. Стор. 176. Форм. 8°.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО. Прага 10. III. 1931. Ч. 76.

BULLETIN MENSUEL de Renseiguements economiques et sociaux, Rome Imprimerie de L. institut International d' Agriculture 1931.

KALENDARZ PRZECIWGRUŹLICZNY na rok 1931. Rocznik VI. pod redakcją Dr. M. Krasowskiej. Lwów. Nakładem Towarzystwa walki z gruźlicą. Стор. 142.

POLACY ZA GRANICĄ. Organ Rady Organizacyjnej Polaków za granicą, Warszawa, Luty, 1931. Nr. 2.

Виказ жертв

на будову шпиталю ім. Митр. Андрея.

Виказ 21.

Зложили: 600 дол. зм. Обединання — збірка Союзу Українок; 50 дол. о. М. Оленьчук, Канада; 356 зол. о. Забава, Філядельфія; 154 зол. збірка М. Гавришко; 150 зол. Медична Громада — частина доходу з балю; 102 зол. Угнівський дек. уряд; по 50 зол.: Стрийський дек. уряд, Т-во Mutuone Adristica di Sicurta, пар. уряд Кальне, о. Г. Плакида, Скалат, дек. ур. Яблонів, пар. ур Плауча Велика і С. Гевак, Львів; 44 зол. М. Василишин; 40 зол. Долинський дек. уряд; 32 зол. пар. уряд Бібрка; по 30 зол.: о. І. Вергун, Конюхи й о. М. Пазуняк, Середопільці; 26 зол. А. Вітошинський; по 25 зол. М. Кульчицька, пар. ур. Солуків і Т. Шумляк, Богданівка; по 20 зол.: Б. Шулимович, Сянік і Г. Кребс, Львів; 17 зол. пар. ур. Любиня; 15 зол. дек. ур. Плотича; 14 зол. пар. ур. Любиня; по 10 зол.: Нар. Дім Болянович, Т. Водяний, Тернопіль, д-р Ганькіяський, Коломия і Ст. Рак, Львів; 6 зол. пар. ур. Фірлеївка; по 5 зол.: пароха Новошин, Берега Долішні, В. Яремкевич, Волиця й І. Квест, Львів; 4 зол. пар. ур. Соколівка, по 2 зол.: О. Готський і о. М. Гужиль; по 1 зол.: І. Срок, Волиця, о. М. Худик, Острів і о. А. Бережницький.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 17. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·70 зол., за кільо; дітра молока 28—29 сот.; дітра сметани 1·50 зол., копа яєць 5·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 18. березня, година 7·30 веч. Виступ танкової школи Боденвізер.

Четвер, 19. березня, година 7·30 веч. „Страшний двір", опера.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа. 18. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка".

Четвер, 19. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим". (Вистава лише для війська).

Малий Міський Театр:

Середа, 18. березня, година 7·30 веч. „І що з такими робити?"

Четвер, 19. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя" Верневіля (премієра).

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Янінгс, Марлена Дітріх).

КАСІНО: Звукова фільма „Серце на вудиці" (Зб. Саван, Нора Нейї).

КОЛЬОСЕЙ: „Хнародер" (Віділм Бойд).

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевалія).

ОАЗА: „Відміна вороття немає".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Янінгс, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Небезпека будучини" (Трійдні газд). „Обминувачув".

ПАСАЖ: „Вибух у порохівні" (Тім Мек Кой). „Інтригант" (Янінгс).

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРГАНА: „Торговиця зимелів" (Гр. Гарбо, Дж. Гільберт). „Спокусник".

ХИМЕРА: „Коли молодість шумить". „Горою парубоцтво!".

СИЛЕВЕ: „Сексуальна гігієна".

УТІХА: „Індійська гробниця" (2 серії)

Програма радіо.

Середа 18. III. 1931.

Варшава (1411,8) 12·10 Грамофонові платні. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Фортепіновий рециталь. **Льондон** (356,3) 13·00 Органова музика. **Берлін** (429) 19·00 Концерт. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·00 Музика на акордіони. **Відень** (516,3) 20·00 Пісні та арії (співає Аранесо). **Харків** (937,5) 15.00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·00 Народні пісні. **Москва** (1481) 16·00 Концерт.

Четвер 19. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіоорхестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Баляди. **Берлін** (419) 18·40 Хор. **Стокгольм** (435,4) 19·00 Свен Гедін говорить про свої подорожі до Азії. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 21·20 Концерт Ондрічка. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт.

Пятниця 20. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Оркестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Саксофон. **Берлін** (419) 21·10 Будапештенський квартет. **Рим** (441·2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·05 Пісні та арії. **Відень** (516,3) 15.25 Капеля Гайгера. **Будапешт** (550,5) 9·15 Військова музика. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 18·30 „Шлюзи", опера Айнатова. **Париж** (1724,1) 21·45 Музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Л ю б а ч і в.

18. III. „Танок Венери".

19. III. „Плач Ізраїля".

20. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського перекладу Карабіневича **„Ленін".** 1565

Виставка картин арт. малярів школи проф. О. Новаківського у Станиславові є вже відчинена в салі Т-ва „Українська Бесіда" від дня 15. березня і тривати-ме до 22. березня включно. Можна оглядати від 9—17 год. 1639 4—3

Подяка. Отсим дякую сердечно Вп. послові д-рові **Баранові Степанові, адвокатові в Тернополі,** і Вп. послові д-рові **Томі Чернецькому, адвокатові в Замості,** за безінтересовну та успішну оборону мене перед апеляційним судом у Замості дня 5. березня п. р., в результаті якої мене цілковито звільнили від наложеної на мене кари 1 року тюрми повіт. судом у Грубешові. — Сокаль 15. III. 1931. — В. Кохан

На Рідну Школу вложили ВП. д-р Богдан і Богданна з Гаєвницьких Недільські, Заболотів 40 зол. замість повідомлень про своє вінчання яке відбулось дня 14. II. ц. р. у Підлясах; о. Савин Дурбак, парох у Завалю 10 зол., Громадяни 15 зол. замість вінка на могилу бл. п. д-ра Гарматія; Родина Підсоських, Белзець 10 зол. замість окремих подяк за співчуття; Студенти Вищих Торговельних Шкіл „Торговельник" у Львові 42 зол., як частинний дохід з вечерниць. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВИЛЯГОВІ ПОКЛАДАНІ курок-Кармазинів (Rhode Island Reds по 0·80 зол. штука продає Е. Залеська, **Станиславів**, Зосина Воля 92. 1637 2—1

НАСІПЛИ фіранки ручної роботи. Портьєри, орокатові скатерті, найновіші моделі. — Енгландер, Ринок 8, 1657 2—2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найлішої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5.** 1538

КАГАНЦІ й ремені для псів поручає найдешевше робітня **БАРЕРА, пасаж Гавсмана.** 1635 2—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.

1478 10—?

Меблі різного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі **„Doroteum", Льва Сапіги 34.** Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 38—?

Конкурс.

В містечку Битків Новий, повіт Радехів, є вільне місце на посаду міського лікаря з платнею 1.200 зол. річно з громадської каси — **зараз.**

Запевнені є також доходи, бо дооколична людність позбавлена лікарської опіки, а заможна.

У найближчім часі відчинять тут також аптику.

1640 5—10 **Начальник громади. Колєр.**

Звичайні Загальні Збори Акціонарів ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО Акційної Спілки у Львові

відбудуться дня 29. квітня 1931 р. у льокалі Банку у Львові, при вул. Словацького 14/I. в год. 16-тій.

ПОРЯДОК НАРАД:

1. Рахунковий звіт за 1930 рік зі звітом Надзірної Ради з діяльности й стану Банку та уділення абсолюторії Дирекції і Надзірній Раді Банку.
2. Розділ зиску.
3. Вибір членів Надзірної Ради в місце уступаючих.
4. Усталення винагороди для членів Надзірної Ради.
5. Внески по думці §. 71. уст. 3. статута.

До голосу на Загальних Зборах є управнені ті акціонарі, які найпізніше 14 днів перед Зборами зложать Дирекції Банку вимагану статутом кількість акцій разом з незапавшими купонами. Управненим до вступу на Збори будуть видані легітимації (§§. 65, 67 і 69 статута).

П. Т. Акціонарі, які ще не одержали своїх акцій, — якщо намірають взяти участь у Загальних Зборах, — зволять повідомити про це Дирекцію Банку, подаючи свою адресу, щоби видано їм на час легітимації на Збори.

Львів, дня 10. березня 1931 р.

НАДЗІРНА РАДА

ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО

1667 Акційної Спілки у Львові. 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10

Ч. 62 (12.718). Львів, пятниця 20. березня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana uiszczona. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Квартально 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 6 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

10-тиліття риського миру.

Львів, 18. березня 1931.

Десять літ тому, в 10 год. вечора 18. березня 1921 року, підписано у палаті „Чорноголовців" у Ризі мир поміж Польщею і Росією, формально: Росією і Україною, який закінчив криваву війну, що велася на кількох фронтах на Сході Европи. Цей мир кінчав одночасно останню світову війну, яка далеко ще не була закінчена версайським договором Одночасно риський мир визначив нові державні кордони поміж Польщею і Росією (формально: Росією, Україною і Білорусю) та створив той фактичний стан, який існує у цій частині Европи по нинішній день; рішення Ради Амбасадорів, якого 8-літні роковини минули саме три дні тому, лише петрифікувало стан, створений на два роки передтим у Ризі.

Як згадано, у риському мирі лише формально фігурує „Українська Соціялістична Республіка Рад", як одна з договірних сторін, поруч з „Російською Соціялістичною Федеративною Республикою Рад" і „Білоруською Соціялістичною Республикою Рад". Фактично мир заключили поляки й московські більшовики, як представники двох держав — Польщі й Росії: на це вказував навіть сам склад більшовицької делегації, в якій на 5 членів лише один був з роду українцем (Юрій Коцюбинський, „народній комісар військових справ" в часів панування на Україні мадам Бош і Муравйова), а всі решта 4 — це москалі та московські жиди (Йоффе, Ганецкій, Квірінг і Оболенскій).

Але хоча мир заключала Польща й Росія, проте він торкався передовсім України. Цей мир ліквідував обидві післявоєнні українські умови міжнароднього характеру (берестейський мир України з осередніми державами і т. зв. варшавську умову У. Н. Р. з Польщею) та внутрішньо-українські акти, що проголошували суверенність України й її соборність. Тому, що в риському мирі дві неукраїнські сторони, польська і московська, трактували передовсім про українські етнографічні землі, а сам риський мировий договір фактично встановляв новий поділ тих земель поміж дві держави, Польщу і Україну, він найбільше нагадує Андрусівський мир з 13. І. 1667 року.

Не вважаючи на величезне значіння риського миру для усіх трьох націй — польської, української і московської — література на його тему незвичайно бідна. Пояснити це можна хіба моментом психольогічного характеру: ні одній стороні не мило про цей історичний акт писати, тому, що навіть для побідників польсько-московської (більшовицької) війни цей мир ніколи не був предметом захоплення, дарма, що давав їм на сході державні кордони, про які ніхто з поважних польських політиків раніше не думав. Не вияснено напр. авторитетно по нинішній день, як це сталося, що у Ризі, не вважаючи на всі найбільш сприяючі обставини, польська сторона ні разу навіть не заторкнула все ще такої „федеративної концепції", яку вічно приписується марш. Пілсудському. Вияснення усіх кулісь риського миру безумовно розбило би неодну легенду...

Сам мир складається з короткого вступу, 26 статтей та 5 załучників, з яких першого, тайного, не виявлено. Перша стаття урочисто проголошувала: „Обі переговорюючі сторони заявляють, що стан війни між ними припиняється". Друга стаття — як на глум — покликувалася на „принцип самовизначення народів", визнавала „самостійність України" та визначувала докладно кордонну лінію, яка цілу Волинь, Холмщину, Підляше і Полісся та цілу Східну Галичину (про неї казало останнє речення: „...дальше здовж ріки Збруча до її устя до ріки Дністра") признала Польщі. Чергова стаття голосила, що „Росія й Україна зрікаються усіх прав і претенсій до земель, положених на захід від границі, означеної в ст. II нинішнього договору..." Ст. IV. казала про ліквідацію взаємних зобовязань, ст. V. запевнювала собі взаємно пошанування державної суверенности і стримання себе від якогобудь вмішування до внутрішніх справ другої сторони, вокрема від агітації пропаганди, всякого роду інтервенцій або їх підтримки". Дальше казалося про те, що обі сторони не будуть толерувати на своїй території ніяких ворожих другій стороні організацій і т. д. З дальших статтей договору найцікавіша для нас ще VII. ст., яка „згідно з принципом рівноправности" запевнювала в Росії, на Україні і Білорусі особам польської національности, та в Польщі особам російської, української і білоруської національности — „всі права, які забезпечують свобідний розвиток культури і мови та виконування релігійних обрядів". Дальше стверджувалося, що особи польської національности там, чи російської, української й білоруської тут — будуть мати право „в рямцях внутрішнього законодавства" „плекати свою рідну мову, організувати і підтримувати власне шкільництво і творити з тою метою товариства і союзи"...

Ось-так „скромно", але рішучо і недвозначно обі сторони вирішили українське питання. Вирішили його по суті на 100 відс. згідно з ендецькою концепцією, признавши українську проблему внутрішньою проблемою Польщі і Росії. Тому теж Польща не підносила ніяких застережень щодо державницько-устроєвих питань України та негайно погодилася на те, що „Уряд Російської Соціялістичної Федеративної Республики" буде в Ризі промовляти не лише у власному імені, але й „з уповноваження Уряду Української Соціялістичної Республики Рад"; з другого боку „уповноваженний" уряд Росії не настоював у Ризі на зафіксування у мировому договорі навіть такого застереження щодо „автономічного устрою" українських земель в Польщі, яке два роки пізніше зробила Рада Амбасадорів у відношенні до Сх. Галичини...

Таким був той риський мир, що був побідою націоналістичної польської і націоналістичної російської думки та великою програною українців, які наслідки цієї програної відчувають досі.

Спробуйте щастя

і складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20,

на премійну вкладкову книжечку, де крім відсотків можете виграти ще премію за ощадність у висоті від зол. 25—300, залежно від висоти місячних вкладок ощадностей. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно.

За долю зльокавтованих службовиків.

Промова посла д-ра Степана Біляка на пленарному засіданні сойму дня 16. березня 1931 р.

Високий Сойме! З хвилиною, коли польська держава перейняла владу, прийнято до державної служби в Польщі лише незначну частину австрійських службовиків української національности, зате значну більшість полишено зовсім на ласку долі, бо вні не прийнято їх до служби, ані не признано їм емеритального забезпечення, до чого прислуговувало їм право по думці австрійських законів, обовязуючих в хвилині розпаду монархії.

Справу цих зльокавтованих службовиків-українців порушували часто посли в попереднього соймі так на повних засіданнях, як на засіданнях комісій. На свої слушні домагання одержували українські посли відповідь, що не ввійшла ще в життя міждержавна віденська конвенція, яка управильнювала емеритальні справи і в той спосіб відкладано полагодження цієї болючої справи на пізніше. Скарги службовиків, звернені до адміністраційних властей та до Найвищого Адміністраційного Трибуналу у Варшаві з домаганням признати їм емеритуру віддалювано, покликуючись постійно на постанови артикулів 95 і 28 емеритального закону з дня 11. грудня 1923 р., які роблять залежним признання емеритального забезпечення від певної границі віку, а то 55, або 60 року життя, чи то від тривалої нездібности виконувати службу.

Вкінці діждалися ми щасливої хвилі, коли ця віденська конвенція, яка управильнює справу емеритур бувших австрійських службовиків, стала правосильною. Цю конвенцію заключила і підписала Польща з Австрією, Італією, Румунією, Чехословаччиною та Югославією у Відні ще дня 30. листопада 1923 р. Щойно 5 літ пізніше, а саме з кінцем 1928 р. та конвенція діждалася в Польщі ратифікації, а саме закон з дня 19. грудня 1928 р. (Вістник ЗД ч. 3, 1929 р. поз. 27). Вже підчас нарад над ратифікацією цієї конвенції підносили посли так на комісій закордонних справ, як і з цієї високої трибуни цілий ряд суперечностей між обовязуючим емеритальним законом з дня 11. грудня 1923 р. та постановам конвенції. Тоді то представник уряду заповів новелізацію емеритального закону для узгіднення його з постановами конвенції.

Віденська конвенція, яка по думці 22. ст. цієї конвенції входить в життя з моментом зложення останнього ратифікаційного документу, ввійшла врешті в життя з днем 12. травня 1930 р., бо в тім дні остання з договірних сторін, а саме Югославія, зложила ратифікаційні грамоти в австрійськім уряді закордонних справ у Відні. Польський уряд зложив відносну ратифікаційну грамоту ще в квітні 1929 р. В Урядовім Вістнику Законів з дня 31. січня 1931 р. поміщено навіть урядову заяву, підписану міністром закордонних справ Залеським, в якій стверджено, що віденська конвенція ввійшла в життя 12. травня 1930 р. Та конвенція постановляє виразно, що чинну службу бувших австрійських державних службовиків і австрійських військових, які дня 3. листопада 1918 р. не були ще перенесені в стан спочинку та які не були прийняті до служби в ні одній з сукцесійних держав, уважається за покінчену в дні 3. листопада 1918 р. та що ті особи будуть діставати, починаючи від 1. грудня 1923 р. забезпечення від тої держави, якої громадянство придбали, якщо — згідно з приписами бувш. австрійської монархії, обовязуючими в дні 3. листопада 1918 р. — ті особи мали право діставати забезпечення чи то відправу, незалежно від їх здібности до праці.

Отже ми мали повну підставу припускати, що новеля емеритального закону, над якою те-

---

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 17 marca 1931 r Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 54. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 11. marca 1931 r. do ygn. VI. I. Pr. 122/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 17. marca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 10 marca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo" Nr. 54. z daty Lwów dnia 11. marca 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Posmertni zhadky" w ustępach a) od słów „szczo rozhornułasia" do „nacji", b) w od słów „Ta ne" do „Ukrainy" znamiona zbrodni z § 65a uk. i występku z § 305 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów ma na celu propagować wzgardę i nienawiść do administracji rzeczypospolitej, jakoteż pochwalać zamieszki lat 1918/1919, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 305 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

пер дискутуємо, візьме під увагу постанови цієї конвенції і в цей спосіб направить кривду, яку заподіяв обовязуючий емеритальний закон понад 700 родинам бувш. австрійських державних службовиків української національности. На жаль сталося зовсім інакше. Новеля над якою дискутуємо, не лише не поправила еме: ритального закону з дня 11. грудня 1923 р. в дусі віденської конвенції, але, що більше, пропонована урядовим проектом поправка ще цей стан значно погіршує, бо по думці цієї поправки предложений урядовий проект згори виключає від емеритальних прав кожного бувш. австрійського службовика, який не зголосився до служби і не був до неї прийнятий перед днем 1. жовтня 1923 р. В наслідок цієї поправки постанова арт. 95. емеритального закону представляється ще некорисніше ніж дотепер.

Артикули 95, 103, 104, 106 і 108. емеритального закону з дня 11. грудня 1923 р. повинні були, як суперечні з віден. конвенцією, зовсім щезнути. На жаль, так не сталося — виходить з цього, що кількасот австрійських службовиків української национальности буде дальше оставати в нужді, а це тим більше, що річ іде тут здебільша про службовиків нижчих службових ступенів, які не мають підготовки до іншого звання, а стратившн богато літ і здоровля на службі в австрійській державі, не мають можности дістати тепер інший заробіток і через те остають зі своїми родинами просто в розпучливій нужді.

Маємо повне право припускати, що це не сталося виключно з причин фінансової натури, бо прецінь для такого великого бюджету, який тепер маємо, забезпечення около 700 осіб не може стати надзвичайним тягарем. Зате маємо право припускати, що це сталося з причин політичного характеру. Коли воно так, то діється тим людям ще більша кривда, бо згідно з поглядом міністра скарбу, суттю і метою емеритури є чейже забезпека на старість. Емеритура не є і не може бути якоюсь винагородою за заслуги, емеритура не може бути якоюсь синекурою, але вона повинна забезпечати службовикові його старість і для цієї одинокої цілн береться від нього в часі його чинної служби емеритальні складки. Саме з тих причин 700 родинам державних службовиків, переважно залізничників, а частинно учителів, військових і поштовиків сталася діймаюча кривда.

Не треба також забувати, що в арт. 2. уст. 4. віденської конвенції є виразна постанова, що емеритальне забезпечення не прислугує тим особам, яким відмовлено прийняти їх до державної служби з огляду на публичне добро. Розуміємо це і не будемо настоювати на тому, щоби цю клявзулю нехтовано, як довго її інтерпретація буде правильна, а саме, як довго признання емеритального забезпечення не буде признаване тим особам, які з власної індивідуальної вини нанесли безпосередню шкоду польській державі. Однак кривдою та неслушною річчю є, щоби під цю постанову підтягати всіх тих службовиків-українців, які мали хочби найменший звязок з національною боротьбою в 1918 і 1919 р., бо та боротьба, збройна чи не збройна, була наслідком історичних причин і зовсім не слідувала з індивідуальної вини тих службовиків. Зрештою польська держава тричратно заманіфестувала перед цілим світом у своїх амнестіях, що навіть всякі каригідні вчинки, які остають у звязку з національною боротьбою, пускаеться в забуття, а чейже про які-небудь каригідні вчинки згаданих тут службовиків навіть і мови не може бути.

З наведених тут причин прошу Високу Палату прийняти поправки, зголошені відпоручником Українського Клюбу послом Великановичем на засіданню бюджетової комісії. Цілею тих поправок є узгіднити постанови емеритального закону з постановами віденської конвенції з 1923 р. і в той спосіб направити важку кривду 700 родин.

Вкінці просимо ухвалити резолюцію, якою сойм взиває уряд, щоби всіх державних службовників і вчителів бувш. займанщин, неприйнятих до служби в польській державі, прийняти до служби, а неприйнятим признати емеритуру.

Без огляду на долю наших поправок і резолюції, апелюю також до пана міністра скарбу, щоби з огляду на міжнародній характер зобовязання прийнятого польською державою у віден. конвенції, та беручи під увагу важку кривду, заподіяну українським держ. службовикам, видав мерщій окремий виконуючий розпорядок до згаданої конвенції і ввів її в життя.

Американська жертвенність.

В комунікаті американського Обединання (комітету амер. українських товариств), поміщеного в амер. „Свободі" з 19. лютого ц. р., читаємо між іншим таке: „Обединання" переслало до краю від американсько-української еміграції за останні три місяці **24.076·06 долярів**". Тому, що нам відомо, що доплив грошей з Америки до краю, всупереч його непомірно збільшеним потребам і самій льогіці фактів, — в останніх місяцях не зріс, а помітно зменшився, питаємо: Куди вислано ці гроші і де вони поділися? Нам відомо лише, що „Рідна Школа" одержала в останніх місяцях з Америки всього 1.825 долярів (від вересня 1930 до нинішнього дня!), на жертви осінніх подій і на будову шпиталю наспіло від або через Обединання всього 2.500 долярів, а на українських інвалідів прислало Обединання за четверте чвертьріча 1930 року ледви 1.300 долярів. На якіж інші потреби краю видало Обединання мало не 20.000 долярів протягом трьох останніх місяців?

З голосів польської преси.

ЧИ МОЖЛИВЕ ВІДКЛИКАННЯ ЖЕНЕВСЬКИХ ПЕТИЦИЙ?

Варшавський кореспондент львівської „Хвилі" пише у числі з 19. березня ц. р. на повищу тему ось-що:

„Довкола польсько-українських переговорів витворилась у Варшаві ціла комунікатово-сплетницька література, про яку у Львові ще не виробили собі належного поняття, бо до тієї незвичайно дразливої справи вплуталися всякі імпондерабілія, цілком незнані прилюдній опінії... Передовсім слід ствердити, що петиції спрямовані до Ліги Націй, не можуть бути „вицофані", бо з хвилиною заквалїфікування кожної поодинокої петиції Секретаріятом Ліги Націй, направляють її до Ради Ліги, яка покликує Комітет Трьох, що має її розглянути. Текст петиції довірочно комунікують заінтересованій державі, яка тоді може заквестіонувати її „приймальність", а в кожному випадку предкладає свої „обсервації". Комітет Трьох може обмежитись до приняття до відома цих „обсервацій" як задовольняючих, по чім справу припиняється і вона взагалі на Раду Ліги не впливає.

„Ціла та процедура є стисло довірочна, а наради Комітету Трьох незнані ані заінтересованій державі, ані петентові. Тільки резолюція Комітету може бути опублікована, але лише тоді, коли заінтересована держава дасть на це свою попередню згоду. Є це „новум", уведене щойно минулого року, а уваги на що становище Комітету Трьох, заняте у справах, що були порушені в петиціях українців з рр. 1924—1929 не стало явним. Взагалі Комітет обмежується до прослідження істоти факту, чи злогадного нарушення зобовязань меншинового договору і приймає до відома запевнення заінтересованої держави в напрямі направи такого роду нарушень. Петент не є тут ніякою „стороною", а тільки петиція є предметом евентуальних „розважань" між Секретаріятом Ліги і заінтересованою державою. Отже ціла історія про „вицофання" полягає на незнайомости процедури, що обовязує в Лізі Націй".

НЕСАМОВИТА ВАРШАВСЬКА ІСТОРІЯ З ОДНИМ ЗАКОРДОННИМ КОРЕСПОНДЕНТОМ.

На сторінках „Діла" вже були коротенькі замітки про те, як то варшавська преса старалася на столичному бруку зробити видатного закордонного журналіста п. Л. Неманова „таємничим" агентом якихсь чужих протипольських сил, що нібито мав завдання розбити польсько-українські переговори. Потім півурядова агенція „Іскра" висловлювала для тогож п. Неманова своє співчуття з того приводу і навіть перепросила.

На тему цих несамовитих історій з п. Немановим у Варшаві пише варшавський кореспондент у вчорашній „Хвилі" слідуюче:

„Передовсім персоналія: не Леон, але Лев Неманов. Росіянин, жидівського походження, перед революцією парляментарний редактор ліберальної петербурської газети „Рєч". За часів Керенського був директором петербурської телеграфічної агенції. Після більшовицького перевороту був Київі (працював у „Кіевской Мисли" — Ред.). Потім виїхав до Парижа і разом з лідером кадетів Мілюковом заснував

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 20. БЕРЕЗНЯ 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Ерос.

(Астрольогічні рефлексії.)

(Докінчення.)

Пан міністр поставив перед соймом таку альтернативу: що ліпше: чи державний переворот, повстання, полеві суди, розстріли, шибениці і пролив крови, чи Берестя, де ніякого знущання не було, бо цього не допускає вязничний регулямін, чи вигарбування шкури якомусь саботажистові? Розуміється, що друга альтернатива була ліпша, доцільніша і гуманніша, а коли і таке трапилось, що вигарбували яку невинну шкуру, то це чисто технічна справа. Адже є така стара-старезна метода виховання, коли провинився королевич або княжевич, то педагоги били різками його ровесників-однолітків, а паничеві казали на науку придивлятися, як то болить.

Така метода і тепер не постарілася, бо неодин неспійманий саботажист міг придивлятися, як гарбують шкуру і подумати собі: „Мой! Бачиш, як то болить? Бережись, щоб тебе коли справді не піймали при панській стирті".

Або возьмім пана Міхала Бачинського! Якою горячою любовю під впливом наближеного Ероса запалав він до тої багатої вдовиці-інституції „Народний Дім" у Львові і до тих добродіїв, що її йому висватали! Чи міг коли подумати бідний скарбовий урядовець, що колись запанує на комплексі камяниць і двох селах Білці й Костеневі. І чи не любов до своїх сватів промовляла із його славної соймової промови, в якій дякував він за пацифікацію?

Отож, коли перед найближчим зближенням Ероса до землі, такі вулканічні вибухи любови проявляться ще раз, то що воно буде в критичний мент на віддалі від нього 26 міл. км.! Тоді люди попросту подуріють з любови. Ви батьки та мами беріжіть ваших доньок, а ви чоловіки ваших молодих жінок перед стрілами Ероса, бо горе вам!

В тім році панування Ероса появиться багато еротичних і порнографічних творів. Бо еротика і порнографія то дві рідні сестри і така між ними ріжниця, що еротика ходила трохи до школи і носить шовкові панчішки та рукавички, а порнографія, як вийшла від корів з підкасаною спідницею, так побігла невмивана на вулицю.

Ті твори поручить шкільна влада на домашню лектуру, бо міністри гігієни у взаїмному порозумінні прийдуть до того переконання, що така лектура приспішує розвиток молоді і причиниться до уплагороднення раси. „Шаблі життя" й інші „гріхи" діждуться десятькратного видання.

А ще що буде?

Люди задивившись у танцюристу пару Ероса з тою якоюсь панночкою в чорній суконці і собі зачнуть танцювати. Карнавал тріватиме цілий рік або й довше. Всі владики дадуть соборним листом пастирським дисленсу від пісних днів. Всі непереможно схочуть танцювати. Навіть малі діти в колисці і немічні старці будуть підстрибувати під такт музики, бо пануватиме Ерос.

Та хтож того не завважив, що ми й тепер вже танцюємо? покищо шесту фігуру кадриля. Знаєте як: панове ліворуч, пані праворуч, відтак одна пара ліворуч, друга праворуч, опісля чвірками аж до кольони.

Саме передостанніми виборами до такої кольони дійшли наші три партії. В такій саламасі то можна не лише свою дансерку, але й голову згубити. Тепер знову зачинаємо розходитися.

Але потішаймося тим, що в тім великім світовім карнавалі затанцюють ще раз великого котіліона, такого з фігурами, ордерами і ріжними несподіванками. Увесь світ загуляє і ми теж. Якби тільки аранжери подбали за те, щоб ми, українці, танцювали в однім колі, а не в чотирьох, не вигадували яких заграничних фігур, не робили маскаради з позиченими костюмами і паперовими масками.

Любов і танці добра річ, але важно, щоби їх дурман не тягнувся занадто довго. Себто: що ми таверезі дійшли до своєї хати.

доленник „Последніх Новостей". Здобув популярність на женевському терені, завівши розгалуженим зв'язкам і працював і досі працює постійно як дипльоматичний репортер для всяких пресових агенцій, між іншим для женевського бюра „Таймсу". Як „кадет" відомий був перед літами зі свого негативного відношення до риського договору. В 1923 р. помістив він у „Таймсі" кілька кореспонденцій, дуже неприхильних для Польщі. Одначе в 1928 р. відвідав Варшаву, зложивши перед тим візиту п. Вальдемарасові в Ковні. Тоді завів його пок. Зацвіліховський до Бельведеру, але п. Неманов ніякої кореспонденції не опублікував.

Перед місяцем п. Неманов знов рушив у дорогу, виголосив низку викладів у Ризі, причому порушив справу польсько-німецьких взаємин у пропольському дусі, що з задоволенням ствердив польський посол на Латві п. Арцішевський, який жив з п. Немановим у близьких взаєминах з женевських часів. Заохочений польською амбасадою в Парижі, п. Неманов підпався написати цикль кореспонденцій для „Депеш де Тюлюз" у справі національних меншостей. Після приїзду до Варшави, приймали п. Неманова сніданням шеф пресового відділу міністерства закордонних справ п. Хшановський і заступник голови клюбу ББ пос. Голувко. Крім того в честь Неманова влаштував прийняття його старий партійний товариш адвокат Ал. Лєвіцький. На тому прийнятті були пос. Недзялковський, б. пос. Тугут, а також ґен. Бабянський, що був колись активним членом партії кадетів (конституційних демократів).

Яким чином п. Неманов став нагло „таємничим прибульцем з Риги", що намагався „попути" польсько-українські розмови — це загадка, якої, здається, ніхто не в силі розвязати, тимбільше, що прибув він до Варшави вже після перервання польсько-українських переговорів, про що він довідався з польських джерел... „Попарившись" на варшавському терені, п. Неманов понехав свою поїздку до Львова і безпосередньо поїхав до Букарешту... Так чи інакше п. Неманов ніякою „таємничою" постаттю не був, а що в цілій тій історії неясне — буде скоро вияснене і прилюдно висловлене".

Так представив справу варшавський кореспондент „Хвілі" на основі зібраних ним інформацій. У світлі тих інформацій ціла історія виглядає дійсно несамовито. Вчора п. Неманова приймали і гостили, а завтра зробили його авантюристом.

Вже вийшла окремою книжкою повість:
АЛЬФОНСА ДОДЕ
МАЦІЦЬКИЙ
ІСТОРІЯ ОДНОГО ДІТВАКА.
Можна дістати в Адміністрації „Діла" і по всіх Українських Книгарнях.

Німецьке русофільство.

Проф. Гетш про німецько-російський союз.

Берлін, в березні 1931.

I.

В рямцях згаданого вже в „Ділі" циклю викладів у берлінському університеті про Польщу виступив дня 24. лютого ц. р. з викладом про міжнародне положення Польщі відомий репрезентант німецької орієнтації на Росію проф. д-р Отто Гетш. Цей відчит особливо цікавий української публіці, бо він виявляє ті ілюзії, щодо більшовицької Росії, якими все ще німецьке громадянство здебільша живе у відношенню до питань Східної Европи.

Проф. Гетш вийшов зі зясування катастрофальних для поляків наслідків повстання з 1863-ого року. Ідея самостійної Польщі зазнала у тому повстанні сильного удару на десятки літ, а російські репресії знищили решткн тих польських свобід у Конгресівці, які збереглися там ще після повстання з 1830-31 року. На цих руїнах довелося розпочинати нову відбудову, вже не торкаючися навіть питання про самостійність Польщі, і цю відбудовну працю перевела в Конгресівці польська народова демократія на чолі з Романом Дмовським. Основна ідея тої відбудови від 1890-тих років була: створення власної буржуазії, себто доповнення польського національного організму бракуючими йому верствами міщанства й національно свідомого робітництва, навязання цієї нової польської буржуазії до нового і швидко зростаючого всеросійського капіталізму та — для успішного переведення цього соціяльно-економічного завдання — та заключення *політичної угоди з Росією*. Безпосередньою ціллю тієї угоди була автономізація польських земель, а дальшим, посереднім завданням — у звязку з перспективою світової війни проти Німеччини й Австрії — зєднання польських земель Прусії й Австрії з польською ділянницею Росії. Рахунок Дмовського був такий, що коли Росія обєднає всі ці ділянниці під своїм панованням, то значіння обєднаного польського народу, його території й його господарства буде таке значне, що Росія не зможе з успіхом панувати над Польщею безпосередньо, тільки буде змушена згодитися на якусь польсько-російську унію чи федерацію.

В цій новій орієнтації угоди Польщі з Росією, казав прелєґент, існувала для Німеччини величезна небезпека. Адже німцям треба було — мовляв — ще тільки кілька десятиліть миру з Росією, щоби, здійснивши Бісмаркові пляни, упоратися з познанськими поляками і, заселивши їхні землі досить численним німецьким елементом, приневолити їх погодитися раз на завжди з їхньою приналежністю до Прусії. А польсько-російська угода була одним з чинників, що скермовував Росію проти Німеччини.

Підчас вибуху світової війни ідея тої угоди була пануючою серед польського народу орієнтацією. В порівнянню з нею орієнтація Пілсудського ва осередні держави була — твердить проф. Гетш — дуже слабка й невиразова. Але ні одна ні друга орієнтація не здійснила своїх обрахунків. Велика війна закінчилася чимось, чого ніхто передбачити не міг: упадком усіх трьох займанницьких держав Польщі. І саме це, на думку прелєґента, найголовніший момент у повстанню нової польської держави, що вона не вийшла як наслідок внутрішніх польських зусиль, ані русофільських, ані австрофільських течій, тільки у висліді неймовірно щасливого збігу обставин. Внаслідок тих обставин, про виглял і границі Польщі рішили не поляки самі, тільки дипльоматичні й пропаґандивні заходи Дмовського в Парижі, який умів зручно використати ігноранцію антантських держав щодо скомплікованих східно-европейських справ і ставив відповідні вимоги, щодо державних границь будучої польської держави.

Неорґанічність, із якою польська держава повстала як результат зовнішніх обставин і дипльоматичної зручности, дає себе тепер дошкульно пізнати. Польща має величезні природні багацтва, вона теж не двигає на собі ніяких зобовязань з часу світової війни, — а проте находиться у постійній господарській скруті. Польський нарід націоналістично державницький, а їх держава перебуває у постійній конституційній кризі. Польща повстала на основі „права народів на самовизначення", а проте це держава національностей з одною третиною непольського елементу.

Ґеополітично Польща не є одноцілою. Висла не творить природного центру для всіх земель держави і тільки західна частина Польщі має ґеополітичну тенденцію до ріки Одри, а південно-східна до Дністра й Чорного Моря. Змаганняж закріпити польське панування над устям Висли творить осередок закордонно-політичних зусиль польської республики. В цьому змаганню крикться численні комплікації включно з небезпекою нової війни, бо над устям Висли зударюється польська експанзія з півдня на північ а експанзією Німеччини з заходу на схід. Відрізанняж Східної Прусії від решти німецької держави польським коридором „перерізує" — як про це висловився Бісмарк в 1848-ому році — „Прусії її вязи". Тому — впевняв проф. Гетш — Німеччина ніколи з таким станом не погодиться і поскільки Польща цього не зрозуміє, що Німеччина в цій справі ніколи уступити не зможе, то через питання польського коридору неминуче мусить колись швидше чи пізніше прийти до збройних конфліктів в Европі.

Тут прелєґент гостро критикував польсько-французький союз, який назвав „аліянсом у старім стилю", який „засадничо перечить духові Ліги Націй". Підбудовою цих французько-польських взаємин має тепер стати велика французька позичка на будову залізниці Ґдиня—Катовиці, яка має на меті звязати Горішній Шлеськ із Балтиком. Крім цього приминаючи до залізничої лінії Катовиці—Краків—Львів—Снятин, та залізниця зміцнила би комунікаційні звязки між Польщею й Румунією. Ця залізниця покращалаб

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 20. БЕРЕЗНЯ 1931.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ.

Обличча нового Парижа.

Єдність нового будівництва. — Вплив машини. — Нові дисгармонії. — Дивоглядне відмолодження.

(Докінчення).

Хоч ми не належимо до тих фанатиків, що вважають добрим лише те, що є нове, треба признати, що в новій архітектурі, яка цікавить нас у першу чергу, абсолютна технічна майстерність форм іде в парі з їх естетикою. Можливо, що старі, трохи спізнені романтики, будуть протестувати, що зрештою в нічому справи не змінить.

Звичайно, є ще й непорозуміння, про які скажемо дальше, але ніхто не зможе заперечити здобутків цього змагання, щоб надати будівництву безоглядну єдність, яка полягає в досконалих відношеннях усіх мас, відкидаючи все зайве. Так наприклад перебудовано в останніх роках у Парижі залізничі дворці Монпарнас і Східний на принципах „нової річевости", відкинувши безоглядно все непотрібне, хочби й гарне само в собі.

Обчисливши все тільки на доцільність, блискуче передають характер призначення даної архітектури. На великих просторих стінах, позбавлених якихнебудь прикрас, розліплено долом тільки мальовничі плякати, що захвалюють красу Франції, а одноманітність, яка могла б вражати з голих стін розвязали розміщенням великих написів, на перехрестях великих перспективних ліній, що дають змогу моментальної орієнтації; своїми великими мистецькими буквами хапають за очі й витворюють почування естетичного ритму. Людина справді починає в такому будинку почуватися, мов у машині й щоби не розбити цього загального ритму, якось підсвідомо підчиняється йому, входить і виходить тільки дверми, де написано „вхід" і „вихід" або жде спокійно своєї черги без постороннього завваги.

Це дуже характеристичний рис. Можнаб цілу книгу написати про вплив (добрий чи злий, це не важне) машини на людину. Фактом є, що машина вспіла нас вже загіпнотизувати настільки, що в багатьох випадках никне само почування людини: вона зовсім у своїй машині. Ви скоріш спостережете марку авта, його нумер і будову, як хоч одну рису людини, що ним править. Слова „шофер" або „кондуктор" настільки звязані із своїми обектами, що ви просто перестаєте вважати їх людьми, живими істотами.

У цей стан уведе вас навіть простий значок на шапці людини, що ріжнить її чимнебудь від інших. Приповідку, що „одіж робить людину" ви засвоюєте собі так, що згодом починаєте класифікувати людей якоюсь дивачною класифікацією, на менш і більш вартних. Ви присягнете, що добродій, з яким ви їхали віндою на вежу Айфля, незвичайно приємна людина й за пять хвилин настільки затямили собі її риси, що якби він витягнув вам потайки портфель, ви тиждень пізніше могліб його описати поліцменові від зір до голови. Зате з машиніста, що віз вінду в гору у вас у памяті лишається по двох хвилинах лише кілька блискучих гузиків на синявому тлі й навіть щодо цього останнього ви не певні.

Чи не цікаво? В добі вибуялого індивідуалізму, інтуіції Берґсона і Чарлі Чапліна, людство стає масою, а поодинока людина міриться мірою грамофону або радіоапарату?

Та ми збились з нашого шляху; маємо писати про архітектуру. Є в ній також чимало комічного. Це торкається спеціяльно тої архітектури, де, не маючи змоги перебудувати цілости, змінюється лише частину на модерний стиль, що надто часто дає річі неповязані одна з другою, що перечать собі взаємно. Найчастіше нова декорація, застосована до старого будинку, дає неможливу дисгармонію. Чоловік може ще дивитися на партер і перший поверх, покриті одноцільним, гладким матеріялом і розмальовані на яскравий червоний або синій колір; але вище, де поліщено все по давньому, крутяться в голові барокові ганки з ренесансовими й ампірними орнаментами, що ніяк не хочуть погодити свою музикальну інтимність з крикливими, лискучими буквами внизу.

Те, що в наскрізь новому, простому будинкові стає мистецтвом, зроблене половинно, нагадує жінку, яка хоче видаватися на половину молодшою і для цього розмальовується на ляльку. У цей спосіб відмолоджено майже всю поліпшу частину бульвару Сен-Мішель, що разом із своїми чорними й косоокими студентами дає нині враження справжнього ярмарку.

Чоловік, проходячи повз Пантеон, мимоволі поглядає щодня з деякою трівогою на дні душі, чи його також не підкрасили часом на синьо або червоно. Ночами чорні, таємничі обриси Пантеону й Нотр Дам стають нестерпні. Людині здається, що ось-ось на них заблиснуть великими червоними буквами світлині написи, є H P Citroen, або Oil Company... Нас запевняють, що скоріше чи пізніше наколо вежі Пантеону, яку видно над усім Парижем, появиться світляна газета. Побачимо. Поки що вже навіть під старим, єгипетським обеліском на площі Згоди уставлено рефлектори, що кожного вечора робитять з нього велитенську, білу цигару.

А двацятий вік, затягаючись солодким димом своєї самопевности, роздумує далі над тим, що би ще збудувати і що — знищити.

В одному й другому Захід є майстром.

також морський авязок Польщі з Францією. Всі ці політичні, військові й господарські французько-польські авязки загрожують — каже Гетш — якнайболючішою небезпекою німецькому посіданню Східної Пруссії й Кенігсбергу.

Посередньо польському амаганню за устя Вісли служить теж польсько-румунський союз, який, що правда, має передовсім на увазі Росію. Але зате — пише Гетш — всі інші закордонно-політичні польські комбінації, вперені буцім то проти Німеччини, принаймні покищо безуспішні. Не вдалося Польщі ні створити якийсь союз балтійських держав під своїм проводом, ані зацікавити Малу Антанту своїми планами.

Таким робом Польща має з політичного боку якнайважчий конфлікт з Німеччиною. Але з господарського боку добробут Польщі цілком залежить від угоди з Німеччиною. І в цьому конфлікті між політичними планами й господарськими вимогами заключається найбільша внутрішня суперечність польської закордонної політики. Прелєгент песимістично глядить теж на положення Польщі в Лізі Націй, головно у звязку з постійними скаргами, які напливають то з литовського, то німецького то українського боку. Перводжерелом усіх тих скарг Гетш уважає неорганічність повстання польської держави і недержання нею договірних зобовязань. Тут прелєгент вказав як на характеристичний приклад — на справу Східної Галичини. Якийсь час було про це тихо, бо українці самі за слабкі, щоб викликати в такій справі інтернаціональну дискусію, але ось зацікавилися (так каже Гетш) східно-галицьким питанням дві потуги: Англія і Ватикан, і до такої дискусії прийде. І саме характеристичне те, що зацікавлення цією справою проявляє Ватикан, який глядить на Схід Европи під кутом місії, яку треба відіграти. Цікаво, каже прелєгент, що в Польщі ніхто не веде актуальних напр. тепер дискусій про пан-европейське порозуміння, бо для неї воно означалоб порозумітися в першу чергу з Німеччиною. Таке порозуміння булоб, як згадано, для самоїж таки Польщі корисне й конечне, але, уповаючи на свою силу, Польща за ним не тужить. *Щодо Росії, то рішаючим про російську ворожнечу до Польщі є факт, що східні области Польщі є племінно, кровно звязані з російським (!) народом, так, що Росія їх ніколи не зречеться.* „Ці области в — обережно говорючи — східнославянські", казав проф. Гетш, себто вони „необережно говорючи" по національности — російські. Отже треба запитати: „Чи Польща буде завжди і при всіх умовинах досить сильна, щоби устоятися колись в будуччині у боротьбі на два фронти, проти Німеччини і проти Росії? Росія-ж є природним союзником Німеччини і цього факту поляки не повинні забувати".

— Ось так говорив у Берліні німецький прелєгент. Ми навмисне передали досить докладно хід його думок, щоби вказати на ці дві характеристичні сторінки майже загального німецького політичного погляду на східні справи: протипольську але проросійську. Останній уступ відчиту проф. Гетша свідчив яскраво, що 1) він уважає Росію цілком природним союзником Німеччини і 2) на Росію завсіди глядить передвоєнними очима, які цілком не бачать тих великих змін, які зайшли на Сході Европи від 1917 року у звязку з більшовизмом та з українським національним рухом, який висунув український чинник, як цілком незалежний від польського і російського. **Н. З.**

З життя наших установ.

IX-і Загальні Збори Українського Т-ва Допомоги Інвалідам у Львові.

В суботу, 14. III. 1931 р., відбулися в салі „Української Бесіди" у Львові IX-і річні Загальні Збори УКТОДІ під проводом заст. голови Т-ва д-ра І. Гижі. На Зборах було присутніх около 100 львівських членів Т-ва, головно членів УГА; були й представники українського жіноцтва та делегат філії у Станиславові.

З виголошеного звідомлення бачили присутні, що Головна Рада УКТОДІ несе від ряду літ небуденний суспільний тягар, часто без порозуміння українського громадянства та задоволення самих інвалідів. Що незвичайно скромними рентами по 30, 40, 50 і 60 золотих місячно найтяжчих інвалідів Української Армії вдоволити неможливо, це зовсім оправдане, але важко оправдати українське громадянство навіть минулорічною пацифікацією, коли на потреби, звязані із забезпеченням інвалідів, воно ледви спромоглося зложити в році квоту 53.838.02 золотих. Квоту 68.459.57 зол. зложила українська еміграція, так, що всіх жертв вплинуло в мин. році на суму 122.297.57 зол. Ми чули на Зборах ріжні викрути деяких українських установ: не можемо, мовляв, давати інвалідам, бо вони мають великі гроші і вистане їм на удержання з самих відсотків. Ці великі гроші — це квота тридцять тисяч долярів на фонд „Дому Українського Інваліда", зложено українською еміграцією в Америці й Канади. Вжити їх на іншу ціль УКТОДІ не має права. Відсотків одержало Т-во за рік **22.696.82** зол. Інші впливи Т-ва були: вкладки членів **9.719.41** зол. та доходи робітень **3.475.92** зол. Аж дивно стає, яким чином Т-во може покривати кожного місяця найконечніші видатки в пересічній сумі 12.000 золотих!

При максимальній ощадности виплатило Т-во за 1930 рік: на ренти інвалідам 96.962.77 зол., на протези 5.981.25 зол., на лікування 1.975.64 зол., на удержання Дому Інвалідів 13.872.83 зол., на захист грудно-хорих 2.882.08 зол., на движимости 1.043 зол., на адміністрацію 21.742.83 зол. Річні видатки дали суму 134.460.40 зол.

На 953 зареєстрованих в УКТОДІ інвалідів користало з підмог Т-ва 516 інвалідів, а постійну місячну ренту одержувало 424 інв. від 35—100 процентових. А саме: 1 інвалід по 90 зол.— 90 зол., 4 інв. по 60 зол. — 240 зол., 7 інв. по 50 зол. — 350 зол., 7 інв. по 40 зол. — 280 зол., 24 інв. по 35 зол. — 840 зол., 21 інв. по 30 зол.— 630 зол., 35 інв. по 25 зол. — 875 зол., 97 інв. по 20 зол. — 1940 зол., 104 інв. по 15 зол. — 1560 зол., 124 інвалідів по 10 зол. — 1240 зол. Разом 424 інвалідів на суму 8.045 зол. місячно. Крім того 92 інвалідів нижче 35 проц. користали з періодичних підмог.

Всі фонди черпає Т-во з жертв українського громадянства. Старання Т-ва про державну ренту українським інвалідам за попередньої та теперішньої соймової каденції не приносять найменшого успіху. Через часті заборони збірок та загроз карами Т-ву, як і жертводавцям, одиноким асорганізованим способом у допомозі інвалідам є: **стати членом Т-ва та вплачувати точно річну членську вкладку** від товариства, кооператив та фізичних осіб.

Справа фонду „Дому Українського Інваліда", як виказала жива дискусія на Заг. Зборах, незвичайна складна і важка до розвязання. При комбінації будови спільно з Театральним Комітетом входить у гру, як мінімальна квота 150.000 долярів, тоді, коли УКТОДІ диспонує ледви пятою частю тої суми. Заг. Збори не приняли в тому напрямку ніякої ухвали, щоби не вязати Головної Ради УКТОДІ при евентуальних, особливо-ж корисних, інакших умовинах.

За діяльність у мин. році одержала Гол. Рада УКТОДІ одноголосно абсолюторію.

Головою Т-ва вибрано д-ра І. Гижу. На місце трьох вильосованих членів Ради увійшли: 1) Д. Паліїв (бувш. голова), 2) о. Я. Чемеринський та 3) д-р Я. Олексишин. Із давніх лишилися в Раді: 4) М. Брилинський, 5) Ст. Волошиновський, 6) М. Галібей, 7) д-р Б. Гнатевич, 8) Ю. Галяревич, 9) інж. А. Мельник, а від інвалідів: 10) д-р П. Деркач, 11) І. Лапунька, 12) В. Сенчишин. Заступниками членів Ради вибрано: д-ра І. Вегеру, м-ра Ст. Навроцького, П. Палійчука й А. Гаївського. Ревізійна Комісія лишилася в давньому складі: Мет. Гебус, І. Фостаковський, Осип Голинський.

ОСТАННІ ВІСТИ

МІН. ЮЗЕФСЬКИЙ І УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ.

Польські джерела повідомляють: До вівторкової авдієнції волинського воєводи Юзефського у президента держави привязують велике значіння та хочуть її лучити зі справою українського питання. Рівночасно заперечують чутки начеб між клюбом ББ і українцями або УНДОМ велися й далі переговори. Щодо воєводи Юзфеського, то він нібито мав би бути воєводою у Сх. Галичині, причому на його бажання получилиб усі три воєвідства Сх. Галичини, львівське, станиславівське й тернопільське в одно воєвідство, а воєвода мав би владу, що пригадувала би права б. намісника Галичини. Злуку Сх. Галичини диктує це, що національну політику слід вести одностайне, а не як це досі було, що у Сх. Галичині кожен із воєвод веде свою політику на власну руку.

У СУБОТУ КІНЧИТЬСЯ СОЙМ. СЕСІЯ.

У суботу буде замкнена бюджетова сесія законодатних установ. До того часу полагодять усі справи, які є тепер у соймі. Цього тижня відбудуться ще два засідання сойму й одно засідання сенату. Сойм полагодить поправки, пороблені сенатом у низці законів, а передовсім поправки до бюджету. Сенат має ще полагодити алькогольний закон і новелю до розпорядку президента держави про Хрест Незалежности. Засідання сойму відбудуться в пятницю попол. і в суботу перепол., а засідання сенату в суботу попол.

РЕВІЗІЯ В ЛЬОКАЛІ ОВП. У ПОЗНАНІ.

Поліція перевела ревізію в Познані у таможніх діячів Обозу Великої Польщі і в льокалі Стр. Народового. Забрали кореспонденцію, 9 скляних посудин із вибуховими матеріялами. У льокалі ОВП. сконфіскували зброю, набої. Здогадуються, що ОВП. хотіло перешкодити академії з нагоди імянин П[illegible] й уладити демонстрацію.

ВІДЛОЖЕННЯ ПОКЛИКАННЯ ДО ВІЙСЬКА.

Керовник мін-ства військових справ пересунув річницю весняного приділення річників новобранців 1909 р. на один тиждень. Новобранці, які підлягають приділенню, не дістануть нових карт покликання і мають ставитися до своїх формацій один тиждень пізніше на основі одержаних уже карт покликання. Новобранці, покликані на 8. квітня, мають ставитися 15. квітня, а покликані на 9. квітня мають ставитися 16. квітня, покликані 10. квітня мають ставитися 17. квітня.

НЕ БУДЕ ОПЛАТ ЗА ЛІКИ І ЛІКАРЯ В КАСАХ ХОРИХ.

З міродатних джерел повідомляють, що мін-ство праці рішилося не вносити до сойму на тій сесії проєкту новелізації закону про Каси Хорих, який м. ін. передбачував додаткові оплати за ліки й лікарські візити.

500 ОБВИНУВАЧЕНИХ, 1000 СВІДКІВ.

У Лодзі закінчилося слідство проти членів конгресу ППС-лівиці. У вязниці є 132 учасників конгресу, інші є під поліц. наглядом. Перед судом стане 500 обвинуваченых, тому процес відбудеться не в цілости у Лодзі. Свідків покликано 1000.

ПЕКОЛЬНІ МАШИНИ В БІЛГОРОДІ.

У Білгороді 18. березня між год. 4—5. рано були три вибухи. Це у т. зв. міністерській дільниці вибухнули три пекольні машини: одна перед будинком мін-ства комунікації, друга 200 м. дальше, третя на розі вул. Срін. Четверту пекольну машину найшли в коші від сміття. Слідство виявило, що й три інші пекольні машини укриті були в уличних кошах на сміття. Як військові фаховці розглядали четверту пекольну машину, вона вибухнула й тяжко зранила експерта. Досі не арештували замаховців.

Нова українська книгарня у Львові.

Відкриття і посвячення книгарні Т-ва „Просвіти" у Львові.

В середу, 18. березня ц. р. в 5-ій годині пополудні відбулося святочне відкриття і посвячення книгарні Т-ва „Просвіти" у Львові, у власному будинку Т-ва при вул. Руській. У відкритті взяли участь члени Головного Виділу Т-ва „Просвіти", представники українських, львівських книгарень і видавництв та репрезентанти нашої національної преси. Акту посвячення нової книгарні доконав о. Г. Горчинський. Він-же й вложив нововідкритій, українській культурній станиці перший сердечні побажання якнайкращого розвитку. Після посвячення перейшли всі присутні до бібліотеки Т-ва „Просвіти", де з тієї нагоди вложив новому підприємству побажання рел. М. Таранько від українських книгарів і видавців, а ґенезу і завдання тієї книгарні закреслив присутнім від Головного Виділу Т-ва проф. д-р Іван Брик. Витаючи щиро цю нову нашу культурну станицю у Львові, бажаємо їй і від себе якнайкращого успіху в популяризації українського друкованого слова.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Академія з нагоди 40-літнього ювилею енцикліки „Rerum novarum".** Святочна академія, що її влаштувала вчора мала Духовна Семінарія з приводу 40-літнього ювилею появи енцикліки папи Льва XIII. в салі польського Музичного Інституту, складалася з двох частин. У першій частині хор малої Дух. Семінарії відспівав „Папський гимн", а після промови екс. митрополита Шептицького про вагу тої енцикліки, ще й „Кант. св. Юрію" і „Учітеся, брати мої". У другій части виступала двічи орхестра молодих питомців під проводом п. Волод. Масюка і хор під проводом п. Дмитра Котка, що відспівав цілу низку пісень у власній гармонізації, які ми вже чули на першому концерті малої Семінарії. І хор і орхестра виявилися напрочуд гарно вишколеними, тому не диво, що збирали гучні оплески після кожної точки. Салю була переповнена.

— **Як водиться в нинішніх часах.** Дня 22. листопада 1930, в день перед виборами до сенату, місцева поліція арештувала о. Михайла Юхновича, сотрудника у Плаучі Великій, закидаючи йому підбурювання людей проти держави в часі проповіди по відході пацифікаційних військ з Плаучі Великої. По десятиденному побуті в бережанській вязниці випустили о. Ю. на волю, а карне дохождення передали судові. Дня 12. січня 1931. відбулася судова розправа, на котрій подані поліцією свідки зізнавали під присягою. А ціла ця справа закінчилася тим, що прокуратор окружного суду в Бережанах під датою 27. II. 1931. Ч. I Ds. 1621/30, U. 128/31. повідомив о. Михайла

Поминальне Богослуження
за упокій душі
бл. п. Володимира Русина
студента прав,
відправиться в суботу 21. березня ц. р. в годині 8. рано в церкві Непорочного Зачатія при вулиці Зибликевича, на яке запрошують
У Львові, дня 18. березня 1931. **Родичі.**

Юхновича, що доходження проти нього за „zbr. z §§ 58 c, 59b/2, 65 a, 300, 302, 305 uk. i występku z § 24 ust. z 12/XII. 1862, Nr. 6. z roku 1863 Rpp. umorzyłem na zasadzie art. 246 § 1 k. p. k." — Кілько то параґрафів треба подати, щоби когось без потреби всадити до вязниці!

— **Від Українського Гігієнічного Т-ва у Львові!** В неділю 22. березня ц. р. у салі Т-ва „Зоря", вул. Вірменська 25, в год. 12.15 вполудні виголосить виклад д-р Юліян Кордюк про **галапаси** (паразити) у людини. Виклад буде пояснюваний світлинними образами. Вступ вільний.

— **Здогадні члени УВО перед чортківським судом.** В окружнім суді в Чорткові розпочався 16. ц. м. процес проти здогадних членів УВО, яким закидається державну зраду. Перед судом станули: Юліян Думний з Дзвиняча, студ. Олекса Ганкевич, також з Дзвиняча, Мирослав Чорненко зі Скородинець, Любомир Прокопович, Осип Романів з Чижикова, Микола Кузьмак зі Звенигороду, Осип Осадчук, Волод. Пиріг, Петро Опиханий, Волод. Гладкий і Ізидор Нагаєвський. Процес триватиме 3 дні. На розправу покликано 33 свідків. Боронять адвокати: д-р Шухевич, д-р Електрович, д-р Юрчинський і д-р Росляк. Маємо надію дістати допис від когось з учасників того процесу і тоді подати ближчі відомости про хід і вислід процесу.

— **Смерть на сходах.** Комендант поліції львівського повіту Вирвіх посовгнувся на сходах поліц. команди при вул. Сапіги та впав вдаривши головою об камінну долівку. Наслідком заломання черепу небаром помер.

— **Маленька та важненька.** Від довшого часу в поїздах близько Львова пропадали пасажирам гроші, клунки та дороцінности і поліції не вдавалось зловити злодіїв. На днях у поїзді приловлено на гарячім учинку 14-літню львовянку Розалію Вайнтрауб та її спільників Анну Касарж та Мечислава Дуду. Вони признались, що їх спеціяльністю було обкрадати в поїздах пасажирів і що ватажком у тих справах була 14-літня Розалія Вайнтрауб.

— **Невдала втеча вязнів.** На днях шістьох вязнів пробувало втекти з кремянецької вязниці, а то в той спосіб, що в ночі вязні розібрали піч та через діру вийшли на коритар, бажаючи вилізти звідтам на стрих і на вулицю. Але переходячи через крати на коритарі, вязні наробили багато шуму. Вязнична сторожа почула цей шум і половила вязнів та завернула до келій.

— **Самовбийство поліцая.** У Варшаві при вул. Прокоповій повісився на власних шлийках старший постерунковий Едмунд Крисяк. Він мав 35 літ, жінку і трое дітей. Причиною самовбийства був страх перед відповідальністю за якусь провину.

— **Цікавий процес у київськім суді.** Бувші вояки червоної армії та всякі червоні партизани в СРСР мають великі привілеї та й прибутки, вони творять своєрідну упривілійовану суспільну верству, яка в республиках паперової рівности будить заздрість інших верств. І ось трапляється часто, що громадянин СРСР не маючи змоги дістати посаду чи працю, підробляє собі фальшиві документи, що він є бувший „червоний партизан" та втискається на якусь посаду. Саме на днях у київськім суді засудили за такі гріхи Ізраіля Вишнепольського, Сергія Шостака, Мойсея Ривкіна, Григорія Монделевського на півтора року вязниці, Осипа Шайнфайна на 2 роки, Натана Кукуєвицького, Орловського і Штейнгардта на 4 роки заслання на Соловецькі острови. Всі вони підробили собі документи „червоних партизанів" і хоч колись були „контрреволюціонерами" добились хліба й гроша таких як б. червоні повстанці. І тому, що не хотіли вмирати з голоду, може умруть в тюрмі, або на Соловецьких островах.

— **З нужди.** У Варшаві при вул. Новолипя скочила з 5. поверху на вулицю 68-літна вдова Байля Мельова. Вона згинула на місці. Виявилось, що ця жінка від довшого часу жила без праці і хліба, боролась з крайною нуждою, яка загнала її в гріб.

— **Загадочне вбийство жінки в Берліні.** В маленькім готелю в Берліні найшли вранці мертву 23-літню жінку Іду Леман. Хто її вбив невідомо. Відомо тільки, що вечором її відвідав якийсь молодий чоловік і мав з нею різку суперечку. Іда Леман була відома зі своєї краси й інтелігенції.

— **Розстріляли 73-х вояків.** Китайська влада в Сватові викрила у війську комуністичну організацію, що готовила державний переворот. Арештовано 73 старшин і вояків учасників змови і всіх їх зараз-же розстріляно. Крім цього майже 100 учасників змови ще чекають присуди.

— **Велика корабельна катастрофа.** Китайський пасажирський корабель „Тахі" затонув наслідком вибуху кітла й пожежі, а з ним затонуло 200 осіб. Крім цього 170 пасажирів, рятуючись на човнах ще не добило до берега ні до інших кораблів, так що не відомо чи й вони урятувались чи згинули. Один англійський корабель урятував 130 пасажирів потопаючого китайського корабля. Багато осіб могло урятуватись, але вони злякавшись пожежі, скакали в море і згинули заки прийшла поміч.

— **Преса в Америці.** Щоденно в Зед. Державах Півн. Америки розходиться 44 міліони примірників газет. В 1930 р. всі редакції газет у Зед. Державах заробили на самих оголошеннях 80 міл. долярів.

— **Смерть кардинала Маффі.** З Пізи подають, що там помер у 73-ім році життя кардинал Маффі, визначний вчений, автор кількох праць з космографії. Він був одним з ініціяторів помирення Італії з Ватиканом та одним з творців ватиканської держави.

— **Страшна жертва кінематографії.** Виробництво фільмів у Ню Йорку вислало групу артистів кораблем „Вікінг" на море робити фільмові знимки з риболовства. Недалеко побережжа Ново-Фунляндії на кораблі вибух динаміт, потрібний для розсаджування леду, від чого корабель пішов на дно. Майже 100 осіб, між ними багато фільмових артистів, затонуло.

— **Тунель під Гібральтаром.** З Мадриду подають, що весною під проводом еспанського вченого, Карлоса Мендозія, почнеться будова великого тунелю під Гібральтарським проливом. Коло Танжера вже нагромаджено будівельний матеріял.

— **Ще той не вродився, щоби всім догодив.** Англійська преса подає, що великий відлам гіндуського народу невдоволений вислідами конференції Круглого Стола та політикою Ґандія та що Ганді тратить свій авторитет. Ґанді, бажаючи виконати умови, підписані в договорі, вимагає від гіндусів, щоби вони платили Англії податки, а це обурює радикальніші елементи гіндуського народу. В Бомбаю навіть відбулась демонстрація, учасники якої кричали: „Ґанді нас продав Англії! Через Ґандія ми вмираємо з голоду!"

— **Концерт піяністки Галі Левицької.** Концертова секція при Музичнім Т-ві ім. М. Лисенка у Львові подає до відома, що концерт піяністки Галі Левицької відбудеться дня 30. березня ц. р. (понеділок) у великій салі Муз. Т-ва. Подробиці та програма будуть оголошені пізніше.

— **Головна Рада „Українського Т-ва Допомоги Інвалідам у Львові"** складає отсею дорогою подяку „Народній Лічниці" та Вп. п. лікарям: д-рові Т. Бурачинському, д-рові Я. Гинилевичеві, д-рові М. Дзеровичеві, д-рові І. Курівцеві, д-рові Л. Максимовці, д-рові М. Музиці, д-рові М. Паньчишинові, д-рові О. Приймі, д-рові В. Щуровському і дент. Я. Нассові у Львові, д-рові В. Лаврівському у Бережанах, д-рові Я. Наглякові у Винниках, д-рові О. Ю. Залужному в Золочеві, д-рові В. Біловорові і д-рові І. Шіпановському в Коломиї, д-рові Р. Несторовичеві у Перемишлі, д-рові В. Кобільникові в Самборі, д-рові С. Мацейовичеві і д-рові О. Пелехові в Сокалі, д-рові К. Воєвідці в Станиславові, д-рові М. Сегинові у Стрию, д-рові В. Вітошинському у Тернополі, д-рові Т. Бачинському в Чорткові і д-рові С. Кушніреві в Яворові за безкорисно уділювану лікарську поміч інвалідам Української Армії протягом минулого адміністраційного року. — **Головна Рада УКТОДІ у Львові.**

— **Комітет Гор. Опіки над безробітними** дякує адміністраційному й лікарському персоналові Пов. Каси Хорих за зложення на цілі Комітету 140 зол. замість цвітів для комісара д-ра Йос. Марчинського з нагоди його імянин.

—o—

Ресторан у каварні „LOUVRE"
видає **ЗНАМЕНИТІ ОБІДИ** — до години 10-ої веч. — **Ціни дуже низькі.** 1676

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Зизом" на „Діло".

Хто прочитав останнє число „Зиза", той напевно не жалував 50 сотиків. Стільки там смішної справедливости, що якби так цілий рік, то булаб що-найменше десята часть нашого життя. Діставалося в тому числі всім, хто попав під руку, а найбільше обірвали деякі співробітники „Діла". Щож — думаю — носив вовк, понесли й вовка. Шкварив Рудницький на сковороді неодного — тепер нехай його трохи. Хоч і працюю разом, хоч і признаю йому в очі рацію, всеж таки тішуся (як це в нас звичайно буває!) коли мого приятеля бють.

Гарматній вистріл на камяницю: Ринок ч. 10., завсіди, чи він спрямований на „Діло" чи на котрого з інших льонаторів, є великою сенсацією. Хоч би це був і сліпий набій, то львовяни зараз роблять крик, що камяниця валиться. Що правда „Зиз" випалив не з гармати, тільки з невеликого аркебуза, але все таки гук пішов.

Треба, думаю, заглянути до редакції „Зиза", який там настрій після обстрілу.

Заходжу.

Начальний редактор, співробітник, рисівник, репортер, кольпортер і видавець — усе це в одній особі — сидить собі на кріслі і жде на вісти. Вислані стежі мають розслідити, як мається ворог: чи побитий капітулює, чи останками сил, готовиться до протинаступу.

— Ага! Дістав... — стрічає мене радісним вигуком шеф „Зиза".

— Хто, що, де? — вдаю, що не знаю.

— Поливіться: „Ой біда чайці небозі..." Бачите його?

— Донцова... бачу.

— Але ні... Рудницького! Онтут коло Боднаровича.

— Рудницький з Боднаровичем?!...

— Буває. Знаєте приповідку: Ворог мого ворога...

— Розумію. Ну?!

— Буде злий!

— Не думаю... (Але думаю, що буде!).

Шеф глянув на мене розчарованим цвікером:

— Справді не буде. А мені здавалося, що там десь жалоба і жажда відплати... Шкода.

— Ану підіть погляньте — додав по хвилі. — Може таки...

Я пішов до „Діла".

Чорного прапору не видно, значить ще жне. На сходах — як звичайно — темно і тихо. Але вже з коридора добіг до мене регіт.

Входжу до редакції і застаю таку сцену:

Пошкодований стоїть на середині кімнати, читає на голос „Зиза" і регочеться.

— Ти бачив останнього „Зиза"? — звернувся до мене.

— Ні, або що?

— Капітальний. Ілюстрації — перша клясa.

— А ця з чайкою також? — питаю.

— Дуже добра. Тільки та чайка якась дивна... Ні то орел, ні качур...

— А ти злий?

— Чого?

— Редактор переконаний, що ти пальці гризеш зі злости.

— Запамятай собі. Кожний редактор має переконання, що той чоловік, на якого шось у своїй газеті напишав, гине зі злости. А тимчасом... майже кожний помиляється. Люди переважно сміються з того...

— ...Хоч неодин повинен би заплакати! — додав я, щоб якось закінчити... фейлетон.

Галактіон Чіпка.

З судової салі.

Б. ПОС. КУНЬКО І Б. СЕН. КУЗЬМИН ПЕРЕД СУДОМ.

Після розвязання попереднього сойму одного з перших українських послів (поза нашими берестейськими вязнями) арештовано б. пос. Антона Кунька під замітом злочину державної зради (§§ 58. і 59. к. в.) і заворушення публичного спокою (§ 65 к. з.). Поліція у своїх донесеннях понаписувала на п. Кунька таке, що коли би тисячна частина з цього була правдою, то б. пос. Кунько був би найбільшим революціонером. Що свою революційну діяльність пос. Кунько мав — очевидно, на думку поліції — розвивати у своїх промовах на вічах, з яких до речі, деякі видумала сама поліція, бо їх — як виказало слідство — у значній скількості зовсім навіть не було. По кількох тижнях тюрми в Тернополі п. Кунька звільнили, а з чорної, грізної хмари впав тільки маленький дощик. Прокуратура припинила слідство за злочини, а п. Кунька обвинуватила тільки за проступок з §§ 2. і 19. закону про збори з 15. листопада 1867. В. з. д. ч. 115, якого він мав допуститися тим, що скликував віча без повідомлення дотичного староства, як це було в Лубни-

тах Нижних, пов. Збараж, дня 24. червня 1929, в Чернихівцях, пов. Збараж, дня 30. червня 1929, в Городниці, пов. Скалат, дня 21. вересня 1929 і в Романівці, пов. Тернопіль, дня 2. березня 1930.

Рівночасно з б. пос. Куньком прокуратура в Тернополі обвинуватила і б. сенатора Миколу Кузьмина за скликання віча в Чернихівцях, пов. Збараж, дня 30. червня 1929, разом з п. Куньком без повідомлення староства. Б. сен. Кузьмина арештували дня 5. жовтня 1929 і він пересидів у тернопільській тюрмі півтретя місяця, бо проти нього чортківський окружний суд провадив слідство за злочини з §§ 58. і 65., рівночасно в одній справі проти б. пос. о. Леонтія Куницького і б. пос. Івана Завалицута та б. сен. Василя Баранина. Слідства проти них не припинено, але окружний суд в Чорткові відступив справу о. Л. Куницького, В. Баранина і М. Кузьмина окр. судові в Тернополі до Vr. 1175/28 (злочини з § 65 к. з. на промови на віču в Тернополі дня 11. липня 1928 р.) й акти цієї справи лежать ще досі в прокуратурі в Тернополі до Ст 2126/28.

Проти обвинуваченних б. пос. Кунька і б. сен. Кузьмина відбулася вже 31. січня 1931 в городському суді в Тернополі до IV. Кд. 2255/30 карна розправа за проступок з §§ 2. і 19. закону про збори (за віче в Чернихівцях), а проти самого б. пос. Кунька за віча в Лубянках Нижних, Городниці і Романівці. Оба обвинуваченні явилися на розправі і заперечили вину, а їх оборонець пос. д-р Ст. Баран поставив внесок на відложення розправи в цілі покликання свідків, на обставину, що інкриміновані віча або не відбулися, або були скликані у законний спосіб. Суд прихилився до внеску обор. д-ра Барана і відложив розправу на день 14. березня 1931 р.

Дотеперішне доказове поступування виказало зізнаннями заприсяжених свідків, що в Городниці, пов. Скалат, дня 21. вересня 1929 взагалі віча не було, а збори в Романівці, пов. Тернополь, 3. березня 1930 скликали місцеві громадяни за запрошеннями, які мали всі учасники, а на яких промовляв б. пос. Кунько. Дотичне віч в Лубянках Нижних дня 24. червня 1929 р. і в Чернихівцях дня 30. червня 1929 поставив оборонець пос. д-р Баран внесок переслухати в характері свідка члена повітової організації УНДО в Збаражі п. Василя Чернявського на доказ, що ця організація скликала згадані віча, оголосила про це в часописах і мала про це повідомити староство в Збаражі, а обвинуваченні були тільки на тих вічах запрошеними референтами, а не скликуючими, і тому їх карати не можна навіть тоді, колиб згаданих віч не заголошено в старостві. Рівночасно обор. д-р Баран поставив внесок вилучити справу б. сен. М. Кузьмина і переслати її до окружного суду в Тернополі, де проти нього ведеться карне слідство за злочин з § 65. к. з. в справі о. Леонтія Куницького і тов. до Vr. 1175/28, а то для спільного трактування обох справ.

Суд на розправі 14. п. м. прихилився до внеску оборонця пос. д-ра Барана і рішив переслухати як свідка п. Василя Чернявського, директора кредитової кооперативи „Сила" в Збаражі, на тезу поданої вище оборони обвинуваченних. Тому суд відложив розправу на день 9. травня 1931 р., на котрій остаточно порішить другий внесок обор. д-ра Барана щодо евентуального вилучення справи б. сен. Кузьмина і передання її окр. судові в Тернополі.

СПОРТ

Погонь-Україна.

Перші цьогорічні мячеві змагання розіграє С. Т. „Україна" в неділю 22. березня п. р. з ліговою дружиною „Погоні". Змагання відбудуться на гриші „Погоні" в год. 11. перепол. Як „Погонь" так і „Україна" виступлять зі своїми новими грачами. В „Погоні" м. ін. грати-ме Козок, бувший грач „Краковії", віцекороль ліговых стрільців. „Україна" заграє в сильно відмолодженому складі, який найправдоподібніше буде виступати і в мистецтвах львівської А-кляси.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Ґ. д-р Спиридон Кархут, професор Богословської Академії, емерит. професор академічної гімназії, совітник і референт Митрополичої Консисторії, помер по довгій і тяжкій недузі, заосмотрений Найсв. Тайнами, дня 17. березня п. р. в 39-ім році священства і 62-ім році життя. Похоронні обряди зачнуться нині, в четвер 19. п. м., в церкві св. Духа при вул. Коперника в год. 9. рано, після чого буде перенесення тлінних останків Покійного на *Личаківський цвинтар.*

З Покійним зійшов у могилу заслужений наш громадянин, ширий патріот і великий любимець молоді, для якої мав завсіди багато серця і велике зрозуміння для її потреб. Заслужився дуже як виховник молодого покоління на становищі вчителя української гімназії, де вчив латини і греки і на становищі професора Богословської Академії, де викладав старославянську мову. Був теж автором шкільних підручників, між ін. для науки грецької мови. Видав граматику старославянської мови, писав теж у богословських видавництвах. Як член літургічної комісії і головний редактор її видань мав теж поважні заслуги. В останніх часах працював між ін. дуже інтенсивно над редакцією нового Служебника. В. И. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 18. березня 1931 року: масло експортове і десертове прима 4·70 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·50 зол. копа яєць 5·70 зол.

Тенденція на масло, молоко і яйця знижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 19. березня, година 7·30 веч. „Страшний двір", опера.

Пятниця, 20. березня, година 7·30 веч. „Справа Дантона" Пшибишевської (прем'єра).

Субота, 21. березня, година 3·00 попол. „Кордіян" (для молоді); година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 19. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим". (Вистава лише для війська).

Пятниця, 20. березня, година 7·30 веч. „Корневільські дзвони".

Субота, 21. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Четвер, 19. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя" Верневіля (прем'єра).

Пятниця, 20. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя" Верневіля.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Король гір".

КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".

КОЛЬОСЕЙ: „Хмародер" (Вілям Бойд).

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКИ: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевальє).

ОАЗА: Звукова фільма „Моє совічко".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Яннінс, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Небезпека будуччини" (Трійливі гази).

ПАСАЖ: „Вибух у порохівні" (Тім Мек Кой). „Інтригант" (Яннінс).

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРГАНА: „Торговиця змислів" (Гр. Гарбо, Дж. Гільберт). „Спокусник".

ХИМЕРА: „Коли молодість шумить". „Горою парубоцтво!".

СТИЛЕВЕ: „Сексуальна гігієна".

УТІХА: „Індійська гробниця" (2 серії).

Програма радіо.

Четвер 19. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіооркестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Баляди. **Берлін** (419) 18·40 Хор. **Стокгольм** (435,4) 19·00 Свен Гедін говорить про свої подорожі до Азії. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 21·20 Концерт Ондрічка. **Харків** (937·5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт.

Пятниця 20. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Оркестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·15 Саксофон. **Берлін** (419) 21·10 Будапештенський квар ет. **Рим** (441·2) 17·00 Концерт. **Прага** (486·2) 19·05 Пісні та арії. **Відень** (516,3) 15.25 Капеля Гайтера. **Будапешт** (550,5) 9·15 Військова музика. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 18·30 „Шлюзи" опера Айнатова. **Париж** (1724,1) 21·45 Музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича

Любачів.

19. III. „Плач Ізраїля".

20. III. „Царевич".

Кінчать постановку найновішої пєси В. Грубінського переклад Карабіневича **„Ленін".** 1565

Товаришки, що в 1911 р. здавали матуру в українськім ліцею для дівчат у Перемишлі, прошу подати свої точні адреси та знані їм адреси інших товаришок, щоби означити речинець зїзду. **— Ніна Селезінка,** Радехів. 1645 3-3

Хор „Дрогобицький Боян" удостоює в Самборі дня 22. березня п. р. концерт української пісні. 1581 1—2

З товариства „Учительська Громада". Вимагається всі фірї і всіх членів товариства до відновлення вкладки на посмертний фонд, який заквідовано з приводу смерти б. голови товариства о. Д-ра С. Кархута. 1675

Заходом Марійського Товариства Пань відбудуться Реколекції для пань у Семинарийській церкві у Львові, вул. Коперника ч. 36. в днях 23. (понеділок), до 29-го березня п. р. Кожного дня в год. 5-ій пополудні наука, по науці суплікація. Дня 28. (субота) в годині 3-ій Сповідь. Дня 29. (неділя) в годині 8-ій рано Торжественна Служба Божа, на якій відбудеться спільне св. Причастіе і закінчення реколекцій. 1674

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛІЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровські і Розважевські, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія — 1447 6—?

УПРЯЖ, сідла, виробляє і направляє найдешевше, робітня **Барера. Пасаж Гавсмана.** 1635 3—?

ФІСГАРМОНІЇ помічні до ведення хорів та науки співу починаючи від 450 зол. на продаж; поручає Бр. Маркевич Львів, Шептицьких ч. 6. 1664 2-3

ГОДИННИК ВАШ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

КОСІВ, Пансіон п. Євгенії Лукашевської поручає від 1. березня сонячні кімнати з першорядним удержанням. Ціни знижені. 1555 4-4

ГОСПОДАР, який через теперішню кризу, не може дати своєму одинокому синові, що є в гімназії вищої науки, шукає для себе і своєї жінки якогонебудь заняття або до камениці на сторожа — Максим Потіньний, Бруховичі, пов. Янчин. 1670

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та лікарської косметики **ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11.**

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратківі ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п. (біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей 1512 і дозрілих. 14—?

Подяка.

Дня 21. лютого 1931 р. відпровадили ми на вічне вічного супочинку Нашого Найдорожчого Мужа і Батька о. Василя Балка, пароха в Трійці, в добромильському деканаті. Сердечно дякуємо Всім ОО. Парохам, кревнякам і знайомим за слова потіхи і участь у похоронному обряді. Зокрема дякуємо Всч. о. деканові Л. Мариновичеві за слово, яким звеличав память Покійного.

1669 Родина.

ЛЯМПИ електричні, новочасні,

також на підставі рисунку виконує

Фабрика лямп і металевих виробів

„GALWANJA" АДОЛЬФА ГАЛЬПЕРНА

ЛЬВІВ, вул. Жулінського 11 а. Тел. 20-54.

Великий вибір на складі. Догідні умови. 1671 1—15

Магазин жіночої і мужеської конфекції ФИЛИПА СТЕРНБАХА

у Львові, пл. Смольки, ч. 4. Тел. 38—72.

поручає на теперішний сезон: **краєві та чужинні матеріяли по безконкуренційних цінах на догідних умовах сплати.** 1673 1—15

Ширіть наш часопис!

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 63 (12.719). Львів, субота 21. березня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Премію за ощадність
у висоті від зол. 25—300 крім відсотків можете дістати в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20,
якщо будете складати в ньому щомісячно вкладки на премійну вкладкову книжечку. Найнижча місячна вкладка зол. 5.

VI. Конґрес Рад.

Львів, 19. березня 1931.

Відомий знавець Сходу Европи Й. Е. Шром, що перебуває від кількох літ у СРСР, звідки дописує до великих европейських щоденників, помістив на днях цікаву статтю у „Прагер Пресзе", темою якої є наради на VI. Конґресі Рад, що саме тепер відбуваються в Москві. З основними думками Шрома знайомимо отсе й наших читачів, тимбільше, що багато з того, що він пише, нашому загалові цілком невідоме.

На початку своєї статті каже Шром, що вибори до Рад відбуваються тепер у СРСР що два роки. Їх завершенням є Конґреси Рад у поодиноких областях, національних республиках, а вкінці Всесоюзний Конґрес. Останні вибори переведено на початку цього року, при чому брало в них участь 70 відс. управнених до голосування. Конґреси, що є завершенням виборів, радять саме тепер у Москві: це є XV. Конґрес всеросійської федерації, а безпосередньо після його закінчення VI. Всесоюзний Конґрес.

На основі конституції Всесоюзний Конґрес є найвищою владою в СРСР. Одначе тільки в часі своєї сесії, себто протягом яких 10 днів. Після того найвищу владу виконує нововибраний центральний виділ (екзекутива), а радше його 27-членна президія.

Давно вже минули часи, коли Конґрес Рад у СРСР був подією, що означала початок нової політичної ери. В ході революції всі найважніші пости в державі перейняла комуністична партія і її орґани. Конґрес Рад залишився тепер тільки імпозантним, назовні дуже рухливим театром, що є майстерно відграний. Вже ця одна обставина, що беруть у ньому участь делеґати різних національних республик і що більше як 100-членна президія дозволяє, аби один чи другий делеґат тих республик засідав при нескінченому президіяльному столі на сцені великого московського театру у своїй менше чи більше яскравій ноші, робить могутнє враження, тимбільше, що ще „братерство народів" на конґресі знаменито й у всіх подробицях інсценізоване.

Головою є вже від літ Калінін, що став типічною його фіґурою, подібно, як ясноволосий ґрузин Енукідзе, що є секретарем Конґресу. Все інше довкола них змінилося — не змінився тільки бюст Леніна на задній стіні і театральні декорації. З почесної президії, яка є свого роду барометром політичної ситуації в СРСР, зникли такі діячі, як Троцький, Риков, Бухарін, Томський і ін. На їх місце прийшли нові люди: Каґанович, Андреєв, Гринько, Орджоконідзе і т. д. А коли судити про політичне значіння діяча на основі оплесків, що сипляться на його адресу при відчитанні його назвища як члена почесної президії, то на трьох останніх і на теперішн. Конґресі стоїть Сталін на першому місці. Після нього йдуть: Калінін, Молотов і Ворошилов.

Коли переведено вибір почесної президії, місця при президіяльному столі негайно виповнилися, при чому Сталін заняв перше місце. Але як тільки Молотов розпочав своє експозе. Сталін змішався зараз з іншими членами президії, у глибині сцени, вірний своєму принципові: виступати якнайрідше особисто.

Після того дався чути гимн інтернаціоналу, що його підхопило 4.000 осіб у робітничих блюзах і червоних хустках на головах. Дипльоматичні ложі переповнені, сотки журналістів прислухуються з увагою, цілий театр виблискує від тисячки електричних ламп. Це зовнішній образ.

А внутрішній зміст? Після експозе Молотова, присвяченого головно закордонним справам, прийшли на чергу звідомлення про положення господарське і про справи військові. Ці дві справи тісно з собою звязані: бо по плянах п'ятирічки розбудова промислу і кольективізація сільського господарства мають на меті м. ін. піднять також сильомість краю до оборонної війни. Це підкреслив у своїй промові і Молотов і передовсім Ворошилов, що заявився за конечністю якнайкраще узброїти і вишколювати армію.

З заяви Молотова пробивається ясно одна думка, а саме: радянська влада спрямує і в цьому і в найближчому році всі сили краю на те, щоби перевести пятирічку згідно з виробленим пляном, себто, щоби осягнути намічені в тому пляні цифри. Шром підчеркує з розмислом слово „цифри", бо — як він каже — соціялізм переводять у СРСР виключно циферно, а не духово. Про це говорять яскраво дебати над поодинокими рефератами на Конґресі, в яких повно нарікань, представлювання хиб, зловживань і т. д., а все те ілюструється датами й цифрами. Одначе з усіх тих дебат закордонна опінія не довідується майже нічого, бо просто нема змоги передати ріжні цікаві подробиці в европейську пресу, тимбільше, що бути на всіх нарадах Конґресу і записати все неможливо, і цього не докаже навіть його голова, не то звичайний член.

Після театрально-напущеного першого засідання Конґресу в дальших днях зачинається „ділова робота". Куйбишев, Орджоконідзе, Яковлев і Ворошилов далеко не мають стільки слухачів, що Молотов. Конґрес кінчить свої наради серед загальної втоми вибором нового центрального виконавчого комітету, який виходить таким, як собі того бажає комуністична партія. Іншими словами: все залишається по старому.

VI. Конґрес Рад не розвяже ніякої більшої справи і не ухвалить ніяких нових напрямних. Все те намічується і вирішується сьогодня деінде, а саме в кабінеті членів політбюра, в першу чергу у Сталіна. Конґрес надає тільки давно приготованій і завдалегідь вирежисерованій сцені імпозантні зовнішні рами. І в цьому тільки його значіння.

Два виступи станиславівського владики в національно-громадських справах.

Львів, 19. березня 1931.

Перед нами „Вістник Станиславівської Епархії" за січень-лютий-березень 1931 р. і **„Пастирський Лист Ґриґорія Хомишина, Епископа Станиславівського до людей доброї волі про політичне положення українського народу в польській державі",** даний „у Станиславові 23. н. ст. лютого 1931 р. в перший день Великого Посту". У згаданому „Вістнику Станиславівської Епархії" находимо на другій сторінці офіціяльну енунціяцію Преосв. еп. Ґриґорія Хомишина в справі українських установ під таким заголовком: **„Ч. 4/орд. О світських українських установах".**

Виїмки з цієї енунціяції були вже опубліковані в польській пресі, а потім передрукувала її в цілости „Нова Зоря", попередивши цю владичу енунціяцію відповідною статтею. Ми позволимо собі нині теж познайомити наших читачів з її змістом. У чергових числах займемося „Пастирським Листом".

Про світські українські установи.

Покликуючись на свою відозву до духовенства з 8. грудня 1928 р. ч. 7938/IV, в якій говорилось про видання „Рідною Школою" календаря, незгідного з католицьким духом, станиславівський владика твердить, що „Рідна Школа" в черговому році видала такий самий календар, поміщуючи в ньому „православний календар і то сейчас по греко-католицькім місяцеслові, а римо-католицький календар аж на третьому місці". Це „Рідна Школа" зробила, не зважаючи на те, що в справі попереднього календаря застереглася у листі до Преосв. еп. Ґриґорія проти закиду, немовто „вона через уміщене православного календаря піддержує і поширює православе серед нашого громадянства". Щойно цього (1931) року „Р. Ш." видала для греко-католиків календар з подвійним місяцесловом (тобто греко- і римо-катол), а для православних з потрійним, „однак дивним дивом, може через ошибку в книгарни в Станиславові розпродується календар з потрійним місяцесловом. І тому моя увага рівнож у Пастирськім Листі з дня 13. V. 1930 р. **щодо певної хиткої дороги „Р. Ш." є зовсім обоснована".** (Підкреслення наші — **Ред.**).

А далі для підтвердження тези, що „Р. Ш." „маловажать принципи катол. Церкви" наводиться листа від Преосв. Константина Богачевського з Філядельфії, в якому говориться про автора книжки „За океаном" п. Льва Ясінчука та його роботу в Америці в характері делеґата „Р. Ш." для переведення виборів. Преосв. Константин робить п. Л. Ясінчукові закид, що він як делеґат „Р. Ш.", яка є католицькою, відвідав в Америці „передовсім управу Т-ва Обединання", де засідають як члени управи поодинокі люди екскомуніковані за борбу, яку підняли проти Катол. Церкви в 1923 р." Крім того був він у редакції щоденника „Свобода", виданого „в антикатолицькім і навіть антирелігійнім дусі", а далі відвідав навіть „українських більшовиків і соціялістів" і щойно потім „мав відвагу просити о послухання в католицького епископа". Накінець п. Ясінчук як делеґат „Р. Ш." входив у контакт із автокефалістами, які „на загал є галицькі відступники від католицької Церкви".

З черги станиславівський владика висуває закид, що ґімназію „Р. Ш." в Дрогобичі названо „іменем Франка", а в часі посвячення будинку ґімназії голова комітету будови цього дому назвав І. Франка у своїй промові „національним пророком", незважаючи на те, що ґімназію посвячував Преосв. Йосафат Коциловський, перемиський епископ.

„Від себе додам, — пише станиславівський владика — що це була чиста провокація католицького Епископа... Так у нас діється майже безсоромно". Останній заміт проти „Рідної Школи" такий: З нагоди пятьдесятьлітнього ювилею „Рідної Школи" її Головна Управа видала відозву до українського населення. Вона звернулась і до всіх наших владик за підписами на ній. Станиславівський владика положив під відозвою свій підпис, але з такою заміткою: „Підписую з тим застереженем, що в „Рідній Школі" буде запевнений вплив католицької Церкви". З таким самим застереженням підписав відозву перемиський владика і станиславівський епископ-суфраґан. Одначе Головна Управа при публікуванні відозви це застереження пропустила.

„Тому-то — читаємо далі —проти сего поведення Головної Управи я рішучо з мого боку протестую. Рівнож уповноважнений се заявляю в імени Преосвященого Епископа д-ра Йоана Лятишевського... „Думаю, що вже вище наведене ясно свідчить о хитній і непевній дорозі „Рідної Школи". Безперечно нам треба рідних шкіл, і цілий нарід повинен з посліднього спромогтися, щоби ті школи розвивалися і процвітали, однак наколи ті школи мають бути стійні і правдивий хосен приносити, то виховане в тих школах мусить спиратися на основах катол. віри і етики. Національне виховання ще не є забезпечене і повне виховане, бо національні принципи без основи принципів катол. віри і етики можуть бути звихнені, а навіть небезпечні".

Але станиславівський владика висуває закиди не тільки проти „Р. Ш.", але й проти „Просвіти" і проти кооперації. Проти „Просвіти" висунений закид, що вона толерує в своїх читальнях на території станиславівської дієцезії такі явища, як „сектантські збори", влаштовувані в читальняних будинках. „Просвіти" ставиться у нас „захистами сектантів", а крім того по „многих читальнях зачинає загніжджуватись дух радикальний, а навіть сельробів-

ський". Щож до кооперації, то в однім повітовім місті в часі владичої духовної місії для вірних якась невідома рука наліпила на хресті біля церкви оголошення про загальні збори кооперативи „Українська Книгарня". В ньому заповідалось, що збори відбудуться в 10. год. передполуднем у неділю, тобто в час Богослуження. „Це була — пише владика — чиста провокація і зневага не так для Епископа як радше для так святої справи, якою є місія. Питаюсь, чи поляки щось подібного могли би зробити для свого Епископа. Думаю, що навіть жиди, турки і магомедани, шануючі себе і свою честь не допустилися би чогось подібного. Могли члени кооперативи не ходити на місію, але профанувати святу справу місії, місійний хрест і зневажувати та провокувати свого Епископа, се потрафлять тільки наші „віруючі" патріоти-інтелігенти. І ті наші установи, хиткі і непевні або навіть ворожі щодо Церкви і віри, і ті наші інтелігенти індеферентні, ліберали або циніки релігійні мають ще чоло удаватись, домагались нераз настирливо, а навіть диктувати духовенству, щоби давало гроші, занималось складками і збірками в церкві, коло церкви, при всяких нагодах Богослужень і торжеств релігійних".

ЧАЙ марки БУЗЬКО
вдоволяє кожного смакуна.

Ось і цілий зміст першої офіціяльної енунціяції станиславівського владики Преосв. Григорія Хомишина про українські установи. Ми стримуємося від обговорювання порушених у ній замітів на адресу наших найповажніших національних установ, щоби нам не міг ніхто зробити закиду, що мішаємось, мовляв, у несвої справи. Виходимо з заложення, що кожний владика має повне право промовляти до своїх вірних, як хоче і то не тільки в релігійних, але й у громадських справах. Одначе, коли навіть признати слушність наведеним замітам, то всеж таки годі — на нашу думку — відірвані випадки генералізувати та за евентуальні нетактовні виступи, промахи чи недогляди поодиноких людей накладати відповідальність на цілі установи та на ціле українське громадянство. Крім того нехай нам буде вільно зазначити, що не можемо повірити, щоби всі засоби боротьби з релігійним „індеферентизмом" наших установ чи працюючих у них „індеферентів-інтелігентів", якими послугується цей чи інший владика, вели до бажаної цілі та приносили користь для католицької церкви. Накінець зазначуємо, що досі ні серед польської духовної літератури, ні серед польських духовних органів преси ми не стрічали анальогічних думок котрогось з польських владик на нашій землі про польські приватні школи Т. Ш. Л., чи про польські читальні, польську кооперацію і т. п.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

З сойму.

ЗАСІДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМІСІЇ.

На засіданні освітньої комісії дня 17. ц. м. пос. *М. Рудницька* звернулася до голови комісії з запитом, що сталося з внесками Українського Клюбу в справі реактивування трьох закритих українських гімназій в Тернополі, Рогатині і Дрогобичі. Покликуючися на 80-ий параґраф соймового правильника, який передбачує двотижневий речинець для виготовлення звіту референтом та на 75. §, який на голову комісії накладає обовязок дбати, щоби справи не залягали, пос. М. Рудницька домагалася поставлення в найкоротшому часі українських внесків на порядку нарад комісії. Пос. Рудницька вказала на вагу справи: йде про істнування трьох наукових заведень та про долю тисячки української молоді, яку без всякої вини, навіть без слідства, позбавлено змоги продовжувати науку.

На інтерпеляцію пос. Рудницької відповідав пос. *Вуйтович* (ББ), який з доручення освітньої комісії переняв згаданий реферат ще перед двома місяцями. Він оправдувався, що ще не встиг зібрати всіх матеріялів (!), що справа розвязаних українських гімназій і з політичного і з педагогічного становища є дуже складна і т. і.

Також голова освітньої комісії, пос. *Яворська*, заявила, що не вважала вказаним ставити українські внески на порядок нарад, як довго не покінчилося слідство, як довго трівають судові розправи учнів та висловила думку, що справа „ще не зріла" (!).

Пос. *Рудницька* у своїй репліці заявила, що пояснення референта і голови комісії її не вдоволяють, заперечила, немов би шкільна влада вела яке слідство та вказала на факт, що з тисячки української молоді трьох закритих гімназій лише трьох учнів стануло перед тернопільським судом і всі три були звільнені.

—o—

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

(Практичне приміненя тези „nullum crimen sine lege". — Констернація після рішення Найвищого Суду. — Повінь нових рескриптів двома шляхами. — Interpretatio autentica.)

V.

Найцікавіший рескрипт Староства в Косові з 16/12. 1930 ч. 162/30, бо творить правно-адміністраційне „mixtum compositum" як через злуку в однім контексті парохіяльних урядів гр.-кат. обряду і ведучих жидівські метрики, так і через особливу злуку ріжних приписів з законом про мову (31/7. 1924) з котрого то „mixtum" препарується штучно „obowiązek księży używania języka państwowego w korespondencji urzędowej z Władzami w zakresie wszelkich spraw metrykalnych"!

Витикаючи в першій своїй части формальні неправильности предкладених виказів „przez prowadzących metryki izraelickie", в другій части пишеться дослівно: „Ponadto skonstatowałem, że wspomiane wykazy statystyczne są sporządzane w języku niepaństwowym przez Wiel. gr. kat. Urzędy parafjalne, jakkolwiek obowiązek wypełniania tych wykazów (але не в урядовій мові) wynika z art. 3. rozp. Prez. R. P z 1/6. 1927 o statystyce ruchu naturalnego ludności (Dz. ust. Nr. 10 poz. 76) w połączeniu z postan. § 1 i 2 ustęp końcowy rozp. wyk. Rady Ministrów z dnia 24/9. 1924 do ustawy z 31/7 1924 o języku państwowym (Dz. ust. R. P. Nr. 85 poz. 820) (sic!). Wobec powyższego, nawiązując do moich zarządzeń z dnia 2/1. 1930 i 10/5 br. Nr. 162/Sta., proszę o przedkładanie w przyszłości kwartalnych wykazów statystycznych o naturalnym ruchu ludności w czasokresie ustawowym oraz dokładnie wypełnionych i w języku państwowym, a to zgodnie z postanowieniami wyżej cytowanego rozp. Prez. R. P. o statystyce ruchu naturalnego oraz rozporządzenia wykonawczego Rady Min. do ustawy językowej. — Przypominam przytem, że używanie języka państwowego obowiązuje Księży w korespondencji urzędowej z Władzami w zakresie wszelkich spraw metrykalnych, który to obowiązek ustawy wypływa z postanowień uniwersału z 20/6. 1784 zb. ust. Pillera str. 30 rozp. gub. z 22/3. 1830 L. 13431 zb. u. prow., tudzież art. 1. ustawy językowej z 31/7. 1924 (sic!) (Dz. ust. Nr. 73 i z wyżej cyt. przepisów rozp. wyk. R. M. do ustawy językowej. — W konkluzji powyższego zauważam, że niestosowanie się do niniejszego zarządzenia pociągnie za sobą, bez dalszych ponagleń, powodujących tylko niepotrzebną zwłokę, wydanie każdorazowo zarządzenia wykonania zastępczego po myśli art 6. rozp. Prez. R. P. z dnia 1/6. 1927 (Dz. ust. R. P. Nr. 10) i art. 44 rozp. Prez. R. P. z dnia 22/3. 1928 o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. ust. R. P. Nr. 36 poz. 324) względnie zastosowanie kary pieniężnej celem przymuszania z art. 45 tegoż ostatniego rozporządzenia".

Все, що хочете — знайдете в цьому рескрипті: і „skonstatowanie" якби щойно перший раз, що „wykazy te są sporządzane" (отже вже віддавна) „w języku niepaństwowym", просьба „o przedkładanie w przyszłości w języku państwowym" і „przypomnienie obowiązku księży używania języka państwowego", а вкінці загальна „konkluzja, że niezastosowanie się do zarządzenia pociągnie za sobą wykonanie zastępcze lub karę pieniężną"!

Вже сам уклад того „zarządzenia", суперечности в означенні титулу, на яким мнимо опиравсяб обовязок гр.-кат. парохів, своєрідна „інтерпретація" закону про мову в двох його злуках, з котрих одна творить чисто польсько-державне „mixtum" (закон про статистику і про мову), — друга австрійсько-польська: „універсали" з р. 1784 і 1830 з тим самим законом про мову, з котрих кожного для себе нібито „wynika obowiązek ustawy używania języka państwowego" (sic!) — вказує на те, що фактично нема ніякого законного припису, котрий би накладав на гр.-кат. парохів обовязок „przedkładania w przyszłości wykazów w języku państwowym"!

Всі ті рескрипти, „припомнення" і „заряджзення" вийшли і мають своє джерело в рескрипті Воєвідського Уряду у Львові (9/8. 1930 АА 2980/30), про який згадано свого часу в „Ділі" й інших наших часописах. За цим рескриптом пішли Воєвідські Уряди в Тернополі і Станиславові, з котрих перший подано до відома не лише всім Староствам, але також Апеляційній Прокуратурі у Львові, а звідси

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХАЙЛО ОСІНЬЧУК.

Про поліхромію церков.

Нарушення краси. — Ненормальне явище. — Два розпорядки.

Разом з приходом весни в неодній з наших громад стає актуальним питання обнови церковної обстановки, а передовсім питання стінної поліхромії. Нераз цілими літами складають громадяни свої дрібні датки, щоби вкінці відважитися на це діло та здійснити його якнайкраще. А тому, що якслід переведена поліхромія є одночасно культурним надбанням на мистецькому полі, хочу звернути увагу на кілька важніших моментів у цій справі.

Церква покищо одиноке у нас місце, де наше селянство моглоб зустрітися з мистецтвом. Її обнова чи мальованя йде на збірні кошти всієї громади, а тимсамим таку працю можна передати фахівцям, на те, щоби дійсно вийшла по мистецьки. Краще зовсім не малювати, як помалювати зле, бо через немистецьке виконання псується вроджений у нашого громадянства інстинкт краси і хист до мистецтва. Мальовилами, які з мистецтвом не мають нічо спільного, затемнюється розуміння краси і тим завдається непоправну шкоду нашій культурі.

Як зорієнтуватися, кому передати роботу, щоб вона випала якслід, не для наших о. парохів та громадянства не зовсім легко. Малярами-мистцями називають у нас тепер не лише дійсних мистців, але також людей, які до цього титулу не мають ніякого, хоч би найменшого права, на підставі своїх праць.

Одначе це факт, а шкоду від цього зазнає з одного боку наївне і в тому напрямі не вироблене громадянство, а з другого боку справжні мистці, яким конкуренція покутних майстрів відбирає змогу поширити свій талант та свої твори серед громадянства.

Другою не менше важною перепоною в культурно мистецькій роботі є у нас незвичайно дивне явище, що одиноко рішаючим щодо мистецьких вимог при церковних роботах вважають у першу чергу — не ображуючи нікого — мистецький смак і критерії місцевого о. пароха та парохіян, а в другу чергу ріжних знавців-„охотників", яких всюди повно. А це водичка на млин тих, що не для добра справи, а для особистої користи мають відвагу високопарно себе рекламувати та відповідно підлещувати „впливовим" чинникам. Справжні мистці не можуть уживати таких заходів.

А проте нині є вже у нас люди, які вчилися і вчаться мистецтва по академіях в краю і за границею і не важко найти таких, що в тих справах можуть видати компетентний осуд. Всі три наші ординаріяти видали в цій справі навіть спеціяльний розпорядок, що всякі більші церковні роботи треба довести до їх відома і що вони мусять виконуватися на підставі проектів, які можна було би піддати фаховій оцінці. Добре було би навіть створити постійну комісію знавців для тих справ, яка за свої вирішення могла би брати громадянську відповідальність.

Вийшов також спеціяльний уряловий закон (Закон През. Річ. Посп. з дня 6. березня 1928 р. п. 265 про охорону памяток старовини), який дотичить не лише старих церков і памяток, але також нових. Він допускає лише мистецьку оздобу церков і надає право консерваторам не допускати ніякої іншої, навіть при допомозі адміністраційних органів. Отже, як виходить з обох розпорядків, тепер ніяка більша робота при обнові церкви не може відбутися без відома і апробати відповідного ординаріяту і Львівського Консерваторського Уряду. Поминути ті інстанції значило би рискувати зайві кошти і припиненя праці.

Третя справа не менше важна, й складна при поліхромії церкви це справа її стилевого напрямку. Тому, що ми є „національною меншиною" і в якої образ ідентифікується з національною приналежністю, поліхромія й ціла внутрішня обстановка нашої церкви мусить мимоволі прияти такий характер, який цей наш обряд скріпляв би, а тимсамим зміцнював нашу національну окремішність. Вагу цього домагання розуміє наше громадянство, але саме завдяки цьому дається „набирати" через ріжних неуків, які використовуючи національний момент справи ввели в нашу церковну поліхромію т. зв. „синьо-жовтий, вишиваний, український патронковий стиль", а в різьбі т. зв. „гуцульський стиль" себто подлої сорти інкрустовану й пацьоркована сецесійну решітку.

(Докінчення буде)

прокураторам при Окружних Судах (16/8. 1930 Пф. 2190/30).

В той спосіб державна адміністрація „на кресах" пішла на шлях ніяким законом неоправданого примусу і забуваючи на брак всякого титулу, заступає його штучною злукою закону про мову з давніми перестарілими австрійськими універсалами, з котрих нібито мав би виходити обовязок гр.-кат. парохів, або просто перехрещуючи їх урядами цивільного стану, котрі як такі (sic!) мають обовязок урядувати в państwowym języku".

Д-р Остап Юрчинський.

—o—

Відгомін розвязання української гімназії в Тернополі.

I.

Розпорядком міністра віроісповідань і освіти з 25. вересня 1930 р. розвязано, як відомо, державну гімназію з українською мовою навчання в Тернополі після її 32-літнього істнування. Цю гімназію основав австрійський уряд в 1898 р. на памятку пятьдесятьлітнього панування цісаря Франца Йосифа І. і за Австрії звалася вона тому ц. к. ювилейна гімназія ім. цісаря Франца Йосифа І. та була призначена для культурних потреб українського населення Поділля. Для потреб цієї гімназії побудувала Австрія величавий двоповерховий будинок і з її мурів вийшло за три десятки літ багато заслужених сьогодні народніх дівчів, а з науки в ній користала передовсім українська селянська молодь Поділля. Безпосередньою причиною розвязання цієї одинокої державної гімназії з українською мовою навчання в тернопільському воєвідстві з абсолютною більшістю українського населення були так звані саботажеві підпали з кінцем літа та з початком осени мин. року, а зокрема підпали стирт в Курівцях, пов. Тернопіль, дня 1. вересня 1930 і дня 16. вересня 1930 року, які мали виконати нібито учні цієї гімназії. Це заявив виразно тернопільський воєвода п. Мошинський депутації представників українських установ під проводом посла д-ра Ст. Барана в дні 25. вересня 1930, котра інтервеніовала у нього в справі т. зв. пацифікації.

Тимчасом масові арешти серед молоді і переведене судове слідство не виявили ні одного випадку, щоби молодь державної української гімназії в Тернополі літом і осенью мин. року виконала якінебудь саботажеві підпали. Що більше! Переведена в днях 7. і 8. лютого 1931 року перед трибуналом суду присяглих в Тернополі карна розправа проти учнів згаданої гімназії Василя Сосновського, Василя Солоники і Богдана Мельника, обвинуваченних у злочині підпалу стирт в Курівцях з § 166 і 167 к. з., виказала їхню повну невинність (їх на поції били і цей спосіб вимусили там від них признання до злочину підпалу, якого не зробили) і скінчилася в дні 8. лютого ц. р. уневільнюючим присудом. В цей отже спосіб відпав зовсім мотив, який спричинив безпосередньо розвязання згаданої гімназії.

Здавалось би, що тепер не буде стояти нічо на перешкоді в реактивуванні державної української гімназії в Тернополі. Український Соймовий Клюб поставив у соймі окремий внесок у цій справі (два аналогічні внески поставив Клюб рівночасно в справі реактивування розвязаних українських гімназій „Рідної Школи" в Рогатині і в Дрогобичі) і внесок відослано до соймової освітньої комісії, де спочиває досі, бо голова цієї комісії, бебістична посолка зі Львова Яворська, не поставила цього внеску до сьогодні на денний порядок. І то діється в часі, коли на терені самого тернопільського воєвідства є під цю пору 12 (дванацять) державних гімназій з польською мовою навчання (в самому Тернополі чотири), чотири державні польські учительські семинарії й одна державна промислова школа в Тернополі, коли рівночасно понад вісімсот тисяч українського населення, що творить абсолютну більшість в тернопільському воєвідстві, не має тут ні одної середньої державної школи якогобудь типу!

Розвязання гімназії викинуло на вулицю 470 учнів й позбавило праці директора та 13 учителів-українців. З учнів принято з трьох найнижчих кляс двацятькількох до місцевої польської гімназії типу математично-природничого, а кільканацятьох з вищих кляс до ріжних польських гімназій поза Тернополем, яких Куторія опісля видалила. Сьогодні около 440 учнів розвязаної гімназії не побирає взагалі ніякої науки...

Німецьке русофільство.

Берлін, у березні 1931.

II.

Як видно з відчиту проф. Гетша, німецькі русофільські сфери справді не рахуються з якоюсь дуже близькою зміною сучасного положення у Східній Европі, знаючи мілітарну слабість Рад. Союзу, а проте у своїх комбінаціях про зміну східних границь Німеччини є глибоко переконані, що таки колись мусить неминуче прийти до конфлікту поміж Росією і Польщею і то з причин пограничного спору між цими двома державами. Три ілюзії лежать у підставах такого рахунку. По-перше ідентифікування нинішнього більшов. Союзу з Росією у цілком давньому розумінню, отже певність того, що з тим Союзом можна договорюватися цілком так само, як колись Бісмарк договорювався з Росією в польській справі. По-друге, трактування українців і білорусів як якесь відгалуження одного „всеросійського" народу. І по трете, твердження, що „Росія", якою вона нині є, кермується у своїй закордонній політиці між іншим теж „всеросійськими" національними сентиментами і тому не

може спокійно приглядатися, що Польща прилучила до себе значні „обережно висловлюючися": східно-славянські области.

Баламутство ідентифікування більшовицького Союзу з Росією, зрештою — в істотному державному розумінні — правильного, випливає з того, що русофільські німецькі кола справді слушно бачать російський імперіялізм, але не бачать того, що в підставах експанзії давньої Росії лежали цілком інші мотиви і цілі, ніж в експанзії нинішнього більшовицького Союзу. І стара Росія і нинішня кермуються мотивами свого неликодержавного становища і своєї територіяльної величі. І давня Росія і теперішня змагають до того, щоби підбивати всі внутрішньо слабі, розложені чи відсталі сусідні країни. Однак для давньої Росії підбої були ціллю *самі по собі*. Але саме тому, що підбої були для неї самоціллю, то коли на якусь сусідню країну простягалася відкись ще лише інша, крім російської, імперіялістична рука, а Росія була в даний мент за слаба, щоби цю добичу неподільно для себе загарбати, Росія завсіди була готова тою добичею з отим чужим імперіялізмом поділитися і задовольнитися тільки якимись пограничними областями даної країни. Розуміється, що з *такою* Росією міг Бісмарк у справах територіяльних — особливо польських — договорюватися, цілком таксамо як у XVII. ст. договорювалася Польща з Москвою у справі приборкування України. Однак „всеросійські" національні сентименти були навіть для старої Росії по суті відрічому, вони були лиш „ідеольогічним" блахманенним очей, як це виявилося напр. у тому, що „ісконно русская Галичина" припала в 1772-ому році Австрії, суттюж, була російська „експанзія для експанзії", — просто територіяльна велич російської імперії. Отже з *такою* Росією можна було в *територіяльних* справах входити у спілку, бо вона сама була головним чином зацікавлена *територіяльно*.

Тому, колиб сьогодні істнував на схід від Польщі не більшовицький Союз, а стара царська Росія, то при відповідних умовинах, німецькі русофіли може не помилялисяб, сподіючися, що колись прийде до російсько-польської війни через пограничні землі Польщі. Але й тоді „всеросійські" національні сентименти не грали б у того російського союзника Німеччини ніякої суттєвої ролі, він впутувався би у війну не ради якихсь

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. БЕРЕЗНЯ 1931.

І. КЕДРИН.

Памяті педагогів, які відійшли.

Грудка землі на могилу покійних Василя Білецького і о. д-ра Спиридона Кархута.

Василь Білецький, а за ним небавком о. д-р Спиридон Кархут. А перед ними цілий гурт їхніх товаришів — Роман Цеглинський, Юліян Левицький, Людвик Сальо, о. Іван Рудович — всі колишні передвоєнні педагоги головного заведення української академічної гімназії у Львові. Рідшають їхні ряди, один за одним відходять і при кожному прощанні з цим світом ворушать призабуті спомини школярських літ у колишніх своїх учнях та пригадують їм, скільки то літ від тих щасливих, дрібонькими школярськими журбами й великими школярськими радощами заповнених часів минуло. Про кожного з них їх учні могліб списувати зі своїх споминів цілі оповідання, що кожний з них був маркантною постатю, був своєрідним типом старого педагога, — не пересічного середньошкільного вчителя, а правдивого педагога. Такого педагога, яких нині — здається — щораз менше: кажуть, нема для них серед нинішніх „інших" часів ані місця, ані — потреби...

До прецікавих постатей із галерії тих, що відійшли, належать і два останні з них: Василь Білецький і о. Спиридон Кархут. Один учитель історії, другий латини і греки. Оба вони — назовні — страшенно взаємно ріжнилися. Василь Білецький — високий, худий, з сивою борідкою, (цікаво, чи вона колинебудь не була сива), випростований струнко як воїн, з рівною ходою, низьким голосом який рубав і гудів, наче команда та завсіди строгим обличчям. Віяла від нього якась суворість, так і почувалося, що це людина сувора для себе самого і цілого свого оточення.

А о. д-р Кархут, середнього зросту, похилений, з повільною, широкою ходою та повільною, широкою мовою, а коли навіть сердився і гнівливо блимав на переляканого учня малими, втомленими очима, — суворим не був. Але оба вони проте були педагогами з чимало спільними рисами, які особливо нині, по стільки роках, живо пригадуються їх учням.

Найбільшу вагу клали вони на засвоєння учням великого запасу знання, такого знання, яке не було би потрібне лише для добуття ноти („класи") й потім за дві-три лекції вилетілоб з голови, а яке залишилось би учневі буквально на ціле життя. Здається, що деякі дати з всесвітньої історії, „викуті" за Василя Білецького на шкільній гімназіяльній лавці, будуть тямити їх жертви до кінця своїх днів! І, здається, нема серед колишніх учнів о. Кархута людей, які ставились би нині з призирством до класичної філольогії, як зайвого предметового балясту. Бо ані Василь Білецький не дозволив затопити учневі замилування до історії у повені окремих дат, ані о. Кархут не перекидав осередку значіння класичної фільольогії на граматичні форми: оба вони знали цю дивну тайну, як навіть у вузьких рямцях гімназіяльного шкільного плану можуть зміститися поруч себе і сухі формулки і сутня вартість предмету, — як одної ділянки необхідного кожній культурній людині знання. Ця тайна пояснює іншу, а саме, що учні, які мали таких педагогів, винесли з гімназіяльних мурів справжню, солідну підготовку до всіх своїх дальших студій — на будь якому полі.

Оба були строгі, у тому розумінні, що багато від учнів вимагали й не дозволяли „крутити". Але мабуть за цілі десятки років своєї вчительської служби не придбали собі зпоміж своїх вихованків ані одного справжнього — ворога! Бо були не тільки справедливі (таке надзвичайно релятивне поняття в ділянці педагогіки!), але й мали ще одну рідку прикмету, на яку особливо вражливими є молодечі душі: не давали школярям ніколи пізнати своєї „сили" учителя. Себто: не кермувалися ніколи особистими анімозіями, які так часто зринають в деяких учителів до декого з учнів без ніякої розумної та оправданої причини, та не знали, що таке — сикатура. Хлопці з нижчих гімназіяльних кляс відчували це підсвідомо, зате у вищих класах добре вже здавали собі з цього справу і безсумнівно вміли шанувати таку гарну вдачу педагога. І навпаки, зі свого боку ці педагоги гляділи на своїх учнів зі старших кляс гімназії, як на будучих громадян і замість знижувати їх до учнярського рівня, підтягали до рівня громадського.

Автор цих рядків був учнем пок. Василя Білецького тільки короткий час. Зате продовж кількох літ учив його о. д-р Кархут. Недавно, яких два місяці тому, стрінувся випадково з Покійником та довгенько згадували передвоєнні відносини в українських державних гімназіях і — нинішні. Згадували ми благородну постать — покійного директора Харевича і його величезний авторитет серед учителів і учнів та наприкінці своєї розмови зі смутком погодилися, що таки передвоєнна школа зі своїми „перестарілими методами" була від нинішньої, „зреформованої" та пересиченої „новим духом", — краща для вчителів, учнів і народу.

—o—

1596 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 7—90
Львів, пл. Галицька ч. 14.
ліквідує фірму і уладжує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товарів.**
— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого рода. — — —
ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

„підяремних", „обережно висловлюючися: східних славян", а просто, щоби не пропустити нагоди для територіяльної наживи, хоч би на тих сусідніх землях Польщі жили не „підяремні браття", а китайці чи турки.

Інша річ сьогодні з більшовицьким Союзом. Ніколи ще не була Росія така імперіялістична, як той Союз, але це не примітивний, територіяльний імперіялізм старої Росії, він не йде по лінії найменшого спротиву „окаяїв", а має свою провідну ідею і свій — розмах. Цією ідеєю є *„всесвітня соціяльна революція"*, себто підбиття всього світу під безпосередню владу, чи бодай під гегемонію Москви. Тому для більшовицького Союзу якісь пограничні шматки територій *самі по собі* не мають ніякої вартости; вартість має підбивання *цілих* держав у всій їхній цілости під більшовизмом. І тому більшовицька Росія виходить зі заложення, які заходи чи підбої є в даний мент найдоцільніші з погляду інтересів світової революції. Тому теж більшовикам байдуже, що в Польщі є просторі землі, заселені „обережно висловлюючися східними славянами". Навпаки, сьогодняшній інтерес більшовицького Союзу вимагає, щоби Польща панувала і над тими „східними славянами" і над данцігським коридором. Що більше! Ніяка держава світа, крім Франції і її союзників, не є сьогодні так життєво в тому заінтересована, *щоби не прийшло до ревізій версайського миру*, як саме більшовицький Союз. Більшовицький Союз того свідомий, що колиб увесь капіталістичний світ сьогодні обзбрився проти нього і рушив війною, то проти такої навали він не встоявся би. Одною з причин „індустріялізації" того Союзу є саме бажання скріпити свою оборону і — розуміється — наступну силу. Отже, щоби до розправи зі світовим капіталізмом якслід приготовитися, треба більшовицькому Союзові за всяку ціну миру, і то на ряд літ. А ніщо не забезпечує йому зовнішній спокій так добре, як — версайський мир. Европейські сили, зокрема сили Франції й Польщі, — є тим „миром" на глухо звязані через конфлікт з Німеччиною і внаслідок того більшовицький Союз находить для себе приятеля *в самім таки капіталістичнім світі* — в Німеччині. Лише якась загальна французько-польсько-німецька угода могла би ці капіталістичні сили світа розвязати і їх — евентуально — проти більшовиків

ВСІ вживаємо лише мила
з охоронним знаком **„НАШЕ ОЧКО".**
Складниця: Галицька 1. — Ринок 22.
1636 3—3

звернути. Тому не лежить у більшовицькому інтересі німецько-польське порозуміння у найбільш драливій справі — данц. коридору. Є річю аж надто ясною, що з тих самих причин не лежить в інтересі більшовицької Москви, щоби прийшло якенебудь злагіднення польсько-українських відносин.

В цей спосіб більшовицька Росія не тільки не є тепер ніяким природним союзником Німеччини, але навіть ніколи таким союзником не буде, як довго в тій Росії панує більшовизм. Росія тільки Німеччину використовує, але від цього ще далеко до того, щоб союзом з Росією могла покористуватися теж Німеччина для себе. Бо для більшовицького Союзу був би змисл звернутися проти Польщі — не ради „східних славян", а виключно ради всесвітньої соціяльної революції і то лише тоді, **колиб та революція вже вибухла внутрі Европи.** Це булоб або на випадок соціяльної революції в Польщі, або **на випадок соціяльного перевороту в Німеччині,** щоби через Польщу Москва могла „подати руку" „совітським німцям". Як довго не буде ні одного ні другого, так довго німецькі русофіли даремно будуть зиркати у сторону Росії. Вони думають зловити Росію на гачок тих „обережно висловлюючися східних славян", та вжити її за знаряддя Німеччини проти Польщі. Тільки ж не бачать вони того, що самі вони — обманені хитруни — є знаряддям в руках їхньої союзниці Росії. Бо вони своїми „інформаціями" і „концепціями" про Росію ніяк не дають німецькому народові ясно зорієнтуватися в положенні і штовхають закордонну політику Німеччини в інтересах Росії на шляхи — даремних ілюзій.

Н. З.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ВЕРТАЄТЬСЯ.
Реконструкція кабінету.

Повідомляють, що польський корабель „Віхер" причалив 19. березня до Фунчалю. Тим кораблем Пілсудський подорожуватиме по Середземнім Морі, поступить до Палестини й Єгипту й Італії. Це малоб бути вже в найближчому часі. Пілсудський тому їздитиме по Середземнім Морі, що останніми часами занеміг на грипу, а теперішне мадейрське підсоння не сприяє реконвалєсцентові. Пілсудський повідомив про свої наміри прем. Славека.

Є теж чутки, що Пілсудський вертається у Польщу. Ендецькі часописи повідомляють навіть, що заноситься на реконструкцію кабінету і тому Пілсудський прискорив свій поворот. Причиною реконструкції є перегрупування впливів у полковницькій групі ББ, що відбилося й в уступленні віцеміністра Стажинського. Кажуть, що з огляду на тяжке госп.-фінансове положення Польщі покличуть кабінет фаховців головою якого був би мін. Матушевський. Говорять теж про уступлення віцемін. закорд. справ Бека.

НАЙШЛИСЯ ВИНУВАТЦІ ДОЛЯРІВКОВОЇ АФЕРИ.

Як повідомляє „Експрес Поранни" дисциплінарне слідство в справі долярівкового скандалу викрило винуватців. Директор уряду держ. позичок Беляк одержав догану, начальника друків мін-ства скарбу Камінського перенесли до нижчої категорії. Зменшили категорію урядничці Борковській. Радника Флігера, нач. виділу купонів гол. уряду позичок перенесли в стан спочинку та не призначили йому еметитури.

РЕДУКЦІЯ СТАРОСТВ.

Зачувати, що задля ощадности в польському бюджеті уряд виступить із проектом редукції староств у цілій Польщі, отже і в східних воєвідствах. Редукція ця по обрахунках скарб. чинників дала би поважні ощадности у річевих і персональних видатках.

АНГЛІЯ ТВОРИТЬ ВОЄННУ БАЗУ НА ЧОРНОМУ МОРІ?

Московські часописи повідомляють, будьто би у відповідь на більшовицько-турецький морський трактат англійський адмірал Гендерсон відвідає Румунію. Гендерсон нібито проектує опрацювання пляну оснування на Чорному Морі нової бази для протибільшовицької фльоти. Будову цю офіційно переведе Румунія, а фактично буде це база англійської маринарки на випадок війни проти СРСР.

ГІТЛЄРІВЦІ ПРИЙДУТЬ ДО ПАРЛЯМЕНТУ
голосувати проти трактату з Польщею.

З Берліна повідомляють, що соц.-нац. посли (гітлєрівці) заповіли, що прийдуть на засідання райхстагу, коли на денному порядку буде польсько-німецький трактат, щоби голосувати проти нього. Потім далі не братимуть участи в засіданнях парляменту.

СЕРЕДНЄ-ЕВРОПЕЙСЬКА ГОСП. КОНФЕРЕНЦІЯ.

Дня 18. брезня почалися у Відні наради середньо-европейської господарської конференції. В конференції бере участь 196 делегатів Австрії, Болгарії, Чехословаччини, Югославії, Німеччини, Польщі Румунії й Мадярщини. Предсідник конференції Тільгнер сказав, що конференція буде присвячена лише госп. справам, щоби побороти рільничу, промислову і торговельну кризу.

ЯПОНСЬКІ ПОСЛИ ПОБИЛИ СТЕНОГРАФІВ.

На засіданні японського парляменту 18. березня опозиційні посли напали на стенографів і побили їх так тяжко, що треба було відвезти стенографів до шпиталю. Побили стенографів за це, що вони фальшували стенограми із засідань. Тому, що прийшло до порозуміння стенографи нижчої палати постановили вернутися до праці.

ЗА ЗДОГАДНУ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УВО.

У процесі перед чортківським судом проти 11 обвинуваченних у приналежности до УВО (Думний і тов.) в другому дні розправи, 17. березня, переслухували свідків.

Св. Вл. Чайковський, керовник слідчого виділу, зясував серед яких обставин арештували обвинуваченних. Він твердить, будьто би Думний і т. справив, що належить до УВО, що „Сурму" дістав від Чорненка та що на основі зізнань того обвинуваченого арештували дальших обвинуваченних і перевели ревізії, які дали висліди. Обвинуваченних при переслуханні не били, вони зізнавали без якогонебудь примусу.

Опісля переслухували визначного лікаря д-ра Отенбрайта, у якого заголошувалися арештовані, урядовця слідч. поліції Грінерберґа та Ґомулкевича референта публ. безпеки чортківського староства. Той останній обтяжує обв. Чорненка.

Дня 18. березня переслухували поліційних агентів, які арештували й переслухували обвинуваченних підчас поліційного слідства. Деякі свідки оборони (вязні) потвердили, що обвинувачені жалілися їм, що у поліції били їх.

Після відчитання донесень предсідник на внесення прокуратора зарядив тайність розправи, щоби відчитати уступи зі „Сурми" й інструкції. Відчитання тревало кілька годин.

Цікавий випадок з учнем.

Причинок до історії урядування волинської шкільної кураторії.

Недавно Рівне пращало волин. куратора п. Шельонговського, який виїздив на таке саме становище до Вильна. Відїзд попередила „академія" (так урядово названо прощання!) в кураторії в присутності делєґатів усіх середніх шкіл Волині та народнього шкільництва.

Промови, спів, деклямації, пригадки спільних переживань, фотографування. Проповідь на недільному богослуженню в місцевому костелі була також присвячена виключно особі відїзджаючого п. куратора. Над виявом „сердечности" збоку місцевого населення до пана Шельонговського можна би спокійно перейти до денного порядку, колиб не та спеціяльна роля, яку він дійсно відіграв в тутешньому українському шкільництві.

Багато залишилося нам доказів його „дійсно батьківського піклування нами" — як зазначив один з промовців на академії.

Відібрання місцевій українській гімназії прав, позбавлення її багатьох учителів та заслуженого директора — це найбільш наглядні докази того „батьківського піклування". В містеріях, які відбувалися минулого шк. року з учнями та абсольвентами української гімназії також мабуть чи не найбільша заслуга п. куратора. З часом преса подасть до загального відома неодну з подій, яких тереном було шкільництво (українське здебільша) на Волині за кураторування п. Шельонговського.

Тепер хочемо зупинитися на одній дуже дивній для українського громадянства ролі, якої доконав у відношенні до української гімназії ще перед своїм відїздом уступаючий волинський куратор.

Педагогічна рада згаданої гімназії звільнила з кінцем 1929-30 шк. року уч. VII. кл. Богдана Бережницького, що компромітував своєю (дослівно нетверезою) поведінкою школу та ще з інших причин не міг бути толерований в коедукаційній гімназії, якою є тутешня.

Насамперед на суд. процесі в справі голосної Шевченківської академії в Рівному можна було почути, як одному свідкові і вчителеві місцевої гімназії докоряв, що він ніби забороняв учневі тієїж гімназії Бережницькому балакати по польськи! Звичайно, громадяни дивувалися і знизували плечима. Але ось на початку цього 1930-31 шк. р. Волинська Шкільна Кураторія *наказала* дирекції Української Рівенської Гімназії прийняти до школи виключеного Бережницького! Настояв на цьому начальник відділу кураторії п. Токарський, не дивлячись на протести Педагогічної Ради та Батьківського Комітету. Тепер можна було перемінитися у стовп соли, — все одно ніхто нічого не зрозумів би.

За подібні заслуги п. куратора місцеве польське населення без різниці партійної приналежности так щиро пращало його. П. Шельонговський дочекався від своїх найзавзятіших ворогів — ендеків слів признання та глибокої вдячности.

Наслідки піклування пп. Шельонговського та Токарського учнем Бережницьким не казали на себе довго чекати: Бережницький втяв нову штуку, але на цей раз невдало. Одного дня заявив він несподівано дирекції, що минулої ночі на нього напали три учні гімназії (назвав їх прізвища) на вулиці та сильно побили. Хотіли, ніби то, вбити його, але перешкодила їм у тому поліційна патруля. Те саме він заявив також безпосередньо в кураторії п. начальникові Токарському, який негайно викликав в тій справі до себе директора. По місті сам Бережницький, вже не соромлячись, ширив чутки, що гімназія буде закрита владою! Але щож виявилося? Переведене найдокладніше слідство виказало, що вся ї-

сторія з побиттям була Бережницьким просто видумана! І замість закриття гімназії — вилетів знов з неї сам Бережницький — на цей раз здається вже остаточно.

Кажуть, що піде тепер до місцевої державної гімназії, як то вже було з одною з учениць укр. гімназії, що після виключення її в половині шк. року з V-ої кляси — попала до VI-ої кляси державної гімназії — навіть без іспиту.

Це тільки свідчить про добрий науковий рівень рівненської української гімназії.

К. Б-ов.

Успіхи нашого театру і його вагання.

Театр ім. Тобілевича в Бучачі. — Репертуар. — Дві публики.

Давно вже ждав Бучач на приїзд цього театру. Очікували його особливо ті, що мали нагоду бачити блискучі виступи у Станиславові. І дійсно не завелось громадянство у своїх сподіванках і не завівся мабуть матеріально і наш театр, що сидів у нас майже два тижні.

Захоплення публики грою артистів (особливо пань: Кривіцької та Лєнської, панів Бенцаля, Блавацького і Боровика) було велике.

Один „Гріх" перейшов з меншим успіхом. Перш тому, що наші навіть найповажніші громадяни не знають змісту тієї песи, мішають її з „Законом" і з чим тільки хочете, обурюються на її деморалізуючий зміст (чи пак наголовок?), хоч песа одна з найактуальніших у нас під сучасну пору. Щодо її виставки, то песа грана між оперетками робила вражіння надто драматичної, а й гра деяких артистів не була бездоганна. Ангелок зіноважмало-шо не блазном вийшов. Інші вистави кажу — не згадуючи про деякі малі недотягнення — вийшли бездоганно.

На кінець хочемо торкнутись ще одної справи, про яку й недавно була згадка в „Ділі": а саме, що театр зі шкодою для себе й цілого українського загалу головну увагу у свому репертуарі звертає на оперетку, мовляв, тільки оперетка стягає жидів, які дають поважну матеріяльну піддержку театрові. Скажемо те, що замітили ми у нашім місті. Правда: пропорціонально жидів більше на оперетках, як на інших виставах. Але зате безумовно більше нашої публики на поважніших виставах. А й каса на тих останніх виказує на 50—100 відс. більший дохід. Думаю, шо Бучач не виїмок. Хіба, що треба би зарискувати парадоксальну тезу, шо Бучач це місцевість, яка стоїть на особливому культурному рівні... Тому може слід би одинокому нашому поважному театрові йти назустріч бажанням передусім нашої публики, служити в першій мірі її духовим потребам, а не рахуватися з вимогами частини чужої (і то здебільша середнє інтеліґентних шарів) публики. Бо готово настати ще одно блудне коло: театр гратиме речі не дуже то цікаві для наших глядачів, мовляв: українці і так не ходять до театру, а ми не ходитимемо до театру, бо театр цей не бере на увагу наших потреб.

М. Бар.

НОВИНКИ

— ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ **розсилаємо з нинішнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на квітень виносить 5 зол.**

— **Вийшов на волю** Теодозій Цвікула, уч. VIII. гімн. кл. з Сокаля, що сидів повних шість місяців у слідчій вязниці у львівських Бригідках, бо за ним не було ніякої вини.

— **З нагоди девятьдесятьліття уродин президента Юліяна Романчука** наспіли ще такі привіти: Від Виділу Українського Інституту для дівчат у Перемишлі (підписали д-р Звгайкевич й Ольга Греголинська), від українських організацій і товариств у Войнилові і Калуші (підписали: Юрко Гаджаровський, Поповичева, Гр. Лаврій, Ю. Зелик, Муха, Кусень, Цимбалістий), від Української Бібліотеки ім. Петлюри в Парижі (підписи: Прокоповича й Рудичева), від д-ра Юліяна Сильвестра в Зальцбургу, від „Української Бесіди" у Відні (підписали: Омелян Клюн і Стрежак), від кольонії українських емігрантів у Мельніку в ЧСР. (підписали: А. Добровольський, Королюк, Кучерявий, Королів-Старий, Зворський, Кратюк).

— **М. Голинський в радіо.** Довідуємося, що відомий наш співак М. Голинський виступає 21. ц. м. в познанськім театрі в опері „Кармен" в год. 19.50, а дня 23. ц. м. на запрошення радіостанції в Познані Голинський співає для радіо арії з „Аіди" (по італійськи) та з „Тоски" (по польськи) а по 3-хвилинній перерві арію з „Паяців" (по італійськи) та арію з „Тоски" (по польськи). Слухачі радія матимуть змогу почути спів нашого співака з Познани в понеділок 23. ц. м. в год. 19.50.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Добра нагода для передплатників „Діла"!

Передплатники, які надішлють згори передплату за II. квартал, себто за квітень, травень і червень, найдальше до дня 10. квітня, а які не мають ще знаменитої повісти А. ДОДЕ „МАЦІЦЬКИЙ", дістануть її як премію. — На почтову оплату треба прислати 1 зол.

— **Новий український часопис.** В Перемишлянах вийшло перше число неполітичного, інформаційного господарсько-кооперативного двотижневика **„Перемишлянські Вісти".** Редактором часопису є інж. В. Баричко.

— **За фальшування стозолотівок.** Львівський суд присяглих засудив Озіяша Айзенберга зі Знесіння під Львовом на 4 роки, а Ізаака Зіцзамера з Руданець, львівського повіту, на 6 літ вязниці за фальшування 100-золотівок. Фальшівники попались в руки влади так, що в Радехові на ярмарку Айзенберг пускав фальшиві гроші в курс, за що його арештовано. Тоді він видав і свого спільника.

— **Вломники не мали щастя.** Пізним вечором 18. ц. м. два вломники із Замарстинова Михайло Хомин та Іван Айзенберг закрались у Львові при вул. Коперника 30. до пивниці, видовбали в стіні діру і вже почали газдувати в складі золотника Герстена. На їх нещастя, а на щастя Герстена вулицею переходив поліцай, який побачив у пивниці світло та почув шелест і тому ввійшов з револьвером, готовим до стрілу, до пивниці й арештував обидвох злодіїв.

— **Циганятко вродилось — у вязниці.** У Львові в арешті перебувала циганка Катерина Мушкол, яку увязнили за крадіж грошей. На днях ця циганка вродила в арешті циганятко жіночого полу і в презеса окружного суду явилась циганська делєгація, щоби випустити Катерину Мушкол за кавцією на волю. Правдоподібно так і станеться.

— **Труп у ріці Збручі й Сереті.** Зі Збруча в Паніващх (п. Борщів) видобули трупа жінки вже вчасти зіпсутого. Здогадуються, що ця жінка хотіла передістатися з СРСР на польський бік і перепливаючи, з виснаження згинула в ріці. — У селі Березовиця Велика (пов. Тернопіль) виловили трупа 33-літн. Ксені Королів, умовохорої, що нездужала на епілєпсію. Вона ще мин. року пропала з батьківського дому і досі ніхто не знав, де вона ділася. Правдоподібно впала у ріку при атаці епілєпсій.

— **Трупа дитини держала три тижні в коморі.** В Лопатині (пов. Радехів) в коморі Ан. Кавецької найшли трупа немовляти. Стверднли, що Кавецька не рятувала дитини, як вона вмирала, а як дитина померла, держала її три тижні в коморі.

— **Місяць жалоби білорусів.** У звязку з самовбивством проф. Ігнатовича та намаганим самовбивством поета Янка Купали в більшовицькій вязниці, та взагалі у звязку з більшовицьким терором на Білорусі, білоруські організації у Вильні оголосили „місяць жалоби".

— **Жидівка з Польщі цісаревою.** Рахеля Бравер, дочка бідного жида в Підкамені була гарненькою, милою дівчиною і в 1917 р. в ній залюбився російський полковник та взяв її з собою на Кавказ. Старий Бравер був лютий на свою Рахелю, що вона втікла з християнином і виріклся її та прокляв. Але, як видно, батьківський прокляв не завжди шкодить дочці, особливо, як вона гарна. Рахеля підчас революції втекла з полковником до Константинополя, де її чоловік помер, а вона з біди мусіла бути танцюристкою в кабареті. Одного дня її побачив абісинський престонаслідник, князь Расс Тафарі і полюбив її та взяв до Абісинії. Тепер Рахеля Бравер є одною з жінок цісаря Абісинії і як подає преса, вона прислала недавно своєму бідному батькові 5000 долярів. Тепер, очевидно, старий батько жалує, що проклинав свою дочку і молиться Богу, щоб Рахеля була здорова.

— **Арештували рабіна.** У Варшаві недалеко Варшави арештовано рабіна Кестенберга, якому закидають, що він мав звязки з торговцем живим товаром Баскіном і за грубі гроші видавав фальшиві метрики тим дівчатам, які Баскін висилав на продаж до Америки.

— **Самовбивство двох братів.** У Вильні на стриху одного дому найдено двох братів Козловських, повішених на бантині. Зразу здавалось, що тут мається до діла з якимсь злочином у цілях рабунку, але виявилось, що ці обидва брати змовились разом покинути світ і повісились на однім мотузі поруч себе. Обидва брати, це молоді хлопці 18 і 17 літ.

— **Річна продукція німецьких книжок.** Біржовий Листок німецької торгівлі книжками оголошує статистику продукції німецьких книжок в 1930 р. З цієї статистики довідуємося, що в 1930 р. в цілім світі вийшло 26.961 книжок, з того 23.180 в Німеччині (85 проц.), 1722 книжки в Австрії (7 і пів проц.), 1014 в Швайцарії і 1045 в інших краях, головно в ЧСР. Того самого року вийшло українських книжок приблизно 2500 і то в накладах, які звичайно не перевищають 5000 примірників, тоді як деякі німецькі книжки мають пересічний наклад 50.000 прим.

— **Загнівана муза.** Першою жінкою великого письменника Метерлінка була Жоржета Леблянк, яка відограла в його творчости велику ролю. Вона сама була жінкою з багатим духовим життям, сама дещо писала, і піддавала чоловікові не одну думку, не один сюжет до твору, була для нього музою. Сам Метерлінк говорив їй не раз, написавши твір: „Дорога Жоржето, я в тім творі дещо обікрав тебе". Та все було гаразд, доки Жоржета була не лише музою, але і жінкою Метерлінка. Колиж подружжа посварилось і Метерлінк покинув Жоржету, муза запалала гнівом і ось преса подає таку вістку: Жоржета Леблянк видала новий том своїх споминів, в яких Метерлінка називає плягіятором й обвинувачує його в тім, що більшість його творів має думки крадені в неї та що якби не вона, то Метерлінк взагалі не вийшов би в люди. Вона гнівається, що навіть її інтимні листи стали для Метерлінка матеріялом для творів та зробили йому славу, а не їй.

— **Вовки пожерли наукову експедицію.** З Байруту подають, що між Моссулем і Дайрешором буря затримала в сирійській пустині 4-х автомобілістів, членів наукової експедиції. На них напало велике стадо вовків і пожерло всіх чотирьох. Експедиція досліджувала пустині в Сирії.

— **Тиха війна в Палестині.** Арабські націоналісти оголосили до народу заклик такого змісту: „Можете продавати жидам в Палестині все, окрім своєї землі, але не купуйте в жидів нічого, окрім землі, яка є власністю арабів".

— **Особисті вісти.** Дня 18. березня на львівськім університеті відбулася промоція на доктора фільософії **Миколи Андрусяка,** співробітника українських історичних видавництв („Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка", „Записки ЧСВВ.", „Літопис Червоної Калини").

— **На Загальних Зборах українського робітничого руханкового т-ва „Січ" у Відні,** що відбулися дня 1. III. 1931 р., вибрано таку Старшину: 1) Василь Кашуба — кошовий, 2) Іван Француз — осаул, 3) Мих. Гречаник — писар, 4) Евгенія Мороз — скарбник, 5) Евген Мильнерович — обозний, 6) Омелян Моровик — четар, (і бібліотекар), 7) Петро Трильовський — четар, 8) Антонія Кльойда — четарка, 9) Анна Собушька — четарка. Ревізори: Сергій Яблоновський, Іван Ляхоцький, Лука Лесів.

— **До Загального З'їзду „Рідної Школи".** Отсим подаємо до прилюдного відома, що перед Загальним З'їздом „Рідної Школи" відбудеться 25. березня 1931. р. в год. 8. рано Поминальне Богослужения за померших членів „Рідної Школи" в **Преображенській Церкві у Львові при вул. Краківській,** а не — як було подано в оголошенні в Успенській Церкві.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв,** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни (ки): через Кружки „Рідної Школи": Устрики Дол. 37, Калуш 32, Городенка 16, Хирів 12, Обертин 6, Мостн Великі 5; по 10: д-р Лаврівський Роман — Коломия. Стефанович Ольга — Підбуж і д-р Чорненко Олександер — Солотвина; по 5: інж. Ґавдяк Володимир — Познань, о. Яновнч Микола — Озірна, Гнідець Макс — Любича Княже, інж. Молчко Ярослав — Познань, о. Левицький Володимир — Володимирці, Поколінський Петро — Познань і о. Гарасевич Іван — Райське; по 3: д-р Кулик Данило — Кути і філія „Просвіти" — Бібрка; по 2: Яцковський Карло — Дембіца, Негребецький Микола — Рівне, Гавкалюк Микола — Обертин і Звіринський Мих. — Обертин (з нагоди весілля своєї доньки). — Хто слідуючий.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 19. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол., на кілю; литра молока 28—29 сот.; литра сметани 1·50 зол. нова вець 5·60—5·70 зол.

Тенденція на масло, молоко і яйця зниження.

—o—

З судової салі.

Розправа за підпал Гені Мецгер у Бушковичах перед перемиським судом.

По дводенній розправі у днях 16. і 17. березня ц. р. проти Володимира Дутка і тов. перед судом присяглих в Перемишлі, обвинуваченних у підпалі хати Гені Мецгер в Бушковичах(про це вже була згадка в „Ділі"), по промовах прокуратора Гащица, оборонців емеритованого судді Дмоховського і д-ра В. Загайкевича видали присяглі судді пізним вже вечором отсей вердикт: На питання щодо підпалу: Володимир Дутко: 5 голосів так, 7 голосів ні; Григорій Крупа: 12 голосів ні. Щодо злосливого ушкодження чужої власности: Володимир Дутко: 6 голосів так, 6 ні; Степан Польняк: 7 голосів так, 5 ні; Григорій Крупа: 7 голосів так, 5 ні; Василь Нагайський: 6 голосів так, 6 ні.

На підставі цього вердикту предсідник трибуналу Кшеванський, проголосив присуд, котрим Володимира Дутка і Григорія Крупу уневинненo від злочину підпалу, а дальше: Володимира Дутка і Василя Нагайського від обвинувачення в проступку ушкодження чужої власности. Натомість засуджено Григорія Крупу і Степана Польняка за цей проступок на 14 днів арешту, який слідчим арештом давно сконсумований. Також обвинувачені Володимир Дутко і Григорій Крупа вийшли зараз з вязниці, відсидівши по 8 місяців слідчого арешту.

В часі розправи зайшов характеристичний інцидент, а саме: один з поліцаїв, слуханий як свідок, зізнав під присягою, що на кілька днів перед вогнем у Г. Мецгер була прибита на дверах її хати картка з погрозами під адресою Гені Мецгер і підписом УВО. В часі розправи показалося, що цеї картки поліцай зовсім не бачив, лиш про зміст цеї картки нібито оповідала йому Геня Мецгер, а картку мав відчитати її син Герш Мецгер. На запит оборонця Дмоховського до Герша Мецгера, чи читав ту картку своїй мамі Гені Мецгер, Герш Мецгер відповів, „же он по хіньску читаць не умі і тей карткі не читал". Тоді оборонець д-р Загайкевич в енергічний спосіб звернувся до предсідника трибуналу, щоб за цю зневажливу відповідь свідка, яка містила в собі образу українського народу, потягнув Герша Мецгера до відповідальности. Предсідник льояльно це виконав і загрозив Мецгерові, що коли щось подібне ще раз повториться, то скаже його замкнути.

Годиться запримітити, що лаву присяглих творило 10 поляків і 2-х українців.

Розправа виявила недвозначно, що в цій справі поліційне слідство було ведене виключно і тільки на політичній площині, серед безчисленних ревізій, арештувань та пошукувань за виновниками ніким непоповнених політичних злочинів. Це спричинило продовження слідства і слідчого арешту як обвинуваченних у цій розправі, так рівнож кількох селян і студентів, які разом пересиділи не багато, бо тільки 39 місяців у слідчій тюрмі...

Дописи.

МИКОЛАЇВЩИНА. **(Розвязання сокільських товариств).** Те, що навістило минулої осені сотки наших сіл і міст, не минуло й Миколаївщини. При кінці вересня м. р. відділ поліції перевів ревізії в Миколаїві н/Дн. у свідоміших громадян, в першій мірі у членів старшини „Сокола" і студентів та в українських інституціях. Розуміється, нічого не найдено, та все таки арештовано М. Кузя, начальника „Сокола" і Миколу Козинського, справника згаданого Т-ва, яких по кількох тижнях випущено на волю. Дальше перевела поліція ревізії в Розвадові, Надітичах, Черниці, Пісочній, Роздолі та Дроговижі, хоч у тій околиці не було ніякого саботажного акту. В Надітичах арештували студ. Данчевського Андрія, а в Пісочній Шведа Вол., які ще й досі сидять у слідчій вязниці у Львові. Відтак прийшли соймові вибори, які в миколаївській судовій окрузі випали для нас дуже добре, краще як у 1928 р. Загально думали, що аж по виборах можна буде лекше відихнути, та дарма. По виборах зачався генеральний наступ станиславівського воєвідства на сокільські гнізда. І так дня 21. XI. 1930 р. розвязано „Сокіл" у Роздолі за те, мовляв, що це Т-во не набуло пожарничих приладів і „ужондза цьвіченя на взур вибітне войскови". Така сама доля стрінула руханково-пожарничі т-ва „Сокіл" у Миколаїві, Розвадові й Пісочній. Як ті „цьвіченя" виглядали, читаємо в рішенні стан. воєводи з дня 15. XII. 1930 р., яким розвязано рух.-пожар. т-во „Сокіл" у Миколаїві. Сказано там, що „товажиство управя цьвіченя на взур чисто войскови, а то: марше, цьвіченя польове, цьвіченя ляскамі, насьлядуйонце наукен о обходзеню сен з карабінамі..." На ділі справа в миколаївським „Соколом" малася ось так: В мин. році „Сокіл" зробив дві прогульки („цьвіченя польове і марше"), брав участь з вправами вільноруч у кількох дооколичних фестинах, а вправ палицями не робив уже від кількох літ, бо навіть не мав палиць. Таке саме і з іншими гніздами. Треба тут згадати, що згадані товариства — це товариства **руханково-пожарничі**, а не тільки пожарничі; вправи палицями і прогульки входять чейже в обсяг руханки, і того хіба ніхто не стане квестіонувати. Згадані товариства внесли як слід умотивовані рекурси до мін-ства внутр. справ. Побачимо, чи це що поможе.

Студент.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Лев Ясінчук: АЗБУКА НАЦІЇ. Рідна Школа та її вага. Наклад „Рідної Школи" Львів, Ринок ч. 10. Стор. 32.

Д-р Іван Брик: СВЯТЕ ДЕРЕВО в творчості Т. Шевченка, у Львові 1931. Наклад Наукового Т-ва ім. Шевченка, праці комісії Шевченкознавства за редакцією В. Щурата, випуск I. Стор. 26.

ЖУРНАЛИ.

СОКІЛЬСЬКІ ВІСТИ. Січень- березень 1931. Ч. 1—3. У змісті стаття про М. Заячківського, статті інж. В. Пригоди, Ілька Калічака, Стеха, Єлисея Катрана, хроніка, різне.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник. Львів, березень, 1931. Ч. 3. Зміст. К. Кобєрський: Первородний Гріх; А. Ж. Лядові довги в союзних кооперативах; о. Й. Раковський: Гадки про розбудову нашої кооперації на селі; І. Проколів: Орґанізаційні проблеми нашої споживчої кооперації; К.: Добре діло започатковане; Р. Зубик: Польська кольонізація на нашій території; Вибір з писань Шарля Жіда; Хроніка.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, Львів, 15. III, 1931. Ч. 6. Після конфіскати наклад другий.

ВІСТИ з ЛУГУ, Львів, лютий, 1931. Ч. 2. Рік VI.

REVUE INTERNATIONALE D' AGRICULTURE, Rome, imprimerie de l' institut international d' agriculture, 1930. Novembre 1930. II. eme Partie, Nr. 11. i Decembre 1930 Nr. 12.

НОТИ.

ЗБІРНИК УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ на мішаний хор, аранжував **Дмитро Котко.** Репертуар нахиіпрянського хору I. десяток, власний наклад, Львів 1931. У змісті 11 народніх пісень.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 20. березня, година 7·30 веч. „Справа Дантона" Пшибишевської (прем'єра)

Субота, 21. березня, година 3·00 попол. „Кордіян" (для молоді); година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 20. березня, година 7·30 веч. „Корневільські дзвони".

Субота, 21. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 20. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя" Верневіля.

Субота, 21. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя" Верневіля.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Король гір".

КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".

КОЛЬОСЕЙ: „Хмародер" (Відіян Бойд).

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевалє).

ОАЗА: Звукова фільма „Моє сонічко".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Яннінґс, Марлєна Дітріх.)

ПАН: „Небезпека будуччини" (Трійвні гази).

ПАСАЖ: „Вибух у порохівні" (Тім Мек Кой). „Інтригант" (Яннінґс).

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАНТАМОРГАНА: „Торговиця винсліз" (Гр. Гарбо, Дж. Гільберт). „Спокусник".

ХИМЕРА: „Коли молодість шумить". „Горою парубоцтво!".

СТИЛЕВЕ: „Сексуальна гігієна".

УТІХА: „Індійська гробниця" (2 серії).

Присилайте передплату!

Програма радіо.

Пятниця 20. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Оркестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Саксофон **Берлін** (419) 21·10 Будапештенський квартет. **Рим** (441·2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·05 Пісні та арії. **Відень** (516,3) 15.25 Капеля Гайгера. **Будапешт** (550,5) 9·15 Військова музика. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 18 30 „Шлюзи", опера Айпатова. **Париж** (1724,1) 21·45 Музика.

Субота 21. III. 1931.

Варшава (1411,8) 18 15 Концерт для молоді. **Гельсінгфорс** (221,4) 18 15 Сольо на акордіоні **Берлін** (419) 18·20 Концерт молодих піяністок. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·45 Популярний вечір. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гольцера. **Будапешт** (550,5) 9 15 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 9·40 Народній концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Виставка картин арт. малярів школи проф. О. Новаківського у Станиславові є вже відчинена в салі Т-ва „Українська Бесіда" від дня 15. березня і тревatиме до 22. березня включно. Можна оглядати від 9—17 год. 1639 2—2

Хор „Дрогобицький Боян" улаштовує в Самборі дня 21. березня ц. р. концерт української пісні. 1581 2—2

Подяка. Почуваюся до обовязку здложити щиру подяку цілому громадянству, а зокрема п-і Трачевій, за поміч та опіку підчас мого довготрівалого побуту в слідчій вязниці у Львові. — **Теодозій Цвікула.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВАЛІЗКИ, течки, портфелі, поручає і направляє найдешевше робітня Берера, пасаж Гавсмана. 1635 2—?

ГРИБИ гарні вибірані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидла з чистих сливок на цукрі, бочівочка 5 кг. 13 зол., чиста овеча бринза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів, к. Коломиї.** 1680 1—10

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на части від десятків літ у підм праю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1536

ДИВАНИ, хідники, фіранки ручної роботи, меблеві матерії та ватові ковдри по фабричних цінах продає **Енглендер, Ринок 8.** 1677 1—2

КІМНАТУ фронтову, умебльовану з особним входом, 1/IV. винайму. — Супінського 8. правий партер, оглядати 5—7. 1678 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

НАКЛАДНЯ SCHERL У БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag. Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube. Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:

Ausland - Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торгівлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490) Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** 68 —7

Конкурс.

Філія Т-ва „Сільський Господар" у Яворові приймє сейчас агронома — Зголошення слати на руки секретаря Т-ва, Грабовського Остапа в Яворові 1679 Рада Філії Т-ва С. Г. Яворів

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЯ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

СМІХ ЗЕМЛІ

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

МАЦІЦЬКИЙ

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 64 (12.720). Львів, неділя 22. березня 1931. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 2·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Найкраща льоката ощадностей — це премійна вкладка в **Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"** у Львові, вул. Руська ч. 20, де крім відсотків можете ще дістати премію від зол. 25—300, залежно від висоти щомісячних вкладок. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно.

Центральний Кооперативний Банк „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок ч. 10 (ч телефону: 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467), як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу. 9297

Ви нині здорові, що буде завтра з вами не знати, тому вже нині подбайте про забезпечення свого майбутнього та майбутнього Вашої родини в Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. Завтра може бути запізно.

Гомін і відгомін.

(Допис з Волині.)

Пресовий гомін про польсько-українські розмови у Варшаві викликав на північно-західних землях досить сильний відгомін. Однак після комунікату, що його видав секретаріят УНДО, та після голосів самих таки польських часописів (як „Курєр Львовскі") той відгомін газетного шуму почав поволі затихати. Колиж і викликали ті газетні звістки в декого неправильне враження і надто поверховну оцінку, то це річ зрозуміла. Українське громадянство північно-західних земель, перетомлене, залякане й пригнічене подіями останнього півроку, просто не всилі було цілком правильно зоріентуватися у галасливих „ревеляціях" польської преси й до якоїсь певної оцінки цих ревеляцій не прийшло. Тому то цю оцінку обминаємо.

Цікавішим є те, як деякі особи використовували газетні сенсації для своїх особистих цілей. До них у першій черзі належать різні тутейші „змінновіхівці" і „авіятори", що перелігають з табору до табору в залежности від того, „звідки вітер віє". Не маючи за собою й півтора каліки, вони від довшого чи коротшого часу добивають торгу за українські маси, беручи чи просячи за це певних „завдаточків" у різних виглядах. Чому не заробити, кажуть, коли є можливість. Чому не продати, як той легендарний селянин, „кота в мішку", коли є охочі його купити. Врештіж треба забезпечити собі старість і мати дещо в кешені на той випадок, колиб прийшлося накивати на Волині п'ятами.

Треба признати, що ведуть вони свої торговельні транзакції, як справжні купці. Льояльність мас? симпатії, прихильність, послушенство? Весь цей крам вони неначе5 завжди мали в кишені. Залежить їм лише, щоб усталити ціну й одержати „завдаток". А що в мішку замість зайця буде кіт, то нехай за це турбуються ті, що купують.

Цей торг ведеться вже від деякого часу, але набрав він особливої інтенсивности після вісток, поданих варшавською пресою про польсько-українські розмови. Очевидно, річ ішла про використання моменту. Щоб приголомшити українське громадянство, пущені були в обіг „найпевніші" відомости, що Галичина за певні здобутки для себе „зречеться" північно-західних земель. По той бік сокальського кордону мала би бути автономія і всякі інші благодати, а по цей бік — регіоналізм та всякі інші утраквізми. Коротко кажучи — галичани „продали"! А коли так, то „не тратьте куме сили, спускайгеся на дно", або бодай кажи: „Я не я й кобила не моя".

Легковірним давали незбиті „докази", що між членами УПР і „певними" послами з Волині дійшло вже до „порозуміння" і ось-ось обидва посольські клюби зіллються в один клюб. Колиж такі принципові галичани пішли по цій лінії, то чогож тут довго думати? Біжимо мерщій, випередимо їх і будемо першими.

Непохитним викладали, як на долоню, ще поважніші аргументи... слідства, вязниці й т. п., та те, що „все одно" завтра вже все буде зутраквізоване й кінець.

Ті, що ще не заробили на торговлі цим оригінальним крамом, але прагнуть заробити, особливо гарячкувалися й по архиприятельськи радили всім: самим зірвати з Галичиною, завести „нове наставлення", трошки підмалюватися, присісти до якоїсь організації, перестати читати галицькі часописи та їздити до галицьких чікарів і взагалі... Але в першу чергу — зірвати з небезпечним Ревізійним Союзом Українських Кооператив. І за це мали бути-м-то бути „великі й багаті милости".

І ніхто не дивується цим торговцям, які торгують тут вже не перший рік: з ким вони вже не добивали торгу й на кому вже не заробляли, все продаючи той самий крам. Можна лише дивуватися хіба тим, що ведуть торговельні перетоварки про „кота в мішку".

В кожному разі й друга сторона думає, що за деякі уступки Галичині вдалосяб виключити з українського питання у Польщі північно-західні землі, як цього бажають між іншим і польські ендеки з Галичини. Так дивляться на справу майже всі польські партії на Волині.

Щож торкається українських мас, то вони мають трохи інший погляд. Вони вважають, **що українське питання в Польщі є одним суцільним питанням і мусить бути обмірковуване в цілости.** Населення північних земель, позбавлене належної скількости своїх правдивих послів, дивиться на Українську Парляментарну Репрезентацію не як на галичьку, а як на всеукраїнську й кожне її слово приймає й за оборону інтересів північно-західних земель. І під цим оглядом — воно ні трішки не помиляється, ідучи за цим здоровим і непомильним інстинктом, який каже мати довіря до своїх досвідчених і чесних провідників". Цей інстинкт ніколи народніх мас не завів і цим разом не заведе.

М. Зарічний.

Два виступи станиславівського владики в нац'онально-громадських справах.

Львів, 20. березня 1931.

Пастирський Лист про політичне положення українського народу в польській державі.

Згаданий нами вчора „Пастирський Лист Григорія Хомишина, Епископа Станиславівського до людей доброї волі про політичне положення українського народу в польській державі" є незвичайно важним документом нашого часу і тому необхідно познайомити з ним наших читачів докладніше. В ньому порушені справи першорядної політичної ваги, що відносяться до самих основ української політики в межах польської держави. У закінченні Листа Преосв. Григорій зазначує, що цим Листом не хотів „особисто і безпосередньо ангажуватися до політики", бо „становище моє як католицького Епископа мені на се не позволяє". Зате в іншому місці Листа читаємо: „Для українців написав я це письмо, щоб дати можність виходу з сліпої вулиці, в яку загнала їх дотеперішня політика, та ціла їх діяльність". Дещо далі читаємо ще таке: „Словом, я бажав сим своїм письмом кинути сніп світла на ту пароху, яка залягла душі поляків і українців і дати спроможність розвязки в тій замотаній і невиносимій ситуації".

Лист побудований так, що в ньому впадають у вічі чотири части. У першій є характеристика української політики, у другій характеристика польської політики у відношенні до українця, у третій зясовані завдання української політики в Польщі під теперішню хвилю і накінець у четвертій обговорені мотиви, що спонукали автора до написання Листа. Перейдемо всі частини по порядку.

Дотеперішня українська політика в освітленні станиславівського владики.

Кидаючи оком в нашу історію, автор Листа твердить, що нам все не ставало при будові нашої держави тривкої і сильної основи, бо візантійство, з якого ми виросли, не витворило в нас ні правдивого авторитету ні почуття пошани й послуху для нього і тим самим не відродило нашого внутрішнього духового життя та не заплідило його вищими ідеями.

„Возьмім — читаємо там дослівно — послідний зрив нашого народу до будови своєї держави під конець світової війни. Всі обставини вказували на се, що була можливість створити свою державу. Малі і маленькі народи осягнули свої суверенні держави, а наш сорок-мілионовий нарід остав розбитий і розшматований поміж наші держави та кинений на поталу. А чому? Бо тут якраз вийшла на яв наша духова анемія, тут якраз ярко зазначився брак понимінення в житю засад віри й етики і в слід за тим не було у нас сильного й мудрого авторитету, як також не було загального, з ідеї випливаючого, послуху і посвяти. До голосу дійшли демагоґія, верх взяли деструктивні елементи, які, хотяй ще не була збудована своя держава, вже виповіли війну Богу!

„А коли ми не збудували своєї держави, то та частина українського народу, яка опинилася під польською владою, — прочих частин в инших державах у инішнім письмі не беремо в рахубу, — повинна була поважно і розумно зрефлектуватися і заняти становище, яке бодай сяк-так уможливлялоб його істнування й розвій. Були хвилі і нагоди, коли ми могли осягнути певні користи і полекші, однак наші верхи немов осліплені станули на точці непримиримости. Ми станули і досі стоїмо на становищі негації, національної горячки, демагоґії і поносимо з кожним днем великі страти, а польським державним чинникам і польській суспільности даємо притоку і нагоду до примінювання тим більшої безоглядности супроти українського народу. А прецінь простий розум каже, що ніяка держава на світі не може толєрувати, й тим більше жичливо трактувати горожан, які не хотять признати, або підчинитися її власти. Тим способом ми стратимши свою хату, хочемо позбутися й останків майна, яке ще нам остало".

З черги обговорюється у Листі справу саботажів. Покликуючись на недавній спільний Пастирський Лист усіх греко-католицьких владик галицької провінції у цій справі, Преосв. Григорій осуджує всі саботажі і тайні організації, „хотай-би вони повставали й діяли в ім'я патріотизму і національної ідеї. Їх саботажні вчинки не можна назвати геройськими, хотяйби вони були доконувані з пожертвуванням власного життя, бо вони неетичні".

„Зпочайно в такі саботажі дається замотувати молодіж, бо вона дуже вражлива на всякого рода несправедливости, а не маючи досвіду і зрілої розваги, руководиться чуттям, дається легко пірвати до небезпечних акцій. Кілько через се зломаних і змарнованих молодих душ! А прецінь молодіж то будучність і основа сили і могутности народу. Найбільший ворог нашого народу не може йому завдати більше кривди, як втяганням нашої молоджи до сего рода вчиників. Бо якаж користь для нашого народу з саботажів? Очевидно — жадна. Та припустім, що тими саботажами чи їм подібними вчинками ослабиться чи навіть розвалиться польська держава, то чи ними збудується українська держава? Ні! Такими починанями не твориться держава. Тільки слі-

ний не бачить, що для будови держави важніші діла позитивні ніж негативні. Таж маємо приклади таки в нашій історії, що хоч або ми або инші історичні події розвалили держави, до котрих ми належали (як при кінци 18. ст. польську державу, а на поч. 20. ст. австрійську й російську), — то тривкої української держави ми не вдержали. А чому? Бо ми не були позитивно підготовані до власної держави. Та припустім навіть, що тими саботажами стане своя держава, то чи та держава буде могла остоятися й успішно розвиватися? Ні! Бо витвориться анархічно-конспіративний систем, який буде продовжувати і проти власної держави, навіть проти тих, котрі тепер той систем управляють і той систем розвалить власну державу. Ах, ради Бога, з любови до свого народу, за ніщо в світі не дозвольмо ломати душі нашої молодіжи! Не убиваймо народу в його корінь, не поповняймо самогубства на собі! Молодіж наша най учиться, най працює, най гартується, най виробляє в собі сталевий характер, бо тільки а такої молодіжи можуть вийти сильні мужі, які можуть бути справними і мудрими керманичами долі свого народу і держави. Вкінці треба звернути увагу, що сего рода тайні організації й саботажі може якраз на руку шовіністичним чинникам польської суспільности, щоб мати притоку до більших репресій, а перед заграницею оправдання".

Під кінець тієї частини Листа читаємо ще таке:

„Чи може хтось бути такий наївний і вірити, що державні органи нічого не знають про тайні організації і їх рухи? Чи не можна припускати, що власть може якийсь час спокійно приглядатися і толерувати саботажі в тій ціли, щоби в даний пригідний момент вихіснувати се і вдарити цілою силою? І що ми тоді зискуємо? Чейже голоси заграничної преси нам полекші не принесуть, а постороні держави можуть тільки зазначити для нас платонічну симпатію і то остілько, оскільки вимагає їх державний інтерес. Постороння держава, ворожо до Польщі настроєна, може нарочно підсичувати фермент між нами та відтак вихіснувати наше невдоволення і на весь рот кричати о наших кривдах, але вона робить се у власнім інтересі, бо хто зна, якби вона сама зазначила свій пястук над нами, колиб ми знайшлися під її владою. А вже чистий глум над нами перфідна оборона большевиків, які самі нищать наш нарід на Великій Україні".

Польська політика супроти українського народу в освітленні Пастирського Листа.

Йдемо далі за ходом думок Листа:

Хоч усіх промахів з українського боку оправдати не можна, то всеж можна їх бодай зрозуміти, коли приглянутись докладно обставинам і основі, на яких вони виросли. А цією основою для українських промахів є польська політика у відношенні до українського населення та витворені нею обставини. На такому підкладі „навіть ті саботажі і тайні організації, хотяй осуження гідні, окажуться як відрух конвульсійних судорогів потопаючого, пірваного виром на глибінь води, без огляду чи він сам кинувся в ту глибінь, чи його захопила рвуча хвиля".

Польські шовіністичні чинники прямують до того, щоби українців знищити. Про це можна довідатися з польської шовіністичної преси і з енунціяцій поодиноких видатних польських діячів, з яких один домагався виразно асиміляції всіх національних меншостей у Польщі. Українців трактують у Польщі як громадян другої кляси, так „немов би були виняті зпід права. Нам не вільно навіть називати себе, як ми хочемо. Польська держава побирає від нас українців податок майна, а на випадок війни й податок крови, але по мачошиному сповняє зглядом нас свої обовязки, а передовсім в справі виконування і примінювання обективної справедливости. Здається традиційне „правем і левем" досі ще не перевелося. Не виконано супроти нас не тільки міжнародних зобовязань щодо автономії, але навіть ухвал польського сойму, напр. щодо так званої воєвідської автономії, котра як тепер існуюча є радше пародією. Українці завсігди виходять за коротко. До урядів для них тяжкий приступ. Їх або не приймається або й тих, що є, редукується. На полі державного шкільництва українці покривджені, а у своїх, власним кош-

В недугах крови, шкірних і нервовних, осягаємо вживаючи природної гіркої води „Franciszka Józefa" правильне функціоновання органів травлення.

том удержуваних установах церковних, гуманітарних і просвітних виставлені на ріжні перепони і шикани. Щодо шкільництва то за Австрії мали ми вже досить добре розвинене шкільництво, яких 3.500 народних шкіл, значну скількість середних і сім катедр на львівськім університеті. За Польщі всі наші катедри у Львові знесено, часть середних шкіл розвязано, а з тисячів народних шкіл остало яких 600 утраквістичних".

Далі владика ілюструє маркантними фактами відношення поляків до українських харитативних установ, утримуваних українськими грішми. Зокрема спиняється на труднощах, якими всякі польські чинники намагаються гальмувати працю навіть у таких харитативно-релігійних установах, як діточі захисти, що їх ведуть монахині.

З черги обговорена в Листі справа понижуючого трактування українського греко-катол. духовенства адміністраційними органами, справа репресій і грошевих кар, а навіть арештів за українську переписку в метрикальних справах і т. п.

„При тім всім — читаємо дослівно — український нарід трактований майже як гельоти, котрі мають слухати і платити, а не сміють мати свого питомого розвою, якби їм належалося. Се злається відзиви психіки ще панщизняних часів. Кождий життєвий відрух українського народу, кожде зазначення свого питомого життя і культурного розвою стрічається нераз з боку польської суспільности завидним оком. Дорібок чисто економічний рівнож стрічається з глумливими насмішками, або дається чути: „Nie pozwolić im — се є українцям — wzmocnić się!" В польській та до того клерикальній часописи поміщується голос, що українці тут на своїй землі в Польщі не автохтонами, се є: вони „зайди"! Нас прозвано згірдливо „kabánami". Коли польські війська ввійшли до Галичини, то майже кожда їх пісня була проти „kabanów". Йдучи вулицею, я сам мав нагоду чути ту згірдливу назву. Та не тільки від польських жовнірів можна було се почути, але також від світських поляків і навіть від осіб духовних.

„Десь українці поставили памятник в честь полеглих українських борців за волю і долю свого народу, а зараз зчиняється крик в польській пресі: „dzicz hajdamacka, rozpętany bandytyzm". — Польська суспільність своїх борців за долю свого народу, навіть конспіраторів, поважає і виносить як героїв, як „orły i orlęta", але по українськім боці уважає се як „barbarzyńskie hordy Ukraińców". — І такі згірдливі вислови про українців читається не тільки в буковій пресі, але навіть в поважній, консервативній, бо навіть у клерикальній і то монахами видаваній!.. Справді, треба героїзму, треба високо піднестися засадами віри й етики понад сего роду людські пристрасти, щоби зберегти спокій духа, щоб не вийти з рівноваги. А сего пречінь не можна вимагати від цілого загалу української суспільности. І тому річ зрозуміла, хотяй етично неоправдана й осудження гідна, що на тлі такої ситуації, що серед таких майже невиносимих для нас обставин могли зродитися тайні організації та саботажі, особливо, коли взяти під увагу й зовнішні підбурювання, котрі — річ зрозуміла — все легко приймаються в такій атмосфері. Українська суспільність не реаґувала якби належало, а то тому, бо одні боялися терору, а загал не мав і не міг мати впливу на ті організації, бо се тайні організації, а прочі заховалися пасивно, бо виділи і відчували свою незавидну і гірку долю в польській державі. Наше положення то повільне душення і відбирання воздуху, так конечного до віддихання і життя".

„Ні! Ми не гельоти, ми маємо право до трактування нас як свобідних горожан в конституційній державі. Ми не зайди, ми від віків тут зросли і маємо право користуватися всіми добрами землі, на котрій живемо. Ми не стадо „хабанів", але ми люди, сотворені на подобу Божу. Ми також маємо почуття своєї гідности. Ми не „dzicz hajdamacka", а наше змагання до свого питомого життя і культурного розвою не є „rozpętany bandytyzm". — Ми маємо природне право до життя і не можна від нас вимагати, щоби ми цілували ту руку, котра нас б'є. Навіть розбійника не можна завсіди зовсім осуджувати, бо й упавший розбійник і правдивий бандит може мати в собі ще щось людського і нераз може в нім відозватися придушене і знасилуване почування благородности, якого часом трудно дошукатися у людий чільних, на високих становищах і в гладкими формами товариського поведення".

Ця частина кінчиться ось якими гідними уваги міркуваннями:

„Нехайже чинники польської держави, нехай польська суспільність також зрефлектує ся і нехай видить вину не тільки по нашім, але також по своїм боці. Нехай не уважає нас виключно за „dzicz hajdamack-y", а проляи нашого життя за „rozpętany bandytyzm", але нехай зверне увагу й на себе, де також не всьо ідеальне. Виключним осудженням українського народу не зєднає його собі польська держава, „пацифікаціями" його не утихомирить, а собі хісна не придбає. Якраз така „пацифікація", переведена минувшого року зі всякими її методами, не була в інтересі польської держави. Держава польська зразила собі український нарід, викликала в нім жаль, огірчення і біль. Треба многих літ і великого позитивного зазначення доброї волі з боку польської держави, щоб сей нарід міг позбутися жалю й огірчення, що криється в його серці. Сеї справи не можна легковажити, а кожний реальний і розумний політик мусить з нею числитися. Польська держава не така вже сконсо-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 22. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХАЙЛО ОСІНЬЧУК.

Про поліхромію церков.

Недоцільність „вишивок". — Одиноко можливий стиль. — Становище мистців. — Домагання „природности".

(Докінчення.)

Через безладний зліпок деяких елементів нашого людового мистецтва не можна створити ніякого своєрідного стилю. А що до вишивання фарбою наших церков, то це попросту непорозуміння, бо поминаючи вже недоцільність з огляду на декоративно мистецькі вимоги поліхромії, вишивка навіть не є нашою окремою національною питомістю.

Творення свого стилю у поліхромії це питання десятківіття плянових, обдуманих зусиль цілого ряду визначних мистців серед відповідного культурного середовища. Словом справа незвичайно складна. Від напрямків західнього мистецтва ми, через свій культурний занепад, відстали вже не на десятки, а на сотні літ. Томуто революційні зміни в нашій поліхромії при помочі досягнень західнього мистецтва є неможливі, бо не дадуться погодити з нашим обрядом, що по своєму характері є консервативний і ніякої революції без шкоди для себе не знесе.

Одиноко можлива при сучасному творенню стилевої поліхромії лише дорога еволюційна. А підставою для цієї еволюції є тільки українська візантика, якої памятки ще й досі находяться по наших малих церковцях. Інших стилевих епох у нашій поліхромії не було, а були тільки відхили від візантики в напрямі тих стилів, що сильно тоді на Заході розвивалися і не могли не залишити у нас свого впливу. Теперішня доба в нашій поліхромії це доба занепаду, а поворот до кращого може початись тільки на візантійській основі. Візантика має у нас за собою традицію століть, а одночасно є одним з найбільших декоративних стилів.

Щоби цей поворот міг бути успішний, треба лишити більше свободи нашим мистцям. Вониж свого фаху вчились і чейже щось з нього знають. Цей постулят видався би людині західньої культури дивним і зайвим. Але щож робити, коли у нас панує ще поняття, що всякий інший краще визнається на мистецтві, як сам мистець. А ще до того, як хтось займає в нашій суспільній ерархії якесь видне становище, тоді його осуд в справах мистецтва просто безапеляційний.

З другого боку мистців шанують у нас мало. Вони мусять вічно шукати опіки й протекції. Часто й без найменшої вини з їх боку на них глядять зкоса і не дають змоги прожитку, хоча й скрізь повторяють, що мистці творці культури, а культура — найвищий злобуток нації.

Під кінець годиться звернути увагу на ще одно незвичайно характеристичне явище, яке в нас, при малім мистецькім виробленні серед громадянства, глибоко закорінилося. Це вимоги натуралізму в декоративному мистецтві. Хоч цей натуралізм у декоративному мистецтві заходу давно вже належить до історії, то в нас він ще вічно покутує і його вважають одиноко рішаючою оцінкою у мистецтві. Постулят, щоби все було, як „живе" у нас загальний і одиноко признаний. Вияснити його нестійкість у кількох реченнях не так легко.

Коротко кажучи, постулят „живости" іде врозріз з законами й вимогами декоративного мистецтва і тому без шкоди можна його прикласти в декорації тільки в дуже незначній мірі. Про це легко можна переконатись переглянувши декоративні роботи великих стилевих епох. Тому і під цим оглядом треба довірити мистцям і постуляту „живости" не обстоювати, бо він до мистецької вартости твору з нічим не причинюється.

Закінчу порадою, що про технічні вимоги поліхромії треба інформуватися окремо у фахівців, бо думка когонебудь нестійна і не мистецька. Так само треба уважно ставитися до обнови старих памяток. У тих справах слід звертатися тільки до дійсних фахівців, щоб не попсувати памяток і не наразити наш культурний дорібок на великі втрати, як це на жаль трапляється в нас занадто часто.

лідована і сильно забезпечена, щоб могла легковажити парід, хотяй в меншости".

„А може польські державні мужі і польська суспільність думають, що удасться нас засимілювати, знищити і в сей спосіб позбутися клопоту з нами. Думаю, що се не легка справа в часах національного освідомлення. А вже ніколи не залагодиться сеї справи гнобленням і переслідуванням, бо се якраз викличе просто противний наслідок. Впрочім, хотяй би навіть удалося нас згнобити, чи здеправувати й унеможливити наш розвій, то се витворило би в польськім організмі ятристу рану і затроєну гангрину. Подібно висловився один польський діяч-ендек, котрий будучи міністром, при одній стрічі зі мною сказав, що поляки як сильніші могли би проковтнути українців, але се булоб нестравне в жолудку. Від себе додам, що не тільки булоб нестравне, але спричинилоб хоробу, яка може викликати катастрофу. Жерело забите і затамоване або розсадить скалу, або витворить трясавину і багно".

(Докінчення буде).

—o—

О. Яворський посол із ББ засуспендований.

„Мета" (ч. 2) повідомляє, що о. Яворський, відомий посол із ББ., засуспендований за непослух церковній владі. Його парохія перейшла під заряд одного з сусідніх священників.

—o—

Залізнича катастрофа.

Поспішний поїзд Париж-Бордо вискочив зі шин на стації Етамп. Згинуло 7 подорожніх, 20 було ранених.

—o—

Гарна цера навіть при найгіршій негоді!

Навіть тоді, коли погода є найбільше змінчива і эсилає на переміну теплі й зимні дні, всі пані не потрібують боятися за свою церу, бо Крем ELIDA Що Години хоронить і пленає шкіру навіть при найгіршій негоді.

КРЕМ ELIDA ЩО ГОДИНИ.

Пос. Голувко про „польсько-українську угоду".

Центральний офіціяльний орган ББ „Газета Польска" з 20. ц. м. приносить на передовому місці обширну статтю посла Т. Голувка п. н. „Польсько-українська угода". Тому, що ця стаття є авторитетним вияснением офіціяльного становища урядових чинників у справі останніх польсько-українських розмов, а навіть взагалі в справі нинішньої стадії польсько-українських відносин, уважаємо за доцільне по змозі докладно зреферувати її.

На вступі автор покликується на відгук розмов у польській і українській пресі, який — мовляв — вимогає „деяких вияснень щодо суті теми і перебігу тих розмов".

Гадаю, що не найдеться ніхто в Польщі, хто мав би відвагу твердити, що відносини у Східній Галичині нормальні і що не викликують ніякої журби та неспокою. Тому вважаю, що є обовязком однаково уряду, як цілого польського громадянства змагати до справжнього унормування відносин у Сх. Галичині, тим більше, що й серед українського громадянства тої дільниці множаться прояви бажання змінити своє дотеперішне становище.

Одним з проявів тої зміни настроїв було те, що кількох визначних послів з Українського Клюбу звернулося до посла Єнджеевича і до мене з просьбою вплинути на уряд, щоби відкликав наказані репресії, а саме: арештування визначних діячів, закриття гімназій, культурних, освітніх і спортових товариств і т. д. Однаково посол Єнджеевич як і я дуже прихильно віднеслися до того персонального довіря до нас, однак одночасно ми щиро висловили свою думку у цій справі. Ми заявили, що прийшов час, коли громадянство українське як і польське у Східній Галичині повинні піддати основній ревізії своє дотеперішне становище. Українське громадянство має там перед собою дві альтернативи: або постійної в тій чи іншій формі боротьби з польською державою на тій території, або згоди, яка вийшла би зі свідомости, що нема ні одного поляка, який не уважав би Східної Галичини інтегральною частиною польської держави.

Досі українське громадянство у Сх. Галичині вело політику формальної льояльности до польської держави, однак на практиці у тій чи іншій формі вело негацію усього, що польське.

Ведена українськими дівчами у Сх. Галичині політика негації, бойкоту й національної ізоляції довела в консеквенції до саботажної акції, якої результатом була знову т. зв. пацифікація. Українці переконалися, що теперішній уряд зуміє в разі потреби навіть силою вимогти послух для розпоряджень влади й льояльність для держави.

Виходячи з такого заложення, автор каже, що трудно вимагати від ББ. щоби вплівав на уряд відкликати карні санкції, які були наслідком української нельояльности і що дотеперішня політика відповідальних українських політників, яка нібито примушує уряд до стосування тих санкцій, мусить бути змінена. В дальшому доказує, що українці так

„на підставі реальної оцінки відносин у тій дільниці, як теж на підставі міжнародньої ситуації, а передовсім в імя державної рації („рації стану") українського народу в цілости"

повинні стануги на становищі громадян держави,

„якої велич і сила лежить також в їх національному інтересі".

Після того уступу під адресою українців, автор звертається до східно-галицьких поляків, яким пригадує, що Сх. Галичина

„не є етнографічно чисто польською дільницею, але мішаною, в якій український елемент має право вважати себе за співгосподаря тої країни, якому належить повнота рівних з польським населенням прав та пошанування його національних і культурних інтересів. Щире признання українським громадянством польської державности, а польським громадянством українського громадянства за співгосподаря того краю — ось платформа польсько-української згоди у Східній Галичині..."

Опісля автор переходить уже конкретно до тих точок, які — як це вже відомо — висунула польська сторона у варшавських розмовах. Ось як п. Голувко вияснює вимогу декларацийрації льояльности:

Висловом зміни засадничого становища повинно бути зголошення Клюбом українських послів заяви про перехід з тої формальної льояльности до активної співпраці над розбудовою величини й сили польської держави, до праці над згідливим співжиттям обох національностей у Східній Галичині та їх солідарного зусилля у всіх ділянках збірного життя і інтересів тої дільниці. Після проголошення такої заяви, клюб ББ заявив би публично, що цілий табор маршала Пілсудського бере на себе обовязок вплинути на те, щоби польське населення у Східній Галичині також засадничо змінило своє відношення до українського населення і вийшло на шлях співпраці з ним, рівности і згоди. Іншими словами, нам залежить передусім на тім, щоби оба громадянства у Сх. Галичині взаємно погодилися, щоби спільно випрацювали програму свого дальшого співжиття і співпраці. Річ ішла про те, щоби уряд нічого не закидував ані одному ані другому громадянству, але згоджувався на те, що вони уложили в дорозі порозуміння та в атмосфері згоди. А тоді автоматично щезне потреба дотеперішніх репресій і нинішнього поставлення адміністрації, а польська держава зможе дозволити собі на те, щоби поставити хрест на сумній минувшині і про неї забути.

Суть проблеми, каже автор, полягає на тому, щоби обі сторони, польський уряд і Український Клюб, допомогли до порозуміння обох громадянств на місці, себто, що уряд має стати ніби посередником до польського громадянства, а Український Клюб — до українського громадянства.

Щож торкається відкликання з Женеви українських петицій, то пос. Голувко твердить, що це булоб „консеквенцією прийняття польської пропозиції", бо не можна, мовляв, з одного боку годитися, а з другого одночасно процесуватися на міжнародньому форумі. Пос. Голувко вважає, що

таке поставлення справи було льогічне і справедливе.

В інтенціях польської сторони, мовляв, лежало перекреслити взаємні жалі, але для цього треба, щоби обі сторони почали ліквідувати минуле.

Польське громадянство повинно забути про саботажну акцію, українське про пацифікацію.

Коли вони, українці, хотять, щоби уряд відкликав свої репресійні розпорядження, то повинні відкликати свою скаргу до Ради Ліги Націй, тому, що інакше всі кроки уряду в напрямку зміни курсу українське громадянство зрозуміє як страх перед закордонною опінією, як тактичний хід супроти Ради Ліги Націй.

Український Клюб відповів на наші пропозиції негативно.

Трудно, хай справа іде до Женеви. Не боїмося того. Маємо чисту совість, тому, що пацифікація була конечністю супроти варварських метод українських саботажників, які не приносять чести українській нації, а одночасно виявиться, чия рука кермувала саботажною акцією і кому та на віщо вона була на ділі потрібна...

Посол Голувко вірить, що тоді „відкриються очі українському громадянству", що воно зрозуміє правильність становища пп. Голувка і Єнджеевича та відверпеться від своїх „професійних політиків" і піде назустріч „таборові маршала Пілсудського". А тоді — мовляв — можна буде погодитися з українським громадянством „понад головами партійників..."

До тих вислідів і надій п. Голувка скажемо кілька слів зокрема.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 20. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол., за кіло; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 3·50 зол.

Тенденція на масло, молоко і яйця знижкова.

1396 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 8—20
Львів, пл. Галицька ч. 14.
ліквідує фірму і уладштовує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товарів.**
— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого роду — — —
ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

ЖАДАЙТЕ французьких паперців **ДО КУРЕННЯ.** JOB
1619 4—10

ВІДГУКИ ДНЯ.

Перед виставою.

В Національнім Музею отворять дня 22. березня 1931 року збірну виставу праць Петра Івановича Холодного.

Збірну...

Богато ще буде бракувати до цілости, але все таки 350 картин зібралося. Картин зібраних від своїх і від чужих, з Галичини і зпоза неї.

Присилали люди образи з далекої провінції, навіть ізза границі. Є вже в нас такі, що розуміють вагу малярських виставів для суспільности і вагу образів для виставки.

Але є ще в нас багато таких, які цього ще не розуміють. Щонайменше двацять образів у Львові не рушилося зі стіни, бо власники почали за них рантовно тремтіти і навіть дали їх оправити.

Нічого. Перебули ми тиф, перебудемо й таких власників. Нація все таки йде вперед.

А з тих картин, які дістались на виставу, неодна була свідком дивної розмови власника зі збирачем.

— Що вам, пане добродію, якась виставa в голову влізла. Загальна криза, а вони виставу!... Не даю!

— Будь ласка, не робіть цього. Воно ж для загального добра і з пошани для покійного мистця.

— Яке там добро... Яка там пошана... Ще хто вкраде... Ідіть собі і більше мені не докучайте.

Збирач відходив, але докучати не переставав. Підсувався сам, посилав других, шукав протекції, інтервенції...

Врешті видобував картини за посвідкою і — двацять чотири години спав як забитий.

Нічого. При другій виставі буде лекше. Не відразу-ж Рим збудовано.

Все це, як не важні, але другорядні речі. Першорядна тільки та, що виставa таки відбудеться і то виставa майже повна.

Хто схоче, може в послідне, побачити вислід великої праці великого мистця, той, відвідає виставу. В трьох салях музею матиме все, чим яснів творчий дух Петра Івановича Холодного.

Араяжери виставки тремтять. Мають 1500 зол. видатків, а... вступ від особи по золотому. Хібаж знайдеться в Галичині півтора тисячки людей, що схочуть оглянути виставу?!..

Мене взяла злість і я заложився. Коли не буде 1500 учасників, то я їм, колиж буде [illegible] то вони мені... признають рацію.

Але хто доплатить ріжницю!?..

Але хто мені верне втрату!?...

Галицька Столице! Не позволь про себе зле думати! Коли сама не чуєшся на силах — поклич на поміч провінцію.

Дай не 1500, а 1550!!

Галактіон Чіпка.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПРИСУД В ЧОРТКІВСЬКІМ ПРИСУДІ.

У четвер пізним вечором запав присуд у процесі проти 11 обвинуваченых у приналежности до УВО. На основі ухвали присяглих засудили на карv по 1 рокові вязниці: Юл. Думного, Ол. Ганкевича, Люб. Прокоповича; Мих. Чорненького на 4 роки тюрми, Мик. Кузьмяка на 4 роки тюрми; Йос. Осадчука, Вол. Пирога та Петра Опиханого по 7 місяців вязниці. Володимир Гладкий і Сид. Нагаєвський увільнені.

ЩЕ ПРО НЄМАНОВА.

Аг. „Іскра" далі займається журналістом Немановим. Аг. твердить, що Неманов підчас своєї політ.-журналістичної діяльности все був ворожий до незалежницьких стремлінь України. Підчас конференції в Женеві в 1922 р. дискредитував представників Наддніпрянської України. Як співробітник часопису Мілюкова, Неманов пропагував кличі федерації України із Росією.

СПРАВА БЕРЕСТЯ.

Пос. Клюби ППС, Хлопський, ХД і НПР зложили у соймі внесення, щоби створити надзвичайну комісію для розгляду справи трактування послів, вязнених у Берести н. Б. Долучений до внесення проект передбачує, що комісія складалася би з 10 членів, вибраних радами правних виділів усіх польських університетів, при чому кожен університет вибирає 2 членів комісії і двох заступників. Конститууючі збори скликає декан варшавського університету. Члени комісії мають права слідчих суддів. Комісія може зажадати від усіх влад, щоби предложили документи і предмети, що є у звязку зі слідством, переслухувати свідків під присягою, знавців і т. д. Відмова зізнань або предложення документів карається 6 міс. арештом, або карою до 10.000 зол. Члени комісії втішаються правом незаймановости, так як члени держ. трибуналу. Комісія має покінчити діяльність до 3 місяців, потім найдалі до місяця предложити звіт президентові держави, премієрові, міністрові справедливости, маршалам сойму та сенату, які скажуть видрукувати звіт. Колиб у звіті комісія зажадала переведення суд. слідства, цив. та військ. органи виміру справедливости повинні це зробити до 8 днів.

ВІДІБРАННЯ АВТОНОМІЇ АКАД. ШКОЛАМ У ПОЛЬЩІ.

Ендецькі часописи повідомляють, що до Варшави скликано на 22. березня довірочну конференцію професорів університету, членів ББ. при участи послів і сенаторів ББ. із професорських кол. Головою конференції буде міністр зем. реформ д-р Козловський, професор університету у Львові і віцеміністр освіти о. Жонголович, проф. університету у Вильні. Конференція займеться справою реформи акад. шкіл. Реформа зводиться до того, що щонайменше до 3 літ уряд дістане право іменувати ректорів евент. їх затверджувати споміж кандидатів, яких предложила проф. колегія; касується автономію в госп.-фінанс. справах, якої керовництво перейде в руки спец. урядових делегатів; на перехідний час здержується автономію, щоби відповідно очистити проф. склад.

ВИБОРИ ДО М. РАДИ В СТРИЮ.

На основі розпорядку станиславівського воеводи в найближчих днях будуть розписані вибори до міської ради в Стрию. Вибори відбудуться з кінцем червня 1931. на основі виборчої ординації, що обовязує у Галичині. Від 1914 р. в Стрию була іменована міська рада.

—o—

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.**

— **Першорядне українське фризієрське заведення,** вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), **тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.**

— **Виставка картин пок. П. Холодного.** Комітет Посмертної Виставки праць П. Холодного подає до відома, що святочне відкиття виставки відбудеться в неділю 22. березня в год. 12. вполудне в Націон. Музею, Мохнацького 42. Виставка буде відчинена щоденно від год. 9—16. до кінця квітня. Святочна академія в честь Покійного мистця відбудеться 26. квітня. Програма в афішах. — **Мих. Драган,** секр. комітету.

— **М. Голинський в радіо.** Довідуємося, що відомий наш співак М. Голинський виступає 21. ц. м. в познанськім театрі в опері „Кармен" в год. 19.50, а дня 23. ц. м. на запрошення радіостації в Познані Голинський співає для радіо арії з „Аїди" (по італійськи) та з „Тоски" (по польськи), а по 3-хвилинній перерві арію з „Паяців" (по італійськи) та арію з „Тоски" (по польськи). Слухачі радія матимуть змогу почути спів нашого співака з Познаня в понеділок 23. ц. м. в год. 19.50.

— **Рабунок.** В Губичах коло Дрогобича, невідомі злодії закрались в ночі до дому Генрика Міллера й зрабували там 7000 зол., після чого зникли без сліду.

— **Боротьба з безробіттям у Львові.** На засіданні Громадянського Комітету Помочі Безробітним у Львові дня 18. ц. м. голова Комітету д-р Поратинський подав до відома, що фонди Комітету зросли за тиждень на 23.557 золотих. Міська Каса Ощадности жертвувала для Комітету 2000 зол., львівське воєвідство асигнувало для безробітних знову 25.000 золотих і на безплатні обіди 2000 зол. При вул. Вроновських, Боїмів і Театинській в дешевих кухнях видають безробітним щодня по шклянці молока. На Персенківці видається безробітним 100 обідів денно, у Львові при вул. Старозаконній і в школі ім. Жовківського відкрито дешеві кухні, на Замарстинові видають денно 120 обідів для дітей. Пекарня Гесса дає для Комітету щотижня по 50 хлібів, фабрика Руккера жертвувала 400 кг. мяса, фабрика чоколядн „Боянка" 25 кг. какао і 100 кг. цукру. Та всеж у львівських школах майже 2000 дітей не має щоденного обіду.

— **Не на Мадейру, але до Бельведеру.** Під таким заголовком містить „Дзенник Людови" телеграму з Варшави, що всі іменинові листівки до маршала Пілсудського не пішли на Мадейру, але задержались у варшавськім почтовім уряді при вул. Багателя, звідки всі ці картки передадуть маршалові по його повороті. Сталось це тому, що всі іменинові листівки були за низько оплачені й маршал мусів би за кожну картку доплачувати карне порто. Поштові уряди не знали, що оплати на Мадейру є вищі як до Португалії.

— **Підкинула дитину.** Перед брамою дому при вул. Павлинів ч. 7. якась львівська добра мати підкинула свого 4-тижневого синка, а сама втікла. Дитиною заопікувалася поліція, а за мамою шукають.

— **Львівські джентельмени.** При вул. Бернштайна якісь кавалєри напали на дівчину Казю Казимирович і побили її так міцно, що дівчину Казю відвезло рятункове поготівля до лічниці.

— **З радости відзискав мову.** На Виленщині в селі Позигово жив старий селянин Окушко, який був підчас війни ранений в голову і від тоді втратив мову. Його син попав до більшовицького полону і батько був переконаний, що син згинув на війні. На днях, цей син по 12 роках вернув до дому, і німий батько, побачивши сина, крикнув: „Сину, то ти живеш?!" — і від тоді цей селянин по довгих літах німоти почав говорити.

— **Безпощадні гітлєрівці.** В Кеніґсберґу молоді гітлєрівці вбили ударами ножів 17-літнього жида комуніста. Вбивників арештовано.

— **Заява.** Подаю до загального відома, що з причини ідеольогічних розходжень з редакцією „Кіна" я перестав бути співробітником цього журналу. Львів, 20. березня 1931 р. — **Анатоль Курдидик.**

— **Самовбивчий замах уряднички.** 35-літня урядничка у львівському бюрі делегата гол. штабу польських військ Піліковська в самовбивчім намірі скочила з 3-го поверха. Вона не згинула, бо впала на дах гаражу. Тяжко ранену (заломання черепу) перевезли до шпиталю. Причина: мабуть нервовий розстрій.

— **Тиф.** В околиці Товстого вибухнув тиф. У Шипівцях лежить хорих більша часть людей. Помер там 50-літній Федь Чарнецький. До села приїхала санітарно-лікарська комісія.

— **Пожежі.** В Шершенівцях (біля Товстого) вибухнула пожежа в господарстві Мик. Бадинського. Вітер перекинув огонь на 5 сусідніх господарств. Шкоди є на 16 тис. зол. — У Хотині (пов. Калуш) попарилися підчас пожежі жінка і дочка Сем. Кіндюха. Вони померли серед страшних мук у шпиталі в Калуші.

—o—

СПОРТ

ПОГОНЬ—УКРАЇНА.

Цьогорічний весняний сезон розпочинає Україна змаганнями з літовою Погонею, які зачнуться в неділю 22. ц. м. в год. 11. передпол. на грищі Погоні. З уваги на те, що обі дружини мають багато симпатиків у Львові, можна сподівати, що на цих змаганнях явиться публіка масово.

З кіна.

КІНО АПОЛЛЬО: *„КОРОЛЬ ГІР".*

Коли хто любить „гепні енд" та не любить трагедій — хай на цю фільму не йде. Це така драматична драма, яка не лише драматично починається, але й трагічно кінчається — один із нечисленних знімків американської фільмової продукції. Але трудна справа: коли четверо осіб, які женяться у найбільш невідповідній та нещасливій взаємній комбінації, разом не має ще одної сотні літ життя ані теж ніхто з них не хворіє на параліж чи будьяку іншу недугу, яка віщувала би швидку смерть — не можна ніяк ждати такої „щасливої" розвязки, яка дозволила би розлученим получитися... Однак коли хто не звертає уваги на такі „дрібнички", — чи сценарій фільми каже героям повінчатися чи погинути, — той буде з фільми вдоволений. Її прикмети дуже ясні: режисерував її Ернест Любіш, а головні ролі грають: Джон Беррімор („Буря", „Дон Жуан", „Морський вовк" і безліч інших фільм, яких герой виявляє мужеську красу та дикий необуздний темперамент), Віктор Варконі (один з найкращих „амантів") і Камілля Горн (незабутня Гретхен з „Фавста" та партнерка Беррімора з „Бурі".). *(ік.)*

—o—

ВИНА

S. E. V. I.
SOCIETA ESPORTAZIONE VINI ITALIANI

заприсяжені доставці

БОГОСЛУЖЕБНИХ ВИН

Одинока Закордонна Імпортова Фірма в Польщі

ЛЬВІВ, АКАДЕМІЧНА 21

поручає:

БІЛІ ВИНА:

Etna за 1 літр зол.	4·60
Campobello	4·80
Lacrimae Christi	5·00
Frascati	5·00

ЧЕРВОНІ ВИНА:

Siracusa за 1 літр зол.	5·00
Refosco	5·00

Подані ціни франко-наші пивн. Львів.

З театру.

ТЕАТР МАЛИЙ: *„І ЩО З ТАКИМ РОБИТИ“*, комедія на 3 дії. *П. Декреса*. *„МОДНЕ ПОДРУЖЖА“*, комедія на 3 дії *Вернея*.

Три дії з двома особами — щоби песа не буда нудна, а ще й цікава, на це треба майстра сценічної техніки. 3-дієвий діяльоґ „І що з таким робити“ є свого роду драматичним архітвором, можливим тільки в нашому віці, коли така звичайна скринька як телефон заступає неодну дяву особу.

„Модне подружжа“ Вернея, легка паризька комедія; замість ситуацій нові „проблєми“, але зі старим перцем. На чому тримається модне подружа — мало хто нині знає. Верней, один із 1000 паризьких спеціялістів у цій справі, твердить, що на невпинним свідомім піддержуванні вздрощів чоловіка у жінки і навпаки. Як поєднати це з чесністю? Краще не питайте. Верней продовжує дотепно парадокси Уайльда про поживність брехні, яка, зрештою, ні трохи не покривається з неправдою.

Ще недавно модне паризьке подружжа було трикутником. Нині воно з чотиро чи ріжнокутника переходить таку страшенну еволюцію, як мода: починає надумуватися, чи дві рівнобіжні лінії це не досить. А останньою наймодернішою модою є — поворот до традиції: кохання й вірности. І нехай хто скаже, що ми, сучасні, не є вибагливо екстраваґантні?

Обі пєси грали без догани. У першій пп. Ганська й Невярович концертували; у другій львовяни оплескували в головній ролі навернену львовянку п. Галацінську, добру й інтеліґентну артистку.

м. р.

З судової салі.

РОЗПРАВА ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УВО ПЕРЕД ЧОРТКІВСЬКИМ СУДОМ.

Перед трибуналом присяглих Окружного Суду в Чорткові розпочалася в дня 16. березня 1931 р. розправа проти: 1) Юліяна Думного, літ 20, 2) Олекси Ганкевича, літ 24, 3) Мирослава Чорненького, літ 21, 4) Любомира Прокоповича, літ 22, 5) Осипа Романова, літ 23, 6) Миколи Кузьмяка, літ 22, 7) Осипа Осадчука, літ 21, 8) Володимира Пирога, літ 21, 9) Петра Опиханого, літ 22, 10) Володимира Гладкого, літ 17, 11) Ізидора Нагайовського, літ 22, котрим прокуратор Окружного Суду в Чорткові закидає злочин головної зради з § 58 б), ц) к. з., поповнений в той спосіб, що всі вони в роках 1926—1930 вступили, мовляв, і належали до тайної військової організації (УВО) з тою метою, щоби зі зброєю в руці насильно відірвати „Малопольску Всходню“ від одноцілого звязку Річпиоосплитої і в звязку з тою приналежністю вели активну діяльність через поширювання „Сурми“ та збирання складок на організаційні цілі УВО.

Обвинуваченних боронять адвокати: д-р Антін Горбачевський, д-р Степан Шухевич, д-р Володимир Елєкторович, д-р Михайло Росляк і д-р Остап Юрчинський.

Предсідником трибуналу є радник О. С. Ґонсьоровський, як вотанти засідають радник О. С. Цисарж і віцепрезидент О. С. Рек. Обвинувачує віцепрокуратор Кучкевич. Лава присяглих суддів — самі поляки.

Першого дня розправи переслухано ледви всіх обвинуваченних, що всі заперечують свою приналежність до УВО та всяку роботу в тій організації, такожмо зрештою, як зізнавали перед слідчим суддею. Найдені в декотрих обвинуваченних примірники „Сурми“ знайшлися у них або випадково або їх дали їм незнайомі люди. Зізнавали знову свідки прокуратури, ціла фаляґа поліційних конфідентів, котрі вправді зізнавали як „з нот“, але до карного процесу нічого нового не внесли. Потвердили вони тільки спосіб, місце і ближчі обставини арештування обвинуваченних, їх „добровільні“ зізнання та спосіб переведення поліційних дохожень, при чому всі вони, очевидно, заперечили, мов би когонебудь з обвинуваченних били.

Зате дуже велике вражіння зробили зізнання товаришів обвинуваченних з тюремних келій, з якими їх приміщено у слідчій вязниці. Свідки: Йосиф Ашкенази, Шимон Гессінґ, Лев Бекенбах, Кость Андрухів, Микола Гута, Хаїм Клінґер, Іван Козарук — по більшій части під присягою зізнали, що обвинувачені зараз по арештуванню показували рани і синяки з побоїв, доконаних поодинокими функціонарями держ. поліції. Тих функціонарів обвинувачені підчас розправи поодиноко пізнавали і до очей їм представляли поодинокі форми побиття.

Після переслухання декотрих учасників прогулки обвинуваченого Володимира Пирога до Хотима і в заліщицький повіт та відчитання деяких документів зарядив трибунал на внесок прокуратора тайність дальшої розправи і від 5-ої години пополудні почали відчитувати літературу УВО: „Поведінка в підпіллю на селі“ та поодинокі числа часопису „Сурма“.

Розправа відбувається при великому здвизі досоколичних селян, студентів та місцевого громадянства, котре після опорожнення салі ще довго залягало судові коридорі, очікуючи даремно відкриття явности розправи.

—o—

Центральний Кооперативний Банк

„Краєвий Союз Кредитовий“

з відповідальністю уділами у Львові, Ринок 10.

Кредитова Централя українських кооператив усіх видів, що підлягають контролі Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові.

Власна камениця: ріг вулиці Косцюшка ч. 5. і вулиці Третього Мая ч. 15. у Львові.

I. Принимання вкладок ощадности також в годинах пополудневих.

Від дня 1. квітня 1931. року буде для вигоди вкладників і на їх жадання приймати вкладки ощадности не тільки як досі в передполудневих годинах (від год. 9. до год. 1-шої), але також в годинах пополудневих:

від год. 5 (пятої) до год. ½ до 7 (пів до семої)
у льокалі: Ринок ч. 10 (дім „Просвіти“ у Львові.

II. Премійні вкладкові книжочки ощадности.

Від 1. квітня 1931. впроваджуються премійні вкладкові книжочки, виставлені на золоті, опроцентовані на 7%, на отсих умовинах:

1. У преміюванні через льосування беруть участь вкладкові книжочки, на які будуть складані протягом 12-ти, безпосередньо по собі наступаючих по черзі місяців — вплати по 5—10 зол., або 10—20 зол., або 20—50 зол., або 50—100 зол., або 100 зол. і вище місячно.

Процентова стопа буде що-року означена на кожний рік окремо.

2. Невложення вкладки хочби за один місяць, або підняття з дотичної вкладкової книжочки протягом цих 12 місяців якоїнебудь квоти з капіталу чи відсотків позбавлює дотичну вкладкову книжочку характеру премійної вкладкової книжочки.

Не можна умовленої вкладки складати нараз більше як за два місяці згори.

3. Установляється на однорічний речинець:

а) для книжочок з вкладами 5—10 зол. місячно — 12 премій по 25 зол.
б) для книжочок з вкладами по 10—20 зол. місячно — 8 премій по 50 зол.
в) для книжочок з вкладами 20—50 зол. місячно — 5 премій по 100 зол.
г) для книжочок з вкладами по 50-100 зол. місячно — 2 премії по 200 зол.
д) для книжочок з вкладами по 100 зол. і більше — 1 премія на 300 зол.

Льосування премій буде переводитись тільки в тих пятьох вище згаданих групах від а) до д), що викажуть що-найменше 10 премійних вкладкових книжочок ощадности.

Преміювання через льосування премійних книжочок для кожної групи з окрема, буде відбуватися кожного року на засіданні Надзірної Ради по Загальних Зборах Центробанку (в квітні або травні).

Вильосувана премія буде дописана до дотичної книжочки з валютою дня, слідуючого по льосуванні, як звичайна вкладка.

Книжочка, яка дістала премію, не бере дальше участи в льосуванні. Одначе коли на ту саму книжочку без піднимання з неї якоїнебудь квоти з капіталу або відсотків будуть вплачувані дальші вкладки протягом слідуючого року в спосіб вище поданий, то вона не тратить характеру книжочки премійної. Премійна книжочка, яка не дістала премії, може брати участь у дальших льосуваннях, оскільки не піднято з неї в міжчасі жадної квоти з капіталу або відсотків.

Льосування премій доконує Президент Надзірної Ради після чого Дирекція оголосить вислід льосування з означенням вильосованих чисел книжочок і висоти премій в часописах.

З листів до Редакції.

До Редакції „Діла“
у Львові.

Ювілейний Комітет для вшанування 30-літньої наукової праці й 10-ліття педаґоґічної праці Вп. п. професора д-ра Франца Буяка на львівськім Університеті, просить уклінно помістить в Вашім почитнім часописі залучену відозву, за що вже з гори складає щиру подяку. — За Комітет: **д-р Станислав Гошовський**, секретар.

Відозва: Проситься всіх бувших учнів Вп. п. проф. д-ра Франца Буяка подати якнайшвидше свої адреси в Семинарі Суспільній й Господарській (вулиця У. Я. К. у Львові, вул. Мінкевича 5 а.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 21. березня, година 3·00 попол. „Кордіян" (для молоді); година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 21. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Субота, 21. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя" Вернея.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Король гір".

КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".

КОЛЬОСЕЙ: „Хмародер" (Віліям Бойд).

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Любимець жінок" (Моріс Шевальє).

ОАЗА: Звукова фільма „Моє сонічко".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метеляк" (Еміль Яннінґс, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Дама в багрянці".

ПАСАЖ: „Вибух у порохівні" (Тім Мек Кой). „Інтригант" (Яннінґс)

ПРОМІНЬ: „Зневажена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРГАНА: „Торговиця змисдів" (Ґр. Гарбо, Дж. Гільберт). „Спокусник".

ХИМЕРА: „Коли молодість шумить". „Горою парубоцтво!".

СТИЛЕВЕ: „Сексуальна гігієна".

УТІХА: „Індійська гробниця" (2 серії).

Програма радіо.

Субота 21. III. 1931.

Варшава (1411,8) 18·15 Концерт для молоді. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·15 Сольо на акордіоні **Берлін** (419) 18·20 Концерт молодих піяністок. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·45 Популярний вечір. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гольцнера. **Будапешт** (550,5) 9·15 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Лєнінґрад** (1000) 9·00 Народній концерт.

Неділя 22. III. 1931.

Варшава (1411,8) 10·15 Богослуження. **Гельсінґфорс** (221,4) 13·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·30 Квартет Реркентона. **Берлін** (419) 8·50 Богослуження і релігійна музика. **Рим** (441·2) 13·00 Радіоквінтет. **Відень** (516,3) 10·30 Хор. **Будапешт** (550,5) 16.30 Хор. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінґрад** (1000) Концерт.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Годинники, світової слави, прецизійні, Omega, Zenith, Longines, — модну БІЖУТЕРІЮ, пригарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах Домбровські і Розважевські — Львів, Академічна 2. 1447 7-?

Каганці й ремені для псів поручає найдешевше робітня **БАРЕРА, пасаж Гавсмана.** 1635 3—?

Вилягові покладки білих Васендотів по 60 сот. за штуку. Опакування і порто платить замовець. — К. Чоліева — Перегінсько. 1646 2—3

Портрети „ШЕВЧЕНКА" формату 60 цм. × 70, без рам, гарно ретушовані сепія по 25 зол. до продання в першім українськім портретовім заведенні, Левинського Карла артиста-маляра, Рудно, п. Зимна-Вода. 1665 2-2

Фісгармонії помічні до ведення хорів та науки співу починаючи від 450 зол. на продаж; поручає Бр. Маркевич Львів, Шептицьких ч. 6. 1664 3-3

Годинники тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків діт з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

Канд. адв з судовою практикою і з піврічною практикою в канцелярії адв. пошукує з днем 15. квітня н. р. посади в адвок. канц. — М-р. Іван Решетуха, канц. Д-ра С. Бриковича Тернопіль, Гарнопольського 7. 1682 1—3

„Монюшко" Зіморовича 10 поручає вживані ФОРТЕПЯНИ у великім виборі, по дуже приступних цінах. 1686 1—3

Парцеля в Дорі на продаж, догідна на пенсіонат або санаторію. Ближчі інформації дає інжинір Попович, Станиславів, вул. Липова 23. 1681 1-3

Кандидат адвокатури, рутинований, зі судовою практикою тепер у великій канцелярії, здібний самостійно повести канцелярію і при окр. суді, шукає місця від 1/6 1931. Відомість слати до канцелярії адв. д-ра М. Рінбаха в Перемишлі. 1688 1-3

Господиня у середньому віці, незалежна та з доброї родини, працьовита, ощадна прийме посаду. Місцевість обоятна, скромні вимоги. Зголошення до „Діла" під „Господиня". 1693 1-2

Рутинованого конципієнта, спосібного самостійно вести адвокатську канцелярію пошукую від 15. квітня н.р. Адвокат Д-р Мудрецький Дмитро. Чесанів (Cieszanów). 1694 1—5

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На Рідну Школу зложили в золотих ВП.: Інж. В. Несторович Катовиці 30 як решту зі зложених гуртком українців на Гор. Шлеську грошей на вінок для бл. п. інж. Лучкова; Учениви обох гімназій в Перемишлі 70; Українська Бесіда Бібрка 20·10 зібраних з нагоди прощання о. Шпиансього; Антін Чеонник Комарно 7·50 зібраних на весілю Осипа Дрималика; Федько Семаківський, заступник „Карпатії" на краківське воєвідство 5 зм. дол. з нагоди обезпечення на життя о. Олександра Івановича. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа**

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та лікарської косметики ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16 в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратки: ждальні

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.

(біля Нар. і остинниці)

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

ординує 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.

1478 11—?

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд

Д. сек. шп. від і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділю від 9—1 Львів, Ясинка 1, ріг Пілсудського (Ланської). Телеф. 48-01. — 1032 Лічення жиляків. 56—?

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей 1512 **і дозрілих.** 15—?

КИТАЙСЬКИЙ ЛІКАР-ГОМЕОПАТ

Михайло Костів

(абсольвент кит. унів. б. лікар кит. офіцерської школи) — лічить усі недуги гомеопатичними і природничими (китайськими) засобами.

Спеціяльність: туберкульоза (сухоти), **хороби жіночі, переміни матерії, нервові та полові,** — Позаміспеві можуть одержати пораду і ліки почтою. При зголошенні слід докладно описати свої недомагання, вік, стан сімейний, чи хорував раніше і на які хороби, і чи в даний час лікувався і як довго. До письма долучити 2 зол. значк. почт. на зворот коштів листування. Звертатися:

Chiński lekarz-homeopata M. Kostiv

1559 **Król. Huta, ul. Wolności 6. II p.** 4—5

Інтелігентна панна, матеріяльно незалежна, пізнає в матримоніяльній цілі мущину на становищі від 32 років тільки чесного характеру. Неанонімові зголошення під: Ірена Березовська Дрогобич, вул. Конарського.

Побічне постійне заняття курєрів дістануть постійно замешкалі на передмістях придатних до великого Львова. Інформує Союз власників реальностей, Підвалля 9 І. п між 1 а 2. попол.

Хто знає адресу Вп. Тов: **Олекси Банаха, Завадського Романа і Харітона Зиновія** зволить подати її до Адм. „Діла".

Присилайте передплату!

Магазин жіночої і мужеської конфекції ФИЛИПА СТЕРНБАХА

у Львові, пл. Смольки, ч. 4. Тел. 38—72.

поручає на теперішний сезон: **краєві та чужинні матеріяли по безконкуренційних цінах на догідних умовах сплати.** 1673 2—15

ЩЕ НЕ ЗАПІЗНО — Щоби ратувати своє здоровля!

Тисячі недужих відзискало утрачене здоровля — поучи відомі зі своїх успіхів

ЛІКУВАЛЬНІ ЗЕЛА, Доктора Станислава БРЕЄРА

(затверджені Міністерством Здоровля).

Ч. 1 Успішні в грудних недугах,
Ч. 2. в ревматичних, артретичних недугах (на переміну матерії),
Ч. 3. в недугах шлунка і кишок,
Ч. 4. в нервових недугах,
Ч. 6. в блідниці,
Ч. 7. в ниркових недугах. Крім згаданих вище мішанок, також у недугах серця, цукриці, — та за велику товщину.

Оригінальні коробки можна дістати в усіх аптиках — і в аптичних складах, або висилає також:

WYTWÓRNIA „POLHERBA" S-ka z O.O.

KRAKÓW, PODGÓRZE. 1553 4—6 **SKRYTKA 481.**

Жадайте безплатно надіслати вам брошуру: „Як відзискати здоровля"?

Артистичні українські листівки.

ТИПИ — 30 ріжнобарвних сюжетів
— альбоми по 10 листівок у красках у 2-ох ріжних серіях.

УКРАЇНИ: — альбоми по 20 ріжнобарвних листівок у чудовому виконанні.

ТИПИ й ВИДИ УКРАЇНИ: в артистичному виконанні красками видання фірми „Разсвет" у Київі. 60 сюжетів.

УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ: з рисунками артиста Ждахи — пригарно в красках виконані — 10 сюжетів.

КАРТИНИ в ОЛЕОДРУКУ: — артиста В. Петрова: Край березового гаю, Пізня осінь, Зимовий ранок, Сосновий бір, Золота осінь — артиста Пимоненка: Похід козака на війну, Поворот козака з війни.

Розмір 55×73

ЛИСТІВКИ російського малярства — у великому виборі.

Поручає видавництво листівок: A. J. Ostrowski. Łódź — Piotrkowska 55.

1684 Пробну колекцію висилаємо за надсилкою 25— зол. 1-?

Корисна передсвяточна нагода!

На надходячий весняний і літній сезон поручає з нагоди відкриття нового магазину мужеських і діточих убрань при вул Казимирівській ч. 14 а **найновіші мужеські і діточі вбрання у величезнім виборі** по реклямових цінах.

АДОЛЬФ БАРАХ, Казимирівська 14 а

П. Т. Урядовцям догідні умовини! 1692 1—3

ВЕСНА

Добрий Господар вже купує

НАСІННЯ

ГОСПОДАРСЬКЕ: Конюшини, Трав, Буранів,

ГОРОДОВИНИ, КВІТІВ,

1647 лише 2—3

В НАРОДНІЙ ТОРГОВЛІ у Львові та в її 24 складах.

Насіння Н. Т. має найвищу силу кіякчення і випробоване на досл. дних станціях.

ЛЯМПИ електричні, новочасні,

також на підставі рисунку виконує

Фабрика лямп і металевих виробів „GALWANJA" АДОЛЬФА ГАЛЬПЕРНА

ЛЬВІВ, вул. Жулінського 11 а. Тел. 20-54.

Великий вибір на складі. Догідні умови. 1671 2—15

НАСІННЯ і ГОРОДНИЧЕ ПРИЛАДДЯ.

Першорядний вибір, дешеві ціни. Городничий конкурс — 160 нагород. Жадайте цінників — безплатно. **Д-р З. БАХ, ЛЬВІВ, Ринок 2. Тел. 67—32**

1685 1—3

ДОКУЧАЄ ТОБІ РЕВМАТИЗМ?

БОЛІ ХРЕБТА, ГОЛОВИ, ЗУБІВ?

SAPOMENTHOL MATULI

ВИЛІКУЄ ТВОЇ ТЕРПІННЯ!!

1—2 кратне натирання вилікує вже біль. Радикальний засіб відомий на цілому світі.

Поручають лікарі! Поручають лікарі!

Домагатися в аптиках і дрог. Де нема висилає просто фабрика **E. MATULI, Краків, вулиця Гельцлів ч. 17.**

1525 3—4

Позір! Позір!

За 2·— зол.

приймаю до перерібки жіночі та мужеські капелюхи на найновіші фасони. **ШАПІРА, Львів, Ринок, ч. 17. Тел. 15-47.**

1649 2—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 65 (12.721). Львів, вівторок 24. березня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

У сліпій вулиці.

На маргінесі заяви посла Т. Голувка.

Львів, 21. березня 1931.

Вчора зреферували ми докладно обширну статтю посла Т. Голувка на тему останніх польсько-українських розмов та взагалі польсько-українського конфлікту й можливостей його злагіднення. Ця стаття появилася — як це ми вже зазначили — на передовому місці офіціяльної „Газети Польскої", чим надано їй характер офіціяльної заяви. Крім того пос. Голувко особисто був одним з тих, які ті розмови вели. Все те накладає на нас обовязок віднестися до статті п. Голувка поважно, розглядаючи всі уваги автора справді „сіне іра ет студіо".

Виходячи з того заложення підкреслимо теж спершу ті місця його статті, які вважаємо суто річевими. Це торкається передовсім ствердження, що поладнання польсько-українського конфлікту у тій небувало гострій стадії, в якій він нині находиться, є нерозривно звязане зі зміною настроїв серед широких верств громадянства. Ствердження цього факту є „новум" у польських проурядових сферах. Вони до цього часу цілковито легковажили психольогічний момент проблєми, підходячи до неї аж надто різко по військовому, наче забуваючи, що й у стратегії питання настроїв серед оперуючих військ та серед терену, на якому ведуться військові операції, грає багато важнішу ролю, ніж механічне пересування сил у наслідку механічного виконування — наказів. І тому ствердження ваги психольогічного чинника у цій трагічній справі, є у тих сферах безумовно лящем позитивним.

Другим поважним моментом у виводах посла Голувка, це остаточне ствердження, що „український елемент має право вважати себе співгосподарем того краю, і що йому належить повнота рівних з польським населенням прав та пошанування його національних і культурних інтересів". Розуміємо, що від представника польської офіціяльної — в даному випадку — думки, годі вимагати, щоби він станув на становищі української більшости та польської меншости у Східній Галичині (та взагалі 5-ти східних воєвідствах), і коли він бодай тепер признає слушним принцип повної рівнорядности прав обох національностей, про що виразно сказано у конституційних і міжнародніх зобовязаннях Польщі, на платформі „співгосподарств" — то це поступ, який тєж слід прийняти до відома.

Але тут теж і починається ціла низка — непорозумінь. Бо дозволимо собі трактувати, як якесь прикре непорозуміння, ті дальші виводи автора, які не тільки не стоять у льогічному звязку з наведеними двома основними тезами його статті, але й яскраво їм суперечать.

Отже, коли автор признає необхідність зміни *масових* настроїв, то не розуміємо, чому він призязує таке значіння до заяви льояльности, зголошеної з трибуни представником парляментарного клюбу? Адже сам автор каже зовсім слушно: „Що з того, що найдеться кількох прихильних польському урядові українських політиків, коли їх не підтримає власне громадянство?". Ми змодифікуємо трохи це речення і спитаємо: Що з того, коли політичний розум, який не знає сентиментів і не кермується „прихильністю" чи ласкавством, лише реальними вимогами, навіть — припустім — подиктує українській репрезентації бажану для уряду декларацію, коли українські маси не зможуть підтримати цей крок своєї репрезентації, не будучи до нього психольогічно підготованими та потапаючи в настроях, викликаних дванацятилітнім досвідом, дванацятилітньою щоденною дійсністю?

І коли виходити щиро з потреби зміни настроїв, то чейже передовсім треба оминати нових таких актів, які ці настрої ще гірше розбурхали б. Чи п. Голувко дійсно вірить, що декларація „активної льояльности" українських парляментарів, така декларація, яка казала би про „активну співпрацю над розбудовою величі і сили польської держави" допомогла би в нинішніх умовинах до облекшення атмосфери, себто, що вона викликала би прихильний відгук серед мас українського населення, яке вічно ще засипує парляментарну репрезентацію причинками до історії „пацифікації"?! Ні, таки треба діл, тобто „сначала реформ", а потім уже надіятися на „успокоєніе", і то на таке, як це *ми* розуміємо — внаслідок справжніх реформ, а не „пацифікацій"...

У міркуваннях посла Голувка є одна страшна прогалина: Він слушно каже, що „ліквідація минулого" має причинитися до зміни настроїв обох сторін: українського і польського громадянства. Але зараз-же він підтягає під поняття минулого цілком ріжні речі: „польське громадянство повинно забути про саботажну акцію, а українське про пацифікацію". Ріжниця між цими моментами минулого дуже основна: українське зорганізоване громадянство ніколи не годилося зі саботажами, підчас самих саботажів і кількакратно потім найбільш авторитетно відмежувалося від них, осудило і осуджує; зате польське громадянство, в імені якого промовляє пос. Голувко, себто т. зв. табор маршала Пілсудського, уряд і він сам („маємо чисту совість, бо пацифікація була конечністю"...) не тільки до пацифікації призналися, але й надалі стоять на становищі її доцільности! Як можна жадати на такій платформі забуття минулого, тим більше, коли одночасно ось напр. у Львові, столиці Східної Галичини, місцевий орган проурядового табору, пишучи про статтю п. Голувка — національний визвольний зрив з 1918 року називає далі „ребелією", а український нарід ділить на три групи: „українську партію", „русинів" і „москвофілів" — як якісь рівнорядні сили! („Слово Польске" з дн. 22. ц. м.).

Спробуйте щастя

і складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20,

на премійну вкладкову книжечку, де крім відсотків можете виграти ще премію за ощадність у висоті від зол. 25—300, залежно від висоти місячних вкладок ощадностей. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно.

Не диво, що після стільки нерозважних аргументаційних промахів, автор дійшов до цілком уже давного висновку, який підважує усю повагу заторкненої проблєми: він заповідає „згоду" з українським населенням „понад головами українських партійників", ремствує на „професійних політиків" (чи це лицює казати таке саме п. Голувкові?) та закінчує фразами, які щонайменше треба би вже відкласти до архіву. Якщо те закінчення означає невдалий фразеольогічний і не новий для нас зворот, то воно було просто зайве. Коли має поважне значіння заповіди нових експериментів „понад головами провідників" — то це факт жалюгідний. Аргумент „Женеви" його не виправдає: ми вже відповідали п. Голувкові, що Женева не є актом якоїсь української зачіпки, лише самооборони, після вичерпання усіх інших спроб *фактичної* ліквідації того минулого, яке найважче на теперішньому затяжіло. Зачинювання очей на ці безсумнівні правди й нащупування нових доріг знову напомацьки — знову ні одній стороні належно потрібних успіхів не принесе.

Два виступи станиславівського владики в національно-громадських справах.

(Докінчення).

Політичне „credo" Преосв. Григ. Хомишина у Пастирському Листі.

На початку третьої частини Пастирського Листа читаємо:

„Чи поляки зрефлектуються і приміняють до українського народу методу обєктивної справедливости і живучости, чи дальше будуть приміняти дотеперішний систем, — вони самі беруть на себе відповідальність. До нас належить подбати самим за себе. Ми мусимо головно і то передусім ужити всіх зусиль, щоб наш нарід був духово здоровий і сконсолідований, щоби праця його була позитивна так, щоб навіть при найбільшім гнеті і поневоленню міг він зберегти свою творчу силу. Знана правда, що нарід ніколи не паде від постороннього противника, але сам через себе. Нарід може бути придавлений століттями чужою державою, може бути гноблений і переслідуваний, але коли він духово здоровий і збереже внутрішну творчу силу, то перетревае всякі лихоліття і при даній сприяючій нагоді може вповні віджити й розвинутися, подібно як земля в зимі придавлена снігом і ледом знов відживає і родить, коли на весні леди спливуть і сніги стопляться. А нарід несконсолідований і затроєний духовим розкладом сам через себе падо і стає погноєм для других народів або навіть коли й осягне свою самостійність — розпадеться. Три чинники становлять про могутність і грають велику ролю в житю і розвою народу, а іменно: сила мілітарна, фінансова і духова. З тих трох чинників найважніший духова сила і без неї тамті дві не можуть виконувати свого завдання. Ми не маємо ні мілітарної ні фінансової сили, але зате духову силу ми можемо і повинні осягнути. І тому хотяйби наша дотеперішна доля була для нас незнати яка нещасна, ми ніколи не повинні опускати рук і віддаватися зневірі".

З уваги на те всі українці мусять взятися за працю над духовими цінностями народу, руководячись при тім засадами надприродної віри й етики. Український нарід потребує розумних і досвідчених мужів передовсім для ведення корисної у наслідках політики. Станиславівський владика переконаний, що „найболючішою нашою раною" є факт, що „ми ніколи не мали мудрих і розважних політиків". Натомість „були в нас і хотепер є такі, що очайдушно кричать: всьо, або нічо! Неустанна негація і нерозумна та уперта опозиція, яка не маючи за собою ніякого опертя, загнала нарід у сліпу вулицю чи радше в пропасть". З черги владика осуджує таких, що вели сервілістичну політику або політику „за миску сочевиці, за посади й особисті користи". Та були в нас і такі політики, що хоч мали „чисті руки і добру волю", то підпадаючи сентиментам допу-

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 18 marca 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 55. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 12. marca 1931 r. do ygn. VI. 1. Pr. 125/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 18 marca 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 11 marca 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo" Nr. 55. z daty Lwów dnia 12. marca 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Suum cui ue" w ustępie a) od słów „Zahaiuyj obraz" do „prowynyły", b) od słów „odnacze" do „lojalnist", c) od słów „odnak" do „narodu", 2) w artykule pt. „Loterja" w ustępie od słów „zrobywsie" do końca artykułu znamiona ad ustęp 1) abc) zbrodni z § 65a uk., ad ust. 2) występku z § 308 i 300 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by oznaczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów ma na celu pod 1) abc) propagować wzgardę i nienawiść do administracji państwa, pod 2) wyszydzeniami odnośnie do sprawy ujawnionych niedokładności przy ciągnieniu losowych państwowych papierów kredytowych wywołać wzgardę do nadzorczych organów państwowych jakoteż przekręcaniami faktów w tym przedmiocie zaniepokoić sfery publiczności co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 300 i 308 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

скались прикрих промахів. Наслідком того, що нам недоставало „мудрої, чесної і розважної політики", нераз „одним махом" пропадав весь наш національний дорібок. А правдива політика не ідентична ні з „широкою губою", ні з „сильною гортанкою", ні наківець зі „скорими нотами" до агітації.

„Правдива політика — читаємо дослівно — се велика мудрість, всесторонна і розумна орієнтація, панування розуму й розваги. Правдива політика се не особистий інтерес, але справа загального добра. Тому слушна засада, о якій я чув, висказана словами, що дураки бавляться в політиканьство, а мудрі люди творять і провадять політику. Може хтось оспорювати мій осуд нашої політики, може хтось оправдувати неудачі нашої політики, як прим. з вини самої української суспільности, але одно мусить мені признати, що у нас ніколи не було політиків і політики, якіб не відповідали вповні католицькій ідеольогії. Густо часто наші політики провалили народні справи з кривдою і навіть зі знехтованням віри і катол. Церкви. У нас під тим оглядом не було й нема рефлексії та примінення. Нехай буде хтобудь і якийбудь, щоб тільки „помагав" без огляду і без розбору, чи будуть добрі чи лихі послідовности для віри й етики. „Богом чи чортом забута Україна", сказав за української влади секретар війни в часі одного засідання Національної Ради в Станиславові. І ці слова влучно характеризують нашу політику в її відношенню до віри і релігії. То значить, що для богатьох наших політиків були рівнодушні засоби — етичні й неетичні, коли їм тільки здавалося, що вони ведуть до цілі. Тимчасом не всьо одно, чи Бог чи чорт помагає Україні".

Тому то нам треба політиків, що придержувались би у своїй діяльности засад катол. віри й етики.

„Відтак розсудна і реальна політика вимагає, щоб зазначувати також повну льояльність до держави, в котрій тепер знаходимося. Уявляю собі, як українці читаючи се роблять великі очи і зі здивуванням питають: Як се можливе, щоб серед тих невиносимих відносин, серед яких український нарід знаходиться в польській державі, для неї заявляти і ще зазначувати льояльність і то повну? Так! Не тільки можливе, але се конечне і для нас хосенне. Підчеркую ще раз коротко се, що перше сказано: не Рада амбасадорів, але Провидіння Боже поставило нас, як частину українського народу, під власть польської держави і сему зарядженню мусимо підчинитися. Чому так Провидіння Боже зарядило чи допустило, ми не сміємо Бога питати і потягати до відповідальности. Можемо догадуватися причин як: для опамятання нашого і двигнення, чи для нашого укарання, але домагатись оправдання від Бога, се булоб велике зухвальство. Для нас най вистарчає, що всяке заряджения чи допуст Божий наймурдіший, найсвятіший і для нас найхосенніший".

„Крім сего практичний розум каже нам, що стоячи на ґрунті повної льояльности, маємо тим самим право домагатися від держави всіх нам належних і конечних прав до правдивого нашого культурного розвою, а державу спонукувати до сповнення обовязків зглядом нас. Хотяйби нас держава гнобила і переслідувала, то таки маємо завсіди і всюди зазначувати нашу льояльність, однак не по рабськи і по бараньочому, але підносячи заразом голосний спротив: за що мене бєш? Бо якраз тоді наш голос протесту буде обоснований, а державі відбереться всяку основу до оправдання. Розвага каже, щоб не датися спровокувати. Вийти з рівноваги се знак слабосильности духа, а чинникам державним дається притоку до тим більшого і сильнішого наступу на нас. Сильнішний нераз тільки чекає на те, щоби слабший противник вийшов з рівноваги і промахнувся, бо тоді має нагоду і притоку тим сильніше на него напасти і його вдарити. Рішучо доходити свого права, відважно боронитися, се наш обовязок, але в легальний спосіб, заховуючи повну льояльність, розвагу і рівновагу духа. Льояльність для держави зовсім не перепинює навіть поборювати правительственні чинники, колиб вони надуживаючи свого становища ломали справедливість, або ворожо виступали проти Церкви, віри і релігії. Я посунусь ще дальше і то на здивування може самих поляків, а на ще більше обурення українців, *а іменно, що наша льояльність має до того стреміти, щоб польська держава була сильна і забезпечена, але заразом справедлива*, а се послідне **„conditio sine qua non"**. А чому? *Бо сего домагається інтерес і добро самого українського народу.* Коли держава сильна і в добробуті та притім справедлива, тоді кожний нарід почувається в ній добре, має всі дані до свого життевого розвою і приспособитися до своєї власної держави, коли політичні бстазини на с епзволять". (Підкреслення наші. — *Ред.*).

З черги Пресв. Григорій висловлює погляд, що якби поляки навіть, приймім, від нас забралися, то тоді ми своїми силами держави не створилиб, а на їх місце прийшлиб більшовики, які знищилиб весь наш національний дорібок, частинно вистрілялиб духовенство й інтелігенцію, а частинно вивезлиб на Сибір та Соловецькі острови. Вони завелиб державну панщину, відібравши селянам землю та позбавивши їх плодів їхньої праці. Сталось би це тому, що ми не маємо ні державних мужів, ні відповідного державного апарату. Наслідком нашої ненідготованости втратили ми власну державу, яку почали були будувати. Поляки, хоч і мали відповідних державних мужів і людей до творчої державної праці, то всеж, здобувши ту державу, мають до діла з такими труднощами, які нею потрясають. До будови держави не вистарчать тільки „руки, які бралиб, ані кишені, які ховалиб", бо до цього треба „розважних мужів, чистих рук і благородних душ".

Тут автор покликується на свідоцтво апостольського візитатора пок. Дженоккі про те, що українці не дозріли до державности. Дженокі, що був для нас дуже прихильний, сказав: **„Ucraini nondum sunt maturi ad regendum".** Нам не можна бути наївними, а треба тверезо дивитися дійсності в очи.

„Але запитають українці: маємо позбутися ідеї нашої самостійної держави і вічно маємо полякам служити? За ніщо в світі. Нарід, котрий зрікається ідеї і надії своєї суверенної держави, сам себе заперечує, він не варт на світі істнувати. Ми не сміємо зречися ідеї власної держави, але не сміємо також її будувати тільки в фантазії, без відповідного приготування і без відповідних сил, бо се булаб тільки смішна наївність. Мудра і реальна політика не руководиться фантазією будучности, але робить те, що тепер наказує конечність, що можна тепер в даних умовах зробити і на що позволяють теперішні конечні обставини. Будучність перед нами закрита і до нас не належить, але наш обовязок виконати се, що наказує теперішність. Стараймося дооблятися і сили свої консолідувати так, щоб ми були приготовані на ту хвилю, коли годинник історії вибє годину народження нашої держави. Горе нам, коли нас заскочить неприготованих, бо станеться з нами ще щось гіршого, як сталося при кінці світової війни. Коли однак будемо приготовані, а Боже Провидіння зарядить, щоб була наша власна держава, тоді будьмо певні, що наша держава стане, хотяйби не тільки Польща, але навіть цілий світ противився. — Чи та наша держава буде в союзі з польською державою чи осібно для себе самостійна, не наша річ тепер тим журитися. Не знаємо, що в собі крие будучність. Цілий Схід то великий сфінкс. Може з большевицького попелу і згарища збудяться нові народи і нові держави, зглядом котрих так Польща як і Україна мають відограти визначну ролю. Чую ще одно питання, а іменно: що станеться з ідеєю Соборної України? Справа ся для нас дуже дразлива і заразом зловіща. Наддніпрянську Україну трактуємо радше з боку сентиментального перечулення і фантазії, ніж в її реальних і позитивних основах. Хоть яка вона числом велика, однак не має ще вироблених і сконсолідованих сил, конечних до будови держави. — Ми задивилися в Соборну Україну немов у фантом і через те ніякої України не уратуємо і всьо у себе загирили. Ратуймо перше себе, а коли самі двигнемося, то й Україні допоможемо. Зрозуміймо се добре, що наша Галичина має бути Піємонтом для України".

„По розваженню всього дотепер сказаного треба признати, що всі наші змагання і ціла наша політика мусить йти иншою дорогою, ніж дотепер. Мусимо також признати, що нам треба мужів, які провадилиб політику нашого народу реальну і позитивну і які числилисяб з дійсними конечними обставинами. Як вже попередно сказано, вони мають в повній любві до свого народу стояти на позитивнім ґрунті катол. ідеольогії та заразом зберігати повну льояльність для держави, в котрій тепер знаходимося. Їх політика не сміє бути вузкоглядна, сервістична, масненькахитра, продайна, але зі всесторонньою орієнтацією, поважна і розважна, для загального добра народу, достойна і наскрізь чесна. Вони мають

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. БЕРЕЗНЯ 1931.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ.

Майбутня війна.

Вона прийде. — Як її бачить один журнал. — Конфлікти і союзи. — Вислід боротьби.

Що вона прийде, про це ніхто не сумнівається. Про це вже подбають політики, яких метою за висловом австрійського ген. Кравса: завсіди робити війну. Робити її тоді, коли є певність виграти. Політика миру є завсіди оманою. Вона полягає на тому, щоб заскочити приспаного противника.

Війна, за висловом цього-ж самого генерала, розвиває енергію й запевнює поступ: елімінує слабі народи, т. зн. менше вартні, а щадить тільки сильні...

З нагоди недавніх нарад над военною можливістю на женевській цирковій арені французький журнал „Vu" присвятив один свій спеціяльний випуск найближчій війні, такій, якою вона могла би бути у 1932 р. Незвичайно цікаві фотографічні тріки, інтервю з актуальними представниками сучасної політики і врешті багата фантазія, що має всі дані стати якнайбрутальнішим реалізмом. Все це робить це число настільки цікавим, що варта познайомити з з його змістом й українського читача. Тим більше, що й східні кордони сучасної Польщі позначені на плянах, що їх дає „Vu" сіткою будучих приємностей, які нам доведеться пережити.

Pro domo sua. Ми написали на щастя свій репортаж про „кінець Парижа" цілий місяць скорше. Пишемо: на щастя, бо по виході цього числа „Vu" ми могли би діждатися досить неприємного закиду: плягіяту. А так, хоч не хоч, мусите повірити, що і ми пережили один день будучої війни...

Вертаймо до річи. Не можна не підкреслити блискучих знимок у цьому журналі, гідних справді сучасної західної техніки. При помочі пензлів, кривих зеркал і ножиць удалось створити редакторам своєрідні фотомонтажні архитвори, не позбавлені їдкої злоби!

Ось на тлі мадонни Муріля мати з дитиною — в масках. Ось бомбардування Парижа: розвалені будинки, ґази; сеанс у „Палаті послів" серед газового диму, який повзе по землі, а проте не перешкоджає всім послам слухати в комплеті промови Бріяна. Всі розуміється в масках. Ось вежа Айфля коміть головою, ось звалища Берліна, руїни Ватикану і сталеві німецькі шоломи на вулицях Риму. Побіч цього маса справжнього, вже „реалістичного" матеріялу: літаки, димові заслони, кораблі й всякі прилади, які лише міг видумати людський геній.

І справді: що булоб, якби вибухла війна в 1932 р.? Співробітники „Vu" відповіли на це все „оригінальним" матеріялом, комунікатами з поля бою, голосами преси, промовами, усе датоване 1932...

Причини, що моглиб викликати війну? Вони все знайдуться! Питання і провокуюче і наївне. Ми полишимо на боці питання т. зв. меншин, а візьмемо наприклад Німеччину: 5 міліонів безробітних. Німеччина дуситься сама в собі не маючи кольоній, деб вона могла вилядувати надмір своєї енергії. Ніяких виглядів природним порядком на краще не має, ніхто даром не дасть ні вугілля, ні металю... Отже...

Але і Німеччина є лише одною фігуркою на шахівниці Европи й світа. Це не вона ні справа коридору або Галичини, що моглиб дати привід до нової світової війни. Є, за висловом ген. Людендорфа (поруч його клича: „Нам грозить світова війна!"), причини зовсім інтернаціонального характеру, а саме змагання трьох сил, що себе абсолютно виключають: католицький світ, масони й III-ий інтернаціонал.

Кожна із тих трьох сил хоче заволодіти світом. Цікаво, Людендорф вважає, що тимчасово дві з тих сил можуть получитись проти третьої, і то дві такі неймовірні, як Ватикан-більшовизм чи радніше: Італія, СРСР, Туреччина, Англія (евент. невтральна) проти Франції та її союзників. Втягнути в цю боротьбу Німеччину Людендорф увважає божевіллям — вона булаб роздушена в кількох годинах.

Вислід цієї боротьби? Зачалася війна, катастрофальні революції і винищення Европи. Лишаться евентуально дві сили: Америка — СРСР, але вони також знищать себе взаємно і тоді Европа стає в обличчі найбільшої загрози: жовта і чорна небезпека.

Як бачимо, зовсім Шпенглєрівський песимізм. Причин до війни є скрізь досить і дрібних і загальних. Та нас цікавить питання: якою буде ця нова війна?

Хоч земля лишиться надалі рішаючим про вислід тереном, так головні бої будуть вестися у воздусі. Літаки є найкращою зброєю і то передовсім атакуючою. Літак, якого промінь ділання сягає 700 км., може взяти із собою цілу тону бомб, з яких знову-же деякі досягають 500 кільо ваги й при вибуху викидають землю на 13 м. глибоко, а бетон на 3 і пів метра. Є й інші.

Німці ще в 1918 р. винайшли спеціяльні запальні бомби, та їх не використали, бачучи певну свою програну й з остраху перед надто великим реваншем. Це малі кулі, збудовані з „електрону", майже чистої магнезії й алюмінію. Падаючи, вони розгріваються до 3000 степенів і їх ніщо не може загасити. Кільканацять літаків може ними моментально спалити ціле місто.

(Доповнення буде).

дати початок і зробити пролом в тій нашій вузьколядній, загумінковій, загонистій та зарозумілій дотеперішній політиці. Вони мають виступити з иеною програмою, зачеркнути точні витичні лінії своєї політичної діяльности і послідовно її реалізувати. Вони мусять бути приготовані на многі і сильні упередження, підозріння і перепони, як се у нас звичайно буває. Однак не сміють зразитися. Без жертви і терпіння ніяка добра і хоенна ціль не осягається. Рівнож нехай зрозуміють, що на се треба часу, заки справа та скристалізується і набере сил і значіння. Нехай їх буде мало, нехай буде кількох, але витревалих і свідомих свого завдання, бо не в численній масі, а в ідеї сила".

Кінчиться ця частина Листа розділом про пресу. Тільки католицька преса може якслід вивязатися а завдання, яке на неї покладає така політика.

Мотиви „Пастирського Листа".

У четвертій і останній частині Пастирського Листа станиславівський владика зясовує мотиви, які вплинули на його появу. Крім того зясована тут і ціль Листа. На самому початку читаємо таке застереження:

„З цілою рішучістю застерігаюся проти всяких підозрінь і посуджувань, немовби я се послідне письмо написав, як оферту для поляків. В моїм житю я старався по моїм силам йти простолінійно. Популярністю в моїм житю я не тішився, а тепер на старість дбати за популярність також не думаю. Дбання за популярність і жажду популярности уважаю за найбільшу небезпеку для Епископа. Популярність може Епископа запровадити у більшу неволю, ніж вязниця. Може його обезсилити і вчинити неспосібним до його діяльности як Епископа і до поширення Божого царства в людських душах. Я незмірно вдячний Господу Богу, що мене досі оминув від погубної сіти популярности сего світа. Впрочім сам зміст сего мого письма зовсім не надається на позискання популярности ані з боку поляків ані з боку українців, хотяй я старався обективно сказати правду одним і другим... Ходило мені о се, щоб поляки зрозуміли, що українці хотяй в меншости можуть помогти або зашкодити польській державі, та що інтерес українського народу се також інтерес польської держави. Історія сплела оба народи не на се, щоби взаїмно себе побивати, ненавидіти і нищити, але щоб уладнати по справедливости взаїмні відносини і сповняти велику місію, яка на Сході чекає оба народи".

„Для українців написав я се письмо, щоб дати можність виходу з сліпої вулиці, в яку загнала їх дотеперішна політика, та ціла їх діяльність. Знаю, що многі між українцями варікають на ті невиносимі і заострені відносини між поляками й українцями, а бояться явно з тим виступити. Тому мав я відвагу забрати голос в тій справі, щоб людям доброї волі в українськім народі дати можність вийти з їх дотеперішнього пасивного становища і забрати голос та явно сказати: дальше так бути не може. З другого боку хотів я сим моїм письмом ступити оружіє деструкційним і невідповідальним чинникам, яких «тчайдушна діяльність український нарід не тільки досі не двигла, але спричинює необчислимі шкоди і навіть провадить в пропасть. Словом, я бажав сим своїм письмом кинути сніп світла на ту памороку, яка залягла душі поляків і українців і дати спроможність розвязки в тій замотаній і невиносимій ситуації. Під тою розвязкою однак я не розумію сю у нас ненависну угодовість, чи хвилевий політичний компроміс, але тревале уладнання відносин, як сего вимагає обективна справедливість. Українці мають бути вповні льояльними горожанами польської держави, а знов польська держава має вповні сповняти всі їх слушні і правні домагання національні і культурні. — І тому моє письмо не зміряє до створення тільки хвилевої політичної кононктури, але радше дає сталі вказівки політичної діяльности на тепер і на завсігди, без огляду чи ми будемо у польській чи якій иншій, чи малиб свою самостійну державу, бо при написанню я руководився не тільки теперішними обставинами, але головно і передовсім засадами віри, совісти й етики. Сим також не хотів я особисто і безпосередно анґажуватися до політики. Становище моє як католицького Епископа мені на се не позволяє. Моїм обовязком є з прислугуючого мені права й уряду католицького Епископа стояти на сторожи і чувати, щоб і в політиці були збережені засади катол. віри й етики. Я завсігди старався стояти осторонь від політичної акції".

Ось і цілий „Пастирський Лист" Преосв. Григорія Хомишина „До людей доброї волі" на суто-політичні теми. Це політичне „кредо" станиславівського владики покривається зі становищем „Нової Зорі" в порушених ним справах, а крім того є воно своєрідною інтерпретацією до політичної платформи заснованої минулого року Української Католицької Народньої Партії (УКНП).

Відгомін розвязання української гімназії в Тернополі.

II.

З чотирьох учителів поляків усі одержали посаду, а з українців тільки Юліян Мінко в Пабяницах коло Лодзі й Ілля Цінцірук у Бродах та учитель від рухавки Дмитро Чорний, котрий вернув на свою посаду в народній школі. Перенесено в нечинний стан з днем 1. листопада 1930 р.: директора Михайла Губчака й учителів: Ілярія Бриковича, Івана Боднара, Тому Воляного, Олену Гаврилкову (від рисунків), Івана Галущинського, Павла Дякова, д-ра Данила Керничного, Прокопа Лукасевича, д-ра Михайла Соневицького, Ярослава Танчаківського, Олександра Филиповича, д-ра Льва Цегельського і Василя Хирівського. Речинець нечинного стану минає 1. травня ц. р., але вже 16. ц. м. проф. Боднар і проф. Танчаківський, а в дні 17. ц. м. проф. Брикович одержали однозвучні повідомлення з дирекції І. польської гімназії, котра переводить ліквідацію розвязаної гімназії, які подаємо нижче як історичні документи нашого сучасного лихоліття:

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie dnia 2. marca 1931.

Nr. II. 4130/31.

Do Pana Jana Bodnara, pozostającego w stanie nieczynnym profesora b. gimnazjum państwowego z ruskim językiem nauczania w Tarnopolu.

Na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1. lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3. lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 462) oraz art. 29 ustawy z dnia 11. grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (D. U. R. P. Nr. 6 poz. 46 z r. 1924) zwalniam Pana ze służby państwowej z dniem 30. kwietnia 1931 r., z którym kończy się sześciomiesięczny okres przebywania Pana w stanie nieczynnym i równocześnie przenoszę Pana w stan spoczynku.

Zarazem na podstawie art. 76 p. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (D. U. R. P. Nr. 36 poz. 341) wyjaśniam, że decyzja ta jest ostateczna w administracyjnym toku instancyj, niezależnie od możliwych uprawnień do wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Podsekretarz Stanu
K. Pieracki mp.

Dyrekcja Państwowego Gimnazjum Im. Wincentego Pola w Tarnopolu Nr. 202/31.

Tarnopol, dnia 15. marca 1931 r.

P. Jan Bodnar, zwolnienie ze służby i przeniesienie w stan spoczynku.

Do Pana Jana Bodnara pozostającego w stanie nieczynnym profesora b. gimnazjum państwowego z ruskim językiem nauczanią w Tarnopolu.

Dyrekcja państwowego gimnazjum I. im. Wincentego Pola w Tarnopolu przesyła Panu nadesłany tu pismem Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego z dnia 13. marca 1931 r. Nr. II 3133/31, dekret Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2. marca 1931 Nr. 4130/31, zwalniający Pana na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1. lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3. lutego 1928 r. (D. U. R. P. Nr. 47 poz. 462) oraz art. 29 ustawy z dnia 11. grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem fukcjonarjuszow państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 6 poz. 46 z r. 1924) ze służby państwowej z dniem 30. kwietnia 1931, z którym kończy się sześciomiesięczny okres przebywania Pana w stanie nieczynnym i przenoszący Pana równocześnie w stan spoczynku.

Wymiar uposażenia emerytalnego zostanie dokonany osobnem zarządzeniem Kuratorjum O.S.L., o czem zostanie Pan w odpowiednim czasie zawiadomiony.

Zarazem zechce Pan przedłożyć Dyrekcji tutejszego zakładu niezwłocznie wszelkie dokumenty osobowe, znajdujące się w posiadaniu Pana a dotyczące przebiegu dotychczasowej służby, dowód wspólności małżeńskiej, względnie w razie separacji dowód, że ciąży na Panu obowiązek alimentacji, zaświadczenie właściwej władzy administracyjnej i instancji stwierdzające, iż żona Pana nie pobiera uposażenia lub zaopatrzenia z instytucji państwowej, wreszcie dokładny adres zamieszkania po przejściu w stan spoczynku.

Dyrektor:
D. Pytel mp.

2 załączniki.

Naraźi perenesono na emeritury z dnem 1. травня ц. р. трьох заслужених педагогів у силі віку, що мають всього по около 25 літ служби. Інші з вичислених ждуть своєї черги. Директорові Губчакові запропонувала Кураторія посаду учителя в польській державній гімназії в Кобрині на Поліссі, в одній з найбільше запалих закутин східних „кресів", але покищо він туди не пішов.

Ліквідація гімназії на укінченні і то у хвилі, коли дехто з українського громадянства думав, що влада поробить кроки для її реактивування. Будинок розвязаної гімназії заняла кредована з днем 1. листопада 1930 р. ад гок польська державна дівоча гімназія, так, що при теперішньому стані українська гімназія не мала би приміщення і тоді, колиб її реактивували. Одначе на останнє не заноситься і за учнями йдуть на „зелену пашу" і їхні вчит[illegible]

—o—

З голосів польської преси.

„Слово Польске" корригує статтю Т. Голувка.

Недільне „Слово Польске", помістивши повнотою відому нашим читачам статтю пос. Т. Голувка на тему „польсько-української угоди", принесло одночасно передову статтю п. з. „По розмовах з УНДО-м", в якій стверджує, що ті розмови перервано, бо вони не дали ніякого результату. Таким чином — пише „Сл. П." — „українські сепаратисти йдуть на дальшу боротьбу і звертаються до Женеви. Наслідків тої боротьби, як підніс презес Голувко, не лякаємось. Доведе вона тільки до того, що широкі маси руського населення відвернуться остаточно і цілковито від „зах.-українських партійників, ідучи назустріч таборові марш. Пілсудського".

Потішившись тим, „Сл. П." пише дали: „Цей момент польське громадянство в Малопольщі Східній повитає з радістю. Бо всупереч зовнішньому виглядові, з виїмкою ендецької групи, що не має більших впливів (?!) на нашому терені, як це від 1926 р. виказують усі вибори, — польське громадянство не чує ані ненависти ані неохоти до братнього етнічно населення (?!), з яким жиє „під одним дахом". Ані ребелія 1918 р., ані дальший етап тої ребелії, викликаний саботажистами в м. р., не створили по польській стороні тої ненависти, бо польське населення знає, що цю боротьбу викликали агентури, всупереч волі широких мас руського населення".

Після цього „Сл. П." уважає за свій обовязок „ствердити", що „українське громадянство" (в лапках — Ред.), як однородна національність, у нас не істнує. Істнують — мовляв — „русини, що вважають себе за часть українського народу, котрий щойно в XIX. віці на літературі Котляревського і Шевченка дійшов до усвідомлення собі свого питомого „я" і свого облича, істнують ще нині „москвофіли", а врешті такі русини, що не є ані „українцями" ані „москвофілами" і свій національний розвиток вяжуть тісно з розвитком польської держави. Війну з польськістю підняла тільки та часть руського населення, яку зорганізував сепаратистичний „зах. український" табор. Одначе додаймо, що протипольський фронт того табору є в яскравій суперечности з дійсною державною рацією українського народу. „Наддністрянські українці" або „галичани", як їх попросту називають побратимці знад Дніпра в 1919 і 1920 рр. не вагалися вести яскравої протиукраїнської політики, вяжучись з ворогами українського народу, йдучи разом з Денікіном чи то з більшовиками проти Польщі, по стороні якої боролися з гнобителями свого краю правдиві українці під проводом Петлюри, Сальського чи Омеляновича-Павленка".

З цих причин, мовляв, політики з Українського Клюбу не могли зрозуміти п. Голувка, коли він, заявившись найщирішим приятелем українського народу, домагався від них політики дійсно й активно льояльної супроти Польщі в інтересі „українського народу як цілости". Вониж — каже „Сл. П." — не могли зрезигнувати зі свого дотеперішнього відношення до польського народу, бо ненависть до Польщі є угольним каменем, на якому збудували свій табор.

При кінці „Сл. П." „ствердже" ще раз, що польське громадянство не чує ніякої ненависти до „русинів", що побіч „зах. українських" сепаристів „руське населення складається ще з інших груп, які рішуче протиставляться протипольській політиці того табору" і що, мовляв, навіть щирі українські патріоти мусять рахуватися зі змаганнями „українського народу як цілости", що вимагають зближення народів польського й українського супроти спільного противника — Росії. А ствердивши це, заявляє, що табор марш. Пілсудського має всі підстави порозумітися „понад головами сепаратистичних політиків з руським населенням Східної Малопольщі", аби запевнити цій гарній і богатій дільниці „великий розцвіт у рямцях могутньої Річипосполитої Польської".

На маргінесі цієї статті можна би сказати дещо, зокрема про фарисейство й облуду її автора. А вже просто комічне враження роблять запевнювання „Слова Польского“ про те, що польське громадянство „не чує ненависти до братнього етнічно населення“. Про це запевнює поважно орган, який цілими роками аж до останніх днів нічого іншого не робив, тільки цькував польське населення проти українського народу, якому відмовляв усіх прав, орган, що жив з цього цькування і причинився у львівській части до засліплення шовіністичною дурійкою цілого польського громадянства в нашім краю. І тепер, ставши органом місцевих бебеків, які на нашому терені переняли під свій прапор цілі легіони вшехполяків, цькує „Сл. П.“ дальше проти всіх змагань нашого народу, як на це вказує хочби недавна несамовита кампанія того орґану проти нашої церковної ерархії.

Щож до твердження „Сл. П.“ про поділ українського громадянства на три окремі групи, то це, що правда, побожне бажання того органу і він та його група немало напрацювалися для створення такого поділу. Одначе той поділ виглядає так поважно тільки в уяві „Сл. Польского“, якого редакція хіба найліпше поінформована от хочби про те, яку силу і впливи має в нашому громадянстві група Мих. Бачинського, покликана до життя місцевими бебеками. Та групка, як відомо, концентрується біля комісаря Нар. Дому М. Бачинського і її членів можна порахувати на пальцях двох рук...

Таксамо виглядає запевнювання „Сл. П.“ про можливість порозуміння „понад головами сепаратистичних політиків“. Про таку можливість чули ми з польського боку вже нераз, хоч чогось подібного не було ще ніде під сонцем. Це вже буде чисто польський винахід і справді цікаво, як він буде виглядати у практиці...

ВСІ вживаємо лише мила
з охоронним знаком „НАШЕ ОЧКО“.
Складниця: Галицька 1. — Ринок 22.
1636 5—5

Помер б. канцлер Мілєр.

У суботу 21. березня помер б. канцлер Німеччини Герман Мілєр. Покійний родився 1876 р. у Мінхені. Послом до райхстагу Мілєра вибрали 1916 р. В 1919. вибрали його до Нац. Зібрання. Після упадку Шайдемана був міністром закордонних справ у кабінеті Бавера.

Він теж м. і. підписав версайський трактат від імені Німеччини. Вперше іменований канцлером Німеччини 1920 р. після невдалого монархістичного замаху Капа. В 1928 р. після виборчої побіди соціялістів узяв удруге в свої руки керівництво уряду. Німеччину заступав у Лізі Націй підчас вересневої сесії 1930 р., як заступник хорого мін. Штреземана. Дня 28. березня 1930. Мілєр зголосив димісію кабінету, бо не міг прийти до порозуміння з власною партією (соц. дем.) в справі фінансової реформи Мольденгавера.

За засіданні пруського сойму президент Бартельс присвятив згадку пок. Мілєрові. Посли встали з місць. Не встав лише одинокий комуністичний пос. Штайнфурт. Прийшло до суперечки послів, у якій оплювали Штайнфурта.

Тіло перевезли у крематорію. Прапори на держ. будинках опущені до половини маштів. У похороні візьме участь голова II. інтернаціоналу Вандервельд.

—o—

Посмертна виставка картин П. Холодного.

В неділю, 22. березня ц. р. відкрили в 12. год. в полудне посмертну виставку малярських творів Петра Холодного. Виставка влаштована в Національному Музею заходами окремого Комітету приклонників і поклонників таланту великого Покійника. Вона тріватиме до кінця квітня.

Від Організаційного Комітету відкрив виставку його голова о. д-р Й. Сліпий, ректор грекз-кат. Дух. Академії. У своїй промові кинув сніп світла на життя і творчість П. Холодного Потім виголосив реферат про творчість Покійника директор Нац. Музею д-р Ів. Свенціцький.

На виставці зібрано понад 350 експонатів Виставка варта того, щоби її відвідали якнайширші кола нашого громадянства. В найближчих числах „Діла“ подамо фахову оцінку виставлених творів.

—o—

ПОМЕР ПРОФ. ЗУБАТИ,

У Празі помер визначний вчений Йос. Зубати, професор порівнюючої фільольогії, голова Академії Наук і Мистецтв, член ріжних наукових чеських і закордонних товариств.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Добра нагода для передплатників „Діла“!

Передплатники, які надішлють згори передплату за II. квартал, себто за квітень, травень і червень, найдальше до дня 10. квітня, а які не мають ще знаменитої повісти А. ДОДЕ „МАЦІЦЬКИЙ“, дістануть її як премію. — На почтову оплату треба прислати 1 зол.

Інтервю еп. Хомишина.

Епископ Хомишин приняв на авдієнції представника „Газети Поранної“. Еп. Хомишин заздалегідь застерігся перед політичними настроями та фактами. Польсько-українська дійсність у Сх. Галичині вимагає скорого розглянення та радикальних змін. Щоби виконати те, треба вишукати людей доброї волі з польського й українського боку та почати конкретну акцію задля усунення обопільних непорозумінь. Хай це буде покищо малий гурт людей, що глядять тверезо в будуччину, що позит. думають і хай відразу накреслять ділянку тієї важної справи. Годі тратити час. Витворився стан дуже шкідливий для обох національностей. Не треба зволікати, а відразу збудувати напрямні співжиття та співпраці в політичнім, господарськім і культурнім напрямку. Відповідні люди до того є. Це мусять бути люди вирозумілі, спокійні та дуже досвідчені. Праця трудна, та не вільно створювати комплікацій.

—o—

Замкнення сесії сойму та сенату.

На суботнішньому засіданні сойм розглядав бюджет із поправками, поробленими сенатом.

У дискусії мін. Матушевський у промові м ін. сказав, що бюджет не є дефіцитовий. Про дефіцит можнаб говорити, колиб він, як його опоненти не мав охоти передбачувати. А уряд мав відвагу передбачувати й найгірше. Уряд уже найде засоби, щоби збільшити доходи, а зменшити видатки.

Пос. *Лущкий* заявляє, що бюджет не відповідає платничій силі населення, а спеціяльно обтяжує українське населення, чого доказом є, що Сх. Галичина дає державі більше доходів, ніж інші дільниці у ділянці безпосередніх податків. Жаліється на перетяження податками українських кооператив, які є переслідувані. Тому, що політика уряду, яка довела до пацифікації, а пізніше до розвязування українських кооператив і товариств, не змінилася, тому, що бюджет є понад сили населення, перестерігає перед дальшим веденням такої політики та заявляється проти бюджету.

Всі поправки сенату сойм приняв.

Опісля преміер Славек відчитав декрет президента держави про замкнення бюджетової сесії сойму.

У сенаті йшла ще дебата над алькоголевим законом. У голосуванні сенат приняв закон у соймовій стилізації.

Опісля прем. Славек відчитав розпорядок президента про замкнення бюджетової сесії сенату.

У справі надужить у Сх. Галичині.

У пятницю на засіданні сойму Український Клюб вніс дві інтерпеляції в справі надужить влади у Сх. Галичині. Маршал сойму відмовився приняти ті інтерпеляції тому, що там ужито термінольогію „Сх. Галичина“. Після наради з маршалом сойму голова Українського Клюбу змінив в інтерпеляції цю назву на „південно-східні воєвідства“.

Надзв. сесія сойму в справі конституції.

У парл. колах здогадуються, що надзвичайна сесія сойму та сенату, яку скличуть у справі реформи конституції, збереться в травні. Передтим появиться інтервю марш. Пілсудського про зміну держ. устрою.

Дітей не били?

У пятницю на нічнім засіданні сойму пос. Баліцька (Кл. Нар.) мотивувала нагліть внесення опоз. клюбів у справі шкільних дітей у Заліс на Поморі, яких бив учитель Фрончковський за те, що не купували карток на імянини Пілсудського.

Мін. освіти Червінський сказав, що вислав комісію до Заліся. Вона переслухала ряд селян, які мають дітей у школі, та всі сказали, що не знають нічого про побиття. Тому міністр звертається до внескодавців, аби вплинули, щоби преса відкликала те, що писалося про побиття. Коли того не зроблять, то мусить заходити підозріння, що тут не йшло про добро шкільництва, а про цілі багато менше щирі і значно менше вдовимі.

Внесення як звичайне відіслали до освітньої комісії.

—o—

УЧЕНИК ПОМЕР У КАРЦЕРІ УЧИТЕЛЬКА ПОВІСИЛАСЯ.

У Корцевичах (Люблинщина) учителька Кашинська замкнула 8-літн. ученика Мединського в комірці та забула про це. На другий день прийшла мати хлопця та найшла трупа. Юрба селян прийшла до школи, щоби вімститися на вчительці, та застала там уже група вчительки, що повісилася. Селяни хотіли здемолювати школу. Поліція розігнала селян.

ДВОБІЙ ПОСЛІВ.

У Варшаві відбувся двобій на шаблі між пос. Кавецьким (НД) і Косидарським (ББ). Оба посли вийшли ціло. Тому два тижні пос. Кавецький мав двобій із пос. Полякевичем на пістолі. Оба двобої були в звязку з тим, що пос. Кавецький підчас дискусії над бюджетом мініства військ. справ перебив промову пос. ген. Галіци (ББ) окликом: „Ми не хотіли служити німцям“.

МІНІСТР ЗЕМЕЛЬНИХ РЕФОРМ ПРО ОСУШЕННЯ ПОЛІССЯ.

Міністр земельних реформ проф. Козловський на конференції з ген. директором Жид. Тел. Агенції Ляндавом, дир. льондонської централі Ж. А. Т. Смолярем і дир. варшавського бюра Ж. А. Т. Мозесом говорив про скольонізування поліських болот. Проект осушення болот на Поліссі має на меті заосмотрити в землю малоземельних селян. Самособою, уряд не вестиме екстермінаційної політики проти котроїнебудь національности, одначе не думає надзвичайно опікуватися жидами, бо це моглоб викликати невдоволення вбогого поліського населення. Щоби болота перемінити в урожайні поля, це потребає бодай 20 літ. Тепер роблять меліораційні досвіди на 5.000 гект. Для здійснення пляну треба 400 мил. зол. Після закінчення меліорації ті землі розпродадуть. Передовсім продаватимуть рілю досвідним рільникам. Братимуть під увагу теж зголошення людей, що не мають відповідного рільного досвіду.

ПЕРЕЇХАНИЙ ТРАМВАЄМ.

У Львові на вул. Жовківській переїхав трамвай 72-літн. Йоеля Рапапорта. Він помер у шпиталі.

СПОРТ

ПОҐОНЬ—УКРАЇНА 9:1 (5:1).

Товариські змагання, розіграні на болотнистому, виповненому баюрами грищі, закінчилися заслуженою високоцифровою перемогою Поґоні, що переважала Україну в усіх частях. Україна яка ще в першій половині загрожувала кілька разів поважно воротам противника і стрілила в тому часі одинокого гола (Воробець — з карного), ослабла в другій половині цілковито, так, що гра велась без перерви на її половині. До двоциферного висліду не допустив воротар (у II части) Бутель, що зловив, стоячи по коліна в болоті, кілька сильних стрілів. Натомість Кальцький, що грав на воротах у I. половині, пропустив два голі можливі до зловлення, а до того кожний зловлений мяч викопував ледви на кілька метрів, і то постійно під ноги противникові! Взагалі треба сказати, що українська дружина вже по перших двох здобутих воротах противника непотрібно спешилася і стратила голову, що, розуміється, мусіло вплинути на вислід змагань. До того Поґонь відбула на томуж грищі вже кілька трепінгів, підчас коли українська дружина виступила до цих, на всякий спосіб не легких, змагань без пінкої підготовки. З змагунів України не вибивався спеціяльно ніхто, в Поґоні грали всі на Козока, що сам один стрілив 4 голі. Публики було до 2.000 душ. Суддя п. Курцвайль.

ЧОРНІ—ЛЕХІЯ 7:2 (4:1).

Змагання ці, поминувши добре грище Чорних, робили подібне враження, як змагання Поґоні з Україною. Чорні дусили безперервно Лехію, яка увесь час тільки боронилася і щастям може уважати, що дістала тільки 7 голів. Для Лехії, яка грає тепер в Ліві, це не дуже приємні гороскопи. Публики до 500. Суддя п. Бодер.

ГАСМОНЕЯ—ЮТШЕНКА 5:1 (2:0).

РЕКОРД—ЧОРНІ І. Б. 4:2 (2:2).

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Краків. Гарбарня—Варшавянка 4:1 (2:0).
Варшава. Польонія—Краковія 2:2 (2:1).

З листів до Редакції.

До Хвальної Редакції щоденника „Діло" у Львові.

Прохаємо Вас опублікувати в найближчому числі Вашого щоденника слідуючий комунікат:

Мировий Суд Українського Лікарського Товариства у Львові в справі д-ра О. Прийми і д-ра І. Курівця на останньому засіданні дня 19. березня 1931. в присутности д-ра Івана Бережницького і д-ра Степана Дмоховського як заступників д-ра Остапа Прийми; д-ра Максима Музики і д-ра Володимира Щуровського як заступників д-ра Івана Курівця під проводом д-ра Маріяна Панчишина, по розгляненні справи, вирішив одноголосно як слідує:

1) Помістити в часописі „Діло" оголошення такого змісту: Справу спору д-ра Остапа Прийми з д-ром Іваном Курівцем Мировий Суд Українського Лікарського Товариства вирішив по думці приписів лікарської деонтольогії. Тим самим справа остаточно полагоджена.

2) Суд уважає оголошування Апарату Zeileis-a в пресі за невідповідне.

Львів 19. III. 1931.

Д-р Маріян Панчишин, д-р Іван Бережницький, д-р Степан Дмоховський, д-р Максим Музика, д-р Володимир Щуровський.

—o—

НОВИНКИ

— **Недуга Впр. митрополита Шептицького.** Довідуємося, що Впр. митрополит Шептицький несподівано занедужав. Лікує його д-р М. Панчишин. Самозрозуміло, що всі авдієнції відпадають аж до видужання, чи до відкликання.

— **Конференція в справі мови** на Закарпатті, м. в Празі почалась конференція, міністерством освіти ЧСР. для вирішення „мовного питання" на Закарпатській Русі. В цій конференції ввійшли представники „Просвіти" в Ужгороді д-р Бращайкин і д-р Панькевич, „Народної Обнови" д-р Фенцик і д-р Камінський, та представники міністерства д-р Поліваль і д-р Гонгард.

— **Самогубство студента політехніки.** У Львові в Єзуїтському городі застрілився 20-літн. студент політехніки Стан. Шпігель. У листі до батьків (батько залізн. інжинір) молодий самовбивник каже, що не має сил боротися з життям.

— **Згоріло 12 господарств.** У Чертежі (Станиславівщина) повстав огонь у комині Іллі Кізимишина. Запалилися сусідні будинки й згоріло їх 12.

— **Вбивство задля маєтку.** У Жукотині (пов. Коломия) Мих. Стадничук вдушив свою багату своячку 51-літню Параску Стадничук. Він хотів так здобути її маєток.

— **Самогубство в трибах машини.** В Сливках (пов. Кадуш) кинувся між триби тартаку Як. Розенфельда 23-літн. Семань Кос. Трибове колесо відтяло йому голову.

— **Згинув у ріці.** В Тумирі (пов. Станиславів) найшли в потоці трупа умово хорого Вас. Радика. Він нездужав на епілепсію і як переходив кладкою, впав у воду й утонув.

— **Вийшла в футрі, вернула без футра.** У Варшаві при вул. Граничній одна елегантна молода дама вийшла в дорогім футрі з дому і зараз на вулиці приступили до неї екзекутор та поліцай і стягнули з неї футро за незаплачені податки. Дама підняла крик, публика обступила її й почала авантюру, але поліція розігнала публику і дама, що в дорогім футрі бігла до кавярні на рандку, вернула плачучи до дому без футра.

— **На польсько-радянськім кордоні.** В прикордоннім селі коло Ольковичі вояк радянської прикорд. сторожі, татарин, маючи з комендантом своєї станиці якийсь конфлікт за його дочку, замкнувся в його кімнаті і цілу годину відстрілювався крісом, при чому вбив 3 особи, між ними жінку коменданта станиці прикорд. сторожі. Після того підпалив дім і згинув сам у полумях.

— **Скрипки з сірників.** Люблинський радіотехнік Копицінський виробив новий тип скрипки, яка зложена з самих сірників, склеєних звичайним столярським каруком. На виконання тієї скрипки Копицінський вжив 4500 сірників і працював над нею 3 місяці. Знавці говорять, що голос тієї скрипки перевищує голоси і найкращих дотеперішніх скрипок.

— **Важне для вязнів.** Естонський сойм ухвалив закон, яким дозволяється вязням, які довше перебувають у вязниці, не лише бачитись зі своїми жінками, але і раз на тиждень перебувати з жінкою одну годину сам на сам у вязничній келії. Так само, коли жінка перебуває у вязниці, то чоловік має право не лиш відвідати її в присутности вязничного сторожа, але і перебути з нею годину в келії на самоті. Цей новий закон викликав ожиджену дискусію в пресі, бо виринає ось яке питання: чи цей закон відноситься лише до шлюбних жінок і чоловіків, чи ні. Бож багато вязнів має на волі своїх нешлюбні „приятельки", які дуже радо хотілиб скористати з того закону й відвідувати дорогого вязня та прожити з ним годину на самоті.

— **Повоєнний гиг.** В Регенсбургу закінчився процес проти купця Ерика Тецнера з Ляйпціга і його жінки, які на спідку отруїли матір Тецнера, убили невідомого молодого чоловіка і намагались вбити Альойзія Ортнера, який діставши удар по голові, встиг втекти і віддати цю пару вбивників поліції. Процес Тецнера був великою сензацією в Німеччині. Тецнер, типово повоєнний злочинець, який за всяку ціну хотів розбогатіти і убиваючи людей, навіть свою матір, говорив жінці: „На війні згинуло нізащо мільйони людей, то наші вбивства є дурницею. Нині працюють тільки дурні, а розумні збогачуються без праці". Його жінка була безвольною істотою, яка корилась своєму чоловікові і була знаряддям у його руках. На розправі Тецнер сам казав, що кара смерти для нього найвигідніша, бо сидіти довго у вязниці, це гірше, як смерть. Його жінка на розправі весь час плакала. Тецнера засудили на кару смерти, а його жінку на 4 роки вязниці.

— **Конрад Вайдт у Відні.** Світової слави фільмовий артист Вайдт приїхав до Відня, де на стації привитали його директор одного з театрів і маса народу. В розмові з журналістами він говорив і про свою минувшину: „Маючи 19 літ, скінчив гімназію і мав студіювати медицину. Але хоч до медицини наганяв мене батько, то я поза плечима батька позичив у матері 5 марок і пішов шукати щастя в театрі Райнгардта. Довший час я був статистом, тримав годинами спис в руках на виставі „Гамлета" і за цю роботу діставав місячно 40 марок. В драмі „Купець з Венеції" я вже говорив на сцені одно речення: „Мій пане, на вас чекає Антоній!" Потім я два роки воював, а коли вернув на сцену, один газетний рецензент писав про мене, що Конрад Вайдт такий артист, як з піску батіг і що Бог зна чого мене пускають на сцену, бо краще слухати дрантивий грамофон, ніж його мову у драмі. В 1917 р. я вступив до фільмового виробництва, а далі, ви самі про мене знаєте".

— **Атлянтида.** Визначний вчений Рафаїл Реквен з Венезуелі приготовляє видання свого твору, в якім доказує, що Атлянтида таки справді існувала, та що наслідком географічних змін запалась під море. Реквен зібрав цілу масу предметів, добутих у Венезуелі, які доказують, що Атлянтиду заселювали племена схожі на египтян та що частина того населення підчас катастрофи Анлянтиди втікла до Венезуелі, де знайдено предмети з тієї доби.

— **Українське Лікарське Т-во** покаже українські установи, товариства й організації по містах і місточках Галичини і Волині, де був би бажаний осідок лікаря-українця, податні-скавші дані про відносини (кількість мешканців, лікарів, евент. можливість посади в Касах Хорих, школах то-що, помешкання і т. ін.) в місті і околиці на адресу **Українського Лікарського Т-ва,** Львів, вул. Гродзіцьких 4/II. Виділ товариства буде мати спромогу на основі цих даних уділювати інформації молодим лікарям, що шукають місця осідку.

— **Концерт піяністки Галі Левицької-Крушельницької.** Карти вступу на концерт піяністки Галі Левицької-Крушельницької продає книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Ринок ч. 10. Членам Муз. Т-ва ім. М. Лисенка у Львові прислугує один білет за половину ціни. Програму концерту подамо в найближчім числі.

—o—

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: „Справа Дантона", драма на 5 дій Стан. Пшибишевської.

Революціонери инвертають історію вгорі дном, історики пробують наново завести в ній лад, а письменники наслідують революціонерів. Кожна доба має свою переоцінку цінностей. Кілька останніх сучасних революцій добуло із дна історії всі ідеї французької революції, щоби їх ще раз пересіяти.

Молода авторка цієї песи актуалізує те, що простудіювала з історії франц. революції пекучими питаннями сучасної доби: свободи, диктатури, впливу маси на ідеольогію провідників і провідників на масу. Новинною в цьому творі є постать Робеспієра. Авторка залишає із „доказаної" історії в особі Робеспієра такі риси: симпатичний зверхній вигляд, осайту інтелігентної людини, риси джентельмена з легеньким нахилом до ґандизму, роботящість, бездоганне приватне життя, — а з його діяльности два моменти, коли він захитався в своїй фанатичній рішучости. Ці моменти вона вибирає собі довільно (це в справі війни і засуду короля).

Та вся ця традиційна історична характеристика змінюється від одної головної риси: Робеспіер, саме він, а не Дантон і не інші, має проблиски геніяльности. Дантон — великий майстер у грі на пристрастях юрби, промовець, мов млинське колесо; Робеспіер — людина, що вміє розуміти психольогію талановитих одиниць і охоплювати складні ситуації одним блиском геніяльної думки.

Песа наскрізь модерна в концепції та формі. У концепції тому, що великі провідники мас і герої виступають перед нами не як статуї, а з усіма своїми людськими слабощами; у формі: бо замість чотирьох-пяти дій одноцільної композиції маємо аж 19 картин.

На тему вірности чи невірности характерів Дантона й Робеспіера можуть історики відновити спір від Гамеля, Тена, Оляра, Карляйля аж до французьких роялістів і англійських лібералів. Драматург не журиться такою дискусією; має перед собою авдиторію, що не знає навіть пересічних історичних фактів. Песа втримується живучістю своїх постатей і живістю акції. Обі ці прикмети є в цій песі. Донька великого письменника здала іспит драматичної зрілости. Досить сказати, що публика вислухала песи, яка могла би виповнити не один, а два вечорі: від 7.30 веч. до 1.30 вночі. Француан напевно здемолювали би сцену, щоби пригадати дирекції театру, що не кожний глядач може бути Робеспіером, який у захопленні забуває про сон та їжу.

Песу виставили й грали прегарно. Дантон був темпераментним народнім трибуном, Робеспіер — таємно-небезпечним і привабливим.

м. р.

Поминальне Богослуження
з панахидою

за померших членів Дирекції Центробанку бл. п.
Григорія Врецьону,
о. Олександра Темницького,
Костя Паньківського,
Антона Гладишовського
і за службовичку, бл. п.
Ольгу Рудавську

та всіх Покійних Членів Центробанку відбудеться в дні Загальних Зборів у середу дня 25. березня 1931 р. в год. 8-ій рано в Успенській (Волоській) церкві у Львові.

Надзірна Рада
Центр. Кооп. Банку „Краєвий Союз Кред." у Львові.

З приводу одного інциденту на З. Зборах „Обнови".

(Лист до Редакції)

Хвальна Редакціє

З огляду на те, що приводу одного інциденту на Заг. Зборах „Обнови" дня 15. березня ц. р. люди злої волі поширили просто неймовірні і цілком незгідні з правдою сплетні про Товариство, на мене та інших членів видїлову і через це вельми розбурхали уми української студентської молоді, — прошу ласкаво не відмовити моїй просьбі і помістити у своїм щоденнику отсі вияснення:

Заявляю, що:

1. Виділ „Обнови" на своїм засіданні перед Заг. Зборами дня 10. II. ц. р. (див. протокольна книга, стор. 39/40) рішив одноголосно не запрошувати до участи в Заг. Зборах представників ніяких неукраїнських товариств.

2. На Заг. Збори без відома Виділу допустив я п. Крушинського і за це я тільки особисто поношу всю відповідальність. Зробив я це ось чому: П. Крушинського, який найшовся у Львові з того приводу, що попереднього дня відбувався зїзд польських студ. католицьких організацій, запросив на Загальні Збори куратор Т-ва з доручення львівського університету проф. Гальбан без мого відома. Коли дижуруючі товариші спинили його при дверах і завізвали мене, п. Крушинський, покликуючися на проф. Гальбана, поспитав мене, чи може він як член Управи Всеславинського і Міжнародного Союзу Катол. Студ. Організацій, до яких належить і „Обнова", бути приявним на Заг. Зборах. На це я згодився, бо був переконаний, що відмова може „Обнові" дуже пошкодити на міжнародних і міжславянських студ. Конгресах та що згадані Союзи можуть прияти таку відмову за образу й витягнути з неї консеквенції.

3. Тільки в такім характері як представника згаданих Союзів повитав я його на Зборах, не знаючи зовсім, що він є рівночасно головою варшавського „Odrodzenia".

4. П. Крушинський, як загально відомо, поминув свою ролю як члена Управи Міжнародного і Всеславянського Союзу, а почав промовляти також від варшавського „Odrodzenia".

5. Якщо новий Виділ „Обнови", не зважаючи на це вияснення, уважатиме, що я зломив рішення попереднього Виділу, то я піддаюся, як карний член Т-ва, під його суд.

У Львові, 20. березня 1931.

Петро Ісаїв, мгр. філософії

Перед новим процесом
за приналежність до У. В. О.

Справа підпалів у Збаражі перед судом.

Прокуратор при окружному суді в Тернополі виготовив акт обвинувачення (цей акт уже правосильний) в справі так званого саботажового підпалу в Збаражі дня 21. вересня 1930 р. і в справі організації української молоді в Збаражині в рядах УВО, обвинувачуючи їх перед судом присяжних в Тернополі за злочини підпалу в §§ 166 і 167 а) і ц) кар. зак. (підпали організовані бандою, що зробила більшу шкоду) і за злочин державної зради з § 58 і § 59 буква б) другий уступ (дальша участь) кар. зак.

Обвинувачені є: 1) Василь Процишин, літ 21, абсольвент гімназії, родом з Лубянок Нижніх, пов. Збараж і 2) Богдан Гевко, літ 16, учень V. кл. польської гімназії в Збаражі — за те, що вечором в неділю 21. вересня 1930 підпалили господарські будинки поляка Евгена Оборського, інспектора польської державної асекурації (П. З. В. У.) в Збаражі, спричиняючи шкоду у висоті 25.000 золотих. Підпалити мав нібито Василь Процишин, а помагати йому мав Богдан Гевко, при чому підпалу довершили в банді, зорганізованій для ширення підпалів: отже допустилися злочину з §§ 166 і 167 буква а) і буква ц) кар. зак., за що закон карає карою смерти.

Крім цього є обвинувачені перші оба, а надто: 3) Ярослав Романюк, літ 22, родом з Ходачкова Великого, пов. Тернопіль, студент III. року краківського університету — замешкалий в Тернополі, 4) Луць Галещук, літ 24, родом з Лубянок Нижніх, пов. Збараж, учень IV. курсу учительської семінарії в Тернополі, 5) Ярослав Копіль, літ 20, родом з Лубянок Нижніх, пов. Збараж, рільник там-же і 6) Марія Гевко, літ 19, родом з Добромірки, повіт Збараж, ученица VIII. кл. гімн. в Тернополі — всі шестеро за те, що шляхом збройного повстання, терору і саботажів змагали до відірвання Східної Галичини від Польщі і створення з неї незалежної держави під назвою Західна Україна, при чому участь усіх цих шестеро обвинуваченних була дальшою, чим усі шестеро допустилися злочину державної зради з §§ 58 і 59 буква б) другий уступ кар. зак. Всі згадані вище обвинувачені мали належати нібито до Української Військової Організації (УВО) і всіх закинених злочинів мали нібито допуститися як її члени.

Головна розправа мала б відбутися перед судом присяжних в Тернополі в місяці травні ц. р., але мабуть там не відбудеться, бо прокуратор Музика поставив уже письменний внесок до Найвищого Суду в справі делегації суду присяжних у Львові. Після всякої правдоподібности так воно і станеться і тоді в часі каденції лави прис. у Львові в травні біжучого року відбудеться велика розправа проти всіх поданих вище обвинуваченних, з яких останні чотири від грудня минулого року перебувають на волі і перед судом будуть відповідати з вільної стопи.

В тернопільській вязниці сидять ще від 23. вересня 1930 оба перші обвинувачені, себто Василь Процишин і Богдан Гевко, котрих на виносок делегації львівського суду негайно відсилають до Бригідок у Львові. З обвинуваченої тільки одному Процишинові грозить кара смерти на шибениці на основі § 167 а) кар. зак., а іншим кількалітня тяжка тюрма. Оборону Василя Процишина обняв посол д-р Степан Баран, адвокат з Тернополя.

Окружний Суд в Тернополі вислав уже всі акти в карній справі Василя Процишина і тепер до Найвищого Суду у Варшаві, котрий на основі статті 38 кодексу карної процедури поладнає виносок тернопільського прокуратора і по всякій правдоподібности видасть для переведення головної розправи окр. суд карний у Львові.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 21. березня 1931. року: масло експортове і десерове пряма 4·50 зол., за вільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 5·50 зол.

Тенденція на масло, молоко і яйця знижкова.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 23. березня, година 7·30 веч. „Справа Дантона" Шшибишевської

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 23. березня, година 7·15 веч. „Варшавська шопка"; година 9·00 веч. „Варшавська шопка" (театр ляльок).

Малий Міський Театр:

Понеділок, 23. березня, година 7·30 веч. „Модні подружжя" Верней.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Корінь гір".

КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".

КОЛЬОСЕЙ: „Хвародер" (Бенн Нєкер).

ЛЕВ: Звукова фільма „Пісня світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Ярощі". „Чоловік проти волі". (Ярощі — Спасенна, Мегонг).

ОАЗА: Звукова фільма „Моє сонічко".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Яніпгс, Мадлена Дітріх).

ПАН: „Дама в багрянині".

ПАСАЖ: „Вибух у порохівні" (Тіх Мен Кой). „Інтригант" (Яніпгс).

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Грішна розведена".

ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання". „Краса життя".

ХИМЕРА: „Коли молодість шумить". „Горою парубоцтво!".

СТИЛЕВЕ: „Сексуальна гігієна".

УТІХА: „Індійська гробниця" (2 серії).

Програма радіо.

Понеділок 23. III. 1931.

Варшава (1411,8) 16·15 Програма для дітей. Гельсінгфорс (221,4) 19·0 Співає Лентінен. Льондон (356·3) 13·00 Класична музика. Берлін (429) 18·15 Музика з готелю Централь. Рим (441,2) 12·45 Музика. Прага (486,2) 18·25 Німецька авдиція. Відень (516,3) 15·20 Капеля Гавпта. Харків (937,5) 15.00 Концерт. Ленінград (1000) 16·30 Концерт.

Вівторок 24. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·75 Концерт. Гельсінгфорс (221,4) 18·15 Спів (Гартман). Льондон (356.3) 13·00 Концерт сопістів. Берлін (419) 16·30 Естовська музика. Стокгольм (325,4) 16·00 Музика. Рим (541,2) 17·00 Концерт. Відень (516,3) 12·00 Капеля Вайса Будапешт (550,5) 12·05 Радіокватет. Харків (937,5) 13·00 Концерт. Ленінград (1000) 15·30 Година Бетовена. Париж (1724,1) 21·00 „Отельо" Вердія.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидло з чистих сливок на цукрі, бочівочка 5 кг. 13 зол., чиста овеча бринза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післятою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів, к. Коломиї.** 1689 2—10

ДИВАНИ, хідники, фіранки ручної роботи, меблеві матерії та ватові ковдри по фабричних цінах продає **Енглєндер, Ринок 8.** 1677 2—2

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів, вул. Марійська ч. 5. — З провінції просимо реварації присилати почтою. — Старовідні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

УПРЯЖ, сідла, виробляє і направляє найдешевше, робітня **Барера, Посаж Гавсмана.** 1675 4—

КАНДИДАТ адвокатури, рутинований, зі судовою практикою тепер у великій канцелярії, здібний самостійно повести канцелярію і при окр. суді, шукає місця від 1/6. 1931. Відомість: ласкаві до канцелярії вдв. д-ра М. Рібака в Перемишлі. 1688 2-3

ГОСПОДИНЯ у середньому віці, незалежна та з доброї родини, працьовита, спішна прийме посаду. Місцевість обов'язна, сирові комнати. Зголошення до „Діла" під „Господиня". 1693 2-2

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА, спосібного самостійно вести адвокатську канцелярію пошукую від 15. квітня н.р. Адвокат Д-р Мудренький Дмитро, Чесанів (Cieszanow). 1694 2—5

ДЛЯ ПАНЬ І ПАНІВ добра нагода без фахової занятя і співам з 3000 зол. Дохід 1500 зол. місячно без ризика. — Під „Нагода" до Адміністрації „Діла". 1700 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗВИЧАЙНІ

Загальні Збори

будівельної та помешканевої кооперативи з обм. відп. „ВЛАСНА ХАТА" у Львові, відбудуться дня 5. квітня 1931 р. в год. 10. передпол. у власній домівці з отсим порядком нарад:

1. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 2. Зіставлення з діяльности та заміщення рахунків за 1930 р. 3. Внесок Ревізійної Комісії про зіставлення та абсолюторію для Надзірної Ради й Управи. 4 Доповнення Надз. Ради. 5. Вибір Ревізійної Комісії. 6. Зміна статуту. 7. Означення висоти вайнового кредиту для одного члена. 8. Означення висоти вобовязання для кооперативи. 9. Внески й запити. — Бізнис і інвентарі виложені в льокалі Кооперативи до перегляду членів в урядових годинах. 1696

Надзірна Рада.

Книгарня „Просвіти"

що містилася у Львові, Ринок 10. на поверсі, перенесена вже на партер у тім самім домі, вхід від вул. Руської ч. 1.

Книгарня приймає також і полагоджує замовлення на всі українські книжки, часописи і журнали, приймає жертви і членські вкладки до Т-ва „Просвіта" та передплату на журнал „Життя і Знання".

Ширіть наш часопис!

Магазин жіночої і мужеської конфекції ФИЛИПА СТЕРНБАХА

у Львові, пл. Смольки, ч. 4. Тел. 38—72,

поручає на теперішний сезон: красві та чужинні матеріяли по безконкуренційних цінах на догідних умовах сплати. 1673

Звичайні

Загальні Збори

Товариства взаїмних обезпечень на життя і ренти „КАРПАТІЯ" у Львові

відбудуться в четвер, дня 30. квітня 1931 р. в год. 5-ій пополудні в салі засідань Дирекції Товариства „Дністер" у Львові при вул. Руській ч. 20, з таким порядком нарад:

1. Відчитання і затвердження протоколу з останніх Загальних Зборів з дня 19. червня 1930.

2) Звіт з діяльности і предложення рахункових замкнень за рік 1930.

3) Звіт ревізійної комісії з внеском про заявлення Надзірній Раді і Дирекції абсолюторії за рік 1930.

4) Внески Надзірної Ради:

а) в справі розділу надвишки за рік 1930;

б) в справі зміни §§ 1—33 статуту про поширення діяльности і способу дотовання фондів Товариства та узгіднення постанов статуту з розпорядком Ради Міністрів з 20. IX. 1930. ДЗРП 66 поз. 523, розп. Президента Р. П. з 26. I. 19.8. ДЗРП 9 поз. 64 і розп. Міністра Скарбу з 14. X. 1929 ДЗРП 87 поз. 660.

5) Затвердження кооптації одного члена Надзірної Ради.

6) Вибір 3-ох членів і 3-ох заступників Ревізійної Комісії.

7) Інтерпеляції членів.

У Загальних Зборах мають право брати участь усі власновільні члени, що обезпечені в Товаристві найменше від року, а також власники 25 уділових листів. В тій цілі мають одні і другі завідомити Дирекцію найменше 5 днів перед Зборами доручення із легітимації або мають повідомити Дирекцію, що візьмуть участь у Загальних Зборах.

Надзірна Рада і Дирекція Товариства взаїмних обезпечень на життя і ренти „Карпатія" у Львові.

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЯ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 3·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 66 (12.722). Львів, середа 25. березня 1931. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Премію за ощадність
у висоті від зол. 25—300 крім відсотків можете дістати в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20,
якщо будете складати в ньому щомісячно вкладки на премійну вкладкову книжечку. Найнижча місячна вкладка зол. 5.

Пригадка.

Пригадується, що Загальні Збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові відбудуться в середу, дня 25. березня 1931. в год. 5-ій попол. у льокалі Центробанку, Львів, Ринок ч. 10. I. пов. 1709

Інж. В. Чапля, професор торговельної академії в Мукачеві написав
КНИГОВОДСТВО
поодиноке і подвійне
враз з формою нїмецького та американського книговодства. Можна купити в книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка і в усіх українських книгарнях.
1—1 Ціна зол. 5·— 1706

Перед Зїздом „Рідної Школи".

Львів, 23. березня 1931.

На середу, 25. ц. м., скликаний до Львова Загальний Зїзд „Рідної Школи" з широким порядком дня. Зїзд цей має спеціяльне значіння, бож, як відомо, „Рідна Школа" святкує цього року своє 50-ліття. Таким чином це буде Зїзд ювилейний.

З порядку нарад цьогорічного Зїзду видно, що на ньому буде переглянена не тільки діяльність і праця „Рідної Школи" за минулий звітовий рік, але й за ціле минуле 50-ліття, на що вказує окрема точка (5-а) п. з. „Ювилейний реферат". Одночасно з тим будуть намічені напрямні дальшої праці Т-ва в напрямі поширення й розбудови орґанізації „Рідної Школи", чого в ювилейному році жде від нашої найвищої рідношкільної установи весь український загал.

Нема сумніву, що „Р. Школа" має для нашого народу величезні заслуги. Створена перед 50 роками (1881) як „Руське Товариство Педаґоґічне", перемінила ту назву в 1912 р. на „Українське Педаґоґічне Т-во", якому в 1926 р. надано всім зрозумілу назву „Рідна Школа". Створили цю орґанізацію люди доброї волі, бо і давніше, а ще більше тепер, держава не дає нам змоги заспокоювати наші потреби на полі рідної освіти. За 50 літ, слід це признати, „Рідна Школа" зосередила справу виховання молодого українського покоління у своїх руках. Не було й нема ніякої справи, яка в ділянці шкільництва дотикає наш нарід, в котрій „Р. Школа" не займалаб становища згідно з потребами й честю українського народу. Боротьба за кращу долю й людські умовини учителя, допомоговий фонд для учительських родин та орґанізація учительського стану; боротьба за права народу на українську державну школу (народню й середню); викладна мова в державних народніх школах, творення українських ґімназій, справа українського правопису, діточі й педаґоґічні видавництва; творення бурс, підготовних курсів до середніх шкіл, а згодом творення власних приватних шкіл народніх, середніх і фахових та обняття в орґанізаційні форми дошкільного виховання; поміч убогій молоді; освідомлення всього українського загалу про вагу національного виховання; розбудження рідної педаґоґії; поширення орґанізації, в якій працюють найсвідоміші одиниці для чисто ідейних справ без думки про матеріяльні зиски; заправлення цілого українського загалу до жертвенности: майна, знання, часу, труду й особистої вигоди; курси українознавства; чищення неграмотности; боротьба за участь українських громадських чинників в автономній шкільній адміністрації—це в найзагальнішому ті ділянці, в яких оберталася діяльність Т-ва протягом півстоліття. Сотки місцевостей, десятки тисяч дітвори обняла „Р. Школа" своїм впливом, збільшуючи осьтак не тільки число свідомих та активних громадян, але й загально-національне майно.

Особливого значіння набрала у нас „Рідна Школа" від 1920 р., бо в тому році (3. червня) ціле зорганізоване українське громадянство у своїх культурних, освітніх та економічних установах і в тодішніх політичних партіях признало на спільній нараді „Рідну Школу" своєю національною владою, якої голос повинен бути рішаючий у справах українського шкільництва. З того часу датується і зріст щорічних збірок на „Р. Школу", і зріст її членів та Кружків, і зріст її заведень, і зріст її авторитету в нашому громадянстві. А хоч „Р. Школа" у своїй праці мала завсіди багато перепон до поборення; хоч в останніх роках її положення ставало чимраз важче; хоч у минулому році вона діждалася такого удару, як розвязання аж двох найкращих своїх ґімназій і потерпіла дуже сильно матеріяльно в часі т. зв. пацифікації, — то проте її висока ідея, ідея національної школи для рідного народу — невмируща. Зломити чи вбити таку ідею ніхто не в силі.

50-ліття „Рідної Школи" — це доказ великих культурних цінностей, захованих у нашім народі; це тріюмф не тільки самої установи, не тільки тих, що в ній працювали і працюють; це тріюмф цілої української Галичини, що здобулася на таку установу, що здвигнула її своєю важкою працею, зусиллями двох поколінь.

Півстолітній білянс праці Т-ва дає йому право виступити перед своїм громадянством з піднесеним чолом та вказати йому на величезну вагу і значіння рідношкільної ідеї. Нехайже ювилейний Збір „Рідної Школи" пройде якнайкраще, нехай ця наша високозаслужена установа поглибить і поширить у своєму ювилейному році ідею рідної школи серед найширших кругів нашого народу! В ювилейному році не повинно бути ні одної нашої громади, в якій не виголошеноб реферату про завдання „Р. Ш.", в якій не приступленоб до основання Кружка цієї необхідної установи.

Після появи Пастирського Листа.

Львів, 23. березня 1931.

У двох попередніх числах „Діла" подали ми докладний зміст і найістотніші витяги з тексту Пастирського Листа станиславівського владики на тему положення українського народу. Знайомлячи наших читачів з тим Листом, ми не робили від себе ніяких заміток, щоби читачі могли самі, без ніякої суґґестії, виробити собі погляд на порушені там справи. Коли ж нині вертаємо до цього Листа, то не тому, щоби входити з ним у полеміку, чи аналізувати виложену в ньому політичну програму, але тому, щоби спинитися біля нього на хвилину як біля доконаного політичного факту в нашому національному житті.

Цей Лист підхопила вже польська преса і використала з нього для своїх політичних цілей тільки те, що для неї було найкорисніше. Один львівський польський щоденник постарався вже і про інтервю з Преосв. еп. Ґреґорієм Хомишином у справі Листа, а точніше в справі реалізації виложеної в ньому політичної програми. Львівська „Ґазета Поранна" пішла так далеко, що у передовій статті з нагоди появи цього Пастирського Листа, вспіла без застережень написати про репрезентований ним політичний напрям ось що: „він не інший від того, який ми (тобто „Ґазета Поранна") стало репрезентували". Отже цей орґан під політичною програмою Преосв. еп. Ґреґорія радо підписується. Дещо інакше насвітлення надав цілій справі появи цього політичного Листа львівський ендецький „Курєр Львовскі". Цей щоденник, зацитувавши найманкантніші і найщиріші для нього політичні уступи з Листа, додав від себе таку вимовну замітку:

„А рівночасно вчорашнє „Діло" повідомляє, що о. Яворський, знаний посол з ББ, засуспендований... Засуспендований о. Яворський всупереч забороні о. митрополита Шептицького приняв посольський мандат від ББ, як представник *угодової* партії серед руської суспільности. І за те він тепер засуспендований! А о. епископ Хомишин пише Пастирський Лист, а п. Голувко ділиться Сх. Малопольською з українцями, а п. Мейбавм хоче порозумітися понад головами... Бідні, бо сліпі люди".

Наведена щойно замітка ендецького щоденника дуже злослива та їдка, але хто в неї вдумається, цей докладно зрозуміє, в що передовсім вдаряє — на думку цього щоденника — Пастирський Лист.

Цитована вже вгорі „Ґазета Поранна" висловила на початку передової статті (ґляди „Ґаз. Пор." з 23. III.) про обговорюваний Паст. Лист думку, що він є „на тлі української політичної публіцистики не тільки останніх літ, але бодай останнього пятьдесятьліття небуденною ревеляцією". З таким поглядом можна без сумніву погодитися. Бо направду досі ми не стрічали в нашій публіцистиці чогось подібного ні щодо змісту, ні щодо форми. Хоч і здавна знані своєрідна та відокремлена тактика і питомий темперамент станиславівського владики як у церковних так і в громадських справах, то всеж таки важко було і від нього сподіватися саме так досадно висловленого політичного „кредо" під кінець дванадцятого року нашого перебування під Польщею. Бож сама ідея сякого чи такого наладнання польсько-українських відносин у межах Польщі взагалі не нова. Над цією справою призадумувались і призадумуються від давна найвідповідальніші українські політичні чинники. Одначе станиславівський владика з тим не рахується, бо до політиків ставить він свої специфічні вимоги. Він вірить, що тільки в його найближчому оточенні і виключно між вихованими ним людьми є „правдиві" політики.

У тій ціли покликав станиславівський владика до життя та постійно і по меценатськи підтримує спеціяльну політичну ґрупу людей, що пропаґує ідею польсько-українського порозуміння від кількох літ при допомозі створеної невтомними заходами того ж владики католицької преси. Ця ґрупа вспіла вже орґанізаційно оформитись в „Українську Католицьку Народню Партію". Вона ж проголосила вже і політичну платформу тієї партії. Але, не зважаючи на те, маємо враження, що цей Пастирський Лист був і для неї неабиякою політичною ревеляцією.

Самозрозуміло, що на ту ґрупу рахував станиславівський владика, коли політичному репортерові „Ґазети Поранної" на запит: Чи найдуться відповідні люди для здійснювання програми — заявив: „*Вони є*". А далі в тому ж інтервю заповіджений зїзд і конференція УКНП, що відбудеться по Великодних Святах.

Одначе, не зважаючи на те, Преосв. Ґреґорій заявив у Пастирському Листі: „З цілою рішучістю застерігаюся проти всяких підозрінь і посуджувань, немов би я се нинішнє письмо написав як оферту для поляків. У моїм життю я старався по своїм силам йти простолінійно. Популярністю в моїм життю я не тішився, а тепер на старість дбати за популярність також не думаю"... А далі ще таке: „Сим я також не хотів особисто і безпосередньо ангажуватися до політики. Становище моє як католицького Епископа мені на се не позволяє".

Що Преосв. Григорій серед української суспільности не був популярний — це правда. Але серед кожної суспільности є двояка популярність. Назвім одну позитивною, а другу негативною. Станиславівський владика фактично серед великої більшости української суспільности першою не користувався. Ще перед війною підтримував він відому групу „Руслана" (християнські суспільники), біля якого гуртувалися здебільша всякі кар'єровичі, що бажали при допомозі галицьких полонів „вибитись" на всякі професорські чи інші становища. З тієї групи по війні не остався камінь на камені. А зате немало з її видатних членів опинилося нині в т. зв. радянофільському таборі. Ще перед великою війною було в станиславівській епархії немало таких владичих розпоряджень, що теж не причинялись до широкої популярности владики в першому розумінні. Пригадаймо ось хочби на атентат на владику, якого допустився був підвладний священик. У часі війни пішов станиславівський владика відокремлено і не в час на реформу календаря. Справа невдалась. По війні прийшло багато таких справ, що один з орґанів української преси і то поміркований тижневик був деякий час виключно трибуною боротьби зі станиславівським владикою. Найболючіше відбилась на популярности цього ерарха в нашому громадянстві між іншим справа примусового введення целібату. Завдяки всьому тому в станиславівській епархії з'явились по війні перші евангелики, методисти чи інші сектярі. Дійшло і до того, що греко-кат. священики станиславівської епархії ставали евангелиями. Певно, що діялось це не наслідком популярности владики та його привідної вірних діяльности. Дуже яркім показчиком причин для такого стану може послужити також і останній виступ станиславівського владики проти українських установ.

Нема сумніву, що обговорюваний Пастирський Лист у такій формі мабуть теж не причиниться до зміни відносин в українському громадянстві. Натомість цей Лист вже здобув велику і прихильну популярність для станисл. владики серед польської суспільности. Використають його, як уже використовують, і в краю і в широкому світі якнайкраще для себе. Чи для українського населення від нього можна чогось сподіватися — це в великій мірі сумнівне. Зрештою побачимо.

—o—

Міжнародні мандати.

(Від нашого римського кореспондента).

Промова Ґрандія. — Мандати Ліги Націй. — Від незалежности до анексій.

Промова італійського міністра закордонних справ у парляменті 14. березня при справі бюджету міністерства була досить довга. Така довга, що часописи всіх країн знайшли в ній і підкреслили головне ті місця, що торкалися їх безпосередньо.

Французькі часописи спинилися головним чином над уступами, присвяченими новому англо-французько-італійському порозумінню в справі морських збройень; німецькі звернули увагу на місця про принцип рівности між народами та про необхідність загального роззброєння. При цьому вивели з того дорогу для німців думку, що роззброєння Німеччини має бути лише прелюдією загального роззброєння, яке поставить нарешті переможених на одну площину з переможцями. Варто дещо відмітити з тієї промови і для нас.

Перше питання, яке зачіпив Ґранді, було питання мандатів. Справа, розуміється, йшла про ріжні африканські, взагалі кольоніяльні мандати, які так далекі від наших безпосередніх інтересів... Але це наводить думку і про деякі інші мандати. Отже п. Ґранді сказав приблизно таке:

„Щодо питання про скінчення мандату (питання, що бере на увагу майбутню долю територій, які находяться під мандатом якоїсь держави, і незвичайно цікавить всі ті такі держави, як Італія, що не мають жадного мандату) Рада Ліги Націй минулого січня доручила комісії простудіювати, в який спосіб може бути розв'язана ця складна проблема. Рада повинна перевірити, чи закінчення мандату відповідає дійсному поліпшенню стану тої території, що на неї існує мандат. Цю інституцію створили на користь населення, що підлягає мандатові, як гарантію рівности всіх націй у відношенні до цього населення. У самій комісії і в інших компетентних органах Ліги Націй Італія боронила і боронить принцип мандату, так, як його складали в мирних трактатах, себто перш за все його **тимчасовість**, а по друге необхідність, щоби **населення і території під мандатом були спрямовані поволі до повної міжнародньої незалежности.** І тепер усі визнали вже той принцип, що суверенність над мандатною територією не належить державі, що дістала мандат. Важливість цієї постанови очевидна для всіх, так само як ті наслідки, що з неї випливають..."

Процитував я увесь уступ цієї промови, щоби нагадати, що одна частина української території, а саме Східна Галичина була в 1919 р. віддана також у тимчасовий мандат Польщі, що, відповідно до змісту мандатної інституції, мала спрямувати населення і територію Східної Галичини на повільний шлях постійного поліпшення умов життя населення і його остаточної цілковитої незалежности. Що з цього вийшло у практиці? — знаємо. Виникає питання, — відповідно до останньої постанови Ліги Націй і до промови міністра Ґранді, — наскільки можна вважати правною переміну тимчасового мандату в анексію. І то тимбільше, що тоді як у постанові про мандат ми бачимо підпис не лише чотирьох держав — Франції, Англії, Італії Японії, але також і Сполучених Держав Америки, у даному випадку під рішенням Ради Амбасадорів 1923 р. підпису Америки ми не находимо. (Америка тоді вже не брала участи в засіданнях Ради Амбасадорів).

В усякому разі є це питання, над яким варто спинитися.

Евг. Онацький.

З православних справ.

Відновлення праць Передсоборного Зібрання.

Після довгої перерви, підчас якої члени-референти виготовляли свої доклади, 17. березня відновило праці Передсоборне Зібрання. У той день розпочала праці перша Комісія, т. зв. „Релігійна". Її головою є поліський архіеп. Олександр, а членами: протоєрей С. Грушка, прот. С. Жуковський (від духовенства), п. В. Гейхрох і п. Н. Пирогів (від мирян). Від Митрополії з правом дорадчого голосу — секретар п. Ю. Рошицький і юрисконсульт п. К. Ніколаєв. Уряд репрезентують (з правом складання заяв і дорадчим голосом) гр. Потоцький, дир. департаменту віроісповідань, Суханек-Сухецький, нач. національного відділу в мін. внутр. справ і Юзефський, волинський воєвода (цей останній на місце Голувка, який тепер є послом).

Комісія вислухає такі реферати:

1. Архіеп. Олександра — про єдність ерархії і вірних;

2. Прот. Жуковського — *про зміцнення* внутрішньої дисципліни серед духовенства і мирян;

3. Прот. Грушка — про способи, які зміцнили би православних у вірності до правосл. церкви;

4. П. Гейхроха — про оборону прав церкви та її майна;

5. П. Пирогова — про розміщення та число парохій.

З огляду на так важні справи засідання І-ої Комісії потрівають кілька день.

Після закінчення праць І-ої Комісії буде скликана 2-га, потім 3-тя і т. д. Усього є 6 Комісій: 1) Релігійна, 2) Правничо-Організаційна внутрішня, 3) Правн.-Організаційна зовнішня, 4) Освітня, 5) Внутрішньо парохіяльного і монастирського життя і 6) Справ православного духовенства.

Щойно після праць в Комісіях буде скликане загальне засідання Передсоборного Зібрання, яке складається: з митрополита і 3-х єпископів (правлячих), 9-ти представників від духовенства і 18-ти представників від мирян; крім того у Зібрання входять з правом дорадчого голосу два представники від Митрополії та три — від уряду.

Головою Зібрання є митрополит Діонизій (росіянин), заступником голови — *проф. І. Огієнко* (українець) і прот. В. Юзьвюк (білорусин), генеральним секретарем — Б. Лелявський (росіянин) і заступником ген. секрет. — проф. семинарії п. М. Кобрин (українець).

Апостольська „Столиця і справа „ревіндикації" церков.

Як відомо, римо-кат. епископат вніс до суду позови про ревіндикацію понад 700 православних церков і церковних маєтків на Волині, Поліссю, Виленщині і Гродненщині. Повстало питання, чи римо-кат. епископат має право на це, що прецінь церкви ті і майно належали колись до греко-католиків. У звязку з цим папський нунцій Монсіньоре Мармаджі видав таке засвідчення: „Апостольська Нунціятура в Польщі № 8513. Апостольський Нунцій, на підставі інструкції, одержаної від апостольської Столиці, виясню, що Преосв. еп. Сигізмунд Лозін-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. БЕРЕЗНЯ 1931.

СВЯТОСЛАВ ГОРДИНСЬКИЙ.

Майбутня війна.

(Доповнення).

Стрільна і гази. — Сховища. — Забезпека. — Все запізно.

Оборона населення на випадок такої війни стає подвійно важкою. Стрільна вимагають, щоб від них захоронитись якнайбільш під землею, але тут власне стає небезпечним газ, що осідає низом й вимагає, щоб для захисту перед ним втікати на високі місця. В будові великих міст єдиною розв'язкою є будова відповідних підземних сховищ з вентиляторами понад дахи, що вже й переводиться в новій архітектурі.

Згадуваний нами вже раз архітект Корбюзіє збудував навіть проект нового Парижа, такий який після майбутньої війни давав би максімум забезпеки перед ще новою (!), другою з черги війною... На місці, позбавленому всяких „романтичних памяток", що існували б на майбутнє хіба на фотографіях, поставив він стружні будинки, що займають всього 10 відсотків поверхні міста й дають розмірно небагато місця під приціл.

Боронити міста літаками проти літаків важко, навіть при помочі підслухових апаратів. Найкращою обороною є покищо бальони на припоні, між якими розтягнено сталеві дроти. Ворожому літакові досить заплутатися в один такий дріт, щоби моментально стати нешкідливим. Хоч реальна вартість їх може й невелика, але такі дроти діяють дуже депримуюче на мораль ворожих летунів.

Назвіть на морі панами просторів стають літаки, що мають змогу гуртуватись на спеціяльних кораблях. Підчас нової світової війни ніодин корабель на Середземному морі не лишився би цілий, ні в порті ні поза ним. Лише на Атлянтійському Океані кораблі з великим зачерком ділання мають деякий глузд — та й вони мусять мати герметичні сховища перед газами. Підводні лодки для своєї малої скорости стають майже виключно знаряддям оборони, чимсь у роді рухомих мінних загат. Дуже цікаво описує „Vu" майбутню морську битву, яку вестимуть кораблі сховані за обрієм. Вони стрілятимуть по вказівках літаків; зрештою ці останні можна вести до бою при помочі хвиль Герца — цілі ескадри кораблів без ніякого моряка на чердаку.

Ми умисне зупиняємося над подробицями майбутньої війни 1932-ого року. Нічого не говорить так виразно як цифри. Підчас цілої війни 1914—18 р. кинено на Париж одинадцять тон вибухових матеріялів, а нині вже є можливість засипати місто 300 тонами за одну добу. Справді кажуть французи: „Перспектива не надто весела. Щож робити проти цього і як боронитися?".

Є лише одна можливість спасення: бути сильним. І це настільки, щоби накидати свою поваґу, загрозу відплати рівної атаці. Власне рівної, а не конче вищої (всеж... треба шанувати трактати...) — бо знищення Берлін у заміну за знищений Париж не є великою потіхою. Але страх бачити знищений Берлін може перешкодити знищити Париж. Отже сенс ясний: будувати літаки, багато літаків — і буде мир.

Стільки „Vu". І перед нашими очима пересуваються знимки, інтерв'ю і заяви. Залізними кроками ступає німецький генерал фон Сект; приємно, по доброму сніданку в Бріяна всміхається Залеський, тисячі міліціонерів задивились в отворений рот „дуче", покурює люльку Сталін і шкірить зуби Ґанді. Всі запевняють про мир, переконуючо, безлично.- А побіч: табелі статистичного матеріялу, скільки газових фабрик у кожній країні.

Сучасна мирова політика дуже нагадує одну із карикатур німецького карикатуриста Т. Т. Гайне п. з.: „Обніміться". На засіяній цвітами леваді, серед метеликів, двох Аморів хоче обнятись і поцілуватись, але не можуть, бо мають накладені газові маски.

Поль Валері; пишучи недавно про війну зробив цікаве спостереження: З одного й другого боку кордону висока культура, велике мистецтво й література, глибока наука. Усе видавалось би якнайдальше від якогонебудь насильства, а тимчасом найкращі уми з одного й другого боку роздумують тільки над тим, щоби це все знищити...

На жаль, це тільки „панський спорт" рефлексій. Підчас війни буде запізно бавитися ними. Мабуть тому „Vu" заявляє, що в перший день вибуху нової війни треба буде Поля Валері повстріляти за його пацифізм.

ський, як Пінський Епархіяльний Архієрей, має право управління усім церковним майном, яке належить Католицькій Церкві на обсягу його Єпархії, як рівнож і оборона його, коли коли буде цього треба, судовим порядком, як рівнож і того майна, яке колись належало до католицьких монашних орденів або католицького клиру якогонебудь обряду".

Діяльність „Польського Католицького Народового Костела".

В останні часи т. зв. „Польський Кат. Народовий Костел" розвинув інтензивну діяльність, особливо на Холмщині, Підляшу і Волині. 25. і 26. лютого ц. р. відбулось у Замістю під головуванням епископа В. Фірона засідання деканів, на якому доконано між іншим розподілу на деканати. З опублікованого справоздання видно, що на терені повітів: Замість, Люблин, Красностав, Білгорай і Томашів (значить на Холмщині) є 15 парохій; на терені Холмського і Грушевського пов. та на Волині є 13 парохій. Число парохій того костела росте з кожним днем. Недавно, наприклад, в с. Стенжариці, Володимирського пов. на Волині незадоволені зі свого правосл. священика селяни привезли собі з Замістя ксьондза Нар. Костела Стахурського, який швидко організував парохію не тільки в Стенжариці, але й у самому місті Володимирі. Стахурський — бувш. православний дяк, ходить у „рясі", богослуження відправляє з мові славянській.

Оборона прав рідної мови в гр.-кат. церкві.

Практичне приміненння тези „nullium crimen sine lege". — Констернація після рішення Найвищого Суду. — Повінь нових рескриптів двома шляхами. — Interpretatio autentica.)

(Доківчення.)

VI.

Другий шлях, яким мають щойно попасти намічені філі нових репресій проти прав рідної мови в нашій церкві, — здається, на випадок невдачі першого примусово-адміністраційного — це шлях с у д о в о-карних процесів.

Хоча яке це неймовірне, але проте правдиве, що справа, ще так дуже недавно вирішена Найвищим Судом у Варшаві, і то в надзвичайнім його побільшенім складі (24. 5.1930 U. P. 109/30), справа некарогідности поступования гр.-кат. парохів „na wypadek niezastosowania się do wezwania Władzy państwowej o przedłożenie w jezyku państwowym wyciągu z księgi metrykalnej, albo wykazu statystycznego" могла б такі бути карана на підставі іншого індивідуального погляду якоїсь одиниці — референта Міністерства Справедливости. Своєрідне interpretatio autentica!

По знаних численних вироках Найвищого Суду у Варшаві президент Апеляційного Суду у Львові письмом з дня 30/7. 1930 През. 23713/30/17. Її відіслся до Міністерства Справедливости по вияснення і відпис вироку. На це Міністерство Справедливости у Варшаві видало до Апеляційного Суду і до Апеляційного Прокуратора такий рескрипт у дослівному змісті:

O D P I S:

Ministerstwo Sprawiedliwości Warszawa dnia 2. października 1930 l. U. 5228/30.

W sprawie karalności przedstawiania przez księży Władzom państwowym wykazów o ruchu ludności w języku niepaństwowym.

Do Pana Prezesa Sądu Apelacyjnego we Lwowie.

W odpowiedzi na pismo z dnia 30/7. 1930 r. Nr. Prez. 23713/30/17. J., dotyczące sprawy wyżej oznaczonej, Ministerstwo Sprawiedliwości oznajmia, iż Wyrok Sądu Najwyższego z 24/5. 1930 Nr. III. K. 686/29, o którego nadesłanie Pan Prezes uprasza, otrzymał Pan Prezes przy piśmie Prezesa Izby II. Sądu Najwyższego z dnia 3/7. 1930 Nr. II. Pr. 109/30.

W wyroku tym Sąd Najwyższy orzekł, iż „osoba prowadząca księgi metrykalne, która nie zastosuje się do wezwania Władzy państwowej o przedłożenie w języku państwowym wyciągu z księgi metrykalnej, albo wykazu statystycznego w myśl Rozp. Prez. R. P. z dnia 1/2. 1927 DZUP. Nr. 10 poz. 76, nie dopuszcza się wykroczenia przeciw art. 1. ustawy z dnia 31/7. 1924 DZUP. Nr. 73 poz. 724, gdyż ustawa ta nie zawiera żadnej sankcji karnej, zatem osoba ta nie może być także karana na zasadzie art. 17 rozp. Prez. R. P. z dnia 22/3. 1938 DZUP. Nr. 38 poz. 365.

Obok poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy mógłby sobie rościć pretensje do przyznania mu słuszności także pogląd inny, a mianowicie, iż przedstawiony wyżej stan faktyczny stanowi przestępstwo z rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości, tudzież najwyższej władzy policyjnej z 30/9. 1857 Nr. 198 austr. DZUP. Rozporządzenie to przewiduje sankcję karną dla trzech stanów faktycznych, niezagrożonych w odnośnych przepisach ściśle oznaczoną karą, o ile niema do nich zastosowania powszechna ustawa karna. Te trzy stany faktyczne są następujące:

a) działanie i zaniedbanie, które ustawy lub rozdorządzenia uznają za karalne,

b) działanie i zaniedbanie, które ustawy lub rozporządzenia z innych względów policyjnych uznają za przeciwne ustawom,

c) działanie i zaniedbanie, które ustawy lub rozporządzenia z innych względów publicznych uznają za przeciwne ustawom.

Pierwszy stan faktyczny należy uznać za uchylony art. 17 ust. 1. rozp. o postępowaniu karno-administracyjnem (DZUP. Nr. 38 poz. 365 r. 1928). Natomiast dwa drugie stany faktyczne pozostają w mocy, a ostatni z nich („inne względy publiczne") obejmuje działanie, przedstawione we wspomianym wyroku Sądu Najwyższego. — Rozporządzenie z 30/9. 1857 austr. DZUP. Nr. 198 nie zostało uchylone art. 69 rozp. Prez. R. P. z 22 marca 1928 o postępowaniu karno-administracyjnem, gdyż przepis ten uchyla tylko postanowienia, dotyczące wymierzenia kar w drodze admistracyjnej, a więc postanowienia p r o c e d u r a l n e. Zasada ta znajduje oparcie w ogólnym charakterze rozporządzenia z 22/3. 1928 w interpretacji gramatycznej art. 69 „droga administracyjna", jakoteż w postanowieniu art. 64 powołanego rozporządzenia, utrzymującego pośrednio w mocy wszystkie przepisy k a r n o - m a t e r j a l n e, co do ktorych orzecznictwo należy do władz administracyjnych.

Za całkowicie słuszną uznać należy tezę, iż omawiany czyn nie stanowi przestępstwa z § 11. rozp. ces. z dnia 20/4. 1854 austr. DZUP. Nr. 96, jak to uznała Władza administracyjna, ani też, że nie ulega karze w myśl art. 17. rozp. Prez. R. P. o postępowaniu karno-administracyjnem (DZUP. Nr. 38 p. 365).

Wszystko powyższe odnosi się również do przestępstw polegających na naruszeniu zakazu, zawartego w § 212 regulaminu szkół ludowych pospolitych i wydziałowych, obowiązującego w czterech województwach południowych. — Za Ministra: A k e r, mp. Dyrektor Departamentu.

Panu Prokuratorowi Apelacyjnemu we Lwowie do wiadomości.

Za Ministra: Aker, mp. Dyr. Departamentu.

Prokurator Sądu Apelacyjnego we Lwowie dnia 26/1. 1931 r. Pf. 2531/30.

Panu Prokuratorowi Sądu Okręgowego.

Udzielam w ślad mego okólnika z dnia 16/8. 1930 Pf. 2190/30 do wiadomości i zawiadomienia pp. wiceprokuratorów i podprokuratorów celem ścisłego zastosowania się do wyrażonej w powyższym reskrypcie opinji przy rozprawach głównych w postępowoniu sądowem w sprawach karno-administracyjnych, których przedmiotem jest skazanie przez władzę administracyjną winnego za nieprzestrzeganie przepisów ustawy z 31/7. 1924 Nr. 73 d. 724 DZUP. (wspomiane rozporządzenie z dnia 30/9. 1857 Nr. 198 austr. DZUP. zawarte jest i w wydawnictwie Manza Tom II. prawa karnego.) Prokurator Sądu Apelacyjnego.

На основі арт. 77. польської конституції судді при виконуванні свого уряду є незалежні і підлягають лише законам. Таким робом конституція гарантує судейську автономію і рівновагу між виконавчою адміністраційною владою і владою судейською, котра є заборолом правовости (praworządności).

Джерело, інтерпретація і правне значіння цього останнього рескрипту та пристосування й обовязуюча сила цеї „автентичної інтерпретації" — буде предметом наших дальших уваг.

Д-р Остап Юрчинський.

ФЕЛЬЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д-Р ІЛЯРІОН СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Петро Холодний.

Слово на відкритті виставки праць артиста в Національному Музеї дня 22-го березня.

Перед нами нова золота сторінка історії українського мистецтва. Створив її протягом останніх 10-ти літ той, що в часі великої світової хуртовини був змушений шукати захисту у своїх безаможніх і розбитих — твердою ступнею невблаганної історії братів. Прийшов він до нас майже безправним і вповні бездомним скитальцем. А приніс він зі собою осяяні радісним золотим сонцем степи Великої України, мягкі кольори їх зелені і квітів, та чудові образи української пісні та казки.

Холодний став відразу тим лучником між західною — малою і східною — великою Україною, якого Галичина давно, давно не мала. З чудово гарними образами рідної України в душі появився Холодний між нами на те, щоби самому знайти шлях свого повного самовияву і нам помогти зрозуміти душу та пізнати обличча далекої Лівобережної України.

Петро Іванович Холодний належить до числа тих щасливих вибранців народу, що не находять себе у повторенні і наслідуванні чужих зразків. Холодний не вийшов із школи ані мистецького ремесла, ані самопевної та всевбиваючої мистецької манери. Дуже повільною ходою, шляхом може навіть занадто критичного міркування та міркування він пайшов у собі не тільки природні зародки мистецької творчости, але й пографив остаточно промовити до нас як уповні самостійний мистець.

Він вийшов з вирази української тематики казки та пісні, які він вклав у перших своїх полотнах: Івасика-Телесика та Дівчини й пави. Обі твори свідчать про великий хист Холодного-фізика, виражатися у мистецьких композиціях складними рядами коротких, а таких багатозначних математичних образів.

З першими своїми творами виступив Холодний у добу гостро поставленого питання про самобутність української культури. Після першої революції 1905 р. найсвідоміші представники України старалися згуртувати для відродження та пробудження усіх шарів українського народу якнайбільше живих, діяльних, метких і витривалих культурних робітників. Проти цього природного змагання і проти тих, що на заклик пішли та що станули у ряди культурних національних робітників, виступив був не тільки уряд Столипіна, але й непримирена і завзята горстка істинно русских представників т. н. чорної сотні. Сталося те, на жаль, через нащадків українського козацтва — Стороженка, Савенка, Шульгина та їх галицьких підголосків. На українців ремствували й доносили за всю їх культурну роботу в літературі й науці, та навіть у мистецтві. Саме в тому часі йшли розмови за памятник Шевченка у Києві: за дійсно мистецький твір, що гідно міг би станути в столиці України як постійне свідоцтво памяти для поета та мистця, що геніем своїх пробудив Україну й Київ до нового життя.

І якби на зло, на найкращому місці Києва злі духи Росії ставлять чи не найпоганіший і безумовно найменше тревалий мулярський памятник княгині Ольги. Очевидно, що мистці України мусіли подумати за обєднаний вияв свого існування і своєї праці. Діється все те на виставках київського міського музею. На цих виставках дійсно всім стало ясно, що існують окремі справді українські — місячна ніч, і садок вишневий біля хати, і чорнобрива дівчина на любій розмові з парубком біля плота, і розкішний соняшник, і чудовий баштан у степу...

Тематика мистецьких творів Розвадовського, Бурачка, Жука, Красицького, Кричевського, Масленикова Северина, Васильківського — була наскрізь своєрідна українська. І очевидно вона мусіла передати всі ті різниці підсоння, побуту і типів, що найяркіше кожний раз передають національну індивідуальність образу і його творця. Українським краєвидом і українським побутом захоплювалися і великороси, але вони і виявляли свою національну приналежність саме у способі передачі української тематики. Подібно як українець Грабар по своему відчував чар північного краєвиду та типу.

Зовсім природно, що Холодний — з самого початку свідомий український громадянин — взявся за українську тематику. Але вже скоро зовсім інакше як інші. Дужа фізична сила нащадка українського козацтва вичалася у нього в легких лініях рисунку і ніжних тонах кольорів. Холодний, цей дужий, вродливий мужчина, що примхою долі був навіть адміністратором і політиком, перш усього любить казку й пісню, захоплюється чаром її чистої діточої простоти та ясної гармонії в укладі і змісті. Так-же просто, майже по діточому наївно та прекрасно гармонійно зложив Холодний свій образ „Дівчина та пава".

А всеж цим великим олійним полотном Холодний зовсім не вичався і не захоплювався. Для нього було важно промовити до своїх земляків і до всього світа не тільки українською темою образу, не тільки передачею в образі творчого замисду мистця-українця, але важно було промовити до своїх земляків і українською малярською технікою. Правда з технікою цією міг він знайомитися тільки з дослідів і видань неукраїнських мистців і дослідників. Одначе кожну здобуту відомість про давню техніку він перевіряв на доступних йому памятниках давнього українського малярства. Холодний з літ війни з 1915—1917 не зразок справжнього дослідника-природника, що кожну ступінь свого мистецького знання старається і вміє перевірити з різних боків іншим дослідом.

(Доківчення буде).

1596 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 9—20

Львів, пл. Галицька ч. 14.

ліквідує фірму і улаштовує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товарів.**

— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого роду. — — —

ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

Криваві демонстрації в Берлині.

Дня 22. березня Штальгельм скликав збори у берлінському Люстґарстені. Було понад 25.000 учасників. Ухвалили резолюцію в справі розвязання пруського сойму. Інтервеніювала поліція. Були ранені. Поліція арештувала кількадесять демонстрантів.

Привернення конституції в Еспанії.

Дня 22. березня в Мадриді проголосили декрет, що привертає конституційні гарантії в Еспанії.

ОСТАННІ ВІСТИ

СПРАВА БУВШ. ПОСЛА ПАЛІЄВА.

Дзенник Людови" приніс вістку, що суд згодився випустити на волю бувш. пос. Паліева за кавцією 6000 зол.

Постанова суду торкається лише одної карної справи бувш. посла Паліева, проти якого ведуть слідство у двох напрямах. У другій справі суд не ухвалив ще ніякої постанови.

КРУЖОК ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ В ПАРИЖІ.

У Парижі оснувався кружок для українських студій, що має гуртувати людей, які цікавляться українським справами та збирати матеріяли про боротьбу України за незалежність. Дня 23. ц. м. відбулося святочне отворення циклю відчитів, які уладжуватимуть постійно. Головував бувш. французький дипльомат Фран. Відчит про Україну виголосив ген. Табуа, бувш. високий комісар на Україні за от. Петлюри. На відчиті було кількасот слухачів.

ПІЛСУДСЬКИЙ ПОКИНУВ МАДЕЙРУ.

Дня 23. березня Пілсудський відїхав із Мадейри на кораблі „Віхер".

В ОСЕНІ ВИБОРИ ДО М. РАД?

У міродатних колах кажуть, що на травневій сесії сойму уряд предложить проект т. зв. малого самоврядного закону. Здогадуються, що з початком осені моглиб уже відбутися вибори до міських рад у Галичині.

ВІДКЛИКАННЯ ПОЛЬСЬКОГО ПОСЛА У ВІДНІ.

У найближчому часі відкличуть польського посла у Відні Бадера. Хто буде його наслідником ще невідомо.

ПІСЛЯ ДЕМАРШУ У ВІДНІ.

Віденська „Зон унд Монтагсцтг" повідомляє, що канцлер Шобер відповідаючи на демарше Франції, Італії й Чехословаччини, заявив, що неправдиві є вістки, начеб Австрія і Німеччина заключили вже митову унію. Обі держави постановили лише навязати переговори задля вирівняння митних і торг.-політичних відносин. Рівночасно Австрія та Німеччина зазначили, що готові почати такі переговори з іншими державами, які бажатимуть того. Основою переговорів буде стремління до вдержання суверенности обох держав. Досі лише мін. Курціюс і німецький уряд вели переписку в справі переговорів над митним трактатом. Женевського протоколу з 1922 р. нічим не нарушили.

„Берлінер Тгг." називає вислід переговорів зворотною точкою в організації господарки Середущої Европи.

Дня 23. березня німецький міністр закордонних справ Курціюс приняв англійського, французького й італійського амбасадора. Він поінформував їх про зміст приготовлюваної австрійсько-німецької митної умови.

ГЕНДЕРСОН ВИЇХАВ У ПАРИЖ.

Німецький амбасадор у Льондоні зложив Гендерсонові звіт у справі німецько-австрійського господарського порозуміння. Небаром після того Гендерсон відїхав у Париж.

ЗАМАХ НА ЮГОСЛАВЯНСЬКОГО ПОСЛА.

На югославянського посла у Бельгії стріляв у місцевости біля Ліежу якийсь югославянин. Переслуханий сказав, що земляки його впили й казали стріляти.

САМОГУБСТВО ЕМЕРИТА.

У Станиславові застрілився 74-літн. емеритований залізн. радник Свіженський.

ПРИСУД У КОМУН. ПРОЦЕСІ В ПЕРЕМИШЛІ.

В Перемишлі запав у понеділок присуд у комуністичному процесі. Миколу Саноцького, селянина з Пикулич, засудили на півтора року вязниці, Айсбруха, кравецького челядника з Перемишля, на рік, Шаю Кібрика, вчителя з Луцька на 3 роки. Присяглі потвердили гол. питання про держ. зраду (58. §).

ВЛОМИ ДО ЦЕРКВЕЙ.

У ночі з 22. на 23. березня злодії вломилися до церкви в Топорівцях (пов. Городенка) й украли золоту чашу вартости 250 долярів. Із скарбонки забрали 20 долярів і 270 зол. Вломники дістались до церкви виломивши віконні залізні крати. Рано люди найшли сховану в мурі вкрадену чашу. Тої самої ночі в Підгороді (пов. Рогатин) вломники вкрали в церкві більшу готівку. Вломники дістались до церкви після богослуження.

ВЛОМ ДО КАСИ.

У Львові при вул. Красінських 9. вломилися злодії до аптичного магазину А. Люфта. Злодії розбили касу та забрали 1000 зол. готівки й векслів на кілька тисяч.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

НОВИНКИ

— **Брак умовин.** У Станиславові в цім шкільнім році вже пять молодих учительських сил, що вчило в наших приватних середніх школах, не дістало з Кураторії права навчання з мотивом „брак умовин". Таким чином наша молодь, що кінчить фільософічні студії як усі інші, не може дістатися до наших шкіл, бо кваліфікації це ще мало. Нашим приватним середнім школам грозить небезпека, що лишаться без учительських сил.

— **Українське Товариство Прихильників Мистецтва у Львові.** Як це ми вже свого часу згадували, дня 29. І. 1931 р. оснувалось „Українське Т-во Прихильників Мистецтва у Львові". Статут цього товариства вже затверджений воєвідством. Товариство ставить собі широкі завдання: розповсюднювати твори українського мистецтва, будити замилування до нього, уладжувати виставки, бібліотеки, приюти й оселі для робітників пластичного мистецтва, нести матеріяльну поміч артистам та учням, підтримувати школу пластичного мистецтва і т. д. Не треба додавати, як таке товариство є в нас потрібне, та вияснювати яку вагу має пластичне мистецтво в житті нації і як ця ділянка життя в нас занедбана. Всім відомо, як багато талантів марнується в нас через брак підтримки суспільности. Товариство, яке утворилось, не може виявити своєї діяльности доки не матиме відповідних фондів, а такі фонди можна зібрати тільки тоді, як цією справою зацікавиться ширше громадянство. Обовязком кожного, кому дорогий розвиток нашого мистецтва, стати членом „Українського Т-ва Прихильників Мистецтва" та вплатити мінімальну суму, 2 золоті вписового й 1 золотий вкладки. Студенти мають знижки. Згадане товариство урядує покищо на **Підвалю ч. 7;** заяви про приступлення в члени цього товариства і членські вкладки приймає скарбничка товариства **п. Іванна Левицька, вул. Набеляка 39.**

— **Загальні Збори Палати Адвокатів у Львові.** У великій салі розправ окружного карного суду у Львові відбулись 21. ц. м. річні Загальні Збори Палати Адвокатів. Збори відкрив президент Адвокатської Палати д-р Годлевський, після чого перейдено до звідомлення з діяльности в минулому році й до дискусії над ним. Минулорічному виділові ухвалено абсолюторію і признання та подяку. Пізним вечором відбулись доповнюючі вибори членів окремих комісій Палати. Між іншими до Дисциплінарної Ради вибрано на 3 роки заступником члена д-ра Льва Ганкевича, до комісії адвокатських іспитів вибрано д-ра Филипа Евина, д-ра Костя Левицького, д-ра Олександра Надрагу і д-ра В. Старосольського. Д-ра Филипа Евина і д-ра В. Старосольського вибрано також до комісії ініціятиви. До Ревізійної Комісії ввійшли також українські адвокати: д-р С. Федак і д-р Кость Паньківський.

— **Самовбийство студента-комуніста у Львові.** В парку Костюшка в ночі застрілився студент техніки Станислав Шпігель, рухливий комуністичний організатор. Причина самовбийства невідома, бо в залишенім листі Шпігель тільки просить родичів не гніватись на нього за те, що він завдає їм болю, а про причини самовбийства не згадує.

— **Повісився кельнер.** У Львові повісився 54-літній зредукований кельнер ресторану Гекля (пл. Теодора 6) Мойсей Габер.

—**Красуха.** З причини пошести красухи влада замкнула нар. школу в Більчу Золотім (Борщівщина).

— **Академік кинувся під поїзд.** Під поїзд, що доїздив до Самбора кинувся 25-літн. зредукований фабрикою „Годуля" урядовець академік Якимович. Машиніст в останній хвилі здержав поїзд. Причиною розпучливого кроку Якимовича було, що не міг студіювати. Якимовичів батько залізничник, має родину з 9 душ, тому не міг його вдержувати у Львові.

— **Крадіж у дрогобицькім магістраті.** В касі дрогобицького магістрату виявили дефравдацій на кількадесять тис. зол. У звязку з тим арештували інкасента Рнш. Траговецького і засуспендували в урядуванні урядовців: Суровича, Коля та Єгера. Зачувати, що розвяжуть міську раду й іменують урядового комісаря. Сподіються дальших арештувань.

— **Лісничий стріляє до людей.** Дня 19. ц. м. в год. 7. веч. лісничий гр. Скарбкової Микола Шведа пострілив в лісі Льва Квятковського, 20-літнього парубка з Угерець Винявських, пов. Рудки, шротовими набоями в плечі. Пострілений в безнадійнім стані відвезено до лічниці у Львові. Виновник до цього часу на волі.

— **Комуністи перед станиславівським судом.** Станиславівський суд присяглих засудив Лейбу Бромберґера на півтора року вязниці, а Генрика Балабана на 4 місяці вязниці за комуністичну агітацію. Обидва ці комуністи родом з Надвірної. — Цей самий суд засудив Оскара Штрайтмана з Надвірної на 9 місяців вязниці за приналежність до КПЗУ та за зорганізування Союзу Безбожників. Рівнож Кляру Габер з Олеші, пов. Товмач, засуджено в Станиславові на 6 місяців вязниці за поширювання летючок КПЗУ. та за участь в демонстрації в день свята Леніна, Либкнехта і Рози Люксембург.

— **Вкинув противника у керницю.** В Глушкові, пов. Городенка, 21-літний парубок, Іван Легенюк мав якісь особисті порахунки з Іваном Дубчаком і підчас сварки вкинув його до керниці, щоби втопився. Дубчак виплив на поверхню й почав кликати людей на поміч. Тоді Легенюк взявся бити Дубчака палицею й штовхати його до води. Але сусіди урятували Дубчака від смерти, а Легенюк втік невідомо куди.

— **Божевільний урядовець чеського посольства в СРСР.** Недавно преса писала про урядовця чехословацького посольства в СРСР Штіліпа, який відмовився вертати до Чехословаччини. Виявилось, що Штіліп занедужав умово і на домагання лікарів його на днях перевезли через Варшаву до Праги. Він хорий на манію переслідування і весь час підозрівав усіх членів посольства, що його хочуть вбити та просив більшовицьку міліцію боронити його.

— **Втопилось 30 рибалок.** З риського заливу виплило човнами на море 32 рибалок, яких захопила буря. Величезні криги леду розбили човни і тільки двох із них встигло вискочити на кригу і спастись. Ці два рибалки плавали на кригах на морі цілу добу, після чого їх завважили пасажири корабля й забрали їх зі собою.

— **Скандал у дівочім інституті.** У віденськім інституті на Альзеґрунді мешкала 14-літня учениця музичної школи п. Н. Н. Вона була дочкою багатих родичів з Югославії, які прислали її до Відня вчитись грати на фортепяні й віддали під опіку інституту. На дних в лазні цього інституту найшли мертве немовля, задушене хусткою. Почали шукати матери дитини і підозріння впало на сербку, 14-літню Н. Н., тому, що вона лежала хора і від кількох днів нарікала на великі болі, а перед тим любила викрадатись з інституту на прогульки з хлопцями, за що була й карана. Сербка Н. Н. розплакалась і призналась, що вона є матірю тієї дитини та що вона зі сорому задушила немовля. Чотирнацятьлітню матір віддали до лічниці, а потім вона стане перед судом. Досі вона не призналась, хто є батьком дитини.

— **Останній лист Леніна.** Російський журнал „Борба" пише, що останній свій лист написав Ленін перед смертю до Сталіна. Було це так: Коли вже Ленін був поважно хорий, жінка Леніна, Крупська, телефонувала до Сталіна, щоби він поводився з недужим делікатніше ніж це він, як людина крайне груба, має в звичаю. Сталін розсердився на Крупську і через телефон назвав Крупську таким поганим словом, якого ми тут не можемо повторити, у всякому разі вислів Сталіна починався так: „ти стара..." Крупська, плачучи, поскаржилась на Сталіна

перед Леніном і Леніна так обурила грубість минішнього диктатора СРСР, що він написав до нього лист, в якому грозив, що як тільки видужає, то викине Сталіна з партії, бо такий ординарний чоловік лише компромітує комуністів, тим більше, що Сталін не служить соціялізмові, лише дбає про свою славу і владу. Сталін прочитавши цей лист, побіг до Леніна перепросити його, але той був уже непритомний. Тоді Сталін накинувся на Крупську і вилив їй, що вона не промовчала конфлікту з ним і так зденервувала хорого Леніна, що той занедужав ще гірше. За кілька днів Ленін помер.

— **Ще один не хоче вертати до СРСР.** Урядовець радянського посольства в Тегерані, Кузнецов, покинув посольство і заявив у пресі, що волить бути до смерти емігрантом, ніж вертати до СРСР.

— **Нове лікарство на анемію.** Досі відомо було, що лікарі поручали на анемію головно вітаміни й тому радили споживати багато овочів і ярини. Але цей лік не все був успішний і тому професор берлінського університету д-р Шіф робив довгі досліди над винайденням нових середників проти анемії. Німецька преса пише, що ці досліди дали великий успіх: виявилось, що анемічним людям бракує не лиш заліза й вітамін, але і тих складників, які має в собі мідь, хоч досі думали, що кров не має складників міди та що мідь є непотрібним балястом організму. Тому то д-р Шіф винайшов лік, який виробляється зі спаленого вугілля й ярини змішаних з залізними солями. Даючи анемічним людям щодня споживати порошки з тієї мішанини, д-р Шіф вилікував багато крайне анемічних людей.

— **Розкопки й находки.** Недалеко Сфінкса біля Мемфісу викопали гробовець староегипетського жреця Парса Анка, який жив 3000 літ перед Христом. В гробниці найдено багато дорогоцінностей. — Англійська наукова експедиція найшла й опублікувала 8 листів давних єгиптян зперед 6000 літ. Ті листи майже такі як наші нинішні: в них є нарікання на тяжкі часи, на дорожнечу і на приятелів, що позичили гроші, а не хочуть віддати.

— **В добу розброєння.** Французький знавець військових справ Ребіль оголосив цікаву статистику, з якої виходить, що СРСР має під теперішню пору 1,812.000 війська, Англія 460.000, а в заморських домініях 341.000, Італія має 302.000 війська, Франція 583.000, Німеччина 285.000 війська і 100.000 добровольців райхсвери.

— **Королева вбивницею.** Справа йде не про королеву якоїнебудь держави. Ні, про королеву краси. Преса подає, що Каролина Нірлінгер, вибрана свого часу в Ніцеї королевою краси, вбила свого чоловіка, добродушного і навіть багатого американця. Вона була заручена з ним ще заки стала королевою краси і любила його. Але коли її вибрали королевою, вона вийшовши заміж, була такої високої думки про себе, що зненавиділа чоловіка, бо повірила, що вона варта кращого й багатшого товариша життя. Титул королевої краси так перевернув їй щось в голові, що вона застрілила чоловіка і тепер сидить у вязниці.

— **Теодор Драйзер побив Сінклера Люіса.** У Нюйорку підчас банкету в честь Бориса Пильняка Драйзер зневажив чинно Нобліського лавреата Сінклера Люіса. Причиною було те, що Сінклер Люіс закинув Драйзерові, що він украв 3000 слів із книжки, яку жінка Сінклера Люіса написала про Росію. Після того інциденту Сінклер Люіс сказав, що не міг, як ялося, відповісти на зневагу, бо присутні зловили його за руки.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Загальні Збори Українського природничо-математичного Т-ва при Українськім Вис. Педаг. Інституті ім. М. Драгоманова в Празі відбудуться в пятницю 27. березня ц. р. в 4. год. попол. в помешканні Інституту (Praha II. Skolska 8). Порядок Зборів: 1) Доклад д-ра Петра Савицького: „Европейський монсун". 2) Звіт старої Управи Т-ва і вибір нової Управи. 3) Біжучі справи.

— **Загальні Збори Українського Т-ва Допомоги Емігрантам у Львові,** відбудуться в неділю 5. квітня 1931 р. в 9. год. передпол. в салі Т-ва „Бесіда", вул. Рутовського ч. 22. Колиб в означеному часі не явилося вимагане статутом число членів, то без огляду на скількість присутніх, відбудуться ті самі Збори годину пізніше з правом рішення і вибору. — Голова: **Ю. Магалевський,** секретар: **В. Храпко.**

— **Концерт пяністки Галі Левицької-Крушельницької.** В програму концерту пяністки Галі Левицької-Крушельницької входять крім дрібніших творів, як три сонати Скарлятті і Гавот Рамо, більші твори, як Брамса „Соната ф-моль", Шумана „Карнавал" та В. Барвінського „Любов", трьох-частинний фортепяновий цикль. Концерт нашої пяністки буде актом мистецького посвячення нового концертового фортепяну „Bösendorfer-a, який закупило Муз. Т-во ім. Лисенка у Львові. Із акустичних оглядів фортепян буде уміщений перед сценою. Карти вступу продає книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка, Ринок ч. 10.

— **Український Науковий Інститут у Берліні** покликав з днем 1. березня ц. р. д-ра Зенона Кузелю як професора на катедру української мови й етнографії.

ПОМІЧ ДЛЯ ВОЄННИХ ВДОВИЦЬ І СИРІТ.

Товариство Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт у Львові, вул. Руська ч. 3.II перевело в минулому році реєстрацію воєнних вдовиць і сиріт по членах Української Галицької Армії. Із кількох сот зареєстрованих вдів і сиріт поверх 100 вдів без майна, або дуже бідних, одержувало від Т-ва в міру напливу фондів неперіодичні підмоги по 10 зол. В мин. році вислано 3 рази по 10 зол. 115—125 найбільшим вдовам, на загальну суму 3.500 зол.

Фонди Т-ва, на які складаються жертви громадянства і вкладки членів Т-ва є такі малі, що Т-во не вспіє виплатити в найближчі Великодні Свята вдовицям та сиротам ні одного золотого на свячене. Усі гроші розділено поміж вдови до кінця 1930 р., з цього року не вплинуло нічого на допомогу вдовам.

З сьогоднішнім числом розсилаємо поштові складанки Т-ва Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт у Львові та просимо усіх, кому не байдужа доля сиріт і вдовиць наших героїв з 1918—1919 рр. — прислати свою, хочби й дрібну, жертву.

Рівночасно просимо вступати в члени нашого Т-ва. Членська вкладка 6 зол. річно, платна довільними ратами. На поштових складанках зазначувати: „чл. вкл."

Не марнуйте складанок; використайте усі!

На пасочку вдовам та сиротам по членах У. Г. А. пришліть хоч би й найдрібнішу лепту!

Нехай у найближчі Свята вдови і сироти не нарікають, що вони Народом забуті!

Т-ВО УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД ВОЄННИХ ВДОВИЦЬ І СИРІТ
Львів, вул. Руська 3.II.

З концертової салі.

Концерт у память 70-их роковин смерти Т. Шевченка, уладжений Т-вом Прихильників Освіти і студентськими товариствами у Львові.

Шевченківський концерт, уладжений студентськими організаціями у Львові, відбувся дня 20. березня в переповненій авдиторію салі Муз. Т-ва ім. Лисенка. Справоздання з того концерту, в якого програму входила і промова і деклямація та оцінче здраматизування Шевченківської „Розритої Могили", не може очевидно йти по лінії рецензії поодиноких музичних точок програми, а радше під кутом питання, чи той Шевченківський концерт у своєму ефекті гармонізував з інтенціями, що їх повинні мати на оці впорядчики таких і подібних святочних обходів. Помінаючи деякі застереження, які подам пізніше, хочу стверднти, що коли той концерт робив симпатичне і промовляюче до серця зібраної публики враження, то в першу чергу тим щирим захопленням, яке видніло на лицях членів хору та поодиноких учасників концерту, захопленням, якого звуки зливалися в обединуючий акорд спільних зусиль і бажань якнайкраще вшанувати память Шевченка. А те духове обединання учасників чи виконавців проявлялося і наверх у гарних народніх строях як жіночих, так і мужеських. Тому й зайвим буде поодиноке вичислювання та оцінка кожної точки програми, тимбільше, що як референт я до деякої міри вязаний обставиною, що солісти вечора були переважно елевами Музичного Інституту ім. Лисенка. Тому обмежуся до більш загальних заміток.

Концерт зайнавгуровано відспіванням „Заповіту" Шевченка-Вербицького, після чого д-р Дм. Донцов виголосив оригінальне, а питомою собі ідейною закраскою, вступне слово, що відбігало від трафаретних у нас промов. Останні точки хорів: як бадьорий виступ „Бандуриста", так і мішаний студентський хор робили гарне враження та вказували на щирі зусилля диригента Л. Крушельницького і самих членів до якоїсь більш зорганізованої роботи, яка при дальшій систематичній і послідовній праці повинна поставити ті хорові ансамблі понад пересічний рівень аматорства. Із солістів звернув на себе особливу увагу п. Любомир Йойко — своїм голосовим матеріялом більших розмірів з гарними перспективами. Шкода тільки, що обставини, серед яких живе наш співак, не позволяють йому на систематичне школення того безперечно цінного голосового матеріялу та усунення деяких недостач (між іншим брак ритмічної певности). Також і п. Ірина Скобельська виявила гарні прекмети свого звучного альтового голосу, що має приємний і шляхотний тембр. Вказав би я у неї на деяке переяскравлення голосового виразу, яке своєю безперервністю затирає й ослаблює можливости градації. І тут підніс би я домагання до переважної части наших, особливо ще незакінчених, співаків, щоби не забували, що правила деклямації не можуть бути порушені в піснях ніякими іншими, навіть повірно-вокальними мотивами, як це вірцево зумів перевести наш Менцінський. П. Татяна Лепківна виявила у фортепяновій точці музикальне почуття та гарні удаванння. Уміщення в програмі партії етюду Косенка твору Брамса „Балади" треба оправдати обставиною, що п. Лепківну упрошено до співучасти всього на десять днів перед концертом. Темпераментна деклямація п. Миколи Драгана зробила теж гарне враження. Одначе чому рецитатор пропустив початок поеми — не розумію.

Концерт закінчено сценічною оправою поеми „Розрита Могила" у виконанні драматичної студії „Хмароліт". П. режисерові В. Блавацькому, як і виконавцям, належаться безперечно слова признання, одначе враження ослабило дещо наприкінці пастудіоване музичне оформлення пера Б. Кудрика, — лише через таке трактування справи вийшов дещо покривджений. Надмірно довга перерва, що попереджала згадану інсценізацію, свічки при пультах, розстроєне пяніно — все те нагадувало „манери" провінціональної театральної труни.

На тому місці хотів би я кинути увагу під адресою всіх, хто уряджує Шевченківське свято. При найліпших змаганнях і волі — можуть зайти непередбачені трудноші й перепони, але у нас ті трудноші виходять переважно внаслідок того, що кожний, хто улаштує Шевченківське свято в березні, є певний, що вистане почати працю з приготування в січні, як не в лютому, з чого виходить майже традиційне запрошування солістів до співучасти на місяць, а то й раз на тиждень або кілька днів перед концертом. Це комплікує нераз значно і так уже існуючі трудноші та зводить нерідко свято до ролі „поставлення чорнові свічки". Другу увагу відніс би я до того, що хоч як особисто радію поворотом, особливо в молоді, до традиції народніх строїв то я обмежив би її до виступу хору. Не скриваю того, що дивно було бачити, як „козак" в шараварах або панночка в народнім строю сідали до фортепяну... Також члени хору, оскільки вже й так співають з памяти, повинні позникати цвікери. Прикрашування вазонків з квітами жовто-синьою „бібулкою" не вважаю теж конечним і щасливим проявом патріотизму.

Наконець мушу звернутися і до одної частинни публики, особливо молодшої, яка того роду святочні обходи уважає, на превеликий жаль, нікимись товариськими сходинами і заховується крайно суперечно із повагою хвилі. Отсе найприкріший момент, який вразив мене на цьому, зрештою вдатному концерті.

В. Барвінський.

З судової салі.

Докінчення розправи за приналежність до УВО.

Після відкриття явної розправи предсідник трибуналу подав до відома оборони головні питання, над змістом яких велася дискусія, при чому оборона домагалася доповнення питань через додаток дальших: в напрямі провини з §§ 285., 305. карного закону та §§ 23. і 24. пресового закону, бо обвинувачені — на думку оборони — своїми ділами могли прогрішитися лише проти закону належення до тайних кружків чи стоваришень, або через поширювання заказаної лектури.

Трибунал відкинув ці питання. Тоді оборона поставила дальші питання в напрямі злочину заворушення публичного спокою з § 65. к. з. Ці питання трибунал допустив уже на другий день (себто четвертий) розправи.

По 5-ій годині попол. розпочались промови оборонців, котрі використали всі можливости, щоби виказати невинність обвинуваченних, які закинених їм актом обвинувачення злочинів не могли допуститися.

Після довгої наради трибуналу по годині 1-ій вночі предсідник трибуналу на підставі вердикту суддів присяглих оголосив присуд, яким визнано винними злочину головної зради з § 58. к. з. Чорненького Мирослава і Кузьмяка Миколу та засуджено їх на кару вязниці по 4 роки. Обв. Юліяна Думного, Олексу Ганкевича, Осипа Романова, Осипа Осадчука, Володимира Пирога, Любомира Прокоповича і Петра Опиханого признано винними злочину забурення публичного спокою з § 65. к. з. і за це засуджено на кару вязниці: Юліяна Думного й Олексу Ганкевича по 1-ому рокові, Любомира Прокоповича на 9 місяців, а Осипа Романова, Осипа Осадчука, Володимира Пирога і Петра Опиханого — по 7 місяців вязниці. Всім порахували до кари слідчий арешт. З огляду на те, що обвинувачені відсиділи вже майже по 9 місяців, то три останні вийшли зараз на волю, а решта обвинуваченних має ще добувати кару. — Володимира Гладкого й Ізидора Нагайовського увільнив суд від усякої вини і кари.

При цій нагоді варто зазначити, що присяглі судді різнилися від обвинуваченних не тільки національністю, але й віком, соціяльним станом, поглядами та культурою, так, що ніяк не могли зрозуміти поставлених їм питань та дуже річевих виводів оборони і складного доказового матеріялу. З того вийшли ніякі непорозу-

мінив та льогічні суперечности при устійнюванні вини обвинуваченых. Між іншими признано винними злочину з § 65. к. з. (заворушення публичного спокою) обв. Осипа Романова, студ. техніки, котрого ціла й одинока провина полягала в тому, що з другим товаришем-пластуном вибрався з Рогатина через Теребовлю до Окопів св. Трійці і Хотина, оглядаючи по дорозі старовинні памятки Теребовлі (замок і каменоломи), Гермаківки (вал Траяна), Кривча (печери) і Хотина (замок). Засудженого Петра Опиханого, котрий заміняв годинник за револьвер з Володимиром Гладким, хоч ця транзакція не стояла в ніякій звязи з ідеольогією і приналежністю до УВО, а рівночасно Гладкого, котрий дав револьвер Опиханому, увільнено. — Засуджено також Осипа Осадчука за те, що взяв від Ізидора Нагайовського одно число „Сурми" перед двома роками, а яке найдено при ревізії в Осадчука на стриху, а мнимо передавшого це число „Сурми" Нагайовського увільнено від всякої вини і кари. — Вкінці засуджено Чорненького за злочин з § 58. к. з. (найтяжча кара) за те, що при нім в часі подорожі до Чорткова найдено 9 чисел „Сурми", а рівночасно увільнено його товариша Любомира Прокоповича, від котрого Чорненький мав ці „Сурми" одержати (отже від кольпортажі). Вкінці впадало в очі, що присяглі судді затвердили більшістю голосів вину Осипа Осадчука, Володимира Пирога й Опиханого, щодо котрих навіть прокуратор не домагався кари, лише залишив їх вину чи невинність свобідній оцінці присяглих. Різкі ріжниці в „переконанні" присяглих суддів стали причиною такого засуду.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Роман Заклинський, емеритований професор учительської семинарії, член-основник Т-ва „Рідна Школа", діяльний член багатьох українських товариств, визначний суспільний діяч і популярний письменник, помер дня 20. березня 1931 року в Тростянці, яворівського повіту, у 79-ім році життя. Тлінні останки зложено в могилу дня 21. березня в Тростянці. — Обширну посмертну згадку про Великого Покійника помістимо в черговому числі „Діла". В. Ї. П.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 23. березня 1931 року: масло експортове і десертове прима 4·50 зол., за пільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 5·30—5·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 24. березня, година 7·30 веч. „Справа Дантона" Пшибишевської.

Середа, 25. березня, година 7·30 веч. „Справа Дантона" Пшибишевської.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 24. березня, година 7·30 веч. „Варшавська політична шопка" (Генара, Лехоня і Тувіма).

Середа, 25. березня, година 7·30 веч. „Варшавська політична шопка".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 24. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя", комедія Вернея (вступ Галацінської.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Король гір".

КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".

КОЛЬОСЕЙ: „Хмародер" (Віліям Бойд).

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Ярощі". „Чоловік проти волі". (Ярощі, Ордонівна, Мей Вонг).

ОАЗА: Звукова фільма „Моє сонічко".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Янінгс, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Дама в багрянці".

ПАСАЖ: „Вибух у порохівні" (Тім Мен Кой). „Інтригант" (Янінгс).

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання". „Краса життя".

ХИМЕРА: „Коли молодість шумить". „Горою парубоцтво!".

СТИЛЕВЕ: „Жовтий паспорт" і Гарольд Льойд.

УТІХА: „Індійська гробниця" (2 серії).

Програма радіо.

Вівторок 24. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·75 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Спів (Гартман). **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт солістів. **Берлін** (419) 16·30 Естонська музика. **Стокгольм** (325,4) 16·00 Музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Відень** (516,3) 12·00 Капела Вайса **Будапешт** (550,5) 12·05 Радіоквартет. **Харків** (937,5) 13·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·30 Година Бетовена. **Париж** (1724,1) 21·00 „Отелльо" Вердія.

Середа 25. III. 1931.

Варшава (1411,8) 12.10 Грамофонові платки. **Гельсінгфорс** (221,4) 10.00 Віолінчельо. **Таллін** (296,1) 13.15 Концерт. **Берлін** (419) 16.30 Англійська фортепіянова музика. **Стокгольм** (435,4) 18.00 Богослуження. **Рим** (441,2) 17.00 Концерт. **Прага** (488) 19.05 Чеські пісні. **Відень** (516,3) 11.00 Капеля. **Будапешт** (550,5) 17.30 Релігійна музика. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальний Збір Народньої Гостинниці, кооп. стов. з обмеж. порукою у Львові, відбудеться дня 25. квітня 1931 р. (середа) в 5. год. пополудні в салі стоваришення, вул. Костюшка ч. 1. Порядок нарад: 1) Відкриття Загального Збору. 2) Відчитання протоколу з попереднього Загального Збору. 3) Звіт Дирекції з діяльности стоваришення й затвердження білянсу з внеском Надзірної Ради на розділ чистого зиску за 1930 р. 4) Звіт Контрольної Комісії. 5) Вибір двох членів Надзірної Ради на місце уступаючих. 6) Вибір трьох членів Контрольної Комісії. Рішення Збору є правосильне незалежно від числа приявних членів-учасників. Рахунки й білянс до перегляду членам виложені в домівці стоваришення протягом 14 днів перед Загальним Збором. — Львів, дня 2. квітня 1931 р. **Роман Сосновський**, предсідник, **д-р Ярослав Овесницький**, секретар. 1708

БАНК ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ ЛЕҐІЙ у ПРАЗІ.

Чистий зиск Кч. 7,716.887·20.

(Дивіденда 8% — в минулім р. 8%)

Дня 11. п. м. відбулося білянсове засідання Завідуючої Ради Банку Чехословацьких Легій у Празі. Завідуюча Рада одобрила рахунки замкнення на день 31. грудня 1930 р. і постановила скликати Загальні Збори Акціонарів на день 12. квітня п. р. до великої салі палати „Люперна" в Празі.

Рахунки замкнення на день 31. XII. 1930 виказують:

ЧИННИЙ СТАН			ДОВЖНИЙ СТАН		
Каса	Кч	21,314.982·40	Акційний капітал	Кч	70,000.000·—
Домагання платні негайно	„	64,459.982·35	Резервові фонди	„	64,550.000·—
Девізи, закордонні чеки і валюти	„	39, 41.967·10	І іпотечні позички	„	507.105·90
Векслі в портфелю	„	131,383.244·40	Вкладкові книжочки	„	335,159.213·85
Ефекти	„	126,414.427·55	Віритеді	„	754,749.066·82
Консорціяльні уділи	„	50,744.200·—	Неподбрана дивіденда	„	327.697·—
Довжники	„	765,506.389·45	Переходові рахунки	„	12,515.961·86
Нерухомости по відписанню Кч 873.142.15	„	24,623.081·45	Інші рахунки довжного стану	„	26,002.123·35
Інвентар „ „ Кч 1,199.314.35	„	2,148.920·70	Чистий зиск	„	7,716.887·20
Переходові рахунки	„	12,440.442·20			
Інші рахунки чинного стану	„	1,050 340·35			
білянсова сума і ч і		69.578.077·95	білянсова сума Кч		8.077·95

Евіденційні рахунки (гарантії і т. п.)	**Кч**	**420,981.393·85**
Зобовязання з титулу реесконту	**Кч**	**68,119.879·35**
ДЕПОЗИТОВИЙ РАХУНОК білянсовано сумою	**Кч**	**1.159,045.214·75**

Завідуюча Рада ставить внесок, щоби Загальні Збори акціонарів ухвалили з осягненого зиску виплатити 8% дивіденду, а крім звичайних дотацій придільти квоту Кч 450.000·— на Резервові Фонди, внаслідок чого в білянсі виказані резерви осягнуть суму Кч 65,000.000·— себто 92·85 % акційного капіталу. 1702

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЕРСЬКІ роботи виконує найдешевше — Домбровскі і Розважевскі — Львів, Академічна 2, ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1447 7—?

ОБРОКАТИ новочасні портієри, накидки, дивани—по совісних цінах тільки — **ВАНК** — площа Марійська 5. I. пов. 1705 1—7

КІМНАТУ фронтову, умебльовану з осібним входом, I/IV. винайму. — Сушінського 8. правий партер, оглядати 5—7. 1678 2—3

ВАЛІЗКИ, течки, портфелі, поручає і направляє найдешевше робітня Варера, пасаж Гавсмана. 1635 3—?

КАНДИДАТ адвокатури, рутинований, зі судовою практикою тепер у великій канцелярії, здібний самостійно повести канцелярію і при окр. суді, шукає місця від 1/6. 1931. Відомість слати до канцелярії адв. д-ра М. Рибака в Перемишлі. 1688 3-3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляпти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1538

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА, спосібного самостійно вести адвокатську канцелярію пошукую від 15. квітня п.р. Адвокат Д-р Мудрецький Дмитро, Чесанів (Cieszanów). 1694 3—5

ФОРТЕПІЯНИ вживані, Blüthner-a Förster-a, Bösendorfer-a, Stingl-a оказійно продає „Дім Шопена" Львів, вул. Сикстуська 11. Довгорічницеві сплати!

СОЛІДНО І ДЕШЕВО! Столярня братів Хоркавих приймає всякі роботи: бюрові, меблеві і галантерійні, відновляє меблі і антики. Львів вул Жовківська 28.

ВЛОДЗЮ! кохає Тебе твоя — М. 1701

ДВА ПОКОЇ — кухня — коридоровий розклад — лазничка, газ і т. д. — вул Длугоша до винайму. Зголошення до Адміністрації „Місячне комірне 220 зол."

КОНЦИПІЄНТА рутинованого, совісного, до самостійного ведення канцелярії негайно пошукує адвокат **Д-р Жолнірчук, Броди.** 1703 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

буват. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 15—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей і дозрілих.

1512 16—?

ЛЯМПИ електричні, новочасні,

також на підставі рисунку виконує

Фабрика ламп і металевих виробів „GALWANJA" АДОЛЬФА ГАЛЬПЕРНА

Львів, вул. Жулінського 11 а. Тел. 20-54.

Великий вибір на складі. Догідні умови. 1671 3—15

„Seville"

Хто в „Севільї" не буває,
Не повірить, не признає,
Що ще радість в світі є —
Що найти ще можна нині
Такий куток в „сліз долині",
Де ніхто тебе — не бє...
Прийдеш сюди — гей, як мило!
Лихо начеб карк скрутило,
Всю біду враз чорт бере,
Бо спокій нарешті маєш;
...Екзекутор не займає
І віритель — не найде.
Прийдеш, хочби і як вчасно,
„Білу", „чорку", чай, хліб з маслом
(А Газет тут, — Боже крий!)
Все звічливо, без химери
Подадуть тобі кельнери.
Ти — читай лиш, їдж і пий...
Ввечорі гарна музика
До смаку тобі терлика
Танго, фокстрот, — що аж гей!
А як ще в кишені — „тепло",
Зійдеш вниз у бар, — до „Пекла" —
Та гуляєш, як Еней!
Ну, скажи-же, друже-брате,
Чи годиться омилати
Таке щастя в пору криз?
„Бігме — ні"! — так скажеш тихо
І шлячок хай трафить лихо —
Ти в „Севільку" — просто дри!...

Кавярня „Seville", Львів, вул. Пілсудського, ріг вул. Пекарської.

Вже появився в продажі давно вичерпаний

Німецький Само-вчитель

практичний підручник для вивчення німецької мови з вправами, розмовами, з українсько-німецьким словарцем та з зазначенням вимови написав

ВОЛОДИМИР КАЛИНОВИЧ

Ціна 3·— зол.

Поручаємо також

Англійський само-вчитель

практичний підручник для вивчення англійської мови з вправами, розмовами, з українсько-англійським словарцем та з зазначенням вимови.

Ціна 3·— зол.

Висилає за попереднім надісланням грошей **Книгарня А. Бардаха** Львів, Краківська 1.

Катальоги висилаємо безплатно.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 67 (12.723). Львів, четвер 26. березня 1931. Головний орган українського республіканізму. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло". Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ПЛАЩІ. СМОКІНҐИ, СУКНІ, КОМПЛЕТИ поручає ЦЕНТРАЛЯ Б-ТЯ КАРЕЛЬ, Львів, Ягайлонська 7. ФІЛІЯ: Станиславів, Пасаж.

Найкраща льоката ощадностей — це премійна вкладка в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20, де крім відсотків можете ще дістати премію від зол. 25—300, залежно від висоти щомісячних вкладок. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно.

Білянс сесії.

Львів, 24. березня 1931.

В суботу, 21. березня ц. р. декретом президента республики зачинено першу сесію нового, третього в черги, конституційного польського сойму. Трівала вона від 9. грудня, себто ледви три з половиною місяці, та виповнила першу період нового устрою, який фактично заіснував у Польщі після ост. виборів. Безпосереднъо перед тим, як премієр мав відчитати декрет про зачинення сесії, маршал сойму Світальський виголосив панегірик на честь минулої сесії, яка — мовляв — стала зразком творчої парляментарної праці, іншими словами, спинув жменю компліментів під адресою Клюбу ББ і себе самого, як єдиних виконавців „творчої праці". Щоби п. Світальський не був осамітнений в ентузіястичній оцінці 3½-місячного дорібку минулої сесії, секундував йому пос. Голувко, як голова соймової групи Клюбу ББ, який одночасно оголосив не менш ентузіястичне інтервю на цю саму тему.

Однак, здається, ентузіязм урядових кол багато більший на словах, ніж у душі: бо коли би справді він плив зі широго пересвідчення, то означав би жалюгідне заплющування очей на „дійсну дійсність" — висловлюючися терміном першого післятравневого премієра п. Бартеля. Минула сесія, звана бюджетовою, була теж присвячена передовсім бюджетові, який перемолола у 3-ох з половиною місяцях, замість передбачених конституцією 5-ти місяцях. У часах шаленої господарської крізи, в хвилині, коли питання реальности чи нереальности ухваленого бюджету викликало найпалкіші дебати, покладено край усім нарадам на 10 днів перед преклюзійним терміном, — мабуть виходячи зі слушного зрештою заложення, що все одно нічого вже у створеній ситуації не можна рішити, у цій ситуації, яка зоветься двома міліярдами 850 мілiонами бюджету на 1931-32 рік. Акуратно 2 тижні перед зачиненням сесії міністр фінансів п. Матушевський мав відвагу на сенатській трибуні заповісти 350 мілiоновий дефіцит у тому бюджеті на черговий бюджетовий рік, успокоюючи збентежений парлямент заповідю залатання діри низкою нових, покищо ще точно неозначених, урядових проектів, які мають збільшити доходовість державної скарбниці. В два тижні пізніше, чи то з огляду на фатальне враження тої своєї сенатської сповіди, чи з огляду на близькі Великодні свята, щоби не псувати послам настрою, чи врешті маючи на увазі приготовані вже панегірики пп. Світальського і Голувка — той самий мін. Матушевський з обуренням кликав: „Не може бути мови про дефіцит у тій чи іншій висоті", запевнював, що „бюджет на будучий рік є реальний", а для песимістів мав знову потішення, що „уряд буде вміти прийти з внесками"... на випадок дефіциту, названого тепер делікатно „люзом"...

Так виглядає найважніша позиція минулої сесії. Поруч з нею друга, якою почванився п. Світальський: це т. зв. „усправнення" соймової праці та „гармонійне співжиття" і „нормальна співпраця" парляменту й уряду. Перше полягає на прийнятті ригористичного соймового регуляміну, який впровадив до сойму диктатуру його маршала, інша блискуча повість — це цілковите підпорядкування сойму урядові. І маршал сойму і голова соймового Клюбу ББ багато говорили про співпрацю з урядом, про плановість діяльности сойму, про „залеглости" мин. сойму, про техніку дебат, внутрішню дисципліну ББ і т. д., — але делікатно поминули мовчанкою два „другорядні" пункти парляментарного життя Польщі з останньої сесії: питання співпраці парляментарної більшости з парляментарною опозицією та питання річевого підходу до всіх справ членів самої більшости. Обі ці кардинальні вимоги парляментарного життя в европейському його розумінні фактично скасовано в минулій сесії. Меншість була безоглядно майоризована більшістю, а більшість у свою чергу не керувалася внутрішнім переконанням, лише наказами згори під загрозою санкцій.

Хвалися врешті голова ББ відвагою свого клюбу, який рішився перевести такі непопулярні закони, як повновласть для уряду на евент. знижку урядничих платень, т. зв. вирівнюючий податок, новелізація емеритального закону, новелізація протиалькогольного закону і т. д. Що правда, то правда! „Непопулярні" це дуже закони! Однак хвалитися нема чим: бо непопулярність тих законів не лежить у факті нового обтяжування ними населення, лише у свідомості мас, що ці нові тягарі не принесуть користи ні для держави, ні її громадян, і що їх доцільність з погляду рівноваги бюджету є поверховною та ілюзоричною.

Зате фактом є, що минула сесія: 1) не причинилася в найменшій мірі до внутрішньої консолідації самого польського громадянства, не зліквідувавши по суті ні одної поважної причини останнього заогнення, та обмежившися лише до їх формальної ліквідації, себто одностороннім переходом над ними до денного порядку; 2) не причинилася ні трішки до полекшення економічної кріси, обмежившися виключно до вишукування способів, які втримали би дотеперішній доплив грошей до державної каси, замість ліквідувати позиції, що найбільше гроша зідають без найменшої користи громадян; 3) не причинилася ані трішки до злагіднення національної проблеми, яка в останній половині року висунулася — поруч з двома названими — на чоло найважніших і найбільш загострених проблем польської держави.

Ні один український внесок не був принятий, ні одна інтерпеляція не стрінулася зі справді прихильним відношенням, ні одна промова не викликала корисного для справи відгуку. Дальше товся український горох об польські соймові стіни. Розмови з урядовими чинниками на тему найбільших болячок українського дня викликали з другого боку вимоги до української репрезентації, які нічогісінько спільного з цими болячками не мають та яких виконання мало би по суті цілком протилежний ефект, бо ще дужче загострилоб існуючу атмосферу, не даючи нічого позитивного для її злагіднення.

Чим-же тут чванитися людям, безпосередньо відповідальним за такий, а не інший висліл цієї соймової сесії?!

НА СХІДНІ ТЕМИ.

У спацифікованій Туреччині.

Від диктатури до парляментаризму. — Невдача створення легальної опозиції. — Фермент. — Справа курдійська та Ірак. — Запросини меншостей.

Повстання курдів, про яке так багато писала европейська преса в осені мин. року, з трудом зліквідувало турецьке військо. Здавалося, що це питання остаточно вже „вирішене" та „спацифікована" Туреччина може повернути до нормального життя.

Так, зрештою, думав провідник сучасної Туреччини Кемаль-паша, який постановив в знак стабілізації відносин вернути до нібипарляментарного життя у молодій турецькій республиці.

Як відомо, диктатура Кемаля-паші в Туреччині на парляментарному терені виявлялася у формі панування єдино легальної народньої партії, на чолі якої стояв сам Кемаль. Отож державні справи початково залагоджувались на засіданнях правління народньої партії, після чого в парляменті проходили з подиву гідною однодушністю. Одночасно з таким упрощеним парляментарним устроєм панувала фактична (неофіціяльна) цензура преси, яку за найменші відхилення в поглядах від поглядів урядових, карано аж до припинення видавництва та заборони публіцистичної діяльности авторові еретичних думок.

Витворилася ситуація, в якій ніхто не відважувався критикувати політики пануючої партії й уряду та рідкі кріси уряду, зрештою тільки частинні, завсіди легко лагодились внутрі „пануючої більшости". Однак такий ідилічний устрій мав теж свої темні сторони, що зрозумів і сам Кемаль-паша. Надмірна віра уряду в свою владу та безкритичність в його поведінці, витворили ситуацію, яка відірвала народню партію з її урядом від широких мас суспільства та потреб практичного життя. Якщо така система панування дала позитивні наслідки у справі організації молодої турецької армії, то у сфері закордонної політики, а зокрема господарської, вона дала висліди виразно відємні.

Буший амбасадор Туреччини в Парижі Фетi-бей, чоловік довіря Кемаля-паші, перший виступив з проектом привернення Туреччині конституційного життя. Обміркував наперед з Кемалем-пашою цю справу, Фетi-бей звернувся з офіціяльним листом, в якому підкреслив важкий економічний стан країни та невистарчаючу ініціятиву уряду для поборення лиха. Направлення ситуації Фетi-бей вбачав у піднесенні голосу критики з парляментарної трибуни. З тихою підтримкою президента Кемаля-паші, Фетi-бей приступив до організації нового політичного угрупування під назвою „Республиканська ліберальна партія", з програмою більш радикальною від народньої партії. Завданням нової партії було оздоровити внутрішньо-політичні й господарчі відносини в республиці, шляхом річево-опозиційних виступів на парляментарному терені. Опозиційність нової партії мала заспокоїти зростаючі невдоволені елементи, групуючи їх під оком Фетi-бея, довіреної людини Кемаля-паші. Організатори й провідники партії, що мала виконувати ролю „опозиції Його Величности" ні на хвилю не застановлювалися наскільки партія буде слухняним знаряддям в руках її організатора Фетi-бея.

Невдоволені елементи з під прапору „ансієн режіму", як рівнож і республиканці, опанували швидко легальну можливість організування себе. Нова партія відразу стала неслухняною своєму основоположникові Фетi-беєві. Кілька місяців боротьби в рядах нового угрупування і партію розвязав сам її основник, безперечно після порозуміння з урядом президента Кемаля-паші! Так отже фіяском скінчився проект нового курсу внутрішньої політики турецької республики. Але невдоволення знову піднесло голову, а конкретно виявилося це в організуванню повстання в Анатолії. Уряд випередив повстання арештами та карою смерти для його 28 організаторів, які вербувалися виключно зі сфер магометанських духовників. — Тимчасом трудноші Кемаля-паші все збільшуються. Курдійське питання не було полагоджене „пацифікацією" теренів, де мало вибухнути повстання. Льокальні заворушення постійно вибухають ще й досі. Знова це питання набрало характеру чолового питання малоазійської політики: в останніх тижнях, блискавкою пролетіла в перській та з окрема в туреньній пресі вістка про

признання курдійської мови за офіціяльну та рівноуправнену з арабською в Іраку. В політичних колах, еближених до анґорського уряду запанувало обурення, — рівноуправнення курдів в Іраку, ще більше загострять і без того фатальні турецько-курдійські відносини.

Прокурдійська політика іракського, вірніше великобритійського уряду, мандатового упікуна Іраку, криється в потребі добрих взаємин з курдами, які замешкують колишній Мосульський віляєт, на терені якого находяться відомі нафтові джерела. Заворушення, на які курди такі швидкі, приносять великі втрати англійським концесіонерам нафтового промислу. Концесії для рідної мови курдів дають підставу англійцям рахувати на симпатії курдів та одночасно спрямувати їх агресивність проти Туреччини і Персії.

Перська і турецька преса вимагають порозуміння своїх урядів у цій справі, з метою спільного „демарш" перед урядом Іраку. Але крім цих клопотів має Туреччина ще клопіт з „неіснуючим" питанням національних меншин. На зарані відбудови молодої Туреччини Кемаль-паша зрозумів, що важною причиною слабости старої Туреччини були національні меншости, які постійно давали притоку великодержавам до вмішування себе у внутрішні справи кволої Туреччини. За всяку ціну Кемаль-паша постановив позбутися меншостей. В надзвичайно короткому часі Кемаль-паша перевів одиноку в модерній історії виміну людности, під акомпаніямент погромів, репресій і конфіскат. Два з половиною міліони греків з Малої Азії мусіли протягом дуже короткого часу зліквідувати, а вірніше покинути, свої крамниці, фабрики, варстати праці й домові вогнища, які існували дві з половиною тисячі літ на терито-

ЧАЙ марки БУЗЬКО
Спеціяльна мішанка Ч. 40.

рії Малої Азії. Кемаль-паша досяг своєї мети: Туреччина стала більше турецькою, тільки він не взяв під увагу того, що два міліони греків та вірмен не дармо їли хліб. Були це працьовиті купці, які столітньою працею зуміли навязати торговельні звязки з цілим світом, зрештою були це єдині представники турецької торговлі та промисловости. Коли опустіли малоазійські міста від греків і вірмен, турки не зуміли створити купецької кляси, навязати зірваних торговельних зносин і здобути втрачене довіря закордону, який застиг у вичікуючій позиції.

Миршаве турецьке купецтво, що поселилося на руїнах цвітучого колись малоазійського торговельного міста, з трудом пускає паростки нової турецької торговлі. Загально світова економічна криза ще більше бє по господарській структурі нової Туреччини. Бажаючи ладнати важку кризу, турецький уряд за посередництвом своїх закордонних представництв оголосив дозвіл на поворот бувшим громадянам (зокрема грекам), які бажали би реемігрувати. Реемігрант матиме навіть певні полекші, якщо викажеться знанням якогось корисного „фаху" (професії). Так турецький уряд готовий знова творити меншини, рятуючи свою кволу торговлю і промисловість.

Л. Л.

З сойму.

Звідомлення з Комісії Земельних Реформ.

Дня 17. п. м. на засіданню Комісії Земельних Реформ був м. ін. обговорюваний внесок про державну поміч волиним спілкам та про аморизацію сплат позичок вразі в процентами, затягнених на рільні меліорації в Державнім Рільнім Банку.

Внесколавці виходили з заложення, що при нинішній господарській кон'юнктурі і низьких цінах рільних продуктів, рільник не всилі зверзути і відсотки з затягненої позички, котра виносила на 1 га 708 до 1000 зол. у висоті 7% річно, а з додатком адміністрації і страт на вартісних паперах (виплачувано позичку Рільним Банком по номінальній ціні 82 зол. за 100 зол.) виносив відсоток 11% річно, а в деяких випадках, з рівними оплатами, досягав, як ствердив один з послів, до 18% річно. Ці позички були уділювані на протяг від 6 до 12 літ. Цілком зрозуміло, що через високий кошт меліорації, високий оплачуваний процент, та через малу ціну рільних площів не тільки, як ствердили члени Комісії і сам представник міністерства рільних реформ і міністерства рільництва, ніхто з позичаючих, (а в їх 60% рільників дрібних а 40% більші власники) не в силі платити сплат і самого відсотку, але й сама меліорація дренами цілком заломилася, так, що тепер майже ніхто за позичками не зголошується. Від р. 1925 до 1930 змеліоровано всього около 30.000 господарств, які однак не в силі з наведених в горі причин рентуватись. На саме обниження відсотку требаб около 4 міліони золотих, яких міністерство рільництва не має в розпорядженні, бо бюджет, міністерства рільництва, призначений на цю ціль, щорокy зменшується, а не збільшується. В р. 1930-31 мало міністерство рільництва в бюджетовім прелімінарі на ту ціль 5 міліонів, а на р. 1931-32 прелімінованo вже лише 3 міліони; з того на обниження проценту від позичок на меліорацію 2,400.000 зол. — тоді, як на інші цілі, нпр. як на піднесення годівлі раб, які плекають переважно на більших посілостях, призначається 4 міліони зол.

В часі дискусії над повищим внеском забрав слово член комісії пос. *Терлаковець*, піддаючи гострій критиці дотеперішне становище польського уряду до справ меліорації, а радше меліорації дрібних господарств, вказуючи при цім, що краще в тій ділянці було австрійське законодавство, на підставі якого уряд приходив зі значною беззворотною підмогою на меліорації для дрібного рільника. Промовець домагався новелізації закону з р. 1925 в тім напрямі, щоби при меліораціях удільованих до висоти 15 га, давано беззворотну запомогу до 50 відс. коштів меліораційних робіт, та щоби в тій цілі дотичні міністерства вставили вже на слідуючий рік відповідну квоту; всі дотеперішні, бущім-то, полекші обниження відсотків не розвяжуть такого важного для рільництва питання, як меліорація

Життєві обезпечення

це найкращий спосіб ощаджувати, а життєва поліса найкраща щаднича книжочка. Подбайте негайно за життєву полісу Товариства

„КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18.

в її різних формах (тут домагався пос. Терлаковець переведення досвідних спроб способом кретичного дренування, якого кошт від 1 га виносить 100 до 150 зол.), на яку ждуть міліони га землі. Всі внески меншости в комісії перепали. Користь із згаданих внесків була лише та, що представник міністерства рільництва заявив на комісії, що по думці закону з дня 31. VIII. 1925 ч. 88 поз. 609 арт. II. уст. 2. признало мін. рільництва цей рік, як рік критичний, і що по думці того закону Рільний Банк буде на внесення кожного індивідуального прохання пролюнґувати на один рік відсотки від щорічних сплат від отриманих позичок на меліорацію (на це звертаємо заінтересованим увагу). Вправді перейшов внесок більшости, щоби уряд на р. 1931-32 вставив більшу суму на обниження відсотків і на частину деяких сплат, але це, як учить дотеперішній досвід, не принесе ніяких практичних наслідків.

З польської преси.

Примирюючі конвульсії краківського „Курєрка".

Після того, як пос. Голувко заст. голови парляментарного Клюбу ББ і голова його соймової ґрупи, отже найбільш авторитетна особа для надавання політичних напрямних проурядовій пресі, оголосив на передовому місці офіціяльної „Ґазети Польскої" засадничу програму в справі злагодження (якщо не остаточного вирішення) польсько-українського конфлікту — проурядова санаційна преса негайно взялася здійснювати проголошені ним тези. Про коректу промови п. Голувка санаційними редакторами „Слова Польского" ми вже писали. Вони цілком „погодилися" з його тезами (право українців бути „співгосподарями в краю" на принципі „повної рівности" та „пошанування нац. і культурних інтересів українців"), додали тільки своє одно маленьке застереження, а саме, що крім „українців" (в лапках) існують ще русини (без лапок; — бо фактично існує трійця малопольських русинів: акцизник Мікало Бачинський, засуспендований о. посол Яворський і б. субльокатор культпарківського закладу Олександер Лисяк), но і москвофіли (без лапок), яких теж щонайменше стільки, скільки „українців" (в лапках). Тому „Слово Польске" радило між рядками своїм варшавським хлібодавцям не спішитися так занадто з надачею „українцям" (найменшій частині східно-малопольського населення) рівнорядних прав співгосподарів. Відолаха п. Мейбаум і тов. переляканися, що справді у Варшаві страшенно квапляться з запросинами українців до співгосподарювання..

Зате краківський „Курєрок", як 100%-вий проурядовий орган, який знає, що таке дисципліна, бо має і власника і головного редактора послами в Клюбі ББ (п. Марянок Домбровський, власник дуже гарного авта, і представник львівських ґуцулів Станиславівщини, д-р Людвик Рубель) взявся на 100% реалізувати проголошену програму, яка вимагала, як першу передумову, „атмосферу згоди". 20. п. м. появилася стаття п. Голувка, 21. прийшла до Кракова, два дні п. Марянок і його ґуцульський ад'ютант перекомбінували проблему як найшвидше і найуспішніше дійти до „атмосфери згоди", після якої наступить „рівність і співпраця двох народів", і 23-го бахнули статтю: з розмахом і темпераментом, притомним „Курєркові", та притомним йому політичним розумом, науковим знанням справи та — передовсім — з випробованою вірністю отриманим згори наказам (адже всього того посол ББ Маріян Домбровський навчився ще, як вірний Вітосові посол „Пяста" і д-р Людвик Рубель, як редактор ляйборґану лянцкоронської хєно-пястівської спілки).

Ось „шедевр" останньої публіцистичної творчости цього санаційного трубадура:

„...Мало хто з поляків знає ,що був час, 12 літ тому, коли заістнувала гайдамацька держава на землях нинішньої Польщі і що в біжучому році будемо святкувати 950-ліття першого загарбання східних земель племенем русів, які в 981 році, під проводом Володимира, київського князя, вдерлися на прастарі ляцькі землі. Кількократна ґрабіж польських земель, увінчана довшим або коротшим успіхом, не дає спати „українцям", тому самозванчому політичному відломові русинів. (Що слово — то перла, що речення — то бриліянт — прим. складача.). Всі українські організації, це базтіони протипольської і протидержавної роботи. Мало хто з поляків знає, що землі східної Польщі, це направду корінно польські землі, що племя полян жило від непамятних часів на 40 кільометрів на північний схід від Києва і що щойно від тої лінії на схід починаються правдиві східні кресы. (Славити Господа, що не на схід від закаспійських степів — прим. складача.). Все від тої лінії на захід, це такі самі польські землі, як краківська і познанська земля.

Займанці не навчилися від нас тих історичних прав, а ми вчимося їх однаково з історією асиріїців і справді багато-багато поляків вірить, що „український нарід" це справді нарід, а навіть з соймової трибуни з польських уст падають такі фальшиві назви. Є вправді „українська партія", але українського народу нема і ніколи не було. (!!) Є русинське племя, (ей Богу! — прим. скл.), як потомки двох племен, а саме варяго-русів, германського походження зі Скандинавії та ляцького племени, яке замешкували нинішні кресы на сотки літ перед приходом тих найзідників русів.

Тих правдивих русів прибуло на землі нинішньої Польщі в 981 р. і в пізніших роках дуже мало, а були це лише войовники, купці й священники, які злобули й обсадили польські міста, але село остало чисто польське. Ці германські найзідники штучками, введенням окремого обряду, іншої азбуки й окремого календаря, винародовили нас так, як винародовили посвоячені з варягами німці на землях, які лежать нині в границях німецької держави. Нема нічого дивного, що ті германи знають справи посилають гадині фонди германам знад Дністра, коби тільки знищити дідичів землі, яку нам загарбали їх прадіди-.

Такий науковий виклад тягнеться ще кріз дальших кількадесять рядків, які кінчаться покликом складати фонди на окреме конто в ПКО для „Т-ва Оборони Східних Земель", яке має засадити „збірно, масово та сильними кольонами" на „східних кресах" польське осадництво...

Так робиться „атмосферу згоди і співжиття". Правда, цілу ту „наукову" теорію сильно підважує такий один маленький епізодик, як підписання маршалом Пілсудським в 1920 році відозви затитулованої „Народе Український", — але це вже було так давно, що від того часу нарід український встиг уже безслідно зникути.

ЖАДАЙТЕ французьких паперців ДО КУРЕННЯ. JOB
1619 5—10

З конфіскаційних практик.

З історії конфіскати короткої монографії Грималіщини.

Тернопіль, 18. березня 1931.

Незначайно скупою є наша література в Галичині, присвячена історії і сучасности поодиноких місцевостей чи поодиноких округ. Поодинокі короткі монографії Миколи Голубця, Івана Крипякевича, пок. Б. Януша (Карповича), з давніших Франка, Томашівського і Кревецького та ще декого, є тільки незначною частинкою того, що навіть при нашій мізерії повинно бути зроблене. А такої літератури потреба хочби для витворення здорового льокального патріотнаму.

Одним з таких білих кругів є повна книжечки під заг. *„Коротка історія Грималова і сіл судового грималівського округа"*. Написали д-р *Іван Крипякевич* і д-р *Гриць Олійник*. Накладом філії Т-ва „Просвіта" і читальні „Просвіти" в Грималові. Тернопіль 1931. З друкарні А. Салевича в Тернополі. Сторінок 131, звичайної вісімки. Розказано там історію містечок Грималова і Товстого та деяких поодиноких сіл і коротко обговорено сучасність аж до найновіших днів, з поданням короткої біографії осіб, котрі вийшли з Грималіщини, або в Грималіщині працювали протягом 19-го і 20-го віків. Згадано там також і про наші існуючі товариства та організації, а також про польські та жидівські, про церкви, костели, синагоги і школи та парохії, що все є цінним інформаційним покажчиком. Книжечка написана без претенсій на науковість і на всебічне обговорення теми, що й зазначено в передньому слові, але проте робить вона назагал симпатичне вражіння.

Одначе власті чомусь вона не полюбилася і повітове староство в Тернополі рішенням з 18. лютого 1931 до ч. 2369/31 заняло цю книжечку за деякі уступи на сторінках 23. 24 і 111, а окружний суд в Тернополі постановою з 22. лютого 1931 до Пр. 10/31 цю конфіскату затвердив. Проти цієї постанови внесли автори і видавці спротив, але окружний суд в Тернополі присудом з 4. березня 1931 до Пр. 10/31 затвердив первісне рішення суду тому, що сконфісковані уступи мають у собі нібито знамена злочину з § 65 карн. зак. або провини з § 300 карн. зак.

Проти цього присуду вніс пос. д-р От. Баран іменем авторів і видавців зажалення до Апеляційного Суду у Львові, виказуючи правну безосновність конфіскати і домагаючись її повного ухилення. Бо наведення факту на сторінках 23 і 24, котрі громади Грималіщини перевели в 1925 р. шкільний плебісцит за українською народньою школою з поданням числа внесених декларацій і з зазначенням, що всі ті заходи були безуспішні, не зважаючи на рекурси до міністерства віросповідань і освіти, не зважаючи на інтерпеляції в соймі й окреме письмо до президента, без якихнебудь напастей чи натяків на повищі установи, — не має зовсім знамен злочину заворушення публичного спокою в § 65 карн. зак. через підбурювання до погорди до повищих установ.

У зажаленні наведено, що інтересовані громади в часі шкільного плебісциту користувалися тільки прислуговуючим їм правом по думці шкільного можного закону з 31. липня 1924 В. З. П. Р. ч. 79 поз. 776 і виконавчого розпорядку міністра віросповідань і освіти з 7. січня 1925 В. З. П. Р. ч. 3, поз. 33, поступаючи лишень в межах повищого закону чи розпорядку. Тому вони не поповнили ніякого карного вчинку, зокрема в розумінні § 65 або § 300 к. з. Рівнож і згадки на сторінці 111, кілько осіб упало з села Паїки у війні за волю України, а кілько у світовій війні, не можна підтягнути під знамена злочину з § 65 к. з., а тим менше під провину з § 300 к. з. (понижування авторитету властей і підбурювання проти властей), бо там наводиться тільки голий історичний факт без ніяких коментарів.

Акти відослано вже до Апеляційного Суду у Львові і він остаточно вирішить долю сконфіскованої книжечки, яку видано в числі 3.000 примірників, на що накладці видали поважнішу квоту.

Не від річи буде пригадати, що в січні 1929 р. те саме староство в Тернополі сконфіскувало було історичну повість Андрія Чайковського під заг. „До слави". Цю конфіскату остаточно суд ухилив як в законі неуосновану. Взагалі політична цензура в Тернополі шило українських друків є без порівнання строгіша, як в якомубудь іншому місті в Польщі. Тут конфіскують навіть таке, на що цензори в інших містах не звертають ніякої уваги.

—o—

За океаном.

Український балет на сцені Метрополитен Опера Гавс у Ню Йорку.

Після довгих заходів школи українського національного танку балетмайстра Василя Авраменка вдалося забезпечити світової слави галю нюйорської опери (Метрополитен Опера Гавс) на українську виставу на суботу 25. квітня 1931. Буде це перший український збірний виступ в осередку американського драматично-вокального мистецтва, а рівночасно перечислення успіхів десятилітньої праці над розвитком українського танку нашого мистця. Задумана вистава — це драматичний народній балет укладу самого Авраменка. Її наголовок: „За Україну!" — вказує також на зміст. Будуть це живі образи з історії визвольної боротьби українського народу. Перед очима видців пересунуться картини з козацької минувшини, а також і з найновішої доби, яку ще й тепер переживає український нарід на своїх землях. Етнографічна українська маса буде зображена около 500 вишколеними танцюристами та артистами з інших ділянок на просторій сцені опери. Щоби вистава випала гідно і виказала мистецький хист українського народу, школа національного танку Василя Авраменка запросила до співучасти і співпраці всі найліпші артистичні й організаційні українські сили в Америці.

Сніжно біле білля дає

Книжка про українців в Канаді.

Недавно приступлено до праці коло видання книжки під назвою **„The Ukrainians In Canada"**, про українців, їх історію, культуру та життя і проблеми в Канаді. Ця праця буде видана в англійській мові і має на меті дати англійському загалові правдиві інформаційні дані про українців, бо досі всі чужинці черпають своє знання про нас з кількох чужих видань, які часто представляють українців у неправдивому світлі. Книжка буде ілюстрована картинами з українського життя.

З „Ліги Британських Українців" у Канаді.

Дня 31. січня ц. р. засновано відділ „Ліги Британських Українців" у Форк Ривер, Манітоба. До комітету увійшли: Гр. Бутник, голова, Дмитро Гриньків, заст. голови, Іван Покотило, секретар. Вписалося 61 осіб, дальші вписи збирає комітет. — Дня 8. лютого заснувався відділ „Ліги Британських Українців" у Гімлі, Манітоба. Дальші вписи в члени Ліги і вибір комітету відділу відбулися в салі Народнього Дому підчас спільної вечері членів і прихильників Народнього Дому ім. Т. Шевченка в Гімлі.

Українські радіоконцерти в Філядельфії.

Заходом Американського Українського Комітету відбуваються в Філядельфії українські концерти з радіостації **WELK**. Концерти відбуваються в кожну пятницю вечором від годинн 8.35 до 9.05. Перший концерт відбувся вже 20. лютого п. р.

ФЕЛЬЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. БЕРЕЗНЯ 1931.

Д-Р ІЛЯРІОН СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Петро Холодний.

Слово на відкритті виставки праць артиста в Національному Музеї дня 22-го березня.

(Довінчення).

Ось одна хвилина з життя Холодного: на станку велика дошка: Дівчина й пава, виконана легесенькими рисками в ніжних тонах темперною технікою; біля стола порається прообраз дівчини — дружина Холодного; на столі одна-друга посудина українського виробу. А господар дому тяжко зажурений тим, що ще не вміє вгадати того теплого тону колірів, який мамчить перед очима його творчої уяви і який так сильно вразив його з кількох галицьких ікон, привезених уранці до міського музею... Шість літ пізніше, перед іконами Національного Музею отсей самий Холодний з хлопячим виразом радости годинами просиджує і любується тим, що він так ніжно передав в образі „Ой у полі жито"

Ось тут у нас, у Національному Музею сформувався той Холодний, що востанне може промовляє до Вас усіх віщим голосом: „Ось тут, у Національному Музею — і Пещанський, і Кризанівський, і я — Холодний, всі ми, українці-ізоберіжці, найшли своє рідне українське обличча. І всі ви, що колинебудь в майбутньому захочете знайти себе і свій рід у справжньому світлі невмирущого творчого генія українського народу — кожний з вас мусітиме шукати дорогоцінних скарбів у зломках давнини та у невибагливих на вид, малюнках убогих галицьких церков".

Тут, у нас, у Галичині, почав Холодний велику добу розцвіту своєї мистецької творчости. В сердечній тузі за своєю претарною ближчою батьківщиною, за своєю дружиною і рідною, в постійній журі за завтрішній день, без змоги заробити хоч дрібку більшої готівки на малярську робітню та на життя — він усе таки творить. Іноді здавалося, що для Холодного найкращою умовинною творчости є тяжка жура і невпинний біль сердечний. Цей стан його душі, злидні скитальця дали йому змогу бачити і в галицькому краєвиді і в квітках наших левад і в людях — таки дрібку суму, туги й холоду...

Холодний перш за все лірик. Він відчуває сумовиті настрої своїх сюжетів і цими настроями може найкраще засвідчує безрадісність політичного життя своєї сучасности.

Як лірик підійшов Холодний і до найбільшого питання свого мистецького творчого життя. Чимало розмов і міркувань ось-тут у стінах Національного Музею присвятив він питанню: в чому суть величі і неминущої краси давнього мистецтва галицької України?

Це мистецтво нереалістичне, без усякого звязку з живою природою і з життям, без дрібки спроби бути відблиском та образом дійсних відносин у просторі — одночасно проте всеж таки на скрізь живе, простірне. У відповідь на ці справді великі таємниці давнього українського малярства приступив Холодний до творення памятника великого українського мистецва ось тут у Львові. Це іконостас домової церкви Духовної Семинарії. Будуччина безперечно з вдячністю згадуватиме ті хвилини, коли за тяжко добутий гріш рішився провідник Семинарії віддати роботу іконостасу саме Холодному. А сталося те саме тоді, коли мистець горів великим бажанням заспокоїти свою тугу і оживити в мистецьких образах ті мрії, що постійно роїлися перед очима його душі. Те саме було і з вітражами Волоської церкви і Мразниці, та в декількох образах для Волоської церкви, що мали дати з іншими ним задуманими, велику композицію звязку сучасного мистецтва з давноминулим.

Одначе мріям Холодного не довелося заясніти на таких численних великих полотнах, які він міг був дати. І не тому, що він передучасно вмер, лише тому, що він творив в особливих умовинах війни, революції та загальнього перелому — від звісного старого до незвісного нового. Очевидно, що в такий час споживна сила мистецької творчости впала дуже низько. Разом з тим галасливі кличі — шукати вияву для національного мистецтва у повторенні та пристосуванні скрізь, деб то не було, одного чи другого мотиву народнього побуту та народньої орнаментики притуплювали в широких масах нашої суспільности почуття для краси.

Якби не було подій вперед 12-ти літ, можливо, що Холодного-мистця між нами в дану хвилину не було би. Але він певно викликав би своїм мистецтвом у Київі велику бурю спорів: за й проти. А при цьому там, у Київі, чи Москві, стрінула би його однодушна похвала усіх мистців за майстерне володіння дуже ніжною технікою темпери, за вмілу композицію та за вповні індивідуальний вияв своїх мистецьких замислів.

У мистецтві Холодного ми маємо представника відродження монументального мистецтва давнини. Холодний — це творець нового, прекрасного, а разом з тим безмежно тихого, спокійного, простого та ясного мистецтва. Створити таке мистецтво в тяжкі часи політичної бурі та економічної скрути міг тільки мрійливий лірик — співець почувань і безжурний послідовник мистецтва для мистецтва.

В дану хвилину доводиться тільки пожалітн, що ми не маємо змоги оглядати мистецького надбання Покійного у всій його повноті, у відповідно пристосованих салях, де можна було би виявити всі мистецькі цінности його творів відповідним розміщенням їх. Одначе хочемо й мусимо вірити в те, що в нових салях музею вдасться колись показати хоч вибір найкращих творів Покійного. А поминуще твори його, розкинені по ріжних закутинах Західної України, будуть світлками творчого духа одного з найкращих синів сучасної України.

—o—

ПОЗІР! ПОЗІР!

Добра нагода для передплатників „Діла"!

Передплатники, які надішлють згори передплату за II. квартал, себто за квітень, травень і червень, найдальше до дня 10. квітня, а які не мають ще знаменитої повісти А. ДОДЕ „МАЦІЦЬКИЙ", дістануть її як премію. — На почтову оплату треба прислати 1 зол.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПІЛСУДСЬКИЙ ВЕРТАЄ У ПОЛЬЩУ?

З Мадейри відїхав Пілсудський до Лісбоян. Куди поїде далі невіомо. Є чутки, що вертається у Польщу, а кажуть теж, що поступить до Льондону, а відтам поїде у Палестину.

МІНИ В ДАНЦІГСЬКІМ ЗАЛИВІ.

Кенігсберґські часописи повідомили в телеґрамі з Данціґу, що шведський корабель „Кінґсгольм" натрапив у данціґському заливі на дві міни польського походження з написом „Гдиня". Часописи звязують це з вправами польської маринарки між Гелем і Ястарнею.

Керівництво польської воєнної маринарки заявляє, що польська маринарка закладала міни, які плаваючи або під водою не могли бути небезпечні для кораблів.

—o—

ЗІРВАННЯ ЧСЛ.-АВСТРІЙСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ.

Чехословацька делеґація, яка була у Відні задля торговельних переговорів з австрійською делеґацією, вернулася 23. березня несподівано у Прагу. Річниця дальших переговорів не визначили. Кажуть, що у найближчому часі Чехословаччина виповість торговельну умову з Австрією. Таксамо заноситься на виповідження умови з Югославією та Мадярщиною.

—o—

ДОВКОЛА АВСТРІЙСЬКО-НІМЕЦЬКОЇ УМОВИ.

Оголошення протоколу в справі австрійсько-німецької умови не змінило становища преси, яка й дальше займається тією умовою. „Еко де Парі" підкреслює, що Франція, Італія та Чехословаччина здають собі справу з того нарушення европейського порядку, яке потягне за собою певно дальше нарушення трактатів, коли негайно не пічнеться відповідна акція. Вистарчило би Австрії та Німеччині відібрати французькі кредити, щоби дати їм отямитися.

„Дейли Герелд" твердить, що австрійсько-німецька умова не збільшить нервовости в міжнародніх взаєминах. Атмосферу неспокою викликали в хвилі, коли спокій більше ніж коли-небудь потрібний для Европи. Курціюс і Шобер повинні були радше ще трохи підіждати. Всеж було помилкою, що вони не вели вступних розмов із іншими державами.

„Таймс" жаліють, що умови та її оголошення не відкладено до закінчення нарад европейської комісії в Парижі, на якій представник Німеччини міг би поінформувати інші уряди про свої наміри та вможливити дискусію. Повстало положення, яке перед війною легко могло перемінитися в дуже поважне. На щастя тепер є засоби для розглядання та порішення, чи умова дається погодити із зобовязаннями Австрії супроти інших держав. Та вся ця справа не причиниться до підготування атмосфери для мирової конференції, яка має зібратися в найближчому році.

—o—

НАРАДИ ЕВРОПЕЙСЬКОГО КОМІТЕТУ.

Дня 24. березня відбулося в Парижі засідання організаційної комісії европейського комітету під проводом мін. Бріяна. В засіданні взяли участь представники 11 держав, м. н. Гендерсон і Мотта. Бріян в інавґураційній промові сказав, що першим завданням комісії є розглянути потреби Европи та приготовити так м. і. справу збуту збіжа й рільного кредиту, що умотивує її істнування. Комісія ця може стати організмом, усанкціонованим ухвалою Ліґи Націй.

Головою комісії вибрали Бріяна та постановили, що представники Бельгії, Норвеґії й Естонії візьмуть участь у приготовних працях. Справоздавцем комісії іменували Мотту..

Пополудні розглядали справу участи Вільного м. Данціґу. Комітет ухвалив запросити Данціґ до участи в працях над розглядданням світової господарської кризи.

—o—

ЗЕМЛЕТРУС В ІТАЛІЇ.

Із Реджо прийшли вістки, що Калябрію навістив сильний землетрус. Багато будинків завалилося, кілька домів завалилося. В одній місцевости завалилася церковна вежа. Жертв у людях, мабуть, не було.

—o—

ОДНОДЕННА РЕВОЛЮЦІЯ В ПЕРУ.

У Лімі збунтувався 23. березня полк піхоти. Три сотні арештували своїх старшин. Часть повстанців перешукувала таксівки і автобуси, потім звернулася до президентової палати та стріляла. Міністр війни полк. Хіменез перейняв команду над військами, вірними урядові. Вони окружили касарні в Санта Каталіна, де забарикадувався відділ повстанців. Від гарматніх стрілів згинуло 40 повстанців. Завзятий бій іщов ок. 4 годині, потім повстанці піддалися. Вони стануть перед воєнним судом.

—o—

В імя безпеки громадян.

(З приводу розправи в луцькому Окружному Суді в справі п. Заблоцької.)

Дня 13. ц. м. в луцькому Окружному Суді відбулася розправа, яка є дуже характеристична для Волині. На лаві обвинуваченых засіла українка-вчителька народньої школи с. Навозу луцького повіту, п-на Ганна Заблоцька. Акт обвинуваченя закидав їй, що вона підчас виборів улаштовувала таємні сходини, підбурювала селян проти поляків і влади й т. д.

П-ну Заблоцьку арештувала на донесення місцевих осадників поліція в половині листопада й відправила до Луцька П. Заблоцька перейшла через поліційний арешт і опинилася в луцькій вязниці, в якій пересиділа біля двох місяців. У січні її звільнили з вязниці й вона перебувала під доглядом поліції без права виїзду з села. Одночасно з арештуванням шкільний інспектор завісив її на посаді вчительки.

На розправі свідки обвинуваченя заперечили все те, що було в їхньому зізнанні на письмі, хоча признались до підписів. Унаслідок цього прокуратор зрікся обвинуваченя й суд п-ну Заблоцьку уневинив. Разом з цим прокуратор заявив, що потягає свідків обвинуваченя до судової відповідальности за фальшиву денунціяцію. Справедливість побідила.

Але хто і що винагородить слабу здоровлям п-ну Заблоцьку за два місяці моральних мук, що рівняються кільком рокам втраченого життя, за надірване здоровля, за сльози й нерви?

Називаємо справу п. Заблоцької характеристичною тому, що вона не є одинокою. В часі виборів усі вязниці й арешти були на Волині переповнені українцями внаслідок подібних-же фальшивих денунціяцій усяких темних людей, якщо можна назвати їх людьми. Жертви їх сиділи за кратами по місяцеві, півтора й більше і врешті їх випускали на волю з розбитою душею й надірваним здоровлям. А скільки настраждалися їхні жінки, батьки, діти! Скільки втрачено часу, який міг би бути вжитий на корисну працю! Скільки викинуто грошей і пролито сліз!

Внаслідок подібних денунціяцій ще й тепер багато осіб перебуває під слідством і доглядом поліції, а фальшиві денунціятори, ходячи на волі, посміхаються собі з них у жменю і вишукують нові жертви. В таких умовинах ніхто вже з громадян (за винятком лише певної ґрупи) не може спокійно спати і працювати, хочаб і не почувався до жадної вини.

ІВАН ГЕРАСИМОВИЧ.

Памяти скромного й невтомного громадянина.

З нагоди смерти Романа Заклинського — члена-основника „Рідної Школи".

Напередодні Ювилейного Загального Зїзду „Рідної Школи" відійшов від нас дня 20. березня 1931 р. її член-основник, Роман Заклинський, у 79-ім році життя.

Роман Заклинський — це дуже маркантна особистість з другої половини мин. віку, педагог, основник і діяльний член багатьох українських товариств, визначний суспільний діяч і популярний письменник. Родився в 1852 році в Маріямполі, станиславівського повіту. В Станиславові скінчив 6 гімн. кляс, потім вступив до учительської семинарії, де й здав матуру. До 1874 р. був учителем школи вправ при учит. семинарії в Станиславові, після чого перенісся до Львова на рівнорядну вчительську посаду. Вже як учитель доповнює гімназійну матуру, а у львівськім університеті, студіює українську літературу, історію й географію. Покійний мав великий хист також до природничих та лікарських наук і радо ходив на виклади цих предметів.

У 1890 році вертає до Станиславова на посаду вчителя школи вправ при там. учит. семинарії.

Аж у 1906 році призначений учителем української мови в учит. семинарії в Станиславові залишається на тому становищі до 1912 р., коли переходить у стан спочинку. Останні роки життя перебув у Крушині біля Тростянця, яворівського повіту, де й помер.

Роман Заклинський — це типовий народовець-романтик минулого століття, який національне виховання вважав основою розвитку нації і головно тому (подібно як його рідний брат, історик Корнило Заклинський) став учителем.

Покійний горів любовю до дітвори й молоді. Не тільки в школі, але й поза школою опікувався нею, дбав за її національне виховання та помагав усіми силами, щоби кінчила науку. Старався він притягнути до середніх і вищих шкіл найбільше сільської, міщанської та робітничої молоді при помочі знайомих, учителів і священників та влекшував їм удержання у місті.

До нього як до доброго батька зверталися з проханням помочі та поради переслідувані учні або прогнані зі школи за необережність, за національну працю то-що. Зверталися й покриджені учителі, а він кожним займався і де міг мати який вплив, помагав.

Розуміючи вплив відповідної лектури на творення світогляду та характеру — позичав він сотням шкільної та селянської молоді книжки зі своєї багатої книгозбірні. Коли виросли його сини (а мав їх 8), тоді згодився радо на те, щоби в 1905 р. цілу його книгозбірню влучити до бібліотеки студентського самоосвітного Кружка у Станиславові Та бібліотека причинилася чимало до ідеольогічної освіти цілого ряду наших відомих діячів як напр. Федюшки-Євшана, Вітовського й інших.

В часі російської окупації Східної Галичини царська охрана спалила цілу ту дуже цінну бібліотеку з рукописами Покійного та його листуванням (м. ін. листи покійної Кулішевої, Мордовцева, Костомарова і інших).

В парі з педагогічною діяльністю йде Його діяльність освітно-суспільна. У 60—70 рр. визначався він як гарячий вихователь учнів у народньому дусі. Від 70-тих років їздить з викладами по читальнях „Просвіти" Станиславівщини та закладає нові читальні.

Переїхавши до Львова стає бібліотекарем Головного Т-ва „Просвіти", членом- основником „Руского Т-ва Педагогічного), де й довший час працює в Головній Управі, головно як секретар Товариства.

Покійний присвячував належну увагу й економічним справам. Замітне, що саме Роман Заклинський заснував у 90-тих роках першу райфайзенську касу на західно-українських землях, у селі Ляхівцях, біля Станиславова, а в Станиславові був членом управ тодішніх українських інституцій. Селяни зі Станиславівщини приходили до нього одинцем чи гуртками у справах шкільних, організаційних, політичних і всяких інших. Мав велику втіху, коли міг комусь допомогти особисто, зробити щонебудь доброго для нашої національної справи.

Покійний лишив по собі деяку літературну спадщину. Із популярних природничих розвідок, варт зазначити: „Про довбачів" (1874 р.), „Звірята шкідливі й пожиточні у господарстві" (1879 р. — вид. „Просвіти"), „Про каву" (1887) і інші популярні брошурки з географії, історії та літератури: „Географія Руси" (1887), „Про Пестальоцого" (1891), „Наше лихоліття" (про напади татарів), „Чи можна Федьковича Косовином звати?" (відповідь проф. Колессі), „Спомини про Федьковича" та „Слідами Федьковича" (1900) на основі студій переведених особисто в Путилівщині. В дотичних його наукових працях брав участь і автор цих рядків, який був свого часу учнем Покійного. У 1906 р. Роман Заклинський друкував в „Ділі" і видав окремою відбиткою працю п. з. „Пояснення одного темного місця в Слові о Полку Ігоревім", а після війни помістив у „Ділі" також низку статтей.

У Покійнім зійшла в могилу людина непохитного й чистого характеру, живий приклад невсипущої й скромної праці.

—o—

Тому потягнення до відповідальности прокуратурою луцького Окружного Суду фальшивих свідків у справі п-и Заблоцької може в деякій мірі стримати темні елєменти від фальшивих денунціяцій. Але одного цього випадку замало. Булоб бажаним, щоби прокуратура зайнялася, в ім'я безпеки громадян, подібними денунціяторами в усіх подібних справах, що мали місце в листопаді минулого року.

Б. С.

Прибічна рада в Самборі.

Українське населення цілковито полишено!

З Самбора пишуть нам:

У березні ц. р. Воєвідський Уряд у Львові розвязав громадську раду міста Самбора, в якої склад входило з вибору трьох українців, у тому числі заступник голови У. К. Н. П. і прихильник „Нової Зорі" адв. д-р Микола Галущинський. Громадську раду розвязано під тою притокою, що вона занадто обдовжила місто. Одночасно з тим спенсіоновано трьох урядовців.

Настановлений Воєвідським Урядом комісар Вайда — це неіспитований технік, що має кермувати прибічною радою, зложеною з 16 членів. У тій дорадній раді представників нашого населення нема — є тільки один „галіцко-русскій" В. Хиляк (прихильник „Р. С. О."), а позатим 3 жидів і 12 поляків. Ясно, що номінація такої прибічної ради викликала в місті неабияке здивування.

Особливо здивоване українське населення. При соймових виборах 1930 р. голосувало в Самборі на 11-ку 415 виборців, а на листу „Русской Сел. Організації" ч. 15 — всього 33 виборців. Коли зважити, що при виборах 1928 р. москвофільська листа здобула в Самборі 120 голосів, то ясно, що більшість москвофілів пішла в 1930 р. на 1-ку, тимбільше, що на ній фігурував на 4-ому місці Мих. Бачинський, комісар львівського Нар. Дому. Зрештою і „Р. С. О." має на самбірському грунті свої заслуги для ВБ, бож кандидат москвофільської 15-и Ґріша Ґлібовіцкій заявив перед виборами у старостві, що не буде їздити по селах і займатися агітацією як кандидат на посла, бо його кандидатура поставлена на те, аби „русскі" не голосували на 11-ку, а не на те, аби шкодити 1-ці. Така постава Ґлібовіцкого довела до того, що понад 5.000 москвофільських голосів з 1928 р. впало при останніх виборах у самбірському повіті на 1-ку, а 15-а здобула в повіті всього 1.194 голоси.

Не менше здивування викликала в Самборі обставина, що при номінації членів прибічної ради полишено дра М. Галущинського, хоч він в жовтні м. р. заявив виразно на зборах в Самборі, що УКНП стоїть без застережень на становищі польської державности. Не помогло йому навіть те, що при соймових виборах 1930 р. він відтягнувся від голосування, аби тільки не наразитися „сильним міра сего"...

ВСІ вживаємо лише мила
з охоронним знаком **„НАШЕ ОЧКО".**
Складниця: Галицька 1. — Ринок 22.
1636 5—5

НОВИНКИ

— **З Українського Лікарського Т-ва** (Львів, Руска 3, II. пов.) повідомляють нас, що дня 26. березня ц. р. відбудеться відчит д-ра Л. Чапліньского п. з. „Лічнича вартість живця Черче". Відчит відбудеться в домівці Українського Лік. Т-ва в год. 7. веч.

— **Гром. рада Рибна на культурні українські потреби.** З Рибна, пов. Косів, пишуть нам: Підчас ухвалювання цьогорічного бюджету на внесення Дм. Марчука ухвалено 50 зол. на „Рідну Школу" і 50 зол. на шпиталь ім. митр. Шептицького у Львові. При поіменному голосуванні були й такі радні, як Гаврило Гардійчук, Місьо Никифоряк і інші, які були проти того внесення, але зате на „пшиспособєне войскове", Л. О. П. і Т. Ш. Л. ухвалювали гроші без ніякого застереження.

— **З Українського Правничого Т-ва в ЧСР.** Дня 23. лютого 1931 р. відбулися Загальні Збори цього Т-ва, на яких після заслухання звітів Управи та Ревізійної Комісії вибрано нову Управу Т-ва в такому складі: голова Т-ва: проф. К. Лоський, заст. голови: проф. О. Мицюк, члени Управи: проф. С. Бородаєвський, доц. д-р О. Гайманівський (секретар), д-р Е. Прихотько (скарбник). До Ревізійної Комісії обрано: проф. д-ра О. Ейхельмана, проф. А. Яковліва, доц. д-ра Баранова та інж. Димінського. — В початку 1931 р. Т-во влаштувало кілька засідань з рефератами: проф. О. Мицюка на тему: „Національне питання у Драгоманова" і проф. А. Яковліва: а) „Права національних меншостей та Ліга Націй", б) „До історії шлюбного права на Україні".

— **Загальні Збори Українського Педагогічного Т-ва в Празі** відбудуться в Празі дня 26. III. 1931 р. в помешканні Археольогічного Семинара (Прага V, Бржегова 5). Порядок дня: 1. Ст. Сірополко: „Українське шкільництво в Галичині". 2. Біжучі справи. Для гостей вступ вільний.— **Управа.**

— **Самовбийство в польськім головнім штабі.** В головнім штабі у Варшаві при вул. Пілсудського застрілився 35-літний урядовець того штабу Зигмунт Павліковський. Причиною були якісь таємничі справи, якими занялась поліція.

— **Смерть Еріка Шмедеса.** Довголітній член віденської державної опери, героїчний тенор світової слави Ерік Шмедес, голосом якого захоплювалося стільки українців підчас свого побуту у Відні в часі світової війни, помер на днях у Відні в 63-ім році життя на удар серця. Шмедес був у молодости надійним пяністом, потім співав кілька літ по театрах барітонові партії, а щойно пізніше знавці відкрили в ньому теноровий голос, який приніс йому широку славу і матеріяльний добробут.

— **Залізнича катастрофа в Англії.** В околиці Лігтен Безар вискочив зі шин поїзд, що їхав з Льондону, при чому 9 осіб було ранених дуже важко, а кількадесять лекше ранених. Чотири вози розбиті зовсім. Одній жінці по катастрофі мусіли ампутувати обидві ноги.

— **Новий тип поїзду.** Між Берліном і Магдебургом відбулась пробна їзда нового типу поїзду, який жене 140 км. на годину. Поїзд має дві льокомотиви і тільки 6 возів. Дотеперешні поїзди їздили пересічно на годину 30—40 км.

— **15 міліонів радіоапаратів.** В Америці тепер мають люди 15.000.000 радіоапаратів. Торік купили люди 3.800.000 апаратів. За апарати і додатки в 1930 році заплатили пів біліона долярів.

— **Червоний Хрест зібрав 10.000.000 долярів.** Завдяки агітації през. Гувера, буш. президента Кулиджа і б. кандидата на президента Смита, Амер. Червоний Хрест вже зібрав 10 міліонів долярів і замкнув збірку. Ті гроші призначені на порятунок 500.000 потерпівшим від посухи в стейті Аркенсо.

— **Небувале Радіо Місто будують в Ню Йорку.** Джан Д. Ракефеллер, молодший, купив три блаки (квартали) домів між 5-ою і 6-ою авеню від 48-ої до 51-шої улиці в Ню Йорку, щоби там побудувати модерне Радіо Місто (Редіо Сити). Буде це група 50-поверхових хмародерів. А будуть там 43 розсилкові радіостації, всіх головних радіових компаній. Будова має бути скінчена за 3 роки, отже за той час може ще богато прийти змін та уліпшень в Радіо-Місті Ню Йорку. Тому підприємство приготовляє крім уладжень для розсилки голосу також і засоби для нових уладжень на розсилку образків разом з голосом. Крім радіостацій в Радіо-Місті будуть театри, опера, крамниці, ресторани, бюра, мешкання і т. д. До Радіо-Міста будуть легкі доїзди, особливо по під землю. Коштуватиме Радіо-місто 250 міліонів долярів.

—o—

З судової салі.

НОВА РОЗПРАВА ЗА ПІДПАЛИ Й ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ.

Перед львівським судом присяглих засіло дня 24. ц. м. пятьох молодих інтелігентних українців, обвинувачених у державній зраді й підпалах. Обвинувачення говорить ось що: **Мирослав Василик,** уродж. 1910. в Серниках, пов. Бібрка, абсольвент торговельної школи, **Володимир Михайло Книш,** уродж. 1911 р. в Золочеві, учень торгов. школи, **Василь Крупа,** уродж. 1913. в Річиці, пов. Рава Руська, **Святослав Рудий,** уродж. 1907. в Бібрці, абсольвент гімназії, **Василь Бегота,** уродж. 1910. в Баківцях, пов. Бібрка, учень гімназії, обвинувачені в тому, що 1930 року належачи до УВО. організували акти саботажу, вербували членів тієї організації, ходили на наради УВО. і приготовляли шляхом революційної пропаганди повстання українського народу проти Польщі для утворення незалежної української держави.

Крім того **Святослава Рудого і Василя Беготу** обвинувачується в тім, що 29. серпня 1930. як члени банди підпалили в Баківцях 4 стирти пшениці Генрика Гурського і спричинили більшу шкоду.

Мирослава Василика обвинувачується ще в тім, що підчас того підпалу стояв недалеко стирт і маючи в руках револьвер охороняв товаришів, які палили стирти.

Тими чинами Мирослав Василик доконав злочин державної зради § 58. і злочин підпалу в банді § 166., 167., Володимир Михайло Книш і Василь Крупа злочин проти § 58., а Степан Рудий проти § 58., 166., 167., Василь Бегота провини проти § 58., 166., 167.

Діяльність усіх підсудних почалась від тоді, як вони вступили до Організації Українських Націоналістів, яка повстала 1927 року в Празі серед тамошної української еміграції. Ця організація зразу була ідеольогічною надбудовою УВО. і мала на меті пропагувати ідею незалежности України. Це завдання виконував орган ОУН. „Розбудова Нації", яка втратила в Польщі дебіт за крайне вороже становище до польської держави. В 1930 р. Організація Українських Націоналістів зєдналась з УВО. Сталось це на зїзді в лютім 1930. При УВО. лишився лиш боєвий реферат, а теоретичну й ідеольогічну діяльність обняла ОУН. В літі 1930. навіть боєвий реферат УВО. перейшов до ОУН. Ідеольогія ОУН. покривається з ідеольогією УВО., цебто обидві ці організації змагають до незалежности України шляхом терору й підготовки повстання.

Обвинувачені як члени ОУН. сходились на Кайзервальді на наради, де студіювали ідеольогію своєї організації, визначували собі псевдоніми, робили рисунки і вчились володіти зброєю. Ключем тієї „трійки" ОУН. було: „Дніпро-Полтава".

В березні 1930. перед іменинами маршала Пілсудського якийсь „Бараник" дав Василикові в „Академічнім Домі" дві вонючі бомби, щоби їх кинути в торговельній школі в цей святочний день іменин маршала. В літі 1930. обв. Василик поїхав до Серник, де почав організувати підпали в бобрецькому повіті. В тім мав спільника й дорадника в особі Станислава Рудого. Вони обидва на нарадах на Високій Горі під Сернками плянували саботажі та завербували там інших членів ОУН., нинішніх підсудних.

Головну ролю у підпалах має підсудний Рудий, а Бегота достарчував зброї. Стирти підпалювано тоді, як підсудні зобачили загразу пожежі від сторони Стрілиск.

Обвинувачені на поліції признались до вини, але вже в слідчого судді відкликали свої зізнання й заявили, що признались до вини лиш тому, що поліція їх била. Вязничний лікар не ствердив на тілі обвинувачених ніяких слідів побоїв, а поліцаї, переслухані в тій справі доказували, що нікого не били. Зізнання Василика на поліції згоджуються з фактичним станом й очевидними свідками пожежі, Дмитра Труся й Олекси Боручинського. Бегота і Василик доказували свідками своє алібі. При ревізії в підсудних найдено фляшочки подібні до тих, які найдено біля спалених стирт. В тих фляшочках були підпальні плини.

Підсудний **Мирослав Василик** після прочитання акту обвинувачення признається, що він належав до ОУН., але не бачив в тім нічого злого. Український націоналізм є ідеольогічним рухом, що протиставить себе не лиш польській державі, але й комунізмові. Організація Українських Націоналістів це зовсім не те саме, що УВО. „Все, що я зізнавав на поліції є неправдою". До вини я признався, бо мене жорстоко били й тортурували. На поліції в Бібрці мене бив постерунковий Павловський. Мене били по нирках і по грудях, вкладали між пальці набої і стискали руки, накинули мішок на голову і копали, а коли я зімлів, мене відливали водою. Перед тим мене розібрали до нага. Я був зімлів два рази, бо мене копали в живіт. Тоді я признався до всього, чого поліція вимагала. Мене відвезли там, де згоріли стирти і грозили: „Говори що ти палив ,бо забю тебе як пса!" І я говорив! У Львові мене били в пяти".

Обвинуваченій оповідає це майже крізь сльози, голос його тремтить.

Прокуратор Ліпш намагається доказати, що підсудного поліція не била і що в зізнаннях підсудного є протиріччя й нельогічність, бо як би поліція била, то зізнання підсудного не згоджувались би з фактами і якби ОУН. боролась лиш з комунізмом, то пощо було носити смердячі бомби на іменини Пілсудського до торговельної школи? На запит оборонця д-ра Ганкевича підсудний признається, що на поліції він признався і до підпалу фільварку в Стрілисках, хоч він там і не був.

Обв. В. М. Книш зізнає, що до вини не почувається, до жадної тайної організації не належав, все, що на поліції зізнавали другі про нього, є неправдою. На поліції його не били. У слідчого судді не хотів підписати зізнань тому, бо вимагав, щоби протокол був підписаний по українськи.

Обв. Василь Крупа (18 літ) зізнає, що все, про що говорить акт обвинувачення є видумане, Він навіть не знає яка ріжниця між УВО. й ОУН. При переслуханні признався до всього, щоб не били. Поліція не била його.

Обв. Святослав Рудий зізнає теж, що він нічого не винен і до жадної ОУН. не належав та жадних стирт не палив. Арештували його тому, бо перед пожежою він, побачивши біля стирт у Баківцях узброєних вартівників, питав їх з цікавости, чому то вони носять кріси й довідався, що дідич дістав зброю та поставив варту. Це дало привід до того, що його й підозрівали в

підпалах. Підчас пожежі в Баківцях він грав у Бібрці з поляками в копаного мяча. „На поліції мене били, навіть дуже били і відвезли автом зімлілого, але я всеж до нічого не признався, бо я нічого не винен" — кінчить Рудий зізнання.

Обор. д-р С. Шевчук кількома питаннями наводить підсудного до признання, що він підчас пожежі справді був у Бібрці і бігав за дівчатами Чачкесівними.

Далі виявляється, що при ревізії в Рудого сконфісковано лист з Канади, в якім якийсь товарищ пише, що сталось з тими грішми, які УВО здобуло в нападі на поштовий віз під Бібркою.

Обор. д-р Ганкевич вимагає, щоб підсудний оповів докладно як його на поліції били і хто бив, але предсідник трибуналу перериває це питання, мовляв, це до речі не належить.

Обв. Василь Бегота також доказує, що ніяких стирт не палив, підчас пожежі він спав, а збудив його сусід, коли побачив заграву вогнів. Тоді він встав і пішов подивитись на пожежу. Інших підсудних він пізнав аж у вязниці і не міг творити з ними „трійки" ОУН.

Розправа потреває кілька днів.

Предсідником трибуналу є надрадник Ягользінський, прокуратором Ліпш, боронять: д-р Ганкевич, Старосольський, Шухевич і Шевчук.

—o—

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. *(Концерт марійської дружини гімназистів у Теребовлі в честь Митрополита Андрея. — Загальні збори читальні „Просвіти" в Гумниськах. — Уморення справи інж. Пасіки і тов. — Зїзд пасічників теребовельського повіту.)* Марійське Т-во гімназійної молоді у Теребовлі гуртує українських гімназистів і гімназисток. Не багато в теребовельській гімназії українців, всього душ шось 56 (на 300), але і тих кількадесять згуртовані у Марійськім товаристві під проводом свого катехита о. С. Весоловського, не дармують. У минулому 1930 р. зорганізувались у мішаний хор. Цей хор вже добув собі симпатії теребовельського громадянства, бо він співає що неділі в часі ранішної служби Божої в українській церкві. На початку цього року постановили молоді учні влаштувати ювилейний концерт у честь Митрополита гр. Шептицького. Концерт відбувся дня 15. березня ц. р. і був різнородністю програми і мистецьким виконанням для теребовельського громадянства правдивою і то дуже приємною несподіванкою. Молоді виконавці поодиноких мистецьких точок вивязалися зі свого завдання вдоволяюче. Хор під проводом ученика Ганчаря відспівав гарно вибрані пісні. Виконання пісні „Почаївська Божа Мати", в якій визначився своїм басовим сольом уч. Василевич, особливо подобалося зібраним гостям. Сольові виступи скрипака уч. Богдана Ракочого в супроводі фортепяну (пані Древницька) захоплювали, так, що він мусів грати наддатки. Вступне слово про життя і діяльність Ювилята виголосив провідник Марійської дружини о. Весоловський. Як додатне треба підкреслити, що теребовельське громадянство заповнило простору салю місцевої читальні „Просвіти" вщерть і тим причинилися до звеличання свята. Між гостями був місц. парох, о. каноник С. Мохнацький, дальше директор гімназії (поляк) Міссона і кількох професорів. У часі концерту була відчитана телеграма прислана Екс. Митрополитом, яка зробила на всіх присутніх велике вражіння. Провід Марійської дружини, заохочений цим успіхом, повинен дальше працювати над нашою гімназійною молодю і то в різних напрямах. — Остаточно зліквідовано справу, яка болюче діткнула була кількох невинних теребовельських гімназистів українців. У звязку з арештуванням інж. Пасіки Володимира в вересні 1930 р., заборонила кураторія ходити кільком українцям гімназистам до школи, підозріваючи їх у приналежності до „тайного" пласту. Остаточно виказало слідство, що ті підозріння безпідставні і в останніх днях їх всіх прийнято назад до гімназії після кількамісячних примусових „вакацій". — Дня 15. березня ц. р. відбулися загальні збори читальні „Просвіти" у Гумниськах. Це чисто українське село горнеться до читальні, яка має кількадесять членів. У 1929 р. розпочали будову читальняного дому, який мали викінчити ще в осені 1930 р., але відомі події і смерть будівничого, який провадив будову, цьому перешкодили. Цьогорічні загальні збори рішили з весною повести справу будови читальняного дому до щасливого закінчення. Багато помагають краяни в Америці, які влаштовують збірки між нашими емігрантами. Трьох з тих американів-добродіїв постановили загальні збори іменувати почесними членами читальні, а то: Дмитра Ковалишина, що зібрав в Америці 30 долярів, Степана Сороцького і Ковалишина Гриця, що зібрали разом 50 дол. Головою читальні є місц. парох о. Гаврилюк а його сини в часі літніх ферій також працюють у читальні. В минулому році один з них Іван провадив хор і дав два концерти в честь Митрополита, з яких прийшло на будову читальняного дому 180 зол. Дуже додатним явищем в те, що люди горнуться до своєї церкви і перестають масово пити горівку. Ще колиб так перестали руйнувати своє здоровля нікотиною (тютюном). — Дня 17. березня ц. р. відбувся в Теребовлі повітовий зїзд пасічників. Пасічники зорганізовані в окрему секцію при філії Сільського Господаря. На зїзд прибув від. поручник Голов. Т-ва Сільс. Госп. інж. Боровський. Він викладав про значіння пасічництва у сільському господарстві. Прибула понад сотня пасічників теребовельського повіту, які вислухали реферату з великим заінтересуванням. Рішено закладати по селах, де є пасічники, пасічничі кружки. Миколаенко Павло, пасічник з Теребовлі, пропонував пасічникам закупити насіканну в нього спеціяльну медодайну рослину.

Д-р Степан Годований.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Ген. Всеволод Петрів: СПОМИНИ. Частина IV. Гетьманщина і повстання Директорії, 1917–1921. Львів, 1931. Наклад „Червоної Калини", стор. 118, 8°.

Володимир Калинович: НІМЕЦЬКИЙ САМОВЧИТЕЛЬ, підручник для вивчення німецької мови з правилами і словничком. Львів 1931. Наклад книгарні Бардаха, стор. 140.

ЖУРНАЛИ.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО, 1—15. березня 1931. Ч. 5—6. Зміст: Шевченкові роковини, Поет інстинкту, учительські справи в державних законодатних установах, звідомлення і промова посла Великановича в освітній комісії сойму, Вчительська прагматика в освітній комісії сойму, З руху міжнародних учительських організацій, Куток правної поради, Некрольоги.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 24. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол., за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 5·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 25. березня, година 7·30 веч. „Справа Дантона" Пшибишевської.

Четвер, 26. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар", оперетка Абрагама.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 25. березня, година 7·30 веч. „Варшавська політична шопка" (Гемара, Лихоня і Тувіма).

Четвер, 26. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка" Мольнара.

Малий Міський Театр:

Середа, 25. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя", комедія Вернея (виступ Галацінської.

Четвер, 26. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жар кохання" (Гр. Гарбо).

КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".

КОЛЬОСЕЙ: „Тайна кімнати ч. 13" і превесела комедія".

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Яроші". „Чоловік проти волі". (Яроші, Ордонівна, Мей Вонг).

ОАЗА: Звукова фільма „Моє сонічко".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метеляк" (Еміль Янінгс, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Дама в багрянці".

ПАСАЖ: „У степах Арізони". „Поліцайстер Тагеєв".

ПРОМІНЬ: „Знеславлена". „Гріхи розведеної".

ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання". „Краса життя".

ХИМЕРА: „Нове життя" (Шільдкраут). „Бобусь подорожує".

СТИЛЕВЕ: „Жовтий паспорт" і Гарольд Льойд.

УТІХА: „Індійська гробниця" (2 серії).

Програма радіо.

Середа 25. III. 1931.

Варшава (1411,8) 12.10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 10.00 Віолінчело. **Таллін** (296,1) 13.15 Концерт. **Берлін** (419) 16.30 Англійська фортепянова музика. **Стокгольм** (435,4) 18.00 Богослуження. **Рим** (441,2) 17.00 Концерт. **Прага** (486) 19.05 Чеські пісні. **Відень** (516,3) 11.00 Капеля. **Будапешт** (550,5) 17.30 Релігійна музика. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт.

Четвер 26. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Концерт. **Лондон** (356.3) 15·00 Легкий концерт. **Берлін** (419) 16·30 Вера Виноградова грає свої композиції. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Музика. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гайгера. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 14·30 Музика для дітей.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КОРОНКИ, — таблєтки, — решти брокатів випродує по сотникових цінах — **БАНК** — пл. Марійська 5. І. пов. 1705 1—7

НАЙДЕШЕВШІ та наймодніші фіранки ручної роботи, брокатові портіери та найновіші карніші продає **Енглєндер, Ринок 8.** 1713 1—2

ЯЙЦЯ жовтих орпінгтонів 60 сот. і качок пекінів 75 сот. за штуку продає Стефанія Бордун, Брахівка п. Соколівка к. Ожидова. 1714 1—2

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА, спосібного самостійно вести адвокатську канцелярію пошукую від 15. квітня н.р. Адвокат Д-р Мудрецький Дмитро, Чесанів (Cieszanów). 1694 4—5

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидло з чистих сливок на цукрі, бочівочка 5 кг. 13 зол., чиста овеча бриндза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає фонко за післяплатою **МЕНДЕЛЬШТУММЕР, Косів, к. Коломиї.** 1680 3—10

ДЛЯ ПАНЬ І ПАНІЙ добра нагода без фаховости заняття і спілка з 5 000 дол. Дохід 1·500 зол. місячно без ризика. — Під „Нагода" до Адміністрації „Діла". 1700 2—3

КАГАНЦІ й ремені для псів поручає найдешевше робітня **БАРЕРА,** пасаж Гавсмана. 1635 4—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

ord. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12. 1478 12—?

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 39—?

ПРАВДИВІ ПРИРОДНІ ВИНА

найліпшої якости по дуже приступних цінах

поручає на свята

Гуртівна Торгівля Вин

1716 фірми: 1—2

„WINIMPORT"

ЛЬВІВ, Краківська 7. Тел 73 60.

НАСІННЯ і ГОРОДНИЧЕ ПРИЛАДДЯ. Першорядний вибір, дешеві ціни. Городничий конкурс — 160 нагород. Жадайте цінників — безплатно. Д-р З. БАХ, ЛЬВІВ, Ринок 2. Тел. 67—32 1685 2—3

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

СМІХ ЗЕМЛІ

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

МАЦІЦЬКИЙ

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла"

Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 68 (12.724). Львів, пятниця 27. березня 1931. Рік LII.

Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Політичний виступ станиславівського владики в зеркалі польської преси.

Львів, 25. березня 1931.

Політичний виступ станиславівського владики в обговорюваному нами в попередніх числах „Пастирському Листі" найшов, як ми це передбачували, розголосу широкого та небувало прихильний відгомін у польській пресі. І хоч лист був адресований „до людей доброї волі" передовсім серед українського громадянства і до того правдоподібно не тільки із станиславівської епархії, то всеж, як досі видно, найшов він найбільше „людей доброї волі" покищо серед поляків. Польська преса приняла політичну програму владики радісно в обійми, витягнула з неї найцінніше для себе і найльояльніше для поляків, відповідно приправила своїм сосом і почала ним бити по всіх, розуміється „нельояльних", українцях. Основні точки політичної програми владики поставила на почесне місце між власні програмові тези в справі розвязки українського питання в межах Польщі.

Для нас, без сумніву, найцікавіші голоси львівської польської преси на цю тему, бож вони репрезентують прихильну опінію місцевих, східньо-галицьких поляків. Ось саме з цими голосами хочемо нині познайомити наш загал.

Львівська урядова „Ґазета Львовска" з 24. березня приносить у справі „Пастирського Листа" передову статтю під написом „Голос перестороги". В основу статті лягла теза, що Польща все бажала наладнати польсько-українські взаємини і в тій цілі кількакратно виступала з відповідними пропозиціями. Одначе цієї доброї волі польської сторони не хотіла зрозуміти українська сторона. Томуто всі польські змагання в цьому напрямі були безуспішні. Вправді і серед українського громадянства були люди, які бажали наладнати відносини і які здавали собі докладно справу з положення, то всеж вони не були в силі до нічого довести, бо уступали перед терором непримиримих шовіністичних елементів.

„Найпопулярніші і найбільше заслужені українські діячі капітулювали перед тими „очайдухами", боячись сказати голосно і публично те, з чого часто сповідалися в довірочному гурті, а саме: що уступчивість супроти розхристаного політичного радикалізму веде українське громадянство і цілу його будуччину в пропасть".

Щойно на такому підкладі змальована у статті вага виступу станиславівського владики. Цей виступ є, на думку цього урядового щоденника, візванням українців до того, „щоби протиставитись теророві і щоби почати річеву, будуючу працю, щоби творити позитивні морально-політичні вартости, замість дотеперішніх негативних і по суті анархічних".

Підкресливши вільвагу станиславівського владики, з якою він висловив своє політичну „віру" у „Пастирському Листі", автор кінчить статтю ось якими міркуваннями:

„Чи українці послухають цього візвання? Чи признають безуспішність своєї засадничої опозиції супроти держави, і згідно з власним інтересом, з власною кращою майбутністю зрозуміють, що без чинної льояльности, без співпраці з польською суспільністю втратять усе, що осягнули в останніх десятьлітіях? Сам достойний автор пастирського листа, здається, розуміє труднощі. І тому каже, що зміна на краще є справою часу, справою обопільних зусиль та праці, — овіяної доброю волею. Апелюючи до тієї праці може рахувати на льояльну співпрацю польської сторони".

Як бачимо, то львівський офіціоз, зрозумівши лист як оферту, на спрецизовану шодо льояльности пропозицію прийшов теж зі своєрідною офертою, бо з офертою „льояльної співпраці" над реалізацією програми повної льояльности владики, не даючи зі свого боку ніяких конкретних обіцянок ні натяків про те, від чого та співпраця зачнеться, чи виключно тільки від вислухування польською стороною українських заяв льояльности, чи може якими уступками в користь українців.

Орган львівських бебехів „Слово Польсе" з дня 26. березня, присвятив теж передову статтю виступові станисл. владики. Стаття має назву: „Ідеольогія о. еп. Хомишина". У статті автор з признанням підкреслює передовсім ту тезу епископської політичної орієнтації, в якій говориться про цілковиту нездатність та непідготованість українців до власного державного життя, а далі ще й ту, що в інтересах українців є „сильна і забезпечена Польща", яка боронилаб Сх. Галичину від „хмари більшовиків".

„Можнаб сказати, читаємо там, що еп. Хомишин — мутатіс мутантіс — є на своєму ґрунті хорунжим ідеольогії краківської школи, яка теж поручала льояльність супроти заборчої держави і також хотіла ту державу бачити сильною, бо думала, що поляки, стративши власну державу наслідком внутрішньої анархії, нездатні до державного життя, і що в їх власному інтересі лежить, щоби навчитися передовсім слухати влади, хочби й чужої. Те саме каже еп. Хомишин: якщо українці з власної вини, наслідком внутрішньої немочі не вспіли збудувати власної держави, то частина народу, що опинилась під польською владою, мусить ту владу, хоч вона чужа, признати і їй підлятися, бо нема влади, яка не походилаб від Бога (а як тоді справа стоїть для катол. епископа з більшовицькою владою? Чи вона від Бога, чи від чорта? — *Ред*), і тому, що слід занята становище, яке сяк-так уможливилоб українському народові його істнування та розвій".

Зазначивши, що владика не зрікається власної державности, автор кінчить статтю такими висновками:

„Еп. Хомишин, осуджуючи протидержавне становище сепаратизму, не пропагує продержавної постави, що виплисває з внутрішнього переконання і любови до Польщі, так як формулує свої тези у відомій статті голова БВ Голувко, вимагаючи від українців, щоби станули на ґрунті інтеґральної приналежности Сх. Галичини (в орнг. Малопольскі) до Польщі і в її величі, щастю та силі бачили власне щастя і ціль. О. еп. Хомишин, проголошуючи гасло льояльности, вважає її за конечну умовину чи засіб для осягання українцями власних, окремішних цілей, ближче врешті не означених. Аналізуючи таким чином преміси тверджень еп. Хомишина, не хочемо цим ані на хвилю обмежити їх далекосяглого, позитивного значіння, а тільки поставити те значіння у належному світлі обективної дійсности".

Зі сказаного виходить, що хоч усе те і добре та позитивне, то всеж таки і цього для бебістів замало на те, щоби наладнати українсько-польські відносини в Польщі.

Позитивне становище до виступу станиславівського владики заняв і орган львівських ендеків „Курєр Львовскі". Він теж приніс у числі з 26. березня п. р. передову статтю про „Пастирський Лист", ствердивши, що „пастирський лист еп. Хомишина є першим від прилучення нашої дільниці до польської держави ствердженням з боку видатної особистости, що русини (чи згідно з принятою о. епископом, а популярною в руській суспільности термінольогією українці) повинні погодитися з фактом непосідання власної державности і з приналежністю до Польщі", автор статті пише:

„Не можна було сподіватися, щоби о. еп. Хомишин став на польському становищі або на становищі фантастів зі „Слова Польского", які, заки почали повторяти молитву за панею-маткою, як мусить її повторяти четверта бригада за першою, вважали русинів за етнічний відлім нашого народу. Тому-то еп. Хомишин заняв, як мусіло бути, руське становище і сама з того становища, в імя добра свого народу висказав правду, якої його земляки або не хотіли видіти, або не важилися публично висловити... Еп. Хомишин виказав її по мужеськи і по християнськи... Найшов також гострі слова осуду для гайдамацької демагогії і для саботажової акції... Звернувся проти всякої нéнависти і висунув гасло згідного співжиття між обома народами".

Колиж при тій нагоді висунув і деякі замітки проти польської суспільности, то зі свого становища не міг інакше поступити. Особливо важним моментом у листі є перестрога перед протидержавною роботою. В листі виразно підкреслено, що український нарід повинен у своїх змаганнях спиратися на західню культуру, а її може йому дати тільки Польща. Зазначивши це, автор статті висуває таку тезу:

„Ми дійшли до точки, яка має вагу не тільки для русинів, але й для нас. Нашою історичною місією супроти територіяльних меншостей на Сході є ширення західньої культури. З тієї причини і з тисячних інших оглядів, що відносяться до нас, нашим обовязком у державному житті є оператися на західних зразках. Такі мигі для санації східні методи не відіграють ролі притягаючої сили, здатної спонукати наших молодших братів органічно з польською державою. Якщо не дамо їм того, що їм від нас належить, то є західньої культури, то вони будуть волити пійти за східним товаром просто на схід — без нашого посередництва".

В останніх словах про східні методи є без сумніву деяка доза слушности. Алеж для ендеків ціла суть справи не в тому. Вони навіть цю нагоду використовують вручно тільки в опозиційних цілях. Бо на ділі вони все були за повною асиміляцією українців. Колиж тепер коригують своє становище до того, щоби українців — мовляв — тільки стопити органічно з Польщею, то цей метафоричний їх вислів вповні покривається з побажаннями бебехів, виловленими недавно у статті Голувка. Отже ціль одна, тільки засоби інші. А пастирський лист станисл. владики використовують вони на те, щоби доказати, що мовляв, їх засоби, навіть на думку укр владики, кращі від бебістичних.

—o—

Спробуйте щастя

і складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20,

на премійну вкладкову книжечку, де крім відсотків можете виграти ще премію за ощадність у висоті від зол. 25—300, залежно від висоти місячних вкладок ощадностей. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно.

Розправа проти б. посла Івана Ліщинського.

Дня 28. березня ц. р. відбудеться перед судом окружним в Рівнім карна розправа проти *б. посла Івана Ліщинського*, обжалованого з арт. 129. і 154. рос. карн. код. Цих злочинів мав б. посол Ліщинський допуститися змістом промови, виголошеної дня 13. квітня 1930 р., в селі Сіяницях здолбунівського повіту. Акт обвинувачення закидає п. Ліщинському, що промова його була підбурююча і впоювала в умах учасників готовість до замахів на устрій і цілість польської держави, м. ін. словами: „Польський уряд не українську кров, здирає з українців величезні податки, а в заміну за те не дає їм нічого" і т. п.

Оборону посла Ліщинського обняв *посол д-р Степан Білик*.

Останнє слово до бюджету.

Промова посла Остапа Луцького, виголошена дня 21. березня ц. р. на пленарному засіданні сойму при III. читанні бюджету.

Високий Соймe! Кінчається бюджетова сесія, стоїмо перед остаточним ухваленням бюджету. Український Клюб заявив уже в генеральній дебаті, яке його становище до бюджету. Вважаємо, що предложений бюджет взагалі перевищує платничі сили населення і не стоїть у ніякому здоровому відношенню до живих господарських сил в краю. Він спеціяльно тяжить на українському населенні, бо нині можемо вже напевне стверднти, що околиці, замешкалі більшістю українського населення, околиці найбільше світовою війною винищені з природи річи вимагають якнайбільшої опіки, — ці саме околиці і саме це населення вгинається під податковою системою і під спеціяльним виконуванням податкових законів, ще гірше, ніж решта держави (голос: „неправда".) Так воно в Східна Галичина, як пише „Хвіля", отже три південно-східні воєвідства йдуть на чолі у ділянці екзекуційних коштів, які доходять у нас до 6-ти міліонів. Ці воєвідства йдуть зі своїми екзекуційними коштами та відсотками від старих податків на чолі всіх скарбових палат у Польщі (галас). Те саме діється нпр. з безпосередніми податками. На одного мешканця виходить у нас 35 зол., коли нпр. у промислових воєвідствах 30 зол. Ця система виконування тих податкових законів паде особливим тягарем на українське населення.

Як ті податки стягається у нас, маю на це приклади. З огляду на величезну економічну біду, яка панує на східних і південно-східних землях, боронться наше населення при помочі організації хліборобських кооператив. Поглянмо, в який спосіб нищиться у нас ті кооперативи при стяганні податків! У збаразькому повіті маємо тридцять кілька рільничих кооператив. У приписаному речениці вони складають зізнання про свій дохід і предкладають білянси і звіти з загальних зборів, які ці білянси затвердили, та предкладають на жадання скарбових палат у приписаному речениці всі свої книги, щоби доказати, який був справжній дохід з тих кооператив у минулому році. Книги лежать два місяці в уряді і що вкінці діється? Скарбовий уряд заявляє, що всетаки не дістав усіх інформацій та визначує для всіх кооператив доходовий податок цілком довільно. Спершу устійнює прибутки, в той спосіб, що хоча вони — понад усякий сумнів стверджені — були фактично такі, що ніяка кооператива не булаб оподаткована, то проте уряд зовсім довільно визначує їм їхні прибутки та обтяжує їх податками у висоті понад 10.000 зол. Крім цього покарано ті кооперативи ще й спеціяльною карою, за те, що буцім то скарбовий уряд не отримав ще всіх вияснень, яких ніколи не жадав, у висоті 2.800 зол. Такий податок на ті кооперативи і та нічим не умотивована кара є рівнозначні з їх фізичним знищенням.

Таких фактів я міг би навести більше. Це не якийсь один вихоплений приклад, це систематичне нищення геройської праці народу, який остаточно хоче власними силами оборонитися перед тою жахливою нуждою. Виливають проти нас у своєму часі закид, що воюємо з державними монополями, тому, що організуємо протиалькогольну абстиненцію. Але з другого боку, коли ціла наша кооперація старалася дістати концесії, хоч би нпр. тільки на дрібну продажу тютюну, то й ті нечисленні концесії, які ми отримали, масово в останньому часі відбирають нам. Таксамо, коли річ іде про концесії на гуртову продажу солі, які мають тепер заступити склади солі, то впливові чинники і власти заявляють нам, що прийшов момент відібрати українській кооперації, яка завсіди всі умови у звязку з дотеперішніми концесіями виконувала без закиду, — і тих кілька гуртівень та на будуче не давати їм в ніякому випадку концесії на склад солі. (Перерривання)... Але тютюну вам не відібрано і в той спосіб податків на вас не накладають... Ніде у вас нема таких випадків, які діються у нас масово на Поліссю і Волині, що не можна відбути зборів кооперативи без спеціяльного дозволу, що не можна перевести загальних зборів ані уладити відчиту, бо завсіди найдуться якісь причини, які до цього не допустять. Деякі державні підприємства, щодо яких ми зрештою згідливі в тому, щоби їх не розбудовувати, ліквідуються на нашій території, нпр. салини. Наше населення, чи то верстви робітничі зайняті у тих салинах, чи то люди, що користають зі салин, сильно занепокоєні розпочатою і заповідженою дальшою ліквідацією салин...

Маршал (перериває): „Пан посол занадто відбігає від теми, від поправок сенату.

Пос. Луцький: Становище поодиноких клюбів до бюджету залежне також і від господарських і від політичних моментів, бо бюджет є найважнішим інструментом державної політики.

З огляду на те, що політична лінія, яка закінчилася великою трагедією на наших землях, т. зв. пацифікацією, ведена є дальше в іншій формі, а саме у формі масового розвязування українських товариств; з огляду на те, що взагалі в цілій тій політиці нічого не змінилося, що маємо нині повіти, в яких в останніх часах масово розвязується усі товариства, інколи по кількадесять товариств за одним махом; як також з мериторичних оглядів, що цей бюджет не стоїть у ніякому здоровому відношенні до господарських сил населення, — не можемо згодитися на предложений нам бюджет. Уряд, на жаль, досі не хоче зійти з дороги своєї дотеперішньої політики супроти нас, з якої ми старалися усіма способами його вивести, — тому наш Клюб займає до бюджету таке становище, що ані за бюджет, ані за політику, з бюджетом звязану, не може нести ніякої відповідальности. Перестерігаємо перед дальшим веденням тої політики, тому, що наслідки того всього, що нині діється, будуть такі, що заявляємо вже тепер, що не можемо взяти за те відповідальности.

З польської преси.

Молодечі вихиляси старого „Часу".

Вчора подали ми зразок тої енергії, яку проявляє краківський „Курерок" у виконуванні наказу згори про вироблення „атмосфери довіря і співпраці" поміж польським і українським табором. „Курерок" довго не морочив собі голови, як таку штудерну штуку втяти. Просто перечеркнув всіх українців, а ті мізерні рештки, які після тої куреркової масакри залишилися, назвав гайдамаками чистокровного німецького походження, які дихають „на кресах" імпортованим берлінським повітрям. У висновках подав поради, як найлекше тих гайдамацьких нащадків позбутися.

Але на таке становище може дозволити собі лише „Курерок", який має у своїй редакції аж двох санаційних послів. Старенький „Час", хоча теж санаційний, мусів уже виступати скромніше і делікатніше. Все таки і він, як дисциплінований член санаційного табору, не міг не взяти солідарної участи у тому поході, який повели і краківський „Курерок" і львівське „Слово Польске" — проти заст. голови ББ. і голови соймової групи санаційних парляментарів, п. Тадея Голувка. І справді: реферуючи відому статтю п. Голувка з „Газети Польскої" краківський „Час" дозволив і собі так спрепарувати освітлення тої статті, такими заосмотрив її коментарями, що фактично здискредитував п. Голувка не менше документно, ніж два інші згадані його комбатанти.

Передовсім „Час" категорично відкинув українську національну термінольогію, з впертістю, питомою людям, хворим на старечу неміч, уживаючи терміну „рускі" і „русин". Опісля дав доказ такої зорієнтованости у нинішніх українських відносинах, як напр. у відносинах зулюсів чи кафрів (вибачайте: про ці екзотичні

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХАЙЛО ДРАГАН.

Мистецька творчість П. Холодного.

(З нагоди посмертної виставки.)

Коли відродження української літератури почалося уже при кінці XVIII. в. — то на полі українського мистецтва ще довго було тихо. Лише тут і там виростали одиниці, що нераз досить високо відбивались від рівня ремесла і звичайно відставали від рідного грунту, бо мистецькі потреби народу ще довгі часи заспокоювало ремесло. Одиниці ті не були настільки сильні, щоб спрямувати розвиток українського мистецтва знову на шлях, яким воно ішло довгі віки і з якого вибили його обставини, що зруйнували українську державність, а впарі з нею самостійну культурно-національну творчість народу.

Загубився звязок із світлими традиціями українського мистецтва XVI. і XVII. віків і силою факту актуальні потреби мусіло заспокоювати ремесло, а вибагливіші чужий імпорт. Щойно при кінці XIX. і на початку XX. в. з ростом української культури назріла свідомість, що імпортоване мистецтво, хоч як високо воно й стояло би, в суті річи лишиться чужим культурним добром, зродженим не для своєрідних потреб української культури. Чуже мистецтво при сприятливих умовинах державної сили почало тяжіти на організмі молодої відродженої української культури, в якої зроджувалася щораз сильніше потреба висловитися також у мистецтві у власній формі, близькій вимогам тої культури.

Та тоді, як у нас був застій, світове мистецтво пішло стомилевими кроками вперед і щоб не лишитись позаду, треба було його здогнати. І в новім українськім мистецтві одна група мистців станула на становищі, що шкода тратити час на порпання в старовині, бо нові часи вимагають нових форм і та група пішла в ногу з европейським мистецтвом, переходячи впарі з ним усі бурхливі зміни боротьби за новітній мистецький вислів нових живих потреб.

Інша група поставилась компромісово до тих питань. Правда, треба було не лишатись позаду, але всі ті нові форми треба пустити через фільтр української мистецької традиції, щоб тим способом еволюційно влучити нові мистецькі надбання в організм української культури. До тих других належав і Петро Холодний.

Та погодити забуту традицію з новими потребами і новими мистецькими формами це не така легка справа. І в творчости П. Холодного, яка йшла весь час у боротьбі за свій стиль і зміст, перемагала раз традиція, а другий новітня форма. Внаслідок того праці Холодного розпадаються на дві групи. Одні стоять у згоді з новими мистецькими напрямами, другі збудовані на підставі старої візантійсько-української традиції. І коли перші назагал розмірно небагато вносять нового до скарбниці української мистецької культури, — то другі це справді дуже вартісні спроби на шляху відродження українського мистецтва, а деякі з них як напр. „Ой у полі жито..." „Каплиця Духовної Семинарії", „Гріб Господній" та кілька вітражів, це просто незрівняні речі.

Називаю їх спробами, бо питання форм українського мистецтва ще довго буде відчинене. Неодна проба ще мусить бути зроблена, щоб українське мистецтво здобуло самостійний вислів свого нового мистецького світогляду, який покищо може навіть ще не істнує.

Ніхто сказати не може, що шлях П. Холодного це саме той шлях, на який неминуче мусять ступити всі, — але праці Холодного допоможуть кожному, хто буде боротися за самостійний вислів українського мистецтва, здобувати скоріше та певніше напрямні в праці. Кожний слідуючий мистець не буде ходити в темряві манівцями, маючи в тому напрямі опору в сильній спробі П. Холодного.

І чи ми признаємо, чи не признаємо рацію тому поворотові мистців до минулого, — то все таки з творів П. Холодного віє на нас не мертвою копією пережитих мистецьких категорій, а справжнім новочасним духом у синтетичній формі старих українських традицій і нових змагань. У пошукуванні затраченої мистецької душі народу П. Холодний заняв визначне місце, бо ступив на той шлях зовсім оригінально. Спроби Модеста Сосенка були йому невідомі. Шлях, на який він ступив уважав за єдиний „щоби зробити ту роботу, яку провадили всі попередні покоління, а власне передати свою добу через свою душу, а зробити так, щоб — як і в них — зоставав звязок між сучасним і попередніми часами, коли пророблено гігантську роботу і пророблено добре.

Тепер у час політичного відродження нації, у час, коли західне мистецтво вже не має такої експансії і само шукає свіжої крови для дальшого розвитку й охоче бере її зо Сходу, — ми властиво не маємо іншого, кращого виходу, як іти дорогою, по якій вже ішли раніше".

Це слова самого П. Холодного в „XXV літтю Національного Музею" („Відповідь на запит").

Отже не диво, що Нац. Музей зі своїми іконними скарбами відограв у творчості П. Холодного величезну ролю. Всі свої мистецькі кресції для каплиці Духовної Семинарії та Волоської церкви, опер він на докладних і довгих студіях у музею.

(Докінчення буде)

племена у редакції „Часу" може є кращі знавці, бо вона, як відомо, має за співробітників учених професорів від усякої екзотики). Передовик „Часу" не уявляє собі напр., що поміж нинішніми часами й тими, в яких він міг стрічати українських провідників в кульоарах віденського парляменту, зайшли якінебудь зміни. Закидаючи українцям брак „змислу реальности" — сам проявляє той змисл у сміхотворний спосіб.

„...Хто знає ментальність українських („рускіх" — Ред.) політиків старого покоління, які є діяльні у Сх. Галичині (?! — Ред.), мусить знати, що їм зовсім не достає змислу дійсности, що вони керуються завсіди ще утопійними ідеями про якусь самостійну Галичину і що у відношенні до поляків не розуміють нічого, крім ненависти. З людьми так настроеними, які на переміну оглядаються то на Берлін то на Москву (!), порозуміння неможливе. І ціле то покоління, виховане ще в австрійському періоді, якого велика частина перебуває зрештою на еміграції (?!) — мусить цілком зійти з поля, щоби польсько-руська угода могла стати реальним поняттям..."

Опісля обурюється на

„відкликування себе до Ліги Націй, бо воно діяє на польське громадянство, як провокація..."

— Взагалі цікавий той „Час". Помістив, було, на передовому місці гарні і розумні статті А. Бохенського, на те, щоби негайно потім його здезавуювати, займаючи до проблеми польсько-українських взаємин цілком протилежне становище, похваляючи „пацифікацію і т. д. Це не перешкоджувало „Часові" за якийсь час знову видрукувати дві статті тогож п. А. Бохенського, — щоправда цим разом вже лише як дискусійні, — та вкоротці після того повернути на свої „старі позиції". Виходить, що бувають у „Часі" якісь „моціда інтервалля", блисне там від час до часу якась краща думка, але це діється рідко та трівае одну мить. Кажуть, що це тому, щоби „занадто" не ріжнитися від свого сусіда, „Курєрка", який —мовляв, — знає краще, як у варшавській траві пищить. Справді: дуже прикра і незавидна роля стояти все під загрозою здистансування „Курєрком"! Але невже взагалі хтонебудь може цьому останньому дотримати кроку?!

—o—

Ювилейний Зїзд „Рідної Школи".

Отворення Зборів. — Дві важні справи. — Реферат Л. Ясінчука. — Дискусія. — Уділення абсолюторії. — Вибір нової Управи. — Ухвалення резолюцій. — Закінчення.

Львів, 25. березня 1931.

Звичайний Загальний Зїзд „Рідної Школи" в 50-ліття її основання відбувся нині, 25. березня, в салі Ремісничої Палати при участи 167 умандатованих делєґатів Кружків з цілого краю. Позатим явилося багато гостей, які заняли місця на галерії. За президіяльним столом заняли місця: голова Т-ва дир. Ілля Кокоруда, заст. голови о. мітрат Базюк і секретар Т-ва д-р М. Коновалець. При окремому столі заняли місця представники української преси. При іншому, меншому — два представники влади.

Отворив Збори святочною промовою голова Т-ва дир. І. Кокоруда, що повитав присутніх, а опісля згадав теплими словами тих визначніших рідношкільних діячів, що померли від часу попередніх Загальних Зборів по нинішній день. Цієї части промови присутні вислухали стоячи. Почім голова покликав на секретарів пп. Ставничого Степана, Паладійчука Романа і Мацака Осипа.

Після того голова Т-ва спинився дещо ширше на двох справах, які він уважав за вказане спеціяльно піднести. Перша справа — це вага рідної школи у вихованні молодого покоління, до чого треба не тільки великої ідейности й активности нашого громадянства, але й немалої його жертвенности. В цьому році, що є для „Р. Ш." роком ювилейним, слід усім підпержати „Р. Ш." якнайінтенсивніше, бо — помнивши всі інші її завдання — треба зібрати ювилейний фонд на будову промислової школи у Львові. Друга справа, порушена головою, дотичила Кружків „Р. Ш.", які в цьому році слід основати в кожній нашій громаді. Кружки поширять усюди ідеї „Р. Ш.", закутвілізують справу, придбають „Р. Ш." нових членів і збільшать жертвенність українського громадянства на потреби нашого шкільництва.

При кінці дир. Кокоруда зложив прилюдну подяку всім жертводавцям, зокрема ж Митрополичому Ординаріятові, що в цьому році зложив ок. 40.000 зол. на „Р. Ш.". В дальшому подякував рідношкільному учительству за його велику й ідейну працю, розумному судові під проводом д-ра К. Паньківського за щасливе поладнання кількох справ і українській пресі за щиру підтримку.

Після того на внесення д-ра Ваня з Золочева Збори ухвалили передати привіт митр. Шептицькому й одинокому з живучих членів основників Т-ва, о. Олександрові Стефановичеві. З цією метою вибрано делєґацію у складі пп.: В Целевича, о. Навроцького і д-ра Ваня. Делєґація ця, з уваги на недугу митрополита, зложила йому привітання письменно; а що в міжчасі о Стефанович явився особисто на салі, то Збори повитали його бурхливими оплесками, при чому відповідну промову виголосив голова Т-ва, на що відповів коротко о. Стефанович, бажаючи заслуженому Т-ву якнайкращого розвитку в майбутньому.

З черги вибрано комісію-матку у складі: о. д-р Юрик (Золочів), проф. Даниш (Станиславів), проф. Н. Гірняк (Тернопіль), М. Колодзінський (Львів), М. Струтинський (Львів), А. Домбровський (Львів), проф. С. Глушко (Рогатин). — Одночасно Збори вибрали також верифікаційну комісію, до якої увійшли пп.: Воробець, Похмурський, Бас, Бартош і Витвицький.

З уваги на те, що всі делєґати дістали заздалегідь друковане звідомлення з діяльности Т-ва, з яким мали нагоду познайомитись, проф. Даниш поставив внесення, аби відразу вислухати звідомлення Контрольної Комісії. Після прийняття цього внесення предложив звідомлення Контрольної Комісії інсп. Стерюк, що поставив внесення, аби Заг. Збори приняли рахункове замкнення Т-ва за рр. 1928—1929 і 1929—1930.

З черги п. Лев Ясінчук виголосив реферат про 50-ліття „Рідної Школи". Реферат цей, оброблений і щодо змісту і щодо форми дуже добре, зробив на слухачів помітне враження. Думаємо, що цей реферат появиться друком, тому змісту його не подаємо.

Після прийняття до відома звідомлення верифікаційної комісії Збори приступили до дискусії над звідомленням з діяльности Т-ва. В цій дискусії, що в загальному була наскрізь річева, промовляло кільканацять делєґатів, які порушили багато актуальних справ. Тут відмітимо виступ представника студентства п. Біляка, д-ра Макарушки, п. Волощака, студ. Витвицького, п. Герасимовича, п-і Павликовської, п-і Ципановської, проф. Бурка, сел. Вахуловича, проф. Гриневецького, проф. Шісика, п. Березовського, сел. Струмецького, дир. Воробця, п. Олексина, о. Ганаса, проф. Демчука, д-ра Степана Булака, п-і Федорчакової, студ. Янова, інж. Дутки й ін. Поодинокі промовці багато уваги присвятили незавидному положенню рідношкільного учительства і потребі упорядкування його службових відносин, справі дошкільного виховання, справі придбання фондів на розбудову Т-ва, справі гідного відсвяткування ювилею Т-ва і т. д. Деякі промовці (сел. Вахулович з Чернилави, студ. Витвицький і студ. Янів) виступали менше або більше різко проти відомого становища еп. Хомишина, яке він заняв супроти „Р. Школи", деякі знов, як о. Ганас, інж. Дутка, старалися те становище виправдати. В цій справі (як і в інших) давав вияснення голова Т-ва дир. Кокоруда, яке Збори приняли до відома.

В часі дискусії на внесення п. Л. Ясінчука Збори вибрали резолюційну комісію у складі пп.: Ющишина, Герасимовича, Струтинського, Витвицького і Бурка, на те, щоб вона впорядкувала і приготовила до ухвали всі поставлені резолюції.

Після уділення абсолюторії уступаючій Головній Раді приступили Збори до вибору нової Управи Т-ва. На внесення комісії-матки,

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 27. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Поет американської самоошуки.

Лавреат Нобля Сінклєр Люіс.

Американська телєграфічна аґенція пустила через море звістку: Теодор Драйзер ударив прилюдно у лице Сінклєра Люіса. Кандидат на нагороду Нобля вдарив свого суперника, нагородженого, — вчитель — учня, який в офіціяльній промові на стокгольмській Академії дня 12. грудня 1930 р. сказав про Драйзера:

„Той письменник ходить власними шляхами і під цим оглядом перевищає всіх інших американських письменників. Загалом непримічений, часто поневіряний, Драйзер покинув шлях вікторіянської говельсівської ідилі, стриманости й чепурности, що досі живе в американських головах, щоби прокладати шлях непохитности й жагучій любови життя. Без його піонірської праці ніхто з нас, не зважився би, без риска не попасти за грати, змальовувати життя в усій його красі та жаху..."

Поличники між двома такими величинами може нагода для фейлєтону про Люіса? Від місяців питаю себе: „Кого може цікавити в нас лавреат Нобля, американська література, ще й невідомий Люіс?" Ні, таки може. Люіс описує в своїх повістях неодин ідеал, про який мріємо роками, ми діти XX. віку: долярові бізнеси, власні авта, домашній комфорт, насолоди клюбів, коктейлів і далеких подорожей. Отже писати про нього таки можна.

Минуло кілька місяців від призначення останньої нагороди Нобля за літературу. І цього року, як минулих, була вона несподіванкою. Лавреата Сінклєра Люіса змішувала преса з Аптоном Сінклєром — імя одного із прізвищем другого.

Із Люіса знали „Бебіта", і то тільки ті, що мали сміливість перебитися через таке томище. Інші його повісті почали щойно перекладати. Кілька місяців не є мало, щоби зїсти 12-томового Люіса. Знаємо із його прилюдних признань, що він пише в усякій обстановці та порі, скрізь, де є тільки місце на каламар, папір і лікті. Цей журналістичний поспіх робить його повісті таки трохи за довгими для доби, в якій маємо так мало часу.

Сінклєр Люіс — людина молода, 42-літня— виїмок між Ноблевими лавреатами. Американці замолоду роблять карієру; навіть, коли є письменниками заробляють сотні тисяч: наслідують пером швидкість своїх авт.

Киньмо оком на портрет лавреата; типовий американець: трохи спортсмен, трохи промисловець, трохи знуджений комівояжер, з вигляду між 40 і 70 роком життя. Із довгим носом, лисавий, недбайливо одягнений, — з офіціяльною американською усмішкою, що подобає на гримасу. Син і внук сільських лікарів. Його життепис — як він каже — „незамітний". Послухайте, що значить це слово: школа з нормальним успіхом і нормальною програмою праці, до якої належить спорт (купіль, мяч і гаківка в літі, лови на качки в осені, ховзи й лещата в зимі). Та є вже й натяки на майбутнього письменника — пристрасть до книжок (улюбленці: Дікенс, Скот, Ірвінґ).

У гімназії вже нахил до віршів: розкуйовдано-романтичних. Після університету в Єль іде до газети, відтак видає журнал і стає літературним дорадником видавців. Після цього спроби стати — портієром у великім готелі (перспектива карієри себто грошей!), але невдатна; подорож до Панами, де будують канал, — „зайцем" (без білєту). Півтора року в Каліфорнії за позичені гроші, над берегом моря. Перші статті в газетах у Сан-Франціско. Від 1910—15 видавець у Ню Йорку; хоче добути гроші реклямовими оголошеннями, а здобуває тільки жінку. З великими труднощами пише свої дві перші повісті „Наш пан Рен" і „Слідами сокола".

Критика навіть не звернула на них уваги. Публика ще менше. Зате якась від руки написана гумореска, до якої Люіс сам нині не хоче признатися, дає йому гроші. Від 1915 — мандри: залізницею, автом, кораблем, пішки. Сінклєр Люіс має цю модерну недугу, спільну з великими відкривниками і нервовими жінками. За 11 і пів літ найдовше висидів на одним місці 9 місяців — у Льондоні. Америку зїздив здовж і поперек автом, Европу знає від Севілі до Атен. А тепер мріє про Індію, Яву, Японію... Чому? Бо, як сам каже, він не має ніякої уяви і мусить невпинно розбуджувати її новими краєвидами та обличчами, зовнішніми спонуками.

Як на заможного американця, то це називається „пересічний" життепис. У нас такого обходисвіта вважали би чудом природи й вибранцем долі.

І Сінклєр є вибранцем долі; бо його не можна вважати чудом навіть в американській літературі. Тільки талант, без блисків великої індивідуальности.

(Продовження буде.)

яку заступав о. д-р Юрик, вибрано головою знову ради. Іллю Кокоруза. Членами Головної Ради стали: о. мітрат Олексій Базюк, д-р Мирон Коновалець, Володимир Целевич, Михайло Струтинський, д-р Володимир Кисілевський, о. Михайло Комариницький, о. Юстин Гірняк, проф. Никифор Данищ, д-р Кость Левицький, Августин Домбровський, Омелян Цісик, Константина Малишька, Дмитро Бурко, д-р Никифор Гірняк, Дмитро Грицай, Володимир Кузьмович, Дмитро Великанович і п. Олексин. Заступниками Головної Ради вибрані: Іван Юшинин, о. Василь Навроцький, Михайло Кузьмин, Гнат Павлюх, Ілярій Гриневецький і д-р Олена Дашкевичева. Контрольна Комісія: Маркіян Кисілевський, Василь Кубаевич, Микола Мороз, Іван Стерник, Іван Филипович. Заступники: Герус Методій, д-р Цимбалістий Павло. Розсмний суд: о. Олександер Бучацький, д-р Кость Паньківський, д-р Володимир Ривак, Іван Рудницький, радн. Роман Сосновський.

Після того вибору приступлено до останньої точки порядку нарад, а саме до внесків і запитів. По коротких промовах кількох делегатів (з-ра Ваня, о. Стефановича, представника Кружка „Р. Ш." в Кракові й ін.) Збори приняли поставлені референтом Ясінчуком і поодинокими дискутантами резолюції, які подамо в одному з черговних чисел „Діла". Перед замкненням Зборів присутні зложили подяку ще голові Т-ва ради. Кокорудзові за його працю в Т-ві і провід Зборами. Замкнув Збори ради. Кокоруда, подякувавши всім присутнім за участь.

—o—

Не вже нова пацифікація?

З Бережан пишуть нам:

Дня 21. березня 1931 р. загостила державна поліція до Лапшина. Занято шкільний будинок, принесено кілька ліжок — словом, уладжено малу казарму.

Поліція наразі переводить ревізії, арештує по кілька селян, переслухує та придержує. Покищо арештовано з Гинович Івана Королишина, Михайла Штепованого, з Лапшина Тикайла Миколу, Ярему Івана, Бойка Степана (останнього, як зачувати, вже випустили), дальше з Лісник придержано Макара.

Про причини ревізій ходять всілякі версії.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПІД ЗАКИДОМ ПОГРОЗ.

Перед львівським судом станули 25. березня Ант. Пасічник із Вислобоків (п. Львів), гімн. учень і Ілько Романчук із Ременова. Їх обвинувачували, що відгрожувалися сусідам-селянам, які не похвалювали саботажів. Обох обвинувачених суд увільнив від вини і кари.

ЗАСУД УЧЕНИКА.

Суд у Золочеві засудив уч. 6-ої гімн. кляси Ярослава Лєха на кару 1-річної вязниці із зарахуванням слідчого арешту. Крім того суд постановив передати Лєха після відсидження кари під поліційний нагляд. Акт обвинувачення закидав Лєхові шпіонажу в користь сусідньої держави.

ПІЛСУДСЬКИЙ ВЕРТАЄТЬСЯ.

У санаційних колах кажуть, що Пілсудський зрезигнував із подорожі до Палестини, Єгипту, Італії й Франції та що „Віхер" відразу завернув на північ. Плине до Гдині, не задержується в ніякій европейській пристані. Подорож до Варшави потрівае з 8 днів.

РУМУНІЯ Й ЮГОСЛАВІЯ ПРИСТУПЛЯТЬ ДО НІМ.-АВСТР. УМОВИ?

Празький кореспондент „N. Fr. Pr." повідомляє, що Чехословаччина в принципі не є проти кооперації середньо-европейських держав, одначе хотіла би, щоби Німеччина остала поза блъоком, бо інакше це рівнялося би Унії Середущої Европи. Кореспондент думае що ЧСР. може так наразитися на госп. ізоляцію, бо не виключене, що не лише Мадярщина, а й Румунія та Югославія приступлять у якійсь формі до нової госп. умови.

АНГЛІЙСЬКА ІНТЕРВЕНЦІЯ В БЕРЛІНІ.

Бюро Вольфа повідомляе: У звязку з австрійсько-німецькою умовою британський амбасадор у Берліні відвідав канцлера Німеччини і повідомив його, що для загального добра вважае бажаним, щоби з огляду на женевський протокол з 4. жовтня 1922. справу цю спільно обговорено та щоби Німеччина й Австрія перед найближчою сесією Ради Ліги Націй не ухвалювала окончних постанов.

У відповідь канцлер Німеччини сказав, що німецько-австрійська умова вдержана в цілости в рямцях женевського протоколу, тому нема причини, щоби Рада Ліги займалася нею. Німецький уряд уважае виключеним, щоби Рада Ліги з політичного становища розглядала умову, бо ця умова є чисто господарська. Опісля канцлер дав вияснення про цілі німецько-австрійських переговорів, які самособою треба буде продовжувати. Одначе з огляду на ріжні технічні подробиці, що вимагають управильнення, переговори ті не можуть покінчитися перед 2—3 місяцями.

КОРАБЕЛЬНА ШРУБА СХОПИЛА ЧОВНО.

Зі Стамбулу повідомляють, що в повіті Зонгулдаг, над Чорним Морем, шруба німецького корабля „Мексіко" схопила робітниче човно та роздавила його. Згинуло 14 робітників. Корабель відплив до Стамбулу. Ведуть слідство.

—o—

З музичного руху.

Перед концертом пяністки Галі Левицької-Крушельницької.

У звязку з програмою концерту нашої пяністки, який відбудеться в понеділок дня 30. березня ц. р. у великій салі Муз. Тов-а ім. Лисенка в год. 8. веч. хочемо подати кілька заміток.

Крім дрібніших творів Скарлятті і Рамо— входять у програму два величаві твори фортепіянової літератури: Брамса „Соната" ф-моль оп. 5", кипуча непереможною силою молодечого розмаху, та геніяльний таір Шумана „Карнавал". У тому творі пересувається перед нашими очима низка тонко начеркнених сильветок на тлі найбільше субєктивних переживань композитора. У звукаж поодиноких картин чи сильветок зачарував композитор у мистецький спосіб стільки глибокої символіки, що твір той стоїть як свого рода унікат у цілій фортепіяновій літературі.

На тлі субєктианих переживань оснований також твір В. Барвінського „Любов", виданий віденсько-ню-йоркським нотним видавництвом „Universal-Edition" у 1925 р. Поодинокі частини того твору такі: I. Самота, Туга любови, II. Серенада, III. Біль-Бій-Побіда Любови. Той фортепіяновий цикль є „монотематичний", себто опирається у всіх трьох частинах на головнім основнім мотиві, який виступае у дальшім розвитку в ріжнородних мельодійно-ритмічних обмінах, і їх рівночасних комбінаціях. Твір цей є, так сказати би фраґментом музичної автобіографії композитора в рамцях музичного роману, де композитор передае своє ідеалістичне відношення до жінки.

Кінцева „Побіда Любови" є апотеозою жінки як символу непорочної краси доброти та любови, але не в вузько-еротичному значінні, а любови, що охоплює все людство. Твір той, який композитор присвятив своїй жінці був виконаний у минулому році в Празі на вечорі славянських композиторів, заходом Німецької Музичної Академії. Музичний справоздавець часопису „Богемія" A. St. ось що написав про твір нашого композитора: „Тим разом зложилися на програму виключно східнославянські композитори почавши від Шопена через Мусорґського до Шимановського і Скрябіна. Найцікавішими — хочаб уже з того огляду — що композитор міг особисто подякувати за успіх твору — були три фортепіянові кусники звязані спільною назвою „Любов" В. Барвінського, де він дав нам твір повний широго та глибокого чуття і оригінальної своєрідности. У виконавцеві Ернсті І інтері найшов той твір з любовю відданого інтерпретатора".

Також відомий композитор із Радянської України М. Вериківський — написав у київським місячнику „Музика" після появи згаданого твору друком таку замітку:

„В особі В. Барвінського ми маємо доброго майстра-музику, що оволодів сучасними засобами письма. Фактура твору Барвінського має всі ознаки „европеїзму", що очевидно і дало можливість такому популярному в Европі видавництву як „Universal-Edition" включити його до пляну своїх видань. Наші музичні „Вузи" що українізуючись потребують української фортепіянової літератури, знайдуть у творі Барвінського цінний матеріял. Студенти залюбки (а не лише в порядку „українізації") виконуватимуть його. Цикль „Любов" може прикрасити також і концертову програму та задовольнити навіть вибагливого пяніста й слухача. Підкреслюючи тут важливість розпочатої „Universal-Edition" роботи що до видання творів українських композиторів, що значною мірою може причинитися до пропаґанди української музики на всьому обшарі земної кулі, висловлюємо надію, що українське громадянство своєю увагою підтримае намір видавництва і тим допоможе йому розгорнути ширше свою видавничу діяльність по вертикалі „Ukrainica".

Ці замітки поцікавлять напевно неодного слухача на концерті нашої пяністки. О. Н.

—o—

ЗУДАРИЛИСЯ ЛІТАКИ.

У Гельсінґфорсі підчас летунської паради приключилася катастрофа, жертвою якої впали 2 летуни. Їх літаки зударилися крильми на висоті 200 м.

НОВИНКИ

— **Виставка Українського Народнього Мистецтва у Станиславові.** Від 29. ц. м. до 5. квітня буде відчинена у Станиславові в салі „Бесіди" (при вул. Голуховського) виставка прикладного мистецтва, та сама, що мала такий великий успіх минулого місяця у Львові. Виставку організує кооператива „Українське Народне Мистецтво" у Львові, при співучасти артистки О. і О. Кульчицьких. Крім зразків прикладного мистецтва буде на цій виставці збірка народньої ноші з Покуття та домашньої мистецької обстановки. Виставку цю зорганізувала львівська Кооператива на численні домагання станиславівського громадянства, яке не мало змоги оглянути її у Львові.

— **Виставка картин П. Холодного** відчинена в Націон. Музею (вул. Мохнацького) щоденно від 9—16. год. Вступ 1.50 зол., для студентів і шкільної молоді 1 зол. Збірні шкільні прогульки платять по 30 сот. від особи, одначе не менше 25 зол. за прогульку. Кожну прогульку треба зголосити заздалегідь (число телефону 58—05).

— **Згоріла церква.** В Даліевій (пов. Синік) згоріла деревляна гр.-кат. церква. — У Семиківці (біля Львова) повстав вогонь у стайні Ів. Бедиарського. Вогонь перекинувся на сусідні будинки. Згоріли 3 стайні, 2 стодоли, кілька фір сіна і рільниче приладдя.

— **Помер висідаючи з трамваю.** У Львові на вул. Словацького, напроти головної почти, при висіданні з трамваю помер 55-літн. промисловець Ем. Зільберштайн.

— **Крадежі в магазині львівського двірця.** Від довшого часу пропадали в магазині львівського товарового двірця ріжні річи. Тепер виявилося, що крав ті річи сам магазинер Теод. Платків і Мат. Сухецький. Їх приловили, як у ночі при світлі карбідових лямп виточували з бочок у фляшки. Обох арештували. Платків є магазинером уже двацять літ.

— **Страйк у тартаку.** В Затвірниці (пов. Сколе) тартакові робітники проголосили страйк, тому що фірма „Адлєрсберґ і Літвак" не виплачувала їм зарібків.

— **Машиновий технік — злодій.** Недавно з каси льокалю „Братня Помощ" студ. політехніки у Львові вкрадено 1000 зол. Поліція арештувала, як підозрілого в тім вломі Вікт. Естада машинового техніка.

— **Вибух у фабриці воску.** У хаті варшавського жида Димента наступив вибух. Ціла хата станула в огні. Наслідком попарення померло 4 Димантових дітей, а жінка бореться зі смертю. Поліція твердить, що то запалився віск і нафта, бо Димант мав тайну фабрику воску.

— **Самогубство польського летуна.** У Варшаві в таксівці застрілився капітан-летун Юрій Рокосовський з летунського полку у Львові. Кажуть, що причиною самогубства було те, що Рокосовського мали спенсіонувати проти його волі.

— **Ріжні вістки.** Офіціяльна статистика каже що при кінці січня було в Спол. Державах 6 міліонів 50 тисяч безробітних. — У Ляманші зударилися серед мряки італ. пароплав „Норма" і англійський „Реджістан". Італійський зазнав шкоди. — Бріян приняв німецького посла в Парижі фон Геша; розмова йшла про нову австро-німецьку торговельну умову, що поведе за собою митний союз обох держав. — У Парижі арештували банкира Гюо, що розтратив гарну суму півтора міліона франків чужих грошей. — У Барцельоні арештували 13 комуністів. — Французькі летуни Менч і Бертен, що відлетіли 2. ц. м. з під Парижа, доїхали щасливо до Токіо.

— **Махно втік із вязниці?** Черновецька преса повідомляе, що відомий бувш. отаман українських партизанів Махно утік із вязниці в Чехословаччині. Тепер він у Румунії, де пристав до відділу провідника партизанів Поліщука, що виступае у Бесарабії.

— **Чаплін — жид.** Часописи повідомляють що відомий фільмовий актор, який тепер є в Парижі, в інтерв'ю сказав, що його мати була красунею льондонського Гета. Батько був відомий жаргоновий співак, що розвеселював мешканців льондонської дільниці Гвайтчепел. Чаплін підкреслив, що розуміе угнетених, бо сам є членом раси, яка багато терпіла й терпить.

— **Царські дорогоцінности в Ню Йорку.** „Сандей Таймс" приносить вістку з Льондону, що більшовики зорганізували в Ню Йорку продажу дорогоцінностей, що належали до царської рідні. Продажа не мала успіху. Хитрі американці якби змовились і не хотіли платити за „історичні памятки" казкові суми. За три дні міцитації продавці дістали всього 69.000 зол.

Між проданими предметами була порцелянова севрська ваза, дарунок королеви Марії Антоанети для імператриці, кришталні вази з монограмами й гобеліни з XVII. віку.

— **Є ще полонені з війни.** До Різенгебірге, як повідомляє берлінська преса, вернувся з російського полону Карло Кнаппе. Він досі був на Сибірі, на каторжних роботах. Залишився там як военнополонений і не мав змоги вернутися. Його два товариші лишилися там надалі. Він від них листи до рідні, але на кордоні відібрали йому їх.

— **Святиня Ероса.** Професорові американської школи Броняр удалося відкрити на західнім стоці Акрополя підземні руїни якоїсь святині. Броняр твердить, що ця святиня присвячена Ересові. Коли скінчить розкопки, докаже це.

— **Райнгардт їде до Москви.** Підчас свого побуту в Ризі, Райнгардт розмовляв із представниками радянського уряду на тему виступів свого театру в СРСР. Він має намір виставити в Москві в „Камернім театрі" одну песу, та яку, досі невідомо. Контракт уже підписаний. Тепер Райнгардт ставить зовсім по новому в Стокгольмі „Орфея в пеклі". Звідтіля їде в Ригу в „Лиликом", а відтак до Москви.

— **Щаслива мати.** Одна еспанська селянка вродила цими днями відразу пятеро дітей. Три роки тому вона мала трійняки.

— **Троцький був агентом австрійської поліції.** Відомий російський історик і діяч Бурцев, який викрив провокаційну ролю Азефа і вияснив справу Кутепова, у розмові з редактором „Н. В. Журналю" заявив, що має певні докази на те, що Лейба-Бронштайн Троцький, перебуваючи 1911—14 років на еміграції, був на услугах австрійської поліції. За роботу тайного агента, що інформував австрійську владу про Росію, діставав місячно 300 корон та численні додатки. Так само Раковський був тоді австрійським тайним агентом для справ Балкану. Цю тайну мав виявити Григорій Алексінський, який тоді мешкав у Відні разом з Троцьким, а тепер є його крайнім ворогом. Ця новинка появилась уже в цілій европейській пресі і цікаве, що на те скаже б. диктатор СРСР. Троцький.

—o—

З театру.

„Молода Кров" В. Винниченка в Луцьку.

15. березня ц. р. в Луцькому міському театрі була виставлена на дохід української гімназії місцевим аматорським гуртком під режисурою б. директора державних театрів п. Орла й при участи його дружини артистки п. Орлової песа В. Винниченка „Молода Кров". З огляду як на саму песу, так і на небуденну постанову її, варто сказати про цю виставу трохи більше, ніж про звичайні аматорські вистави.

„Молода Кров" не занадто сценічна песа: бракує їй руху, якого вимагає сучасне сценічне мистецтво, а головне — ясної провідної ідеї. Цей брак причиняє немало клопоту режісерам. „Дворянська" половина діевих осіб — зрозуміла, типова, з ознаками деякої дегенерації, з своїми становими турботами, умовами життя (включно до півнів, мух і псів), забобонами, поверховою „вірою в науку" і значно глибшою — з знахорів (Морочинська). А друга половина — селяни? Кого вони мають „репрезентувати" в песі — селянство взагалі? куркулів? чи просто відлам селянства, позбавлений всього святого, світлого? В першому випадку песа булаб карикатурою на селянство. Між іншим ця карикатурність і стримує режісерів від виставлення цієї песи. І напевно ніодин з них не відважився би виставити її для селян, щоб не образити їх.

В цій песі Винниченко з його соціяльними поглядами побив самого себе: вивів на сцену все, що є найгіршого в селянах і осміяв те, що ідеалізують навіть представники інтеліґенції (поезію і красу побуту). В ній маємо: грабунок братом брата, захланність, розпусту дівчат, шантаж, пиянство, темряву, дикунство й хуліганство парубків.

Що-ж до постанови „Молодої Крови" п. Орлом, то треба з приємністю відмітити велику працю й продуманність до дрібниць: знання артистами своїх ролей (наука взагалі для аматорів), декорація (можлива в наших умовах), реквізіт, костюми (відповідні зміни в ріжних діях; дуже добрі національні, особливо жіночі). Одно хіба можна висловити побажання (всім режісерам і артистам взагалі): не робити без винятку з українських парубків — хуліганів, з дівчат — різких, зідливих істот, а з баб — відьм.

Театр був виповнений публикою майже до краю. Це свідчить, що добра, хочаб і аматорська гра може знайти в Луцьку грунт для існування постійного аматорського театру (12 вистав на рік щонайменше забезпечено). Чи не добре би було, якби так обидва наші драматичні гуртки обєднались в один? Треба надіятися, що наші старші громадяни, після цілковито вдалої вистави „Молодої Крови" не будуть в майбутньому забувати за сцену, тим більше, що кіно, як помічається, починає переїдатися.

О. В.

З судової салі.

ДРУГИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ ЗА ПІДПАЛИ.

Дня 25. ц. м. у процесі Святослава Рудого і його товаришів зізнавав судця з Бібрки Бітнер про спосіб переслухання підсудних. Цей свідок зізнав, що підсудний Василик признався до всього без примусу і без підсування йому думок чи провин. Василик признався, що належав до О. У. Н., але до підпалів признався тільки у поліції, а в суді відкликав це зізнання, і говорив, що признався до підпалів лише зі страху перед побоями на поліції.

Підсудний *М. Василик* вияснює, що коли його цей судця переслухував у Бібрці, то при тім був присутний той поліцієнт, який його найбільше бив (Павловський) і тому він боявся признати, що його били, бо підозрівав, що його завернуть на поліцію.

Свід. судця *Бітнер* доказує, що Василика ніхто не міг бити, бо він не бачив жадних слідів побоїв, а колиб був бачив, то був би вислав Василика до лікаря і наказав слідство в тій справі. Судця Бітнер не вірить, щоби поліцієнт міг когось бити, бо за те міг би втратити хліб.

Оборонець д-р *Шухевич* притадує, що в Луцьку і в інших містах поліцієнти били вязнів, і не боялися того, що втратять хліб.

Свід. *Сотер Островський*, вивядовця поліції зізнає, що він провадив слідство в справі підпалу в Баківцях. Підсудний Василик добровільно признався, що належить до О. У. Н., яка є подібна до У. В. О. та що до тієї організації втягнув його Книш і Рудий та якийсь Чорній. Василик подав поліції адресу Книша і Рудого, після чого їх арештовано. Чорнія (Баранника) не вдалось найти. Рудий, намовляючи Василика вступити до О. У. Н. говорив, що ця організація має на меті палити фільварки, щоби поляки втікли зі Сх. Галичини. Василик оповів також поліції, в який спосіб вони підпалили стирти в Баківцях. Свідок твердить, що Василика ніхто не бив і навіть пальцем не торкнув. Коли Василика хотіли сконфронтувати з Рудим і Книшем, то Василик зі сльозами в очах просив: „Не конфронтуйте мене, бо ви знаєте, яка є УВО. Вона мене убє і мою родину вимордує за те, що я виявив, хто палив стирти!". Інші підсудні до нічого не хотіли признатися. Рудий не сказав ані слова про підпали. Бегота також заперечив усе, як і інші арештовані, тільки Круша признався, що Рудий намовляв його вступити до О. У. Н., але він не згодився.

Підсудний *Василик*, сконфронтований зі свідком Островським доказує, що Островський казав його бити, роздягати і що коли його били, цей свідок був у другій кімнаті. Свідок сміється і каже, що все це „буйда".

Председник трибуналу висловлює здивування, що всі саботажисти перед судом оповідають про побиття на поліції в однаковий спосіб: все згадується кіц накинений на голову, роздягнення до нага, биття в пяти, так начеб було можливо, щоби всі поліцієнти однаково били, і у Львові і в Бібрці і всюди.

Підсудний *Шевчук:* На це моглаб відповісти хіба поліція, бо це її патентований спосіб биття.

Далі на запит д-ра Шевчука свідок повеволі зізнає, що підсудний Василик таксамо признався, що він і Рудий підпалили стирти в селах Волове і Стрілисках, докладно описав спосіб того підпалу так, як і в Баківцях, хоч слідство доказало, що нинішні підсудні навіть не були у Воловім ні Стрілисках, отже видно, що і зізнання в справі Баківець видумані зі страху перед побоями.

Підсудний *Василик* доказує, що все, що говорив свідок, є неправдою, бо його ніхто не хотів конфронтувати з Рудим і він совсім не просив, щоби його не конфронтувати

Підсудний *В. М. Книш* твердить, що свідок Островський його майже не переслухував, тільки казав відповісти на поставлені питання, погрожував при тім та кричав: „к.... твоя мать, як не зізнаєш, то ми тебе примусимо".

Оборонці д-р *Старосольський* і д-р *Ганкевич* виказують протиріччя в зізнаннях свідка.

Тут проголошено перерву.

Після перерви зізнав повітовий комендант поліції в Бібрці *Казимир Баля*, який переводив ревізію в підсудного Василика, зізнав те саме, що і його попередник. Свідок доказує, що Василик признався до всього добровільно.

Підсудний *Василик* сконфронтований зі свідком рішуче твердить, що комендант Баля був присутний тоді, як його поліцієнти роздягали для биття і бачив, як його побитого виводили з другої кімнати.

Свідок сміється, здвигає раменами і каже, що все це видумка.

Свід. *Доскочинський*, поліцієнт з Бібрки зізнає, що Василик признався перед ним, що палив стирти не лиш в Баківцях, але і в Стрілках та у Воловім. Свідок не бачив, щоби Василика хтось бив.

Обвинуваченний *Василик* знова твердить, що коли його збитого випровадили з кімнати, то Доскочинський говорив з ним і бачив побитого. Свідок каже, що і не чув про побої.

Свідок *Келлер*, комендант поліції в Бібрці зізнав те саме, що його попередники, поліційні свідки.

Завтра можна сподіватися присуду.

ПІД ЗАКИДОМ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ І ПІДПАЛУ.

В днях 16., 17. і 18. березня відбулися дві карні розправи перед окружним судом в Бережанах як судом присяглих, а то: проти Мартина Мищишина і Миколи Волощука, господарів із Шумлян за злочин головної зради, підпалу, намаганого вбивства та наклонювання до підпалу, а проти Павла Шаюка с. Дмитра і Павла Шаюка с. Василя з Гнильча, пов. Підгайці, обвинуваченних у злочині підпалу.

Перша справа тревала два дні, а після переведеної розправи суд присяглих питання щодо головної зради заперечив відносно обвинуваченних Мищишина і Волощука 9 і 10 голосами, питання відносно підпалу і намаганого вбивства щодо обох обвинуваченних заперечив 12 голосами, а питання щодо наклонювання до підпалу заперечено 8 і 10 голосами.

Трибунал, у склад якого входив як председник радник Уранович, а як вотанти: радник Дисевич і Свистун, після наради і одноголосної ухвали систував вердикт суддів присяглих, а тимсамим справа буде повторно переведена в травні на новій каденції.

Лава присяглих складалася переважно з інтеліґентного міського елементу, в склад якого не входив ні один українець.

Обвинувачував прок. Шафран, боронили: адвокати Бемко і Гросман.

Друга справа тревала один день. Трибунал, у склад якого входили: рад. Дисевич як председник, радники Горнік і Свистун, після заперечення більшістю голосів лавою присяглих питання щодо вини обвинуваченних видав увільняючий присуд. — Прокуратор не зголосив касації. Обвинувачував прок. Шафран, боронили: д-р Західний і д-р Бемко.

—o—

Дописи.

СНЯТИН. (Як снятинський бурмістр Немчевський підготовляє грунт під угоду поляків з українцями). Три роки тому зробив бурмістр Немчевський з українцями і жидами угоду щодо складу громадської ради. Зробив тоді угоду не з миролюбивости, а — як тепер виявилося — тому, що тоді його кандидатура на бурмістра була дуже непевна. Тепер-же, як має підтримку теперішнього, без власної волі, старости, Немчевський сам ломить цю угоду, не маючи до цього ніякої справедливої причини ні з боку українців ні жидів-сіоністів. І так: насамперед перевів ще в січні в нечуваний і ніде не практикований спосіб вильосування половини радних, а жертвою цього вильосування впало 10 радних українців і 8 радних жидів. Пізніше уложив тенденційно списки виборців, а тепер уже цілий місяць заходиться розбити солідарність українського снятинського населення — наших виборців. Досі робив це при помочі платних індивідуїв, здібних до всякого способу агітації. А тепер, коли всі його заходи розбити — розбудженням апетитів амбітних одиниць — українських виборців на групки, не вдалися, став сам заходити аж до домів кандидатів, лакомих на крісла радних. Як і це не помогло, то пішов аж до дому сель-робів і їх старається висунути проти солідарного українського мішанства. Та є надія, що й сель-роби, творячи в громаді зрештою маленький гурток, не дадуться обдурити хитрому і несловному бурмістрові Немчевському і не причиняться своїм сепаратним від загалу українців-виборців виступом до ослаблення становища і впливу українського населення в громаді. Якби сель-роби дали обдурити Немчевському, пішли на його вудку і зломали за недотримані обітниці людини, яка ними гордує і їх за ніщо не має, одностайний український фронт у справі громадських виборів, то повинні знати, що тим вичеркнули би себе зовсім із числа українського громадянства у Снятині.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 25. березня 1931 року: масло експортове I десерове ціна 4-50 зол., за кільо; літра молока 28—29 сент.; літра сметани 1-40 зол., копа яєць 5-20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 26. березня, година 7·30 веч. „Оповідання Гофмана".

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар", оперетка Абрагама.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Четвер, 26. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка" Мольнара.

Малий Міський Театр:

Четвер, 26. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жар кохання" (Гр. Гарбо).

КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".

КОЛЬОСЕЙ: „Тайна вімнати ч. 13" і „Превесела комедія".

ЛЕВ: Звукова фільма „Кінець світа".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Яроші". „Чоловік проти води". (Яроші, Ордонівна, Мей Бонг).

ОАЗА: Звукова фільма „Моє сонічко".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Яніпгс, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Шехерезада".

ПАСАЖ: „У степах Арізони". „Поліцайстер Тагеєв".

ПРОМІНЬ: „Архиялодій з Дамаску".

ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання". „Краса життя".

ХИМЕРА: „Нове життя" (Шільдкравт). „Бобусь подорожує".

СТИЛЕВЕ: „Жовтий паспорт" і Гарольд Льойд.

УТІХА: „Мертвий крик" (Джек Гольт), „У воріт смерти" (Бенкрофт).

Програма радіо.

Четвер 26. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Концерт. **Лондон** (356,3) 15·00 Легкий концерт. **Берлін** (419) 16·30 Вера Виноградова грає свої композиції. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 16·30 Музика. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гайгера. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 14·30 Музика для дітей.

Пятниця 27. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Дута оркестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Спів Курт Льондена. **Талін** (296,1) 18·30 Концерт. **Берлін** (429) 21·00 Оперова музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 21·00 Година Мусоргського. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Сільвінга. **Харків** (937,5) 15.00 Оперова музика. **Ленінград** (1000) 16·30 Музичні новини.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальний Збір Народньої Гостинниці, кооптер. стов. з обмеж. порукою у Львові, відбудеться **дня 25. квітня 1931 р. (субота) в 5. год. пополудні** в салі стоваришення, вул. Костюшка ч. 1. Порядок нарад: 1) Відкриття Загального Збору. 2) Відчитання протоколу з попереднього Загального Збору. 3) Звіт Дирекції з діяльности стоваришення й затвердження білянсу з внеском Надзірної Ради на розділ чистого зиску за 1930 р. 4) Звіт Контрольної Комісії. 5) Вибір двох членів Надзірної Ради на місце виступаючих. 6) Вибір трьох членів Контрольної Комісії. — Рішення Збору є правосильне незалежно від числа присутніх членів-учасників. Рахунки й білянс до перегляду членам виложені в домівці стоваришення протягом 14 днів перед Загальним Збором. — **Роман Сосновський,** предсідник, **д-р Ярослав Олесницький,** секретар. 1708

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЗОЛОТО, БРИЛІЯНТИ, СРІБЛО — оцінює безплатно і купує по високій ціні Домбровські і Розважевські, Львів, Академічна ч. 2. Фабричний склад годинників. — Довголітня гарантія. — 1447 7—?

ФІРАНКОВІ МАТЕРІЯЛИ, індантрени новочасні каріпші. Ціни ревеляційно знижені. — **ВАНЯ** — пл. Марійська 5, І. пов. 1705 1—6

КОНЦИПІЄНТА рутинованого, совісного, до самостійного ведення канцелярії негайно пошукує адвокат **Д-р Жолнірчук, Бродн.** 1703 2—3

Ширіть наш часопис!

Магазин жіночої і мужеської конфекції
ФИЛИПА СТЕРНБАХА
у Львові, пл. Смольки, ч. 4. Тел. 38—72.
поручає на теперішний сезон: **краєві та чужинні матеріяли по безконкуренційних цінах на догідних умовах сплати.**
1673 4—15

Корисна передсвяточна нагода!

На надходячий весняний і літній сезон поручає з нагоди відкриття нового магазину мужеських і діточих убрань при вул. Казимирівській ч. 14 а, **найновіші мужеські і діточі убрання у величезнім виборі** по реклямових цінах.

АДОЛЬФ БАРАХ, Казимирівська 14 а

П. Т. Урядовцям догідні умовини! 1692 2—3

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА, спосібного самостійно вести адвокатську канцелярію пошукую від 15. квітня п.р. Адвокат Д-р Мудренький Дмитро, Чесанів (Cieszanów). 1694 3—3

ЯЙЦЯ жовтих орпінгтонів 60 сот. і качок пекінів 75 сот. за штуку продає Стефанія Бордун, Брахівка п Соколівка к. Ожидова. 1714 2—2

ПОТРІБНИЙ для мого знайомого інструктор-математик зараз. Поміркковані умови наіслати зі згодошенням на адресу: д-р Володимир Свідерський, Білий Камінь ад Золочів. 1719

НА ПРОДАЖ 900 квад. сяжнів городу, який надається під будову в Перемишлі біля центру міста. — Ближчі інформації дасть канцелярія адвоката С. Навроцького, Перемишль, вул. Костюшки ч. 5. 1717 1-3

ФОРТЕПЯН добрий випозичу або продам. — Ганак, Пілсудського 21, перший поверх. 1725 1-3

ШМІГЕЛЬ ГРИГОРІЙ, ур. 22. II. 1906 уневажнює згублену військову книжечку Ч. 3423. — ПКУ Бережани. 1723 1—3

АДВОКАТ на провінції пошукує негайно концепієнта на короткий час — Згодошення до Адміністрації „Діла" під „Негайно". 1718 1—2

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні Анни **Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

УПРЯЖ, сідла, виробляє і направляє найдешевше, робітня **Барера. Пасаж Гавсмана.** 1639 3—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова немічі) та лікарської косметики
ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентгеном.

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог
тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей і дозрілих. 17—?
1512

ЛЯМПИ електричні, новочасні,
також на підставі рисунку виконує
Фабрика лямп і металевих виробів „GALWANJA" АДОЛЬФА ГАЛЬПЕРНА
ЛЬВІВ, вул. Жулінського 11 а. Тел. 20-54.
Великий вибір на складі. Догідні умови. 1671 4—15

ПРАВДИВІ ПРИРОДНІ ВИНА
найліпшої якости по дуже приступних цінах
поручає на свята
Гуртівна Торгівля Вин
1716 фірми: 2—2
„WINIMPORT"
ЛЬВІВ, Краківська 7. Тел 73 60.

Подяка.

Ширу подяку складаю всім тим, що численною участю у похоронах віддали останню послугу незабутому мому мужеві Василеві Білецькому. Дякую також Хв. Товариствам: „Рідна Школа", „Просвіта" і „Відродження" за видрукування посмертних звідомлень, за вислови спочуття і прощальні промови над могилою Покійного. Від Тов. Просвіта прощав Покійного Д-р І. Брик, від „Рідної Школи" Вп. П. Струтинський, від Т. „Відродження" проф. Каменецький. Щиро дякую, незнаному мені з назвиська, бувшому ученикові Покійного за плавучі зі серця слова надмогильного прощання. Впр. О. мітратові Базюкові, Впрп. Духовенстау, хорові Вп. рад. Купчинського, школі ім. Шевченка, школі ім. Б. Грінченка, Вп. Професорам української гімназії і Товаришам Покійного, абітурієнтам з 18/8 р. складаю сердечну подяку за участь у похоронах. Всеч. ОО. Новосадові і Бізинському дякую широ за відправу панахиди і парастаса над домовиною Покійного. Дякую щиро і тим, що квітами вложеними на домовину, чи то жертвами на добр. ціли вшанували память Покійного, і тим усім, що особисто або письменно передали вислови спочуття для мого великого горя. Вкінці сердечно дякую Вп. ПП Мудракам за труди звязані з похоронами і доказн щирого спочуття. Вп. Панство Мудраки старались облекшити мені великий удар долі не як сусіди, а як рідні діти. За такі прислуги нема слів на подяку ані спромоги на відплату.

Марія Білецька.

Подяка.

За віддання останньої послуги бл. п. Нашому Мужеві і Батькові Антонієві Чеховському, емеритованому управителеві 7 кл. державної народньої школи в Бізім Камені, складають отсим щиросердечну подяку: Всечесній шому о. парохові Павлові Олійникові, Вп. П. Д-рові Володимирові Свідерському, орхестрі Товариства „Сокіл" і всім міспевни і заміспенним громадянам та бувшим ученикам Покійного.

1720 **Жінка і Сини.**

Подяка.

Заряджепням Божого Провидіння відійшов від нас у Вічність наш Найдорожший Муж, Батько, Брат і Дідусь бл. п. о. Д-р Спиридон Кархут. Не маючи змоги особисто подякувати всім, що в нашому безмежному горю прийшли нам з помічю, потіхою, розрадою та спочуттям, чуємо потребу серця зложити Їм на цьому місці нашу найширшу подяку.

В першу чергу просимо Їх Експепенцію Високопреосвященого кир Андрея прийняти вияви нашої широї подяки за ласкаві слова спочуття, надіслані нам зараз після смерти Покійника. Дякуємо зі вирого серця Їх Преосвященству кир Іванові, що відвідуючи часто Покійника перед смертю, своїми сердечними й призвичаними словами вріпив ведужого на дусі та додавав сил у важкому терпінню, що в передодень смерти при недужому звелив ласкаво відправити Службу Божу, а в дні похорон, не зважаючи на власне занедужання, не дався вирупити й у церкві відправив сам при домовині св. Літургію та попрощав Покійного в Імени Їх Високопреосвященства кир Андрея і в своїм власному Імені щирими, проречистими словами. — Дякуємо теж зі вирого серця Їх Преосвященству кир Никиті за ласкаві слова потіхи й розради в час недуги Покійника, за відправлення похоронних молитов при домовині, за ласкавий провід в обряді перенесення тілепних останків з дому жалоби до церкви та за ласкавий труд і провід у похоронах другого дня з церкви до місця вічного спочинку. — Широ дякуємо Всесвітлійшим і Високопреподобним Отцям Крилошанам: о. мітратові Балюкові, о. пралатові Пясецькому, о. шамбелянові Яцковському та о. крилошан. Ковальському за ласкаву участь у похоронних обрядах і молитвах.

Сердечну подяку складаємо Всесвітлійшому Ректоратові Духовної Семинарії на руки Всесв. о. Ректора Д-ра Й. Сліпого за те, що був ласкав занятися похоронним обрядом у церкві св. Духа та дав дозвіл на корпоративне принятя участи в похоронах усім Пятомпям Духовної Семинарії. — Широ дякуємо Всесвітлійшим Професорам Богословської Академії та всему львівському Духовенству, яке майже без винятку в великому числі звволило принятп ласкаву участь у похоронах і віддати останню прислугу Покійникові. Особливо ширу подяку висловлюємо Всесвітлійшому о. ніпнректорові Д-рові Лабі, який у зворушливих словах попрощав Покійного в церкві від Ректорату і Професорської Ради Духовної Академії, о. проф. Костельникові, що від львівського Духовенства, — ВП. п. проф Бабієві, що від Академічної гімназії та „Учительської Громади", — богословові п. Думанському, що від студентів Духовної Академії — попрощали Покійного при могилі на цвинтарі. — Дякуємо Всеч. о. сов. Лалі, що заосмотрив ведужого Найсв. Тайнами, а зараз після смерти звелив відправити при Покійному вкупі з о. Белеєм панахиду й приписані молитви. — Дякуємо Світлій Дирекції, Хвальному Учительському Зборові та Молоді Академічної гімназії та її Філії, що виявами спочуття та участю в похоронах віддали Покійному останню прислугу. — Сердечну подяку складаємо хорові Пятомпів Духовної Семинарії на руки дірпгента ВП. П. Ульванського, всім Пятомпям-Студентам Богословської Академії за те, що приняли гремільну участь у похоронах і на власних раменах несли домовину від брами цвинтаря аж до могили.

Широ дякуємо доброзичливим Сусідам і Своякам: ВПов. Панству Лукиницьким, Хойнацьким, Гординським, Калиновичам, Полякам і ВП. Панян Круліковській, Клебановій та Гнатковій, які в долі й недолі, особливо в часах недуги Покійного несли нам поміч, розраду й потіху та старалися завсіди облегшити нам удари великого нещастя. Вкінці дякуємо від щирого серця всім Другам Покійного, Його колишнім учням, Знайомим, Рідні і всім, всім, що виявами спочуття облекшували наше непомірне горе, а своєю участю в сумному похоронному обряді звеличили память Покійника й віддали Йому останню послугу.

У Львові дня 25. березня 1931.

Ольга дружина, Неоніля Мечникова дочка, Анна Добромильська сестра, Петро Мечник зять, Люся Мечник внучка.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. п. Телєф. 65—73.

Приймає від 9—13 і 15—18, в неділі і свята за попереднім замовленням.

Виконує всі праці, що входять в обсяг новочасної дентистичної техніки. 1-10
1721

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавниче Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 69 (12.725). Львів, субота 28. березня 1931. Poczтowa opłata zaryczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ
Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед-полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долер Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Захитання договорів чи монтаж нової Европи?

Львів, 26. березня 1931.

Три дні тому оголошено в австрійській і німецькій пресі офіціяльний комунікат про виспід переговорів, ведених мабуть на дипльоматичній дорозі ще від літа минулого року та завершених підчас офіціяльних відвідин мін. Курціюса у столиці малої австрійської республики. Европейська преса охрестила реальний ефект тих переговорів терміном „митна унія". Німецькі часописи боронять назви „регіональна господарська умова", однак на ділі ведеться спір за те, чи віденське порозуміння підважує сан-жерменський договір, який у 88 статті виразно забороняє Австрії „аншлюс" з Німеччиною. Таке поставлення справи пресою тих держав, які особливо заінтересовані у ненарушности версайського договору (Франція, Мала Антанта і Польща), відразу зробило з віденського торговельно-митного порозуміння акт першорядної політичної ваги, який справді став осередком уваги цілого політичного світу, ба навіть свого роду великою сенсацією на світову мірку.

Формально справа представляється так, що у Відні, поміж одним бенкетом та другим, уладжуваним на честь мін. Курціюса, підписано заздалегідь приготований протокол, який каже про „тіснійший господарський звязок", який має настати поміж Австрією і Німеччиною, при чому усталює напрямні нової торговельної політики тих двох однонаціональних держав. Ця політика має опертися на одній спільній митній тарифі і на принципі свободи торговельного обороту між обома державами. Митна адміністрація має остати незалежною, таксамо забезпечено суверенне право заключати торгов. умови з третіми державами, з застереженням, щоби ті умови не стояли в суперечности з австро-німецькою умовою.

На ділі нова торговельна умова, монтована тепер на повищих засадах, цілком перекреслить яких 90 відс. існуючих позицій у дотеперішній митній тарифі, існуючій між Австрією та Німеччиною з клявзулею найвищого упривілеєння. Та й отих 10 відс., що залишиться здебільша монопольних товарів і щезне в моментом достосування внутрішньо-господарського законодавства до засадничої нової напрямної: цілком вільного торговельного обороту. Отже на ділі застережені суверенні права в ділянці митної адміністрації і внутрішньої та зовнішньої торговельної політики — зводяться таки до спільного віденсько-берлінського знаменника, при якому годі казати про фактичну суверенність. Годі про неї казати тим більше, що ріжниця економічної сили обох контрагентів така величезна, що з природи речі цілий господарський організм малої і самоневистарчальної Австрії буде підпорядкований і узалежнений від могутнього господарського апарату (передовсім: промислу і фінансів) Німеччини. А що економіка завсіди найтісніше звязана з політикою, в даному випадку таксамо „регіональна господарська умова", чи „митна унія" є утотожнювана з політичним „аншлюсом": він прийде, мовляв, неодовзі цілком автоматично, тим більше, що й внутрішнє законодавство (напр. судове) віддавна вже узгіднюється...

З тих причин счинився в Европі великий крик. Зняли його — як вже згадано — передовсім ті, для яких ненарушність договору є питанням екзистенції. Очевидно, що в даному випадку безпосередньо заінтересовані всі безпосередні сусіди Австрії і Німеччини, яким грозить опинитися у сусідстві одної величезної держави з 78-ма міліонами населення, яка буде простягатися від Північного Моря, окружить Чехословаччину і простісінько буде свою господарсько-політичну експанзію скермовувати на південний-схід. Справа буде представлятися ще поважніше, коли деякі інші держави, як Угорщина, рішаться приступити до тої австро-німецької унії, рискуючи своїм промисловим станом посідання для цілей хліборобства, якому відкриється величезний ринок збуту. І тут знову центр ваги ситуації найдеться у ділянці політики: бо кожна з тих нових держав, які приступилиб до австро-німецького митного пакту, опиняться відразу у сфері німецьких політичних впливів.

Посипалися офіціяльні й неофіціяльні протести та застереження, зробили спільний „демарш" у Відні посли Франції, Італії і Чехословаччини, застерігся у Берліні посол англійський, почалися гарячкові наради між Римом, Парижем і Льондоном на тему: що робити далі? Німецькій дипльоматії закидають, що вона заскакує Европу „доконаними фактами", що вдарює у мирові договори, а німецька дипльомагія енергійно перечить, що вона — мовляв — не мала взагалі на увазі ніякої політичної затії, лише суто господарське порозуміння, яке йде цілком по лінії паневропейської концепції Бріяна! Навіть офіціяльний австро-німецький комунікат покликується на меморіял Бріяна, який поручає „европейську співпрацю" шляхом найтіснішних господарських порозумінь. Справа тим більше скомплікована, що у квітні збирається у Парижі паневропейська конференція, на якій Німеччина гадає виступити як практичний реалізатор ідеї Паневропи, а проти Німеччини готуються виступити, як проти руйника існуючого мира!

Невідомо ще, чи великі европейські держави рішаться на якісь такі репресійні заходи, які внеможливилиб намірену митну австро-німецьку унію. Досвід історії та й існуючий стан міждержавних взаємин каже дуже сумніватися у такий одностайний протинімецький фронт. Уже зачувати, що англ. уряд хоче щойно „докладно познайомитися з текстом умови" та що й Італія піде слідом Англії. Появилися теж газетні звістки, що не лише Угорщина, але навіть і Румунія, член Малої Антанти та союзниця Польщі, ніби то має приступити до австро-німецького митного блюку, з якого може черпати великі зиски для хліборобського збуту. Таким чином булаб спараліжована концепція блюку аграрних держав, пропагована на минулорічному варшавському віязді, а нинішній віденський „доконаний факт" був би закріплений апробатою кількох нових держав. Можливо теж, що весь натиск західних держав на Німеччину піде в напрямку здобуття від неї нових концесій — за ціну згоди на віденський протокол. Таким робом здійснилось би те, про що вже давно була у передбачуючій публіцистиці мова: що австро-німецький „аншлюс" відбудеться при словесних протестах, але фактичній згоді — за ціну приєднання нової великої Німеччини для Европи — проти більшовиків.

Премію за ощадність
у висоті від зол. 25—300 крім відсотків можете дістати в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20,
якщо будете складати в ньому щомісячно вкладки на премійну вкладкову книжечку. Найнижча місячна вкладка зол. 5

ДОЛЯ ПОЛІССЯ.

Берестя, березень 1931.

I.

Щораз частіше чуємо в пресі про Полісся. Можна з певністю сказати, що це лише початок. Не за горами той час, коли Полісся заабсорбує увагу багатьох чинників: економічних, політичних, церковних і т. п. Питання в тому, хто опанує й використає для себе цю українську країну Амазонки й сельвасів — Прип'яти з її допливами, лісами й багнами.

Рідке населення, величезні, невикористані простори, слабка економічна й національна відпорність населення, розгалужена річна система Прип'яти й получення тут водних шляхів Чорного, Балтійського й Німецького (частинно польського) морей — Дніпра з Німаном і Бугом, — ось що притягає увагу підприємчивих та далекозорих людей, капіталу й різного роду „культуртрегерів".

Треба згадати, що Полісся вже раз відогравало в історії деяку роль. Поліська шляхта — нащадки Рюриковичів — довший час ревно зберігала старі традиції, а одночасно творила нову культуру Литви-Руси. Через Полісся вів коротший шлях між Польщею й Київом. Недалеко Пінська*) ще й тепер вказують місце, де буцім то була могила кн. Святослава, зятя Болеслава Хороброго, що був убитий підчас утечі з Києва.

Кажучи коротше, ціле питання зводиться до — меліорування й кольонізації Полісся та до зміни його національного обличчя. Про заходи, спрямовані до осягнення цієї зміни, ми говорили в статті „Поділ Полісся" („Діло", ч. 15. п. р.) і повторювати тут не будемо.

Щож до меліорування Полісся, то це питання не нове. Ще в царській Росії порушували це питання, але його закинули, як закоштовне й нерентовне. Росія мала безмежні простори на Сході й не потребувала викидати величезних (напіть для неї) грошей, коли могла значно дешевше спрямовувати еміграцію малоземельного селянства в інші сторони.

Інакше справа стоїть у Польщі. Малоземелля й безземелля сильно зростає, через десять-пятнайцять років настане гостра земельна кріза: селянські земельні площі зменшаться в три—чотири рази (до 1—2 га на господарство), а для збільшення видайности рільництва в стількиж разів майже нічого не робиться, — брак і грошей і властивих методів цієї праці. Тому то польські політики й звернули увагу на Полісся, куди бажалиб кинути малоземельний елемент. Але для цього треба Полісся осушити. А для його меліорування — потрібні гроші. Здається, якийсь проект меліорації Полісся вже є. Інша річ, чи він досить поважний і... посильний.

Меліорація Полісся є для Польщі більшим і дорожчим підприємством, ніж для Радянщини Дніпрельстан. На це підприємство — осушку величезних просторів, регуляцію цілої річної системи, проведення доріг, сітки гребель і т. д. потрібні такі величезні гроші, які ледви чи можна уявити собі в польському бюджеті. Взагалі є дуже сумнівним, щоби польська держава була всилі розпочати це підприємство власними силами по більше-менше серіозному пляну.

II.

Отже потрібний капітал. А капітал є дуже чутливий на всякого роду нові підприємства з добрими наміями. Кольонізацією Полісся буцім то зацікавився власне жидівський капітал. З цього приводу зчинила алярм „Газета Варшавска" (ч. 70. з дня 1. березня ц. р.) в статті під заг. „Нова Палестина". Кажучи про плян Морачевського осушення Полісся, газета іронізує, що Морачевський має все для здійснення свого пляну, крім грошей. На цю тему (про гроші) забрав голос жидівський орган „Наш Пшеґльонд", і „Газ. Варш." з цього приводу каже:

„Жидівський орган висуває недвозначно оферту, що жидівські діячі дадуть американські капітали на осушення Полісся при умові, що там будуть оселені жиди, як рільники. Цей плян є відомий віддавна. Жидівські націоналісти мріють про підбиття собі земель, що лежать між Польщею й Росією, та про утворення жидівської території в межах одної, або й двох згаданих держав, щоби заволодіти таким чином полученням Балтику з Чорним Морем".

А мова йде не про дрібничку, а про 1,600.000 га поліської землі (згідно з обрахуванням п. Морачевського). „Газ. Варш." називає цю землю не поліською, а польською й рішуче виступає проти того, щоби жиди у Польщі стали „меншістю територіяльною", як українці.

При цій нагоді „Газ. Варш." недвозначно висловлюється проти віддання майбутніх поліських просторів не тільки жидам, але й укра-

*) Не Пинськ, а Пінськ від слова піна.

інцям, — проти погляду, що буцім то хтось хоче віддати східні простори місцевій людности, і стоїть за тим, щоби на землях Полісся були осаджені польські рільники з західних частин Польщі.

„Справедливість" побажань „Газ. Варш." така ясна, що про неї нема що й говорити. Одначе ми, українці, спадковці поліських земель від пращурів-деревлян і Рюриковичів, здавалось би, маємо теж дещо сказати в справі віддання нашої землі нашим-же безземельним і малоземельним селянам. І хоча, здається, до здійснення якогонебудь меліораційного плану прийде не швидко, але готовитися до набуття своєї власної землі варто було заздалегідь.

С. Польовий.

(Докінчення буде).

—o—

З голосів української преси.

„МЕТА" ПРО „ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ" ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА.

У третьому числі тижневика „Мета", яка є органом „Католицького Союзу", опублікована стаття п. н. „Політичний акт", в якій на марґінесі появи „Пастирського Листа" станиславівського владики висловлені ось які думки:

„Характеристичні два моменти в тих голосах польської і української преси, які в цій справі досі відізвалися. Перший з тих, це яскраве підкреслення цілою польською пресою усіх тих уступів Листу, які в такому ка-

ЧАЙ марки БУЗЬКО
вдоволяє кожного смакуна.

тегоричному тоні осуджують дотеперішню українську політику. Другий момент — це трактування Листу виключно як акту політичного характеру.

І одно і друге цілком природне і зрозуміле. Бо є ясною річчю, що кожний поляк уважає явищем зовсім звичайним, коли хтонебудь з українців, без огляду на своє становище та свій релігійний і політичний світогляд, отже хочби й греко-католицький владика, висловлюючись про польську національну політику — займає критичне відношення до неї. Скількість і добір прикладів з українсько-польських взаємин з останніх 12-ти літ на доказ правильности тієї критики та взагалі форма і зміст критичних уваг під польською адресою, річ ясна, не грають для польської опінії ніякої ролі: до такої критики вона призвичаєна.

Однак є річчю новою, щоби високий церковний достойник висловлявся у такій яскравій формі про цілу дотеперішню українську політику. І тут знову, на тлі цього факту, сам зміст аргументів та правильність чи неправильність піднесених закидів, відходять на задній плян. І тому — хоча закиди пороблені польській політиці є під оглядом сили рівнovартні зі закидами, порobленими українській політиці, — залишається із Листу лише те, що сказано про українців і — підпис владики.

З цих причин нема вже нині ніякого сумніву, що той Пастирський Лист буде використаний як суто політичний документ для суто політичних цілей тою частиною польського громадянства, яка досіль критично ставилася до українського національно-політичного табору. Не має значіння, що Преосв. Григорій не мав наміру, як це й зрештою виразно підчеркує, особисто ангажуватися в біжучу політику, ані „робити якунебудь оферту польському урядові". Поява Пастирського Листу зі змістом наскрізь національно-політичним, мусіла стати політичною і то небуденною подією. Справи католицької віри і моралі, зокрема інтереси Католицької Церкви, при такому стані не є безпосередньо заанґажовані.

Цілком ясно, що й ціле українське громадянство без огляду на свій релігійний і політичний світогляд мусить віднестися так само до того Пастирського Листу, як акту політичного, дарма, що проголошеного з високо владичого престолу.

По суті, Лист у дуже ясній, а навіть різкій формі і без застережень пояснює становище Преосв. Григорія до найбільш наболілих питань сучасної політичної дійсности. Ця сміливість є його додатньою сторінкою. Адресований передусім до людей доброї волі у Станиславівській єпархії, він хоче спонукати їх підійти до цих питань по мужеськи, передумати їх та прислухати найти на них відповідь. А з того може вийти для моралі практично-політичного життя деяка користь: може зменшиться скількість людей — у сенсі етичнім — безвідповідальних. Це — по суті Листу — безперечно позитивна сторінка його появи".

„НОВИЙ ЧАС" ПРО ВИСТУП СТАНИСЛАВІВСЬКОГО ВЛАДИКИ ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВ.

„Новий Час" з дати 27. березня ц. р. (ч. 33) містить статтю п. н. „Хиткі і непевні дороги", яка в цілости присвячена відомому виступови станиславівського владики проти українських національно-культурних і кооперативних установ. У статті між іншим читаємо:

„Зробити українським установам, особливо таким як „Рідна Школа", закид, що вони ходять „хитkими й непевними дорогами", — це дуже відповідальна річ. Це-ж ті установи, в руки яких ми віддаємо виховання молоді і освіту нації. Правда, досі ми вже стрічалися з подібними закидами на адресу згаданих установ. Робили їх комуністи. І треба признати, що вони мали для того підставу. Так! Бо ані „Рідна Школа" ані „Просвіта" не хотіли піти якраз тими „хитkими й непевними дорогами", на які їх комуністи хотіли звести. І тому одна і друга установа мусіли через кілька років витримувати гострі й неперебираючі в засобах атаки комуністів і всяких інших сельробів, аж доки ці атаки не розбилися так, як розбивається й розприскується хвиля об суцільний беріг. Тепер ті самі чи подібні закиди вийшли з уст українського епископа. Чи ті закиди мають якунебудь підставу? Розгляньмо!

„Станиславівський владика закидає „Рідній Школі" перш за все те, що вона містить на своєму стінному календарі також православний календар. Епископ стоїть на становищі що це поширювання православія. Не знаємо, бо досі не чули ми ані про один такий факт, кілько греко-католиків перейшло під впливом календаря „Рідної Школи" на православіє, але знаємо напевно, що як навіть „Рід. Школа" перестане друкувати православний місяцеслов, то православні українці матимуть свій календар — більше як певно в російській мові, бо там такий курс — і православіє не згине від того як роса на сонці. „Рідна Школа", хоча вона католицька і ніже одним своїм кроком ніколи не виявилася протикатолицькою установою, мусить рахуватися з фактом, що велика частина українського народу — це православні. Зовсім аналогічно, як новочасна держава, що хоч і уважає якусь релігію пануючою, мусить застерегти в своїй конституції свободу других вір чи релігій. „Рідна Школа", хоч побудована на католицьких засадах, не може ставати пропаґаторкою католицизму між православними, бо це не її завдання. Та й Преосв. Григорій хіба того від неї не вимагає. Якщож ніхто не може доказати шкоди, яка випливалаб для католицизму з того, що „Рідна Школа" дає православний місяцеслов, то яке виправдання має вироблений епископом закид? Адже-ж у всіх наших календарях є і жидівський календар. Але ще ніхто під впливом того не перейшов на юдаїзм.

Мало того! Ми маємо прекрасний приклад, який дав нам найвищий пастир като-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 28. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХАЙЛО ДРАҐАН.

Мистецька творчість П. Холодного.

(З нагоди посмертної виставки.)

(Докінчення).

Не маю наміру в тім короткім нарисі докладніше зупинятись над поодинокими творами Холодного, але хочу бодай короткими словами схарактеризувати поодинокі групи його праць.

Як я вже згадав, праці його з церковного мистецтва, для яких він мав сильну підставу в збережених памятках нашого старого мистецтва, це найцікавіша і найбільш вартісна група його творів. Пристосував він у них також стару темперову техніку, яка дала йому змогу краще дійти до ефектів, що такою силою промовляють з наших старих ікон. Сюди належать: Іконостас і стінні мальовила каплиці Духов. Семинарії, Серце Ісуса, СС. Володимир і Йосафат, Св. Евстахій, СС. Зосим і Савватій, Ґріб Господній Волоської Церкви та вітражі Волоської і Мражницької церкви.

З низки тих праць ми бачимо, як він від ікон Волоської церкви через каплицю Духовної Семинарії до Гробу Господнього іде щораз вище вгору поглиблюючи форму та зміст. Від ґрафічно-декораційного трактування композицій переходить він до наповненої філософічним змістом та релігійним патосом експресійної форми. „Ґріб Господній" це могутній замисл, який в історії українського мистецтва займе непересічне місце.

В українськім мистецтві П. Холодний мабуть перший спробував вітражної композиції. І тут виступив він у небуденній формі. Побіч фінезійного рисунку і незвичайно гармонійного добору красок, при вмілім розміщенню композицій на площі віконного отвору, — вітражі Холодного приносять ще й цікаву інновацію майже непрактиковану досі в вітражній техніці: орудування площами барвного шкла без мальовання на шклі, або бодай з мінімальним мальованням, що незвичайно добре відповідає фактурі шкла. Вітражі Холодного свобідні та легкі як делікатні з'яви у віконнім просвіті світла.

На межі цієї групи, але попереджуючи її хронольоґічно стоїть одна з найбільш характеристичних праць Холодного композиція на мотив народньої пісні: „Ой у полі жито..." Отже мотив не з ділянки церковного мистецтва, а все таки опертий на візантійських формах. Завдання було досить трудне, бо не було ніякої того рода старої мистецької памятки, яка давала би змогу бодай в малій мірі покористуватись досвідом. Холодний створив самостійну креацію і створив таку сильну і глибоку стилем і змістом річ, що її мусимо зарахувати не лише до його найкращих творів, але і до найкращих творів українського мистецтва. Твором тим дав він доказ, що творча синтеза старої нашої культури з новими вимогами і потребами мистецтва є не лише можлива, але може довести до створення самостійного українського мистецтва з формами, які можуть поставити наше мистецтво рівнорядно з мистецтвом інших народів.

Друга велика ґрупа творів П. Холодного це цілий ряд малих етюдів-нотаток, які він залюбки робив при всяких нагодах і які відтак ставали підставою для більших праць. Та коли етюди повні безпосередньої щирости вислову, — то виконані з них більші річи затрачують ту щирість, а поглиблюють радше настрій. В тій ґрупі Холодний іде за пануючими західними мистецькими напрямами підпадаючи раз тим, а раз іншим впливам, як чутлива індивідуальність, що всюди знаходить для себе цінности. І хоч техніка тут на загал імпресіоністична, то вибір теми свідчить не про натуралістичну, але ідеалістичну поставу до природи. Для імпресіоніста байдуже „що" він малює, бо йому залежить на „як". У Холодного не лише „як" але і „що" ґрають рівнорядну ролю. Це „як" і „що" найкраще видно з його портретів, де він відповідно до теми регулює техніку чи фактуру мальовила. Інакше трактовані портрети військових, повні рішучости, характеризовані та стилізовані обличча, — інакше стомлені, але з життєвою мудрістю в очах, портрети стариків, виконані, немов свого рода поентимістичною технікою, — а ще інакше жіночі портрети з ліричним, спокійним настроєм, в яких положений більший натиск на декораційну сторінку.

Як богато обдарованою індивідуальністю був П. Холодний маємо доказ і в його ґрафіці. Це була злободенна робота для хліба і до неї він сам ставився критично. Але навіть тут показав він себе своєрідно, в окремім стилю. Його ілюстрації до букваря „Учітеся" і окладинки до календаря „Дніпро" відзначаються легкістю і ясністю помислу, дотепні та змістовні.

П. Холодний — це була жива мистецька душа, яка не могла задержатись на осягнених здобутках, але яка завсіди шукала нових засобів і форм для сконкретизування своїх мистецьких хотінь. Та ця боротьба за стиль не відбувалась у нього бурхливо, скоками з одного противенства в друге, але спокійно, холодно — та не зимно-розумово, — але з тихим фільософічним спокоєм, бо свої мистецькі креації він переважав глибоко і щойно тоді брався за роботу, коли ідея набрала зовсім дозрілих форм. І хоч до кінця життя лишився він роздвоєний у своєму мистецтві, — то останній його твір „Ґріб Господній" свідчить, що мистець збли жався до остаточної синтези, якого він думав боротись за мистецтво українське формою і змістом.

Коли ми візьмемо на увагу умовини, в яких доводилось Холодному працювати, на еміґрації у вічній тузі за рідною землею і невпинній тяжкій боротьбі за хліб, то мусимо схилити чоло перед здобутками його мистецтва не лише з огляду на якість, але і кількість. Посмертна виставка виказала понад 350 експонатів за десять літ праці.

лицької церкви, папа Пій XI., що виступив в обороні переслідуваної більшовиками православної церкви і доручив всім католицьким вірним молитися, щоб Бог влекшив долю православних християн. По цілому католицькому світі йшли на ту інтенцію молитви й богослуження. Але з цього приводу хіба ніхто не посудив ані римського престолу ані всього католицького клиру, що вони поширюють православіє. Те саме з назвою дрогобицької гімназії „Рідної Школи" іменем Франка. Франко вийшов з Дрогобиччини і був великим і визначним українським громадянином, визначним вченим і поетом. Загал нашого громадянства знає його як такого. Те, як він ставився до релігії чи до питань з нею звязаних, пропало серед величі тієї роботи, яку він зробив для українського народу. Ці його погляди стали несуттєвою, побічною справою. І підчеркнення заслуг Івана Франка для українського народу не є ніякою образою для католицької церкви чи українського епископа. Такою образою моглоб бути тільки умисне підчеркнення релігійного світогляду Франка і то підчеркнення з метою образити присутного католицького духовника, а цього чейже ніхто не зробив.

І ще справа підписів на ювилейній відозві „Рідної Школи". Преосв. Григорій підписав цю відозву з заміткою „Підписую з тим застереженням, що в „Рідній Школі" буде запевнений вплив католицької церкви". І був здивований владика, що Головна Управа не надрукувала тієї замітки біля підпису. Чогож тут дивуватися? Адже-ж це застереження було зверене до Головної Управи, бо тільки від неї залежить те, якою буде „Рідна Школа". Коли-ж Головна Управа, отримавши підписи з таким застереженням все-ж таки їх використала, то знак, що вона приняла до відома це застереження і дала цим доказ найбільшої льояльности до католицької Церкви. Преосв. Григорій міг би витягати консеквенції з того застереження, якщоб Головна Управа його не зберігла, якщо зробилаб щонебудь йому всупереч. Але ніщо подібне досі не сталося".

З черги „Новий Час" розбирає закиди проти „Просвіти". Він пише:

Преосв. Григорій пише, що „фактом є, що де сектанти появилися в якім селі, то читальні дають їм приміщення і там відбуваються збори сектантські так, що читальні „Просвіти" стаються у нас захистами сектантів. А тепер ще додам, що в многих читальнях зачинає загніждуватись дух радикальний, а навіть сельробівський". Цього не можна заперечити. Відома справа, що у нас поширюється сельробізм та сектанство. І цікава річ, що те сектанство поширене найбільш в дієцезії Преосв. Григорія. Видно, що там воно має найкращі умовини, для розвитку. І так само воно як і сельробізм є тими явищами, з якими бореться наше національно свідоме громадянство, з якими бореться і „Просвіта". Називати читальні „Просвіти" захистами сектанства чи сельробізму в той час, коли ті струї — особливо в станиславівській дієцезії поширюються та захоплюють часами на короткий час якусь установу, це щонайменше узагальнювання. Пише Преосв. Григорій, що голова „Просвіти" заявив, що в тій справі Головний Виділ буває безрадний, але „доложить усіх старань, щоби всяке грозяче лихо усунути". Гадаємо, що не можна було дати льояльнішої відповіди. А те, що Головний Виділ „часом" безрадний, то ще не „хиткі і непевні дороги". Бо і духовенство станиславівської дієцезії і сам владика безсильні, видно, коли якраз в тій дієцезії сектанство так дуже поширюється.

З замітами проти кооперації „Новий Час" розправляється так:

„Закид зроблений кооперації, себто що хтось прибив на хресті оголошення про загальні збори, теж не можна віднести до кооперації в тому значінні, що вона йде „хитками й непевними дорогами". Певно, що прибиття оголошення на хресті було нетактовне, але чому приписувати цьому зараз злу волю, чому уважати, що це було зроблене з метою провокації, коли це міг зробити хтось, що не подумав гаразд про те, що робить. Чи то знак, що українська кооперація ходить „хитками і непевними дорогами", за що її треба бити аж з високоавторитетного становища та давати привід ворожій без огляду на те, якій, пресі оплюгавлювати і підкопувати повагу наших установ хочби тільки перед чужими. Чи власне католицька етика не каже бути вибачливим до несвідомих людських блудів? А чейже не доказано, що згадвну картку прибив хтось навмисне, щоби спровокувати епископа".

! Найвища Нагорода П. В. К. в р. 1929 !

Пийте
Знамениті Краєві ВИНА
НАЙБІЛЬШОЇ Фабрики в Польщі
Г. Маковського
в КРУШВИЦІ
! Велика Золота Державна Медаля !
1796 1—5

XIX. Загальні Збори „Маслосоюзу":

Відкриття Зборів — Учасники — Звідомлення дир. Палія і Мудрика — Широка дискусія. — Уділення абсолюторії. — Доповняючий вибір Надзірної Ради. — Закінчення.

Львів, 26. березня 1931.

XIX-і Звичайні Загальні Збори Краєвого Молочарського Союзу „Маслосоюз" відбулися у Львові в четвер, 26. березня, в салі власного будинку при вул. Короля Лящинського ч. 20, при численній участи делегатів і гостей, переважно селян. В год. 1-ій вполудне було на салі 64 умандатованих делегатів і багато гостей. На Зборах явилися також начальники всіх відділів Маслосоюзу, представники української преси і заступники львівських центральних установ.

Отворив Збори голова Надзірної Ради Маслосоюзу сен. Ю. Павликовський, що привитав усіх присутніх. За президіяльним столом заняли місця, крім през. Павликовського, також о. Кость Петрушевич з Конюхова і д-р М. Рибак з Перемишлян. На секретаря був покликаний Кость Загорода з Довжнева. Перед приступленням до дневного порядку спомянув през. Павликовський покійних: голову надзірної ради районової молочарні в Коршеві к. Коломиї, управителя школи Дмитра Горбачевського і трагічно погибшого службовника Маслосоюзу, Миколу Дідилівського. Присутні вислухали цієї частини промови стоячи.

Після того зібрані вислухали звідомлень з діяльности Маслосоюзу, зложених дир. А. Палієм і дир. А. Мудриком. Ці звідомлення, що ілюстрували загальний, дуже потішаючий розвиток Маслосоюзу в минулому звітовому році, постараємося подати в одному з черговик чисел „Діла".

Перед приступленням до дискусії над тими звідомленнями забрав ще слово іменем Контрольної Комісії інж. Іван Мирон, що поставив внесення до Зборів принати рахункове замкнення Маслосоюзу за 1930-ий рік та ухвалити абсолюторію Дирекції і Надзірній Раді за той рік.

В дискусії, що розпочалася після поставлення внесення Контрольної Комісії, забирали голос: Харчаліо Остап (Яворів), Чижович (Любовиська), Пилипюк (Берестя на Поліссі), п-і Гуменова (Жовква), Паливода Іван (Лани), о. Пришлик (Підгірці), Іван Кипріян (Немирів), Сергій Найко (Воротів, пов. Луцьк), Дамян Гриник (Рогізна, пов. Яворів), Стефан Демчук (Холоїв), Сагатко Яків (Дубно, пов. Ланьцут), інж. Франко (Потелич), Володимир Матвіяо (Войнилів), радн. Дрогомирецький (Отинія), інж. Храплинний (Львів), о. Давидяк (Журів), д-р Холевчук (Львів). Пояснювали затронуті в

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 28. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. (2)

Поет американської самоошуки.

Лавреат Нобля Сінклер Льюіс.

2. БЕБІТИЗМ.

Сінклер Льюіс створив тільки один великий тип, але цей забезпечить його безсмертність в американській літературі. Тип, що є синтезою духовних змагань мільонів американців: Бебіта. За нього дістав він нагороду Нобля і слово це ввійшло автоматично в буденну мову як „технічний" термін, навіть як дієслово. „Бебіт" (бебітувати) значить нині в Америці вести точно означений спосіб життя, своєрідно думати та відчувати, приймати зовнішній світ із точністю живої машини, що є продуктом своєрідних американських обставин та ідеалів.

Ким є цей Бебіт? Агент нерухомостей, ідеальний громадянин 500-тисячного містечка Зеніт, де він є зразком бізнесмена, члена ріжних клюбів, шефа бюра, мужа, батька, невсипущої енергії та всесторонньої інтелігенції в очах... мешканців цього міста, знуджених, ханьких на гроші й задурених у своїй обмеженій інтелігенції „міщан" себто по львівському „колтунів".

„Бебіт" є немилосерною сатирою на ідеали американізму. Це представник кільканацяти мільонів гордих громадян Нового Світа, що зранку до ночі добувають із себе максимум енергії, щоби заробити якнайбільше долярів, а вночі до ранку мріють про те, як найприємніше їх „ульокувати". Американська критика довго не знала, чи Бебіт є карикатурою чи ідеалом. Льюіс влив у душу свого героя стільки тепла, а в його уста стільки традиційних і непохитних мудрощів із практичного досвіду американців, що американці плямкали язиком і заздрили Бебітові успіху та життєвої мудрости.

Бебіт з усією своєю пошаною для традиції й суспільних святощів залицяється до поступу й до ліберальних ідей, погрожує пальцем (у роботі) занадто заскорузлим установам і законам, пробує навіть скинути із себе пута подружої вірности — одним словом людина до якої належить не тільки нинішній день, але й... завтрішній. Бувають хвилини, коли читач починає підозрватися чарові тої машини, накрученої на всі проблеми й всі „діла". Мільони американців може й досі не підозріває глуму автора над їхніми ідеалами, перемішаними з буденщиною.

„Бебітизм" — своєрідна недуга американської культури, що дійшла в одним напрямку до хмародерів, а в другім до інтелектуальної мілини. Тими сталими мязами, якими можна будувати чудеса техніки і добувати лаври на спортових змагах не можна ще охопити здобутків сучасної духової культури.

Але Бебіт і мільони його братів живуть цією оманою. Уся придбана ними культура є звичайною політурою, самоошукою, з якої нема виходу, мов із завороженого кола. Сам Льюіс, що взяв на себе ролю критика, попадає в ліризм, спільний його землякам і свідомо чи несвідомо (ні ми цього не знаємо, ні він сам) купається в цій бездумчивій безжурності та тузі за чимсь іншим, глибшим, ширшим від безмежної у своїх просторах, але безмірної своєю нудьгою сучасної змеханізованої Америки.

Головні повісті Льюіса змальовують ріжні спроби утечі від середовища, де єдиною метою життя став заробити якнайбільше гроша та здобути якнайкориснішe суспільне становище. Це другий етап тої недуги, яку все життя змальовував майстер реалізму Фльобер.

Один із французьких критиків теж назвав від імені „Бовариї" — „бовариизмом" ту своєрідну психольогію, що дозволяє людині жити все життя оманою. Одначе Емма Бовариї не мала таких загальних суспільних рис, як Бебіт, щоби термін „бовариизм" став популярним. Люіс має теж свою пані Бовариї: героїня „Головної вулиці" Каролина Кеннікот також недужа на „бовариизм": усі свої мрії та ідеали тратить з дня на день серед успіхів провінціяльного життя. Обі вони мають за чоловіків провінціяльних лікарів, як кажуть віденці: „омнібусів", що лікують всі недуги — з виїмкою нудьги власної жінки.

Жінки й мущини з доби Фльобера кінчили свої пориви до ідеалу трагічно. Вони вірили в можливість правди, яку відкриває наука, а коли не находили її — життя тратило для них увесь зміст. Сучасні американці (навіть европейського виробу) вірять у здобутки техніки. Техніка це така упрощена форма науки, як упрощеною формою світогляду є догма. Герої Льюіса банкротують тільки в одному випадку, дослівно: коли тратять усі гроші. В усіх інших випадках спасають себе технікою — сідаючи на поїзд, авто чи корабель і пробують нових засобів успіху.

Віра в пружисту енергію людини й в купецький хист грає в психольогії пересічного американця не меншу ролю як віра в „припадок" „щастя", якусь комбінацію обставин і бізнесу на межі чесности й ошуки, сміливости й розбишацтва. Від першого свого героя, Рена, аж до останнього Додсворта, Льюіс показує нам боротьбу пересічного американського громадянина за успіх, за краще суспільне становище і за ріжні ідеали.

Герої та ідеали страшної пересічности, що приваблює доляром і вигідним безділлям. Усі вони люблять несподіванки, пригоди, сенсації, але не інакше, як люблять спорт: з точно означеними правилами („фер-плей") і точно означеною метою, яку можна навіть висловити в цифрах, у долярах.

(Докінчення буде)

1596 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 10—20

Львів, пл. Галицька ч. 14.

ліквідує фірму і улаштовує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товарів.**

— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого рода. — — —

ПОЗІР: пл. Галицька ч. 14.

дискусії справи оба референти, інж. Палій та дир. Мудрик.

Вся дискусія стояла на незвичайно високому рівні і була дуже річева. Всі 18 промовців з найріжнороднішої частини Галичини й Волині порушили протягом двох годин багато важних справ, підходячи до них наскрізь фахово, з одною-одинокою думкою: як поширити й розбудувати дорогу всім установу. Справді: вироблення і фахове освідомлення наших молочарів-кооператорів поступило за останні роки дуже значно і це явище незвичайно потішаюче.

З черги Збори приняли одноду шно внесення Контрольної Комісії й ухвалили Дирекції та Надзірній Раді абсолюторію за минулий діловий рік.

Опісля Збори прийняли внесення Надзірної Ради на розділ чистого зиску (10 проц. дивіденда від уділів, решта до запасного фонду). Суму зобовязань, які може Молочарський Союз затягнути, Збори підвищили з 2 до 3 міліонів золотих, а найвищу межу кредиту, що його може Маслосоюз уділити одному членові, визначено на 50.000 зол.

По скінченні 3-літньої каденції вибрано повновно до Надзірної Ради „Маслосоюзу" таких членів: о. Константин Петрушевич, д-р Рибак Микола, адвокат, п. Генрик Коваль. На місце членів уступивших перед скінченням каденції вибрано нових: Осипа Андрійовича та Костя Мигаля, на протяг одного року, себто до часу каденції уступивших членів. Заступником члена Надзірної Ради вибрано п. Івана Мокрія.

Закінчив Збори през. Павликовський, подякувавши всім делегатам і гостям за участь.

ОСТАННІ ВІСТИ

РОЗПРАВУ ПРОТИ Б. ПОС. ЛІЩИНСЬКОГО ВІДЛОЖИЛИ.

Дня 28. березня мала відбутися в Рівнім розправа проти бувш. пос. Ів. Ліщинського, обв. у виголошенні підбурюючої промови в гр. Сінній (пов. Здолбунів). Розправу відложили аж до покінчення слідства у Львові (за держ. зраду). Потім щойно відбудеться розправа у Львові або Рівнім.

ПІЛСУДСЬКИЙ У ШЕРБУРҐУ.

Корабель „Віхер", яким їде Пілсудський, причалив до Шербурга 26. березня. З твердинь витали Пілсудського гарматніми стрілами. На кораблі витали Пілсудського амб. Хлаповський та морський адмірал Бертельо. У Шербургу показали Пілсудському перше польське підводне човно „Вільк" при пробі причалювання. Зачувати, що до Шербурга приїде мін. Залеський, який є тепер у Парижі. Він здасть Пілсудському звіт із закордонної політики. У Варшаві буде Пілсудський у Вел. Четвер або Пятницю. Є чутки, що на стрічу Пілсудському поїде й прем. Славек.

ДОВКОЛА АВСТ.-НІМ. УМОВИ.

Австрійський віцеканцлер Шобер прийняв на авдієнції англійського посла, який з припоручення Гендерсона повідомив його про затривоження, яке викликала умова. Держ. секр. Гендерсон здогадується, що Рада Ліги займеться тією справою в травні. Шобер просив посла пояснити Гендерсонові, що умова є згідна із женевським протоколом. Австрія не має нічого проти того, щоби уряди, які підписали женевський протокол, розглянули справу з госп. боку. Розглядати справу з політичного боку не ялося, бо це умова господарська.

Зачувати, що уряд амер. Зл. Держав проситиме нім. і австр. уряди, щоб дали пояснення в справі умови.

ЕСПАНСЬКІ СТУДЕНТИ НА БАРИКАДАХ.

Кровава бійка з нац. гвардією.

У Мадриді підчас студентських заворушень убито 4 студентів і 1 поліцая. Шість студентів і шість членів нац. гвардії було тяжко ранених, легко ранених є кількадесять. На будинку медвиділу вивісили чорний прапор на знак, що впала перша жертва. Нац. гвардія дала ок. 5000 стрілів із ручних і маш. крісів до забарикадованих студентів. Карабінові кулі падали і в операційну салю шпиталю, тому мусіли перервати операцію. Наслідком стрілянини здоровля багатьох хорих погіршилося. Рада міністрів ухвалила здержати унів. виклади. Для піддержки мадридських студентів, що демонструють за амнестією для політ. вязнів, студенти у Севілі проголосили страйк. Проголосять страйк мабуть усі еспанські університети.

СКАЖЕНИЙ СОБАКА У ФІНЛЯНДСЬКІМ ПОСОЛЬСТВІ.

У Москві скажений собака покусав на вулиці кільканацять людей. Коли міліціянти улаго посольства. Міліціянти, щоби не нарушити екстериторіяльности, не ввійшли до посольства. Собака покусав у посольстві 5 людей з персоналу, м. и. війск. аташе. Покусаних відставили до пастерівського інституту.

НОВИНКИ

— **Шевченківська Академія.** З нагоди 70-их роковин смерти Т. Шевченка заходом Комісії Шевченкознавства відбудеться дня 29. березня 1931 р. в салі музею Наук. Т-ва ім. Шевченка Академія з такою програмою: 1. Михайло Струтинський: Кирилометодіївське Братство. 2. Д-р Василь Щурат: Книги Битія українського народу. 3. Д-р Іван Брик: Кирилометодіївське Братство і Шевченко. Початок точно в 12. год. вполудне. Вступ тільки для поіменно запрошених.

— **Виставка Українського Народнього Мистецтва у Станиславові. Пишуть нам:** У доповненні до вчорашньої новинки про згадану виставку прохаємо подати до відома, що вона буде відчинена дня 29. ц. м. в год. 11. рано. Реферат про народне мистецтво виголосить п-ні І. Макух-Павликовська, директорка кооперативи У. Н. Р. Вступ на святочне відкриття 1 зол., в інші дні 50 сот. Для шкільної молоді 20 сот.

— **Паломництво до Риму — II. комунікат.** Зголошення українського паломництва до Риму з нагоди 40-ліття Енцикліки Льва Папи XIII. „Рерум новарум" Інтернаціональний Комітет в Римі приняв з особливим вдоволенням і висловив це в письмі до Українського Католицького Союза з дня 17. ц. м. Пригадується громадянству, що речинець зголошень до участи в паломництві минає з днем 1. квітня ц. р. Зголошення посилати треба на адресу У. К. С. вул. Кілінського 3/1., одночасно залучаючи одну фотографію на паломничу легітимацію і 10 зол. на кошти адміністрації. Крім імени і назвища треба подати дату і місце уродження, як також місце громадянської приналежности, староство і воєвідство. Кожний зголошений дістане зараз відворотною почтою посвідку зголошення, з якою має віднестися до свого староства за пільговим пашпортом, а одержаний пашпорт треба відослати негайно до У. К. С. для одержання віз. У відповідь на численні ріжні запити, повідомляємо, що паломництво виїде зі Львова дня 8. травня ц. р. в год. 18.35. Можна буде також прилучитися до паломництва в дорозі між Львовом і Краковом. Паломництво задержується у Відні і Венеції. У Відні лучаться під одним стягом з паломництвом прикарпатських українців. Всі паломники їдуть і вертають тою самою дорогою разом III. клясою поспішним поїздом, мають приміщення в одним готелі чи пансіоні і дістають той самий харч. Хто з паломників бажав би в поворотній дорозі відлучитись, мусить вже тепер зголосити це до У. К. С., щоби можна було замовити відповідний білет. Пригадується, що тільки група, зложена з пятьох паломників, може мати право до 50 проц. знижки на італійських залізницях. Точніші пояснення будуть подані в часописах в найближчих днях.

Президія УКС.

— **Побиття і вбивство.** Двох бідних безземельних селян села Старосілля, громади Колки, луцького повіту, рубали дрова в учителя Якобша з місточка Колки. Вечором, по закінченні праці, пішли додому на село. Тої самої ночі хтось украв сало в учителя, який підозрівав у крадіжці рубачів дров. Поліція арештувала обох, привезла до Колок і разом з учителем почала „слідство". Результатом цього було те, що один з селян (21-року) вмер тут-же на постерунку, а другого (18 літ) майже в безнадійному стані перевезли до луцького шпиталю. Секція трупа виявила, що в нещасної жертви відбиті нирки, кишки, частини полових органів і тіло від костей. Слідча влада арештувала поліцаїв Гурного й Кольбаса та вчителя Якобшу й посадила у вязниці, а коменданта завісила в урядуванні. Деякі частини тіла небіжчика законсервовано в спірті й вони мають служити на суді за річеві докази. Треба завважити, що це сталося в самих тих Колках, де підкидали селянам рушниці, а потім тягнули до відповідальности, де всяка просвітянська й господарська праця трактувалася, як злочин і служила за підставу до ріжних репресій.

— **За образу державного гербу.** Дня 17. березня закінчилася в самбірському окружному суді розправа проти Мирона Утриска і Степана Шиха за зневагу державного орла (уст. 22. і дили на нього облаву, він утік до фінляндсько. § 305, к. з.). Ціла та розправа був спричинена фальшивим доносом бойка-ренегата, члена „Стшельца" Миколи Ільницького з Гусного Виж. ного, п. Турка н. С. Після слідства, яке виказало безпідставність доносу і невірність зізнань обвинуваченого, трибунал звільнив його. Обвинувачував прок. Войнаровський, боронив обох оба. д-р М. Галущинський. Слід зазначити, що на розправі були присутні: представник самбірського „Стшельца" і комендант держ. поліції з Турки н. С.

— **Банкрутство заведення Цайльайса у Гальспах.** Віденська преса принесла подрібні інформації про цілковите банкрутство великого лічничого заведення відомого лікаря Цайльайса у Гальспах. Цайльайс лікував, як відомо, своєю власною системою і лічничими апаратами власної конструкції. У місцевости Гальспах, де він постійно практикував, удалось йому створити велике власне лічниче заведення з вигідними пенсіонатами, готелями, розривковими будинками і т. д. Від кількох літ клієнтеля Цайльайса помітно маліла, а останніми часами цілком завела. Утримання заведення вимагало великих коштів, а крім того багато капіталу потрібно було на викінчення нових будівель, що були започатковані на велику скалю і до того у більшій частині на кредит. Господарські труднощі та цілком підупавша фреквенція клієнтів довели до того, що власник підприємства мусів заголосити конкурс до суду. Таким чином це великанське заведення збанкротувало. Пишучи про це, німецька преса не щадить ніяких епітетів Цайльайсові в роді таких як ворожбит, чарівник, ошуканець і т. п. „Вінер Міттаґс Цайтунґ" просто таки підскакує з радости, що остаточно тому „Цайльайсцаубереві" прийшов кінець.

— **Ріжні вістки.** 26. ц. м. починається в Римі сільсько-господарська конференція, на якій будуть представники 47 країн. — У Берліні, підчас маніфестації Сталевого Шолому, прийшло до боїв комуністів з націоналістами. 6 осіб ранених, 52 арештованих. — У Льондоні лікар Томас Люнсе відкрив сироватку, яка, як упевняє англійська преса, вбиває рака, що розкладає тканні. — Цими днями продали на ліцитації в Ню Йорку примірник першого видання славної повісти Купера „Останній з могікан", що вийшла в 1826 р.; заплатили за нього 3000 долярів. — Головою професійного товариства франц. письменників вибраний критик Гастон Ражо, що раз уже був головою товариства.

З кіна.

КІНО „АПОЛЬО": „Жар кохання".

Ми бачили давніше цю фільму німою. Та й тепер, коли вона зветься тоновою, Ґрета Ґарбо — слава їй і режісерам! — мовчить надалі. Божеська Ґрета втратила би, так здається нам, чимало із свого чару, якби промовила. Вона саме належить до тих жінок, що вміють мовчати на смерть, навіть тоді, коли від одного її слова залежить її власна доля і тих, яких кохає.

У цій фільмі трохи притишений її демонізм спокусниці, опанцирений ледяним холодом. Роля Янусової шпигунки й росіянки для неї ідеальна. А коли ще сюжет покривається з її вдачею, такою химерною, що вона сама затрачує межу між хитро обдуманою грою і щирим почуванням — мучимося з нею і за неї аж до останньої хвилини. Та саме на це йдемо глядіти на неї і радуємося її щастям, яке приходить до неї рідко.

м. р.

З судової салі.

СПРАВА ПІДПАЛУ В БАКІВЦЯХ.

Третій день розправи.

Свід. *Іван Лаба*, який був з місяці вартівником і пильнував стират з крісом у руці, зізнає, що коли він стояв з крісом біля стирт в Егенсдорфі, то обвинуваченій Рудий надїхав ровером і питав чого він стоїть на сторожі та говорив з ним. Відтак в ночі хтось освітлював стирти ліхтаркою, вартівники пішли туди, де було світло, але вже нікого не застали.

На запит д-ра *Шевчука*, свідок пригадує собі, що Рудий їздив ровером не оглядати стирти, але до коваля, направляти ровер, та що не Рудий почав питати вартівників про стирти, тільки вартівники почали розмову з ним.

Свід. *Олекса Поручинський*, селянин, українець, вартівник, що пильнував 4 стирти панської пшениці в Баківцях, зізнає, що він зразу пильнував пшеницю, а потім позіцянт наказав піти поглянути на стирти ячменю, які були віддалені 500 кроків. Як варта була коло ячменю, то нагло в стиртах пшениці вибухла пожежа. Свідок зізнає, що він добіг до стирт, почав гасити передчухом огонь, але було запізно. Сві-

док не бачив, щоби хто втікав, бо була темна ніч. Стирт пильнувало аж 5 вартівників, а таки не встерегли і тому тих вартівників потім арештували й тримали три місяці в бобрецькій вязниці, бо поліція підозрівала, що стирти підпалили самі вартівники українці. Після пожежі, коло стирт найдено одну польську, а другу українську газети, намочені в бензині.

На запит прокуратора, чи поліція била арештованих партівників, свідок каже: „Дістав я раз поза вуха".

Прок. *Дідш:* За те, що ви не впильнували стирт, вам належалося поза вуха, але чи били вас потім при переслуханні?

Свід.: Ні, не били більше, тільки той раз.

Свід. *Дмитро Трусь*, вартівник з Баковець, який також сидів у вязниці за те, що хтось підпалив стирти, хоч він був на варті, зізнає також, що стирти пшениці підпалив хтось тому, що постерунковий прийшов в 11. годині в ночі і казав іти пильнувати ячмінь, а тимчасом хтось підійшов і за годину спалив пшеницю, тай пропало.

Свід. *Іван Дзедзінський*, селянин поляк з Баковець, засуджений на 8 місяців вязниці за крадіж на пошті, стає перед судом в убранні вязня і зізнає, що тоді, як згоріли стирти в Баківцях, згоріли теж і в сусіднім селі Грусятичах і то одної ночі, в одну годину. Але неправдою є те, що вогонь в Баківцях вибух потім, як вже була заграва з Грусятич, а навпаки, в Баківцях вибухла пожежа скорше. Це зізнання свідка поважно захитує закиди акту обвинувачення Василика й інших підсудних, бо виявляється, що все те, що зізнав Василик на поліції про підпал справді не зовсім відповідає дійсности. Так само неправдою є те, що зізнав Василик начебто сигналом до підпалу був стріл з револьвера, бо жаден з вартівників стрілу не чув.

Свід. *Генрик Гурський*, власник спалених стирт, зізнає, що тоді, як згоріли його стирти в Баківцях, то всюди горіли польські маєтки і заграви пожеж були від Львова аж до Рогатина.

Свід. *Теодозій Серкес*, селянин зі Серник, на запит предсідника трибуналу, чи він русин, відповідає: „Ні, я українець", і зізнає, що він як сусід Василика, бачив його щодня і підчас пожежі стирт у Баківцях, він бачив Василика дома в ліжку. Свідок твердить, що пожежа в Грусятичах була кілька днів скорше, як в Баківцях, отже зізнання Василика на поліції не відповідають правді і заграва з Грусятич не могла бути сигналом для підпалу в Баківцях. Це вказує на те, що Василик свої зізнання видумав.

Зізнання цього молодого, свідомого українця, зробили якнайкраще враження.

Свід. *Добрянський* зі Серник твердить, що в день пожежі в Баківцях бачив Василика до 11. години в читальні, після чого Василик пішов до дому.

Свід. *Мирослав Василик*, на запит предсідника трибуналу, якої він релігії, відповідає: „Я української релігії", на що предсідник відповідає, що ніякої української релігії нема. Цей свідок також твердить, що підчас пожежі Василик був у читальні і читав книжку.

Свід. *Онисько Гмиз* також потверджує, що Василик перед самою пожежою був у читальні.

Свід. *Степан Пахолок* потверджує, що вогонь в Баківцях не був у неділю, як це зізнав Василик, але в четвер, у свято та що Василик був тоді в читальні.

Свід. *Розалія Василик*, братова підсудного, зізнає, що Василик в день пожежі в Баківцях цілий день був дома, а вечором у читальні.

Свід. *Стефанія Теодорович* з Бібрки, українка, в день пожежі вернула з відпусту в Кохавині, стрінула обв. Рудого і панну Чачкесівну та ходила з ними на прохід, а потім Рудий лишився з Чачкесівною, а свідок пішла до дому. Баківці віддалені від Бібрки 16 кільометрів, отже Рудий не міг бути при підпалі.

Свід. *Ліна Чачкесівна* з Бібрки, потверджує те саме.

Свід. *Волод. Рудий*, брат підсудного Рудого, твердить, що підсудний Рудий в день підпалу до полудня був дома, пополудні в Бібрці, а вечором знов дома.

Свід. *Анна Руда*, братова підсудного зізнала те саме. На запит оборонця д-ра Шевчука вона зізнає, що обв. Рудий не міг світити коло стирт своєю ліхтаркою, бо його електрична ліхтарка була зіпсована, „не мала свічки в середині, чи щось таке".

Свід. *Михайло Бойко* каже, що в день підпалу Рудий грав з ним у мяча. Цей свідок зізнає дослівно ось що: „Підчас пацифікації в мене була ревізія, при якій поліція перевернула в мене дома все до гори ногами, знищила все, змішала, а коли брат сказав мені: „Подивися, яке число має той поліцай", то поліцай крикнув: „Я тобі дам нумер!" і мене арештували.

Предсідник: Чому в вас була ревізія?

Свід. *М. Бойко:* Або я знаю? Таж ревізія була в домах 60 українців у Бібрці.

Він був підчас пацифікації арештований з Василиком і сидів у Бібрці в арешті та бачив, що він був тяжко побитий поліцією. Я був також збитий і скаржився, а Василик сказав: *„Паше, то ще нічого, мене скатували, як пса, кілька днів катували мене безнастанно, більше як вас,* хоч я стирт не палив. Потім мене звільнили і я говорив кухарці з постерунку, як мене поліція била, а кухарка каже: *„То ще не так другеих бють! Я раз бачила, як поліція била одного вязня цілу ніч так, що я мусіла втікати в одній сорочці з постерунку, бо не могла слухати крику битих людей".*

Цей свідок твердить, що бачив на тілі Василика страшні синяки від побоїв. Ціла Бібрка говорила про те, що поліція підчас пацифікації цілими днями мучила якогось хлопця, а кухарка казала, що той хлопець зі Серник, отже це мабуть Василик. Та кухарка зветься Мокрина Ганусин.

На запит д-ра Ганкевича, свідок каже, що його бив свідок Павловський, той самий, що бив і Василика.

Д-р **Шухевич:** Чому ви не зробили на поліцаянтів карне донесення за побиття?

Свід. *М. Бойко:* Ніде не скаржуся, бо знаю, що то нічого не поможе.

Свід. *Іван Бойко* також грав з Рудим у мяча перед підпалом цілий день. Вони так завзято грали, що навіть забули про обід і не їли нічого, копали мяч від ранку до ночі, бо хотіли вправитися до мячевих змагань у Вибранівці.

Далі на внесок прокуратора прочитано листи Костишина до Василика на доказ, що Василик цікавився саботажовим рухом. До актів долучено брошури О. У. Н. та відозву конгресу націоналістів у Відні 1929 р. Ця відозва буде прочитана на розправі.

—o—

Дописи.

БОБРЕЧЧИНА. (З культурно-освітнього життя в місті й повіті). Читальня „Просвіти" в Бібрці є може одинока з тих нечисленних, що ніколи не переривали своєї праці, навіть у найгіршій час. Є тут при читальні аматорський гурток і хор, є руханкове товариство „Сокіл" зі всіми гімнастичними приладами, є секція жіноча і секція діточа. Що-неділі і свята відбуваються тут ширші сходини читальняні з відповідними рефератами, діточими деклямаціями, а кожної днини сходяться члени на спільне читання, проби то-що. — Від кількох літ існує тут жіноча секція, з головою Лесею Дудикевичевою. Заходом цієї секції уряджено перед чотирма роками курс шиття і крою, де близько 40 учениць з добрим успіхом укінчило курс. Крім того щорічно уряджується тут „Діточий садок", що трівав по кілька місяців до пізної осени. Заходами згаданої секції уряджується в цім році курс ручних робіт, де пильно дбається про артистичний смак у вишивках і гачкуванні. Душею цього курсу є п-і Блавацька, яка на все находить час, хоч так як інші жінки провадить домашнє господарство і без зайвої боязни бере дієльну участь у громадянській праці. Наука відбувається що-вівторка і пятниці, а роботу переплітається ріжними балачками, піснями і короткими рефератами або голосним читанням. Заходом читальні і жіночого гуртка відбулася тут спільна просфорка, де крім патріотичної промови місцевого пароха о. Міхура при святочно уряджених столі гарно вишколені голоси співали патріотичні пісні, переплітані музикою. — Дня 21. лютого відбулося засідання філіяльного виділу, де порішено відбути Шевченкові роковини й утворено секцію відчитову і секцію організаційну жіночу з головою п. Блавацькою. Про якийсь жіночий рух по тутешніх селах досі не чувати, з виїмком одних Девятник, де завдяки дієльности п-і Стиславської майже щорічно уряджувано діточі півоселі. Під напором сучасних течій самі селянки на Ланах утворили жіночий гурток і сходяться до читальні на спільне читання. Найсвідоміші села, як Серники, Стоки, Вільховець, ще дуже несміливо беруться до віднови читальняного життя. — Дня 8. березня відбулися в Стрілках загальні збори чит. „Просвіти" під проводом урядовця філії п. Панкевича. Того самого дня відбулися загальні збори в Баківцях під проводом д-ра Дудикевича, голови філії. На зборах місцевий парох о. Машак виводив на підставі історичних документів походження назви таких сіл з княжої доби, як: Баківці, Радехів, Жабокруки, Трибухівці й ін. — В самій Бібрці відбувся дня 8 березня кон-

ПОЗІР! **ПОЗІР!**

Добра нагода для передплатників „Діла"!

Передплатники, які надішлють згори передплату за II. квартал, себто за квітень, травень і червень, найдальше до дня 10. квітня, а які не мають ще знаменитої повісти А. ДОДЕ „МАЦІЦЬКИЙ", дістануть її як премію. — На почтову оплату треба прислати 1 зол.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Нова Хата і старий побут"

або

ПЕРЕГАРАЗДИЛИ.

Наші предки пили — це факт. Пили так, що один з найстарших абстинентів — літописець Нестор не міг цього не зареєструвати. Нахил до алькоголю відбивався на нашій історії неменше виразно, як гикавка на староруських пирах. Відбивався і до нині відбивається, хоч нема вже пирів, тільки звичайні весілля, хрестини, ювилеї чи інші ярмарки. Перейшли через шийку фляшини поля, луги і полонини, бо як не було нагоди до пиття, то наш брат почав пити без нагоди, може з розпуки, що її нема.

Так було аж до відродження української держави і до заснування товариства „Відродження". Старі гріхи загирили державу, але товариство втрималося і провадить свою спасенну діяльність не тільки серед прихильників абстиненції, але й серед прихильників келішка. Кожний день приносить імена конвертитів, які раз на все порвали з традицією і тільки водою звогчують пересохле горло.

Праця „Відродження" нелегка, на кожнім кроці недостачі, перепони, а то й легковаження чи насмішки. Не так легко переломати леди привички, традиції, чи моди, тим більше, коли ті леди мають силу 95 проц. алькоголю. Ледоломом товариства — його орган. Він справляється з ледами досить щасливо. Вінета представляє чоловіка, який вдарив чаркою об землю, притолочив вужа і відвернувши ніс від розлитої горілки рве кайдани налогу. Вже сам образок викарчує, щоби промовити до сумління пересічної п'яничини. Більш запеклий „запорожець" має статті, які йому докладно зясовують, чим є той Зелений Змій, той Смок, той Опир, та Гидра для слабосильної людини.

Але час-до-часу трапляється, що ледолом замість залізного тарана ужиє мішка з половою. Тоді успіху ніякого, а наслідки... як слідує.

Таким мішком з половою є в „Відродженні" з 15. лютого 1931 р. стаття: „Нова Хата" і старий побут.

Появилася в „Новій Хаті" статтейка: „Як накривати стіл", а в цій статтейці слова: „...а чарки для вина, чи інших напитків, слід ставити в ріжній лінії перед тарелем". Це дало привід до статті в „Відродженні". „Не хочеться вірити — пишуть там, — що журнал, який у той спосіб поширює вживання алькогольних напитків — це „Нова Хата", журнал, що хоче" — і т. д.

Справді не хочеться вірити, але не в те, що написала „Нова Хата", а в те, що написало „Відродження"...

„...Чарки для вина чи інших напитків..."

Панове Редактори! Адже виразно написано: „чи для інших напитків"! Звідки знаєте, що це мусить бути алькоголь?! Так само добре може це бути лемонядка з фабрики „Здоровля", як і „свіжа добростанська". В сухій Америці також ставлять чарки на столі і пють ними воду з малиновим соком, а склянками... горівку.

Коли брати льогічно, то „Нова Хата" повинна5 викинути зі свого словника всі посуди, до яких можна влити алькоголь. А українську літературу треба виправити від дошки до дошки, від Енеїди Котляревського до новель Стефаника, бо всюди знайдеться якась крапля чарка, чи відро „тієї".

Треба це конче зробити, бо наша література справді занадто „мокра". Тільки не треба одного: писати таких дивних статтей, бо це справді не помагає, а шкодить.

Я не пю, але коли такі статті будуть появлятися далі, то розіпюся „на ніц".

Галактіон Чіпка.

церт у честь Шевченка заходом читальні „Просвіти" з доволі ріжнородною програмою. Цілий добір пісень був надто ліричний, зате святочна промова п. Коцюмбаса визначувалася бойким темпераментом і горячим патріотизмом. Всі точки програми виконані під батутою п. Панкевича випали бездоганно. Таксамо гарні були деклямації дітей і старших, що виступили в пишних вишиванках. Також ціла саля була прикрашена богатими вишивками, а на естраді красувався бюст Шевченка на цілу величину.— Дня 15. березня ц. р. уряджувала філія „Просвіти" освітну анкету, на яку прибула, на запрошення філії, делегатка з Головного Виділу п. Наталія Дорошенко. Реферату прелегентки, основно опрацьованого і глибоко обдуманого, вислухали делегати з цілого повіту з великим зацікавленням. В дискусії забирало голос багато селян. Вечором того самого дня заходом читальняного виділу відбулася вистава п. з. „Тріюмф медицини", яку тутешні аматори відограли доволі вдатно. — О. Б.

—o—

СПОРТ

Дужання у Львові.

В неділю 5. квітня ц. р. зачнуться у Львові дужання світової слави атлетів. Дужання відбуватимуться у спортовому цирку при вул. Коперника 33. і потревзють кілька тижнів.

Гасмонея-Україна.

В неділю 29. ц. м. розіграє Україна з Гасмонеєю товариські мячеві змагання. Змагання відбудуться на площі „Гасмонеї" в год. 4. попол. Обі дружини виступлять у повних складах, щоби провірити сили перед недалекими вже мистецькими розгривками. Змагання попередить стріча резерв обох дружин в год. 2.30.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Дмитро Чижевський, проф. Українського Педагог. Інституту і доцент Українського Університету в Празі: **НАРИСИ З ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ НА УКРАЇНІ**. Прага, 1931. Накладом Українського Громадянського Видавничого Фонду. Стор. 176. Форм. великої вісімки.

Лев Ясінчук: 50 ЛІТ РІДНОЇ ШКОЛИ (1881—1931). Накладом Т-ва „Рідна Школа". Львів — Ринок 10. Стор. 272. Форм. 8°. Книжка видана на прегарному папері; має в тексті 150 ілюстрацій. Ціна 6 зол. Друкована в друкарні С-ки „Діло".

ЗВІТ З ДІЯЛЬНОСТИ Т-ВА „РІДНА ШКОЛА" за час від 21. травня 1929 до 31. серпня 1930. Львів, наклад „Рідної Школи".

LEBEN UND WIRKEN DES METROPOLITEN ANDREAS GRAF SCHEPTYCKYJ VON LEMBERG. Herausgegeben von Dr. P. Werhun, Berlin. Стор. 32, 8°. — У збірці поміщені статті: 1) Д. Дорошенка: Митр. Шептицький і Україна. 2) Петра Вергуна: Митр. Шептицький і греко-кат. церква України. 3) Д-ра Зенона Кузелі: Діяльність митр. Шептицького на культурному полі. — На вступі поміщений портрет Митрополита.

ЖУРНАЛИ.

„ТЕХНІЧНІ ВІСТИ", орган Українського Технічного Т-ва. Рік VII. Ч. 2. Львів, 1. березня 1931.

„СТУДЕНТСЬКИЙ ШЛЯХ", одноднівка, Львів, 1931. березня.

„ВІДРОДЖЕННЯ", ілюстрований орган українського протиалькогольного і протинікотинного руху. Рік IV. Ч. 3. Львів, 15. березня 1931.

PRZEGLĄD SPOŁECZNY. Miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem, Lwów, marzec, 1931. Ч. III.

MIESIĘCZNIK LITERACKI. Lwów, marzec 1931. Nr. 16. Cena 1·50 zł.

„NASZA PRZYSZŁOŚĆ", wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej. Tom IX. Wydawca i redaktor: D-r Jan Bobrzyński. Marzec 1931.

—o—

Виказ жертв

на будову шпиталю ім. Митр. Андрея.

Виказ 22.

Зложили: Америк. Обединання Українська Нар. Орган. 1000 ам. дол.; 890 зол. Еп. Ординаріят Філядельфія; 542 зол. Золочівський дек.; 445 зол. о. Загачевський Америка; 400 зол. Болехівський дек.; 336 зол. Любінецький дек.; 294 зол. Гвинпинський дек.; 225 зол. І. Козоріс Америка; 200 зол. Перегінський дек.; 117 зол. збірка М. Гавришка Львів; 110 зол. Поморянський дек.; 91 зол пар. Гвинпин; 76 зол. Залозецький дек.; 60 зол. Підгаєцький дек.; 58 зол. Оравчик; по 50 зол. д-р І. Козакевич Коломия, пар. Надів, Острів і Зборів; 48 зол. пар. Камінка Струм.; 45 зол о. Біберович Америка; 43 зол. пар. Гвинпин; 40 зол. пар. Коропець, 35 зол. пар. Сухочіче; по 30 зол. пар. Зашків, Монастирець і Олесько; по 25 зол. Кооператива в Убиню, пар. Гаяволоди, Голосковичі, Чепелі і Урнань, 22 зол. пар. Милятин Новий; по 20 зол. пар. Струтин Нижній, Славсько, Розгірче й Олесько, 18 зол. пар. Сороки; 12 зол. пар. Ляховичі; по 8 зол пар. Яслиська і Суховоля; по 7 зол. пар. Бубнище і Олексичі; по 5 зол. пар. Соколівка і Чолгани; по 4 зол. пар. Підкрків і Лисовичі; по 3 зол. пар. Деревлини, Завалів і Дуліби; по 2 зол. пар. Девятники, Ражнів, Миколаїв і Куропатники; по 1 зол. пар. Присінці і Ляшки Дол.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 26. березня 1931 року: масло експортове і десерове прима 4·30 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол, копа яєць 5·70 зол.

На масло тенденція знижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар", оперетка Абрагама.

Субота, 28. березня, година 5·30 попол. „Галька"; година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар", оперетка.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка" Мольнара.

Субота, 28. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 27. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Субота, 28. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жар кохання" (Гр. Гарбо).

КАСІНО: Звукова фільма: „Залога смерти".

КОЛЬОСЕЙ: Кен Мейнард і Гут Гібсон.

ЛЕВ: Звукова фільма „Атлянтик".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Ярош". „Чоловік проти волі". (Ярош, Орлонівна, Мей Бонг).

ОАЗА: „Острів затоплених кораблів".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Синій метелик" (Еміль Яннінгс, Марлена Дітріх.)

ПАН: „Шехерезада".

ПАСАЖ: „У степах Арізони". „Поліцайстер Тагеєв".

ПРОМІНЬ: „Архиялодій з Дамаску".

ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання". „Краса життя".

ХІМЕРА: „Нове життя" (Шільдкравт). „Бобусь подорожує".

СТИЛЕВЕ: „Жовтий паспорт" і Гарольд Ллойд.

УТІХА: „Мертвий ярик" (Джек Гольт), „У воріт смерти" (Бенкрофт).

Програма радіо.

Пятниця 27. III. 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Дута орхестра. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Спів Курт Льондена Талін (296,1) 18·30 Концерт. **Берлін** (429) 21·00 Оперова музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 21·00 Година Мусоргського. **Відень** (516,5) 15·25 Капеля Сільвінга. **Харків** (937,5) 15.00 Оперова музика. **Ленінград** (1000) 16·30 Музичні новини.

Субота 28. III. 1931.

Варшава (1411,8) 20·30 Легка музика. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 Віолінчельо. **Берлін** (419) 15·45 Твори Корнгольда. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) Німецька академія. **Відень** (516,5) 12·00 Капеля Достала. **Будапешт** (550,5) 12·05 Орхестра. **Харків** (937,5) 19·30 Концерт для села. **Ленінград** (1000) 15·00 Твори Глазунова.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

28. березня.

12·10, 14·50, 15·35 16·20, 19·30 Грамофонові плити 15·20 Шахова балачка 16·45 Спів. рецітазь. 17·15 „Львівські жарти". 17·45 Програма для молодших дітей. 20·30 Легка музика. 22·00 Фейлетон. 22·15 Шопенові твори. 22·25 „Малі люди вел. землі" відчит. 22·50 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Складаємо щиру подяку за успішну оборону Вп. П. обороняцям: Сенат. Д-рові Горбачевському, Д-рові Шухевичеві, Д-рові Електоровичеві, Д-рові Юрчанському та Д-рові Рославові. — Політичні вязні: **Нагаєвський Сидір, Ганкевич Олекса, Думний Юліян Прокопович Любомир, Пиріг Володимир і тов.**

Заява. Відкликую сказані мною з початком березня 1931 р. слова, якими ВП. Д-р Павло Тарашук дінар у Збаражі міг почувати себе зневаженим і за не прохаю його вибачення. — **Федь Когут.**

Виділ Українського Студ. Т-ва „Січ" у Граду повідомляє, що: Виписи на літній семестер на університеті в Граду тревають до дня 1. травня 1931 р. — Прохання в справі приняття з залученими свідоцтвами зрілости та уродження треба внести найпізніше до дня 15. квітня 1931 р. просто до деканату дотичного виділу (медичного, фармацевтичного і ін. Фармація тревае 6 семестрів) або на руки Тов. „Січ". Місячне удержання 20—25 дол. Про ближчі інформації звертатися до: Ukrainischer Studenten Verein „Sitsch", Universität in Graz. — За Виділ Тов. „Січ" Дичій Василь, студ. мед. голова. Федорів Василь, студ. фар. секретар. — Грац, дня 23. III. 1931.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОБРОКАТИ, новочасні портієри, накидки, дивани—по совісних цінах тільки — **ВЯНК** — площа Марійська 5. 1. пов. 1705 2—7

ГРИБИ гарні вибрані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повидло з чистих сливок на цукрі, бочідочка 5 кг. 13 зол., чиста овеча бриндза, бочідочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів, к. Коломиї.** 1680 4—10

ДЛЯ ПАНЬ і ПАНІВ добра нагода без фаховости заняття і спідна з 5.000 дол. Дохід 1·500 зол. місячно без ризика. — Під „Нагода" до Адміністрації „Діла". 1700 3—3

КІМНАТУ фронтову, умебльовану з осібним входом, 1/IV. виннайму. — Супінського 8. правий партер, оглядати 5—7. 1678 3—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на части від десятків літ у підім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Вірменська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни.** 1538

ВАЛІЗКИ, течки, портфелі, поручає і направляє найдешевше робітня варера, **пасаж Гавсмана.** 1635 4—7

НА ПРОДАЖ 900 квад. сяжнів городу, який надається під будову в Перемишлі біля центру міста. — Ближчі інформації дасть канцелярія адвоката С. Навроцького, Перемишль, вул. Костюшки ч. 5. 1717 2-3

АДВОКАТ на провінції пошукує негайно конципієнта на короткий час — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Негайно". 1718 2—2

ШМІГЕЛЬ ГРИГОРІЙ, ур. 22. II. 1906 уневажнює згублену військову книжечку Ч. 3423. — ПКУ Бережани. 1723 2—3

ФОРТЕПЯН добрий випозичу або продам. — Ганак, Підсудського 21, перший поверх. 1725 2-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

АДВОКАТ

Д-р Михайло СТАРОСЕЛЕЦЬ

отворив і веде адвокатську канцелярію

1727 **в БУДЗАНОВІ.**

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger, Der Tag. Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:

Ausland-Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 5.111.** 69—?

Загальні Збори

Українського Спорт. Т-ва „Поділля" в Тернополі відбудуться дня 29-го березня 1931 р. в годині 10. передпол. у салі „Української Бесіди" в Тернополі при вул. Міцкевича.

1728 **Виділ.**

Подяка.

Отсим складаю прилюдну подяку Вп. Д-рові Миколі Галущинському, адвокатові в Самборі, за безкорисну та дбайливу оборону моєї особи в політичній розправі в самбірському суді.

Турка н/С 24. березня 1931.

1730 **Мирон Утрисмо.**

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІВ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·80 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. II. п.

або в книгарнях.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 70 (12.726). Львів, неділя 29. березня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щади. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Данцігу, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Найкраща льоката ощадностей — це премійна вкладка в **Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"** у Львові, вул. Руська ч. 20, де крім відсотків можете ще дістати премію від зол. 25—300, залежно від висоти щомісячних вкладок. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно.

Центральний Кооперативний Банк „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок ч. 10 (ч. телефону: 433. — Конто Почтової Шадниці ч. 143.467), як Центральна Каса українських кооператив приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та поміщує у наших кооперативах, щоби піднести господарський розвій українського народу. 2297

Життєві обезпечення це одна з найсильніших основ загального добробуту і його тревалости. Подбайте про ту основу через обезпечення свого життя в Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18.

Радянський збіжевий демпінг.

1. Поголоски і правда.

В останньому часі богато місця присвячує преса розглядови нової радянської небезпеки: господарському взагалі, а збіжевому демпінгови зокрема. Ця небезпека для нерадянських країв моглаб проявлятись у тому, що кинені на европейські ринки великі кількости радянських продуктів, зокрема збіжа, малиб понизити помітно ціну тутешніх місцевих продуктів чи плодів, спричинити кризу в сільському господарстві, торговлі, праці та промислі ще глибшу і дати новий товчок нерадянофільським масам перевірити свої симпатії та наставити їх позитивно в радянську сторону. А це був би рішаючий крок для „мирної" революції і неабиякий удар по нерадянцях.

З цієї нової небезпеки зробили сьогодні вже такого страшака, що навіть деякі провідні люди з господарського світу ломлять руки і готові просто піддатись новій радянській експортовій політиці. До того збільшують ще значіння демпінгу тим, що він є тільки дрібною спробою, яка випливає з позитивного нібито назагал ходу пятилітки. Бо, що буде за рік-два, якщо пятилітка направду вдасться? І тут власне стають перед певним завтра, яке стає ще чорнішим в освітленні трагічних статтей навіть поважних органів (напр. „Лідове Новіни"). Тому не від речі буде приглянутися числам, які показують, як саме ця справа виглядає та які відкриває перспективи перед нерадянським світом.

Вивіз радянського збіжа дався відчути поважно щойно в р. 1929-30. До того часу не був він так малий, щоб не впливав зовсім на европейські ринки, але переводився по нормальних цінах. Виходить з того, що головною причиною фатального впливу на европейські ринки були ціни на радянське збіже, а не сама його скількість. Експорт давньої Росії і Радсоюзу в міліонах тон був такий (за даними „Поль. Господарчої"):

1909—1913	річно	12·1	міл. тон
1925-26	„	2.1	„
1926-27	„	2.6	„
1927-28	„	0.3	„
1928-29	„	0·1	„
1929-30	„	1.2	„

Вправді в рр. 1927-29 експорт спав до мінімум, але він був уже більшим в рр. 1925-27, ніж сьогодні. Не можна замикати очей на те, що рр. 1925-1927, коли Радсоюз експортував збіже, були часи куди кращі для всеї збіжевої продукції нерадянського світу та що щойно потім прийшли роки збіжевої кризи, з якої досі не вдалося йому вилабудати.

Зноваж вивіз радянського збіжа в р. 1929-30 і то по низьких цінах припав на час найгіршої господарської депресії і тому мав у своїх наслідках те, чого його ініціятори хотіли: дальшу знижку цін, дальше збільшення запасів збіжа на европейському ринку і — дальший хаос в европейській збіжевій господарці. Ціни радянського збіжа були в порівнанні з нашими дійсно низькі. В Гамбургу і Ротердамі оферували за 100 кг. по цінах (в д. 1929-30):

жито	4·80—5.05	3.85	голянд. гульденів
пшениця	8.30	6.50	„
ячмінь	4.30	3.90	„

Оферовані Радсоюзом ціни привели до сильної бесси, хоч у часі перед цією офертою була тенденція знижкова. Це в основі підкопало неодно торговельне підприємство, але найважніше то те, що спричинило такуж знижку цін американського збіжа, а в слід за тим і крах цін на европейське збіже.

Коли приглянутись поданим вище скількостям експорту збіжа до війни з б. російської імперії і теперішнього Радсоюзу, то ясно видно, що тепер Радсоюз вивіз в Европу ледви 1/10 довоєнного експорту, який правильно містився на европейських ринках. Тому то розміри цього експорту в буденнім представленні преси неправдоподібно роздуті, так немов би то Радсоюз „засипав" Европу своїм збіжем. Різниця лише в тому, що европейські ринки не були приготовані на вмістення навіть 1/10 частини довоєнного допливу збіжа, рахуючи зовсім неправильно, що величезний господарський комплекс теперішнього Радсоюзу завмер раз на все. Цей рахунок завів, бож колиб навіть там були не більшовики, а низка самоостійних держав, то всеодно господарське життя мусілоб кинути надвижку збіжа скорше чи пізніше в Европу і ним, не так, як більшовики, але таки дійсно „засипати" европейські ринки. Проблема не в „радянському" експорті, а в тому, що зі збіжевою продукцією сходу Европа мусить все рахуватися, все одно яка політична влада там не булаб. Це нерахування Европи з продукцією сходу використали знаменито американці, що на всіх своїх просторах перейшли на машинізацію в сільському господарстві і заладили Европі неменший збіжевий „демпінг" від Радсоюзу. Для европейського хліборобa оба „демпінги" вийшли все одно на лихо, тільки, що перший оправдують капіталістичним законом „подажі і попиту", а другий охрещують (згідно з бажанням його ініціяторів) „політичним" демпінгом. Але оба вони причинились до катастрофального положення збіжевих европейських ринків, а з тим і всеї европейської збіжевої продукції. Тільки, що американського „демпінгу" не признали катастрофою, а вважали цей імпорт до Европи звичайним природним явищем, при тім Америку признали наслідницею колишнього „шпихліра" Европи тобто б. Росії.

Треба зазначити, що радянський збіжевий демпінг сьогодні перейшов небезпечну фазу в цьоторічній кампанії. На голяндських складах тяжить тепер тільки 140.000 тон жита, інші трансакції переведені і виконані. Це очевидно не усуває, але навпаки подекуди робить навіть певною перспективу повторення демпінгу в часі нової збіжевої кампанії в далеко гострішій формі. Однак запаси експортового збіжа, за виняткoм ячменю, який далі вивозять, скінчилися і треба чекати нових жнив, щоби повторилися.

За цей час мусить хліборобський світ нерадянських країв найти або оборону перед цим напливом збіжа, або найти місце для нових його транспортів з Радсоюзу. При цьому мусить переглянути теж які є можливости дальшого імпорту збіжа, як він може зрости і які це матиме наслідки в дальшому для всьої світової збіжевої господарки.

Інж. Евген Храпливий.

ДОЛЯ ПОЛІССЯ.

(Докінчення.)

III.

Отже маємо вже два факти, що виразно говорять про плани польських націоналістів і сполячистів змінити українське (а на півночі — білоруське) обличча Полісся на польське або жидівське. Другий плян зміни — це ще несмілі натяки, в той час, як плян першої зміни вже переводиться в життя. В виконанні його має взяти велику участь латинське духовенство.

Це факт. Ось недавно пінський латинський біскуп Лозінський вніс до суду біля 250 нових позвів у справі „ревіндикації" православних церков і їхнього майна. На цей судовий процес біскуп Лозінський одержав спеціяльне уповноваження ще 23. квітня 1930 р. у Варшаві від апостольського нунція Ф. Мармаджі на підставі, як сказано в уповноваженні, „інструкцій, отриманих від апостольської столиці".

Цікаво, що біскуп Лозінський в листі на імя пінського православного епископа Олександра з дня 27. квітня 1925 р. просив про повернення йому лише 13 святинь з числа 50, які буцім то колись були латинськими. Отже в 1925 р. римокатоликам Полісся мало бракувати всього 13 церков. Тепер-же у відозві, виданій біскупом Лозінським, говориться, що до процесу змусили його не тільки формальні причини, але й потреба в цих 250 церквах. Протягом 6 років ця потреба зросла в 20 разів. Коли взяти під увагу, що число римо-католиків збільшилося далеко не в такій пропорції, то виходить, що 250 православних церков потрібні біскупові Лозінському для чогось, а може й когось іншого.

Чи не для тих кольоністів з західніх частин Польщі, яких уже „Газ. Варшав". завчасу оселює на покищо залитих багнами поліських просторах? Може й так, але не вповні. Ці 250 церков мають послужити опертям для зміни національного обличча Полісся, бо латинська церква тут є церквою чисто польською і, як завжди і на всіх землях, виконує відому національно-політичну роботу.

Як бачимо, до опанування Полісся й переведення на ньому велитенських змін серіозно готуються три великі сили: націоналізм, капітал і латинська церква. Покищо лише готуються, але вже довкола здрігається повітря. А що буде, коли почнеться наступ?

IV.

А що про це думає поліщук? Хіба те саме, що думає заяць, до вух якого ще не долетіли звуки мисливих ріжків і гавкання собак: сидить собі десь у лісах і багнах і гризе траваицю або кору. Ріжниця лише та, що заяць звик до цеї їжі й вона йому смакує. А поліщукові вона дуже коле зуби. Але щож зробиш з бідою!

По поліських селах запанувала така жахлива біда, що чорний хліб з половою є роскішю. Одна українська кооператива літом минулого року купила на продаж сала, та селяни лише здалека нюхали й облизувалися, бо грошей на купівлю не було. Сало так і зіпсувалося. Поможим бідакам ці 250 церков? Хібаж не християнський вчинок зняти з „обремененного" зайвий тягар? Нещасним поліщукам потрібна рілля, хліб, товщі, щоб не вмерти з голоду, а ріжні контрагенти вже торгуються за його шкіру, а навіть і за душу...

І це робиться в XX. столітті, в часи страшенної господарської кризи й необхідности дати кожній одиниці варстат і можливість праці на рідному ґрунті в звичних умовинах?

Одначе нам здається, що „не так складається, як бажається": поліщуки ще сплять, ще не почули ріжків і собак мисливих, а коли почують, напевно очуняють, міцніше стануть на землі й візьмуться до праці. Поліщуки далеко ще не вимираючі люди, як це дехто може думає.

С. Польовий.

З українського життя на чужині.

Тріумфальна академія Товариства „Просвіта" в Білгороді в 70-ті роковини смерти Шевченка.

Білгород, 18. III. 1931.

Виділ Т-ва „Просвіта" в Білгороді постановив заманіфестувати пятилітній ювилей свого істнування прилюдною академією з приводу 70-их роковин смерти Шевченка і таким чином відсвяткувати це народне свято перед широкими масами братнього нам сербського народу та показати йому, хто ми і чиїх батьків діти. Що задумала ця маленька горстка найсвідомішого українського національного елементу в Білгороді, це й на честь нашого ґенія і нашої поневоленої України виконала. Не маючи матеріяльних засобів ані ніякої підмоги моральної, зібрала між собою добровільно датки з еміґрантської керваниці і тихисенько без гомону за короткий час показала з надлюдською енергією (поза своєю щоденною працею на свій хліб насущний) правдиве чудо.

Її невтомними заходами появилися у дні смерти Шевченка (10. III.) у всіх без ріжниці білгородських часописах інформаційні статті про нашого поета з його портретом. Ці статті і день перед святом оповістки принесли дневники „Политика", „Време", „Југословенски Гласник", „Hrvatski List", „Правда". Білгородський університет дав найбільшу салю безплатно на день 15. березня.

Часу не було багато. Але коли є добра воля, то все можна зробити. Диригент п. Красуцький підготовив хор. Голова Товариства разом з заступником п. Черським зуміли приєбати на інавґураційну промову сеніора сербських письменників п. Бранислава Нушича і письменника та вищого урядовця у пресовім бюрі (предсідателя) голови міністрів, словінця п. д-ра Ленарта. Секретарові Т-ва п. Борисольцеві повелося придбати на відчит проф. унів. у Скоплю п. д-ра Єлачича (бувшого проф. нашого универс. в Камянці на Поділлі).

Проти обструкції, гемороїд, забурень шлунка та кишок, застоїн в утробі і селезінці, болів хребта, поручають пити природну гірку воду „Franciszka Józefa" кілька разів денно. Жадати в аптиках і дрог.

Програму свята зложено з болем голови на скору руку, так, що й на коректу не стало часу, бо це велике діло, можна сказати з сьогодня на завтра, перевело чотири особи. Реклама до свята була переведена дуже добре. Тут і п. Ільченка велика заслуга.

Кожний з нас ожидав з биттям серця 3-ої години 15. березня. Врешті надійшла ожидана хвиля. Сала, найбільша в Білгороді, виповнена по береги. Понад 1.000 осіб. Настрій святочний. Між публикою сербські ґенерали, бувші міністри, професори, студенти, представник бувшої Росії п. Штрандман і т. д.

Виступає п. Нушич. Буря оплесків його витає. Затихли оплески і п. Нушич порываючими словами говорить про українського ґенія Шевченка. Говорить краще, якби це міг скачати і сам українець.

Хор співає „Заповіт" Шевченка. Виходить чудово. Всі вислухали стоячи. Знову буря оплесків.

З черги говорить проф. Єлачич про Шевченка як поета українського і вселюдського і підкреслює, що якби Шевченко був написав тільки „Катерину" („возьми другу, а не забудь сина"), то йому булоб забезпечене вже місце у світовій літературі. І знову буря оплесків.

Після того було вдатне тріо: „Зоре моя вечірняя", а потім говорив д-р Ленарт про Шевченка як члена Кирилометодіївського Брацтва і його всеславянський характер. Голова „Просвіти" в коротких словах змалював українській еміґрації долю Шевченка на засланні, взиваючи всіх до віри в краще будуче.

Співи йшли добре і були по душі слухачам. Композиції п. Красуцького треба було повторяти. Деклямація п. Черського („Гамалія") була порываюча і виголошена з темпераментом. Деклямація п. Мозгової, перепідтана солодким співом, подобалася незвичайно. Своє сольо „На що мені чорні брови" мусіла повторити. Оплески не вгавали. Деклямація маленької донечки п. Крисіна теж дуже подобалася. Велике зацікавлення викликала гра і спів під звуки бандури, в Білгороді незнаного ще нашого нац. інструменту. Кінцеву „Молитву", що її виконали на колінах маленькі діти, вислухали всі стоячи і з неодних очей поплили щирі сльози.

Оплески після концерту-академії тревали довго-довго. Публика не хотіла просто розходитись, так, що видав мус в взивати її до того, бо салю мусіли ми опорожнити для інших, що вже ждали на це. Ґенерал Бошкович, начальник Військового Географічного Інституту в Білгороді, спеціально дякував голові Т-ва „Просвіта", що йому дали нагоду одушевитися всім тим, що він бачив і чув на нашому святі.

А на другий день, тобто 16. березня, принесли всі білгородські часописи знову великі статті про академію з портретом Шевченка, статті дуже прихильні, повні одушевлення всім тим, що сербські редактори чули й бачили.

Українське Т-во „Просвіта" своєю тихою ідейною і широ національною працею зробило цим своїм прилюдним виступом в Білгороді величезний крок вперед на полі нашої пропаґанди серед такого близького нам сербського народу, який до останніх майже днів під впливом раніше великої російської імперії, а опісля російської еміґрації, не дуже то признавав нас, українців. Українське Т-во „Просвіта" підготовляла пять літ цей терен, даючи спершу малі театральні вистави на периферії та зближаючись все більше й більше до центра. Такими виставами були: „Невольник", „Сватання на Гончарівці" та „Хмара". Академія в мурах університету — це дотепер кульмінаційна точка нашого успіху. Успіху цеї горсточки ідейних людей, на яких кидали нераз болотом, називали москвофілами, більшовиками то-що, і то таки свої, які помагали будувати цюж саму „Просвіту", а відтак із хоробливих амбіцій та хоробливого і нездорового політиканства відкололися від „Просвіти" і гурток з 20—30 осіб поділили на два ворожі табори. Може хоч тепер прийде нарешті між синами України в Білгороді до порозуміння і єдности...

На наше свято наспіли телеґрами від філії „Просвіти" у Скоплю і Загребі та від багатьох поодиноких українців.

Іван Будз.

Ювилейний Зїзд „Рідної Школи".

Резолюції Загального Зїзду „Рідної Школи" у Львові.

На Загальному Зїзді „Рідної Школи" у Львові дня 25. березня 1931 р. ухвалено одноголосно отсі резолюції:

1) Загальний Зїзд „Рідної Школи" висловлює глибоку пошану всім тим, що здвигнули „Рідну Школу".

2) Вважаючи основою шкільної політики „Рідної Школи" національне українське виховання, побудоване на християнській етиці та узглядняючи дійсні потреби українських народніх мас, Загальний Зїзд „Рідної Школи" взиває Головну Управу всіми можливими засобами перевести це основне завдання „Рідної Школи", а все українське громадянство закликає піддержати змагання свого найвищого національного чинника для справ українського шкільництва. Дня скріплення становища „Рідної Школи" в українськім народі ціле громадянство буде всіми засобами змагати, щоби вдержати „Рідну Школу" як загально-національну понадпартійну установу, не допускаючи на її терені до боротьби в справах партійно-політичних, гурткових, чи особистих.

3) З огляду на зменшення стану українського державного народнього шкільництва у звязку з законом з 31. липня 1924 р. та декретом Президента Республики з 1930 р. — Загальний Зїзд взиває Кружки „Рідної Школи" — особливож по містах — відкирити у своїй громаді приватні українські народні школи, запевнюючи їм безумовно самовистарчальність з місцевих фондів, а щонайменше засновувати курси українознавства і діточі шкільні бібліотеки для дітей з польських і утраквістичних шкіл.

4) Головна Управа „Рідної Школи" зверне пильну увагу на громадянське виховання молоді обох полів у середніх школах, а головно в учительських семинаріях з метою підготовки їх абсольвентів та абсольвенток до практичного життя і ведення всякого роду культурно-освітних й економічних, а головно кооперативних українських установ.

5) Оцінюючи значіння міст як провідних культурних і політичних осередків кожної нації Загальний Зїзд висловлює домагання, щоби „Рідна Школа" змагала ще більше як досі витворити і піднести інтелігентний ремісничий стан, намічаючи всебічний плян розбудови фахового шкільництва на найближчий час. Зокрема поведе якнайживішу акцію за здвигнення будинку для фахових шкіл у Львові.

6) Головна Управа „Рідної Школи" подбає в цьому році про поширення сітки діточих садків і захоронок.

7) Для підготовки фахових шкіл до ведення діточих садків і захоронок утворить Головна Управа відповідні курси при істнуючих учительських семинаріях „Р. Ш."

8) Загальний Зїзд закликає власників приватних українських шкіл і українських виховних заведень, які не підлягають Головній Управі „Рідної Школи", щоби вони згідно з обовязуючою всенародньою постановою з дня 3. червня 1920 р. піддержували постійний звязок з Головною Управою „Рідної Школи" і вели на випадок потреби спільну оборонну акцію та узгіднювали педагогічну діяльність.

9) Зогляду на те, що в теперішній час кооперація є одним з найважніших чинників для економічного двигнення українського народу, Головна Управа влаштує кооперативні курси для учителів усіх типів своїх шкіл.

10) Загальний Зїзд пригадує українським радним їхнє право управильнювати громадський бюджет та закликає дбати, щоби кожного року, а особливо цього року 50-ліття „Рідної Школи", громадські радні узгляднювали пекучі потреби „Рідної Школи" і ставляли відповідні суми в громадських бюджетах на удержання приватних шкіл „Рідної Школи", своєчасно виплачували призначені суми, а зокрема піддержували своїми засобами українські виховні заведення своєї громади та повіту.

11) Взивається українське громадянство, щоби в ювилейному році скріпило свою опіку над „Рідною Школою" та збільшило свої дари для неї і створенням ювилейного фонду „Рідної Школи" дало їм тривку матеріяльну підставу істнування.

12) Взивається українське громадянство, щоби для вшанування праці тих, що протягом 50-ліття боролися за українську школу для народу для поширення свідомости в народі про значіння „Рідної Школи" в кожній громаді уладити з нагоди ювилею 50-ліття „Рідної Школи" при допомозі місцевих установ відповідне ювилейне свято з доходом для „Рідної Школи".

13) Взивається все українське громадянство повести акцію за поголовним членством „Рідної Школи" як поодиноких осіб так і установ за основанням діяльних Кружків „Рідної Школи" у кожній громаді.

14) Загальний Зїзд висловлює свою щиру подяку всім тим, що допомагали матеріяльно вивінувати „Рідну Школу" чи морально її скріпити, а зокрема Ексцеленції Митрополитові Шептицькому та гр.-кат. Митрополичому Ординаріятові за визначну допомогу протягом року, а особливо за зорганізування коляди на „Рідну Школу", українській пресі в краю і за границею за безкорисну моральну піддержку, всім добродіям як у краю так і на еміґрації, а першій мірі нашим Братям в Злучених Державах Америки і в Канаді, особливо-ж „Обединанню Українських Організацій" за їхні цінні дари.

Зогляду на важкий фінансовий стан „Рідної Школи", який ще погіршився внаслідок подій останньої осени, — Загальний Зїзд звертається до української еміґрації в Америці, а зокрема до „Обеднання" з горячим проханням дальшої визначнішої допомоги, бо матеріяльне скріплення „Рідної Школи" є під теперішню пору питанням її істнування.

15) Загальний Зїзд взиває Головну Управу „Р. Ш." занятися питанням доцільности централізації фінансової й адміністраційної господарки „Р. Ш.".

16) Зогляду на змінені відносини Загальний Зїзд взиває Головну Управу „Р. Ш." розглянути питання про можливість зміни ухвали відносно самовистарчальности середніх шкіл.

17) Загальний Зїзд взиває Головну Управу „Р. Ш." виконати постанови попередніх Зїздів, щоби в склад учительських зборів по школах і курсах „Р. Ш." входили виключно вчителі української національности, які давалиб повну запоруку національного виховання.

18) Загальний Зїзд ухвалює тільки в конечних випадках занимати в установах „Рідної Школи" емеритів, а занятим емеритам в „Р. Ш." як функціонарям, виплачувати тільки доповнення до їхньої емеритури.

19) Загальний Зїзд „Р. Ш." взиває Головну Управу видати дефінітивну службову прагматику для всіх службовиків „Р. Ш." до 1. вересня 1931 р.

20) Загальний Зїзд взиває Головну Управу „Р. Ш.", щоби в найближчому часі покликала до життя комісію україністів для уложення канону шкільної лектури з української літератури і постаралася уложений комісією канон лектури якнайскорше видати.

21) Загальний Зїзд поручує Головній Управі „Р. Ш." надати всім школам і курсам „Р. Ш." один ідеольогічний напрямок через своїх інспекторів.

22) Загальний Зїзд взиває Головну Управу „Р. Ш.", щоби не оставала робити в Шкільній Кураторії і Міністерстві Освіти заходи над поверненням наших заточенців-учителів на рідну землю.

Дезідерати. Крім того Загальний Зїзд ухвалив до Головної Управи „Р. Ш." цілий ряд дезідератів, з яких найважніші: 1) щоби Головна Управа постаралася по змозі примістити в інших своїх установах зглядно забезпечити егзи-

стенцію цих учителів „Р. Ш.", що не з власної вини втратили місця внаслідок розв'язання шкіл; 2) щоби не допустити до зліквідування всенародньої дівочої школи ім. Грінченка у Львові ані жадної іншої життєздатної школи у Львові і в краю; 3) щоби Головна Управа взяла ще раз під обради справу звільнення учителів жіночої семинарії „Р. Ш." у Львові; 4) в справі ювилейної акції Т-ва ім. Шашкевича в Золочеві, для творення ювилейних фондацій на потреби „Рідної Школи".

Знову кров в Індії.

Із Кенніпору (Індія) повідомляють: У звязку з маніфестаціями на знак протесту проти екзекуції в Лагорі, прийшло до сутички між мешканцями поодиноких громад. Убитих є 30, ранених 100. Між раненими є кільканацять европейців. До здавлення заворушень ужили дві сотні британського війська та відділ поліції з 200 людей.

! Найвища Нагорода П. В. К. в р. 1929 !

Пийте
Знамениті Краєві ВИНА
НАЙБІЛЬШОЇ Фабрики в Польщі
Г. Маковського
в КРУШЗИЦІ
! Велика Золота Державна Медаля !
1726 2—5

ОСТАННІ ВІСТИ

РОЗПРАВА ПРОТИ Б. ПОС. ЛІЩИНСЬКОГО.

Дня 15. квітня відбудеться перед трибуналом присяглих у Львові розправа проти б. пос. Ів. Ліщинського, обвинуваченого за § 58. і 59. та за нарушення публ. спокою.

ПРИСУД У РОЗПРАВІ ПІД ЗАКИДОМ ПІДПАЛУ СТИРТ.

Увільнені від вини та кари.

На пополудневій розправі проти Василика та тов. після промови прокуратора роздалися на салі оплески. Предсідник приказав опорожнити салю. На просьбу оборонців лишилася лише найближча родина обвинуваченых.

Після наради присяглих голова оповістив, що присяглі заперечили всі поставлені їм питання. Наслідком того предсідник суду проголосив присуд увільнюючий всіх обвинуваченых від вини та кари.

ЗМІНИ В УРЯДІ. НАДЗВИЧАЙНА СЕСІЯ СОЙМУ?

Пілсудський виїхав уже із Шербурга. В Гдині буде 2. або 3. квітня. В звязку з його поворотом уже й проурядова преса натякає про зміни в уряді. Здогадуються теж, що після повороту Пілсудського скличуть сойм на надзвичайну сесію, а ок. 3. квітня буде скликана рада міністрів.

САМОГУБСТВО СУД. СЕКРЕТАРЯ.

У станиславівськім суді втруївся сірковим квасом 45-літн. секретар суду Мик. Лемеха. Він помер у шпиталі. Причина самогубства: нервовий розстрій.

БЛЬОК СЕР. ЕВРОПИ — У ВІДПОВІДЬ НА НІМ.-АВСТР. УМОВУ?

Французькі часописи повідомляють нібито німецько-австрійська умова є лише частиною великої господарсько-політичної умови, яку покищо держать у тайні. Переговори йшли довший час, а брав у них теж участь, мовляв, СРСР. До господарської части умови згодилася теж приступити Фінляндія.

Французький парлямент ухвалив домагатися від міністрів закордонних справ і торговлі, щоби спротивилися оконечному заключенню австро-німецької митної унії, а колиб це не помогло, щоби Франція виповіла трактати Австрії й Німеччині. Праський аграрний „Венков" накликає, щоби у відповідь на нім.-австр. умову Чехословаччина, Польща, Югославія, Румунія та Греція заключили митну унію.

—o—

ІНДІЯ ЖАДАЄ НЕЗАЛЕЖНОСТИ.

В м. Карачі радить конгрес делегатів Індії. Найважніше домагання до конференції „круглого стола" буде повна незалежність Індії.

—o—

ЛІНОЛЕУМ
зі взорами і одноколірові
ЛІНОЛЕУМ
диванн. хідники, підстілки
ЦЕРАТИ
на столи і кредснси
ЦЕРАТИ
до тапіцерських цілей
ПОРУЧАЄ
ФАБРИЧНИЙ СКЛАД
ЛІНОЛЕУМ І ЦЕРАТ
ЛЕОПОЛЬД ГААС
ЛЬВІВ, ЛЕГІОНІВ 3. Тел. 16—45

УНІЯ СКАНДИНАВСЬКИХ І БАЛТІЙСЬКИХ ДЕРЖАВ.

Новий преміер Латвії сказав журналістам, що уряд старатиметься покінчити переговори з Естонією, а митну унію вважає належною розв'язкою справи. Бажане є приспішити приготовні праці в справі регіонального господарського співділання скандинавських держав із балтійськими не лише у виміні товарів, а й у господарській політиці.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

НОВИНКИ

— **Стан здоровля Впреосв. Митрополита покращав** до тої міри, що вже в неділю пополудні о. митрополит зможе почати заповіджені для вірних реколекції в архикатедральному храмі св. Юра.

— **Учительський збір** і молодь III. держ. жін. семинарії у Львові уладжує дня 29. березня 1931 р. у салі Музичного Інституту ім. Лисенка **свято з нагоди 70-ліття роковин смерти Тараса Шевченка.** Початок в 12. год. впол. Вступ за білетами в ціні від 1.50—0.50 зол. 1739

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 29. БЕРЕЗНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 3)

Поет американської самоошуки.

Лавреат Нобля Сінклєр Люіс.

(Докінчення).

3. РІЖНІ ГЕРОЇ ТА АВТОРСЬКА УСМІШКА.

Поруч „Бебіта" найзамітніші повісті Люіса „Широка вулиця", „Ельмер Ґентрі", „Арровсміт" і „Сем Додсворт". Усі вони трохи живіші від цієї головної, дарма, що не краще обдумані. Люіс пише повісті, наче газетні фейлетони: кожна могла би бути вдвоє менша й вдвоє більша; епізоди й балачки вставлені якнебудь. Фльобер і Ґонкури, що обдумували кожний розділ до найменших подробиць, перекинулись би в гробі від обурення, до чого дійшли такі їх учні, ще й з лавровим вінком.

Повісті Люіса неоціненний матеріял для зрозуміння американської психольогії. Одна з найцікавіших „Ельмер Ґентрі", сатира на релігійний рух американських сект, що вміють поєднати всі цитати зі св. Письма з гаслами й методами ярмаркових еквілібристів. Герой Ґентрі сам не вмів би дати собі відповіди, чи всі його проповіді — щирі, згідні з мінімальними домаганнями чесности й доцільні. Релігійна фразеольогія, на яку він ловить тисячі вірних, не ріжниться нічим від передвиборчих штукарств. Цей апостол, що був колись першим спортсменом, не ріжниться нічим від звичайного невдахи Шмальца (із повісті „Чоловік, що знав Куліджа") купецького агента, що вміє захвалювати всякий крам із подиву гідним красномовством.

Понад пересічний рівень „стандаризованої помірковапости" знімається піонір із „Мантрал" і вчений „Арровсміт". Арровсміт, що своїм відкриттям міг би спасти мільони від страшної недуги, мусить покоритись непереможним обставинам, як звичайна провінціялка із „Широкої вулиці", що хоче трохи більшої освіти та інтелігентнішого товариства.

Люіс дозволяє одному із своїх героїв, Додсвортові, вирватися із американського світа на ширший світ: в Европу. Цей 100-відсотковий долярівець, що вибирається зі своєю жінкою до Англії, Парижа, Берліна та Венеції, втягнув у себе стільки нової атмосфери, що аж дух йому заперло. Зудар з такою культурою кінчиться — катастрофою. Наскрізь модерною, але не смертельною: Додсворт ще раз закохується. А що це значить у „небезпечнім віці" всі знаємо.

Усмішка, що зеднала Люісові голооси в Комітеті Нобля й зеднує симпатію читача, подобає на оптимізм. Та як погодити з цим оптимізмом такі страшні приступи мелянхолії, чи пак „вельтшмерцу" його героїв?

Гадаємо, що Люіс відповів би на це своїм здоровим простим розумом, вихованим на прагматизмі Джеймса: „Як погодити? а навіщо погоджувати? чи людина не має права бути раз весела, а раз сумна, раз захоплена, а раз зневірена?"

Люіс належить до тих письменників, що не журяться своїм світоглядом; він живе, дивиться, описує, багато (навіть за багато) фільософує на тему своїх героїв і їхніх учинків, але не пробує їх підтягати на рівень якоїсь одноцільної концепції життя. Весь його досвід та освіта довели його до зрозуміння, що життя занадто складне, щоби робити з нього загальні висновки.

Можна зробити докір Люісові (і такий робить йому американська критика), що він ставиться до американських звичаїв і американської культури наскрізь негативно і добачує в них тільки темні сторінки. Та сила таланту Люіса саме в тому, що він не пробує вийти поза межі того, до чого почуває себе здатним: бачити хиби й осміювати їх — одна річ, заступити їх високими ідеями — друга. Він маляр американського побуту, головно малих людей. Коли обїхав Европу, приглянувся їй і захопився нею разом зі своїм Додсвортом — заявив, скінчивши повість, що більше про Европу писати не буде. Адже він не розуміє цього старого світа і бачить із нього тільки зверхню поволоку.

Люіс, що сам є 100-відсотковим американцем, має дві душі: одну рідну „бебітову", другу збунтовану проти першої. Але ця друга дозволяє йому тільки на іронію, глум, сарказм, — не на ідеольогічне проповідництво і не на чисту поезію. Тому його можуть читати з приємністю мільони, а ледве тисячі обурюватись, зрозумівши, що його повісті це не звеличування дорогої їм культури.

Люіс є тільки одним із численних критиків ріжних суперечностей до яких дійшла сучасна Америка. Драйзер, Менкен, Левісон, Вальдо Франк, Ліпман, Мумфорд, пробують розторощувати цей залізобетонний хмародер, що забув про основи, на яких стоїть і вірить тільки в свою висоту. Але коли тамті кидаються, задумуються, переживають трагічно дилему: „Америка, що має завоювати Европу чи Европа, що має відродити Америку..." Люіс, посередині між Бебітом і Арровсмітом усміхається: „або я знаю?"

І сідає на авто, щоби оглядати світ далі. Остання його повість „Бензинова стація" це любовна ідиля між власниками двох авт ріжної фабричної марки: дешевої та дорогої. Кляра Болтвуд, власниця люксусової машини, переся де одного дня на звичайне заболочене авто шукача пригод, Мілта Даггет, і перед нею простягнеться новий шлях — романтики. А романтикою бувае для знуджених американців навіть пошлюбна подорож. При сотнях ріжних „зір" і засобах комунікації в Америці ніхто там не знає, чи така подорож є остання.

Друкар. помилки. У фейлетоні ч. 68. III-а шпальта 2-ий рядок згори має бути „Ейль" зам. „Ель"; у ч. 69. II-а шпальта 18-ий р. має бути „тими сонцями" зам. „тими сталями".

1596 Спадкова Маса по бл. п. АЛЬФОНСІ УВЄРІ 11—20

Львів, пл. Галицька ч. 14.

ліквідує фірму і улаштовує почавши від дня 1. березня 1931 р. дозволену владою **випродажу товарів.**

— — — **Небувала нагода** дешевого купна добрих матеріялів всілякого рода. — — —

ПОЗІР: Пл. Галицька ч. 14.

— **Телеф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.**

— **Голодівка політичних вязнів.** Довідуємося, що політичні вязні, Василик, Киш, Рудий, Берота і Крупа розпочали в понеділок 23. ц. м. голодівку на знак протесту проти поступування вязничної влади. Всі ці вязні відбувають судову розправу підчас голодівки.

— **Судова розправа за свято „Сільського Господаря" в Сокалі.** Дня 26. ц. м. у львівськім карнім суді відбулась розправа проти д-ра Чайківського, Осипа Мельниковича, Михайла Мельника, Анатоля Грушкевича обвинуваченых у тому, що минулої осені на святі „Сільського Господаря" і „Союзу Кооператив" у Сокалі підчас походу співали „Не пора" та інші антипольські пісні й виголошували революційні промови. Всім цим обвинуваченим присуджено в Сокалі по 200 зол. кари, на спротив обвинуваченых цю справу передано львівському судові, де розправу відложено через брак свідків

— **Від Українського Гігієнічного Т-ва у Львові!** Дня 29. березня 1931, в салі **„Української Бесіди"** при вул. Рутовського 22/1, в год. 12.15 вполудне виголосить виклад **д-р Тит Е. Бурачинський** про **„рака та інші новотвори".** В год. 7. веч. тогож дня виголосить виклад **д-р Осип Берест** про **„гігієну щоденного життя"** (часть І.) в домівці Кружка УПТ. при вул. **Супінського** 23. на запрошення СтаршиниКружка. Виклади будуть пояснювані світляними образами. Вступ вільний!

— **Дешо про мельдункові приписи.** З днем 1. квітня в Польщі обовязують нові мельдункові приписи. Всі поголоски про відкликання тих приписів є неправдиві. Згідно з новими приписами, домашна мельдункова книжка має обіймати спис всіх осіб замешкалих в тім домі 31. III. 1931, безоглядu на те, чи особи були досі зголошені, чи ні. Тим самим, льокатори й субльокатори не виповнюватимуть карт зголошення, якщо вони мешкають в якімсь домі до 1. III. ц. р. Щойно від 1. квітня ц. р. всі зміни в замешканні реальности, хочби льокатор або співльокатор перебував у домі лиш 24 годинн, мусять бути зголошені в Міськім Уряді Дільниці на спеціяльних блянкетах при чому треба долучити книжку зголошень. Льокатори й співльокатори мають обовязок достарчувати власникові дому інформації щодо їх зголошення. Спис осіб, вивішений в коритарах чи над сходами домів відноситься лиш до головних льокаторів дому.

Модні Блаватні Товари
для ПАНЬ
Мужеські Сукна, Полотна — Коци,
Стахевич і Абрисовський
1607 **у Львові, Ринок 32.** 2—6

— **Як це назвати?** Читальня „Просвіти" в Гриньківцях, пов. Копичинці, дістала летючку, в якій передрукована „Велика мова в соймі провідника Аграрної партії посла Михайла Бачинського про долю руского хлопа". На відозві читаємо, що вона видана накладом якогось комітету в Тернополі, та що її треба передавати з рук до рук, з хати до хати. Яка це промова, читачі „Діла" знають. Це промова про те, якто українці гнали силою хлопів на боротьбу з поляками 1918, а хлопи тільки того в Бога просили, щоби прийшла Польща, промова про те, що пацифікацію благословить весь наш нарід і т. д. Що типи з табору Бачинського посилають нашим читальням того рода промови, це ще можна зрозуміти, бо нема такої гидоти, якаб себе сама не хотіла реклямувати, але як назвати те, що людці з табору Бачинського прислали цю знаменну летючку під фірмою Т-ва „Просвіти" у Львові, вибивши шапірографом як надавця „Товариство Просвіта у Львові"? Чи це хитрість, дурнота, чи звичайна нікчемність?

— **З міської ради у Львові.** Дня 26. ц. м. міська бюджетова комісія радила під проводом р. Гефлінгера над справою культури й мистецтва у Львові. Коли йшла нарада про музеї та памятки народнього мистецтва, забрав голос радник Децикевич, вказуючи на те, що українці мають у Львові дорогоцінні музеї та бібліотеки, як Національний Музей. Музей і Бібліотека Т-ва ім. Шевченка. Хоч ці музеї й бібліотеки мають значіння для цілого краю, то вони не дістають від компетентних чинників ніякої підтержки і польська суспільність не виявила досі ніякого заінтересування в цій справі. Внесок радника Децикевича в справі субсидій для згаданих українських інституцій буде предложений повній міській раді.

— **Два нові радянофільські органи.** У Львові стали виходити два нові радянофільські органи в українській мові: невеличкі „Кооперативні Вісті" і місячник величини „Л. Н. Вістника" п. з. „Освіта". Отже два нові джерела, з яких ітиме отруя в наш нарід!

— **Трагічний випадок пасажира „зайцем".** До особового поїзду ч. 241, що їхав у напрямі Красного, всів без білету 18-літній Іван Томашевський із Задвіря. Побачивши, що зближається кондуктор, він непомітно виліз на дах вагону, думаючи, що там він зовсім безпечний. Тимчасом у моменті, коли поїзд лишав міст на Знесінні, Томашевський зачіпив за нього головою так, що йому заломало череп. Цей випадок запримітили біля Підзамча, де й задержали поїзд і непритомного пасажира перевезли кареткою рятункового поготівля до загального шпиталю. Стан Томашевського безнадійний.

ВИНА
S. E. V. I.
SOCIETA ESPORTAZIONE
VINI ITALIANI
заприсяжені доставці
БОГОСЛУЖЕБНИХ ВИН
Одинока Закортована Імпортова Фірма в Польщі
ЛЬВІВ, АКАДЕМІЧНА 21
поручає:
БІЛІ ВИНА:

Etna за 1 літр зол.	4·60
Campobello	4·80
Lacrimae Christi	5·00
Frascati.	5·00

ЧЕРВОНІ ВИНА:

Siracusa за 1 літр зол.	5·00
Refosco.	5·00

Подані ціни франко-наші пивн. Львів.

— **Чергові жертви минулоосінніх подій.** Перемиський „Український Голос" (ч. 12) повідомляє: „В Бокові, рогатинського повіту" померли побиті важко м. р. в осені 19-літній свідомий парубок Евзебій Фурдей та його свояк, 20-літній член „Сокола" в тому-ж селі Іван Хомінський. Похорони обох жертв були одною великою маніфестацією Бокова та сусідніх сіл. Спіть, хлопці, спіть...

— **Влом при вул. Алембеків.** До мешкання *Йосифа Тайтельбавма при вул.* Алембеків ч. 8 у Львові дісталися в ночі злодії і забрали футро, дамський кримський плащ, золотий ланцюшок і дві золоті брансолетки загальної вартости 7.500 зол.

— **Влом до церкви.** Невідомі люди вломилися підкопом до гр.-кат. церкви в Кругелі Великім (пов. Перемишль). Зі скарбонки зпід престола забрали 4 зол. 80 сот. Опісля виважили двері шафи та забрали церковні ризи.

— **Батько вбив дитину.** Гриць Настів із Рудова (пов. Ярослав) жив у незгоді з жінкою, бо підозрівав її у невірности. Якась баба наговорила йому про поведінку його жінки. Настів повірив, що він не є батьком півторарічного хлопця та зарубав його сокирою. Потім сам зголосився в поліції.

— **Самогін.** У хаті Вас. Романюка в Княжім (пов. Золочів) поліція викрила бочку з розчином й апарати до фабрикації горівки.

— **Попався між залізничі буфри.** На залізничому двірці підчас пересування вагонів попався між буфри залізничник Лєсневський. Йому роздавило грудну клітку. Лєсневського відвезли до шпиталю у Львові.

— **Пожежа на весіллі.** В Зборі (пов. Золочів) на весіллі Лєрера повстала пожежа. Згорів дім, стодола, стайня, дві корови, кінь, одежа й домашнє приладдя. Вогонь так скоро охопив дім, що гості ледви вспіли повискакувати крізь вікна.

— **Фабрикував доляри.** В Варшаві арештували Мойсея Елена Бятецького, родом із СРСР.

Анна зі Сімовичів Шиманська

прожиши 67 літ по довгих і тяжких терпіннях, засмотрена Найсвятішими Тайнами, упокоїлася в Бозі дня 16. березня 1931 р. в год. 8·30 рано в Слобідці Янівській коло Теребовлі.

Похорони відбулися дня 18. березня 1931 при величезній участи місцевого та заміщевого громадянства. В. Їй П. !

РОДИНА.

Спершу обманював він людей у Плоцьку так, що обіцював людям із одного банкноту зробити два. Зручно підкладав під прасу банкнот замість паперу, а клієнт вірив, що Бятецький друкував банкноти. Працював за 40 проц. зарібку. З Плоцька переніся Бятецький у Варшаву і тут його арештували. В його хаті найшли 125 пакетів чистих карток формату 20-золотівок, кожен пакет по тисячу штук. На верха кожного пакету та під сподом були правдиві банкноти. Кожен пакет сильно завязаний. Тими банкнотами мав „ошукати" якогось касіера банку, з яким уже все обговорив і навіть узяв більший завдаток.

— **В добу безробіття.** В Берліні отруївся академік д-р Ганс Шмідт, залишаючи лист, у якім написав, що кілька літ жив без відповідної праці, терпів нужду і не мав сил далі устоятн в боротьбі зі злиднями

— **Карло Чаплін у Бріяна.** Дня 23. ц. м. відомий фільмовий артист комік Чаплін відвідав французького міністра закорд. справ Бріяна, який уладив для гостя величавий обід, запросивши багато осіб зі світа мистецтва. Чаплін відвідає також князя з Вестміністера.

— **Палата Навуходонозора і доми з доби Авраама.** Французький археольог Вакелєн віднайшов в околиці Евфрату вхід до підземельної палати, яку вважає палатою Навуходонозора. Найшов він там також 15 бюстів на педесталях. Друга наукова експедиція вислана спільними засобами Британського Музею і університету Пенсильванії, зробила цікаві розкопки в Мезопотамії, при Ур. Відкопали там 27 приват. домів, три святині і кілька крамниць, а при цьому документи, які вдалося відчитати. Вчені твердять що є не будівлі з 20 і 21 століття перед Христом. В одним домі є 22 кімнат, родинна гробниця, вироби з теракоти та чимало цегол із надписами.

— **Ватиканські громадяни.** Від часу підписання лятеранського договору, від лютого 1929 р. населення Ватикану збільшилося на дві особи. Це перші громадяни уроджені в ватиканській державі. Є в ній тепер 639 осіб, між ними 459 „італійського походження" (також і папа), 118 швайцарців, що є т. зв. швайц. гвардією, 8 французів, 8 німців, 3 еспанців, 2 голяндців, 1 австрієць, 1 норвежець і 1 етіоп. Словян у Ватикані нема.

ЖАДАЙТЕ
французьких паперців
ДО КУРЕННЯ.
JOB
1619 6—10

— **Найбільший театр в Европі.** У найблизчім часі буде знищений у Мілляно „Театр Ліріко", а на його місце пічнеться будова наймодернішого нового театру. Цей новий театр буде названий „Театро делля Комедія", матиме 1600 місць і, як каже італійська преса, буде зразком між усіма европейськими.

— **Ширші сходини** Союзу Українок відбудуться в понеділок дня 30. ц. м. в год. 7. веч. в домівці Т-ва (Підвалє 7). Пос. М. Рудницька поділиться своїми враженнями зі соймової сесії. Окремих запрошень не висилається.

— **Товариський зїзд матуристок** учительської жіночої семинарії в Перемишлі з 1906 р. відбудеться підчас Зелених Свят ц. р. Організаційний комітет просить матуристок цієї семинарії з 1906 р. подати свої адреси на таку адресу: **Евгенія Мітіс-Броньчикова, Львів, вул. Кохановського ч. 64.**

З судової салі.

ВАСИЛИК І ТОВАРИШІ ПЕРЕД СУДОМ ЗА ПІДПАЛИ.

Третій день розправи закінчився прочитанням програми Організації Українських Націоналістів, ухваленої на конгресі у Відні 1929. Прокуратор заявив про цю програму, що вона вся підпадає під § 58 ц) про державну зраду. У програмі сказано між іншим, що О. У. Н. ставить собі за мету здобути Україні незалежність і соборність шляхом організації власних національних сил, протиставляючи себе польонофільським таборам. О. У. Н. буде змагати до підготовки військових сил українського народу, які то сили в

слушній хвилині малиб збройно вирішити долю України. Програма широко обговорює культурні й економічні справи, вирішаючи їх в дусі націоналізму, приватної власности орґанізованої в професійних синдикатах. В справах релігії О. У. Н. стоїть на становищі свободи віри й совісти.

Згідно з програмою О. У. Н. українська держава малаб бути демократичною республикою, а тільки для концентрації національних сил, щоби охоронити Україну від анархії, на час національної революції Україна малаб перейти через етап хвилевої національної диктатури, опертої на авторитет одиниці.

Четвертого дня розправи зізнавав свідок *Михайло Бидловський*. Він бачив раз вечором, що обв. Рудий їхав ровером через Ернсдорф, але чи то було в день пожежі, він не тямить. Його знайомий Досяк бачив підчас пожежі у Воловім обв. Рудого на ровері. Рудий питав Досяка, куди він їде, а діставши відповідь, що Досяк їде гасити вогонь у Воловім, Рудий сказав: „Вертайся, там жадного вогню нема".

Тепер підсудний Рудий твердить, що це не був він, що він Досяка не бачив, і в той день був у Серниках в домі Турянської.

Свід. *Степан Білик*, з Ляшок Горішних, коваль, українець, присягає по українськи, відтак зізнає по польськи, що коли він був у дворі в Ернсдорфі, то обв. Рудий приїздив до цього двора разом з Коцюмбасом, бо в дворі була панна, яку вони відвідували. Рудий направляв також у свідка ровер.

Відтак оборонець д-р Шевчук поставив внесок, щоби прочитати зізнання Турянського, але цей внесок відкинено.

Прокуратор поставив внесок покликати свідка Досяка і прочитати статтю в „Розбудові Нації" з вересня і жовтня 1930, на доказ, що О. У. Н. солідаризується з саботажовою акцією.

Оборонець *д-р Ганкевич* ставить внесок покликати свідків Матрону Гануснн, Галібея та інших на доказ, що поліція катувала підсудного Василика і тому він з болю признався до злочинів, яких не виконав, та свідків на ствердження факту, що Василик підчас підпалу в Баківцях був у читальні в Серниках, 14 км. від Баковець, отже не міг спалити стирт.

Оборонець *д-р С. Шевчук* пропонує своїх свідків, д-ра Урбановича, Гриневича, Галібея з Бібрки і т. д. на доказ, що поліція била підсудного Рудого так, *що він втратив притомність і що рятункова станція відвезла його до Бригідок, та що від тоді Рудий хорий на нирки і серце*.

Прокуратор *Ліпш спротивився* тим внескам, тому, що справа чи Василика били, чи не били, є для процесу байдужа, бо і побитий чоловік, признавшись до вини, міг говорити правду, а зрештою, всі підсудні саботажисти бороняться тим самим способом, мовляв, їх били і тому вони признались.

Оборонець д-р *Старосольський* пропонує на свідка директора кіна „Кольосей" на доказ, що підсудний Каиш був весь час після науки занятий в кіні як білетер, і не мав часу на політичну роботу, та свідка Марію Мулькевич у справі обв. Крупи, на доказ, що він підчас підпалів мав родинне нещастя (батько вмирав на рака) і тому не міг брати участи в саботажах.

По довшій нараді трибунал *відкинув* усі внески оборони, після чого промовляли прокуратор й оборонці.

SHAMPOO ELIDA
ПРЕМІЙНА ВПРАВА
...Сума нагород зол. 26.250·—

1. Нагорода . . . . . зол. 1.000 — в готівці
2. Нагорода . . . . . зол. 500 — в готівці
3. Нагорода . . . . . зол. 250 — в готівці

і 3130 дальших нагород у виді цінних касеток з виробами Elida загальної вартости зол. 24.500·—

Понижче подаємо 4 головні прикмети Shampoon-у Elida:
він дешевий,
знаменито чистить волосся,
незвичайно видатний в ужитті,
надає волоссю шовкову пушистість.

Ті прикмети треба означити числами від 1 до 4, в такім порядку, який хто вважає за властивий для важности тих прикмет і прислати найпізніше до дня 2. травня відповідь на листівці на адресу: Elida, Sp. z o. o. Warszawa, Skrzynka pocztowa Nr. 296.

Не забудьте подати також своєї адреси!

Першу нагороду дістане той, чия відповідь відповідатиме устійненому через нас ідеальному порядкові прикмет Shampoon-у Elida. На випадок більшої скількости правильних розвязок, про признанню нагород рішить жереб. Висліди конкурсу будуть оголошені в тім часописі дня 31. травня ц. р. Жадайте карт на відповідь у дрогеріях і перфумеріях.

ELIDA Сп. з обм. відпов. Варшава.

СПОРТ

ГАСМОНЕЯ—УКРАЇНА.

В цю неділю (29. ц. м.) розіграє Україна другі з черги товариські мячеві змагання, цим разом з Гасмонеєю. Змагання відбудуться на площі Гасмонеї за Личаківським парком в год. 4. попол. Попередить стріча резерв обох дружин в год. 2·30.

ЛІГОВІ ЗМАГАННЯ.

В неділю 29. ц. м. розіграють змагання за мистецтво Ліги отсі дружини: Гарбарня—Лехія у Львові (площа Погоні, год. 11.30), Чорні—Краковія у Кракові, Висла—Варшавянка у Варшаві, Польонія—Варта в Познані і Легія—Л. К. С. в Лодзі.

МІЖНАРОДНІ ДУЖАННЯ У ЛЬВОВІ.

В дні 5. квітня ц. р. зачнуться у Львові дужання атлетів світової слави в цирку при вул. Коперника ч. 33. До Львова мають прибути м. ін Штекер, Мартинов, Яго, Хаджі Вейнура й ін. Вперше має виступити також, як нас інформують, Юрій Судаков, мистець України, що здобув першу нагороду в Букарешті, Кишиневі, Білгороді і Лісбоні.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА МАДЯРЩИНА 3:3 (2:2).

Розіграні в мин. неділю міждержавні змагання за чашу Европи у Празі закінчилися рем'ісово. Видців 30.000. Суддя: німець д-р Баувенс. У цих змаганнях беруть участь цього року: Австрія, Чехословаччина, Мадярщина й Італія. В табелі веде покищо Італія.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 27. **березня** 1931 року: масло екстрове і десерове пріма 4·30 зол., за нільо: літра молока 28—29 сот.: літра сметани 1·40 зол., кіна вепь 3·80 зол.

На масло тенденція зниження, на яйця устійнена

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Субота, 28. березня, година 3·30 попол. „Галька"; година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар", оперетка.
Неділя, 29. березня, година 3·30 попол. „Фальстаф „Верді" (ціни знижені), год. 7·30 веч. „Вікторія і її гузар", оперетка Абрагама.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Субота, 28. березня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".
Неділя, 29. березня, година 3·30 попол. „Добра ворожка" Мольнара, год. 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Малий Міський Театр:
Субота, 28. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".
Неділя, 29. березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жар кохання" (Гр. Гарбо).

КАСІНО: Звукова фільма: „Кінець пані Чені", „Неприборкана".

КОЛЬОСЕЙ: Кен Мейнард і Гут Гібсон.

ЛЕВ: Звукова фільма „Атлянтик".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Яроші". „Чоловік проти волі". (Яроші, Ордонівна. Мей Вонг)

ОАЗА: „Острів затоплених кораблів".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Екзотична жінка".

ПАН: „Шехерезада".

ПАСАЖ: „У степах Аріяни". „Поліцмайстер Тагеєв".

ПРОМІНЬ: „Архизлодій в Дамаску".

ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання". „Краса життя".

ХИМЕРА: „Нове життя" (Шільдкраут). „Бобусь подорожує".

СТИЛЕВЕ: „Жовтий паспорт" і Гарольд Ллойд.

УТІХА: „Мертвий крик" (Джек Гольт), „У воріт смерти" (Бенкрофт).

Програма радіо.

Субота 28. III. 1931.

Варшава (1411,8) 20·30 Легка музика. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 Віолінчелло. **Берлін** (419) 18·45 Твори Корнгольда. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) **Німецька авдиція. Відень** (516,3) 12·00 Капеля Достала. **Будапешт** (550,5) 12·05 Орхестра. **Харків** (937,5) 19·30 Концерт для села **Ленінград** (1000) 15·00 Твори Глазунова.

Неділя 29. III. 1931.

Варшава (1411,8) 10·15 Богослуження. **Гельсінгфорс** (221,4) 11·00 Симфонія Гайдна g-dur. **Талін** (296,1) 15·00 Співацька авдиція. **Берлін** (419) 12·00 Концерт. **Стокгольм** (435,3) 14·30 Бетовен, Брамс. **Рим** (441,2) 20·30 „Дімок трьох дівчат". **Прага** (486,2) 11·00 Твори сучасних чеських музиків. **Відень** (516,3) 11·05 Орхестра. **Харків** (937,5) 15.00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

28. березня.

12·10, 14·50, 15·35, 16·20, 19·30 Грамофонові плити. 15·20 Шахова балачка 16·45 Спів. реціталь. 17·15 „Льогічні жарти". 17·45 Програма для молодших дітей. 20·30 Легка музика. 22·00 Фейлетон. 22·15 Шопенові твори. 22·35 „Малі люди вел. земді" відчит. 22·50 Танкова музика.

29. березня.

12·15 Поранок із варш фільгармонії. 13·10 Трансмісія з Варшави. 16·55 Програма для старших дітей. 17·25 „Жіноча сильветка на протязі віків". 18·20 Трансм. „Парсіфаля" ч. І. 20·15 Фейлетон. 20·30 Літер. чвертьгодина. 21·00 „Парсіфаль" ч. II.

Комунікат.

Товариство Прихильників Освіти у Львові є в посіданні більшої кількости довжних скриптів передвоєнних і післявоєнних довжників студентських допомогових фондів. Ці довжні скрипти передали Товариству Прихильників Освіти дотичні студентські допомогові організації в слід за централізацією цілої допомогової акції для українського студентства при Т-ві Прихильників Освіти.

Жертви, які складало й складає українське громадянство для допомоги українському студентству, не були й не є призначені для індивідуальних беззворотних підмог поодиноких тогочасних студентів, а були подумані як основний, тревалий і все поповнюваний фонд, з якого міг би й має користати кожночасна генерація українського студентства.

Виходячи з того заложення, та опираючися на рішеннях Загальних Зборів Т-ва Прихильників Освіти і голосах цих громадян, які вже з власного почину сплатили, або сплачують свої колишні студентські довги, Виділ Т-ва Прихильників Освіти звертається отсим до всіх громадян, які в своїх студентських часах затягнули скриптові зобовязання супроти студентських допомогових фондів, з зазивом, щоби сповнили всі свої грошеві й моральні зобовязання та щоби в тій ціли зволили негайно подати свої адреси Т-ву Прихильників Освіти у Львові, вул. Супінського ч. 21.

Сповнення цього обовязку причиниться хоч частинно до злагіднення цієї гострої матеріяльної кризи, в якій находиться теперішнє українське студентство.

ЗА ВИДІЛ ТОВАРИСТВА:
Володимир Децикевич в. р., голова.
Д-р Іван Гнжа в. р., секретар.

1740

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ширші Сходини „Союзу Українок" відбудуться в понеділок дня 30 п. м. в год. 7. вечором в домівці Т-ва. Реферує пос. М. Рудницька про бюджетову сесію. Окремих запрошень не висилається. 1743 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ, світової слави, прецизійні, Omega, Zenith, Longines, — модну БІЖУТЕРІЮ, прегарне СРІБЛО поручає дешево і на догідних умовинах Домбровські і Розважевські — Львів, Академічна 2. 1447 7-?

КОРОНКИ, — таблетки, — решетки брошатів випродує по сотикових цінах — **ВАНК** — пл. Марійська 5. І. пов. 1705 2—7

ВІЛЯГОВІ ПОКЛАДКИ білих Васнотів по 60 сот. за штуку. Опакування і порто платить замовець. — К. Чолієва — Перегінсько. 1646 3—3

ПАРЦЕЛЯ в Дорі на продаж, догідна на пенсіонат або санаторію. Ближчі інформації дає інжинір Попович, Станіславів, вул. Липова 23. 1631 2-3

КАНД. АДВ з судовою практикою і з піврічною практикою в канцелярії адв. пошукує з днем 15. квітня п. р. посади в адвок. канц. — М-р. Івая Решетуха, канц. Д-ра С. Бриковича Тернополь, Тарновського 7. 1682 2—3

„МОНЮШКО" Зіморовича 10 поручає вживані ФОРТЕПЯНИ у великім виборі, по дуже приступних цінах. 1686 2—3

НАЙДЕШЕВШІ та наймодніші фіранки ручної роботи, брокатові портіери та найновіші карніші продає Енглендер, Ринок 8. 1713 2—2

КОНЦИПІЄНТА рутинованого, сумісного, до самостійного ведення канцелярії негайно пошукує адвокат Д-р Жолнірчук, Броди. 1703 3—3

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на ради під десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 1538

КАГАНЦІ й ремені для псів поручає найдешевше робітня БАРЕРА, пасаж Гавсмана. 1635 5—?

НА ПРОДАЖ 900 кв. сяжнів городу, який надається під будову в Перемишлі біля центру міста. — Ближчі інформації дасть канцелярія адвоката С. Навроцького, Перемишль, вул. Костюшки ч. 5. 1717 3-3

ШМІГЕЛЬ ГРИГОРІЙ, ур. 22. II. 1906 уневажнює згублену військову книжечку Ч. 3423. — ПКУ Бережани. 1723 3—3

ФОРТЕПЯН добрий випозичу або продам. — Ганак, Пілсудського 21, перший поверх. 1725 3-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст сьірних, венеричних і сексуальних недуг (подова веміч) та лікарської косметики ординує в сьірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16. в косметиці від 10—11 і 16—18 в неділі і свята від 10—11. Сірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні **ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.** (біля Нар. Гостинниці) Відда до вжитку. Телефон 38—90.

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОГ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12. 1478 13—?

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

ОКАЗІЙНО! Машини „Singera" ремісничі і домашні. Складчинні Пілсудського 8, тел. 93—11. Догідні сплати! 1734 1-10

ГОСПОДИНЯ середніх літ, здорова, селянського роду, шукає відповідної служби. Зголошення: Наталка Петрунів, п. Тисьменниця коло школи 1731 1-2

ШОФЕР іспитований, спосібний і пильний в дуже добими свідоцтвами глядає посади при особових або тягарових автах. Ласкаві заголошення Василь Колачко (Степанко) Коренниця Korzenica) почта Бобрівка.

МАРУСЮ! Прохаю про вістку: Львів, poste-restante. — В.

СОЛІЦИТАТОРА — рутинованого, що пише на машині (Адлера) — годінного — з порученнями — приймуе від 15. квітня, або 1. травня п. р. Адвокат д-р М Стадник, Козова.

ДІТИ!

Ми вже дістали прекрасне весняне взуття.

Відвідайте нас

Al-Sa do

Спеціяльний магазин взуття для дітей і молоді.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 19.

Магазин жіночої і мужеської конфекції ФИЛИПА СТЕРНБАХА

у ЛЬВОВІ, пл. Смольки, ч. 4. Тел. 38—72.

поручає на теперішний сезон: краєві та чужинні матеріяли по безконкуренційних цінах на догідних умовах сплати. 1673 5—15

ЩЕ НЕ ЗАПІЗНО — Шоби ратувати своє здоровля!

Тисячі недужих віднайшло утрачене здоровля — пючи відомі зі своїх успіхів

ЛІКУВАЛЬНІ ЗЕЛА, Доктора Станислава БРЕЄРА (затверджені Міністерством Здоровля).

Ч. 1 Успішні в грудних недугах,
Ч. 2. в ревматичних, артретичних недугах (на переміну матерії),
Ч. 3. в недугах шлунка і кишок,
Ч. 4. в нервових недугах,
Ч. 6. в блідниці,
Ч. 7. в висковых недугах. Крім згаданих вище міщанок, також у недугах серця, пухряці, — та за великої товщини.

Оригінальні коробки можна дістати в усіх аптиках — і в аптичних складах, або висилає також:

WYTWORNIA „POLHERBA" S-ka z O.O.
KRAKOW, PODGORZE. 1554 5—6 **SKRYTKA 481.**

Жадайте безплатно надіслати вам брошуру: „Як відзискати здоровля"?

Фірма „PAW"

у Лодзі повідомляє, що несовісні купці продавали **БІЛЛЯ** чужих, значно гірших виробів під відомою з доброти та крою маркою „PAW" за що потягнули ми їх до судової відповідальности.

Тому просимо при купні вважати на нашу фабричну марку

Польсько-американська фабрика шовкових виробів „P A W" у Лодзі.

На весняний сезон

наймодніші

Капелюхи

1736 поручає 1—2

ф-ма АНТІН КАФКА

ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА 4.

Знижені ціни. — — Великий вибір.

Книгарня „Просвіти"

що містилася у Львові, Ринок 10. на поверсі, перенесена вже на партер у тім самім домі, вхід від вул. Руської ч. 1.

Книгарня приймає також і полагоджує замовлення на всі українські книжки, часописи і журнали, приймає жертви і членські вкладки до Т-ва „Просвіта" та передплату на журнал „Життя і Знання". 1699 2—3

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телеф. 65—73.

Приймає від 9—13 і 15—18, в неділі і свята за попереднім замовленням.

Виконує всі праці, що входять в обсяг новочасної дентистики. 1721 2-10

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5. в неділі від 9—1. Львів, Ясинка 1, ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1032 Лічення жаляків. 57—?

Д-р Михайло Тимчук

лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольог

тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухотн (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новородків, — дітей 1512 і дорослих. 15—?

ВІДПОРУЧНИК ЛИСИНЕЦЬКОЇ

ФАБРИКИ ДРІЖДЖА С. ФРЕНКЕЛЬ,

ЛЬВІВ, вул. Жовківська 26.

Тел. 18—57 Тел. 18—57

висилає відоме з доброти ЛИСИНЕЦЬКЕ ДРІЖДЖА почтою або залізницею 1746 по фабричних цінах. 1—2

ЖІНКО!!

МУЖ ТВІЙ ТЕРПИТЬ! — РЕВМАТИЗМ БОЛІ ХРЕБТА, ГОСТЕЦЬ ПОЗБАВЛЯЮТЬ ИОГО СИЛ!

SAPOMENTHOL-MATULI

СВІТОВОЇ СЛАВИ ЛІК. УЖЕ ПО 1—2 КРАТНІМ УЖИТТЮ ВИЛІЧИТЬ БІЛЬ.

Ратуй мужа!

Жадати в аптиках і дрог., а де нема, просто висилає фабрика: Е. МАТУЛІ 1550 Краків, вул. Гельцлів 17. 3—4

ВЕСНА

Добрий Господар вже купує

НАСІННЯ

ГОСПОДАРСЬКЕ: Конюшина, Трава, Буряків,

ГОРОДОВИНИ,

КВІТІВ,

1647 лише 3 3

в НАРОДНІЙ ТОРГОВЛІ у Львові та в II 24 Складах.

Насіння Н. Т. має найвищу силу кількення і випробоване на досл. дних станціях.

Позір! Позір!

За 2· — зол.

приймаю до перерібки жіночі та мужеські капелюхи на наймодніші фасони. **ШАПІРА, Львів, Ринок, ч. 17. Тел. 15-47.** 1649 3—4

НАСІННЯ І ГОРОДНИЧЕ ПРИЛАДДЯ. Першорядний вибір, дешеві ціни. Городничий конкурс — 160 нагород. Жадайте цінника — безплатно. **Д-р З. БАХ, ЛЬВІВ, Ринок 2. Тел. 67—32** 1685 3—3

ЛЯМПИ електричні, новочасні,

також на підставі рисунку виконує

Фабрика лямп і металевих виробів „GALWANJA" АДОЛЬФА ГАЛЬПЕРНА

ЛЬВІВ, вул. Жулінського 11 а. Тел. 20-54.

Великий вибір на складі. Догідні умови. 1671 5—15

Загальна знижка цін.

Така знижка, яка була би приноровлена до теперішних цін рільних продуктів, це клич, який є нині актуальним у цілому краю. На прохання нашої численної П. Т. Клієнтелі, яка скаржиться, що теперішня господарська криза і знижка цін рільничих продуктів не дає їм змоги заробитися в товари, не кажучи вже про люксусові, але до щоденного вжитку, рішили ми знизити ціни до мінімуму. Отже, лише короткий час, кожний буде мати змогу купити собі цілий комплет першорядних товарів,

ЛИШЕ за 30 зол.

а саме: 3 м. елегантного вовняного корту, на мужеське убрання у наймодніших десенях; 3 м. шовкової поплеліни в усіх колірах на святочну сукню; 3 м. англійського зефіру на мужеську денну сорочку або 2 жіночі блюзки; 1 білу жіночу сорочку, гантована; 1 шовкову хустку на голову в найгарніших квітах; 1 великий купелевий ручник; 3 пари нитяних скарпиток з краями; 1 пара жіночих панчіх „Массо"; 3 хусточки до носа білі з колірними краями та 1 рипсово-шовкову кравatку. Те все разом, висилаємо кожному лише за 30 зол. за почтовою післяплатою, по одержанню листового замовлення. Платиться при відборі товару. Кошта пересилки 3 зол. платить купуючий. Без риска: коли товар не подобається, приймаємо його назад і звертаємо гроші або заміняємо на інший. Замовлення треба адресувати:

Фірма „Łódzka Tkanina", Łódź, Skrzynka pocztowa 417.

Позір! Той, що замовле 2 комплети разом дістає зовсім безплатно 1 жакардовий шовковий шаль. Цінники безплатно. 1737

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 71 (12.727). Львів, вівторок 31. березня 1931. Pocztowa opłata zaryczałtowana uiszczona. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Квартально 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і полар. Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Радянський збіжевий дампінґ.

2. Можливости збільшення дампінґу.

Є всі дані припускати, що вивіз збіжа з Радсоюзу в найближчих роках буде збільшуватися до певної максимальної границі. Ці сподівання опираються на таких фактах: 1) організуванні деяких основ сільського господарства для продукції збіжа; 2) примусовому виділюванні мінімальних пайків збіжа для вижившування, що лежить у руках держ. апарату, а наслідком того в малому зрості внутрішньої консумції Союзу; 3) на збільшуванні врожаю на площу і притягненні досі необсіяних просторів під продукцію збіжа Ці всі преміси дадуть збільшення експорту тільки: 1) при вдержанні теперішньої системи господарки в Радсоюзі, 2) при здійснюванні пятилітки в сільському господарстві і 3) при відсутности живлових нещасть (посуха, недорід), які і б. Росію і теперішній Радсоюз навіщують часто, як господарський незорганізований комплекс, з великими недостачами в транспорті й магазинуванні, а до того комплекс, що став об'єктом небуденних економічних експериментів.

Відомо, що пятилітній план передбачує 1) колективізацію і 2) механізацію сільського господарства союзу. Вправді передбачувано, що колективізація заломиться. Та так не сталося, бо спротив селянства придушено, а він остав хіба як потенціяльна енергія, що може вибухнути, але чи і коли — невідомо. Натомість фактом є, що колективні і державні господарства зросли в р. 1929-30 на 33 міліони гектарів, або заняли 1/3 всієї засівної площі Радсоюзу. При тім зерноваготівля (відстава до кооперативних і державних магазинів) зросла з днем 1. І. 1931 на 45.8 проц. від тогож дня попереднього року. Весняні засіви мають обняти 100 мільйонів гект., а колективи і держгосподарства мають обробити з того 50 мільйонів гект. Рівночасно треба зазначити, що механізація, як-неяк, а при допомозі американських спеців і долярів посувається, хоч пиняво, вперед. Досі є в союзі 360 тракторних осередків. Їх мають збільшити з весною до 1.105, а вони мабуть самі обняти 18 мільйонів гект. площі під управу. Про ці майбутні весняні пляни союзу можна мати рожеві або менше рожеві надії. Та всеж треба відмітити поступ механізації і збільшення управної площі збіжа, при чому видатність продукції зросла ось як:

	господарства дають з 1 гект. сотнарів		
	державні	колективні	приватні
1928-29	—	7.91	7.85
1929-30	10.12	7.94	7.88
1930-31	10.47	8.99	8.35

Видно, що у всіх видах господарств видатність більша, хоч це треба приписати теж і краєвому врожаєви, що не все залежить від волі хлібороба. Та це збільшило скількість збіжа, а техніка дала вислід, головно в державних господарствах. Вислідом цього зросту продукції буде теж можливість дальшого вивозу. Рівночасно треба зазначити, що стягнення збіжа на експорт з приватних господарств було і є дуже трудне, бо доходило в часі найенергічніших заходів тільки до 80 відс. прелімінованої скількости. Та збільшення площі колективних господарств облекшило сильно цю справу.

Коли говоримо про вивіз, то не треба розуміти під тим вивозу надвишки, але з гори призначену і силою зібрану скількість збіжа. Бо після офіційних даних тепер висота консумції зерна на голову в році виносить тільки 4.6 сотнара (мабуть менше!), коли до війни було на 3/4 до 4/5 сотн. більше. Та колиб запаси збіжа були в свобідній диспозиції хліборобів чи внутрішнього ринку, можнаб було сподіватися, що піднесеться споживання. Одначе при комуністичному режимі, де визначується пайки, нема виглядів, щоби споживання збільшилося, особливо тоді, коли треба за всяку ціну добути гроша на індустріялізацію. Тому внутрішня консумція ледви чи зменшить передбачуваний вивіз.

Треба припускати, що коли не буде ніяких непередбачених випадків, то продукція збіжа повинна бодай поволі зростати. На основі дотеперішніх обчислень теперішня продукція союзу на одного мешканця рівнається довоєнній (себто 5.6 сотн. на голову). Ставлячи це обчислення в сумнів, бо не булоб тоді недоїдання, а вивіз був би більшим, або рівним довоєнному, всеж приходиться стверднти, що продукція зросла і має звижкову тенденцію. А це веде знова до збільшення вивозу.

Останнім моментом, що промовляє за збільшенням продукції, а тим самим за більшим вивозом, є зацікавлення американської і німецької індустрії виробом хліборобських машин для Союзу. На жаль маємо тільки офіційні дані про те, а вони так фантастично оптимістичні, що годі їх неперевірено брати за підставу обчислення. Це збільшилоб, навіть колиб не було в дуже великих розмірах, сильно механізацію, а з цим можливість вивозу. Цей момент виясниться щойно своїми наслідками.

Спробуйте щастя

і складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20,

на премійну вкладкову книжечку, де крім відсоток'в можете виграти ще премію за ощадність у висоті від зол. 25—300, залежно від висоти місячних вкладок ощадностей. Найнижча вкладка зол. 5·— місячно

З усього сказаного виходить, що можна припускати збільшення вивозу збіжа з Радсоюзу в слідуючому чи в слідуючих роках. Може воно й не статись, коли радвлада постановить інакше. А несподіванки тут більше можливі ніж в інших, нормальних господарських і політичних умовинах.

Інж. Евген Храпливий

Мірила температури.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 24. III. 1931.

I.

Сьогодні передполуднем розпочалося в тутешньому міністерстві закордонних справ перше засідання комітету, який має підготовити травневу сесію Комісії для досліду Европейського Обединання. Беруть участь у цих нарадах представники дванадцяти держав; серед них є пять закордонних міністрів: крім пп. Бріяна і Гендерзона ще й міністри інших потуг, як Данії, Швайцарії і Польщі. Натомість не приїхали сюди ні п. Курціюс, ні навіть п. Ґранді, дарма, що тутешнє міністерство їх дуже тепло сюди запрохувало. Один і другий поручили заступити себе на нарадах своїм високим урядовцям, а самі залишилися у себе дома, під різними претекстами.

Ця відсутність, не припадкова, а нарочна, закордонних міністрів Італії і Німеччини — перша сензація цього з'їзду. Парижеви дуже залежало на тому, щоб вони тут явилися і в останніх кількох тижнях не тільки французькі амбасади в Римі і Берліні, а й тутешні органи преси робили всякі можливі заяви з метою притягнути обох міністрів особисто приїхати на цей з'їзд. Одначе ніщо не вийшло з цих заходів: італійський і німецький міністри поручили своїм амбасадам висловити п. Бріянові свій „щирий" жаль, що не можуть приїхати, тай залишилися у себе дома. Коли французькі газети заздалегідь заповідали, що присутність або відсутність обох великих сусідніх держав мала бути мірилом як не сердечности відносин, то бодай поправи взаємин Франції з відповідними державами, то нині цю відповідь уже маємо.

II

Без огляду на фльотовий компроміс, який буцім то звязав Францію з Італією, п. Ґранді залишився в Римі. Ось вам одна мірка політичної температури. А друга ще помітніша.

Не цілих сім років після війни 1870-71 і франкфуртського мира, який припечатав перемогу Німеччини і поразку Франції, явився французький міністр закордонних справ на конґресі в Берліні і перебув там, як гість німецького уряду, цілих кілька тижнів: увесь світ бачив у цій події знак деякого приглушення пристрастей і деякого замирення відносин між двома державами. Від версайського мира протече незабаром уже вдвоє стільки років, а німецький міністр закордонних справ таки не рішився оце приїхати в гостину до Парижа. Правда, був тут один раз пок. Штреземан, на підписання пакту Келлього. Одначе обставина його приїзду тільки підкреслила факт холоду французько-німецьких взаємин. Пок. Штреземан задержався тут між двома поїздами; приїхав, підписав пакт Келлього і зараз-же відїхав — і всі зрозуміли, що то була візита Келльогові, а не Франції. З тим більшою цікавістю ждали тут рішення п. Курціюса: приїде, чи не приїде? Показалося, що не приїхав. І це — познака температури европейської взагалі, а французько-німецької температури передовсім.

III.

Не зважаючи на вагання поважних французьких кол і що-раз то численніші й глибші сумніви щодо справжньої вартости дотеперішньої системи французьких військово-політичних союзів, французький уряд недавно таки рішився підписати відновну своєї військової конвенції — тайної, бо в Союзі Народів не зареєстрованої — зі своєю головною союзницею в Східній Европі. Цей підпис означає, що й політичний союз буде 1932 року відновлений. Супроти цього тут уже ледви чи хто сумнівається, що незабаром буде відновлена і рапальська угода між Німеччиною і Радянщиною. В обличчю цих справ відмова д-ра Курціюса приїхати до Парижа виходить з рямок питань міжнародньої куртуазії, а являється познакою дуже поважною.

Одначе самою відсутністю німецького закордонного міністра в Парижі „сензаційність" теперішнього з'їзду на Орсейському Побереж'ю не вичерпалася. Раптом доскочила туди ще й вістка про австрійсько-німецький союз — господарський і митний. Вістка ця кинула справжній алярм у ті европейські кола, які ще вірять у те, що вдасться на віки вічні зберігти версайський і сен-жерменський статут Европи — з Німеччиною обкроєною і приниженою, — з Австрією „самостійною" і помираючою, — з фантазіями Сілезії, коридора, Данціґа, лінії Риги і подібними їм байками...

Алярм вийшов гучним і голосним. Замість Европейським Обединанням прийшлося займатися самочинною ревізією версайського і сен-жерменського мира, на яку ніби то наважилися німці з австрійцями. Сьогодні трохи не вся тутешня преса в горячці. Йдуть протести, остороги, погрози. Та чи за словами справді підуть діла?

Дуже сумніваємося.

С. З.

Ґанді перестерігає.

Британська влада засудила на смерть 3 індійців, які вбили інспектора поліції Сандерса. Націоналістична партія уладила з того приводу демонстрації по інд. містах. Ганді перед виїздом на конґрес до Карачі сказав, що засудженим належиться віддати честь, одначе індійська молодь не повинна стреміти до визволення рідної країни при помочі вбивств. Уряд міг відложити екзекуцію, одначе годі йому закидати, що зломив умову. Ця помилка уряду може лише скріпити інд. стремління до волі, за яку ті три індійці віддали життя.

Боротьба з алькоголем чи поширення алькоголізму?

Промова сенаторки О. Кисілевської на пленарному засіданні сенату дня 21. березня 1931 р. при нагоді дебати над т. зв. протиалькогольним законом.

Високий Сенате! Шкідливість уживання алькоголю є вже так широко знана, що коли в нині державі приходиться говорити про цю справу, то хіба у звязку з поборюванням алькоголізму, а не навпаки.

Про щож тут нині говориться? Мова про цілковите спаралїжування протиалькогольного закону з 1920 р. Давав він до цього часу може не багато, а проте давав можність ведення боротьби з алькоголізмом і надію, що при відповідному його примінені, він принесе дійсно користь. Вже те саме, що одна корчма мала бути на 2.500 мешканців, було поступом у боротьбі з алькоголізмом. Також і те, що число шинків було обмежене до 12 тисяч на цілу державу, давало надію, що до того числа, а може й нижче нього колись при безнастанній праці буде можна дійсно зійти. Тепер побільшується число корчем та інших льокалів, де можна буде продавати алькоголь щонайменше на 100 відс. Само число шинків побільшено на 22.000, а коли порахуємо всі інші місця, яким продажа напитків досі не була дозволена, то певно число ще побільшиться ще вдвоє.

Поширюється теж дозвіл продажі алькоголю на такі місця, які саме треба би перед ним якнайбільше берегти. Маю на думці нпр. залізничні й корабельні буфети й ресторани, де життя й здоровля тисячів людей залежить від справности духа одиниць, в яких руках їх безпека. Також читальні і народні доми, які повинні бути місцем відпочинку і науки, тепер через дозвіл продавати в них алькогольні напитки в часі забав і вистав, можуть стати місцем згіршення. Теж саме й на відпустах і ярмарках, де збираться таке велике число людей з найріжніших околиць, може доходити до пиятик, авантюр, бійок і т. п. ганебних сцен. Дозвіл продавати алькоголеві напитки у військових кошарах це можна сказати, — є надужиттям довіря батьків. Муснмо віддавати свої діти до війська й не одна матір, що виховала свої діти в погорді до алькоголю, — може по двох літах отримати дитину здеклярованим алькоголіком. Касується дотеперішні плебісцити і впроваджується назад корчму в такі місцевости, які немало витратили труду, щоби й позбутися та навчилися вже жити без неї.

Нові голосування у протиалькогольних плебісцитах дуже ускладнено, та й самі плебісцити майже безпредметові, бо і так число корчем через те в краю не зменшиться. Справді, важко повірити, щоби такі закони при загально поширеному знанню шкідливости алькоголю, могли бути кимнебудь пропоновані. Коли я перший раз прочитала проект того нового закону, то думала, що хіба перечила яке нове наукове відкриття, з якого виходило би, що алькоголь впливає на людське здоровля не шкідливо, а корисно. Старалась я прочитати найновіші речі з тої ділянки і переконалася, що наука ще дальше пішла у своїх дослідах, як це давніше було. Через шкідливість алькоголю навіть у малих скількостях, на що давно ніхто не звертав уваги, зачислено алькоголь до наркотичних отруй. Не знали про це доведання, що постійне вживання хочби малих скількостей алькоголю, нищить внутрішні органи людського тіла нищить здоровля, а що алькоголь ослаблює волю людини та побуджує чимраз більше гін до чарки, тому поборювати алькоголізму мусить іти в парі з поборюванням нагого пити.

Величезний вплив має алькоголь на потомство. Це відноситься не лише до дітей алькоголіків, але має вплив і на дальше покоління. Вже навіть невелике, але часте вживання алькоголю у батьків, ослаблює відпорність на недуги у діток, а більше піянство є причиною епілепсії, кретинізму, глухонімоти та на загал діти таких батьків визначаються самолюбством і жорстокістю.

Які великі шкоди приносить алькоголь, переконалися особливо північні країни як, Швеція, Норвегія, Фінляндія, які з вини алькоголізму були вже на краю моральної і господарської пропасти і щойно енергійна боротьба з піянством дала їм змогу піднестися з того нещастя.

Чи здають собі справу ці панове і пані, які нині будуть мати останнє слово у цій важній справі? Чи здають собі справу що в своїх руках тримають долю тисячів, мілїонів людей цієї держави? Що від них залежати буде щастя або руїна в тисячах подруж, буде залежати здоровля і життєва справність дальшого, молодого покоління.

Хотілаб я спитати панів, від яких буде залежати нині ця справа, важна не лише для польського народу, але й усіх тих, що живуть у цій державі, чи хто з них завдав собі труду, щоби відвідати вже як не доми божевільних, заведення для злочинців і доми поправи, то хочби тутешню варшавську школу для тупоумних. Я була настільки цікава, що пішла туди і ніколи не забуду того враження, якого там дізнала. Всі знаємо такі діти, які не дають собою покермувати, тупоумні, нетовариські, з якимись кровожадними інстинктами, що роблять таким трудним їх виховання. Однак це ще не так страшно, коли бачимо такі діти кожну з окрема; але побачити цілу громаду таких тупоумних дітей, які на 70 проц. мають батьків алькоголіків — це вид дантейського пекла. Вчитель не може на хвилину лишити їх самих, щоби вони зараз не побилися, не подряпали, як дикі звірята. Бачила я таку 10-літню дівчинку, яка вже тепер зраджувала дороги, на які з часом зійде — подобала вже тепер на будучу проститутку. Бачите 11-літнього хлопчика з ненормальними норовами. Бачила діток, що ніяк не могли навчитися читати й писати, але до крадіжи і злочинних збитків виказували просто геніяльний хист. Чи зогляду на все те можемо сміливо і з чистою совістю приложити руку до ухвалення того нового закону?

Коли воно станеться, то дійсно можна буде сказати, що в цілому тутешньому житю від якогось часу дається зауважити поворот назад може не на десятки, а сотки літ. Береть у застосуванні до власних передових громадян, „пацифікація" у відношенні до національних меншин, — а нині завершенням того всього є алькогольний закон, який кладе край боротьбі з алькоголізмом та відчиняє ворота корчми, а з тим усьому зіпсуттю. Хай ці, що приложать руки до цього, самі беруть відповідальність за свої вчинки. Ми, українці, цілою силою будемо боротися проти того закону. Я горда з цього, що свідомість шкідливости алькоголю проникала не лише вищі, але й найнижчі верстви нашого народу. Коли кілька літ тому подала я в нашій жіночій газеті спосіб, як виробляти домашні овочеві вина, дістала від наших селянок богато листів, щоби не подавати таких приписів, бо це теж алькоголеві напої. Прийшов до мене теж один молодий парубок з села Ключева Великого і спитав: „Чи ви з чистою совістю вчите наші жінки робити овочеві вина? Дивіться, щоб за кілька літ, так як нині вчите, не потребували їздити від села до села, щоби під якимнебудь видом впроваджувати до нас алькоголь, який ми викинули". Зновуж недавно дістала я листа від одної селянки з села Сокиринець, в якім вона подає спосіб, як робити безалькоголеві напої навіть без додатку дріжджа, як це дається до хлібного квасу. Вона пише: „нема вже корчми в нашому селі і не хочемо бачити алькоголю в своїх хатах!" А між тим з кожного уступу нового алькоголевого закону видніє зусилля поширити алькоголь. Проти цього, як я сказала, будемо боротися, хочби нас за це переслідувано.

Для заспокоєння совісти панів сенаторів подається, що і так дотеперішній протиалькогольний закон не був виконуваний як слід. А чомуж його не виконувано? Чи тому, що населення його не хотіло? Ми, українці, це найкраще знаємо, скільки то труднощів треба побороти при кожному плебісциті. Напр. село Жабе, найбільша громада на Гуцульщині: нарід, колись богатий, але через піянство маєток його, полонини, перейшов в жидівські руки. Завзята гуцульська вдача не одно лихо скоїла по пяному. А що піянство йде в парі з венеричними хоробами, то

ФЕЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. БЕРЕЗНЯ 1931.

С. ПЕРСЬКИЙ.

Карло Крамарж.

(З нагоди 70-ліття уродин.)

Перша вістка й перша зустріч. — Вплив Крамаржа. — З чеської політики.

„Діло" з дня 27. XII. 1930 р. у ч. 287. подало у новинці вістку, що д-р К. Крамарж, „відомий чеський політик, лідер національних демократів", відсвяткував 70-ліття своїх уродин. Під кінець новинки додало замітку, що д-р Крамарж „завзятий ворог українського національного руху".

І ця саме замітка спонукала підписаного начеркнути, на основі ріжних матеріялів, політичну сильветку цього ворожого нам політика, памятаючи засаду староримського Корнелія Непоса, що й від ворога треба дечого навчитися. А що від д-ра К. Крамаржа можна навчитися дуже багато, то шкода було би прогайнувати таку нагоду.

Про д-ра К. Крамаржа, як передвоєнного політика, могли би очевидно багато сказати б. наші посли з австрійського парляменту, головно автор „Історії галицько-української політичної думки" д-р Кость Левицький. Але, що до цього часу ніхто про нього не відозвався, то хай вільно буде зробити це неполітикові.

Коли я був учнем 8-ої гімн. кляси, в 1911 р., попав и на збори студентського т-ва „Другъ" у Львові. Атракцією програми був якийсь невідомий гість із Праги, старший студент університету, що говорив по російськи про ролю університетської молоді в славянофільському русі в Австрії. Як на найвищий авторитет покликувався він на думки неославянського вождя д-ра К. Крамаржа і розкинув між нас у російськім перекладі його промову до чеських студентів, виголошену в 1910 р. У промові цій накликував Крамарж чеських студентів до славянської солідарности, до взаємопізнання, до науки чужих мов, передовсім славянських, до позитивної, муравлиної праці для свого народу, кладучи головно вагу на піднесення моральної, культурної й господарської сили широких народніх мас. І казав, що „лише тою дорогою можна помогти слабому, малому, недержавному народові", а такими були тоді всі славянські народи Австрії.

Практичний вплив цієї промови був для нас такий,що ми почали попри російську мову, якої вчились приватно у С. Бендасюка та в рос. емігранта Лебедева, вчитися чеської мови, якої вчив чех, студент ветеринарії у Львові, Ягода та сербської, що її вчив нас чорногорський емігрант, знаний загально під іменем Томіца.

Отже моральний вплив д-ра К. Крамаржа сягав і до Львова. В неославянській ідеольогії, він був нашим найвищим „равві". Особисто зіткнувся я з д-ром Крамаржем щойно по розвалі Австро-Угорщини у листопаді 1918 р. в Празі. А хто раз побачить цього чоловіка, хто почує його вогненне слово, його фасцинуючу промову, тому ніколи не може затертися в памяти його постать.

Карло Крамарж — один з найчільніших чеських політиків другої половини XIX. віку, а в 1900—1915 рр. одинокий національний вождь на політичній арені в Австро-Угорщині та справжній виразник чеських національно-державних змагань*). Його імя належить до цієї невмируючої трійці — Т. Масарик, А. Їрасек і К. Крамарж, — яка у відновленій чеській державі здобула собі безсмертне признання, що „заслужилися чеському народові та державі".

На політичну арену виступив він у 1891 р.,— маючи тоді літ 30. Був це час у чеській політиці, коли її провід перебрали від розторощених підчас виборів до парляменту консервативних старочехів — радикальні молодочехи.

Політична партія старочехів стояла силою традиції на програмі чеських політиків з 1848 р., яких провідником був історик Фран. Палянцький, творець федералістичної концепції країв Австро-Угорщини — на історично-національній основі.

Для Чехії бажали чеські політики з 1848 р. зєднення історичних чеських країв Чехії, Моравії й Сілєзії в одну цілість, щоби привернути їм давні історичні права чеського королівства та зрівнати чеську мову з правами німецької. Домагання свої опирали вони на праві історичнім та природнім, етнографічно-національнім. За ними пішли, як відомо, й інші славянські народи монархії, також і українці, що домагалися поділу Галичини на дві частини та історичних прав колишнього галицького князівства.

Але 1848 рік минув, а чеські політики не осягнули ніодного зі своїх домагань, бо в Австрії — по здушенню революції — „весни народів" — запанував ще гостріший абсолютизм, а в чеських краях полученій з германізаційним „курсом". В 1859 р. абсолютизм знов упав, а цісарський дипльом, що вводив назад конституційний устрій, надав поодиноким коронним краям права скликувати свої краєві сойми. Але виборче право до тих соймів було цісарським декретом так спрепароване, що віддало краєві сойми в руки історичній шляхті. І як у Галичині вся колишня українська шляхта покатоличилася й спольщилася, так і в Чехії, по битві на Білій Горі (1618 р.) і погромі гуситів покатоличилася й онімчилася. Тому, коли в 1860 році зібрався краєвий чеський сойм, то репрезентувала його історична шляхта, але по національности вже німецька, або під національним оглядом індеферентна.

(Продовження буде.)

*) Kamil Krofta: „Politicka postava Karla Kramarze" (Praha 1930). Стор. 3.

й воли панували між населенням. І коли нарід схаменувся, перевів голосування проти корчми і на 813 голосуючих ані один голос не влав за корчмою. Але ось два роки вже жде нарід на виконання своєї волі, на викинення корчми з села і не може діждатися.

Коли не можна було перевести того закону в життя і не можна було припильнувати заборони продажі алькоголю в неділі, свята, чи інші заборонені дні, то хіба лише тому, що влада гляділа на ці справи крізь пальці. Бо коли можна допильнувати, щоб всі крамниці були зачинені в неділю, то ще лекше можна було припильнувтаи зачинювання шинків в кожному місті, які здалека бачили всі ті поліцаї, що проходжаються по хідниках. Колиж не допильнували, то мабуть тому, що поліція і тайні агенти мають завдання слідити головно тих, що провадять боротьбу з алькоголем, а не тих, що грішать проти того закону. Але маю надію, що навіть серед таких ударів, як зачинювання нам читалень, Лугів, Пласту і інших організацій, де обовязує алькоголева абстиненція, наш нарід не дасть себе загнати в обійми корчми, як це було за панщизняних часів.

Ми, українці, жадаємо нині збереження в цілости закону з 1920 року. Жадаємо виплачування ухваленого в 1924 році 1 проц. від прибутків від спіртного монополю на пропаганду боротьби з алькоголем, при чому домагаємося допомоги нашому заслуженому на тому полі товариству „Відродження".

Жадаємо запровадити у всіх школах науку про шкідливість алькоголю, і особливо дбайливим защіплюванням тої науки кандидатам і кандидаткам вчительського звання. Домагаємося припинення переслідування нашої протиалькогольної акції і признати всі досі переведені протиалькоголеві плебісцити.

З наукового життя на еміграції.

Самогубство у карному праві.

На академічному засіданні катедр професорів факультету права і суспільних наук Українського Університету в Празі, дня 10 січня 1931 року декан, проф. С. Шелухин говорив на тему: „Самогубство, як злочин у системі карного права".

Давне законодавство трактувало самогубство з погляду канонічного права. Через законодавство Петра І. ввели з саксонського права норму, яка наказувала віддавати труп самогубця катові, щоби він затягав його десь на опльоване місце і там закопав без похорону (923 ст. XIII. т. св. рос. зак. 1857 р.). В Улож. о нак. 1845 р. був припис вважати передсмертні розпорядження умисного самогубця актом гріховної волі, а тому не дійсним, і позбавити самогубця християнського похорону (1472 ст. Улож. о нак.). Колиж хто тільки спокуситься на самогубство а його врятують від смерти, то такого закон наказував віддавати духовній владі для покути гріха і направи. (1473 ст. Улож. о нак.). Але ці церковні приписи чужі карному праву, яке однаково рівно відноситися до кожної людини. Тут же на жида, магомеданина і т. ін. не можна поширити церковного покаяння. Наука карного права не могла принати цих приписів із кількох причин. Не могла вона принати й санкції проти мертвого, бо проти мертвого взагалі не тільки не може бути мови про покарання, а не можна ніяким способом боротьби проти нього, в тім числі і з боку права.

Річ тут, розуміється про тих, кому життя врятоване, бо хто вмер, для того існує загальна норма. 95. і 96. ст. Улож. о нак. треба розвинути й поширити. Проти умисних самогубців слід уживати санкцій у напрямі політики, принятої на останніх міжнародніх зїздах криміналістів у дусі опікування, лікування, направи. Відповідно до того і в системі кодексів повинні бути внесені зміни, проєкт яких подав референт. У цьому проєкті причасність перестає бути злочином **sui generis** і твориться повна льогічна системо у відділі про позбавлення життя.

Нимати й самої справи (І. п. 16. ст. Уст. Угол. суд. 1864 р.). Тому в новіших кодексах, як в Угол. улож. 1903 р., в карнім кодексі УСРР 1928 р. старі приписи проти самогубців викинені. Але, не вважаючи на успіхи соціольогічної школи в науці карного права, нічогісенько в заміну того не введено, внаслідок чого тепер самогубство не трактується як злочин, а вчені, для карности співучасників у самогубстві утворили цілу теорію про те, що причасність до самострати є злочином **sui generis.**

Від того вийшло з одного боку повно суперечностей, непослідовностей і плутанини в кодексах, а з другого боку доля того, кого врятовано від самогубства, поминається без усякої уваги й опіки з боку соціяльної організації. На основі кодексу 1903 року, намовляти до самогубства людей після 21 року, а на основі кодексу 1928 року не тільки намовляти, а й помагати самостраті після 18 років, є безкарним, самаж самострата виключена з соціяльного зла і є дозволена.

Убивці, злодії, розбійники й ін. мають над собою з боку держави й громадянства соціяльне опікування: в тюрмі їх одягають, годують, лікують, держать у теплі і дбають, щоби навернути їх на шлях доброго, направити на правдивий і здоровий шлях життя. А того, хто з розпуки, з безробіття, з голоду, наслідком тяжких обставин життя — рішився на самогубство, але тому, що його витягли з петлі й урятували від смерти, то й минають без спеціяльної опіки, ні трохи не турбуючись його будучим: хай шукає десь другого дерева, щоби вдруге повіснася, але певніше. Коли самогубства не вважається соціяльним злом, то льогічно не можна вважати злом і постороньої причасности до того, а проте її карають суворими санкціями. Тому, щоб залагодити цю нельогічність, співучасть у чийомусь самогубстві намовою, допомогою й ін. способами, — в науці карного права — назвали злочином **sui generis.** Одначе цим, утворили ще більшу плутанину, а справи не полагодили. У кодексі 1928 року пояснено, що людина має повне право над своїм життям. Виходить, що заінтересованння суспільности людською особою і її цінність для громадянства не існують. Але держава всупереч тому вважає за собою таке право на людську особу і життя людини, що набирає собі армію і примушує йти в бої й віддавати суспільству своє життя, хоч би хто того й не хотів.

Маєш право перерізати собі горло чи пострілити серце, але не маєш права відрубати собі пальця, бо коли це для оминення військової служби, то закон у тім числі й по кодексу 1928 р., встановив за це дуже суворі кари. Старі кодекси у цій справі були послідовнішими і більш відповідали принципам новітньої соціольогічної школи. Напр., по ст. 95. і 96. Улож. в нак., коли хто в безумстві, божевіллі, припадках хороби чи в нестямі посягне на своє життя, то закон установив для них приміщення у лічниці, в санаторії, віддачу рідні, опікунам, навіть і стороннім особам, для догляду, лікування, піддержки, оздоровлення. Чому-ж людину, яка посягне на своє життя з розпуки, з горя, з голоду, з тяжких соціяльних чи родинних умов її життя, зоставляти без допомоги їй! Чому суспільство не повинно реагувати на це соціяльне зло, яке виросло так, що в 1930 році було самогубств у Відні більше 3.000, у Берліні більше 17.000, а в Ню Йорку більше 30.000! Це соціяльне зло вимагає найріжноманітніших спо-

Поминальне Богослуження

за упокій душі бл. п.

Олени Січинської

відбудеться у вівторок дня 31. березня ц. р. в год. 8. рано в Семинарійній каплиці при вул. Снистуській.

РОДИНА.

З життя наших установ.

XXXII. Звичайні Загальні Збори Центрального Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові.

Тридцятьдругі з черги Звичайні Загальні Збори Центробанку відбулися у Львові 25. березня ц. р. Зборами проводив голова Надзірної Ради д-р Михайло Волошин. Присутніх було 56 відпоручників кооператив і фізичних членів Центробанку. Звіт з діяльности за 1930 р. предложив Загальним Зборам нач. директор Центробанку д-р Кость Левицький та вказав, що минулий рік був для розвою наших економічних установ, а для союзної кооперації зокрема, дуже тяжкий. Крім загальної господарської кризи у всіх ділянках, навістила нас ще друга відома посуха в осені минулого року. Наші кооперативи понесли через те подвійні втрати, а саме заповіяні безпосередньо на їхньому маєтку та посередньо викликані застоєм свобідної організації і припиненням розвою власних економічних сил народу. Центробанк як кооперативна кредитова Централя для української кооперації був також *посередньо загрожений тими кризами*, що відбилося на уділах і вкладках ощадности.

Пояснюючи білянс і важніші рахунки референт виказав, що Центробанк всеж таки удержав стан попередній та виявив ще розвій, хоч невеликий. Оборотові фонди Центробанку на около 2 мілюни золотих є не вистарчаючі для заспокоєння запотребування кредитів для наших кооператив. Підвищення цього оборотового фонду спирається у нас у сучасних обставинах на вкладках до обороту, значить на власних силах народу і ці сили нашого народу треба нам конечно скріпити і поглибити дошільною акцією нашої кооперації. Надії на кредити від державних банків не здійснилися, але в останніх роках ще більше ослабли з мотивів політичних. Нашим установам відобрано кредити в державному рільничому банку і в банку господарства краєвого та не допущено до підвишки кредитів у Банку Польськім. Одинокою підпомогою оборотових фондів усіх наших економічних установ це пропаганда ідеї масової, поголовної ощадности,

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. БЕРЕЗНЯ 1931.

В. СТРИБУНЕЦЬ.

Українська математика.

Ми, українці — нарід „поцтивий": чужого не хочемо і за своє не дбаємо. Прикмет теж у нас чимало: ми бідні, щирі, дурні, гостинні — і так далі. Тільки одна в нас хиба: ми лихі математики.

А наші сусіди, як на злість, добрі райхмайстри: рахують нам ребра, числять зуби, що можуть. І то неабияк: заки вдарять у печінку, добре обрахують: де, коли й як. Звісно: люди з інженерською освітою; змалечка вчаться обчислювати. Не то, що ми. Ми — на цифри „наплевать". Ми тільки або „на ксьондза", або „на сендзього". А з математикою в нас — до мадери.

Зате інша математика в нас процвитає. Своя, не імпортована, глибока, хоч може трохи конюнктівами забогата... Правдивий поганський культ цифр, який навіть не снився ні Евклідові, ні Ойлерові, ні Соні Ковалевській... Хоч моя математична підготовка дуже так собі не тее, то таки постараюся виложити вам цю нашу національну инфоольогію.

Хапайте за оліаці, очевидно, краєві (Краківський Курєрок радить Ког-і-ноорів не купувати!) і вважайте. Я поправлю собі вузол кравата, кашляну і починаю виклад.

„Г-м... Нас є 40 мілюнів!...

„Затямте собі цю астрономічну цифру, члени зоряної нації! Вона для нас буде точкою виходу, базою дальших чесних рахункових спекуляцій. Отже:

„ЯКБИ тих сорок мілюнів закинуло шапками Кремль, то Сталін задусився би під ними, задля браку воздуху. Якби закинули Вавель, то Висла була би — не Висла: можна би було ходити нею по шапках, як за біблійних часів по Червоному (звідти комуністи між жидами!) Морі. Навіть без гальошів...

„ЯКБИ ми (знову 40 мілюнів) замість шапок кинули циліндрами, тоді капелюхова гора робила би висотою конкуренцію Мон-Блянові. Навіть чужинні туристи пхалися би на неї з альорнетами...

„ЯКБИ підчас війни нас (знову 40 мілюнів!) кинули на фронт, то булоб „панідзею" гарматного мяса:

Два міліярди кільограмів!

„Беру дуже тоненько: по 50 кільо на чоловіка.

„Два міліярди людського сальцесону! Ану, який европейський нарід може висадитися на таку „квоту" — те?! Ніяка імперія! — Знокинно, братіку, в історію: там пишуть, що українці вже нераз робили Европі такий дампінг — кидали гарматам мілюни своїх тіл... І то майже задурно, по сотику тонна, оттак собі, щоби на міжнародній політичній біржі счинити трохи метушні. А підчас останньої війни одна крісова куля коштувала 8 сотиків! Попросту не виплачувалося: одна куля за одного чоловіка.

Це розумію дампінг! Совітський ані вмився до нього. Жито житом, ікра ікрою — але людський сальцесон, то таки неабищо!!!...

„Два міліярди!

„Скільки то мусить напрацюватися і Круп, і Крезо, і Путілов, аби такій масі дати раду...

Та киньмо „якби". Математика не любить конюнктівів. Вертаймо до дійсности.

ЯК нас хто вдарить чи копне, то нам це стільки зашкодить, що револьверна куля модерному дреднавтові. Бо подумайте: кожному припаде тільки одна сорокмілюнова частина такого прочухана. Що-ж це? Нічо! Тільки, що псові муха, або клюбові ББ. один посол більше або менше. Щоби ми почіхалися, то мусів би нас ворог 40,000.000 разів вдарити. А скажіть мені, яка... палиця видержить стільки?... Навіть краєвого виробу розлетиться в тріски...

Тому будьмо оптимістами...

Сурсум морда!

Нехай живе рідна математика!!!

Оголошення до святочного числа „Діла"

яке вийде в значно збільшеним обємі і накладі в пятницю дня 10. квітня 1931 року, приймає Адміністрація „Діла" від нинішнього дня, найпізніше до понеділка 6. квітня до години 13.

лку мають вести зорганізовано наші кооперативи.

Відносно членських уділів, то українська кооперація далеко не виконала ще рішення VI. Краєвого Кооперативного Зїзду з 13. березня 1929 р. на підставі якого всі українські кооперативи в краю обовязані вплачувати до Центробанку кожного року бодай по одному уділови, як також льокувати свої грошеві засоби і резервові фонди в Центробанку як у центральній кооперативній касі.

Відносно організації кредитових кооператив, то референт ствердив, що ця праця іде вперед, бо число кредитових кооператив постійно більшає і дійшло вже до числа 450, себто перевищило передвоєнний стан кредитових кооператив.

У дискусії над звітами перший промовляв інж. Юліян Павликовський, і як голова Ревізійного Союзу Укр. Кооператив підніс, що на останньому засіданні Ради РСКА вирішено віднестися ще раз із закликом до всіх союзних кооператив, щоби вони виконали рішення VI. Краєвого Кооп. Зїзду відносно вивінування Центробанку складаними уділами та льокатами вкладок і власних резерв. При цьому бесідник зазначив з признанням, що Центробанк поклав в останньому році великі заслуги для української кооперації, головнож сільсько-господарської і споживчої, уділюючи їй кредитової помочі в тяжких для неї часах.

По переведенім дискусії Загальні Збори уділили абсолюторію Надзірній Раді і Дирекції та приняли внесення Надзірної Ради, щоби з чистого зиску за 1930 р. виплатити 6 проц. дивіденди від членських уділів, а решту придільти до резервових фондів.

До Надзірної Ради вибрано поновно Вп. п. д-ра Охримовича Володимира, Заячківського Миколу, д-ра Кунціва Івана і Пашкевича Івана, а до Контрольної Комісії Вп. п. д-ра Куріяца Івана, о. Лопатинського Дамяна, і д-ра Савчака Юлія.

Загальні Збори Т-ва „Будучність" у Львові.

Існує вже від півтора року у Львові Т-во „Будучність", яке має на меті організувати українські робітниці без огляду на рід праці. Досі зорганізовано головно робітниці-слуги. Загально говорять, що число українських слуг у Львові доходить до 10.000. Та нам удалось дотепер зорганізувати ледви одну десяту (1.000) служниць.

Головним завданням Т-ва є: моральна й матеріяльна опіка над слугами, охорона їх перед всякого роду великоміським зіпсуттям і дбайливість про те, щоби члени могли знайти у відповіднім домі заняття, а в часі безробіття приют. Щоб ознайомити своїх членів з повищими цілями Т-ва, виголошувано кожної неділі, особливо зимовою порою, відповідні реферати та виклади з ріжних ділянок знання: на теми релігійні (Пречиста Діва зразком жінки, Св. Йосафат, Ювилей папи Пія XI., Ювилей митрополита Шептицького, Стигматичка з Корнерсрайт), історичні (найважніші постаті з історії України, Іванна Д'Арк), суспільні (Якою повинна бути зразкова робітниця, Значіння ощадности в житті одиниці, Хто ми є, Обовязки кожного українця супроти рідної мови), літературні (Маркіян Шашкевич, Тарас Шевченко, Ольга Кобилянська, Леся Українка, Про українську пісню), а ділянки гігієни (Страшні наслідки розпустного життя для жінки), естетичні Найзагальніші правила доброго поведення). Реферати ті викликували між приявними велике зацікавлення, тимпаче, що були виголошувані фаховими референтами, подавані в формі для всіх легко розумілій, а для знимало членів Т-ва були це річи, як вони це самі заявляли, досі цілковито незнані.

Т-во розпадається на 7 секцій, зорганізованих біля наших церков у Львові. До кожної секції належить один з парохіяльних священників. Кожна секція має свою окрему управу. Відпоручники секцій (священик, голова і секретарка) входять до так званої ширшої Управи, котрої Президія складається з девяти осіб. Делегатом Митроп. Ординаріяту до Президії Товариства є Преосв. епископ Будка, а головою пані Евстахія Тишинська.

Загальні Збори Т-ва „Будучність" відбулися дня 11. січня 1931 р. в домівці Т-ва у забудуваннях св. Юра. На Зборах були приявні виділи всіх сім секцій враз із делегатами від своїх членів у числі 72. Зборами проводив голова Т-ва. З звіту з діяльности за останній адміністраційний рік довідуємося ось що: Цьогорічні Загальні Збори були в дійсности перші, бо минулорічні Збори були тільки основним підготуванням заложення Т-ва. Найкраще розвивається секція при св. Юрі, бо має і найбільше членів і найбільше зложила грошей на придбання власної домівки. Багато до того причиняється те, що секція має салю, віддану до свого вжитку; інші секції чимало через те й тратять, що не мають місця на свої сходини.

По всіх секціях відбувалися кожної неділі по вечірні сходини, і то або в захрестії дотичної церкви, або в салі одної з наших установ. Сходинами займалися і вели їх виділові дотичної секції, вони або упрошені ними прелєгенти виголошували й відповідні реферати, вели з робітницями гутірки на актуальні для них теми, вчили церковних і народніх пісень, вели курси для неграмотних та уладжували для робітниць святі вечорі і всякі товариські забави. Кожна секція влаштувала в березні власними силами святочний вечір у честь Шевченка, при чому кладено найважнішу вагу на те, щоби приявні пізнали докладніше поета та його значіння для нашої нації. Всі гуртки уладили теж популярну академію в честь ексцеленції Шептицького у травні 1930 р.

Членська вкладка до Т-ва виносила 1 зол. місячно. Президія відбувала засідання кожного місяця, на яких полагоджувано біжучі справи Т-ва та обдумувано засоби, якими можнаб якнайскорше дійти до найважнішої мети Т-ва, власного приюту для робітниць.

Канцелярія Т-ва міститься в Ринку ч. 10, II. пов., де робітниці дістають безкорисно всякі поради і де їм помагають вишукувати собі працю. В таких випадках Т-во інтервеніювало 100 разів.

Робітниці, які є хвилево без служби, дістають приміщення у наших С. С. Милосердя на Уляніївці в захисті св. Андрея (Стрийська дільниця). Досі користало з того приюту 80 осіб.

Касове звідомлення зложила п-і Конрадова. Приходів було 3.239 зол. 25 сот. А саме: членські вкладки від усіх секцій 2.333.16 зол., жертви з пушок, цеголок, імпрези 906.09 зол. Розходи: адміністрація 351.65 зол., жертва на шпиталь ім. митроп. Шептицького 100 зол. Разом 451.65 зол. Лишилося в касі 2.787.60 зол. З квоти 2.787 зол. 60 сот., яку зібрано по конець адміністраційного року, зложено на щадничу книжочку на фонд будови приюту для слуг 2.571 зол. 81 сот., що становить дійсне майно Т-ва.

Не є це, що правда великі гроші, та все таки, коли взяти під увагу, що членами Т-ва є самі вбогі робітниці, яких дуже тяжко зорганізувати, а Т-во існує заледви один рік, то й ці висліди цілорічної праці є дуже великими.

На внесення п-і Фіголевої іменем Контрольної Комісії уділено Виділові абсолюторію.

Збори не вибирали нового Виділу, бо на основі статуту раз вибраний Виділ урядує цілих два роки.

Було дуже бажаним, аби наші пані, які гуртуються в ріжних товариствах по наших містах і містечках, занялися організацією служниць, тих наших найменших сестер. Крайня пора заопікуватися ними та подбати, щоб ті незорганізовані слуги залишилися вірні нашій церкві та нації, бо готові інші, неприхильні нам чинники взяться за ту роботу і втягнути їх у свої Т-ва, а тоді кто зна, чи не було б за пізно. Виділ Т-ва „Будучність" має за собою вже півтора року праці і практичного досвіду, статут затверджений властями, тому може всім служити всякими інформаціями і порадою, по яку треба звертатися на адресу Т-ва „Будучність", Львів, Ринок ч. 10., II. пов. *Ст. Ф.*

Студентські справи.

II. КРАЄВА СТУДЕНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

У днях 21. і 22. ц. м. відбулася у Львові II Краєва Студ. Конференція, у якій взяло участь до 150 представників студентських високошкільних організацій і повітових секцій з краю. Метою конференції було створити Союз Українських Студ. Організацій в Польщі (СУСОП).

Проводив конференції студ. Вол. Врецьона зі Львова, його заступниками були: Яр. Пазох (Краків), Марія Ясеницька (Краків) і Андрій Козак (Вильно). На конференції були виголошені численні привіти від українських, білоруських та литовських студ. організацій, а учасники наради ухвалили вислати привіт ЦЕСУС-ові, СУСОР-ові (в Румунії) і Союзові Українських Студентів Закарпаття.

Наради почалися звідомленнями про стан студентських організацій у краю та по високошкільних центрах Польщі. Після дискусії над тими звідомленнями уділено уступаючому Центральному Студ. Комітетові, вибраному на I. Краєвій Студ. Конференції дня 15. XII. 1929 р., абсолюторію.

З черги зреферував проект статуту СУСОП-у студ. Е. Коропецький. Нарада акцептувала статут, з тим, що до Союзу могтимуть належати також корпорації в характері звичайних членів. Вечором першого дня (21. ц. м.) відбулася вечірка, переплітана співами, деклямаціями та гутіркою.

Другого дня нарад (22. ц. м.) принято внутрішній правильник Союзу, після чого учасники вислухали трьох рефератів: студ. В. Янова про ролю й завдання українського студентства, студ. Гавцького про економічний стан українського студентства та студ. Саленчка в імени Студ. Кружка „Р. Школи". Всі три референти поставили відповідні резолюції, які нарада приняла. Крім того принято низку резолюцій і вимог поставлених делегатами поодиноких студ. організацій. Того ж дня на предложення д-ра Романа Зубика конференція вибрала одноголосно нове краєве представництво.

На внесок того ж д-ра Зубика і студ. Янова конференція рішила передати привіт екс. митр. Шептицькому, през. Ю. Романчукові, през. В. Деникевичеві, проф. д-рові В. Старосольському і рел. д-рові Д. Донцову. Окрема делегація від конференції під проводом студ. Янова передала дня 23. березня привіт митр. Шептицькому, який приняв її, не зважаючи на недугу, а також през. Юл. Романчукові.

—o—

Чи нова пацифікація?

(Сокальщина.)

Зі Сокальщини пишуть нам:

В ночі з 21. на 22. березня ц. р. згоріла стодола вчителя в Спасові Осцяка. Слідство виказало, що причиною огню була необережність таки самого вчителя, який в стодолі переховував залізну піч з пальними матеріялами, якими на кілька годин перед огнем підкурював пчоли. Дня 22. березня прийшов у село відділ поліції, арештував між іншими Дмитра Іванчука Йосифа Іванчука, Івана Фігаса, Андрія Наконечного, Михайла Наконечного, Гриця Братка, Петра Радецького, Дмитра Гаврилюка, Марка Мельника, Петра Бузікевича і 2 жінки а то Сидор (голова Союзу Українок) і Радецьку (секретарку С. У.). Арештованих спровадили до Тартакова і там їх сильно побили. Двох, а то Петра Бузікевича і Михайла Наконечного, відставлено до суду. З причини недостачі доказів вини всіх арештованих випустили на волю.

Місцева вчителька Осцякова казала шкільним дітям складати датки для висилання бажань з нагоди імянин Пілсудського. Коли ж діти не дали тих датків, учителька Осцякова грозила у школі дітям: „Мало вас били, треба так бити, щоби аж кров трискала на стелю, ви найдюки. Поліція списувала в шкільному будинку протоколи з дітьми і випитувала їх, хто намовляв їх, щоби не складали датків. Потім почалися арештування.

Постерунковий Циган (з постерунку в Пересні) сказав, що Петра Бузікевича арештує за те, що він свідчив проти цього постерункового в справі побиття Шудла. Мало це місце в осени м. р.

—o—

ПІЛСУДСЬКИЙ У ВАРШАВІ.

З Гдині приїхав Пілсудський у Варшаву в неділю вже з родиною та представниками уряду в год. 24.01. На двірці привитав Пілсудського марш. Світальський. Відси відїхав Пілсудський з родиною до Бельведеру.

ЗНИЖКА ПЛАТЕНЬ ВІД 1 ТРАВНЯ? — НОВІ ПОДАТКИ?

Кажуть, що мін. Матушевський покінчив праці над проектом реорганізації фінансів і зрівноваження нового бюджету. Після повороту Пілсудського Матушевський буде нараджуватися в тій справі. В справі знижки платень урядовцям чекає міністр на рішення Пілсудського. В політичних колах кажуть, що платні будуть зменшені від 1. травня. Зачувати, що мін. Матушевський хоче ввести нові податки. Надзвичайна сесія сойму та сенату відбудеться мабуть із кінцем квітня. На ній ухвалили би ріжні нові податки.

ІНДІЙЦІ РАТИФІКУВАЛИ УМОВУ З АНГЛІЄЮ

Управа всеіндійського конгресу приняла величезною більшістю голосів резолюцію, яка ратифікує умову, заключену між віцекоролем і Гандієм.

—o—

СПОРТ

ЛІГОВІ ЗМАГАННЯ.

Краків. Краковія—Чорні 3:1 (2:0).
Варшава. Висла—Варшавянка 5:2 (0:1).
Лодзь. Л. К. С.—Легія 3:1 (0:1).
Познань. Польонія—Варта 1:0 (1:0).

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

Львів. Гарбарня—Лехія 8:0 (5:0).
Львів. Погонь—Сокіл II. 7:0 (2:0).

—o—

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Вже відкритий!

Медичний Магазин

„Instrumentarjum"

Спілка з обм. відпов.

ЛЬВІВ, вул. Академічна, ч. 26.

1749 **Телефон 95—73.** 1—2

НОВИНКИ

— **Епископ Чарнецький,** призначений, як відомо, для всіх уніятів на північно-західних землях, перебуває від кількох днів у Варшаві. Польська преса подає, що еп. Чарнецький носитиме церковні ризи, виконані зовсім на зразок риз православних епископів.

— **Концерт піаністки Галі Левицької.** Пригадуємо, що концерт піаністки Галі Левицької відбудеться нині, в понеділок, в год. 8. вечором в салі Лисенка. Піаністка виконає сонату ф-моль Брамса, Шумана: „Карнавал", дрібні твори Скарляттія і Рамо та вперше трьохчастинний твір „Любов" Барвінського. Карти вступу в книгарні Шевченка і вечором при касі.

— **Хто бє вязнів, є злочинцем.** Під таким заголовком пише „Газета Варшавска" з 28. III. ось що: „Окружний суд у Ченстохові розглядав справу побиття вязнів поліцією. У Вржосовій, пов. Ченстохова, два поліцаї, Птак і Станек примушували вязнів биттям признатись до вини. Підозрілого в крадіжи голубів якогось Уйма, привели на постерунок П. П. і там постерункові били його батогами. Під впливом биття Уйм признався до крадіжи та що він крав разом з якимсь Звольським. Виявилось, що це неправда, і суд звільнив Звольського від вини. Слідство виявило, що поліція у Вржосовій била вязнів і то на широку скалю. Найдено кілька дротяних батогів і віддано судові. На лаві обвинувачених засіли постерункові Птак і Станек, обвинувачені в вимушуванні зізнань. Один постерунковий говорив підчас катування: „як візьму батіг, то признаєшся". Прокуратор взявши до рук батіг, яким катовано вязнів, говорив: „Ось це той батіг, яким в 1930 р. били горожан польської республики. Не вагаюсь сказати, що обвинувачені доконали один з найнеморальніших злочинів, які істнують не лиш в законах, але в совісті громадянства. Сами уєброєні, знущались над безборонними, зломили гарантію безпеки, яку держава дає вязням, виконали щось наче знущання над полоненими, що вивісили білу хоругов, і вчинили велику шкоду вимірові справедливости. Бо суддя, маючи сумнів, чи зізнання вимушене, чи ні, видає присуд на користь підсудного. Постерункові виконали злочин багато гірший: вони понизили гідність людини в Польщі, поганьбили її особисту честь, втоптали в болото святу віру, що людина не є скотиною, ані невільником, але людиною, може злою, може скривдженою долею. Той батіг, що тут лежить, не свистав лише над Уймом і Звольським, але над цілою Польщею, і за ту кривду цілої польської республики я обвинувачую вас, панове постерункові!" Підсудного Птака засуджено на 2 місяці вязниці.

— **Дві нові гімназії у Львові** За стараннем Кураторії в недалекім часі у Львові при вул. Потоцького будуватимуть великий будинок V. мужеської гімназії. Будинок буде готовий в осені ц. р. При вул. Дверницького будуватимуть палату для нової жіночої гімназії. Фінанси на ті будинки вже ухвалені.

— **Боротьба безробіття у Львові.** Дня 25. ц. м. відбулись тижневі збори Львівського Громадянського Комітету Допомоги Безробітним. Голова Комітету д-р Поратинський у звідомленні з діяльности заявив, що за останній тиждень фонди Комітету зросли до 28.224 золотих. Акція допомоги безробітним має чималий успіх: під цю пору у Львові 525 дітей дістає щоденно безплатні обіди, а саме: в кухнях при вул. Тевтинській, Вроновських, Старозаконній, в школі ім. Жовківського, в школі при вул. Зеленій, в Захоронці ім. Пілсудського, в огниськах на Персенківці й Замарстинові. Видатки секції опіки над голодуючими дітьми сягають 7.000 зол. місячно. Львівське воєвідство знов асигнувало для Комітету на допомогу безробітним 8500 золотих.

— **Стан шкільництва у станиславівськім воєвідстві.** Як виказує шкільна статистика, в 1929—1931 р. у станиславівськім воєвідстві приріст шкільних дітей виносить 85.000. Через цей приріст дітвори напр. в Товмаччині в 23-х школах бракує місця для 740 дітей, в пов. турчанськім бракує місця в школах для 1385 дітей, в повіті Надвірна в самім селі Майдані бракує в школі місця для 197 дітей, в Пневі для 287 дітей, в Богородчанщині аж 600 дітей не має місця в школах. В Рогатинщині на одного вчителя припадає навіть по 130 дітей. Очевидно, що на тім терпить народня освіта взагалі й одинокою радою на те є будування шкільних будинків у селах, де вони потрібні. Не ліпші відносини панують і в шкільництві інших воєвідств нашого краю.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Добра нагода для передплатників „Діла"!

Передплатники, які надішлють згори передплату за II. квартал, себто за квітень, травень і червень, найдальше до дня 10. квітня, а які не мають ще знаменитої повісти А. ДОДЕ „МАЦІЦЬКИЙ", дістануть її як премію. — На почтову оплату треба прислати 1 зол.

— **За зловживання.** В Станиславові арештовано інкасента Польського Заведення Убезпечень, Михайла Пастуха. Йому закидають дефравдацію грошей, зібраних в Горохолині в Богородчанщині, а саме: вкладок за асекурації з 1930 р. Ця сума, спроневірена інкасентом, сягає 1800 золотих.

— **Знов збігці з СРСР.** Кодо Доманевич у Виленщині втікло з СРСР. до Польщі 40 селян, які працювали в прикордонних лісах, розброїли більшовицьку сторожу і щасливо добились за кордон. Всі вони просять дозволити їм жити в Польщі як емігранти.

— **Чи КПЗУ. зліквідована?** АТЕ. подала з Риги, що Виконавчий Комітет III. Інтернаціоналу ухвалив зліквідувати Комуністичну Партію Західної України і злити її цілковито з польською комуністичною партією. Це мало статись на домагання польської комуністичної партії, яка стоїть на становищі, що теперішня хвиля вимагає якнайбільшої концентрації комуністичного руху в межах істнуючих держав. Ця вістка АТЕ. ще не потверджена.

— **За скибу.** Вдова Анна Курчак з Петрилова, в Станиславівщині вийшла заміж за Дмитра Керсту і записала йому частину свого майна. Але записала тоді, як ще любила Дмитра, коли ж між ними почалися сварки, Анна хотіла конечно відобрати свій маєток і покинула чоловіка. Програвши процес, Анна так зненавиділа Дмитра, що напала на нього разом зі своєю дочкою від першого чоловіка, і обидві вони затовкли Дмитра камінням на смерть та прикрили дровами. Здавалося, що клопіт скінчився і тепер Анна зможе забрати маєток назад, але на їх нещастя сусідський малий хлопчина, Михайло Ціцюра, бачив, як ті жінки вбивали камінням Дмитра Керсту, і побіг до дому, сказав татові, тато сусідам, сусіди поліції, а поліція судові. І ось на днях станиславівський суд засудив Анну за вбивство чоловіка та її дочку на два роки вязниці.

— **Епільог катастрофи, в якій згинув Ейсмонд.** Як відомо, минулого року в червні згинув в автомобілевій катастрофі талановитий і ще не старий польський письменник Юлїян Ейсмонд. Катастрофу спричинив мимохіть проф. Януш Доманецький з Варшави, а саме тим чином, що кермуючи автомобілем в дорозі до Закопаного, гнав зі скорістю, недозволеною законом. На днях у Новім Санчі суд засудив проф. Доманецького за цю небезпечну їзду на 6 місяців вязниці.

— **З життя Білоруси.** Білоруська преса подає, що на терені Радянської Білоруси з нагоди 13-х роковин проголошення незалежности білоруської республики інтеліґенція обходила тайне свято. Діялось це в численних містах і місточках. В Минську навіть відбулась тайна академія з нагоди тих роковин. ДПУ арештувало багато учасників тих свят і їх судитимуть за контрреволюцію.

— **Хотять спинити імігрpreцію до Канади.** Канадійський домініяльний уряд плянує спинити імігрpreцію до Канади на два роки, не виключаючи й імігрpreції з Англії. Свобідний доступ до Канади матимуть тільки люди з відповідними засобами на прожиток, щодо яких буде певність, що вони не стануть публичним тягарем у Канаді. Уряд вважає, що в Канаді тепер доволі всякого роду робітників на всі потреби двох найближчих років.

— **Горівка в Філядельфії.** В останніх днях директор поліції в Філядельфії Лемлюел Шофільд взявся чистити з горівок панські клюби і доми богачів. Великі склади ріжних дорогих горівок найдено і забрано в клюбах при Волнат Стріт і Брод Стріт та 13-ій вулиці. Також найдено великий склад добрих, дорогих і старих горівок при 39-ій вулиці і Ленкестер евеню, в домі Деніеля Девера.

— **Трагічна смерть молодої дівчини.** Недавно в Ню Йорку розійшлась була голосна вістка про те, що бандити задушили в автомобілі молоду розвідку Вівіян Гордон. Вона вела веселе життя по нічних клюбах в Ню Йорку разом з лідерами тамошніх бандитів, яких манила своєю красою. Також приманювала до „товариства" богатих молодців, що хотіли розгульної забави і щедро сипали на це грішми. Свою дочку Беніту віддала була другим, які прибрали її за свою і дали їй імя Бішоф замість Гордон. Та від часу до часу вона ще відвідувала дочку і хоч дочка була спокійної та задумчивої вдачі, хотіли з неї зробити танцюристку в нічних клюбах. Молода, 16-літня Беніта, жила в Бішофів в Одобон, Н. Дж., і там ходила до школи. Батько її був окремо, мати знову деінде, а одночасно мала прибраних батьків, отже це її дуже пригноблювало і мучило її душу. Вона чулась нещасливою, все була сумна і прибита душевно. А коли почула про страшну смерть своєї рідної мами і прочитала в газетах про її звязки з бандитами, то це вже її зломило. Ще більше мучило її душу, коли легкодушні товаришки докоряли їй смертю її мами. На днях вона віднесла свої книжки до школи, вернула домів, отворила в кухні всі газові рурки, поклалась на землю і так померла. Під вечір найшли її неживою. В її записнику найшли записку, що вона не могла пережити сорому після смерти її мами з рук бандитів.

— **Заходом „Українського Т-ва Прихильників Мистецтва"** у Львові відбудеться у вівторок 31. III. 1931 р. в год. 7.15 веч. в салі „Бесіди", вул. Рутовського 22., відчит проф. д-ра Володимира Залозецького п. з. **„Головні проблеми української барокової архитектури".**

— **Справлення похибки.** В 7. резолюції Загального Зїзду „Рідної Шкоди" замість: „для підготовки фахових шкіл" має бути: „для підготовки фахових **сил".**

—o—

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: *„ВІКТОРІЯ І ІІ ГУЗАР"* — оперетка *Павла Абрагама.*

Премієра оперетки Абрагама була одночасно прощальним вечором заслуженого для львівського міського театру довголітнього режисера опереток (виставив їх за 22 роки у Львові кільканаст!), Пилипа Куліговського, що разом з тим святкував 30-літтє своєї оцінічної праці взагалі. В тій праці провів він колись кілька літ і на Україні: в Київі, Одесі, Житомирі й інших містах.

Як при кожній подібній нагоді, так і цим разом панував у виповненій по береги салі святочний настрій. Вже при першій появі на сцені Куліговського публика уладила йому овацію, а по другім акті вшановано його промовами, квітами і ріжними дарунками. Між кошами квітів запримітили ми й один з жовто-блакитними лентами й українським написом. Відповідь зворушеного ювілята, що, прощаючись, зі сценою, дякував особливо горячо за постійну підтримку публиці, принято гураганом оплесків.

Самаж вистава, вирежисерована незвичайно дбайливо й до найменших подробиць ювілятом, пройшла просто знаменито. Всі виконавці сольових партій, а саме п-і: Ноховичівна, Фонтанівна й Германова і п-ове Куліговський, Фолянський та Рушковський створили досконалі креації. В ролі ріtмайстра гузарів виступив артист драми Е. Заєнда (вперше), що виявився для оперетки дуже цінним набутком, бо має всі дані стати її світилом і любимцем публики, особливож її жіночої частини.

Музика оперетки Абрагама незвичайно мельодійна й легка, так, що хапає слухача просто за серце. Немало її мельодій має безперечно славянський характер — стільки в них сентименту й ніжности. Деякі пісні з цеї оперетки стануть у дуже короткому часі напевно популярні в цілому Львові. Також лібретто сконструоване наскріяь льогічно, а за добрі дотепи постарався вже незрівнянний того вечора Фолянський і молодий Рушковський, що кожною своєю появою на сцені вносили до неї свіже оживлення й рух.

Ціла вистава переплітана густо танцями, в яких широке поле до попису дістає цілий балет,

Деякі з тих танців („Моя мама", танці російські й циганські) були незвичайно ефектовні, а їх виконавців оплескувано дуже горячо. Дуже гарно співали теж хори, яких члени не були манекінами (як це звичайно буває), а живими людьми, що рухалися, бігали, танцювали так, як того вимагала акція.

Словом: ціла вистава стояла на високому рівні і дала видним, які провели вечір у веселому настрою, багато вдоволення. Диригував п. Гужинський з великим темпераментом і він теж поважно партиципує в непересічному успіху вечора. *І. П.*

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": *„ЕКЗОТИЧНА ЖІНКА" і „ЛЮ НА ВІДПУСТЦІ".*

Коротка, шабльонова комедія „Лю на відпустці" на тему перемелену як кінова січка: послужниця крамниці грає ролю графині, щоби зловити мільонера. Є це один із старих механічних способів, як розбуджувати сміх: підставте кому ногу на вулиці і коли він здоровенно гепне, завсіди найдеться досить глядачів, що зарегочеться.

„Екзотична жінка" довга, буцімто комедія, зліплена із ріжних реквізитів кінової фабрики: трохи екзотичних знимок, трохи бурі на морі, трохи мельодраматичних сцен і банального ліризму. Ані сюжету, ані акторів, ані бодай красивців. *м. р.*

З концертової салі.

Концерт мужеського хору львівської філії „Просвіти" ім. М. Шашкевича у Стрию.

Концерт заповіли афіші на 18. III. ц. р. Признаюся, що з деякою нехітю йшов я на той концерт. Підимається занавіса, на сцені шіснадцять молодих хлощів у народніх строях, гарно уставлені. Перше враження корисне. Видно здисциплінований хор, а це вже добрий знак. Виходить дириґент п. В. Осташевський, дискретний знак рукою і... приємне розчарування. Перші акорди вказують нам, що маємо до діла з першорядним хором

Концерт складався з трьох частин, у яких хор відспівав цілу низку пісень укладу Леонтовича, Кошиця й інших наших композиторів. Щоже до самого виконання, то слід підчеркнути дуже гарну емісію голосів, при чому ні один голос не домінував над другим, а всі зливалися в гармонійну цілість. Не менше гарно виконані були переходи від pp до ff та досконало витержані пянісіма. Спеціяльно треба підчеркнути мистецьку інтерпретацію поодиноких стрічок у народніх піснях, як напр. „За річкою", „Та болять ручки" і ін. Маленьке недотягнення в концерті — це дещо неповно поставлені тони другим тенором в сольовних партіях. Зрештою ціла програма виконана була по мистецьки.

Публика, на жаль, не дописала; та сталося це задля відсутности відповідної реклями. На другий день концерт повторили для шкільної молоді. Тим разом публики було доволі!

М. К.

Дописи.

КУЛИКІВ (З документів часу). До катехита нар. шкіл у Куликові біля Львова о. А. Круцька наспів недавно такий документ: Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie, dnia 12. marca 1931 r. Nr. II. 5409/31. Zwolnienie ze służby. — Do Wielebnego Ks. Andrzeja Krućki, nauczyciela gr. kat. religji publicznej szkoły powszechnej w Kulikowie. Na podstawie art. 60. ustawy z dnia 1. lipca 1926 r. o stosunkach służbowybh nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3. lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47. poz. 462) zwalniam Wielebnego Księdza ze służby państwowej z dniem 31. marca 1931 r., z którym kończy się sześciomiesięczny okres przebywania Księdza w stanie nieczynnym. — L. S. Podsekretarz Stanu K. Pieracki. — Це звільнення о. Круцька потребує ближчого пояснення. А саме: Причиною такого зарядження Міністерства були наклепи й очорнення на письмі на підписаного перед Староством і Кураторією кількох засліплених куликівських москвофілів під диктатом одного з „русских" адвокатів. О. Круцько має 10 і пів року служби, але влада 1½ року йому не зарахувала і відправляє без емеритури. Слід зазначити, що о. катехит ширив між дітворою у школі католицький журналик „Наш Приятель", а це для деяких куликівських мамутів небувалий злочин. Нераз згадав він дітям про обовязок дальшої науки, по скінченню школи, в чит. „Просвіти", а це вже непростимий гріх. Одного разу зі шкільними дітьми уладив виставу „Св. Отець Миколай", котрий десь між стрічками згадав у промові і про якусь Україну; очевидно і це каригідне в мозківницях кількох куликівських фанатиків. А вже найбільше люто тило кацапів Куликова, що катехит нераз кликав їх дітей: „українські діти". Розуміється, „сильним міра сего" тільки й давай такиих аргументів...

СЯНКИ, повіт ТУРКА. (Основання кооперативи). В неділю 22/3 п. р. відбулися в нашім селі установчі збори споживчої кооперативи „Сян" в домі А. Трицятника в присутности голови КОК в Турці д-ра М. Кондрата і кооперативного повітового організатора О. Сандовича. Збори пройшли при великому зацікавленні присутніх селян. Проводив зборам Степан Василечко, секретарював Дмитро Василечко. Про значіння кооперації для малоземельних хліборобів виголосив гарний реферат д-р Кондрат; статут і організацію кооператив пояснив приступно О. Сандович. В члени кооперативи вступило 35 осіб, які забрали до управи Д. і С. Василечків, С. Цебуляка, В. Шушка і П. Василечка. Є повна надія, що завдяки енергічним одиницям свіжо основана кооператива в граничнім селі, до якого не можна дістатися без спеціяльного дозволу староства, розвинеться дуже гарно.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЮВИЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ ЦЕНТРОСОЮЗУ В 30-ЛІТТЯ. Редагував **М. Творидло**, Львів 1931. На зміст книжки складається: Огляд діяльности „Центросоюзу" і „Повітових Союзів", Огляд Західно-української Кооперації всіх централь, Огляд Кооперації Закарпатської України та світової кооперації, зорганізованої в Міжнародн. Коопер. Союз, і т. д. В книжці багато ілюстрацій і портретів, програмових статтей.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ. Львів, квітень 1931. Ч. 4.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 28. березня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·30 зол., за кільо; літра молока 28—29 сот.; літра сметани 1·40 зол., копа яєць 5·80 зол.

Тенденція на масло знижкова, на молоко і яйця устійнена.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 30. березня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гусар", оперетка.

Театр Різнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 30. березня, година 7·30 веч. „Добра ворожка", Мольнара.

Малий Міський Театр:

Понеділок, 30 березня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жар кохання" (Гр. Гарбо).

КАСІНО: Звукова фільма: „Кінець пані Чені", „Неприбоpкана".

КОЛЬОСЕЙ: Кен Мейнард і Гут Гібсон.

ЛЕВ: Звукова фільма „Атлянтик".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Тут говорить Ярошi". „Чоловік проти волі". (Ярошi, Ордонівна, Мей Бонг).

ОАЗА: „Острів затоплених кораблів".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Екзотична жінка".

ПАН: „Шехерезада".

ПАСАЖ: „У степах Арізони". „Поліцмайстер Тагеєв".

ПРОМІНЬ: „Архиєпископ з Дамаску".

ФАТАМОРГАНА: „Сон про кохання". „Краса життя".

ХИМЕРА: „Любов дівчини з мюзик-голу".

СТИЛЕВЕ: „Жовтий паспорт" і Гарольд Льойд.

УТІХА: „Мертвий крик" (Джек Голт), „У воріт смерти" (Бенкрофт).

Програма радіо.

Понеділок 30. III. 1931.

Варшава (1411,8) 16·15 Програма для дітей. Гельсінгфорс (1221,4) 17·00 Соло на флеті. Берлін (419) 16·30 Популярний концерт. Стокгольм (435,4) 19·30 „Весілля Фігаро" опера Моцарта. Рим (441,2) 12·00 Хор Лянгенберг (472,4) 17·00 Солісти. Прага (486,2) 18·25 Німецька авдиція. Відень (516,4) 15·20 Капеля Гайгера. Будапешт (550,5) 17·20 Циганська орхестра Харків (937,5) 15·00 Концерт.

ГОСПОДИНЯ середніх літ, здорова, селянського роду, шукає відповідної служби. Зголошення: Наталка Петрунів, п. Тисьменниця коло школи 1731 2-2

Магазин жіночої і мужеської конфекції ФИЛИПА СТЕРНБАХА у Львові, пл. Смольки, ч. 4. Тел. 38—72. поручає на теперішний сезон: **краєві та чужинні матеріяли по безконкуренційних цінах на догідних умовах сплати.** 1673 6—15

Корисна передсвяточна нагода!

На надходячий весинний і літній сезон поручає з нагоди відкриття нового магазину мужеських і діточих убрань при вул. Казимирівській ч. 14 а, **найновіші мужеські і діточі вбрання у величезнім виборі** по реклямових цінах.

АДОЛЬФ БАРАХ, Казимирівська 14 а

П. Т. Урядовцям догідні умовини! 1692 3—3

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ширші Сходини „Союзу Українок" відбудуться в понеділок дня 30 ц. м. в год. 7. вечором в домівці Т-ва. **Референт пос. М. Рудницька про бюджетову сесію.** Окремих запрошень не висилається. 1743 2—2

Подяка. Отсею дорогою складаємо щиру подяку Вп. Панам Оборонцям; Д-рові Ганкевичеві, Д-рові Старосольському, Д-рові Шевчукові і Д-рові Шухевичові за безкорисну та успішну оборону нас на розправі від 24—28. III., з якої всі ми вийшли вільні. — Також щиросердечну подяку складаємо Вп. П. Трачовій за поміч і опіку підчас нашого шести місячного побуту в Бригідках. — **Мирослав Василин, Володимир Книш, Вас. Крупа, Святослав Рудий і Василь Бегота.**

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГРИБИ гарні вибирані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повида з чистих сливок на пукрі, бочівочка 5 кг. 13 зол., чиста овеча бринза, бочівочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. баньшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬ ШТУММЕР, Косів, к. Коломиї.** 1650 5—10

ФРАНКОВІ МАТЕРІЯЛИ, індантрени новочасні карніші. Ціни рекламійно знижені. — **ВЯНК** — пл. Марійська 5, І. пов. 1705 2—6

ВІД 1. ТРАВНЯ пошукую молодого, енергійного конципієнта бодай з 1-річною провінціональною практикою адв. у спірних справах. — Зголошення з умовами до канцелярії адв. д-ра Валерія Баната в Надвірній. 1745

ГОДИННИК ВАШ буде найдешевше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайх'а** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

УПРЯЖ, сідла, виробляє і направляє найдешевше, робітня **Барера,** Пасаж Гавсмана. 1635 6—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК

ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ

До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА

Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 50 сот.

МИКОЛА МАТІЯ-МЕЛЬНИК

КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР

Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

С М І Х З Е М Л І

Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Спогади I. II. і III. часть

Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ

М А Ц І Ц Ь К И Й

Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. II. п.

1·1 1·1 **або в книгарнях.** 1·1 1·1

За редакцію відповідає Олександер Костиш. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.